00079857

BOMBAY BRANCH
OF THE
ROYAL ASIATIC SOCIETY.
TOWN HALL, BOMBAY.

Digitized with financial assistance from
Observer Research Foundation
on 17 May, 2019

2302
1933
93

ΔΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΛΟΓΟΙ Π.

DIONIS CHRYSOSTOMI ORATIONES LXXX.

CVM VETVSTIS CODD. MSS. REG. BIBLIOTHECÆ, ſedulo collatæ, eorúmque ope ab innumeris mendis liberatæ, reſtitutæ, auctæ. PHOTII excerptis, SYNESIIQ. cenſura illuſtratæ.

Ex interpretatione THOMÆ NAOGEORGI, *accuratè recognita, recentata, & emendata* FED. MORELLI *Prof. Reg. opera.*

Cum IS. CASAVBONI Diatriba, & eiuſdem MORELLI Scholiis, Animaduerſionibus & Coniectaneis.

Isac. Casauboni aut. damnatus opus permissum

Acceſsit RERVM *&* VERBORVM *Index locupletiſsimus.*

79857
LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF ROYAL ASIATIC SOCIETY

LVTETIÆ, M.DCIV.
Ex officina Typographica CLAVDII MORELLI, via Iacobæa, ad inſigne Fontis.
TYPIS REGIIS.
NON SINE REGIS PRIVILEGIO.

Q-a-30

0
885.01
Dio/Dio
79857

00079857

ILLVSTRISSIMO ET AMPLISSIMO VIRO D. POMPONIO BELLIEVRÆO GALLIARVM CANCELLARIO,

FED. MORELLVS *Profeſſor & Interpres Reg.* S. P.

ECCE Tibi (Vir ampliſſime) χρυσορρήμονι καὶ φιλοβασιλεῖ, Dio χρυσόστομος καὶ φιλοβασιλεύς. En rediuiuus auriloquus orator, Regúmque amantiſſimus, Regiis typis amictus; Te cuius à corde & ore, aurea prorſus conſilia, & diuinæ eloquentiæ flumina auro puriora, quotidie manant, dum HENRICI IV. Regis Chriſtianiſſ. cuius ſacroſancta Sigilla prudentiſſimè moderaris, tanquam Mercurium λόγιον, lubens ſalutat; & ſermones adhuc ἐμψύχοις, auróque ſuo etiamnum renidentes, ob quos olim Traiano Imperatori vſqueadeo acceptus fuit, vt aureo triumphali curru cum illo conſederit: Tibi nobiſcum dedicat, conſecrat, mancipióque tuos, non vſu tantùm eſſe vult. nec id iniuria. Quippe cum præter eximias facundiæ, doctrinæ ac ſapientiæ dotes in gemmeo pectore conditas, hoc etiam commune tecum habuerit, quòd ſub opt. Principib. eius virtuti fortuna coniuncta fuerit: quòd

Spémque metúmque domans, vitio ſublimior omni

bonus eſſe quàm videri maluerit; vt Tu ſeculi noſtri Amphiarae,

> Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
> Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
> Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

quòd Regiarum præco laudum, & legum egregius Encomiaſtes extiterit; quarum tu fautor & cuſtos es ſanctiſſ. Quòd denique filium in patria Magiſtratum pro dignitate gerentem viderit: vt Tu liberos tuos maximis honoribus meritiſſimo auctos & decoratos ad Pietatis & Iuſtitiæ præſidium, Patriæ ſalutem, familiæ illuſtriſſ. ornamentum conſpicis. Quo iucũdiſſimo ſpectaculo vt perdiu fruaris, omnibus votis expeto. Interim, Pruſæum & Atticum oratorẽ, χρυσοῦν τὴν γλῶτταν, hilariore vultu, & pallio togáque concinniore prodeuntem; ac Regiæ Bibliothecæ Typographiæque ſplendorem tantumnon omnibus prædicantem, quaſi θεῖόν τι ἄγαλμα, in Palladis Aſtrææque tuæ ſacrarium reconde: eorum φιλοπονίας, φιλολογίας, induſtriæque memor, qui commodis ſuis & τοὺς πρὸς τὰ ἄλφιτα poſthabitis, nec impenſis, nec improbo labori parcunt, vt publico proſint, déque Patria & literis bene mereri vſquequaque poſſint. Salue plurimum, & bene vale, præſidium & decus æui maximum, χρυσόστομε καὶ σεμνότατε Νομοφύλαξ. Lutetiæ Pariſior. v. Kal. April. CIↃ IↃCIV.

LECTORI DIONOPHILO, S.

ADESDVM, Dionophile. paucis te volo. vin' ſcire quod propoſitum in hoc opere noſtrum fuerit? ecquodnam aliud quàm vt Dionem hoſpitem tuum à longinqua æui vetuſtate ſciſſa penè lacerna tritum, corpore affecto, cultu amœniore ornatum, integriorem etiam ſanioremque, inaurata ſua & Romana lingua, pulcherrimis de rebus copioſe diſſerentem, tibi exhiberem? An tua quoque intereſt & vacat audire, quibus ſubſidiis & auxiliis, quorúmve ope & induſtria freti, id aggredi in animum induxerimus? audiſis. certè non ſine Palladio ſeu Hermathena Bibliothecæ regiæ, in cuius peplo Mineruali inuolutum volumen membranarum Dionæarum euoluentes, Venetæ editionis maculas pleraſque eluimus, & lacunas etiam aliquot repleuimus: vt magna pridem ex parte feceramus, eodem codice Veneto cum veteribus membranis, ex Bibliotheca Patrum Societatis IESV*, diligenter collato; & cum alio MS. cuius copiam benignè nobis fecerat, vir illuſtriß. vetuſtate familiæ armíſque & litteris ornatiß. I.* FOXIVS *Carmanij Comes* μουσαγέτης. *Sed & ecce clariſſimus & eruditiß. Senator, Paulus Petauius, vltrò ſymbolam ad* ἔρανον *Dionæum obtulit: dum H. Stephani* πολυμαθεστάτου *librum Græcũ, Venetum, notulis & interpunctis quibuſdam raptim diſtinctum, lubenter & liberaliter cõmodauit. Non diſpari nos munere affecit,* ἑκὼν ἑκόντας, V. C. *Frid. Lindenbruchius, Camœnarum Gratiarúmque deliciæ. Sed cur (forte an inquies) opus tam crebris aſteriſcis variatum Panis abollam refert: & cui bono? nimirum vt iis in locis, tanquam lubricis lente feſtines; at ne ſtellas ſuſpiciens labaris, vt olim Thales, duntaxat hæ variæ lectionis ſunt notæ, vel diſcrepantiæ verſionis Latinæ à Græcis. Varietas item characterum Lat. vel emendatam vel auctam interpretationem arguunt: vt ex ſcholiis quibuſdam, Notis & collectaneis noſtris huic operi ſubiectis patebit. Verùm nihil mihi penſi fuit, nec eſt, indicare quoties poëtarum verſus ſoluto ſermone expoſitos, iiſdem numeris expreſſerim, & quoties male tornatos incudi reddere conatus fuerim. Nec tamen me fugit magnam adhuc ſegetem Criticis ſupereſſe; in hoc opere, in qua ingenij, iudiciique ſui aciem, &* ἀγχίνοιαν *exerceant.* Nos coniurati ἄγνοιαν reſcindere Fratres, ἀμουσοφιλεγχοδιωνοψόγους, & *ingratum fucos pecus, non moramur: cum cordatis, gratis, bonis & æquis bene agier, mordicus tenemus. Viue, vale, fruere,* τοὺς φιλέοντας ἀντιφιλεῖν.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩΔΕ ΤΩ ΒΙΒΛΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΔΙΩΝΟΣ τοῦ Χρυσοστόμου λόγων.

INDEX ORATIONVM, QVÆ HOC LIBRO DIONIS CHRYSOSTOMI CONTINENTVR.

ΠΕΡΙ βασιλείας. λόγος	α	A	De regno. Oratio	I. pagina 1
Περὶ βασιλείας. λόγος	β		De regno. Oratio	II. 18
Περὶ βασιλείας. λόγος	γ		De regno. Oratio	III. 36
Περὶ βασιλείας. λόγος	δ		De regno. Oratio	IV. 59
Λιβυκὸς μῦθος.	ε		Lybica narratio.	V. 82
Διογένης, ἢ περὶ τυραννίδος.	ς		Diogenes, vel de tyrannide.	VI. 86
Εὐβοϊκὸς ἢ κυνηγός.	ζ		Euboica, vel de canum venatu.	VII. 98
Διογένης ἢ περὶ ἀρετῆς.	η		Diogenes, vel de virtute.	VIII. 130
Διογένης ἢ Ἰσθμικός.	θ		Diogenes vel Iſthmica Oratio.	IX. 138
Διογένης ἢ περὶ οἰκετῶν.	ι		Diogenes vel de ſeruis.	X. 143
Τρωϊκὸς ὑπὲρ τοῦ Ἴλιον μὴ ἁλῶναι.	ια	B	Troica de Ilio non capto.	XI. 151
Ὀλυμπικὸς ἢ περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας.	ιβ		Olympica vel de prima Dei cognitione.	XII. 193
Ἐν Ἀθήναις περὶ φυγῆς.	ιγ		Athenis, de fuga.	XIII. 219
Περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας.	ιδ		De ſeruitute & libertate.	XIV. 229
Περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας.	ιε		De ſeruitute & libertate.	XV. 233
Περὶ λύπης.	ις		De ægritudine animi.	XVI. 244
Περὶ πλεονεξίας.	ιζ		De immodica plura appetendi cupiditate.	XVII. 247
Περὶ λόγου ἀσκήσεως.	ιη		De exercit. oratoria.	XVIII. 253
Περὶ τῆς αὐτοῦ φιληκοΐας.	ιθ		De ſua ipſius auſcultatione.	XIX. 260
Περὶ τῆς ἀναχωρήσεως.	κ	C	De receſſu.	XX. 261
Περὶ κάλλους.	κα		De forma.	XXI. 269
Περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου.	κβ		De pace & bello.	XXII. 274
Ὅτι εὐδαίμων ὁ σοφός.	κγ		Quod beatus ſapiens eſt.	XXIII. 276
Περὶ εὐδαιμονίας.	κδ		De felicitate.	XXIV. 279
Περὶ τοῦ δαίμονος.	κε		De dæmone.	XXV. 280
Περὶ τοῦ βουλεύεσθαι.	κς		De conſultatione.	XXVI. 283

Expoſitio horum, quæ conuiuij interſunt.	*XXVII.* 286	A	Διατριβὴ περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ.	κζ
Melancomas prima ordine ſecunda.	*XXVIII.* 288		Μελαγκόμας α' τῇ τάξει δεύτερος.	κη
Melancomas ſecunda ordine prima.	*XXIX.* 292		Μελαγκόμας δεύτερος τῇ τάξει α'.	κθ
Charidemus.	*XXX.* 298		Χαρίδημος.	λ
Rhodiaca.	*XXXI.* 310		Ροδιακός.	λα
Ad Alexandrinos.	*XXXII.* 360		Πρὸς Ἀλεξανδρεῖς.	λβ
Tarſica.	*XXXIII.* 394		Ταρσικός.	λγ
Tarſica.	*XXXIV.* 413		Ταρσικός.	λδ
In Celænis vrbe Phrygiæ.	*XXXV.* 429	B	Ἐν Κελαιναῖς τῆς Φρυγίας.	λε
Boryſthenica, quam recitauit in patria.	*XXXVI.* 437		Βορυσθενικὸς, ὃν ἀνέγνω ἐν τῇ πατρίδι.	λϛ
Corinthiaca.	*XXXVII.* 454		Κορινθιακός.	λζ
Ad Nicomedæos de concordia erga Nicæos.	*XXXVIII.* 468		Πρὸς Νικομηδεῖς περὶ ὁμονοίας τῆς πρὸς Νικαεῖς.	λη
De concordia conſequuta ex diſſenſione ceſſante in Nicea Oratio.	*XXXIX.* 483		Περὶ ὁμονοίας τῆς ἐν Νικαίᾳ πεπαυμένης τῆς στάσεως.	λθ
Ad Apamenſes de concordia.	*XL.* 486		Πρὸς Ἀπαμεῖς περὶ ὁμονοίας.	μ
In patria de ſocietate cum Apamenſibus conflata.	*XLI.* 498		Ἐν τῇ πατρίδι περὶ τῆς πρὸς Ἀπαμεῖς ὁμονοίας.	μα
Diſputatio in patria.	*XLII.* 503		Διάλεξις ἐν τῇ πατρίδι.	μβ
Ciuilis in patria.	*XLIII.* 504	C	Πολιτικὸς ἐν τῇ πατρίδι.	μγ
Quam acceptiſſima ad patriam ſibi honores decernentem.	*XLIV.* 508		Φιλοφρονητικὸς πρὸς τὴν πατρίδα εἰσηγουμένην αὐτῷ τιμάς.	μδ
Defenſio, quomodo ſe geſſerit erga patriam.	*XLV.* 512		Ἀπολογισμὸς, ὅπως ἔσχηκε πρὸς τὴν πατρίδα.	με
Antequam philoſophiæ incumberet, in patria.	*XLVI.*		Πρὸ τοῦ φιλοσοφεῖν, ἐν τῇ πατρίδι.	μϛ
Concio in patria.	*XLVII.*		Δημηγορία ἐν τῇ πατρίδι.	μζ
Ciuilis in Eccleſia.	*XLVIII.* 530		Πολιτικὸς ἐν ἐκκλησίᾳ.	μη
Petitio imperij in ſenatu.	*XLIX.* 536		Παραίτησις ἀρχῆς ἐν βουλῇ.	μθ
De adminiſtrationibus in ſenatu.	*L.* 541		Περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ.	ν
Ad Diodorum.	*LI.* 545	D	Πρὸς Διόδωρον.	να
De Æſchylo & Sophocle & Euripide, vel de arcubus Philoctetæ.	*LII.* 548.		Περὶ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, ἢ περὶ τῶν Φιλοκτήτου τόξων.	νβ
De Homero.	*LIII.* 553		Περὶ Ὁμήρου.	νγ
De Socrate.	*LIV.* 556		Περὶ Σωκράτους.	νδ
De Homero & Socrate.	*LV.* 558		Περὶ Ὁμήρου καὶ Σωκράτους.	νε
Agamemnon vel de regno.	*LVI.* 664		Ἀγαμέμνων, ἢ περὶ βασιλείας.	νϛ
Neſtor.	*LVII.* 569		Νέστωρ.	νζ
Achilles.	*LVIII.* 572		Ἀχιλλεύς.	νη
Philoctetes.	*LIX.* 574		Φιλοκτήτης.	νθ
Neſus vel Deianira.	*LX.* 578		Νέσσος ἢ Δηιάνειρα.	ξ

INDEX ORATION.

Χρυσηΐς.	ξα	A	*Chryſeis.*	*LXI.* 581
Περὶ βασιλείας καὶ τυραννίδος.	ξβ		*De regno vel Tyrannide.*	*LXII.* 587
Περὶ τύχης.	ξγ		*De fortuna.*	*LXIII.* 589
Περὶ τύχης.	ξδ		*De fortuna.*	*LXIV.* 592
Περὶ τύχης.	ξε		*De fortuna.*	*LXV.* 600
Περὶ δόξης.	ξς		*De gloria.*	*LXVI.* 604
Περὶ δόξης.	ξζ		*De gloria.*	*LXVII.* 613
Περὶ δόξης.	ξη		*De gloria.*	*LXVIII.* 615
Περὶ ἀρετῆς.	ξθ		*De virtute.*	*LXIX.* 618
Περὶ φιλοσοφίας.	ο		*De philoſophia.*	*LXX.* 621
Περὶ τοῦ φιλοσόφου.	οα		*De philoſopho.*	*LXXI.* 624
Περὶ τοῦ σχήματος.	οβ	B	*De habitu.*	*LXXII.* 627
Περὶ πίστεως.	ογ		*De fide.*	*LXXIII.* 632
Περὶ ἀπιστίας.	οδ		*De incredulitate.*	*LXXIV.* 635
Περὶ νόμου.	οε		*De lege.*	*LXXV.* 645
Περὶ ἔθους.	ος		*De conſuetudine.*	*LXXVI.* 648
Περὶ φθόνου.	οζ		*De inuidia.*	*LXXVII.* 649
Περὶ φθόνου.	οη		*De inuidia.*	*LXXVIII.* 654
Περὶ πλούτου.	οθ		*De diuitiis.*	*LXXIX.* 663
Περὶ ἐλευθερίας τῶν ἐν Κιλικίᾳ.	π		*De libertate horum, qui in Cilicia ſunt.*	*LXXX.* 665

FINIS.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΦΩΤΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ.

DE DIONE, EX PHOTII BIBLIOTHECÆ EXCERPTIS ET CENSVRA.

Interprete FED. MORELLO PR. R.

Dionis Chryſoſtomi orationes LXXX. *Patria.* DIONIS librum legi, octoginta cõplectentem orationes. Hic quidem eſt patria *Pruſæenſis*: *Exilium.* exul autem fuit, dum Tyrannicum ſeruitutis iugum declinaret: interim varia terrarum loca perluſtrauit. *Dicendi genus.* Cæterùm peritus dicendi habitus eſt, in eo præſertim orationum genere, quod ad mores componendos tendit. *Traiani fautor.* floruit verò ſub Imp. Traiano, ac perdiu apud ipſum commoratus, ſummúmque ab eo honorem & fauorem eſt conſecutus: vt in imperatoria etiam carruca conſideret. *Pater.* Paſicratis filius fuit: Sophiſta & philoſophus, *vitæ inſtituto*. *Vitæ inſtitutum.* *Habitus.* vſque adeò verò ipſum aiunt grauitatis habitu ſibi placuiſſe, vt leoninum etiam exuuium ſæpe geſtans proceſſerit. *Geſtus.* *Vox.* *Greſſus.* Vocem porrò ſedatam & firmam emittebat; & tardum quidem, non autem remiſſum planè inceſſum habuit: ac reliquas corporis motiones non inconcinnas; *Statura.* gracilíque corpore, nec admodum procero fuit. *Orationes deſiderata, à Philoſtrato, Syneſio & Suda laudãtur.* Hunc ferunt multos & elegantes ſermones conſcripſiſſe: qui verò ad notitiam noſtram per-

A ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Δίωνος βιβλίον ἐν λόγοις ὀγδοήκοντα. οὗτος ἐστὶ μὲν τὴν πατρίδα Προυσαεύς· φυγὰς δ' ἐγεγόνει, τὴν τῆς τυραννίδος ἐκκλίνων δουλείαν· καὶ πολλὴν ἐπῆλθε πλανώμενος γῆν. δεξιὸς δὲ περὶ τοὺς λόγους ἔδοξεν B εἶναι, καὶ μάλιστα τοῖς ὅσοι ῥυθμίζειν συμβουλεύουσι τὰ ἤθη. ἤκμασε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ, καὶ πλεῖστον διέτριψε χρόνον παρ' αὐτῷ, καὶ τῆς ὅτι μάλιστα τιμῆς καὶ δεξιώσεως ἔτυχεν, ὡς καὶ συγκαθέζεσθαι αὐτὸν τῷ βασιλείῳ ὀχήματι. παῖς μὲν ἦν τοῦ Πασικράτους, σοφιστὴς δὲ καὶ φιλόσοφος τὸ ἐπιτήδευμα. C ἐπὶ τοσοῦτον δ' αὐτὸν τὸ κατὰ τὸ σχῆμα φασὶ σεμνότητος ἀντιποιεῖσθαι, ὡς καὶ λεοντῆν πολλάκις ἐνημμένον ποιεῖσθαι τὴν πρόοδον. φωνὴν δ' ἠρεμαίαν ἠφίει καὶ σταθεράν· καὶ σχολαῖον μέν, ἀλλ' οὐκ ἀναβεβλημένον βάδισμα. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ τῶν κινημάτων οὐκ ἀσύμφωνα· ἰσχνός τε ἦν, καὶ οὐδὲ μέγας τὸ σῶμα. τοῦτον πολλοὺς φασὶ καὶ ποι- D κίλους γράψαι λόγους· οἱ δ' εἰς ἡμε-

πέραν φθάσαντες γνῶσιν, τὸν ὀγδοήκοντα ἐπλήρουν ἀριθμόν. Χρυσόστομον δ' αὐτὸν οἱ λόγοι τῇ κατ' αὐτὸν χρείᾳ δεδώκασιν ἐπονομάζειν. ἔστι μὲν οὖν, ὅπερ ἔφην, τὸ πλεῖστον αὐτοῦ τῶν λόγων, οὓς ἡμεῖς ἴσμεν, συμβουλευτικόν. οἷα δ' εἰκὸς καὶ τῷ συμβουλευτικῷ παραπλεκόμενον τὸ δικανικόν, παραπλήσιον τὴν ἀρετὴν κἂν τῷ μέρει τῷδε τοῦ λόγου δείκνυσι, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ὁ Ῥοδιακός. δριμύς τε γάρ ἐστι τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ τὸ συνεστραμμένον, πρός γε τὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα τῶν λόγων ἔχων, καὶ τὸ ἔντονον μετὰ τοῦ γονίμου πλουτῶν. ἄριστος δὲ τοῖς παραδείγμασι, καὶ πολὺς ἐπὶ πανταχοῦ, καὶ ποικίλης ὕλης λαμβάνων αὐτά, καὶ προσφυῶς ἁρμοζόμενος. χαίρει δὲ μάλιστα καὶ μυθολογήμασι τὰς παραινέσεις συνδιαπλέκειν, διὸ καὶ τὸ ἀφελὲς διώκειν δοκεῖ. σπάνιον γὰρ εἴ τις εὕροι κατὰ τὸν Πλατωνικὸν ζῆλον τοῖς δράμασι καὶ ὄγκον ἐνεργαζομένοις τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἐν τῷ Βορυσθενικῷ, μύθοις αὐτὸν ἀποχρώμενον. ἀφελὴς μὲν οὖν ἐστι τὰ πολλά, ὡς ἔφθην εἰπών, ταῖς ἐννοίαις· καὶ τῶν τε καθωμιλημένων αὐτῷ καὶ ἐπιπολαζουσῶν αἱ λέξεις· καὶ οὐδὲν οὐδ' ἡ σύνταξις οὐδ' ἐπὶ τὸ βαθύτερον, οὐδ' ἐπὶ τὸ καθηδυνόμενον, ἐκνεωτερίζει. καὶ τό γε ἐπὶ τοῖς ῥήμασι καὶ τῇ συμπλοκῇ τῶν ὀνομάτων, τοῦ σαφοῦς ἄν τις ἐλπίσειε τὸν συγγραφέα κατεστοχάσθαι. ἀλλὰ τό γε διὰ μακροῦ τὴν τῆς διανοίας ἀπόδοσιν περιϊέναι, καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον τὸν λόγον

A uenerunt, octogenarium numerum perficiunt. Atque harum orationum cauſſa æuo ſuo Chryſoſtomi; (hoc eſt auriloqui) cognomen obtinuit. Eſt igitur, vt iam dixi, maxima pars ſermonum ipſius, quos quidem nouimus, in genere Suaſorio: atque vt veriſimile eſt, etiam deliberatiuo quaſi forenſe quoddam annexum, facit vt parem in hac quoque B orationis parte facultatem oſtendat: in quo maximè præſtat Rhodiacus. Acer enim & creber argumentis oratoriis, conuerſum ac mutatum dicendi genus peculiare habens, & vehementia cum vbertate præditus, præſtantiſſimus vtique eſt in exemplis, & copioſus eſt vbique: eáque depromit è varia materia, & congruenter accommodat. in primíſque C gaudet ſuaſiones fabuloſis commentis intertexere: ideo etiam ſimplicem nudámque orationem amplecti videtur. Nam raro quis inueniat Platonis æmulatione ipſum fabulis, tumorem fermentúmque orationi gignentibus, abuſum eſſe, vt in Boryſthenica. Itaque ſimplex eſt in pleriſque ſententiis, vt diximus: & verba ad vulgi conſuetudinem D accommodata, & communia adhibet: nec quidquam eius orationis ſtructura noui habet, neque ad grauitatem, neque ad ſuauitatem. in vocabulis certè, & nominum coniunctione, ſcriptorem hunc diluciditatem ſibi propoſitam habuiſſe quis exiſtimet. Sed quia longiùs à ſententia redditio procedit, & implexus eſt ſermo

Rhodiacæ Oration. Cenſura.

Platonici ſtyli nauus.

Boryſthenicæ cenſura.

Styli Cenſura.

corollariis & exaggerationibus frequentibus, non parum id ipſum à dilucida dicendi forma excludit. Verum hęc quidem varietatem orationis & Characteris notam peculiarem arguent, non vitij fortaſſe vllius erunt indicio. Quòd verò longiſſime extendat exordia, quæque exordiorum inſtar ſunt, id non amplius prohibet, quo minus ipſe cum ciuili & conſuetò ſcriptoribus modulo, permutato dicendi genere cœtibus apto, maius etiam caput, vt dicitur, reliquo corpore effingat. Igitur quatuor primæ orationes, de *Regno* dictæ ſunt. V. verè *Libyca* inſcripta, fabulam quidem Libycam renuntiat, ab illis autem pendet. VI. etiam de Tyrãnide narrat. VII. de Virtute, ſuſcipitur. VIII. Diogenes quidem, ſiue Iſthiniaca, inſcribitur: actionem verò quandam & ſermones Diogenis ſuper Iſthmiacis ludis declarat. IX. Diogenes, vel, De famulis: atque omnes quidem hortatur ſub vna perſona, vt ſinguli magnam ſui curam & ſollicitudinem habeãt: paruam autem eorum quæ foris *adueniunt : itémque fugientem* ſeruum perſequendum non eſſe. nam abſurdum eſt, illos quidem, cùm ſint improbi, ſperare ſine dominis melius victuros: heros autem qui praui eſſe nolunt, minime cenſere ſe melius vitam exacturos, niſi fugitiuorum ſiniſtra opera fruerentur. X. Troïcæ quidem inſcriptionem fert, in eáque Ilium captam non fuiſſe accuratè docere contendit, atque in Homerum acerbius in-

Exordiorum natura.

Ordo Dionis orat. IV. primæ.

V.

VI.

VII. in hac edit. 8.

VIII. hic 9.

IX. hic 10.

X. hic 11. Troica.

A διαπεπλέχθαι, οὐκ ἐπὶ μικρῷ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ ἐκκλείει ἰδέας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν * παραλλαγὴ ἰδέας, καὶ χαρακτῆρος ἰδίωμα, ἀλλ' οὐκ αἰτίας ἴσως ἔνδειξιν ἕξει. τὸ δ' ἐπὶ μακρότατον ἀποτείνειν τὰ προοίμια, ἢ τὰ γοῦν προοίμια, οὐκ ἔτι ἀφίησιν αὐτοῦ τὸ μὴ αἰτίαν οὐκ ἔχειν πολιτικοῦ καὶ συγγραφικοῦ τύπου τοῦ ἐπὶ ταῖς συνουσίαις B ἀλλάξασθαι παραδεδυκότα, καὶ μείζω τὴν κεφαλὴν, ὥσπερ ἐν τῷ λόγῳ, τοῦ λοιποῦ σώματος διαπλάττειν. τῶν τοίνυν λόγων αὐτοῦ τέσσαρες, περὶ βασιλείας μέν εἰσιν εἰρημένοι. καὶ ὁ πέμπτος δὲ, λιβυκὸς ἐπιγραφόμενος, μῦθον μὲν λίβυν ἀπαγγέλλει, ἐκείνων δ' ἐστὶν ἐξημμένος. ὁ δ' ἕκτος, καὶ C περὶ τυραννίδος διεισι. καὶ περὶ ἀρετῆς ὁ ἐπὶ τούτῳ. ὁ δὲ ὄγδοος, Διογένης μὲν ἢ Ἰσθμικὸς ἐπιγραφὴν ἔχει, πρᾶξιν δέ τινα καὶ λόγους Διογένους κατὰ τὰ Ἴσθμια διαγγέλλει. καὶ ὁ θ', Διογένης, ἢ περὶ οἰκετῶν. καὶ παραινεῖ μὲν ἅπαντας δι' ἑνὸς προσώπου (αὐτοῦ) ἕκαστον μὲν πολλὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι αὐτοῦ, ὀλίγην δὲ D τῶν ἔξωθεν συμπιπτόντων· καὶ μὴ χρῆναι φεύγοντα διώκειν οἰκέτην. ἄτοπον γὰρ ἐκείνους μὲν κακοὺς ὄντας ἐλπίζειν ἄνευ τῶν δεσποτῶν ἄμεινον βιώσεσθαι, τοὺς δεσπότας δὲ μὴ ἀξιοῦντας φαύλους εἶναι, μὴ νομίζειν ἄμεινον διάξειν, εἰ μὴ παραπολαύοιεν τῆς τῶν δραπετῶν σκαιότητος. ὁ δὲ δέκατος, Τρωϊκὸς μὲν ἕλκει τὴν ἐπιγραφὴν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἁλῶναι δὲ τὸ Ἴλιον, διεσπουδάσται· Ὁμήρῳ τε κατὰ τὸ τραχύτερον

* παραλλαγῆς

προσφέρεται. καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν Ἰλιάδα αὐτῷ πεποίηται, τἀναντία τούτοις πραγματεύεται. ὁ δὲ * Ὀλυμπικὸς, ἢ περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας· αὐτὸ τοῦτο πειρώμενος ἐπιδεικνύειν, ἐνδέκατός ἐστιν. ὁ δὲ δωδέκατος ἐν Ἀθήναις περὶ φυγῆς ἐπιγραφὴν ἔχων, εἴρηται μὲν ἐν αὐταῖς, δείκνυσι δὲ ὡς οὐδὲν ἡ φυγὴ χαλεπόν· καὶ ὅτι πλοῦτος μὲν καὶ δόξα καὶ δυναστεία, θᾶττον ἀπὸ τῶν ἐχόντων ἐπὶ τοὺς μηδ᾽ ἐλπίσαντας μεταρρεῖ· τὸ δὲ φιλοσοφεῖν, καὶ τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν, διὰ βίου τε κτῆμα διαμένει ἀγαθὸν, καὶ ἀποιχομένοις σύνεπεται. ὁ δὲ τρεισκαιδέκατος Εὐβοϊκὸς ἢ κυνηγετικὸς ἔλαχεν ἐπιγραφήν. εἰσάγει δέ τινας ἐν Εὐβοίᾳ τοιοῦτον βίον βιοῦντας· δι᾽ ὧν κατασκευάζει, ὡς ὁ ἀπράγμων βίος, εἰ καὶ πενόμενος εἴη, πολλῷ τῶν ἐν ἄστει θορυβουμένων τε καὶ τρυφώντων ἡδίων τε καὶ λυσιτελέστερος. Ῥοδιακὸς δὲ ὁ ιδ᾽ ἐπιγράφεται. ἐν τούτῳ ἔθος ἄλογον παρὰ Ῥοδίοις ἐπιτιμᾷ * ἐπιπολάζον. τὸ δ᾽ ἦν, οὓς ἐβούλοντο τιμᾶν ἀνδριᾶσι, τούτοις μὲν ἀνδριάντα ἀνίστασαν οὐδένα· τοὺς δὲ τοῖς πάλαι ἀνεστηκότας, τούτων ἄρα ἢ τὰς ἐπιγραφὰς μεταξέοντες, εἰς τὰ τῶν μελλόντων τιμηθῆναι ὀνόματα· ἢ τῷ χρόνῳ μηδὲ φαινομένων ἐπιγράφοντες· τῶν τε οἰχομένων, τό γε ἐπ᾽ αὐτοῖς, τιμὴν ἐλυμαίνοντο· καὶ οὓς τιμᾶν ὑπεπλάττοντο, ἀλλοτρίαις καὶ κατ᾽ οὐδὲν ἐοικυίαις εἰκόσιν ἐνύβριζον. ἐν τῷδε τῷ λόγῳ μεγάλη τοῦ ἀνδρὸς τῆς ἀνασκευαστικῆς ἰσχὺς διαφαίνεται.

*ἐπιπολάσαν.

A uehitur: & quæcumque alia de Iliade ab hoc auctore elaborata ſunt, argumentum Iliacis repugnans tractant. XI. eſt Olympica, vel, de prima Dei notione. [illegible]que hoc idem planè demonſtrare nititur. XI. Athenis quidem habita eſt, déque Exilio inſcribitur; aſſerit autem exilium moleſti nihil habere: Deinde opes & gloriam & potentiam, à poſſeſſoribus B ſuis ad eos qui ne ſperauerāt quidem, celerius defluere. Sed ſapientiæ ſtudio & virtuti operam dare, poſſeſſionis bonæ genus eſſe, quod per totam vitam permanet, & vita functos comitatur. Decima Tertia, Euboicæ ſeu venatricis inſcriptionem ſortita eſt: inducit autem nonnullos in Euboea vitam eiuſmodi degentes: vnde vacuam curis & otioſam vitam, etiamſi inopia vexata ſit, C multo ſuauiorem vtiliorémque eſſe confirmat ea, quæ in vrbe per turbas ac delicias traducitur. XIV. Rhodiaca inſcribitur: in eáque morem abſurdum apud Rhodios obtinentem reprehendit. Is autem eiuſmodi fuit: iis, quos ſtatuis honorare conſtituerant, ſtatuam quidem nullam erigebant: quæ verò antiquis viris erectæ fuerant, D inſcriptionibus earum eraſis, & mutatis in honore afficiendorum nomina: aut in alia, virorum qui viſi non fuerant; defunctorum, quantum in ipſis erat, honorē labefactabant: & quos honorare fingebant, alienis & planè diſſimillibus dedecorabant imaginibus. In hoc ſermone magna viri in refutando & infirmādo virtus elucet.

XI. hic 12. Olympica.

XII. hic 13. De exilio.

XIII. hic 7. Euboica.

XIV. hic 39. Rhodiaca.

XV. hic 32. XV. ad Alexandrenſes inſcriptionem habet: verùm populi naturam euoluens perſtringit: docétque non oportere Alexandrenſem populum qui propria pleraque ad virtutem incitantia habebat, tumultus ac perturbationis in media plebe extantis mancipium eſſe, atque hoc peccatum in conuentibus feſtorum potiſſimum, & theatris, obſeruandum cauendúmque eſſe.

XVI. & XVII. hic 33. & 34. Tarſenſes autem duæ XVI. & XVII. quæ deinceps ſequuntur, ſunt inſcriptæ: quarum prima quidem laudationem vrbis perſtringens, non beatas illas vrbes eſſe contendit, quæ fontes & fluuios & præclaras porticus, & ædium ac fructuum copiam, atque eiuſmodi alia exhibent: verùm in quibus ordo & virtus eorum qui res adminiſtrant, oſtenditur. Hic ſermo contumelioſum atque alienum morem vocis aſperitate exagitat, qui ab Alexandrenſibus obſeruabatur, & rationibus quaſi ad calculum reuocat, incitátque abſtinere ab eo, vel potius vehementiori inuectiua deterret. Secunda autem, ne calumniis inceſſant magiſtratus ſuadet, néve ob parua quædam quæ moleſtiam faceſſebant, illico irritentur & criminentur eoſdem.

XVIII. hic 35. XVIII. * quæ inſcriptione caret, Celænis Phrygiæ vrbe pronuntiata eſt; proponit autem in ea, virtutis indicium non eſſe, comam alere, vt neque aliam corporis vllam conformationē: neq; etiam iſtorum contraria. Permixta eſt etiam in ea vrbis laudatio.

XIX. hic 36. XIX. inſcri-

A ὁ δὲ πεντεκαιδέκατος πρὸς Ἀλεξανδρεῖς μὲν ἐπιγέγραπται· δήμου δὲ φύσιν ἀναπτύσσων, ταύτης κατατρέχει· καὶ ὅτι μὴ χρὴ τὸν Ἀλεξανδρέων δῆμον, ἴδια πολλά, τὰ πρὸς ἀρετὴν παρακαλοῦντα ἔχοντα, τῆς ἐν τῷ κοινῷ ἐπιπολαζούσης ταραχῆς καὶ ἀταξίας καὶ αὐτὸν εἶναι ἀνδράποδον· B μάλιστα δὲ παραφυλάττεσθαι τὸ ἁμάρτημα, κατὰ τὰς δημοτελεῖς πανηγύρεις, καὶ τὰ θέατρα. Ταρσικοὶ δὲ δύο ἐφεξῆς ἐπιγραφῆς ἔτυχον. ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἔπαινόν τινα τῆς πόλεως ἐπιτρέχων, οὐκ εὐδαίμονας ἐκείνας ἀποφαίνει τῶν πόλεων, ὅσαι κρήνας καὶ ποταμοὺς καὶ κάλλη στοῶν, καὶ οἰκοδομημάτων, καὶ καρπῶν ἀφθονίας καὶ τὰ παραπλήσια C προβάλλονται· ἀλλ' ἐν ὅσαις τάξις καὶ ἀρετὴ τῶν πολιτευομένων διαδείκνυται. οὗτος ὁ λόγος καὶ παράλογόν τι καὶ ἐφύβριστον ἔθος κατὰ φωνῆς ἀπήχησιν τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι προσαπτόμενον εὐθύναις ὑπάγει, παραινῶν * ἀπέχεσθαι τοὺς χρωμένους, ἢ μᾶλλον αὐτὸς πληκτικώτερον καθαπτόμενος. * ἀποσχέσθαι.

D ὁ δὲ δεύτερος παραινεῖ, μὴ συκοφαντικῶς πρὸς τοὺς ἄρχοντας διακεῖσθαι, μηδ' ἐπὶ τοῖς βραχέσι τῶν παραλυπούντων, εὐθὺς ἀνερεθίζεσθαι, καὶ ἐπαιτιᾶσθαι τούτοις. ὁ δὲ ιη', ὃς οὐκ ἐπιγέγραπται, ἐν Κελαιναῖς ἐρρήθη τῆς Φρυγίας. διαλαμβάνει δέ, ὡς οὐκ ἀρετῆς εἴη σημεῖον τὸ κομᾶν, ὥσπερ οὐδ' ἄλλο τι τῶν σχημάτων (τῶν) περὶ τὸ σῶμα, ὥσπερ οὐδὲ τούτων τὰ ἐναντία. διαπλέκεται δ' αὐτῷ καὶ τῆς πόλεως ἔπαινος. τοῦ δὲ ιθ' μηνύει

A ἡ ἐπιγραφὴ, ῥηθεῖσαι μὲν ἐν τῷ Βορυσθένει, ἀναγνωσθεῖσαι δὲ ἐν τῇ πατρίδι· ἐν ᾧ ἄλλα τε διεισιν ὁ συγγραφεὺς, καὶ κατὰ τὸ Πλατωνικὸν συνομολογεῖ ζῆλον περὶ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων τοῖς Βορυσθενίταις διαλέχθαι, τῆς τε τοῦ παντὸς διακοσμήσεως καὶ κινήσεως, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ στοιχείων. ἔχεται δέ τινος λαμπρότητος καὶ σεμνότητος ἐστὶν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὁ λόγος. B καὶ ὁ Κορινθιακὸς ὁ δὲ κ' ὢν, ἐν Κορίνθῳ μὲν ἐρρήθη, ἐπιτίμησιν δ' αὐτῶν διαπεραίνει· ἀνθ' ὧν εἰκόνι τὰ πρῶτα τιμήσαντες αὐτὸν, ὕστερον ἀποδημήσαντος, ἐκ διαβολῆς οὐ δικαίας περιείλοντο τὸ γέρας. ἐγγὺς δ' ἐστὶ τοῦ Ῥοδιακοῦ κατὰ τὴν ἐν λόγοις ῥώμην καὶ ἀρετὴν ἐστί. C ἡ δὲ τῶν προοιμίων παράτασις κἀνταῦθα, ὡς καὶ παρὰ μικρὸν πανταχοῦ, τῆς ἀρετῆς οὐ μετέχει. τοῦ δὲ εἰκοστοῦ πρώτου ἡ ἐπιγραφὴ περὶ τῆς πρὸς Νικαεῖς ὁμονοίας τῶν Νικομηδέων ἐστί· καὶ οὗτος ὑπέρχεται τὸν ἀγῶνα ὁ λόγος, εὐκαίρως διὰ τῆς ἡδονῆς προσενηνεγμένος. μᾶλλον γὰρ οὕτω ταῖς ψυχαῖς τὸ πιθανὸν ἐθέλει διαδῦναι. D τὸ δὲ δεύτερον καὶ εἰκοστὸν ἐν Νικαίᾳ εἰρῆσθαι ἡ ἐπιγραφὴ δηλοῖ, περὶ ὁμονοίας, πεπαυμένης τῆς στάσεως· αὐτὸ δὲ τοῦτο διατίθησιν ὁ ἀνὴρ, ἔπαινον τοῦ γεγονότος. ὁ δὲ κγ', περὶ τῆς πρὸς Ἀπαμεῖς ὁμονοίας εἴρηται ἐν τῇ πατρίδι· αὐτὸ δὲ διαπράττεται τοῦτο. καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ περὶ ὁμονοίας, πρὸς τοὺς Προυσαεῖς παρακαλεῖ τοὺς Ἀπαμέας. ὁ δὲ κε', διάλεξίς ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι· ἄγνοιαν δὲ ὑποπλάττεται τῆς αἰτίας ὁ διαλεγόμενος, δι' ἣν μηδὲν χρήσιμον αὐτῶν τῶν λόγων προβε-

ptio declarat habitam fuiſſe in Boryſthene, lectam verò fuiſſe in patria: In hac cùm alia percurrit autor, tum ex ſententia Platonis, fatetur affectum ingentem habuiſſe diſſerendi de opifice mundi apud Boryſthenitas, & de vniuerſitatis ornatu motúque, atque elementis quæ in ipſa ſunt. Inſignis eſt hic ſermo magnificentia & grauitate præter alios. Corinthiaca autem quæ XX. eſt *xx. hic 37.* Corinthi quidem habita eſt, in reprehenſionem tamen ipſorum perorat: propterea quòd cùm prius ipſum imagine honorauiſſent, poſtea peregre profecto calumnia non ęqua impulſi, munus eripuerant. hæc propè accedit ad Rhodiacam, ob vim efficacem virtutémque dicendi. Exordij porro cuiuſdam extenſio, & propemodum aliàs vbique, laudem non habet. XXI. inſcriptio eſt, de *xxi. hic 38.* Concordia Nicomedenſiũ cum Nicænis; atque hoc ſubit certamen hic ſermo opportunè ob lætitiam prolatus: ſic enim, quod probabile eſt, potius animos ſubire vult. XXII. Nicææ pronun- *xxii. hic 39.* ciatam fuiſſe inſcriptio declarat, De Concordia, ſeditione ceſſante: hoc vero ipſum eſt quod hîc exprimit, nempe facti commendationẽ. XXIII. De Concordia: *xxiii. hic 40.* habita eſt in patria: atque hoc ipſum peragit. Et quæ ſequitur, XXIV. Apamienſes incitat ad *xxiv. hic 41.* concordiam cum Pruſæis. XXV. *xxv. hic 42.* Diſſertatio eſt in patria, cuius autor cauſam ſe ignorare fingit, ob quam cùm nihil vtile ſermones

ſui proponant, iucundè tamen &
magno cum ſtudio auditores eos
XXVI. hic 43. auſcultent. XXVI. Oratio ciui-
lis, inſcriptio eſt: & in patria eſt
habita. Vt ea quæ deinceps ſe-
XXVII. hic 44. quitur XXVII. Benigni in pa-
triam affectus plena, pro iis ho-
noribus, quibus beneuolentem
XXVIII. hic 45. decorauerat. XXVIII. Defen-
ſio quædam eſt, qua probat quo-
modo in patriam animatus fue-
XXIX. hic 46. rit. XXIX. hoc quidem modo
inſcribitur, *Antequam philoſophiã*
profiteretur in patria. Verũ eos qui
Pag. 521. lapides in ipſum & alterũ viæ co-
mitem eiaculari, poſtea etiam
ignem ædibus admouere aggreſſi
fuerant, leniter admodum incre-
pans, confirmat, melius eſſe pere-
grè proficiſci & in externa regio-
ne vagari, quàm domi manere,
ob motus & tumultus vrbanos.
Porrò ciuium aduerſus eum ex-
candeſcentia, fuit, ex eo quòd do-
mum collabentem, in melius in-
XXX. hic 47. ſtauraſſet. XXX. *Concio in Patria,*
in inſcriptione dicitur: & ad
XXXI. hic 48. idẽ argumentũ pertinet. XXXI.
in patria quoque pronunciata
eſt, & inſcripta, *Ciuilis in concione.*
Vbi conſilium dat, vt contume-
liis in ſe inuicem abſtinentes, diſ-
ſidium in conſenſum mutent. Se-
XXXII. hic 49. quens etiam XXXII. in patria
itidem eſt habita: eius inſcriptio
eſt, *Recuſatio magiſtratus in Sena-*
tu. Id quoque oſtenditur: ſcriptor
enim ex decreto electus, magi-
ſtratum recuſat. XXXIII. in-
XXXIII. hic 50. ſcriptionem præfert, *De actis in*
Curia: ac Senatus quidem lau-
dem percurrit: patrocinatur au-
Vide pag. 524. tem Dioni * quia in ſuſpicionem
venerat, * quaſi actiones à filio

A βλημένων, ἡδέως καὶ ποθοῦντες ἀκούουσι. πολιτικὸς δέ ἐστι τῷ εἰκοστῷ ἕκτῳ ἡ ἐπιγραφή· (καὶ) εἴρηται ἐν τῇ πατρίδι. ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς φιλοφρονητικὸς ὑπάρχων αὐτῇ, ἀνθ' ὧν τιμαῖς τὸν φιλοφρονούμενον ἐδεξιοῦτο. ἀπολογισμὸς δέ ἐστιν ὁ μετ' αὐτόν, ὅπως διέκειτο πρὸς τὴν πατρίδα. ὁ δὲ κθ', περὶ τοῦ φιλοσοφεῖν B μὲν ἐν τῇ πατρίδι ἐπιγράφεται, τοὺς δ' ἐπιχειρήσαντας* καταλεύειν αὐτόν τε καὶ σὺν αὐτῷ ἕτερον· εἶτα δὲ καὶ πυρὶ τὴν οἰκίαν δοῦναι. τούτοις ἠρέμα πως ἐπιτιμῶν, τὸ πλανᾶσθαι ἐπὶ τῆς ξένης, τῆς οἴκοι* διατριβῆς, (διὰ) τὰς ἐν πόλει ἀταξίας ἄμεινον κατασκευάζει. ἡ δὲ τῶν πολιτῶν ὀργὴ C κατ' αὐτοῦ, διότι φησὶ καταρρέουσαν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀνέλαβε τὴν οἰκίαν. καὶ ὁ λ' δὲ δημηγορία ἐν τῇ πατρίδι τὴν ἐπιγραφὴν φέρων, εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἀποβλέπει. καὶ ὁ πρῶτος καὶ τριακοστὸς ἐν τῇ πατρίδι μὲν ἐλέχθη, πολιτικὸς δ' ἐπιγέγραπται ἐν ἐκκλησίᾳ· καὶ συμβουλεύει τῆς εἰς ἀλλήλους ὕβρεως ἀπεχομένους D καὶ προπηλακισμῶν, τὴν στάσιν εἰς ὁμόνοιαν διαλύειν. ὡσαύτως ἐν τῇ πατρίδι μὲν ἐλέχθη καὶ ὁ ἐφεξῆς. ὁ δὲ ἐπιγράφεται, παραίτησις ἀρχῆς ἐν τῇ βουλῇ, τοῦτο καὶ ἐνδείκνυται. ἐκ ψηφίσματος γὰρ ἀρχὴν ὁ συγγραφεὺς ᾑρημένος παραιτεῖται. ὁ δὲ λγ', περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ τὴν ἐπιγραφὴν παρέχων, ἔπαινον μέν τινα τῆς βουλῆς ἐπιτρέχει, ἀπολογεῖται δὲ ὑπὲρ ὧν* ὁ Δίων ὑπενοεῖτο, ὡς μὴ τὰ τοῦ παιδὸς

* διατριβῆς τὰς ἐν πόλει ἀταξ.

ἔργα καὶ αἱ πράξεις αἱ κατὰ τὴν πόλιν τὸ πατρικῆς εἰσὶ βουλῆς ἐξημμέναι. ὁ ἐφεξῆς δὲ πρὸς Διόδωρον ἐπιγραφόμενος, προτρεπτικὴν μέν τινα ἐπ' ἀρετὴν εἰσάγει. ἐπαινεῖν δὲ τὴν πόλιν φησὶ, διὰ τὸν τὸ ἐγκωμιάσαντα Διόδωρον ἐπαίνοις περιβαλλεῖν. ὁ δὲ λε΄, περὶ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους, καὶ Εὐριπίδου, ἢ περὶ τῶν Επικλήτου τόξων ἐπιγεγραμμένος, τὴν τὸ Φιλοκλήτου πλάττει ἐξαπάτην, ἣν προβεβλημένος Ὀδυσσεὺς, λαβὼν ᾤχετο τὰ τόξα. τῷ δὲ ς΄ καὶ λ΄ λόγῳ ἡ μὲν ἐπιγραφὴ περὶ Ὁμήρου λέγει, ἔπαινός τις δὲ τοῦ ποιητοῦ διϋφαίνεται· ὥσπερ καὶ τῷ περὶ Σωκράτους ἐπιγραφομένῳ τοῦ φιλοσόφου. ὁ δὲ περὶ Ὁμήρου καὶ Σωκράτους λη΄ λόγος ὢν, ζηλωτὴν Ὁμήρου Σωκράτην καὶ μαθητὴν *ἐπιδείκνυσι καὶ τὸ, τε οἰκεῖον τῆς (τῶν παραδειγμάτων) μεταχρήσεως ἐκεῖθεν ἀναμαθεῖν τὸν φιλόσοφον ἐπιδείκνυσι καὶ τὴν ἄλλην τοῦ λόγου χάριν καὶ δύναμιν ἐναπομάξασθαι. ὁ δὲ λθ΄, Ἀγαμέμνων ἢ περὶ βασιλέως ἐπιγραφόμενος, διέξεισιν ὡς δεῖ συμβούλων τοῖς ἀρίστοις τὸν βασιλέα κεχρημένον, ἐκείνοις τε πείθεσθαι, καὶ μὴ κατὰ τὸ δοκοῦν ἀπαυθαδιάζειν. καὶ ᾧ δὲ Νέστωρ ἡ ἐπιγραφὴ, ὅπως κεχρῆσθαι προσήκει τῇ πρὸς τοὺς βασιλεῖς παραινέσει περιλαμβάνεται. ὁ δὲ ἐφεξῆς, Ἀχιλλεὺς οὐ πειθόμενος τῷ Χείρωνι, προνοίᾳ καὶ τέχνῃ, ἀλλὰ μὴ θράσει καὶ χειρῶν ἰσχύϊ συμβουλεύοντι μεταχειρίζεσθαι πόλεμον, ὕστερον οὐκ ἀπώνατο τῆς ἀπειθείας. καὶ ὁ Φιλοκτή-

*al. ἐπιδείκνυσι.

A ſuſceptæ, & ciuiles functiones à patris cōſilio pēderent. XXXIV. *Ad Diodorum* inſcripta, exhortationem ad virtutem habet: itémque ſe vrbem laudare dicit, eò quòd Diodorum, à quo laudata fuerat, laudibus decoraret. XXXV. *de Æſchulo & Sophocle & Euripide*: aut *de Philoctetæ arcubus* inſcribitur: & Philoctetæ innexam ab Vlyſſe fraudem, fingit, qua arcu & ſagittis ſurreptis B abiit. XXXVI. orationi inſcriptio eſt, de Homero: laus vero quædam poëtæ pertexitur: vt in XXXVII. Sermone, inſcripto de Socrate Philoſopho. XXXVIII. de Homero & Socrate oratio, Socratem Homeri fuiſſe ęmulatorem & diſcipulum indicat: atque inde proprium exempla tractandi vſum didiciſ- C ſe philoſophum declarat, aliáſque ſermonis veneres ac virtutes expreſſiſſe. XXXIX. inſcribitur *Agamemnon, vel, de Rege.* Atque enarrat vt Regem oporteat optimis conſiliariis ad vſum adhibitis, tum illis obtemperare: tum, non pro animi libidine faſtuosè res aggredi. XL. cui inſcriptio eſt, Neſtor, docet quomodo ad reges ſuaſione vti conueniat. D XLI quæ ſequitur, Achillis nomen præ ſe fert: qui cùm non obtemperaret Chironi bellum ſuſcipere prudentia & arte, potius quàm audacia & robore manuum conſulenti, inobedientiæ pertinaciæque damnum poſtea dicitur ſenſiſſe. XLII. *Philocte-*

XXXIV. *hic 51.*
XXXV. *hic 52.*
XXXVI. *hic 53.*
XXXVII. *hic 54.*
XXXVIII. *hic 55.*
XXXIX. *hic 56.*
XL. *hic 57.*
XLI. *hic 58.*
XLII. *hic 59.*

tes, ampla explanatio eſt infortu-
XLIII. hic 60. num, quod ipſi contigit. X L I I I.
Neſſus, aut *Deianira*: cùm de his
f. præſtigiis quibuſdam. non veriſimilia ficta ſint,* cultu
quodam, ad ſeriem & ordinem
quendam; quod probabile non
XLIV. hic 61. erat, reducere videtur. X L I V.
Chryſeis, elogium eſt Chryſeidis.
XLV. hic 62. X L V. de *Regno & Tyrannide*: de
XLVI. & hic 63. his ſermonem inſtituit. X L V I.
XLVII. & hic 64. & X L V I I. & X L V I I I. ſe-
XLVIII. hic 65. quentes, *De fortuna*, orationes, le-
pidas quaſdam & philoſophiæ
congruentes ſpeculationes es in-
formant. Eodémque modo, quæ
has ordine ſequuntur orationes
tres, X L I X. L. & L I. *De gloria*,
XLIX. hic 66. nullam habere rationem opinio-
L. & hic 67. nis Vulgi, cōſulunt, & admonent:
LI. hic 68. ſuaſioni vero, præclaræ & condu-
cibiles innectuntur rationes. LII.
LII. hic 69. *De virtute* & inſcribitur & diſſerit,
LIII. hic 70. L I I I. de ſapientiæ ſtudio agit.
LIV. hic 71. L I V. de Philoſopho. L V. *De ha-*
LV. hic 72. *bitu* inſcripta; non tunica & cal-
ceamento philoſophico neque
ſpecie ad grauitatem conforma-
ta, philoſophum eſſe oſtendit.
LVI. hic 73. L V I. De *fide* inſcriptionē nacta:
LVII. hic 74. & ſequens L V I I. *De Incredu-*
litate, hortantur cauere à nimis
fidendo, credendo, fidéq; haben-
da vel iis qui maximis amari vi-
dentur etenim multis ob fidem
facile adhibitam magna accidit
calamitas, diffidentia autem mu-
nitis, inſignis obtigit ſalus. atque
hæc quidem ſumma eſt ſermonis
de incredulitate. Præcedens vero
declarat credulitatem vt plurimū
graui mulcta credulos onerare.
LVIII. hic 75. L V I I I. orationis argumentum

A της δὲ, παράφρασίς ἐστι τοῦ κατ'
αὐτὴν ἀτυχήματος· ἐφ' οἷς ὁ Νέσος* al. Νέσσος.
καὶ ἡ Δηϊάνειρα, τῶν ἀπιθάνως "περὶ
αὐτοὺς πεπλασμένων διά τινος" θε- ἴσ. τερατείας,
ραπείας, εἰς εἱρμόν τινα καὶ τάξιν δο-
κεῖ τὸ ἀπίθανον μεταρρυθμίζειν.
καὶ ὁ Χρυσηΐς, ἔπαινός ἐστι Χρυσηΐ-
δος. ὁ δὲ περὶ βασιλείας καὶ τυραν-
B νίδος, περὶ αὐτῶν τούτων διαλαμ-
βάνει. καὶ οἱ ἐφεξῆς δὲ τρεῖς περὶ
τύχης λόγοι, χαρίεντά τινα καὶ φι-
λοσοφίας ἅμα ἐχόμενα θεωρή-
ματα διατυποῦσιν. ὡσαύτως καὶ οἱ
μετὰ τούτους περὶ δόξης τρεῖς λό-
γοι, συμβουλεύουσι καὶ παραι-
νοῦσι, μηδένα λόγον τῆς τῶν πολ-
λῶν δόξης ποιεῖσθαι· καλὰ δὲ καὶ
C ὠφέλιμα τῇ παραινέσει* συνδια- al. συμπλέκεται·
πλέκεται θεωρήματα. ὁ δὲ νβ',
περὶ ἀρετῆς καὶ ἐπιγράφεται καὶ
διέεισι. περὶ φιλοσοφίας δέ ἐστιν ὁ
νγ'. καὶ ὁ μὲν νδ', περὶ τοῦ φιλοσό-
φου· ὁ δὲ νε', περὶ τοῦ σχήματος ἐ-
πιγεγραμμένος, δείκνυσιν, ὡς οὐ χι-
τῶνι καὶ ὑποδήματι φιλόσοφον, "οὐ al. οὐδὲ.
κατεσχηματισμένῳ εἴδει, φιλόσοφός
D ἐστιν. ὁ δὲ νς', περὶ πίστεως ἐπιγραφῆς
τυχὼν, καὶ ὁ ἐφεξῆς περὶ ἀπιστίας,
προλέγοντι φυλάττεσθαι τὸ θαῤῥεῖν,
καὶ καταπιστεύειν καὶ τοῖς μάλιστα φι-
λεῖν δοκοῦσι. πολλοῖς γὰρ πιστεύσασι
μὲν, μεγάλη ἀπήντησε συμφορά·
ἀπιστίᾳ δὲ φραξαμένοις λαμπρὰ
περιγέγονε σωτηρία. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ὁ περὶ ἀπιστίας λόγος· ὁ δὲ περὶ αὐτοῦ διέξεισιν, ὡς καὶ τὸ πιστεύεσθαι ὡς ἐπί-
παν, μεγάλα τοὺς πιστευομένους ἐζημίωσεν. ἡ δ' ὑπόθεσις τοῦ νη' λόγου,

ὥσπερ καὶ ἡ ἐπιγραφή, περὶ νόμου ἐστίν· ὡς δὲ ὁ τοῦ νθ´ περὶ ἔθους· ὃ πράττειν μὲν ὅσα ὁ νόμος, ἀποδείκνυσι· μεθ' ἡδονῆς δὲ καὶ πειθοῦς μᾶλλον, ἢ βίας, καὶ ἀσφαλέστερον. δύο δὲ τὰ ἐφεξῆς περὶ φθόνου διαλαμβάνουσι. καὶ ὁ ξβ´ περὶ πλούτου, τὸ ὀχληρὸν αὐτοῦ καὶ ἐπίβουλον στηλιτεύων, καὶ πολλῷ λυσιτελεστέραν αὐτοῦ παριστῶν τὴν μετὰ δικαιοσύνης πενίαν. ὁ δὲ ξγ´ ἐπιγράφεται, τῆς ἐν Κιλικίᾳ, περὶ ἐλευθερίας. ἐκεῖνον δὲ ἐλεύθερον παριστᾷ, ὃς τῆς ἐν αὐτῷ κύριος εἴη παθῶν, καὶ μυρίοι ἔξωθεν αὐτοῦ τοῦ σώματος ὦσι δεσπόται· καὶ δοῦλον ἐκεῖνον, ὃς ἀνδράποδόν ἐστι παθῶν, εἰ καὶ πάσης ἄρχειν τῆς οἰκουμένης δοκεῖ. εἰς τὴν αὐτὴν δ' ἀναφέρεται διάνοιαν καὶ ὁ ἐφεξῆς, περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας ἐπιγραφὴν ἔχων· ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς δεύτερος περὶ δούλων ὤν. καὶ ὁ μετ' αὐτὸν δέ, περὶ λύπης, ὡς οὐ χρὴ παρεστάναι τὸν γενναῖον καὶ νοῦν ἔχοντα ἄνδρα, ὑποκατακλίνεσθαι τοῖς πάθεσι, περιορᾶν δὲ μᾶλλον, καὶ ἀποτρίβεσθαι. καὶ ὁ ξζ´, περὶ πλεονεξίας ὤν, ἀποτρέπεσθαι ταύτην παραινεῖ. καὶ ὁ ξη´, ὥσπερ ἐπιγέγραπται περὶ λόγου καὶ ἀσκήσεως, τοιαύτην καὶ τὴν ὑπόθεσιν ὑποβάλλει. περὶ δὲ τῆς αὐτοῦ φιληκοΐας ὁ ξθ´, καὶ ἐπιγράφεται καὶ διαλαμβάνει. ὁ δὲ ο´, ἐπιγραφῆς μὲν περὶ ἀναχωρήσεως τυγχάνει· κατασκευάζει δέ, ὡς οὐχὶ τὸ τὰς ἐρήμους διώκειν, ἀναχώρησίς ἐστι παθῶν καὶ τῶν ἐν βίῳ θορύβων· ἀλλὰ τὸ εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφεσθαι, καὶ σπεύδειν γνῶναι

al. συμπάθης
al. φέρε.
al. κατακλίνεσθαι.

A eſt, ſicut etiam inſcriptio, *De Lege*. vt & LIX. *De conſuetudine*: quam tantum probat efficere, quantum lex: cum voluptate verò & perſuaſione potius quàm vi, tutiúſque. Duæ, quæ deinceps ſequuntur, LX. & LXI. *De inuidia* tractant. At LXII. *De diuitiis*, quarum moleſtiam & inſidias inſectatur: & multo vtiliorem inopiam cum iuſtitia iunctam aſſeuerat. LXIII. B ſermo inſcribitur, *De libertate Cilicum*. Illum verò liberum aſſerit, qui perturbationib. animi dominatur, quamuis innumeri foris exiſtant corporis domini. Seruum autem illum, qui mãcipium eſt affectuum: tametſi toti orbi terrarũ imperare videatur. LXIV. oratio quæ ſequitur ad eandem ſententiam refertur, *de ſeruitute & libertate*, inſcripta: vt ſequens altera C LXV. quæ *De ſeruis* eſt. LXVI. ſermo proximus, *de triſtitia*: virum animoſum, & mente præditum, ait non oportere affectui ſuccumbere, ſed eum potius contemnere & cõterere. LXVII. *De auaritia*, eſt: eámque auerſandam eſſe perhibet. LXVIII. vt inſcribitur, De *oratoria exercitatione*, tale etiam ſubiectum exponit. LXIX. *De ſua audiendi cu-* D *piditate*, & inſcribitur & verba facit. LXX. Inſcriptionem, *de Receſſu*, obtinet: in eo autem ſermone probat, non in deſertis locis perſequendis ſitum eſſe receſſum à perturbationibus & vitę turbis: ſed in ſeipſum deſcendendo, & ſe ipſum cognoſcere properando,

LIX. *hic 26.*
LX. & LXI. *hic 77. & 78.*
LXII. *hic 79.*
LXIII. *hic 80.*
LXIV. *hic 14.*
LXV. *hic 15.*
LXVI. *hic 16.*
LXVII. *hic 17.*
LXVIII. *hic 18.*
LXIX. *hic 19.*
LXX. *hic 20.*

nulla aut leui admodum aliorum
LXXI. hic 21. vitij habita ratione. L X X I. oratio *de Pulchritudine*, deinceps
prout inſcribitur, itidem de adoleſcentulo ſuſcipitur: in qua oſtēditur apud omnes nationes etiā
Barbaras, nō eandem cenſeri pulchritudinem: verùm aliam apud
LXXII. hic 22. alios potiorem eſſe. L X X I I. *De pace & bello*, cùm in inſcriptione
pollicetur, tum in diſſerēdo proſequitur.
LXXIII. hic 23. L X X I I I. *Quod ſapiens, idem beatus ſit*. L X X I V. *De Beatitate*, ſubiicitur.
LXXIV. hic 24. L X X V. his adnectitur, *De Genio*, ſeu *Dæmone*:
XXV. hic 25. Genios autem appellat eos qui ſortiti aliorum magiſtratum, fecerunt vt ſubditi melius vel deterius ſe gererent. L X X V I. *De*
LXXVI. hic 26. *Cōſultatione*, inſtituitur. LXXVII.
LXXVII. hic 27. pro inſcriptione notatur, *Expoſitio eorum quæ Conuiuium attingunt*: vbi nonnulla quæ in eo acciderunt perſequitur: & addit pleroſque homines tum demum ad philoſophiam oculos conuertere ſolitos eſſe, cùm ipſorum vita
LXXVIII. & LXXIX. hic 28. & 29. moleſtiis abundat. L X X V I I I. & L X X I X. Melancomas, ſeu, *Nigricomus*, prima & ſecunda inſcriptæ, adoleſcētis laudationem complectuntur: & fato functi memoriam ob eius virtutes, & deſiderium celebrant.
LXXX. hic 30. L X X X. oratio, *Charidemi* nomine inſcripta eſt: Et laudem ac luctum ſuper mortuo adoleſcente complectitur.

A ἑαυτὸν τῆς ἀπὸ τῶν ἄλλων κακίας παρ' ὀλίγον * ἔχοντα λόγον. περὶ κάλλους δὲ ὁ μετὰ τοῦτον λόγος, ὃν ἐπιγέγραπται τρόπον, τὸν αὐτὸν καὶ περὶ νεανίσκου διέξεισιν· ἐν ᾧ ὡς οὐ παρὰ πᾶσιν ἔθνεσι καὶ βαρβάροις τὸ αὐτὸ νομίζεται κάλλος, ἄλλο δὲ παρ' ἄλλοις νικᾷ. ὁ δὲ οβ', περὶ
B εἰρήνης, καὶ πολέμου, τήν τε ἐπιγραφὴν προβάλλεται, καὶ διαλαμβάνει. ὁ δὲ ογ', ὅτι εὐδαίμων ὁ σοφός. καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ, περὶ εὐδαιμονίας. ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις, περὶ τοῦ δαίμονος· δαίμονας δὲ καλεῖ, τοὺς ὅσοι λαχόντες ἀρχὴν ἑτέρων, ἄμεινον πράττειν τοὺς ἀρχομένους ἢ καὶ χεῖρον μετεσκεύασαν. περὶ δὲ
C τοῦ "βουλεύεσθαι ὁ ος' διαλαμβάνει. (al. βούλεσθαι.) ὁ δὲ οζ', διατριβὴ περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ τὴν ἐπιγραφὴν πεποιημένος, τινὰ τῶν ἐν αὐτῷ διέξεισι συμπιπτόντων· καὶ ὡς ὁ πολὺς ἄνθρωπος τηνικαῦτα πρὸς φιλοσοφίαν ὁρᾶν εἴωθεν, ἡνίκα αὐτοῦ ὁ βίος ἀνίαις περιρρεῖται. ὁ δὲ οη', καὶ ὁ μετ' αὐτὸν μελαγκόμας, α' καὶ β'
D ἐπιγεγραμμένοι, ἔπαινόν τε διαγράφουσι τοῦ νεανίσκου, καὶ μνήμην ἐπὶ χρηστοῖς τελευτήσαντος καὶ λύπην. ὁ δὲ π', Χαρίδημος μὲν αὐτῷ ἡ ἐπιγραφή· ἔπαινον δὲ καὶ πένθος ἐπὶ τελευτήσαντι συνδιαπλέκει τῷ νέῳ.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΟΥΙΔΑ.

ΔΙΩΝ ὁ Πασικράτους, Προυσαεὺς, σοφιστὴς καὶ φιλόσοφος· ὃν Χρυσόστομον ἐκάλεσαν· ἀντεποιεῖτο δὲ σεμνότητος, ὡς καὶ λεοντῆν φοροῦντα προϊέναι. ἦν δὲ λεπτὸς τὸ σῶμα· καὶ διέτριψε τὸ πλεῖστον παρὰ Τραϊανῷ Καίσαρι· ὡς καὶ συγκαθέζεσθαι ἐν τῷ βασιλικῷ ὀχήματι. ἔγραψεν, εἰ φθαρτὸς ὁ κόσμος· ἐγκώμιον Ἡρακλέους καὶ Πλάτωνος· ὑπὲρ Ὁμήρου πρὸς Πλάτωνα, δʹ. περὶ τῶν Ἀλεξάνδρου ἀρετῶν, ηʹ.

DE EODEM, EX SVDA.

A DIO Paſicratis filius, Pruſæenſis, Sophiſta & philoſophus. qui Chryſoſtomus, ab aureo ſermone vocabatur. Adeò grauitatem præſeferre cupiebat, vt etiam Leonis exuuium geſtans procederet. exili admodum corpore fuit. apud Traianum perdiu

B eſt commoratus: eidémque in regia carruca aſſidebat. Scripſit, *An Mundus finem habiturus eſſet. Laudationem Herculis & Platonis. Pro Homero ad Platonem.* orat. IV. *De Alexandri virtutibus* VIII.

Dionis ſermones deſiderati.

ΕΚ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ, ΠΕΡΙ ΔΙΩΝΟΣ.

DE DIONE EX PHILOSTRATO.

Dio verò Pruſęus quonã potiſſimũ nomine ſit appellandus neſcio, ob ſingularẽ eius in omnibus rebus dexteritatem: fuit enim (quod aiunt) Amaltheæ cornu; ac quod ad dicẽdi quidem attinet facultatẽ cũ eloquẽtiſſimis quibúſq; cõparandus: Platonis enim ac Demoſthenis dicẽdi morẽ imitatus eſt, cui quidẽ in proprio eloquẽdi genere cãdore quodã, ac contorta ſimplicitate reſpondet, non minus quã muſicis inſtrumentis aſſonant ſonorũ retinacula. Optima verò, ac laudatiſſima eſt in Dionis orationibus affectuũ temperatio. quoties enim impotentes, ac inſolẽtes reſpub. increpat, neque cõtumelioſus, neque importunus videtur, ſed perinde earum, ac equorum ferociam frœno potius, quam flagello cõpeſcere. Sin ab optimis legibus inſtitutas ciuitates laudãdas ſe cõferat, nõ tam erigere, aut ad ſuperbiam excitare, quã continere videtur, quaſi citius interituras, ſi alium in ſtatum degenerauerint. Sed & reliquo quoque philoſophandi inſtituto fuit non omnibus expoſito aut ſimulatorio, ſed eiuſmodi vt grauitate quadam inſteret, non ſecus ac condimento inſita ſibi humanitate temperata. Quam porrò hiſtoriæ ſcribendæ aptus fuerit, argumento ſunt ab eo ſcripta Getica: Getas enim

A ΔΙΩΝΑ δὲ τὸν Προυσαῖον, οὐκ οἶδ' ὅ, τι χρὴ προσειπεῖν, διὰ τὴν ἐς πάντα ἀρετήν. Ἀμαλθείας γὰρ κέρας ἦν, τὸ τοῦ λόγου, ξυγκείμενος μὲν τῶν ἄριστα εἰρημένων τοῖς ἀρίστοις, βλέπων δὲ πρὸς τὴν Δημοσθένους ἠχὼ, καὶ Πλά-
B τωνος, ἣ καθάπερ αἱ μαγάδες τοῖς ὀργάνοις προσηχεῖ ὁ Δίων τὸ ἑαυτοῦ ἴδιον ξὺν ἀφελείᾳ ἐπεγραμμένη. ἀρίστη δὲ ἐν τοῖς Δίωνος λόγοις καὶ ἡ τοῦ ἤθους κρᾶσις. ὑβριζούσαις τε γὰρ πόλεσι πλεῖστα ἐπιπλήξας, οὐ φιλολοίδορος, οὐδὲ ἀηδὴς ἔδοξεν, ἀλλ' οἷον ἵππων ὕβριν χαλινῷ καταρτύων μᾶλ-
C λον ἢ μάστιγι· πόλεών τε εὐνομουμένων ἐς ἐπαίνους καταστὰς, οὐκ ἐπαίρειν αὐτὰς ἔδοξεν, ἀλλ' ἐπιστρέφειν μᾶλλον ὡς ἀπολουμένας, εἰ μεταβάλοιντο. ἦν δὲ αὐτῷ καὶ τὸ τῆς ἄλλης φιλοσοφίας ἦθος οὐ κοινὸν, οὐδ' εἰρωνίζον, ἀλλ' ἐμβριθῶς μὲν ἐγκείμενον, κε-
D κραμένον δὲ οἷον ἡδύσμασι, τῇ πρᾳότητι. ὡς δὲ καὶ ἱστορίαν ἱκανὸς ἦν συγγράφειν, δηλοῖ τὰ Γετικά. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐς Γέτας ἦλθεν

A ὁπότε ἠλᾶτο. τὸν δὲ Εὐβοέα, καὶ τὸν τοῦ Ψιττακοῦ ἔπαινον, καὶ ὁπόσα οὐχ ὑπὲρ μεγάλων ἐσπούδασται τῷ Δίωνι, μὴ μικρὰ ἡγώμεθα, ἀλλὰ σοφιστικά. σοφιστοῦ γὰρ τὸ καὶ ὑπὲρ τοιούτων σπουδάζειν. γενόμενος δὲ κατὰ χρόνους, οἷς Ἀπολλώνιός τε ὁ Τυανεὺς, καὶ Εὐφράτης ὁ Τύριος ἐφιλοσόφουν, B ἀμφοτέροις μὲν ἐπιτηδείως εἶχε, καίτοι διαφερομένοις πρὸς ἀλλήλους, ἔξω τοῦ φιλοσοφίας ἤθους. τὴν δὲ ἐς τὰ Γετικὰ ἔθνη πάροδον τοῦ ἀνδρὸς, φυγὴν μὲν οὐκ ἀξιῶ ὀνομάζειν, ἐπεὶ μὴ προσετάχθη αὐτῷ φυγεῖν, οὐδὲ ἀποδημίαν· ἐπὶ τοῦ φανεροῦ ἐξέστη, C κλέπτων ἑαυτὸν ὀφθαλμῶν τε, καὶ ὤτων, καὶ ἄλλα ἐν ἄλλῃ γῇ πράττων, δέει τῆς κατὰ τῶν Ῥωμαίων τυραννίδα, ὑφ' ὧν ἠλαύνετο φιλοσοφία πᾶσα. φυτεύων δὲ, καὶ σκάπτων, καὶ ἐπαντλῶν βαλανείοις, καὶ κήποις, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὑπὲρ τροφῆς ἐργαζόμενος, οὐδὲ τοῦ σπουδάζειν ἠμέλει, ἀλλ' ἀπὸ δυοῖν βιβλίοιν ἑαυτὸν ξυνεῖχε· ταῦτα δ' ἦν ὅ, τε Φαίδων ὁ τοῦ Πλάτωνος, D καὶ Δημοσθένης ὁ κατὰ τῆς πρεσβείας. θαμίζων δὲ ἐς στρατόπεδα, ἐν οἷσπερ εἰώθει τρύχεσθαι, καὶ τοὺς στρατιώτας ὁρῶν ἐς νεώτερα ὁρμῶντας ἐπὶ Δομετιανῷ ἀπεσφαγμένῳ, οὐκ ἐφείσατο, ἀταξίαν ἰδὼν ἐκραγεῖσαν, ἀλλὰ γυμνὸς ἀναπηδήσας ἐπὶ βωμὸν ὑψηλὸν, ἤρξατο τοῦ λόγου ὧδε,

tūc cum errādo circumiret, peruenit. Quod autem ad Euboicum, & Pſittaci encomium attinet, cæteráque quæ de minus ſeriis rebus ſunt à Dione conſcripta, ne quis leuia hæc aut parua cenſeat, ſed ſophiſtæ potius propoſito accommodata. Sophiſtæ ſi quidē ea quoque ſtudioſe tractāda ſunt. Atque cum in ea tempora incidiſſet quibus Apollonius Tyaneus & Euphrates Tyrius philoſophiā profiterentur; vtroque familiariter vſus eſt præterquam in philoſophiæ ratione, cum ij à ſe inuicem diſſiderent: nec vero illius ad Getas profectionem exilium fuiſſe crediderim, cum imperatoris iuſſu nō fuerit deportatus, neque item peregrinationem quando is ex hominum cōſuetudine penitus ſubmotus eſt, ſeſéque omnium oculis, atque auribus ſubduxit, alia in aliis regionibus agens, quod Romanorum tyrannidem pertimeſceret, à qua omnis erat expulſa philoſophia. Cæterum cum aut ſerendis arboribus aut fodiendo ſolo, aut hauriendę ad balnea aut hortos aquę, aut aliis eiuſmodi victus gratia operam ſuam locaret, ſtudiorū interim nequaquam ſecurus fuit, ſed duobus libellis per totum illud tempus ſeſe ſuſtentauit: hi erant Platonis Phædon, & Demoſthenis oratio de falſa legatione: Tandem cum in caſtra ventitaret, in quibus laboribus atteri ſolebat, ac milites animaduerteret ob Tyranni cædē nouas res molientes, non id negligendum ſibi duxit, tanta præſertim cōſternatione ac perturbatione ſuborta, ſed in ſublimen aram ex improuiſo inſiliens, orationem hunc in modum exorſus eſt,

Depoſuit laceras veſtes aſtutus Vlyſſes. A

Quæ cùm *dixiſſet*, palámque feciſſet, ſe *non mendicum*, aut eiuſ*modi hominem*, qualem ij exiſtimauerant, ſed Dionem ſe eſſe, ſapientem, acerrime in Tyrannum inuectus eſt, militéſque docuit conſultius agendum, ac Romanis morem gerendum. Etenim vis ea hominis ad perſuadendum fuit, vt B eos quoque, qui Græcas literas accuratè non callerent, ſuauiſſimè demulceret. Sane Traianus imperator Romæ illum in aureum currum aſſumens, quo *inuecti imperatores* de confectis bellis triumphabant, ſæpiſſimè ad Dionem conuerſus. Quidnam (aiebat) dicas neſcio: te vero ego non minus quàm meipſum diligo. Porrò inter ea quæ in Dionis orationi- C bus artificioſa, & ſophiſtica reperiuntur, præcipuè ſunt rerum in loquendo expreſſæ ſimilitudines, quibus quamuis frequenter vtatur, at efficax validúſque eſt, & rerum, quas ſibi proponit, naturæ haud diſſimilis.

A Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς·

Καὶ εἰπὼν ταῦτα, καὶ δηλώσας ἑαυτὸν ὅτι μὴ πτωχὸς, μηδ᾽ ὃν ᾤοντο, Δίων δὲ εἴη ὁ σοφὸς, ἐπὶ μὲν τὴν κατηγορίαν τοῦ τυράννου πολὺς ἔπνευσε, τοὺς δὲ στρατιώτας ἐδίδαξεν ἄμεινον φρονεῖν τὰ δοκοῦντα Ῥωμαίοις πράττοντας. B καὶ γὰρ καὶ ἡ πειθὼ τοῦ ἀνδρὸς, οἵα καταθέλξαι καὶ τοὺς μὴ τὰ Ἑλλήνων ἀκριβοῦντας. Τραϊανὸς γοῦν αὐτοκράτωρ ἀναθέμενος αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἐς τὴν χρυσῆν ἅμαξαν, ἐφ᾽ ἧς οἱ βασιλεῖς τὰς ἐκ τῶν πολέμων πομπὰς πομπεύουσιν, ἔλεγε θαμὰ ἐπιστρεφόμενος πρὸς τὸν Δίω- C να, τί μὲν λέγεις οὐκ οἶδα· φιλῶ δέ σε ὡς ἐμαυτόν· σοφιστικώτατον δὲ τοῦ Δίωνος αἱ τῶν λόγων εἰκόνες, ἐν αἷς εἰ καὶ πολὺς, ἀλλὰ καὶ ἐναργὴς, καὶ τοῖς ὑποκειμένοις ὅμοιος.

ΣΥΝΕΣΙΟΥ ΔΙΩΝ, Η ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΑΥΤΟΝ ΔΙΑΓΩΓΗΣ.

ϰ. ΚΑΘ' ΑΥΤΟΝ ἢ ΚΑΘ' ΕΑΥΤΟΝ

SYNESII DIO, VEL DE IPSIVS VITÆ INSTITVTO.

Interprete, DIONYSIO PÆTO.

ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ A
μὲν ὁ Λήμνιος ἀνα-
γράφων τοὺς βίους
τῶν μέχρις αὐτοῦ σοφιστῶν, ἐν ἀρ-
χῇ τοῦ λόγου δύο μερίδας ποιεῖ,
τήν τε αὐτὸ τοῦτο σοφιστῶν, καὶ τὴν
ὅσοι φιλοσοφήσαντες διὰ τὴν εὐ-
στομίαν ὑπὸ τῆς φήμης ἐς τοὺς
σοφιστὰς ἀπηνέχθησαν· καὶ τάττει B
τὸν Δίωνα μετὰ τούτων· ἐν οἷς Καρ-
νεάδην τε καταλέγει τὸν Ἀθη-
ναῖον, καὶ Λέοντα τὸν Βυζάντιον,
καὶ συχνοὺς ἄλλους καταβιώσαν-
τας μὲν ἐπὶ φιλοσόφου προαι-
ρέσεως· λόγου δὲ ἰδέαν σοφιστι-
κὴν ἡρμοσμένους· ἐν οἷς ἀριθμεῖ
I καὶ τὸν Κνίδιον* Εὔδοξον, ἄνδρα τὰ
πρῶτα τῶν Ἀριστοτέλους ὁμι- C
λητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀστρονομίας εὖ ἥ-
κοντα, ὁπόσην ὁ τότε χρόνος ἐ-
II πρέσβευεν*. ἡμῖν δὲ ὁ Δίων τῇ μὲν
περιβολῇ τῆς γλώττης, ἣν χρυ-
σῆν εἶχεν, ὥσπερ καὶ λέγεται, σο-
φιστὴς ἔστω διὰ πάντων τῶν ἑαυ-
τοῦ, εἴ τις ἀξιοῖ τὴν ἐπιμέλειαν
τῆς φωνῆς σοφιστικὸν ἀγώνισμα
οἴεσθαι· καί τοι καὶ τοῦτο μετὰ μι- D

PHILOSTRATVS Lemnius ſophiſtarum qui ad ſua vſque tempora floruerunt vitas deſcribens, duo in ipſo ſtatim exordio eorum genera conſtituit. Vnum eorum qui hoc ipſum quod eſſe dicuntur, ſophiſtę ſunt, alterum eorum, qui cùm philoſophiam profiterentur ob ſingularem in dicendo facundiam inter ſophiſtas annumerati ſunt. Quorum ex numero fuiſſe Dionem ait, vnáque cum eo & Carneadem Athenienſem, & Leontem Byzantinum recenſet, alióſque pene innumeros qui philoſophiam alioqui vitæ profeſsione conſectati ſophiſticum dicendi genus amplexi ſunt: quibus & Cnidium Eudoxum addit, virum diſcipulorum Ariſtotelis facile principem, eiúſque imprimis Aſtronomiæ peritum, quam ea tempora antiquiſsimam habuerunt. Dio vero ob inſignia linguæ ornamenta, quam ille auream habuit in iis omnibus quæ ſcripſit, vt & eſſe dicitur, ſophiſtæ nomẽ obtineat, ſi quis eloquẽtiæ exercitationẽ ſophiſticũ certamen eſſe cõtẽdat. De quo tamẽ cuiuſmodi ſit,

paulo poſt inquiremus. Verum quod ad vitæ inſtitutum attinet, non vnus Dio eſt, neque inter illos; ſed cum Ariſtocle potius *recenſendus*, diuerſa tamen ab eo ratione. Vtrique enim deſciuerunt: ſed hic ex *philoſopho* graui cumprimis, & ſummiſſo mirum in modum ſupercilio in ſophiſtam degenerauit: deliciarúmque generi omni non modo ſeipſum tradidit, ſed & ad ſummum eius rei faſtigium peruenit. cúmque in tuendis Peripateticorum dogmatibus totum ætatis tempus contriuiſſet, ſcriptáque in Græcos *quamplurima* edidiſſet, philoſophiæ ſtudio digna. vſque adeo ſophiſticæ gloriæ deſiderio ſuccubuit, vt ſenem eius, quam iuuenis præ ſe ſemper habuerat, morum grauitatis peniteret, omniáque Italiæ, atque Aſiæ Theatra certatoriis declamationibus obtunderet. Quin etiam Cottabis *indulgere* ac tibicinas ſecum habere cœpit, & iiſdem paratis conuiuia, epuláſque condicere. Dio autem ex improbo, & importuno ſophiſta, *philoſophus tandem euaſit*, fortunáque magis, quam conſilio vſus, fortunam ipſe ſuam enarrauit. Tum vero qui illius vitam deſcriberet, conſentaneum erat vitæ in homine duplicitatem diſtinguere: neque eum adeo ſimpliciter Carneadi, & Eudoxo, aliíſque id genus adſcribere, quorum quamcumque materiam ſumpſeris philoſophiæ propria eſt, ſed ſophiſtice pertractata, *hoc* eſt elocutionis orna-

A χρόνον ὁποῖόν ἐστιν ἐξετάσομεν· τὴν δὲ προαίρεσιν οὐχ εἷς ὁ Δίων, οὐδὲ μετὰ τούτων τακτέος, ἀλλὰ μετὰ Ἀριστοκλέους, ἀπεναντίας μέν τοι κἀκείνῳ. ἄμφω μέν γε μεταπεπτώκασιν· ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ φιλοσόφου καὶ μάλα ἐμβριθοῦς, καὶ πρόσω καθήκοντος τὸ ἐπισκύνιον, ἐτέλεσεν εἰς σοφιστάς,
B καὶ τρυφῆς ἁπάσης οὐχ ἥψατο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς ἄκρον ἐλήλακεν· ἐνεάσας δὲ τῇ προστασίᾳ τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου δογμάτων, καὶ συγγράμματα ἐξενηνοχὼς εἰν τοὺς Ἕλληνας, ἄξια φιλοσόφου σπουδῆς, οὕτω τι ἥττων ἐγένετο δόξης σοφιστικῆς, ὡς με-
C ταμέλειν μὲν αὐτῷ γηρῶντι τῆς ἐν ἡλικίᾳ σεμνότητος· κόψαι δὲ τὰ Ἰταλικά τε, καὶ Ἀσιανὰ θέατρα μελέταις ἐναγωνιζόμενον. ἀλλὰ καὶ κοττάβοις ἐνδεδωκέναι, καὶ αὐλητρίδας ἐκόμιζε· καὶ ἐπήγγελλεν ἐπὶ τούτοις συσσίτια· ὁ δὲ Δίων ἐξ ἀγνώμονος σοφιστοῦ, φιλόσοφος ἀπετελέσθη· τύχῃ δὲ μᾶλ-
D λον ἢ γνώμῃ χρησάμενος, τὴν τύχην αὐτὸν διηγήσατο. τὸν δὲ δὴ καὶ τοῦ γράφοντος βίον διηγήσασθαι τὴν περὶ τὸν ἄνδρα διπλόην· ἀλλὰ μὴ ἁπλῶς οὕτω συγκαταριθμῆσαι τοῖς ἀμφὶ Καρνεάδην καὶ Εὔδοξον· ὧν ἥν τινα ἂν λάβῃς ὑπόθεσιν, φιλόσοφός ἐστι μεταχειρισμένη σοφιστικῶς, τοῦτ' ἔστι λαμυρῶς ἀπηγ-

ἠσκημένη δὲ δεξιῶς, καὶ πολλὴν τὴν ἀφροδίτην ἐπαγομένη. ταύτῃ δὲ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, οὓς λέγοντες ἐκήλουν τῷ κάλλει τῶν ὀνομάτων, ἠξιοῦντο τῆς προσηγορίας τοῦ σοφιστοῦ· αὐτοὶ δ' ἂν ἀπαξιῶσαι ἐμοὶ δοκοῦσι, καὶ ὡς διδόμενον δέξασθαι, φιλοσοφίας ἐν ὀνείδει τὸ τοιοῦτο τιθείσης, ἄρτι τοῦ Πλάτωνος ἐπαναστάντος τῷ ὀνόματι. ὁ δὲ, περιδύσῃ τε λαμπρῶς τοῖν βίοιν ἑκατέρου χωρὶς, καὶ ταῖς ὑποθέσεσι μάχεται αὐτὸς ἑαυτῷ, λόγους ἐξενεγκὼν ἀπὸ τῶν ἐναντίων ἐνστάσεων. χρὴ δή που γε δὴ αὐτὴν οὐχ ἥκιστα τῶν ἐν τοῖς λόγοις διαφορὰν μὴ σεσιγῆσθαι τὰ περὶ τὸν ἄνδρα. ὅπερ γὰρ ἐν τοῖς μετὰ ταῦτά φησιν, ἀπολύων αὐτὸν αἰτίας συνθέντα ἔπαινον ἐπὶ ψιττακῷ τῷ ὄρνιθι· σοφιστοῦ γὰρ εἶναι μηδὲ τούτων ὑπερορᾶν· αὐτῷ μὲν ἂν ἔλεγχος εἶναι δόξειε, περιέποντος ὅτι τῶν συκοφαντουμένων ἐστὶν ὁ ἀνὴρ, ὅστις φιλόσοφος ὤν, εἰς τὸ σοφιστὴν ἕλκεται. λέγει γὰρ οὕτω, Σοφιστὰς δὲ οἱ παλαιοὶ ἐπωνόμαζον, οὐ μόνον τῶν ῥητόρων τοὺς ὑπερφωνοῦντάς τε καὶ λαμπρούς, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων τοὺς σὺν εὐροίᾳ ἑρμηνεύοντας, ὑπὲρ ὧν ἀνάγκη πρότερον εἰπεῖν· ἐπεὶ οὐκ ὄντες σοφισταὶ, δόξαντες δὲ, παρῆλθον εἰς τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην· εἶτα σαφῶς φιλοσόφους ἄνδρας ἐξαριθμεῖται· μεθ' ὧν δὴ καὶ τὸν Δίωνα,

γρ. ἂν ἐπι-ξιῶσι.

A mentis ſcite, atque eleganter expolita, & cum incredibili quadam venuſtate coniuncta. Ideo ab hominibus quos blando orationis lepôre demulcerent, Sophiſtæ nomen habere meruerunt. Illi autem libentiſſime id mihi reiecturi fuiſſe videntur, & perinde ac ſponte oblatum admiſiſſe, cum philoſophia, Platone nuper in eiuſmodi appellationem inſurgente. B Idipſum probri, ac contumeliæ loco haberet. Ille verò vtrumque vitæ genus ſplendide, ac cum honore profeſſus eſt, ſuiſque ipſe ſecum argumentis *pugnat,cum* ex oppoſitis *inter ſe rebus varias itidem* orationes edidiſſet. Neceſſe eſt profectò vel ob ipſum potiſſimum ſermonum diſſidium, quæ de hoc homine habemus, ſilentio non prætermittere. C Nam quam deinceps ſubiicit eiuſdem excuſationem, quod Pſittaci laudes oratione conſcripſiſſet: (Sophiſtæ *enim* ne ipſa quidem neglectui habenda) conuincendi ipſius argumentum videri poteſt, qui hominem antea calumnia affectum dixerat, quod cum philoſophus eſſet, perperam *inter ſophiſtas compelleretur*, *hæc* enim eius verba ſunt. D Sophiſtas autem veteres non modo ex rhetoribus eos appellarunt, qui clamoſi, atque celebres erant, ſed & ex philoſophis eos in quibus leuiter decurrens erat elocutionis vbertas, de quibus imprimis dicamus neceſſe eſt, quando quidem cum ſophiſtæ non eſſent, ſed eſſe viderentur, in eam appellationem tranſierunt; Deinde manifeſtò philoſophos dinumerat, in queis & Dionem,

& poſt Dionem alios, de quorum poſtremo dicendi finem faciens; hæc habuimus (inquit) quæ de eo genere philoſophorũ diceremus, qui inter ſophiſtas habiti ſunt, idem paululum immutatis verbis dicens eos, quanquam ſophiſtæ non eſſent, id tamen ſibi nomen vindicaſſe. Atqui alio quodam in loco dubitare ſeſe ait quanam in chori parte ancipitem, & ambidextrum hominem ſit collocaturus. Quorſum igitur antea dixiſti? Quorſum ſubieciſti eum id quidem eſſe, illud tamen videri? Ego vero in illas ſermonis contrarietates anxie nimis haud quaquam inquiram. Dionem autem philoſophum fuiſſe, & ſophiſtica quædam luſiſſe libens conceſſerim, ſi ſe æquum tantum, ac pacatum erga philoſophiam præbuerit, nec vllibi in eam vnquam contumelioſius inſultauerit, neque procacibus & malignis orationibus ſit inſectatus. Verum ille inter cęteros ſophiſtas ſæpiſſime grauiſſiméque in philoſophos iuxta, & philoſophiã inuectus eſt. nam cum (vt opinor) validis eſſet ingenij viribus oratoriam quoque profeſſionem vere, & *ſine vlla diſſimulatione ſuſtinuit*, ſatius eſſe ſibi perſuadens vitam ſecũdum communem hominum opinionem quam ſecundum philoſophiæ præſcripta comparare: Vnde & ſerio aduerſus philoſophos ſcripta ea oratio eſt, quæ expreſſis rerum ſimilitudinibus & nullo non figurarum genere refertiſſima eſt, & eiuſdem generis alia, quæ ad Muſonium ſcripſit. Dione ipſo non vt in eo ſe loco exercitaret, ſed ex animo, & vtut affectus erat ſcribente: quod ego impẽſius affirmare auſim, alteríque facilè

A καὶ μετὰ Δίωνα ἄλλοις, ὧν περὶ τοῦ τελευταίου παυόμενος, Τοσαῦτα, φησὶ, περὶ τῶν φιλοσοφησάντων ἐν δόξῃ τοῦ σοφιστεῦσαι, ταυτὸν ἑτέρως εἰπὼν, ὅτι μὴ ὄντες σοφισταὶ, τοῦ ὀνόματος ἐπεβάτευσαν. καί τοι μεταξύ που φησὶν ἀπορεῖν, οἷ χοροῦ τάξει τὸν ἄνδρα, περιδέξιον δή τινα ὄντα.
B τί οὖν προεῖπας· τί δὲ ἐπεῖπας, ὅτι τοῦτο μὲν ἐστὶν, ἐκεῖνο δὲ φαίνεται. ἀλλ᾽ ἔγωγε οὐ μικρολογοῦμαι πρὸς τὰς ἐναντιολογίας· συγχωρῶ δὲ τὸν Δίωνα φιλόσοφον ὄντα παῖξαι τὰ σοφιστῶν, εἰ μόνος πρᾶός ἐστι καὶ ἵλεως φιλοσοφίᾳ, καὶ μηδαμοῦ μηδὲν ἐπηρέακεν αὐτῇ, μηδὲ ἐπ᾽ αὐτῇ ξυντέθεικε λό-
C γους ἰταμούς τε καὶ κακοήθεις. ἀλλ᾽ ἔστι γε πλεῖστα δὴ καὶ μάλιστα σοφιστῶν εἰς φιλοσόφους τε καὶ φιλοσοφίαν ἀπηναισχύντηκεν. ἅτε γὰρ, οἶμαι, φύσεως λαχὼν ἐχούσης ἰσχὺν, καὶ τὸ ῥητορεύειν αὐτὸν ἠλήθευσεν, ἄμεινον ἀναπεπεισμένος εἶναι τοῦ ζῆν κατὰ φιλοσοφίαν,
D τὸ ζῆν κατὰ τὰς κοινὰς ὑπολήψεις· ὅθεν ὅ, τε κατὰ τῶν φιλοσόφων αὐτῷ λόγος ἐσπουδάσθη σφόδρα ἀπεικονισμένος, καὶ οὐδὲν σχῆμα ὀκνήσας· καὶ ὁ πρὸς Μουσώνιον ἕτερος τοιοῦτος· οὐ προγυμναζομένου τῷ τόπῳ τοῦ Δίωνος, ἀλλ᾽ ἐκ διαθέσεως γράφοντος, ὡς ἐγὼ σφόδρα δισχυρίζομαι· πείσαιμι δ᾽ ἂν καὶ ἄλλον ὅστις εὔστοχος ἤθους

εἰρωνείαν τε καὶ ἀλήθειαν ἐκ παντοδαποῦ λόγου φωρᾶσαι· ἐπεὶ δὲ ἐφιλοσόφησεν, ἐνταῦθα δὴ καὶ μάλιστα ἡ ῥώμη τῆς φύσεως αὐτοῦ διεδείχθη. ὥσπερ γὰρ ἐπιγνούσης ὀψὲ τῆς φύσεως τὸ οἰκεῖον ἔργον, οὐ κατὰ μικρὸν, ἀλλ᾽ ὅλοις τοῖς ἱστίοις ἀπηνέχθη τῆς σοφιστικῆς προαιρέσεως· ὅς γε καὶ τὰς ῥητορικὰς τῶν ὑποθέσεων οὐκ ἔτι ῥητορικῶς, ἀλλὰ πολιτικῶς μετεχειρίσατο· εἴ τις ἀγνοεῖ τὴν ἐν ταὐτῷ προβλήματι διαφορὰν τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ῥήτορος, ἐπελθέτω μετὰ νοῦ τὸν Ἀσπασίας τε καὶ Περικλέους ἐπιτάφιον, Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος· ἑκάτερος θατέρου παραπολὺ καλλίων ἐστὶ, τοῖς οἰκείοις κανόσι κρινόμενος. ὁ δ᾽ οὖν Δίων ἔοικε, θεωρήμασι μὲν τεχνικοῖς ἐν φιλοσοφίᾳ μὴ* προσταλαιπωρῆσαι, μηδὲ προσανασχεῖν φυσικοῖς δόγμασιν, ἅτε ὀψὲ τοῦ καιροῦ μεταθέμενος· ὄνασθαι δὲ τῆς στοᾶς ὅσα ἐς ἦθος τείνει, καὶ ἐρρῶσθαι παρ᾽ ὁντινοῦν τῶν ἐφ᾽ ἑαυτοῦ· ἐπιθέσθαι δὲ τῷ νουθετεῖν ἀνθρώπους, καὶ μονάρχους καὶ ἰδιώτας, καὶ καθ᾽ ἕνα καὶ ἀθρόους, εἰς ὃ χρήσασθαι προσαποκειμένῃ τῇ παρασκευῇ τῆς γλώττης. διό μοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν ἐπιγράφειν ἅπασι τοῖς Δίωνος λόγοις, ὅτι πρὸ τῆς φυγῆς, ἢ μετὰ τὴν φυγὴν, οὐχ οἷς ἐμφαίνεται μόνοις ἡ φυγὴ, καθάπερ ἐπέγραψαν ἤδη τινὲς, ἀλλ᾽ ἅπαξ ἅπασιν.

γρ. πρὸς τὸ μὴ ταλ.

A perſuaſerim qui deprehendendæ ex quauis oratione, diſſimulationis, aut veritatis ſolertia præditus ſit. Poſteaquam autem ſeſe ad philoſophiam contulit, tum ibi vero naturæ vis manifeſtiſsimè apparuit, nam eadem ſero tãdem quaſi conſentaneum ſibi munus agnoſcente non paulatim, ſed paſsis velis à ſophiſtica profeſsione abductus eſt, vtpote qui oratorias etiã B materias non oratorio amplius, ſed politico more tractaret. Si quis vero in eadem ad dicẽdum re propoſita Politici & Oratoris diſcrimen ignorat, is Aſpaſiæ, & Periclis *Epitaphium cum iudicio* legat, quod eſt à *Thucydide & Platone ſcriptum*: quorum vtrumque, ſi ad proprios canones exigatur, altero longe eſt præſtantius. Dio itáque artificioſis ſpeculationibus non C multum inſudaſſe, neque naturalibus placitis animum applicuiſſe videtur, cum ſerius ſeſe ad hæc ſtudia tranſtuliſſet, ſed ex porticu tantum macte ea eruditione fuiſſe, quæ ad mores informandos pertinet, ac præ cæteris, qui eo tempore extiterunt animum corroboraſſe, homines vero cum priuatos, tum monarchos *ſigillatim, confertímque* caſtigandos ſuſcepiſſe, & ad id re- D poſitam dicendi facultatem conuertiſſe: propterea cõſulto factum iri iudico, ſi ſingulis Dionis orationibus eiuſmodi inſcriptio adderetur, ante exilium, aut ab exilio eas eſſe ſcriptas, non iis duntaxat, in quibus vlla ſunt exilij iudicia, vt nonnulli pridem inſcripſerũt, ſed omnibus plane. Ita enim foret vt nos tam philoſophicas, quàm ſo-

οὕτω γὰρ ἂν εἴημεν, τοῖς τε φιλοσόφοις, καὶ τοῖς αὐτὸ τοῦτο σοφι-

phiſticas illius orationes vtrimque diſcretas haberemus, nec in eum, perinde vt in nocturno certamine, incideremus, modo Socratem aut Zenonem Bacchanalium cõuitiis laceſſentem eorúmque ſequaces, quaſi ciuitatum ac rerumpublicarum peſtes, terra marique profligandos eſſe præcipientem, modo eoſdem ipſos coronantem & in exemplum præclare, ac temperatioris vitæ proponentem. Philoſtratus verò Pſittaci Encomium & Euboicum parum conſiderate eidem inſtituto tribuit, deque ambobus idem Dionis patrocinium inſtituit, ne minimi momenti res ſtudioſe pertractaſſe videatur: hoc autem nihil aliud eſt quam in alteram partem magis propendere. Nam qui ipſum inter eos recenſuiſſet, qui toto vitæ tempore philoſophiam coluerunt, deinceps non id duntaxat remiſit Dionem aliquando ſophiſtæ officium præſtitiſſe, ſed & in ſophiſticorum cenſum referens, ea inſuper detraxit, quę ex philoſophico vitę inſtituto promanarant. Nam ſi quis Euboicum neget ſerio; & de ſeriis conſcriptum, is nullam mihi Dionis orationem facile admiſſurus videatur, quæ quidem philoſophica ab eo nuncupetur: hæc enim oratio fœlicioris vitæ informata deſcriptio eſt, inopíque pariter, ac diuiti lectu longe digniſſima. Nam & tumidos atque elatas diuitiis animos reprimit, fœlicitatem docens aliis in rebus conſiſtere, & præ paupertate animo concidentes erigit: atque vt ſupini abiecti-

A σικοὺς λόγους διειληφότες ἑκατέρους χωρίς, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ἐν νυκτομαχίᾳ περιτευξόμεθα αὐτῷ, νῦν μὲν βάλλοντι Σωκράτην καὶ Ζήνωνα τοῖς ἐκ Διονυσίων σκώμμασι, * καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἀξιοῦντι κ. καὶ πάσης
πάσης ἐλαύνεσθαι γῆς καὶ θαλάττης, ὡς ὄντας κῆρας πόλεών τε καὶ πο-
B λιτείας· νῦν δὲ στεφανοῦντί τε αὐτούς, καὶ παράδειγμα τιθεμένῳ γενναίου βίου καὶ σώφρονος. Φιλόστρατος δὲ καὶ τοῦτο ἀπεριμερίμνως, τὸν ἔπαινον τοῦ Ψιττακοῦ καὶ τὸν Εὐβοέα τῆς αὐτῆς προαιρέσεως οἴεται, καὶ ὑπὲρ ἀμφοῖν ὁμοίως εἰς ἀπολογίαν καθίσταται ὑπὲρ τοῦ Δίωνος, ὡς μὴ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν ἐσπουδακέναι
C δοκεῖν· τοῦτο δ' ἤδη πλέον ἐστὶ ποιήσασθαι θάτερον. ὁ γὰρ ἀναγορεύσας αὐτὸν ἐν τοῖς δι' ὁλοκλήρου τοῦ βίου φιλοσοφήσασι, περιιὼν οὐ μόνον ἐνδέδωκε πρὸς τὸ καὶ σοφιστικόν τι ἔργον εἰργάσθαι τὸν Δίωνα, ἀλλὰ καὶ προσαποστερεῖ τὸν ἄνδρα καὶ τῶν ὄντων ἐκ τῆς φιλοσόφου μερίδος, προσνέμων αὐτὰ τοῖς
D σοφιστικοῖς. εἰ γὰρ Εὐβοέα τις ἀφαιρήσεται τοῦ σπουδαῖος εἶναι, καὶ ὑπὲρ σπουδαίων συγκεῖσθαι, οὔ μοι δοκεῖ * ῥᾷς ἂν ὁ τοιοῦτος ἐγκρῖναι κ. ῥᾷστον ἂν
τινὰ λόγον τοῦ Δίωνος, ὥς γε καὶ φιλόσοφον ὑπ' αὐτοῦ προσειρῆσθαι. ὡς * ἐστί γε ὁ λόγος ὑποτύπωσις γρ. καὶ οὗτός γε
ἐστὶν εὐδαίμονος βίου, πένητι καὶ πλουσίῳ τοῦ παντὸς ἀνάγνωσμα ἀξιώτατον. ὠφελικός τε γὰρ ἦθος ὑπὸ πλούτου κατασέλλει, τὸ εὐδαίμον ἑτέρωθι δείξας· καὶ τὸ καταπεπτωκὸς ὑπὸ

πενίας ἐγείρει, καὶ ἀταπείνωτον εἶναι παρασκευάζει· τοῦτο μὲν, τῷ καταμηλιτοῦν τὰς ἁπάντων ἀκοὰς διηγήματι, ὑφ' οὗ κἂν Ξέρξης ἀνεπείσθη, Ξέρξης ἐκεῖνος ὁ τὴν μεγάλην στρατείαν ἐλάσας ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, μακαριώτερον ἑαυτοῦ γεγονέναι κυνηγέτην ἄνδρα ἐν τῇ ὀρεινῇ τῆς Εὐβοίας κέγχροις ἐσθίοντα· τοῦτο δὲ ταῖς ἀρίσταις ὑποθήκαις, αἷς χρώμενος, οὐδεὶς αἰσχυνεῖται πενίαν, εἰ μή γε καὶ φεύξεται· διὸ βελτίους οἱ τάττοντες αὐτὸν μετὰ τὸν ἔσχατον περὶ βασιλείας, ἐν ᾧ τέτταρας ὑποθέμενος * βίους καὶ δαίμονας, τὸν φιλοχρήματόν τε καὶ τὸν ἀπολαυστικὸν, καὶ τρίτον τὸν φιλότιμον, τελευταῖον δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν εὔφρονα καὶ σπουδαῖον· ἐκείνους μὲν τοὺς κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἅπαντας γράφει τε καὶ σχηματίζει· παύεται δὲ τοῦ βιβλίου, τὸ λοιπὸν ἐπαγγειλάμενος αὐτίκα ἀποδώσειν, ὅτε ποτὲ περιεσόμενος ἐκ θεῶν ἐγένετο. χωρὶς οὖν τιθέντι τοὺς ἐν τοῖς συχνοῖς λόγοις Διογένεις τε καὶ Σωκράτεις, οἳ καὶ περιττοὶ τὴν φύσιν ἔδοξαν· καὶ οὐχ ἅπαντός ἐστιν ὁ τοῖν ἀνδροῖν τούτοιν ζῆλος· ἀλλ' ὅστις εὐθὺς αἵρεσίν τινα τῶν κατὰ φιλοσοφίαν ὑπέχεται· τὸν δὲ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν ζητοῦντι, καὶ τὸν ἅπασιν ἐγχειροῦντι δίκαιον, ὅσιον, αὐτουργὸν, ἀπὸ τῶν ὄντων φιλάνθρωπον, οὐκ ἂν ἕτερος ἀντὶ τοῦ Εὐβοέως ἀποδεδομένος εἴη

γρ. βίους ἢ δαίμονας

A quæ minime ſint, inſtituit: partim quidem eiuſmodi narratione, quæ aures ſuauiſſima quadam voluptate permulcet, quæ vel Xerxem, Xerxem (*inquam*) *illum* qui numeroſo exercitu in Græcos expeditionem egit, perſuadere potuit, venatorem quendam inter montana Euboeæ loca milio veſcentem ſeipſo fuiſſe beatiorem: partim vero optimis vitæ præceptis, B quibus qui vtitur eum paupertatis non pudeat, ſi ne ſit quidem vitaturus. quamobrem rectius à quibuſdam opus iſtud poſtremo de regno tractatui ſubiicitur in quo *cum quatuor vitæ genera, dæmonúmque propoſuiſſet, diuitiarum* ſcilicet ſtudio deditum voluptuarium, ambitioſum, poſtremúmque ad hæc lætum, & cum virtute coniunctum: Ex iis illa quidem, C quæ certa ſibi inuicem ſimilitudine, ac proportione reſpondet, omnia conſcripſit atque informauit: finem vero operi impoſuit, quod reliquum eſt quamprimum editurum ſe pollicitus, quocumque demum tempore Deorum facta conceſſerint. igitur ſi Diogenes, & Socrates illos excipias, quorum *omnium in ſermone celebris memoria* eſt, qui & eximia quadam, D ac præcellenti natura fuiſſe videntur, neque cuiuſlibet hominis eſt eorumdem æmulatio, niſi ſi quis alicui ſtatim ſeſe philoſophorum ſectæ addixerit: Eiuſmodi vero viuendi genus quæſieris, quod communem naturam ſequatur, quod nihil non capeſſat, iuſtum, religioſum, propria induſtria contentum, pro ſuis facultatibus humanum, ac beneficum, non *alia* præter Euboicum illum *fœlix* vita

A deſcribi poteſt. Quin & Eſſenios commendat, beatam prorſus ciuitatem, quæ ad mortuam aquam, iuxta Sodoma in Palæſtinæ meditullio *ſita eſt*. Omnino enim vbi ille *ſemel* philoſophiam aggreſſus eſt, & ad inſtituendos homines *ſtu*dium appulit, nulla ab eo ſine fructu aliquo edita eſt Oratio: Et vero qui attentius euoluerit, in ſophiſticis *ciuilibúſque* propoſitis, B varium & non vnum in Dione *elocutionis* genus manifeſtum eſſe poteſt. In illis enim reſupinus quodammodo, ac cum magnifica decoris oſtentatione fertur, pauonis inſtar ſeſe *circumſpiciens*, & *ipſo quaſi* orationis nitore geſtiens, vt qui ad id vnum collimaret, dicendique facundiam ſibi tanquam finem propoſitam haberet: Eius rei exemplum eſto, ſeu C Tempe deſcriptio, ſeu Memnon: In hoc vero etiam nonnihil inflata, paulóque arrogantior eſt ora*tio*: *At* quod ad poſterioris temporis *libros attinet*, *in iis* nihil tumidum; nihil ſuperbum aut elatum videas. Philoſophia námque luxuriantis linguæ delitias amouet, graue, ac moderatum decus *amplectens*: *cuiuſmodi eſt* vetus illud & naturæ conſentaneum, & D propoſitis ad dicendum rebus accommodatum, quod poſt vetuſtiſſimos illos Dio ipſe aſſequitur, cum ea quæ ex vſu vitæ ſunt ſiue oratione ſiue diſputatione percurrit. ſolidæ huius propriæque elocutionis ſpecimen præbet is cui concionatorio, & is cui ſenatorio nomen eſt, aut ſi mauis quamcumque demum ex iis orationibus *ſumpſeris*, quas ad populum habuit, & ex animi ſententia

βίος εὐδαιμονικός, ὅτι καὶ τοὺς Ἐσσηνοὺς ἐπαινεῖ που, πόλιν ὅλην εὐδαίμονα τὴν παρὰ τὸ νεκρὸν ὕδωρ ἐν τῇ (κ. περὶ τ.) μεσογείᾳ τῆς Παλαιστίνης κειμένην παρ᾽ αὐτά που τὰ Σόδομα. ὁ γὰρ ἀνὴρ ὅλως ἐπειδὴ τοῦ φιλοσοφεῖν ἤρξατο, καὶ εἰς τὸ νουθετεῖν ἀνθρώποις ἀπέκλινεν, οὐδένα λόγον ἄκαρπον ἐξενήνοχε. τῷ δὲ μὴ παρέργως ἐντυγχάνοντι, δήλη καὶ ἡ τῆς ἑρμηνείας ἰδέα διαλλάττουσα, καὶ οὐκ οὖσα μία τῷ Δίωνι, κατά τε τὰς σοφιστικὰς ὑποθέσεις, καὶ κατὰ πολιτικάς. ἐν ἐκείναις μὲν γὰρ ὑπτιάζει καὶ ὡραΐζεται, καθάπερ ὁ ταὼς περιαθρῶν ἑαυτὸν, καὶ οἷον γαννύμενος ἐπὶ ταῖς ἀγλαΐαις τοῦ λόγου, ἅτε πρὸς ἓν τοῦτο ὁρῶν, καὶ τέλος τὴν εὐφωνίαν τιθέμενος. ἔστω παράδειγμα ἡ τῶν Τεμπῶν φράσις, καὶ ὁ Μέμνων· ἐν τούτῳ μέν γε, καὶ ὑπότυφός ἐστιν ἡ ἑρμηνεία. τὰ δὲ τῶν δευτέρου χρόνου βιβλία, ἥκιστ᾽ ἂν ἐν αὐτοῖς ἴδοις χαῦνόν τι καὶ διαπεφρονημένον. ἐξαιρεῖ γάρ τοι φιλοσοφία καὶ ἀπὸ τῆς γλώττης τρυφὴν τὸ ἐμβριθές τε καὶ κόσμιον κάλλος ἀγαπῶσα, ὁποῖον ἐστὶ τὸ ἀρχαῖον καὶ κατὰ φύσιν ἔχον, καὶ τοῖς ὑποκειμένοις οἰκεῖον, οὗ μετὰ τοὺς λίαν ἀρχαίους καὶ Δίων ἐπιτυγχάνει διὰ τῶν περαιτομένων ἰὼν, κἂν λέγῃ, κἂν διαλέγηται. ἔστω παράδειγμα τῆς ἀσφαλῶς καὶ κυρίως ἐχούσης ἑρμηνείας, ὅ,τε ἐκκλησιαστικός τε καὶ ὁ βουλευτικός. εἰ δὲ βούλει, καὶ ὁντινοῦν τῶν πρὸς τὰς πόλεις εἰρημένων τε καὶ ἐγνωσμένων

περικεχειρισμένος, ἴδοις ἂν ἑκατέραν ἰδέαν ἀρχαϊκήν· ἀλλ' οὐ τῆς νεωτέρας ἠχοῦς τῆς ἐπιποιούσης τῷ κάλλει τῆς φύσεως, ὁποῖαι διαλέξεις ὧν πρόσθεν* ἐμνήσθημεν, ὁ Μέμνων τε καὶ τὰ Τέμπη· λόγος δέ ἐστιν ὁ κατὰ τῶν φιλοσόφων. κἂν γὰρ οὐ* προσποιῆται, πάνυ τοῦ θεάτρου γίνεται, καὶ τῆς χάριτος· καὶ οὐκ ἂν εὕροις ῥητορείαν ἐπαφροδιτωτέραν παρὰ τῷ Δίωνι· ὃ καὶ θαυμάσας ἔχω τὴν τύχην φιλοσοφίας, εἰ μήτε κωμῳδία τῶν νεφελῶν μᾶλλον εὐδοκιμεῖ. οὐδὲ γάρ ἐστιν ἥντινα μετὰ τῆς ἴσης δυνάμεως Ἀριστοφάνης ἀπήγγελκε, τεκμήριον ποιοῦν τοὺς στρογγύλως καὶ σὺν εὐροίᾳ προσενηνέχθαι,

Κηρὸν διατήξας, εἶτα τὴν ψύλλαν λαβὼν,
Ἐνέβαψεν εἰς τὸν κηρὸν αὐτῆς τὼ πόδε·
Κᾆτα ψυγείσῃ περιέφυσαν περσικαί.
Ταύτας ἀπολύσας, ἀνεμέτρει τὸ χωρίον.

Ἀριστείδην δὲ ὁ πρὸς Πλάτωνα λόγος ὑπὲρ τῶν τεσσάρων, πολὺν ἐκήρυξεν ἐν τοῖς Ἕλλησιν. ἐστὶ μὲν καὶ τέχνης ἁπάσης ἀμοιρῶν, ὅνγε οὐδ' ἂν ἐπαγάγοις εἴδει ῥητορικῆς, οὔκουν ἐκ τοῦ δικαίου καὶ τῶν νόμων τῆς τέχνης· συγκείμενος δ' οὖν ἀποῤῥήτῳ κάλλει καὶ θαυμαστῇ τινὶ χάριτι, εἰκῇ πως ἐπιτερπού-

κ. ἐμνημονεύσαμεν, ὁ Μ. ἐστὶ καὶ

κ. ἀπο- προς.

κ. δικαίου γε καὶ

A ſcripſit, vtrimque facile vetuſtum dicendi genus agnoueris, non ex recentiori loquendi more petitum, qui *naturæ* pulchritudini quædam addit ſermonis *lenocinia*, quales hę ſunt declam*ationes*, quarum antea meminimus, *Memnon* & Tempe, & illa quæ aduerſus philoſophos ſcripta eſt oratio. quæ tametſi id diſſimulet omnino ad Theatrum eſt & gratiam B appoſita, nec aliud temere oratorium artificium apud *Dionem* exquiſitius aut venuſtius inuenias. Quo magis ego philoſophiæ conditionem demiror, ſi ne vlla quidem *comœdia Nubibus* nobilior eſt. *Nulla enim alia ab Ariſtophane* tanta cum vi, & facultate edita eſt. cuius rei argumento eſt, quod conuoluta hæc, & quaſi contorta mira fluendi facilitate pronun- C tientur.

Cera liquata, deinc pulicem captum ferens,
Vtrumque ceræ immerſit illius pedem,
Mox enecatæ hæſere circum Perſicæ.
Quibus ſolutis metiebatur locum.

D Ariſtidi vero ea quam aduerſus Platonem de quatuor, ſcripſit, Oratio inſigne apud Græcos nomen famámque conciliauit: atque ea quidem artificij plane omnis expers, quam ne rhetoricæ quidem generi vlli adſcribas, non ſi iuſte eam, atque ex artis præcept*is* diiudicare velis: abdita nihil*o*minus, ac recondita pulchritudine & admirabili quodam lepore conſtat, qui temere, neſcio quo pacto nomi-

nominum ac verborum varietate delectat. Dio itidem in ea præſertim, quam aduerſus philoſophos edidit, Oratione viguit: quicumque demum à recentioribus vigor orationis appelletur: hoc eſt ambitioſiori, quam ſtabilem, ſolidúmque hominem par ſit, vſus eſt orationis ſtructura, & vero in eo genere maximè pollere ea ratione viſus eſt. neque tamen tantopere à vetere rhetorica deſultauit, in iis etiam, in quibus manifeſte videtur à propria conſuetudine deſciſcere, vt id latere poſſit Dionem eſſe, qui perperam in recentiora deflexerit: Sed caute ac circumſpecte ad eam ſe tranſgreſſionem conferri, & pudore quodammodo ſuffundi videtur, vbi audacius, quid, atque inſolentius vſurpauerit, ita vt vel timiditatis inſimulari poſſit, ſi cum ea, quæ poſtmodum inualuit, rhetorum audacia comparetur; maxima autem ſuorum ſcriptorum parte, ac iis ferme omnibus, proximè poſt antiquos illos & ſtabiles grauiſſimóſque rhetoras collocandus eſt, vir ſiue coram populo, ſiue coram priuato homine præ cæteris omnibus ad dicendum digniſſimus: Nam & numeri Orationis caſtigati, & morum grauitas eiuſmodi, quæ ſtultæ ac imprudentis totius ciuitatis cenſorem, atque moderatorem deceat. quemadmodum verò elocutionis non vnicum duntaxat genus eſſe diximus, neque cognitu difficile Dionis eſſe proprium, nunc Rhetorem, nunc Politicum agentis: Ita & ſenſa ipſa, atque conceptus, ſi quis non ſine iudicio quemcumque ex eius libris perluſtrauerit; in duobus illis propoſi-

A σιν τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς ῥήμασιν. οὗτός τε ὁ Δίων ἤκμασε μάλιστα ἐν τῷ κατὰ τῶν φιλοσόφων, ἥν τινα δὴ καλοῦσιν ἀκμὴν οἱ νεώτεροι· τοῦτ' ἔστιν ἡρμόσατο πανηγυρικώτερον ἢ ἀνδρὸς ἀσφαλοῦς, καὶ μέντοι γε εἰς τὴν τοιαύτην ἰδέαν αὐτὸς αὑτοῦ ταύτῃ κράτιστος ἔδοξεν. οὐ μήν τοι τοσοῦτον ὁ Δίων ἐξωρχήσατο τὴν ἀρχαίαν

B ῥητορικὴν, ἐν οἷς καὶ δοκεῖ σαφῶς ἀναχωρεῖν τῶν οἰκείων ἠθῶν, ὡς ἂν καὶ λαθεῖν ὅτι Δίων ἐστὶ, παρακινήσας ἐς τὸ νεώτερον· ἀλλ' εὐλαβῶς ἅπτεται τῆς παρανομίας, καὶ αἰσχυνομένῳ γε ἔοικεν, ὅταν τι παρακεκινδυνευμένον καὶ νεανικὸν προσενέγκηται· ὥστε κἂν αἰτίαν φύγοι δει-

C λίας, εἰ πρὸς τὴν ὕστερον ἐπιπολάσασαν τῶν ῥητόρων τόλμαν αὐτὸν ἐξετάζοιμεν· τοῖς πλείστοις δὲ τῶν ἑαυτοῦ, καὶ παραβραχὺ τοῖς ἅπασι, μετ' ἐκείνων τακτέος τῶν ἀρχαίων τε καὶ σεμνῶν ῥητόρων, παρ' ὅντιν' οὖν καὶ δήμῳ διαλεχθῆναι καὶ ἰδιώτῃ τοῦ παντὸς ἄξιος. οἵ τε γὰρ ῥυθμοὶ τοῦ λόγου κεκολασμένοι, καὶ τὸ βάθος τοῦ ἤθους,

D οἷον σωφρονιστῇ τινὶ καὶ παιδαγωγῷ πρέπον πόλεως ὅλης ἀνοήτως διακειμένης. ὥσπερ δὲ τὴν ἑρμηνείαν οὔτε μίαν ἔφαμεν πάντως, οὐδὲ ἀνεπίγνωστον, ὅτι Δίωνός ἐστιν ἑκατέρα, νῦν μὲν ῥήτορος ἀνδρὸς, νῦν δὲ πολιτικοῦ· οὕτω καὶ τὰς διανοίας, ὅστις οὐκ αὐτὸς δίχα διανοίας ἐπιβάλλοι ταῖς ὁπωσοῦν ὅτῳ δὴ τῶν βιβλίων αὐτοῦ, ἐπιγνώσεται Δίωνος οὔσας,

ἐν ταῖν δυοῖν ἰδέαιν τῶν ὑποθέσεων· κἂν τὸ φαυλότατον προχειρίσῃ τὸν Δίωνα ὄψει τὸν ποριμώτατον τῇ ῥητορείᾳ παντὸς ἐξευρεῖν λόγους. μακρῷ γὰρ δὴ σοφιστῶν κατὰ τὸ ἐπιχειρῆσαι διήνεγκεν· εἰ δέ τις καὶ ἕτερος σοφιστὴς ἦν εὔπορος, ἀλλὰ πολλοῦ γε καὶ δεῖ παραβάλλεσθαι πρὸς τὴν τοῦδε πυκνότητα· ἅμα δὲ καὶ θαυμαστή τις ἰδιότης χαρακτηρίζει τὰς Δίωνος ἐπινοίας. δηλοῦται σοι τὸν ἄνδρα ὁ Ῥοδιακός τε καὶ ὁ Τρωϊκός· εἰ δὲ βούλει καὶ ὁ τοῦ κώνωπος ἔπαινος. ἐσπουδάσθη γὰρ τῷ Δίωνι καὶ τὰ παίγνια, πανταχοῦ τῇ φύσει χρωμένῳ· καὶ οὐκ ἂν ἀπιστήσαις αὐτὰ τῆς αὐτῆς παρασκευῆς εἶναι καὶ δυνάμεως. ταῦτά μοι περὶ Δίωνος εἰπεῖν ἐπῆλθε, πρὸς τὸν ὕστερόν ποτε παῖδα ἐσόμενον· ἐπεί μοι καὶ διεξιόντι σὺν παντοδαποῖς αὐτοῦ λόγοις μεταξὺ τὸ μάντευμα γέγονε· πατρικὸν δὴ πέπονθα, καὶ ἤδη συνεῖναι τῷ παιδὶ βούλομαι, καὶ διδάσκειν ἅττα μοι φρονεῖν ἔπεισι περὶ ἑκάστου συγγραφέως τε καὶ συγγράμματος, συνιστὰς αὐτῷ φίλους ἄνδρας, μετὰ τῆς προσηκούσης ἑκάστου κρίσεως· ἐν οἷς ἔστω καὶ Δίων ὁ Προυσαεύς, βέλτιστος ἀνὴρ εἰπεῖν τε καὶ γνῶναι. καὶ τοῦτον οὖν ἐπαινέσας αὐτῷ παραδίδωμι, ἵνα μοι μετὰ τοὺς τῆς γενναίας φιλοσοφίας προστάτας ἀπάρχοιτό ποτε καὶ τοῖς πολιτικοῖς τοῦ Δίωνος γράμμασι, μεθόριον αὐτὰ ἡγούμενος τῶν

A torum generibus eiuſdem *Dionis* eſſe cognoſcet. Tametſi vel leuiſſimum in manus ſumat, Dionem tamen ad excogitandos oratoria facultate de quibuſcumque rebus ſermones acerrimum atque ingenioſiſſimum eſſe comperiet. Longè enim iis in aſtruendis rerum argumentationibus, Sophiſtas omnes antecelluit. Quod ſi vllus alius Sophiſtarum ea comminiſcendi B facultate fuit; at permultum tamen intereſt, vt cum *illius ſolertia* & confertiſſima rerum inuentarum vi poſſit comparari. Præterea admirabilis, eáque propria dicendi forma *Dionis* conceptus atque *inuentiones figurat. hominis iudi*cio eſto Rhodiacus, & Troicus, imo vero & Culicis encomium. Nam in ludicris etiam tractandis, Dio bona fide verſatus eſt, cùm is C vbique ingenio ſeruiret: Neque ea eiuſdem induſtriæ, & facultatis eſſe diffidas. Hęc habui quæ de Dione dicerem ad eum filium, qui mihi tandem aliquando naſcendus eſt: quoniam iterum dum varia illius monimenta percurro, neſcio quid præſaga mihi mens vaticinata eſt; patrios iam affectus expe*rior, & cum filio mox familiariter* colloqui, atque ea ſuggerere volo, D quæ de vno quoque opere ac ſcriptore ſentio, vt amiciſſimos homines, ſuo quemque delectu, ac iudicio à me commendatos habeat. Inter quos, & Dion Pruſæus recenſeatur, vir ſingulari cum eloquentiæ vbertate, tum iudicio. Hunc igitur probatum mihi & laudatum accipiet, vt poſt nobilioris philoſophiæ principes Politica tandem Dionis ſcripta deguſtet, eáque in primorum illorum

rudimentorum,& ſolidioris diſciplinæ confinio poſita eſſe putet: Et ſane egregium eſt, ô fili, poſtea quam aut accuratis ſcientiarũ pręceptionibus inſudaueris, iudiciũque exaggeraueris, aut grauiſſimis dogmatibus, atque ſententiis mẽtem quaſi conſtipaueris, ſi quando diuertendum fuerit, nõ ad Comœdiã aliquã ſtatim, aut nudis Rhetoricæ opibus inſtructam orationem conuolare: hoc enim cõgruo ordine careret, longéque id eſſet, à mediocritate aberrantem, inertiæ indulgere: ſed paulatim remittendus ille tenor, donec ſi libuerit, libebit autem, vel in id quod omnino oppoſitum eſt, deuenias, nihil non eorum percurrens quæ ad relaxandos animos luſere olim Muſarum amici homines. rurſúmque ſtudium intendens earum rerum, aut iis affinium lectione, tanquam gradibus quibuſdam aſcendes. Atque ita optimè feceris, ſi alternis modo animi cauſa, modo ſerio libris incumbens eximium, ac reciprocum ſtadij iſtius curſum conficias. Philoſophum quippe cenſeo cum ab omni alia labe, tum à ruſticitate morum & inurbanitate alienum eſſe oportere: Gratiarum autem ſacris initiatum eſſe, planéque ſeſe Græcum præſtare, hoc eſt hominum conſuetudine vti poſſe, dum nullius omnino eruditi operis ignarus eſt: Neque enim aliud videtur, præter ipſam cognoſcendi curioſitatem philoſophiæ fuiſſe primordium, adeóque fabularum ſtudioſa in pueris indoles quædam eſt philoſophici finis repromiſſio: Et ſane cuiuſnam artis aut ſcientia ats illa, aut ſcientia eſſe poteſt,

A προπαιδευμάτων τε καὶ τῆς ἀληθινωτάτης παιδείας. καὶ καλόν γε, ὦ παῖ, θεωρήμασιν ἐπιστημονικοῖς προσταλαιπωρήσαντα, καὶ καταπεπυκνωμένον τὴν γνώμην, ἢ δόγμασι βάρος ἔχοισιν ἐστοιβασμένης τῆς διανοίας, εἶτα ἀποκλῖναι δεῆσαν, μὴ εὐθὺς ἐπὶ κωμῳδίαν, ἢ ψιλήν τινα ῥητορείαν ἀΐξαι· τοῦ-

B το γάρ ἐστιν οὐκ ἐν τάξει· καὶ ταχὺ πόρρω τοῦ μετρίου ῥαστωνεῦσαι· ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐκλυτέος ὁ τόνος, μέχρις ἄν, εἰ δοκεῖ, δόξειε δὲ, κἂν εἰς τὸ ἀντικείμενον ἵκῃς, ἐπεξιὼν ἅπασιν, ὅσα Μουσῶν ἑταίροις ἀνδράσιν ἐρραθύμηταί τε καὶ πέπαικται· πάλιν δὲ τὴν σπουδὴν ἐπιτείνων, ἀναβιβασ-

C μῷ χρήσῃ, τοῖσδέ τε καὶ ἀδελφοῖς περὶ τούτων ἀναγνώσμασιν· οὕτως * ἂν ἄριστα δρῴης, διατρέχων τὸν κάλλιστον δίαυλον παρὰ μέρος, ἐν βιβλίοις ἀεὶ παίζων τε καὶ σπουδάζων. ἀξιῶ γὰρ ἐγὼ τὸν φιλόσοφον, μηδ᾽ ἄλλο τι κακὸν, μηδ᾽ ἄγροικον εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ Χαρί-

D των μυεῖσθαι, καὶ ἀκριβῶς Ἕλληνα εἶναι, τοῦτ᾽ ἔστι δύνασθαι τοῖς ἀνθρώποις συνομιλῆσαι, τῷ μηδενὸς ἀπείρως ἔχειν ἐλλογίμου συγγράμματος. ἔοικε γὰρ οὐδ᾽ ἄλλο τι γεγονέναι προοίμιον φιλοσοφίας, ἢ πολυπραγμοσύνη γνώσεως, καὶ ἐν παισὶν ἡ φιλόμυθος φύσις, ὑπόσχεσίς ἐστι φιλοσόφου τέλους. καὶ δῆτα τίνος ἂν εἴη τέχνη καὶ ἐπιστήμη τέχνης ἢ ἐπιστήμης,

γρ. ῥαστωνεύσασθαι, ἀλλὰ καὶ.

γ. βουλῶ ἐπ. ἀναβασμῷ

γ. ὡς ἄν. ἀρ. ἀνατρέχων

ἧς ἐν τῷ λόγῳ τοῦ εἶναι, τὸ πάσαις ἐποχεῖσθαι παραλαμβάνεται· εἰ μὴ φιλοκρινοίη τε αὐτάς, καὶ τὴν μὲν ἐκ περιωπῆς ἀποσκοποῖτο, τὴν δὲ καὶ πόρσω ἰοῦσαν περιεργάζοιτο, δορυφοροῖτο δ᾽ ὑφ᾽ ἁπασῶν, ὥσπερ ἔοικε τῇ βασιλίδι. τὰς δὲ Μούσας οὐχ ὁμοῦ τε οὔσας ἐμφαίνει τὸ ὄνομα, θεῶν καλεσάντων, ἢ ἀνθρώπων γε θεοῦ φήμῃ χρωμένων; χορός τε εἰσὶ, δι᾽ αὐτὴν δήπου τὴν σύνοδον· μία δὲ αὐτῶν οὐδεμιᾶς χωρὶς, οὔτε ἐν συμποσίῳ θεῶν ἐπιδείκνυται τὸ οἰκεῖον ἔργον, οὔτε τυγχάνει παρὰ ἀνθρώποις βωμοῦ καὶ νεώ. καί τοί τινες ἤδη φύσεως ἐνδείᾳ κατακερματίζουσιν αὐτὴν τὸ χωρίζεσθαι μὴ δυνάμενον, καὶ ἕτερος ἑτέρας ἐπήβολος γέγονεν· ἀλλὰ φιλοσοφία, τὸ ἐπὶ πάσαις ἐστί. καί τοι τοῦτο αἰνίττεται τὸ τῇ συμφωνίᾳ τῶν Μουσῶν, εὐθὺς τὸν Ἀπόλλω παρεῖναι· ὁ δὲ λόγος οὗτος, τεχνίτην μὲν καὶ ἐπιστήμονα καλεῖ τὸν ἀποτεμνόμενον ἥντινοῦν εἴδησιν, ἄλλον ἄλλῃ προσήκοντα δαίμονι· φιλόσοφον δὲ τὸν ἡρμοσμένον ἐκ τῆς ἁπασῶν συμφωνίας, καὶ ἐν τὸ πλῆθος ποιήσαντα. ἢ τοῦτον μὲν οὔπω, προσεῖναι δὲ δεῖ τὸ καὶ ἔχειν αὐτὸν ἴδιον ἔργον ὑπερκείμενον τοῦ χοροῦ, ὥσπερ τὸν Ἀπόλλω λόγος ἔχει, νῦν μὲν ταῖς Μούσαις συνᾴδειν αὐτὸν ἐξάρχοντα, καὶ ἐνδιδόντα ῥυθμὸν τῷ συστήματι.

A in cuius id ratione naturáque continetur, vt omnibus inſideat: niſi earumdem *delectum* haberet, *& aliam quidem perinde* vt ex editiori loco *deſpectaret, aliam* vero etiam longe progreſſam, *curio*ſius exploraret: omnium deni*que*, vt reginam decet, ſatellitio ſtiparetur? Muſas vero vnà omnes eſſe non ipſa nominis ratio coarguit: ſiue Diis nuncupantibus, ſiue B hominibus traditam à Deo appellationem imponentibus? Chorum enim ob ipſum nimirum conuentum efficiunt: Nulla autem ex iis à cæteris diuulſa, neque in Deorum *conuiuio ſuæ artis ſpecimen præbet, neque vlli ab hominibus* templum aut altare conſecratur. Quãquam nonnulli iam naturæ inopia minutatim id diſtribuunt C quod diuelli nequaquam poteſt: alteriúſque alter compos eſt factus: philoſophia vero idipſum eſt, quod in omnes funditur: Atque hoc ex eo ſignificatur *quod Muſarum concentui* præſens ſtatim Apollo intereſſe ſoleat. hac proinde Oratione artifex quidem, aut ſciens is appellatur qui quamcumque diſciplinam ab aliis ſeiunctam coluerit, aliúſque alteri D ſe Dearum addixerit: philoſophum vero eum qui ex omnium concentu ſit, concordiáque temperatus, eámque omnem multitudinem in vnum veluti corpus redegerit. An hoc quidem haud ſatis eſt, ſed eiuſmodi inſuper muneris acceſſione opus eſt, quod & ſibi peculiare habeat, & ſit cæterarũ Choro ſublimius: quemadmodum Apollinem fama eſt nunc Muſarũ cœtui præuntẽ, Rhythmique præcẽtũ auſpicantẽ cõcinere.

nunc ipſum per ſeſe ſingulatim A emodulari quod quidem ſacrum arcanúmque modulamen eſt. Ita philoſophus noſter ſecum ipſe, ac cum *Deo* philoſophiæ beneficio *verſabitur*: inferiorum vero facul*tatum* adminiculo, hominum * ſe conſortio immiſcebit. & quidem qua literatus rerum peritiam obtinebit: quà vero philoſophus vnumquemque & ſingula diiudi*cabit*. At rigidi illi, & Rhetorices, B Poëticeſque contemptores, non mihi ſponte ſua tales eſſe; ſed indolis paupertate, ne ad minima quidem ſatis idonei videntur, quorum *citius cor*, quàm quæ in *corde* ſunt videris: cùm eorum lingua quæ in animo ſunt expedite enarrare nequeat. Equidem fidem iis vllam adhibere nolim, neque reconditioris aliquid ab iis occultari dixerim, vt ſacrum à ve- C ſtalibus ignem; primum quia nefas eſt eum in magnis eſſe ſapientem, *qui ne in minimis* quidem poſsit: Deinde vti Deus ſecretiorum ſuarum facultatum manifeſtas quaſdam imagines edidit, Idearum ſcilicet corpora: ita decore inſi*gnis animus, & genitali* optimorũ quorúmque *fœcunditate prẹditus* eam vim habet, quæ in externa quoque diffundatur. Nihil enim D quod diuinum ſit extremum eſſe poteſt. Si vero ad tegẽda etiã ſacra miniméque profana accommo*datior* eſt, qui omnimoda eruditione refertiſsimus eſt, & eam ſibi facultatẽ comparauit, qua ſocietates hominũ vtut volet afficere, *queat*: iniquiori hac in parte cõditione ſit oportet, qui neq; liberaliũ *diſciplinarũ* circulo initiatus eſt, nec *muſarũ* Orgia celebrauit.

νῦν δὲ αὐτὸ καθ' αὑτὸ κατὰ μόνας ᾄδειν· ἐκεῖνο δ' ἂν εἴη τὸ μέλος τὸ ἱερόν, καὶ ἀπόρρητον. καὶ ὁ φιλόσοφος ὁ καθ' ἡμᾶς, συνέσται μὲν ἑαυτῷ τε καὶ τῷ θεῷ διὰ φιλοσοφίας· συνέσται δὲ τοῖς ἀνθρώποις διὰ τὴν ὑφειμένων τῶν λόγου δυνάμεων. ἐπιστήσεται μὲν οὖν, ὡς φιλόλογος· κρινεῖ δὲ, ὡς φιλόσοφος ἕκαστόν τε καὶ πάντα. οἱ δὲ ἀσεμφεῖς οὗτοι καὶ ὑπερόπται ῥητορείας καὶ ποιήσεως, οὔ μοι δοκοῦσιν οὐδὲ ἑκόντες εἶναι τοιοῦτοι· πενία δὲ φύσεως μηδὲ τὰ σμικρὰ ἱκανοί, ὧν θᾶττον ἂν ἴδοις τὴν καρδίαν, ἢ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀδυνατούσης τῆς γλώττης ἐξερμηνεῦσαι τὴν γνώμην. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς βούλομαι, καὶ οὐδ' ἂν φαίην ἀπόρρητόν τι κρύπτειν αὐτούς, ὥσπερ τὰς ἑστιάδας τὸ πῦρ· πρότερον μὲν ὅτι μηδὲ ὅσιόν ἐστι τὰ μεγάλα σοφὸν γενέσθαι, τὸν τὰ μικρὰ μὴ δυνάμενον. ἔπειτα ὥσπερ ὁ θεὸς τῶν ἀφανῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων εἰκόνας ἐμφανεῖς ὑπεστήσατο τῶν ἰδεῶν τὰ σώματα, οὕτως ἔχουσα κάλλος ψυχὴ καὶ γόνιμος οὖσα τῶν ἀρίστων, διαδόσιμον ἔχει μέχρι τῶν ἔξω τὴν δύναμιν· οὐδὲν γὰρ ἐθέλει τῶν θείων ἔσχατον εἶναι· εἰ δὲ καὶ κρύπτειν ἐπιτηδειότερος τὰ ἀβέβηλα ὁ παντοδαπῶς ἔχων τῶν λόγων, καὶ περιβαλλόμενος δύναμιν τοῦ διατιθέναι τὰς συνουσίας ᾗ βούλεται· καὶ οὕτω μειονεκτεῖν ἀνάγκη τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὃς οὐ περιετελέσθη τῷ κύκλῳ, καὶ τὰ μουσῶν οὐκ ὀργιάζει.

A δυοῖν γὰρ αὐτὸν καταλαμβάνει τὸ ἕτερον, ἤτοι σιγᾶν, ἢ λέγειν, ὅσα νόμος σιγᾶσθαι. ἢ γὰρ δὴ τὰς τῶν ἐν ἄστει τύχας, διαλέξεων ὑποθέσεις ποιήσεται, καὶ φορτικὸς τοῖς ἀνθρώποις συνέσται, ὃ μηδεὶς ἂν ἐλεύθερος ἀξιώσειεν· ἢ βιώσει ἐν σχολῇ γε ὁ * τῆς σοφίας κορυφαῖος εἶναι ποιούμενος. τυχὸν μὲν γὰρ οὐδ' ἂν εἰ βούλοιτο δύναιτο· πάντως δὲ οὐδ' ἂν δύναιτο εἰ βούλοιτο. ἄγαμαι δὲ ἐγώ γε τὸν Πρωτέα τὸν Φάριον, εἰ σοφὸς ὢν τὰ μεγάλα σοφιστικήν τινα * θαυματολογίαν περιεβέβλητο, καὶ παντοδαπῶς τοῖς ἐντυγχάνουσι συνεμίγνυτο. ᾤχοντο γὰρ ἂν τὴν περὶ αὐτὸν τραγῳδίαν τεθαυμακότες, ὡς μὴ ἐπιζητῆσαι τὴν ἀλήθειαν περὶ ὧν πραγματεύοιντο. ἔστω δὲ καὶ τοῦ νεὼ προτεμένισμα τοῖς ἀτελέστοις· ὁ δὲ καθάπαξ ἀποσεμνυνόμενος, οὐ κρύπτει μᾶλλον ἢ ἐρεθίζει καὶ ἀναρριπίζει τὴν ἐν τῇ φύσει λιχνείαν, ὑφ' ἧς ἕκαστός ἐστι πολυπράγμων τῶν ἀπορρήτων. εἰ δὲ μὴ ὁ Ἰξίων ἀντὶ τῆς Ἥρας τῆς νεφέλης ἠρήκει καὶ ἠγαπήκει συνὼν τῷ εἰδώλῳ, οὐκ ἄν ποτε ἑκὼν εἶναι μεθεῖτο τῆς ἀτόπου διώξεως. παρασκευαστέον οὖν ἀντὶ λόγου λόγον, ἀντὶ τοῦ μείζονος τὸν ἐλάττω· καλὸν μέν τοι τινὰ καὶ τοῦτον, ᾧ προεντυχόντες, ὁ μὲν πολὺς ἐνσχεθήσεται καὶ τοῦτον ἀσπάσεται, καὶ οὐδ' εἶναι πρεσβύτερον ἄλλον οἰήσεται· ὁ δὲ λαχὼν φύσεως θείας, ἐντεῦθεν, ἀρθεὶς περινοήσει κἀκεῖνον·

γρ. τῆς φιλοσοφίας

γρ. θαυματοποιίαν

A Etenim ex iis alterum ei *accidat* neceſſe eſt, vt aut taceat, aut ea offerat, quæ *taceri lex præcipit*. Nam aut ex *ciuium infortuniis* ſermocinandi materiam ſumet, *adeóque* importunum ſeſe hominibus *præbebit*. Quod libero homini *intolerabile* eſt, aut in otio deget is qui ſe ſapientiæ principem, ac Coryphæum facit. Forte enim neque ſi poſſit velit, omnino certe non, ſi
B velit, poſſit. At ego Pharium imprimis Proteum admiror, quòd cum maximarum rerum ſapientia valeret, cauillatorias nihilominus quaſdam præſtigias obtenderet, variiſque *rerum imaginibus* iis qui adirent occurreret. Quippe ex admirabili circa eum ſpectaculo cum ſtupore diſcedebant, vt non amplius eorum quę ſatagerent, veritatem inueſtigarent. Eſto verò iis
C qui nondum initiati ſunt, quoddā templi veſtibulum. Nam qui ſemel magnificè, & cum oſtentatione iactauerit, is non tam diſſimulat quàm acerrimos ſtimulos, fomitémque natiuæ hominum cupiditati adiicit, qua vnuſquiſque curioſus arcanarum rerum inquiſitor efficitur. Ixion autem *niſi* nubem pro Iunone cepiſſet, complexúque fuiſſet ſimulachri cōtentus,
D haud ſponte ſibi vnquam ab abſurda illa conſectatione temperaſſet. Eſt igitur pro ſermone ſermo in promptu habendus, pro maiore ſcilicet is qui minor eſt: Eiuſ*modi* porrò eundem eſſe *conſentaneum* eſt, vt ex iis quibus occurret, plebeij quidem interſiſtant, gratiſſimóque amplectantur nec alium eo eſſe putent antiquiorem: at qui diuinam indolem ſortitus eſt, hinc ſeſe attollens, illum vna percipiat,

A ei autem qui à Deo impellitur templi ſacraria pandemus. Neque vero Menelaus verum Proteum ignorauit, *Græcus* enim vir fuit, generque Ioue haud indignus, quíque illum primum grauiſſimis de rebus conuenerat. Si quidem ignis, arbor, & fera quidam erant de animantibus plantíſque ſermones ac primis iis elementis, è quibus quæ ſunt omnia coaleſcũt. B Verùm ille minime iis contentus naturæ ſcrutari penitiora contendebat. Prorſus igitur diuinum eſt omnibus, vt quiſque ab ſeſe iuuandus eſt, poſſe ſufficere. Qui verò *ſummum ſapientię culmen attigerit, is* & hominem ſe eſſe meminerit, & cum hominibus pro cuiúſque captu congrediatur. Ecquid ergô Muſas quiſquam abdicet, C quarum ope & hominibus placere poſſumus, & diuina quibuſdam occultata inuolucris ab omni plane labe vindicare. Quòd ſi varia *eſt natura* hominum eius tandem vitæ, quæ in *contemplatione* poſita eſt, tædio ſuccumbet, atque ita nonnihil de ea magnitudine remiſſura, & quodammodo deſcenſura *eſt. Nec enim incorruptæ ſumus* diuinæque mentes, *ſed* eaſdem in animantium animis inſitas D habemus: & noſtri ergô cauſa humaniores quæque literæ capeſſendæ ſunt, vt ſeipſam demittendi naturæ quoddam velut perfugium *comparetur.* Gratum enim & iucundum eſt, cum habeas quo in proximum diuertas, & animalis temperamento, quod nonnulla oblectatione indiget, quantum ſat eſt tribuas, non procul excidere, neque omnem in viuendo ſequi varietatem naturæ. Deus enim vo-

A ὃν δὲ ὁ θεὸς κινεῖ, τούτῳ καὶ τῶν ἡμῶν ἀνέῳξεται τὰ ἀνάκτορα· οὐδὲ ὁ Μενέλεως ἠγνόησε τὸν ὄντως Πρωτέα, Ἕλλην γὰρ ἀνὴρ ἦν, καὶ τοῦ Διὸς κηδεστὴς ἄξιος, ᾧ μηδὲ τὴν πρώτην ἐπὶ φαύλοις συνῆν. τὸ γὰρ πῦρ, καὶ τὸ δένδρον, καὶ τὸ θηρίον, λόγοι τινὲς ἦσαν περὶ ζώων τε καὶ φυτῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρώ- B των στοιχείων ὧν συγκεῖται τὰ γινόμενα. ὁ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἠγάπησεν, ἀλλ' ἐνδοτέρω φύσεως ἠξίου χωρεῖν. θεῖον οὖν ἀτεχνῶς τὸ πᾶσι ἀρκεῖν, ὡς ἕκαστος ἀπολαύειν αὐτοῦ δύναται· ὁ δὲ γενόμενος τῶν ἄκρων ἐπιτυχὴς, μεμνήσθω καὶ ἄνθρωπος ὤν, καὶ δυνάσθω συνεῖναι C πρὸς μέτρον ἑκάστῳ. τί οὖν ἄν τις ἀποκηρύττοι τὰς Μούσας, δι' ὧν ἔστι καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀρέσκειν, καὶ τὰ θεῖα τηρεῖν * ἀκηλίδωτα, χρωμένους [γρ. δῶτε λως δώτε] ἐπικαλύμματι. εἰ δὲ καὶ ποικίλον ἡ φύσις ἡμῶν, κάμνει ταῖς δήπου πρὸς τὴν ἐν θεωρίᾳ ζωήν· ὥστε ὑφήσει τοῦ μεγέθους καὶ καταβήσεται. οὐ γάρ ἐσμεν ὁ ἀκήρατος D νοῦς, ἀλλὰ νοῦς ἐν ζώου ψυχῇ· καὶ ἡμῶν οὖν αὐτῶν ἕνεκα μετιτέον τοὺς ἀνθρωπινωτέρους τῶν λόγων, ὑποδοχήν τινα μηχανωμένοις καταπαυούσῃ τῇ φύσει. ἀγαπητὸν γὰρ ἔχοντά που πλησίον ἀποναῦσαι, καὶ ἀφοσιώσασθαι τῇ ψυχικῇ συστάσει δεομένῃ γλυκυθυμίας, μὴ πόρρω πεσεῖν, μηδὲ κατὰ πᾶσαν ζῆσαι τὴν ποικιλίαν τῆς φύσεως. ὁ γὰρ θεὸς

τὴν ἡδονὴν τρόπον ἐποίησε τῇ ψυχῇ, δι' ἧς ἀνέχεται τὴν προσεδρείαν τοῦ σώματος. τοιοῦτον οὖν τὸ ἐν λόγοις κάλλος· οὐ βαθύνεται πρὸς ὕλην, οὐδὲ ἐμβαπτίζει τὸν νοῦν ταῖς ἐσχάταις δυνάμεσιν, ἀλλὰ δίδωσιν ἀναδῦσαι δι' ἐλαχίστου, καὶ εἰς τὴν οὐσίαν ἀναδραμεῖν. ἄνω γάρ ἐστι καὶ τὸ κάτω τῆς τοιαύτης ζωῆς. ᾧ δὲ μή ἐστιν ἡσθῆναι καθαρὰν ἡδονήν· δεῖ δὲ τοῦ μειλιχίου τῇ φύσει· τί καὶ ποιήσει, ποῖ καὶ τρέψεται. ἆρα οὐ πρὸς ἃ μηδὲ εἰπεῖν ἄξιον; οὐ γὰρ δὴ τὴν φύσιν ὑπερφρονήσουσι, καὶ πρὸς θεωρίαν

λ. ἀτρύ-τως ἀξύτως ἔχειν, ἐροῦσιν ἀπαθεῖς εἶναι ποιούμενοι, θεοὶ σαρκία περικείμενοι· εἰ δὲ λέγοιεν, ἴσων ἀντὶ θεῶν ἢ σοφῶν τε καὶ θείων ἀνδρῶν, χαῦνοι καὶ ἀλαζόνες πόρρω γενόμενοι· ἀμείνους δ' ἂν ἦσαν, διαστέλλοντες εὖ τὸ προσῆκον ἑκατέρῳ τῷ γένει.

χ. ἐν θεῶν ἀπάθεια μὲν γὰρ ἐν θεοῦ φύσει· ἀρετὴ δὲ ἄνθρωποι κακίαν ἀμειβόμενοι, μετριοπαθεῖς γίνονται· καὶ τὸ φυγεῖν τὴν ἀμετρίαν, αὐτὸ τοῦτ' ἂν εἴη τοῦ σοφοῦ τὸ ἀγώνισμα. ἤδη δὲ ἐγὼ κατενόησα καὶ βαρβάρους ἀνθρώπους ἐξ ἀμφοῖν τῶν ἀρίστων γενῶν, θεωρίαν μὲν ὑπεσχημένους, καὶ κατὰ τοῦτο ἀπολιτεύτους τε καὶ ἀκοινωνήτους ἀνθρώπους, ἅτε αἴ-

χ. ἱκνύσαι ξαντας ἑαυτοὺς* ἐκλύσαι τῆς φύσεως· καὶ ἦσαν αὐτοῖς σεμναί τε ᾠδαὶ καὶ ἱερὰ σύμβολα, καὶ τακταί τινες πρόσοδοι πρὸς τὸ θεῖον·

A luptatem animæ fibulæ inſtar inſeruit, cuius beneficio diuturnã in corpore manſionẽ ſuſtineret. Tale itaque quippiam eſt diſciplinarũ venuſtas. Non hæc ad materiã vſque pertingit: neque mentem in imas facultates deprimit, ſed ſubinde emergere, & ad ipſam animæ ſubſtãtiam recurſare permittit: ſupernũ enim illud etiã eſt, quod in hac vita infimum ſubſidet. Contra
B qui ſincerę voluptatis oblectamẽtũ non habet (naturæ autẽ lenimẽto aliquo opus eſt) quid eſt quod agere poſſit, aut quonam ſeſe conuertet. An non ad ea quæ ne memoratu quidem *digna ſunt*? Nec enim naturæ modum exceſſerint, aut indefeſſo ad cõtemplationem animo eſſe dixerint paſſioniſve omnis expertes, quaſi carne circũfuſos Deos ſe eſſe putauerint. Sin
C id forte dicant, ij ſe Deorum, & ſapientum, aut diuinorum hominũ loco, longe arrogantiſſimos & inſolẽtiſſimos eſſe intelligãt: *melius* ſane fecerint ſi quod cuiq. generi peculiare eſt, aptè diſtinguat: Affectuũ namq; vacuitas in ſola Dei natura reperitur: homines vero vitiũ alterius cũ virtute cõmutantes, affectuũ ſibi mediocritatem cõciliant; immoderationémque deui-
D tare, hoc ipſum fuerit ſapientis certamen. Iam vero barbaros ego homines vtroque genere nobiliſſimos animaduerti, qui cũ cõtemplationẽ profiteri inſtituiſſẽt, procul à ciuili adminiſtratione, hominúmq; cõmunione receſſerant, vtpote naturæ ſeſe cõſortio ſoluere cum omni impetu geſtientes: erántque ipſis religioſi, grauéſque cantus, & ſacra quædam Symbola, & certi ad diuinum numen acceſſus, atque ſupplicationes,

quæ quidem omnia à conuerſione ad materiam illos dirimunt; degúntque à ſe inuicem ſeparati, ne quid quod ſuaue ſit, videre aut intelligere poſſint.

Nam nec edunt panem, nec Bacchi
munera potant.

hæc ſi quis in eos dicat non multum à veritate aberrabit. Sed neque illi ſane adeo ſplendidè aduerſus naturam inſurgentes, & vt nos dixerimus beatioris vitæ aſſecutione digniſſimi, ea ſine ſudore potiuntur: verum & ipſi paululum in eo, quod in eorum natura felicius eſt, *ſtabiliti, fluxa*, & caduca, *naturæ* conditione reuocãtur: nec vtique toto deinceps tempore, ſummo iis corpore mens innata, nec intelligibili pulchritudine ſatiantur, quibus id aſſequi poſſe conceſſum eſt. Audio enim non omnes eius rei compotes fieri. Imo ne maiorem quidem partem, *ſed* ex paucis longe paucíſsimos, quibus diuino quodam afflatu prior ille extitit mentis impulſus: in eóque, quantum hominum natura patitur perſeuerant, nec vllo retrahentis naturæ libramento *flectuntur.*

Multi Thyrſigeri, Bacchorum copia
rara eſt.

Quanquam neque illi Bacchicum hunc furorem perpetuo ſuſtinent; ſed modo diuinis, modo terrenis rebus, atque corporibus occupãtur. hominéſque ſe eſſe intelligunt, exiguas mundi partes, &

A ταῦτα πάντα ἀποκόπτει κατὰ* τῆς ἐπιστροφῆς τῆς εἰς ὕλην· καὶ βιοτεύουσι χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, τοῦ μή τι χάριεν ἰδεῖν ἢ ἀκοῦσαι.

*(ἢ κατὰ παρέλκει δοκεῖ.)

Οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ', οὐ πίνουσ' αἴ-
θοπα οἶνον.

καὶ περὶ τούτων ἄν τις εἰπὼν, οὐ πόῤῥω βάλλοι τἀληθοῦς· ἀλλ' οὐδὲ οὗτοι μέν τοι λαμπρῶς οὕ- B τως ἐπαναστάντες τῇ φύσει, καὶ ὡς ἂν ἡμεῖς φαῖμεν δικαιότατοι τυχεῖν ὄντες τῆς ἀρίστης ζωῆς, ἀκμῆτες αὐτῆς ἀπολαύουσιν. ἀλλ' ἐπανάγει καὶ τούτους ἡ ἐπίκηρος φύσις, μικρὸν* ἱδρυθέντας ἐν τῷ μακαρίῳ τῆς οὐσίας αὐτῶν· καὶ οὐ δήπου πάντα ἑξῆς τὸν χρόνον C ἐπιπολῆς ἔχουσι τὸν νοῦν, καὶ ἐμφοροῦνται τοῦ κάλλους τοῦ νοητοῦ, οἷς ποτε καὶ γέγονε προστυχές. ἀκούω γὰρ ἐγὼ μηδὲ τούτοις ἅπασι περιγίνεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς πλείοσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀλίγων ἐλάττοσιν, οἷς ἡ πρώτη τε ὁρμὴ γέγονεν ἔνθεος· καὶ μένουσιν ἐπ' αὐτῆς ὅσον ἀνθρώπου φύσις D χωρεῖ, πρὸς οὐδεμίαν ἀνθολκὴν τῆς φύσεως μειλισσόμενοι.

*γρ. μακροὶ ἱδρυνθ.

Πολλοὶ μὲν γὰρ ναρθηκοφόροι,
παῦροι δέ τε βάκχοι·

οὐδ' οὗτοι μέν τοι διαρκῶς ἀνέχονται τῆς βακχείας. ἀλλὰ νῦν μὲν ἐν τῷ θεῷ κεῖνται, νῦν δὲ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐν τοῖς σώμασι· καὶ ἴσασιν ὄντες ἄνθρωποι μικραὶ μερίδες τοῦ κόσμου, καὶ ἔχοντες ὑπο-

κειμένας ζωὰς ἐλάττους ἃς ὑποπτεύουσι· καὶ προκαταλαμβάνουσιν, ὡς μὴ κινοῖντό τε καὶ κατεξανίσταιντο. ἢ τί αὐτοῖς οἱ κάλαθοι βούλονται, καὶ τὰ πλέγματα ἅττα μεταχειρίζονται, εἰ μὴ πρῶτον μὲν ἐν ὅ,τι ἦσαν ἄνθρωποι, τοῦτ᾽ ἔστιν ἐπιστροφὴν πρὸς τὰ τῇδε ποιούμενοι. οὐ γὰρ δὴ θεωροῦσί τε ἅμα καὶ σοφίζονται περὶ τὰ πλέγματα· ἔπειτα τὴν σχολὴν ὑφεωρῶντο, ἧς ἡ φύσις ἡμῶν οὐκ ἀνέχεται, πολλὰς ἀρχὰς ἐνδιδοῦσα κινήσεων. ἵν᾽ οὖν μὴ ἄλλο τι δρῷεν, ἀμφὶ ταῦτα ἔχειν νόμον ἐν σφίσι πεποίηνται, καὶ ταύτῃ τὴν φύσιν προτρέπονται. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἥδονται ταλασιουργοῦντες, καὶ μᾶλλον ὅσῳ πλείω τε καὶ καλλίω. δεῖ γὰρ ἡμῶν εἶναί τι καὶ περὶ τὰ τῇδε· μὴ μέν τοι τοῦτό γε ἰσχυρόν, ἵνα μὴ πλέον καθέλκῃ, καὶ λίαν ἀντιλαμβάνηται· καί τοι τοῦ γε Ἑλληνικοῦ τὸ βάρβαρον ἔνστασιν τηρῆσαι ῥωμαλεώτερον· ᾗ γὰρ ἂν ὁρμήσῃ, σφοδρόν τε ἐστὶ καὶ ἀνένδοτον· τὸ δὲ ἀστείως τε ἔχει, καὶ ἡμερώτερον κέκραται· ὥστε κἂν θᾶττον ἐκλύοιτο. ἐγὼ δὲ βουλοίμην μὲν ἂν εἶναι τῆς φύσεως ἡμῶν, καὶ ἀεὶ πρὸς θεωρίαν ἀνατετάσθαι· ἀμηχάνου δὲ ὄντος τε καὶ πεφηνότος, βουλοίμην ἂν ἐν τῷ μέρει μὲν ἔχεσθαι τῶν ἀρίστων, ἐν τῷ μέρει δὲ χαλῶν εἰς τὴν φύσιν, ἅπτεσθαί τινος εὐφροσύνης, καὶ ἐπαλείφειν εὐθυμίᾳ τὸν βίον. ἐπίσταμαι γὰρ ἄνθρωπος ὤν, καὶ οὔτε θεός, ἵνα δὴ καὶ

γρ. τὰ σπαράγματα ἅτ. μεταχειρίζονται

γρ. ἄν τῳ πίπτει.

γρ. πεποιημένη

γρ. τὰ σπαράγματα

γρ. ἔχει ὅμοιον

γρ. τῇ φύσει προσεστρέπονται.

A minores vitas ſibi ipſis ſubditas habentes, quas & ſuſpectas habent, & ſedulo occupans ne moueri, aut contra inſurgere poſſint, aut quid iſti ſibi calathi volunt, textáque, quæ tractare ſolent? niſi imprimis quidem, quoniam homines ſunt, hoc eſt nonnunquam ſe ad hæc inferiora conuertentes haud enim vnâ & contemplationi & textorum artificio vacare poſ- B ſunt. præterea ab otio ſibi metunt, quod naturæ noſtræ, quæ plurima motus inuitamenta ſuppeditat, intolerabile eſt. Vt ne igitur aliud quicquam agerent, earum rerum occupationem ſibi præſcripſerũt, eóque modo animum inſtigant. Nam & vitilium eos textus delectatione afficit, eóque magis, quo plura, & venuſtiora contexunt. noſtrum enim partem aliquam eſ- C ſe neceſſe eſt quæ in his inferioribus verſetur, ita tamen vt minus valida ea ſit, ne plus æquo preponderet, aut tenacius adhæreſcat. Atqui Græco Barbarus in ſeruando propoſito multo conſtantior: quocumque enim eum impetus rapuerit, vehemens atque pertinaciſſimus eſt: ille autem eleganti morum vrbanitate ac mitiori temperamento, adeóque diſſolutu fa- D cilior eſt. ego vero ea naturæ conditione eſſe vellem, animúmque perpetuo habere in contemplatione defixum. Quod quia fieri nullo modo poſſe comprobatum eſt, viciſſim ego velim modo maximarum rerum contemplatione detineri, modo in naturam delapſus aliquid oblectamenti capeſſere, vitámque nonnulla hilaritate perfundere. noui enim hominem me eſſe, non Deum, vt ad omnem

voluptatem rigidus ſim, atque immobilis, neque item belluam, vt corporis voluptatibus indulgeam. Supereſt profectò, vt medium aliquid à *nobis* quæratur, quod quid aliud *eſſe* poteſt, quàm otium il*lud*, quod in literis, & circa literas conteritur? Quæ voluptas ſyncerior? Quinam affectus ab omni affectu purgatior? Quis materiæ minus affixus? Quis magis impollutus? hac ego parte rurſus Græcum *Barbaris* antepono, & prudentiorem iudico, quòd vbi ſeſe demittendum erit, ille ſtatim in proximo conſideat: in diſciplinis enim conſidet. diſciplina autem mentis *digreſſus* eſt: *hinc* ex alio in aliud eruditionis genus, per quod antea progreſſus eſt, peruenit. poteſt vero quicquam eruditione menti eſſe conformius? aut nauigium ad eam vllum accommodatius? Vbicumque enim diſciplina, ibi & mens eſt: ſin minus, at cognitio *ſaltem aliqua*, ſiue in inferioribus rebus mentis *intellectio*. Nam & hîc ſpeculationes, & ſpeculamenta quædam appellantur inferioris mentis officia, Rhetorica ſcilicet, poëtica, naturalia, & *Mathematica*: *eadémque nihilominus* oculum *illum* exornant, lippitudinémque diſcutiunt, & paulatim his quæ cernuntur aſſuefacientia mentem excitant, vt ad nobiliorem ſpeculationem audacior aſſurgat, nec fixis ad Solem obtutibus protinus conniueat. Ita Græci homines etiam voluptati dum vacant, vna & *animi* cognitionem exercent, atque *ex* ludo nonnihil in prioris propoſiti emolumentum reportant. *Etenim* de oratione, aut

A ἀκλινὴς εἶναι πρὸς ἅπασαν ἡδονήν· οὔτε θηρίον, ἵνα τὰς σώματος ἡδοίμην ἡδονάς· λείπεται δὴ τι τῶν ἐν μέσῳ ζητεῖν· τί δ' ἂν εἴη πρὸ τῆς ἐν λόγοις τε καὶ περὶ λόγους διατριβῆς; τίς ἡδονὴ καθαρωτέρα. τίς ἀπαθεστέρα πρὸς πάθη. τίς ἧττον ἐν ὕλῃ. τίς μᾶλλον ἀμόλυντος.
B ταύτῃ δὴ πάλιν τὸν Ἕλληνα τοῦ βαρβάρου πρότερον ἄγω, καὶ σοφώτερον τίθημι, ὅτι καθεῖναι δεῆσαν, ὁ μὲν ἐν γειτόνων ἐστὶ τὴν πρώτην· εἰς ἐπιστήμην γάρ ἐστι. ἐπιστήμη δὲ νοῦ διέξοδος· κᾆτα εἰς λόγον ἦλθεν ἄλλον ἀπ' ἄλλου, δι' ὧν καὶ προῆλθε. τί δ' ἂν εἴη λόγου νῷ συγγενέστερον· τί δὲ πορθ-
C μεῖον ἐπὶ νοῦν οἰκειότερον. ὡς ὅπου λόγος, ἐκεῖ που καὶ νοῦς. εἰ δὲ μὴ, πάντως τις εἴδησις ἐν ὑστέροις νόησις οὖσα. καὶ γὰρ ἐνθάδε καλοῦνταί τινες θεωρίαι καὶ θεωρήματα ἔργα ἐλάττονος νοῦ, ῥητορικά τε, καὶ ποιητικὰ, καὶ ἐν φύσει καὶ ἐν μαθήμασιν· ἀλλά τοι ταῦτα πάντα κοσμεῖ τὸ ὄμμα ἐκεῖνο, καὶ ἀφαι-
D ρεῖ τὴν λήμην, καὶ διεγείρει, κατὰ βραχὺ προσεθίζοντα τοῖς ὁράμασιν· ὥστε θαρσῆσαί ποτε καὶ πρεσβύτερον θέαμα, καὶ μὴ ταχὺ σκαρδαμύξαι πρὸς ἥλιον ἀτενίσαντα. οὕτω μὲν ἀνὴρ Ἕλλην, καὶ οἷς τρυφᾷ τὴν ἐπιβολὴν γυμνάζει, καὶ ἀπὸ τῆς παιδιᾶς εἰς τὴν πρώτην ὑπόθεσιν ὄφελος ἄρνυται. καὶ γὰρ τὸ κρῖναι, καὶ συνθεῖναι λόγον, ἢ

ποίησιν, οὐκ ἔξω νοῦ· καὶ τὴν λέξιν καθῆραί τε καὶ ἀποσμιλεῦσαι, καὶ τὸ κεφάλαιον ἐξευρεῖν τε καὶ τάξαι, καὶ ἑτέρου τάξαντος αὐτὸν ἐπιγνῶναι, πῶς ταῦτα καὶ ἀσπούδαστα καὶ παίγνια; οἱ δὲ τὴν ἑτέραν ὁδὸν τὴν ἀξιουμένην ἀδαμαντίνην εἶναι βαδίσαντες ὑποκείσθω δὲ ὅπερ ἐστὶν, ἐνίους αὐτῶν τυγχάνειν τοῦ τέλους· ἀλλ' ἔμοιγε οὐδὲ ὁδὸν δοκοῦσι βεβαδικέναι. πῶς γὰρ, ἐν ᾗ μηδεμία φαίνεται κατὰ βραχὺ πρόοδος, μηδὲ πρῶτον καὶ δεύτερον, μηδὲ τάξις; ἀλλ' ἔοικε γὰρ τὸ κατ' αὐτοὺς πρᾶγμα, βακχείᾳ καὶ ἅλματι μανικῷ δή τινι καὶ θεοφορήτῳ, ὥστε τὸ μὴ δραμόντας εἰς τὸ ἔσχατον ἥκειν, καὶ μὴ κατὰ λόγον ἐνεργήσαντας, εἰς τὸ ἐπέκεινα λόγου γενέσθαι. οὐδὲ γάρ ἐστιν οἷον ἐπιστασία τις γνώσεως, ἢ διέξοδος νοῦ, τὸ χρῆμα τὸ ἱερόν· οὐδὲ οἷον ἄλλο ἐν ἄλλῳ· ἀλλ' ὡς μικρῷ μεῖζον εἰκάσαι, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἀξιοῖ τοὺς τελουμένους, οὐ μαθεῖν τι δεῖ, ἀλλὰ παθεῖν καὶ διατεθῆναι, γινομένους δηλονότι ἐπιτηδείους· ὥστε ἡ ἐπιτηδειότης δὲ ἄλογος· εἰ δὲ μηδὲ λόγος αὐτὴν παρασκευάζοι, πολὺ μᾶλλον. τούτοις οὖν καὶ ἡ κάθοδος εὐθὺς ἐπὶ σμικράν τινα πρᾶξιν, ἄμεσος αὕτη, καὶ πολὺ πόρρω, ὥστε ἔοικε πτώματι, καθάπερ τὴν ἀναδρομὴν εἰκάζομεν ἅλματι. οὓς γὰρ οὐ προὔπεμψε λόγος, τούτους οὐδὲ ἐπανιόντας ἐδέξατο. πῶς οὖν ταῦτα ἀλλήλοις ἂν

γρ. τι δεῖν,

γρ. δηλονότι [illegible]

A Poëmate, iudicium ferre à mente alienum non eſt. Dictionem autem caſtigare & minutatim quaſi ſcalpello deradere, rerúmque caput & ſummam inueſtigare, ac diſponere, ſiue ab alio diſpoſitam agnoſcere, hæc quomodo minimè ſeria aut ludicra eſſe poſſunt? At qui altera via, quæ Adamãtina iudicatur, incedunt (ſupponamus vero quod re vera eſt nonnullos B ex iis finem adipiſci) mihi certe nõ vlla via inceſſiſſe videntur. Quî enim via hæc eſſe poteſt; in qua nullus pedetentim progreſſus apparet, neque prius quicquam aut poſterius, neque certus ordo eſt? Sed quod ab iis fit, Bacchico potius furori, & inſano, ac fanatico ſaltui ſimile eſt, ſine curſu videlicet ad extremum peruenire, & ſine rationis functionibus rationis li- C mites tranſilire. Non enim iſtud quaſi cognitionis cõſideratio eſt, aut mentis exceſſus, ſacra illa, & diuina penitus res: neque vt aliud in alio quippiam; ſed (vt paruis maiora componamus) quemadmodũ Ariſtoteles ei qui initiandus eſt, nõ quidnam agere debeat diſcẽdum eſſe pręcipit, ſed pati quodammodo, atque affici oportere: poſteaquam nempe idoneum ſe præbue- D rit: ipſa autem habilitas ratione caret, multóque magis ſi non eam ratio præparet. Eiuſmodi itaque hominibus vel ad minima delapſus ſine vllo medio, longiſſiméque accidit, & præcipiti ruinæ ſimilis eſt; non ſecus ac illum in ſuperiorem partem aſcenſum cum ſaltu cõferebamus. Nã quos ratio proficiſcentes non deduxit, neque itẽ redeuntes excipiet: Quonã hęc ergo pacto ſibi inuicẽ cõſentanea ſunt,

ſunt, nunc quod ſupremum eſt A contingere, nunc ad virilia, & virgulta conuerti? *At* enim homo mediæ conſiderandi facultatis beneficio *rationalis* eſt, & dicitur, quam *illi* nunquam excoluerunt, *quantum* ex eo quod palam eſt conijcere licet. Atque ipſe quidem finis, & id quod perueniendum eſt vtriſque commune, illúdque ſi adepti fuerimus nihil à no*bis* inuicem diſſidebimus. Quod B autem ad ea attinet quæ intermedia ſunt, in his philoſophus noſter longe conſideratus eſt: Viam enim ſibi præmunit & ita gradatim *conſcendit, vt & ex* ſeipſo ali*quid* moliatur: paulatim autem progreſſum id quod appetit veriſimile eſt eſſe conſecuturum: Quod ſi minus obtineat, at progreſſus eſt, ſaltem neque id profecto minimum eſt, ſed iis multo C magis cæteris præſtabit mortalibus, quàm hi cæteris præſtent animantibus. Idcirco plures ex noſtris ad finem peruenturi ſunt, quia cum natura congrua eſt illorum aggreſſio. Illa verò, niſi ſi qua forte ingenua ſit animi nobilitas, quæ *prima illa quaſi animæ fundamenta è ſuperiori attrahat, aut* mentis ſingulare quodpiam genus, quod vt à ſeipſo moueatur D per ſeſe ſit ſufficiens. Qualis Amus olim Ægyptius literarum vſum non tam reperit, quàm iudicauit, tanta in eo erat vis mentis: Eiuſmodi autem vel ſine philoſophica methodo citiùs reſoluat: Naturalis enim abunde ei eſt. Nam ad *inte*riora ſemina augenda, & ad totum aliquod incendium excitandum *licet* minimam ſermonis ſcintillam acceperit, efficaciſſi-

τρέψασθαι, νῦν μὲν ἐπαφὴν ἔχειν τῶν πρώτων, νῦν δὲ ἐπὶ ῥῶπας καὶ λύγους ἐστράφθαι. ἀλλ᾽ ὅγε ἄνθρωπος κατὰ τὴν μέσην καὶ ἐπιστατικὴν δύναμιν λογικός ἐστί τε καὶ προσαγορεύεται, ἣν οὐδέποτε γεγυμνάκασιν· οὔκουν ὅσα γε φαίνονται. τὸ μὲν οὖν τέλος, καὶ οὗ δεῖ γενέσθαι, κοινὸν ἀμφοῖν, καὶ τυχόντες οὐδὲν ἂν ἀλλήλων διαφέροιμεν· τῇ μέσῃ δὲ ὁ ἡμεδαπὸς φιλόσοφος ἄμεινον ἔσκεπται· ὁδὸν γὰρ προεσκευάσατο, καὶ κλιμακηδὸν ἄνεισιν, ὥστε καὶ παρ᾽ ἑαυτοῦ τι ποιῆσαι· προϊόντα γὰρ εἰκὸς ἐντυχεῖν ποι τῶν ἐραστῶν, καὶ μὴ τυχὼν δὲ, πρὸ ὁδοῦ γέγονε, καὶ οὐδὲ τοῦτο μέντοι σμικρόν· ἀλλὰ διαφέροι ἂν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων πλέον, ἢ ὅσον ἐκεῖνοι τῶν βοσκημάτων. ταύτῃ καὶ πλείους ἂν εἶεν οἱ παρ᾽ ἡμῶν ἀφικνούμενοι, κατὰ φύσιν ἐχούσης τῆς ἐπιχειρήσεως. ἐκείνη δ᾽, εἰ μή τις εὐγένεια τύχοι ψυχῆς, ἄνωθεν ἕλκουσα τὴν πρώτην καταβολὴν, καὶ νοῦ χρῆμα ἐξαίσιον, οἷον αὐτάρκης εἶναι καὶ παρ᾽ ἑαυτοῦ κινηθῆναι. ὁποῖος Ἄμους ὁ Αἰγύπτιος οὐκ ἐξεῦρεν, ἀλλ᾽ ἔκρινε χρείαν γραμμάτων. τοσοῦτον αὐτῷ τοῦ νοῦ περιῆν. ὁ δὲ δὴ τοιοῦτος, καὶ δίχα τῆς φιλοσόφου μεθόδου, θᾶττον ἀναλύσειεν. ὁ γάρ τοι φυσικὸς ἀρκεῖ. πολὺ δή που μᾶλλον, εἰ καί τις αὐτὸν* παραθήξειέ τε καὶ ἐκκαλέσαιτο. τὸ γὰρ ἔνδοθεν* σπέρμα δεινὸς αὐξῆσαι, καὶ σμικρὸν σπινθῆρα λόγου παραλαβὼν, πυρκαϊὰν ὅλην

* αὐτῷ π.
* πνεῦμα δ.

ποίησιν, οὐκ ἔξω νοῦ. καὶ τὸ λέξιν καθῆραί τε καὶ ἀποσμιλεῦσαι, καὶ τὸ κεφάλαιον ἐξευρεῖν τε καὶ τάξαι, καὶ ἑτέρου τάξαντος αὐτὸν ἐπιγνῶναι, πῶς ταῦτα καὶ ἀσπούδαστα καὶ παίγνια; οἱ δὲ τὴν ἑτέραν ὁδὸν τὴν ἀξιουμένην ἀδαμαντίνην εἶναι βαδίσαντες (ὑποκείσθω δὲ ὅπερ ἐστὶν, ἐνίους αὐτῶν τυγχάνειν τοῦ τέλους) ἀλλ' ἔμοιγε οὐδὲ ὁδὸν δοκοῦσι βεβαδικέναι. πῶς γὰρ, ἐν ᾗ μηδεμία φαίνεται κατὰ βραχὺ πρόοδος, μηδὲ πρῶτον καὶ δεύτερον, μηδὲ τάξις; ἀλλ' ἔοικε γὰρ τὸ κατ' αὐτοὺς πρᾶγμα, βακχείᾳ καὶ ἅλματι μανικῷ δή τινι καὶ θεοφορήτῳ, καὶ τὸ μὴ δραμόντας εἰς τὸ ἔσχατον ἥκειν, καὶ μὴ κατὰ λόγον ἐνεργήσαντας, εἰς τὸ ἐπέκεινα λόγου γενέσθαι. οὐδὲ γάρ ἐστιν οἷον ἐπιστασία τις γνώσεως, ἢ διέξοδος νοῦ, τὸ χρῆμα τὸ ἱερόν· οὐδὲ οἷον ἄλλο ἐν ἄλλῳ· ἀλλ' ὡς μικρῷ μεῖζον εἰκάσαι, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἀξιοῖ τοὺς τελουμένους, οὐ μαθεῖν τι δεῖ, ἀλλὰ παθεῖν καὶ διατεθῆναι, γινομένους δηλονότι ἐπιτηδείους· ἡ δὲ ἐπιτηδειότης δὲ ἄλογος· εἰ δὲ μηδὲ λόγος αὐτὴν παρασκευάζοι, πολὺ μᾶλλον. τούτοις οὖν καὶ ἡ κάθοδος εὐθὺς ἐπὶ σμικράν τινα πρᾶξιν, ἄμεσος αὐτή, καὶ πολὺ πόρρω, καὶ ἔοικε πτώματι, καθάπερ τὴν ἀναδρομὴν εἰκάζομεν ἅλματι. οὓς γὰρ οὐ προὔπεμψε λόγος, τούτους οὐδὲ ἐπανιόντας ἐδέξατο. πῶς οὖν ταῦτα ἀλλήλοις ἂν

γρ. τι δεῖν,

γρ. δηλονότι θυομένους

A Poëmate, iudicium ferre à mente alienum non eſt. Dictionem autem caſtigare & minutatim quaſi ſcalpello deradere, rerúmque caput & ſummam inueſtigare, ac diſponere, ſiue ab alio diſpoſitam agnoſcere, hæc quomodo minimè ſeria aut ludicra eſſe poſſunt? At qui altera via, quæ Adamãtina iudicatur, incedunt (ſupponamus vero quod re vera eſt nonnullos B ex iis finem adipiſci) mihi certe nõ vlla via inceſſiſſe videntur. Quî enim via hæc eſſe poteſt; in qua nullus pedetentim progreſſus apparet, neque prius quicquam aut poſterius, neque certus ordo eſt? Sed quod ab iis fit, Bacchico potius furori, & inſano, ac fanatico ſaltui ſimile eſt, ſine curſu videlicet ad extremum peruenire, & ſine rationis functionibus rationis li- C mites tranſilire. Non enim iſtud quaſi cognitionis cõſideratio eſt, aut mentis exceſſus, ſacra illa, & diuina penitus res: neque vt aliud in alio quippiam; ſed (vt paruis maiora componamus) quemadmodũ Ariſtoteles ei qui initiandus eſt, nõ quidnam agere debeat diſcẽdum eſſe pręcipit, ſed pati quodammodo, atque affici oportere: poſteaquam nempe idoneum ſe præbue- D rit: ipſa autem habilitas ratione caret, multóque magis ſi non eam ratio præparet. Eiuſmodi itaque hominibus vel ad minima delapſus ſine vllo medio, longiſſiméque accidit, & præcipiti ruinæ ſimilis eſt; non ſecus ac illum in ſuperiorem partem aſcenſum cum ſaltu cõferebamus. Nã quos ratio proficiſcentes non deduxit, neque itẽ redeuntes excipiet: Quonã hęc ergo pacto ſibi inuicẽ cõſentanea ſunt,

ſunt, nunc quod ſupremum eſt A contingere, nunc ad vitilia, & virgulta conuerti? *At* enim homo mediæ conſiderandi facultatis beneficio *rationalis* eſt, & dicitur, quam *illi* nunquam excoluerunt, *quantum* ex eo quod palam eſt conijcere licet. Atque ipſe quidem finis, & id quod perueniendum eſt vtriſque commune, illúdque ſi adepti fuerimus nihil à nobis *inuicem* diſſidebimus. Quod B autem ad ea attinet quæ intermedia ſunt, in his philoſophus noſter longe conſideratus eſt: Viam enim ſibi præmunit & ita gradatim conſcendit, vt & ex ſeipſo aliquid moliatur: paulatim autem progreſſum id quod appetit veriſimile eſt eſſe conſecuturum: Quod ſi minus obtineat, at progreſſus eſt, ſaltem neque id profecto minimum eſt, ſed iis multo C magis cæteris præſtabit mortalibus, quàm hi cæteris præſtent animantibus. Idcirco plures ex noſtris ad finem peruenturi ſunt, quia cum natura congrua eſt illorum aggreſſio. Illa verò, niſi ſi qua forte ingenua ſit animi nobilitas, quæ *prima illa quaſi animæ fundamenta è ſuperiori attrahat*, aut mentis ſingulare quodpiam genus, quod vt à ſeipſo moueatur D per ſeſe ſit ſufficiens. Qualis Amus olim Ægyptius literarum vſum non tam reperit, quàm iudicauit, tanta in eo erat vis mentis: Eiuſmodi autem vel ſine philoſophica methodo citiùs reſoluat: Naturalis enim abunde ei eſt. Nam ad interiora ſemina augenda, & ad totum aliquod incendium excitandum licet minimam ſermonis ſcintillam acceperit, efficaciſſi-

περιΐεσθαι, νῦν μὲν ἐπαφὴν ἔχειν τῶν πρώτων, νῦν δὲ ἐπὶ ῥῶπας καὶ λύγους ἐστράφθαι. ἀλλ' ὅ γε ἄνθρωπος κατὰ τὴν μέσην καὶ ἐπιστατικὴν δύναμιν λογικός ἐστί τε καὶ προσαγορεύεται, ἣν οὐδέποτε γεγυμνάκασιν οὗτοι, ὅσα γε φαίνονται. τὸ μὲν οὖν τέλος, καὶ οὗ δεῖ τυχεῖν, κοινὸν ἀμφοῖν, οὗ τυχόντες οὐδὲν ἂν ἀλλήλων διαφέροιμεν· τῷ μέσῳ δὲ ὁ ἡμεδαπὸς φιλόσοφος ἄμεινον ἔσκεπται· ὁδὸν γὰρ παρεσκευάσατο, καὶ κλιμακηδὸν ἄνεισιν, ὥστε καὶ παρ' ἑαυτοῦ τι ποιῆσαι· προϊόντα γὰρ εἰκὸς ἐντυχεῖν ποι τῷ ἐραστῷ, καὶ μὴ τυχὼν δὲ, πρὸ ὁδοῦ γέγονε, καὶ οὐδὲ τοῦτο μέν τοι σμικρόν· ἀλλὰ διαφέροι ἂν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων πλέον, ἢ ὅσον ἐκεῖνοι τῶν βοσκημάτων. ταύτῃ καὶ πλείους ἂν εἶεν οἱ παρ' ἡμῶν ἀφικνούμενοι, κατὰ φύσιν ἐχούσης τῆς ἐπιχειρήσεως. ἐκείνη δ', εἰ μή τις εὐφυΐα τύχοι ψυχῆς, ἄνωθεν ἕλκουσα τὴν πρώτην καταβολὴν, καὶ νοῦ χρῆμα ἐξαίσιον, ὃ αὐτάρκης ἐστὶ καὶ παρ' ἑαυτοῦ κινηθῆναι. ὁποῖος Ἄμους ὁ Αἰγύπτιος οὐκ ἐξεῦρεν, ἀλλ' ἔκρινε χρείαν γραμμάτων. τοσοῦτον αὐτῷ τοῦ νοῦ περιῆν. ὁ δὲ δὴ τοιοῦτος, καὶ δίχα τῆς φιλοσόφου μεθόδου, θᾶττον ἀναλύσειεν. ὁ γάρ τοι φυσικὸς ἀρκεῖ. πολὺ δή που μᾶλλον, εἰ καί τις αὐτὸν* παραθήξειέ τε καὶ ἐκκαλέσαιτο. τὸ γὰρ ἔνδοθεν* σπέρμα δεῖ- νος αὐξῆσαι, καὶ σμικρὸν σπινθῆρα λόγου παραλαβὼν, πυρκαϊὰν ὅλην

* γρ. αὐτός τι.
* γρ. πνεύματ. δ.

ἀνάψαι· τούτοις μὲν οὖν οὐδὲν παρὰ τοῦτο μεῖον, εἰ μήγε καὶ πρότερον ποιήσει. τὰ δὲ τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἢ καὶ τοὺς ἧττον ἁδροὺς, προάγει τε καὶ ἀναρριπίζει, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς θεῖον ἐκθάλπει· ἐκεῖ δὲ, μόνοι τοῖς οἴκοθεν μακαρίοις τὸ τέλος ἐπιτυγχάνεται· σπανιώτερον δὲ δήπου τὸ γένος τῶν τοιούτων ψυχῶν, ἢ τὸ τοῦ φοίνικος, ᾧ τὰς περιόδους μετροῦσιν Αἰγύπτιοι· οἱ δὲ πολλοὶ μάτην ἂν πονοῖεν καὶ ἀποτρύχοιντο, δίχα νοῦ τὴν νοητὴν οὐσίαν θηρώμενοι, καὶ μάλιστα οὓς οὐχ ἡ προτέρα φύσις ἐπὶ τόνδε τὸν βίον ἐξώρμησεν. οὗτοι γὰρ ἂν ὄναιντο τῆς ὁρμῆς· μᾶλλον δὲ αὐτὴν ἐγὼ τὴν ὁρμὴν, νοῦ κινουμένου γνώρισμα ποιοῦμαι· οἱ δὲ πλείους, οὐδὲ οἴκοθεν ἐκινήθησαν, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸν δεύτερον λεγόμενον πλοῦν ἀπὸ τῆς σχολῆς εἰς νοῦν διεγείρονται· ὥσπερ δὲ ἄλλο τι τῶν εὐδοκιμούντων, τὴν γενναίαν αἵρεσιν ἐζηλώκασι παντοδαποί τε ὄντες τὰ γένη, καὶ κατὰ χρείαν ἕκαστοι συνιστάμενοι. περὶ τούτων δὴ καὶ σαφῶς διατείνομαι, ὅτι μάτην ἂν οὗτοι πονοῖεν καὶ τρύχοιντο, οἷς οὔτε αὐτοφυὴς ἔστι νοῦς, οὔτε ἐπίκτητος. κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ εἶναι θεμιτὸν ἄλλῳ τῳ τῶν ἐν ἡμῖν τὸν θεὸν οἴεσθαι ἐνδημήσειν ἀντὶ τοῦ νοῦ. νεὼς γὰρ οὗτος οἰκεῖος θεῷ. ταῦτ᾽ ἄρα καὶ τὰς καθαρτικὰς ἀρετὰς σπουδάζεσθαι παραδεδώκασιν Ἕλληνες σοφοὶ καὶ βάρβαροι, ἀποτειχίζοντες ἅπασαν τὴν πραγματείαν τῆς

κ. μόνοις

A mus eſt: Illis igitur nihilo ex eo deterius eſt, ſi non id quod operæ pretium eſt anteuerterint. Græca vero inſtitutio, vel eos ſaltem qui minus robuſti ſunt prouehit, & ſuſcitat, ac quicquid in ipſis diuini eſt fouendo educit: Illîc contrâ ſoli ij quibus domeſtica *fœlicitas* ſuppetit finem adipiſcuntur: Rarius autem ſane eſt animorum iſtud, quàm Phœnicis genus, quo B Ægyptij temporum circuitus metiuntur: vulgus vero hominum fruſtra in eo inſudauerint, ſeque ipſos labore confecerint, abſque mente eam ſubſtantiam indagantes, quæ mente *percipitur*, iique præſertim, quos minime princeps illa natura in hanc vitam induxit. illis enim ſuus impetus profuerit: vel potius eum ego impetum agitatæ mentis iudicium eſſe cenſeo. C Sed maxima hominum pars neque interius cietur, neque quæ ſecunda dicitur nauigatio, otio, atque exercitatione ad mentem inſtigatur: & vt aliquid aliud eorum quæ in pretio ſunt, ac laude hominum præclaram aliquam ſectam æmulantur, quorum quidem multiplicia ſunt genera, *ſingulis* ob neceſſitatem conſtantibus. De D quibus ego veriſimile affirmare auſim, fruſtra eos laboraturos, aut fatigatos iri, quibus vel ſponte inſita mens deeſt vel poſtmodum acquiſita. Ac vereor ne non fas ſit alia in parte noſtri, præterquam in mente, præſentem Deum eſſe credere. Templum enim iſtud Deo conueniens eſt, propterea purgatricibus virtutibus ſtudendum eſſe tradidere Græci iuxta ac Barbari ſapientes, moleſtam omnem

naturæ occupationem præcludentes, ne quod intelligentiæ impedimentum poſſit faceſſere. Hæc fuit eorum mens, qui primi vtramque philoſophiam condiderunt: verùm *illi* virtutes conſuetudine *potius*, quàm ratione ſtabiliri *putant*, tréſque illas numero eſſe volunt: prudentiam enim reiiciunt iidem ipſi, qui temperantiam admittunt, ſi vllam demum temperantiam ſecundum eos eſſe concedamus. quando fieri non poteſt quum præ mutua conſequendi neceſſitate ſimul & ponantur virtutes omnes & intereant. At temperantia vtendum *eſſe putant*, non *quod cur* temperandum ſit intelligant, ſed quaſi imperio quodam accepto, aut lege cuius nulla ratio adferri queat, quam qui poſuit alterius quidem rei cauſa eſſe non ignorabat, intelligentiæ nimirum, ſimúlque quod ad mentis aſcenſum conduceret, vt nullo eorum *quæ in* materia ſunt afficeremur. hi vero à concubitu abſtinent, idipſum per ſeſe admirantes, maximúmque id ducentes quod minimum eſt, & apparatum ipſum finem eſſe perſuaſum habētes: Nos *autem virtutes quaſi totius philoſophiæ* elementa miramur. Et
" enim qui impurus ſit, pura tra-
" ctare ne non liceat, quod Plato-
nis dictum eſt, cum plauſu exce-
" pimus. Virtutes porrò quod alie-
" num eſt detergentes expurgant: Sed ſi quidem anima per ſe bonum eſſet, repurgatione duntaxat opus haberet, & ex eo iam bonum euaderet, quod ſola exiſteret: Iam vero nequaquam illa bonum eſt, nec enim vnquam inter mala verſari potuiſſet

A φύσεως, ἵνα μηδὲν ἐμπόδιον παρέχοιτο ταῖς νοήσεσιν. αὕτη μὲν ἡ διάνοια τῶν πρώτων καταστησαμένων ἑκατέραν φιλοσοφίαν· οἱ δὲ καὶ τὰς ἀρετὰς * ἔθεσι μᾶλλον ἢ λόγῳ κρατύνουσι, καὶ τρεῖς αὐτὰς ἴσγωνται· φρόνησιν γὰρ οὐ προσίενται, εἴγε καὶ σωφροσύνην εἶναι τὸ κατ' αὐτοὺς B συγχωρήσομεν. ὡς οὐκ" εἰσιέναι τε καὶ συναιρεῖσθαι τὰς ἀρετάς, διὰ τὴν ἀναγκαίαν ἀντακολούθησιν" ἀλλ' οἴονταί γε δεῖν σωφρονεῖν, οὐ διότι σωφρονητέον εἰδότες, ἀλλ' ἐπίταγμα λαβόντες, ὥσπερ νόμον ἀναίτιον, ὃν ὁ μὲν θεὶς οἶδεν ὅτι τούτου δι' ἄλλο, διὰ τὰς C διανοήσεις", καὶ ὅτι προὔργου πρὸς ἄνοδον, τὸ πρὸς μηδὲν τῶν ἐν ὕλῃ παθαίνεσθαι. οἱ δὲ ἀπέχονται μίξεων, αὐτὸ δι' αὑτὸ τεθαυμακότες, καὶ μέγιστον ἄγοντες τὸ σμικρότατον, τὴν παρασκευὴν τέλος ἡγούμενοι· ὑμεῖς δὲ τὰς ἀρετάς, ὥσπερ στοιχεῖα τῆς ὅλης φιλοσοφίας θαυ- D μάζομεν *. τὸ μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ, Πλάτωνος ἀπεδεξάμεθα· ἀρεταὶ δὲ καθαίρουσι τὸ ἀλλότριον ῥυπτοῦσαι· ἀλλ' εἰ μὲν ἦν ἡ ψυχὴ τἀγαθόν, ἤρκει καθήρασθαι καὶ ἦν ἀγαθὸν ἤδη, τὸ μόνη γενέσθαι· νῦν δέ, οὐ γάρ ἐστιν ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἂν ἐγίνετο ποτὲ ἐν κακῷ·

γρ. θέσει μ.

γρ. οὐκ ἐν γι. μὴ εἰσ.

γρ. οἱ δὲ καὶ τὰς ἀρετὰς ἔθεσι μᾶλλον ἢ λόγῳ κρατύνουσι· καὶ οἱ.

γρ. νοήσεις καὶ

γρ. σπουδάζομεν

ἀλλ' ἀγαθοειδής ἐστι καὶ μέση τὴν φύσιν. ῥέψασαν οὖν εἰς τὸ χεῖρον, ἐπανήγαγεν ἡ ἀρετή, καὶ τῆς κηλῖδος ἀπέλουσε, καὶ πάλιν μέσην ἐποίησε. (γρ. ἀπέλυσε, καὶ) δεῖ δὴ καὶ προελθεῖν ἐπὶ τἀγαθόν· τοῦτο δὲ ἤδη διὰ λόγου. νοῦς γάρ ἐστι τὸ σύζυγον ὄνομα τοῦ νοητοῦ. οἷον εἰ τέλος εἴη τὸ πρὸς οὐρανὸν ἰδεῖν, οὐκ ἀπόχρη μὴ κεκυφέναι πρὸς τοὔδαφος, ἀλλὰ δεῖ μετὰ τὴν ἐν μέσῳ στάσιν τῆς ὄψεως, ἐπὶ τὰ ἄνω νεῦσαι. καὶ δῆτα τῶν ἀρετῶν ὄναιτο ἄν τις, τὸ ἀπηλλάχθαι τῆς ὑλικῆς προσπαθείας· δεῖ δὲ καὶ ἀναγωγῆς. οὐ γὰρ ἀπόχρη μὴ κακὸν εἶναι, ἀλλὰ δεῖ καὶ θεὸν εἶναι, καὶ ἔοικεν εἶναι τὸ μὲν, οἷον ἀπεστράφθαι τὸ σῶμα, καὶ ὅσα τοῦ σώματος· τὸ δὲ, οἷον ἐπεστράφθαι (γρ. ἀπεστράφθαι) διὰ νοῦ πρὸς θεόν. ἡμεῖς οὖν τιμῶντες τὰς ἀρετὰς, ἴσμεν ἣν ἣν ἔχουσι τάξιν, ἣν αἱ τῶν στοιχείων γραμμαὶ πρὸς ἐπιστήμην βιβλίου. πρόθυραι γάρ εἰσιν ἀνιόντων ἐπὶ τὸν νοῦν, ἀλλ' οὐ τὸ πᾶν ἔχομεν ἔχοντες τὰς ἀρετὰς, ἀλλ' ἀφήκαμεν τὸ ἐμπόδιον, καὶ ὧν χωρὶς, οὐδὲ ὅσιόν ἐστιν ἐλπίσαι τυχεῖν τοῦ τέλους, τοῦτο τέως παρεσκευάκαμεν· ταυτὶ δὲ οὐκ ἀπογινώσκοντες, ἤδη μέτιμεν αὐτὸ διὰ νοῦ, σὺν τάξει παλαιοῖς τε καὶ μακαρίοις ἀνδράσιν ἐξευρημένῃ· καὶ ζητοῦντες οὐκ οἴδαμεν εἴ ποτε ἕλοιμεν, σχολῇ γε ἂν περιτύχοι τῷ μήτε ἐρασθέντι,

A ſed boni ſpeciem habet, mediámque naturam ſortita eſt. Itaque in deteriora vergentem virtus reducit, ſolutáque labe mediam rurſum efficit. Senſim tamen ad bonum procedendum eſt: hoc autem ratione fit. Intellectus ſi quidem cum intelligibilibus coniugatum nomen eſt, Vti ſi finis ſit cœlum intueri, haud ſatis eſt in humum non curuari, ſed poſt mediam viſus conſiſtentiam, B neceſſe præterea eſt ad ſuperiora conuerti. Et quidem id ex virtutibus vtilitatis ſibi aliquis conſciuerit, quod ab omni materiæ affectione liberetur. Euehendus vero inſuper animus eſt: quia malum non eſſe nequaquam ſatis eſt, ſed & Deum eſſe oportet: & illud quidem nihil eſſe aliud videtur, quam à corporis, & eorum quæ ad corpus attiC nent conſortio receſſiſſe: hoc autem perinde eſt ac mentis beneficio ad Deum ſeſe conuertere. Nos itaque ſuum virtutibus honorem habentes: ſcimus quo quæque ordine gaudeat, eo ſcilicet quem prima elementorum principia ad totius libri cognitionem obtinét: primæ enim his qui ad mẽtem eriguntur occurrunt, non tamen ex virtutum poſſeſſione omnia cõſe-D quimur, ſed id tantũ quod impedimento erat remouimus, eáque hactenus præparauimus, ſine quibus ne fas ſperare quidẽ eſt finẽ poſſe cõparari. Atq; iſta minimè improbantes, deinceps mentis auxilio, eo ordine quẽ vetuſtiſſimi, ac feliciſſimi homines excogitarũt, ad finẽ enitimur, neq; iſtud ſcio an ſedulo quæſitum ſimus tandem aſſecuturi, ægrè certe in eum inciderit, qui nec vnquã amore illius captus eſt;

nec quærendúſve ſit ſatis, exploratum habet: Atqui egregie ex iis ij defunguntur qui in eo conſiſtunt, nec aliud præterea curioſius inquirunt: *mali* enim vtpote repurg*ati*, non fuerint; At quibus pl*ebem* excellere in animum in*cidit*, qui id temere caſúque didicerint, eximium ac præclarum quid hominis eſſe rationem, indéque diſciplinam quidem omnem,

B qua me*ns* corroboratur, nihili fe*cere*: à ſeipſis vero abſurdis qui*buſdam* agitationibus cientur. & cum ſe philoſophiæ nomine magnificè oſtentent, ſi quid tamen ab aliis traditum acceperint, hoc *ſuis additamentis* deprauatum, & malignum reddunt, cœcos quoſdam partus enixi, qui non mentis quidem illi, imo ne intellectus quidem dici debent, ſed ex

C abſurda opinione, & aberrante imaginatione prodierunt: ridicule (inquam) vel miſerrime potius illos affectos videas. Æquum eſt enim homines cùm ſimus, hominum calamitatibus non illudere, ſed eaſdem deplorare. Proh ſermones! proh dogmata! Nam ſi hirci philoſophiam ipſam capeſſere *vellent, haud ſcio* quidnam præter ea *aliud* in *honore haberent*.

D Sed nos illis dicamus (merito enim dicemus) ô omnium audaciſſimi, ſi vos eximiam quidem illam naturæ conditionem feliciter adeptos intelligeremus, quam Amus, quam Zoroaſtres, quam Hermes, quam Antonius habuerunt, minimè caſtigandos, aut diſciplinis informandos eſſe cenſeremus, inſigni quadam mentis magnitudine præditos, apud quam & ipſæ concluſiones

A μήτ' εἰ ζητητέον εἰδότι· καὶ τοί κάλλιστα ἀπαλλάττουσιν αὐτῶν οἱ μένοντες ἐπὶ τούτου, καὶ μηδὲν προσπεριεργαζόμενοι. εἶεν γὰρ ἂν οὐ κακοὶ, καθηράμενοι· οἷς δὲ ἐπῆλθε διενέγκαι τοῦ πλήθους κατὰ τύχην μαθοῦσιν ὅτι ὁ λόγος ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου καλὸν, εἶτα παιδείαν μὲν ἅπασαν ἠτιμάκασιν, ὑφ' ἧς ὁ νοῦς

B ἀναρρώννυται"· κινοῦνται δὲ τὰς ἑαυτῶν ἀτόποις κινήσεις, καὶ ἀποσεμνύνονται μὲν πρὸς φιλοσοφίαν· ὅ, τι δ' ἂν εἰς αὐτοὺς" ἐμπέσῃ παράκουσμα, τοῦτο ταῖς τῶν αὐτῶν προσθήκαις πονηρὸν ἀπέδωκαν καὶ κακόηθες, τυφλὰ γεννήματα, νοῦ μὲν οὐκ ἄξιον εἰπεῖν, ἀλλ'

C οὐδὲ διανοίας· δόξης δὲ ἀτόπου καὶ φαντασίας ἡμαρτημένης ἐκφέροντες. τούτους ἂν ἴδοις γελοίως διακειμένους, μᾶλλον δὲ λίαν ἐλεεινῶς. ἄξιον γὰρ ἀνθρώπους ὄντας ἐπ' ἀνθρώπων συμφοραῖς μὴ γελᾶν, ἀλλ' ὀλοφύρεσθαι. φεῦ τῶν λόγων· φεῦ τῶν δογμάτων! εἰ γὰρ ἐπέλθοι φιλοσοφεῖν τοῖς κριοῖς,

D οὐκ οἶδα ἅττ' ἂν ἀντὶ τούτων πρεσβεύσειαν· ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς εἴπωμεν· ἄξιον γάρ· ὦ τολμηρότατοι πάντων, εἰ μὲν ἠπιστάμεθα ὑμᾶς εὐμοιρήσαντας ἐκείνην τῆς ψυχῆς τὴν ἀξίαν, ἢ Ἀμοῦς, ἢ Ζωροάστρης, ἢ Ἑρμῆς, ἢ Ἀντώνιος, οὐκ ἂν ἠξιοῦμεν φρενοῦν, οὐδὲ διὰ μαθήσεως ἄγειν, νοῦ μέγεθος ἔχοντας, τῷ,

γ. ἀναχώνυται

γ. ἐκπέσῃ

γρ. εἰσὶ ποιεῖν προτάσεις* εἰσὶ καὶ τὰ συμπεράσ-
ματα· ἀλλὰ κἂν ἐντυχεῖν ποτὲ τῷ
τοιούτῳ γένοιτο, σεβοίμεθά τε ἂν
αὐτὸν καὶ ἀζοίμεθα· ὑμᾶς δὲ ὁρῶ-
μεν τῆς κοινῆς φύσεως ὄντας ἥττο-
νας, καὶ οὐ μᾶλλον ἀγχίνους ἢ πα-
χεῖς· ὑμᾶς οὖν ἀξιοῦμεν καὶ νουθε-
τεῖν, ἐν κοινῷ τιθέντες, ὅ,τι ἂν ἄρι-
στον ἡμῖν ἐξευρίσκωμεν. ἢ τοίνυν B
ἐπὶ τῶν πρώτων ὑποθέσεων μένε-
τε· παρέδοσαν γὰρ αὐτὰς ἄνδρες
γρ. καὶ ὅλως ἀγχίποροι τοῦ θεοῦ*· καὶ οὕτως ἂν εἴητε
κατὰ Πλάτωνα μέσως ἔχοντες, οὐκ
ἔτι μὲν ἀμαθεῖς, οὔπω δέ γε σο-
φοὶ, δόξαν ὀρθὴν πρεσβεύοντες,
γρ. πῆ δίχα λόγου καὶ ἀποδείξεων. τό* τε
γὰρ ἀληθὲς, οὐχ ὅσιον ἀμαθὲς οἴε-
σθαι, καὶ τὸ ἄλογον εἶναι σοφὸν, οὐδεὶς C
ἐπιτρέψει λόγος. ταύτην ἀγαπῶν-
τες τὴν τάξιν, μετρίως ἂν ἦτε πε-
πραγότες, καὶ ἀναίτιοι μὲν πα-
ρὰ θεοῦ, ἀναίτιοι δὲ καὶ παρὰ ἀν-
θρώπων· ἀλλὰ κἂν ἐπαίνου δικαίου
τυγχάνοιτε· δήμου γὰρ ἀνδρὶ, καὶ τὸ
ὅτι, αὔταρκες. εἰ δὲ μὴ κατὰ χώραν
γρ. μὴ μένετε, μένοιτε," ἀλλ᾽ ἔτι ὀρέξεσθε τοῦ πρό-
σω, καὶ τὸ διότι πολυπραγμονή- D
γρ. ποιοῦντες. σετε· καλῶς μὲν ἂν ποιοίητε σο-
φίας ἐρῶντες, ἱεροῦ χρήματος,
γρ. ποιεῖτε ἀλλὰ μὴ ἐφ᾽ ἑαυτῶν* ποιῆσθε τὴν
θήραν. ἀγύμναστοι γὰρ ἐστέ· καὶ κίν-
γρ. παρὰ φιλαργυρείας ἐμπεσοῦσι, δυνος εἰς ἄβυσσόν* τινα φλυα-
ρίας ἐμπεσόντας, διαφθαρῆναι·
ὃ καὶ Σωκράτης ἐφοβήθη πα-
θεῖν, καὶ τὸ πάθος οὐκ ἀπεκρύψατο
φίλους ἄνδρας, Παρμενίδην,

A Propoſitionum inſtar ſunt : ſed ſicubi eum hominem offenderemus, religioſo cultu, ac veneratione proſequeremur : Vos autem etiam communi natura inferiores, nec tam ſolertes quàm craſſos, atque hebetes eſſe animaduertimus. Quare reprehendendos merito ducimus, & quicquid optimi nobis excogitatum habebimus, id in medium proponemus. Aut igitur B in primis cognitionis elementis conſiſtite (ſunt enim ea à diuinis hominibus tradita) atque ita mediæ eritis, ſecundum Platonem, conſiſtentiæ, vt non amplius imperiti, ſic nondum tamen ſapientes, rectæque opinioni ſine ratione, ſine Demonſtrationibus primas partes tribuentes. nam & id quod verum eſt imperitum eſſe, & ſapiens id quod rationis eſt ex- C pers, nulla vnquam permittet oratio. Eo ſi ordine contenti eritis, vobiſcum mediocriter agetur, culpáque tam Dei, quàm hominum cauſa vacabitis, imo iuſta ex ea re laude non carebitis. plebeio enim homini an ſit res noſſe ſatis ſupérque eſt. ſin vos loco non contineatis, ſed id quod vlterius eſt affectetis, ac propter D quid res ſit curioſè indagetis, præclare quidem feceritis, ſacræ illius rei, ſapientiam intelligo, amóre correpti : verum ne ſoli apud vos ei rei aucupandæ ſtudeatis : Rudes enim eſtis, nec abunde exercitati : ac periculum eſt ne in profundam loquacitatis voraginem demerſi, funditus pereatis : quod & olim Socrates extimuit, neque eum animi affectum clam amicos homines eſſe voluit, Parmenidem,

& Zenonem. Atqui Socrates ille erat: vos autem qualeſcumque demum ſitis, grauiſſima nihilominus audacia veſtrum omnium eſt, qui in arcana quædam dogmata temerè inſilire contenditis: præſertim cum triuialibus ad id verbis vtamini Cadmi quidem ſemen ſatiuos (vt aiunt) eadem die milites reddebat: ſatiuos vero Theologos, nulla hactenus fabulæ prodigia finxerunt. Non enim veritas omnibus in propatulo eſt, neque paſſim ſtrata, nec tale quidpiam, quod venatione poſſit comprehendi: Quid igitur? Ea in re philoſophiæ ſubſidium aduocetur, & ad omnem illum decurſum infinita longitudine porrectum patienti animo ferendum ſe accommodent, tam diſciplinas, quàm diſciplinarum rudimenta capeſſentes. Eſt enim exuenda imprimis ruſticitas, minoráque ſacra ante maiora inſpicienda ſunt, & choreæ ante facium geſtationem celebrandæ, facéſque rurſum geſtandæ, priuſquã ſacrorum antiſtites ſimus. num itaque alios ab aliis labores ſponte ſuſcipietis? At non ſine puluere maxima quæque comparantur, quanquam ſi opportune rem attigiſſetis, nonnihil in ea re voluptatis caperetis, quam qui progreſſum faciunt percipere ſolent. Sed vos ſeræ eruditionis piget: cùm id turpe non ſit, imperitia autem longe maior ſit, turpitudo, in qua quidem conſtituti, ſimplici ea contenti non eſtis: iampridem enim mediocrem ſtatum obtinuiſſetis: nihil neque ſcientes neque ſcire profitentes, hoc eſt dimidia ex parte periti;

itas.

A καὶ Ζήνωνα. καί τοι Σωκράτης ἐκεῖνος ἦν· ὑμεῖς δὲ, οἵτινές ἐστε· δεινὴ δὲ ὅμως ἡ τόλμα, δόγμασιν ἀπορρήτοις ἀξιούντων ἐνάλλεσθαι· καὶ ταῦτα ἐν λέξεσι τριοδίτισιν. ὁ μὲν οὖν Κάδμου σπόρος αὐθημερὸν ὁπλίτας, φησὶν, ἀνεδίδου σπαρτούς· σπαρτοὺς δὲ θεολόγους, οὐδείς πω μῦθος ἐτερατεύσατο. B οὐ γάρ ἐστιν ἡ ἀλήθεια πρᾶγμα ἐγκείμενον, οὐδὲ καταβεβλημένον, οὐδὲ θήρα ληπτόν. τί οὖν· ἐνταῦθα καλείσθω φιλοσοφία σύμμαχος· καὶ παρασκευαζέσθωσαν ἀνεξόμενοι πάσης ἐκείνης τῆς διεξόδου, μῆκος ἐχούσης μυρίον, παιδευόμενοι καὶ προπαιδευόμενοι. C δεῖ γάρ τοι πρῶτον ἀποδῦναι τὴν ἀγροικίαν, καὶ τὰ μικρὰ ἐποπτεῦσαι πρὸ τῶν μειζόνων, καὶ χορεῦσαι πρὶν δᾳδουχῆσαι, καὶ δᾳδουχῆσαι πρὶν ἱεροφαντῆσαι. οὔκουν ἐθελήσετε πόνων ἐπὶ πόνοις ἀνέχεσθαι; ἀλλ' οὐδὲ τὰ μεγάλα ἀκονιτὶ παραγίνεται. καί τοι γε εἰ σὺν ὥρᾳ τοῦ πράγματος ἥψασθε, καὶ ἡ- D δονῆς ἄν τι τῷ ἔργῳ προσῆν, ἧς οἱ προελθόντες ἀντιλαμβάνονται· ὑμεῖς δὲ ὀψιμάθειαν αἰσχύνεσθε· ἀλλ' οὔτοι τοῦτο αἰσχρόν· ἡ δὲ ἀμαθία, καὶ τούτου μεῖζον τοῦτο αἰσχρόν· ἐν ᾗ κείμενοι, τῆς μὲν ἁπλῆς οὐκ ἀνέχεσθε· πάλαι γὰρ ἂν εἴητε μετρίως διακείμενοι, οὔτε εἰδότες, οὔτε εἰδέναι προσποιούμενοι, τουτέστιν ἐξ ἡμισείας εἰδότες.

αὐτὸ γὰρ δὴ τοῦτο ἠπίστασθε, τὸ μηδενὸς ὑμῖν ἐπιστήμην παρεῖναι· τὴν δὲ διπλῆν ἄγνοιαν μεγαλοπρεπῶς ἐφ' ἑαυτοὺς ἕλκετε. φρονήματος γὰρ ἀντὶ φρονήσεως ὑποπλησθέντες, καὶ πρὶν μαθεῖν διδάσκειν ἐπιβαλλόμενοι, πάλιν ἐρῶ, φεῦ τῶν λόγων· φεῦ τῶν δογμάτων· οἷα καὶ τίκτεται παρὰ ὑμῖν τέρατα ἀτεχνῶς διεσπασμένα καὶ πολυκέφαλα, οἷά φασιν ἐπαναστῆναί ποτε τοῖς θεοῖς. καὶ ταῦτα τί ἂν εἴποι τις, ἢ σπαράττειν τὸ θεῖον ἁπάντων, ταῖς ἀτόποις ὑπονοίαις περὶ αὐτοῦ. οὐκ ἄν, εἴ γε τὸν ἰδιώτην καλῶς ἐτήρησαν, ἀλλ' ἦν ἐκεῖ τὸ κατορθοῦν ἐν τῷ γρ. μέτρῳ. μετρείῳ. ὁ Ἴκαρος, ἐπεὶ τοῖν ποδοῖν ἀπηξίου κεχρῆσθαι, ταχὺ μάλα καὶ ἀέρος καὶ γῆς ἀπετύγχανεν, ὧν τῆς μὲν ὑπερεῖδε, τοῦ δὲ οὐκ ἐφίκετο. ταῦτα οὐ πρὸς τοὺς ἐν τῆς ἑτέρας ἀγωγῆς μᾶλλον, ἢ καὶ πρὸς τοὺς παρ' ἡμῖν σὺν ἀλογίᾳ μεγαλοφώνους, οἳ καὶ παρέσχον ἀφορμὴν τῷ λόγῳ βοηθῆσαι τοῖς προπαιδεύμασιν· ὧν τί δή τις καὶ δέοι ἀνθρώπων ἀλαζόνων καὶ ἀνοήτων πολλοῦ μέντ' ἂν εἶεν τρεῖς τοῦ ὀβολοῦ· ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα καὶ ποιηταῖς δεξιοῖς, καὶ ῥήτορσιν ἀγαθοῖς, καὶ ὅστις ἱστορίαν τινὰ κατεβάλλετο λόγου ἀξίως· καὶ ἁπαξαπλῶς οὐδένα τῶν συνεισενεγκόντων εἰς κοινὸν τοῖς Ἕλλησιν, ὅ, τις καὶ εἶχεν ἀγαθόν, γρ. ἀπαρα- χθεὶ ἐ. ἀγέραστον ἐᾶν βούλομαι, ὅτι παῖδας ἔτι παραλαβόντες ἡμᾶς ἐτιθηνή-

A hoc enim ſaltē ipſum ſciretis nullius rei in vobis eſſe ſcientiam. Duplicem autem ignorātiam magnifice vobis ipſis conſciſcitis; ſapientiæ enim loco arrogātia, faſtúque pleni, & priuſquam didiceretis, ad docendum accincti; dicam iterum, proh ſermones! proh dogmata! qualia apud vos diſtracta & plurimum capitum monſtra gignūtur: B cuiuſmodi olim ſuperis bellū intuliſſe ferunt: De quibus quid aliud quiſquam dixerit, quàm abſurdis de ipſo opinionibus diuinum numen diſcerpere: Quod minime ſane contingeret, ſi ab Idiotarum & imperitorum ſtatu non defeciſſetis: ſed erat nimirum felix eius rei ſucceſſus in mediocritate poſitus: poſtquam Icarus pedum vſum dedignatus eſt, repente C aëre, terráque excidit, quorum alterum deſpexerat, alterum non eſt aſſecutus. Hæc non tam aduerſus eos qui diuerſa vitæ inſtituta ſectantur, quàm aduerſus noſtros dicta ſunt, qui abſque vlla ratione vocem clamoſe paſſim extollunt, quíque huic orationi liberalibus diſciplinis ſuccurrendi occaſionem præbuerunt; quos quanti emere quiſquam velit arrogantes, D atque inſulſos homines; multo ſané conſtiterint, ſi tres obolo vno commutentur. Ego vero cum ſcitis atque elegantibus poëtis, tum probis oratoribus gratiam habeo maximam, vnáque & ſi quis dignā ſermone hominum hiſtoriam cōdiderit: neminem denique eorum qui in communē Græcorum vtilitatē aliquid cōtribuerit, quod prẹclarū haberet, debito honore, præmióque carere ſinā, quoniam nos à pueris iam tum exceptos nutri-

cati ſunt, mentéque adhuc infirmos, & quaſi ægros diligentiſſimè accurarunt, quæ vtilia eſſent quadam ſuauitate condientes: Mera enim ea ſinceráque ob amaritudinem, & delicatam ſenſuum teneritudinem, nemo vnquam admiſiſſet. Deindéque hunc in modum confirmatos, & ab alio per alium deductos ſcientiis commiſerunt: hæ vero ad ſummi faſtigij apprehenſionem, ſedulo comparant: quo cùm peruenerimus, vbi ſudore perfuſos animos viribúſque præ laſſitudine defectam naturam animaduerterint, benigne ſtatim reuocant: móxque Calliope ſqualidos, ac ſiticuloſos excipiens, in florida prata perductos recreat, ne laboris ægritudine conficiamur, lautiſſimúmque quoddam, & adiiciale conuiuium inſtruit Atticis veneribus, ac poëticorum lenociniorum venuſtate refertum: quibus primum exhilarat, tum occulte ſtimulat, paulatímque quodammodo animum conuertit: demum ad idem certamen accingit. Quicumque autem Muſas non tanquam initiatiuum quoddam eſſe cenſet, ſed ſummam in iis ſapientiæ collocat, neque quod ab iis obſcure ſignificatur, eximium aliquid, ac ſingulare vult intelligere, ſed expoſitum ipſarum decorem amplectitur, ei ſoli inhiat, eo detinetur; nihil is tamen adeo graue committit, ſed multa ei inſuper, vtpote ſcito, & eleganti viro, bona contingant; Quamuis enim

A σαυτό, καὶ ἀσθενεῖς ὄντας ἔτι τὴν γνώμην συνοσοκόμησαν, τοῖς ὠφελίμοις ἐγκαταμιγνῦντες ἡδύσματα. ἄκρατα γὰρ οὐδεὶς ἂν ταῦτα προσεδέξατο, διά τε στυφότητα, καὶ τὴν τότε τῶν αἰσθήσεων ἁπαλότητα· καθ' οὕτω ῥώσαντες, καὶ παραπέμψαντες ἄλλος δι' ἄλλου, ταῖς ἐπιστήμαις παρέδοσαν· αἱ δὲ παρε-

B σκεύασαν οἵους εἶναι τῶν ἄκρων ἐπορέξασθαι. ἐκεῖ τε γινομένων ὅταν αἴσθωνται τὰς ψυχὰς ῥαινομένας ἱδρῶτι, καὶ τὴν φύσιν ἡμῶν ἀπαγορεύουσαν, αὖθις ἀνεκαλέσαντο πραέως· καὶ ἡ Καλλιόπη παραλαβοῦσα ἥκοντας αὐχμοῦ πλέως, ἀνέπαυσέ τε εἰς ἀνθηροὺς ἀγα-

C γοῦσα λειμῶνας, ὡς μὴ διακναισθῶμεν τῷ πόνῳ, καὶ πανδαισίαν παρέθηκεν Ἀττικῶν καταγλωττισμάτων καὶ καρυκείας ποιητικῆς· ὑφ' ὧν τὴν μὲν πρώτην διέχεεν· ἔπειτα ἐμυώπισε λαθοῦσα, καὶ κατὰ μικρόν πως ἐπέστρεψε· τελευτῶσα δὲ ἐπὶ τὸν αὖθις ἐγύμνασεν ἀγῶνα. καὶ ὅστις δὲ οὐ προτέ-

D λειον ἡγεῖται τὰς Μούσας, ἀλλὰ τὸ κράτος αὐτὸ τῆς σοφίας ἐν ταύταις εἶναι, καὶ οὐδ' εἴ τι περιττὸν αἰνίττονταί ποτε, καὶ παραδηλοῦσι συνιέναι βούλεται· τὸ δὲ ἐγκείμενον αὐτῶν κάλλος ἠγάσθη, καὶ εἰς αὐτὸ κέχηνε, καὶ ὑπὸ τούτου κατέχεται· οὐδὲ οὗτος μέν τοι δεινὸν οὐδὲν εἴργασται, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἀγαθά γε αὐτῷ γένοιτο, μουσικῷ τε ἀνδρὶ καὶ χαρίεντι. καὶ γὰρ εἰ μὴ τεθήραμεν τὸ ὂν

κ. τῶν γ.

γρ. ἐμυώπασε λ.

γρ. ἐθέλει, κ.

κύκνοις, ὥσπερ τῶν ἀετῶν αἰρομένους ὑψοῦ ὑπὲρ πᾶν τὸ ὁρώμενον· ἀλλὰ γαννύμεθά γε καὶ ὁρῶντες αὐτοὺς καὶ ἀκούοντες τῆς ᾠδῆς· καὶ ἐμοῦ γε ἕνεκα, μηδείς ποτε κύκνων τὸ ἔσχατον ᾄσειεν. εἰ δὲ βασίλειοί τε εἰσὶν ἐκεῖνοι, καὶ διαιτῶνται παρὰ τὰ τοῦ Διὸς σκῆπτρα, καὶ τούτους εἴληχέ τις θεῶν ἐκ Διὸς γεγονώς, καὶ οὐκ ἀπαξιοῦνται τοῦ τρίποδος. ἀετὸν δὲ ἅμα καὶ κύκνον γενέσθαι, καὶ τὰ ἀμφοῖν ἔχειν πλεονεκτήματα, ὄρνισι μὲν ἡ φύσις οὐ ξυνεχώρησεν· ἀνθρώπῳ δὲ ἔδωκεν ὁ θεός, ὅτῳ καὶ ἔδωκε, γλώττης τε εὖ ἥκειν, καὶ φιλοσοφίας ἐπήβολον εἶναι. ἠγώνισταί γε πρὸς τοὺς ἀμούσους ὑπὲρ μουσῶν, οἳ καὶ κακοήθως ἀποδιδράσκουσι τὸν ἔλεγχον τῆς ἀμαθίας, τῷ καταφεύγειν ἐπὶ τὴν λοιδορίαν ὧν ἠγνοήκασιν. εἰ δή τι καὶ σπουδαιότερον εἴρηται παρὰ τὴν προϋπόσχεσιν, τὸ μὲν ἂν γένοιτο καὶ σπουδαῖον" παιζόντων· οὐ μὴν ἔστι τι ποιεῖν, μὴ ἀπὸ πάσης τῆς ἕξεως· ἀλλ' εἰ τῷ πλείονι παίζομεν, οὐ τοῦ παντὸς ἁμαρτάνομεν. παιδιᾷ γὰρ παρεμβαλλόμεθα, ἐνδοθείσῃ μὲν ἀπὸ τοῦ δεῖν ἀρέσαι τινὰ παρ' ἐμοῦ μαρτυρίαν τὸν Δίωνα, ἵνα μὴ γένοιτο καὶ" τῆς παιδείας αὐτοῦ κληρονόμος ὁ παῖς ὁ μοιρίδιος· δραμούσῃ δὲ ἐπὶ πολλὰ, καὶ δρόμοις
" παντοίοις. ἀόριστοι γάρ αἱ τῶν παι-
" ζόντων ὁρμαί· τοιοῦτόν ἐστιν ἀγρὸς
" καὶ ἐλευθερία, καὶ τὸ μὴ πρὸς ὕδωρ

A Cygnos non tantum, quantum Aquilas miremur quæ ſurſum ſuper id omne feruntur, quod videri poteſt: ex eorum nihilominus aſpectu, aut cantu mirifice oblectamur; & mei ſane cauſa nullus vnquam Cygnorum extremum cecinerit. *Si* vero regiæ illæ ſunt, & iuxta Iouis ſceptra degunt, hos tamen aliquis Deorum Ioue natus B ſortitus eſt, neque à Tripode reiiciuntur. Aquilam autem Cygnúmque vna eſſe, & vtriuſque dona poſſidere auibus quidem eſt à natura denegatum, hominibus verò à Deo *permiſſum: cuicúm*que & linguæ facundia *pollere*, & philoſophiæ compoti eſſe conceditur. Verùm Muſarum iam à me aduerſus ineptos, & à Muſis alienos homines cauſa perorata C eſt, qui maligne inſcitiæ ſuæ deprehenſionem vitantes, ad conuitioſam earum rerum quas ignorant, criminationem confugiunt. Quòd ſi quid præter propoſitum nimis ſerium à nobis dictum ſit, nonnihil vtique à ludentibus ſerium dici poteſt. Quãquam ita fieri aliquid poteſt, vt non ex toto habita exerceatur, ſed ſi maiori parte ludamus, non D à reipſa penitus aberramus. Ludicris enim ſeria miſcemus, quorum ex eo nata occaſio eſt, quod in Dionis gratiam teſtimonium aliquod dici à nobis oporteret, vt eius diſciplinæ fatalis puer hæreditatem conſequatur, illa autem multas in partes mira curſuum varietate contendit. Incerti enim ſunt ludentium impetus; atque eiuſmodi ager eſt, & libertas; ac eas orationes ſcti-

bere quæ ad aquam minimè recitandæ ſint: vidi enim aliquando cauſarum capitalium iudicem, qui cùm dicendi ſpatium cauſam agẽtibus dimenſus eſſet, ipſe dimenſi temporis partem aliã dormiendo, aliã fruſtra vigilando conſumeret, longiſſiméque à propoſita re abeſſet: Et nihilo tamen ſecius orator dicebat, vt cui neceſſario mox tacendum eſſet: Me vero liberum ſinit, neque inſtat præfiniti temporis anguſtia, cum neque coram tam inepto iudice ad dicendum accingar, neque in Theatrum lõge foro iniquius ſim ingreſſurus: pultatis paſſim foribus, atque vrbanis adoleſcentibus iucũdiſſimum quoddam acroama pollicitus. Miſerrima enim eorum cõditio eſt, qui ſuas in Theatrum orationes oſtentant: Nam cui tam diſſimilibus inter ſe hominum iudiciis ſatisfaciendum eſt, is quomodo non ea expetit, quæ humanæ vires aſſequi plane nequeunt. verè ergo ille eſt popularis orator, publicum mancipium, omnibus obnoxius, quem in cuiuſuis poteſtate eſt peſſime afficere. Etenim ſi ridiculus quis accedat, actum eſt de ſophiſta, tetricũ vero, ac vultuoſum quoque auditorem ſuſpectum habet. Sophiſta enim eſt, quodcumque præ ſe ferat orationis genus, opinionem pro veritate corrogans. quin & ipſi moleſtus eſt is, qui animum penitus intendit, quaſi aliquam reprehendendi anſam captet. Nec minus etiam qui caput circumquaque torquet, velut ea, quæ exhibentur, faſtidiens. Atqui haud merito aſperos Dominos experitur, qui quamplurimas noctes inſomnes

A εἰρησομένους γράφειν τοὺς λόγους. ὡς εἶδον ἐγὼ δικαστὴν ἐφέτην μετρῶντα τὸν χρόνον τοῖς ἀγορεύουσιν· αὐτὸς μέντοι τοῦ προσμεμετρημένου, τὸ μέν τι κατέδαρθανε, τὸ δὲ μάτην ἐγρηγόρει, καὶ ἀπῆν ὡς πορρωτάτω τοῦ πράγματος· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ὁ ῥήτωρ ἠγόρευεν, ὡς ὑπ' ἀνάγκης σιωπησόμενος αὐτίκα· ἐμὲ δὲ
B ἀφίησι καὶ οὐ στενοχωρεῖ προθεσμία, τῷ μήτε πρὸς οὕτως ἄτοπον παρασκευάζεσθαι δικαστὴν, ἀλλὰ μηδὲ μέλλειν εἰς δικαστήριον ἀγνωμονέστερον εἰσιέναι τὸ θέατρον, θυροκοπήσαντα, καὶ ἐπαγγείλαντα τοῖς ἐν ἄστει μειρακίοις ἀκρόαμα ἐπιδέξιον· ὡς σχέτλιά γε τῶν δεικνύν-
C των ἐν τοῖς θεάτροις τοὺς λόγους. ὃν γὰρ δεῖ τοσούτοις ἀρέσκειν ἀνομοίως διακειμένοις, πῶς οὐκ ἀνέφικτον ἐρᾷ. οὗτος οὖν ἐστιν ὁ '' δημολόγος ἀτεχνῶς, ὁ δοῦλος ὁ δημόσιος, ὁ πᾶσιν ἐκκείμενος, ὃν ἔξεστι τῷ βουλομένῳ διαθεῖναι κακῶς. κἂν '' γελοῖός τις, ὁ σοφιστὴς τέθνηκε, καὶ τὸν σκυθρωπὸν ὑποπτεύει.
D σοφιστὴς γάρ ἐστι κἂν ὁποιονοῦν εἶδος λόγων προστήσεται, δόξαν ἀντ' ἀληθείας ἐρανιζόμενος. λυπεῖ δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πάνυ προσέχων τὸν νοῦν, ὡς λαβὴν θηρώμενος· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ὁ περιδινῶν ἁπανταχόσε τὴν κεφαλὴν, ὡς οὐκ ἀξίων ἀκοῆς τὰ δεικνύμενα. καί τοι γε οὐκ ἐνδίκως πικρῶν τυγχάνει τῶν δεσποτῶν, ὅστις πολλὰς μὲν νύκτας ἀύπνους

κ. δημολόγος

γρ. κλάσειέ τις

ἀνέτλη· πολλὰς δὲ ἡμέρας παρετάθη, καὶ μικροῦ δεῖν ἀπεστάλαξε τὴν ψυχὴν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ φροντίδων, ἵν' ἀγαθόν τι συλλέξηται· καὶ ἥκει φέρων ἄκουσμα χάριεν τε καὶ ἡδὺ τοῖς ἀγερώχοις αὐτοῦ παιδικοῖς, δι' οὓς ἔχει μὲν πονήρως, σκήπτεται δὲ ὑγιαίνειν. ὁ δὲ καὶ ἐλούσατο πρὸ τῆς κυρίας, καὶ εἰς αὐτὴν ἀπήντησεν, ἐσθῆτι καὶ σχήματι σοβαροῖς, ἵνα καὶ θέαμα καλὸν ᾖ, καὶ προσγελᾷ τῷ θεάτρῳ, καὶ χαίρει δῆθεν· ἡ δὲ ψυχὴ κατατείνεται, ἐπειδὰν καὶ τραγακάνθης ἐνδέδωκεν, ἵνα τορόν τε καὶ εὐηχὲς φθέγξηται. τοῦτο μὲν οὖν οὐδ' ἂν ὁ σεμνότατος αὐτῶν προσποιήσαιτο, μὴ οὐ πάνυ μέλειν αὐτῷ, καὶ πεπραγματεῦσθαι τὰ περὶ τὴν φωνήν, ὅς γε καὶ μεταξὺ τῆς ἐπιδείξεως ἐστράφη, καὶ τὸ ληκύθιον ᾔτησε, καὶ ὁ μὲν ἀκόλουθος ὤρεξεν· ἐκ πολλοῦ γὰρ καὶ παρεσκεύασεν· ὁ δὲ, ἀπορροφεῖ τε
γρ. ἐπιτηδείως τ.
καὶ ἀνακογχυλίζει, τῷ νεαρῶς ἐπιτήδειος τοῖς μέλεσι· τυγχάνει δὲ οὐδ' ὣς ἀκροατῶν ἵλεων ὁ δύστηνος ἄνθρωπος· ἀλλὰ βούλοιντο μὲν ἂν αὐτὸν ἐξᾷσαι. γελῷεν γὰρ ἂν· βούλοιντο δ' αὖ καὶ διάραντα μόνον, ὥσπερ ἀνδριάντα τὸ στόμα καὶ τὴν χεῖρα, ἔπειτα ἀφωνότερον ἀνδριάντος γενέσθαι· ἀπαλλαγεῖεν γὰρ ἂν πάλαι δεόμενοι. ἐγὼ δὲ ἐπ' ἐμαυτοῦ γὰρ ᾄδω (καὶ ταῖσδε ταῖς κυπαρίττοις προσᾴδω)
γρ. διὰ τῶν δρόμων
ὕδωρ δὲ τουτὶ θεῖ διὰ τὸν δρόμον οὐ μεμετρημένον, οὐδὲ πρὸς κλεψύδραν ταμιευόμενον, ὅ τις ἂν

A egit, & per multos dies attritus, ac fatigatus eſt, modóque non ipſam animam fame ac ſollicitudine diſtillauit, vt egregium aliquid ſeligeret: vnde ſuauem, & lepidam auditionem ſuperbis nimiũ amoribus, delitiiſque ſuis proponit, quorum gratia etſi male ſe habeat, proſperam tamen valetudinem ſimulat. Cæterum is ante præſcriptum diem lotus veſte, & cultu
B corporis, geſtuque arrogantiſſimo ad eam adfuit, vt & elegans ſpectaculum ſit, & in theatro conſidentibus arrideat, gaudétque ſcilicet; animus autem cruciatur, quando & Tragacanthe *nonnihil edit*, vt alta, & ſonora voce pronuntiet. Atque ne grauiſſimus quidem inter eos id diſſimulauerit, non ſibi magnoperæ curæ eſſe, ſummóque ſtudio elaborari quæ
C ad vocem attinent, cum præſertim inter oſtentandum conuerſus ampullam poſtulet, quam famulus quidem porrigit (diu enim antea paratam habebat) ille vero ſorbet, & gargarizatu os faucéſque colluit, quo validiori voce carmen emoduletur: verùm *nihilo tamen* ex eo magis infœlix homo benignos ſibi auditores demeretur:
D ſed ij decantandi finem ab eo factum plurimùm vellent. Tunc enim riderent, aut cum optarent ſtatuæ in modum diducto ore, ſublatáque manu ſtatua eſſe mutiorem: ita enim, quod iampridem cupiunt, diſcederent. Ego verò mihi ipſi concino, *atque hiſce cupreſſis accino*,* aqua autem iſta minimè dimenſo curſu, aut ad Clepſydram diſpenſato emicans decurſu, quàm publicus

blicus aliquis lictor appendat: Sed ſi nondum, deſino, mox tamen deſiero, ſin *minus*, multo ſaltem poſtea: nec enim ad noctem vſque *cantabo*: hæc autem etiam *ceſſante* defluit, defluétque noctu *atque* interdiu, & in inſequentem annum, & perpetuo. Quid ergo neceſſe eſt præfinito tempori ſeruire, cum libertate ſatiari liceat, atque orationes eo circunducere, quo detorquendæ eſſe videntur, nec mihi cum auditorum deſpicientia contendendum, ſed meipſius ego menſura ſim: hanc enim à Deo conditionem ſum adeptus, vt liber ac *mei iuris eſſem*, qui neque tres, neque duos mihi diſcipulos adſciſcere velim, quorum cauſa ad præſtitutum locum ventitare, ac depacta mercede loqui neceſſe ſit. Ita enim plurimum mihi libertatis deceſſum iri non ignorarem, ſi imprimis liber aliquis ad vnguem exigendus eſt, quo memoria quidem excolatur, mentis autem appulſus, cognitióque quã librorum eſſe indicem par eſt, inexercitata, ſteriliſq; maneat, quoniam ea potiſſimum parte philoſophi ſumus. Illud autem Grammaticis relinquendum: *fieri vero* etiam poteſt vt in philoſophicis libris Grammatici quidam euadant, qui ſyllabas optime componere, ac diſtinguere queant: Nihil tamen proprium obſtetricaturi *ſunt*: & ſi quid forte pariant, cœcum id & quaſi ſubuentaneum eſt. Non enim ſermionem interius fouet cui quotidie euomen*dus* eſt, ſtudiúmque tumultuario, & inconſiderate in ludicris

A καὶ ὑπηρέτης μεταγωγήσῃ δημόσιος· ἀλλ' ἐγὼ μὲν εἰ μήπω παύομαι, ἀλλ' αὐτίκα πεπαύσομαι· εἰ δὲ μὴ, καὶ μετὰ πλεῖστον· οὐ μὲν δὴ καὶ εἰς νύκτα γε ᾄσομαι· τὸ δὲ καὶ πεπαυμένου ῥεῖ, καὶ ῥυήσεται καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ εἰς νέωτα, καὶ ἀεί. τί οὖν με δεῖ προθεσμίᾳ δουλεύειν, ἐξὸν ἐμ**B**φορεῖσθαι τῆς αὐτονομίας, καὶ περιάγειν τοὺς λόγους, ᾗ μοι δοκοῦσιν ἀκτέοι, οὐ κρινομένῳ πρὸς ὀλιγωρίαν ἀκροατῶν, ἀλλ' ἐμαυτοῦ ἔχοντι μέτρον. ἐμοὶ γὰρ δὴ ταύτην ἔδωκε τὴν μοῖραν ὁ θεὸς, ἀδέσποτον εἶναι καὶ ἄφετον, ὃς οὐδὲ τρεῖς, οὐδὲ δύο περιεποιησάμην ἐμαυτοῦ μαθητὰς εἶναι, δι' οὓς ἂν ἐδέησεν εἰς ἀποδεδειγμέ**C**νον χωρίον φοιτᾶν, καὶ περὶ συγκειμένων πρὸς αὐτοὺς διαλέγεσθαι. ἠπιστάμην γὰρ πολὺ τῆς ἐλευθερίας ὑποτεμούμενος, εἰ πρότερον μὲν ἀνάγκην ἕξω βιβλίον ἐξονυχίζειν, ὑφ' οὗ γίνεται τὸ κατὰ μνήμην ἐνεργεῖν· τὸ δὲ ἐπιβολὴν ἀγύμναστον εἶναι καὶ ἄγονον, ἣν δεῖ κριτὴν εἶναι βιβλίων· ἐπεὶ κατὰ τοῦτο ὁ φιλόσοφος **D** μᾶλλον· ἐκεῖνο δὲ ἀποδεδόσθω γραμματικοῖς. εἶεν δ' ἂν καὶ φιλοσόφων βιβλίων γραμματικοί τινες ἀποδεδειγμένοι, τὰς συλλαβὰς εὖ μάλα συγκρίνοντές τε καὶ διακρίνοντες· οἰκεῖον δὲ οὐδὲν οὐδέποτε μαιευσόμενοι· ὅ,τι δὲ καὶ τέκοιεν, ὑπὸ θράσους τυφλὸν καὶ ἀνεμιαῖον. οὐ γὰρ ἐνθάλπει τὸν εἴσω λόγον, ὅπω καθ' ἡμέραν ἐμεῖν ἀνάγκη· τό, τε σπουδῇ σχεδιάζειν ἐν μὴ δέοντι τῇ

σπουδῇ χρώμενον, ἐξίτηλον αὐτὴν ἀποφαίνει. φύονται μὲν γὰρ ἐπὶ λόγοις ὠδῖνες ψυχῶν, ὥσπερ ἐπὶ τόκοις σωμάτων· ὅστις δὲ ἀώροις αὐτοῖς συνεθίζεται, καὶ τὰ λοιπὰ πέπονθε παραπλήσια τοῖς ἐπὶ τῶν σωμάτων συμβαίνουσιν· ὀλισθοῦσα δὲ ἕξις εἰς τὸ ἀμβλώσκειν, οὐδὲν ἂν ὠδινήσειεν ἐρρωμένες καὶ βιώσιμον. ἐντεῦθεν ὁ πρόχειρος εἰς δῆμον εἰπεῖν, ἀδύνατος ἐπιστῆσαι, καὶ σκέμμα παραλαβὼν, ὥσπερ ἀνδριάντα ξέσας ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀπεργάζεσθαι. ἅμα δὲ οὐδὲ μακάριον ὤμην εὐθύνας ὑπέχειν, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀκροαταῖς, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ἀκροατῶν· ὑπὲρ μὲν αὐτῶν, τοῖς προσήκουσιν· ὑπὲρ δὲ τῶν ὁσημέραι λόγων, αὐτοῖς. βούλοιτο γὰρ ἂν ὁ διδάσκαλος ἀνὴρ εὐδοκιμεῖν ἐν τοῖς μαθηταῖς, καὶ θορυβεῖν ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὰ παιδάρια. οὐκοῦν ἄλλο τοῦτο θέατρον παρὰ πολὺ δυστυχέστερον· νυνὶ δὲ ὁπόσοις τε βούλομαι, καὶ ὁπόσα, καὶ περὶ ὧν, καὶ ὁπηνίκα, καὶ ὅπου, τοσαῦτα καὶ οὕτως σύνειμι. καὶ ὁ μέν τις ὤνησε συγγενόμενος, ὁ δὲ αὐτὸς ὤνατο. βουλοίμην δ' ἂν ἐγὼ τῶν ἀγαθόν τι λεγόντων ἀκούειν μᾶλλον, ἢ λέγειν αὐτός. τῷ παντὶ γὰρ εὐτυχέστερον ἀμείνοσιν ἐντυγχάνειν ἢ χείροσιν. ἀλλ' ὅ γε τοῦ διδασκάλου βίος· λόγου δὲ ἐξῃρήσθων, εἴ τις εἷς ἢ δύο φύσει τῶν ἐν τῷ πράγματι χαλεπῶν γεγόνασι διαφέροντες. γένοιτο γὰρ ἂν

A adhibere languidum ipſum, atque euanidum reddit. Nam vt ex fœturis corporum, ita ex ſermonibus animorum quidam partus oriũtur, qui vero intempeſtiuè illis cõſueuerit, cætera planè eadem cum his quæ in corporibus accidunt experietur: vbi verò ſemel habitus ad abortiendum præceps propenderit, nihil iam integrum aut vitale parturiet. Hinc qui in populum B expeditè dicendi facultate valet, ad rem aliquam ſedula animaduerſione conſiderandam imbecillis eſt: neque ſi qua illi ſpeculatio proponatur, ſtatuæ eam inſtar expoſitam accuratiſſimè elaborare poteſt. Præterea vero nec iſtud beatum eſſe cenſeam, tam apud ipſos auditores, quàm de ipſis auditoribus rationem reddere: de ipſis quidem apud parentes aut ge- C nere proximos; apud ipſos autem de quotidianis ſermonibus: ſi quidem ſuis ex diſcipulis gloriam ſibi, famámque cõciliare præceptori deſiderio eſt, vt de iis quæ tradiderit pueri tumultuentur, acerriméque cõtendant. Ergo aliud oppidò quàm infœlicius iſtud theatrum eſt, nunc autem quibuſcunque volo, & quoties, & de quibus & quãdo, & vbi, toties & eo modo D colloquor: Atque hic nobiſcũ familiariter conuerſus profuit, idem viciſſim vtilitatẽ ex eo aliquã reportauit. Malim vero boni quicquã dicẽtibus aliis, auſcultare, quã ipſe dicere; quia in meliores incidere, quàm in deteriores omni eſt parte beatius: Præceptoris contra vita hæc eſt (eximamus autẽ ex eo ſermone, ſi quis vnus, aut alter naturæ ſtrenuitate ea quæ in hoc genere difficillima occurrunt, exuperauerit: Illud enim itidem

euenire poteſt , vt in vnoquoque genere ſtudiorum nonnulli multo præſtantiores appareant quàm vt adnaſcentibus , & ſuccreſcentibus in iis affectibus debellari queant) quandoquidem præceptor ſimulatque ſibi auditores deuinxit nihil iam ab alio dictum probabit : Alioqui periculum eſt ne & contemnatur, & auolantes à Schola adoleſcentes retinere non poſſit. Niſi enim ab illo diſſideat , ſuum prorſus inſtitutum peruertit : ipſi autem præceptori manendum eſt. homini igitur præceptori fatale eſt inuidia laborare, quæ maxima omnium paſſionum & materiæ addictiſſima eſt. Ac nullum quidem in ciuitate ſapientem eſſe deprecabitur.. Sin aliquis fuerit, eius famæ obtrectabit, vt ſolus ſuſpiciatur. Sedebítque tanquam vas ad vſque labra ſapientiæ plenum , quod nihil amplius capere poſſit : Nec ſanè boni cuiuſquam capax eſt, cùm furioſus , atque inuidioſus ſit. Qui ergo infelicior vlli exitus eſſe poteſt , quàm ei, cui meliori eſſe non licet? At Socrates Prodico ſeſe præbuerat, vt ſi qua poſſet in re iuuaretur, & Hippiæ aliquid dicere permittebat, & ad Protagoram accedebat, atque eiuſmodi ſophiſtarum generi ditiſſimos adoleſcentes conciliabat. Neque enim ſapientem ſe eſſe Socrates arbitrabatur : Sapiens enim erat, ipſíque adoleſcentes , ſi animum aduertiſſent , facile cognouiſſent qualiſnam & docens Protagoras , & diſcens Socrates eſſet ; ſed vel Glauco , ſed vel Critias , par cum pari colloquebantur ,

A κἀκεῖνο καὶ καθ᾽ ἕκαστον ἐπιτήδευμα φανῆναί τινας ἀμείνους, ἢ ὡς ἁλῶναι τοῖς προσπεφυκόσιν αὐτῷ καὶ παραβλαστάνουσι πάθεσιν· ἐπεί τοι ὅ γε διδάσκαλος, ἐπειδὰν ἐξαρτήσηται τοὺς θαυμαζομένους, οὐδενὸς οὐδὲν ἀποδέξεσθαι λέγοντος· ἢ κινδυνεύει καταφρονηθῆναι, καὶ περιιδεῖν ἀφιπτάμενα τὰ μειρά- B κια. εἰ γὰρ οὐ διοίσεται, τὴν ὑπόθεσιν ἔφθειρε· δεῖ δὲ αὐτὸν τηρεῖσθαι διδάσκαλον. εἱμαρμένη τοίνυν ἀνδρὸς διδασκάλου καὶ φθονερὸν αὐτὸν εἶναι, τὸ μέγιστόν τε καὶ ὑλικώτατον τῶν παθῶν· καὶ ἀπεύξεται μὲν μηδένα γενέσθαι σοφὸν ἐν πόλει· γενομένου δὲ, λυμανεῖται τὴν δόξαν, ἵνα μό- C νος ἀποβλέποιτο. καθεδεῖται δὲ ὥσπερ κεράμιον ἐπιχειλὲς τῆς σοφίας, καὶ οὐκ ἂν ἔτι χωρῆσον. οὐκοῦν ἀγαθὸν γέ τι χωρεῖ, τελχὶς καὶ βάσκανος ὤν. πῶς οὖν ἄν τις κάκιον ἀπαλλάξειεν ἀνδρὸς, ὅτῳ μὴ ἔξεστι γενέσθαι βελτίονι. Σωκράτης δὲ καὶ Προδίκῳ παρεῖχεν ἑαυτὸν ὠφελεῖν εἴ τι δύναιτο, καὶ Ἱππίᾳ ξυνε- D χώρει τι λέγειν, καὶ ὡς Πρωταγόραν ἐβάδιζε, καὶ συνίστη τοὺς πλουσιωτάτους τῶν νέων τῷ τοιῷδε φύλῳ τῶν σοφιστῶν. οὐ γὰρ ἐποιεῖτο σοφὸς εἶναι Σωκράτης· ἦν γὰρ σοφός· καὶ τοῖς μειρακίοις ἐξῆν, εἰ προσεῖχον τὸν νοῦν, μὴ ἀγνοεῖν, ὅστις μὲν ὁ διδάσκων Πρωταγόρας, ὅστις δὲ ὁ μανθάνων Σωκράτης· ἀλλὰ καὶ Γλαύκων, ἀλλὰ καὶ Κριτίας, ἐκ τῆς ὁμοίας αὐτῷ διελέ-

γόντο, καὶ οὐδὲ Σίμων ὁ σκυτεὺς πάνυ τι συγχωρεῖν ἠξίου Σωκράτει, ἀλλ' ἐπεζήτει λόγον ἑκάστου λόγου· Κλειτοφῶν δὲ καὶ ἐλοιδόρησεν αὐτὸν ἐν Λυσίου τοῦ σοφιστοῦ, καὶ τὴν Θρασυμάχου συνουσίαν προὐτίμησε· Σωκράτης δὲ, οὐδὲ πρὸς τοῦτο παρωξύνετο, ἀλλὰ καὶ τοῦθ' ὁ Κλειτοφῶν κακῶς οἴεται. ἤρκει δὲ αὐτῷ καὶ Φαῖδρος περιτυχὼν, καὶ εἵπετο Φαίδρῳ Σωκράτης πρὸ ἄστεος ἡγουμένῳ, καὶ ἠνέσχετο φορτικοῦ λόγου, καὶ ἀντεξήγαγεν αὐτῷ λόγον ἕτερον, ἵνα Φαίδρῳ χαρίσηται. οὕτως εὔκολος ἦν, καὶ οὐκ ἀπεσεμνύνετο πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. αὕτη μὲν γὰρ ἡ Ξανθίππη, φεῦ τῆς ὀλιγωρίας, ὡς ἐχρῆτο Σωκράτει. ἀλλ' οὐδὲν ἐκώλυσε Σωκράτην εὐθυμεῖσθαι καὶ καταφρονούμενον· οὐδὲ ἐμὲ τοίνυν, οὐδ' ἄλλον οὐδένα ἀνθρώπων, ὅστις οὐχ ὑπέθηκεν ἑαυτὸν τῷ παντοδαπῷ θηρίῳ τῇ δόξῃ, ἀλλ' ἑαυτῷ ἀρέσκει καὶ τῷ θεῷ· τοῖς δὲ ἀνθρώποις, ἀνθρωπίνως συνεῖναι καὶ βούλεται καὶ ἐπίσταται· ἐπεί τοι Σωκράτης καὶ τὸν ἀτοπώτερον τῶν λόγων διαθέμενος, τὸν ἐπὶ διαβολῇ τῶν ἐρωτικῶν, δύναται μεθαρμόσασθαι τὴν ἀληθεστέραν, καὶ αὐτίκα γε μεθαρμόσεται, καὶ τὸ Διὸς ἅρμα ὑμνήσει, καὶ τὰς ἱερὰς διφρείας τῶν ἕνδεκα θεῶν. μένει γὰρ Ἑστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη· ὑμνεῖ δὲ καὶ ψυχὰς ὀπαδοὺς θεῶν, καὶ τὸν ἀγῶνα ὃν ἔχουσιν ὑπερκύψαι τῶν οὐρανοῦ νώτων. ἐκεῖ που καὶ τὸν παρακεκινδυνευμένον λόγον, τὸ παιδὶ τὸν ἐξηγεῖσθαι τολμᾷ, τὸ ἐπέκεινα ταύτῃ παρὰ τὴν αὐτὴν

κ. ἀλλ' ἑαυ τῷ

A neque Simō ipſe cerdo quidquam Socrati concedebat, ſed cuiuſlibet ſermonis rationem exigebat. Clitophon vero in Lyſiæ Sophiſtæ auditorio ei conuitiatus eſt, ac Thraſymachi conſortiū antepoſuit: Socrates autē nulla ad hæc indignatione percitus eſt, *idque* perperam Clitophon exiſtimabat: ei enim vel vnus Phædrus occurrens inſtar omniū erat: B Phędrúmq; extra vrbē præeuntē Socrates ſequebatur, & importuna oratione patienter audita, aliam orationem in Phædri gratiam ex aduerſo oppoſuit. Vſque adeo facilis erat, nec ſe apud homines *glorioſè* vēditabat. Nam quòd ad Xanthippā *attinet*, proh cōtemptā! vt Socrate vtebatur? Nihil tamen eorū impediebat quo minus ille in eo cōtemptu lætiſſime degeret: C Neque me igitur, neque aliū quenquam hominum, qui ſeſe variæ huic belluæ, hoc eſt gloriæ, nō ſubmiſerit: ſed ſibi ipſi, Deoq; placet, cum hominibus *vero* humaniter conuerſari & vult & nouit. Præſertim cùm Socrates ex duabus orationib. abſurdiſsimam de Amoris vituperatione ſuſcipiēs, veriorem partem dicendo inuertere potuerit, ſtatímque *mutata* ſententia Iouis currum *cantabit*, D & ſacras vndecim Deorum aurigationes. ſola enim Veſta Deorum ædibus continetur: præterea Deorum comites animos, acerrimámque eorum ad ſuperandos cœli humeros contentionem celebrabit illic temerariam, atque audacem orationem coram puero enarrare auſus eſt trans fluuiū, eo ipſo in loco, ac iuxta eandem

A Platanum, ad quam orationem habuit: ſeque Lyſiam Sophiſtam æmulatus exercuit: ad eundem porro puerum verba faciens (non dico Phædrum, adoleſcens enim is erat, & virili iam ætate) ſed ſpecioſus, ac vegeta ætate præditus iuuenis: inducitur eum, inquam, compellans, de amore viciſſim perſuadet, atque diſſuadet, adeúmque iocatur, & ſerio agit: B Quid ſi igitur idem cum puero meo agam, quem mihi Deus in inſequentem annum pollicitus eſt, mihi vero iam ille præſens adeſt: Cum eo itaque iocari, ac bona fide agere volo: quoniam & ipſum eſſe cupio in vtroque præſtantem,

Dicere vti rectè poſsit, ſimul omnia norit.

C Neque Socratem aſpernetur, qui publice ſepultos oratione prædicare poſſe non eſt auerſatus. Quãquam grauius id quàm pro virium ſuarum modulo eſſe credebat: Illam enim dicendi vim Aſpaſiæ tribuebat, ad quam, vt in amatoriis rebus inſtitueretur, ſeſe conferebat. Tu vero ſi amatoria eiuſmodi D quædam animaduerteris de quibus tum cum Aſpaſia Socrates diſſerebat, facile intelliges philoſophiam auguſtiſſimis quibuſque ſacris inſpectis vbique quod honeſtum eſt agnituram atque amplexuram eſſe, & non modo rhetoricam probaturam, ſed Aſpaſiã etiam, ac poëticam ſibi conciliaturam: hac enim procul dubio Socrates vſus eſt, non puer aut adoleſcens Socrates, ſed tunc cum

πλάτανον, περὶ ἣν ἐρρητόρευσε, καὶ τῷ σοφιστῇ Λυσίᾳ προσεγυμνάσατο· καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν μέντοι παῖδα, οὔτοι λέγω τὸν Φαῖδρον· νεανίας γὰρ οὗτος καὶ ἀνὴρ ἤδη· ἀλλ' ὑπόκειται μειράκιον αὐτῷ καλὸν καὶ ἐν ὥρᾳ· καὶ τοῦτο πείθει καὶ μεταπείθει τὰ περὶ ἔρωτος· καὶ πρὸς αὐτὸ παίζει τε καὶ σπουδάζει. τί οὖν εἰ κἀγὼ πρὸς * τὸν ἐμαυτοῦ (κ. πρὸς αὐτὸν ἐ.) παῖδα, ὃν ὑπέσχετο μὲν εἰς νέωτα ὁ θεὸς, ἐμοὶ δὲ πάρεστιν ὁ παῖς ἤδη. πρὸς τοῦτον οὖν ἀξιῶ παίζειν τε καὶ σπουδάζειν· ἐπεί τοι καὶ αὐτὸν ἀμφότερα ἀγαθὸν γενέσθαι βούλομαι,

Μύθων τε ῥητῆρ', ἔμεναι, γνωστῆρά τε ὄντων.

καὶ μὴ καταφρονεῖν τοῦ Σωκράτους, ὃς οὐκ ἀπηξίου καὶ τοὺς δημοσίᾳ θαπτομένους δύνασθαι λόγῳ κοσμεῖν. καίτοι καὶ τοῦτο μεῖζον ἢ καθ' ἑαυτὸν ᾤετο. προσένεμε γὰρ Ἀσπασίᾳ τὴν δύναμιν ταύτην, ἣ προσεφοίτα κατὰ χάριν τοῦ τὰ ἐρωτικὰ παιδευθῆναι. εἰ δὲ ἵνα κατὰ τὴν Ἀσπασίαν τε καὶ Σωκράτην ἐρωτικὰ συνενόηκας, οὐκ ἀπιστήσεις ὅτι φιλοσοφία τὰς τελεωτάτας ἐποπτεύσασα τελετὰς, ἅπαντα ὅσα τὸ καλὸν ἐπιγνώσεται καὶ ἀσπάσεται, καὶ ῥητορικὴν ἐπαινέσεται, καὶ Ἀσπασίας καὶ ποιητικῆς ἀντιδέξεται. ταύτην μὲν γὰρ ἄντικρυς εἰργάσατο καὶ Σωκράτης, οὐχ ὁ παῖς, οὐδ' ὁ νέος Σωκράτης, ἀλλ' ὁ μετὰ τ

A ἡλικίαν ἤδη δίαιταν ἔχων ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ὁπηνίκα παίζειν ἥκιστα καιρὸς ἦν τηλικῷδε ὄντι, καὶ ἐν τοιούτοις οὔπω λέγω δεινοῖς· τί γὰρ ἂν καὶ δεινὸν Σωκράτει· ἀλλ' οὐδὲ μέν τοι παίζειν ἀξίοις· ὁ δὲ τῷ θεῷ φησὶ πείθεσθαι, καὶ μὴ ἀπιστῶμεν. ᾠκειοῦτο γὰρ αὐτὸν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἔργου. B ἢ οὐ ποιητής ἐστιν ὁ τὸ χρηστήριον ἔχων τὸ Πυθοῖ, καὶ νὴ Δία τὸ ἐν Βραγχίδαις. οὗτος μέν τοι μετεποιήθη καὶ τῆς Ὁμήρου ποιήσεως αὐτῷ προσηκούσης,

Ἤειδον μὲν ἐγών, ὁ δ' ἀπέγραφε
θεῖος Ὅμηρος.

λελήθασιν οὖν ὑπὸ σοφίας οἱ στασιῶται τῆς εὐγλωττίας οὗτοι, καὶ τὸν Ἀπόλλω δεύτερον ἄγοντες ἑαυ- C τῶν, μετ' Ἀσπασίας τε καὶ Σωκράτους. ἡμεῖς δὲ ἐπὶ πάντας τοὺς λόγους παρακαλῶμεν τὸν παῖδα καὶ συνευξώμεθα αὐτῷ, μή, πρὶν ἁμωσγέ πως ἐμφορηθῆναι ῥητορικῆς καὶ ποιήσεως, καὶ δυνάσθαι νοῦν τ'

χ: π δι ι. ἔχειν, καὶ δι' αὐτῶν ἀμύνειν αὐταῖς, ἐντυχεῖν ἀνδρὶ θράσος ἔχοντι, καὶ ἐπανισταμένῳ ταῖς μούσαις. τί γὰρ ἂν D καὶ χρήσαιτο τοῖς κτήμασι· τοῖς πατρῴοις. τοὺς μὲν γὰρ ἀγροὺς ἐλάττους ἐποίησα, καὶ συχνοί μοι τῶν οἰκετῶν ἰσοπολῖται γεγόνασι· χρυσίον δὲ οὔτε ἐν φαλάροις ἔχω γυναικῶν, οὔτε ἐν νομίσμασιν· ὅ,τι γὰρ καὶ ἦν, ἅπαν αὐτὸ ὥσπερ Περικλῆς εἰς τὸ δέον ἀνάλωσα· τὰ βιβλία δὲ πολλαπλάσια τῶν ἀπολειφθέντων ἀπέδειξα· του-

A ætate prouectior in carcere verſaretur, quando ludēdi nequaquam tempus erat homini natu grandi, & in tantis non dicam malis, quid enim, Socrati malum eſſe poſſet: ſed eiuſmodi tamen, vt in *his* minimè ludendi locus eſt: At *ille* Deo ſe morem gerere profitebatur, neque id diffidendum, cum eo enim eius rei communione quadam erat neceſſitate coniunctus.

B An non poëta is eſt, qui in Pythiis & mehercule inter Branchidas oraculum habet? Et tamen ille Homeri ſibi poëſim tanquam propriam arrogat:

Hæc ego quæ cecini diuinus ſcripſit Homerus.

Quocircà iſti qui eloquentiam omnem repudiant præ ſapientiæ magnitudine, non vident ſecun- C das à ſe partes Apollini, nec non Aſpaſiæ, & Socrati ſeipſos tribuere. Verum nobis ad omnia diſciplinarum genera puer *incitandus* eſt, communibúſque cum eo votis optandum, ne priuſquam vtcunque Rhetoricam, ac poëticam imbiberit, mentéque & valere incipiat; atque ipſis poſſit *earundem* ope ſuccurrere, in audacem Muſiſque infenſum hominem incurrat. D Quo enim pacto patriis opibus vti poſſet? Nam ego agros quidem longè quam acceperam, pauciores reddidi, & plurimi ex ſeruis noſtris, eodem mecum *ciuitatis* iure potiuntur: Aurum verò neque in mundis muliebribus, neque ſignatum habeo (quod enim mihi erat totum à me, vti à Pericle, in neceſſarios vſus inſumptum eſt) libros autem multo quàm relicti ſunt plures comparaui, quibus

omnibus tete vti poſſe neceſſe eſt. Quod ſi quia Dionis tibi ſcripta emendatiora non tradidi, patrem ideò auerſaris, quæ mihi fuit hactenus producendi ſermonis occaſio: At neque aliud tibi quicquam eiuſdem inſtituti emendauimus. Dioni enim nulla eius rei excuſatione opus fuerit, rurſum itáque implorandum rhetoricæ auxilium. Verum aliquam ex philoſophia legem allegabo. Pythagoræ Mneſarch. Samij huic legi nomen inſcriptum eſt; quæ quidem lex quicquam libris addere aut innouare prohibet: ſed eos vtut primùm ſcripti ſunt manere iubet, quacumque demum fortuna, aut arte conſcripti ſunt. Cæterùm in orationibus lex idipſum appellatur, quod nullo dicendi artificio conſtat, quæ enim non perſuaſione dicentis, ſed reipub. authoritate nituntur, inter eas probationes recenſentur, quæ ἄλογοι hoc eſt, irrationabiles dici poſſunt. Licet nonnulli noſtrum ex ea re oratores ſeſe profiteantur, cùm nihil aliud quàm ſcribæ ſint: Iidem verò ſi teſtes duntaxat produxerint, dum in his cauſæ cardo vertitur, rem ſua opera confectam eſſe exiſtimabunt, adeò lepidi ac iuueniles ſunt. Verumenimuerò quoniam nos non ex Romanis tabulis legem recitamus, vt vel inuitis authoritatem habeat, ſed ea veteris cuiuſdam philoſophi eſt, verborum ad hanc perſuaſione opus eſt, vt lex in orationem mutetur. Cauendum tamen eſt ne de minimis rebus maius iterum aliquid dicamus: Ita neſcio quomodo à leuiſſimis iis ad grauiora dicendo abripimur; proinde caue-

A τοῖς οὖν ἅπασι δέον σε δύνασθαι χρῆσθαι. εἰ δ' ὅτι σοὶ μὴ διώρθωσα τὰ Δίωνος γράμματα, δι' ὃν καὶ προῆλθεν ἐπὶ τοσόνδε ὁ λόγος, διὰ τοῦτο δυσχεραίνεις τὸν πατέρα, ἀλλ' οὐδ' ἄλλο τί σοι διώρθωται τῆς ὁμοίας ἕξεως. Δίωνι γὰρ οὐκ ἀπολογίας πρὸς τοῦτο δεήσει. πάλιν οὖν δεήσει ῥητορικῆς· ἀλλ' ἐγὼ νόμον ἐκ φι-

B λοσοφίας παρέξομαι. Πυθαγόρας Μνησάρχου Σάμιος ἐπιγέγραπται τῷ νόμῳ, ὅστις ὁ νόμος οὐκ ἐᾷ τοῖς βιβλίοις ἐπιποιεῖν· ἀλλὰ βούλεται μένειν αὐτὰ ἐπὶ τῆς πρώτης χειρός, ὅπως ποτὲ ἔχει τύχης ἢ τέχνης. ἔστι μὲν οὖν ἐν ταῖς ῥητορείαις ὁ νόμος τὸ

C ἀρρητόρευτον. ἐν γὰρ ταῖς ἀλόγοις ἠρίθμηνται πίστεσιν, ὅ,τι μὴ παρὰ τὴν πειθὼ τοῦ λέγοντος, ἀλλὰ παρὰ τὴν πολιτείαν ἰσχύει. καί τοι τινὲς ἀφ' ἡμῶν ἀξιοῦσιν ἀπὸ τοῦ τοιούτου ῥήτορες εἶναι, γραμματεῖς ἀτεχνῶς ὄντες· οἱ δὲ, κἂν μάρτυρας ἀναβιβάσωνται, τοῦ πράγματος ἐπὶ τού-

D τοις ὄντος, παρ' ἑαυτοῦ οἴησονται πεπρᾶχθαι τὴν δίκην· οὕτως εἰσὶ κομψοί τε καὶ νεανίαι. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐκ ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀξόνων, τὸν νόμον ἀνέγνωμεν, ἵνα καὶ ἀκόντων ἂν ἰσχύῃ. ἀλλ' ἀνδρός ἐστι φιλοσόφου καὶ παλαιοῦ, πειθώ τινα δεῖ προσεῖναι, καὶ γενέσθαι νόμον τὸν λόγον. ἀλλ' ὅπως μὴ

λάθωμεν αὖθις περὶ τῶν μικρῶν τι μεῖζον εἰπόντες, ὡς οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπὸ τῶν φαυλοτάτων εἰς σεμνὰ ἄττα ἀποφερόμεθα. φυλαξόμεθα οὖν ὅση δύναμις· εἰ δὲ πάντως δέοιτο, παραληψόμεθά τι τῶν εἰρημένων· κἂν τοῦτο ἀρκῇ, τῷ παντὶ ἂν ἔχοι καλῶς, μηδὲν προσεξεργάζεσθαι. ἐρεῖ τοίνυν ὁ Πυθαγόρας ἢ ὅστις ὁ Πυθαγόρου θιασώτης τε καὶ συνήγορος, ἐπεὶ νόμους ἐκεῖνος φθέγγεται, ἄριστον μὲν εἶναι φῦναι τὸν νοῦν αὐτάρκη πρὸς ὁποῖον ἐπιτήδευμα, τοῦτ' ἔστιν ἤδη νοῦν ἐνεργείᾳ, οὕτω ὄντα ποιητικὸν ἢ ῥητορικόν, εἰ μή γε καὶ πρὸς ἅπαν ἀκροφυέστατον· καὶ ἤδη τινὲς ἧκον ἐνθάδε τοιοίδε, μέγεθος ἔχοντες, ἢ πρὸς ἐπιστήμην οἰκείωσιν, οἷς μαθήσεως οὐκ ἐδέησεν, ἀλλ' αὐτοὶ τέχνης ἐγένοντο παραδείγματα· οἱ δὲ πολλοὶ τῆς μὲν εὐμοιρίας ταύτης οὐχ οὕτως εἰλήχασιν· ἐνίοις δὲ αὐτῶν πολλοῦ γε καὶ δεῖ. δυνάμει δὲ ὄντες νοεῖν, καὶ οἱ μὲν ἧττον, οἱ δὲ μᾶλλον, ἀγχοῦ καὶ πόρρω τοῦ τέλους ὑπὸ τῶν ἐνεργειῶν, τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, εἰς τοῦτο προάγονται. καὶ ἡ πᾶσα τῶν βιβλίων πραγματεία, πρὸς ἓν τοῦτο τείνει· ἐκκαλεῖται τὴν δύναμιν ἡμῶν εἰς ἐνέργειαν. ἀρχομένη μὲν οὖν ἁπανταχοῦ δείσθω τῶν γραμμάτων ποδηγετούντων, καὶ πρὸς τὴν αἴσθησιν ἀπερειδέσθω· προϊοῦσα δὲ, ἀποπειράσθω τῆς ἰδίας ἰσχύος, καὶ μὴ πάντα ἐκκρεμαννύσθω τῶν συλλαβῶν. ὥσπερ γὰρ ἄλλο τι πρόβλημα ἀγαπᾶται, τὸ

A bimus, quantum à nobis fieri poteſt: ſin penitus neceſſe erit de iis quæ dicta ſunt nonnihil repetemus. quod ſi ſufficiat præclarè omnino faciemus, ſi nihil inſuper curioſe comminiſcamur. veniet ergo Pythagoras, aut quicumque Pythagorę aſſecla eſt, & patronus, quando citata ex eo lex eſt, dicétque optimum quidem eſſe ſi ea mens inſita ſit, quæ ad quoduis B diſciplinę genus per ſeipſam ſufficiat: hoc eſt quæ iam actu idipſum ſit. Rhetorica ſcilicet, ac poëtica, ſi non ad omnia ſumma ſit indole prædita: Taléſque iam olim hîc nati ſunt, in quibus aut animi excellentia fuit, aut natura cum diſciplinis cognatio, qui nulla inſtitutione opus habuerunt: ipſi autem exemplaria quædam artis extiterũt. ſed hominum vulgus cum C tanta naturæ fęlicitate deſtituitur, tum ab eadem nonnulli abſunt longiſſime, intelligendíque duntaxat facultate conſtant, cúmque plus minúſve ad finem aut accedant, aut ſint diſſiti, ab iis mentibus, quæ actu ſunt, hoc eſt affectibus, qui ex actionibus ipſorum conſequuntur, ad id perducuntur. in eóque omnis poſita eſt librorũ occupatio: facultatem ij noſtram D ad actum prouocant. Et quidem vt cum adhuc incipit, literis perpetuo præuntibus indigeat, ſenſibúſque prorſus innitatur: nihilominus dum in progreſſu eſt proprias vires experiatur, neque ex ſyllabis omnino dependeat. Quemadmodum enim aliud quoduis problema libenter amplectimur, quia re-

rum perplexarum difficultas excogitanda ſolertiam exercet: Ita cùm id quod ad narrationis tenorem deeſt intelligentia ſupplere: atque adtexere cogitur, neque omnia ei ante oculos ſubiiciũtur, ad ſimile quid per ſeſe audendum exercitationem ſibi cõparat, vnáque conſueſcit, vt ab aliis non pendeat, ſed intra ſeipſam contineatur, deprauata quippe iſta monimenta, mentem quæ oculis præſit, deſiderare videntur. hoc ipſis quoque adoleſcentibus Pythagoræ doctrina præcipiebat; partim vniuſcuiuſque indolis periculum factura, partim ad eam exercitationem conducibile eſſe indicans, quæ puerorum ingeniis magis conſentanea eſt, quàm planorum illæ apud Geometras ſumptiones. Non enim operoſum eſt litera vna, aut ſyllaba, aut etiam dictione, vel ſi mauis integro vno ambitu orationis accommodato, deinceps iis quæ in libro ſunt commode vti, & in promptu habere. plane autem ſimile quid ei eſt, quod Aquilarum pullis euenit: Nam eos, vbi primùm volare inceperint, parentes altius ſublatos demittunt, ſuíſque quodammodo alis vti concedunt: tum ſtatim ætatis imbecillitatem anteuertentes recipiunt: ídque ſæpius repetunt, donec volare dedicerint. Ego vero apud alium neminem, quàm rei veritatem gloriabor. Sæpenumero enim libri calamitatem expectandam eſſe non cenſeo, vt mihi boni aliquid contingat, ſed ſublatis oculis

A πόριμον ἡμῶν γυμναζούσης τῆς ἀπορίας, οὕτω καὶ τὸ ἐνδεὲς εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἀναγνώσεως ὁ νοῦς προσυφαίνειν ἀναγκαζόμενος, καὶ μὴ πάντα ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς κείμενος, μελέτην ποιεῖται* καὶ κατὰ μόνας ἔργον τι θαρρῆσαι παραπλήσιον· ἅμα δὲ καὶ προσεθίζεται μὴ πρὸς ἄλλοις, ἀλλὰ ἐν αὑτῷ εἶναι. B τὰ γὰρ διημαρτημένα ταῦτα βιβλία τὸν νοῦν ἐπιζητεῖν ἔοικεν ἐπιστατοῦντα ταῖς ὄψεσι. τοῦτο καὶ τοῖς κομιδῇ μειρακίοις ἐπέταττεν ἡ Πυθαγόρου διδαχή, ἅμα μὲν ἀποπειρωμένη τῆς φύσεως τοῦ ἑκάστου, ἅμα δὲ καὶ πρὸς γύμνασμα αὐτὸ ἡγουμένη, παιδικώτερον ἔτι τῶν ἐπιπέδων ἐν γεωμετρίᾳ C λημμάτων. οὐ γὰρ μέγα τὸ ἔργον στοιχεῖον, ἢ συλλαβήν, ἔστω δὲ καὶ λέξιν, εἰ δὲ βούλει καὶ μίαν ὅλην περίοδον λόγου ἁρμόσαντα, πάλιν ἑτοίμως χρῆσθαι τοῖς ἀπὸ τοῦ βιβλίου. πάνυ δὲ ὅμοιον τοῦτο τῷ συμβαίνοντι κατὰ τοὺς τῶν ἀετῶν νεοττούς, τοὺς ἀετιδεῖς οἱ πατέρες ἀρτι-D γινομένους ἐκπετησίμους, ἄραντες ὑψοῦ μεθιᾶσιν, οἷ ἐπιτρέποντες αὐτοῖς τοῖς οἰκείοις πτεροῖς χρῆσθαι· κᾆτα αὖθις ἀναλαμβάνουσι προλαμβάνοντες τῆς ἡλικίας αὐτῶν τὴν ἀσθένειαν, καὶ τοῦτο πολλάκις, ἕως ἂν τὴν πτῆσιν ἐμμελετήσωσιν. ἐγὼ τοίνυν πρὸς μὲν ἄλλον οὐδένα νεανιεύσομαι, πρὸς δὲ τάγε ἀληθῆ. πολλάκις οὐδὲ περιμένειν ἀξιῶ τοῦ βιβλίου τὴν* συμφορὰν, ἵν' ἀγαθόν τι μοι γένηται, ἀλλ' αὐτὸς ἀνέχω τὸν

* κ. τὸ ἐκ τοῦ

* κ. συγγραφῶν, ἵν

ὀφθαλμοῖς, καὶ τῇ συγγραφῇ προγυμνάζομαι, μηδὲ ἀκαρῆ διαλιπὼν, ἀλλ' ἐφιεὶς τῷ καιρῷ· καὶ εἶρον ὥσπερ ἐξῆς ἀναγινώσκων ἀπὸ τῆς διανοίας, ὅ, τι μοι δοκεῖ τὸ ἀκόλουθον εἶναι. κᾆτα ἐξετάζω πρὸς τὰ γεγραμμένα τὰ λελεγμένα, καὶ πολλάκις μὲν οἶδα τυχὼν τοῦ αὐτοῦ μὲν νοῦ, τῆς αὐτῆς δὲ καὶ λέξεως· ἤδη δέ ποτε τοῦ μὲν ἐνθυμήματος εὔστοχος γέγονα, ὅ, τι δὲ καὶ παρηλλάττοι τῆς λέξεως, ἀλλ' ὅτι μάλιστα εἴκαστο πρὸς τὴν ἁρμονίαν τοῦ συγγράμματος. εἰ δὲ καὶ ὁ νοῦς ἕτερος, ἀλλὰ πρέπον γε ἐκείνῳ τἀνδρὶ τῷ τὸ βιβλίον ποιήσαντι, καὶ ὃν οὐκ ἀπηξίωσεν εἰ ἐνεθυμήθη. ἤδη δέ ποτε οἶδα παρακαθημένων ἀνθρώπων, ἐτύγχανον μὲν τῶν εὐγνῶν καὶ σασίμων τι συγγραμμάτων ἔχων ἐν ταῖν χεροῖν, δεομένων δὲ ἀναγινώσκειν εἰς κοινὴν ἀκοὴν, ἐποίουν οὕτως· εἰ δέ ποτε παρείκοι, προσεξεῦρον ἄν τι καὶ προσηρμόζουσα· οὐ μὰ τὸν λόγιον, οὐκ ἐπιτηδεύσας, ἀλλ' ἐπελθὸν οὕτως συνεχώρησα τῇ γνώμῃ τε καὶ τῇ γλώττῃ· καὶ δῆτα θόρυβος ἤρθη πολὺς, καὶ κρότος ἐρράγη, ὡς ἄνδρα ἐπαινούντων ἐκεῖνον, ὅτου τὸ σύγγραμμα ἦν, ἐπ' αὐταῖς οὐχ ἥκιστα ταῖς προσθήκαις. οὕτω μοι τὴν ψυχὴν ὁ θεὸς ἁπαλὸν ἐκμαγεῖον ἐποίησε τῶν ἐν λέξεσί τε καὶ ἤθεσι χαρακτήρων· εἰ δὲ καὶ τοῖς ἀδιορθώτοις τῶν βιβλίων ἐγγυμνάζεσθαι τὴν προσοχὴν ἐπέτεινον, εἰς τοῦτο τὴν ἕξιν ἐπήγαγεν ἡ φύσις πει-

A me ad ipſum opus exerceo, ne momento quidem intermittens, ſed pro re nata ſuggerens, & perinde ac ſi legerem, quicquid conſequens eſſe videtur à me excogitatum adnectens. Deinde ea quæ dicuntur cum iis quæ ſcripta ſunt confero, ac memini me ſæpius eundem non modo ſenſum, verum etiam ſermonem aſſecutum, alias conceptu ipſo ſolerter con- B iectato, ſi quid verborum diſſideret, id tamen mirificè ad operis conſenſum accedebat: Quòd ſi diuerſus eſſet ſenſus, nihilominus libri illius authori congruebat: & is erat, quem, ſi in animum incidiſſet, nequaquam eſſet dedignaturus. Pręterea memini me adſtantibus aliquot viris nobiliſſimum quoddam, grauiſſimúmque opus præ manibus habere, quod cùm à C me vt omnibus legerem petiiſſent, parüi rogantibus: Si quando vero id commodè fieri poſſet, aliquid de meo inſuper addebam, atque inſuper enarrabam: Non id (per numen illud quod literis præeſt) conſultò cogitatóque faciens, ſed ea quæ ſponte occurrebant menti iuxta, ac linguæ permittens: móxque ingens ab omnibus ſtrepitus, plauſúſque concita- D tus, ob ipſa potiſſimũ additamenta hominem eum laudantibus, à quo ſcriptum opus erat: ita mihi Deus animum indidit, tractabile quoddam expreſſarum in verbis ac moribus figurarum conceptaculum. Quòd ſi in deprauatis libris animi attentionem exercere contendiſſem, ad eam perfectionem tentantis habitum natura de-

duxiſſet. Qui mox tibiam audire A deſierint, eorum aures etiam ceſſante modulatione, ſonitu quodam perſonant, ac tibiæ cantibus longiuſculè detinentur: Ego autem multoties Tragœdiis tragicè accinui, & Comœdiis arguta ac feſtiua garrulitate reſpondi, meipſum cuiúſque ſcriptoris lucubrationibus accommodans. Diceres modo Cratini, me, aut Cratetis æqualem, modò Diphili, & Phile- B monis, neque vllum carminis, aut poëmatis genus eſt, ad quod meos ego conatus attollere, atque extendere non audeam: nunc integra opera integris opponens, nunc cum fragmentis cõtendens: cúmque omnimodæ dicendi formæ, plurimúmque à ſe inuicem diuerſæ ſint, in qualibet imitatione pro virili parte mihi adſonandum eſt: non ſecus ac ima chorda C Rhythmum, numerumq; ipſa vniformis manés, variis modis agitatæ flexæque modulationi adſtrepit.

ἐρρυθμῶ, τῶν ἐξηυλημένοις τὰ ὦτα, παραπέμπει τις ἠχὼ καὶ πεπαυμένου τοῦ μέλους, καὶ μέχρι τοι χρόνου ὑπόσυχνον τοῖς αὐλήμασι κατακώχιμοι· ἐγὼ δὲ θαμὰ καὶ τραγῳδίαις ἐπετραγῴδησα, καὶ κωμῳδίαις ἐπιστωμύλλομαι πρὸς τὸν τόνον ἑκάστου τοῦ γράψαντος. εἴποις ἂν ἡλικιώτην εἶναι, νῦν μὲν Κρατίνου καὶ Κράτητος, νῦν δὲ Διφίλου τε καὶ Φιλήμονος, καὶ οὐδ᾽ ἔστιν ἰδέα φιλομετρίας τινὸς ἢ ποιήσεως, πρὸς ἥν τινα οὐ διαίρομαι καὶ ἐπεξάγω τὴν πεῖραν· καὶ ὅλα συγγράμματα πρὸς ὅλα ποιῶν, καὶ τεμμαχίοις παραβαλλόμενος, παντοδαπῶν τε ὄντων τῶν λεκτικῶν χαρακτήρων καὶ πλεῖστον διαφερόντων, ἐν ἑκάστῃ τῶν μιμήσεων προσηχεῖν ἀνάγκη, καὶ τοὐμὸν ἴδιον· ὥσπερ ἡ ὑπάτη χορδὴ τὸν ῥυθμὸν αὐτὴ μένουσα παραβομβεῖ κινουμένῳ τῷ μέλει.

FINIS.

INDEX
RERVM ET VERBORVM IN DIONIS ORATIONIBVS PRÆCIPVE MEMORABILIVM.

A

ACcuſare ſępius calumnię ſignũ pagina 416.b
Achillis querela ridicula 178.c
Achilles 291.d. 297.c. 618.b
Achilles cur dominari voluerit 315.b
Achilles & Patroclus 644.d
Achillis calliditas 172.d
Achillis cædes 177.c
Achillis cum Amazone pugna 159.c
Achillis factum 229.b
Achillis & Hectoris pulchritudo 273.c
Achillis in Chironem ira 573.b
Achillis inſula ac templum 439.d
Achillis mors qualiter ab Hom. deſcripta. 179.d
Achillis ſtatua inſcriptione caruit 338.d
Achillis robur 175.d
Achillem eſſe ab Hectore interfectum 181.c
Achillem, qualem finxerit Homerus 431.b
Actæon 144.a
Ἀκτὴ 87.b
Adonis 297.a
Adraſtus 564.c
Adulatio 17.b
Adulationem omnium vitiorum eſſe turpiſſimum 39.b
Adulator 320.b
Adulator deprehenſus odioſus 40.a
Adulterij impunitas 127.c
Aer 497.d
Aegæenſium æmulatio 416.b
Ægyptij 596.a
Ægyptiorum narratio de Troianis rebus 161.d
Ægyptiorum ſacerdotes 538.c
Ægyptios poëſim tanquam voluptatis pharmacum, expuliſſe 162.c
Ægyptus 401.b.c
Ægyſthi & Agamemnonis hoſpitalitas 641.c
Ægyſthum Agamemnoni inſidiatum eſſe, & in regem Græcorum conſtitutum 187.d
Ægritudinis cauſæ 244.d
Ægritudine affecto homine nihil abiectius. ibid.c
Æneas ab Hectore cum claſſe & magnis copiis miſſus Italiam occupauit 188.d
Æolus 565.c. 593.d
Ærope 236.c
Æſchyli & Euripidis collatio 549.a
Æſchines 256.d
Æſopus 631.a
Æther 497.d
Æthra an cum Helena Troiam profecta 167.c
Agamemnon 163.c. 564.c. 633.a
Agamemnon Atrei filius 563.a
Agamemnon inobedientiæ cauſa à Neſtore redargutus 566.c
Agamemnon qualiter Gręcis imperarit, aliquorum interea conſilio ſubiectus ibid.
Agamemnon nunquam milites ſuos piſcibus cibauit 28.b
Agamemnonis & Achillis ſuperbia 570.d
Agamemnonis de abducta Helena querela, & ad bellum ſuſcipiendum exhortatio 168.b
Agamemnonis mores 584.d
Agamemnonis reditus 787.c
Agathirus Scytha 35.d
Ageſilaus 566.a
Ageſilaus rex cur ſui corporis nullam fieri imaginem voluerit 466.b
Aglaophon 207.a
Aiax ab Hectore interfectus 18[illegible].a
Aiacis intemperies 386.c
Aiacem quomodo poſt victoriam Agamemnon exceperit atque tractarit 28.b
Alacritatem eandem eſſe debere, & vitioſa abrogandi, & auſpicandi honeſta 354.a

INDEX.

Alatus pegaſus 595.d
Alcamenes 207.a
Alcæus Hercules 338.c
Alcibiades 282.a
Alcibiadis ſtatua 465.c
Alcinoi regia 25.b
Alcmæon 253. 12. 592.c
Aleatores 307.b
Alectoris propugnaculum 437.d
Alexander 282.c
Alexander Priami 237.d. 250.d. 400.c
Alexander Helenam ambit 164.a
Alexander Iouis filius dictus 391. c
Alexander à Philoctera ſagitta percuſſus, moritur 183.b
Alexander magnus Thebas euertens, cur Pindari domum cremari vetuerit 25.b.c
Alexander ſuppoſititius 61.d
Alexandri Priami filij arrogantia 165.c.d
Alexandri & Menelai hoſpitalitas 642.b
Alexandri ambitio 59.c.67.a
Alexandri Paridis ocium, atque inde ad vitia occaſio 266.d
Alexandri cum Diogene congreſſus 61.a
Alexandrinæ ciuitatis præſtantia & ſitus. 372.a
Alexandri de Homero valde præclarum & animoſum reſponſum 18.a
Alexandri adhuc adoleſcentis, de Homero atque Heſiodo iudicium 19.
Alexandri & Helenæ nuptiæ legitimæ 165.c
Alexandri cum Menelao monomachia. 173.c
Alexandri Magni facinora 597.d
Alexandri Magni mors & ſucceſſores 598.b
Alexandrum, alterum poema totum, nempe Iliada, multa quoque ex Odyſſ. Homeri cognouiſſe 65.c
Alexandriæ celebritas 373.b
Alexandrinorũ rex à Romanis reſtitutus 383.b
Alexandrinorum in ſpectaculis immodeſtia taxatur 374.a
Alexandrinorum ſtultitia 389.a
Alexandrinis vnde illa circa cantus inſania. 281.d
Alexandrinos in ſpectaculis præ reliquis ciuitatibus ineptire. 377.b
Amaltheæ cornu quid ſignificet 591.c
Amaſis 466.d
Antenorem Venetos ſibi ſubieciſſe, & opt. terram circa Adriam 189.b
Amantibus perſuadere difficile 581.c
Amazones 181.b
Ambitionis impudentia 604.b
Ambitioſus 81.d
Ambitiorum ſeruitus miſerrima 608.c
Amicitia 7. b.51.b.53.a.471.b
Amicitia & concordia nihil pulchrius 502.c
Amicitiæ exempla tria tantum 644.d
Amicus 7.b
Amicorum omnia communia 54.d.456.b
Amicos ſe profitentibus quatenus credendum 637.d
Amor 53.a
Amphion 237.c.380.b
Anacreon 31.d
Anacharſidis Scythæ elegans in Græcos ſcomma 374.c
Anaxagoræ apophthegma 464.d
Anaxarchi apophthegma 467.a
Anima 48.b
Animæ corruptio 663.a
Animus & incontinentia, pincernæ 307.c
Animum ad rationem conſuefaciendum eſſe. 265.b
Animum prudentem & mentem bonam hominibus felicitatem afferre 619.b
ἄνϑρωπος 442.d
Antigonus 632.d
Antilochus 297.[illegible]
Antilochus à Memnone interfectus 183.a
Antinous 115.d.23[illegible].563.c
Antiochiæ longitudo 527.b
Antiſthenes tuba 130.c
Apellis fortuna 590.d
Apollo 454 c.598.c
Apollo & pullos ſuos auferri non paſſus 338.a
Apollodorus 35.c
Apologia pro ſtatua 460.d
Apum rex aculei expers 69.b
Apum inter ſe concordia 535.c
Apum ingenium erga natalem locum 510.c
Aqua 497.c
Aradiorum & Phœnicum muſica 406.d
Archelaus 100.c.558.d
Archilochus 397.a.b.c.559.c
Archilochi & Lycambis hoſpitalitas 641.b
Argentum non ſemper emolumentum poſſeſſoribus afferre [illegible]
Argentum fieri oportere, omnibus placere cupientem 612.c
Argenti cauſa in Repub. quid facere, turpiſſimum 341.b
Argiuorum ſtulta arrogantia 153.a
Argo 458.[illegible]
Argos Iunonis 457.d
Argumento nonnunquam falſo & impoſſibili poſito, aliquando verum elici poſſe 269.a
Arion 260.c.
Arion Dithyrambum primus hominum fecit 455.a
Arion quibus temporibus vixerit ibid.
Arionis Methymnæi hiſtoria ibid.
Ariſtarchus 553 b
Ariſtides 274.c.538.[illegible]
Ariſtides iuſtus 612.a
Ariſtocratia 43.d. & 44.a
Ariſtogiton 191.b
Ariſtomenes hirſuto corde 430.a
Ariſtophanes 396.c
Ariſtoteles à Philippo Alexan. filio magiſter acceſſitus 537.b
Ariſtoteles patriæ conditor 525.b
Ariſtotelis dialogi 553.c
Ariſtotelis encomium 36.a
Armodius 191.b
Artes minus neceſſariæ quæ 122.b
Artium ſiue opificiorum diſcrimen 120.d
Aſius Hyrtaci filius 562.c
Aſſentari moleſtum & improbum 39.a
Aſſyrij 402.a.593.b

Aſtrorum inter ſe mutua concordia 497.b
Aſtyages 592.b
Aſtyanactis interitus 192.d.& 193.a
A te Homerica 215.b
Athene Minerua 457.c
Athenarum ambitus 87.c
Athenæ à rhetoribus in calamitatem cur deductæ 590.c
Athenienſes 593.c
Athenienſes audiendis poëtis faciles, malè erga Socratem affecti 396.c
Athenienſes primi terrigenæ 595.b
Athenienſis reip. principes mala à populo gratia affecti 633.c
Athenienſium imperium populare 541.c
Athenienſium cum Lacedæmoniis æmulatio 427.d
Athenienſium & Lacedæmoniorum interitus 475.d
Athenienſium lege ſerui è ciuium numero excluſi 239.d
Athenienſium multi capti in Sicilia, ſeruierunt ibid. a
Athenienſium Olympius 346.a
Athenienſium proditio mutua 534.c
Athenodorus 408.b
Athletarum ſtudium inter fortitudinis facta honeſtiſſ. pariter & laborioſiſſimum 294.c
Athletica ibid.
Athletica virtus, bellica virtute potior 296.a
Attica frugalitas 595.d
Attonitos circa paruas res non poſſe in maioribus rectè quicquam ſtatuere 384.b
Atreus 153.b.633.a.639.c
Atridarum vxores imperioſæ 584.a
Auaritia etiam oraculo taxata 251.b
Auaritiæ malum 248.c
Auarus 81.b
Auari 307.a
Audaces 575.a
Augiæ ſtabulum 137.c
Aures delicatæ ab educatione 398.c
Autorum nomina variè in ipſorum ſcriptis exprimi ſolita 555.d

B

Babylon 87.d.401.b
Bacchæ 379.c
Bacides 229.a
Bactrij 628.b
Barbam aut comam non facere philoſophorum 429.d
Barbarum tonſura 412.c
Baſilea Iouis regis gnata 15.b
Baſileiæ ſtipatores ibid.c
Battiam à diis ſepulchrũ Myrhinæ vocari 157.a
Bellerophon 369.d
Belli cauſa, præmium 475.b
Belli ſignum diuinitus nullum dari 473.d
Bellorum autores execrandi 474.d
Bellorum cauſæ 473.a
Bene monentis conſilium, quantumuis peregrini, non aſpernandum 414.c
Benefactorum meminiſſe nihil honeſtius, neque iuſtius 312.a
Beneficentia firmior potentia 323.d
Beneuoli 54.a
Beneuolorum cuſtodia 7.c
Beſtias cur homines oderunt 473.b
Bionis dictum 612.b
Bœoti ſtupidi 151.b
Bonus conſiliarius quomodo inſtructus eſſe debeat 423.a
Boni viri honorandi 312.a
Boni viri monarchis ſuſpecti 635.a
Bonos viros nihil ſimulare, aut diſſimulare. 321.a
Bona dies quomodo iudicetur 113.a
Bona ex cõcordia etiam perpetua fũtura 482.b
Bona ex vniuerſis bonis ciuitas cuiuſmodi. 443.c
Boreæ filij 78.c
Boryſthenes 437.b
Boryſthenitæ Homericę poëſeos ſtudioſi 439.d
Boryſthenitarum ciuitatis magnitudo 437.d. & 438.a
Brachmanes Indorum philoſophi 435.d
Briareus 457.c
Buſiris 136.d
Byzantij 436.d
Byſantij ſitus 401.b.c

C

Κακοδαίμων 278.d
Caduceatorum immunitas 473.c
Cælenarum ſitus 433.c
Calais 135.c
Calliæ filius in Thracia ſeruiuit 239.b
Calliopes precibus animalia in homines mutata 281.c
Calliſtratus 439.a
Calumnia 185.b
Calumniæ pœna 237.a
Calumniæ vis 463.b
Calypſo 27.a
Cambyſes 282. b. 466. d.632.d
Καταχὴ 214.a
Canere in aſini aures 393.a
Canere per nares, extremæ procacitatis indicium 409.a
Canere ſibi & Muſis 655.b
Canum ingenium 138.c
Capharides petræ 105.a
Capræ mors 376.c
Capti homines qui propriè 390.a
Caſſandra 400.c
Caſſandra ſacerdos Apollinis, in templo vitiata 193.a
Caſſandra Troianis excidium prædixit 186.c
Caſtor & Pollux 267.b
Caſtoris & Calais certamen 458.b
Caſtorem & Pollucem expeditioni Græcorum non interfuiſſe 171.b
Catena cuiuſmodi à diis conſtricti inter ſeſe homines 303.b
Caua Eubœæ 100.a
Cauniorum & Myndiorum ad Rhodios collatio 448.d

Caupones in menſuris doloſe agentes, ab omni hominum commercio excludi debere 321. c
Cecrops 610. c
Celtarum Druidæ 538. c
Centauri 369. d
Centaurorum genus vnde 80. d
Ceres 594.b
Ceſtuum certamen 293.d
Χαλιπαγιώτης. 214 b
Charidemus 298.b
Charidemi adoleſcentis iamiam morituri oratio 300.b
Charidemi indoles 299.a
Chiron Achilli ſuccenſet, deque eo vaticinatur 556.a
Choreæ & populi diuerſa laus 361.a
Chorus muſicus 443.b
Chryſa vrbs 582.b
Cliſthenes 274
Χρῆσθαι & vti & petere oraculum ſignificat 143.c
Chryſeis 582.a
Chryſeidis modeſtia, ac prudentia 585.d
Chryſeis quando liberari cupierit ab Agamemnone 584.a
Chryſes inuitâne an volente filia, eam repererit ab Agamemnone 581.d
Cibus primorum hominum 202.a
Cibi vis 270.c
Cicadæ 227.a
Cimon 634.a
Cinyras 135.d
Circes domum cuſtodientes feræ quæ 660.a
Circes incantatio 134.c
Circes pharmaca 411.b
Circes Vlyſſis ſocios quonam alimento pauerit 98.b
Citharœdorum genus è canibus natum 382.a
Ciuium inter ſe conſenſus feliciſſima omnium poſſeſſio 532.b
Ciuium numero adſcribendi qui 420.a
Ciuitas capta quæ 390.a
Ciuitas cœleſtis cuius moderator Deus 446.c
Ciuitas & animal an idem. 446.a
Ciuitas fœlix vnde fiat 402.c
Ciuitas quibus rebus potiſſimum beata vulgò exiſtimetur. 663.b
Ciuitatis honeſtas, & ornatus in quo potiſſ. ſita 533.b
Ciuitatis decenter exornatæ magna vtilitas. 526. d
Ciuitas dignitatem & magnitudinem nihil ignotum eſſe, eorum quæ in ea fiunt, permittere 322.c
Ciuitatis expugnatio verè quæ 389.c
Ciuitatis felicitatem deridere videtur 433.a
Ciuitatis modeſtè ſe gerentis officium 425.d
Ciuitatis ornatus maximus quis 531.b
C[illegible] qualis habenda ratio 489.b
Ciuitatis robur quid maximè augeat 518.a
Ciuitarum ſummum bonum concordia 484.a
Ciuitatem in omnibus quæ cui primatum dedit, cum eo qui illis ſpoliatur, iniuria pariter affici 329.d
Ciuitates quomodo ex paruis & infirmis magnæ & illuſtres fiant 512.a
Ciuium inter ſe conſenſus feliciſſima omnium poſſeſſio 532.b
Clauus fortunæ quid ſignificet 591.d
Χλάζοτης 214.b
Cleon 282.a
Clytæmneſtra 162. d, 236. c. 641. d
Cœleſtium corporum & elementorum inter ſe harmonia 456.c
Coma homini pro pileo 433.a
Comam nutrire non prorſus virtutis eſſe indicium 429.d
Comœdiæ veteris libertas 362.b
Concio in patria 522.c
Concordia conſtans & firma plurimum tempus requirit 418.b
Concordiæ bona 481.c. 484.c
Concordiæ effectus 472.b
Concordiæ exempla ibid.c.d
Concordia eſſe omnium humanorum bonorum maximum 471.d
Concupiſcentiæ 539.c
Concupiſcentiarum typus 84.d
Confabulari 65.c
Conon 226.c
Cononis oraculum 383.d
Conſiliarij boni deorum munus 364.c
Conſilio bono omnes & ſemper habere opus. 311. a
Conſuetudo 166.a.649. a
Conſuetudo à le[illegible] quid differat ibid.b
Conſuetudine [illegible] quid non licere [illegible] legib. eſſe prohibitum, deterius 351.c
Conſuetudinum malarum inſtabilitas 353.b
Conſultandum eſſe de his quæ non ſunt, & quæ non ſubſiſtunt 284.c
Conſultantibus, quid neceſſariò conueniat. 285.
Conſultare de factis & ſubſiſtentibus nullam in ſe habere vtilitatem 284.c
Conſultare quid, & ad quæ pertineat ibid.a
Conſulturus in publicum qualis eſſe debeat. 421. a
Contentio omnis de re aliqua 476.b
Contumelia 17.a.318.d
Conuentuum frequentia, ciuitatibus vtiliſſima 434. a
Corpus 48.a
Corporis cultus vel habitus 627.c
Corinthus ciuitatum omnium maximè Venerea 464.a
Corinthus Soli & Neptuno ſacra 457. c.d
Corinthi fons vngule Pegaſi ſcalptu apertus 450.c
Corinthij prora & puppis Græciæ 464.b
Corinthiorum veterum laus à rebus geſtis 459. a
Corinthiaca 454.d
Corybantes 379.c
Crates 513.b
Cratinus 396.c
Craton 355. c
Credendi diuerſa ratio 632.c
Critiæ dictum 270.a
Critici 553.c
Crœſus 149.d.255.b.592.b.593.c

Crœſi in Alcmæona liberalitas 559.a
Crœſi cum Solone conſuetudo 149.d.150.a
Crudelitas 17.a
Croton 401.d
Crotonis *paupertas* 595.d
Κτίσιος 9.a.216.b
Cydippe 593.d
Cydnus fluuius 593.c.401.c
Cygnus 194.c
Cymindin auem à diis Chalcida vocari 157.a
Cynici 363.b.413.d
Cyrus 35.c.565.c.598.d
Cyrus rex 282.b
Cyrus Aſtyagis filius lucernarum opifex 241.b
Κυζικ[illegible] 380.d

D

DÆdalus 267.a.458.d
Dædali vacca 270.b
Dædali ſtatuæ fugitiuæ 457.a
Dæmon 278.d
Dæmon ſiue genius quid 279
Dæmones 45.c
Demonaſſæ columnæ inſcriptio, leges, interitus 592.c.d
Danaë 559.a
Dardanus 565.c
Darius 66.b.282.b
Darij mater 599.a
Dario talus emotus 652.d
Debita propter vſurarum magnitudinem non iniuſtè remitti 382.a
Debitorum remiſſio poſt bellum conceſſa exteris 331.b
Dedocere & dediſcere, difficilius 152.a
Defenſio, qui affectus fuerit ergà patriam 512.c
Defuncti non honorandi lachrymis 298.a
Degener 320.b
Deianiræ tunica 580.a
Deianiræ & Neſſi fabula explicata 578.d
Deus & pater & rex 447.d
Dei cognitionem etiam ad beſtias vſque perueniſſe, & plantas 203.c
Dei prouidentia fieri, quæcunque hominibus accidunt bona 365.a
Deum ſemper adeſſe Monarchis 37.d
Deiox Medus 35.d
Deioces 565.c.598.c
Delectus qualis habendis in iis quos auditurus ſit populus 397.d
Deliciis plures ciuitates perire, quàm machinis bellicis. 402.b
Delphinus Arionem in mare proiectum à tergo excepit, & recta ad Tenarum exportauit. 455.c
Delphos 464.c
Demetrius Poliorcetes 598.c
Demetrij Phalerei ſtatua 220
Democratia 44.b
Democritus 557.a
Democriti de *Homero* teſtimonium 553.a
Demodocus Crotoniata 653.a
Demoſthenes 256.d
Deucalionis diluuium 451.b
Deorum cibus, doctrina, diſciplina, & veritas. 65.d
Deorum cultus in quo ſitus 314.c
Deorum & hominum communio 448.b
Deorum inter ſe pugna 180.b
Deorum linguæ à noſtris diuerſæ 157.a
Deorum opera rectè dona vocari 300.c
Deorum pater & rex 8.c
Deorum ſermones apud Homerum 156.b
Deorum vita 92.c
Deorum voluntas quomodo accipiẽda. 300.b.c
Deos alia quàm homines lingua loqui 149.b
Deos implorantiam cogitationes reſpicere magis quàm verba 485.c
Deprædicari 605.b
Diadema regium ibid.d
Διαλογισμός 269.b.276.b.280.d.298.b.558.a.564.c,572.d.578.a.581.a.641.c.635.d.649.d.654.b
Diana obſtetrix 126.c
Diaulus, duplex ſtadium 458.b
Dicendi exercitium 253.c
Dicendi facultatis vſus 254.a
Difficilia in corporibus, abſque dolore curari nequeunt 160
Dij Homerici 155.d
Dij quos oderunt 387
Diis charos bonos dici & eſſe 328.b
Dimidium olus toto 250.a
Diogenes Corinthnm profectus 131.a
Diogenes Corintho Athenas conceſſit 143.a
Diogenes cur canis appellatus 138.b
Diogenes cur diuerſa loca occupare ſolitus. 86.d
Diogenes cur Iſthmiis ludis intereſſe ſtuduerit 138.a
Diogenes fortunatus 597.a
Diogenes in Epicuros inuehitur 204.a
Diogenes coronatus pinu 140.b
Diogenes veſpæ ſimilis 130.d
Diogenis ad Alexandrum collatio 60.a
Diogenis alimentum 498.b
Diogenis antegoniſtæ 140.b
Diogenis exilium 131.a
Diogenis libertas 93.b
Diogenis ſecuritas 97.d
Diogenis viuendi ratio cuiuſmodi 88.b
Diogenum quot telis fortuna percuſſerit. 597.c
Diomedes domo pulſus 187.d
Diomedes Thrax 136.c
Diomedis ornatus & cibus 28.a
Dion calumniis à ſuis impetitus, Socraticis grauioribus 507.d
Dionyſius 305.b
Dionyſius Bach. bis natus 286.c
Dionyſius iunior 632.d
Dioniſij ſenioris ſtatua 460.c
Dioniſij tyranni ſtatua euerſa ibid.a
Dioſcuri 594.b.618.b
Diſputatio in patria 503.a
Diſſidium omne & ciuitati & priuato operoſum 491.d
Diſſidia, ciuiléſque contentiones & externa bella vnde oriantur 249.c.d
Diuina ſemper humanis meliora 199.b

Diuinarum rerum expreſſio pro imagine 211. a
Diuites plerunque ſordidi & illiberales. 117.a
Diuitum iniuriæ in homines 601.d
Diuitias non ſolum virtutem & gloriam ſequi, ſed etiam dignitatem neceſſariò virtutem comitari 196.c
Docere & diſcere difficile 151.d
Doctrinæ falſa perſuaſio 162.a
Dolon Homericus 561.d
Domus & vrbes parui carceres 301.b
Domorum ſalus in dominorum concordia ſita 472.c
Donaria diis dicata. Donaria templorum quatenus publica 328.a
Donum imaginis, munerum vacationi præſtare 352.b
Dorus 565
Δῖος 214.a
Draconis è dentibus quos Iaſon ſeminauit in Colchis, prudentes nati 277.b
Dryas 569.c
Dux aut ciuitas qualis, quali præferenda 399.c
Dux qualis eſſe debeat ibid.
Ducis munus 45.d

E

EBrioſorum hominum diuerſitas 286.a
Eilotæ 242.d
Elæos Diogenes alloquitur 200.c
Electra 637.d
Electræ ſciſcitanti de fratris exilio, reſponſum non minus miſerabile datum 220.b
Elpinicæ Cimonis ſoror 634.a
Elyſius campus, Ægyptus 188.c
Eminentiſſimos quoſque paucos vixiſſe annos 297. c
Enarrare rectè, qui velit, præter vulgi opinionem dicere debet 578.c
Epaminondas 274.c. d.517.a.537.d
Epaminondæ benignum ad calumniatorem reſponſum 506.b
Epaminondæ Thebani in patriam amor. 505.b
Epheſiorum Dianæ templum, ærarum publicum 327.b
Ephialtes 297.c
Ephorus 256.c
Ephori 541.c
Epicarpius 9.a 216.c
Epicharmi dictum 636.b
Epulum moderatum 28.c
Equus Troianus 185.a
Equi & virginis congreſſus 386.d
Equi pictura vulgo improbata 656.c
Equorum genus ſubuentaneum 268.d
Eruditio duplex 63
Eruditio diuina qualis ibid.
Eruditio humana qualis ibid.
Eruditio & ſermo vnicum malis humanis datum à diis remedium 365.c
Eruditionis diuinæ quinam facilè particeps fiat 63
Etærius 8.c.d
Eteocles 250.c
Euclydis exilium 639.c
Eubœa 595.c
Eubœenſes ad Troiam malè comatos veniſſe. 99.b
Euboica, aut venator 98.b
Eudorus 129.a
Eumæus 239.a
Eumæus Homericus 115.c
Eunomia 15.c
Euphranoris Vulcanus 466.c
Euripides 550.d.551.a.594.c
Euripidis laus 248.d.255.b
Eurymachus 234.c.625.c
Euryſtheus 136.a.633.a
Eurytus 445.d
Expoſitio eorum quæ fiunt in compoſitione. 286.a

FAbula Libyca 82.b
Fabuloſis maiorum ſuorum geſtis pleróſque gloriari 153.d
Facta rectè aut perperam aliorum quomodo commemoranda 346.c.d
Fames opt. obſonium 89.b
Fama bonorum virorũ ſola immortalis 467.d
Familiaritatis & hoſpitalitatis commoda 641.a
Fas 594.b
Faſtus vis 605.a
Fatuorum laudationes à vituperationibus nihil differre 280.d
Fatuos homines etiam obſcuros contemptui haberi 570.a
Fatuos ſeruos eſſe 233.c
Fatum 594.b
Fœdus inter Troianos & Græcos initum 184.d
Felicitas cuique à ſeipſo 36.c
Feliciter agere quomodo poterimus 610.a
Feliciter mori quid 291.d
Feliciter neminem abſque cognito ſcopo agere poſſe 617.c
Finis bonus omnium rerum humanarum cauſa 476.c
Formicæ Indicæ auri custodes *436.b*
Formicarum Indicarum magnitudo & robur ibid.c.d
Formicarum conuerſatio 555.d
Fortiſſimus quis 135.a
Fortitudo & iuſtitia, regiæ in primis virtutes 29.d
Fortuna bonis aduerſa, malis amica 602. b
Fortuna cur clauum in dextera manu teneat. 593.b
Fortuna cur in ſiniſtra manu paratos collectos fructus teneat 593. d
Fortuna lubrica & periculoſa 602.b
Fortuna nulla mala 591.d
Fortuna totum momentum 598.d
Fortunæ bona abſque prudentia, mala 603.c
Fortunæ bona quò reponenda 602.d.603.a
Fortunæ bonis carere quibus vtile 599.d
Fortunæ bonis præditi qui beati 604.a
Fortunæ bonis quomodo vtendum 599.c
Fortunæ effigies 593.b.603.b
Fortunæ exempla & imperium 597.c.d

Fortunæ imago qualis apud veteres expreſſa 591.c
Fortunæ mutationes neceſſariæ 600.c.d
Fortunæ nomina 594.a
Fortunæ *nouacula* quid ſignificet 591.c
Fortunæ *vis* 590.a.594.d
Fortu*nam inique* accuſari 600.b
in *Fortunam* iniuriæ 600.d
*Fortuna*tus vulgò quis 287.d
*Fra*trum concordia 481.b
Fuci 535.c
Fur qui cenſendus 620.d

G

GAnymedes 297.a.400.c
Genere coniunctorum exempla 637.d
Generoſi & nobiles qui 243.b
Generoſorum virorum ambitio 551.b
Generoſitatis nomen in gallis gallinaceis, equis & canibus manſiſſe, quemadmodum in hominibus quoque antiquitus 243.c.d
Genius ambitioſus 78.b
Ge*nius auarus* 73.d
Genius bonus, aut malus 277.d
Genius voluptuarius 75.d
Geniorum diuerſorum in vno homine vexando intemperies 81.b
Genios ſecundum viuendi rationis extare 72.c
Geometras acutius vno tueri oraculo 408.d
Germanitas 472.d
Geryon 136.c
Getæ 532.a
Gladiatorum ſpectacula Corynthi & Athenis cuiuſmodi 347.d
Gloria erinnys 613.a
Gloria virtutis calcar 315.b
Gloria, vmbra 614.a
Gloriæ affectator omnium miſerrimus 614.d
Gloriæ inanis ſtudium 476.d. & 477.a
Gloriæ & bonorum inſignia ridicula 604.c
Gloriæ mancipiorum cōditio miſerrima 606.b
Gloriæ ſtudioſi perpetuo iudicio obnoxij 609.d
Gloriam & honorem in adminiſtranda repub. *affectantes cuiuſmodi* 422.b
Gorgias 192.c.462.b
Gorgias Leontinus 556.d
Gorgonis caput 610.d
Græcanica delicta 479.c
Græcorum auxilia cuiuſmodi 182.c
Græcorum obiecta 184.a
Gratiæ 457.d
Gratiæ deæ 321.c
Gratiæ vſura 487.a
Gymnaſiorū exercitia cū decoro facienda 375.b

H

HAnnibal 282.c.599.a
Hanno 282.c
Harmodij & Ariſtogitonis ſtatua 465.d
Hecatæus 555.d
Hecuba in canem verſa 411.c
Hecuba Vlyſſi donata 193.b
Hector 291.d
Hector ante ciuitatem cur ſolus ſteterit 315.b
Hectoris animoſitas 25.d
Hectoris & Aiacis monomachiam eſſe falſam 173.d
Hectoris fortitudo 555.a
Hectoris geſta 174.b
Hectoris ſepulchrum 179.c
Helena defuncto Alexandro, Deiphobo nupta. 169.c.185.a
Helena repetita, negatur ibid.a
Helena Theſeo rapta 163.a
Helenæ raptus 154.c
Helenus 188.d
Helenus Priami fil. vates 575.b
Heraclidarum imperium 565.d
Heraclides Ponticus 553.c
Heracliti Epheſij præceptores ignorari 558.c
Hercules 85.c.135.d.164.d.305.b.315.a.618.b
Hercules Alexandri filius 598.d
Hercules cur terrarum & hominum ſeruator appellatus 17.d
Hercules propter virtutes Iouis filius exiſtimatus 36.a
Hercules totius terrarum orbis rex 14.d
Herculis & Euryti hoſpitalitas. 641.a
Herculis fortuna 591.b
Herculis in cenſa pyra morituri increpatio. *662.d*
Herculis magnanimitas 611.c
Herculis poſteri 187.d
Herculis res geſtæ 523.b.c
Herculis res geſtæ cur ἆθλα dicta 136.a
Herculis rerum geſtarum enumeratio ibid.
Herculis rogus 408.a
Herculem cur nudum finxerint poëtæ, & leonis tamen exuuium habentem, atque clauam. 13.a
Herodotus 253.b.226.b.456.c.555.d
Herodotus Erato 640.d
Heroes 45.c
Heroes admodum priſci 335.c
Heroum cibus 28.a
Heroum generatio cur ad Deos referri ſolita. 238.c
Heſiodus 19.c.120.d.199.d.583.b.594.b.650.a
Heſione 164.d
Heſperidum mala 137.a
Εταίρειος 216.a
Ικέσιος ibid.a
Hippæmonis, Podargi, Lethargi & Babetis ſtatua 465.b
Hippias 197.c
Hippias Elæus 40.c.556.d
Hippiæ Elæi arrogantia 624.d
Hippodamiam Pelops ex Aſia veniens duxit. 163.d
Hippolai promontorium 437.b
Hippolyta Amazonum regina 136.d
Hippolytus 297.b.621.d.639.d
Hiſtoricorum lectio 250.a
Homerus 397.a.152.c
Homerus cur non ſecundum naturam orſus ſit ſuum poëma 157.d
Homerus & poëta & philoſophus 523.d
Homerus notatur 162.a.b

Homerus quomodo homines erudire conatus 511.a
Homeri de ensio 191.c
Homeri de Deo sententia 212.b
Homeri encomium 215 c.558.c
Homeri mendicitas 155.a
Homeri poesis etiam Indis nota 555.a
Homeri poesis sola verè regia 19.a
Homeri poesis somnium 186.d
Homeri præceptores ignorari 558.c
Homeri præstantia 559.c
Homeri scripta qualia 556.a
Homeri varia idiomata, & dicendi copia 113.c
Homerici figmenti summa 186.a
Homerica in dialectis licentia. 157.b
Homericæ comparationes 560.d
Homericæ poëseos exordium quale 157.d
Homerica mendacia 156.a
Homericorum figmentorũ audacia vnde 176.a
Homo quid 442.d. & 443.a
Homo natura prudentia præditus 616.b
Homo prudentia cur ſit deſtitutus ibid.
Hominis continentis vita qualis 587.c
Hominis natura 453.d
Hominem, honoribus & beneficiis alterum meritis priuantem, dupliciter peccare 330.c
Homine nullum animal miſerius, quomodo ab Homero dictum 377.c
Homines æqualitatem probare 249.b
Homines beſtiis miſerius viuere propter mollitiem 90.d
Homines ex anima & corpore veluti tortoribus compoſiti 301.d
Homines ex ſermonibus cognoſcendi, & contrà 561.d
Homines ex cæteris animantibus ſolos opinionibus duci 616.c
Homines fermè omnes praui, itaque omnes cauendi 642.c
Homines infortunati ſæpius meminiſſe ſolent calamitatum 550.b
Homines in hunc mundum venire tanquam ad conuiuium à Ioue inuitatos 305.d
Homines non eodem omnes animo accedere ad philoſ. 630.c
Homines non fortunam accuſare: ſed ſuam potius culpare naturam debere 602.c
Homines omni tempore deflendi 276.d
Homines omnes è Titanico genere procreati 300.d
Homines pleróſque non actis, ſed agentibus inuidere 491.a
Homines quænam laudare ſoleant 618.b
Hominum genij 71.d
Hominum inter ſe immanitas atque ferocia. 495.b
[illegible]inum laus vera quæ 372.c
[illegible] menſas, prata & campos & ſaltus & [illegible] 306.b
[illegible] natura ad malitiam prompta 637.a
[illegible] pleróſque erga philoſophiam affici, & ad [illegible]dicorum pharmaca 287.c
Hominum primorum de Deo ſententia 201.d
Hominum querelæ de fortuna 592.a
Hominum rectores 565.a
Hominum ſtudia circa quæ potiſſimum 222.c
Hominum teneritas vnde 91.d
Hominibus breuiſſimum viuendi tempus datum 297.b
Honeſta omnia contriſtare homines 472.a
Honorem vel non conferre merito, vel collatum auferre, æquè indignum 318.a
Honore aut gratia nihil eſſe ſactius 321.b
Honoréſne an pœnas minui tolerabilius in Rep. 317.b.c
Honores mortales, ignominiæ immortales 462.d
Horæ 306.b
Hoſpitalitas 115.b
Humanum genus à diis creatum 304.d
Humanum corpus 211 b
Hymenæus 4[illegible]
Ὑλεγμοί 3[illegible]
Hypanis 437.b
Hyperbolus 282.a

I

IAſon 135.d. 246.c. 297.a. 458.c
Iatrocles 289.b
Icarus 79.a. 626.b
Icarium mare 79.b
Iceſius 8.d
Ignorantiæ malum 230.a
Ignorationis & antiquitatis cauſa ſimilis 339.b
Illegitimus atque inhoneſtus quinam appelletur 9.c
Ilium ab Hercule vaſtatum 166.c
Imago 339.c
Imagines [illegible]
Imitator idem, qui & diſcipulus 559.b
Imperatores 565.a
Imperatorum imagines 343.c
Impietas alia, alia maior 335.d
Impietates 314.a
Impij ibid.c
Impij & ſceleſti qui 45.b
Incontinentes 306.d
Incontinentia 248.c
Indocti qui 226.d
Indole bona præditus quis 616.a
Indorum Brachmanes 538.c
Indorum flumina, lactis, vini, mellis, olei 434.c
Indorum prata 435.c
Inducere in errorem facile 151.c
Infelicis, & externos & neceſſarios contemnere 187.c
Infidelis 320.b
Ingratitudo 317.c
Ingratus erga naturales parentes, pius eſſe non poterit erga adoptantes ipſum 499.c.d
Inimicorum confeſſorum, an ſimulatorum amicorum cauſa, plures perierint 636.c
Iniúria 317.d
Iniuriæ 314.a
Iniuriæ ſacræ 636.d. 637.a
Inimicitiæ omnes inter ſe laborioſæ 501.d
Inimicitiarum fructus, & contra beneuolentiæ 496.b
Iniquitas 17.b
Inſcriptionem tollere, ſumma ignominia 336.c
Inſcriptione cur quædam ſtatuæ careant, & ab iiſdem

Inſcriptione cur quædam ſtatuæ careant, & ab iiſdem, non abſtinere, æquè impium. 338.b
Inſignium virorum cædes quomodo 159.c
Inſipientia 68.c
Inſipiens aut *iniquus* nullus rex, velut neque timidus 588.b
Inſipientis animus 587.c
Intemperantiæ ſymbola 409.c
Inuidia 317.c
Io elocuta in Aegyptum venit 163.d
Iocaſtæ verba ad Eteoclem, auaritiæ deditum 249.a
Iouis cognomina 8.c.216.a
Iouis amicus qui dicatur 65.d
Iouis duo dolia 599.d
Iouis currus 448.c
Iouis equi 449.d
Iouis & Iunonis nuptiæ 453.b
Iouis filij qui 62.b
Iouis Olympij ſtatua 200.d
Iouis ſacellum 14.a
Iouis templum apud Boryſthenitas 442.b
Irus 610.c
Iſmenias 380.b
Iſthmica oratio 138.a
Iſthmica pinus 605.c
Italiam totius Europæ regionem eſſe beatiſſimam 189.190.
Iucundum & moleſtum ex neceſſitate ſemper ſibi cohærere 303.c
Iudicium dearum ridiculum 154.b
Iulis vermibus ſimiles, qui magno famulitio vtuntur 145.c
Iuno nuptiarum præſes 126.c
Iunonis equus 450.b
Iupiter cur hominum deorúmque rex dicatur 216.a
Iupiter fortuna 594.c
Iupiter generationis præſes 126.c
Iupiter Olympius 199.c
Iupiter Olympius qualis à Phidia ſculptus 215.c
Iupiter, regum exemplar ab Homero propoſitus 556.c
Iureiurando coniunctorum 640.b
Iuſtitia 15.b
Ixionis cum Iunone concubitus 80.d
Ixionis rota 79.c

L

LAbor 134.d
Labores generoſorum antagoniſtæ 133.a
Labores virtutis eſſe probationem 36.d
Labyrinthus Dædali 626.b
Lacedæmonij 628.b
Lacedæmonij quantum ab Alexandrinis differant 383.a
Lacedæmoniorum virtus 315.c
Lacedæmoniorum & Athenienſium cur ſubinde mentionem faciat 541.d
Laconica Reſp. 448.b
Laconici canes 132.b
Laconum Eubateria 31.a
Laconis cuiuſdam apophthegma 639.b
Ladon fluuius 401.c
Laius. & eidem redditum oraculum 149.c
Lamon 458.b
Laomedon 164.d.170.d
Laſciuia 408.b
Latronis mors quàm pro Pſaltria occumbentis honeſtior 376.c
Lex 43.c
Lex ciuitatibus vtilior quàm mœnia 645.c
Lex hominum & deorum regina 645.d
Lex vtilior ciuitatibus, quàm nauibus gubernacula 647.d
Legis definitio 645.a
Lege quæ fiunt, minus reprehendenda, quàm quæ conſuetudine 353.a
Leges citius aboleri quàm conſuetudines
Leges malorum eſſe, conſuetudines bonorum ibid.
Legum beneficia 647.a
Legiſlator 207.d
Legitimus atque honeſtus qui dicatur 9.c
Leucon 35.d
Leucothea 594.b
Lenonum ſtudia improba, & in rep. non toleranda 125.d
Leon 598.c
Leones olim etiam in Europa fuiſſe 269.c
Leonides à Xerxe interfectus 192.a
Leporis vitam agere prouerb. 611.c
Lepores apertis oculis dormire 403.c
Leptines 632.d
Leptinæ lex 350.a
Liber quis dicatur 232.b
Libertas 229.c
Libertas vera cuique ex ſeipſo 232.c
Liberum verè non curare vulgi nugas 611.b
Liberorum diſſidium 472.c
Libyæ deſerta omnifarias animalium naturas reptilium & aliarum beſtiarum producere 83.a
Libyes 596
Limurgi 419.b
Logos orthos 15.c
Lotus qualis apud Indos 435.a
Lucem à diis præberi duplicē hominibus 306.a
Lucina humanæ natiuitati præfecta 126.c
Lucri & vſus gratia à re turpi non auerti nefas 320.b
Luſcinia tardi lingua 527.a
Luſciniarum luctus 277.a
Luctui & dolori non eſſe cuiquam concedendum 300.d
Luxurioſi 308.d
Lycaonis & Achillis hoſpitalitas 641.b
Lycurgus 256.d.274.c.281.c
Lycurgus Homeri laudatur 27.d
Lydi 401.b
Lydorum deliciæ 595.d
Lyſandri dictum 640.c
Lyſias 256.d

M

MAcarinus 527.b
Macedones 401.a.628.b
Magi 632.d
Magi Perſarum 449.a
Magiſtratum gerere quatenus bonis tolerabile 536.b
ad Magiſtratum qualis eligendus 540.c.d

Magiſtratum deprecatur de adminiſtrationibus in ſenatu 241.b
Magiſtratum in patria recuſans qualis 540.a
Magiſtratus accuſare prohibitum 425.a
Mala vnde 365.b
Malè audire cum benefeceris,regium 530.b
de Malo homine amiſſo,non magis quàm malo cane laborandum 144.a
Malotarum diſſidium 476.c
Mardonius 598.d
Margites 614.c
Mars & Venus vulnerati à Diomede 175.a
Marſias fluuius 433.b
Mæandrus fluuius ibid.
Medea 246.c.592.b.609.b.638.b
Medi 402.b
Medici 407.b
Medici veri munus 395.d
Mel Ponticum 139.a
Melanchlæni 439.b
Melancomas 289.b.290.d
Melancomæ fortitudo 294.b
Melancomæ indefeſſus labor 289.b
Melancomæ modeſtia 294.d
Melancomæ nobilitas 292.c
Melancomæ parens qualis ibid.d
Melancomæ pulchritudo 292.d
Meleager 584.b.621.d
Meleagri torris fatalis 615.c
Melius vt deterius ſemper præſit, diuinitus inſtitutum 47.b
Memnon 181.a.291.d.297.c
Memnon ab Antiocho vulneratus, in via moritur 183.a
Memnon Aethiopum rex 164.c
Memnonis coloſſus inſcriptione caruit 338.d
Menandri laus 255.b.c
Menandri & Euripidis lectio ibid.
Menelaus 163.c
Menelaus an Spartæ regnarit, Tyndareo viuente 171.c.d
Menelai hoſpitalitas 117.d
Menelai ortus 27.c
Menelai regia 26.d
Menelaum in Aegypto manſiſſe 188.b
Mentem quiddam vſui ſimile habere 587.c
Mente præditum non egere oraculis 150.b
Mentiendi ars 157.c
Mercatuum publicorum conuentus qualis 287.a
Meſſenij à Thebanis in libertatem vindicati. 242.d
Metapontini 401.d
Metropolis nomen 479.
Metus perpetuus monarcharum comes 94.d
Midas 592.b
Midæ ſepulchri epigramma 465.b
Mileſij 517.b
Militum munus 47.d
Milites ſi timeant præfectos,quid ſequatur. 29.c
Miltiades 634.a
Minos 424.d
Minos Iouis confabulator 65.c
Minos Iouis congerro 8.c
Minos omnium iuſtiſſ. regum dictus 65.d
Minotaurus 385.c
Mithranes 632.d
Meneſtoris cædes 172.c
Moderate,quod accidit,ferendum eſſe 28.b
Modeſtiæ crater 307.c
Modeſtos & ſtultos eadem ſæpe facere,ſed non eodem modo 377.d
Monarchi & ſemper & omnibus inuiſi 95.d
Monarcharum & diuitum potentiam plerunque ad finem terribilem atque atrocem peruenire 298.c
Monarchia 43.d.94.a
Moneta homines inter ſe ludere tanquam teſſeris 307.b
Morbos magnos ſæpenumero difficilia auxilia poſcere 281.a
Μέρμωρος 214.[illegible]
Muliebris natura qualis 579.d
Mulieris modeſtæ officium 585.d
Mulieris officia 48.c
Mulieri quatenus conceſſum facere contractum 638.a
Mulieres *in Thracia* pluribus ſtigmatis notatas,honeſtiores haberi 233.d.& 234.a
Multum intereſſe,a quo quid conferatur 326.a
Multorum dominatus ſecundum Homerum non eſſe bonum 3.c.d
Mummius 466.a
Mundus 305.c
Mundus carcer 301.a
Mundus hic,Iouis domus & ciuitas 448.d
Mundi creatio 453.c
Mundi forma & pulchritudo 454.a.b
Mundum eſſe factum ad diuerſorum lætitiam hominum 305.d
Muſæ 454.c
Muſæ Iouis filiæ 371.d
Muſarum & Apollinis *dona atque* cognomina 378.d
Muſeion 392.c
Muſica reges decens cuiuſmodi eſſe debeat 24.a
Muſicæ vſus 578.d
Muſicos 379.d
Muſicam immutare apud Græcos *religioſum* 411.a
Myles 598.c
Myrtilus 385.a
Myſorum poſteri 358.d

N

NAturam dicentis aut facientis mulieres ſapientes inſpicere 585.a
Nauigantium concordia 472.b
Nauplion 105.a
Nectar 509.c
Neleus 458.c
Nemeſis 594.a
Neminem ſcire de quoquam an in craſtinum vſque manſurus ſit 642.d
Neptolemus 182.c
Neoptolemus Amazonem haſta *nauali* interfecit 183.c.
Neptuni ara in Olympia 385.b
Neoptolemus ex Peloponneſo pulſus 187.d

Neptuni & Solis contentio de Corintho 457.b
Neptuni templum in Iſthmo 131.d. & 132.a
Neptuni equus 450.c
Neronis circa Muſicæ ſtudium furor 380.a
Neronis domus aurea 526.d
Neronis εἰδωλομανία 355.a
Neronis votum 627.b
Neroni eunuchus pro vxore habitus 270.d
Nerua 512.b
Neſæenſes equi 449.b
Neſſus, aut Deianira 578.
Neſtor 566.c.d
Neſtor an arrogans 569.c
Neſtor cum Antilocho ſepeliri noluit 179.b
Neſtoris Homerici eloquentia 571.c
Nicææ vrbis præſtantia 483.c
Nicenſes concordiæ ac pacis cupidi 474.d
Nicias 282.a.634.c
Ninus 441.a
Noctua 193.c
Noctua Mineruæ ſacra 195.a
Noctua aucupi vtilis 197.a
Nomos 15.c
Νόμος Muſicæ modus 1.c
Non quis, ſed quid dicatur attendendum. 228.a
Noſce teipſum, Delphis inſcriptum 148.d
Noſce teipſum, oraculum Delphicum 614.a
Noſce ſeipſum, omnium difficilimum 68.c
Nothorum cauſa defenſa 236.b
Numa 282.c.558.a
Numidæ 619.d
Numiſmati ſimile, id quo diuitum quiſque excellit 612.d
Nuptiæ bonæ quid 461.b
Nuptiæ malæ quid ibid.

O

OBliuiſci optimorum virorum, ac virtutem ſuis priuare præmiis, nullum habere poſſe decentem prætextum 317.c
Obſcurorum & ignobilium vitia minus quàm inſignium conſpicua & turpia cenſeri 345.c
Ocium illiberalium hominum maxima peſtis 144.c
Odij fructus ſemper iniucundus 502.a
Odyſſeæ narrationes cuiuſmodi 160.b.c
Oedipus 149.d.593.c
Oedipi cæcitas 593.d
Oedipi ex Tireſię diuinatione calamitates 150.c
Oedipum ſoluiſſe ænigma Sphingis 151.a
Oenomaus 170.a.385.a
Officij tractatio 275.a
Oleæ corona 605.c
Oligarchia 44.b
Olympias 62.a
Olympiadis ſermo 63.b
Olympica 193.c
Olympica corona oleagina 344.b
Omoginus 8.d
Onchiſtus Neptuni 457.d
Opifici imaginem eandem ſemper in animo permanere neceſſe eſt, donec opus abſoluerit. 215.a
Opifices eſſe tertiam opinionis cauſam de Deo 206.d
Opifici omnium rerum nullum eſſe mortalem comparandum 218.b
Opifices quanto poetis inferiores 214.c
Opinio de Deo natura omnibus inſita 201.a
Opinionis varietas & differentia 616.b
Opum mediocrium vſus 252.a
Oraculum Crœſo regi Lydorum editum 220.d
Oraculum de reſtituenda Theagenis ſtatua 340.b
Oraculum Athenienſibus perperam intellectum 361.b
Oraculorum obſcuritas 149.b
Oratio ad Alexandrinos 360.c
Oratio Athenis habita de fuga aut exilio 219.a
Oratio beneuolentiæ demonſtratiua erga patriam honores ſibi decernentem 508.c
Orationis prudentum atque ſapientum vis 2.d
Orationis vis 113.c
Oratione expianda ciuitas 536.a
Orator qualis maxime ciuitati amplectendus 401.a
Orbas fluuius 433.
Orchomenon 464.c
Oreſtes 150.a.153.b.592.c
Oreſtes, Pylades 644.d
Orion 297.c
Orpheus 260.a.380.d.458.c
Orphei cantus 655.b
Orphei cantu excitati animali cuiuſmodi 381.a
Orphei muſicam lapides & beſtias traxiſſe, quid 555.b
Othus 297.c
Otio abutentium vitia 266.b
Oua ſubuentanea 268.d
Ouis aurea magnarum calamitatum Pelopidis cauſa 605.d

P

PActolus fluuius 401.b.559.a
Palamedes ab Achiuis, quos docuerat, lapidibus oppreſſus 225.a
Palamedes Nauplij filius 576.d
Palamedis interitus autor Vlyſſes ibid.
Pan 594.b
Pandarus 562.a.640.b
Pandionis nothi 237.b
Pandora 657.a
Panthia 592.b
Parcæ deæ fatales 126.c
Parcitas 317.c
Paridis iudicium 268.a
Parthenij 129.b
Parthi 628.b
Paſiphaë 626.b
Paſtoris opus 366.b
Paſtorum appellatio 564.d
Patroclus 177.d
Patroclus ſuppoſititius 179.a
Patrocli ſepulchrum ibid.b
Patria nihil dulcius 508d.
Patriæ amor 499.c
Pauperem haberi, quàm prauum, tolerabilius 345.d
Pauperum in ciuitatibus degentium, viuendi ratio 119.b
Paupertas neque peior diuitiis, nec infelicior, aut inutilior 121.d.122.a

Paupertas res ſacra & tuta 100.c
Paupertatis vſus 119.a
Paupertatem plurimas ad honeſtè viuendum occaſiones præbere 124.c
Pauſanias 566.d
Pauo 194.a
Pax 15.c
Pax diuina 474.c
Pax omnibus bello melior 493.d
Pacis conditiones à Troianis propoſitæ 183.d
Pegaſus 450.c
Pelops 135.d.385.a
Pelopis currus alatus 595.d
Peleus 135.d
Pellæ rudera 402.b
Pelopidas 537.d
Penæus fluuius 401.c
Penelope 236.a 115.d
Penuria homines reddi modeſtiores 521.c
Peregrinantium diuerſus habitus 628.b
Periander 455.d
Pericles 238.a.274.b.281.d.633.d
Pericles quali magiſtratu functus 547.a
Periclē occultè ſcuto noctuā inſculpſiſſe 195.b
Perſæ 593.c
Perſæ & Bactriani equites 374.c
Perſarum eunuchi 270.b
Perſarum Magi 538.b
Perſarum ornatus 28.c
Perſarum regis tiarā qualis 233.c
Perſeus 305.b.369.d.408.b.610.d.632.d
Perſeus Zenonis diſcipulus 554.c
Perſici belli figmenta 191.d
Perſuadere de maximis rebus, quàm de minoribus, facilius 469.a
Peſtilentia 390.c
Peſtis & ſeditio inter Græcos 173.
Phæaces 116.d
Phædra 592.b
Phaeton 458.d
Phaetōtis incendium 451.a
Phaetontis interitus 10.a
Phalaris 35.c
Phidias 200.d.558.a
Phidiæ oratio 210.b
Φίλιος 8.c.216.a
Philippus 282.c.640.b
Philippi cum Alexandro filio ſuo colloquium 18.a
Philippi regis ſtatua 465.d
Philiſtus 632.d
Philoctetes 182.c.556.d
Philoſophia & Rhetorica pariter regi neceſſaria 23.b
Philoſophiæ materia 12.b
Philoſophiæ ſtudere quid 227.a
Philoſophiæ ſtudioſorum alia quàm vulgarium hominum vita 623.c
Philoſophiæ veræ profeſſor quanti faciendus 228.b
Philoſophicæ adhortationes quanto poeticis Reip. vtiliores. 397.a
Philoſophus 207.d
Philoſophus in omnibus excellere quatenus debeat 624.d
Philoſophus quibus rebus ab aliis differat. 613.b
Philoſophi appellatio 222.a
Philoſophi cogitatio præcipua quæ 537.a
Philoſophi habitus cur magis quàm aliorum ita hominibus inuiſus 629.b
Philoſophi imperium cuiuſmodi 538.b
Philoſophi mali officium 366.c
Philoſophi mentem & orationem continere difficile 204.d
Philoſophi officium 540.a
Philoſophi ad poetas & opifices collatio 208.b
Philoſophi ſtudium cuiuſmodi 660.d
Philoſophum omnia iuxta veritatem, non opinionem conſiderare 613.c
Philoſophi in quibus differant à Rhetoribus 275.b
Philoſophi omnes fermè peregrinationum ſtudioſi 523.a
Philoſophorum ars circa ſermones qualis 580.c
Philoſophorum iniquorum nullus 414.b
Philoſophis omnibus fermè vita in patria difficilis viſa 524.b
Philoſophis Rhetoribus communia quæ 274.b
Philoſophos omnia aliis facere melius, quomodo dictum 625.d
Philoſophos ratò principatum tenuiſſe inter homines 538.a
Phyſiognomonica 73.b
Φύξιος 216.c
Phocion 635.b
Phocylides 440.d
Phocylidis poema [illegible]
Phœnix 178.c
Phœnix à patre cur ad Achillem in militiam miſſus 21
Phryges augures 414.d
Phrynes Theſpiadis imago Delphis 462.b
Phyxius 8.d
Pietatis ſtudium 228.d
Pindarus 25.c.395.b
Piſiſtratus 120.b.274.c.281.c.455.d
Pittacus Mitylenæus 456.b
Planetæ 497.c
Plato 396.c
Plato cur Homerum excluſerit ſua republica 553.d
Plebeiorum inobedientia 567.b
Plyſthenes Sicyonij tyranni filiam etiam quoſdam ex Italia ambiuiſſe 163.d
Poëmatum diuerſitas 18.d
Poeſis legumlatione antiquior 205.c
Poeſeos vis 112.d
Poeſim & legumlationem, etiam cauſas eſſe credulitatis de Deo 205.b
Poetæ Muſarum miniſtri 447.b
Poetæ vulgi prophetæ & aduocati 118.d
Poetarum genus diuinum 447.a
Poetica licentia 162.c
Πολιεὺς 8.c.216.a
Politica in concione 530.b
Politica in patria 504.c
Pollinctores cur plures fiant 366.d
Pollux & Caſtor Iouis filij 267.b
Polus 197.c.556.c
Polycletus 207.a

Polycrates 251.a
Polydamas 563.a
Polygnotus 207.a.558.b
Polynices 250.c.599.b.639.c
Polyxena occiſa ſuper Achillis ſepulchrum 90.b
Polyxenæ interitus 193.a
Populares miſerabiles 542.b
Populus 369.a
Populus confuſionis ſpiritu agitatus qualis. 370.b
Populus modeſtus 369.b
Populi natura & ingenium 368.d
Porticus 527.c
Poſſeſſionis varij modi 242.a
Poſteriorum imagines ſemper peiores & ignobiliores videri 269.b
Poteſtas impotens ac imbecillis incommoda. 41.d
Puerorum cura 361.b
Prauum interdum fatuum dici 39.b
Præceptores ignorari Heſiodi & aliorũ.558.b.c
Præconia 604.d
Prædicari 605.b
Præfecti boni officium 366.b
Præfectorum delicta diuinitus immiſſis peiora 421.d
Præfectos omnes honorandi neceſſitas ridicula 342.d
Præſides qualiter effecti in ſeditione 478.d
Precio à dominis empta nemini licere tollere 228.d
Priamus 639.d
Priamus apud aram Iouis perfoſſus 193.a
Priamus poſt Alexandri mortem alius factus. 183.b
Priamus ſuper Iouis aram interfectus 90.b
Priami mors 185.b
Priamum Herculis patrem occidiſſe 167.a
Primæ partes 475.d
Primas habere inter ciuitates quid, & quomodo eædem Nicomedienſibus amplectendæ. 477.b
Principatus 43.c
Principatus naturalis exempla 44.d
Principi boni mores 588.a
Principis alicuius improbitas, multo maior, & omnibus apparentior quàm priuatorum 9.c
Principibus max. eruditorum hominum vſus. 537.b
Prodicus 556.c
Prodigus 262.d
Proditores non ſepeliri 336.d
Prometheus ſophiſta 137.a
Promethei pœna 91.c.92.b
Propinquarum inter ſe vrbium amicitia. 501.b
Proteſilai cædes 171.d
Proteſilai nauis ab incendio ſalua manſit 181.d
Prudens præſes 530.c
Prudentis animus 587.c
Prudentem nemini inuidere 559.c
Prudentes liberos eſſe 233.c
Prudentiæ danda opera 643.a
Prudentia & virtute omnia rectius ac melius fieri 626.d
Pugna acris contra voluptatem 134.b
Pulchritudo bonorum omnium illuſtriſſimum 293.d
Pulchritudo cum fortitudine & modeſtia rarò iuncta 296.d
Pulchritudinis pudori adiunctæ vis 272.d
Pulchritudinem amicos efficere 294.a
Puniendi & docendi ratio diſſimilis 366.b
Pyrithous 569.c
Pythagoras 463.c.524.b
Pythagoræ Perſeus 457.b

R

Ratio 340.a
Regia potentia 41.a
Regia ſigna 69.a
Regnare nullus conetur antequam ſapere didicerit 100.b
Regnum 43.c.565.d
Remedium contra malitiam duplex 366.a
Repetendi vſus 259.a
Res oratione potior 623.a
Rei eiuſdem crebra admonitio, eiuſque vſus. 247.c
Rem aliquam æſtimare quis melius poſſit. 255.c
Res hominum quando beatæ forent 639.a
Res nominibus fidem facere, non contrà. 480.b
Rerum poſt Achillis cædem geſtarum vera hiſtoria 181.c
Reipub. impenſæ: eæque quanto belli quàm pacis tempore maiores 341.d
Rerumpub. ſpecies 43.d
Rex magnus 42.c
Rex paſtor populorum 66.a
Rex potentia maximus & verè quis 41.a
Rex in primis religionis & humanitatis amans ſit 4.b
Rex omnium qui ſit optimus cenſendus 62.d
Regis aures 572.c
Regis boni mores atque animi diſpoſitio qualis 4. & ſeq.
Regis boni officium ibid. & ſeq.
Regis boni vita ſuauior quàm contrà 47.d
Regis oculus 56.a
Regis officia 45.a
Regis Perſarum miſeria 93.b
Regis proprium munus 45.d
Regi neceſſariæ virtutes quæ potiſſimum 46.b
Regi quæ ſalutationes conueniant 32
Regem à quibus cantionibus abeſſe oporteat. 30
Regem quis cantus deceat ibid.
Reges 565.c
Reges cur à Ioue nutriti Homero dicantur. 65.d
Reges veros Ioue nutritos, & conſilio illius ſimiles eſſe
Regum & heroum ornatus 26.a
Regum inſignia 234.c
Regum preces ac vota qualia eſſe debeant 31.32
Rhea mater 126.c
Rhetores & Sophiſtæ hoſpitum ſeductores. 81.a

INDEX.

Rhetorum & poëtarum laudationes cuiuſmodi 373.a
Rhetorum pugnam conuiciis conſtare 109.a
Rhetorica etiam regi neceſſaria 22.b
Rhodiaca 310.a
Rhodiorum de auferendis imaginibus inſtitutum Leptinea lege multo eſſe abſurdius 350.b
Rhodiorum grauitas 377.c
Rhodiorum honeſtatis publicæ reliquiæ 359.c
Rhodiorum lex, ne vnquam carnifex ingrediatur ciuitatem 348.b
Rhodiorum opulentia 327.b
Rhodiorum ſtatuæ hiſtrionibus ſimiles 357.a
Rhodiis inter Græcos ſolis adhuc ſuperſtes authoritas 358.a
Rhodogune 271.a.592.c
Rhodus Solis 457.d
Rhoſon 445.c
Ridicula omnino eſſe, quæ de Troia capta finguntur 185.c
Ritus initiandorum 202.d
Romanorum reges in Italia 598.d
Romulus 565.c

S

SAccarum ludicrum 69.d
Sacra cohors apud Thebanos 275.a
Sacrilegium 337.d
Sagittandi artis vſus 572.d
Saltationes 31.a
Satyri 379.c
Sapiens ſolus fœlix 280.d
Sapiens ſolus & in omnibus fœlix 278.c
Sapientis nomen præſtantiſſimum 456.a
Sapientes omnes, veteres amicos pluris facere, quam nuper factos 334.b
Sappho 593.c
Sardanapalus 48.d.558.c
Sardanapali luxus & mollicies 588.c
Sardanapali ornatus 26.a
Sardonia herba 393.b
Sarpedon 176.d.291.d.297.c
Sarpedonis ſtatua inſcriptione caruit 338.d
Saturnus rex vinctus 234.b
Scamander 73.a
Scamandro poſt obitum Priami principatus relictus 185.b
Scamandrum à diis Xanthum appellari 157.a
Scarabeos in Attica mel non guſtare 393.a
Scluraſſen landt 435.c
Scribendi & dictandi ratio 258.d
Scythæ 596.a.619.d
Scytharum in ſepeliendis regibus conſuetudo 219.b
Scyrites agmen 191.b
Seceſſum quærere quid 262.a
Seditio 17.b
Seditionis cauſæ 474.c
Seditionis malum 471.c
Seditionem excitare, quàm ſedare iterum longè facilius 418.d
Segnities 248.c
Semidei 334.a.618.b
Semiramis 592.c.598.c
Semiramidis tyrannis 530.a
Senatus electio 515.b
Septem Sapientum in Delphis apophthegmata 630.d
Sepulchrale certamen 181.a
Sepulchrum 339.b
Sermonum prolixitas quatenus non improbanda 125.a
Seruientes an omnes ſerui, & an hi ſolum 238.d
Seruilis ſermo 545.b
Seruis corrumpi liberos 146.b
Seruitus quid 229.c.232.233.
Seruitus alia, alia grauior 608.b
Seruus quis habendus 233.d
Seruus proprie quis 241.d
Seruus malus an vendendus 146.c
Sibi quiſque malus vates 254.c
Sibylla 229.a
Sicilia, tumulus propè Tegeam [illegible]
Sicyonium tyrannum Apollo latronem compellauit 43.b
Silentio affectata grauitas 430.c
Simile 133.d.245.b.360.b.484.d.503.d.531.b.534.d.570.c.590.c.602.c.638.c.639.b.645.b.646.a
Similitudo elegans 265.c.503.d.589.c.638.a
Sipylus 164.d.
Sirenes 375.c
Sobrius eſto, ac nemini credere meméto 639.b
Societas cum vulgaribus hominibus quatenus habenda 639.a
Socrates 36.c 524.c.557.b
Socrates ab Apolline & Archelao Macedonum rege ſapiens iudicatus 127.b.c
Socrates inteſtatus deceſſit 557.d
Socratis beatitudo 597.a
Socratis damnatio 507.b
Socratis dictum 197.c
Socratis dicta nunquam intermoritura 257.d
Socratis & Homeri collatio 559.
Socratis laus ibid.
Socratis oratio in frequenti hominum cœtu qualis 223.b
Socratis præceptor Homerus 558.d
Socratis ſermones & exempla 564.a
in Socratem conuicia 612.a
Socratem cur Athenienſes occiderint 161.
Socratica gratia 257.b
Solis currus 448.c
Solis officia 49.a
Solitudo 53.b
Solon 274.c.538.a
Solon Corinthi exulans 455.d
Solenſium & Adanenſium inimicitiæ 417.b
Solonis dictum, Seneſco ſemper plura addiſcens 254.a
Solonem apud Athenienſes debitorum remiſſiones aliquando conceſſiſſe 382.b
Sophiſta eunucho libidinoſo ſimilis 64.d
Sophiſtæ 63.b.151.c
Sophiſtæ pauones 194.c
Sophiſtarum eruditio 64.c
Sophiſtarum genus quomodo & vnde natum. 431.c.d
Spartani ad tibiam pugnare ſoliti 380.a
Spartanorum clades 661.d.
Spartanorum in citharœdum admirabile factum 382.b

Spectabiles in rep. viros à philoſophia æquè vt ab eloquentia, fieri 511.b
Spectaculorum apud *Alexandrinos* immodeſtia 371.b
Spes 303.d.594.b
Sphinx *inſcitia* 151.b
Sphin*gis ænigma* 151.a
Sph*inges* 369.d
Spoliantem aliquem circa rem ipſam tantum *del*inquere 330.b
Spoliantes, & accipientes ab ipſis ſpolia, æquali ſpoliatos iniuria afficere 329.d
Spoliatis reſtitu*tionem deberi.* ibid. à ciuitatis cõm*ercio quibus recedendũ* 328.d.& 329.a.b
Stagira 625.a
Stagira Ariſtotelis patria, Philippi permiſſione inſtaurata 36.a
Statuæ cur non fictiles potius quàm aureæ poſitæ 356.b
Statuæ publicæ in acta relatæ 325.c
Statuæ quatenus ciuitatis ſint propriæ 324.d
Statuæ quibus erigi olim ſolitæ 334.a
Statuæ veluti liter*æ publicæ* 326.d
Stat*uarum apud diuerſas gentes diuerſæ* imagi*nes* 628.d
Statuarum apud Rhodios aliis atque aliis deſignandorum mos 312.d
Statuarum multitudo quid ciuitati conferat. 354.d
Statuarum vſus 211.d
Statuas ab Imperatoribus Rom. potius auferri debuiſſe 356.a
Statuas antiquas ſolum & nulli notas mutari, æque impium 333.c
Statuas non aliter dari quàm puppas pueris. 356.b
de *Statuis erigendis alia* ratione, alia de tollendis deliberari 462.a
Stentor 412.c
Steſichorus 21.a.24.b.25.b.162.a.559.d
Sternutatione hominis cuiuſmodi mores deprehẽſi 410.b
Studendo ſe nimium conflictari, & doloribus *conficere, minimè eſſe neceſſarium* 259.b
Studiorum cuiuſque ſcopus 224.a
Studiis ac *philoſophiæ ſeceſſu* quatenus opus 164.d
Stultarum mulierum mores 584
Stultus 262.d
Stultus qui videatur 330.b
Stuprorum licentia & turpitudo coërcenda 127.a
Sumptus in erigendis nouis ſtatuis 322.d
*Su*perbos homines non contumelioſos 570.d
Supplicio affectorum nomina è publicis tabulis delendi mos 336.c
Suſatum paradiſus 665.c
Sybaris 401.d
Syrtis Libiæ 83.c

T

TAntalus 97.a.594.a
Tarentum 401.d
Tarſenſum cum prætore contentio 417.d
Tarſus metropolis 408.a
Tarſorum petulantia atque procacitas 406.b
Taurus regis typus cur melior ſit quàm leo 33.b.c
Tegea 251.c
Tegula Tenedia 504.b
Telemachus 116.117.d
Telephus 137.598.d
Tempus opt. rerum iudex 152.c
Temporis iactura 263.b
Temporis rationem non minus quàm argentũ æſtimari debere ibid.a
Temperatos & moderatos voluptate leniter frui 308.c
Thamyris 225.a.622.b
Tharſus Ciliciæ metropolis 399.b
Theagenis Thaſij ſtatuæ miraculum 339.d
Theagenis ſtatua reſtituenda 340.b
Theatrum, populi auditorium 361.c
Thebæ Ægyptiæ 596.a
Thebanorum laus ex tibiarum cantu 123.b
Thebanorum ſtulta arrogantia 153.b
Thebanorum Sparti 62.c
Themiſtocles 633.d
Theognidis poëma 19.a
Theophilus Alexandrinus 392.c
Theopompus 256.c.565.d
Therſites 397.b.610.d
Therſites Homericus 393.b
Theſeus 315.a.458.c.517.a.639.d
Theſeus vnam ex Amazonibus in vxorem duxit 163.d
Theſeus & Pirithous 644.d
Theſei ſtatua inſcriptione caruit 338.d
Theſeo illatum à Caſtore & Polluce bellum 171.b
Theſſalarum incantationes 525.a
Thetyn è cœlo arma à Tulcano facta Achilli attuliſſe 180.a
Thraces 628.b
Thucydides 256.c.239.c
Thurij 401.d
Thyeſtes 153.a.b.639.c
Tibicines, ſiticines 539.d.& 540.a
Timandra 592.c
Timarchus ad virtutem patris defuncti hortatur 309.d
Timidi hominis eſſe arma geſtare 69.c
Timotheus 380.b
Timotheus dux Athenienſium 597
Timothei ars apud Spartanos prohibita 411.b
Thimothei tibicinis cantus qualis. 1.b.d.
Timores 539.a
Tireſias mortuus vaticinatur 221.d
Tiſſaphernes 640.b
Tragœdiarum materia 224.c.d
Tragœdiis cur præteritorum tantum & non præſentium fiat mentio 272.a
Tragici hiſtrionis in Ilienſes ſcomma 396.c
Triſtitiæ 539.a
Troia bello petita 169.b
Troiæ obſidio cuiuſmodi 172.b
Troiana 151.c
Troianæ vrbis encomia 400.b
Troianorum calamitates vnde ibid.d

INDEX.

Tyndareum etiam abfuiſſe ab excidio Troianorum 171.b
Typhonis arx 14.a
Tyrannis 16. b.43.c.44.b
Tyrannidis aſſeclæ 17.c
Tyrannidis non tolerandæ typus,& contrà 34.c
Tyrannis vnde 266.d
Tyrannus 43.a.c
Tyrannus omnibus inuiſus 97.b
Tyranni metus atque animi intemperies 96.b
Tyranni ſenectus vt rara,ita grauis 94.c
Tyranni vita qualis 96.d.& 97.a
Tyranno omnia ſuſpecta 97.c
Tyrannum gaudere cum occiditur 95.b
Tyranni 369.a
Tyrannorum facta cuiuſmodi 529.552.d
Tyrannis quænam eueniant 55.d
Tyrtæi carmina apud Spartanos in præliis vſurpari ſolita 440. b

V

Varinus 530.b
Vaſtatæ olim ciuitatis ſigna 438.c
Velocitas timiditatis ſignum. 141.c
Venatorum paupertas diuitum ſplendore liberalior 115.a
Venus 126.c
Venus aurea 90.a
Venerem iratam Lemniis mulieribus corrupiſſe axillas 409.a
Veritas 192.b
Veritatem ſtultis eſſe amaram & iniucundam 151.d
Veſtæ equus 450.c
Veſtitus Scythicus 43æ.a
Veteris diſciplinæ & modeſtiæ veſtigia 408.c
Victoribus & fortunatis non omnia inſidiari, ſed eos potius eſſe admirationi & timori 187.c
Victoria moderata 29.c
Victoria optima quæ 295. b
Vini potum à diis hominibus dari ad redarguendos cuiuſque mores 307.b
Vini natura 378.b
Vino ebrios aliquando liberari 308.b
Vir bonus & eruditus non ex corporis cultu iudicandus 539.d
Vir pauper non vitioſa præditus natura qualis 117.b
Vnus vir, nullus vir
Vir prudens ab inuidia alienus 654.c
Viri officium 48. c. d
Viro prudenti nullam ob rem admittenda ægritudo 245.b
Virum quàm dedeceat muliebris vox 411.d
Virum pulchrum rarò exiſtere, & exiſtentem à plurimis ignorari 269.c
Viros ſtrenuos diis proximos eſſe 328.b
Virtus regi non tantum honeſta,ſed & neceſſaria poſſeſſio 38.a
Virtutis poſſeſſione cætera omnia vileſcere 228.c
Virtutis ſigna magnifieri ab omnibus 316.c
Virtutis ſtudio pauciſſimo teneri 618.c
Virtute cæteris eſſe ſuperiorem,præclariſſ. omnium victoria 426.d. & 427.a
Vita cuiuſque non tam è verbis quàm factis eius æſtimanda 621.a
Vita hominum cur difficilis reddatur 365.c
Vita hominum pompa 599
Vitæ tempus omne incertum 246.c
Viuendi rationes tres 72.b
Vlyſſes 234.c.398.c.406.a.548.549.
Vlyſſes etiam propter peregrinationes contemptus 516.c
Vlyſſes legatus de pace cum Troianis facienda 184.a
Vlyſſes quàm ægrè tulerit patriæ deſiderium. 219.d
Vlyſſis ac Neſtoris eloquentia 22.c
Vlyſſis cunctatio reditus 188.a
Vlyſſis habitaculum 27.c
Vlyſſis Homerici omnigena peritia 625.a
Vlyſſis laus 399.d
Vlyſſis tolerantia 139. d
Voluptas 480.d
Voluptatis vomitus 308.c
à Voluptate cur multi deuincantur 244.b
Voluptate ebrij,nunquam liberantur 308.b
Voluptates 5.b.539.a
Voluptuoſus 81.b
Vrbis Troiæ expugnatio quomodo ab Homero deſcripta 159.a
Vrbium inter ſe vicinarum diſſidia cuiuſmodi 494.b
Vti re,quam ignores,velle,& difficile, & pernicioſum 147.c
Vulgarium hominum & plebeiorum paruum eſſe Genium 37.b
Vulgus nulla ratione duci in rebus vel ſectandis,vel fugiendis 515.c
Vulgi de libertate & ſeruitute ſententia 230.b
Vulgi laudem aut iudicia nihili facere hominem verè prudentem 657.b
Vulgi vitia 638.b
Vulnera contemnere,non eſſe fortitudinis, ſed ignauiæ 295.d
Vxor 56.b

X

Ξένιος Iupiter cur 216.a.c
Xenophon 257.b
Xerxes 66.b.250.d
Xerxes Perſarum rex quomodo ex terra fecerit mare. 41.b
Xerxis exercitus 389.b

Z.

Zethus 135.b.635.b
Zeuxis 207.a
Zopyrus 598.d
Zoroaſtres 448.d

FINIS.

ΔΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΛΟΓΟΙ.

DIONIS CHRYSOSTOMI ORATIONES.

ORATIO PRIMA DE REGNO.

A *Timotheum quondam illũ tibicinem ferunt, quum primùm Alexandro regi artis ſuæ ſpecimen exhiberet, ceciniſſe iuxta illius mores admodum peritè atque muſicè, non mollem neque remiſſam cantionem, neque eiuſmodi quæ ad ignauiam deſidiamq́; duceret: ſed ipſum, opinor, rectũ, qui Mineruæ appellatur, Nomum. Et Alexãdrum confeſtim exiliuiſſe ad arma, tanquam numine afflatum: ita vehementer illum fuiſſe incitatum ex cãtu muſices, atq; modulatione tibiæ. Cauſa verò huius eſt, non adeò muſices vis, vt regis animus incitatus atque iracundus: quoniam Sardanapalum nunquam certè ex cubiculo à mulieribus ſuſcitaſſet, nõ ſolum Timotheus, aut alius quiſpiam ex iunioribus, ſed neque Marſyas ipſe, aut Olympus. quin etiam mihi vide-*

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.

ΦΑΣΙ' ποτε Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ τὸν αὐλητὴν Τιμόθεον, ὅτε πρῶτον ἐπιδεικνύμενον αὐλῆσαι κατὰ τὸν ἐκείνου τρόπον, μάλα ἐμπείρως καὶ μουσικῶς· οὐ μαλακὸν αὔλημα, οὐδὲ ἀναβεβλημένον, οὐδὲ τὴν πρὸς ἄνεσιν καὶ
B ῥαθυμίαν ἀγόντων· ἀλλ' αὐτὸν οἶμαι τὸν ὄρθιον, τὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐπικαλούμενον, νόμον. καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εὐθὺς ἀναπηδῆσαι πρὸς τὰ ὅπλα, τοῖς ἐνθέοις ὁμοίως· οὕτω σφόδρα ἐπαρθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ μέλους τῆς μουσικῆς, καὶ τοῦ ῥυθμοῦ τῆς αὐλήσεως. ὃ δὲ τούτου αἴτιον, οὐχ οὕτως ἡ τῆς μουσικῆς δύναμις, ὡς ἡ τοῦ βασιλέως διάνοια σύντονος οὖσα καὶ θυμοειδής. ἐπεὶ Σαρδανάπαλον οὐκ ἄν ποτε ἤγειρεν ἐκ τοῦ θαλάμου καὶ παρὰ τῶν γυναικῶν, οὐχ ὅπως Τιμόθεος, ἢ ἄλλος τις τῶν νεωτέρων, ἀλλ' οὐδὲ Μαρσύας αὐτὸς ἢ Ὄλυμπος. δοκεῖ δ' ἔμοι-

γε, μηδὲ τῆς Ἀθηνᾶς, εἰ δυνατὸν ἐστὶν, διεξιούσης τὸν αὐτὸν* νόμον, ἅψασθαί ποτε ὅπλων ἐκεῖνος· πολὺ δ' ἂν πρότερον ὀρχήσασθαι ἀναστὰς, ἢ φυγεῖν· οὕτως ἀθλίως εἶχεν ὑπὸ ἐξουσίας καὶ τρυφῆς. οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς* εἰκός ἐστι, μὴ χείρους ἀνδρὸς αὐλητοῦ γενέσθαι, περὶ τὸ ἡμέτερον ἔργον, μηδὲ ἧττον ἀνδρείους καὶ μεγαλόφρονας εὑρεῖν λόγους, τῶν ἐκείνου κρουμάτων. ἔτι δὲ μὴ ἕνα τρόπον ἡρμοσμένους, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς σφοδροῖς* τε καὶ πρᾴους, καὶ πολεμικοὺς ἅμα καὶ εἰρηνικοὺς*, καὶ νομίμους καὶ τῷ ὄντι βασιλικοὺς, ἅτε, οἶμαι, πρὸς ἀνδρεῖον βουλόμενον εἶναι καὶ νόμιμον ἡγεμόνα, πολλοῦ μὲν δεόμενον θάρσους, πολλῆς δὲ τῆς ἐπιεικείας. ὁ γοῦν Τιμόθεος, εἰ καθάπερ πολεμικόν τινα διελθεῖν ᾔδει νόμον, οὕτως ἠπίστατο δίκαιον αὔλημα, καὶ φρόνιμον, καὶ σώφρονα τὴν ψυχὴν, καὶ φιλάνθρωπον δυνάμενον παρέχειν, μὴ πρὸς ὅπλα ὁρμῶσαν μόνον, ἀλλ' ἐπί τε εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, καὶ θεῶν τιμὰς, καὶ ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν, τοῦ παντὸς ἂν ἦν ἄξιον, Ἀλεξάνδρῳ παρεῖναί τε καὶ ἐπαυλεῖν, οὐ θύοντι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλως, ὁπότε ἢ πενθῶν ἀκρίτως τύχοι παρὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὸ πρέπον, ἢ κολάζων πικρότερον τοῦ νομίμου καὶ ἐπιεικοῦς, ἢ χαλεπαίνων τοῖς αὐτοῦ φίλοις τε καὶ ἑταίροις, ἢ ὑπερορῶν τοὺς θνητούς τε καὶ ἀληθεῖς γονέας. ἀλλὰ γὰρ οὐ πᾶσαν ἴασιν, οὐδὲ ὠφέλειαν ὁλόκληρον ἠθῶν, ἱκανὴ παρασχεῖν, ἡ μουσικῆς ἐπιστήμη τε καὶ ἕξις. οὐ γὰρ οὕτω ὥς φησιν ὁ ποιητής,

Οὐδ' Ἀσκληπιάδαις τοῦτό γ' ἔδωκε θεός.

μόνος δὲ ὁ τῶν φρονίμων τε καὶ σοφῶν λόγος· οἷοι γεγόνασιν οἱ πολλοὶ τῶν προτέρων· ἀνενδεὴς καὶ τέλεος ἡγεμὼν, καὶ βοηθὸς εὐπειθοῦς καὶ ἀγαθῆς φύσεως, πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν παραμυθούμενός τε καὶ ἄγων ἐπιμελῶς. τίς ἂν οὖν πρέπουσα καὶ ἀξία φανείη διατριβὴ τῆς σῆς προθυμίας; πόθεν ἂν εὕροιμεν ἡμεῖς τέλειον οὕτω λόγον, ἄνδρες

γ. αὐτῆς

γ. ὑμᾶς

γ. φαιδροῖς

γ. ἠρεμαίοις.

A *tur, quòd ne Minerua quidem (ſi dici* poſſet) eũdem Nomum* percurrente, ille vnquam arma erat correpturus: ſed longè prius ſurrecturus ad ſaltandum, aut fugiendum: vſque adeò miſere affectus erat ob poteſtatẽ, deliciáſque. Quare conuenit, ne nos noſtro in opere peiores fiamus homine tibicine, néve minus viriles atque magnanimas inueniamus orationes, quàm illius fuerunt ſoni: neque vni tantummodò congruentes, ſed eaſdem & B vehementes & mites, bellicas atque pacificas, legitimáſque, ac verè regias: vtpote ad eum qui princeps velit eſſe, & fortis, legitimúſque, multáque opus habeat & audacia, multáque pariter humanitate. Timotheus ergo, ſi, quemadmodum bellicum nouerat nomum percurrere quẽdam, ſic etiam nouiſſet iuſtam cantionem, animum prudentem, atque temperatum, humanumque reddere valentem, neque ſolum ad arma ruentem, ſed etiam ad pa- C cem atque concordiam, deorumque honores ac hominum curas, omnino dignus erat qui verſatus eſſet apud Alexãdrum; eique occinuiſſet non ſolum ſacrificanti, ſed etiã alias, quando ſe luctibus præter dignitatem ac decorum mancipaſſet, aut puniuiſſet acerbius, quàm leges aut æquitas ferret, aut ſuis indignatus eſſet amicis atque ſodalibus, aut mortales veróſque parentes deſpexiſſet. At enim non omnem medelam, neq; ſolidam moribus D vtilitatem adferre poteſt muſices ſcientia atque habitus.*

Haud medicis numen munera tanta dedit.

vt ait poëta. Sola autem prudentium ſapientiúmque oratio (quales multæ habitæ ſunt à maioribus) ſufficiens atque perfecta dux eſt, adiutrixque tractabilis & bonæ naturæ, ad omnem dans conſilia virtutẽ, ducenſque diligenter. Quęnã igitur decens videatur, dignaq; diſputatio, tua animi alacritate? Vnde nos inuenire poterimus orationem ita abſolutam,

Muſicæ modulum.

Theognis

al. tibicines. hominesˣ mendici, nulliſque doctoribus ad philoſophiã vſi, laboribuſq; & operibus quatenus poſſumus ſemper ferè incũbentes, orationes autẽ interim adhortationis gratia ſuſurrantes ad nos ipſos, atq; alios qui nos cõueniunt: quemadmodum ij qui mouẽt aut transferũt difficile onus, ſuſurrant canuntque tacitè, in opere ſeſe conſolantes, quum ſint operarij, non cantores, neque canticorum factores? Multi quidem ſunt iuxta philoſophiam ſermones, iidémque omnes auditione digni atq; admirabilem adferentes vtilitatem iis, qui non perfunctoriè auſcultẽt: verùm oportet maximè propinquo & conuenienti reperto, aduocatiſque Suadela & Muſis ac Apolline, promptè eum quantum poßibile eſt recitare. Age ergo dicamus & mores atque animi diſpoſitionem boni regis, breuibus quantum licet rem comprehendentes;

Iliad. B. Cui ſceptrum, legéſque dedit Saturnius ipſe,
Vt iuſtè præſit populis, ac conſulat æqua.

Bene prorſus, cum aliis pluribus, mihi Homerus videtur & hoc dixiſſe, quòd non omnes ſceptrum habeant à Ioue, neque hunc principatum, ſed boni duntaxat, neque alio iure, quàm ad conſulendum, adque curam gerendam ſubditorũ, non vt quis laſciuiat, aut intemperanter prodigat, plenúſque ſit dementiæ, contumeliæq; ac ſuperbiæ, omniſque iniquitatis, hiſque adeo ſuum ipſius ſemper repleat animum, perturbatum iris & ægritudinibus & timoribus, atque voluptatibus, cupiditatibúſque cunctis: ſed quantum fieri poßit, animum attendat ad ſuam atque ſubiectorum felicitatem, paſtor & opilio verè effectus populorum, non conuiuator aut conuiua (vt ait quidam) ita vt ne ſomnum quidem per totã noctẽ capere ſe debere putet, vt cui nullũ ſit ocium ad ſocordiam. Hæc enim dicit & Homerus pariter, & alij ſapiẽtes

A ἀλῆται*, καὶ αὐτουργοὶ τῆς σοφίας, πόνοις τε καὶ ἔργοις ὡς δυνάμεθα χαίροντες τὰ πολλά· τοὺς δὲ αὖ λόγους, παρακλήσεως ἕνεκεν φθεγγόμενοι πρὸς αὐτούς, καὶ τῶν ἄλλων ἀεὶ τῶν* ἐντυγχανόντων· ὥσπερ οἱ κινοῦντες καὶ μεταφέροντες οὐκ εὔφορον βάρος, φθέγγονταί τε καὶ ᾄδουσιν ἡσυχῆ, τὸ ἔργον παραμυθούμενοι, ἐργάται, ὄντες οὐκ ᾠδοί τινες, οὐδὲ ποιηταὶ μελῶν; πολλοὶ μὲν οὖν κατὰ φιλοσοφίαν λόγοι, καὶ πάντες ἀκοῆς ἄξιοι, B καὶ θαυμαστὴν ὠφέλειαν ἔχοντες, τοῖς μὴ παρέργως ἀκροωμένοις. ἀλλὰ δεῖ τὸν ἐγγύς τε καὶ μάλιστα ἐφόμενον ἀνευρόντας, καὶ παρακαλέσαντας Πειθώ τε καὶ Μούσας καὶ Ἀπόλλωνα, ὡς δυνατὸν προθύμως διελθεῖν. φέρε εἴπωμεν τά τε ἤθη καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ χρηστοῦ βασιλέως, ἐν βραχεῖ περιλαμβάνοντες ὡς ἔνεστιν,

—— ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω
C Σκῆπτρόν τ' ἠδὲ θέμιστας, ἵνα σφίσι ἐμβασιλεύῃ.

πάνυ γὰρ οὖν καλῶς σὺν ἄλλοις πλείοσιν Ὅμηρος, ἐμοὶ δοκεῖν, καὶ τοῦτο ἔφη, ὡς οὐχ ἅπαντας παρὰ τοῦ Διὸς ἔχοντας τὸ σκῆπτρον, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἀγαθούς· οὐδὲ πολλοῖς ἄλλοις δικαίοις, ἢ τῷ βουλεύεσθαι καὶ φροντίζειν ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων. οὐχ ὥστε ἀκολασταίνειν καὶ σπαθᾶν, ἀνοίας καὶ ὕ- D βρεως καὶ ὑπερηφανίας, καὶ πάσης ἀνομίας ἐμπιπλάμενόν τε, καὶ ἀποπιμπλάντα δὲ ἅπαντος αὐτοῦ τὴν ψυχὴν τεταραγμένην ὀργαῖς τε καὶ λύπαις καὶ φόβοις καὶ ἡδοναῖς, καὶ παντοίαις ἐπιθυμίαις· ἀλλ' ὡς οἷόν τε, προσέχοντα τὸν νοῦν αὑτῷ τε καὶ τοῖς ὑπηκόοις, νομέα καὶ ποιμένα τῷ ὄντι τῶν λαῶν γιγνόμενον, οὐχ ἑστιάτορα καὶ δαιτυμόνα, ὡς ἔφη τις, οἷ οὐδὲ καθεύδειν αὐτὸν ἀξιοῖ δι' ὅλης τῆς νυκτός, ὡς οὐκ οὔσης αὐτῷ σχολῆς ῥαθυμεῖν. ταῦτα γάρ φησι καὶ Ὅμηρος ὁμοίως τοῖς ἄλλοις σοφοῖς

γρ. αὐληταί,

γρ. τὸν ἐντυγχάνοντα

ὁποῖον ἱστορεῖται περὶ τῶν Λιβύων βασιλέως Ἀψιφᾶ διὰ τῶν ψιττακῶν μεμηχανῆσθαι ἱππα-

μύων, καὶ κελαδουῦτῶ· Ἀψευφαῖς θεός ἐστιν.

τε καὶ ἀληθέσιν ἀνδράσιν, ὡς οὐδείς ποτε πονηρὸς καὶ ἀκόλαστος καὶ φιλοχρήματος, οὔτε αὐτὸς ἑαυτοῦ γενέσθαι δυνατὸς ἄρχων, οὐδ' ἐγκρατής· οὔτε τῶν ἄλλων οὐδενός, οὐδ' ἔσται ποτὲ ἐκεῖνος βασιλεύς, οὐδ' ἂν πάντες φῶσιν Ἕλληνες καὶ Βάρβαροι, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες. καὶ μὴ μόνον ἄνθρωποι θαυμάζουσιν αὐτὸν καὶ ὑπακούουσιν, ἀλλ' οἵ τε ὄρνιθες πετόμενοι, καὶ τὰ θηρία ἐν τοῖς ὄρεσι, μηδὲν ἧττον τῶν ἀνθρώπων, συγχωρεῖ τε καὶ ποιεῖ τὸ προσταττόμενον. οὐκοῦν λέγωμεν, ὑπὲρ τοῦ καθ' Ὅμηρόν τε καὶ τῇ ἀληθείᾳ βασιλέως. ἔστι γὰρ ὁ λόγος ἁπλῶς λεγόμενος ἄνευ πάσης κολακείας ἢ λοιδορίας, αὐτὸς ἀφ' αὑτοῦ, τὸν μὲν ὅμοιον τῷ ἀγαθῷ γνωρίζει τὲ καὶ ἐπαινεῖ, καθ' ὅσον ἐστὶν ἐκείνῳ ὅμοιος· τὸν δὲ ἀνόμοιον, ἐξελέγχει τὲ καὶ ὀνειδίζει. ἔστι δή, πρῶτον μὲν θεῶν ἐπιμελής, καὶ τὸ δαιμόνιον προτιμῶν. οὐ γὰρ δυνατὸν ἄλλῳ τινὶ πεποιθέναι μᾶλλον τὸν δίκαιον ἄνδρα καὶ ἀγαθόν, ἢ τοῖς δικαιοτάτοις τὲ καὶ ἀρίστοις θεοῖς. ὅστις δὲ κακὸς ὢν ἡγεῖταί ποτε θεοῖς ἀρέσκειν, κατ' αὐτὸ τοῦτο πρῶτον, οὐχ ὅσιός ἐστιν. ἢ γὰρ ἀνόητον, ἢ πονηρὸν νενόμικε τὸ θεῖον. μετὰ δὲ τοὺς θεούς, ἀνθρώπων ἐπιμελεῖται· τιμῶν μὲν καὶ ἀγαπῶν τοὺς ἀγαθούς, κηδόμενος δὲ πάντων. τίς μὲν γὰρ ἀγέλης βοῶν κήδεται μᾶλλον τοῦ νέμοντος; τίς δὲ ποιμνίοις ὠφελιμώτερός τε καὶ ἀμείνων ποιμένος; τίς δὲ μᾶλλον φίλιππος τοῦ πλείστων μὲν ἄρχοντος ἵππων, πλεῖστα δὲ ἀφ' ἵππων ὠφελουμένου; τίνα δὲ εἰκὸς οὕτως εἶναι φιλάνθρωπον, ἢ ὅστις πλείστων μὲν ἀνθρώπων ἐγκρατής ἐστι, μάλιστα δὲ ὑπὸ ἀνθρώπων θαυμάζεται; δεινὸν γάρ, εἰ οἱ ἀλλοφύλων καὶ ἀγρίων ἄρχοντες θηρίων, εὐνούστεροί εἰσι τοῖς ἀρχομένοις, τοῦ βασιλεύοντος ἀνθρώπων ἡμέρων καὶ ὁμοφύλων. καὶ μέν τοι καὶ φιλοῦσι, καὶ ἀνέχονται μάλιστα πάντων ἀγέλαι μὲν νομέων *, ἵπποι δὲ ἡνιόχων *· κυνηγέται δὲ ὑπὸ κυνῶν φυλάσσονται καὶ ἀγαπῶνται,

γρ. νομεῦσι· γρ. ἡνιόχοις·

A *veracéſq; homines, quòd nemo vnquam prauus, aut libidinoſus, aut auarus, neque ſui ipſius poſsit fieri princeps & dominus, neque alterius cuiuſpiam. Neque talis vnquam erit rex, etiāſi omnes Græci atque Barbari, & viri & mulieres affirmarent. neque eum homines ſoli admirarentur, eique obedirent, verùm etiam aues in aëre volantes, feræq; in montibus haud ſecus quàm homines ei cõcederent, exequerenturque mandata. Dicamus er-*
B *go de rege, qui & iuxta Homerum ipſámque veritatem rex ſit. Hic enim ſermo ſimpliciter habitus, abſque omni adulatione aut conuicio, ipſe per ſe optimo ſimilem notum facit, laudátque, quatenus illi ſimilis eſt, diſsimilem autem redarguit, atque vituperat. Eſt ergo primùm deorum ſtudioſus, & diuinitatis cultor. Neque enim fieri poteſt, vt vir bonus & iuſtus vlli magis fidat, quàm iuſtiſsimis atque optimis diis. Quicunque*
C *autem, quum malus ſit, ſe diis placere putat, eo ipſo primùm iam pius non eſt: aut enim fatuam, aut prauam ſtatuit eſſe diuinitatem. Secundum deos autem, hominum curam gerit, honorans quidem & beneficiis afficiens bonos, ſollicitudinem autem gerens omnium. Quis enim pro armento boum magis ſollicitus eſt, quàm is qui paſcit? Quis autem gregibus vtilior, meliórque quàm paſtor? Quis etiam ſtudioſior eſt equorum, quàm is qui quàm*
D *plurimis imperat equis, & maxima ab equis capit emolumenta? Et quem par eſt tam eſſe humanum, quàm eum qui quamplurimorum quidem hominum rector eſt, maximè autem hominibus eſt admirationi? Graue eſt enim, ſi alterius generis & ferarum principes beſtiarum, ſubditis ſint beneuolentiores quàm rex, qui hominibus manſuetis, & eiuſdem generis imperat. Et quidem amant etiam & patiuntur maximè armenta paſtores ſuos, equi autem aurigas: Venatoréſque à canibus cuſtodiuntur & diliguntur,*

& alia ſimiliter ſubiecta ſuos amant A imperatores. Quomodo ergo conſequens ſit, quum ſtulta & gratitudinis ſenſu carentia norint améntque eos qui ipſorum curam gerunt, vt animal omnium intellectu præſtantiſſimum, & gratiam referre ſciens, ignoret & inſidietur? Imò etiam neceſſe eſt, manſuetum & humanum regem, non ſolum diligi ab hominibus, ſed etiam amari. Hæc igitur quum norit, & natura talis ſit, propitium & mitem exhibet animum ſuum omnibus, B vt qui omnes exiſtimet beneuolos & amicos. Et arbitratur quidem ſe dignum qui plus habeat propter principatum, non pecuniarum neque voluptatum, ſed diligentiæ atque curarum. Itaque etiam laborioſus eſt magis quàm alij multi voluptuoſi & auari. Didicit enim, quòd voluptates quidem eos qui ſemper circa ipſas verſantur, & in aliis multis damno afficiant, & citò reddant erga ipſas impotentes: labores autem, & in aliis C multis proſint, & ſemper reddant ad laborem validiores. Proinde illi ſoli licet, milites quidem appellare commilitones, & familiares amicos, non deriſu nominis amicitiæ: patrem autem ciuium & ſubiectorum, non ſermone tantum vocari, ſed ipſis etiam oſtendi operibus. Porrò dominus non modo liberorum, ſed neque ſeruorum vocari. Regnare enim ſe putat non ſui vnius magis, quàm omnium hominum gratia. Hinc eſt quòd beneficia D conferens magis lætetur, quàm quibus collata ſunt: & vnius huius voluptatis eſt inſatiabilis. Nam cætera quidem regni officia exiſtimat neceſſaria, vnum vero beneficentiæ facinus eſſe voluntarium & felix. Et bonorum quidem minimè parcus eſt, vt quæ nũquam ipſum deficere queant: mali autem cauſam præbere natura prohibetur, quemadmodum & ſol tenebrarum. Eum qui vident, quique cum eo conuerſantur, nolunt relinquere:

καὶ τὰ ἄλλα οὕτως ἀγαπᾷ τὰ ἀρχόμενα τοὺς ἄρχοντας. πῶς οὖν εἰκὸς, τὰ μὲν ἄφρονα καὶ ἀγνώμονα, εἰδέναι καὶ φιλεῖν τοὺς ἐπιμελουμένους· ὃ δὲ πάντων συνετώτατον, καὶ μάλιστα ἀποδοῦναι χάριν ἐπιστάμενον, ἀγνοεῖν καὶ ἐπιβουλεύειν; ἀλλὰ γὰρ ἀνάγκη, τὸν ἥμερον καὶ φιλάνθρωπον βασιλέα, μὴ μόνον φιλεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἐρᾶσθαι· ταῦτ' οὖν εἰδὼς, καὶ φύσει τοιοῦτος ὢν, ἵλεων καὶ πρᾶον παρέχει τὴν ψυχὴν πᾶσιν, ἅτε πάντας ἡγούμενος εὔνους καὶ φίλους. καὶ μὲν δὴ οἴεται δεῖν πλέον ἔχειν διὰ τὴν ἀρχὴν, οὐ τῶν χρημάτων, οὐδὲ τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῶν φροντίδων. ὥστε καὶ φιλόπονος μᾶλλόν ἐστιν, ἢ πολλοὶ τῶν ἄλλων φιλήδονοι καὶ φιλοχρήματοι. ἐπίσταται γὰρ, ὅτι αἱ μὲν ἡδοναὶ, τοὺς ἀεὶ συνόντας, τά τε ἄλλα λυμαίνονται, καὶ ταχὺ ποιοῦσιν ἀδυνάτους πρὸς αὐτάς· οἱ δὲ πόνοι τά τε ἄλλα ὠφελοῦντες, ἀεὶ μᾶλλον παρέχουσι δυναμένους πονεῖν. οὐκοῦν μόνῳ ἔξεστιν αὐτῷ, τοὺς μὲν στρατιώτας, συστρατιώτας προσειπεῖν, τοὺς συνήθεις, φίλους, μὴ καταγελῶντα τοῦ ὀνόματος τῆς φιλίας. πατέρα δὲ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἀρχομένων οὐ λόγῳ κεκλῆσθαι μόνον, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τοῦτο ἐπιδείκνυσθαι· δεσπότην δὲ, οὐχ ὅπως τῶν ἐλευθέρων, ἀλλὰ μηδὲ τῶν δούλων χαίρει καλούμενον. βασιλεύειν γὰρ οὐχ αὑτοῦ χάριν οἴεται μᾶλλον ἑνὸς ὄντος, ἢ τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων. καὶ τοίνυν εὐεργετῶν ἥδεται πλείω τῶν εὐεργετουμένων, καὶ μόνης ταύτης τῆς ἡδονῆς ἐστιν ἀκόρεστος. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς βασιλείας ἀναγκαῖα νενόμικε· τὸ δὲ τῆς εὐεργεσίας, μόνον ἑκούσιόν τε καὶ εὔδαιμον. καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀφειδέστατός ἐστι, ὡς οὐδέποτε ἐπιλειψόντων· κακοῦ δὲ ἧττον αἴτιος γίνεσθαι πέφυκεν, ἤπερ ὁ ἥλιος τοῦ σκότους. οἱ μὲν ἰδόντες καὶ συγγενόμενοι, οὐκ ἐθέλουσιν ἀπολιπεῖν·

οἱ δὲ ἀκούοντες, ἐπιθυμοῦσιν ἰδεῖν, μᾶλλον ἢ παῖδες ἀγνοουμένους πατέρας ἀνευρεῖν. τοῦτον οἱ μὲν πολέμιοι δεδοίκασι, καὶ οὐδεὶς ὁμολογεῖ πολέμιος εἶναι. οἱ δὲ φίλοι θαρροῦσι· καὶ οἱ σφόδρα ἐγγὺς, ἡγοῦνται πάντες ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ εἶναι. οὗ τἀναντία ὑπάρχει τῷ κακῷ· τοὺς μὲν ἐχθροὺς θαρρεῖν· τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς ἐγγὺς ἐκπλήττειν, καὶ φοβεῖν. τῷ γεμὴν ἡμέρῳ καὶ ἀβλαβεῖ τοὺς μὲν προσλιπαροῦντας, μετὰ τοῦ πεποιθότος περιγίνεται βιοῦν. τοὺς δὲ προσιόντας καὶ ὁρῶντας, οὐκ ἔκπληξις οὐδὲ φόβος. ἀλλ' αἰδὼς ὕπεισι, πολὺ κρεῖττον καὶ ἰσχυρότερον φόβου. τοὺς μὲν γὰρ φοβουμένους ἀνάγκη μισεῖν καὶ ἀποδιδράσκειν ἐθέλειν· τοὺς δὲ αἰδουμένους παραμένειν καὶ θαυμάζειν· τὴν μὲν οὖν ἁπλότητα καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἡγεῖται βασιλικὸν καὶ φρόνιμον· τὴν δὲ πανουργίαν καὶ τὴν ἀπάτην, ἀνόητον καὶ δουλοπρεπές. ὁρῶν ὅτι καὶ τῶν θηρίων τὰ δειλότατα, καὶ ἀγεννέστατα ἐκεῖνα καὶ ψεύδεται πάντων μάλιστα καὶ ἐξαπατᾷ. φιλότιμος δὲ ὢν τὴν φύσιν, καὶ εἰδώς, ὅτι τοὺς ἀγαθοὺς πεφύκασιν οἱ ἄνθρωποι τιμᾶν· ἧττον ἐλπίζει τιμᾶσθαι ἂν ὑπὸ ἀκόντων, ἢ παρὰ μισούντων, φιλίας τυγχάνειν. καὶ πολεμικὸς μὲν οὕτως ἐστίν· ὥστε ἐπ' αὐτῷ εἶναι τῷ πολεμεῖν. εἰρηνικὸς δὲ οὕτως*, ὡς μηδὲν ἀξιόμαχον αὐτῷ λείπεσθαι. καὶ γὰρ δὴ καὶ τόδε οἶδεν· ὅτι τοῖς κάλλιστα πολεμεῖν παρεσκευασμένοις, τούτοις μάλιστα ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν. φιλέταιρος δὲ καὶ φιλοπολίτης, καὶ φιλοστρατιώτης, ὁμοίως πέφυκεν. ὅστις μὲν γὰρ ὑπερόπτης τῶν στρατευομένων, καὶ οὐδεπώποτε ἢ σπανίως ἑώρακε τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς κινδυνεύοντας καὶ πονοῦντας· τὸν δὲ ἀνόητον καὶ ἄνοπλον ὄχλον διατελεῖ θωπεύων*, ὁμοιόν γε πέπονθε, καθάπερ εἰ ποιμὴν τοὺς μὲν συμφυλάττοντας αὐτῷ ἀγνοοίη, καὶ μήτε τροφὴν αὐτοῖς ὀρέγοι, μήτ' εἰ συναγρυπνήσαί ποτε φυλάττουσιν. ἔστι γὰρ οὐ τὰ θηρία μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς κύνας ἀναπείθει, μὴ

κ. ὄντως,

κ. θεραπεύων,

A qui autem de eo audiunt, videre cupiunt; magiſque quàm pueri ignotos parentes, reperire. Timent eum quidem hoſtes, & nullus ſe fatetur hoſtem: amici autem cōfidunt: & qui valde illi propinqui ſunt, arbitrantur omnes ſeſe quàm tutiſſimos eſſe. Cuius contrarium accidit ei, qui malus eſt, vt eius inimici quidem confidant, amici autem & qui proximi, cōſeruētur, timeantq;. Manſueto porro & innocuo, quicunq; aſſiduo aſtant, ijs magna cum fiducia licet viuere: B eos autē qui accedunt eum, videntq; nō terror, nec timor, ſed reuerentia ſubit, longè timore melior atque fortior. Neceſſe eſt enim vt ij qui timēt, oderint, & aufugere cupiant: qui autem reuerentur, maneant, & admirētur. Simplicitatem igitur & veritatem, exiſtimat ad regem & prudentē pertinere: aſtutiā autem & dolum, ad fatuos, ſeruilemque conditionem: conſiderās, quod & beſtiarū timidiſſimę ignobiliſſimeque omnium C maximè mētiantur atque fallāt. Quum autē natura honorū cupidus ſit, ſciatque cōſueuiſſe ferè homines honoribus afficere bonos, minus ſperat honorari fortaſſe, ab inuitis, aut ab oſoribus amicitiam nanciſci. Et bellicoſus quidem ita eſt, quòd in eius arbitrio poſitum ſit, bellum agere. Pacificus autem adeò eſt, vt nihil illi reliquum ſit bello perſequendum. Etenim & hoc nouit, quòd iis qui ad bellum gerendum optimè ſunt inſtructi, D maxime liceat in pace viuere. Naturâ autem ſimiliter & ſociorum & ciuium & militum amans eſt. Quiſquis enim contemnit milites, aut nuſquam aut rarò inuiſit periclitantes, laborantéſque pro tuendo principatu: ſtultámque & inermem turbam colit aſſidue: perinde facit, ac ſi paſtor ignoret eos qui gregem vnà cuſtodiunt, & neque cibum illis porrigat, neque cogitet vt ſimul aliquando vigilet cum cuſtodientibus. Hic enim non ſolum beſtiis, ſed & canibus perſuaſerit, vt

ne abſtineant à grege. Quicunque autem milites quidem deliciis effæminat, neque exercens, neque laborare iubens, aliorum hominum obliuiſcitur, ſimilis eſt gubernatori, qui nautas quidem corrumpit repletione & ſomno totos dies, vectorum autem & nauis pereuntis nullam habet curam. Si quis autem ad hæc quidem mediocriter affectus eſt, proximos autem ſibi & amicos appellatos vi cogit, neque hoc proſpicit, quomodo beati eſſe videantur, & omnibus ſuſpiciẽdi: is neſcit quod ſemetipſum & principatum prodat, eo quod veros amicos quidẽ mæſtos reddit, alios autem abſterret, vt nemo ſuam amicitiam concupiſcat, ſicque ſe priuat pulcherrima vtiliſſimáque poſſeſſione amicitia. Quis enim magis impiger ad laborandum, quando tempus exigit, quàm amicus? Quis promptior ad mœrendum in aduerſitatibus? Cuius autẽ laus ſuauior, quàm amicorum? A quo verum auditum minus contriſtat, quàm ab amicis? Quod præſidiũ, quæ munitiones, quæ arma firmiora & meliora, quàm beneuolorũ cuſtodia? Quot enim quis poſſidet amicos, tot oculis ea quæ vult videt, tot auribus audit quæ oportet, tot cogitationibus cogitat de iis quæ conducunt. Non enim eſt aliud, quàm ſi cui Deus vnũ corpus habenti, multos animos dediſſet, qui omnes ipſi prouiderent. Porro vt multis omiſſis, dicam manifeſtiſſimum ſignum: talis eſt bonus ille rex, vt quem boni viri laudibus proſequi non erubeſcant, neq; in præſenti tempore, neque in futuro. Et ipſe quidem laudibus opificum & circumforaneorum non capitur, ſed liberorum & nobilium, quibus vita etiam diſpliceat, ſi quid mentiantur. Quis igitur non beatum prædicaret talem virum, & vitam? & vnde fieret, vt non certatim venirent homines, & viſuri eum, & fruituri honeſta illius mẽte, & bona? Quod enim grauius ſpectaculũ, quàm rex generoſus ac induſtrius? & quod ſuauius, quàm manſuetus &

A ἀπέχεσθαι τῆς ποίμνης. ὅστις δὲ τοὺς μὲν στρατιώτας διαθρύπτει, μήτε γυμνάζων, μήτε πονεῖν παρακελευόμενος, τῶν δὲ ἄλλων ἀνθρώπων ἠμέληκεν, ὅμοιός ἐστι κυβερνήτῃ τοὺς μὲν ναύτας διαφθείροντι, πλησμονῇ τε καὶ ὕπνῳ δι' ἡμέρας, τῶν δὲ ἐπιβατῶν καὶ τῆς νηὸς ἀπολλυμένης οὐδὲν φροντίζοντι. εἰ δέ τις πρὸς μὲν ταῦτα ἔχει μετρίως, τοὺς δὲ πλησίον αὐτῷ καὶ φίλους καλουμένους ἀναγκάζοι τε καὶ μὴ σκοπεῖ τοῦτο ὅπως δόξωσι μα-

B κάριοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι. λανθάνει προδότης αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς γενόμενος· τοὺς μὲν ὄντας φίλους ἀθύμους ποιῶν, τῶν δὲ ἄλλων μηδένα ἐπιθυμεῖν τῆς αὐτοῦ φιλίας· ἀποστερῶν δὲ αὐτὸν τοῦ καλλίστου καὶ ὠφελιμωτάτου κτήματος φιλίας. τίς μὲν γὰρ ἀοκνότερος πονεῖν, ὅταν τοιούτου καιρὸς ᾖ φίλου; τίς δὲ δυσχεραίνειν ἑτοιμότερος ἐν ταῖς ἀτυχίαις; ὁ παρὰ τίνος δὲ ἔπαινος ἡδίων, ἢ τῶν φίλων; παρὰ τίνος δὲ τἀληθὲς ἀλυπότερον; τίς δὲ φρου-

C ρά. ποῖα δὲ ἐρύματα; [ὁποίων] ποῖα δὲ ὅπλα βεβαιότερα καὶ κρείττω τῆς ἀπὸ τῶν εὐνοούντων φυλακῆς; ὁπόσους γὰρ ἄν τις ᾖ κεκτημένος ἑταίρους, τοσούτοις μὲν ὀφθαλμοῖς, ἃ βούλεται ὁρᾷ. τοσαύταις δὲ ἀκοαῖς, ἃ δεῖ ἀκούει. τοσαύταις δὲ διανοίαις διανοεῖται περὶ τῶν συμφερόντων. διαφέρει γὰρ οὐδέν, ἢ εἴ τῳ θεὸς ἓν σῶμα ἔχοντι πολλὰς ψυχὰς ἔδωκεν, ἁπάσας ὑπὲρ ἐκείνου προνοουμένας. ἵνα δὲ τὰ πολλὰ ἀφεὶς εἴπω τὸ φανερώτατον ση-

D μεῖον. τοιοῦτός ἐστιν ὁ χρηστὸς βασιλεύς, ὃν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες οὐκ αἰσχύνονται ἐπαινοῦντες οὔτε τὸν παρόντα χρόνον, οὔτε τὸν ὕστερον. καὶ μέντοι καὶ αὐτός, οὐ τὸν παρὰ τῶν βαναύσων καὶ ἀγοραίων ἀγαπᾷ τὸν ἔπαινον, ἀλλὰ τὸν παρὰ τῶν ἐλευθέρων καὶ γενναίων. οἷς οὐκ ἄξιον τὸ ζῆν ψευσαμένοις. τίς οὖν οὐκ ἂν μακαρίσειεν τὸν τοιοῦτον ἄνδρα τε καὶ βίον. πόθεν δὲ οὐκ ἂν ἔλθοιεν ἐπ' ἐκεῖνον ὀψόμενοί τε αὐτὸν καὶ ἀπολαύσοντες τῆς καλῆς διανοίας καὶ ἀγαθῆς. τί μὲν γὰρ σεμνότερον θέαμα, γενναίου καὶ φιλοπόνου βασιλέως; τί δὲ ἥδιον ἡμέρου καὶ

A προσφιλοῦς; πάντας μὲν εὖ ποιεῖν ἐπιθυμοῦντος, ἅπαντας δὲ δυναμένου. τί δὲ λυσιτελέστερον ἴσου καὶ δικαίου; τίνος μὲν γὰρ ὁ βίος ἀσφαλέστερος ἢ ὃν πάντες ὁμοίως φυλάττουσιν; ὁ τίνος δὲ ἡδίων, ἢ τοῦ μηδένα ἐχθρὸν ἡγουμένου; τίνος δὲ ἀλυπότερος, ἢ τοῦ μηδὲν ἔχοντος αὐτὸν αἰτιάσασθαι; τίς δὲ εὐτυχέστερος ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς, ὃς τῶν ἀγαθῶν * οὐδένα λανθάνει; ἐγὼ μὲν οὖν ἁπλῶς εἶπον, τὰ περὶ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα. τούτων δὲ

γρ. ὅστις ἀγαθὸς ὤν.

B εἴ τι φαίνεται προσήκειν σοι, μακάριος μὲν αὐτὸς τῆς εὐγνώμονος καὶ ἀγαθῆς φύσεως· μακάριοι δὲ ὑμεῖς οἱ συμμετέχοντες. μετὰ δὲ τὸν γοῦν εἰρημένον λόγον, ἐγὼ μὲν ἐπεθύμουν διελθεῖν περὶ τοῦ μεγίστου καὶ πρώτου βασιλέως καὶ ἄρχοντος, ὃν χρὴ μιμουμένους ἀεὶ τοὺς θνητοὺς καὶ τὰ τῶν θνητῶν διέποντας, ἐπιμελεῖσθαι πρὸς ἐκεῖνον, ὡς δυνατὸν ἐστιν, εὐθύνοντας καὶ ἀφομοιοῦντας τὸν αὐτῶν τρόπον. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Ὅμηρος

C διοτρεφέας εἶναι φησὶ τοὺς ἀληθῶς βασιλέας, καὶ Διῒ τὴν βουλὴν ὁμοίους, καὶ τὸν Μίνω μεγίστην ἔχοντα δόξαν ἐπὶ δικαιοσύνῃ, τοῦ Διὸς ὁμιλητὴν ἔφη γενέσθαι. καὶ σχεδὸν ὅσοι πώποτε ἐν Ἕλλησιν, ἢ Βαρβάροις γεγόνασι βασιλεῖς, οὐκ ἀνάξιοι τυγχάνειν ταύτης τῆς προσηγορίας, τοῦ θεοῦ τούτου μαθητάς τε καὶ ζηλωτὰς ὁ λόγος αὐτοὺς ἀποφαίνεται. Ζεὺς γὰρ μόνος θεῶν πατὴρ καὶ βασιλεὺς ἐπονομάζεται, καὶ Πολιεύς, καὶ Φίλιός τε καὶ Εταιρεῖος, καὶ Ὁμόγνιος. πρὸς δὲ τού-

D τοις, Ἱκέσιός τε καὶ Φύξιος, καὶ Ξένιος, καὶ μυρίας ἄλλας ἐπικλήσεις ἔχων, πάσας ἀγαθὰς καὶ ἀγαθῶν αἰτίας. βασιλεὺς μὲν, κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δύναμιν ὠνομασμένος. πατὴρ δὲ, οἶμαι, διά τε τὴν κηδεμονίαν καὶ τὸ πρᾶον· Πολιεὺς δὲ, κατὰ τὸν νόμον καὶ τὸ κοινὸν ὄφελος· Ὁμόγνιος δὲ, διὰ τὴν τοῦ γένους κοινωνίαν θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις· Φίλιος δὲ καὶ Εταιρεῖος, ὅτι πάντας ἀνθρώπους ξυνάγει, καὶ βούλεται εἶναι ἀλλήλοις φίλους, ἐχθρὸν δὲ ἢ πολέμιον μηδένα. Ἱκέ-

amabilis, qui omnes beneficiis afficere & concupiſcat, & poßit? Quid autem commodius æquo & iuſto? Et cuius vita tutior, quàm eius quem omnes ſimiliter cuſtodiunt? Cuius ſuauior, quàm qui neminem ſibi exiſtimat eſſe inimicum? cuius animus magis triſtitia vacat, quàm qui nihil habet quod ſe incuſet? Quis fortunatior illo viro, qui nulli nõ bonorum notus eſt? Ego quidem in genere dixi ea quæ ſunt boni regis officia. horum autem ſi quid tibi videtur competere, beatus quidem es ipſe propter benignam & bonam naturam, beati autem & vos, qui participes eſtis. Porro poſt hunc dictũ ſermonem, cupiui equidem narrare de maximo & primo rege & principe, quem debent imitari ſemper mortales, mortaliumque negotia gubernantes, & parem rebus diligentiam adhibere, ad illius exemplum, quantum fieri poteſt, dirigentes & conformantes ſuos ipſorum mores. Quapropter & Homerus à Ioue nutritos eſſe ait veros reges, & conſilio ſimiles illius, & Minoa illum, qui maximam iuſtitiæ cõſecutus eſt gloriam, cõgerronem Iouis dixit fuiſſe. Et fere quotquot vnquã apud Græcos aut Barbaros fuerunt reges, non ſunt indigni habiti hac ipſa appellatione, quòd Dei huius diſcipuli & æmulatores fuerint, ſicut & ipſa demõſtrat ratio. Iupiter enim ſolus Deorũ pater & rex nominatur, & Poleius, & Philius, & Hetæreius, & Homognius, & inſuper Hiceſius, & Phyxius, & Xenius, & plurimas alias appellationes habet, bonas omnes, & bonorũ cauſa impoſitas. Rex quidẽ iuxta principatum & virtutem eſt nominatus: pater autem, opinor, propter diligẽtem curã, manſuetudinemq;: Poleius verò, iuxta legem & cõmunem vtilitatẽ: Omognius, propter generis cõmunionem inter Deos pariter & homines: Philius & Hetæreius, quòd omnes homines in vnũ contrahat, velitq; inter ſe eſſe amicos, inimicũ autem & hoſtem neminẽ. Hice-

ſius autem, vt qui facile exaudiat, & propitius ſit ſupplicantibus: Phyxius verò, propter malorum euaſionem: Xenius autem, quòd & hoc principium ſit amicitiæ, & quod hoſpites non negligat, neque alienum exiſtimari velit vllum hominem. Cteſius vero & Epicarpius, vt qui ſit fructuum cauſa, diuitiarúmque dator, & poſſeſſionis, non paupertatis, neque egeſtatis. Atque omnes haſce virtutes ſtatim ineſſe oportet & virtuti regis & appellationi. Bonũ igitur eſſet dicere de omnium adminiſtratione rerum, quale ſit nempe vniuerſum, quod ipſum illud beatum & moderatum ſemper tranſigat infinita ſecula, continenter, per infinitos circuitus, cum anima bona, geniôque pariter & prouidẽtia, & principatu iuſtiſſimóque & optimo, nos autẽ ſimiles ſui præſtet, iuxta communem naturam & ſuam & noſtrã, ſub vno iure & legibus exornatos, & vnius participes reipublicæ: quam qui honorat & cuſtodit, & nihil contrarium facit, legitimus, diiſque charus & honeſtus dicitur: qui autem perturbat quantum in ipſo eſt, & tranſgreditur, illegitimus atque inhoneſtus appellatur, ſiue ſit priuatus ſiue princeps. multo maior autem & omnibus apparentior eſt, quæ à principe committitur improbitas. Quemadmodum igitur inter eos quicunque ſunt imperatores, exercituúmque & ciuitatum ac gentium principes, quiſquis tuos maximè imitaretur mores, & tuis ſe affectibus (quantum fieri poteſt) ſimilem præſtare ſtuderet, is certe eſſet tibi amiciſſimus & amabiliſſimus. at ſi quis contrarius & diſſimilis fieret, iuſte ſubiaceret reprehenſioni & ignominiæ, & mox ablato ab eo principatu, concedere eum cogeretur aliis melioribus, meliúſque adminiſtrare valentibus. ſic etiam inter reges, vt qui, ſicut arbitror, à Ioue habent potentiam & procurationem, quiſquis ipſum reſpiciens, ad eius legem moremq; iuſte & honeſte omnia ordinat

A σιος δέ, ὡς ἂν ἐπήκοός τε καὶ ἵλεως τοῖς δεομένοις· Φύξιος δὲ διὰ τὴν τῶν κακῶν ἀπόφυξιν· Ξένιος δὲ ὅτι καὶ τοῦτο ἀρχὴ φιλίας, μηδὲ τῶν ξένων ἀμελεῖν, μὴ δὲ ἀλλότριον ἡγεῖσθαι μηδένα ἄνθρωπον. Κτήσιος δὲ καὶ Ἐπικάρπιος, ἅτε τῶν καρπῶν αἴτιος, καὶ δοτὴρ πλούτου καὶ κτήσεως, οὐ πενίας, οὐδὲ ἀπορείας. ὡς εὐθὺς ἁπάσας ταύτας δέον γενέσθαι τὰς δυνάμεις, τῇ τοῦ βασιλέως δυνάμει τε καὶ κλήσει. καλὸν οὖν εἰπεῖν
B περὶ τῶν ὅλων τῆς διοικήσεως ὁποῖόν γε τὸ ξύμπαν, ὡς ἂν αὐτός τε ὁ εὐδαίμων καὶ σώφρων ἀεὶ διαπορεύηται τὸν ἄπειρον αἰῶνα, συνεχῶς ἐν ἀπείροις περιόδοις, μετὰ ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ δαίμονος ὁμοίως, καὶ προνοίας, καὶ ἀρχῆς τῆς δικαιοτάτης τε καὶ ἀρίστης, ἡμᾶς τε ὁμοίους παρέχηται, κατὰ φύσιν κοινὴν τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἡμετέραν, ὑφ' ἑνὶ θεσμῷ καὶ νόμοις κεκοσμημένοις; καὶ τῆς αὐτῆς μετέχοντας πολιτείας. ἣν ὁ μὲν τιμῶν
C καὶ φυλάττων, καὶ μηδὲν ἐναντίον πράττων, νόμιμος καὶ θεοφιλής, καὶ κόσμιος· ὁ δὲ ταράττων, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ παραβαίνων καὶ ἀγνοῶν, ἄνομος καὶ ἄκοσμος, ὁμοίως μὲν ἰδιώτης, ὁμοίως δὲ ἄρχων ὀνομαζόμενος· πολὺ δὲ μείζων καὶ φανερωτέρα πᾶσιν, ἡ παρὰ τοῦ ἄρχοντος πλημμέλεια. ὥσπερ οὖν ὅσοι στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες στρατοπέδων καὶ πόλεων καὶ ἐθνῶν, ὅς τις ἂν τὸν σὸν μάλιστα μιμῆται τρόπον, καὶ
D τοῖς σοῖς ἤθεσιν ὅμοιον αὐτόν, ὡς δυνατόν, φαίνηται παρέχων, οὗτος ἂν εἴη σοι πάντων ἑταιρότατος καὶ προσφιλέστατος· εἰ δέ τις ἐναντίος καὶ ἀνόμοιος γίγνοιτο, δικαίως ἂν τυγχάνοι μέμψεώς τε καὶ ἀτιμίας, καὶ αὐτῆς τε τῆς ἀρχῆς ταχὺ παυθείς, παραχωρήσειεν ἑτέροις ἀμείνοσί τε καὶ ἄμεινον δυναμένοις διοικεῖν· οὕτω δὴ καὶ τῶν βασιλέων, ἅτε οἶμαι παρὰ τοῦ Διὸς ἐχόντων τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιτροπήν, ὃς μὲν ἂν πρὸς ἐκεῖνον βλέπων, πρὸς τὸν τοῦ Διὸς νόμον τε καὶ θεσμὸν κοσμῇ καὶ ἄρχῃ δικαίως τε

καὶ καλῶς, ἀγαθῆς τυγχάνει μοίρας, καὶ τέλους εὐτυχοῦς. ὃς δ᾽ ἂν παραβῇ καὶ ἀτιμάσῃ τὸν ἐπιτρέψαντα ἢ δόντα τὴν δωρεὰν ταύτην, οὐδὲν ἀπώνατο τῆς ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, ἢ τοσοῦτον μόνον, ὅσον φανερὸς πᾶσι γενέσθαι τοῖς καθ᾽ αὑτὸν καὶ τοῖς ὕστερον, πονηρὸς καὶ ἀκόλαστος ὤν, τὸν μυθευόμενον Φαέθοντος ἀναπληρώσας πότμον· ἅτε ἰσχυροῦ καὶ θείου παρὰ μοῖραν ἐπιβὰς ἅρματος, οὐχ ἱκανὸς ὢν ἡνίοχος. λέγει δὲ καὶ Ὅμηρος, ὧδέ πως·

Ὃς μὲν ἀπηνὴς αὐτὸς ἔῃ καὶ ἀπηνέα
  εἰδῇ,
Τῷδε καταρῶνται πάντες βροτοὶ, ἄλγε᾽
  ὀπίσσω
Ζωῷ, αὐτὰρ τεθνεῶτί γ᾽ ἐφεψιόωνται
  ἅπαντες.
Ὃς δ᾽ ἂν ἀμύμων αὐτὸς ἔῃ καὶ ἀμύμο-
  να εἰδῇ,
Τοῦ μέν τοι κλέος εὐρὺ διὰ ξεῖνοι φο-
  ρέουσι
Πάντας ἐπ᾽ ἀνθρώπους, πολλοί δέ μιν
  ἐσθλὸν ἔειπον.

Τὸ μὲν οὖν ἐμόν, ὅπερ ἔφην, ἥδιστ᾽ ἂν καὶ προθυμότατα τοῦτον εἴποιμ᾽ ἂν τὸν λόγον, τὸν ὑπὲρ τοῦ Διός, καὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως. ἐπεὶ δὲ πλεῖόν ἐστι παντὸς τοῦ καιροῦ τοῦ παρόντος, καὶ δεόμενον ἀποδείξεων ἀκριβεστέρων, αὖθις ποτὲ ἴσως γένοιτ᾽ ἂν σχολὴ διελθεῖν αὐτόν. εἰ δ᾽ ἄρα μῦθόν τινα ἐθέλοις ἀκοῦσαι, μᾶλλον δὲ ὑγιῆ καὶ ἱερὸν λόγον, σχήματι μύθου λεγόμενον, τυχὸν οὐκ ἄτοπός σοι φανήσεται, νῦν τε καὶ ὕστερον ἐνθυμουμένῳ κατὰ σαυτόν, ὅν ἐγώ ποτε ἤκουσα γυναικὸς Ἠλείας, ἢ Ἀρκαδίας ὑπὲρ Ἡρακλέους διηγουμένης. ὡς γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ φυγῇ ποτε ἀλώμενος, καὶ πολλήν γε χάριν οἶδα τοῖς θεοῖς, ὅτι με οὐκ εἴασαν θεατὴν γενέσθαι πολλῶν καὶ ἀδίκων πραγμάτων. ἐπῄειν γοῦν ὡς ἐδυνάμην πλείστην γῆν ἐν ἀγύρτου σχή-

A *& imperat, bonum ſortitur fatum, & finem vitæ fortunatum. Qui vero tranſgreſſus fuerit, ignominiaq; affecerit cōmittentem aut dātem hoc donum, nihil vtilitatis capiet ex bonis tā magnæ poteſtatis & potētiæ, præter hoc ſolum, quòd manifeſtus fiet præſentibus & futuris, quod ſit prauus & libidinoſus: ſimilemq; tandē fabuloſi Phaëthontis nāciſcetur interitum; vt qui fortem & diuinum præter fatum aſcenderit currum, cuius ſufficiens* B *eſſe non poterat auriga. Dicit autem & Homerus ita fere de his:*

Qui crudelis & ipſe eſt, & crudelia
  patrat,
Huic omnes homines viuo mala
  multa precantur,
Quin etiam infamant illum poſt
  funera cuncti.
Et contra, quicunque eſt inculpabi-
  lis ipſe,
Inculpabilia atque patrat, famam
C iſtius amplam
Multus terrigenas circumfert hoſ-
  pes ad omnes,
Atque virum inde bonum dicunt,
  laudántque frequentes.

Quod igitur ad me attinet, quemadmodum dixi, libentiſſime promptiſſiméque eam exponerem narrationem, quæ eſt de Ioue, & omnium rerum natura. quia vero maior eſt, quàm quæ in præſentia tractari poſſit, & diligentioribus indiget de- D *monſtrationibus, in poſterū aliquādo fortaſſe dabitur vacuum eius percurrēdi tēpus. Nunquid verò fabulam quandam velles audire, imò ſanū & ſacrum ſermonē, ſub fabulæ ſpecie dictū? Forſan autem non abſurdus tibi apparebit, & nunc & poſtea cogitāti apud temetipſum, quē ego quōdā à muliere Heléa aut Arcadica audiui, de Hercule narrāte. Vt enim quōdā in fuga erraui (& ſanè maximā diis habeo gratiā, quòd me non permiſerūt ſpectatorē fieri multarū & iniquarū rerum) adibā, vt poterā, plurimas terras in mēdici*

habitu ac veſte, nunc quidem ad Græcos, nunc autem ad Barbaros,

Odyſſ. λ. Panum fruſta petens, non enſes atque lebetas.

Et tandem perueniens in Peloponneſum, ad ciuitates quidem non acceſsi prorſus: circa regionem verò verſabar, vt quæ præſtaret multum hiſtoriarum, à paſtoribus & venatoribus, ingenuis & ſimplicibus moribus præditis. Et iam carpens iter, vt ab Heræa in Piſam ad Alphæum irem, aliquo vſque quidem non aberrabam à via: interea autem in ſyluam quandam & regionem aſperam incidens, multáſque ſemitas ad armenta quædam & greges ducẽtes, quum neminem haberem obuium, neque interrogare poſſem, & vagabar* longè, aberrabam medio meridie. Cùm autem vidiſſem in cacumine quodã quercuum conuolutionem tãquam in nemore acceſsi, vt inde vel viam aliquam vel domum proſpicerem: ac deprehendo & lapides aliquos temerè collectos, & coria victimarum pendentia; & fuſtes ac baculos paſtorum quorundam donaria conſecrata, vt apparebat. Inde autẽ haud procul mulierem ſedentem, robuſtam & magnam, ætate ſenem, cætera quidem agreſti veſtitu, capillos autem canicie inſignes quoſdam demittebat. Ex ea ſingula percontabar. Illa autem planè manſuetè & benignè, Dorica lingua vtens, & locum dicebat, quod Herculi eſſet ſacer: & de ſe ipſa, quòd puerum haberet paſtorem, & ipſa quoq; ſæpenumero paſceret oues, quodq́; haberet ſcientiam vaticinandi à Deûm matre datam, qua vterẽtur omnes in vicinia paſtores & agricolæ ſuper fructuũ & pecorum generatione atque ſalute. Et tu quoniam veniſti, inquit, non abſque diuina fortuna in hũc locum, non ſinam te diſcedere fruſtra. & cũ * his prædixit, nõ multum tempus reliquum erroris atque miſeriæ neque mihi fore, nèque aliis hominibus. Hæc autem dicebat, non quemadmodum plurimi qui*

* prope.

Paſtorum donaria.

al. deinde.

A ματι καὶ στολῇ, τοῦτο μὲν πρὸς Ἕλληνας, τοῦτο δὲ παρὰ βαρβάρους,

αἰτίζων ἀκόλους, οὐκ * ἄορας, οὐδὲ λέβητας.

καὶ δή ποτε ἀφικόμενος εἰς Πελοπόννησον, ταῖς μὲν πόλεσιν οὐ πάνυ προσῄειν, περὶ δὲ τὴν χώραν διέτριβον, ἅτε πολλὴν ἱστορίαν ἔχουσαν, νομεῦσι καὶ κυνηγέταις, γενναίοις τε καὶ ἁπλοῖς ἤθεσιν ἐπιμιγνύμενος. καὶ δὴ βαδίζων ὡς ἀφ' Ἡραίας εἰς Πῖσαν παρὰ τὸν * Ἀλφειόν,

B μέχρι μὲν τινος ἀπετύγχανον τῆς ὁδοῦ, μεταξὺ δὲ εἰς ὕλην τινὰ καὶ δυσχωρίαν ἐμπεσὼν, καὶ πλείους ἀτραποὺς ἐπὶ βουκολίοις ἄττα * καὶ ποίμναις φερούσας, οὐδενὶ συναντῶν, οὐδὲ δυνάμενος ἐρέσθαι, διημάρτανόν τε καὶ ἐπλανώμην μεσημβρίᾳ σταθερᾷ. ἰδὼν οὖν ἐπὶ ὑψηλοῦ τινι δρυῶν συστροφὴν, οἷον ἄλσος, ᾠχόμην ὡς ἀποψόμενος ἐντεῦθεν ὁδόν τινα ἢ οἰκίαν. καὶ καταλαμβάνω λίθους τέ τινας εἰκῇ ξυγκειμένους, καὶ δέρματα

C τὰ ἱερείων κρεμάμενα, καὶ ῥόπαλα καὶ βακτηρίας, νομέων τινῶν ἀναθήματα, ὡς ἐφαίνετο. ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω, καθημένην γυναῖκα ἰσχυρὰν καὶ μεγάλην, τῇ δὲ ἡλικίᾳ πρεσβυτέραν, τὰ μὲν ἄλλα ἀγροικὴν στολὴν ἔχουσαν, πλοκάμους δέ τινας πολιοὺς καθεῖτο. ταύτην ἕκαστα ἀνηρώτων. ἡ δὲ πάνυ πρᾴως καὶ φιλοφρόνως δωρίζουσα τῇ φωνῇ, τόν τε τόπον ἔφραζεν, ὡς ἱερὸς Ἡρακλέους εἴη, καὶ περὶ ἑαυτῆς,

D ὅτι παῖδα ἔχοι ποιμένα, καὶ πολλάκις αὐτὴ νέμοι τὰ πρόβατα, ἔχειν δὲ μαντικὴν, ἐκ μητρὸς θεῶν δεδομένην, χρῆσθαι δὲ αὐτῇ τούς τε νομέας πάντας τοὺς πλησίον, καὶ τοὺς γεωργοὺς ὑπὲρ καρπῶν καὶ βοσκημάτων γενέσεως καὶ σωτηρίας. καὶ σὺ δὲ ἐπεὶ ἐλήλυθας, ἔφη, οὐκ ἄνευ θείας τύχης εἰς τόνδε τὸν τόπον, οὐκ ἐάσω σε ἀπελθεῖν μάτην. καὶ μετὰ τοῦτο δὴ * προέλεγεν, ὅτι οὐ πολὺς χρόνος ἔσοιτό μοι τῆς ἄλης καὶ τῆς ταλαιπωρίας, οὔτε σοὶ εἶπεν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. ταῦτα δὲ ἔλεγεν, οὐχ ὥσπερ οἱ πολλοὶ

γρ. ἀόρας.

γρ. τὸν Ἀλφειόν.

γρ. βουκόλια.

γρ. μετὰ τούτων.

τῶν λεγομένων ἐνθέων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀσθμαίνουσα καὶ περιδινοῦσα τὴν κεφαλὴν, καὶ πειρωμένη δεινὸν ἐμβλέπειν, ἀλλὰ πάνυ ἐγκρατῶς, καὶ σωφρόνως. συμβαλεῖς δὲ ἔφη ποτὲ ἀνδρί τε καρτερῷ, πλείστης ἄρχοντι χώρας, καὶ ἀνθρώπων· τούτῳ μή ποτε ὀκνήσῃς εἰπεῖν τόνδε τὸν μῦθον, εἰ καί σου καταφρονήσειν τινες μέλλοιεν, ὡς ἀδολέσχου καὶ πλάνητος. οἱ γὰρ ἀνθρώπων λόγοι, καὶ τὰ πάντα σοφίσματα, οὐδενὸς ἄξια πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν ἐπίνοιαν, καὶ φήμην. ὅσοι γάρ ποτε σοφοὶ καὶ ἀληθεῖς κατ' ἀνθρώπους λόγοι περὶ θεῶν τε καὶ τοῦ ξύμπαντος, οὐκ ἄνευ θείας ποτὲ βουλήσεως καὶ τύχης ἐν ψυχῇ ποτε ἀνθρώπων ἐγένοντο, ὡς ἔστι μαθεῖν διὰ τῶν πρώτων μαντικῶν τε καὶ θείων ἀνδρῶν. οἷον ἐν Θρᾴκῃ τινὰ λέγουσιν Ὀρφέα γενέσθαι Μούσης υἱὸν, ἄλλον δὲ ποιμένα ἐν ὄρει τινὶ τῆς Βοιωτίας αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν Μουσῶν. ὅσοι δὲ ἄνευ δαιμονίου κατοχῆς καὶ ἐπιπνοίας λόγους τινὰς ὡς ἀληθεῖς παρ' αὑτῶν ἐκόμισαν εἰς τὸν βίον, ἀτόπους καὶ πονηρούς. διόπερ δὴ ἄκουε τοῦδε τοῦ μύθου σφόδρα ἐγρηγορότως τε καὶ τὸν νοῦν προσέχων, ὅπως διαμνημονεύσας ἀπαγγείλῃς πρὸς ἐκεῖνον,

κ·ν ᾧ φημί σε* συμβαλεῖν. ἔστι δὲ περὶ τοῦδε τοῦ θεοῦ, παρ' ᾧ νῦν ἐσμέν. ἦν μὲν γὰρ, ὡς πάντες λέγουσι, Διὸς υἱὸς ἐξ Ἀλκμήνης, βασιλεὺς δὲ οὐ μόνον Ἄργους, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης. τοῦτο δὲ οἱ πολλοὶ οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἀπεδήμει στρατευόμενος καὶ φυλάττων τὴν ἀρχήν. οὐδ' Εὐρυσθέα φασὶ βασιλεύειν τότε, ὃς ἦν πάντων φιλοπονώτατος, καὶ πολὺ κρείττων τῶν ἐκεῖ. ταῦτα δὴ λέγεται μάτην ὑπό τινων. ἐκεῖνος δὲ οὐ μόνον τῆς Ἑλλάδος ἦν βασιλεὺς, ἀλλ' ἀπ' ἀνίσχοντος ἡλίου μέχρι

κ·ἡτ· δυομένου, πάσης ἦρχε γῆς, καὶ* τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων, παρ' οἷς ἱερά ἐστιν Ἡρακλέους. ἦν δὲ καὶ πεπαιδευμένος ἁπλῶς, οὐ πολύτροπος, οὐδὲ περιττὸς σοφίσμασι καὶ πανουργήμασιν ἀνθρώπων

A *dicuntur numine afflati viri & mulieres, anhelans & caput contorquens, & tentans acre tueri, ſed prorſus continenter & modeſtè. Incides autem, inquit, aliquando in virum fortem, latæ principem regionis, multorúmque hominum: illi ne graueris hanc ipſam dicere fabulam, tametſi quidam te ſint contempturi vt nugatorem & erronem. Hominum enim orationes & omnia ſophiſmata nullius precij, ad deorum cõſiderationem & famam.* B *Quicunque enim vnquam ſapiẽtes & veri inter homines extiterunt ſermones de diis & vniuerſo, non ſine diuina voluntate & fortuna in hominum animis exorti ſunt, vt cognoſcere licet per primos diuinatores, diuinóſque viros, qualem in Thracia aiunt quendam fuiſſe Orphea Muſæ filium, & alium paſtorem in monte quodam Bœotiæ ipſas etiam Muſas audiuiſſe. Quicunque tem ſine numinum afflatu & inſpira* C *ne, ſermones aliquos tanquam veros a ſe ipſis reportarunt in vitam, abſurdos prauóſque ſcias. Quare audi hanc fabulam aure admodum vigilanti, attentóque animo, vt memoriæ commẽdatam illi annũcies, in quem te dixi inciſurum. Eſt autem de hoc Deo, apud quem nunc ſumus. Erat hic quidem, vt omnes aiunt, Iouis filius ex Alcmena, rex autem non ſolum Argiuum, ſed totius Græciæ. Hoc autem complures non norunt: ſed quòd* D *peregrinatus ſit cum exercitu, ſuúmque defenderit principatum. Atque Euryſtheum aiunt tunc regnaſſe, qui erat omnium maximè induſtrius, & omnium eo loci optimus. Hæc ſanè fruſtra dicũtur à quibuſdam. Ille autem non ſolũ rex erat Græciæ, ſed ab exortu ſolis vſque ad occaſum omniũ terrarum princeps: aut omnium vtiq; hominum, apud quos Herculis templa ſunt. Erat autem & ſimpliciter inſtitutus, non verſutus, neque excellens ſophiſmatibus & aſtutiis hominum infe-*

A *infelicium. Dicũt autem & hoc de Hercule, quòd nudus inceſſerit, leonis duntaxat exuuium habens, & clauam. Hoc autem ideo dicunt, quòd ille neque aurum neque argentum, neque veſtimenta magni æſtimarit: ſed omnia hæc duxerit eſſe nihili, niſi quatenus dari poſſent, atque donari. Multis igitur non ſolum infinitas pecunias & terram & armẽta equorum boumque, verùm etiam regna & ciuitates totas dono dedit. Credidit enim omnia ſua eſſe, & nihil alienum, ex donatis autem acquiri accipientium beneuolentiam.* B *Non igitur & in hoc verum dicũt, quòd ſolus circumiuerit, abſq; exercitu. Neque enim ciuitates expugnari, neq; hominum tyranni peſſundari, & omnibus vbique mandata dari poſſunt, ſine copiis. Quia autem ipſe manibus atque animo promptus erat, corpusq; habebat validum, & plus omnibus laborabat, ideo ſolum iuiſſe dicunt, & feciſſe omnia quæ volebat.* C *Sanè pater multam illi adhibuit diligentiam, immittens appetitus, adque bonorum virorum colloquia inducens. Significauit autem & illi per auguria, & per aruſpicia*, & per omnem vaticinandi ſcientiam, ſingula. Poſteaquam autem vidit, quòd vellet imperare ſibiipſi, neque cuperet voluptates, neque lucra, quorum gratia vulgus diuitias amat; ſed quomodo poſſet plurima, & quàm plurimis benefacere: tametſi cognoſceret eius generoſam naturam,* D *ſuſpicatus tamen, quantum poterat, eſſe mortalẽ, & quòd multa prauai nter homines eſſent exempla deliciarum & libidinum, & multi interdum ſubuerterent inuitum præter ſuã & naturam & ſententiam, etiamſi rectè* cuſtoditus ſit. Hæc perpendens, Mercurium miſit, iuſſis quæ facere deberet. Is autem perueniens Thebas, vbi iuuenis adhuc educabatur Hercules, indicauit & quis eſſet, & à quo miſſus. & aſſumens eum, ducit viam hominibus neque tritam neque notam, donec venit*

* al. *bene à natura conformatus.*

A κακοδαιμόνων. λέγουσι δὲ καὶ ταῦτα περὶ Ἡρακλέους, ὡς γυμνὸς ᾔει, μόνον ἔχων λεοντῆν καὶ ῥόπαλον. τοῦτο δὲ οὕτως λέγουσιν, ὅτι ἐκεῖνος οὔτε χρυσίον, οὔτε ἀργύρεον, οὔτε ἐσθῆτα περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐνόμιζε τοῦ μηδενὸς ἄξια, πλὴν ὅσον δοῦναι καὶ χαρίσασθαι. πολλοῖς γοῦν οὐ μόνον χρήματα ἄπειρα καὶ γῆν καὶ ἀγέλας ἵππων καὶ βοῶν, ἀλλὰ βασιλείας καὶ πόλεις ὅλας ἐδωρήσατο. ἐπίστευε γὰρ B αὑτοῦ πάντα εἶναι, καὶ οὐδὲν ἀλλότριον. προσγίνεσθαι δὲ τοῖς δοθεῖσι τὴν εὔνοιαν τῶν λαβόντων. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνο ἀληθές φασιν ὅτι δὴ περιῄει μόνος ἄνευ στρατιᾶς. οὐ γὰρ δυνατὸν πόλεις τε ἐξαιρεῖν, καὶ τυράννους ἀνθρώπους καταλύειν, καὶ πᾶσι πανταχοῦ προστάττειν χωρὶς δυνάμεως. ὅτι δὲ αὐτουργὸς ἦν καὶ τῇ ψυχῇ πρόθυμος, καὶ τὸ σῶμα ἱκανὸς, καὶ πάντων μάλιστα ἐπόνει, μόνον αὐτὸν ἔφασαν βαδίζειν, καὶ πράττειν ἅπαντα ὅσα βού- C λοιτο. καὶ μὴν ὅγε πατὴρ αὐτοῦ, πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιεῖτο, ὁρμάς τε ἀγαθὰς ἐπιπέμπων, καὶ εἰς ὁμιλίας ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἄγων. ἐσήμηνε δὲ καὶ δι᾽ οἰωνῶν, καὶ δι᾽ ἐμπύρων, καὶ διὰ πάσης μαντικῆς* ἕκαστα. ἐπειδὴ γὰρ ἑώρα βουλόμενον ἄρχειν ἑαυτοῦ, οὐ τῶν ἡδονῶν, οὐδὲ τῆς πλεονεξίας ἐπιθυμοῦντα, ὧν ἕνεκεν οἱ πολλοὶ πλούτου ἐρῶσιν, ἀλλ᾽ ὡς ἂν δύνηται πλεῖστα καὶ πλείστους εὖ ποιεῖν, ἐπιστάμενος αὐτοῦ γενναίαν οὖσαν τὴν φύσιν· ὅμως δὲ ὑ- D πονοῶν ὅσον ἦν ἐν αὐτῷ θνητὸν, καὶ ὅτι πολλὰ παραδείγματα ἐν ἀνθρώποις πονηρὰ εἴη τρυφῆς καὶ ἀκολασίας, καὶ πολλοὶ παρατρέπουσιν ἄκοντα τὸν * πεφυλαγμένον ὀρθῶς, ἔξω τῆς αὑτοῦ φύσεώς τε καὶ γνώμης. ταῦτα λογιζόμενος, Ἑρμῆν ἔπεμψε, κελεύσας ἃ δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ, ἀφικόμενος εἰς Θήβας, ἔνθα νέος ὢν ἐτρέφετο Ἡρακλῆς, ἔφραζέ τε ὃς εἴη, καὶ παρά του * πεμφθείς. καὶ ἄγει λαβὼν αὐτὸν, ἄφραστον καὶ ἄβατον ἀνθρώποις ὁδὸν, ἕως ἦλθεν

* γρ. μαντικῆ
* γρ. πεφυκότα
* γρ. παρ᾽ ὅτου

γρ. περιφανοῦς

ἐπί τινα ὑπεροχὴν ὄρους περιφανῆ * καὶ σφόδρα ὑψηλὴν, τὰ δὲ ἔξωθεν, δεινῶς ἀπότομον κρημνοῖς ὀρθοῖς, καὶ βαθεῖα φάραγγι, ποταμοῦ κύκλῳ περιρρέοντος πολὺν ψόφον τε καὶ ἦχον ἀναδιδόντος, ὥς τοῖς κάτωθεν ἀναβλέπουσι μίαν ὁρᾶσθαι τὴν ἄνω κορυφὴν, τὸ δὲ ἀληθὲς, ἦν δίδυμος ἐκ μιᾶς ῥίζης, καὶ πολύγε ἀλλήλων διεστήκεσαν. ἐκαλεῖτο δὲ αὐτῶν, ἡ μὲν βασίλειος ἄκρα, ἱερὰ Διὸς βασιλέως· ἡ δὲ ἑτέρα τυραννικὴ, Τυφῶνος ἐπώνυμος. δύο δὲ εἶχον ἔξωθεν ἐφόδους εἰς αὐτὰς ἑκατέρα. ἡ μὲν βασίλειος, ἀσφαλὴς καὶ πλατεῖα, ὡς ἀκινδύνως τε καὶ ἀπταίστως δι' αὐτῆς εἰσιέναι ἐφ' ἅρματος ἐλαύνοντα· εἴ τῳ δεδομένον εἴη παρὰ τοῦ μεγίστου θεῶν· ἡ δὲ ἑτέρα στενή τε καὶ σκολιὰ, καὶ βίαιος, ὡς τοὺς πλείστους πειρωμένους αὐτῆς, οἴχεσθαι κατὰ τῶν κρημνῶν καὶ τοῦ ῥεύματος, ἅτε οἶμαι παρὰ δίκην ἰόντας. φαίνεται μὲν οὖν ὅπερ ἔφην τοῖς πολλοῖς, ἅτε ὁρῶσι μακρόθεν, ἄμφω μία τε καὶ ἐν ταυτῷ σχεδὸν, ὑπερέχει δὲ ἡ βασίλειος κορυφὴ τοσοῦτον, ὥστε ἐκείνη μὲν ἐπάνω τῶν νεφῶν ἐστιν, ἐν αὐτῷ τῷ τε καθαρῷ καὶ αἰθρίῳ ἀέρι· ἡ δὲ ἑτέρα πολὺ κατωτέρω, περὶ αὐτὴν μάλιστα τὴν τῶν νεφῶν συστροφὴν, σκοτεινὴ καὶ ἀχλυώδης. ἄγων οὖν ἐκεῖσε Ἑρμῆς, ἐπέδειξε τὴν φύσιν τοῦ χωρίου. τοῦτο δὲ ἦν Ἡρακλέους, ἅτε νέου καὶ φιλοτίμου, προθυμουμένου θεάσασθαι τὰ ἔνδον. ἕπου νῦν ἔπη, φησὶν, ἵνα καὶ σαφῶς ἴδῃς τὴν διαφορὰν τῶν ἄλλων, ἃ λανθάνει τοὺς ἀνοήτους. ἐπεδείκνυεν οὖν αὐτῷ πρῶτον ἐπὶ τῆς μείζονος κορυφῆς καθημένην ἐν θρόνῳ λαμπρῷ γυναῖκα εὐειδῆ, καὶ μεγάλην, ἐσθῆτι λευκῇ κεκοσμημένην, σκῆπτρον ἔχουσαν οὐ χρυσοῦν, οὐδὲ ἀργυροῦν, ἀλλ' ἑτέρας φύσεως καθαρᾶς καὶ πολὺ λαμπροτέρας, ὁποίαν μάλιστα τὴν Ἥραν γράφουσι. τὸ δὲ πρόσωπον, φαιδρὸν ὁμοῦ καὶ σεμνὸν, ὡς τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἅπαντας θαρρεῖν ὁρῶντας, κακὸν δὲ μηδένα δύνασθαι προσιδεῖν, μὴ μᾶλλον ἢ τὸν ἀσθενῆ τὴν ὄψιν ἀναβλέψαι πρὸς τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον. καθεστηκὸς δὲ καὶ ὅμοιον

A in ſummitatem montis conſpicuam, & valde excelſam, & in extremitatib. valde præruptã, rectis præcipitiis & profunda valle, flumine in gyro circunfluente, multumq; ſtrepitum & ſonum reddere, vt qui ex imo ſuſpicerent, vnum viderent ſurſum verticem, ſed reuera erat geminus ex vera radice, & multa erat inter eos diſtãtia. Vocabatur autem alter quidem regia arx, ſacellum Iouis regis, alter tyrannica, cognominata Typhonis. Duos B autem habebãt deforis acceſſus vtraq; ad ſe. Regia quidem, tutum & latũ, vt abſq; periculo & offenſione per eum ingredi poßit etiam curru vectus, ſi cui datum ſit à maximo deorum. Altera autem, anguſtũ, tortuoſum & violentum, vt plurimi conantes eo accedere, diſperierint per pręcipitia & flumẽ, vtpote præter iuſtitiam, opinor, euntes. Apparent quidem, vt dixi, plurimis, ſcilicet à lõgè aſpicientibus, ambo vertices vnus eſſe, & propè eodem in C ſolo. ſupereminet autem regius vertex, vt ipſe quidem ſupra nubes ſit in ipſo puro & ſereno aëre: alter autem multo inferius, circa ipſum maxime nubium cõcurſum, tenebroſus & obſcurus. Mercurius igitur ei illuc ducto, oſtẽdit regionis naturam. Quum autem Hercules, vt iuuenis & ambitioſus, valde cuperet inſpicere ea quæ intus eſſent: Sequere igitur, inquit, vt manifeſte ſcias aliorum diſcrimen, quæ recondita ſunt ſtultis. O-D ſtendit igitur illi primùm ſuper maiorem verticem, ſedentem in ſplendida ſede mulierem, ſpecioſam & magnam, candida veſte exornatam, ſceptrum habentem non aureum, neque argenteum, ſed alterius naturæ puræ & multo ſplendidioris, qualem fere Iunonem pingunt. Vultus autem erat hilaris pariter & grauis, vt omnes boni quidem confidenter aſpicerent, malorum autem nemo aſpicere poſſet: non magis quàm cui viſus eſt infirmus, ſuſpicere poteſt ad ſolis circulum. Videbatur autem illius ſpecies conſtans,

& ſemper ſui ſimilis, & obtutus nunquam immutatus. Multam autem laudem & quietem ſine tumultu continebat locus, erántque omnia plena fructuum, animaliúmque lætantium ex omni genere. Aderat etiam illic aurum ingens accumulatum, & ferrum. at illa nihil affecta erat erga aurum, neque delectabatur eo: ſed fructibus magis, & animantibus. Quum igitur eam vidiſſet Hercules, pudore & rubore ſuffuſus eſt, honorans & venerans, vt filius probus matrem generoſam. & Mercuriũ percontatus eſt, quænam Deorum eſſet? Qui dixit: Ipſa tibi eſt beata dea Baſiléa, Iouis regis gnata. Hercules autem gauiſus eſt, & confidentiã ſumpſit erga eam. Et rurſus interrogauit, quæ nam eſſent mulieres apud eam verſantes? quàm ſunt, inquiens, honeſtæ & magnificæ, & virili vultu! Hæc quidẽ, reſpondit, quæ nos acri & miti vultu aſpicit à dextris, ſedetque, Iuſtitia eſt, maxima ſane, clariſsimáque ſplendens pulchritudine. Circa eã autem eſt Eunomia, prorſus illi ſimilis, nec admodum inferior pulchritudine. Porrò in altera parte quæ ſedet mulier, oppidò ſpecioſa, & delicate veſtita, & læte ſubridens, eã vocãt Pacem. Ille autem qui prope Baſiléã conſiſtit, ante ipſum ſceptrũ, vir fortis & canus & magnanimus, appellatur Nomos, id eſt lex. idem etiã Logos orthos, id eſt recta ratio vocatur: à conſiliis & aſſeſſor, ſine quo nihil illis fas eſt facere, neque cogitare. Hæc igitur audiens Hercules, videnſq́; delectatus eſt, & attendit animũ, vt nũquam eorũ obliuiſceretur. Inde iam deſcendentes, poſtquàm circa tyrannicum ingreſſum venerũt, Heus tu, inquit, veni & ſpecta etiam alterã, quam multi amãt, & pro qua multa & varia habẽt negotia, ſeſe mutuò interficientes, & inſidias ſtruentes miſeri, nonnunquam filij parentibus, & parentes liberis, & fratres fratribus, deſiderãtes maximum malum, & beatam prædicantes poteſtatem cum

A αὐτῇ τὸ εἶδος ὁρᾶσθαι, καὶ τὸ βλέμμα οὐ μεταπρεπόμενον. πολλὴν δ' εὐφημίαν τε καὶ ἡσυχίαν ἀθόρυβον κατεῖχεν τὸν τόπον, ἦν δὲ ἅπαντα * μεστὰ καρπῶν τε καὶ ζώων εὐθηνούντων ἀπὸ παντὸς γένους· πάρην δὲ καὶ χρυσὸς αὐτόθι ἄπλετος σεσωρευμένος, καὶ ἄργυρος, καὶ χαλκὸς, καὶ σίδηρος. οὐ μὴν ἐκείνη γε οὐδὲν τοῦ χρυσοῦ προσεῖχεν οὐδὲ ἐτέρπετο, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς καρποῖς τε καὶ ζώοις. ἰδὼν οὖν αὐτὴν ὁ Ἡρακλῆς ᾐδέσθη τε, B καὶ ἠρυθρίασε, τιμῶν καὶ σεβόμενος, ὡς ἂν ἀγαθὸς παῖς μητέρα γενναίαν. καὶ ἤρετο τίς ἐστι θεῶν τὸν Ἑρμῆν; ὁ δὲ εἶπεν· αὕτη σοι μακαρία δαίμων Βασιλεία Διὸς βασιλέως ἔκγονος. ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἐχάρη, καὶ ἐθάρρησε πρὸς αὐτήν. καὶ αὖθις ἐπήρετο τὰς σὺν αὐτῇ γυναῖκας; τίνες εἰσὶν ἔφη, ὡς εὐσχήμονες καὶ μεγαλοπρεπεῖς, καὶ ἀρρενωποί. ἥδε μὲν ἔφη σοι ἡ προσορῶσα γοργόν τε καὶ πρᾶον ἐκ δεξιῶν, καὶ καθημένη, Δίκη, πλείστῳ δὴ C καὶ φανερωτάτῳ λάμπουσα κάλλει. παρὰ δὲ αὐτὴν, Εὐνομία πάνυ ὁμοία, καὶ μικρὸν διαφέρουσα τὸ κάλλος. ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα μέρους γυνὴ σφόδρα ὡραία, καὶ ἁβρῶς ἐσταλμένη, καὶ μειδιῶσα ἀλύπως, Εἰρήνην καλοῦσιν αὐτήν. ὁ δ' ἐγγὺς οὗτος ἑστηκὼς τῆς Βασιλείας, παρ' αὐτὸ τὸ σκῆπτρον ἔμπροσθεν, ἰσχυρὸς ἀνὴρ, πολιὸς καὶ μεγαλόφρων, οὗτος δὲ καλεῖται Νόμος· ὁ δὲ αὐτὸς, καὶ λόγος ὀρθὸς κέκληται, σύμβουλος καὶ πάρεδρος; οὗ D χωρὶς, οὐδὲν ἐκείναις πρᾶξαι θέμις, οὐδὲ διανοηθῆναι. ταῦτα μὲν οὖν ἀκούων τε ὁρῶν, ἐτέρπετο καὶ προσεῖχε τὸν νοῦν, ὡς οὐδέ ποτε αὐτῶν ἐπιλησόμενος. ἐντεῦθεν δὴ ἐπεὶ κατιόντες ἐγένοντο κατὰ τὴν τυραννικὴν εἴσοδον, δεῦρο ἔφη θέασαι καὶ τὴν ἑτέραν, ἧς ἐρῶσιν οἱ πολλοὶ, καὶ περὶ ἧς πολλὰ καὶ παντοδαπὰ πράγματα ἔχουσιν, φονεύοντες ἀλλήλους καὶ ἐπιβουλεύοντες οἱ ταλαίπωροι. παῖδές τε γονεῦσι πολλάκις, καὶ γονεῖς παισὶ, καὶ ἀδελφοὶ ἀδελφοῖς, τὸ μέγιστον κακὸν ἐπιποθοῦντες καὶ μακαρίζοντες, ἐξουσίαν,

γρ. ἅπαντες

μετ' ἀνοίας. καὶ δὴ πρῶτον μὲν αὐτῷ τὰ περὶ τὴν εἴσοδον ἐδείκνυεν. ὡς μία μὲν ἐφαίνετο, περίδηλος καὶ αὐτὴ σχεδὸν, ὁποίαν πρότερον εἶπον, ἐπισφαλὴς δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν φέρουσα τὸν κρημνόν. πολλαὶ δὲ ἄδηλοι καὶ ἀφανεῖς διαδύσεις, καὶ κύκλῳ που ὑπόνομος ὁ τόπος, καὶ διατετμημένος ὑπ' αὐτὸν οἶμαι τὸν θρόνον. αἱ δὲ πάροδοι καὶ ἀτραποὶ πᾶσαι, πεφυρμέναι αἵματι καὶ μεσταὶ νεκρῶν. διὰ δὲ τούτων οὐδεμιᾶς ἦγεν αὐτὸν, ἀλλ' ἔξωθεν καθαρωτέρας, ἅτε οἶμαι θεατὴν ἐσόμενον. ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθε, καταλαμβάνουσι τὴν Τυραννίδα καθημένην, ὑψηλὴν ἐξεπίτηδες, προσποιουμένην καὶ ἀφομοιοῦσαν αὑτὴν τῇ Βασιλείᾳ, πολὺ δὲ ὡς ἐνόμιζεν ὑψηλοτέρῳ καὶ κρείττονι τῷ θρόνῳ, μυρίας τινὰς ἄλλας ἔχοντι γλυφὰς καὶ διαθέσεις, χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, καὶ ἠλέκτρου, καὶ ἐβένου, καὶ παντοδαπῶν χρωμάτων πεποικιλμένῳ. τὴν δὲ βάσιν, οὐκ ἦν ἀσφαλὴς ὁ θρόνος, οὐδὲ ἡδρασμένος, ἀλλὰ κινούμενός τε καὶ ὀκλάζων*. ἦν δὲ οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἐν κόσμῳ διακείμενον, ἀλλὰ πρὸς δόξαν ἅπαντα καὶ ἀλαζονείαν, καὶ τρυφήν. πολλὰ μὲν σκῆπτρα, πολλαὶ δὲ τιάραι, καὶ διαδήματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. καὶ δὴ μιμουμένη τὸ ἐκείνης ἦθος· καὶ αὐτὴ μὲν τοῦ προσφιλοῦς μειδιάματος ταπεινὸν ἐπεσήρου* καὶ ὕπουλον. ἀντὶ δὲ τοῦ σεμνοῦ βλέμματος, σκυθρωπὸν ὑφεωρᾶτο καὶ ἄγριον. ἵνα δὲ φαίνοιτο μεγαλόφρων, οὐ προσέβλεπε τοὺς προσιόντας, ἀλλ' ὑφεώρα καὶ ἠτίμαζεν. ἐκ τούτου δὲ πᾶσιν ἀπηχθάνετο, πάντας δὲ ἠγνόει. καθημένη δὲ ἀτρεμίζειν οὐκ ἐδύνατο, θαμινὰ δὲ κύκλῳ περιέβλεπεν, καὶ ἀνεπήδα πολλάκις ἐκ τοῦ θρόνου. τὸ δὲ χρυσίον, ἥκιστα ἐφύλαττεν ἐν τοῖς κόλποις, πάλιν δὲ ἐρρίπτει φοβηθεῖσα ἀθρόον, εἶτ' εὐθὺς ἥρπαζεν ὅ, τι* ἔχοι τις τῶν παριόντων, καὶ τὸ βραχύτατον. ἡ δὲ ἐσθὴς παντοδαπὴ, τοῦτο μὲν ἁλουργῶν, τοῦτο δὲ φοινικῶν, τοῦτο δὲ κροκωτῶν. ἦν δὲ καὶ

γ. ἀκμάζων.

γ. ἐσεσύρου

ἴσ. μὴ ἔχοι

A *dementia coniunctam. Et primùm quidem illi ea quæ circa ingreſſum erant oſtendit, vt vnus quidem appareret, manifeſtus & ipſe fere qualem prius* dixi: *periculoſus autem, & ad ipſum duces præcipitium: multæ autem erant obſcuræ occultæq; fruſtrationes. Et in circuitu quodammodo exeſus erat locus, & diſſectus ſubter ipſam, puto, ſedem. Viæ autem & ſemitæ omnes cõſperſæ ſanguine, & plenæ mortuorum: per harum autem nullam* B *duxit eum: ſed per aliam deforis mundiorem, tanquam, puto, ſpectatorem futurũ. Poſtquam autem ingreßi ſunt, deprehẽdunt Tyrannidem ſedentem excelſo data opera in loco, fingentem ſe & comentem vt quàm ſimillima eſſet Baſileæ; multo etiã excelſiore melioreq;, vt putabat, vtebatur throno, plurimas alias habente ſcalpturas, & diſpoſitiones auri & eboris & electri & ebeni, omnigeniſque coloribus variegato. In baſi autem thro-* C *nus non erat tutus, nec firmiter fixus, ſed mobilis atque labaſcens. Erat autem & aliud nihil ordine decenti diſpoſitum, ſed ad gloriam omnia, & ſuperbiam, deliciáſque. Multa quidem ſceptra erant, multæque tiaræ & diademata in capite. Quin & imitans illius mores, pro amicabili ſubriſione humile quiddam & doloſum tractim edebat: pro graui autẽ vultu, tetricum atq; ferox quiddã tuebatur. Porrò vt magnanima videretur, haud a-* D *ſpiciebat accedẽtes, ſed deſpiciebat, afficiebatque ignominia, vnde omniũ ſibi etiam odium conciliabat. Nullius autẽ prorſus habebat curã. Quiete etiam ſedere nõ poterat, frequenterq; circũſpiciebat in gyro, & exiliebat ſæpenumero è throno. Aurũ autem nunc turpißime ſeruabat in ſinu, nunc vero rurſum denſe abiiciebat timore conſternata, deinde ſtatim diripiebat quod quis haberet tranſeuntium, etſi paucißimum foret. Veſtes autem variæ erant, partim purpureæ, partim puniceæ, partim quoque croceæ. Quin etiam*

candidæ quædam apparebant veſtes. Stola quoque multis in partibus erat diſrupta. Variè etiam erat colorata, timens trepidanſque, diffidens atque excandeſcens. Et interdum quidem ob ęgritudinem humilis, interdum vero ſublimis videbatur. Et nunc quidem ridebat vultu plane petulante, rurſus autem continuo lamentabatur. Erat autem & cętus circa ipſam mulierum, nulla ex parte illis ſimilium, quas dixi eſſe circa Baſileiam, ſed Crudelitas, Contumelia, & Iniquitas, & Seditio, quæ omnes corrumpebant eam, & peſſimè perdebant. Pro amicitia autem aderat Adulatio ſeruilis & illiberalis, haud quaquam minus illi ſtruens inſidias quàm cæteræ, ſed maxime omnium eam perdere quærens. Poſtquã autem & hæc ſufficienter ſpectauerat, percontatur illũ Mercurius, vtræ res ipſi magis placerent, atque vtra ex mulieribus? Alteram equidem (inquit) admiror & diligo, & videtur mihi vera Dea eſſe, imitatione admirationéque digna. Hanc autem alteram odioſiſſimam equidem arbitror, & ſceleſtiſſimam, vt libentiſſime eam præcipitem darem ex hoc ſcopulo, & diſperderẽ. His applauſit Mercurius, eáque Ioui renunciauit. Et ille permiſit ei imperium ſuper vniuerſum hominum genus, vt idoneo & ſufficienti. Quapropter ſicubi videret tyrannidem aut tyrannum, ſupplicio afficiebat, occidebátque tam apud Græcos quàm apud Barbaros: ſicubi autem regnum & regem, honorabat atque cuſtodiebat. Et propter hoc terrarum & hominum ſeruator dictus eſt, non quòd beluas ab illis expulerit (quomodo enim multum adeò nocumenti adferret leo, aut aper ferus?) ſed quòd immites & prauos homines ſupplicio affecerit, & ſuperborum tyrannorum deſtruxerit abſtuleritq; poteſtatem. Et hucuſque hoc facit, & adiutor eſt cuſtóſque principatus, donec regnum in manu tua fuerit.

A λευκοί τινες φαινόμενοι τῶν πέπλων. πολλαχῇ δὲ καὶ κατέρρηκτο τῆς στολῆς. κεχρωμάτιστο δὲ παντοδαπῇ ὑφῇ, φοβουμένη καὶ ἀγωνιῶσα, καὶ ἀπιστοῦσα καὶ ὀργιζομένη. καὶ ποτὲ μὲν ὑπὸ λύπης ταπεινή· ποτὲ δὲ ὑφ' ἡδονῆς μετέωρος ἑωρᾶτο. καὶ νῦν μὲν ἐγέλα τῷ προσώπῳ πάνυ ἀσελγῶς· πάλιν δὲ εὐθὺς ἐθρήνει. ἦν δὲ καὶ ὅμιλος περὶ αὐτὴν γυναικῶν, οὐδὲν ἐκείναις ὁμοίων, ἃς ἔφην εἶναι περὶ τὴν Βασιλείαν. ἀλλ' Ὠμότης καὶ Ὕβρις, καὶ B Ἀνομία καὶ Στάσις, αἳ πᾶσαι διέφθειρον αὐτὴν, καὶ κάκιστα ἀπώλλυον. ἀντὶ δὲ Φιλίας Κολακεία παρῆν, δουλοπρεπὴς καὶ ἀνελεύθερος, οὐδεμιᾶς ἧττον ἐπιβουλεύουσα ἐκείνων, ἀλλὰ μάλιστα δὴ πάντων ἀπολέσθαι* ζητοῦσα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἱκανῶς ἐθεάσατο, πυνθάνεται αὐτοῦ ὁ Ἑρμῆς, πότερα αὐτὸν ἀρέσκει τὰ πράγματα, καὶ ποτέρα τῶν γυναικῶν. ἀλλὰ τὴν μὲν ἑτέραν ἔφη θαυμάζω καὶ ἀγαπῶ, καὶ δοκεῖ μοι θεὸς ἀληθὴς* εἶναι, ζήλου C καὶ μακαρισμοῦ ἀξία· ταύτην δὲ τὴν ὑστέραν, ἐχθίστην ἔγωγε ἡγοῦμαι καὶ μιαρωτάτην· ὥστε ἥδιστα ἂν αὐτὴν ὤσαιμι κατὰ τούτου τοῦ σκοπέλου, καὶ ἀφανίσαιμι. ταῦτ' οὖν ἐπῄνεσεν ὁ Ἑρμῆς, καὶ τῷ Διῒ ἔφρασεν. κἀκεῖνος ἐπέτρεψεν αὐτῷ βασιλεύειν τοῦ σύμπαντος ἀνθρώπων γένους, ὡς ὄντι ἱκανῷ. τοιγαροῦν ὅπου μὲν ἴδοι τυραννίδα καὶ τύραννον, ἐκόλαζε καὶ ἀνῄρει, παρά τε Ἕλλησι καὶ Βαρβάροις· ὅπου δὲ βασιλείαν καὶ βασιλέα, ἐτίμα D καὶ ἐφύλαττε. καὶ διὰ τοῦτο τῆς γῆς καὶ τῶν ἀνθρώπων σωτῆρα εἶναι, οὐχ ὅτι τὰ θηρία αὐτοῖς ἀπήμυνεν· πῶς* γὰρ ἄν τι καὶ βλάψειε λέων ἢ σῦς ἄγριος; ἀλλ' ὅτι τοὺς ἀγρίους καὶ πονηροὺς ἀνθρώπους ἐκόλαζε, καὶ τῶν ὑπερηφάνων τυράννων κατέλυε καὶ ἀφῃρεῖτο τὴν ἐξουσίαν. καὶ νῦν ἔτι τοῦτο δρᾷ, καὶ βοηθός ἐστι καὶ φύλαξ τῆς ἀρχῆς, ἕως ἂν τυγχάνῃς βασιλεύων.

γρ. ἀπολέσαι

γρ. ἀληθῶς

γρ. πῶς γὰρ ἄν τις καὶ βλάψοι ἀνημέροις

A

ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ λόγος β'.

Λέγεταί ποτε Ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ Φιλίππῳ μειράκιον ὄντα, διαλεχθῆναι περὶ Ὁμήρου, μάλα ἀνδρείως καὶ μεγαλοφρόνως. οἱ δὲ αὐτοὶ λόγοι οὗτοι σχεδόν τι καὶ περὶ βασιλείας ἦσαν. ἐτύγχανε μὲν γὰρ Ἀλέξανδρος στρατευόμενος ἤδη μετὰ τοῦ πατρός· καί τοι τοῦ Φιλίππου κωλύοντος· ὁ δὲ, οὐχ οἷός τ' ἦν κατέχειν αὑτόν. ὥσπερ οἱ γενναῖοι σκύλακες οὐχ ὑπομένουσιν ἀπολείπεσθαι τῶν ἐπὶ θήραν ἐξιόντων, ἀλλὰ ξυνέπονται, πολλάκις ἀπορρήξαντες τὰ δεσμά. ἐνίοτε μὲν οὖν ταράττουσιν ἐν τῷ ἔργῳ διὰ τὴν νεότητα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν φθεγγόμενοι, καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ τὸ θηρίον ἀνιστάντες· ἐνίοτε μὴν εἷλον αὐτοὶ προεκπηδήσαντες. τοιαῦτα ἐκεῖνος ἔπασχε πρῶτον, ὥστε καὶ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης τε καὶ νίκης φασὶν αὐτὸν αἴτιον γενέσθαι, τοῦ πατρὸς ὀκνοῦντος τὸν κίνδυνον. τότε δ' οὖν ἀπὸ στρατιᾶς ἥκοντες, ἐν Δίῳ * τῆς Πιερίας ἔθυον ταῖς Μούσαις, καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων ἐτίθεσαν, ὅν φασιν ἀρχαῖον εἶναι παρ' αὐτοῖς. ἤρετο οὖν αὐτὸν ὁ Φίλιππος ἐν τῇ συνουσίᾳ. Διὰ τί ποτε, ὦ παῖ, σφόδρα οὕτως ἐκπέπληξαι τὸν Ὅμηρον, ὥστε * διατελεῖς περὶ μόνον τῶν ποιητῶν. ἐχρῆν μέντοι μηδὲ τῶν ἄλλων ἀμελῶς ἔχειν. σοφοὶ γὰρ οἱ ἄνδρες. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔφη, ὅτι δοκεῖ μοι, ὦ πάτερ, οὐ πᾶσα ποίησις βασιλεῖ πρέπειν, ὥσπερ οὐδὲ στολή. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ποιήματα, ἔγωγε ἡγοῦμαι, τὰ μὲν συμποτικὰ αὐτῶν, τὰ δὲ ἐρωτικά, τὰ δὲ ἐγκώμια ἀθλητῶν τε καὶ ἵππων νικώντων, τὰ δ' ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσι θρήνους· τὰ δὲ γέλωτος ἕνεκεν ἢ λοιδορίας πεποιημένα· ὥσπερ τὰ τῶν κωμῳδοδιδασκάλων, καὶ τὰ τοῦ Παρίου ποιητοῦ. ἴσως δέ τινα αὐτῶν καὶ δημοτικά

χ. ἰδίῳ

χ. ὅς ἐν

DE REGNO II.

Fertur, quod Alexander, quum adhuc eſſet adoleſcentulus, cum Philippo patre collocutus ſit de Homero, valde viriliter, atque animoſe. Sermones autem illi propemodum & de regno erãt. Alexander enim iam tum in expeditionem proficiſcebatur cum patre, B *tametſi Philippus prohiberet, ſed non poterat eum retinere: quemadmodũ generoſi canes non ſuſtinent domi relinqui, cæteris venatum exeuntibus, ſed conſequuntur, nonnunquam eſſet ruptis vinculis: aliquando quidem perturbant alios in opere, propter iuuentutem & deſiderium vocem emittentes, & ante tempus feram excitantes, interdum autem proſilientes capiunt ipſi. huiuſmodi aliquid & illi accidit in principio, vt & pugnæ* C *in Chæronéa & victoriæ dicant ipſum cauſam præſtitiſſe, quum pater cunctaretur adire periculum. Tunc ergo à militia reuerſi, ſacrificabant Muſis in Dio Pieriæ, & certamen Olympiorum proponebant, quod ferunt antiquum eſſe apud eos. Interrogauit illum igitur Philippus in congreſſu: Quî fit ô fili, quòd ita tibi vehementer ſtupori eſt Homerus? Nam illi vni ex poëtis incumbis. Oporteret ſiquidem neque alios negligere: ſunt* D *enim viri ſapientes. Et Alexander reſpondit: Ideo, pater, quòd non quæuis poëſis regem decere mihi videtur, ſicut neque quoduis veſtimentum. Cætera quidem poëmata ego arbitror partim eſſe conuiuatoria, partim amatoria, partim autem laudatoria athletarum & equorum, qui victoriam ſunt adepti. Alia etiam continent lamentationes ſuper defunctis, alia autem riſus aut conuiciorum & ſalium facta ſunt gratia: vt ſunt poëtarum comicorũ, & ea quæ Parius poëta fecit. Nonnulla forſan etiam popularia*

dici poſſent, conſilia & admonitiones vulgo, adeóque priuatis hominibus præſcribentia: quemadmodum ſunt (opinor) Phocylidis & Theognidis. Ex quibus quid vtilitatis capere poſſet vir, qui nobis ſimilis ſit?

Hom. Il. 1. Et præſtare volens cunctis atque imperitare.

Homeri autem poëſim ſolam video ingenuam eſſe, & magnificam, & verè regiam, cui animum aduertere decet eum virum, qui maximè quidem imperaturus ſit omnibus qui vbique ſunt hominibus: quod ſi fieri non poßit, quamplurimis, & maximè illuſtribus, verè futurus, vt ille ait, paſtor populorum. Si minus, quomodo tamen non abſurdum fuerit, quòd rex equo quidem non niſi optimo vti velit, poëtarum autem vel infimis adhærere, quaſi ocioſo illi eſſe liceat? Hoc ſcias velim, inquit, ô pater, me non ſolum alium poëtam, ſed etiam aliud carmen quàm Homeri heroicum audientem, dolore affici. Valde igitur illum Philippus admiratus eſt, propter animi magnitudinem, quoniam perſpicuum erat, nihil eum friuolum aut abiectũ in animo cogitare, ſed tale quod Heroum aut ſemideûm factis poßit comparari. Attamen volens illum excitare, Heſiodum autem (inquit) ô Alexãder, parui iudicas eſſe precij poëtam? Nequaquam (inquit) at quantiuis precij, ſed non regibus, neque imperatoribus fortaſſe. Quibus nam verò tandem? Hic Alexander ſubridens, Paſtoribus (inquit) & fabris lignariis, & agricolis. Paſtores enim ait charos eſſe Muſis, fabros lignarios autem admodũ peritè monet, qualem conueniat axem excidere, agricolas autem quando aperiendũ ſit dolium. Quid igitur? (inquit Philippus) nónne hæc vtilia ſunt hominibus? Non nobis certè (inquit) ô pater, neque Macedonibus huius, ſed ſuperioris ſeculi, qui erãt paſtores & agricolæ, & ſeruiebant Illyriis & Triballis. Neque quæ circa

A λέγοιτ' ἄν, συμβουλεύοντα καὶ παραινοῦντα τοῖς πολλοῖς καὶ ἰδιώταις, καθάπερ οἶμαι τὰ Φωκυλίδου καὶ Θεόγνιδος· ἀφ' ὧν τί ἂν ὠφεληθῆναι δύναιτο ἀνήρ, ἡμῖν ὅμοιος;

Πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλων, πάντεσσι δ' ἀνάσσειν.

Τὴν δέ γε Ὁμήρου ποίησιν, μόνην ὁρῶ τῷ ὄντι γενναίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ καὶ βασιλικήν, ᾗ πρέπει τὸν νοῦν B προσέχειν τῶν* ἀνδρῶν μάλιστα μὲν ἄρξειν μέλλοντα τῶν ὁποί ποτε ἀνθρώπων. Εἰ δὲ μή, τῶν πλείστων καὶ φανερωτάτων, ἀτεχνῶς γε ἐσόμενον κατ' ἐκεῖνον ποιμένα λαῶν. Εἰ δὲ μή, πῶς οὐκ ἄτοπον, ἵππῳ μὲν μὴ ἐθέλειν ἢ τῷ ἀρίστῳ χρῆσθαι τὸν βασιλέα, τῶν δὲ ποιητῶν καὶ τοῖς ἥττοσιν ἐντυγχάνειν, ὥσπερ σχολὴν ἄγοντα. Εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ πάτερ, ἐγὼ οὐ μόνον ποιητὴν ἕτερον, ἀλλ' οὐδὲ μέτρον C ἄλλο, ἢ τὸ Ὁμήρου ἡρῷον ἀκούων,* ἄχθομαι. πάνυ οὖν αὐτὸν ὁ Φίλιππος ἠγάσθη τῆς μεγαλοφροσύνης, ὅτι δῆλος ἦν οὐδὲν φαῦλον, οὐδὲ ταπεινὸν ἐπινοῶν· ἀλλὰ τοῖς τε ἥρωσι καὶ τοῖς ἡμιθέοις παραβαλλόμενον. ὅμως δὲ κινεῖν αὐτὸν βουλόμενος· τὸν δὲ Ἡσίοδον, ὦ Ἀλέξανδρε, ὀλίγου κρίνεις, ἔφη, ποιητήν; οὐκ ἔγωγε εἶπεν, ἀλλὰ τοῦ παντός, οὐ μέν τοι, βασιλεῦσιν, οὐδὲ στρατηγοῖς ἴσως. ἀλλὰ τίσι μήν; καὶ D ὁ Ἀλέξανδρος γελάσας, τοῖς ποιμέσιν ἔφη, καὶ τοῖς τέκτοσι, καὶ τοῖς γεωργοῖς. τοὺς μὲν γὰρ ποιμένας φησὶ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν Μουσῶν, τοῖς δὲ τέκτοσι, μάλα ἐμπείρως παραινεῖ πηλίκον χρὴ τὸν ἄξονα τέμνειν· καὶ τοῖς γεωργοῖς, ὁπηνίκα ἄρξασθαι πίθου. τί οὖν οὐχὶ ταῦτα χρήσιμα ἔφη τοῖς ἀνθρώποις ὁ Φίλιππος; οὐχ ἡμῖν γε εἶπεν, ὦ πάτερ, οὐδὲ Μακεδόσι τοῖς νῦν. ἀλλὰ τοῖς πρότερον, ἡνίκα νέμοντες καὶ γεωργοῦντες, Ἰλλυριοῖς ἐδούλευον καὶ Τριβαλλοῖς· οὐδὲ τὰ περὶ τὸν

* κ. τὸν ἄνδρα

* κ. αἰσχομαι.

ἀρότρου ἔφη καὶ τὸν ἀμητὸν ὁ Φίλιππος, ἀρέσκει σοι τοῦ Ἡσιόδου μεγαλοπρεπῶς οὕτως εἰρημένα;

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ᾽ ἀμητοῦ, ἀρότοιο δὲ δυσομενάων.

Πολύ γε μᾶλλον εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος τὰ παρ᾽ Ὁμήρῳ γεωργικά. καὶ ποῦ περὶ γεωργίας εἴρηκεν Ὅμηρος; ἤρετο ὁ Φίλιππος, ἢ τὰ ἐν τῇ ἀσπίδι μιμήματα λέγεις τῶν ἀρούντων, καὶ θεριζόντων, καὶ τρυγώντων; ἥκιστά γε εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ ἐκεῖνο πολὺ μᾶλλον.

Οἱ δ᾽ ὥστ᾽ ἀμητῆρες ἐναντίοι ἀλλήλοισιν,
Ὄγμον ἐλαύνωσιν ἀνδρὸς μάκαρος κατ᾽ ἄρουραν,
Πυρῶν ἢ κριθῶν· τὰ δὲ δράγματα ταρφέα πίπτει.
Ὣς Τρῶες καὶ Ἀχαιοὶ ἐπ᾽ ἀλλήλοισι θορόντες,
Δήουν, οὐδ᾽ ἕτεροι μνώοντ᾽ ὀλοοῖο φόβοιο.

Ταῦτα μὲν Ὅμηρος ποιῶν ἡττᾶτο ὑπὸ Ἡσιόδου. ὁ Φίλιππος εἶπεν· ἢ οὐκ ἀκήκοας τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐν Ἑλικῶνι τὸ ἐπὶ τοῦ τρίποδος;

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι, τόνδ᾽ ἀνέθηκεν,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Καὶ μάλα δικαίως, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἡττᾶτο· οὐ γὰρ ἐν βασιλεῦσιν ἠγωνίζετο, ἀλλ᾽ ἐν γεωργοῖς καὶ ἰδιώταις, μᾶλλον δὲ ἐν ἀνθρώποις φιληδόνοις καὶ μαλακοῖς. τοιγαροῦν ἠμύνατο τοὺς Εὐβοέας διὰ τῆς ποιήσεως Ὅμηρος. πῶς ἤρετο θαυμάσας ὁ Φίλιππος· ὅτι μόνους αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων περιέκειρεν αἴσχιστα, κομᾶν ὄπιθεν ἀφεὶς, ὥσπερ οἱ νῦν τοὺς παῖδας τοὺς ἁπαλούς. καὶ ὁ Φίλιππος γελάσας λέγει. οἶδας ὦ Ἀλέξανδρε ὅτι δεῖ μὴ λυπεῖν τοὺς ἀγαθοὺς ποιητάς,

A ſementem (inquit Philippus) atque meſſem ab Heſiodo ita magnificè dicta, tibi placent?

Pleiadum exortu gnatarum maximi Atlantis Heſiodus.
Meſſes, arua ſed incipias proſcindere caſu.

Multo magis, dixit Alexander, mihi ea placent, quæ ſunt apud Homerum de agricultura. Et vbi de agricultura Homerus dixit? quæſiuit Philippus, an ea dicis, B *quæ ſunt in clypeo, imitamina arantium & metentium, vindemiãtiumq́ue? Minimè, inquit Alexãder, ſed illud lõgè magis.*

Aſt hi, vt meſſores, verſo in contraria vultu, Iliad. λ.
Hordea triticeámque metunt qui ex ordine frugem,
Aruis in locupletis heri: at crebri inde manipli
Sternuntur terrà: ſic Troiani atque Pelaſgi,
C Mutuò ſe aduerſis vaſtabant frontibus acri
Impete, nil memores trepidi nocuíque timoris.

Hæc quidem ſcribens Homerus, victus eſt ab Heſiodo, dixit Philippus. An non audiuiſti epigramma in Helicone tripodi inſcriptum,

Heſiodus Muſis vocalibus hoc dedit, hymno
D Chalcide diuinum poſtquam vicíſſet Homerum.

Et admodum iuſtè victus eſt, dixit Alexander: neque enim regibus præſentibus certauit, ſed agricolis atque plebeiis, immo hominibus voluptuoſis & mollibus. Quamobrem vltus eſt Eubœenſes in ſua poëſi Homerus. Quomodo? admirabundus interrogauit Philippus. Quia illos ſolos inter Græcos fœdiſſimè circuntõdit, ſinens eos comã retro demittere, ſicut nũc quidam pueros tenellos. Hic cùm arriſiſſet Philippus, dixit. Scis hinc, ô Alexãder, non eſſe contriſtandos bonos poëtas,

nec argutos hiſtoriarum ſcriptores, vt in A *quorum poteſtate ſit, quicquid velint, de nobis dicere. Non omnino, inquit, in illorum poteſtate eſt. Neque enim Steſichoro bene cecidit, quòd aduerſus Helenam mentitus eſt. Atqui Heſiodo, ô pater, non videtur mihi neque ipſe ignoraſſe ſuas vires, quanto inferior eſſet Homero. Quomodo dicis? Quod quum hic de Heroibus caneret, ille fecerit mulierum catalogum, & re ipſa gynæceum quaſi hymnis celebrauerit, concedens Homero viros celebrare.* B *Ex hoc interrogauit Philippus. At tu, Alexander, vtrum cuperes Agamemnō, Achilles, an illorum aliquis fuiſſe heroum, an Homerus. Nequaquā (inquit Alexander) ſed præcellere longe Achillem, & alios. Neque enim te minorem puto Peleo, neque Macedoniam infirmiorem Phthia, neque Olympum minus glorioſum monte Pelio dixerim, quin neque viliorem eruditionem adeptus ſum ſub Ariſtotele, quā ille à Phœ-* C *nice Amyntoris filio, homine in exilium pulſo, & cui cum patre non conueniret. Ad hæc, Achilles quidem ſubditus erat aliis, & mittitur cum paruis copiis, proprie ad hoc vt alteri auxilium ferret: ego autem nunquam quenquam hominum ferrem regnare ſuper me. Hic Philippus paulùm irritatus, nunquid non ego, inquit, ſuper te regno, ô Alexander? Non ſuper me certe, inquit, obedio enim tibi nō vt regi, ſed vt patri.* D *Ergo tu quoque, inquit Philippus, temet dices ex dea matre progenitum, quemadmodū Achilles? aut Olympiadem comparādam Thetidi putas? Et Alexander ſenſim ſubridens, Mihi quidem ô pater, dixit, fortior videtur, quàm omnes Nereides. Hic ridens Philippus, non fortior ſolum, inquit, ô fili, ſed etiam bellicoſior. Neq; enim vnquam deſinit mecum bellum gerere. Hæc ita hactenus illi inter ſe, ſerius tamen admixtis, iocati erant. Rurſus autem interrogauit eum Philippus. At quum vſque adeo, ô*

A μὴ δὲ τοὺς δεινοὺς συγγραφέας, ὡς κυρίους ὄντας ὅ, τι βούλωνται περὶ ἡμῶν λέγειν. οὐ πάντως εἶπε κυρίους. τῷ γοῦν Στησιχόρῳ ψευσαμένῳ κατὰ τῆς Ἑλένης, οὐ συνήνεγκεν. οὐ μέν τοι Ἡσίοδος, ὦ πάτερ, δοκεῖ μοι οὐδὲ αὐτὸς ἀγνοεῖν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ὅσον ἐλείπετο Ὁμήρου. πῶς λέγεις; ὅτι ἐκείνου περὶ τῶν ἡρώων ποιήσαντος, αὐτὸς ἐποίησε γυναικῶν κατάλογον, καὶ τῷ ὄντι τὴν * γυναικωνῖτιν ὕμνησεν, παραχωρήσας Ὁμήρῳ τοὺς B ἄνδρας ἐπαινέσαι. ἐκ τούτου δὴ ἤρετο ὁ Φίλιππος, ἀλλὰ σὺ ὦ Ἀλέξανδρε, πότερον ἔλοιο ἄν, Ἀγαμέμνων, ἢ Ἀχιλλεὺς, ἢ ἐκείνων τὶς γεγονέναι τῶν ἡρώων, ἢ Ὅμηρος; οὐ μέν τοι, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ ὑπερβάλλειν πολὺ τὸν Ἀχιλλέα καὶ τοὺς ἄλλους. οὔτε γὰρ σὲ χείρονα νομίζω τοῦ Πηλέως, οὔτε τῆς Φθίας ἀσθενεστέραν τὴν Μακεδονίαν, οὔτε τὸν Ὄλυμπον ἀδοξότερον ὄρους τοῦ Πηλίου φαίην ἄν· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ παιδείας φαυλοτέρας C ἐπιτετύχηκα ὑπ᾽ Ἀριστοτέλους, ἢ ἐκεῖνος ὑπὸ Φοίνικος τοῦ Ἀμύντορος, φυγάδος ἀνδρὸς καὶ διαφόρου τῷ πατρί. πρὸς δὲ αὖ τούτοις, ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς ὑπήκουεν ἑτέροις, καὶ πέμπεται μετὰ μικρᾶς δυνάμεως κυρίως ἄλλῳ συστρατευσόμενος· ἐγὼ δὲ οὐκ ἄν ποτε ὑπὸ ἀνθρώπων οὐδενὸς βασιλευθείην. καὶ ὁ Φίλιππος μικρὸν παροξυνθεὶς, ἀλλ᾽ οὐχ ὑπ᾽ ἐμοῦ γε οὐ βασιλεύῃ, ὦ Ἀλέξανδρε; οὐκ ἔγωγε εἶπεν. οὐ γὰρ ὡς βασιλέως, D ἀλλ᾽ ὡς πατρὸς ἀκούω σου. σὺ δή που καὶ θεᾶς φήσεις μητρὸς γεγονέναι σεαυτὸν, ὥσπερ ὁ Ἀχιλλεύς; εἶπεν ὁ Φίλιππος· ἢ Ὀλυμπιάδα συμβάλλειν ἀξιοῖς Θέτιδι; ὁ Ἀλέξανδρος ἡσυχῆ μειδιάσας, ἐμοὶ μὲν εἶπεν ὦ πάτερ, ἀνδρειοτέρα δοκεῖ πασῶν Νηρηΐδων. ἐνταῦθα ὁ Φίλιππος γελάσας, οὐκ ἀνδρειοτέρα μόνον, ἔφη, ὦ παῖ, ἀλλὰ καὶ πολεμικωτέρα. ἐμοὶ γοῦν οὐ παύεται πολεμοῦσα. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον ἅμα τῇ σπουδῇ ἐπαιξάτην. πάλιν δὲ ἤρετο αὐτὸν ὁ Φίλιππος. ἀλλὰ τὸν Ὅμηρον οὕτω σφόδρα, ὦ

* γρ. τῶν γυναικῶν πάσας ὕ.

Ἀλέξανδρε, θαυμάζων, πῶς ὑπερορᾷς αὐτοῦ τὴν σοφίαν; ὅτι ἔφη καὶ τοῦ Ὀλυμπίασι κήρυκος, ἥδιστ᾽ ἂν ἀκούοιμι μὲν φθεγγομένου μέγα καὶ σαφές, οὐ μέντοι κηρύττειν ἐβουλόμην αὐτὸν ἑτέρους νικῶντας, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον κηρύττεσθαι. ταῦτα δὲ λέγων ἐποίησε φανερὸν, ὅτι τὸν μὲν Ὅμηρον ἐνόμιζε δαιμόνιον καὶ θεῖον τῷ ὄντι κήρυκα τῆς ἀρετῆς· αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, ἀθλητάς τε καὶ ἀγωνιστὰς τῶν καλῶν ἔργων ἡγεῖτο. οὐδὲν μὲν οὖν ἄτοπον εἶπεν, ὦ πάτερ, εἰ καὶ ποιητὴς ἀγαθὸς εἴη· περιεχούσης τῆς φύσεως. ἐπεί τοι καὶ ῥητορικῆς δέοι ἂν τῷ βασιλεῖ. σὺ γοῦν ἀντιγράφειν πολλάκις ἀναγκάζῃ, καὶ ἀντιλέγειν Δημοσθένει, μάλα δεινῷ ῥήτορι καὶ γόητι, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς Ἀθήνησι πολιτευομένοις. καὶ ἐβουλόμην γε, εἶπεν ὁ Φίλιππος παίζων, παραχωρῆσαι Ἀθηναίοις Ἀμφιπόλεως, αὐτὸ τῆς Δημοσθένους δεινότητος. ἀλλὰ πῶς Ὅμηρον οἴει διανοεῖσθαι περὶ ῥητορικῆς; δοκεῖς μοι ἔφη τὸ πρᾶγμα θαυμάζειν, ὦ πάτερ. οὐ γὰρ ἄν ποτε Ἀχιλλεῖ διδάσκαλον τῶν λόγων ἐπῆγε τὸν Φοίνικα. φησὶ γοῦν πεμφθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρός·

γρ. υἱᾶν

ἀντὶ

Μύθων τε ῥητῆρ᾽ ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Τούς τε ἄλλους τοὺς ἀρίστους καὶ βασιλικωτάτους ἐποίησεν ἐσπουδακότας οὐχ ἧττον περὶ τὴν τοιαύτην δύναμιν· τόν τε Διομήδη, καὶ Ὀδυσσέα καὶ Νέστορα. τοῦτον μέν τοι καὶ ὑπερβάλλοντα τῇ συνέσει καὶ τῇ πειθοῖ. φησὶ γοῦν ἐν ἀρχῇ τῆς ποιήσεως,

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

Ὥστε καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα εὔχεσθαι, δέκα γενέσθαι αὐτῷ τοιούτους εἶναι μᾶλλον συμβούλους, ἢ νεανίσκους, οἷος ὅ,τ᾽ Αἴας καὶ Ἀχιλλεὺς, ὡς θᾶττον ἂν ἁλούσης τῆς Τροίας. καὶ μὴν τὸ μέγεθος τῆς περὶ τοὺς λόγους χρείας, ἐδήλωσεν ἐν ἑτέρῳ. τῶν γὰρ Ἑλλήνων διὰ τὸ μῆκος τοῦ πολέμου καὶ τὴν χαλεπότητα τῆς πολιορκίας,

A *Alexander, Homerum admiraris, quare deſpicis eius ſapientiam? Quia, inquit, & in ludis Olympicis libentiſsime audirem præconem, vocem magnam & claram emittentem, nec tamẽ ipſe vellem proclamare alios victores, ſed multo magis proclamari. Hæc autem dicens, manifeſtabat, quòd Homerũ quidem putaret excellentem & diuinum reipſa præconem virtutis, ſeſe autem & illos viros, athletas & certatores pro bonis factis exiſtimaret.* B *Nihil ſane abſurdum, inquit, ô pater, etiam ſi bonus poeta eſſet, præſtante hoc natura, quando quidem & Rhetorica opus eſt regi. Nam tu frequenter reſcribere cogeris & contradicere Demoſtheni, rhetori valde vehementi & impoſtori, atque aliis quoque qui Athenis rempublicam adminiſtrant. Equidem vellem ſane, dixit Philippus iocans, ô fili concedere Athenienſibus Amphipolim, pro Demoſthenis uehementi eloquẽtia. Sed quomodo Homerum ſenſiſſe putas de Rhetorica?* C *Videtur mihi, inquit, ô pater, quòd eam admiretur. Nunquam enim Achilli doctorem orationum applicuiſſet Phœnicem. Ait enim, miſsũ eſſe ipſum à patre,*

Orator ſermonum operúmque effector vt eſſet. Iliad.ix.

Et alios quoque optimos & maxime regios ſcripſit ſtudioſos fuiſſe non minus circa hanc facultatem. vt Diomedem & Vlyſſem & Neſtorem, atque hunc excellentiſsimum prudentia & ſermonis D *ſuadela fuiſſe. Ait enim in Poeſeos principio,*

Dulcior à cuius lingua vox melle fluebat. Iliad.i.

Vt & optaret Agamenon, ſibi decem dari tales ſenes conſiliarios, magis quàm iuuenes, quales erant Aiax & Achilles. Fore enim, vt cito caperetur Troia. Et ſane quàm neceſſarium eloquentiæ ſit ſtudium, manifeſtauit abunde in altero. Quum enim iam Græci propter belli prolixitatem, expugnationis difficultatem,

prӕterea etiam, opinor, propter graſſantem morbum, regúmque ſeditionẽ Agamemnonis & Achillis, & deſpondiſſent animum ab expeditione: inſuper & inter eos quidam orator ſurrexiſſet, turbarétque concionem, multitudo ruit impetu ad naues, confeſtimque illis cõſcenſis volebant fugere, & nemo eos retinere poterat, neque Agamemnon quidem habebat, quo pacto rebus conſuleret prӕſentibus. Hic igitur ſolus ipſe potuit eos reuocare & immutare Vlyſſes, & tandẽ, quum concionaretur, adiuncto Neſtore, perſuaſit vt manerent. Itaq; hoc factum manifeſte rhetorum fuit. Poſſet autem aliquis & alia huius oſtendere exempla. Apparet autem non ſolum Homerum ita ſentire, ſed & Heſiodum; quòd nempe philoſophia pariter & Rhetorica vera regi conueniant. Ait enim in iis quӕ ſcripſit de Calliope,

Heſiod. in Theogon.

Quӕ reges etiam comitatur ritè verendos,
Maximi honorarint gnatӕ quemcunque Tonantis
Regibus ex altis, & amico lumine natum
Spectarint. ——

Verſus quidem facere, ô pater, aut orationes ſolutas ſcribere, quales tu in epiſtolis, ex quibus te valde aiunt magnum nomen aſſecutum, non omnino neceſſariũ regibus eſt, niſi forte quum adhuc puelli ſunt, & ocium illis ſuppetit, quemadmodum & te referunt Thebis laborẽ impendiſſe circa eloquentiӕ ſtudium. Neq; philoſophiam attingere ad ſummum, ingenue autem & ſimpliciter oſtendere ipſis factis, morum humanitatem, manſuetudinémque & iuſtitiam inſuper, & excelſum animum & fortem, & prӕſertim gaudentem, ſi cui benefaciant, quod quidẽ proxime ad deorum naturam accedit. Et ſermones quidem è philoſophia ſumptos audire libẽter, ſi quando ſit opportunum, vt qui non contrarij appareant, ſed con-

A ἔτι δὲ οἶμαι διὰ τὴν ἐπιλαβοῦσαν νόσον, καὶ τὴν στάσιν τῶν βασιλέων, τοῦ τε Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως, ἀπειρηκότων ἤδη πρὸς τὴν στρατείαν, πρὸς δὲ αὖ τούτοις, δημαγωγοῦ τινος ἐπιστάντος αὐτοῖς, καὶ ταράξαντος τὴν ἐκκλησίαν, τὸ πλῆθος ὥρμησεν ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ παραχρῆμα ἐμβάντες, ἐβούλοντο φεύγειν, οὐδενὸς δυναμένου κατέχειν, οὐδὲ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἔχοντος ὅ, τι χρήσεται τοῖς παροῦσι πράγμασιν. οὐκοῦν ἐν-

B ταῦθα μόνος αὐτοὺς ἐδυνήθη μεταχαλέσαι καὶ μεταβαλεῖν Ὀδυσσεύς· καὶ τέλος ἔπεισε δημηγορῶν μετὰ τοῦ Νέστορος μένειν. ὥστε τοῦτο μὲν τὸ ἔργον φανερῶς τῶν ῥητόρων ἐγένετο. πολλὰ δ' ἂν τις ἐπιδείξειε καὶ ἕτερα. φαίνεται δ' οὐ μόνον Ὅμηρος ἀλλὰ καὶ Ἡσίοδος οὕτω φρονῶν, ὡς φιλοσοφίας τε ἅμα καὶ ῥητορικῆς τῆς ἀληθοῦς τῷ βασιλεῖ προσηκόντων, ἐν οἷς φησι περὶ Καλλιόπης.

C Ἣ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ,
Ὅν τινα τιμήσουσι * Διὸς κοῦραι μεγάλοιο, (γρ. τιμήσωσι)
Γεινόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων,

Ἔπη μὲν οὖν ποιεῖν, ὦ πάτερ, ἢ λόγους πεζοὺς συγγράφειν, ὁποίας σὺ τὰς ἐπιστολάς, ἀφ' ὧν σφόδρα σέ φασιν εὐδοκιμεῖν, οὐ πάντως ἀναγκαῖον τοῖς βασιλεῦσιν, εἰ μήγε νέοις οὖσιν ἔτι, καὶ

D σχολὴν ἄγουσιν. ὥσπερ καὶ σὲ λέγουσιν ἐν Θήβαις διαπονῆσαι τὰ περὶ τοὺς λόγους. οὐδ' αὖ φιλοσοφίας ἅπτεσθαι πρὸς τὸ ἀκριβέστατον, ἁπλάστως δὲ καὶ ἁπλῶς ἐνδεικνύμενον αὐτοῖς τοῖς ἔργοις φιλάνθρωπον ἦθος καὶ πρᾶον, καὶ δίκαιον· ἔτι δὲ ὑψηλὸν καὶ ἀνδρεῖον, καὶ μάλιστα δὴ χαίροντα εὐεργεσίαις, ὅπερ ἐστὶν ἐγγυτάτω τῆς τῶν θεῶν φύσεως. τῶν γε μὴν λόγων ἡδέως ἀκούοντα τῶν ἐκ φιλοσοφίας, ὁπότ' ἂν καιρός, ἅτε οὐκ ἐναντίων φαινομένων, ἀλλὰ συμφω-

νων τοῖς αὐτοῦ ἤθεσι. τέρπεσθαι δὲ A ποιήσει προσέχειν τὸν νοῦν οὐχ ἁπάσῃ, τῇ δὲ καλλίστῃ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῃ, συμβουλεύσαιμι ἂν τῷ γενναίῳ καὶ βασιλικῷ τὴν ψυχὴν, οἵαν μόνην ἴσμεν τὴν Ὁμήρου, καὶ τὴν Ἡσιόδου τὰ τοιαῦτα, καὶ εἴ τις ἄλλο τι λέγει χρηστόν. οὔτε γὰρ μουσικὴν ἔφη πᾶσαν μανθάνειν ἐθέλοιμ' ἄν, ἀλλὰ κιθάρᾳ μόνον ἢ λύρᾳ χρῆσθαι πρὸς θεῶν ὕμνους καὶ θεραπείας, ἔτι δὲ οἶμαι, τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τοὺς ἐπαίνους· οὐδέ γε ᾄδειν τὰ Σαπφοῦς, B ἢ Ἀνακρέοντος ἐρωτικὰ μέλη πρέπον ἂν εἴη τοῖς βασιλεῦσιν· ἀλλ' εἴπερ ἄρα τῶν Στησιχόρου μελῶν, ἢ Πινδάρου, ἐὰν ἤ τις ἀνάγκη. τυχὸν δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ἱκανὸς Ὅμηρος. ἢ γὰρ εἶπεν ὁ Φίλιππος, πρὸς κιθάραν συμφωνῆσαι τινὰ σοι δοκεῖ ἂν τῶν Ὁμήρου. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος γοργὸν ἐμβλέψας ὥσπερ λέων· ἐγὼ μὲν εἶπεν, ὦ πάτερ, οἶμαι, πρέπειν πολλὰ τῶν Ὁμήρου ἐπῶν πρὸς σάλπιγγα ᾄδεσθαι, μὰ Δί' οὐ τὴν ἀνα- C καλοῦσαν, ἀλλὰ τὴν ἐποτρύνουσαν καὶ παρακελευομένην. οὐχ ὑπὸ γυναικείου χοροῦ λεγόμενα, ἢ παρθένων, ἀλλ' ὑπὸ φάλαγγος ἐνόπλου, πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ * Τυρταίου παρὰ τοῖς Λάκωσιν. ἔνθα ἐπῄνεσεν ὡς καλῶς αὐτὸν εἰπόντα ὁ Φίλιππος καὶ ἀξίως τοῦ ποιητοῦ. οὐκοῦν ἤδη ὃς καὶ τοῦτο ὑπὲρ οὗ νῦν ἐμνήσθημεν, Ὅμηρος ἐπιδείκνυσι. τὸν γοῦν Ἀχιλλέα πεποίηκεν ὑστερίζοντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀχαιῶν, οὐκ ἐκλυ- D τὰ οὐδὲ ἐρωτικὰ μέλη ᾄδοντα· καί τοι φησί γε αὐτὸν ἐρᾶν τῆς Βρισηΐδος· ἀλλὰ κιθάρᾳ μὲν χρῆσθαι, μὰ Δί' οὐκ ὠνησάμενον, οὐδ' οἴκοθεν ἄγοντα παρὰ τοῦ πατρὸς· ἀλλὰ ἐκ τῶν λαφύρων ἐξελόμενον ὅτε εἷλε τὰς Θήβας, καὶ τὸν Ἠετίωνα ἀπέκτεινε τὸν τοῦ Ἕκτορος κηδεστήν.

Τῇ ὅγε (φησὶ) θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ'
ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

ὡς οὐδέποτε ἐκλανθάνεσθαι δέον τὸν ἀρετῆς, οὐδὲ τῶν εὐκλεῶν πράξεων, οὔτε πίνοντα, οὔτε ᾄδοντα, τὸν γενναῖον ἄνδρα καὶ βασι-

* οὗτος ὁ Τυρταῖος Ἀθηναῖος ἦν. ὁρῶν δὲ Λακεδαιμονίοις κατὰ τὸν πόλεμον μαλακῶς διακειμένους, ἐπιδημήσας αὐτοῖς, καὶ δυνάμεως ποιητικῆς εὐμοιρῶν, ἐποίησεν αὐτοῖς μέλη καὶ τὸν ἐνυάλιον παροξυντικά. ἃ καὶ προσέταξε καταρχομένοις πολέμου καὶ τῶν στρατοπέδων συνορασσόντων, ἀλλήλοις ᾄδειν. ὃ καὶ ποιοῦντες προθυμίας ἐνεπίμπλαντο, καὶ καλῶς κατὰ τὸν πόλεμον διετέθησαν.

A *ſonent ſuis ipſorum moribus. Oblectari autem poëſi, atque animum attẽdere, non quidem cuilibet, ſed optimę atque magnificentiſſimæ, conſulerem illi qui generoſus ſit, regiúmque habeat animum, qualem duntaxat nouimus eſſe Homeri atque Heſiodi, huiuſmodi ſaltẽ in rebus, deinde ſi quis alius quid dicit, quod in rem ſit. Neque enim Muſicam, inquit, omnem diſcere vellem, ſed cithara duntaxat aut lyra vti ad deorum hymnos cultúſque, præterea etiam puto, ad bonorum viro-* B *rum laudes. Neque ſane Sapphûs canere, aut, Anacreantis amatória carmina, decorum eſſet regibus. Attamen ſi quid taliũ, Steſichori carmina, aut Pindari, ſi iubeat neceſſitas. Forſan autem etiam ad hoc ſufficit Homerus. Atqui, inquit Philippus, quæ nam Homeri putas ad citharam cani poſſe? Et Alexander terribiliter obtuens, ſicut leo. Equidem, inquit, ô pater, multa Homeri carmina etiam* C *ad tubam cani haud indecens eſſe reor, at non receptui canentem, ſed exhortantem atque inuitantem, non à muliebri choro dicta, aut à virginibus, ſed ab armata phalange, multo magis quàm illa Tyrtæi apud Lacedæmonios. Hîc laudauit eum Philippus, vt qui bene, próque poëtæ dignitate dixiſſet. Proinde, inquit ille, & huius, cuius modo mentionem fecimus, Homerus ſpecimen profert. Scripſit enim, Achillem* D *in Achiuorum caſtris cunctantem non fracta, neque amatoria carmina canentem; tametſi eum dicat amare Briſeida: at cithara quidem vti, non hercle emptitia, aut domo allata à parte, ſed ex ſpoliis erepta, quando cæpit Thebas, occidítque Eetionem Hectoris affinem:*

Hac, *inquit*, gaudens laudes Heroum *Iliad. ix.*
& facta canebat.

Nempe quod vir generoſus atque regius nunquam obliuiſci debeat virtutis, aut illuſtrium facinorũ, ſiue bibat, ſiue canat.

ſed

A ſed ſemper ita degere, vt vel ipſe magnum quid atque admirabile faciat, aut ſimilium recordetur. Hæc ille dicebat ad patrem, ſuum demonſtrans animum. Et ſanè diligebat Homerum: Achillem autem non ſolum admirabatur, ſed ei inuidebat etiam ob Homeri poeſim: quemadmodum deformes pueri inuident formoſis quibus interdum meliores obtingũt amatores. Agamemnonem vero non dicebat beatum. Sperabat enim ſeſe multo pluribus imperaturum, aut certe quantis ille. B Aliorum autem poëtarum non adeo magnam habebat curam. Porrò Steſichori atque Pindari recordatus eſt: & illius quidem, quòd Homeri imitator eſſe videatur, expugnationémque Troiæ pro Troiæ ſcripſerit dignitate: Pindari autẽ, & propter illius ſplendorem naturæ, & quod quendam illius maiorum atque cognominem laudauerit, nempe Alexandrum qui appellatus eſt Philellen. Nã de eo ſcripſit: O cognominis beatorũ Dardanidarũ! C Et propter hoc, quũ poſterius ſubuerteret Thebas, ſolam illius reliquit domum, cùm iuſsiſſet ei inſcribi: Pindari Muſici domum ne cremetis. Certè magnã referebat gratiã iis, qui ipſum nõ frigidè celebraſſet: vſqueadeo erat ambitioſus. Quid autẽ, inquit Philippus, ô fili, (libẽter enim audio te huiuſmodi dicentẽ) nõ regẽ etiã iubes habitaculũ præparare, exornatum auro & ebore & electro, rebuſque precioſis? D Nequaquam (dixit) ô pater, ſed multo magis exuuiis & armis hoſtium. quin & ipſa templa talibus ornatibus excolenda ſunt, quemadmodum & Hector dignum exiſtimabat, prouocans ad ſingulare certamen optimum quemque Achiuorum: ſi enim victor euaſiſſet, dicebat, ſe cadauer commilitonibus redditurum: arma autẽ ſpoliaturũ.

Iliad. η.

Illa ſagittiferi appendens ad Apollini ædem.

Omnino enim melior hic ornatus locis ſacris, quàm ſmaragdorum, & ſardiorũ,

A λικόν· ἀλλ' ἀεὶ διατελεῖν ἢ πράττοντα αὐτὸν μέγα τι καὶ θαυμαστὸν, ἢ μεμνημένον τῶν ὁμοίων. ταῦτα δὲ ἔλεγε πρὸς τὸν πατέρα, ἐπιδεικνύμενος τὴν αὐτοῦ διάνοιαν. καὶ γὰρ δὴ ἐτύγχανε τὸν μὲν Ὅμηρον ἀγαπῶν· τὸν Ἀχιλλέα δὲ οὐ μόνον ἐθαύμαζεν, ἀλλὰ καὶ ἐζηλοτύπει τῆς Ὁμήρου ποιήσεως, ὥσπερ οἱ κακοὶ * παῖδες ζηλοτυποῦσι τοὺς καλοὺς, ἐνίοτε κρειττόνων ἐραστῶν τυγχάνοντας. τὸν δὲ Ἀγαμέμνονα οὐκ B ἐμακάριζεν. ἤλπιζε γὰρ πολὺ πλειόνων ἄρξειν αὐτὸς, ἢ ὁπόσων ἐκεῖνος. τῶν δὲ ἄλλων ποιητῶν οὐ σφόδρα ἐφρόντισε. Στησιχόρου δὲ καὶ Πινδάρου ἐπεμνήσθη· τοῦ μὲν ὅτι μιμητὴς Ὁμήρου γενέσθαι δοκεῖ, καὶ τὴν ἅλωσιν οὐκ ἀναξίως ἐποίησε τῆς Τροίας· τοῦ δὲ Πινδάρου διά τε τὴν λαμπρότητα τῆς φύσεως, καὶ ὅτι τὸν πρόγονον αὐτοῦ καὶ ὁμώνυμον ἐπῄνεσεν Ἀλέξανδρον, τὸν Φιλέλληνα ἐπικληθέντα, ποιήσας εἰς αὐτόν. C Ὀλβίων ἐπώνυμε Δαρδανιδᾶν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Θήβας ὕστερον πορθῶν μόνην κατέλιπε τὴν οἰκίαν ἐκείνου, κελεύσας ἐπιγράψαι· Πινδάρου τοῦ μουσοποιοῦ τὴν στέγην μὴ καίετε. ἦπου πολλὴν ἠπίστατο χάριν τοῖς αὐτὸν ἐγκωμιάζουσι μὴ φαύλως· οὕτως ἄγαν φιλότιμος ὤν. τί δαὶ εἶπεν ὁ Φίλιππος, ὦ παῖ, πάνυ γὰρ ἡδέως ἀκούω σου τὰ τοιαῦτα λέγοντος, οὐδὲ οἴκησιν ἀξιοῖς κατεσκευάσθαι τὸν βασιλέα κεκοσμημένην χρυσῷ, καὶ D ἐλέφαντι καὶ ἠλέκτρῳ τοῖς πολυτίμοις; οὐδαμῶς, εἶπεν, ὦ πάτερ, πολὺ δὲ μᾶλλον σκύλοις τε καὶ ὅπλοις πολεμίων ἀνδρῶν· καὶ τά γε ἱερὰ τοιούτοις κόσμοις ἠσκεῖσθαι· καθάπερ καὶ ὁ Ἕκτωρ ἠξίου προκαλούμενος τὸν ἄριστον τῶν Ἀχαιῶν. ὅτι κρατήσας, τὸ μὲν σῶμα ἀποδώσει τοῖς συμμάχοις, τὰ δὲ ὅπλα, ἔφη, σκυλεύσω,

Καὶ κρεμόω ποτὶ νηὸν Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο.

Τῷ πάντι γὰρ κρείττων οὗτος κόσμος τῶν ἱερῶν, ἢ σμαράγδων καὶ σαρδίων,

ἴσ. καλοὶ

ἴσ. ἀρδαναπάλου περὶ Νῖνον.

A καὶ ὀνύχων. οἷος ἦν ὁ Σαρδανάπαλος* περὶ οἶνον. οὐ γὰρ βασιλέως τὰ τοιαῦτα φιλοτιμήματα οὐδαμῶς, ἀλλ᾽ ἀνοήτου μὲν παίγνια κόρης, ἀκολάστου δὲ γυναικός. οὐκοῦν οὐδὲ Ἀθηναίους οὕτως, ἔφη, ζηλῶ τῆς δαπάνης καὶ πολυτελείας τῆς περὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερά, ὅσον τῶν ἔργων ἃ ἔπραξαν οἱ πρότερον· τὸν ἀκινάκην τοῦ Μαρδωνίου πολὺ σεμνότερον καὶ κρεῖττον ἀνάθημα ἡγοῦμαι, καὶ τὰς Λακώνων ἀσπίδας, καὶ τῶν ἐν Πύλῳ ποτὲ ἁλόντων, ἢ τὰ προπύλαια τῆς

B ἀκροπόλεως, καὶ τὸ Ὀλύμπιον ἀπὸ πλειόνων ἢ μυρίων ταλάντων. οὐκοῦν ἦ δ᾽ ὃς ὁ Φίλιππος ἐνταῦθα τὸν Ὅμηρον οὐκ ἂν ἔχοις ἐπαινεῖν. τὰ γὰρ τοῦ Ἀλκινόου βασίλεια ἀνδρὸς Ἕλληνος καὶ νησιώτου δι¶εκόσμησεν οὐ μόνον κήποις, καὶ ὕδασιν, ὡς ἥδιστα ἐνοικεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀγάλμασι χρυσοῖς. ἔτι δὲ μᾶλλον τὴν τοῦ Μενελάου οἴκησιν, καὶ ταῦτα ἀπὸ στρατείας ἥκοντος, ἆρ᾽ οὐ Περσικήν τινα καὶ Μηδικὴν ἐξηγεῖται,

C σχεδὸν οὐ πολὺ ἀποδέουσαν Σεμιράμιδος ἢ Δαρείου τε καὶ Ξέρξου τῶν βασιλέων; φησὶ γοῦν·

Ὥς τε γὰρ ἠελίου αἴγλη πέλεν ἠὲ σελήνης,
Δῶμα καθ᾽ ὑψερεφὲς Μενελάου κυδαλίμοιο;
Χρυσοῦ τ᾽ ἠλέκτρου τε καὶ ἀργύρου ἠδ᾽ ἐλέφαντος.

Τοῖς γὰρ Τρωϊκοῖς σκύλοις ἐχρῆν μᾶλλον λάμπειν αὐτό, ἢ τούτοις, κατά γε τὴν

D σὴν διάνοιαν. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπισχών, οὐκ ἔγωγε, εἶπεν, τὸν Ὅμηρον ἐάσειν μοι δοκῶ ἀναπολόγητον· ἴσως γὰρ πρὸς τὸ τοῦ Μενελάου ἦθος ἐποίησε τὰ βασίλεια, ὃν φησι μόνον εἶναι τῶν Ἀχαιῶν μαλθακὸν αἰχμητήν. σχεδὸν γὰρ οὖν, ἔοικεν οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν μάτην ὁ ποιητὴς οὕτω λέγειν, ἀλλὰ καὶ στολήν, καὶ οἴκησιν, καὶ δίαιταν πρὸς τὸ τῶν ἀνθρώπων ἦθος πολλάκις ἀπεικάζειν. διὰ τοῦτο τὰ μὲν ἐν Φαίαξι βασίλεια ἐκόσμησεν ἄλσεσί τε καὶ ὀπώραις ἡδίσταις, καὶ κρήναις ἀενάοις.

& onychorum, qualiter ornatus erat Sardanapalus inter pocula. Non enim ad regem pertinent eiuſmodi ambitioſi cultus: nequaquam ad regem, ſed ſunt ſtultæ ludicra virginis, aut petulantis mulieris. Quare neque Athenienſes (inquit) ſic admiror propter ſumptum & impenſam in ciuitatem & templa, quantum propter maiorum ipſorum facta, a quibus habet ciuitas gladium Mardanij, & Laconum ſcuta, & eorũ qui olim in Pylo capti ſunt, multo honeſtiora & meliora anathemata & cultus, quàm ſunt propylæa arcis, & Olympion, quæ pluris quàm decem milibus talentùm conſtant. Igitur (inquit Philippus) in hac parte Homerũ laudare nõ poſſes. Alcinoi enim regiã, hominis Græci, & inſulam, exornauit non ſolum hortis & plantis & aquis, vt iucundiſſimè inhabitare queas, ſed etiã ſtatuis aureis. Adhuc magis etiam habitaculũ Menelai, atque hoc ab expeditione reuerſi. Nunquid non Perſicum quoddã & Medicum enarrat, & propemodũ non inferius Semiramidis aut Darij & Xerxis regum? Ait enim:*

al. circa Ninum.

Splendor erat, ſicut Solis, Lunæque nitentis, Odyſſ. δ.
Inclyti in Atridæ collucens ædibus altis,
Auríque, electríque, argentíque, ac celephanti.

Spolijs enim Troianis magis eas oportebat lucere, quàm talibus: iuxta tuã quidẽ ſententiã. Et Alexãder paulùm moratus Non ego (inquit) Homerũ relinquã indefenſum. Fortaſſe enim ſecundum Menelai mores fecit etiam regiam, quem ait ſolũ eſſe inter Achiuos mollem pugnatorem. Propemodum enim neque aliorum hominũ quicquam fruſtra Poëta hic dicere videtur, ſed & veſtitũ, habitaculumque, cibumque quotidianũ, moribus hominũ aſſimilat. Propterea Phæacum regiam exornauit nemoribus, & pomis ſuauiſſimis, fontibusque perennis aquæ.

Et adhuc magis habitaculum Calypſus, tanquam ſpecioſæ & perhumanæ deæ, in inſulam (vt ille ait) remotæ. nunc quidem bonis excellenter odoribus refertam eſſe dicit inſulam, & ſuauiſsimis thymiamatis, nunc autem vmbroſam arboribus virentibus. In circuitu verò ſpeluncæ vitem ſpecioſam, ambientem omnia, vuis grauatam: in frõte autem, prata tenera mixtim apiis & aliis herbis. In medio vero quatuor fontes limpidæ & perſpicuæ aquæ in omnes partes defluentis, vt in regione in nullam partem decliui, neque inæquali. Omnia enim hæc ſupra modum amatoria & ſuauia, moribus (puto) deæ accommoda. Menelai autem aulam dicit eſſe pecuniis multis & auro refertam, quemadmodum (puto) Aſianorum cuiuſpiam regum. Etenim & hic erat non longè ante Tantalũ & Pelopem. Vnde puto & Euripidem Chorum feciſſe obſcurè ad hoc alludentem, in acceſſu regis. Menelaus autem multa mollicie inſignis conſpicitur, ortus ex ſanguine Tantalidarum. Atqui Vlyſsis habitaculum nequaquam fecit his ſimile: ſed vt cauti viri, & ad munitionem inſtructi. Dicit enim ſic,*

Odyſ. π. Pendent ex aliis alij, & ſtudioſius aula
Mœnibus & pinnis ſepta eſt, biforéſque coherent
Egregiæ portæ, vt nemo expugnauerit vnquam.

Quædam autem poetæ dicta ſuſcipienda ſunt vt conſulentis & admonentis, quædam autem vt duntaxat recitantis, multa quoque vt exprobantis & deridentis. Videtur ſanè & ea quæ ad cubile & quotidiani victus rationẽ attinẽt, Homerus ſufficienter & heroica vereque regia diſciplina tradere poſſe, & Laconica cõuiuia Phiditiarũ cœnarũ ab illo didiciſſe Lycurgũ, & inter leges tradidiſſe Spartianis, quoniam etiam aiũt eum Homeri laudatorem extitiſſe, & primùm à Creta

A ἔτι δὲ μᾶλλον τὸ τῆς Καλυψοῦς· ἅτε ὡραίας καὶ φιλανθρώπου θεᾶς, ἐν νήσῳ καθ' αὑτὴν ἀπῳκισμένης· τοῦτο μὲν γὰρ, εὐώδη διαφερόντως φησὶ τὴν νῆσον, τῶν ἡδίστων ἐν αὐτῇ θυμιαμάτων· τοῦτο δὲ σύσκιον δένδροις εὐθαλέσι, κύκλῳ δὲ τὰ περὶ τὸ σπήλαιον, ἄμπελον περιέχουσαν ὡραίαν, βότρυσι βεβριθμένην, ἔμπροσθεν δὲ, λειμῶνας ἁπαλοὺς ἀναμὶξ σελίνων τε καὶ ἑτέρων, ἐν δὲ τῷ μέσῳ κρήνας τέτταρας λαμπρὰς καὶ B διαφανοῦς ὕδατος πάντοσε ἀπορρέοντας, ἅτε οὐκ ὄντος ἐπικλινοῦς, οὐδὲ ἀνίσου τοῦ χωρίου. πάντα γὰρ ταῦτα ὑπερφυῶς ἐρωτικὰ καὶ ἡδέα, κατὰ τὸν τρόπον οἶμαι τῆς θεᾶς. τὴν δέ γε τοῦ Μενελάου, πολυχρήματον, πολύχρυσον αὐλὴν, καθάπερ οἶμαι τῶν Ἀσιανῶν τινος βασιλέων. καὶ γὰρ ἐστὶν οὐ μακρὰν τοῦ τε Ταντάλου καὶ Πέλοπος, ὅθεν οἶμαι καὶ τὸν χορὸν Εὐριπίδης εἰς τοῦτο αἰνιττόμενον πεποίηκεν ἐν τῇ παρόδῳ τοῦ βασιλέως. C Μενέλαος δὲ πολλῇ ἁβροσύνῃ δῆλος ὁρᾶται, τοῦ Τανταλιδῶν ἐξ αἵματος ὤν. οὐ μὴν τήν γε τοῦ Ὀδυσσέως οἴκησιν οὐδαμῶς τούτοις ὁμοίαν, ἀλλ' ὡς ἂν ἀσφαλοῦς ἀνδρὸς πεποίηκε πρὸς αὐτὸ παρεσκευασμένου. λέγει γὰρ οὕτως.

Ἐξ ἑτέρων ἕτερ' ἐστὶν, ἐπήσκηται δέ οἱ αὐλὴ
Τοίχῳ καὶ θριγκοῖσι. θύραι δ' εὐερκέες εἰσὶ
Δικλίδες. οὐκ ἄν τίς μιν ἀνὴρ ὑπεροπλίσσαιτο.

D Δεῖ δὲ τοῦ ποιητοῦ, τὰ μὲν ὡς συμβουλεύοντος καὶ παραινοῦντος ἀποδέχεσθαι, τὰ δὲ ὡς ἐξηγουμένου μόνον, πολλὰ δὲ ὡς ὀνειδίζοντος καὶ καταγελῶντος. ἔοικε μὴν καὶ τὰ περὶ κοίτην, καὶ τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν, ἱκανὸς εἶναι παιδεῦσαι Ὅμηρος ἡρωϊκήν τινα καὶ βασιλικὴν τῷ ὄντι παίδευσιν, καὶ τὰς Λακωνικὰς ἑστιάσεις τῶν φιλιτίων* δείπνων μαθόντα παρ' ἐκείνου Λυκοῦργον, νομοθετῆσαι τοῖς Σπαρτιάταις. ἐπεί τοι καὶ φασὶν αὐτὸν, ἐπαινέτην Ὁμήρου γενέσθαι, καὶ πρῶτον ἀπὸ Κρήτης, *χοινιτ.*

ἢ τῆς Ἰωνίας κομίσαι τὴν ποίησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. τὸν γοῦν Διομήδη, πάνυ στερεῶς κατέκλινεν, ἐπὶ βύρσης ἀγραύλου βοός, κύκλῳ περιστήσας τὰ δόρατα ὀρθὰ ἐπὶ σαυρωτῆρος· οὐ κόσμου χάριν, ἀλλ' ἕτοιμα λαβεῖν· εὐωχεῖ γε μὴν ἀπὸ κρεῶν τοὺς ἥρωας καὶ τούτων βοείων, δηλονότι ἰσχύος οὐχ ἡδονῆς ἕνεκεν. τὸν γοῦν Ἀγαμέμνονα τὸν ξυμπάντων βασιλέα καὶ πλουσιώτατον, βοῦν ἀεί φασι θύειν, καὶ ἐπὶ τοῦτον καλεῖν ἀεὶ τοὺς ἀρίστους. καὶ τὸν Αἴαντα μετὰ τὴν νίκην φιλοφρονεῖται τοῖς νώτοις τοῦ βοός. ἰχθύσι δὲ οὐδέ ποτε χρωμένους αὐτοὺς ἐποίησεν, καὶ ταῦτα ἐπὶ θαλάσσης στρατοπεδεύοντας, καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ὅπερ ἐστὶν, ἰχθυόεντα ἑκάστοτε καλῶν. πάνυ γὰρ ὀρθῶς αὐτὸ τοῦτο ἀπεμνημόνευσεν ὁ Πλάτων. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς μνηστῆρας ἰχθύσιν ἑστιᾷ, σφόδρα ἀσελγεῖς καὶ τρυφερεῖς ὄντας ἐν Ἰθάκῃ, καὶ ταῦτα ἑστιωμένους. ὅτι γε μὴν οὐκ ἄλλως διέξεισι ταῦτα, φανερῶς αὐτὸς ἀποφαίνεται· ποίαν δέ τινα δεῖ τὴν τροφὴν εἶναι, καὶ πρὸς τί γιγνομένην. ἣν γὰρ ἐθέλει ἐπαινέσαι, μενοεικέα δαῖτά φησι, τὴν οἵαν τε παρέχειν μένος, τουτέστιν, ἰσχύν. ταῦτα δὲ λέγει, διδάσκων καὶ παραινῶν, ὡς δεῖ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς, ἐπεὶ τροφῆς γε ποικιλίας καὶ πολυτελείας οὐκ ἐτύγχανεν ἄπειρος ὤν. ὥστε τοὺς περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένους Πέρσας καὶ Σύρους καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἴωνας, μηδὲ ἐγγὺς ἐφικνεῖσθαι τῆς παρ' Ὁμήρῳ χορηγίας καὶ ἁβρότητος. τί δὲ, εἶπεν ὁ Φίλιππος, οὐ δίδωσιν ἐσθῆτα ὡς οἷόν τε καλλίστην τοῖς ἥρωσι; νὴ Δία γε ἦδ' ὃς ὁ Ἀλέξανδρος. οὐ μήν τοι γυναικείαν, οὐδὲ ποικίλην, ἀλλὰ πορφύρᾳ μόνον ἐκόσμησε τὸν Ἀγαμέμνονα, καὶ τὸν Ὀδυσσέα δὲ μιᾷ χλαίνῃ τῇ οἴκοθεν. οὐδὲ γὰρ οἴεται δεῖν Ὅμηρος τὸν ἡγεμόνα φαίνεσθαι ταπεινὸν, οὐδὲ τοῖς πολλοῖς καὶ ἰδιώταις ὅμοιον· ἀλλὰ καὶ στολῇ καὶ ὁπλίσει διαφέρειν παρὰ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὸ μεῖζον καὶ σεμνότερον· οὐ μὴν τρυφῶντάς γε οὐδὲ παίζοντας.

A *aut Ionia apportaſſe poëſim in Græciam. Diomedem ſanè valde durè reclinauit ſuper tergore bouis agreſtis, figẽs in circuitu haſtas ad palũ, non ornatus gratia, ſed vt paratæ ad accipiendum eſſent. Et carnibus in conuiuio paſcit heroas, & his bubulis, roboris videlicet, non voluptatis cauſa. Atque etiam ipſum Agamemnona regem omnium, & ditiſſimum, bouem ſemper ait immolare, & ad hunc inuitare ſemper præſtantiſſimos. Et Aiacem poſt victoriam amicè*
B *excipit dorſo bouis. Nunquam autem eos fecit guſtare piſcem, tametſi ad mare fixis tentoriis, & Helleſpontum, quem piſcoſum, ſicuti & eſt paſſim, appellat. Prorſus enim recte id ipſum commemorauit Plato. Quin neque etiam procos piſcibus accipit, tametſi vehementer libidinoſi & delicioſi eſſent, & præſertim in Ithaca conuiuio acceptos. Quod igitur haud alia ratione iſta percurrat,*
C *ipſe manifeſtè oſtendit. Qualem autem oporteat cibum eſſe, & ad quæ ordinari, ſimiliter tradit. Quem enim vult laudare* μενοείκεα δαῖτα, *moderatum epulum dicit, qui nempe poſſit præſtare* μένος, *hoc eſt robur. Hæc autem dicit, docens, & admonens, quòd bonos oporteat & menſæ curam gerere, quandoquidem cibi varij & precioſi non erat inexpertus, ita vt qui nunc circa hæc ſtupent, Perſæ & Syri & Græci, Italique & Iones, longe*
D *abſint à ſumptibus & deliciis, quæ ſunt apud Homerum. Quid autem (inquit Philippus) nonne erat veſtitum, quantum fieri poteſt, pulcherrimum heroïbus? Ita per Iouem (ait Alexander) ſed non muliebrem, neque varium, ſed purpura duntaxat ornauit Agamẽnonem, & Vlyſſem vna læna domo allata. Neque enim exiſtimat Homerus, quòd ducem oporteat apparere abiectum, aut vulgo & priuatis eſſe ſimilem, verùm & ſtola & armatura maiore honeſtioréque, aliis antecellere, non ſane vt delicietur aut ludat.*

Proinde Carem illum, auro accurate cultum ad bellum, valde contumelioſè inceßit, dicens.

Iliad. β. Qui geſtans aurum, dura eſt ad bella profectus
Ceu virgo, ſtultus: nec enim illo euadere lethum
Quiuit, ſed manibus validi eſt occiſus Achillis
In fluuio, aſt aurũ vehemens accepit Achilles.

Deridet illius delicias ſimul & inſipientiam, quòd hoſtibus ferè etiam ſuæ mortis præmia attuliſſet. Non igitur videtur Homerus auri geſtationem approbare, & præſertim in bellum, armillarum & torquium, inſuper & aurearum phalerarum & frenorum, quibus ſummopere Perſas ſtudere aiunt. Neque enim habent cenſorem rerum bellicarum Homerum. Ex his autem ſtudiis, principes fecit bonos, & multitudinem bene compoſitam. Progrediuntur enim cum ſilentio, timentes præfectos: barbari verò cum magno tumultu & ordinum perturbatione, gruibus ſimiles. Quòd hoc præcipuè ſalutare & victorioſum ſit in periculis, ſi milites timeant præfectos, & quicunque ſuos duces non timeant, illi ocyßimè reformidaturi ſint hoſtes. Quin etiam vincentes Achiuos per ſilentium ait caſtramentari: apud Troianos verò, ſi quid viſi ſunt ſuperiores, ſtatim eſſe per totam noctem tibiarum ſonũ,

Iliad. κ. Clangorémque tubarum, clamorémque virorum.

Vt & hoc ſufficiens ſit vitij ſignum atque virtutis, ſi qui moderate felicitates, aut contrarium, haud cum contumelia ferant. Mihi igitur, ô pater, ſufficiens eſt caſtigator Homerus; & qui huic animum aduertere conatus fuerit, fortunatißimus & optimus euadet rex. Ipſe enim ſubijcit manifeſte duas rege digniſſimas virtutes, fortitudinem, & iuſtitiam, vbi inquit,

A τὸν γοῦν Κᾶρα τὸν χρυσῷ καλλωπιζόμενον εἰς τὸν πόλεμον, μάλα ὑβριστικῶς ἐλοιδόρησεν, εἰπών·

Ὃς καὶ χρυσὸν ἔχων πόλεμόνδ᾽ ἴεν ἠύτε κούρη,
Νήπιος, οὐδέ τί οἱ τό γ᾽ ἐπήρκεσε λυγρὸν ὄλεθρον,
Ἀλλ᾽ ἐδάμη ὑπὸ χερσὶ ποδώκεος Αἰακίδαο,
Ἐν ποταμῷ· χρυσὸν δ᾽ Ἀχιλεὺς ἐκόμισσε δαΐφρων.

B Καταγελῶν αὐτοῦ τῆς τρυφῆς ἅμα καὶ τῆς ἀφροσύνης, ὅτι τοῖς πολεμίοις ἆθλα ἐκόμιζε τοῦ θανάτου σχεδόν. οὔκουν φαίνεται χρυσοφορίας ἐπαινῶν ὁ Ὅμηρος, καὶ ταῦτα εἰς πόλεμον, ψελλίων τε καὶ στρεπτῶν, ἔτι δὲ χρυσῶν φαλάρων καὶ χαλινῶν, ὁποῖα τοὺς Πέρσας φασὶν ἐπιτηδεύειν· οὐ γὰρ ἔχουσιν ἐπιτιμητὴν Ὅμηρον τῶν πολεμικῶν. ἐκ δὲ τούτων τῶν ἐπιτηδευμάτων τούς τε ἄρχοντας πεποίηκεν ἀγαθούς, καὶ τὸ πλῆθος εὔτακτον. C πορεύονται γοῦν αὐτοὶ σιγῇ, δεδιότες σημάντορας· οἱ δὲ βάρβαροι μετὰ πολλοῦ θορύβου καὶ ἀταξίας, ταῖς γεράνοις ὁμοίως· ὡς τοῦτο μάλιστα σωτήριον καὶ νικηφόρον ἐν τοῖς κινδύνοις, τὸ μὴ ἀδεεῖς εἶναι τῶν ἡγεμόνων τοὺς στρατιώτας. ὅσοι δ᾽ ἂν ὦσιν ἄφοβοι τῶν σφετέρων ἀρχόντων, οὗτοι τάχιστα ἂν φοβοῖντο τοὺς πολεμίους. καὶ μήν τοι καὶ νικῶντας τοὺς Ἀχαιούς, καθ᾽ ἡσυχίαν φησὶ στρατοπεδεύειν· παρὰ δὲ τοῖς Τρωσὶν ἐπειδή τι πλεονεκτεῖν ἔδοξαν, εὐθὺς εἶναι δι᾽ ὅλης D τῆς νυκτός,

Αὐλῶν, συρίγγων τ᾽ ἐνοπήν, ὅμαδόν τ᾽ ἀνθρώπων.

Ὡς καὶ τοῦτο ἱκανὸν σημεῖον ἀρετῆς ἢ κακίας, οἵτινες ἂν ἐγκρατῶς τὰς εὐτυχίας, ἢ τοὐναντίον, μεθ᾽ ὕβρεως φέρωσιν. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ πάτερ, ἱκανώτερος σωφρονιστὴς Ὅμηρος, καὶ ὁ τούτῳ πειρώμενος τὸν νοῦν προσέχειν, εὐτυχέστατός τε καὶ ἄριστος βασιλεύς· αὐτὸς γὰρ σαφῶς ὑποτίθεται δύο τὰς βασιλικωτάτας ἀρετάς, τήν τε ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην, ὅπου φησίν,

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής. A

Ὡς τῶν ἄλλων ταύταις συνεπομένων. οὐ μὴν τοι μόνον αὐτὸν οἶμαι δεῖν διαφέρειν τὸν βασιλέα, πρὸς τὸ ἀνδρεῖον καὶ σεμνόν· ἀλλὰ μὴ δὲ τῶν ἄλλων ἀκούειν, μήτ' αὐλούντων, μήτε κιθαριζόντων, μήτε ᾀδόντων ἀνειμένα μέλη καὶ τρυφερά. μὴ δὲ αὖ λόγων διεφθορότων κακοὺς ζήλους παραδέχεσθαι, πρὸς ἡδονὴν τῶν ἀμαθεστάτων γεγονότας· ἀλλὰ πάντα τὰ τοιαῦτα, πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα ἐκβάλλειν ὡς πορρωτάτω, καὶ ἀποπέμψαι τῆς αὑτοῦ ψυχῆς, ἔπειτα τῆς βασιλευούσης πόλεως, γέλωτάς τε ἀκρατεῖς, καὶ τοιούτου γέλωτος ποιητὰς μετὰ σκωμμάτων, ἐμμέτρους τε καὶ ἀμέτρους, ὀρχήσεις πρὸς τούτοις καταλύειν ἀσελγεῖς, καὶ σχήματα ἑταιρικὰ γυναικῶν ἐν ὀρχήσεσιν ἀκολάστοις, αὐλημάτων τε ὀξεῖς καὶ παρανόμους ῥυθμοὺς, καὶ κατεαγότα μέλη ἀμούσοις καμπαῖς, καὶ πολυφώνων ποικιλίας. B μόνην δὲ ᾠδὴν μὲν ᾄσεται C καὶ παραδέξεται, τὴν τῷ ἐνυαλίῳ μάλα πρέπουσαν, ἰσχυρὰν καὶ διάτορον, οὐχ ἡδονὴν, οὐδὲ ῥᾳθυμίαν φέρουσαν τοῖς ἀκούουσιν· ἀλλ' ἀμήχανον φόβον καὶ θόρυβον, οἵαν ὅτε Ἄρης αὐτὸς * ἤγγελεν,

κ. ἤγλευ,

Ὀξὺ κατ' ἀκροτάτης πόλεως Τρώεσσι κελεύων.

Ὅτε Ἀχιλλεὺς φθεγξάμενος μόνον, πρὶν ὀφθῆναι τροπὴν ἐποίησε τῶν Τρώων, καὶ δώδεκα ἀνδράσιν αἴτιος ὑπῆρξεν ὀλέθρου D παρὰ τοῖς αὐτῶν ἅρμασι καὶ ὅπλοις. καὶ τὴν ἐπὶ ταύτῃ ποιηθεῖσαν ὑπὸ τῶν Μουσῶν τὴν ἐπινίκιον, οἵαν ἐκέλευεν Ἀχιλλεὺς τοῖς Ἀχαιοῖς τὸν παιᾶνα λέγειν ἅμα τῇ τοῦ Ἕκτορος ἀγωγῇ πρὸς τὰς ναῦς αὐτὸς ἐξάρχων,

Νῦν δ' ἄγ' ἀείδοντες παιήονα κοῦροι Ἀχαιῶν,
Νηυσὶν ἔπι γλαφυρῇσι νεώμεθα, τόνδε τ' ἄγωμεν·
Ἠράμεθα μέγα κῦδος, ἐπέφνομεν Ἕκτορα δῖον,

Vtrumque, & bonus eſt rex, pugnatórque animoſus. *Iliad.γ.*

Quòd cæteræ virtutes háſce comitentur.

Neque ego regem duntaxat excellere oportere puto fortitudine atque grauitate, ſed neque alios audire tibia aut cithara ludentes, neque cantantes languida & delicioſa cantica: neque corruptorum ſermonum malas incitationes amplecti, ad voluptatem indoctiſſimorum inſtitutas: cæterùm omnia talia, primùm quidem & præcipue eiicere quàm longiſſime, & ablegare ab ſuo ipſius animo, deinde à ciuitate cui præeſt, riſus intemperantes, & huiuſmodi riſus auctores poëtas, cum ſcommatibus, ſiue carmine ſcripſerint, ſiue oratione ſoluta. Ad hæc ſaltationes tollere libidinoſas, & formas meretricias mulierum in proteruis ſaltationibus, occentionesq́; acutas, atque illegitimas modulationes, confractáſque cantiones, inconcinnis compoſitas flexuris, & multarum vocum varietate. Vnum autem cantum & canet & amplectetur, qui ſcilicet Marti conueniat, fortem & penetrantem: non voluptatem aut ſocordiam afferentem audientibus, ſed immenſum timorem atque tumultum, quali & ipſe Mars vſus eſt,

Hortans Troianos ſuprema per vrbis acutum. *Iliad.υ.*

Et Achilles vocem duntaxat emittens, priuſquam conſpiceretur, in fugam vertit Troianos, & viris duodecim cauſam mortis præbuit, circa ipſorum currus & arma & qui factus eſt à Muſis in laudem victoriæ, qualémque iuſſit Achilles Achiuis pæana canere, quum Hector traheretur ad naues, ipſe incipiens,

Nunc agite Argiui pariter pæana canentes
Ad naues redeamus, eóque trahamus & iſtum:
Gloria magna eſt parta, occidimus Hectora dium,

Quem plebs Dardanidûm ſicut
deum in vrbe colebat.

Inſuper etiam puto cantum adhortatorium (vt ſunt Laconum Embateria) valde congruentem reipublicæ Lycurgi, illiuſque ſtudiis:

Nunc agite ô iuuenes, ciues animoſa creantis
Corda virûm Spartæ, clypeos opponite læua,
Fortiter ac torquete haſtas & ſpicula dextra,
Nemo ſuæ parcat vitæ.

Tripudium autem & choros ſecundum proportionem his conſentientes, non vacillantes neque intemperantes, ſed quantum fieri poteſt, fortes & modeſtos, eum oportebit inducere in conſtituta modulatione: nempe ſaltationem armatam, quæ ſimul & diis primitias ſoluat, & meditatio ſit rerum bellicarum, cuius non imperitum poëta dicit Merionem eſſe; ſcripſit enim Troianorum quendam dicere.

Iliad. π. Merione, citò te, quamuis ſaltare peritum,
Haſta mea à pugna fixum ſedaſſet, vtrinque Si non erraſſem.—

An tu putas eum dicere, aliam nouiſſe Moli filium, commemoratúmque inter Achiuûm fortiſſimos, ſaltationem, quàm illam armatam, quæ dicitur Curetica, quæque erat vernacula Cretenſibus? Illam inquam celerem & leuem motionem, ad facilè diiudicandum & vitandum telum? His comitatur, quòd regem neque eodem quo alios modo deos precari deceat, neque deos inuocare, ſic precantem, quemadmodum Ionum poëta Anacreon.

Anacreōtis Glyconici Fed. Morell. interp.

Rex ô cuncta domans amor,
Nymphæ & cœruleæ maris,
Vnà purpurea & Venus
Colludunt, peruolitántque iuga
Altorum edita montium,
Oro propitia adueni
Nobis, votáque nunc tuus

A Ὦ Τρῶες κατ' ἄστυ θεὸν ὣς εὐχετόωντο.

Ἔτι δὲ οἶμαι τὴν παρακλητικὴν, οἷα τῶν Λακωνικῶν Ἐμβατηρίων, μάλα πρέπουσαν τῇ Λυκούργου πολιτείᾳ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐκείνοις*. ἄγετ' ὦ *πρ. γρ. ὀκείτου.*

Σπάρτας εὐάνδρου κοῦροι πατέρων* πολιῆται, *γ. πατέρων*
Λαιᾷ μὲν τοι ἴτυν προβάλεσθε, δόρυ δ' εὐτόλμως
B Βάλλοντες, μὴ φειδόμενοι ζωᾶς,* περὶ πάτρας.

Χόρευμα* δὲ καὶ χορεὺς ἀνάλογον τούτοις, οὐ σφαλλομένους, οὐδὲ ἀκρατεῖς· ἀλλὰ ὡς οἷόν τε ἰσχυροὺς καὶ σώφρονας ἐπάγειν ἐν καθεστῶτι ῥυθμῷ, τὴν γιγνομένην τοῖς θεοῖς ἀπαρχὴν ἅμα καὶ μελέτην τῶν πολεμικῶν. ὄρχησίν γε μὴν τὴν ἐνόπλιον, ἧς φησιν ὁ ποιητὴς καὶ τὸν Μηριόνην ἔμπειρον εἶναι. τῶν γὰρ Τρώων τινὰ πεποίηκε λέγοντα. *γ. χορεύματα*

C

Μηριόνη τάχα κέν σε καὶ ὀρχηστήν περ ἐόντα,
Ἔγχος ἐμὸν κατέπαυσε διαμπερὲς, εἴ σ' ἔβαλόν περ.

Ἢ σὺ οἴει ἄλλην τινὰ λέγειν ἐπίστασθαι τὸν τοῦ Μόλου υἱὸν, καὶ ἐξαριθμούμενον ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἀχαιῶν, ἢ τὴν ἐνόπλιον τὴν Κουρητικὴν, ἥπερ ἦν ἐπιχώριος τοῖς Κρησὶ, τὴν ὀξεῖαν καὶ ἐλαφρὰν κίνησιν, πρὸς τὸ διακρῖναι καὶ
D φυλάξασθαι ῥᾳδίως τὸ βέλος. τούτοις γε μὴν ξυνέπεται, μηδὲ εὐχὰς εὔχεσθαι τὸν βασιλέα τοῖς ἄλλοις ὁμοίας· μηδὲ οὕτω τοὺς θεοὺς καλεῖν οὕτως εὐχόμενον, ὥσπερ ὁ Ἰώνων ποιητὴς Ἀνακρέων.

Ὦναξ, ᾧ δαμάλης ἔρως,
Καὶ νύμφαι κυανώπιδες,
Πορφυρέη* τ' Ἀφροδίτη, *ἴσ. Πορφυρῆ*
Συμπαίζουσ'· ἐπιστρέφεται
δ' ὑψηλῶν ὀρέων κορυφάς·
Γουνοῦμαί σε, σὺ δ' εὐμενὴς,
Ἔλθ' ἡμῖν, κεχαρισμένης δ'

Εὐχωλῆς ἐπακούειν.
Κλεοβούλῳ δ᾽ ἀγαθὸς γενοῦ
Σύμβουλος. τὸν ἐμὸν δ᾽ ἔρωτ᾽
Ὦ Δ᾽ εὖ νῦν σε δέχεσθαι.*

Ἢ νὴ Δία τὰ Ἀττικὰ σκόλιά τε καὶ εὐχὰς ἐπαίνων, οὐ βασιλεῦσι πρεπούσας, ἀλλὰ δημόταις, καὶ φράτορσιν ἀγαθοῖς, καὶ σφόδρα ἀνειμένοις,

Εἴθε λύρα καλὴ γενοίμαν ἐλεφαντία·
Καί με καλοὶ παῖδες φορέοιεν Διονύσιον ἐς χορόν.
Εἴθ᾽ ἄπυρον καλὸν γενοίμαν μέγα χρυσίον,
Καί με γυνὴ καλὴ φορέοι.

Πολὺ δὲ μᾶλλον ὡς Ὅμηρος πεποίηκεν εὐχόμενον τὸν βασιλέα τῶν ἁπάντων Ἑλλήνων,

Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε, κελαινεφὲς, αἰθέρι ναίων,
Μὴ πρὶν ἐπ᾽ ἠέλιον δῦναι, καὶ ἐπὶ κνέφας ἐλθεῖν,
Πρίν με καταπρηνὲς βαλέειν Πριάμοιο μέλαθρον,
Αἰθαλόεν, πρῆσαι δὲ πυρὸς δηΐοιο θύρετρα·
Ἑκτόρεον δὲ χιτῶνα περὶ στήθεσσι δαΐξαι,
Χαλκῷ ῥωγαλέον, πολέες δ᾽ ἀμφ᾽ αὐτὸν ἑταῖροι,
Πρηνέες ἐν κονίῃσιν ὀδὰξ λαζοίατο γαῖαν.

Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν περὶ Ὁμήρου παιδεύματα καὶ διδάγματα ἀνδρεῖα καὶ βασιλικὰ, ἅπερ ὧν ἴσως μακρότερον τοῦ νῦν ἐπεξιέναι. πλὴν ὅτι γε τὴν αὐτοῦ γνώμην ἅπασαν ἀποδείκνυται σαφῶς, ὅτι πάντα ἄριστον οἴεται δεῖν τὸν βασιλέα εἶναι. μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅτε τὸ πρῶτον παρατάττει τὴν στρατιὰν καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας ξύμπαντας καταλέγει, καὶ πλῆθος τῶν νεῶν. ἐκεῖ γὰρ οὐδὲ ἄμιλλαν

A Admitte auribus optima.
Cleûbulo bonus atque ades
Conſul; ne ille meos male
Aſpernetur amores.

Neque hercle temulenta Atticorum cātica, laudatoriaq; optiones, reges decent; ſed plebeios potius, tribuléſque bonos, atque vehementer molles.

Pulchra lyra fierem vtinam, ô Dij! ac eburnea.
Ferréntque formoſi pueli me in
B chorum
Bacchi. vtinam & aurum plurimum, & coctum & bonum,
Fierem, & puella pulchra me ferret ſibi.

Multo magis autem (vt Homerus ſcripſit) decet ita optare omnium Græcorum regem,

Iuppiter inclyte, maxime, qui cœleſtia nigra Iliad. β.
Nube tegis, puróque locas tibi in
C æthere ſedem,
Præſtat, ne ſol antè cadat, veniántque tenebræ,
Quàm Priami flammis altum deiecero tectum,
Hoſtiléſque igni crepitanti incendero portas,
Hectoris & tunicam circa corrupero pectus
Ferro, circa ipſum ſociorum & millia multa
D Mordicus apprendant proſtrati in puluere terram.

Multa autem & alia quis dicere poſſet, quæ apud Homerum ſunt rudimenta, documentáque virilia & regia, quæ nunc fortaſſe longius fuerit oratione proſequi, præterquam quòd ſuam ſententiam omnem clarè demonſtret, putétque regem omnium optimum eſſe oportere. Hoc autem præcipuè in Agamemnone, quādo primum ordinat exercitum, alióſque ductores omnes enumerat, & nauiū multitudinem. Illic enim, nullum prorſus

A de bonitate certamẽ cum eo vlli Heroum reliquit, ſed quantum taurus præcellit armentum robore & magnitudine, tantum præcellere ait regem, ita dicens,

Iliad. β.
Taurus vt armentis præſtat longè omnibus vnus
Ille, boues alios qui inter præcellit agreſtes:
Illa talem Agamemnona fecit luce videri
Iuppiter, heroáſque inter præcellere multos.

B *Hoc autem non ſimpliciter mihi dixiſſe videtur, fortitudinem eius duntaxat laudare & demonſtrare volens (nam ſic & leoni comparans, bene eum videretur aſſimilaſſe) verùm & naturæ manſuetudinem oſtendens, próque ſubiectis prouidẽtiam. Taurus enim non ſolum ex generoſis animantibus eſt, neq; ſui ipſius cauſa fortitudine vtitur, quemadmodum leo & aper & aquilæ, perſequentes cætera* C *animalia, ſuique deuincentes cibi gratia: quare potius quis tyrannidis eos dicat quàm regni exemplum eſſe. Taurus autem manifeſtè & in aliis (vt mihi videtur) ad regni regíſque imaginem factus eſt. Cibus enim ei paratus & facilis, in ſilentio paſcitur, vt nullum neceſſe ſit vi opprimere, aut circunuenire illius cauſa: ſed quemadmodum beatis regibus, abſque defectu atque copioſè ſemper ſuppetunt quæ ſunt neceſſaria. Regnat autem* D *& principatum gerit inter ſui generis animantia, cum beneuolentia (vt aliquis dicere poſſet) & ſollicitudine: cum quòd præcedat ad paſcua, tum quòd beſtia apparente non fugiat, ſed pro toto armento propugnet, & infirmis auxilio ſit, & prouideat quo pacto multitudinem à ſæuis & feris beſtiis conſeruet: quemadmodum & principem facere decet, & eum qui reuera rex ſit, & non indignus maximo inter homines honore. Interdũ quidem alio armento cõſpecto, certamen init cũm illius ductore, victoriæ cauſa, vt &*

A τῶν ἄλλων οὐδενὶ καταλέλοιπεν ἡρώων πρὸς αὐτόν· ἀλλ' ὅσον ταῦρος ἀγέλης ὑπερφέρει κατὰ ῥώμην καὶ μέγεθος, τοσοῦτον διαφέρειν φησὶ τὸν βασιλέα, οὑτωσὶ λέγων. γρ. φησὶ

Ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων
Ταῦρος· ὁ γάρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγρομένῃσι·
Τοῖον ἄρ' Ἀτρείδην θῆκεν Ζεὺς ἤματι κείνῳ·
Ἐκπρεπέ' ἐν πολλοῖσι καὶ ἔξοχον ἡρώεσσιν.

B Τοῦτο δὲ οὐχ ἁπλῶς εἰρηκέναι μοι δοκεῖ, τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ μόνον ἐπαινῶν καὶ ἐπιδεῖξαι βουλόμενος· οὕτω μὲν γὰρ δὴ καὶ λέοντι παραβαλών, καλῶς αὐτὸν ἐδόκει ἀφομοιῶσαι· ὃ δὲ ἥμερον τῆς φύσεως ἐνδεικνύμενος, καὶ τὴν περὶ τῶν ἀρχομένων προμήθειαν. ὁ γὰρ ταῦρος, οὐκ ἔστι τῶν γενναίων μόνον ζώων, οὐδὲ αὑτοῦ χάριν χρῆται τῇ ἀλκῇ, καθάπερ ὅ, τε λέων καὶ σῦς, οἵ τε ἀετοὶ διώκοντες C τὰ λοιπὰ ζῶα καὶ κρείττους γινόμενοι, τροφῆς ἕνεκα τῆς αὑτῶν, διὸ δὴ καὶ μᾶλλον ἄν τις αὐτοὺς φαίη τυραννίδος παράδειγμα ἢ βασιλείας γεγονέναι. ὁ δὲ ταῦρος σαφῶς, ἐμοὶ δοκεῖν, πρὸς βασιλέα καὶ βασιλέως εἰκόνα πεποίηται. τροφὴ* τε γὰρ ἑτοίμη καὶ ῥᾳδία, ἡσυχῇ τε νεμόμενος, ὥστε μηδένα δεῖν βιάζεσθαι μηδὲ πλεονεκτεῖν ταύτης ἕνεκεν. ἀλλ' ὥσπερ τοῖς ὀλβίοις βασιλεῦσιν ἀνελλιπῆ καὶ ἄφθονα ὑπάρχει τὰ τῆς ἀναγκαίου D κτήσεως. βασιλεύει δὲ καὶ ἄρχει τῶν ὁμοφύλων, μετ' εὐνοίας ὡς ἂν εἴποι τις καὶ κηδεμονίας. τοῦτο μὲν ἐξηγούμενος νομῆς, τοῦτο δὲ θηρίου φανέντος οὐ φεύγων, ἀλλὰ πάσης τῆς ἀγέλης προμαχόμενος, καὶ τοῖς ἀσθενέσι βοηθῶν, καὶ προθυμούμενος σώζειν τὸ πλῆθος ἀπὸ τῶν χαλεπῶν καὶ ἀγρίων· ὥσπερ καὶ τὸν ἄρχοντα, καὶ βασιλέα τῷ ὄντι, καὶ τῆς μεγίστης ἐν ἀνθρώποις οὐκ ἀνάξιον τιμῆς. ἐνίοτε γε μὴν ἄλλης ἀγέλης ἐπιφανείσης, ἀγωνίζεται πρὸς τὸν ἐκείνης ἡγεμόνα νίκης ἕνεκα, ὡς

*γρ. τροφὴ ῥᾳδία καὶ δίαιτη χρῆται νεμ.

κρείττω μὲν αὐτὸν φαίνεσθαι, κρείττω δὲ τὴν αὐτοῦ ἀγέλην. καὶ μὴν τόγε ἐν ἀνθρώποις μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τῶν ἀφρόνων ζώων ἡγεμονικώτατον καὶ ἄριστον πεφυκότα, ὅμως προσίεσθαι τὴν τοῦ κρείττονος ἡγεμονίαν, ἰσχύι μὲν καὶ θυμῷ καὶ βίᾳ μηδενὸς ἡττώμενον μηδὲ ὑπείκοντα, λογισμῷ δὲ καὶ φρονήσει ἑκόντα ὑποταττόμενον· πῶς οὐχὶ καὶ τοῦτο θείη τις ἂν παίδευμα καὶ δόγμα βασιλικὸν, τῶν σωφρόνων βασιλέων; ὅτι δεῖ ἀνθρώπων μὲν τῶν ὁμοίων κρείττονα φαινόμενον, ἄρχειν, δικαίως καὶ κατὰ φύσιν ἔχοντα τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῶν ὑπηκόων σώζειν, προβουλεύοντα καὶ προπολεμοῦντα ὅταν δέῃ, καὶ φυλάττοντα ἀπὸ τῶν ἀγρίων καὶ παρανόμων τυράννων. πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους βασιλέας οἵτινες ἄρα εἶεν, ἁμιλλᾶσθαι περὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ ζητεῖν εἰ δυνατὸν εἴη πάντων ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ὁποί ποτε ἀνθρώπων κρατεῖν. θεοῖς γε μὴν τοῖς ἀμείνοσιν ἕπεσθαι, καθάπερ οἶμαι νομεῦσιν ἀγαθοῖς, καὶ τὴν κρείττω καὶ τὴν μακαριωτέραν φύσιν προτιμῶν, δεσπότας αὐτοὺς καὶ ἄρχοντας νομίζοντα ἐκείνους. καὶ τοῦ μεγίστου καὶ πρώτου βασιλέως θεοῦ, κτῆμα ἀποφαίνοντα, πρῶτον μὲν καὶ τιμιώτατον αὐτὸν, ἔπειτα τοὺς ἄλλους τοὺς ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένους. καὶ γὰρ δὴ ὥσπερ οἱ σώφρονες νομεῖς, ἐπειδὰν χαλεπὸς καὶ ἄγριος ταῦρος γενόμενος ἄρχῃ ἀσελγῶς παρὰ φύσιν, τῆς μὲν αὐτοῦ καταφρονῶν ἀγέλης, καὶ λυμαινόμενος· τοῖς δὲ ἔξωθεν ἐπιβουλεύουσιν ὑποχωρῶν, καὶ προβαλλόμενος τὸ ἀδύνατον πλῆθος, μηδενὸς δὲ χαλεποῦ παρόντος, ὑβρίζων καὶ θρασυνόμενος, τοῦτο μὲν ὀξὺ καὶ ἀπειλητικὸν μυκώμενος, τοῦτο δὲ ὀρθοῖς κέρασι παίων τὸν οὐκ ἀνθιστάμενον. ἐπιδεικνύμενος δὲ τὴν ἰσχὺν ἐν τοῖς ἥττοσιν καὶ τοῖς οὐ μαχομένοις, τὸ δὲ τῶν βοῶν πλῆθος οὐκ ἐῶν νέμεσθαι καθ' ἡσυχίαν*, δι' ἔκπληξιν καὶ φόβον. τότε τοῦτον οἱ δεσπόται καὶ βουκόλοι

ἴσ. κατ' δ.

A *ipſe melior appareat, meliusque eſſe ipſius armentum. Atqui in hominum poteſtate ſitum eſt, ne bella gerant. Cæterum quum inter inſipientia animalia homo & optimus, principatuiq. aptiſſimus à natura factus ſit, admittat tamen melioris imperium, & robori quidem & furori atque vi nullius ſuccumbat, rationi verò & prudentiæ voluntariè ſe ſubijciat: quomodo non & hoc quis cenſeat pro diſciplina eſſe, regalique decreto modeſtis regib.* B *quod oporteat hominib. ſimilib. genere eum imperare qui optimus eſſe videatur, iuſteq. eum & ſecundum naturam habere imperium, & multitudinẽ quidem ſubditorum ſeruare cõſiliis proſpiciẽtem, & bellum gerentem quum opus ſit, cuſtodientemq; à feris & iniquis tyrannis? Aduerſus alios autem reges, quicunque ſint, certamen ſuſcipere oporteat eum de virtute, & quærere (ſi fieri poſſit) vt omnes vbicunque ſint homines, ſibi* C *vtilitatis publicæ gratia ſubijciat? Deos autem meliores ſequi, ſicuti boues (puto paſtores, & præſtantiorem atque beatiſſimam naturam honore afficere, ſuos dominos & principes illos exiſtimantem & in maximi & primi regis Dei declarantem eſſe poſſeſſione, primum quidem ſemetipſum vt precioſiſſimum, deinde alios quoque ſub ſe conſtitutos? Siquidem, quemadmodum modeſti paſtores faciũt, quando taurus ſæuus & ferus factus,* D *imperat petulanter & præter naturam, ſuum quidem ipſius deſpiciens armentum & damno afficiens, exterosq; inſidiantes reformidans, protrudens ad pericula imbellem multitudinem, & quum nihil difficultatis adſit, iniuria afficiens, & audaciam oſtentans; nunc quidem acutè & minaciter mugiendo, nunc autem infeſtis cornib. feriendo non reſiſtentem, & oſtẽdens robur aduerſus inferiores & non repugnantes, boum autem multitudinem non ſinens paſcere quietè propter terrorem & timorem: tum domini & paſto-*

res talem remouent & occidunt, vt qui idoneus non ſit, neque commodus, vt imperet armento. Qui autem mitis eſt erga ſequentes boues, animoſus autem & imperterritus aduerſus feras, grauiſq. & magnificus, quique poteſt tueri & praecedere armentum, & paſtorib. cedit obeditq. eum ſinunt praeeſſe vſque ad nouiſſimam ſenectutem, etiamſi iam grauior corpore factus ſit. Similiter etiam dij, & ille magnus rex regum, vtpote communis curator & pater hominum atque deorũ Iupiter, ſi quis hominum factus fuerit violentus, iniuſtuſq. & iniquus princeps, fortitudinem oſtendens non hoſtibus, ſed ſubditis & amicis, inexplebilis voluptatum, & inexplebilis pecuniarum, velox ad ſuſpicandum, ad iram prouocatus implacabilis, acutior ipſa calumnia, imperſuaſibilis ſermonibus, aſtutus, inſidiator, abiectus, contumax, malos in altum tollens, melioribus inuidens, non intelligens eruditionem, neminem exiſtimans amicum, neque habens, vt rem ipſo inferiorem: illum procul abijt, remouetque, vt qui ſit indignus vt regnet, & particeps ſit ſui honoris cognominiſque: remouetq; cum dedecore & vituperio. quemadmodum puto Phalarin, atque Apollodorũ, & alios multos horum ſimiles. At fortem, & humanum, & beneuolum ſubiectis, honorantemque virtutes, ſimulque certamen inſtituentem ne quid bonis deterior videatur, & iniquos cogentem reſipiſcere, bonis autem ferentem ſuppetias eum propter virtutem approbatum plerunque perducit ad ſenectutem: ſicut audimus Cyrum, & Diocem Medum, & Agathyron Scytham, & Leuconem, & multos Lacedæmoniorum reges, atque etiam Ægyptiacorum ſuperiorum aliquos. Porrò ſi fati neceſſitas properet ſenectutem, attamen bona fama & fauore apud omnes dignatur: quemadmodum (dicebat Alexander) noſtrum anteceſſorem, eũ qui exiſtimatus eſt propter

A μετέστησαν καὶ ἠφάνισαν, ὡς οὐκ ἐπιτήδειον οὐδὲ συμφέροντα ἡγεῖσθαι τῆς ἀγέλης. τὸν δὲ πρᾶον μὲν ταῖς ἑπομέναις βουσὶν, εὔψυχον δὲ καὶ ἄφοβον πρὸς τὰ θηρία, σεμνὸν δὲ καὶ μεγαλοπρεπῆ, καὶ δυνατὸν φυλάττειν καὶ προηγεῖσθαι τῆς ἀγέλης, τοῖς δέ γε νομεῦσιν εἴκοντα καὶ πειθόμενον, ἐῶσι μέχρι γήρως ὑστάτου, κἂν ἤδη βαρύτερος τὸ σῶμα γένηται. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ θεοὶ, καὶ ὁ δὴ μέγας βασιλεὺς βασιλέων, ἅτε κηδεμὼν

B καὶ πατὴρ κοινὸς ἀνθρώπων καὶ θεῶν Ζεὺς, ὃς ἂν ἀνθρώπων γένηται βίαιος καὶ ἄδικος καὶ παράνομος ἄρχων, τὴν ἰσχὺν οὐ τοῖς πολεμίοις ἐνδεικνύμενος, ἀλλὰ τοῖς ὑπηκόοις καὶ τοῖς φίλοις, ἄπληστος μὲν ἡδονῶν, ἄπληστος δὲ χρημάτων, ὑπονοῆσαι ταχὺς, ἀμείλικτος ὀργισθεὶς, ὀξύτερος διαβολαῖς, ἀπειθὴς λόγοις, πανοῦργος, ἐπίβουλος, ταπεινὸς, αὐθάδης, κακοὺς αὔξων, τοῖς κρείττοσι φθονῶν, παιδείας ἀσύνετος, φίλον οὐδένα

C νομίζων οὐδ᾽ ἔχων, ὡς ἔλαττον αὐτοῦ τὸ κτῆμα, ἐκεῖνον ἐκποδὼν ἐποιήσατο καὶ μετέστησεν, ὡς οὐκ ἄξιον ὄντα βασιλεύειν, οὐδὲ κοινωνεῖν τῆς αὐτοῦ τιμῆς καὶ ἐπωνυμίας, μετά τε αἰσχύνης καὶ προπηλακισμοῦ. καθάπερ οἶμαι Φάλαριν τε καὶ Ἀπολλόδωρον καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν ὁμοίων. τὸν δέ γε ἀνδρεῖον καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῖς ὑπηκόοις εὔνουν, καὶ τιμῶντα μὲν τὴν ἀρετὴν, καὶ συναγωνιῶντα μή τι τῶν ἀγαθῶν δόξῃ φαυ-

D λότερος, τοὺς δὲ ἀδίκους μετανοεῖν ἀναγκάζοντα, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν ἀρήγοντα, τῆς ἀρετῆς ἀγάμενος, ὡς τὸ πολὺ μὲν, ἄγει πρὸς γῆρας. καθάπερ ἀκούομεν Κῦρόν τε καὶ Δηιόκην τὸν Μῆδον, καὶ Ἀγάθυρον τὸν Σκύθην, καὶ Λεύκωνα, καὶ πολλοὺς τῶν Λακωνικῶν βασιλέων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ πρότερόν τινας. ἐὰν δὲ τὸ τῆς εἱμαρμένης ἀναγκαῖον ἐπείγῃ πρὸ τοῦ γήρως, ἀλλ᾽ οὖν μνήμης τε ἀγαθῆς καὶ παρὰ πᾶσιν εὐφημίας εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἠξίωσεν. καὶ καθάπερ, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, τὸν ἡμέτερον πρόγονον, τὸν νομισθέντα

τοῦ Διὸς διὰ τὴν ἀρετὴν Ἡρακλέα. A ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Φίλιππος ἡσθεὶς, οὐ μάτην εἶπεν Ἀλέξανδρε περὶ πολλοῦ ποιούμεθα τὸν Ἀριστοτέλη, καὶ τὴν πατρίδα αὐτῷ συνεχωρήσαμεν ἀνακτίζειν, Στάγειρα τῆς Ὀλυνθίας οὖσαν. ὁ γὰρ ἀνὴρ ἄξιος πολλῶν καὶ μεγάλων δωρεῶν, εἰ τοιαῦτά σε διδάσκει περί τε ἀρχῆς καὶ βασιλείας, εἴ τε Ὅμηρον ἐξηγούμενος, εἴ τε καὶ ἄλλον τρόπον.

virtutem Iouis filius, Herculem. Hæc quum audiſſet Philippus, lætatus eſt: Non fruſtra (dicens) Alexander, magni facimus Ariſtotelem, eique patriam Stagiram conceſſimus inſtaurare, quæ erat Olynthiorum. Vir enim ille maximis atque plurimis dignus eſt donis, ſi te talia docet de principatu & regno, ſiue Homerum enarrans, ſiue alio modo.

ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ λόγος τρίτος. B

DE REGNO III.

ΣΩΚΡΆΤΗΣ Ἀθήνησι, πρεσβύτης ἀνὴρ καὶ πένης, ὃν καὶ σὺ γινώσκεις ἀκοῇ περὶ πάνυ πολλῶν ἐτῶν γενόμενον, πυθομένου τινὸς, εἰ εὐδαίμονα νομίζοι τὸν Περσῶν βασιλέα, τυχὸν, εἶπεν, εὐδαίμων, οὐκ ἔφη δὲ αὐτὸς εἰδέναι, διὰ τὸ μὴ συγγενέσθαι αὐτῷ, μὴ δὲ γινώσκειν ὁποῖός ἐστι τὴν διάνοιαν· ὡς C οὐκ ἀλλαχόθεν οἶμαι γινομένους τοὺς εὐδαιμονεῖν, ἀπὸ χρυσευμάτων, ἢ πόλεων, ἢ χώρας, ἢ ἄλλων ἀνθρώπων· ἑκάστῳ δὲ παρά τε ἑαυτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ διανοίας· ὁ μὲν οὖν Σωκράτης ὅτι ἐτύγχανεν ἄπειρος ὢν τοῦ Πέρσου τῆς ψυχῆς, ἄπειρος ἡγεῖτο εἶναι καὶ τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὦ γενναῖε αὐτοκράτορ, παραγέγονά σοι, καὶ τυχὸν οὐδενὸς ἧττον ἔμπειρός εἰμι τῆς σῆς φύσεως, ὅτι τυγχάνεις χαίρων ἀληθείᾳ καὶ παρρησίᾳ μᾶλλον, ἢ θωπείᾳ καὶ ἀπάτῃ. D αὐτίκα τὰς μὲν ἀλόγους ἡδονὰς ὑποπτεύεις, καθάπερ ἀνθρώπους κόλακας, τοὺς δὲ πόνους ὑπομένεις, ἐλέγχους ὑπολαμβάνων εἶναι τῆς ἀρετῆς, ἐπειδὴ καὶ ὁρῶ σε αὐτοκράτορ ἐντυγχάνοντα τοῖς παλαιοῖς ἀνδράσι, καὶ συνιέντα φρονίμων καὶ ἀκριβῶν λόγων. φημὶ δὲ σαφῶς ἄνδρα εἶναι μακάριον τὸν μεγίστην μὲν ἔχοντα δύναμιν μετὰ τοὺς θεοὺς, κάλλιστα δὲ ταύτῃ δυνάσθαι χρώμενον. ᾧ γὰρ ἐξὸν ἁπάντων μὲν ἀπολαύοντα τῶν ἡδέων,

SOCRATES Athenienſis, vir ſenex & pauper, (quẽ tu quoq; ex auditu cognoſti, quod ab hinc multos annos vixerit) interrogante quodam; an felicem exiſtimaret Perſarum regem? Fortaſſe (inquit) felix eſt: ſe autẽ id neſcire dicebat, quod cum eo nunquam congreſſus eſſet, neque cognoſceret quali ſit animo præditus: quod non aliunde (opinor) felicitas obueniat, non à vaſis aureis, aut a ciuitatibus, aut a terris, aut ab alijs hominibus, verùm vnicuique ab ſeipſo & ſuo ipſius animo. Socrates igitur, quoniam non expertus erat Perſæ animum, inexpertum ſe quoque putauit felicitatis illius. Ego autem, generoſiſſime Imperator, veni ad te & forſan nemine minus experientiam tuæ habeo naturæ, quod magis veritate & loquendi libertate gaudeas, quàm adulatione & deceptione, deinde voluptates ratione carentes ſuſpectas habeas, vt & homines adulatores, labores autem ſuſtineas, exiſtimans eos virtutis eſſe probationem. Quoniã autem te video (Imperator) conuerſantem cum viris antiquis, atque ſcientiam habentem prudentium & exactorum ſermonum: aio te manifeſtè hominem eſſe beatum, qui ſecundum deos maximam quidem obtineas potentiam, optimè autem ea vtaris. Cui enim licet omnibus frui ſuauibus, & nihil expe-

experiri laborioſorum, & quantum fieri poßit, ſocorditer vitam agere, & (vt compendio dicam) facere quicquid libeat non modò nemine prohibente, ſed etiam omnibus approbãtibus: hîc vir, quũ magis ſecũdum leges iudicat, quàm qui ſorte ad iudicandum electi ſunt, & humanior eſt rex, quàm qui in ciuitatibus magiſtratum gerunt, cuius ſunt rationẽ reddituri, iuſtiorque dux, quàm ſunt milites qui ipſum ſequuntur, & in omnibus magis induſtrius operibus, quàm qui ob neceßitatem laborãt, minusque vult delicijs vti, quàm quibus nullius cibi copia eſt, beneuolentiorque eſt ſubiectis, quàm patres indulgentißimi ſunt erga liberos: formidoloſior autem eſt hoſtibus, quàm inuicti & inexpugnabiles dij, quomodo non dicat quis, huius viri bonum eſſe genium, non ſibi tãtum, ſed etiam aliis omnibus? Vulgarium etenim hominum, & plebeiorum, qui paruum aliquem principatum obtinent, paruus eſt genius, & qui habenti tãtum proſit: cui autẽ quamplurimæ obediunt ciuitates, perque cuius conſilium multæ gubernantur gentes, innumerabilesque populi atque inter ſe cõmixti ab eius vnius pendent prudentia, hîc ſanè ſit omnium hominum ſeruator & cuſtos, ſiquidẽ talis fuerit. Illius enim, qui princeps eſt omnium, & imperator, prudentia quidẽ ſufficiens eſt, vt & imprudentibus proſit: conſultat enim ſimiliter pro omnibus: modeſtia autem petulãtiores modeſtos reddit: inſpicit enim ſimiliter omnia. iuſtitia verò & iniuſtis ſeſe cõmunicat. fortitudo etiã minus animoſos, nõ ſeruare modò, verùm & audaciores reddere poteſt. Nemo enim ita nimis timidus eſt, vt non confidat, eum ſequens, qui cũ victoriã adepturus eſt: neque vſque adeo remiſſus, vt ſegnis ſit, eũ videns imperãtem, cui ſoli imperium diſtribuit Deus: neque rurſus ita vehementer impudens, vt cum præſtò ſit illi, cui laborare neceſſe eſt, non velit illi collaborare.

A μηδενὸς δὲ πειρᾶσθαι τῶν ἐπιπόνων, ῥαθυμοῦντα δὲ ὡς οἷόν τε βιοτεύειν· συνελόντα δὲ εἰπεῖν, πράττοντα ὅ, τι βούλεται, οὐ μόνον κωλύοντος οὐδενὸς ὅ, τι βούλεται· ἀλλὰ καὶ ἐπαινούντων, οὗτος ὁ ἀνὴρ, ὅταν ᾖ νομιμώτερος μὲν δικαστὴς, τῶν κατὰ κλῆρον δικαζόντων, ἐπιεικέστερος δὲ βασιλεὺς, τῶν ὑπευθύνων ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρχόντων, δικαιότερος δὲ στρατηγὸς τῶν ἑπομένων στρατιωτῶν, φιλοπονώτερος δὲ ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις,
B τῶν ὑπ' ἀνάγκης ποιούντων, ἔλαττον δὲ βουλόμενος τρυφᾶν, τῶν μηδεμιᾶς εὐπορούντων τρυφῆς· εὐνούστερος δὲ τοῖς ὑπηκόοις, τῶν φιλοτέκνων πατέρων, φοβερώτερος δὲ τοῖς πολεμίοις τῶν ἀνικήτων καὶ ἀμάχων θεῶν. πῶς οὐκ ἂν εἴποι τις, τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἀγαθὸν εἶναι τὸν δαίμονα, οὐκ αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι; τῶν μὲν γὰρ πολλῶν ἀνθρώπων καὶ ἰδιωτῶν, μικρὰν τινὰ ἀρχὴν ἐχόντων, ὀλίγος ὁ δαίμων, καὶ
C μόνου τοῦ ἔχοντος· ὅτῳ δὲ παμπληθεῖς μὲν ὑπακούωσι πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη κυβερνᾶται διὰ τῆς ἐκείνου γνώμης, ἀναρίθμητα δὲ φῦλα ἀνθρώπων, καὶ μικτὰ * ἀνθρώποις ἀποβλέπει πρὸς μίαν φρόνησιν, πάντων δὲ οὗτος ἀνθρώπων γίνεται σωτὴρ καὶ φύλαξ, ἄνπερ ᾖ τοιοῦτος. τοῦ γὰρ πάντων ἄρχοντος καὶ κρατοῦντος, ἡ μὲν φρόνησις ἱκανὴ καὶ τοὺς ἄφρονας ὠφελεῖν· βουλεύεται γὰρ ὁμοίως ὑπὲρ πάντων. ἡ δὲ σω- κ. ἄμικτα
D φροσύνη καὶ τοὺς ἀκολαστοτέρους σωφρονεστέρους ποιεῖ· ἐφορᾷ γὰρ ὁμοίως ἅπαντα. ἡ δὲ δικαιοσύνη, καὶ τοῖς ἀδίκοις αὐτῆς μεταδίδωσιν. ἡ δὲ ἀνδρεία καὶ τοὺς ἧττον εὐψύχους, οὐ μόνον σώζειν, ἀλλὰ καὶ θαρραλεωτέρους ποιεῖν δύναται. οὔτε γὰρ δειλὸς οὕτως ἄγαν οὐδεὶς· ὥστε μὴ θαρρεῖν ἑπόμενος, ᾧ τὸ νικᾶν ἕτοιμον· οὔτε ἐπὶ τοσοῦτον ἀνειμένος, ὥστε ῥαθυμεῖν, προστάττοντα ὁρῶν, ᾧ μόνῳ τὸ προστάττειν ἔνειμεν ὁ θεός. οὐδ' αὖ σφόδρα οὕτως ἀναίσχυντος, ὥστε παρὼν, ᾧ τὸ πονεῖν ἀναγκαῖον, τούτῳ δὲ μὴ συμπονεῖν ἐθέλειν.

Δοκεῖ μοι καὶ Ὅμηρος αὐτὸ τοῦτο φράζειν. μνησθεὶς γὰρ τοῦ χρηστοῦ βασιλέως, ἔπειτα πᾶσιν εἴρηκεν·

— ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπ' αὐτοῦ.

Ὁ γὰρ τοιοῦτος βασιλεὺς, τοῖς μὲν ἄλλοις καλὸν κτῆμα τὴν ἀρετὴν νενόμικεν, αὐτῷ δὲ καὶ ἀναγκαῖον. τίνι μὲν γὰρ δεῖ πλείονος φρονήσεως, ἢ τῷ βουλευομένῳ περὶ μεγίστων; τίνι δὲ ἀκριβεστέρας δικαιοσύνης, ἢ τῷ μείζονι τῶν νόμων; τίνι δὲ ἀνδρείας ἰσχυροτέρας, ἢ ὑφ' οὗ πάντα σώζεται; τίνι δὲ σωφροσύνης ἐγκρατεστέρας, ἢ ὅτῳ πάντα ἔξεστι; τίνα δὲ μᾶλλον εὐφραίνει τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, ἢ τὸν σύμπαντας ἀνθρώπους θεατὰς καὶ μάρτυρας ἔχοντα τῆς αὑτοῦ ψυχῆς; ὥς τι μήτε πρᾶξαι οἷόν τε λαθεῖν, οὐ μᾶλλον ἢ τῷ ἡλίῳ πορεύεσθαι διὰ σκότους· πάντα γὰρ τὰ ἄλλα ἀναφαίνων, πρῶτον ἑαυτὸν ἐπιδείκνυσι. καὶ λέγω ταῦτα, οὐκ ἀγνοῶν ὅτι τὰ ῥηθέντα νῦν ὑπ' ἐμοῦ, πλείονι χρόνῳ ἀνάγκη λέγεσθαι· ἀλλ' οὐκ ἔστι δέος μή ποτε ἐγὼ φανῶ τι κολακείᾳ λέγων. οὐ γὰρ ὀλίγην, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ δέδωκα βάσανον τῆς ἐλευθερίας. εἰ δὲ ἐγὼ πρότερον μὲν ὅτε πᾶσιν ἀναγκαῖον ἐδόκει ψεύδεσθαι διὰ φόβον, μόνος ἀληθεύειν ἐτόλμων, καὶ ταῦτα κινδυνεύων ὑπὲρ τῆς ψυχῆς· νῦν δὲ ὅτε πᾶσιν ἔξεστι τἀληθῆ λέγειν, ψεύδομαι, μηδενὸς κινδύνου παρεστῶτος, οὐκ ἂν εἰδείην οὔτε παρρησίας οὔτε κολακείας καιρόν. καὶ τοίνυν πάντες οἱ πράττοντες ὁτιοῦν ἑκόντες, ἢ χρημάτων ἕνεκα πράττουσιν, ἢ δόξης, ἢ δι' ἡδονήν τινα ἄλλην, ἢ λοιπὸν οἶμαι δι' ἀρετὴν, καὶ τὸ καλὸν αὐτὸ τιμῶντες. ἐγὼ δὲ χρήματα μὲν λαβεῖν παρ' οὐδενὸς πώποτε ἠξίωσα, πολλῶν διδόναι βουλομένων, τῶν ἐμαυτοῦ δὲ ὀλίγων ὑπαρχόντων, οὐ μόνον μεταδιδοὺς ἑτέροις, ἀλλὰ καὶ ῥίπτων φαίνομαι πολλάκις. ἡδονὴν δὲ ποίαν ἐθηρώμην, ὁπότην

A *Videtur autem mihi & Homerus id ipſum dicere. Quum enim feciſſet mentionem boni regis, poſt omnia dixit,*

Ornaturque omni populus virtute
ſub ipſo.

Talis enim rex, aliis quidē exiſtimat virtutem eſſe honeſtam poſſeſſionem, ſibi ipſi autē neceſſariam. Cui enim maiore opus eſt prudentia, quàm qui rebus de maximis conſultat: & cui exactiore iuſtitia, quàm ei qui maior eſt legibus? Cui vali- B *diore fortitudine, quàm ei ſub quo omnia ſeruantur? Cui modeſtia contentiore, quā ei cui omnia licent? Quem autem magis delectant virtutis facta, quàm eum qui omnes homines ſui ipſius animi ſpectatores & teſtes habet, vt quicquid faciat latere non poſſit, non magis quàm ſol ingredi per tenebras: omnia enim cætera illuſtrans, primum ſemetipſum oſtēdit. Et hæc dico, non neſcius quod ea quæ dicta ſunt, plus temporis ad dicendum* C *poſtulent: ſed non eſt periculum, vt aliquid ego aſſentatione loqui videar. Neque enim modicum, neque per modicum tempus ſpecimen mea præbui libertatis. Et ſi ego antea quidem, quando omnibus videbatur neceſſarium mentiri propter timorem, ſolus auſus fui veritatem dicere, præſertim quum de vita periclitarer: nunc autem, quando omnibus licet vera dicere, mentior, quum nullum inſtet periculum, ne ego planè ignarus ſim* D *opportunitatis vel ad loquendi libertatem, vel ad aſſentationem? Et omnes quidem, qui aliquid ſponte faciunt aut pecuniarū faciunt gratia, aut gloriæ, aut propter aliam aliquam voluptatem, aut porrò (opinor) propter virtutem, honorantes nempe ipſas honeſtas actiones. Ego verò pecunias quidem à nemine concupiui accipere, quum multi dare voluiſſent, mea autem propria, quæ modica ſunt, non ſolum communicaui aliis, ſed & abijcere videor perſæpe. Quam autem venatus ſum voluptatem, quando*

quum ipſi adulatores, quique palam hāc adulandi artem factitant, confiteantur, omnium iniucūdiſſimum eſſe aſſentari? Quomodo enim iucundum ſit, alium iniuſtè laudare, qui forſan mallet eum iuſtè vituperare? Et ſanè neque probabilis neque honeſta eſſe videtur aſſentatio, vt vel precij vel virtutis cauſa illi ſtudeas. Omniū enim (vt ſummatim dicam) vitiorum turpiſſimū inuenias adulationē. Primùm etenim, id quod honeſtiſſimū iuſtiſſimúque in vita eſt, corrumpit, nempe laudem, vt iā haud amplius videatur credibilis, neque vera: aut (quod omnium peſſimum eſt) virtutis præmia vitio attribuit. Itaque multo peius faciunt, quàm qui corrumpunt monetam, qui virtutem fide carere faciunt. Deinde autem opinor prauus interdum fatuus dicitur, & eſt reuera. Inſipientia autem omnes vincit adulator. Solus enim ex his qui veritatem corrumpunt, apud eos audet mentiri, qui maximè nouerunt eum mentiri. Quis enim ita rerum inexpertus eſt ſuarū, aut quis ita ſtolidus, qui neſciat, vtrum magis labores quàm ſocordiā amet, atque vtrū maiore afficiatur voluptate, eo quod plus poſſideat, quàm quod iuſta faciat: & vtrum ſuccumbat voluptatibus, an ſit honeſtarum amans actionum? Proinde quo ſe maximè gratificari putat ijs quos laudat (vt mihi quidem videtur) eò maximè fruſtratur. Contrariū eſt enim odio laborare, quàm nō gratificari ei, qui non planè ſit leuis. Deinde, qui pauperē laudat vt diuitem, ipſe quidem mētitur, laudato autē paupertatem exprobrat. Rurſus qui turpiſſimum laudat vt honeſtū, quid facit aliud, quàm eum turpitudine aſpergi? Aut qui mutilum dicit integrum eſſe, quomodo gratum faceret illi, ſuum in memoriam reducens infortunium? Rurſus autem, qui fatuum vt prudentem prædicat, is forſan eſſe poſſit fide digniſſimus, propter audientis dementiam: atque hoc maius dat damnum.

A καὶ τῶν κολάκων καὶ * φανερῶς πεποιημένοι τέχνην ταύτην, ὁμολογοῦσιν ἁπάντων ἀηδέστερον * τὸ κολακεύειν. πῶς γὰρ ἡδὺ, ἄλλον ἀδίκως ἐπαινεῖν, ὃς ἴσως ἀγαπῴη αὐτὸν δικαίως ψέγεσθαι; καὶ μὴν οὐδὲ ἔνδοξον, οὐδὲ καλὸν εἶναι δοκεῖ τὸ κολακεύειν, ὅστις τιμῆς ἕνεκεν, ἢ δι᾽ ἀρετὴν τοῦτο ἐπιτηδεύει. πασῶν γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν κακιῶν αἰσχίστην ἂν εὕροι τὶς τὴν κολακείαν. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ κάλλιστον καὶ δικαιότατον διαφθείρει, B τὸν ἔπαινον, ὥστε μηκέτι δοκεῖν πιστὸν μηδὲ ἀληθὲς γινόμενον, ἢ τόγε πάντων δεινότατον, τὰ τῆς ἀρετῆς ἔπαθλα, τῇ κακίᾳ διδόασιν. ὥς τε πολὺ χεῖρον δρῶσι τῶν διαφθειρόντων τὸ νόμισμα, οἵδε τὴν ἀρετὴν ἄπιστον ἐργαζόμενοι. ἔπειτα δὲ, οἶμαι, ποτὲ μὲν ὁ πονηρὸς, ἀνόητος λέγεται, καὶ ἔστιν ὄντως· τῇ δὲ ἀφροσύνῃ, πάντας ὑπερβέβληκεν ὁ κόλαξ. μόνος γὰρ τῶν ἀφανιζόντων τὴν ἀλήθειαν πρὸς ἐκείνους C θαρρεῖ τὰ ψευδῆ λέγειν, τοὺς μάλιστα εἰδότας ὅτι ψεύδεται. τίς γὰρ ἄπειρός ἐστι τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων; ἢ τίς ἠλίθιος οὕτως, ὅς τις οὐκ οἶδε πότερον πόνοις ἢ ῥαθυμίᾳ χαίρει; καὶ πότερον ἥδεται πλέον ἔχων εἶναι, ἢ τὰ δίκαια πράττων; καὶ πότερον ἡδονῶν ἥττων ἐστὶν, ἢ τῶν καλῶν πράξεων ἐραστής; καὶ τοίνυν ᾧ μάλιστα οἴεται χαρίζεσθαι τοῖς ἐπαινουμένοις, ἐμοὶ δοκεῖ, τούτου καὶ μάλιστα ἀποτυγχάνειν. τοὐναντίον γὰρ D ἀπεχθάνεσθαι μᾶλλον, ἢ μὴ χαρίζεσθαι, τῷ μὴ τελέως κούφῳ. αὐτίκα ὁ τὸν πένητα μακαρίζων, ὡς πλούσιον, αὐτὸς μὲν ψεύδεται· τῷ δὲ μακαριζομένῳ τὴν πενίαν ὀνειδίζει. πάλιν ὁ τὸν αἴσχιστον ὡς καλὸν ἐπαινῶν, ἄλλο τι ἢ προφέρει τὸ αἶσχος αὐτῷ; ἢ ὁ τὸν ἀνάπηρον ὁλόκληρον λέγων εἶναι, πῶς ἂν χαρίζοιτο ὑπομιμνήσκων τῆς ἀτυχίας; ὁ δὲ αὖ τὸν ἀνόητον ὡς φρόνιμον ὑμνῶν, οὗτος ἂν τυχὸν ἁπάντων εἴη πιθανώτερος, διὰ τὴν ἄνοιαν τοῦ ἀκούοντος, καὶ τοσοῦτόν γε μείζονα ἐργάζεται βλάβην.

κ. εἰσὶ
ἴσ. οἱ
κ. ἀειδ.

γρ. ἑαυτὸν

ἀναπείθει γὰρ τὰ ὑπὲρ ἑαυτοῦ * βουλεύεσθαι, καὶ μὴ τοῖς φρονίμοις ἐπιτρέπειν. ὁ μὲν γὰρ τὸν δειλὸν, ὡς ἀνδρεῖον θαυμάζων, ἐστὶ δικαιότατα χρῆται τῇ ἀνοίᾳ τοῦ κολακευομένου. τάχιστα γὰρ ἂν, οἶμαι, ἀπόλοιτο πειθόμενος αὐτῷ, καὶ τῆς ἀνδρείας τὰ ἔργα ἐπιχειρῶν. καθόλου δὲ φωραθεὶς μὲν ὁ κόλαξ οὐ καταγινώσκεται μόνον, ἀλλὰ καὶ μισεῖται· δοκεῖ γὰρ καταγελῶν λέγειν. πείσας δὲ ὡς ἀληθῶς λέγει, οὐ μεγάλης τινὸς τυγχάνει χάριτος. τί γὰρ καὶ δοκεῖ χαρίζεσθαι τἀληθῆ λέγων; πολύ γε μὴν πονηρότερός ἐστι τῶν ψευδομένων μαρτύρων. οἱ μὲν γὰρ οὐ διαφθείρουσι τὸν δικαστὴν, ἀλλὰ μόνον ἐξαπατῶσιν· ὁ δὲ κολακεύων, ἅμα διαφθείρει τῷ ἐπαίνῳ. ἵνα δὲ μήτε ἐγὼ κολακείας αἰτίαν ἔχω τοῖς θέλουσι διαβάλλειν, μήτε σὺ τοῦ κατ' ὀφθαλμοὺς ἐθέλῃς ἐπαινεῖσθαι, ποιήσομαι τοὺς λόγους ὑπὲρ τοῦ χρηστοῦ βασιλέως, ὁποῖον εἶναι δεῖ, καὶ τίς ἡ διαφορὰ, τοῦ προσποιουμένου ἄρχοντος εἶναι, πλεῖστον δὲ ἀπέχοντος ἀρχῆς καὶ βασιλείας. εἰ δέ τις φήσει με τοὺς αὐτοὺς ποιεῖσθαι λόγους, τοῦτο ἂν εἴη κοινὸν ἐμοὶ τὸ ἔγκλημα καὶ Σωκράτει. φησὶ γάρ ποτε Ἱππίαν τὸν Ἠλεῖον, διὰ χρόνου πλείονος ἀκούοντα τοῦ Σωκράτους περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς λέγοντος, καὶ παραβάλλοντος, ὥσπερ εἰώθει, τοὺς κυβερνήτας καὶ ἰατροὺς, καὶ σκυτοτόμους, καὶ κεραμέας, εἰπεῖν· ἅτε σοφιστήν· πάλιν σὺ ταῦτα Σώκρατες; καὶ ὃς γελάσας· ἔφη, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. σὺ μὲν γὰρ ὡς ἔοικεν ὑπὸ σοφίας, οὐδέποτε ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγεις· ἡμῖν δὲ ἐν τοῦτο δοκεῖ τῶν καλλίστων εἶναι. τοὺς μὲν γὰρ ψευδομένους, οἶδα μὲν πολλὰ, καὶ ἀνόμοια λέγοντας· τοῖς δὲ ἀληθεύουσι, οὐχ οἷόν τε ἕτερα εἰπεῖν τῶν ἀληθῶν. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἑώρων ἄλλην τινὰ ὑπόθεσιν σπουδαιοτέραν, ἢ σοὶ μᾶλλον προσήκουσαν, ἐκείνην ἂν ἐπεχείρουν ποιήσασθαι. νῦν δὲ οὔτε ἰατροὺς ἄλλους τινὰς ἀκούειν, ἢ λέγειν λόγους φαίην ἂν ὀρθῶς, ἢ τοὺς περὶ ὑγιείας σώματος καὶ νόσου. οὗτοι γὰρ ὑγιεινοὶ καλοῦνται ἰατροὶ, οὔτε κυ-

A *Perſuadet enim, vt ſuum ipſius conſilium ſequatur, nihilque permittat prudentibus. Nam qui timidum vt fortem admiratur, is iuſtiſsimè eius fruitur dementia, cui adulatur. Ocyſsimè enim (opinor) perierit illi obtemperans, pariterque fortitudinis facta admouens manus. In ſumma, adulator deprehenſus nõ dãnatur ſolum, ſed & odio habetur: putatur enim deriſus gratia dicere. Faciens autẽ fidẽ quod vera dicat, nõ magnã tamẽ adipiſcitur gratiã.*
B *Quid enim gratificari videatur, quod vera dicat? Quin etiã multo prauior eſt quã mentientes teſtes. Hi enim nõ corrumpũt iudicẽ, ſed tantum decipiũt: qui autẽ adulatur, ſimul cũ laude corrumpit. Porro ne ego quoque adulationis reus agar à calũniatoribus, neque tu in oculos velis laudari, ſermonẽ faciam de bono rege, qualem nempe eſſe oporteat: & quod ſit diſcrimen inter eum qui ſe fingit principem eſſe, longiſsimè autem abeſt a principatu*
C *& regno. Si quis autem dixerit, me eoſdem facere ſermones: hoc mihi cum Socrate commune crimen fuerit. Aiunt enim, aliquando Hippiam Eleum per multum tempus audiuiſſe Socratẽ de iuſtitia & virtute dicentem, & pro ſimilitudine adducentẽ (vt ſolebat) nautas & medicos & ſutores, & lutifigulos, eumque vt ſophiſtam dixiſſe; Rurſus ne tu hæc ô Socrates? Ille quum arriſiſſet, dixit: Et quidem de eiſdem. Nam tu quidem,*
D *vt par eſt, ob ſapiẽtiam nunquam eadem dicis de eiſdem: nobis autẽ hoc vnũ videtur honeſtiſsimum eſſe. Quippe eos qui mentiũtur, ſcio multa & diſsimilia dicere: ijs autem qui veritatẽ dicere volunt, nõ eſt poſsibile vt alia quàm vera dicãt. Ego ſanè ſi quidem vidiſſem argumentum aliud grauius, tibique cõuenientius, illud vtique tractare inſtituiſſem: nunc autem neque medicum alios quoſdã audire aut dicere ſermones rectè poſſe puto, quàm qui ſunt de corporis ſanitate & morbo. Hi enim ſani appellantur. neque nauis*

gubernatorem, alios, quàm eos qui ſunt de tempeſtatibus & ventis & ſideribus. Enim nautici iure dicuntur. neque principes & reges alios, quàm de principatu atque hominũ gubernatione. Quid autem de his cēſuerit Socrates, dicere conabor. Poſt reſponſum enim ſuper felicitate, percontatus eſt ille Socratem, quæſtionem talem mouens. O Socrates (inquit) hoc tu quidem magis quàm cæteri noſti, quod omnium qui ſub ſole viuunt hominum, ille longè potentiſsimus ſit, neque minorem ferè quàm dij habeat potentiam: ita vt illi in manu ſit, quæ impoſsibilia ſunt, facere poſsibilia Poſſet enim, ſi vellet, facere, vt mare pedibus transiretur, & montes nauibus, flumina autem deficerent & ſiccarentur ab hominibus bibētibus An nō audiuiſti, quòd Xerxes Perſarum rex ex terra fecerit mare, diſpartiēs maximũ montiũ, & ſeparās à continente Athon, per mare autē pedeſtres ducens copiās, curru inuectus, ſit: quemadmodũ (opinor) Neptunũ vehi inquit Homerus, & fortaſſe ſimiliter & delphines & cete ex imo ſubierũt ratem, quando ille vectus eſt? Et Socrates, ne hoc quidem tibi poſſum dicere, an quum hoc fecerit, plurimum potuerit, quemadmodũ tu dicis, an minimum, an omnino nihil. Conſidera autem hoc inde. Si quidē fuit moderatus & fortis & iuſtus, & cum conſilio fecit quæcunque fecit, validam eum puto & maximam habuiſſe reuera potentiam. Sin vero timidus, & fatuus, & laſciuus, & iniquus fuit, & contumeliæ cauſa iſta conatus eſt, econtrariò mihi videtur imbecillior fuiſſe, quàm ſunt valde pauperes, qui nullam terræ glebam poſsident, quam ob victum ligone conterant, nedum vt maximos mōtes frangāt, quemadmodũ tu dicis. Qui enim nequit cōtinere iram, quæ nonnunquam propter minima oboritur, neque poteſt abſtinere à turpiſsimis cupiditatibus, neq; poteſt repellere animi ægritudinem,

A βερνήτην, ἢ τοὺς περὶ ὡρῶν καὶ ἀνέμων, καὶ ἄστρων· οὗτοι γὰρ κυβερνητικοὶ δικαίως λέγονται· οὔτε ἄρχοντας καὶ βασιλέα, ἢ τοὺς περὶ ἀρχῆς τε καὶ διοικήσεως ἀνθρώπων. ὡς δὲ καὶ περὶ τούτων ἐνόμιζε Σωκράτης, πειράσομαι εἰπεῖν. μετὰ γὰρ τὴν ἀπόκρισιν τὴν περὶ τῆς εὐδαιμονίας, ἐπύθετο τοῦ Σωκράτους, ἐκεῖνο τὸ ἐρώτημα ἐρωτήσας. ὦ Σώκρατες ἔφη, τοῦτο μὲν ἐπίστασαι πάντως μᾶλλον, ὅτι τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀνθρώπων, ἐκεῖνός ἐστιν ἰσχυρότατος, καὶ μηδὲ τῶν θεῶν αὐτῶν ἥττονα ἔχων δύναμιν, ᾧ γε ἔνεστι. καὶ τὰ ἀδύνατα δοκοῦντα ποιῆσαι δυνατά. εἰ βούλοιτο μὲν ποιῆσαι πεζεύεσθαι θάλασσαν, πλεῖσθαι δὲ τὰ ὄρη, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἐκλείπειν ὑπὸ ἀνθρώπων πινομένους. ἢ οὐκ ἀκήκοας ὅτι Ξέρξης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεύς, τὴν μὲν γῆν ἐποίησε θάλασσαν, διελὼν τὸ μέγιστον τῶν ὀρῶν, καὶ διαστήσας ἀπὸ τῆς ἠπείρου C τὸν Ἄθω; διὰ δὲ τῆς θαλάττης τὸν πεζὸν στρατὸν ἄγων, ἤλαυνεν ἐφ' ἅρματος; ὥσπερ οἶμαι τὸν Ποσειδῶνά φησιν Ὅμηρος· καὶ τυχὸν ὁμοίως οἵ τε δελφῖνες καὶ τὰ κήτη κάτωθεν ὑπέπλεον τὴν σχεδίαν, ὁπότε ἐκεῖνος ἤλαυνεν. καὶ ὁ Σωκράτης οὐδὲ τοῦτό σοι ἔχω εἰπεῖν, εἴτε μέγιστον ὁ ταῦτα ποιῶν δύναται, καθάπερ σὺ λέγεις, εἴτε ἐλάχιστον, ἢ τὸ παράπαν οὐδέν. σκόπει γὰρ τοῦτο αὐτίκα· εἰ μὲν ἦν σώφρων καὶ ἀνδρεῖος, καὶ δίκαιος, D καὶ μετὰ γνώμης ἔπραττεν ὅσα ἔπραττεν, ἰσχυρὸν αὐτὸν ἡγοῦμαι καὶ μεγίστην ἔχειν τῷ ὄντι δύναμιν. εἰ δ' αὖ δειλός, καὶ ἀνόητος καὶ ἀσελγής, καὶ παράνομος; καὶ δι' ὕβριν ταῦτα ἐπεχείρει, τοὐναντίον ἔμοιγε ἀσθενέστατος εἶναι δοκεῖ, τῶν σφόδρα πενήτων, καὶ μηδένα γῆς κεκτημένων βῶλον, ὥστε διατεῖναι μακέλλῃ, τροφῆς ἕνεκεν, οὐχ ὅπως τὰ μέγιστα διαθρύπτειν ὄρη, καθάπερ σὺ φής. ὁ γὰρ ἀδύνατος μὲν ὀργὴν ἐπικατασχεῖν, πολλάκις ὑπὲρ σμικρῶν γιγνομένην, ἀδύνατος δὲ ἐπιθυμίαν παῦσαι τῶν αἰσχίστων ἀδύνατος. δὲ ἀπώσασθαι λύπην,

ἐνίοτε μηδενὸς λυπηροῦ παρόντος, οὐ δυνάμενος δ' ὑπομεῖναι πόνους, οὐδὲ τῆς ἡδονῆς ἕνεκεν γιγνομένους, ἀδύνατος δὲ τῆς ψυχῆς ἀπελάσαι φόβον, οὐδὲν ὠφελοῦντα ἐν τοῖς δεινοῖς, ἀλλὰ τὰ μέγιστα βλάπτοντα· πῶς οὐκ ἀσθενής ἐστι σφόδρα; ἡττώμενος μὲν γυναικῶν, ἡττώμενος δὲ εὐνούχων. ἢ σὺ τοῦτον ἰσχυρὸν εἶναι λέγεις, τὸν καὶ τοῦ μαλακωτάτου πάντων ἀσθενέστερον ὕπνου; ὑφ' οὗ ξυμποδισθεὶς πολλάκις ἄνευ δεσμῶν, οὐχ ὅπως ἄλλῳ οὐδ' ἑαυτῷ δύναται βοηθεῖν, οὐδὲ ἐπικουρεῖν οὐδένα καλέσαι τῶν βουλομένων ἀμύνειν; Ταῦτα δὲ ἀκούσας, εἶπεν, ἐκεῖνο μὲν οἶσθα δήπου Σώκρατες, ὅτι ἁπάσης οἰκουμένης τοῦ πλείστου καὶ ἀρίστου βασιλεύει μέρους. ἔξω γὰρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰταλίας καί τινων ὀλίγων ἐθνῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην,
γ. τινῶν ξύμπαντα τἆλλα * ὑφ' ἑαυτῷ πεποίηται· καὶ τῆς μὲν καλουμένης Ἀσίας ὅλης ἄρχει μέχρις Ἰνδῶν· πολλοὶ δὲ καὶ αὐτῆς φασιν ὑπακούειν τῆς Λιβύης τοὺς πλείονας· ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ Θρᾴκης τε Μακεδονίας ἁπάντων τούτων κρατεῖν· ὅθεν δὴ καὶ μέγας βασιλεὺς κέκληται μόνος ἐκεῖνος. καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο οἶδα ὅλως γε εἰ βασιλεύς ἐστι τὴν ἀρχὴν οὐδεμιᾶς πόλεως ἢ κώμης. σὺ ἄρα εἶπε μόνος ἀνήκοος εἶ τούτου, ὃν ἅπαντες ἴσασιν; ἀκούω, ἔφη, πολλῶν λεγόντων, ἃ σὺ λέγεις, καὶ Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων· ὃ δὲ οὐκ ἐᾷ με γιγνώσκειν ὃ λέγω, τοιοῦτόν ἐστιν. οὐκ οἶδα, ὦ ἄριστε, εἰ νομίμως καὶ δικαίως τούτων ἁπάντων προέστηκεν, καὶ τοιοῦτος ὢν ὁποῖον εἴρηκας πολλάκις· εἰ μὲν γὰρ εὐγνώμων καὶ φιλάνθρωπος τε καὶ νόμιμος ὤν, ἐπιμελεῖται τε τοῦ συμφέροντος τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖται αὐτὸς πρῶτος καὶ εὐδαίμων καὶ φρόνιμος ὤν, καθάπερ εἶπον, καὶ τοῖς ἄλλοις διδοὺς, καὶ τῆς αὐτοῦ εὐδαιμονίας οὐ δίχα θεὶς, τό, τε ἑαυτοῦ καὶ τὸ τῶν ἀρχομένων συμφέρον· ἀλλὰ τότε χαίρων μάλιστα, καὶ τότε νομίζων ἄριστα πράττειν, ὅταν ὁρᾷ καλῶς πράττοντας τοὺς ἀρχομένους, δυνάμει τε μέγιστός ἐστι καὶ βασιλεὺς ἀληθῶς. εἰ δὲ φιλήδονος, καὶ φιλοχρήματος, καὶ ὑβριστὴς, καὶ παράνομος, αὐτὸν οἰόμενος αὔ-

A *quum interdum nihil triſtę acciderit, neque poteſt ſuſtinere, ne eos quidem qui voluptatis cauſa incidunt, neque [illegible]eſt animi abigere timorem, qui in rebus difficilibus nihil prodeſt, ſed obeſt maxime, quomodo hic non valde ſit imbecillis, qui vincitur & à mulieribus, & ab eunuchis? An tu illum fortem eſſe putas, qui infirmior ſit ſomno, re omnium mollißima, à quo cõſtrictus ſæpenumero abſque vinculis, non alteri modo, ſed neque ſibi* B *ipſi auxilio eſſe poteſt, neque adiutorem vocare vllum ex his qui vellent auxiliari? Hæc quum ille audiuiſſet, dixit: Illud certè noſti, Socrates, quòd regnet ſuper maximam & optimam totius orbis partem. Præter Græciam enim, & Italiam, & paucas alias gentes in Europa, vniuerſas alias ſibi ſubiecit. Et toti quidem Aſię imperat vſque ad Indos. Ferunt autem multi, etiam in Libya, illi complures obedire. In Europa autem, Thraciam &* C *Macedoniam ſibi ſubiecit: vnde & rex magnus ſolus ille nominatur. Et Socrates dixit, ſed neque hoc ipſum ſcis prorſus, an ille rex ſit vllius ciuitatis aut vici: Tu ergo (inquit) ſolus non audiſti de hoc quod omnes norunt? Audio (inquit) multos eadem, quæ tu dicere, & Græcos & Barbaros, quod autem noſcere non ſinit, quod dico tale eſt. Haud ſcio (ô bone) an legitimè & iuſtè in omnibus præſit, taliſque ſit qualem ſæpe prædicaſti. Nam ſi* D *eſt benignus, & humanus, & legitimus, curámque gerit ſalutis & vtilitatis ſubiectorum, ipſeque primus & felix & prudens eſt, quemadmodum dixi, & aliis communicat ſuam felicitatem, neque ſeparat ſuam ipſius & ſubiectorum vtilitatem: ſed tunc maxime gaudet, exiſtimatque ſe optime viuere, quando videat bene viuere ſubiectos, potentia maximuſque eſt, & rex verè. Sin autem eſt amans voluptatum atque pecuniarum, & contumelioſus & iniquus, ſemetipſum pu-*

tans ſolùm augeri debere, vt quàm plurimas poßideat pecunias, maximiſque & plurimis fruatur voluptatibus, & ſocorditer viuat, & abſque laboribus, ſubiectos autẽ vniuerſos pro ſeruis habeat, & miniſtris ſuarum deliciarũ, neque paſtoris humani moribus eſt præditus, tegumẽta & paſcua prouidens ſuis ſubditis inſuper, & feras repellens, contraque fures cautionem adhibens, ſed ipſe primus diripit perditque, & aliis idem permittit, quemadmodum hoſtilem prædam: nunquam equidem talem dixerim principem aut imperatorem, aut regem, ſed multo magis tyrannum & latronem, quo nomine compellauit Apollo Sicyonium tyrannum, tametſi multas haberet tiaras, multaque ſceptra illi obedirent. Huiuſmodi Socrates conſueuerat dicere, adhortans ſemper ad virtutem, & meliores reddens & principes & plebeios. Similia autem dixerunt de principatu, & regno, & qui poſt eum vixerunt, ſapientiſsimas videlicet (quantum fieri potuit) ſententias ſecuti. Principio autem rerum differentiam ipſa nomina manifeſtant. Dicitur enim Principatus, legitima hominum gubernatio, & prouidentia hominum ſecundum legem: Regnum autem, principatus immunis à reddenda ratione. Lex verò regium decretum. Tyrannus autem & tyrannis, contrarium his violentum quiddam ſunt, & illegitimus hominum vſus, eius qui ſibi videtur viribus præualere. Sic autem & nos cogitamus & dicimus de diuino, & dijs charo & præpotẽte rege. Tres enim exiſtimantur ſpecies Rerumpublicarum manifeſtißimæ, quæ factæ ſunt iuxta legem & ius, aßiſtente bono Genio, & ſimili Fortuna. Vna quidem & prima, & quæ maximè contingere poteſt, ea eſt, qua de nunc dicimus, quando ſcilicet viri vnius boni conſilio & virtute, ciuitas, aut plurimæ gentes aut vniuerſi homines reguntur. Altera autẽ Ariſtocratia dici-

A ζῆν μόνον, ὡς ἂν πλεῖστα μὲν χρήματα κεκτημένος, μεγίστας δὲ καὶ πλείστας καρπούμενος ἡδονάς, ῥαθύμως δὲ διάγων καὶ ἀπόνως· τοὺς δὲ ὑπηκόους ἅπαντας ἡγούμενος δούλους, καὶ ὑπηρέτας τῆς αὑτοῦ τρυφῆς· οὐδὲ ποιμένος ἐπιεικοῦς ἔχων ἦθος, σκέπης καὶ νομῆς προνοούμενος τοῖς αὑτοῦ * κτήμασιν [γρ. κτήνεσι καὶ]· ἔτι δὲ θῆρας ἀπαμύνων, καὶ φῶρας προφυλάττων· ἀλλὰ πρῶτος διαρπάζων τε καὶ διαφθείρων, καὶ τοῖς B ἄλλοις ἐπιτρέπων, καθάπερ οἶμαι πολεμίων λείαν· οὐκ ἄν ποτε εἴποιμι τὸν τοιοῦτον ἄρχοντα, ἢ αὐτοκράτορα, ἢ βασιλέα· πολὺ δὲ μᾶλλον τύραννον καὶ λῃστῆρα, ὧ ποτε προσεῖπεν ὁ * Ἀπόλλων [γρ. Ἀπολλώνιος] τὸν Σικυώνιον τύραννον, εἰ καὶ πολλὰς μὲν ἔχοι τιάρας, πολλὰ δὲ σκῆπτρα ὑπακούοιεν αὐτῷ. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος εἰώθει λέγειν, προτρέπων ἀεὶ πρὸς ἀρετήν, καὶ βελτίους ποιῶν καὶ ἄρχοντας, καὶ ἰδιώτας. ὅμοια δὲ εἰ- C ρήκασι περὶ ἀρχῆς καὶ βασιλείας, οἱ μετ᾽ αὐτὸν ὡς οἷόν τε ἑπόμενοι τῇ σοφωτάτῃ γνώμῃ. ταῦτα δὲ πρῶτα δηλοῖ τὰ ὀνόματα, τὴν διαφορὰν τῶν πραγμάτων· λέγεται γὰρ ἡ μὲν ἀρχή, νόμιμος ἀνθρώπων διοίκησις, καὶ πρόνοια ἀνθρώπων κατὰ νόμον· βασιλεία δὲ, ἀνυπεύθυνος ἀρχή. ὁ δὲ νόμος βασιλέως δόγμα. ὁ δὲ τύραννος καὶ ἡ τυραννίς, ἐναντίον τούτοις, βίαιον, καὶ παράνομος χρῆσις ἀνθρώπων, τοῦ D δοκοῦντος ἰσχύειν πλέον. οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς διανοούμεθα, καί φαμεν περὶ τοῦ θείου καὶ θεοφιλοῦς καὶ αὐτοκράτορος βασιλέως. τρία γὰρ εἴδη τὰ φανερώτατα πολιτειῶν νομίζεται * γιγνομένων [γρ. ὀνομάζεται] κατὰ νόμον, καὶ δίκην, μετὰ δαίμονός τ᾽ ἀγαθοῦ, καὶ τύχης ὁμοίας. μία μὲν ἡ πρώτη καὶ μάλιστα συμβῆναι δυνατή, περὶ ἧς ὁ νῦν λόγος, εὖ διοικουμένης πόλεως ἢ πλειόνων ἐθνῶν, ἢ συμπάντων ἀνθρώπων, ἑνὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γνώμῃ καὶ ἀρετῇ. δευτέρα δὲ Ἀριστοκρατία καλουμένη,

οὔτε ἑνός, οὔτε πολλῶν τινῶν, ἀλλὰ ὀλίγων τῶν ἀρίστων ἡγουμένων, πλεῖον ἀπέχουσα ἤδη τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος. τοῦτο ἔμοιγε δοκεῖ καὶ Ὅμηρος εἰπεῖν διανοηθείς·

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω,
Εἷς βασιλεύς, ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω.

γ. δήμου Τρίτη δὲ πασῶν ἀδυνατωτάτη σχεδὸν καὶ σωφροσύνῃ καὶ ἀρετῇ, * δήμου προσδοκῶσά ποτε εὑρήσειν καὶ κατά-
γ. νόμιμον, στασιν ἐπιεικῆ, καὶ νόμον *, δημοκρατία προσαγορευομένη· ἐπιεικὲς ὄνομα καὶ πρᾶον, εἴπερ ἦν δυνατόν. τρισὶ δὲ ταύταις ὥσπερ εἴρηται πολιτείαις, τρεῖς ἐναντίαι καὶ παράνομοι διαφθοραί· ἡ μὲν πρώτη τε καὶ ἀρίστη καὶ μόνη δυνατωτάτη, τυραννίς· ἑνὸς ὕβρει καὶ βίᾳ τοῦ κακίστου, τῶν ἄλλων ἀπολλυμένων. ἡ δὲ μετ' ἐκείνην ὀλιγαρχία, σκληρὰ καὶ ἄδικος πλεονεξία, πλουσίων τινῶν καὶ πονηρῶν ὀλίγων ἐπὶ τοὺς πολλοὺς καὶ ἀπόρους σύστασις. ἡ δὲ ἑξῆς ποικίλη καὶ παντοδαπὴ φορὰ πλήθους, οὐδὲν εἰδότος ἁπλῶς· ταραττομένου δὲ ἀεὶ καὶ ἀγριαίνοντος ὑπὸ ἀκολάστων δημαγωγῶν, ὥσπερ κλύδωνος ἀγρίου καὶ χαλεποῦ ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν μεταβαλλομένου. τούτων μὲν οὖν ὁ λόγος ἄλλως ἐπεμνήσθη, πολλὰ παθήματα καὶ συμφορὰς ἑκάστης αὐτῶν ἐκ τοῦ προτέρου χρόνου δεῖξαι δυνάμενος. περὶ δὲ τῆς εὐδαίμονός τε καὶ θείας καταστάσεως τῆς νῦν ἐπικρατούσης, χρὴ διελθεῖν ἐπιμελέστερον. πολλαὶ μὲν οὖν εἰκόνες ἐναργεῖς, καὶ παραδείγματα οὐκ ἀμυδρὰ τῆς δε τῆς ἀρχῆς, ἔν τε ἀγέλαις καὶ σμήνεσιν ἐπισημαινούσης τῆς φύσεως τὴν κατὰ φύσιν τοῦ κρείττονος τῶν ἐλαττόνων ἀρχὴν καὶ πρόνοιαν, οὐ μὴν φανερώτερον οὐδὲ κάλλιον ἕτερον γένοιτο τῆς τοῦ παντὸς ἡγεμονίας, ἣ ὑπὸ τῷ πρώτῳ τε καὶ ἀρίστῳ θεῷ τάττεται τῷ Διΐ.

A *tur, in qua non vnus, neque multi aliqui, ſed pauci aliqui optimi præſunt: multum iam a priore diſtans, quod ad potentiam vtilitatemque attinet. Hoc mihi videtur & Homerus cogitaſſe, quum diceret,*

Non multi proſunt domini, Rex vnicus eſto, *Iliad. γ.*
Cui ſceptrum legesque dedit Saturnius ipſe.

Tertia autem, omnium infirmiſſima propemodum eſt & moderatione & virtute
B *quæ populo intendit inuenire tandem cõditionem æquam atque viuendi legem, ea appellatur Democratia. Plauſibile nomen, & mite, ſiquidem fieri poſſet. Tribus autem his, ſicut dictum eſt, rerum publicarum ſpeciebus tres exiſtunt contrariæ, & iniquæ corruptiones. Et prima quidem, & optima atque potentiſſima, Tyrannis eſt, in qua vnius peſſimi iniuria & violentia, alij pereunt. Altera poſt hanc dicitur Oligarchia, dura & iniqua*
C *quæ è diuitum quorundam & prauorum paucorum cupiditate, aduerſus plebeios & inopes conſpiratio eſt. Reliqua autem deinceps, varius eſt & omnigenus multitudinis impetus, nihil ſcientis ſimpliciter, ſed tumultuantis ſemper, atque ferociẽtis, immodeſtorum opera oratorum, vt fluctus ferus & difficilis à ventis duris huc illuc impulſus. Harum quidem alibi ſermo noſter recitauit multas paſſiones, & poſſem nunc quoque earum cuiuſque ca-*
D *lamitates ex ſuperioribus temporibus oſtendere: ſed de felici diuinoque ſtatu, qui modo obtinuit, quædam ſunt commemoranda diligentius. Multæ ſunt ſanè imagines perſpicuæ, & exempla minimè obſcura huiuſce principatus, quæ natura in armentis & apum examinibus notanda præſtituit, quod naturaliter melior imperare inferioribus debeat, eorumque curam gerere. Neque quicquam illuſtrius aut pulchrius fieri poteſt, quàm vniuerſitatis eſt imperium quod ſub primo atque optimo Deo Ioue conſtituitur.*

Qui igitur tantus eſt rex, primùm quidem pius eſt erga deos, vtpote adeptus ab diis maximum honorem & fidem. Et primùm ſanè ac maxime veneratur diuinam naturam, non confitens ſolùm, ſed etiam perſuaſus quòd dij ſint, vt iam & ipſe ſuos habeat pro dignitate principes. Putat autem aliis hominibus vtilem eſſe ſuam prouidentiam: haud ſecus, quàm ſibi deorum principatum. Et ſanè illi hoc certum eſt, quod nunquàm dona ſit accepturus à malis hominibus: quia neque deos donariis & victimis iniquorum hominum gaudere arbitratur; à ſolis verò iuſtis oblata admittere. Quamobrem colit eos liberaliter & his, at verò nunquam ceſſat eos honorare honeſtis factis, & iuſtis actionibus. Vnumquenque deorum placat poſt ſummi Dei potentiam. Arbitratur autem virtutem eſſe pietatem, vitium verò impietatem. Eſſe enim impios & ſceleſtos, non ſolum qui templa ſpoliant, aut conuicijs deos inceſſunt: ſed multo magis qui timidi ſunt, & iniqui atque intemperantes, fatuique, & breuiter quicunque contrarium quid faciunt & potentiæ & voluntati deorum. Non ſolum autem cenſet eſſe deos, ſed etiam dæmonas, & bonos heroas, nempe bonorum virorum animas, & mortali natura mutatas. Hoc autem dogma ſi firmiter tenet, non modicè gratificatur etiam ſibiipſi. Curam autem pro hominibus non rem perfunctoriam, neque negocium intolerabile exiſtimat, grauatus, puto, curas ſuſcipere: ſed ſuum proprium opus & artem. Et quando aliud quid facit, non ſe rem ſeriam, neque ſuam facere. Quando verò hominibus prodeſt, tunc exiſtimat ſe ſuum officium perficere, vtpote à maximo Deo ordinatus ad hoc opus, cui fas non eſt vlla in re non obedire, neque ob vllam contriſtari, eam nimirum ad ſe pertinere exiſtimãs. Nullus enim adeo eſt mollis & voluptuoſus, qui non delectetur ſua propria actione,

A τοσοῦτος δὲ ὢν, πρῶτον μὲν ἐστι θεοφιλής, ἅτε τῆς μεγίστης τυγχάνων παρὰ θεῶν τιμῆς καὶ πίστεως. καὶ πρῶτόν γε καὶ μάλιστα θεραπεύει τὸ θεῖον οὐχ ὁμολογῶν, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ πεπεισμένος εἶναι θεούς, ἵνα δὴ καὶ αὐτὸς ἔχοι τοὺς κατ' ἀξίαν ἄρχοντας. ἡγεῖται δὲ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις συμφέρειν εἶναι τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν, οὕτως, ὡς αὐτῷ τὴν ἐκείνων ἀρχήν. καὶ μὴν ἐκεῖνο ἑαυτῷ συνειδώς, ὡς οὔποτε δῶρον δέξεται παρά τινων κακῶν B ἀνδρῶν, οὐδὲ τοὺς θεοὺς ἀναθήμασιν οὐδὲ θυσίαις οἴεται χαίρειν τῶν ἀδίκων ἀνδρῶν. παραγένομεν δὲ τῶν θεῶν προσίεσθαι τὰ δεδομένα. τοιγαροῦν θεραπεύει ἀφθόνως αὐτοὺς καὶ τούτοις· ἐκείνοις γε μὴν οὐδέποτε παύσεται τιμῶν τοῖς καλοῖς ἔργοις καὶ ταῖς δικαίαις πράξεσιν. ἕκαστόν γε μὴν τῶν θεῶν ἱλάσκεται, μετὰ τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν. ἡγεῖται δὲ τὴν μὲν ἀρετήν, ὁσιότητα· τὴν δὲ κακίαν πᾶσαν ἀσέβειαν. εἶναι γὰρ ἐναγεῖς καὶ ἀλιτηρίους, C οὐ μόνον τοὺς ἱερὰ συλῶντας, ἢ λέγοντας τι βλάσφημον περὶ τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τούς τε δειλούς, καὶ ἀδίκους, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἀνοήτους. καὶ καθόλου τοὺς ἐναντίον τι πράττοντας τῇ τε δυνάμει καὶ βουλήσει τῶν θεῶν: οὐ μόνον δὲ ἡγεῖται θεούς, ἀλλὰ καὶ δαίμονας, καὶ ἥρωας ἀγαθούς, τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ψυχὰς μεταβαλούσας ἐκ τῆς θνητῆς φύσεως. τοῦτο δὲ βεβαιοῖ τὸ δόγμα, οὐχ ἥκιστα χαριζόμε- D νος αὐτῷ. τήν τε τῶν ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν, οὐ πάρεργον οὐδὲ ἀσχολίαν ἄλλως νενόμικεν, βαρυνόμενος οἶμαι τὰς φροντίδας· ἀλλὰ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τέχνην ταύτην. καὶ ὅταν μὲν ἄλλο τι ποιῇ, οὐδὲ ἡγεῖται σπουδαῖον οὐδὲ τὴν αὐτοῦ πράττειν· ὅταν δὲ ἀνθρώπους ὠφελῇ; τότε νομίζει προσῆκον ἀποτελεῖν, ἅτε ὑπὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ ταχθεὶς ἐπὶ τοῦτο τὸ ἔργον, ᾧ ἀπειθεῖν οὐ θέμις οὐδέν, οὐδὲ ἄχθεσθαι ἅτε προσήκοντας* αὐτῷ νομίζων. οὐδεὶς γὰρ οὕτως μαλακὸς οὐδὲ φιλήδονος, ὃς οὐχ ἥδεται τῇ αὐτοῦ πράξει,

* χ. προσηκούσας αὐτῷ τῆς ἐργασίας το.

A κἂν τύχῃ ἐπίπονος. ὡς ἥκιστα μὲν κυβερνήτης ἀχθεσθείη τοῖς ἐν θαλάττῃ πόνοις, ἥκιστα δὲ γεωργὸς τοῖς περὶ γεωργίας ἔργοις· ἥκιστα δὲ κυνηγέτης, ὃν δεῖ θηρῶντα κάμνειν. καί τοι σφόδρα μὲν ἐπίπονον γεωργία, σφόδρα δὲ κυνηγεσία. οὐ μὴν ἀπαξιοῖ τὸ κάμνειν, καὶ ἐνοχλεῖσθαι τῶν ἄλλων ἕνεκεν, οὐδὲ ταύτῃ χεῖρον πράττειν νενόμικεν, ἐὰν δέῃ πλείστους αὐτὸς ἀναδέχεσθαι πόνους, καὶ πλεῖστα πράγματα ἔχειν. ὁρᾷ γὰρ καὶ τὸν ἥλιον οὐδενὸς ἐλάττω τῶν θεῶν, B οὐκ ἀχθόμενον εἰ σωτηρίας ἕνεκεν ἀνθρώπου καὶ βίου, τὸν αἰῶνα διαπράττεται πάντα ὅσα πράττει. καὶ τοίνυν, τὴν μὲν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν, καὶ τὴν φρόνησιν, ἀναγκαίας νομίζει καὶ τοῖς ἀμελοῦσι τοῦ δικαίου, καὶ βουλομένοις τυραννεῖν· οὐκ εἰ τάχιστα, ἐσπούδακεν, ἀπολοῦνται· * ἀλλὰ καὶ μᾶλλον προσέχειν ἔτι τούτοις ἑώρα δεομένους αὐτοῦ. ὅσῳ γὰρ πλείους μὲν ἔχει τοὺς μισοῦντας, πλείους δὲ τοὺς ἐπιβουλεύοντας, οὐδένα πιστὸν C οὐδὲ κηδόμενον· τοσούτῳ δὲ μᾶλλον, εἰ σωθήσεταί τινα χρόνον, καὶ ἀγρυπνητέον εἶναι, καὶ φροντιστέον, καὶ ἀμυνόμενόν γε, μὴ ἡττᾶσθαι τῶν πολεμικῶν, καὶ ἐπιβουλευόμενον, μὴ ἀγνοεῖν τοὺς ἐπιβουλεύοντας, καὶ τῶν ἡδονῶν ἀφεκτέον, καὶ γαστρὶ, καὶ ὕπνῳ, καὶ ἀφροδισίοις ἐλάχιστα προσεκτέον, ἢ τῷ φιλουμένῳ μὲν ὑπὸ πάντων, μηδένα δὲ ἔχοντι ἐπιβουλεύοντα. Εἰ δὲ δεῖ τὰς αὐτὰς μὲν φροντίδας ἔχειν ἢ D πλείους, πολὺ δὲ μείζους ἀσχολίας, ὁμοίως δὲ εὐλαβεῖσθαι τὰς ἡδονὰς, ὁμοίως δὲ τοὺς κινδύνους ὑπομένειν, πόσῳ δὴ κρεῖττον μετὰ δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς, ἢ μετὰ πονηρίας καὶ ἀδικίας πάντα ταῦτα ἐπιτηδεύειν; καὶ μετ᾽ ἐπαίνου φαίνεσθαι τοιοῦτον, ἢ μετὰ ψόγου; ἀγαπώμενον μὲν ὑπὸ ἀνθρώπων, ἀγαπώμενον δὲ ὑπὸ θεῶν, ἢ τοὐναντίον μισούμενον; καὶ τοίνυν τὸ μὲν παρὸν, βραχύ τι τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἀσυλλόγιστον, κατέχει δὲ τοῦ βίου τὸ πλεῖστον, μνήμη

γρ. εἰ μὴ τάχιστα ἀπολοῦνται, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον εἴ τινος τούτων ἑώρα δεόμενος αὐτῷ.

A etiamſi ſit laborioſa. Vt minimè quidem nauclerus contriſtatur laboribus in mari, minimè etiam agricola operibus circa agriculturam: minimè quoque venator, quem oportet venatione laborare: tametſi vehemẽter laborioſa ſit agricultura, valde etiam venatio. Non igitur reſpuit laborare, & moleſtias ferre aliorum gratia: neque in hac parte peius ſe viuere exiſtimat, ſi ipſum plurimos ſuſcipere oporteat labores, multaque ſuſtinere negocia. Videt enim & ſolem nullo deorum minorem B non contriſtari, quod hominum ſalutis & victus gratia, perpetuo tranſigat quęcunque agit. Fortitudinem quidem & continentiam & prudentiam, neceſſarias exiſtimat, etiam iis qui iuſtitiam non curant, tyrannidemque affectant. Nam niſi hoc ſtudeant, tales quàm ocyſſime perduntur. Quare tyrannus magis etiam his dat operam, quando ſe maximè videt his indigere. Quanto plures enim habet C oſores, pluresque inſidiatores, & nemin ẽ fidum, & qui ipſius curam gerat: tanto magis (ſi modò tempus aliquod ſeruari vult) vigilandum ſibi & curis inſiſtendum eſſe videt: & ſi ſe velit vlciſci, ne deficiat rebus bellicis: & paſſus inſidias, ne ignoret inſidiatores: & abſtinendum eſſe à voluptatibus & ventre & ſomno, rebusque venereis minimè attendendum: quanto magis autem his opus eſt ei qui diligitur ab omnibus, & neminem habet D inſidiatorem? Nam licet eaſdem curas habere, aut plures multoque maiora negotia oporteat, ſimiliter autẽ abiicere voluptates, ſimiliterque pericula ſuſtinere: quanto tamen quæſo melius cum iuſtitia & virtute, quàm cum prauitate & iniuſtitia, his omnibus ſtudere? Et cum laude potius videri velle talis quàm cum vituperio? Et diligi pariter ab hominibus atque a diis, quam econtra odio haberi? Et præſens quidem tempus homini breue quiddam eſt, & nulla certa ratione conſtans: comprehendit autem vitæ plurimũ

memoria priorum, & ſpes futurorum. Vtrius igitur viri magis putamus animũ lætari, & vtrius contriſtari, & vtrius ſpes confidenter agere, & vtrius conſternari? Proinde & ſuauiorem eſſe neceſſe eſt vitam boni regis. Cernis enim vbique ita Deum ordinaſſe, vt id quod melius eſt, imperet & prouideat inferiori: vt ars ei, quod eſt ſine arte, infirmitati, fatuoque fecit prouidere & conſiliis adeſſe id, quod prouidentia præditum eſt. In omnibus autem hiſce curis principatus nequaquã ſegnis eſt, neque moleſtia grauatus, neque plus adhæret remiſſioni & ocio, ſed ſtudiis & laboribus. Id quod inde colligere licet. Nam in naui licet vectoribus abſque cura agere, & ne aſpicere quidẽ mare, quinetiam neque ſcire (quod aiunt) vbi nam terrarum ſint: & multi hoc modo nauigant in ſerenitatibus, & hi quidem talis ludunt, illi autem canunt, alij conuiuantur tota die, quando autem eos apprehenderit tempeſtas, inuoluti expectant euentum. Nonnulli autem & ſomno oppreſſi, non ante ſurrexerunt quàm iam eſſent in portu. Nauclero autem neceſſe eſt aſpicere in mare, neceſſe ſuſpicere ad cælum, neceſſe proſpicere ad terram: quin & ea quæ ſunt in profundo non licet ei ignorare, niſi velit in ſaxa incidere ſub aquis latentia, aut arenarum congeries. Illi ſoli noctu quidem minus licet obdormire, quàm natantibus: interdiu autem, ſicubi breuem aliquem ſomnũ ſuffuratur, hunc tamen ſuſpenſum habet & dubium, vt ſæpe exclamet, aut velũ contrahi, aut clauum ſiſti, aut aliud aliquid rerum nauticarum: vt dormiens ille magis gerat nauis curam, quàm alij valde vigilãtes. Atque etiam in expeditionibus, vnuſquiſque militum ſui duntaxat curam gerit, armaque & eſcam non hîc acquirere, ſed parata habere cupit. Vnius autem curam gerit ſanitatis ſuæ, vniuſque ſalutis. Ducis autẽ munus eſt, curare vt omnes bene ſint armati, omnéſ-

A τῶν προεληλυθότων, καὶ ἡ τῶν μελλόντων ἐλπίς. πότερον οὖν τοῖν ἀνδροῖν ἡγούμεθα εὐφραίνειν* τὴν γνώμην, ἢ πότερον *ἀνιᾶν; καὶ πότερον θαῤῥεῖν ταῖς ἐλπίσι καὶ πότερον ἐκπλήττεσθαι; οὐκοῦν καὶ ἴδιον ἀνάγκη τὸν βίον εἶναι τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως. ὁρᾷς γὰρ ὅτι πανταχοῦ τὸ βέλτιον τοῦ ἥττονος ἔταξεν ὁ θεὸς προνοεῖν τε καὶ ἄρχειν, οἷον τέχνην μὲν, ἀτεχνίας, ἀσθενείας δὲ, δύναμιν, τοῦ δὲ ἀνοήτου, τὸ φρόνιμον προνοεῖν καὶ προβουλεύειν ἐποίησεν. ἐν B πάσαις δὲ ταύταις ταῖς ἐπιμελείαις, τὸ ἄρχον, οὐδαμῶς ῥᾴθυμον, οὐδὲ ἐπίπονον, οὐδὲ πλέον ἔχεται ἀνέσεως καὶ σχολῆς, ἀλλὰ φροντίδων καὶ πόνων. αὐτίκα ἐν νηὶ ἐπιβάταις οὐκ ἔξεστιν ἀμελεῖν, μηδὲ ὁρᾶν τὴν θάλατταν, ἀλλὰ μηδὲ ὅποι γῆς εἰσι, τὸ τοῦ λόγου, τοῦτο εἰδέναι· καὶ πολλοὶ τὸν τρόπον τοῦτον πλέουσι ταῖς εὐδίαις οἱ μὲν πεττεύοντες, οἱ δὲ ᾄδοντες, οἱ δὲ εὐωχούμενοι δι' ἡμέρας· ὅταν δὲ καταλάβῃ χειμὼν, ἐγκαλυψάμενοι C περιμένουσι τὸ συμβησόμενον· οἱ δέ τινες καθυπνώσαντες, οὐδὲ ἀνέστησαν, ἕως γενόμενοι ἐν τῷ λιμένι. τῷ κυβερνήτῃ δὲ ἀνάγκη μὲν ὁρᾶν πρὸς τὸ πέλαγος, ἀνάγκη δὲ ἀποβλέπειν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀνάγκη δὲ προσκοπεῖν τὴν γῆν· οὐ μὴν οὐδὲ τὰ ἐν τῷ βυθῷ χρὴ λανθάνειν αὐτὸν, ἢ λήσεται προσπεσεῖν ὑφάλοις πέτραις, ἢ ἀδήλοις ἕρμασι· μόνῳ δὲ ἐκείνῳ, τῆς μὲν νυκτὸς ἧττον ἔξεστι καθυπνῶσαι, ἢ τοῖς νηχομένοις· ἡμέρας D δὲ εἴπου τι βραχὺ κλέψῃ τοῦ ὕπνου, καὶ τοῦτο μετέωρον καὶ ἀμφίβολον, ὡς ἀναβοᾶν πολλάκις, ἢ τὸ ἱστίον στέλλειν, ἢ παραστῆσαι τὸ πηδάλιον, ἢ ἄλλό τι τῶν ναυτικῶν. ὥστε κοιμώμενος ἐκεῖνος μᾶλλον ἐπιμελεῖται τῆς νεὼς, ἢ τῶν ἄλλων οἱ σφόδρα ἐγρηγορότες. ἔν γε μὴν ταῖς στρατείαις, τῶν μὲν στρατιωτῶν ἕκαστος, αὑτοῦ μόνου ἐπιμελεῖται καὶ ὅπλων, καὶ τροφῆς, ἐνταῦθα οὐ πορίζων, ἀλλ' ἕτοιμα ἀξιῶν ἔχειν. μόνης δὲ φροντίζει τῆς ὑγιείας τῆς ἑαυτοῦ, μόνης δὲ τῆς σωτηρίας. τοῦ στρατηγοῦ δὲ ἔργον ἐστὶν ἅπαντας μὲν ὡπλίσθαι καλῶς, ἅπαντας

γρ. εὖ φρονεῖν

γρ. ποτέροιν

ἀνιᾶν καὶ ποτέροιν

δὲ εὐπορεῖν σκέπης. οὐ μόνον δὲ τὰς τῶν ἀνθρώπων γαστέρας πληροῦν, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἵππων. ἐὰν δὲ μὴ πάντες ἔχωσι τὰ ἐπιτήδεια, πολὺ μᾶλλον ἄχθεσθαι, ἢ αὐτὸς νοσῶν· στρατείας γε μὴν τὴν ἐκείνων οὐ περὶ ἐλάττονος ποιεῖται τῆς αὐτοῦ. καὶ γὰρ δὴ νικᾶν μὲν ἀδύνατον ἄνευ σωτηρίας τῶν στρατιωτῶν, ὑπὲρ δὲ τῆς νίκης πολλοὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀποθνήσκειν αἱροῦνται. πάλιν δὲ τοῖς καθ' ἕκαστον ἡμῶν. τὸ μὲν σῶμα, ἅτε ἄλογον, οὐδὲ αὑτῷ βοηθεῖν ἱκανόν ἐστιν, οὐδὲ ὑπὲρ αὑτοῦ φροντίζειν πέφυκεν, ὅτε τῆς ψυχῆς ἀπολειπούσης, οὐδὲ ὀλίγον δύναται διαμένειν, ἀλλὰ παραχρῆμα λύεται καὶ ἀπόλλυται· ἡ ψυχὴ δὲ ὑπὲρ ἐκείνου, πάσας μὲν φροντίδας φροντίζει, πάσας δὲ ἐπινοίας σκύλλει, καὶ πολλὰ μὲν ἀνιᾶται λυπουμένη. καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτῆς παρούσης μόνον αἰσθάνεται τῆς ἀλγηδόνος· ἡ ψυχὴ δὲ πρὶν ἢ γίνεσθαι τὴν ἀλγηδόνα, ἀνιᾶται, πολλάκις δὲ καὶ μὴ μελλούσης γίνεσθαι, διορρωδεῖ. θανάτου τε σῶμα μὲν οὐδὲ πώποτε ᾔσθετο· ψυχὴ δὲ καὶ τοῦτο συνίησι, καὶ πολλὰ πάσχει ῥυομένη μὲν ἐκ νόσων τὸ σῶμα, ῥυομένη δ' ἐκ πολέμων, ῥυομένη δ' ἐκ χειμῶνος, ῥυομένη δ' ἐκ θαλάττης. οὕτω πανταχῇ ἐπιπονωτέρα ψυχὴ καὶ ταλαιπωροτέρα σώματος· ὅμως δὲ θειοτέρα καὶ βασιλικωτέρα. καὶ μὴν τῷ γε ἀνθρώπων πᾶς ἂν ὁμολογήσειεν ἰσχυρότερον καὶ ἡγεμονικώτερον ἀνὴρ γυναικός. ἀλλ' ἐκείναις μὲν, τὰ πολλὰ τῶν ἔργων κατ' οἰκίαν ἐστί, καὶ ἄπειροι μὲν ὡς τὸ πολὺ χειμώνων διατελοῦσιν, ἄπειροι δὲ πολέμων, ἄπειροι δὲ κινδύνων. τοῖς δὲ ἀνδράσι προσήκει μὲν στρατεύεσθαι, προσήκει δὲ πλεῖν, προσήκει δὲ ναυτιλίας, ἀνάγκη δὲ ἐν ὑπαίθρῳ τὰ ἔργα διαπονεῖν. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἄν τις μακαρίσειε τῶν ἀνδρῶν τὰς γυναῖκας. ὅσοι δ' αὖ δι' ἀσθένειάν τε καὶ μαλακίαν ἐζήλωσαν τὸν ἐκείνων βίον, ὥσπερ Σαρδανάπαλος, διαβόητοι μὲν νῦν εἰσιν ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς. τὸ δὲ μέ-

A *quę ſatis habeant tegumenti: nec ſolum vt hominum ventres impleantur, ſed etiã vt equorum. Quòd ſi autem non omnes habeãt neceſſaria, magis cõtriſtatur, quã ſi ipſe ægrotet, atque illorum ſalutem non minoris æſtimat quàm ſuam ipſius: ſiquidem victoria acquiri nequit, niſi milites ſint ſalui: pro victoria autem bonorum multi mortẽ etiam oppetere eligunt. Rurſus id ipſum & in rebus ſingulis vniuſcuiuſque noſtrum intelligi poteſt. Corpus* B *enim, vtpote fatuum, neque ſibiipſi ſuccurrere poteſt, neque vt ſui ipſius curam gerat, a natura factum eſt, quandoquidẽ anima relinquente, neque modicum temporis poteſt ſubſiſtere, ſed confeſtim ſoluitur atque perit. Anima autem pro ipſo omnia curat, omneſque machinas mouet. & plurimũ diſcrutiatur afflicta. Et corpus ipſum quidem præſentem duntaxat ſentit dolorem, anima autem prius quàm dolor adueniat, diſcruciatur: ſæpe* C *etiam quando tantum futurus eſt trepidat. Mortemq́ue corpus quidem nunquã ſenſit. anima autem & hãc intelligit, permultaque patitur eripiẽs corpus ex morbis, eripiens ex bello, eripiens ex tempeſtatibus, eripiens ex mari. Sic vndique laborioſior anima eſt, magiſque afflicta, quã corpus, attamen ea diuinior eſt, & ad regendum dignior. Præterea omnes homines confitentur, virum eſſe muliere robuſtiorem, & ad imperandum aptiorem, at-* D *qui illæ domeſtica ferè opera curant, & ætatem exigũt ſub tecto, inexpertæ tempeſtatum, inexpertæ bellorum, inexpertæq́ue periculorum. Viris autem congruit in militiam ire, congruit nauigare, congruit nauigandi ſolertia, illiſque neceſſe eſt ſua opera ſub dio perficere, ſed per Iouem, non propterea beatiores quis dixerit mulieres viris; Quicũque autem tãdem propter debilitatem, vel mollitiem, amauerunt illarum vitam, quemadmodũ Sardanapalus, turpitudine iam vbique facti ſunt diffamati. Denique quod maximum*

ximum eſt, Solem vides, quanto præſtet omnibus hominibus beatitudine, quum ſit Deus; quòd tamen non renuat nobis perpetuo ſubſeruire, & noſtræ ſalutis gratia facere vniuerſa. Quid enim aliud quis dicat, ſolem perpetuo operari, quàm ea, quorum homines indigent? Facit & diſcernit horas, auget & nutrit omnia animantia, omnesque plantas, ſuppedi at pulcherrimum & ſuauiſſimum ſpectaculum, nempe lucem, ſine qua cæterorum bonorum nulla eſt vtilitas, neque cæleſtiũ, neque terreſtrium, imo neque ipſius vitæ. Et hæc omnia non grauatur gratis impartiri. An non eum ſeruitutem ſeruire quis dicat, planè duram? Etenim ſi vel paululum negligenter agat, ſuumque transgrediatur ordinem, nihil prohibet omnes homines, omnemque terram, & omne mare diſperire, & omnem hũc formoſum & beatum mũdum turpiſſimam horribiliſſimamque immundiciem videri. Nunc autem tanquam in lyra concinnè tractans ſonos, nunquam excidit ex pura & ſumma harmonia, vnam & eandem progrediens viam. Et quoniam indiget terra tepore, ad generandum naſcentia, adque augendum, & ad perficiendum: indigent & animalia, & corporum ſalutis gratia, & voluptatis naturalis: indigemus & nos omnium maximè, vt qui quàm plurimo auxilio opus habeamus: ideo æſtatem fecit, ſemper propiũs ad noſtram accedẽs habitationem vt omnia producat, omnia nutriat, omniaque perficiat, diuinamque & admirabilẽ exhibeat hominibus læticiam, feſtumque diem. Quoniam autẽ rurſus multa, & nos quoque opus habemus diuerſa cõtemperie, (indigent enim corpora, vt frigore contrahantur: indigent plantæ, vt denſentur, indiget terra imbribus) rurſus abit à nobis, certo modo recedens. Ita autem ſollicitè & per minuta obſeruat ſuos terminos ad noſtrã vtilitatem

A γιστον, ὁρᾷς τὸν ἥλιον, πόσῳ μὲν τῶν ἀνθρώπων ὑπερέχει μακαριότητι, θεὸς ὤν· ὅτι δὲ οὐκ ἀναίνεται δι' αἰῶνος ἡμῖν ὑπουργῶν, καὶ τῆς ἡμετέρας ἕνεκα σωτηρίας πράττων ἅπαντα. τί γὰρ ἄλλο τις εἴποι τὸν ἥλιον ἐργάζεσθαι δι' αἰῶνος, ἢ ὁπόσων ἄνθρωποι δέονται; ποιοῦντα μὲν καὶ διακρίνοντα τὰς ὥρας, αὔξοντα δὲ καὶ τρέφοντα πάντα μὲν ζῶα, πάντα δὲ φυτὰ, χορηγοῦντα δὲ τὸ κάλλιστον καὶ ἥδιστον ὁραμάτων φῶς, οὗ χωρὶς οὐδὲν
B τῶν ἄλλων ὄφελος οὐδὲν τῶν καλῶν, οὔτε οὐρανίων, οὔτε ἐπιγείων, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ζῆν· καὶ ταῦτα οὐδέποτε κάμνει χαριζόμενος. ἢ πού γε δουλείαν δουλεύειν φαίη τις ἂν, πάνυ ἰσχυράν; εἰ γὰρ καὶ σμικρὸν ἀμελήσειε*, καὶ παραβαίη τῆς αὐτοῦ τάξεως, οὐδὲν κωλύει πάντα μὲν ἀνθρώπον, πᾶσαν δὲ γῆν, πᾶσαν δὲ θάλατταν οἴχεσθαι· πάντα δὲ τοῦτον τὸν εὐειδῆ καὶ μακάριον κόσμον, τὴν αἰσχίστην καὶ χαλεπωτάτην ἀκοσμίαν φανῆναι.

*πρ. γρ. σκελίσειε,

C νῦν δὲ ὥσπερ ἐν λύρᾳ φθόγγων ἁπτόμενος ἐμμελῶς, οὐδέποτε ἐξίσταται τῆς καθαρᾶς τε καὶ ἄκρας ἁρμονίας, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπιὼν ὁδόν. ἐπεὶ δὲ δεῖται μὲν ἀλέας ἡ γῆ γεννῆσαι τὰ φυόμενα, καὶ ὥστε αὐξῆσαι, καὶ ὥστε ἐπιτελέσαι, δεῖται δὲ τὰ ζῶα καὶ σωτηρίας ἕνεκεν τῶν σωμάτων· καὶ ἡδονῆς τῆς κατὰ φύσιν δεόμεθα· καὶ ἡμεῖς πάντων μάλιστα, ἅτε πλείστης χρῄζοντες βοηθείας, θέρος ἐποίησεν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐγγυτέρω προσιὼν τῆς ἡμετέρας οἰ-
D κήσεως, ἵνα πάντα μὲν φύσῃ, πάντα δὲ θρέψῃ, πάντα δὲ τελειώσῃ, θείαν δὲ καὶ θαυμαστὴν παράσχοι τοῖς ἀνθρώποις εὐφροσύνην τε καὶ ἑορτήν. ἐπεὶ δὲ αὖ πάλιν πολλὰ καὶ ἡμεῖς ἐν χρείᾳ γινόμεθα τῆς ἐναντίας κράσεως· δεῖται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ψύχους τὰ σώματα συνίστασθαι, δεῖται δὲ πυκνώσεως τὰ φυτὰ, δεῖται δὲ ὄμβρων ἡ γῆ· πάλιν ἄπεισιν ἀφ' ἡμῶν ἀφιστάμενος μέτριον. οὕτω δὲ πάνυ ἀσφαλῶς καὶ ἀκριβῶς τηρεῖ τοὺς ὅρους πρὸς ὃ ἡμῖν συμφέρει,

E

ὥστε εἴτε προσιὼν ὀλίγον ἐγγυτέρω γέ- A
νοιτο, πάντα ἂν συμφλέξειεν, εἴτε ἀπιὼν σμικρὸν ὑπερβάλοι, πάντα ἂν ἀποψυγείη. ἐπεὶ δὲ ἀσθενέστεροι φέρειν ἐσμὲν τὴν μεταβολὴν ἀθρόαν γινομένην, κατ᾽
ἴσ. τρόπον τινὰ ἡμ. λ. ἢ συνεθίζων τῶ — ὀλίγον ταῦτα μηχανᾶται, καὶ τρόπον* ἡμᾶς λανθάνων. καὶ συνεθίζει τινὰ τοῦ ἦρος ὑπενεγκεῖν τὸ θέρος· προγυμνάζων δὲ τοῦ μετοπώρου, χειμῶνα ἀνέχεσθαι. ἐκ μὲν τοῦ χειμῶνος θάλπων κατ᾽ ὀλίγον· ἐκ δὲ τοῦ θέρους ἀναψύχων, ὥστε ἀλύπως ἀφικνεῖσθαι πρὸς ἑκατέραν B
τὴν ὑπερβολήν. ἐπεὶ δὲ αὖ τὸ φῶς, ὁρᾶσθαι μὲν ἥδιστον, πράττειν δὲ ἀδύνατον ὁτιοῦν χωρὶς αὐτοῦ, κοιμώμενοι δὲ πᾶσαν ἡσυχίαν ἄγομεν, οὐδὲν δὲ χρώμεθα τῷ φωτί, ὅσον μὲν ἱκανὸν ἐγρηγορέναι, ἡμέραν ἐποίησεν· ὅσον δὲ κοιμᾶσθαι ἀναγκαῖον, νύκτα ἀπέδειξε. περί τε πᾶσαν ἰὼν γῆν, ἄλλοτε ἄλλους
γρ. ἀφιστάμενος — ἀναπαύων τε καὶ ἀνιστάς· *παραπλάμενος μὲν ἀπὸ τῶν μηκέτι δεομένων φωτός, τοῖς δὲ δὴ δεομένοις ἐπιφαι- C
νόμενος. καὶ ταῦτα μηχανώμενος δι᾽ αἰῶνος, οὐδέποτε κάμνει. ὅπου δὲ θεὸς ὁ πάντων κάλλιστος καὶ φανερώτατος οὐχ ὑποφέρει τὸν ἅπαντα χρόνον ἀνθρώπων ἐπιμελούμενος· ἦ πού γε ἄνθρωπον θεοφιλῆ καὶ φρόνιμον χρὴ βαρύνεσθαι τὸ τοιοῦτο; ἀλλὰ μὴν, καθ᾽ ὅσον οἷός τέ ἐστι μιμεῖσθαι τὴν ἐκείνων δύναμιν καὶ φιλανθρωπίαν. ταῦτα δὲ λογιζόμενος, οὐκ ἄχθεται καρτερῶν. κατανοεῖ δὲ τοὺς μὲν πόνους, D
ὑγείαν τε παρέχοντας καὶ σωτηρίαν, ἔτι δὲ δόξαν ἀγαθήν· τὴν δὲ αὖ τρυφὴν, ἅπαντα τούτων τἀναντία. ἔτι δὲ οἱ μὲν πόνοι, αὐτοὺς ἐλάττους ἀεὶ ποιοῦσι, καὶ φέρειν ἐλαφροτέρους· τὰς δὲ ἡδονὰς μείζους καὶ ἀβλαβεστέρας, ὅταν γί-
γρ. μὴ τρυφῇ — νωνται μετὰ τοὺς πόνους. εἰ γὰρ μὴ* τοῦτο, τοὺς πόνους ἀεὶ χαλεπωτέρους ποιεῖ φαίνεσθαι· τὰς δὲ ἡδονὰς ἀπομαραίνει καὶ ἀσθενεῖς ἀποδείκνυσιν. ὁ γὰρ ἀεὶ τρυφῶν ἄνθρωπος, μηδέ ποτε δὲ

A *vt ſiue accedens paulo propius accederet, omnia conburerentur: ſiue recedens modicum transgrederetur, omnia frigore geluque perirent. Quoniam autem imbecilliores ſumus, quàm vt mutationem feramus præcipitem, paulatim iſta machinatur, & quodammodo nos latens, & conſuefacit in vere ad ferendam æſtatem, exercetque in autumno ad ſuſtinendam hyemem: & ex hyeme fouet paulatim, & ex æſtate refrigerat, vt ſine dolore ad* B *vtrumque frigoris atque æſtus exceſſum perueniamus. Præbet autem & lucem, ad videndum pulcherrimam, & ſine qua nihil agi poteſt. Dormientes quidem in ſilẽtio agimus: & nihil vtimur luce: quãtum autem ſatis eſt ad vigilandum, diem fecit: & quantum neceſſarium ad dormiendum, noctem produxit. Circũmque omnem terram vadens, alibi alios ad requiem hortatur, aut ſuſcitat: præteruolãs ab iis qui amplius luce non indigent, &* C *iis qui iam indigent apparens. Et hæc machinans perpetuò, nũquam grauatur. Vbi autem deus omnium pulcherrimus & illuſtriſsimus non deſpicit per omne tempus hominum curam gerere: an verò hominem Dei amantem & prudentem in hoc grauari oportet? Atqui potius quantum poteſt, oportet eum imitari illorum potentiam & humanitatem. Hæc autem conſiderans, non offenditur ferendis laboribus: contemplatur autem, quòd* D *labores ſanitatem præbeant, & ſalutem, inſuper etiam bonam gloriam, contrà autem deliciæ omnia his contraria. Præterea labores quidem ſemetipſos ſemper minores faciunt, & ad ferendum leuiores: voluptates autem maiores, minusq́uo nociuas, ſi poſt labores adhibeantur. Sin hoc minus fiat, labores quidem ſemper difficiliores fiunt: & voluptates langueſcunt, infirmæq́ue eſſe demonſtrantur. Homo enim qui ſemper verſatur in deliciis, & per*

omnem [illegible] nullum attingit laborem, is certè neque vllius laborem perferre, neque vllam ſentire queat voluptatē, ne vehementiſſimam quidem. Itaque laborioſus & continens, non ſolū ad regnandum maximè idoneus eſt: verumetiam ſuauius vitā tranſiget, quàm ij qui contrariis ſunt moribus. Vigiliarum quidem & ſomni ex æquo milites participes ſunt, partim quidem cuſtodiētes, partim autem requieſcentes: dux autem magis vigilat, quàm omnes qui cuſtodiunt. Amicitiam cenſet omnium ſuarum poſſeſſionum pulcherrimam & ſanctiſſimam eſſe: neque ſic turpe regno priuari, neque ita periculoſum indigere pecuniis, vt amicis. Neque enim ille expenſis & exercitibus, & alia potentia cuſtodiret felicitatē, ita vt amicorum fide. Solus enim nemo, ad quicquam, ne priuatarum quidem rerum, ſufficiens eſt. Regibus autem, quāto plura & maiora agere neceſſe eſt, tanto pluribus quoque cooperariis opus eſt, & maiore etiam beneuolentia præditis. Neceſſarium enim maxima & ſeria negocia aut aliis credere, aut penitus omittere. Et plebeiis quidem adiumento ſunt leges, vt non facilè afficiantur iniuria ab iis quibuscum contrahunt, aut pecunias credētes, aut domum locātes, aut alicuius operis cōmunionem facientes (illæ enim dāno mulctant facientem iniuriam) regibus autem, ne iniuria afficiantur ab iis quibus credunt, non ex legibus adiutorium quærendum eſt, ſed à beneuolentiâ. Potentiſſimos enim omnium eſſe eos par eſt, qui apud reges verſantur, ſimulque principatum adminiſtrant. Aduerſum hos non eſt alia cuſtodia, quàm diligi: vt non ſit tutum, quibuſuis potentiæ quicquam credere. Quanto autem quis amicos potentiores facit, tanto potentior & ipſe ſit. Vide autem, quod aliarum poſſeſſionum, partim quidem neceſſariæ ſolum & vtiles omnibus videantur, delectationem autem nullam præbeant:

A ἀπτόμενος πόνου μηδενός, τελευτῶν πόνον μὲν οὐκ ἂν οὐδένα ἀνάσχοιτο· ἡδονῆς δὲ οὐδεμιᾶς ἂν αἴσθοιτο, οὐδὲ τῆς σφοδροτάτης. ὥστε ὁ φιλόπονος καὶ ἐγκρατὴς, οὐ μόνον βασιλεύειν ἱκανώτερός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἥδιον βιοτεύειν πολὺ τῶν ἐναντίων. ἐγρηγόρσεως δὲ καὶ ὕπνου τοῖς μὲν στρατιώταις, ἐξ ἴσου μέτεστι, τῶν μὲν φυλαττόντων ἐν μέρει, τῶν δὲ ἀναπαυομένων· ὁ δὲ στρατηγὸς ἀγρυπνότερός ἐστι τῶν ἀεὶ φυλασσόντων. φιλίαν

B γε μὴν νενόμικεν ἁπάντων τῶν αὐτοῦ κτημάτων κάλλιστον καὶ ἱερώτατον. οὐ γὰρ οὕτως αἰσχρὸν εἶναι τὸ βασιλεύειν, οὐδὲ ἐπικίνδυνον χρημάτων ἀπορεῖν, ὡς φίλων. οὐδ᾽ ἂν οὕτως τῇ χορηγίᾳ καὶ τοῖς στρατοπέδοις, καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει διαφυλάττοι τὴν εὐδαιμονίαν, ὡς τῇ πίστει τῶν φίλων. μόνος μὲν γὰρ οὐδεὶς πρὸς οὐδὲν, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἱκανός ἐστι· τοῖς δὲ βασιλεῦσιν, ὅσῳ πλείω τε καὶ μείζω πράττειν ἀνάγκη, πλειό-

C νων δεῖ καὶ τῶν συνεργούντων, καὶ μετ᾽ εὐνοίας πλείονος. ἀνάγκη γὰρ τὰ μέγιστα καὶ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων, ἢ πιστεύειν ἑτέροις, ἢ παρίεσθαι. καὶ τοίνυν τοῖς μὲν ἰδιώταις οἱ νόμοι παρέχουσι τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι ῥᾳδίως ὑπὸ τούτων οἷς ἂν συμβάλλωσιν, ἢ χρήματα πιστεύσαντες, ἢ οἶκον ἐπιτρέψαντες, ἢ ἔργου τινὸς κοινωνήσαντες, ζημιοῦντες τὸν ἀδικοῦντα· τοῖς δὲ βασιλεῦσι τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι πιστεύσαντας, οὐκ

D ἔστι παρὰ τῶν νόμων ζητεῖν, ἀλλὰ παρὰ τῆς εὐνοίας. ἐν γὰρ ἰσχυροτάτοις μὲν εἰκὸς ἁπάντων εἶναι τοὺς ἐγγὺς τῶν βασιλέων, καὶ τὴν ἀρχὴν συνδιοικοῦντας. ἀπὸ δὲ τούτων οὐκ ἔστιν ἄλλη φυλακὴ, πλὴν τὸ ἀγαπᾶσθαι. ὡς τοῖς μὲν τυχοῦσιν, οὐκ ἀσφαλὲς εἰκῇ μεταδιδόναι δυνάμεως. ὅσῳ δ᾽ ἄν τις τοὺς φίλους ἰσχυροτέρους ποιῇ, τοσούτῳ ἰσχυρότερος αὐτὸς γίνεται. ὅρα δὲ, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων, τὰ μὲν ἀναγκαῖα μόνον καὶ χρήσιμα δοκεῖ πᾶσι, τέρψιν δὲ οὐδεμίαν παρέχεται·

τὰ δέ, ἡδέα μόνον, συμφέροντα δὲ οὔ. τοὐναντίον δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἡδέων, ἀσύμφορα εὑρίσκεται. καὶ τοίνυν ὅσα μὲν ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα τῶν κτημάτων, οὐ πάντως οὐδ' ἡδονήν τινα ἔχει τοῖς κεκτημένοις· ὅσα δὲ τερπνά, διὰ τοῦτο οὐκ εὐθὺς καὶ συμφέροντα. τοὐναντίον γὰρ τὰ πολλὰ τῶν ἡδέων, ἀσύμφορα ἐξελέγχεται. αὐτίκα τείχη μὲν καὶ ὅπλα καὶ μηχανήματα, καὶ στρατόπεδα τῶν ἀναγκαίων κτημάτων τοῖς κρατοῦσιν. ἄνευ γὰρ τούτων οὐχ οἷόν τε σώζεσθαι τὴν ἀρχήν. τέρψιν δὲ οὐχ ὁρῶ ποίαν γε δίχα τῆς ὠφελείας ἔχει. καλὰ δὲ ἄλση, καὶ οἰκία, καὶ πολυτελεῖς ἀνδριάντες, καὶ γραφαὶ τῆς σπουδαίας τε καὶ ἄκρας τέχνης, καὶ χρυσοῖ κρατῆρες, καὶ ποικίλαι τράπεζαι καὶ πορφύραι, καὶ ἐλέφας, καὶ ἤλεκτρος, καὶ μύρων ὀσμαί, θεαμάτων τε παντοίων καὶ ἀκουσμάτων τέρψεις, διά τε φωνῆς καὶ ὀργάνων· πρὸς δὲ αὖ τούτοις, γυναῖκες ὡραῖαι, καὶ παιδία ὡραῖα· ξύμπαντα ταῦτα οὐδεμιᾶς ἕνεκα χρείας, ἀλλ' ἡδονῆς εὑρημένα φαίνεται. μόνῃ δὲ τῇ φιλίᾳ συμβέβηκεν, ἁπάντων μὲν εἶναι συμφορώτατον, ἁπάντων δὲ ἥδιστον. εὐθὺς δὲ οἶμαι τῶν. ἀναγκαίων τὰ μέγιστα, ὅπλα, καὶ τείχη καὶ στρατεύματα, καὶ πόλεις ἄνευ τῶν διοικούντων φίλων, οὔτε χρήσιμα, οὔτε συμφέροντα· ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπισφαλῆ· οἱ δέ γε φίλοι, καὶ δίχα τούτων ὠφέλιμοι. καὶ ταῦτα μὲν ἐν πολέμῳ μόνῳ χρήσιμα· τοῖς δὲ ἀεὶ βιωσομένοις ἐν εἰρήνῃ, ἂν ᾖ δυνατόν, ἀργὰ καὶ βαρέα· ἄνευ δὲ φιλίας, οὐδ' ἐν εἰρήνῃ ζῆν, ἀσφαλές. καὶ μὴν ὧν εἶπον ἡδέων, ὃ μὲν κοινωνεῖν φίλοις τερπνότατον· μόνον δὲ ἀπολαύειν ἐν ἐρημίᾳ, πάντων ἀηδέστατον, καὶ οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειεν. ἔτι δὲ λυπηρότερον, εἰ δεήσει κοινωνεῖν τοῖς μὴ ἀγαπῶσι. ποία μὲν γὰρ εὐφροσύνη. προσφιλής, εἰ μὴ καὶ πάντα παρείη τὰ μέγιστα; ποῖον δὲ συμπόσιον ἡδύ, χωρὶς εὐνοίας τῶν παρόντων; ποία δὲ θυσία κεχαρισμένη θεοῖς, ἄνευ τῶν συνευωχουμένων; οὐ γὰρ καὶ τὰ ἀφροδίσια ταῦτα ἥδιστα καὶ ἀνυβριστότατα, ὅσα γίνεται μετὰ φιλίας τῶν συνόντων;

A *partim autem ſuaues ſolū nō autem vtiles: è cōtrario verò multæ ſuaues inutiles inueniūtur. Igitur & quæcūq; neceſſariæ & vtiles ſunt poſſeſsiones, omnino nullā præbent voluptatem poſſeſſoribus. Quæ autem delectabiles, non propterea ſtatim ſunt etiā vtiles: nā è regione multæ ex ſuauibus inutiles eſſe cōuincuntur. Deinde mœnia quidē, & arma, & machinæ & exercitus, sūt neceſſariæ poſſeſsiones dominātibus; ſiquidem citra has, principatus* B *ſeruari nō poteſt: delectationem autem nō video qualem, præter vtilitatem, habeat. Pulchra autem nemora & domicilia, & precioſæ ſtaturæ, & picturæ argutæ sūmæque artis, & aurei crateres, & variæ menſæ, & purpura, & ebur, & electrū, atq; vnguētorū odores, & delectationes, quę ex ſpectaculis aut auditionibus oriūtur vel ex voce aut organis, adhæc mulieres ſpecioſæ, & pueri venuſti, vniuerſa hęc nullius vtilitatis, ſed voluptatis tantū* C *gratia inuenta apparent. Vni autem amicitiæ contigit, vt omniū ſit vtiliſsima, omniūque ſuauiſsima poſſeſsio. Rurſus autem (opinor) ex neceſſariis maximè, vt ſunt arma & mœnia, & exercitus & ciuitates, ſine gubernātibus amicis neq; vtiles, neq; cōducibiles ſunt, ſed & valde periculoſæ: amici autem & præter has vtiles ſunt. Et hæ in bello ſolū vtiles, ſemper autē in pace victuris (ſi poſſet fieri) inutiles atq; graues: ſine amicitia autem, neq;* D *in pace viuere tutum. Præterea ſuaues de quibus dixi poſſeſsiones amicis cōmunicare, delectabiliſsimū: ſolū autem frui in ſolitudine, omniū iniucundiſsimū eſt, & nullus ſubſtinere poſſet. Adhuc autem moleſtius, ſi oporteret cōmunicare cū iis, qui nō diligūt. Quæ enim lætitia iucūda, etiam ſi omnia adſint maxima, & quod ſympoſiū ſuaue, ſine præſentiū beneuolētia? Quæ deniq; victima diis grata, abſq; vnà cōuiuātibus? Nonne enim & res venereæ illæ ſuauiſsimæ, & maximè expertes iniuriarū, quę fiūt cū amicitia coeūtiū?*

Et quæc[illegible] conciliant beneuolentiam hominibus, ſuperuenere à puerorum aut mulierũ amoribus. Multa enim cognomina ſunt amicitiæ, quemadmodũ (verbi gratia) & vtilitates. Quæ autem ex formoſitate & venuſtate oritur amicitia, meritò nominata eſt Amor: & videtur pulcherrimus eſſe deorũ. Præterea vtilia medicamenta, ægrotantibus quidem ſunt vtilia, ſanis autem ſuperuacua: amicitia autẽ opus eſt nõ modo ſanis, ſed & ægrotãtibus & cuſtodit quidẽ diuitias, ſuppeditat autẽ neceſſaria paupertati, clariorẽ reddit gloriã, atq; obſcurat ignominiam: vnum autẽ hoc difficilia quidẽ omnia minuit, bona omnia auget. Quæ enim calamitas extra amicitiã non intolerabilis? Et quæ felicitas abſque amicis non ingrata? Quod ſi ſolitudo tetrica & terribiliſſima res eſt, non hominũ ſolitudinem oportet rẽ talem putare, ſed ſolitudinem amicorum: quandoquidem non habitare cum nõ beneuolis, ſolitudo bona eſt. Ego quidem neque felicitatem eſſe eam reor, ſi neminẽ habet voluptatum participem: facilius enim quis calamitatem duriſſimam ferat cum amicis, quàm ſolus felicitatem maximam. Vt ego illum miſerrimũ eſſe meritò iudicem, qui in calamitatibus quidem plurimos habet inſultantes, in felicitatibus autem neminem qui ſimul voluptate fruatur. Cui autem plurimi ſunt & optimi amici, inimicus autem nemo, & multi quidem qui diligant, plures qui laudẽt, vituperare autem eũ poſſit nemo, quomodo nõ talis perfectè ſit felix? Talis enim vir multos haberet voluptatis participes, neminem autẽ inſultantẽ, eo quod fortunatus ſit in omnib. & quod multos quidẽ habeat amicos, & hoſtẽ neminem. Si autẽ oculi & lingua & manus hominũ, maximi faciũda ſunt, non ſolũ vt lætentur viuentes, verùm vt poſſint viuere: his non minus, ſed magis etiã amici vtiles ſunt. Oculis enim vix ea videre licet, quæ ſunt ante pedes: per amicos autem

A καὶ ὅσοι * μαστεύουσιν εὔνοιαν ἀνθρώποις (γρ. ἴσα) ἐπῆλθε παρὰ παιδικῶν, ἢ παρὰ γυναικῶν. πολλαὶ μὲν γὰρ ἐπωνυμίαι τῆς φιλίας, ὥσπερ ἀμοιβῆς καὶ χρείας. ἡ δὲ μετὰ κάλλους καὶ ὥρας γιγνομένη φιλία δικαίως ἔρως ὠνόμασται, καὶ δοκεῖ κάλλιστος τῶν θεῶν, καὶ μὴν τά γε ὠφέλιμα φάρμακα, τοῖς μὲν νοσοῦσιν, ὠφέλιμα· τοῖς δὲ ὑγιαίνουσι περιττά. φιλίας δὲ ἀεὶ μὲν καὶ τοῖς ὑγιαίνουσι σφόδρα δεῖ, καὶ τοῖς νοσοῦσι*. καὶ συμφυλάττει μὲν, πλοῦ- (γρ. μισοῦσι.)

B τον· ἐπαρκεῖ δὲ πενίᾳ. καὶ λαμπρύνει μὲν δόξαν· ἀμαυροῖ δὲ ἀδοξίαν. μόνον δὲ τοῦτο, τὰ μὲν δυσχερῆ πάντα μειοῖ, τὰ δὲ ἀγαθὰ πάντα αὔξει. ποία μὲν γὰρ συμφορὰ δίχα φιλίας οὐκ ἀφόρητος; ποία δὲ εὐτυχία χωρὶς φίλων οὐκ ἄχαρις. εἰ δὲ σκυθρωπὸν ἐρημία, καὶ πάντων φοβερώτατον, οὐ τὴν ἀνθρώπων ἐρημίαν χρὴ τοιοῦτον νομίζειν, ἀλλὰ τὴν τῶν φίλων. ἐπεὶ τῶν γε μὴ εὐνοούντων πολλάκις ἐρημία κρείττων. ἐγὼ

C μὲν γὰρ οὐδ' εὐτυχίαν νενόμικα ἐκείνην, εἰ μηδένα ἔχει τὸν συνηδόμενον. ῥᾷον γὰρ ἄν τις συμφορὰν τὴν χαλεπωτάτην φέροι μετὰ φίλων, ἢ μόνος εὐτυχίαν τὴν μεγίστην. ὡς ἐκεῖνον ἀθλιώτατον ἐγὼ κρίνω δικαίως, ὃς ἂν μὲν ταῖς συμφοραῖς πλείστους ἔχει τοὺς ἐφηδομένους· ἐν δὲ ταῖς εὐτυχίαις, οὐδένα τὸν συνηδόμενον. ᾧ γὰρ πλεῖστοι μὲν καὶ ἄριστοι φίλοι, δυσμενὴς δὲ οὔτις ἄρα ἐστὶ, καὶ πολλοὶ μὲν οἱ ἀγαπῶντες, πλείους δὲ οἱ ἐπαι-

D νοῦντες, ψέγειν δὲ οὐδεὶς ὁ δυνάμενος, πῶς ὁ τοιοῦτος οὐ τελέως εὐδαίμων; ὁ γὰρ τοιοῦτος ἀνὴρ, πολλοὺς μὲν ἔχει τοὺς συνηδομένους· οὐδένα δὲ ἐφηδόμενον. καὶ διὰ τὸ εὐτυχεῖν ἐφ' ἅπασι καὶ διὰ τὸ πολλοὺς μὲν ἔχειν φίλους, μηδένα δὲ ἐχθρόν. εἰ δὲ ὀφθαλμοὶ καὶ γλῶτται, καὶ χεῖρες ἀνθρώπων τοῦ παντὸς ἄξια, οὐ μόνον πρὸς τὸ ἥδεσθαι ζῶντας, ἀλλὰ δύνασθαι ζῆν, τούτων οὐκ ἔλαττον, ἀλλὰ μᾶλλον φίλοι χρήσιμοι. διὰ μὲν γὰρ τῶν ὀφθαλμῶν, μόλις ὁρᾶν ἔστι τὰ ἐμποδών· διά τε τῶν φίλων

καὶ τὰ ἐπὶ γῆς πέρασι θεάσασθαι. καὶ διὰ μὲν ὤτων οὐκ ἂν τις ἀκούσαι ἢ τῶν σφόδρα ἐγγύθεν· διὰ δέ γε τῶν εὐνοούντων, οὐδενὸς τῶν ἀναγκαίων ὁποιδήποτε ἀνήκοός ἐστι. καὶ τῇ μὲν γλώσσῃ, μόνοις τοῖς παροῦσι σημαίνει, καὶ ταῖς χερσίν, εἰ καὶ σφόδρα εἴη κρατερός, οὐκ ἂν ἐργάσαιτο πλέον ἔργον, ἢ δυοῖν ἀνδροῖν· διὰ δὲ τῶν φίλων, δύναται καὶ πᾶσι διαλέγεσθαι, καὶ πάντων ἔργων ἐφικνεῖσθαι. οἱ γὰρ εὐνοοῦντες πάντα ἐκείνῳ συμφέροντα καὶ λέγουσι καὶ δρῶσι. ὃ δὲ δὴ πάντων παραδοξότατον, ἕνα γὰρ ὄντα, ἔξεστιν, ὅστις πολύφιλος, πολλὰ μὲν ἐν ταὐτῷ χρόνῳ πράττειν, περὶ πολλῶν δὲ ἅμα βουλεύεσθαι, περὶ πολλῶν δὲ ὁρᾶν, πολλὰ δὲ ἀκούειν, ἐν πολλοῖς δὲ ἅμα εἶναι τόποις, ὃ καὶ τοῖς θεοῖς χαλεπόν, καὶ μηδαμοῦ μηδὲν ἔρημον ἀπολείπεσθαι τῆς ἐκείνου προνοίας. καὶ τοίνυν οὐχ αὐτῶν φίλων εὐπάθειαι, τὸν ἀγαθὸν πεφύκασιν εὐφραίνειν, τῆς αὐτοῦ τινος τέρψεως. πῶς γὰρ οὐ μακαριστόν, ὅτῳ πάρεστι πολλοῖς μὲν σώμασιν ἡδόμενον εὐφραίνεσθαι, πολλαῖς δὲ διανοίαις φροντίζοντα βουλεύεσθαι, πολλαῖς δὲ ψυχαῖς εὐτυχοῦντα χαίρειν; εἰ δὲ δόξα τοῖς φιλοτίμοις περισπούδαστον, πολλάκις ἂν εὔδοξος εἴη τῶν φίλων ἐπαινουμένων. εἰ δὲ πλοῦτος πέφυκεν εὐφραίνειν τοὺς κεκτημένους, πολλάκις ἂν εἴη πλούσιος ὁ τοῖς φίλοις μεταδιδοὺς τῶν παρόντων. καὶ τοίνυν ἡδὺ μὲν χαρίζεσθαι τοῖς ἐλευθέροις, ἀφθόνων ὄντων, ἡδὺ δὲ λαμβάνειν δῶρα, δικαίως λαμβάνοντα καὶ δι' ἀρετήν· ὁ τοίνυν τοῖς φίλοις χαριζόμενος, ἥδεται διδούς, ἅμα δὲ ὡς αὐτὸς κτώμενος. ἔτι γὰρ δὴ παλαιός ἐστιν ὁ λόγος, ὁ κοινὰ ἀποφαίνων τὰ τῶν φίλων. οὐκοῦν ἀγαθῶν παρόντων τοῖς ἀγαθοῖς, οὐχ ἥκιστα ἂν εἴη ταῦτα κοινά. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις, οὐ πάντως ὑπερβάλλειν τοὺς ἰδιώτας, ὁ τοιοῦτος βασιλεὺς βούλεται, πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐλάττων ἐκείνων, οἷον σχολῆς, ῥᾳθυμίας, ἀνέσεως· ἐν μόνῃ δὲ

A *ea etiam quæ in terra finibus ſunt ſpectare. Et auribus haud quis audiat niſi valde propinqua: per beneuolos autem, nullius non neceſſariæ rei vbique gentiū auditum habet. Et lingua quidem præſentibus tantum ſignificat. & manibus quis licet vehementer ſit robuſtus, non maius perficiat opus, à quam duorū virorū. per amicos autem poteſt cum omnibus colloqui, & omnia opera aſſequi. Beneuoli enim omnia quæ illi ſunt cōducibilia, &*
B *dicunt & faciunt. Quin quod omnium eſt incredibiliſſimum, quū ſit vnus multis ille præditus amicis, multa ſimul poteſt in vno tempore facere, deque multis ſimul cōſilium capere, atque multa videre, multaque audire, inque multis ſimul eſſe locis, quod & diis difficile eſt: & nihil vſquam relinquere deſertum ab eius prouidentia. Quapropter non minus ipſorum amicorum iucūditates, bonum virum naturaliter lætificant, quam propriæ quædā*
C *delectationes. Quomodo enim nō ſit beatiſſimus, cuicūque licet multis corporibus ſimul voluptate & lætitia frui multiſque cogitationibus curare & conſultare, multiſque animis fortunato eſſe, & gaudere? Si verò gloria ambitioſis affectāda, ſæpenumero certè glorioſus eſſe queat laudantibus amicis. Sin verò diuitiæ naturaliter ſolent lætificare poßidentes, ſæpenumero certè diues eſſe queat, qui amicis tribuit de rebus præſentibus. Atque*
D *ſuaue eſt, quum ſuppetit rerum copia, donare liberis hominibus ſuaue rurſus & dona accipere eum qui iuſtè accipit, & propter virtutem. Qui igitur dona dat amicis, dando lætatur perinde enim eſt, ac ſi ipſe poßideat. Etenim verus eſt ſermo, qui communia demonſtrat eſſe amicorum omnia. proinde quū bona habeant boni, maximè vtique fuerint ea communia. Et in cæteris quidem rebus, non omnino vult talis rex præcellere plebeios, ſed plerunque eſſe in illis inferior, veluti in ocio, ſegnitie, remißione: in vna autem*

A *amicitia vult plus poſſe & habere. Et in hoc ſe nihil putat facere abſurdum, verùm etiam exultat, quod magis à minoribus diligitur, quàm parentes: magiſque à ſenioribus quàm ipſi filios diligunt: magiſq; à familiaribus quam illi ſuos æquæ cõditionis familiares diligũt: magiſque ab iis qui ſolo auditu, audiunt de ipſo, quam valde propinqui ſe inuicẽ diligunt. Quũ autem ſit cognatorum & familiarium amantiſsimus, eſt tamen vbi maius bonũ exiſtimat eſſe amicitiam, quàm cognationem.* B *Sine cognatione enim vtiles ſunt amici: ſine amicitia verò, neq; valde propinqui ſunt conducibiles. Tanti autem æſtimat amicitiam, quod neminem putet vnquam iniuriam paſſum ab amico, ſed hoc ex his eſſe quæ dicuntur impoſsibilia. Itaque malo affici ab amico, cenſet eſſe impoſsibile. ſimul enim vt quis deprehenſus eſt iniuriam feciſſe, manifeſtauit ſe, quòd non fuerit amicus. Quicunque autem graue quid paſsi ſunt,* C *ab inimicis paſsi ſunt: pro amicis quidem habitis, ſed non cognitis, quod eſſent inimici. Reprehendenda igitur eſt ipſorum ignorantia, ſed non vituperãdum amicitiæ nomen: quum fieri poſsit vt & pater filium iniuria afficiat, & puer delinquat aduerſus parẽtes, ſimiliter & fratres mutuo mali aliquid faciant. Ita autem prorſus amicitiam rem ſacram exiſtimat, vt & Deos ſibi conetur facere amicos. In omnibus igitur prædictis licet intelligere,* D *quod his bonis, quę cõmemorauimus, omnia contraria eueniant tyrannis, non modice autem idẽ intelligi poteſt ex iã dictis. Omnium enim egentiſsimus amicorũ eſt tyrãnus. neque enim poteſt facere amicos. Sui enim ſimiles malos ſuſpectat, à diſsimilibus autẽ & bonis odio habetur. Qui autẽ odio habetur, inimicus eſt, & iniquis iniquus. Nam hi quidẽ iure eum oderunt qui autem eiuſdem rei tenentur deſiderio, ſibi inuicem ſtruunt inſidias. Itaque rex Perſarum vnum quempiam habuit, qui*

A φιλίᾳ, βούλεται πλεονεκτεῖν. καὶ ἐπὶ τούτῳ μὲν οὐδὲν ἡγεῖται ποιεῖν ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ἀγάλλεται, μᾶλλον μὲν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀγαπώμενος, ἢ τῶν *γονέων, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων, οἱ τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν συνόντων οἱ τοὺς ἐξ ἴσου συνόντας ἀγαπῶσι, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν ἀκοῇ μόνον ἀκουόντων ἀπ' ἀλλήλων, οἱ σφόδρα ἐγγὺς ὄντες ἀγαπῶσι· φιλοσυγγενέστατος δὲ ὢν, καὶ φιλοικειότατος, ἔσθ' ὅποι καὶ μεῖζον B ἀγαθὸν νενόμικεν τὴν φιλίαν τῆς συγγενείας. ἄνευ μὲν γὰρ συγγενείας, οἱ φίλοι χρήσιμοι· ἄνευ δὲ φιλίας, οὐδὲ οἱ σφόδρα ἐγγὺς ὠφέλιμοι. τοσούτου δὲ ἀξίαν κρίνει τὴν φιλίαν, ὥστε οὐδένα ἡγεῖται τῶν πώποτε ἠδικῆσθαι ὑπὸ φίλου, ἀλλὰ τοῦτο δὴ τῶν λεγομένων, ἀδύνατον εἶναι, ὥστε καὶ παθεῖν ὑπὸ φίλου κακῶς, τῶν ἀδυνάτων εἶναι κέκρικεν. ἅμα γάρ τις ἀδικῶν πεφώραται, καὶ δῆλον πεποίηκεν, ὅτι οὐκ ἦν φίλος. ὅσοι δὲ C πεπόνθασι δεινὸν, ὑπ' ἐχθρῶν πεπόνθασι, λεγομένων μὲν φίλων, ἀγνοουμένων δὲ ὅτι ἦσαν ἐχθροί. δεῖ οὖν καὶ μέμφεσθαι τὴν αὐτῶν ἄγνοιαν, ἀλλὰ μὴ ψέγειν τὸ τῆς φιλίας ὄνομα. καί τοι πατέρα γε ὄντα, οὐκ ἀδύνατον υἱὸν ἀδικῆσαι, καὶ παῖδα περὶ τοὺς γονέας ἐξαμαρτεῖν· ὁμοίως δὲ ἀδελφοὺς ἀλλήλων κακόν τι ἀπολαῦσαι. οὕτως δὲ πάνυ τὴν φιλίαν, ἱερὸν νενόμικεν, ὥστε καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῷ πειρᾶται ποιεῖν φίλους. ἐν ἅπασι D μὲν οὖν τοῖς εἰρημένοις ἔστι συνιδεῖν, ὅτι πάντα τἀναντία τοῖς τυράννοις κακὰ πρόσεστιν, ὧν ἐμνήσθημεν ἀγαθῶν, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐν τῷ νῦν λεγομένῳ. πάντων γὰρ ἀπορώτατός ἐστι φιλίας, τύραννος. οὐδὲ γὰρ δύναται ποιεῖσθαι φίλους. τοὺς μὲν γὰρ ὁμοίως αὐτῷ πονηροὺς ὄντας, ὑφορᾶται· ὑπὸ δὲ τῶν ἀνομοίων καὶ ἀγαθῶν, μισεῖται. ὁ δὲ μισούμενος, ἐχθρὸς, καὶ τοῖς ἀδίκοις, ἄδικος. οἱ μὲν γὰρ δικαίως μισοῦσιν αὐτόν· οἱ δὲ τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦντες, ἐπιβουλεύουσιν. ὥστε ὁ μὲν Πέρσης ἕνα τινὰ ἔσχεν,

* γρ. ἢ οἱ γονεῖς,

ὀφθαλμὸν βασιλέως λεγόμενοι, καὶ τοῦτον οὐ σπουδαῖον ἄνθρωπον· ἀλλὰ ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων, ἀγνοῶν ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως οἱ φίλοι, πάντες εἰσὶν ὀφθαλμοί. φιλοίκειος δὲ καὶ φιλοσυγγενὴς, πῶς οὐκ ἂν εἴη διαφερόντως; ὅς γε τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς συγγενεῖς, μέρος νενόμικε τῆς αὐτοῦ ψυχῆς; καὶ προνοεῖ γε οὐ μόνον ὅπως μετέχωσι τῆς λεγομένης

χ. ὑπ. εὐδαιμονίας, πολὺ δὲ μᾶλλον, οὕτω * ἄξιοι δοκῶσι, κοινωνεῖν τῆς ἀρχῆς. καὶ τοῦτο ἐσπούδακεν ἐξαπάντων, ὅπως μὴ διὰ τὴν συγγένειαν αὐτοὺς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν φαίνεται προτιμῶν. καὶ τοὺς μὲν ἐγγίζοντας, μάλιστα πάντων ἀγαπᾷ, καὶ φίλους ἀναγκαίους νενόμικεν. τοὺς μὲν γὰρ φίλους, ἔστι διαλύσασθαι δυσχεράναντα ἐν αὐτοῖς ἐνιδόντα· πρὸς δὲ τοὺς συγγενεῖς, οὐχ οἷόν τε διαλύσασθαι τὸ συγγενέσθαι, ἀλλ' ὁποῖοί ποτ' ἂν ὦσιν, ἀνάγκη τοῦτο ἀκούειν τὸ ὄνομα. γυναῖκα δὲ, οὐ κοίτης μόνον, ἢ ἀφροδισίων κοινωνὸν νενόμικε, βουλῆς δὲ καὶ ἔργων, καὶ τοῦ ξύμπαντος βίου συνεργόν. μόνος δὲ τὴν εὐδαιμονίαν, οὐχ ἡδυπάθειαν νενόμικε. πολὺ δὲ μᾶλλον καλοκαγαθίαν. τὴν δὲ ἀρετὴν, οὐκ ἀνάγκην, ἀλλὰ βούλησιν· τὴν δὲ καρτερίαν, οὐ ταλαιπωρίαν· ἀλλ' ἀσφάλειαν. καὶ τὰς μὲν ἡδονὰς αὔξει τοῖς πόνοις, καὶ μείζους διὰ τοῦτο καρποῦται· τοὺς δὲ πόνους ἐπελαφρύνει τοῖς ἔθεσι. ταῦτα δὲ ἡγεῖται συμφέροντα καὶ ἡδέα. ὁρᾷ γὰρ τοὺς μὲν ἰδιώτας, εἰ μέλλουσιν ὑγιαίνειν καὶ παραμένειν εἰς γῆρας, οὔποτε ἀργῷ καὶ ἀπόνῳ τῷ σώματι τροφὴν προσφέροντας· ἀλλὰ τοὺς μὲν, τέχνας ἐργαζομένους, ἐνίας δ' αὐτῶν καὶ πολὺν ἐχούσας κάματον, καὶ τοὺς μὲν χαλκέας, τοὺς δὲ ναυπηγοὺς, τοὺς δὲ οἰκοδόμους. ὅσοι δὲ κέκτηνται γῆν, διαπονοῦντας περὶ τὴν γεωργίαν· ὅσοι δὲ ἐν ἄστει διάγουσι, τῶν κατὰ πόλιν τι πράττοντας. τῶν τε σχολὴν ἀγόντων τὰ γυμνάσια μεστὰ, καὶ παλαῖστραι. καὶ τοὺς μὲν τρέχοντας ἐν τοῖς δρόμοις, τοὺς δὲ αὖ παλαίοντας, τοὺς δὲ ἄλλό τι περὶ τὴν ἀγωνίαν, οὐκ ὄντας ἀθλητάς.

A *dictus eſt Regis oculus, atque hic nō erat homo grauis, ſed ex vulgaribus ignorans quod boni regis amici omnes ſint oculi. Porrò amans familiarum & cognatorū qui non eſſet excellenter, qui quidem familiares & cognatos partem ſuæ animæ exiſtimat, & prouidet non ſolum vt ſint participes prædictæ felicitatis, multo ſed magis vt digni videantur communicatione principatus? Et hoc illi ſemper ſtudium eſt, vt eos non ob cognationem, ſed pro-*
B *pter virtutē videatur honoribus præ aliis cumulare. Et eos qui ſanguine illi ſunt propinqui, præ omnibus diligit, & neceſſarios amicos exiſtimat. Nā amicos quidem diſſoluere poteſt difficultas quædam inter eos incidens: inter cognatos verò non poſſibile eſt diſſolui cognationē, ſed qualeſcunque tandem ſint, neceſſe eſt hoc audire nomen. Vxorum autem non lecti tantum & rei venereæ conſortem exiſtimat, verùm, & cōſilij & operum, & to-*
C *tius vitæ cooperatricem. Solus autem felicitatem non mollitiē exiſtimat, ſed multo magis virtutis ſtudium: & virtutē non neceſſitatem, ſed voluntatem: & fortitudinem, non miſeriam, ſed ſecuritatem. Et voluptates quidē auget laboribus: proptereaque iis fruitur maioribus. Labores autem cōſuetudine facit leuiores, & hæc eadem putat eſſe vtilia & ſuauia. Cernit enim plebeios, ſi rectè ſunt valituri, & peruenturi ad ſenectutem, nūquam ocio-*
D *ſo & laboribus experti corpori cibū præbere: ſed alios quidē artes exercere, quarum nonnullæ magnum requirunt laborē: & alios eſſe fabros ferrarios, illos autem & nauium & domorum cōſtructores, eos autem qui terram poſſident, exercere ſe in laboribus circa agriculturā: qui verò in vrbe degunt, facere aliquid eorū quæ in ciuitate fiunt. Eorum autem qui ocium agunt, eſſe gymnaſia plena & palæſtras, & partim currere in curriculis, partim luctari: eos autem qui non ſunt athletæ, aliud aliquid facere circa certā-*

mina. Et vt ſimpliciter dicã, vnumquemque qui non valde ſit fatuus, & cibos & lauacra, & labores, & omnia eò exercitia dirigere, vt bene valeat. Princeps autẽ ab his omnibus plurimũ differt, quod non fruſtra laboret: nec corporis ſolùm ſtudeat incremento, ſed propter actus rerum. Aut enim venit ad aliquid earum quæ indigent prouidẽtia, aut preuenit vbi velocitate opus eſt, aut cõficit aliquid cõfectu difficilium, aut exercitum recẽſet, aut regionem manſuefacit, aut ciuitatem ædificat, aut flumina pontibus ſternit, aut terram facit peruiam. Atque hic non ſanè putatur beatus eſſe, quòd poßidere poßit pulcherrimos equos, & optima arma, & præclarißima veſtimenta, & alia ſimiliter: ſed quod amicos optimos. Et longè illi turpius eſt pauciores plebeiis habere amicos, quàm illis in rebus à plebeiis ſuperari. Cui enim ex omnibus hominibus eligere licet fidelißimos, & ferè nullus ſit qui non ei libenter obtemperet, volenti eius opera vti: quomodo non ridiculũ ſit, non vti grauißimis? Plurimi quidem ex potentibus, eos qui quoquo modo in aulam venerunt, quique adulari volunt, vident, & expellunt alios omnes, & optimos potius: hic autem ex omnibus ſelectionem facit, abſurdum exiſtimãs ex inſulis equos accẽſere, quòd meliores ſint Theſſalicis, & canes ex India, hominibus autem ſolis vti vicinis. Omnia enim illi ſuppetunt, vnde amicos & amicitiam parare poßit. Trahuntur enim ad beneuolentiam, ambitioſi quidem laude: apti autem ad regimẽ, ſi participes fiant principatus: bellicoſi autem, ſi faciant aliquid rerum bellicarum: diligentes autem, ſi negocia gubernent: qui verò magno ſuorum affecti ſunt amore, familiaritate. Quis igitur magis poteſt rectores creare? & quis plurium indiget induſtriorum? quis etiam pręteſt plura cõmunicare negocia? cui alij licet credere res bellicas? à quo illuſtriores cõferũtur honores? apud quem

A ἁπλῶς δὲ εἰπεῖν, ἑκάστων τῶν μὴ σφόδρα ἀνοήτων, καὶ σιτίων, καὶ λουτρῶν, καὶ ὑγιεινῶν, καὶ πάντων ὁ ἄρχων ἁπάντων τούτων διαφέρει, τῷ μὴ μάτην πονεῖν, μὴ δὲ τὸ σῶμα μόνον αὔξειν, ἀλλ' ἕνεκα πράξεων· ἢ γὰρ ἦλθε πρός τι τῶν δεομένων προνοίας, ἢ ἔφθασεν ὅπου δεῖ τάχους, ἢ κατήνυσέ τι τῶν οὐ ῥᾳδίων ἀνυσθῆναι, ἢ στρατιὰν ἐξέταξεν, ἢ χώραν ἡμέρωσεν, ἢ πόλιν ᾤκισεν, ἢ ποταμοὺς ἔζευξεν, ἢ γῆν ὁδωτὴν ἐποίησεν. καὶ οὐχ ὅτι

B δ' ἡγεῖται μακάριον, ὅτι ἔξεστι κεκτῆσθαι καλλίστους μὲν ἵππους, κάλλιστα δὲ ὅπλα, καλλίστην δὲ ἐσθῆτα, καὶ τἄλλα ὁμοίως· ἀλλ' ὅτι φίλους τοὺς καλλίστους. καὶ πολύγε αἴσχιον φιλίας ἐνδεέστερον ἔχειν τῶν ἰδιωτῶν, ἢ τούτων τινός. ᾧ γὰρ ἐξ ἁπάντων ἀνθρώπων ἐκλέξασθαι τοὺς πιστοτάτους ὑπάρχει, καὶ σχεδὸν οὐδείς ἐστιν, ὃς οὐκ ἂν ἄσμενος ὑπακούσειεν αὐτῷ, βουλομένῳ χρῆσθαι, πῶς οὐ καταγέλαστον τὸ μὴ χρῆσθαι τοῖς σπου-

C δαιοτάτοις; οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ τῶν δυναστῶν τοὺς ὁπωσδήποτε πλησίον γενομένους, καὶ τοὺς κολακεύειν ἐθέλοντας* τούτους μόνους ὁρῶσι, τοὺς δὲ ἄλλους πάντας * ἀπελαύνουσι, καὶ τούς γε βελτίστους ἔτι μᾶλλον. ὁ δὲ ἐξ ἁπάντων ποιεῖται τὴν ἐκλογὴν, ἄτοπον ἡγούμενος Μυσῶν μὲν ἵππους μεταπέμπεσθαι ὅτι βελτίους εἰσὶ τῶν Θεσσαλῶν, καὶ κύνας Ἰνδικὰς, ἀνθρώποις δὲ μόνοις χρῆσθαι τοῖς ἐγγύς. πάντα γὰρ ὑπάρχει τούτῳ δι' ὧν ἔστι φιλίαν κτᾶσθαι. προσ-

D άγεται γὰρ εἰς εὔνοιαν, τοὺς μὲν φιλοτίμους, ἔπαινος· τοὺς δὲ ἡγεμονικοὺς, τῶν ἄλλων * μεταλαμβάνειν· τοὺς δὲ αὖ πολεμικοὺς, τὸ πράττειν τι τῶν πολεμικῶν· τοὺς δὲ ἐπιμελεῖς, πράγματα διοικεῖν. τούς γε μὴν φιλοστόργους, ἡ συνήθεια. τίς οὖν δύναται μᾶλλον ἄρχοντας ἀποδεικνύειν; τίς δὲ πλειόνων δεῖται τῶν ἐπιμελουμένων; τίς δὲ κύριος πλειόνων * μεταδοῦναι πραγμάτων; τίνι δὲ ἔξεστιν ἑτέρῳ πιστεύειν τὰ πρὸς πόλεμον; αἱ παρὰ τίνος δὲ τιμαὶ φανερώτεραι; ἡ παρὰ τίνι δὲ εὐδοξοτέρα

γ. τὸ ἀρχ. μι.

γ. μειζόνων

A τράπεζα; εἰ δὲ ὠνητὸν ὑπάρχει φιλία, τίς εὐπορώτερος χρημάτων; ὥστε μηδένα ἔχειν τὸν ἀντιποιησόμενον. ἐπεὶ δὲ δεῖ ἄνθρωπον ὄντα φύσει, τῶν ἐν τῷ βίῳ διαφερόντων, καὶ τοῦτον τῶν ἄλλων τι ὥσπερ παραμύθιον ἔχειν. ὅθεν δὴ πολλὰ πολλοῖς περιέπεσε νοσήματα ἀγεννῆ καὶ λυμαινόμενα τὰς ψυχὰς, ἔτι δὲ καθαιροῦντα τὰ ἀξιώματα τῆς βασιλείας. ὁ μὲν ὑπὸ ᾠδῆς ἁλοὺς, μινυρίζων διετέλει, καὶ θρηνῶν ἐν τοῖς θεάτροις, ἀμελήσας δὴ τῆς αὑτοῦ βασιλείας, B τοὺς παλαιοὺς ὑποκρινόμενος ἠγάπα βασιλέας· ὁ δὲ αὐλήσεως ἐραστὴς ἐγένετο. ὁ δὲ ἀγαθὸς βασιλεὺς, τῶν μέντοι τούτων οὐδέποτε ἀκροᾶται συνεχῶς· κάλλιστον δὲ εὕρεμα ἡγήσατο, κυνηγεσίαν, καὶ τούτῳ μάλιστα χαίρει· δι' οὗ τὸ μὲν σῶμα γίνεται ῥωμαλεώτερον· ἡ ψυχὴ δὲ ἀνδρειοτέρα, τὰ πολεμικὰ δὲ ἅπαντα ἀσκεῖται. καὶ γὰρ ἱππεύσαι καὶ δραμεῖν ἀναγκαῖον, καὶ ὑφίστασθαι πολλὰ τῶν ἀλκίμων θηρίων, καὶ καῦμα C ἀνέχεσθαι, καὶ ψῦχος ὑπομένειν, πολλάκις δὲ καὶ λιμοῦ καὶ δίψους πειραθῆναι. διά τε τὴν θήραν *ἐπιθυμίας ἐθίζοντα καρτερεῖν μεθ' ἡδονῆς. οὐ μέντοι τήν γε Περσικὴν θήραν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παραδείσοις περιλαβόντες, ὁπότε ἐπιθυμήσειαν, ὥσπερ ἐν εἱρκτῇ, τὰ θηρία ἔκτεινον, ὡς μήτε ζητοῦντας πονεῖν, μήτε αὖ κινδυνεύοντας, ἅτε ἀσθενῆ καὶ δεδουλωμένα. ὁμοίως δὲ ἀφῃροῦντο τὴν ἐπὶ τῷ εὑρεῖν χαρὰν, καὶ τὴν ἐπὶ D τῷ φθάσαι σπουδὴν, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ συμβῆναι ἀγωνίαν. ὅμοιον γὰρ ἐποίουν, ὥσπερ πολεμικοὶ φάσκοντες εἶναι, ἀφέντες τὸ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι, τοὺς αἰχμαλώτους οἴκοι λαβόντες ἔκτειναν.

menſa eſt glorioſior? Quod ſi eme. da ſit amicitia, quis copioſior pecuniis? ita vt nullum habeat, qui de pecuniis cum eo auſit inire certamen. Præterea autẽ oportet, quum homo natus ſit, interq; eosq qui in hac vita præcellunt, numeretur, & ipsũ aliquod habere ſolatiũ. Vnde ſanè multi multis acciderunt morbi ignobiles, damnoque afficientes animos, inſuper & detrahentes regni maieſtatem. Hic quidem à cantione correptus, ætatem tranſegit cantillans, & lamentationes occinens in theatris: & ſui regni incurioſus, amauit hiſtrio veterum regum agere perſonas: alius autem tibiarum amator factus eſt. Bonus autem rex nunquam huiuſmodi aſſiduè audit: optimum autem inuentum putat venationem, & hac maximè gaudet, per quam corpus fit robuſtius, animáque fortior, & ad omnes res bellicas exercetur. Etenim equitare & currere neceſſarium, & ſuſtinere incurſum multarum fortium ferarum, & æſtum perferre, frigusque tolerare, ſæpe quoque periculum facere & famis & ſitis, & ob venatus cupiditatẽ aſſuefacientẽ abſtinẽtiæ cum delectatione. Quippe non de Perſarum loquimur venatione. Illi enim hortis incluſas, (ſi quando concupiſcerẽt venari) tanquam in carcere beſtias occidebant, vt nullum ſcilicet haberent laborem quærendo, neque periculum in occidendo vtpote infirmas, & in ſeruitutem redactas: ſimul etiam abſtulerũt ſibi gaudium ob inuentionem, & ſtudium ad comprendendum, & ſollicitudinem ob euentum. Simile autem quid fecerunt, quemadmodum ij qui bellicoſi eſſe volunt, & relicta hoſtibus pugna, vt captiuos domi acceptos interficiunt.

A

DE REGNO IV.

Ferunt aliquando Alexandrum congreſſum eſſe cum Diogene: nõ ſane ocioſum, cum valde ocioſo. Erat enim ille rex Macedonum, & aliorum multarum gẽtium, hic autem exul ex Sinope. Hæc autem dicunt & ſcribũt multi, Alexandrum non minus admirantes quàm laudantes, quòd tantus princeps, & omnium eo tempore potentiſſimus, nõ deſpexerit hominis pauperculi congreſſum, mentem habentis, & tolerantiam edocti. omnes enim homines natura gaudent, quando prudentiam vident honore affici à maxima poteſtate & potentia. Itaque non ſolum vera narrãt de his, ſed & ipſi affingunt ſupra modum, alia inſuper prudentibus auferentes, vt pecunias & honores & corporis robur, vt propter ſolam videantur honorari intelligẽtiam. C *Quomodo autem illi conuenienter ſint collocuti, dicam: quandoquidem nunc ocium agimus ab aliis negociis. Erat autem Alexander (vt aiunt) hominum ambitioſiſſimus, & præſertim gloriæ* indagator*, al. amator, *& quomodo quàm maximum ſuũ nomen relinqueret inter omnes Græcos & Barbaros. Et concupiuit honorari propemodum nõ ab hominibus ſolum vbique, verùm etiam ſi quà fieri poſſet, ab auibus & feris in montibus.* D *Alios quidem omnes ſpreuit, & neminem arbitrabatur dignum, qui ipſi hac in re conferretur: neque Perſarum neque Scytharum neque Indorum regem, neque vllum virũ inter Græcos, neque vllam ciuitatem. Intellexit enim, quòd propemodum omniũ animi eſſent corrupti ex deliciis & ſegnitie, lucrandique cupiditate, atque voluptate victi. Audiens autem de Diogene, & illius ſermonibus quos dixiſſet, & operibus quæ feciſſet, & quomodo tuliſſet exilium, interdum quidem, ſpre-*

ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

λόγος τέταρτος.

ΦΑΣΙ ποτε Ἀλέξανδρον Διογένει συμβαλεῖν, οὐ πάνυ τι σχολάζοντα, πολλὴν ἄγοντι σχολήν. ἦν γὰρ ὁ μὲν βασιλεὺς Μακεδόνων τε καὶ ἄλλων πολλῶν· ὁ δὲ φυγὰς ἐκ Σινώπης. ταῦτα δὲ λέγουσι καὶ γράφουσι πολλοί, B τὸν Ἀλέξανδρον οὐχ ἧττον θαυμάζοντες, ἢ ἐπαινοῦντες, ὅτι τοσούτων ἄρχων, καὶ τότε μέγιστον δυνάμενος, οὐχ ὑπερεώρα πένητος ἀνθρώπου συνουσίαν, νοῦν ἔχοντος καὶ δυναμένου καρτερεῖν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι, χαίρουσι φύσει πάντες τιμωμένην ὁρῶντες φρόνησιν ὑπὸ τῆς μεγίστης ἐξουσίας τε καὶ δυνάμεως. ὥστε οὐ μόνον τἀληθῆ διηγοῦνται περὶ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πλάττουσιν ὑπερβαλλόντως. προσέτι καὶ τἄλλα ἀφαιρούμενοι τῶν φρονίμων, C οἷον χρήματα καὶ τιμάς, καὶ τὴν τοῦ σώματος δύναμιν· ὅπως διὰ μόνην δόξωσι τιμᾶσθαι τὴν ξύνεσιν. ὡς δὲ εἰκὸς ἐκείνοις γενέσθαι τὴν ξυνουσίαν ἐκείνην, εἴποιμ' ἄν, ἐπειδὴ καὶ τυγχάνομεν σχολὴν ἄγοντες ἀπὸ τῶν ἄλλων πραγμάτων. ἦν μὲν γὰρ ὥς φασιν ὁ Ἀλέξανδρος ἀνθρώπων φιλοτιμότατος, καὶ μάλιστα δόξης ἐραστής*, καὶ τοῦ γ. ἐξετα-στής καταλιπεῖν ὡς μέγιστον αὐτοῦ ὄνομα, ἐν πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις. καὶ ἐπεθύμησε τιμᾶσθαι σχεδόν, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων D μόνον πανταχοῦ, ἀλλ' εἴ πως δυνατὸν ἦν, ὑπό γε τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν ἐν τοῖς ὄρεσι θηρίων. τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἁπάντων κατεφρόνει, καὶ οὐδένα ᾤετο ἀξιόμαχον αὑτῷ περὶ τούτου τοῦ πράγματος· οὔτε τὸν Πέρσην, οὔτε τὸν Σκύθην, οὔτε τὸν Ἰνδόν, οὔτε ἐν τοῖς Ἕλλησιν οὐδένα ἄνδρα, οὔτε πόλιν. ᾐσθάνετο γάρ, ὅτι μικροῦ διεφθαρμένοι πάντες εἰσὶ τὰς ψυχάς, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἀργίας, καὶ τοῦ τε κερδαίνειν, καὶ ἡδονῆς ἥττονες. περὶ δὲ τοῦ Διογένους πυνθανόμενος, τῶν τε λόγων οἷς ἔλεγε, καὶ τῶν ἔργων ὧν ἔπραξε, καὶ ὅπως διήνεγκε τὴν φυγήν*, ἐνίοτε μὲν κα- γ. φύσιν,

A περιεώρα τῆς πενίας τἀνδρὸς καὶ τῆς εὐτε-
λείας, ἅτε νέος ὢν, καὶ τραφεὶς ἐν βασιλι-
κῷ τύφῳ· πολλάκις δὲ ἐθαύμαζε καὶ ἐζη-
λοτύπει τῆς τε ἀνδρείας τοῦτον, καὶ τῆς καρ-
τερίας, καὶ μάλιστα τῆς δόξης· ὅτι τοιοῦτος
ὢν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι γιγνώσκοιτο καὶ θαυ-
μάζοιτο, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο τῶν ἄλλων οἷος
ἐκεῖνος γενέσθαι τῇ φιλοτιμίᾳ. καὶ ὅτι αὐτῷ
μὲν ἔδει τῆς Μακεδόνων φάλαγγος, καὶ τοῦ
Θετταλῶν ἱππικοῦ, καὶ Θρᾳκῶν καὶ Παιό-
νων, καὶ ἄλλων πολλῶν, εἰ μέλλοι βαδίζειν
B ὅποι βούλοιτο, καὶ τυγχάνειν ὧν ἐπιθυμεῖ·
ὁ δὲ μόνος ἀπῄει πάνυ ἀσφαλῶς οὐ μό-
νον ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ νυκτός, ἔνθα αὐτῷ
ἐδόκει. καὶ ὅτι αὐτὸς μὲν χρυσίου καὶ ἀρ-
γυρίου παμπόλλου ἐδεῖτο, ὥστε ἐπιτελέ-
σαι τι ὧν ἐβούλετο. ἔτι δὲ εἰ μέλλοι πει-
θομένους ἕξειν Μακεδόνας, καὶ τοὺς ἄλλους
Ἕλληνας θεραπευτέον αὐτῷ, τούς τε ἄρ-
χοντας καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον, λόγοις τε καὶ δώ-
ροις πολλάκις· ὁ δὲ οὐδένα ἀνθρώπων
ὑπῄει θωπεύων, ἀλλὰ τἀληθῆ πρὸς ἅ-
C παντας λέγων. καὶ οὐδεμίαν δραχμὴν
κεκτημένος, ὡς ἐβούλετο ἔπραττε· καὶ τῶν
προκειμένων οὐδενὸς ἀπετύγχανε· καὶ τὸν
βίον ἔζη μόνος, ὃν ἡγεῖτο ἄριστον καὶ εὐδαι-
μονέστατον· καὶ οὐκ ἂν ἠλλάξατο τὴν ἐ-
κείνου βασιλείαν, οὐδὲ τὸν τῶν Περσῶν τε
καὶ Μήδων πλοῦτον ἀντὶ τῆς ἑαυτοῦ πενίας.
διὰ ταῦτα δὴ δακνόμενος, εἴ τις αὐτοῦ
ἀξιοίη, ῥᾳδίως οὕτως καὶ ἀπραγμόνως ζῶν,
καὶ προσέτι οὐχ ἧττον ὀνομαστὸς ἔσοιτο. τυ-
χὸν δέ τις καὶ ὠφεληθήσεσθαι νομίζων ἀ-
D πὸ τῆς συνουσίας τἀνδρός, πάλαι μὲν ἐπε-
θύμει θεάσασθαι τὸν ἄνδρα, καὶ συγγενέσθαι
αὐτῷ. ἐπεὶ δὲ ἧκεν εἰς Κόρινθον, καὶ τάς τε
πρεσβείας ἀπεδέξατο τὰς παρὰ τῶν Ἑλ-
λήνων, καὶ τἄλλα τὰ τῶν ξυμμάχων διῴ-
κησεν, ἔφη τοῖς περὶ αὐτόν, ὅτι σχολάσαι
τι βούλοιτο, καὶ ᾤχετο οὐκ ἐπὶ θύρας τοῦ
Διογένους· οὐ γὰρ ἦσαν αὐτῷ θύραι, οὔτε
μείζους οὔτε ἐλάττους, οὔτε οἶκος ἴδιος,
οὐδὲ ἑστία καθάπερ τοῖς μακαρίοις· ἀλ-
λὰ οἴκοις μὲν ἐχρῆτο ταῖς πόλεσι, καὶ ἐν-
ταῦθα διέτριβεν ἐν τοῖς κοινοῖς τε καὶ ἱε-
ροῖς, ἅπερ ἱδρύονται τοῖς θεοῖς. ἑστίαν δὲ

uit hominis paupertatem & frugalitatē,
vtpote iuuenis, & educatus in regio fa-
ſtu: ſæpe autē admirabatur, & inuidebat
illi ob fortitudinem & tolerantiam, &
maximè ob gloriam, quod quum talis eſ-
ſet inter omnes Græcos cognoſceretur, eſ-
ſetque admirationi, & nemo aliorū poſ-
ſet vlla ambitione talis fieri, qualis ille: &
quod ſibi quidem opus eſſet Macedonū
phalange, & Theſſalorum equitibus, &
Thracibus & Pæonibus, & aliis mul-
tis, ſi eſſet iturus quò vellet, & conſequu-
turus ea quæ appeteret: ille autem ſolus
ambularet valde ſecurè, nō ſolū interdiu
ſed etiam noctu, vbi placeret. Et quod ip-
ſe auro & argento quamplurimo, indi-
geret, vt perficeret ea quæ vellet: inſuper ſi
habere cuperet obedientes Macedonas,
& alios Græcos, quòd ſibi principes &
aliæ turbæ colendi eſſent ſermonibus &
donariis ſæpe: ille autem neminem homi-
num ſubiret adulans, ſed vera omnibus
dicens: & nullam drachmam poßidens,
pro voluntate viueret, nullaque re para-
bili fruſtraretur: & vitam viueret ſolus,
quam putaret optimam & beatißimam:
& nō acciperet illius regnum, neque Per-
ſarum aut Medorum diuitias: pro ſua
paupertate. Ob hoc irritatus, quòd quis
ab ipſo differret, ſic facilè & incurioſè
viuens, & ad hoc non minus celebris fie-
ret: forſan & exiſtimans, ſe vtilitatem
capturum aliquam ex cōgreſſu hominis,
olim quidem concupiuerat videre homi-
nem, & cum eo colloqui. Poſtquam au-
tem venit Corinthum, & Græcorum le-
gationes ſuſcepit, & alia ſociorum nego-
cia diſpoſuit, dixit iis qui circa ipſum
erāt, ſe velle paulum quid ociari: & abiit
non ad fores Diogenis, nullas enim ille
habebat fores, neque minores neque ma-
iores, neque domum propriam, neque fo-
cum, quemadmodum opulenti: ſed ciui-
tatibus vtebatur pro domibus, & hîc cō-
uerſabatur, in publicis & ſacris locis,
quæ diis conſtructa erant. Focum autem
exiſti-

A existimabat omnem ſibi terram, quæ ſanè eſt communis omnium hominum focus & nutrix. Is tunc temporis conuerſabatur in Cranio ſolus. Neque enim vllos diſcipulos, neque circa ſe turbam habebat, vt ſophiſtæ & tibicines, & tripudiorum magiſtri. Acceſsit igitur ad eū ſedentē Alexāder, & ſalutauit. Et ille ſuſpexit ad eū acribus oculis, quemadmodū Leones: & iuſsit eum modicum recedere. Apricabatur enim ad ſolē. Hic Alexander

B ſtatim admiratus eſt hominis audaciā & quietem, quod nō pauefactus eſſet ipſo aſtante. Atq; aliquo modo ita natura comparatū eſt, vt audaces amēt audaces, timidi autē hos ſuſpectent & oderint vt inimicos, ignobiles autē admittāt diligātque. Vnde fit, vt illis quidē veritas & loquēdi libertas omniū ſuauiſsima ſit, his autem adulatio & mendaciū. & audiūt libēter, hi quidē colloquētes ad gratiam, illi autem ad veritatē. Diogenes igitur pauli-

C ſper moratus, interrogauit illū, quis eſſet? & quā ob cauſam ad ſe veniſſet? An (inquit) vt aliquid meorū accipias? Nū res eſt tibi (inquit Alexāder) & habes tantā, vt alicui cōmunicare poſsis? Multā ſanè (inquit) & magni æſtimandā, quam tu haud ſcio an vnquā recipere queas. Neq; enim enſes, neque lebetas, neq; crateras, neq; lectos, neq; menſas poſsideo, vt quidē aiunt poſsidere Darium apud Perſas. Quid autem (inquit) tu nō noſti Alexan-

D drū regem? Nomē quidē (inquit) audio ex multis dicētibus, vt graculi volant: ipſum verò nō cognoſco, neque enim ſum gnarus illius mentis. At nunc (inquit) cognoſces & mentem. Ob idipſum enim adſum, vt me tibi præbeam explorandum, ſimulque te videam. At difficulter (inquit) me videndo amabis, quemadmodum lucem qui imbecillibus ſunt oculis. Hoc autem mihi dic? Tune ille es Alexander, quem aiunt ſuppoſititium? Hoc quū ille audiſſet, rubore perfuſus eſt, & incāduit: retinuit tamē ſeſe.

Alexāder ſuppoſititius.

A ἐνέμιζε τὴν γῆν ἅπασαν, ἥπερ ἐστὶ κοινὴ τῶν ἀνθρώπων ἑστία καὶ τροφός. καὶ τότε ἐτύγχανεν ἐν τῷ Κρανίῳ διατρίβων μόνος. οὐδὲ γὰρ μαθητάς τινας, οὐδὲ τοιοῦτον περὶ αὐτὸν ὄχλον εἶχεν, ὥσπερ οἱ σοφισταὶ καὶ αὐληταὶ, καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν χορῶν. προσῆλθεν οὖν αὐτῷ καθημένῳ, καὶ ἠσπάσατο. καὶ ὃς ἀνέβλεψε πρὸς αὐτὸν γοργὸν, ὥσπερ οἱ λέοντες, καὶ ἐκέλευσεν ἀποστῆναι σμικρόν. ἐτύγχανε γὰρ ἀλεαινόμενος πρὸς

B τὸν ἥλιον. ὁ οὖν Ἀλέξανδρος, εὐθὺς ἠγάσθη τοῦ ἀνδρὸς τὸ θάρσος, καὶ τὴν ἡσυχίαν, ὅτι οὐ κατεπλάγη ἐπιστάντος αὐτοῦ*. καὶ γάρ πως πεφύκασιν οἱ μὲν γρ. αὐτοῦ. θαρραλέοι τοὺς θαρραλέους φιλεῖν, οἱ δὲ δειλοὶ, τοὺς μὲν ὑφορῶνται καὶ μισοῦσιν ὡς ἐχθροὺς, τοὺς δὲ ἀγεννεῖς προσίενται καὶ ἀγαπῶσιν. ὅθεν τοῖς μὲν ἀλήθεια καὶ παρρησία πάντων ἐστὶν ἥδιστον· τοῖς δὲ κολακεία καὶ τὸ ψεῦδος. καὶ ἀκούουσιν ἡδέως, οἱ μὲν τῶν πρὸς χάριν ὁμιλούντων· οἱ

C δὲ τῶν πρὸς ἀλήθειαν. ὁ οὖν Διογένης ὀλίγον ἐπισχὼν, ἤρετο αὐτὸν, ὅς τις εἴη, καὶ τί βουλόμενος ἥκοι πρὸς αὐτὸν, ἢ, ἔφη, τῶν ἐμῶν τι ληψόμενος; ἦ γὰρ, ἔφη, χρήματά ἐστί σοι, καὶ ἔχοις ὅτου ἂν μεταδῴης; πολλά γε εἶπε καὶ πολλοῦ ἄξια, ὧν σὺ οὐκ οἶδα εἴ ποτε δυνήσῃ μεταλαβεῖν. οὐ μὲν τοι ἄορας, οὐδὲ λέβητας, οὐδὲ κρατῆρας, οὐδὲ κλίνας καὶ τραπέζας τυγχάνω κεκτημένος, ὥς τινές φασι κεκτῆσθαι Δαρεῖον ἐν Πέρσαις. τί δὲ, ἔ-

D φη, σὺ οὐκ οἶδας Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα; τό γε ὄνομα, ἔφη, ἀκούω πολλῶν λεγόντων, ὡς κολοιῶν πετομένων· αὐτὸν δὲ οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ εἰμι ἔμπειρος αὐτοῦ τῆς διανοίας. ἀλλὰ νῦν, ἔφη, ὄψει καὶ τὴν διάνοιαν. ἥκω γὰρ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ἐμαυτόν γε παρέξων σοι καταμαθεῖν, καὶ σε ὀψόμενος. ἀλλὰ χαλεπῶς, ἔφη, με ἂν ἴδῃς σὺ, ὥσπερ τὸ φῶς, οἱ τὰ ὄμματα* ἀσθενεῖς. τόδε μοι εἰπέ; σὺ γρ. οἱ πυφλώττοντες. ἐκεῖνος εἶ Ἀλέξανδρος ὃν λέγουσιν ὑποβολιμαῖον; καὶ ὃς ἀκούσας, ἠρυθρίασε μὲν καὶ ὠργίσθη· κατέσχε δὲ ἑαυτόν.

F

A μετενόει δὲ ὅτι εἰς λόγους ἠξίωσεν ἐλθεῖν ἀνδρὶ σκαιῷ τε καὶ ἀλαζόνι, ὡς αὐτὸς ἐνόμιζεν. ὁ οὖν Διογένης καταμαθὼν αὐτὸν τεταραγμένον, ἐβουλήθη μεταβαλεῖν αὐτοῦ τὴν ψυχήν, ὥσπερ οἱ παῖδες τοῖς ἀστραγάλοις. εἰπόντος δὲ αὐτοῦ, πόθεν δέ σοι ἐπῆλθεν ἡμᾶς ὑποβολιμαίους εἰπεῖν; ὁπόθεν ἔφη καὶ τὴν μητέρα σου ἀκούω ταῦτα περὶ σοῦ λέγειν. ἢ οὐκ Ὀλυμπιάς ἐστιν ἡ εἰποῦσα, ὅτι οὐκ ἐκ Φιλίππου τυγχάνεις γεγονώς, ἀλλ᾽ ἐκ δράκοντος, ἢ Ἄμμωνος, ἢ οὐκ οἶδα ὅτου ποτὲ θεῶν, ἢ ἀν- B θρώπων, ἢ θηρίων; καὶ τοιοῦτος ὢν ὑποβολιμαῖος ἂν εἴης. ἐνταῦθα ὁ Ἀλέξανδρος ἐμειδίασε, καὶ ἥσθη ὡς οὐδέποτε, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ὁ Διογένης οὐ μόνον οὐ σκαιός, ἀλλὰ καὶ δεξιώτατος ἁπάντων, καὶ μόνος εἰδὼς χαρίζεσθαι. τί οὖν, ἔφη, πότερον οὖν ἀληθὴς ἢ ψευδὴς εἶναι δοκεῖ ὁ λόγος, ἢ οὔ; ἄδηλόν ἐστιν, ἔφη. ἄδηλον, ἔφη, ἐστίν· ἐὰν μὲν γὰρ ἦς σώφρων καὶ ἀνδρεῖος καὶ τὴν τοῦ Διὸς ἐπιστάμενος τέχνην τὴν βασιλικήν, οὐδέν σε κωλύει τοῦ Διὸς εἶναι υἱόν· C ἐπεὶ τοῦτό γε καὶ Ὅμηρόν φασι λέγειν, ὅτι πατήρ ἐστιν ὁ Ζεύς, ὥσπερ τῶν θεῶν, καὶ τῶν ἀνδρῶν· ἀλλ᾽ οὐ τῶν ἀνδραπόδων, οὐδὲ τῶν φαύλων τε καὶ ἀγεννῶν οὐδενός· ἐὰν δὲ δειλὸς ἦς καὶ τρυφερὸς καὶ ἀνελεύθερος, οὔτε σοι θεῶν, οὔτε ἀνθρώπων τῶν ἀγαθῶν προσήκοι. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐν Θήβαις Σπαρτοῖς ποτε λεγομένοις σημεῖον λέγεται εἶναι τοῦ γένους, λόγχη τις, οἶμαι, ἐπὶ τοῦ σώματος· ὅς τις δὲ τοῦτο τὸ σημεῖον μὴ ἔχοι, οὐ δοκεῖ τῶν Σπαρτῶν D εἶναι· τοῖς δὲ τοῦ Διὸς ἐκγόνοις, οὐκ οἴει σημεῖον εἶναι τῇ ψυχῇ; ἐξ οὗ φανεροὶ ἔσονται, τοῖς δυναμένοις γνωρίζειν, εἴτε ἐξ ἐκείνου γεγονότες εἰσίν, εἴτε μή; πάνυ οὖν ἥσθη τούτῳ τῷ λόγῳ Ἀλέξανδρος. μετὰ δὲ τοῦτο ἤρετο αὐτόν, πῶς ἂν ἔφη ἄριστα βασιλεύσω*; καὶ ὃς δεινὸν ὑποβλέψας, ἀλλ᾽ οὐδέ, ἔφη, ἔστι βασιλεύειν κακῶς, οὐ μᾶλλον, ἢ κακῶς ἀγαθὸν εἶναι· ὁ γὰρ βασιλεὺς ἀνθρώπων ἄριστόν ἐστιν, ἀνδρειότατος ὤν, καὶ δικαιότατος, καὶ φιλανθρωπότατος, καὶ ἀνίκητος ὑπὸ παντὸς πόνου,

* γρ. βασιλεύοις

Pœnitebat illũ autem, quòd ſermones miſcere cupiuiſſet cũ homine ſiniſtro & petulãte, vt ipſe exiſtimabat. Diogenes igitur intelligens eum eſſe perturbatum, volebat eius animum immutare, ſicut pueri inter ſe talis ſolent. Dicente autem illo: Vnde tibi venit in mentem, vt nos ſuppoſititios diceres? Inde (inquit) quòd audio & matrem tuam eadem de te dicere. An non Olympias eſt, quæ dicit quod non ex Philippo natus ſis, ſed ex dracone, aut Hãmone, aut neſcio quo deorum aut hominum, aut ferarũ: & ſi talis es, ſuppoſititius vtique eſſes. Hîc ſubriſit Alexãder, & lætatus eſt, vt aliàs nunquã: & viſus eſt illi Diogenes non ſolum non ſiniſter, ſed omniũ dexterrimus, & qui ſolus noſſet ad gratiã loqui. Quid igitur (inquit) vtrum verus an falſus ille ſermo eſſe videtur? An non incertum eſt, inquit? Incertum (inquit) eſt. Nam ſi fueris modeſtus & fortis, & Iouis regiam artem didiceris, nihil prohibet te Iouis eſſe filium. Quoniam hoc & Homerũ dicere aiunt, quòd pater ſit Iupiter, quemadmodum deorum, ita & hominum: ſed non mancipiorum, neque vllius vitioſi & ignobilis. Sin verò timidus fueris, & deliciis deditus, & illiberalis, neque dij neque homines boni quicquam ad te pertinent. Apud Thebanos, illis qui appellãtur Sparti, ſignum quoddam dicitur eſſe generis, lanceam (opinor) quandam in corpore: & quiſquis id ſigni non habeat, non videtur ex Spartis eſſe. Iouis autem filiis tu nullum putas ſignum eſſe in anima, ex quo manifeſti fiant iis qui queant cognoſcere, an ex illo nati ſint, an non? Valde lætatus eſt hoc ſermone Alexander. Poſt hæc autem interrogauit eum quomodo optimè regnare poſſet? Et ille acrè obtuẽs: Sed non eſt (inquit) poſſibile, vt malè quis regnet, nõ magis quàm vt quis malè bonus ſit. Rex enim hominũ optimus eſt, quũ ſit fortiſſimus & iuſtiſſimus, humaniſſimusque & inuictus ab omni labore,

omniq; concupiſcentia. An tu putas eum A qui aurigare nõ poſſit, aurigam eſſe? Aut inexpertum nauis regendæ, nauclerũ: aut mederi neſcientem, medicum eſſe? Neq; ſi omnes affirmarent Græci & barbari, multa diademata & ſceptra & tiaras affigerent illi: quemadmodum pelliculæ affigi ſolent pueris expoſitis, vt cognoſci poſſint. Quemadmodum igitur non eſt poſſibile, vt quis nauem gubernet, non ſecundum gubernãdi artem: ita nec, vt quis regnet, non ſecundum regiam artem. Hic B Alexander metuens, ne inexpertus appareret regiæ artis: Et quis tibi (inquit) videtur hanc artem tradere poſſe? & quò eũdum eſt, vt quis eam addiſcat? Diogenes reſpondit. Sed tu iam eam noſti, ſiquidem verus eſt Olympiadis ſermo, & natus es ex Ioue. Ille enim eſt, qui hanc artem primus & præcipue habet, & communicat quibus vult. Quibus autem communicat, omnes illi Iouis ſunt & dicuntur filij. An tu putas ſophiſtas docere poſſe, quî regnũ C gubernes? At qui complures ex illis non ſolum non regnare, ſed ne viuere quidem ſciũt. Neſcis (inquit) quòd duplex eſt eruditio: vna diuina, altera humana? Diuina quidem, magna validáque & facilis eſt: humana autem, parua atque imbecillis, & multa habens pericula, & deceptionem nõ paruam. attamen neceſſaria eſt, vt alteri applicetur, ſi recte fieri debeat. Et vocant multi hanc eruditionem: quemadmodum, puto, proprie eruditio- D nem. Et exiſtimant eum qui plurimas literas norit, Perſicas & Græcas & Syriacas & Phœniſſas, & qui plurimos legerit libros, eſſe ſapientiſſimum, & maxime eruditum. Rurſus autẽ, quum inciderint in horum aliquos, flagitioſos timidoſq; & auaros, rem dicũt eſſe parui precij, ſimiliter & hominẽ. Alteram autem interdũ quidem eruditionẽ, interdum autem fortitudinẽ, animique magnitudinem appellãt: atq; ita citra illam eruditionem appellarunt ij qui ante nos vixerunt,

Membranæ in pueris expoſitis.

καὶ πάσης ἐπιθυμίας. ἢ σὺ οἴει τὸν ἀδύνατον ἡνιοχεῖν, ἡνίοχον τοῦτον εἶναι; ἢ τὸν ἄπειρον τοῦ κυβερνᾶν, κυβερνήτην; ἢ τὸν οὐκ ἐπιστάμενον ἰᾶσθαι, ἰατρόν; οὐδ᾽ ἂν πάντες φῶσιν Ἕλληνες καὶ βάρβαροι, καὶ πολλὰ διαδήματα καὶ σκῆπτρα καὶ τιάρας προσάπτωσιν αὐτῷ, καθάπερ τὰ δέρεια τοῖς ἐκτιθεμένοις παιδίοις, ἵνα μὴ ἀγνοῆται. καθάπερ οὖν οὐκ ἔστι κυβερνᾶν μὴ κυβερνητικῶς· οὕτως οὐδὲ βασιλεύειν μὴ βασιλικῶς. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος φοβηθεὶς, μὴ ἄρα ἄπειρος ἀναφανῇ τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης, καὶ τίς, ἔφη, σοι δοκεῖ τὴν τέχνην ταύτην παραδιδόναι; ἢ ποῖ δεῖ πορευθέντα μαθεῖν; ὁ οὖν Διογένης εἶπεν· ἀλλ᾽ ἐπίστασαι αὐτὴν εἴπερ ἀληθὴς ὁ τῆς Ὀλυμπιάδος λόγος, καὶ γέγονας ἐκ τοῦ Διός· ἐκεῖνος γάρ ἐστιν, ὁ τὴν ἐπιστήμην ταύτην πρῶτος καὶ μάλιστα ἔχων, καὶ οἷς ἐθέλει μεταδιδούς· οἷς δὲ ἂν μεταδῷ, πάντες οὗτοι Διὸς παῖδές εἰσί τε καὶ λέγονται. ἢ σὺ οἴει τοὺς σοφιστὰς εἶναι τοὺς διδάσκοντας βασιλεύειν; ἀλλ᾽ ἐκείνων μὲν οἱ πολλοὶ οὐχ ὅπως βασιλεύειν, ἀλλ᾽ οὐδὲ ζῆν ἴσασιν. οὐκ οἶσθα ἔφη, ὅτι διττή ἐστι παιδεία; ἡ μέν τις δαιμόνιος, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη; ἡ μὲν οὖν θεία μεγάλη, καὶ ἰσχυρὰ, καὶ ῥᾳδία· ἡ δὲ ἀνθρωπίνη, μικρὰ, καὶ ἀσθενὴς, καὶ πολλοὺς ἔχουσα κινδύνους, καὶ ἀπάτην οὐκ ὀλίγην· ὅμως δὲ ἀναγκαία προσγενέσθαι ἐκείνῃ, εἰ ὀρθῶς γίγνοιτο. καὶ καλοῦσιν οἱ πολλοὶ ταύτην μὲν παιδείαν, καθάπερ οἶμαι παιδείαν, καὶ νομίζουσι τὸν πλεῖστα γράμματα εἰδότα Περσικά τε καὶ Ἑλληνικὰ, καὶ τὰ Σύρων, καὶ τὰ Φοινίκων, καὶ πλείστοις ἐντυγχάνοντα βιβλίοις, τοῦτον σοφώτατον, καὶ μάλιστα πεπαιδευμένον· πάλιν δὲ ὅταν ἐντύχωσι τῶν τοιούτων τισὶ μοχθηροῖς, καὶ δειλοῖς καὶ φιλαργύροις, ὀλίγου ἄξιόν φασι τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸν ἄνθρωπον· τὴν δὲ ἑτέραν, ἐνίοτε μὲν παιδείαν, ἐνίοτε δὲ ἀνδρείαν, καὶ μεγαλοφροσύνην. καὶ οὕτω δὴ δίχα παιδείας ἐκάλουν οἱ πρότεροι

A τοὺς τῆς ἀγαθῆς παιδείας ἐπιτυγχάνοντας, καὶ τοὺς τὰς ψυχὰς ἀνδρείους καὶ πεπαιδευμένους, ὡς Ἡρακλέα ἐκεῖνον. οὐκοῦν ὅστις ἂν ἐκείνην τὴν παιδείαν ἔχῃ καλῶς πεφυκώς, ῥᾳδίως καὶ ταύτης γίνεται μέτοχος, ὀλίγα ἀκούσας, καὶ ὀλιγάκις αὐτὰ τὰ μέγιστα καὶ κυριώτατα, καὶ μεμύηται καὶ φυλάττει ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ οὐδεὶς ἂν αὐτὸν ἔτι τούτων ἀφέλοιτο οὔτε καιρός, οὔτε ἄνθρωπος, οὔτε σοφιστής, ἀλλ' οὐδ' ἂν πυρί τις ἐγκαῦσαι βουλόμενος· B ἀλλὰ κἂν ἐμπρήσῃ τις τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν Ἡρακλέα φασὶν αὑτὸν ἐμπρῆσαι, μένειν αὐτοῦ τὰ δόγματα ἐν τῇ ψυχῇ. καθάπερ οἶμαι τῶν κατακαιομένων νεκρῶν τοὺς ὀδόντας φασὶ διαμένειν, τοῦ ἄλλου σώματος δαπανηθέντος ὑπὸ τοῦ πυρός. οὐ γὰρ μαθεῖν, ἀλλ' ὑπομνησθῆναι δεῖται μόνον. ἔπειτα εὐθὺς εἶδέ τε καὶ ἐγνώρισεν, ὡς ἂν ἐξ ἀρχῆς τὰ δόγματα ἔχων ταῦτα ἐν τῇ αὐτοῦ διανοίᾳ· προσέτι δέ, ἐὰν μὲν ἀνδρὶ περιπέσῃ, ὥσπερ ὁδὸν ἐπισταμένῳ, ῥᾳδίως ἐκεῖνος C ὑπέδειξεν αὐτῷ, καὶ μαθὼν εὐθὺς ἄπεισιν· ἐὰν δὲ ἀγνοοῦντι καὶ ἀλαζόνι σοφιστῇ, κατατρίψῃ περιάγων αὐτόν, ὁτὲ μὲν πρὸς ἀνατολάς, ὁτὲ δὲ πρὸς δύσιν, ὁτὲ δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἕλκων, οὐδὲν αὐτὸς εἰδώς, ἀλλὰ εἰκάζων, καὶ πολὺ πρότερον αὐτὸς ὑπὸ τοιούτων ἀλαζόνων πεπλανημένος. ὥσπερ αἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀκόλαστοι κύνες, ἐν τῇ θήρᾳ μηδὲν ξυνιεῖσαι, μὴ δὲ γνωρίζουσαι τὸ ἴχνος, ἐξαπατῶσιν D ἄλλας τῇ φωνῇ καὶ τῷ σχήματι, ὡς εἰδυῖαί τε καὶ ὁρῶσαι, καὶ πολλαὶ συνέπονται ταύταις αἱ ἀφρονέσταται σχεδὸν ταῖς μάτην φθεγγομέναις. τούτων αἱ μὲν ἄφθογγοι καὶ σιωπῶσαι, μόνον αὗται ἐξαπατῶνται· αἱ δὲ προπετέσταται καὶ ἀνοητόταται μιμούμεναι τὰς πρώτας, θορυβοῦσι, καὶ μιμοῦνται ἄλλας ἐξαπατᾶν. τοιοῦτον εὕροις ἂν καὶ περὶ τοὺς καλουμένους σοφιστάς, πολὺν ὄχλον ἐνίοτε συνεπόμενον ἀνθρώπων ἠλιθίων· καὶ γνώσῃ ὅτι οὐδὲν διαφέρει σοφιστὴς ἀνθρώπου εὐνούχου ἀκολάστου.

eos qui bonam nacti eſſent eruditionem, atque animis fortes & eruditi, forent vt Herculem illum. Proinde quiſquis hâc eruditionem habet, vt à natura bene ſit diſpoſitus, facilè & illius particeps fuerit, quũ vel pauca modò audierit. Quippe non rarò ipſis maximis, maximeq; ad rem pertinentibus initiatus eſt, eáque ſeruat in animo: & nemo illi amplius ea auferre poteſt, neq; tempus, neq; homo, neq; ſophiſta: immò neq; ſi quis eum igne exurere vellet. Verùm & ſi hominem quis cõbuſſerit, vt Herculẽ aiunt ſemetipſum combuſſiſſe, dogmata tamen in eius anima manẽt: quemadmodum, opinor, exuſtorum hominum dentes aiunt permanere, reliquo corpore igni conſumpto. Dentium vis. *Non enim diſcere, ſed recordari tantum debet: deinde ſtatim ſcit & cognoſcit, quaſi à principio hæc dogmata habens in ſuo intellectu. Ac hæc autem, ſi quidem incidat in hominem qui viam norit, ille facilè oſtenderit illi, vt diſcens ſtatim recedat: ſin autem in ignorantem & glorioſum ſophiſtam, is ad nihilum rediget eum, circũducens trahénſque, nunc quidem ad oriẽtem, nunc autem ad occidentem, nunc verò ad meridiem, quum ipſe nihil ſciat, ſed coniiciat, & multo prius & ipſe à talibus erronib. in errorem ductus ſit. Quẽadmodum indoctæ & laſciuæ canes, in venatione, non intelligentes neque cognoſcentes veſtigia, decipiunt alias voce & forma: ſcientes autem atque videntes, multæque ſequuntur ſtultiſſimæ propemodum, illas quæ fruſtra latrant. Ex illis hæ quæ vocem non emittunt, ſed ſilent, ipſæ tantum decipiunt: hæ verò petulantiſſimæ & ſtultiſſimæ ſunt, quæ priores imitantur, tumultum excitantes: atque eò imitantur, vt & alias ſeducant. Eiuſmodi quiddam inuenias & circa eos qui dicuntur ſophiſtæ, quos interdum multa ſequitur turba ſtolidorum hominum: & intelliges, quòd nihil homo ſophiſta ab libidinoſo eunucho differat.*

Hoc ille quum audiſſet, admiratus eſt quanam in re ſophiſtam eunucho comparaſſet, & interrogauit eum: Quia (inquit) eunuchorum libidinoſiſsimos aiunt viros eſſe, & amare mulieres, & dormiunt cum illis, & negociũ faceſſunt: generatur autẽ nihilo plus, etiã ſi totas noctes dieſque cum illis coeant. Ita & apud ſophiſtas multos inuenias, ad ſenectutem perueniſſe, adhuc indoctos: multoq; peius errantes in ſermonibus quã Vlyſſem ait Homerus erraſſe in mari: & multo prius ad inferos deſcẽderent, quemadmodũ ille, quàm fierent boni viri, quantumuis multa dicant audiãtque. Et tu, quando quidẽ hanc indo●m nactus es, ſi conſecutus fueris virum doctum, ſufficit tibi adhuc vna dies vt negocium intelligas, & artem: & nihil amplius indigebis variorum ſophiſmatum, aut ſermonum. Sin verò haud nactus fueris magiſtrum Iouem, aut alium talem, qui citò & clare dicat quæ oporteat facere, nihilo plus cõſequeris, neque ſi totã cõtriueris vitam, vigilãs, & inediã ferens apud infelices ſophiſtas. Hoc autem non ego nunc primùm dico, ſed Homerus ante me. An non gnarus es carminum Homeri? Hic Alexander ſibi valde placebat, quòd ſciret, alterum poëma totũ, nempe Iliada, multa quoque ex Odyſſea. Admiratus igitur inquit: Et vbi diſſeruit de his Homerus? Illic (inquit) vbi Minoa dicit Iouis confabulonẽ. Il. κ. *An nõ confabulari eſt colloqui? Ergo collocutorẽ Iouis dicit eũ eſſe, tanquã ſi diceret diſcipulũ. Porrò quibus de rebus aliis putas eum cum Ioue collocutum, aut quæ alia ab eo didiciſſe, quàm iuſta & regalia, quando & omnium iuſtiſsimus dicitur Minos fuiſſe? Rurſus, quãdo dicit reges eſſe à Ioue nutritos, & Ioui amicos, tu ne aliud quid putas eũ dicere, quã cibũ illorũ, de quo dixit, eſſe doctrinã & diſciplinã? An tu putas eũ dicere, quod reges à Ioue nutriãtur lacte tãquã à nutrice & vino & cibis, & nõ potius ſciẽtia,*

A καὶ ὃς ἀκούσας, ἐθαύμασε καθ' ὅ τι σοφιστὴν εὐνούχῳ προσείκασε, καὶ ἤρετο αὐτόν. ὅτι εἶπε τοὺς εὐνούχους φασὶν οἱ ἀσελγέστατοι ἄνδρες εἶναι καὶ ἐρᾶν τῶν γυναικῶν, καὶ συγκαθεύδουσιν αὐταῖς καὶ ἐνοχλοῦσι, γίγνεται δ' οὐδὲν πλέον, οὐδ' ἂν τάς τε νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας συνῶσιν αὐταῖς· καὶ παρὰ τοῖς σοφισταῖς πολλοὺς εὑρήσεις γεγηρακότας ἀμαθεῖς, πολὺ κάκιον πλανωμένους ἐν τοῖς λόγοις, ἢ τὸν Ὀδυσσέα φησὶν Ὅμηρος ἐν τῇ θαλάσσῃ, B καὶ πρότερον εἰς ᾅδου ἂν ἀφίκοιτο, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἢ γένοιτο ἀνὴρ ἀγαθός, λέγων τε καὶ ἀκούων. καὶ σύ, ἐπείπερ οὕτω πέφυκας, ἐὰν τύχῃς ἐπισταμένου ἀνδρός, ἱκανή σοι ἔτι μία ἡμέρα, πρὸς τὸ συνιδεῖν τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν τέχνην, καὶ οὐδὲν ἔτι δεήσῃ ποικίλων σοφισμάτων ἢ λόγων· ἐὰν δὲ μὴ τύχῃς διδασκάλου τοῦ Διός, ἢ ἄλλου τοιούτου, ταχὺ καὶ σαφῶς φράζοντος ἃ δεῖ ποιεῖν, οὐδέν σοι πλέον, οὐδὲ ἂν ὅλον κατατρίψῃς τὸν βίον C ἀγρυπνῶν τε καὶ ἀσιτῶν, παρὰ τοῖς κακοδαίμοσι σοφισταῖς· τοῦτο δὲ οὐκ ἐγὼ λέγω νῦν, ἀλλ' Ὅμηρος ἐμοῦ πρότερος. ἢ οὐκ ἔμπειρος εἶ τῶν Ὁμήρου ἐπῶν; ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μέγιστον ἐφρόνει, ὅτι ἠπίστατο μὲν τὸ ἕτερον ποίημα ὅλον τὴν Ἰλιάδα, πολλὰ δὲ καὶ τῆς Ὀδυσσείας. θαυμάσας οὖν ἔφη, καὶ ποῦ διείλεκται περὶ τούτων Ὅμηρος; ἐκεῖ, ἔφη, ὅπου τὸν Μίνω λέγει τοῦ Διὸς ὀαριστήν. ἢ οὐ τὸ ὀαρίζειν ὁμιλεῖν ἐστιν; οὐκοῦν D ὁμιλητὴν τοῦ Διός φησιν αὐτὸν εἶναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἔφη μαθητήν. ἆρ' οὖν ὑπὲρ τινῶν ἄλλων αὐτὸν οἴει μανθάνειν τε καὶ ὁμιλεῖν τῷ Διὶ πραγμάτων, ἢ τῶν δικαίων καὶ βασιλικῶν; ἐπεί τοι καὶ λέγεται δικαιότατος ὁ Μίνως πάντων γενέσθαι. πάλιν δὲ ὅταν λέγῃ διοτρεφεῖς τοὺς βασιλέας καὶ Διὶ φίλους, ἄλλο τι οἴει λέγειν αὐτόν, ἢ τὴν τροφὴν αὐτῶν ἣν ἔφη εἶναι διδασκαλίαν καὶ μαθητείαν; ἢ σὺ οἴει λέγειν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Διὸς τοὺς βασιλέας τρέφεσθαι ὥσπερ ὑπὸ τίτθης γάλακτί τε οἴνῳ καὶ σιτίοις, ἀλλ' οὐκ ἐπιστήμῃ

καὶ ἀλήθεια; ὁμοίως δὲ καὶ φίλιον, οὐκ ἄλλην, ἢ τὸ τὰ αὐτὰ βούλεσθαι καὶ διανοεῖσθαι, ὁμόνοιαν τινὰ οὖσαν. οὕτως γὰρ δήπου καὶ τοῖς ἀνθρώποις δοκοῦσιν οἱ φίλοι πάντων μάλιστα ὁμονοεῖν, καὶ μὴ διαφέρεσθαι περὶ μηδενός. ὃς ἂν οὖν τῷ Διῒ φίλος εἴη, καὶ ὁμονοῇ πρὸς ἐκεῖνον, ἔσθ' ὅπως ἀδίκου τινὸς ἐπιθυμήσει πράγματος, ἢ πονηρόν τε καὶ αἰσχρὸν διανοηθήσεται; αὐτὸ δὲ τοῦτο ἔοικεν δηλοῦν, καὶ ὅταν ἐγκωμιάζων τινὰ λέγῃ τῶν βασιλέων, ποιμένα λαῶν. τοῦ γὰρ ποιμένος οὐκ ἄλλο τι ἔργον, ἢ πρόνοια, καὶ σωτηρία, καὶ φυλακὴ προβάτων. ὥστε καζακόπτειν*, οὐ μὰ Δία καὶ σφάττειν, καὶ δέρειν. καὶ* τοι ἐνίοτε πολλὰ πρόβατα ἐλαύνει μάγειρος εἰς ὠνησάμενος. ἀλλὰ πλεῖστον διαφέρει μαγειρικὴ, καὶ ποιμενική· σχεδὸν ὅσον βασιλική τε καὶ τυραννίς. ὅτε οὖν Ξέρξης καὶ Δαρεῖος ἄνωθεν ἐκ Σούσων ἤλαυνον πολὺν ὄχλον Περσῶν τε καὶ Μήδων, καὶ Σακκῶν, καὶ Ἀράβων, καὶ Αἰγυπτίων δεῦρο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπολούμενον, πότερον βασιλικὸν ἢ μαγειρικὸν ἔπραττον ἔργον, λείαν ἐλαύνοντες κατακοπησομένην; καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, σοὶ, ἔφη, ὡς ἔοικεν, οὐ δοκεῖ βασιλεὺς εἶναι, οὐδὲ ὁ μέγας βασιλεύς; καὶ ὁ Διογένης μειδιάσας, οὐ μᾶλλον εἶπεν, ὦ Ἀλέξανδρε, ἢ ὁ σμικρὸς δάκτυλος. ἦ οὐδ' ἄρα ἐγὼ ἔφη, καταλύσας ἐκεῖνον, μέγας βασιλεὺς ἔσομαι; οὐ τούτου γε ἕνεκα εἶπεν ὁ Διογένης. οὐδὲ γὰρ τῶν παίδων ὁ νικήσας, ὅταν παίζωσιν, ὡς αὐτοί φασι, βασιλέα, τῷ ὄντι βασιλεύς ἐστιν. οἱ μὲν τοι παῖδές φασιν, ὅτι ὁ νενικηκὼς, καὶ λεγόμενος βασιλεὺς, σκυτοτόμου υἱός ἐστιν, ἢ τέκτονος, καὶ δεῖ μανθάνειν αὐτὸν τὴν τοῦ πατρὸς τέχνην· ὁ δὲ ἀποδρὰς, παίζει μεθ' ἑτέρων, καὶ τότε μάλιστα οἴεται σπουδάζειν· ἐνίοτε δὲ καὶ δοῦλος καταλιπὼν τὸν δεσπότην. ἴσως οὖν καὶ ὑμεῖς τοιοῦτόν τι ποιεῖτε, ἑκάτερος ὑμῶν παῖδας ἔχοντες τοὺς φιλονεικοῦντας, ὁ μὲν Πέρσας, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν· σὺ δὲ

γ. καταπλάειν, γ. καὶ μὴν

A & veritate? Similiter & quod Iouis dicit amicos, non aliam dicit amicitiam, quàm eadem conſultare & cogitare. Talis amicitia concordia quædam eſt. Ita enim & hominibus videtur amici omniũ maximè eſſe concordes, & nulla de re diſsidere. Qui igitur Ioui amicus fuerit, & eadem cum illo ſenſerit, poteſt ne fieri vt rem aliquam iniquam concupiſcat, aut turpe aliquid cogitet, aut prauum? Hoc ipſum autem manifeſtare videtur, quum laudans quendam regem, dicit eum eſſe B paſtorem populorum. Paſtoris enim non eſt aliud opus, quàm prouidere ouibus, easque conſeruare atque cuſtodire, nõ* aſſare (non per Iouem) neque mactare & excoriare. Sane interdum multas oues vnus coquus pellit, mercatus eas. Cæterũ plurimùm differt ars culinaria à paſtorali, ferè quantum regia à tyrannica. Quando igitur Xerxes aut Darius ex ſuperioribus prouinciis & Suſis multas C turbas Perſarum & Medorum & Saccorum & Arabum Aegyptiorũque huc in Græciam pepulerũt perdendas, vtrum regis an coqui fecerũt opus, prædam pellentes obtruncandam? Et Alexãder: Tibi inquit, vt apparet, non videtur rex eſſe, neque magnus ille rex? Et Diogenes ſubridens: Non magis (inquit) ô Alexander, quàm minimus digitus. An neque ego (inquit) quum eum peſſundedero, magnus rex ero? Non ſane ob hoc, dixit D Diogenes, Neque enim inter pueros, is qui vicit, quum ludunt (vt aiunt) reges, reuera rex eſt. Ipſi enim & pueri affirmant, quod ille qui vicit, & rex dictus eſt, ſutoris filius ſit, aut fabri: & oportet eum paternam diſcere. Qui quum aufugerit, ludit cum aliis, atque tunc ſibi maximè videtur rem ſeriam facere. Interdum autem idem facit & ſeruus, deſerens herum. Fortaßis autem & vos tale quid facitis, quum vterque veſtrùm pueros habeat contendentes, ille quidem Perſas & alias gentes in Aſia: tu autem

mel. cc dere.

A Macedonas & Græcos: & quem admodum illi ſe inuicem ſphæra petunt, & ictus vincitur: ita & tu tunc Darium petis, & te ille, & forſan percuties & eijcies eum (attentior enim mihi eſſe videris) deinde qui prius illi adhærebant, adhærebunt tibi, & ſubſternentur, itaque rex omnium nominabere. Alexander autem rurſus contriſtatus eſt, & moleſte tulit. Neque enim viuere volebat, niſi rex eſſet Europæ & Aſiæ & Aphricæ, & B inſularum ſi quæ iacet vſquam in Oceano. Diſsimiliter enim affectus erat, quàm Homerus ſcribit Achillem mortuum affectum fuiſſe. Ille enim dicebat, ſe viuere malle, & mercede ſeruire homini pauperi, cui victus etiam eſſet penuria, quàm omnibus mortuis imperare. Alexander autem videtur mihi electurus fuiſſe imperium ſuper tertiam mortuorum partem moriens, potius quàm vitam perpetuam Deus factus, tãtum ſi non rex fieret alio- C rum deorum. Solum fortaſſe Iouem non deſpexit, licet eum homines regem vocẽt. Vnde etiam caſtigauit eum Diogenes. Tu quidem ludere (inquit) videris: ego autem quum Darium cæpero, & inſuper Indorum regem, nihil prohibet quin maximus omnium qui vnquam fuerunt regum ſim. Quid enim mihi reliquum eſt, quũ vicero Babylonem & Suſa & Ecbatana, & quicquid eſt in India negociorum? Et ille videns eum ardentem am- D bitione peſsimo animo, totúmque extentum & tractum, quemadmodum grues quocunque impetum faciunt, ſeſe extendentes volant: At nihilo plus habebis (inquit) quàm vllus, neque reuera regnabis, quandoquidem hoc animo præditus es: neque ſi tranſilieris mœnia in Babylone, ſic capies ciuitatem: neque ſi perfoderis extrinſecus, & ſubfoderis, ſimiliter & Suſianorum & Bactrianorum, neque ſi aſſumeres maiorem continentem quam Aſia eſt, tranſnatans Oceanum: neque ſi Cyrum imitatus, per fluminis alueum in-

Hom. Odyſſ. λ.

A Μακεδόνας τέ καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ ὥσπερ ἐκεῖνοι σφαίρᾳ στοχάζονται ἀλλήλων, ὁ δὲ πληγεὶς ἥττηται· καὶ σὺ νῦν Δαρείου στοχάζῃ, καὶ σοῦ ἐκεῖνος, καὶ τυχὸν ἂν πλήξαις τέ καὶ ἐκβάλοις αὐτόν· ἐπισκοπώτερος γὰρ εἶναί μοι δοκεῖς. ἔπειτα οἱ μὲν ἐκείνου πρότερον ὄντες, μετὰ σοῦ ἔσονται, καὶ ὑποκύψουσι, καὶ σὺ ὀνομασθήσῃ βασιλεὺς ἁπάντων. ὁ οὖν Ἀλέξανδρος πάλιν ἐλυπεῖτο καὶ ἤχθετο. οὐδὲ γὰρ ζῆν ἐβούλετο, εἰ μὴ βασι- B λεὺς εἴη τῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Ἀσίας, καὶ Λιβύης, καὶ εἴπου τὶς ἐστι νῆσος ἐν τῷ ὠκεανῷ κειμένη. ἐπεπόνθει γὰρ τοὐναντίον, ἤ φησιν Ὅμηρος τὸν Ἀχιλλέα νεκρὸν πεπονθέναι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἔλεγεν, ὅτι ζῶν βούλοιτο θητεύειν ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βίοτος πολὺς εἴη, Ἢ πᾶσι νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος δοκεῖ μοι ἑλέσθαι ἂν καὶ τοῦ τρίτου μέρους τῶν νεκρῶν ἄρχειν ἀποθανών, ἢ ζῆν τὸν ἅπαντα χρόνον θεὸς γενόμενος, μόνον εἰ C μὴ βασιλεὺς γένοιτο τῶν ἄλλων θεῶν. μόνου δ' ἴσως, οὐκ ἂν ὑπερεῖδε τοῦ Διός, εἰ καὶ βασιλέα καλοῦσιν αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. ὅθεν καὶ ἐκόλαζεν αὐτὸν ὁ Διογένης*. σὺ μὲν τοι παίζειν ἔφη δοκεῖς. ἐγὼ δὲ ἂν Δαρεῖον ἕλω, καὶ ἔτι τὸν Ἰνδῶν βασιλέα, οὐδέν με κωλύει τῶν πώποτε βασιλέων μέγιστον εἶναι; τί γὰρ ἐμοὶ λοιπόν ἐστι κρατήσαντι Βαβυλῶνος, καὶ Σούσων, καὶ Ἐκβατάνων, καὶ τῶν ἐν Ἰνδοῖς πραγμάτων; καὶ ὃς ὁρῶν αὐτὸν φλεγόμενον ὑπὸ τῆς φι- D λοτιμίας, κακίστῃ ψυχῇ ὅλον τεταμένον καὶ φερόμενον· ὥσπερ αἱ γέρανοι, ὅποι ἂν ὁρμήσωσιν ἀποτείνασαι ἑαυτάς, πέτονται· ἀλλ' οὐδὲ ἕξεις, ἔφη, πλέον οὐδενός, οὐδὲ τῷ ὄντι βασιλεύσεις ἐφ' ἧς ἔχεις ταύτης διανοίας, οὐδὲ ἂν ὑπεραλλόμενος τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος, ἕλῃς τὴν πόλιν, ἀλλὰ μὴ διορύττων ἔξωθεν καὶ ὑπορύττων. ὁμοίως δὲ τὸ ἐν Σούσοις, καὶ τὸ ἐν Βάκτροις· οὐδ' ἂν ἑτέραν προσλάβοις μείζω τῆς Ἀσίας ἤπειρον, τὸν ὠκεανὸν διανηξάμενος· οὐδ' ἂν Κῦρον μιμησάμενος κατὰ τὸν ποταμὸν εἰσρυῇς,

γρ. παίζειν ἔοικας, ἔφη σὺ ὦ Διογ. σὺ μέν μοι παίζειν δοκ.

γρ. ὕδρις.

ὥσπερ ὕδρος·* ἢ σὺ τοὺς ἀλεκτρυόνας οὐ καλεῖς νόθους, οἳ ἂν ὦσιν ἐξ ἀνομοίων; ἢ οὐ μείζων σοι δοκεῖ διαφορὰ θεοῦ πρὸς γυναῖκα θνητήν, ἢ γενναίου ἀλεκτρυόνος; εἰ οὖν γέγονας οὕτως καθάπερ φασί, καὶ σὺ νόθος ἂν εἴης, ὥσπερ ἀλεκτρυών. τυχὸν δὲ καὶ μαχιμώτατος ἔσῃ τῶν ἄλλων διὰ ταύτην τὴν νοθείαν. καὶ τίς εἶπεν ἔτι μοι καταλείπεται πόλεμος, ἂν ἕλω τούτους, οὓς εἶπον; ὁ πάντων ἔφη δυσμαχώτατος, οὐ Περσίζων, οὐ Λυδίζων τῇ φωνῇ, καθάπερ οἶμαι Δαρεῖος, ἀλλὰ Μακεδονίζων τε καὶ Ἑλληνίζων. καὶ ὃς ἐταράχθη τε καὶ ἠγωνίασε, μή τινα ἐπίσταιτο ἐν Μακεδονίᾳ, ἢ ἐν τῇ Ἑλλάδι παρασκευαζόμενον ὡς πολεμήσοντα. καὶ ἤρετο· τίς οὗτός ἐστιν ἐμὸς πολέμιος ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἢ Μακεδονίᾳ; σὺ ἔφη ἀγνοεῖς, πάντων μάλιστα γινώσκειν οἰόμενος; ἔπειτα ἔφη οὐκ ἐρεῖς αὐτόν, ἀλλὰ κρύψεις; πάλαι γὰρ εἶπον λέγω, σὺ δὲ οὐκ ἀκούεις, ὅτι σὺ* σαυτῷ μάλιστα ἐχθρὸς εἶ, καὶ πολεμιώτατος, μέχρις ἂν ᾖς κακὸς καὶ ἀνόητος. καὶ οὗτος ἔφη ἐστὶν ἀνὴρ ὃν σὺ ἀγνοεῖς, ὡς οὐδένα ἄλλον. οὐδεὶς γὰρ τῶν ἀφρόνων καὶ πονηρῶν ἐπίσταται ἑαυτόν. οὐ γὰρ ἂν τοῦτο πρῶτον προσέταττεν ὁ Ἀπόλλων ὡς χαλεπώτατον ἑκάστῳ γνῶναι ἑαυτόν. ἢ οὐ τὴν ἀφροσύνην ἡγῇ μεγίστην καὶ τελεωτάτην πασῶν νόσον καὶ βλάβην τοῖς ἔχουσι, καὶ τὸν ἄφρονα ἄνδρα αὐτὸν* αὐτῷ βλαβερώτατον; ἢ οὐ τὸν βλαβερώτατον ἑκάστῳ καὶ πλείστων κακῶν αἴτιον τοῦτον* ἔχθιστον καὶ πολεμιώτατον ἐκείνῳ ὁμολογεῖς εἶ; πρὸς ταῦτα χαλέπαινε, καὶ πήδα, ἔφη, καὶ μιαρώτατον ἀνθρώπων ἐμὲ νόμιζε, καὶ λοιδόρει πρὸς ἅπαντας, ἐὰν δέ σοι δόξῃ, τῷ δόρατι διαπείρησον, ὡς ἀκούσῃ παρὰ μόνου ἀνθρώπων ἐμοῦ τἀληθῆ, καὶ παρ᾽ οὐδενὸς ἄλλου ἀνθρώπων ἂν μάθοις. πάντες γάρ εἰσι χείρους ἐμοῦ, καὶ ἀνελευθερώτεροι. ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὁ Διογένης, παρ᾽ οὐδὲν μὲν ἡγούμενος, εἰ καί τι πείσεται,

γρ. αὑτῷ

γρ. τῷ

γρ. ἢ εἰ.

A *gredereris,* vt hydrus. *An tu gallos gallinaceos non vocas ſpurios, qui nati ſint ex diſsimilibus? An nõ maius diſcrimen inter Deum & mulierem mortalem, quàm inter generoſum gallum? Si igitur ita natus es, vt aiunt: & tu vtique ſpurius eſſes, quemadmodum gallus. Forſan autẽ & omnium pugnaciſsimus eris, propter hãc degenerationem. Et qui præterea mihi (inquit) hoſtis erit reliquus, ſi cæpero quos dixi? Omnium (inquit) inexpugna-*

B *biliſsimus, non Perſica neque Lydia vtẽs lingua, quemadmodum (opinor) Darius, ſed Macedonica & Græca. Hic ille perturbatus eſt, eratque anxius, ne forte quẽ noſſet in Macedonia, aut in Græcia, qui ſe ad bellum mouendum præpararet. Et interrogauit. Quis ille meus hoſtis eſt in Græcia, aut Macedonia? Tu ne (inquit) ignoras præ omnibus, qui te putas ſcire? Ergo ne (inquit) tu non dices eum, ſed abſcondes? Iamdudum (inquit) dico, at tu*

C *non audis. Nam tu ipſe tibi inimiciſsimus es, & maximus hoſtis, quantiſper malus fueris, & ſtultus. Et hic (inquit) vir eſt, quem tu ignoras, vt neminem alium. Nemo enim inſipientium & prauorum ſemetipſum nouit. Neque enim hoc vnquã in primis mandaſſet Apollo, niſi eſſet difficillimum vnicuique ſeipſum noſſe.* (Sui cognitio.) *An non inſipientiam reris eſſe maximum atque extremum inter omnes morbum, & nocumentum, iis qui eam habent? & ho-*

D *minem quemlibet inſipientem, ſibiipſi nocentiſsimum eſſe? an non nocẽtiſsimum vnicuique, quique plurimorum malorum cauſa ſit, inimiciſsimum vnicuique & maximum hoſtem eſſe confiteris? Ob hæc ſæui (inquit) & ſalta, meque omnium hominum ſceleſtiſsimum eſſe exiſtima, & conuiciis inceſſe apud omnes, & ſi tibi placet, etiã haſta trãsfige, quod audieris ex me vno inter homines quæ vera ſunt. Et ſanè ab nullo alio hæc diſcere queas. Omnes enim ſunt peiores me, minúſque liberi. Hæc autẽ dicebat Diogenes, pro nihilo quidẽ ducẽs, etiãſi quid paſſurus eſſet:*

porro manifeſtè norat, eum nihil facturum. Sciebat enim Alexādrum ſeruum eſſe gloriæ, & nunquam peccaturum in ipſo. Dixit igitur: Neque verò ſignum regium habes? Et Alexander admiratus: Non nè modo dicebas (inquit) quod nihil opus ſit regi ſignis? Ita per Iouem (inquit) ſed externis, tiara & purpura. In his enim nulla eſt vtilitas. At ſignum illud naturale omnino illi adeſſe oportet. Et quodnam illud eſt? inquit Alexander. Id quod (inquit) inter maxima regi adeſt. An non audiuiſti, quod rex ſit inter apes natura cretus, non ex genere hoc habens: ſicut vos dicitis, quod ſitis ex Herculis genere? Quod ergo (inquit Alexander) illud ſignum eſt tandem? Non audiuiſti (inquit) ab agricolis, quòd illa apis ſola aculeum non habeat, quòd nullis nēpe illi armis opus ſit aduerſus quenquam? Nulla enim aliarum apum cum ea diſceptauerit de regno, neque ea pugnat cum alia aculeū habente. Tu verò mihi videris non ſolum deambulare, ſed etiam dormire in armis. Neſcis (inquit) quòd timidi hominis eſt, geſtare arma? Timidus autem nullus vnquam rex fieri poterit, non magis quàm ſeruus. Auditis his Alexander, parum abfuit quin haſtā ex manu proiiceret. Hæc autem dicebat Diogenes, adhortans eum, vt ſe potius tueretur beneficentia & iuſtitiæ ſtudio, quàm armis. Tu autem (inquit) & furorem in animo geris acutum, tam ſæuum & violentum aculeum. Non tu igitur abiectis his quę nunc habes, & breui ſumpta tunica, miniſtrabis te melioribus; ſed circum ambulabis diadema geſtans deridiculum? Paulo poſt autem fortaſſis & criſtam iactabis, & tiaram, quemadmodum galli. Non animaduertiſti Saccorum diem feſtū, quem Perſæ celebrant, quo tu nunc exercitum ducere accinxiſti? Et ille ſtatim interrogauit, qualem nam diceret? volebat enim omnes res Perſarum noſſe. Accipiunt (inquit) vnum ex captiuis ad mortem, collo-

A πλὴν σαφῶς γε εἰδὼς ὅτι οὐδὲν ἔσοιτο. ἠπίστατο γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον δοῦλον ὄντα τῆς δόξης καὶ οὐδέποτ᾽ ἂν ἁμαρτόντα περὶ ἐκεῖνον. ἔφη οὖν, μηδὲ τὸ σημεῖον τὸ βασιλικὸν ἔχεις; καὶ ὁ Ἀλέξανδρος θαυμάσας, οὐκ ἄρτι ἔλεγες, ἔφη, ὅτι οὐδὲν δεῖ σημείων τῷ βασιλεῖ; ναὶ μὰ Δί᾽, εἶπεν, τῶν γε ἔξωθεν, οἷον τιάρας, καὶ πορφύρας· τούτων γὰρ οὐδέν ἐστιν ὄφελος· τὸ δὲ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῷ δεῖ προσεῖναι πάντων μάλιστα. καὶ τί τοῦτό ἐστιν, ἔφη

B ὁ Ἀλέξανδρος; ὃ καὶ τῶν μελιττῶν, ἦ δ᾽ ὅς, τῷ βασιλεῖ πρόσεστιν. ἢ οὐκ ἀκήκοας ὅτι ἐστὶ βασιλεὺς ἐν ταῖς μελίτταις φύσει γιγνόμενος, οὐκ ἐκ γένους τοῦτο ἔχων, ὥσπερ ὑμεῖς φατε, ἀφ᾽ Ἡρακλέους ὄντες. τί οὖν τοῦτό ἐστιν, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, τὸ σημεῖον; οὐκ ἀκήκοας εἶπε τῶν γεωργῶν ὅτι μόνη ἐκείνη ἡ μέλιττα ἄνευ κέντρου ἐστίν, ὡς οὐδὲν αὐτῇ δέον ὅπλου πρὸς οὐδένα; οὐδεμία γὰρ αὐτῇ τῶν ἄλλων μελιττῶν ἀμφισβητήσει περὶ τῆς βασιλείας, οὐδὲ

C μάχεται τοῦτο ἐχούσης. σὺ δέ μοι δοκεῖς, οὐ μόνον περιπατεῖν, ἀλλὰ καὶ καθεύδειν ἐν τοῖς ὅπλοις. οὐκ οἶσθα ἔφη ὅτι φοβουμένου ἐστὶν ἀνθρώπου ὅπλα ἔχειν; φοβούμενος δέ, οὐδέποτ᾽ ἂν οὐδεὶς γένοιτο βασιλεύς, οὐ μᾶλλον ἢ δοῦλος. ἀκούσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος, ὀλίγου ἐκ τῆς χειρὸς ἀφῆκε τὸ δοράτιον. ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὁ Διογένης, προτρέπων αὐτὸν εὐεργεσίᾳ πιστεύειν καὶ τῷ δίκαιον παρέχειν αὐτόν, ἀλλὰ μὴ τοῖς ὅπλοις. σὺ δὲ ἔφη, καὶ τὸν θυ-

D μὸν ἐν τῇ ψυχῇ φορεῖς ἠκονημένον, χαλεπὸν οὕτως καὶ βίαιον κέντρον. οὐκ ἀπορρίψας οὖν ταῦτα ἃ νῦν ἔχεις, ἐξωμίδα λαβών, λατρεύσεις τοῖς αὐτοῦ κρείττοσιν· ἀλλὰ περιελεύσῃ διάδημα ἔχων καταγέλαστον; μικρὸν δὲ ὕστερον ἴσως λόφον φύσεις, καὶ τιάραν, ὥσπερ οἱ ἀλεκτρυόνες; οὐκ ἐννενόηκας τὴν τῶν Σακῶν ἑορτήν, ἣν Πέρσαι ἄγουσιν, οὗ νῦν ὥρμηκας στρατεύεσθαι; καὶ ὃς εὐθὺς ἠρώτα ποία τινά· ἐβούλετο γὰρ πάντα εἰδέναι τὰ τῶν Περσῶν πράγματα. λαβόντες, ἔφη, τῶν δεσμωτῶν ἕνα τὸν ἐπὶ θανάτῳ, καθί-

ζοῦσιν εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλέως, καὶ A τὴν ἐσθῆτα διδόασιν αὐτῷ* αὐτήν, καὶ τρυφᾷν, καὶ ταῖς παλλακαῖς χρῆσθαι τὰς ἡμέρας ἐκείνας ταῖς βασιλέως, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν αὐτὸν κωλύει ποιεῖν, ὧν βούλεται. μετὰ δὲ ταῦτα ἀποδύσαντες καὶ μαστιγώσαντες, ἐκρέμασαν. τίνος οὖν ἡγῇ τοῦτο εἶναι σύμβολον; καὶ διὰ τί γίγνεσθαι παρὰ τοῖς Πέρσαις; οὐχ ὅτι πολλάκις ἀνόητοι ἄνθρωποι καὶ πονηροὶ, τῆς ἐξουσίας ταύτης καὶ τοῦ ὀνόματος τυγχάνουσιν, ἔπειτα χρόνῳ τινὰ ὑβρίσαντες αἴσχιστα καὶ τάχιστα ἀ- B πόλλυνται; οὐκοῦν τότε ἐπειδὰν ἄρωσι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν δεσμῶν, εἰκός ἐστιν τὸν μὲν ἀνόητον καὶ ἄπειρον τοῦ πράγματος, χαίρειν καὶ μακαρίζειν ἑαυτὸν ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις· τὸν δὲ εἰδότα, ὀδύρεσθαι καὶ μὴ θέλειν ἑκόντα συνακολουθεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον, ὥσπερ εἶχε, μένειν ἐν ταῖς πέδαις. μὴ οὖν πρότερον, ὦ μάταιε, βασιλεύειν ἐπιχείρει πρὶν ἢ φρονῆσαι. τέως δὲ ἔφη, κρεῖττον μηδὲν προστάττειν, ἀλλὰ μόνον αὐτὸν ζῆν, διφθέραν ἱμάτιον γεωρ- C γικὸν, στερεὸν, πρὸς ὄμβρων μάλιστα ἀποφυγὴν ἱκανὸν ἔχοντα. σὺ δὲ, ἔφη, κελεύεις με διφθέραν λαβεῖν τὸν ἀφ' Ἡρακλέους γεγονότα, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνα, καὶ Μακεδόνων βασιλέα; πάνυ γε εἶπεν. ὥσπερ ὁ πρόγονός σου. ποῖος ἔφη πρόγονος; Ἀρχέλαος. ἢ οὐκ αἰπόλος ἦν ὁ Ἀρχέλαος; οὐδὲ ἦλθεν εἰς Μακεδονίαν αἶγας ἐλαύνων; πότερον οὖν ἐν πορφύρᾳ, μᾶλλον ἢ ἐν διφθέρᾳ οἴει τοῦτο ποιεῖν; καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀνῆκέ τε καὶ ἐ- D γέλασεν, καὶ ἔφη. τὰ περὶ τὸν χρησμὸν, ὦ Διόγενες, λέγεις. ὁ δὲ στρυφνῷ* τῷ προσώπῳ, ποῖον εἶπε χρησμὸν, οὐκ οἶδα ἔγωγε; πλὴν αἰπόλος ἦν Ἀρχέλαος. ἀλλ' ἂν ἀπαλλαγῇς τοῦ τύφου, καὶ τῶν νῦν πραγμάτων, ἔσῃ βασιλεὺς, οὐ λόγῳ τυχὸν, ἀλλὰ ἔργῳ· καὶ κρατήσεις οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν γυναικῶν, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς, ὃν σὺ* φῂς πρόγονον εἶναι. καὶ ὅς, ποίων ἔφη γυναικῶν, ἢ τυχὸν* ἔφη ὅτι τῶν Ἀμαζόνων λέγεις; ἀλλ' ἐκείνων, ἦ δ' ὅς, οὐδὲν ἦν κρατῆσαι χαλεπόν·

γρ. αὐτῷ τὴν βασιλικὴν, καὶ περιστάντες ἐῶσι καὶ πίνειν· καὶ β.

γρ. στρυφνεῖ

ἴσ. σοὶ φ.

γρ. δῆλον ἔ.

A cantque in regis thronum, & eundem illi dant veſtitum*, ſinũtq́; eum deliciari, & concubinis vti, illis regni diebus, & nemo illum vetat quicquam facere quæ velit. Poſt hæc autem exutũ, virgisque cæſum, ſuſpendunt. Cuius rei putas hoc eſſe ſignum, & quamobrem fieri apud Perſas? Nonne ideo, quod ſæpenumero ſtulti homines & praui, talem poteſtatẽ & nomẽ adipiſcuntur, deinde aliquanto tempore ſuperbè viuentes, turpiſsimè atque ocyſsimè B perduntur? Proinde tunc, quum hominem tollunt ex vinculis, veriſimile eſt, fatuum quidem & rei inexpertum gaudere, & ſemet propter ea quæ fiunt beatum prædicare: ſcientem autem lamentari, & nolle ſponte ſequi, ſed potius in compedibus (vt erat) manere velle. Ne igitur prius, ô vaniſsime regnare coneris, quàm ſapere. Tantiſper autem (inquit) melius eſt te nihil præcipere, ſed ſolitariũ viuere, renonem, veſtemque agricolæ duram, C ad imbrium maximè effugium idoneam, indutum. An tu (inquit) iubes renonem ſumere me, qui ſum prognatus ab Hercule, & Græcorum dux & Macedonum rex? Prorſus (inquit) quemadmodum anteceſſor tuus. Qualis (inquit) anteceſſor? Archelaus. An non paſtor caprarum fuit Archelaus? Nonne venit in Macedoniam, pellens capras? Vtrum igitur in purpura potius quàm in renone putas eum hoc feciſſe? Et Alexander læ- D tatus eſt, & riſit, dixitque: De iis quæ ad oraculum attinent, dicis ô Diogenes. Ille autem rigido vultu: Quale oraculum, inquit? Me latet, niſi quod paſtor caprarum fuit Archelaus. At quum diſceſſeris à faſtu, præſentibúſque rebus eris rex, non ſermone forſan, ſed opere: & vinces non ſolum omnes homines, verumetiã mulieres: quẽadmodum Hercules, quem tu in maioribus tuis numeras. Et ille, Quas mulieres? inquit. An conſtat (inquit) quod dicas de Amazonibus? At illas (inquit ille) non erat difficile vincere.

al. & ſinu bere

de alio autem genere dico, vehemẽti prorſus, & fero. An non Libycam fabulam audiuiſti? Ille autem negauit ſe audiuiſſe. Narrauit autem illi poſtea promptè & iucundè, volens illum cõſolari: quemadmodum nutrices pueros ſolent, poſtquam eis plagas impoſuerũt, cõſolari atque benignè tractare. Fabulam illam in poſterioribus recitabo. Bene autem noſti (inquit) quòd non prius eris rex, quàm placaueris tuum Genium, eumque cultũ vt addecet oſtenderis principatu dignum & ingenuum, regiumque; & non qualẽ nũc habes ſeruum & illiberalem atque prauum. Hic Alexander ſtupefactus ob hominis fortitudinem & audaciam, exiſtimãſque eum plus quàm alios ſcire, multum ſumebat operæ, ſupplicans, ne grauaretur vllo modo, ſed diceret, quis nam eſſet ipſius Genius, & quomodo oporteret eum placare. Sperabat enim ſe nomen Genij auditurum aut ſacrificia quædam, aut purgationes, quas oporteret abſoluere. Cernens igitur illum Diogenes perturbatum, & valde animo ſuſpenſum, alluſit & circumiuit ſermone, ſi quo modo is poſſet remotus à faſtu & gloria paululum quid reſipiſcere. Etenim perſenſit eum nunc quidem lætari, nunc verò mœſtum eſſe eadem in re, illiúſque animũ incerta ferri lege: quemadmodum aerem in ſolſtitiis, quando ex eiſdem nubibus pluítque & ſplendet Sol. Intellexit autem eum & modũ contemnere, quo cum eo diſputabat: vt pote qui nunquam audiuiſſet virum vehementem in dicendo, ſed qui admiraretur ſophiſtarum ſermones tãquam excelſos & magnificos. Proinde volens illi gratificari, ſimulque demonſtrare, quod non impotens eſſet, eum tanquam equũ docilẽ, & parentẽ, quãdo ſibi videretur, ſermone erigere, dicit illi ita de Geniis; quòd nõ ſint extra homines tã praui quã boni Genij, qui calamitates felicitatéſq; illis adferũt. Propria autẽ vniuſcuiuſq; hominis mẽs, Genius eſt ipſius;

A ἑτέρου δὲ τινος γένους, σφόδρα καὶ ἀγρίου παντελῶς. ἢ οὐκ ἀκήκοας τὸν Λιβυκὸν μῦθον; καὶ ὃς οὐκ ἔφη ἀκηκοέναι. διηγεῖτο δὲ μετὰ ταῦτα προθύμως καὶ ἡδέως, βουλόμενος αὐτὸν παραμυθήσασθαι, καθάπερ αἱ τίτθαι τὰ παιδία, ἐπειδὰν αὐτοῖς πληγὰς ἐμβάλωσι, παραμυθούμεναι καὶ χαριζόμεναι, μῦθον αὐτοῖς ἕτερον διηγήσονται. σὺ δὲ ἴσθι, ἔφη, ὅτι οὐ πρότερον ἔσῃ βασιλεὺς, πρὶν ἂν ἱλάσῃ τὸν σαυτοῦ δαίμονα, καὶ θεραπεύσας ὡς δεῖ, ἀπο- B δείξῃς ἀρχικόν τε καὶ ἐλευθέριον, καὶ βασιλικὸν· ἀλλὰ μὴ ὃν νῦν ἔχεις δοῦλον, ἀνελεύθερον, καὶ πονηρόν. ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀλέξανδρος ἐκπεπληγμένος τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἀνδρεῖον, καὶ τὸ ἀδεὲς, νομίσας πλέον τι τῶν ἄλλων ἐπίστασθαι αὐτὸν, παντοδαπὸς ἦν ἱκετεύων, μὴ φθονῆσαι μηδένα τρόπον, ἀλλὰ φράσαι τίς ἐστιν ὁ δαίμων αὐτοῦ, καὶ πῶς χρὴ ἱλάσκεσθαι αὐτόν. ἤλπιζε γὰρ ὄνομά τι ἀκούσεσθαι δαίμονος, καὶ θυσίας τινὰς ἢ καθαρμοὺς, C οὓς δεῖ ἐπιτελέσαι. κατιδὼν οὖν αὐτὸν ὁ Διογένης τεθορυβημένον, καὶ σφόδρα τῇ ψυχῇ μετέωρον, προσέπαιζε καὶ περιεῖλκεν, εἴπως δύναιτο κινηθεὶς ἀπὸ τοῦ τύφου καὶ τῆς δόξης, μικρόν τι ἀνανεῦσαι. καὶ γὰρ δὴ ᾐσθάνετο αὐτὸν, νῦν μὲν ἡδόμενον, νῦν δὲ λυπούμενον ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἄκριτον οὖσαν, ὥσπερ τὸν ἀέρα ἐν ταῖς τροπαῖς, ὅταν ἐκ τοῦ αὐτοῦ νέφους ὕῃ τε καὶ λάμπῃ ὁ ἥλιος. συνιεὶς δὲ ὅτι καὶ τοῦ τρόπου κατεφρόνει ἐν D ᾧ διελέγετο πρὸς αὐτὸν, ἅτε οὐδέποτε ἀκηκοὼς δεινοῦ λέγειν ἀνδρὸς, ἀλλὰ τοὺς τῶν σοφιστῶν θαυμάζων λόγους, ὡς ὑψηλούς τε καὶ μεγαλοπρεπεῖς. βουλόμενος οὖν χαρίσασθαι αὐτῷ, ἅμα τε ἐπιδεῖξαι, ὅτι οὐκ ἀδύνατός ἐστιν ὥσπερ ἵππον εὐμαθῆ καὶ πειθόμενον, ὅταν αὐτῷ δοκῇ, τῷ λόγῳ ἐπᾶραι, λέγει πρὸς αὐτὸν οὕτως περὶ δαιμόνων· ὅτι οὐκ εἰσὶν ἔξωθεν τῶν ἀνθρώπων οἱ πονηροὶ καὶ ἀγαθοὶ δαίμονες, οἱ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέροντες αὐτοῖς· ὁ δὲ ἴδιος ἑκάστου νοῦς, οὗτός ἐστι δαίμων τοῦ ἔχοντος ἀνδρός·

A ἀγαθὸς μὲν ὁ τοῦ φρονίμου καὶ ἀγαθοῦ δαίμων, πονηρὸς δὲ ὁ τοῦ πονηροῦ. ὡσαύτως δὲ ἐλεύθερος μὲν, ὁ τοῦ ἐλευθέρου· δοῦλος δὲ, ὁ τοῦ δούλου. καὶ βασιλικὸς μὲν, ὁ τοῦ βασιλικοῦ, καὶ μεγαλόφρονος· ταπεινὸς δὲ, ὁ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀγεννοῦς. ἵνα δὲ, ἔφη, μὴ καθέκαστον ἐπιὼν πολύ τι πλῆθος ἐπάγωμαι λόγων, ἐρῶ τοὺς κοινοτάτους καὶ φανερωτάτους δαίμονας, ὑφ' ὧν ἅπαντες, ὡς εἰπεῖν, ἐλαύνονται τύραννοι, καὶ ἰδιῶται, καὶ πλούσιοι, καὶ
B πένητες, καὶ ὅλα ἔθνη, καὶ πόλεις. ἐνταῦθα δὴ πάντα λύσεις καλῶς, μάλα ὑψηλῶς καὶ ἀδεῶς τὸν ἑξῆς διεπέραινε λόγον. πολλαὶ μὲν, ὦ παῖ Φιλίππου, περὶ πάντα κακίαι τε καὶ διαφθοραὶ τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων, καὶ τοσαῦται σχεδὸν ὅσας οὐ δυνατὸν διελθεῖν. τὸ γὰρ κατὰ τὸν ποιητὴν,

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν, ὧδ' εἰπεῖν ἔπος,
Οὐδὲ πάθος, οὐδὲ συμφορὰ θεήλατος
C Ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

Τριῶν δὲ ἐπικρατούντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, βίων, εἰς οὓς μάλιστα ἐμπίπτουσιν οἱ πολλοὶ, μὰ Δί' οὐ μετὰ λογισμοῦ σκεψάμενοι ἢ δοκιμάσαντες, ἀλόγῳ δὲ ὁρμῇ καὶ τύχῃ προσενεχθέντες, τοσούτους φατέον εἶναι καὶ δαίμονας, οἷς συνέπονται καὶ λατρεύουσιν ὁ πολὺς καὶ ἀμαθὴς ὅμιλος, ἄλλοι ἄλλῳ, καθάπερ πονηρῷ ἡγεμόνι καὶ μαινομένῳ, πονηρὸς καὶ
D ἀσελγὴς θίασος. ἔστι δὲ τούτων, ὧν ἔφην βίων, ὁ μὲν ἡδυπαθὴς, καὶ τρυφερὸς, περὶ τὰς τοῦ σώματος ἡδονάς· ὁ δ' αὖ φιλοχρήματος καὶ φιλόπλουτος· ὁ δὲ τρίτος ἀμφοτέρων ἐπιφανέστερος τε καὶ μᾶλλον τεταραγμένος, ὁ φιλότιμος καὶ φιλόδοξος, ἐκδηλοτέραν καὶ σφοδροτέραν ἐπιδεικνύμενος τὴν ταραχὴν, καὶ τὴν μανίαν, ἐξαπατῶν αὑτὸν, ὡς καλοῦ δή τινος ἐραστήν. φέρε, οὖν καθάπερ οἱ κομψοὶ τῶν δημιουργῶν ἐπὶ πάντα ἐν βραχεῖ φέρουσι τὴν αὑτῶν ἐπίνοιαν καὶ τέχνην, οὐ μόνον τὰς τῶν

A *bonus quidẽ prudentis & boni Genius, prauus autẽ praui: ſimiliter vero & ingenuus, ingenui, ſeruus autẽ ſerui. Et regius quidẽ regij & magnanimi, humilis autẽ abiecti & ignobilis. Vt autem (inquit) non ſingula perſequens, multis vtar ſermonibus dicam communiſsimos & maniſeſtiſsimos Genios, à quibus omnes (vt ita dicam) impelluntur tyranni & plebeij, & diuites & pauperes, totæque gentes & ciuitates. Hic iam omnibus omiſ-*
B *ſis, pulchre admodũ atque excelſe intrepideque ſequentem abſoluit ſermonem. Sunt planè (ô nate Philippi) omnibus in rebus plurima vicia, & labes miſerorum hominum: & tantæ ferè, quantas recitare nemo queat. Reuera enim ſecundum poëtam,*

Neque tam terribilis illa fando oratio eſt, *Euripid. in Oreſt.*
Nec fors, nec ira, cœlitum inuectũ malum, *Cic. IV. Tuſc.*
C Quod non natura humana patiendo ferat.

Tribus enim dominãtibus (vt ita dicam) viuendi rationibus, in quas maximè quamplurimi incidunt, non (per Iouem) cum ratione rebus conſideratis aut examinatis, ſed irrationabili impetu & fortuna appulſi: tot etiam dicendum eſt eſſe Genios, quos ſequuntur, quibusque inſeruiunt vulgares illi & indocti hominum cœtus; alius alij, ſicuti prauo duci & in-
D *ſanienti, prauus & libidinoſus muliercularum cœtus. Eſt autem harum, quas dixi viuẽdi rationum, vna mollis & delicioſa circa corporis voluptates: altera autem auara, & diuitiarum amans: tertia ambabus illuſtrior, magisque perturbata, ambitioſa, & amans gloriarũ, maniſeſtiorem, & vehementiorem oſtendens perturbationem & inſaniam, decipiens hominem vt ſe putet alicuius eſſe honeſtæ rei amatorem. Age igitur, ſicuti ſciti opifices ad omnia breui applicant ipſorum conſiderationem, & artem, non ſolùm*

deorum

deorum naturas effingentes humanis ſpeciebus, verumetiam aliorum vnumquodque fluuioſque interdum pingentes viris ſimiles, & fonte in muliebribus quibuſdam ſpeciebus & inſulas & ciuitates, & alia ferè vniuerſa, qualem Homerus etiam auſus eſt effingere Scamandrũ loquentem ſub aquarum vortice. Et illi quidem voces addere ſimulacris non poſſunt, ſpecies autem peculiares & ſigna ex natura ſumpta, vt fluuios iacentes, nudos, cana barba, multumque promiſſa, myrica aut arundine coronatos. Proinde & nos, ne peiores vilioreſque in ſermonibus videamur quàm illi in ſuis artibus fingẽdoque & aſsimilando mores triplicis Genij, trium viuendi rationum diuerſam & contrariam qualitatem oſtendemus; ab experientia & diuinatione eorum qui Phyſiognomonici appellantur. Illi enim ex forma & ſpecie mores cognoſcunt & annuntiant: nos autem ex moribus & operibus characterem formamque illis dignam trahemus, ſi fortè ita magis attingere queamus plurima & peruerſiora, ad demonſtrandum illarum viuendi rationum abſurditatem. Neque enim deforme neq; odioſum videri debet, ſi comparemur poëtis & opificibus & purgatoribus; ſiquidem oportet conari, vt vndique imagines & ſpecimina acquiramus ad abſterrendum à vicijs & erroribus prauiſque cupiditatibus, adque promouendum ad virtutis amicitiam, vitæque amorem melioris: Aut, vt ſoliti ſunt quidam, qui initiationibus & purgationibus dant operam, ſeque Hecates iram dicunt placare velle, innocuamque facere: deinde (opinor) multa & varia ſpectra ante purgationes; enarrant atque oſtendunt. Eſto igitur auarus Genius, auri & argenti, & telluris, & pecorum & ædium, & omnis poſſeſsionis amator. Nonne igitur tetricuſque & mœſtus aſpectu, inque habitu humili & ignobili;

A θεῶν ἀπομιμούμενοι φύσεις ἀνθρωπίνοις εἴδεσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. ποταμούς τε ἐνίοτε γράφοντες, ἀνδράσιν ὁμοίους, καὶ κρήνας ἔν τισι γυναικείοις εἴδεσι, καὶ νήσους, καὶ πόλεις, καὶ τὰ ἄλλα μικροῦ δεῖν ξύμπαντα. ὁποῖον καὶ Ὅμηρος ἐτόλμησεν, ἐπιδείξας Σκάμανδρον φθεγγόμενον ὑπὸ τῇ δίνῃ. κἀκεῖνοι φωνὰς μὲν οὐκ ἔχουσι προσθεῖναι τοῖς εἰδώλοις· εἴδη δὲ οἰκεῖα, καὶ σημεῖα ἀπὸ τῆς φύσεως. οἷον τοῖς ποταμοῖς κατακειμένους γυμνούς, τὸ

B πλέον γένειον πολὺ καθεικότας, μυρίκην, ἢ καλάμην ἐστεφανωμένους. οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς μὴ χείρους μηδὲ φαυλότεροι περὶ τοὺς λόγους φανῶμεν, ἤπερ ἐκεῖνοι περὶ τὰς αὑτῶν τέχνας, τοῦ πλάττειν καὶ ἀφομοιοῦν τοῖς τρόποις τοῦ τριπλοῦ δαίμονος, τοῦ τριττοῦ βίου τὴν ἐναντίαν ἕξιν καὶ ἀντίστροφον ἐπιδεικνύμενοι, τῆς τῶν λεγομένων φυσιογνωμόνων ἐμπειρίας καὶ μαντικῆς. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς μορφῆς καὶ τοῦ εἴδους τὸ ἦθος γινώσκουσι καὶ ἀπαγγέλλουσιν·

C ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ἔργων, χαρακτῆρα καὶ μορφὴν ἀξίαν ἐκείνων ἀποδώσομεν, εἰ ἄρα μᾶλλον ἅψασθαι δυνησόμεθα τῶν πολλῶν καὶ φαυλοτέρων, πρὸς τὸ ἀποδεῖξαι τὴν τῶν βίων ἀτοπίαν. οὐδὲ γὰρ ἄσημον, οὐδὲ νεμεσητὸν καὶ ποιηταῖς παραβαλλομένους, καὶ χειροτέχναις, καὶ * καθάρταις ὁρᾶσθαι, εἰ δέοι σπεύδειν πανταχόθεν εἰκόνας καὶ παραδείγματα πορίζειν*, ὅπως ἂν ἰσχύσωμεν ἀποτρέψαι κακίας καὶ ἀπάτης, καὶ πονηρῶν ἐπιθυ- [κ. καθάρταις] [κ. πείζονταις]

D μιῶν, εἰς ἀρετῆς δὲ φιλίαν προσαγαγεῖν, καὶ ἔρωτα ζωῆς ἀμείνονος· ἢ ὥς εἰώθασιν ἔνιοι, τὸ περὶ τὰς τελετὰς καὶ τὰ καθάρσια, μῆνιν Ἑκάτης ἱλασκόμενοί τε καὶ ἐξάντη φάσκοντες ποιήσειν· ἔπειτα, οἶμαι, φάσματα πολλὰ καὶ ποικίλα πρὸ τῶν καθαρμῶν ἐξηγούμενοι καὶ ἐπιδεικνύντες, οἷά φασιν ἐπιπέμπειν χολουμένην τὴν θεόν. εἶεν ὁ μὲν δὴ φιλοχρήματος δαίμων, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ γῆς, καὶ βοσκημάτων, καὶ συνοικιῶν, καὶ πάσης κτήσεως ἐραστής· ἆρ᾽ οὐκ ἂν σκυθρωπός τε καὶ συνεφὴς ἰδεῖν, εἰ ἐν σχήματι ταπεινῷ καὶ ἀγεννεῖ

πλάττοιτο ὑπὸ δημιουργοῦ μὴ φαύλου τὴν τέχνην; αὐχμηρὸς καὶ ῥυπῶν· οὔτε παῖδας, ἢ γονέας, οὔτε πατρίδα φιλῶν, ἢ συγγένειαν ἄλλο τι νομίζων ἢ τὰ χρήματα· τοὺς δὲ θεοὺς πλέον οὐκ εἶναι λογιζόμενος, ὅτι μὴ πολλοὺς αὐτῷ μηδὲ μεγάλους θησαυροὺς παραδεικνύουσιν, ἢ θανάτους οἰκείων τινῶν, καὶ συγγενῶν, ὅπως ἔχοι κληρονομεῖν· τὰς δὲ ἑορτὰς, ζημίαν ἄλλως ἡγούμενος, καὶ ματαίαν δαπάνην· ἀγέλαστος καὶ ἀμειδίαστος, ὑφορώμενος ἅπαντας, καὶ βλαβεροὺς ἡγούμενος, καὶ ἀπιστῶν πᾶσιν· ἁρπακτικὸν βλέπων, ἀεὶ κινῶν τοὺς δακτύλους, ἤτοι τὴν αὐτοῦ λογιζόμενος οὐσίαν, ἢ τὴν ἄλλου τινὸς, τἄλλα δὲ ἀναίσθητος, καὶ ἀμαθής. παιδείας καὶ γραμμάτων καταγελῶν, πλὴν ὅσης περὶ λογισμοὺς καὶ σύμβολα, τυφλοῦ καὶ δικαίως λεγομένου καὶ γραφομένου τοῦ πλούτου, τυφλότερος ἐραστής. περὶ πάντα λυττῶν κτήματα, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον ἡγούμενος· οὐχ ὥσπερ τὴν μαγνῆτιν λίθον ἕλκειν φασὶ πρὸς αὐτὴν τὸν σίδηρον· ἀλλὰ καὶ χαλκὸν, καὶ μόλυβδον προσαγόμενος, κἂν ψάμ-
15 μον, ἢ λίθον* διδῴη. πανταχῇ καὶ περὶ πάντα σχεδὸν τι τὸ ἔχειν τοῦ μὴ ἔχειν λυσιτελέστερόν τε καὶ ἄμεινον ἡγούμενος, μάλιστα δὲ περὶ τὴν τοῦ ἀργυρίου κτῆσιν ἔμφρων καὶ συντεταμένος. ὅτι δὴ τάχιστα, καὶ ἀδαπανώτατα προσεισι, συνημέρα καὶ νυκτὶ προβαίνων, καὶ φθάνων, οἶμαι, τὰς τῆς σελήνης γε ὁδούς. τὸ δὲ τῆς ἀπεχθείας, καὶ τὸ τοῦ μίσους, καὶ βλασφημιῶν οὐδαμῇ λογιζόμενος. ἔτι δὲ τῇ μὲν ἄλλῃ κτήσει καλλωπισμόν τινα προσεῖναι καὶ διατριβὴν ἡγούμενος· τὸ δὲ ἀργύριον ὡς ἐν βραχυτάτῳ συνειληφέναι τὴν τοῦ πλούτου δύναμιν. τοῦτο οὖν διώκει καὶ ζητεῖ πανταχόθεν, οὐδέν τι μεταστρεφόμενος, οὔτ' εἰ μετ' αἰσχύνης οὔτε εἰ μετ' ἀδικίας γίγνοιτο, πλὴν ὅσον τὰς κολάσεις ὑφορώμενος. ὁ δὲ δὴ δοκῶν ἀσφα-
χ. κοινῶς λέστερος, δειλίᾳ κρατηθεὶς, καὶ ἀγεννεστάτου*
ἀχρήστου ψυχὴν ἔχων, τὰ μὲν ἁρπάζοντος, ἐν* ἐπίσι
χ. ἐπὶ ἐλπίσιν λῄσεσθαι· τοῖς δὲ ἐπιβλέποντος καὶ ἀκνοῦντος ἀπεχομένου διὰ τοὺς ἐφεστηκότας φύλακας.

A *fingeretur ab opifice artis non ignaro?* *præterea ſqualidus & ſordidus eſt; neque filios, neque parentes, neque patriam amans, neque cognationem aliud quid exiſtimans quàm pecunias. Deos autem eſſe non amplius exiſtimat, niſi ſi multos illi & magnos theſauros commonſtrant, aut familiarium quorundam mortes & cognatorum, vt hereditates adire poßit. Dies autem feſtos damnum putat & inanem ſumptum. omnis plane riſus ex-*
B *pers eſt, metuit omnes damnoſosque putat, & nemini credit, rapax quiddam obtuetur: ſemper mouet digitos, aut ſuas ipſius ſupputant facultates, aut alterius cuiuſpiam: cætera autem ſenſu caret, & indoctus eſt: eruditionem & literas deridet, niſi quantum ad rationes & contractus faciunt. Cæci iurè & dicti pariter, & picti Pluti cæcior amator, rabioſus eſt erga omnes poſſeßiones, nihilque putat reiiciendum. Non quemadmodum Ma-*
C *gnetem lapidem trahere ad ſe ferrũ aiũt, ſed hic & æs & plumbum attrahit, immò & arenam & lapidem, ſi quis det. Vbique & in omnibus propemodũ vtilius meliusque putat habere, quam non habere. Maxime autem in argenti poſſeßione prudens eſt, & attentus, quod & ocyßime & abſque impẽſis maxime accedat, ſingulis diebus & noctibus greſſum promouens, & præueniens (opinor) lunæ curſus. Porro inimicitias & odia*
D *& conuicia nuſquã curat. Præterea aliis poſſeßionibus fucum quendam & morã adhærere putat, argentum vero compendioſe valde diuitiarũ comprehẽdere vim. Id igitur inſequitur, & vndiquaque conquirit, nihil plane in ſe conuerſus, neque ſi cum infamia, [neque ſi cum iniquitate] paretur, niſi quantum pœnas metuit: hicque tandem ſibi veſter ſecurior, ſuperatur ab timiditate: & ingratißimi habet hominis animum, hæc quidem rapientis ſpe fallendi, illa autem intuẽtis, illiſque abſtinentis inuite propter aſtantes cuſtodes.*

A *Eſto ergo breuis viſu, ſeruilis, peruigil, nunquā ſubridens, ſemper aliquem conuiciis inceſſens aut impugnās, lenoni maxime ſimilis & moribus & habitu impudenti & lubrico, tinctū indutus palliolum, qualia meretrices ferunt quas nouimus. Genius autē turpis eſt & informis, ſuos ipſius amicos & ſocios ſeruosq; præcipuè & miniſtros mutilās & deturpans vſquequaque, ſiue in plebeij quem habitu apprehenderit, ſiue in regis. An nō multos ex regibus videmus eſſe caupones, publicanoſque & lenones? Sed Eromona quidem atque Sarabon, quod Athenis cauponam exerceant, & ab Athenienſibus hoc nomine appellentur, iure ita dicimus appellari: Darium autem illum ſuperiorē quòd in Babylone & Suſis cauponam exercuerit, & Perſæ illū etiānum cauponē vocēt, iniuria ita vocatum putas? Propriū autē huic accidit præ cæteris Geniis, quod interdum quidē continet & vincit animum, interdum autem illi obſequitur: propterea, quod diuitiæ omnis concupiſcentiæ & ſtudij ſeruæ & miniſtræ ſint, nullámque admittant tergiuerſationē. At ego nūc dico de eo ipſo, qui præſidet infelicis hominis cōſilio, neque ad aliquā voluptatem, neque ad gloriam pecuniarum poſſeſſionem refert, neque congregat ceu impendia facturus, aut iis vſurus, ſed vinctas & infrugiferas cuſtodit opes, reuera clauſas in quibuſdā occultis & tenebroſis carceribus. Eſto autē iam ſecundus vir, & Genius illius viri qui voluptatis profert Orgia, & hāc deā admiratur & honore afficit ſupra modū muliebrē deā, varius & multiformis, circa odoratū & guſtū inexplebilis: immo etiā (puto) circa omnes viſiones & auditiones, quæcūque ad voluptatem aliquā faciūt, inexplebilis etiā tactus cuiuſque lenis & mollis, lauacrorumq́ue cotidie calidorum, immo binorū quotidie, & vnctionum nihil facientium ad ſanandos labores, inſuper & veſtimentorum mollium;*

A ἔστω δὴ βραχὺς ἰδεῖν, δουλοπρεπής, ἄγρυπνος, οὐδέποτε μειδιῶν, ἀεί τῳ λοιδορούμενος καὶ μαχόμενος, πορνοβοσκῷ μάλιστα προσεοικὼς τό, τε σχῆμα καὶ τὸν τρόπον ἀναιδῆ καὶ γλίσχρον, βαπτὸν ἀμπεχόμενος τριβώνιον, μιᾶς τινος τῶν ἑταιρῶν ὧν ἴσμεν. ὁ δὲ δαίμων, αἰσχρὸς καὶ ἀπρεπής, τοὺς αὑτοῦ φίλους τε καὶ ἑταίρους, μᾶλλον δὲ δούλους τε καὶ ὑπηρέτας λωβώμενος, καὶ καταισχύνων πάντα τρόπον, ἐάν τε ἐν ἰδιώτου σχήματι λάβῃ τινάς, B ἄντε ἐν βασιλέως. ἢ οὐ πολλοὺς τῶν καλουμένων βασιλέων ἰδεῖν ἐστι καπήλους, καὶ τελώνας, καὶ πορνοβοσκούς; ἀλλὰ Ερμωνα μὲν καὶ Σάραβον, ὅτι ἐν Ἀθήναις καπηλεύουσι καὶ ὑπὸ Ἀθηναίων τοῦτο ἀκούουσι τὸ ὄνομα, δικαίως φαμὲν ἀκούειν· Δαρεῖον δὲ, τὸν πρότερον, ὅτι ἐν Βαβυλῶνι καὶ Σούσοις ἐκαπήλευε, καὶ Πέρσαι αὐτὸν ἔτι καὶ νῦν καλοῦσι κάπηλον, οἴει ὡς οὐ δικαίως κεκλῆσθαι; ἴδιον γε μὴν τούτῳ συμβέβηκεν παρὰ τοὺς ἄλλους δαίμο- C νας· ἐνίοτε μὲν γὰρ ἔχει καὶ κρατεῖ τῆς ψυχῆς, ἐνίοτε δὲ ἐκείνῃ συνέπεται, διὰ τὸ πάσης ἐπιθυμίας καὶ σπουδῆς ὑπηρέτην τε καὶ διάκονον καὶ ἀπροφάσιστον εἶναι τὸν πλοῦτον. ἀλλ' ἐγὼ λέγω νῦν, ἡγούμενον τὸν αὐτὸν, καὶ προεστηκότα τῆς τοῦ δυστυχοῦς ἀνθρώπου διανοίας, οὔτε ἐφ' ἡδονήν τινα, οὔτε εἰς δόξαν ἀναφέροντα τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν, οὐδὲ ὡς ἀναλώσοντα καὶ χρησόμενον ξυνάγοντα· ἀνέξοδον δὲ καὶ ἄκαρπον φυλάττοντα τὸν πλοῦτον, τῷ ὄντι D κατάκλειστον ἔν τισι κρυπτοῖς καὶ ἀφεγγέσι βαράθροις. εἶεν. ὁ δὲ δὴ δεύτερος ἀνήρ τε καὶ δαίμων ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς, ὁ τὰ τῆς ἡδονῆς ἀναφαίνων ὄργια, καὶ τὴν θεὸν ταύτην θαυμάζων, καὶ περιτιμῶν ἀτεχνῶς γυναικείαν θεὸν, ποικίλος καὶ πολυειδής, περί τε ὀσμὰς καὶ γεύσεις ἀπλήρωτος· ἔτι δὲ, οἶμαι, περὶ πάντα ὁράματα, πάντα δὲ ἀκούσματα πρὸς ἡδονήν τινα φέροντα, πάσας δὲ ἁφὰς προσηνεῖς τε καὶ μαλακὰς, λουτρῶν δὲ ὁσημέραι θερμῶν, μᾶλλον δὲ δὶς τῆς ἡμέρας, καὶ χρίσεων, οὐ καμάτων ἰωμένων· πρὸς δὲ αὖ τούτοις ἐσθήτων τε μαλακῶν·

γ. ἕλξεις καὶ κατακλήσεις

A καὶ ἑλίξεις* καὶ κατακλίσεις ἠσκημένας, καὶ διακονίας ἀκριβεῖς· καθ' ἑκάστην ἐπιθυμίαν τε καὶ χρείαν, περὶ πάντα ταῦτα δεινῶς ἐπτοημένος, μάλιστα μὲν καὶ ἀκρατέστατα περὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων ὀξεῖαν καὶ διάπυρον μανίαν θηλυκῶν τε καὶ ἀρρενικῶν μίξεων, καὶ ἔτι πλειόνων ἀρρήτων καὶ ἀνωνύμων αἰσχρουργιῶν. ἐπὶ πάντα ὁμοίως τὰ τοιαῦτα φερόμενος, καὶ ἀγόμενος, οὐδὲν ἀπώμοτον, οὐδὲ ἀπάρακτον ποιούμενος; νῦν γὰρ δὴ ἕνα τούτων τίθεμεν, τὸν ἁπάσας τὰς τοιαύ- B τας περιειληφότα νόσους, καὶ ἀκρασίας τῆς ψυχῆς, ἵνα μὴ πολύν τινα ἀθροίσωμεν ἑσμὸν τινῶν μοιχικῶν δαιμονίων, φιλοψύχων καὶ φιλοίνων, καὶ ἄλλων δὴ μυρίων· ἀλλ' ἁπλῶς ἕνα δαίμονα τιθῶμεν, τὸν ἀκόλαστον, καὶ δεδουλωμένον ὑφ' ἡδονῆς. ἐὰν μὲν ἐπιρρέῃ ποθὲν ἀνελλιπὲς τὸ τῆς χορηγίας χρῆμα, τὸ βασιλικὸν, ἢ τινος μεγάλης ἰδιωτικῆς ὑπαρχούσης οὐσίας, ἐν πολλῇ καὶ ἀφθόνῳ κυλινδούμενον ἀσελ- C γείᾳ μέχρι γήρως· εἰ δὲ μὴ, ταχὺ μάλα ἐξαναλώσαντα τὰ παρόντα, πένητα, ἀκρατῆ, καὶ ἀκόλαστον, ἐν σπάνει καὶ ἱμέρῳ, δεινῶς τῶν ἐπιθυμιῶν λειπόμενον. εἰ δέ τινας ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένων, εἰς γυναικεῖον μετέβαλε βίον τε καὶ σχῆμα· ὥσπερ οἱ μῦθοι φασὶ τοὺς μεταβαλόντας ἐξ ἀνθρώπων εἰς ὄρνιθας, ἢ θηρία· ἐὰν τύχωσι τοιαύτης ἡττηθέντες ἡδονῆς· πάλιν δὲ κἀνταῦθα ἐν τῇ χορηγίᾳ πέφηνεν. ὁ μὲν γὰρ ἀσθε- D νής τε καὶ ἄτολμος ἐκ τούτου τοῦ γένους δαίμων ἐπί τε τὰς γυναικείας νόσους, καὶ ἄλλας αἰσχύνας, ὁπόσαις πρόσεστι ζημία καὶ ὀνείδη, προσάγει ῥᾳδίως· ὅπου δὲ ἡδονῶν τινῶν τιμωρίαι πρόσεισι, θανάτοις ἢ δεσμοῖς κολάζουσαι τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ἢ χρημάτων πολλαῖς ἐκτίσεσιν, οὐ πάνυ τι πρὸς ταῦτα πρόεισιν*. ὁ δὲ ἀγλυέστερός τε καὶ θρασύτερος, πάντα ἁπλῶς ὑπερβαίνειν ἀναγκάζει, τά τε ἀνθρώπινα καὶ τὰ θεῖα. ἀλλ' ὁ μὲν ἀσθενής τε καὶ ἄτολμος

γ. ἐφίησι.

A *Ad volutationes & accubitus ſtudioſe paratos, & miniſteria accurata iuxta omnem concupiſcentiam & vſum, propẽſus, & circa hęc omnia obſtupefactus, maxime autem & intemperãtiſſime circa rerum Venerearum acutam & flagrantem inſaniam, fœmininarum & maſculinarum commixtionum, & aliarum plurium infandarum & innominatarũ turpitudinum. Ad huiuſmodi omnia ſimiliter ducitur, trahiturque, nihil fugien-* B *dum aut non faciendum ducens? Nunc enim vnum horum ponimus, qui omnes hoſce ſuſceperit morbos, animique intemperantias, vt non magnum aliquod coaceruemus examen quorundam adulterinorum Geniorum, vitæ & vini cupidorum, & aliorum ſexcentorum: ſed ſimpliciter vnum Genium ponamus intemperantem, & in ſeruitutem redactum à voluptate. Cui ſi affluat alicunde ſubſtantia nunquam deficiens ad expenſas,* C *vt regia, vel maxima quædam plebeia, in maxima & abundanti volutatur libidine vſque ad ſenectutem. Sin minus, admodum citò conſumptis præſentibus egenus fit, intemperans & laſciuus, in penuria eum & deſiderio valde grauiter concupiſcentiis relinquentibus. Si quos autem ille ex ſubiectis in muliebrem transformauit vitam & habitum, quemadmodum fabulæ aiunt quoſdam transformatos ex hominibus in volucres aut be-* D *ſtias, ſi conſequantur eiuſmodi voluptatem deuicti, rurſus & hic expenſis non parcitur. Imbecillis enim & timidus eiuſcemodi Genius, ad muliebres morbos, aliáſque turpitudines, quibus damnũ adhæret & opprobriũ, facilè adducit. Vbi autem quarundã voluptatum pœnæ ſunt propoſitę, mortibus autẽ, vinculis aut magnis pecuniarum mulctis puniẽtes eos qui peccant, non ferè ad hęc procedit. Minus verò generoſior & audacior, omnia ſimpliciter trãſgredi cõpellit, & humana & diuina. Cæterũ ille imbecillis & timidus-*

«illic inhærens id genus turpitudinem confitetur, nullum attingens virile negocium, ſed concedens communes & politicas actiones iis qui melius vitam egerunt. improbus autem & immutabilis, poſtquam multas contumelias & turpitudines ſuſtinuit, teſta (quod aiunt) cadente, dux exercitus aut reipublicæ adminiſtrator emergit, acutum & ſonorum inclamans, quemadmodum fabularum hiſtriones: abiecta interea muliebri, & arrepta militis cuiuſdam aut rhetoris veſte, circumambulat ſycophanta, & terribilis ex aduerſo omnes intuetur. Nunquid igitur virilis & honeſta ſpecies hunc talem Genium decet, & non potius languida & mollis? Proinde conuenientem illi habitum applicabimus; non illum quẽ ipſe ſibi fingens ſæpe induit, virilem & terribilem. Præcedat igitur deliciarum plenus, vnguentum & vinum exhalans, crocoton indutus, cum multo & inordinato riſu, ebrio aſſimilis, & comeſſanti totas dies laſciuè atque petulanter, coronis quibuſdam marcidis coronatus caput, & circa collum, & oblique incedens, ſaltanſque & cantans muliebre & inconcinnum carmen. Ducatur autem à mulieribus impudentibus & laſciuis, quę Concupiſcentiæ dicantur, aliis ad alia trahentibus ille nullam earum reiiciat, neque eis contradicat, ſed paratus & promptus ſequatur. Illæ autem magno labore cum cymbalis & tibiis ducẽtes inſanientem illum, procedant. Is vero ex medio illarum proclamet acutius & incontinentius, albus aſpectu, atque delicatus, tempeſtatum & laborum inexpertus inflectens collũ, humidis oculis meretricũ more obtuens, corpus ſemper aſpectans, animo prorſus neglecto, eiuſque præceptis. Hunc ſtatuarius aut pictor effingere iuſſus, non alteri facere poſſet ſimiliorem, aut certe regi Syriæ cũ eunuchis & cõcubinis domi viuenti, qui exercitum & bellum, & forum omnino nunquã vidit.

A ἔνθα προσθέμενος τὴν τοιαύτην αἰσχύνην ὁμολογεῖ οὐδενὸς ἀνδρείου πράγματος ἁπτόμενος, ἀλλὰ παραχωρήσας τῶν κοινῶν καὶ πολιτικῶν πράξεων, τοῖς ἄμεινον βεβιωκόσιν. ὁ δὲ ἰταμὸς καὶ ἄτρεπτος*, πολλὰς ὕβρεις τε καὶ αἰσχύνας ὑπομείνας, ὀστράκου φασὶ μεταπεσόντος, στρατηγὸς ἢ δημαγωγὸς πέφηνεν, ὀξὺ καὶ διάτορον βοῶν, ὥσπερ οἱ τῶν δραμάτων ὑποκριταί· ἀπορρίψας μεταξὺ τὴν γυναικείαν στολὴν, ἔπειτα στρατιώτου τινὸς ἢ ῥήτορος
B στολὴν ἁρπάσας, περιέρχεται συκοφάντης, καὶ φοβερὸς, ἀντίον πᾶσι βλέπων. ἆρ' οὖν ἀρρενωπόν τι καὶ σεμνὸν εἶδος τῷ τοιούτῳ δαίμονι πρέπει, ἢ μᾶλλον ὑγρόν τε καὶ μαλθακόν; οὐκοῦν τὸ οἰκεῖον αὐτῷ σχῆμα προσθήσομεν, οὐχ ὃ πλαττόμενος ἐνδύεται πολλάκις ἀνδρεῖον καὶ φοβερόν. προΐτω γε μὴν διατρυφῶν τε, καὶ μύρου καὶ οἴνου ἀποπνέων, ἐν κροκωτῷ, μετὰ πολλοῦ καὶ ἀτάκτου γέλωτος, μεθύοντι προσεοικὼς, κωμάζοντι μεθημέ-
C ραν ἀσελγῆ κῶμον· στεφάνοις τινὰς ἐστεφανωμένος ἑώλοις, τήν τε κεφαλὴν καὶ περὶ τῷ τραχήλῳ καὶ πλάγιος φερόμενος, ὀρχούμενός τε καὶ ᾄδων θῆλυ καὶ ἄμουσον μέλος. ἀγέσθω δὲ ὑπὸ γυναικῶν ἀναισχύντων καὶ ἀκολάστων, ἐπιθυμιῶν τινων λεγομένων, ἄλλων ἐπ' ἄλλα ἑλκουσῶν. μηδεμίαν αὐτῶν ἀπωθούμενος, μηδὲ ἀντιλέγων· ἀλλ' ἑτοίμως δὲ καὶ προθύμως συνεπόμενος. αἱ δὲ, μετὰ πολλοῦ καμάτου κυμβάλων τε καὶ αὐλῶν, φέρουσαι μαινόμε-
D νον αὐτὸν σπουδῇ προΐτωσαν. ὁ δ' ἐκ μέσων ἀναβοάτω τῶν γυναικῶν, ὀξύτερον καὶ ἀκρατέστερον· λευκὸς ἰδεῖν, ἐντρυφερὸς, αἰθρίας καὶ πόνων ἄπειρος, ἀποκλίνων τὸν τράχηλον, ὑγροῖς τοῖς ὄμμασι μάχλον ὑποβλέπων, ἀεὶ τὸ σῶμα καταθεώμενος, τῇ ψυχῇ δὲ οὐδὲν προσέχων, οὐδὲ τοῖς ὑπ' αὐτῆς προσταττομένοις. τοῦτον ἀγαλματοποιὸς ἢ γραφεὺς ἀναγκαζόμενος εἰκάζειν, οὐκ ἂν ὁμοιότερον ἄλλῳ ἐργάσαιτο, ἢ τῷ Σύρων βασιλεῖ μετ' εὐνούχων καὶ παλλακῶν ἔνδον διαβιοῦντι, στρατοπέδου τε καὶ πολέμου καὶ ἀγορᾶς ἀθεάτῳ τὸ παράπαν.

* [illegible]

προηγείσθω δὲ καὶ τούτων, ἀπάτη, πάνυ ὡραία καὶ πιθανή, κεκοσμημένη κόσμοις πορνικοῖς, μειδιῶσα καὶ ὑπισχνουμένη πλῆθος ἀγαθῶν, ὡς ἐπ' αὐτὴν ἄγουσα τὴν εὐδαιμονίαν, ἕως ἂν εἰς τὸ βάραθρον καταβάλῃ λαθοῦσα, εἰς πολύν τε καὶ ῥυπαρὸν βόρβορον· ἔπειτα ἐάσῃ κυλινδεῖσθαι, μετὰ τῶν στεφάνων καὶ τοῦ κροκωτοῦ. τοιούτῳ δεσπότῃ λατρεύουσαι, καὶ τοιαῦτα πάσχουσαι, πλανῶνται κατὰ τὸν βίον, ὅσαι ψυχαὶ πρὸς μὲν πόνους δειλαὶ καὶ ἀδύνατοι, δεδουλωμέναι δὲ ἡδοναῖς, φιλήδονοι καὶ φιλοσώματοι, βίον αἰσχρὸν καὶ ἐπονείδιστον οὐχ ἑλόμεναι ζῶσιν, ἀλλὰ ἐνεχθεῖσαι πρὸς αὐτόν. οὐκ οὖν μετὰ τοῦτον ὁ λόγος, ὥσπερ ἐν ἀγῶνι Σφηττίοι, τρίτον εἰσάγει χορόν, ὃς ἔχει τὸν φιλότιμον, οὐ πάνυ προθύμως τὴν νῦν ἀγωνιούμενον· καί τοι φιλόνεικον ὄντα τῇ φύσει περὶ πάντα καὶ πρωτεύειν ἀξιοῦντα· πλὴν οὐ περὶ δόξης ἢ τιμῆς ἡ κρίσις αὐτῷ τὴν νῦν ἕστηκεν, ὑπὲρ δὲ πολλῆς καὶ δικαίας ἀδοξίας. φέρε δὴ ποῖόν τι πλάττωμεν τό, τε σχῆμα καὶ εἶδος τοῦ φιλοτίμου δαίμονος; ἢ δηλονότι πτερωτόν τε καὶ ὑπηνέμιον; κατὰ τὸ ἦθος αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, ἅμα τοῖς πνεύμασι φερόμενον· ὁποίους τοὺς Βορεάδας ἐνεθυμήθησάν τε καὶ ἔγραψαν οἱ γραφεῖς· ἐλαφρούς τε καὶ μεταρσίους, ταῖς τοῦ πνεύματος αὔραις συνθέοντας. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὁπότε βουληθεῖεν, ἐπεδείκνυντο τὴν αὑτῶν δύναμιν, τέως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἡρώων ἐν τῇ Ἀργοῖ συνέπλεον ναυτιλλόμενοι, καὶ τἄλλα πράττοντες οὐδενὸς ἧττον. ὁ δὲ τῶν φιλοδόξων ἀνδρῶν προστάτης, ἀεὶ μετέωρος, οὐδέποτε γῆς ἐφαπτόμενος, οὐδὲ ταπεινοῦ * τινος, ἀλλὰ ὑψηλὸς καὶ μετάρσιος. ὅταν μὲν αἰθρίας τύχῃ καὶ γαλήνης, ἢ ζεφύρου τινὸς ἐπιεικῶς πνέοντος, ἀεὶ μᾶλλον ἀγαλλόμενός τε καὶ ἰὼν εἰς αὐτὸν τὸν αἰθέρα, καὶ πολλάκις δ' ἐν σκοτεινῷ νέφει κρυπτόμενος, ἀδοξίας τινὸς συμβεχύσης, καὶ φόβου, παρὰ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, οὓς ἐκεῖνος θεραπεύει καὶ τιμᾷ, καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς αὐτοῦ

* κ. ὑψηλοῦ

A Horum autem dux ſit etiam error valde ſpecioſus & efficax ad perſuadendum, ornatus modo meretricio, ſubridens, & pollicens copiam bonorum, vt ſibi videlicet adſcribens felicitatem, donec non animaduerſus in barathrum cöiecerit, inque multum & ſordidum cœnum: illic deinde ſinit eum volutari cum coronis & crocoto. Miniſtræ talis heri, & talia paſſæ, errant in hominum vita, quęcunque animæ ad labores quidē timidæ ſunt & im- B potentes; in ſeruitutem autem redactæ à voluptatibus corporis, & deliciarum amantes, vitam turpem & probroſam nō ſponte viuentes, ſed in eam inductæ. Poſt hunc iam, quemadmodum in certamine Sphettiorum, tertium ſermo inducit chorum (vt illic) nempe ambitioſum, non ſanè admodum alacriter præſens certamen certantem, tametſi contentioſus ſit natura in omnibus, & primas obtinere conetur: verùm illi præſens iudiciū non conſti- C tutum eſt de gloria aut honore, ſed de magna iuſtaque ignominia. Age verò, qualem fingere debemus & habitum & ſpeciem ambitioſi Genij? An conſtat, quod alatum & ventis expoſitum, ſecundum illius mores atque cupiditates, cum ventis pariter ruentem: quales Boreæ filios excogitarunt & pinxerunt pictores, leues & ſublimes cum venti flatibus currentes? At illi, ſi quando vellent, ſuam oſtendebant virtutem, atque cum aliis Heroi- D bus in Argo nauigarunt, atque alia effecerunt, nulli cedētes. Ambitioſorum autem virorum præfectus, ſemper eſt in ſublimi ſuſpenſus, neque vnquam contingit terram, aut aliquid humile, ſed excelſus & ſublimis fertur. Quando nactus fuerit ſerenitatem & tranquillitatem, aut Fauonium leniter ſpirantem, ſemper magis exultatque & vadit in æthera ipſum. Et frequenter ſeſe in tenebroſa abſcondit nube, concurrente aliqua ignomina & timore à vulgaribus hominibus quos ille colit & honorat, & felicitatis ſuæ

dominos eſſe demonſtrat. Non ille quidem, quod ad ſecuritatem attinet, aſsimilari poteſt aquilis, neque gruibus neque alij volucrum generi: ſed magis eum dicas eſſe ſimilem Icari violento & innaturali volatu, quem Dædalus inſtituerat, artificio ſanè acuto, ſed impoſsibili. Quapropter ob iuuentutem & iactantiam, cupiens etiam aſtra tranſcendere volatu, modicum quidem temporis conſtitit: laxatis autem vinculis & cera defluẽte, cognomen ab hoc facto, mari præbuit, vbi interiit decidens. Ita & ille imbecillibus & reuera leuibus ſe credens alis, puta honoribus & opinionibus ab hominibus vulgaribus caſu exortis, periculoſe & inſtabiliter fertur, hominemque fert ipſius amatorem & miniſtrum, nunc quidem excelſum & beatum multis apparentem, mox rurſus autem humilem & miſerum, qui tamen ſibi ipſi maxime primus videatur. Si cui verò non placet, illum alatum excogitare & facere, ille aſsimilet eum difficili & violentæ Ixionis reuolutioni & neceſsitati, rotæ cuiuſdam impetu in orbem tracti atque rotati. Neque enim abſonum, neque alienum à ſapientibus ſcitiſque fictionibus eſſet rota comparata gloriæ, & motu & mutatione facillime in orbem currens. In circumferentia verò omnifarias figuras cogeret animam recipere: magis quàm figulorum rota, ea quæ ſuper eam finguntur. Talem igitur hominem volutum ſemper, & circumrotatum, adulatorem populorum & turbarum in concionibus, in oſtentationibus regum, aut tyrannorum amicitiis & culturis, quis non miſeraretur ob hanc naturã & violentiam*? Nõ loquor autem de hoc, quicunque ab optimo præfectus, magnam hominum multitudinem perſuaſione & ſermone, cum beneuolentia atque iuſticia conatur dirigere, & ad meliora promouere. Habeat iam & hic Genius finem, ne veſtes formaſque illi apponentes, alij-

*& vitã.

A κυρίους ἀπέδειξεν. οὐδενὶ γὰρ μὴν προσέοικεν ἀσφαλείας ἕνεκεν, οὔτε ἀετοῖς, οὔτε γεράνοις, οὔτε ἄλλῳ τινὶ πτηνῷ γένει τὴν φύσιν· ἀλλὰ μᾶλλον ἄν τις αὐτὸν προσεικάσειε, τῇ Ἰκαρίου βιαίῳ, καὶ παρὰ φύσιν φορᾷ· οὐ δυνατὸν τέχνημα ἐπικεχειρήσαντος Δαιδάλου τεχνήσασθαι. τοιγαροῦν ὑπὸ νεότητος καὶ ἀλαζονείας ἐπιθυμῶν ὑψηλότερος τῶν ἄστρων φέρεσθαι, χρόνον μέν τινα ἐσώζετο βραχὺν, χαλωμένων δὲ τῶν δεσμῶν, καὶ τοῦ

B κηροῦ ῥέοντος, ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦδε τῷ πελάγει παρέσχεν, οὗπερ ἠφανίσθη πεσών. κἀκεῖνος ἀσθενέσι καὶ κούφοις τῷ ὄντι πιστεύσας πτεροῖς· λέγω δὲ τιμαῖς τε καὶ ἐπαίνοις * ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν πολλῶν ὡς ἔτυχε γιγνομέναις· ἐπισφαλῶς καὶ ἀσταθμήτως φέρεται καὶ φέρει τὸν ἄνδρα τὸν αὐτοῦ ζηλωτήν τε καὶ ὑπηρέτην· νῦν μὲν ὑψηλὸν καὶ μακάριον πολλοῖς φαινόμενον, πάλιν δὲ αὖ, ταπεινόν τε καὶ ἄθλιον, ἀλλὰ πρῶτον καὶ μάλιστα αὐτῷ δο-

C κοῦντα. εἰ δέ τῳ οὐ φίλον πτηνὸν αὐτὸν διανοῆσαι καὶ ποιεῖν· ὧδε ἀφομοιούτω αὐτὸν τῇ τοῦ Ἰξίονος χαλεπῇ καὶ βιαίῳ φορᾷ τε καὶ ἀνάγκῃ, τροχοῦ τινος ῥύμῃ, κύκλῳ κινουμένου τε καὶ φερομένου. οὐ γὰρ ἀπεοικὸς, οὐδὲ μακρὰν δὴ τῶν σοφῶν τε καὶ κομψῶν εἰκασμάτων εἴη ἂν καὶ ὁ τροχὸς δόξῃ παραβαλλόμενος, τῇ τε κινήσει καὶ μεταβολῇ πάνυ ῥᾳδίως περιθέων· ἐν δὲ τῇ περιφορᾷ, παντοῖα σχήματα τὴν ψυχὴν ἀναγκάζει λαμβάνειν μᾶλλον, ἢ ὁ τῶν

D κεραμέων, τὰ ἐπ᾽ αὐτῷ πλαττόμενα. ἄνδρα δὴ τοιοῦτον εἱλούμενον ἀεὶ καὶ περιφερόμενον, κόλακα δήμων τε καὶ ὄχλων, ἐν ἐκκλησίαις ἢ ἐπιδείξεσι βασιλέων ἢ τυράννων, λεγομένων φιλίαις καὶ θεραπείαις, τίς οὐκ ἂν ἐλεήσειε τῆς φύσεως καὶ τῆς * βίας; λέγω δὲ οὐχ, ὅς ἂν ἀπὸ τοῦ βελτίστου προεστηκὼς, πολύ τι πλῆθος ἀνθρώπων, πειθοῖ καὶ λόγῳ μετ᾽ εὐνοίας καὶ δικαιοσύνης πειρᾶται ῥυθμίζειν τε καὶ ἄγειν ἐπὶ τὰ βελτίω. ἐχέτω δὴ καὶ οὗτος ἡμῖν ὁ δαίμων τέλος, ἵνα μὴ νῦν στολάς τε καὶ μορφὰς περιθέντες αὐτῷ, καὶ τἄλλα

*κ. ἐπινοίαις

*κ. τοῦ βίου;

A τὰ προσήκοντα, πολλὴν καὶ ἄπειρον εἰσφερώμεθα λόγων ὄχλον. εἴη δ' ἂν αὐτοῦ τὸ ἦθος, ὡς ἐν βραχεῖ περιλαβεῖν, φιλόνεικον, ἀνόητον, χαῦνον, ἀλαζονείᾳ καὶ ζηλοτυπίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἔγγιστα, χαλεποῖς καὶ ἀγρίοις πάθεσιν. ἅπαντα γὰρ ταῦτα, φιλοτίμῳ τρόπῳ ψυχῆς, ἀκοινώνητα καὶ ἄγρια καὶ χαλεπὰ ἀνάγκη πᾶσα συνέπεσθαι. ἔτι δὲ αὐτὸν πολὺ μᾶλλον* ἄττειν καὶ ἀνώμαλον ἔχειν τὴν διάνοιαν· ἅτε ἀνωμάλῳ δουλεύοντα καὶ προσέχοντα πράγματι· B πυκνότερόν τε καὶ συνεχέστερον, ἢ τοὺς κυνηγέτας φασι, χαίροντα, καὶ λυπούμενον· ἐκείνοις γὰρ δὴ μάλιστα τοῦτο πλεῖστον καὶ συνεχέστατον συμβαίνειν λέγουσι, φαινομένης τε καὶ ἀπολλυμένης τῆς ἄγρας. ὅταν μὲν γὰρ εὐδοκιμήσῃ, ἔπαινοί τε συμβαίνωσιν* αὐτῷ, ἡ ψυχὴ τοῦ τοιούτου ἀνδρός, αὔξει καὶ βλαστάνει, καὶ θαυμαστὸν ἴσχει μέγεθος· καθάπερ Ἀθήνησί φασι τὸν ἱερὸν τῆς ἐλαίας θαλλὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βλαστῆσαι καὶ πλείονα γενέσθαι. C ταχὺ δ' αὖ πάλιν συστέλλεται, καὶ ταπεινοῦται, καὶ φθίνει, ψόγου τινὸς προσπεσόντος, ἢ δυσθυμίας. ἀπάτη δὲ καὶ τούτῳ πρέπεται τῷ δαίμονι ἁπασῶν πιθανωτάτη. οὐ γὰρ ὡς ἡ τοῦ φιλαργύρου καὶ φιληδόνου, λαμπρὸν μὲν οὐδὲν λόγῳ, ἐδύνατο ὑποσχέσθαι· οὐδ' ὡς ἐπὶ σεμνὰ καὶ λαμπρὰ προήγαγον τοὺς ἀπατωμένους ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον τὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὄνομα ἐπεφήμιζον καὶ προσετίθεσαν, οὕτως ἡ D τοῦδε ἀπάτη, ἀλλ' ἐπᾴδουσα καὶ γοητεύουσα, φησὶ φιλόκαλον αὐτὸν εἶναι. καὶ ὡς ἐπ' ἀρετήν τινα ἢ εὔκλειαν ἄγει τὴν δόξαν. πάλιν οὖν ἐνθάδε κινδυνεύσει τὸ δεύτερον, εἰς τὸν αὐτὸν πεσεῖν μῦθον τοῦ Ἰξίονος. καὶ γὰρ ἐκεῖνόν φασιν, ἐπιθυμήσαντα τῶν Ἥρας μακαρίων γάμων, νεφέλῃ τινὶ συγγενόμενον σκοτεινῇ καὶ ἀχλυώδει, ἄχρηστα καὶ ἀλλόκοτα γεννῆσαι τέκνα, τὸ τῶν Κενταύρων γένος, ποικίλον καὶ συμπεφορημένον. ὁ γὰρ εὐκλείας ἔρωτι διαμαρτών, ἔπειτα δόξης ἐπιθυμίᾳ συνών, τῷ ὄντι νεφέλῃ λέληθεν ἀντὶ τῆς θείας καὶ σεμνῆς

γρ. μεταλλάττειν

γρ. αὐτῆς

que conuenientia, multos & infinitos adferamus ſermones. Eſſent autẽ illius mores (vt breuibus comprehendam) contentioſi, fatui, futiles, ſuperbiæ & æmulationi atque omnibus huiuſmodi ſæuis & feris affectionibus proxime accedentes. Omnia enim hæc incommunicabilia & fera, ſæuaque, omnino neceſſe eſt ambitioſam animam cõſequi: præterea & ipſum multò magis vacillare, & incompoſito ſeruientem & adhærentem negocio, crebrius continentiuſque quam venatores aiunt, gaudentem, rurſuſque affectum ægritudinẽ. Illis enim illud accidere maxime ſolere aiunt, viſa & perdita præda. Ita hic quando magni fit, laudéſque illi obtingũt, animus eiuſmodi hominis creſcit & pullulat, & admirandã habet magnitudinem: quemadmodũ Athenis aiũt ſacrum oliuæ ramum in vna die pullulaſſe, maximúmque factum mox autem rurſum contrahitur ac deiicitur, & deficit, quum vituperium aliquod acciderit, aut ægritudo. Error autem etiam hunc Genium comitatur omnium probabiliſſimus. Non enim vt illi auari & voluptuoſi nihil potuerunt magnificum ſermone polliceri, neque quod ad honeſta & magnifica promouerent eum quem ſeducerent, ſed ſolummodo bonum nomen ſucclamauerunt adiunxeruntque, ita & hic ſe habet: immò hic verberibus propellens, & præſtigiis illudens, ait eum rei eſſe honeſtæ ſtudioſum, & quaſi ad virtutem quandam bonamque famam refert gloriam. Atque hîc iterum periculum erit, ne in Ixionis fabulam incidat. Quippe illum aiunt concupiſcentem beatas Iunonis nuptias, cum nube quadam coüſſe tenebroſa & obſcura, inutiléſque & portentoſos generaſſe filios, nempe Centaurorum genus varium & commixtum. Qui enim deſiderio bonæ famæ oberrat, cumque gloriæ cupiditate negocium habet, non animaduertit quod reuera cum nube, loco diuinæ & honeſtæ coitionis,

negocium habeat. Ex tali autē coitu, talibuſque nuptiis, nunquam quicquam vtile aut frugiferum naſci poteſt, ſed admiranda & irrationabilia, non diſsimilia centauris, nempe rhetorum quorundā ciuiles orationes, aut commētaria ſophiſtarum. Hoſpitum enim ſeductores ſunt & rhetores & ſophiſtæ. Hoc autem dico diſtinguens duces exercituum, ſapientéſque & politicos viros à iam dictis. Hi omnes illi genio attribui digni ſunt, & in illius parte atque ſocietate numerari. Et nunc ita quidem recitaui eos qui ab vno quoque dictorum geniorum impelluntur. Sæpe autem & duo, aut omnes tres, vnū atque eundem ſortiti ſunt, contraria inuicem agentes, & interminantes, ſi non obediat, maximis quibuſdam mulctare damnis. Voluptuoſus enim prodigere ad voluptates iubet, & neque auro neque argento, neque alij rei vlli parcere: e regione rurſus auarus & parcus non ſinit, ſed retinet & minatur, ſi illi obtemperauerit, ſe eum fame & ſiti, & omni paupertate egeſtateque perditurum. Rurſum autem & ambitioſus conſulit & hortatur facultates exponere honoris gratia: ille autem & cum hac pugnat, & gradum cōfert contrarium. Porro voluptatis amicus, & gloriæ appetens, nunquam poſſunt concinere, neq; idem dicere: ille enim contemnit gloriam, & nugas eſſe arbitratur, & Sardanapali ſæpe obiicit carmen,

Hæc habeo, quæ edi, quæque exſaturata libido,
Hauſit: at illa manent multa & prę clara relicta.

Et mortem præſertim ſemper ante oculos oſtendit: qua ingruente, nullius rei ſuauis amplius poſsit eſſe particeps. Ambitioſus autem ducit & retrahit à voluptatibus opprobria & conuicia interminans. Nō habens ille quid faciat, quoque ſe vertat & occultet, aufugit ſæpe in tenebras, & conatur latere, & alteri (genio) gratifi-

A ὁμιλίας συνών. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων συνουσιῶν ἢ γάμων, ὠφέλιμον μὲν ἢ χρήσιμον οὐδὲν ἂν γένοιτο· θαυμαστὰ δὲ καὶ ἄλογα, προσεοικότα τοῖς κενταύροις, δημαγωγῶν τινων πολιτεύματα, καὶ ξυγγράμματα σοφιστῶν. ξεναγοὶ γὰρ καὶ σοφισταὶ καὶ δημαγωγοί· λέγω δὲ διακρίνων στρατηγούς τε καὶ σοφιστάς, καὶ πολιτικοὺς ἄνδρας ἀπὸ τῶν νῦν εἰρημένων· οὗτοι πάντες ἐκείνῳ τῷ δαίμονι προσνέμεσθαι ἄξιοι, καὶ τῆς ἐκείνου μερίδος
B τε καὶ ἑταιρείας ἀριθμεῖσθαι. καὶ δὴ νῦν μὲν ἐπεξῆλθον τοὺς ἐφ᾽ ἑνὸς ἑκάστου τῶν εἰρημένων δαιμόνων ἐλαυνομένους· πολλάκις δὲ καὶ δύο τὸν αὐτὸν ἢ πάντες εἰλήχασι, τἀναντία ἀλλήλοις προστάττοντες καὶ ἀπειλοῦντες, εἰ μὴ πείθοιτο, μεγάλαις τισὶ περιβαλεῖν ζημίαις. ὁ μὲν φιλήδονος, ἀναλίσκειν εἰς τὰς ἡδονὰς κελεύων, καὶ μήτε χρυσοῦ μήτε ἀργύρου, μήτε ἄλλου κτήματος φείδεσθαι μηδενός· ὁ δ᾽ αὖ φιλοχρήματος καὶ μικρολόγος, οὐκ ἐῶν,
C ἀλλὰ κατέχων τε καὶ ἀπειλῶν, εἰ πείσεται ἐκείνῳ, λιμῷ τε καὶ δίψῃ, καὶ ἁπάσῃ πενίᾳ τε καὶ ἀπορίᾳ διολλύειν αὐτόν. πάλιν δὲ ὁ μὲν φιλόδοξος συμβουλεύει καὶ παρακαλεῖ προΐεσθαι τὰ ὄντα τιμῆς ἕνεκα· ὁ δέ, καὶ πρὸς τοῦτον ἀπομάχεται καὶ ἀντιβαίνει. καὶ μὴν ὅ γε τῆς ἡδονῆς φίλος, καὶ ὁ τῆς δόξης, οὔποτε δύνανται συνᾷσαι, οὐδὲ τὸ αὐτὸ εἰπεῖν. ὁ μὲν γὰρ καταφρονεῖ τῆς δόξης καὶ λῆρον ἡγεῖται, καὶ τὸ τοῦ Σαρδαναπά-
D λου προφέρεται πολλάκις ἐλεγεῖον.

Τόσ᾽ ἔχω ὅσ᾽ ἔφαγον, καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ᾽ ἐρώτων,
Τέρπν᾽ ἔπαθον· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ὄλβια πάντα λέλειπται.

καὶ μάλιστα τὸν θάνατον ἀεὶ πρὸ ὀφθαλμῶν δείκνυσιν, ἐξ οὗ οὐδενὸς ἔτι τῶν ἡδέων, δυνησόμενος μετασχεῖν. ὁ δὲ φιλόδοξος ἄγει τε καὶ ἀφέλκει τῶν ἡδονῶν, τά τε ὀνείδη καὶ τὰς λοιδορίας ἐπανατεινόμενος. οὐκ ἔχων οὖν ὅ,τι ποιήσει, καὶ ὅποι τράπηται, καὶ καταδύσηται, ἀποδιδράσκει πολλάκις εἰς τὸ σκότος, καὶ πειρᾶται λανθάνειν * τῷ ἑτέρῳ χαρίζε- ἴσ. ἐν τῷ

σθαι καὶ ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ, ἀποκαλύπτει, A καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτὸν ἕλκει. οὕτω δὴ ψυχὴν διαφορουμένην τε καὶ διασπωμένην, ἀεί ποτε ἐν μάχῃ καὶ στάσει διηνεκεῖ πρὸς αὐτὴν οὖσαν, ἀνάγκη πρὸς πᾶσαν ἀφικνεῖσθαι δυστυχίαν. ὥσπερ γὰρ τὰ νοσήματα, ἀλλήλοις ἐπιπλεκόμενα, τἀναντία δοκοῦντα πολλάκις, χαλεπὴν καὶ ἄπορον ποιεῖ τὴν ἴασιν· τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον, ἀνάγκη γίνεσθαι καὶ τῶν τῆς ψυχῆς συμμιγνυμένων τε καὶ συμπλεκομένων εἰς τὸ αὐτὸ παθῶν. ἀλ- B λὰ δὴ μεταβαλλόμενοι καθαράν τε καὶ κρείττω τῆς πρότερον ἁρμονίας, τὸν ἀγαθὸν καὶ σώφρονα ὑμνῶμεν δαίμονα καὶ θεὸν, οἵποτε ἐκείνου τυχεῖν ἐπέκλωσαν ἀγαθῇ μοίρᾳ παιδείας ὑγιοῦς καὶ λόγου μεταλαβοῦσιν. καὶ δὴ πεπερασμένον αὖθις ἐκ θεῶν ἐγένετο.

A cari & miniſtrare: alter aut reuelat, & in mediũ ipſum protrahit. Animum igitur ita huic illuc raptum, tractũque, ſemperque ſecum pugnantẽ, aſſiduaque verſantem in ſeditione, in omnem infelicitatem peruenire neceſſe eſt. Quemadmodũ enim morbi ſemet implicantes, & inter ſe contrarij, difficilem ferè & ambiguam faciunt medelam: haud alio (opinor) modo fieri neceſſe eſt, cum commixtis animi & implicatis in vnũ & idem affectibus. B Sed iam hinc tranſeuntes, puram & meliorem, quàm prior eſt, harmoniam, bonũ nempe & modeſtũ laudibus celebremus genium, Deumque. Quicunque illum bona aliqua fortuna nacti ſunt, eruditiones ſanæ, & rationes, ita volentibus fatis, participes fiunt: & hoc quidem illis ita fato à dijs conſtitutum eſt.

ΛΙΒΥΚΟΣ ΜΥΘΟΣ.

ΜΥΘΟΝ Λιβυκὸν ἐκπονεῖν, καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα κατατρίβειν τὴν περὶ λόγους φιλοπονίαν, οὐκ εὐτυχὲς μὲν, C οὐ γὰρ οὐ τὴν πρὸς ζῆλον τοῖς ἐπιεικεστάτοις ἀνθρώπων ἀπιστευόντων. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀφεκτέον, ὀλιγωρίᾳ τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀδολεσχίας. τάχα γὰρ ἄν ποτε καὶ ἡμῖν χρείαν οὐ φαύλην παράσχοι ἑλκόμενά πῃ πρὸς τὸ δέον, καὶ παραβαλλόμενα τοῖς οὖσι καὶ ἀληθέσιν ἡ δὲ τοιαύτη δύναμις καὶ ἐπιχείρησις, ὁμοία δοκεῖ τῇ D τῶν γεωργῶν ἐμπειρίᾳ περὶ τὰ φυτὰ, ἐάν περ ἱκανῶς γίγνηται. ἐκεῖνοι γὰρ ἐνίοτε τοῖς ἀκάρποις καὶ ἀγρίοις ἐνθέντες καὶ ἐμφυτεύσαντες τὰ ἥμερα καὶ καρποφόρα, χρήσιμον ἀντὶ ἀχρήστου, καὶ ὠφέλιμον ἀντὶ ἀνωφελοῦς ἀπέδειξαν τὸ φυτόν. οὕτω δὴ καὶ τοῖς ἀνωφελέσι μυθεύμασι, λόγος ἐμβληθεὶς χρήσιμος, καὶ συμφέρων, οὐδὲ ἐκεῖνα εἴασε μάτην λελεγμένα. τυχὸν δὲ καὶ οἱ πρῶτοι συνθέντες* αὖθις, πρὸς τι τοιοῦτον συνέθεσαν, αἰνιττόμενοι καὶ μεταφέροντες,

qui optimos quosque imitari ſtudent his minime adhibent.

* ἴσ. αὐτά,

FABVLA LIBYCA. V.

C FABVLAM Libycam cõponere, & in huiuſmodi conterere induſtriam circa orationes conceptam, non fauſtum quidem eſt (non enim eſt eorum qui moderatiſſimorum hominum imitatores eſſe cupiunt) tamen non abſtinendum à talibus contemptu quodam garrulitatis. Forſan enim & nobis aliquando vtilitatem ea non contemnendam prębere poſſent, tracta eo quo oportet, & cõparata iis quæ exiſtũt, & veris. Hæc au- D tem potentia, hicque conatus perſimilis eſt agricolarum induſtriæ circa plantas, ſi quidem idoneo modo fiat. Illi enim interdum infructuoſis & agreſtibus imponentes & inſerentes mitia & fructuoſa, vtilem pro inutili, & frugiferam pro infrugifera plantam efficiunt. Ita etiam infrugiferis nugamentis, vtilis inſerta oratio & cõmoda, neque illa ſinit incaſſum eſſe dicta. Forſitan autem & primi qui hæc compoſuerunt, ad aliquid tale compoſuerũt, ænigmatibus & trãſlationibus

vtentes, illorũ gratia qui rectè coniectare poſſunt. Et hoc eſto prœmiũ (vt ait quidam) legis. Reliquũ eſt, vt ipſa lex aut fabula dicatur & cãtetur, quali nã imagini aſſimilemus cõcupiſcẽtias. Dicitur enim olim aliquando fuiſſe quoddam beſtiarũ genus ſæuum & agreſte, plurimùm & maxime proueniẽs in deſertis Libyę. Hęc enim regio etiamnum videtur omnifarias ferre animalium naturas, reptilium & aliarum beſtiarum. Ac inter eaſdem eſſe & hoc genus, de quo nũc ſermo eſt, compoſitam habens corporis formam propemodum ex vehementer diſcrepantibus, omnino abſurdam. Errare autem ipſum vſque ad mare in Syrtim ferunt cibi gratia. Venari enim & alias beſtias, & Leones & pardales, ſicut illi ceruos & aſinos agreſtes, ouéſque: maxime autem lætari hominum captura, quorum gratia etiam loca habitata adire vſque ad Syrtim. Eſt autem Syrtis, ſinus maris plurimùm in regionem incurrens, atque trium dierum nauigatione illo (aiunt) abſque impedimento nauigatur. Ingreſsis autem iam non patere egreſſum. Breuia enim & bimares locis & vincula longa, in longitudinem vſque magnam pertinentia, omnino difficile & inuium efficiũt pelagus. Neque enim alueus maris in illis locis purus eſt, ſed locus concauus & arenoſus intro ſuſcipit pelagus, nihil habens ſolidum Vnde, puto, magni aceruí & aggeres arenarum in illo fiunt, quemadmodũ in regione hac contingit à ventorum flatibus illic autem magis à fluctuationibus. Sunt autẽ & omnia ferè in circuitu eiuſmodi deſerta nempe, & arenarum acerui. At enim naufragos à mari aſcendentes, & ſi quos Libycorum ex neceſsitate diſcurrere aut errare contigerit, illæ beſtię rapiunt, ſubito apparentes. Natura autem corporis ipſarum & forma talis eſt, facies eſt muliebris, & qualis ſpecioſiſsimæ mulieris eſſe poteſt: mamillæ autem & pectora & colla pulcherrima, qualia

A τοῖς δυναμένοις ὀρθῶς ὑπολαμβάνειν. τόδε μὲν δὴ προοίμιον, ὥς ἔφη τις, τοῦ νόμου. τὸ λοιπὸν δ' ἂν, ἑαυτὸν εἴη τὸν νόμον ἢ τὸν μῦθον λέγειν τε καὶ ᾄδειν, ὁποίῳ μάλιστα ἀφομοιούμενον εἰκάσματι τὰς ἐπιθυμίας. λέγεται γὰρ πάλαι ποτὲ, θηρείων εἶναί τι γένος, χαλεπὸν καὶ ἄγριον πλεῖστον καὶ μάλιστα γιγνόμενον, ἐν τοῖς ἀοικήτοις τῆς Λιβύης. ἥδε γὰρ ἡ χώρα καὶ νῦν ἔτι, δοκεῖ παντοδαπὰς φέρειν ζώων φύσεις, ἑρπετῶν τε καὶ ἄλλων θηρείων. ἐν B οἷς εἶναι καὶ τοῦτο τὸ γένος, ὑπὲρ οὗ νῦν ὁ λόγος. σύνθετον τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν, σχεδὸν ἐκ τῶν πλεῖστον διαφερόντων παντελῶς ἄτοπον. πλανᾶσθαι δὲ αὐτὸ μέχρι τῆσδε τῆς θαλάττης, ἐπὶ τὴν Σύρτιν τροφῆς ἕνεκα. θηρᾶν μὲν γὰρ καὶ τἄλλα θηρεῖα, τούς τε λέοντας, καὶ παρδάλεις. ὡς ἐκεῖνα τάς τε ἐλάφους καὶ τοὺς ἀγρίους ὄνους, καὶ τὰ πρόβατα· μάλιστα δὲ ἥδεσθαι τῇ τῶν ἀνθρώπων ἄγρᾳ. ὧν δὴ καὶ ἕνεκα, ἐγγὺς ἀφικνεῖσθαι τῶν οἰκουμένων μέχρι τῆς C Σύρτεως. ἔστι δὲ ἡ Σύρτις, κόλπος θαλάττης, εἰσέχων ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας, καὶ τριῶν ἡμερῶν, φασὶ, πλοῦς ἀκωλύτως πλέουσι. τοῖς δὲ κατενεχθεῖσιν, οὐκ εἶναι τὸν ἔκπλουν δυνατόν. βράχεα γὰρ καὶ διθάλαττα, καὶ ταινίαι μακραὶ μέχρι πολλοῦ διήκουσαι παντάπασιν ἄπορον καὶ δύσχολον παρέχουσι τὸ πέλαγος. οὐ γάρ ἐστι κατ' ἐκεῖνα τὸ τῆς θαλάττης ἀγγεῖον καθαρόν. κοῖλος δὲ καὶ ψαμμώδης ὁ τόπος ὢν, ἐκδέχεται τὸ πέλαγος. οὐδὲν ἔχων D στερεὸν ὅθεν οἶμαι θῖνές τε μεγάλαι, καὶ χώματα ἐν αὐτῷ γίγνονται τῆς ψάμμου. καθάπερ ἐν τῇ χώρᾳ συμβαίνει τὸ τοιοῦτον ἀπὸ πνευμάτων. ἐκεῖ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ κλύδωνος. ἔστι δὲ καὶ τὰ κύκλῳ τοιαῦτα σχεδὸν, ἐρημίαι, καὶ θῖνες. ἀλλὰ γὰρ δὴ τούς τε ναυηγοὺς ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐπανιόντας, καὶ εἴ τινας τῶν Λιβύων κατ' ἀνάγκην διεξιόντας ἢ πλανωμένους ἐπιφαινόμενα ἥρπαζε τὰ θηρεῖα. ἡ δὲ φύσις αὐτῶν τοῦ σώματος καὶ ἡ ἰδέα τοιάδε. τὸ μὲν πρόσωπον γυναικεῖον εὐειδοῦς γυναικός· μαστοὶ δὲ καὶ στήθη πολύ τι κάλλιστα, καὶ τρά-

χεῖλος ὁποῖα, οὔτε παρθένου θνητῆς γένοιτ' ἂν οὔτε νύμφης ἀκμαζούσης, οὔτε πλάττων ἢ γράφων οὐδεὶς δυνήσεται ἀπεικάσαι· τό τε χρῶμα λαμπρότατον, καὶ ἀπὸ τῶν ὀμμάτων φιλοφροσύνη καὶ ἵμερος ταῖς ψυχαῖς ἐνέπιπτεν, ὁπότε προσίδοι τις. τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα, σκληρόν τε καὶ ἄρρηκτον φολίσι· καὶ τὸ κάτω πᾶν ὄφις. ὑστάτη δὲ κεφαλὴ τοῦ ὄφεως, μάλα ἀναιδής. τὰ δὲ θηρία αὐτὰ, πτερωτὰ μὲν οὐ λέγεται γενέσθαι, καθάπερ αἱ σφίγγες, οὐδὲ διαλέγεσθαι ὡς ἐκεῖναι· οὐδὲ ἄλλην * ἱέναι φωνήν. ἀλλὰ συρίττειν μόνον, ὥσπερ οἱ δράκοντες, ὀξύτατα. τῶν δὲ πεζῶν ἁπάντων τάχιστα· ὡς μηδένα ἄν ποτε ἐκφυγεῖν αὐτά· καὶ τῶν μὲν ἄλλων, ἀλκῇ κρατεῖν, ἀνθρώπων δὲ ἀπάτῃ παραφαίνοντα τὰ στήθη, καὶ τοὺς μαστούς, καὶ ἅμα προσβλέποντα. καταγοητεύειν δέ, καὶ ἔρωτα ἐμβάλλειν δεινὸν τῆς ὁμιλίας, καὶ τοὺς * προσιέναι καθάπερ γυναιξί· τὰ δὲ μένειν ἀτρεμοῦντα, καὶ κάτω πολλάκις βλέποντα, μιμούμενα γυναῖκα κοσμίαν. γενόμενον δὲ ἐγγύς, συναρπάζειν· ἔχειν γὰρ δὲ καὶ χεῖρας θηριώδεις, ἃς ἀποκρύπτειν τέως. ὁ μὲν οὖν ὄφις εὐθὺς δακὼν, ἀπέκτεινεν ἀπὸ τοῦ ἰοῦ· τὸν δὲ νεκρὸν κατεσθίουσιν ἅμα τε ὄφις καὶ τὸ ἄλλο θηρίον. ὅδε μὲν δὴ ὁ μῦθος, οὐ παιδίῳ πλασθείς, ὡς ἂν ἧττον ᾖ θρασὺς καὶ ἀκόλαστος· ἀλλὰ τοῖς μείζοσι καὶ τελεωτέραν ἀφροσύνην ἔχουσιν, ἐφ' ἡμῶν δεῦρο μετενεχθεὶς, τάχ' ἂν, ἱκανῶς ἐπιδεῖξαι δύναιτο, ὁποῖόν ἐστι τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν γένος, ὅτι ἄλογοι οὖσαι καὶ θηριώδεις. ἔπειτα ἡδονήν τινα παραδεικνύουσαι, προσαγόμεναι τοὺς ἀνοήτους ἀπάτῃ καὶ γοητείᾳ, διαφθείρουσιν οἴκτιστα καὶ ἐλεεινότατα. καὶ χρὴ δεδιέναι, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας· ὥσπερ αἱ τίτθαι τοὺς παῖδας, ὁπόταν παρὰ καιρὸν τροφῆς ἢ παιδιᾶς, ἢ ἄλλου τινὸς ὀρέγωνται)· καὶ ἡμεῖς ὁπόταν ἢ τροφῆς, ἢ χρημάτων, ἢ ἀφροδισίων, ἢ δόξης, ἢ ἄλλης τινὸς

ἴσ. ἀφίεναι

ἴσ. τοῦ

A nulla virgo mortalis habere poſſit, neque adulta nymphæ, neque fingēs neque pingens quiſquam poſſit exprimere. Cutis nitor clariſſimus eſt, & hilaritas ex oculis, & deſiderium animis incidit, ſimulac eas quis aſpexerit. Reliquum autem corpus durum, & infractum ſquamis: & omne quod deorſum vergit, ſerpēs eſt. Extremum autem caput ſerpentis, valde impudens. Ipſæ autem beſtiæ non dicuntur naſci alatæ, quemadmodū Sphinges: B neque colloqui poſſe, vt illæ, neque aliam emittere vocem: ſed ſibilare tantum, vt dracones, acutiſſime. Eſſe autem omnium pedeſtrium velociſſimas, vt nemo ferè eas queat effugere: & alia quidem animalia robore vincere, hominem autem deceptione, oſtendentes pectora & papillas; ſimulque aſpicientes. Incantare autem, & vehemens eas coitus iniicere deſiderium; & nonnullos * accedere ad eas tanquam ad mulieres: illas autem ſubſiſtere quietè; C & ſæpe in terram oculos deiicere, imitātes mulierem honeſtam. Propinquum autem iam factum corripere. Habere enim & belluinas manus, quas abſcondant interea. Serpens igitur confeſtim mordens, occidit veneno: cadauer autem deuorant ſimul & ſerpens & altera beſtia. Hic igitur apologus, non ſanè pueri cauſa cōfictus, vt minus ſit temerarius & immodeſtus: ſed maiorum gratia, & perfectiorem inſipientiam habentium, à nobis huc D adductus; forſan ſufficienter demonſtrare poterit, quale nam ſit concupiſcentiarum genus, quod nempe ratione careant, ſintque beſtiales. Deinde voluptatem quandam oſtendentes, adducentéſque fatuos deceptione & præſtigiis, miſerrime atque luctuoſiſſimè diſperdant. Hinc timendum eſt, ante oculos hęc habentibus nobis (quemadmodum faciunt nutrices, quando pueri extra legitimum tempus, cibum, aut ludum, aut aliud quid appetunt) quando cibum, aut pecunias, aut rem veneream, aut gloriam, aut etiā aliquam

*al. & accedēdi ad ipſas, t.

quam

„ quã voluptatem amamus, ne quando accedentes ad aſtutas illas, corripiamur ab illis ad interitum, perditionémque turpiſſimam. Etenim reliquam fabulæ partem huc adaptare nõ graue eſt homini loquaci, & plus ocij quàm oportet agenti. Apponũt enim, quòd rex quidam Lybiæ conatus ſit exterminare id genus beſtias, ægrè ferẽs populi perditionem. Etenim iam multas illic habitare cæpiſſe, & ſaltum ſupra Syrtim apprehendiſſe, denſum & immitem. Collecto igitur magno exercitu (eas enim non potuiſſe latêre propter ſerpentum tractus, odorémque inde grauem erumpentem) ſaltuique vndique circumdato ignem inieciſſe, relictaſque illic ita periiſſe vna cum catulis. Quo facto, Libyes fugiſſe velociſsime à regione illa, neque noctu neque interdiu ſumta requie: donec ſe multum promouiſſe exiſtimantes, exonerati quieuerunt propter fluuium quendam. Beſtiæ autem quæcunque abfuerant in venatu, ſimulac citò ſenſerunt luſtra ſua perdita, perſecutæ ſunt exercitum vſque ad fluuium: & partim quidem ſomno oppreſſos, alios autem defeſſos à labore perdiderunt vſque ad vnum. Et tunc ita illi (Regi) conatum fuiſſe irritum, in huius generis perditione. Nouiſsimè autem Herculem, omnes terras repurgantem à beſtiis & tyrannis, etiam illuc perueniſſe, locúmque illum combuſsiſſe: elapſaſque ex igne, partim claua percuſſas interfeciſſe, quæcunque videlicet pariter incedebant: aufugientes autem, ſagittis. Fabula igitur forſan obſcure loquitur, dicens quòd inter vulgares homines, ſi quis conatus eſt ſuum repurgare animum, quemadmodum inuium plenúmque aliquem ſæuis beſtiis locum, expellens perdenſque concupiſcentias: deinde ſperans ſe liberatum, atque effugiſſe, non ſtrenuo vſus curſu, paulo poſt à relictis cupiditatibus perditur, corrumpitúrque. Herculem autem Iouis & Alcmenę

A ἡδονῆς ἐρῶμεν, μήποτε προσιόντες ταῖς πανούργοις ταύταις, συναρπασθῶμεν ὑπ' αὐτῶν, ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ διαφθορᾷ πασῶν αἰσχίστῃ. καὶ γάρ τοι καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ μύθου, ταύτῃ τρέπειν οὐ χαλεπὸν, ἀνδρὶ ἀδολέσχῳ, πλείω σχεδὸν ἢ δεῖ σχολὴν ἄγοντι. προσυφαίνουσι γὰρ, ὡς δὴ βασιλεύς τις τῶν Λιβύων, ἐπεχείρησεν ἀνελεῖν τόδε τὸ φῦλον τῶν θηρίων, ἀγανακτῶν τῇ διαφθορᾷ τοῦ λαοῦ. καὶ γὰρ τυγχάνειν αὐτῶν πολλὰς αὐτοῦ κατῳκισμένας, τὸν

B ὑπὲρ τὴν Σύρτιν δρυμὸν καταλαβούσας. πυκνόν τε καὶ ἄγριον συναγαγόντος δὴ πλῆθος στρατοῦ πολύ. εἶτα γὰρ οὐκ ἀφανὴς τοῖς τε σύρμασι τῶν ὄφεων καὶ ὀσμῆς αὐτόθεν δεινῆς φερομένης, οὕτως περιέχοντα πανταχόθεν, πῦρ ἐμβαλεῖν. καὶ τὰς μὲν ἀπολειφθείσας, ἀπολέσθαι μετὰ τῶν σκύμνων. τοὺς δὲ Λίβυας, φεύγειν κατὰ τάχος ἀπὸ τοῦ χωρίου· μήτε νύκτα μήτε ἡμέραν ἀναπαυομένους, μέχρι νομίζοντες πολὺ προειληφέναι, κατέζευξαν παρά τι πο-

C ταμόν τινα. τῶν δὲ θηρίων ὁπόσα ἀπῆν κατὰ θήραν, ἐπειδὴ τάχιστα ᾔσθοντο ἀπολωλότας τοὺς φωλεοὺς καταδιώξαντα τὴν στρατιὰν πρὸς τὸν ποταμόν· τοὺς μὲν ὕπνῳ καταλαβόντας. τοὺς δὲ ἄλλους ἀπειρηκότας ὑπὸ τοῦ κόπου, διέφθειραν πανσυδί. τότε μὲν οὖν ἀτελὲς αὐτῷ γενέσθαι τὸ ἔργον τῆς διαφθορᾶς τοῦ γένους. ὕστερον δὲ τὸν Ἡρακλέα τὴν σύμπασαν γῆν καθαίροντα ἀπό τε τῶν θηρίων καὶ τῶν τυράννων, κακεῖσε ἀφικέσθαι. καὶ τόν τε τόπον ἐμ-

D πρῆσαι· καὶ τὰ φεύγοντα ἐκ τοῦ* πυρὸς. *κ. αὐτοῦ* τὸ μὲν τῷ ῥοπάλῳ παίοντα κατακτεῖναι, ὁπόσα ὁμόσε ᾔει. τὰ δὲ ἀποδιδράσκοντα, τοῖς βέλεσι. τυχὸν ἂν οὖν ὁ μῦθος αἰνίττεται λέγων, τῶν πολλῶν* μὲν εἴπου τις ἐπεχείρησε καθᾶραι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ὥσπερ *κ. τοῖς πολλοῖς* ἄβατον καὶ μεστόν τινα θηρίων χαλεπῶν τόπον. ἐξελὼν δὲ καὶ ἀπολέσας, τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν γένος. εἶτ' ἐλπίσας ἀπηλλάχθαι καὶ διαπεφευγέναι, οὐκ ἰσχυρῶς ἀποδράσας. ὀλίγον ὕστερον ὑπὸ τῶν λειπομένων ἐπιθυμιῶν ἀπολέσθαι καὶ διαφθαρῆναι. Ἡρακλέα δὲ τὸν Διὸς καὶ Ἀλκμήνης

ἐπεξελθεῖν καὶ ἀποφῆναι καθαρὰν καὶ ἥμερον τὴν αὑτοῦ διάνοιαν. καὶ τοῦτον αὐτὸ βούλεσθαι δηλοῦν, τῆς γῆς τὴν ἡμέρωσιν. βούλεσθε οὖν βραχύ τι καὶ τοῖς* νεωτέροις λόγων ἐπιχειρησώμεθα τοῦ μυθολογήματος; οὕτω γὰρ πάνυ πείθονται αὐτῷ, καὶ νομίζουσιν ἀληθὲς, ὥστε ὕστερόν ποτέ φασιν ἐπιφανῆναι τοῦ γένους τούτου, βαδίζουσιν εἰς Ἀμμώνος Ἕλλησι θεωροῖς μετὰ πολλῆς δυνάμεως παραπεμπούσης, ἱππέων, καὶ τοξοτῶν. δόξαι γὰρ αὐτοῖς ἐπὶ θινός τινος, καθῆσθαι γυναῖκα, διφθέραν ἐπιβεβλημένην ἄνωθεν, ὥσπερ αἱ Λίβυσσαι· ἐπιδεικνύειν δὲ τὰ στήθη καὶ τοὺς μαστοὺς, καὶ τὸν τράχηλον ἀνακλῶσαν. κἄπειτα ὑπολαβεῖν ἔκ τινος κώμης τῶν ἑταιρουσῶν τινὰ γυναικῶν. ἐνταῦθα ἰέναι πρὸς τὸν ὄχλον. δύο δέ τινας νεανίσκους, ἐκπλαγέντας τὸ εἶδος, ἰέναι πρὸς αὐτὴν, τὸν ἕτερον φθάνοντα. τὸ δὲ θηρίον ὡς ἔλαβεν αὐτὸν, κατασύρειν εἰς κοῖλόν τι τῆς ψάμμου, κατεσθίειν. καὶ τὸν ἕτερον νεανίσκον ὑπερβαλόντα, θεάσασθαι καὶ ἀνακραγεῖν· καὶ οὕτως ἐπιβοηθῆσαι τὸ λοιπὸν πλῆθος. τὸ δὲ θηρίον ἐφορμῆσαι τῷ νεανίσκῳ, προϊσχόμενον τὸν ὄφιν, καὶ ἀποκτεῖναι, οἴχεσθαι μετὰ συριγμοῦ. τὸν δὲ νεκρὸν εὑρεθῆναι σαπρὸν δὴ καὶ μυδῶντα· καὶ τοὺς Λίβυας τοὺς ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ, οὐκ ἐᾶν ἅπτεσθαι τοῦ σώματος, ὡς ἅπαντας ἀπολουμένους.

*γρ. τῶν νεωτέρων

A *filium, rem aggreſſum, ſuúmque reddidiſſe animum purum atque manſuetum. Et hoc ipſum indicare velle, terræ manſuefactionem. Vultis nunc modicum quiddam & ex iuniorum ſermonibus pro auctario fabulæ addamus? Ita enim omnino illi eam credunt & arbitrantur eſſe veram, vt tandem aliquando dicant, hoc genus apparuiſſe Græcis ad Hammonis templum euntibus, deúmque conſulturis, cum magnis copiis equitum & ſagittariorum conductis.* B *Viſum enim illis eſſe, ſuper quendam arenarum cumulum ſediſſe mulierem, ſupernè renonem indutam, vt Libyſſæ ſolent. Oſtendiſſe autem pectus & mamillas, collúmque infregiſſe, & poſt aſſumpta ex quodam vico meretrice quadam, ſic iuiſſe ad turbam. Duos verò adoleſcentes forma illius ſtupefactos, adiſſe eam: & alterum quidem præueniſſe. Beſtiam autem eum apprehenſum traxiſſe in arenæ locum cauum,* C *& comediſſe. Porrò alium adoleſcentem cunctantem ſpectaſſe, & exclamaſſe, atque ita ſuccurriſſe reliquam multitudinem. Beſtiam autem impetum feciſſe in adoleſcentem, prætenſo ſerpente: eoque occiſo, receſſiſſe cum ſibilo. Cadauer autem inuentum eſſe, iam marcidum atque putreſcens: Libyéſque viæ ductores non permiſiſſe tangi cadauer. quaſi omnes inde forent perituri.*

ΔΙΟΓΕΝΗΣ Η ΠΕΡΙ τυραννίδος. λόγος ἕκτος.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ ὁ Σινωπεὺς, ὅτε ἔφυγεν ἐκ Σινώπης, ἀφικόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα, διῆγε ποτὲ μὲν ἐν Κορίνθῳ, ποτὲ δὲ Ἀθήνησιν· ἔφη δὲ μιμεῖσθαι τοῦ Περσῶν βασιλέως τὴν δίαιταν· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐν Βαβυλῶνι καὶ Σούσσοις, ἐνίοτε δ᾽ ἐν Βάκτροις διῆγεν, ἐν τοῖς εὐδεινοτάτοις τῆς Ἀσίας· τοῦ δὲ θέρους ἐν

D DIOGENES AVT DE TYRANNIDE. Oratio VI.

DIOGENES *Sinopenſis, poſtquã fugit ex Sinope, perueniens in Græciam, viuebat nunc quidem Corinthi, nunc autem Athenis. Dicebat autem, ſe imitari regis Perſarũ viuendi rationem. Quippe vt ille hyeme quidem in Babylone & Suſis, interdum autem in Bactris, in ſereniſſimis totius Aſiæ locis: æſtate autem in*

A Ecbatanis medicæ prouinciæ viueret, vbi ferè ſemper aër frigidiſsimus eſt, ſimilisque æſtas hyemi circa Babylonẽ: ita etiã ſe mutare habitationem, iuxta anni tempora. Atticã enim regionẽ neque montes habere magnos, neq; flumina irrigantia, quemadmodum in Pelopõneſo & Theſſalia. Eſſe enim regionem mollem & aërem leuẽ, vt neq; crebrò pluat, neq; aqua diu ſubſiſtat, ſed abſorbeatur. Circũdari autẽ propè omnem mari, vnde & nomen B acceperit, qua ſι ἀκτή quedã, hoc eſt, littus ſit. Alteram autẽ contrà, in humili ſitam, adque meridiem. Signum autẽ huius eſſe, quòd ſoluentes à Sunio, in Piræeum non aliter poſsint appellere, niſi Auſtro flãte. Meritò igitur hyemẽ in Corintho mitem fieri, & æſtatem ventis temperatam, propter ingredientes ſinus ſemper ferè ventis illic coeuntibus. Idque etiam Acrocorinthus* efficit, & in ea parte magis, qua ad C Lecheum & ad Arctũ declinat. Multo pulchriores autem eſſe has ciuitates, quã Ecbatana & Babylonem: multoque melius Cranium & Athenis arcem veſtibulumque Mineruæ conſtructa eſſe, quã illic domum regiam. Sola autem magnitudine eſſe inferiores has ciuitates. Et quidem ducenta ſtadia conficere circuitum Athenarum, adiuncto Piræo & mœnibus intermediis ad vrbis ambitum: Olim enim etiam hæc vniuerſa habitata fuiſſe, ita vt dimidium Babylonis habeat Athe- D næ: ſi modò de Babylone vera ſunt quæ dicuntur. Sanè quod ad portuum pulchritudinem, præterea & ſtatuas picturaſque, & aurum & argentum ac æs, nomiſmataque & ſuppellectilem, ac ædium apparatum attineat, vincere quidem ea quæ ibi ſunt: verùm ſe non multũ curare huiuſmodi. Porrò vitæ longitudinem illi, vt redire poſsit, valde magnam eſſe. Namque illi in via tranſigẽdam eſſe fere æſtatis & hyemis maiorem partem; ſe autem in propinquo diuertentem Megaris, poſtridie admodum facilè Athenis

al. obumbrat,

A Ἐκβατάνοις τῆς Μηδικῆς, ὅπου ψυχρότατος ὁ ἀὴρ ἀεί ποτέ ἐστι, καὶ τοῦ περὶ Βαβυλῶνα χειμῶνι, τὸ θέρος ὅμοιον. οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς μεταλλάττων τὴν οἴκησιν, κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους. τὴν μὲν γὰρ Ἀττικὴν, μήτε ὄρη μεγάλα ἔχειν μήτε ποταμοὺς διαῤῥέοντας, καθάπερ τήν τε Πελοπόννησον καὶ Θετταλίαν· εἶναι γὰρ τὴν χώραν ἀραιὰν, καὶ τὸν ἀέρα κοῦφον, ὡς μήτε ὕεσθαι πολλάκις, μήτε ὑπομένειν τὸ πινόμενον ὕδωρ, περιέχεσθαί τε ὀλίγου πᾶ- B σαν αὐτὴν ὑπὸ τῆς θαλάττης· ὅθεν δὴ καὶ τοὔνομα λαβεῖν, οἷον ἀκτήν τινα οὖσαν· τὴν δὲ αὖ πάλιν, ἐν ταπεινῷ χθαμαλῷ κεῖσθαι, καὶ πρὸς μεσημβρίαν. σημεῖον δέ· τοὺς γὰρ ἀπὸ τοῦ Σουνίου καταίροντας εἰς τὸν Πειραιᾶ μὴ δύνασθαι ἄλλως, ἢ Νότῳ καταίρειν. εἰκότως οὖν τὸν χειμῶνα γίνεσθαι πρᾶον. ἐν δὲ τῇ Κορίνθῳ, τὸ θέρος εὔπνουν, διὰ τοὺς εἰσήκοντας κόλπους, ἀεί ποτε τῶν πνευμάτων ἐκεῖ συῤῥεόντων. ἥ, τε C Ἀκροκόρινθος ἐπισκιάζει*, καὶ αὐτὴ μᾶλλον ἐπὶ τὸ Λέχαιον καὶ πρὸς τὴν ἄρκτον ἀποκλίνει. πολὺ δὲ καλλίονας ὑπάρχειν τὰς πόλεις ταύτας Ἐκβατάνων, καὶ Βαβυλῶνος, καὶ πολὺ ἄμεινον κατεσκευάσθαι τῶν ἐκεῖ βασιλείων τό, τε Κράνιον καὶ τὴν Ἀθήνησιν ἀκρόπολιν, καὶ τὰ προπύλαια· μεγέθει δὲ λείπεσθαι μόνον. καί τοι διακοσίων σταδίων εἶναι τὴν περίμετρον τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Πειραιέως συντεθειμένου, καὶ τῶν διὰ μέσου τειχῶν πρὸς τὸν περίβολον τοῦ ἄστεος· οἰκεῖσθαι γὰρ πάλαι καὶ ταῦτα ξύμ- D παντα. ὥστε τὸ ἥμισυ ἔχειν Ἀθήνας Βαβυλῶνος, εἰ τυγχάνει ἀληθῆ λεγόμενα περὶ τῶν ἐκεῖ. καὶ μὴν τόγε τῶν λιμένων κάλλος, ἔτι δὲ ἀνδριάντας καὶ γραφὰς καὶ χρυσόν τε καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν· τὸ δὲ νόμισμα, καὶ τὰ ἔπιπλα, καὶ τὴν τῶν οἰκιῶν κατασκευὴν, ὑπερβάλλειν μὲν τὰ ἐνταῦθα· πλὴν αὐτῷ γε οὐ πολὺ μέλειν τῶν τοιούτων. τὸ δὲ τῆς ὁδοῦ μῆκος ἐκείνῳ μὲν ὥστε μεταβῆναι, πάμπολυ γίνεσθαι. σχεδὸν οὖν αὐτὸν μὲν ἐν ὁδῷ διάγειν τοῦ χειμῶνος, καὶ τοῦ θέρους τὸ πλέον· αὐτὸν δὲ πλησίον καταλύοντα Μεγαροῖδε Ἀθήνησι

χ. ἐπισκιάζει,

διάγεσθαι τῇ ὑστεραίᾳ πάνυ ῥᾳδίως, εἰ μὲν βούλοιτο, ἐπ' Ἐλευσῖνος· εἰ δὲ μὴ, βραχυτέραν διὰ Σαλαμῖνος, δι' ἐρήμων σταθμῶν πορευόμενον· ὥστε πλεονεκτεῖν βασιλέως, καὶ μᾶλλον τρυφᾶν· ἄμεινον γὰρ κατεσκευάσθαι τὴν οἴκησιν. ταῦτα δὲ εἰώθει μὲν παίζων λέγειν· ὅμως δὲ ἐνεδείκνυτο τοῖς θαυμάζουσι τὸν πλοῦτον τοῦ Πέρσου, καὶ τὴν λεγομένην εὐδαιμονίαν, ὅτι οὐδὲν ἐστι τῶν ἐκείνου πραγμάτων, οἷα νομίζουσι. τῶν μὲν γὰρ οὐδὲν ὄφελος εἶναι· τὰ δὲ, καὶ σφόδρα πένησιν ἐξεῖναι ποιεῖν. οὐδὲ γὰρ ὡς ἐνόμιζον ἔνιοι τῶν ἀφρόνων, ἀμελὴς ἦν αὐτοῦ περὶ τοῦ σώματος. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὁρῶντες ῥιγοῦντα καὶ θυραυλοῦντα, καὶ διψῶντα πολλάκις, ἡγοῦντο ἀμελεῖν τοῦ ὑγιαίνειν, καὶ τοῦ ζῆν· ὁ δὲ, ταῦτα πάσχων, μᾶλλον μὲν τῶν ἀεὶ ἐμπιπλαμένων, μᾶλλον δὲ τῶν ἔνδον μενόντων, καὶ μηδέποτε, μήτε ψύχους μήτε καύματος πειρωμένων, ὑγίαινέ τε καὶ ἔζη. ἔτι δὲ ἥδιον μὲν ἀλεαινόμενος ᾐσθάνετο, ἥδιον δὲ σιτίοις προσεφέρετο, πολὺ δὲ μάλιστα ταῖς ὥραις ἔχαιρε. καὶ τοῦτο μὲν εὐφραίνετο θέρους προσιόντος, ὁπότε ἤδη διαχέοι τὸν ἀέρα· τοῦτο δὲ οὐκ ἤχθετο παυομένου, ἅτε ἀπαλλαττόμενος τοῦ σφοδροῦ καύματος. ταῖς δὲ ὥραις ξυνεπόμενος, καὶ κατ' ὀλίγον αὐτῶν πειρώμενος, ἀλύπως ἀφικνεῖτο πρὸς ἑκατέραν τὴν ὑπερβολήν. πέρα δὲ ἢ σκιᾷ, ἢ σκέπῃ ἀσυνήθως ἐχρῆτο, προλαμβάνων τὸν καιρόν. οὐδὲ ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ὅτι μὲν ἔξεστιν αὐτοῖς ἀεὶ πῦρ καίειν, εὐποροῦσι δὲ ἐσθῆτος, ἔχουσι δὲ οἰκίας, ἐὰν καὶ μικρὸν αἴσθωνται ψύχους, εὐθὺς ἀποδιδράσκουσι τὸν ἀέρα, καὶ τὰ σώματα ἄχρηστα ποιοῦσι καὶ ἀδύνατα ἀνέχεσθαι χειμῶνος. ὅτι δὲ ἔξεστιν αὐτοῖς οἰκίᾳ μὲν ἀφθόνως χρῆσθαι τοῦ θέρους, πίνειν δὲ οἶνον ὁπόσον βούλονται, διὰ τοῦτο ἄπειροι μὲν ἡλίου διατελοῦσιν,

A *eſſe poſſe, ſiquidem velit verſus Eleuſinem: ſin minus, breuiore via per Salaminem, & deſertas ſtationes euntem, vt hac etiam parte regem ſuperet, magiſque delicietur: melius enim ſibi habitationem eſſe præparatam. Hæc ille ſolebat quidem ludens dicere: attamen oſtendebat admirantibus Perſæ diuitias, iactatamque illam felicitatem, quòd illius res non tanti eſſent, quanti æſtimarentur. Partim enim ad nihil eſſe vtiles, partim autem licere ſimilia & valde pauperibus facere.* B *Neque enim ille (vt exiſtimarunt nonnulli inſipientium) nullam gerebat corporis curam. Sed illi quum viderent eum frigus pati, atque ſub dio dormire, & ſitire frequenter, putabant nullam valetudinis vitæque habere rationem. Ille verò talia patiẽs, magis quam qui ſemper pleni ſunt, magiſque quàm qui domi manent, & nunquam frigus neque æſtum experiuntur, & bona valetudine fruebatur, & viuebat.* C *Preterea iucundius apricabatur in ſole, cibúmque ſumebat iucundius. Maxime vero temporum quoque plus quàm alij mutationibus gaudebat: & nunc quidem delectabatur æſtate ineunte, quando iam diſcuteretur aer frigidus: neque contriſtabatur ea deſinente, vtpote à feruore liberatus vehementi. Temporibusque ſe accommodans, paulatimque illis aſſueſcens, abſque moleſtia perueniebat ad alterutram hyperbolem.* D *Supra modum autem vel vmbra, vel tegumento rarum vtebatur, præoccupans opportunitatem. Neque ſe gerebat quemadmodum alij homines; quibus quia ſemper licet, ignem accendere, copiamque habent veſtium, habentque ædes, ſi vel modicum ſentiant frigus, continuò aërem fugiunt, corporáque faciunt inutilia & impotentia ad hyemem perferendam: quando autem æſtate illis licet calore vti abundanti, ædes ſubeunt, bibuntque vinum quantum libet: propter hoc ſolis inexperti degunt,*

inexperti quoque ſitis ſecundum propriam naturam: domique victitant, non minus quàm mulieres, corpora habentes laborum inexpertia, molliaque, replentes animos crapula atque obliuione. Vnde etiam machinantur ſibi praua alimenta, ideoq; balneas. Quamobrem in vna eademque die, ſæpenumero indigent vento, indigentque pariter niue atque igni. Et quod omnium eſt abſurdiſsimum, concupiſcunt famem & ſitim. Cúmque ſint libidinoſi, nullam ex venere capiunt voluptatem, eo quod non expectet naturalem & tempeſtiuum appetitum. Vnde quærunt ingratas & iniucundas voluptates. Ille autem fame & ſiti vtebatur ante cibum ſemper, & exiſtimabat hoc eſſe aptiſsimum & acerrimum obſoniorũ. Quapropter iucundius comedit offam, quàm alij precioſiſsimos cibos: iucundiuſque bibit fluentem aquam, quam alij vinum Thaſium. Deridebat autem eos, qui quũ ſitirent, præterirent fontes, quærerentque vnde omnino emerent Chium, vel Leſbium. & multo hos dicebat eſſe inſipientiores iumentis. Illa enim nunquam, quũ ſitiunt, fontem aut fluentum purum præterire, neque quum eſuriunt, abſtinere à tenerrimis foliis, & herba quæ poſsit nutrire. Domos autem ſe habere dicebat in omnibus ciuitatibus apertas, nempe templa atque gymnaſia. Veſtis autem vna ſufficiebat ei & hyeme & æſtate. Aerem enim facilè ferre poterat, vtpote qui aſſueuiſſet. Pedes autem nunquam velauit. Neque enim aiebat eos eſſe delicatiores oculis & facie. Etenim hæc quum infirmiſsima ſint natura, maximè tamen frigus ſuſtinere, eo quod ſemper nudentur. Neque enim eſſe hominibus poſsibile, vt oculis obligatis incedant, quemadmodum pedibus. Dicebat autem, diuites ſimiles eſſe nuper natis infantibus: ſemper enim eos indigere faſciis. Pro quo autem maxima homines habent negocia, plurimáſque expendũt pecunias: multæque vaſta-

A ἄπειροι δὲ τοῦ διψῆν κατὰ φύσιν οἰκεῖον.
* καὶ τροφῇ μὲν οὐχ ἧττον τῶν γυναικῶν, κ. οἰκοτρο-
ἄπονοι δὲ καὶ ἀργοὶ τὰ σώματα, κραι- φοιμ.
πάλης δὲ καὶ λήθης τὰς ψυχὰς γέμοντες.
ὅθεν δὴ καὶ ἐπιμηχανῶνται αὐτοῖς καὶ σι-
τία πονηρὰ, καὶ βαλανεῖα τούτου χάριν.
τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρας πολλάκις, δέονται
μὲν ἀνέμου, δέονται δὲ ἐσθῆτος, δέονται δὲ
ὁμοῦ χιόνος * καὶ πυρός. τὸ δὲ πάντων ἀ- κ. χειμῶνος
τοπώτατον, ἐπιθυμοῦσι καὶ λιμοῦ, καὶ δί-
ψης. ἀκόλαστοι δὲ ὄντες οὐχ ἥδονται ἀφρο-
B δισίοις, διὰ τὸ μὴ περιμένειν ὀρέγεσθαι
αὐτῶν, ὅθεν ζητοῦσιν ἀχαρίστους καὶ ἀτερ-
πεῖς ἡδονάς. ὁ δὲ, λιμῷ μὲν ἐχρῆτο, καὶ δίψῃ
πρὸ τῆς τροφῆς ἑκάστοτε· καὶ ἐνόμιζε τοῦτο
ἱκανώτατον καὶ δριμύτατον τῶν ὄψων. τοιγα-
ροῦν ἥδιον μὲν προσεφέρετο μᾶζαν, ἢ
οἱ ἄλλοι τὰ πολυτελέστατα τῶν σιτίων· ἥ-
διον δὲ ἔπινε τοῦ ῥέοντος ὕδατος, ἢ οἱ ἄλλοι
τὸν Θάσιον οἶνον. κατεγέλα δὲ τῶν ὁπό-
τε διψῷεν τὰς μὲν κρήνας παρερχομέ-
νων· ζητούντων δὲ, ὁπόθεν πάντως ὠνή-
C σονται Χῖον ἢ Λέσβιον. καὶ πολὺ ἔφασκεν
ἀφρονεστέρους εἶναι τῶν βοσκημάτων· ἐ-
κεῖνα γὰρ οὐδέποτε διψῶντα, κρήνην,
οὐδὲ ῥεῦμα καθαρὸν παρελθεῖν, οὐδὲ
πεινῶντα, ἀπέχεσθαι τῶν ἁπαλωτάτων
φύλλων, καὶ πόας τῆς ἱκανῆς τρέφειν. οἰ-
κίας δὲ τὰς καλλίστας καὶ τὰς ὑψηλοτά-
τας, ἐν ἁπάσαις ταῖς πόλεσιν ἔχειν ἀνα-
πεπταμένας, τά τε ἱερὰ, καὶ τὰ γυμνά-
σια. ἱμάτιον δὲ ἓν ἐξήρκει τοῦ θέρους
αὐτῷ, καὶ τοῦ χειμῶνος· τοῦ γὰρ ἀέρος
D ἠνείχετο ῥᾳδίως· ἅτε δὴ συνήθης αὐτῷ
γενόμενος. τοὺς δὲ πόδας, οὐδέποτε ἐσκέ-
πεν. οὐ γὰρ ἔφη τρυφερωτέρους εἶναι τῶν ὀφ-
θαλμῶν καὶ τοῦ προσώπου. ταῦτα γὰρ
ἀσθενέστατα πεφυκότα, μάλιστα ἀνέχεσθαι
τὸ ψῦχος, διὰ τὸ γυμνοῦσθαι ἀεί. μὴ γὰρ
εἶναι τοῖς ἀνθρώποις δυνατὸν καταδησα-
μένοις τὰ ὄμματα βαδίζειν, ὥσπερ τοὺς
πόδας. ἔφη δὲ τοὺς πλουσίους, ὁμοίους εἶναι
τοῖς νεογνοῖς βρέφεσι, δεῖσθαι γὰρ ἀείποτε
σπαργάνων. ὑπὲρ οὗ δὲ πλεῖστα μὲν πρά-
γματα ἔχουσιν ἄνθρωποι, πλεῖστα δὲ
χρήματα ἀναλίσκουσι· πολλαὶ δὲ ἀνάστατοι

πόλεις διὰ ταῦτα γεγόνασι, πολλὰ δὲ ἔθνη τούτων ἕνεκεν οἰκτρῶς ἀπόλωλεν, ἁπάντων ἐκείνῳ χρημάτων ἀτοπώτατον ἦν, καὶ ἀδαπανώτατον. οὐ γὰρ ἔδει αὐτὸν οὐδαμόσε ἐλθεῖν ἀφροδισίων ἕνεκεν, ἀλλὰ παίζων ἔλεγεν, ἁπανταχοῦ παρεῖναι αὐτῷ τὴν Ἀφροδίτην προῖκα· τοὺς δὲ ποιητὰς, καταψεύδεσθαι τῆς θεοῦ, διὰ τὴν αὐτῶν ἀκρασίαν, πολύχρυσον καλοῦντας. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τοῦτο ἠπίστουν, ἐν τῷ φανερῷ ἐχρῆτο, καὶ πάντων ὁρώντων· καὶ ἔλεγεν, εἰ γὰρ οἱ ἄνθρωποι οὕτως εἶχον, οὐκ ἂν ἑάλω ποτὲ ἡ Τροία, οὐδ' ἂν ὁ Πρίαμος ὁ Φρυγῶν βασιλεὺς, ἀπὸ τοῦ Διὸς γεγονὼς, ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς ἐσφάγη. τοὺς δὲ Ἀχαιοὺς οὕτω φαίνεσθαι ἄφρονας, ὥστε καὶ τοὺς νεκροὺς νομίζειν προσδεῖσθαι γυναικῶν, καὶ τὴν Πολυξένην σφάττειν ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Ἀχιλλέως. ἔφη δὲ τοὺς ἰχθύας σχεδόν τι φρονιμωτέρους φαίνεσθαι τῶν ἀνθρώπων· ὅταν γὰρ δέωνται τὸ σπέρμα ἀποβάλλειν, ἐξιόντας ἔξω προσκνᾶσθαι πρός τι τραχύ. θαυμάζειν δὲ τῶν ἀνθρώπων, τὸν μὲν πόδα μὴ θέλειν ἀργυρίου κνᾶσθαι, μηδὲ τὴν χεῖρα, μηδὲ ἄλλο μηδὲν τοῦ σώματος, μηδὲ τοὺς πάνυ πλουσίους ἀναλῶσαι ἂν ὑπὲρ τούτου δραχμήν· ἓν δὲ ἐκεῖνο τὸ μέρος πολλάκις πολλῶν ταλάντων, τοὺς δὲ ἤδη καὶ τῇ ψυχῇ παραβαλλομένους. ἔλεγε δὲ παίζων, καὶ τὴν συνουσίαν ταύτην εὕρημα εἶναι τοῦ Πανὸς, ὅτε τῆς Ἠχοῦς ἐρασθεὶς οὐκ ἐδύνατο λαβεῖν, ἀλλ' ἐπλανᾶτο ἐν τοῖς ὄρεσι νύκτα καὶ ἡμέραν. τότε οὖν Ἑρμῆν διδάξαι αὐτὸν, οἰκτείραντα τῆς ἀπορίας, ὡς γε υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τὸν, ἐπεὶ ἔμαθε, παύσασθαι τῆς πολλῆς ταλαιπωρίας· ἀπ' ἐκείνου δὲ τοὺς ποιμένας χρῆσθαι μαθόντας. τὰ μὲν τοιαῦτα ἐνίοτε τῶν ἄλλων καταγελῶν ἔλεγε τῶν τετυφωμένων καὶ ἀνοήτων. μάλιστα δὲ ἤλεγχε τοὺς σοφιστὰς, τοὺς σεμνοὺς εἶναι θέλοντας, καὶ πλέον τι τῶν ἄλλων εἰδέναι οἰομένους. ἔλεγε δὲ, διὰ τὴν μαλακίαν τοὺς ἀνθρώπους ἀθλιώτερον ζῆν τῶν θηρίων. ἐκεῖνα γὰρ ὕδατι μὲν ποτῷ χρώμενα, τροφῇ δὲ βοτάνῃ, τὰ πολλὰ δὲ αὐτῶν γυμνὰ ὄντα δι' ἔτους, εἰς οἰκίαν δὲ οὐδέποτε εἰσιόντα. πυρὶ δὲ οὐδὲν χρώμενα,

A *tæ ſunt ciuitates,& cuius gratia multæ gentes miſerabiliter perierunt, illud illi minimo ſumptu & pecuniis conſtabat. Neque enim vſquam illi eundum erat ob rem veneream,ſed iocans dicebat,vbique ſibi adeſſe venerem gratis.Et poetas mentiri aduerſus deam, propter ſuam ipſorũ intemperantiam,quum auream vocarẽt. Quoniam autem multi hoc nõ credebãt, in propatulo ea vtebantur; atque omnibus videntibus,dicebátque:Si homines ita*
B *fuiſſent animati, nunquam capta eſſet Troia:neque Priamus Phrygũ rex,prognatus à Ioue,ſuper Iouis aram eſſet interfectus. Achiuos vero ita videri inſipientes,vt & mortuos exiſtimarint indigere mulieribus,& Polyxenam occiderint ſuper Achillis ſepulchrum.Dicebat autem & piſces non nihil prudentiores apparere,quàm homines. Quum enim illis opus eſt vt ſemen emittant, egredi & affricare ſeſe ad aſpera. Et ſe homines*
C *admirari,quod pedem nolint dato argẽto fricari,neque manum, neque aliam corporis partem, neque valde diuites huius expenderẽt cauſa ne drachmam quidem. Vnam autem illam corporis partem fricari multis talentis, nonnullos autem & anima ipſa comparare. Dicebat autem iocans,& coitum hunc inuẽtum eſſe Panos, quando amatam Echo non potuit comprendere, ſed errauit in montibus noctes ac dies. Tunc Mercurium docuiſ-*
D *ſe eum,miſerantem ſcilicet eius deſperationem,vt ſui filij. Qui poſtquam didicit,liberatus eſt ab ea miſeria. Ab illo deinde didiciſſe paſtores,atque eo vti. Talia interdum dicebat,deridens alios inflatos, fatuóſque. Maximè autem vituperabat ſophiſtas,qui honeſti videri vellent,ſeque plus aliis ſcire putarent. Dicebat autem, propter molliciem homines miſerius viuere quàm beſtias. Illas enim aqua vti in potum,in cibum autem herba,& multas earum nudas eſſe per annum,& nunquã ſubire tectum. Igne autem nihil vtentes*

„ partim quidem ſi nemo occidat, tantum viuere temporis, quantum natura cuique conſtituit: partim vero fortes, benéque valẽtes, ſimiliter omnes degere. Nihil autem prorſus opus habere medicis, neque pharmacis. Homines autẽ ita planè vitæ amantes plurimaque ſtudioſe excogitantes pro mortis dilatione, permultos quidẽ neque ad ſenectutem peruenire: viuere autem morborum plenos, quos, nec nominare facile, terram autem illis non ſufficere ad præbenda pharmaca, indigere autem & ferro & igne, neque tamen eos ſanari poſſe neque à Chirone, neque ab Æſculapio, neque ab Aeſculapij nepotibus. propterque ſuam ipſorum prauitatem atque intemperantiam nihil illis prodeſſe, neque diuinorum diuinationes, neque ſacerdotum purgationes. Conuenire autem eos in ciuitates, ne qua ab externis iniuria afficiantur: deinde e regione ſeſe iniuria inuicem afficere, & peſsima queque operari, quaſi ad hoc ipſum cõuenerint. Ea propter putabat & Fabulam dicere, quod Iupiter Prometheum puniret, ob inuentionem & traditionem ignis; quod nempe hic cauſa ſit & occaſio hominibus molliciei & deliciarum. Neque enim Iouem odiſſe homines, neque illis inuidere quicquã boni. Quum autem quidam diceret, hominem nõ poſſe viuere ſimiliter vt alia animalia, propter carnium teneritatem, eoque quod nudus ſit, neque pilis tectus, quemadmodum multæ beſtiæ, neque pennis, neque pellem fortem indutus: ad hæc contradicebat: Quòd ita teneri eſſent, id propter viuendi accidere rationem: fugere enim eos ferè ſemper à ſole, fugere & à frigore: corporis autem nuditatẽ nihil adferre moleſtiæ. monſtrabat autem & ranas, & alia non pauca animalia longè homine teneriora, longeque nudiora: & quædam ex his tamen ſuſtinere non ſolum aerem, verùm & in frigidiſsima aqua viuere poſſe hyeme. Monſtrabat quoque ipſorum hominum oculos atque faciem nihil indigere tegu-

A τοῦτο μὲν ζῆν ὁπόσον ἡ φύσις ἑκάστῳ ἔταξε χρόνον, ἐὰν μηδεὶς ἀναιρῇ· τοῦτο δὲ ἰσχυρὰ, καὶ ὑγιαίνοντα διάγειν ὁμοίως ἅπαντα, δεῖσθαι δὲ μηδὲν ἰατρῶν, μηδὲ φαρμάκων. τοὺς δὲ ἀνθρώπους οὕτω μὲν πάνυ φιλοζώους ὄντας, τοσαῦτα δὲ μηχανωμένους πρὸς ἀναβολὴν τοῦ θανάτου, τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτῶν μηδὲ εἰς γῆρας ἀφικνεῖσθαι, ζῆν δὲ νοσημάτων γέμοντας, ἃ μηδὲ ὀνομάσαι ῥᾴδιον, τὴν δὲ γῆν αὐτοῖς μηδὲ ἐξαρκεῖν παρέχουσαν

B φάρμακα· δεῖσθαι δὲ καὶ σιδήρου, καὶ πυρός. καὶ μήτε Χείρωνος, μήτε Ἀσκληπιοῦ, μήτε τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἰωμένων, μηδὲν αὐτοῖς ὄφελος εἶναι, διὰ τὴν αὐτῶν ἀκολασίαν καὶ πονηρίαν, μηδὲ μάντεων μαντευομένων, μηδὲ ἱερέων καθαιρόντων. εἰς δὲ τὰς πόλεις συνελθόντας, ἵνα* μὴ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν μηδὲν ἀδικῶνται, τοὐναντίον αὐτοὺς ἀδικεῖν, καὶ τὰ δεινότατα πάντα ἐργάζεσθαι, ὥσπερ ἐπὶ τοῦτο ξυνεληλυθότας. διὰ ταῦτα δὲ δοκεῖ αὐτῷ, καὶ

*γρ. ὅπως

C τὸν μῦθον λέγειν, ὡς τὸν Προμηθέα κολάζοι ὁ Ζεύς, διὰ τὴν εὕρεσιν καὶ μετάδοσιν τοῦ πυρός, ὡς ἀρχὴν τοῦτο καὶ ἀφορμὴν τοῖς ἀνθρώποις μαλακίας καὶ τρυφῆς. οὐ γὰρ δὴ τὸν Δία μισεῖν τοὺς ἀνθρώπους, οὐδὲ φθονεῖν αὐτοῖς ἀγαθοῦ τινος. ἐπεὶ δὲ ἔλεγόν τινες οὐ δυνατὸν εἶναι ζῆν τὸν ἄνθρωπον ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ζώοις, διὰ τὴν ἁπαλότητα τῆς σαρκός, καὶ διότι ψιλός ἐστιν, οὔτε θριξὶ σκεπόμενος, ὥσπερ τὰ πολλὰ τῶν θηρίων, οὔτε πτεροῖς, οὔτε δέρμα

D ἰσχυρὸν ἐπαμπέχεται· πρὸς ταῦτα ἀντέλεγεν, οὕτω μὲν σφόδρα ἁπαλοὺς εἶναι διὰ τὴν δίαιταν· φεύγειν μὲν γὰρ ὡς τὸ πολὺ τὸν ἥλιον, φεύγειν δὲ τὸ ψῦχος· τὴν δὲ ψιλότητα τοῦ σώματος μηδὲν ἐνοχλεῖν. ἐπεδείκνυε δὲ τούς τε βατράχους, καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα ζῷα, πολὺ μὲν ἁπαλώτερα ἀνθρώπου, πολὺ δὲ ψιλότερα, καὶ ἔνια τούτων ἀνεχόμενα, οὐ τὸν ἀέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ψυχροτάτῳ ὕδατι ζῆν δυνάμενα τοῦ χειμῶνος. ἐπεδείκνυε δὲ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, τούς τε ὀφθαλμούς, καὶ τὸ πρόσωπον, οὐδὲν δεόμενον

σκέπης. καθόλου δὲ ἐν μηδενὶ τόπῳ γίγνεσθαι ζῷον, ὃ μὴ δύναται ζῆν ἐν αὐτῷ· ἢ πῶς ἂν ἐσώθησαν οἱ πρῶτοι γενόμενοι ἄνθρωποι, μήτε πυρὸς ὄντος, μήτε οἰκιῶν, μήτε ἐσθῆτος, μήτε ἄλλης τροφῆς, ἢ τῆς αὐτομάτου; ἀλλὰ τὴν πανουργίαν τοῖς ὕστερον καὶ τὰ πολλὰ εὑρίσκειν καὶ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸν βίον, οὐ πάνυ τι συνενεγκεῖν. οὐ γὰρ πρὸς ἀνδρείαν, οὐδὲ δικαιοσύνην χρῆσθαι τῇ σοφίᾳ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ πρὸς ἡδονήν· διώκοντας οὖν τὸ ἡδύ, καὶ ἐξ ἅπαντος ἀεὶ ζῆν ἀηδέστερον καὶ ἐπιπονώτερον· καὶ δοκοῦντας προμηθεῖσθαι σφῶν αὐτῶν, κάκιστα ἀπόλλυσθαι, διὰ τὴν πολλὴν ἐπιμέλειάν τε καὶ προμήθειαν. καὶ οὕτω δὴ τὸν Προμηθέα δικαίως λέγεσθαι δεδεμένον ἐν πέτρᾳ, κείρεσθαι τὸ ἧπαρ ὑπὸ τοῦ ἀετοῦ. ὁπόσα μὲν οὖν πολυδάπανα καὶ δεόμενα πραγματείας, καὶ ταλαιπωρίας ταῦτα μὲν ἀφῄρει, καὶ βλαβερὰ τοῖς χρωμένοις ἀπέφαινεν· ὅσα δὲ ῥᾳδίως καὶ ἀπραγμόνως ἔστιν ἐπικουρεῖν τῷ σώματι καὶ πρὸς χειμῶνα, καὶ πρὸς λιμόν, καὶ πρὸς τὸ παῦσαί τινα ὄρεξιν τοῦ σώματος, οὐ παρέπεμπεν οὐδὲν αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ τόπους ᾑρεῖτο τοὺς ὑγιεινοὺς μᾶλλον ἢ τοὺς νοσώδεις, καὶ τοὺς εὐφόρους ἑκάστῃ τῇ ὥρᾳ. καὶ τροφῆς ὅπως εὐπορήσει τῆς ἱκανῆς ἐπεμελεῖτο, καὶ ἐσθῆτος τῆς μετρίας· πραγμάτων δὲ καὶ δικῶν, καὶ φιλονεικιῶν, καὶ πολέμων, καὶ στάσεων, ἐκτὸς ἦν. καὶ μάλιστα ἐμιμεῖτο τῶν θεῶν τὸν βίον. ἐκείνους γὰρ μόνους φησὶν Ὅμηρος, ῥᾳδίως ζῆν, ὡς τῶν ἀνθρώπων ἐπιπόνως καὶ χαλεπῶς βιούντων. τὰ δὲ τοιαῦτα ἔφη καὶ τὰ θηρία* δρᾶν. τοὺς μὲν γὰρ πελαργοὺς τὰ θερμὰ τοῦ θέρους ἀπολείποντας, εἰς τὸν εὔκρατον ἀέρα ἀφικνεῖσθαι, διαγαγόντας ἐνταῦθα ὁπόσον ἥδιστον τοῦ χρόνου, μετὰ ταῦτα ἀθρόους ἀπιέναι, τὸν χειμῶνα ἀποχωροῦντας. τὰς δὲ γεράνους ἐπιφοιτᾶν τῷ σπόρῳ, χειμῶνα μετρίως φερούσας, καὶ τῆς τροφῆς ἕνεκα. τὰς δὲ ἐλάφους καὶ τοὺς λαγὼς, τοῦ μὲν ψύχους, εἰς τὰ πεδία, καὶ τὰ κοῖλα καταβαίνειν ἐκ τῶν ὀρῶν· κἀνταῦθα ὑποστέλλειν τοῖς ἀπηνέμοις

γ. διοσῶ.

A mento. In ſumma autem, nullo in loco animal naſci, quod non in eo viuere poſſit. Aut quomodo conſeruati eſſent primi illi nati homines, quũ neque ignis vſus eſſet, neque domorum, neque veſtimentorum, neque alius cibi quàm ſponte nati? Aſtutiam autem poſterioribus, & quòd multa inuenerint machinatique ſint ad victum, nihil prorſus conferre. Neque enim ad fortitudinem, neque ad iuſtitiã homines vti ſapientia, ſed ad voluptatem. B Perſequentes igitur ſuauia, ſemper viuere iniucũdius & laborioſius: & volentes videri prouidentiam gerere ſui ipſorum peſſimè perire, propter multas curas, multámque prouidentiam. Atque ita Prometheum iuſtè dici alligatum petræ, eiúſque iecur deuorari ab aquila. Quæcunque ergo magno conſtabant, indigebántque negocio atque miſeria, illa auferebat, vtentibúſque noxia eſſe affirmabat. Quæcũnque autem facile licebat, C nullóque negocio ſubminiſtrare corpori, & aduerſus hyemem & famem, & ad ſaturãdum quemuis corporis appetitum, nõ prætermittebat illorum quicquam: ſed & locos eligebat ſalubres potius quàm inſalubres, & feraces vnoquoque tempore. Et vt cibum ſufficientem haberet, curabat, & veſtem mediocrem. A negociis vero, & cauſis, contentionibúſque & bellis atque ſeditionibus longè aberat. Et maxime imitabatur deorum vitam. Illos D enim ſolos ait Homerus facilè viuere: quaſi homines laborioſe & difficulter viuerent. Similia autem dicebat & beſtias facere. Ciconias enim locis calidis in æſtate relictis, in aërem temperatum ſe conferre, & inibi commoratas quantum libuit temporis, deinde agminatim recedere, hiemem fugientes. Grues autem aduenire ad ſementem, quòd hyemem mediocriter ferre poſſint, & cibi gratia. Ceruos vero, & lepores, frigoris tempore in campos & caua loca ex montibus deſcendere, atque inibi ſeſe ſubmittere locis mitibus & mi-

„ A nime ventoſis: æſtus autem tempore diſcedere in ſyluas, regionéſque Boreæ expoſitas. Quum videret autem alios homines totius vitæ tempore perturbari, omnéſque ſibi inuicem inſidias ſtruere, ſempérque in plurimis verſari malis: nunquam etiam poſſe quieſcere, neq; in ſacris menſium ſolennitatibus, neque quum inducias pacti ſunt: & hæc vniuerſa ob aliud nihil vel facere vel pati, quàm vt viuere poßint (nam maximè reformidare, ne quando B ipſos deficiant, quæ dicuntur neceſſaria) præterea ſollicitos eſſe, & quærere, vt ſuis liberis multas relinquant pecunias: admirabatur quod ipſe nihil tale faceret, ſed ſolus inter omnes liber eſſet, nemoq; alius intelligeret ſummam ipſius felicitatem. Quare iam nolebat cum Perſarum rege cõparari: multum enim aiebat intereſſe: Illum enim eſſe omnium miſerrimum, timentem in tãta auri copia paupertatem, timentem morbos: nec tamẽ morbidis ab- C ſtinere poſſe, conſternatum ad mortis memoriam, exiſtimantem omnes ſibi ſtruere inſidias, vſque ad liberos & fratres. Propter hæc autem, neque veſcentem lætari, etiam ſi ſuauißima ſint parata, neque bibentem obliuiſci rerum moleſtarum: nullam quoque diem facilè trãſigere, in qua non videatur grauißima pati: & nunc quidem ſobrium cõcupiſcere ebrietatem, tanquam ſi ita liberari poſſet à calamitatibus: nunc autem ebrium putare ſe pe- D riiſſe, vt qui impotens ſit ſibi ipſi ſuccurrere: præterea vigilantem optare obdormitionem, vt obliuiſcatur timorum: dormientem autem ſurgere ocyßime, veluti à ſomniis pereuntem. Platani verò aureæ, & ædificiorũ Semiramidis, & murorum in Babylone, nullam capere vtilitatem. Et quod præter omnem rationem eſt, timeri ab eo inermes, & credere ſe armatis, & explorare accedentes ne quis habeat ferrum, & in medio eorum viuere qui ferrum geſtant, & fugere ab inermibus ad armatos, & ab armatis ſecede-

καὶ προσηνέσι· τοῦ δὲ καύματος, εἰς τὴν ὕλην ἀποχωρεῖν, καὶ τὰ βορρόντα τῶν χωρίων. ὁρῶν δὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἅπαντα μὲν τὸν βίον ταραττομένους, ἅπαντας δὲ ἀλλήλοις ἐπιβουλεύοντας, ἀεὶ δὲ ἐν κακοῖς ὄντας μυρίοις, μηδέποτε δὲ ἡσυχίαν δυναμένους ἄγειν, ἀλλὰ μηδὲ ἐν ταῖς ἱερομηνίαις, μηδὲ ἐὰν ἐκεχειρίαν ἀπαγγέλλωσι, καὶ ταῦτα ξύμπαντα δι᾽ οὐδὲν ἕτερον, τὰ μὲν δρῶντας, τὰ δὲ πάσχοντας, ἢ ὅπως διαβιώσονται, καὶ μάλιστα δὴ δεδιότας μήποτε αὐτοὺς ἐπιλίπῃ τὰ ἀναγκαῖα δὴ λεγόμενα, ἔτι δὲ φροντίζοντας καὶ ζητοῦντας ὅπως παισὶ καταλείπωσι τοῖς αὐτῶν πολλὰ χρήματα· ἐθαύμαζεν ὅτι μηδὲν αὐτὸς πράττων τούτων, ἀλλὰ μόνος δὴ τῶν ἁπάντων ἐλεύθερός ἐστι, καὶ οὐδεὶς ἄλλος συνίησι τῆς αὐτοῦ μάλιστα εὐδαιμονίας. ὥστε οὐκ ἔτι αὐτὸν ἠξίου τῷ Περσῶν βασιλεῖ παραβάλλειν· πολὺ γὰρ εἶναι τὸ μεταξύ· τὸν μὲν γὰρ ἀθλιώτατον ἁπάντων τυγχάνειν, φοβούμενον μὲν ἐν τοσούτῳ χρυσῷ πενίαν, φοβούμενον δὲ νόσους, τῶν δὲ νοσερῶν ἀπέχεσθαι μὴ δυνάμενον, ἐκπεπληγμένον δὲ τὸν θάνατον, καὶ πάντας ἐπιβουλεύειν αὐτῷ νομίζοντα, μέχρι τῶν παίδων καὶ ἀδελφῶν. διὰ δὲ ταῦτα μηδὲ ἐσθίοντα ἥδεσθαι, τῶν ἡδίστων αὐτῷ παρόντων, μήτε πίνοντα ἐπιλανθάνεσθαι τῶν ὀχληρῶν. μηδεμίαν δὲ ἡμέραν διάγειν ῥᾳδίως, ἐν ᾗ βλέπειν αὐτὸν μὴ τὰ δεινότατα πάσχοντα. καὶ τοῦτο μὲν νήφοντα ἐπιθυμεῖν μέθης, ὥστε* ἀπαλλαγησόμενον τῶν συμφορῶν· τοῦτο δ᾽ αὖ μεθύοντα, ἀπολωλέναι νομίζειν, ὡς ἀδύνατον αὐτῷ τι βοηθεῖν. ἔτι δὲ ἐγρηγορότα μὲν εὔχεσθαι καθυπνῶσαι, ὅπως ἐπιλάθηται τῶν φόβων, κοιμώμενον δὲ ἀναστῆναι τὴν ταχίστην, ἅτε ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν ἐνυπνίων ἀπολλύμενον. τῆς δὲ χρυσῆς αὐτῷ πλατάνου, καὶ τῶν Σεμιράμιδος οἰκοδομημάτων, καὶ τῶν ἐν Βαβυλῶνι τειχῶν, μηδὲν ὄφελος γιγνόμενον. ὃ δὲ δὴ πάντων παραλογώτατον, φοβεῖσθαι μὲν τοὺς ἀνόπλους, πιστεύειν δὲ αὐτὸν τοῖς ὡπλισμένοις. καὶ διερευνᾶσθαι μὲν τοὺς προσιόντας, μή τις ἔχοι σίδηρον, ἐν μέσῳ δὲ ζῆν τῶν σιδηροφορούντων. φεύγειν δὲ ἀπὸ μὲν τῶν ἀνόπλων πρὸς τοὺς ὡπλισμένους, ἀπὸ δὲ τῶν ὡπλισμένων χωρεῖν πρὸς

*γρ. ὡς κ.

A τοὺς ἀνόπλους, ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ πλήθους φυλάττεσθαι τοῖς δορυφόροις, ἀπὸ δὲ τῶν δορυφόρων, εὐνούχοις. οὐκ ἔχει δὲ οἷς ἂν πιστεύσας, οὐδὲ ὅποι τραπόμενος, δυνήσεται ζῆν μίαν ἡμέραν ἀφόβως. ὑφορᾶσθαι δὲ τὰ σιτία καὶ τὸν ποτὸν, καὶ τοὺς προπειρασομένους * ταῦτα ἔχειν, ὥσπερ ἐν ὁδῷ πολεμίων γεμούσῃ τοὺς προερευνῶντας*. ἀλλὰ μηδὲ τοῖς ἀναγκαίοις θαρρεῖν μήτε γυναικὶ. παισὶ, μήτε οὕτως δὲ χαλεποῦ ὄντος τοῦ πράγματος καὶ δυστυχοῦς τῆς μοναρχίας, μηδὲ ἀπαλλαγῆναί ποτε αὐτοῦ, μήτε B βούλεσθαι, μήτε δύνασθαι. καίτοι πάντα ὅσα δεινὰ τοῖς ἀνθρώποις, παραμυθίαν ἔχει, τὸ μικρὸν τυχὸν ἀναπαύσασθαι αὐτῶν. καὶ γὰρ ὅστις ὑπὸ δεσμῶν ἔχεται, προσδοκᾷ ποτε λυθῆναι· καὶ τῷ τὴν πατρίδα φεύγοντι, οὐκ ἀδύνατον κατελθεῖν· καὶ τῷ νοσοῦντι μέχρι τῆς τελευτῆς, ἔστιν ἐλπίζειν τὴν ὑγίειαν. τῷ δὲ, οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγῆναι τοῦ πράγματος· ἀλλ' οὐδέ γ' εὔξασθαι γνησίως, μήτε * ἑτέρων. ὅσοις δὲ ἀνιᾶσθαι συμβέβηκε τῶν C φίλων τινὸς ἀποθανόντος, σαφῶς ἐπίστανται, ὅτι παύσονταί ποτε λυπούμενοι τῷ χρόνῳ· τοῖς δὲ τοὐναντίον ἐπιγίνεσθαι μᾶλλον τὰ χαλεπά. καὶ οὐ ῥᾴδιον μὲν ἄνδρα γηρᾶσαι τύραννον. χαλεπὸν δὲ τυράννου γῆρας, οὐχ οἷον ἵππου φησίν. οἵ τε γὰρ πεπονθότες κακῶς πλείους, οἵ τε καταφρονοῦντες. αὐτὸς δὲ τῷ σώματι βοηθεῖν ἀδύνατος αὐτῷ. πάντα μὲν οὖν τὰ δεινὰ, πέφυκε μᾶλλον ἐκπλήττειν τοὺς προσδεχομένους, ἢ λυπεῖν τοὺς πειραθέντας, ὥσπερ D πενία, καὶ φυγὴ, καὶ δεσμοὶ, καὶ ἀτιμία. τοῦ θανάτου δὲ εἴ τις ἀφέλοι τὸ δέος, οὐδὲν ὑπολείπεται δυσχερές. οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς ὁ θάνατος οὐκ ἐνοχλεῖ τοὺς παθόντας, ἀλλ' οὐδὲ ἔτι λυποῦνται. ὁ δὲ φόβος οὕτω χαλεπός ἐστιν, ὥστε πολλοὶ ἤδη προέλαβον τὸ ἔργον· οἱ μὲν ἐν νηὶ χειμαζόμενοι, οὔτε περιέμειναν καταδῦναι τὴν ναῦν, ἀλλὰ πρότερον αὑτοὺς ἀπέσφαξαν· οἱ δὲ [illegible]ων προειληφότων, σαφῶς εἰδότες, ὅτι [illegible]ὲν πείσονται δεινότερον. τοῦτο δὲ τὸ χαλεπὸν, ἀεὶ πάρεστι τοῖς μονάρχοις,

γρ. προπειράσοντας

γρ. ἐρευνῶντας

γρ. εἰ μήτε

re ad inermes, & aduerſus multitudinem cuſtodiri à ſatellitibus; aduerſus autem ſatellites ab euneuchis. Non habere autē quo ſe vertat, aut quibus credat, quo vnā diem viuere queat abſque timore. Suſpectare cibum & potum, & prægustatores horum habere, quaſi in via hoſtium plena præſcrutatores. Quin neque etiam neceſſariis confidere, neque liberis, neque vxori. Quumque monarchia res ſit tam difficilis, atque infelix, ab ea tamen liberari neque velle, neque poſſe. Atque omnia quæcunque hominibus grauia ſunt, conſolationem habere, quod paulùm fortaſſe ab illis ſint quieturi. nā qui vinctus eſt, ſperat aliquando ſe liberatum iri: & qui exulat patria, poteſt aliquando redire: & qui ægrotat vſque ad mortem, ſperare poteſt ſanitatem. eum autem liberari non poſſe à negocio, immo ne optare id quidem. Quicunque etiam in ægritudine ſunt ob amicum quempiam mortuum, manifeſte norunt, tempus aliquando dolorem ablaturum: ei autem ediuerſo, magis ſemper ſuperuenire mala. & non facile hominem tyrannum ad ſenectutem peruenire. Grauis autem tyranni eſt ſenectus: non qualis equi, vt aiunt. Partim enim ab eo mala ſunt paſſi, & hi quidem plures: partim autem eum deſpiciunt. ipſe autem ſibi corpore ſuppetias ferre nō poteſt. Omnia quidē dura naturaliter magis exterrent expectantes, quā contriſtāt expertos: vt eſt paupertas, exiliū, & vincula, ignominiaque. Mortis autem ſi quis abſtulerit metū, nihil illi relinquitur difficile. Non ſolum enim ipſa mors nō exhibet moleſtias expertis, ſed neque illi amplius contriſtantur. Metus autē ita difficilis res eſt, vt multi iam opus præoccuparint: hi quidē in naui tempeſtate preſſi, non expectauerunt nauis ſubmerſionem, ſed ſemet prius interfecerunt: hi autem ab hoſtibus comprehenſi, licet manifeſte ſcirent ſe nihil grauius paſſuros. Hæc ita difficilis res, ſemper cohabitat monarchis

pariter & noctes & dies. Et condemnatis quidem, dies certa præſtituitur, qua ipſis ſit moriendum: his autem & hoc incertum, an paulo poſt, an modò: & nullũ tempus, quamuis breuiſſimum, liberum eſt ab hoc metu: verùm iis & comedentibus neceſſe eſt timere, diiſque ſacrificantibus. Et ſi quando huiuſmodi homini venit in mentẽ ludere, & rebus vti vult Venereis, tametſi valde amet, tamẽ illi mortis incidit memoria, quaſi forſan ab amata periturus, atque hoc timore ſimul in ſympoſio bibens, ſimúlque dormiens in lecto premitur. Itaque mihi videtur tunc gaudere vir tyrannus, quando occiditur, tanquã à maximo liberatus malo. Quod autem omnium abſurdiſſimũ eſt, alij qui in inſanabilibus ſunt calamitatibus ſciũt non multum temporis illos affligi, quibus non ſit impoſſibile mori: Tyranni autem, maxima habentes mala, exiſtimant ſe in maximis bonis eſſe, decepti (opinor) aliorũ hominũ rei imperitorũ opinione. Et hanc illis Deus ignorantiam coniunxit, vt diu durent pœnas ſufferentes. Videtur autem hominibus bene viuentibus vita eſſe melior, mors autẽ acerbior: quàm vero malè viuũt, vitam difficilius ferre, mortem autẽ iã præſtolari. Porrò tyrãnis hæc vtraq; difficiliora quàm aliis. Viuũt enim multo iniucundius quàm qui omnino deſiderant mori: mortem autem ita timent, tanquam ſuauiſſimè degentes in vita. Cúmque ita natura comparatum ſit, vt magis delectent ſuauia, ſi fuerint rara: iis vero qui continue vtuntur, in triſtitiam conuertantur: mala autẽ grauiora ſint, quæ nunquam recedant: propemodum ambo tyrannis, & ſuauia & acerba, ſemper adhærent: vt quum contriſtantur, nunquam deſinant: quum fruuntur voluptate; nunquam ſentiant. Metuũt autẽ ſemper fere diuitum potentiam, indigentium autem diuitiarum cupiditatem. Et ſolis monarchis nemo beneficio affectus habet gratiam: nunquam enim putant ſe digna

A ὁμοίως μὲν ἡμέρας, ὁμοίως δὲ νυκτός. καὶ τοῖς μὲν καταδικασθεῖσιν ἡμέρα ῥητὴ πρόκειται ἐν ᾗ δεῖ ἀποθνήσκειν· τοῖς δὲ, καὶ τοῦτο ἄδηλον, εἴτε μετ᾽ ὀλίγον, εἴτε ἤδη, καὶ οὐδεὶς καιρὸς, οὔτε ὁ βραχύτατος ἀπήλλακται τούτου τοῦ δέους· ἀλλὰ καὶ ἐσθίοντα ἀνάγκη δεδιέναι, καὶ θύοντα τοῖς θεοῖς. εἰ δέ ποτε ἐπέλθοι τοῖς τοιούτοις παίζειν, καὶ πρὸς ἀφροδισίοις γιγνόμενον, ἐὰν καὶ πάνυ τύχῃ ἐρῶν, μεμνῆσθαι τοῦ θανάτου, ὡς τυχὸν ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν ἐρωμένων ἀπολούμενον, καὶ συμπίνειν
B τούτῳ τῷ φόβῳ, καὶ συγκαθεύδειν. ὥστε μοι δοκεῖ τότε μὲν χαίρειν, ἐπειδὰν πληγῇ ἀνὴρ τύραννος, ὡς τοῦ μεγίστου κακοῦ ἀπηλλαγμένος. τὸ δὲ πάντων ἀτοπώτατον, οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἴσασιν ἐν ταῖς ἀνιάτοις γινόμενοι συμφοραῖς, ὥστε οὐ πολὺν χρόνον κακοπαθοῦσιν· οἷς ἂν μὴ ἀδύνατον ᾖ τὸ ἀποθνήσκειν· οἱ δὲ τύραννοι τὰ μέγιστα κακὰ ἔχοντες, ἐν τοῖς μεγίστοις νομίζουσιν ἀγαθοῖς εἶναι, οἶμαι τῇ δόξῃ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐξηπατημένοι τοῦ πράγματος. καὶ ταύτην ὁ
C θεὸς αὐτοῖς τὴν ἄγνοιαν συνέζευξεν, ἵνα παραμένωσι κολαζόμενοι. δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν εὖ πράττουσι τῶν ἀνθρώπων, ὁ μὲν βίος ἀμείνων· ὁ δὲ θάνατος διὰ τοῦτο λυπηρότερος. οἱ δὲ αὖ κακῶς ζῶντες, τὸν βίον δοκοῦσι δυσχερέστερον φέρειν· τὸν δὲ θάνατον ἤδη προσδέχεσθαι. τοῖς δέ γε τυράννοις ἀμφότερα ταῦτα χαλεπώτερα ἢ τοῖς ἄλλοις· ζῶσι μὲν γὰρ πολὺ ἀηδέστερον τῶν πάνυ ἐπιθυμούντων τεθνάναι· τὸν δὲ θάνατον οὕτω δεδοίκασιν, ὡς ἥδιστα διάγοντες ἐν
D τῷ βίῳ. πεφυκότος δὲ τοῦ τὰ μὲν ἡδέα μᾶλλον εὐφραίνειν ὅταν ᾖ σπάνια· τοῖς δὲ συνεχῶς χρωμένοις εἰς ἀηδίαν περιίστασθαι· τὰ δὲ κακὰ χαλεπώτερα εἶναι, μηδέποτε ἀπαλλαττόμενα· σχεδὸν ἀμφότερα τοῖς τυράννοις καὶ τὰ ἡδέα καὶ τὰ λυπηρὰ ἀεὶ πάρεστιν· ὡς λυπούμενον μὲν, μηδὲ παύσασθαι σχεδὸν, ἡδόμενον δὲ μηδέποτε αἰσθάνεσθαι. δέδοικε δὲ ἀεί ποτε τῶν μὲν πλουσίων τὴν δύναμιν, τῶν δὲ ἀπόρων, τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλούτου. μόνοις δὲ τοῖς μονάρχοις, τῶν μὲν εὖ παθόντων οὐδεὶς οἶδε χάριν· οὐδέποτε γὰρ ἡγοῦνται τῶν ἱκανῶν

τυχόντας, οἱ δὲ μὴ τυγχάνοντες ὧν βούλονται, πάντων μάλιστα μισοῦσιν αὐτούς. καὶ μὴν ἐπιφθονώτατος ἁπάντων ὁ πλεῖστα, κἂν δικαίως, ἔχων· ὥστε οὐδεὶς τυράννου ἐπιφθονώτερός ἐστι. πρὸς δὲ τούτοις, ἀνάγκη μὲν αὐτὸν χαρίζεσθαι τοῖς περὶ αὐτόν· εἰ δὲ μή, τάχιστα ἀπόλλυται. χαρίζεσθαι δὲ πολλάκις πολλοῖς, οὐ ῥᾴδιον, μὴ ἄλλων ἀφαιρούμενον. ἔχει δὲ καὶ τοὺς ἀφαιρεθέντας ἐχθρούς, καὶ τοὺς εἰληφότας ὑπόπτους, καὶ ζητοῦντας ὅτι τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι. τὰ μὲν οὖν πόρρω, διὰ τὸ πολὺ ἀφεστάναι, φοβεῖται· τὰ δὲ ἐγγύς, ὅτι πλησίον ἐστὶν αὐτοῦ. καὶ παρὰ μὲν τῶν μακρόθεν, ὑφορᾶται πόλεμον· παρὰ δὲ τῶν ἐγγύς, δόλον. καὶ τὴν μὲν εἰρήνην ἀσύμφορον νομίζει, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σχολήν· τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι ἀνάγκη τοὺς ὑπηκόους ἐνοχλεῖν, καὶ χρήματα πορίζοντα, καὶ στρατεύεσθαι προσαναγκάζοντα. τοιγαροῦν πολέμου μὲν ὄντος, εἰρήνης ἐρᾷ· εἰρήνης δὲ γενομένης, εὐθὺς μηχανᾶται πόλεμον. καὶ τοῦτο μὲν τῶν ἐπιτηδείων ἀφθόνων ὄντων, δεδοίκασι τοῦ πλήθους τὴν ὕβριν· τούτων δὲ εἴ τις ἔνδεια καταλαμβάνοι, τὴν ὀργήν. ἡγοῦνται δὲ μήτε ἀποδημεῖν ἀσφαλές, μήτε μένειν, μήτε προϊέναι, μήτε ἔνδον διαιτᾶσθαι παρ' αὐτοῖς, ἀλλὰ μηδὲ ἐπιβαίνειν, οὗ ἂν ἐπιβαίνωσιν ἀσφαλῶς· ἅπαντα δὲ εἶναι μεστὰ ἐνέδρας, καὶ δόλων. ἀναλογίζεται δὲ ἕκαστος αὐτῶν, καὶ τοὺς θανάτους τῶν τυράννων, καὶ τὰς ἐπιβουλάς, ὅσαι πώποτε γεγόνασι, καὶ ξύμπαντα ταῦτα ἐπ' αὐτὸν εἶναι νομίζει, καὶ οὕτως ἔχει περιφόβως, ὡς ξύμπαντας ἐκείνους τοὺς θανάτους ἀποθανούμενος· καὶ περιβλέπειν μὲν ἀεὶ καὶ περιστρέφεσθαι βούλεται, πανταχόθεν πληγήσεσθαι οἰόμενος. αὐτὸ δὲ τοῦτο οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ὑπ' αἰσχύνης ἅμα καὶ φόβου. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐνδηλότερος ᾖ δεδοικὼς ἀνὴρ τύραννος, τοσούτῳ μᾶλλον ἐπιβουλεύουσι καταφρονοῦντες τῆς δειλίας. ἔστιν οὖν ὁ βίος ὅμοιος, ὥσπερ εἴ τις καθείρξειε

A *conſecutos. Qui autem non conſequuntur quæ volunt, omnium maxime oderũt illos. Et ſanè maxima ille laborat inuidia, qui plurima etiã iuſtè poßidet: quare nemo maiore laborat inuidia quàm tyrannus. Accedit huc, quod illi neceſſe eſt donare his qui circa ipſum ſunt: ſin minus, velociter perit. Frequenter autem donare multis, haud facile, niſi ab aliis auferat. Habet autem & eos à quibus quid abſtulit inimicos, eóſque qui accepe-*
B *runt ſuſpectos, vt qui quærant quã ocyſſime ab ipſo liberari. Ea quæ procul abſunt, propter longum interuallum, timet: quæ vero propè, eo quòd ipſi ſint propinqua. Et à longinquis ſuſpicatur ſibi inferri bellum, à propinquis autem dolum. Et pacem quidem exiſtimat infructuoſam, propter hominum ocium: bellũ autẽ, quod ſubditos neceſſe ſit perturbare exigendis pecuniis, & ad militiam compellendo. Proinde quãdo bellum geritur, pa-*
C *cem amat: facta autem pace, ſtatim ſtudioſè apparat bellum. Et nunc quidem quum rerum neceſſariarũ magna præſto eſt copia, multitudinis formidat iniuriã: nunc autem ſi qua inopia apprehenderit, iram. Arbitratur autem ſibi neque peregrinari eſſe tutum, neque manere, neque progredi, neque intus viuere: immò neque aſcendere ea quæ tuto etiam aſcendũtur, ſed omnia eſſe plena inſidiarum atque doli. Recogitat autem horum quiſque, &*
D *tyrannorum mortes & inſidias, atque diſcrimina quæ vnquam acciderunt, eaque vniuerſa ſibi imminere exiſtimat; atque ita metu corripitur, quaſi omnibus illis moriẽs mortibus: vnde ſemper circumſpicit atque circumuertitur, deliberatque, ab omni ſe parte percuſſum iri putans. Idipſum autem non licet facere, propter pudorem pariter & timorem. Quanto enim* manifeſtius *timidior fuerit vir tyrannus, hoc magis illi ſtruunt inſidias, contemnentes eius timiditatem. Eſt igitur eius vita eiuſmodi, vt ſi quis compingat aliquem*

aliquẽ in arctum carcerem, gladiis partim ſupernè dependentibus, partim in giro fixis, cutemq́ue attingẽtibus. At gladij non ſolum corpori, ſed etiam animæ tyranni infixi ſunt: vt Tantalus apud inferos, quem aiunt ſaxum capiti imminens formidare, facilius degat.. neque enim Tantalus amplius timet, ne moriatur. Tyranno autem viuo hoc accidit, quòd illi mortuo dicunt accidere. Quicũque ergo vnius facti ſunt tyranni ciuitatis, aut paruæ regionis, iis non licet aufugere ex principatu, atque alibi vſquã refugium habentibus viuere. Nemo enim virum tyrannum diligit, ſed oderunt omnes, ſuſpectumq́ue habent, & facile tradunt paſsis iniuriam. Quicunque autem multis imperant ciuitatibus gentibuſque atque infinitæ terræ, quemadmodum rex Perſarum, iis nunquam tantum contingit boni vt mala ſua intelligãt: & tametſi deorum aliquis ab illis auferat ignorantiam, non poſſunt tamẽ effugere. Videtur autem tyrannus nunquam ſecure poſſe viuere, neque ſi aheneus aut ferreus fiat: nam ſic quoque conciſus & conflatus periret. Si quis ergo cum eo loquitur confidenter, iraſcitur, metuitq́ue illius loquendi libertatem: ſin verò obſeruanter & ſubmiſſe, ſuſpectam habet obſeruantiam. Et à liberis quidem accedentibus, ſe putat contumelia affici, ab humilioribus autem decipi. Conuiciis proſciſſus multipliciter contriſtatur, maxime quod quum ſit tyrannus, male audiat: laudatus autem non lætatur, non enim eos ex animo putat dicere. Optimæ autem & vtiliſsimæ poſſeſsionis omnium egentiſsimus eſt, nempe beneuolentiæ atque amicitiæ. Nihil enim boni à quoquam ſperare poteſt: ſed prius ab altoribus ſæui diligerentur Leones, quàm tyranni à miniſtris, atque iis qui eos conueniunt. Ego autem vado quò lubet noctu, vado & interdiu ſolus: audacter quoque ſi ſit opus, per caſtra iturus ſine caduceo, prèque latrones.

A ἵνα ἐν εἱρκτῇ μικρᾷ, τῶν μὲν ἄνωθεν ξιφῶν κρεμαμένων· τῶν δὲ κυκλόθεν περιπεπηγότων, καὶ τούτων ἁπτομένων τοῦ χρωτός. οὐ τῷ σώματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ τοῦ τυράννου περιπέπηγε τὰ ξίφη, ὥστε τὸν ἐν ᾅδου Τάνταλον, ὅν φασι κεφαλῆς ὑπερτέλλοντα δειμαίνειν πέτρον, πολὺ ῥᾷδιον διάγειν. οὐ γὰρ δὴ ἔτι φοβεῖται ὁ Τάνταλος μὴ ἀποθάνῃ· τῷ δὲ τυράννῳ ζῶντι τοῦτο ξυμβέβηκεν, ὃ ἐκείνῳ νεκρῷ λέγουσιν. ὅσοι μὲν οὖν μιᾶς γεγόνασι τύ-
B ραννοι πόλεως, ἢ χώρας ὀλίγης, τούτοις δὲ οὐκ ἀδύνατον ἀποδρᾶσαι ἐκ τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀλλαχόσε ποι καταφυγόντας ζῆν· καί τοι οὐδεὶς ἄνδρα ἀγαπᾷ τύραννον, ἀλλὰ μισοῦσί τε καὶ ὑποπτεύουσι, καὶ ῥᾳδίως ἐκδιδόασι τοῖς ἠδικημένοις· ὅσοι δὲ πολλῶν πόλεων ἄρχουσι, καὶ ἐθνῶν, καὶ ἀπείρου γῆς· ὥσπερ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεύς· τούτοις, οὐδὲ ἂν ποτε ὑπάρξῃ συνεῖναι τὴν κάκην, κἂν θεῶν τις ἀφέλοι τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν, οὐ δυνατὸν ἐκφυγεῖν. δο-
C κεῖ δὲ, οὐδέποτε ἂν ἀσφαλῶς ζῆν, οὐδ' εἰ χαλκοῦς, ἢ σιδηροῦς γένοιτο· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἂν κατακοπεὶς ἢ καταχωνευθεὶς ἀπολέσθαι. ἐὰν μὲν οὖν τις αὐτῷ διαλέγηται *παῤῥῶν, ὁ δὲ ὀργίζεται, καὶ δέδοικε τὴν παῤῥησίαν· ἐὰν δὲ θεραπεύων καὶ ὑποκατακλινόμενος, ὑποπτεύει τὴν θεραπείαν. καὶ ὑπὸ μὲν τῶν ἐλευθερίων προσερχομένων, οἴεται ὑβρίζεσθαι· ὑπὸ δὲ τῶν ταπεινοτέρων ἐξαπατᾶσθαι. καὶ λοιδορούμενος, πολλαπλασίως ἀνιᾶται
D ἄλλως,* ὅτι δὴ τύραννος ὤν, ἀκούοι κακῶς· ἐπαινούμενος δὲ οὐχ ἥδεται. οὐ γὰρ φρονοῦντας οὕτως οἴεται λέγειν. τοῦ δὲ καλλίστου καὶ λυσιτελεστάτου κτήματος, ἁπάντων ἐστὶν ἀπορώτατος, εὐνοίας καὶ φιλίας. ἐλπίσαι δὲ οὐδὲν δύναται παρ' οὐδενός, ἀλλὰ πρότερον οἱ τοὺς ἀγρίους λέοντας τρέφοντες ἀγαπήσουσιν, ἢ τυράννους οἱ θεραπεύοντες, καὶ προσιόντες. ἐγὼ δὲ, βαδίζω μὲν, ὅποι βούλομαι νύκτωρ, βαδίζω δὲ μεθ' ἡμέραν μόνος, θαῤῥῶν δὲ, εἰ δέοι καὶ διὰ στρατοπέδου πορευόμενος, ἄνευ κηρυκείου, καὶ διὰ λῃστῶν·

γρ. θαῤῥῶν

γρ. ἄλ. τι

οὐδεὶς γὰρ ἐμοὶ πολέμιος, οὐδὲ ἐχθρὸς ἐπὶ βαδίζοντι. ἂν δὲ ἅπας ἐκλίπῃ ὁ χρυσὸς, ἅπας δὲ ὁ ἄργυρος, ἅπας δὲ ὁ χαλκὸς, οὐκ ἂν ἐγὼ βλαβείην, οὐδὲ μικρόν. ἂν δὲ ἅπασαι μὲν αἱ οἰκίαι πέσωσιν ὑπὸ σεισμῶν, καθάπερ ἐν Σπάρτῃ ποτέ· καὶ πάντα διαφθαρῇ τὰ πρόβατα ὡς μηδένα ἐσθῆτος εὐπορῆσαι. μὴ μόνον δὲ τὴν Ἀττικὴν, ἀλλὰ καὶ Βοιωτίαν, καὶ Πελοπόννησον, καὶ Θετταλίαν ἀπορία καταλάβῃ ὥσπερ ἤδη πρότερόν φασιν, οὐδὲν ἐγὼ χεῖρον οὐδὲ ἀπορώτερον βιώσομαι. παρ' ὅ. πόσον μὲν γὰρ ἔσομαι γυμνότερος τοῦ νῦν, πόσῳ δὲ ἀοικότερος; ἱκανὰ δέ μοι τροφὴν παρέχειν, καὶ μῆλα, καὶ κέγχροι, καὶ κριθαὶ, καὶ ὄροβοι τὰ εὐτελέστατα τῶν ὀσπρίων, καὶ φηγὸς ὑπὸ τῇ τέφρᾳ, καὶ ὁ τῆς κρανείας, καρπὸς, ᾗ φησιν Ὅμηρος βόσκειν τοὺς τοῦ Ὀδυσσέως ἑταίρους, τὴν Κίρκην, ὑφ' ὧν αὐτόθι τρεφόμενα καὶ τὰ μέγιστα θηρία.

A Nullus enim mihi eſt inimicus, nullúſque hoſtis eunti. Et ſi deficiat omne aurum, & omne argentum: omnéque æs, nullo ego damno afficiar vel modice. Et ſi omnes domus cadant à terræ motibus vt quondam in Sparta: & omnes diſpereāt oues, vt nemo veſtem conſequi queat, & non ſolum Atticam, ſed & Bœotiam & Peloponneſum, & Theſſaliam egeſtas apprehendat, quemadmodum iam ante factum aiunt, nihil ego peius, neque maiori B viuam indigentia. Quanto enim futurus ſim nudior quàm nunc ſum, quantóque domo magis cariturus? Sufficiunt autem mihi ad alimenta mala, & milium, & ordea, & orobi, leguminum viliſsima, & fagus ſub cinere, & corni fructus, quo Homerus ait Circen Vlyſsis ſocios paſ uiſſe, à quibus & maximæ beſtiæ nutritæ conſeruantur.

ΕΥΒΟΙΚΟΣ Η' κυνηγός. ζ.

Τὸ δὲ μὲν αὐτὸς ἰδὼν, οὐ παρ' ἑτέρων ἀκούσας, διηγήσομαι. ἴσως γὰρ οὐ μόνον πρεσβυτικὸν πολυλογία, καὶ τὸ μηδένα διωθεῖσθαι ῥᾳδίως τῶν ἐμπιπτόντων λόγων· πρὸς δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ, τυχὸν ἂν εἴη καὶ ἀλητικόν. αἴτιον δὲ ὅτι πολλὰ τυχὸν οἱ πρεσβύτεροι πεπόνθασιν, ὧν οὐκ ἀηδῶς μέμνηνται. ἐρῶ δ' οὖν οἵοις ἀνδράσι καὶ ὅν τινα βίον ζῶσι, συνέβαλον ἐν μέσῃ σχεδὸν τῇ Ἑλλάδι. ἐτύγχανον μὲν οὖν ἀπὸ Χίου περαιούμενος μετά τινων ἁλιέων, ἔξω τῆς θερινῆς ὥρας, ἐν μικρῷ παντελῶς ἀκατίῳ. χειμῶνος δὲ γενομένου, χαλεπῶς καὶ μόλις διεσώθημεν πρὸς τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίας· τὸ μὲν δὴ ἀκάτιον, εἰς τραχύν τινα αἰγιαλὸν ὑπὸ τοῖς κρημνοῖς ἐκβαλόντες, διέφθειραν, αὐτοὶ δὲ ἀπεχώρησαν πρός τινας πορφυρεῖς ὑφορμοῦντας ἐπὶ τῇ πλησίον χηλῇ, κἀκείνοις συνεργάζεσθαι διενοοῦντο, αὐτοῦ μένοντες.

C EVBOICA, AVT VENATOR. VII.

ID quod ipſe vidi, non ab aliis accepi, narrabo. Fortaſsis enim ſenum eſt multa loqui, & nullum facile repudiare incidentem ſermonem. Senibus, autem forſan prope accedunt & circulatores, ſeu peregrini. In cauſa autem eſt, quòd ſenes fere multa ſint paſsi, quorum non ſine iucunditate recordantur. D Dicam autem, quibus hominibus, & qualem vitam viuentibus, congreſſus ſim in media ferme Græcia. Traiiciebam cum quibuſdam piſcatoribus à Chio, extra æſtiuum tempus in parua prorſus nauicula. Tempeſtate autem exorta, difficulter & vix euaſimus ad caua Eubœæ: vbi nauiculam quidem in aſperũ quoddam littus ſub rupibus eiicientes confregerunt, ipſi autem receſſerunt ad quoſdam purpurarum piſcatores, qui ſtationẽ habebant in proximo promontorio illíſque cooperari cogitabant, illic manentes.

A Derelictas itaque ſolus, ac neſciẽs in quã poſſem ſaluus euadere ciuitatem, errabã iuxta mare, ſicubi quoſdam aut præternauigantes aut appellentes viderẽ. Prægreſſus autem plurimùm, neminẽ quidem hominem videbam, offendo autem ceruũ, qui nuper admodum ex præcipitio ceciderat, iuxta ipſum littus: iámque verberabatur à fluctibus adhuc ſpirãs. Et paulo poſt viſus mihi ſum audire ſupernè latratum canum: licet vix id ſane, propter maris ſonum. B Procedens autem, & aſcẽdens admodum ægre in quendam excelſum locum, & canes vidi dubitantes & diſcurrentes: à quibus cõiiciebam animal coactũ deſiluiſſe in præceps: & poſt paululum, virum venatorem, quãtum ex aſpectu & veſtitu diuinabã, genis ſanum, comam habentem non male neque illiberaliter retro demiſſam; quales ad Troiam veniſſe ait Homerus Eubœenſes: mordens (opinor) & deridens, quòd quum alij Achiui rectè eſſent comati, C illi ſoli ex parte dimidia tantum comam haberent. Et ille interrogauit me: Nunquid, ô hoſpes hac vſquam ceruum fugere animaduertiſti? Et ego: Ille quidem (inquam) iam eſt in fluctibus: perductóque ad locũ, oſtendi. Extracto igitur ex mari pellem detraxit machęra, me adiuuãte quãtum poteram: & crurum poſtremas detruncatas partes portabat vna cum tergore. Hortabatur autem me vt ſequerer ſe, ſimúlque veſcerer de carnibus. D Eſſe autem non procul habitationem ſuam. Deinde mane (inquit) poſtquam apud nos dormieris, redibis ad mare: in præſentia enim nunc nauigari non poteſt. Et ne ob hanc rem (inquit) timeas. Vellem equidem poſt quinque dies ventum ponere: ſed non facile (inquit) fiet, quando ita conſtringuntur promontoria Eubœæ à nubibus, vt nunc quidem comprehenſa vides. Et ſimul interrogauit me, vnde & quomodo illuc appuliſſem, & an non confractum eſſet nauigium.

al. atque hoc dixit mihi metu perculſus.

A καταληφθεὶς δὴ μόνος, οὐκ ἔχων εἰς ἥντινα πόλιν σωθήσομαι, παρὰ τὴν θάλατταν ἄλλως ἐπλανώμην· εἴ που τινὰς ἢ παραπλέοντας, ἢ ὁρμοῦντας ἴδοιμι. προεληλυθὼς δὲ συχνὴν, ἀνθρώπων μὲν οὐδένα ἑώρων· ἐπιτυγχάνω δὲ ἐλάφῳ, νεωστὶ κατὰ τοῦ κρημνοῦ πεπτωκότι· παρ' αὐτὴν τὴν ῥαχίαν, ὑπὸ τῶν κυμάτων παιομένῳ, φυσῶντι ἔτι. καὶ μετ' ὀλίγον ἔδοξα ὑλακῆς ἀκοῦσαι κυνῶν ἄνωθεν, μόλις πως, διὰ B τὸν ἦχον τὸν ἀπὸ τῆς θαλάττης. προελθὼν δὲ καὶ προσβὰς πάνυ χαλεπῶς πρός τι ὑψηλὸν, τούς τε κύνας ὁρῶ ἠπορημένους καὶ διαθέοντας· ὑφ' ὧν εἴκαζον, ἀποβιασθὲν τὸ ζῶον, ἅλλεσθαι κατὰ τοῦ κρημνοῦ· καὶ μετ' ὀλίγον ἄνδρα κυνηγέτην, ἀπὸ τῆς ὄψεως καὶ τῆς στολῆς. τὰ γένεια ὑγιῆ, κομῶντα, οὐ φαύλως οὐδὲ ἀγεννῶς, ἐξόπισθεν· οἵους ἐπὶ Ἴλιον φησὶν Ὅμηρος ἐλθεῖν, Εὐβοέας, σκώπτων ἐμοὶ δοκεῖν καὶ C καταγελῶν ὅτι τῶν ἄλλων Ἀχαιῶν καλῶς ἐχόντων, οἱ δὲ ἐξ ἡμίσους ἐκόμων. καὶ ὃς ἀνηρώτα με· ἀλλ' ἦ ὦ ξένε τῇδέ που φεύγοντα ἔλαφον κατενόησας; κἀγὼ πρὸς αὐτόν· ἐκεῖνος ἔφην, ἐν τῷ κλύδωνι ἤδη, καὶ ἀγαγὼν ἔδειξα. ἑλκύσας οὖν αὐτὸν ἐκ τῆς θαλάττης, τό τε δέρμα ἐξέδειρε μαχαίρᾳ· κἀμοῦ ξυλλαμβάνοντος ὅσον οἷός τε ἦν, καὶ τῶν σκελῶν ἀποτεμὼν τὰ ὀπίσθια, ἐκόμιζεν ἅμα τῷ δέρματι. παρεκάλει D δὲ κἀμὲ συνακολουθεῖν, καὶ συνεστιᾶσθαι τῶν κρεῶν. εἶναι δὲ οὐ μακρὰν τὴν οἴκησιν. ἔπειτα ἕωθεν, ἔφη, παρ' ἡμῖν κοιμηθεὶς, ἥξεις ἐπὶ τὴν θάλατταν, ὡς τά γε νῦν οὐκέτι πλώϊμα. καὶ μὴ * τοῦτο εἶπε φοβηθείς. βουλοίμην δ' ἂν ἔγωγε καὶ μετὰ πέντε ἡμέρας λῆξαι τὸν ἄνεμον· ἀλλ' οὐ ῥᾴδιον, εἶπεν, ὅταν οὕτω πιεσθῇ τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τῶν νεφῶν, ὥς γε νῦν κατειλημμένα ὁρᾷς. καὶ ἅμα ἠρώτα με ὁπόθεν δὴ, καὶ ὅπως ἐκεῖ κατηνέχθην, καὶ εἰ μὴ διεφθάρη τὸ πλοῖον.

ἴσ. μοι

μικρὸν ἦν παντελῶς, ἔφην· ἁλιέων τινῶν περαιουμένων, κἀγὼ μόνος ξυνέπλεον ὑπὸ σπουδῆς τινος. διεφθάρη δ' ὅμως ἐπὶ τὴν γῆν ἐκπεσόν. οὐκοῦν ῥᾴδιον, ἔφη, ἄλλως. ὁρᾷς γὰρ ὡς ἄγρια καὶ σκληρὰ τῆς νήσου τὰ πρὸς τὸ πέλαγος. καὶ ταῦτ' εἶπεν ἐστὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίας λεγόμενα, ὅπου κατενεχθεῖσα ναῦς, οὐκ ἂν ἔτι σωθείη· σπανίως δὲ σῴζονται καὶ τῶν ἀνθρώπων τινές, εἰ μὴ ἄρα ὥσπερ ὑμεῖς ἐλαφροὶ παντελῶς πλέοντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ μηδὲν δείσῃς. νῦν μὲν ἐκ τῆς κακοπαθείας ἀνακτήσῃ σαυτόν. εἰσαῦριον δὲ ὅτι ἂν ᾖ δυνατόν, ἐπιμεληθησόμεθα ὅπως σωθῇς, ἐπειδή σε ἔγνωμεν ἅπαξ. δοκεῖς δέ μοι τῶν ἀστικῶν εἶναί τις, οὐ ναύτης, οὐδ' ἐργάτης, ἀλλὰ ἄλλην τινὰ ἀσθένειαν τοῦ σώματος ἀσθενεῖν ἔοικας, ἀπὸ τῆς ἰσχνότητος. ἐγὼ δὲ ἄσμενος ἠκολούθουν. οὐ γὰρ ἐπιβουλευθῆναί ποτε ἔδεισα· οὐδὲν ἔχων, ἢ φαῦλον ἱμάτιον. καὶ πολλάκις μὲν δὴ καὶ ἄλλοτε ἐπειράθην ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ἅτε ἐν ἄλῃ συνεχεῖ· ἀτὰρ οὖν δὴ καὶ τότε, ὡς ἔστι πενία χρῆμα τῷ ὄντι ἱερὸν καὶ ἄσυλον· καὶ οὐδεὶς ἀδικεῖ πένητας, οὐδέν γε ἧττον, ἢ τοὺς τὰ κηρύκεια ἔχοντας. ὃς δὴ καὶ τότε θαρρῶν, εἰπόμην, ἅτε ἔχων οὐδέν, ἢ φαῦλον ἱμάτιον. ἦν δὲ σχεδόν τι περὶ τὰ τετταράκοντα στάδια πρὸς τὸ χωρίον. ὡς οὖν ἐβαδίζομεν, διηγεῖτό μοι κατὰ τὴν ὁδόν, τὰ αὑτοῦ πράγματα, καὶ τὸν βίον ὃν ἔζη μετὰ γυναικὸς αὑτοῦ καὶ παίδων. ἡμεῖς γάρ, ἔφη, δύ' ἐσμὲν ὦ ξένε, τὸν αὐτὸν οἰκοῦντες τόπον· ἔχομεν δὲ γυναῖκας ἀλλήλων ἀδελφάς, καὶ παῖδας ἐξ αὐτῶν υἱεῖς καὶ θυγατέρας. ζῶμεν δὲ ἀπὸ θήρας ὡς τὸ πολύ, μικρόν τι τῆς γῆς ἐπεργαζόμενοι. τὸ γὰρ χωρίον οὐκ ἔστιν ἡμέτερον, οὔτε πατρῷον, οὔτε ἡμεῖς ἐκτησάμεθα. ἀλλὰ ἦσαν μὲν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐλεύθεροι μέν, πένητες δὲ οὐχ ἧττον ἡμῶν. μισθοῦ βουκόλοι, βοῦς νέμοντες, ἀνδρὸς μακαρίου τῶν ἐνθένδε τινὸς ἐκ τῆς νήσου, πολλὰς μὲν ἀγέλας καὶ ἵππων καὶ βοῶν κεκτημένου,

A *Valde paruum fuit, inquam. traiicientibus quibuſdam piſcatoribus me ſolũ adiunxi, feſtinans ob rem quandam. Confractum eſt tamẽ, in terrã eiectum. Haud ferè aliter poteſt fieri, inquit. Vides enim, quàm ſæua & aſpera ſint inſulæ extrema verſus mare. Et hæc ſunt (inquit) caua Eubææ: quò ſi nauis appulerit, haud amplius poterit ſeruari. Raro ſeruantur ex hominibus aliqui, niſi valde leuiter, vt vos, nauigarint. Cæterum ito, & nihil* B *timeas. Nunc enim ex vexatione refouebis teipſum. in craſtinum autem, quatenus fieri poterit, curabimus quo pacto ſeruari poßis: quandoquidem te ſemel cognouimus. Videris autem mihi vrbanorum eſſe quiſpiam, non nauta, neque operarius: ſed infirmitate corporis aliqua laborare videris, ex gracilitate. Ego vero libenter ſequebar. Neque enim vnquam mihi inſidias parari timui, nihil habenti præter vile palliolum. Et ſæpe quidem* C *& aliàs expertus ſum in talibus opportunitatibus, vtpote in errore continuò: verùm etiam tunc, paupertatem rem eſſe vere ſacram & tutam: & nemo ferè pauperes iniuria afficit, non magis quàm qui caducea ferunt. Igitur & tunc audacter ſequebar, vtpote nihil habens quàm vile palliolum. Erant autem fere quadraginta ſtadia ad villam. Vt igitur ibamus, narrabat mihi inter eundum ſuas res, & vitam quam* D *viuebat cùm coniuge ſua & liberis. Nos (inquit) duo ſumus, ô hoſpites, in eodem habitantes loco: habemus autem vxores, alter alterius ſorores, & liberos ex illis filios & filias. Viuimus autem ex venatione plurimum, paululum quid terræ colentes. Prædium enim non eſt noſtrum, neque paternum, nec nos poſſedimus: ſed erant patres noſtri liberi quidem, pauperes autem non minus quàm nos; bubulci, paſcentes mercede boues viri prædiuitis cuiuſdam ex inſula, multa armenta equorum & boum poßidentis,*

multóſque greges, pulchróſque & multos agros, multáque alia bona, & vniuerſos hoſce mõtes. Quo mortuo, & facultatibus eius publicatis, (aiunt autem illũ periiſſe propter pecunias, à rege) armentum quidem ſtatim abegerunt vt mactarent, cumque armento noſtras quoque aliquas buculas, & mercedem nobis nemo reddidit. Tunc ergo neceſſitate cogente, illic remanſimus; vbi habebamus boues: & caulam fecimus ex lignis, non magnam, neque fortem, propter vitulos, quæ ſufficeret, vt opinor, in illam æſtatem. Hyeme enim in campeſtribus pauimus, paſcua ſufficientia habẽtes, & multum pabuli repoſitum. Aeſtate verò armentum propulimus in montes. Maximè autem in hoc loco ſuam parentes noſtri reſidentiam fecerant, hac de cauſa Ager ſecretus erat, & vtrinque profunda vallis, & vmbroſa: in cuius medio fluuius nõ aſper, ſed quẽ facile poſſent ingredi & boues & vituli. Aqua autem erat copioſa, & pura, vtpote ex fonte propinquo profluens, & venti ęſtate vallẽ cõtinue perflabant. Circum vero iacẽtes ſyluæ molles erãt & irriguæ, nullũ aſilũ nutriẽtes, nullũq; aliud bobus incommodũ. Multa autẽ & pulcherrima prata ſub excelſis & raris arboribus aperiebãtur, & omnia plena erãt herbarũ virentiũ per totã æſtatem: vt non eſſet neceſſe multũ loci pererrare, quorum gratia ex more illic armentũ locauerant. Atque ita tunc manſerunt in caſis, donec inuenirent aut mercedem aliquam, aut opus: alebanturque à paruo valde agello, quem colebant prope ſtatiua. Hic illis ſuffecit abunde, cum magnam haberent fimi copiam. Quum vero feriati eſſent à bubus, ad venationem ſe vertebant, nunc quidem ipſi ſoli, nunc autem cum canibus. Duo enim canes ex iis qui boues ſequuntur; non videntes (vt qui longe aberant) paſtores, reuerſi ſunt ad locum, relinquentes armentum. Hi primum quidem eos ſequuti ſunt;

A πολλὰς δὲ ποίμνας, καλοὺς δὲ καὶ πολλοὺς ἀγρούς, πολλὰ δὲ ἄλλα χρήματα, ξύμπαντα δὲ ταῦτα τὰ ὄρη. οὗ δὴ ἀποθανόντος, καὶ τῆς οὐσίας δημευθείσης· φασὶ δὲ καὶ αὐτὸν ἀπολέσθαι διὰ τὰ χρήματα ὑπὸ τοῦ βασιλέως· τὴν μὲν ἀγέλην εὐθὺς ἀπήλασαν ὥστε κατακόψαι. πρὸς δὲ τῇ ἀγέλῃ καὶ τὰ ἡμέτερα ἄττα βοΐδια. καὶ τὸν μισθὸν οὐδεὶς ἀπέδωκε. τότε μὲν δὴ ἐξ ἀνάγκης αὐτοῦ κατεμείναμεν, οὗπερ ἐτύχομεν τὰς βοῦς

B ἔχοντες. καί τινας σκηνὰς πεποιημένοι, καὶ αὐλὴν διὰ ξύλων οὐ μεγάλην, οὐδὲ ἰσχυράν. μόσχων ἕνεκεν ὡς ἂν οἶμαι πρὸς αὐτὸ που τὸ θέρος. τοῦ μὲν γὰρ χειμῶνος ἐν τοῖς πεδίοις ἐνεμόμεν, νομὴν ἱκανὴν ἔχοντες. καὶ πολὺν χιλὸν ἀποκείμενον· τοῦ δὲ θέρους ἀπηλαύνομεν εἰς τὰ ὄρη. μάλιστα δ' ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τὸν σταθμὸν ἐποιοῦντο. τότε γὰρ χωρίον

C ἀπόρρυτον. ἑκατέρωθεν δὲ φάραγξ βαθεῖα καὶ σύσκιος. καὶ διὰ μέσου ποταμὸς οὐ τραχύς. ἀλλ' ὡς ῥᾷστος ἐμβῆναι, καὶ βουσὶ, καὶ μόσχοις. τὸ δὲ ὕδωρ πολὺ καὶ καθαρόν. ἅτε τῆς πηγῆς ἐγγὺς ἀναδιδούσης. καὶ πνεῦμα τοῦ θέρους ἀεὶ διαπνέοντα διὰ τῆς φάραγγος. οἵ τε περικείμενοι δρυμοὶ, μαλακοὶ, καὶ κατάρρυτοι, ἥκιστα μὲν οἶστρον τρέφοντες, ἥκιστα δὲ ἄλλην τινὰ βλάβην βουσί. πολλοὶ δὲ καὶ πάγκαλοι λειμῶνες ὑπὸ ὑψηλοῖς τε καὶ ἀραιοῖς δένδρεσιν ἀνειμένοι. καὶ πάντα μεστὰ βοτάνης εὐθαλοῦς δι' ὅλου τοῦ θέρους.

D ὥς τε μὴ πολλὴν πλανᾶσθαι τόπον. ὧν δὴ ἕνεκα συνήθως ἐκεῖ καθίστασαν τὴν ἀγέλην. καὶ τότε ἔμειναν ἐν ταῖς σκηναῖς, μέχρι ἂν εὕρωσι μισθόν τινα, ἢ ἔργον, καὶ διετράφησαν ἀπὸ χωρίου μικροῦ παντελῶς. ὃ ἔτυχον εἰργασμένοι πλησίον τοῦ σταθμοῦ. τοῦτο ἐπήρκεσεν αὐτοῖς ἱκανῶς. ἅτε κόπρου πολλῆς ἐνούσης. καὶ σχολὴν ἄγοντες ἀπὸ βοῶν, πρὸς θήραν ἐτράπησαν, τὸ μὲν αὐτοί, τὰ δὲ μετὰ κυνῶν. δύο γὰρ τῶν ἑπομένων τῶν βουσίν, ὡς δὴ μακρὰν ἦσαν οὐχ ὁρῶντες τοὺς νομεῖς, ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν τόπον, καταλιπόντες τὴν ἀγέλην. οὗτοι τὸ μὲν πρῶτον συνηκολούθουν αὐτοῖς·

78857

ὥσπερ ἐπ' ἄλλο τι· καὶ τοὺς μὲν λύκους ὁπότε ἴδοιεν, ἐδίωκον μέχρι τινὸς, συῶν δὲ ἢ ἐλάφων, οὐδὲν αὐτοῖς ἔμελεν. εἰδέποτε ἴδοιεν τῶν ἀνθρώπων τινὰ ὀψὲ καὶ πρωῒ συνιστάμενοι, ὑλάκτουν τε καὶ ἤμυνον, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς * ἄνθρωπον ἐμάχοντο, γευόμενοι δὲ τοῦ αἵματος, καὶ συῶν καὶ ἐλάφων, καὶ τῶν κρεῶν πολλάκις ἐσθίοντες· ὀψὲ μεταμαθόντες, κρέασιν ἀντὶ μάζης ἥδεσθαι. τῶν μὲν ἐμπιπλάμενοι, εἴποτε * ἁλώη τις σίτου. ὁπότε δὲ μὴ πεινῶντες, μᾶλλον ἤδη τῷ τοιούτῳ προσεῖχον. καὶ ὃ φαινόμενον, ἐδίωκον πᾶν ὁμοίως, καὶ ὀσμῆς ἀμηγέπῃ καὶ ἴχνους ᾐσθάνοντο· καὶ ἀπέβησαν ἀντὶ βουκόλων τοιοῦτοί τινες ὀψιμαθεῖς καὶ βραδύτεροι θηρευταί. χειμῶνος δὲ ἐπελθόντος, ἔργον μὲν οὐδὲν ἦν πρὸς αὐτοῖς, οὔτε εἰς ἄστυ καταβᾶσιν· οὔτε εἰς κώμην τινά. φραξάμενοι δὲ τὰς σκηνὰς ἐπιμελέστερον, καὶ τὴν αὐλὴν πυκνοτέραν ποιήσαντες, οὕτως διεγένοντο, καὶ τὸ χωρίον ἐκεῖνο πᾶν εἰργάσαντο, καὶ τῆς θήρας ἡ χειμερινὴ ῥάων ἐγίγνετο. τὰ γὰρ ἴχνη φανερώτερα, ὡς ἂν ἐν ὑγρῷ τῷ ἐδάφει σημαινόμενα· ἡ δὲ χιὼν, καὶ πάνυ τηλαυγῆ π[illegible]. ὥστε οὐδὲν δεῖ ζητοῦντα πράγματα ἔχειν. ὥσπερ ὁδοῦ φερούσης ἐπ' αὐτά, καὶ τὰ θηρία μᾶλλόν τι ὑπομένει, ὀκνοῦντα. ἔστι δ' ἔτι καὶ λαγὼς, καὶ δορκάδας ἐν ταῖς εὐναῖς καταλαμβάνειν. οὕτω δὴ τὸ ἀπ' ἐκείνου διέμειναν, οὐδὲν ἔτι προσδεηθέντες ἄλλου βίου. καὶ ἡμῖν συνέζευξαν γυναῖκας, τοῖς ἀλλήλων υἱέσιν. ἑκάτερος τὴν αὑτοῦ θυγατέρα. τεθνήκασι δὴ ἀμφότεροι πέρυσι σχεδὸν, τὰ μὲν ἔτη πολλὰ ἔλεγον ἃ ἐβεβιώκεσαν· ἰσχυροὶ δὲ ἔτι καὶ νέοι καὶ γενναῖοι τὰ σώματα. τῶν δὲ μητέρων ἡ ἐμὴ περίεστιν. ὁ μὲν οὖν ἕτερος ἡμῶν, οὐδεπώποτε εἰς πόλιν κατέβη, πεντήκοντα ἔτη γεγονώς· ἐγὼ δὲ δὶς μόνον, ἅπαξ μὲν ἔτι παῖς μετὰ τοῦ πατρὸς, ὁπηνίκα τὴν ἀγέλην εἴχομεν. ὕστερον δὲ ἧκέ τις ἀργύριον αἰτῶν, ὥσπερ

ἴσ. ἄνθρωπος πρ.

A *tanquam ad aliud quid: & quum vidiſſent lupos, perſequebantur aliquo vſque, ſues autem & ceruos nihil curabant. Si quando viderent aliquem hominem mane vel ſero, conſiſtentes latrabant, & arcebant, quemadmodum ſi homo aduerſus hominem pugnaret. Guſtato autem ſanguine & ſuum & ceruorum, & comeſtis ſæpe carnibus, ſero condidicerunt carnibus pro offa gaudere: Quibus expleti, alios cibos faſtidiebant. Non eſu-*
B *rientes autem, magis talibus attendebant, & quodcunque apparuiſſet, ſimiliter perſequebantur. Et odorem aliquo modo atque veſtigia ſentiebant: tandemque euaſerunt pro boum cuſtodibus, eiuſmodi tardi quidam diſcipuli, multóque tardiores venatores. Hyeme autem adueniente, nullum certum opus illis erat, neque deſcendebant in ciuitatem, neque in vicum aliquem: ſed obſeptis diligentius caſis, cauliſque denſioribus factis, ita vi-*
C *uebant, agrumque illum colebãt omnem. Venatio autem hyemalis illis erat facilior. veſtigia enim magis apparebant, vtpote humido ſolo impreſſa: & nix valde perſpicua præbet, vt non opus ſit veſtigãdo magnum laborem ſumere, vtpote via ducente ad ipſas feras, quæ etiam magis tum expectant cunctantes. Licet autem & lepores & capreas in cubilibus apprehendere. Ita igitur ex illo tempore ibi manſerunt, nullam aliam ſibi vitam exo-*
D *ptantes: nobiſque coniunxerunt vxores, alter alterius filiis, vterque ſuam filiam. Defuncti autem ſunt ambo, anno fere præterito, (& multos dicebat annos, quibus vixerant) robuſti autem adhuc, & iuuenes, & generoſis corporibus. Ex matribus autem mea ſola ſupereſt. Et alter quidem noſtrum nunquam deſcendit in ciuitatem, annos natus quinquaginta: ego autem bis dumtaxat. ſemel quidem adhuc puer, cum patre, quãdo adhuc armentum habebamus. Tandem venit quidam argentum poſcens, tanquam ab*

A *habentibus aliquid, iubénſque vt ſeque-
remur ſe in ciuitatem. Nobis autem nul-
lum erat argentum, & iuſiurandum de-
di, quòd nullũ haberemus: ſin minus, de-
diſſemus vtique. Hoſpitio autem recepi-
mus eũ pro facultatibus: præcipue autem
duo ceruina tergora illi dedimus: & ego
eum ſecutus ſum in ciuitatem. Dixerat
enim, neceſſe eſſe alterutrum venire, &
docere, vt hæ res haberent. Vidi igitur (in
ciuitate) ſicut & prius, multas & ma-
B gnas ædes, & mœnia extra valida, habi-
tationéſque excelſas & quadrãgulares,
in muro nempe turres, & multas naues
in portu ſtantes, quemadmodum in lacu
valde quiete. Hoc autem hic nuſquã eſt,
vbi tu appuliſti: & propterea naues pe-
reunt. Hæc ergo videbã, & interea mul-
tam turbam congregatam, atque immen-
ſum tumultum & clamorem. vt mihi vi-
derentur pugnam inter ſe conſerere. Du-
C xit me igitur ad quoſdã magiſtratus, di-
xitque ridens: Hic eſt, poſt quem me mi-
ſiſtis. Nihil autem habet, præter villam,
caulamque ex fortibus admodum lignis.
Magiſtratus vero ibãt in theatrum, ego-
que cum illis. Theatrum autem eſt in val-
lis ſimilitudinem, cauũ, non longe vtrin-
que protenſum, ſed ex dimidio incur-
uum: non ita natura factum, ſed lapidi-
bus exædificatum. Fortaßis autẽ me de-
rides, quod hæc narro tibi bene alioqui
ſcienti. Primùm quidem longo tempore
D alia quædam agebat turba, & clamabãt
aliquando quidem manſuete & hilariter
omne, laudantes quoſdam: aliquãdo au-
tem vehementer, atque iracunde. Ex hac
vero illorum ſæua ira, perterrebantur illi
homines, quibus acclamabant, vt illorum
quidam circumcurrentes ſupplicarent,
quidam etiam veſtimenta abiicerent præ
timore. Ego ipſe quoque ſemel propemo-
dum concidi præ clamore, tanquam tem-
peſtate ſubita, & tonitru cum impetu &
fragore accidẽte perculſus. Alij verò qui-
dam homines ingreßi, atque è medio ſur-*

ἔχοντάς τι, κελεύων ἀκολουθεῖν εἰς τὴν
πόλιν. ἡμῖν δὲ ἀργύριον μὲν οὐκ ἦν,
ἀλλ' ἀπωμοσάμην μὴ ἔχειν· εἰ δὲ
μή, δεδωκέναι ἄν. ἐξενίσαμεν δὲ αὐτὸν
ὡς ἐδυνάμεθα· μάλιστα καὶ δύο ἐ-
λάφεια δέρματα ἐδώκαμεν, κἀγὼ ἠ-
κολούθησα εἰς τὴν πόλιν. ἔφη γὰρ ἀ-
νάγκην εἶναι τὸν ἕτερον ἐλθεῖν, καὶ διδά-
ξαι περὶ τούτων. εἶδον οὖν οἷα καὶ πρό-
τερον, οἰκίας πολλάς, καὶ μεγάλας, τεῖ-
χος ἔξωθεν καρτερόν, καὶ οἰκήματά
τε ὑψηλὰ καὶ τετράγωνα· ἐν τῷ τεί-
χει τοὺς πύργους, καὶ πλοῖα πολλὰ ὁρ-
μοῦντα· ὥσπερ ἐν λίμνῃ ἐν τῷ λι-
μένι, κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν. τοῦτο δὲ ἐν-
θάδε οὐκ ἔστιν οὐδαμοῦ, ὅπου κατη-
νέχθης· καὶ διὰ τοῦτο αἱ ναῦς ἀπόλ-
λυνται. ταῦτα οὖν ἑώρων, καὶ πολὺν
ὄχλον ἐν τούτῳ συνειργμένον, καὶ θό-
ρυβον ἀμήχανον, καὶ κραυγήν. ὥστε
ἐμοὶ ἐδόκουν πάντες μάχεσθαι ἀλλή-
λοις. ἄγει οὖν με πρός τινας ἄρχον-
τας. καὶ εἶπε γελῶν, οὗτός ἐστιν ἐφ'
ὅν με ἐπέμψατε. ἔχει δὲ οὐδὲν εἰ μή
γε τὴν κώμην, καὶ σκηνὴν μάλα
ἰσχυρῶν ξύλων. οἱ δὲ ἄρχοντες, εἰς τὸ
θέατρον ἐβάδιζον, κἀγὼ σὺν αὐτοῖς. τὸ
δὲ θέατρόν ἐστιν, ὥσπερ φάραγξ, κοῖ-
λον, πλὴν οὐ μακρὸν ἑκατέρωθεν, ἀλ-
λὰ στρογγύλον ἐξ ἡμίσεος, οὐκ αὐτόμα-
τον, ἀλλ' ᾠκοδομημένον λίθοις. ἴσως δέ
μου καταγελᾷς, ὅτι διηγοῦμαι σαφῶς
εἰδότι ταῦτα. πρῶτον μὲν οὖν πολὺν
τινὰ χρόνον. ἄλλα τινὰ ἔπραττεν ὁ ὄ-
χλος, καὶ ἐβόων ποτὲ μὲν πρᾴως, καὶ
ἱλαρῶς πάντες, ἐπαινοῦντές τινας· πο-
τὲ δὲ σφόδρα καὶ ὀργίλως. κατὰ δὲ τοῦ-
το χαλεπὸν τὸ τῆς ὀργῆς αὐτῶν· καὶ
τοὺς ἀνθρώπους εὐθὺς ἐξέπληττον οἷς
ἐνέκειντο. ὥστε οἱ μὲν αὐτῶν περι-
τρέχοντες, ἐδέοντο· οἱ δὲ τὰ ἱμάτια ἐρ-
ρίπτουν ὑπὸ τοῦ φόβου. ἐγὼ δὲ καὶ
αὐτὸς ἅπαξ ὀλίγου κατέπεσον ὑπὸ
τῆς κραυγῆς· ὥσπερ κλύδωνος ἐξαίφνης,
ἢ βροντῆς ἐπιρραγείσης. ἄλλοι δέ τινες
ἄνθρωποι εἰσιόντες, οἱ δ' ἐκ μέσων

ἀνιστάμενοι, διελέγοντο πρὸς τὸ πλῆθος· οἱ μὲν ὀλίγα ῥήματα, οἱ δὲ, πολλοὺς λόγους. καὶ τῶν μὲν ἤκουον πολὺν τινὰ χρόνον, τοῖς δὲ ἐχαλέπαινον εὐθὺς φθεγξαμένοις, καὶ οὐδὲ γρύζειν ἐπέτρεπον. ἐπεὶ δ' ἐκάθισάν ποτε, καὶ ἡσυχία ἐγένετο, παρήγαγον κἀμέ. καὶ εἶπέ τις· οὗτός ἐστιν, ὦ ἄνδρες, τῶν καρπουμένων τὴν δημοσίαν γῆν πολλὰ ἔτη, οὐ μόνος αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρότερον, καὶ κατανέμουσι τὰ ἡμέτερα ὄρη, καὶ γεωργοῦσι, καὶ θηρεύουσι καὶ ἀμπέλους ἐμπεφυτεύκασι· καὶ οἰκίας ἐνῳκοδομήκασι πολλὰς, καὶ ἄλλα πολλὰ ἔχουσιν ἀγαθὰ, οὔτε ἡμῖν καταβαλόντες οὐδενὶ τῆς γῆς, οὔτε δωρεὰν παρὰ τοῦ δήμου λαβόντες. ἀντὶ τίνος γὰρ ἂν, καὶ ἔλαβον. ἔχοντες δὲ τὰ ἡμέτερα, καὶ πλουτοῦντες, οὔτε λειτουργίαν πώποτε ἐλειτούργησαν οὐδεμίαν, οὐδὲ μοῖραν ἣν ἐπιτελοῦσι τῶν γιγνομένων· ἀλλ' ἀτελεῖς καὶ ἀλειτούργητοι διατελοῦσιν, ὥσπερ εὐεργέται τῆς πόλεως. οἶμαι δὲ, ἔφη, μηδὲ ἐληλυθέναι πώποτε αὐτοὺς ἐνθάδε. κἀγὼ ἀνένευσα. ὁ δὲ ὄχλος ἐγέλασεν ὡς εἶδε. καὶ ὁ λέγων ἐκεῖνος, ὠργίσθη ἐπὶ τῷ γέλωτι, καί μοι ἐλοιδορεῖτο. ἔπειτα ἐπιστρέψας· εἰ οὖν, ἔφη, δοκεῖ ταῦτα οὕτως, οὐκ ἂν φθάνοιμεν τὰ κοινὰ διαρπάσαντες, οἱ μὲν τὰ χρήματα τῆς πόλεως· ὥσπερ ἀμέλει καὶ νῦν ποιοῦσί τινες· οἱ δὲ, τὴν χώραν κατανεμόμενοι μὴ πείσαντες ὑμᾶς· ἐὰν ἐπιτρέψητε τοῖς θηρίοις τούτοις προῖκα ἔχειν πλέον, ἢ χίλια πλέθρα γῆς τῆς ἀρίστης, ὅθεν ὑμῖν ἔστι τρεῖς χοίνικας Ἀττικὰς σίτου λαμβάνειν κατ' ἄνδρα. ἐγὼ δὲ ἀκούσας ἐγέλασα ὅσον ἐδυνάμην μέγιστον. τὸ δὲ πλῆθος, οὐ κατεγέλων ὥσπερ πρότερον, ἀλλ' ἐθορύβουν. ὁ δὲ ἀνάθεμος ὁ ῥήτωρ ἐχαλέπαινε. καὶ δριμὺ ἐμβλέψας εἰς ἐμὲ εἶπεν, ὁρᾶτε τὴν εἰρωνείαν καὶ τὴν ὕβριν τοῦ καθάρματος, ὡς καταγελᾷ πάνυ θρασέως; ὃν ἀπάγειν ὀλίγου *δέω. καὶ τὸν κοινωνὸν αὐτοῦ. πυνθάνομαι γὰρ δύο εἶναι τοὺς κορυφαίους τῶν κατειληφότων ἅπασαν σχεδὸν τὴν

A *gentes, ſermonem fecerunt ad multitu-*
dinem: hi quidem paucis, illi [illegible] *plu-*
rimis. Et hos quidem auſcultā[illegible] *longū*
tempus, illis autem iraſcebantur, ſimulac
vocem emiſiſſent, & ne mutire quidem
permittebant. Poſteaquam vero conſede-
runt tandem, & ſilētium factum eſt, pro-
duxerunt & me. Et dixit quidam: Hic
eſt, ô viri, ex illis qui fruuntur publicis
agris, multos annos, nō ipſe ſolus, verùm
antea ſuus quoque pater, & depaſcunt
B *noſtros montes, venanturque, & vites in-*
ſeruerunt, multáſque conſtruxerunt do-
mos, atque alia multa habēt bona, neque
interim vlli præbent pretium illius terræ,
neque gratis acceperunt à populo. Pro
qua re enim accepiſſent? Quāquam poſ-
ſideāt autem noſtra, & diuites facti ſint,
neque onera tamē publica vnquam ſubi-
erunt vlla, neque aliquam partem fru-
ctuum & redituum ſoluerunt: ſed im-
munes, & ab oneribus publicis liberi de-
C *gunt, tāquam benefactores ciuitatis. Pu-*
to autem (inquit) eos neque vnquam huc
veniſſe. Et ego abnui. Turba autem, vt
vidit, riſit. Ille vero iratus eſt propter ri-
ſum, méque conuiciis impetebat. Deinde
conuerſus: Si igitur (inquit) hæc ita pla-
cent, nos non prohibere poterimus com-
munia diripientes, partim ciuitatis pecu-
nias; quemadmodum verbi gratia nunc
faciunt quidam; partim eos qui regionem
abſque fauore veſtro depaſcunt: ſi permi-
D *ſeritis iſtis beſtiis poſſidere gratis, pluſquā*
mille iugera optimæ terræ, vnde vobis vi-
ritim licet tres ſemodios Atticos frumen-
ti accipere. Quibus ego auditis, riſi quan-
tum maxime potui. Multitudo autē non
ridebat, vt prius, ſed tumultuabatur. At
ille rhetor indignabatur, méque acribus
intuitus oculis, dixit: Videtis ne ironiam
& contumeliam iſtius piaculi, quàm au-
dacter derideat? quem oporteret fere hinc
(in carcerem) abduci, pariterque eius par-
ticipem. Audio enim eſſe duos præci-
puos; qui apprehenderunt omnem propè

montanam regionem. Arbitror autẽ eos A neque à na[illegible]fragis abſtinere, qui interdũ illac eijc[illegible]tur, quum prope ſupra Caphareïdas petras habitent. Vnde enim tã pretioſos agros, immo magis totos vicos compararunt, & tantam pecorum multitudinem, & iuga, & mancipia? Et vos fortaſſe aſpicitis eius tunicã, quod ſit vilis, & pellem, qua veſtitus huc venit, vt vos decipiat; quaſi mendicus videlicet, & nihil habens. Ego quidem eo aſpectu, ferè extimui, tanquam viderem Nauplion à B Caphareo venientem. Quippe & eũ puto ignes à promontoriis oſtendere nauigãtibus, vt in ſaxa illa eijciantur. Hæc illo, atque alia multa, dicente, turba quidem exaſperabatur: ego autem hæſitabam, timebámque ne quid mihi mali facerent. Progreſſus autem alius quidam, vir humanus, vt apparebat & ex ſermonibus quos dixit, & ex habitu: primùm quidẽ rogabat multitudinem, vt tacerent: & tacuerunt. Deinde dixit manſueta voce, C quod nullam facerent iniuriam qui ocioſam regionem colerent & exercerẽt, verùm econtrario laude eſſent digni. Et non oportere, ædificantibus & plantantibus publicam terram iraſci, ſed iis qui corrumpunt. Quoniam & nunc (inquit) ô viri, propemodũ duæ noſtræ regionis partes deſertæ ſunt, propter incuriam & negligentiam. Et ego multa iugera poſſideo, ſicut alius (puto) quiſpiam, non ſolum in mõtibus, ſed etiam in campeſtribus: quæ D ſi quis vellet colere, non ſolum gratis darem, verùm etiam inſuper argentum illi libentur exoluerem. Manifeſtum enim, quòd mihi inde pluris fierent. Simul quoque iucundum eſt ſpectaculum, regio habitata & exculta: deſerta autem, non ſolum inutilis res eſt poſſidẽtibus, verùm etiam miſerabilis oppidò, & infelicitatis cuiuſdam dominos accuſat. Quare mihi videtur, vos alios magis adhortari debere, quoſcunque poſſetis ex ciuibus, vt acceptam publicam terram colerent: & eos

ἐν τοῖς ὄρεσι χώραν. οἶμαι γὰρ αὐτοὺς μηδὲ τῶν ναυαγίων ἀπέχεσθαι τῶν ἑκάστοτε ἐκπιπτόντων ὑπὲρ αὐτὰς σχεδόν τι τὰς Καφηρίδας ῥικνοῦντας. πόθεν γὰρ οὕτω πολυτελεῖς ἀγρούς, μᾶλλον δὲ ὅλας κώμας κατεσκευάσαντο, καὶ τοσοῦτο πλῆθος βοσκημάτων, καὶ ζεύγη, καὶ ἀνδράποδα; καὶ ὑμεῖς δὲ ἴσως ὁρᾶτε αὐτοῦ τὴν ἐξωμίδα ὡς φαύλη, καὶ τὸ δέρμα ὃ ἐλήλυθε δεῦρο ἐναψάμενος τῆς ὑμετέρας ἕνεκα ἀπάτης, ὡς πτωχὸς δηλονότι, καὶ οὐδὲν ἔχων. ἐγὼ μὲν γάρ, ἔφη, βλέπων αὐτόν, μικροῦ δέδοικα, ὥσπερ οἶμαι τὸν Ναύπλιον ὁρᾶν ἀπὸ τοῦ Καφηρέως ἥκοντα. καὶ γὰρ οἶμαι πυρσεύειν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῖς πλέουσιν. ὅπως ἐκπίπτωσιν εἰς τὰς πέτρας. ταῦτα δὲ ἐκείνου λέγοντος, καὶ πολλὰ πρὸς τούτοις, ὁ μὲν ὄχλος ἠγρίωτο· ἐγὼ δὲ ἠπόρουν καὶ ἐδεδοίκειν, μή τί με ἐργάσωνται κακόν. παρελθὼν δ' ἄλλος τις ὡς ἐφαίνετο ἐπιεικὴς ἄνθρωπος, ἀπό τε τῶν λόγων οὓς εἶπε, καὶ ἀπὸ τοῦ σχήματος· πρῶτον μὲν ἠξίου σιωπῆσαι τὸ πλῆθος. καὶ ἐσιώπησαν. ἔπειτα εἶπε τῇ φωνῇ πρᾴως, ὅτι οὐδὲν ἀδικοῦσιν οἱ τὴν ἀργὴν τῆς χώρας ἐργαζόμενοι καὶ κατασκευάζοντες· ἀλλὰ τοὐναντίον ἐπαίνου δικαίως ἂν τυγχάνοιεν. καὶ δεῖ μὴ τοῖς οἰκοδομοῦσι καὶ φυτεύουσι τὴν δημοσίαν γῆν χαλεπῶς ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς καταφθείρουσι. ἐπεὶ καὶ νῦν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, σχεδόν τι τὰ δύο μέρη τῆς χώρας ἡμῶν, ἔρημά ἐστι, δι' ἀμέλειάν τε καὶ ὀλιγανθρωπίαν. κἀγὼ πολλὰ κέκτημαι πλέθρα, ὥσπερ οἶμαι καὶ ἄλλος τις, οὐ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πεδινοῖς, ἃ εἴ τις θέλοι γεωργεῖν, οὐ μόνον προῖκα δοίην, ἀλλὰ καὶ ἀργύριον ἡδέως προσετελέσαιμι. δῆλον γὰρ ὡς ἐμοὶ πλέονος ἀξία γίγνεται. καὶ ἅμα ἡδὺ ὅραμα χώρα οἰκουμένη καὶ ἐνεργός· ἡ δ' ἔρημος, οὐ μόνον ἀνωφελὲς κτῆμα τοῖς ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἐλεεινόν τε, καὶ δυστυχίαν τινὰ κατηγοροῦν τῶν δεσποτῶν. ὥστε μοι δοκεῖ μᾶλλον ἑτέρους προτρέπειν, ὅσους ἂν δύνησθε τῶν πολιτῶν, ἐργάζεσθαι τῆς δημοσίας γῆς ἀπολαβόντας· τοὺς μὲν ἀφορ-

μὲν ἵνα ἔχοντας, καὶ πλείω· τοὺς δὲ πένητας, ὅσην ἂν ἕκαστος ᾖ δυνατός· ἵνα ὑμῖν, ἥ τε χώρα ἐνεργὸς ᾖ, καὶ τῶν πολιτῶν οἱ θέλοντες δύο τῶν μεγίστων ἀπηλλαγμένοι κακῶν, ἀργίας καὶ πενίας. ἐπὶ δέκα μὲν οὖν ἔτη, προῖκα ἐχόντων· μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, ταξάμενοι μοῖραν ὀλίγην, παρεχέτωσαν ἀπὸ τῶν καρπῶν· ἀπὸ δὲ τῶν βοσκημάτων μηδέν. ἐὰν δέ τις ξένος γεωργῇ, πέντε ἔτη· καὶ οὗτοι μηδὲν ἀποτελούντων, ὕστερον δὲ διπλάσιον, ἢ οἱ πολῖται. ὃς δὲ ἂν ἐξεργάσηται τῶν ξένων διακόσια πλέθρα, πολίτην αὐτὸν εἶναι, ἵνα ὡς πλεῖστοι ὦσιν οἱ προθυμούμενοι. ἐπεὶ νῦν γε καὶ τὰ πρὸ τῶν πυλῶν, ἄγρια παντελῶς ἐστι καὶ αἰσχρὰ δεινῶς· ὥσπερ ἐν ἐρημίᾳ τῇ βαθυτάτῃ, οὐχ ὡς προάστειον πόλεως· τὰ δέ γε ἐντὸς τείχους, σπείρεται τὰ πλεῖστα καὶ κατανέμεται. οὐκοῦν ἄξιον ἔφη θαυμάσαι τῶν ῥητόρων, ὅτι τοὺς μὲν ἐπὶ τοῦ Καφηρέως φιλεργοῦντας ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς Εὐβοίας, συκοφαντοῦσι· τοὺς δὲ τὸ γυμνάσιον γεωργοῦντας, καὶ τὴν ἀγορὰν κατανεμομένους, οὐδὲν οἴονται ποιεῖν δεινόν. βλέπετε γὰρ αὐτοὶ δήπουθεν, ὅτι τὸ γυμνάσιον ὑμῖν ἄρουραν πεποίηκεν· ὥστε τὸν Ἡρακλέα καὶ ἄλλους ἀνδριάντας συχνούς, ὑπὸ τοῦ θέρους ἀποκεκρύφθαι, τοὺς μὲν ἡρώων, τοὺς δὲ θεῶν. καὶ ὅτι καθ' ἡμέραν τὰ τοῦ ῥήτορος τούτου πρόβατα, ἕωθεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλει καὶ κατανέμεται περὶ τὸ βουλευτήριον, καὶ τὰ ἀρχεῖα· ὥστε τοὺς πρῶτον ἐπιδημήσαντας ξένους τοὺς μὲν καταγελᾶν τῆς πόλεως· τοὺς δὲ οἰκτείρειν αὐτήν. πάλιν οὖν ταῦτα ἀκούσαντες, ὠργίζοντο πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἐθορύβουν. καίτοι ταῦτα ποιῶν τοὺς ταλαιπώρους ἰδιώτας οἴεται δεῖν ἀπάγειν· ἵνα δηλονότι μηδεὶς ἐργάσηται τὸ λοιπόν, ἀλλ' οἱ μὲν ἔξω, λῃστεύωσιν, οἱ δ' ἐν τῇ πόλει, λωποδυτῶσιν. ἐμοὶ δὲ ἔφη δοκεῖ, τούτους ἐᾶν ἐφ' οἷς αὐτοὶ πεποιήκασιν, ἀποτελοῦντας τὸ λοιπὸν ὅσον μέτριον. περὶ δὲ τῶν ἔμπροσθεν προσόδων, συγγνῶναι αὐτοῖς, ὅτι ἔρημον καὶ ἀχρεῖον

A *quidem qui facultates haberent, maiorem: pauperes autem, quantam quiſque poſſet colere: vt vobis & regio non ſit ocioſa, & ciues cultores à duobus maximis liberarentur malis, ſegnicie & paupertate. Et decem quidem annos gratis habeant: poſt hoc tempus autem, conſtitutam modicam partem præbeant de fructibus, de pecoribus autem nihil. Si quis vero peregrinus coluerit, quinque annos: & hi nihil ſoluant; tandem autem duplum illius quod* B *ciues. Quicunque autem peregrinorum excoluerit ducenta iugera, in ciuium numerum recipiatur, vt quàm plurimi ad colendum inuitentur. Quoniam nunc ea quæ ante portas ſunt, agreſtia prorſus & turpia valde ſunt, quemadmodũ in profundiſſima ſolitudine, non vt ſuburbio ciuitatis: ea autem quæ ſunt intra muros, plurima ſeminãtur & depaſcũtur. Proinde admiratione digni ſunt rhetores, quòd eos qui in Caphareo, in extremis* C *EubϾ locis, terram colunt, calumnientur: qui autem gymnaſium colunt & forum depaſcunt, nihil mali arbitrẽtur facere. Aſpicite enim ipſi quæſo, quod gymnaſium iam vobis aruũm fecerint: ita vt Hercules & aliæ ſtatuæ plurimæ, tam deorum quàm Herourn, à meſſe abſcondantur: quòdque quotidie rhetoris huius oues mane irrumpant in forum, & paſcant circa curiam & palatium: ita vt hoſpites qui primùm huc peregrinantur,* D *partim quidem ciuitatem derideant, partim miſerentur. Rurſum igitur his auditis, iraſcebãtur aduerſus illum, & tumultuabantur. Et licet (inquit) hæc faciat, miſeros tamen plebeios ducendos putat eſſe, vt videlicet nemo operetur in poſterũ: ſed qui foris ſunt latrocinentur; qui autem in ciuitate, furtis dent operam. Mihi ergo (inquit) videtur, hos ita ſinere eſſe in his quæ ipſi fecerunt, in poſterum ſoluturos quod mediocre fuerit. Redituũ autem antè perceptorum illis veniam eſſe dandam, quòd deſertam & inutilem terram*

proſcindentes, cultam reddiderint. Si vero agrorum precium ſoluere voluerint, minoris eos vendendos quàm aliis. Hæc eo dicente, rurſum denuo ille contradicebat, ſeque mutuo conuiciis inceſſebat plurimum. Demum & me iuſſerunt dicere; quicquid vellem. Et quid mihi (inquam) dicendum eſt? Ad ea reſponde quæ dicta ſunt: dixit vnus ex ſedentibus. Dico igitur (inquam) nihil eſſe verum eorũ quæ dixit. Equidem ô viri, inſomnia mihi videre viſus ſum (inquam) quum ille de agris & vicis & ſimilibus blateraret. Nos enim neque vicum habemus, neque equos, neque aſinos, neque boues. Vtinã autem verum eſſet, habere nos quæcunque ille dixit, bona: dediſſemus vtique & vobis, atque nos in diuitum numero eſſemus. Et ſane ea quæ nunc habemus, ſufficiunt nobis, ex quibus ſi quid vultis accipite: & ſi omnia volueritis, nos alia poſſidebimus. Ob hunc ſermonem laudauerũt me. Deinde interrogauit me magiſtratus, quid nam poſſemus populo dare? Et ego: Quatuor (inquam) ceruina tergora valde pulchra. Multi hic ex illis riſerunt, magiſtratus autem indignatus eſt aduerſum me. Nam vrſina (inquã) ſunt aſpera, & hircina non tãti quãti ceruina: alia vero ſunt partim vetuſta, partim parua. ſi autẽ vultis, & illa accipite. Rurſus ergo indignatus eſt (magiſtratus) dixitq; me omnino eſſe agreſtem. Et ego rurſum: Nunquid & tu (inquam) de agris dicis? Nón audis quòd agros nõ habemus? Ille autem interrogauit me, an vterq; talẽtum Atticum vellemus dare. Ego vero dixi, Non. Minimè enim tãtum nobis eſt carnium: quas autẽ habemus, dabimus. Sunt quædã paucæ in ſale, aliæ autem ſuſpenſæ in fumum aridæ, non multo illis peiores pernæ ſuillæ, & ceruinæ, & aliæ nobiles carnes. Hic tumultuabantur, mentirique me dicebant. Magiſtratus autem interrogauit me, an frumẽtum haberemus, & quantum? Dixi igitur, id quod aderat, verè: Duos (inquam) modios tritici, & qua-

A γεωργήσαντες τὴν γῆν κατεβάλλοντο. ἐὰν δὲ τιμὴν θέλωσι καταβαλεῖν τοῦ χωρίου, ἀποδόσθαι αὖθις ἐλάττονος, ἢ ἄλλοις. εἰπόντος δὲ αὐτοῦ τοιαῦτα, πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐκεῖνος ἀντέλεγεν, καὶ ἐλοιδορεῖτο ἐπιπολύ. τέλος δὲ καὶ ἐμὲ ἐκέλευον εἰπεῖν, ὅτι βούλομαι. καὶ τί με, ἔφην δεῖ λέγειν, πρὸς τὰ εἰρημένα· εἶπέ τις τῶν καθημένων. οὐκοῦν λέγω ἔφην, ὅτι οὐδὲν ἀληθές ἐστιν ὧν εἴρηκεν. ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἐνύπνια ᾤμην, B ἔφην ὁρᾶν, ἀγροὺς καὶ κώμας, καὶ τοιαῦτα φλυαροῦντος. ἡμεῖς δὲ οὔτε κώμην ἔχομεν, οὔτε ἵππους, οὔτε ὄνους, οὔτε βοῦς. εἴθε γὰρ ἦν ἔχειν ἡμᾶς ὅσα οὗτος ἔλεγεν ἀγαθά· ἵνα καὶ ἡμῖν ἐδώκαμεν, καὶ αὐτοὶ τῶν μακαρίων ἦμεν. καὶ τὰ νῦν δὲ ὄντα ἡμῖν, ἱκανά ἐστιν, ἐξ ὧν ἔτι βούλεσθε, λάβετε. κἂν πάντα ἐθέλητε, ἡμεῖς ἕτερα κτησόμεθα. ἐπὶ τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ ἐπῄνεσαν. εἶτα ἐπηρώτα με ὁ ἄρχων, τί C δυνησόμεθα δοῦναι τῷ δήμῳ; κἀγὼ τέσσαρα, ἔφην, ἐλάφεια δέρματα πάνυ καλά· οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῶν, ἐγέλασαν, ὁ δὲ ἄρχων ἠγανάκτησε πρός με. τὰ γὰρ ἄρκεια ἔφην, σκληρά ἐστιν, καὶ τὰ τράγεια οὐκ ἄξια τούτων. τἄλλα δὲ παλαιά· τὰ δὲ μικρὰ αὐτῶν· εἰ δὲ βούλεσθε, κἀκεῖνα λάβετε. πάλιν οὖν ἠγανάκτει. καὶ ἔφη με ἄγροικον εἶναι παντελῶς. κἀγὼ πάλιν εἶπον· οὐ, καὶ σὺ ἀγροὺς λέγεις; οὐκ ἀ- D κούεις ὅτι ἀγροὺς οὐκ ἔχομεν; ὁ δὲ ἠρώτα με, εἰ τάλαντον ἑκάτερος Ἀττικὸν δοῦναι θέλοιμεν. ἐγὼ δὲ εἶπον, οὐχ ἥκιστα μὲν, τὰ κρέα ἡμεῖς· ἃ δ' ἂν ᾖ, δίδομεν. ἔστι δὲ ὀλίγα ἐν ἁλσί, τἄλλα δ' ἐν τῷ καπνῷ, ξηρά. οὐ πολὺ ἐκείνων χείρω, σκελίδες ὑῶν, καὶ ἐλάφειοι, καὶ ἄλλα * γενέα κρέα. ἐνταῦθα ἐθορύβουν, καὶ ψεύδεσθαί με ἔφασαν. ὁ δὲ, ἠρώτα με εἰ σῖτον ἔχομεν· καὶ πόσον τινά; εἶπον τὸν ὄντα ἀληθῶς· δύο, ἔφην, μεδίμνους πυρῶν, καὶ τέτ-

*ἴσ. ἀγεννῆ

τέτταρας κριθῶν, καὶ τοσούτους κέγχρων, κυάμων δὲ, ἡμίεκτον· οὐ γὰρ ἐγένοντο τῆτες. τοὺς μὲν οὖν πυροὺς καὶ τὰς κριθὰς ἔφην, ὑμεῖς λάβετε, τὰς δὲ κέγχρους, ἡμῖν ἄφετε. Εἰ δὲ κέγχρων δεῖσθε, καὶ ταύτας λάβετε. οὐδὲ οἶνον ποιεῖτε; ἄλλος τις ἠρώτησεν; ποιοῦμεν, εἶπον. ἂν οὖν τις ὑμῶν ἀφίκηται, δώσομεν· ὅπως δὲ ἥξει,* φέρων ἀσκόν τινα· ἡμεῖς γὰρ οὐκ ἔχομεν. πόσαι γάρ τινές εἰσιν ὑμῖν ἄμπελοι; δύο μὲν, ἔφην, αἱ πρὸ τῶν θυρῶν, ἔσωθεν δὲ τῆς αὐλῆς, εἴκοσι· καὶ τοῦ ποταμοῦ πέραν, ἃς ἔναγχος ἐφυτεύσαμεν· ἕτεραι τοσαῦται. εἰσὶ δὲ γενναῖαι σφόδρα, καὶ τοὺς βότρυς φέρουσι μεγάλους, ὅταν οἱ παριόντες ἐπαφῶσιν αὐτοῖς. ἵνα δὲ μὴ πράγματα ἔχητε καθ᾽ ἕκαστον ἐρωτῶντες, ἐρῶ καὶ τἄλλα ἅ ἐστιν ἡμῖν· αἶγες ὀκτὼ θήλειαι, βοῦς κολοβὴ, μοσχάριον ἐξ αὐτῆς πάνυ καλὸν· δρέπανα τέτταρα, δίκελλαι τέτταρες, λόγχαι τρεῖς, μάχαιραν ἡμῶν ἑκάτερος κέκτηται πρὸς τὰ θηρία. τὰ δὲ κεράμεια σκεύη τί ἄν λέγοι τις; καὶ γυναῖκες ἡμῖν εἰσὶ, καὶ τούτων τέκνα. οἰκοῦμεν δὲ ἐν δυσὶ σκηναῖς καλαῖς· καὶ τρίτην ἔχομεν, οὗ κεῖται ὁ σιτάριον, καὶ τὰ δέρματα. νὴ Δία, εἶπεν ὁ ῥήτωρ, ὅπου καὶ τὸ ἀργύριον ἴσως κατορύττετε. οὐκοῦν, ἔφην, ἀνόρυξον ἐλθὼν, ὦ μωρέ. τίς δὲ κατορύττει ἀργύριον; οὐ γὰρ δὴ φύεταί γε ἐνταῦθα. πάντες ἐγέλων, ἐκείνου μοι δοκεῖν καταγελάσαντες. ταῦτά ἐστιν ἡμῖν· εἰ οὖν καὶ πάντα θέλετε, ἡμεῖς ἑκόντες ὑμῖν χαριζόμεθα· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς δεῖ ἀφαιρεῖσθαι πρὸς βίαν, ὥσπερ ἀλλοτρίων ἢ πονηρῶν. ἐπεί τοι καὶ πολῖται τῆς πόλεως ἐσμὲν, ὡς ἐγὼ τοῦ πατρὸς ἤκουον. καί ποτε ἐκεῖνος δεῦρο ἀφικόμενος, ἐπιτυχὼν ἀργυρίῳ διδομένῳ, καὶ αὐτὸς ἔλαβεν ἐν τοῖς πολίταις. οὐκοῦν καὶ τρέφομεν ὑμετέρους πολίτας τοὺς παῖδας. κἄν ποτε δέησθε, βοηθήσουσιν ὑμῖν πρὸς λῃστὰς, ἢ πρὸς πολεμίους. νῦν μὲν οὖν εἰρήνη ἐστίν· ἐὰν δέ ποτε συμβῇ καιρὸς τοιοῦτος, εὔξεσθε τοὺς πολλοὺς φανῆναι ἡμῖν ὁμοίους. μὴ γὰρ δὴ τοῦτόν γε

*γρ. ὁπότε δὲ ἥξει φερέτω

A tuor hordei, & totidem milij, fabarum autem ſemiſextarium: nō enim bene prouenerunt hoc anno. Triticum ergo & hordeum (inquam) vos accipite: milium vero nobis relinquite. Quod ſi milio indigetis, & illud accipite. Non etiam facitis vinum? alius quidā interrogauit. Facimus, inquam. Si igitur veſtrūm aliquis ad nos peruenerit, dabimus: at veniens ſecum vtrem adferat, nos enim non habemus. Quot autem ſunt vobis vites? Duæ B (inquam) ante fores, extra caulas autem viginti: & trans fluuium, quas nuper plātauimus, ali[æ] totidem. Sunt autem valde generoſæ, & vuas magnas ferunt, quod tranſeuntes ſentiūt, ſi contrectent eas. Ne autem negociū vobis creetis ſingula interrogātes, dicā & alia quæ habemus: Octo capras, bouem mutilam, vitulumq; ex ea valde elegantem, falces quatuor, ligones quatuor, lanceas tres, machæram vterq; noſtrū habet ad feras. Fictilia autē vaſa C quid opus eſt dicere? Et ſunt vxores nobis, & ex his liberi. Habitamus autē in duabus pulchris caſis: & tertiam habemus, vbi victualia iacent, & tergora. Immo per Iouem, (inquit Rhetor) vbi fortaſsis & argentum defoditis. Ergo (inquam) veni, & refode, ô ſtulte. Quis enim defodiat argentum? neque enim vtique naſcitur. Hic omnes riſerunt, illum (vt mihi videbatur) deridentes. Hæc (inquam) ſunt nobis. quæ ſi omnia vultis, nos volū D tarie vobis donabimus: & non opus eſt, vt nobis quidquam vi auferatur, tamquā ab alienis aut prauis. quandoquidem & ciues huius ciuitatis ſumus, vt ego ex patre audiui. Atque is aliquando huc veniens, ſuperuenit diſtributioni argenti, & ipſe quoque accepit inter alios ciues. Proinde educamus veſtros ciues, noſtros liberos. Et ſi quando indigueritis, vobis auxilium ferent aduerſus latrones, aut hoſtes. Nunc quidem pax eſt: ſi quando autem talis acciderit occaſio, optabitis multos nobis eſſe ſimiles. Neque enim iſtum

rhetorem

Rhetorum pugna.

• rhetorem unc pro vobis pugnaturum exiſtimeti iſi ſi quid conuiciis poterit, vt ſolent erculé. De carnibus & tergoribus, ſi feram ceperimus, partem vobis dabimus, modo mittite qui accipiat. Si autem iuſſeritis diruere caſas, ſi quid officiunt, diruemus: verùm ita, vt detis nobis hic domum. quomodo enim aliter hyemem ſufferre poſſemus? Sunt vobis multæ ædes intra mœnia, in quibus nemo habitat: earum nobis vnæ ſufficient. Quòd verò hic non viuimus, neque in tot hominum anguſtiis eodem in loco verſantium, & nos moleſti ſumus, non ſanè propterea in exilium mitti digni ſumus. Quod autem auſus eſt dicere de naufragiis, rem tam impiam & prauam, (hoc ferè oblitus ſum dicere, quod præ omnibus mihi dicendum erat) quis vnquam de nobis credat? Præter pietatem enim qua prediti ſumus, etiam impoſsibile eſt, inde vel hoc accipere, vbi etiam ex lignis nihil præter cinerem videre licet, ſic valde parua eiiciuntur. Et eſt vnum illud littus inacceſſum præ omnibus. Et laros ſemel aliquãdo æſtu vidi eiectos, eosq́; ſuffixi in ſacrã quercum, quę prope mare eſt. Nunquam enim mihi obtingat, ô Iupiter, accipere & facere tale lucrum, ex hominum infortuniis: neque etiam vnquam ne tãtum quidem inde commodi percepi. Quin potius ſæpe miſertus ſum naufragorum ad me venientium, & ſub caſam meam recepi, & dedi quod ederent & biberent: & ſi qua alia in re potui, opem tuli; comitatúſque eos ſum ad habitata loca. At quis nunc ex illis hominibus mihi præbeat teſtimonium? Atqui neque illud ſanè feci teſtimonij aut gratiæ cauſa: neque enim, vnde tandem illi erant ſciebam. Abſit enim, vt veſtrum aliquis in talem infelicitatem incidat. Hæc me dicente, exurgit quidam ex mediis: & ego apud meipſum cogitabam, etiam illum aduerſus me forſan eſſe mentiturum. Ille verò dixit: Ego hunc iam olim noſcitãs, dubitabam:

A τὸν ῥήτορα νομίζετε μαχέσασθαι τότε περὶ ὑμῶν· εἰ μή γε λοιδορούμενον ὥσπερ τὰς γυναῖκας. τῶν μέν τοι κρεῶν καὶ τῶν δερμάτων, ὅταν μέν ποτε ἕλωμεν θηρίον, μοῖραν δώσομεν· μόνον πέμπετε τὸν ληψόμενον. ἐὰν δὲ κελεύσητε καθελεῖν τὰς σκηνάς, εἴ τι βλάπτουσι, καθελοῦμεν. ἀλλ᾽ ὅπως δώσετε ἡμῖν ἐνθάδε οἰκίας, ἢ πῶς ὑπενεγκεῖν δυνησόμεθα τοῦ χειμῶνος; ἔστιν ὑμῖν οἰκήματα πολλὰ ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐν οἷς οὐδεὶς ἐνοικεῖ·
B τούτων ἡμῖν ἓν ἀρκέσει. εἰ δὲ οὐκ ἐνθάδε ζῶμεν, οὐδὲ πρὸς τῇ στενοχωρίᾳ τοσούτων ἀνθρώπων ἐν ταὐτῷ διαγόντων, καὶ ἡμεῖς ἐνοχλοῦμεν, οὐδήπου διά γε τοῦτο μετοικίζεσθαι ἄξιοί ἐσμεν. ὃ δὲ ἐτόλμησεν εἰπεῖν περὶ τῶν ναυαγίων πρᾶγμα οὕτως ἀνόσιον καὶ πονηρόν· τοῦτο γὰρ μικροῦ ἐξελαθόμην εἰπεῖν· ὃ πάντων πρῶτον ἔδει με εἰρηκέναι, τίς ἂν πιστεύσειέ ποτε ὑμῶν; πρὸς γὰρ τῇ ἀσεβείᾳ, καὶ ἀδύνατόν ἐστιν, ἐκεῖθεν καὶ ὁτιοῦν λαβεῖν
C ὅπου καὶ τῶν ξύλων, οὐδὲν πλέον ἐστὶν ἰδεῖν, ἢ τὴν τέφραν, οὕτω πάνυ σμικρὰ ἐκπίπτει. ἔστιν ἐκείνη μόνη ἡ ἀκτὴ, ἁπασῶν ἀπρόσιτος. καὶ τοὺς λάρους ἅπαξ εὗρόν ποτε ἐκβεβρασμένους, καὶ τούτους ἀνέπηξα εἰς τὴν δρῦν ἱερὰν, τὴν πλησίον τῆς θαλάττης. μὴ γὰρ εἴη ποτέ, ὦ Ζεῦ, λαβεῖν μηδὲ κερδᾶναι κέρδος τοιοῦτον ἀπὸ ἀνθρώπων δυστυχίας· ἀλλ᾽ ὠφελήθην μὲν, οὐδὲν πώποτε. ἠλέησα δὲ πολλάκις ναυαγοὺς ἀφικομένους, καὶ τῇ
D σκηνῇ ὑπεδεξάμην, καὶ φαγεῖν ἔδωκα, καὶ πιεῖν· καὶ εἴ τι ἄλλο ἐδυνάμην ἐβοήθησα, καὶ συνηκολούθησα μέχρι τῶν οἰκουμένων. ἀλλά τις ἄνθρωπος ἐκείνων ἐμοὶ νῦν μαρτυρήσειεν; οὔκουν οὐδὲ τοῦτο ἐποίουν μαρτυρίας ἕνεκεν ἢ χάριτος· οἵ γε οὐδ᾽ ὅθεν ποθὲν ἦσαν ἠπιστάμην. μὴ γὰρ, ὑμῶν γε μηδεὶς περιπέσοι τοιούτῳ πράγματι. ταῦτα δὲ ἐμοῦ λέγοντος ἀνίσταταί τις ἐκ μέσων· κἀγὼ πρὸς ἐμαυτὸν ἐνεθυμήθην. ὅτι ἄλλος οὗτος τυχὸν ἐμοῦ καταψευσόμενος. ὁ δὲ, εἶπεν. ἄνδρες· ἐγὼ πάλαι τοῦτον ἀμφιγνοῶν, ἠπίστουν·

ὅμως ἐπειδὴ σαφῶς αὐτὸν ἔγνωκα, δεινόν μοι δοκεῖ, μᾶλλον δὲ ἀσεβές, μὴ εἰπεῖν ἃ συνεπίσταμαι, μηδὲ ἀποδοῦναι λόγῳ χάριν, ἔργῳ τὰ μέγιστα εὖ παθών. εἰμὶ δὲ, ἔφη, πολίτης ὡς ἴστε, καὶ ὅδε δείξας τὸν πατέρα καθήμενον, καὶ ὃς ἐπανέστη· ἐτύχομεν δὲ πλέοντες ἐν τῇ Σωκλέους νηὶ τρίτον ἔτος. καὶ διαφθαρείσης τῆς νεὼς περὶ τὸν Καφηρέα, παντελῶς ὀλίγοι τινὲς ἐσώθημεν ἀπὸ πολλῶν. τοὺς μὲν οὖν πορφυρεῖς * ἀνέλαβον· εἶχον γὰρ αὐτῶν τινες ἀργύριον ἐν φασκωλίοις. ἡμεῖς δὲ γυμνοὶ παντελῶς ἐκπεσόντες, δι' ἀτραποῦ τινος ἐβαδίζομεν, ἐλπίζοντες εὑρήσειν σκέπην τινὰ ποιμένων, ἢ βουκόλων· κινδυνεύοντες ὑπὸ λιμοῦ τε καὶ δίψους διαφθαρῆναι. καὶ μόλις ποτὲ ἤλθομεν ἐπὶ σκηνάς τινας, καὶ στάντες ἐβοῶμεν. προελθὼν δὲ οὗτος, εἰσάγει τε ἡμᾶς ἔνδον· καὶ ἀνέκαε πῦρ οὐκ ἀθρόον, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον· καὶ τὸν μὲν ἡμῶν, αὐτὸς ἀνέτριβε, τὸν δὲ ἡ γυνὴ στέατι. οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς ἔλαιον· τέλος δὲ, ὕδωρ κατέχεον θερμὸν, ἕως ἀνέλαβον ἀπεψυγμένους. ἔπειτα κατακλίναντες, καὶ περιβαλόντες οἷς εἶχον, παρέθηκαν φαγεῖν ἡμῖν ἄρτους πυρίνους, αὐτοὶ δὲ κέγχρον ἑφθὴν ἤσθιον· ἔδωκαν δὲ καὶ οἶνον ἡμῖν πιεῖν, ὕδωρ αὐτοὶ πίνοντες· καὶ κρέα ἐλάφεια ὀπτῶντες ἄφθονα· τὰ δὲ ἕψοντες· τῇ δ' ὑστεραίᾳ βουλομένους ἀπιέναι, κατέσχον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. ἔπειτα προὔπεμψαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἀπιοῦσι κρέας ἔδωκαν, καὶ δέρμα ἑκατέρῳ πάνυ καλόν. ἐμὲ δὲ ὁρῶν ἐκ τῆς κακοπαθείας ἔτι πονήρως ἔχοντα, ἐνέδυσε χιτώνιον, τῆς θυγατρὸς ἀφελόμενος. ἐκείνη δὲ ἄλλο τι ῥάκος περιεζώσατο. τοῦτο ἐπειδὴ ἐν τῇ κώμῃ ἐγενόμην, ἀπέδωκα. οὕτως ἡμεῖς τε ὑπὸ τούτου μάλιστα ἐσώθημεν μετὰ τοὺς θεούς. ταῦτα δὲ ἐκείνου λέγοντος, ὁ μὲν δῆμος ἤκουεν ἡδέως, καὶ ἐπήνουν με. ἐγὼ δὲ ἀναμνησθεὶς· χαῖρε, ἔφην,

ἴσ. οἱ μ. ὁ. π. ἀπολώλεισαν

A *tamen quoniam iam ſatis eum manifeſte nóui, graue mihi videtur, immo magis impium, non ea dicere quæ ſcio, neque ſermone referre gratiam, quum re maximis affectus ſim beneficiis. Sum autẽ (inquit) ciuis, vti ſcitis, (& ſimul ſuum monſtrabat patrem ſedentem, qui & ſurrexit) nauigabamus autem iam tertium annum in Soclei naue. Nauique fracta ad Caphareum, valde pauci quidam ex multis ſeruati ſumus. Purpurarum quidem ca-* B *ptores perierunt. Habebant enim illorum quidam argentum in marſupiis. Nos autem omnino nudi eiecti, ſemita quadam ibamus ſperantes nos tectum aliquod paſtorum aut bubulcorum inuenturos. Eramus autẽ in periculo, ne fame & ſiti periremus. Et vix tandem venimus ad caſas quaſdã, & ſtãtes inclamauimus. Egreſſus autem iſte, ducit nos intrò: & calefecit igne, non plurimũ principio, ſed paulatim maiorem: & alterum quidem ipſe,* C *alterum autem vxor adipe attriuit. nullũ enim illis erat oleum: demum aqua nos perfudit calida, donec propemodum mortuos reduxit in vitam. Deinde ſeſſum ducentes, & amicientes nos iis quæ habebant, appoſuerunt nobis ad edẽdum triticeos panes, ipſi autem milium coctum edebant: dederunt & vinum nobis ad bibendum, quum ipſi aquã biberent. ceruináſque carnes dederunt multas, partim aſſas, partim elixas. Poſtridie abire* D *volentes retinuerunt tres dies. Deinde conduxerunt nos in campum, & abeuntibus carnes dederunt, & pulchrum admodum vtrique tergus. Videns autem iſte me adhuc ex afflictione male affectũ, induit me tunicam, quam filiæ detraxerat. Quæ quidem aliam vilem induit veſtem. Illam autem, poſtquam in vicum peruenimus, illi reddidi. Ita nos ab iſto maxime ſecundum deos ſeruati ſumus. Hæc illo dicente, populus libẽter audiuit, laudabántque me. Et ego poſtquam rediſſem in memoriam: Salue (inquam)*

Sotades: & accedens oſculabar eum, & ſocium. Populus autem valde riſit, quòd eos eſſem oſculatus. Tunc didici, quod in ciuitatibus ſe mutuo non oſcularentur. Prodiēs autem in medium ille humanus, qui initio pro me dixerat: Mihi (inquit) ô viri, videtur, hunc vocandū eſſe in Prytanéum, vt hoſpitalitatem illi exhibeamus. Non enim, ſiquidem in bello aliquē ciuium ſeruaſſet, ſcuto protegens, magna & multa dona conſecutus eſſet: nūc autem quum duos ſeruarit ciues, fortaſſis & alios qui non adſunt, nullo dignus eſt honore? Pro tunica autem, quam ciui dedit periclitanti, ſpoliata filia, reddat illi ciuitas tunicam & palliū, vt & alij exhortentur ad iuſtitiam, & mutua auxilia. Decernendum quoque, vt regionis illius fructus percipiant & ipſi & liberi, & nemo illis ſit moleſtus. Dandas inſuper iſti centum drachmas, ad augendam ſupellectilem. Argentum autem hoc pro ciuitate, ego ex meo do. Hoc quidem recuſatum eſt: alia autem facta ſunt, vt dixit. Et confeſtim allatæ ſunt in theatrum veſtes, & argentum. Ego vero nolui accipere. At dicebant: Non potes cœnare amictus tergore. Proinde (inquam) hodie manebo incœnatus. Attamen induerunt me tunicam, & iniecerunt mihi pallium. Ego autem ſuper hæc volebam tergus iniicere: quod illi non permiſerunt. Argentum autem nolui accipere vllo modo: ſed deieraui, me non acceptur ū. Si verò quæritis (inquam) qui velit accipere, date rhetori iſti, vt illud defodiat: ſcit enim haud dubium. Ex illo autem deinde nemo nobis fuit moleſtus. Quum hanc propè narrationem abſoluiſſet, eramus apud caſas. Et ego ridens dixi: At vero vnum abſcōdiſti ciuibus, poſſeſſionē nempe pulcherrimā. Quodnam iſtud? inquit. Hunc hortum (inquam) valde elegantem, multa olera, multáſque arbores habentem. Tunc non erat (inquit) ſed poſtea fecimus. Ingreſſi igitur cōuiuabamur reliquā diei partem,

A Σωτάδη· καὶ προσελθὼν, ἐφίλουν αὐτὸν, καὶ τὸν ἑταῖρον. ὁ δὲ δῆμος ἐγέλα σφόδρα ὅτι ἐφίλουν αὐτοὺς, τότε ἔγνων. ὅτι ἐν ταῖς πόλεσιν, οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους. προελθὼν δὲ ἐκεῖνος ὁ ἐπιεικὴς ὁ τὴν ἀρχὴν ὑπὲρ ἐμοῦ λέγων· ἐμοὶ, ἔφη, ὦ ἄνδρες δοκεῖ καλέσαι τοῦτον εἰς τὸ Πρυτανεῖον, ἐπὶ ξένια. οὐ γὰρ, εἰ μὲν πολέμῳ ἔσωσεν τινα τῶν πολιτῶν * ὑπερασπίσας, πολλῶν ἂν καὶ μεγάλων δωρεῶν ἔτυχε· νυνὶ δὲ δύο σώσας πολίτας, τυχὸν δὲ καὶ B ἄλλους οἳ οὐ πάρεισιν, οὐκ ἔστιν ἄξιος οὐδεμιᾶς τιμῆς; ἀντὶ δὲ, τοῦ χιτῶνος ὃν ἔδωκεν τῷ πολίτῃ κινδυνεύοντι τὴν θυγατέρα ἀποδύσας, ἐπιδοῦναι αὐτῷ τὴν πόλιν χιτῶνα καὶ ἱμάτιον, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις προτροπὴ γίνηται, δικαίοις εἶναι, καὶ ἐπαρκεῖν ἀλλήλοις· ψηφίσασθαι δὲ αὐτοῖς καρποῦσθαι τὸ χωρίον, καὶ αὐτοῖς, καὶ τὰ τέκνα, καὶ μηδένα αὐτοῖς ἐνοχλεῖν. δοῦναι δὲ αὐτῷ καὶ ἑκατὸν δραχμὰς, εἰς κατασκευήν. τὸ δὲ ἀργύριον C τοῦτο ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἐγὼ παρ' ἐμαυτοῦ δίδωμι. ἐπὶ τούτῳ δὲ * ἀπηνέθη· καὶ τὰ ἄλλα ἐγίνετο ὡς εἶπε. καὶ ἐκομίσθη παραχρῆμα εἰς τὸ θέατρον τὰ ἱμάτια, καὶ τὸ ἀργύριον. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐβουλόμην λαβεῖν. ἀλλ' εἶπον· ὅτι οὐ δύνασαι δειπνεῖν ἐν τῷ δέρματι. οὐκοῦν, εἶπον, τὸ σήμερον, ἄδειπνος μενῶ. ὅμως δὲ ἐνέδυσάν με τὸν χιτῶνα, καὶ περιέβαλον τὸ ἱμάτιον. ἐγὼ δὲ ἄνωθεν βαλεῖν ἐβουλόμην τὸ δέρμα· οἱ δὲ οὐκ εἴων. τὸ δὲ ἀργύ- D ριον οὐκ ἐδεξάμην οὐδένα τρόπον· ἀλλ' ἀπωμοσάμην μὴ λήψεσθαι. εἰ δὲ ζητεῖτε τίς λάβῃ, τῷ ῥήτορι ἔφην, δότε ὅπως κατορύξῃ αὐτό. ἐπίσταται γὰρ δηλονότι. ἀπ' ἐκείνου δὲ ἡμᾶς οὐδεὶς ἠνώχλησε. σχεδὸν οὖν εἰρηκότος αὐτοῦ, πρὸς ταῖς σκηναῖς ἦμεν. κἀγὼ γελάσας εἶπον, ἀλλ' ἕν τι ἀπέκρυψας τοὺς πολίτας, τὸ κάλλιστον τῶν κτημάτων. τί τοῦτο, εἶπε. τὸν κῆπον, ἔφην, τοῦτον, πάνυ καλὸν, καὶ λάχανα πολλὰ καὶ δένδρα ἔχοντα. οὐκ ἦν, ἔφη τότε, ἀλλ' ὕστερον ἐποιησάμεθα. εἰσελθόντες οὖν εὐωχούμεθα τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας,

ἡμεῖς μὲν κατακλιθέντες ἐπὶ φύλλων τε καὶ δερμάτων, ἐπὶ στιβάδος ὑψηλῆς, ἡ δὲ γυνὴ πλησίον παρὰ τὸν ἄνδρα καθημένη. θυγάτηρ δὲ ὡραία γάμου, διηκονεῖτο, καὶ ἐνέχει πιεῖν μέλανα οἶνον ἡδύν. οἱ δὲ παῖδες τὰ κρέα παρεσκεύαζον, καὶ αὐτοὶ ἅμα ἐδείπνουν παρατιθέντες, ὥστε ἐμὲ εὐδαιμονίζειν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, καὶ οἴεσθαι μακαρίως ζῆν πάντων μάλιστα ὧν ἠπιστάμην. καί τοι πλουσίων μὲν οἰκίας τε καὶ τραπέζας ἠπιστάμην, οὐ μόνον ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ σατραπῶν, καὶ βασιλέων· οἳ μάλιστα ἐδόκουν μοι τότε ἄθλιοι, καὶ πρότερον δοκοῦντες ἔτι μᾶλλον· ὁρῶντι τὴν ἐκεῖ πενίαν τε καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπελείποντο, οὐδὲ τῆς περὶ τὸ φαγεῖν καὶ πιεῖν ἡδονῆς, ἀλλὰ καὶ τούτοις ἐπλεονέκτουν σχεδὸν ἔτι. ἤδη δ' ἱκανῶς ἐχόντων ἡμῶν, ἦλθε κἀκεῖνος ὁ ἕτερος. συνηκολούθει δὲ υἱὸς αὐτοῦ, μειράκιον οὐκ ἀγεννές, λαγὼ φέρων. εἰσελθὼν δὲ οὗτος, ἠρυθρίασεν, ἐν ὅσῳ δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἠσπάζετο ἡμᾶς, αὐτὸς ἐφίλησε τὴν κόρην. καὶ τὸν λαγὼ ἐκείνῃ ἔδωκεν. ἡ μὲν οὖν παῖς ἐπαύσατο διακονουμένη, καὶ παρὰ τὴν μητέρα ἐκαθέζετο· τὸ δὲ μειράκιον, ἀντ' ἐκείνης διηκονεῖτο. κἀγὼ τὸν ξένον ἠρώτησα· αὕτη ἔφη, ἐστὶν, ἧς τὸν χιτῶνα ἀποδύσας τοῦ ναυαγοῦ ἔδωκας; καὶ ὃς γελάσας· οὐκ, ἔφη, ἀλλ' ἐκείνη εἶπε πάλαι πρὸς ἄνδρα ἐδόθη. καὶ τέκνα ἔχει μεγάλα ἤδη, πρὸς ἄνδρα πλούσιον εἰς κώμην. οὐκοῦν, ἔφη, ἐπαρκοῦσιν ἡμῖν ὅτι ἂν δέησθε, οὐδὲν εἶπεν ἡ γυνή, δεόμεθα ἡμεῖς. ἐκεῖνοι δὲ λαμβάνουσι, καὶ ὁπηνίκα τις θηραθῇ, καὶ ὀπώραν, καὶ λάχανα. οὐ γὰρ ἐστὶ κῆπος παρ' αὐτοῖς, πυροὺς ἐλάβομεν, σπέρμα φιλόν, καὶ ἀπεδώκαμεν αὐτοῖς εὐθὺς τῆς θερείας. τί οὖν, ἔφην, καὶ ταύτην διανοεῖσθε πλουσίῳ διδόναι, ἵνα ὑμῖν καὶ αὐτὴ πυροὺς δανείσῃ; καὶ ἐνταῦθα μέν τοι ἄμφω ἠρυθριασάτην ἡ κόρη, καὶ τὸ μειράκιον. ὁ δὲ πατὴρ αὐτῆς ἔφη· πένητα ἄνδρα λήψεται. ὅμοιον ἡμῖν κυνηγέτην, καὶ μειδιάσας ἔβλεψε πρὸς τὸν νεανίσκον. κἀγώ· τί οὖν οὐκ ἤδη δί-

A nos quidem accumbentes ſuper foliis & tergoribus in excelſo lecto, vxor autem iuxta virum ſedens. Filia verò iam nubilis miniſtrabat, & infundebat ad bibendum nigrum vinum ſuaue. Pueri autem carnes apparabant, appoſitiſque illis ſimul cænabant. Vt ego beatos dixerim illos homines, putarimque beatius lõge viuere quàm omnes quos noſſem. Atqui & diuitum domos & menſas noueram, non ſolum plebeiorum. verùm etiam ſatraparum B & regũ: qui maxime mihi ſunt niſi aliquando etiã prius miſeri: magis autem tunc, videnti eorum hominum paupertatem ſimul & libertatem, & quod nihil illis deeſſet, neque quod ad bibẽdi & veſcendi voluptatem attinet, ſed etiam in his propemodũ alios ſuperarent. Porro, quũ iã ſaturi eſſemus, venit & ille alter. Comitabatur autem eum filius, adoleſcentulus non illiberalis, ferens leporem, quiquũ ingreſſus eſſet, erubuit. Interea autem dũ C pater eius nos ſalutaret, ipſe oſculatus eſt puellam, & leporem illi dedit. Puella quidẽ ceſſauit miniſtrare, & iuxta matrem aſſedit: adoleſcens autem pro illa miniſtrabat. Et ego hoſpitẽ interrogaui: Hęccine (inquam) eſt, cuius tunicam detractã naufrago dediſti? Et ille ridens: Non (inquit) ſed illa iampridem viro nupſit, & liberos iam grandes habet. Nupſit autem viro diuiti in vicum. Ergo (inquam) ſuppeditant vobis, ſi quare egetis? Nulla re (inquit mulier) nos indigemus. Illi autem D accipiunt, & quando quis quid venatu cæpit, & poma & olera, nullus hortus eſt apud eos. Triticum accepimus ad ſementem, & reddidimus illis ſtatim à meſſe. Quid igitur (inquam) an non & hanc cogitatis diuiti dare, vt vobis triticũ commodare poſſit? Hic ambo erubuerunt, & puella & adoleſcens. At puellæ pater dixit. Pauperem virum accipiet, ſimilem nobis venatorem. Et ſubridens, reſpexit ad iuuenem. Et ego: Quid igitur obſtat, quo minus iam detis?

An oportet eum alicunde ex vico huc accedere? Videor mihi videre (inquit) non longè e[illegible] hinc abeſſe: ſed hic intus. Et faciemus ſane nuptias, bona ad hoc electa die. Et ego, Quomodo (inquam) iudicatis bonam diem? Et ille: Quando luna non parua eſt: oportet autem & aërem eſſe purum, & ſerenitatem clarum. Et ego: Etiam ne reuera bonus venator eſt? (inquam) Sum equidem (inquit iuuenis) & ceruum opprimo, & vrgeo. Videbis autem cras, ſi volueris, ô hoſpes. Et leporem hunc tu (inquam) cepiſti? Ego prorſus (inquit ridens) funiculo cepi noctu. Erat enim ſerenitas valde pulchra, & luna tantæ magnitudinis, quantæ nũquam fuit. Hic riſerunt ambo. non ſolum puellæ, ſed & adoleſcentis pater. Ille autem pudore ſuffuſus eſt, & tacuit. Dicit igitur puellæ pater: Ego ſane (inquit) ô fili, non differo: ſed pater tuus expectat, donec aliquò profectus victimam emat. Oportet enim diis ſacrificare. Dicit adhæc iunior frater puellæ: Atqui victimam iampridem hic comparauit, & intus eſt, & alitur poſt caſam valde elegans. Interrogabant ergo illũ, Verène ita eſt? Et ille affirmauit. Et vnde ea tibi? dixerunt. Quando ſuem (inquit) cepimus illam, quæ catulos habebat. Et alij quidem effugerunt, velociores enim erant leporibus. Vnum autem ego lapide iaciens nactus ſum, quem permutaui in vico, & accepi pro eo ſcrofam, & nutriui, facta retro hara. Hoc igitur (inquit mater) tu riſiſti, quando admirarer ſuem audiens grunnientem, & quòd ordeum ita abſumeres. Euboicæ enim (inquit) non aptæ erant ad ſaginandum, niſi glandes vellent edere. Sed ſi eam videre vultis, ibo, eámque adducam. Et illi iuſſerunt. Abierunt igitur & ille & pueri præſentes illic, ad curſum alacres. Interea virgo ſurgens, ex alia caſa attulit cucumulas diſſectas, & meſpila, & mala hyberna, & generoſæ vuæ racemos vigẽtes:

Dies nuptiis bona.

A ὅτε; ἢ δεῖ ποθὲν αὐτὴν ἐκ κώμης ἀφικέσθαι; δοκῶ μέν, εἶπεν, οὐ μακρὰν εἶναι· ἀλλ' ἔνδον ἐνθάδε. καὶ ποιήσομέν γε τοὺς γάμους ἡμέραν ἀγαθὴν ἐπιλεξάμενοι. κἀγώ, πῶς, ἔφην, κρίνετε τὴν ἀγαθὴν ἡμέραν. καὶ ὅς, ὅταν μὴ μικρὸν ᾖ τὸ σελήνιον· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἀέρα εἶναι καθαρόν, αἰθρίαν λαμπράν. κἀγώ· τί δαί τῷ ὄντι κυνηγέτης ἀγαθός ἐστιν, ἔφην; ἔγωγε εἶπεν ὁ νεανίσκος, καὶ ἔλαφον καταπονῶ, καὶ συνεφίσταμαι. ὄψει δὲ αὔριον ἂν θέλῃς, B ὦ ξένε. καὶ τὸν λαγὼ τοῦτον σύ, ἔφην, ἔλαβες. κἀγώ, ἔφη, γελάσας. τῷ λιναρίῳ τῆς νυκτός. ἦν γὰρ αἰθρία πάνυ καλή, καὶ ἡ σελήνη τηλικαύτη τὸ μέγεθος ἡλίκη οὐδεπώποτε ἐγένετο. ἐνταῦθα μέντοι ἐγέλασαν ἀμφότεροι· οὐ μόνον ὁ τῆς κόρης πατήρ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκείνου. ὁ δὲ ἠρεύθη, καὶ ἐσιώπησε. λέγει οὖν ὁ τῆς κόρης πατήρ· ἐγὼ μέν, ἔφη, ὦ παῖ, οὐδὲν ὑπερβάλλομαι· ὁ δὲ πατήρ σου περιμένει, ἔστ' ἂν ἱερεῖον πρίηται πορευθείς. δεῖ γὰρ C θῦσαι τοῖς θεοῖς. εἶπεν οὖν ὁ νεώτερος ὁ ἀδελφὸς τῆς κόρης· ἀλλὰ ἱερεῖον. πάλαι γε οὗτος παρεσκεύακε. καὶ ἔστιν ἔνδον τρεφόμενον, ὄπισθεν τῆς σκηνῆς, γενναῖον. ἠρώτων οὖν αὐτόν, ἀληθῶς; ὁ δὲ ἔφη. καὶ πόθεν σοι; ἔφασαν. ὅτε τὴν ὗν ἐλάβομεν τὴν τὰ τέκνα ἔχουσαν, τὰ μὲν ἄλλα διέδρα· καὶ ἦν, ἔφη, ταχύτερα τοῦ λαγώ. ἑνὸς δὲ ἐγὼ λίθῳ ἔτυχον. καὶ ἄλλοι τὸ δέρμα ἐπέβαλον· τοῦτο ἠλλαξάμην ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἔλαβον ἀντ' αὐτοῦ χοῖρον, καὶ ἔθρεψα ποιήσας ὄπισθεν D συφεόν. ταῦτα, εἶπεν ἄρα ἡ μήτηρ σου, ἐγέλα ὁπότε θαυμάζοιμι ἀκούων γρυλλιζούσης τῆς συός, καὶ τὰς κριθὰς οὕτως ἀνήλισκες. αἱ γὰρ Εὐβοΐδες, εἶπεν, οὐχ ἱκαναὶ ἦσαν πιᾶναι, εἰ μή γε βαλάνους ἤθελον ἐσθίειν. ἀλλὰ εἰ βούλεσθε ἰδεῖν αὐτήν, ἄξω πορευθείς. οἱ δὲ ἐκέλευον. ἀπῄεσαν οὖν ἐκεῖνός τε καὶ οἱ αὐτόθεν παῖδες δρόμῳ χαίροντες. ἐν δὲ τούτῳ ἡ παρθένος ἀναστᾶσα, ἐξ ἑτέρας σκηνῆς. ἐκόμισεν οὖν * τετμημένα, καὶ μέσπιλα, καὶ μῆλα χειμερινά, καὶ τῆς γενναίας σταφυλῆς βότρυς σφριγῶντας·

καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καταψήσασα φύλλοις ἀπὸ τῶν κρεῶν, ὑποβαλοῦσα καθαρὰν πτερίδα. ἧκον δὲ καὶ οἱ παῖδες τὴν ὗν ἄγοντες μετὰ γέλωτος καὶ παιδιᾶς. συνηκολούθει δὲ ἡ μήτηρ τοῦ νεανίσκου, καὶ ἀδελφοὶ δύο παιδάρια· ἔφερον δὲ ἄρτους τε καθαρούς, καὶ ᾠὰ ἑφθά, ἐν ξυλίνοις πίναξι, καὶ ἐρεβίνθους φρυκτούς. ἀσπασαμένη δὲ τὸν ἀδελφὸν ἡ γυνὴ καὶ τὴν θυγατέρα, καὶ τὴν ἀδελφιδῆν, ἐκαθέζετο παρὰ τὸν αὑτῆς ἄνδρα, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ τὸ ἱερεῖον, ὃ πάλαι οὗτος ἔτρεφεν εἰς τοὺς γάμους, καὶ τἄλλα τὰ παρ' ἡμῖν ἕτοιμά ἐστι καὶ ἄλευρα, καὶ ἄλφιτα πεποίηται· μόνου ἴσως οἰναρίου προσδεησόμεθα· καὶ τοῦτο οὐ χαλεπὸν ἐκ τῆς κώμης λαβεῖν. παρειστήκει δὲ αὐτῇ πλησίον οὗτος, πρὸς τὸν κηδεστὴν ἀποβλέπων. καὶ ὃς μειδιάσας εἶπεν· οὗτος, ἔφη, ἐστὶν ὁ ἀπέχων· ἴσως γὰρ ἔτι βούλεται πιᾶναι τὴν ὗν. καὶ τὸ μειράκιον· αὕτη μὲν εἶπεν ὑπὸ τοῦ λίπους διαρραγήσεται. κἀγὼ βουλόμενος αὐτῷ βοηθῆσαι· ὅρα, ἔφην, μὴ ἕως πιαίνεται ἡ ὗς, οὗτος ὑμῖν λεπτὸς γένηται. ἡ δὲ μήτηρ ἀληθῶς, εἶπεν, ὁ ξένος λέγει, ἐπεὶ καὶ νῦν λεπτότερος αὑτοῦ γέγονεν· καὶ πρῴην ᾐσθόμην τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἐγρηγορότα, καὶ προελθόντα ἔξω τῆς σκηνῆς· οἱ κύνες, ἔφη, ὑλάκτουν, καὶ ἐξῆλθον ὀψόμενος. οὐ σύ γε εἶπεν, ἀλλὰ περιεπάτεις ἀλύων. μὴ οὖν πλείω χρόνον ἐάσωμεν ἀνιᾶσθαι αὐτόν. καὶ περιβαλοῦσα ἐφίλησε τὴν μητέρα τῆς κόρης. ἡ δέ, πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς, ποιῶμεν εἶπεν ὡς θέλουσι. καὶ ἔδοξε ταῦτα· καὶ εἶπον, εἰς τρίτην ποιῶμεν τοὺς γάμους. παρεκάλουν δὲ κἀμὲ προσμεῖναι τὴν ἡμέραν. κἀγὼ προσέμεινα οὐκ ἀηδῶς, ἐνθυμούμενος ἅμα τῶν πλουσίων, ὁποῖά ἐστι τά τε ἄλλα, καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους· προμνηστριῶν τε πέρι, καὶ ἐξετάσεων οὐσιῶν τε καὶ γενῶν, προικῶν τε, καὶ ἕδνων, καὶ ὑποσχέσεων, καὶ ἀπατῶν, ὁμολογιῶν τε καὶ συγγραφῶν. καὶ τελευταῖον πολλάκις, ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις, λοιδοριῶν, καὶ ἀπεχθειῶν. διό τοι καὶ ἅπαντα δὴ τοῦτον τὸν λόγον διῆλθον,

A *& poſuit ſuper menſam, folijs prius abſterſam à carnibus, ſubſtratáque pura filice. Venerunt autem & pueri ſuem ducentes, cum riſu & ioco. Sequebatur & mater adoleſcentis, duóque fratres adhuc pueri, ferebántque puros panes, & oua elixa in ligneis ſcutellis, & cicera arida. Et mulier quidem fratre & filia & nepte conſalutatis, aſſedit iuxta ſuum virum, dixítque: Ecce victima, quam hic iam diu aluit ad nuptias, quin & alia quæ*
B *noſtra fert facultas ſunt in promptu: & farina tam triticea quàm ordeacea facta eſt. vno duntaxat villo fortaſſe indigebimus: & hoc ſane non difficile eſt ex vico accipere. Aſtabat autem prope eam ipſe (adoleſcens) affinem aſpiciens. At hic ſubridens: Hic eſt (inquit) qui abſtinet: fortaſſis enim adhuc amplius vult ſaginare ſuem. Et adoleſcens: Ea quidē (inquit) præ pinguedine dirumpetur. Et ego volens ei auxilium ferre: Vide (inquam)*
C *ne dū ſaginatur ſus, hic vobis macer fiat. Et mater: Verum (inquit) hoſpes dicit, quoniam & nunc macrior ſeipſo factus eſt: & paulo ante ſenſi eum noctu vigilantem, & egrediētem extra caſam. Cane (inquit) latrabāt, & exiui viſum quid eſſet. Non tu ſane (inquit) ſed deambulas mærens Ne ergo diutius ſinamus eū ægritudine affici: & amplexa matrem puellæ, oſculata eſt. Illa autem ad maritum ſuum: Faciamus (inquit) vt volūt.*
D *Et ita decretum eſt; dixerūtque: Ad diem tertiam faciamus nuptias. Obſecrarúntque me vt remanerem, vſque ad illā diem. Remanſique non illibenter, conſiderans pariter diuitū negocia, qualia eſſent cùm alius in rebus tum etiā circa nuptias: quot opus ſit pronubis patri, & inquiſitionibus facultatum & generis, quot donationibus & dotibus, & promiſſionibus & fallaciis, pactis & chirographis. denique ſæpe intercedunt inter eos & in ipſis nuptiis conuicia & inimicitiæ. Quocirca omnem ego hāc orationem recitaui*

nō temere neque vt fortaſſe viderer quibuſdam [illegible]gari velle: ſed vt eius (quod princi[illegible] dixi) vitæ, & pauperum conuerſationis ſpecimen proponerem, quod ipſe noſſem: quò illud, quicunque vellet, ſpectare poſſet, ex ſermonibus & operibus, mutuaque rerum communione. Nā tametſi diuitibus inferiores ſint propter paupertatem, in eo quod ad eleganter viuendum attinet: natura tamen & aliis omnibus in rebus ſunt ſuperiores. Atque etiam id quod ſcripſit Euripides, conſiderans, nempe an reuera illis obſtaret paupertas, quo minus hoſpitibus inſeruiant, atque neque ſub tectum recipere queant, aut vlla in re quenquam adiuuare egentem: nuſquam inuenio rem illis ita habere circa hoſpitalitatē. Quippe inuenio, quòd & ignem accēdant promptius quàm diuites, viamq; doceant monſtrentque abſque excuſatione: quandoquidem & hæc ſibi diues pudori eſſe duceret perſæpe quoque cōmunicant ea quæ habent, alacrius. Neque enim, quiſquā ex illis (diuitibus) dabit naufrago ſuæ vxoris purpuram, neque filiæ: multoque minus ſuam ipſius veſtem, lænarum aliquam, aut tunicarū, quarum illis copia eſt: immò neque vllius ſerui palliolum. Manifeſtat autē & hoc Homerus. Eumæum enim ſcripſit, ſeruū & pauperem, qui tamen Vlyſſem bene acceperit & cibo & cubili. Proci autem, ob diuitias & ſuperbiam, haudquaquam illi communicabant facilè, neque ex alienis. Quare & ipſum deſcribit dicentem ad Antinoum, exprobrantemque illiberalitatem:

Iliad. ρ. Mendico non tu ipſe dares linxiſſe ſalillum,
Ædibus ex propriis: ita namque aliena negaſti
Impertire alimenta mihi, quæ multa ſuperſunt.

Eſto autem, vt hi tales ſint, propter aliā prauitatem: ſed ne Penelopen quidem, tametſi benignam, & valde iucundè cum

A οὐκ ἄλλως, οὐδ' ὡς τάχ' ἂν δόξαιμί τισιν ἀδολεσχεῖν βουλόμενος· ἀλλ' ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμην βίου, καὶ τῆς τῶν πενήτων διαγωγῆς, παράδειγμα ἐκτιθεὶς, ὃ αὐτὸς ἠπιστάμην, τῷ βουλομένῳ θεάσασθαι· λόγων τε καὶ ἔργων, καὶ κοινωνιῶν τῶν πρὸς ἀλλήλους. εἴγε δὴ τῶν πλουσίων ἐλαττοῦνται διὰ τὴν πενίαν, πρὸς τὸ ζῆν εὐσχημόνως· καὶ κατὰ φύσιν, καὶ τῷ παντὶ πλέον ἔχουσι. καὶ δῆτα καὶ τὸ τοῦ Εὐριπίδου σκοπῶν, εἰ καὶ κατ' ἀλήθειαν ἀπό- B ρως αὐτοῖς ἔχει τὰ πρὸς τοὺς ξένους, ὡς μήτε ὑποδέξασθαί ποτε δύνασθαι, μήτε ἐπαρκέσαι δεομένῳ τινί· οὐδαμῇ τοιοῦτον εὑρίσκω τὸ τῆς ξενίας· ἀλλὰ καὶ πῦρ ἐναύοντας, προθυμότερον τῶν πλουσίων, καὶ ὁδῶν ἀπροφασίστους ἡγεμόνας· ἐπεί τοι τὰ τοιαῦτα κἂν αἰσχύνοιτο ἄν· πολλάκις δὲ καὶ μεταδιδόντας ὧν ἔχουσιν, ἑτοιμότερον. οὐ γὰρ δὴ ναυαγῷ τις C δώσει ἐκείνων, οὔτε τὸ τῆς γυναικὸς ἁλουργὲς, ἢ τὸ τῆς θυγατρός· οὐδὲ πολὺ ἧττον τούτου φόρημα, τῶν χλαινῶν ἵνα ἢ χιτώνων, μυρία ἔχοντες· ἀλλ' οὐδὲ τῶν οἰκετῶν οὐδενὸς ἱμάτιον. δηλοῖ δὲ καὶ τοῦτο Ὅμηρος. τὸν μὲν γὰρ Εὔμαιον πεποίηκε δοῦλον καὶ πένητα, ὅμως τὸν Ὀδυσσέα, καλῶς ὑποδεχόμενον, καὶ τροφῇ, καὶ κοίτῃ· τοὺς δὲ μνηστῆρας ὑπὸ πλούτου καὶ ὕβρεως οὐ πάνυ ῥᾳδίως αὐτῷ μεταδιδόντας, οὐδὲ τῶν ἀλλοτρίων. ὥσπερ καὶ αὐτὸς πεποίηται λέγων πρὸς Ἀντίνοον, ὀ- D νειδίζων τὴν ἀνελευθερίαν.

Οὐ σύγ' ἂν ἐξ οἴκου σῷ ἐπιστάτῃ, οὐδ' ἅλα δοίης,
Ὃς νῦν ἀλλοτρίοισι παρήμενος, οὔτι μοι ἔτλης
Σίτου ἀπορέξασθαι, πολλῶν κατ' οἴκῳ ἐόντων.

καὶ τούτοις μὲν ἔστω διὰ τὴν ἄλλην πονηρίαν εἶναι τοιούτοις· οὐδὲ τὴν Πηνελόπην, καίτοι χρηστὴν οὖσαν, καὶ σφόδρα ἡδέως

διαλεγομένην πρὸς αὐτόν, καὶ περὶ τοῦ ἀνδρὸς πεπυσμένην, οὐδὲ ταύτην φησὶν ἱμάτιον αὐτῷ δοῦναι, γυμνῷ παρακαθημένῳ· ἀλλ' ἢ μόνον ἐπαγγέλλεσθαι, ἐὰν ἄρα φανῇ ἀληθεύων περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτι ἐκείνου τοῦ μηνὸς ἥξοι. καὶ ὕστερον ἐπειδὴ τὸ τόξον ᾔτει τῶν μνηστήρων οὐ δυναμένων ἐπιτεῖναι χαλεπαινόντων ἐκείνῳ, ὅτι ἠξίου πρὸς αὐτοὺς ἁμιλλᾶσθαι περὶ ἀρετῆς, ἀξιοῖ δοθῆναι αὐτῷ· οὐ γὰρ δὴ περὶ τοῦ γάμου τι εἶναι κἀκείνῳ τὸν λόγον, ἀλλ' ἐὰν τύχῃ ἐπιτείνας, καὶ διαβαλὼν διὰ τῶν πελέκεων, ἐπαγγέλλεται αὐτῷ δώσειν χιτῶνα καὶ ἱμάτιον, καὶ ὑποδήματα. ὡς δέον αὐτὸν τὸ Εὐρύτου τόξον ἐντεῖναι, καὶ τοσούτοις νεανίσκοις ἐχθρὸν γενέσθαι, τυχὸν δὲ καὶ ἀπολέσθαι παραχρῆμα ὑπ' αὐτῶν, εἰ μέλλει τεύξεσθαι ἐξωμίδος, καὶ ὑποδημάτων· ἢ τὸν Ὀδυσσέα εἴκοσιν ἐτῶν οὐδαμοῦ πεφηνότα ἥκοντα ἀποδεῖξαι, καὶ ταῦτα ἐν ἡμέραις ῥηταῖς· εἰ δὲ μή, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἀπιέναι ῥάκεσι. ταῦτα περὶ τῆς σώφρονος καὶ ἀγαθῆς Ἰκαρίου θυγατρὸς βασιλίδος. σχεδὸν δὲ καὶ ὁ Τηλέμαχος τοιαῦτα ἕτερα πρὸς τὸν συβώτην λέγει περὶ αὐτοῦ κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν πέμπειν τὴν ταχίστην πτωχεύσοντα ἐκεῖ, καὶ μὴ πλείους ἡμέρας τρέφειν ἐν τῷ σταθμῷ· καὶ γὰρ εἰ ξυνέκειτο αὐτοῖς ταῦτα, ἀλλ' ὅ γε συβώτης, οὐ θαυμάζει τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν· ὡς ἔθος δὴ ὄντος οὕτως ἀκριβῶς καὶ ἀνελευθέρως πράττειν τὰ περὶ τοὺς ξένους τοὺς πένητας. μόνους δὲ τοὺς πλουσίους ὑποδέχεσθαι φιλοφρόνως ξενίοις καὶ δώροις· παρ' ὧν δηλονότι καὶ αὐτοὶ προσεδόκων, τῶν ἴσων ἐντυχεῖν, ὁποῖα σχεδὸν καὶ τὰ τὸ νῦν ἐστὶ φιλανθρωπίας τε καὶ περὶ τῆς προαιρέσεως. αἱ γὰρ δὴ δοκοῦσαι φιλοφρονήσεις καὶ χάριτες, ἐὰν σκοπῇ τις ὀρθῶς, οὐδὲν διαφέρουσιν ἐράνων, καὶ δανείων ἐπὶ τόκῳ

ἴσ. ἐπιτ. συχνῷ. καὶ ταῦτα ὡς * τοπολὺ γιγνόμενα, εἰ * μὴ νὴ Δί' ὑπερβάλλει τὰ νῦν τοῖς πρότερον, ὥσπερ ἐν τῇ ἄλλῃ ξυμπάσῃ κακίᾳ. ἔχω γε μὴν εἰπεῖν καὶ τῶν Φαιάκων.

A illo ſermocinantem, deque viro interrogantem, neque hanc ait pallio[illegible] illi dediſſe, nudo aſſidenti: verùm dũtaxat promiſiſſe, ſiquidem verè dixiſſe inueniretur de Vlyſſe, quòd in eodem menſe eſſet venturus. Et poſtea, quando arcum popoſcit, procis non valentibus eum intendere, indignantibusque illi quòd vellet cum ipſis ſuſcipere certamen de virtute, rogauit ea vt illi daretur: neque enim & illum nuptiarum gratia certaturum, ſed ſi intendiſ-

B ſet & iaculatus eſſet per ſecures, promittit ſe illi daturam tunicam & pallium, & calceos. Vt nempe oportuerit eum intendere prius Euryti arcum, atque tot iuuenibus inimicum fieri. forſan autem & perire ab illis extemplò, quàm nanciſceretur palliũ & calceos: aut Vlyſſem, qui viginti annis nuſquam apparuiſſet, certo demonſtrare venturum, & hoc in certis diebus: ſin minus, in illis laceris abire veſtimentis. Hæc ille, de modeſta & bona

C Icarij filia & regina narrat. Ferè autem & Telemachus ſimilia de eo dicit ad ſubulcum, iubens eum mittere in ciuitatem quamprimum, vt in ea mendicet, & non plures alere dies apud ſtabula. Nam tametſi illi hæc fecerint ex compoſito, tamẽ ſubulcus rem atque illam non admiratur inhumanitatem, quod videlicet iã in conſuetudinem veniſſet ita attente & illiberaliter agere cum pauperibus hoſpitibus: ſolos autem diuites ſuſcipere benignè do-

D nis muneribusque hoſpitalibus, à quibus nempe & ipſi ſperabant ſe paria percepturos. Qualiter fermè ſe habet & in præſentia, quæ de humanitate inſtitutiſque feruntur. Quæ enim nunc videntur beneuolentiæ eſſe, & gratiæ, ſi quis rectè inſpiciat, nihil differunt à conuiuiis, in quæ quiſque ſuum adfert *cibum, neq; à datis *al.* ſuam ſymbolã;
pecuniis pro magna vſura. Et hæc adeò frequenter fiunt, vt in his (per Iouem) longe nunc vincamus ſuperiores, quemadmodum & in alia vniuerſa malicia. Poſſem vero & de Phæacibus dicere.

A deque illorum humanitate, ſi cui illi videntur non illiberaliter, neque aliter ac diuites decet, tractaſſe Vlyſſem. quo maxime conſilio, & quibus excauſis adducti ſint large atque magnifice donare. Sed multo plura quàm par eſt nũc de his dicta ſunt. Manifeſtum vero eſt, quod diuitiæ nihil magni conferunt poſſeſſoribus ad hoc vt ſint liberaliores erga hoſpites, aut alios: ſed ex regione, ſordidos parcoſque plurimùm, magiſque quam paupertas reddere

B ſolent. Neque enim, ſi quis forſan diuitum vnus ex decẽ millibus largus & magnanimus inueniatur, id ſatis oſtendit, nõ multos circa iſta peiores eſſe quàm pauperes. Vir autem pauper nõ vicioſa præditus natura, cõtentus eſt præſentibus: atque mediocri correptum infirmitate (tali videlicet accidente morbo, quales accidere ſolent non ocioſis, neque ſemper plenis) refouere poteſt, & venientibus hoſpitibus dare grata munera, ac ſuſpicione carentia, qua ab inuitis data ſint, & cum tri-

C ſtitia. Non fortaſſe argenteos crateras, aut varias veſtes, aut quadrigas, aut Helenæ & Menelai dona Telemacho data. Neque enim eiuſmodi (vt veri ſimile eſt) hoſpites ſuſcipere poſſet, nempe ſatrapas aut reges, niſi prorſus ſint temperantes & boni: quibus nihil ſit ingratum, quòd cũ amicitia fiat. Superbos autem & tyrannicos non (opinor) ſufficiẽter colere poſſet hoſpites, neque fortaſſe ſibi cuperet talium hoſpitum aduẽtum, amicitiamque.

D Neque enim Menelao certe bene ceſſit, quod potuit ſuſcipere ditiſſimũ ex Aſia hoſpitem, alius vero nullus in Sparta tãtarum erat facultatũ, vt ſuſciperet Priami regis filiũ. Proinde euacuata eius domo, & cum pecuniis etiam vxore accepta, filiáque, quod ad matrem attinet, pupilla relicta, receſſit domum nauigans. Et poſt hæc Menelaus diu vndiquaque per Greciam volutatus eſt, deplorãs ſuas miſerias, obſecrans vnumquemque regum vt ferrent auxilium. Coactúſque eſt &

καὶ περὶ τῆς ἐκείνων φιλανθρωπίας, εἴ τῳ δοκοῦσιν οὗτοι, οὐκ ἀγεννῶς, οὐδ' ἀναξίως τοῦ πλούτου προξενηθῆναι τὸν Ὀδυσσεῖ. μεθ' οἵας μάλιστα διανοίας, καὶ δι' ἃς αἰτίας προυτράπησαν ἀφθόνως καὶ μεγαλοπρεπῶς χαρίζεσθαι. ἀλλὰ γὰρ πολὺ πλείω τῶν ἱκανῶν, καὶ τὰ νῦν περὶ τούτων εἰρημένα. δῆλόν γε μὴν, ὡς ὁ πλοῦτος οὔτε πρὸς ξένους, οὔτε ἄλλως μέγα τι συμβάλλεται τοῖς κεκτημένοις· ἀλλὰ τοὐναντίον γλίσχρους καὶ φειδωλοὺς ὡς τὸ πολὺ μᾶλλον τῆς πενίας ἀποτελεῖν πέφυκεν. οὐδὲ γὰρ, εἴ τις αὖ τῶν πλουσίων, εἷς που τάχα ἐν μυρίοις δαψιλὴς καὶ μεγαλόφρων τὸν τρόπον εὑρεθείη, τοῦτο ἱκανῶς δείκνυσι, τὰ μὴ οὐχὶ τοὺς πολλοὺς χείρους περὶ ταῦτα γίγνεσθαι τῶν ἀπορωτέρων. ἀνδρὶ δὲ πένητι μὴ φαύλῳ τὴν φύσιν, ἀρκεῖ τὰ παρόντα· καὶ τὸ σῶμα μετρίως ἀσθενήσαντι, τοιούτου ποτὲ νοσήματος ξυμβάντος, οἷά περ εἴωθε γίγνεσθαι τοῖς οὐκ ἀργοῖς οὐδὲ ἑκάστοτε ἐμπιπλαμένοις, ἀνακτήσασθαι, καὶ ξένοις ἐλθοῦσι, δοῦναι προσφιλῆ ξένια χωρὶς ὑποψίας παρ' ἑκόντων διδόμενα ἀλύπως. οὐκ ἴσως ἀργυρέους κρατῆρας, ἢ ποικίλους πέπλους, ἢ τέθριππον, ἢ τὰ Ἑλένης καὶ Μενέλεω Τηλεμάχῳ δῶρα. οὐδὲ γὰρ τοιούτους ὑποδέξαιτ' ἂν ὡς εἰκὸς ξένους, σατράπας, ἢ βασιλέας, εἰ μή γε πάνυ σώφρονας καὶ ἀγαθούς· οἷς οὐδὲν ἐνδεὲς μετὰ φιλίας γιγνόμενον. ἀκολάστοις δὲ καὶ τυραννικοῖς, οὔτε ἂν οἶμαι δύναιντο θεραπεύειν ἱκανῶς ξένους, οὔτ' ἂν ἴσως προσδέοιντο τοιαύτης ξενίας. οὐδὲ γὰρ τῷ Μενέλεῳ δήπουθεν ἀπέβη πρὸς τὸ λῷον, ὅτι ἐδυνάτο δέξασθαι τὸν πλουσιώτατον ἐκ τῆς Ἀσίας ξένον, ἄλλος δὲ οὐδεὶς ἱκανὸς ἦν ἐν τῇ Σπάρτῃ, τὸν Πριάμου τοῦ βασιλέως υἱὸν ὑποδέξασθαι. τοιγάρτοι ἐρημώσας αὐτοῦ τὴν οἰκίαν, καὶ πρὸς τοῖς χρήμασι τὴν γυναῖκα προσλαβὼν, τὴν δὲ θυγατέρα ὀρφανὴν τῆς μητρὸς ἐάσας, ᾤχετο ἀποπλέων. καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Μενέλεως, χρόνον μὲν πολὺν ἐφθείρετο πανταχόσε τῆς Ἑλλάδος, ὀδυρόμενος τὰς αὑτοῦ συμφορὰς, δεόμενος ἑκάστου τῶν βασιλέων ἐπαμῦναι. ἠναγκάσθη δὲ ἱκετεῦσαι καὶ

τὸν ἀδελφὸν, ὅπως ἐπιδῷ τὴν θυγατέρα σφαγησομένην ἐν Αὐλίδι. δέκα δὲ ἔτη καθῆστο πολεμῶν ἐν Τροίᾳ, πάλιν ἐκεῖ κολακεύων τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατοῦ, καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ ἀδελφός· εἰ δὲ μὴ, ὠργίζοντο καὶ ἠπείλουν ἑκάστοτε ἀποπλευσεῖσθαι· καὶ πολλοὺς πόνους καὶ κινδύνους ἀμηχάνους ὑπομένων, ὕστερον δὲ ἠλᾶτο, καὶ οὐχ οἷός τ' ἦν διὰ μυρίων κακῶν οἴκαδ' ἀφικέσθαι. ἆρ' οὖν οὐ σφόδρα ἄξιον ἀγασθῆναι τοῦ πλούτου καὶ τὸν ποιητὴν τῷ ὄντι ζηλωτὸν ὑπολαβεῖν; ὅς φησιν αὐτοῦ μέγιστον εἶναι ἀγαθὸν τὸ δύνασθαι ξένοις, καὶ ἐάν ποτέ τινες ἔλθωσι τρυφῶντες ἐπὶ τὴν οἰκίαν, μὴ ἀδύνατον γενέσθαι παρασχεῖν καταλύσιν, καὶ παραθεῖναι ξένια, οἷς ἂν ἐκεῖνοι μάλιστα ἥδοιντο; λέγομεν δὲ ταῦτα μεμνημένοι τῶν ποιητῶν, οὐκ ἄλλως ἀντιπαρεξάγοντες ἐκείνοις, οὐδὲ τῆς δόξης ζηλοτυποῦντες, ἣν ἀπὸ τῶν ποιημάτων ἐκτήσαντο ἐπὶ σοφίᾳ. οὐ τούτων ἕνεκα φιλοτιμούμενοι ἐξελέγχειν αὐτούς· ἀλλὰ παρ' ἐκείνοις μάλιστα εὑρήσειν ἡγούμενοι τὴν τῶν πολλῶν διάνοιαν, ἃ δὴ καὶ τοῖς πολλοῖς ἐδόκει, περί τε πλούτου, καὶ τῶν ἄλλων ἃ θαυμάζουσι. καί τοι μέγιστον οἴονται σφίσι γενέσθαι ἄν, ἐφ' ἑκάστου τῶν τοιούτων. δῆλον γὰρ, ὅτι μὴ συμφωνοῦντος αὐτοῖς τοῦ ποιήματος, μηδὲ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντος, οὐκ ἂν οὕτω σφόδρα ἐφίλουν, οὐδὲ ἐπῄνουν ὡς σοφούς τε καὶ ἀγαθοὺς γενέσθαι καὶ τἀληθῆ λέγοντας. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔστιν ἕκαστον ἐλέγχειν ἀπολαμβάνοντα τοῦ πλήθους, οὐδ' αὖ, ἐρωτᾷν ἅπαντας ἐν μέρει· τί γὰρ σὺ ὦ ἄνθρωπε, δέδοικας τὴν πενίαν οὕτω πάνυ, τὸν δὲ πλοῦτον ὑπερτιμᾷς, τί δ' αὖ ἄσυλον ἵνα ἐλπίζεις κερδανεῖν μέγιστον, ἂν τύχῃς πλουτήσας, ἢ νὴ Δία, ἔμπορος γενόμενος, ἢ καὶ βασιλεύσας; ἀμήχανον γὰρ τὸ τοιοῦτον, καὶ οὐδαμῶς δυνατόν, οὕτως ἂν ἐπὶ τοὺς προφήτας αὐτῶν, καὶ τοὺς συνηγόρους, τοὺς ποιητὰς ἐξ ἀνάγκης ἴωμεν. ὡς ἐκεῖ φανερὰς καὶ μέτροις κατακεκλεισμένας εὑρήσοντες τὰς τῶν πολλῶν δόξας. καὶ δῆτα οὐ πάνυ μοι δοκοῦμεν ἀποτυγχάνειν. τοῦτο δὲ συνήθες δήπου καὶ τοῖς σοφωτέροις, ὃ νῦν ἡμεῖς ποιοῦμεν·

A *fratri ſupplicare, vt filiã traderet occidẽdam in Aulide. Decem autem annos exegit bellum gerẽs in Troia: rurſum illic adulans ductoribus exercitus tam ipſe quam frater: ſin minus feciſſet iraſcebãtur, minabanturque perſæpe domum ſe nauigaturos: multóſque labores immenſaque pericula ſuſtinens, tandem errabat, neque poterat per mille mala domũ redire. Ergóne valde admirãdus eſt ob diuitias? & poëta credendus reuera dignus laude, qui*
B *maximum illius bonũ fuiſſe inquit, quod hoſpitibus etiam valde delicatis ſuam in domum venientibus hoſpitium præbere potuerit, muneraque dare hoſpitalia, quibus maxime lætarentur? Dicimus autem hæc recordantes poëtarum, nõ vt cum illis ſuſcipiamus certamen, neque vt ob gloriã inuideamus, quæ illis propter poëmata & ſapientiam obtigit. Non horum gratia nitimur eos redarguere: verùm apud eos maxime putamus inueniri poſſe vulgi*
C *ſentẽtiam, quid nempe vulgo videatur de diuitiis, aliiſque quæ admirantur mortales. Et ſane maximum ſibi putat euenire bonum, ſi quid talium nãciſcantur. Manifeſtum enim, quod ſi nõ poëma cum ipſis concordaret, neque eadem cum ipſis ſentiret, nunquam ita dilexiſſent, neque laudaſſent tanquam ſapientes & bonos viros, & vera dicentes. Quia igitur non licet vnumquemque ex multitudine ſumptum redarguere, neque omnes interroga-*
D *re ſingulatim: Cur tu ô homo, ita vehementer metuis paupertatem, & diuitias maximi facis? Aut quid magni te lucraturum ſperas, etiam ſi diues effectus fueris, aut per Iouem, mercator, aut rex? Immenſum enim tale eſſet negocium, & effectu carẽs. Proinde ita neceſſario ad eorũ prophetas & aduocatos poëtas imus, tãquam illic inuẽturi manifeſtas, metríſque incluſas vulgi opiniones. Et certè non mihi prorſus videre videor, nos fruſtrari ſpe. Et quod nos in præſentia facimus, conſuetum iam eſt & ſapientioribus:*

quando hi ipſis pauperibus contradixit ſummus quidam Philoſophorum, quem nemo (ut mihi videtur) vnquam diceret, contentionis gratia & his contradixiſſe, & illis, quæ à Sophocle aduerſus diuitias dicta ſunt: illis quidem breuibus: Sophocli autem pluribus quamquam non longis, vt nos in præſentia, vtpote non quantum ſumma facultate potuiſſet, diſſerens, ſed libros ſcribens. De agricolarum igitur atque venatorum paſtorúmque vita hæc, longiorem fortaſſe moram præbētia quàm par eſt, dicta nobis ſint: cupientibus aliquo oſtendere pacto, paupertatem haud rem eſſe ad victū nihil vitámque faciētem, quæ liberos homines deceat, operari volentes: ſed ad meliora multo, vtilioráque opera atque actiones ducentem, quæque magis ſecundum naturam ſint, quàm ea, ad quæ diuitiæ complures ſolent adhortari. Age nunc de pauperibus in vrbe atque ciuitatibus conſiderandum eſt, quod ad illorum victum & quæſtum attinet, quo pacto maxime degentes, & ad quæ ſe applicātes, non poßint malè viuere, neque vitioſius; quàm qui magnis vſuris fœnerant, benéque valde ſciunt dierum mēſiumque numerum, & qui ædes magnas nauéſque poßident, multáque mancipia, ne quando talibus inopia ſit operum in ciuitatibus, & iuuamine extrinſecus indigeant, quum eos & mercede habitare oporteat, & alia habere emptitia, non veſtimenta modo, ſed & inſtrumenta & frumentum, ſed & ligna, quotidiani vſus & ignis gratia: quin & aridis lignis aliquādo opus eſt, & foliis, & aliis quibuſcunque plane vilibus. Præter aquam enim, alia vniuerſa cogūtur accipere dato pretio, videlicet omnibus incluſis, nullóque in medio apparente, niſi opinor, quæ magno multóque precio venum ſunt propoſita. Fortaßis enim difficile videtur tali vitæ ſuppeditare neceſſaria poſſe eū, qui nullā aliam præter corpus poſſeßionem poßi-

A ἐπεὶ καὶ αὖθις τοῖς πένησιν, ἀντείρηκε τῶν πάνυ φιλοσόφων τις, ὃν οὐδεὶς ἐμοὶ δοκεῖν φαίη ποτὲ φιλονεικοῦντα, τούτοις τε ἀντειρηκέναι, καὶ τοῖς ὑπὸ Σοφοκλέους εἰς τὸν πλοῦτον εἰρημένοις· ἐκείνοις μὲν ἐπ' ὀλίγον· τοῖς δὲ τοῦ Σοφοκλέους, ἐπιπλέον, οὐ μὴν ὥσπερ νῦν ἡμεῖς διὰ μακρῶν, ἅτε οὐ πρὸς τὸ χρῆμα κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν διεξιών, ἐν βίβλοις γράφων. γεωργικοῦ μὲν δὴ πέρι, καὶ κυνηγετικοῦ τε, καὶ ποιμενικοῦ B βίου, τάδε πλέω διατριβὴν ἴσως παρασχόντα τοῦ μετρίου, λελέχθω· προθυμουμένων ἡμῶν ἁμηγέπη, δεῖξαι πενίαν ὡς οὐκ ἄπορον χρῆμα βίου, καὶ ζωῆς πρεπούσης ἀνδράσιν ἐλευθέροις αὐτουργεῖν ἐθέλουσιν· ἀλλ' ἐπὶ κρείττω πολὺ, καὶ συμφορώτερα ἔργα καὶ πράξεις ἄγουσα, μᾶλλον κατὰ φύσιν, ἢ ἐφ' οἷα ὁ πλοῦτος εἴωθε τοὺς πολλοὺς προτρέπειν. εἶεν δὴ περὶ τῶν ἐν ἄστει καὶ κατὰ πόλιν πενήτων σκεπτέον ἂν εἴη τοῦ βίου καὶ C τῆς ἐργασιῶν, πῶς ἂν μάλιστα διάγοντες, καὶ ποῖ' ἄττα μεταχειριζόμενοι, δυνήσονται μὴ κακῶς ζῆν, μηδὲ φαυλότερον τῶν δανειζόντων ἐπὶ τόκοις συχνοῖς. οὐ μάλ' ἐπισταμένων τῶν ἡμερῶν τε καὶ μηνῶν ἀριθμόν, καὶ τῶν συνοικίας τε μεγάλας καὶ ναῦς κεκτημένων, καὶ ἀνδράποδα πολλά, μήποτε ἀπορία ᾖ τὰ ἐν ταῖς πόλεσιν ἔργα τοῖς τοιούτοις, ἀφορμῆς τε ἔξωθεν προσδεόμενα, ὅταν οἰκεῖν τε μισθοῦ δέῃ καὶ τἄλλα ἔχειν ὠ- D νουμένους, οὐ μόνον ἱμάτια, καὶ σκεύη καὶ σῖτον, ἀλλὰ καὶ ξύλα, τῆς γε καθ' ἡμέραν χρείας, ἕνεκα τοῦ πυρός, καὶ φρυγάνων δέῃ ποτὲ καὶ φύλλων, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν πάνυ φαύλων. δίχα δὲ ὕδατος. τὰ ἄλλα ξύμπαντα ἀναγκάζονται λαμβάνειν. τιμὴν καταθέντες ἅτε πάντων κατακεκλεισμένων, καὶ μηδενὸς ἐν μέσῳ φαινομένου πλὴν γε οἶμαι τῶν ἐπὶ πρᾶσιν πολλῶν καὶ τιμίων. τάχα γὰρ ἂν φαίνηται χαλεπὸν, τοιούτῳ βίῳ διαρκεῖν, μηδὲν ἄλλο κτῆμα ἔξω τοῦ σώματος κεκτημένους·

ἄλλως τε μὴ τὸ τυχὸν ἔργον, μηδὲ πάντα
ὁμοίως συμβουλεύωμεν αὐτοῖς, ὅθεν ἔστι
κερδαίνειν· ὥς τε ἴσως ἀναγκασθησόμεθα
ἴσ. πολλοὺς ἢ συχνοὺς π. ἐκβαλεῖν τῶν πόλεων τῷ λόγῳ τοὺς * νυμ-
φοὺς πένητας, ἵνα μὴ παρέχωμεν τῷ ὄντι
κατὰ Ὅμηρον τὰς πόλεις εὖ ναιεταώσας·
ὑπὸ μόνων τῶν μακαρίων οἰκουμένας, ἐν-
τὸς δὲ τοῦ τείχους οὐδένα ἐάσωμεν ὡς ἔοι-
κεν ἐλεύθερον ἐργάτην. ἀλλὰ τοὺς τοιού-
τους ἅπαντας, τί δράσομεν, ἢ διασπείραν-
τες ἐν τῇ χώρᾳ κατοικιοῦμεν, καθάπερ
Ἀθηναίους νέμεσθαι καθ᾽ ὅλην τὴν Ἀττικὴν
τὸ παλαιὸν, καὶ πάλιν ὕστερον τυραννήσαν-
τος Πεισιστράτου; οὐκοῦν οὐδὲ ἐκείνοις ἀ-
ξύμφορος ἡ δίαιτα ἐγένετο, οὐδὲ ἀγεννεῖς
ἤνεγκε φύσεις τῶν πολιτῶν· ἀλλὰ τῷ παν-
τὶ βελτίους καὶ σωφρονεστέρους τῶν ἐν ἄστει
τρεφομένων ὕστερον, ἐκκλησιαστῶν καὶ δι-
καστῶν, καὶ γραμματέων αὐτῶν ἅμα καὶ
βαναύσων. οὐκοῦν ὁ κίνδυνος μέγας, οὐδὲ
χαλεπὸς, εἰ πάντες οὗτοι καὶ πάντα τρόπον
ἄγροικοι ἔσονται· οἶμαι δ᾽ ὅμως αὐτοὺς, οὐκ
ἀπορήσειν οὐδὲ ἐν ἄστει τροφῆς. ἀλλὰ ἴ-
δωμεν πόσα καὶ ἅττα πράττοντες, ἐπιει-
κῶς ἡμῖν διάξουσιν, ἵνα μὴ πολλάκις
ἀναγκασθῶσιν ἀργοὶ καθήμενοι, πρὸς
τι τῶν φαύλων τραπῆναι. οἱ μὲν δὴ σύμ-
πασαι κατὰ πόλιν ἐργασίαι, καὶ τέχναι,
πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ, σφόδρα τε
λυσιτελεῖς ἔνιαι τοῖς χρωμένοις, ἐάν τις
τὸ λυσιτελὲς σκοπῇ πρὸς ἀργύριον. ὀ-
νομάσαι δὲ αὐτὰς πάσας κατὰ μέρος, οὐ
ῥᾴδιον, διά τε τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀτο-
πίαν οὐχ ἧττον. οὐκοῦν ὅδε εἰρήσθω
περὶ αὐτῶν ἐν βραχεῖ ψόγος τε καὶ
ἔπαινος. ὅσαι μὲν σώματι βλαβεραὶ
πρὸς ὑγείαν, ἢ πρὸς ἰσχὺν τὴν ἱκα-
νὴν, δι᾽ ἀργίαν τε καὶ ἑδραιότητα· ἢ ψυ-
χῆς ἀσχημοσύνην τε καὶ ἀνελευθερίαν ἐν-
τίκτουσιν, ἢ ἄλλως ἀχρεῖοι, καὶ πρὸς οὐδὲν
ὄφελός εἰσιν. εὑρημέναι, δι᾽ ἀβελτηρίαν
τε καὶ τρυφὴν τῶν πόλεων, ἅς γε τὴν ἀρ-
χὴν, μηδὲ τέχνας, μηδὲ ἐργασίας, τό γε
ὀρθὸν καλεῖν. οὐ γὰρ ἄν ποτε Ἡσίοδος σοφὸς
ὢν, ἐπῄνεσεν ὁμοίως πᾶν ἔργον, εἴπερ τῶν πο-
νηρῶν, ἢ τῶν αἰσχρῶν ἠξίου ταύτης τῆς προσ-

A deat: præſertim quum nõ quodlibet opus,
neque omnia ſimiliter illis ſuadeamus,
vnde lucrum corradi queat, vt ſæpè com-
pellemur eiicere ex ciuitatibus oratione
plurimos pauperes, vt non reddamus re-
uera ciuitates bene (vt Homerus ait) ha-
bitatas, ſcilicet à ſolis beatis; intra mœ-
nia autem neminem (vt veri ſimile) ſina-
mus liberum operarium. Atque talibus
omnibus quid faciemus? An diſpergen-
tes in regione alibi collocabimus, vt Athe-
B nienſes habitaſſe aiunt per totam Atti-
cam antiquitus, & iterum poſtea tyran-
nidem exercente Piſiſtrato? Quin neque
illis inutilis fuit illa viuendi ratio, neque
ignobiles protulit ciuium indoles; verùm
in omnibus meliores modeſtioresque, quã
illorũ qui poſtea in vrbe nutriti ſunt, con-
cionatorum & iudicum & ſcribarũ ip-
ſorum pariter & artificum. Quamobrẽ
non magnum eſt periculum, neque graue,
ſi iſti omnes omnino ruſtici fiant: nihilo-
C minus enim puto eos non carituros ali-
mentis etiã in vrbe. Sed videamus quan-
ta & quæ facientes, moderate nobis vi-
tam exigant, ne ſæpius ocioſi ſedentes, ſe
ad res malas conferre cogantur. Vniuer-
ſa quidem in ciuitate opificia & artes,
multæ ſunt & variæ: & nonnullæ valde
vtiles vtentibus, ſi quis vtilitatem ſpectet
ad argentum. Omnes autem eas nomi-
nare ſingulatim, difficile eſt, propter mul-
titudinem, neque minus propter abſurdi-
D tatem. Proinde hæc breuiter de illis &
laus & vituperatio dicta ſit. Quæcun-
que corpori ſunt noxiæ ad ſanitatẽ, aut
robur ſufficiẽs, vel propter ſegniciem, vel
quòd ſint ſedentariæ: vel generãt animos
inuerecundos atque illiberales, vel alio-
qui non ſunt vſui, ad nullámque vtilita-
tem ob delicias ſtoliditatémque ciuitatum
ſunt inuẽtæ, eæ iam à principio neque ar-
tes neque opificia rectè nominantur. Ne-
que enim Heſiodus vnquam vir ſapiens,
ſimiliter laudaſſet quodlibet opus, ſi quod
prauum aut turpe tali dignatus eſſet ap-
pella-

pellatione. Quibus igitur artibus illa adhæſerint detrimenta, eas nemo ingenuus aut moderatus attingere debet, neque ſcire ipſe, neque liberos ſuos docere, vt qui neque iuxta noſtrã, neque iuxta Heſiodi ſentẽtiam operarius ſit futurus, ſi cui talium ſe applicuerit: ſed ſocordiæ & turpis lucri cupiditatiſque illiberale habiturus opprobriũ: cerdo & inutilis & prauus ſimpliciter appellatus.* (m. artiſex) *Quæcunque autem accedentes non dehortantur à virtute, neque vllam inducunt animo nequitiam, neque morboſos reddunt & aliis morbis, & maxime imbecillitate atque ſocordia, mollitieque, quæ ex nimia quiete corpori innaſci ſolet, pariterque vſum plurimum ad victum parandum præbẽt, ea eiuſmodi omnia qui promptè facerent ac benigne, nũquam certe opere ac victu eſſent carituri, neq; veram præbituri diuitibus* nuncupationem, *qua ſolent eos inopes nominare: quũ contra magis forẽt, quàm illi, opulenti, nulláque re (vt ita dicam) neceſſaria commodáque indigerent. Age igitur indagemus ab vtroque genere, licet non admodum diligenter ſingula dicentes, ſed ſummatim dumtaxat conſiderantes, quam ob cauſam talia nõ admittamus: qualiáque audacter cõcedi iubeamus, nihil curantes eos qui talia obiiciũt, qualia ſoliti ſunt nonnunquam obiicere inſectantes non ſolùm ſua *benefacta,* (vl. ſuos quæſtus,) *quibus nihil abſurdũ ineſt, verùm etiã parentes, ſi cuius mater lanã precio tractet, aut vindemiatrix ſit, aut olim *expoſita,* (m. egreſſa,) *aut nutrix ſit mercede orphanorũ aut diuitũ liberorũ, aut pater doceat literas, aut ſit pædagogus. Nos ergo nihil tale turpe exiſtimantes, contrarium iter incedemus. Neque enim aliter ea inceſſunt exprobrando, quã vt paupertatis indicia, ipſam videlicet paupertatẽ mordentes, atque obiicientes tanquam malum aliquod & infortunium, nõ opus ipſum vllum. Itaque quoniam dicimus, paupertatem, non peiorem eſſe, neque infeliciorem diuitiis,*

A στηγορίας. ἃς μὲν οὖν ἄν τις προστῇ τούτων τὸ βλαβῆναι, καὶ εἴ τις οὖν μηδένα ἅπτεσθαι τῶν ἐλευθέρων τε καὶ ἐπιεικῶν μὴ δ' ἐπίστασθαι, μήτε αὐτὸν, μήτε παῖδας τοὺς αὐτοῦ διδάσκειν, ὡς οὔτε καθ' Ἡσίοδον οὔτε καθ' ἡμᾶς ἐργάτην ἐσόμενον, ἄν τι μεταχειρίζηται τοιοῦτον, ἀλλὰ ἀργίας τε ἅμα, καὶ αἰσχροκερδείας ἀνελευθέρου ἕξοντα ὄνειδος· βάναυσον καὶ ἀχρεῖον καὶ πονηρὸν ἁπλῶς ὀνομαζόμενον. ὅσα * δὲ αὖ μήτε ἀποτρέπει τοὺς (γρ. ὃς δ' αὖ) B μετιόντας μοχθηρίαν τε μηδεμίαν ἐμποιοῦντα τῇ ψυχῇ, μήτε νοσώδη, τῶν τε ἄλλων νοσημάτων, καὶ δὴ τῆς ἀσθενείας τε καὶ ὄκνου, καὶ μαλακίας διὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐγγινομένης ἐν τῷ σώματι, καὶ μὴν χρείαν γε ἱκανὴν παρέχοντα πρὸς τὸν βίον, πάντα τὰ τοιαῦτα πράττοντες προθύμως καὶ φιλοφρόνως, οὔποτ' ἂν ἐνδεεῖς ἔργων * καὶ βίου γίγνοιντο, (ἴσ. ἔργων καὶ βίου) οὐδ' ἂν ἀληθῆ τὴν ἐπίκλησιν παρέχοιεν τοῖς πλουσίοις καλεῖν αὐτοὺς ἥνπερ εἰώθασιν, ἀπόρους ὀνομά- C ζοντας, τοὐναντίον μᾶλλον ἐκείνων ὄντες πορισταὶ, καὶ μηδενὸς ἀποροῦντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων. φέρ' οὖν μιμνησθῶμεν ἀφ' ἑκατέρου τοῦ γένους, εἰ καὶ μὴ πάνυ ἀκριβῶς ἕκαστα φράζοντες, ἀλλ' ὡς τύπῳ τε καὶ ὅλως τὰ τοιαῦτα καὶ ὧν ἕνεκα οὐ προσιέμεθα· καὶ ποῖα θαρροῦντας ἐπιχειρεῖν κελεύομεν, μηδὲν φροντίζοντες τῶν ἄλλως τὰ τοιαῦτα προφερόντων, οἳ εἰώθασι λοιδορούμενοι προφέρειν πολλάκις οὐ μόνον D τὰς αὑτῶν * εὐεργεσίας αἷς οὐδὲν ἄτοπον (γρ. ἐργασίας) πρόσεστιν, ἀλλὰ καὶ τῶν γονέων, ἄν τινας* (ἴσ. ἄν τινος) ἔριθος ἡ μήτηρ τρυγήτρια ἐξελθοῦσά (ἔ. ἢ μ. ἢ β-) ποτε, ἢ μισθοῦ τιτθεύσῃ παῖδα τῶν ὀρφανῶν ἢ πλουσίων, ἢ ὁ πατὴρ διδάξῃ γράμματα ἢ παιδαγωγήσῃ. μηδὲν οὖν τοιοῦτον αἰσχυνομένους, ὁμόσε ἰέναι. οὐ γὰρ ἄλλως αὐτὰ ἐροῦσιν*, ἂν λέγωσιν ἢ ὡς σημεῖα πενίας, πενίαν αὐτὴν λοιδοροῦντες δηλονότι καὶ προφέροντες, ὡς κακόν δή τι καὶ δυστυχές, οὐ τῶν ἔργων οὐδέν. ὥς τε ἐπειδὴ φαμὲν χεῖρον οὐδὲ δυστυχέστερον πλούτου πενίαν,

οὐδὲ, πολλοῖς ἴσως ἀξυμφορώτερον, οὐδὲ τὸ ὄνειδος τοῦ ὀνείδους. μᾶλλόν τι βαρυντέον τοῦτ᾽ ἐκείνου. εἰ γάρ τῳ δοκεῖ μὴ ὀνομάζοντας καθ᾽ ἡμέραν τὸ πρᾶγμα ὃ ψέγουσι, τὰ συμβαίνοντα διὰ τὸ βλασφημεῖν προσφέροντας, πολὺ πλείω ἂν ἔχοιεν πλέον. καὶ τῷ ὄντι αἰσχρὰ διὰ πλοῦτον γιγνόμενα. οὐχ ἥκιστα δὲ τῶν παρ᾽ Ἡσιόδῳ κεκριμένον ἐπονείδιστον προσφέρειν, τὸ τῆς ἀργίας φέροντας· ὅτι σε ἄνθρωπε

Οὔτε σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν, οὔτ᾽ ἀροτῆρα·

καὶ ὅτι ἄλλως τὰς χεῖρας ἔχεις μετὰ τοὺς μνηστῆρας ἀτρίπτους καὶ ἀπαλάς. οὐκοῦν τόδε μὲν οἶμαι παντί τῳ δῆλον, καὶ πολλάκις λεγόμενον ἴσως. ὅτι βαφεῖς μὲν καὶ μυρεψοὺς, καὶ βυρσοδέψας, σὺν κουρικῇ γυναικῶν τε καὶ ἀνδρῶν, οὐ πολύ τι διαφέρουσαν * τέχνην. καὶ ποικιλτικῇ πάσῃ σχεδὸν, οὐκ ἐσθῆτα μόνον, ἀλλὰ καὶ χρωτὸς καὶ τριχῶν ἀπεχούσῃ· καὶ ψιμυθίῳ, καὶ πᾶσι φαρμάκοις μηχανωμένῃ, ὡς ἄρα ψευδῆ καὶ νόθα εἴδωλα· ἔτι δὲ τοὺς οἰκιῶν ὀροφὰς, καὶ τοίχους, καὶ ἐδάφη τὰ μὲν χρώμασι, τὰ δὲ λίθοις, τὰ δὲ χρυσῷ, τὰ δὲ ἐλέφαντι ποικιλλόντων, τὰ δὲ αὐτῶν τοίχων γλυφαῖς, τὸ μὲν ἄριστον μὴ παραδέχεσθαι καθόλου τὰς πόλεις. τὸ δὲ, ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι λόγῳ διαρεῖσαι, μηδένα ἂν τὸν τοιοῦτον γίγνεσθαι τῶν ἡμετέρων πενήτων· ὡς πρὸς τοὺς πλουσίους ἡμεῖς ἀγωνιζόμεθα. ὥσπερ χορῷ, τέχνην οὐχ ὑπὲρ εὐδαιμονίας, προκειμένου τοῦ ἀγῶνος· οὐ γὰρ πενίᾳ τοῦτό γε πρόκειται τὸ ἆθλον, οὐδὲ αὖ πλούτῳ· μόνης δὲ ἀρετῆς ἐστὶν ἐξαίρετον, ἄλλως δὲ ὑπὲρ ἀγωγῆς τινος καὶ μετριότητος βίου. καὶ τοίνυν οὐδ᾽ ὑποκριτὰς τραγικοὺς ἢ κωμικοὺς, ἢ τινῶν μίμων ἀκράτου γέλωτος δημιουργοὺς, οὐδὲ ὀρχηστὰς, οὐδὲ χορευτὰς, πλήν γε τῶν ἱερῶν χορῶν, ἀλλ᾽ ἐπί γε τοῖς Νιόβης ἢ Θυέστου πάθεσιν ᾄδοντας ἢ ὀρχουμένους, οὐδὲ κιθαρῳδοὺς,

ἴσ. διαφερούσῃ

A neque fortaſſe multis quoque inutiliorē, non impatientius hoc opprobrium nobis ferendum eſt illo altero. Si cui enim videtur, eos rectè facere, quòd quotidie nominantes rem quam reprehendunt, circa eam accidentia, conuiciandi cauſa obiiciant: is norit nos multo plura, & reuera turpia obiicere poſſe, quæ ex diuitiis oriũtur. Quin id maxime etiam, quòd apud Heſiodum opprobrioſum iudicatum, nēpe aduerſus ſegniciem: — Námque

B Dij, neque aratorem ipſum foſſorémve crearunt. &,

—— Námque procos poſt
Sunt palmæ tibi permolles, nullóque labore Attritæ.——

Igitur hoc puto cuilibet manifeſtum, & forſan ſæpenumero dictũ, quod infectores, & vnguentarios, alutarióſque, vnà cum tonſoria arte cùm virorum tum mulierum, quæ non multum differt in præſentia, & omni prope variegataria, quæ C *non modo non à veſtibus, ſed neque à cute & pilis abſtinet: & fuco & omnibus pharmacis id ſtudet, vt falſa & adulterina ſimulacra appareant: præterea cum iis qui domorũ culmina & muros & pauimenta, partim coloribus, partim lapidibus, partim auro, partimque ebore variegant, partim denique murorum ſculpturis, optimum ſit ciuitatibus omnino non ſuſcipere, aut (quod nobis in præſenti oratione conſtituendum eſt) neminem ex no-* D *ſtris pauperibus eiuſmodi quempiam fieri. Quippe nos aduerſum diuites contendimus, tanquam in choréa, non de felicitate propoſito certamine (neque enim paupertati hoc præmium propoſitum eſt, neque diuitiis, ſed vnius eſt virtutis illud peculiare) ſed de viuendi regula, & mediocritate quadam. Ergo neque hiſtriones Tragici aut Comici, aut Mimi, aut ſoluti riſus opifices, neque ſaltatores, neque choragi (præter ſacrorum chororum, qui tamen Niobes aut Thyeſtis calamitates canant, ſaltentque) neque citharæ-*

di, neque tibicines ſuper victoria in theatro certantes, noſtri pauperes fieri debent. Tametſi quædã inclytæ ciuitates ob hanc rem male erga nos fuerint affectæ, Smyrna & Chios, atque cũ his Argos, vt quæ Homeri atque Agamemnonis gloriam non ſinant interire. Sane quod ad nos attinet, ea facile manebit. Forſan autem & Athenienſes moleſte ferent, exiſtimãtes ſuos poëtas Tragicos & Comicos ignominia affici, ſi miniſtros eorum auferimus, nulli rei bonæ eos operam dare dicentes. Veriſimile eſt indignaturos etiam Thebanos, quaſi ipſorum victoria vituperata ſit, quam vniuerſæ Græciæ iudicio adepti ſunt, ſuper tibiarum cantu. Hãc enim victoriam vſque adeo dilexerunt, vt vaſtata eorum vrbe, & etiamnum ferè vaſtata manẽte, præter modicam partem de Cadméa, quę habitatur, perditarũ rerũ nihil curarint ex multis templis multíſque columnis ac inſcriptionibus requirere: Mercurium autem requiſitum rurſus erexerunt, ſuper quem erat Epigramma de cãtu tibiarum, cuius erat ſumma: Græcia iudicauit Thebas viciſſe tibiis. Et nunc quoque in medio veteri foro, vna hæc ſtatua ſita eſt in ruinis. At nos neminem horum metuentes, neque eos qui nos obiurgant, quaſi ea ſpernamus quæ apud Græcos ſerioſiſsime ſint accurata, omnia hæc dicimus ac pronunciamus, nõ verecundorum, neque ingenuorum hominum eſſe opera, ſicut & alia multa difficilia apud eos ſunt: & quod impudentiſſimum eſt, quòd vulgus magis quã oportet, ſibi ſapere videtur: quod quidẽ animo inflari rectius diceretur. Proinde neque præcones rerum venaliũ, neque furtorum aut fugarum indicij præmia proponentes in viis foróque, cum maxima libertate reboãtes, neque contractuum, neque proteſtationum, neque in vniuerſum iudiciorum aut cauſarum ſcribas, legitimorum ſimulantes experientiam, neque doctos vehementéſque cauſarum ſcripto-

A οὐδὲ αὐλητὰς περὶ νίκης ἐν θεάτροις ἁμιλλωμένους. εἰ καί τινες τῶν ἐνδόξων πόλεων ἐπὶ τούτοις ἡμῖν δυσχερῶς ἕξουσι, Σμύρνα, καὶ Χῖος, καὶ δῆτα σὺν ταύταις καὶ τὸ Ἄργος, ὡς τὴν Ὁμήρου, καὶ Ἀγαμέμνονος δόξαν οὐκ ἐώντων * αὔξεσθαι· τὸ γοῦν ἐφ' ἡμῖν. τυχὸν δὲ καὶ Ἀθηναῖοι χαλεπανοῦσιν, ἀτιμάζεσθαι νομίζοντες τοὺς σφετέρους ποιητὰς, τραγικοὺς, καὶ Κωμικοὺς, ὅταν τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν ἀφαιρώμεθα, μηδὲν ἀγαθὸν B φάσκοντες ἐπιτηδεύειν. εἰκὸς δὲ ἀγανακτεῖν καὶ Θηβαίους, ὡς τῆς νίκης αὐτῶν ὑβριζομένης, ἣν προεκρίθησαν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος νικᾶν ἐπ' αὐλητικῇ. ταύτην δὲ τὴν νίκην οὕτω σφόδρα ἠγάπησαν, ὥστε ἀναστάτου τῆς πόλεως αὖθις γενομένης, καὶ ἔτι νῦν σχεδὸν οὔσης, πλὴν μικροῦ μέρους τῆς Καδμείας οἰκουμένης, τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὸς ἐφρόντισαν τῶν ἠφανισμένων, ἀπὸ πολλῶν μὲν ἱερῶν, πολλῶν δὲ στηλῶν καὶ ἐπιγραφῶν· τὸν δὲ C Ἑρμῆν ἀναζητήσαντες, πάλιν ἀνώρθωσαν, ἐφ' ᾧ ἦν τὸ ἐπίγραμμα τὸ περὶ τῆς αὐλητικῆς, Ἑλλὰς μὲν Θήβας νικᾶν προὔκρινεν αὐλοῖς. καὶ νῦν ἐπὶ μέσης τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς, ἓν τοῦτο ἄγαλμα ἕστηκεν ἐν τοῖς ἐρειπίοις. οὐδὲ φοβηθέντας οὐδένα τούτων, οὐδὲ τοὺς ἐπιτιμήσαντας ἡμῖν, ὡς τὰ σπουδαιότατα τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησι λέγομεν, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα οὐκ αἰδημόνων, οὐδὲ ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀποφαινόμενοι ἔργα, ὡς ἄλλα D γε πολλὰ δυσχερῆ πρόσεστιν αὖθις· καὶ δὴ μέγιστον τὸ τῆς ἀναιδείας, τοῦ μᾶλλον τοῦ δέοντος φρονεῖν τὸν ὄχλον· ὅπερ μέγιστον θρασύνεσθαι καλεῖν ὀρθότερον. οὐκοῦν οὐδὲ κήρυκας ὠνίων, οὐδὲ κλοπῶν, ἢ δρασμῶν μηνύτρα προτιθέντας ἐν ὁδοῖς καὶ ἐν ἀγορᾷ φθεγγομένους μετὰ πολλῆς ἐλευθερίας, οὐδὲ συμβόλων καὶ προσκλήσεων, καὶ καθόλου τῶν περὶ δίκας, καὶ ἐγκλήματα, * συγγραφεῖς, προσποιουμένους νόμιμον ἐμπειρίαν, οὐδὲ αὖ τοὺς σοφούς τε καὶ δεινοὺς δικογράφους

τε καὶ συνηγόρους, μισθοῦ πᾶσιν ὁμοίως ἐπαγγελλομένους βοηθήσειν, μὴ ἀδικοῦσι τὲ τὰ μέγιστα, καὶ κατελεήσειν καὶ βοήσεσθαι, καὶ ἱκετεύσειν, ὑπὲρ τῶν οὔτε φίλων, οὔτε συγγενῶν σφίσιν ὄντων, σφόδρα ἐντίμους καὶ λαμπροὺς ἐνίους εἶναι δοκοῦντας ἐν τῇ πόλει· καὶ ἀναισχυντήσειν ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων ἀδικημάτων, οὐδὲ τοιοῦτον οὐδένα ἀξιοῦμεν ἂν ἐκείνων γίγνεσθαι, παραχωρεῖν δὲ ἑτέροις. χειροτέχνας μὲν γάρ, ἐξ αὐτῶν τινας ἀνάγκη γίγνεσθαι· γλωσσοτέχνας δὲ καὶ δικοτέχνας οὐδεμία ἀνάγκη. τούτων δὲ τῶν εἰρημένων τε καὶ ῥηθησομένων, ἔστιν ἃ δοκεῖ χρήσιμα ταῖς πόλεσιν, ὥσπερ ταῖς νῦν οἰκουμέναις. λέγω δὴ ἴσως, τὸ περὶ τὴν τῶν δικῶν ἀναγραφήν, καὶ τῶν συμβολαίων, τάχα δ' ἂν καὶ κηρυγμάτων ἐνίων. ὅπως ἂν ἡ ὑφ' ἡμῶν γιγνόμενα, ὡς ἥκιστα ἂν εἴη βλαβερά, οὐ νῦν καιρὸς δεῖξαι. οὐ γὰρ πολιτείαν ἐν τῷ παρόντι διατάττομεν, ὁποία τις ἂν ἡ ἀρίστη γένοιτο, ἢ πολλῶν ἀμείνων· ἀλλὰ περὶ πενίας προεθέμεθα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἄπορα αὐτῇ τὰ πράγματά ἐστιν, ἧπερ δοκεῖ τοῖς πολλοῖς, αὐτή τε εἶναι φευκτὸν καὶ κακόν· ἀλλὰ μυρίας ἀφορμὰς πρὸς τὸ ζῆν παρέχει τοῖς αὐτουργεῖν βουλομένοις, οὔτε ἀσχήμονας, οὔτε βλαβεράς. ἀπὸ γὰρ τῆς ἀρχῆς ταύτης, τὰ περὶ γεωργίας καὶ θήρας προὐτράπημεν προσδιελθεῖν ἐπὶ πλέον πρότερον· καὶ νῦν τὸ περὶ * κατ' ἄστυ γεωργιῶν τίνες αὐτῶν πρέπουσαι καὶ ἀβλαβεῖς τοῖς μὴ κάκιστα βιωσομένοις, καὶ τίνες χείρους ἂν ἀποτελοῖεν τοὺς ἀπ' αὐτῶν. εἰ δὲ πολλὰ τῶν εἰρημένων ἐς καθόλου χρήσιμά ἐστι πρὸς πολιτείαν, καὶ τὴν τοῦ προσήκοντος αἵρεσιν, ταύτῃ καὶ δικαιότεροι συγγνώμην ἔχειν τῷ μήκει τῶν λόγων, ὅτι οὐ μάτην δή πως, οὐδὲ περὶ ἄχρηστα πλανωμένῳ πλείονες γεγόνασιν, ἢ περὶ γεωργιῶν καὶ τεχνῶν σκέψις. καὶ καθόλου περὶ βίου προσήκοντος, ἢ μὴ τοῖς μετρίοις, καὶ εἰ κατ' αὐτὴν ἀξία πέφυκεν, πολλῆς καὶ πάνυ ἀκριβοῦς θεωρίας. οὐ χρὴ οὖν τὰς ἐκτροπὰς τῶν

A *res & aduocatos, ex æquo pollicentes mercede auxilium ferre omnibus qui non maximorũ criminum ſint rei, miſericordiámque mouentes, clamantéſque atque ſupplicantes pro iis qui ipſorum neque amici neque cognati ſunt: quorum quidam valde honorabiles & clari ſunt in ciuitatibus, ſeque inuerecũde gerẽtes alienorum criminum cauſa: nemineñ putamus pauperum talem eſſe dicere, ſed cæteris concedere. Manuarios quoſdam ex illis* B *artifices fieri neceſſe eſt: linguæ autem & iudiciorum artifices vt fiant, nulla flagitat neceßitas. Ex dictis autem, & dicendis, ſunt quæ videntur vtilia ciuitatibus quæ videlicet in præſentia habitãtur: puta cauſarũ perſcriptiones, & cõtractuũ, forſan autem & præconiorũ quorundã. Quomodo autẽ hæc à nobis fieri debeant, vt quam minimè ſint noxia, nõ opportunũ iã eſt definire. Neque enim rempublicã in præſentia diſponimus, qualis nã, vt* C *optima, aut melior certè multu euadat, eſſe debeat: ſed de paupertate loqui inſtituimus, quòd rerũ non ſit indiga, id quod multis videtur, atque ideo fugiendã eſſe, & malam: ſed quod plurimas ad viuendũ præbeat occaſiones, iis qui operari voluerint, neque inhoneſtas, neque noxias. Hinc enim ſumpto exordio, agriculturæ, & venationis cõmoda pluribus recitauimus antea: nũc autem de agriculturis vrbanis, quæ nam decentes ſint, innoxiæque* D *non prorſus peßimè victuris, quæque peiores reddant ſibi adhærentes, diſſerimus. Porro ſi multa ex prædictis & in vniuerſum vtilia ſunt ad rempublicã, & ad electionẽ illius quod cõueniat, eo iuſtius venia dari debet ſermonũ prolixitati, quod non fruſtra neque circa inutilia oberrãti, longiores facti ſunt. Et ſanè cõſideratio de agriculturis, artibúſque, & ſummatim de conueniente viuendi ratione, nõ ſolum mediocribus, ſed & per ſe digna viſa eſt plurima & admodum diligenti ſpeculatione. Haud igitur decet ſermonum*

excurſiones, etiamſi valde longæ videantur, ſed non de vilibus neque oratione indignis, neque inconuenientibus factas, grauiter ferre: quod ipſum totius negocij argumentum dicens non relinquat, ſed de neceſſariis atque philoſophiæ conuenientibus diſſerat. Propemodum enim in hoc imitati venatores, non erramus. Illi enim poſtquam prima veſtigia perceperint, illaque ſecuti fuerint, interim autem incidant in alia euidentiora & propiora, nõ grauantur iſta ſequi, atque etiam alia poſtea incidentia. Ergo fortaſſe neque ille culpandus eſt, qui orſus de viro iuſto & iuſticia dicere mentione facta ciuitatis exempli gratia, copioſiſsimam conſumit orationem de republica: neque prius defatigatur, quam omnes mutationes, omnéſque rerum publicarum ſpecies recitauit, valde euidenter & magnificè accidentibus circa vnamquamque oſtenſis: etiamſi ſe ſciat in crimen vocari ob ſermonum longitudinem, immorationémque, circa exemplum videlicet. Alioqui ſi dicta nihil ad propoſitum faciant, & nullo modo per ea clarius reddatur id quo de quæſtio eſt, cuiúſque gratia principio in orationem ingreſſus eſt, ob hæc ſanè non omnino iniuſtè reprehenderetur. Quod ſi igitur & nos non conuenientia, neque familiaria propoſito diſſeruiſſe videmur, longos merito ſermones feciſſe videmur. Per ſe autem alioqui, neque ſermonum longitudo, neque breuitas laudem meretur. De cæteris autem vrbanis actionibus abſoluere nos ſermonem audacter decet, earum partim mentionem facientes, partim vero tacitas atque incommemoratas prætereuntes. Non enim de lenonibus lenonúmque ſtudiis, tanquam de dubiis rebus concionandum eſt: ſed affirmãdum prorſus, & pronunciandum, horũ nullum eſſe vſum. Neque igitur pauperem, neque diuitem tali negocio mercedem ſtupri & libidinis,

A λόγων, ἂν καὶ σφόδρα μακροὶ δοκῶσι, μὴ μέν τοι περί γε φαύλων, μηδὲ ἀναξίων λόγων, μηδὲ οὐ προσηκόντων, δυσχερῶς φέρειν. ὡς οὐκ αὐτὴν λιπόντος τὴν τῶν ὅλων ὑπόθεσιν τοῦ λέγοντος· ὡς ἂν εἰ περὶ τῶν ἀναγκαίων καὶ προσηκόντων φιλοσοφίᾳ διεξίῃ. σχεδὸν γὰρ κατὰ τοῦτο μιμούμενοι τοὺς κυνηγέτας, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοιμεν. οἵ γε ἐπειδὰν τὸ πρῶτον ἴχνος ἐκλαβόντες, κἀκεῖνο ἑπόμενοι, μεταξὺ ἐπιτύχωσιν ἑτέρῳ φανερωτέρῳ, καὶ μᾶλλον ἐγγύς, οὐκ ὄκνησαν τούτῳ ξυνακολουθήσαντες, καὶ ἑλόντες, τὸ ἐμπεσὸν ὕστερον. ἴσως οὕτω οὐδὲ ἐκεῖνος μεμπτέος, ὅστις περὶ ἀνδρὸς δικαίου, καὶ δικαιοσύνης λέγειν ἀρξάμενος, μνησθεὶς πόλεως παραδείγματος ἕνεκεν, πολλαπλάσιον λόγον ἀνήλωσε περὶ πολιτείας· καὶ οὐ πρότερον ἀπέκαμε, πρὶν ἢ πάσας μεταβολὰς καὶ ἅπαντα γένη πολιτειῶν διεξῆλθε, πάνυ ἐναργῶς τε καὶ μεγαλοπρεπῶς τὰ συμβαίνοντα περὶ ἑκάστην ἐπιδεικνύς· εἰ καὶ C προσάπτοι αἰτίαν ἔχει περὶ τοῦ μήκους τῶν λόγων, καὶ τῆς διατριβῆς τῆς περὶ τὸ παράδειγμα δήπουθεν. δηλῶς οὐδὲν ὄντα πρὸς τὸ προκείμενα τὰ εἰρημένα, καὶ οὐδ' ὁπωσοῦν σαφέστερον δι' αὐτὰ τοῦ ζητουμένου γενομένου. οὗπερ ἕνεκεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν λόγον παρελήφθη, διὰ ταῦτα εἴπερ ἄρα, οὐ παντάπασιν ἀδίκως μέμφεται. ἐὰν οὖν καὶ ἡμεῖς μὴ προσήκοντα, μηδὲ οἰκεῖα τοῖς προκειμένοις, φαινώμεθα διεξιόντες, μακρολογεῖν εἰκότως ἂν φαινώμεθα. καθ' D αὑτὸ δὲ δήπως, οὔτε μῆκος, οὔτε βραχύτητα ἐν λόγοις ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν δίκαιον. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσι πράξεων, καὶ θαρροῦντας διὰ τὸ ἀναγκαῖον τῶν μὲν μιμνησκομένους, τὰ δὲ ἐῶντας ἄρρητά τε καὶ ἀμνημόνευτα. οὐ γὰρ δὴ περί γε πορνοβοσκῶν, καὶ περὶ πορνοβοσκίας, ὡς ἀμφιβόλων ἀποφαντέον· ἀλλὰ καὶ πάνυ ἰσχυριστέον, καὶ ἀπορρητέον, λέγοντα μηδένα προσχρῆσθαι. μήτ' οὖν πένητα μήτε πλούσιον ἐργασίᾳ τοιαύτῃ μισθὸν ὕβρεως καὶ ἀκολασίας

ὁμοίως παρὰ πᾶσιν ἐπονείδιστον ἐκλέγοντας, ἀναφροδίτου μίξεως καὶ ἀνεράστου τῶν ἐρώντων. κέρδους ἕνεκα γιγνομένην· συναγαγόντα αἰχμάλωτα σώματα γυναικῶν ἢ παίδων, ἢ ἄλλως ἀργυρώνητα ἐπ' αἰσχύνῃ προϊστάντας ἐπ' οἰκημάτων ῥυπαρῶν, πανταχοῦ τῆς πόλεως ἀποδεδειγμένων, ἔν τε παρόδοις ἀρχόντων καὶ ἀγοραῖς, πλησίον ἀρχείων τε καὶ ἱερῶν, μεταξὺ τῶν ὁσιωτάτων. μήτ' οὖν βαρβαρικὰ σώματα, μήτε Ἑλλήνων, ἃ πρότερον μὲν οὐ πάνυ, τανῦν δὲ ἀφθόνως τε καὶ πολλῇ δουλείᾳ κεχρημένων, ἐπὶ τὴν τοιαύτην λώβην καὶ ἀνάγκην ἄγοντας ἱπποφορβῶν, καὶ ὀνοφορβῶν, πολὺ κάκιον καὶ ἀκαθαρτότερον ἔργον ἐργαζομένους. οὐ κτήνεσι κτήνη δίχα βίας ἑκόντα ἑκοῦσιν ἐπιβάλλοντας, οὐδὲν αἰσχυνομένοις, ἀλλὰ ἀνθρώποις αἰσχυνομένοις καὶ ἄκουσιν, οἰστρῶντας καὶ ἀκολάστους ἀνθρώπους, ἐπ' ἀτελεῖ καὶ ἀκάρπῳ συμπλοκῇ σωμάτων, φθορᾶς μᾶλλον, ἢ γενέσιν ἀποτελούντων, οὔτε αἰσχυνομένους οὐδένα ἀνθρώπων ἢ θεῶν· οὔτε Δία γενέθλιον, οὔτε Ἥραν γαμήλιον, οὔτε μοίρας τελεσφόρους, ἢ λοχίαν Ἄρτεμιν, ἢ μητέρα Ῥέαν, οὐδὲ τὰς προεστώσας ἀνθρωπίνης γενέσεως Εἰλειθυίας, οὐδὲ Ἀφροδίτην ἐπώνυμον τῆς κατὰ φύσιν πρὸς τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος, συνόδου τε καὶ ὁμιλίας. μηδὲ ἐπιτρέποντα * τοιαῦτα κέρδη, μηδὲ νομοθετεῖν, μήτε ἄρχοντα, μήτε νομοθέτην, μήτ' ἐν ταῖς ἄκρως πρὸς ἀρετὴν οἰκησομέναις πόλεσιν, μήτ' ἐν ταῖς δευτέραις, ἢ τρίταις, ἢ τετάρταις, ἢ ὁποίαις ἄν, ἐὰν ἐπ' αὐτῶν τινι ᾖ τὰ τοιαῦτα κωλύειν. ἐὰν δ' ἄρα παλαιὰ ἔθη καὶ ἐσκιῤῥωμένα νοσήματα χρόνῳ, παραλάβῃ, μήτοι γε παντελῶς ἐᾶν ἀθεράπευτα, καὶ ἀκόλαστα· ἀλλὰ σκοποῦντα τὸ δυνατὸν ἁμηγέπῃ, στέλλειν καὶ κολάζειν· ὡς οὔποτε φιλεῖ τὰ μοχθηρὰ

* ἴσ. δεῖ ἐπιτρέπειν

A *apud omnes ſimiliter reprehẽſibilem, aucupari decet: Nam hoc negotium amatorum, commixtionem Veneri aduerſam inamabilemque celebrat, lucri cauſa; congregatque mulierum atque puerorũ corpora captiua, aut alioqui empticia, adque turpitudinẽ proſtituit in cellulis ſordidis, vbique per ciuitatem notis, in foro tranſituque principũ, prope prætoria atque templa, in medioque ſanctiſſimorum locorum. Neque igitur barbarica corpora,* B *neque Græcorum, quæ quidem ſuperioribus temporibus non valde, nunc vero abunde magna ſeruitute premuntur, ad huiuſmodi turpitudinẽ neceſſitatemque ducenda ſunt, opus multo peius & impurius, quàm equorum aut aſinorum paſtores habent, operatura. Non iumẽta iumentis abſque vi, nec voluntaria voluntariis abſque pudore committunt: ſed hominibus verecundantibus & inuitis, libidine percitos & laſciuos homines ad inutilem iniiciunt infructuoſamque corporũ* C *coniunctionem, corruptionẽ magis quàm generationem efficientes, nullũ hominem reuerentes, nullumque deorum: nõ Iouem generationis, nõ Iunonem nuptiarũ præſides, neque Parcas fatales, non obſtetricem Dianam, non matrem Rheam, neque humanæ natiuitati præfectam Lucinam, neque Venerem cognominatam ſecundum naturam, qua nempe maſculus cum fœmina congregantur, coeuntque.* D *Non ſunt huiuſmodi lucra permittenda, neque legibus mandanda, neque à principibus neque à legiſlatoribus, neque in ciuitatibus excellenter ad virtutem inſtituendis, neque in ſecundis aut tertiis aut quartis aut qualibuſcunque, ſi in illorum ſitũ fuerit poteſtate talia prohibere. Si vero antiquæ conſuetudines, & morbi ætate roborati ciuitates occupauerint, nõ tamen omnino relinquendi ſunt incurati & impuniti: ſed vidẽdum quantum poſſibile eſt, vt aliquo modo contrahantur, puniantúrque: eo quod nunquam flagi-*

tioſa manere ſoleant in eodem ſtatu, ſed ſemper moueantur; procedántque ad petulantiam, quum modus neceſſario obſeruandus non eſt conſtitutus. Quamobrẽ cura aliqua habenda eſt, vt non mãſuete neque negligenter ſtupra in deſpectus ſeruilibuſque corporibus ferantur: nõ hac ſolum de cauſa, quod cõmuniter humanum genus omne, honorabile, eodemque dignum honore, à creatore Deo factum ſit, eadem ſigna ſymbolaque habẽs vt iuſte honoretur, idque etiam iuxta rationem experientiámque rerum pariter honeſtarum & turpium: verùm hoc quoque nobis cogitandum eſt, quod difficile ſit libidini per poteſtatem alitæ, terminum aliquem inuenire, quem non amplius abiecto timore tranſgredi audeat, ſed ſtudio & conſuetudine in minimis & remiſſis, irreuocabilem turpitudinẽ robúrque effrene accipiens, nulli vltra ceterorum pareat. Quapropter omnino ita exiſtimandum eſt, quod iſta in medio poſita & manifeſta ignominioſáque adulteria, nimiſque impudenter & perfricta fronte perpetrata, incertorum & occultorum tam in mulieres honorãdas quàm pueros ſtuprorum, haud minimã prebeant cauſam: eo quod tam facilè talia quiſque audet, & turpitudo in publico contemnitur: & non quemadmodum quidam putãt, quod eiuſmodi flagitia ſecuritatis & abſtinentiæ cauſa reperta ſint. Forſan igitur quiſpiam ruſticior ita quodammodo dicere queat: O ſapientes legis latores & principes, qui iſta ſuſcepiſtis initio, quaſi quoddam admirabile ciuitatibus pharmacum modeſtię reperiritis, ne vobis manifeſta hæc & aperta domicilia, clauſas domos & interiores thalamos reſerent, quique foris & apertè libidinantur modicis impendiis, ne ſe ad liberas & honeſtas vertant mulieres cum multis pecuniis muneribúſque; videte ne illi re vili, quæque ſit in poteſtate, nõ contenti amplius, id quod prohibitum eſt, cum timore multiſ-

A μένειν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, ἀλλὰ ἀεὶ κινεῖται καὶ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἀσελγέστερον, μηδενὸς ἀναγκαίου μέτρου τυγχάνοντα. δεῖ δὴ ποιεῖσθαί τινα ἐπιμέλειαν, μὴ πάνυ τι πράως, μηδὲ ῥαθύμως φέροντας τὴν εἰς τὰ ἄτιμα καὶ δοῦλα σώματα ὕβριν. οὐ ταύτῃ μόνον, ᾗ κοινῇ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἅπαν ἔντιμον καὶ ὁμότιμον ὑπὸ τοῦ φύσαντος θεοῦ, ταὐτὰ σημεῖα καὶ σύμβολα ἔχον τοῦ τιμᾶσθαι δικαίως καὶ κατὰ λόγον καὶ ἐμ-

B πειρίαν, καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν γέγονεν· ἀλλὰ κἀκεῖνο ἐνθυμουμένους, ὅτι χαλεπὸν ὕβρει τρεφομένῃ δι' ἐξουσίαν, ὅρον τινὰ εὑρεῖν, ὃν οὐκ ἂν ἔτι τολμήσαι διὰ φόβον ὑπερβαίνειν· ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς ἐλάττοσι καὶ ὑφειμένοις μελέτης καὶ συνηθείας, ἀκάθεκτον τὴν αἰσχύνην καὶ ῥώμην λαβοῦσα, οὐδενὸς ἔτι φείδεται τῶν λοιπῶν. ἤδη οὖν χρὴ παντὸς μᾶλλον, οἴεσθαι τὰς ἐν τῷ μέσῳ ταύτας φανερὰς καὶ ἀτίμους μοι-

C χείας, καὶ λίαν ἀναισχύντως καὶ ἀναιδῶς γιγνομένας, ὅτι τῶν ἀδήλων καὶ ἀφανῶν, εἴς τε ἐντίμους γυναῖκάς τε, καὶ παῖδας ὕβρεων, οὐχ ἥκιστα παρέχουσι τὴν αἰτίαν τοῦ πάνυ ῥαδίως τὰ τοιαῦτα τολμᾶσθαι· τῆς αἰσχύνης ἐν κοινῷ καταφρονουμένης· ἀλλ' οὐχ ὥσπερ οἴονταί τινες ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ ἀποχῆς ἐκείνων * εὑρῆσθαι τῶν ἁμαρτημάτων. τάχ' οὖν λέγοι τις ἀγροικότερον οὔτω πως· ὦ σοφοὶ νομοθέται καὶ ἄρχον-

D τες οἱ παραδεξάμενοι τὰ τοιαῦτα ἀπ' ἀρχῆς, ὡς δή τι θαυμαστὸν εὑρήκατε ταῖς πόλεσιν ὑμεῖς σωφροσύνης φάρμακον,* ὅπως ὑμῖν μὴ τὰ φανερὰ ταῦτα καὶ ἄκλειστα οἰκήματα, τὰς κεκλεισμένας οἰκίας, καὶ τοὺς ἔνδοθεν θαλάμους ἀναπετάσῃ, καὶ τοὺς ἔξω τε φανερῶς ἀσελγαίνοντας, ἀπὸ σμικρᾶς δαπάνης, ἐπὶ τὰς ἐλευθέρας καὶ σεμνὰς τρέψῃ γυναῖκας, μετὰ πολλῶν χρημάτων τε καὶ δώρων, μὴ τὸ σφόδρα εὔωνον καὶ μετ' ἐξουσίας οὐκέτι στέργοντας, ἀλλ' αὐτὸ δὲ τὸ κεκωλυμένον ἐν φόβῳ τε καὶ πολλοῖς

διαλλάγμασι διώκωσι. ὄψεσθε δὲ αὐτό, ἐμοὶ δοκεῖν, ἀκριβέστερον ἐὰν σκοπῆτε. παρ' οἷς γὰρ καὶ τὰ τῶν μοιχῶν μεγαλοπρεπέστερόν πως διαπέμπεται, πολλῆς καὶ σφόδρα φιλανθρώπου τῆς εὐγνωμοσύνης τυγχάνοντα, τὰ μὲν πολλά, ὑπὸ χρηστότητος οὐκ αἰσθανομένων τῶν ἀνδρῶν· τὰ δέ τινα, οὐχ ὁμολογούντων εἰδέναι, ξένους δὲ καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς τοὺς μοιχοὺς καλουμένους ἀνεχομένων, καὶ αὐτῶν ἐνίοτε φιλοφρονουμένων, καὶ παρακαλούντων ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ θυσίαις, ἐπί τε τὰς ἑστιάσεις· ὡς ἄν, οἶμαι, τοὺς οἰκειοτάτους· ἐπὶ δὲ τοῖς σφόδρα ἐκδήλοις καὶ φανεροῖς, μετρίας τὰς ὀργὰς ποιουμένων· παρ' οἷς δή φημι τὰ οὕτως ἐπιεικῶς δέχεται τὰ περὶ τὰς γυναῖκας, οὐδὲ περὶ τῶν παρθένων ἐκεῖ θαρρῆσαι ῥᾴδιον τῆς χορείας, οὐδὲ τὸν Ὑμέναιον ὡς ἀληθῶς καὶ δικαίως ᾀδόμενον ἐν τοῖς παρθενικοῖς γάμοις πιστεῦσαί ποτε. εἰ οὖν ἀνάγκη πολλὰ ἐοικότα ξυμβαίνειν αὐτόθι τοῖς παλαιοῖς μύθοις δίχα τῆς τῶν πατέρων ὀργῆς καὶ πολυπραγμοσύνης, ἀλλὰ πολλῶν μιμουμένων τοὺς λεγομένους τῶν θεῶν ἔρωτας, χρυσοῦ τε πολλοῦ διαρρέοντος διὰ τῶν ὀρόφων καὶ πάνυ ῥᾳδίως, ἅτε οὐ χαλκέων ὄντων, οὐδὲ λιθίνων τῶν οἰκημάτων· καὶ νὴ Δία ἀργυρίου στάζοντος κατ' ὀλίγον οὐδ' εἰς τοὺς τῶν παρθένων κόλπους μόνους, ἀλλ' εἴς τε μητέρων καὶ τροφῶν καὶ παιδαγωγῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ καλῶν δώρων· τῶν μέν, κρύφα εἰσιόντων διὰ τῶν στεγῶν· ἔστι δ' οὐ φανερῶς, κατ' αὐτάς που τὰς κλισίας. τί δ' ἐν ποταμοῖς καὶ ἐπὶ κρηνῶν, οὐκ εἰκὸς ὅμοια πολλὰ γίνεσθαι τοῖς πρότερον λεγομένοις ὑπὸ τῶν ποιητῶν, πλὴν ἴσως γε οὐ δημοσίᾳ γινόμενα, οὐδ' ἐν τῷ φανερῷ, κατ' οἰκίας δὲ οὕτως εὐδαίμονας κήπων τε καὶ προαστείων πολυτελεῖς ἐπαύλεις ἔν τισι νυμφῶσι κατεσκευασμένοις, καὶ θαυμαστοῖς ἄλσεσιν, ἅτε οὐ πενιχρὰς οὐδὲ πενήτων βασιλέων οἵας ὑδροφορεῖν τε καὶ παίζειν παρὰ τοῖς ποταμοῖς, ψυχρὰ λουομένας λουτρά, καὶ ἐν ἄλσεσιν ἀναπεπταμένοις, ἀλλὰ μακαρίους καὶ μακαρίων γονέων, ἐν βασιλικαῖς καθ-

A *que impendiis perſequantur. Videbitis autem (vt mihi videtur) euidẽtius, ſi animum volueritis attẽdere. Siquidem apud quos magnificentius quodammodo adulteria tranſmittũtur, magnámque & perhumanam nanciſcuntur veniam, quum multa ob bonitatem mariti non ſentiant, multáque ſe fateantur ignorare, hoſpitéſque & amicos & cognatos appellatos adulteros perferãt, interdumque benigne prehenſent, vocéntque in diebus feſtis at-*
B *que ſacrificiis ad conuiuia, tãquam (opinor) familiariſsimos: aduerſus verò valde manifeſtos apertóſque mediocres iras concipiant: apud quos (inquam) hæc ad vxores pertinentia tam humaniter tranſiguntur, illic neque choreis de virginibus fidendum eſt facile, neque Hymenæo verè & iure in virginalibus nuptiis cantato vnquam credendum. Si ergo neceſſe illic multa contingere antiquis non diſcrepãtia fabulis, citra patrum iram & curioſi-*
C *tatem, multiſque imitantibus deorũ (quos prædicant) amores, multóque defluente non ſolum auro per culmina (idque admodum facile, quũ domus non æneæ ſint, neque lapideæ) imò etiam inſtillante argento, paulo poſt non ſolum in virginum ſinus, verum etiam matrum & nutricum & pædagogorũ, & plurima & pulcherrima dona clam ingrediũtur per tectum. Eſt autem vbi hæc non manifeſte fiunt, circa ipſas nempe cortinas. quod autẽ fit*
D *apud flumina & fontes? Nonne veriſimile eſt, multa fieri ſimilia his quæ olim dicta ſunt à poëtis, præterquã quod fortaſſe non publicitus fiunt, neque in propatulo? In domibus autem ita beatis fiũt, hortorúmque & ſuburbiorum precioſis villis, inque ſponſis quibuſdam præparatis & admirandis nemoribus, vtpote non à pauperibus neque pauperum regum filiabus quales aquam geſtant, ludúntque apud flumina, frigidis lauantes balneis, & in nemoribus apertis: ſed à diuitibus & diuitum parentũ in regalibus ſedibus*

propria hæc omnia habētibus, multóque meliora atque magnificentiora communibus atque publicis. At nihilominus fortaſſe illi ciuitati ſperare licet, pueros, nō defuturos, eiuſmodi nempe, qualem Homerus dixit fuiſſe Eudorū Mercurij & Polydoræ filium, generationē eius occultans, opinor:

Parthenius, lætis quem olim Polydora choréis, Edidit. ——

Multos tales & illa ciuitas ſperare poteſt. Quin & apud Lacedæmonios fuere quidam hoc cognomine, ſimiliter ex ſtupro nati, dictíque ſunt Parthenij. Itaque ſi non periiſſent multi, ita in deliciantibus ciuitatibus prognati, veluti nequaquā diuinam (opinor) cōſecuti curā, nihil obſtaret, quin omnia eſſent Heroum plena. Nunc autem tales confeſtim pereūt: quicunque vero apparēt, clam in ſeruili manēt habitu vſque ad ſenectam, vt quibus genitores auxilio atque vſui eſſe non poſſint. Age vero, apud quos res circa virgines puellas ita ſimpliciter geritur, quid ſperandum eſt pueris? Qualem putamus eos conſequi poſſe diſciplinam & educationē? Fieri ne poteſt, vt abſtineat à maſculorum cōtumelia & corruptione illud libidinoſum genus, ſitque contentum idoneo atque manifeſto Veneris termino, eo nempe qui eſt ſecundū naturam? Et non, quum expletum fuerit omni modo intēperantia circa mulieres, ſatiatúmque ea fuerit voluptate, quærat aliud maius ac iniquius ſtuprum, quaſi mulierum tam liberarum quàm virginum res perfacilis ſit? Et ſane nihil eſt negocij, venanti cum diuitiis talem prædam. Neque ſi ad oppidò honeſtas, atque vere honeſtorū vxores atque filias accedat aliquis, Iouis arte aurum manibus afferens, repulſam facile patitur. Cæterùm quæ reſtant, his quæ apud multos fiunt ſatis declarātur. quod qui fuerit inexplebilis talium voluptatū, ſi nihil inueniat rarum & repugnās in illo genere, contempto eo quod facile adi-

A γωγαῖς, ἰδίᾳ ταῦτα πάντα ἐχούσαις, πολὺ κρείττονα καὶ μεγαλοπρεπέστερα τῶν κοινῶν. ἀλλ' ἴσως γε, οὐδὲν ἧττον ἔμελλεν ἐκείνῃ τῇ πόλει παῖδας προσδοκᾶν ἔσεσθαι, οἵους Ὅμηρος εἴρηκεν Εὔδωρον, υἱὸν Ἑρμοῦ καὶ Πολυδώρας, ὑποκρυπτόμενος αὐτὸν οἶμαι τὴν γένεσιν·

Παρθένιος, τὸν ἔτικτε χορῷ, καλὴ Πολυδώρη.

πολλοὺς τοὺς τοιούτους. σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ B Λακεδαιμονίοις, ἔτυχόν τινες ταύτης τῆς ἐπωνυμίας, τῶν οὕτω γενομένων Παρθενίαι κληθέντες συχνοῖς. ὥστ' εἰ μὴ διεφθείροντο οἱ πολλοὶ τῶν ἐν ταῖς οὕτω τρυφώσαις πόλεσι γιγνομένων, ἅτε οὐδαμῶς οἶμαι δαιμονίου τυγχάνοντες ἐπιμελείας, οὐδὲν ἂν ἐκώλυε, πάντα μεστὰ Ἡρώων εἶναι. νῦν δὲ, οἱ μὲν ἀπόλλυνται παραχρῆμα· ὅσοι δ' ἂν καὶ φανῶσι, κρύφα ἐν δούλου σχήματι μένουσι C ἄχρι γήρως, ἅτε οὐδὲν αὐτοῖς δυναμένων τῶν τεκόντων προσωφελεῖν· εἶεν δή. παρ' οἷς ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς κόρας οὕτως ἁπλῶς ἔχῃ, τί χρὴ προσδοκᾶν τοῖς κόροις; ποίας τινὸς παιδείας καὶ ἀγωγῆς τυγχάνειν; ἆρ' ὅπως ἂν ἀπόσχοιντο τῆς τῶν ἀρρένων λώβης καὶ φθορᾶς, τό γε ἀκόλαστον γένος, τοῦτον ἱκανὸν καὶ σαφῆ ποιησάμενον ὅρον τὸν τῆς φύσεως, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐμπιπλάμενον πάντα τρόπον τῆς περὶ γυναῖκας ἀκρασίας, καὶ διακορὲς γενόμενον τῆς ἡδονῆς ταύτης, ζητοίη D ἑτέραν μείζω καὶ παρανομωτέραν ὕβριν· ὡς τάγε γυναικῶν αὐτῶν, σχεδὸν τε τῶν ἐλευθέρων καὶ παρθένων, ἔφαμεν ῥᾳδία· καὶ οὐδεὶς πόνος θηρῶντι μετὰ πλούτου τὴν τοιάνδε θήραν. οὐδὲ ἐπὶ τὰς πάνυ σεμνὰς, καὶ σεμνῶν τῷ ὄντι γυναῖκας καὶ θυγατέρας, ὅς τις ἂν, εἰ σὺν τῇ τοῦ Διὸς μηχανῇ, χρυσὸν μετὰ χεῖρας φέρων, οὐ μήποτε ἀποτύχοι, ἀλλ' αὐτόθεν τὰ λοιπὰ δηλοῖ παρὰ πολλοῖς γινόμενα. ὡς ὅγε ἄπληστος τῶν τοιούτων ἐπιθυμιῶν, ὅταν μηδὲν εὑρίσκοι σπάνιον μηδὲ ἀντιτεῖνον ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει, καταφρονήσας

τῦ ῥᾳδίου, καὶ ἀτιμάσας τὴν ἐν ταῖς γυναιξὶν Ἀφροδίτην, ὡς ἑτοίμην δή τινα καὶ τὰς ὄντως θήλεις παντελῶς, ἐπὶ τὴν ἀνδρωνῖτιν μεταβήσεται· τοὺς ἄρξαντας αὐτίκα μάλα καὶ δικάσοντας καὶ στρατηγήσοντας, ἐπιθυμῶν καταισχύνειν· ὡς ἐνθάδε που τὸ χαλεπὸν καὶ δυσπόριστον τῶν ἡδονῶν εὑρήσων εἶδος, τοῖς ἄγαν φιλοπόταις καὶ οἰνόφλυξι ταὐτὸ πεπονθὼς πάθος· οἳ πολλάκις μετὰ πολλὴν ἀκρατοποσίαν καὶ συνεχῆ, οὐκ ἐθέλοντες πιεῖν, αὐχμὸν ἐξεπίτηδες μηχανῶνται, διά τε ἱδρώτων, καὶ σιτίων ἁλμυρῶν, καὶ * δριμέων προσφορᾶς.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ, Η περὶ ἀρετῆς. η'.

Διογένης ὁ Σινωπεὺς, ἐκπεσὼν ἐκ τῆς πατρίδος, οὐδὲν διαφέρων τῶν πάνυ φαύλων, Ἀθήναζε ἀφίκετο, καὶ καταλαμβάνει* καὶ τὸν Μεγαρέα Εὐκλείδην. οὗτος δὲ, ἔφυγε διὰ τὴν μετὰ Κύρου στρατείαν. τῶν μὲν οὖν ἄλλων ταχὺ κατεφρόνησεν, Ἀντισθένει δὲ ἐχρῆτο, οὐκ αὐτὸν οὕτως ἐπαινῶν, ὡς τοὺς λόγους οὓς ἔλεγεν, ἡγούμενος μόνους εἶναι ἀληθεῖς, καὶ μάλιστα δυναμένους ἄνθρωπον ὠφελῆσαι. ἐπεὶ αὐτόν γε τὸν Ἀντισθένην παραβάλλων πρὸς τοὺς λόγους, ἐνίοτε ἤλεγχεν ὡς πολὺ μαλακώτερον, καὶ ἔφη αὐτὸν εἶναι σάλπιγγα, λοιδορῶν· αὐτοῦ γὰρ οὐκ ἤκουε φθεγγομένου μέγιστον. καὶ ὁ Ἀντισθένης ἠνείχετο αὐτὸν, ταῦτα ἀκούων· πάνυ γὰρ ἐθαύμαζε τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν. ἔλεγεν οὖν ἀμυνόμενος ἀντὶ τῆς σάλπιγγος, τοῖς σφηξὶν αὐτὸν ὅμοιον εἶναι· καὶ γὰρ τῶν σφηκῶν εἶναι τὸν μὲν ψόφον τῶν πτερῶν, μικρὸν, τὸ δὲ κέντρον, δριμύτατον. ἔχαιρεν οὖν τῇ παρρησίᾳ τοῦ Διογένους, ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, ὅταν ἵππον θυμοειδῆ λάβωσιν, ἄλλως δὲ ἀνδρεῖον καὶ φιλόπονον, οὐδὲν ἧττον ἀποδέχονται τὸ χαλεπὸν τοῦ ἵππου· τοὺς δὲ νωθροὺς, καὶ βραδεῖς, μισοῦσι καὶ ἀποδοκιμάζουσιν. ἐνίοτε μὲν οὖν, ἐπέτεινεν αὐτοῦ, ἐνίοτε δὲ ἐπειρᾶτο ἀνιέναι·

ἴσ. οἰκεῖ τ.

A *piſci poteſt, & ignominia affecta muliebri Venere, tãquam parata quadam & reuera fœminea prorſus, ad virilem ſe venerem conuertet: eos qui paulo poſt principatum ſunt adepturi, aut iudices, aut exercituum duces ſunt futuri, concupiſcens turpitudine commaculare, quaſi hic tandem difficilem raramque inuẽtu Veneris ſpeciem offendens: perinde affectus vt ſtrenui potores & vinoſi, qui ſæpe poſt multam & continuam ebrietatem, nolũt* B *bibere, & ſiccitatem data opera machinantur per ſudores, & ciborum ſalſorũ & acerborum comeſtionem.*

DIOGENES, AVT DE VIRTVTE. VIII.

Diogenes Sinopenſis, eiectus ex patria, nihil à valde vilibus hominibus differens, Athenas peruenit, reperitque illic & Megarenſem Euclidem. Hic autem actus erat in exilium, quòd cum C *Cyro profectus eſſet in militiã. Aliis autem cito contemptis, Antiſthene vtebatur, non tam ipſum laudãs, quàm ſermones quos habebat, putãs eos ſolos eſſe veros, & hominem quemlibet maximam ex eis capere poſſe vtilitatem. Ipſum autem Antiſthenem comparãs cum ſermonibus, interdũ redarguebat vt multo molliorem, dicebátque eum eſſe tubam, mordens. Non enim audiebat eum, etiam ſi maxime clamaret. Et Antiſthenes per-* D *ferebat illum, hęc audiens: valde enim admirabatur hominis naturã. Dicebat igitur, vlciſcẽs eum pro tuba, eum veſpis eſſe ſimilem. Veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum, aculeum autẽ acutiſſimum. Gaudebat ergo Diogenis præſentia, quemadmodum equeſtris rei periti, quum equum nacti fuerint iracundum, alioqui tamen animoſum & laboris patientem, nihilominus probant equi ferociam; imbelles autem & tardos oderunt, reprobãt. & interdum quidem eum intẽte habebat, interdum autẽ remiſſius. quem-*

admodum ij qui chordas faciunt, ita neruos tendunt, attendentes ne rumpantur. Poſtquam autem deceſsiſſet Antiſthenes, nullumque alium putaret dignum, quo cum verſaretur, tranſiit Corinthum, & illic degebat, neque domum cōducens, neque apud hoſpitem quendam diuertens, ſed in Cranio pro foribus excubans. Videbat enim, quod quamplurimi homines illic conuenirēt, propter portus atque meretrices: & quòd ciuitas tanquam in triuio Græciæ ſita eſſet. Oportere igitur virum (aiebat) prudentem, quemadmodum bonum medicum, vbi multi ægrotent, illuc ire ad ſuccurēdum: ita vbi quàm plurimi ſint inſipientes, illuc maxime peregrinari, ad redarguendam puniendámque illorum dementiam. Poſtquam autē venit Iſthmiorum tempus, & omnes erant in Iſthmo, deſcēdit & ipſe. Solebat enim inſpicere in publicis conuentibus hominū ſtudia & cupiditates, & ad quanā peregrinarentur, quáſque ob res ſibi maxime placerent. Præbebat autem & ſe cuicunque conuenire volenti: ſeque mirari dicebat, quòd ſi polliceretur dentes ſanare poſſe, omnes haud dubie aduenirēt, qui dentem ſibi vellent extrahi: atque etiam per Iouem, ſi ſe diceret oculorum medicū, omnes ipſi homines oculos vtique oſtenderent: & ſimiliter ſi vel ad lienem, aut podagram, aut pituitam noſſe pharmacum. quia autem diceret ſe liberaturum ſibi obtemperantes ab ignorātia & prauitate atque intemperantia, nemo illum attenderet, neque iuberet ſe ſanare, neque etiam ſi multum inſuper argentum eſſet accepturus. quaſi hic minus ab his, quàm ille ab illis moleſtiæ ſentiat: aut peius ſit homini ſufferre lienem tumentem, aut dētem corruptum, quàm animum inſipientem & indoctum, quàm timidum & audacem, quàm voluptuoſum & illiberalem, atque iracundum & acerbū, ac verſipellem, & omni denique ex parte corruptum. Et tunc quoque circa Neptuni

A ὥσπερ οἱ χορδοστρόφοι τὰ νεῦρα τείνουσι, προσέχοντες μὴ ῥαγῇ. ἐπεὶ δὲ ἀπέθανεν ὁ Ἀντισθένης, καὶ τῶν ἄλλων οὐδένα ἡγεῖτο συνουσίας ἄξιον, μετέβη εἰς Κόρινθον, κἀκεῖ διῆγεν, οὔτε οἰκίαν μισθωσάμενος, οὔτε παρὰ ξένῳ τινὶ καταγόμενος, ἀλλ' ἐν τῷ Κρανίῳ θυραυλῶν. ἑώρα γὰρ ὅτι πλεῖστοι ἄνθρωποι ἐκεῖ συνίασι διὰ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἑταίρας· καὶ ὅτι ἡ πόλις, ὥσπερ ἐν τριόδῳ τῆς Ἑλλάδος ἔκειτο.
B δεῖν οὖν τὸν φρόνιμον ἄνδρα, ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ἰατρὸν, ὅπου πολλοὶ νοσοῦσιν, ἐκεῖσε ἰέναι βοηθήσοντα. οὕτως ὅπου πλεῖστοι εἰσὶν ἄφρονες, ἐκεῖ μάλιστα ἐπιδημεῖν, ἐξελέγχοντα καὶ κολάζοντα τὴν ἄνοιαν αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ ἧκεν ὁ τῶν Ἰσθμίων χρόνος, καὶ πάντες ἦσαν ἐν Ἰσθμῷ, κατέβη καὶ αὐτός. εἰώθει γὰρ ἐπισκοπεῖν ἐν ταῖς πανηγύρεσι τὰς σπουδὰς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς ἐπιθυμίας, καὶ πρὸς ἃ ἵνα
C ἀποδημοῦσι, καὶ ἐπὶ τίσι μέγα φρονοῦσι. παρεῖχε δὲ καὶ αὐτὸν, τῷ βουλομένῳ ἐντυγχάνειν, καὶ ἔλεγε θαυμάζειν, ὅτι, εἰ μὲν ἔφη ὀδόντας ἰᾶσθαι, πάντες ἂν αὐτῷ προσῄεσαν, οἱ δεόμενοι ὀδόντα ἐξελέσθαι· καὶ νὴ Δία εἰ ὑπέσχετο ὀφθαλμοὺς θεραπεύειν, πάντες ἄνθρωποι ὀφθαλμοὺς αὐτῷ ἐπεδείκνυον· ὁμοίως δὲ ἢ σπληνὸς ἢ ποδάγρας ἢ κορύζης εἰδέναι φάρμακον. ἐπεὶ δὲ ἔφη παύσειν τοὺς πεισομένους αὐτῷ,
D ἀγνοίας καὶ πονηρίας καὶ ἀκολασίας, οὐδεὶς αὐτῷ προσεῖχεν, οὐδὲ ἐκέλευσεν ἰᾶσθαι αὐτὸν, οὐδὲ εἰ πολὺ προσλήψεσθαι ἀργύριον ἔμελλεν. ὡς ἧττον ὂν ὑπὸ τούτων, ἢ ἐκεῖνος ἐνοχλούμενος, ἢ χαλεπώτερον ἀνθρώπῳ σπληνὸς ἀνέχεσθαι οἰδοῦντος, ἢ διεφθαρμένου ὀδόντος, ἢ ψυχῆς ἄφρονος καὶ ἀμαθοῦς καὶ δειλῆς καὶ θρασείας καὶ φιληδόνου καὶ ἀνελευθέρου καὶ ὀργίλης καὶ λυπηρᾶς καὶ πανούργου καὶ πάντα τρόπον διεφθαρμένης. καὶ δὴ καὶ τότε, τὴν περὶ τὸν νεὼν τοῦ Ποσειδῶνος

πολλῶν σοφιστῶν κακοδαιμόνων, βοώντων καὶ λοιδορουμένων ἀλλήλοις, καὶ τῶν λεγομένων μαθητῶν, ἄλλου ἄλλῳ μαχομένου* · πολλῶν δὲ συγγραφέων ἀναγινωσκόντων συγγράμματα· πολλῶν δὲ ποιητῶν, ποιήματα ᾀδόντων καὶ τούτους ἐπαινούντων ἑτέρων· πολλῶν δὲ θαυματοποιῶν, θαύματα ἐπιδεικνυόντων· πολλῶν δὲ τερατοσκόπων τέρατα κινούντων· μυρίων δὲ ῥητόρων, δίκας στρεφόντων· οὐκ ὀλίγων δὲ καπήλων διακαπηλευόντων, ὅτι ἦν τύχῃ ἕκαστος. εὐθὺς οὖν καὶ αὐτῷ τινὲς προσῆλθον, τῶν μὲν Κορινθίων οὐδείς· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ᾤοντο, οὐδὲν ὠφεληθήσεσθαι, ὅτι καθημέραν ἑώρων αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ. τῶν δὲ ξένων ἦσαν οἱ προσιόντες, καὶ τούτων ἕκαστος βραχύ τι ἀκούσας ἢ εἰπὼν, ἀπῄει, φοβούμενος τὸν ἔλεγχον. διὰ τοῦτον, ἔφη ὁ Διογένης, προσεοικέναι τοῖς κυσὶ τοῖς Λάκωσι· καὶ γὰρ τούτους ὅταν ἄγωσιν εἰς τὰς πανηγύρεις, πολλοὺς μὲν εἶναι τοὺς καταψήχοντας* καὶ προσπαίζοντας, μηδένα δὲ ὠνεῖσθαι ῥαδίως, διὰ τὸ μὴ ἐπίστασθαι χρῆσθαι. πυθομένου δέ τινος, εἰ καὶ αὐτὸς ἥκοι τὸν ἀγῶνα θεώμενος*; οὐκ ἔφη, ἀλλ' ἀγωνιούμενος. καὶ ὃς, ἐγέλασέ τε καὶ ἤρετο αὐτὸν, τίνας ἔχοι τοὺς ἀνταγωνιστάς. ὁ δὲ, ὥσπερ εἰώθει ὑποβλέψας, τοὺς χαλεπωτάτους εἶπε καὶ ἀμαχωτάτους· οἷς οὐδεὶς δύναται ἀντιβλέψαι τῶν Ἑλλήνων· οὐ μέντοι διατρέχοντας, ἢ παλαίοντας, ἢ διαπηδῶντας, οὐδὲ πυκτεύοντας καὶ ἀκοντίζοντας καὶ δισκεύοντας, ἀλλὰ τοὺς σώφρονας.* τίνας μὴν ἤρετο; τοὺς πόνους ἔφη. μάλα ἰσχυρούς τε, καὶ ἀνικήτους. ὑπὸ ἀνθρώπων ἐμπεπλησμένων καὶ τετυφωμένων· καὶ τὰς μὲν ἡμέρας ὅλας ἐσθιόντων, ἐν δὲ ταῖς νυξὶ ῥεγχόντων. ὑπὸ δὲ ἀνδρῶν ἡττωμένοις, λεπτῶν τε καὶ ἀσάρκων, καὶ τὴν σφηκῶν, τὰς γαστέρας μᾶλλον ἐντετμημένων. ἢ σὺ οἴει τούτων τι ὄφελος εἶναι τῶν τὰς μεγάλας κοιλίας ἐχόντων, οὓς ἐχρῆν περιαγαγόντας καὶ περικαθάραντας ἐκβαλεῖν, μᾶλλον

γ. μαχομένων·

γ. καταψῆσ.

γ. θεασόμενος,

γ. σωφρονίζοντας.

A *templum multa turba aderat, infelicium ſophiſtarum, clamantium, mutuóque vituperantium: paritérque diſcipulorum, alius aduerſus alium pugnãtium: multorum quoque hiſtoriographorum, inſulſa legentium commentaria: aderãt & multi poetæ, poëmata canẽtes, atque alij alios laudantes: multi quoque præſtigiatores, miracula oſtentantes: multique prodigiorum interpretes, prodigia mouentes: plurimi quoque rhetores, cauſas verſantes:* B *non pauci quoque caupones, diuendentes quod quiſque habebat. Mox igitur & illum quidam adierunt, at nullus ex Corinthiis: neque enim ſe arbitrabantur vllam capturos vtilitatem, quia quotidie illum viderant Corinthi. Peregrini autem erant qui illum adierũt: & horum vnuſquiſque breuibus quibuſdam dictis aut auditis abibat, metuens redargutionem. Propterea ſe Diogenes ſimilem dicebat canibus Laconicis: nam & hos, quum* C *ſteterint in publicis mercatibus à multis contrectari, iiſque multos alludere: neminem autem facile emere, quod eis vti neſcirent. Interrogante autem quodam, An etiam ipſe veniſſet certamen ſpectaturus? Non (inquit) ſed certaturus. Et ille riſit, interrogauitque illum, Quós nã haberet antagoniſtas? At ille, vt ſolebat eum intuens: Sæuiſſimos (inquit) & difficillime expugnabiles, quos nemo Græcorum cõtra aſpicere audeat: non eos quidem diſ-* D *currentes, aut luctantes, aut ſaltantes, neque pugnis decertantes, neque iaculantes, neque diſco ludentes, ſed modeſtos. Quós nam? (quæſiuit ille) Labores (inquit) valde fortes, & inuictos ab hominibus attonitis & inflatis, & totos dies quidem comedentibus, noctes autem ſtertentibus: victos autem ab hominibus macris, & pauciſſimarum carnium, ventréſque habentibus pluſquam veſparum inſectos. An tu puta, eos ad aliquid eſſe vtiles, qui magnos habent ventres? quos oportebat circumductos, & circũpurgatos eiicere, imo*

potius

A potius mactatos & cõciſos conuiuiis apponi: quemadmodum puto cetorum carnes, ij qui ſapiunt, coquũt in ſale & mari, pinguedinem autem liqueſaciunt, vt apud nos in Ponto delphinorum adipem, vt ea perungant, quibus eſt opus. Arbitror enim eos ſuibus minorem habere animum. Vir autem generoſus, labores putat eſſe maximos ſuos antagoniſtas, ſempérque amat cum his pugnare tã noctu quàm interdiu: non pro apio, quemadmodum mulieres, neque pro oleaſtro aut pinu, ſed pro felicitate & virtute, per totam vitam: non vero tum, quũ Elæi prædixerint, aut Corinthij, aut Theſſalorum communitas, ne quem reformidet, neque optabit alteri ſortitò cõgredi: ſed vltro prouocabit omnes ex ordine; cúmque fame contendet, & frigore, ſitímque ſuſtinebit, & virgis (ſi ita oportuerit) cæſus, & ſectus & vſtus, perferet, & nihilo magis dabit manus. Paupertatem autem, & exilium, atque contemptum, & ſimilia, nunquam exiſtimabit ſibi grauia, ſed valde leuia. Et virum perfectum interdum illis ludere, quemadmodum pueri ſolent talis & variegatis globis. Et ſane videntur quidem hi antagoniſtæ graues & intolerabiles ignauis omnibus: ſi quis autem eos contempſerit, audactérque acceſſerit, videbit eos timidos, & inualidos ad vincẽdum viros fortes: ſicuti res habet etiam cum canibus. Illi enim fugientes inſequuntur & mordent, dilacerántque quos apprehendunt: inuadentes autem & pugnãtes timent, & recedunt ab eis: denique ſi qua contracta fuerit noticia, eis adulantur. Porrò multi homines attoniti, iudicant eos eſſe graues, ſempérque fugiunt, nunquam ex aduerſo audentes eos intueri. Etenim quemadmodum qui pugilum nouerunt artem, ſi quidem præoccupẽt aduerſarium, nõ ceſſant pugnis vrgere, ſæpe etiam ita ipſi inuadentes deiiciunt: ſi vero recedant timẽtes, tunc fortiſſimas plagas accipiunt.

A δὲ καταθύσαντας καὶ κατατεμόντας διωχεῖσθαι· καθάπερ οἶμαι τὰ τῶν κητῶν κρέα τοὺς νοῦν ἔχοντας ἁλὶ* καὶ θαλάττῃ, τὴν δὲ πιμελὴν τήξαντας, ὥσπερ ἐν Πόντῳ παρ' ἡμῖν τὸ τῶν δελφίνων στέαρ, ἀλείφεσθαι τοὺς δεομένους. οἶμαι γὰρ αὐτοὺς τῶν ὑῶν ἥττονα ψυχὴν ἔχειν. ὁ δὲ ἀνὴρ ὁ γενναῖος, ἡγεῖται τοὺς πόνους ἀνταγωνιστὰς μεγίστους, καὶ τούτοις ἀεὶ φιλεῖ μάχεσθαι καὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν· οὐχ ὑπὲρ σελίνου, ὥσπερ αἱ γυναῖκες, οὐδὲ κοτίνου καὶ πίτυος, ἀλλ' B ὑπὲρ εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς παρὰ πάντα τὸν βίον· οὐχ ὅταν Ἠλεῖοι προείπωσιν, ἢ Κορίνθιοι, ἢ τὸ κοινὸν τῶν Θετταλῶν, μηδένα αὐτὸν φοβούμενον, μηδὲ εὐχόμενον ἄλλῳ λαχεῖν· ἀλλὰ προκαλούμενον ἐφεξῆς ἅπαντας καὶ λιμῷ φιλονεικοῦντας, καὶ ψύχει, καὶ δίψην* ὑπομένοντας, καὶ δέῃ μαστιγούμενον καρτερεῖν, καὶ τεμνόμενον καὶ καόμενον, καὶ μηδὲν μᾶλλον ἐνδιδόντα. πενίαν δὲ καὶ φυγὴν καὶ ἀδοξίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα, μη- C δὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν αὐτῷ, ἀλλὰ πάνυ κοῦφα. καὶ πολλάκις παίζειν ἐν αὐτοῖς τὸν ἄνδρα, τὸν τέλειον, ὥσπερ οἱ παῖδες τοῖς ἀστραγάλοις καὶ ταῖς σφαίραις ταῖς ποικίλαις. καὶ γὰρ, δοκοῦσι μηδὲν ἔφη δεινοὶ καὶ ἀνυπόστατοι πᾶσι τοῖς κακοῖς, οἱ ἀνταγωνισταὶ οὗτοι· ἐὰν δέ τις αὐτῶν καταφρονήσῃ καὶ προσίῃ θαρρῶν, ὄψεται δειλοὺς καὶ ἀδυνάτους, ἄνδρας ἰσχυροὺς κρατῆσαι· μάλιστα τοῖς κυσὶν ὁμοίως. οἱ τοὺς μὲν φεύγοντας ἐπιδιώκουσι καὶ δάκνουσι D καὶ διασπῶσιν οὓς κατέλαβον· τοὺς δὲ ἐπιόντας, καὶ μαχομένους, φοβοῦνται καὶ ἀναχωροῦσι· τελευτῶντες δὲ, σαίνουσιν, ἐπὶ συνήθεις γίγνονται. οἱ δὲ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐκπεπληγμένοι αὐτοὺς, καὶ ἀείποτε φεύγοντες, κρίνουσιν, οὐδέποτε ἐναντίον βλέποντες.. καὶ γὰρ δὴ, ὥσπερ οἱ πυκτεύειν εἰδότες, ἐὰν μὲν προλάβωσι τὸν ἀνταγωνιστὴν, οὐ παύονται τῆς ἀρχῆς, πολλάκις δὲ καὶ ἐπέβη καὶ αὐτοὶ καταβάλλοντες, ἐὰν δὲ ἀποχωρῶσι φοβούμενοι, τότ' ἰσχυροτάτας πληγὰς λαμβάνουσιν·

χ. δίψος

οὕτως ἐὰν μέν τις τοὺς πόνους δέχηται καταφρονῶν, καὶ πλησιάζῃ προθύμως, οὐ πάνυ ἰσχύουσι πρὸς αὐτόν· ἐὰν δὲ ἀφίστηται καὶ ἀναχωρῇ, τότε πάνυ μείζους καὶ σφοδρότεροι δοκοῦσιν. τοῦτο δ᾽ ἂν ἴδοις, καὶ ἐπὶ τοῦ πυρὸς γινόμενον. ἐὰν μὲν σφόδρα ἐπιβῇς, ἔσβεσας τὸ πῦρ· ἐὰν δὲ ὑποπτεύων καὶ δεδιχώς, σφόδρα ἐκαύθης· ὥσπερ ἐνίοτε παίζοντες οἱ παῖδες, τῇ γλώττῃ τὸ πῦρ σβεννύουσιν. οὗτοι μὲν οὖν οἱ ἀνταγωνισταί, σχεδὸν ὅμοιοί εἰσι τοῖς παμμάχοις, παίοντές τε καὶ ἄγχοντες, καὶ διασπῶντες, καὶ ἀποκτεινύοντες ἐνίοτε. ἑτέρα δὲ δεινοτέρα μάχη, καὶ ἀγὼν ἐστὶν οὐ μικρός, ἀλλὰ πολὺ τούτου μείζων καὶ ἐπικινδυνότερος, ὁ πρὸς τὴν ἡδονήν, οὐκ ἄντικρυς βιαζομένην, ἀλλ᾽ ἐξαπατῶσαν καὶ γοητεύουσαν, δεινοῖς φαρμάκοις· οὐχ οἵαν Ὅμηρός φησιν·

Αὖτις δὲ δριμεῖα μάχη παρὰ νηυσὶν ἐτύχθη,
Ὀξέσι δὲ πελέκεσσι καὶ ἀξίναις ἐμάχοντο,
Καὶ ξίφεσι μεγάλοις.

Οὐχ οὗτος ὁ τρόπος τῆς μάχης. οὐ γὰρ ἄντικρυς βιάζεσθαι τὴν ἡδονήν, ἀλλ᾽ ἐξαπατᾶν καὶ γοητεύειν δεινοῖς φαρμάκοις, ὥσπερ Ὅμηρός φησι τὴν Κίρκην τοὺς τοῦ Ὀδυσσέως ἑταίρους καταφαρμάξαι. κἄπειτα· τοὺς μὲν σῦς αὐτῶν, τοὺς δὲ λύκους γενέσθαι, τοὺς δέ, ἄλλα ἄττα θηρία. τοιοῦτον ἐστὶ τὸ χρῆμα τῆς ἡδονῆς· οὐχ ἁπλῶς ἐπιβουλεύουσιν, ἀλλὰ πάντα τρόπον, διά τε τῆς ὄψεως καὶ ἀκοῆς, ἢ ὀσφρήσεως, ἢ γεύσεως, ἢ ἁφῆς, ἔτι δὲ σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ ἀφροδισίοις, διαφθεῖραι πειρωμένης, ὁμοίως μὲν ἐγρηγορότας, ὁμοίως δὲ κοιμωμένους. οὐδὲ γὰρ ὥσπερ πρὸς τοὺς πολεμίους ἔστι φύλακας καταστήσαντας καθεύδειν· ἀλλὰ μάλιστα δὴ πάντων, τότε ἐπιτίθεται, τὰ μὲν, αὐτῷ τῷ ὕπνῳ μαραίνουσα καὶ δουλουμένη, τὰ δέ, ἐπιπέμπουσα ὀνείρατα πονηρὰ καὶ ἐπίβουλα, ἀναμιμνήσκοντα αὐτῆς. ὁ μὲν οὖν πόνος, διὰ τῆς ἁφῆς γὰρ ὡς πολύ, καὶ ταύτῃ προσάγει· ἡ δὲ ἡδονή, κατὰ πᾶσαν

A *ita ſi quis labores excipiat contemnens, illiſque alacriter appropinquet, nihil aduerſus eum valent: ſin vero deſiſtat & ſecedat, longe grauiores vehementioréſque videntur. Hoc autē videas & circa ignē fieri. Nam ſi vehementer inuadas, extinxeris ignem: ſin vero ſuſpectans & reformidans, vehementer vreris: quemadmodum pueri interdum ludentes, lingua extinguunt ignem. Hi ergo aduerſarij, ſimiles ſunt iis qui omne genus certaminum* B *obeunt, cædentes, ſuffocantes, dilaniantes, & interficientes interdum. Altera autem grauior pugna, & certamen non paruum, ſed iſto longe maius, periculoſiúſque aduerſus voluptatem reſtat; quæ non palam vim facit, ſed decipit, & excantat potentibus pharmacis: vt cum ea non talis ſit pugna, qualem deſcribit Homerus.*

Rurſus apud naues oritur duriſſima pugna.
C Namque ſecuribus atque bibennibus, & gladiis tum,
Pugnabant magnis. ——

Non hoc (inquam) modo tractatur hæc pugna. Non enim palam vim facit voluptas, ſed decipit & incantat potentibus pharmacis, vt Homerus ait Circen pharmacis incantaſſe ſocios Vlyſsis: & deinde alios quidem ſues, alios autem lupos factos, alios vero alias quaſdam beſtias. Talis res eſt voluptas: non ſimpliciter D *inſidiatur, ſed omni pacto, per viſum & auditum, aut olfactum, guſtū aut tactū, præterea etiam cibis & potibus rebúſque venereis conatur diſperdere tam vigilantes quàm dormientes. Neque enim licet conſtitutis vigilibus vt aduerſus hoſtes, dormire: ſed tum maxime aggreditur, partim quidem ipſo ſomno tabefaciens, & ſubiiciens ſeruituti: partim autem immittens ſomnia aſtuta & inſidioſa, quæ ſui faciant meminiſſe. Labor quidem per tactum fit plerunque, atque hac ratione accedit: voluptas autem per omnem*

A ſenſum, quoſcunque homo ſenſus habet, & oportet. ſane laboribus obuiare & cõgredi, voluptatem autem fugere quàm longiſſimè, nullúmque omnino præterquam in neceſſariis cum ea habere commercium. Atque hic vir fortiſſimus demonſtratur. Fortiſſimus enim propemodum hic eſt, qui poterit quamplurimum effugere voluptates. Non enim fieri poteſt, vt quis conuerſetur cum voluptate, continentérque eam experiatur, & non ab ea comprehendatur prorſus.

B Quum autem illa vicerit, ſuiſque pharmacis animam ſuperauerit, reliquum eſt vt faciat quod fecit Circe: nempe, virga facillime cædens in haram quandam pellit, concluditque. & ex illo deinde homo viuit aut ſus, aut lupus. Fiunt autem & ſerpentes à voluptate varij & pernicioſi, & alia quædam reptilia: coluntque eam ſemper pro foribus obſeruantes: concupiſcentes quidem voluptatem, & ſeruientes illi, ſexcentos autem alios labores habentes.

C Nam quum vicerit eos voluptas, & apprehenderit, laboribus mãcipat odioſiſſimis & difficillimis. Igitur quum mihi validum certamen*, miniméque vulgare, aduerſus voluptatem & labores, nemo me attendit ſpectátque reproborum hominum: ſed potius ſpectant mancipia, & ſaltantes & currentes, & tripudiantes. Neque enim & Herculem ſpectabant, certantem atque laborãtem, neque illis curæ fuit: ſed & tunc fortaſſe

* al. ſuſtinenti, & obiecto voluptati & laboribus nemo att.

D athletas quoſdam mirabantur, vt Zethũ & Calain, & Peleũ, alióſque tales quoſdam curſores & luctatores: & hos quidem ob formam, illos autem ob diuitias admirabantur, ſicut Iaſonem & Cinyram. De Pelope autẽ dicebant, quod etiã humerum haberet eburneũ: quaſi aliqua eius hominis ſit vtilitas, qui auream manum aut eburneam habeat, aut oculos ex adamante vel ſmaragdo. Illius autẽ animum non cognoſcebant, qualem habebat. Porrò Herculem etiam laborantem

αἴσθησιν, ὁπόσας ἄνθρωπος αἰσθήσεις ἔχει, καὶ δεῖ τοῖς μὲν πόνοις ἀπαντᾶν καὶ συμπλέκεσθαι, τὴν δὲ ἡδονὴν, φεύγειν ὡς πορρωτάτω, καὶ μηδὲν ὅλως, ἢ τἀναγκαῖα ὁμιλεῖν. καὶ ἐνταῦθα ὁ κράτιστος ἀνήρ· κράτιστος δὲ σχεδὸν, ὃς ἂν δύνηται, πλεῖστον ἀποφεύγειν τὰς ἡδονάς. οὐδὲ γάρ ἐστιν, ἡδονῇ συνόντα, ἢ καὶ πειρώμενον συνεχῶς, μὴ οὐ πάντως ἁλῶναι. ὅταν δὲ οὕτω κρατήσῃ καὶ περιγένηται τῆς ψυχῆς τοῖς φαρμάκοις, γίνεται τὸ λοιπὸν ἤδη, τὸ τῆς Κίρκης, ἡ πλήξασα ῥαδίως τῇ ῥάβδῳ, εἰς συφεόν τινα ἐλαύνει καὶ καθείργνυσι. καὶ τὸ λοιπὸν ἀπ' ἐκείνου, ἤδη ὁ ἄνθρωπος διατελεῖ, σῦς ὢν, ἢ λύκος. γίνονται δὲ καὶ ὄφεις, ὑφ' ἡδονῆς, ποικίλοι, καὶ ὀλέθριοι, καὶ ἄλλ' ἄττα ἑρπετά· καὶ θεραπεύουσιν ἐκείνην ἀεὶ περὶ τὰς θύρας ἰόντες· καὶ ἐπιθυμοῦντες μὲν τῆς ἡδονῆς, καὶ λατρεύοντες ἐκείνῃ, μυρίοις δὲ ἄλλοις πόνοις ἔχοντες. ἡ γὰρ ἡδονὴ κρατήσασα αὐτῶν, καὶ παραλαβοῦσα, τοῖς πόνοις παραδίδωσι τοῖς ἐχθίστοις, καὶ χαλεπωτάτοις. τοῦτον δὴ τὸν ἀγῶνα, ἐμοὶ καρτερὸν ὄντα*, καὶ παράδοξον πρὸς ἡδονὴν καὶ πόνον, οὐδεὶς προσέχει τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων· ἀλλὰ τοῖς ἀνδραπόδοις τοῖς πηδῶσι, καὶ τρέχουσι, καὶ χορεύουσι. οὐδὲ γὰρ τὸν Ἡρακλέα ἑώρων ἀγωνιζόμενον καὶ πονοῦντα, οὐδὲ ἔμελεν αὐτοῖς· ἀλλὰ καὶ τότε ἴσως, ἀθλητάς τινας ἐθαύμαζον, Ζῆθον, καὶ Κάλαϊν καὶ Πηλέα, καὶ ἄλλους τοιούτους δρομέας τινὰς, καὶ παλαιστάς· καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ κάλλει, τοὺς δὲ ἐπὶ πλούτῳ ἐθαύμαζον, καθάπερ Ἰάσονα, καὶ Κινύραν. περὶ δὲ τοῦ Πέλοπος ἔλεγον, ὅτι καὶ τὸν ὦμον ἐλεφάντινον ἔχοι· ὥσπερ τι ὄφελος* ὂν ἀνθρώπου χρυσῆν χεῖρα ἢ ἐλεφαντίνην ἔχοντος, ἢ ὀφθαλμοὺς ἀδάμαντος, ἢ σμαράγδου. τὴν δὲ ψυχὴν οὐκ ἐγίνωσκον αὐτοῦ ὁποίαν τινα εἶχε. τὸν δὲ Ἡρακλέα πονοῦντα

* γρ. καρτεροῦντι καὶ παραβαλλομένῳ

* π. γ αἰωθὲν του

μὲν καὶ ἀγωνιζόμενον ἠλέουν, καὶ ἔφασαν αὐτὸν ἀνθρώπων ἀθλιώτατον· καὶ διὰ τοῦτο ἄθλους ἐκάλουν τοὺς πόνους αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ἐπίπονον βίον ἄθλιον ὄντα· ἀποθανόντα δὲ πάντων μάλιστα τιμῶσι, καὶ θεὸν νομίζουσι, καὶ φασὶν Ἥβῃ συνοικεῖν· καὶ τούτῳ πάντες εὔχονται, ὅπως αὐτοὶ μὴ ἔσωνται ἄθλιοι, τῷ πλεῖστα ἀθλήσαντι. τὸν δὲ Εὐρυσθέα οἴονται κρατεῖν τούτου καὶ ἐπιτάττειν, ὃν οὐδενὸς ἄξιον νενομίκασιν· οὐδὲ εὔξατο, οὐδὲ ἔθυσεν οὐδέποτε οὐδεὶς Εὐρυσθεῖ. πλὴν ὅ- B γε Ἡρακλῆς περιῄει τὴν Εὐρώπην, καὶ τὴν Ἀσίαν ἅπασαν οὐδὲν ὢν τούτοις ὅμοιος τοῖς ἀθληταῖς. ποῦ γὰρ ἂν ἠδυνήθη προσελθεῖν, σάρκας τοσαύτας ἔχων, ἢ τοσούτων κρεῶν δεόμενος, ἢ βαθὺν οὕτως ὕπνον καθεύδων; ἀλλὰ ἄγρυπνος καὶ λεπτὸς, ὥσπερ οἱ λέοντες· ὀξὺ βλέπων, ὀξὺ ἀκούων, οὔτε χειμῶνος, οὔτε καύματος φροντίζων· οὐδὲν δεόμενος στρωμάτων, ἢ χλανίδων, ἢ ταπήτων· ἀλλὰ δέρμα ἀμπεχόμε- C νος ῥυπαρὸν, λιμοῦ πνέων, τοῖς ἀγαθοῖς βοηθῶν, τοὺς κακοὺς κολάζων. καὶ Διομήδη δὲ τὸν Θρᾷκα, ὅτι ποικίλην εἶχεν ἐσθῆτα, καὶ καθῆστο ἐπὶ θρόνου πίνων δι' ἡμέρας καὶ τρυφῶν, καὶ τοὺς ξένους ἠδίκει, καὶ τοὺς ὑφ' αὐτὸν πολίτας * ἠρημώμον, καὶ ἵππους τρέφειν τῷ ῥοπάλῳ παίων διέρραξεν, ὥσπερ πίθον παλαιόν. καὶ τὸν Γηρυόνην πλείστους βοῦς ἔχοντα, καὶ τὸν πρὸς ἑσπέρας ἁπάντων πλουσιώτατόν τε καὶ ὑπερηφανώτατον. αὐτόν τε ἀπέκτεινεν καὶ τοὺς ἀδελ- D φοὺς, καὶ τὰς βοῦς ἀπήλασε. τὸν δὲ Βούσιριν εὑρὼν πάνυ ἐπιμελῶς ἀθλοῦντα, καὶ δι' ὅλης ἡμέρας ἐσθίοντα, καὶ φρονοῦντα μέγιστον ἐπὶ πάλῃ, διέρρηξεν ἐπὶ τὴν γῆν καταβαλών, ὥσπερ τοὺς θυλάκους τοὺς σφόδρα γέμοντας. καὶ τῆς Ἀμαζόνος ἔλυσε τὴν ζώνην, θρυπτομένης αὐτῷ καὶ νομιζούσης, ὅτι τῷ κάλλει κρατήσει. συγγενόμενος δὲ καὶ δείξας ὅτι οὐκ ἄν ποτε ἡττηθείη κάλλους, οὐδ' ἂν μείνειε χάριν γυναικὸς, πρὸς τῶν αὐτοῦ κτημάτων, οὐδέποτε. τὸν δὲ Προμηθέα

*ἴσ. πωλοδαμνεῖν

A *quidem & certantem miſerabantur, dicebántque eum omnium hominum eſſe ærumnoſiſsimum: quapropter illius labores & facta appellarunt* ἄθλους, *hoc eſt ærumnas, quaſi laborioſa vita ærumnoſa ſit: mortuũ vero pro omnibus colũt, deũque eſſe exiſtimãt, & aiũt Hebes cõiugio potiri: atque illi omnes ſupplicant, ne patiatur ipſos ærumnoſos fieri, quũ ille plurimas exhauſerit ærũnas. Euryſtheũ autem putant illi imperaſſe, & mãdata diſſe: quẽ tamẽ nullius precij fuiſſe exiſtimant, neque vnquam quiſquam ſupplicauit neque ſacrificauit Euryſtheo. Veruntamen Hercules peragrabat Europã atque Aſiam omnem, in nullo ſimilis noſtris athletis. Quò enim potuiſſet peruenire tot carnibus onuſtus, aut tot carnibus ad victum indigens, aut profundum ita ſomnum dormiens? immò peruigil & tenuis erat, vt Leones: acutè videbat, acutè audiebat, neque hyemem neque æſtum curabat, nihil indigens lectis aut tegetibus aut tapetis: ſed pelle indutus erat ſordida, famẽ ſpirabat, ſuppetias ferebat bonis, malos puniebat. Et Diomedẽ Thracem, quòd variam haberet veſtem, & ſederet in throno totis diebus bibens atque delicijs affluens, & hoſpites iniuria afficeret, ſuóſque ſubditos cogeret domare pullos, & equos paſcere, claua percuſſum dirupit ceu vetus dolium. Et Geryonem plurimos habentem boues, & ditiſsimum in Occidente omnium, paritérque ſuperbiſsimum, interfecit cum fratribus, bouéſque abegit. Buſirim vero offendens valde diligenter certaminibus ſtudentem, pérque totum diem edentem, valdéque ſibi placentem, ob luctandi artem, in terram deiectum dirupit, vt ſacculi nimis pleni dirumpi ſolent. Et Amazonis ſoluit zonam, quæ illum contemptui habuerat, putauerátque ſe forma capturam. Congreſſus igitur cum illa, oſtendit, ſe nunquam vel à forma ſuperari, vel mulieris gratia à ſuis bonis remorari poſſe. Prometheum*

autem ſophiſtam quendam (vt mihi videtur) aſſumens, à gloria pereuntem: & nunc quidem tumēte illi & creſcēte hepate, ſi quando videlicet laudaretur, rurſum autem deficiente, ſi vituperaret eum: miſeratum hominem & perterrefactum liberauit à faſtu & contentione: atque ita eo ſano facto, diſceſſit. Hæc ille faciebat, nō gratificans Euryſtheo. Mala autem quæ exiſtimabat aurea, accepta ab Heſperidibus, illi dedit. ipſe enim iis nihil indigebat: ſed illū habere iuſſit, & plorare. Nullam enim eſſe homini vtilitatem ex aureis malis: neque enim Heſperidibus fuiſſe. Tandem autem, quia ſe ipſo tardior & imbecillior factus erat, metuens ne nō ſimiliter in poſterum poſſet viuere, poſtea quoque (opinor) morbo quodam eum apprehendente, optime præ omnibus hominibus ſemet curauit, collecto ex aridiſſimis lignis rogo in Oeta: exiſtimans, ſe nihil febre dignum ſtuduiſſe. Prius autem, ne videretur arduis tantum rebus & glorioſis operam impendiſſe, abiit, fimúmque iacentem in Augeæ ſtabulis, immenſum quoddam à multis annis collectum ſterquilinium, extulit, expurgauitque. Arbitrabatur enim non minus ſibi depugnandum eſſe & belligerandum aduerſus gloriam, quàm beſtias atque homines ſceleratos. Hæc dicente Diogene, circunſtabant multi, & admodum libēter auſcultabant ſermones. Qui reuocans in mentem (opinor) Herculis factum, ſermone omiſſo, humi conſidens, rerum cōtemptarum quid faciebat. Confeſtim igitur multi eum deſpiciebant, dicebántque inſanire: ac rurſus tumultuabantur ſophiſtæ, quemadmodum ranæ in cœnoſo ſtagno, hydrum non videntes.

A σοφιστὴν τινα ἐμοὶ δοκεῖν, καταλαβὼν ὑπὸ δόξης ἀπολλύμενον. καὶ νῦν μὲν οἰδοῦντος αὐτῷ καὶ αὔξοντος τοῦ ἥπατος, ὁπότε ἐπαινοῖτο· πάλιν δὲ φθίνοντος, ὁπότε ψέγοιεν αὐτόν· ἐλεήσας καὶ φοβήσας, ἔπαυσε τοῦ τύφου, καὶ τῆς φιλονεικίας· καὶ οὕτως ᾤχετο, ὑγιᾶ ποιήσας. Ταῦτα μὲν οὖν ἔπραττεν, οὐδὲν Εὐρυσθεῖ χαριζόμενος. τὰ δὲ μῆλα ἃ χρύσεα ἐνόμισε, λαβὼν ἔδωκεν ἐκείνῳ, τὰ τῶν Ἑσπερίδων. οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ἐδεῖτο· B ἀλλ' ἐκέλευσε κλαίειν ἔχοντα. μηδὲν γὰρ ὄφελος εἶναι ἀνθρώπῳ χρυσῶν μήλων· μηδὲ γὰρ ταῖς Ἑσπερίσι γενέσθαι. πέρας δὲ, ἐπεὶ βραχύτερος ἐγίνετο αὐτοῦ καὶ ἀσθενέστερος, φοβούμενος μὴ οὐ δύνηται ζῆν ὁμοίως, ἔπειτα, οἶμαι, νόσου τινὸς καταλαβούσης, κάλλιστα ἀνθρώπων ἐθεράπευσεν αὐτὸν, πυρὰν νήσας ἐν τῇ Οἴτῃ*, ξύλων ὡς ξηροτάτων, καὶ δείξας* ὅτι οὐδὲν ἄξιον ἐφρόντιζε τοῦ πυρετοῦ. πρότερον δὲ ἵνα μὴ δοκῇ σεμνὰ καὶ μεγάλα C ἔργα διαπράττεσθαι. τὴν κόπρον ἀπελθὼν τὴν κειμένην παρ' Αὐγείου, πολύ τι χρῆμα πολλῶν ἐτῶν, ἐκείνην ἐκφορεῖ καὶ ἐκάθηρεν. ἡγεῖτο γὰρ οὐχ ἧττον αὐτῷ διαμαχητέον εἶναι, καὶ πολεμητέον πρὸς τὴν δόξαν, ἢ τὰ θηρία, καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς κακούργους. Ταῦτα δὲ λέγοντος τοῦ Διογένους, περιίσταντο πολλοὶ, καὶ πάνυ ἡδέως ἠκροῶντο τῶν λόγων. ἐννοήσας δὲ, οἶμαι, τὸ τοῦ Ἡρακλέους, τοὺς μὲν λόγους ἀφῆκε, χαμαὶ δὲ καθεζόμενος, ἐποίει τι τῶν ἀδόξων. D εὐθὺς οὖν πολλοὶ κατεφρόνουν αὐτοῦ, καὶ μαίνεσθαι ἔφασκον· καὶ πάλιν ἐθορύβουν οἱ σοφισταὶ, καθάπερ ἐν τέλματι βάτραχοι, τὸν ὕδρον οὐχ ὁρῶντες.

γρ. αὐλῇ, γρ. δόξας

ΔΙΟΓΕΝΗΣ, Η Ἰσθμικός. θʹ.

ΙΣΘΜΙΩΝ ὄντων, κατέβη Διογένης εἰς τὸν Ἰσθμὸν, ὡς ἔοικεν ἐν Κορίνθῳ διατρίβων. παρέτυχε δὲ ταῖς πανηγύρεσιν, οὐχ ὧν περ οἱ πολλοὶ ἕνεκα, βουλόμενοι θεάσασθαι τοὺς ἀθλητὰς, καὶ ἵνα ἐμπλησθῶσιν· ἀλλ' ἐπισκοπῶν, οἶμαι, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἄνοιαν αὐτῶν. ᾔδει γὰρ ὅτι φανερώτατοί εἰσιν ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς πανηγύρεσιν· ἐν δὲ πολέμῳ καὶ στρατοπέδῳ λανθάνουσι μᾶλλον, διὰ τὸ κινδυνεύειν φοβεῖσθαι. καὶ μέν τοι ἐνόμιζε τούτους εὐιατωτέρους εἶναι· καὶ τὰ νοσήματα τοῦ σώματος ὅταν ἔκδηλα ᾖ, ῥᾷον θεραπεύεσθαι ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἢ μέχρις ἀποστέλλεται· τοὺς μέν τοι ἀμελουμένους τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς τοιαύταις διατριβαῖς, τάχιστα ἀπόλλυσθαι. διὰ ταῦτα παρέβαλεν εἰς τὰς πανηγύρεις. ἔλεγε δὲ ἐπισκώπτων, ὅτι ἐπιπλήττοιτο, τὸ τοῦ κυνός. διὰ γὰρ χαλεπότητα καὶ τὰς λοιδορίας, κύνα αὐτὸν ἀπεκάλουν· τοὺς γὰρ κύνας ἕπεσθαι μὲν εἰς τὰς πανηγύρεις, μηδένα δὲ ἀδικεῖν τῶν ἐκεῖ γιγνομένων, ὑλακτεῖν δὲ καὶ μάχεσθαι τοῖς κακούργοις καὶ κακίστοις· καὶ ὅταν οἱ ἄνθρωποι μεθυσθέντες καθεύδωσιν, αὐτοὺς ἐγρηγορότας φυλάττειν. ὡς δὲ ἐφάνη ἐν τῇ πανηγύρει, Κορινθίων μὲν, οὐδεὶς αὐτῷ προσεῖχε τὸν νοῦν, ὅτι πολλάκις αὐτὸν ἑώρων ἐν τῇ πόλει, καὶ περὶ τὸ Κράνιον. οἱ γὰρ ἄνθρωποι οὓς ἂν αὐτοὶ βλέπωσι, καὶ οὓς νομίζουσι ῥᾷον εἶναι ὁπότε βούλονται προσελθεῖν, τούτων οὐ πάνυ φροντίζουσιν. οὓς δ' ἂν διὰ χρόνου ἴδωσιν, ἢ μηδεπώποτε ἑωρακότες, πρὸς ἐκείνους τρέπονται. ὅθεν ἥκιστα ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ Διογένους Κορίνθιοι· καθάπερ οἱ νοσοῦντες, εἰ ἐπιδημοῦντος ἰατροῦ, μὴ προσίοιεν πρὸς αὐτόν. [ἀλλὰ ἐνόμιζον ἱκανὸν εἶναι καὶ τὸ ὁρᾶν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. τῶν δὲ μακρόθεν, μάλιστα προσιέσθαι πρὸς αὐτόν.] Ἰωνίας τε καὶ Σικελίας, καὶ Ἰταλίας ὅσοι παρῆσαν, καὶ τῶν ἐκ Λιβύης τινὲς, καὶ τῶν ἐκ Θεσσαλίας, καὶ ἀπὸ Βορυσθένους, οὗτοι δὲ ἀπὸ

DIOGENES, AVT ISTHMIA. ORATIO IX.

QVVM Iſthmia celebrarentur, deſcẽdit Diogenes in Iſthmum, vt par erat, quũ verſaretur corinthi. aderat autem in illis conuentibus, nõ eius rei quoque cauſa, cuius multi volentes ſpectare athletas, & vt impleantur: ſed vt animaduerteret (opinor) homines, eorúmque dementiam.
B *Norat enim, quòd ſe clarè oſtenderent in diebus feſtis, ludorúmque celebritatibus: in bello autem & caſtris magis laterent, propter diſcrimina, formidinémque. Et ſanè exiſtimabat hos ſanabiliores eſſe: & morbos corporis, quum manifeſte apparẽt, facilius à medicis curari, quàm ſi diſſimulentur: hominéſque neglectos in talibus ſtudiis ocyſſime perire. Propterea accedebat ad ludos. Dicebat autem mordẽs,*
C *quãdo obiurgaretur vt canis, (propter ſæuitiam enim & mordacitatem, canem eũ appellabant) canes ſequi quidem ad ludos, neminem autem iniuria afficere eorũ qui illic ſint, verùm latrare tantum, & pugnare cum ſceleratis & peſſimis: & cum homines inebriati obdormiſſent; eos à canibus vigilantibus cuſtodiri. Vt autem conſpectus eſt in ludorum frequẽtia; Corinthiorum quidem nemo illi attendit animum: quia ſæpe eum viderant in ciuitate, & circa Cranium. Homines enim,*
D *quos frequenter vidẽt, quoſque facile & quandocũque velint, cõueniri poſſe exiſtimant, eos non magni faciunt. Quos autem raro ſint viſuri, aut nunquam viderunt, ad eos ſe vertunt. Vnde Corinthij nullam ex Diogene vtilitatem ceperunt: quemadmodũ nec morbis impliciti à medico peregrinante, ſi eum non acceſſerint.* [Satis vero eſſe putabant, ſi ipſum in vrbe viderent. Qui autem lõgius diſtabant, maxime eũ conueniebant.] *Porrò ab Ionia & Sicilia & Italia quicunque aderant, & ex Africa quidam, & Theſſalia, & à Boryſthene, hi omnes*

volebant eum videre, magis vt aliis de eo annunciare poſſent, quàm vt fierent ipſi meliores, audiréntque eum pauliſper dicentẽ. Videbatur enim aptus eſſe ad mordendum, adque reſpondendum apposite interrogantibus. Quemadmodum igitur mel Ponticum inexperti guſtare tentant, guſtantes autem ſtatim exſpuunt, moleſte ferentes eius amaritudinem atque iniucũditatem: ita & Diogenis volebant experimentum capere, propter curioſitatem: redarguti autem, retrocedebant, fugiebantque. Et quum alij conuiciis onerarẽtur, lætabantur: ipſi autem timebant, atque recedebant. Et ſi quando mordebat ludebátque, quemadmodum ſolebat, ſupra modum gaudebant: ſeuerius autem increpantis, & ſeria tractantis, libertatem non ſuſtinebant. Sicut luſitabundi infantes lætantur generoſis catulis: quum autem ſæuiunt, latrántque ſeuerius, conſternantur, & fere ob timorem moriuntur. Ita & ille tum faciebat, non aduertens neque curans, ſiue quis ipſum laudaret ex præſentibus ſiue vituperaret: Neque an quiſpiam ex diuitibus & ſpectabilibus aut dux aut dynaſta accedens cũ ipſo colloqueretur, aut aliquis ex viliſſimis, pauperrimiſque: ſed tales quidẽ ſuſtinuit, nugãtes interdum: qui autem volebant eſſe graues, valdéque ſibi placebãt propter diuitias, aut genus, aut aliã quãdam potentiam, eos maxime vrſit & corripuit quouis modo. Quidam igitur illum admirabantur, vt omnium ſapientiſſimũ; nonnullis vero videbatur inſanire: plurimi autem contemnebant vt pauperem, nulliúſque precij hominem, quidam etiã conuiciis inceſſebant. Alij autem laceſſere conabantur, oſſa illi proiicientes ad pedes, tanquam canibus: multi quoque accedentes pallio prehendebãt: multi autem non ſinebant, ſed indignabantur. Is vero haud aliter ſe gerebat, quã Vlyſſes, quem Homerus ait procis alluſiſſe, eóſque, ac eorum ſimul petulantiam, atque iniurias,

A πάντες ἤδη βουλόμενοι μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἔχοιεν ἀπαγγέλλειν ἑτέροις, ἢ βελτίους γενέσθαι, καὶ βραχύ τι ἀκοῦσαι λέγοντος. ἐδόκει γὰρ ἱκανὸς εἶναι λοιδορῆσαι, καὶ τοῖς ἐρωτῶσιν ἀποκρίνεσθαι πρὸς ἔπος. ὥσπερ οὖν τοῦ Ποντικοῦ μέλιτος ἀπογεύεσθαι ἐπιχειροῦσιν οἱ ἄπειροι, γευσάμενοι δὲ παραχρῆμα ἐξέπτυσαν δυσχεράναντες, ὅτι πικρόν ἐστι καὶ ἀηδές· οὕτω καὶ τοῦ Διογένους ἀποπειρᾶσθαι μὲν ἤθελον διὰ πολυπραγμοσύνην· ἐλεγχόμενοι δὲ ἀπε-
B στρέφοντο καὶ ἔφευγον. καὶ ἄλλων μὲν ἥδοντο λοιδορουμένων· αὐτοὶ δὲ ἐφοβοῦντο καὶ ἀνεχώρουν. καὶ εἰ μὲν ἔσκωπτέ τε καὶ ἔπαιζεν ὥσπερ εἰώθει ἐνίοτε ὑπερφυῶς ἔχαιρον· ἀνατειναμένου δὲ καὶ σπουδάσαντος, οὐχ ὑπέμενον τὴν παρρησίαν. καθάπερ οἶμαι τὰ παιδία προσπαίζοντα, ἥδεται τοῖς γενναίοις κυσίν· ἐπὰν δὲ χαλεπήνῃ καὶ ὑλάξῃ μεῖζον ἐξεπλάγη, καὶ τῷ δέει τέθνηκεν· οὕτω καὶ τότε ἐκεῖνος ἐποίει ταῦτα, οὐδὲν μετα-
C στρεφόμενος*, οὐδὲ φροντίζων, εἴτε ἐπαινοίη τις αὐτὸν, εἴτε καὶ ψέγοι τῶν παρόντων· οὐδὲ εἴ τις τῶν πλουσίων τε καὶ ἐνδόξων, ἢ στρατηγὸς, ἢ δυνάστης διαλέγοιτο προσελθὼν, ἢ τῶν πάνυ φαύλων τε καὶ πενήτων· ἀλλὰ τοὺς μὲν τοιούτους ἠνείχετο* ληρούντων ἐνίοτε· τοὺς δὲ σεμνοὺς εἶναι βουλομένους, καὶ μέγα φρονοῦντας ἐπ' αὐτοῖς διὰ πλοῦτον, ἢ γένος, καὶ ἄλλην τινὰ δύναμιν, τούτους μάλιστα ἐπίεζε, καὶ ἐκόλαζε
D πάντα τρόπον. τινὲς μὲν οὖν αὐτὸν ἐθαύμαζον ὡς σοφώτατον πάντων· τισὶ δὲ μαίνεσθαι ἐδόκει· πολλοὶ δὲ κατεφρόνουν ὡς πτωχοῦ τε καὶ οὐδενὸς ἀξίου· τινὲς δὲ ἐλοιδόρουν. οἱ δὲ, προπηλακίζειν ἐπεχείρουν, ὀστᾶ ῥιπτοῦντες πρὸ τῶν ποδῶν, ὥσπερ τοῖς κυσίν. οἱ δὲ καὶ τοῦ τρίβωνος ἥπτοντο προσιόντες· πολλοὶ δὲ οὐκ εἴων, ἀλλ' ἠγανάκτουν. καθάπερ Ὅμηρός φησι τὸν Ὀδυσσέα προσπαίζειν τοὺς μνηστῆρας, κἀκεῖνον πρὸς ὀλίγας ἡμέρας ἀνέχειν τὴν ἀκολασίαν αὐ-

γρ. μεταβλεπόμενος

γρ. καταφρονῆς λ.

τὴν καὶ τὴν ὕβριν. ὁ δὲ ὅμοιος ἦν ἐν ἅπασι· τῷ ὄντι γὰρ ἐῴκει βασιλεῖ, καὶ δεσπότῃ, πτωχοῦ στολὴν ἔχοντι. κἄπειτα ἐν ἀνδροπόδοις τε καὶ δούλοις αὐτοῦ στρεφομένου τρυφῶσι καὶ ἀγνοοῦσιν ὅστις ἐστί, καὶ ῥᾳδίως φέροντα μεθύοντας ἀνθρώποις καὶ μαινομένοις, ὑπὸ ἀγνοίας καὶ ἀμαθίας. ὅμως δὲ οἵ τε ἀθλοθέται τῶν Ἰσθμίων καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ἔντιμοι καὶ δυνατοὶ, σφόδρα ἠπορεῖτο καὶ συνεστέλλοντο, κατ᾽ ἐκεῖνον ὁπότε γένοιτο· καὶ πάντες οὗτοι σιγῇ παρῄεσαν, ὑποβλέποντες αὐτόν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐστεφανώσατο τῆς πίτυος, πέμψαντες οἱ Κορίνθιοι τῶν ὑπηρετῶν τινὰς, ἐκέλευον ἀποθέσθαι τὸν στέφανον, καὶ μηδὲν παράνομον ποιεῖν. ὁ δὲ, ἤρετο αὐτοὺς, διὰ τί παράνομόν ἐστιν αὐτὸν ἐστεφανῶσθαι τῆς πίτυος, ἄλλοις δὲ οὐ παράνομον. εἶπεν οὖν τις αὐτῶν, ὅτι οὐ νενίκηκας ὦ Διόγενες. ὁ δὲ, πολλούς γε, εἶπεν, ἀνταγωνιστὰς καὶ μεγάλους, οὐχ οἷα ταυτί ἐστι τὰ ἀνδράποδα, τανῦν ἐνταῦθα παλαίοντα καὶ δυσκεύοντα καὶ τρέχοντα· τῷ παντὶ δὲ χαλεπωτέρους πενίαν καὶ φυγὴν καὶ ἀδοξίαν· ἔτι δὲ, ὀργήν τε καὶ λύπην, καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ φόβον, καὶ τὸ πάντων ἀμαχώτατον ἢ καὶ δυσμαχώτατον θηρίον, ὕπουλον δὲ καὶ μαλθακὸν, ἡδονήν· ἣ οὐδεὶς οὔτε τῶν Ἑλλήνων, οὔτε τῶν βαρβάρων ἄξιος μάχεσθαι καὶ περιεῖναι, τῇ ψυχῇ κρατήσας· ἀλλὰ πάντες ἥττηνται καὶ ἀπειρήκασι πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτο· Πέρσαι καὶ Μῆδοι, καὶ Σύροι, καὶ Μακεδόνες, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. πότερον οὖν ὑμῖν ἄξιος δοκῶ τῆς πίτυος, ἢ λαβόντες αὐτὴν δώσετε τῷ πλείστων κρεῶν γέμοντι; ταῦτα οὖν ἀπαγγέλλετε τοῖς πέμψασι, καὶ ὅτι αὐτοὶ παρανομοῦσιν. οὐ γὰρ νικήσαντες οὐδένα ἀγῶνα, περιέρχονται στεφάνους ἔχοντες, καὶ ὅτι ἐνδοξότερα πεποίηκε τὰ Ἴσθμια, κατακρατήσας αὐτὸς τὸν στέφανον. καὶ ὅτι οὐ τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ ταῖς αἰξὶ δηλαδὴ περιμάχητον αὐτὸν εἶ

A *paucos toleraſſe dies. Hic autem omni in re ſui ſimilis erat, referebátque vere regẽ, herúmque mendici veſtem habentem, atque deinde inter mancipia ſeruóſque ſuos delicíantes, ignorantéſque quis ſit, volutatum, facileque ferentem ebrios furioſóſque homines ob ignorãtiam atque ruditatem. Attamen Iſthmiorum præfecti, aliíque ſpectabiles atque potentes, vehementer hæſitabant, contrahebantúrque, ſi quando circa eum verſarentur: omnéſque hi cum ſilentio præteribant, eum* B *inſpicientes. Poſtquam autem & pinu coronatus eſſet, miſsis ad eum miniſtris quibuſdam Corinthij, iubebant coronam deponere, nihilque facere illegitimũ. Is vero percontatus eſt eos, quamobrem illegitimum eſſet ſe pinu coronari, alios autem ea coronari non eſſet illegitimum? Reſpõdit igitur quidam ex illis: Quia nõ viciſti, ô Diogenes. Tum ille. Ego vero (inquit) multos & magnos antagoniſtas, nõ qua-* C *lia hæc ſunt mancipia quæ iã hic luctantur, & diſcum iaciunt, currúntque: ſed longe & omni ex parte ſæuiores, nempe paupertatem, exilium, & contemptum: præterea & iram, & animi ægritudinẽ, & cupiditatem, & timorem: & inexpugnabiliſsimam omnium & ferociſsimã beſtiam, doloſámque & mollẽ, voluptatem, qua cum nullus Grecorũ neque barbarorum dignus eſt pugnare, eámque ſuperare, animi ſui imperium adeptus: verũ* D *omnes ſubiacent, animúmque deſponderunt ad hoc certamen: Perſæ & Medi, Syri & Macedones, Athenienſes & Lacedæmonij, præter vnum me. Vtrum ergo vobis dignus videor pinea corona, an acceptam dabitis ei qui plurimarum carnium plenus ſit? Hæc igitur renunciate iis qui vos miſerunt, quódque ipſi illegitime faciant. Quum enim nũquam vllius certaminis euaſerint victores, circumeũt coronati. Et, quòd glorioſiora feciſſet Iſthmia ipſe, adepta corona. Et, quòd non cũ hominibus, ſed capris nẽpe committendus*

eſſet. Poſthæc autem, quum vidiſſet quẽdam è ſtadio euntem cum magna multitudine, & neque terram attingentem, ſed ſublimem portatum à turba, quoſdã vero ſubſequentes atque clamantes, alios autem ſaltantes præ gaudio, manúſque tollentes in cœlum, alios quoque iniicientes illi coronas, vittáſque: cum licuit, eum acceſsit, quæſiuitque quis nã eſſet tumultus circa ipſum, & quid nam accidiſſet? Ille autẽ dixit: Vicimus, ô Diogenes, virorum ſtadium. Hoc vero (inquit) quid nam eſt? Neque enim prudentior, ne paulum quidem, factus es, quòd præuertiſti in ſtadio currentes: neque modeſtior nunc quàm antea, neque minus meticuloſus es, neque minus doles, neque pauciorum indigebis poſthac, neque alacrius viues. Nõ per Iouem, inquit, ſed aliorum Græcorũ omnium ſum velociſsimus. At non leporum, inquit Diogenes, neque etiam ceruorum: & quanquam hæ fera, omnium ſunt velociſsimæ, tamen & timidiſsimæ ſunt, & homines & aquilas & canes metuunt, vitámque viuũt miſerã. Neſcis (inquit) quod velocitas timiditatis eſt ſignum? Iſdem enim animãtibus obtigit & velociſsimis eſſe pariter, & ignauiſsimis. Hercules igitur quum tardior eſſet multis, neque poſſet curſu pedum tyrãnos capere, ideo ferebat arcum, eóque vtebatur aduerſus fugientes. Et ille: Atqui Achillem (inquit) quum velox eſſet dicit poeta animoſiſsimum fuiſſe. Et quo ſcis (inquit) quod velox erat Achilles? Certe Hectorem toto die perſequens, comprehendere non potuit. Non te pudet (inquit) de re gloriari, qua viliſsimis beſtiis inferior es? Arbitror enim te non poſſe vulpem curſu ſuperare. Quantum autem præuertiſti? Paululum quiddam (inquit) ô Diogenes. Hoc ipſum enim circa victoriam admirabile eſt. Omnes enim optimi erant curſores. Propter vnũ ergo gradum (inquit) felix effectus es. Caſsitæ autem quanto ocyus, putas, quàm vos, ſtadium percur-

A δεῖ. μετὰ δὲ τοῦτο ἰδών τινα ἐκ τοῦ σταδίου βαδίζοντα μετὰ πολλοῦ πλήθους, καὶ μηδὲ ἐπιβαίνοντα τῆς γῆς, ἀλλὰ ὑψηλὸν φερόμενον ὑπὸ τοῦ ὄχλου, τοὺς δὲ τινας ἐπακολουθοῦντας καὶ βοῶντας, ἄλλους δὲ πηδῶντας ὑπὸ χαρᾶς καὶ τὰς χεῖρας αἴροντας εἰς οὐρανόν· τοὺς δὲ, ἐπιβάλλοντας αὐτῷ στεφάνους καὶ ταινίας, ὅτε ἠδυνήθη προσελθὼν ἤρετο, τίς ἐστιν ὁ θόρυβος ὁ περὶ αὐτὸν, καὶ τί συνέβη; ὁ δὲ, ἔφη· νικῶμεν Διόγενες, τὸ ἀνδρῶν

B τὸ στάδιον. τοῦτο δὲ, τί ἐστιν εἶπεν; οὐδὲ γὰρ φρονιμώτερος γέγονας οὐδὲ μικρὸν, ὅτι ἔφθασας τοὺς ἐν αὐτῷ τρέχοντας· οὐδὲ σωφρονέστερος νῦν ἢ πρότερον, οὐδὲ δειλία* ἧττον οὐδ' ἔλαττον ἀλγεῖς, οὐδ' ἐλαττόνων δεήσῃ τὸ λοιπόν. οὐδὲ ἀλυπότερον βιώσῃ. μὰ Δία, εἶπεν, ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ταχύτατος εἰμὶ πάντων. ἀλλ' οὐ τῶν λαγωῶν, ἔφη ὁ Διογένης, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐλάφων· καίτοι ταῦτα τὰ θηρία, ἁπάντων ἐστὶ τάχιστα, καὶ δειλότα-

* χ. ἀλγεῖς ἧττον

C τα· καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἀετοὺς, καὶ κύνας φοβεῖται, καὶ ζῇ βίον ἄθλιον. οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι τὸ τάχος δειλίας σημεῖον ἐστὶ, τοῖς γὰρ αὐτοῖς ζώοις συμβέβηκε ταχίστοις τε εἶναι καὶ ἀνανδροτάτοις. ὁ γοῦν Ἡρακλῆς, διὰ τὸ βραδύτατος εἶναι πολλῶν, καὶ μὴ δύνασθαι κατὰ πόδας αἱρεῖν τοὺς στρατηγοὺς, διὰ τοῦτο ἐφόρει τόξα, καὶ τούτοις ἐχρῆτο ἐπὶ τοὺς φεύγοντας. καὶ ὅς· ἀλλὰ τὸν Ἀχιλλέα, ἔφη, ταχὺν ὄντα, φησὶν ὁ

D ποιητὴς ἀνδρειότατον εἶναι. καὶ πῶς, ἔφη, οἶσθα, ὅτι ταχὺς ἦν ὁ Ἀχιλλεύς; τὸν μὲν γὰρ Ἕκτορα, ἑλεῖν οὐκ ἐδύνατο, κατὰ τὴν ἡμέραν ὅλην διώκων. οὐκ αἰσχύνῃ, ἔφη, ἐπὶ πράγματι σεμνυνόμενος, ἐν ᾧ τῶν φαυλοτάτων θηρίων χείρων πέφυκας; οἶμαι γάρ σε, μηδὲ ἀλώπεκα δύνασθαι φθάσαι. πόσον δέ τι σὺ ἔφθασας; παρ' ὀλίγον, εἶπεν, ὦ Διόγενες. τοῦτο γάρτοι καὶ τὸ θαυμαστὸν ἐγένετο τῆς νίκης. ὥστε, ἔφη, παρ' ἓν μόνον βῆμα, εὐδαίμων γέγονας. ἅπαντες γὰρ οἱ κράτιστοι ἦσαν οἱ τρέχοντες; οἱ δὲ κόρυδοι, πόσῳ τινὶ θᾶττον ὑμῶν διέρχονται

τὸ στάδιον; πτηνοὶ γάρ εἰσιν, εἶπεν. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Διογένης, εἴπερ τὸ ταχύτατον εἶναι κράτιστόν ἐστι πολὺ βέλτιον, κόρυδον εἶναι σχεδὸν, ἢ ἄνθρωπον· ὥς τε τὰς ἀηδόνας οὐδέν τι δεῖν οἰκτείρειν, οὐδὲ τοὺς ἔποπας, ὅτι ὄρνιθες ἐγένοντο ἐξ ἀνθρώπων, ὡς ὑπὸ τοῦ μύθου λέγεται· ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἄνθρωπος ὢν, ἀνθρώπων ταχύτατός εἰμι. τί δὲ οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς μύρμηξιν εἶπεν, εἰκὸς, ἄλλον ἄλλου ταχύτερον εἶναι; μὴ οὖν θαυμάζουσιν αὐτόν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι γελοῖον εἶναι, εἴ τις ἐθαύμαζε μύρμηκα ἐπὶ τάχει. τί δαί; εἰ χωλοὶ πάντες ἦσαν οἱ τρέχοντες, ἐχρῆν γε μέγα φρονεῖν, ὅτι χωλοὺς οὐ χωλὸς ἔφθης; τοιαῦτα δὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον διαλεγόμενος, πολλοὺς ἐποίησε τῶν παρόντων, καταφρονῆσαι τοῦ πράγματος, κἀκεῖνον αὐτὸν λυπούμενον ἀπελθεῖν καὶ πολὺ ταπεινότερον. τοῦτο δὲ, οὐ μικρὸν ἔπραττε τοῖς ἀνθρώποις, ὁπότ' ἴδοι τινὰ μάτην ἐπαιρόμενον καὶ διὰ πρᾶγμα οὐδενὸς ἄξιον, ἔξω τοῦ φρονεῖν, συστείλας ἐπὶ βραχὺ, καὶ ἀφελὼν μικρόν τι τῆς ἀνοίας, ὥσπερ οἱ τὰ πεφυσημένα καὶ οἰδοῦντα νύξαντες ἢ σίξαντες. ἐν δὲ τούτῳ, θεασάμενος ἵππους ἐν τῷ αὐτῷ δεδεμένους. ἔπειτα μαχομένους τε καὶ λακτίζοντας αὑτοὺς, καὶ πολὺν ὄχλον περιεστῶτας, καὶ θεωμένους, ἕως κάμνων ὁ ἕτερος ἔφυγεν ἀπορρήξας· προσελθὼν ἐστεφάνωσε τὸν μένοντα, καὶ ἀνεκήρυττεν ὡς Ἰσθμιονίκην, ὅτι λακτίζων ἐνίκησεν. ἐπὶ τούτου γέλως καὶ θόρυβος ἦν ἁπάντων· καὶ τὸν Διογένη πολὺ ἐθαύμαζον, καὶ τῶν Ἀθλητῶν κατεγέλων, καί τινας ἀπελθεῖν φασὶν οὐκ ἰδόντας αὐτούς· ὅσοι κακῶς ἐσκήνουν, καὶ τούτου ἠπόρουν.

A rere poſſunt? Alatæ nempe ſunt (inquit.) Proinde, (inquit Diogenes) ſi velociſſimum quodque optimum eſt, longè melius foret propè caſsitam eſſe, quàm hominē: vt luſcinias nihil opus ſit miſerari, neque vpupas, quòd ex hominibus volucres factæ ſunt, vt in fabulis dicitur. At ego (inquit) quum ſim homo, hominum velociſſimus ſum. Quid tum? Nonne & inter formicas (inquit) veriſimile eſt, aliam alia eſſe velociorem? Non eam tamen admi-

B rantur. An nō videtur tibi ridiculum eſſe, ſi quis admiretur formicam propter velocitatem? Quid deinde ſi claudi fuiſſent omnes qui cucurrerunt, oportuerat ne te tibi placere, quòd claudos non claudus præueniſſes? Hęc autem cùm homine diſputans, effecit, vt multi inter præſentes rē deſpicerent, & ille ipſe cōtriſtatus abiret, multóque ſubmiſsior. Hoc autem non modicum prębebat hominibus commodū, ſi quando quem videret fruſtra elatum,

C atque ob rem nullius precij, quæque nihil faceret ad prudentiam, correpto paucis, auferebat modicum quid dementiæ: quēadmodum qui inflata & tumentia pungunt, aperiuntque. Inter hæc autem conſpicatus equos in eodem loco ligatos, poſt ea pugnantes inter ſe, & calcitrātes, multámque turbam circumſtantē & ſpectātem, donec alter iam impatiens, defatigatúſque, abruptis loris aufugit: acceſsit ille, & coronauit eum qui manſerat, præconióque declarauit vt Iſthmiorum victo-

D rem, quòd recalcitrans viciſſet. Super hoc riſus omnium & tumultus exoriebatur: multúmque mirabantur Diogenem, & deridebāt Athletas, & quoſdam inde receſsiſſe aiunt, iis nunquam viſis: quicunque nimirum male habitabant, atque ne hoc quidem conſequi poterant.

A

DIOGENES, AVT DE SERVIS. X.

DISCEDENS quõdam Diogenes Corintho Athenas, incidit inter eundum in notum quẽdam: & interrogauit, Quonam abiret? Non quemadmodum multi talia interrogant, oſtendentes, quod non plane incurioſi ſint eorũ quæ agant amici, deinde illis auditis recedunt: ſed quemadmodum medici examinant ægrotantes, quid ſint facturi, quo illis conſilio ſubuenire poſsint: & hæc quidem iubet, illa autem interdicũt: ita examinauit Diogenes hominẽ, quid ageret? Qui dixit: O Diogenes, vado Delphos, à Deo oraculũ petitum. Quum autẽ inſtituiſſem per Bœotos ire, ſeruus meus, qui mecum erat, aufugit. nunc verſus Corinthum vado: forſan enim ita & ſeruum inuenire potero. Et Diogenes dixit, vt ſolebat, ſerio: Itáne ergo ô ridicule, Deo vti conaris, qui nõ poſsis vti mancipio? An non tibi videtur hoc illo facilius, minúſque habere periculi, iis qui rectè vti nõ poſſunt? Quid vero etiam tibi vis, quærendo ſeruum? An non erat prauus? Omnium ſanè (inquit) maxime. Nulla enim à me læſus iniuria, præſertim quum talis ſit, me tamen malũ exiſtimauit. Si te enim (inquit Diogenes) bonum exiſtimaſſet, nũquam reliquiſſet. Fortaſſe (inquit) ô Diogenes, quum ipſe malus ſit. Itáne ille quidem (inquit) te prauum exiſtimans, aufugit, ne quid abs te nocumenti ferat: tu vero illum quæris, quem dicis eſſe prauum? Non enim dubium, quin & tu ab illo nocumentum laturus ſis, & hoc ſponte. An non mali homines noxij ſunt habẽtibus vtentibúſque, ſiue Phryges ſint, ſiue Athenienſes, ſiue liberi, ſiue ſerui? Atqui nemo canem, quem malum eſſe cenſet, quum aufugerit, quærit. Sunt autem, qui etiam ſi redeat,

ΔΙΟΓΕΝΗΣ: Η περὶ οἰκετῶν.

ΑΠΙΩ'Ν ποτε Διο-
γένης ἐκ Κορίνθου Ἀ-
θήναζε, συνέτυχε κατὰ
τὴν ὁδὸν, ἑνὶ τῶν γνω-
ρίμων, καὶ ἤρετο ποῖ ἄ-
πεισιν; οὐχ ὥσπερ οἱ πολλοὶ τὰ τοιαῦτα
ἐρωτῶσιν, ἐπιδεικνύμενοι, ὅτι οὐκ ἀμε-
B λές εἰδέναι αὐτοῖς περὶ τῶν φίλων· ἔπει-
τα ἀκούσαντες μόνον ἀπηλλάγησαν·
ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀνακρίνουσι τοὺς ἀ-
σθενοῦντας, ὅτι μέλλουσι ποιεῖν ἕνεκα τοῦ
συμβουλεῦσαι, καὶ τὰ μὲν κελεύουσι, τὰ δὲ
ἀπαγορεύουσιν· οὕτως ἀνέκρινεν ὁ Διογέ-
νης τὸν ἄνθρωπον, ὅτι πράττοιεν; καὶ ὅς,
ἔφη· ὦ Διόγενες, πορεύομαι εἰς Δελφοὺς
τῷ θεῷ χρησόμενος. μέλλων δὲ διὰ Βοιω-
τῶν ἀπιέναι, ὁ γὰρ παῖς μου ὁ μετ᾽ ἐμοῦ
ἀπέδρα· νῦν ἐπὶ Κορίνθου ἄπειμι· ἴ-
C σως γὰρ ἂν εὕροιμι καὶ τὸν παῖδα. καὶ ὁ
Διογένης, εἶπεν ὥσπερ εἰώθει σπουδάσας·
ἔπειτα, καταγέλαστε, ἐπιχειρεῖς θεῷ χρῆ-
σθαι, οὐ δυνάμενος ἀνδραπόδῳ χρήσα-
σθαι· ἢ οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο ἐκείνου ἧττον
χαλεπὸν, καὶ ἐλάττονα ἔχειν κίνδυνον, τοῖς
οὐ δυναμένοις χρήσασθαι ὀρθῶς. τί δὲ καὶ
βουλόμενος εἶπε ζητεῖς τὸν παῖδα, ἢ οὐκ
ἦν πονηρός; πάντων γε, ἔφη, μάλιστα. μη-
δὲν γὰρ ὑπ᾽ ἐμοῦ ἀδικούμενος, πρὸς δὲ,
καὶ γινόμενος, ἡγεῖτο πονηρόν. εἰ γὰρ ἀγα-
θὸν ἡγεῖτο, οὐκ ἄν ποτε ἀπέλιπεν. ἴσως, ὦ
D Διόγενες, κακὸς αὐτὸς ὤν. ἔπειτα ἐκεῖνος
μὲν, ἔφη, σὲ πονηρὸν ἡγούμενος ἔφυγεν.
ἵνα μὴ βλάπτηται ὑπὸ σοῦ· σὺ δὲ ἐ-
κεῖνον πονηρὸν εἶναι λέγων, ζητεῖς; οὐ
γὰρ ἄδηλον ὅτι βλάπτῃ καὶ σὺ ὑπ᾽
αὐτοῦ βουλόμενος. ἢ οὐχὶ κακοὶ ἄν-
θρωποι, βλαβεροί εἰσι τοῖς ἔχουσι
καὶ τοῖς χρωμένοις, ἐάν τε Φρύγες ὦ-
σιν, ἐάν τε Ἀθηναῖοι, ἐάν τε ἐλεύθε-
ροι, ἐάν τε δοῦλοι: καί τοι κύνα μὲν
οὐδεὶς κακὸν ἡγούμενος, ζητεῖ ἀπο-
δράντα. οἱ δὲ, καὶ ἐκβάλλουσιν ἐάν

ἀπελύθη. ἀνθρώπου δὲ πονηροῦ ἀπαλλαγέντες, οὐκ ἀγαπῶσιν, ἀλλὰ πολλὰ πράγματα ἔχουσι, καὶ τοῖς ξένοις ἐπιστέλλοντες, καὶ αὐτοὶ ἀποδημοῦντες, καὶ χρήματα ἀναλίσκοντες, ὅπως λάβωσιν αὐτούς. καὶ πότερον οἴει πλείους ὑπὸ κυνῶν βλαβῆναι πονηρῶν, ἢ ὑπ' ἀνθρώπων; ὑπὸ μέν γε κυνῶν φαύλων ἕνα τὸν Ἀκταίωνα φασὶν ἀπολέσθαι, καὶ τούτων μανέντων· ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων φαύλων, οὐδ' εἰπεῖν ἐστιν ὅσοι ἀπολώλασι, καὶ ἰδιῶται καὶ βασιλεῖς, καὶ πόλεις ὅλαι· οἱ μὲν, ὑπὸ οἰκετῶν, οἱ δὲ ὑπὸ στρατιωτῶν καὶ δορυφόρων· οἱ δὲ, ὑπὸ φίλων τινῶν καλουμένων· οἱ δέ τινες καὶ ὑπὸ υἱέων καὶ ἀδελφῶν καὶ γυναικῶν. ἆρα οὖν οὐ μέγα κέρδος, ὅτῳ ἂν συμβῇ, ἀπαλλαγῆναι κακοῦ ἀνδρός; ἀλλὰ δεῖ τοῦτον ζητεῖν τε καὶ ἐπιδιώκειν· ὥσπερ εἴ τις ἀπαλλαγεὶς νόσημα ἐζήτει, καὶ ἐβούλετο ἀναλαβεῖν εἰς τὸ σῶμα; καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶπε· ταῦτα μὲν ὀρθῶς εἶπας ὦ Διόγενες· ἀλλὰ χαλεπόν ἐστιν ἀδικηθέντα μὴ τιμωρήσασθαι. ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ παθών, ὡς ὁρᾷς, ἐτόλμησεν ἀπολιπεῖν με. ὅς, ἔργον μὲν παρ' ἐμοὶ οὐδὲν ἔπραττεν, ὅσα δοῦλοι ἐργάζονται. ἀργὸς δὲ ὢν ἔνδον ἐτρέφετο, οὐδὲν ποιῶν ἢ ἐμοὶ ἀκολουθῶν. ἔπειτα, ἔφη, οὐδὲν ἠδίκεις αὐτὸν ἀργὸν ὄντα καὶ ἀμαθῆ τρέφων, καὶ ποιῶν ὅ, τι κάκιστα; ἡ γὰρ ἀργία καὶ τὸ σχολὴν ἄγειν, ἀπόλλυσι πάντων μάλιστα τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπους. οὐκοῦν ὀρθῶς συνῆκεν, ὑπὸ σοῦ διαφθειρόμενος, καὶ ἀπέδρα δικαίως, ἵν' ἐργάζηται δηλονότι, καὶ μὴ σχολάζων τε καὶ καθεύδων καὶ ἐσθίων, χείρων ἀεὶ γίγνηται. σὺ δὲ ἴσως οἴει μικρὸν ἀδίκημα εἶναι, ὃ ἄνθρωπον ποιεῖ πονηρότερον; ἀλλ' οὐχὶ τοῦτον δεῖ πάντων μάλιστα φεύγειν ὡς ἔχθιστον καὶ ἐπιβουλότατον; καὶ ὅς, τί οὖν ποιήσω; οὐ γάρ ἐστί μοι ἄλλος οἰκέτης. τί δαί, ἔφη, ποιήσεις, ὅταν ἄλλα ὑποδήματα μὴ ἔχῃς, τὰ δὲ ὄντα ἐνοχλῇ, καὶ διακόπτῃ τοὺς πόδας; ἆρα οὐχ ὑπολυσάμενος, ὅτι τάχιστα ἂν ἀνυπόδητος βαδίσῃς; ἀλλὰ καὶ ἂν αὐτόματα λυθῇ, πάλιν ἐπιδεῖς τε καὶ σφίγγεις τὸν πόδα;

A *eiiciant. A malo autẽ homine liberati, nõ quieſcunt, ſed multa habent negocia, ſcribentes hoſpitibus, ipſiq́ue peregrinantes, & pecunias conſumentes, vt eum recipiãt. Et vtrum putas plures damna à malis canibus accepiſſe, quàm à malis hominibus? Sanè à canibus pernicioſis, vnum Actæonem aiũt perditum, & his quidem actis in rabiem: à pernicioſis vero hominibus dici non poteſt, quot perierint, & plebeij & reges, totæque ciuitates; hi qui-*
B *dem à ſeruis, illi autem à militibus & ſatellitibus, alij ab amicis quibuſdã, nomine tenus amicis: alij quidẽ à filiis & fratribus, vxoribúſque. Nunquid igitur non magnum eſt lucrum, cui contingit liberari à malo homine? An hunc requirendum putas, dignúmque perſecutione: vt ſi quis morbum, à quo eſſet liberatus, quæreret, atque in corpus recipere vellet? Et ille dixit: Hæc tu quidem rectè dixiſti, ô Dio-*
C *genes: ſed tamen difficile eſt, vt quis iniuriam paſſus, non ſe vindicet. Ille enim nihil à me mali paſſus, auſus eſt (vt vides) me deſerere: qui quidem nullũ opus apud me fecit, qualia ſerui faciunt, ſed ocioſe enutritus eſt, nihílque aliud quam me aſſectabatur. Ergóne (inquit) nihil illi mali feciſti, quum ocioſum & inertem nutrieris, feceriſque peſsimũ: Segnicies enim atque ocium præ omnibus maxime perdunt fatuos homines. Quare rectè intellexit, ſe abs te corrumpi: & iure aufugit,*
D *vt operaretur videlicet, & non ociũ agẽs, dormiénſque & edens, in dies ſemper fieret peior. Tu vero fortaſſe putas paruam eſſe iniuriam, quæ hominem facit prauiorem? Et nónne qui eam faciat, præ omnibus fugiendus eſt, vt inimiciſsimus maximúſque inſidiator? Et ille: Quid ergo (inquit) faciam? non enim eſt mihi alius ſeruus. Quid vero facies, ſi non alios calceos habeas: & quos habes moleſti ſint, & atterant pedes? Nunquid non exuis ocyſsimè, & diſcalceatus incedis? ſed ſi ſponte decidant, rurſus annectis, & ſtrigis pedẽ?*

Et

*Et ſanè quemadmodum diſcalceati, interdum facilius incedunt, quàm qui male ſunt calceati: ita multi ſine ſeruis facilius viuunt, & iucundius, quàm qui multos habent ſeruos. Non vides diuites quanta habeant negocia? hi quidem curantes ſeruos ægrotos, & indigentes medicis, & aliis qui curam adhibeant, (etenim plerunque mancipia ſui curam non gerunt, neque ſibi in morbis cauent, partim quidem ob incontinentiam: partim quòd putent, ſi quid ſibi accidat, heros damno affici, non ſeſe) illi vero flagris cædentes quotidie, alij autem vincientes, alij perſequentes fugitiuos. Quin neque peregrinari facile poſſunt, neque quando ſibi videatur: neque etiam ſi domi maneant, ocio fruuntur. Et quod ridiculoſiſſimum eſt, interdum carent miniſtris magis quam pauperes, & qui nullum prorſus habent ſeruum. Et eſt negotium ſimile vermibus qui dicuntur Iuli, quos te noſſe arbitror, etenim & illi quàm plurimos pedes habentes, tardiſſimi ſunt inter reptilia. Non noſti, quòd natura vnicuique corpus fecerit, ſufficiens ad ſuum ipſius miniſterium? & pedes quidem vt incedere poſſit, manus vero vt operari, & aliorum membrorum curam gerere, oculóſque vt videre, aures vt audire? Et ad hæc certa menſura fecit ventrem: & non indiget homo plus cibi, quàm illi præſtare poſſit: ſed hæc menſura vnicuique ſufficiens eſt, optimáque & ſaniſſima. Sicut igitur manus debilior eſt, quæ plures habet digitos quàm natura naſcuntur, & talis homo mutilus vocatur aliquo modo, cui extrinſecus agnoſcatur digitus ſuperfluus, & neque aliis vti poterit iuxta morem: ita etiam, ſi quando multi pedes, multaque manus, & multi vẽtres alicui hominum contingant, non ille hercle fortior fit, neque magis neceſſaria, quæ par eſt, expedit, * obtinétque, ſed multo minus & difficilius. Tu autem (inquit) nunc quidem vni homini quæris cibum, tum*

A καὶ μὴν δὴ ὥσπερ οἱ ἀνυπόδητοι, ἐνίοτε ῥᾷον βαδίζουσι τῶν φαύλως ὑποδεδεμένων· οὕτω πολλοὶ χωρὶς οἰκετῶν ῥᾷον ζῶσι καὶ ἀλυπότερον τῶν πολλοὺς οἰκέτας ἐχόντων. οὐχ ὁρᾷς τοὺς πλουσίους πόσα πράγματα ἔχουσιν, οἱ μὲν, θεραπεύοντες τοὺς νοσοῦντας τῶν οἰκετῶν, καὶ δεόμενοι ἰατρῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν παραμενούντων*. καὶ γὰρ ὡς τοπολὺ πέφυκεν ἀμελεῖν γρ. παραμενόντων.
αὑτῶν τε τὰ ἀνδράποδα, καὶ οὐ προσέχειν ἐν ταῖς νόσοις· τὸ μέν τοι ὑπὸ ἀ-
B κρασίας, τὸ δὲ, ἡγούμενα εἴ τι πάθοι, τοὺς δεσπότας ζημιώσεσθαι οὐχ αὑτούς· οἱ δὲ μαστιγοῦντες ὁσημέραι, ἕτεροι δὲ δεσμοῦντες, ἄλλοι διώκοντες φεύγοντας. καὶ γάρ τοι οὔτε ἀποδημῆσαι δύνανται ῥᾳδίως, οὐδὲ ὁπόταν δοκῇ αὐτοῖς, οὔτε μένοντες σχολὴν ἄγουσι. τὸ δὲ πάντων γελοιότατον, ἐνίοτε ἀποροῦσι διακόνων, μᾶλλον τῶν πενήτων τε καὶ οὐκ ἐχόντων οὐδένα οἰκέτην. καὶ ἔστι τὸ πρᾶγμα ὅμοιον τοῖς ἰούλοις· οἶμαι γάρ σε εἰδέναι·
C καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μυρίους πόδας ἔχοντες, βραδύτατοί εἰσι τῶν ἑρπετῶν. οὐκ οἶσθα ὅτι τὸ σῶμα ἡ φύσις ἑκάστῳ ἐποίησεν ἱκανὸν εἶναι πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θεραπείαν; πόδας μὲν, ὥστε ἀπιέναι, χεῖρας δὲ ὥστε ἐργάζεσθαι, καὶ τοῦ ἄλλου σώματος ἐπιμελεῖσθαι, ὀφθαλμοὺς δὲ ὥστε ὁρᾶν, ὦτα δὲ, ὥστε ἀκούειν. πρὸς δὲ τούτοις σύμμετρον ἐποίησε τὴν γαστέρα, καὶ οὐ δεῖται πλείονος τροφῆς ὁ ἄνθρωπος, ἢ δυνατός ἐστιν αὑτῷ πορίζειν. ἀλλὰ τοῦτο μέτρον ἑκά-
D στῳ ἱκανώτατον καὶ ἄριστον, καὶ ὑγιέστατον. ὥσπερ οὖν ἡ χεὶρ ἀσθενεστέρα ἐστὶν, ἡ πλείονας δακτύλους ἔχουσα τῶν φύσει γιγνομένων· καὶ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, ἀνάπηρος καλεῖται τρόπον τινὰ, ᾧ ἂν ἔξωθεν προσφυῇ δάκτυλος περιττὸς· καὶ μηδὲ τοῖς ἄλλοις χρῆσθαι δύνηται κατὰ τρόπον. οὕτως ὅταν πολλοὶ πόδες καὶ πολλαὶ χεῖρες, καὶ πολλαὶ γαστέρες ἀνθρώπων τινὶ προσγένωνται, μὰ Δία οὐκ ἰσχυρότερος ἐστὶ γὰρ, καὶ πρὸς οὐδὲν μᾶλλον τυγχάνει ὤν,* ὧν δεῖ τυγχάνειν αὐτόν· ἀλλὰ πολὺ ἔλαττον καὶ δυσχερέστερον. σὺ δὲ, ἔφη, νῦν μὲν ἑνὶ ἀνθρώπῳ ζητεῖς τροφὴν, τότε

δὲ δυοῖν, καὶ νῦν μὲν ἕνα νοσηλεύσεις· ἐὰν ἄρα συμβῇ τις ἀσθένεια· τότε δὲ ἀνάγκη θεραπεύειν κἀκεῖνον νοσοῦντα. καὶ νῦν μὲν ὅταν αὐτὸς ᾖς ἐν οἰκίᾳ, οὐ φροντίζεις μή τι αὐτὸς ὑφέλῃ, οὐδὲ ὅταν καθεύδῃς, μὴ ἐγρηγορὼς ὁ παῖς κακόν τι ἐργάσηται. πάντα δὴ ταῦτα δεῖ σε σκοπεῖν. γυναῖκα τοίνυν εἰ εἶχες, τότε μὲν οὐκ ἂν ἠξίου σε θεραπεύειν, ὁρῶσα οἰκέτην ἔνδον τρεφόμενον, καὶ τὰ μὲν, ἐκείνῳ μαχομένη, τὰ δὲ αὐτὴ τρυφῶσα, ἐνοχλεῖν σε ἔμελλεν· νῦν δὲ, ἧττον μὲν αὐτὴ ἀλγήσει, μᾶλλον δέ σου ἐπιμελήσεται. καὶ μὴν ὅπου οἰκέτης ἐστὶν, εὐθὺς διαφθείρονται οἱ γιγνόμενοι παῖδες, καὶ ἀργότεροι γίνονται καὶ ὑπερηφανώτεροι, ὄντος μὲν τοῦ διακονοῦντος, ἔχοντες δὲ οὗ καταφρονῶσιν. ὅπου δ' ἂν αὐτοὶ μὴ * ὦσι, πολὺ ἀνδρειότεροι καὶ ἰσχυρότεροι, καὶ τῶν πατέρων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κήδεσθαι μανθάνοντες. ἀλλ', ὦ Διόγενες, πένης τέ εἰμι, καὶ εἰ μὴ συμφέρει κεκτῆσθαι τὸν οἰκέτην, ἀποδώσομαι αὐτόν. ἔπειτα, ἔφη, οὐκ αἰσχύνῃ; πρῶτον μὲν ἐξαπατῶν τὸν ἄνθρωπον, πονηρὸν αὐτῷ ἀποδιδόμενος; ἢ γὰρ οὐκ ἐρεῖς τἀληθὲς, ἢ οὐ δυνήσῃ ἀποδόσθαι αὐτόν. πρὸς δὲ τούτοις, ἐάν τις ἱμάτιον ἀποδῷ κίβδηλον, ἢ σκεῦος ἢ κτῆνος νοσοῦν τε καὶ ἄχρηστον, ἀνάγκη αὐτὸ ἀπολαμβάνειν. ὥστε οὐδὲν ἔσται σοι πλέον. εἰ δὲ καὶ δυνήσῃ ἐξαπατῆσαί τινα, κἀκεῖνος οὐκ αἰσθήσεται τοῦ ἀνθρώπου τῆς πονηρίας, τὸ ἀργύριον οὐ δέδοικας; ἴσως μὲν γὰρ ἄλλον ὠνήσῃ φαυλότερον, ἐὰν δριμυτέρου τύχῃς ἢ κατὰ σὲ τοῦ ἀποδιδομένου. τυχὸν δὲ εἰς ἄλλο τι χρήσῃ λαβὼν ἐφ' οὗ βλαβήσῃ. οὐ γὰρ δὴ ἀεί ποτε τὸ ἀργύριον ὠφελεῖ τοὺς κτησαμένους· ἀλλὰ πολλῷ πλείονας βλάβας καὶ πλείω κακὰ πεπόνθασιν ἄνθρωποι ὑπὸ ἀργυρίου, ἢ ὑπὸ πενίας, ἄλλως τε ἀνόητοι ὄντες. οὐκ ἐκεῖνο οὖν πρότερον κτήσασθαι σπουδάσεις, ὡς δυνήσῃ ὑπὸ παντὸς ὠφελεῖσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς σαυτοῦ πράγμασι

γρ. μόνοι

A vero duobus & nunc vnum curas ægrotantem, ſi qua tibi acciderit infirmitas: tum autem neceſſe erat curare & illum ægrotantem. Et nunc quidem ſi ipſe domi ſis, non ſollicitus es ne quid ille ſubtrahat, neque quando dormis aut vigilas, ne quid ſeruus tibi faciat mali. Omnia ſanè hæc te oportet cõſiderare. Vxorem ergo ſi habebas, tum illa quidem te non ſtuduit miniſteriis colere, videns ſeruum domi nutriri: & partim quidem cum illo B pugnauit, partim autem deliciis & ipſa ſtudens tibi fuit moleſta; at nunc minus ipſa dolebit, tuique maiorẽ geret curam. Sanè vbi ſeruus eſt, ſtatim corrumpuntur nati liberi, & ſegniores fiunt, atque ſuperbiores, quum præſto ſit qui miniſtret, habeántque quem deſpiciant. Vbi autem ipſi ſunt ſoli, multò fiunt animoſiores, fortioréſque, patrémque ſtatim ab initio adiuuare diſcunt. At, ô Diogenes (inquit ille) pauper ſum, & ſi non prodeſt poſſi- C dere, ſeruum alij dabo venditum. Ergóne huius (inquit) te non pudet? primum quod alium decipis, vendens illi malum ſeruum? aut enim non dices veritatem, aut non poteris illum cuiquam vendere. Ad hæc, ſi quis veſtem vendat fucatam, aut inſtrumentum, aut iumentum morboſum atque inutile, neceſſarium erit id recipere. Itaque nihilo plus habebis. Quod ſi vero etiam poſſis quempiam circumuenire, & ille non ſentiat hominis prauitatem, D non reformidas argentum? Fortaſſe enim emes pernicioſiorem, ſi in venditorem incidas, qui multo quàm tu ſit acutior. Forſan & pro alia re expones, qua maximum accipias detrimentum. Neque enim ſemper argentum adfert emolumentum poſſeſſoribus: ſed multo maiora damna & plura mala paſſi ſunt homines ab argento; quàm à paupertate, quum alioqui fatui eſſent. Non tu ergo illud prius ſtudebis poſſidere, quo poſſis qualibet ex re emolumentum capere, omnibúſque tuis rebus

rectè vti, nempe vt ſapias: ſed ante quam ſapias, quæras argentum, aut terram, aut mancipia, aut iuga, aut nauim, aut domum, quibus cum vnà ſeruies, propterque ea contriſtaberis, multáque facies incaſſum, pérque totam meticuloſus eris vitam, illorum curam gerens, nihil autem vnquam ex eis vtilitatis capiẽs? Non vides haſce beſtias, volucréſque quanto viuant quàm homines iucundius, atque etiam ſuauius, magíſque ſanæ ſint, validioréſque, viuátque vnaquæque earum quàm longißimum poteſt tempus, tametſi neque ſeruos habeant, neque humanum intellectum: pro omnibus tamen alius malis hoc maximum habent bonum, quod nihil poßideant. At videor mihi (inquit) iam facere poſſe, ô Diogenes, vt valere ſinam ſeruum, ſi non fortè fortuna in me inciderit. Ita hercle (inquit Diogenes) quaſi diceres, mordẽtem aut calcitroſum equum non quærerem ſanè: ſi autem forte fortuna eum nanciſcerer, accederem vt morderer, & calcibus percuterer. Hæc quidem (inquit) omitte. Deo verò cur me vti non ſinis? Num ego interdixi tibi (inquit Diogenes) ne Deo vtaris, ſi poßis? Non hoc dixi: ſed quòd magis ſit difficile quàm impoßibile, vti vel Deo vel homine, aut ſeipſo, eum qui neſciat. Id autẽ conari antequã quis norit, damnoſißimum eſt. An qui equorũ vſum non eſt expertus videtur, ille tibi equis vti poſſe? Non equidem. Si autem cogat, nonne potius mali quid ſibi adſciſcat, quàm boni? Verum. Quid autem qui canũ ignorat vſum, poterit ne illis vti? An non etiã aliqua re vti, eſt vtilitatem ex ea capere? Ita mihi videtur. Nemo igitur qui damnò afficitur ab aliquo, eo vtitur, à quo damnum ſentit. Nõ. Proinde qui conatus canibus vti antè quàm diſcat, damnum ex illis percipiet. Veriſimile ſanè. Non igitur vtetur illis: quoniã vſus nullus eſſe poteſt, vbi dãnum adeſt. Et non ſolum de canibus & equis ita res habet, ſed etiã de bubus, & auibus

A χρήσασθαι καλῶς· ἀλλὰ πρὶν τοῦ φρονῆσαι ζητήσεις ἀργύριον, ἢ γῆν, ἢ ἀνδράποδα, ἢ ζεῦγος, ἢ πλοῖον, ἢ οἰκίαν, οἷς συνδουλεύσεις, καὶ λυπήσῃ δι' αὐτὰ, πολλὰ ποιήσεις μάτην, καὶ διατελέσεις ἅπαντα τὸν βίον φροντίζων ἐκείνων, ὀνήσῃ δὲ οὐδ' ὁπουοῦν ἀπ' αὐτῶν. οὐχ ὁρᾷς τὰ θηρία ταῦτα καὶ τὰ ὄρνεα, ὅσῳ ζῇ τῶν ἀνθρώπων ἀλυπότερον, πρὸς δὲ καὶ ἥδιον, καὶ μᾶλλον ὑγιαίνει, καὶ πλέον ἰσχύει, καὶ ζῇ B χρόνον ἕκαστον αὐτῶν, ὅσον πλεῖστον δύναται; καί τοι οὔτε παῖδας * ἔχοντα, [γρ. πόδας] οὔτε ἀνθρώπου διάνοιαν, ἀλλ' ὅμως ἀντὶ πάντων αὐτοῖς τῶν ἄλλων κακῶν ὑπάρχει μέγιστον ἀγαθὸν, ὅτι ἀκτήμονά ἐστιν. ἀλλὰ δοκῶ μοι ἐάσειν, ὦ Διόγενες, τὸν οἰκέτην, ἐάνπερ μὴ ἀπὸ τύχης ἐμπέσῃ μοι. ναὶ μὰ Δία, εἶπεν ὁ Διογένης, ὥσπερ εἰ λέγοις δάκνοντα, ἢ λακτίζοντα ἵππον, οὐκ ἂν ζητήσαιμι· ἐὰν μέν τοι περιτύχω, προσέλ- C θοιμ' ἄν, ὥστε δηχθῆναι. ταῦτα μὲν ἔασον, ἀλλὰ τῷ θεῷ διὰ τί με χρῆσθαι οὐκ ἐᾷς; ἐγὼ γὰρ ἀπηγόρευόν * [γρ. ἀπαγορεύω] σοι θεῷ χρῆσθαι, εἰ δύνασαι; οὐ τοῦτο ἔφην, ἀλλ' ὅτι χαλεπόν ἐστι, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον χρῆσθαι ἢ ἀνθρώπῳ, ἢ αὐτὸν αὑτῷ, μὴ ἐπιστάμενον· τὸ δὲ ἐπιχειρεῖν ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι, πάντων βλαβερώτατον. ἢ ὅς τις οὐκ ἔστιν ἔμπειρος ἵππων χρήσεως, δοκεῖ σοι οὗτος χρῆσθαι μὲν ἵπποις; οὐκ ἔγωγε, D εἰ δ' αὖ βιάζοιτο, κακὸν ἄν τι ἀπολαῦσαι πρότερον ἢ ἀγαθόν; ἀληθῆ. τί δαὶ, ὅς τις ἀγνοεῖ χρῆσιν κυνῶν, δυνατὸς ἂν εἴη χρῆσθαι; ἢ οὐ τό τινι χρῆσθαι, ὠφελεῖσθαί ἐστιν ἀπ' ἐκείνου; δοκεῖ μοι. οὐδεὶς οὖν τῶν βλαπτομένων ἀπό τινος, χρῆται ἐκείνῳ ὑφ' οὗ βλάπτεται; οὐ γάρ. οὐκοῦν καὶ ὁ κυσὶ πειρώμενος χρῆσθαι ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι, ζημιώσεται ἀπ' αὐτῶν, εἰκός γε. οὐκ ἄρα. οὐδὲ χρήσεται αὐτοῖς; ἐπεὶ οὐκ ἔστι χρῆσις, ὅπου ζημία πρόσεστι. καὶ οὐ μόνον περὶ κυνῶν καὶ ἵππων ἔχει οὕτως· ἀλλὰ καὶ βοῶν καὶ ὀρνέων

καὶ ὃ μᾶλλον θαυμάσαις ἄν, οὐδὲ ὄνῳ ἢ προβατίῳ χρῆσθαι πάρεστι τοῖς ἀπείροις. ἢ οὐκ οἶσθα, τοὺς μὲν τινὰς ὠφελουμένους, τοὺς δὲ καὶ βλαβέντας, ἀπό τε προβατείας καὶ ὀνηλασίας; ἔγωγε. πότερον δι᾽ ἄλλο τι, ἢ δηλονότι ἀνάγκη τοὺς μὲν ἀπείρους ζημιοῦσθαι, τοὺς δὲ εἰδότας ὀνίνασθαι * καὶ ἀπὸ ὄνων καὶ ἀπὸ συῶν καὶ ἀπὸ χηνῶν, καὶ ἀπὸ ἄλλου ζώου παντός; ἔοικε. τί δαί, οὐκ ἐπὶ τοῖς σκεύεσιν ὁ αὐτὸς λόγος; ἀλλὰ κιθάρᾳ χρήσαιτο ἂν ὁ ἄμουσος, ἢ ἐπιχειρῶν οὐκ ἂν εἴη καταγέλαστος, πρὸς τῷ μηδὲν ἐργάζεσθαι, καὶ τὴν κιθάραν διαφθεῖραι καὶ ἀπορρῆξαι τοὺς φθόγγους; τί δαί, εἴ τις αὐλοῖς, οὐκ ὢν αὐλητικός, ἐθέλῃ χρῆσθαι, καὶ παριὼν εἰς τὰ θέατρα αὐλεῖν; οὐκ αὐτός τε δώσει δίκην βαλλόμενος, καὶ τοὺς αὐλοὺς ἂν προσέτι συντρίψειεν; ὃς δ᾽ ἂν ἐπιχειρῇ πηδαλίῳ χρῆσθαι, οὐκ ἐπιστάμενος κυβερνᾶν, ἔστιν ὅπως οὐκ ἂν τάχιστα ἀνατρέψας τὴν ναῦν, αὐτόν τε ἀπολέσειε καὶ τοὺς ἐμπλέοντας; τί δαί, ἡ δόρατος ἡ χρῆσις ἢ ἀσπίδος συμφέρει τοῖς δειλοῖς καὶ ἀνεπιστήμοσιν; ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἀποβάλοιεν τῇ τοιαύτῃ πείρᾳ τῆς χρήσεως, οὐ τὰ ὅπλα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτούς; συγχωρῶ, ἔφη, ὦ Διόγενες· ἀλλὰ καταδύσεις τὸν ἥλιον, περὶ πάντων ἐρωτῶν. καὶ πότερον ἄμεινον εἰπεῖν, ἀκούσαντα ὧν χρὴ * καταδῦσαι τὸν ἥλιον, ἢ βαδίζοντα μάτην; ὅμως δ᾽ ἐπὶ πάντων σχεδὸν ὅσων ἄπεστιν ἐμπειρία τοῦ χρῆσθαι, χαλεπὸν τὸ προθυμεῖσθαι. μείζω γὰρ τὴν βλάβην γενέσθαι εἰκός, ἀπὸ τῶν μειζόνων. ἦ οὖν δοκεῖ σοι ὁμοία εἶναι ἡ ὄνου χρῆσις τῇ ἵππου; πόθεν; τί δαί, ἡ ἀνθρώπου, ἢ θεοῦ; ἀλλ᾽ οὐδὲ λέγειν ἄξιον, ἔφη, ὦ Διόγενες. ἔστιν οὖν ὅτῳ τις χρῆσθαι δύναται, οὐ γινώσκων αὐτόν; καὶ πῶς εἶπεν; ὁ γὰρ ἄνθρωπον ἀγνοῶν, ἀδύνατος ἀνθρώπῳ χρῆσθαι. ἀδύνατος γάρ. ὁ δὴ αὑτὸν ἀγνοῶν, οὐκ ἂν ἔχοι αὑτῷ χρῆσθαι; ἤδη οὖν ἀκήκοας τὸ ἐν Δελφοῖς γράμμα; τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ; ἔγωγε. οὐκοῦν δηλονότι ὁ θεὸς κελεύει πᾶσιν,

γρ. ὀνίσασθαι

γρ. χρήματα δῦσαι

A *Et quod magis mireris, neque aſino aut ouicula vti poſſunt inexperti. An ignoras, quoſda n vtilitatem, quoſdam vero damnum percepiſſe ex ouium vel aſinorũ paſtione? Noui equidem. Vtrum igitur propter aliud, quàm quòd videlicet neceſſe eſt inexpertos damno, expertos autẽ emolumento affici & ab aſinis & à ſuibus, & ab anſeribus & ab alio quolibet animali? Videtur. Quid autem? Nónne in inſtrumentis eadem eſt ratio? An cithara vti poterit, muſices imperitus? An non,* B *ſi ea vti conetur, fuerit ridiculus; quòd & nihil agat, & inſuper citharam corrumpat, & abrumpat ſonos? Quid autem? Si quis tibiis vellet vti, inexpertus tibiarum, procederétque in theatrum ad canẽdum, nónne pœnas daturus eſſet, ictus lapidibus, atque inſuper etiam tibias cõteret? Si quis etiam conetur vti clauo, neſciens nauem gubernare, poſſet ne fieri vt non citiſsimè ſubuerſa naue, ſemetipſum perderet, ſimúlque nauigantes? Quid autem?* C *An haſtæ aut ſcuti vſus vtilis eſt timidis, & indoctis? Nónne tali vtendi inexperientia abiicerent non ſolũ arma, ſed etiã ſeipſos? Concedo (inquit) ô Diogenes: & vſque ad ſolis occaſum de omnibus poſſes ita interrogare. Et vtrum (inquit) melius, an vſque ad ſolis occubitũ audire ea quæ oportet, an fruſtra Delphos petere? At tamen in omnibus fere rebus, quarum vtẽdi abſit experientia, difficile eſt aliquid efficere. Et maius damnũ accipi veriſimile* D *eſt, à maioribus. An tibi videtur, parem eſſe vſum aſini & equi? Nequaquã. Quid autem? An hominis & Dei? At hoc neque dicere fas eſt (inquit) ô Diogenes. Poteſt ne aliquis vlla re vti, quam non norit? Et quomodo? inquit. Ignorans ergo hominem, eo homine vti non poteſt? Non poteſt. Qui igitur ſeipſum non nouit, neque ſeipſo vti poteſt. Iam audiuiſti illud Delphis inſcriptũ? NOSCE TEIPSVM. Equidem. Id igitur haud dubiè Deus omnibus præcipit,*

*quaſi ſe non norint? Veriſimile eſt. Vnus ergo & tu ex omnibus eſſes? Quo pacto enim nõ ſim? Non igitur neque tu temetipſum noſti? Non mihi videtur. Teipſum autem ignorans, hominem ignoras: hominem autem ignorans, homine vti non potes. Quum autem homine vti non poſsis, Deo vti conaris: quod omni modo maius & difficilius altero eſſe confeſsi ſumus. Quid autem? exiſtimas Apollinem Attica aut Dorica lingua loqui? aut eãdem linguæ eſſe proprietatem hominum & deorum? At tantum differt, vt fluuium in Troia Scamandrum, illi Xanthum: & auem Cymindum, Chalcida: & locum quendam ante ciuitatem, quem Troiani vocabant Batteiã, dij ſepulchrum Myrrhines appellent. Vnde iam & obſcura ſunt oracula, & multos iam deceperunt. Homero fortaſsis abſque periculo fuit ad Apollinẽ ire Delphos, vtpote qui nouerit ex linguis, voces, ſi modo omnes nouit, & non paucas quaſdã: vt illi qui duo aut tria Perſica ſcientes verba, aut Medica, aut Aſſyria, ignorantes decipiunt. An tu non times, ne Deo alia dicente, alia tu intelligas? Quemadmodum feciſſe aiunt Laium illum, qui fuit Chryſippi amator. Ille veniens Delphos, interrogauit Deum quomodo liberos gigneret? Qui reſpondit oraculo, vt ne prorſus gigneret, ſed & genitos exponeret. Ita autem ſtultus erat Laius, vt in vtroque, Deo non obediret. Namque & genuit, & ſuſtulit. Deinde & ipſe periit, & tota eius domus: eo quod quum non poſſet, conatus eſt Deo vti. Si enim hæc audiuiſſet, non vtique Oedipodem expoſuiſſet. Qui domi nutritus ſi foret, non occidiſſet Laium, ſciens ſe eius filium eſſe. An non ea quoque audiuiſti quę acciderũt Crœſo illi Lydo? Is ſe putans omniũ maxime Deo obtemperare, tranſgreſſus fluuiũ Halym, principatũ perdidit, & ipſe cõpedib. vinctus eſt, & paulum aberat quin exureretur viuus. An tu te putas prudentiorẽ eſſe

A ὡς οὐκ εἰδόσιν αὐτοῖς; ἔοικεν. εἷς ἄρα τῶν πάντων καὶ σὺ εἴης ἄν; πῶς γὰρ οὔ. οὐκ ἄρα οὐδὲ σὺ γινώσκεις σαυτόν; οὔ μοι δοκῶ. σεαυτὸν δὲ ἀγνοῶν, ἄνθρωπον ἀγνοεῖς. ἄνθρωπον δὲ οὐκ εἰδώς, χρῆσθαι ἀνθρώπῳ οὐ δυνατὸς εἶ. ἀνθρώπῳ δὲ χρῆσθαι ἀδύνατος ὤν, θεῷ ἐπιχειρεῖς· ὅτι τῷ παντὶ μεῖζον καὶ χαλεπώτερον ἐκείνου ὁμολογούμενόν ἐστι. τί δέ, νομίζεις τὸν Ἀπόλλωνα ἀττικίζειν ἢ δωρίζειν; ἢ τὴν αὐτὴν εἶναι διάλεκτον ἀνθρώπων καὶ θεῶν; ἀλλὰ

B τοσοῦτον διαφέρει, ὥστε τὸν ποταμὸν τὸν ἐν Τροίᾳ, Ξάνθον, Σκάμανδρον παρ' ἐκείνοις καλεῖσθαι, καὶ τὴν Χαλκίδα ὄρνεον, Κύμινδιν, καὶ τόπον τινὰ περὶ τῆς πόλεως, ὃν οἱ Τρῶες ἐκάλουν Βατίειαν, τοὺς θεοὺς σῆμα μυρρίνης ὀνομάζειν. ὅθεν δὴ καὶ ἀσαφῆ τὰ τῶν χρησμῶν ἐστι, καὶ πολλοὺς ἤδη ἐξηπάτηκεν. Ὁμήρῳ μὲν οὖν ἀσφαλὲς ἦν ἴσως προσελθεῖν παρὰ τὸν Ἀπόλλω εἰς Δελφούς, ἅτε διὰ γλωττῶν ἐπιστάμενος τὰς φωνάς, εἴπερ ἁπάσας ἠ-

C πίστατο, ἀλλὰ μὴ ὀλίγ' ἄττα· ὥσπερ οἱ δύο ἢ τρία Περσικὰ εἰδότες ῥήματα, ἢ Μηδικὰ ἢ Ἀσσύρια, τοὺς ἀγνοοῦντας ἐξαπατῶσιν. σὺ δὲ οὐ δέδοικας, μὴ ἄλλα τοῦ θεοῦ λέγοντος, ἄλλα διανοηθῇς; ὥσπερ οὖν φασι Λάϊον ἐκεῖνον, τὸν γενόμενον Χρυσίππου ἐραστήν. ὃς ἀφικόμενος εἰς Δελφούς, ἐπηρώτα τὸν θεόν, ὅπως αὐτῷ ἔσονται παῖδες. ἔχρησεν οὖν μὴ γεννᾶν, ἀλλὰ καὶ ἐκθεῖναι γεννηθέντα. οὕτω δὲ ἀνόητος ἦν ὁ Λάϊος, ὥστε ἀμφότερα

D παρήκουσε τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ ἐγέννησε καὶ ἔθρεψεν. ἔπειτα καὶ αὐτὸς ἀπώλετο, καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ, διότι ἀδύνατος ὤν, ἐπεχείρησε τῷ Ἀπόλλωνι χρῆσθαι. μὴ γὰρ ταῦτα ἀκούσας, τὸν Οἰδίποδα οὐκ ἂν ἐξέθηκεν. ὁ δέ, οἴκοι τραφείς, οὐκ ἂν ἀπέκτεινε τὸν Λάϊον, ἐπιστάμενος ὅτι αὐτοῦ παῖς εἴη. καὶ τοίνυν τὰ περὶ Κροῖσον ἀκήκοας τὸν Λυδόν, ὃς ἡγούμενος πείθεσθαι τῷ θεῷ παντὸς μᾶλλον, καὶ διαβὰς τὸν ποταμὸν τὸν Ἅλυν, τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλε, καὶ αὐτὸς ἐν πέδαις ἐδέθη, καὶ ὀλίγου κατεκαύθη ζῶν. ἢ σὺ οἴῃ φρονιμώτερος εἶναι,

Κροίσου, ἀνδρὸς οὕτω πλουσίου καὶ τοσούτων ἀνθρώπων ἄρχοντος, καὶ Σόλωνι συγγενομένου, καὶ ἄλλοις παμπόλλοις σοφισταῖς; τὸν δὲ Ὀρέστην, καὶ αὐτὸν δήπου ὁρᾷς ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἐγκαλοῦντα τῷ θεῷ καὶ μεμφόμενον, ὁπότε μαίνοιτο, συμβουλεύσαντος ἐκείνου τὴν μητέρα ἀποκτεῖναι. καί τοι νομίζεις τὸν Ἀπόλλωνα, χαλεπόν τι ἢ αἰσχρὸν προστάξαι τοῖς ἐρωτῶσιν αὐτόν; ἀλλ' ὅπερ εἶπον, χρῆσθαι τῷ θεῷ ἀδύνατοι ὄντες, ἔπειτα ἐπιχειροῦντες, οὐχ αὑτούς, ἀλλ' ἐκεῖνον αἰτιῶνται. σὺ οὖν ἐάν μοι πείθῃς, φυλάξῃ, καὶ πρότερον προθυμήσῃ γνῶναι σεαυτόν. ἔπειτα φρονήσας, ἐὰν δοκῇ σοι, τότε ἤδη μαντεύσῃ. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαί σε, μηδὲν δεήσεσθαι μαντείας, νοῦν ἔχοντα. καὶ γὰρ δὴ ὅρα, ἐάν σε κελεύσῃ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν ὀρθῶς, καὶ μὴ γραμματικὸν ὄντα, οὐ δυνήσῃ. γράμματα δὲ εἰδώς, καὶ μὴ τοῦ θεοῦ κελεύοντος, κατὰ τρόπον γράψεις καὶ ἀναγνώσῃ. ὁμοίως δὲ ἄλλο ὁτιοῦν πράττειν ἐὰν συμβουλεύσῃ σοι μὴ ἐπισταμένῳ, οὐχ οἷός τε ἔσῃ. καὶ ζῆν ὀρθῶς οὐ δυνήσῃ, μὴ ἐπιστάμενος, οὐδ' ἂν κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην τὸν Ἀπόλλω ἐνοχλῇς, καὶ σοὶ μόνῳ σχολάζῃ. νοῦν δὲ ἔχων, γνώσῃ ἀπὸ σαυτοῦ, ὅτι σοι πρακτέον ἐστί, καὶ ὅπως. ὃ δὲ ἔλαθε περὶ τοῦ Οἰδίποδος εἰπεῖν, ὅτι εἰς Δελφοὺς μὲν οὐκ ἦλθε μαντευσόμενος. τῷ δὲ Τειρεσίᾳ συμβαλών, μεγάλα κακὰ ἀπέλαυσε τῆς ἐκείνου μαντικῆς διὰ τὴν αὑτοῦ ἄγνοιαν. ἔγνω γὰρ ὅτι τῇ μητρὶ συνεγένετο, καὶ παῖδες εἰσὶν αὐτῷ ἐξ ἐκείνης· καὶ μετὰ ταῦτα, δέον ἴσως κρύπτειν τοῦτο, ἢ ποιῆσαι νόμιμον τοῖς Θηβαίοις, πρῶτον μὲν, πᾶσιν ἐποίησε φανερόν· ἔπειτα ἠγανάκτει καὶ ἐβόα μεγάλα, ὅτι τῶν αὐτῶν πατήρ ἐστι καὶ ἀδελφός, καὶ τῆς αὐτῆς γυναικός, ἀνὴρ καὶ υἱός. οἱ δὲ ἀλεκτρυόνες, οὐκ ἀγανακτοῦσιν ἐπὶ τούτοις, οὐδὲ οἱ κύνες, οὐδὲ τῶν ὄνων οὐδείς· οὐδὲ οἱ Πέρσαι, καί τοι δοκοῦσι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἄριστοι. πρὸς δὲ τούτοις, ἐτύφλωσεν αὑτόν· ἔπειτα

A *Crœſo, homine tam diuite, & tot hominum rege, qui & cum Solone conſuetudinem habuit, cúmque alijs quamplurimis ſophiſtis? Quin & Oreſtē ipſum vtique vides in Tragœdijs expoſtulantem cū Deo, & reprehendentem, ſi quando fureret, quod conſuluiſſet occidere matrē. Verùm, putáſne Apollinem ſæuū quid aut turpe imperare ijs qui ipſum interrogāt? At hoc eſt quod dixi, qui Deo vti non poſſunt, & tamen vti conantur, non ſe-* B *met, ſed illum reprehendunt. Tu igitur, ſi me audias, abſtinebis, dabíſque operam vt te ipſum prius cognoſcas. Deinde poſtquam didiceris ſapere, tum demum oraculum petas. Ego enim ſcio, quòd nihil indigebis oraculis, ſi habueris mentem. Etenim hoc vide, ſi te Deus iubeat rectè ſcribere atque legere, quū nō didiceris grammaticam, nunquam poteris. Si verò literas noueris, Deo etiam non iubente, pro more ſcribes legéſque. Similiter quoque* C *ſi tibi aliud quodcunque conſulat vt facias, & non didiceris, non poteris facere. Et rectè viuere non poteris, ſi non didiceris, etiamſi quotidie Apollini obſtrepas, atque ille vni tibi vacet. Mentem autem habens, ſcies ex temetipſo quid tibi ſit faciundum, & quomodo. Quod autē oblitus ſum de Oedipo dicere, ille Delphos nō eſt profectus pro oraculo. Tireſiæ autem congreſſus, in maxima incidit mala ex illius diuinatione, propter ſuam ipſius* D *ignorantiam. Inde enim didicit, quod cū matre rem habuiſſet, atque ex ea ſuſcepiſſet liberos: & poſt hæc, quum forſan oportuiſſet, rem cælare, neque patefacere Thebanis, ille primùm quidem omnibus fecit manifeſtam: deinde indignatus eſt, magnúmque ſuſtulit clamorem, quod eorundem & pater eſſet & frater, & eiuſdem mulieris maritus & filius. At galli gallinacei non indignantur ſuper his, neque canes, neque vllus aſinus: neque Perſæ, licet videantur inter Aſianos optimi. Ad hæc autem excæcauit ſeipſum. poſtea*

lumine priuatus huc illuc errabat, quaſi non & videns potuiſſet errare. Et ille his auditis dixit: Tu quidem, ô Diogenes, inſulſiſsimum omnium hominũ demonſtras fuiſſe Oedipodem: Græci autem putant, infortunatum quidem eum hominẽ fuiſſe, ſed intellectu tamen præditum præ cæteris omnibus. Solum enim illum ſoluiſſe ænigma Sphingis. Et Diogenes ridẽs: Nequaquam ille (inquit) ſoluit ænigma. Nõ audiuiſti quòd Sphinx iuſſerit eum, hominem cognoſcere? ille vero quid eſſet homo, neque dixit, neque ſciuit. Nomẽ autem hominis dicens, putabat ſe reſpõdiſſe recte ad quæſitum. vt ſi quis interrogatus, quid eſt Socrates? nihil aliud diceret, quã nomen, Socrates. At ego audiui quendam qui diceret, Sphingem eſſe inſcitiam. Illa quidẽ & antea perdidit Bœotos: & modò eos nihil ſinit noſſe, vtpote hominum indoctiſsimos. Alij quidem homines, magis ſuam ipſorum ſentiunt dementiam. Oedipus vero quo ſapientior habitus eſt, eo quòd Sphingem effugiſſet, perſuaſiſſetque Thebanis, hoc peius diſperiit. Nã qui ſunt indocti, perſuadent tamen ſe doctos eſſe, hi multo ſunt miſeriores aliis omnibus hominibus: & tale eſt ſophiſtarum genus.

A ἠλᾶτο τετυφλωμένος, ὥσπερ οὐ δυνάμενος βλέπων πλανᾶσθαι. καὶ ὃς ἀκούσας ἔφη· σὺ μὲν, ὦ Διόγενες, ἀμαθέστατον ἁπάντων ἀνθρώπων ἀποφαίνεις τὸν Οἰδίπουν· οἱ δὲ Ἕλληνες οἴονται, οὐκ εὐτυχῆ μὲν γενέσθαι ἄνθρωπον· συνετὸν δὲ πάντων μάλιστα. μόνον γοῦν αὐτὸν λῦσαι τὸ αἴνιγμα τῆς Σφιγγός. καὶ ὁ Διογένης γελάσας, μὴ γὰρ ἔφη, ἐκεῖνος ἔλυσε τὸ αἴνιγμα, οὐκ ἀκήκοας ὅτι ἄνθρωπον αὐτὸν ἐκέλευσε γνῶναι ἡ B Σφίγξ. ὁ δὲ, ἄνθρωπον μὲν ὅ, τι ἐστὶν, οὔτε εἶπεν, οὔτ' ἔγνω· τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου λέγων, ᾤετο λέγειν ἐρωτώμενον. ὥσπερ εἴ τις ἐρωτηθεὶς τί ἐστι Σωκράτης; ὁ δὲ, μηδὲν εἴποι πλέον τοῦ ὀνόματος ἢ ὅτι Σωκράτης. ἐγὼ δὲ ἤκουσα λέγοντος, ὅτι ἡ Σφίγξ ἡ ἀμαθία ἐστί. ταύτην οὖν καὶ πρότερον διαφθεῖραι τοὺς Βοιωτοὺς, καὶ νῦν οὐδὲν αὐτοὺς ἐᾶσαι εἰδέναι, ἅτε ἀνθρώπων ἀμαθεστάτους. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, μᾶλλόν τι αἰσθάνε- C σθαι τῆς αὑτῶν ἀνοίας· τὸν δὲ Οἰδίποδα, ὅσῳ σοφώτατον ἡγησάμενον εἶναι καὶ διαπεφευγέναι τὴν Σφίγγα, καὶ πείσαντα τοὺς ἄλλους Θηβαίους, τοσούτῳ κάκιστα ἀπολέσθαι. ὅσοι γὰρ ἂν ἀμαθεῖς ὄντες, πείθωσι σοφοὶ εἶναι, οὗτοι πολύ εἰσιν ἀθλιώτεροι τῶν ἄλλων ἁπάντων· καὶ ἔστι τοιοῦτον τὸ τῶν σοφιστῶν γένος.

TROIANA, AVT DE EO QVOD ILIVM NON ſit captum. XI.

ΤΡΩΙΚΟΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ Ἴλιον μὴ ἁλῶναι. ιά.

Novi equidem propemodũ, quod omnes homines docere difficile ſit: in errorem autẽ inducere, facile. Et diſcunt quidem homines tarde, ſi quid modò diſcunt à paucis ſcientibus; in errorẽ autem inducũtur ocyſsimè à multis neſciẽtibus: & hoc non ſolùm ab aliis, verum etiam ipſi à ſemetipſis. Veritas enim amara eſt, & iniucunda ſtultis: mendacium autem dulce, & blandum. quemadmodum (opinor) iis quibus dolent oculi, lumen videre

D ΟΙΔΑ μὲν ἔγωγε σχεδὸν, ὅτι διδάσκειν μὲν ἀνθρώπους ἅπαντας χαλεπόν ἐστιν· ἐξαπατᾶν δὲ, ῥᾴδιον. καὶ μανθάνουσι μὲν μόγις, ἐάν τι καὶ μάθωσι, παρ' ὀλίγων τῶν εἰδότων, ἐξαπατῶνται δὲ τάχιστα ὑπὸ πολλῶν τῶν οὐκ εἰδότων καὶ οὐ μόνον γε ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὑφ' αὑτῶν. τὸ μὲν γὰρ ἀληθὲς, πικρόν ἐστι καὶ ἀηδὲς τοῖς ἀνοήτοις· τὸ δὲ ψεῦδος, γλυκὺ καὶ προσηνές. ὥσπερ γε, οἶμαι, καὶ τοῖς νοσοῦσι τὰ ὄμματα, τὸ μὲν φῶς,

ἀναγκάζον ὁρᾶν· τὸ δὲ σκότος ἄλυπον καὶ φίλον, οὐκ ἐῶν βλέπειν, ἢ πῶς ἂν ἴσχυον τὰ ψεύδη πολλάκις, ὄντων ἀληθῶν, εἰ μὴ δι' ἡδονὴν ἐνίκα. χαλεποῦ δὲ ὡς ἔφην ὄντος τοῦ διδάσκειν, τὸ πάντῃ χαλεπώτερον τὸ μεταδιδάσκειν. ἄλλως τε, ὅταν πολὺν τινὲς χρόνον ὦσι, τὰ ψευδῆ ἀκηκοότες, καὶ μὴ μόνον αὐτοὶ ἐξηπατημένοι, ἀλλὰ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν καὶ οἱ πάπποι, καὶ σχεδὸν πάντες οἱ πρότερον. οὐ γὰρ ἔστι ῥᾴδιον τούτων ἀφελέσθαι τὴν δόξαν, οὐδ' ἂν πάνυ τις ἐξελέγχῃ. καθάπερ οἶμαι τῶν τὰ ὑποβολιμαῖα παιδία θρεψάντων, χαλεπὸν ὕστερον ἀφελέσθαι τἀληθῆ λέγοντα· ἅγε ἐν ἀρχῇ εἴ τις αὐτοῖς ἔφρασεν, οὐκ ἄν ποτε ἕλοιντο. οὕτω δὲ τοῦτο ἰσχυρόν ἐστιν, ὥς τε πολλοὶ τὰ κακὰ μᾶλλον προσποιοῦνται, καὶ ὁμολογοῦσι καθ' αὑτῶν, ἂν ὦσι πεπεισμένοι πρότερον, ἢ τἀγαθὰ μετὰ χρόνον ἀκούοντες· οὐκ ἂν οὖν θαυμάσαιμι καὶ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἰλιεῖς, εἰ πιστότερον ἡγήσασθε Ὅμηρον, τὰ χαλεπώτατα ψευσάμενον καθ' ὑμῶν, ἢ ἐμὲ τἀληθῆ λέγοντα. κἀκεῖνον μὲν ὑπολαβεῖν θεῖον ἄνδρα καὶ σοφόν, καὶ τοὺς παῖδας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ ἔπη διδάσκειν, οὐδὲν ἄλλο ἢ κατάρας ἔχοντα, κατὰ τῆς πόλεως καὶ ταύτας οὐκ ἀληθεῖς· ἐμοῦ δὲ μὴ ἀνέχοισθε, τὰ ὄντα, καὶ γενόμενα λέγοντος, ὅτι πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον Ὁμήρου γέγονα. καίτοι φασὶ μὲν οἱ πολλοὶ τὸν χρόνον τῶν πραγμάτων καὶ κριτὴν ἄριστον εἶναι, ὅτι δ' ἂν ἀκούωσι μετὰ πολὺν χρόνον, διὰ τοῦτο ἄπιστον νομίζουσιν. εἰ μὲν οὖν παρ' Ἀργείοις ἐτόλμων ἀντιλέγειν Ὁμήρῳ, καὶ τὴν ποίησιν αὐτοῦ δεικνύναι ψευδῆ περὶ τὰ μέγιστα, τυχὸν ἂν εἰκότως ἤχθοντό μοι καὶ τῆς πόλεως ἐξέβαλον, εἰ τὴν παρ' ἐκείνων δόξαν ἐφαινόμην ἀφανίζων καὶ καθαιρῶν· ὑμᾶς δὲ δίκαιόν ἐστί μοι χάριν εἰδέναι καὶ ἀκροᾶσθαι προθύμως. ὑπὲρ γὰρ τῶν ὑμετέρων προγόνων ἐσπούδακα. προλέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοὺς λόγους τούτους, ἀνάγκη παρ' ἑτέροις ῥηθῆναι, καὶ πολλοὺς πυθέσθαι· τούτων δέ, οἱ μὲν

A *moleſtum eſt: tenebræ autẽ abſque triſtitia ſunt, & amicæ, eo quod videre non ſinãt. Aut quomodo ita ſæpe inualuiſſent mendacia, quum veritas eſſet præſtò, niſi per voluptatem viciſſent? Quum autem difficile ſit (vt dixi) docere, longe tamen difficilius eſt dedocere: præſertim eos qui longo tempore mendacia audiuerunt, neque ipſi ſoli in errorem inducti ſunt, ſed & patres eorum, & aui, & omnes fere maiores. Non enim facile eſt horum au-*
B *ferre opinionẽ, etiamſi quis manifeſtè cõuincat. Quemadmodum puto & iis qui ſuppoſititios pueros alunt, difficile eſt tãdem eximere opinionem, etiam ſi quis vera dicat: quæ quidẽ initio ſi quis dixiſſet, nunquam eos ſuſcepiſſent. Porro hoc ita validum eſt, vt multi mala potius ſibi vẽdicent, & confiteantur aduerſum ſeſe, ſi prius ſint perſuaſi, quàm bona, poſt longum tempus audientes. Proinde neque vos (viri Ilienſes) mirabor, ſi fide digniorẽ*
C *putaueritis Homerum, qui peſſima aduerſum vos mendacia finxit, quàm me, vera dicentem. Namque ſi credideritis eũ diuinum fuiſſe virum atque ſapientem, veſtróſque pueros ſtatim à principio illius carmina docueritis, nihil aliud quã execrationes veſtræ ciuitatis continẽtia, eáſque non veras: me vero non ſuſtinueritis, ea quæ vere ſunt facta dicentem, eo quod multis annis poſt Homerũ natus ſim. Atqui aiunt vulgo, tempus negociorum op-*
D *timum eſſe iudicem: ſi quid autem audiãt poſt multum temporis, propter id incredibile exiſtimant. Si quidem ſanè apud Argiuos auderem cõtradicere Homero, eiuſque poëmata demõſtrare falſa eſſe in maximis: forſan iure mihi iraſcerentur, éque ciuitate eiicerẽt, quod illorum gloriam viderer deſtruere & conuellere: vos autem iure mihi gratiã habere debetis, & promptè audire. nam veſtrorum maiorum gratia hanc operam ſumpſi. Prædico autem vobis, neceſſe eſſe hoſce ſermones & apud alios dici, multóſque audire: quorum qui-*

, ldem partim non intelligent, partim ſimulabunt ſe contemnere, non contemnentes eos: partim autem conabuntur redarguere, idque maxime (opinor) infelices ſophiſtæ. Quin & hoc manifeſte noui, quòd ne vobis quidē voluptati ſint futuri. Plurimorum enim hominum animi ita nimis gloria ſunt corrupti, vt magis cupiant celebres eſſe vel maximis calamitatibus; quàm nihil perpeti mali, & in obſcuro eſſe. Ipſóſque puto Argiuos nō aliter velle facta eſſe ea quæ de Thyeſte, & Atreo & Pelopidis narrantur: verùm vehemēter excandeſcere, ſi quis redarguat Tragœdiarum fabulas, dicens, neque Thyeſtē rem habuiſſe cum Atrei coniuge, neque illum occidiſſe fratris liberos, neque detruncatis mēbris conuiuio excepiſſe Thyeſten, neque Oreſtem propria manu peremiſſe matrem. Hæc omnia ſi quis diceret, ægrè ferrent, quaſi cōuiciis proſciſſi. Hoc ipſo vero modo & Thebanos affectos fore reor, ſi quis ea quæ apud eos accidiſſe dicuntur infortunia, falſa demonſtret, nēpe quòd neque Oedipus occiderit parentem, neque cum matre concubuerit, neque ſemet excæcauerit, neque illius filij mutua ante muros cæde mortui ſint: neq; Sphingem aduenisse, atque illorum liberos deuoraſſe oſtendat. Verùm lætantur contrarium audientes: nempe Sphingem ipſis immiſſam Iunonis ob iram, & Laium à filio interfectum, & Oedipodem iis factis paſſiſque cæcum erraſſe: & antea, alterius ipſorum regis, ciuitatiſque cōditoris, Amphionis filios omnium hominū formoſiſſimos, ſagittis occiſos ab Apolline & Diana. Et eos qui hæc vel tibia vel voce apud ipſos canūt in theatro, ſufferunt: proponūntque præmia iis qui quā miſerabiliſſimè dixerint de his, aut tibiis cecinerint: dicentem autem, horum nihil eſſe factum, eiiciunt. Huc inſaniæ quam plurimi peruenerunt, atque ita prorſus illorum faſtus obtinuit. Concupiſcunt enim quam plurimos de ſe fieri ſermones:

A τινες οὐ συνήσουσιν, οἱ δὲ προσποιήσονται καταφρονεῖν, οὐ καταφρονοῦντες αὐτόν· οἱ δέ τινες ἐπιχειρήσουσιν ἐξελέγχειν, μάλιστα δέ, οἶμαι, τοὺς κακοδαίμονας σοφιστάς. ἐγὼ δὲ ἐπίσταμαι σαφῶς, ὅτι οὐδὲ ὑμῖν πρὸς ἡδονὴν ἔσονται. οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων, οὕτως ἄγαν εἰσὶν ὑπὸ δόξης διεφθαρμένοι τὰς ψυχάς, ὥστε μᾶλλον ἐπιθυμοῦσι περιβόητοι εἶναι ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀτυχήμασιν· ἢ μηδὲν κακὸν ἔχοντας ἀγνοεῖσθαι. αὐτίκα γὰρ οἶμαι τοὺς B Ἀργείους, μηδ᾽ ἂν ἐθέλειν ἀληθῶς γεγονέναι τὰ περὶ τὸν Θυέστην καὶ τὸν Ἀτρέα καὶ τοὺς Πελοπίδας· ἀλλ᾽ ἄχθεσθαι σφόδρα, ἐάν τις ἐξελέγχῃ τοὺς μύθους τῶν τραγῳδιῶν λέγων, ὅτι οὔτε Θυέστης ἐμοίχευσε τὴν τοῦ Ἀτρέως, οὔτε ἐκεῖνος ἀπέκτεινε τοὺς τοῦ ἀδελφοῦ παῖδας, οὔτε κατακόψας εἱστίασε τὸν Θυέστην· οὐδὲ Ὀρέστης αὐτόχειρ ἐγένετο τῆς μητρός. ἅπαντα ταῦτα εἰ λέγοι τις, χαλεπῶς ἂν φέρειεν ὡς λοιδορούμενοι. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ Θηβαίους οἶμαι παθεῖν, εἴ τις C τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἀτυχήματα ψευδῆ ἀποφαίνοι, ὡς οὔτε τὸν πατέρα Οἰδίπουν ἀποκτείναντα, οὔτε τῇ μητρὶ συγγενόμενον, οὔτε αὐτὸν τυφλωθέντα, οὔτε τοὺς παῖδας αὐτοῦ περὶ τοῦ τείχους ἀποθανόντας ὑπ᾽ ἀλλήλων· οὐδ᾽ ὡς ἡ Σφὶγξ ἀφικομένη κατεσθίοι τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐπιδεικνύοι. ἀλλὰ τοὐναντίον ἥδονται ἀκούοντες καὶ τὴν Σφίγγα ἐπιπεμφθεῖσαν αὐτοῖς διὰ χόλον Ἥρας, καὶ τὸν Λάϊον ὑπὸ τοῦ υἱέος ἀναιρεθέντα, καὶ τὸν Οἰδίπουν D ταῦτα ποιήσαντα καὶ παθόντα, τυφλὸν ἀλᾶσθαι· καὶ πρότερον δὴ τοῦ βασιλέως αὐτῶν καὶ τῆς πόλεως οἰκιστοῦ Ἀμφίονος τοὺς παῖδας, ἀνθρώπων καλλίστους γενομένους, κατατοξευθῆναι ὑπὸ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος· καὶ ταῦτα αὐλούντων καὶ ᾀδόντων ἀνέχονται παρ᾽ αὐτοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ· καὶ τιθέασιν ἆθλα περὶ τούτων, ὃς ἂν οἰκτρότατα εἴποι περὶ αὐτῶν ἢ αὐλήσῃ· τὸν δὲ εἰπόντα ὡς οὐ γέγονεν οὐδὲν αὐτῶν ἐκβαλοῦσιν. εἰς τοῦτο μανίας, οἱ πολλοὶ ἐληλύθασι, καὶ οὕτω πάνυ ὁ τῦφος αὐτῶν κεκράτηκεν. ἐπιθυμοῦσι γὰρ ὡς πλεῖστον ὑπὲρ αὐτῶν γίγνεσθαι λόγον

ὁποῖοι δέ τινα, οὐδὲν μέλει αὐτοῖς. ὅμως δὲ πάσχειν μὲν οὐ θέλουσι τὰ δεινὰ διὰ δειλίαν, φοβούμενοι τούς τε θανάτους καὶ τὰς ἀλγηδόνας· ὡς δὲ παθόντας μνημονεύεσθαι, περὶ πολλοῦ ποιοῦνται. ἐγὼ δέ, οὔθ' ὑμῖν χαριζόμενος, οὔθ' Ὁμήρῳ διαφερόμενος, οὐδὲ τῆς δόξης φθονῶν ἐκείνῳ, πειράσομαι δεικνύναι ὅσα μοι δοκεῖ ψευδῆ εἰρηκέναι περὶ τῶν ἐνθάδε πραγμάτων· οὐκ ἄλλοθέν ποθεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ποιήσεως ἐλέγχων, τῷ τε ἀληθεῖ βοηθῶν· καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀθηνᾶν, ὅπως μὴ δοκῇ ἀδίκως διαφθεῖραι τὴν αὐτῆς πόλιν· μηδὲ ἐναντία βουλεύεσθαι τῷ αὐτῆς πατρί, οὐχ ἧττον δὲ διὰ τὴν Ἥραν, καὶ τὴν Ἀφροδίτην. δεινὸν γάρ, τὴν μὲν τῷ Διὶ συνοῦσαν, μὴ νομίσαι κρατεῖν ἱκανὸν τοῦ * αὐτῆς εἴδους, εἰ μὴ ἀρέσαι καὶ τῶν ἐν Ἴδῃ βουκόλων ἑνί, τὴν δὲ ἀρχὴν περὶ κάλλους ἐρίζειν τῇ Ἀφροδίτῃ, πρεσβυτάτην φάσκουσαν εἶναι τῶν Κρόνου παίδων, ὡς αὐτὸς Ὅμηρος ἀπήγγειλε ποιήσας,

*ἴσ. τὸ αὐτῆς εἶδος,

Καί με πρεσβυτάτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.

ἔτι δὲ οὕτω χαλεπῶς διατεθῆναι πρὸς τὸν Πάριν, αὐτῷ ἐπιτρέψασαν τὴν κρίσιν. καί τοι, οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ὃς ἂν ἐπιτρέψῃ δίαιταν, ἐχθρὸν ἡγεῖται τὸν διαιτητήν, ἐὰν μὴ δικάσῃ καθ' ἑαυτόν· τὴν δέ γε Ἀφροδίτην, οὕτως αἰσχρὰν καὶ ἄδικον καὶ ἀσύμφορον δοῦναι δωρεάν, καὶ μηδένα ποιήσασθαι λόγον μήτε τῆς Ἑλένης ἀδελφῆς οὔσης, μήτε τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ προκρίναντος αὐτήν· ἀλλὰ χαρίζεσθαι τοιοῦτον γάμον, δι' ὃν αὐτός τε ἤμελλεν ἀπόλλυσθαι, καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ ἡ πόλις. ἔτι δὲ οὐκ ἄξιον οἶμαι παριδεῖν οὐδὲ τὸ τῆς Ἑλένης, ἡ τοῦ Διὸς λεγομένη θυγάτηρ, διὰ μὲν τὴν ἄδικον φήμην περιβόητος ἐπ' αἰσχύνῃ γέγονε· διὰ δὲ τὴν αὐτῆς αἰσχύνην, θεὸς ἐνομίσθη παρὰ τοῖς Ἕλλησιν. ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ τηλικούτων ὄντος τοῦ λόγου, τινὲς τῶν σοφιστῶν ἀσεβεῖν με φήσουσιν, Ὁμήρῳ ἀντιλέγοντα, καὶ ἐπιχειρήσουσι διαβάλλειν, πρὸς

A quales autẽ tãdem, nihil ipſis curæ eſt. Interea tamen ipſi atrocia pati nolũt, ob timiditatem, reformidãtes mortes & dolores: quaſi autem paſſi ſint, commemorare magni æſtimant. Ego vero neque vobis gratificans, neque cum Homero diſſidens, neque illi ſuam inuidẽs gloriam, conabor oſtendere quænam mihi videatur falſa dixiſſe de rebus hîc geſtis: nõ aliunde vſquam: ſed ex ipſa poeſi redarguens, veritatique ferens ſuppetias: & maximè B propter Mineruam, vt ne videatur iniuria ſuam ipſius perdidiſſe ciuitatem, neque cõtraria voluiſſe ſuo patri. Non minus autem & propter Iunonem, atque Venerem. Graue eſt enim Ioui nuptam, non exiſtimaſſe ſuam ipſius formam eſſe ſufficientem, niſi etiam placeat bubulcorum vni in Ida: atque initio de forma cõtendiſſe cum Venere, quæ ſe natu maximam ferat Saturni liberorũ, vt ipſe Homerus annunciat, quum ſcripſiſſet eam C dicere,

Et me Saturnus cũcta inter pignora primam Edidit aſtutus.—— Iliad. 3.

Præterea tam male affectam fuiſſe erga Paridem, quum ipſa illi arbitriũ permiſiſſet. Atqui nullus hominum, qui alicui arbitrium defert, hoſtem exiſtimat arbitrum, ſi non pronũciauerit pro ipſo. Graue etiam eſt, Venerem tam turpe & iniuſtum & inutile dediſſe donum, nullámque prorſus habuiſſe rationẽ neque He- D lenæ ſuæ ſororis, neque Alexandri, ſecũdum ipſam iudicantis: ſed donaſſe tales nuptias, ob quas & ipſe eſſet periturus, & parentes illius, ciuitáſque. Præterea indignum quoque præterire id quod ad Helenam attinet, quæ Iouis dicitur filia. Quippe propter iniquam quidẽ famam, inſignis de re turpi facta eſt: at propter ipſius pudorẽ, dea exiſtimata eſt apud Grecos. Attamen cum de tantis rebus ſermo fiat, ſophiſtæ quidam impietatis me reum agent, quod cõtradicam Homero: & conabuntur me onerare calumniis apud

Miſeros adoleſcentulos, quorum mihi minor eſt ratio quàm ſimiorũ. Primùm igitur aiunt Homerum ob mẽdicitatem & egeſtatem mendicaſſe in Græcia: & talẽ arbitrantur non potuiſſe mentiri ad gratiam dantium, neque talia dixiſſe, quæ illis iucunditati & voluptati futura eſſent. Sanè mendicos qui nunc viuunt, nihil ſani ferunt dicere, neque vllus illorum quẽpiam teſtem aliqua in re adhibuerit, neque laudes ab illis profectas accipiunt vt veras. Norunt enim quòd omnia adulãtes dicant compulſi neceſſitate. Deinde dixerunt, alios illi quidẽ vt mendico, alios autem vt furioſo ſtipem dediſſe: & magis putant, illius ſæculi homines condemnaſſe illum inſania: an autem vera dicentẽ, an mentientem, non addiderũt. Non autem ſanè quod ad hæc attinet, vitupero Homerum. Nihil enim obſtat, quinetiã vir ſapiens mendicet, atque videatur inſanire: ſed quod iuxta illorum opinionẽ, quam de Homero habent, dèque ſimilibus veriſimile eſt, nihil eum ſani dixiſſe.

Quin etiam neque hoc exiſtimant, quod in Homeri natura mendacium ſit, neque ille tale quiddam recipiat. At ſcripſit Vlyſſem plurima mentientem, quẽ maximè laudat: Autolycum autem & peierare dicit, & hoc illi à Mercurio datũ. Porro de diis omnes (vt ita dicam) confitentur, nihil ſani dicere Homerum, etiam ij qui eum vehementer laudant: & tales conãtur inuenire defenſiones, quòd ea dixerit non ita ſentiens, ſed ænigmatibus ſit vſus, & tranſlationibus. Quid igitur prohibet, quo minus ille & de hominibus ita dixerit? Quicunque enim de diis non manifeſtè vera dicit, ſed contrarium, ita vt qui cum eo colloquuntur, falſa magis credant & præſertim iis nihil proſit: quo pacto poſſet fieri, vt ille cunctetur & de hominibus quodcunque dicere mendacium? Equidem quòd Deos fecit dolentes, & ſuſpirantes, & vulneratos, & morientes ferè, inſuper & adulteria & vin-

A τὰ δύστηνα μειράκια, ὧν ἐμοὶ ἐλάττων λόγος ἐστὶν ἢ πιθήκων. πρῶτον μὲν οὖν φασι τὸν Ὅμηρον, ὑπὸ πενίας τε καὶ ἀπορίας προσαιτεῖν ἐν τῇ Ἑλλάδι· τὸν δὲ τοιοῦτον ἀδύνατον ἡγοῦνται ψεύσασθαι πρὸς χάριν τῶν διδόντων, οὐδ᾽ ἂν τὰ τοιαῦτα λέγειν, ὁποῖα ἔμελλεν ἐκείνοις καθ᾽ ἡδονὴν ἔσεσθαι; τοὺς δὲ νῦν πτωχούς, οὐδέν φασιν ὑγιὲς λέγειν, οὐδὲ μάρτυρα οὐδεὶς ἂν οὐδένα ἐκείνων ποιήσαιτο ὑπὲρ οὐδενός, οὐδὲ τοὺς ἐπαίνους τοὺς παρ᾽ αὐτῶν B ἀποδέχονται ὡς ἀληθεῖς. ἴσασι γὰρ ὅτι πάντα θωπεύοντες ὑπ᾽ ἀνάγκης λέγουσιν. ἔπειτα δὲ εἰρήκασι, τοὺς μέν, ὡς πτωχῷ, τοὺς δέ, ὡς μαινομένῳ ἀπάρχεσθαι. καὶ μᾶλλον οἴονται τοὺς τότε καταγνῶναι αὐτοῦ μανίαν, τἀληθῆ δὲ λέγοντος, οὐ προστεθείκασιν, ἢ ψευδομένου. οὐ μὴν ὅσον γε ἐπὶ τούτοις, ψέγω Ὅμηρον. κωλύει γὰρ οὐδὲν, ἄνδρα σοφὸν πτωχεύειν, οὐδὲ μαίνεσθαι δοκεῖν. ἀλλ᾽ ὅτι κατὰ τὴν ἐκείνων δόξαν ἣν ἔχουσι περὶ Ὁμήρου καὶ περὶ C τῶν τοιούτων, εἰκός ἐστι μηδὲν ὑγιὲς εἶναι τῶν εἰρημένων ὑπ᾽ αὐτοῦ. οὐ τοίνυν οὐδὲ τόδε νομίζουσιν, οὐκ εἶναι ἐν τῇ Ὁμήρου φύσει τὸ ψεῦδος, οὐδὲ ἀποδέχεσθαι αὐτὸν τὸ τοιοῦτον. πλεῖστα γοῦν τὸν Ὀδυσσέα πεποίηκε ψευδόμενον, ὃν μάλιστα ἐπαινεῖ· τὸν δὲ Αὐτόλυκον, καὶ ἐπιορκεῖν φησί, καὶ τοῦτο αὐτῷ παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ δεδόσθαι. περὶ δὲ θεῶν πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὁμολογοῦσι, μηδὲν ἀληθὲς λέγειν Ὅμηρον, καὶ οἱ πάνυ ἐπαινοῦντες αὐτόν, & D τοιαύτας ἀπολογίας πειρῶνται ποιεῖν, ὅτι οὐ φρονῶν ταῦτ᾽ ἔλεγεν, ἀλλ᾽ αἰνιττόμενος καὶ μεταφέρων. τί οὖν κωλύει καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτὸν οὕτως εἰρηκέναι; ὅστις γὰρ περὶ θεῶν οὐ φανερῶς τἀληθῆ φησιν, ἀλλὰ τοὐναντίον· οὕτως ὥστε τὰ ψευδῆ μᾶλλον ὑπολαμβάνειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, καὶ ταῦτα μηδὲν ὠφελουμένους, πῶς ἂν περί γε ἀνθρώπων ὤκνησεν ὁτιοῦν ψεῦδος εἰπεῖν; καὶ ὅτι μὲν πεποίηκεν ἀλγοῦντας τοὺς θεοὺς καὶ στένοντας καὶ τιτρωσκομένους, καὶ ἀποθνήσκοντας σχεδόν· ἔτι δὲ μοιχείας, καὶ δεσμούς.

καὶ διεγγυήσεις θεῶν, οὐ λέγω, πρότερον εἰρημένα πολλοῖς. οὐδὲ γὰρ βούλομαι κατηγορεῖν Ὁμήρου, μόνον δὲ ἐπιδεῖξαι τἀληθές, ὡς οὐ γέγονεν· ἐπεί τοι ἀπολογήσομαι ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα. ὅτι δὲ τὸ ψεῦδος οὐκ ὤκνει πάντων μάλιστα, οὐδὲ αἰσχρὸν ἐνόμιζε τοῦτο λέγων, πότερον δὲ ὀρθῶς ἢ μή, παρίημι νῦν σκοπεῖν. ἀφεὶς οὖν ὅσα δεινὰ δοκεῖ πεποιηκέναι περὶ θεῶν, καὶ οὐ πρέποντα ἐκείνοις, τοῦτό φημι μόνον, ὅτι λόγους οὐκ ὤκνει τῶν θεῶν ἀπαγγέλλειν, οὕς φησιν αὐτοὺς διαλέγεσθαι πρὸς αὐτούς. καὶ οὐ μόνον γε τοὺς ἐν κοινῷ γινομένους, καὶ παρατυγχανόντων ἁπάντων τῶν θεῶν· ἀλλὰ καὶ οὓς ἰδίᾳ τινὲς διαλέγονται ἀλλήλοις. οἷον ὁ Ζεὺς τεθυμωμένος τῇ Ἥρᾳ διὰ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν ἧτταν τῶν Τρώων, καὶ πρότερον Ἥρα πρὸς τὴν Ἀφροδίτην παρακαλοῦσα φαρμάξαι τὸν πατέρα, καὶ δοῦναι τὸ φίλτρον αὐτῇ τὸν κεστὸν ἱμάντα, ὡς εἰκὸς ἐν ἀπορρήτῳ τοῦτο ἀξιοῦσα. οὐδὲ γὰρ τῶν ἀνθρώπων εἰκὸς δήπου τινὰ εἰδέναι τὰ τοιαῦτα, ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς διαφερομένων καὶ λοιδορουμένων ἐνίοτε ἀλλήλοις. καὶ τὸν Ὀδυσσέα πεποίηκεν ἐπανορθούμενον τὸ τοιοῦτον, μὴ δόξῃ ἀλαζὼν διηγούμενος τοὺς παρὰ τοῖς θεοῖς γενομένους ὑπὲρ αὐτοῦ λόγους. ἔφη γὰρ ἀκοῦσαι τῆς Καλυψοῦς, ἐκείνην δὲ παρά του πυθέσθαι· περὶ αὐτοῦ δὲ οὐδὲν τοιοῦτον εἴρηκεν, ὅτι παρὰ θεοῦ πύθοιτό τινος. οὕτω πάνυ κατεφρόνει τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἔμελεν, εἰ δόξει μηδὲν λέγειν ἀληθές. οὐ γὰρ δὴ πείσειν γε ἐνόμιζέ τινα, ὡς ἐπίσταιτο τοὺς παρὰ τοῖς θεοῖς γενομένους ὑπὲρ αὐτοῦ λόγους. ἔφη γὰρ ἀκοῦσαι ἅπαντα καὶ τοὺς πολλοὺς ἔπεισε. διηγεῖται δὲ καὶ τὴν συνουσίαν τὴν τοῦ Διὸς πρὸς τὴν Ἥραν, ἐν τῇ Ἴδῃ γενομένην, καὶ τοὺς λόγους οὓς εἶπε περὶ τῆς συνουσίας, ὡς αὐτὸς ἑωρακώς τε καὶ ἀκηκοώς, καὶ οὐδὲν αὐτὸν ἐκώλυσεν, ὡς ἔοικε, τὸ νέφος ὃ περιεκάλυψεν ὁ Ζεύς, τοῦ μὴ φανερὸς γενέσθαι. τούτοις δὲ ἐπέθηκε τὸν κολοφῶνα σχεδόν· ἵνα γὰρ μὴ ἀπορῶμεν ὅπως ξυνῇ τῶν θεῶν, οὕτω διαλέγεται ἡμῖν σχεδόν,

A *cula & fideiuſsiones deorum, non dico, antea dicta à multis neque enim volo accuſare Homerum: ſed ſolum oſtēdere veritatem, quod facta non ſint. Cęterum & defenſionem pro illo adferam, in iis quæ mihi viſa fuerint. Quod autem non cunctetur mendaciū præ cunctis dicere, neq; hoc ſibi turpe ducat, mauifeſtum eſt. Vtrū autem recte an non, omitto nunc conſiderare. Omiſsis igitur, quæcunque intolerāda ſcripſiſſe videtur de diis, quæque illum non decent: hoc ſolum dico, quod deorum*

B *ſermones nō cūctatur referre, quos ait inter ſe habuiſſe: & non eos ſolum qui publicitus habiti ſunt, & omnibus diis præſentibus verùm etiā quos priuatim inter ſe habuerūt: vt quē habuit Iupiter iratus Iunoni, propter deceptionem & infauſtā Troianorum pugnam: quémque habuit Iuno cum Venere, exhortās vt patri daret pharmacum, & ipſi ceſtū, illud nempe lorum amatorium, quod rationi conſen-*

C *taneū eſt eā ſecreto rogaſſe. Neque enim veriſimile eſt vllum alium hominem ſcire huiuſmodi, quando vir & vxor diſsidēt, & mutuò interdum conuinciantur. Et Vlyſſem ſcripſit hæc eadem corrigētem, ne videretur arrogans narrando, deorum ſermones pro illo habitos. Dixit enim ſe audiuiſſe à Calypſo: illam autem ab alio quodam percepiſſe. De ſe vero nihil tale dixit, quod quid à Deo vllo audiuerit: ita valde deſpiciebat homines, nihilque illi*

D *curæ erat ſi videretur nihil veri dicere. Neque enim exiſtimauit quenquam crediturum, quod deorū ſciret ſermones pro ipſo habitos. Dixit enim ſe omnia audiuiſſe, & multis perſuaſit. Narrat autem cōcubitum Iouis cū Iunone in Ida factū, & ſermones quos dixit ante concubitū, quaſi ipſe viderit & audiuerit: nihilque ipſi (vt par eſt) obſtiterit nubes, qua ſe inuoluit Iupiter, ne eſſet cōſpicuus. His autem impoſuit colophonem ferè. Vt enim nō dubitemus, quomodo Deos intelligat, ita propemodum vobiſcū confabulatur,*

quaſi gnarus ſit deorum linguæ: & quod ea nõ eadem ſit cum noſtra, neque eiſdem nominibus vnumquodque appellent, quibus nos. Oſtendit hoc autem in aue quadam quam ait à diis vocari Chalcida, ab hominibus autem Cymindin: & in loco quodam ante vrbem, quem ab hominibus ait vocari Batiã, à diis autem ſepulchrũ Myrrhinæ. De flumine autem dixit nobis, quod non Scamander, ſed Xanthus vocaretur à diis, atque ita ipſe etiã in carminibus nominat: quaſi non ſolum illi liceat alias cõmiſcere Græcorum linguas, & nunc quidem Aeolica, nunc autẽ Dorica, aliquando vero Ionica, verùm etiam diuina loqui, perinde ac Theſſalica, opinor, aut Cretenſi: vt ſi ἀγορὰν forum, λιμένα portum appellaret, vt Theſſalorũ vulgus. Porro hęc à me dicta ſunt (quemadmodum dixi) non accuſandi gratia, ſed indicandi quòd audaciſſimus hominum fuerit ad mendacia Homerus: & nõ minus confidens & iactabundus in mendaciis dicendis, quàm veritate. Ita enim attendentibus valde parua & nullius precij videbuntur ea, quæ ego mentitum eſſe dicam. Sunt enim reuera humana mẽdacia, & valde credibilia, ſi conferantur ad ea quæ de diuina atque immenſa natura mentitus eſt. Nam quum inſtituiſſet bellum dicere, quod geſtum eſt ab Achiuis aduerſus Troianos, non ſtatim incœpit à primordio, ſed aliũde: id quod ferè omnes faciunt mentientes, implicantes & circũplicantes, nihilque ordine dicere volẽtes; minus enim ita manifeſti fiunt: ſin minus, ab ipſo negocio redarguuntur. Hæc videre licet & in iudiciis, & alibi fieri, vbi artificioſè mentiuntur. At qui facta oſtendere volunt, vti quicque factum eſt ita recitant, primum primò, ſecundum ſecundò, & alia ſimiliter ex ordine. Vna igitur hæc cauſa eſt, quod non ſecundum naturam orſus eſt poëſim: Altera autem, quod belli initium & finem maxime ſtuduit obſcurare, & contrariam inducere

A ὡς ἔμπειρος τῆς τῶν θεῶν γλώττης, καὶ ὅτι οὐχ ἡ αὐτή ἐστι τῇ ἡμετέρᾳ, οὐδὲ τὰ αὐτὰ ὀνόματα ἐφ' ἑκάστῳ λέγουσιν ἅπερ καὶ ἡμεῖς. ἐνδείκνυται δὲ ταῦτα ἐπὶ ὀρνέου τινός, ὅ φησι τοὺς μὲν θεοὺς Χαλκίδα καλεῖν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους, Κύμινδιν· καὶ ἐπὶ τόπου τινὸς πρὸ τῆς πόλεως, ὃν τοὺς μὲν ἀνθρώπους Βατίειαν ὀνομάζειν, τοὺς δὲ θεοὺς Σῆμα μυρρίνης. περὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ φράσας ἡμῖν, ὅτι οὐ Ξάνθος ἀλλὰ Σκάμανδρος λέγοιτο παρὰ τοῖς θεοῖς,
B αὐτὸς οὕτως ἤδη ἐν τοῖς ἔπεσιν ὀνομάζει· ὡς οὐ μόνον ἐξὸν αὐτῷ τὰς ἄλλας γλώττας μιγνύειν τὰς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ποτὲ μὲν αἰολίζειν, ποτὲ δὲ δωρίζειν, ποτὲ δὲ ἰάζειν, ἀλλὰ καὶ Διαστὶ διαλέγεσθαι· καθάπερ οἶμαι Θετταλίζοντα ἢ κρητίζοντα *, οἷον εἰ τὴν ἀγορὰν ἐκάλει λιμένα, Θετταλῶν ἀκούσας. ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὥσπερ ἤδη ἔφην, οὐ κατηγορίας ἕνεκεν, ἀλλ' ὅτι ἀνδρειότατος ἦν ἀνθρώπων πρὸς τὸ ψεῦδος Ὅμηρος· καὶ οὐχ ἧττον ἐθάρρει καὶ ἐσεμνύνετο
C ἐπὶ τῷ ψεύδεσθαι ἢ τῷ τἀληθῆ λέγειν. οὕτω γὰρ σκοποῦσιν οὐδὲν ἔτι φανεῖται παράδοξον οὐδὲ ἄπιστον, τῶν ὑπ' ἐμοῦ δεικνυμένων· ἀλλὰ σμικρὰ καὶ ἀνθρώπεια ψεύσματα πρὸς θεῖα καὶ μεγάλα. ἐπιχειρήσας γὰρ τὸν πόλεμον εἰπεῖν, τὸν γενόμενον ὑπ' Ἀχαιοῖς πρὸς τοὺς Τρῶας, οὐκ εὐθὺς ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ὅθεν ἔτυχεν· ὃ ποιοῦσι πάντες οἱ ψευδόμενοι σχεδόν, ἐμπλέκοντες καὶ περιπλέκοντες, καὶ οὐθὲν βουλόμενοι λέγειν
D ἐφεξῆς· ἧττον γὰρ κατάδηλοί εἰσιν· εἰ δὲ μή, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐξελέγχονται. τοῦτο δὲ ἰδεῖν ἐστι καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ ἄλλως γινόμενον, ὅπου μετὰ τέχνης ψεύδονται. οἱ δὲ βουλόμενοι τὰ γενόμενα ἐπιδεῖξαι ὡς ξυνέβη ἕκαστον, οὕτως ἀπαγγέλλουσι, τὸ πρῶτον, πρῶτον· καὶ τὸ δεύτερον, δεύτερον· καὶ τἆλλα ἐφεξῆς ὁμοίως. ἓν μὲν τοῦτο αἴτιον, τοῦ μὴ κατὰ φύσιν ἄρξασθαι τῆς ποιήσεως· ἕτερον δέ, ὅτι τὴν ἀρχὴν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος μάλιστα ἐπεβούλευσεν ἀφανίσαι, καὶ ποιῆσαι τὴν ἐναντίαν δόξαν

O

περὶ αὐτῶν. ὅθεν οὔτε τὴν ἀρχὴν οὔτε τὸ τέλος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ἐκ τοῦ εὐθέος, οὐδὲ ὑπέσχετο περὶ τούτων οὐδὲν ἐρεῖν· ἀλλ' εἴπου καὶ μέμνηται, παρέργως καὶ βραχέως, καὶ δῆλός ἐστιν ἐπιταράττων. οὐ γὰρ ἐθάῤῥει πρὸς αὐτά, οὐδὲ ἐδύνατο ἐρεῖν ἑτοίμως. συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτο τοῖς ψευδομένοις ὡς ἐπιτοπολύ γε, ἄλλα μὲν ἵνα λέγειν τοῦ πράγματος, καὶ διατρίβειν ἐπ' αὐτοῖς, ὅταν μάλιστα κρύψαι θέλωσιν· οὐ προστιθέμενοι δὲ λέγουσιν, οὐδὲ προσέχοντι τῷ ἀκροατῇ, οὐδὲν τῇ αὐτῇ χώρᾳ τιθέντες· ἀλλ' ὡς ἂν λάθοιεν μάλιστα, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ ὅτι αἰσχύνεσθαι ποιεῖ τὸ ψεῦδος, καὶ ἀποκνεῖν προσιέναι πρὸς αὐτό, ἄλλως τε ὅταν ᾖ περὶ τῶν μεγίστων. ὅθεν οὐδὲ τῇ φωνῇ μέγα λέγουσιν ψευδόμενοι, ὅταν ἐπὶ τοῦτο ἔλθωσιν· οἱ δέ τινες αὐτῶν βατταρίζουσι καὶ ἀσαφῶς λέγουσιν· οἱ δέ, οὐχ ὡς αὐτοὶ εἰδότες, ἀλλ' ὡς ἑτέρων ἀκούσαντες. ὃς δ' ἂν ἀληθῶς λέγῃ τι, θαῤῥῶν καὶ οὐδὲν ὑποστελλόμενος λέγει. οὔτε οὖν τὰ περὶ τὴν ἁρπαγὴν τῆς Ἑλένης Ὅμηρος εἴρηκεν ἐκ τοῦ εὐθέος, οὐδὲ παῤῥησίαν ἄγων ἐπ' αὐτοῖς, οὔτε περὶ τῆς ἁλώσεως τῆς πόλεως. καίτοι γάρ, ὡς ἔφην, ἀνδρειότατος ὢν ὑποκατεκλίνετο καὶ ἡττᾶτο, ὅτι ἤδη τἀναντία λέγων τοῖς οὖσι, καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τοῦ πράγματος ψευδόμενος. ἢ πόθεν μᾶλλον ἄρξασθαι ἔπρεπεν, ἢ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀδικήματος καὶ τῆς ὕβρεως τοῦ Ἀλεξάνδρου, δι' ἣν συνέβη ὁ πόλεμος; ἐπειδὴ οὖν ὠργίζοντο πάντες οἱ τῇ ποιήσει ἐντυγχάνοντες, καὶ συνεφιλονείκουν περὶ τοῦ τέλους, καὶ μηδεὶς ἠλέει τοὺς Τρῶας ἐφ' οἷς ἔπασχον· οὕτω γὰρ εὐνούστερον καὶ προθυμότερον ἕξειν ἔμελλε τὸν ἀκροατήν. εἰ δ' αὖ ἐβούλετο τὰ μέγιστα καὶ φοβερώτατα εἰπεῖν, καὶ πᾶσι παντοδαπὰ, καὶ συμφοράς. ἔτι δὲ ὃ πάντων μάλιστα ἕκαστος ἐπόθει ἀκοῦσαι, τί μεῖζον εἶχεν ἢ δεινότερον εἰπεῖν τῆς ἁλώσεως;

A *de illis opinionem. Vnde neque principiũ neque finem auſus eſt dicere confeſtim, neque pollicitus eſt de illis quicquam dicturum: ſed ſicubi & meminit, facit obiter breuitérque: ſeque manifeſtum facit, quod rem perturbet. Neque enim in his audax fuit, neque potuit expeditè dicere. Euenit autem & hoc plerumque mentientibus, vt de re alia quidem dicant, illiſque immorentur: alia verò quũ maxime abſcondere velint, non incumbentes*,* B *neque attento dicunt auditori, nihilque ſuo ponunt loco: ſed vbi maximè fallere queãt, tam huius gratia, quàm quod mẽdaciũ pudorem iniũcere ſoleat, faciátque cunctabundos ad ſe accedere volẽtes, pręſertim quũ fuerit maximis de rebus. Vnde neque magna voce dicunt mentientes, & ſi quando ad mendacium peruenerint quidam eorum aut balbutiũt, aut obſcurè loquuntur: alij autem, nõ quaſi ipſi quicquam norint, ſed quaſi ex aliis audierint.* C *Quicunque autem veraciter quid dicit, audacter & nihil diſsimulans dicit. Neque igitur ea quæ circa Helenæ raptum acciderunt Homerus confeſtim dixit, neque libertate in illis vſus eſt, neque de ciuitatis expugnatione, tametſi (vt dixi) audaciſsimus eſſet: ſed ſuccubuit & victus eſt, quod iam contraria veris diceret, & circa totius negocij ſummam mentiretur. Vnde enim potius auſpicari decuit, quã ab ipſa iniuria & ſtupro Alexandri, ob* D *quod conflatum eſt bellum? Hinc enim ad irã commoti eſſent omnes qui in illius poëſim incidiſſent, ſimulque de fine contendiſſent: neque quiſquam miſeratus eſſet Troianos ob ea quæ pertuliſſent. Ita nempe beneuolentiorem & promptiorem habiturus fuerat auditorem. Rurſum id decuerat, ſi voluiſſet maxima & formidoloſiſsima dicere, & omnis generis caſus, atque calamitates. Præterea autem, quod præ omnibus vnuſquiſque deſiderauiſſet audire, quid maius poterat aut atrocius dicere, quàm vrbis expugnationẽ?*

*Neque etiam plures homines interfectos, neque miſerabilius, qui partim ad deorũ aras confugerant, partim pugnauerant pro liberis & vxoribus: neque mulieres plures & virgines aliò ductas, & reginas ad ſeruitutem, & turpitudinem: has quidem à maritis, illas autẽ à patribus, alias à fratribus, alias denique ab ipſis deorũ ſimulacris abſtractas, quæ viderant chariſſimos maritos in ſtrage iacentes, neque eos * amplecti, neque oculos claudere poterant: viderant quoque teneros infantes ad terram eliſos crudeliter. Neque dicere potuiſſet plura deorum templa ſpoliata, neque maiorem pecuniarum copiam direptam, neque prorſus totam incenſam ciuitatem, neque clamorem maiorem aut ſonitum ferri & ignis, partim quidem à pereuntibus, partim autem à iactantibus. Quæ Priamum fecit dicere paucis, quaſi futura: quæ ipſe forſan vt facta recitat, vt volebat, at non tãta narratione quali cætera ſolebat, terribilia faciẽs & adaugẽs minima quæque. Si vero volebat inſignium mortes virorum dicere, quomodo reliquit Achillis & Memnonis, & Antilochi, & Aiacis, & ipſius Alexandri? Quomodo præteriit Amazonum exercitum, & pugnam illam quam Achilles cum Amazone pugnaſſe dicitur, tam pulchram & admirabilem? An decuit, quò aliquid diceret admirandum, vt fluuium faceret pugnare cum Achille? Præterea vt diceret Vulcani & Scamandri pugnam, & aliorum deorum, & fugas, & conflictus & vulnera, deſiderãs aliquid magnum dicere & admirabile, tot & tantis ob inopiam veritatis relictis rebus? Sunt autem talia quæ dixit Priamus:*

Iliad. χ. Quem Saturnius in poſtremo limine vitæ
Fato difficili perdet, mala multa videntem,
Gnatóſque extinctos, tractáſque ad ſtupra puellas,

A οὔτε ἀνθρώπους πλείους ἀποθνήσκοντας, οὐδ' οἰκτρότερον, τοὺς μὲν ἐπὶ τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν καταφεύγοντας· τοὺς δὲ ἀμυνομένους ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν· οὔτε γυναῖκας ἢ παρθένους ἄλλοσε ἀγομένας, ἢ βασιλίδας ἐπὶ δουλείᾳ τε καὶ αἰσχύνῃ, τὰς μὲν ἀνδρῶν, τὰς δὲ πατέρων, τὰς δὲ ἀδελφῶν ἀποσπωμένας, τὰς δέ τινας, αὐτῶν τῶν ἀγαλμάτων· ὁρώσας μὲν τοὺς φιλτάτους ἄνδρας ἐν φόνῳ κειμένους καὶ μὴ δυναμένους ἀσπάσασθαι, μηδὲ B καθελεῖν τοὺς ὀφθαλμούς· ὁρώσας δὲ τὰ νήπια τέκνα πρὸς τῇ γῇ παιόμενα ὠμῶς. οὔτε ἱερὰ πορθούμενα θεῶν, οὔτε χρημάτων πλῆθος ἁρπαζόμενον, οὔτε κατ' ἄκρας ὅλην ἐμπιπραμένην τὴν πόλιν, οὔτε μείζονα βοὴν ἢ κτύπον χαλκοῦ τε καὶ πυρός, τῶν μὲν φθειρομένων, τῶν δὲ ῥιπτομένων. ἃ τὸν Πρίαμον πεποίηκε λέγοντα ἐπ' ὀλίγον, ὡς ἐσόμενα, ἃ τυχὸν αὐτοῦ ὡς γινόμενα διελθεῖν, ὅπως ἐβούλετο, καὶ μὴ ὅσον τάχα εἰώθει δι- C ηγήματος, ἐκπλήττων τε καὶ αὔξων τὰ μικρότατα. εἰ δέ γε ἤθελεν ἀνδρῶν ἐπισήμων εἰπεῖν θανάτους, πῶς ἀπέλιπε τὸν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὸν τοῦ Μέμνονος, καὶ Ἀντιλόχου καὶ Αἴαντος, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου; πῶς δὲ τὴν Ἀμαζόνων στρατείαν, καὶ τὴν μάχην ἐκείνην τὴν λεγομένην τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τῆς Ἀμαζόνος γενέσθαι, καλὴν οὕτω καὶ παράδοξον; ἢ ὁπότε τὸν ποταμὸν αὐτῷ πεποίηκε μαχόμενον, παρὰ τοῦ λέγειν τι θαυμαστόν; ἔτι D δὲ τοῦ Ἡφαίστου καὶ τοῦ Σκαμάνδρου μάχην καὶ τῶν ἄλλων θεῶν πρὸς ἀλλήλους, ἔριδάς τε καὶ ἥττας καὶ τραύματα, ἐπιθυμῶν ὅ, τι εἴποι μέγα καὶ θαυμαστόν, ὑπὸ ἀπορίας πραγμάτων τοσούτων ἔτι καὶ τηλικούτων ἀπολειπομένων; ἔστι δὲ τοιαῦτα τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Πριάμου·

Ὅν ῥα πατὴρ Κρονίδης ἐπὶ γήραος οὐδῷ
Αἴσῃ ἐν ἀργαλέῃ φθίσει, κακὰ πόλλ' ἐπιδόντα,
Υἷάς τ' ὀλλυμένους, ἑλκυσθείσας τε θύγατρας,

Καὶ θαλάμους κεραϊζομένους, καὶ νήπια τέκνα
Βαλλόμενα προτὶ γαίῃ, ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Ἑλκομένας τε νυοὺς, ὀλοῇς ὑπὸ χερσὶν Ἀχαιῶν·
Αὐτὸν δ' ἂν πύματόν με κύνες πρώτῃσι θύρῃσιν
Ὠμησταὶ ἐρύουσιν, ἐπεί κέ τις ὀξέϊ χαλκῷ
Τύψας, ἠὲ βαλὼν ῥεθέων ἐκ θυμὸν ἕληται.

ἀνάγκη οὖν ἐκ τούτων ὁμολογεῖν, ἢ ἀγνώμονα Ὅμηρον καὶ φαῦλον κριτὴν τῶν πραγμάτων, ὥστε τὰ ἐλάττω καὶ ταπεινότερα αἱρεῖσθαι, καταλιπόντα ἄλλοις τὰ μέγιστά τε καὶ σπουδαιότατα· ἢ μὴ δύνασθαι αὐτὸν, ὥσπερ εἶπον, ἰσχυρίζεσθαι τὰ ψευδῆ. ἐν δὲ τούτοις, ἐπιδείκνυσθαι τὴν ποίησιν, ἃ ἐβούλετο κρύψαι ὅπως γέγονεν. οὕτω γὰρ καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ, τὰ μὲν περὶ τὴν Ἰθάκην καὶ τὸν θάνατον τῶν μνηστήρων, αὐτὸς λέγει· τὰ δὲ μέγιστα τῶν ψευσμάτων, οὐχ ὑπέμεινεν εἰπεῖν, τὰ περὶ τὴν Σκύλλαν, καὶ τὸν Κύκλωπα, καὶ τὰ φάρμακα τῆς Κίρκης· ἔτι δὲ τὴν εἰς ᾅδου κατάβασιν τοῦ Ὀδυσσέως, ἀλλὰ τὸν Ὀδυσσέα ἐποίησε διηγούμενον τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνοον. ἐκεῖ δὲ καὶ τὰ περὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας διεξιόντα τὸν Δημόδοκον ἐν ᾠδῇ, δι' ὀλίγων ἐπῶν. δοκεῖ δέ μοι μηδὲ προθέσθαι ταῦτα τὴν ἀρχὴν, ἅτε οὐ γενόμενα· προϊούσης δὲ τῆς ποιήσεως, ἐπεὶ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ῥᾳδίως πάντα πειθομένους, καταφρονήσας αὐτῶν, καὶ ἅμα χαριζόμενος τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς Ἀτρείδαις, πάντα συγχέαι καὶ μεταστῆσαι τὰ πράγματα εἰς τοὐναντίον. λέγει δὲ ἀρχόμενος·

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
Οὐλομένην· ἣ μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε·
Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν

A Et ruptos fœdè thalamos, teneróſque infantes
Illiſos terræ, pugnæ ſub tempus acerbæ,
Correptáſque nurus ſceleratæ gentis Achiuæ
Mortiferis manibus, poſtremum forſan & ipſum
In primis foribus catuli rapiéntque trahéntque
Crudiuori, ſimul ac me quis percuſſerit enſe B
Iecerit aut telo, animáque orbauerit hoſtis.

Neceſſarium igitur ex his eſt confiteri, Homerum aut iniquum & malũ fuiſſe rerũ iudicem, quod minora & abiectiora elegerit, reliqueritque aliis maxima & grauiſsima: aut nõ potuiſſe eum (quẽadmodum dixi) fortiter aſſerere mendacia: in his autem oſtentare Poëſim, quæ volebat abſcõdere quomodo eſſent facta. C *Sic enim & in Odyſſea, ea quidem quæ in Ithaca & circa procos acciderunt, ipſe dicit, maxima verò mendacia nõ ſuſtinuit dicere, nempe de Scylla, & Cyclope, & Circes venenis, præterea & Vlyſsis deſcenſum ad inferos: ſed Vlyſſem fecit narrantem Alcinoi conuiuis. Illic quoque de equo & expugnatione Troiæ recitantem fecit Demodocum in cantico, paucis verſibus. Et mihi ſane videtur, quòd ea ab initio non appoſuerit, vtpote* D *quæ facta non ſunt: procedente autem Poëſi, poſtquam vidit homines facilè credere omnia, cõtemptis illis, & ſimul gratificatus Græcis & Atridis, omnia confuderit, & peruerterit res in contrarium.*

Dicit autem incipiens:

Dic mihi damnoſum Pelidæ Muſa furorem,
Qui mala crinitis complura inuexit Achiuis,
Multáſque egregias animas demiſit ad Orcum,

A Heroum, atque ipſos canibus proiecit in eſcam,
Cunctiſque alitibus. Iouis at ſunt omnia facta Conſilio. —

Hic dicit, de ſolo ſe dicturum furore Achillis, deque calamitatibus & interitu Achiuorum, quod multa & atrocia ſint paſſi, & multi perierint & relicti ſint inſepulti: quaſi hæc maxima ſint, & Poëſi digna, ex omnibus quæ ſunt geſta. Et in his Iouis cōſilium expletum eſſe ait, quod quidem & contigit. B *Nouiſſimam vero rerum mutationem, & Hectoris mortem (quæ præter pollicitationem pro auctario erat adhibiturus, neque principio forſan ſatis ei erant deliberata) & quod denique Ilium ſit captum, inuertit omnia. Deinde volens malorum cauſam dicere, omiſſo Alexandro & Helena, de Chryſe nugatur, & eius filia. Ego igitur audiui quendam ex ſacerdotibus in Aegypto, in præfectura Onuphiti, valde bene de his dicentem, & alia Græcorum multa* C *deridentem, quaſi nihil ſcientium veri de plurimis. idque hoc maximè argumento colligebat, quod perſuaſi eſſent, Troiam eſſe captam ab Agamemnone, quodque Helena iam coniunx Menelai amauerit Alexandrum. Et de his adeo valde perſuaſi eſſent, decepti ab vno homine, vt vnuſquiſque iureiurando confirmare auſit. Dicebat autem, omnem priorum temporum hiſtoriam apud ipſos ſcriptā eſſe,* D *partim quidem in templis, partim in columnis quibuſdam, & ex iis quædam ſolum memoria contineri à paucis columnis corruptis: multa autem in columnis cōſcriptorum incredibilia videri, propter ruditatem incuriámque poſterorum. Eſſe autem & hæc inter recentiſſima, quę circa Troiam accidiſſent. Quippe Menelaum ad ipſos perueniſſe, & omnia quēadmodum geſta eſſent, denarraſſe. Quū autem obſecrarem vt mihi narraret, primùm quidem nolebat, dicens Græcos eſſe arrogantes: & quāquam eſſent indoctiſ-*

A Ἡρώων· αὐτοὺς δ' ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν,
Οἰωνοῖσί τε πᾶσι· Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.

ἐνταῦθά φησι περὶ μόνης ἐρεῖν τῆς τοῦ Ἀχιλλέως μήνιδος, καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὸν ὄλεθρον τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι πολλὰ καὶ δεινὰ ἔπαθον, καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο καὶ ἄταφοι ἔμειναν, ὡς ταῦτα μέγιστα τῶν γενομένων, καὶ ἄξια τῆς ποιήσεως, καὶ τὴν τοῦ Διὸς βουλὴν ἐν τούτοις φησὶ τελε-B σθῆναι, ὥσπερ οὖν καὶ συνέβη. τὴν δὲ ὕστερον μεταβολὴν τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν τοῦ Ἕκτορος θάνατον ἃ ἔμελλε προσθήσεσθαι, ὑπεχόμενος, οὐδὲ ὅτι ὕστερον ἑάλω τὸ Ἴλιον. ἴσως γὰρ οὐκ ἦν πω βεβουλευμένος ἀναστρέφειν ἅπαντα. ἔπειτα βουλόμενος τὴν αἰτίαν εἰπεῖν τῶν κακῶν, ἀφεὶς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὴν Ἑλένην, περὶ Χρύσου φλυαρεῖ καὶ τῆς ἐκείνου θυγατρός. ἐγὼ οὖν ὡς ἐπυθόμην παρά τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων ἑνός, εὖ μάλα λέ-C γοντος ἐν τῇ Ὀνυφίτῃ, ἄλλά τε πολλὰ τῶν Ἑλλήνων καταγελῶντος, ὡς οὐθὲν εἰδότων ἀληθὲς περὶ τῶν πλείστων, καὶ μάλιστα δὲ τεκμηρίῳ τούτῳ χρωμένου, ὅτι Τροίαν τε εἰσὶ πεπεισμένοι ὡς ἁλοῦσαν ὑπὸ Ἀγαμέμνονος, ὅτι Ἑλένη συνοικοῦσα Μενελάῳ ἠράσθη Ἀλεξάνδρου· καὶ ταῦτα οὕτως ἄγαν πεπεισμένοι εἰσὶν ὑφ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἐξαπατηθέντες, ὥστε καὶ ὀμόσαι ἕκαστος. ἔφη δὲ πᾶσαν τὴν πρότερον ἱστορίαν γεγράφθαι παρ' αὐτοῖς, τὴν μὲν D ἐν τοῖς ἱεροῖς, τὴν δὲ, ἐν στήλαις τισί, τὰ δὲ, μνημονεύεσθαι μόνον ὑπ' ὀλίγων, τῶν στηλῶν διαφθαρεισῶν. πολλὰ δὲ καὶ ἀπιστεῖσθαι τῶν ἐν στήλαις γεγραμμένων, διὰ τὴν ἀμαθίαν τε καὶ ἀμέλειαν τῶν ἐπιγιγνομένων. εἶναι δὲ καὶ ταῦτα ἐν τοῖς νεωτάτοις, τὰ περὶ τὴν Τροίαν. τὸν γὰρ Μενέλεων ἀφικέσθαι παρ' αὐτούς, καὶ διηγήσασθαι ἅπαντα ὡς ἐγένετο. δεομένου δέ μου διηγήσασθαι, τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐβούλετο, λέγων ὅτι ἀλαζόνες εἰσὶν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἀμαθέστατοι ὄν-

τες, πολυμαθεστάτους ἑαυτοὺς νομίζουσι. τούτου δὲ μηθὲν εἶναι νόσημα χαλεπώτερον, μήτε ἑνὶ, μήτε πολλοῖς, ἢ ὅταν τις ἀμαθὴς ὢν, σοφώτατον ἑαυτὸν νομίζῃ. τοὺς γὰρ τοιούτους τῶν ἀνθρώπων, μηδέποτε δύνασθαι τῆς ἀγνοίας ἀπολυθῆναι. οὕτω δὲ, ἔφη, γελοίως ἀπὸ τούτων διάκεισθε ὑμεῖς, ὥστε ποιητὴν ἕτερον Ὁμήρῳ πειθέντα, καὶ ταῦτα πάντα ποιήσαντα περὶ Ἑλένης, Στησίχορον, ὡς οἶμαι, τυφλωθῆναί φατε ὑπὸ τῆς Ἑλένης, ὡς ψευσάμενον· αὖθις δὲ ἀναβλέψαι τἀναντία ποιήσαντα. καὶ ταῦτα λέγοντες οὐδὲν ἧττον ἀληθῆ φασιν εἶναι τὴν Ὁμήρου ποίησιν. καὶ τὸν μὲν Στησίχορον ἐν τῇ ὕστερον ᾠδῇ λέγειν, ὅτι τοπαράπαν οὐδὲ πλεύσειεν ἡ Ἑλένη οὐδαμόσε· ἄλλοι δέ τινες, ὡς ἁρπασθείη μὲν Ἑλένη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, δεῦρο δὲ παρ' ἡμᾶς εἰς Αἴγυπτον ἀφίκετο. καὶ τοῦ πράγματος οὕτως ἀμφισβητουμένου, καὶ πολλὴν ἄγνοιαν ἔχοντος, οὐδὲ οὕτως ὑποπτεῦσαι δύνανται τὴν ἀπάτην. τούτου δὲ αἴτιον ἔφη εἶναι, ὅτι φιλήδονοί εἰσιν οἱ Ἕλληνες· ἃ δ' ἂν ἀκούσωσιν ἡδέως τινὸς λέγοντος, ταῦτα καὶ ἀληθῆ νομίζουσι. καὶ τοῖς μὲν ποιηταῖς ἐπιτρέπουσιν ὅ, τι ἂν θέλωσι ψεύδεσθαι· καὶ φασιν ἐξεῖναι αὐτοῖς, ὅμως δὴ πιστεύουσιν οἷς ἂν ἐκεῖνοι λέγωσι, καὶ μάρτυρας αὐτοὺς ἐπάγονται ἐνίοτε περὶ ὧν ἀμφισβητοῦσι. παρὰ δὲ Αἰγυπτίοις, μὴ ἐξεῖναι μηδὲ ἐμμέτρως λέγεσθαι, μηδὲ εἶναι ποίησιν τοπαράπαν. ἐπίστασθαι γὰρ ὅτι φάρμακον τοῦτο ἡδονῆς ἐστὶ πρὸς τὴν ἀκοήν. ὥσπερ οὖν οἱ διψῶντες οὐδὲν δέονται οἴνου, ἀλλ' ἀπόχρη αὐτοῖς ὕδατος πιεῖν· οὕτως οἱ τἀληθῆ εἰδέναι θέλοντες, οὐδὲν δέονται μέτρων, ἀλλ' ἐξαρκεῖ αὐτοῖς ἀκοῦσαι ἁπλῶς. ἡ δὲ ποίησις, ἀναπείθει τὰ ψευδῆ ἀκούειν, καὶ ὥσπερ οἶνον πίνειν μάτην. ὡς οὖν ἤκουσα παρ' ἐκείνου, πειράσομαι εἰπεῖν, προσθεὶς ἐξ ὧν ἐδόκει μοι ἀληθῆ τὰ λεγόμενα. ἔφη γὰρ, ἐν Σπάρτῃ γενέσθαι Τυνδάρεων σοφὸν ἄνδρα καὶ βασιλέα μέγιστον· τούτου δὲ καὶ Λήδας, δύο θυγατέρας κατὰ ταυτὸ, ἅσπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν, Κλυταιμνήστραν καὶ Ἑλένην, καὶ δύο

A ſimi, ſemet tamen exiſtimarẽt omniũ doctiſsimos. Nõ eſſe autẽ hoc morbo difficiliorẽ aliũ, neq; vni neq; multis, quàm quũ quis ſit indoctus, ſeipſum exiſtimet ſapiẽtiſsimũ. Eiuſmodi enim homines nunquã poſſe ab ignorãtia liberari. Ita vero ridiculè his (dixit) vos affecti eſtis, vt aliũ poẽtã qui Homero crediderit, eadẽq; omnia de Helena ſcripſerit, Steſichorũ (opinor) excæcatũ dicatis ab Helena, vt qui mendacia dixiſſet; contraria autẽ ſcribenti, viB ſum redditũ. Et hæc dicentes, nihilominus veram eſſe aiũt Homeri poẽſim. Et Steſichorum in poſteriore cantico dicere, quòd omnino nuſquã nauigauerit Helena: alij autem quidam, quòd rapta quidem ſit ab Alexandro, huc vero ad nos Aegyptum peruenerit. Quũque res itá dubia ſit, multamq; habeat ignoratione͂, neq; ſic tamen ſuſpicari poſſunt errorem. Hoc autem in cauſa eſſe dicebat, quod Græci eſſent voluptuoſi, & quæcunq; audirent ex aliquo C iucũdè dicente, ea etiã vera exiſtimarent: & poẽtis permitterent mentiri quicquid vellent, dicerentque id illis licere: tamen crederent eſſe vera quæ dicant, eóſq; teſtes ad ea interdum adhiberent quæ ſunt ambigua. Apud Aegyptios autem non licere quicquam carminibus dicere, neque vllam eſſe omnino poẽſim; ſcire enim eos, quod hoc voluptatis pharmacum ſit ad auditum. Quemadmodum igitur ij qui ſitiunt, non indigent vino, ſed ſufficit illis D aquam bibere: ita etiam qui vera noſſe volunt, nihil indigẽt carminibus, ſed ſufficit illis ſimpliciter audire. Poẽſis autem perſuadet vt falſa audiantur, & tanquã vinum bibant fruſtra. Sicut igitur ex illo audiui, conabor dicere, appoſitis ex quibus mihi vera videãtur eſſe quæ dicta ſunt. Dixit enim, in Sparta fuiſſe Tyndareum, virum ſapientem, & maximum regem; huic autem & Ledæ duas fuiſſe filias eodẽ tempore, quas nos appellamus Clytemneſtram, & Helenam: & duos

pueros maſculos, pulchros & magnos, atque inter Græcos lõgè optimos. Fuiſſe autẽ Helenam vbiq; diuulgatã propter pulchritudinẽ, multóſque illius fuiſſe procos, quũ adhuc parua puella eſſet. Raptã autem eam eſſe à Theſeo rege Athenarum. Fratres igitur Helenæ ſtatim veniſſe in regionem Theſei, & expugnata ciuitate ſororẽ aſportaſſe: atq; alias quidẽ captas mulieres dimiſiſſe, matrem autem Theſei captã abduxiſſe, punientes eã. Tales enim illos fuiſſe, qui cũ vniuerſa Græcia pugnare poſſent, eámq; ſibi facile ſubiicere, ſi vellent. Dicebã igitur, quòd etiam apud nos hæc dicerentur: & inſuper, quòd ipſe vidiſſe in Olympia, in poſteriori parte tẽpli Iunonis, monumẽtum illius raptus, in lignea arca à Cypſello oblata; nẽpe Dioſcuros Helenam habentes, calcantem caput Aethræ, & coma trahentem, & adſcriptum epigramma vetuſtis literis. Poſt hæc autem (inquit) cum Tyndaridas metueret Agamemnon (ſciebat enim ſe hoſpitem & aduenam imperare Argiuis) volebat eos adſumere affines: & propterea duxiſſe Clytemneſtram; Helenã autem volebat deſponderi fratri; nemo autem Græcorum hoc ſe dicebat permiſſurũ: vnuſquiſque enim magis eas nuptias ſibi propter generis claritatem competere aiebat, quàm Menelao, qui natus eſſet ex Pelope. Venerunt autem & ab exteris nationibus multi proci, cùm propter pulchritudinis gloriam, tùm quoque propter potẽtiam fratrum, patriſque. Videbatur autem mihi & hoc verè dicere, quando Pliſthenis Sicyonij tyrãni filiam, aliquos etiam ex Italia vxorẽ petiiſſe ferãt. Præterea & Hippodamiam Oenomai filiã Pelops duxit, ex Aſia veniens. Theſeus autem à flumine Thermodoonte vnã duxit ex Amazonibus. Et vt ille dicebat, Io quoq; elocata venit in Aegyptum, ſed nõ in vaccã trãſmutata. Quum autẽ hæc viros inter clariſſimos conſuetudo eſſet elocandi & accipiendi vxores, alij ab aliis,

A ἄρρενας παῖδας, καλοὺς καὶ μεγάλους, καὶ πολὺ τῶν Ἑλλήνων ἀρίστους. εἶναι δὲ τὴν Ἑλένην ἐπὶ κάλλει περιβόητον, καὶ πολλοὺς μνηστῆρας αὐτῆς, ἔτι σμικρᾶς παιδὸς οὔσης. γενέσθαι δὲ αὐτῆς ἁρπαγὴν ὑπὸ Θησέως βασιλέως ὄντος Ἀθηνῶν. τοὺς οὖν ἀδελφοὺς τῆς Ἑλένης εὐθέως ἐλθεῖν εἰς τὴν τοῦ Θησέως χώραν, καὶ πορθῆσαι τὴν πόλιν, καὶ κομίσασθαι τὴν ἀδελφήν, τὰς μὲν οὖν ἄλλας γυναῖκας ἀφιέναι λαβόντας· τὴν δὲ τοῦ Θησέως μητέρα αἰχμάλωτον ἄγειν, τιμωρουμένους αὐτήν. B εἶναι γὰρ αὐτοὺς ἀξιομάχους πρὸς ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, καὶ καταστρέψασθαι ῥᾳδίως ἂν εἰ ἐβούλοντο. εἶπον οὖν, ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν ταῦτα λέγεται, καὶ προσέτι, ὡς αὐτὸς ἑωρακὼς εἴην ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ τοῦ νεὼ τῆς Ἥρας, ὑπόμνημα τῆς ἁρπαγῆς ἐκείνης, ἐν τῇ ξυλίνῃ κιβωτῷ τῇ ἀνατεθείσῃ ὑπὸ Κυψέλλου, τοὺς Διοσκόρους ἔχοντας τὴν Ἑλένην ἐπιβεβηκυῖαν τῇ κεφαλῇ τῆς Αἴθρας, καὶ τῆς κόμης ἕλκουσαν, καὶ ἐπίγραμ- C μα ἐπιγεγραμμένον ἀρχαίοις γράμμασι. μετὰ δὲ ταῦτα, ἔφη, φοβούμενος τοὺς Τυνδαρείδας ὁ Ἀγαμέμνων· ἠπίστατο γὰρ ὅτι ξένος ὢν καὶ ἔπηλυς ἄρχει τῶν Ἀργείων· ἐβούλετο προσλαβεῖν αὐτοὺς κηδεστάς, καὶ διὰ τοῦτο ἔγημε Κλυταιμνήστραν· τὴν δὲ Ἑλένην ἐμνήστευε μὲν τῷ ἀδελφῷ, οὐδεὶς δὲ ἔφασκε τῶν Ἑλλήνων ἐπιτρέψειν· καὶ γὰρ προσήκειν ἕκαστος αὐτῷ τοῦ γένους μᾶλλον, ἢ Μενελάῳ, Πελοπίδῃ ὄντι. ἧκον δὲ καὶ ἔξωθεν πολλοὶ μνηστῆρες, διά τε τὴν D δόξαν τὴν περὶ τοῦ κάλλους καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἀδελφῶν καὶ τοῦ πατρός. ἐδόκει οὖν μοι καὶ τοῦτο ἀληθὲς λέγειν, ὅπου τὴν Πλεισθένους θυγατέρα τοῦ Σικυωνίου τυράννου, καὶ τῶν ἀπὸ Ἰταλίας τινὰς μνηστεῦσαι φασίν. ἔτι δὲ Ἱπποδάμειαν τὴν Οἰνομάου Πέλοψ ἔγημεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἀφικόμενος. Θησεὺς δὲ ἀπὸ τοῦ Θερμώδοντος ποταμοῦ, μίαν τῶν Ἀμαζόνων. ὡς δὲ ἐκεῖνος ἔφη, καὶ τὴν Ἰὼ ἀφικέσθαι ἐκδοθεῖσαν εἰς Αἴγυπτον, ἀλλὰ μὴ βοῦν γενομένην. οὕτως δὲ ἔθους ὄντος ἐκδιδόναι καὶ λαμβάνειν γυναῖκας παρ' ἀλλήλων,

A καὶ τοὺς πλεῖστον ἀπέχοντας καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἀφικέσθαι κατὰ μνηστείαν, ἔφη, πιστεύοντα τῇ δυνάμει τοῦ πατρὸς, σχεδόν τι βασιλεύοντος τῆς Ἀσίας ἁπάσης, καὶ οὐδὲ πολὺ τῆς Τροίας ἀπεχούσης, ἄλλως τε καὶ τῶν Πελοπιδῶν ἤδη δυναστευόντων ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ πολλῆς ἐπιμιξίας γινομένης. ἥκοντα δὲ μετὰ πολλοῦ πλούτου καὶ πολλῆς παρασκευῆς, ὡς ἐπὶ μνηστείαν, καὶ διαφέροντα κάλλει αὐτὸν, εἰς λόγους καταστῆναι Τυνδάρεῴ τε καὶ τοῖς ἀδελφοῖς τῆς Ἑλένης, καὶ λέγοντα περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ B Πριάμου, καὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλήθους, καὶ τῆς ἄλλης δυνάμεως, καὶ ὅτι αὐτοῦ γίγνοιτο ἡ βασιλεία· τὸν δὲ Μενέλεων, ἰδιώτην ἔφη εἶναι. τοῖς γὰρ Ἀγαμέμνονος παισὶν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ τὴν ἀρχὴν προσήκειν. καὶ ὡς θεοφιλὴς εἴη, καὶ ὡς ἡ Ἀφροδίτη αὐτῷ ὑπόσχοιτο τὸν ἄριστον γάμον τῶν ἐν ἀνθρώποις. αὐτὸς οὖν προκρῖναι τὴν ἐκείνου θυγατέρα, ἐξὸν αὐτῷ λαβεῖν ἐκ τῆς Ἀσίας γυναῖκα, εἰ βούλοιτο, εἴτε τοῦ Αἰγυπτίων βασι- C λέως, εἴτε τοῦ Ἰνδῶν. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἁπάντων ἔλεγεν αὐτὸς ἄρχειν ἀρξάμενος ἀπὸ Τροίας μέχρι Αἰθιοπίας. καὶ γὰρ Αἰθιόπων βασιλεύειν τὸν αὐτοῦ ἀνεψιὸν Μέμνονα, ἐκ Τιθωνοῦ ὄντα τοῦ Πριάμου ἀδελφοῦ. καὶ ἄλλα πολλὰ ἔλεγεν ἐπαγωγὰ, καὶ δῶρα ἐδίδου τῇ τε Λήδᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς προσήκουσιν, ὅσα οὐδὲ ξύμπαντες οἱ Ἕλληνες ἐδύναντο. ἔφη δὲ καὶ ξυγγενὴς εἶναι τῆς Ἑλένης καὶ αὐτός. ἀπὸ γὰρ Διὸς εἶναι τὸν Πρίαμον· πυνθάνεσθαι δὲ D κἀκείνους καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, Διὸς ὄντας. τῷ δὲ Ἀγαμέμνονι καὶ τῷ Μενελάῳ, μὴ προσήκειν ὀνειδίζειν αὐτῷ τὴν πατρίδα. καὶ γὰρ αὐτοὺς εἶναι Φρύγας ἀπὸ Σιπύλου, πολὺ δὴ κρεῖττον τοῖς βασιλεῦσι κηδεύειν τῆς Ἀσίας, ἢ τοῖς ἐκεῖθεν μετανάσταις. καὶ γὰρ Λαομέδοντα Τελαμῶνι δοῦναι τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Ἡσιόνην. ἐλθεῖν γὰρ αὐτὸν εἰς Τροίαν μνηστῆρα μετὰ Ἡρακλέους, ἄγειν δὲ καὶ τὸν Ἡρακλέα φίλον ὄντα καὶ ξένον Λαομέδοντι. πρὸς οὖν ταῦτα ὁ Τυνδάρεως ἐβουλεύετο μετὰ τῶν παίδων. καὶ ἐδόκει αὐτοῖς

A *tamet ſi longis interuallis abeſſent, etiam Alexandrum dicebat veniſſe ambiendi gratia, patris potentia fretum, propemodum totius Aſiæ imperium obtinentis: & quod non ita longe à Troia diſtaret, quũ alioqui Pelopidarum genus potens eſſet in Græcia, multáque generis facta eſſet commixtio. Venientem autem cum multis diuitiis, multóque apparatu, vt ad deſponſationem, præſtantémque multũ pulchritudine, ſermonem feciſſe cum Tyn-* B *dareo & Helenę fratribus, dixiſſéque de principatu Priami opúmque multitudine, atque alia potentia, quodque regnum ad ſe eſſet peruenturum: Menelaum autem plebeium eſſe: Agamemnonis enim principatum, ſuis liberis, non illi competere: quodque ipſe eſſet pietatis erga Deos ſtudioſus: & Venus ipſi promiſiſſet optimas inter omnes homines nuptias: eas ſe illius filiæ deferre, quum alioqui ex Aſia* C *ducere aliquas poſſet, ſi vellet, ſiue Aegyptiorum regis ſiue Indorum. Super alios ſiquidẽ omnes à Troia vſque in Aethiopiam, ſe dicebat imperiũ habere. Etenim apud Aethiopes regnare ipſius conſobrinum Memnona, ex rithono natũ, Priami fratre: præterea & alia multa dicebat ad perſuadendum pertinentia, donáque dedit Ledæ, & aliis cognatis, quanta non omnes Græci dare potuerunt. Aiebat autem & ſeſe conſanguineum eſſe Helenæ. Priamum enim eſſe ex Ioue, ſeque audi-* D *uiſſe quòd & illi atque illorum ſoror ex Ioue eſſent. Agamemnoni autẽ & Menelao non conuenire, vt ipſi patriam exprobrent. Quippe illos quoque eſſe Phrygas, à Sipylo. Multo demum melius affinitate iungi cum Aſiæ regibus, quàm illinc olim expulſis. Etenim & Laomedõtem Telamoni dediſſe nuptum ſuam filiam Heſionem. veniſſe enim illũ ad Troiam procum cum Hercule: adduxiſſe autem & Herculem, vt amicum & hoſpitem Laomedontis. Super hæc Tyndareus conſilium iniit cum liberis, viſúmque illis*

oſt rem expendentibus nō peius eſſe in affinitatem recipere Aſiæ reges. Domum enim Pelopidarum habere clytæmneſtrā, quæ coniunx ſit Agamemnonis; cæterū ſi Priamo affinitate iungeretur, ſe quoque rerum Aſiæ dominos fore: & neminem ipſos prohibere poſſe, quin principatum Aſiæ atque Europæ obtineant. Aduerſum hæc certabat Agamemnon, ſed victus eſt ipſa æquitate. Dicebat enim Tyndareus, ſufficere illi debere, quòd in affinitatem eſſet receptus: ſimúlque docebat non expedire, fratrem ſuum nanciſci æqualia, ſic enim magis inſidiaturū; neque Atreo Thyeſtem beneuolum fuiſſe. Maxime autem eum perſuadebat dicēs, nō toleraturos alios procos ex Græcis repulſam, neque Diomedē, neque Antilochum, neque Achillem, ſed bellum geſturos: atque eſſe periculum, ne ſibi Græcorum potētiſſimos faceret inimicos. Satius igitur eſſe, nullum relinquere belli ſeditioniſque initium inter Græcos. Hæc ægrè quidem ferebat Agamemnon: non poterat autem prohibere Tyndareum, quum dominus eſſet ſuæ filiæ, ſimúlque metuebat illius filios: & ita demùm Alexandrū accepiſſe Helenam ex iuſta cauſa, perſuaſis ipſius parētibus & fratribus atque abduxiſſe cū multa admiratione & gaudio, & Priamum & Hectorem atque alios omnes lætatos eſſe ob nuptias, Helenámque ſuſcepiſſe cū victimis & votis. Conſidera verò (inquit) fatuitatem ſermonis contrarij. An tibi videtur fieri potuiſſe, primùm quidem vt quis amauerit mulierem quam nunquam vidit? deinde eam perſuaſerit, vt relicto marito & patria & omnibus neceſſariis, quum iā eſſet, vt opinor, etiam filiolæ mater, ſequeretur virum peregrinum? Propter hanc enim abſurditatem, cōſinxerunt fabulam de Venere, multò his ſtolidiorē. Eſto autem, vt Alexander eam vi abducere cogitarit: quomodo id permiſit & pater non fatuus, ſed valde prudens exiſtimatus,

A σκοποῦσιν, οὐ χεῖρον εἶναι προσλαβεῖν τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας βασιλέας. τὴν μὲν γὰρ Πελοπιδῶν οἰκίαν ἔχειν Κλυταιμνήστραν συνοικοῦσαν Ἀγαμέμνονι, λοιπὸν δὲ εἰ Πριάμῳ κηδεύσαιεν, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων κρατεῖν, καὶ μηδένα αὐτοὺς κωλύειν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης ἄρχειν ἁπάσης. πρὸς δὲ ταῦτα, ἠγωνίζετο μὲν ὁ Ἀγαμέμνων· ἡττᾶτο δὲ τοῖς δικαίοις. ἔφη γὰρ ὁ Τυνδάρεως, ἱκανὸν εἶναι αὐτῷ κηδεῦσαι μόνον· καὶ ἅμα ἐδίδασκεν ὅτι οὐδὲ συμ-
B φέρει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τυγχάνειν τῶν ἴσων· οὕτω γὰρ μᾶλλον ἐπιβουλεύσειν· οὐδὲ γὰρ Ἀτρεῖ Θυέστην εὔνουν γενέσθαι. μάλιστα δ᾽ ἔπειθεν αὐτὸν, λέγων ὅτι οὐκ ἀνέξονται οἱ ἄλλοι μνηστῆρες τῶν Ἑλλήνων ἀποτυχόντες, οὔτε Διομήδης, οὔτε Ἀντίλοχος οὔτε Ἀχιλλεὺς, ἀλλὰ πολεμήσουσιν· καὶ ὅτι κινδυνεύσει τοὺς δυνατωτάτους ποιῆσαι τῶν Ἑλλήνων πολεμίους. κρεῖττον οὖν εἶναι μὴ καταλιπεῖν ἀρχὴν πολέμου καὶ στάσεως ἐν τοῖς Ἕλλησι. τὸν δὲ,
C ἄχθεσθαι μὲν, οὐκ ἔχειν δὲ ὅπως κωλύσῃ τὸν Τυνδάρεων· κύριον γὰρ εἶναι τῆς αὑτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἅμα φοβεῖσθαι τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ οὕτω δὴ λαβεῖν Ἀλέξανδρον τὴν Ἑλένην ἐκ τοῦ δικαίου, πείσαντα τοὺς γονεῖς αὐτῆς, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ἀφικέσθαι ἄγοντα μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ χαρᾶς· καὶ τόν τε Πρίαμον καὶ τὸν Ἕκτορα, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἥδεσθαι τῷ γάμῳ, καὶ τὴν Ἑλένην ὑποδέχεσθαι μετὰ θυσιῶν καὶ εὐχῶν· σκόπει
D δὲ, ἔφη, τὴν εὐήθειαν τοῦ ἐναντίου λόγου, εἴ σοι δοκεῖ δυνατὸν εἶναι, πρῶτον μὲν ἐρασθῆναί τινα γυναικὸς, ἣν οὐ πώποτε εἶδεν; ἔπειτα καὶ πεῖσαι καταλιποῦσαν τὸν ἄνδρα καὶ τὴν πατρίδα, καὶ πάντας τοὺς ἀναγκαίους, ἔτι δὲ οἶμαι θυγατρίου γεγονυῖαν μητέρα συνακολουθῆσαι ἀνδρὶ ἀλλοφύλῳ; διὰ ταύτην γὰρ τὴν ἀλογίαν, συνέπλασαν τὸν περὶ τῆς Ἀφροδίτης μῦθον, πολὺ τούτων ἀποπληκτότερον. εἰ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐνεθυμήθη πῶς τε ὁ πατὴρ ἐπέτρεψεν οὐκ ὢν ἀνόητος, ἀλλὰ καὶ σφόδρα δοκῶν νοῦν ἔχειν

καὶ ἡ μήτηρ; πῶς γὰρ εἰκὸς τὸν Ἕκτορα, ὕστερον μὲν ὀνειδίζειν καὶ λοιδορεῖσθαι αὐτῷ περὶ τῆς ἁρπαγῆς, ὥς φησιν Ὅμηρος; λέγει γὰρ οὕτως·

Δύσπαρι, εἶδος ἄριστε, γυναιμανές, ἠπεροπευτά
Αἴθ' ὄφελές τ' ἄγονός τ' ἔμεναι, ἄγαμός τ' ἀπολέσθαι·
Οὐ γάρ τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης,
Ἥ τε κόμη, τό, τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης.

ἐξ ἀρχῆς δὲ πράττοντι συγχωρῆσαι ταῦτα; ὁ, δὲ Ἕλενος πῶς οὐ προέλεγε, μάντις ὤν; ἥ, τε Κασσάνδρα θεοφορουμένη; πρὸς δὲ τούτοις, ὁ Ἀντήνωρ δοκῶν φρονεῖν; ἀλλ' ὕστερον ἠγανάκτουν καὶ ἐπέπληττον ἐπὶ πεπραγμένοις, ἐξὸν ἀρχῆθεν κωλύειν. ἵνα δὲ εἰδῇς τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἠλιθιότητος, καὶ ὡς τὰ ψευδῆ ἀλλήλοις μάχεται· λέγουσι γὰρ ὡς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν Ἡρακλῆς πεπορθήκει τὴν πόλιν διὰ μικρὰν πρόφασιν ὀργισθείς, ὑπὲρ ἵππων, ὅτι ὑποσχόμενος αὐτῷ δώσειν ὁ Λαομέδων ἐψεύσατο. καὶ ἐγὼ ἀνεμνήσθην τῶν ἐπῶν ἐν οἷς ταῦτά φησιν·

Ὅς ποτε δεῦρ' ἐλθὼν ἕνεχ' ἵππων Λαομέδοντος,
Ἓξ οἴης σὺν νηυσί, καὶ ἀνδράσι παυροτέροισιν,
Ἰλίου ἐξαλάπαξε πόλιν, χήρωσε δ' ἀγυιάς·

οὐκοῦν, εἶπεν, οὐδὲ τοῦτο ἀληθὲς λέγουσι. πῶς γὰρ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω πόλις ἁλοῦσα καὶ ἐρημωθεῖσα, τοσαύτην ἐπίδοσιν ἔσχεν, ὡς μεγίστην γενέσθαι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν; πῶς δὲ ὁ μὲν Ἡρακλῆς σὺν ἓξ ναυσὶν εἷλεν, ἐκ πολλοῦ ἀνάλωτον οὖσαν; οἱ δὲ Ἀχαιοὶ μετὰ

A *& mater? Quomodo enim veriſimile, Hectorem poſtea exprobraſſe illi, conuiciiſque impetiſſe eum ob raptum, vt inquit Homerus? (Sic enim ait:*

Infelix, formoſe, nurûmque inſanus amator, *Iliad. γ.*
Impoſtórque Pari: ô vtinam nunquam ſatus eſſes,
Mortuus aut cœlebs, vellem, & lucroſius eſſet.
At verò tibi nec citharæ, nec dona
B venuſtæ.
Profuerint Veneris: coma nec, neque ſplendida forma,
(Puluere campeſtri ſi congredereris Atridæ.)

Ab initio autem hæc facienti conceſſiſſe? Atque Helenus quomodo non prædixit, quũ eſſet diuinus, atque Caſſandra Deo plena? Et cum his Antenor, cur non diſſuaſit, quum ſapere videretur? Sed poſtea tandem indignati ſunt, eúmque obiurga- C *runt ob res factas: quum licuiſſet à principio prohibere ne fierent? Vt autem nimiam cognoſcas ſtoliditatem, & quod mendacia inter ſe pugnent, porrò rem cõſidera. Dicunt enim, quòd paucis retrò annis Hercules vrbem vaſtauerit, iratus ob paruã cauſam: nempe propter equos, quos illi promiſſos Laomedon noluiſſet reddere. Et ego recordatus ſum carminũ, in quibus hæc dicit:*

Propter equos olim qui huc venit *Iliad. ε.*
D Laomedontis,
Sex tantum ratibus, tanto nec milite fultus,
Cæpit & Iliacas arces, viduauit & ipſa Compita. ——

Proinde (inquit) neque in hoc quidem verum dicunt. Quomodo enim in modico tempore, ita ciuitas capta & deſolata, tale incrementum habuit, vt maxima ſit facta inter omnes qui ſunt in Aſia? Quomodo autem & Hercules eam cum ſex nauibus cæpit, quum longum retro tempus non eſſet vaſtata: Achiui autem cum

nauibus mille & ducentis venientes, non potuerunt capere? Aut quomodo Priamũ permiſit Hercules regnare, quũ illius patrem occidiſſet, tanquam omnium inimiciſsimum: & non potius alium conſtituit principem regionis? Quod ſi autem hæc ita habent, quid dicunt? Quomodo enim non exhorruerunt Troiani atque Priamus inimicitias ſuſcipere cum Græcis, quum noſſent ſe prius, nequaquam ob tale peccatũ, perditos ac vaſtatos? quúmque multi adhuc meminiſſent vrbis expugnationem; quomodo nihil tum tale cogitarunt, neque eorum quiſquam prohibuit Alexandrum? Quo autem pacto profectus in Græciam, verſatus eſt cum Helena, & collocutus eſt, & tandẽ perſuaſit eam; vt parentum & patriæ & mariti & filiolæ & famæ inter Græcos curam deponeret, neque etiam fratres reformidaret adhuc viuentes, qui eam antea Theſeo abſtulerant, neque neglexerant raptam? Tum quidem præſentem Menelaum quomodo hæc latêre potuerunt? Tum autem abſente marito, quomodo veriſimile eſt, vxorem ad colloquiũ veniſſe cum homine peregrino? tum quoque neque aliorũ quemquam ſenſiſſe inſidias: aut ſi ſenſerunt, celaſſe? Inſuper autem & Aethram Theſei matrem ſimul cum Helena profectam, quum eſſet captiua? Non ſatis erat Theſei matrem in Sparta ſeruire, ſed cupiuit etiam ſequi ad Troiam? Alexãder autem abſque metu, & cum tãta poteſtate confecit negocium, vt illi non ſatis eſſet vxorem abducere, ſed & pecunias ſimul impoſuerit: neque eum quiſquam nauibus conſcẽſis eſt perſecutus, neque ex Menelai amicis, neque ex Tyndarei, neque ipſi Helenæ fratres, præſertim cum naues eſſent in Laconica? Maiorem adhuc dubitationẽ adfert, quomodo à Sparta ad mare, abſque perturbatione itinere pedeſtri deſcenderit, quum raptus cõtinuo multis, vt veriſimile eſt, innotuiſſet. Quare fieri non

A νεῶν χιλίων καὶ διακοσίων ἐλθόντες οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν; ἢ πῶς τὸν Πρίαμον εἴασε βασιλεύειν ὁ Ἡρακλῆς, ἀποκτείνας αὐτοῦ τὸν πατέρα, ὡς πάντων ἔχθροτατον, ἀλλ' οὐκ ἄλλον τινὰ ἀπέδειξεν ἄρχοντα τῆς χώρας; εἰ δ' οὖν οὕτω πώς φασι; πῶς οὐκ ἐφείσαντο οἱ Τρῶες καὶ ὁ Πρίαμος τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἔχθραν, εἰδότες ὅτι καὶ πρότερον οὐδὲν τηλικοῦτον ἐξαμαρτόντες, ἀπώλοντο καὶ ἀνάστατοι ἐγένοντο; καὶ πολλοὶ μνημονεύοντες τὴν

B ἅλωσιν μηδὲν τοιοῦτον ἐννοῆσαι, μηδὲ κωλῦσαι τὸν Ἀλέξανδρον μηδένα αὐτῶν; τίνα δὲ τρόπον ἀφικόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα συνῆν τῇ Ἑλένῃ, καὶ διελέγετο, καὶ τελευταῖον ἀνέπεισεν αὐτὴν, μήτε γονέων, μήτε πατρίδος, μήτε ἀνδρὸς ἢ θυγατρὸς, μήτε τῆς παρὰ τοῖς Ἕλλησι φήμης φροντίσασαν, ἀλλὰ μηδὲ τοὺς ἀδελφοὺς φοβηθεῖσαν περιόντας, οἳ πρότερον αὐτὴν ἀφείλοντο Θησέως, καὶ οὐ περιεῖδον ἀφαιρεθεῖσαν; τοῦτο μὲν

C γὰρ παρόντα τὸν Μενέλεων, πῶς ταῦτα ἔλαθε γινόμενα; τοῦτο δὲ, ἀπόντος ἀνδρὸς γυναῖκα εἰς ὁμιλίαν ἀφικνεῖσθαι ξένῳ ἀνδρὶ, πῶς εἰκός; τοῦτο δὲ, μηδὲ τῶν ἄλλων μηδένα αἰσθέσθαι τὴν ἐπιβουλὴν, ἢ αἰσθομένους κρύψαι; προσέτι δὲ τὴν Αἴθραν τὴν τοῦ Θησέως μητέρα συναπᾶραι αὐτῇ αἰχμάλωτον οὖσαν; οὐ γὰρ ἦν ἱκανὸν Θησέως μητέρα οὖσαν ἐν Σπάρτῃ δουλεύειν, ἀλλὰ καὶ ᾑρεῖτο ἀκολουθεῖν εἰς Τροίαν; ὁ

D δὲ Ἀλέξανδρος ἀδεῶς καὶ μετὰ τοσαύτης ἐξουσίας ἔπραττε τὸ πρᾶγμα, ὥστε οὐκ ἦν ἱκανὸν αὐτῷ τὴν γυναῖκα ἀπαγαγεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ χρήματα προσεπέθετο· καὶ μηδὲ ἐπιδιωχθῆναι μηδένα αὐτοῦ, μήτε τῶν τοῦ Μενέλεω, μήτε τῶν τοῦ Τυνδάρεω, μήτε τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἑλένης· καὶ ταῦτα νεῶν οὐσῶν ἐν τῇ Λακωνικῇ; ἔτι δὲ ἀπορώτερον, τὸ ἀπὸ Σπάρτης ἐπὶ θάλασσαν ἀνενόχλητον κατιέναι πεζῇ. πολλοῖς, ὡς εἰκὸς, διαγγέλματα περιβοήτου γενομένης τῆς ἁρπαγῆς. καὶ οὕτω μὲν οὐ

δυνατὸν ἐλθεῖν Ἑλένην μετὰ Ἀλεξάνδρου· γαμηθῆναι δὲ παρ' ἑκόντων δοθεῖσαν τῶν οἰκείων. οὕτω γὰρ εὔλογον ἦν, τήν τε Αἴθραν ἀφικέσθαι μετ' αὐτῆς, καὶ τὰ χρήματα κομισθῆναι. οὐδὲν γὰρ τούτων ἁρπαγῆς, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον γάμου σημεῖόν ἐστιν. ἐπεὶ δέ, ὡς ἔφην, γαμήσας ὁ Ἀλέξανδρος ἀπηλλάγη μετ' αὐτῆς, ὅ, τε Μενέλεως ἠνιᾶτο τῆς μνηστείας ἀποτυχών, καὶ τὸν ἀδελφὸν ᾐτιᾶτο, καὶ ἔφη προδοθῆναι ἀπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἀγαμέμνων, ἐκείνου μὲν ἧττον ἐφρόντιζε· τὸν Ἀλέξανδρον δὲ ἐφοβεῖτο καὶ ὑπώπτευε, μήποτε ἀντιποιήσεται τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πραγμάτων, προσηκόντων αὐτῷ διὰ τὸν γάμον. οὕτω δὴ καὶ τοὺς ἄλλους συγκαλεῖ τοὺς μνηστῆρας τῆς Ἑλένης, καὶ ἔφη ὑβρίσθαι αὐτοὺς ἅπαντας, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταφρονηθῆναι, καὶ τὴν ἀρίστην γυναῖκα οἴχεσθαι εἰς τοὺς βαρβάρους ἐκδοθεῖσαν, ὡς οὐδενὸς ὄντος ἀξίου παρ' αὐτοῖς. ταῦτα λέγων, τὸν μὲν Τυνδάρεων παρῃτεῖτο, καὶ συγγνώμην ἔχειν ἐκέλευε· παραλογισθῆναι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ δώρων· τὸν δὲ Ἀλέξανδρον αἴτιον ἁπάντων ἀπέφαινε, καὶ τὸν Πρίαμον· καὶ παρεκάλει συστρατεύειν ἐπὶ τὴν Τροίαν. πολλὰς γὰρ ἐλπίδας ἔχειν αἱρήσειν αὐτήν, συναγομένων ἁπάντων. γενομένου δὲ τούτου, πολλὰ χρήματα διαρπάσειν αὐτούς, καὶ χώρας κρατήσειν τῆς ἀρίστης. εἶναι γὰρ τὴν μὲν πόλιν πλουσιωτάτην ἁπασῶν· τοὺς δὲ ἀνθρώπους, ὑπὸ τρυφῆς διεφθαρμένους· ἔχειν δὲ καὶ συγγενεῖς πολλοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοὺς ἀπὸ Πέλοπος, οἳ συμπράξουσιν αὐτοῖς, μισοῦντες τὸν Πρίαμον. ταῦτα δὴ ἀκούοντες, οἱ μὲν τινὲς ὠργίζοντο, καὶ ἀτιμίαν τῷ ὄντι ἐνόμιζον τῆς Ἑλλάδος τὸ γεγονός· οἱ δὲ τινὲς ἤλπιζον ὠφεληθήσεσθαι ἀπὸ τῆς στρατείας. δόξα γὰρ ἦν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πραγμάτων ὡς μεγάλων, καὶ πλούτου ὑπερβάλλοντος. εἰ μὲν οὖν ἡττήθησαν ὑπὸ τοῦ Μενέλεω μνηστεύοντος τὴν Ἑλένην, οὐκ ἂν ἐφρόντισαν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐφήσεσθαι ἔμελλον αὐτῷ. νῦν δὲ τὸν Ἀλέξανδρον ἐμίσουν ἅπαντες, αὐτὸς ἕκαστος ἡγούμενος ἀφῃρῆσθαι τοῦ γάμου. οὕτω δὲ

A *potuit, vt hoc modo ad Troiam venerit Helena cum Alexandro: ſed nuptum illi data, à volentibus cognatis. Ita enim rationi cōſentaneum eſt, & Aethram cum ea profectā, & pecunias aſportatas. Horum enim nihil raptus, ſed nuptiarum ſignum eſt. Poſtquàm autem (vt dixi) Alexander coniugium adeptus receſsiſſet cum ea, Menelaus afflictabatur propter nuptiarum repulſam: & fratrem accuſabat, dicens ſe proditum ab illo. Cæterùm* B *Agamemnon de illo minus erat ſollicitus: Alexandrum autem metuebat, habebátque ſuſpectum, ne fortè affectaret imperium Græciæ, quod illi competebat propter nuptias. Sic igitur conuocatis & aliis Helenæ procis, dicebat omnes ſe eſſe iniuria affectos, paritérque totā Gręciam deſpectam, & optimam mulierem nuptum elocatam ad Barbaros, quaſi inter ſe nullus ea eſſet dignus. Hæc dicens, Tyndareum quidem excuſabat, veniámque* C *illi dandam dicebat, vt qui per munera deceptus eſſet: Alexandrum autem cauſam omnium eſſe demonſtrabat, & Priamum: hortabatúrque eos ſimul ſuſcipere expeditionem ad Troiam. Se enim magnā habere ſpē capi eam poſſe, ſi omnes eo ſimul nauigent. Quod ſi eueniat, direpturos ſe magnas opes, terrámque optimam obtenturos. Eſſe enim eam ciuitatem omnium ditiſsimam, homines vero ex deliciis corruptos; habere ſe quoque* D *multos in Aſia cognatos à Pelope, qui ſint laturi auxilium, quum Priamū oderint. His auditis, partim irati ſunt, idque facinus reuera exiſtimabant Græciæ eſſe ignominiam: partim autem ſperabant ſe capturos emolumentum ab expeditione. Fama enim erat, res Aſię eſſe magnas, atque opibus excellere. Quòd ſi victi fuiſſent à Menelao in petitione Helenæ, non vtique curaſſent illi eſſe ablatam, ſed potius inſultaturi fuiſſent. Iam verò Alexandrum oderunt omnes, ſe putās vnuſquiſque ab eo nuptiis ſpoliatum. Sic igi-*

tur

tur collecto exercitu Agamemnon, miſsis nũciis repetiit Helenam. Congruũ quippe eſſe, quũ ſit Græca, vt vni nubat Græcorũ. Quibus auditis Troiani indignati ſunt, & Priamus, & præ omnibus maxime Hector: quod quum eam Alexander legitime accepiſſet à patre, Helenáque illi vellet cohabitare, illi auderent tam impudentem proferre ſermonem; dixerúntque ſeſe cognoſcere, quod occaſionem belli quærerent, ſe quidem bellum nõ incœpturos, licet eſſent ſuperiores: repulſuros verò, ſi qui inferre conarentur. Et propterea ſuſtinuerunt Troiani belli iniurias multum temporis, multáque paſsi ſunt, nõ quanta Homerus dicit. At licet terra illorum vaſtaretur, multíque morerentur homines: ſuſtinuerunt tamẽ, quod ſciebant Achiuos iniquè agere, & Alexandrũ nihil feciſſe abſurdi. Si ſecus eſſet, quis illorum ſuſtinuiſſet vel fratrum, aut parentum, aut aliorum talem ciuium perditionem? Omnino enim quum ciuitas eſſet in periculo, ne propter illius iniquitatẽ vaſtaretur, licebat illis Helena tradita ſemet ſaluos conſeruare. At illi etiam poſteà (vt aiunt) mortuo Alexandro eam retinuerunt, & Deiphobo coniunxerũt, tãquam maximum bonũ habentes in ciuitate, metuentéſque ne ipſos relinqueret. Et quidem ſi prius remanſit ob Alexãdri amorẽ, quomodò vltrà voluit manere: niſi etiam dicunt, quod amauerit Deiphobũ? Veriſimile enim eſt, quod poterit perſuadere Troianis, vt ſe redderẽt, quũ illi alioqui prõpti ad hoc eſſent. Quod ſi metuebat Achiuos, cõpoſitiones prius reperire oportuerat: quippe illi ſanè libenter diſceſsiſſent à bello, plurimis & optimis interfectis. Porro nõ erat verũ quod fertur de raptu, neque belli cauſam præbuerunt Troiani: vnde bonam habebant ſpem, ſe fore ſuperiores. homines enim ſi accipiunt iniuriam, perſeuerant in defenſione ſui vſque ad extrema. Hæc ergo non aliter facta eſſe exiſtimato, quàm vt ego dico.

A τῆς στρατιᾶς γενομένης, πέμψας δὲ Ἀγαμέμνων ἀπῄτει τὴν Ἑλένην. προσήκειν γὰρ αὐτὴν Ἑλληνίδα οὖσαν, γαμηθῆναί τινα τῶν Ἑλλήνων. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Τρῶες, ἠγανάκτουν, καὶ ὁ Πρίαμος, καὶ πάντων μάλιστα ὁ Ἕκτωρ, ὅτι νόμῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου λαβόντος παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ τῆς Ἑλένης βουλομένης ἐκείνῳ συνοικεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀναισχύντως ἐτόλμων λέγειν λόγον· καὶ ἔφασαν γινώσκειν ὅτι ζητοῖεν πολέμου πρό-
B φασιν· αὐτοὶ δὲ μὴ ἄρξειν πολέμου, κρείττους ὄντες, ἀμύνεσθαι δὲ ἐπιχειροῦντας. καὶ διὰ ταῦτα ὑπέμενον οἱ Τρῶες πολὺν χρόνον πολεμούμενοι, καὶ πολλὰ πάσχοντες, οὐχ ὅσα Ὅμηρός φησιν· ὅμως δὲ καὶ τῆς γῆς αὐτῶν φθειρομένης, καὶ πολλῶν ἀποθνησκόντων ἀνθρώπων, ὅτι ἠπίσταντο ἀδικοῦντας τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον οὐδὲν ἄτοπον πράξαντα. εἰ δὲ μὴ, τίς ἂν ὑπέμεινεν αὐτῶν, ἢ τῶν ἀδελφῶν, ἢ ὁ πατὴρ, ἢ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀ-
C πολλυμένων; πάντως γὰρ κινδυνευούσης ἀναστάτου γενέσθαι τῆς πόλεως διὰ τὴν ἐκείνου παρανομίαν, ἐξὸν ἀποδόντας τὴν Ἑλένην, σῶσαι αὑτούς. οἱ δὲ, καὶ ὕστερον, ὥς φασιν Ἀλεξάνδρου ἀποθανόντος, κατεῖχον αὐτὴν, καὶ Δηϊφόβῳ συνῴκιζον, ὡς μέγιστον ἀγαθὸν ἔχοντες ἐν τῇ πόλει, καὶ φοβούμενοι μὴ καταλίποι αὐτούς. καίτοι εἰ πρότερον ἐρῶσα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔμενεν, πῶς ἔτι ἐβούλετο μένειν, εἰ μὴ καὶ Δηϊφόβου αὐτὴν
D ἐρασθῆναι λέγουσιν; εἰκὸς γὰρ ἦν πεῖσαι τοὺς Τρῶας ἀποδοῦναι αὐτὴν, ἑτοίμους ὄντας. εἰ δὲ ἐφοβεῖτο τοὺς Ἀχαιοὺς, διαλύσεις πρότερον εὑρέσθαι χρῆν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἀγαπητῶς ἂν ἀπηλλάγησαν τοῦ πολέμου, πλείστων καὶ ἀρίστων τεθνηκότων. οὐ γὰρ ἦν ἀληθὲς τῆς ἁρπαγῆς, οὐδὲ παρέσχον αἰτίαν τοῦ πολέμου οἱ Τρῶες, ὅθεν εὐέλπιδες ἦσαν περιγενέσθαι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι, ἐν οἷς ἂν ἀδικῶνται, μέχρις ἐσχάτου ὑπομένουσιν ἀμυνόμενοι. ταῦτα μὲν μὴ ἄλλως νόμιζε πραχθῆναι, ἢ ὡς ἐγὼ λέγω.

πολὺ γὰρ πιστότερον, ἑκόντα Τυνδάρεων κηδεῦσαι βασιλεῦσι τῆς Ἀσίας, καὶ Μενέλεων τῆς μνηστείας ἐκπεσόντα βαρέως ἐνεγκεῖν· Ἀγαμέμνονά τε φοβηθῆναι τοὺς Πριαμίδας, μὴ κατάσχωσι τὴν Ἑλλάδα, ἀκούοντα καὶ Πέλοπα τὸν αὑτοῦ πρόγονον ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντα χώρας, διὰ τὸ κῆδος τοῦ Οἰνομάου τὴν Πελοπόννησον κατασχεῖν, καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας συνάρασθαι τοῦ πολέμου, μνησικακοῦντας ὅτι αὐτὸς ἕκαστος οὐκ ἔγημεν· ἢ ἐρασθῆναι μὲν Ἀλέξανδρον ἧς ἠγνόει γυναικός, ἐπιτρέψαι δὲ αὐτῷ τὸν πατέρα πλεῦσαι τοιαύτης ἕνεκα πράξεως· καὶ ταῦτα, ὥς φασιν, οὐ πάλαι τῆς Τροίας ἁλούσης ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Λαομέδοντος ἀποθανόντος· ὕστερον δὲ πολεμουμένους καὶ τοσαῦτα κακὰ πάσχοντας μὴ θέλειν ἐκδοῦναι, μήτε ζῶντος Ἀλεξάνδρου, μήτε ἀποθανόντος οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντας τῆς σωτηρίας· τὴν δὲ Ἑλένην, ἐρασθῆναι μὲν ξένου ἀνδρός, ᾧ τὴν ἀρχὴν οὐκ εἰκὸς αὐτὴν ἐν ὁμιλίᾳ γενέσθαι, καταλιποῦσαν δὲ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους, καὶ τὸν ἄνδρα, μετ' αἰσχύνης ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους μισοῦντας. πάντα δὲ ταῦτα γινόμενα, μηδένα κωλῦσαι, μήτε ἐξιοῦσαν αὐτήν, καὶ ταῦτα πεζῇ ἕως θαλάττης, μήτε ἀποπλεύσασαν διῶξαι· συνάρασθαι δὲ τοῦ στόλου τὴν Θησέως μητέρα πρεσβυτέραν, καὶ δῆλον ὅτι μισοῦσαν τὴν Ἑλένην. ὕστερον δὲ Ἀλεξάνδρου τελευτήσαντος, οὗ λέγεται ἐρᾶν, Δηιφόβῳ συνεῖναι, καθάπερ οἶμαι κἀκείνῳ τῆς Ἀφροδίτης ὑποσχομένης, καὶ μήτε αὐτὴν ἐθέλειν ἀπιέναι παρὰ τὸν αὑτῆς ἄνδρα, μήτε τοὺς Τρῶας ἀποδοῦναι τὴν Ἑλένην, μέχρις ἁλῶναι τὴν πόλιν βίᾳ. τούτων οὐδὲν εἰκός, οὐδὲ δυνατόν. ἔτι γὰρ καὶ τόδε πρὸς τοῖς εἰρημένοις. τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαντας Ἀχαιούς, φησὶν Ὅμηρος κοινωνῆσαι, οἷς ἧττον ἔμελε, τῆς δυνάμεως· Κάστορα δὲ καὶ Πολυδεύκην μόνους μὴ ἀφικέσθαι, τοὺς μάλιστα ὑβρισμένους.

A *Multo enim credibilius, Tyndareum ſponte voluiſſe affinitate coniungi Aſiæ regibus, atque Menelaum petitione ſua & ſpe fruſtratũ grauiter tuliſſe, & Agamemnonem tenuiſſe Priamidas ne obtinerent Græciam, quum audiret & Pelopem ſuum auum ex eadem regione profectum propter affinitatẽ Oenomai Peloponneſum obtinuiſſe, alios autem duces bellum vna ſuſcepiſſe, frementes ob iniuriã vnuſquiſque, quod nuptias non eſſet*
B *conſecutus: quàm Alexandrum amaſſe mulierem ignotam, patrémque illi permiſiſſe vt nauigaret ad tale facinus: cũ præſertim (vt aiunt) non multo antè Troia capta à Græcis, ſuúſque pater Laomedõ eſſet occiſus, poſtea quoque bello preſſos, & tãta perpeſſos mala, noluiſſe tradere, neque Alexãdro viuẽte, neque defuncto, quum nullam haberẽt ſpem ſalutis: Helenam quoque cõcepiſſe amorem erga virum peregrinum, quo cum ab initio veri-*
C *ſimile eſt eam non collocutam: relictáque patria & domeſticis & marito, cum turpitudine veniſſe ad homines [Græcorum] oſores. Et quum hæc omnia fierent, neminem prohibuiſſe: neque exeuntem illam, præſertim itinere pedeſtri vſque ad mare, neque abnauigantem eam quẽquam eſſe perſecutum: & ſe adiũxiſſe nauigationis periculo Theſei matrẽ, iam prouectæ ætatis, quęque vt manifeſtum eſt, oderat Helenam. Tãdem etiam mortuo Alexãdro,*
D *quem amaſſe dicitur, Deiphobo adhæſiſſe: quaſi illi quoque (opinor) à Venere promiſſam: neque eam voluiſſe reuerti ad ſuum maritum, neque Troianos voluiſſe reddere, donec vi ciuitas caperetur. Horũ nihil, veri præ ſe fert ſpeciem, neque fieri potuit. Præterea vero ad prædicta etiam hoc conſidera. Alios quidem omnes Achiuos dicit Homerus communi auxilio ad Troiam profectos, quorum tamen minus intererat: Caſtorem autem & Pollucem ſolos eò non perueniſſe, ad quos maximè ea pertinebat iniuria.*

Hunc autem errorem abſcondẽs Homerus ſcripſit admirari Helenam cur non adeſſent: deinde ipſe defendit dicens, antè vita fuiſſe defunctos. Proinde quum adhuc in viuis eſſent, eam eſſe raptam manifeſtè cõſtat. Ergóne illi Agamemnonem expectaſſent decem annos morantem, atque colligentem exercitum; & nõ eueſtigio liberauiſſent ſororem, neque ſaltem repetituri veniſſent, aut bellum geſturi cũ ſuis ipſorũ copiis? Nónne Theſeo ſtatim intulerunt bellum, viro & Græco, & inter omnes optimo, inſuper & multorum hominum regi, & Herculis ſocio, & Pirithoi, & Theſſalos & Bœotos habenti adiutores? Alexandro verò nõ intuliſſent, ſed expectaſſent Atridas decẽ annos copias colligẽtes? Forſan autem par erat & Tyndareum ipſum aduenisſe, & nihil obſtitiſſe prouectam ętatem. Neque enim Neſtore maior natu erat, neque Phœnice: neque magis illos indignari conueniebat, quàm patrem ipſum. At neque ipſe, neque filij venerunt, neque ex eorum voluntate ſuſcepta erat expeditio. Sponte enim Helenam elocarant, iudicio præferentes Alexandrum aliis procis, ob principatus magnitudinem, fortitudinémque. Nullo enim erat virtute inferior. Neque igitur illi venerunt ad belli ſocietatem, neque Lacedæmoniorum vllus. Sed hoc quoque mendacium eſt, quòd Menelaus dux fuerit Lacedæmoniorum, atque Spartæ regnauerit, Tyndareo adhuc viuente. Quippe graue fuit, ſi Neſtor neque priùs neque poſteà rediens ab Ilio, conceſſit filiis regnum & principatum propter ſenectutem; Tyndareus autem ceſſit Menelao. Videntur enim & hæc multam habere ambiguitatem. Poſtquã autem ad Troiam venerunt Achiui, primum quidem prohibiti ſunt in terram deſcendere: & Proteſilaus vi conatus deſcendere interfectus eſt cum multis aliis, vt coacti ſint nauigare in Cherroneſum, receptis mortuis intercedente

A Ταύτην δὲ τὴν ἄγνοιαν κρύπτων Ὅμηρος, πεποίηκε θαυμάζουσαν τὴν Ἑλένην· ἔπειτα αὐτὸς ἀπελογήσατο, εἰπών, ὅτι τεθνήκασι πρότερον. οὐκοῦν τότε ζώντων αὐτὴν ἁρπασθῆναι, δῆλόν ἐστιν. ἔπειτα Ἀγαμέμνονα περιέμενον δέκα ἔτη διατρίβοντα, καὶ συνάγοντα στρατιάν· ἀλλ' οὐκ εὐθὺς ἔσωσαν τὴν ἀδελφήν, μάλιστα μὲν εἰ κατὰ πλοῦν ἔλθοιεν· εἰ δ' οὐχ* ὡς πολεμήσοντες μετὰ τῆς αὐτῶν δυνάμεως; (γρ. οὐκ ὡς) οὐ B γὰρ ἐπὶ Θησέα μὲν ἦλθον εὐθύς, ἄνδρα Ἕλληνα καὶ τῶν ἄλλων ἄριστον, ἔτι δὲ, αὐτόν τε πολλῶν ἄρχοντα καὶ Ἡρακλέους ἑταῖρον, καὶ Πειρίθου, καὶ Θετταλοὺς καὶ Βοιωτοὺς ἔχοντα συμμάχους; ἐπὶ δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἂν ἦλθον, ἀλλὰ τοὺς Ἀτρείδας περιέμενον δέκα ἔτη συλλέγοντας τὴν δύναμιν; ἴσως γὰρ εἰκὸς ἦν καὶ αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν Τυνδάρεων, καὶ μηδὲν αὐτὸν κωλῦσαι τὴν ἡλικίαν. οὐ γὰρ δὴ Νέστορος παλαιότερος C ἦν, οὐδὲ Φοίνικος· οὐδὲ μᾶλλον ἐκείνοις προσῆκον ἦν ἀγανακτεῖν, ἢ τὸν πατέρα αὐτόν. ἀλλ' οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ παῖδες ἧκον, οὔτε ἦν αὐτοῖς βουλομένοις τὰ τῆς στρατείας. ἑκόντες γὰρ αὐτοὶ τὴν Ἑλένην ἐξέδωκαν, προκρίναντες τῶν ἄλλων μνηστήρων τὸν Ἀλέξανδρον διὰ μέγεθος τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀνδρείαν. οὐδενὸς γὰρ ἦν χείρων τὴν ψυχήν. οὔτε οὖν ἐκεῖνοι ἀφίκοντο πολεμήσοντες, οὔτε Λακεδαιμονίων οὐδείς· D ἀλλὰ καὶ τοῦτο ψεῦδός ἐστιν, ὅτι Μενέλεως ἦγε Λακεδαιμονίους, καὶ τῆς Σπάρτης ἐβασίλευε, Τυνδάρεω ζῶντος ἔτι. καὶ γὰρ ἦν δεινόν, εἰ Νέστωρ μὲν, μήτε πρότερον, μήτε ὕστερον ἐλθὼν ἀπ' Ἰλίου παρεχώρησε τοῖς υἱοῖς τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἀρχῆς διὰ γῆρας· Τυνδάρεως δὲ Μενελάῳ ἐξέστη; φαίνεται γὰρ καὶ ταῦτα πολλὴν ἀπορίαν ἔχοντα. ἐπεὶ δ' οὖν ἦλθον οἱ Ἀχαιοί, τὸ μὲν πρῶτον εἴργοντο τῆς γῆς, καὶ Πρωτεσίλαός γε ἀποθνήσκει βιαζόμενος ἀποβῆναι, καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων, ὥστε διέπλευσαν εἰς τὴν Χερρόνησον,

ὑπόσπονδοι τοὺς νεκροὺς ἀνελόμενοι, κἀκεῖ θάπτουσι τὸν Πρωτεσίλαον. ἔπειτα περιπλέοντες κατέβαινον εἰς τὴν χώραν, καὶ τῶν πολισμάτων τινὰ ἐπόρθουν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μετὰ τοῦ Ἕκτορος τὸν μὲν ὄχλον συνῆγεν ἅπαντα ἀπὸ τῆς χώρας εἰς τὸ ἄστυ· τὰς δὲ μικρὰς πόλεις εἴων πρὸς τῇ θαλάττῃ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πανταχοῦ βοηθεῖν. πάλιν δὲ καταπλεύσαντες εἰς τὸν Ἀχαιῶν λιμένα νυκτὸς, ἔλαθον ἀποβαίνοντες, καὶ ναύσταθμον περιεβάλοντο, καὶ τάφρον ὤρυξαν φοβούμενοι τὸν Ἕκτορα καὶ τοὺς Τρῶας, καὶ μᾶλλον ὡς αὐτοὶ πολιορκηθησόμενοι παρεσκευάζοντο. οἱ δὲ, τὰ μὲν ἄλλα συγχωροῦσιν Ὁμήρῳ· τὸ δὲ τεῖχος, οὔ φασιν αὐτὸν γενόμενον λέγειν, ὅτι πεποίηκεν ὕστερον Ἀπόλλωνα καὶ Ποσειδῶνα τοὺς ποταμοὺς ἀφέντας ἐπ' αὐτὸ, καὶ ἀφανίσαντας· ὃ πάντων ἀπιθανώτατόν ἐστι, κατακλυσθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ τείχους. ἔτι γὰρ καὶ νῦν, οἱ ποταμοὶ λιμνάζουσι τὸν τόπον, καὶ πολὺ τῆς θαλάττης προκεχωρήκασι. τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον, τὰ μὲν ἐποίουν κακῶς, τὰ δ' ἔπασχον, καὶ μάχαι μὲν οὐ πολλαὶ ἐγίνοντο ἐκ παρατάξεων· οὐ γὰρ ἐθάρρουν προσιέναι πρὸς τὴν πόλιν, διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἔνδοθεν· ἀκροβολισμοὶ δὲ καὶ κλοπεῖαι τῶν Ἑλλήνων· καὶ Τρωίλός τε οὕτως ἀποθνήσκει παῖς ὢν ἔτι, καὶ Μήστωρ, καὶ ἄλλοι πλείους. ἦν γὰρ ὁ Ἀχιλλεὺς ἐνεδρεῦσαι δεινότατος, καὶ νυκτὸς ἐπιθέσθαι. ὅθεν Αἰνείαν τε οὕτως ἐπελθὼν ὀλίγου ἀπέκτεινεν ἐν τῇ Ἴδῃ, καὶ πολλοὺς ἄλλους κατὰ τὴν χώραν. καὶ τῶν φρουρίων ᾕρει τὰ κακῶς φυλαττόμενα. οὐδὲ γὰρ τῆς γῆς ἐπεκράτουν οἱ Ἀχαιοὶ, ἀλλ' ἢ μόνον τοῦ στρατοπέδου. τεκμήριον δὲ, οὐ γὰρ ἄν ποτε Τρωίλος ἔξω τοῦ τείχους ἐγυμνάζετο, καὶ ταῦτα μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως· οὐδ' ἂν ἐγεώργουν τὴν Χερρόνησον, ὡς ὁμολογοῦσι πάντες, εἴπερ ἐκράτουν τῆς Τρῳάδος, οὐδ' ἂν ἐκ

A *caduceatore ad ſepulturam, atque illic ſepelierunt Proteſilaum. Deinde circum nauigantes deſcenderunt in regionem, & oppidula quædam expugnauerunt. Porro Alexander cum Hectore congregauit omnem populum ex regione in vrbē, paruas autem ciuitates propter mare dereliquit, eò quod non poſſet vbique eſſe auxilio. Rurſum autem illi quum noctu in Achiuorum portum nauigaſſent, clanculò deſcenderunt, nauiúmque ſtationē munitione* B *circumdederunt, foderúntque foſſam, Hectorem metuentes & Troianos: ſeque magis tanquam ipſi obſidionē paſſuri præparauerunt, quàm Troiam obſeſſuri. Sunt qui alia quidem concedant Homero: murum autem factum eſſe falſò aiūt eum dicere, quòd ſcripſerit poſtea Apollinem & Neptunum, immiſſis illū fluminibus deſtruxiſſe, labefactatis nēpe muri fundamentis aqua: quod omniū incredibiliſſimum eſt. Quippe etiamnum* C *flumina in loco reſtagnant, & procul à mari receſſerunt. Cæterùm reliquo tempore, partim mala intulerūt, partim paſſi ſunt, & prælia non multa facta ſunt aduerſis aciebus. Non enim audebāt ad vrbem accedere, propter multitudinem fortitudinémque eorum qui intus erant: leuiores vero dimicationes, furtiuæque incurſiones fiebant à Græcis. Atque hoc modo interfectus eſt Troilus adhuc puer, & Mneſtor, & alij complures. Erat* D *enim Achilles ad ſtruendas inſidias, nocturnáſque incurſiones callidiſſimus. Atque ita ſuperueniens, parum abfuit quin & Aeneā interficeret in Ida, multóſque alios per regionem. Et loca munita capiebat ſi qua indiligenter erāt cuſtodita. Neque enim terram obtinebant Achiui, ſed ſolummodò caſtra. Signum autem huius eſt, quod ſe Troilus nunquā extra mœnia exercuiſſet, præſertim procul ab vrbe: neque Troiani coluiſſent Cherroneſum (vt omnes confitentur) ſi Græci obtinuiſſent Troadem, neque iis*

Troiæ obſidio cuiuſmodi.

vinũ fuiſſet aduectum ex Lemno. Porrò quum non proſperè bellum Achiuis procederet, nilque eueniret vt ſperauerant, ſed in dies plures Troianis adiutores affluerent, peſtilentia & fames eos vexauit, & ſeditio orta eſt inter duces: quemadmodũ ferè conſueuit fieri inter eos quibus res ſunt aduerſæ, non quibus ſecundæ. Confitetur autem & hæc Homerus (neque enim potuit vera omnia celare) vbi dicit Agamemnonem in concionem conuocaſſe Græcos, quaſi exercitum abducturum, videlicet multitudine ægrè ferente mala, atque recedere volente, & turbas impetu ruiſſe ad naues: Neſtorem autem & Vlyſſem vix eas potuiſſe retinere, vaticinium quoddam prætendentes, dicentéſque modicum reſtare tempus, quod rogabat eos expectare. vatem autem horum in ſuperioribus carminibus Agamemnon nihil vnquam dicit veri vaticinatum. Hucuſque igitur deinceps non omnino videtur Homerus contempſiſſe homines, ſed aliquo modo eſſe veritatem ſecutus. At verò in iis quæ de raptu, non ipſe quidem vt facta narrat, ſed Hectorem inducit exprobrantẽ Alexandro, & Helenam deplangentẽ apud Priamum, ipſúmque Alexandrum eorũ recordantem in congreſſu cum Helena, ea præ omnibus dilucidiſsimè oportebat dici, & maxima cum grauitate. Præterea neque illa vera ſunt de ſingulari certamine Alexandri & Menelai. Quum enim nõ poſſet dicere Alexandrũ à Menelao interfectũ, vt vanas ei donaret glorias victoriámque ridiculam, finxit gladium eius eſſe cõfractum. Quid? non poterat Alexandri gladio vti, qui tantò erat fortior, vt traheret illum viuum cum armis ad Achiuos? Quin ſtrangulare oportebat loro. Falſum quoq; eſt Hectoris & Aiacis ſingulare certamen, & illius admodũ fatua eſt tranſactio: rurſum Aiace vincẽte, doniſq; mutuo datis, tanquã*

Peſtis, & ſeditio inter Græcos.

A Λήμνου οἶνος ἐκομίζετο αὐτοῖς. κακῶς δὲ φερομένων τῶν Ἀχαιῶν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ μηδενὸς ἀποβαίνοντος ὧν ἤλπισαν, ἀλλὰ συμμάχων ἐπιρρεόντων ἀεὶ τοῖς Τρωσὶ πλειόνων, λοιμός τε καὶ λιμὸς αὐτοὺς ἐπίεσε, καὶ στάσις ἐγένετο τῶν ἡγεμόνων, ὥσπερ εἴωθεν ὡς τὸ πολὺ γίνεσθαι τοῖς κακῶς πράττουσιν, οὐ τοῖς κρατοῦσιν. ὁμολογεῖ δὲ ταῦτα καὶ Ὅμηρος· οὐδὲ γὰρ ἐδύνατο πάντα τἀληθῆ ἀποκρύψασθαι· ἐν οἷς φησι τὸν B Ἀγαμέμνονα ἐκκλησίαν συναγαγεῖν τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἀπάξοντα τὸ στράτευμα, δηλονότι τοῦ πλήθους χαλεπῶς φέροντος, καὶ ἀπιέναι βουλομένου, καὶ τὸν ὄχλον ὁρμῆσαι πρὸς τὰς ναῦς· τὸν δὲ Νέστορα, καὶ τὸν Ὀδυσσέα κατασχεῖν μόλις, μαντείαν τινὰ προβαλλομένους, καὶ ὀλίγον εἶναι χρόνον φάσκοντας, ὃν ἐδέοντο αὐτοὺς ὑπομεῖναι. τὸν δὲ μάντιν τούτων Ἀγαμέμνων ἐν τοῖς ἄνω ἔπεσί φησι μηδὲν πώποτε ἀληθὲς μαν- C τεύεσθαι. μέχρι μὲν οὖν τούτων ἐφεξῆς, οὐ πάνυ φαίνεται τῶν ἀνθρώπων καταφρονῶν Ὅμηρος· ἀλλὰ τρόπον τινὰ ἔχεσθαι τἀληθοῦς· εἰ μήγε τὰ περὶ τὴν ἁρπαγήν, οὐκ αὐτὸς ὡς γινόμενα διηγούμενος, ἀλλ' Ἕκτορα ποιήσας ὀνειδίζοντα Ἀλέξανδρον, καὶ Ἑλένην ὀδυρομένην πρὸς Πρίαμον, καὶ αὐτὸν Ἀλέξανδρον μεμνημένον ἐν τῇ συνουσίᾳ τῇ πρὸς τὴν Ἑλένην, ὃ πάντων σαφέστατα ἔδει ῥηθῆναι καὶ μετὰ πλείστης σπουδῆς· ἔτι D δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν μονομαχίαν. οὐ γὰρ δυνάμενος εἰπεῖν ὡς ἀπέκτεινε τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Μενέλεως, ὡς κενὰς αὐτῷ χαρίζεται χάριτας καὶ νίκην γελοίαν, ὡς τοῦ ξίφους καταχθέντος. οὐ γὰρ ἦν τῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου χρήσασθαι, τοσοῦτόν γε κρείττονα ὄντα, ὡς ἕλκειν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς ζῶντα μετὰ τῶν ὅπλων; ἀλλ' ἀπάγχειν ἔδει τῷ ἱμάντι. ψευδὴς δὲ ἡ τοῦ Αἴαντος καὶ ἡ τοῦ Ἕκτορος μονομαχία, καὶ πάνυ εὐήθης ἡ διάλυσις· πάλιν ἐκείνου Αἴαντος νικῶντος, πρὸς δὲ οὐδέν, καὶ δῶρα δόντων ἀλλήλοις, ὥσπερ

φίλων. μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη τἀληθῆ λέγει,
τὴν τῶν Ἀχαιῶν ἧτταν καὶ τροπήν, καὶ
τὰς τοῦ Ἕκτορος ἀριστείας, καὶ τὸ πλῆ-
θος τῶν ἀπολλυμένων, ὥσπερ ὑπέσχετο
ἐρεῖν, τρόπον τινὰ ἄκων, καὶ ἀναφέρων
εἰς τιμὴν τοῦ Ἀχιλλέως. καί τι θεοφι-
λῆ γε εἶναι τὴν πόλιν φησί, καὶ Δία αὐ-
τικρυς πεποίηκε λέγοντα, πασῶν τῶν ὑ-
πὸ τὸν ἥλιον πόλεων, τὸ Ἴλιον μάλιστα
ἀγαπῆσαι, καὶ τὸν Πρίαμον καὶ τὸν
λαὸν αὐτοῦ. ἔπειτα, ὀστράκου μεταπεσόν-
τος φασιν, τοσοῦτο μετέβαλεν, ὥστε οἴκτι-
στα ἀπώλεσεν τὴν ἁπασῶν προσφιλεστά-
την, δι' ἑνὸς ἀνδρὸς ἁμαρτίαν, εἴπερ
ἥμαρτεν. ὅμως δὲ οὐχ οἷός τε ἐστὶν ἀ-
ποκρύψαι τὰ τοῦ Ἕκτορος ἔργα νικῶντος
καὶ διώκοντος τοὺς Ἀχαιοὺς μέχρι τῶν νεῶν,
καὶ πάντων αὐτὸν ἐκπεπληγμένων τῶν ἀ-
ρίστων· ὅτε μὲν Ἄρει παραβάλλων αὐτόν· ὁ-
τὲ δὲ φλογὶ λέγων τὴν ἀλκὴν ὅμοιον εἶναι,
μηδενὸς δὲ ἁπλῶς ὑπομένοντος αὐτόν,
τοῦ τε Ἀπόλλωνος αὐτῷ παρισταμένου, καὶ
τοῦ Διὸς ἄνωθεν ἐπισημαίνοντος ἀνέμῳ καὶ
βροντῇ. ταῦτα γὰρ οὐ βουλόμενος εἰπεῖν
οὕτως ἐναργῶς· ὅμως ἐπεὶ ἀληθῆ ἦν, ἀρ-
ξάμενος αὐτῶν, οὐ δύναται ἀποστῆναι·
τήν τε νύκτα ἐκείνην τὴν χαλεπήν,
καὶ τὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατήφειαν, καὶ
τὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος ἔκπληξιν, καὶ τὰς
οἰμωγάς, ἔτι δὲ τὴν νυκτερινὴν ἐκκλη-
σίαν βουλευομένων ὅπως φεύξειν, καὶ
τὰς δεήσεις τὰς τοῦ Ἀχιλλέως, ἔπι δύναι-
το ἐκεῖνος ἄρα ὠφελῆσαι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ,
τῷ μὲν Ἀγαμέμνονι χαρίζεταί τινα ἀ-
ριστείαν ἀνόητον, καὶ τῷ Διομήδει, καὶ τῷ
Ὀδυσσεῖ καὶ Εὐρυπύλῳ. καὶ τὸν Αἴαντα,
φησί, μάχεσθαι προθύμως, εὐθὺς δὲ
τοὺς Τρῶας ἐπικρατῆσαι, καὶ τὸν Ἕκτορα
ἐλαύνειν ἐπὶ τὸ τεῖχος τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τὰς
ναῦς. καὶ ταῦτα μὲν λέγων, δῆλόν ἐστιν ὅτι
ἀληθῆ λέγει. καὶ τὰ γενόμενα, ὑπ' αὐ-
τῶν τῶν πραγμάτων προαγόμενος· ὅταν
δὲ αὔξῃ τοὺς Ἀχαιούς, πολλῆς ἀπορίας
μεστός ἐστι, καὶ πᾶσι φανερός, ὅτι ψεύδεται.
τὸν μὲν Αἴαντα, δὶς κρατῆσαι τοῦ Ἕκτο-
ρος λέγων, ὁτὲ μὲν, τῇ μονομαχίᾳ,

A *amicis. Porrò poſt hoc iam vera dicit, nẽ-
pe Achiuorum cladem & fugam, &
Hectoris ſtrenua facta, multitudinémque occiſorum, vti ſe dicturum promiſit;
& propemodũ inuitus dicit, referens quoque ad honorem Achillis. Et ciuitatem
quidẽ dicit pietatis erga Deos ſtudioſam:
& Iouem palam fecit dicẽtem, quòd inter omnes ſub ſole ciuitates Ilium maxime diligat, & Priamum, & illius populum. Deinde teſta (quod aiunt) cadente,*
B *in tantũ immutatus eſt, vt miſerrimè perderet omnium chariſsimam, vnius ob viri
peccatum: ſi tamen peccauit. Non tamen
potuit abſcondere Hectoris geſta vincẽ-
tis, & perſequẽtis Achiuos vſque ad naues, quodque eum reformidarint optimi
quoque inter Achiuos: nũc eum quidem
Marti comparans, nunc autem robore
dicens flammæ eſſe ſimilem: quódque ſimpliciter nemo eum ſuſtinuerit, aſsiſtente ei
Apolline, & Ioue cælitùs ſecunda dante*
C *ſigna vento atque tonitru. Hæc ille quidem tam clarè noluit dicere: tamen quoniam vera erant, & ſemel cæperat, non
potuit deſiſtere: ſed deſcripſit & noctem
illam difficilem, illúmque in exercitu mærorem, & Agamemnonis conſternationem, fletúſque: præterea nocturnam concionem, conſilium ineuntiũ quomodo aufugerent: & obſecrationes ad Achillem,
ſi quid ille tãdem vtilitatis adferre poſſet.
Poſtridiè autem donat Agamemnonem*
D *fatua ſtrenuitate, ſimiliter & Diomedẽ,
Vlyſſémque atque Eurypylum: & Aiacem dicit promptiſsimè pugnaſſe, continuò verò Troianos factos ſuperiores:
Hectorémque irruiſſe vſque ad Achiuorum murum, adque naues. Atque quũ
hæc dicit, manifeſtum eſt quod vera atque facta dicat, ab ipſis huc perductus
rebus; quãdo autem effert Achiuos, ſumma laborat dicendorum penuria, omnibúſque ſe manifeſtum facit quod mentiatur. Hectorem bis dicit victũ ab Aiace, ſemel quidem in ſingulari conflictu,*

Hectoris geſta.

rurſum autem & lapide: Aeneam autem à Diomede; quúmque ne hic quidẽ quicquam effeciſſet, ſed tantummodo accepiſſet equos, quod facile non poterat redargui, non habens quod illis donet: Martẽ, aũt, & Venerem vulneratos à Diomede. In quibus ſe omnibus prodit, quod illis quidem bene velit, cupiátque eos eſſe admirandos: ſed quum nõ haberet quod diceret veri, propter veritatis inopiam, in res impoßibiles & impias incidit: quod ferè pleriſque omnibus accidit, qui repugnant veritati. At non de Hectore ſimiliter hæſitat, quidnam dicat magnum & admirabile? videlicet ea, opinor, facta quę ſunt denarrans: quod nempe eum omnes effuſo curſu fugerint, & fortißimi nominatim: quum dicit, neque Idomeneũ mãſiſſe, neque duos Aiaces, ſed ſolum Neſtorem ex neceßitate, & hunc propemodùm captum: ſuccurrentem verò illi Diomedem, & pauliſper ferocientem, mox conuerſum fugiſſe: quaſi ſcilicet fulminibus eum prohibentibus: tandem autem & foſſam ſuperatam, & naualia oppugnata, & perruptas ab Hectore portas, Achiuóſque in naues concluſos, & circa tentoria omnem vim belli, & Aiacẽ deſuper pugnantem à nauibus, & tandẽ ab Hectore ictum receßiſſe, & naues quaſdã eſſe incenſas. Hic enim nõ eſt Aeneas à Venere ſubtractus, neque Mars ab homine vulneratus, neque aliud quicquã huiuſmodi incredibile: ſed res veræ, ſimiléſque factorum. Poſt hanc acceptã cladem, non amplius illi prælium inſtaurare poterãt, aut recipere audaciam tam deſperati, quibus neque foſſa neque munitiones profuerãt quicquam, & ne ipſas quidẽ naues potuerant defendere. Quæ enim præterea tanta potentia, aut quis ita vir inuictus, & Dei robore præditus eſſe potuit, qui conſpectus potuiſſet ſaluare iam perditos? Illæ enim Myrmidonum copiæ quãtulæ erant ad vniuerſum exercitum? Aut quantulum erat Achillis robur, qui

Achillis robur.

A πάλιν δὲ τῷ λίθῳ· τὸν δὲ Διομήδην, τοῦ Αἰνείου· καὶ μηδὲ τούτου μηδὲν διαπράξαντος, ἀλλὰ τοὺς ἵππους μόνον λαβόντος, ὅπερ ἦν ἀνεξέλεγκτον· οὐκ ἔχων δὲ, ὅ, τι αὐτοῖς χαρίσηται, τὸν Ἄρην καὶ τὴν Ἀφροδίτην φησὶ τρωθῆναι ὑπὸ τοῦ Διομήδους. ἐν οἷς ἅπασι δῆλός ἐστιν, εὔνους μὲν ὢν ἐκείνοις, καὶ βουλόμενος αὐτοὺς θαυμάζειν· οὐκ ἔχων δὲ καὶ ὅ, τι εἴπῃ ἀληθές, διὰ τὴν ἀπορίαν εἰς ἀδύνατα ἐμπίπτων καὶ ἀσεβῆ πράγματα· ὃ πάσχουσιν ὡς τὸ

B πολὺ πάντες, ὅσοι τῇ ἀληθείᾳ μάχονται. ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ Ἕκτορος ὁμοίως ἀπορεῖ ὅ, τι εἴπῃ μέγα καὶ θαυμαστόν; ὥς γε οἶμαι, τὰ γινόμενα διηγούμενος· ἀλλὰ φεύγοντας μὲν προτροπάδην ἅπαντας, καὶ κατ' ὄνομα τοὺς ἀρίστους· ὅταν φησὶ, μήτε Ἰδομενέα μένειν, μήτε Ἀγαμέμνονα, μήτε τοὺς δύο Αἴαντας· ἀλλὰ Νέστορα μόνον ὑπ' ἀνάγκης, καὶ τοῦτον ἁλῶναι παρ' ὀλίγον· ἐπιβοηθήσαντα δὴ τὸν Διομήδη, καὶ

C πρὸς ὀλίγον θρασυνόμενον, ἔπειτα εὐθὺς ἀποστραφέντα φεύγειν, ὡς κεραυνῶν δῆθεν εἰργόντων αὐτόν· τέλος δὲ τὴν τάφρον διαβαινομένην, καὶ τὸν ναύσταθμον πολιορκούμενον, καὶ ῥηγνυμένας ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος τὰς πύλας, καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς τὰς ναῦς ἤδη κατειλημμένους, καὶ περὶ τὰς σκηνὰς πάντα τὸν πόλεμον, καὶ τὸν Αἴαντα ἄνωθεν μαχόμενον ἀπὸ τῶν νεῶν· καὶ τέλος, ἐκβληθέντα ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος, καὶ ἀναχωρήσαντα, καὶ τῶν νεῶν τινὰς ἐμπρησθείσας. ἐνταῦθα γὰρ, οὐκ ἔστιν Αἰνείας ὑπὸ Ἀ-

D φροδίτης ἁρπαζόμενος, οὐδὲ Ἄρης ὑπὸ ἀνδρὸς τιτρωσκόμενος, οὐδὲ ἄλλο τοιοῦτον οὐδὲν ἀπίθανον, ἀλλὰ πράγματα ἀληθῆ, καὶ ὅμοια γεγονόσιν. μεθ' ἣν ἧτταν οὐκέτι ἦν ἀναμάχεσθαι δυνατὸν, οὐδὲ θαρρῆσαί ποτε, τοὺς οὕτως ἀπειρηκότας, ὡς μήτε ὑπὸ τῆς τάφρου, μήτε ὑπὸ τοῦ ἐρύματος ὠφεληθῆναι μηδὲν, μήτε αὐτὰς διαφυλάξαι τὰς ναῦς. ποία γὰρ ἔτι τηλικαύτη δύναμις, ἢ τίς οὕτως ἀνὴρ ἄμαχος καὶ θεοῦ ῥώμην ἔχων, ὃς ἐπιφανεὶς ἠδύνατο σῶσαι τοὺς ἀπολωλότας ἤδη; τὸ γὰρ τῶν Μυρμιδόνων πλῆθος πόσον τι πρὸς τὴν σύμπασαν ἦν στρατιάν; ἢ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, οὐδήπου

A τότε πρῶτον μέλλοντος μάχεσθαι, πολλάκις δὲ ἐν πολλοῖς τοῖς ἔμπροσθεν ἔτεσιν εἰς χεῖρας ἐλθόντος, καὶ μήτε τὸν Ἕκτορα ἀποκτείναντος, μήτε ἄλλο μηδὲν εἰργασμένου μέγα, εἰ μὴ Τρωΐλον παῖδα ἔτι ὄντα τὴν ἡλικίαν, ἑλόντος; ἐνταῦθα δὲ γενόμενος Ὅμηρος, οὐδὲν ὅ,τι τἀληθοῦς ἐφρόντισεν· ἀλλ' εἰς ἅπαν ἧκεν ἀναισχυντίας, καὶ πάντα τὰ πράγματα ἁπλῶς ἀνέτρεψεν, καὶ μετέστησεν εἰς τοὐναντίον. καταπεφρονηκὼς μὲν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι καὶ τἄλλα B ἑώρα πάνυ ῥᾳδίως πειθομένους αὐτοῖς, καὶ τὰ περὶ τῶν θεῶν. οὐκ ὄντων δὲ ἑτέρων ποιητῶν οὐδὲ συγγραφέων, παρ' οἷς ἐλέγετο τἀληθές· ἀλλ' αὐτὸς πρῶτος ἐπιθέμενος περὶ τούτων γράφειν, γενεαῖς δὲ ὕστερον ξυνθεὶς πολλαῖς, τῶν εἰδότων αὐτὰ ἠφανισμένων, καὶ τῶν ἐξ ἐκείνων ἔτι ἀμυδρᾶς τε καὶ ἀσθενοῦς ἔτι φήμης ἀπολειπομένης, ὡς εἰκός, περὶ τῶν σφόδρα παλαιῶν. ἔτι δὲ πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἰδιώτας μέλλων διηγεῖσθαι τὰ ἔπη, καὶ ταῦτα βέλτιω ποιεῖν τὰ C τῶν Ἑλλήνων, ὡς μηδὲ τοὺς γινώσκοντας ἐξελέγχειν. οὕτω δὴ ἐτόλμησε τὰ ἐναντία τοῖς γενομένοις ποιῆσαι, τοῦ γὰρ Ἀχιλλέως ἐπιβοηθήσαντος ἐν τῇ καταλήψει τῶν νεῶν ὑπ' ἀνάγκης τὸ πλέον, καὶ τῆς αὐτοῦ σωτηρίας ἕνεκα, ἔφη μὲν ἵνα γενέσθαι τὴν Τρώων, καὶ ἀναχωρῆσαι παραχρῆμα ἀπὸ τῶν νεῶν αὖθις, καὶ σβεσθῆναι τὸ πῦρ· ἅτε ἐξαπίνης ἐπιπεσόντος τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ τούς τε ἄλλους ἀποχωρεῖν, καὶ τὸν Ἕκτορα ὑπάγειν αὐτὸν ἔξω τῆς τάφρου καὶ τῆς περὶ τὸ στρατόπεδον D στενοχωρίας, σχεδὸν δὲ καὶ ἐφιστάμενον, ὥσπερ αὐτός φησιν Ὅμηρος. συμπεσόντων δὲ καὶ μαχομένων, πάλιν τὸν Ἀχιλλέα κάλλιστα ἀγωνίσασθαι μετὰ τῶν αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς ἀποκτεῖναι τῶν Τρώων καὶ τῶν ἐπικούρων, ἄλλους τε καὶ τὸν Σαρπηδόνα τὸν τοῦ Διὸς εἶναι λεγόμενον υἱὸν βασιλέα Λυκίων, καὶ περὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν ἀποχωροῦντα γενέσθαι φόνον πολύν· οὐ μέντοι προτροπάδην φεύγειν αὐτοὺς, ἀλλὰ πολλὰς ἑκάστοτε ὑποστροφὰς γίνεσθαι. τὸν δὲ Ἕκτορα ἐν τούτῳ παραφυλάττειν, ἐμπειρότατον ὄντα καιρὸν μάχης ξυνεῖναι· καὶ μέχρι μὲν

A *licet tum primũ pugnare noluiſſet, priùs tamen ſæpe in multis annis cominus pugnauerat, neque tamen Hectorem occiderat, neque aliud quicquam magnum geſſerat, niſi quòd Troilum, puerum adhuc, ceperat? Porrò quum huc incidiſſet Homerus, haud quicquam amplius illi curæ fuit veritas, ſed in omnem deſcendit impudentiam, & omnes res ſimpliciter ſubuertit, tranſmutauitque in contrarium. Idque ex hominũ contemptu, quòd* B *eos alia quoque videret facillimè credere, etiam illa de diis. deinde, nulli erant alij poëtæ, neque hiſtoriographi, à quibus verũ diceretur: ſed ipſe primus aggreſſus eſt de illis ſcribere, perſuaſitque; cũ ſua multis pòſt ſeculis cõpoſuiſſet, èque medio exceſſiſſent qui res eas nouerant, illarúmque obſcura tantum & imbecillis fama remanſiſſet, vt veriſimile eſt, rerũ valde antiquarum. Prætereà quod apud vulgus & plebeios narraturus erat ſua carmi-* C *na, & præſertim meliores facturus res Græcorum, vt etiam qui ſcirent, non redarguerent. Eas ob cauſas auſus eſt cõtraria geſtis fingere; nempe Achille opẽ ferẽte in nauium occupatione, idque magis neceſſitatus atque ſuæ ſalutis cauſa fugã eſſe factã Troianorum, eóſque e veſtigio receſſiſſe à nauibus, ignémque eſſe extinctum. Nam ſubitò irruente Achille, & alios retrò tuliſſe pedem, & Hectorem ſubduxiſſe ſe extra foſſam atque angu-* D *ſtias circa caſtra, ac ferè reſiſtentem: ſicut ipſe inquit Homerus. Cõcurrentibus autem atque pugnantibus rurſus Achillem optimè certaſſe cum ſuis, multóſque occidiſſe Troianorum atque ſociorum, quin & Sarpedonem Iouis filiũ Lyciorum regem: & circà fluminis tranſitum, cedentibus Troianis, magnã edidiſſe cædem: nõ illic eos tamen intento fugiſſe curſu, ſed frequenter conuerſos hoſtibus reſtitiſſe. Hectorem verò, quũ pugnæ eſſet expertiſſimus, obſeruaſſe opportunitatẽ quando prælio adeſſet: atque donec integris*

erat viribus Achilles, vt qui recens aduenisset, fortitérque pugnabat, cũ illo non congreſſum, ſed dũtaxat alios inſtigaſſe. Poſteaquàm verò ſenſiſſet defatigatum iam, multúmque ex priore impetu remiſiſſe, vtpote qui nihil non obierat in certamine, & à flumine vi maiore irruente afflictum, incautiúſque tranſeuntem, vulneratúmque ab Aſteropæo Pæonis filio vidiſſet, atque Aeneam cum illo cõgreſſum, diutiúſque pugnaſſe, atque vbi voluit tutò diſceſſiſſe: Antenorem autem licet perſequutus eſſet, non tamen comprehẽdiſſe (quãquam pedum velocitate maximè præſtare videretur Achilles.) Ergo propter hæc omnia illi viſus eſt nullo negocio capi poſſe, vt bellicæ rei ſciẽtiſſimo. Confidenter igitur obuiauit illi in campi medio, & primum quidẽ declinauit, fugam ſimulans, vt eum tẽtaret, atque adeò pariter defatigaret: nũc quidem eum expectabat, nũc autem fugiebat: poſtquam autem vidit tardum effectum, & retrò relictum, ſic reuerſus irruit ſuper eum, qui iam ne arma quidem amplius ferre poterat: eúmque comprehenſum occidit, atque arma abſtulit, ſicut hoc quoque Homerus dixit. Equos autem perſecutũ quidem dixit Hectorem, ſed non apprehendiſſe: quum & illos ceperit. Cadauer igitur vix ſaluatum, ab Aiacibus ad naues relatum Troiani enim iam fiducia pleni, ſéque victoriam adeptos exiſtimãtes, remiſſius ſequebantur. Hector verò, indutus armis Achillis, quum eſſent inſignia, interfecit & perſecutus eſt Græcos vſque ad mare: vt etiam Homerus cõfitetur. Nox autem ſuperueniens obſtitit, quominus omnes incenderentur naues. His autem ita factis, non habẽs quomodo veritatem abſconderet, Patroclũ fuiſſe ait, qui aduenerit cum Myrmidonibus armis indutũ Achillis, & hũc ab Hectore occiſum, atque Hectorẽ ita obtinuiſſe arma. Verũ quomodo Achilles, quũ caſtra in tãto eſſent periculo, iãq; naues arderẽt,

A ἤκμαζεν ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ νεαλὴς ὢν ἐμάχετο, μὴ ξυμφέρεσθαι αὐτῷ, μόνον δὲ τοῖς
ἄλλοις παρακαλεῖν. ἐπεὶ δὴ ᾐσθάνετο κάμνοντα ἤδη, καὶ πολὺ τῆς προτέρας ὑφεικότα ὁρμῆς, ἅτε οὐδὲν οὐ ταμιευσάμενον ἐν τῷ ἀγῶνι, καὶ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ κοπωθέντα μείζονος ἐρρυηκότος, καὶ ἀπείρως διαβαίνοντα, καὶ ὑπό τε Ἀστεροπαίου τοῦ Παίονος ἑώρα τετρωμένον, Αἰνείαν τε συστάντα αὐτῷ καὶ μαχεσάμενον ἐπὶ πλέον, ὁπότε δὲ ἐβουλήθη ἀσφαλῶς ἀποχωρή-
B σαντα, Ἀντήνορα δὲ οὐ καταλαβόντα, ὁρμήσαντα διώκειν· καί τοι τούτῳ μάλιστα προεῖχεν ὁ Ἀχιλλεύς, ὅτι ἐδόκει τάχιστος εἶναι. καταφανὴς οὖν ἐδόκει αὐτῷ διὰ τούτων ἁπάντων εὐάλωτος ὤν· ἅτε δεινῷ τὴν πολεμικὴν τέχνην ὄντι. ὥστε θαρρῶν ἀπήντησεν αὐτῷ κατὰ μέσον τὸ πεδίον. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐνέκλινεν ὡς φεύγων ἀποπειρώμενος αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ κοπῶσαι βουλόμενος, ὁτὲ μὲν περιμένων, ὁτὲ δέ, ἀποφεύγων· ὡς δὲ ἑώρα
C βραδὺν ὄντα καὶ ἀπολειπόμενον, οὕτως ὑποστρέψας αὐτὸς ἧκεν ἐπ' αὐτόν, οὐδὲ τὰ ὅπλα φέρειν ἔτι δυνάμενον, καὶ συλλαβὼν ἀπέκτεινε, καὶ τῶν ὅπλων ἐκράτησεν, ὡς καὶ τοῦτο Ομηρος εἴρηκε. τοὺς δὲ ἵππους διῶξαι μὲν φησὶ τὸν Εκτορα· οὐ λαβεῖν δέ, κἀκείνων ἁλόντων. τὸ μὲν οὖν σῶμα, μόλις διέσωσαν ἐπὶ τὰς ναῦς οἱ Αἴαντες. οἱ γὰρ Τρῶες ἤδη θαρροῦντες καὶ νικᾶν νομίζοντες, μαλακώτερον ἐφείποντο· ὁ δὲ Εκτωρ, ἐνδυσάμενος τὰ
D τοῦ Αχιλλέως ὅπλα ἐπίσημα ὄντα ἔκτεινέ τε καὶ ἐδίωκε μέχρι τῆς θαλάττης, ὡς ὁμολογεῖ ταῦτα Ομηρος. νὺξ δὲ ἐπιγενομένη, ἀφείλετο μὴ πάσας ἐμπρῆσαι τὰς ναῦς. τούτων δὲ οὕτως γενομένων, οὐκ ἔχων ὅπως κρύψαι τἀληθές, Πάτροκλον εἶναί φησι τὸν ἐπεξελθόντα μετὰ τῶν Μυρμιδόνων, ἀναλαβόντα τὰ τοῦ Αχιλλέως ὅπλα, καὶ τοῦτον ὑπὸ τοῦ Εκτορος ἀποθανεῖν, καὶ τὸν Εκτορα τῶν ὅπλων οὕτω κρατῆσαι. καί τοι, πῶς ἂν ὁ Αχιλλεὺς ἐν τοσούτῳ κινδύνῳ τοῦ στρατοπέδου ὄντος, καὶ τῶν νεῶν ἤδη καιομένων,

καὶ ὅσον οὔπω ἐπ' αὐτὸν ἥκοντος τοῦ δεινοῦ, καὶ τὸν Ἕκτορα ἀκούων, ὅτι φησὶν μηδένα αὐτῶν ἀξιόμαχον εἶναι· καὶ τὸν Δία βοηθεῖν αὐτῷ, καὶ δεξιὰ σημεῖα φαίνειν· εἴγε ἐβούλετο σῶσαι τοὺς Ἀχαιοὺς, αὐτὸς μὲν ἔμενεν ἐν τῇ σκηνῇ ἄριστος ὢν μάχεσθαι, τὸν δὲ πολὺ χείρονα αὐτοῦ ἔπεμπε; καὶ ἅμα μὲν παρήγγελλεν ἐμπεσεῖν ἰσχυρῶς, καὶ ἀμύνεσθαι * τοὺς Τρῶας, ἅμα δὲ τῷ Ἕκτορι μὴ μάχεσθαι; οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ ἦν, οἶμαι, προσελθόντι ἅπαξ, οὕτως ὡς ἐβούλετο μάχεσθαι. οὕτω δὲ ὑπερκαταφρονῶν τοῦ Πατρόκλου, καὶ ἀπιστῶν αὐτῷ, τὴν δύναμιν ἐπιτρέπειν ἐκείνῳ, καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῦ καὶ τοὺς ἵππους, ὡς ἂν κάκιστά τις βουλεύσαιτο περὶ τῶν αὐτοῦ, πάντα ἀπολέσαι βουλόμενος. ἔπειτα ηὔχετο τῷ Διῒ ὑποστρέψαι τὸν Πάτροκλον μετὰ τῶν ὅπλων ἁπάντων καὶ τῶν ἑταίρων, οὕτως ἀνοήτως πέμπων αὐτὸν πρὸς ἄνδρα κρείττονα· ᾧ προκαλουμένῳ τοὺς ἀρίστους, οὐδεὶς ὑπακοῦσαι ἤθελεν. ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἄντικρυς ἔφη καὶ τὸν Ἀχιλλέα φοβεῖσθαι, καὶ μὴ βούλεσθαι συμβαλεῖν ἐκείνῳ. τοιγαροῦν οὕτω βουλευσάμενον αὐτὸν, λέγειν τοῦτε ἑταίρου στερηθῆναι καὶ πολλῶν ἑτέρων, ὀλίγου δὲ καὶ τῶν ἵππων, καὶ ἄνοπλον γενέσθαι; ἃ οὐδέ ποτ' ἂν ἐποίησεν Ἀχιλλεὺς, μὴ ἀπόπληκτος ὤν· εἰ δὲ μὴ, πάντως ἂν αὐτὸν ἐκώλυσε Φοίνιξ. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐβούλετό φησι ταχέως ἀπαλλάξαι τοῦ κινδύνου τοὺς Ἀχαιοὺς, ἕως ἂν λάβῃ τὰ δῶρα, καὶ ἅμα οὐδέπω τῆς ὀργῆς ἐπέπαυτο. καὶ τί ἦν ἐμπόδιον, αὐτὸν προσελθόντα ἐφ' ὅσον ἐβούλετο, πάλιν μηνίειν; ξυνεὶς δὲ τῆς τοιαύτης ἀλογίας, αἰνίττεται δι' ἀπόρρησιν τινὰ μένειν αὐτὸν, εἰ ἐξίοι, πάντως ἀποθανούμενον, ἄντικρυς αὐτοῦ κατηγορῶν δειλίαν. καίτοι ἐξῆν αὐτῷ διὰ ταύτην τὴν ἀπόρρησιν ἀποπλεῦσαι διενεχθέντα πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα. οὐ μέντοι δηλαδὴ καὶ περὶ Πατρόκλου ἐτύγχανεν ἀκηκοὼς τῆς μητρὸς, ὃν φησὶν ἴσον τῇ ἑαυτοῦ

γρ. ἀμύνειν τοῖς Τρωσί,

A *& tantum non ad ipſum iam perueniſſet malum, & Hectorem audiuiſſet dicere, neminem illorum dignum ſibi videri quocum confereret pugnam, ſibique Iouē auxilium præſtare, & bona ſigna oſtendere. Siquidē volebat ſaluos conſeruare Achiuos, ipſe māſit in tabernaculo, quum eſſet fortiſsimus pugnator, & multò ſe inferiorem emiſit? quin ſimul quoque ei mandauit, vt fortiter irrueret, & Troianos repelleret, cum Hectore verò non pugnaret?*
B *Non enim in illius futurum erat (opinor) poteſtate, quum ſemel prælium iniiſſet, pugnare quibuſcū vellet. Quis autem ita deſpiciēs præ ſe Patroclum, maléque illi credēs, ſuas tamē illi copias permitteret, ſuáque arma & equos? niſi qui peſsimè de rebus conſuleret ſuis, & omnia vellet perdita. Deinde precatus eſt Iouem, vt Patroclum faceret reuerti cū armis omnibus & ſocis, quum eum adeò fatuè miſiſſet aduerſus virum longè for-*
C *tiorem: cui prouocanti optimum quemque, nemo voluit obtemperare. Agamemnon verò diſertè dicit, Hectorē ab Achille etiam timeri, vt nollet cum eo congredi. Proinde quum ita rebus ſuis conſuluiſſet, an meritò queritur ſe ſocio orbatum, & multis alijs; propemodùm etiam equis, & inermem factum? Quæ certè nūquam fecit Achilles, niſi ſtolidus erat: ſin minùs, omnino illi obſtitiſſet Phœnix. At noluit (inquit) Achiuos citò à periculo liberari, donec perciperet dona, paritérque nondū*
D *iram remiſerat. Quid autem erat impedimēti, cum proceſsiſſet quantū vellet, rurſus iram reſumere? intellecta vero hac inconuenientia, ænigmata adfert, dicitque ex interdicto quodam illum remanſiſſe: atque ſi exiret, omnino interfectū iri: palàm eum accuſans timiditatis. Atqui licebat illi propter hoc ipſum interdictum domum nauigare, cœpta cum Agamemnone ſimultate. Quin etiam de Patrocli morte ex matre audiuerat, quem dicit ſe honorare haud ſecus quàm ſuum ipſius*

caput: & neque ipſe quidem viuere volebat, eo mortuo. *Vt verò vidit quod haſtã ſuam ferre nõ poſſet, alias illi dedit, haud dubium quin haſtæ ſimiles, nec timuit ne eas ferre non poſſet; quemadmodum & circa pugnas accidiſſe inquit. At enim ſi quis omnia redarguere vellet, multũ haberet negocij. Porrò attendentibus mendacium ex ſeſe manifeſtius fit: vt nemini incertum eſſe queat, etiam modica mente prædito, quod Patroclus ſuppoſititius ſit, húncque protulerit Homerus propter Achillem, celare volens quæ illi accidiſſent. Cæterum metuens nequis fortè & Patrocli ſepulchrum quæreret, quemadmodum opinor & aliorum optimatũ ſepulchra manifeſta ſunt in Troia, ideo præoccupans, nullum illi proprium dicit factum eſſe ſepulchrum, ſed cum Achille ſepultum. Atqui Neſtor non petiit cum Antilocho ſepeliri, propter ſe licet mortuo, ſed domum retulit oſſa? Achillis autem oſſa cum Patrocli commixta ſunt? Ante omnia igitur voluit Homerus obſcurare Achillis mortem, quaſi non mortuus eſſet in Ilio. hoc autem quoniam vidit impoſſibile eſſe, fama præpollente, & ſepulchro oſtenſo: hoc abſtulit tamen, ne crederetur ab Hectore occiſus: ſed contrarium, Hectorem ab Achille interfectum, qui vſque adeo praſtitit omnibus hominibus. Inſuper illius cadauer contumelia affectum, tractúmque vſque ad muros. Rurſumque cũ intra muros Hectoris ſepulchrum eſſet, & honoraretur à ciuibus, redditum fuiſſe illum dicit iubente Ioue, precióque redemptionis dato. Interea autem Venerem & Apollinem cadaueris geſſiſſe curam, ne putreſceret. Non habens autem quid faceret Achilli, quoniam oportebat eum ab Troianorum aliquo eſſe occiſum (neque enim & hunc facturus erat, vt Aiacem, à ſemetipſo peremptum) inuidẽs occidenti propter gloriam, ab Alexandro ait occiſum, quem ſcripſerat omniũ Troianorum ignauiſſimũ timidiſſimúmque,*

A κεφαλὴν τιμᾶν, καὶ μηδὲ αὐτὸ ἔτι βούλεσθαι ζῆν, ἐκείνου ἀποθανόντος. ὡς δὲ ἑώρα αὐτὸν οὐ δυνάμενον βαστάσαι τὸ δόρυ, τὰ ἄλλα ἐδίδου, δηλονότι προσεοικότα τοῖς δόρασι, καὶ οὐκ ἐφοβεῖτο μὴ οὐ δύνηται φέρειν αὐτά· ὥσπερ οὕτω καὶ φησὶ συμβῆναι περὶ τὰς μάχας. ἀλλὰ γὰρ εἴ τις ἅπαντα ἐλέγχοι, πολὺ ἔργον ἂν εἴη. τὸ γὰρ ψεῦδος, ἐξ αὑτοῦ φανερώτερόν ἐστι τοῖς προσέχουσιν. ὥστε οὐδενὶ ἄδηλον καὶ τῶν ὀλίγον νοῦν ἐχόντων, ὅτι σχεδὸν ὑποβλητός ἐστιν

B ὁ Πάτροκλος, καὶ τοῦτον ἀπήλεγξεν Ὅμηρος διὰ τοῦ Ἀχιλλέως, βουλόμενος τὸ κατ' ἐκεῖνον κρύψαι. ὑφορώμενος δὲ μή τις ἄρα καὶ τοῦ Πατρόκλου ζητοῖ τάφον· ὥσπερ οἶμαι καὶ τῶν ἄλλων ἀρίστων τῶν ἀποθανόντων ἐν Τροίᾳ φανεροί εἰσιν οἱ τάφοι· διὰ τοῦτο προκαταλαμβάνων, οὐκ ἔφη τάφον αὐτοῦ γενέσθαι καθ' αὑτόν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως τεθῆναι. καὶ Νέστωρ μὲν οὐκ ἠξίωσε μετ' Ἀντιλόχου ταφῆναι, δι' αὐτὸν ἀποθανόντος, οἴκαδε τὰ ὀστᾶ κομίσας·

C τὰ δὲ τοῦ Ἀχιλλέως ὀστᾶ, ἀνεμίχθη τοῖς τοῦ Πατρόκλου; μάλιστα μὲν οὖν ἐβούλετο Ὅμηρος ἀφανίσαι τὴν τοῦ Ἀχιλλέως τελευτὴν ὡς οὐκ ἀποθανόντος ἐν Ἰλίῳ. τοῦτο δὲ ἐπεὶ ἀδύνατον ἑώρα, τῆς φήμης ἐπικρατούσης, καὶ τοῦ τάφου δεικνυμένου, τό, τε ὑφ' Ἕκτορος αὐτὸν ἀποθανεῖν ἀφείλετο, τὸ τοὐναντίον, ἐκεῖνον ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως ἀναιρεθῆναί φησιν, ὃς τοσοῦτον ὑπερεῖχε τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων. καὶ προσέτι αἰκισθῆναι τὸν νεκρὸν αὐτοῦ καὶ συρῆναι

D μέχρι τῶν τειχῶν. πάλιν δὲ εἰδὼς τάφον ὄντα τοῦ Ἕκτορος, καὶ τιμώμενον αὐτὸν ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἀποδοθῆναι αὐτὸν λέγει κελεύσαντος τοῦ Διός, λύτρων δοθέντων, τέως δὲ τὴν Ἀφροδίτην ἐπιμεληθῆναι καὶ τὸν Ἀπόλλω, τοῦ διαμεῖναι τὸν νεκρόν. οὐκ ἔχων δέ, ὅ, τι ποιήσει τὸν Ἀχιλλέα, ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν ὑπὸ τῶν Τρώων τινὸς ἀναιρεθῆναι· οὐ γὰρ δὴ καὶ τοῦτον ἔμελλεν ὥσπερ καὶ τὸν Αἴαντα, ὑφ' ἑαυτοῦ ἀποθανόντα ποιεῖν, φθονῶν τῆς δόξης τῷ ἀνελόντι, τὸν Ἀλέξανδρόν φησιν ἀποκτεῖναι αὐτόν, ὃν πεποίηκε τῶν Τρώων κάκιστον καὶ δειλότατον,

καὶ ὑπὸ τοῦ Μενέλεω μικροῦ δεῖν ζωγρηθέντα, ὃν λοιδορούμενον ἀεὶ πεποίηκεν, ὡς μαλθακὸν αἰχμητὴν, καὶ ἐπονείδιστον ἐν τοῖς Ἕλλησι. καὶ ἵνα δὴ τοῦ Ἕκτορος τὴν δόξαν ἀφέληται, καὶ τὸν Ἀχιλλέα φαίνεται καθῃρηκὼς, καὶ πολὺ χείρω καὶ ἀδοξότερον αὐτοῦ ποιήσας τὸν θάνατον. τέλος δὲ παράγει ἤδη τεθνηξόμενον τὸν Ἀχιλλέα, καὶ ποιεῖ μαχόμενον· οὐκ ὄντων δὲ ὅπλων, ἀλλὰ τοῦ Ἕκτορος ἔχοντος, ἐν τούτῳ ἔλαθεν αὐτὸν ἓν τοῦτο τῶν ἀληθῶν ῥηθέν, καὶ γὰρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φησι κομίσαι τὴν Θέτιν ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου γενόμενα ὅπλα, καὶ οὕτω δὴ γελοίως τὸν Ἀχιλλέα μόνον τρεπόμενον τοὺς Τρῶας, τῶν δὲ ἄλλων Ἀχαιῶν ὥσπερ οὐδενὸς παρόντος, ἁπάντων ἐπελάθετο· ἅπαξ δὲ τολμήσας τοῦτο ψεύσασθαι, πάντα συνέχεε. καὶ τοὺς θεοὺς ἐνταῦθα ποιεῖ μαχομένους ἀλλήλοις, σχεδὸν ὁμολογῶν, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλει ἀληθείας. πάνυ δὲ ἀσθενῶς καὶ ἀπιθάνως τὴν ἀριστείαν διελθὼν, ὅτε μὲν ποταμῷ μαχόμενον αὐτόν, ὅτε δὲ ἀπειλοῦντα Ἀπόλλωνι, καὶ διώκοντα αὐτόν. ἐξ ὧν ἁπάντων ἰδεῖν ἐστι τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ σχεδόν. οὐ γάρ ἐστιν ἐν τοῖς ἀληθέσιν οὕτως ἀπίθανος, οὐδὲ ἀηδής. μόλις δέ ποτε τῶν Τρώων εἰς τὴν πόλιν φευγόντων, τὸν Ἕκτορα πεποίηκε περὶ τοῦ τείχους ἀνδρειότατα ὑπομένοντα αὐτόν, καὶ μήτε τῷ πατρὶ δεομένῳ, μήτε τῇ μητρὶ πειθόμενον· ἔπειτα φεύγοντα κύκλῳ τῆς πόλεως, ἐξὸν εἰσελθεῖν· καὶ τὸν Ἀχιλλέα, τάχιστον ἀνθρώπων ἀεί ποτε ὑπ᾽ αὐτοῦ λεγόμενον, οὐ δυνάμενον καταλαβεῖν. τοὺς δὲ Ἀχαιοὺς ὁρᾶν ἅπαντας ὥσπερ ἐπὶ θέαν παρόντας, καὶ μηδένα βοηθεῖν τῷ Ἀχιλλεῖ, τοιαῦτα πεπονθότας ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος, καὶ μισοῦντας αὐτὸν, ὥστε καὶ νεκρὸν τιτρώσκειν. ἔπειτα Δηΐφοβον ἐξελθόντα τοῦ τείχους, μᾶλλον δὲ Ἀθηνᾶν παραλογίσασθαι αὐτὸν, εἰκασθεῖσαν Δηϊφόβῳ, καὶ τὸ δόρυ κλέψαι τὸ τοῦ Ἕκτορος ἐν τῇ μάχῃ, οὐδὲ ὅπως ἀποκτείνῃ τὸν Ἕκτορα εὑρίσκων, ἰλιγγιῶν περὶ τὸ ψεῦδος, καὶ τῷ ὄντι ὡς ἐν ὀνείρατι μάχην διηγούμενος.

A *& ferè viuum à Menelao captum, ſemperque probris notatum, vt mollẽ pugnatorẽ, vituperiiſque inter Græcos inſignẽ. Vtque Hectoris gloriam auferret, pariter & Achillis videtur detraxiſſe, multóque peiorem huius atque ignominioſiorẽ feciſſe mortem. Nouiſſimè autem producit iam moriturum Achillẽ, facitque pugnam inire. Quum autem non haberet arma (nam ea habebat Hector) fugit eũ, quòd hoc vnũ verè dixiſſet. Etenim è cæ-*
B *lo Thetin ait arma attuliſſe à Vulcano facta, atque ita ridiculè à ſolo Achille Troianos in fugam verſos: aliorum autem Achiuorũ, quaſi nemo adfuiſſet, omnium eſt oblitus, & ſemel auſus mentiri, omnia confudit. Et hic Deos ſcribit pugnam inter ſe conſeruiſſe: propemodùm confeſſus, quod nihil curet de veritate. Prorſus vero infirmè atque incredibiliter Achillis fortia facta commemorans, nũc quidem pugnaſſe ſcribit cum flumine: nũc*
C *vero minatum Apollini, eúmque perſecutum. Quibus ex omnibus videre licet illius hæſitationẽ propè. In veris enim rebus non eſt ita ad perſuadendum ineptus, neque iniucundus. Vix porrò tandẽ Troianis in vrbẽ fugientibus Hectorẽ ſcripſit ante mœnia animoſiſſimè illum expectaſſe, & neque patri obſecranti neque matri paruiſſe: deinde fugiſſe circũ ciuitatem, quum licuiſſet ingredi, atque ab Achille, qui ſemper ferè velociſſimus ab*
D *ipſo dictus eſt, non potuiſſe comprehendi. Achiuos autem vidiſſe omnes, tanquàm adeſſent ſpectaculo: & neminem opẽ tuliſſe Achilli, cùm tãta eſſent ab Hectore paſſi, eúmque ita odiſſent, vt etiam mortuum vulnerarent. Deinde Deiphobum exiiſſe extra mœnia, imò Mineruam aſſimilatam Deiphobo, illúmque decepiſſe, atque in pugna Hectoris haſtam furto abſtuliſſe; neque inuenire potuit quomodò Hectorem interficeret, vertigine laborans circa mendacium, & reuera pugnam tanquam in ſomnio denarrans.*

Maxi-

A *Maximè enim abſurdis ſomniis ſimilia videntur, quæ in ea pugna acciderunt. Quum autem huc proceſsiſſet, cætera tranſiliit ſilentio, non habens quidnam præſi vteretur: ſimul & infenſus mendacis, certamen quoddam ſepulchrale appoſuit, idque valde ridiculè: & regis Priami aduentum ad Achillem, nemine Achiuorum ſentiente, & precia redemptionis Hectoris allata. Et neque Memnonis auxilia, neque AmaZonum, tam admiranda magnáque auſus eſt dicere:* B *neque Achillis mortem, neque Troiæ expugnationem. Non enim ſuſtinuit (opinor) olim mortuum Achillem, fingere denuo interfectum: neque viciſſe, qui ſuccubuiſſent, & fugiſsent: neque victricem ciuitatem vaſtatam eſſe. Poſteri verò, vtpote in errorem ducti, & mendacio præualente, iam confidenter ea ſcripſerunt. Res autem in veritate ſic habuerunt. Achille interfecto ab Hectore, quum nauibus ferret auxilium, Troiani caſtra, ſicut &* C *prius, prope naues habuerunt, vt Achiuos cuſtodirent: metuebant enim, ne noctu profugerent. Hector autem ſucceſsit in vrbem ad parentes & vxorem, gaudens ob res geſtas: exercitui verò interim præfecit Paridem. Atque ipſe, ſimulque Troianorum copiæ ea nocte dormierunt, vt veriſimile eſt, labore defatigatæ, nihilque mali expectantes, præterea rebus omnino bene geſtis. Sub hoc Agamemnon cum Neſtore & Vlyſſe & Diomede conſilio inito,* D *ſilentio naues deduxerunt multas, videntes quod etiam pridie illius diei propemodum perierant, vt ne fugiendi quidem eſset facultas: & non modica nauium pars erat incenſa, neque vna duntaxat Proteſilai nauis. His ita factis, abnauigarunt in Cherroneſum, multis captiuis relictis, & rebus aliis non paucis: exorto verò die, quum factum apparuiſset, Hector indignatus eſt, grauiterque tulit: Alexandrúmq; obiurgabat, quod hoſtes dimiſiſſet è manib.*

μάλιστα γὰρ ἔοικε τοῖς ἀτόποις ἐνυπνίοις, τὰ περὶ τὴν μάχην ἐκείνην. εἰς τοῦτο δὲ προελθὼν, ἀπέστη λοιπὸν, οὐκ ἔχων ὅ,τι χρήσηται τῇ ποιήσει, καὶ τοῖς ψεύσμασι δυσχεραίνων, ἀγῶνα τινὰ προσθεὶς ἐπιτάφιον, καὶ τοῦτο πάνυ γελοίως, καὶ τοῦ Πριάμου βασιλέως εἰς τὸ στρατόπεδον ἄφιξιν παρὰ τὸν Ἀχιλλέα, μηδενὸς αἰσθανομένου τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τὰ λύτρα κομίσαντος τοῦ Ἕκτορος. καὶ οὔτε τὴν τοῦ Μέμνονος βοήθειαν, οὔτε τὴν τῶν Ἀμαζόνων, οὕτω θαυμαστὰ καὶ μεγάλα, ἐτόλμησεν εἰπεῖν, οὔτε τὸν τοῦ Ἀχιλλέως θάνατον, οὔτε τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας. οὐδὲ γὰρ ὑπέμεινεν, οἶμαι, πάλαι τεθνηκότα τὸν Ἀχιλλέα, ποιεῖν πάλιν ἀναιρούμενον, οὐδὲ νικῶντας, τοὺς ἡττηθέντας καὶ φεύγοντας, οὐδὲ τὴν κρατήσασαν πόλιν, ταύτην πορθουμένην. οἱ δὲ ὕστερον ἅτε ἐξηπατημένοι, καὶ τοῦ ψεύδους ἰσχύοντος, ἤδη θαρροῦντες ἔγραφον. τὰ δὲ πράγματα οὕτως ἔχει. Ἀχιλλέως τελευτήσαντος ὑπὸ Ἕκτορος ἐν τῇ βοηθείᾳ τῶν νεῶν, οἱ μὲν Τρῶες, ὥσπερ καὶ πρότερον, ἐπηυλίσθησαν ἐγγὺς τῶν νεῶν, ὡς φυλάξοντες τοὺς Ἀχαιούς· ὑπώπτευον γὰρ αὐτοὺς ἀποδρᾶσαι τῆς νυκτός· ὁ δὲ Ἕκτωρ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πόλιν παρά τε τοὺς γονέας, καὶ τὴν γυναῖκα, χαίρων τοῖς πεπραγμένοις, ἐπὶ τοῦ στρατεύματος καταλιπὼν Πάριν. ὁ δ' αὐτός τε καὶ τῶν Τρώων τὸ πλῆθος ἐκάθευδεν, ὡς εἰκὸς ἦν κεκοπωμένους, καὶ μηδὲν προσδεχομένους κακόν· ἔτι δὲ παντελοῦς εὐπραγίας οὔσης· ἐν τούτῳ δὴ Ἀγαμέμνων, μετὰ Νέστορος καὶ Ὀδυσσέως καὶ Διομήδους βουλευσάμενος, σιωπῇ καθείλκυσαν τῶν νεῶν τὰς πολλάς, ὁρῶντες ὅτι καὶ τῇ προτεραίᾳ μικροῦ διεφθάρησαν, ὡς μηδὲ φυγεῖν ἔτι εἶναι, καὶ μέρος οὐκ ὀλίγον ἦν ἐμπεπρησμένον αὐτῶν, ἀλλ' οὐ μία ναῦς ἡ Πρωτεσιλάου· ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Χερρόνησον, τῶν αἰχμαλώτων πολλὰ καταλιπόντες, καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων οὐκ ὀλίγα. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ φανεροῦ γενομένου τοῦ πράγματος, ὁ μὲν Ἕκτωρ ἠγανάκτει, καὶ βαρέως ἔφερε, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐλοιδόρει· τοὺς γὰρ πολεμίους αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ἀφεῖναι.

τὰς δὲ σκηνὰς ἐνέπρησαν οἱ Τρῶες, καὶ διήρπαζον τὰ καταλειφθέντα. τοῖς δὲ Ἀχαιοῖς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ βουλευομένοις· οὐ γὰρ εἶχον οἱ περὶ τὸν Ἕκτορα ναυτικὸν ἕτοιμον, ὥστε διαβαίνειν ἐπ' αὐτούς· ἐδόκει μὲν ἀπιέναι πᾶσι, πολλοῦ πλήθους ἀπολωλότος, καὶ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν. κίνδυνος δὲ ἦν, μὴ ναῦς ποιησάμενοι, παραχρῆμα ἐπιπλεύσωσιν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. διὰ τοῦτο οὖν ἀναγκαῖον μένειν ἦν, ὥσπερ κατ' ἀρχὰς ληστεύοντας, εἴ πως τῷ Πάριδι κάμνοντι διαλλάξειαν αὐτούς, καὶ πρὸς φιλίαν πράξαντες ἀπελθεῖν. ὡς δὲ ἔκριναν ταῦτα, καὶ ἐποίουν πέραν μένοντες, κἀνταῦθα τοῖς Τρωσὶν ἐπῆλθον, ἐκ μὲν Αἰθιοπίας Μέμνων, αἱ δὲ Ἀμαζόνες ἐκ τοῦ Πόντου βοηθοί, καὶ ἄλλο πλῆθος ἐπικούρων, ὡς εὐτυχοῦντας ἐπυνθάνοντο τὸν Πρίαμον καὶ τὸν Ἕκτορα, καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς ὅσον οὔπω διεφθαρμένους πάντας· οἱ μέν τινες κατ' εὔνοιαν, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῆς δυνάμεως. οὐ γὰρ τοῖς ἡττημένοις, οὐδὲ τοῖς κακῶς πράττουσιν· ἀλλὰ τοῖς νικῶσι καὶ τοῖς περιγιγνομένοις ἁπλῶς ἅπαντες ἐθέλουσι βοηθεῖν. μετεπέμψαντο δὲ καὶ οἱ Ἀχαιοὶ παρ' αὑτῶν, εἴ τινα ἐδύναντο ὠφέλειαν. τῶν μὲν γὰρ ἔξωθεν οὐθὲν οὐδεὶς ἔτι προσεῖχεν αὐτοῖς. ἀλλὰ Νεοπτόλεμόν τε τὸν Ἀχιλλέως κομιδῇ νέον ὄντα, καὶ Φιλοκτήτην ὑπεροφθέντα πρότερον διὰ τὴν νόσον, καὶ τοιαύτας βοηθείας οἴκοθεν ἀσθενεῖς καὶ ἀπείρους. ὧν ἀφικομένων, μικρὸν ἀναπνεύσαντες, πάλιν διέπλευσαν εἰς τὴν Τροίαν, καὶ περιεβάλλοντο τεῖχος ἕτερον πολὺ ἔλαττον, οὐκ ἐν ᾧ πρότερον τόπῳ παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἀλλὰ τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ καταλαβόντες. τῶν δὲ νεῶν, αἱ μέν τινες ὑφώρμουν ὑπὸ τοῦ τείχους· αἱ δέ, ἐν τῷ πέραν ἔμενον. ἅτε γὰρ οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντες κρατήσειν, ἀλλ' ὁμολογιῶν δεόμενοι, καθάπερ εἶπον, οὐ βεβαίως ἐπολέμουν, ἀλλ' ἀμφιβόλως τρόπον τινά, καὶ πρὸς ἀπόπλουν μᾶλλον τὴν γνώμην ἔχοντες. ἐνέδραις οὖν ὡς τὸ πολὺ καὶ καταδρομαῖς ἐχρῶντο.

A *Troiani autem caſtra illorum incenderunt, diripuerúntque derelicta. Porrò Achiuis in tuto conſultantibus (neque enim claſſem habebãt paratam, qui cum Hectore erant, vt ſequerentur) viſum eſt omnibus abeũdum eſſe: quum & magna periiſſet multitudo, & fortiſsimi viri. Periculũ autẽ erat, ne Troiani nauibus fabricatis, ſtatim nauigarent in Græciam. propterea neceſſarium exiſtimarẽt remanere, & latrocinia, vt à principio, exercere:* B *ſi quo modo Paridi defatigatò ſeſe reconciliarent, compoſitáque recederent amicitia. Hoc ità vt decretum erat fecerũt, manſerúntq; in Cherroneſo. At huc interea Troianis venerũt auxilia, ex Aethiopia quidem Memnon, Amazones autem ex Ponto, & aliæ adiutorum copię, poſtquam res Priami atque Hectoris proſperè ſuccedere accepiſſent; & Achiuos tantũ nõ omnes perditos, partim quidẽ ex beneuolentia, partim ob potẽtiæ timorem.* C *Non enim victis, neque infauſtè agentibus, ſed vincentibus & fortuna ſecunda vtẽtibus, omnes vbique volũt ferre ſuppetias. Accerſiuerunt Achiui domo auxilia, quæcunque poterant. Externorũ enim iã nemo quicquã illis obtẽperabat. Et Neoptolemũ quidẽ Achillis filiũ oppidò adoleſcentem adhuc, & Philoctetam præteritum antea propter morbum, atque huiuſmodi & infirma & belli inexperta auxilia domo euocarunt. Quæ poſtquam adueniſſent, paululùm reſumpto ſpiritu,* D *rurſum inde ſoluentes nauigarũt ad Troiam, aliúmque murum multò minorẽ circum naues conſtruxerunt, nõ in loco qui prius iuxta littus, ſed excelſiore illic occupato. Partem autem nauium ſubduxerunt eò ſub murum, partem verò trãs mare reliquerũt, vt qui nullam haberent ſpẽ ſe victores euadere poſſe: ſed compoſitionem ambientes, ſicut dixi, non continenter bellabãt, ſed ferè ambiguè, vt qui magis ad receſſum eſſent intenti. Inſidiis igitur & incurſibus plurimùm vtebãtur.*

Et aliquãdo forti pugna facta, quum locum munitum vi capere vellent, Aiax ab Hectore interfectus eſt, & Antilochus à Memnone, quum is patrẽ protegeret. Vulneratus autem eſt & ipſe Memnon ab Antilocho, relatúſque in caſtra vulneribus afflictus, in via defunctus eſt. vſque tunc ſunt Achiui ſecunda fortuna, quali antea nunquã. Quippe & Memnõ magnæ vir autoritatis, lethaliter vulneratus eſt: & Amazonem, ad naues decurrentem improbiùs, conantémque incendere, pugnans ex naui, haſta nauali interfecit Neoptolemus: & Alexander ſagitta percuſſus à Philocteta, mortuus eſt. Triſtitia ergo erat & apud Troianos, quòd nullus eſſet belli finis futurus: neque melius quicquam eſſent habituri, etiamſi vincerent. Quin etiam ipſe Priamus alius factus erat poſt Alexãdri mortem, valdéque contriſtabatur, metuebátque Hectori. Multo verò peius habebãt res Græcorum, Antilocho & Aiace interemptis. Itaque mittunt pro habendo colloquio, dicentes ſe facta pace abire velle: & vtrinque iureiurando præſtito, in poſterum neque ſe in Aſiam, neque illos aduerſum Argos exercitum ducturos. His autem cõtradicebat Hector: ſe enim eſſe multò ſuperiores, affirmabátque ſe murum, quem conſtruxerant, vi demoliturum. maximè autem ſæuiebat ob Alexandri mortem. Rogante autem patre, ſuámque ſenectutem, filiorúmque mortes commemorante, aliáque multitudine à præſentibus liberari cupiente; compoſitiones conceſſit. Poſcebat autem in pactis, Achiuos pecunias ad bellũ inſumptas, & mulctã aliquã præſtare, eò quod nulla læſi iniuria bellũ intuliſſent, regionẽque perdidiſſent multos annos, multóſque fortes viros, ipſúmque Alexandrũ, qui ipſos nihil læſiſſet. ſed eam ſolũ ob cauſam, quòd factus eſſet ſuperior in petitione vxoris, & vxorem accepiſſet ex Græcia, volentibus iis in quorum erat poteſtate.

A καὶ ποτε μάχης ἰσχυροτέρας γενομένης, βιαζομένων αὐτῶν τὸ φρούριον ἐξελεῖν, Αἴας τε ὑπὸ Εκτορος ἀποθνήσκει, καὶ Ἀντίλοχος ὑπὸ τοῦ Μέμνονος, περὶ τοῦ πατρὸς. ἐτρώθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Μέμνων ὑπὸ Ἀντιλόχου, ἀποκομιζόμενος τραυματίας, τελευτᾷ κατὰ τὴν ὁδόν. συνέβη δὲ καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς εὐημερῆσαι τότε, ὡς οὐ πρότερον. ὅ, τε γὰρ Μέμνων μέγα ἀξίωμα ἔχων, ἐτρώθη καιρίως, τήν τε Ἀμαζόνα ἀπέκτεινεν ὁ Νεοπτόλεμος καταδραμοῦσαν ἐπὶ τὰς ναῦς ἰταμώτερον, B καὶ πειρωμένην ἐμπρῆσαι, μαχόμενος ἐκ τῆς νηὸς, ναυμάχῳ δόρατι. καὶ Ἀλέξανδρος ἀποθνήσκει, Φιλοκτήτῃ διατοξευόμενος. ἦν οὖν ἀθυμία καὶ παρὰ τοῖς Τρωσὶν, εἰ μηδέποτε παύσονται τοῦ πολέμου, μὴ δὲ ἔσται μηδὲν αὖθις πλέον νικῶσιν. ὅ, τε Πρίαμος ἄλλος ἐγεγόνει μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, σφόδρα ἀνιαθεὶς καὶ φοβούμενος ὑπὲρ τοῦ Εκτορος. πολὺ δὲ φαυλότερον εἶχε τὰ C τῶν Ἀχαιῶν, Ἀντιλόχου τε καὶ Αἴαντος τεθνηκότων. ὥστε πέμπουσι περὶ συμβάσεων, φάσκοντες ἀπιέναι, γενομένης εἰρήνης καὶ ὅρκων ὀμοσθέντων μηκέτι στρατεύσειν, μήτε αὖθις εἰς τὴν Ἀσίαν, μήτε ἐκείνους ἐπὶ τὸ Ἄργος. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ μὲν Εκτωρ ἀντέλεγε. πολὺ γὰρ εἶναι κρείττους, καὶ τὸ ἐπιτείχισμα ἔφη κατὰ κράτος αἱρήσειν, μάλιστα δὲ ἐχαλέπαινε τῇ Ἀλεξάνδρου τελευτῇ. δεομένου δὲ τοῦ πατρὸς, καὶ τὸ γῆράς τε αὐ- D τοῦ λέγοντος, καὶ τῶν παίδων τὸν θάνατον, τοῦ τε ἄλλου πλήθους ἀπηλλάχθαι βουλομένου, τὰς μὲν διαλύσεις συνεχώρησεν· ἠξίου δὲ τοὺς Ἀχαιοὺς, τά τε χρήματα διαλύσαντας τὰ δαπανηθέντα εἰς τὸν πόλεμον, καὶ δίκην τινὰ ὑπέχειν, ὅτι μηδὲν ἀδικηθέντες ἐστρατεύσαντο, καὶ τὴν χώραν διέφθειραν πολλοῖς ἔτεσι, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ Ἀλέξανδρον, οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθόντες, ἀλλ' ὅτι κρείττων ἐνομίσθη κατὰ μνηστείαν, καὶ γυναῖκα ἔλαβεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, τῶν κυρίων διδόντων.

ὁ δὲ Ὀδυσσεύς· ἐπεὶ γὰρ ἐπρέσβευε περὶ τῆς εἰρήνης· παρῃτεῖτο, ἐπιδεικνὺς, ὅτι οὐχ ἧττον δεδράκασιν ἢ πεπόνθασιν, καὶ τὴν αἰτίαν ἐκείνοις ἀνετίθει τοῦ πολέμου. μηδὲν γὰρ δεῖν Ἀλέξανδρον, τοσούτων οὐσῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν γυναικῶν, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλθόντα, μνηστεύειν, καὶ ἀπελθεῖν καταγελάσαντα τῶν ἀρίστων παρ' αὐτοῖς, πλούτῳ νικήσαντα. συμβῆναι γὰρ οὐχ ἁπλῶς τὴν μνηστείαν· ἀλλὰ ἐπιβουλεύειν αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ πράγμασι, διὰ τοῦτο μὴ λανθάνειν αὐτούς. ὥστε τὸ **B** λοιπὸν ἠξίου παύσασθαι, τοσούτων κακῶν γεγονότων ἀμφοτέροις, καὶ ταῦτα ἐπιγαμίας τε οὔσης καὶ συγγενείας τοῖς Ἀτρείδαις πρὸς αὐτοὺς, διὰ Πέλοπα. περὶ δὲ τῶν χρημάτων, κατεγέλα. μὴ γὰρ εἶναι χρήματα τοῖς Ἕλλησιν· ἀλλὰ καὶ νῦν τοὺς πολλοὺς ἑκόντας στρατεύεσθαι, διὰ τὴν οἴκοι πενίαν. ταῦτα δὲ ἔλεγεν, ἀποτρέπων αὐτοὺς τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατείας. εἰ δέ τινα δίκην γενέσθαι τοῦ εὐπρεποῦς χάριν, αὐτὸς εὑρεῖν. καταλείψειν **C** γὰρ αὐτοὺς ἀνάθημα κάλλιστον καὶ μέγιστον τῇ Ἀθηνᾷ, καὶ ἐπιγράψειν· Ἱλαστήριον Ἀχαιοὶ τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἰλιάδι. τοῦτο γὰρ φέρειν μεγάλην τιμὴν ἐκείνοις· καθ' ἑαυτῶν δὲ γίγνεσθαι μαρτύριον ὡς ἡττημένων. παρεκάλει δὲ καὶ τὴν Ἑλένην, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης συλλαμβάνειν. ἡ δὲ συνέπραττε προθύμως. ἤχθετο γὰρ, ὅτι δι' αὐτὴν οἱ Τρῶες ἐδόκουν πολλὰ κακὰ πάσχειν. καὶ ποιοῦνται τὰς διαλύσεις, καὶ σπονδαὶ γίνονται τοῖς Τρω- **D** σὶ καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς. Ὅμηρος δὲ καὶ τοῦτο μετήνεγκεν ἐπὶ τὸ ψεῦδος, ὡς οὐ γενόμενον· ἀλλ' ἔφη τοὺς Τρῶας συγχέαι τὰς σπονδὰς, ἃς ὤμοσαν τε ἀλλήλοις ὅ, τε Ἕκτωρ καὶ Ἀγαμέμνων, καὶ τῶν ἄλλων οἱ δυνατοὶ, μήτε τοὺς Ἕλληνας ποτε στρατεύειν εἰς τὴν Ἀσίαν ἕως ἂν ἄρχῃ τὸ Πριάμου γένος, μήτε τοὺς Πριαμίδας εἰς Πελοπόννησον ἢ Βοιωτίαν, ἢ Κρήτην ἢ Ἰθάκην, ἢ Φθίαν, ἢ Εὔβοιαν. ταύτας γὰρ μόνας ἐξαιρέτους ἐποίουν· περὶ δὲ τῶν ἄλλων, οὐκ ἐβούλοντο ὀμνύειν οἱ

A *Caterùm Vlyſſes (hic enim legatus erat de pace) recuſabat: demonſtrans quod nõ minora feciſſent quàm eſſent paßi, cauſámque belli illis imputabat. Nihil enim opus fuiſſe Alexandro, quum tot in Aſia eſſent mulieres, vt veniret in Grçciã vxorem ducturus, ductáque abiret, deridens Græcorũ optimos, eò quòd opibus viciſſet. Neque ſimpliciter eam deſponſationem accidiſſe, ſed inſidias eum rebus ſtruxiſſe Græcorum: quod ipſos nõ latuiſſet.* **B** *Quare, quod reliquum eſſet, finem belli faciundum, tot vtrinque malis acceptis: & præſertim, quum affinitas eſſet & cognatio Atridis cum ipſis, propter Pelopẽ. Quod autem ad pecunias attinebat, deriſit. Neque enim Græcis eſſe pecunias, ſed etiamnum eorum plurimos ſponte in militiam proficiſci propter domeſticã paupertatem. Hæc autem dicebat, dehortans illos ne exercitum ducerent in Græciam. Quod ſi vero mulctam quãdam præſtari* **C** *oporteret decori gratia, eam ſe inueniſſe. Relicturos enim ſe pulcherrimũ & maximum Mineruæ donum, & inſcripturos:* Propitiatorium hoc donum derũt Achiui Mineruæ Ilienſi. *Hoc illis magno futurum honori, & aduerſus ſe teſtimonium, quòd eſſent victi. Obſecrabat autem &* Helenam, *vt ad pacem faciendum operam ſuam commodaret: quæ & prõptè adiuuabat. Nam moleſtè ferebat, quòd propter ſe viderẽtur Troiani multa perpeti mala. Fecerunt ergo cõ-* **D** *poſitiones, & fœdera ſunt percuſſa inter Troianos & Achiuos. Homerus autem & hoc tranſtulit ad mendaciũ, quaſi non ſit factum: ſed Troianos ait fœdera confudiſſe, quæ mutuò iurauerãt & Hector & Agamemnon, & alij potentes: vt neque Greci in Aſiam ducerent exercitum, donec imperaret Priami genus: neque Priamides in Peloponneſum aut Bœotiã, aut Cretã, aut Ithacã, aut Phthiam, aut Eubœã. Has enim ſolas in cõditionib. exceperũt. De aliis autem noluerunt iurare*

A Troiani, neque Atridis id curæ erat. His ita iureiurando firmatis, & equus ab Achiuis perfectus eſt, magnum opus, & Troiani ſurſum eum traxerunt ad ciuitatem: quem cum portæ ſuſcipere nõ poſſent, partem mœniorum deturbarũt. Vnde ridicule dictũ eſt, quod ciuitas ab equo capta ſit. Hinc receſſit exercitus, hunc in modum fœderi illigatus. Helenam autem Hector cõiunxit Deiphobo, qui erat poſt ipſum fratrum optimus. Pater autem ip-
B ſius mortuus eſt omniũ feliciſſimus, præterquam quod afflictus eſt pro filiis interfectis: cúmque multos regnaſſet annos, & maximam Aſiæ partem ſuo imperio ſubieciſſet, valde ſenex defunctus eſt, & ſepultus ante ciuitatem. principatum verò Scamandro filio reliquit. Hæc ita quum habeant, manifeſtè ſcio neminẽ recepturum: ſed omnes dicent falſa eſſe, niſi qui mentem habent, non ſolum Græ-
C ci, verùm etiã vos. Calumnia enim valde moleſta res eſt, & multos annos errori adhæſiſſe. Conſiderate autem contraria, quomodo ſint ridicula: detrahentes opinionem, qua præoccupati eſtis. Abſcõditum fuiſſe (aiunt) in equo totum exercitũ: neminem autem Troianorum id ſenſiſſe, neque ſuſpicatum, præſertim quum vates apud eos verax eſſet: ſed portaſſe hoſtes per ſe in ciuitatem. Antea autem vnum virum cæteris ſuperatis, eundémque nudum apparentem, ſufficientem fuiſſe, vt
D voce tot millia in fugam verteret. Et poſt hæc, arma non habentem, ſed è cœlo accipientẽ, viciſſe eos qui pridie fuerant victores, omnéſque in fugam dediſſe, quum eſſet vnus. Eum ipſum autem tantò aliis præſtantiorem, eſſe interfectum ab omniũ ignauiſſimo, vt ipſi dicunt: alióque mortuo, alium eſſe ſpoliatum. Soli autem illi ex ducibus non factum eſſe ſepulchrum. Alium autem quẽdam ex fortiſſimis, tot annos bellum gerentem, ab hoſtium nullo occiſum, ſed ſemetipſum iracundia cõmotum occidiſſe, præſertim qui habitus

Τρῶες, οὐδὲ τοῖς Ἀτρείδαις ἔμελε, τούτων δὲ ὁμολογηθέντων, ὅ, τε ἵππος ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπετελέσθη, μέγα ἔργον, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν οἱ Τρῶες πρὸς τὴν πόλιν. καὶ τὴν πύλην οὐ δεχομένων, μέρος τι τοῦ τείχους καθεῖλον. ὅθεν γελοίως ἐλέχθη, τὸ, ἁλῶναι τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ ἵππου: καὶ τὸ στράτευμα ᾤχετο ὑπόσπονδον τούτῳ τῷ τρόπῳ. τὴν δὲ Ἑλένην ὁ Ἕκτωρ συνῴκισε Δηϊφόβῳ, ὃς ἦν μετ' ἐκεῖνον τῶν ἀδελφῶν ἄριστος. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τελευτᾷ πάντων εὐδαιμονέστατος, πλὴν ὅσα λελύπηται περὶ τῶν παίδων τῶν τετελευτηκότων. καὶ αὐτὸς βασιλεύσας συχνὰ ἔτη, καὶ πλεῖστα τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενος, γηραιὸς ἀποθνήσκει, καὶ θάπτεται πρὸ τῆς πόλεως. τὴν δὲ ἀρχὴν, Σκαμάνδρῳ τῷ παιδὶ καταλείπει. ταῦτα δὲ ἔχοντα οὕτως, ἐπίσταμαι σαφῶς ὅτι οὐδεὶς ἀποδέξεται· φήσουσι δὲ ψευδῆ πάντες εἶναι, πλὴν τῶν φρονούντων, οὐ μόνον οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς. ἡ γὰρ διαβολὴ σφόδρα χαλεπόν ἐστι, καὶ τὸ ἐξηπατῆσθαι πολὺν χρόνον. σκοπεῖτε δὲ τἀναντία, πῶς ἐστι γελοῖα, ἀφελόντες τὴν δόξαν, διὰ τὸ προκατειλῆφθαι. κρυφθῆναι μὲν ἐν τῷ ἵππῳ στράτευμα ὅλον, τῶν δὲ Τρώων μηδένα αἰσθάνεσθαι τοῦτο, μηδὲ ὑποπτεῦσαι, καὶ ταῦτα μάντεως οὔσης παρ' αὐτοῖς ἀψευδοῦς. ἀλλὰ κομίζειν τοὺς πολεμίους δι' αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν. πρότερον δὲ ἕνα ἄνδρα πάντων ἡττωμένων, ἱκανὸν γενέσθαι γυμνὸν ἐπιφανέντα, τῇ φωνῇ τρέψασθαι τοσαύτας μυριάδας, καὶ μετὰ τοῦτο ὅπλα οὐκ ἔχοντα, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λαβόντα, νικῆσαι τοὺς μιᾷ πρότερον ἡμέρᾳ κρατοῦντας, καὶ διῶξαι ἅπαντας, ἕνα ὄντα. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον τοσοῦτον ὑπερέχοντα, ἀποθανεῖν ὑπὸ τοῦ πάντων κακίστου τὴν ψυχὴν, ὡς αὐτοί φασιν· ἄλλου τε ἀποθανόντος, ἄλλον σκυλευθῆναι. μόνῳ δὲ ἐκείνῳ τῶν ἡγεμόνων, μὴ γενέσθαι τάφον. ἄλλον δέ τινα τῶν ἀρίστων τοσαῦτα ἔτη πολεμοῦντα, ὑπὸ μὲν τῶν πολεμίων μηδενὸς ἀποθανεῖν· αὐτὸν δὲ ὀργισθέντα ἀποσφάξαι, καὶ ταῦτα δοκοῦντα

A σεμνότατον καὶ πρᾳότατον εἶναι τῶν συμμάχων. τὸν δὲ ποιητὴν προθέμενον εἰπεῖν τὸν Τρωικὸν πόλεμον, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῶν γεγονότων ἐάσαι, καὶ μηδὲ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως διελθεῖν. ταῦτα γάρ ἐστιν ἐν τοῖς πεποιημένοις καὶ λεγομένοις. καὶ ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς, περιηττημένων τῶν Ἀχαιῶν οὐχ εἷς ἅπαξ, οὐδὲ τῶν ἄλλων μόνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς μόνος περιγενόμενος, καὶ τοσοῦτον τὰ πράγματα μεταβαλών. αὐτὸς δὲ, Ἕκτορα μὲν ἀποκτείνας, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου δὲ ἀποθνήσκων, ὃς ἦν ὕστατος B τῶν Τρώων, ὡς αὐτοὶ λέγουσι. Πατρόκλου δὲ ἀποθανόντος, σκυλευόμενος ὁ Ἀχιλλεὺς, καὶ τὰ ἐκείνου ληφθέντα ὅπλα· ὁ δὲ Πάτροκλος οὐ ταφείς. ἐπειδὴ δὲ Αἴαντος ἦν τάφος, καὶ πάντες ᾔδεσαν αὐτὸν ἐν Τροίᾳ τελευτήσαντα, ἵνα δὴ μὴ ποιήσῃ τὸν ἀποκτείναντα ἔνδοξον, αὐτὸς αὑτὸν ἀνελών. οἱ δ᾽ Ἀχαιοὶ φεύγοντες μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας σιωπῇ, καὶ τὰς σκηνὰς κατακαύσαντες, καὶ τὸ ναύσταθμον ἀφθὲν ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος, καὶ τὸ τεῖχος αὐτῶν ἑαλωκὸς, καὶ ἀνάθημα ἀναθέντες C τῇ Ἀθηνᾷ, καὶ ἐπιγράψαντες, ὡς ἔθος ἐστὶ, τοῖς ἡττημένοις, οὐδὲν δ᾽ ἧττον τὴν Τροίαν ἑλόντες, ἐν δὲ τῷ ἵππῳ τῷ ξυλίνῳ στράτευμα ἀνθρώπων ἀποκρυφθέν. οἱ δὲ Τρῶες ὑποπτεύσαντες μὲν τὸ πρᾶγμα, καὶ βουλευσάμενοι κατακαῦσαι τὸν ἵππον, ἢ διατεμεῖν, μηδὲν δὲ τούτων ποιήσαντες, ἀλλὰ πίνοντες καὶ καθεύδοντες, καὶ ταῦτα προειπούσης αὐτοῖς τῆς Κασσάνδρας. ταῦτα οὐκ ἐνυπνίοις ἐοικότα τῷ ὄντι καὶ ἀπιθάνοις ψεύσμασιν; ἐν γάρ τοι. σορῷ γεγραμμένοις ὀ- D νείρασιν οἱ ἄνθρωποι τοιαύτας ὄψεις ὁρῶσι, νῦν μὲν δοκοῦντες ἀποθνήσκειν καὶ σκυλεύεσθαι, πάλιν δὲ ἀνίστασθαι καὶ μάχεσθαι γυμνοὶ ὄντες. ἐνίοτε δὲ οἰόμενοι διώκειν, καὶ τοῖς θεοῖς διαλέγεσθαι, καὶ αὑτοὺς ἀποσφάττειν, καὶ μηδενὸς δεινοῦ ὄντος, καὶ οὕτως εἰ τύχοι ποτὲ πέτεσθαι, καὶ βαδίζειν ἐπὶ τῆς θαλάττης. ὥστε καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν ὀρθῶς ἄν τινα εἰπεῖν ἐνύπνιον, καὶ τοῦτο ἄκριτον καὶ ἀσαφές. ἄξιον δὲ κἀκεῖνο ἐνθυμηθῆναι πρὸς τοῖς ὁμολογουμένοις. ὁμολογοῦσι γὰρ ἅπαντες τοὺς Ἀχαιοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας

eſſet honeſtiſsimus, mitiſsimúſque inter ſocios. Poëtam autem, quum propoſuiſſet dicere bellum Troianum, pulcherrima & maxima geſta omiſiſſe, & ne vrbis quidem captiuitatem recitaſſe. Hæc enim ſunt inter ea quæ ſcripſit ipſe, & aliis dicta refert: Achilles, deuictis Achiuis non ſemel, nec ſolùm aliis, verum etiam ſuis copiis, ſolus aduenienſ res planè vertit in contrarium. Et ille quum Hectorē occidiſſet, ab Alexādro qui infimus erat Troianorum (vt ipſi dicunt) peremptus eſt. Et quum Patroclus eſſet interfectus, ſpoliatus eſt Achilles, & huius ablata ſunt arma: at Patroclus non eſt ſepultus. Et quia Aiacis extabat ſepulchrum, & omnes nouerant eum circa Troiam eſſe mortuum, ne faceret eius occiſorem glorioſum, ſeſe occidiſſe dicit. Porrò Achiui fugientes ex Aſia in ſilentio, & caſtris crematis, naualibúſque incēſis ab Hectore, & muro capto, donóque oblato Mineruæ cum inſcriptione, quam victos moris eſt inſcribere, nihilominus ceperunt Troiam, & in equo ligneo hominum exercitus abſconditus fuit. Troiani verò quum ipſis res eſſet ſuſpecta, & conſultarent exurere equum, aut diſſecare, nihil horum fecerunt: ſed biberunt, dormierúntque, præſertim quum Caſſandra illis excidium prædixiſſet. An non hæc ſunt ſomniorum ſimilia planè, atque incredibilium mendaciorum? Qualia enim ſomnia in mortuorū loculis ſunt depicta, tales vident homines viſiones: nunc quidem ſibi videntur mori & ſpoliari, rurſus autem reſurgere, & nudi pugnare: interdū ſe quempiam putant perſequi, & cū diis colloqui, & ſemetipſos interficere: nullo præſente malo: atque ſic, ſi res ferat, aliquādo putreſcere, & ambulare ſuper mare. vt rectè quis Homeri poëſim ſomnium quoddam dicere poſsit, & hoc anceps atque obſcurum. Eſt autem operæpretiū, & hoc cum cæteris confeſsis cōſiderare. Confitentur enim, omnes Achiuos ex Aſia

ſoluiſſe, quum iam eſſet hyems, & proptereà magnam claſsis partem periiſſe circa Eubœam: prætereà neque omnes eundem curſum tenuiſſe, ſed ſeditionem inci-diſſe exercitui & Atridis: & hos quidem Agamemnoni, illos autem Menelao adhæſiſſe: alios autẽ proprio arbitrio abiiſſe, quorũ & Homerus in Odyſſeia meminit. Atqui ſi res illis ceſſerunt proſperè, veriſimile eſt fuiſſe cõcordes, & regi maximè obediſſe, & Menelaum non in diſcordiam veniſſe cum fratre ſtatim ab accepto beneficio. Victis autem, rebúſque eorum afflictis, omnia illa neceſſe eſt contigiſſe. Præterea perterritos atque fugientes, veriſimile eſt ex ſolo hoſtili quàm celerrimè abire. Victores autem, etiam cũ periculo manere, & denique rerum dominos ad ſua redeũtes, magnámque captiuorum pecuniarúmque habentes multitudinem, expectare tutiſsimã tempeſtatem, vtpote terræ illius dominos, magnáque omnium rerum fruentes abundãtia: & non, exactis decem annis, tandẽ propemodum diſperire. Quin & calamitates quæ reduces domi apprehẽderunt, maximè rem manifeſtant, illorúmque imbecillitatem. Non enim omnia ſolent inſidiari victoribus & fortunatis: ſed hi ſunt admirationi, & timori. Infelices autem contemnunt & externi & neceſſarij. Apparet autem Agamemnon deſpectus fuiſſe ab vxore propter acceptã cladem. atque Aegiſthus illi inſidias parans, facile obtinuit: atque Argiui res occuparunt, Aegiſthúmque conſtituerũt regem. Nunquam illa, tanta cum gloria potentiáque redeuntem occidiſſet Agamemnonem, dominatorem Aſiæ. Diomedes vero domo pulſus eſt, nemine belli gloria inferior. Et Neoptolemus, ſiue à Græcis, ſiue ab aliis aliquibus, at non multò poſt cum omnibus aliis, pulſus eſt ex Peloponneſo, defecitque Pelopidarũ genus propter illã calamitatem: & Heraclidæ, quum anteà eſſent modicarum viriũ, & ignobiles,*

A ἀναχθῆναι χειμῶνος ἤδη, καὶ διὰ τοῦτο ἀπολέσθαι τὸ πλέον τοῦ στόλου περὶ τὴν Εὔβοιαν· ἔτι δὲ μὴ κατὰ τὸ αὐτὸ πλεῖν ἅπαντας, ἀλλὰ στασιάσαι τὸ στράτευμα καὶ τοὺς Ἀτρείδας· καὶ τοὺς μὲν Ἀγαμέμνονι, τοὺς δὲ Μενέλεῳ προσθέσθαι· τοὺς δὲ καθ' αὑτοὺς ἀπελθεῖν. ὧν καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ μέμνηται. ἀλλὰ τοὺς μὲν εὖ πράττοντας ὁμονοεῖν εἰκὸς, καὶ τῷ βασιλεῖ τὸ πλεῖστον ὑποτάττεσθαι· καὶ τὸν Μενέλεων μὴ διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, παραχρῆμα τῆς εὐερ-

B γεσίας. τοῖς δὲ ἡττημένοις καὶ κακῶς πράττουσιν, ἅπαντα ταῦτα ἀνάγκη συμβαίνειν. ἔτι δὲ, τοὺς μὲν φοβουμένους καὶ φεύγοντας, ἐκ τῆς πολεμίας ἀπιέναι τὴν ταχίστην· τοὺς δὲ νικῶντας, καὶ διακινδυνεύειν μένοντας, τοὺς δὲ κρατοῦντας, καὶ πρὸς τῷ αὐτῶν, ἔχοντας τοσοῦτον πλῆθος αἰχμαλώτων καὶ χρημάτων, περιμένειν τὴν ἀσφαλεστάτην ὥραν, ἅτε καὶ αὐτοὺς τῆς γῆς κρατοῦντας, καὶ πολλὴν ἁπάντων ἀφθονίαν ἔχοντας, ἀλλὰ μὴ δέκα ἔτη περιμείναντας, διαφθαρῆναι παρ' ὀλίγον·

C αἵ τε οἴκοι συμφοραὶ καταλαβοῦσαι τοὺς ἀφικομένους, οὐχ ἥκιστα δηλοῦσι τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν. οὐ πάντα γὰρ εἰώθασιν ἐπιτίθεσθαι τοῖς νικῶσιν, οὐδὲ τοῖς εὐτυχοῦσιν· ἀλλὰ τούτους μὲν θαυμάζουσι καὶ φοβοῦνται· τῶν δὲ ἀποτυχόντων καταφρονοῦσιν οἵ τε ἔξωθεν καί τινες τῶν ἀναγκαίων. φαίνεται δὲ Ἀγαμέμνων ὑπὸ τῆς γυναικὸς ὑπεροφθεὶς διὰ τὴν ἧτταν· ὅ, τε Αἴγισθος ἐπιθέμενος αὐτῷ καὶ κρατήσας ῥᾳδίως, οἵ τε Ἀργεῖοι καταλαβόντες τὸ πρᾶγμα,

D καὶ τὸν Αἴγισθον βασιλέα ἀποδείξαντες. οὐκ ἂν εἰ* μετὰ τοσαύτης δόξης καὶ δυνάμεως ἀφικόμενον τὸν Ἀγαμέμνονα ἀπέκτεινε, κρατήσαντα τῆς Ἀσίας. ὅ, τε, Διομήδης ἐξέπεσεν οἴκοθεν, οὐθενὸς ἔλαττον εὐδοκιμῶν ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ Νεοπτόλεμος εἴτε ὑπὸ Ἑλλήνων, εἴτε ὑπὸ ἄλλων τινῶν, μετ' οὐ πολὺ δὲ, καὶ πάντες ἐξέπεσον ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ κατελήφθη τὸ τῶν Πελοπιδῶν γένος, δι' ἐκείνην τὴν ξυμφοράν. οἱ δ' Ἡρακλεῖδαι πρότερον ἀσθενεῖς ὄντες καὶ ἀτιμαζόμενοι,

κατῆλθον μετὰ τῶν Δωριέων. Ὀδυσσεὺς δὲ, ἐβράδυνεν ἑκὼν, τὰ μὲν, αἰσχυνόμενος· τὰ δὲ ὑποπτεύων τὰ πράγματα. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ μνηστείαν ἐτράπησαν τῆς Πηνελόπης καὶ τῶν κτημάτων ἁρπαγὴν, ἡ τῶν Κεφαλλήνων νεότης. καὶ οὐδεὶς ἐβοήθει τῶν φίλων τῶν Ὀδυσσέως, οὐδὲ Νέστωρ οὕτως ἐγγύθεν. ἅπαντες γὰρ ἦσαν ταπεινοὶ καὶ φαύλως ἔπραττον, οἱ τῆς στρατιᾶς μετασχόντες. τοὐναντίον δὲ ἐχρῆν, ἢ δῆλον ἅπασι φαίνεσθαι τοὺς νενικηκότας, καὶ μηδένα αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν. Μενέλεως δὲ τοπαράπαν οὐχ ἧκεν εἰς Πελοπόννησον, ἀλλ' ἐν Αἰγύπτῳ κατέμεινε. καὶ σημεῖά τε ἐστιν ἄλλα τε τῆς ἀφίξεως, καὶ νομὸς ἀπ' αὐτοῦ καλούμενος. οὐκ ἂν εἰ πεπλανημένος καὶ πρὸς ὀλίγον ἀφίκετο. γήμας δὲ τὴν τοῦ βασιλέως θυγατέρα, καὶ διηγήσατο τοῖς ἱερεῦσι τὰ τῆς στρατιᾶς, οὐδὲν ἀποκρυπτόμενος. οἱ δὲ φασιν ὅτι καὶ τὴν Ἑλένην ἐκεῖθεν ἔλαβεν, λόγον ἁπάντων ἀπιστότατον. τέως δὲ ἐλάνθανεν, εἴδωλον ἐκ τῆς Τροίας ἔχων· ὅ, τε πόλεμος συνεστήκει περὶ εἰδώλου τὰ δέκα ἔτη. σχεδὸν δὲ καὶ Ὅμηρος ἐπίσταται καὶ αἰνίττεται· φήσας τὸν Μενέλεων, μετὰ τὴν τελευτὴν ὑπὸ τῶν θεῶν, εἰς τὸ Ἠλύσιον πεδίον πεμφθῆναι, ὅπου μήτε νιφετὸς γίγνεται, μήτε χειμών· ἀλλ' αἴθριά τ' ἐστὶ καὶ πρᾶος ἀήρ. ὁ γὰρ τῆς Αἰγύπτου τόπος, τοιοῦτός ἐστιν. δοκοῦσι δέ μοι καὶ τῶν ὕστερον ποιητῶν τινες, ὑποπτεῦσαι τὰ πράγματα. τὴν γὰρ Ἑλένην ἐπιβουλευθεῖσαν μὲν ὑπὸ Ὀρέστου λέγει τις τῶν τραγῳδοποιῶν, εὐθὺς ἐκδοθῆναι, γενέσθαι δὲ ἀφανῆ, τῶν ἀδελφῶν ἐπιφανέντων. τοῦτο δὲ οὐκ ἄν ποτε ἐποίησεν, εἰ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη κατοικήσασα ὕστερον ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ τῷ Μενελάῳ συνοῦσα. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν πόλεμον εἰς τοῦτο ἦλθε δυστυχίας καὶ ταπεινότητος· τὰ δὲ τῶν Τρώων, πολὺ κρείττονα καὶ ἐπικυδέστερα ἐγίγνοντο. τοῦτο μὲν γὰρ Αἰνείας ὑπὸ Ἕκτορος πεμφθεὶς μετὰ στόλου καὶ δυνάμεως πολλῆς, Ἰταλίαν κατέσχε τὴν εὐδαιμονεστάτην χώραν τῆς Εὐρώπης· τοῦτο δὲ Ἕλενος εἰς μέσην ἀφικό-

A *eò deſcenderũt cũ Dorienſibus. Cæterùm Vlyſſes ſpõte cũctatus eſt redire: partim quod res haberet ſuſpectas. atque ideo ad Penelopes matrimoniũ & opũ direptionẽ ſe vertit Cephalenorũ iuuẽtus, nemine amicorũ Vlyſſis ferente ſuppetias, neque Neſtore adeò propinquo. Omnes enim erãt humiles, & abiectè ſe gerebant, quicunq; cõſortes fuerant militiæ. Cõtrariũ autẽ euenire oportebat, quã omnibus apparere timidos qui viciſſẽt, & neminem*
B *aduerſus eos quicquã conari. Menelaus autẽ omnino nõ rediit in Peloponneſum, ſed remanſit in Ægypto: cuius rei quũ & alia indicia ſunt, tũ præfectura ab eo denominata mõſtrat, quæ nunquã, ſi vel errore vel ad modicũ tẽpus illuc appuliſſet, id nominis obtinuiſſet. Duxit autẽ illic regis filiã, & narrauit ſacerdotibus omnia quæ in bello geſta erãt, nihil abſcõdens. Illi autẽ dicũt, quod Helenã illic receperit (qui ſermo omnium incredibiliſsimus eſt)*
C *eáque inibi vſq; latuerit, eiúſque ſimulacrũ dũtaxat habuerit Troia, & bellũ geſtũ ſit decẽ annos pro ſimulacro. Hoc autẽ propemodũ & Homerus nouit, & obſcurè fatetur, dicens Menelaũ à morte in campũ Elyſiũ à diis miſſũ, vbi nec niualis imber cadat, neq; hyems fiat, ſed ſerenitas ſit, & mitis aër per totũ annum. Aegypti enim regio talis eſt. videtur mihi autẽ & poſteriorũ poëtarũ quidã, rẽ ſuſpicati eſſe. Helenã enim inſidias paſſã ab Oreſte, dicit quidã Tragœdiarũ ſcriptor, iamiam* Euri
D *veniẽtem; ex oculis autẽ euanuiſſe, quum fratres apparuiſſent. Hoc autem ille nunquã dixiſſet, ſi poſtea viſa eſſet Helena in Græcia verſans, cõiunctáque Menelao. Res igitur Græcorũ poſt bellum in tãtam infelicitatẽ humilitatémque deuenerunt: Troianorũ verò multo meliores & glorioſiores factæ ſunt. Hoc inde colligi poteſt, partim quòd Aeneas miſſus ab Hectore cũ claſſe & magnis copiis, Italiam occupauit, beatiſsimã totius Europæ regionẽ: partim quod Helenus in mediã per-*

ueniẽs Græciã, apud Moloſſos regnũ obtinuit, & in Epiro, prope Theſſaliã. Proinde vtrum veriſimilius fuit, victos nauigare in vincentium regionem, & regnum apud eos occupare, an contrariò, vincẽtes in victorum? Quomodo autem, ſiquidem capta Troia fugerunt, qui circa Aeneam & Antenorem & Helenum erant, non aliò vſquam profugerũt potius, quàm in Græciam & Europam: nullúſque illis Aſiæ arriſit locus, ſed cõfeſtim in illorum terras nauigarunt, à quibus erãt vaſtati. Et quomodo regnum obtinuerunt omnes, nõ modicarum neque obſcurarum regionum: licebátque illis & Græciam obtinere, ſed abſtinuerunt propter iuſiurandum? Attamen Helenus non modicã illius abſcidit partem, Epirum. Antenor autem Venetos ſibi ſubiecit, & optimam terrã circa Adriam: Aeneas autẽ totius Italiæ regnum obtinuit, ciuitatémque habitauit omnium maximam. Hæc ſanè non veriſimile fuit feciſſe homines exules, & domeſticis calamitatibus oppreſſos: ſed contentos fuiſſe, ſi quis eos inibi habitare permiſit. Alioqui qua tandem veriſimile eſt facultate pecuniarum exercitúſque profectos per medios hoſtes fugiẽtes, incenſa ciuitate, omnibus perditis, vbi difficile fuit vel ipſa corpora ſaluare hominibus robuſtis, & iuuenibus: nedum cũ pueris & mulieribus, & nauibus pecuniiſque inde emigrare, præſertim quum ciuitas ex improuiſo atque præter ſpẽ capta eſſet? Reſpondeãt, non, vt ſoliti ſunt, rem diuellẽtes, vt paulatim elabi queant: ſed demonſtrantes quomodo quod factum eſt, fieri potuerit. Porrò Hectorem aiunt, poſtquã receſſerunt Achiui, quum magna multitudo in ciuitatem conueniſſet, neque omnes auxiliares copiæ abire vellent: preterea videret Aeneam non toleraturum, niſi regni partem acciperet (hanc enim illi Priamum promiſiſſe, bellum conficienti, Achiuóſque eiicienti) ita tandem coloniã emiſiſſe, neque opibus peperciſſe, & mul-

*poſt fœdera p. deſinentes.

A μένος τὴν Ἑλλάδα, Μολοττῶν ἐβασίλευσε, καὶ τῆς Ἠπείρου, πλησίον Θετταλίας. καίτοι, πότερον εἰκὸς ἦν, τοὺς ἡττηθέντας ἐπιπλεῖν ἐπὶ τὴν τῶν κρατησάντων χώραν, καὶ βασιλεύειν παρ' αὐτοῖς, ἢ τοὐναντίον, τοὺς κρατήσαντας ἐπὶ τὴν τῶν ἡττημένων; πῶς δὲ, εἴπερ ἁλούσης Τροίας ἔφυγον οἱ περὶ τὸν Αἰνείαν, καὶ τὸν Ἀντήνορα, καὶ τὸν Ἕλενον, οὐ πανταχόσε μᾶλλον ἔφευγον, ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπην, οὐδὲ τόπον τινὰ ἠγάπων κα-
B ταλαβόντες τῆς Ἀσίας, ἀλλ' εὐθὺς ἐπὶ τὴν ἐκείνων ἔπλεον, ὑφ' ὧν ἀνάστατοι ἐγένοντο; πῶς δὲ ἐβασίλευσαν ἅπαντες οὐ σμικρῶν οὐδὲ ἀνωνύμων χωρίων, ἐξὸν αὐτοῖς καὶ τὴν Ἑλλάδα κατασχεῖν; ἀλλ' ἀπείχοντο διὰ τοὺς ὅρκους; ὅμως δὲ Ἕλενος οὐκ ὀλίγον αὐτῆς ἀπετέμετο, τὴν Ἤπειρον. Ἀντήνωρ δὲ, Ἐνετῶν ἐκράτησε καὶ τῆς ἀρίστης γῆς περὶ τὸν Ἀδρίαν· Αἰνείας δὲ πάσης Ἰταλίας ἐβασίλευσε, καὶ πόλιν ᾤκισεν τὴν μεγίστην πασῶν. ταῦτα δὲ οὐκ
C εἰκὸς ἦν πρᾶξαι φυγάδας ἀνθρώπους, καὶ ταῖς οἴκοθεν ξυμφοραῖς καταβεβλημένους· ἀλλ' ἀγαπᾷν, εἴ τις αὐτοὺς εἴα κατοικεῖν. ἄλλως τε μετὰ ποίας ἀφορμῆς ἀφικομένους χρημάτων ἢ στρατιᾶς, διὰ μέσων τῶν πολεμίων φεύγοντας, ἐμπεπρησμένης τῆς πόλεως, πάντων ἀπολωλότων, ὅπου χαλεπὸν ἦν τὰ σώματα αὐτὰ διασῶσαι τοὺς ἰσχύοντας καὶ νέους· ἀλλ' οὐ μετὰ παίδων, γυναικῶν καὶ νεῶν καὶ χρημάτων ἐπανίστασθαι, καὶ ταῦτα ἀδοκήτως τε καὶ
D παρ' ἐλπίδας ἁλούσης τῆς πόλεως; οὐχ ὥσπερ εἰώθασι μετὰ σπονδὰς κατ' ὀλίγον ἐκλείπειν; ἀλλὰ τὸ γενόμενον δυνατὸν γενέσθαι. τὸν δὲ Ἕκτορα, φασὶν, ὡς ἀπέπλευσαν οἱ Ἀχαιοὶ, πολλοῦ πλήθους εἰς τὴν πόλιν συνεληλυθότος, καὶ μηδὲ τῶν ἐπικούρων ἀπιέναι βουλομένων ἁπάντων· ἔτι δὲ ὁρῶντα τὸν Αἰνείαν οὐκ ἀνεξόμενον, εἰ μὴ μέρος λάβοι τῆς ἀρχῆς· ταῦτα γὰρ ὑποσχέσθαι τὸν Πρίαμον αὐτῷ διαπολεμήσαντι τὸν πόλεμον, καὶ ἐκβαλόντι τοὺς Ἀχαιοὺς, οὕτω δὴ τὴν ἀποικίαν στεῖλαι, χρημάτων τε οὐ φεισάμενον;

καὶ πλῆθος ὁπόσον αὐτὸς ἐβούλετο πέμψαντα, μετὰ πάσης προθυμίας. λέγειν δὲ αὐτὸν, ὡς ἄξιος μὲν εἴη βασιλεύειν, καὶ μηδὲν καταδεεστέραν ἀρχὴν ἔχειν τῆς αὐτοῦ, προσήκειν δὲ μᾶλλον ἑτέραν κτήσασθαι γῆν. εἶναι γὰρ οὐκ ἀδύνατον, πάσης κρατῆσαι τῆς Εὐρώπης. τούτων δὲ οὕτω γενομένων, ἐλπίδας ἔχειν τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἄρχειν ἑκατέρας τῆς ἠπείρου, ἐφόσον ἂν σώζηται τὸ γένος. ταῦτα δὴ ἀξιοῦντος Ἕκτορος ἑλέσθαι τὸν Αἰνείαν, τὰ μὲν ἐκείνῳ χαριζόμενον, τὰ δὲ ἐλπίζοντα μειζόνων τεύξεσθαι· οὕτω δὴ τὴν ἀποικίαν γενέσθαι ἀπὸ ἰσχύος καὶ φρονήματος, ὑπό τε ἀνθρώπων εὐτυχούντων, παραχρῆμά τε δυνηθῆναι καὶ εἰσαῦθις. ὁρῶντα δὲ Ἀντήνορα Αἰνείαν στελλόμενον, καὶ αὐτὸν ἐπιθυμῆσαι Εὐρώπης ἐπάρξαι, καὶ γενέσθαι στόλον ἄλλον τοιοῦτον. πρὸς δὲ τούτοις, ἐγκαλοῦντα Ἕλενον ὡς ἐλαττούμενον Δηιφόβου, δεηθῆναι τοῦ πατρὸς, καὶ λαβόντα ναῦς καὶ στρατιὰν, ὡς ἐφ' ἕτοιμον τὴν Ἑλλάδα πλεῦσαι, καὶ κατασχεῖν ὅλην ἔκσπονδον. οὕτω δὴ καὶ Διομήδη φεύγοντα ἐξ Ἄργους, ἐπειδὴ τὸν Αἰνείαν ἐπύθετο στόλῳ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἅτε εἰρήνης καὶ φιλίας αὐτοῖς γενομένης, δεηθῆναί τε βοηθείας τυχεῖν, διηγησάμενος τάς τε Ἀγαμέμνονος καὶ τὰς αὐτοῦ συμφοράς. τὸν δὲ ἀναλαβεῖν αὐτὸν ἔχοντα ὀλίγας ναῦς, καὶ μέρος τι παραδοῦναι τῆς στρατιᾶς, ἐπειδὴ πᾶσαν ἔσχε τὴν χώραν. ὕστερον δὲ τῶν Ἀχαιῶν τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ Δωριέων, ἀποροῦντας ὅποι τράπωνται, δι' ἀσθένειαν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐλθεῖν, ὡς παρὰ φίλους τε καὶ ἐνσπόνδους, γῆν ἀπὸ Πριάμου τε καὶ Ἕκτορος λαβόντας οἰκῆσαι κατὰ φιλίαν, πορέντες καὶ ἄλλα οὐ σμικρὰ χωρία. ὅστις δὲ μὴ πείθεται τούτοις ὑπὸ τῆς παλαιᾶς δόξης, ἐπιστάσθω ἀδύνατος ὢν ἀπαλλαγῆναι ἀπάτης, καὶ διαγνῶναι τὸ ψεῦδος ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς. τὸ γὰρ πιστεύεσθαι πολὺν χρόνον ὑπὸ ἀνθρώπων ἠλιθίων, οὐδέν ἐστιν ἰσχυρὸν, οὐδὲ ὅτι τὰ ψευδῆ ἐλέχθη παρὰ τοῖς πρότερον

A *titudinem quãtam ille volebat attribuiſſe promptiſſimo animo. Dixiſſeq; illũ Aeneæ, quod regno quidẽ dignus eſſet, neq; inferiorẽ ſuo ipſius habere principatũ: magis tamẽ conuenire, vt aliã alicubi poſſideret terram. Non enim impoſſibile eſſe, totã obtinere Europam. Quæ ſi ita facta eſſent, ſe ſpẽ habere, ſuos poſteros vtriuſque cõtinentis imperium habituros, quoad aliquis de genere ſupereſſet. Hoc Aeneam, Hectore rogante, ſuſcepiſſe, partim* B *quidem illi gratificans, partim ſe maiora adepturum ſperans. Sic ergo coloniam emiſſam ex roboris animique fiducia, & ab hominibus fortunatis, qui & confeſtim migrare & deinceps poterant. Cęterùm Antenor quum vidiſſet Aeneã emiſſum, cupiit & ipſe Europã inuadere. quare alteram tantam claſſem fuiſſe paratã. Ad hæc, conquerentem Helenum, quaſi inferior haberetur Deiphobo, obſecraſſe patrem, acceptiſque nauibus & exerci-* C *tu, vt ad paratam ſibi Græciã nauigaſſe, totámque fœdere alienam obtinuiſſe. Ita demùm & Diomedem fugiſſe ex Argis, poſtquam accepiſſet Aeneam ad ſe venire cum claſſe, vtpote pace & amicitia inter eos cõtracta, rogaſſéq; vt reciperetur in auxiliũ, narrãdo Agamemnonis ſuáſque ipſius calamitates. Illum autem eum ſuſcepiſſe, paucas habentẽ naues, & partem ei tradidiſſe exercitus, ex quo omnem obtinuiſſet regionem. Poſteà Achiuos à* D *Doribus expulſos, quum dubitarent, quonam ſe conferrent, propter infirmitatem in Aſiam veniße, tanquam ad amicos & confœderatos, terrámque à Priamo & Hectore acceptam incoluiſſe, ex amicitia permiſſis eis & aliis non paruis prædiis. Quicunque autem hæc non credit, propter antiquam opinionem, ſciat ſe ab errore liberari nõ poſſe, neque falſum dignoſcere à vero. Aliquid enim credi multo tempore ab ſtolidis hominibus nihil habet roboris, neque quod mẽdacia dicta ſunt apud ſuperiorum ſeculorũ homines:*

quandoquidem & de aliis nõ paucis diſcordãt, contrariáſque habent opiniones, vt ſtatim de Perſico bello. Hi enim dicũt, naualem pugnam circa Salaminam, poſt eam in Platæis factam eſſe: illi autẽ, geſta in Platæis omnium poſtrema eſſe, & quidem ita ſcripta ſint quaſi poſtrema. Perpauci enim res norunt exactè, ſed rumorem duntaxat audiunt. atque hoc, qui eo ſæculo vixerunt: poſteriores vero, & tertij plane ſunt ignari. Et ſi quis quid dicat, amplectuntur facilè, quando & agmen Scyriten nominatum apud Lacedæmonios nunquam fuiſſe dicat, vt Thucydides: Harmodiũ autem & Ariſtogitona præ omnibus maximè Athenienſes honorant, vt qui ciuitatem in libertatem aſſeruerint, tyrannúmque interfecerint. Et quid opus eſt res humanas commemorare, vbi perſuadent audéntque dicere, Cælo execta eſſe virilia à Saturno, & Saturno à Ioue? Quum enim primus aliquis anticipauerit (vt ſolet fieri) iam videtur abſurdum non credere. Volo autem & pro Homero defenſionem adferre, quòd non ſit indignum aſtipulari illius mendaciis. Primùm quidem, quod non multò minora ea ſunt mendacia, quæ de diis mentitus. Deinde adferebant quoque vtilitatem quandam illius ſeculi Græcis: vt ne perterrerentur, ſi illis bellum incideret cum Aſianis, quemadmodũ expectabatur. Abſque inuidia autem eſt, quod quùm Græcus eſſet, voluerit ſuis quouis modo prodeſſe. Et hoc ſtratagema apud multos eſt in vſu. Nam ego virum audiui Medum dicentem, quod Perſæ nihil eorum confiteantur, quæ feruntur apud Græcos: ſed Darium quidem dicunt, aduerſus Naxon & Eretriam copias miſiſſe cum Dati & Artapherne, eóſque captis ciuitatibus illis ad regem reuertiſſe. Quum autem ſtationem haberent circa Eubœam, paucas naues eſſe diſperſas ad Atticam regionem, non plures viginti, & pugnam iniiſſe nautas cum illius loci in-

A ἐπεί τοι περὶ ἄλλων πολλῶν καὶ διαφέρονται καὶ τἀναντία δοξάζουσιν. οἷον εὐθὺς περὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, οἱ μὲν φασὶν ὕστερον γενέσθαι τὴν περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίαν τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης· οἱ δὲ τῶν ἔργων τελευταῖον εἶναι τὸ ἐν Πλαταιαῖς· καί τοι γε ἐγράφη παραχρῆμα τὰ ἔργα. οὐ γὰρ ἴσασιν οἱ πολλοὶ τὸ ἀκριβὲς, ἀλλὰ φήμης ἀκούουσι μόνον, καὶ ταῦτα οἱ γενόμενοι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον· οἱ δὲ ὕστεροι B καὶ τρίτοι, τελέως ἄπειροι, καὶ ὅ, τι ἂν εἴποι τις, παραδέχονται ῥᾳδίως, ὁπότε τὸν σκυρίτην μὲν λόχον ὀνομάζουσι Λακεδαιμονίων, μηδεπώποτε γενόμενον ὥς φησι Θουκυδίδης· Ἁρμόδιον δὲ καὶ Ἀριστογείτονα, πάντων μάλιστα Ἀθηναῖοι τιμῶσιν ὡς ἐλευθερώσαντας τὴν πόλιν, καὶ ἀνελόντας τὸν τύραννον. καὶ τί δεῖ τἀνθρώπεια λέγειν, ὅπου, τὸν μὲν οὐρανὸν, πείθουσι καὶ τολμῶσι λέγειν, ὡς C ἐκτμηθέντα ὑπὸ τοῦ Κρόνου· τὸν Κρόνον δὲ ὑπὸ τοῦ Διός; τοῦ γὰρ πρώτου καταβαλόντος, ὥσπερ εἴωθεν, ἄτοπον τὸ μὴ πεισθῆναι ἔτι. βούλομαι δὲ καὶ περὶ Ὁμήρου ἀπολογήσασθαι, ὡς οὐκ ἀνάξιον ὁμολογεῖν αὐτοῦ ψευδομένου. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολὺ ἐλάττω τὰ ψεύσματά ἐστι τὰ περὶ τοὺς θεούς. ἔπειτα ὠφέλειάν τινα εἶχε τοῖς τότε Ἕλλησιν, ὅπως μὴ θορυβηθῶσιν, ἐὰν γένηται πόλεμος αὖθις πρὸς τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας, ὥσπερ καὶ προσεδοκᾶτο. ἀνεμέσητον δὲ, καὶ Ἕλ- D ληνα ὄντα, τοὺς ἑαυτοῦ πάντα τρόπον ὠφελεῖν. τοῦτο δὲ τὸ στρατήγημα, παρὰ πολλοῖς ἐστιν. ἔγωγ' οὖν ἀνδρὸς ἤκουσα Μήδου λέγοντος, ὅτι οὐδὲν ὁμολογοῦσιν οἱ Πέρσαι, τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν· ἀλλὰ Δαρεῖον μὲν φασὶν ἐπὶ Νάξον καὶ Ἐρέτρειαν πέμψαι τοὺς περὶ Δᾶτιν καὶ Ἀρταφέρνην, κἀκείνους τε ἑλόντας τὰς πόλεις, ἀφικέσθαι* παρὰ βασιλέα. ὁρμούντων δὲ αὐτῶν περὶ τὴν Εὔβοιαν ὀλίγας ναῦς ἀποσκεδασθῆναι πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οὐ πλείους τῶν εἴκοσι, καὶ γενέσθαι τινὰ μάχην τοῖς ναύταις πρὸς τοὺς αὐτόθι

* γ. πρὸς

ἐκ τοῦ τόπου. μετὰ δὲ ταῦτα, Ξέρξην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύσαντα, Λακεδαιμονίους μὲν νικῆσαι περὶ Θερμοπύλας, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν ἀποκτεῖναι Λεωνίδην· τὴν δὲ τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἔχοντα κατασκάψαι, καὶ ὅσοι μὴ διέφυγον, ἀνδραποδίσαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντα καὶ φόρους ἐπιθέντα τοῖς Ἕλλησιν, εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπελθεῖν. ὅτι μὲν οὖν ψευδῆ ταῦτά ἐστιν, οὐκ ἄδηλον, ὅτι δὲ εἰκὸς ἦν τὸν βασιλέα κελεῦσαι στρατεῦσαι τοῖς ἄνωθεν ἔθνεσιν, οὐκ ἀδύνατον, ἵνα μὴ θορυβηθῶσιν. εἰ δὲ καὶ Ὅμηρος ἐποίει τοῦτο, συγγινώσκειν ἄξιον. ἴσως οὖν εἴποι τις ἀνήκοος, οὐκ ὀρθῶς Ἕλληνας καθαιρεῖς, ἀλλ' οὐδέν ἐστι ἔτι τοιοῦτον, οὐδὲ ἔσται δέος μήποτε ἐπιστρατεύωνται ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας τινές· ἥτε γὰρ Ἑλλὰς ὑφ' ἑτέροις ἐστίν, ἥτε Ἀσία. τὸ δὲ ἀληθὲς οὐκ ὀλίγου ἄξιον. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ ᾔδειν ὅτι πείσω ταῦτα λέγων, ἴσως ἂν ἐβουλευσάμην εἰπεῖν. ὅμως δέ, μείζω καὶ δυσχερέστερα ὀνείδη φημὶ τῶν Ἑλλήνων ἀφελεῖν. τὸ μὲν γὰρ μὴ ἑλεῖν τινα πόλιν, οὐδὲν ἄτοπον· οὐδὲ ὡς ἐλέγετο στρατεύσαντας ἐπὶ χώραν μηδὲν αὐτοῖς προσήκουσαν, ἔπειτα εἰρήνην ποιησαμένους ἀπελθεῖν. οὐδέγε ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα τὴν ψυχὴν ὑπὸ ἀνδρὸς ὁμοίου τελευτῆσαι μαχόμενον, οὐδὲ τοῦτο ὄνειδος. ἀλλὰ καὶ ἀποδέξαιτο ἄν τις μέλλων ἀποθνήσκειν, ὥσπερ γε Ἀχιλλεὺς πεποίηται λέγων,

Ὡς μ' ὄφελ' Ἕκτωρ κτεῖναι, ὃς ἐνθάδε
τέτραφ' ἄριστος.

τὸν δὲ ἄριστον ὄντα τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ φαυλοτάτου τῶν πολεμίων ἀποθανεῖν, τῷ ὄντι μέγα ὄνειδος. ὁμοίως δέ, τὸν νοῦν ἔχειν δοκοῦντα καὶ σωφρονέστατον εἶναι τῶν Ἑλλήνων, πρότερον μὲν τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βοῦς ἀποσφάττειν, βουλόμενον ἀποκτεῖναι τοὺς βασιλέας, ὕστερον δὲ αὐτὸν ἀνελεῖν ὅπλων ἕνεκεν, αἴσχιστον ἂν εἴη. πρὸς δὲ τούτοις, Ἀστυάνακτα μὲν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παῖδα, οὕτως ὠμῶς

A *colis. At poſt hæc quum Xerxes cum copiis aduerſus Græciam profectus eſſet, Lacedæmonios ab eo victos ad Thermopylas, illorúmque regem Leonidem occiſum. Cúmque Athenas occupaßet, [illegible]s diruiße: quique non effugißent ciues, vẽdidiße, atque his factis, tributóque Græcis impoſito, in Aſiam rediiße. Quod hæc falſa ſint, non eſt obſcurum. quia tamen veriſimile erat, regem iußurum ſuperiorũ regionum gẽtibus, vt in militiam proficiſ-*
B *cerentur, non erat impoßibile ea dici, credíque, ne perterrerentur. Si igitur & Homerus hoc fecit, venia dignus eſt. Fortaßis autem dicet aliquis imperitus: Non tu ergo rectè Græcorum gloriam minuis. Atqui nihil tale amplius neceſſe eſt; neque metuendum, ne qui ex Aſia exercitũ ducant in Græciam; Græcia enim iã aliis ſubiecta eſt, itémque Aſia. Veritas autem non parui æſtimanda eſt. Adhæc ſi nouiſſem, me hæc dicentem perſuaſurũ, for-*
C *taßis ſuperſediſſem dicere: attamen affirmo, maiora me & indigniora à Græcis remouere. Ciuitatem .n. aliquam non eſſe captam, nihil eſt abſurdi: neque quod dictum eſt, copiis in regionem nihil ad ſe pertinentem ductis, deinde compoſita re, factáque pace receſſiſſe. neque virum animoſum fortémque, ab haud diſſimili viro in pugna occiſum: neque hoc opprobrium eſt. Verùm etiam adhuc eligat aliquis moriturus talem mortem, quem-*
D *admodum & Achilles dicit:*

O vtinam occidat me omnes fortiſsimus inter
Troianos Hector. —

Porrò fortißimum Græcorum ab omniũ viliſsimo interfici, ingens reuera opprobrium eſt. Similiter quoque, eum qui habitus ſit vir prudens & Græcorum modeſtißimus, primùm quidem oues & boues interfeciſſe, quum reges interficere vellet, deinde ſibi ipſi manus attuliſſe propter arma, turpißimum planè fuerit. Adhæc, Aſtyanacta fortis viri filium, ita crudeliter

liter

literperemptum, nempe de muro datum A præcipitem, atque hoc ex communi exercitus regúmque decreto. Polyxenā quoque virginem ſuper ſepulchro occiſam, taléſque datas inferias deæ filio: Caſſandram quoque valde decoram virginē, ſacerdotem Apollinis, in templo vitiatam, amplexam Mineruæ ſimulacrū: & hoc feciſſe non vilem aliquem & nullius precij hominem, ſed qui numeratus ſit inter optimos. Priamum verò regem Aſiæ, in vltima ſenectute perfoſſum apud aram B Iouis, à quo ducebat genus: neque hoc facinus deſignaſſe aliquem obſcurum, ſed Achillis filium: præſertim quū Priamus cōuiuio exceptus antè eſſet à patre ipſius, & conſeruatus. Hecubam autem, infelicem tot liberorū matrem, Vlyſſi donatam ludibrij cauſa: atque ob malorū magnitudinem, valde ridiculè canē factam. Porrò Græcorum regem, ſacram Apollini virginem, quā nemo Dei reſpectu auſus eſt ducere, ipſum duxiſſe vxorem, vn- C de viſus ſit iure occiſus. Quanto melius eſt, hæc à Græcis non eſſe facta, quàm Troiam captam?

ἀσελγῶς ῥιφθέντας ἀπὸ τοῦ τείχους, καὶ ταῦτα κοινῇ δόξαντα τῷ στρατοπέδῳ καὶ τοῖς βασιλεῦσι. Πολυξένην δὲ παρθένον ἀποσφαγῆναι ἐπὶ τάφῳ, καὶ τοιαύτας χεῖσθαι χοὰς, τῷ τῆς θεᾶς υἱῷ. Κασσάνδραν δὲ πάνυ εὐπρεπῆ κόρην ἱερείαν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐν τῷ τεμένει φθαρῆναι, τῆς Ἀθηνᾶς ἐχομένην τοῦ ἀγάλματος, καὶ τοῦτο πρᾶξαι μηδένα τῶν φαύλων, μηδὲ τῶν ἀναξίων, ἀλλ' ὅσπερ ἦν ἐν τοῖς ἀρίστοις. Πρίαμον δὲ τὸν βασιλέα τῆς Ἀσίας ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ κατατρωθέντα παρὰ τοῦ Διὸς τὸν βωμὸν, ἀφ' οὗ τὸ γένος ἦν, ἐπ' αὐτῷ σφαγῆναι, καὶ μηδὲ τοῦτο εἰργάσθαι μηδένα τῶν ἀφανῶν, ἀλλὰ τὸν τοῦ Ἀχιλλέως υἱὸν, καὶ ταῦτα ἐστιαθέντα παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ σωθέντα ὑπ' ἐκείνου πρότερον. Ἑκάβην δὲ δυστυχῆ τοσούτων μητέρα παίδων, Ὀδυσσεῖ δοθῆναι ἐπὶ ὕβρει, ὑπό τε τοῦ μεγέθους τῶν κακῶν, πάνυ γελοίως κύνα γενέσθαι. τὸν δὲ βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, τὴν ἱερὰν κόρην ἀπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἣν οὐδεὶς ἐτόλμησε γῆμαι διὰ τὸν θεόν, αὐτὸν ἀγαγέσθαι γυναῖκα, ὅθεν ἔδοξε τεθνηκέναι δικαίως. πόσῳ κρείττω ταῦτα μὴ γενόμενα τοῖς Ἕλλησιν, ἢ Τροίαν ἁλῶναι;

OLYMPICA, AVT DE PRIMA DEI COGNITIONE. XII.

PLANE mihi, ô Viri, abſurdū illud & incredibile, quod de noctua fertur, & hîc apud nos, & D apud alios cōplures accidit. Illam enim, quū nihilò cæteris volucribus ſit ſapientior, neque ſpecioſior, ſed talis qualem ſcimus, quando fortè vocem emittit triſtificam, prorſúſque inſuauem, circumſiſtunt aliæ aues: immò ſi eam tantū vident, partim propè aſſidēt, partim in gyro circūuolant; hoc ego ſanè eas facere puto, ex cōtēptione vilitatis, infirmitatíſq;. Homines verò dicūt, quod aues admirentur noctuā. Quomodo autem fit, vt nō

ΟΛΥΜΠΙΚΟΣ, Η ΠΕΡΙ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας. ιβ'.

ΑΛΛ' ἦ τὸ λεγόμενον, ὦ ἄνδρες, ἐγὼ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ παρ' ἑτέροις πλείοσι, πέπονθα τὸ τῆς γλαυκὸς ἄτοπον καὶ παράδοξον πάθος. ἐκείνην γὰρ οὐδὲν σοφωτέραν αὐτῶν οὖσαν, οὐδὲ βελτίω τὸ εἶδος, ἀλλὰ τοιαύτην ὁποίαν ἴσμεν, ὅταν δήποτε φθέγξηται λυπηρὸν καὶ οὐδαμῶς ἡδὺ, περιέπουσι τὰ ἄλλα ὄρνεα· ὅταν δὲ ἴδῃ μόνον, τὰ μὲν, καθιζόμενα ἐγγὺς, τὰ δὲ κύκλῳ περιπετόμενα, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, καταφρονοῦντα τῆς φαυλότητος καὶ τῆς ἀσθενείας. οἱ δὲ ἄνθρωποι φασὶν, ὅτι θαυμάζει τὴν* γλαῦκα τὰ ὄρνεα. πῶς δὲ οὐ τὸν ταὼ

* γρ. τῶ

μᾶλλον ὁρῶντα θαυμάζει, καλὸν οὕτω καὶ ποικίλον· ἔτι δὲ αὐτὸν ἐπαιρόμενον καὶ ἐπιδεικνύοντα τὸ κάλλος τῶν πτερῶν, ὅταν ἁβρύνηται πρὸς τὴν θήλειαν, ἀνακλάσας τὴν οὐρὰν, καὶ περιστήσας αὑτῷ πανταχόθεν· ὥσπερ εὐειδὲς θέατρον, ἤ τινι γραφῇ μιμηθέντα οὐρανὸν, ποικίλον ἄστροις· σύν γε τῷ λοιπῷ σώματι θαυμαστὸν, ἐγγύτατα χρυσοῦ κυανῷ κεκραμένου. καὶ δὴ ἐν ἄκροις τοῖς πτεροῖς οἷον ὀφθαλμῶν ἐνόντων ἤ τινων ἀκτίνων, τό τε σχῆμα καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ὁμοιότητα;* οὐδ' αὖθις ἐθέλοι σκοπεῖν τῆς πτεράσεως τὸ κοῦφον (κοῦφον ὂν) ὡς μὴ χαλεπὸν εἶναι μηδὲ δύσφορον διὰ τὸ μῆκος· οὐδ' ὅπως* ἐν μέσῳ δὲ μάλα ἥσυχον καὶ ἀτρεμοῦντα παρέχει ἑαυτὸν θεάσασθαι, ὥσπερ ἐν πομπῇ περιστρεφόμενον· ὅταν δὲ βουληθῇ ἐκπλῆξαι, σείων τὰ πτερὰ, καί τινα ἦχον οὐκ ἀηδῆ ποιήσας, οἷον ἀνέμου κινήσαντος οὐ πολλοῦ, πυκνήν τινα ὕλην. ἀλλ' οὔτε τὸν ταὼ καλλωπιζόμενον, ταῦτα πάντα τὰ ὄρνεα βούλεται ὁρᾶν· οὔτε τῆς ἀηδόνος ἀκούοντα τῆς φωνῆς, ἕωθεν ἐπορθρευομένης, οὐδὲν πάσχει πρὸς αὐτήν. ἀλλ' οὐδὲ τὸν κύκνον ἀσπάζεται διὰ τὴν μουσικὴν, οὐδὲ ὅταν ὑμνῇ τὴν ὑστάτην ᾠδὴν, ἅτε εὐγήρως, ὑπὸ ἡδονῆς τε, καὶ λήθης τῶν ἐν τῷ βίῳ χαλεπῶν, εὐφημῶν ἅμα καὶ προπέμπων ἀλύπως αὑτὸν, ὡς ἔοικε, πρὸς ἄλυπον τὸν θάνατον. οὔκουν οὐδὲ τότε ἀθροίζεται κηλούμενα τοῖς μέλεσι, πρὸς ὄχθην ποταμοῦ τινὸς, ἢ λειμῶνα πλατὺν, ἢ καθαρὰν ἠϊόνα λίμνης, ἤ τινα σμικρὰν εὐθαλῆ ποταμίαν νησίδα. ὡς δὲ καὶ ὑμεῖς τοσαῦτα μὲν θεάματα ἔχοντες τερπνὰ, τοσαῦτα δὲ ἀκούσματα, τοῦτο ῥήτορας δεινοὺς, τοῦτο δὲ ξυγγραφέας ἡδίστους ἐμμέτρων καὶ ἀμέτρων λόγων, τοῦτο δὲ ταὼς ποικίλους, τοῦτο δὲ ὡς πολλοὺς σοφιστὰς, δόξῃ καὶ μαθηταῖς ἐπαιρομένους, οἷον πτεροῖς·

γρ. εἰ δ' αὖ τις

A magus pauonem admirētur, ita pulchrum & varium, atque ſemetipſum extollentem, pennarúmque oſtentantem pulchritudinem, quādo delicias agit erga femellam, infringens caudam, & circumſtatuens ſibi vndique tanquam ſpecioſum theatrum, aut pictura quadam cœlū ſideribus diſtinctum imitantem: quin & reliquo corpore admirandum, propemodum quaſi aurum cæruleo metallo mixtum eſſet? Cur nō admirantur, quod in ſummi-
B tate pennarum ſpecies illi quaſi oculorū ineſt, aut radiorum, tam ſecundum figurā quàm aliam ſimilitudinem? Quis nō mirabitur, ſi rurſus velit contemplari miram omniū pennarum leuitatem, vt non difficiles neque importabiles ſint, propter longitudinem? Et quòd in medio ſeſe quietum & immobilem præbet ſpectandū, quaſi in pompa quadā circumactus. deinde quando perterrere volens concu-
C tit pennas, ſonúmque aliquem non iniucundum reddit, tanquam ſi ventus haud vehemens ſyluam aliquam denſam commoueret? At neque pauonem ſeſe accuratè ornātem his omnibus modis aues videre cupiunt: neque luſciniæ quicquam audientes vocem antelucanæ, erga eam afficiuntur: quin neque cygnum amplectuntur propter muſicam, ne tum quidē quum cantat nouiſſimam cantionem, vtpote in viridi * ſenecta, præ voluptate, & rerum in vita moleſtarū obliuione, proſpera ſibi
D imprecans, ſimul & deducens abſque dolore ſemet, vt par eſt, ad mortem minimè moleſtam. Ne tunc quidem congregātur, carminibus demulſæ, ad fluminis alicuius ripam, aut latum aliquod pratū, aut mūdum lacus littus, aut paruam aliquā herboſam fluuialémq; inſulā. Sic vos quoq;, quū tot amœna habeatis ſpectacula, tot quoq; auditiones, partim quidē vehementes rhetores; partim autē cōſcriptores iucūdiſſimos & carminib. & proſa: partim autē varios pauones, nēpe multos ſophiſtas, gloria & diſcipulis elatos, quaſi pēnis;

vos inquam, his relictis, me conuenitis, & audire eum vultis qui nihil ſcit, neque ſe ſcire affirmat. An nō rectè aſsimilo ſtudium veſtrū, ei quod noctuæ accidere ſolet, ferè haud abſque diuina quadā voluntate? Vnde illam autem & Mineruæ charam eſſe aiunt, dearum honeſtiſsimæ iuxtà & ſapientiſsimæ: quin & Phidiæ artificio apud Athenienſes digna habita eſt, quòd non dedignatus ſit eam cùm deæ ſimulacro vt rem ſacram proponere, ex populi decreto. At ille & ipſum Periclē (vt aiunt) occultè ſcuto inſculpſit. At verò nō hæc mihi noctuæ felicitati aſcribenda videntur, niſi aliquam maiorē præ cæteris prudentiam poſsideat. Vnde & Aeſopum fabulam compoſuiſſe arbitror, quòd quum eſſet ſapiens, conſilium dederit auibus ne quercum ab initio ſinerent creſcere, ſed eam omni modo perderent. Fore enim vt pharmacum ex ea naſceretur ineuitabile, quo comprehenderentur, nempe viſcum. Rurſus quum homines linum ſererent, iuſsit illius ſemen erutum deuorare: neque ipſis enim ad bonū creſcere. Præterea videns hominem quendam ſagittatorē, prædixit: ille homo veſtris vos pennis anteuertet, pedes ipſe, vobis alatas immittens ſagittas. Illæ verò his ſermonibus non credebant, ſed fatuā exiſtimabāt, dicebántque maleſanam eſſe: poſtea verò expertæ admirabātur, & reuera ſapientiſsimam cenſebant; & propterea ſimul ac apparuerit, accedūt, tanquam ad eā quæ norit omnia; at illa, nihil illis quidem amplius conſulit, ſed ſolum lamentatur. Fortaſsis igitur veracem aliquem vos accepiſtis ſermonem, & vtile quoddā conſilium, à philoſophia Græcis antehac datum, quòd illi quidem tum ignorarunt, deſpexeruntque: vos verò nunc redigitis in memoriam, méque conuenitis propter habitum, philoſophiæ honorem exhibentes, tanquā noctuæ nō bene vocali, neque liberę ſatis lingue. Ego enim nihil mihi cōſcius ſū, quod vel prius quicquā dixerim,

A ὑμεῖς δὲ ἐμοὶ πρόσιτε καὶ βούλεσθε ἀκούειν, τοῦ μηδὲν εἰδότος, μηδὲ φάσκοντος εἰδέναι. ἆρ' οὐκ ὀρθῶς ἀπεικάζω τὴν σπουδὴν ὑμῶν, τῇ περὶ τὴν γλαῦκα γινομένῃ, σχεδὸν οὐκ ἄνευ δαιμονίας τινὸς βουλήσεως; ὑφ' ἧς καὶ τῇ Ἀθηνᾷ λέγουσι προσφιλὲς εἶναι τὸ ὄρνεον τῇ καλλίστῃ τῶν θεῶν καὶ σοφωτάτῃ; καὶ τῆς τε Φειδίου τέχνης παρ' Ἀθηναίοις ἔτυχεν, οὐκ ἀπαξιώσαντος αὐτὴν συγκαθιδρῦσαι τῇ θεῷ, συνδοκοῦν τῷ δήμῳ. B Περικλέα δὲ καὶ αὐτὸν λαθὼν ἐποίησεν, ὥς φασιν, ἐπὶ τῆς ἀσπίδος. οὐ μὴν τοι ταῦτά γε εὐτυχήματα νομίζειν ἔπεισί μοι τῆς γλαυκὸς, εἰ μή τινα φρόνησιν ἄρα κέκτηται πλείω. ὅθεν οἶμαι καὶ τὸν μῦθον Αἴσωπος ξυνέστησεν, ὅτι σοφὴ οὖσα, ξυνεβούλευε τοῖς ὀρνέοις, τῆς δρυὸς ἐν ἀρχῇ φυομένης, μὴ ἐᾶσαι, ἀλλ' ἀνελεῖν πάντα τρόπον· ἔσεσθαι γὰρ φάρμακον ἀπ' αὐτῆς ἄφυκτον ὑφ' οὗ ἁλώσονται, τὸν C ἰξόν. πάλιν δὲ τὸ λίνον τῶν ἀνθρώπων σπειρόντων ἐκέλευε καὶ τοῦτο ἐκλέγειν τὸ σπέρμα, μηδὲ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ φύεσθαι. τρίτον δὲ, ἰδοῦσα τοξότην τινὰ ἄνδρα, προέλεγεν ὅτι οὗτος ὁ ἀνὴρ φθάσει ὑμᾶς τοῖς ὑμετέροις πτεροῖς, πεζὸς ὢν αὐτὸς, πτηνὰ ἐπιπέμπων βέλη. τὰ δὲ ἠπίστει τοῖς λόγοις καὶ ἀνόητον αὐτὴν ἡγοῦντο καὶ μαίνεσθαι ἔφασκον· ὕστερον δὲ πειρώμενα, ἐθαύμαζε καὶ τῷ ὄντι σοφωτάτην ἐνόμιζε. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὰν D φανῇ, πρόσεισιν ὡς πρὸς ἅπαντα ἐπισταμένῳ· ἡ δὲ, ξυμβουλεύει μὲν ἔτι αὐτοῖς οὐδὲν, ὀδύρεται δὲ μόνον. ἴσως οὖν περιειλήφατε ὑμεῖς λόγον τινὰ ἀληθῆ, καὶ ξυμβουλὴν συμφέρουσαν, ἥν τινα ξυνεβούλευσε φιλοσοφία τοῖς πρότερον Ἕλλησιν, ἣν οἱ τότε μὲν ἠγνόησαν καὶ ἠτίμασαν, οἱ δὲ νῦν ἀναμεμνήσκονται, καί μοι προσίασι διὰ τὸ σχῆμα, φιλοσοφίαν τιμῶντες, ὥσπερ τὴν γλαῦκα ἄφωνον τό γε ἀληθὲς καὶ ἀπαρρησίαστον οὖσαν. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ ξύνοιδα, οὔτε πρότερον εἰπόντι

σπουδῆς ἄξιον, οὔτε νῦν ἐπίσταμαι* πλέον ὑμῶν. ἀλλὰ εἰσὶν ἕτεροι σοφοὶ καὶ μακάριοι παντελῶς ἄνδρες, οὓς ὑμῖν ἐγώ, εἰ βούλεσθε, μηνύσω, ἕκαστον ὀνομαστὶ δηλούμενος. καὶ γὰρ νὴ Δία, τοῦτο μόνον οἶμαι χρήσιμον ἔχειν, τὸ γινώσκειν τοὺς σοφούς τε καὶ δεινοὺς καὶ πάντα ἐπισταμένους· οἷς ἂν ὑμεῖς ἐθέλητε ξυνεῖναι τἄλλα ἐάσαντες, καὶ γονέας καὶ πατρίδας καὶ θεῶν ἱερὰ, καὶ προγόνων τάφους, ἐκείνοις ξυνακολουθοῦντες ἔνθα ἂν ἀπίωσιν, ἢ καὶ μένοντες ὅπου καθιδρυθῶσιν, εἴτε εἰς τὴν Βαβυλῶνα τὴν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος, εἴτε ἐν Βάκτροις ἢ Σούσοις, ἢ Παλιμβάθροις, ἢ ἄλλῃ τινὶ πόλει τῶν ἐνδόξων καὶ πλουσίων, χρήματα διδόντες, ἢ καὶ ἄλλῳ τρόπῳ πείθοντες, εὐδαιμονέστεροι ἔσεσθε αὐτῆς τῆς εὐδαιμονίας. εἰ δ' αὐτοὶ μὴ βούλεσθε μεταμεμφόμενοι τὴν αὐτῶν φύσιν, ἢ πενίαν, ἢ γῆρας, ἢ ἀσθένειαν, ἀλλὰ τοῖς γε υἱέσι μὴ φθονοῦντες, μηδὲ ἀφαιρούμενοι τῶν μεγίστων, ἑκοῦσί τε ἐπιτρέποντες, καὶ ἄκοντας πείθοντες, ἢ βιαζόμενοι πάντα τρόπον, ὡς ἂν παιδευθέντες ἱκανῶς καὶ γενόμενοι σοφοὶ, παρὰ πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ὀνομαστοὶ ὦσι τὸ λοιπόν. διαφέροντες ἀρετῇ καὶ δόξῃ, καὶ πλούτῳ,

" καὶ δυνάμει τῇ πάσῃ σχεδόν. οὐ γὰρ μό-
" νον πλούτῳ, φασίν, ἀρετὴν καὶ κῦδος
" ὀπηδεῖν, ἀλλὰ καὶ λόγος ἀρετῇ ξυνέ-
" πεται ἐξ ἀνάγκης.

ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐναντίον τοῦδε τοῦ θεοῦ παραλέγω, καὶ ξυμβουλεύω δι' εὔνοιαν καὶ φιλίαν προαγόμενος. οἶμαι δὲ ἐμαυτὸν πρῶτον πείθειν καὶ παρακαλεῖν, εἴ μοι τὰ τοῦ σώματος καὶ τὰ τῆς ἡλικίας ἐπεδέχετο. ἀλλὰ γὰρ ἀνάγκη διὰ τὸ * κακοπαθεῖν (ἴσ. πόδε) εἴ που τι δυνησόμεθα εὑρέσθαι παρὰ τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, ὥσπερ ἀπερριμμένον ἤδη καὶ βῶλον σοφίας, λείψανον δή τι τῶν κρειττόνων τε καὶ ζώντων διδασκάλων. ἐρῶ δὲ ὑμῖν καὶ ἄλλο ὃ πέπονθα τῇ γλαυκὶ παραπλήσιον, ἐὰν μὴ* βούλησθε καταγελᾶν τῶν λόγων. (γρ. ἃ)

A quod ſtudio dignum ſit: vel nunc quicquam norim, quod vos ignoretis. Verùm ſunt alij ſapientes & planè beati homines. quos ego vobis ſingulos, ſi vultis, notos faciam, nominatim indicans. Quippe (per Iouem) hoc vnum me habere puto cõducibile, quòd ſapientes & eloquentes, omniáque ſcientes viros norim; quibus cum, ſi vos cæteris relictis, volueritis habere familiaritatem, nempe parentibus, patria, deorum templis, maiorúmque ſepulchris: B illóſque ſecuti fueritis quocũque profecti fuerint gentium, aut manſeritis vbi habiuerint, ſiue in Babylone à Nino & Semiramide ædificata, ſiue in Bactris, aut Suſis, aut Palimbathris, aut alia quadam celebri & opulenta ciuitate, perſuadẽtes eis pecuniis aut alio quouis modo, feliciores eritis ipſa felicitate. Quod ſi ipſi non vultis, excuſantes veſtram ipſorum naturã, aut paupertatem, aut ſenectutem, aut infirmitatem: at nolite tamen tale bonum C liberis inuidere, atq; eos abſtrahere à maximis: ſed volẽtibus permittite, inuitis per ſuadete, aut cogite quoquomodo, vt ſatis eruditi & ſapientes effecti, apud omnes Græcos & barbaros magnum in poſterũ nomen obtineant; excellentes virtute & gloria, & diuitiis, omníque propemodùm facultate. Non enim ſolum diuitias (vt aiunt) virtus & gloria ſequitur, verùm etiã dignitas virtutem comitatur neceſſariò. Hæc autẽ vobis in dei huius cõſpectu D prædico, & conſulo, beneuolẽtia & amicitia erga vos adductus mea. Puto autem & mihi ipſi hæc perſuadenda eſſe, ipſúmque ad ea cohortãdum, ſi vel corporis vires vel ætas mea pateretur. At enim neceſſarium vt propter hoc affligemur. Nam quærendũ herclè eſt, ſicubi quid poſſimus reperire, ab antiquis viris, vt abiectam iã glebam doctrinæ*, & reliquias demùm quaſdam & meliorum viuorúmque magiſtrorum. Dicam autem vobis & aliud quod mihi propemodùm, vt noctuæ, accidit, ſi non volueritis ſermones deridere.

Quemadmodũ enim illa non vtitur auibus aduolantibus, homini verò aucupi vtiliſsima poſſeſsio eſt (non illi enim opus eſt vt eſcas proiiciat, neque vt auium voces imitetur, ſed mox vt noctuam oſtenderit, magnam volucrum habet copiam) ita & mihi ex magna hominum frequẽtia nulla accedit vtilitas (non enim recipio diſcipulos, ſciens me neminem poſſe docere, quũ ipſe nihil ſciam: vnde ſi quid promitterem docturum, mentirer, decipérémque homines: non ego tanto ſum præditus animo.) At ſi familiaris eſſem homini ſophiſtæ, magnoperè illi vtique prodeſſem, magnas ad illum turbas congregans. præbénſque illi deinde facultatem vt præda vteretur pro arbitrio. Sed neſcio quomodò fiat, quod me ſophiſtarum nullus recipiat, neque libenter me videat. Noui ergo ferè, quòd fidem mihi habeatis, de inexperientia inſcitiáque mea dicenti: atque hoc manifeſtum eſt, propter illorum doctrinam & prudentiam. Atque hæc non de me ſolùm videmini credere poſſe, ſed & de Socrate, qui apud omnes hoc idem prætendebat, ſe nempe nihil ſcire. Porrò Hippiam, & Polum, & Gorgiam, quorum ſe quiſque admodum admiratus eſt & ſtupuit, ſapientes exiſtimare poteſtis, atque beatos. Quocirca prædico vobis, quod virum audire contenditis tam frequentes, neque ſpecioſum facie, neque robuſtum, & ætate iam prouectum, nullúmque diſcipulum habentem: artem verò & ſcientiam nullam ferè pollicentem, neque liberalem, neque inferiorem, neque diuinandi artem, neque ſophiſticam, imo neque rhetoricam, neque adulatoriam quandam facultatem, neque idoneum ad conſcribendas hiſtorias, neque vllum opus habentem laude dignum & ſtudio, ſed duntaxat comam nutrientem. Quòd

Si verò hoc vobis ſatius meliusq; videtur, faciendum eſt quod cupitis, conandúmque, quantum nobis fuerit poſsibile.

A ὥσπερ γὰρ ἐκείνη αὐτὴ μὲν οὐδὲν χρῆται τοῖς προσπετομένοις, ἀνδρὶ δὲ ὀρνιθοθήρᾳ, πάντων λυσιτελέστατον κτημάτων· οὐδὲν γὰρ δεῖ, οὔτε ἔδεσμα προβάλλειν, οὔτε φωνὴν μιμεῖσθαι, μόνον δ' ἐπιδεικνύοντα τὴν γλαῦκα, πολὺ πλῆθος ἔχειν ὀρνέων· οὕτω κἀμοὶ, τῆς σπουδῆς τῶν πολλῶν οὐδὲν ὄφελος. οὐ γὰρ λαμβάνω μαθητάς, εἰδὼς ὅτι οὐδένα ἔχοιμι διδάσκειν, ἅτε οὐδὲν αὐτὸς ἐπιστάμενος, ὥς τε ψεύδεσθαι

B καὶ ἐξαπατᾶν ὑπισχνούμενος, οὐκ ἔχω ταύτην τὴν ἀνδρείαν· σοφιστῇ δὲ ἀνδρὶ ξυνὼν, μεγάλ' ἂν ὠφέλουν ὄχλον πολὺν ἀθροίζων πρὸς αὐτόν, ἔπειτα ἐκείνῳ παρέχων ὅπως βούλεται χρῆσθαι τὴν ἄγραν. ἀλλ' οὐκ οἶδα, ὅπως οὐδεὶς με ἀναλαμβάνει τῶν σοφιστῶν, οὐδὲ ἥδονται ὁρῶντες. σχεδὸν μὲν οὖν ἐπίσταμαι ὅτι πιστεύετέ μοι λέγοντι ὑπὲρ τῆς ἀπειρίας τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης τῆς ἐμαυτοῦ, δῆλον ὡς διὰ

C τὴν αὐτῶν ἐπιστήμην καὶ φρόνησιν· καὶ τοῦτο οὐκ ἐμοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ Σωκράτει δοκεῖτέ μοι πιστεύειν ἄν, ταῦτα ὑπὲρ αὑτοῦ προβαλλομένῳ πρὸς ἅπαντας, ὡς οὐδὲν ᾔδει. τὸν δὲ Ἱππίαν, καὶ τὸν Πῶλον, καὶ τὸν Γοργίαν, ὧν ἕκαστος αὑτὸν μάλιστα ἐθαύμαζε καὶ ἐξεπλήττετο, σοφοὺς ἂν ἡγεῖσθε, καὶ μακαρίους. ὅμως δὲ προλέγω ὑμῖν, ὅτι ἐσπουδάκατε ἀνδρὸς ἀκοῦσαι, τοσοῦτον πλῆθος ὄντες, οὔτε καλοῦ τὸ εἶδος, οὔτε ἰσχυροῦ, τῇ τε ἡλι-

D κίᾳ παρηκμακότος ἤδη, μαθητὴν δὲ οὐδένα ἔχοντος· τέχνην δὲ ἢ ἐπιστήμην οὐδεμίαν ὑπισχνουμένου σχεδόν, οὔτε τῶν σεμνῶν, οὔτε τῶν ἐλαττόνων, οὔτε μαντικήν, οὔτε σοφιστικήν, ἀλλ' οὐδὲ ῥητορικὴν ἵνα ἢ κολακευτικὴν δύναμιν, οὐδὲ δεινοῦ ξυγγράφειν, οὐδὲ ἔργον τι ἔχοντος ἄξιον ἐπαίνου καὶ σπουδῆς, ἀλλ' ἢ μόνον κομῶντος.

Εἰ δ' ὑμῖν δοκεῖ τόδε λῷόν καὶ ἄμεινον, δραστέον τοῦτο καὶ πειρατέον ὅπως ἂν ᾖ δυνατὸν ἡμῖν.

οὐ μέν τοι λόγων ἀκούσεσθε, ὁποίων ἄλλου
τινὸς τῶν νῦν. ἀλλὰ πολὺ φαυλοτέρων καὶ
ἀτοπωτέρων, ὁποίους δὴ καὶ ὁρᾶτε. χρὴ δὲ
ἴσ. τούτῳ ἐὰν ὑμᾶς βραχύ, ὅ, τι ἂν ἐπίῃ μοι, τοῦτο*
ἕπεσθαι, καὶ μὴ ἀγανακτεῖν ἐὰν φαίνω-
μαι πλανώμενος· ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὸν ἄλ-
λον χρόνον ἔζηκα πλανώμενος· ἀλλὰ συγ-
γνώμην ἔχειν, ἅτε ἀκούοντας ἀνδρὸς ἰδιώ-
του καὶ ἀδολέσχου. Καὶ γὰρ δὴ τυγχάνω
μακρὰν τὴν ὁδὸν τὰ νῦν πεπορευμένος, εὐ-
θὺ τοῦ Ἴστρου καὶ τῆς γε τῶν χώρας ἢ Μυσῶν,
ὥς φησιν Ὅμηρος, κατὰ τὴν νῦν ἐπίκλη-
σιν τοῦ ἔθνους. ἦλθον δέ, οὐ χρημάτων ἔμ-
πορος, οὐδὲ τῶν πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ στρα-
τοπέδου σκευοφόρων, ἢ βοηλατῶν, οὐδὲ
πρεσβείαν ἐπρέσβευον συμμαχικήν, ἢ
τινὰ εὔφημον, τῶν ἀπὸ γλώττης μόνον συ-
γρ. συνδυ-χομένων. ναγομένων*. ἄλλο δὲ οὐδὲν χρὴ πολυ-
πραγμονεῖν, οὐδὲ ἀκούειν οὐδενός, ἀλλ' ἢ
μόνον σάλπιγγος ἱερᾶς καὶ τῶν μακαρίων
κηρυγμάτων, ὡς ὅδε μὲν νικᾷ πάλην παί-
δων, ὁ δὲ ἀνδρῶν, ὁ δὲ πυγμήν, ὁ δὲ
παγκράτιον, ὁ δὲ πένταθλον, ὁ δὲ στάδιον
ἑνὶ βήματι σχεδὸν εὐδαίμων γενόμε-
νος, αὐτόν τε καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὸ
σύμπαν ἀποφήνας γένος ἀοίδιμον,
Γυμνὸς ἄτερ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος,
οὐδ' ἔχεν ἔγχος· οὐ μὴν οὐδὲ ἀπο-
βαλὼν ὅπλον οὐδέν. ὥστε ἐθαύμαζον ὅ-
πως με ἠνείχοντο ὁρῶντες, οὔτε ἱπ-
πεύειν ἐπιστάμενος, οὔτε τοξότης ἱκα-
νὸς ὤν, οὔθ' ὁπλίτης, ἀλλ' οὐδὲ τῶν
κούφων καὶ ἀνόπλων οὐ τὴν βαρβαρ
γρ. στρατιώτης, ὅπλισιν στρατιωτῶν*, οὐκ ἀκοντιστής, οὐ
λιθοβόλος, οὐδ' αὖ τεμεῖν ὕλην, ἢ τά-
φρον ὀρύττειν δυνατός, οὐδὲ ἀμῆσαι χι-
λὸν ἐκ πολεμίου λειμῶνος, πυκνὰ με-
ταστρεφόμενος, οὐδὲ ἐγεῖραι σκηνὴν ἢ
χάρακα· ὥσπερ ἀμέλει ξυνέπονται τοῖς
στρατοπέδοις πολεμικοί τινες ὑπηρέ-
ται. πρὸς ἅπαντα δὲ ταῦτα ἀμηχά-
νως ἔχων, ἀφικόμην εἰς ἄνδρας οὐ νω-
θεῖς, οὐδὲ σχολὴν ἄγοντας, ἀκροᾶ-
ἴσ. ὑπηκόοις σθαι λόγων, ἀλλὰ* ὑμετέρους, καὶ ἀ-
γωνιῶντας καθάπερ ἵππους ἀγωνιστὰς ἐ-
πὶ τῶν ὑσπλήγγων, οὐκ ἀνεχομένους

A *At non ſermones audietis, quales ab aliis*
qui hodie ſunt, ſed multò viliores abſur-
dioréſque, quales videlicet & videtis. O-
portet autẽ vos pauliſper ad id quodcun-
que mihi inciderit, ſequi: & nõ indigna-
ri, ſiquid exorbitare videar, (vt alio certè*
tempore abductus ſum errore) ſed veniã
dare, vtpote audiẽtes hominem plebeium
atque nugatorem. Etenim huc longam
nunc profectus ſum viam, recta ab Iſtro,
& Myſorũ (vt ait Homerus) aut Mæ-
B *ſorum, vti in præſentia ea gens cognomi-*
natur, regione. Veni autem huc non mer-
cimoniorum quiſpiam mercator, neque
ex illis qui ad exercitus miniſteria ſarci-
nas ferunt, neque ex bubulcis, neque lega-
tione fungens pro auxiliis, aut alia qua-
piam boni nominis, ex iis quæ lingua dũ-
taxat homines conciliant. Porrò hic ni-
hil aliud curioſe agere licet, neque quen-
quam audire; niſi ſacram duntaxat tubã,
atque beata iſta præconia, quòd hic qui-
C *dem inter pueros lucta vicerit, ille autem*
inter viros cæſtu, alius autem pancratio,
alius pentathlo, alius ſtadio, ex vno paſ-
ſu ferè beatitudinem adeptus, ſemetipſum
& patriam & omne deinceps genus ce-
lebre efficiens: Nudúſque, & galea
& ſcuto priuatus & haſta. *neque*
vlla arma abiiciens. Itaque demirabar,
quomodo me ſuſtinuiſſent, videntes me
neque equitare ſcientem, neque ido-
neum ſagittarium, neque militem grauis
D *armaturæ, neque leuis, neque ex planè*
inermibus quempiã, neque iaculatorem,
neque lapidatorẽ, neque ſyluã ſuccidere,
neque foſſam fodere valentẽ, neque pabu-
lum ex hoſtili metere prato, freq̃uẽter cir-
cumactum, neque tentoria aut vallum
erigere: quemadmodũ qui caſtra ſequun-
tur, bellicoſi quidam miniſtri. Ad hæc om-
nia quum eſſem inutilis, veni ad homines
non ſegnes, neque vacantes ſermonibus
auſcultandis, ſed in opere aßiduos, &
certaminibus intentos; quemadmodum
equos ad certamina in carcerib. paratos,

impatiẽtes moræ, ob ſtudiúmque & alacritatem ſolum percutientes vngulis. Hic enim videre licebat vbique gladios, vbique thoraces, vbique lanceas, & omnia equorũ, omnia armorũ, omniáque armatorum virorum plena. Inter hos tantos ego ſolus apparui plane ſegnis, valdéque pacificus belli ſpectator, corpore inualidus, ætate ſenex, non aureum ſceptrũ ferẽs, neque ſacras Dei cuiuſdam coronas, pro filia liberanda veniens neceſſaria via ad exercitum: ſed videre cupiens viros decertantes pro principatu & potentia, alios verò pro libertate atque patria. Deinde neque propter periculum cunctatus (non hoc quiſquam exiſtimet) ſed recordatus antiqui cuiuſdã voti, huc ad vos conuerti iter, ſemper diuina meliora fructuoſioráque exiſtimans humanis, qualiacunque ſint. Vtrum igitur vobis iucũdius, magíſque opportunum? an narrare de rebus circa Iſtrũ, & fluminis magnitudine, naturáque regionis, & temporum temperamento, hominúmque genere, præterea (opinor) & de multitudine & apparatu: an magis attingere antiquiorẽ maiorémque hiſtoriam de hoc Deo, apud quem nunc ſumus? Hic enim eſt communis hominum & deorũ rex & princeps, & præfectus & pater, inſuper & pacis bellique preſes, vt veteribus & expertibus ſapiẽtibúſque poëtis viſum eſt: ſi quomodo idonei eſſe queamus & ipſius naturã potentiámque breui laudare ſermone, inferioréque quàm rei dignitas poſtulet. Nunquid igitur, iuxta Heſiodum, virum bonum, Muſiſque amicum, incipiendum eſt, vt ille cœpit, admodum prudenter: quũ non res à ſemetipſo excogitãs afferre optat; ſed Muſas aduocat, vt de ſuo narrẽt parente? Omni enim ratione magis illud canticum decebat deas, quàm nominare eos qui ad Iliũ veniſſent, nauiúmque tabulas ex ordine, quorũ plurimi erãt fatui. Et quis poëta ſapiẽtior pariter & melior, quàm qui ita ad hoc opus exhortatur?

A τὸν χρόνον, ὑπὸ σπουδῆς δὲ καὶ προθυμίας κόπτοντας τὸ ἔδαφος ταῖς ὁπλαῖς. ἔνθα δὴ ὁρᾶς πανταχοῦ μὲν ξίφη, πανταχοῦ δὲ θώρακας, πανταχοῦ δὲ δόρατα· πάντα δὲ ἵππων, πάντα δὲ ὅπλων, πάντα δὲ ὡπλισμένων ἀνδρῶν μεστά. μόνος ἐν τοσούτοις φαινόμενος ῥάθυμος ἀτεχνῶς, σφόδρα τε εἰρηνικὸς πολέμου θεατής. τὸ μὲν σῶμα ἐνδεής, τὴν δὲ ἡλικίαν παρήκων, οὐ χρυσοῦν σκῆπτρον φέρων, οὐδὲ στέμματα ἱερὰ θεοῦ τινος ἐπὶ λύσει θυγατρὸς ἥκων εἰς τὸ στρατόπεδον ἀναγκαίαν ὁδόν· B ἀλλ᾽ ἐπιθυμῶν ἰδεῖν ἄνδρας ἀγωνιζομένους ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυνάμεως, τοὺς δὲ ὑπὲρ ἐλευθερίας τε καὶ πατρίδος. ἔπειτα οὐ τὸν κίνδυνον ἀποκνήσας, μὴ τοῦτο ἡγησάσθω μηδείς, ἀλλ᾽ εὐχῆς τινὸς μνησθεὶς παλαιᾶς, δεῦρο ἀπετράπην πρὸς ὑμᾶς, ἀεὶ τὰ θεῖα, κρείττω καὶ προυργιαίτερα νομίζων τῶν ἀνθρωπίνων, ἡλίκα ἂν ᾖ. πότερον οὖν ἥδιον ὑμῖν καὶ μᾶλλον ἐν καιρῷ περὶ τῶν ἐκεῖ C διηγήσασθαι, τοῦ τε ποταμοῦ τὸ μέγεθος καὶ τῆς χώρας τὴν φύσιν, ἢ ὡρῶν ὡς ἔχουσι κράσεως καὶ τῶν ἀνθρώπων οὐ γένους, ἔτι δέ, οἶμαι, τοῦ πλήθους καὶ τῆς παρασκευῆς, ἢ μᾶλλον ἅψασθαι τῆς πρεσβυτέρας τε καὶ μείζονος ἱστορίας περὶ τοῦδε θεοῦ, παρ᾽ ᾧ νῦν ἐσμέν. ἐστὶ γὰρ δὴ κοινὸς ἀνθρώπων καὶ θεῶν βασιλεύς τε καὶ ἄρχων, καὶ πρύτανις καὶ πατήρ. ἔτι δὲ εἰρήνης καὶ πολέμου ταμίας, ὡς τοῖς πρότερον ἐμπείροις καὶ σοφοῖς ποιηταῖς ἔδοξεν. ἐάν πως ἱκανοὶ γε- D νώμεθα, τήν τε φύσιν αὐτοῦ καὶ τὴν δύναμιν ὑμνῆσαι λόγῳ βραχεῖ καὶ ἀποδέοντι τῆς ἀξίας, αὐτά που ταῦτα λέγοντας. ἆρ᾽ οὖν κατὰ Ἡσίοδον ἄνδρα ἀγαθὸν καὶ μούσαις φίλον ἀρκτέον, ὡς ἐκεῖνος μάλα ἐμφρόνως, οὐκ αὐτὸς ἐτόλμησεν εὔξασθαι παρ᾽ αὑτοῦ διανοηθείς. ἀλλὰ τὰς μούσας παρακαλεῖ διηγήσασθαι περὶ τοῦ σφετέρου πατρός. τὴν πάντη γὰρ μᾶλλον πρέπον τόδε τὸ ᾆσμα ταῖς θεαῖς, ἢ τοὺς ἐπὶ Ἴλιον ἐλθόντας ἀειθμεῖν, αὐτούς τε καὶ τὰ σκάφη τῶν νεῶν ἐφεξῆς, ὧν οἱ πολλοὶ ἀνόητοι ἦσαν. καὶ τίς ποιητὴς σοφώτερος τε καὶ ἀμείνων, ἢ ὁ παρακαλῶν ἐπὶ τοῦτο τὸ ἔργον ὧδέ πως.

Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε δὴ ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
Ὅντε διά, βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς, ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι,
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει· ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει,
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει,
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιόν, καὶ ἀγήνορα κάρφει,
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

A Muſæ Pierides cantus dulcedine claræ,
Hîc modò adeſte, precor, veſtrúmque efferte parentem
Laudibus, à quo ſunt mortales quíque creati,
Præſtantéſque ſimul, plebíſque in fæce latentes.
Scilicet hæc magni Iouis eſt æterna voluntas.
Nam facilè quemuis hominem ſuſtollit in altum. B
Et facilè elatum deponit ad infima rurſus,
Et facilè inſignem minuit, decus addit & atro:
Et facilè prauum regit, exſiccátque ſuperbum
Iuppiter altitonans, ſupremas qui incolit ædes.

ὑπολαβόντες οὖν εἴπατε, πότερον ἁρμόζων ὁ λόγος ἐστί, ἢ τὸ ἆσμα τῇ ξυνόδῳ γένοιτ' ἄν, ὦ παῖδες Ἠλείων, ὑμεῖς γὰρ ἄρχοντες καὶ ἡγεμόνες τῆσδε τῆς πανηγύρεως, ἔφοροί τε καὶ ἐπίσκοποι τῶν ἐνθάδε ἔργων καὶ λόγων. ἢ δεῖ θεατὰς εἶναι μόνον τοὺς ἐνθάδε ἥκοντας, τῶνδε ἄλλων δηλονότι παγκάλων καὶ σφόδρα ἐνδόξων θεαμάτων; καὶ δὴ μάλιστα τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας, καὶ τῷ ὄντι μακαρίας εἰκόνος, ἣν ὑμῶν οἱ πρόγονοι, δαπάνης τε ὑπερβολῇ καὶ τέχνης ἐπιτυχόντες τῆς ἄκρας, εἰργάσαντο καὶ ἀνέθεσαν πάντων ὅσα ἐστὶν ἐπὶ γῆς ἀγάλματα, κάλλιστον καὶ θεοφιλέστατον; πρὸς τὴν Ὁμηρικὴν ποίησιν, ὥς φασι, Φειδίου παραβαλομένου, τοῦ κινήσαντος ὀλίγῳ νεύματι τῶν ὀφρύων, τὸν ξύμπαντα Ὄλυμπον· ὡς ἐκεῖνος μάλιστα ἐναργῶς καὶ πεποιθότως ἐν τοῖς ἔπεσιν εἴρηκεν.

Ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων·
Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπεῤῥώσαντο ἄνακτος,
Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον.

Reſpondete igitur, dicitéque, an hæc oratio; vel hoc canticũ huic conuenire cõuentui poßit, ô viri Elæi, C *(vos enim principes ducesq; eſtis huius frequẽtißimi mereatus, inſpectoréſq; atq; ſpeculatores operũ ac ſermonum, qui hoc loco tractãtur) an oporteat eos qui huc venerunt, ſpectatores duntaxat eſſe, cùm aliorum videlicet pulcherrimorũ glorioſißimorúmque ſpectaculorum; tum cultus huius Dei, veréque beatæ imaginis quam vobis maiores & maximis vſi ſumptibus, ſummámque conſecuti artem elaborarunt atque dedicarunt, omnium quæ ſunt ſuper terram* D *ſtatuarum pulcherrimã, diiſque charißimam? quam Phidias (vt aiunt) ad Homericam deſcriptionẽ expreßit, Iouis; qui modico nutu ſuperciliorum vniuerſum quaſſat Olympũ, vt ille valde manifeſtè & confidenter in carminibus dixit:* Olympij Iouis ſtatua.

Sic ait, & ciliis Saturnius annuit atris,
Diáque cæſaries regis concuſſa ſupernè eſt,
A capite immortali, altum & tremefecit Olympum.

An etiam de his ipſis conſiderandum nobis diligentiùs, nempe de poëmatibus donariiſque diis dedicatis: atque planè, an tale aliquid ſit in homine, quod opinionẽ de Deo aliquo modo formet & effingat, tanquam in philoſophica diſputatione, tractare in præſentia? De deorum autem natura in genere, & maximè omniũ rerum præſidis, primùm quidem & in primis opinio & conſideratio eſt communis totius generis humani, tam Græcorum quàm barbarorum, neceſſaria & inſita, in omnique ratione prædito animanti innata ſecundum naturam, abſque mortali magiſtro & initiatore, abſque errore & anfractu: cùm propter hominum cum illis cognationem, tum plurima huius veritatis teſtimonia, quæ non ſinant ſomno indulgere, curámque abiicere maximos natu & antiquiſſimos: vtpote qui non procul, neque extra diuinam naturã ſint collocati, ſed in illa media naturaliter creati, & omni modo ei adhærentes, non potuerũt diutius illius naturæ intellectu carere, quum alioquin etiam intellectũ rationémq; de illa accepiſſent, vtpote ſplendore vndique circumdati diuinorum & magnorum luminum, cæli & siderũ, prętereа Solis & Lunæ: haberéntque vſum noctis & diei, variarum & diſſimilium ſpecierum, viſionéſque immenſas viderẽt, & voces audirent omnigenas, ventorum, ſyluarum, & fluminum, maríſque inſuper & animalium cicurum & ferorum: ipſique ſonum ſuauiſſimum clariſſimũque ederent, diligeréntque humanæ vocis ſuperbiam commoditatémque, ad docendũ nomináque imponerent omnibus quæ ſenſibus poſſunt percipi, vt quicquid intelligi queat, facilè etiam nominetur & efferatur, infinitarum rerum memoriam & excogitationes aſſumentes. Quomodo ergo ignorãtes manere poterant, nullámque habere opinionem, de eo qui ipſos & ſeminaſſet & plantaſſet, ſeruarétque & enutriret, vndique impleti diuina natura,

Opinio de Deo natura omnib. insita.

A ἢ καὶ περὶ αὐτῶν τούτων σκεπτέον ἡμῖν ἐπιμελέστερον, τῶν τε ποιημάτων καὶ ἀναθημάτων· καὶ ἀτεχνῶς εἴ τι τοιουτότροπόν ἐστι, τὴν ἀνθρωπίνην περὶ τοῦ δαιμονίου δόξαν ἀμηγέπη πλάττον καὶ ἀνατυποῦν, ἅτε ἐν φιλοσόφῳ διατριβῇ τέμνω. περὶ δὲ θεῶν τῆς τε καθόλου φύσεως καὶ μάλιστα τοῦ πάντων ἡγεμόνος, πρῶτον μὲν καὶ ἐν πρώτοις δόξα καὶ ἐπίνοια κοινὴ τοῦ ξύμπαντος ἀνθρωπίνου γένους· ὁμοίως μὲν B Ἑλλήνων, ὁμοίως δὲ βαρβάρων ἀναγκαία καὶ ἔμφυτος ἐν παντὶ τῷ λογικῷ γιγνομένη κατὰ * φύσιν, ἄνευ θνητοῦ διδασκάλου καὶ μυσταγωγοῦ, * χωρὶς ἀπάτης καὶ χαρᾶς διά τε τὴν ξυγγένειαν τὴν πρὸς αὐτοὺς καὶ πολλὰ μαρτύρια τἀληθοῦς οὐκ ἐῶντα καταμυστάσαι καὶ ἀμελῆσαι τοὺς πρεσβυτάτους, καὶ παλαιοτάτους· ἅτε γὰρ οὐ μακρὰν οὐδ᾽ ἔξω τοῦ θείου διῳκισμένοι, ἀλλὰ ἐν αὐτῷ μέσῳ πεφυκότες ἐκείνῳ, καὶ προσεχόμενοι C πάντα τρόπον, οὐκ ἐδύναντο μέχρι πλείονος ἀξύνετοι μένειν, ἄλλως τε ξύνεσιν καὶ λόγον εἰληφότες περὶ αὐτῶν, ἅτε δὴ περιλαμπόμενοι πάντοθεν θείοις καὶ μεγάλοις φάσμασιν, οὐρανοῦ τε καὶ ἄστρων· ἔτι δὲ ἡλίου καὶ σελήνης, νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἐντυγχάνοντες, ποικίλοις καὶ ἀνομοίοις εἴδεσιν ὄψεις τε ἀμηχάνους ὁρῶντες, καὶ φωνὰς ἀκούοντες παντοδαπάς, ἀνέμων τε καὶ ὕλης καὶ ποταμῶν καὶ θαλάττης, ἔτι δὲ D ζῴων ἡμέρων καὶ ἀγρίων· αὐτοί τε φθόγγον ἥδιστον καὶ σαφέστατον ἱέντες, καὶ ἀγαπῶντες τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς τὸ γαῦρον καὶ ἐπίσημον, ἐπιθέμενοι σύμβολα τοῖς εἰς αἴσθησιν ἀφικνουμένοις· ὡς πᾶν τὸ νοηθὲν ὀνομάζειν καὶ δηλοῦν * εὐμαρῶς, ἀπείρων πραγμάτων καὶ μνήμας καὶ ἐπινοίας παραλαμβάνοντες. πῶς, οὖν ἀγνοοῦντες εἶναι ἔμελλον καὶ μηδεμίαν ἕξειν ὑπόνοιαν τοῦ σπείραντος, καὶ φυτεύσαντος, καὶ σῴζοντος, καὶ τρέφοντος, πανταχόθεν ἐμπιπλάμενοι τῆς θείας φύσεως,

κ. καὶ

κ. χωρεῖ

A διά τε ὄψεως καὶ ἀκοῆς, συμπάσης τε ἀτεχνῶς αἰσθήσεως; νεμόμενοι μὲν ἐπὶ γῆς, ὁρῶντες δ' ἐξ οὐρανοῦ φῶς, τροφὰς δὲ ἀφθόνους ἔχοντες ἐκπορισαμένου καὶ παρασκευάσαντος τοῦ προπάτορος θεοῦ. πρώτην μὲν οἱ πρῶτοι καὶ αὐτόχθονες τὴν γεώδη, μαλακῆς ἔτι καὶ πίονος τῆς ἰλύος τότε οὔσης, ὥσπερ ἀπὸ μητρὸς τῆς γῆς λιχμώμενοι, καθάπερ τὰ φυτὰ νῦν ἕλκουσιν ἐξ αὐτῆς ἰκμάδα. δευτέραν δὲ τοῖς ἤδη προσιοῦσι, καρπῶν αὐτομάτων, καὶ πόας οὐ B σκληρᾶς, ἅμα δὲ δρόσῳ γλυκείας καὶ νάμασι νυμφῶν ποτίμοις. καὶ δὴ καὶ τοῦ περιέχοντος ἠρτημένοι, καὶ τρεφόμενοι τῇ συνεχεῖ τοῦ πνεύματος ἐπιρροῇ, ἀέρα ὑγρὸν ἕλκοντες, ὥστε νήπιοι παῖδες, οὔποτε ἐπιλείποντος γάλακτος, ἀεὶ σφίσι * θηλῆς ἐγκειμένης. σχεδὸν γὰρ οὖν, ταύτην δικαιότερον λέγομεν πρώτην τροφήν, τοῖς τε πρότερον καὶ τοῖς ὕστερον ἁπλῶς. ἐπειδὰν γὰρ ἐκπέσῃ τῆς γαστρὸς νωθρόν τε καὶ ἀδρανὲς τὸ C βρέφος, δέχεται μὲν ἡ γῆ, ἡ τῷ ὄντι μήτηρ, ὁ δὲ ἀὴρ εἰσπνεύσας τε καὶ ἐμψύξας, εὐθὺς ἤγειρεν ὑγροτέρᾳ τροφῇ γάλακτος, καὶ φθέγξασθαι παρέσχε. ταύτην εἰκότως πρώτην λέγοι τ' ἂν τοῖς γενομένοις ἡ φύσις ἐπισχεῖν θηλήν. ἃ δὴ πάσχοντες ἐπινοοῦντες, οὐκ ἐδύναντο μὴ θαυμάζειν καὶ ἀγαπᾶν τὸ δαιμόνιον. πρὸς δὲ αὖ τούτοις, αἰσθανομένοις τῶν ὡρῶν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἕνεκα γίγνονται σωτηρίας, πάνυ ἀ- D κριβῶς καὶ πεφεισμένως ἑκατέρας τῆς ὑπερβολῆς· ἔτι δὲ καὶ τόδε ἐξαίρετον ἔχοντες ἐκ τῶν θεῶν πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα, λογίζεσθαι καὶ διανοεῖσθαι περὶ αὐτῶν. σχεδὸν οὖν ὅμοιον, ὥσπερ εἴ τις ἄνδρα Ἕλληνα, ἢ βάρβαρον μυεῖσθαι παραδοίη εἰς μυστικόν τινα μῦθον * ὑπερφυῆ κάλλει καὶ μεγέθει, πολλὰ μὲν ὁρῶντα μυστικὰ θεάματα, πολλῶν δὲ ἀκούοντα τοιούτων φωνῶν, σκότους τε καὶ φωτὸς ἐναλλὰξ αὐτῷ φαινομένων, ἄλλων τε μυρίων γι-

χ. λιπῆς

χ. οἶκον

A perque viſum pérque auditũ, pérque vniuerſos planè ſenſus? Quum habitarent quidem ſuper terram, de cœlo autem lucẽ viderent, eſcas vero haberẽt copioſas, acquiſitas & præparatas à parente maximo Deo. Et eſcam quidem primam primi illi è terra editi, terreſtrem habuerunt, quum limus tunc adhuc mollis & pinguis eſſet, terram tanquam matrem lambẽtes, quemadmodum plantæ etiamnum ex ea humorem trahunt. Secundam autem cõ- B ſequentes habuerunt à fructibus ſponte ſua natis, herbíſque non aſperis, ſed ſimul cum rore dulcibus, & fluentis Nympharum poculentis; & iam demũ ad res præſentes compoſiti, & nutriti ſunt, continuo rerum affluxu aërem humidum trahentes, tanquam infantes pueri nondum deficiente lacte, ſempérque nutrice incumbente. Hanc enim iuſtiùs ferè primam dicimus fuiſſe eſcam & prioribus & poſterioribus ſimpliciter. Poſtquam enim è C ventre ceciderit languidus & imbellis infans, eũ quidẽ terra ſuſcipit, vera mater, aër autem inſpirãs & refrigerans, ſtatim erigit humidiori cibo lactis, vocémque emittere facit. Hanc meritò primam natura diceretur prebere in lucem editis mãmam. Hæc ergo quũ paterentur & conſiderarent, non potuerunt nõ admirari & amare diuinam naturam. Ad hæc, quum ſentirent temporum viciſſitudines, quòd noſtræ ſalutis cauſa fiant, ſintque admo- D dum diligenter & moderatè ad vtramque hyperbolẽ temperatæ: præterea, quũ & hoc peculiare haberent præ cæteris animantibus, deorum munere, quòd ratiocinari & cogitare de omnibus, déque diis poſſent. Réſque ferè ſimiliter habet, vt ſi quis homo Græcus aut barbarus, traderetur ad initiandum, in myſticum quoddã templum, pulchritudine magnitudinéque præſtãtiſſimum, illícque multa videret arcana ſpectacula, multáſque audiret tales voces, apparerentque viciſſim illi lux & tenebræ, cæteráq; plurima

Cib. primorũ hominum.

Ritus initiãdorum.

fierent; præterea & ſi (quemadmodum conſueuerunt initiãtes facere initiãdis) in throno collocatus circumſaltantes videret: an hunc virum nihil animo affici veriſimile eſſet, neque ſuſpicari quòd ea quæ fiunt, conſilio & apparatu fiant ſapientiori: etiam ſi ſit ex remotiſsimis & innominatis barbaris, nullúmque habeat expoſitorem & interpretem præſtò, ſed animum duntaxat humanum? An non hoc eſſet impoßibile? Communiter autem quum vniuerſum hominũ genus, integra & reuera perfecta initiatione initiatur, non in parua domuncula, ad breuis turbę ſuſceptionem ab Athenienſibus præparata: ſed in hoc mũdo, vario & ſapiẽti opificio, quàm plurimis ſemper rebus mirabilibus apparẽtibus: præterea nõ hominibus ſui ſimiles, ſed diis immortalibus homines initiãtibus, noctéque & die, & luce & aſtris (ſi fas eſt dicere) manifeſtè circum ſaltãtibus aßiduè: poteſt ne fieri, vt horum omnium nullũ ſenſum aut ſuſpicionem accipiat? Et maxime principalis illius rerũ omniũ præfecti, dirigẽtis totũ cœlũ & mundũ, tanquã ſi ſapiens gubernator nauẽ regat benè prorſus & ſufficienter inſtructam? Non eſt hominum hæc ſtupiditas: &, ſi accidet, admirari iure aliquis queat. Quin etiam huius notitia quodãmodo & vſque ad beſtias peruenit, voce & ratione carentes; vt illæ cognoſcant honoréntque Deum, & promptiſsimè iuxta illius viuãt leges. Præterea non inconuenienter, ipſę quoque eã habere dicuntur plantæ, quibus nulla vllius rei ineſt cognitio, ſed ſunt inanimæ & mutę, & ſimplici quadã natura gubernantur; quòd demum & illæ ſpõte fructũ adferre velint cuique conuenientem. Ita prorſus manifeſta & expoſita eſt huius Dei voluntas & potentia. Sed nuncubi valde ridiculi antiquariiq; videbimur in ſermonibus, propinquiorem eſſe dicentes huiuſmodi intelligentiam beſtiis & arboribus, quàm nobis inexperientiam

A γινομένων· ἔτι δὲ, εἰ καθάπερ εἰώθασιν ἐν τῷ καλουμένῳ θρονισμῷ καθίσαντες τοὺς μυουμένους οἱ τελοῦντες, κύκλῳ περιχορεύειν· ἆρά γε τὸν ἄνδρα τοῦτον μηδὲν παθεῖν εἰκὸς τῇ ψυχῇ, μηδ' ὑπονοῆσαι τὰ γιγνόμενα, ὡς μετὰ γνώμης καὶ παρασκευῆς πράττεται σοφωτέρας· εἰ καὶ πάνυ τις εἴη τῶν μακρόθεν καὶ ἀνωνύμων βαρβάρων, μηδενὸς ἐξηγητοῦ μηδὲ ἑρμηνέως παρόντος, ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἔχων; ἢ τοῦτο μὲν οὐκ ἀνυστόν; B κοινῇ δὲ ξύμπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, τὴν ὁλόκληρον καὶ τῷ ὄντι τελείαν τελετὴν μυούμενον, οὐκ ἐν οἰκήματι μικρῷ παρεσκευασμένῳ πρὸς ὑποδοχὴν ὄχλου βραχέος ὑπὸ Ἀθηναίων· ἀλλὰ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ ποικίλῳ καὶ σοφῷ δημιουργήματι, μυρίων ἑκάστοτε θαυμαστῶν φαινομένων· ἔτι δὲ οὐκ ἀνθρώπων ὁμοίων τοῖς τελουμένοις, ἀλλὰ θεῶν ἀθανάτων θνητοὺς τελούντων, νυκτί τε καὶ ἡμέρᾳ καὶ φωτὶ καὶ ἄστροις, εἰ θέμις C εἰπεῖν, ἀτεχνῶς περιχορευόντων ἀεὶ τούτων ξυμπάντων, μηδεμίαν αἴσθησιν ἔχειν μηδὲ ὑποψίαν λαβεῖν; μάλιστα δὲ τοῦ κορυφαίου προεστῶτος τῶν ὅλων, καὶ κατευθύνοντος τὸν ἅπαντα οὐρανὸν καὶ κόσμον, οἷα σοφοῦ κυβερνήτου νεὼς ἄρχοντος, πάνυ καλῶς τε καὶ ἀνενδεῶς παρεσκευασμένης; οὐ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ τοιοῦτον ἐπιγιγνόμενον, θαυμάσαι τις ἄν· πολὺ δὲ μᾶλλον, ὁπόσον καὶ μέχρι τῶν θηρίων διικνεῖται τῶν ἀφώνων καὶ ἀλόγων, ὡς καὶ ταῦτα γιγνώ- D σκειν καὶ τιμᾶν τὸν θεὸν, καὶ προθυμεῖσθαι ζῆν κατὰ τὸν ἐκείνου θεσμόν. ἔτι δὲ μᾶλλον οὐκ ἀπεοικότως τὰ φυτά· οἷς μηδεμία μηδενὸς ἔννοια, ἀλλὰ ἄψυχα καὶ ἄφωνα, ἁπλῇ τινι φύσει διοικούμενα, ὡς δὴ καὶ ταῦτα ἑκουσίως καὶ βουλόμενα καρπὸν ἐκφέρει τὸν προσήκοντα ἑκάστῳ. οὕτως πάνυ ἐναργὴς καὶ πρόδηλος, ἡ τοῦδε τοῦ θεοῦ γνώμη καὶ δύναμις. ἀλλ' ἦ που σφόδρα γελοῖοι καὶ ἀρχαῖοι δόξομεν ἐπὶ τοῖς λόγοις, ἐγγυτέρω φάσκοντες εἶναι τὴν τοιαύτην ξύνεσιν τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς δένδροις, ἤπερ ἡμῖν, τὴν ἀπειρίαν τε

καὶ ἄγνοιαν; ὁπότε ἄνθρωποί τινες σοφώτεροι γινόμενοι τῆς ἁπάσης σοφίας, οὐ κηρὸν ἐγχέαντες τοῖς ὠσὶν, ὥσπερ, οἶμαι, φασὶ τοὺς Ἰθακησίους ναύτας ὑπὲρ τοῦ μὴ κατακοῦσαι τῆς τῶν Σειρήνων ᾠδῆς, ἀλλὰ μολίβδου τινὸς μαλθακὴν ὁμοῦ καὶ ἄτρωτον ὑπὸ φωνῆς φύσιν· ἔτι δὲ οἶμαι, περὶ τῶν ὀφθαλμῶν σκότος πολὺ περιβαλλόμενοι καὶ ἀχλὺν, ὑφ' ἧς Ὅμηρός φησι κωλύεσθαι τὸν καταληφθέντα διαγιγνώσκειν θεὸν, ὑπερφρονοῦσι τὰ θεῖα· καὶ μίαν ἱδρυσάμενοι δαίμονα πονηρὸν καὶ ἄλυπον τρυφήν τινα ἢ ῥαθυμίαν πολλὴν, καὶ ἀνειμένην ὕβριν, ἡδονὴν ἐπονομάζοντες γυναικείαν τῷ ὄντι θεὰν, περιτιμῶσι καὶ θεραπεύουσι, κυμβάλοις τισὶν ἢ ψόφοις, καὶ αὐλοῖς ὑπὸ σκότος αὐλουμένοις. τῆς εὐωχίας οὐδεὶς ἐκείνοις φθόνος, εἰ μέχρι τοῦ ᾄδειν αὐτοῖς τὸ σοφὸν ἦν, ἀλλὰ μὴ τοὺς θεοὺς ἡμῶν ἀφηροῦντο καὶ ἀπῴκιζον, ἐξελαύνοντες ἐκ τῆς αὐτῶν πόλεώς τε καὶ ἀρχῆς, ἐκ τοῦδε τοῦ κόσμου παντὸς, εἴς τινας χώρας ἀτόπους, καθάπερ ἀνθρώπους δυστυχεῖς, εἴς τινας νήσους ἐρήμους. τάδε τὰ ξύμπαντα φάσκοντες, ἀγνώμονα καὶ ἄφρονα καὶ ἀδέσποτα, καὶ μηδένα ἔχοντα ἄρχοντα μηδὲ ταμίαν, μηδὲ ἐπιστάτην, πλανᾶσθαι εἰκῇ καὶ φέρεσθαι, μηδενὸς μήτε νῦν προνοοῦντος, μήτε πρότερον ἐργασαμένου τὸ πᾶν· μηδὲ ὥσπερ οἱ παῖδες, τοῖς τροχοῖς αὐτοὶ κινήσαντες, εἶτα ἐῶσιν ἀφ' αὑτῶν φέρεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν ἐπεξῆλθεν ὁ λόγος καθ' αὑτὸν ἐκβάς. τυχὸν γὰρ οὐ ῥᾴδιον τὸν τοῦ φιλοσόφου νοῦν καὶ λόγον ἐπισχεῖν ἔνθα ἂν ὁρμώσῃ· τοῦ ξυναντῶντος ἀεὶ φαινομένου ξυμφέροντος, καὶ ἀναγκαίου τοῖς ἀκροωμένοις, ἀλλ' οὐ μεμετρηθέντα πρὸς ὕδωρ καὶ δικανικὴν ἀνάγκην, ὥσπερ οὖν ἔφη τις, ἀλλὰ μετὰ
γ. ἀδείας. πολλῆς ἐξουσίας καὶ ἀγείας*. οὐκοῦν τό γε ἀναδραμεῖν οὐ χαλεπὸν, ὥσπερ ἐν πλῷ τοῖς ἱκανοῖς κυβερνήταις, οὐ πολὺ παραλλάξασι. τῆς γὰρ περὶ τὸ θεῖον

A & ignorationem? quando homines quidam ſapiẽtiores effecti, quàm ipſa eſt ſapientia vniuerſa, non cera auribus infuſa, quemadmodum feciſſe aiunt (opinor) nautas Ithacenſes, ne Sirenarum exaudirent cantica: ſed plumbi cuiuſdam, molli pariter impenetrabilique à voce natura, inſuper & multis (opinor) tenebris nebuláque oculis obiecta, à qua Homerus ait comprehẽſum prohiberi à Dei cognitione, contemnunt diuina, vnámque erigunt B deam, prauas & iucundas delicias quaſdam, aut ſocordiam magnã, & languidam incontinẽtiam, Voluptatem appellantes: atque ita muliebrem reuera deam colunt atque honorãt prę cæteris, cymbalis quibuſdam & ſtrepitibus & tibiis in tenebris concinentibus. Propter conuiuia ſanè nemo illis inuidet, qnandoquidẽ omnis illorum ſapientia in cantando cõſiſtit: at ne Deos modò nobis auferãt, iubeántque in alias migrare regiones, eiicientes è C ſua ipſorũ ciuitate & principatu, immò ex toto hoc mundo in regiones quaſdam abſurdas, & ſicuti homines infelices in quaſdam deſertas inſulas. Aiunt enim, hæc vniuerſa conſilio & ſapiẽtia & domino carere, nullúmque habere principẽ & quæſtorem, neque præfectum: ſed errare temere, & ferri, & neminem ne nũc quidem prouidentiam eorum habere, neque prius omnia ab aliquo eſſe facta: neque tantum diis concedunt, quantũ pueri D rotis, quas quũ prius ipſi mouerint, deindeſinunt à ſemetipſis currere. Hæc accuſauit ſermo, digreſſus paulũ à ſeſe. Forſan enim difficile eſt philoſophi mẽtẽ & orationẽ continere, ne quò fert impetus feratur, quũ id quod occurrit ſemper vtile eſſe appareat, neceſſariũq; audiẽtibus: eã prę ſertim orationem, quæ non ſit inſtituta ad aquam iudiciariámque neceſſitatem (vt quidam dixit) ſed quæ vtatur poteſtate, libertatéque. Igitur recurrere non eſt difficile, quemadmodum in nauigatione idoneis naucleris, qui non adeò multum deuiarunt. Opinionis igitur circa diuinam naturam,

naturam, credulitatiſque primum apertè diximus eſſe fontem, inſitam omnibus cōſiderationem ex ipſis ortam operibus atque veritate, non vulgi tantum commendationem habens, neque fortuitam, ſed vehementer robuſtam & ſemperfluam ex omni retro tempore, & apud omnes gentes cœptam & permanentem, & penè communem publicámque generis humani. Alterũ autem fontem dicimus acquiſitum, neque per alia inſitum animis, quàm per ſermones & fabulas, & conſuetudines, partim incerti autoris & abſque ſcripto, partim autem ſcriptura promulgatas; atque valde notos habẽtes autores. Huius autem credulitatis, aliã quidem voluntariam & conſultoriam dicimus: aliam autem neceſſariam & præceptoriam. Dico autem, voluntatis & cōſilij eſſe, eã quæ traditur à poëtis: neceſſitatis verò & præcepti, eam quæ traditur à legiſlatoribus. Porrò harum neutra valere poteſt, niſi illa prima ſubſit, propter quam volentibus, & quodammodo præſcientibus hominibus data ſunt præcepta & conſilia. Et aliqua quidem enarrant poëtæ, legúmque latores, rectè conformitérque veritati atque cognitioni, in quibuſdam vero aberrant & diſcordant. Ex ambabus autem, vtram ſeniorem tempore dicamus apud nos Græcos, an poëſin, an legum lationem, nō poſſem in præſentia contentioſè dicere. Decet autem fortaſſis, vt indemnis & poëtica antiquior ſit, quàm ea quæ mulctam irrogat, præcipitque. Hactenus igitur ferè ſimiliter procedũt hominibus, ea quæ primi immortaliſque ſunt parentis, quem nos omnes in Græcia habitãtes appellamus Iouem: & ea quæ mortalium & humanorum ſunt parentum. Etenim ergà illos beneuolentia & cultus ineſt prognatis. Prima quidem à natura & beneficẽtia abſque doctrina ineſt, vbi id quod gignit & nutrit & amat, ſtatim redamatur à genito, mutuiſque colitur officiis, quantum fieri poſſit.

A δόξης, καὶ ὑπολήψεως, πρώτην μὲν ἀτεχνῶς πηγὴν ἐλέγομεν, τὴν ἔμφυτον ἅπασιν ἀνθρώποις ἐπίνοιαν, ἐξ αὐτῶν γιγνομένην τῶν ἔργων καὶ τἀληθοῦς, οὐ κατὰ * πλάνην συστᾶσαν, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ πάνυ ἰσχυρὰν καὶ ἀέναον ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἀρξαμένην καὶ διαμένουσαν, σχεδόν τι κοινόν τε καὶ δημοσίαν, τοῦ λογικοῦ γένους. δευτέραν δὲ λεγομένην ἐπίκτητον, καὶ δι᾽ * οὐδετέρων ἐγγινομένην χ. οὐχ ἑτέρων

B ταῖς ψυχαῖς, ἢ λόγοις τε καὶ μύθοις καὶ ἔθεσι, τοῖς μὲν ἀδεσπότοις τε καὶ ἀγράφοις, τοῖς δὲ ἐγγράφοις, καὶ σφόδρα γνωρίμοις ἔχουσι τοὺς κυρίους. τῆς δὲ τοιαύτης ὑπολήψεως, τὴν μέν τινα ἑκουσίαν καὶ παραμυθητικὴν φαμέν· τὴν δὲ ἀναγκαίαν καὶ προστακτικήν. λέγω δὲ τοῦ τὴν μὲν ἑκουσίου καὶ παραμυθίας ἐχομένην, τὴν τῶν ποιητῶν· τοῦ δὲ ἀναγκαίου καὶ προστάξεως, τὴν τῶν νομοθετῶν, τούτων γὰρ οὐδετέραν ἰσχῦσαι δυνατὸν, μὴ

C πρώτης ἐκείνης ὑπαρχούσης, δι᾽ ἣν βουλομένοις ἐγίγνοντο, καὶ τρόπον τινὰ προειδόσιν αὐτοῖς αἵ τε προστάξεις καὶ παραμυθίαι. τῶν μὲν ὀρθῶς καὶ ξυμφώνως ἐξηγουμένων ποιητῶν καὶ νομοθετῶν, τῇ τε ἀληθείᾳ, τῇ τε ἐννοίαις· τῶν δὲ, ἀποπλανωμένων ἔν τισιν. ἀμφοῖν δὲ τοῖν λεγομένοιν, ποτέραν πρεσβυτέραν φαμὲν τῷ χρόνῳ, παρά γε ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι ποιήσεως ἢ νομοθεσίας, οὐκ ἂν ἔχοιμι διατεινόμενος εἰπεῖν τῷ παρόντι. πρέποι δὲ ἴσως, τὸ ἀζήμιον καὶ ποιητικὸν ἀρχαιότερον εἶναι,

D τοῦ μετὰ ζημίας ἢ προστάξεως. σχεδὸν οὖν μέχρι τοῦδε, ὁμοίως πρόσεισι τοῖς ἀνθρώποις τὰ περὶ τοῦ πρώτου καὶ ἀθανάτου γονέως, ὃν καὶ πατρῷον * Δία καλοῦμεν, οἱ τῆς Ἑλλάδος κοινωνοῦντες, καὶ τὰ περὶ τῶν θνητῶν καὶ ἀνθρωπίνων γονέων. καὶ γὰρ δὴ ἡ πρὸς ἐκείνους εὔνοια καὶ θεραπεία τοῖς ἐκγόνοις. πρώτη μὲν ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς εὐεργεσίας, ἀδίδακτος ὑπάρχει· τὸ γεννῆσαν καὶ τρέφον καὶ στέργον, τοῦ γεννηθέντος εὐθὺς ἀντιφιλοῦντος καὶ ἀντιθεραπεύοντος, ὅπως ἂν ᾖ δυνατόν.

δευτέρα δὲ καὶ τρίτη ποιητικὴ καὶ νομοθετική· τὴν μὲν, παραινούντων μὴ ἀποστερεῖν χάριν τὸ πρεσβύτερον καὶ ξυγγενές, ἔτι δὲ αἴτιον ζωῆς καὶ τοῦ εἶναι· τὴν δὲ, ἐπαναγκαζόντων καὶ ἀπειλούντων κόλασιν τοῖς οὐ πειθομένοις, ἄνευ τοῦ διασαφεῖν καὶ δηλοῦν, ὁποῖοί τινές εἰσιν οἱ γονεῖς, καὶ τίνων εὐεργετῶν χρέος ὀφειλόμενον κελεύουσι μὴ ἀνέκτιτον * ἐᾶν, ἐν τοῖς περὶ τῶν θεῶν λόγοις καὶ μύθοις. μᾶλλον δὲ τοῦτο ἰδεῖν ἔστιν ἐπ' ἀμφοτέρων γινόμενον. ὁρῶ μὲν οὖν ἔγωγε τοῖς πολλοῖς πανταχοῦ τὴν ἀκρίβειαν· σκοπῶ δὲ καὶ τὰ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἧττον, οἷς μέλει πλήθους μόνον. οὐδὲν προειπόντες οὐδὲ διαστειλάμενοι περὶ τοῦ πράγματος, οὐδὲ ἀπό τινος ἀρχῆς ἀρχόμενοι τῶν λόγων. ἀλλ' αὐτόγε, ὥς φασιν, ἀπλύτοις ποσὶ διεξίασι τὰ φανερώτατα καὶ γυμνότατα. καὶ ποδῶν μὲν ἀπλύτων, οὐ μεγάλη βλάβη, διά τε πηλοῦ καὶ πολλῶν καθαρμάτων ἰόντων, γλώττης δὲ ἀνεπιστήμονος, οὐ μικρὰ ζημία τῶν τοῖς ἀκροωμένοις. ἀλλὰ γὰρ εἰκὸς τοὺς πεπαιδευμένους, ὧν λόγων τινὰ εἰκὸς* ἔχει* ἄξιον ἔχων συνεξανύειν καὶ συνεκπονεῖν, μέχρις ἂν ὥς ἐκ καμπῆς τινὸς καὶ δυσχωρίας καταστήσωμεν εἰς εὐθεῖαν τοὺς λόγους. τεττάρων δὴ προκειμένων γενέσεων,* τῆς δαιμονίου περὶ ἀνθρώποις ὑπολήψεως, ἐμφύτου, ποιητικῆς, νομικῆς, τετάρτην φαμὲν τὴν πλαστικήν τε καὶ δημιουργικὴν τὴν περὶ τὰ θεῖα ἀγάλματα καὶ τὰς εἰκόνας. λέγω δὲ γραφέων τε καὶ ἀνδριαντοποιῶν, καὶ λιθοξόων, καὶ παντὸς ἁπλῶς, τοῦ καταξιώσαντος αὑτὸν ἀποφῆναι μιμητὴν διὰ τέχνης, τῆς δαιμονίας φύσεως· εἴτε σκιαγραφία, μάλα ἀσθενεῖ καὶ ἀπατηλῇ πρὸς ὄψιν χρωμάτων μίξει καὶ γραμμῆς ὅρῳ* σχεδὸν τὸ ἀκριβέστατον περιλαμβανούσης, εἴτε λίθων γλυφαῖς, εἴτε ξοάνων ἐργασίαις, κατ' ὀλίγον τῆς τέχνης ἀφαιρούσης τὸ περιττὸν, ἕως ἂν καταλίπῃ τὸ αὐτὸ φαινόμενον εἶδος· εἴτε χωνείᾳ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὁμοίων

ἴσ. τινὰ ἔχειν ἀξίαν ὧ τῷ συν.

ἴσ. φύσεων

γ. ὥρᾳ

A *Altera autem & tertia, poëtarum & legiſlatorum eſt. Vbi illi quidem adhortantur, ne fraudetur gratia id quod ſit antiquius & cognatum, atque inſuper vitæ ſit cauſa & eſſentiæ: hi verò cogunt, pœnámque minantur inobediẽtibus, abſque reſpectu & enucleatione, qualeſnã ſint parentes, & quibuſnam benefactoribus debitam vſuram iubent non ſinere inſolutam. Hoc autẽ erga vtróſque fieri, magis videre licet in ſermonibus fabuliſque de diis.* B *Cerno equidem ego in multis vbique diligẽtiam: conſidero autem nihilo minus, quomodo ſe habeant ſermones. Sunt enim quibus ſermonis lõgitudo dũtaxat curæ eſt, nihil prædicẽtes, neque diſtinguentes de negocio, neque quod ſint orationis ſumpturi principium: verùm (quod aiunt) illotis pedibus diſſerunt maniſeſtiſsima, nudiſsimáque. Et à pedibus quidem illotis non magnum eſt detrimentum, pérque lutum multáque piacula in-* C *cedẽtibus: à lingua vero indocta, nõ parna venit auditoribus iactura. Sed enim par eſt, vt eruditi, ſi quem inchoarint ſermonem, pro dignitate ad finem perducãt, atque elaborent: donec quaſi ex anfractu quodam & locorum difficultate, in rectã viam ſermones perducamus. Tribus igitur propoſitis generibus credulitatis de diuina natura apud homines, inſitæ, poëticæ & legitimæ: quartam eſſe dicimus, quæ à figulis & opificibus oritur, iis* D *nempe qui diuinas ſtatuas ac imagines affingunt. Dico autem de pictoribus & ſtatuariis & lapidicidis, & ſimpliciter omni, qui ſeſe diuinæ naturæ imitatorem ex arte dignatur demonſtrare: ſiue vmbratili pictura, valde tenui fallacique ad viſum colorum mixtura, & linearum terminis ferè maxime neceſſaria complectente, ſiue lapidum ſculpturis, ſiue ſtatuarum exciſionibus, vbi paulatim ſuperflua per artem reſecantur, donec ea quæ illis videatur ſpecies relinquatur: ſiue arte conflatoria æris & ſimilium*

precioſorum, per ignem ductorum, aut fluentium in quaſdam formas: ſiue ceræ* formationibus, quæ facillimè artē ſequitur, facilémque dat locū pœnitētiæ. Qualis fuit Phidias & Alcamenes & Polycletus, præterea etiā Aglaophon, & Polygnotus, & Zeuxis, quique eos præceſſit Dædalus. Non enim ſufficit his circa alia ſuæ induſtriæ & ſapientiæ ſpecimen exhibere: verum etiam Deorum imagines & omnigenas diſpoſitiones priuatim & publicè exhibentes, ſumptus à ciuitatibus acceperunt, multáque & varia de diuina natura opinione homines repleuerūt: Atque hi non omnino diſſonant à poëtis & legiſlatoribus, tum vt ne viderentur legum tranſgreſſores, impoſitíſque mulctarentur pœnis: tū quòd viderent ſe preoccupatos à poëtis, eſſéque antiquiorem illorum ſimulacrorum fictionem. Quare noluerunt vulgò videri mendaces & iniucundi, noua confingentes. Plurimas igitur fabulas ſequentes, poëtíſque patrocinantes finxerunt: quædam autem & à ſemetipſis introduxerunt, æmulatores & ſectatores eiuſdem artificij facti quodāmodò cum poëtis, vt quod illi per auditum exhibuerunt palam, id ipſi per viſum: & enarrauerunt diuina pluribus pauperioribúſque ſpectatoribus. Porrò hæc omnia robur habuerunt à primo illo principio, vt honoris & gratiæ agendæ cauſa videlicet faceremus diuinæ naturæ. Atqui præter ſimplicem & antiquiſſimam de diis notitiam, atque ex cognatione omnibus hominibus vnà cum ratione innatam, ad alios tres interpretes & magiſtros, nempe poëtas, legiſlatores, & opifices, quartum neceſſe eſt aſſumere, nuſquam ſegnem, neque exiſtimatum rerum diuinarum eſſe imperitū: dico autem hominem Philoſophum, aut ſermonum recitatorem, & prophetam immortalis naturæ, veraciſſimū fortaſſe & abſolutiſſimū. Et legiſlatorē quidem omittamus in præſentia in iudicium trahere, hominem

A ὅσα τίμια, διὰ πυρὸς ἐλαθέντων, ἢ ῥυέντων ἐπί τινας τύπους, εἴτε κηροῦ πλάσει ῥᾶστα ξυνακολουθοῦντος τῇ τέχνῃ, καὶ πλεῖστον ἐπιδεχομένου τῆς ὑπονοίας*. οἷος ἦν Φειδίας τε καὶ Ἀλκαμένης καὶ Πολύκλειτος, ἔτι δὲ Ἀγλαοφῶν καὶ Πολύγνωτος, καὶ Ζεῦξις, καὶ πρότερος αὐτῶν ὁ Δαίδαλος. οὐ γὰρ ἀπέχρη τούτοις, περὶ τἆλλα ἐπιδείκνυσθαι τὴν αὑτῶν δεινότητα καὶ σοφίαν, ἀλλὰ καὶ θεῶν εἰκόνας καὶ διαθέσεις παντοδαπὰς ἐπιδεικνύντες, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ χορηγοὺς B τὰς πόλεις λαμβάνοντες, πολλῆς ἐνέπλησαν ὑπονοίας καὶ ποικίλης περὶ τοῦ δαιμονίου· οὐ παντελῶς διαφερόμενοι τοῖς ποιηταῖς καὶ νομοθέταις· τὸ μὲν, ὅπως μὴ δοκῶσι παράνομοι, καὶ ταῖς ἐπικειμέναις ἐνέχωνται ζημίαις· τὸ δὲ ὁρῶντες προκατειλημμένους αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ποιητῶν, καὶ πρεσβυτέραν οὖσαν τὴν ἐκείνων εἰδωλοποιΐαν. οὔκουν ἐβούλοντο φαίνεσθαι τοῖς πολλοῖς ἀπίθανοι καὶ ἀηδεῖς εἶεν, C καινοποιοῦντες· τὰ μὲν οὖν πολλὰ, τοῖς μύθοις ἑπόμενοι καὶ συνηγοροῦντες ἔπλαττον, ὡς* δὲ καὶ παρ' αὑτῶν εἰσέφερον, ἀντίτεχνοι καὶ ὁμότεχνοι τρόπον τινὰ γιγνόμενοι τοῖς ποιηταῖς· ὡς ἐκεῖνοι δι' ἀκοῆς ἐπιδεικνύντες ἀτεχνῶς, καὶ αὐτοὶ δι' ὄψεως, καὶ ἐξηγούμενοι τὰ θεῖα, τοῖς πλείοσι καὶ ἀπειροτέροις* θεαταῖς. πάντα δὲ ταῦτα τὴν ἰσχὺν ἔσχεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἐκείνης, ὡς ἐπὶ τιμῇ καὶ χάριτι ποιούμενα τοῦ δαιμονίου. καὶ μὴν δίχα γε D τῆς ἁπλῆς καὶ πρεσβυτάτης ἐννοίας περὶ θεῶν, καὶ ξυνέσεως πᾶσιν ἀνθρώποις ἅμα τῷ λόγῳ φυομένης, πρὸς τρισὶ τούτοις ἑρμηνεῦσι καὶ διδασκάλοις, ποιητικῆς καὶ νομοθετικῆς καὶ δημιουργικῆς, τέταρτον ἀνάγκη παραλαβεῖν, οὐδαμῇ ῥᾴθυμον, οὐδὲ ἄπειρον ἡγούμενον ἔχειν ὑπὲρ αὐτῶν· λέγω δὲ τὸν φιλόσοφον ἄνδρα, ἢ λόγῳ ἐξηγητὴν, καὶ προφήτην τῆς ἀθανάτου φύσεως, ἀληθέστατον ἴσως καὶ τελειότατον. τὸν μὲν οὖν νομοθέτην, ἐάσωμεν τανῦν εἰς εὐθύνας ἄγειν, ἄνδρα

ἴσ. μετανοίας.
ἴσ. τὰ δὲ
ἴσ. ἀπορωτέροις

A αὐστηρὸν καὶ τοὺς ἄλλους αὐτὸν εὐθύνοντα· δέοι γὰρ αὐτὸν αὑτοῦ φείδεσθαι καὶ τῆς ὑμετέρας ἀσχολίας. ὑπὲρ δὲ τῶν λοιπῶν ἑκάστου χωρὶς προχειρισάμενοι τὸν ἄκρον, σκοπῶμεν· εἴ τινα ὠφέλειάν τε καὶ βλάβην φανήσονται πεποιηκότες πρὸς εὐσέβειαν, τοῖς αὑτῶν ἔργοις ἢ λόγοις, ὅπως τε ἔχουσιν ὁμολογίας, ἢ διαφέρεσθαι ἀλλήλοις· καὶ τίς αὐτῶν ξυνέπεται τῇ ἀληθεῖ μάλιστα, τῇ πρώτῃ καὶ ἀδόλῳ γνώμῃ σύμφωνος ὤν. πάντες τοιγαροῦν οὗτοι ξυνᾴδουσιν,
B ὥσπερ ἑνὸς ἴχνους λαβόμενοι, καὶ τοῦτο σώζοντες. οἱ μὲν σαφῶς, οἱ δὲ ἀδηλότερον. οὐ γὰρ ἂν ἴσως δέοιτο παραμυθίας τῇ ἀληθείᾳ φιλόσοφος, εἰ πρὸς σύγκρισιν ἄγοιτο ποιηταῖς ἀγαλμάτων ἢ μέτρων· καὶ ταῦτα ἐν ὄχλῳ πανηγύρεως ἐκείνοις, φίλων δικαστῶν. εἰ γάρ τις Φειδίαν πρῶτον ἐν τοῖς Ἕλλησιν εὐθύνοι, τὸν σοφὸν τοῦτον καὶ δαιμόνιον ἐργάτην τοῦ σεμνοῦ καὶ παγκάλου δημιουργήματος, καθίσας δικαστὰς
C τοὺς βραβεύοντας τοῦ θεοῦ τὸν ἀγῶνα, μᾶλλον δὲ κοινὸν δικαστήριον ξυμπάντων τῶν Πελοποννησίων, ἔτι δὲ Βοιωτῶν καὶ Ἰώνων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, τῶν πανταχοῦ κατὰ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν· οὐ τῶν χρημάτων λόγον ἀπαιτῶν, οὐδὲ τῆς περὶ τὸ ἄγαλμα δαπάνης, ὁπόσων χρυσὸς ὠνήθη ταλάντων, καὶ ἐλέφας, ἔτι τε κυπάριττος καὶ θύον πρὸς τὴν ἐν τῇ ἐργασίᾳ μόνιμον ὕλην καὶ ἀδιάφθορον· ἐσθῆς τε
D καὶ μισθῶν ἀνάλωμα τοῖς ἐργασαμένοις οὐκ ὀλίγοις· οὐδὲ ὀλίγον χρόνον, ἄλλοις τε οὐ φαύλοις δημιουργοῖς, καὶ τὸν πλεῖστον καὶ τελεώτατον μισθὸν ὑπὲρ τῆς τέχνης Φειδίᾳ. ταῦτα μὲν γὰρ Ἠλείοις προσήκοντα λογίσασθαι, τοῖς ἀναλώσασιν ἀφθόνως καὶ μεγαλοπρεπῶς· ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ ἄλλου φήσομεν τῷ Φειδίᾳ προκεῖσθαι τὸν ἀγῶνα. εἰ οὖν δὴ λέγοι τις πρὸς αὐτόν, ὦ βέλτιστε καὶ ἄριστε τῶν δημιουργῶν, ὡς μὲν ἡδὺ καὶ προσφιλὲς θέαμα καὶ τέρψιν ἀμήχανον θέας εἰργάσω πᾶσιν

auſterum, & qui ipſe alios in iudicium trahat. Oporteret autē eum ſibi ipſi parcere, noſtriſque negociis. De cæterorū autem vnoquoque conabimur conſiderare, qui ſit ſupremus: & num quam vtilitatē aut detrimentum attuliſſe videantur pietati erga Deos, ſuis operibus aut ſermonibus: & pariter in quibus conſentiant, quibúſque à ſe differant: & quis illorum veritatē maxime ſequatur, primæ illi & minimè fallaci ſententiæ conſentiens. Omnes igitur hi concinunt, tanquam vnū veſtigium ſequentes, idque conſeruantes: hi quidem manifeſtè, illi autem obſcurius, non enim fortaſſe conſolatione indiget is, qui verè philoſophus eſt, ſi cū opificibus ſtatuarum & carminū comparetur, præſertim in celebri mercatus turba, quando iudices illis fauent. Nam ſi quis Phidiam primum inter Græcos in iudicium vocet, ſapientem illum & diuinum artificem venerandi pulcherrimique operis, iudices conſtituens eos, qui huius Dei certaminibus ſunt præfecti, imò magis commune iudicium vniuerſorum Pelopōnenſium, præterea & Bæotiorum & Ionum, & aliorum vbicunque ſunt Græcorum, in Europa vel Aſia: non pecuniarum rationem poſcens, neque ſumptuum in ſtatuā, quot nempe talentis aurum ſit emptum & ebur: neque cypreſſi & ſulphuris adhibiti, vt materia ad operandum durare poſſit, fiátque incorruptibilis: neque ciborum aut mercedū impenſas, operariis non paucis, neque ad breue tempus datas, aliiſque non vilibus opificibus, & maximam denique atque ampliſſimā pro arte mercedem Phidiæ (horum enim Eleis conuenit rationem ponere, qui abundanter & magnificè fecerunt expenſas: nos autem pro alia re dicemus Phidię propoſitum eſſe certamen) ſi quis ergo ita ad eū dicat: O optime atque excellentiſſime artificum, quod tu quidem iucundum & acceptum ſpectaculum, immenſámque delectationem viſus feceris omnibus

, Græcis & barbaris, quicunque huc vnquam venerunt multi ſæpenumero, nemo contradicit. Reuera enim & brutorũ hoc ſtupefaceret animantium naturã, ſi modo poſſent aſpicere, & taurorũ, qui ſemper ad hanc arã ducuntur, vt voluntariè perferant victimarum ceſores, ſi quam exhibituri ſunt gratiam Deo. Præterea etiam aquilarum & equorum & leonum, vt immani ferocique extincto animo, magnum ſilentium agant, delectati ſpectaculo. Ex hominibus verè, etiam ſi quis fuerit omnino afflictus animi, multas exantlans calamitates, ægritudinéſque in vita, neq; ſomnum admittens dulcẽ, is mihi videtur è regione ſtans huius imaginis, obliuiſci omnium poſſe quæ humanæ vitæ atrocia & difficilia accidere ſolent. Tale tu quidem reperiſti & machinatus es ſpectaculum, verè

Odyſſ.IV. Luctũ adimens bileq. maliq. obliuia præbens. *tanta lux tãtaque illi gratia ex arte addita eſt. Neque ipſum Vulcanum veriſimile eſt hoc opus reprehendere poſſe, iudicãtem ad voluptatem oblectationémque humani viſus. An autem rurſus decentem ſpeciem, dignámque Dei natura formam compoſueris, & cur materia delectabili vſus, viri feceris formam pulchritudine quidem magnitudinéque præſtantem, præter virũ, alia quoq; feceris ſicut feciſti, conſideremus in præſentia. Pro quibus ſi te ſufficienter coram præſentibus defenderis, eiſque perſuaſeris, quod proprium & decorũ, quod ad habitum & formã primi & maximi Dei attinet, inueneris, mercedem alteram, quã ab Eleis accepiſti, maiorem ampliorémque accepturus es. Vides enim hoc certamen atque periculum nobis nõ modicum eſſe. Prius enim, vtpote nihil clarè ſcientes, aliã aliter finximus ſpeciẽ omne morti obnoxiũ genus iuxta ſuam ipſius vim & naturam ſinguli indagantes & ſomniãtes, vel interdũ paruas quaſdã & ignobiles ſuperiorũ ſeculorũ artificũ affectiones,*

A Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ὁπόσοι ποτὲ δεῦρο ἀφίκοντο πολλοὶ πολλάκις, οὐδεὶς ἀντερεῖ. τὸ γὰρ ὄντι, καὶ τὴν ἄλογον ἐκπλήξει τοῦτό γε τῶν ζώων φύσιν, εἰ δύναιντο προσιδεῖν μόνον, ταύρων τε τῶν ἀεὶ πρὸς τόνδε τὸν βωμὸν ἀγομένων, ὡς ἑκόντας ὑπέχειν τοῖς κατάρχομένοις, εἴ τινα παρέξοιεν τῷ θεῷ χάριν. ἔτι δὲ ἀετῶν τε καὶ ἵππων καὶ λεόντων, ὡς τὸ ἀνήμερον καὶ ἄγριον σβέσαντα τοῦ θυμοῦ, πολλὴν ἡσυχίαν B ἄγειν, τερφθέντα ὑπὸ τῆς θέας. ἀνθρώπων δὲ, ὃς ἂν ᾖ παντελῶς ἐπίπονος τὴν ψυχὴν, πολλὰς ἀναντλήσας συμφορὰς καὶ λύπας ἐν τῷ βίῳ, μηδὲ ὕπνον ἡδὺν ἐπιβαλλόμενος, καὶ οὗτος, δοκεῖ μοι κατεναντίον στὰς τῆσδε τῆς εἰκόνος, ἐκλαθέσθαι πάντων, ὅσα ἀνθρωπίνῳ βίῳ δεινὰ καὶ χαλεπὰ * οἴεται παθεῖν. οὕτω σύ γε ἀνεῦρες καὶ ἐμηχανήσω θέαμα, ἀτεχνῶς Νηπενθές τ', ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθες ἁπάντων. C τοσοῦτο φῶς καὶ τοσαύτη χάρις ἔπεστιν ἀπὸ τῆς τέχνης. οὐδὲ γὰρ αὐτὸν τὸν Ἥφαιστον εἰκὸς ἐγκαλέσαι τῷδε τῷ ἔργῳ, κρίνοντα πρὸς ἡδονὴν καὶ τέρψιν ἀνθρωπίνης ὄψεως. εἰ δ' αὖ τὸ πρέπον εἶδος καὶ τὴν ἀξίαν μορφὴν τῆς θεοῦ φύσεως ἐδημιούργησας, ὕλῃ τε ἐπιτερπεῖ χρησάμενος, ἀνδρός τε ἐποίεις μορφὴν ὑπερφυῆ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, δείξας, πλὴν ἀνδρὸς καὶ τἄλλα ποιήσας, ὡς ἐποίησας, σκοπῶμεν τανῦν. D ὑπὲρ ὧν ἀπολογησάμενος ἱκανῶς ἐν τοῖς παροῦσι, καὶ πείσας ὅτι τὸ οἰκεῖον καὶ τὸ πρέπον ἐξεῦρες σχήματός τε καὶ μορφῆς τῷ πρώτῳ καὶ μεγίστῳ θεῷ, μισθὸν ἕτερον τοῦ παρ' Ἠλείων προσλάβοις, μείζω καὶ τελειότερον. ὁρᾷς γὰρ ὅτι οὐ μικρὸς ἀγὼν, οὐδὲ κίνδυνος ἡμῖν. πρότερον μὲν γὰρ ἅτε οὐδὲν σαφὲς εἰδότες, ἄλλην ἄλλως ἀνεπλάττομεν ἰδέαν· πᾶν τὸ θνητὸν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ φύσιν, ἕκαστοι ἰνδαλλόμενοι καὶ ὀνειρώττοντες, εἴ τέ που τινὰ μικρὰ καὶ ἄσημα τῶν ἔμπροσθεν εἰκάσματα τεχνιτῶν,

* γρ. γίνεσθαι

οὐ πάνυ τούτοις οὔτε πιστεύοντες, οὔτε προσέχοντες τὸν νοῦν. σὺ δὲ ἰσχύϊ τέχνης ἐνίκησας, καὶ ξυνέλεξας τὴν Ἑλλάδα πρῶτον, ἔπειτα τοὺς ἄλλους, τῷδε τῷ φάσματι θεσπεσίῳ καὶ λαμπρῷ ἀποδείξας, ὡς μηδένα τῶν ἰδιωτῶν, δόξαν ἑτέραν ἔτι λαβεῖν ῥᾳδίως. ἆρ' οὖν οἴει τὸν Ἴφιτον καὶ τὸν Λυκοῦργον, καὶ τοὺς τότε Ἠλείους, διὰ χρημάτων ἀπορίαν, τὸν μὲν ἀγῶνα καὶ τὴν θυσίαν ποιῆσαι τῷ Διὶ πρέπουσαν, ἄγαλμα δὲ μηδὲν ἐξευρεῖν ἐπ' ὀνόματι καὶ σχήματι τοῦ θεοῦ· σχεδὸν τι ὑπερέχοντας δυνάμει τῶν ὕστερον, ἢ μᾶλλον φοβηθέντας, μή ποτε οὐκ ἐδύναιντο ἱκανῶς ἀπομιμήσασθαι, διὰ θνητῆς τέχνης, τὴν ἄκραν καὶ τελειοτάτην φύσιν; πρὸς δὴ ταῦτα, τυχὸν εἴποι ἂν Φειδίας, ἅτε ἀνὴρ οὐκ ἄγλωττος οὐδὲ ἀγλώττου πόλεως, ἔτι δὲ συνήθης καὶ ἑταῖρος Περικλέους. ἄνδρες Ἕλληνες, ὁ μὲν ἀγὼν, τῶν πώποτε μέγιστος. οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ ἀρχῆς, οὐδὲ στρατηγίας μιᾶς πόλεως, ἢ νεῶν πλήθους, ἢ πεζῶν στρατοπέδου, πότερον ὀρθῶς ἢ μὴ διῴκηται, τολμῶ ὑπέχειν λόγον· ἀλλὰ περὶ τοῦ πάντων κρατοῦντος θεοῦ καὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνον ὁμοιότητος, εἴτε εὐσχημόνως καὶ προσεοικότως γέγονεν, οὐδὲν ἐλλείπουσα τῆς δυνατῆς πρὸς τὸ δαιμόνιον ἀνθρώποις ἀπεικασίας, εἴτε ἀναξία καὶ ἀπρεπής. ἐνθυμεῖσθε δὲ, ὅτι οὐκ ἐγὼ πρῶτος ἡμῖν ἐγενόμην ἐξηγητὴς καὶ διδάσκαλος τῆς ἀληθείας. οὐδὲ γὰρ ἔφυν, ἔτι κατ' ἀρχὰς τῆς Ἑλλάδος οὐδέπω σαφῆ καὶ ἀραρότα δόγματα ἐχούσης περὶ τούτων· ἀλλὰ πρεσβυτέρας τρόπον τινὰ καὶ περὶ τοὺς θεοὺς ἤδη πεπεισμένης καὶ νομιζούσης ἰσχυρῶς. καὶ ὅσα μὲν λιθοξόων ἔργα ἢ γραφέων, ἀρχαιότερα τῆς ἐμῆς τέχνης σύμφωνα ἦσαν· πλὴν ὅσον κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ποιήσεως, ἐῶ λέγειν. δόξας δὲ ἡμετέρας κατέλαβον, παλαιὰς, ἀκινήτους αἷς οὐκ ἦν ἐναντιοῦσθαι δυνατόν· καὶ δημιουργοὺς ἄλλους περὶ τὰ θεῖα, πρεσ-

A *quibus neque prorſus credidimus, neque attendimus animum. At tu artis eminentia viciſti, & congregaſti primùm Græciam, deinde alios; quòd huic ſpectaculo adeò diuinam ſplendidámque formã addidiſti, vt nemo iam plebeiorum amplius aliam facilè opinionem concipiat. Num verò putas, Iphitum & Lycurgũ, atque Eléos veteres, propter pecuniarum inopiam, certamen quidem & victimas conſtituiſſe Ioui decentes, nullam autem ſta-*
B *tuã reperiſſe pro nomine habitúque Dei, quum ferè non nihil præſtarent poſteris: an magis timuiſſe, ne fortè non poſſent ſufficienter mortali arte ſummam illã & abſolutiſſimam exprimere naturam? Ad hæc, forſan ſic diceret Phidias, vtpote homo non elinguis, neque ex elingui ciuitate oriundus, præterea quoque familiaris & amicus Periclis, Viri Greci: præſens certamen, omnium quæ fuerunt vnquã, maximum eſt. Non enim de principatu; ne-*
C *que præfectura vnius ciuitatis, aut nauiũ multitudine, aut peditum exercitu, vtrum rectè an ſecus gubernata ſint, in præſentia rationem reddere iubeor: ſed de omniũ imperatore Deo: & illius facta ſimilitudine, an cõuenienter & honeſtè facta ſit, neque deficiat vlla in re ab hominibus paßibili ad diuinæ naturæ expreßionem, an ſit indigna indecoráque? Animaduertite autem, quòd ego non primus fuerim enarrator & doctor veritatis. Nondum*
D *enim natus eram, quum à principio Gręcia haud manifeſta firmáque haberet dogmata de his: ſed quũ antiquiore quadam de diis iam perſuaſa eſſet ratione, eámque firmißimè legibus ſanxiſſet. Et quæcunque fuerũt lapidicidarum opera, aut pictorum, vetuſtiora mea arte, inter ſeſe congruunt: præterquàm quòd ad artis cõſummationem attinet, id ſuperſedeo dicere. Opiniones autem veſtras deprehendebam antiquas, immobiles, quibúſque aduerſari nemo poterat: alióſque opifices circa naturam diuinam, nobis ſe-*

niores, & qui multò videbantur eſſe ſapientiores poëtas: his quidem in omnẽ excogitationem ducere per poëſin valẽtibus, illis autem ad noſtra talia opera vnã hãc idoneam habentibus imaginationem. Diuina enim ſpectacula, (dico autem Solis & Lunæ, & totius cœli, & ſiderum) ipſa quidem per ſe, quum apparent, prorſus ſunt admiranda: illorum autem imitatio ſimplex eſt, & arte caret, ſi quis vellet lunæ figuras exprimere, aut ſolis circulum, prætereá quoque mores atque animos. Ipſa quidem illa talia ſe oſtendunt cum cæteris omnibus, in expreßionibus verò nihil tale poſſunt repræſentare: quod fortaſſe ita à principio à Græcis exiſtimatũ eſt. Mentem enim atque prudentiam ipſam per ſe neque quiſpiam figulus, neque pictor exprimere poteſt. Nemo enim prorſus hæc ſpectare poteſt, neque enarrare. Ad illud verò in quo hæc naſcuntur, non ſuſpicantes, ſed ſciẽtes confugimus: atque ita humanum corpus prudentię rationiſque vaſculum Deo attribuimus, inopia, videlicet penuriáque exemplorum: réque apparenti atque ad effingendum poſſibili, id quod effingi nequit, neque apparet, exprimere conantes, in conſilium adhibita potentia. Atque hoc melius, quàm quod aiunt barbaros quoſdam animalibus diuinam aßimilare naturam, ex paruis & abſurdis moti occaſionibus. Qui autem plurimum præſtat artis pulchritudine ac grauitate, magnificentiáque ferè, ille longè optimus opifex eſt diuinarum ſtatuarũ. Neque enim melius eſſe, nullã prorſus extare ſtatuam, deorúmque apud homines imaginem nullam demonſtrari, quiſquã dixerit: neque, quod ad ſola cœleſtia viſũ oporteat intendere. Hæc enim vniuerſa quidem is qui mẽte præditus eſt, veneratur, Deos eſſe putans beatos, procul licet aſpiciens: propter animum autem erga diuinitatẽ, validè cupiunt omnes homines cõminus honorare, colereque diuinam naturã, accedentes & contrectãtes,

A σοφωτέρους ἡμῶν, καὶ πολὺ σοφωτέρους ἀξιοῦσθαι εἰ, τοὺς ποιητάς· ἐκείνων μὲν δυναμένων εἰς πᾶσαν ἐπίνοιαν ἄγειν διὰ τῆς ποιήσεως, τῶν δὲ ἡμετέρων αὐτουργημάτων, μόνην ταύτην ἱκανὴν ἐχόντων εἰκασίαν. τὰ γὰρ θεῖα φάσματα, λέγω δὲ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ σύμπαντος οὐρανοῦ καὶ ἄστρων, αὐτὰ μὲν καθ' αὑτὰ φαινόμενα θαυμαστὰ πάντως· ἡ δὲ μίμησις αὐτῶν ἁπλῆ καὶ ἄτεχνος, εἴ τις ἐθέλοι τὰ τῆς σελήνης σχήματα ἀ-
B φομοιοῦν, ἢ τὸν ἡλίου κύκλον· ἔτι δὲ ἤθους καὶ διανοίας· αὐτὰ μὲν ἐκεῖνα μεστὰ πάντων, ἐν δὲ τοῖς εἰκάσμασιν, οὐδὲν ἐνδεικνύμενα τοιοῦτον, ὃ ἴσως καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς οὕτως ἐνομίσθη τοῖς Ἕλλησιν. νοῦν γὰρ καὶ φρόνησιν, αὐτὴν μὲν καθ' αὑτὴν, οὔτε τις πλάστης, οὔτε τις γραφεὺς, εἰκάσαι δυνατὸς ἔσται. ἀθέατοι γὰρ τῶν τοιούτων καὶ ἀνιστόρητοι παντελῶς πάντες. τὸ δὲ ἐν ᾧ τοῦτο γινόμενόν ἐστιν, οὐχ ὑπονοοῦντες, ἀλλ'
C εἰδότες ἐπ' αὐτὸ καταφεύγομεν· ἀνθρώπινον σῶμα καὶ ἀγγεῖον φρονήσεως καὶ λόγου θεῷ προσάπτοντες, ἐνδείᾳ καὶ ἀπορίᾳ παραδείγματος *, τῷ φανερῷ τε καὶ εἰκαστῷ, τὸ ἀνείκαστον καὶ ἀφανὲς ἐνδείκνυσθαι ζητοῦντες, συμβούλῳ* δυνάμει χρώμενοι. κρεῖττον ἤ φασι τῶν βαρβάρων, τινὰς ζώοις τὸ θνητὸν ἀφομοιοῦν, κατὰ σμικρὰς καὶ ἀτόπους ἀφορμάς. ὁ δὲ πλεῖστον ὑπερβαλὼν κάλλει καὶ σεμνότητι καὶ με-
D γαλοπρεπείᾳ σχεδὸν, οὗτος πολὺ κράτιστος δημιουργὸς τῶν περὶ τὰ θεῖα ἀγαλμάτων. οὐδὲ γὰρ ὡς βέλτιον ὑπῆρχε μηδὲν ἵδρυμα μηδὲ εἰκόνα θεῶν ἀποδεδεῖχθαι παρ' ἀνθρώποις, φαίη τις ἄν· ὡς πρὸς μόνα ὁρᾶν δέον τὰ οὐράνια. ταῦτα μὲν γὰρ ξύμπαντα ὅ γε νοῦν ἔχων σέβει, θεοὺς ἡγούμενος μακαρίους μακρόθεν ὁρῶν· διὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ δαιμόνιον γνώμην, ἰσχυρὸς ἔρως πᾶσιν ἀνθρώποις ἐγγύθεν τιμᾶν, καὶ θεραπεύειν τὸ θεῖον, προσιόντας καὶ ἁπτομένους,

μετὰ πειθοῦς θύοντας καὶ στεφανοῦντας. ἀτεχνῶς γὰρ, ὥσπερ νήπιοι παῖδες, πατρὸς ἢ μητρὸς ἀπεσπασμένοι, δεινὸν ἵμερον ἔχοντες καὶ πόθον, ὀρέγουσι χεῖρας, οὐ παροῦσι πολλάκις ὀνειρώττοντες· οὕτω καὶ θεοῖς ἄνθρωποι, καὶ θεοὺς οὕτως ἀγαπῶντες δικαίως, διά τε εὐεργεσίαν καὶ συγγένειαν, προθυμούμενοι πάντα τρόπον συνεῖναί τε καὶ ὁμιλεῖν· ὥστε οὐ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, πενίᾳ τε καὶ ἀπορίᾳ τέχνης, ὄρη θεοὺς ἐπονομάζουσι, καὶ δένδρα ἀργὰ καὶ ἀσήμους λίθους οὐδαμῶς οἰκειότερα τῆς μορφῆς. εἰ δ' ὑμῖν ὑπαίτιός εἰμι τοῦ σχήματος, οὐκ ἂν φθάνοιτε Ὁμήρῳ πρότερον χαλεπῶς ἔχοντες; ἐκεῖνος γὰρ, οὐ μόνον μορφὴν ἐγγύτατα τῆς δημιουργίας ἐμιμήσατο, χαίτας τε ὀνομάζων τοῦ θεοῦ, ἔτι δὲ ἀνθερεῶνα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ποιήσεως, ὅτε φησὶν ἱκετεύειν τὴν Θέτιν ὑπὲρ τῆς τιμῆς τοῦ παιδός· πρὸς δὲ τούτοις, ὁμιλίας τε καὶ βουλήσεις καὶ δημιουργίας τοῖς θεοῖς· ἔτι δὲ ἐξ Ἴδης ἀφίξεις πρὸς οὐρανὸν καὶ Ὄλυμπον, ὕπνους τε καὶ συμπόσια καὶ μίξεις, μάλα μὲν ὑψηλῶς σύμπαντα κοσμῶν τοῖς ἔπεσιν, ὅμως δὲ ἐχόμενα θνητῆς ὁμοιότητος. καὶ δή γε καὶ ὁπότε ἐτόλμησεν Ἀγαμέμνονα προσεικάσαι τοῦ θεοῦ τοῖς κυριωτάτοις μέρεσιν εἰπών·

Ὄμματα καὶ κεφαλὴν ἴκελος Διὶ τερπικεραύνῳ.

τὸ δέ γε τῆς ἐμῆς ἐργασίας, οὐκ ἄν τις οὐδὲ μανεὶς τινὶ ἀφομοιώσειεν, οὐδὲ θνητῷ, πρὸς κάλλος ἢ μέγεθος θεοῦ συνεξεταζόμενον. ἀφ' οὗ γε, εἰ μὴ Ὁμήρου πολὺ φανοῦμαι κρείττων, καὶ σωφρονέστερος ποιητὴς, τοῦ δόξαντος ὑμῖν ἰσοθέου τὴν σοφίαν, ἣν βούλεσθε, ὑπέχειν ζημίαν ἕτοιμος. λέγω δὲ πρὸς τὸ δυνατὸν τῆς ἐμαυτοῦ τέχνης. δαψιλὲς γὰρ χρῆμα ποίησις, καὶ πάντα τρόπον εὔπορον καὶ αὐτόνομον, καὶ χορηγίᾳ γλώττης καὶ πλήθει ῥημάτων, ἅμα ἱκανὸν ἐξ αὑτοῦ πάντα δηλῶσαι τὰ τῆς ψυχῆς βουλήματα. καὶ ὁποιανοῦν διανοηθῇ σχῆμα, ἢ ἔργον, ἢ πάθος, ἢ

A *cúmque fiducia ſacrificantes atque coronantes. Planè enim quaſi infantes pueri à matre aut patre abſtracti, vehemẽs deſiderium & cupiditatem habentes, porrigunt manus non præſentibus interdum, ſomniantes: ita etiam Deos iure cum propter beneficẽtiam, tum cognationem, homines diligunt: omníque modo huc incũbunt, vt cum illis conuerſentur & colloquãtur: Quare multi barbari ob paupertatem, artíſque inopiam, montes appellarunt Deos, & arbores inertes, lapidéſque* B *ignobiles, nequaquã forma diis familiariores. Si autẽ apud vos reus ſum ob formam, cur non prius Homero potiùs iraſcimini? Is enim non formam ſolùm propinquiſſimè ad opificum rationem imitatus eſt, Dei cæſariem nominans, præterea & mentum, ſtatim in poëſeos principio, vbi inquit ſupplicaſſe Thetin pro honore filij: ſed ad hæc, diis attribuit colloquia, & conſultationes, & opificia: præterea,* C *recurſus ex Ida ad cœlum & Olympũ, ſomnóſque & conuiuia & concubitus, valdè quidẽ excelsè omnia exornans carminibus, attamẽ ad mortalem ſimilitudinem accedentia. Quinetiam auſus eſt aliquãdo Agamemnonem comparare Deo, in præcipuis partibus dicens:*

Et caput atque oculos torquenti Il. 2.
fulmina gnato Saturni ſimilis.—

Meũ autẽ opus nemo, ne inſanus quidẽ, cuiquam aſſimilauerit mortali, nedum, ſi D *ad pulchritudinẽ magnitudinémque Dei examinentur, Deo. Vnde ſi non Homero melior multò modeſtiórque poëta videar, qui tamẽ vobis diuina præditus eſſe videtur ſapientia, mulctam præſtare paratus ſum, quamcunque volueritis. Dico autem, iuxta id quod arte mea effici poteſt. Exuberans enim quædã res eſt Poëſis, & omni ratione diues, ſuíque iuris, ſimúlque linguæ miniſterio & verborũ copia idonea per ſe, ad manifeſtãdas omnes animi ſententias. Et quemcunq; excogitauerit habitũ, aut opus, aut affectũ, aut* Laus poëſis.

A magnitudinem, nunquam illi deerit nuncius vocis, valde manifeſte vnaquaeque ſignificantis.

Nam lingua eſt hominum in partem mutabilis omnem,

vt ait ipſe Homerus:

Et varia huc ſe lex verborum flectit, & illuc.

Propemodũ enim humanum genus omnium potius rerum penuria laborat, quã vocis & dictionis. Harum enim tantum admirabiles quaſdã poſſidet diuitias. B *Nihil igitur relictum eſt nõ voce prolatum, ſignatúmque eorum quę ad ſenſus peruenıũt, ſed cõfeſtim imponitur rei intellectæ manifeſtum nominis ſignum. Sæpenumero quoque multas voces vni eidémq; rei, quarum vnaquæque ſi proferatur, intellectum quendam præbet, nõ multo infirmiorem, quàm verum nomẽ. maxima igitur poteſtas & vis homini ineſt circa ſermonem, ad demonſtrandũ id quod adeſt.* C *At ars poëtarum valde contumax eſt, & incorrigibilis: & maximè Homeri, plurima vtentis libertate, qui non vnum dictionis elegit characterem, verùm omnino Græcorum linguã hactenus ſeparatã commiſcuit: Dorum & Ionum, inſuper quoque Athenienſium, eás in vnum temperans magis quã colores ab infectoribus ſolent, haud ſui tantum ſeculi, ſed etiam ſuperiorum verbis vtẽs: & ſi quod vſquã erat verbũ exoletum, & illud recepit, veluti antiquam monetam ex theſauro alicunde* D *domino carẽte, ob pecuniarum cupiditatem. Multa quoque barbarorum recepit, à nullo abſtinẽs nomine, quod voluptatem modo, aut vehementiam illi habere viſum eſt. Ad hæc quoque, transfert nõ vicina ſolum, neque à propinquis, ſed valde diſtantia, tantum vt auditorẽ mulceat, cum ſtupore eum incantans. Neque ea tamen in regione ſinit manere, ſed hæc quidem producit, illa autem cõtrahit, alia verò aliter ſubuertit. Denique ſeſe demõſtrauit eſſe nõ carminum ſolum fictorem,*

A ἢ μέγεθος, οὐκ ἂν ἀπορήσειεν ἀγγέλου φωνῆς, πάνυ ἐναργῶς σημαινούσης ἕκαστα.

Στρεπτὴ γὰρ γλῶττ' ἐστὶ βροτῶν, πολέες δ' ἔνι μῦθοι,

φησὶν Ὅμηρος αὐτός.

Παντοῖος δ' ἐπέων πουλὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα.

κινδυνεύει γὰρ οὖν τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἁπάντων ἐνδείᾳ χρῆσθαι μᾶλλον, ἢ φωνῆς καὶ λέξεως. τούτου δὲ μόνου κέκτηται θαυμαστόν τινα πλοῦτον. B οὐδὲν γοῦν παραλέλοιπεν ἄφθεγκτον οὐδὲ ἄσημον, τῶν πρὸς αἴσθησιν ἀφικνουμένων, ἀλλ' εὐθὺς ἐπιβάλλει τῷ νοηθέντι σαφῆ σφραγῖδα ὀνόματος. πολλάκις δὲ καὶ πλείους φωνὰς ἑνὸς πράγματος. ὧν ὁπότερον φθέγξηται, τινὰ παρέξει δόξαν, οὐ πολὺ ἀσθενεστέραν τἀληθοῦς. πλείστη μὲν οὖν ἐξουσία καὶ δύναμις ἀνθρώποις περὶ λόγον, ἐνδείξασθαι τὸ παραστάν. ἡ δὲ τῶν ποιητῶν τέχνη, μάλα αὐθάδης C καὶ ἀνεπίληπτος. ἄλλως τε Ὁμήρου, τοῦ A πλείστην ἄγοντος παρρησίαν, ὃς οὐχ ἕνα εἵλετο χαρακτῆρα λέξεως, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν διῃρημένην τέως, ἀνέμιξε· Δωριέων τε καὶ Ἰώνων, ἔτι δὲ τὴν Ἀθηναίων εἰς ταὐτὸ κεράσας μᾶλλον, ἢ τὰ χρώματα οἱ βαφεῖς. οὐ μόνον τὴν καθ' αὑτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρότερον, εἴπου τι ῥῆμα ἐκλελοιπὸς· καὶ τοῦτο ἀναλαβὼν, ὥσπερ νόμισμα ἀρχαῖον, ἐκ θησαυροῦ D ποθὲν ἀδεσπότου, διὰ φιλοχρηματίαν. πολλὰ δὲ καὶ βαρβάρων ὀνόματα, φειδόμενος οὐδενός, ὅ, τι μόνον ἡδονὴν ἢ σφοδρότητα ἔδοξεν αὐτῷ ῥῆμα ἔχειν. πρὸς δὲ τούτοις, μεταφέρων οὐ τὰ γειτνιῶντα μόνον, οὐδὲ ἀπὸ τῶν ἐγγύθεν, ἀλλὰ τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα, ὅπως κηλήσῃ τὸν ἀκροατὴν, μετ' ἐκπλήξεως καταγοητεύσας· καὶ οὐδὲ ταῦτα κατὰ χώραν ἐῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν, μηκύνων, τὰ δὲ συναιρῶν, τὰ δὲ ἄλλως παρατρέπων. τελευτῶν δὲ αὑτὸν ἀπέφαινεν, οὐ μόνον μέτρων ποιητὴν, ἀλ-

λέξεων καὶ ῥημάτων, παρ' αὐτοῦ φθεγγόμενος. τὰ μὲν, ἁπλῶς τιθέμενος ὀνόματα τοῖς πράγμασι· τὰ δ' ἐπὶ τοῖς κυρίοις ἐπονομάζων· οἷον σφραγῖδα σφραγῖσι ἐπιβάλλων ἐναργεῖ, καὶ μᾶλλον εὔδηλον· οὐδενὸς φθόγγου ἀπεχόμενος, ἀλλὰ ἐν βραχεῖ, ποταμῶν τε μιμούμενος φωνὰς, καὶ ὕλης, καὶ ἀνέμων, καὶ πυρὸς, καὶ θαλάττης. ἔτι δὲ χαλκοῦ καὶ λίθου, καὶ ξυμπάντων ἁπλῶς ζώων καὶ ὀργάνων, τοῦτο μὲν θηρίων, τοῦτο δὲ ὀρνίθων, τοῦτο δὲ, αὐλῶν τε καὶ συρίγγων. καναχάς τε, καὶ βόμβους, καὶ κτύπον, καὶ δοῦπον, καὶ ἄραβον, πρῶτος ἐξευρὼν, καὶ ὀνομάσας ποταμούς τε μορμύροντας, καὶ βέλη κλάζοντα, καὶ βοῶντα κύματα καὶ χαλεπαίνοντας ἀνέμους, καὶ ἄλλα τοιαῦτα δεινὰ καὶ ἄτοπα τῷ ὄντι θαύματα, πολλὴν ἐμβάλλοντα τῇ γνώμῃ ταραχὴν καὶ θόρυβον. ὥστε οὐκ ἦν αὐτῷ ἀπορία φανερῶν ὀνομάτων καὶ ἡδέων, ἔτι δὲ λείων καὶ τραχέων, καὶ μυρίας ἄλλας ἐχόντων διαφορὰς, ἔν τε τοῖς ἤχοις καὶ τοῖς διανοήμασιν. ὑφ' ἧς ἐποποιίας, δυνατὸς ἦν, ὁποῖον ἐβούλετο ἐμποιῆσαι τῇ ψυχῇ πάθος. τὸ δὲ ἡμέτερον αὖ γένος, τὸ χειρωνακτικὸν καὶ δημιουργικὸν, οὐδαμῇ ἐφικνεῖται τῆς τοιαύτης ἐλευθερίας· ἀλλὰ πρῶτα μὲν ὕλης προσδεόμεθα, ἀσφαλοῦς μὲν, ὥστε διαμεῖναι, πολὺν δὲ ἐχούσης κάματον· πορισθῆναί τε οὐ ῥᾳδίας· ἔτι δὲ οὐκ ὀλίγων συνεργῶν. πρὸς δὲ αὖ τούτοις, ἓν σχῆμα ἑκάστης εἰκόνος ἀνάγκη εἰργάσθαι, καὶ τοῦτο, ἀκίνητον καὶ μένον, ὥστε τὴν πᾶσαν ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ ξυλλαβεῖν φύσιν τε δύναμιν. τοῖς δὲ ποιηταῖς, πολλάς τινας μορφὰς καὶ παντοδαπὰς· ἐπειδὴ περιλαβεῖν τῇ ποιήσει ῥᾴδιον, κινήσεις τε καὶ ἡσυχίας προστιθέντας αὐτοῖς, ὅπως ἂν ἑκάστοτε πρέπειν ἡγῶνται, καὶ ἔργα καὶ λόγους, καὶ προσέτι, οἶμαι, τὸ τῆς ἀπάτης καὶ τὸ τοῦ χρόνου. μιᾷ γὰρ ἐπινοίᾳ καὶ ὁρμῇ τῆς ψυχῆς ἀναχθεὶς ὁ ποιητὴς, πολύ τι πλῆθος ἐπήρυσεν· ὥσπερ ἐκ πηγῆς ὕδατος ὑπερβλύσαντος, πρὶν ἐπιλιπεῖν αὐτὸν καὶ διαρρυῆναι

A ſed etiam verborum: partim quidem ſimpliciter nomina ponens rebus, partim autem propriis alia ſuperaddens, veluti ſigillum ſigillis imprimēs manifeſtum, magiſque notum. A nullius ſono abſtinet: ſed breuiter, & fluminum imitatur voces, & ſyluarum, & vētorum, & ignis, mariſque. inſuper quoque æris & lapidis, & vniuerſorum ſimpliciter animaliū & inſtrumentorum, nempe ferarum, & auiū, & tibiarum, & fiſtularum clamores, &
B ſonitus, fremitus, & ſtrepitus, clāgores & ſtridores primus inuenit, nominauitq; flumina murmurantia & ſagittas ſtridētes, & fluctus cachinnantes * ventóſque obſtrepentes, & alia huiuſmodi vehemētia & abſurda reuera miracula, multam iniicientia animo perturbationē & tumultum. Itaque non illi erat inopia ſpecioſorum iucundorúmque nominum, neque etiam leuium & aſperorū, & mille alias habentium differentias, inque reſonantiis
C atque intelligentiis: ex qua carminum faciendorum facultate, poterat quemcunque vellet in animo excitare affectū. Noſtrum verò genus opificiis manuūque laboribus ſe ſuſtentans, nulla ratione peruenire poteſt ad ſimilē libertatem. Sed primùm quidem materia indigemus, quæ vt ſecurè permanere poſſit, multū ſumit laboris, nec facilè poteſt acquiri: præterea & non paucis adiutoribus. Accedit, huc quod cuiuſque imaginis neceſſe ſit vnam
D tātùm figuram elaborari, eámque immobilem & manentem, vt in ea omnis Dei natura & vis comprehēdatur. Poëtis autem licet multas quaſdam & varias formas efficere: quia facilè poſſunt poëſi cōprehendere, motionéſque & quietem illis apponere, ſicuti decere putauerint: tum opera & ſermones, & inſuper (puto) ea quæ ad errorē tempúſque pertinent. Vno enim ſtudio animique impetu poëta incitatus, magnam quandam copiam efficit, tanquam ſi aqua ex fonte abundè ſcateat, antequam eū derelinquat & effluat

imaginatio, excogitatióque quam concepit. Quod autem noſtra arte efficitur, laborioſum & tardũ eſt, vix & paulatim procedens, vtpote in ſaxea & ſolida ſudans materia. Et quod omnium eſt difficillimũ, neceſſe eſt opifici imaginẽ in animo permanere eandem ſemper, donec abſoluerit opus, nonnunquam etiam multis annis. Et ſanè id quod dicitur, oculus magis credendum eſſe quàm auribus, fortaſſe verum eſt: multo ſiquidẽ minus ad credẽdum inducere poſſunt, maioréque opus habent efficacia. Nam viſus ipſis viſis concurrit, auditum autem non eſt impoſſibile eleuare & decipi per immiſſa verba, & quaſi incantata carminibus atque ſonis. Atqui quæ noſtræ artis ſunt, neceſſariam habẽt menſuram, quod ad multitudinem magnitudinémque attinet: poëtis autẽ licet & ea quantumcũq; velint, augere. Quocirca Homero quidẽ facile fuit magnitudinẽ Cõtẽtionis dicere, quod

I.4 Ingreditúrque ſolo, & caput inter
Ac. nubila condit.

Ego verò contentus ſum, ſi quomodo locum ab Eleis aut Athenienſibus monſtratũ, implere poſſum. Tu igitur dices, ſapientiſſime poëtarum Homere, & vi poëſeos & tẽpore longe præſtantiſſime (primus enim ferè Græcis illius ſpecimẽ edidiſti) cũ aliorum deorum, tum quoque maximi Dei multas & pulchras imagines: quaſdam quidem placidas, quaſdam verò terribiles & atroces. Noſter autem hic Deus pacificus eſt, & vbique manſuetus, tãquam quietæ & concordis Græciæ ſpeculator: quem ego mea arte, & ciuitatis Eleorum ſapienti bonóque conſilio erexi, placidum & grauem, in iucũdo habitu tam victus quàm vitæ, omnium datorem bonorum, communem hominum & patrẽ & ſaluatorem ac cuſtodem, quantum mortali poſſibile erat excogitare, imitarique diuinum & immenſum animum. Conſidera autẽ, annon omnibus cognominibus Dei hanc imaginem conuenientem inuenias?

A τὸ φάντασμα καὶ τὴν ἐπίνοιαν ἣν ἔχοι. τὸ δέ γε ἡμέτερον τῆς τέχνης ἐπίπονον καὶ βραδὺ, μόλις καὶ ὀλίγον προβαῖνον. ἅτε οἶμαι πετρώδει καὶ στερεᾷ κάμνον ὕλῃ. τὸ δὲ πάντων χαλεπώτατον, ἀνάγκη παραμένειν τῷ δημιουργῷ, τὴν εἰκόνα ἐν τῇ ψυχῇ τὴν αὐτὴν ἀεὶ, μέχρις ἂν ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον, πολλάκις καὶ πολλοῖς ἔτεσι. καὶ δὴ τὸ λεγόμενον ὡς ἔστιν ἀκοῆς πιστότερα ὄμματα, ἀληθὲς ἴσως· πολύ γε μὴν δυσπειστότερα καὶ πλείονος δεόμενα ἐνεργείας. B ἡ μὲν γὰρ ὄψις, αὐτοῖς ὁρωμένοις ξυμβάλλει, τὴν δὲ ἀκοὴν οὐκ ἀδύνατον ἀναπτερῶσαι καὶ παραλογίσασθαι, ῥήματα εἰσπέμποντα γεγοητευμένα μέτροις καὶ ἤχοις. καὶ μὴν, τά γε ἡμέτερα τῆς τέχνης, ἀναγκαῖα μέτρα, πλήθους τε πέρι, καὶ μεγέθους· τοῖς δὲ ποιηταῖς ἔξεστι καὶ ταῦτα ἐφ᾽ ὁποσονοῦν αὐξῆσαι. τοιγαροῦν Ὁμήρῳ μὲν ῥᾴδιον ἐγένετο εἰπεῖν τὸ μέγεθος τῆς Ἔριδος, ὅτι,

C Οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη, καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει.

ἐμοὶ δὲ ἀγαπητὸν δήπουθεν; πληρῶσαι τὸν ὑπὸ Ἠλείων ἢ Ἀθηναίων ἀποδειχθέντα τόπον. σὺ μὲν οὖν φήσεις, ὦ σοφώτατε τῶν ποιητῶν Ὅμηρε, πολὺ τῇ δυνάμει τῆς ποιήσεως καὶ τῷ χρόνῳ προέχων· σχεδὸν γὰρ πρῶτος ἐπέδειξας τοῖς Ἕλλησι τῶν τε ἄλλων ἁπάντων θεῶν, καὶ δὴ τοῦ μεγίστου θεῶν, πολλὰς καὶ καλὰς εἰκόνας, τὰς μέν τινας ἡμέρους, τὰς δὲ, φοβερὰς καὶ δεινάς. ὁ δὲ ἡμέτερος, εἰD ρηνικὸς καὶ πανταχοῦ πρᾶος· οἷος ἀστασιάστου καὶ ὁμονοούσης τῆς Ἑλλάδος ἐπίσκοπος· ὃν ἐγὼ μετὰ τῆς ἐμαυτοῦ τέχνης καὶ τῆς Ἠλείων πόλεως σοφῆς καὶ ἀγαθῆς βουλευσάμενος, ἱδρυσάμην, ἥμερον καὶ σεμνὸν ἐν ἀλύπῳ σχήματι καὶ βίου καὶ ζωῆς, καὶ ξυμπάντων δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν, κοινὸν ἀνθρώπων καὶ πατέρα, καὶ σωτῆρα καὶ φύλακα, ὡς δυνατὸν ἦν θνητῷ διανοηθέντι, μιμήσασθαι τὴν θείαν καὶ ἀμήχανον ψυχήν*. σκόπει δὲ, εἰ μὴ πάσαις ταῖς ἐπωνυμίαις, ταῖς τοῦ θεοῦ πρεπούσαις, εὑρήσεις τὴν εἰκόνα; γρ. φύσιν

Ζεὺς γὰρ μόνος θεῶν πατὴρ καὶ βασιλεὺς εἷς ὀνομάζεται, πολιεύς τε καὶ φίλιος καὶ ἑταιρεῖος, πρὸς δὲ αὖ τοῖς, ἱκέσιός τε καὶ ξένιος, καὶ ἐπικάρπιος, καὶ μυρίας ἄλλας ἐπικλήσεις ἔχων, πάσας ἀγαθάς. βασιλεὺς μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ δύναμιν ὠνομασμένος· πατὴρ δὲ οἶμαι, διά τε κηδεμονίαν, καὶ τὸ πρᾶον. πολιεὺς δὲ, κατὰ τὸ νόμον καὶ τὸ κοινὸν ὄφελος. ὁμόγνιος δὲ, διὰ τὴν τοῦ γένους κοινωνίαν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. φίλιος δὲ καὶ ἑταιρεῖος, ὅτι πάντας ἀνθρώπους ξυνάγει καὶ βούλεται φίλους εἶναι ἀλλήλοις, ἐχθρὸν δὲ ἢ πολέμιον, οὐδένα οὐδενός· ἱκέσιος δὲ, ὡς ἂν ἐπήκοός τε καὶ ἵλεως τοῖς δεομένοις· φύξιος δὲ, διὰ τὴν τῶν κακῶν ἀπόφυξιν· ξένιος δὲ, ὅτι δεῖ μηδὲ τῶν ξένων ἀμελεῖν, μηδὲ ἀλλότριον ἡγεῖσθαι ἀνθρώπων μηδένα· κτήσιος δὲ καὶ ἐπικάρπιος, ἅτε τῶν καρπῶν αἴτιος, καὶ δοτὴρ πλούτου καὶ δυνάμεως· ὅσου* οὐδὲ ἐπιδεῖξαι ταῦτα μὴ φθεγγόμενον. ἆρα οὐχ ἱκανῶς ἔχει κατὰ τὴν τέχνην; τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν καὶ τὸν βασιλέα βούλεται δηλοῦν, τὸ ἰσχυρὸν τοῦ εἴδους, καὶ τὸ μεγαλοπρεπές· τὸν δὲ πατέρα καὶ τὴν κηδεμονίαν, τὸ πρᾶον καὶ προσφιλές· τὸν δὲ πολιέα, καὶ νόμιμον, ἥ, τε σεμνότης καὶ τὸ αὐστηρόν· τὴν δὲ ἀνθρώπων καὶ θεῶν ξυγγένειαν, αὐτό που τὸ τῆς μορφῆς ὅμοιον, ἐν εἴδει συμβόλου. τὸν δὲ φίλιον καὶ ἱκέσιον, καὶ ξένιον καὶ φύξιον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἁπλῶς· φιλανθρωπία καὶ τὸ πρᾶον καὶ τὸ χρηστὸν ἐμφαινόμενον· προσομοιοῖ δὲ τὸν κτήσιον καὶ τὸν ἐπικάρπιον, ἥ, τε ἁπλότης καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη, δηλουμένη διὰ τῆς μορφῆς. ἀτεχνῶς γὰρ διδόντι καὶ χαριζομένῳ μάλιστα προσέοικε τἀγαθά. ταῦτα μὲν οὖν, ὡς οἷόν τε ἦν ἐμιμησάμην, ἅτε οὐκ ἔχων ὀνομάσαι. συνεχῶς δὲ ἀστράπτοντα ἐπὶ πολέμῳ καὶ φθορᾷ πλήθους, ἢ ὄμβρων ὑπερβολὴν, χαλάζης ἢ χιόνος· ἢ τανύοντα κυανέαν ἶριν, καὶ τοῦ πολέμου ξύμβολον, ἢ ἀστέρα πέμποντα ξυνεχεῖς σπινθῆρας· ἢ ἐπιβάλλοντα δεινὸν τέρας ναύταις, ἢ στρατιώτῃ ἐπιπέμποντα ἔριν

ἴσ. ὅσον

A Iuppiter enim ſolus Deorũ pater & rex, vnus nominatur, vrbium, amicitiæ & ſocietatis præſes, & ad hæc ſupplicum & hoſpitum cuſtos, & frugifer, multáſque alias habet appellationes, bonas omnes. Rex quidem dicitur, propter principatũ ac potentiam: pater verò, propter curam & manſuetudinem: πολιεὺς autẽ, propter legem & communẽ vtilitatẽ: gentilitius verò, propter generis communionẽ diis & hominibus: φίλιος autem, & ἑταιρεῖος, B quòd omnes homines congreget, velítque inter ſe eſſe amicos, nullum autem vllius hoſtem aut inimicũ: ἱκέσιος autẽ, quòd ſit exorabilis & propitius ſupplicantibus: φύξιος, quòd malorum præſtet effugiũ: ξένιος, quòd ne hoſpites quidem oporteat negligere, neque exterum exiſtimare vllum hominem: κτήσιος autem, & ἐπικάρπιος, quòd ſit cauſa fructuum, diuitiarúmque dator, & potentiæ: neque oſtendere quis poſſit, vbi non his appelletur nominibus. C Nunquid non ſatis, quantum per artem fieri potuit, expreſſus eſt? Principatum, enim habere, regémque eſſe, fortitudo ſpeciei demonſtrat, pariter & magnificẽtia. Patrem verò eſſe, & curam gerere, mite illud, & amicabile. πολιέα verò eſſe, atque legitimũ, grauitas & auſterũ illud. Hominum porrò & deorum cognationem, ſimilitudo ipſa formæ, & vnius ſymbolũ ſpeciei. Porrò φίλιον & ἱκέσιον, & ξένιον & φύξιον, & omnia huiuſmodi ſummatim, D humanitas, mãſuetudóque atque bonitas declarant. Effigurat vero κτήσιον & ἐπικάρπιον, & ſimplicitas & animi magnitudo, manifeſtata per formã. Planè enim dãti donãtiq; bona maximè cõſimilis eſt. Hæc quidem quantũ potui, arte expreßi, vtpote quæ nominare non poteram. Continenter verò fulgurantem, propter bellũ plebiſq; exitiũ, aut imbriũ vim, aut grãdinis aut niuis pluentem, aut extendẽtem nigrum arcum & belli ſignũ, aut mittẽtẽ ſtellã aßiduas ſcintillas, atrox oſtentum nautis: aut militibus immittentem diram contentio-

contentionem Græcis & Barbaris, indeſinentémque belli & pugnæ inſpirantem amorē afflictis hominibus atque deſperatis, aut ſtatuētem in trutinam hominum ſemideorum fata, aut totorū exercituū voluntaria declinatione diiudicanda, non poteram per artem imitari: neque ſi potuiſſem, voluiſſem vnquam. Tonitrui enim ſimulacrum mutum, aut fulguris, fulminiſve imaginem obſcuram, ex hiſce terrenis metallis, quale tandem fieri poſſet? Præterea & terram quaſſatam, motúmque Olympum, breui ſuperciliorum nutu, aut aliquam nubium circum caput coronam: Homero quidem dictu facile, & multa ad huiuſmodi omnia libertas eſt: noſtræ autem arti omnino impoßibile, è propinquo habenti manifeſtū viſus indicium. Quod ſi verò quiſpiam materiæ ignobilitatem, nō arbitratur eſſe ex Dei dignitate: hoc verum eſt, & rectè putat: ſed neque eam dantes, neque accipientem & approbantem iure quis reprehendat. Non enim erat altera natura melior, neque ſplendidior ad viſum, quæ in manus hominum venire poſſet, & ab artificio tractari. Nunquid enim aut ignem aliquis tractet, formétque abundantem aquarum fontem quibuſdā mortalibus inſtrumētis? quā úmque in omnibus his ſolidiæ res efficiatur? Dico autem, non auri, neque lapidis (hæc enim parua ſunt, & vilia) ſed omnem naturam fortem & grauē, priuatímque vnúmquódque diſcernentem, implicantémque in idem, animalium genus aut plantarum? Hoc verò ne omnibus quidem diis poßibile eſt, aut ferè hoc ſolum; quod valdè pulchrè alius poëta dixit, Iouem alloquens:

Dodonæe omnipoténſque pater, &
artifex Optime. ——

Hic enim eſt primus & abſolutiſsimus opifex, qui expenſarū ſuppeditatorē artis ſuæ accepit non Eleorum ciuitatem, ſed omnē vniuerſi materiam. A Phidia verò,

A ἀργαλέαν· Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἔρωτα ἐμβαλεῖν πολέμου καὶ μάχης ἄπαυστον, κάμνουσιν ἀνθρώποις καὶ ἀπειρηκόσιν· οὐδέ γε ἱστάντα ἐπὶ πλάστιγγος ἀνθρώπων ἡμιθέων κῆρας, ἢ στρατοπέδων ὅλων αὐτομάτῳ ῥοπῇ κρινομένας, οὐκ ἦν διὰ τῆς τέχνης μιμεῖσθαι· οὐ μὴν οὐδὲ παρὸν, ἠθέλησα ἄν ποτε. βροντῆς γὰρ εἴδωλον ἄφθογγον, ἢ ἀστραπῆς, ἢ κεραυνοῦ εἴκασμα ἀλαμπὲς, ἐκ τῶν τῆδε ἐπιγείων μετάλλων, ποῖον ἄν τι καὶ γένοιτο; ἔτι
B δὲ γῆν σειομένην καὶ κινούμενον Ὄλυμπον ὑπὸ νεύματι βραχεῖ τῶν ὀφρύων, ἤ τινα νέφους περὶ τῇ κεφαλῇ στέφανον· Ὁμήρῳ μὲν εἰπεῖν εὐμαρὲς, καὶ πολλὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα ἅπαντα ἐλευθερία. τῇ δέ γε ἡμετέρᾳ τέχνῃ, παντελῶς ἄπορον, ἐγγύθεν ἐχούσῃ καὶ σαφῆ τὸν ἔλεγχον τῆς ὄψεως. εἰ δ' αὖ τὸ τῆς ὕλης ἀσημότερον ἡγεῖταί τις ἢ κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θεοῦ, τοῦτο μὲν ἀληθές τε καὶ ὀρθόν· ἀλλ' οὔτε τοὺς δόντας, οὐδὲ τὸν ἑλόμενον καὶ δοκιμάσαντα,
C ἐν δίκῃ μέμφοιτ' ἄν. οὐ γὰρ ἦν ἑτέρα φύσις ἀμείνων, οὐδὲ λαμπροτέρα πρὸς ὄψιν, ἣν δυνατὸν ἐς χεῖρας ἀνθρώπων ἀφικέσθαι καὶ μεταλαβεῖν δημιουργίας. ἀέρα τε ἢ πῦρ ἐργάσασθαι, καὶ τὴν ἄφθονον πηγὴν ὕδατος, ἔν τισι θνητοῖς ὀργάνοις; ὅσον τε ἐν ἅπασι τούτοις στερεὸν * ἔργμα; (ἴσ. ἔρμα;) λέγω δὲ οὐ χρυσοῦ καὶ λίθου, ταῦτα μὲν γὰρ μικρὰ καὶ φαῦλα, ἀλλὰ τὴν πᾶσαν ἰσχυρὰν καὶ βαρεῖαν οὐσίαν, ἴδια τε ἕκαστον διακρίνοντα, καὶ ἐμπλέκοντα
D εἰς ταυτὸ γένος ζώων καὶ φυτῶν. οὐ δὴ θεοῖς πᾶσι δυνατὸν, ἢ μόνον τοῦτο σχεδὸν, ὃ πάνυ καλῶς ποιητὴς προσεῖπεν ἕτερος·

Δωδωναῖε μεγασθενὲς,
Ἀριστότεχνα πάτερ.

οὗτος γὰρ δὴ πρῶτος, καὶ τελειότατος δημιουργὸς, χορηγὸν λαβὼν τῆς αὐτοῦ τέχνης, οὐ τὴν Ἠλείων πόλιν, ἀλλὰ τὴν πᾶσαν τοῦ παντὸς ὕλην. Φειδίαν δέ,

ἢ Πολυκλείτου, οὐκ ἂν εἰκότως ἀπαιτοῖτε πλέον οὐδὲν· ἀλλὰ καὶ ταῦτα μείζω καὶ σεμνότερα τῆς ἡμετέρας χειρωναξίας. οὐδὲ γὰρ τὸν Ἥφαιστον Ὅμηρος ἐν τοῖς ἄλλοις πεποίηκεν ἐπιδεικνύμενον τὴν ἐμπειρίαν, ἀλλὰ τεχνίτην μὲν θεὸν εὐπόρησεν ἐπὶ τὸ τῆς ἀσπίδος ἔργον, ὕλην δὲ ἑτέραν οὐκ ἐφίκετο εὑρεῖν. φησὶ γὰρ οὕτω·

Χαλκὸν δ' ἐν πυρὶ βάλλεν ἀτειρέα, κασσίτερόν τε,
Καὶ χρυσὸν τιμῆντα καὶ ἄργυρον.

ἀνθρώπων μὲν οὖν ἔγωγε οὐδενὶ παραχωρήσαιμι, κρείττονα ἐμοῦ ποτὲ γενέσθαι περὶ τὴν τέχνην. αὐτοῦ δὲ τῷ Διὶ
γρ. ἐκεῖνον, δημιουργοῦντι τὸν ἅπαντα κόσμον*, οὐ χρὴ ξυμβάλλειν οὐδένα θνητόν. ταῦτα οὖν εἰπόντα καὶ ἀπολογησάμενον τὸν Φειδίαν, εἰκότως ἐμοὶ δοκοῦσιν οἱ Ἕλληνες στεφανῶσαι ἄν. ἴσως δὲ τοὺς πολλοὺς λέληθεν ὁ λόγος, ὑπὲρ ὧν γέγονε. καὶ μάλα ἐμοὶ
γρ. ἁρμόττων, δοκεῖ φιλοσόφοις γε ἁρμόζων*, ἢ πλήθει ἀκοῦσαι. περί τε ἀγαλμάτων ἱδρύσεως, ὅπως δεῖ ἱδρύεσθαι, καὶ περὶ ποιητῶν, ὅπως ἄμεινον ἢ χεῖρον διανοοῦνται περὶ τῶν θεῶν· ἔτι δέ, περί τε πρώτης ἐπινοίας θεῶν, ποία τις καὶ τίνα τρόπον ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγένετο; πολλὰ δέ, οἶμαι, καὶ
γρ. κατὰ τὰς ἐπωνυμίας. περὶ δυνάμεως ἐρρήθη τοῦ Διὸς καὶ* τῶν ἐπωνυμιῶν. εἰ δὲ μετ' εὐφημίας τοῦ γε ἀγάλματος καὶ τῶν ἱδρυσαμένων πολὺ ἄμεινον. τῷ γὰρ ὄντι τοιοῦτος ἡμῖν προσορᾶν ἔοικε, πάνυ εὔνους καὶ κηδόμενος, ὥστ' ἔμοιγε μικροῦ φθέγξασθαι δοκεῖ. τάδε μὲν οὕτως. Ἠλεῖοι δὲ καὶ ἡ ξύμπασα Ἑλλάς, καλῶς καὶ προσηκόντως ἐπιτελεῖ, θυσίας τε θύουσα ἐκ τῶν παρόντων μεγαλοπρεπεῖς, καὶ δὴ τὸν εὐκλεέστατον ἀγῶνα τιθεῖσα ἀπ' ἀρχῆς, εὐεξίας, καὶ ῥώμης καὶ τάχους· ὅσα τε ἑορτῶν καὶ μυστηρίων ἔθη λαβοῦσα διαφυλάττει.
ἴσ. ἐκεῖνο ἀλλ' ἐκεῖνος* φροντίζων σκοπῶ, ἔτι

A *aut Polycleto, nihil meritò plus requiretis; immò & hæc maiora ſunt grauioráque, quàm quæ queant à noſtro manuario artificio poſtulari. Neque enim Vulcanum Homerus ſcripſit in aliis experientiæ ſuæ ſpecimẽ dediſſe: ſed artificem Deũ quidem nactus ad ſcuti fabricam, materiam verò aliam non potuit inuenire. Ait enim ita:*

Mox æs robuſtum, ſtannúmque inieci in ignem,
Eximiíque aurum precij, argẽtúmque refulgens.

B *Hominum ego quidem nulli conceſſerim, vt me hac in arte ſuperaret: opifici autem omnium rerum, nullus comparandus eſt mortalis. Hæc igitur dicentem, hiſque ſe defendentem Phidiam, meritò mihi videtur Græci coronare debuiſſe. Forſan autem vulgares homines latet, quibus nam de rebus hæc oratio habita ſit: & ſanè magis (vt mihi videtur) eam philoſophos conuenit, quàm multitudinem audire.* C *Dictum eſt autem de ſtatuarum erectione, quomodo nempe oporteat erigere: & de poëtis, an melius aut peius ſenſerint de diis: preterea quoque de prima deorũ conſideratione, qualis nam & quemadmodũ in hominibus orta ſit: multa autem (opinor) & de Iouis potentia dicta ſunt, & cognominibus. Quod ſi verò omnia dicta ſunt cum laude huius ſtatuæ, & qui eam erexerunt, multò melius eſt. Reuera enim talis nobis apparet ex aſpectu: valde nimirum beneuolus, & curam noſtri gerẽs,* D *ita vt mihi propemodum & loqui velle videatur. Sed hæc quidem hactenus. Elei autem, & vniuerſa Græcia, bene & congruenter huic Deo ſacra faciunt, victimas mactantes ex præſentibus magnificè: quin etiam iam inde à principio, celeberrimo certamine agilitatis roboríſque atque velocitatis propoſito, aliáſque feriarum myſteriorúmque cõſuetudines acceptas conſeruant* Proinde hoc aduertens, cogito illud,*

Non multus te cultus habet, ſed dura ſenectus;
Et ſqualles fœdè; haud tibíque indumenta decora.

A Αὐτόν σ' οὐκ ἀγαθὴ κομιδὴ ἔχει, ἀλλ' ἅμα γῆρας
Λυγρὸν ἔχεις, αὐχμεῖς τε κακῶς, καὶ ἀεικέα ἕσσαι.*

ORATIO ATHENIS HABITA, DE FVGA, ſiue Exilio. XIII.

QVANDO contigit mihi, vt ſolum verterem ob amicitiã viri non praui, ſed qui tum inter beatos & principes proximè numerabatur: propter ea verò interfecti, propter quæ multis & propè omnibus beatus videbatur, propter illorũ nempe familiaritatem cognationémque crimini mihi dato, quod illi viro amicus eſſem, & à conſiliis, (mos enim hic eſt tyrannorum, quemadmodum inter Scythas ſolent cum regibus ſepelire pincernas & coquos & pellices: ita iis quos ipſi interficiunt, amicos adiungere plures, nullam ob cauſam) tunc igitur, inquam, quia ſolum vertere decreuiſſem, conſiderabam vtrum verè res eſſet difficilis infauſtáque exiliũ, iuxta multorum opinionem: an omnibus huiuſmodi aliud accideret, quale accidere ferunt mulieribus in delubris circa diuinationem: Illæ enim aram quandã aut lapidem ſuſtollentes, conſiderant in eo rei ſuper qua percontantur, euentum: & quibuſdam quidem earum aiunt leuem fieri, quibuſdam verò grauem, vt ne mouere quidẽ facilè poſsint. An ne ita quoque & exiliũ & paupertas & ſenectus, morbique & omnia talia, his quidẽ grauia & difficilia, illis autem leuia faciliáque appareant? Illic fortaſsis, iuxta rei differentiam, leue eſſe pondus Deus efficit: hîc autem (opinor) tale fit quodque, qualis eſt vtentis virtus & ſententia. Et protinus recordabar & Vlyſsis apud Homerum, deplorantis frequenter ſeipſum, viri ſanè Heroici, & nequaquã ad multa perferenda inualidi: indigna ta-

ἘΝ ἈΘΗΝΑΙΣ, ΠΕΡΙ φυγῆς. ιγʹ.

ΟΤΕ φυγεῖν συνέβη με φιλίας ἕνεκεν λεγομένης
B ἀνδρὸς οὐ πονηροῦ, τῶν δὲ τότε εὐδαιμόνων τε καὶ ἀρχόντων ἐγγύτατα ὄντος· διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἀποθανόντος, δι' ἃ πολλοῖς καὶ σχεδὸν πᾶσιν ἐδόκει μακάριος· διὰ τὴν ἐκείνων οἰκειότητα καὶ ξυγγένειαν, ταύτης ἐνεχθείσης ἐπ' ἐμὲ τῆς αἰτίας, ὡς δὴ τἀνδρὶ φίλον ὄντα καὶ ξύμβουλον· ἔθος γάρ τι τοῦτό ἐστι τῶν τυράννων, ὥσπερ ἐν Σκύθαις τοῖς βασιλεῦσι συνθάπτειν οἰνοχόους, καὶ μαγείρους καὶ παλλακάς· οὕτω τοῖς ὑπ'
C αὐτῶν ἀποθνήσκουσιν, ἑταίρους προστιθέναι πλείους, ἀπ' οὐδεμιᾶς αἰτίας· τότε δ' οὖν, ἐπεί με φυγεῖν ἔδοξεν, ἐσκόπουν, πότερον ὄντως χαλεπόν τι καὶ δυστυχὲς εἴη τὸ τῆς φυγῆς, κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν· ἢ πάντα τὰ τοιαῦτα ἕτερον πέπονθεν, ὁποῖον λεγόμενόν ἐστι περὶ τὴν μαντείαν τὴν τῶν γυναικῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς. ἐκεῖναι γὰρ βωμόν τινα ἢ λίθον ἐπαίρουσαι, σκοποῦσιν ἐν τούτῳ περὶ τοῦ πράγματος οὗ πυνθάνονται. καὶ δὴ ταῖς μὲν
D αὐτῶν φασι γίγνεσθαι κοῦφον, ταῖς δὲ βαρύν, ὡς μηδὲ κινῆσαι δύνασθαι ῥᾳδίως. μὴ ἄρα καὶ τὸ φυγεῖν, καὶ τὸ πένεσθαι, καὶ γῆρας δὴ καὶ νόσος καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, τοῖς μὲν βαρέα φαίνεται καὶ χαλεπά, τοῖς δ' ἐλαφρά τε καὶ εὔκολα; ἐκεῖ μὲν ἴσως, κατὰ τὴν τοῦ πράγματος διαφοράν, ἠλαφρύνετο* τοῦ δαιμονίου τὸ βάρος· ἐνταῦθα δέ οἶμαι, πρὸς τὴν τοῦ χρωμένου δύναμιν καὶ γνώμην· ὃ δὴ ἀνεμιμνησκόμην, Ὀδυσσέως τε παρ' Ὁμήρου, καταδυρομένου πολλάκις αὐτόν, ἀνδρὸς Ἥρωος οὐδαμῶς τε ἀδυνάτου καρτερεῖν πολλά· ὅμως

ἀνάξια λέγοντος καὶ θρηνοῦντος, ἑκάστοτε παρὰ τῇ θαλάττῃ, διὰ πόθον τῆς πατρίδος. τέλος δέ, ὥς φησιν ὁ ποιητής, ἐπεθύμει καπνὸν ἰδεῖν ἀπὸ τῆς αὑτοῦ γῆς ἀνιόντα, εἰ καὶ δέοι παραχρῆμα ἀποθνήσκειν. καὶ οὔτε τὰ πρότερον ἔργα παρεμυθεῖτο αὐτόν, οὔτε θεὸς καλὴ καὶ ἀγαθή, περὶ πολλοῦ ποιουμένη, ὥστε ὑποσχέσθαι ποιήσειν αὐτὸν ἀθάνατον· ἀλλὰ πάντων τούτων κατίσχυεν ὁ τῆς πατρίδος πόθος τε καὶ ἔρως. πάλιν δ' αὖ παρ' ἑτέρῳ ποιητῇ τῶν ὕστερον, τὴν Ἠλέκτραν πυνθανομένην ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ λυπηρῶς, καὶ ἐλεοῦσαν αὐτὸν τῆς φυγῆς, οὕτω πως ἐρωτῶσαν·

Ποῦ γῆς ὁ τλήμων, τλήμονας φυγὰς
ἔχει;

καὶ τὸν οὐχ ἧττον σχετλίως ἀποκρινόμενον·

χ. ὅπου Οὐχ ἕνα νομίζων φθείρε(ται) πόλεως* τόπον.

τὴν δὲ αὖθις ἐρωτῶσαν·

Ἦ που σπανίζει τοῦ καθ' ἡμέραν βίου;

κἀκεῖνον οὕτω λέγοντα·

Ἔχει μέν, ἀσθενὴ δέ, ὥσπερ φεύγων ἀνήρ.

πρὸς δὴ τούτοις, μυρία δὴ τολμηθέντα τολμήματα, καὶ πολέμους πολεμηθέντας ὑπὸ φυγάδων, ὅπως οἴκαδε κατέλθοιεν· πρὸς δὲ τοὺς δήμους καὶ τοὺς τυράννους τοὺς ἐξελάσαντας παρὰ δύναμιν, μέγα νομίζοντας εἰ καὶ δέοι τελευτῆσαι, μαχομένους ἐν τῇ αὐτῶν γῇ· σύμπαντα ταῦτά με ἠνάγκαζε καὶ ἐξέπληττε, δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ βαρὺ τὸ συμβεβηκός. ἐπεὶ δὲ ἐνεθυμούμην, ὅτι Κροίσῳ τῷ Λυδῶν βασιλεῖ, συνεβούλευσεν ὁ Ἀπόλλων, συμβάντος τινός, φεύγειν ἑκόντα καταλιπόντα τὴν ἀρχήν, καὶ μηδὲν αἰσχύνεσθαι τούτου ἕνεκεν, εἰ δόξει κακὸς εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. οὕτω πως θεσπίσας·

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,

Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρέ, πολυψήφιδα παρ' Ἕρμον

Φεύγειν· μηδὲ μένειν·

A *men dicentis & lamẽtantis interdũ apud mare, propter patrię deſiderium. Denique verò (vt ait poëta) deſiderabat fumum ex ſua terra aſcendentẽ videre, etiam ſi oporteret continuo mori: neque hunc priora facta conſolabantur, neque dea pulchra & benigna, quę eum magnifaciebat vt etiam promitteret apud ſe manẽti daturam immortalitatem: ſed his omnibus præualuit patrię deſideriũ & amor. Rurſum quoque apud alium poëtã ex poſte-* B *rioribus in mẽtem mihi venit Electra, interrogantis ſuper fratre animo perturbato, & miſerãtis eum propter exilium, atque ita ſciſcitantis:*

Vbi gentium fugam ille miſeram
fert miſer?

Vbi ille nõ minus miſerabiliter reſpõdet:

Non vrbis vnius perit fixus loco.

Atque illa rurſus interrogat:

Victus quotidianus illi num deeſt?

Et ille dicit:

C Habet quidem, ſed rarum, vti vertens ſolum.

Ad hæc quoque, audacium plurimorum recordabar facinorum, geſtorúmque ab exulibus bellorum, vt domum redire poſſent: atque hoc aduerſus populos tyrannóſque expulſores, ſupra quàm illorum ferebat facultas: magnum ducentes, etiã ſi in pugna mori oporteret in ſua ipſorum terra. Vniuerſa hæc exterruerunt me, coegerúntque malum exiſtimare & graue, D *quod mihi accidiſſet. Poſtquam verò cogitaui, quod Crœſo Lydorum regi cõſuluiſſet Apollo, ſi quid accideret, fugã ſponte capeſſere, principatúmque relinquere, nec turpe ducere, ſi eam ob rem ignauus videretur hominibus. Ita autem habet oraculum:*

At mulus quum rex Medos regnauerit inter,

Tunc te mollipedem Lydum fugere inde licebit,

Hermum ad arenoſum: maneas neque, conſulo, tardus:

Nec tibi ſit, ſi tum ignauus videare, pudori. A

Videlicet pudorem nominans pro turpitudine, vt moris eſt poëtis: & ignauũ videri, pro malè audire apud multos. Ex hoc (inquam) cogitaui, quod non omnino exilium noxiũ, neque inutile: neque manere in patria, bonum magníque æſtimãdum ſit. Non enim alterum vtique admonuiſſet & conſuluiſſet Apollo, nempe fugere: alterum autem, nempe manere, interdixiſſet palam: præſertim viro vaticinans, qui diligẽtiſſimus erat circa diuina, B *plurimáſque ſacrificabat victimas, & maxima donaria Delphos miſerat, præ omnibus quæ vnquam antea conſecrata fuerant. Hæc mihi cogitanti, viſum eſt eundum eſſe & mihi Delphos ad Apollinem, vt eo conſultore vterer, iuxta veterem Græcorum conſuetudinem. Neque enim putaui, quum de morbo & prolis defectu, ſi cui nempe non gignerentur liberi, déque fructibus ſufficienter poſſet* C *cõſulere: in hoc negotio minus eum valiturum. Et demum oraculum petenti mihi, reſpondit abſurdum & conjectu difficile reſponſum. Iuſſit enim me idipſum in quo eſſem agere omni alacritate, vt honeſtam quãdam & vtilem actionem, donec (inquit) in poſtremam terræ partem diſceſſeris. Atqui malum, eſt etiam in homines, mendaciis vti, nedum in Deum. Ratiocinabar igitur; Quòd ſi Vlyſſes poſt tot errores, non cunctatus eſt iterum* D *errare remum ferens, conſultore vſus Tireſia, homine mortuo; vſque dum in homines incideret, qui ne auditione quidem mare noſſent: ego ne hoc nõ faciam, Deo iubente? Ita demum adhortatus memetipſum, neque metuebam, neque turpe exiſtimabam negotium: veſtéque humili aſſumpta, & meipſum attemperans, errabam vbique. Homines verò qui me conueniebant, videbãt ve, partim quidem erronem me, partim vero mendicum vocabant: quidam autem & philoſophum.*

A μηδ᾽ αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

δηλονότι τὴν αἰδῶ νῦν, ἀντὶ τῆς αἰσχύνης ὀνομάζων, ὥς τε ἔθος ἐστὶ τοῖς ποιηταῖς, καὶ τὸ κακὸν εἶναι, ἀντὶ τῆς δόξης παρὰ τοῖς πολλοῖς. ἐκ δὲ τούτου ἐνεθυμούμην, ὅτι οὐ πάντως ἡ φυγὴ βλαβερὸν, οὐδὲ ἀσύμφορον, οὐδὲ τὸ μένειν ἀγαθὸν καὶ πολλοῦ ἄξιον. οὐ γὰρ ἂν, τῷ μὲν αὐτὴν προὔλεγε καὶ συνεβούλευεν ὁ Ἀπόλλων φεύγειν, τῷ δὲ, B μένειν ἀντικρὺς ἀπηγόρευε. καὶ ταῦτα ἀνδρὶ θεσπίζων, ὃς ἦν ἐπιμελέστατος περὶ τὸ θεῖον, καὶ θυσίας τε πλείστας ἔθυε, καὶ μέγιστα ἀναθήματα ἐπεπόμφει, τῶν πώποτε ἀναθέντων εἰς Δελφούς. ταῦτα ἐνθυμουμένῳ μοι, ἔδοξε καὶ αὐτὸν εἰς θεοῦ βαδίσαντα, χρήσασθαι συμβούλῳ ἱκανῷ, κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος τῶν Ἑλλήνων. οὐ γὰρ περὶ νόσου μὲν καὶ ἀπαιδίας, εἴ τῳ μὴ γίγνοιντο παῖδες, καὶ περὶ καρπῶν ἱκανῶς συμβουλεύειν αὐ- C τὸν, περὶ δὲ τοιούτου πράγματος ἧττον δυνήσεσθαι. καὶ δὴ χρωμένῳ μοι, ἀνεῖλεν ἄτοπόν τινα χρησμὸν, καὶ οὐ ῥᾴδιον συμβαλεῖν. ἐκέλευε γάρ με, αὐτὸ τοῦτο πράττειν ἐν ᾧ εἰμὶ, πάσῃ προθυμίᾳ, ὡς καλήν τινα καὶ συμφέρουσαν πρᾶξιν· ἕως ἂν, ἔφη, ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀπέλθῃς τῆς γῆς. καὶ τοι χαλεπὸν καὶ κατ᾽ ἀνθρώπου ψεύδεσθαι, μὴ ὅτι κατὰ θεοῦ. ἐλογισάμην οὖν ὅτι, ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς μετὰ τοσούτους πλάνους, οὐκ D ὤκνησεν ἀλᾶσθαι πάλιν κώπην φέρων, Τειρεσίου συμβουλεύσαντος ἀνδρὸς τεθνηκότος, μέχρις ἂν ἀνθρώποις συμβάλῃ, μηδὲ ἀκοῇ γιγνώσκουσι θάλασσαν· ἐμοὶ δὲ οὐ ποιητέον, τοῦτο τοῦ θεοῦ κελεύοντος; οὕτω δὴ παρακελευσάμενος ἐμαυτῷ, μήτε δεδιέναι μήτε αἰσχύνεσθαι τὸ πρᾶγμα, στολήν τε ταπεινὴν ἀναλαβών. καὶ τἆλλα κολάσας ἐμαυτὸν, ἠλώμην πανταχοῦ. οἱ δὲ ἐντυγχάνοντες ἄνθρωποι ὁρῶντες, οἱ μὲν, ἀλήτην, οἱ δὲ πτωχὸν ἐκάλουν, οἱ δὲ τινὲς καὶ φιλόσοφον.

ἐντεῦθεν ἐμοὶ συνέβη, κατ' ὀλίγον τε καὶ οὐ βουλευσαμένου αὐτοῦ, οὐδὲ ἐφ' ἑαυτῷ μέγα φρονήσαντα, τούτου τοῦ ὀνόματος τυχεῖν. οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ τῶν καλουμένων φιλοσόφων, αὐτοὺς ἀνακηρύττουσιν, ὥσπερ οἱ Ὀλυμπίασι κήρυκες· ἐγὼ δὲ τῶν ἄλλων λεγόντων, οὐκ ἐδυνάμην ἀεὶ καὶ πᾶσι διαμάχεσθαι. τυχὸν δέ τι καὶ ἀπολαῦσαι τῆς φήμης συνέβη μοι. πολλοὶ γὰρ ἠρώτων προσιόντες, ὅτι φαίνοιτο, ἀγαθὸν ἢ κακόν; ὥς τε ἠναγκαζόμην φροντίζειν ὑπὲρ τούτων, ἵνα ἔχοιμι ἀποκρίνεσθαι τοῖς ἐρωτῶσι. πάλιν δὲ ἐκέλευον λέγειν, μεταστάντα εἰς τὸ κοινόν. οὐκοῦν καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον ἐγίγνετο λέγειν περὶ τῶν προσηκόντων τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἀφ' ὧν ἔμελλον ὀνίνασθαι τὰ ἐμοὶ φαινόμενα. ἐδόκουν δέ μοι πάντες ἄφρονες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ὧν ἔδει, πράττειν, οὐδὲ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγεὶς τῶν παρόντων κακῶν καὶ πολλῆς ἀμαθίας καὶ ταραχῆς, ἐπιεικέστερον βιώσεται καὶ ἄμεινον. κυκώμενοι δὲ καὶ φερόμενοι πάντες ἐν ταὐτῷ, καὶ περὶ τὰ αὐτὰ σχεδὸν, περί τε χρήματα καὶ δόξας καὶ σωμάτων τινὰς ἡδονάς, οὐδεὶς ἀπαλλαγῆναι τούτων δυνάμενος, οὐδὲ ἐλευθερῶσαι τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· καθάπερ, οἶμαι, τὰ ἐμπεσόντα εἰς τὰς δίνας, εἱλούμενα καὶ περιστρεφόμενα, καὶ οὐχ οἷά τε γινόμενα ἀπαλλαγῆναι τῆς δινήσεως. ταῦτα καὶ τοιαῦτα τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι, καὶ μάλιστα καὶ πρῶτον ἐμαυτὸν καταμεμφόμενος. ἐνίοτε δὲ ὑπὸ ἀπορίας, ἐφερόμην * ἐπί τινα λόγον ἀρχαῖον λεγόμενον ὑπό τινος Σωκράτους, ὃν οὐδέποτε ἐκεῖνος ἐπαύσατο λέγων. πανταχοῦ δὲ καὶ πρὸς ἅπαντας βοῶν καὶ διατεινόμενος ἐν ταῖς παλαίστραις, καὶ ἐν τῷ Λυκείῳ, καὶ ἐπὶ τῷ δικαστηρίῳ, καὶ κατ' ἀγορὰν, ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς θεός, ὥς ἔφη τις. οὐ μέντοι προσεποιούμην ἐμὸν εἶναι τὸν λόγον, ἀλλ' οὗπερ ἦν· καὶ ἠξίουν, εἰ ἄρα μὴ δυναίμην ἀπομνημονεῦσαι ἀκριβῶς ἁπάντων τῶν ῥημάτων,

* γ. ἀνῆγον

A Inde mihi contigit, & paulatim & nullo meo ipſius cõſilio, neq; memetipsũ aliquid magni reputanti, vt hoc nominis obtingeret. multi ſiquidem qui philoſophi appellantur, ſemet proclamant, quemadmodum præcones in ludis Olympicis: at ego aliis de me dicentibus non poteram ſemper & cũ omnibus pugnare. Forſan autem & nonnihil contigit mihi hac ex fama vtilitatis capere. Plurimi enim me cõuentum rogabant, hoc, vtrum bonum an B malum mihi videretur? vt coactus ſim, de illis rebus cogitare, vt quid reſpondere͂ interrogantibus haberem. Rurſum quoque productum in publicum, iubebant orationem habere. Quare etiam illud neceſſitatem mihi impoſuit ea dicendi, quæ ad hominũ officia pertinerent, & à quibus vtilitatem capturi eſſent mei auditores. Videbantur mihi autem omnes (vt ſummatim dicam) inſipientes eſſe, & nemo eorũ quicquam quæ oportet facere: neque conC ſiderare, quinam à præſentibus malis liberatus, multáque inſcitia atque perturbatione, moderatiùs meliùſque vitã ageret. Commiſcentur autẽ & feruntur omnes in eodem, & circa eadem ferè: circa pecunias & glorias, & quaſdam corporum voluptates: nemóque liberari ab his poteſt, neque in libertatẽ ſuum ipſius animum aſſerere: quemadmodum (opinor) incidentia in vertices aquarum, voluũtur & circumuertuntur ſemper, neque ſe liD berare poſſũt à vertigine. Ob hæc & talia cùm alios omnes, tum maximè & primum reprehendi memetipſum. Interdum vero ob inopiam, ferebar in ſermonẽ aliquem antiquum, dictum à Socrate quodam, quem ille ſemper & vbique ſolebat inculcare, apud omnes clamans atque cõtendens, in palæſtris & in Lyceo, inque iudiciorũ locis, & foro, tanquam Deus è machina, vt ait quidã. Non ſanè fingebã meum eſſe ſermonem, ſed dicebam illius eſſe cuius erat: rogabámque ſi fortè non poſſem exactè omnia verba, neque totum

Hominũ ſtudia circa quę potiſsimum.

çommemorare intellectum, ſed plus aut minus quicquam dicerem, mihi veniam darent: neque, quod ea dicerem, quæ multos quoque ante annos eſſent dicta, propterea animum minus aduorterent. Fortaßis enim (dicebam) ita maximã vtilitatem percipietis. Non enim veriſimile eſt, antiquos etiam ſermones, ſicut antiqua pharmaca, ſpiritu exhalato vim perdidiſſe. Ille ſiquidem, quando videret plures homines vno in loco miſerans increpánſq; clamabat planè viriliter, & abſque dißimulatione: Quò tandem ferimini, ô homines, & ignoratis vos nihil facere eorum quæ oportet? pecuniarũ quidem geritis curam, eáſque acquiritis omni modo, vt & ipſi copiam habeatis earũ, pluréſque inſuper liberis tradatis: ipſos autẽ liberos, atque prius vos ipſos patres neglexiſtis ſimiliter omnes, nullam prouidẽtes eruditionem, neque exercitium idoneum aut vtile hominibus, quo eruditi queant pecuniis vti & rectè & iuſtè, & non dãnosè ac iniuſtè, & vobis ipſis ad mulctã. Hoc maiori dignũ ſtudio exiſtimare deberetis, quam pecunias acquirere: vtilioréſque ita eſſetis hominibus & filiabus vxoribúſque, & fratribus & amicis, & ipſi vobis. An cithara ludere, atque luctari, literáſque diſcentes à parentibus & liberos docentes, putatis modeſtiùs meliúſque vos inhabitaturos ciuitatem? Verùm ſi quis congregat cithariſtas, præceptoréſque in palæſtris puerorum, & literatores, qui optimè ſuam quiſque norit artem, ciuitatémque ex ipſis aut gentem conſtituat, ſicuti vos quondam Ioniam: qualis nam vobis videtur fieri poſſe ciuitas, & quo tandem modo habitari? Nónne multò peius & turpius, quàm in Aegypto ciuitas cauponum, vbi omnes inhabitantes ſunt caupones, tam viri quàm mulieres? Nónne multò ridiculoſius habitabant illi, de quibus dico, veſtri nimirum liberorúmque veſtrorum doctores, luctandi præceptores, cithariſtæ & litera-

A μηδὲ ὅλης τῆς διανοίας, ἀλλὰ πλέον ἢ ἔλαττον εἴπω τι, συγγνώμην ἔχειν· μηδὲ ὅτι ταῦτα λέγω, ἃ τυγχάνει πολλοῖς ἔτεσι πρότερον εἰρημένα, διὰ τοῦτο ἧττον προσέχειν τὸν νοῦν. ἴσως γὰρ ἄν, ἔφην, οὕτω μάλιστα ὠφεληθείητε. οὐ γὰρ δή γε εἰκός ἐστι τοὺς παλαιοὺς λόγους, ὥσπερ φάρμακα παλαιὰ διαπνευσθέντας, ἀπολωλέναι τὴν δύναμιν. ἐκεῖνος γὰρ, ὁπότ' ἴδοι πλείονας ἀνθρώπους ἐν τῷ αὐτῷ, σχετλιάζων καὶ ἐπιτιμῶν ἐβόα
B πάνυ ἀνδρείως τε καὶ ἀνυποστόλως· ποῖ φέρεσθε, ὦ ἄνθρωποι, καὶ ἀγνοεῖτε, μηδὲν τῶν δεόντων πράττοντες, χρημάτων μὲν ἐπιμελούμενοι, καὶ πορίζοντες πάντα τρόπον, ὅπως αὐτοί τε ἄφθονα ἔχετε, καὶ τοῖς παισὶν ἔτι πλείω παραδώσετε, αὐτῶν δὲ τῶν παίδων, καὶ πρότερον ὑμῶν τῶν πατέρων, ἠμελήκατε ὁμοίως ἅπαντες· οὐδεμίαν ὁρῶντες*, οὔτε παίδευσιν, οὔτε ἄσκησιν ἱκανὴν, οὐδὲ ὠφέλιμον ἀνθρώποις, ἣν παιδευ-
C θέντες, δυνήσονται τοῖς χρήμασι χρῆσθαι ὀρθῶς καὶ δικαίως. ἀλλὰ μὴ βλαβερῶς τε καὶ ἀδίκως, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐπιζημίως. ὃ σπουδαιότερον ἡγεῖσθαι τῶν χρημάτων ἐχρῆν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ θυγατράσι καὶ γυναιξὶ καὶ ἀδελφοῖς καὶ φίλοις, κἀκεῖνοι ὑμῖν. ἀλλὰ οἱ κιθαρίζειν καὶ παλαίειν, καὶ γράμματα μανθάνοντες ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ τοὺς υἱεῖς διδάξαντες*, οἴεσθε σωφρονέστερον καὶ ἄμεινον οἰκήσειν τὴν πόλιν; καί τοι εἴ τις συνα-
D γαγὼν τούς τε κιθαριστὰς καὶ τοὺς παιδοτρίβας καὶ τοὺς γραμματιστὰς τοὺς ἄριστα ἐπισταμένους ἕκαστα τούτων, πόλιν κατοικήσειεν ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ ἔθνος, καθάπερ ὑμεῖς ποτε τὴν Ἰωνίαν· ποία τις ἂν ὑμῖν δοκεῖ γενέσθαι πόλις καὶ τινὰ οἰκεῖσθαι τρόπον; οὐ πολὺ κάκιον καὶ αἴσχιον, τῆς ἐν Αἰγύπτῳ καπήλων πόλεως; ὅπου πάντες κάπηλοι κατοικοῦσιν, ὁμοίως μὲν ἄνδρες, ὁμοίως δὲ γυναῖκες; οὐ πολὺ γελοιότερον οἰκήσουσιν, οὗτοι οὓς λέγω τοὺς ὑμετέρους καὶ τῶν παίδων διδασκάλους, οἱ παιδοτρίβαι καὶ κιθαρισταὶ καὶ γραμμα-

ἴσ. πορίζοντες,

γρ. ἀσκοῦντες,

ἵστασθαι, προσλαβόντες τούς τε ῥαψῳδοὺς A καὶ τοὺς ὑποκριτάς. καὶ γὰρ δή, ὅσα μανθάνουσιν οἱ ἄνθρωποι, τούτου ἕνεκα μανθάνουσιν, ὅπως ἐπειδὰν ἡ χρεία ἐνστῇ, πρὸς ἣν ἐμάνθανεν ἕκαστος, ποιῇ κατὰ τὴν τέχνην· οἷον ὁ μὲν κυβερνήτης ὅταν εἰς τὴν ναῦν ἐμβῇ, τῷ πηδαλίῳ κατευθύνῃ. διὰ τοῦτο γὰρ ἐμάνθανεν κυβερνᾶν. ὁ δὲ ἰατρὸς ἐπειδὰν παραλάβῃ τὸν κάμνοντα τοῖς φαρμάκοις καὶ τοῖς περὶ τὴν δίαιταν ἰώμενος, οὗ ἕνεκα ἐκτήσατο τὴν ἐμπειρίαν. οὐκοῦν καὶ ὑμεῖς, ἔφη, ἐπειδὰν δέῃ τι βουλεύεσθαι B περὶ τῆς πόλεως, συνελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οἱ μὲν ὑμῶν, κιθαρίζουσιν ἀναστάντες· οἱ δέ τινες παλαίετε, ἄλλοι δὲ ἀναγινώσκετε τῶν Ὁμήρου τι λαβόντες ἢ τῶν Ἡσιόδου· ταῦτα γὰρ ἄμεινον ἴστε ἑτέρου· καὶ ἀπὸ τούτων οἴεσθε ἄνδρες ἀγαθοὶ ἔσεσθαι, καὶ δυνήσεσθαι τά τε κοινὰ πράξειν ὀρθῶς, καὶ τὰ ἴδια. καὶ νῦν ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οἰκεῖτε τὴν πόλιν, καὶ τοὺς νέας παρασκευάζετε, ὡς δυνατοὺς ἐσομένους χρῆσθαι τοῖς τε αὑτῶν C καὶ τοῖς δημοσίοις πράγμασιν, οἷς ἂν ἱκανῶς κιθαρίσωσιν ἢ Παλλάδα περσέπολιν Ἀθηνᾶν, ἢ τῷ ποδὶ βῶσι πρὸς τὴν λύραν. ὅπως δὲ γνώσεσθε τὰ συμφέροντα ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τῇ πατρίδι· καὶ νομίμως καὶ δικαίως μεθ' ὁμονοίας πολιτεύσησθε καὶ οἰκήσητε, μὴ ἀδικοῦντες ἀλλήλους μηδὲ ἐπιβουλεύοντες, τοῦτο δὲ οὐδέποτε ἐμάθετε; οὐδὲ ἐμέλησεν ὑμῖν πώποτε, οὐδὲ νῦν ἔτι φροντίζετε. καί τοι τραγῳδοὺς ἑκάστοτε ὁρᾶτε τοῖς Διονυσίοις, καὶ D ἐλεεῖτε τὰ ἀτυχήματα τῶν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἀνθρώπων· ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε ἐνεθυμήθητε, ὅτι οὐ περὶ τοὺς ἀγραμμάτους οὐδὲ περὶ τοὺς ἀπᾴδοντας, οὐδὲ τοὺς οὐκ εἰδότας παλαίειν γέγονε τὰ κακὰ ταῦτα. οὐδὲ ὅτι πένης τίς ἐστιν, οὐδεὶς ἕνεκα τούτου τραγῳδίαν ἐδίδαξεν. τοὐναντίον γὰρ περὶ τοὺς Ἀτρέας καὶ τοὺς Ἀγαμέμνονας καὶ τοὺς Οἰδίποδας, ἴδοι τις ἄν, πάσας τὰς τραγῳδίας, οἳ πλεῖστα ἐκέκτηντο χρήματα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ γῆς καὶ βοσκημάτων· καὶ δὴ τῶν

tores, aſſumptis pariter carminum recitatoribus hiſtrionibus? At enim quæcũq; diſcũt homines, eã ob cauſam diſcunt, vt quũ inſtãs vſus flagitet, ad quẽ vnuſquiſque ſuũ direxit ſtudiũ, faciat quod artis eſt; vt gubernator, quũ nauẽ fuerit ingreſſus, vt clauo dirigat nauẽ: propter hoc enim didicit nauẽ gubernare. Et medicus, quum acceperit ægrotantẽ, vt pharmacis, atq; aliis ad viuẽdi rationẽ pertinentibus ſanet: cuius gratia medicandi acquiſiuit experiẽtiã. Proinde & vos (dicebat) quãdo cõſulendũ eſt aliquid quod ciuitati cõmodũ ſit, cõueniẽtes in cõcionẽ, partim ex vobis alij ſurgant, & cithara canãt, partim luctẽtur, alij verò legãt aliquid Homeri aut Heſiodi (hæc enim melius ſcitis quàm aliud) an ex his putatis ſtrenuos viros euadere, & res publicas atq; priuatas rectè adminiſtrare poſſe? Et nũc ſanè hac freti ſpe, habitatis ciuitatẽ, liberoſque inſtruitis; tãquã tales euaſuros, qui & ſua ipſorũ & publica negotia tractare poſſint: quibus ſufficit, ſi cithara ſciant canere Palladem vrbium populatricem Mineruam, aut pede rectè ingrediantur ad lyram: vt verò cognoſcatis quænam vobis & patriæ ſint vtilia, & legitimè iuſtèque cum concordia rempublicam geratis atque habitetis, nullam facientes alter alteri iniuriam, neque mutuas ſtruentes inſidias; hoc nunquam didiciſtis, neque vobis curæ fuit vnquam, neq; adhuc curatis. Atqui Tragœdos frequenter videtis in Bacchanalibus, & miſeremini hominũ in Tragœdiis nominatorum, propter infortunia: ſed tamen nũquam animaduertitis, quòd non illiteratis, neque muſices imperitis, neque luctari ignorantibus ea mala acciderint: neq; eo quòd quis pauper fuit, quiſpiam Tragœdiam docuerit. Ecõtrario enim, de Atreis, & Agamemnonibus ferè, & Oedipodibus, videas omnes Tragœdias ſcriptas, qui plurimas poſſederunt opes auri & argenti, & terræ & pecorum: quinetiã in-

fortiſsimo omnium auream aiunt fuiſſe ouem. Et quidem Thamyris, optimè ſciēs cithara canere, & cum Muſis ipſis contendens de harmonia, excæcatus eſt propter hoc, atque inſuper deducit artem citharæ canendi. Et Palamedi, quòd literas inueniſſet, nihil profuit vt non iniuſtè ab Achiuis, & iis quos ipſe docuerat, lapidibus oppreſſus interficeretur: ſed dum erāt illiterati & indocti in ea diſciplina, viuere eum ſinebant: poſtquam verò & alios docuit literas, & Atridas videlicet primos, atque cum literis, quomodo facibus ſublatis ſigna eſſent danda, numerandaq́; multitudo (quia priùs neſcierant rectè turbam numerare, vt paſtores oues) tum doctiores redditi, atque meliores, interfecerunt eum. Quòd ſi verò (dicebat) rhetores putatis idoneos eſſe ad conſulendū, & ex illorum arte viros bonos fieri: demiror quòd nō & iudicia ſuper omnib. rebus, illis permiſeritis, ſed vobis ipſis: & qui nō iuſtiſsimos optimosq́; eſſe crediderits, & pecunias illis permiſeritis diſpēſare. Simile enim faceretis, ac ſi gubernatores, triremiumq́; præfectos crearetis, remiges, aut remigū moderatores. Si quis verò ex ciuiliū rerum adminiſtratoribus, rhetoribusq́; illi diceret, quòd hac inſtitutione vſi Athenienſes, Perſas cū tot hominū millibus ciuitati bellū ſemel atq; iterum inferentes, atq; toti Græciæ, & primùm quidē copiis & ducib. à rege miſsis, deinde & ipſo Xerxe aduenīete cum omni Aſianorum militia, eos omnes viciſſent, & vbique illis facti eſſent ſuperiores & conſiliis & pugna: verùm quomodò potuiſſent ſuperare tantum apparatum, tantamque multitudinem, niſi virtute præſtantiores? Aut quomodo virtute præcelluiſſent, non optima inſtituti diſciplina, ſed mala atque inutili? Huic talia obiicienti dicebat, quòd neque illi veniſſent vlla inſtituti diſciplina, neq; de negociis conſulere ſcientes: ſed ſagittare, equitareq́; dunta-

Palamedes literarum & facularū inuētor.

Vnde Athenienſium de Perſis victoria.

A δυστυχεστάτῳ αὐτῷ, γενέσθαι φασὶ χρυσοῦν πρόβατον. καὶ μὴν ὁ Θάμυρίς γε, ὢν μάλα ἐπιστάμενος κιθαρίζειν, καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς μούσας ἐρίζων περὶ τῆς ἁρμονίας, ἐτυφλώθη διὰ τοῦτο, καὶ προσέτι ἀπέμαθε τὴν κιθαριστικήν. καὶ τὸν Παλαμήδην οὐδὲν ὤνησεν αὐτὸν εὑρόντα τὰ γράμματα, πρὸς τὸ μὴ ἀδίκως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παιδευθέντων καταλευσθέντα ἀποθανεῖν· ἀλλ' ἕως μὲν ἦσαν ἀγράμματοι καὶ ἀμαθεῖς τούτου τοῦ μαθήματος, ζῆν αὐτὸν B εἴων· ἐπειδὴ δὲ τούς τε ἄλλους ἐδίδαξε γράμματα, καὶ τοὺς Ἀτρείδας δηλονότι πρώτους, καὶ μετὰ τῶν γραμμάτων, τοὺς φρυκτοὺς ὅπως χρὴ αἴρειν, καὶ ἀριθμεῖν τὸ πλῆθος· ἐπεὶ πρότερον οὐκ ᾔδεσαν οὐδὲ καλῶς ἀριθμῆσαι τὸν ὄχλον, ὥσπερ οἱ ποιμένες τὰ πρόβατα, τηνικαῦτα σοφώτεροι γενόμενοι καὶ ἀμείνους ἀπέκτειναν αὐτόν. εἰ δέ γε, ἔφη, τοὺς ῥήτορας οἴεσθε ἱκανοὺς εἶναι πρὸς τὸ βουλεύεσθαι, καὶ τὴν ἐκείνων τέχνην ἄνδρας ἀγαθοὺς ποιεῖν· θαυμάζω ὅτι οὐ καὶ δικάζειν C ἐκείνοις ἐπετρέψατε περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ὑμῖν αὐτοῖς· καὶ ὅπως οὐ δικαιοτάτοις καὶ ἀρίστοις ὑπελήφατε, καὶ τὰ χρήματα ἐκείνοις ἐπιτρέψατε διαχειρίζειν. ὅμοιον γὰρ ἂν ποιήσαιτε, ὥσπερ εἰ κυβερνήτας καὶ ναυάρχους τῶν τριήρων ἀποδείξοιτε, τοὺς *τριηρίτας, ἢ τοὺς κελευστάς. εἰ δέ τις δή τι λέγοι τῶν πολιτικῶν τε καὶ ῥητόρων πρὸς αὐτόν, ὅτι ταύτῃ τῇ παιδείᾳ χρώμενοι Ἀθηναῖοι, Περσῶν ἐπιστρατευσάντων τοσαύταις μυριάσιν ἐπὶ τὴν πόλιν δὶς ἐφεξῆς καὶ τὴν ἄλλην D Ἑλλάδα, τὸ μὲν πρῶτον δύναμιν καὶ στρατηγοὺς ἀποστείλαντος τοῦ βασιλέως, ὕστερον δὲ αὐτοῦ Ξέρξου παραγενομένου, μετὰ παντὸς τοῦ πλήθους τοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν, ἁπάντας τούτους ἐνίκησαν, καὶ πανταχοῦ περιεγένοντο αὐτῶν, καὶ τῷ βουλεύεσθαι καὶ τῷ μάχεσθαι. καίτοι πῶς ἂν ἠδυνήθησαν περιεῖναι τηλικαύτης παρασκευῆς καὶ τοσούτου πλήθους, μὴ διαφέροντες κατ' ἀρετήν, ἢ πῶς ἂν ἀρετῇ διέφερον, μὴ τῆς ἀρίστης παιδείας τυχόντες, ἀλλὰ φαύλης καὶ ἀνωφελοῦς, πρὸς τὰ τοιαῦτα εἰπόντα ἔλεγεν, ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνοι ἦλθον παιδείαν οὐδεμίαν παιδευθέντες, οὐδὲ ἐπιστάμενοι βουλεύεσθαι περὶ τῶν πραγμάτων· ἀλλὰ τοξεύειν τε καὶ ἱπ-

γ. τελικά-ται.

παίζειν, καὶ θηρᾶν μεμελετηκότες, καὶ τὸ A γυμνοῦσθαι τὸ σῶμα, αἴσχιστον αὐτοῖς ἐδόκει, καὶ τὸ ὀπυίειν ἐν τῷ φανερῷ· ταῦτα καὶ αὐτοῖς οὐδὲν ἔμελλεν ὀνήσειν. ὥστε οὐδ' ἦν στρατηγὸς ἐκείνων οὐδεὶς, οὐδὲ βασιλεύς· ἀλλὰ μυριάδες ἀνθρώπων ἀμύθητοι πάντων ἀφρόνων καὶ κακοδαιμόνων. εἰ δέ τις ἐν αὐτοῖς ὑπῆρχεν ὀρθὴν ἔχων τιάραν, καὶ ἐπὶ θρόνου χρυσοῦ καθίζων, ὑφ' οὗ πάντες ὥσπερ ὑπὸ δαίμονος ἠλαύνοντο πρὸς βίαν· οἱ μὲν, εἰς τὴν θάλατταν· οἱ δὲ κατὰ τῶν ὀρῶν, καὶ B μαστιγούμενοι καὶ δεδιότες καὶ ὠθούμενοι καὶ κατατρέμοντες ἠναγκάζοντο ἀποθνήσκειν. ὥσπερ οὖν εἰ δύο ἀνθρώπω οὐκ εἰδότε παλαίειν, ὅτε ἕτερος καταβάλλοι μὲν ἐνίοτε τὸν ἕτερον, οὐ δι' ἐμπειρίαν, ἀλλὰ διά τινα τύχην, πολλάκις δὲ καὶ δὶς ἐφεξῆς ὁ αὐτός· οὕτω καὶ Ἀθηναίοις Πέρσαι συμβάλλοντες, ποτὲ μὲν Ἀθηναῖοι περιῆσαν, ποτὲ δὲ Πέρσαι· ὥσπερ ὕστερον, ὅτε καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως κατέβαλον μετὰ Λακεδαιμονίων πολεμοῦντες. ἐπεὶ ἔχοις ἄν C μοι εἰπεῖν, εἴποτε Ἀθηναῖοι ἀμουσότεροι καὶ ἀγραμματότεροι γεγόνασιν. ἔπειτα αὖθις ἐπὶ Κόνωνος, ὅτε ἐνίκησαν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ Κνίδον, ἄμεινον ἐπάλαιον καὶ ᾖδον; οὕτως οὖν ἀπέφαινεν αὐτοὺς, οὐδεμιᾶς παιδείας χρηστῆς τυγχάνοντας. τοῦτο δὲ οὐ μόνον Ἀθηναίοις, ἀλλὰ καὶ σχεδόν τι πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ πρότερον καὶ νῦν συμβέβηκεν. καὶ μὴν τό γε ἀπαίδευτον εἶναι, καὶ μηδὲν ἐπιστάμενον ἃ χρὴ, μηδὲ ἱκανῶς παρεσκευασμένον πρὸς D τὸν βίον, ζῆν τε καὶ πράττειν ἐπιχειρεῖν οὕτω μεγάλα πράγματα, μηδὲ αὐτοῖς ἐκείνοις ἀρέσκει· τοὺς γὰρ ἀμαθεῖς καὶ ἀπαιδεύτους, ψέγειν αὐτοὺς ὡς δυναμένους ζῆν ὀρθῶς. εἶναι δὲ ἀμαθεῖς, οὐχὶ τοὺς ὑφαίνειν ἢ σκυτοτομεῖν μὴ ἐπισταμένους, οὐδὲ τοὺς ὀρχεῖσθαι οὐκ εἰδότας· ἀλλὰ τοὺς ἀγνοοῦντας ἃ ἔστιν εἰδότα, καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι. καὶ οὕτω δὴ παρεκάλει πρὸς τὸ ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προσέχειν αὐτῷ τὸν νοῦν καὶ φιλοσοφεῖν. ᾔδει γὰρ ὅτι τοῦτο ζητοῦντες, οὐδὲν ἄλλο ποιήσουσιν, ἢ φιλοσοφήσουσι.

xat, ac venari illis curæ fuiſſet, corpúſque nudari turpiſſimum exiſtimaſſent, atque ſcortari in propatulo: quæ ne ipſis ſibi quidem erant profutura. Proinde nullus erat illorũ dux, neque rex: ſed multæ hominum myriades erãt ineruditæ & inſipientes, infelicéſque omnes. Si quis autem inter eos fuit rector habens tiaram, ſeditque in aureo throno, ab illo omnes tanquam à dæmone pellebantur ad vim inferendam, partim in mare, partim ſuper montes: & flagris cæſi, meticuloſique, & impulſi, & trementes cogebantur mori. Quemadmodum ſi duo homines neſcientes luctari, luctentur, & alter deiiciat interdum alterum, non per experiẽtiam, ſed fortuna quadam, ſæpius autem & bis deinceps idem: ita & Athenienſibus cũ Perſis confligentibus accidiſſe; nunc enim Athenienſes ſuperiores fuiſſe, nunc Perſas: quemadmodum tandem, quando & mœnia ciuitatis diruerunt, bellum gerẽtes adiuuantibus Lacedæmoniis. Poſſes ne autẽ mihi dicere, nũ quando Athenienſes muſicam literáſque minus ſciuerint: deinde rurſus duce Conone, quando nauali pugna circa Gnidon vicerũt, meliùs ſint luctati, & cecinerint? Sic igitur demonſtrabat, eos nullam vtilem diſciplinã adeptos. Hoc autem non ſolum Athenienſibus, ſed ferè omnibus hominibus & ante & nunc contigit. Atqui ineruditum eſſe, & nihil ſcire quæ oportet, nec ſufficiẽter ad vitam inſtructum eſſe, & viuere, & agere conari tam magna negocia, ne ſibi ipſis quidem placet. Indoctos enim & ineruditos ab ipſis vt rectè viuere valẽtibus, vituperari. Eſſe autem indoctos, nõ illos qui texere aut calceos conſuere ignorent, neque qui ſaltare neſciant: ſed qui ea ignorent, quę honeſtum bonúmque virum ſcire deceat. Atque ita adhortabatur, vt diligentiam adhiberent, animúmque illi aduerterent, darentque operam philoſophiæ. Nouerat enim, qui hoc quærerent, nihil aliud quàm philoſophiæ operã daturos.

Indocti qui.

*Nam quærere & contendere, vt quis fiat honeſtus & bonus, id nihil aliud eſſe, quàm ſtudere philoſophiæ. Non ille quidem ſæpius ita nominabat, ſed tãtum iubebat quærere vt boni viri fierent. Cæterùm & ego propemodum hæc vilia atque antiqua apud multos diſputabã; & poſtquam nõ ſinebar, quum Romæ eſſem, ſilentium agere, priuatum quidem nullum audebam diſſerere ſermonem, metuens ne ridiculus ſtultúſque viderer, vtpote multa mihi ſimplicitatis inſcitiæque conſcius. Cogitabam verò, age, quid ſi hunc imitatus, aliquos ita referam ſermones, aut de his rebus quas ipſi admirantur, quòd earũ nihil ſit bonum, déque deliciis & intemperantia, & quòd eruditione & magna & bona indigeant: forſitan nõ me deridebunt hæc dicentem, neque fatuum nũcupabũt? Sin minus, potero dicere, hoſce ſermones illius viri eſſe, quem & Græci admirati ſunt omnes ob ſapiẽtiam, quin & Apollo iudicauit eum eſſe ſapientem: & Archelaus Macedonum rex, qui multa norat, cúmque multis ſapientibus habuerat conſuetudinem, promiſſis donis atque mercedibus eum vocauit, vt tales audiret diſſerentem ſermones. Ita tandem & ego tentaui diſſerere apud Romanos, quum me vocaſſent, iuſſiſſéntque dicere, non duobus aut tribus aſſumptis, in palæſtra aut deambulationibus (neque enim erat poſſibile in illa ciuitate, ita eos cõuenire) ſed multis & frequentibus in idẽ loci conuenientibus, quòd indigerent meliore diligentioréque eruditione, ſi vellent reuera felices fieri, & non multorũ opinione hominum tantùm. Quemadmodum ſi quis eos nunc ex curſu reuocet, doceátque ſic aſſumens, quod horum nihil bonũ, quibus tanto incumbunt ſtudio, quæque omni promptitudine poſſident: exiſtimántque quanto plura poſſederint, tanto melius beatiúſque victuros. ſi verò * modeſtiam & fortitudinẽ, iuſticiámque meditentur, animiſque ipſis recipiãt, harum*

Philoſophiæ ſtudere quid.

Socratis encomiũ.

A τὸ γὰρ ζητοῦν καὶ φιλοτιμεῖσθαι, ὅπως τις ἔσται καλὸς καὶ ἀγαθὸς, οὐκ ἄλλο τι εἶναι, ἢ τὸ φιλοσοφεῖν. οὐ μέν τοι πολλάκις οὕτως ὠνόμαζεν, ἀλλὰ μόνον ζητεῖν ἐκέλευεν, ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ ἔσονται. ἀλλὰ πρός γε τοὺς ἄλλους, σχεδόν τι τὰ αὐτὰ διελεγόμην ἀρχαῖα καὶ φαῦλα· καὶ ἐπειδὴ οὐκ εἴων ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ γινόμενον * ἡσυχίαν ἄγειν, ἰδίᾳ μὲν οὐδένα ἐτόλμων διαλέγεσθαι λόγον, μὴ καταγέλαστός τε καὶ ἀνόητος δόξω φο-
B βούμενος, ἅτε συνειδὼς αὑτῷ πολλὴν ἀρχαιότητα καὶ ἀμαθίαν. ἐνεθυμούμην δὲ, φέρε εἰ μιμούμενος τοιούτοις τινὰς διαλεγοίμην λόγοις, ἢ περὶ τῶν θαυμαζομένων παρ' αὐτοῖς, ὡς οὐδὲν ἐστὶν αὐτῶν ἀγαθὸν, καὶ περὶ τρυφῆς καὶ ἀκολασίας, καὶ ὅτι παιδείας πολλῆς τε καὶ ἀγαθῆς δέονται· τυχὸν οὐ καταγελάσουσί μου ταῦτα λέγοντος, οὐδὲ φήσουσιν ἀνόητον; εἰ δὲ μὴ, ἕξω λέγειν, ὅτι εἰσὶν οἱ λόγοι οὗτοι ἀνδρὸς, ὃν οἵ τε Ελλῆνες ἐθαύ-
C μασαν ἅπαντες ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ δὴ καὶ ὁ Ἀπόλλων σοφὸν αὐτὸν ἡγήσατο, καὶ Ἀρχέλαος Μακεδόνων βασιλεὺς πολλὰ εἰδὼς, καὶ πολλοῖς συγγεγονὼς τῶν σοφῶν, ἐκάλει αὐτὸν ἐπὶ δώροις καὶ μισθοῖς, ὅπως ἀκούοι αὐτοῦ διαλεγομένου τοὺς λόγους τούτους. οὕτω δὴ καὶ ἐγὼ ἐπειρώμην διαλέγεσθαι Ῥωμαίοις, ἐπειδή με ἐκάλεσαν, καὶ λέγειν ἠξίουν, οὐ κατὰ δύο καὶ τρεῖς ἀπολαμβάνων ἐν παλαίστραις καὶ περιπάτοις· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν οὕτως
D ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει ξυγγίνεσθαι· πολλοῖς δὲ ἀθρόοις εἰς ταυτὸ συνιοῦσιν· ὅτι δέονται παιδείας κρείττονος καὶ ἐπιμελεστέρας, εἰ μέλλουσιν εὐδαίμονες ἔσεσθαι τῷ ὄντι, ἀλλὰ μὴ δόξῃ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. ὥσπερ νῦν ἄν τις αὐτοὺς μεταπείσῃ καὶ διδάξει παραλαβὼν, ὅτι τούτων μὲν οὐδὲν ἐστὶν ἀγαθὸν, ὑπὲρ ὧν σπουδάζουσι καὶ πάσῃ προθυμίᾳ κτῶνται· καὶ νομίζουσιν ὅσῳ ἂν πλείω κτήσωνται, τοσούτῳ ἄμεινον βιώσεσθαι καὶ μακαριώτεροι. σωφροσύνην δὲ καὶ ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην, ἐὰν περὶ ἐκμελετήσωσι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀναλάβωσι,

* γρ. μενόμενον

διδασκάλους ποθὲν τούτων εὑρόντες, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀμελήσαντες. εἴτε Ἕλληνας, εἴτε Ῥωμαίους, εἴτε τις παρὰ Σκύθαις, ἢ παρ' Ἰνδοῖς ἀνήρ ἐστι, διδάσκαλος ὧν εἶπον· ὥσπερ, οἶμαι, τοξικῆς τε καὶ ἱππικῆς, νὴ Δία, ἰατρός τις θεραπεύειν ἐπιστάμενος τὰ νοσήματα τοῦ σώματος, οὕτως ἱκανὸς ὢν ἰᾶσθαι τὰς τῆς ψυχῆς νόσους. ὅς τις ἀκολασίας καὶ πλεονεξίας καὶ τῶν τοιούτων ἀρρωστημάτων δυνήσεται ἀπαλλάξαι τοὺς ὑπ' αὐτῶν κρατουμένους, τοῦτον παραλαβόντας, καὶ ἀγαγόντας, λόγῳ πείσαντας, ἢ φιλίᾳ· χρήμασι μὲν γὰρ οὐ δυνατὸν ἄνδρα πεισθῆναι τοιοῦτον, οὐδὲ ἄλλοις δώροις· καταστήσαντάς τε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, νόμῳ προσαγορεῦσαι, τοὺς νέους ἅπαντας φοιτᾶν παρ' αὐτόν, καὶ συνεῖναι· καὶ μηδὲν ἧττον τοὺς πρεσβυτέρους, ἕως ἂν σοφοὶ γενόμενοι ἅπαντες, καὶ δικαιοσύνης ἐρασθέντες, καταφρονήσαντες χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου, καὶ ἐλέφαντος, καὶ ὄψου δὴ καὶ μύρου καὶ ἀφροδισίων, εὐδαίμονες οἰκῶσιν τῷ ὄντι, καὶ ἄρχοντες, μάλιστα μὲν πρῶτον, αὐτῶν, ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τότε γὰρ ἄν, ἔφην, ἔσται ὑμῶν ἡ πόλις μεγάλη, καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἄρχουσα, κατ' ἀλήθειαν· ὡς τό γε νῦν, τὸ μέγεθος αὐτῆς ὕποπτον καὶ οὐ πάνυ ἀσφαλές. ὅσῳ γὰρ ἄν, ἔφην, πλείων ἥτε ἀνδρεία καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη γένηται παρ' ὑμῖν, τοσούτῳ ἔλαττον ἔσται τότε ἀργύρειον, καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ ἐλεφάντινα σκεύη, καὶ τὰ ἠλέκτρινα, καὶ κρύσταλλος, καὶ θύσος καὶ ἔβενος, καὶ ὁ τῶν γυναικῶν κόσμος, καὶ τὰ ποικίλματα ταῦτα, καὶ αἱ βαφαί, καὶ ξύμπαντα ἁπλῶς τὰ νῦν ἐν τῇ πόλει τίμια καὶ περιμάχητα, ἐλαττόνων αὐτῶν δεήσεσθε. ὅταν δὲ ἐληλυθότες ἦτε ἐπ' ἄκρον ἀρετῆς, οὐδενὸς τούτων δεήσεσθε· ἀλλὰ καὶ οἰκίας μικροτέρας καὶ ἀμείνους οἰκήσετε, καὶ οὐ τοσοῦτον ὄχλον θρέψετε ἀνδραπόδων ἀργῶν, καὶ πρὸς οὐδὲν χρησίμων. τὸ δὴ πάντων παραδοξότατον, ὅσῳ γὰρ ἂν εὐσεβέστεροι καὶ ὁσιώτεροι γένησθε, τοσούτῳ ἐλάττων ἔσται παρ' ὑμῖν ὁ λιβανωτός, καὶ τὰ θυμιάματα, καὶ τὰ στεφανώματα·

A *alicunde repertis doctoribus, & aliis omnibus neglectis, id bonũ eſſe* ſiue doctores ſint Græci ſeu Romani, ſiue quis apud Scythas aut Indos vir ſit, qui ea quæ dixi docere poßit: ſicuti opinor artem ſagittãdi & equeſtrem: aut qui, (per Iouem) vt medicus ſciens corporis curare morbos, ita idoneus ſit animi ſanare morbos. Quiſquis igitur ab intemperantia auaritiáque & ſimilibus ægritudinibus poterit liberare eos qui ab ipſis poßidentur, hunc aſſumentes, abducentéſque, vel ſermone perſuaſum, vel amicitia (pecuniis enim non poterit eiuſmodi vir perſuaderi, neque aliis donis) conſtituentes eum in arcem, legem promulgare debere, vt adoleſcentes omneis eum adeant, cúmque eo cõuerſentur: & non minus etiam ſeniores, donec omnes facti ſapientes, & amantes iuſtitiæ, cõtemptoréſque auri argenti, & eboris, & opſoniorum denique & vnguenti, & veneris, felices reuera habitent, & principes maximè ac primùm ſui ipſorũ, deinde & aliorum hominum. Tunc enim (inquam) veſtra ciuitas erit magna & fortis, & principatum tenebit in veritate, quòd hac in præſentia illius magnitudo ſuſpecta ſit, & plane periculoſa. Quanto enim (inquã) pluris & iuſtitia & fortitudo modeſtiáque apud vos æſtimata fuerit, tãto minoris erit argẽtum & aurũ, eboreáq; vaſa & cryſtallina, & electrina & thyſos & ebenus, & mulierum mũdus, atque variegationes iſtæ & tincturæ: & omnia breuiter, quæ nunc ſunt in ciuitate precioſa, adeptúque difficilia: & paucioribus his indigebitis. Quum verò ad virtutis perueneritis faſtigium, nullo horum indigebitis: verùm etiam ædes minores melioréſque inhabitabitis, & non tantam aletis turbam ocioſorum mancipiorum. & nulli rei vtilium. Denique quod omnium eſt incredibilißimũ, quanto pietatis ergaDeos ſtudioſiores ſanctioréſque facti fueritis, tãto minus apud vos thuris erit, & thymiamatũ, ac ſertorum:*

& ſa-

Nõ quis ſed quis dicatur, attendẽdum.

Philoſophiæ veræ profeſſor quãti faciendus.

Virtutis poſſeſſio nẽ cæteraomnia vileſcere.

A & ſacrificabitis pauciores victimas, minoribúſque impendiis: & omnis multitudo quæ nunc apud vos alitur, multo erit minor: totáque ciuitas quemadmodum nauis, releuata ſurſum emerget, multóque erit leuior atque tutior. Hæc ipſa & Sibyllam inuenietis, & Bacidem vobis diuinaſſe, qui quidem boni fuerunt fatidici, vateſque. Vt autem nunc præſentia ſunt diſpoſita opum & multitudinis gratia, quæ omnia vndique in vnum nunc accumulata ſunt locum, deliciis dominantibus atq; auaricia: ſimile eſt Achillis facto, qui rogum Patrocli exornauit multis lignis; multiſque corporibus & veſtimẽtis, præterea & pinguedine & oleo: deinde aduocauit ventos libaminibus, pollicitíſque ſacrificiis, vt venirent, accenderéntque omnia atque cõburerent. Nam talia non minus naturaliter ſolent accẽdere hominum ſuperbiam, libidinémque. Non tamen dicebam, difficile fore illos erudiri: quando & alia (inquam) quũ nullo meliores eſſetis antea, quæcunque voluiſtis, facile didiceritis: nimirum artem ſagittandi, & equitandi, atque armaturæ.

DE SERVITVTE ET LIBERTATE PRIOR. XIIII.

Concupiſcunt quidẽ homines eſſe liberi præ omnibus, dicúntque libertatẽ maximum eſſe bonũ; ſeruitutem verò rem turpiſsimã, infauſtiſsimámq;: hoc ipſum verò, quid ſit liberum eſſe, aut ſeruire, neſciunt. Quinetiã nihil faciunt prorſus (vt breuiter dicam) quo turpem rem & difficilem effugiant, nempe ſeruitutem: & quod maximi pendunt, acquirãt, nempe libertatem: ſed econtrario ea faciunt, quibus qui operam dant perpetuò ſeruiant neceſſe eſt, & nũquam conſequi poſsint libertatem. Verumtamen hoc fortaſſe nõ dignum admirari, quòd neque amplecti neque vitare queant, quod non norunt.

καὶ θύσετε ἐλάττους θυσίας, καὶ ἀπ' ἐλάττονος δαπάνης, καὶ τὸ πολὺ πλῆθος τὸ νῦν παρ' ὑμῖν τρεφόμενον, πολὺ ἔλαττον ἔσται· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις, ὥσπερ ναῦς κουφισθεῖσα, ἀνακύψει τε, καὶ πολὺ ἔσται ἐλαφροτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα. ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ Σίβυλλαν εὑρήσετε μαντευομένην ὑμῖν καὶ Βάκιν· εἴπερ ἀγαθὼ χρησμολόγω καὶ μάντε ἐγενέσθην. ὡς δὲ νῦν τὰ παρόντα διάκειται, χρημάτων ἕνεκα καὶ πλήθους, ἃ πάντα πανταχόθεν εἰς ἕνα τοῦτον B ἠθροῖσθαι τὸν τόπον, τρυφῆς ἐπικρατούσης καὶ πλεονεξίας, ὅμοιόν ἐστιν, ὥσπερ ὁ τὴν τοῦ Πατρόκλου πυρὰν κοσμήσας Ἀχιλλεὺς, πολλῶν μὲν ξύλων, πολλῶν δὲ σωμάτων καὶ ἐσθῆτος. ἔτι δὲ πιμελῆς τε καὶ ἐλαίου· πρὸς τούτοις παρακαλεῖ τοὺς ἀνέμους, σπένδων, καὶ θυσίαν ὑπισχνούμενος, ἐλθόντας, ἐμπρῆσαί τε καὶ ἀνάψαι. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐχ ἧττόν γε πέφυκεν ἐξάπτειν τὴν τῶν ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ ἀκολασίαν. οὐ μήν τοι ἔλεγον ὡς χαλεπὸν αὖθις* παιδευθῆναι· ἐπεὶ καὶ ἴσ. αὐτοὺς
C τἄλλα, ἔφην, οὐδενὸς βελτίους πρότερον ὄντες, ὅσα ἐβουλήθητε ῥᾳδίως ἐμάθετε· λέγω δὲ ἱππικὴν, καὶ τοξικὴν, καὶ ὁπλιτικήν.

ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ἐλευθερίας πρότερος. ιδ'.

ΟΙ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι μὲν ἐλεύθεροι εἶναι μάλιστα πάντων, καί φασι τὴν ἐλευθερίαν μέγιστον τῶν ἀγαθῶν· τὴν δὲ δουλείαν, D αἴσχιστον καὶ δυστυχέστατον ὑπάρχειν· αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅ, τί ἐστι τὸ ἐλεύθερον εἶναι, ἢ ὅ, τι τὸ δουλεύειν οὐκ ἴσασι. καὶ τοίνυν οὐδὲ ποιοῦσιν οὐδὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅπως τὸ μὴ αἰσχρὸν καὶ χαλεπὸν ἐκφεύξονται, τὴν δουλείαν· ὃ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς πολλοῦ ἄξιον εἶναι κτήσονται, τὴν ἐλευθερίαν. ἀλλὰ τοὐναντίον, ταῦτα πράττουσιν, ἐξ ὧν ἀνάγκη τοὺς ἐπιτηδεύοντας, διατελεῖν δουλεύοντας τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ μηδὲ πώποτε ἐλευθερίας ἐπιτυγχάνειν. πλὴν τούτοις οὐκ ἄξιον ἴσως θαυμάσαι, ὅτι οὔτε ἑλεῖν οὔτε φυλάξασθαι δύναιντ' ἂν ὃ τυγχάνουσιν ἀγνοοῦντες.

εἰ γοῦν ἐτύγχανον ἀγνοοῦντες πρόβατον καὶ λύκον, ὅ,τι ἐστὶν ἑκάτερον αὐτῶν, ὅπως δὲ ἡγοῖντο, τὸ μὲν ὠφέλιμον καὶ κτήσασθαι ἀγαθόν· τὸ δὲ βλαβερὸν καὶ ἀσύμφορον· κ. οὐ καλόν οὐκ ἄρα* θαυμαστὸν οὐδέν, εἰ τὸ μὲν πρόβατον ἐφοβοῦντο καὶ ἔφευγον ἐνίοτε ὡς λύκον· τὸν δὲ λύκον προσίεντο καὶ ἀνεμένον, νομίσαντες πρόβατον. ἡ γὰρ ἄγνοια, τοιαῦτα ἐργάζεται τοὺς οὐκ εἰδότας; καὶ ἀναγκάζει τἀναντία φεύγειν καὶ διώκειν ὧν βούλονται, καὶ τῶν συμφερόντων. ἀλλὰ γὰρ φέρε δὴ σκεψώμεθα εἰ ἄρα τι οἱ πολλοὶ ἐπίστανται περὶ ἐλευθερίας καὶ δουλείας σαφές. ἴσως γάρ τοι μάτην αὐτοὺς αἰτιώμεθα· οἱ δὲ πάντως μᾶλλον ταῦτα ἴσασιν· εἰ οὖν ἔροιτό τις αὐτοὺς ὅ, τί ἐστι τὸ ἐλεύθερον, φαῖεν ἂν ἴσως, τὸ μηδενὸς ὑπήκοον, ἀλλὰ πράττειν ἁπλῶς τὰ δοκοῦντα ἑαυτῷ. τὸν δὲ τοῦτο ἀποκρινάμενον, ἐάν τις ἐπερωτᾷ, εἰ ἐν χορῷ χορεύειν ὄντα, μὴ προσέχειν τῷ κορυφαίῳ, μηδὲ ὑπήκοον εἶναι αὐτοῦ· ἀλλὰ ᾄδειν τε καὶ ἀπᾴδειν ὅπως ἂν αὐτῷ ἐπίῃ· τοῦτο καλὸν οἴεται εἶναι καὶ ἐλευθέριον; τὸ δὲ ἐναντίον τούτου, τὸ προσέχειν τε καὶ πείθεσθαι τῷ ἡγεμόνι τοῦ χοροῦ, καὶ τότε ἄρχεσθαι καὶ παύεσθαι ᾄδοντα, ὁπόταν ἐκεῖνος κελεύῃ, αἰσχρὸν εἶναι καὶ δουλοπρεπές; οὐκ ἄν, οἶμαι, ὁμολογῇ. οὐδὲ εἴ τις ἐρωτήσειε πλέοντα μὴ φροντίζειν τοῦ κυβερνήτου, μηδὲ ποιεῖν ἅττ' ἂν ἐκεῖνος εἴπῃ, εἰ τὸ τοιοῦτον ἐλευθέριον οἴοιτο; οἷον κελεύσαντος καθῆσθαι, ἑστάναι ἐν τῇ νηΐ· ἂν αὐτῷ μὴ ἐπίῃ, κελεύσῃ ἀντλεῖν ποτε ἢ συστέλλειν τὰ ἱστία, μήτ' ἀντλῆσαι, μήθ' ἅψασθαι τῶν κάλων· οὐδὲ τοῦτον εἴποι ἂν ἐλεύθερον, οὐδὲ ζηλωτόν, ὅτι πράττει τὰ δοκοῦντα αὐτῷ. καὶ μὴν, τούς γε στρατιώτας οὐκ ἂν φαίη δούλους εἶναι, διότι ὑπήκοοί εἰσι τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τότε ἀνίστανται ὁπόταν ἐκεῖνος προστάξῃ, καὶ σῖτον αἱροῦνται, καὶ ὅπλα λαμβάνουσι, καὶ παρατάττονται καὶ ἐπίασι, καὶ ἀναχωροῦσιν οὐκ ἄλλως, ἢ τοῦ στρατηγοῦ κελεύσαντος. οὐδέ γε τοὺς κάμνοντας, ὅτι πείθονται τοῖς ἰατροῖς, οὐ διὰ τοῦτο φήσειεν δούλους εἶναι· καίτοι οὐ σμικρά γε οὐδὲ ῥᾴδια πείθονται αὐτοῖς· ἀλλὰ καὶ πεινῆν καὶ διψῆν ἐνίοτε προστάττουσι·

A *Nam ſi non nouiſſent ouem & lupum, quod eſſet vtrumque horum, vt putarent alterum quidem vtile & bonum ad poſſidendum, alterum autem noxium & inutile: non eſſet admirabile, ſi ouem metuerent, fugerentque interdum: lupum verò admitterẽt ac expectarent, ouem eſſe putantes. Ignorantia enim huiuſmodi efficere ſolet apud ignaros, compellitque cõtraria fugere, & perſequi quæ volunt, quæque exiſtimant vtilia. Verùm age* B *conſideremus, quidnam vulgus de libertate & ſeruitute manifeſtè norit. Forſan enim fruſtra eos culpamus, quũ præ cæteris iſta ſciant. Si quis igitur eos interrogaret, quid eſt liberũ eſſe? diceret fortaſſe, nemini ſubiectum eſſe, ſed facere ſimpliciter quod ſibi videatur. Hunc vero reſpondentem, ſi quis interrogaret, ſi quis in choro ſaltator ſit, & non attendat præfecto chori, neque ſit illi dicto audiẽs, ſed canat & diſſonet, vtcũque ſibi veniat* C *in mentem: an hoc putet eſſe honeſtum & liberale? contrarium verò huic, ſi attendat, obediátque chori præfecto, & incipiat & deſinat canere, quum ille iubeat, an turpe ſit & ſeruile? non (opinor) confiteretur. Neque ſi quis interrogaret, ſi nauigans nihil curet de nauclero, neque faciat quæ ille dicat, an putet tale eſſe liberale? veluti quum iubeat ſedere, ille ſtet in naui: ſi incidat ſibi, iuſſus haurire aliquando, aut contrahere vela, neque hau-* D *riat, neque funes attingat: neque hunc ſanè liberum diceret, neque imitatione dignum, quòd faciat quæ ſibi videantur. Quinetiam neque milites eſſe ſeruos, dicere poſſet, propterea quòd duci obtẽperẽt & tum ſurgant quando ille præcipit, cibũque capiant, & arma accipiant, aciẽque inſtruant, & inuadant & recedant, non aliter quàm duce iubente. Neque decumbentes morbo, eò quod medicis parent, dicẽt eſſe ſeruos: quanquã nõ in paruis, neque facilibus, illis obediũt, ſed interdũ famẽque ſitimque perferre præcipiũt:*

Ignorãtiæ vis.

Et ſi quando medico videatur ægrotum vinculis conſtringere, confeſtim conſtringetur: & ſi ſecare, aut vrere, vretur & ſecabitur, quantum illi videtur. Et ſi non obtemperet, omnes qui in domo ſunt, medico aßiſtunt, non liberi ſolùm; ſed frequenter etiam ægrotantis ſerui ipſi ligant herum, ignémque adferunt vt vratur, atque alia ſubminiſtrant. Neutiquã igitur dicas liberum hunc vtrum eſſe, quod multa & iniucũda alio iubẽte ſuſtineat. Non enim vnquam neque Perſarum regem Darium poßis dicere liberum, quando decidens ex equo in venationibus, emoto talo obediuit medicis trahentibus & torquentibus pedem, vt in rectum articulus ſtatum reformaretur, præſertim hominib. Aegyptiis. Neq; rurſum Xerxẽ, quãdo recedens ex Græcia, & tempeſtate iactatus in naui, in omnib. obediuit gubernatori: & præter illius ſententiam, non permiſit ſibi ipſi neq; annuere, neque locum mutare, cùm nulli hominí obtẽperare videretur. Quamobrem, nequaquã nemini obedire, neq; facere quod quis velit, libertatem eſſe amplius affirmauerint. Sed dicent fortaſſe, quod hi ſuæ vtilitatis gratia obediũt: vt nauigãtes gubernatori, & milites duci, & ægrotãtes medico propterea auſcultãt. Neq; enim alia hi præcipiũt, quàm illis vtilia. at heri nõ ea ſeruis præcipiunt, quæ illis conferãt, ſed quæ ſibi putãt cõmodo fore. Quid verò tandẽ? Nunquid igitur vtile eſt hero, vt ſeruus moriatur, aut ægrotet, aut prauus ſit? Nemo hoc dixerit; ſed contrarium potius opinor: nempe vt viuat, benéque valeat, & ſit frugi. Hæc eadem autem apparent & ſeruo eſſe vtilia. Itaque herus ſeruo non minus, ſi quidem habet mentem; vtilia illi præcipiet: ea enim & ſibi ipſi videntur vtilitatem adferre. At enim, pro quo quis argentum expoſuit, is ex neceßitate ſeruus eſt. An nõ multi pro multis etiam liberis expoſuerunt argentum?*

A κἂν δόξῃ ποτὲ τῷ ἰατρῷ τὸν κάμνοντα δῆσαι, παραχρῆμα ἐδέθη, κἂν τεμεῖν ἢ καῦσαι, καυθήσεται καὶ τμηθήσεται, ἐφ' ὅσον ἂν ἐκείνῳ δοκῇ. ἐὰν δὲ μὴ πείθηται, πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῷ ἰατρῷ συναγωνιοῦνται, οὐ μόνον οἱ ἐλεύθεροι, ἀλλὰ πολλάκις οἱ τοῦ νοσοῦντος οἰκέται αὐτοὶ καταδοῦσι τὸν δεσπότην, καὶ πῦρ κομίζουσιν ὅπως καυθήσεται, καὶ τἄλλα ὑπηρετοῦσι. μὴ οὖν οὐ φὴς ἐλεύθερον εἶναι τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὅτι πολλὰ καὶ ἀηδῆ ἑτέρου κελεύοντος ὑπο-
B μένει; οὐ γὰρ δήπου τὸν Περσῶν βασιλέα Δαρεῖον, οὐκ ἂν ἔφης ἐλεύθερον εἶναι, ἐπειδὴ καταπεσὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου ἐν κυνηγεσίοις, τοῦ ἀστραγάλου ἐκχωρήσαντος, ὑπήκουε τοῖς ἰατροῖς ἕλκουσι καὶ στρεβλοῦσιν αὐτοῦ τὸν πόδα, ὅπως καταστήσεται αὐτοῦ τὸ ἄρθρον, καὶ ταῦτα Αἰγυπτίοις ἀνθρώποις. οὐδ' αὖ Ξέρξης, ὁπηνίκα ἀναχωρῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ χειμαζόμενος ἐν τῇ νηΐ, πάντα ἐπείθετο τῷ κυβερνήτῃ, καὶ παρὰ τὴν ἐκείνου γνώμην οὐκ ἐπέτρεπεν αὑ-
C τῷ, οὐ δὲ νεῦσαι οὐδὲ μεταβῆναι, δοκοῦντι μηδενὸς ἀνθρώπων ὑπακούειν. οὐδὲ τὸ πράττειν ὅ, τι ἂν τις ἐθέλῃ, ἐλευθερίαν ἔτι φήσουσιν εἶναι. ἀλλ' ἴσως ἐροῦσιν, ὅτι οὗτοι μὲν ἐπὶ τῷ αὐτῶν συμφέροντι ὑπακούουσιν, ὡς οἱ πλέοντες τῷ κυβερνήτῃ, καὶ οἱ στρατιῶται τῷ στρατηγῷ, καὶ οἱ κάμνοντες δὲ τῷ ἰατρῷ διὰ τοῦτο πείθονται. οὐδὲ γὰρ ἄλλ' ἄττα προστάττουσιν οὗτοι, ἢ τὰ συμφέροντα αὐτοῖς. οἱ δέ γε δεσπόται τοῖς δούλοις οὐ τὰ αὐτὰ ἐπιτάττουσιν, ἃ ἐ-
D κείνοις συνοίσει, ἀλλ' ἅπερ αὐτοῖς οἴονται λυσιτελεῖν. τί δὲ δή; ἆρά γε οὖν συμφέρει τῷ δεσπότῃ τεθνάναι τὸν οἰκέτην, ἢ νοσεῖν ἢ πονηρὸν εἶναι; οὐδεὶς ἂν εἴποι. ἀλλὰ τοὐναντίον, οἶμαι, τό, τε ζῆν καὶ ὑγιαίνειν καὶ χρηστὸν εἶναι. τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα φανεῖται καὶ τῷ οἰκέτῃ συμφέροντα. ὥστε καὶ τῷ οἰκέτῃ ὁ δεσπότης, οὐδὲν ἧττον, ἄνπερ ἔχῃ νοῦν, τὰ συμφέροντα ἐκείνῳ προστάξει, ταῦτα γὰρ καὶ αὐτῷ φαίνεται ξυμφέρειν. ἀλλὰ ὑπὲρ ὅτου ἄν τις ἀργύριον καταβάλοι, οὗτος ἐξ ἀνάγκης δοῦλός ἐστι; οὐκοῦν πολλοὶ περὶ πολλῶν καὶ * ἐλευθέρων καταβεβλήκασιν ἀργύριον.

* γρ. καὶ ἐπ' ἐλευθ.

οἱ μὲν πολεμίοις, οἱ δὲ λῃσταῖς λύτρα διδόντες; οἱ δέ τινες τὴν αὑτῶν τιμὴν καταβεβλήκασι τοῖς δεσπόταις· καὶ οὐ δήπου δοῦλοί εἰσιν ἔτι αὐτῶν. ἀλλὰ μήν, ὃν ἂν ἐξῇ ἑτέρῳ μαστιγῶσαι καὶ δῆσαι καὶ ἀνελεῖν καὶ ἄλλ' ὅ,τι ἂν βούληται ἐργάσασθαι, ἐστὶ ἐκείνου δοῦλός ἐστι· τί δαί; οὐκ ἔξεστι τοῖς λῃσταῖς ταῦτα ποιεῖν τοὺς ληφθέντας, καὶ οὐδὲν ἧττον δοῦλοί εἰσι· τί δέ; τοῖς δικασταῖς οὐκ ἔξεστι τιμᾶν καὶ δεσμοῦ καὶ θανάτου καὶ ἄλλου ὅ του ἂν βούλωνται πολλοῖς τῶν κρινομένων, καὶ οὐ δήπου δοῦλοί εἰσιν οὗτοι; εἰ δὲ μίαν ἡμέραν ἐν ᾗ κρίνεται ἕκαστος, οὐδὲ τοῦτο· καὶ γὰρ μίαν ἡμέραν ἤδη τις λέγει γενέσθαι δοῦλος; ἀλλὰ μήν, ἑνὶ λόγῳ συλλαβόντα χρὴ ἀποφήνασθαι, ὡς ὅτῳ μὲν ἔξεστιν ὃ βούλεται πράττειν, ἐλεύθερός ἐστιν· ὅτῳ δὲ μὴ ἔξεστι, δοῦλος. οὐδ' ἐπὶ τῶν πλεόντων, οὐδὲ τῶν καμνόντων, οὐδὲ τῶν στρατευομένων, οὐδὲ τῶν μανθανόντων γράμματα, ἢ κιθαρίζειν ἢ παλαίειν ἢ ἄλλην τινὰ τέχνην, ἐροῖς αὐτό· οὐ γὰρ ἔξεστι τούτοις πράττειν, ὡς αὐτοὶ ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὡς ὅ,τε κυβερνήτης καὶ ἰατρὸς καὶ διδάσκαλος πράττει· οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ἔξεστιν ἃ ἐθέλουσι ποιεῖν, ἀλλ' ἐάν τις παρὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους πράττῃ, ζημιώσεται. οὐκοῦν ὅσα μὴ ἀπείρηται ὑπὸ τῶν νόμων μηδὲ προστέτακται, ὁ περὶ τούτων ἔχων αὐτὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πράττειν ὡς βούλεται, ἢ μή, ἐλεύθερος. ὁ δὲ τοὐναντίον ἀδύνατος, δοῦλος. τί δαί; οἴει σοι ἐξεῖναι, ὅσα μὴ ἀπείρηται μὲν ὑπὸ τῶν νόμων ἐγγράφως, αἰσχρὰ δὲ ἄλλως δοκεῖ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἄτοπα· λέγω δέ, οἷον τελωνεῖν ἢ πορνοβοσκεῖν ἢ ἄλλα ὅμοια πράττειν; οὐ μὰ Δία, φαίην ἄν, οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἐξεῖναι τοῖς ἐλευθέροις. καὶ γὰρ περὶ τούτων ἐπίκειται ζημία, τὸ μισεῖσθαι ἢ δυσχεραίνεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. τί δαί; τοῖς ἀκολάστοις ἀνθρώποις ὅσα ποιοῦσι διὰ τὴν ἀκολασίαν, καὶ τοῖς ἀνοήτοις ὅσα διὰ τὴν ἄνοιαν, ἢ οὐσίας ἀμελοῦντες ἢ σώματος, ἢ ἀδίκως καὶ ἀγνωμόνως προσφερόμενοι ἀλλήλοις, οὐ πάντα

A *hi hoſtibus, illi latronibus pretia dantes, pro redemptione? Quidam autem ſuum pretium reſtituerunt dominis, & hi iam tum non ſunt illorum ſerui. Atqui quem licet alteri virgis cædere, & vincire atque occidere, & aliud quod voluerit facere, hic illius ſeruus eſt. Quid ita? Non licet latronibus hæc facere, iis quos cœperunt? Nihilo tamen minus ſerui ſunt. Quid vero? Iudicibus non licet punire vinculis & morte, & alia qua videatur pœna,* B *multos eorum qui accuſantur, qui tamen nullo pacto ſunt ſerui? Quod ſi vna illa die qua accuſantur, ſeruos eſſe quis dicat, ne hoc quidem eſt; Etenim vnam diē quis dicit quenquam fuiſſe ſeruum? Verum, vno ſermone res comprehēdenda, & demonſtranda eſt: quod, cui licet quod vult facere, liber ſit: cui vero non licet, ſeruus. neque, de nauigantibus, neque de ægrotantibus, neque de militantibus, neque de diſcentibus literas, aut cithara canere,* C *aut luctari, aut aliam quamlibet artem, poſſis dicere. Neque enim his licet facere vt ipſi volunt, ſed vt, & quæ nauclerus atque medicus præceptórque facit. Non igitur & aliis licet quæ volunt facere: ſed ſi quis contra poſitas leges quid fecerit, mulctabitur. Proinde quęcunque non interdicta ſunt legibus, neque præcepta, qui in his ipſe poteſtatem faciendi habet vt vult, liber: eregione qui non habet, ſeruus eſt. Quid ita? Putáſne licere tibi, quæcunque non interdicta quidem ſunt à* D *ſcriptis legibus, turpia autem alioqui videntur hominibus, & abſurda, puta publicanum aut lenonem agere, aut alia ſimilia facere? Non herclè dicere poſſem, talia ne liberis quidem licere. nam & his propoſita eſt mulcta: nempe odio haberi, & inuiſum eſſe hominibus. Quid verò? An immodeſtis hominibus quæcūque faciunt per intemperantiam, & ſtultis quęcunque per dementiam, vel fortunas negligentibus aut corpora, aut iniuſtè ac ingratè inter ſe agentibus, non omnia*

hæc facientibus damnoſa ſunt? Aut enim in corpore, aut in ſubſtãtia, aut quod maximum eſt, in anima ſua damnum accipiunt. Hoc tu quidem verè dicis. Proinde neque hæc facere licet. Non ſanè. Breuiter autem, pernicioſa atque abſurda & inutilia non licere facere: iuſta verò & vtilia & bona, dicendum eſt, cõuenire atque licita eſſe. Mihi ſanè videtur. Igitur, nemini pernicioſa & inutilia facere, abſque mulcta eſt, neque Græco neque barbaro, neque pro quo quis pretium dedit, argentúmque. Non ſanè. Contraria autem ſimiliter omnibus permittũtur: & qui permiſſa agunt, indemnes vitam degunt: qui vero prohibita, damno mulctãtur. Alij num videntur tibi agere quæ licet, quàm qui ea didicerunt: & alij contraria, quàm qui ignorãt? Nequaquam. Ergo prudentibus, quæcunq; volunt facere, licent: contra imprudẽtibus, quę volũt nõ licet aggrediẽtibus facere. Itaq; neceſſe eſt, prudẽtes & eſſe liberos, & licere illis facere vt volunt: fatuos autem & ſeruos eſſe, & quæ non licent illis, ea facere. Fortaſſe. Ergo & libertatẽ dicere cõuenit, eſſe ſcientiã rerũ permiſſarum & prohibitarum: at ſeruitutem, ignorantiã eorũ quæ licent, & quæ non licent. Ex hoc ſermone nihil prohibet, quo minus & rex magnus, magnam tiarã habens ſuper caput, ſeruus ſit, & nihil liceat ei facere eorum quæ facit. omnia enim damnoſè & inutiliter faciet: Alius autem quiſpiã, qui ſeruus videtur & appellatur, nec ſemel, ſed ſæpius (ſi ita fortuna ferat) vẽditus ſit, & (ſi hoc cõtingat) compedes valde craſſas habeat, magis ſit liber quàm rex magnus. Mihi quidem vehementer videtur abſurdum, ſi quis compedes geſtans, aut ſtigmatis notatus, aut in piſtrino molens, magis videatur liber quàm magnus rex. Quid? fuiſti ne vnquã in Thracia? Equidem fui. Vidiſti igitur illic mulieres liberas ſtigmatum plenas, & tãto plura habentes, magiſque varia ſtigmata, quanto

A ταῦτα ἐπιζήμια τοῖς ποιοῦσίν ἐστιν; ἢ γὰρ εἰς τὸ σῶμα, ἢ τὴν οὐσίαν, ἢ τὸ μέγιστον, τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν βλάπτονται. τοῦτο μὲν ἀληθὲς λέγεις. οὐκοῦν οὐδὲ ταῦτα ἔξεστι πράττειν; οὐ γὰρ οὖν. ἑνὶ δὴ λόγῳ, τὰ μὲν φαῦλα καὶ ἄτοπα καὶ ἀσύμφορα, οὐκ ἔξεστι πράττειν· τὰ δὲ δίκαια καὶ συμφέροντα καὶ ἀγαθά, χρὴ φάναι ὅτι προσήκει τε καὶ ἔξεστιν. ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. οὐκοῦν, οὐδενὶ τά τε φαῦλα καὶ ἀσύμφορα ποιεῖν, ἀζήμιόν ἐστιν, οὔτε Ἕλληνι, οὔτε βαρβάρῳ, οὔτε ὑπὲρ
B ὅτου τις τιμὴν δέδωκεν ἀργύριον. οὐ γὰρ οὖν. τὰ δέ γε ἐναντία, πᾶσιν ὁμοίως ἐφεῖται· καὶ οἱ μὲν τὰ ἐφιέμενα πράττοντες, ἀζήμιοι διατελοῦσιν· οἱ δὲ τὰ κεκωλυμένα, ζημιοῦνται. ἄλλοι οὖν δοκοῦσί σοι πράττειν ἃ ἔξεστιν, ἢ οἱ ἐπιστάμενοι ταῦτα, καὶ ἄλλοι τἀναντία, ἢ οἱ ἀγνοοῦντες; οὐδαμῶς. οὐκοῦν φρόνιμοι ὅσα βούλονται πράττειν, ἔξεστιν αὐτοῖς· οἱ δὲ ἄφρονες, ἃ βούλονται, οὐκ ἐξὸν, ἐπιχειροῦσι πράττειν. ὥστε ἀνάγκη, τοὺς μὲν φρονίμους, ἐλευθέρους τε εἶναι, καὶ
C ἐξεῖναι αὐτοῖς ποιεῖν ὡς ἐθέλουσι· τοὺς δὲ ἀνοήτους, δούλους τε εἶναι, καὶ ἃ μὴ ἔξεστιν αὐτοῖς, ταῦτα ποιεῖν; ἴσως. οὐκοῦν καὶ τὴν ἐλευθερίαν χρὴ λέγειν, ἐπιστήμην τῶν ἐφιεμένων, καὶ τῶν κεκωλυμένων· τὴν δὲ δουλείαν, ἄγνοιαν ὧν τε ἔξεστι καὶ ὧν μή. ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου, οὐδὲν ἂν κωλύοι, τὸν μέγαν βασιλέα, πάνυ μεγάλην τιάραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα, δοῦλον εἶναι, καὶ μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ πράττειν μηδὲν ὧν ποιεῖ· πάντα γὰρ ἐπιζημίως καὶ ἀ-
D συμφόρως πράξει· ἄλλον δέ τινα δοῦλον δοκοῦντα καὶ ὀνομαζόμενον, οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις ἄν, οὕτω τύχῃ, πεπραμένον, εἰ δὲ ἄρα τοῦτο συμβαίνοι, πέδας πάνυ παχείας ἔχοντα· μᾶλλον ἐλεύθερον εἶναι τοῦ μεγάλου βασιλέως. ἐμοὶ μὲν, σφόδρα δοκεῖ ἄτοπον, εἰ πέδας ἔχων τις, ἢ ἐστιγμένος, ἢ ἐν μύλωνι ἀλῶν, ἐλεύθερος ἔσται μᾶλλον τοῦ μεγάλου βασιλέως. τί δὲ ἐν Θρᾴκῃ γέγονας; ἔγωγε. ἑώρακας οὖν ἐκεῖ τὰς γυναῖκας τὰς ἐλευθέρας στιγμάτων μεστὰς, καὶ τοσούτῳ πλείονα ἐχούσας στίγματα καὶ ποικιλώτερα, ὅσῳ ἂν

βελτίοσι καὶ ἐκ βελτιόνων δοκοῦσι; τί οὖν τοῦτο; ὅτι βασίλισσαν μὲν, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν κωλύει ἐστιγμένην εἶναι, βασιλέα δὲ οἴει κωλύειν; σὺ τοίνυν οὐδὲ περὶ ἐκείνου τοῦ ἔθνους ἀκήκοας, παρ' οἷς ὁ βασιλεὺς ἐν πύργῳ πάνυ ὑψηλῷ φυλάττεται, καὶ οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ πύργου; εἰ δέ γε ἀκήκοεις, ἠπίστω δὴ ὅτι καὶ δεδεμένον ἔστιν εἶναι βασιλέα περιειργμένον. καὶ τυχὸν ἤκουες δὴ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων θαυμαζόντων, εἰ διηγοῦ σὺ περὶ τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ ἀπιστούντων, ὅτι ἐστί τις βασιλεὺς, περιελαυνόμενος ἐφ' ἅρματος, καὶ ὅποι βούληται ἀπιών. ἀλλὰ δεδεμένον οὐκ ἀποδείξεις βασιλέα; οὐ τῶν γε ἀνθρώπων τυχόν· ἐπεί ὅ γε τῶν θεῶν βασιλεὺς ὁ πρῶτος καὶ πρεσβύτατος δέδεται, ὥς φασιν· εἰ χρὴ πιστεύειν Ἡσιόδῳ τε καὶ Ὁμήρῳ, καὶ ἄλλοις σοφοῖς ἀνδράσιν, οἱ περὶ Κρόνου ταῦτα λέγουσι. καὶ μὰ Δία οὐχ ὑπ' ἐχθροῦ ἀδίκως παθόντα τοῦτο, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ δικαιοτάτου καὶ φιλτάτου, δηλονότι ὡς βασιλικὰ καὶ συμφέροντα ἐκείνῳ δρῶντος. οἱ δὲ τοῦτο μὲν ἀγνοοῦσι, καὶ οὐδέποτ' ἂν οἰηθεῖεν πτωχὸν ἢ δεσμώτην ἢ ἄδοξον γενέσθαι βασιλέα; καί τοι τὸν Ὀδυσσέα ἀκούοντες ὅτι πτωχὸς ὢν, καὶ τοὺς μνηστῆρας αἰτῶν, οὐδὲν ἧττον βασιλεὺς ἦν, καὶ τῆς οἰκίας κύριος· ὁ δὲ Ἀντίνοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος, οὓς Ὅμηρος ὠνόμαζε βασιλέας, ἄθλιοι καὶ δυστυχεῖς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὡς ἔφην, ἀγνοοῦσι. σημεῖα δὲ αὐτοῖς περιτιθέασι τιάρας καὶ σκῆπτρα καὶ διαδήματα, μὴ λάθωσι βασιλεῖς ὄντες· ὥσπερ, οἶμαι, τοῖς βοσκήμασι χαρακτῆρας ἐπιβάλλουσιν οἱ δεσπόται, ὅπως ἐπίσημα ᾖ. τοιγαροῦν ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὅπως μὲν ἕξει μόνος ὀρθὴν τὴν τιάραν, ἐφρόντιζε· καὶ εἴ τις ἄλλος τοῦτο ἐποίησεν, εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποθνήσκειν αὐτὸν, ὡς οὐκ ἐνὸν οὐδὲ συμφέρον, ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἀνθρώπων, δύο εἶναι φοροῦντας τιάρας· ὅπως δὲ τὴν γνώμην ὀρθὴν ἕξει, καὶ μηδεὶς ἄλλος φρονήσει αὐτοῦ σοφώτερος, οὐδὲν αὐτῷ ἔμελεν. μὴ οὖν ὥσπερ τῆς βασιλείας τῆς τότε τοιαῦτα ὑπῆρχε σημεῖα, καὶ νῦν δεῖ τῆς ἐλευθερίας τοιαῦτα ὑπάρχειν σύμβολα, καὶ βαδίζειν

A *honeſtiores, & ex honeſtioribus ſunt natæ? Quid tādem iſtud? Quod nihil prohibet, reginā (vt veriſimile eſt) ſtigmatis notatam eſſe, regem autem prohiberi putas? An tu neque de illa gēte audiuiſti, vbi rex in turri valde excelſa cuſtoditur, & non licet illi deſcendere de turri? Si vero audiuiſti, non credidiſti certè, quòd vinctus & circumuallatus rex eſſe poſſit. Et forſan audiuiſti, illos homines admiratos fuiſſe, quum illis narraſti de rege Perſarum, nec*
B *tibi crediſſe, quòd rex quidā ſit qui curru circūuehatur, vadátque quo velit. At vinctum, nō demonſtrabis regē eſſe poſſe, non inter homines fortaſſe: quandoquidē rex deorū primus & antiquiſſimus vinctus eſt, vt aiunt, ſi credendum eſt Heſiodo & Homero, aliiſque ſapientibus viris, qui de Saturno hæc dicunt. Et herclè non ab inimico iniuſtè hæc patitur, ſed ab iuſtiſſimo chariſſimóque, videlicet vt regia atque illi vtilia faciēte. Sunt autē qui*
C *hoc ignorant, & nunquam putant mēdicum aut vinctum aut obſcurum hominē, poſſe fieri regē: tametſi audiant de Vlyſſe, quòd quum eſſet mendicus, & à procis peteret, nihilominus rex fuerit, & ædium dominus: Antinous autem, & Eurymachus, quos Homerus reges appellabat, miſeri & infortunati. Sed hæc (vt dixi) ignorant. Signa autem illis circūdant, tiaras & ſceptra, & diademata, ne neſciātur eſſe reges: quēadmodū (puto) pecorib.*
D *characteres imprimūt domini, vt cognoſci queāt. Quapropter Perſarū rex, vt ſolus quidem haberet rectam tiaram, curauit: & ſi quis alius hoc feciſſet, confeſtim iuſſiſſet eum interfeci: quòd non poſſibile ſit, neque vtile, inter tot hominum millia duos eſſe, qui tiaras gerant rectas: vt autē rectum haberet animum, & nemo alius prudentia eum ſuperaret, nunquam illi curæ fuit. Non ergo, ſicut illud regnum talia habuit ſigna, ita etiam nunc oportet libertatis talia eſſe ſymbola, & ingredi*

pileum habentem in capite: aut alioqui A *non poterimus liberum aut ſeruum dignoſcere.*

DE SERVITVTE ET LIBERTATE, POSTERIOR. XV.

ENIMVERO nuper veni ad quoſdã diſceptantes de ſeruitute & libertate, non corã iudicibus, B *neque in foro, ſed ſic forte fortuna in ædibus: idque per multum temporis. Et aderant vtrique viro fautores non pauci. Antea enim de aliis diſputauerãt, vt mihi videbatur: victus autem in ſermonibus alter, & hæſitans, ad conuicia ſe vertit (quemadmodum hoc frequenter ſolet fieri) & obiecit alteri, quòd non eſſet liber: & ille valde placidè ſubriſit, dixítque: Vnde verò licet, ô bone, cognoſcere, qui ſit ſeruus, & quis liber? In-* C *de meherclè, inquit. Scio enim meipſum eſſe liberum, & hoſce omnes: tibi verò libertatis nihil conuenire. Et quidam qui aderant, riſerunt. Et ille nihil magis pudefactus eſt, ſed quemadmodũ galli gallinacei ex plaga excitantur, audacéſque fiunt, ita & ille excitatus eſt, & audaciã ſumpſit ex conuicio: percontatúſque eſt, vnde hoc ſciret & de ſe & de ipſo. Quia (inquit) meum patrem ſcio eſſe Atheniẽſem, vt ſi quem alium: tuum autem ſeruũ* D *illius, dicens nomen. Et ille: Quid ergo, inquit, iuxta hoc prohibet me in Cynoſargi perungi cum nothis, ſiquidem ex matre ſum libera? Fortaßis autem & ex ciue matre natus ſum, & ex patre ex quo tu dicis. An non multæ mulieres ciues propter ſolitudinem & paupertatem, partim ex hoſpitibus conceperunt, partim ex ſeruis: & quædam hoc ignorantes, quædam autem etiam ſcientes? Et nullus eſt ſeruus, ſed tantum non Athenienſis, ex his qui ita nati ſunt. At ego (inquit) & matrem*

πῖλον ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς; ἄλλως δὲ οὐ δυνησόμεθα γνῶναι τὸν ἐλεύθερον ἢ τὸν δοῦλον.

ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ἐλευθερίας, δεύτερος. ιε´.

ΑΛΛΑ' μὴν ἔναγχος παρεγενόμην τισὶ διαμφισβητοῦσι περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας, οὐκ ἐπὶ δικαστῶν, οὐδ' ἐν τῇ ἀγορᾷ, οὑτωσὶ δὲ κατ' οἰκίαν, ἐπὶ χρόνον πάμπολυν. καὶ παρῆσαν ἑκατέρῳ τοῖν ἀνδροῖν οὐκ ὀλίγοι σπουδάζοντες. ἐτύγχανον γὰρ περὶ ἄλλων πρότερον διαλέγοντες, ὡς ἐμοὶ ἐδόκουν· ἡττώμενος δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἕτερος καὶ διαπορῶν, εἰς λοιδορίαν ἐτράπετο· ὥσπερ εἴωθε τοῦτο συμβαίνειν πολλάκις· καὶ ὠνείδισεν οὐχ ὡς ἐλεύθερον ὄντα τὸν ἕτερον, καὶ ὃς πάνυ πρᾴως ἐμειδίασέ τε καὶ εἶπε· πόθεν δὲ ἔστιν, ὦ ἄριστε, εἰδέναι, ὅστις δοῦλος ἢ ὅστις ἐλεύθερος; ναὶ μὰ Δία ἔφη. ἐπίσταμαι γοῦν ἐμαυτὸν μὲν ἐλεύθερον ὄντα καὶ τούτους ἅπαντας· σοὶ δὲ οὐδὲν προσήκει ἐλευθερίας. καί τινες τῶν παρόντων ἐγέλασαν. καὶ ὃς, οὐδέν τι μᾶλλον ᾐσχύνθη· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀλεκτρυόνες πρὸς τὴν πληγὴν ἐπεγείρονται καὶ θαρροῦσιν, κἀκεῖνος ἐπηγέρθη καὶ ἐθάρρησε πρὸς τὴν λοιδορίαν. καὶ ἤρετο αὐτὸν, ὁπόθεν τοῦτο ἐπίσταιτο, ὅ περί τε αὑτοῦ, καὶ περὶ ἐκείνου. ὅτι, ἔφη, τὸν μὲν ἐμαυτοῦ πατέρα ἐπίσταμαι Ἀθηναῖον ὄντα, εἴπερ τις ἄλλος· τὸν δὲ σὸν, οἰκέτην τοῦ δεῖνος, εἰπὼν τὸ ὄνομα. καὶ ὃς, τί οὖν, εἶπε, κατὰ τοῦτο κωλύει με, ἐν Κυνοσάργει ἀλείφεσθαι μετὰ τῶν νόθων, εἴπερ ἐκ μητρὸς ἐλευθέρας, ἴσως δὲ καὶ ἀστῆς τυγχάνω γεγονὼς, καὶ πατρὸς οὗ σὺ φῄς; ἢ οὐ πολλαὶ ἀσταὶ γυναῖκες δι' ἐρημίαν τε καὶ ἀπορίαν, αἱ μὲν ἐκ ξένων ἐκύησαν, αἱ δὲ ἐκ δούλων; τινὲς μὲν ἀγνοοῦσαι τοῦτο, τινὲς δὲ καὶ ἐπιστάμεναι; καὶ οὐδεὶς δοῦλός ἐστιν ἀλλὰ μονονοὺ Ἀθηναῖος, τῶν οὕτω γεννηθέντων. ἀλλ' ἐγώ σοι, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα

ἐπίσταμαι ὁμόδουλον τοῦ πατρός. εἶεν, ἔφη, τὴν δὲ σαυτοῦ οἶσθα; πάνυ μὲν οὖν ἀστὴν ἐξ ἀστῶν, καὶ προῖκα ἱκανὴν ἐπενηνεγμένην. ἦ καὶ ἔχοις ἂν ὀμόσας εἰπεῖν, ὡς ἐξ οὗ φησιν ἐκείνη, ἐκ τούτου γέγονας; ὁ μὲν γὰρ Τηλέμαχος, οὐ πάνυ ἠξίου διατείνεσθαι ὑπὲρ Πηνελόπης τῆς Ἰκαρίου, σφόδρα σώφρονος δοκούσης γυναικός, ὅτι ἀληθῆ λέγει, τὸν Ὀδυσσέα ἀποφαίνουσα αὐτοῦ πατέρα· σὺ δὲ οὐ μόνον ὑπὲρ σαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς σῆς μητρὸς, ἐὰν κελεύσῃ σέ τις, ὀμόσαι ἴσως ἔοικας. ἀλλὰ καὶ περὶ δούλης ἠγνοοῦμεν, ἐξ ὅτου ποτὲ ἐκύησεν, ὥσπερ ἣν λέγεις ἐμὴν μητέρα. ἀδύνατον γάρ σοι δοκεῖ τὴν ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς κυῆσαι ἐλευθέρου, ἢ καὶ τοῦ αὐτῆς δεσπότου. οὐ πολλοὶ Ἀθηναίων συγγίνονται θεραπαίναις αὐτῶν, οἱ μέν τινες κρύφα, οἱ δὲ καὶ φανερῶς; οὐ γὰρ δήπου βελτίους εἰσὶ πάντες τοῦ Ἡρακλέους, ὃς οὐδὲ τῇ Ἰαρδάνου δούλῃ συγγενέσθαι ἀπηξίωσεν, ἐξ ἧς ἐγένοντο οἱ Σαρδέων βασιλεῖς. ἔτι δὲ οὐ δοκεῖ σοι, ὡς ἔοικε, Κλυταιμνήστρα, Τυνδάρεω μὲν θυγάτηρ, γυνὴ δὲ Ἀγαμέμνονος, μὴ μόνον Ἀγαμέμνονι συνεῖναι τῷ αὐτῆς ἀνδρί· ἀλλὰ καὶ ἀποδημήσαντος ἐκείνου, Αἰγίσθῳ συγγενέσθαι; καὶ Ἀερόπη ἡ Ἀτρέως γυνὴ τὴν Θυέστου προσδέξασθαι ὁμιλίαν; καὶ ἄλλαι πολλαὶ καὶ πάλαι καὶ νῦν ἐνδόξων καὶ πλουσίων ἀνδρῶν γυναῖκες, ἑτέροις συγγίνεσθαι, καὶ παῖδας ἐνίοτε ἐξ ἐκείνων ποιεῖσθαι· τὴν δὲ σὺ λέγεις θεράπαιναν, οὕτω πάνυ ἀκριβῶς φυλάττειν τὰ πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν αὐτῆς, ὥστε μὴ ἂν ἑτέρῳ συγγίνεσθαι. ἔτι δὲ καὶ περὶ σαυτοῦ καὶ περὶ ἐμοῦ διαβεβαιοῖς, ὡς ἑκάτερος ἡμῶν ἐστι τῆς δοκούσης καὶ λεγομένης μητρός; καίτοι πολλοὺς Ἀθηναίων ἔχοις ἂν εἰπεῖν καὶ τῶν πάνυ γνωρίμων, οἳ ἐφάνησαν ὕστερον, οὐ μόνον πατρὸς ἀλλὰ καὶ μητρὸς, οὐχ ἧς ἐλέγοντο, ὑποβολιμαῖοι ποθὲν τραφέντες. καὶ ταῦτα σὺ ἑκάστοτε ὁρᾷς δεικνύμενα καὶ λεγόμενα ὑπὸ τῶν κωμῳδοδιδασκάλων, καὶ ἐν ταῖς τραγῳδίαις· καὶ

A *tuam noui, conſeruam eſſe patri. Eſto (inquit.) tuam autem noſti? Omnino ſanè (inquit) & ciuem ex ciuibus prognatam, & dotem magnam (patri) attuliſſe. An etiã haberes (ait alter) iuratus dicere, quod ex eo natus ſis, ex quo te illa dicit? Certè Telemachus noluit fortiter aſſeuerare pro Penelope Icarij filia, valde caſta habita muliere, quòd verum diceret, Vlyſſem affirmans ipſius eſſe patrem: Tu autem non ſolùm pro te verùm etiã pro tua matre,*
B *ſi quis iubeat, iuſiurãdum præſtiturus videris fortaſſe: ſed & de ſerua quacũque ex quocunque tandem conceperit, vti de ea quam dicis matrem meam. Impoßibile enim tibi videtur, ex alio viro concepiſſe libero, aut etiam ex ſuo hero. Nônne multi Athenienſes rem habent cum ſuis ancillis, quidam clanculò, quidam etiam manifeſtè? neque enim vnquã ſunt Hercule meliores omnes, qui neque cum Iardani ſerua rem habere dedignatus eſt; ex*
C *qua nati ſunt Sardienſium reges. Præterea non videtur tibi (quod veriſimile eſt) Clytemneſtra Tyndari quidem filia, cõiunx autem Agamemnonis, non ſolũ cõcubuiſſe cum Agamemnone ſuo marito: verùm etiam eo peregrè abſente, cũ Aegiſtho rẽ habuiſſe? Et Aerope Atrei vxor, Thyeſtis amplexa eſſe cõſuetudinem? Et aliæ multæ tam olim quàm nunc, illuſtriũ & diuitum virorum vxores, cũ aliis concubuiſſe, & pueros interdum ex illis ſu-*
D *ſtuliſſe? Quam tu verò dicis ancillam, ita prorſus diligenter fidem ſuo ſeruaſſe putas marito, vt cum altero non cõcubuerit? Inſuper autem & de teipſo, & de me cõfirmas, quod vterque noſtrũ illius eſt matris, quę & exiſtimata & dicta ſit mater. Atqui multos Atheniẽſium poſſes dicere, eóſque valde notos, quos tãdem compertum erat non ſolum non patris, ſed neque matris fuiſſe, cuius dicebãtur: ſed ſuppoſititios, alicunde educatos. Et hæc tu nonnunquã vides oſtenſa dictáque à Comœdiarũ ſcriptoribus & in Tragœdiis: &*

Nothorũ cauſa defẽſa.

tamẽ nihil minus fortiter affirmas & de te & de me, quaſi optimè ſciens quomodo nati ſimus, & ex quibus. Neſcis (inquit) quod lex dat actionem aduerſus eũ, qui quem conuiciis inceſſerit, nec valeat demonſtrare manifeſtè quicquam eorum quæ dicit? Et ille: Scio (inquit) quod liberę mulieres ſupponũt ſibi ſæpe propter prolis carentiam, quum non poſſunt ipſæ cõcipere, volens vnaquæque retinere ſuum maritum & domum: & pariter non illis deeſt, vnde pueros alãt. Seruas verò è cõtrariò, has quidem ante partũ, fœtus corrumpere: illas autem poſtea, quando factũ abſcondere poſſunt: propterea & viris conſciis, vt ne plura negocia habeant coactæ pueros alere, ad ſeruitutem. Ita herclè (inquit) at præter opinionem Pandionis nothi pueri. Illius enim paſtoris qui erat in Eleutheris, & paſtoris vxor, non ſolum non expoſuerunt ex ipſis genitos, verùm etiam alienos in via repertos pueros, neſcientes cuius eſſent, ſuſtulerunt, aluerúntque tãquam proprios: neque vnquam poſtea ſponte confeſſi ſunt, quod alieni eſſent. Tu verò fortaſſe & Zethũ & Amphionem conuiciis impetiiſſes ante quàm innoteſcerẽt, & deieraſſes de Iouis filiis tanquam de ſeruis? Et ille ridens valde ſimulatè, Tragœdos (inquit) vocas ad perhibendum teſtimonium. At quibus (inquit) credunt Græci. Quos enim illi demonſtrant eſſe Heroas, illis videtur parentare vt Heroibus, & monumenta illis heroica videas ædificata. Verumtamen cogita, ſi vis, & Phrygiam Priami ancillam, quæ Alexandrum in Ida nutriuit vt ſuum filium, acceptum à viro paſtore, & pueri educationem non difficulter tulit. Telephum autem Auges & Herculis alium, non à muliere, ſed à cerua alitum eſſe dicunt. An videtur tibi cerua magis miſerari infantem, & cupere nutrire, quàm homo, ſi forte præſto ſit? age, dic quæſo propter Deos? Quod ſi tãdẽ & aſſentiar tibi illos eſſe meos parẽtes

Expoſititij nati.

A ὅμως οὐδὲν ἧττον ἰσχυρίζῃ καὶ περὶ σαυτοῦ καὶ περὶ ἐμοῦ, ὡς εὖ εἰδὼς ὅπως γε γεγόναμεν, καὶ ἐκ τίνων. οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι κατηγορίας δίδωσιν ὁ νόμος γράψασθαι τοῦτον, ὃς ἂν βλασφημῇ τινα, οὐκ ἔχων ἀποδεῖξαι περὶ ὧν λέγει σαφὲς οὐδέν; καὶ ὅς, ἐπίσταμαι γάρ, ἔφη, ὅτι αἱ μὲν ἐλεύθεραι γυναῖκες ὑποβάλλονται πολλάκις δι' ἀπαιδίαν, ὅταν μὴ δύνωνται αὗται κυῆσαι· βουλόμεναι κατασχεῖν ἑκάστη τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς, καὶ τὸν οἶκον, καὶ ἅμα οὐκ ἀ- B πορoῦσαι ὅθεν τοὺς παῖδας θρέψωσι. τὰς δὲ δούλας τοὐναντίον, τὰς μὲν, περὶ τοῦ τόκου διαφθειρούσας· τὰς δὲ ὕστερον, ἐὰν δύνωνται λαθεῖν, τὸ γινόμενον· ἔτι καὶ τῶν ἀνδρῶν συνειδότων, ὅπως μὴ πράγματα ἔχωσι, παιδοτροφεῖν ἀναγκαζόμενοι πρὸς τῇ δουλείᾳ. ναὶ μὰ Δία, ἔφη, πλήν γε τῆς οἰήσεως τοῦ Πανδίωνος, εἶπε, νόθου παιδός. ὁ γὰρ ἐκείνου νομεὺς ὁ ἐν ταῖς Ἐλευθέραις, καὶ ἡ γυνὴ ἡ τοῦ νομέως, οὐ μόνον οὐκ ἐξετίθεσαν αὐτοὶ γεννήσαντες, ἀλλὰ καὶ ἀλ- C λότρια εὑρόντες ἐν τῇ ὁδῷ παιδία, οὐκ εἰδότες, ὅτου ποτὲ ἦσαν, ἀνελόμενοι ἔτρεφον, ὡς αὐτῶν, καὶ οὐδὲ ὕστερον ἑκόντες, οὐδέποτε ὡμολόγησαν ὅτι ἀλλότριοι ἦσαν. σὺ δὲ ἴσως καὶ τὸν Ζῆθον καὶ τὸν Ἀμφίονα ἐλοιδόρεις ἄν, πρὶν φανεροὺς γενέσθαι, καὶ διώμνυσο ὡς περὶ δούλων τῶν τοῦ Διὸς υἱέων. καὶ ὃς γελάσας πάνυ εἰρωνικῶς, τοὺς τραγῳδούς, ἔφη, καλεῖς μάρτυρας, οἷς γε πιστεύουσιν, εἶπεν, οἱ Ἕλληνες. οὓς γὰρ ἐκεῖνοι ἀποδεικνύουσιν ἥρωας, τούτοις φαίνονται ἐνα- D γίζοντες ὡς ἥρωσι, καὶ τὰ ἡρῷα ἐκείνοις ᾠκοδομημένα ἰδεῖν ἐστιν. ὅμως δὲ ἐννόησον, εἰ βούλει καὶ τὴν Φρυγίαν τὴν Πριάμου δούλην, ἢ τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ Ἴδῃ ἐξέθρεψεν ὡς αὑτῆς υἱέα, λαβοῦσα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς βουκόλου ὄντος, καὶ τὴν παιδοτροφίαν οὐ χαλεπῶς ἔφερεν. Τήλεφον δὲ τὸν Αὔγης καὶ Ἡρακλέους, οὐχ ὑπὸ γυναικός, ἀλλ' ὑπὸ ἐλάφου τραφῆναι λέγουσιν. ἢ δοκεῖ σοι ἔλαφος μᾶλλον ἐλεῆσαι ἂν βρέφος, καὶ ἐπιθυμῆσαι τρέφειν, ἢ ἄνθρωπος, ἐὰν τύχῃ οὖσα; φέρε δὴ πρὸς θεῶν· εἰ δὲ δὴ προσομολογήσαιμί σοι τούτους εἶναί μου γονέας,

οὓς σὺ φῄς, πόθεν οἶσθα περὶ τῆς ἐκείνων δουλείας; ἢ καὶ τοὺς γονέας αὐτῶν ἠπίστω σαφῶς, καὶ ἕτοιμος εἶ καὶ περὶ ἐκείνων καταμνύσθαι ἑκατέρου, ὅτι ἐξ ἀμφοῖν δούλοιν γεγόνασιν ἀμφότεροι, καὶ τοὺς ἔτι πρότερον καὶ ἐξ ἀρχῆς ἅπαντας; δῆλον γὰρ ὡς ἐάν περ ἐλεύθερος ᾖ τις τῶν ἐκ τοῦ γένους, οὐκέτι οἷόν τε τοὺς ἀπ' ἐκείνων δούλους ὀρθῶς νομίζεσθαι. τοῦτο δὲ οὐ δυνατόν ἐστι, ὦ βέλτιστε, ὥς φασιν ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος, εἶναί τι γένος ἀνθρώπων, ἐν ᾧ οὐκ ἄπειροι μὲν ἐλεύθεροι γεγόνασιν, οὐκ ἐλάττους δὲ τούτων οἱ δεδουλευκότες· καὶ νὴ Δία τύραννοι, καὶ βασιλεῖς, καὶ δεσμῶται, καὶ στιγματίαι, καὶ κάπηλοι, καὶ σκυτοτόμοι, καὶ τἄλλα ὅσα ἐν ἀνθρώποις ἐστίν, ἁπάσας μὲν ἐργασίας, ἅπαντας δὲ βίους, ἁπάσας δὲ τύχας καὶ ξυμφορὰς μετηλλαχότες. ἢ οὐκ οἶσθα τούτου ἕνεκεν τὰ τῶν ἡρώων λεγομένων γένη, εὐθὺς εἰς θεοὺς οἱ ποιηταὶ ἀναφέρουσιν, ὥστε μηκέτι ἐξετάζεσθαι τὸ πρόσωπον; καὶ τούς γε πλείονας αὐτῶν φασιν ἐκ Διὸς γεγονέναι, ἵνα μὴ αὖθις οἵ τε βασιλεῖς καὶ οἱ οἰκισταὶ τῶν πόλεων καὶ ἐπώνυμοι, εἰς τοιαῦτα ἐμπίπτωσιν, ἃ δοκεῖ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὀνείδη εἶναι. ὥστε εἴπερ οὕτως ἔχει τὰ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἡμεῖς τε καὶ ἄλλοι σοφώτεροι ἡμῶν φασιν, οὐδὲν ἂν μᾶλλόν σοι προσήκει ἐλευθερίας κατὰ γένος, ἢ ὁτῳοῦν τῶν σφόδρα δοκούντων οἰκετῶν· εἰ μὴ ἄρα καὶ σὺ φθάσεις ἀναγαγὼν εἰς Δία, ἢ εἰς Ποσειδῶνα ἢ Ἀπόλλωνα τοὺς σαυτοῦ προγόνους, τοὺς δὲ * γε ἐμοῦ εἰς δούλους. τὸ μὲν τοίνυν, ἔφη, γένος, καὶ τὸ τῶν προγόνων, ἐῶμεν· ἐπειδὴ οὕτω σοι δοκεῖ ἀστάθμητον εἶναι· ἴσως γάρ τοι ἀναφανήσῃ ὥσπερ Ἀμφίων καὶ Ζῆτος καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου γεγονώς. ἀλλά σέ γε αὐτὸν πάντες ἐπιστάμεθα δουλεύοντα. τί δέ; εἶπε· δοκοῦσί σοι πάντες οἱ δουλεύοντες, δοῦλοι; ἀλλ' οὐ πολλοὶ αὐτῶν ἐλεύθεροι ὄντες, καὶ ἀδίκως δουλεύοντες; ὧν τινες ἤδη καὶ εἰς

γρ. οὐδέ γε ἐμοὶ περὶ δουλείας.

A *quos tu dicis, vnde ſcis de illorum ſeruitute? An etiam illorum parentes nouiſti manifeſtè, & paratus es de vtroque iuſiurandum dare, quòd ex ambobus ſeruis natus ſit vterque, & præterea illorum maiores, & ab initio omnes? Manifeſtum enim, quod ſi vnus quilibet ex genere liber fuerit, non iam fieri poteſt vt ex illis deinde nati rectè ſerui exiſtimentur. Hoc autem fieri nō poteſt, ô bone, vt ab omni (vt aiūt) æuo aliquod ſit hominum genus, in quo* B *non innumerabiles liberi ſint procreati, nec pauciores qui ſeruitutem ſeruierint: & (per Iouem) tyranni, & reges, & vincti, & ſtigmatis notati, & caupones & ſutores, aliarúmque quæcunque inter homines ſunt, conditionum fuerint, omniáque opera, omnes viuendi conditiones omnes fortunas atque calamitates viciſſim ſint experti. An ignoras quod huius gratia heroū generationes ſtatim in* Deos *referant poëtę, ita vt non amplius exami-* C *netur perſona? Et plurimos quidem illorū ex Ioue dicunt eſſe natos, ne ipſi & reges & vrbium conditores, clararúmque autores familiarum in ea inciderent, quæ vidētur apud homines eſſe probroſa. Quare ſi ita habent res hominum, vt nos aliíque nobis ſapientiores dicunt, nihil magis ad te pertinet libertas iuxta genus, quàm ad quemlibet eorum qui nimis exiſtimantur ſerui.* Niſi ſi etiam *tu præueneris, referēs ſurſum ad* Iouem, *aut ad Neptunū,* D *aut ad Apollinem tuos maiores* : meos verò ad ſeruos. *Igitur (inquit) quod ad genus & maiores attinet, omittamus; quandoquidem ita tibi certo expendi non poſſe videtur:* Fortaſſe *enim appareres prognatus, quemadmodum Zetus & Amphion, & Alexander Priami filius. At te quidem ipſum omnes nouimus ſeruiiſſe ſeruitutē. Quid autem? inquit. An vidētur tibi omnes qui ſeruiunt ſerui? An non multi illorum, cum ſint liberi, iniuſtè ſeruiunt? quorum iam quidam coram iudi-*

A çibus ſeſe liberos eſſe demonſtrarũt. Quidam verò ſuſtinent vſque ad omne tempus, non habentes vnde manifeſtè probẽt de libertate, aut quib. difficiles ſunt præſumpti heri. deinde age, nónne Eumæus Cteſij Ormenidę, hominis planè liberi & diuitis filius, ſeruiuit in Ithaca apud Vlyſſem & Laertem? quúmque illi liceret, ſæpenumero domum abnauigare, ſi vellet, nũquam voluit? Quid verò? multi Athenienſes capti in Sicilia, nónne ſeruierunt in Sicilia & Peloponneſo, quum B eſſent liberi? Et in aliis multis prælijs qui capti ſunt, partim tempus quoddam, dũ inuenirent redemptores, partim vſque in omne tempus ſeruierunt. Quando etiam Calliæ filius, ſeruiuiſſe viſus eſt in Thracia poſt cladem quam in pugna Atheniẽſes acceperant circa Acanthon: vt & poſtea effugiens rediénſque poſtliminio diſceptauit de Calliæ hereditate, & multum exhibuit negotij cognatis? Ille quidẽ (opinor) mendaciis vſus eſt. Non enim filius, C ſed equiſo Calliæ fuit, aſpectu vero perſimilis Calliæ adoleſcentis, qui in pugna mortuus erat; præterea & Græcam linguam accuratè & literas nouerat. Quin aliis etiam ſexcentis hoc euenit: quoniam & ex his qui hîc in præſentia ſeruiunt, nõ deſpero multos eſſe liberos. Non enim, ſi Athenienſium aliquis captus in bello, in Perſas abductus ſit, aut per Iouem, ſi in Thraciam aut Siciliam ductus venũdatur, dicemus ſeruire, quum ſit liber: ſin ve- D ro Thracum quiſpiam, aut Perſarum, nõ modò ex liberis illic natus, huc ductus, ſed & primatis cuiuſdam aut regis filius, non confitebimur liberum eſſe? Neſcis Atheniẽſium legem, quæ & apud alios multos eſt, quæ ſeruum effectum eijcit è ciuium numero? Calliæ verò filium, ſi quidem verè ex captiuitate ſaluatus eſt, rediítque è Thracia, poſtquam multos illic annos fuiſſet, & ſæpius flagris eſſet caſus, nemo vnquam eiecit è ciuium numero. Quare & lex non ait factos eſſe ſer-

A δικαστήριον ἐλθόντες, ἀπέδειξαν ἐλευθέρους ὄντας ἑαυτούς. οἱ δέ τινες καὶ ἀνέχονται μέχρι παντός, οὐκ ἔχοντες ἀποδεῖξαι φανερῶς περὶ τῆς ἐλευθερίας, ἢ οἷς ἂν χαλεποὶ ὦσιν οἱ λεγόμενοι αὐτῶν δεσπόται. ἐπεὶ φέρε, Εὔμαιος ὁ Κτησίου τοῦ Ὀρμενίδου ἀνδρὸς πάνυ ἐλευθέρου καὶ πλουσίου παῖς, οὐκ ἐδούλευσεν ἐν Ἰθάκῃ παρὰ Ὀδυσσεῖ καὶ Λαέρτῃ; καὶ ἐνὸν αὐτῷ ἀποπλεῦσαι πολλάκις οἴκαδε, εἰ ἐβούλετο, οὐδέποτε ἠξίωσε. τί δαί; Ἀθηναῖοι πολ- B λοὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ληφθέντων, οὐκ ἐδούλευον ἐν Σικελίᾳ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ, ἐλεύθεροι ὄντες; καὶ ἐν ἄλλαις πολλαῖς μάχαις, οἱ ἀεὶ αἰχμάλωτοι γινόμενοι, οἱ μὲν, χρόνον τινὰ, ἕως ἂν εὕρωσι τοὺς λυσομένους, οἱ δὲ, μέχρι παντός. ὁπότε καὶ ὁ Καλλίου υἱὸς, ἔδοξε δουλεῦσαι πολὺν χρόνον ἐπὶ Θρᾴκης, μετὰ τὴν μάχην, ἣν Ἀθηναῖοι περὶ Ἄκανθον ἡττήθησαν· ὥστε καὶ ὕστερον διαφυγὼν καὶ ἀφικόμενος, ἠμφισβήτει τοῦ κλήρου τοῦ Καλλίου, καὶ πολλὰ C πράγματα παρεῖχε τοῖς ξυγγενέσιν. ἐκεῖνος μὲν, οἶμαι, ψευδόμενος· ἦν γὰρ οὐχ υἱὸς, ἀλλ' ἱπποκόμος Καλλίου, τὴν δὲ ὄψιν ὅμοιος τῷ τοῦ Καλλίου μειρακίῳ, ὃ ἔτυχεν ἐν τῇ μάχῃ τελευτῆσαν· ἔτι δὲ ἡλλήνιζεν ἀκριβῶς, καὶ γράμματα ἠπίστατο. ἀλλὰ ἕτεροί γε μυρίοι τοῦτο πεπόνθασιν. ἐπεὶ καὶ τῶν νῦν τῶν ἐνθάδε δουλευόντων, οὐκ ἀπογινώσκω πολλοὺς εἶναι ἐλευθέρους. οὐ γὰρ ἐὰν μὴ Ἀθηναίων τις ἁλοὺς κατὰ πόλεμον εἰς Πέρσας ἀπαχθῇ, καὶ νὴ Δία, ἐὰν εἰς Θρᾴ- D κην ἢ Σικελίαν ἀχθεὶς ἀπεμπολήθῃ, φήσομεν ἐλεύθερον ὄντα δουλεύειν· ἐὰν δὲ Θρᾳκῶν τις ἢ Περσῶν, μὴ μόνον ἐξ ἐλευθέρων γεγονὼς ἐκεῖ, δεῦρο ἀχθῇ, ἀλλὰ καὶ δυνάστου τινὸς ἢ βασιλέως υἱὸς, οὐχ ὁμολογήσομεν ἐλεύθερον εἶναι; οὐκ οἶσθα τὸν Ἀθήνησιν, ἔφη, νόμον, παρὰ πολλοῖς δὲ καὶ ἄλλοις, ὅτι τὸν φύσει δοῦλον γενόμενον, οὐκ ἐᾷ μετέχειν τῆς πολιτείας; τὸν δὲ Καλλίου υἱὸν, εἴπερ ὄντως ἐσώθη ποτὲ ἁλοὺς, ἀφικόμενον ἐκ Θρᾴκης, συχνὰ ἔτη γεγονότα ἐκεῖ, καὶ πολλάκις μεμαστιγωμένον, οὐδεὶς ἂν ἠξίου τῆς πολιτείας ἀπελαύνειν ἐνίοτε. ὥστε καὶ ὁ νόμος οὐ φησι δούλους γε-

γενέσθαι, τοὺς ἀδίκως δουλεύοντας. τί δὲ ποιοῦντά με ἐπίστασαι, πρὸς θεῶν, ἢ τί πάσχοντα, ὅτι μὲ φὴς ἐπίστασθαι δουλεύοντα; τρεφόμενον ἔγωγε ὑπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ ἀκολουθοῦντα ἐκείνῳ, καὶ ποιοῦντα ὅ, τι ποτ᾽ ἐκεῖνος προστάττει· εἰ δὲ μὴ, παιόμενον. οὕτω μὲν, ἔφη, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀποφαίνεις δούλους τῶν πατέρων. καὶ γὰρ ἀκολουθοῦσι πολλοῖς τῶν πενήτων, καὶ εἰς γυμνάσιον βαδίζουσι, καὶ ἐπὶ δεῖπνον, καὶ τρέφονται πάντες ὑπὸ τῶν πατέρων καὶ παίονται πολλάκις ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ πείθονται ὅ, τι ἂν ἐκεῖνοι προστάττωσιν αὐτοῖς. καὶ τοι ἕνεκα τοῦ πείθεσθαι, καὶ πληγὰς λαμβάνειν, καὶ τῶν γραμματιστῶν οἰκέτας φήσεις τοὺς παρ᾽ αὐτοῖς μανθάνοντας; καὶ τοὺς παιδοτρίβας δεσπότας εἶναι τῶν μαθητῶν, ἢ τοὺς ἄλλο τι διδάσκοντας; καὶ γὰρ προστάττουσιν αὐτοῖς, καὶ τύπτουσι μὴ πειθομένους. νὴ Δί᾽, ἔφη. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι τοῖς παιδοτρίβαις, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις διδασκάλοις δῆσαι τοὺς μαθητὰς, οὐδὲ ἀποδόσθαι, οὐδέ γε εἰς μύλωνα ἐμβαλεῖν· τοῖς δέ γε δεσπόταις, ἅπαντα ταῦτα ἐφειμένα ἐστίν. ἴσως γὰρ οὐκ οἶσθα, ὅτι παρὰ πολλοῖς καὶ σφόδρα εὐνομουμένοις, ταῦτα ἃ λέγεις ἔξεστι τοῖς πατράσι περὶ τοὺς υἱέας, καὶ δῆσαι ἐὰν βούλωνται, καὶ ἀποδίδοσθαι, καὶ ὅ, τι τούτων χαλεπώτερον· ἐφεῖται γὰρ αὐτοῖς ἀποκτεῖναι, μήτε κρίναντας, μήτε ὅλως αἰτιασαμένους. ἀλλ᾽ ὅμως οὐδὲν μᾶλλον δοῦλοί εἰσι τῶν πατέρων, ἀλλὰ υἱεῖς. εἰ δὲ δὴ ὅτι μάλιστα ἐδούλευον, καὶ δοῦλοι ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχον δικαίως, τί με, ἔφη, κωλύει νῦν ἐλεύθερον εἶναι μηδενὸς ἔλαττον· σὲ δὲ αὖ τοὐναντίον, εἰ καὶ σφόδρα ἐξ ἐλευθέρων ἦσθα, δοῦλον εἶναι παντὸς μᾶλλον; ἐγὼ μὲν, εἶπεν, οὐχ ὁρῶ ὅπως ἐλεύθερος ὤν, δοῦλος ἔσομαι· σὲ δὲ οὐκ ἀδύνατον ἐλεύθερον γενέσθαι, ἀφέντος τοῦ δεσπότου. τί δαὶ, ὦ λῷστε, ἔφη, οὐδεὶς ἂν γένοιτο ἐλεύθερος μὴ ὑπὸ τοῦ δεσπότου ἀφεθείς; πῶς γὰρ εἶπεν; ὅπως Ἀθηναίων ψηφισαμένων μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην τοὺς συμπολεμήσαντας οἰκέτας ἐλευθέρους εἶναι. εἰ προὔβη ὁ πόλεμος

A *uos, qui iniuria in ſeruitutẽ ſunt redacti. Quid autem, propter Deos ſcis me feciſſe, aut paſſum, vnde me ſeruitutem ſeruiuiſſe noris? Nempe (inquit) te ſcio alitum ab hero, & illius fuiſſe pediſſequum, & feciſſe quicquid ille pręceperat: ſin minus, vapulaſſe. Ita tu quidem (inquit) & filios patrũ ſeruos eſſe demonſtras. Quippe ſequuntur multos ex pauperibus, ſimulque in gymnaſium vadunt, & ad cœnam & aluntur omnes à patribus, & cædun-* B *tur ab illis ſæpe, & ſunt dicto audientes quodcunque illi eis pręceperint. Quinetiã propter obediẽtiam, verberúmque paſsionem, & literatorum ſeruos eos eſſe dices qui diſcunt, & pædotribas diſcipulorum eſſe dominos, aut alios aliud quid docentes. Nam & pracipiunt illis, & percutiunt nòn obedientes. Ita per Iouem (inquit) at nõ eſt pædotribis & aliis doctoribus diſcipulos ligandi poteſtas, neque vendendi, neque in piſtrinum coniiciendi:* C *at heris verò omnia hæc permiſſa ſunt. Fortaſſe enim ignoras (inquit) quòd apud multos, & valde legitimè inſtitutos, hæc quæ dicis, patribus licita ſunt circa filios, & vincire quum voluerint, & alienare, & quod his immitius eſt: permittitur enim illis occidere, nec vocatos in iudicium**, *nec vllius planè criminis accuſatos: attamen nihilo magis patrũ ſunt ſerui, ſed filij. Denique ſi maximè ſeruiui, & ſerui à principio iure facti ſunt, quid* D *nunc me (inquit) prohibet, quo minus liber ſim, quã quiſquã? Tu verò è cõtrario, etſi valde ex liberis oriundus es, quid obſtat, quo minus ſeruus ſis, quã quiſquam? Ego ſanè (inquit) nõ video, quomodo liber quũ ſim, ſeruus fiã: tu autẽ liber fieri potes, ſi te herus, manu miſerit. Quid ita ô bone? (inquit) An nemo poteſt fieri liber, niſi ab hero manu emiſſus? Quomodo enim? inquit. Eo modo (inquit alter) quo Athenienſes decreto ſanxerunt poſt pugnam in Chæronéa, omnes ſeruos qui militauerant vnà, liberos eſſe. Et ſi bellum*

diutius

diutius protractum eſſet, neque Philippus ocyùs cum illis bellum compoſuiſſet, multi Athenis ſerui, & propemodũ omnes in libertatem veniſſent, nõ quiſque ab hero ſuo manumiſſi. Eſto hoc ſanè (inquit) ſi te publicè ciuitas liberum eſſe iuſſerit) Quid verò? meipſum (inquit) non videor tibi in libertatẽ aſſerere poſſe? Si quidem argentum (inquit) alicũde ſoluas hero. Non (inquit) hoc dico modo: ſed, eo quo Cyrus non modo ſeipſum, ſed omnes Perſas vindicauit in libertatem, tantam multitudinem, neque argentum cuiquam ſoluens, neque ab hero manumiſſus. An neſcis, quòd lucernarũ opifex fuerit Cyrus Aſtyagis filius: & quando potuit, ſibique viſum fuit, liber ſimul & rex factus eſt totius Aſiæ? Eſto (inquit) Me autem (inquit) quomodo dicis ſeruũ eſſe natum, quando plurimi nonnunquam tradant ſemetipſos, quum ſint liberi, in ſeruitutem, ſecundum ſyngrapham interdum, ſuper nulla re mediocri, ſed ſuper omnibus difficillimis? Hactenus quidem attenderunt ſermonibus qui aderant, quaſi non ſeriò dictus magis, quam ioco. Poſtea verò contendebant, & videbatur illis abſurdum, ſi nullum poſſet dici ſignũ, quo quis abſque ambiguitate diiudicet ſeruũ à libero: ſed facilè queat dubitari & contradici de omnib. Relicta igitur cõſideratione de illo, déque illius ſeruitute, conſiderabãt, quis nã eſſet ſeruus: & videbatur illis, quòd qui propriè poſſideretur ab hero, vt aliud quid ſuarũ rerũ, aut pecorum, vt hero liceat eo vti quãcunque ad rẽ vellet, eũ rectè & dici & eſſe ſeruũ poſſidentis. Rurſũ autẽ dubitabat is qui de ſeruitute cõtradixerat, quidnã tandẽ eſſet propriũ poſſeſſionis. Etenim domum & prædium & equũ & bouẽ, multos iam viſos poſſidere multo tempore, non iuſtè acquiſita, interdum etiã à patribus accepta: ita etiã fieri poſſe, vt & homo iniuſtè poſſideatur. Et iã ſanè & ſeruos haberi inter res poſſeſſas, quemadmodũ & alia vniuerſa.

A ἀλλὰ μὴ διελύσατο ταχὺ τὸν, ὁ Φίλιππος πρὸς αὐτοὺς, πολλοὶ μὲν τῶν Ἀθήνησιν οἰκετῶν, ἢ μικροῦ πάντες, ἐλεύθεροι ἦσαν, οὐχ ὑπὸ τοῦ δεσπότου ἕκαστος ἀφεθείς. ἔστω τοῦτό γε, εἰ δημοσίᾳ σε ἡ πόλις ἐλευθερώσῃ. τί δαί; ἐμαυτὸν οὐκ ἄν σοι δοκῶ ἐλευθερῶσαι; εἴγε ἀργύριόν ποθεν καταβάλοις τῷ δεσπότῃ, τοῦτο οὐ φημι τὸν τρόπον· ἀλλ᾽ ὅνπερ Κῦρος οὐ μόνον ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ Πέρσας ἅπαντας ἠλευθέρωσε, τοσοῦτον ὄχλον, οὔτε B ἀργύριον οὐδενὶ καταβαλὼν, οὔτε ὑπὸ τοῦ δεσπότου ἀφεθείς. ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι λυχνοποιὸς ἦν ὁ Κῦρος Ἀστυάγου, καὶ ὁπότε γε ἠδυνήθη καὶ ἔδοξεν αὐτῷ, ἐλεύθερος ἅμα καὶ βασιλεὺς ἐγένετο τῆς Ἀσίας ἁπάσης; εἶεν. ἐμὲ δὲ πῶς ἂν φῂς δοῦλον γενέσθαι; ὅτι μυρίοι δήπου ἀποδίδονται ἑαυτοὺς ἐλεύθεροι ὄντες, ὥς τε δουλεύειν κατὰ συγγραφὴν ἐνίοτε, ἐπ᾽ οὐδενὶ τῶν μετρίων, ἀλλ᾽ ἐπὶ πᾶσι τοῖς χαλεπωτάτοις; τέως μὲν οὖν προσεῖχον C τοῖς λόγοις οἱ παρόντες, ὡς οὐ μετὰ σπουδῆς λεγομένοις μᾶλλον, ἢ μετὰ παιδιᾶς· ὕστερον δὲ ἐφιλονείκουν, καὶ ἐδόκει ἄτοπον εἶναι, εἰ μηδὲν ἔσται εἰπεῖν τεκμήριον, ᾧ τις ἀναμφιλόγως διακρινεῖ τὸν δοῦλον ἀπὸ τοῦ ἐλευθέρου, ἀλλ᾽ εὐπορὲς ἔσοιτο περὶ παντὸς ἀμφισβητεῖν καὶ ἀντιλέγειν. ἀφέντες οὖν ὑπὲρ ἐκείνου σκοπεῖν καὶ τῆς ἐκείνου δουλείας, ἐσκόπουν ὅς τις εἴη δοῦλος. καὶ ἐδόκει αὐτοῖς, ὃν μέν τις κεκτημένος κυρίως, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν αὑτοῦ D χρημάτων ἢ βοσκημάτων, ὥς τε ἐξεῖναι αὐτῷ χρῆσθαι ὅ,τι βούλεται· ἔστιν ὀρθῶς λέγεσθαί τε καὶ εἶναι δοῦλος τοῦ κεκτημένου. πάλιν οὖν ἠμφισβήτει ὁ περὶ τῆς δουλείας ἀντιλέγων, ὅ,τι ποτὲ εἴη τὸ κύριον τῆς κτήσεως. καὶ γὰρ οἰκίαν, καὶ χωρίον, καὶ ἵππον, καὶ βοῦν πολλοὺς ἤδη φανῆναι τῶν κεκτημένων, πολὺν χρόνον, οὐ δικαίως ἔχοντας, ἐνίοτε δὲ καὶ παρὰ τῶν πατέρων παρειληφότας· οὕτω δὴ καὶ ἄνθρωπον εἶναι ἀδίκως κεκτῆσθαι. καὶ γὰρ δὴ τῶν κτωμένων εἶναι τοὺς οἰκέτας, ὥσπερ καὶ τἆλλα ξύμπαντα.

οἱ μὲν γὰρ, ἄλλως λαμβάνουσιν ἢ χρησαμένου τινός, ἢ κληρονομήσαντος, ἢ πριαμένου· τινὲς δὲ ἐξ ἀρχῆς τοὺς παρὰ σφίσι γεννηθέντας, οὓς οἰκογενεῖς καλοῦσι. τρίτος δὲ κτήσεως τρόπος, ὅταν ἐν πολέμῳ λαβὼν αἰχμάλωτον, ἢ καὶ λῃσάμενος κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἔχῃ καταδουλωσάμενος, ὅσπερ, οἶμαι, πρεσβύτατος ἁπάντων ἐστί. τοὺς γὰρ πρώτους γενομένους δούλους, οὐκ εἰκὸς ἐκ δούλων φῦναι τὴν ἀρχήν· ἀλλὰ ὑπὸ λῃστείας ἢ πολέμου κρατηθέντας, οὕτως ἀναγκασθῆναι δουλεύειν τοῖς λαβοῦσιν. οὐκοῦν ἐστὶν ὁ παλαιότατος τρόπος (ἐξ οὗ πάντες οἱ λοιποὶ ἤρτηνται), σφόδρα ἀσθενὴς καὶ οὐδὲν ἔχων ἰσχυρόν· ὅταν γάρ ποτε δυνηθῶσιν ἐκεῖνοι πάλιν ἀποφυγεῖν, οὐδὲν κωλύει ἐλευθέροις εἶναι αὐτοὺς, ὡς ἀδίκως δουλεύοντας. ὥστε οὐδὲ πρότερόν ποτε δοῦλοι ἦσαν. ἐνίοτε δὲ οὐ μόνον αὐτοὶ ἀπέφυγον τὴν δουλείαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς δεσπότας κατεδουλώσαντο. κἀνταῦθα ἤδη, φασὶν, ὀστράκου μεταπεσόντος ἅπαν γὰρ τοὐναντίον τῶν πρότερον. εἶπεν οὖν τις τῶν παρόντων ὅτι ἐκεῖνοι μὲν αὐτοὶ ἴσως οὐκ ἂν λέγοιντο δοῦλοι. τοῖς δὲ ἐξ αὐτῶν γενομένοις καὶ τοῖς δευτέροις καὶ τοῖς τρίτοις, κυρίως ἂν ἤδη προσήκοι τοὔνομα τοῦτο. καὶ πῶς; εἰ μὲν γὰρ τὸ ἑαλωκέναι ποιεῖ δουλεύειν αὐτοὺς, τοῖς ἑαλωκόσι μᾶλλον προσήκοι, ἂν ἢ τοῖς ἐξ ἐκείνων; εἰ δὲ τὸ ἐκ δούλων γεγονέναι, δηλονότι ἐξ ἐλευθέρων ὄντες τῶν ἑαλωκότων, οἱ μετ᾽ αὐτοὺς οὐκ ἂν εἶεν οἰκέται· καὶ γὰρ δὴ ὁρῶμεν Μεσσηνίους ἐκείνους, ὡς δι᾽ ὅσων ἐτῶν, οὐ μόνον τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν ἐκομίσαντο τὴν αὑτῶν. ἐπεὶ γὰρ ἡττήθησαν ἐν Λεύκτροις ὑπὸ Θηβαίων Λακεδαιμόνιοι, στρατεύσαντες εἰς Πελοπόννησον Θηβαῖοι μετὰ τῶν συμμάχων, ἠνάγκασαν τήν τε χώραν τὴν Μεσσηνίαν ἀποδοῦναι Λακεδαιμονίους, καὶ ὅσοι ἦσαν ἀπ᾽ ἐκείνων γεγονότες, δουλεύοντες· πρότερον γὰρ Λακεδαιμόνιοι, τοὺς Εἵλωτας λεγομένους, κατῴκισαν πάλιν εἰς Μεσσήνην. καὶ ταῦτα, οὐδείς φησιν ἀδίκως πεποιηκέναι τοὺς Θηβαίους· ἀλλὰ πάνυ καλῶς καὶ δικαίως.

A *Et hi quidem aliter acquirunt: aut ex cõmodato, aut ex hæreditate, aut empto: quidam vero à principio eos poßidet qui apud ſe nati ſunt, quos appellant vernas. Tertius autem poſſeßionis modus, ſi quis quem in bello captum, aut latrocinio nactum hoc modo detineat, redactum in ſeruitutem. Qui modus opinor omnium eſt antiquißimus. Nam qui primi facti ſunt ſerui, non veriſimile eſt ex ſeruis natos à principio, ſed ex latrociniis & bello* B *captos, atque ſic coactos eſſe ſeruire capientibus. Proinde hic antiquißimus modus eſt, ex quo cæteri omnes pendent, valde infirmus, & nihil roboris habens. Quando enim cunque illi potuerint aufugere, nihil prohibet eos eſſe liberos, vt qui iniuſtè in ſeruitutem redacti ſint, itaque neque prius vnquam ſerui erant. Nonnunquam verò non ipſi ſolum effugerunt ſeruitutem, verùm etiam heros in ſeruitutem redegerunt. Et hic iam teſta* C *(aiunt) cadente, omnia contraria fiunt prioribus. Dixit ergo quidam ex his qui aderant, quòd illi quidem ipſi fortaſſe nõ dici poſſent ſerui: iis verò, qui ex illis naſcerentur & ſecundis & tertiis, propriè iam illud nomen conueniret. Et quomodo? (inquit). Si enim eo quod capti ſunt, coguntur ſeruire, captis magis conueniret, quàm ex illis prognatis. Sin verò eo quod nati ſunt ex ſeruis, videlicet qui ex liberis ſunt capti, eorum poſteri non vti-* D *que eſſent ſerui. Etenim videmus Meſſenios illos, poſt multos annos non ſolùm libertatem, ſed & regionem ſuam recepiſſe. Poſtquam enim Lacedæmonij in Leuctris victi ſunt à Thebanis, ducto Thebani exercitu in Peloponneſum, cum auxiliis, coëgerunt Lacedæmonios & regionem Meſſenorum reddere, & quotquot ex Meſſeniis nati ſeruiebant. Prius enim Lacædemonij, eos qui appellantur Eilotæ, collocauerant rurſus in Meſſena. Et hæc nemo ait Thebanos iniuſtè feciſſe, ſed honeſtißime, iuſtéque:*

Ergo ſi quidem hic poſſidendi modus nõ eſt iuſtus, ex quo omnes reliqui habẽt originem, periclitantur & alij omnes, vt non ſint iuſti, vtque ſeruus nullus reuera & iuxta veritatẽ dicatur. At non ita à principio dictus eſt ille eſſe ſeruus, pro quo quis argentum ſoluiſſet, aut qui ex ſeruis appellatis eſſet natus, quemadmodũ multi exiſtimant: ſed multo magis, quemadmodum dicitur liberalis & ſeruilis. Inter eos enim qui ſerui dicuntur, multos confitebimur eſſe liberales: & inter liberos, multos eſſe ſeruiles. Præterea, quemadmodum generoſos & nobiles eos à principio nominauerunt, qui bene nati eſſent ad virtutem: neque curioſè ſunt ſcrutati, ex quibus nam eſſent. Poſtea autem, qui erant ex valde diuitibus ſpectabilibúſque geniti, à quibuſdam nobiles ſunt vocati. Huius verò hoc manifeſtiſſimum ſignum eſt. In gallis enim gallinaceis, & equis, canibúſque manſit nomen, quemadmodum erat in hominibus quoque antiquitus. Quicunque enim ſpectat animoſum & ſuperbum & ad curſum bene valentem equum, non interrogans an pater eius ſit ex Arcadia, an ex Media, an ex Theſſalia; iudicat generoſum eſſe equum. Similiter quoque, qui canum habet experientiam, ſi canem videt velocem & prõptam & ſagacem circa veſtigia, nihil requirit præterea, vtrum ſit nata in Caria, an Lacedæmone, an aliũde vſquã: ſed dicit generoſam eſſe canem. Idipſum etiam fit in gallis, atque aliis animatibus. Igitur patet, quòd & in hominibus ita fieri debeat, vt qui bene natus ſit ad virtutem, eũ generoſum appellare conueniat, tametſi nemo norit parentes eius, neque maiores. Atqui fieri nõ poteſt, vt quis ſit generoſus, vt idem nõ etiam ſit nobilis: neque vt quis ſit nobilis; vt non idem quoque ſit liber. Quare ignobilem omnem neceſſe eſt ſeruum eſſe. Et ſi quidem moris eſſet ſeruitutem libertatemque etiam circa equos dici, & gallos atque canes,

A ὥστε εἴπερ ἐστὶν ὁ τρόπος οὐ δίκαιός ἐστι τῆς κτήσεως, ἐξ οὗ πάντες οἱ λοιποὶ τὴν ἀρχὴν ἔχουσι, κινδυνεύει μηδὲ ἄλλος μηδεὶς εἶναι, μηδὲ τῷ ὄντι καὶ κατ' ἀλήθειαν δοῦλος λέγεσθαι. ἀλλὰ μὴ οὐχ οὗτος ἦν ὁ λεγόμενος ἐξ ἀρχῆς ὁ δοῦλος, ὑπὲρ ὅτου ἀργύρειόν τις τοῦ σώματος κατέθηκεν, ἢ ὃς ἂν ἐκ δούλων λεγομένων ᾖ γεγονώς, ὥσπερ οἱ πολλοὶ νομίζουσι· πολὺ δὲ μᾶλλον, ὥσπερ ὁ ἐλευθέριος καὶ δουλοπρεπής. τῶν μὲν γὰρ λεγομένων
B δούλων, πολλοὺς ὁμολογήσομεν δήπου εἶναι ἐλευθερείους· τῶν δέ γε ἐλευθέρων, πολλοὺς πάνυ δουλοπρεπεῖς. ἔτι δὲ ὥσπερ τοὺς γενναίους καὶ τοὺς εὐγενεῖς. τούτους γὰρ οἱ ἐξ ἀρχῆς ὠνόμαζον, τοὺς εὖ γεγονότας πρὸς ἀρετήν, οὐδὲν πολυπραγμονοῦντες ἐκ τίνων εἶεν· ὕστερον δὲ οἱ ἐκ τῶν πάνυ πλουσίων καὶ τῶν ἐνδόξων ὑπό τινων εὐγενεῖς ἐκλήθησαν. τούτου δὲ σημεῖον σαφέστατον. ἐπὶ γὰρ τῶν ἀλεκτρυόνων καὶ τῶν ἵππων καὶ τῶν κυνῶν, διέμεινε τὸ
C ὄνομα, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων εἶχε τὸ παλαιόν. ὁ γὰρ θεασάμενος θυμοειδῆ καὶ γαῦρον καὶ πρὸς δρόμον εὖ ἔχοντα, οὐ πυθόμενος, εἴτε ἐξ Ἀρκαδίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐτύγχανεν ὤν, εἴ τε ἐκ Μηδίας, εἴ τε Θετταλός, φησὶν εὐγενῆ τὸν ἵππον αὐτὸν κρίνων. ὁμοίως δὲ ὃς ἂν ἔμπειρος κυνῶν, κύνα ἴδῃ ταχεῖαν καὶ πρόθυμον καὶ συνετὴν περὶ τὸ ἴχνος, οὐδὲν ἐπιζητεῖ, πότερον ἐκ Καρῶν τὸ γένος ἢ Λάκαινα, ἢ ἀλλαχόθεν ποθέν, ἀλλά φη-
D σι γενναίαν τὴν κύνα. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐπ' ἀλεκτρυόνος καὶ τῶν ἄλλων ζώων. οὐκοῦν δηλονότι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων οὕτως ἔχοιεν ἄν, ὥστε ὃς ἂν ᾖ πρὸς ἀρετὴν καλῶς γεγονώς, τοῦτον προσήκει γενναῖον λέγεσθαι, κἂν μηδεὶς ἐπίστηται τοὺς γονέας αὐτοῦ, μηδὲ τοὺς προγόνους. ἀλλὰ μὴν οὐχ οἷόν τε γενναῖον μὲν εἶναί τινα, μὴ εὐγενῆ δὲ τοῦτον· οὐδ' εὐγενῆ ὄντα, μὴ ἐλεύθερον εἶναι. ὥστε καὶ τὸν ἀγεννῆ πάντα ἀνάγκη δοῦλον εἶναι; καὶ γὰρ δὴ εἰ τὸ τῆς δουλείας καὶ τῆς ἐλευθερίας ἔθος ἦν ἐπί τε ἵππων λέγεσθαι, καὶ ἀλεκτρυόνων καὶ κυνῶν,

οὐκ ἂν ἄλλους μὲν γενναίους εἶναι ἐλέγομεν, ἄλλους δὲ ἐλευθέρους· οὐδὲ ἄλλους μὲν δούλους, ἄλλους δὲ ἀγεννεῖς. ὁμοίως δὴ καὶ ἐπ' ἀνθρώπων, οὐκ ἄλλους μὲν εἰκός ἐστι γενναίους καὶ εὐγενεῖς λέγειν, ἄλλους δὲ ἐλευθέρους, ἀλλὰ τοὺς αὐτούς· οὐδὲ ἄλλους μὲν ἀγεννεῖς καὶ ταπεινούς, ἄλλους δὲ δούλους. καὶ οὕτω δὴ ἀποφαίνει ὁ λόγος, οὐ τοὺς φιλοσόφους μεταφέροντας τὰ ὀνόματα· ἀλλὰ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων, διὰ τὴν ἀπειρίαν.

A nõ vtique alios quidem generoſos eſſe diceremus, alios autem liberos: neque alios quidem ſeruos, alios autem ignobiles. Similiter autem & circa homines, haud par eſt alios quidem dicere generoſos & nobiles, alios autem liberos, ſed eoſdem: neque alios quidem ignobiles & abiectos, alios autem ſeruos. Atque ita demùm hic demonſtrat ſermo, quod non Philoſophi nomina transferãt: ſed vulgus fatuorum hominum, propter imperitiam.

B

ΠΕΡΙ ΛΥΠΗΣ. ιϛ'.

Τὸ μὲν ὑφ' ἡδονῆς κρατεῖσθαι τοὺς πολλούς, αἰτίαν ἴσως ἔχει· κηλούμενοι γὰρ καὶ γοητευόμενοι παρ' αὐτῇ μένουσι· τὸ δὲ λύπῃ δεδουλῶσθαι, παντελῶς ἄλογον καὶ θαυμαστόν. ὀδυνώμενοι γὰρ καὶ βασανιζόμενοι τῇ χαλεπωτάτῃ πασῶν βασάνῳ, μένομεν ἐν αὐτῇ, καὶ τὸν λόγον ἐλευθεροῦντα ἡμᾶς καὶ ἀπαλλάσσοντα τῆς ἀλγηδόνος, οὐ προσιέμεθα. καίτοι τί μὲν ταπεινότερον ἀνδρὸς λυπουμένου; τί δὲ οὕτως αἰσχρὸν θέαμα καθικνῆται *. καὶ γὰρ οἶμαι καὶ τοῦ σώματος τὸ πάχος, καὶ τοῦτο συστέλλει, καὶ σκυθρωπὸν καὶ δυσειδὲς ὀφθῆναι παρέχει. τὸ δὲ μὴ μόνον εἴκειν τῇ φθορᾷ τῆς διανοίας, ἀλλὰ καὶ προσμηχανᾶσθαί τινας ἔξωθεν. οἷον μέλαιναν ἐσθῆτα, καὶ συμπλοκὰς χειρῶν, καὶ ταπεινὰς καθέδρας· ὡς ὑπὸ τούτων πάντων ἀναγκάζεσθαι τρόπον τινὰ τὴν διάνοιαν, μηδέποτε ἀφίστασθαι τῆς λύπης, ἀλλ' ἀεὶ μνημονεύειν καὶ λυπεῖσθαι, διεγνωκότας μὴ ἔσεσθαί τινα ἀπαλλαγὴν τούτου, εἰ μὴ πάντως ἀεὶ φαίνεσθαί τινα αἰτίαν τοῦ πάθους, οὐχὶ σφόδρα εὔηθες; ἢ γὰρ προσήκοντος θάνατος, ἢ νόσος οἰκείων * τινός, ἢ καὶ αὐτοῦ, πρὸς δὲ τούτοις, ἀδοξία, χρημάτων ἀποβολή, τὸ μὴ πρᾶξαί τι τῶν προσηκόντων, ἢ παρὰ τὸ δέον ἀσχολία, κίνδυνος, μυρία ἄλλα ὅσα συμβαίνει κατὰ τὸν βίον·

γρ. οἰκείων

DE ÆGRITVDINE. XVI.

QVOD multi quidem à voluptate deuincuntur, in cauſa forſitan eſt, quòd deliniti & incantati, apud eam manẽt: ægritudini verò ſuccũbere, omnino ratione caret, & admirabile eſt. Luctu etenim repleti, tortíque difficillimo omnium tormẽto, in eo manemus: & rationẽ, quæ nos C liberos facere queat, nóſque abſoluat à doloribus, non admittimus. At verò quid tãdem abiectius homine ægritudine affecto, & quod aliud turpius ſpectaculum? Etenim & corporis opinor craßitudinem contrahit, & tetricũ aſpectúque inamœnum reddit. Non ſolum verò cedere huic animi corruptioni, verùm alias etiã quaſdam extrinſecus ſtudioſè comparare, vt nigrum amictum, & manuum complicationes, & humiles cathedras, quo ab his D omnibus quodammodo animus cõpellatur nũquam ægritudine deſiſtere, ſed ſemper recordari atque ægritudine affici, certum habentes, quaſi nulla futura ſit liberatio huius, niſi ſemper omnino aliqua perturbationis cauſa appareat, nónne vehemẽter ſtolidũ eſt? Et cauſã ſanè præſtat, aut neceſſarij cuiuſdã mors, aut familiariũ cuiuſdam morbus, aut ſuus cuiuſque: ad hæc, ignominia, pecuniarũ amißio, & rerum neceſſariarum penuria, aut nimia negotiorum diſtractio, & periculum, & mille alia quæ in vita contingere ſolent:

propemodum neceſſum eſt, horum ſemper aliquid adeſſe. Denique, etſi ſciatur tempus, quo nihil occurrat difficile: attamen illius expectatio ſciẽtiáque, accidere poſſe, affliget animum eorum qui ita ſunt affecti. Non igitur horum ſingulis afferenda eſt conſolatio (hoc enim effici nequit, & moleſtiarum plena eſt vita) ſed prorſus hæc affectio ex animo eximenda eſt: atque hoc firmiter iudicandum, quòd viro prudenti nullam ob rem ægritudo admittenda ſit: vnde cætera libere viuere licebit, nihilque rerum grauium reformidabit. Nihil enim omnium graue eſt: ſed ob opinionem, noſtrámque imbecillitatem tale fit. Quare multi, ſi quid accidit quod abſurdum exiſtimatur, ſemper eius recordantur, quum grauis ſit memoria: perinde affecti vt pueri. Nam & illi ignem tangere cupiunt: & licet vehementer doleãt ex tactu, tamen iterum tangunt. Quemadmodum igitur in bellũ exeuntibus nulla eſt vtilitas, ſi nudi ad hoſtes accedant, & poſtea telorum volãtium vnumquodque declinare velint (non enim fieri poteſt, vt omnia vitentur) opus eſt autem thorace ſolido, & alia omni armatura, vt etſi telum aliquod incidat, non penetrare poſſit: Eo modo & iis qui in hãc vitam procedunt, poſſibile non eſt vt omnia declinent & euitent, vtque à nullo feriantur eorum quæ ſexcẽta in vnumquemque iaculatur fortuna: ſed opus eſt animo firmo, & maximè impenetrabili, nullíque cedẽte, aut certè haud facile, quique nõ qualibet à re vulneretur, quandoquidem neceſſe eſt pungi, & plurima accipere vulnera. Etenim qui pedes habẽt teneros, & penitus non attritos, deinde nudis incedant, nunquam talem inuenient viam, vt non pungantur, doleántque, quin & leuia illis erunt moleſta: exercitatis verò, ne aſperrima quidẽ via difficilis eſt. Quum tot igitur dura ſint, quæ & corpori noſtro poſſint accidere, quid tandem expectandum eſt? Aut quomodo fieri poteſt,

A καὶ σχεδὸν ἀνάγκη τούτων ἀεί τι παρεῖναι. τὸ δὲ τελευταῖον, ἂν ἄρα γιγνώσκεται χρόνος ἐν ᾧ μηδὲν ἀπαντᾷ δύσκολον· ἀλλά τοι τὸ προσδοκᾶν αὐτὸ*, καὶ γινώσκειν (γρ. αὐτῶ) ὡς δυνατόν ἐστι συμβῆναι, καθάπτεται τῆς γνώμης τῶν οὕτω διακειμένων. οὐκοῦν καθ' ἕκαστον αὐτῶν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν παραμυθίαν· ἀνήνυτον γὰρ τὸ πρᾶγμα καὶ λυπηρός ἐστιν ὁ βίος· ἀλλὰ ὅλως ἐξελόντα τῆς ψυχῆς τὸ πάθος· καὶ τοῦτο κρίναντα βεβαίως, ὅτι μὴ λυπητέον ἐστὶ περὶ B μηδενὸς τὸν νοῦν ἔχοντα, τὸ λοιπὸν ἐλευθεριάζειν, καὶ πάντων ἄδεια τῶν δυσχερῶν ἔσται. οὐδὲν γάρ ἐστιν αὐτῶν δεινὸν· ἀλλὰ ὑπὸ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμετέρας, γίγνεται τοιοῦτον. οἱ γοῦν πολλοὶ, κἂν γένηταί τι τῶν νομιζομένων ἀτόπων, ἀεὶ τούτου μνημονεύουσι, δυσχεροῦς οὔσης τῆς μνήμης· ὅμοιον δή τι πάσχοντες τοῖς παιδίοις. καὶ γὰρ ἐκεῖνα τοῦ πυρὸς ἅπτεσθαι προθυμεῖται, καί τοι σφόδρα ἀλγοῦντα, κἂν * ἀφῇς, ἅπτεται πάλιν. ὥσπερ οὖν τοῖς (ἴσ. ἢ ἐξ ἀ.) C εἰς πόλεμον ἐξιοῦσιν οὐδέν ἐστιν ὄφελος ἂν γυμνοὶ προσελθόντες, ἔπειτα ἕκαστον τῶν φερομένων βελῶν ἐκκλίνειν ἐθέλωσιν, οὐ γὰρ ἔνι φυλάττεσθαι πάντα· δεῖ δὲ θώρακος στερεοῦ καὶ τῆς ἄλλης πανοπλίας, ὥστε κἂν ἐμπέσῃ τι, μὴ διικνεῖσθαι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῖς εἰς τὸν βίον προεληλυθόσιν οὐχ οἷόν τε ἐκκλίνειν οὐδὲ φυλάττεσθαι, ὥστε ὑπὸ μηδενὸς παίεσθαι τῶν ἐκ τῆς τύχης, μυρίων ἐφ' ἕκαστον φερομένων· ἀλλὰ διανοίας ἰσχυρᾶς ἐστι χρεία, μάλιστα μὲν ἀτρώτου καὶ πρὸς μηδὲν εἰ- D κούσης, εἰ δὲ μή γε ῥᾳδίως, μηδὲ ὑπὸ τοῦ τυχόντος τιτρωσκομένης. ἐπεὶ πολλάκις ἀνάγκη κεντεῖσθαι, καὶ μυρία τραύματα λαμβάνειν. καὶ γὰρ οἱ τοὺς πόδας ἔχοντες ἁπαλοὺς καὶ παντελῶς ἀτρίπτους, ἔπειτα γυμνοῖς αὐτοῖς βαδίζοντες, οὐδέποτε τοιαύτην εὑρήσουσιν ὁδὸν, ὥστε μὴ νύττεσθαι* μηδὲ ἀλγεῖν· ἀλλὰ καὶ τὸ τυχὸν αὐτῶν ἅπτεται. (γρ. κύπτεσθαι) τοῖς δὲ ἠσκηκόσιν, οὐδὲ πάνυ τραχεῖα, χαλεπή. τοσούτων οὖν δυσχερῶν ὄντων ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξαμένοις, τί δεῖ προσδοκᾶν; ἢ πῶς ἔνεστιν

ἑκάστου τούτων αἰσθανόμενον καὶ ῥᾳδίως ἐνδιδόντα, μὴ κακοδαιμονέστατον ἁπάντων εἶναι, προσευχόμενον τοῖς θεοῖς, ὅπως μὴ τοῦτο, μηδὲ τοῦτο συμβῇ. καθάπερ εἴ τις ἐν ὄμβρῳ πορευόμενος, σκέπασμα μὴ ἔχοι μηδὲν, εὔχοιτο δὲ μόνον ἕκαστον τῶν σταλαγμῶν διαφυγεῖν· πολὺ γοῦν τῶν σταλαγμῶν συνεχέστερά ἐστι τὰ δυσχερῆ παρὰ τῆς τύχης. ἢ νὴ Δία εἴ τις πλέων, αὐτὸς τοῖς οἴαξι προσέχοι, καὶ τὸ προσπῖπτον δέχεσθαι καλῶς, εὔχοιτο μηδὲν τῶν κυμάτων κατὰ τὴν ναῦν φέρεσθαι; φέρε γὰρ ὦ μάταιε, καὶ πάντα σοι τὰ ἄλλα ἔχει κατὰ τρόπον, ἀλλὰ τοῦ γε εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν βιώσεσθαι, τίνα ἔχεις πίστιν, καὶ μὴ μεταξὺ πάντων ἀθρόως ἀφαιρεθῆναι, τῶν δοκούντων ἀγαθῶν; οὐκοῦν σε περὶ τούτου πρώτου προσήκει λυπεῖσθαι, καὶ δεδιέναι τὴν ἀδηλότητα τοῦ πράγματος. ἂν δὲ ἐκεῖνο ἐνθυμηθῇς, ὅτι μηδείς ἐστιν ὅλως τοῦ βίου χρόνος, ἀλλὰ πάντες οἱ μακάριοι καὶ λίαν εὐδαίμονες δόξαντες εἶναι τεθνήκασι· καί σοι πάρεστιν ἤδη τοῦτο τὸ πέρας, κἂν ἐπὶ πλεῖστον ἔλθῃς τοῦ βίου· πολὺν λῆρον ἡγήσῃ καὶ μεγάλην εὐήθειαν, τὸ νομίζειν ὅλως τί δεινὸν εἶναι τῶν γιγνομένων, ἢ μέγα, ἢ θαυμαστὸν, δίχα γε ἑνὸς, τοῦ χωρὶς λύπης καὶ φόβου καὶ τῶν τοιούτων παθῶν. μίαν γοῦν ἡμέραν διαγαγεῖν τὸν Ἰάσονα, φασὶ, δυνάμει τινὶ χρησάμενον, λαβόντα παρὰ τῆς Μηδείας· ἔπειτα, οἶμαι, μήτε παρὰ τοῦ δράκοντος μηδὲν παθεῖν, μήτε ὑπὸ τῶν ταύρων τῶν τὸ πῦρ ἀναπνεόντων. ταύτην οὖν δεῖ κτήσασθαι τὴν δύναμιν παρὰ τῆς Μηδείας, τουτέστι τῆς φρονήσεως λαβόντα, καὶ τὸ λοιπὸν ἁπάντων καταφρονεῖν. εἰ δὲ μὴ, πάντα πῦρ ἡμῖν, καὶ πάντα ἄϋπνοι δράκοντες. καί τοι τῶν λυπουμένων ἕκαστος, αὐτοῦ τὸ συμβεβηκὸς, φησὶν εἶναι δεινότατον, καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης. καὶ γὰρ τῶν φερόντων ἕκαστος, ὃ φέρει τοῦτ᾽ εἶναι δοκεῖ βαρύτατον. ἔστι δὲ ἀσθενοῦς τοῦτο καὶ φαύλου σώματος. τὸ γὰρ αὐτὸ ἕτερος λαβὼν ἂν ἰσχυρότερος, ῥᾳδίως οἴσει.

A *Vt is qui vnumquodque horum ſentiat, facileque ſuccumbat, non omnium ſit infelicißimus, Deos ſemper orãs vt ne hoc, vt ne illud accidat. Quemadmodũ ſi quis in pluuia vadat, & nullum habeat velamen, ſed ſolummodo optet, vt ſingulas guttas poßit effugere. at verò longè guttis continuatiora ſunt, quæ fortuna immittit, moleſta. An non per Iouem fatuus fuerit, qui nauigans non attendat ad clauum, neque fluctum irruẽtem fortiter ex-*

B *cipiat, ſed precetur, vt nullæ vndæ nauem tundant? Age igitur, ô inanis, etiamſi omnia tibi alia pro voto ſuccedãt: at quam tandem habes in diem ſequentem viuendi fiduciam, vt non inter omnia, quę bona exiſtimantur, ſtatim auferaris? Proinde de hoc primo te conuenit mæſtum eſſe, & rei metuere incertitudinem. Si verò illud conſideraueris, quod nullum ſit omnino certum vitę tempus, ſed omnes beati, quique nimis felices ſunt habiti, defuncti*

C *ſint: & tibi iam adſit ille vitæ terminus, etiamſi diutißimè viuas: magnas putabis eſſe nugas, magnámque ſtoliditatem, exiſtimare quicquam ex vniuerſis quæ fiũt, graue eſſe, aut magnum, aut admirabile, præter vnum, quod mæſtitiæ & timori atq; huiuſmodi affectionibus non eſt ſubiectum. Vnam tranſegiſſe diem Iaſonem ferunt, virtute quadam vſum accepta à Medea; deinde (opinor) neque à dracone neque à tauris ignem efflantibus quicquã*

D *paſſus eſt. Hæc igitur virtus acquirenda eſt, à que Medea, hoc eſt à prudentia accipienda, vt in poſterum omnia contemnantur. Quam ſi non habuerimus, omnia nobis ignis erunt, & peruigiles dracones. Proinde vnuſquiſque mæſtorum, id quod ſibi accidit, ait eſſe atrocißimum, maximéque dignum mæſtitia. Etenim & vnuſquiſque portantium, ſuum onus ait eſſe grauißimum. Eſt hoc autem infirmi & mali corporis. Ipſum enim quum alius fortior acceperit, facilè feret.*

A

DE AVARITIA. XVII.

VULGARES quidē homines de iis dicendū putant, de quibus vnuſquiſque non veram habet opinionē, vt de reb. antea ignoratis audiētes diſcant: de notis verò, omnibúſque ſimiliter apparentibus ſuperfluum eſſe quicquam docere. Ego ſanè ſi viderem vos in iis quæ recta eſſe cenſemus, permanere, nihilq́; facere quod rationi confirmatæ aduerſetur, neque ipſe putaſſem neceſſarium eſſe loqui de rebus perſpicuis. Quoniam autem non à bonorum & malorum ignorantia adeò vos video perturbari, quantum ab eo quòd nō ratiocinationibus de his obtemperatis, neque ſequimini eas quas ipſi habemus opiniones: magnam me arbitror vtilitatē allaturum, ſi eas continuè vobis in animū reuocem, ſermonéque adhorter vt obediatis, factóque conſeruetis officium. Quemadmodum enim (opinor) & medicos & naucleros videmus ſæpe eadem præcipere, non eo quòd non primum audierint quib. iubent, ſed quòd eos negligere, animúmque non attendere videant: ita & in vita vtile eſt, ſæpe eiſdem de reb. dicere, quod multi quidem ſciant quid conueniat, ſed non faciant. Non enim finis eſt, neque ægrotantibus ſcire quid ſibi proſit, ſed eo (opinor) vti, hoc enim illis ſanitatē præſtat: neque aliis, diſcere fructuoſa & nociua ad vitam, ſed non aberrare in horum electione. Sicuti enim videre licet, quod qui ex oculis laborāt, ſciāt quidem ſe ſentire moleſtiam ſi manus oculis admoueant, non velint tamen abſtinere: ſimili modo & in aliis accidit negotiis, vt multi quidem & clarè ſciant quòd non proſit quid facere, nihilominus incidāt in illud. Quis enim neſcit, incontinentiā magnum eſſe malum habentibus? Sed ta-

ΠΕΡΙ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ. ιζ.

Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὑπὲρ τούτων οἴονται λέγειν, ὑπὲρ ὧν ἕκαστος οὐκ ἔχει τὴν ἀληθῆ δόξαν, ὅπως ἀκούσαντες ὑπὲρ ὧν ἀγνοοῦσι, μάθωσι· περὶ δὲ τῶν γνωρίμων καὶ πᾶσιν ὁμοίως φαινομένων, περιττὸν εἶναι διδάσκειν. ἐγὼ
B
δὲ εἰ μὲν ἑώρων ἡμᾶς οἷς νομίζομεν ὀρθῶς ἔχειν ἐμμένοντας, καὶ μηδὲν ἔξωθεν πράττοντας τῆς ὑπαρχούσης ὑπολήψεως, οὐδ' ἂν αὐτὸς ᾤμην ἀναγκαῖον εἶναι διατείνεσθαι περὶ τῶν προδήλων. ἐπεὶ δὲ οὐχὶ τὴν ἄγνοιαν ἡμᾶς τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τοσοῦτον ὁρῶ λυποῦσαν, ὅσον τὸ μὴ πείθεσθαι τοῖς ὑπὲρ τούτων διαλογισμοῖς, μηδὲ ἀκολουθεῖν αἷς ἔχομεν αὐτοὶ δόξαις, μεγάλην ὠφέλειαν ἡγοῦμαι, τὸ συνεχῶς ἀναμιμνήσκειν καὶ διὰ τοῦ λό-
C
γου παρακαλεῖν, πρὸς τὸ πείθεσθαι καὶ φυλάττειν ἔργῳ τὸ προσῆκον. ὥσπερ γὰρ, οἶμαι, καὶ τοὺς ἰατροὺς καὶ τοὺς κυβερνήτας ὁρῶμεν πολλάκις τὰ αὐτὰ προστάττοντας, καίτοι τὸ πρότερον ἀκηκοότων οἷς ἂν κελεύωσιν, ἀλλ' ὅταν ἀμελοῦντας αὐτοὺς καὶ μὴ προσέχοντας βλέπωσιν· οὕτως καὶ κατὰ τὸν βίον χρήσιμόν ἐστι γίνεσθαι πολλάκις περὶ τῶν αὐτῶν τοὺς λόγους, ὅταν εἰδῶσι μὲν οἱ πολλοὶ τὸ δέον, μὴ μέντοι πράττωσιν. οὐ γὰρ ἐστὶ τέλος, οὔτε τοῖς κάμνουσι τὸ γνῶ-
D
ναι τὸ συμφέρον αὐτοῖς, ἀλλ', οἶμαι, τὸ χρήσασθαι, τοῦτο γὰρ αὐτοῖς παρέξει τὴν ὑγείαν· οὔτε τοῖς ἄλλοις, τὸ μαθεῖν τά τε ὠφελοῦντα καὶ βλάπτοντα πρὸς τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὴ διαμαρτάνειν τῇ τούτων αἱρέσει. καθάπερ γὰρ ἔστιν ἰδεῖν τοὺς ὀφθαλμιῶντας, ἐπισταμένους μὲν, ὅτι λυπεῖ τὸ προσάγειν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὰς χεῖρας, ὅμως δ' οὐκ ἐθέλοντας ἀπέχεσθαι· παραπλησίως καὶ περὶ τὰ ἄλλα πράγματα, οἱ πολλοὶ καὶ λίαν εἰδότες ὡς οὐ λυσιτελεῖ τι ποιεῖν, οὐδὲν ἧττον ἐμπίπτουσιν εἰς αὐτό. τίς γοῦν οὐκ οἶδε τὴν ἀκρασίαν, ὡς μέγα ἐστὶ κακὸν τοῖς ἔχουσιν; ἀλλ'

ὅμως, μυρίους ἄν τις ἀκρατεῖς εὕροι. καὶ νὴ Δία γε, τὴν ἀργίαν ἅπαντες ἴσασιν, ὡς οὐ μόνον οὐχ οἷά τε πορίζειν τὰ δέοντα πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ ὄντα ἀπόλλυσι· καὶ τῷ ὄντι, πλείους ἐστὶν εὑρεῖν τοὺς ἀργοὺς, τῶν ἐθελόντων τι πράττειν. ὅθεν οἶμαι, προσήκει τοὺς ἄμεινον φρονοῦντας, ἀεὶ καὶ συνεχῶς ὑπὲρ τούτων λέγειν· ἐάν πως γένηται δυνατὸν, ἐπιστρέψαι καὶ βιάσασθαι πρὸς τὸ κρεῖττον. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς μυστηρίοις ὁ ἱεροφάντης οὐχ ἅπαξ προαγορεύει τοῖς μυουμένοις ἕκαστον ὧν χρή· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν συμφερόντων λόγους, ὥσπερ τινὰ ἀπόρρησιν ἱερὰν, λυσιτελεῖ πολλάκις, μᾶλλον δὲ ἀεὶ λέγεσθαι. τὰ γοῦν φλεγμαίνοντα τῶν σωμάτων, οὐκ εὐθὺς ἐνέδωκε πρὸς τὴν πρώτην καταιόνησιν, ἀλλ' ἂν συνεχῶς ποιῇ τις ἐμαλάχθη καὶ ῥᾷον ἔσχεν· οὐκοῦν ὁμοίως καὶ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν πολλῶν φλεγμονὴν, ἀγαπητὸν εἴ τις δύναιτο πραΰναι, διηνεκῶς τῷ λόγῳ χρώμενος. φημὶ δὴ καὶ περὶ τῆς πλεονεξίας, εἰδέναι μὲν ἅπαντας, ὡς οὔτε συμφέρον, οὔτε καλόν ἐστιν, ἀλλὰ τῶν μεγίστων κακῶν αἴτιον, μὴ μέν τοί γε ἀπέχεσθαι· μηδὲ ἐθέλειν μηδένα ἀνθρώπων, ἴσον ἔχειν τῷ πέλας. καί τοι τὴν μὲν ἀργίαν καὶ τὴν ἀκρασίαν, καὶ καθόλου πάσας ἁπλῶς τὰς ἄλλας κακίας, εὕροι τις ἂν, αὐτοῖς τοῖς ἔχουσι βλαβεράς· καὶ νουθεσίας μὲν, οἶμαι, καὶ καταγνώσεως τοὺς ἔν τινι τούτων ὑπάρχοντας, δικαίως τυγχάνοντας· οὐ μὴν μισουμένους γε, οὐδὲ κοινοὺς ἅπασι δοκοῦντας ἐχθρούς. ἡ πλεονεξία δὲ μέγιστόν ἐστιν αὐτῷ τινι κακόν· λυπεῖ δὲ καὶ τοὺς πέλας· καὶ τὸν πλεονέκτην οὐδεὶς ἐλεεῖ δήπουθεν, οὐδὲ ἀξιοῖ διδάσκειν. περιβλέπονται δὲ ἅπαντες, καὶ πολέμιον αὐτὸν νομίζουσιν. ἕκαστος οὖν αὐτῶν εἰ βούλεται γνῶναι τὸ μέγεθος τῆς τοιαύτης πονηρίας, ἐννοησάτω πῶς αὐτὸς ἔχει πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας πλεονεκτεῖν, οὕτω γὰρ ἂν συμβάλλοι, πῶς καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνάγκη πρὸς ἐκεῖνον ἔχειν, ἐὰν ᾖ τοιοῦτος. Καὶ μὴν ὅ γε Εὐριπίδης οὐδενὸς ἧττον ἔνδοξος ὢν τῶν ποιητῶν, τὴν Ἰοκάστην εἰσάγει λέγουσαν πρὸς

A *men quamplurimos inuenias incontinentes. Et, per Iouem, ſegnitiem omnes ſciũt non ſolùm non poſſe vitæ acquirere neceſſaria, verumetiam acquiſita diſperdere: tamẽ reuera plures inuenire eſt ſegnes, quàm qui aliquid operis facere velint. Vnde conuenit (opinor) vt qui rectius ſentiunt, ſemper & aßiduè de his dicant, ſi quomodò fiat, vt homines cõuertantur compellantúrque ad meliora. Quemadmodum enim in myſteriis ſacerdos nõ ſe-* B *mel tantùm prædicat iis qui initiantur vnumquodque eorũ quæ oportet: eo modo & ſermones de vtilibus rebus tanquã ſacram prædicationem, conducit frequẽter, immo ſemper haberi. Corporũ partes inflammatæ, ſanè non ſtatim cedunt ad primam aſperſionem, ſed ſi quis continenter faciat, molliuntur, & meliùs habent: ſimiliter ergo & illam in multorum animis inſtammationem ſi quis mitigare queat, aßiduus vſus ſermonibus, rem gra-* C *tam fecerit. Dico verò & de auaritia, quòd omnes quidem ſciant eam non eſſe vtilem, neque honeſtam, ſed multorũ malorum cauſam: haud tamen abſtineãt ab ea, neq; quiſquam velit hominum æquali cum proximo contentus eſſe re. Atqui ſegnitiem & incontinentiam, vniuerſáque breuiter alia vitia, inuenias quidem ipſis habentibus noxia: & iure, qui horũ aliquo tenentur, admonitioni ſubiacent & condemnationi: non tamen ſunt inui-* D *ſi, neque vt communes omnium hoſtes reputantur. Auaritia verò maximũ eſt ipſi vnicuique malum: affligit autem & proximos, & auari nemo miſeretur vnquã, neque docere dignatur: ſed omnes eũ deſignant, hoſtémque exiſtimãt. Illorum autem quiſque, ſi vult huius magnitudinem prauitatis cognoſcere, cogitet quomodo ipſe ſit affectus erga plura appetentes, ſic enim facilè coniiciet, quomodo alij omnes erga ipſum poßint eſſe affecti, ſi talis fuerit. Sanè Euripides, nullo poëtarum gloria inferior, Iocaſtam inducit dicẽtem ad*

A *Eteoclem, admonentémque, deſiſtat ab habendi plura quàm frater habeat cupiditate, his verbis:*

Cur peſſimam, ô fili, dearum amplecteris
Cupiditatem? Ah abſtine, haud ſit tuum hoc,
Æqui nihil dea illa curat, & boni,
In ciuitates quæ domos peſſumdedit.
Hanc deperis tu. Melius, ô fili, eſt ſequi
B Æqualitatem, amiculos quæ amiculis,
Et ciuitates ritè ciuitatibus,
Sociósque ſociis aſſolet connectere
Semper. Homines æqualitatẽ enim probant:
Sempérque quod plus eſt, cum eo quod eſt minus,
Bellum gerit, quotidiéque exordia
Præbet inimicitiarum. ——

C *Appoſui autem ordine ſenarios. Bene dictis enim vti noſſe, hominis eſt mente præditi. In his ergo omnia inſunt, quæ ſolent ex auaritia euenire, & primum quòd neque priuatim neque publice proſit: verùm econtrario, & domorum & ciuitatum felicitatem euertat & corrũpat. Et rurſus, quod lex hominibus præcipiat æqualitatem colere; & præterea, quòd illud communem amicitiã pacémque omnibus inter ipſos conciliet: diſſidia* D *autem, ciuiléſque contentiones & externa bella ex nulla alia re accidant, quam propter plura habendi cupiditatem, ex qua vnuſquiſque & rebus ſufficientibus priuatur. Et quid tandem magis neceſſarium eſt, quam viuere? aut quid pluris faciunt omnes, quàm vitam? Attamen & hanc perdunt, propter pecuniarum cupiditatem. Alij autem ſuas ipſorum patrias fecerũt deuaſtari. Poſt hæc igitur ille poëta, non eſſe ait in diuinis auaritiam: & ideo ea incorruptibilia & ſenectutis expertia permanere, conuenientem ſibi vnũ-*

A τὸν Ἐτεοκλέα, παρακαλοῦσαν αὐτὸν ἀποστῆναι τοῦ πλεονεκτεῖν τὸν ἀδελφόν, οὕτω πως·

Τί τῆς κακίστης δαιμόνων ἐφίεσαι
Πλεονεξίας, παῖ; μὴ σύγ᾽· ἄδικος ἡ θεός.
Πολλοὺς δ᾽ ἐς οἴκους καὶ πόλεις εὐδαίμονας
Εἰσῆλθε, κἀξῆλθεν ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῶν χρωμένων.
B Ἐφ᾽ ᾗ σὺ μαίνῃ. τοῦτο κάλλιστον βροτοῖς,
Ἰσότητα τιμᾶν, ἣ φίλους ἀεὶ φίλοις,
Πόλεις τε πόλεσι, συμμάχους τε συμμάχοις,
Συνδεῖ· τὸ γὰρ ἴσον, νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ.
Τῷ πλέονι δ᾽ αἰεὶ πολέμιον καθίσταται
Τοὔλασσον, ἐχθρᾶς δ᾽ ἡμέρας κατάρχεται.

C παρεθέμην δὲ ἑξῆς τὰ ἰαμβεῖα. τὸ γὰρ τοῖς καλῶς εἰρημένοις αὐτοῖς χρῆσθαι, νοῦν ἔχοντός ἐστιν. ἐν δὴ τούτοις ἅπαντα ἔνεστι τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῆς πλεονεξίας. ὅτι μήτε ἰδίᾳ μήτε κοινῇ συμφέρει. τοὐναντίον δὲ καὶ τὴν τῶν οἴκων εὐδαιμονίαν καὶ τὴν τῶν πόλεων ἀνατρέπει καὶ διαφθείρει. καὶ πάλιν ὡς νόμος ἀνθρώποις τιμᾶν τὸ ἴσον. καὶ ἔτι, τὸ μὲν, κοινὴν φιλίαν, καὶ πᾶσιν εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ· τὰς δὲ δια- D φορὰς, καὶ τὰς ἐμφυλίους ἔριδας, καὶ τοὺς ἔξω πολέμους, κατ᾽ οὐδὲν ἕτερον συμβαίνοντας, ἢ διὰ τὴν τοῦ πλείονος ἐπιθυμίαν, ἐξ ὧν ἕκαστος καὶ τῶν ἱκανῶν ἀποστερεῖται. καί τοι τί τοῦ ζῆν ἀναγκαιότερόν ἐστιν; ἢ τί τούτου περὶ πλείστου ποιοῦνται πάντες; ἀλλ᾽ ὅμως καὶ τοῦτο ἀπολλύουσι χρημάτων ἐπιθυμίαν. οἱ δὲ καὶ τὰς πατρίδας τὰς αὐτῶν ἀναστάτους ἐποίησαν. μετὰ ταῦτα τοίνυν ὁ αὐτὸς ποιητὴς, οὔ φησιν ἐν τοῖς θείοις εἶναι πλεονεξίαν· διὰ τοῦτο ἄφθαρτα καὶ ἀγήρω μένειν αὐτὰ, τὸ προσῆκον ἐν ἑκάστῳ

ἑαυτῶν τάξιν φυλάττοντα, τήν τε νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὰς ὥρας. εἰ γὰρ μὴ τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον, οὐκ ἂν αὐτῶν οὐδὲν δύνασθαι διαμένειν. ὁπότε οὖν καὶ τοῖς θείοις ἡ πλεονεξία φθορὰν ἐπιφέρῃ, τί χρὴ νομίζειν τοὺς ἀνθρώπεια πάσχειν, ἀπὸ ταύτης τῆς νόσου; καλῶς δὲ μέμνηται καὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, ὥσπερ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ πλεονεκτεῖν, μηδένα μηδενὸς τούτων εὑρημένων. ὁ δὲ Ἡσίοδος καὶ πλέον εἶναι τοῦ παντός φησι τὸ ἥμισυ, τὰς ἐκ τοῦ πλεονεκτεῖν βλάβας, οἶμαι, καὶ ζημίας λογιζόμενος. τίς γὰρ πώποτε ἢ βασιλεὺς ἢ δυνάστης ἢ δῆμος ἐπιχειρήσας ὑπερβῆναι τὸ δίκαιον, καὶ τοῦ πλείονος ὀρεχθῆναι, οὐχ ἅπασαν μὲν τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν ἀπέβαλε. μεγάλαις δὲ καὶ ἀμηχάνοις ἐχρήσατο συμφοραῖς, ἅπασι δὲ τοῖς μετ' αὐτὸν παραδείγματα ἐμφανῆ τῆς ἀνοίας* καὶ τῆς πονηρίας κατέλιπεν; ἢ τίς τῶν ἐλαττοῦσθαι βουλομένων καὶ τῶν δοκούντων ἧττον ῥᾳδίως ὑπομένειν, οὐ πολλαπλάσια μὲν τῶν ἄλλων ἐκτήσατο, αὐτομάτως αὐτῷ καὶ δίχα πόνου παραγινόμενα, πλεῖστον δὲ χρόνον τὴν εὐημερίαν κατέσχεν, ἀσφαλέστατα δὲ ἐχρήσατο τοῖς παρὰ τῆς τύχης ἀγαθοῖς; αὐτίκα γοῦν οἱ τῆς Ἰοκάστης υἱεῖς, οὐκ ἐπεὶ διέστησαν τοῦ πλείονος χάριν· ὁ μέν, μόνος ἄρχειν βουλόμενος, ὁ δ' ἐξ ἅπαντος τρόπου ζητῶν κομίσασθαι τῆς δυναστείας τὸ μέρος· οὐκ ἀδελφοὶ μὲν ὄντες ἀλλήλους ἀπέκτειναν, μεγάλων δὲ κακῶν αἴτιοι κατέστησαν τοῖς συναραμένοις ἀμφότεροι; τῶν μὲν ἐπιστρατευσάντων παραχρῆμα ἀπολομένων, τῶν δὲ * αἰτιωμένων μετὰ μικρὸν ἡττηθέντων, ἐπειδὴ τοὺς νεκροὺς οὐκ εἴων ταφῆναι; καὶ μὴν δι' ἑνὸς ἀνδρὸς πλεονεξίαν τοῦ τὴν Ἑλένην ἁρπάσαντος, καὶ τὰ τοῦ Μενελάου κτήματα, οἱ μεγίστην τῆς Ἀσίας οἰκοῦντες πόλιν ἀπώλοντο μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν· καὶ μίαν γυναῖκα ὑποδεξάμενοι, καὶ χρήματα ὀλίγα, τηλικαύτην τιμωρίαν ἔτισαν. ὁ τοίνυν Ξέρξης ὁ τῆς ἑτέρας ἠπείρου κύριος, ἐπειδὴ καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπεθύμησε, καὶ τοσοῦτον στόλον καὶ τοσαύτας μυριάδας συναγαγὼν ἤνεγκεν, ἅπασαν μὲν αἰσχρῶς ἀπέβαλε τὴν δύναμιν, μόλις δὲ τὸ σῶμα ἴσχυσε

κ. ἀνθρωπίας
ἴσ. ἀπανθρωπίας

τ.γ. ὠθουμένων

A *quodque ordinem conſeruantia, & noctē & diem & horas. Nam ſi ita non agerent, nihil illorum poſſe conſiſtere. Quando ergo diuinis auaritia inducit corruptionem, quid oportet exiſtimare humana perpeti ab hoc morbo? Pulchrè autem meminit & menſurarum & ponderum, vt rei iuſtæ, & ad hoc inuentæ, vt plura quàm alter habeat, appetere debeat nemo. Heſiodus autē dimidiū dicit eſſe plus toto, auaritiæ (opinor) damna & detrimenta perpendens.* B *Quis enim vnquā aut rex aut dynaſta, aut populus, conatus iuſtam menſuram tranſgredi, & plura appetere, non omnem præſentem felicitatem perdidit, magniſque & difficilibus afflictus eſt calamitatibus, omnibus poſteris clara exempla inhumanitatis* & prauitatis derelinquens? Aut quis fuit, paucioribus volens eſſe contentus, iacturámque viſam facile perferre, qui non copioſiora quàm alij poſſederit, vltro ipſi & abſque* C *labore accedentia, plurimúmque temporis felicitatē retinuerit, tutiſſiméque vſus ſit bonis à fortuna datis? Statim igitur Iocaſtæ filij, nónne quando diſſiderūt ob plura habendi cupiditatem, & hic quidē ſolus regnare volens, alter autem omnino quærens principatus habere partem, cum fratres eſſent, ſe mutuo interfecerunt, magnorúmque extiterunt cauſa malorum militiæ conſortibus vtrique? his quidē qui bellum intulerant, confeſtim perditis, aliis* D *autē repellentibus paulo poſt victis, quòd mortuos non ſinebant ſepeliri? Quinetiā propter vnius viri auaritiam, qui Helenam & Menelai rapuerat opes, maximæ in Aſia ciuitatis habitatores perierūt cum pueris & vxoribus, & vnius ſuſceptæ mulieris, paucarúmque opum tātam luerunt pœnam. At Xerxes, alterius cōtinentis dominus, poſtquam etiam Græciam concupiuerat, & tantam claſſem & hominum myriades cōgregans adduxerat in Græciam, omnem turpiter perdidit exercitum, vixque ſuum ipſius corpus*

al. dementia.

A fugiens ſaluare valuit. Et poſt hæc quum vaſtaretur regio, ciuitatéſque maritimæ, coactus eſt ferre. Quin & Polycratem aiũt, donec Sami vnius tenuit imperium, feliciſſimum omnium fuiſſe. Quum vellet autẽ & rebus tranſmarinis ſe immiſcere, nauigaſſétque ad Orontem, vt pecunias acciperet, nec facilem mortẽ nactus eſt, ſed in crucem actus à barbaro, periit. Hæc quidem, vt nobis ſint exemplo, partim ex antiquis valde & inſignibus factis, partim ex poëtarum narrationibus, B aliorúmque ſcriptorũ attuli: Operæpretium verò eſt, & Deum animaduertere, quomodò & ille ſoleat auaros punire. Lacedæmoniis enim interrogantibus, an ipſis daret Arcadiam: nõ ſolum negauit, ſed & inſatiabilitatem exprobrauit, ſic dicens:

Arcadiam petis à me, rem magnam,
haud dedero vnquam.

Quinetiam pœnam impoſuit illis, prædicens quidem quid eſſet futurum: ita tamẽ C vt ne illi intelligerent, bellúmque inferrẽt Tegeatis, inque notiſſimas omnibus calamitates inciderent. Atqui manifeſtè Arcadiam illis negans, neque Tegeam dederat. Etenim hoc oppidum Arcadiæ & fortè & maximum erat. Attamen propter auaritiam neque aures habent permulti homines, neque intelligunt ea quæ dicuntur. Rurſum Athenienſibus interrogantibus de Sicilia inſula, reſpondit, copulare eos debere ciuitati Siciliam. D tumulus verò quidã ita appellabatur prope ciuitatem. Illi autem ea quæ iacebant ante pedes, erántque ante oculos, neglexerunt: ita amentes erant, propter plura habendi concupiſcentiam. Itaque Deum ipſis putabant reſpondiſſe, vt vnis mœnibus comprehenderent Athenas, & inſulam decem ferè ſtadiorum millibus diſtantem. Igitur eò nauigantes, non ſolùm Siciliam non obtinuerunt, verum etiam Attica priuati ſunt, & ſuam ipſorum ciuitatem vidernut, hoſtibus ſubiectam.

A διασῶσαι φθάνων αὐτός. πορθουμένης δὲ μετὰ ταῦτα τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐπὶ θαλάττῃ, φέρειν ἠναγκάζετο. καὶ μὴν Πολυκράτη φασί, ἕως μὲν Σάμου μόνης ἦρχεν, εὐδαιμονέστατον ἁπάντων γενέσθαι· βουλόμενον δέ τι καὶ περὶ τὴν πέρα πολυπραγμονεῖν, διαπλεύσαντα πρὸς Ὀρόντην ὡς χρήματα λάβοι, μηδὲ ῥᾳδίου γε θανάτου τυχεῖν, ἀλλὰ ἀνασκολοπισθέντα ὑπὸ τοῦ βαρβάρου διαφθαρῆναι. ταῦτα μέν, ἵν' ᾖ παραδείγματα ἡμῖν, B ἔκ τε τῶν σφόδρα παλαιῶν, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα, ἔτι τῶν ἐν ποιήμασι, καὶ τῶν ἄλλως ἱστορουμένων, παρήνεγκα. ἄξιον δὲ ἐνθυμηθῆναι καὶ τὸν θεόν, ὡς κἀκεῖνος κολάζειν πέφυκε τοὺς πλεονεκτοῦντας. Λακεδαιμονίοις γὰρ χρωμένοις εἰ δίδωσιν αὐτοῖς τὴν Ἀρκαδίαν· οὐ μόνον ἀπεῖπε, καὶ τὴν ἀπληστίαν ὠνείδισεν, οὕτως εἰπών·

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς, μέγα μ' αἰτεῖς, οὔ-
τοι * δώσω. ἴσ.

ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν ἐπέθηκεν αὐτοῖς, προειπὼν C μὲν τὸ μέλλον· οὕτως δέ, ὥς τε ἐκείνους μὴ συνέντας, ἐπὶ Τεγέαν στρατεύεσθαι, καὶ ταῖς γινωσκομέναις ὑπὸ πάντων συμφοραῖς περιπεσεῖν. καί τοι φανερῶς τὴν Ἀρκαδίαν αὐτοῖς ἀρνούμενος, οὐδὲ τὴν Τεγέαν ἐδίδου. τὸ γὰρ ἰσχυρὸν τῆς Ἀρκαδίας καὶ μέγιστον οὗτ' ἦν. ἀλλ' ὅμως διὰ τὴν πλεονεξίαν, οὐδὲ ὦτα ἔχουσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲ τῶν λεγομένων αἰσθάνονται. πάλιν τοίνυν Ἀθηναίοις ἐρωτῶσι περὶ τῆς νήσου Σικελίας, ἔχρησε D προσλαβεῖν τῇ πόλει τὴν Σικελίαν· λόφον τινὰ ἐγγὺς ὄντα τῆς πόλεως. οἱ δὲ τῶν μὲν παρακειμένων καὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἠμέλησαν. οὕτως ἔκφρονες ὑπῆρχον, διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλείονος, ὥς τε τὸν θεὸν αὐτοῖς ἐνόμιζον λέγειν, ἑνὶ τείχει περιλαβεῖν τὰς Ἀθήνας, καὶ τὴν ἀπὸ μυρίων που σταδίων οὖσαν νῆσον. τοιγαροῦν ἐκεῖσε πλεύσαντες οὐ μόνον Σικελίας διήμαρτον, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀττικῆς ἐστερήθησαν, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν ἐπεῖδον ἐπὶ τοῖς πολεμίοις γεγενημένην.

καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα εἰ θέλοι τις ἐπεξιέναι, δῆλον ὡς οὐδὲν ἔτι ἐπιλείψει. σκοπεῖν δ' ὅτι, τὴν ἰσχὺν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀγαθῶν εἶναι νομίζουσιν, ἀλλ' οἶμαι τοῖς ἐπ' ἄκρον ἰσχύουσι, καὶ λίαν ὑπερβαλλούσῃ τῇ κατὰ τὸ σῶμα εὐεξίᾳ, συμφέρει μέρος τι αὐτῆς ἀφελεῖν. τὸ γὰρ πλέον, οἶμαι, τοῦ συμμέτρου παγχάλεπον. ὁμοίως ὁ πλοῦτος ἔχων τινὰ χρείαν, ἐὰν μὲν ᾖ μέτριος, οὐ λυπεῖ τοὺς ἔχοντας, ἀλλ' εὐχερέστερον καί, νὴ Δί', ἀνεπιδεῆ παρέχει τὸν βίον· ἐὰν δὲ ὑπερβάλλῃ, πλείονας παρέχει τὰς φροντίδας καὶ τὰ λυπηρὰ τῆς δοκούσης ἡδονῆς· καὶ πολλοὶ μετενόησαν, σφόδρα πλουτήσαντες. οἱ δέ, δι' αὐτὸ τοῦτο, ἄποροι καὶ τῶν ἐλαχίστων κατέστησαν. εἶεν. ἀλλ' ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, εἰ τῶν τῆς φύσεως μερῶν ἕκαστον ἐθέλοι πλεονεκτεῖν, ἔσθ' ὅπως τὸν βραχύτατον χρόνον διαμεῖναι δυνησόμεθα. λέγω δέ, οἷον εἰ πλέον τινὶ τοῦ συμμέτρου αἷμα γίγνοιτο, ἢ νὴ Δία τὸ πνεῦμα τὸ θερμόν, ὅτι δήποτ' ἐν ἡμῖν ἐπιτείνοι παρὰ τὴν σύμμετρον καὶ τὴν προσήκουσαν, οὐχὶ μεγάλας ἐπίστασθε καὶ χαλεπὰς ἐκ τούτων ἀπαντῶσι νόσους; ἐν δὲ ταῖς ἁρμονίαις τῶν ὀργάνων τούτων, εἰ πλεονεκτήσει τῶν φθόγγων τι τῇ τάσει, πρὸς τοῦ Διός, οὐκ ἀνάγκη πᾶσαν λελύσθαι τὴν ἁρμονίαν; σφόδρα δ' ἔγωγε θαυμάζω, τί ἂν ἐποιήσαμεν, εἰ μὴ καὶ τοῦ βίου τὸ ἐλάχιστον παρὰ τῶν θεῶν μέτρον εἴχομεν· ἀλλ' ὥσπερ εἰς τὸν αἰῶνα παρασκευαζόμενοι, πλέον ἄλλος ἄλλου φιλοτιμούμεθα ἔχειν. ὥσπερ οὖν εἴ τις εἰδὼς ὅτι ἢ δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, ἐὰν πλεῖστος διαγένηται χρόνος, ἔχει πλοῦν, ἔπειτα δὲ ἐνιαυσίου σῖτα ἐμβάλλοιτο, ἀνόητος δόξει· τὸν αὐτὸν τρόπον εἴ τις ἐπιστάμενος, ὅτι πλείω τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν οὐκ ἂν βιώσειεν, εἰς ἔτη χίλια πορίζοιτο βίον· ἴσως οὐχ ὁμοίως ἂν εἴη μαινόμενος; ἔνιοι μὲν γὰρ τοσαῦτα παρασκευάζονται, ὡς εἴγ' ἔπλεον, εὐθὺς ἂν καταδῦναι τὴν ναῦν. καί, νὴ Δία, γε συμ-

A *Et talia ſi quis vellet recitare, palã eſt, ſatis fore vbique exemplorum. Conſiderandum autem eſt, quòd corporis fortitudinem plurimi in bonis ducant: ſed puto ſumma præditis fortitudine, nimiſque excellentibus bona corporis habitudine, cõducere, vt partem aliquam demant. Plus enim habere, quàm recta proportio requirit, peſſimũ arbitror. Similiter & diuitiæ quandam habent vtilitatem, & ſi quidẽ fuerint mediocres, nõ grauant poſ-* B *ſeſſores, ſed faciliorem & (per Iouẽ) magis prouiſam reddunt vitam: ſin verò excellant, plures præbẽt curas, & triſtia pro præſumpta voluptate. Et multos pœnituit, quod ad ſummum diuitiarum perueniſſent. Alij verò, propter idipſum, minimarum quoque rerum ſuſtinuerunt indigentiam. Age verò in nobis ipſis, ſi quodque membrorum naturalium plus habere velit, poteſtne fieri vt vel breuiſſimum tẽpus conſiſtere queamus? verbi gratia, vt ſi* C *cui plus quàm iuſta mẽſura flagitat, ſanguinis naſcatur, aut etiã (per Iouem) ſpiritus ille calidus, ſi interdum in nobis augeatur præter iuſtam & conuenientẽ mẽſuram, nónne ſcitis magnos ex his & difficiles exoriri morbos? In harmonia verò inſtrumẽtorum, ſi quis ſonorum plus appetat intẽdi, nónne, per Iouem, neceſſe eſt omnem diſſolui conſonantiam? Vehementer equidem admiror, quidnam feciſſemus, ſi non vitæ etiam minutiſſimorũ temporum menſuram eſſemus à diis con-* D *ſecuti: quum nũc quaſi ad perpetuam vitam procreati, alius alio plus habere contendamus. Quemadmodum igitur ſi quis ſciat ſe tãtum duorum aut trium dierum (ſi multum effluat temporis) habiturum nauigationẽ, deinde annuum victũ imponat, fatuus videbitur: eodem etiam modo ſi cui conſtat, quod vltra ſeptuaginta annos non ſit victurus, in annos mille victũ comparet fortaſsis, nónne ſimiliter eſſet inſanus? Nonnulli enim tãta apparauerunt, vt ſi illis eſſet nauigandum, ſtatim ſubmergeretur nauis: & hoc herclè cõtingit plurimis.*

plurimis. Age, ſi quis ad cõuiuium vocauit decem aut quindecim homines, oportéatque eum hoſce explere, is verò quingentis aut mille præparet eſcam, nónne prorſus mēte captus exiſtimabitur? Quapropter & nos, quum ſciamus corporis neceſsitates certum habere numerum (veſtimentis enim, opinor, & tecto & cibo indigemus) inſani cenſemur, quòd ita deinde contendimus, tanquam exercitui neceſſaria congregantes. Atque herclè meritò fortè. Siquidem multi alunt apud ſe concupiſcentiarum exercitum. Et veſtem quidem nemo corpore maiorem habere vult, vt ad vſum inhabilem: facultates vero prorſus neceſsitate maiores cõcupiſcunt habere omnes, ignorantes, quod hoc illo difficilius inhabiliúſque eſt. Videtur autem mihi Crœſus ille Lydus rectè, quū hominum inexplebilitatem vellet redarguere, quibuſdam inductis ad theſauros, tantum auri permiſiſſe efferre, quantum quiſque corpore poſſet. Multóſque non ſolum impleuiſſe ſinum ferunt, ſed etiam in capite ramenta extuliſſe, & ore, vt vix ingredi poſſent, valde ridiculos & intortos. Sic ergo & circa victum quoſdam ingredi videas, indecorè ſe gerentes ob auaritiam, valdéque ridiculè.

A ἑαυτῇ μυρίοις. εἶεν, εἰ δὲ δή τις ἐφ' ἑστίασιν κεκληκὼς δέκα ἀνθρώποις ἢ πεντεκαίδεκα, τούτους αὐτὸν ἐμπλῆσαι δέον, ὁ δὲ πεντακοσίοις ἢ χιλίοις ἑτοιμάζῃ τροφήν, οὐ παντελῶς ἐξεστάναι δόξει; τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς εἰδότες τὰς τοῦ σώματος χρείας ἀριθμητούς τινας· ἐσθῆτος γάρ, οἶμαι, καὶ σκέπης καὶ τροφῆς δεόμεθα· ἔπειτα κατατεινόμεθα ὥσπερ στρατοπέδῳ τὰ ἐπιτήδεια συνάγοντες· καὶ νὴ Δία γε εἰκότως. οἱ γὰρ πολλοί, βόσκουσι παρ' ἑαυτοῖς τῶν ἐ-
B πιθυμιῶν στρατόπεδον. καὶ ἐσθῆτα μὲν οὐδεὶς βούλεται μείζω τοῦ σώματος ἔχειν, ὡς δύσχρηστον ὄν· οὐσίαν δέ, τὸ πάνυ τι μείζω τῆς χρείας ἐπιθυμοῦσιν ἅπαντες ἔχειν, οὐκ εἰδότες, ὅτι τοῦτο ἐκείνου χαλεπώτερον. δοκεῖ δέ μοι Κροῖσος καλῶς ὁ Λυδὸς τὴν ἀπληστίαν τῶν ἀνθρώπων ἐλέγξαι βουλόμενος, εἰς τοὺς θησαυροὺς εἰσαγαγών τινας, τοσοῦτο χρυσίον αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐξενεγκεῖν, ὅσον ἕκαστος ἂν δύνηται τῷ σώματι. τοὺς γὰρ πολ-
C λούς, οὐ μόνον τὸν κόλπον ἐμπλήσαντας, ἀλλὰ καὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ ψήγματος. οὐκ φέρειν, καὶ τῷ στόματι, καὶ μόλις πορεύεσθαι, πάνυ γελοίους καὶ διεστραμμένους. οὕτως οὖν καὶ κατὰ τὸν βίον, πορεύεσθαί τινας ἀσχημονοῦντας ὑπὸ τῆς πλεονεξίας, καὶ καταγελάστους ὄντας.

DE DICENDI EXERCITIO. XVIII.

QVVM ſæpè laudarim tuos mores, vt boni viri, digníq; qui primas obtineas inter optimos: nunquā ita tamen priùs admiratus ſum, vt nūc. Nam quū ætatis ſis florentiſsimæ, nullóq; potētia inferior: & opib. abundes, ſummáq; tibi facultas ſit noctéſq; diéſq; deliciis incūbendi, adhuc tamē eruditionē appetas, & ſtudioſus ſis circa dicēdi experientiā: neq; in hoc quicquam diffugias, etiam ſi laborare te oporteat: valdè mihi hoc viſum eſt animi generoſi, & non ambitioſi ſolùm,

ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΥ ἀσκήσεως. ιη'.

D ΠΟΛΛΑΚΙΣ ἐπαινέσας τὸν σὸν τρόπον, ὡς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἀξίου πρωτεύειν ἐν τοῖς ἀρίστοις· οὐδέποτε πρότερον ἐθαύμασα, ὡς νῦν. τὸν γὰρ ἡλικίας τε ἐν τῷ ἀκμαιοτάτῳ ὄντα, καὶ δυνάμει οὐδενὸς λειπόμενον, καὶ ἄφθονα κεκτημένον, καὶ πάσης ἐξουσίας οὔσης, δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς τρυφᾶν· ὅμως ἔτι παιδείας ὀρέγεσθαι, καὶ φιλοκαλεῖν περὶ τὴν τῶν λόγων ἐμπειρίαν, καὶ μὴ ὀκνεῖν μηδὲ εἰ πονεῖν δέοι· σφόδρα μοι ἔδοξε γενναίας ψυχῆς, καὶ οὐ φιλοτίμου μόνον,

ἀλλὰ τῷ ὄντι φιλοσόφου ἔργον εἶ). καὶ γὰρ τῶν παλαιῶν οἱ ἄριστοι, οὐ μόνον ἀκμάζειν μανθάνοντες, ἀλλὰ καὶ γηράσκειν ἔφασκον. πάνυ δέ σύ μοι δοκεῖς φρονεῖν, ἡγούμενος πολιτικῷ ἀνδρὶ δεῖν λόγων ἐμπειρίας τε καὶ δυνάμεως. καὶ γὰρ πρὸς τὸ ἀγαπᾶσθαι, καὶ πρὸς τὸ ἰσχύειν, καὶ πρὸς τὸ τιμᾶσθαι, καὶ πρὸς τὸ μὴ καταφρονεῖσθαι, πλείστη ἀπὸ τούτου ὠφέλεια. τίνι μὲν γὰρ μᾶλλον ἄνθρωποι δείσαντες θαρροῦσιν, ἢ λόγῳ; τίνι δὲ ἐξυβρίζοντες καὶ ἐπαιρόμενοι καθαιροῦνται καὶ κολάζονται; τίνι δὲ ἐπιθυμιῶν ἀπέχονται; τίνα δὲ νουθετοῦντα πρᾳότερον φέρουσιν· οὐ λόγῳ εὐφραίνοντα; πολλάκις οὖν ἰδεῖν ἐστιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἀναδιδάσκοντας μὲν ἑτέρους καὶ χαριζομένους καὶ ἀναθήμασι κοσμοῦντας· ἐπαινουμένους δὲ τοὺς λέγοντας, ὡς καὶ αὐτῶν ἐκείνων αἰτίους. διὸ καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἀρχαιότατοι, καὶ παρὰ θεῶν τὴν ποίησιν λαβόντες, οὔτε τοὺς ἰσχυροὺς, οὔτε τοὺς καλοὺς ὡς θεοὺς ἔφασαν ὁρᾶσθαι, ἀλλὰ τοὺς λέγοντας. ὅτι μὲν δὴ ταῦτα καὶ συνεώρακας καὶ ἐπιχειρεῖς πράττειν, ἐπαινῶ σε καὶ θαυμάζω. χάριν δὲ οὐ τὴν τυχοῦσαν οἶδα ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, ὅτι με πρὸς τὴν διάνοιαν ταύτην καὶ τὸ ἐγχείρημα, χρήσιμον ἑαυτῷ νενόμικας; μέχρι νῦν μὲν γὰρ ὥσπερ τις ἔφη τῶν παλαιῶν, αὐτῷ κακῶς εἶναι μάντις, κἀγὼ ἐξαρκεῖν ᾤμην ἐμαυτῷ περὶ τοὺς λόγους, μόγις καὶ τοῦτο. σὺ δέ με ἐπαίρεις καὶ θαρρεῖν ἀναπείθεις, εἰ ἀνδρὶ καὶ παιδείας ἐπὶ πλεῖστον ἥκοντι, καὶ τηλικούτῳ, δύναμαι χρήσιμος εἶναι. δυναίμην δ᾽ ἂν τυχὸν, ὥσπερ ὁδὸν ἰόντι μάλα ἰσχυρῷ καὶ ἀκμάζοντι, παῖς ἤ τις πρεσβύτης ἐνίοτε νομεὺς, ἐπίτομον δείξας ἢ λεωφόρον, ἣν οὐκ ἐτύγχανεν εἰδώς. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ πολλὰ περὶ τοῦ πράγματος, ἤδη οἷς προσέταξας ἐγχειρητέον. μειρακίῳ μὲν ἢ νέῳ ἀνδρὶ τοῦ τε πράττειν ἀποχωρῆσαι βουλομένῳ, καὶ πρὸς ἄσκησιν ἰέναι, καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι λόγων, ἑτέρων ἔργων τε καὶ πράξεων δεῖ.

A *ſed reuera philoſophi officiũ eſſe. Quippe inter veteres optimi quique, non ſolum adoleſcere, ſed etiam ſeneſcere ſe dixerũt diſcendo. Valdè autem mihi videris ſapere, quòd exiſtimes homini rempublicã tractanti opus eſſe peritia & potentia dicendi. Etenim & ad amorem conciliandum, adque comparãdam potentiam, & ad honores conſequendos, adque effugiẽdum contemptum, plurima inde eſt vtilitas. Qua enim re homines timidi magis* B *confidunt, quàm oratione? Qua re contumelioſi & elati magis ſubuertuntur, & puniuntur? Qua re magis mouentur, ad abſtinendum à cupiditatibus? Quémque admonentẽ mitius ferunt, quàm qui oratione delectet? Frequenter igitur videre licet in ciuitatibus, eos qui alios docent, acceptos eſſe quidem, & ſuſpenſis donariis exornatos: eos verò qui oratione valent, laudatos, tanquam eorum quoque ipſorum autores. Quare etiam poëtarum an-* C *tiquiſſimi, quique à diis ipſis poëſim acceperunt, neque fortes neque pulchros dixerunt aſpici tanquam Deos, ſed ſolummodò diſertos. Quia igitur hæc & animaduertiſti pariter, & conaris agere, laudo te, & admiror. Gratiam autem non mediocrem tibi habeo, pro meipſo, quòd me ad hoc cõſilium & conatum tibi vtilẽ exiſtimaris. Hactenus enim (vt dixit veterum quidam, ſibi vnumquemque malũ eſſe vatem) & ego mihi ipſi ſufficere pu-* D *taui circa ſermones, & hoc quoq; vix: tu verò me extollis, audacémque eſſe perſuades, quaſi viro & sũma eruditione prædito, & tanto vt poſſim eſſe vtilis. poſſem autẽ fortaſſe, quẽadmodũ iter agẽti valde robuſto, & vigenti, puer aut quiſpiã ſenex interdũ paſtor, cõpendiũ aut viã publicã, quã neſcit oſtẽdat Sed ne multa dicamus ante rẽ, iã iis quæ cupis, manus sũt admouendæ. Adoleſcẽtulo quidem, & viro iuueni, qui velit & ad agendũ inſtitui, & exercitio applicari, & vim acquirere ſermonũ, alius operib. & actionibus opus eſt:*

tu verò non inexpertus es operis, neque in agẽdo tibi quicquam deeſſe poteſt, neque iudiciaria indiges vi & vehementia, ſed ea quæ & politicum virum deceat, atque eidem ſufficiẽs ſit. Hoc quidem primùm ſcias, quòd nõ opus eſt tibi labore & miſeria. Hæc plurimum quidem promouẽt eũ, qui ad multa exercetur: eius verò qui in paucis vſurus ſit, comprehendunt animum, ſegnémque reddunt ad aggrediendum. Sicuti inſuetos circa corporis exercitium, ſi quis laborare faciat grauioribus exercitiis, infirmiores reddit: verùm vt qui non aſſueti ſunt ad laborẽ, vnctione corporis & mediocri motu magis opus habent quam graui exercitio: ita & tibi in ſtudio dicẽdi commixta magis opus eſt voluptate, quàm exercitio & labore. Ex poëtis ſanè conſuluerim tibi, Menandrũ comicum non perfunctoriè legere, & Euripidem tragicum: atque hos tamen non ita legere, vt alia vrgentia omittas*, ſed maximè eos apud temetipſum ſuauiter & iucundè æſtimare.* Plus enim ille rem æſtimare poteſt, qui ſe à continua lectione liberat. Et nullus me ſapientum reprehẽdat, quòd anteferã veteri Comœdiæ Menandrum, aut veteribus Tragicis Euripidem. Neque enim & medici ſumptuoſiſſimos cibos conſtituunt indigẽtibus curatione, ſed vtiles. At multum ſanè negotij eſſet dicere, quanta ex his hauriri queant vtilia. Namque Menãdri imitatio omniũ morum & gratiarũ, omnẽ ſuperauit veterum comicorũ vehementiã: atq; Euripidis blandè adhortandi, ac perſuadendi vis, ad Tragicã fortaſſe contumaciã maieſtatémque non perfectè accedit, homini autem politico vehementer vtilis eſt. Præterea ad mores & affectus ſupplẽdos idoneus. Et ſentẽtias ad omnia vtiles poëmatibus immiſcet, vt qui Philoſophiæ nõ ſit inexpertus. Homerus autẽ & medius & nouiſſimus & primus eſt, omni puero & viro & ſeni: tãtum ex ſe cuique præſtãs, quantum vnuſquiſque poteſt accipere.

A σὺ δὲ οὔτε ἄπειρος τοῦ ἔργου, οὔτε ἀπολείπεσθαι τὸ παραυτίκα δύνασαι, οὔτε χρήζειν δικανικῆς δυνάμεώς τε καὶ δεινότητος, ἀλλὰ τῆς πολιτικῷ ἀνδρὶ πρεπούσης τε ἅμα καὶ ἀρκούσης. τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον ἴσθι, ὅτι οὐ δεῖ σοι πόνου καὶ ταλαιπωρίας· τὸν μὲν γὰρ ἐπὶ πολὺ ἀσκήσοντα, ταῦτα ἐπὶ πλεῖστον προάγει, τὸν δ' ἐπ' ὀλίγον χρησάμενον, συνέχει τὴν ψυχὴν, καὶ ὀκνηρὰν ποιεῖ προσφέρεσθαι. καθάπερ τοὺς ἀσυνήθεις περὶ σώματος ἄσκησιν, εἴ τις κοπώ-

B σειε βαρυτέροις γυμνασίοις, ἀσθενεστέρους ἐποίησεν· ἀλλὰ ὡς τοῖς ἀήθεσι πονεῖν, σώματος ἀπολείψεως δεῖ μᾶλλον καὶ κινήσεως συμμέτρου ἢ γυμνασίας· οὕτω σοι ἐν τῇ περὶ τοὺς λόγους ἐπιμελείᾳ, χρεία ἐστὶ μᾶλλον ἡδονῆς μεμιγμένης, ἢ ἀσκήσεως καὶ πόνου. τῶν μὲν δὴ ποιητῶν συμβουλεύσαιμ' ἄν σοι, Μενάνδρῳ τε τῶν κωμικῶν μὴ παρέργως ἐντυγχάνειν, καὶ Εὐριπίδῃ τῶν τραγικῶν, καὶ τούτοις, μὴ οὕτως ἀναγινώσκοντα ἑτέρων ἐπισταμένων,

C μάλιστα μὲν καὶ ἡδέως, εἰδ' * οὖν ἀλύπως ὑποκρίνασθαι. πλείων γὰρ ἡ αἴσθησις ἀπαλλαγέντι τῆς περὶ τὸ γινώσκειν ἀσχολίας. καὶ μηδεὶς τῶν σοφῶν αἰτιάσηταί με, ὡς προκρίναντα τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας, τὸν Μενάνδρου, ἢ τῶν ἀρχαίων τραγῳδῶν Εὐριπίδην. οὐδὲ γὰρ οἱ ἰατροὶ τὰς πολυτελεστάτας τροφὰς συντάττουσι τοῖς δεομένοις θεραπείας, ἀλλὰ τὰς ὠφελίμους. πολὺ δ' ἂν ἔργον εἴη τὸ λέγειν, ὅσα ἀπὸ τούτων χρήσιμα. ἥ τε γὰρ τοῦ Μενάνδρου μί-

D μησις, ἁπάντων ἤθους καὶ χάριτος, πᾶσαν ὑπερβέβληκε τὴν δεινότητα τῶν παλαιῶν κωμικῶν· ἥ τε Εὐριπίδου προσήνεια καὶ πιθανότης, τοῦ μὲν τραγικοῦ ἀναθήματος καὶ ἀξιώματος, τυχὸν οὐκ ἂν τελέως ἐφίκνοιτο· πολιτικῷ δὲ ἀνδρὶ, πάνυ ὠφέλιμος. ἔτι δὲ ἤθη καὶ πάθη δεινὸς πληρῶσαι, καὶ γνώμας πρὸς ἅπαντα ὠφελίμους καταμίγνυσι τοῖς ποιήμασιν, ἅτε φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος ὤν. Ὅμηρος δὲ καὶ μέσος καὶ ὕστατος καὶ πρῶτος παντὶ παιδὶ καὶ ἀνδρὶ καὶ γέροντι· τοσοῦτον ἀφ' αὑτοῦ διδοὺς, ὅσον ἕκαστος δύναται λαβεῖν.

ἰδεῖν

ἴσ. εἶτ' οὖν

μέλη δὲ καὶ ἐλεγεῖα καὶ ἴαμβοι καὶ διθύραμβοι, τῷ μὲν σχολὴν ἄγοντι, πολλοῦ ἄξιοι· τῷ δὲ πράττειν τε καὶ ἅμα τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους αὔξειν διανοουμένῳ, οὐκ ἂν εἴη πρὸς αὐτὰ σχολή. τοῖς δ' ἱστορικοῖς διὰ πολλὰ ἀναγκαῖον τὸν πολιτικὸν ἄνδρα μετὰ σπουδῆς ἐντυγχάνειν· ὅτι καὶ ἄνευ τῶν λόγων, τὸ ἔμπειρον εἶναι πράξεων καὶ δυστυχιῶν καὶ εὐτυχιῶν, οὐ κατὰ λόγον μόνον, ἀλλὰ ἐνίοτε καὶ παρὰ λόγον ἀνδράσι τε καὶ πόλεσι συμβαινουσῶν, σφόδρα ἀναγκαῖον πολιτικῷ ἀνδρὶ καὶ τὰ πολιτικὰ πράττειν προαιρουμένῳ. ὁ γὰρ πλεῖστα ἑτέροις συμβάντα ἐπιστάμενος, ἄριστα οἷς αὐτὸς ἐγχειρεῖ, διαπράξεται, καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων ἀσφαλῶς. καὶ οὔτε εὖ πράττων παρὰ μέτρον ἐπαρθήσεται, δυσπραγίας τε πάσας οἴσει γενναίως, διὰ τὸ μηδ' ἐν οἷς εὖ ἔπραττεν, ἀνεννόητος εἶναι τῆς ἐπὶ τὸ ἐναντίον μεταβολῆς. Ἡροδότῳ μὲν οὖν εἴποτε ἐφορεῖ σοι, μετὰ πολλῆς ἡσυχίας ἐντεύξῃ. τὸ γὰρ ἀνειμένον καὶ τὸ γλυκὺ τῆς ἐπαγγελίας, ὑπόνοιαν παρέχει, μυθῶδες μᾶλλον ἢ ἱστορικὸν τὸ σύγγραμμα εἶναι. τῶν δὲ ἄκρων Θουκυδίδης ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ τῶν δευτέρων Θεόπομπος. καὶ γὰρ ἱστορικόν τι περὶ τὴν ἀπαγγελίαν τῶν λόγων ἔχει· καὶ οὐκ ἀδύνατος οὐδὲ ὀλίγωρος περὶ τὴν ἑρμηνείαν· καὶ τὸ ῥᾴθυμον περὶ τὰς λέξεις οὐχ οὕτως φαῦλον, ὥστε σε λυπῆσαι. Ἔφορος δὲ, πολλὴν μὲν ἱστορίαν παραδίδωσι· τὸ δὲ ὕπτιον καὶ ἀνειμένον τῆς ἀπαγγελίας, σοὶ οὐκ ἐπιτήδειον. τῶν γε μὴν ῥητόρων τοὺς ἀρίστους τίς οὐκ ἐπίσταται; Δημοσθένην μὲν, δυνάμει τε ἀπαγγελίας καὶ δεινότητι διανοίας, καὶ πλήθει λόγων, πάντας τοὺς ῥήτορας ὑπερβεβληκότα· Λυσίαν δὲ βραχύτητι καὶ ἁπλότητι, καὶ συνεχείᾳ διανοίας, καὶ τῷ λεληθέναι τὴν δεινότητα. πλὴν οὐκ ἂν ἔγωγέ σοι συμβουλεύσαιμι, τὰ πολλὰ τούτοις ἐντυγχάνειν· ἀλλ' Ὑπερείδῃ τε μᾶλλον καὶ Αἰσχίνῃ. τούτων γὰρ ἁπλούστεραί τε αἱ δυνάμεις, καὶ εὐληπτότεραι αἱ κατασκευαὶ, καὶ τὸ κάλλος τῶν ὀνομάτων οὐδὲν ἐκείνων λειπόμενον. ἀλλὰ καὶ Λυκούργῳ

A *Cantica autem & elegiæ & iambi & dithyrambi ocioſo ſane non ſunt aſpernãdi: ei verò qui inſtituit & agere, & pariter rerũ orationiſque copiam conſequi, non otium ad illa fuerit. Hiſtoricos verò propter multa neceſſarium eſt ſtudioſe legere homini rempub. tractãti: quia & ſine orationibus experientiã habere rerum, proſperitatũ atq; infortuniorum, nõ ſolũ ſecundũ rationem, ſed etiam preter rationem hominibus ciuitatibúſque acciden-* B *tium, valdè neceſſarium eſt hòmini politico, & Rempublicam gerere deſtinanti. Qui enim plurima nouerit quæ alijs euenerunt, is optimè ea quibus ipſe manũ admouet, conficiet, quantúmque licuerit tutiſſime. Et neque in rebus ſecundis vltra modũ vehemens erit, aduerſos vero caſus omnes tolerabit generoſè, eò quod neque in ſecundis rebus inſcius erat, poſſe omnia in contrariũ mutari. Herodotũ igitur, ſi quãdo nihil potius habes, cũ multa quie-* C *te legas. Remiſſa enim, dulciſq; narratio, ſuſpicionẽ præbet, fabuloſũ magis quàm hiſtoricũ eſſe quod ſcripſit opus. Ex ſummis autẽ Thucydides mihi videtur, & ex ſecũdis Theopompus. Etenim hiſtoricum quid circa ſermonũ narrationem habet, neque impotens: neque modicus circa explicationẽ: & negligentia circa dictiones nõ ita vilis eſt, vt te cõtriſtet. Ephorus autem multã quidem hiſtoriam tradit, ſupinum autẽ illud & remiſſum narrationis* D *genus nõ eſt tibi neceſſarium. Rhetorum porro optimos quis nõ nouit? Et Demoſthenem quidẽ potẽtia narrationis & vehemẽtia intellectus, copiáque ſermonum omnes rhetores ſuperaſſe: Lyſiam verò breuitate & ſimplicitate, & coaptatione conſiliorum, diſsimulationéque vehementiæ? Verumtamen non ego tibi autor fuero, vt frequenter hoſce legas: ſed Hyperidem magis, & Aeſchinem. Horum enim ſimpliciores ſunt vires, & apparatus captu faciliores, nominúmq; pulchritudo nihil illis inferior. Sed & Lycurgũ*

conſulerem dignari lectione, faciliorem A *bis, & præ ſe ferentem in orationibus morum quandam ſimplicitatem. Hic verò aio oportere, (etiamſi me quiſpiam in hâc admonitionem incidens, eorum qui nimiũ ſunt diligentes, carpat) neque recentiorum, quique paulo ante noſtra tempora vixerunt, inexpertum eſſe. Dico autem de iis, qui temporibus* Antipatri & Theodori, & Plutionis Cononíſque fuerũt, & tali ſylua. *Horum enim virtutes vel ea nobis ratione conducerent, quòd nõ* B *legeremus eas in ſeruitutem redacta ſententia, quemadmodum veteres. Ex eo ſiquidem quòd dictorum aliqua poſſimus reprehendere, maximè fiduciã ſumimus ad conandum ſimilia. Certè & libẽtius ſe quis illi accommodat, quo cum comparatus, non ſe credit inferiorem, ſed nonnunquam & ſuperiorẽ viſum viri. Conuertam autẽ me iam ad Socraticos, quos maximè neceſſarios eſſe aio, omni viro facultatem dicendi ambienti.* C *Quemadmodum enim nullum opſonium ſine ſalis guſtu gratum, ita nulla orationũ ſpecies (mea ſententia) auditui blandiri poteſt, quæ Socraticæ ſit expers gratiæ. Et alios quidem multæ operæ fuerit laudare, eóſque legere non mediocre. Xenophontem autem ego arbitror viro remp. gerenti vel ſolum ex antiquis ſufficere poſſe, ſiue quis in bello exercitum ducat, ſiue præſit ciuitati, ſiue dicat apud populũ, ſiue in ſenatu: neque tantũ ſi velit vt rhetor, ſed etiã* D *vt rempublicam gerẽs, regiúſque vir, tali conuenientia in iudicio dicere, omniũ optimus mihi atque vtiliſſimus ad omnia hæc videtur Xenophõ. Cõſilia enim manifeſta & ſimplicia habet, quæque cuiuis facilia appareãt, ſpecies narrationis blãda & grata & credibilis eſt, multum habẽs probabilitatis, multũq; gratiæ & impetus: ita vt nõ ſolũ oratoriæ vehemẽtiæ, ſed etiã incãtationi ſimilis ſit illius vis. Si igitur volueris illius opus de Aſcẽſu valde diligenter pellegere, nullam inuenies*

A συμβουλεύσαιμι ἂν ἐντυγχάνειν σε, ἐλαφροτέρῳ τούτων ὄντι, καὶ ἐμφαίνοντι ἅμα ἐν τοῖς λόγοις ἁπλότητα τοῦ τρόπου. ἐνταῦθα δή φημι δεῖν· κἂν εἴ τις ἐντυχὼν τῇ παραινέσει τῶν πάνυ ἀκριβῶν αἰτιάσεται· μηδὲ τῶν νεωτέρων καὶ ὀλίγον πρὸ ἡμῶν ἀπείρως ἔχειν. λέγω δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον, καὶ Θεόδωρον, καὶ Πλουτίωνα καὶ Κόνωνα, καὶ τὴν τοιαύτην ὕλην. αἱ γὰρ τούτων δυνάμεις, καὶ ταύτῃ ἂν εἶεν ἡμῖν ὠφέλιμοι, ἢ οὐκ ἂν ἐντυγχάνοιμεν αὐτοῖς δεδουλωμένοις τὴν γνώμην, ὥσπερ τοῖς παλαιοῖς. ὑπὸ γὰρ τοῦ δύνασθαί τι τῶν εἰρημένων αἰτιάσασθαι, μάλιστα θαρροῦμεν πρὸς τὸ τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν. ἢ καὶ ἥδιόν τις παραβάλλει αὐτόν, ᾧ πείθεται συγκρινόμενος, οὐ καταδεέστερος, ἐνίοτε δὲ καὶ βελτίων φαίνεσθαι. τρέψομαι δὲ ἤδη ἐπὶ τοὺς Σωκρατικούς, οὓς δὴ ἀναγκαιοτάτους εἶναί φημι παντὶ ἀνδρὶ λόγων ἐφιεμένῳ. ὥσπερ γὰρ οὐδὲν ὄψον ἄνευ ἁλῶν χάριτος κεχαρισμένον, οὕτως οὐδὲν εἶδος ἔμοιγε δοκεῖ ἀκοῇ προσηνὲς ἂν γενέσθαι, χάριτος Σωκρατικῆς ἀμοιροῦν. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους, μακρὸν ἂν εἴη ἔργον, ἐπαινεῖν, καὶ ἐντυγχάνειν αὐτοῖς, οὐ τὸ τυχόν. Ξενοφῶντα δὲ ἔγωγε ἡγοῦμαι, ἀνδρὶ πολιτικῷ, καὶ μόνον τῶν παλαιῶν ἐξαρκεῖν δύνασθαι· εἴτε ἐν πολέμῳ τις στρατηγῶν, εἴτε πόλεως ἀφηγούμενος, εἴτε ἐν δήμῳ λέγων, εἴτε ἐν βουλευτηρίῳ, μὴ ὡς ῥήτωρ ἐθέλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς πολιτικὸς καὶ βασιλικὸς ἀνήρ, τὰ τοιούτῳ προσήκοντα ἐν δίκῃ εἰπεῖν, πάντων ἄριστος ἐμοὶ καὶ λυσιτελέστατος, πρὸς ταῦτα πάντα Ξενοφῶν. τά τε γὰρ διανοήματα, σαφῆ καὶ ἁπλᾶ, καὶ παντὶ ῥᾴδια φαινόμενα· τό τε εἶδος τῆς ἀπαγγελίας προσηνὲς καὶ κεχαρισμένον, καὶ πιστικόν, πολλὴν μὲν ἔχον πιθανότητα, πολλὴν δὲ χάριν καὶ ἐπιβολήν· ὥστε μὴ λόγων δεινότητι μόνον, ἀλλὰ καὶ γοητείᾳ ἐοικέναι τὴν δύναμιν. εἰ γοῦν ἐθελήσαις αὐτοῦ τῇ περὶ τὴν Ἀνάβασιν πραγματείᾳ σφόδρα ἐπιμελῶς ἐντυχεῖν, οὐδένα λόγον

A εὑρήσεις τῶν ὑπὸ σοῦ λεχθῆναι δυναμένων, ὃς οὐ διείληπται, καὶ κανόνος ἂν τρόπον ὑπόσχοιτο, τῷ πρὸς αὐτὸν ἀπευθῦναι ἢ μιμήσασθαι βουλομένῳ. εἴτε γὰρ θαρρῦναι τοὺς σφόδρα καταπεπτωκότας χρήσιμον πολιτικῷ ἀνδρὶ, καὶ πολλάκις ὡς χρὴ τοῦτο ποιεῖν δείκνυσιν· εἴτε προτρέψαι καὶ παρακαλέσαι, οὐδεὶς Ἑλληνικῆς φωνῆς ἐπαΐων, οὐκ ἂν ἐπαρθείη τοῖς προτρεπτικοῖς Ξενοφῶντος λόγοις. ἔμοιγ' οὖν κινεῖται ἡ διάνοια, καὶ ἐνίοτε δακρύω μεταξὺ τοσούτων ἔργων, τοῖς λόγοις ἐν- B τυγχάνων. εἴτε μεγαλοφρονοῦσι καὶ ἐπηρμένοις ὁμιλῆσαι φρονίμως, καὶ μήτε παθεῖν τι ὑπ' αὐτῶν δυσχερανάντων, μήτε ἀπρεπῶς δουλῶσαι τὴν αὐτοῦ διάνοιαν, καὶ τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον ἐκ παντὸς ποιῆσαι, καὶ ταῦτα ἔνεστι. καὶ ἀπορρήτοις δὲ λόγοις ὡς προσήκει χρήσασθαι, καὶ πρὸς στρατηγοὺς ἄνευ πλήθους, καὶ πρὸς πλῆθος κατὰ ταὐτό· καὶ βασιλικῶς τινα τρόπον διαλεχθῆναι, καὶ ἐξαπατῆσαι ὅπως πολεμίους μὲν ἐπὶ βλάβῃ. φίλους δ' ἐπὶ C τῷ συμφέροντι, καὶ μάτην ταραττομένοις, ἀλύπως τἀληθὲς καὶ πιστῶς εἰπεῖν· καὶ τὸ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν τοῖς ὑπερέχουσι· καὶ οἷς ἐξαπατῶσιν οἱ ὑπερέχοντες· καὶ οἷς καταστρατηγοῦσι καὶ καταστρατηγοῦνται ἄνθρωποι, πάντα ταῦτα ἱκανῶς τὸ σύνταγμα περιέχει. ἅτε γὰρ, οἶμαι, μιγνὺς ταῖς πράξεσι τοὺς λόγους, οὐκ ἐξ ἀκοῆς παραλαβὼν, οὐδὲ μιμησάμενος. ἀλλ' αὐτὸς πράξας ἅμα καὶ εἰπὼν, πιθανωτάτους ἐποίησεν ἔν ἅπασί τε D τοῖς συντάγμασι. καὶ ἐν τούτῳ μάλιστα οὗ ἐπιμνησθεὶς ἐτύγχανον. καὶ εὖ ἴσθι, οὐδένα σοι τρόπον μεταμελήσει· ἀλλὰ καὶ ἐν βουλῇ καὶ ἐν δήμῳ, ὀρέγοντός σοι χεῖρα αἰσθήσῃ τοῦ ἀνδρὸς, εἰ αὐτῷ προθύμως καὶ φιλοτίμως ἐντυγχάνοις. γράφειν μὲν οὖν οὐ συμβουλεύσω σοι αὐτῷ, ἀλλ' ἢ σφόδρα ἀραιῶς, ἐπιδιδόναι δὲ μᾶλλον. πρῶτον μὲν γὰρ ἑτοιμότερος τῷ λέγοντι ὁ ὑπαγορεύων, τοῦ γράφοντος. ἔπειτα ἐλάττονι γίνεται· ἔπειτα πρὸς δύναμιν μὲν ἧττον συλλαμβάνει τοῦ γράφειν· πρὸς ἕξιν δὴ, πλεῖον.

A *orationem quæ à te haberi poßit, non illic tractatã, & regulæ inſtar promittentem, ad eam ſe dirigere atque imitari volenti. Siue enim erigere ſermonibus valde conſternatos ex vſu eſt viro rempublicam gerenti, & hoc ſæpius quomodo facere oporteat oſtendit: ſiue hortari, ſiue conſolari, nullus eſt Græciæ linguæ gnarus, qui non exhortatoriis erigatur Xenophontis orationibus. Mihi ſanè commouetur animus, & interdum inter tanta opera la-* B *chrymas emitto, quum orationes lego. Siue cum arrogantibus & elatis prudenter ſermocinandum eſt, vt & nihil ab illis mali feras indignantibus neque indecorè ſubiicias tuum ipſius animum ſeruituti, neque illis in omni re morem geras: & hæc inſunt. Et ſecretis quomodo conueniat vti ſermonibus vel ad duces excluſa multitudine, vel ad multitudinem eodem modo: & qui regaliter quodam modo ſit diſſerendum, quoque pacto fallendi* C *ſint hoſtes quidem ad ipſorum iacturam amici vero ad ipſorum vtilitatem: quique fruſtra perturbatis, iucundè atque fideliter verum dici poßit, & quòd non facile ſit credẽdum eminentibus; & quibus in rebus decipiant eminentes, quibúſque bellicis aſtutiis decipiant, decipiantúrque homines, omnia hęc ſufficienter opus illud continet. Nimirum, vt opinor, miſcuit rebus orationes, non ex auditu accipiẽs, neque effingens, ſed quas ipſe geßit pariter,* D *habuitque: atque ita probabilißimas in omnibus libris orationes, & maximè in hoc cuius memini, conſcripſit. Atque hoc certũ habeas, quòd te nullo pœnitebit modo: verùm & in ſenatu & apud populũ ſenties, virum illum tibi manum porrigẽtem, ſi eũ promptè animíque contentione legeris. Vt ipſe ſcribas, non tibi conſuluero, niſi valde raro: magis autem vt dictes. Primũ enim prõptior eſt dictãs, vt aliquid dicat, quàm ſcribens: deinde minore fit labore: præterea ad potentiam minus confert ſcribere, ad habitum verò plus.*

A Et ſcribere quidem ſi volueris, non te iubeo figmenta commentatitia, ſed orationem aliquam, quam iucunde legas, maximè ex Xenophontis, vt vel diuerſam tuearis partem dictorum, vel eadē alio modo proponas. Et ſane repetere melius eſſet, ſi tibi facilè modò illorum dictorum meminiſſe. Hoc enim modo & narrationes, ſolertiámque cogitationum, prorſus familiares tibi feceris. Hoc autem dico, non vt in libro totam, vt pueri ſolent, ſeriem concinnes: ſed vt, ſi quid tibi valde B placuerit, iſtud contineas. Plura de his adoleſcētulo ſcripſiſſem, tibi verò hæc ſufficiunt. Nam & ſi pauciſsima repetieris, magnū reportabis fructum. Nec neceſſe eſt, vt ſemper te affictes, & doloribus ſtudendo conficias. Sed videor nimis extendere conſilium: tu verò in cauſa, qui mihi perſuaſiſti, méque prouocaſti: quemadmodum in lucta præſtantiores infirmioribus concedentes interdum, eis perſuadent C vt ſe credant eſſe fortiores: ita & tu videris, ea quæ melius ipſe noſti, mihi vt minus ſcienti ſcribenda impoſuiſſe. Vellem autem, ſi tibi eſſet gratum, vt in vnum aliquando conueniremus, quò & veterum ſcripta legentes, de illiſque diſputantes, alter alteri proſimus. Quemadmodum enim pictoribus fictoribuſque nō ſatis eſt dicere, tales oportere eſſe colores, taléſque lineas: ſed maxima vtilitas eſt, ſi qui eos aut pingentes aut fingētes cernat: Vtque D puerorum exercitatoribus nō ſatis eſt dicere luctandi genera, ſed neceſſarium oſtendere ea diſcenti: ita & in huiuſmodi conſiliis vberior eſſet vtilitas, ſi quis quem conſulta facere videret. Itaque ego ſanè, etiamſi me oporteat legere tibi auditori, tuæ gratia vtilitatis non ſegnis ſum futurus, eò quod & te amem, tuúmque vehementer ſtudium approbem: tibique magnas habeam, pro habito mihi honore, gratias.

A καὶ γράφειν δέ, οὐ ταῦτά σε ἀξιῶ τὰ σχολαστικὰ πλάσματα, ἀλλ' εἴπερ ἄρα τινὰ τῶν λόγων, οἷς ἂν ἡδέως ἐντυγχάνων, μάλιστα τῶν Ξενοφωντείων, ἢ ἀντιλέγοντα τοῖς εἰρημένοις, ἢ τὰ αὐτὰ ἕτερον τρόπον ὑποβάλλοντα. καὶ ἀναλαμβάνειν μὲν τοι, εἴ σοι ῥᾴδιον, μεμνῆσθαι τὰ ἐκείνων, ἄμεινον. τῷ τε γὰρ τρόπῳ τῆς ἀπαγγελίας καὶ τῇ ἀκριβείᾳ τῶν διανοημάτων, πάνυ συνήθης ποιεῖ. λέγω δέ, οὐχ ἵνα σύνταγμά τι ὅλον, ὥσπερ οἱ παῖδες, εἴρων συνάπτῃς· ἀλλ' B ἵνα εἴ τι σοι σφόδρα ἀρέσειε*, τοῦτο κατέχῃς. πλεῖστα περὶ τούτου μειρακίῳ μὲν ἔγραψα· σοὶ δὲ ἀρκεῖ τοσαῦτα. καὶ γὰρ εἰ ἐλάχιστα ἀναλάβοις, πολὺ ὀνήσῃ· καὶ εἰ δυσκόλως ἔχοις καὶ μετ' ὀδύνης πράττεις, οὐκ ἔστιν ἄπαντος ἀναγκαῖον. ἀλλὰ ἔοικα μὲν πάνυ μηκῦναι τὴν συμβουλίαν· σὺ δὲ αἴτιος, ἀναπείσας καὶ προσκαλεσάμενος· ὥσπερ οἱ ἐν πάλῃ ὑπερέχοντες τοῖς ἀσθενεστέροις ὑπείκοντες, ἐνίοτε ἔπεισαν αὐτοὺς, πείθεσθαι ἰσχυροτέροις εἶναι· C καὶ σὺ ἔοικας, ἃ κρείττων τυγχάνεις εἰδὼς, ἐμοὶ προστρέψαι, ὡς ἔλαττον ἐπισταμένῳ γράψαι. βουλοίμην δ' ἂν εἴ σοι κεχαρισμένον εἴη, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ποτε ἡμᾶς γενέσθαι, ἵνα καὶ ἐντυγχάνοντες τοῖς παλαιοῖς, καὶ διαλεγόμενοι περὶ αὐτῶν χρήσιμοί τι ἐγενόμεθα. ὥσπερ τοῖς ζωγράφοις καὶ πλάσταις οὐκ ἀπόχρη εἰπεῖν, ὅτι δεῖ τοιάδε χρώματα εἶναι, καὶ τοιάσδε τὰς γραμμάς, ἀλλὰ μεγίστη ὠφέλεια, εἴ τις αὐτοὺς ἢ γράφοντας ἢ πλάτ- D τοντας ἴδοι· καὶ ὡς τοῖς παιδοτρίβαις, οὐκ ἀρκεῖ εἰπεῖν τὰ παλαίσματα, ἀλλὰ καὶ δεῖξαι ἀνάγκη τῷ μαθησομένῳ· οὕτω καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις συμβουλίαις πλείων ἡ ὠφέλεια γίγνοιτ' ἂν, εἴ τις αὐτὸν πράττοντα ἴδοι τὸν συμβεβουλευκότα. ὡς ἔγωγε, καὶ εἰ ἀναγιγνώσκειν με δέοι, σοῦ ἀκροωμένου, τῆς σῆς ἕνεκα ὠφελείας οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι, στέργων τέ σε· καὶ τῆς σῆς φιλοτιμίας ἀγάμενος, καὶ τῆς πρὸς ἐμὲ τιμῆς χάριν εἰδώς.

γ. τούτου

A

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ φιληκοΐας. ιθ'.

Ἐδέοντο μὲν πάλαι τῶν οἰκείων τῶν ἐμῶν τινὲς, ἐντυγχάνειν μοι· καὶ τῶν πολιτῶν δὲ ἐλέγοντο ἐπιθυμεῖν πολλοὶ θεάσασθαι, νομίζοντες πλέον τι παρὰ τοὺς ἄλλους ἔχειν με, διὰ τὴν ἄλλην μεταβολὴν τοῦ βίου, καὶ διὰ τὴν δοκοῦσαν αὐτοῖς τοῦ σώματος ταλαιπωρίαν· τελευτῶντες δὲ ἤδη καὶ ἐνεκάλουν, ἀδικεῖσθαι φάσκοντες. ἐγὼ δὲ οὐκ ἤθελον ἐγγὺς ἰέναι πρὸς αὐτοῖς τοῖς ὅροις, ἀλλὰ ἐδόκει μοι τὸ τοιοῦτο παντελῶς ἀχθομένου τινὸς εἶναι τῇ φυγῇ, καὶ ἐπιθυμοῦντος κατελθεῖν· ὥσπερ οἱ μηδὲν καταλιπόντες ἐν τῇ κύλικι, δῆλον εἶναι πάνυ διψῶντες. ἐλθὼν οὖν εἰς Κύζικον, ἐκεῖ διέτριβον, καὶ παρεῖχον, εἴ τις βούλεταί μοι τῶν ἐπιτηδείων συγγίνεσθαι. τὸ δὴ καὶ τὸ τοῦ κιθαρῳδοῦ, τοῦτο ὃ λέγουσιν, ἔσωσέ με, ᾠδήν τινα αὐτοῖς. ἐπεὶ γὰρ ἧκεν ὁ ἄριστος τῶν νῦν κιθαρῳδῶν, ὡς δ' ἔνιοί φασιν, οὐδὲ τῶν πρότερον οὐδενὸς ἐνδεέστερος, ἀλλ' οὐδὲ Ἀρίονος ἐκ τοῦ πελάγους· μαντευόμενοι δηλονότι, πῶς γὰρ εἰδεῖεν τὸ σαφὲς οὐκ ἀκούσαντες ἐκείνου; ὡς δ' οὖν τάχιστα ᾔσθοντο ἐπιδημοῦντα τὸν ἄνδρα, εὐθὺς σπουδὴ ἀμήχανος· καὶ πάντες ἐβάδιζον εἰς τὸ βουλευτήριον. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς ἐξεῖναι νομίζων, καὶ ἡμῖν ἀκοῦσαι καὶ μεταλαβεῖν οὕτω καλῆς εὐωχίας, ἐν ἀνθρώποις τρισχιλίοις καὶ πλείοσιν, ἧκον ἐν πρώτοις πάνυ θαῤῥῶν, εἰμὶ δὲ φιλήκοος καὶ φιλόμουσος ἀτεχνῶς, οὐ πάνυ ἔμπειρος ὢν μουσικῆς· ὥστε εἴπερ ἔτυχον γεγονὼς κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ὀρφεῖ, δοκῶ μοι, πρῶτος ἂν ἐπηκολούθουν, εἰ καὶ ἤδη μετὰ νεβρῶν τινῶν, ἢ μόσχων· οὐδὲν αἰδούμενος. ἐπεὶ καὶ νῦν ταυτὸ τοῦτο πάσχω πολλάκις, ἐπειδὰν εἰσαφίκωμαι σοφιστοῦ διὰ τὴν προσοῦσάν μοι ἀκρόασιν περὶ τοὺς λό-

DE SVA AVSCVLTANDI CVPIDITATE. XIX.

Olim quidem rogabant me quidã mei familiares, vt ſibi liceret me cõuenire: quin & ciuiũ dicebãtur multi cupere me videre, exiſtimãtes in me plus aliquid eſſe cęteris: cùm propter mutatã viuẽdi ratio- B *nẽ, tum propter corporis malè (vt ipſis videbatur) affecti miſeriã: denique cõquerebantur etiam, ſeſe dicentes à me iniuria affectos. Ego autem nolebã propè ad terminos ipſos ciuitatis accedere, ſed videbatur mihi hoc illius eſſe qui valde fuga grauaretur, atque in patriam redire, deſideraret: quemadmodum qui nihil relinquunt in calice, magnam ſe habuiſſe ſitim demonſtrãt. Quũ ergo veniſſem Cyzicũ, illic verſabar, præbebámq; me conueniẽ-* C *dum neceſſariis quicũque vellent. Et tandem illud citharœdi (quod aiũt) ſeruauit me, qui canticum quoddam illis cecinit. Poſtquàm enim venit optimus eorum qui nunc ſunt citharœdorum, atque vt aliqui dicunt, neque vllo primorum inferior, neque Arione ex pelago (nimirũ vaticinãtes: quî enim hoc manifeſtè noſſent, quum illos nõ audierint?) ſimulac igitur (inquã) ſenſerũt virũ illũ peregrè adueniſſe, mox immẽſum erat ſtudium, omnéſque ibãt in* D *curiam. Ego igitur & ipſe decere exiſtimãs & nos audire, & participare tã honeſto conuiuio, cum tribus hominum millib. aut amplius, veni inter primos admodũ audax. Sum auſcultationũ & muſices planè cupidus, licet non admodum peritus muſices: vt ſiquidem fuiſſem in viuis temporibus Orphei, videar mihi ſectator eius fuiſſe inter primos, etiã cum hinnulis quibuſdam, aut vitulis: neque me puduiſſet. Quoniam & nunc idipſum frequẽter patior, quãdo ſophiſtã conuenio, propter orationis auſcultandi innatam mihi cu-*

pìditatem. Et cum talibus ſpecioſis boniſque pecoribus in idem congregor armentum, alioqui tumultuantibus, & ſalire conantibus. Hoc autem affectu ſum erga omnes propemodum ſophiſtas, rhetoráſque. Sicuti pauperes, eos etiam qui mediocres facultates habent, beatos cenſent, propter ſuam ipſorum inopiam: ita ego, quodammodo dicendi vim quandam obtinentes miror & amo, * quia ipſe dicēdi ſum imperitus. At verò ars citharœdorū, atq; herclè etiam hiſtrionū, non parū mihi ab aliis differre videtur. Ad voluptatem enim procurandam & vxor maior, & accuratiùs comparata, & geſtus ipſe non in præmeditatus, ſicut rhetorum ex tempore pleraque dicere ſtudentium: ſed qualis poëtarum, qui accurate, pérque ocium ſua faciunt. Quorum multa quoque ſunt antiqua, & hominum ſapientiorum, quàm eorum qui nunc ſunt. Et talia quidem ſunt Comœdiæ omnia. Tragœdiæ verò, fortia quidē permanent: dico autem iambos, & heroum particulas, qui recitant in theatris: molliora autem exoleuerunt, vna cum cantionum modulis. Quemadmodum puto, & ſeniorum hominum partes corporis quæ ſolidæ ſunt, permanent tempore, vt oſſa & muſculi; aliæ vero minores fiunt. Proindè corpora videntur valde decrepitorum, flaccida, vacuáque. Quicunque autem craſſi ſunt ſenes, ob opes, & delicias, nihil quidem amplius roboris habentes, ſed pinguedinem pro carnibus, bene habiti videntur multis, atque iuniores.

DE SECESSV. XX.

QVID tandem eſt quæſo ſeceſſus? aut quoſnam exiſtimari oportet ſecedētes? Nū eos, qui à conuenientibus ſibi operibus & actionibus deſiſtunt, dicere oportet ſeceſſum quærere? Scilicet ſi quis Athenienſis, cui ſit militandum pro patria, Lacedęmoniis in Atticam irruen-

A ρους. καὶ μετὰ τοιούτων συναγελάζομαι θρεμμάτων, ὡραίων καὶ καλῶν, ἄλλως δὲ θορυβούντων, καὶ σκιρτᾶν προθυμουμένων. τοῦτο δὲ πέπονθα πρὸς τοὺς σοφιστάς τε καὶ ῥήτορας ἅπαντας σχεδόν. καθάπερ οἱ πτωχοὶ καὶ τοὺς μετρίως εὐπόρους μακαρίζουσι διὰ τὴν αὑτῶν ἀπορίαν· κἀγὼ τοὺς ἁμηγέπη δυνατοὺς λέγειν, θαυμάζω καὶ ἀγαπῶ, διὰ τὸ αὐτὸς ἀδύνατος εἶναι λέγειν; τὸ μέν τοι τῶν κιθαρῳδῶν τε καί, νὴ Δία, τῶν ὑποκριτῶν, οὐ
B παρ' ὀλίγον μοι δοκεῖ διαφέρειν. πρὸς ἡδονήν τε γὰρ φωνὴ μείζων, καὶ δηλονότι ἐπιμελεστέρα, ἥ τε ἕξις οὐκ αὐτοσχέδιος, ὥσπερ ἡ τῶν ῥητόρων ἐξ ὑπογυίου τὰ πολλὰ τολμώντων λέγειν, ἀλλὰ ποιητῶν, ἐπιμελῶς καὶ κατὰ σχολὴν πεποιηκότων. καὶ τά τε πολλὰ αὐτῶν, ἀρχαῖά ἐστι, καὶ πολὺ σοφωτέρων ἀνδρῶν, ἢ τῶν νῦν. τὰ μὲν τῆς κωμῳδίας, ἅπαντα. τῆς δὲ τραγῳδίας, τὰ μὲν ἰσχυρὰ ὡς ἔοικε μένει· λέγω δὲ τὰ ἰαμβεῖα, καὶ τούτων μέρη διεξία-
C σιν ἐν τοῖς θεάτροις· τὰ δὲ μαλακώτερα ἐξερρύη, καὶ τὰ περὶ τὰ μέλη. ὥσπερ οἶμαι, τῶν ἀνθρώπων τῶν παλαιῶν ὅσα μέν ἐστι στερεὰ τοῦ σώματος, ὑπομένει τῷ χρόνῳ, τὰ ὀστᾶ καὶ οἱ μύες, τἆλλα δὲ ἐλάττω γίνεται. οὐκοῦν τὰ σώματα ὁρᾶται τὰ τῶν παντελῶς γερόντων, ἐνδεδωκότα καὶ λαγαρά. ὅσοι δ' αὖ παχεῖς γέροντες ὑπὸ πλούτου καὶ τρυφῆς, ἰσχυροῦ μὲν οὐδενὸς προσόντος ἔτι, πιμελῆς δὲ ἀντὶ τῶν σαρκῶν, εὐτραφεῖς ὁρῶνται καὶ
D νεώτεροι πολλοῖς.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΩΣ. κ'.

ΤΙ γάρ ποτε τὸ τῆς ἀναχωρήσεώς ἐστι, καὶ τίνας χρὴ τιθέναι τοὺς ἀναχωροῦντας; ἆρά γε τοὺς ἀπὸ τῶν προσηκόντων ἔργων αὑτοῖς καὶ πράξεων ἀφισταμένους, τούτους χρὴ φάσκειν ἀναχωρεῖν; οἷον εἴ τις Ἀθηναῖος ὤν, δέον αὐτὸν στρατεύεσθαι ὑπὲρ τῆς πατρίδος, Λακεδαιμονίων εἰσβεβληκότων εἰς τὴν Ἀττικήν,

ἢ Φιλίππου ἐπιόντος, ἢ ἄλλων πολεμίων, ὁ δὲ ἀναχωρήσῃ εἰς Μέγαρα, ἢ Αἴγιναν, ἕνεκα τοῦ μὴ στρατεύεσθαι, μηδὲ κινδυνεύειν, οὗτος ἀνακεχωρηκέναι λέγοιτο; ἢ εἴ τις συχνὴν οὐσίαν κεκτημένος, ἕνεκα τοῦ διαφυγεῖν τὰς λειτουργίας, ἀπέλθοι ἐκ τῆς πόλεως; ἢ εἴ τις ἰᾶσθαι τοὺς νοσοῦντας ἱκανὸς ὤν, καὶ φίλων δὴ καὶ ἐπιτηδείων αὐτοῦ καμνόντων, ὅπως μὴ κακοπαθῇ, καὶ πράγματα ἔχῃ τούτους θεραπεύων, ἀπολίποι αὐτοὺς τε καὶ ἀποδημήσειεν εἰς ἕτερον τόπον; ἢ εἴ τις ἄλλος ἐν πόλει δέον ἐξετάζεσθαι, καὶ αὐτὸν ἄρχειν καὶ ἀρχαῖς ὑπηρετεῖν, καὶ φυλακάς τινας φυλάττειν ἀγρυπνοῦντα, μὴ βούλοιτο· ἀλλ' ὅπως τούτων ἀπηλλαγμένος ἁπάντων ἔσται, καὶ μηδὲ εἷς αὐτὸν ἐξελέγξῃ, μηδὲ κωλύσῃ, πίνοντα καὶ καθεύδοντα καὶ ῥαθυμοῦντα, ἑτέρωσε ἀποχωρεῖ ποι, ἆρα τοῦτο ἀναχωρεῖν ῥητέον; ἀλλ' οὗτοι μὲν, δῆλον ὅτι φεύγουσί τε καὶ δραπετεύουσι, καὶ οὐκ ἂν εἴη πρόφασις αὐτοῖς. οὐδὲ συγγνώμη τῆς τοιαύτης σχολῆς τε καὶ ἀποδράσεως. μὴ οὖν τοὺς ἀπὸ τῶν ἀνωφελῶν πραγμάτων, καὶ τῶν οὐ προσηκουσῶν αὐτοῖς ἀσχολιῶν ἀπιόντας, καὶ σχολήν τινα πορίζοντας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐνοχλούντων μάτην, ῥητέον ὡς ἀναχωροῦντας; ἀλλ' οὕτως μὲν, οὐχ ὁ μεταβὰς ἐκ πόλεώς τινος εἰς ἑτέραν πόλιν, ἢ ἐκ τόπου εἰς ἕτερον τόπον, ἀναχωρεῖν λέγοιτ' ἄν, ὅπου γὰρ ἂν ἀφίκηται, πολλὰ ἂν εἴη τὰ ἐμποδὼν αὐτοῦ γινόμενα, καὶ οὐκ ἐῶντα τὰ προσήκοντα ποιεῖν. καὶ γὰρ τὸ ἐπὶ πότῳ ξυνεῖναι, καὶ τὸ πίνοντα ἢ κυβεύοντα, ἢ ἄλλο τι τῶν βλαβερῶν καὶ ἀσυμφόρων πράττοντα διατελεῖν, πανταχοῦ τοιαῦτά ἐστι, ἀδολεσχοῦντα καὶ ἀκούοντα λόγων οὐδὲν χρησίμων, ἢ περὶ τὰ βασιλέως πράγματα διατελεῖν·
ἴσ. ἢ τὸ ἢ * τὸ τοῦ ἄφρονος, ὥς ἔφη τις. οὐ γάρ ἐστιν ἀνόητος τῆς αὐτοῦ ψυχῆς κύριος, ἀλλὰ ῥεμβόμενός τε καὶ ἀγόμενος ῥᾳδίως, ὑπὸ τῆς τυχούσης προφάσεως καὶ ὁμιλίας. ὥς τε οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, καθάπερ οἱ ἄσωτοι τῶν χρημάτων οὐκ ἂν δύναιντο ἀποδοῦναι λόγον, πρὸς ὅ, τι ἀνηλώκασιν ἕκαστον,

A *tibus aut Philippo aduentante, aut aliis hoſtibus ſecedat Megaram, aut in Aeginam, eò quòd militare nolit, aut periclitari, hiccine ſeceßiſſe dicendus eſt? An ſi quis multas poßidens facultates, vt fugiat publica munera, abeat ex vrbe? An ſi quis ſciat ſanare morbo decũbentes, iámque amici & neceſſarij illius morbis vexentur, ne verò illorum cauſa affligatur, moleſtiáſque ſuſtineat ex eorum curatione, relinquat & peregrinetur in alium locum?*
B *An ſi quis alius in ciuitate, quũ delectus eſt habendus, aut ipſi magiſtratus gerendus, aut magiſtratibus inſeruiẽdum, aut cuſtodiæ quædã ſunt cuſtodiẽdæ peruigilanti, non velit: ſed vt ab his liberetur omnibus, nemóque ipſum redarguat, neque prohibeat bibere & dormire & otiũ agere, aliò ſecedat quoquam, num hoc ſecedere dicendum eſt? Atqui palã eſt, quòd hi fugiant, deſerántque ſua officia: & nullus poteſt his eſſe prætextus, aut venia*
C *talis ocij atque fugæ. An ergo ij qui ab inutilibus negotiis actionibúſque ſibi non conuenientibus diſcedũt, & otium quoddam ſibi comparant à moleſtis incaſſum rebus, dicendi ſunt ſecedere? At ſic quidem non qui tranſit ex quadam ciuitate in aliam, neque ex loco in alium locum, ſecedere dici poſſet: quocunque enim peruenerit, multa fient quæ offendant, neque ſuum facere ſinant officium. Etenim ad compotationes conuenire, atque ætatem*
D *exigere bibendo aut ludendo, aut aliud quid damnoſum atque inutile faciendo, moleſtum eſt, & impedit. Et vbique talia ſunt.* Item nugari atque ſermones audire nulli rei vtiles, aut circa regis negotia verſari.* Stultus enim non eſt ſui animi dominus: circumuoluitur enim, trahitúrq; facilè à leui quacunque occaſione & colloquio. Itaque, ſicut prodigi pecuniarum haud queunt reddere rationem, ad quid quaſque*

expenderint, & nihilominus multas apparet expenſas eſſe pecunias: ita multi neque temporis neque vitæ poſſent reddere rationem, ad quid quámque diem inſumpſerint, aut menſem, aut annum: apparet tamen vitam præteriiſſe, & tempus eſſe inſumptum, non parui æſtimãdum hominibus, neque minoris (mea ſententia) quã argentum. Attamen vna drachma perdita, neceſſe eſt animum aliquo modo ſentire & morderi: ſi verò plures profuderit quis, non multi ſunt qui non commouentur. hoc autem dico, non quòd contriſtentur & mordeantur ob negligentiam, & eò quod non attenderint propter quæ dignum erat morderi, ſed ob drachmarum perditionem. Die verò tranſacta & perdita, aut duabus aut tribus, nemo eſt qui curet. Cæterum illic computare rem poſſunt: quòd ſi non attendant, curámque adhibeant, latenter omnes facultates effluxerint, perierintque: hic verò non poſſunt idipſum computare, quòd ſi non prouideant vnamquamque diem, vigilentque ne temere trãſigatur, ne latenter omnis vita effluat, diſpereátque. Porrò quòd nullus ſit locus, neque peregrinatio quæ hoc præſtet vt non vilia quædam facias, certum eſt; neque Corinthum neque Thebas ſecedere, efficit vt quis ſibi attendat. Nam & Thebis & Megaræ, & vbique ferè quò quis abeat, vel in Græciam vel in Italiam, fieri poteſt vt ſegnis & otioſus degat, neque deerit occaſio vbicunque fuerit: ſiue igitur torpeat quis, ſiue ſit diſtrictus negotiis (ſi ita cadat) permultum inſumet temporis. Nõ igitur optimum & vtiliſſimum inter omnia eſt ſeceſſus, vt ſuis quiſque rebus poſſit animũ aduertere, ſiue in Babylone ſit, ſiue Athenis, ſiue in exercitu, ſiue in parua inſula, & ſolus. Huiuſmodi enim ſeceſſus & peregrinationes, parui ſunt momenti ad hoc, vt vaces agáſque quæ oportet: quemadmodum neque ægrotis prodeſt, in alium atque alium lectum reclinari.

A αὐτῶν, φαίνεται δ᾽ ὅμως ἀνηλωμένα πάνυ συχνὰ χρήματα, οὐδὲ οὕτοι τοῦ χρόνου τε καὶ βίου δύναιντ᾽ ἀποδοῦναι λόγον, πρὸς ὅ, τι ἑκάστην ἡμέραν ἀνήλωσαν, ἢ μῆνα, ἢ ἐνιαυτόν· φαίνεται δ᾽ οὖν παρελθὼν ὁ βίος καὶ δαπανώμενος ὁ χρόνος, οὐκ ὀλίγου ἄξιος τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ἥττονος, ἐμοὶ δοκεῖν, ἢ τὸ ἀργύριον. ἀλλ᾽ ὅμως μιᾶς δραχμῆς ἀπολομένης, ἀνάγκη αἰσθέσθαι καὶ δηχθῆναι ἀμηγέπη· εἰ δὲ καὶ πλείους τις ἐκβάλοι, οὐ πολλοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ
B πράως ἔχοντες· λέγω δέ, οὐ διὰ τὴν ἀμέλειαν λυπούμενοι καὶ δακνόμενοι, καὶ διὰ τὸ μὴ προσέχειν (ἐφ᾽ οἷς ἄξιον ἦν δάκνεσθαι) ἀλλ᾽ ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν δραχμῶν. ἡμέρας δὲ ἐξελθούσης καὶ ἀπολομένης, καὶ δύο καὶ τριῶν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἐφρόντισεν. ἀλλ᾽ ἐκεῖ μὲν δύναν)ται λογίζεσθαι τὸ τοιοῦτον, ὅτι εἰ μὴ προσέξουσι μηδὲ φροντιοῦσι τῶν τοιούτων, λάθοι ἂν αὐτοὺς ἡ σύμπασα οὐσία διαρρυεῖσα καὶ ἀπολομένη. ἐνταῦθα δὲ οὐ δύνανται ταυ-
C τὸ τοῦτο λογίσασθαι, ὡς εἰ μὴ προνοήσουσιν ἑκάστης ἡμέρας, καὶ φυλάξουσι μὴ εἰκῆ παριέναι, λάθοι ἂν αὐτοὺς ὁ σύμπας βίος διαρρυεὶς καὶ ἀπολόμενος. ἀλλ᾽ ὅτι γε οὐ τόπος ἐστὶν ὁ παρέχων οὐδὲ τὸ ἀποδημῆσαι, τὸ μὴ φαῦλ᾽ ἄττα πράττειν, οὐδὲ εἰς Κόρινθον ἢ Θήβας ἀνακεχωρηκέναι, τὸ δὲ τὸν βουλόμενον πρὸς αὐτῷ εἶ(ναι). καὶ γὰρ ἐν Θήβαις καὶ ἐν Μεγάροις, καὶ πανταχοῦ σχεδὸν οὗ τις ἂν ἀπέλθοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰταλίας, ἔνεστι τότε ἀργεῖν καὶ τὸ ῥα-
D θυμεῖν, καὶ οὐκ ἀπορήσει προφάσεως, ὅπου ἂν τύχοι ὤν, δι᾽ ἣν βλακεύων τε καὶ ἀσχολούμενος ἀναλώσει καὶ πάνυ πολὺν χρόνον, ἂν οὕτως τύχῃ. μὴ οὖν βελτίστη καὶ λυσιτελεστάτη πασῶν ἡ εἰς αὐτὸν ἀναχώρησις, καὶ τὸ προσέχειν τοῖς αὑτοῦ πράγμασιν, ἐάν τε ἐν Βαβυλῶνι τύχῃ τις ὤν, ἐάν τ᾽ Ἀθήνησιν, ἐάν τ᾽ ἐν στρατοπέδῳ, ἐάν τ᾽ ἐν νήσῳ μικρᾷ καὶ μόνος. αἱ γὰρ τοιαῦται ἀναχωρήσεις καὶ ἀποδημίαι, μικράν τινα ἔχουσι ῥοπὴν πρὸς τὸ σχολὴν ἄγειν καὶ τὸ πράττειν τὰ δέοντα· ὥσπερ τοῖς ἀσθενοῦσιν, ἐφ᾽ ἑτέρας καὶ ἑτέρας κλίνας κατακλίνεσθαι.

φέρει μὲν τινα ἐνίοτε μικρὰν ἀνάπαυσιν, οὐ μὴν ἱκανήν γε, οὐδ' ὥς τε ἀπαλλάξαι. ἰδεῖν δέ ἐστι καὶ ἐν τῷ πάνυ πολλῷ θορύβῳ τε καὶ πλήθει, οὐ κωλυόμενον πράττειν ἕκαστον τὸ αὐτοῦ ἔργον· ἀλλ' ὅ, τε αὐλῶν ἢ διδάσκων αὐλεῖν, οὕτω ποιεῖ, πολλάκις ἐπ' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ τὸ διδασκαλεῖον ἔχων, καὶ οὐδὲν αὐτὸν ἐξίστησι τὸ πλῆθος, οὐδὲ ὁ θόρυβος τῶν παριόντων· ὅ, τε ὀρχούμενος ὁμοίως ἢ ὀρχηστοδιδάσκαλος, πρὸς τούτῳ ἐστὶν, ἀμελήσας τῶν μαχομένων τε καὶ ἀποδυομένων, καὶ ἄλλα πραττόντων. ὅτε κιθαριστὴς, ὅ, τε ζωγράφος· ὃ δὲ πάντων φοβερώτατόν ἐστιν, οἱ γὰρ τῶν γραμμάτων διδάσκαλοι, μετὰ τῶν παίδων ἐν ταῖς ὁδοῖς κάθηνται, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐμποδών ἐστιν ἐν τοσούτῳ πλήθει, οὐ διδάσκειν τε καὶ μανθάνειν. ἤδη δέ ποτε εἶδον ἐγὼ διὰ τοῦ Ἱπποδρόμου βαδίζων, πολλοὺς ἐν τῷ αὐτῷ ἀνθρώπους, ἄλλον ἄλλο τι πράττοντας· τὸν μὲν αὐλοῦντα, τὸν δὲ ὀρχούμενον, τὸν δὲ θαῦμα ἀποδιδόμενον, τὸν δὲ ποίημα ἀναγινώσκοντα, τὸν δὲ ᾄδοντα, τὸν δὲ ἱστορίαν τινὰ ἢ μῦθον διηγούμενον· καὶ οὐδὲ εἷς τούτων οὐδένα ἐκώλυσε προσέχειν αὐτῷ, καὶ τὸ προκείμενον πράττειν. καί τοι τούτων οὐδέν ἐστι τῶν ἔργων, ὃ σπουδὴν τῆς ψυχῆς καὶ καθίστησι, καὶ καταφρονεῖν ποιεῖ τῶν ἄλλων ἁπάντων. παιδεία δὲ, ὡς ἔοικε, καὶ φιλοσοφία, αἳ μάλιστα τοῦτο διαπράττονται, πολλῆς ἐρημίας τε καὶ ἀναχωρήσεως τυγχάνουσι δεόμεναι· καὶ ὥσπερ τοῖς νοσοῦσιν, εἰ μὴ πανταχόθεν ἐστὶ σιωπή τε καὶ ἡσυχία, οὐ δυνατὸν ὕπνου μεταλαβεῖν· οὕτως ἄρα καὶ τοῖς φιλολόγοις, εἰ μὴ πάντες ἀποσιγήσουσιν αὐτοῖς, καὶ μήτε ὅραμα μηδὲν ἄλλο ἔσται, μήτε ἀκούσματος ἀκούειν μηδενός, οὐκ ἄρα οἷά τε ἔσται ἡ ψυχὴ, τοῖς αὐτοῖς προσέχειν καὶ περὶ ταῦτα γίνεσθαι; ἀλλ' ἔγωγε ὁρῶ καὶ τοὺς πλησίον τῆς θαλάττης, οὐδὲν πάσχοντας· ἀλλὰ διανοεῖσθαι δυναμένους, ἃ βούλονται διανοεῖσθαι, καὶ λέγοντας, καὶ ἀκούοντας, καὶ καθεύδοντας, ὁπόταν αὐτοῖς ἦ καιρός. ὅτι οὐδὲν οἴονται προσήκειν αὐτοῖς, τοῦ φόβου τούτου, οὐδὲ φροντίζουσιν.

A *Fert id quidem aliquam interdũ requiem, ſed non ſufficientem, neque vt à morbo liberentur. Videre autem licet, in magno valde tumultu, magnáque turba neminem prohiberi ſuum facere opus: ſed hoc facit & tibicen, aut qui tibia canere docet, ſæpe circa ipſam viam ædes ad docendum habens, nihilque illũ diſtrahit multitudo, neque tranſeuntium tumultus: ſimiliter & ſaltans, & ſaltandi doctor, in eo manet quod cœpit, nihil curans de pu-*
B *gnãtibus & exuentibus, aliáque facientibus. Idem & cithariſta & pictor facit: & quod omnium terribiliſſimum eſt literarum doctores cum pueris in viis ſedent, & nihil illis eſt impedimento in tanta multitudine, quo minus doceant diſcántque. Vidi autem ego ipſe nuper per Hippodromum vadens, multos eodem loci homines, alium aliud quid facientes: hunc tibia canentem, illum ſaltantem, alium miraculum oſtentãtem, alium poë-*
C *ma legentem, alium cantantem, alium hiſtoriam quandam aut fabulam recitãtem: & ne vnus quidem horum quenquam prohibuit ne ſibi attenderet, facerétque quod cœperat. Atqui nihil horum ex his operibus eſt: quæ animum contrahunt & componunt, atque alia omnia faciunt contemnere. Eruditio verò (vt videtur) & Philoſophia, quæ maximè hoc efficiunt, magna ſolitudine & ſeceſſu indigent: & quemadmodum ægrotantes,*
D *niſi vndique magnum ſit ſilentium & quies, non poſſunt ſomnum capere: Itáne ergo & ſtudioſis contingit, vt niſi omnes illis obticuerint, neque vllum aliud ſit ſpectaculum, neque auſcultatio vllius obſtrepat, non poſſit illorum animus iiſdem attendere, neque circa eadem verſari? At, video equidem eos qui propter mare habitant, nihil pati, ſed poſſe cogitare quæ volunt, & dicere & audire, & dormire quandocunque illis fuerit opportunum, eò quod nihil ad ſe pertinere putent illum timorem, neque curent,*

Si verò vellent attendere, quando maior aut minor fieret ſonitus, aut numerare fluctus irruentes, aut laros aut alias aues ſpectare, quomodo volent ſuper fluctus, faciléque illis innatēt, non eſſet vtique illis otium aliud quid facere. Quare quiſquis poterit cogitare de hominum multitudine, tumultúque illorum & negotiis, quòd hæc nihil differant ab iis quæ fiunt in mari: nihil ſentiet ab omnib. moleſtiæ. Verùm hoc (vt par eſt) docere atque diſcere, res magni eſt precij: nēpe vt quis animum conſuefaciat rationem ſequi, neque ſe ad alia vertere quàm quæ sūt præ manibus, rectéque habere videntur. Et nobis animus ita aſſuefactus, ratione omnia poterit efficere, quæ ipſi conueniunt: circumuolutus autem & errās, & aliàs ad aliud ſe vertens: quandocunque quid cōſpicatur aliquam in ſe habere voluptatem, aut quietem, quemadmodum aqua in loco in vtrámque partem mobili, quocunque caſus tulerit vertitur, nullam capiet vtilitatem, ne ex omni quidem ſolitudine & quiete. Scio enim ego, quòd canes rectè induſtriéque inſtitutæ, ſi dimittantur, ſtatim requirunt veſtigia: neque ſi omnes reuocēt, illa vnquam relinquūt; neque ſi multæ vndique voces inſonent, multique odores ex fructibus & floribus contexātur, magnáque hominum atque aliorum animalium multitudo appareat, veſtigiáque equorum & boū ouiúmque: neque tamen vident quicquam horū, neque ſentiunt quicquam; ſed illis omiſſis vndique colligunt veſtigia, & illa ſequuntur, donec inueniāt ſuſciténtque leporem, & poſt hæc inſtant perſequendo per quaſcunque tandem fugiat regiones, & neque campus neque via, neque valde aſpera, neque hiatus neque riuus illas prohibet, etiamſi lepus varios quoſdam curſus faciat, & conetur decipere. Cæterùm canes indoctæ & ineruditæ, quæ tardè ſentiunt veſtigia, velociter deficiunt; ſi quando aliunde

A εἰ δέ γε ἐβούλοντο προσέχειν, ὁπότε μείζων ἢ ἐλάττων γίγνοιτο ἦχος, ἢ διαριθμεῖν τὰ κύματα προσπίπτοντα, ἢ τοὺς λάρους τε καὶ ἄλλα ὄρνεα ὁρᾶν, ὅπως ἐπιπέτονται ἐπὶ τὰ κύματα καὶ νήχονται ῥᾳδίως ἐπ᾽ αὐτῶν, οὐκ ἂν ἦν αὐτοῖς σχολὴ ἄλλο τι ποιεῖν. οὐκοῦν καὶ ὅς τις δυνατὸς ἐννοῆσαι περὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ τοῦ θορύβου τοῦ κατ᾽ αὐτοὺς καὶ τῶν πραγμάτων, ὅτι οὐδὲν διαφέρει ταῦτα τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ γιγνομένων, οὐκ ἂν ἐνοχλοῖτο ὑπὸ πάντων. B ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν ὡς ἔοικε πολλοῦ ἄξιον τὸ μάθημα καὶ δίδαγμα, τὸ τὴν ψυχὴν ἐθίζειν ἕπεσθαι τῷ λόγῳ, καὶ μὴ ἐπ᾽ ἄλλα τρέπεσθαι, ἢ τά τε προκείμενα καὶ δοκοῦντα ὀρθῶς ἔχειν. καὶ ἡμῖν οὕτως ἐθισθεῖσα ἡ ψυχή, λόγῳ δυνήσεται ἅπαντα διαπράττεσθαι τὰ προσήκοντα αὐτῇ· ἡ δὲ ῥεμβομένη τε καὶ ἀλύουσα καὶ ἄλλοτε ἐπ᾽ ἄλλῳ τρεπομένη, ὅταν τι προφανῇ ποτε ἡδονήν τινα, ἢ ῥᾳστώνην ἔχον, ὥσπερ ὕδατος ἐν ἑτεροκλινεῖ χωρίῳ, ὅποι C ἔτυχε τρεπομένου, οὐδὲ ἂν ὠφεληθῇ, οὐχ ὑπὸ τῆς πάσης ἐρημίας τε καὶ ἡσυχίας. οἶδα γὰρ ἔγωγε, καὶ τῶν κυνῶν, τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας καὶ φιλοπόνως, ἐπειδὰν ἀφεθῶσιν, εὐθὺς ἀναζητούσας τὸ ἴχνος, καὶ οὐδ᾽ εἰ πάντες ἀποκαλοῖεν, οὐκ ἄν ποτε τοῦτο ἀπολιπούσας· οὐδ᾽ εἰ πολλαὶ μὲν φωναὶ πανταχόθεν φέροιντο, πολλαὶ δὲ ὀσμαὶ ἀπό τε τῶν καρπῶν καὶ ἀνθῶν ἐμπλέκοιντο· πολύ τε πλῆθος ἀνθρώπων τε καὶ ἄλλων ζώων φαίνοιτο, καὶ ἴχνη, τὰ μὲν ἵππων, τὰ δὲ βοῶν, D τὰ δὲ προβάτων, καὶ οὐδὲν οὔτε ὁρᾷ *τούτων, οὔτε αἰσθάνεται αὐτῶν οὐδενός, ἀλλὰ ἐκεῖνα παριδοῦσα, ἁπανταχόθεν ἐκλέγει τὸ ἴχνος, κἀκείνῳ ἕπεται, μέχρις ἂν εὕρῃ τε καὶ ἀναστήσῃ τὸν λαγών, καὶ μετὰ ταῦτα κατέχει διώκουσα· δι᾽ ὁποίων ἄν ποτε ἴῃ χωρίων, καὶ οὔτε πεδίον, οὔτε ὁδός, οὔτε τὰ λίαν τραχέα, οὔτε χαράδρα ἢ ῥεῦμα ἀποκωλύει αὐτήν, πολλοὺς τινὰς δρόμους τοῦ λαγὼ θέοντος, καὶ πειρωμένου ἐξαπατᾶν. τὰς δὲ ἀμαθεῖς τε καὶ ἀπαιδεύτους κύνας, βραδέως μὲν αἰσθανομένας, ταχὺ δὲ ἀπαγορευούσας, εἰ δέ ποθεν ἀλλαχόθεν

περιπατοῦσι θόρυβος, εἴτε ὑλακὴ κυνῶν, εἴτε ἀνθρώπων φθεγξαμένων ὁδοιπόρων ἢ νομέων, εὐθὺς ἀνακύπτουσαι ἐκ τῶν ἴχνους κἀκεῖ φερόμεναι. τούτων δὴ πάντων ὅπερ ἔφην, τὸ ἔθος αἴτιον. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἐθίζειν ἂν δέοι, μηδέποτε ἀποτρέπεσθαι, μηδὲ ἀναχωρεῖν τοῦ δοκοῦντος εἶναι προσήκοντος ἔργου. εἰ δὲ μὴ, οὐ ῥᾴδιον περιγενέσθαι, οὐδὲ ἐξεργάσασθαι οὐδὲν ἱκανῶς, ἢ οὐκ ἐν ταῖς ἠρεμίαις καὶ ἡσυχίαις. οὐκ ἐνταῦθα μάλιστα ἀνευρήκασιν οἱ ἀνόητοι ἄνθρωποι, ὅπως μηδὲν διανοῶνται τῶν δεόντων, ἕτερα πολλὰ καὶ ἄτοπα διανοήματα οἷς ἀγαπῶσι ξυνόντες, τυραννίδας τε καὶ πλούτους καὶ ἄλλ' ἄττα θαυμαστὰ ἀναπλάττοντες αὑτοῖς; οἱ μὲν θησαυρούς τινας ἀναπλάττοντες χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου, πλῆθος ἐξαίφνης ἀμήχανον ὅσον κτώμενοι. οἱ δὲ βασιλεῖς τε καὶ μονάρχους πόλεών τε καὶ ἐθνῶν * ἀποδεικνύντες σφᾶς αὐτούς· ἔπειτα ἤδη τὰ ἑξῆς περὶ τὴν τυραννίδα πράττοντες· τοὺς μὲν τινας ἀποκτιννύντες· τοὺς δὲ ἐλαύνοντες, παρθένοις δὲ καὶ μειρακίοις καὶ γυναιξὶ πλησιάζοντες, ἃς ἂν ἐθέλωσιν· ἑστιάσεων καὶ συνουσιῶν τῶν πολυτελεστάτων μεταλαμβάνοντες. οἱ δὲ τόκους, ἀργύριον ἐκδανείζοντες, ἢ ἄλλας ἐργασίας· οἷ ἐγρηγορότες τε καὶ ὁρῶντες ὀνείρατα ποικίλα καὶ παντοδαπὰ πλάττοντες αὑτοῖς. ἐνίοτέ γε μὴν ἐκ τῶν ὀνειράτων τούτων, ἀποβαίνει καὶ ὕπαρ αὐτοῖς τὰ φαυλότατα καὶ ἀτοπώτατα. τυραννίδες μὲν γὰρ, οὐ πάνυ τι ἐκ τῶν τοιούτων γίγνονται. οὐ γὰρ ἐθέλει ἡ τυραννὶς, ὑπὸ ῥαθύμου τε καὶ τρόπον τινὰ ἀεὶ κοιμωμένης διανοίας θηρεύεσθαι, ἀλλὰ τοὐναντίον, ὑπὸ δριμείας τε καὶ ἀγρύπνου φροντίδος. δαπάναι δὲ καὶ ἔρωτες καὶ τοιαῦταί τινες διατριβαὶ, πολλοῖς ἤδη πολλάκις ἀπήντησεν. οἷ δὴ ἐγὼ, οἶμαι, τὸν Ἀλέξανδρον. ὡς ἐτύγχανε σχολὴν ἄγων ἐν τῇ Ἴδῃ περὶ τὰ βουκόλια, τοιαύτης ἐννοίας καὶ ἐπιθυμίας αὐτῷ γινομένης, ὡς ἄρα εὐδαίμων τε καὶ μακάριον τὸ τῆς πασῶν καλλίστης γυναικὸς ἔχειν· καὶ οὔτε βασιλεία τούτου ἄξιον οὔτε χρήματος,

A *acciderit rumor, ſiue canum latratus, ſiue hominum viatorum aut paſtorum vox, ſtatim ex veſtigiis ſurſum reſpiciũt, illúcque feruntur. Horum autem omniũ cauſa eſt conſuetudo. Similiter verò & animũ aſſuefacere oporteret, ne quãdo exorbitaret, neque recederet ab opere ad officium pertinente. Quòd ſi non fit, difficile eſt omnia ſuperare, & rectè quicquam cõficere, ne in quiete quidem & ſolitudinibus. Nónne in his maximè inuenerunt*
B *fatui homines, vt nihil cogitarent quæ oportet? ſed alias multas & abſurdas habent cogitationes, de rebus quib. delectãtur, fingúntque ſibi tyrãnides & diuitias, & alia quædam admiranda? Hi quidem imaginantur ſibi theſauros auri & argẽti, ſubitò copiam horum immenſam quãtam poßidentes. Illi autem ſeſe reges & monarchas ciuitatum gentiúmque creãt: deinde iam deinceps & ea quæ ad tyrannidem ſpectant, faciunt: & hos quidem*
C *occidunt, illos autem agunt in exilium: cúmque virginibus & adoleſcentulis & mulieribus, quibuscum volunt, rem habent, participes facti cœnarum & conuiuiorum ſumptuoſißimorum. Porrò alij argentum dant ad vſuram, aut alium quæſtum exercent, qualia vigilantes videntéſque varia & omnigena ſomnia ſibipſis fingunt. Et ſanè interdum ex his ſomniis contingunt illis verè peruerſißima, abſurdißimáque. At tyrannides*
D *haud ferè ex talibus naſci conſueuerunt. Non enim vult tyrannis à ſegni & quodam pacto ſemper dormiente cogitatione acquiri, ſed è diuerſo ab acuta & peruigili cura. Sumptus verò & amores, & huiuſmodi quædam ſtudia, multis iam frequenter occurrerunt, veluti (opinor) & Alexandro. Quum enim ageret in Ida circa armẽta, talis illi cogitatio & concupiſcentia incidit, ſummam felicitatem beatitudinémque eſſe, ſi quis omnium pulcherrimam haberet mulierem: neque rei huic conferri poſſe regnum,*

neque diuitias, neque pugnando omnes homines in ſuam redigere ditionem. Deinde poſthæc iam cogitauit, quænam, & apud quos talis eſſet mulier, & vnde ſibi tales obtingere poſſent nuptiæ? Et tandem nymphas & virgines in Ilio, vtpote tyrannus, neglexit, indignáſque iudicauit quas duceret. Similiter autem & Lydorum & Phrygum, quæque erant in Leſbo & Myſia, mulieres deſpexit. Quum verò audiuiſſet in Sparta quandam eſſe Iouis filiam, Menelao nuptam, homini regi, & regis fratri totius Græciæ, quam expetiuiſſent ſtuduiſſentque ducere magnis dotibus muneribúſque datis primi & ſummi Græcorum: quin etiam fratres dicebatur habere ſtrenuos Pollucem & Caſtorē, Iouis filios: concupiuit ergo hanc vxorē ducere. Porrò aliter hoc fieri poſſe haud putauit, niſi Deus promitteret darétque aliquis: tum fortaſſe fieri poſſe. Quem verò alium Deū par eſſe talia dona donare, quàm Venerem, quæ ſua ditione teneret & imperio regeret nuptias & amores? Quare ea non dante, impoſſibiles exiſtimauit eſſe nuptias. Quomodo autem illi perſuaderet, ad donandum talia? Aut quonam modo fieret deæ acceptus? Quod munus illi donúmque afferret? At norat eam non indigere pecuniis, vtpote quæ eſſet aurea, & omnes ſimpliciter opes poſſideret: neque ſacrificiis, quū omnes vbique homines illi ſacrificarent: neq; alio quopiā colloquio facilè & obſecratione flecti poſſe: ſed ſi quis id quod maximè cōcupiſceret, quódque omnium pretioſiſſimū exiſtimaſſet, illi apponeret, teſtaretúrq; eſſe pulcherrimam, forſan id eam grato animo acceptură. Quem autem in hoc vincere eā diceret, aut cui anteferret tādem merito, quàm deabus primis & maximis, Mineruæ & Iunoni? atque hoc magis, ſi viderentur illę magna & admiranda præbituræ dona ob victoriam. Sic igitur pergens, abſoluénſque ſuam opinionem, excogitationémque,

A οὔτε πλοῦτος, οὔτε κρατεῖν μαχόμενον ἁπάντων ἀνθρώπων. μετὰ ταῦτα ἤδη διενοεῖσθαι, τίς δὲ δὴ καὶ παρὰ τίσιν ἡ τοιαύτη γυνή, καὶ πόθεν ἂν αὐτῷ τοιοῦτος ὑπάρξαι γάμος; καὶ δή, τὰς μὲν ἐν Ἰλίῳ νύμφας καὶ παρθένους, ἅτε τύραννος ὤν, ἠτίμαζε, καὶ οὐκ ᾤετο ἀξίας τυχεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς Λυδῶν τε καὶ Φρυγῶν, τάς τε ἐν Λέσβῳ, καὶ τὰς ἐν τῇ Μυσίᾳ γυναῖκας ὑπερεώρα. πυνθανόμενος δὲ ἐν Σπάρτῃ τινὰ εἶναι, Διὸς λεγομένην θυγατέρα Με-
B νελάῳ συνοικοῦσαν, ἀνδρὶ βασιλεῖ καὶ βασιλέως ἀδελφῷ τῆς ξυμπάσης Ἑλλάδος, ἣν ἐμνήστευσάν τε καὶ ἐσπούδασαν λαβεῖν, πολλὰ ἕδνα καὶ δῶρα διδόντες; οἱ πρῶτοι τε καὶ ἄκροι τῶν Ἑλλήνων· καὶ δὴ καὶ ἀδελφοὺς ἐλέγετο εἶναι ἀγαθούς, Πολυδεύκην καὶ Κάστορα, Διὸς υἱοὺς γενομένους· ἐπεθύμησεν αὐτῷ ταύτην γενέσθαι τὴν γυναῖκα. ἄλλως μὲν οὖν οὐ πάνυ τοι ἡγεῖτο δυνατόν, εἰ δὲ θεός τις ὑπόσχοιτο καὶ δοίη, τάχ' ἂν γενέσθαι τὸ τοιοῦτον. καὶ τίνα δὴ θεὸν
C ἄλλην εἰκὸς τὰς τοιαύτας χαρίζεσθαι χάριτας, ἢ τὴν κρατοῦσάν τε καὶ ἄρχουσαν τὴν περὶ τοὺς γάμους τε καὶ ἔρωτας; οὐκοῦν ἐκείνης μὴ διδούσης, ἀδύνατον ἡγεῖτο τὸν γάμον. πῶς ἂν οὖν ἐκείνην πεῖσαι χαρίσασθαι; εἰ τρόπον τινὰ γίγνοιτο αὐτὸς προσφιλὴς τῇ θεῷ; καὶ χάριν τινὰ καὶ δωρεὰν δεδωκώς; ἀλλ' οὔτε χρημάτων αὐτὴν τυγχάνειν δεομένην, ἅτε χρυσῆν οὖσαν καὶ πάντα χρήματα ἁπλῶς κεκτημένην, οὔτε θυσιῶν· πάντας γὰρ αὐτῇ
D πανταχοῦ θύειν· οὔτε ἄλλῃ τινὶ ὁμιλίᾳ καὶ δεήσει ῥᾳδίως ὑπακοῦσαι ἄν· ἀλλ' εἰ οὗ μάλιστα ἐπεθύμει, καὶ ὃ πάντων τιμιώτατον νενόμικε, τοῦτο προσθείη τις αὐτῇ, καὶ μαρτυρήσειεν ὡς εἴη καλλίστη, τάχ' ἂν ἀγαπῆσαι αὐτήν. νικᾶν δὲ καὶ προκρίνεσθαι κατὰ τοῦτο, τίνος ἄν ποτε ἀξιώσειεν, ἢ θεῶν τῶν πρώτων τε καὶ μεγίστων, Ἀθηνᾶς τε καὶ Ἥρας; καὶ ἔτι μᾶλλον, εἰ φαίνοιντο ἐκεῖναι μεγάλα καὶ θαυμαστὰ παρεχόμεναι δῶρα, ἕνεκα τῆς νίκης. οὕτω δὴ διελθών τε καὶ ἐξεργασάμενος τὴν αὑτοῦ δόξαν καὶ ἐπίνοιαν,

τῆς ψυχῆς ἐν ὕπνῳ φαντασίας, καὶ δόξης ἐπακολουθούσης, καὶ μακρόν τι καὶ συντεταγμένον ὑφαινούσης ὄναρ, κριτής τε ὑπὸ τοῦ Διὸς γὰρ τῶν θεῶν καὶ τὰς μὲν, αὐτάς τε ὑπερεῖδε καὶ τὰ δῶρα αὐτῶν, τὴν δὲ, προέκρινεν, ἐπὶ μισθῷ τε καὶ δώρῳ, τῷ λαβεῖν τὸν γάμον ἐκείνης τῆς γυναικὸς, ὑπὲρ ἧς ἐνεθυμήθη τε καὶ ηὔξατο. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ τοῦτο βουκόλος καὶ ἰδιώτης ἐτύγχανεν ὤν, οὐδὲν ἂν πρᾶγμα ἀπήντησεν ἐκ τοῦ τοιούτου ὀνείρατος. νῦν δὲ ἐπειδὴ τύραννος καὶ δυνάστης ἦν, καὶ πλούτῳ τε ἴσχυε, καὶ ἦρχε πόλεως τῆς τότε μεγίστης, καὶ τῇ τῶν γονέων πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ, τὰ λοιπὰ ἤδη ἔργῳ ἐξειργάσατο· ὡς ἐπὶ τούτοις ἀληθῶς γεγονόσι, ναῦς τε ναυπηγησάμενος καὶ ἑταίρους συναγαγὼν, καὶ πλεύσας ἐπί τε τὴν Ἑλλάδα καὶ Σπάρτην, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ἀφικόμενος τὴν Μενελάου καὶ Ἑλένης, καὶ ξενίων τυχὼν, ἀναπείσας καταλιπεῖν αὐτὴν τὸν ἄνδρα καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἧκεν ἄγων εἰς Τροίαν, πολλῶν καὶ χαλεπῶν πραγμάτων καὶ συμφορῶν ἄρχων. οὕτως αἱ μὲν ἰδιωτικῆς καὶ ἀδυνάτου ψυχῆς ἄνοιαί τε καὶ ἐπιθυμίαι ὑπηνέμιοί τε καὶ ἀσθενεῖς, καὶ οὐδὲν ἐπ' αὐτῶν γίνεται χαλεπόν· ἀλλ' ὥσπερ τὰ τῷ ὄντι ὀνείρατα ἀναστάντων εὐθὺς οἴχεται, καὶ οὐδὲν αὐτῶν, ὥς φασι, τὸν ἥλιον οὐδὲ τὴν ἡμέραν ὑπομένει· παραπλησίως καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχει ἐπιθυμήματά τε καὶ ἐλπίσματα. αἱ δὲ τῶν Μονάρχων ἢ πλουσίων, ἢ ἄλλην τινὰ ἐχόντων δύναμιν, ἐπὶ πέρας ἀφικνεῖται πολλάκις, φοβερόν τε καὶ χαλεπόν. καὶ ἔστιν ὅμοιον, ὥσπερ ἐμοὶ δοκεῖ, τὸ τοιοῦτον ὑπηνεμίοις γεννήμασι. φασὶ γὰρ ὠὰ γίνεσθαι, οὕτως ἄνευ συνουσίας τε καὶ μίξεως ἄρρενος, ἃ καλοῦσιν ὑπηνέμια, ὡς ὑπ' ἀνέμου περιπεσόντα γινόμενα. ὅθεν δὴ καὶ Ὅμηρος ἐμοὶ δοκεῖ οὐκ ἀδύνατον ἡγησάμενος, οὐδὲ ἀπίθανον τοῖς ἀνθρώποις, φαίνεσθαι ἵππων ὑπηνέμιον γένος. τὸν Βορρέαν ἔφη, ἐρασθέντα Τρωϊκῶν τινων ἵππων, ἐμπλῆσαί τε αὐτὰς γονῆς, καὶ γένος ἵππων ἐξ αὐτῶν γενέσθαι.

A *ſcilicet animo nocturnã imaginationem atque opinionem conſequente, & longũ quoddam ordinatúmque texente ſomnium, iudex à Ioue conſtituitur dearum: & has quidem & ipſas & ipſarum dona deſpexit, illã autem prætulit, pro mercede donóque, vt nuptias adipiſceretur illius mulieris, de qua cogitauerat, quámque optauerat. Si quidem hoc ipſum bubulcus & plebeius cogitaſſet, nullum eueniſſet negotium, ex tali ſomnio. Iam* B *verò quia tyrannus & dynaſta erat, & diuitiis pollebat, imperiúmque habebat vrbis tunc maximæ, multúmque poterat parentum ergà ſe beneuolentia, cætera iam facto executus eſt: vt propter hæc quaſi verè facta, nauéſque ædificauerit, ſocióſque collegerit, nauigaritque in Græciam ac Spartam, atque in ædes venerit Menelai & Helenæ: & hoſpitalibus acceptis muneribus, perſuaſerit ei relinquere maritum & Græciam, duxe-* C *ritque ad Troiam, magnarum & difficilium rerum & calamitatum principium. Sic quidem plebeii & impotentis animi dementiæque & cupiditates ſubuentaneæ ſunt & debiles, & nihil ex illis oritur atrox: ſed quemadmodum vera exurgentiũ ſomnia ſtatim intereunt, & eorum nullum (vt aiũt) ſolem neque diem perfert, ita propemodum & talia ſe habent deſideria & vota. Monarcharum* D *verò aut diuitum, aut aliam quandam habentium potentiam, ad finem perueniunt frequenter terribilem & atrocem. At illa ſimilia ſunt (vt mihi videtur) ſubuentaneis fœtibus. Aiunt enim oua gigni ſic abſque coitu & commixtione maſculi, quæ vocant ſubuentanea, quaſi à vento afflante nata. Vnde & Homerus hoc mea ſententia nõ impoſsibile exiſtimans, neque incredibile hominibus, viſum eſſe ait equorum ſubuentaneum genus. Boream enim ait amauiſſe Troicas quaſdam equas, eáſque impleuiſſe ſemine: genúſque equorum ex illis procreatũ.*

Vt nonnunquam argumento falſo & impoßibili euenire poteſt res vera. Et dicta ſunt hæc omnia à me ab illo principio & digreßione, quòd oporteat animũ aſſuefacere ad faciendum & cogitandum ea quæ oportet vbique, & in quouis tumultu, & in quouis ſilentio. Quòd ſi non fit, ſolitudo & ſilentium ipſum, nihil cõferunt maius & ſecurius fatuis hominibus, vt non multa & abſurda cogiténtque peccentque.

A πολλάκις ἐκεῖνος ἐνθυμήματος ψευδοῦς καὶ ἀδυνάτου ἀποβῆναι πρᾶγμα ἀληθές. [καὶ] εἴρηται δέ μοι πάντα ταῦτα ἀπ' ἐκείνης τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκτροπῆς, ὅτι δεῖ τὴν ψυχὴν ἐθίζεσθαι τὰ δέοντα πράττειν καὶ διανοεῖσθαι, πανταχοῦ τὲ καὶ ἐν ἅπαντι θορύβῳ, καὶ ἐν ἁπάσῃ ἡσυχίᾳ. εἰ δὲ μὴ, τὸ τῆς ἐρημίας τὲ καὶ ἡσυχίας, οὐδὲν μεῖζον καὶ ἀσφαλέστερον τοῖς ἀνοήτοις τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ μὴ πολλὰ καὶ ἄτοπα διανοεῖσθαί τε καὶ ἁμαρτάνειν.

B

DE PVLCHRITVDINE. XXI.

Dii boni, quàm excelſæ ſtaturæ adoleſcẽs, & formoſus? Præterea ſpecies illi eſt antiqua, qualẽ ego in nemine huius ſeculi vidi: ſed ſimilis eſt conſecratis admodum veterum puerorum imaginibus. Nam poſteriorũ imagines ſemper peiores & ignobiliores eſſe videntur, tam ita ab opificibus factæ, quàm quòd magis illi ipſi tales ſunt. Certè rem dicis malã, ſi quemadmodum plãtæ atq; animalia, ita & pulchri tempore defecerunt, vt leonibus accidiſſe aiunt in Europa. Neq; enim illorũ ſupereſt genus. Prius verò erãt & circa Macedoniã, & aliis in locis. Malum herclè eſt, ſi ita pulchritudo periit ex hominib. virilis, ô bone, pulchritudo, nã muliebris forsã adhuc redũdat. Vir autẽ pulcher, & rarò nũc extat, & exiſtẽs à plurimis ignoratur: multo magis quàm pulchri equi à mulionib. Quin etiã ſi quis talẽ attingat, fit cũ contumelia, & nullã ob rẽ bonã. Quare mihi vidẽtur, etiãſi extẽt, citò deſinere, & obſcurari. Nõ enim ſola virtus laude augetur, verũ etiã pulchritudo, ab honorantib. eã & venerãtib. Porrò neglecta, & nemine in eam ſpectante, aut prauis ſpectãtibus, extinguitur, ſicuti ſpecula. Nunquid ergo (quod Athenienſes ſæpè fecerunt)

ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΥΣ. κα'.

ΩΣ ὑψηλὸς ὁ νεανίσκος καὶ ὡραῖος; ἔτι δὲ ἀρχαῖον αὐτοῦ τὸ εἶδος, οἷον ἐγὼ οὐχ ἑώρακα τῶν νῦν· ἀλλ' ἢ τῶν Ὀλυμπίασιν ἀνακειμένων, τῶν πάνυ παλαιῶν παίδων.
C αἱ δὲ τῶν ὕστερον εἰκόνες ἀεὶ χείρους καὶ ἀγεννεστέρων φαίνονται, τὸ μὲν τι ὑπὸ τῶν δημιουργῶν· τὸ δὲ πλέον καὶ αὐτοὶ τοιοῦτοί εἰσιν. ἦ δεινὸν λέγεις, εἰ ὥσπερ φυτόν τε ἢ ζῷον, ἐκλελοίπασι τῷ χρόνῳ οἱ καλοὶ, οἷον δή φασι τοὺς λέοντας παθεῖν τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ. οὐ γὰρ ἔτι αὐτῶν ἐστι τὸ γένος· πρότερον δὲ ἦσαν, καὶ περὶ Μακεδονίαν, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις. εἰ οὕτως οἴχεται δὴ κάλλος ἐξ ἀνθρώπων. τό γε ἀνδρεῖον, ὦ βέλτιστε, τὸ μὲν τοι γυ-
D ναικεῖον ἴσως πλεονάζει. ἀνὴρ δὲ καλὸς, καὶ σπάνιον μὲν καὶ γὰρ νῦν, καὶ γινόμενος, τοὺς πλείστους λανθάνει· πολλῷ μᾶλλον ἢ οἱ καλοὶ ἵπποι τοὺς ὀρεωκόμους. εἰ δ' ἄρα καὶ ἅψαιτο τῶν τοιούτων, μεθ' ὕβρεως καὶ πρὸς οὐδὲν ἀγαθόν. ὥστε μοι δοκοῦσι καὶ οἱ γινόμενοι ταχὺ λήγειν καὶ ἀφανίζεσθαι. οὐ γὰρ μόνον ἡ ἀρετὴ ἐπαίνῳ αὔξεται, ἀλλὰ καὶ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν τιμώντων αὐτὸ καὶ σεβομένων. ἀμελούμενον δὲ καὶ οὐδενὸς εἰς αὐτὸ βλέποντος, ἢ πονηρῶν βλεπόντων, σβέννυται ὥσπερ τὰ κάτοπτρα· ἆρ' οὖν, ὅπερ Ἀθηναῖοι πολλάκις,

καὶ ἡμᾶς χρὴ ἀναρχίαν ἀναγράφειν τὸν παρόντα καιρὸν, ὡς οὐδενὸς ὄντος καλοῦ; ναὶ μὰ Δία, ὡς Πέρσαι γε ἐνόμιζον· Ἑλλήνων δὲ οὐδεὶς, ἢ εἴ τις ἐκ τῶν τριάκοντα. ἢ οὐκ οἶσθα Κριτίαν τὸν τῶν τριάκοντα, ὅτι κάλλιστον ἔφη εἶδος ἐν τοῖς ἄρρεσι τὸ θῆλυ, ἐν δ' αὖ ταῖς θηλείαις τοὐναντίον; οὐκοῦν δικαίως Ἀθηναῖοι νομοθέτην αὐτὸν εἵλοντο, ἐπί γε τῷ μεταγράψαι τοὺς παλαιοὺς νόμους, ὡς οὐδένα αὐτῶν ἔλιπεν. εἶεν. οἱ δὲ Πέρσαι πῶς ἐνόμιζον; οὐ γὰρ φανερὸν ὅτι εὐνούχους ἐποίουν τοὺς καλοὺς, ὅπως αὐτοῖς ὡς κάλλιστοι ὦσι; τοσοῦτον διαφέρειν ᾤοντο πρὸς κάλλος, τὸ θῆλυ. σχεδὸν καὶ πάντες οἱ βάρβαροι, οἵπερ τὰ ἄλλα ζῷα διὰ τὸ, μόνον τὰ ἀφροδίσια ἐννοεῖν. ὡς οὖν λέγεται Δαίδαλος ποιῆσαι, τὸν ταῦρον ἐξαπατῶν, περιθεῖναι τῷ ξύλῳ δέρμα βοός· κἀκεῖνοι γυναικὸς εἶδος περιτιθέασι τοῖς ἄρρεσιν, ἄλλως δὲ οὐκ ἐπίστανται ἐρᾶν. ἴσως δὲ καὶ ἡ τροφὴ αἰτία τοῖς Πέρσαις, τὸ, μέχρι πολλοῦ τρέφεσθαι ὑπό τε γυναικῶν καὶ εὐνούχων τῶν πρεσβυτέρων· παῖδας δὲ μετὰ παίδων καὶ μειράκια μετὰ μειρακίων, μὴ πάνυ συνεῖναι, μηδὲ γυμνοῦσθαι ἐν παλαίστραις καὶ γυμνασίοις. ὅθεν ἐγὼ οἶμαι ξυμβαίνειν αὐτοῖς, ταῖς μητράσι μίγνυσθαι· ὥσπερ οἱ πῶλοι, ἐπειδὰν ἁδρότεροι ὄντες ἀκολουθῶσιν ἔτι ταῖς μητράσιν, ἐπιβαίνειν ζητοῦσι. τὸ δὲ μέχρι τῆς τροφῆς, καὶ ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν ἰσχύν. κάλλιον μὲν γὰρ δὴ πολὺ, ἵππος ὄνου. οἱ δέ γε ὄνοι, οὐκ ἐπιθυμοῦσι ἵππων διὰ τὴν φύσιν, εἰ μὴ ὃς ἂν ᾖ τεθραμμένος ἵππου γάλακτι. ὁμοίως καὶ ἵππος πωλευθεὶς ὑπὸ ὄνου, τὸ αὐτὸ πάσχει. ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἡ ἐξουσία παράνομόν τι ἐστι. Νέρωνα οὖν πάντες ἐπιστάμεθα ἐφ' ἡμῶν, ὅτι οὐ μόνον ἐξέτεμε τὸν ἐρώμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετωνόμασε γυναικεῖον, τῆς αὐτοῦ ἐρωμένης καὶ γυναικὸς, ἣς ἐκεῖνος ἐπιθυμήσας, ἔγημεν· ἀναφανδὸν εἵρξας τὴν πρότερον, ἐφ' ἧς τὴν βασιλείαν εἰλήφει. καὶ τί ἦν τὸ ὄνομα τῇ γυναικὶ, ὃ τῷ εὐνούχῳ ἔθετο; τί δέ σοι τοῦτο;

A *& nos oportet præſens ſeculum perſcribere interregnum, quod nullus ſit formoſus? Ita herclè, vt Perſæ quidem exiſtimabant: nullus autem Grecorum, aut quiſpiã ex Triginta. An neſcis Critiam illum ex Triginta viris, pulcherrimam dixiſſe ſpeciem, inter mares quidem eſſe fœminã, inter fœminas autem è diuerſo? Igitur meritò Athenienſes illum fecerunt legiſlatorem, vt refigeret veteres leges: qui & nullam reliquit. Eſto. Perſæ verò quomodo*
B *exiſtimabant? An non manifeſtum, quòd eunuchos faciebant ex formoſis, vt ipſis quàm pulcherrimi eſſent? tantum differre putabant fœmineam formam, quod ad pulchritudinem attinet. Ita ferè & omnes barbari, qui vt cætera animalia, veneream duntaxat rem cogitant. Vt igitur dicitur feciſſe Dædalus, taurum decipiẽs, ligno circundato tergore bouis: ita & illi mulieris ſpeciem circumponunt amatoribus, aliter autem neſciunt amare. Fortaſ-*
C *ſe autem & cibus in cauſa eſt Perſis, quòd diu aluntur à mulieribus, & ſenioribus eunuchis: pueri verò cum pueris, & adoleſcentes cum adoleſcentibus prorſus nullam habẽt familiaritatem, neque nudantur in palæſtris & gymnaſiis. Vnde ego puto accidere illis, vt rem habeant cũ matribus: quemadmodum pulli, quando adultiores facti, adhuc ſequuntur matres, inire eas conantur. Cibi verò vis & hinc oſtenditur. Multò enim pulchrior*
D *eſt equus aſino. Aſini autem non concupiſcunt equos, propter naturam, niſi ſi quis nutritus ſit lacte equino. Similiter & equus ſub aſino educatus, affectus eſt. Inter homines verò, & poteſtas multum habet iniquitatis. Neronem ergo omnes nouimus noſtro tempore, quòd non ſolum virilia exſecuerit amato, ſed & nomen illi indiderit muliebre, nempe ſuæ amicæ & vxoris, quam ille concupiſcens duxerat: palam excluſa priore, ſub qua regnũ acceperat. Quod erat nomen mulieri, quod indidit eunucho? Quid hoc ad te?*

Prorſus ſanè. Nónne dicta fuit Rhodogune? Sed ille quidem & capillos capitis diſcreuit, & famulæ eum ſequebantur quocūque iret, amiciebatúrque veſte muliebri, aliáque ſic cogebatur facere. Denique propoſiti ſunt magni honores, & immenſa pecuniarum copia, ſi quis illum facere poſſet mulierem. Et erant qui pollicerentur. Cur enim non promitterent tanta danti? An noſtis, dantis potentia quanta ſit? Sanè vbi & quando imperatorem creare oportet, ditiſsimum eligunt, & à quo ſperant quamplurimum argenti recepturos ſe: alia vero non ſunt illis curæ, qualiter habeant, etiam ſi omnes adepto imperio ſit caſtraturus, & alios, & eos ipſos qui pecunias receperunt, & inſuper omnibus fortunis ſpoliaturus. Hoc verò maximè ſuperabat Nero: & nemo illi vlla de re quam diceret cōtradicebat: neque impoſsibile aiebat, quod iuſſerat: ita vt quum quendam etiam volare iuſſiſſet, ille ei promiſerit: multóque tempore nutriebatur intus apud eum in aula, tanquam volaturus. Solus enim haudquaquam parcebat pecuniis, neque dādo neque accipiendo. Propter vnam illam ergo contumeliam, qua eunuchum affecit, & interfectus eſt. Iratus enim foras extulit illius conſilia, ad eos qui circa illum erant: atque ita ab eo defecerunt, coactique ſunt quocunque tandem modo eum perdere. Nondum enim etiamnum illud certum eſt: quandoquidem quod ad alios attinet, nihil obſtitit, quo minus perpetuò imperium tenuiſſet; & adhuc omnes cupiunt eum viuere, plurimi quoque id putant: neque ſemel, ſed frequenter, poſt eius mortem, affirmant vnà cum multis, vehementer putantibus eum viuere. Tu quidem ſemper ſermones reperis, vt humana negotia carpas, atque nunc ex nihilo (vt ſimpliciter dicam) ad hæc veniſti. Quod autem interrogare volui, non permiſiſti. Forſan me contemnis, & exiſtimas nugas agere, quòd non de Cyro, neque de Alci-

A πάντως γὰρ οὐ Ῥοδογούνη ἐλέγετο; ἀλλ'
ἐκεῖνός γε καὶ τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας
διεκέκριτο, καὶ παιδίσκαι ἠκολούθουν, ὁπό-
τε βαδίζοι καὶ ἀμπίσχετο ἐσθῆτα γυναι-
κείαν, καὶ τἆλλα, οὕτως ἠναγκάζετο
ποιεῖν. τέλος δὲ προυτέθησαν μεγάλαι
καὶ τιμαὶ καὶ χρήματα ἄπειρα τὸ πλῆ-
θος, ὅς τις αὐτὸν γυναῖκα ποιήσειεν. οἱ δ' οὖν
καὶ ὑπέσχοντο. τί δαὶ οὐκ ἔμελλον ἐκεί-
νῳ ὑποσχέσθαι τοσαῦτα διδόντι; ἢ οὐκ οἶ-
σθα τὴν δύναμιν τοῦ διδόντος ὅση ἐστίν;
B ὅπου γε καὶ ὁπόταν βασιλέα ἀποδεῖξαι
δέοι, τὸν πλουσιώτατον αἱροῦνται, καὶ παρ'
οὗ ἂν ἐλπίσωσιν ὡς πλεῖστον ἀργύριον λή-
ψεσθαι· τὰ δὲ ἄλλα οὐδὲν φροντίζουσιν ὅ-
πως* ἂν ᾖ, κἂν μέλλῃ πάντας διατεμεῖν γε. *ὁποῖα
παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, τούς τε ἄλλους
ἅπαντας, καὶ αὖθις ἐκείνους τοὺς εἰλη-
φότας τὰ χρήματα. καὶ ἔτι πάντων αὐ-
τοὺς καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφαιρήσεσθαι.
τούτῳ δὴ μάλιστα περιῆν ὁ Νέρων, καὶ
οὐδεὶς ἀντέλεγεν αὐτῷ περὶ οὐδενὸς ὅτι
C εἴποι· οὐδ' ἀδύνατον ἔφη εἶναι ὃ κελεύσειεν·
ὥς τε καὶ εἰ πέτεσθαι κελεύοι τινά, καὶ οὗ-
τος ὑπέσχετο αὐτῷ· καὶ συχνὸν χρόνον ἐ-
τρέφετο ἔνδον παρ' αὐτῷ ἐν τοῖς βασι-
λείοις, ὡς πτησόμενος. μόνος γὰρ δὴ οὐδέ-
να τρόπον ἐφείδετο χρημάτων, οὔτε διδοὺς
οὔτε λαμβάνων, ἀλλὰ μόνην μέντοι ταύ-
την τὴν ὕβριν, καὶ ἀπέθανε, τὴν εἰς τὸν
εὐνοῦχον. ὀργισθεὶς γὰρ ἐξήνεγκεν αὐτοῦ τὰ
βουλεύματα, τοῖς περὶ αὐτόν· καὶ οὕτως
ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἠνάγκασαν ὅ-
D τῳ ποτὲ τρόπῳ, ἀπολέσθαι αὐτόν. οὐ-
δέπω γὰρ καὶ νῦν, τοῦτό γε δῆλόν ἐστιν·
ἐπεὶ τῶν γε ἄλλων ἕνεκεν, οὐδὲν ἐκώλυεν
αὐτὸν βασιλεύειν τὸν ἅπαντα χρόνον γε.
καὶ νῦν ἔτι πάντες ἐπιθυμοῦσι ζῆν. οἱ
δὲ πλεῖστοι καὶ οἴονται, καὶ τρόπον τινὰ οὐχ
ἅπαξ αὐτοῦ τεθνηκότος, ἀλλὰ πολλάκις
μετὰ τῶν σφόδρα οἰηθέντων αὐτὸν ζῆν. σὺ
μὲν ἀεὶ λόγους ἀνευρίσκεις, ὥστε διασύ-
ρειν τὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ νῦν ἐξ οὐδε-
νός, ὡς εἰπεῖν, ἐπὶ ταῦτα ἦλθες. ὃ δὲ ἐβου-
λόμην ἐρέσθαι, οὐκ εἴασας, ἴσως γάρ μου κα-
ταφρονεῖς καὶ ἡγῇ με ληρεῖν, ὅτι οὐ περὶ Κύρου καὶ

Ἀλκιβιάδου λέγω, ὥσπερ οἱ σοφοὶ ἔτι καὶ νῦν, ἀλλὰ Νέρωνος, καὶ τοιούτων πραγμάτων νεωτέρων τε καὶ ἀδόξων, ὧν μνημονεύω. τούτου δὲ αἴτιον, τὸ μὴ πάνυ φιλεῖν τοὺς τραγῳδούς, μηδὲ ζηλοῦν. ἐπεὶ οἶδα ὅτι αἰσχρόν ἐστιν ἐν τραγῳδίᾳ τοὺς νῦν ὄντας ὀνομάζειν· ἀλλὰ ἀρχαίου τινὸς ἔδει παραδείγματος, καὶ οὐδὲ πάνυ πιστοῦ. οἱ μὲν οὖν ἔμπροσθεν οὐκ ᾐσχύνοντο, τοὺς τότε ὄντας ὀνομάζειν, καὶ λέγοντες καὶ γράφοντες· οἱ δὲ νῦν ἐκείνους ἐξάπαντος ὀνομάζειν ζητοῦσιν. ἢ τινι δὲ τῇ σοφίᾳ πράττουσιν αὐτό, ἐγώ σοι ἐρῶ, καὶ μὴ πάντα φλυαρεῖν με φῇς· ἀλλ' ἴσως ὅπου δέῃ. πάντως γάρ τινι τῶν βιβλιοπωλῶν προσέστηκας; διὰ τί δὴ τοῦτό με ἐρωτᾷς; ὅτι εἰδότες τὰ ἀρχαῖα τῶν βιβλίων σπουδαζόμενα, ὡς ἄμεινον γεγραμμένα, καὶ ἐν κρείττοσι βιβλίοις· οἱ δὲ τὰ φαυλότατα τῶν νῦν καθέντες εἰς σῖτον, ὅπως τότε χρῶμα ὅμοια λάβῃ τοῖς παλαιοῖς, καὶ προσδιαφθείροντες, ἀποδίδονται ὡς παλαιά. ἀλλὰ τί ἦν, ὃ πάλαι δὴ ἐρέσθαι σπεύδεις; περὶ τοῦδε τοῦ νεανίσκου, ὅς τίς τέ ἐστι καὶ οὗ τινος υἱός· ὡς ἐγὼ οὐδένα πώποτε ἐξεπλάγην. ἡ μὲν γὰρ ἡλικία, παῖδα αὐτὸν ἐνδείκνυσιν ἑκκαίδεκα ἴσως, ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν. τὸ δὲ μέγεθος οὐδενὸς ἧττον τῶν ἀνδρῶν. ἡ δὲ αἰδὼς τοσαύτη, ὥστε καὶ τὸν προσιόντα αἰδεῖσθαι εὐθὺς ποιεῖ. καὶ οὐκ ἔστιν ἐπιπλέον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὁρᾶν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἀποβλέψειεν ἀπὸ τύ-
ἴσ. ἢ χης. οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀναιδὴς* λίθινός ἐστιν, ὅς τις ὑπομένει καὶ ἀντισχήσεται ὁρᾶν αὐτόν· ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκη τραπῆναι καὶ μεταβαλέσθαι τὼ ὀφθαλμώ. τοῦτο δὲ ἐγὼ τὸ πάθος πάνυ θαυμάζω· ὅτι τὸ κάλλος ἐὰν μετ' αἰδοῦς ᾖ, καὶ τοὺς ἀναιδεῖς τρέπει τε καὶ ἀναγκάζει αἰδεῖσθαι. ἴσως γὰρ οὐ προσενόησας τὸ ἐν τοῖς ὕδασι γιγνόμενον. τί δή; ὅτι τοῦ ἡλίου ἐπιλάμψαντος εἰς τὸ κατευθύ, μάλιστα ἀντιλάμπει. καὶ ἴσως ἑώρακας ἐν τοῖς τοίχοις τὸ κινούμενον καὶ περιτρέχον φῶς, οὐκ ὂν ἀληθινόν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ὕδασιν αὐγῆς τοῦ ἡλίου

A *biade dico, vt ſapientes etiam nunc: ſed de Nerone, talibúſque rebus recentiorib. & ignobilibus, quarum facio mentionem. Hoc autem in cauſa eſt, quòd prorſus nõ amem Tragœdos, neque admirèr: quoniã ſcio turpe eſſe in Tragœdia nominare præſentes: ſed vetuſto aliquo opus erat exemplo, neque valde credibili. Superiores quidẽ non erubuerunt illius ſeculi homines nominare dicendo & ſcribendo: qui verò nũc viuunt, eos ſemper nomina-*
B *re ſtudent. Qua autem hoc faciant ſapiẽtia, ego tibi dicam, vt ne omnia nugari me dicas: ſed fortaſſe vbi opus erit. Omnino ergo alicui bibliopolæ adhæſiſti? Quamobrem iſthuc tãdem me interrogas? Quia quum norint antiquos libros expeti, vt meliùs ſcripta, & in melioribus chartis: illi viliſsimos præſentium ſcriptorum demittentes in frumentum, vt colorem veteribus ſimilem contrahant, pariterque corrumpentes, vendunt pro antiquis. Sed*
C *quid erat, quod iam olim interrogare feſtinas? De hoc adoleſcente, quisnam ſit, & cuius filius: quo ego, vi nullo vnquam, obſtupui. Aetas enim puerum eſſe oſtẽdit, ſexdecim forſan aut ſeptemdecim annorum. Magnitudo autem, nulli virorũ cedit. Tantus autem pudor illi ineſt, vt & accedentem continuò pudere faciat. Et non licet diutulè faciem eius intueri, niſi & ipſe fortè fortuna reſpiciat. Nemo enim adeo impudens lapideúſ-*
D *que eſt, qui ſuſtineat atque ſtet ex aduerſo intuens eum. ſed ſtatim neceſſe eſt auertere, & transferre oculos. Quòd autem ita fiat, vehementer admiror: quòd pulchritudo, ſi adiuncta ſit pudori, & ipſos impudentes auertit, cogitque pudore ſuffundi. Fortaſsis non animaduertiſti, quod fit in aquis. Quidnam? Quòd ſole radios immittente directos, maximè reſplendeant. Et fortaſſe vidiſti in parietibus vibratum & circumcurſitans lumen non verum, ſed à ſolis ſplendore in aquis factum, ad id*

quod maximè ex aduerſo directè eſt. Tale igitur aliquid & à vero pudore relucet, facitque vt amantes videantur pudore ſuffundi. Poſtea ſtatim audacia ſumpta, impudentes ſunt: vt mihi ſanè & pędotribes viſus eſt, licet & ipſe antea quaſi numine afflatus atq; obſtupefactus fuiſſet. Proinde adhuc magis admiraberis, cognito quòd hic, quum talis ſit, nullius filius eſt. Quomodo dicis, nullius eum eſſe? Ita, quod tu ſciſcitabaris cuius eſſet. Puto enim quærere te, cuius filius ſit. Sed certè Spartanorum vnus eſt. Deceret enim magnitudinem illius & fortitudinem, ſiquidem moderati erãt & perhumani natura, quemadmodum iſte: neque prorſus duri & agreſtes, vt terræ filij. Quoniam corpus haud malè aſsimilas, magis ego eũ Bœotio aſsimilo, quàm Laconico, aut Attico. Quòd ſanè Græcorum ſummus ſit, non oportet ignorare. Quæ enim eſſet generis differentia, quod ad pulchritudinem attinet? An non putas barbarorum aliquam eſſe vt ſpeciem, ſic & pulchritudinem? An nullum putas naſci inter barbaros formoſum, & hoc proprium Grecorum eſſe, vt vocem & veſtitum? Sed ſimiliterne tibi videtur formoſus fuiſſe Achilles & Hector? Non enim ſolum de Hectore poëta narrat, vt de forti, vbi naues incendit (non enim puto illum tunc decuiſſe pulchritudinis facere illius mentionem) porrò quũ mortuus eſſet, & nudatus, obſtupuiſſe ait Achiuos, viſa illius pulchritudine. Sic enim dicit:

Hectoris aſt illi formæ mirabile donum. Spectabant. ——

Neque enim, opinor, antea illis erat otiũ ſpectandi illũ accuratè. Et alia ferè apertius recitat, vt de alio quodã ex pulcherrimis. Nam caput dicit illius eſſe venuſtum, & comam valde nigram, corpúſque non aſperum. De ſpecie verò Achillis nihil aliud dicit ſingulatim, quàm de coma, quòd flaua erat. Dicit & de Euphorbi coma, & Patrocli, vt valde in

A γενναῖος περὶ ὃ μάλιστα κατευθύ. τοιοῦτον οὖν τι καὶ ἀπὸ τῆς ἀληθινῆς αἰδοῦς ἀντιλάμπει τε, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αἰδεῖσθαι τοὺς ἐρῶντας. ἔπειτ' εὐθὺς ἐπελθόντες ἀναιδεῖς εἰσιν, ὥς ἔμοιγε καὶ ὁ παιδοτρίβης ἐδόκει, καὶ αὐτὸς οἷον ἐνθουσιῶν τε καὶ ἐκπεπληγμένος. οὐκοῦν ἔτι μᾶλλον θαυμάσεις, ἐπειδὰν πύθῃ, ὅτι οὗτος τοιοῦτος ὤν, οὐδενός υἱός ἐστι. πῶς λέγεις μηδενὸς εἶναι αὐτόν; οὕτως ὅπως σὺ ἐπύθου ὅτου ἐστίν. οἶμαι γὰρ ἐρωτᾶν σε ὅτου υἱός ἐστιν. ἀλλ' B ἢ τῶν Σπαρτιατῶν ἐστιν εἷς. πρέποι μὲν ἂν τὸ μέγεθος αὐτοῦ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, εἴγε ἐπιεικεῖς ἦσαν καὶ φιλάνθρωποι τὰς φύσεις ὥσπερ ὅδε· ἀλλὰ μὴ παντελῶς σκληροὶ καὶ ἄγριοι, τῆς γῆς τὰ τέκνα. ἐπείγε τὸ σῶμα οὐ φαύλως εἰκάζεις, Βοιωτίῳ μᾶλλον εἰκάζων αὐτό, ἢ Λακωνικῷ τε καὶ Ἀττικῷ. ὅτι μὲν γὰρ Ἑλληνικὸν ἄκρος ἐστιν, οὐ δεῖ δήπου ἀγνοῆσαι. τί γὰρ εἴη τις ἂν τοῦ γένους διαφορά, περί γε τὸ κάλλος; ἀλλ' οὐκ οἴει, τὸ μὲν τι βαρβαρικὸν εἶναι ὥσπερ εἶ- C δος καὶ κάλλος, ἢ οὐδένα οἴει γίγνεσθαι ἐν τοῖς βαρβάροις καλόν, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ὥσπερ καὶ φωνὴν καὶ ἐσθῆτα; ἀλλ' ὁμοίως σοι δοκεῖ γενέσθαι καλὸς Ἀχιλλεύς τε καὶ Ἕκτωρ; οὐ γὰρ μόνον ὡς περὶ ἀνδρείου τοῦ ὁ ποιητὴς διέξεισιν, ὅπου γε τὰς ναῦς ἐμπιπρησιν, οὐ γὰρ οἶμαι περὶ κάλλους αὐτῷ ἔπρεπεν αὐτοῦ ἔτι μεμνῆσθαι. τελευτήσαντος δὲ καὶ γυμνωθέντος, ἐκπλαγῆναί φησιν αὐτοῦ τὸ κάλλος τοὺς Ἀχαιοὺς ἰδόντας. οὕτω πως λέγεται·

D

Οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν Ἕκτορος.

οὐ γάρ, οἶμαι, πρότερον ἦν αὐτοῖς σχολὴ θηήσασθαι αὐτὸν ἀκριβῶς, καὶ τὰ ἄλλα σχεδὸν σαφέστερον ἐπέξεισιν, ὡς περὶ ἄλλου τινὸς τῶν καλλίστων. τήν τε γὰρ κεφαλὴν χαρίεσσαν αὐτοῦ φησιν εἶναι, καὶ τὴν κόμην πάνυ μέλαιναν, καὶ τὸ σῶμα οὐ σκληρόν. περὶ δὲ τοῦ Ἀχιλλέως εἴδους, οὐδὲν λέγει καθ' ἕκαστον, ἢ τῆς κόμης, ὅτι ξανθὴ ἦν. καὶ περὶ τῆς Εὐφόρβου κόμης, καὶ Πατρόκλου, ὡς μάλιστα

ἐν ἀκμῇ τελευτησάντων. καὶ περὶ τῶν A ἄλλων σμικρόν τι περὶ ἑκάστου καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῶν καλλίστων. πλὴν ὅτι γε οὐδὲ ἂν εἴποι, τούσδε ὁμοίως ἀνῆσαι καλούς· οὐδὲ Ἀλέξανδρον, ἢ Εὔφορβον, ἢ Τρωΐλον, ἐοικέναι τε Μενελάῳ καὶ Πατρόκλῳ καὶ Νιρεῖ· οὐδὲ ἐν τοῖς βαρβάροις, Σέσωστριν τὸν Αἰγύπτιον, ἢ Μέμνονα τὸν Αἰθίοπα, ἢ Μινύαν, ἢ Εὐρύπυλον, ἢ Πέλοπα.

κ. ἐπ, ἴσ. αἰνεῖν

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ εἰρήνης. κβʹ.

B

Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα εὕροι τις ἄν, καὶ ξύμπαντα ἀτεχνῶς τὰ ἔργου τινὸς ἐχόμενα καὶ πράξεως, κοινὰ τοῖς φιλοσόφοις καὶ ῥήτορσιν, ὅσοι μὴ ἀγοραῖοι μηδὲ μισθαρνοι, πρὸς χρήματα ὁρῶντες μόνον καὶ τὰς ἰδιωτικὰς ἀμφιλογίας περὶ συμβολαίων, ἢ τινῶν δημόσια συμβουλεύειν καὶ νομοθετεῖν C ἀξιούμενοι. καθάπερ, οἶμαι, Περικλῆς καὶ Θουκυδίδης Ἀθήνησι, καὶ Θεμιστοκλῆς ἔτι πρότερον καὶ Κλεισθένης, καὶ Πεισίστρατος, ἕως ἔτι ῥήτωρ καὶ δημαγωγὸς ὑπείχετο καλούμενος. Ἀριστείδην μὲν γὰρ καὶ Λυκοῦργον καὶ Σόλωνα καὶ Ἐπαμινώνδαν, καὶ εἴ τις ἕτερος τοιοῦτος, φιλοσόφοις ἐν πολιτείᾳ θετέον, ἢ ῥήτορας, κατὰ τὴν γενναίαν τε καὶ ἀληθῆ ῥητορικήν. λέγω δὲ οἷς, περί τε ἀγωγῆς τῶν νέων συμβουλεύοντας, καὶ νομοθετοῦντας, ὥσπερ D ἐν Λακεδαίμονι Λυκοῦργος· καὶ περὶ τῆς ἐρωτικῆς ὁμιλίας, καὶ περὶ χρημάτων κτήσεως, ὅσην τε καὶ ὅπως δεῖ ποιεῖσθαι, καὶ περὶ γάμου καὶ περὶ κοινωνίας· καὶ περὶ νομίσματος, καὶ τιμῆς καὶ ἀτιμίας, καὶ περὶ οἰκιῶν κατασκευῆς· πότερα χρὴ τετειχισμένην οἰκεῖν πόλιν, ἢ καθάπερ ὁ θεὸς παρῄνεσε Λακεδαιμονίοις, ἀτείχιστον· καὶ περὶ ἀσκήσεως τῶν πολεμίων, καὶ τάξεως οὐ μόνον ὁπλιτικῆς, ἀλλὰ καὶ οἵαν Ἐπαμινώνδας εὑρεῖν λέγεται, τοὺς ἐραστὰς μετὰ τῶν ἐρωμένων τάξας, ἵνα σώζοιντο μᾶλ-

adoleſcentia mortuorum. Et de aliis modicum quid, de vnoquoque virorum & mulierum pulcherrimarũ. Verumtamen haud dicere queat, eum ſimiliter laudaſſe pulchros: neque Alexandrum dixiſſe, aut Euphorbum, aut Troilũ, ſimiles fuiſſe Menelai & Patrocli & Nirei: neque inter barbaros Seſoſtrem Aegyptiũ, aut Memnonem Aethiopem, aut Minyam, aut Eurypylum, aut Pelopem.

DE BELLO ET PACE. XXII.

Multa quidem & alia inuenias, & vniuerſa planè quę opere aut actione conſtant, communia eſſe philoſophis & Rhetoribus, quicunque videlicet non ſunt circumforanei & mercenarij, ad pecunias duntaxat & plebeias controuerſias reſpicientes, eò quod ſe de contractibus aut aliis publicitus conſulere, & leges ferre debere exiſtimant. Sicut fuerunt (opinor) Pericles & Thucydides Athenis, & Themiſtocles antea, & Cliſthenes, & Piſiſtratus, donec adhuc rhetor & orator ſuſtinuit dici. Ariſtidẽ verò & Lycurgum, & Solonem & Epaminõdam, & ſi quis alius fuit talis in republica, philoſophos cẽſeri oportet, aut rhetoras, ſecũdum ingenuã & verã rhetoricam. Dico autem de iis, qui de educatione puerorum conſilia dederũt, tulerúntq; leges, quemadmodum in Lacedæmone Lycurgus: & de amatorio congreſſu, & de pecuniarum poſſeßione, quantã & quomodo parare oporteat, & de nuptiis, & de ſocietate: & de moneta, & de honore & ignominia, déque ædium ſupellectile: & vtrũ oporteat ciuitatẽ mœnibus circũdatã inhabitare, an (quemadmodũ Deus admonuit Lacedæmonios) abſq; mœnib. & de bellorũ exercitio & ordine nõ tãtũ grauis armaturæ, ſed & qualẽ Epaminõdas inueniſſe dicitur: qui amatores cum amatis collocauit, quò magis ſeruarẽtur,

A & teſtes eſſent alter alterius virtutis & ignauiæ. atque hac cohorte, ſacra cognominata, Lacedæmonios aiunt eſſe victos prælio in Leuctris, quũ omnes illos Græci ſequerentur. Et quod eſt omnium ſumma, & multis ſæpe accidit, de pace & bello, quod nunc inquiritur. Omne autem hoc genus apud philoſophos vocatur de officio. Vt quum quæritur, an ſit matrimonium contrahendum, an reſpublica gerẽda, an regno vtẽdum, an populari gubernatione, an alia quadam reipublicæ conſtitutione: inter quæ eſt & hoc, mea ſententia, an ſit bellum gerẽdum. Non enim ſimpliciter philoſophi de hiſce inquirunt, ſed quando, & cum quibus & aduerſus quos, & quibus contingentibus, aut non contigentibus vnumquodque horum ſit faciendum. Differunt autem in hoc, quòd rhetores in hæc aut illa ſuam dirigunt cõſiderationem: veluti, an vtile ſit bellũ gerere Athenienſes contra Peloponneſios, aut ſuccurrere Corcyræis contra Corinthios: aut Philippo, belli ſocietatẽ capeſſere cum Thebanis aduerſus Phocẽſes, aut Alexandro tranſire in Aſiam. In his enim omnibus cõſiliis maximè incidit & hoc vt quæratur, an iuſtum ſit bellum aduerſus eos gerere, qui nulla ante affecerũt iniuria, an acciderit maleficiũ ab his quib. cum cogitant bellare; & quantum tandẽ ſit illud quod accidit. Philoſophi verò à longe negocia vident, ab exordio examinantes qualianam ſint. Multò enim ſatius, in conſiliũ iuiſſe de omnibus à multo tempore, rẽſque diſpexiſſe, vt quũ cuiuſq; rei venerit opportunitas, poſſint ſcientia vti, & alios admonere: & non de ſubito arreptos quodammodo perturbari, & dicere ex tempore de quibus nihil ſciant. Rhetores enim quum neceſſe eſt conſiderare de re quapiam, nihil plus aliis ſciẽtes, neque antea re perpenſa, pariter & ipſi deliberant modo quodam, & conſulunt aliis. Philoſophi autem de actionibus antea ſciunt, atque olim conſultarũt de re-

λον, καὶ μάρτυρες ὦσιν ἀλλήλοις, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας. καὶ τὸν λόχον τοῦτον, ἱερὸν ἐπωνομασμένον, κρατῆσαι Λακεδαιμονίων τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ, ξυμπάντων ἐκείνοις ἑπομένων τῶν Ἑλλήνων. ὃ δὲ δὴ κεφάλαιον, καὶ πολλάκις πολλοῖς παρέπιπτε, περί τε εἰρήνης καὶ πολέμου, ὃ νῦν τυγχάνει ζητούμενον. πᾶν δὲ τὸ τοιοῦτον γένος παρὰ τοῖς φιλοσόφοις καλεῖται περὶ τοῦ προσήκοντος. οἷον εἰ γαμητέον, εἰ πολιτευτέον· εἰ βασιλεῖ χρη-

B στέον, ἢ δημοκρατίᾳ ἢ ἄλλῃ τινὶ καταστάσει πολιτείας· ἐν οἷς ἐστι καὶ τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖν, εἰ πολεμητέον. οὐ γὰρ μόνον ἁπλῶς οἱ φιλόσοφοι ζητοῦσι περὶ τούτων, ἀλλὰ πηνίκα καὶ ποῖ καὶ πρός τινας, καὶ τίνων συμβάντων ἢ μὴ συμβάντων, ἕκαστα τούτων πρακτέον. διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι οἵ γε ῥήτορες, ἐπὶ τῷδε σκοποῦσιν. οἷον εἰ συμφέρει πολεμεῖν Ἀθηναίοις πρὸς Πελοποννησίους, ἢ βοηθεῖν Κερκυραίοις πρὸς Κορινθίους, ἢ Φιλίππῳ,

C συμμαχῆσαι Θηβαίοις ἐπὶ Φωκέας, ἢ Ἀλεξάνδρῳ, διαβῆναι εἰς τὴν Ἀσίαν. ἐν γὰρ ταύταις ἁπάσαις ταῖς βουλαῖς, οὐχ ἥκιστα ἐμπίπτει καὶ τὸ τοιοῦτον. εἰ δίκαιον τοῖς μὴ προαδικήσασι πολεμεῖν· εἰ συμβέβηκεν ἀδίκημα παρὰ τούτων, οἷς διανοοῦνται πολεμεῖν, πηλίκον τι τοῦτο συμβεβηκός. οἱ φιλόσοφοι δὲ πόρρωθεν τὰ πράγματα ὁρῶσιν, ἐπ' αὐτὸν ἐξετάζοντες, ὁποῖά τινα ἐστίν. πολὺ γὰρ κρεῖττον τὸ βεβουλεῦσθαι περὶ ἁπάντων ἐκ πλείονος, καὶ διεγ-

D νωκέναι, ἐπειδὰν ἥκῃ τινὸς πράγματος καιρὸς, αὐτούς τε εἰδότας ἔχειν χρῆσθαι, καὶ ἑτέροις παραινεῖν· ἀλλὰ μὴ τρόπον τινὰ ἐξαίφνης ληφθέντας ταράττεσθαι καὶ αὐτοσχεδιάζειν περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν. οἱ μὲν γὰρ ῥήτορες, ὅταν δέῃ σκοπεῖν περί τινος, οὐδὲν εἰδότες τῶν ἄλλων πλέον, οὐδὲ ἐσκεμμένοι πρότερον, ἅμα τε αὐτοὶ βουλεύονται τρόπον τινὰ, καὶ συμβουλεύουσιν ἑτέροις. οἱ φιλόσοφοι δὲ περὶ τῶν πράξεων προοίδασι, καὶ πάλαι* βεβουλευμένοι τυγχάνουσιν. γρ. πάλιν

ὥστε ἂν τις αὐτοὺς παρακαλῇ συμβούλους τῶν πόλεων, ἢ τῶν ἐθνῶν, ἢ τῶν βασιλέων, χρηστότερον ἕξουσι καὶ ἀσφαλέστερον ἀποφαίνεσθαι, οὐ τὸ ἐπιὸν αὐτοῖς· οὐδὲ νῦν μὲν ταῦτα, πάλιν δὲ τἀναντία, δι' ὀργὴν, ἢ φιλονεικίαν, ἢ χρήμασι πληγέντες. ὥσπερ ἐπὶ τρυτάνης, ἔφη τις, οἶμαι, τῶν ῥητόρων αὐτῶν κατὰ τὸ λῆμμα ἀεὶ ῥέποντες. λέγω δὲ οὐ ψέγων ῥητορικὴν, οὐδὲ ῥήτορας τοὺς ἀγαθούς· ἀλλὰ τοὺς φαύλους καὶ τοὺς προσποιουμένους τὸ πρᾶγμα.

ΟΤΙ ΕΥΔΑΙΜΩΝ ὁ σοφός. κγʹ.

ΠΟΤΕΡΟΝ δοκεῖ σοι γεγονέναι ἄνθρωπος εὐδαίμων· εἰ δὲ μὴ, γεγονέναι ἢ ἔσεσθαι, ἢ ἀδύνατον ἡγῇ τὸ τοιοῦτον περὶ ἀνθρώπου, ὥσπερ εἴ τις ἀθάνατον ἄνθρωπον λέγοι εἶναι; ἴσως γὰρ ἂν τὴν αὐτὴν ἔχοις δόξαν Ὁμήρῳ, καὶ ἄλλοις συχνοῖς τῶν ποιητῶν; καὶ ποῦ ἀποφαίνεται περὶ τούτου Ὅμηρος; ὅπου πεποίηκε τὸν Δία λέγοντα αὐτὸν, οὐκ ἄλλον τινὰ τῶν θεῶν, ὡς οὐδέν φησιν, ὀϊζυρώτερον εἶναι ἀνδρὸς, ἁπάντων τῶν ζώων,

κ. τῷ

„ Ὅσσα τε γαῖαν ἔπι πνείει τε καὶ ἕρπει.

κ. αἴπικρις

οὐ δοκεῖ σοι τὴν ὀϊζὺν αὐτὴν κακοδαιμονίαν τινὰ λέγειν; ἔμοιγε. ἕτερος δὲ ποιητὴς, οὐκ ἰδίᾳ οὕτως, ἀλλὰ κοινῇ πρὸς θέατρον ἀγωνιζόμενος, εἰσηγεῖται, Τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά· Τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαυμένον, χαίροντας καὶ συνηδομένους, οἴεται δεῖν ἐκπέμπειν. ἔστι ταῦτα. οὐκοῦν ὀρθῶς παρῄνεσαν; εἰ γὰρ ἅπαξ ἔδει κλαίειν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ἀτυχίαν, καὶ γενομένους προσήκει θρηνεῖν, τῶν ἐσομένων αὐτοῖς κακῶν ἕνεκεν· καὶ τελευτήσαντας, ὅτι πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι, καὶ πάντας ὅτι εἰσὶν ἐν κακοῖς. ὥστε ἄρα ἂν εἴη κατὰ τὸν ποιητὴν

A bus. Itaque ſi quis eos aduocarit ad conſulendum ciuitatibus, aut gẽtibus, aut regibus, melius habebunt & tutius res demonſtrare, nõ id quod illis ſubito incidat, neque modò hæc, modò contraria dicent, vel ob iram, vel contentionem, aut pecuniis percuſsi: & ſicut in trutina (vt rhetorum ipſorum, opinor, quiſpiã dixit) illuc declinantes ſemper, vbi plus datur. Hoc autem dico, non vituperans Rhetoricam, neque rhetores bonos: ſed malos, rémque B duntaxat ſimulantes.

QVOD FELIX SIT SAPIENS. XXIII.

VTRVM tibi videtur vnquã homo aliquis fuiſſe felix: aut ſi nõ fuiſſe, an fore quempiam, an impoſsibile putas hoc accidere poſſe homini, quemadmodum ſi quis hominem dicat immortalem? Fortaſſe in eaC dem opinione es cũ Homero & aliis poëtis? Et vbi aliquid de hoc diffinit Homerus? Vbi finxit Iouem ipſum dicentẽ, non alium quenquam deorum, Iliad. ω.

Quippe homine haud quicquam
fuit ærumnoſius inter.
Omnia quæ ſpirant repúntque animantia terrâ.

Non tibi videtur ærumnam hanc infelicitatem quandam dicere? Mihi prorſus. D Alius etiam poëta non ita priuatim, ſed publicitus in theatro certãs, conſulit, natum hominem lamentis proſequendum, propter ea in quæ venit mala: & rurſus, mortuum & abſolutum laboribus, cum gaudio & exultatione cẽſet efferri oportere. Euripides in Creſphonte. * Eſt ita, vt dicis. Rectè ergo admonuerunt? Si enim ſemel deflendi ſunt homines propter infelicitatem, & natos cõuenit lamentari, aduenturorum ipſis malorum cauſa: & mortuos, quòd multa & atrocia paſsi ſint: & omnes, quod ſint in malis. Itaque tempus eſſet, iuxta poëtam, nunquam

nunquam ceſſare à luctu, multo magis quàm luſcinias. Illæ enim vere dicuntur lamentari Ityn: homines autem par eſſet lamentari vere & hyeme. Quanto autẽ melius, natos ſinere cõfeſtim perire à malis, & non faſciis inuolutis & euolutis, & lactatis tantam adhibere diligẽtiam vt miſeri fiant? Hoſtium enim hoc eſt, nõ amicorum, neque curam gerentiũ. Et herclè oporteret, vt ſe quique primos liberarent à vita. Propemodum enim iuxta hãc rationem ſoli prudentes fuerunt, qui nati ſunt in Colchis ex draconis dentibus quos ſeminauit Iaſon. Illi enim ſimulac ſe natos ſenſerunt, cõfeſtim mutuò ſe peremerunt, donec nemo ſuperfuit, mutuò ſibi videlicet auxiliũ ferentes, & ob amicitiam hoc facientes, non inimicitiam. At in hoc mihi videtur poëta nugas garrire. dictũ autem Homeri me conturbat, quod ita manifeſte hanc de hominibus pronũtiauerit ſententiam. Et quid tandem abſurdi dixit? Neque enim quòd omnes homines miſeri ſint, dixit: ſed quòd nullum animal ſit miſerius homine, nempe miſero: ſicuti & nos vtique diceremus. Forſitan enim ſolus inter alia animalia homo infelix eſt, quemadmodũ & felix. Quoniam & ſolus eſt imprudens, quemadmodũ & prudens. Neque enim iniuſtus, neque immodeſtus fuerit equus, aut ſus, aut leo: quemadmodum neque illiteratus, & muſices ignarus. Rectè planè mihi videris correxiſſe dictum Homeri, & reſpondiſſe ad hoc, an arbitrer hominem felicem eſſe. Nunquid felix bonus eſt? qui autem bonus eſt, hunc felicem eſſe ais, flagitioſum autem infelicem? Prorſus. Genium autem aliter bonum dicis? Quomodo? Quemadmodum hominem. Præterea autem magis Deum aut Deos, ſiquidem bonos exiſtimas eſſe, nónne iuſtos exiſtimans, & prudentes, & modeſtos, aliiſque præditos virtutibus ſed iniquos & fatuos magis, & intemperatos? Nequaquam equidem. Proinde & Genium, ſi

A μηδέποτε παύσασθαι ὀδυρομένοις, πολὺ μᾶλλον τῶν ἀηδόνων. ἐκείνας μὲν γὰρ τοῦ ἦρος λέγονται θρηνεῖν τὸν Ἴτυν· τοῖς δὲ ἀνθρώποις, εἰκὸς ἦν θρηνεῖν καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. πόσῳ δὲ βέλτιον, τοὺς γενομένους ἐᾶν εὐθὺς ἀπολέσθαι ὑπὸ τῶν κακῶν, ἀλλὰ μὴ σπαργάνοις ἐνειλοῦντας καὶ λύοντας καὶ τιθηνουμένοις, τοσαύτην ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, ὅπως ἄθλιοι ἔσονται; ἐχθρῶν γὰρ, οὐ φίλων οὐδὲ κηδομένων τὸ τοιοῦτο. καὶ νὴ Δία, αὐτοὺς πρώ-
B τους ἀπαλλάττειν τοῦ βίου. κινδυνεύουσι γὰρ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον, μόνοι φρόνιμοι γενέσθαι, οἱ γενόμενοι ἐν Κόλχοις, ἐκ τῶν τοῦ δράκοντος ὀδόντων, οὓς ἔσπειρεν Ἰάσων. οὗτοι γὰρ, ὅτε πρῶτον ᾔσθοντο γεγονότες, εὐθὺς ἀλλήλους ἀνῄρουν, ἕως οὐδένα ἔλιπον· βοηθοῦντες ἀλλήλοις δηλονότι, καὶ διὰ φιλίαν τοῦτο πράττοντες, οὐ δι' ἔχθραν. ἀλλὰ τοῦτό γε ὁ ποιητὴς, ληρεῖν ἔμοιγε φαίνεται. τὸ δὲ τοῦ Ὁμήρου ταράττει με, ὅτι οὕτω σαφῶς ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων ταύ-
C την ἀπεφήνατο τὴν γνώμην. καὶ τί ἄτοπον εἴρηκεν; οὐ γὰρ ὡς ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι ἄθλιοί εἰσι, φησίν. ἀλλ' ὅτι οὐδέν ἐστι ζῷον, ἀνθρώπου ἀθλιώτερον· τοῦ δὲ ἀθλίου. ὥσπερ, ἀμέλει, καὶ ἡμεῖς φαῖμεν ἄν, ἴσως γάρ τοι καὶ μόνος τῶν ἄλλων ὁ ἄνθρωπος, κακοδαίμων ἐστὶν, ὥσπερ καὶ εὐδαίμων. ἐπεί τοι καὶ μόνος ἄφρων, ὥσπερ καὶ φρόνιμος. οὔτε γὰρ ἄδικος, οὔτε ἀκόλαστος ἂν εἴη, ἵππος, ἢ σῦς, ἢ λέων· ὥσπερ οὐδὲ ἄμουσος, οὐδὲ ἀγράμματος. ἀλλὰ
D καλῶς μοι δοκεῖς διορθῶσαι τὸ τοῦ Ὁμήρου, καὶ ἀποκρίνασθαι, ὅτι εἰ ἡγοῦμαι ἄνθρωπον εὐδαίμονα εἶναι. ἆρα ὁ εὐδαίμων ἀγαθός ἐστιν; ὃς δ' ἀγαθός ἐστι, τοῦτον εὐδαίμονα εἶναι φὴς, τὸν δὲ μοχθηρὸν κακοδαίμονα; ἔγωγε. δαίμονα δὲ ἄλλως ἀγαθὸν λέγεις; πῶς γε; ὥσπερ ἄνθρωπον. ἔτι δὲ μᾶλλον θεὸν ἢ τοὺς θεοὺς, εἴπερ νομίζεις ἀγαθοὺς εἶναι, οὐ δικαίους νομίζεις, καὶ φρονίμους καὶ σώφρονας, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἔχοντας, ἀλλὰ ἀδίκους καὶ ἀνοήτους καὶ ἀκολάστους; οὐδαμῶς ἔγωγε. οὐκοῦν καὶ δαίμονα, εἴπερ

τινα ἀγαθὸν ἡγῇ, δῆλον ὡς δίκαιον ἡγῇ καὶ χρήσιμον, καὶ φρόνιμον; πῶς γὰρ οὔ; ἢ γὰρ ὃν κακόν τινα νομίζεις, πονηρὸν οἴει τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ ἄδικον καὶ ἀνόητον, ἀνάγκη πάντως. τί δαί; οὐ τῶν ἀνθρώπων ἕκαστον κατὰ τὸν αὐτοῦ δαίμονα βιοῦν, ὁποῖος ἂν ᾖ ποτε, ἀλλὰ καθ' ἕτερον; οὐδαμῶς καθ' ἕτερον. οὐκοῦν τὸν τυχόντα ἀγαθοῦ δαίμονος, ἡγῇ δικαίως ζῆν, καὶ φρονίμως καὶ σωφρόνως· τοιοῦτον γὰρ ὁμολογεῖς εἶναι τὸν δαίμονα αὐτοῦ; πάνυ γε. τὸν δὲ μοχθηροῦ δαίμονος, πονηρῶς καὶ ἀφρόνως, καὶ ἀνοήτως καὶ ἀκολάστως; φαίνεται ταῦτα συμβαίνειν ἐκ τῶν εἰρημένων. νῦν ἄρα ὅς τις ἄνθρωπος νοῦν ἔχων, ἐστὶ δίκαιος καὶ σώφρων, οὗτος εὐδαίμων ἐστὶν ἀγαθῷ δαίμονι συνών· ὅς τις δὲ ἀσελγὴς καὶ ἄφρων καὶ πανοῦργος, ἀνάγκη κακοδαίμονα φάσκειν ἐκεῖνον, κακῷ δαίμονι συνεζευγμένον καὶ λατρεύοντα; ἀληθές. σοφὸν δὲ ἄλλον τινὰ καλεῖς, ἢ τὸν φρόνιμον ἄνθρωπον, καὶ δίκαιον καὶ ὅσιον καὶ ἀνδρεῖον, φαῦλον δὲ τὸν ἄδικον, καὶ ἀνόσιον καὶ δειλόν; φημί. μὴ τοίνυν ἔτι θαύμαζε τῶν λεγόντων, ὅτι μόνον καὶ πάντα * φασὶ τὸν σοφὸν εὐδαίμονα εἶναι. τῶν δὲ φαύλων, οὐδένα ὅν τινα οὐ κακοδαίμονα. ἐπειδή γε καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ. τὰ μὲν ἄλλα δοκεῖς μοι, οὐ παρὰ δόξαν διειλέχθαι· ὅπως δὲ χρὴ δαιμόνιόν τι πονηρὸν ἡγεῖσθαι καὶ ἄδικον καὶ ἀνόητον, οὐκ ἔχω εἰπεῖν. ἄλλως τε οὐ παρ' ὑμῶν τῶν φιλοσόφων ἐστὶν, εἴπερ θεῖον τὸ δαιμόνιον ἡγεῖσθαι τοιοῦτον ὑπολαμβάνειν. ἀλλ' ἐγὼ νῦν οὐ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ δόξαν διείλεγμαι τὰ πολλὰ, πλήν γε αὐτὸ τοῦτο, ὅτι μοι δοκεῖ πᾶς καὶ μόνος εὐδαίμων ὁ σοφός· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ὅπως μὴ δοκῶ βιάζεσθαι αὐτούς. ἐπεὶ φέρε, εἰ ἡγεῖσθε τὸ δαιμόνιον θεῖον καὶ ἀγαθὸν, καὶ μηδενὶ κακοῦ μηδενὸς αἴτιον, πῶς φατὲ γίγνεσθαι κακοδαίμονα ἄνθρωπον; ἢ ὅταν μὴ

Ις. παντάπασι

A *quem bonum putas, certum eſt, quòd iuſtū putes, & vtilem, & prudentem? Et quo pacto non? Nónne quem malū exiſtimas, prauum putas eundem eſſe, & iniquū & fatuū? Neceſſe prorſus. Quid verò? Non putas vnumquemque hominem ſecūdum ſuum ipſius Genium viuere, qualiſcūque fuerit, ſed ſecūdum alium? Nequaquam ſecundum alium. Ergo qui nactus eſt bonum Genium, eum putas iuſtè viuere & prudenter & modeſtè: talem enim confi-*
B *teris eſſe illius Genium? Prorſus. Qui verò nactus eſt flagitioſum Genium, viuere prauè & imprudenter, & fatuè & immodeſtè? Vidētur hæc vſuuenire ex prædictis. Iam ergo, ſi quis homo mente præditus, iuſtus eſt & modeſtus, ille felix eſt, cum bono Genio habens conſuetudinem. Quiſquis verò libidinoſus eſt, & imprudens & aſtutus, neceſſe eſt eum dicere infelicem, malo Genio coniunctum & ſeruientem? Verum. Sapiētem autem alium*
C *quem vocas, quàm prudentem hominem, & iuſtum & ſanctum, & fortem: vilem autem, & nullius pretij, alium quam iniquum & impium, & timidum? Non alium. Ne ergo amplius admireris dicentes ſapientem ſolum & in omnibus felicem eſſe, vitioſorum autē neminem nō infelicem: quandoquidem & tibi eadem videntur. Alia quidē videris mihi nō præter opinionem diſſeruiſſe: quomodo autē oporteat Geniū aliquē prauū exiſtimare,*
D *& iniquū & fatuum, haud queo dicere. Quinetiā neq; alioqui veſtrū eſt Philoſophorū, ſi quidē diuinū exiſtimatis Geniū, huiuſmodi credere. At ego in præſentia non iuxta meā ipſius opinionē diſputaui plurima, præter hoc ipſum quòd mihi videtur omnis & ſolus felix eſſe ſapiēs: alia autē dicta ſunt ſecundū vulgariū hominū opinionē, ne eos vrgere videar. Porrò age, ſi putatis Dæmona, hoc eſt geniū omnē eſſe diuinū & bonū, & nullius prorſus mali autorē, quomodo dicitis hominē fieri* κακοδαίμονα, *hoc eſt, infelicē? An quū non*

attendunt obediúntque Genio qui bonus eſt? Quemadmodum ſi exiſtimas omnes medicos eſſe bonos, artiſque peritos, & eorum neminem prauum medicum, neque noxium: inter ægrotátes autem quoſdam videmus malè habere, damnúmque accipere in morbis, hoſce videlicet quos diceremus nolle facere ea quæ ſunt præcepta: obedientes verò, neceſſum rectè à morbis liberari: & ſi quid ſecus fiat, nónne admirabile ſit quod ita habeat? Vtrũ igitur tibi videntur cõtinentes eſſe, & modeſti atque prudentes, hi qui non ſunt dicto audientes expertis medicis, & vtilia præcipientibus, an è diuerſo fatui & intemperantes? Manifeſtum, quòd intemperantes. Quid verò? bono Genio obedire, & viuere iuxta illius præſcripta, an eſſe putas modeſtorum; & mente præditorum, an prauorum, & fatuorum? Modeſtorum. Non obedire verò, neque attẽdere, ſed contraria Deo & Genio facere, malorum putas eſſe, & mala mente præditorũ? Quomodo aliter diceremus? Eſſe autem, obedientes Genio bono, felices: inobedientes verò, infelices? Neceſſe eſt. Ergo & hic quoque contingit, ſapientẽ quidem & prudentem felicem eſſe in omnibus, vitioſum autem infelicem: non quia Genius ſit malus, ſed quia ille non auſcultat ei qui bonus ſit.

A προσέχωσι, μηδὲ πείθωνται τῷ δαιμονίῳ, ἀγαθῷ ὄντι; ὥσπερ εἰ νομίζεις τοὺς ἰατροὺς ἅπαντας ἀγαθοὺς εἶναι, τὰ τῆς τέχνης, καὶ μηδένα αὐτῶν πονηρὸν ἰατρὸν μηδὲ βλαβερόν· τῶν δὲ καμνόντων, κακῶς τινας πράττοντας βλέπομεν, καὶ βλαπτομένους ἐν ταῖς νόσοις, δηλονότι, τούτους ἂν φαῖμεν, μὴ ἐθέλειν τὰ προσταττόμενα ποιεῖν· τοὺς δὲ πειθομένους, ἀνάγκη καλῶς ἀπαλλάττειν, καὶ εἴ τι ἂν γένηται * οὐκ ἂν θαυμάζειν, οὕτως ἔχειν; πότερον οὖν δοκοῦσί B σοι ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ σώφρονες καὶ νοῦν ἔχοντες οὗτοι, ἀπειθεῖν μὲν τοῖς ἰατροῖς τοῖς ἐμπείροις, καὶ τὰ συμφέροντα προστάττουσιν, ἢ τοὐναντίον, οἱ ἀνόητοι καὶ ἀκόλαστοι. δῆλον ὅτι ἀκόλαστοι. τί δαί; τῷ δαίμονι χρηστῷ ὄντι πείθεσθαι, καὶ ζῆν κατ᾽ ἐκεῖνον, πότερον ἡγῇ τῶν σωφρόνων εἶναι καὶ νοῦν ἐχόντων, ἢ τῶν πονηρῶν καὶ ἀνοήτων; τῶν σωφρόνων. ὃ δέ γε μὴ πείθεσθαι μηδὲ προσέχειν, ἀλλ᾽ ἐναντίως τῷ θείῳ τε καὶ δαιμονίῳ πράττειν, τῶν κα- C κῶν καὶ ἀγνωμόνων; πῶς δ᾽ ἂν ἄλλως λέγοιμεν; εἶναι δὲ τοὺς πειθομένους τῷ δαιμονίῳ τοιούτῳ ὄντι, εὐδαίμονας· τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας κακοδαίμονας; ἀνάγκη. οὐκοῦν κἀνταῦθα συμβαίνει, τὸν μὲν σοφὸν καὶ φρόνιμον εὐδαίμονα εἶναι πάντα· τὸν δὲ φαῦλον, κακοδαίμονα· οὐχ ὡς τοῦ δαιμονίου κακοῦ ὄντος, ἀλλ᾽ ὡς αὐτὸν οὐ προσέχοντα ἐκείνῳ, χρηστῷ ὄντι.

DE FELICITATE. XXIV.

D

MVLTI homines in vniuerſum quidem nihil cogitauerunt quales eſſe oporteat, neque quid optimum ſit homini; cuius gratia oporteat cætera omnia agere: priuatim verò ſeduló ſtuduerunt equitare, hi exercitum ducere: illi circa certamina, alij circa agriculturam, alij in arte dicendi. Quam autem vtilitatem illis præſtet horum quodque, aut quod emolumentum ex iis capi poſſit, neque

ΠΕΡΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ. κδ'.

ΟΙ πολλοὶ ἄνθρωποι, καθόλου μὲν οὐδὲν πεφροντίκασιν ὁποίους χρὴ εἶναι, οὐδὲ ὅτι βέλτιστον ἀνθρώπῳ ἐστίν, οὗ ἕνεκα χρὴ πάντα τ᾽ ἄλλα πράττειν· ἰδίᾳ δὲ ἐσπουδάκασιν, οἱ μὲν ἱππεύειν, οἱ δὲ στρατηγεῖν, οἱ δὲ περὶ ἀγῶνας, οἱ δὲ περὶ μουσικήν, ἄλλοι περὶ γεωργίαν, ἄλλοι δύνασθαι λέγειν. ἣν τινὰ δὲ χρείαν αὐτοῖς ἔχει τούτων ἕκαστον, ἢ τί τὸ ὄφελος ἐξ αὐτοῦ γίγνοιτ᾽ ἄν, οὐδὲ

A ἴσασιν, οὐδὲ ζητοῦσιν. τοιγαροῦν ἱππεῖς μὲν ἀγαθοὶ γίγνονταί τινες, οἳ ἂν φιλοπονῶσιν αὐτοὶ καὶ ἐκμελετῶσι, καὶ παλαῖσαι, ἄλλοι ἄλλων ἱκανώτεροι καὶ πυκτεῦσαι, καὶ δραμεῖν, καὶ τἄλλα ἀγωνίσασθαι, καὶ τοῦ σπόρου μὴ διαμαρτεῖν, καὶ πλέοντες μὴ διαφθεῖραι τὴν ναῦν, καὶ κατὰ μουσικήν τινες ἐπίστανται βέλτιον ἑτέρων· ἀγαθὸν δὲ ἄνδρα καὶ φρόνιμον, καὶ αὐτὸ τοῦτο εἰδότα, ὅς τις ἐστὶν ὁ χρηστὸς ἀνὴρ καὶ νοῦν ἔχων, οὐδένα τούτων ἐστὶν εὑρεῖν. **B** αὐτίκα περὶ τὸ λέγειν πάντες ἐσπουδάκασι, καὶ πολλοὶ τῶν ἐλευθέρων καὶ φιλοτίμων εἶναι δοκούντων· οἱ μὲν ὥστε ἐν δικαστηρίοις ἀγωνίζεσθαι καὶ πρὸς δῆμον λέγοντες, διὰ δὲ τοῦτο ἰσχύειν πλέον τῶν ἄλλων, καὶ πράττειν ὅ, τι ἂν αὐτοὶ θέλωσιν· οἱ δὲ τῆς δόξης ἕνεκα τῆς ἀπὸ τοῦ πράγματος, ὅπως δεινοὶ νομίζονται. τινὲς δὲ αὐτῆς φασι τῆς ἐμπειρίας ἐπιθυμεῖν. καὶ τούτων, οἱ μὲν λέγοντες, οἱ δὲ συγγράφοντες μόνον, οὓς ἔφη τις τῶν πρότερον, μεθόρια εἶναι τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν **C** πολιτικῶν· ὅ, τι δὲ συμφέρει πράττουσιν, ἢ πρὸς ὅ, τι ἡ δόξα αὐτοῖς ὠφέλιμος, ἢ τί τῆς ἐμπειρίας ταύτης ὄφελος, οὐ σκοποῦσιν. ἐγὼ δέ φημι, πάντα τἄλλα δίχα τῆς τοιαύτης ἐπιμελείας καὶ ζητήσεως, ὀλίγου ἄξια εἶναι· τῷ δὲ ἐκεῖνο ἐννοήσαντι καὶ ξυνέντι, τούτῳ καὶ τὸ λέγειν καὶ τὸ στρατηγεῖν καὶ ὅ, τι ἂν ἄλλο ποιῇ, ξυμφέροντα εἶναι, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γίγνεσθαι. ἐπεὶ τό γε ἐπαινεῖσθαι καθ' ἑαυ-
χ. ὅσοι] **D** τὸ ὑπὸ ἀνθρώπων ἀνοήτων, οἷοί* περ εἰσὶν οἱ πολλοί, ἢ τὸ δύνασθαι ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἡδέως ζῆν, οὐδὲν ἂν διαφέρει πρὸς εὐδαιμονίαν, τοῦ ψέγεσθαι καὶ μηδὲν ἰσχύειν, καὶ ἐπιπόνως ζῆν.

A *ſciunt, neque inquirũt. Quapropter equites quidem boni euadunt nonnulli, & qui ſtudẽt ipſi & ingenioſi ſint, ad luctandũ, atque alij aliis magis idonei ad cæſtuum certamen, & curſum, aliáque certamina, & vt circa ſementem non errent, & nauigantes, ne nauem frangant, & circa muſicam quidam aliqua meliùs norunt aliis: bonum autem virum, & prudentẽ, & hoc ipſum ſcientem quisnam ſit bonus vir, & mente præditus, neminem ex* **B** *his licet inuenire. Continuò ſtuduerunt arti dicendi, & multi ex ingenuis, & qui vidẽtur eſſe liberales: hi quidem, vt in iudiciis, & ad populum, concionantes certent, & propter hoc plus aliis valeãt, faciántq; quod libeat: illi verò propter honorem qui ex negotio obtingere ſolet, vt eloquentes exiſtimentur: quidam verò ipſam aiunt ſe deſiderare experientiam. Et horum partim quidem dicunt, partim verò ſua tantummodo ſcriptis prodũt: quæ* **C** *quidam ex ſuperioris ſeculi hominibus dixit eſſe cõfinia philoſophorum & rem publicam gerentium: quid autem vtile agẽtibus & cui rei gloria illis ſit vtilis, aut quodnam huius experientiæ ſit commodum, non conſiderãt. Ego autem aio, omnia alia abſque huiuſmodi cura & quæſtione parui eſſe: ei verò qui hoc cogitat, intelligitque & dicendi exercitium, & rei militaris peritiam, & quicquid aliud fecerit, conducibilia eſſe, & in bonum cedere.* **D** *Quoniã laudari per ſe à fatuis hominib. quale eſt vulgus, aut poſſe aliquid, aut iucundè viuere inter eiuſmodi, nihil differt à vituperari, nihílque poſſe, & laborioſè viuere, quod ad felicitatem attinet.*

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΑΙΜΟΝΟΣ. κέ.

Φασὶ τοὺς φιλοσόφους λέγειν, ὡς ἄρα εὐδαίμων εἴη μόνος ὁ σοφός· λέγουσι γάρ. ἆρ' οὖν ἀληθῆ σοι δοκοῦσι λέγειν;

DE GENIO. XXV.

Philoſophos aiunt dicere, quòd ſolus ſapiẽs felix ſit. Dicunt planè. Ergo ne vera tibi videntur dicere?

Mihi ſanè. Quare ergo non mihi quoque indicas illorum ſententiam? Si tu mihi primùm dixeris, quid exiſtimes eſſe Dæmona, ſeu Geniũ. Ego ſanè arbitror eſſe id quod cuique imperat, & ſecundum quod viuit hominum vnuſquiſque tam liber quàm ſeruus, tam diues quàm pauper, tam rex quàm plebeius, facitque quæcunque facit. Hoc autem in ipſo putas eſſe homine, quod cuique imperat, quẽ Genium vocas: an extra hominem, cuius imperator & dominus eſt? Extra equidẽ. Hominem ergo alterum? Eſt enim alicubi homo qui vni imperet, eſt qui multis, ducitque quò & quomodo vult, ſiue perſuaſione, ſiue violentia, aut vtroque. Dico autem nihil incognitum, ſed de oratoribus, quibus ciuitates in omnibus obediunt: & vt illi exponunt & conſulunt, ita faciunt, ſiue bellum ſuadeant ſiue pacem, ſiue mœnia ædificare, ſiue triremes apparare, ſiue ſacrificia facere, ſiue eiicere quoſdam ex ipſis, ſiue pecunias auferre aut etiam iugulare & reges & tyrannos. Similiter autem & de ſeruorum heris, qui vel dato argento, aut alio modo quem poßident: vt ſi Lycurgum Lacedæmoniorum Genium voces. Eo enim iubente, etiamnum flagris cædũtur Lacedæmonij, & ſub dio excubant, & ceſtibus pugnant, aliáq; multa, quæ ſæua aliis videntur, perferũt. Et Piſiſtratum, Athenienſium olim. Noſti enim haud dubiè, quod Piſiſtrato præcipiente & imperante, in ciuitatem quidem non deſcenderunt populus, ſed in regione commorãtes agricolæ facti ſunt: & Atticam antea glabram & arboribus carentem, oleis conſeuerunt, Piſiſtrato mandante: & alia vt ille voluit, ſic fecerunt. Poſtea verò fortaſſe alios illorũ Genios quis dicat fuiſſe, & Themiſtoclem & Periclem. Haud dubiè enim de hiſce viris audiuiſti. De illo quidẽ, quòd Athenienſes nauali prælio certare coëgerit, quum antea fuiſſent pedites: & regionẽ & ciuitatem barbaris dimittere,

A ἔμοιγε. τί οὖν οὐχὶ καὶ μοὶ ἔφρασας τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ἐὰν ἐμοὶ σὺ πρῶτον εἴποις, ὅτι νομίζεις τὸν δαίμονα εἶναι. ἐγὼ μὲν τὸ κρατοῦν ἑκάστου, καὶ καθ' ὃν ζῇ τῶν ἀνθρώπων ἕκαστος, ὁμοίως μὲν ἐλεύθερος, ὁμοίως δὲ δοῦλος καὶ πλούσιος καὶ πένης καὶ βασιλεὺς καὶ ἰδιώτης, καὶ πράττει ὅσα ἂν πράττοι, τοῦτο δὲ ἐν αὐτῷ νομίζεις εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ κρατοῦν ἑκάστου, ὃ δαίμονα καλεῖς, ἢ ἔξωθεν ὄν, ἄρχοντα καὶ κύριον τοῦ ἀνθρώπου; B ἔξωθεν ἔγωγε. ἆρά γε ἄνθρωπον, ἕτερον; ἔστι γάρ που ἄνθρωπος, ὁ μὲν τινὸς κρατῶν· ὁ δὲ πολλῶν, καὶ ἄγων ὅπη τε καὶ ὅπως αὐτὸς βούλεται, ἤτοι πειθοῖ ἢ βίᾳ, ἢ καὶ ἀμφοτέροις. λέγω δὲ οὐδὲ ἄγνωστον, ἀλλὰ τούς τε δημαγωγούς, οἷς πάντα πείθονται αἱ πόλεις. καὶ ὅπως ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγῶνται καὶ συμβουλεύωσιν, οὕτω πράττουσιν· ἐάν τε πολεμεῖν συμβουλεύωσιν, ἐάν τε εἰρήνην ἄγειν, ἐάν τε τείχη οἰκοδομεῖσθαι, ἐάν τε τριήρεις κατασκευάζεσθαι, ἐάν τε θυσίας θύειν, ἐάν τε C ἐκβάλλειν τινὰς αὐτῶν, ἢ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι, ἢ καὶ ἀποσφάττειν καὶ τοὺς βασιλέας καὶ τοὺς τυράννους. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς δεσπότας τῶν οἰκετῶν, ὅσοι ἀργύριον καταβαλόντες ἢ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ κέκτηνταί τινα· ὡς ἂν εἰ Λυκοῦργόν γε, Λακεδαιμονίων δαίμονα καλεῖς. ἐκείνου γὰρ κελεύσαντος, ἔτι νῦν μαστιγοῦνται Λακεδαιμόνιοι, καὶ θυραυλοῦσι καὶ γυμνητεύουσι, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ χαλεπὰ δόξαντα ἂν ἑτέροις ἀνέχονται· καὶ Πεισίστρατον, Ἀθηναίων πρότερον. οἶσθα γὰρ δήπου, D ὅτι Πεισιστράτου προστάττοντος καὶ ἄρχοντος, εἰς μὲν τὴν πόλιν οὐ κατῄεσαν ὁ δῆμος, ἐν δὲ τῇ χώρᾳ διατρίβοντες γεωργοὶ ἐγίγνοντο· καὶ τὴν Ἀττικὴν, πρότερον ψιλὴν καὶ ἄδενδρον οὖσαν, ἐλαίαις κατεφύτευσε, Πεισιστράτου προστάξαντος· καὶ τὰ ἄλλα ὅπως ἐκεῖνος ἐβούλετο, οὕτως ἔπραττον. ἕτερον δὲ ἴσως, ἄλλους τε φαίη τις ἄν, καὶ Θεμιστοκλέα καὶ Περικλέα γενέσθαι. οὐ γὰρ ἀνήκοος τυγχάνεις δήπου περὶ τοῖν ἀνδροῖν. τὸν μὲν ὅτι ναυμαχεῖν Ἀθηναίους ἠνάγκασε πεζοὺς πρότερον ὄντας, καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν προεμένους τοῖς βαρβάροις,

καὶ θεῶν ἱερὰ καὶ τάφους προγόνων, ἐν ταῖς ναυσὶ ποιήσασθαι πάντα τὰ σφέτερα πράγματα· καὶ ὕστερον τὸν Πειραιᾶ τειχίσαι, πλειόνων ἢ ἐνενήκοντα σταδίων, καὶ ἄλλα τοιαῦτα προσέταξεν αὐτοῖς, ὧν τὰ μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἔπραττον, ἐφόσον ἐκεῖνος παρῆν, τὰ δὲ καὶ φυγόντος αὐτοῦ καὶ τελευτήσαντος. καὶ μετὰ ταῦτα ἄλλους τινὰς ἴσως δαίμονας φήσεις γεγονέναι τῶν Ἀθηναίων, οἷον Ἀλκιβιάδην τὸν Κλεινίου καὶ Νικίαν καὶ Κλέωνα καὶ Ὑπέρβολον· τοὺς μὲν τινας ἐπιεικεῖς τυχόν, τοὺς δὲ πάνυ πονηρούς τε καὶ χαλεπούς. ἔτι δὲ Κῦρον Περσῶν ἀπὸ χρόνου τινὸς δαίμονα γενέσθαι, καὶ βασιλικόν τινα καὶ ἐλευθέριον, ὃς δουλεύοντας αὐτοὺς Μήδοις πρότερον, εἰς ἐλευθερίαν ἀφείλετο, καὶ πάντων ἀπέφηνε δεσπότας τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν. ἔτι δὲ Καμβύσην καὶ Δαρεῖον, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐφεξῆς. τὸν μὲν Καμβύσην, τά τε χρήματα αὐτῶν ἀναλίσκοντα, καὶ αὐτοὺς κατατοξεύοντα, καὶ στρατείας προστάσσοντα χαλεπὰς καὶ συνεχεῖς, καὶ μηδέποτε ἐῶντα οἴκοι μένειν· τὸν δὲ Δαρεῖον, χρήματα μὲν ὡς οἷόν τε πολλὰ συναγαγόντα, καὶ τῇ χώρᾳ γενόμενον αἴτιον ὅπως ἐργασθήσεται, πολέμους δὲ καὶ οὗτον ἀναγκάζοντα πολεμεῖν, χαλεποὺς καὶ ἐπικινδύνους· καθάπερ, οἶμαι, τὸν πρὸς Σκύθας, καὶ τὸν πρὸς Ἀθηναίους. οὕτω δὲ καὶ τὸν Νουμᾶν μὲν Ῥωμαῖοι τυχὸν ἂν λέγοιεν αὐτῶν δαίμονα, Καρχηδόνιοι δὲ Ἄννωνα καὶ Ἀννίβαν. Μακεδόνες δὲ Ἀλέξανδρον ἢ Φίλιππον, ὃς Μακεδόνας ταπεινοὺς ὄντας καὶ ἀσθενεῖς καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παραχωρήσαντος Ὀλυνθίοις τῆς ἀρχῆς, ἰσχυροὺς ἐποίησε καὶ πολεμικούς, καὶ μικροῦ δεῖν ἁπάσης Εὐρώπης ἐγκρατεῖς. Ἀλέξανδρος δὲ ὕστερον μετ' ἐκεῖνον εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξαγαγών, ἅμα μὲν πλουσιωτάτους ἁπάντων ἀνθρώπων ἀπέδειξεν, ἅμα δὲ πενιχροτάτους, καὶ ἅμα μὲν ἰσχυρούς, ἅμα δὲ ἀσθενεῖς, φυγάδας τε καὶ βασιλέας τοὺς αὐτούς, Αἴγυπτον δὲ καὶ Βαβυλῶνα, καὶ Σοῦσα καὶ Ἐκβάτανα προσθείς, Αἰγὰς δὲ καὶ Πέλλαν, καὶ Δῖον ἀφελόμενος. Καρχηδονίους δὲ Ἄννων μὲν ἀντὶ Τυρίων ἐποίησε Λίβυας, καὶ Λιβύην κατοικεῖν

A *& deorum templa maiorúmque ſepulchra, atque in nauibus omnia ſua facere negotia: & poſtea Piræum mœnibus circundare amplius nonaginta ſtadiis, & alia ſimilia mandauit illis, quæ partim eò vſque fecerũt donec ille ſuperfuit, partim quoque eo in exilium profecto & defuncto. Et poſt hæc alios quoſdam fortaſſe Genios dices fuiſſe Athenienſium, ſcilicet Alcibiadem Cliniæ, & Niciam & Cleonem & Hyperbolum: & quoſdam* B *quidem moderatores fortè, quoſdam autẽ valde prauos ſæuóſque. Præterea quoque Cyrum Perſarũ aliquãto tempore fuiſſe Genium, regium quendam & liberalem, qui eos antea ſeruientes Medis in libertatem aſſeruit, dominóſque effecit omniũ in Aſia habitantium. Præterea & Cãbyſen, & Darium, & alios deinceps. Et Cambyſen quidem, pecunias illorum dilapidantem, ſagittíſque illos confodientẽ, expeditionéſque imperantem difficiles &* C *aſsiduas, & nunquam ſinentem manere domi: Darium autem, pecunias quidem quantum poterat plurimas colligentem, autorémque factum vt regio excoleretur, bella & hunc cogentem gerere difficilia & periculoſa: ſicuti (opinor) id fuit aduerſus Scythas & Atheniẽſes. Sic etiã Romani Numam ſuum poſſent Genium dicere. Carthaginienſes autem Hannonẽ & Hannibalem. Macedones quoque Alexãdrum aut Philippum, qui Macedonas humiles & infirmos, ſuóque patre* D *concedẽte Olynthiis principatum, fortes fecit & bellicoſos, & propemodũ totius Europæ dominos. Alexander autem poſt illum in Aſiam ducens exercitum, ditiſsimos quoque omnium hominum eos effecit, ſimul & pauperrimos, & pariter fortes, & pariter infirmos, exuléſque & reges eoſdem, Aegyptum & Babylonem & Suſa & Ecbatana imperio addens, Aegas, verò & Pellam & Dion auferẽs; Carthaginienſes autem Hanno fecit pro Tyriis eſſe Libyes, & Libyam habitare*

pro Phœnicia, & pecunias multas poſſidere, & plurima emporia & portus & triremes, & dominari latè terra mariq;. Hannibal autem præbuit, vt ad Libyam etiam Italiæ haberent imperium ſedecim annos. Rurſúſque autor fuit vt vaſtaretur, & vrbs ipſa ſubiiceretur Romanis; multis antea perditis Romanis, & propemodum ipſa etiam Roma capta ab illo. Noluit autem (vt aiunt) propter aduerſas ſibi domi factiones. Et hunc fortaſſe neque Carthaginienſibus neque Romanis bonum appellare Genium conuenit. Numa autem Romam accipiẽs paruam & ignobilem, inſuper & in aliena regione conſtitutam, ciuéſque habentem mixtos & prauos, & vicinis omnibus hoſtes, & pauperes & agreſtes & periculoſè viuentes propter Romuli ſæuitiam, ipſe eos terram firmiter retinere fecit, & amicos eſſe vicinis, legéſque Deos & rem publicam conſtituit, & omnis autor fuit eius, quæ poſtea conſecuta eſt, felicitatis. Poſſem autem & de aliis dicere ciuitatibus & familiis & hominibus eodem modo, qui bene & malè vixerũt propter principes quoſdam & præfectos, qui illis obtigerunt: ſed ſufficiẽter his mihi videor meam ſententiam oſtendiſſe. An ergo hos voces Genios, eorum qui ſubditi illis fuerunt, & per quos vnuſquiſque bona aut mala fortuna vſus eſt, libenter audirem.

A ἀντὶ Φοινίκης, καὶ χρήματα πολλὰ κεκτῆσθαι, καὶ συχνὰ ἐμπόρια καὶ λιμένας καὶ τριήρεις, καὶ πολλῆς μὲν γῆς, πολλῆς δὲ θαλάττης ἄρχειν. Ἀννίβας δὲ πρὸς τῇ Λιβύῃ, καὶ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς κρατῆσαι παρέσχεν, ἑπτακαίδεκα ἔτη. αὖθις δὲ αἴτιος ἐγένετο, ἀναστάτους γενέσθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν μεταβαλεῖν ὑπὸ Ῥωμαίων· πολλοὺς δὲ πρότερον τῶν Ῥωμαίων ἀπολέσας, καὶ μικρὸν ἀποσχὼν αὐτὴν ἑλεῖν τὴν Ῥώμην. οὐ βουληθεὶς δέ, ὥς φασι, διὰ B τοὺς οἴκοι ἀντιστασιώτας. καὶ τοῦτον ἴσως, οὔτε Καρχηδονίοις, οὔτε Ῥωμαίοις ἀγαθὸν δαίμονα προσήκειν αὐτὸν καλέσαι. Νουμᾶς δὲ τὴν Ῥώμην παραλαβὼν μικρὰν καὶ ἄδοξον, ἔτι δὲ ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ διῳκισμένην, καὶ σύγκλυδας καὶ πονηροὺς ἔχουσαν τοὺς ἐνοικοῦντας. ἔτι δὲ τοῖς προσχώροις πᾶσιν ἐχθρούς, καὶ πένητας, καὶ ἀγρίους καὶ ἐπικινδύνως ζῶντας, τὴν Ῥωμύλου χαλεπωτάτην γῆν, αὖθις βεβαίως ἔχειν ἐποίησε. καὶ φίλους εἶναι τοῖς C περιοίκοις, καὶ νόμους καὶ θεοὺς καὶ πολιτείαν κατεστήσατο, καὶ πάσης αἴτιος ὑπῆρξε τῆς λεγομένης ὕστερον εὐδαιμονίας. ἔχοιμι δ' ἂν καὶ περὶ τῶν ἄλλων λέγειν πόλεων καὶ γενῶν καὶ ἀνθρώπων τὸν αὐτὸν τρόπον, εὖ τε καὶ κακῶς πραξάντων, διά τινας ἄρχοντας αὐτῶν γενομένους καὶ προστάτας. ἀλλὰ ἱκανῶς οἶμαι τὴν ἐμαυτοῦ διάνοιαν ἐνδεδεῖχθαι. εἰ δὴ τούτοις καλεῖς δαίμονας, ὡς τῶν ὑπ' αὐτοῖς, καὶ δι' οὓς ἕκαστος βέλτιον ἢ χεῖρον ἔπραξεν, D ἡδέως ἂν ἀκούοιμι.

DE CONSVLTATIONE. Oratio XXVI.

IAM diu ſedens, vóſque audiẽs, quando multas horas immorati eſtis apud quendã rempublicã adminiſtrantẽ, cõſultantes de negotiis quibuſdã: cõſidero apud memetipſum, & inquiro, quid nam hoc ſit, de quo dicitis vos conſultare, aut quid ipſa ſit conſultatio? Nunquid enim hac de re quis conſultat,

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ. λόγος κϛʹ.

ΠΑΛΑΙ καθήμενος καὶ ὑμῶν ἀκούων, ὅτε πολλαῖς ὥραις διετρίβετε παρά τινι τῶν πολιτικῶν βουλευόμενοι περί τινων πραγμάτων, σκοπῶ πρὸς ἐμαυτὸν καὶ ἀναζητῶ, τί ἐστι τοῦτο, ὅ φατε βουλεύεσθαι, ἢ ὅ, τι αὐτὸ δὴ τὸ βουλεύεσθαι; ἆρα γὰρ περὶ τούτου τις βουλεύεται

τοῦ πράγματος, ὃ οἶδέ τε καὶ ἐπίσταται; οὐ δοκεῖ μοι, περὶ ὧν τις οἶδε, περὶ τούτων βουλεύεσθαι, ἀλλὰ ἤδη εἰδέναι. τί δαί; ἃ οὐκ οἶδεν, οὐδὲ ἃ ἐπίσταται, περὶ τούτων ὥσπερ διαμαντευόμενος καὶ ἀναζητῶν γνῶναι ἃ οὐκ οἶδεν; οὐ δοκεῖ μοι, οὐδὲ οὕτως δύνασθαι βουλεύεσθαι περὶ τούτων, περὶ ὧν οὐδεμίαν ἐπιστήμην ἔχει. ἆρ' οὖν, μὴ τοιόνδε τι ᾖ τὸ βουλεύεσθαι, ὥστε τινὰ μὲν εἰδέναι, τινὰ δὲ ἀγνοεῖν, καὶ τοῦτο ᾖ, περὶ οὗ βουλεύονται ἄνθρωποι; ἵνα δὲ μᾶλλον τῷ λόγῳ παρακολουθήσωμεν, δι' εἰκόνος τινὸς ἐπιδείξομεν αὐτό. ὑποτιθέμεθα γάρ, εἰδέναι μὲν ἡμᾶς Χαρικλέα καὶ Χαρίξενον, ὅπου δὲ οἰκοῦσιν, ἀγνοεῖν· στοχάζεσθαι δὲ περὶ τῆς οἰκίας αὐτῶν. μὴ ἄρα τοῦτο ᾖ τὸ βουλεύεσθαι, ὥστε ἐξ ὧν οἴδαμεν, ἐκ τούτων, καὶ περὶ ὧν οὐδέπω ἴσμεν τεκμαίρεσθαι, καθάπερ οἱ ἀρτιάζοντες; ἴσασι μὲν ὅ, τι ἐν ταῖς χερσὶν οἱ προκαλεσάμενοι αὐτοὺς ἔχουσι χρῆμα· οὐ μέν τοι ὅτι τοσοῦτον· ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐπέτυχον εἰπεῖν, καὶ οὕτω δὴ κρατήσαντες ἀπηλλάγησαν. μὴ ἄρα καὶ τὸ βουλεύεσθαι τοιοῦτον ᾖ; ὥστε εἰδέναι μέν τι, τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ποιήσομεν στοχασάμενοι, ἐνίοτε αὐτομάτως ἐπετύχομεν, καὶ μετ' οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης; φέρε γὰρ, ἴδωμεν ὁποῖόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. τὰ ὄντα, καὶ ἔστι, καὶ ἐγένετο, καὶ ὑφέστηκε· τὰ δὲ μὴ ὄντα, οὔτε ἐστὶ, οὔτε ἐγένετο, οὔτε ὑφέστηκεν. οὐ δεῖ μὲν οὖν περὶ τῶν ἤδη ὄντων· ἔστι γὰρ καὶ οὐδὲν ὄφελος περὶ τῶν γεγονότων καὶ ὑφεστηκότων, βουλεύεσθαι· τί γὰρ καὶ βουλευσόμεθα περὶ αὐτῶν, ἵνα μὴ γένηται τὰ γεγονότα; οὐ δύναται μὴ γεγονέναι. ἀλλ' ἵνα μὴ ᾖ τὰ ὄντα; πῶς δυνάμεθα ποιῆσαι μὴ εἶναι οὕτως ὡς ἐγένετο. ἀλλ' ἵνα μὴ ὑφεστήκοι; πᾶν τὸ ὂν ὑπόστασιν ἔχει. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ὄντων, τί ἄν τις καὶ βουλεύοιτο; περὶ τίνων οὖν βουλευόμεθα; περὶ τῶν μελλόντων ὡς ὁ λόγος ὑποδείκνυσι· τὰ δὲ μέλλοντα οὔτε ἔστιν, οὔτε γέγονεν, οὔτε ὑφέστηκε. περὶ τῶν οὐκ ὄντων οὖν τίς δύναται βουλεύεσθαι καὶ περὶ τῶν οὐχ ὑφεστώτων;

A *quam ſcit, nouitque? Non mihi videtur quiſpiam de his quæ nouit conſultare, ſed iam ſcire. Quid verò? An quæ neſcit, neque didicit, de iis conſultat, tanquam diuinans & inquirens cognoſcere quæ neſcit? Non videtur mihi neque ita conſultatio procedere, de iis, quorum nullam habet ſcientiam. Nunquid ergo tale quid eſt conſultatio, vt ſit de iis quæ partim ſciantur, partim ignorentur, taliáque ſint quibus de conſultant homines? Vt verò* B *magu ſermonem intelligamus, per quandam ſimilitudinem demonſtrabimus rem. Ponamus enim, vos noſſe Charicleũ & Charixenum, vbi autem habitent ignorare, ſed coniectare de illorum domiciliis. An igitur hoc eſt cõſultare, vt ea quæ adhuc neſcimus, ex his quæ ſcimus, coniiciamus, quemadmodum par impar ludẽtes? Sciunt enim illi, quòd qui eos prouocant, in manibus habeant pecuniam; ſed non quòd tãtam: quin interdũ fortè for-* C *tuna dicunt, & ita tandem vincẽtes diſcedunt. An igitur conſultatio tale quid eſt, vt ſciamus quidem quidpiam, alia autem quæ faciunda ſint coniiciamus, atque interdum caſu rem tangamus, nulla cum ſcientia? Age verò videamus, qualiter res ſe habeat. Ea quæ ſunt, & ſunt, & facta ſunt, & ſubſiſtunt. Quæ verò non ſunt, nec ſunt, nec facta ſunt, neque ſubſiſtunt. Non oportet autem de iis quæ iam ſunt, conſultare. Sunt enim: &* D *nulla eſt vtilitas, de factis & ſubſiſtentibus conſultare. Quid enim & conſultabimus de illis? An vt non fiant quæ facta ſunt? Non poteſt fieri quin facta ſint. An vt nõ ſint, quæ ſunt? Quomodo poterimus facere, vt non ſint ita vt ſunt. At vt non ſubſiſtant? Omne quod eſt, ſubſtantiam habet. Sed de exiſtentibus quid quis conſultet? De quibus ergo conſultamus? Nũ de futuris, vt ſermo oſtendit? Porrò futura neque ſunt, neque facta ſunt, neque ſubſiſtũt. De iis igitur quæ nõ ſunt, quis poteſt conſultare, & de his quæ non ſub-*

ſiſtunt? Quod enim nondum eſt, prorſus non eſt. De eo verò quod non eſt, nemo poteſt conſultare. Nemo ergo poteſt conſultare de futuris. Conſilium enim propter aliquid habetur, futurum autem non eſt: non ergo cõſultatio de futuris eſſe poteſt. Quid igitur? Rudis muſices, & indoctus harmoniæ & cantus conſonantiæque, & horum ordinis & motus, nũ bene poterit cõſultare de muſica, & operibus, muſicis? Nequaquam. Quid verò? Inexpertus geometriæ, ſi de corpore & longitudine & latitudine & craßitudine cõſultet, num bene conſultabit? Neque hic. Quid verò? Qui nauem gubernare non didicit, num de nauis gubernatione & operibus naucleri conſultans, ſufficienter conſultare poterit? Neque hic. Ergo, quiſquis non ſufficiẽter vlla de re eruditus eſt, neque ſcit, ille neque de ea cõſultare idoneus eſt. Oportet ergo maximam adhibere curam vt prudentiam atque eruditionem adipiſcamur, quò nobis procliue ſit de omnibus rebus conſultare: ſciréque quid ex quoque conſilio boni liceat expectare, neque in his falli. Sed quemadmodum muſici & geometræ, & naucleri de propriis operibus verè conſiderãt, & omnes aliqua in re callidi, callidi etiam ſunt ad eam intelligendam: ita & nos de propriis idonei ſumus conſultare, & dicere. Abſurdum enim eſt, par impar ludentes, intelligentiam oſtendere, præſertim coniectantes ſolùm, & non videntes, id de quo pronuntiant: eos verò qui de negotiis cõſultant, neque intelligentiam, neque ſciẽtiam, neque experientiam oſtendere, quũ præſertim negotia nonnunquam maxima ſint; de concordia & amicitia familiarum & ciuitatum. & de pace & bello, déque deducendis coloniis, & iure coloniarum, déque liberis, & de coniugibus.

A τὸ γὰρ μή πω ὄν, οὐδὲ ἔστι. περὶ δὲ τοῦ οὐκ ὄντος, οὐδεὶς δύναται βουλεύεσθαι. οὐδεὶς ἄρα δύναται βουλεύεσθαι περὶ τῶν μελλόντων. ἡ γὰρ βουλὴ, ἐπί τινι ἐστί. τὸ δὲ μέλλον οὐκ ἔστιν. οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ βουλεύεσθαι περὶ τῶν μελλόντων δύναιτ' ἂν εἶναι. τί οὖν; ὁ ἄμουσος καὶ ὁ ἀνεπιστήμων ἁρμονίας, καὶ μέλους καὶ ῥυθμοῦ, καὶ τῆς τούτων τάξεως καὶ κινήσεως, δύναιτ' ἂν καλῶς βουλεύσασθαι περὶ μουσικῆς, καὶ τῶν ἔργων τῶν κατὰ μουσικήν; οὐδαμῶς.

B τί δαί; ὁ γεωμετρίας ἄπειρος, περὶ σώματος καὶ μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους βουλευόμενος ἂν, καλῶς βουλεύοιτο; οὐδὲ οὗτος. τί δαί; ὁ νεὼς ἀρχὴν οὐκ ἐπιστάμενος, περὶ νεὼς ἀρχῆς καὶ ἔργων κυβερνητικῶν ἱκανῶς ἂν βουλευόμενος βουλεύοιτο; οὐδὲ οὗτος. ἆρα ὅς τις οὐδὲν ἱκανῶς περὶ οὐδενὸς οὐδὲ πεπαίδευται, οὐδὲ οἶδεν, οὗτος οὐδὲ βουλεύεσθαι * περὶ τούτου ἱκανός ἐστι. χρὴ οὖν ἐπιμελεῖσθαι μάλιστα φρονήσεως καὶ παιδείας, ἵνα ἡ-

γρ. βουλεύσασθαι

C μῖν ᾖ ῥᾴδιον περὶ ἁπάντων πραγμάτων βουλεύεσθαι, καὶ εἰδέναι τὸ συνοῖσον ἑκάστῃ βουλῇ, καὶ μὴ διαμαρτάνειν. ἀλλὰ καθάπερ οἱ μουσικοὶ καὶ οἱ γεωμέτραι καὶ οἱ κυβερνῆται, περὶ τῶν ἰδίων ἔργων ἀτεχνῶς σκέπτονται, καὶ ἅπαντες οἱ περὶ τι δεινοὶ, καὶ συνεῖναι περὶ αὐτῶν εἰσιν· οὕτω καὶ ἡμεῖς περὶ τῶν ἰδίων ἱκανοί ἐσμεν βουλεύεσθαι καὶ λέγειν. ἄτοπον γὰρ, τοὺς μὲν ἀρτιάζοντας σύνεσιν ἐπιδείκνυσθαι, καὶ ταῦτα εἰκάζοντας καὶ μὴ ὁρῶντας, ὃ περὶ οὗ ἀποφαίνονται· τοὺς δὲ πε-

D ρὶ πραγμάτων βουλευομένους, μήτε ξύνεσιν, μήτε ἐπιστήμην, μήτε ἐμπειρίαν ἐπιδείκνυσθαι, καὶ τούτων ἐνίοτε τῶν μεγίστων ὄντων· περὶ ὁμονοίας καὶ φιλίας οἰκιῶν, καὶ πόλεων, καὶ περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου, καὶ περὶ κατοικισμοῦ καὶ περὶ κατοικήσεως, περὶ τε παίδων, καὶ περὶ γυναικῶν.

A

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἐν συμποσίῳ. κζ΄.

Οἱ ἄνθρωποι γίνονται καταφανεῖς ὁποίαν ἔχουσι διάνοιαν ἕκαστος ἐν ταῖς πανηγύρεσιν οὐχ ἧττον, ἢ ἐν τοῖς συμποσίοις· πλὴν
B
ὅτι ποικιλώτερα τὰ τῶν πανηγύρεων καὶ χρόνου πλείονος. οὐκοῦν εἰς τὰ συμπόσια δή που, οἱ μέν τινες ἀφικνοῦνται, τοῦ πιεῖν ἕνεκεν, καὶ οὐδὲν ἄλλο πράττουσιν· ὥσπερ οἱ διψῶντες τῶν ὁδοιπόρων, ἐπειδὰν ἔλθωσιν ἐπὶ κρήνην τινά, πίνουσιν ἐπικύψαντες. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἐμπλησθέντες καὶ τὸ δίψος ἀποσβέσαντες, ἡσυχῇ ἀπαλλάττονται, οὔτε κεκράξαντες, οὔτε τι εἰπόντες ἄτοπον· οἱ δὲ πολλὰ καὶ δυσχερῆ ἐνίοτε καὶ λέγουσι καὶ δρῶσιν. οὐ γὰρ ὁμοίως ἀποδέχονται τοὺς
C
δεομένους αὐτῶν, αἵ τε Νύμφαι καὶ ὁ Διόνυσος· ἀλλ' ἅτε διθύραμβος ὢν ὁ Διόνυσος, καὶ ὑπὸ κεραυνοῦ καὶ βροντῆς γενόμενος, ὥς φασιν οἱ ποιηταί, τοὺς ἀμαθεστέρους χρωμένους, ἀτέχνως πυρὸς πίμπλησι, καὶ τῷ ὄντι πολλοὺς αὐτῶν ἐμβροντήτους ἐποίησεν. οὗτοι μὲν οὖν σχεδόν τι μαινόμενοι, πολλὰ καὶ δρῶσιν, ὥσπερ Ὅμηρός φησι τὸν Κένταυρον μεθυσθέντα ἐν τῇ τοῦ Πειρίθου οἰκίᾳ, κακὰ ἐργάσασθαι. καὶ ἄλλοι δὲ φύσει ἀδολέσχαι, οἷον ἀκροατῶν τινων λαβόμενοι τῶν
D
συμποτῶν, ἀναισθήτους καὶ μακροὺς διατίθενται λόγους· οἱ δὲ ᾄδουσι καὶ ἀπᾴδουσι, σφόδρα ἄμουσοι ὄντες, καὶ σχεδόν τι μᾶλλον λυποῦσι τῶν μαχομένων καὶ λοιδορουμένων. ἕτεροι δὲ αὐστηροὶ καὶ σώφρονες εἶναι λέγοντες, ἀποκναίουσιν ἀηδίᾳ, μήτε ποῦ τὸ μέτρον, μήτε λαλιᾶς κοινωνεῖν ἀξιοῦντες. ὃς δ' ἂν ᾖ πρᾶος ἀνήρ, καὶ τὸν τρόπον ἱκανῶς ἡρμοσμένος, τήν τε ἄλλων ῥᾳδίως ὑπομένει τὴν δυσκολίαν, καὶ αὐτός, ὡς οἷόν τε, ἀμαθῆ χορὸν εἰς τὸ δέον καθιστάς, ῥυθμῷ τε καὶ μέλει τῷ προσήκοντι, τούς τε οἰκείους λόγους

EXPOSITIO EORVM QVÆ FIVNT IN COMPOTATIONE. XXVII.

Homines ſeſe declarant, qualẽ quiſque animũ habeat in publicis mercatibus, non minus quã in cõpotationibus,
B
niſi quod magis varia ſunt quæ in mercatibus accidunt, & plus requirunt temporis. Ergo ad compotationes quidã veniunt bibendi gratia, & nihil aliud faciunt: quemadmodum ſitientes viatores, ſi quãdo venerint ad fontem aliquem, corpore inclinati toto bibunt. Cæterũ hi quidem impleti, ſitique reſtincta, tacitè recedunt, neque clamantes neque dicentes quicquam abſurdi. Illi autem multa & grauia interdum & dicunt, & faciunt.
C
Non enim ſimiliter recipiunt indigentes ſe, Nymphæ & Dionyſius. verùm, vtpote bis natus Dionyſius, & ſub fulmine & tonitru, vt poëtæ dicũt, indoctiùs vtentes planè igne replet, & reuera eorum multos attonitos facit. Hi quidem propemodum inſanientes, multa quoque faciunt, qualia Homerus ait Centaurum ebrium in ædibus Pirithoi mala feciſſe. At alij natura loquaces, quaſi auditores acceperint quoſdam ex cõpotatoribus, inſenſatos
D
& longos digerunt ſermones. Alij verò canunt & diſſonant, muſices vehemẽter ignari: & propemodum magis ſunt moleſti, quam qui pugnant, & conuitia iactant. Porrò alij auſteri & modeſti eſſe volentes, occidũt alios mœſtitia, neque bibere neque confabulari cum aliis ſuſtinẽtes. Qui autem fuerit vir manſuetus, & moribus ſatis commodis præditus, is & aliorum facilè perfert moroſitatem: & ipſe, quantum fieri poteſt, indoctum chorum ad conuenientes modos inſtaurat cõſonantia & cantu, & familiares [cõpo-

[...]tionibus] ſermones infert, dexteritatéque & perſuaſione cōciliat præſentes, vt concinnius & amicius inter ſe cōuerſentur. Ea quidem quæ in compotationibus fiunt, talia ſunt. Conueniunt autē ad publicos mercatus, hi quidem propter hiſtorias, & alia ſpectacula, & certamina. Et ex his ſi qui valde huius rei ſunt ſtudioſi, nihil aliud à ſummo diluculo faciunt. Multi varia adferunt venalia, turba forenſis. Alij ſuarum ſpecimen edituri artium, & opificij. Alij ſuam proponunt ſapientiã. Multi quoque poëmata oſtentant Tragœdiarum & carminum heroicorum. Multi verò ſoluta oratione ſcripta commentaria legunt, otij gratia venientibus, animúmque oblectare volentibus moleſti. Hi maximè ſimiles ſunt obmurmurantibus, cantantibúſque in cōpotationib., quos audire neceſſe eſt, velis nolis. Inter hos, ſi quis poteſt ſermones dicere vtiles atque conducibiles, & totum cōuentum honeſtiorem melioremque reddere, is ob tumultum aliorúmque multitudinem cogitur quieſcere, ſecúmque habitare. Plurimi enim perinde affecti ſunt erga philoſophiæ ſermones, vt erga medicorũ (opinor) pharmaca. Neque enim quis ſtatim ad hæc accedit, neque mercatur prius quàm inciderit in manifeſtum morbum, membrúmque aliquod corporis doluerit: Neque etiam illos ſermones audire ſuſtinent ferè, niſi triſte quid cui acciderit, aut res quæpiam viſa atrox. Cæterùm fortunatum hominem (qualiter vulgus fortunatum appellat) nempe multas ex fœnore pecunias & latifundia poſſidentem, ipſúmque bene valentem, & liberis ſaluis & vxore, & quandam potẽtiam aut principatum habentem, magnũ abſque bello & ſeditione manifeſtíſque periculis, non inuenias qui ad tales facile accedat, aut dignetur negotium habere cũ philoſophicis ſermonibus. Si cui verò detrimẽtum acciderit circa vitam, ſiue pauper ex diuite factus ſit, aut infirmus &

A εἰσφέρων, καὶ δεξιότητι καὶ πειθοῖ προσαγόμενος τοὺς παρόντας, ὥστε ἐμμελέστερον καὶ φιλικώτερον ξυνεῖναι ἀλλήλοις. τὰ μὲν δὴ τῶν συμποσίων, τοιαῦτα· ἀφικνοῦνται δὲ καὶ πρὸς τὰς πανηγύρεις, οἱ μὲν ἱστορίας ἕνεκεν τῶν τε ἄλλων θεαμάτων καὶ τῶν ἀγώνων. καὶ τούτων, ὅσοι σφόδρα ἐσπουδακότες εἰς τὸ πρᾶγμα διατελοῦσιν, οὐδὲν ἄλλο πράττοντες ἐξ ἑωθινοῦ. πολλοὶ δὲ ὤνια κομίζοντες παντοδαπά, ἀγοραῖος ὄχλος. οἱ δέ τινες ἑαυτῶν ἐπιδειξόμενοι
B τέχνας, καὶ δημιουργίας. ἄλλοι δὲ σοφίαν αὐτῶν τινὰ ἐκφαίνοντες. πολλοὶ μὲν ποιήματα ἐπιδεικνῦντες τραγῳδίας τε καὶ ἐπῶν. πολλοὶ δὲ καταλογάδην συγγράμματα, τὸν σχολῆς ἕνεκεν ἥκοντα καὶ ῥᾳθυμεῖν βουλόμενον, ἐνοχλοῦντες· οὗτοι δὲ μάλιστα ἐοίκασι τοῖς μινυρίζουσι καὶ ᾄδουσιν ἐν τοῖς συμποσίοις, ὧν ἐξ ἀνάγκης ἀκούειν ἐστὶ, κἂν μὴ θέλῃ τις. ἐν τούτοις, ὁ δυνάμενος λόγους εἰπεῖν ὠφελίμους καὶ συμφέροντας, καὶ τὴν ὅλην σύνοδον εὐσχημονεστέραν καὶ ἀ-
C μείνω παρασχεῖν, ἐκεῖνος ὑπὸ τῆς ταραχῆς καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἄλλων, ἡσυχίαν ἄγει, καὶ τρέπεται καθ' αὑτόν. πεπόνθασι γὰρ δὴ οἱ πολλοὶ πρὸς τοὺς ἐκ φιλοσοφίας λόγους, ὥσπερ, οἶμαι, πρὸς τὰ τῶν ἰατρῶν φάρμακα. οὔτε γάρ τις ἐκείνοις εὐθὺς πρόσεισιν οὐδὲ ὠνεῖται, πρὶν ἢ περιπεσεῖν φανερῷ νοσήματι καὶ ἀλγῆσαί τι τοῦ σώματος· οὔτε τῶν τοιούτων λόγων ἀκούειν ἐθέλουσιν ὡς τὸ πολύ, ὅτῳ ἂν μὴ λυπηρόν τι ξυνενεχθῇ, καὶ τῶν δο-
D κούντων χαλεπῶν. αὐτίκα τὸν εὐτυχοῦντα, ὁποίαν τινὰ φασὶν οἱ πολλοὶ τὴν εὐτυχίαν, οἷον χρήματα * ἐκ δανείων τὰ πολλὰ, ἢ χώραν ἱκανὴν κεκτημένον καὶ αὐτὸν ὑγιαίνοντα, καὶ τέκνων σωζομένων, καὶ γυναικὸς καί τινα δύναμιν καὶ ἀρχὴν ἔχοντα μεγάλην, ἄνευ πολέμου καὶ στάσεως, καὶ τινων φανερῶν κινδύνων, οὐκ ἂν εὕροι τις ῥᾳδίως προσιόντα τοῖς τοιούτοις, οὐδὲ ἀξιοῦντα κοινωνεῖν τῶν ἐκ φιλοσοφίας λόγων. Εἰ δὲ τῳ συμβῇ πταῖσμα κατὰ τὸν βίον, ἤτοι πένης ἐκ πλουσίων γένοιτο, ἢ ἀσθενὴς

γρ. ἐκδανειόντα

καὶ ἀδύνατος ἐκ δυναμένου, ἢ ἄλλην τινὰ ἔχων λύπην· οὗτοι δὲ οἰκειότερόν πως διατίθενται πρὸς τὸ πρᾶγμα, καὶ τρόπον τινὰ ὑπομένουσι τοὺς τῶν φιλοσόφων λόγους, καὶ πως φασὶ δεῖσθαι παραμυθίας. κἂν ἀπολέσας τύχῃ τινὰς τῶν οἰκείων, ἢ γυναῖκα, ἢ παῖδα, ἢ ἀδελφόν, ἀξιοῦσιν ἀφικέσθαι τὸν φιλόσοφον καὶ παρηγορεῖν· ὥς τε τὸ δέον σκοπεῖν, ὅπως μετρίως φέρῃ τις τὰ γιγνόμενα, καὶ δυνήσονται ἀντέχειν τοῖς λοιποῖς· πρότερον δὲ οὔ. ὡς γὰρ καὶ περὶ τὸ σῶμα ἔχουσι σχεδὸν οἱ ἀνόητοι. τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, οὐδὲν αὐτοῖς μέλει, ὅπως δύνωνται ὑγιαίνειν· ἐὰν ἄρα τις καταλαμβάνῃ κόπος καὶ περὶ τὰς τοῦ ἀέρος μεταβολάς, ἀλλὰ σιτίοις τε καὶ οἴνῳ καὶ ἀφροδισίοις καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ, ὡς οἷόν τε ἀκολάστως καὶ ἀδεῶς, χρῶνται, καὶ θεραπεύειν σφᾶς κελεύουσι· μεστοὶ ὄντες ἀταξίας πολλῆς καὶ νοσημάτων ἰσχυρῶν, οἵων εἰκὸς τοὺς τοιούτους καταλαμβάνειν, ὅπως δὲ μηδὲν ἰατροῦ δεήσονται,
γρ. τοῦ *τῶν τὴν ἀρχὴν οὐ σκοποῦσιν.

A *inualidus ex Valido, aut aliam quandam habet triſtitiam, hi familiarius quodammodo diſpoſiti ſunt ad rē, & aliquo modo philoſophorum ſuſtinent ſermones, & quodammodo fatentur ſe indigere cōſolatione. Et ſi quis fortè perdat aliquos domeſticorum, aut Vxorem aut filium aut fratrem, rogant, Veniat Philoſophus, & hortetur ad æqua conſideranda, & quomodo quis ferat mediocriter ea quæ ſunt facta, cæteriſque poßit reſiſtere: Antea* B *autem non. Ita enim & circa corpus ferè affecti ſunt fatui. Nam alio quidem tēpore nulli illis curæ eſt, qui poßint bene Valere: neque de aëris mutationibus ſunt ſolliciti, ſed cibis & Vino & rebus Venereis & alia Victus ratione quàm intemperantißimè & ſecurißimè Vtuntur. At ſi quis apprehenderit morbus, tum requirunt medicum, & ſe curare iubent, pleni multa cōfuſione, morbiſque Validis, quales par eſt, eiuſmodi homines apprehēdere, qui Vt ne medicis opus ſint habituri, ab* C *initio non conſiderant.*

ΜΕΛΑΓΚΟΜΑΣ ΠΡΩΤΟΣ, τῇ τάξει β'.

ἈΝΑΒΑΝΤΕΣ ἀπὸ τοῦ λιμένος, εὐθὺς ἐβαδίζομεν, ὀψόμενοι τοὺς ἀθλητάς, ὡς ἂν τὴν ὅλην ἐπιδημίαν πεποιημένοι κατὰ θέαν τοῦ ἀγῶνος. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ γυμνασίῳ ἦμεν, τοὺς μέν τινας ἑωρῶμεν ἐν τῷ δρόμῳ ἔξω τρέχοντας, καὶ κραυγὴ τῶν παρακελευομένων ἦν· τοὺς δὲ καὶ ἄλλως γυμναζομένους. τούτοις μὲν οὖν, οὐκ ἐδόκει προσέχειν· ὅπου δὲ πλεῖστον ὄχλον ἴδοιμεν, ἐκεῖ ἐβαδίζομεν. ὁρῶμεν οὖν πάνυ πολλοὺς ἑστηκότας πρὸς τῇ ἐξέδρᾳ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἑτέρους ἀεὶ προσαγόντας, τοὺς δὲ καὶ ἀπιόντας διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἰδεῖν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ἐπειρώμεθα ὁρᾶν, ὑπερ-

DE MELANCOMA. PRIMA, ORDINE SEcunda. XXVIII.

QVVM *aſcendiſſemus à portu, confeſtim ibamus Viſuri athletas, Vt qui totam peregrinationem ſuſcepiſſemus ob certa-* D *minum ſpectacula. Quum autē ad gymnaſium Veniſſemus, quoſdam quidem Videbamus extrà in ſtadio currentes, magnúſque adhortantiū erat clamor, quoſdam autem aliter ſe exercentes. His quidem Vt att enderemus, nobis Viſum nō eſt: Vbi autem maxima eſſet turba, illuc ibamus. Videmus igitur oppidò multos conſiſtētes ad Herculis exedram, atque alios ſemper accedentes, alios autem abeuntes, eo quòd Videre non poſſent. Primùm ergo tentabamus aſpicere, digitis pedum inſiſtentes*

ſiſtetes: & vix videbamus eius qui exercebatur, caput manúſque extẽſas. Deinde paulo poſt interius peruenimus. Erat autem adoleſcens valde magnus & pulcher: & quum talis eſſet, maius (vt par erat) & pulchrius illius corpus exercitatio reddebat. Valde autem ſplendide, cũque grauitate exercebatur, vt magis certaturi videretur ſimilis. Poſtquam autem ceſſauerat ab exercitatione, multitudóq; receſſerat, cõtemplabamur eum curioſius. Erat autẽ ſimilis ſtatuis accuratè factis, colórque cutis illi erat ſimilis æri mixto. Poſtquam autem abiit, quendam ex præſentibus ſenem ſciſcitabamur, quisnã eſſet? Qui tetrico vultu reſpondit: Hic quidem eſt Iatrocles ille Melancomę aduerſarius, quique ſolus illi noluit concedere, quod quidem in ipſo fuit. Nihil ſiquidẽ plus faciebat. Succumbebat enim ſemper. interdum per totam diẽ certãs: mox enim defatigabatur, ita vt nouiſsimo hoc certamine habito Neapoli, nullum eo citius vicerit. Sed nunc videtis quàm ſibi placeat, corámque quãta multitudine exerceatur. Puto ego quoque quòd etiam inſultet illi, & ſanè veriſimile eſt. Nõ enim ſolum hãc coronam, ſed etiam alias omnes ſcit illius eſſe. Num (inquam) mortuus eſt Melancomas? Nam nomen & nos noueramus, ipſum autem nunquã vidimus. Non ante multum temporis, inquit. Sed hæc tertia opinor dies eſt à ſepultura. Qua autem in re (dicebam) ab hoc & aliis differebat, an magnitudine, an animoſitate? Ille (inquit) ô bone, omniũ hominum nõ ſolum aduerſariorum animoſiſsimus & maximus erat, ſed inſuper quoque formoſiſsimus. Etſi quidem priuatus manſiſſet, nihílque prorſus egiſſet, propter ipſam pulchritudinẽ celebris eſſet factus: quando & nunc omnes ad ſe cõuertebat, quocunque abiret, atque eos ipſos qui neſciebant quis eſſet: quanquam neque veſtitu ſeſe ornabat, neque alia vlla re magis ſtudebat cognoſci quàm la-

A κύπτοντες, καὶ μόλις ἑωρῶμεν τοῦ γυμ-
ναζομένου τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας
ἀνατεταχότος. ἔπειτα μετὰ μικρὸν, ἐνδο-
τέρω ἐγινόμεθα. ἦν δὲ ὁ νεανίσκος, πάνυ
μέγας καὶ καλός. ἔτι δὲ ὡς εἰκὸς, μεῖ-
ζον αὐτοῦ καὶ κάλλιον ὑπὸ τῆς γυμνα-
σίας, τὸ σῶμα ἐφαίνετο. πάνυ δὲ λαμ-
πρῶς ἐγυμνάζετο καὶ μετὰ φρονήματος,
ὥς τε ἀγωνιζομένῳ μᾶλλον ἐῴκει. ἐπεὶ
δὲ ἐπαύσατο γυμναζόμενος καὶ τὸ πλῆ-
θος ἀνεχώρει, κατενοοῦμεν αὐτὸν ἐπιμε-
B λέστερον. ἦν δὲ ὅμοιος τοῖς ἀνδριᾶσι τοῖς
ἀκριβῶς εἰργασμένοις. εἶχε δὲ καὶ τὸ χρῶ-
μα ὅμοιον χαλκῷ κεκραμένῳ. ἐπεὶ δὲ
ἀπηλλάγη, τῶν παρόντων τινὰ ἠρόμεθα
πρεσβύτην, ὅς τις εἴη. καὶ ὃς σκυθρω-
πάσας, οὗτος μέν τοι Ἰατροκλῆς, ὁ τοῦ Με-
λαγκόμα ἀνταγωνιστής· καὶ μόνος ἐκείνῳ
οὐκ ἀξιῶν παραχωρεῖν, τὸ γοῦν ἐφ' ἑαυ-
τῷ. οὐδὲν μέν τοι πλέον ἐποίει. ἡττᾶτο γὰρ
ἀεὶ ἐνίοτε δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἀγωνι-
σάμενος· ἤδη μέν τοι ἀπειρήκει, ὥστε τὸν
C τελευταῖον τοῦτον ἀγῶνα τὸν ἐν τῇ Νεα-
πόλει, οὐδένα ταχύτερον τούτου ἐνίκησεν.
ἀλλὰ νῦν ὁρᾶτε ὅσον φρονεῖ, καὶ ἐν ὅσῳ
πλήθει γυμνάζεται. οἶμαι δὲ ἔγωγε καὶ
ἐπιχαίρειν αὐτὸν ἐκείνῳ. καὶ εἰκὸς μέν τοι.
οὐ γὰρ μόνον τοῦτον τὸν στέφανον, ἀλλὰ καὶ
τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐπίσταται αὐτοῦ ὄν-
τας. ἦ γὰρ, ἔφην, τέθνηκεν ὁ Μελαγκό-
μας; ἐπεὶ τό γε ὄνομα καὶ ἡμεῖς ᾔδειμεν,
αὐτὸν οὐδὲ πώποτε ἰδόντες· οὐ πρὸ
πολλοῦ εἶπεν. ἀλλὰ τρίτη που ἡμέρα
D ἐστὶν ἀπὸ τῆς ταφῆς. τίνι δὲ, εἶπον, τού-
του διέφερε, καὶ τῶν ἄλλων δὲ, πότερον με-
γέθει, ἢ εὐψυχίᾳ; ἐκεῖνος ἔφη, ὦ βέλ-
τιστε, πάντων ἀνθρώπων, οὐχὶ τῶν
ἀνταγωνιστῶν μόνον εὐψυχότατος καὶ μέ-
γιστος ἔφυ, ἔτι δὲ κάλλιστος. καὶ εἴγε
ἰδιώτης ἔμεινε καὶ μηδὲν ὅλως ἔπραξε,
δι' αὐτὸ πού τὸ κάλλος περιβόητος ἂν* ἦν. γρ. ἀνήρ
ἐπεὶ καὶ νῦν ἐπέστρεφεν ἅπαντας, ὁπότε
ἀπίοι που· καὶ τοὺς οὐκ εἰδότας ὅς τις ἐστί.
καί τοι οὔτε ἐσθῆτι ἐκόσμει ἑαυτὸν, οὔτε ἄλλῳ
τῳ γιγνώσκεσθαι μᾶλλον ἐπετήδευεν ἢ λαμ-

θαυμάζειν· ἀποδυσαμένου δὲ οὐκ ἔστιν ὅστις ἄλλον ἐθεᾶτο, πολλῶν μὲν παίδων, πολλῶν δὲ ἀνδρῶν γυμναζομένων. εἰωθότος δὲ τοῦ κάλλους εἰς τρυφὴν ἄγειν, καὶ τοὺς μετρίως αὐτοῦ μετειληφότας· τοιοῦτος ὢν τὸ εἶδος, ἔτι σωφρονέστερος ἦν, καὶ καταφρονῶν δὲ τοῦ κάλλους, οὐδὲν ἧττον ἐφύλαττεν αὐτό, ἐν οὕτω χαλεπῷ ἐπιτηδεύματι. πυγμὴν γοῦν ἀγωνιζόμενος οὕτως ὑγιὴς ἦν, ὥσπερ τῶν δρομέων τις. οὕτω δὲ σφόδρα ἐγεγύμναστο, καὶ τοσοῦτο περιῆν τοῖς πόνοις, ὥστε δυνατὸς ἦν, καὶ δύο ἡμέρας ἑξῆς μένειν ἀνατετακὼς τὰς χεῖρας, καὶ οὐκ ἂν εἶδεν οὐδεὶς ὑφέντα αὐτὸν ἢ ἀναπαυσάμενον, ὥσπερ εἰώθασι. πρότερον δὲ ἠνάγκαζε τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀπειπεῖν, οὐ μόνον πρὶν αὐτὸς πληγῆναι, ἀλλὰ καὶ πρὶν πλῆξαι ἐκείνους. οὐ γὰρ τὸ παίειν καὶ τὸ τιτρώσκεσθαι, ἀνδρείαν ἐνόμιζεν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἶναι μὴ δυναμένων πονεῖν καὶ ἀπηλλάχθαι βουλομένων. τὸ δὲ ἀνέχεσθαι τοῦ χρόνου, καὶ μήτε τοῦ βάρους τῶν χειρῶν ἡττᾶσθαι, μήτε τοῦ πνεύματος ἐνδεᾶ γίγνεσθαι, μήτε τῷ καύματι ἄχθεσθαι, τὸ δὲ εἶναι γενναῖον. ὀρθῶς μέν τοι, ἔφην, ὑπολαμβάνων. καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ οἱ φαυλότατοι τὰ ὅπλα ῥίπτουσιν, οὐκ εἰδότες ὅτι γυμνοὶ μᾶλλον ἂν τιτρώσκοιντο· καὶ οὕτω μᾶλλον ἡττῶνται τοῦ κόπου ἢ τῶν τραυμάτων. τοιγάρτοι, εἶπεν, ἀφ' οὗπερ ἤρξατο ἀγωνίζεσθαι Πυθοῖ, πρῶτος μὲν ὧν ἴσμεν ἀνίππως διεγένετο, πλείστους καὶ μεγίστους στεφάνους ἀνελόμενος, καὶ ἀνταγωνισταῖς οὔτε φαύλοις οὔτε ὀλίγοις χρησάμενος. καὶ τὸν πατέρα ἐνδοξότερον ὄντα, τὸν Μελαγκόμαν ἐκεῖνον τὸν ἀπὸ τῆς Καρίας, ἄλλους τε ἀγῶνας καὶ Ὀλυμπιάσι νενικηκότα, οὐδέπω ἀνὴρ ὑπερεβάλλετο. οὐ γὰρ ἐκεῖνος ἄλειπτος. τοιοῦτος μέν τοι ὤν, ἀθλίως ἐτελεύτησε, τῶν μὲν πόνων τῆς ἀθλήσεως ἐπὶ πλεῖστον ἐλθών· τῶν δὲ ἐν τῷ βίῳ τερπνῶν οὐδενὸς πειραθείς. οὕτω δὲ σφόδρα φιλότιμος ὑπῆρχεν, ὥστε καὶ ὅτε ἀπέθνησκεν,

A *tere, quum verò ſe exuiſſet, nemo quenquam alium ſpectabat, licet multi pueri multique viri pariter exercerentur nudi. Quum verò pulchritudo ſoleat ad delitias ducere etiã mediocriter pulchros, ipſe quum talis eſſet ſpecie, adhuc erat modeſtior, & contemnens quidem pulchritudinem, nihil minus tamen eam conſeruabat in tam difficili ſtudio. Ceſtibus igitur certãs, tam ſanus erat, quàm curſorum aliquis. Ita autem vehementer exercitaba-* B *tur, & vſque adeo vincere poterat labores, vt poſſet duos continuos dies manere expaſsis manibus, & nemo eũ vidit manus demittentem, aut interquieſcentem, quemadmodum conſueuerunt. Prius verò cogebat aduerſarios à certamine deſiſtere, non ſolùm prius quàm ipſe cæderetur, ſed etiã quàm ipſe cæderet illos. Neque enim verberare & vulnerari fortitudinem eſſe putabat: ſed eſſe hoc eorum qui labores ſufferre non poſſent, & rece-* C *dere vellent. Sufferre autem tempus; & neque manuum grauitate vinci, neque ſpiramine deficere, neque æſtu grauari, hoc eſſe generoſum. Rectè ſanè (inquam) ſenſit. Etenim in bello ignauiſsimi arma abiiciunt, neſcientes quòd nudi magis pateant vulneribus, atque ita magis vincuntur à labore quàm à vulneribus. Proinde (inquit) ex quo cœpit certare in Pythicis ludis, primus omnium quos nouimus, abſque equo perſeuerauit, plu-* D *rimáſque & maximas coronas reportauit: aduerſariis neque vilibus vſus, neque paucis. Et patrem qui notior erat, Melancomam illum à Caria, qui & alia certamina & ludis Olympicis vicerat, nondum virilem ingreſſus ætatem ſuperauit. Ille enim non continenter certauerat. Talis igitur quum fuerit, miſerè fato functus eſt, quamplurimis quidem in certaminibus ſumptis laboribus. nullam verò rem omnium in vita delectabilium expertus. Ita autem valde ambitioſus erat, vt morti iam proximus*

Athenodorum Pancratiaſten, qui ei amicus erat à puero, interrogarit, quotnam eſſent dies reliquæ certaminis? (& ſimul hæc dicens, lachrymatus eſt ſenex.) At tibi quidem (inquam) venia dari poteſt, huius nimiæ meſtitię, eò quod omnino aliquid ad te pertinuerit. Non ad me herclè (inquit) quicquam. Neque enim cognatus mihi fuit, neque eius in exercitatione magiſter fui, ſed pueri cuiuſdam ex Pancratiaſtis. Homo autem talis fuit, vt omnes ob eum contriſtentur, qui eum nouerunt. Non ergo (inquam) miſerum eũ vocari conuenit. E diuerſo enim feliciſſimus eſſet, & beatiſsimus, ſiquidem talis fuit qualis dicitur, qui & ſplendidos ſortitus eſt natales, & pulchritudinem atque inſuper fortitudinem & robur, modeſtiamque, quæ maxima bona ſunt: & quod admiratione digniſsimum eſt, inter homines inuictus fuit, non ſolũ ab aduerſariis, ſed etiã à labore & æſtu, & vẽtre, rebúſque Venereis. Oportet enim primũ ab his inuictum eſſe eum, qui ab aduerſariis noluerit cõprehendi. Voluptates verò quis maiores cæpit, quàm ille: qui quum ambitioſus eſſet, ſemper vicit, ſeq; eſſe admirationi ſenſit? Et mihi illũ valde videtur dij dilexiſſe, & maximè morte honoraſſe, vt nihil ſentiret atrocium. Neceſſe enim erat, progredientibus annis, illũ pro pulcherrimo turpiorem fieri, proque fortiſsimo imbecilliorẽ, forſan & alicubi cõprehendi. Quiſquis autem maximis perfruitus bonis, rebúſque optimè geſtis diſcedit è vita, ille feliciſsimè moritur. Inuenias autem & ex antiquis quoſdam diis charos, qui citò ſunt defuncti. Quos nã (inquit) hoſce dicis? Achillem (inquam) & Patroclum, & Hectorẽ, & Memnonem, & Sarpedonem. Quum autem & alios inſuper nominarem: Hæc quidẽ (inquit) bene dixiſti ad hominum conſolationem, & vellem ſanè te amplius audire: ſed iam tempus eſt puerum exercitare, & abeo.

A Ἀθηνοδώρου τοῦ Παγκρατιαστοῦ φίλου ὄντος ἀπὸ παιδὸς, ἐπυνθάνετο, πόσαι τινὲς εἶεν ἡμέραι λοιπαὶ τοῦ ἀγῶνος, καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, ἐδάκρυσεν ὁ πρεσβύτης. ἀλλὰ σοὶ μὲν, ἔφην, συγγνώμη ὑπερλυπουμένῳ, διὰ τὸ πάντως προσήκειν τί σοι αὐτοῦ. μὰ τοὺς θεοὺς, εἶπεν, οὐδὲν ἔμοιγε. οὔτε γὰρ ἀπὸ γένους μοι ἦν, οὔτε ἐγύμναζον αὐτόν· ἀλλὰ τῶν παίδων ἕνα τῶν παγκρατιαστῶν. ὁ δὲ ἄνθρωπος τοιοῦτος ἦν, ὥστε πάντας ἐπ' αὐτῷ λυπεῖσθαι
B τοὺς ἐπισταμένους ἐκεῖνον. οὐκοῦν, ἔφην, ἄθλιον δεῖ καλεῖν αὐτόν· τοὐναντίον γὰρ, εὐδαιμονέστατος ἂν εἴη, καὶ μακαριώτατος, εἴπερ οἷος λέγεται ἦν, ᾧ καὶ γένους ὑπῆρξε λαμπροῦ τυχεῖν καὶ κάλλους, ἔτι δὲ ἀνδρείας, καὶ ἰσχύος καὶ σωφροσύνης, ἃ δὴ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἐστι· τό γε μὴν θαυμαστότατον ἐν ἀνθρώποις ἀήττητον γενέσθαι, οὐ μόνον τῶν ἀνταγωνιστῶν, ἀλλὰ καὶ πόνου καὶ καύματος καὶ γαστρὸς καὶ ἀφροδισίων. δεῖ γὰρ πρῶτον τούτοις ἀήττητον εἶναι, τὸν μέλ-
C λοντα ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἀνταγωνιστῶν ληφθήσεσθαι. ἡδονὰς δὲ τίς μείζονας, ἢ ἔλαβεν ὅστις φιλοτιμότατος ὢν, ἀεὶ ἐνίκα, καὶ θαυμαζόμενος ᾐσθάνετο; καί μοι δοκοῦσι σφόδρα αὐτὸν ἀγαπῆσαι οἱ θεοὶ, καὶ μάλιστα τῇ τελευτῇ τιμῆσαι, ὡς ἂν μηδενὸς πειραθείη τῶν χαλεπῶν. ἀνάγκη γὰρ αὐτῷ ἦν προβαίνοντι, ἀντὶ μὲν καλλίστου, αἰσχροτέρῳ γενέσθαι· ἀντὶ δὲ ἰσχυροτάτου, ἀσθενεστέρῳ· ἴσως δὲ καὶ ληφθῆναί που. ὅστις δὲ τοῖς μεγίστοις ἀγαθοῖς συναπέρχεται,
D ἄριστα πράξας, οὗτος εὐδαιμονέστατα τελευτᾷ. εὕροι δ' ἄν τις καὶ τῶν παλαιῶν τοὺς θεοφιλεῖς, ὠκυμόρους. τίνας, ἔφη, τούτους λέγεις. τὸν Ἀχιλλέα, εἶπον, καὶ Πάτροκλον, καὶ Ἕκτορα καὶ Μέμνονα, καὶ Σαρπηδόνα· ἔτι δὲ καὶ ἄλλους ὀνομάζοντος ἐμοῦ· ταῦτα μὲν, ἔφη, καλῶς εἶπες, εἰς παραμυθίαν ἀνθρώπων, καὶ ἔγωγε ἐβουλόμην σου ἔτι ἀκούειν. ἀλλὰ γὰρ ὥρα γυμνάζειν τὸν παῖδα, καὶ ἀπέρχομαι.

A

ΜΕΛΑΓΚΟΜΑΣ, ΔΕΥΤΕΡΑΣ, τῇ τάξει α. κθ'.

Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, ὦ ἄνδρες, οὐδ' ὅτι εἴπω ἔπεισιν, ὑπὸ λύπης ἅμα καὶ ἐκπλήξεως τοῦ αἰφνιδίου πάθους. οὐ γὰρ μόνον διὰ τὴν ἀρχὴν ἣν ἔχω, μᾶλλον ἑτέρου μοι τῶν πολιτῶν οἰκεῖον τὸ συμβεβηκὸς, ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ μοι φίλος ἦν Μελαγκόμας ὑπὲρ ἅπαντας, ὥσπερ καὶ ὑμῶν ἐπίστανται οἱ πλείους. καὶ ἔμοιγε ἄτοπον ἐφαίνετο τὸ ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσιν ἔθος· ὅτι τοῖς ἥκιστα λυπουμένοις μάλιστα προσήκειν δοκεῖ, τὸ ἐπ' αὐτοῖς λέγειν. οἱ γὰρ σφοδρότατα ἀνιώμενοι, ἀδύνατοι λέγειν ὑπ' αὐτοῦ τούτου εἰσίν. ἔτι δὲ καὶ ἡλικίας ἐν τούτῳ εἰμὶ, ἐν ᾧ, ἡ μὲν τοῦ λόγου δύναμις ἧττον ἅπασιν ὑπάρχει· τὸ δὲ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι, ἰσχυρότατον γίγνεσθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ τιμιώτερος μὲν στρατηγοῦ ἔπαινος, ἐπὶ στρατιώτῃ ἀγαθῷ τελευτήσαντι· τιμιώτερος δὲ παντὸς ἄρχοντος, ἢ ἰδιώτου, κἀμοὶ λεκτέον τῆς ἀρχῆς ἕνεκεν, ὡς ἂν δύνωμαι. πρέποι δ' ἂν τῇ ἐκείνου ἀρετῇ καὶ τῇ ἐμῇ νεότητι, μηδὲν μικρὸν ἀπαιτεῖν, μηδὲ ἀκριβῆ μᾶλλον ἢ γενναῖον τὸν ἔπαινον. πρῶτον μὲν οὖν, εὐγενείας ἀληθοῦς ἔτυχεν. οὐ γὰρ εἴ τῳ πλουσίων τυχεῖν συνέβη προγόνων, οὐ μὴν οὐδ' εἰ βασιλέων, τὰ δὲ ἄλλα φαύλων, ὅδε ἂν εἴη καλῶς γεγονώς· ἀλλ' οἱ φύντες ἐξ ἀγαθῶν, ὥσπερ ὅδε. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ, τῶν κατ' αὐτὸν διήνεγκε τοῖς καλλίστοις, εὐψυχίᾳ καὶ ῥώμῃ, δηλοῦσι δὲ αἱ νῖκαι ἃς ἐνίκησε, καὶ Ὀλυμπιᾶσι, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσιν. αὐτὸς δὲ ἔφυ κάλλιστος ἀνθρώπων, οὐ τῶν νῦν μόνον, ἀλλ' ὡς ἔνεστιν εἰκάζειν ἐκ τῆς ὑπερβολῆς, καὶ ἁπάντων ἁπλῶς τῶν

DE MELANCOMA: SECVNDA, ORDINE prima. XXIX.

At mihi quidẽ, ô viri, neque quid dicam in mentem venit, ob triſtitiã pariter & ſtuporem repentini mali. Non enim ſolùm propter magiſtratũ quem gero, magis B *ad me quàm ad alios ciues pertinet quod accidit, ſed etiã priuatim mihi amicus fuit Melancomas ſuper omnes, quemadmodũ & veſtrum plurimi nouerunt. Et mihi ſanè abſurda videtur cõſuetudo, quæ circa mortuos obſeruatur: quia iis maximè qui nulla ægritudine affecti ſunt cõuenire puto, vt de illis dicant. Qui enim vehemẽter animo perturbantur, ob idipsũ orationem habere nequeunt. Præterea hoc quoque ætatis ſum, quo vis dicẽdi in omnibus* C *minus uiget: gaudium verò atque ægritudo validiſſima fiunt. Cæterùm quoniam pluris æſtimatur, ſi dux militem mortuũ laudet: pluris etiam eſt laus à magiſtratu omni quàm à plebeio, & mihi dicendum eſt propter magiſtratũ, quantum potero. Deceret autem illius virtutem, meámque adoleſcentiam nihil longè repetere, neque magis accuratam quàm ingenuam laudem adferre. Primùm quidem ex vera nobilitate genus ſortitus eſt. Non enim* D *ſi cui contingit à diuitibus originem trahere maioribus, immo neque à regibus, cætera ignauis, ille bene natus eſt: ſed qui naſcuntur ex ſtrenuis, quemadmodum hic quo de agimus. Suus enim pater excelluit inter omnes ſui temporis, ſummis virtutibus, magnanimitate & robore, id quod victoriæ demonſtrant, quas adeptus eſt & in Olympicis, & in aliis certaminibus. Ipſe autem fuit hominum pulcherrimus, non modo huius ſeculi verùm (vt coniicere licet ab excellentia) etiam omnium ſimpliciter qui*

quouis ſeculo nomen ſunt adepti ob pulchritudinem, quicunque fuerũt mortales. Alij enim qui habiti ſunt formoſi, partibus quibuſdam corporis præditi decentibus viſi ſunt formoſi: quum viſus ſemper iucũdiſsima videre velit, negligátque deteriora. Quidam verò ſpecioſum corpus natura non ſunt nacti, iuuentus autem illis acceſsit: deinde qui vincebantur à iuuentutis decore, eóſque videntes, pulchritudinem eam appellarunt, quum ſemper iuuentus floreat in omnibus & animalibus & plantis. Tales igitur inuenias ſexcentos, qui iidem nunc pulchri habentur, nunc turpes: quique his quidẽ valde placeant, apud alios verò nullo habeantur in pretio. Integra autem & vera pulchritudo, omnibúſque admiranda, nondum cuiquam obtigit, ſicut huic. In toto enim corpore eam poſſedit, & ſemper ſimiliter & ante pubertatem, & poſt: neque mutata eſt, licet huc vſque ætatis perueniſſet, neque etiam ſi ad longiſsimam ſenectutem proceſsiſſet, foret obſcurata. Hoc verò indicium eſt excellentiæ. Neque enim ſolùm inter plebeios diiudicatus præcelluit, neque à paucis ſpectatus admirationi illis fuit, ſed ſemper ferè inter omniũ pulcherrimos athletas conuerſatus eſt. Qui enim maximi & ſpecioſiſsimi habentur, plurimámque corporum curam gerunt, illi ſunt. Conſpectus eſt autem propemodum ab omnibus hominib. Nulla enim ciuitas eſt inſignis, neque gens vlla, quò non peruenerit: & apud omnes ſimiliter eandem habuit gloriam, quòd neminem vidiſſent pulchriorem. Ille igitur, quum quamplurimis quidem eſſet admirationi, inter pulcherrimos autem ſolus haberet pulchritudinis famã, manifeſtũ eſt, diuina eum fuiſſe quadam forma præditum. Proinde ego primùm eum beatum dico ob pulchritudinem, quæ humanorum bonorũ illuſtriſsimũ eſt & iucũdiſsimum tam diis quàm hominibus, habentique promptũ & cognitu facillimũ.

A ἐξ ἁπάντων τοῦ χρόνου ὠνομασμένων ἐπὶ κάλλει, ὅσοι θνητοὶ ἐγένοντο. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι τῶν νενομισμένων καλῶν, μέρη τινὰ τοῦ σώματος εὐπρεπῆ ἔχοντες, ἔπειτα δὲ ἔδοξαν καλοί· τῆς ὄψεως ἀεὶ τὰ ἥδιστα βουλομένης ὁρᾶν, τῶν δὲ ἡττόνων ἀμελούσης. οἱ δέ τινες, φύσει μὲν εὐειδοῦς σώματος οὐκ ἔτυχον. ὥρα δὲ αὐτοῖς ἐπῆλθεν, ἡττώμενοι δὲ ὑπὸ τῆς ὥρας οἱ ἐντυγχάνοντες, κάλλος αὐτὴν ὠνόμασαν, αἰθούσης ἀεὶ
B τῆς ἀκμῆς ἐν ἅπασι, καὶ ζώοις καὶ φυτοῖς. τοιούτους μὲν οὖν μυρίους ἂν εὕροι τις, τοὺς αὐτοὺς, ὁτὲ μὲν καλοὺς δοκοῦντας, ὁτὲ δὲ αἰσχρούς. καὶ τοὺς μὲν σφόδρα ἀρέσκοντας, παρ' ἑτέροις δὲ οὐδενὸς λόγου τυγχάνοντας. ὁλόκληρον δὲ καὶ ἀληθινὸν κάλλος θαυμαστὸν, οὔπω ὑπῆρξεν ὥσπερ τῷδε. ἐν ἅπαντι μὲν γὰρ τῷ σώματι ἐκέκτητο αὐτὸ, ἀεὶ δὲ ὁμοίως, καὶ πρὸ ἥβης, καὶ ὕστερον· καὶ οὐκ ἄν ποτε ἐπὶ τοσοῦ-
C τον τοῦ χρόνου προῆλθεν, οὐδ' εἰ πάνυ τὰ μακροῦ γήρως ἔτυχεν, ὥστε ἀμαυρῶσαι τὸ εἶδος. τεκμήριον δὲ τῆς ὑπερβολῆς. οὐ γὰρ ἐν ἰδιώταις ἐξεταζόμενος διέφερεν, οὐδὲ ὑπὸ ὀλίγων θεωρούμενος, ὑπὸ τούτων ἐθαυμάζετο· ἀλλὰ μὴν ἀεὶ δήπου ἐν τοῖς ἁπάντων καλλίστοις ἅμα τοῖς ἀθληταῖς ὤν. οἱ γὰρ μέγιστοι καὶ εὐειδέστατοι καὶ πλείστης ἐπιμελείας τῶν σωμάτων τυγχάνοντες, οὗτοί εἰσιν. ὤφθη δὲ μικροῦ δεῖν ὑπὸ πάν-
D των ἀνθρώπων. οὔτε γὰρ πόλις οὐδεμία τῶν ἐνδόξων, οὔτε ἔθνος οὐδὲν, ἔνθα μὴ ἀφίκετο· καὶ παρὰ πᾶσιν ὁμοίως τὴν αὐτὴν εἶχε δόξαν, ὡς οὐδένα ἴδοιεν καλλίονα. ὁ δὲ ὑπὸ πλείστων μὲν θαυμασθεὶς, ἐν δὲ τοῖς καλλίστοις μόνος ἔχων τὴν ὑπὲρ τοῦ κάλλους φήμην, δῆλον ὡς θείας τινὸς μορφῆς ἔτυχεν. ἐγὼ οὖν πρῶτον εὐδαιμονίζω τοῦ κάλλους αὐτὸν, ὃ δὴ τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶν ἀγαθῶν ἀειδηλότατον, καὶ ἥδιστον μὲν θεοῖς, ἥδιστον δὲ ἀνθρώποις, ἀλλ' ὑπάρχει δὲ τῷ ἔχοντι καὶ ἐπιγνωσθῆναι ῥᾶστον.

τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀγαθὰ, καὶ λάθοι ἄν τινι προσόντα, καὶ ἀνδρεία καὶ φρόνησις, εἰ μὴ τύχοι ἔργου τινὸς ἀποδεικνύντος· τὸ δὲ κάλλος, οὐχ οἷόν τε λανθάνειν. ἅμα γὰρ τοῖς ἔχουσι φαίνεται· εἴποι δ' ἄν τις ὅτι καὶ πρότερον, ὅμως ὀξεῖαν αἴσθησιν αὐτοῦ παρέχει. εἰ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀγαθοῖς οἱ πλεῖστοι φθονοῦσι καὶ δυσμενεῖς γίνονται· τὸ δὲ κάλλος, τοὺς αἰσθανομένους αὐτοῦ φίλους ποιεῖται, καὶ οὐδένα ἐχθρὸν ἐᾷ γίγνεσθαι. εἰ δέ τις φησὶ κάλλους μὲν ποιεῖσθαι ἐγκώμια, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ ἀνδρός, οὐκ * ἂν ὀρθῶς αἰτιᾶται. αὐτίκα γὰρ ἔπαινος ἀνδρὸς ἂν λέγοιτο, ἐπειδὴ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ἐπεξίωμεν. ὅπου μὲν γὰρ ἂν ἀμφίλογον τὸ εἶναί τινα τοιοῦτον, τότε ἀποδεικνύναι χρή· ὅπου δὲ γίγνεται, τὴν φύσιν ἐπαινεῖν τοῦ προσόντος ἀγαθοῦ τινί. ὁ γὰρ τούτου ἔπαινος, ἅμα ἂν εἴη καὶ τοῦ ἔχοντος αὐτό. μάλιστα δ' ἄν τις θαυμάσειε Μελαγκόμαν, ὅτι μορφῇ τοιοῦτος ὤν, τῇ ἀνδρείᾳ διήνεγκεν. δοκεῖ γὰρ ἔμοιγε, τῇ ψυχῇ φιλονεικῆσαι πρὸς τὸ σῶμα, καὶ σπουδάσαι, ὅπως ἂν διὰ ταύτην ἐνδοξότερος γένηται. γνοὺς οὖν τῶν πρὸς ἀνδρείαν ἔργων, κάλλιστον ἅμα καὶ ἐπιπονώτατον τὴν ἄθλησιν, ἐπὶ ταύτην ἦλθε. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν, ὅ, τε καιρὸς οὐκ ἦν, ἥτε ἄσκησις ἐλαφροτέρα. φαίην δ' ἂν ἔγωγε, καὶ ταύτης ἥττονα εἶναι. μόνης γὰρ εὐψυχίας ἐπίδειξις ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἡ δὲ ἄθλησις, ἅμα μὲν ἀνδρείαν, ἅμα δὲ εὐψυχίαν, ἅμα δὲ ἰσχὺν, ἅμα δὲ σωφροσύνην ἐμποιεῖ. καὶ τοίνυν τῆς ἀθλήσεως εἵλετο οὐ τὸ ῥᾷστον, ἀλλὰ τὸ χαλεπώτατον· πυγμὴν γὰρ ἤσκησε· χαλεπὸν μὲν οὖν καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἔργου ἐπ' ἄκρον ἐλθεῖν. μήτοι γε ἐν τῷ μεγίστῳ καὶ δυσχερεστάτῳ πάντας ὑπερβάλλεσθαι, ὥσπερ ὅδε. καὶ τὸ μὲν τοὺς στεφάνους αὐτοῦ καθ' ἕκαστον ἐπεξιέναι, καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐν οἷς ἐνίκησε πρὸς εἰδότας ὑμᾶς, περιττόν· ἄλλως τε καὶ ἑτέρους ἂν εἴποι τις, τῶν αὐτῶν τυχόντας. ὁ δὲ μηδενὶ ὑπῆρξεν, ἐπίστασθε μὲν ὁμοίως· δι' αὐτὸ μέντοι τοῦτο ῥητέον.

χ. οἴων αἰ

A Nam alia bona quum cui adſunt, latent ferè, vt fortitudo & prudentia, niſi ex facto quodam demonſtrentur: pulchritudo verò non poteſt latêre. Siquidem & habenti apparet: & dicere poſſes quòd etiam prius, atque etiam aliis acutum ſui ſenſum præbet. Præterea quoque alia bona inuidioſa ſunt, & inimicos habent: pulchritudo autẽ ſui ſenſum habẽtes facit amicos, nullúmque ſibi inimicum permittit fieri. Si quis vero dicit, me pulchri- B tudinis recitare encomium, non viri: non rectè reprehendit. Statim enim etiam viri laus dicetur, quando illius fortitudinem recitabimus. Vbi enim dubitari poteſt quem eſſe talem, tunc demonſtrãdum eſt: vbi autem non poteſt, natura boni laudãda eſt, quod cui ineſt. Huius enim laus ſimul & ad habentem illud pertinet. Maximè verò quis admiretur Melancomã, quòd quum forma talis eſſet, fortitudine præſtiterit. Videtur enim mihi, quòd cõ- C tenderit animo aduerſus corpus, conatúſque ſit vt propter hunc glorioſior fieret. Sciens igitur, inter fortitudinis facta, honeſtiſſimum pariter & laborioſiſſimum eſſe athletarum ſtudiũ, ad hoc ſe contulit. Factorum enim bellicorum & tempus non erat, & exercitium leuius eſt, atque etiam mea ſententia illo inferius. Solius enim animoſitatis oſtenſio in bellicis eſt: athletarum autẽ ſtudium, pariter & fortitudinem, & pariter animoſitatem, pari- D térque robur, paritérque modeſtiam inſerit. Proinde etiam inter athletarum ſtudia nõ facillimum elegit, ſed difficillimũ: ceſtuum enim certamini ſtuduit. Difficile eſt etiam in minimo opere ad ſummum peruenire, nedũ in maximo & difficillimo omnes ſuperare, quemadmodum hic. Et coronas quidem illius recitare, & certamina in quibus vicit, apud vos ſcientes ſuperfluum: maximè quum & alios quis dicat, eaſdem adeptos. Quòd autem nemo eſt adeptus, noſtis quidem ſimiliter: propter hoc ipſum tamen dicendum eſt.

*Neſcientibus enim neque creditu facile, quod cùm tot támque ſtrenuis aduerſarius certans, à nullo victus ſit, ſed ipſe omnes ſemper vicerit. Atqui neque ducem quis inueniat omni tempore inuictum, neque ſtrenuum bellatorẽ, qui non aliquãdo ex pugna fugerit. Neque enim quia cito deceſſit, propterea quis dicat eũ perſeueraſſe. Longè enim plurima certamina certauit, in experimento peccandi, non in longitudine temporis. Prætereà & ob hoc illius factum quis obſtupeſcat, quòd neque percuſſus neque percutiens vicerit. Tanto ſuperior erat robore, & laboris tolerantia. Frequenter enim per totũ diẽ decertauit in vehementiſſimo anni tempore; cúmque poſſet citius victoriam aſſequi percutiendo, noluit: exiſtimans plagis & optimũ quemque à viliſſimo vinci poſſe, ſi ita cadat; veriſſimã verò eam eſſe victoriam, quum aduerſarius integer & abſque vulnere cogitur cedere. Tum enim non à vulnere, ſed à ſemetipſo vinci. Et toto quem corpore cedere, & non percuſſa ſolum parte, ſplendidum. Feſtinantem autem victoriam adipiſci quàm poteſt ocyſſime, & percutiendo, manúſque cõſerendo, illum iam victum eſſe ab æſtu & tempore. Si quis verò hoc non credit, animaduertat, quòd ſues & cerui, donec ipſis robur ſuppetit, neque hominib. neque canibus congrediuntur: quum verò victi fuerint, & defecerint, tunc aggrediuntur cominus, magiſque volũt vulnerari, morique, quàm amplius ſuſtinere perſecutionem. Similiter etiam viri in bello, tametſi ſciant quòd magis cædãtur fugientes quã reſiſtentes, eo tamen quòd nolint diutius laborem perferre, terga dant percutienda perſequentibus. Ita vulnera contemnere, non eſt fortitudinis, ſed ignauiæ. Puto me iam in hoc omnia dixiſſe, & de fortitudine, & de animoſitate, déque continentia atque modeſtia. Niſi enim fuiſſet cõtinens & modeſtus, non adeo (opinor) robore excelluiſſet, etiãſi natura fuiſſet for-

A τοῖς γὰρ μηδὲ εἰδόσιν, οὐδὲ πιστεῦσαι ῥᾴδιον, ὅτι τοσούτοις ἀνταγωνισταῖς χρησάμενος, καὶ οὕτως ἀγαθοῖς, ὑπ' οὐδενὸς ἡττήθη· αὐτὸς δὲ ἀεὶ πάντας ἐνίκα. καί τοι οὔτε στρατηγὸν εὕροι τις ἂν, ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ ἀήττητον, οὔτε ἀριστέα πολέμων, ὃς οὐκ ἤδη ποτὲ καὶ ἔφυγεν ἐκ μάχης. οὐδὲ γὰρ ὅτι ταχέως ἐτελεύτησε, διὰ τοῦτο φαίη τις ἂν αὐτὸν διαγενέσθαι. πολὺ γὰρ πλείστους ἂν ἀγῶνας ἠγωνίσατο ἐν δὲ τῇ πείρᾳ τοῦ σφάλλεσθαι, οὐκ ἐν τῷ μήκει τοῦ χρόνου.
B ἔτι δὲ καὶ τόδε ἄν τις αὐτοῦ κατεπλάγη, τὸ μήτε παιόμενον αὐτὸν μήτε παίοντα νικᾶν. τοσοῦτο τῇ ῥώμῃ περιῆν καὶ τῷ * δύνασθαι πονεῖν. γ. τῷ δ. πολλάκις γὰρ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἠγωνίσατο ἐν τῇ σφοδροτάτῃ ὥρᾳ τοῦ ἔτους. καὶ δυνάμενος θᾶττον ἂν περιγενέσθαι παίων, οὐκ ἐβούλετο· νομίζων τῇ μὲν πληγῇ νικῆσαι, καὶ τοῦ φαυλοτέρου ἔσθ' ὅτε εἶναι, τὸν βέλτιστον εἰ τύχοι· τὴν δὲ ἀληθεστάτην νίκην, ὅταν ἄτρωτον ἀναγκάσῃ τὸν ἀντίπαλον ἀπειπεῖν. οὐ γὰρ τοῦ τραύματος,
C ἀλλ' ἑαυτοῦ ἡττῆσθαι. καὶ τὸ, ὅλῳ τινὰ τῷ σώματι ἀπειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τῷ πληγέντι μέρει, λαμπρόν. τὸν δὲ ἐπειγόμενον, ὡς οἷόν τε τάχιστα νικῆσαι, καὶ παίοντα καὶ συμπλεκόμενον, αὐτὸν ἡττῆσθαι τοῦ καύματος καὶ τοῦ χρόνου. εἰ δέ τις οὐ ταύτῃ ὑπολαμβάνει, ἐννοείτω, ὅτι σύες καὶ ἔλαφοι, μέχρι μὲν αὐτοῖς ἡ ἰσχὺς πάρεστιν, οὔτε ἀνθρώποις οὔτε κυσὶν ὁμόσε χωροῦσιν· ὅταν δὲ ἡττηθῇ καὶ κάμῃ, τηνικάδε συμπλέκεται, καὶ μᾶλλον ἐθέ-
D λει τιτρώσκεσθαι καὶ ἀποθνήσκειν, ἢ πονεῖν ἔτι διωκόμενα. ὁμοίως δὲ καὶ ἄνδρες ἐν πολέμῳ, καί τοι εἰδότες ὅτι μᾶλλον ἂν παίοιντο φεύγοντες ἢ μένοντες, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι πλείω χρόνον κάμνειν, ἄπιασι παραδόντες αὑτοὺς τοῖς ὄπισθεν παίειν. οὕτω τόγε τραυμάτων καταφρονεῖν, οὐκ ἀνδρείας ἐστὶν, ἀλλὰ τοὐναντίον. οἶμαι δὴ ἐν ταὐτῷ πάντα εἰρῆσθαι, καὶ περὶ ἀνδρείας καὶ περὶ εὐψυχίας, καὶ περὶ ἐγκρατείας καὶ περὶ σωφροσύνης. εἰ μὴ γὰρ ἐγκρατής τε καὶ σώφρων ἦν, οὐκ ἂν, οἶμαι, * τοσοῦτο τῇ ῥώμῃ ὑπερεῖχεν, οὐδὲ εἰ φύσει ἰσχυ- γ. τοσούτῳ

ἐπιστάτης ὑπῆρχε. καὶ ἔγωγε οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν Ἡρώων οὓς ἅπαντες ὑμνοῦσιν, οὐδενὸς ἐλάττονα ἀρετὴν εἶχεν. οὔτε τῶν ἐν Τροίᾳ πολεμησάντων, οὔτε τῶν ὕστερον ἐν τῇ Ἑλλάδι τοὺς βαρβάρους ἀμυναμένων. καὶ εἴγε τότε ἐγένετο, ἅπερ ἐκεῖνοι ἔπραξεν ἄν. καὶ καθόλου δὲ ἔγωγε, τοῦτο τῆς ἐν τοῖς πολέμοις ἀρετῆς προκρίνω· ὅτι πρῶτον μὲν οἱ ἐνθάδε ἄριστοι, κἀκεῖ διαφέροιεν ἄν. ὁ γὰρ ἰσχυρότατος τὸ σῶμα, καὶ πλείω χρόνον πονεῖν δυνάμενος, οὗτος ἄν μοι καὶ ἄνευ ὅπλων καὶ σὺν ὅπλοις κρείττων ἐστίν. ἔπειτα οὐχ ὅμοιον, πρὸς ἰδιώτας ἀγωνίζεσθαι, καὶ τὰ πάντα φαυλοτέρους, ἢ ἐξ ἁπάσης τῆς οἰκουμένης τοὺς κρατίστους ἔχειν ἀντιπάλους. κἀκεῖ μὲν ἅπαξ ὁ κρατήσας, τὸν ἀνταγωνιστὴν ἀπέκτεινεν, ὥστε μὴ αὖθις ἔχειν τὸν αὐτὸν ἀντίπαλον· ἐνθάδε δὲ ἡ νίκη περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐστίν. ἔπειτα καὶ τοὺς ἡττωμένους ὁμοίως ὁ νικῶν ἀνταγωνιστὰς ἔχει, καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον. ἔτι ἐνθάδε μὲν, ὁ κρείττων τοῦ ἥττονος περίεστιν· οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ, ἢ τῇ εὐψυχίᾳ καὶ ἰσχύι δεῖ κρατεῖν· ἐν δὲ τοῖς πολέμοις ἡ τοῦ σιδήρου δύναμις πολὺ κρείττων οὖσα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, οὐκ ἐᾷ τὴν τῶν σωμάτων ἀρετὴν ἐξετάζεσθαι. πολλάκις δὲ πρὸς τῶν χειρόνων γίνεται. ὅσα δὲ αὖ περὶ ἀθλήσεως καὶ περὶ ἀθλητῶν, εἴρηκα, καὶ ἀποδειχθέντος γε ὅτι ἄριστός ἐστι τῶν ἐν τῷ ἔργῳ. ἴσως δὲ κἀμοὶ καὶ τοῖς παροῦσι προσήκων ὁ λόγος, ὥστε τοῦτον ἄριστον ἀποφαίνειν. ὅτῳ γὰρ ὑπῆρξε μὲν κάλλος σώματος, ὑπῆρξε δὲ ἀνδρεία καὶ εὐψυχία, ἔτι δὲ σωφροσύνη, καὶ τὸ, ἀήττητον γίνεσθαι, τίνα ἂν τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς εὐδαιμονέστερόν τις φήσειεν; καί τοι αὐτῷ τούτῳ παραγενέσθαι χαλεπώτατον, τὴν ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην· κάλλος γὰρ ἀνθρώπους μάλιστα δὴ χαυνοῖ καὶ ἀναπείθει τρυφᾶν· ὡς ἂν δόξης μὲν ἑτέρας οὐ δεομένους, ὅταν τις περιβόητος ᾖ διὰ τὸ εἶδος, ἡδίονος δ' οὔσης τῆς ῥαθυμίας. εὕροι δ' ἄν τις ἐξ ἀρχῆς ἀναλογιζόμενος τοὺς

tiſsimus. Atque equidem dicere non cunctarer, eum nõ minorẽ virtutem habuiſſe, quàm veterum Heroum quemlibet, quos omnes laudibus celebrant: vel eos qui circa Troiam bella geſſerunt, vel qui poſtea barbaros è Græcia expulerunt: ſiquidem tunc geſtum eſt, quod illos geſsiſſe dicitur. Atque in vniuerſum ego hoc certaminis bellicæ virtuti præfero, quia primùm quidem in illo fortes, etiam in hac præſtarẽt. Qui enim corpore robuſtiſsimus eſt, pluſque temporis laborẽ ſufferre poteſt, is mihi & abſque armis & cũ armis ſtrenuus fore videtur. Deinde non eſt ſimile, certare aduerſus plebeios, & per omnia ignauiores: atque ex omni orbe terrarum fortiſsimos habere aduerſarios. Et illic quidem qui ſemel vincit, aduerſarium interficit, vt eũ rurſus ipſum non habeat aduerſarium: hic autem victoria de illa die eſt, deinde & victos ſimiliter victor aduerſarios habet, & ex aliis quemlibet qui velit. Præterea hic quidem melior ſuperat peiorem, nulla enim re alia quàm animoſitate & robore vincere oportet: in bellis verò, vis ferri multo fortior exiſtens humana natura, non ſinit corporum virtutem examinari. Sæpenumero autem & ab ignauis fortiores occiduntur. Verùm de athletarũ ſtudio, dèque athletis hactenus: quum demonſtratum ſit, eum hoc in ſtudio fuiſſe optimum. Forſan autẽ & mihi & præſentibus hic ſermo conuenit, quo hunc optimum fuiſſe demonſtremus. Qui enim præditus fuit corporis pulchritudine, præditúſque fuit fortitudine & animoſitate, inſuper & modeſtia, atque inuictus fuit, hoc viro quiſnam dicat aliquem eſſe feliciorem? Porro eidem ineſſe difficilimum eſt fortitudinem pariter, & pulchritudinem, modeſtiámque. pulchritudo enim homines maximè mollit, perſuadétq; deliciari, vt nullius alterius gloriæ indigos, quum quis & celebris factus eſt ob formam, ſocordiáque eſt ſuauior. Inuenias autem à principio reputãs, pul-

Pulchritudo

A cherrimos ex prioribus complures, nullū fortitudinis neque virtutis facinus deſignaſſe. Sed Ganymedes quidem eo quòd puer ex hominibus ſublatus eſt, nihil videtur ſplendidum feciſſe. De Adonide verò, & Iaſone, aut ſimilibus, quicunque magnam ob formam adepti ſunt gloriā, nihil præterquam de pulchritudine audimus. Solos autem quis dixerit ex valde pulchris fortes fuiſſe Theſeū & Achillem, atque his nō admodum modeſtia inerat. B Neque enim vnquam ille quidem Helenam vi rapuiſſet, neque hic mouiſſet ſeditionem. Hippolyto ſanè modeſtia erat: an fortis vero fuerit, incertum. Neque enim verum indiciū eſt venatio. Verùm, qui ita omnia inter homines bona poſſedit, dignus etiam eſt, vt morte beatus prædicetur. Nam ſi longiſsimum tempus hominibus optimum foret, hac ratione quis eum ſanè deplorare poſſet: nunc verò, quum hominibus breuiſsimum omne C viuendi tempus datū ſit, plurimos inuenias, quibus lōgè melius fuerat cito deceſsiſſe: tot calamitates apprehendere ſolent. Præterea & ex antiquis eminentiſſimos audiuimus, neminē multos vixiſſe annos, Patroclum & Antilochum, inſuper & Sarpedonem & Memnonem, & Achillem & Hippolytum: & Bœotos illos Otum & Ephialten, quos maximos & pulcherrimos fuiſſe ait Homerus, poſt Orionem, atque illū ipſum. Sed D hi quidem per inſipientiā perierunt. Alios verò, quos dixi, deorum filios & nepotes appellauerunt. Non ergo dij ſuis ipſorū liberis, & quos maximè dilexerunt, velocem præſtitiſſent mortem, niſi bonum hoc hominibus exiſtimaſſent. Hæc igitur, ô viri, vos cogitare, atque illum beatum cēſere conuenit: vóſque ipſos nihilominus propter hoc labores laudémq; ex ſtrenuis factis appetere, vt ſi cui acciderit ocyus hinc decedere, ne ſe putet aliquo bono priuatum iri: (qui enim inſignem gloriā conſecutus eſt, plenus bonorum hinc decedit)

καλλίστους τῶν πρότερον, τοὺς δὴ πολλοὺς αὐτῶν, οὐδὲ ἀνδρείας οὐδὲ ἀρετῆς ἔργον ἀποδειξαμένους. ἀλλὰ Γανυμήδης μὲν, διὰ τὸ παῖς ἀφανισθῆναι ἐξ ἀνθρώπων, οὐδὲν ἔδοξε πρᾶξαι λαμπρόν. περὶ δὲ Ἀδώνιδος ἢ Ἰάσονος ἢ τῶν ὁμοίων, ὅσοι περιττῆς δόξης ἐπὶ τῷ εἴδει ἔτυχον, οὐδὲν ὅτι μὴ περὶ τοῦ κάλλους ἀκούομεν. μόνους δὲ ἂν εἴποι τις ἀνδρείους τῶν ἄγαν καλῶν, Θησέα καὶ Ἀχιλλέα, καὶ τούτοις οὐ πάνυ ἡ σωφροσύνη ὑπῆρξεν. οὐ γὰρ ἂν αὐτῶν ὁ μὲν, Ἑλένην πρὸς βίαν ἥρπασεν, ὁ δ' ἐστασίαζεν. Ἱππολύτῳ δὲ, σωφροσύνη μὲν ὑπῆρξεν, ἀνδρεία δὲ ἄδηλον εἰ προσῆν. οὐ γὰρ ἀληθὲς τεκμήριον κυνηγεσία. ἀλλ' ὃς δὴ πάντα ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκτήσατο, ἄξιος ἂν καὶ τῆς τελευτῆς εὐδαιμονίζεσθαι. εἰ μὲν γὰρ ὁ πλεῖστος ἀνθρώποις χρόνος ἄριστος ἦν, ταύτῃ ἄν τις αὐτὸν ὠλοφύρετο· νῦν δὲ ὀλίγου τοῦ παντὸς ἀνθρώποις βίου δεδομένου, πλείστους ἂν εὕροι τις, οἷς πολὺ ἄμεινον εἶχεν, εἰ θᾶττον ἐτελεύτησαν, τοσαῦται γὰρ συμφοραὶ καταλαμβάνουσιν. ἔτι δὲ τῶν παλαιῶν τοὺς ἐξοχωτάτους ἀκούομεν, οὐδένα αὐτῶν ἐπὶ πολὺ ἐλθόντα τοῦ βίου, Πάτροκλόν τε καὶ Ἀντίλοχον, ἔτι δὲ Σαρπηδόνα καὶ Μέμνονα, καὶ Ἀχιλλέα καὶ Ἱππόλυτον· τούς τε Βοιωτοὺς Ὦτον καὶ Ἐφιάλτην, οὓς μεγίστους καὶ καλλίστους γενέσθαι φησὶν Ὅμηρος μετὰ Ὠρίωνα, αὐτόν τε ἐκεῖνον. ἀλλ' οἱ μὲν δι' ἀφροσύνην ἀπώλοντο. τοὺς δὲ ἄλλους οὓς εἶπον, θεῶν παῖδας καὶ ἀπογόνους εἶπον. οὐκ ἂν οὖν οἱ θεοὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶ καὶ οὓς μάλιστα ἐφίλουν, ταχεῖαν ἐποίησαν τὴν τελευτὴν, εἰ μὴ ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις τοῦτο ἐτίθεντο· ταῦτα οὖν, ὦ ἄνδρες, λογιζομένους ὑμᾶς, ἐκεῖνόν τε ὡς μακάριον νομίζειν χρὴ, καὶ αὐτοὺς, μηδὲν ἧττον διὰ τοῦτο ἐφίεσθαι τῶν πόνων καὶ τῆς φιλοτιμίας· ὡς εἴ τινι συμπέσοι τελευτῆσαι ταχύτερον, αἰόντος ἐσόμενος τῶν ἀγαθῶν τινός· ὁ γὰρ εὐκλεοῦς δόξης τυχὼν, μεστὸς ἄπεισι τῶν ἀγαθῶν

A ἀλλὰ καὶ γυμνάζεσθε προθύμως καὶ πονεῖτε. οἱ μὲν νεώτεροι, νομίζοντες αὐτοῖς ἀπολελεῖφθαι τὴν ἐκείνου χώραν· οἱ δὲ πρεσβύτεροι, τῶν ἰδίων ἔργων ἀξίως, καὶ φρονεῖτε δὲ ἐπ' αὐτοῖς, ὅσον χρὴ ἄνδρας πρὸς ἔπαινον καὶ δόξαν ἀγαθὴν βιοῦντας, καὶ τῆς ἀρετῆς ὄντας ἀσκητάς. τὸν δὲ ἀποιχόμενον, μνήμῃ τιμᾶτε, μὴ δάκρυσιν· οὐ γὰρ πρέποι ἂν ἥδε ἡ τιμὴ, γενναίοις ὑπὸ γενναίων. οὐδ' ἂν Ὅμηρον ἐπαινέσαιμι, ὅτι φησὶ δεύεσθαι τάς τε ψαμάθους καὶ τὰ ὅπλα, τοῖς δάκρυσι B τῶν Ἀχαιῶν. ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν, ποιητικῇ μᾶλλον ἠκολούθησεν ἡδονῇ, θρήνων ὑπερβολὰς ἐπιδειξάμενος, ὑμεῖς δὲ ἐγκρατῶς φέρετε.

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ. λ'.

ΑΚΗΚΟΕΙΝ μὲν καὶ πρότερον πρὶν ὑμᾶς ἰδεῖν πρὸ ἱκανοῦ, περὶ τῆς Χαριδήμου C τελευτῆς. εὐθὺς γὰρ ἐπυνθανόμην ὡς προσέβαλον δεῦρο, περί τε ἄλλων τινῶν, καὶ μάλιστα δὴ περὶ τούτων ἀμφοτέρων, ὅπου τε εἶεν καὶ ὅτι πράττοιεν. καί μοι τις ἐνέτυχεν, οὐ πάνυ τι αὐτοὺς ἐπιστάμενος· ἀλλ' ὡς ἤκουσε γὰρ τὰ ὀνόματα, ἠρώτησεν, εἰ τοὺς Τιμάρχου υἱεῖς λέγω; κἀμοῦ φήσαντος, τούτοιν ἐδήλου τὸν νεώτερον μὲν λέγων, ἐν Μεσσήνῃ ἔτι εἶναι, μετὰ τὸ διὰ πένθος τἀδελφοῦ· τελευτῆσαι γὰρ αὐτοῖν τὸν πρεσβύτερον. φανερὸν* οὖν ἦν, D

γρ. φανερὸν

Χαρίδημον ἀπαγγέλλων τεθνηκέναι· καὶ τότε μὲν ἐδόκει καὶ ἀμφιβολία τις εἶναι. καίτοι σαφῶς τἀνθρώπου εἰρηκότος· αὖθις δὲ ἀκριβέστερον ἔγνωμεν. καὶ οἶμαί γε ἐμαυτὸν, οὐ πολὺ* τι ἔλαττον ὑμῶν δηχθῆναι. ὃ μὲν γὰρ μᾶλλον φάναι, οὐ θεμιτὸν οὐδὲ ὅσιον ἡμῖν, εἴ τις ἐκεῖνον μᾶλλον ἐφίλει ὑμῶν, τοῦ τε παιδὸς καὶ ἀδελφοῦ. καίτοι οὐ μέγα ἰσχύειν ἔοικεν ἡ φύσις ἐν τοῖς φαύλοις. οἷόν τι καὶ περὶ τοῦτον τὸν Ὀπούντιον ἀκούω χαρίεντα γεγονέναι καὶ κομψὸν νεανίσκον· ἀποβαλόντα ἡμέτερον κἀκείνου ἑταῖρον,

γρ. πολὺ ἔτι

A *ſed exercete vos alacriter in certaminibus, laboréſque capeſſite: ac iuniores quidem exiſtimate vobis illius relictum locũ, ſeniores vero condignè propriis operibus bene de illis ſentite: vt cõuenit viros qui ad laudem & gloriã* bonã* *viuunt, & virtutis ſunt ſtudioſi. Defunctũ verò memoria honorate, non lachrymis. nõ enim decet hic honor generoſos à generoſis: neque Homerũ laudauerim, quòd dicit irrigatã eſſe arenam & arma Achiuorũ lachrymis.* B *Sed ille quidem poëticam ſecutus eſt voluptatem, lamentorum excellentiam oſtentans: vos autem, ferte id quod accidit moderatè.*

CHARIDEMVS. XXX.

AVdieram quidem & diu antè, quàm vos viderem, de Charidemi morte. Statim enim atque huc appuli, percon- C *tabar cùm de aliis quibuſdam, tum maximè & de his ambobus vbi & eſſent, quídque rerum agerent. & mihi quidam oblatus eſt, non admodum illorum habẽs notitiã: ſed vt nomina audiuit, quærebat, an Timarchi filios dicerẽ? Et me annuẽte, horum narrabat alterum (dicebat autẽ de iuniore) in Meſſene adhuc eſſe, propter luctum fratris: ſeniorem enim diem ſuum obiiſſe. Manifeſtè ergo nunciabat, Cha-* D *ridemum obiiſſe. Et tum quidem dubitatio quædam ineſſe videbatur, etiamſi homo perſpicuè dixiſſet: deinde autem diligẽtius cognouimus. Et arbitror ſanè meipſum non minus quàm vos morſum eſſe: magis enim dicere nec fas eſt, nec* piũ nobis, nempe quòd quis eũ magis amauerit, quàm vos, pater & frater. Quamquam haud adeò multum natura valere videtur apud malos: veluti & circa illum Opuntiũ audio fuiſſe gratioſum & egregium adoleſcentem: ſed tamẽ eum, quum amiſiſſet & noſtrum & ſuum amicum,*

minus contriſtatum fuiſſe aiunt, quàm ſi quid aliud ex ædibus perdidiſſet. At vos ſanè prorſus videmini huius calamitatis moleſtiam ſentire: & nõ eſt mirum, quãdo veſtrę ciuitati & toti Grecię vtilis erat talis vir, diutius in viuis permanens, qualis Charidemus mox erat futurus. Non enim ego quenquam eò adhuc adoleſcente vidi animoſiorem, neque meliore indole præditum. Si tu quidem noſſes, quomodo erga te affectus erat, multo certè magis eũ laudares. Mihi enim videbatur, quòd te & mihi patri, nõ ſolum aliis hominib. præferret: qui & in ægritudine, & poſtquam iam ferè morti eſſet proximus, nóſque intus eſſemus, & alij cognati, notiq; ciues, te nominabat, quum iam admodum vix poſſet loqui: nobíſque mandabat, tibi, ſi quando te cõueniremus, dicere, quòd tui memor moreretur. Quippe intelligere & diſſerere vſque ad nouiſſimam horã poterat. Quin enim viuens ita affectus erat, vt te & taciturnitate & inceſſu & aliis omnibus imitaretur: vt dicebant, qui norunt. Non ille in his neque me neque alium quẽquam imitabatur, ſed habebat à natura. Antea autem fortaſſe vos latuit, quum adhuc eſſet puer: deinde ætate progrediens, manifeſtior factus eſt. Multo enim magis illum decuit, quàm alium quempiam, virilitas illa, & grauitas habitus. Sed nunquid is vobis moleſtus fuit, aut tetricoſior vobis eſt viſus? Mihi quidem videbatur multis eſſe hilarior, adque ludendum promptus, quicũque ludi ſunt honeſti, ſemperque ſubridere ad familiares. Ridentem verò eum impudẽter, haud frequẽter vidi. Nihil ergo nobis moleſtus fuit. Quippe demum laudabatur etiam à multis, magíſque illum reuerebãtur ciues duos & viginti natũ annos (tot enim natus deceſſit) quàm & ſeniores atque magni nominis quoſdam. At nunquid aliud vobis mãdauit, aut diſſeruit moriẽs? Multa & præclara: vt mihi videatur illi hoc innatum fuiſſe, qui hoc ætatis è vita di-

A ἀλλ' ὅμως ἔλαττον αὐτὸν λυπηθῆναι φασὶν, ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν ἐκ τῆς οἰκίας ἀπολωλέκει. ἀλλ' ὑμεῖς γε πάνυ ἐοίκατε ἄχθεσθαι τῇ συμφορᾷ, καὶ οὐδὲν θαυμαστόν· ἐπεὶ καὶ τῇ πόλει ὑμῶν καὶ τῇ Ἑλλάδι πάσῃ ὠφέλιμος ὢν, τοιοῦτος ἀνὴρ ἐν τῷ βίῳ διαγενόμενος, οἷος δὴ Χαρίδημος τάχα ἔμελλεν ἔσεσθαι. οὐ γὰρ ἔγωγε ἐκείνου μειρακίου ὄντος, οὐδένα ἔγνων εὐψυχότερον, οὐδὲ ἄμεινον πεφυκότα. εἴ γε ᾔδεις, ὅπως διέκειτο πρὸς σέ, πολλὰ ἂν μᾶλλον ἐνεγκωμίαζες

B αὐτόν. ἐμοὶ μὲν γὰρ ἐδόκει, καὶ ἐμοῦ τοῦ πατρὸς οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, σὲ προτιμᾶν· ὅς γε καὶ ἐν τῇ νόσῳ, κἀπειδὴ πρὸς αὐτῷ σχεδόν τι τῷ θανάτῳ ἦν, καὶ ἡμῶν ἔνδον ὄντων καὶ ἄλλων ξυγγενῶν καὶ πολιτῶν τῶν γνωρίμων, σὲ ὠνόμαζετο, παράπαν πάνυ μόλις ἤδη φθεγγόμενος, καὶ ἡμᾶς ἐκέλευε λέγειν ὅταν σοι ἐντυγχάνωμεν, ὅτι σου μεμνημένος ἐτελεύτα. καὶ γὰρ τὸ συνιέναι αὐτῷ καὶ διαλέγεσθαι, ἕως ὑστάτου παρέμενεν. οὐ μὴν ἀλλὰ

C καὶ ζῶν οὕτω διέκειτο, ὥστε καὶ τῇ σιωπῇ, καὶ τῷ βαδίσματι καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι, σὲ ἐμιμεῖτο, ὡς ἔλεγον οἱ εἰδότες. οὔτι ταῦτα ἐμιμεῖτο ἐκεῖνος, οὔτε ἐμέ, οὔτε ἄλλον οὐδένα, ἀλλ' οὕτως ἐπεφύκει. πρότερον δὲ ἴσως ὑμᾶς ἔτι παῖς ὢν, ἐλάνθανεν· ἔπειτα προϊὼν, ἐκδηλότερος ἐγένετο. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἐκείνῳ ἔπρεπεν ἢ ἄλλῳ τινί, τό τε ἀνδρεῖον καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ σχήματος. ἀλλὰ μή τι ὑμᾶς ἐλύπει τούτοις, ἢ σκυθρωπότερος ὑμῖν ἐφαίνετο; ἐμοὶ μὲν

D γὰρ ἐδόκει τοὐναντίον πολλῶν ἱλαρώτερος, καὶ πρὸς τὸ παίζειν ἕτοιμος, ὅσαι ἐλευθέριαι παιδιαί, καὶ ἀεὶ μετὰ μειδιάματος πρὸς τοὺς συνήθεις. γελῶντα δὲ αὐτὸν ἀνέδην, οὐ πολλάκις εἶδον. οὐδὲν οὖν ἡμᾶς ἐλύπει. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐπῃνεῖτο ὑπὸ πολλῶν, καὶ μᾶλλον ἐκεῖνον ᾐδοῦντο οἱ πολῖται, δύο καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ὄντα, τοσούτων γὰρ ἐτελεύτησεν, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους τε καὶ ἐνδόξους. ἀλλ' εἴ τι ἄλλο ὑμῖν προσέταξεν, ἐπέστειλεν ἢ διελέχθη τελευτῶν; πολλὰ καὶ δαιμόνια· ὥστε ἐμοὶ δοκεῖ [illegible] ἦν, ὅσγε ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας ἐκ τοῦ βίου

μεθιστάμενος, οὐχ ὅπως ὠλοφύρετο αὐτὸν ἢ λυπουμένῳ ἐῴκει, ἀλλὰ τοὐναντίον ἡμᾶς παρεμυθεῖτο. καὶ τά τε τελευταῖα τὸν παῖδα καλέσας, ἐκέλευε γράφειν, ὥσπερ ἐνθουσιῶν, παράκλησίν τινα ἡμῖν, ὥστε ὑπενόουν ἐγώ, μὴ ἄρα ἐξεστηκὼς ἤδη διὰ τὸν θάνατον ταῦτα ποιῇ, πλὴν ὅτι οἱ παρόντες θαυμαστῶς ἐπῄνουν. ἔχεις οὖν τὰ γεγραμμένα; πῶς γὰρ οὔ; κέλευσον εἰπεῖν. ἀλλὰ αἰσχύνομαι, μὴ οὐκ ὀρθῶς ἔχῃ, ὡς ὑπὸ νεωτέρου, καὶ ἐν τοιούτῳ καιρῷ εἰρημένα. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐδόκει μοι, μᾶλλον ἑνὸς σοῦ παρόντος ἂν εὐλαβηθῆναί τι εἰπεῖν, ἢ τῶν ἄλλων ἁπάντων. οὐ πρὸς ἀλλότριον ἀναγνώσῃ, ὦ βέλτιστε, καὶ ἅμα οὐ τὴν ἑρμηνείαν ποθῶ γνῶναι τοσοῦτον, ὅσον τὴν διάνοιαν ἀφ' ἧς ἔλεγεν, εἰ τῷ ὄντι εὐθύμως καὶ θαρρῶν ἀπέθνησκεν. ἀλλ' ἐστὶ ταῦτα. τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς, οὕτω γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ. χρὴ δὲ μηδὲν τῶν ὑπ' ἐκείνου γιγνομένων χαλεπὸν ἡγεῖσθαι, μηδὲ δυσχερῶς φέρειν. ὡς παραινοῦσιν ἄλλοι τε σοφοί, καὶ οὐχ ἥκιστα Ὅμηρος, λέγων, μηδαμὴ ἀπόβλητα εἶναι ἀνθρώποις τὰ θεῶν δῶρα. καλῶς ὀνομάζων δῶρα, τὰ ἔργα τῶν θεῶν, ὡς ἅπαντα ἀγαθὰ ὄντα καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γιγνόμενα. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω φρονῶ, καὶ δέχομαι πρᾴως τὴν πεπρωμένην, οὐκ ἐν ἑτέρῳ καιρῷ ταῦτα λέγων, ἀλλὰ παρούσης τε αὐτῆς καὶ τὴν τελευτὴν ὁρῶν οὕτως ἐγγύθεν. ὑμεῖς δὲ ἐμοὶ πιστεύοντες, ἐπειδὴ καὶ μᾶλλον ὑμῶν ἐπεμελήθην ἀληθείας, καθόσον οἷοί τε ἐστέ, μὴ συγχωρεῖτε τῇ ἀλγηδόνι, ὡς μηδενὸς ἐμοὶ δεινοῦ συμβεβηκότος, μηδὲ εἴ τις ἐπὶ τὸν δυσχερέστατον ἔλθοι τῶν λόγων. λέξω δὲ αὐτὸν ὑμῖν, οὔτε που τερπνὸν ὄντα, οὐδὲ χαρίεντα· οὐ γὰρ οἶμαι πρὸς χάριν τὴν ἡμετέραν γέγονεν· ἔχοντα δέ τι θαυμαστὸν ἴσως. ὅτι τοῦ τῶν Τιτάνων αἵματος ἐσμὲν ἡμεῖς ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι, ὡς οὖν ἐκείνων ἐχθρῶν ὄντων τοῖς θεοῖς καὶ πολεμησάντων, οὐδὲ ἡμεῖς φίλοι ἐσμέν, ἀλλὰ κολαζόμεθά τε ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τιμωρίᾳ γεγόναμεν. ἐν φρουρᾷ

A *ſcedens, non ſolum non lamentabatur ſeipſum, aut perturbati erat ſimilis, ſed è diuerſo nos conſolabatur. Et tandem accerſitum puerum iuſsit ſcribere, tanquam numine afflatus, quandam nobis conſolationem: vt ego ſuſpicarer, ne forte ex mentis deliquio iam propter mortē id faceret: niſi iÿ qui aderant, mirabiliter laudaſſent. Habes ergo quæ ſcripta ſunt, Prorſus. Præcipe recitari. At erubeſco: ne non rectè habeant: vt à iuuene, & in* B *tali tempore, dicta. Nam & ille videbatur mihi te vno præſente plus abſtenturus fuiſſe ne quid diceret, quam cæteris omnibus. Non alieno lecturus es, ô bone: atq; ſimul non adeo ſenſum cupio cognoſcere, quantum animum, quo dixit, an reuera tranquillo animo & confidenter deceſſerit. Sunt autem hæc. Quæ nobis quidem acciderunt, ſic facta ſunt vt Deo viſum eſt. Nihil autem quod ab eo fiat, durum exiſtimandum, neque grauiter ferendum* C *eſt: vt & aliÿ ſapientes admonēt, & maximè Homerus, dicens, non reiiciēda eſſe hominibus deorum dona: rectè deorum opera dona nominans, quòd omnia ſint bona, bonique alicuius gratia fiant. Ego igitur ita ſentio, & amplector manſuetè fatum: haud alio tempore hæc dicens, ſed eo inſtante, mortémque videns tam propinquam. Vos autem credite mihi, quia magis, atque vos, curam habui veritatis: & quantumcunque poteritis, nolite con-* D *cedere luctui & dolori, eo quod nihil acerbi mihi acciderit, etiam ſi quis orationem difficillimā incidat. Eam autē vobis dicam, non ſanè delectabilem, neque gratioſam (neque enim opinor ad noſtrā gratiam habita eſt) continentem autem fortaſſe aliquid mirabile. Ait enim, quod è Titanico ſanguine ſimus nos omnes homines procreati. Vt igitur illi diis fuerūt inimici, bellúmque aduerſus Deos geſſerunt: ita neque nos iis amici ſumus, ſed punimur ab ipſis, & ad ſupplicia facti ſumus. Qui igitur iam diu ſatiſque fuerunt*

runt in cuſtodia, ſoluuntur & liberãtur. Eſſe autem hunc locum quem mundum nominamus, carcerem à diis fabricatum, ſæuum, & aëre peſtilente plenum, nunquam eandem complexionẽ aëris & ſtatum cuſtodientem: verùm nunc quidem frigidum & gelidum, vento & luto & niue & aqua implicatum, nũc verò rurſus calidum & æſtuoſum, modicũ quoddã omnino anni tempus mediocriter diſpoſitum: decidere tamen etiam in eo fulmina exurẽtia, ventóſque impetuoſos interdum totum funditus commoueri. Hæc autem omnia eſſe pœnas acerbas. Homines enim ab iis, ſi quãdo accidunt perterreri ſemper, & metu affici. Adhæc, quũ ſuſtinere aëris vitia & mutationes nequeamus, alios rurſum nos excogitare paruos carceres, nempe domos & ciuitates, ligna & lapides componentes. quemadmodum ſi quis in magno carcere alios anguſtiores inædificet. Et hæc naſcentia, & fructum hunc è terra idcirco prouenire, vt durare queamus, tãquam vinctis cibum præſtitum, iniucundum & vitioſum; nos tamen alioqui eum magnifacere, propter neceſſitatem & indigentiã. Quippe & iis qui à nobis puniũtur, quęcunque quis præbeat ob famem conſuetudinémque ſuauia videri. Et cibaria hæc in veritate quidẽ praua & corrupta eſſe: manifeſtari autẽ corruptionem, ex corporum infirmitate: deinde, quòd non ſunt in promptu, neque omnibus abundè ſuppetunt, ſed cum immenſis laboribus & afflictionibus acquiruntur. Nos autem compoſitos eſſe ex iis quæ nos torqueant, nempe ex anima & corpore. Illam enim deſideria & ægritudines, & iras & timores, curáſque, & ſexcentas tales in ſe habere affectiones, atque dies noctéſque ſemper ab his diſtendi & rotari. Etenim quicunque etiam moderatiùs affectus eſt, in vniuerſum tamen ab horum nullo plenè abſolutus eſt: ſed quemadmodum feras intus habet incluſas vi pariter & ſuadela

A δὴ ὄντες ἤδη ἱκανῶς, λύεσθαί τε καὶ ἀπαλλάττεσθαι. εἶναι δὲ τὸν μὲν τόπον τοῦτον ὃν κόσμον ὀνομάζομεν, δεσμωτήριον ὑπὸ τῶν θεῶν κατεσκευασμένον, χαλεπόν τε καὶ δυσάερον· οὐδέποτε τὴν αὐτὴν κρᾶσιν τὲ καὶ στάσιν τοῦ ἀέρος φυλάττον· ἀλλὰ ποτὲ μὲν ψυχρόν τε καὶ παγερὸν, ἀνέμου τὲ καὶ πηλοῦ καὶ χιόνος καὶ ὕδατος ἐμπεπλησμένον, ποτὲ δὲ αὖ, θερμόν τε καὶ πνιγηρόν. μικρὸν δέ τινα παντελῶς καιρὸν τοῦ ἔτους, μετρίως ἔχειν, καταπί-

B πτειν δὲ καὶ πρηστῆρας ἐν αὐτῷ, καὶ τυφῶνας ἐγγίγνεσθαι, καὶ πολλάκις σείεσθαι κάτωθεν ὅλον. ταῦτα δὲ πάντα εἶναι κολάσεις δεινάς. ἐκπλήττεσθαι γὰρ ἑκάστοτε ὑπ' αὐτῶν καὶ φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὁπότε συμβαίνει. πρὸς δὲ τούτοις, οὐκ ἀνεχομένους τοῦ ἀέρος τὴν φαυλότητα καὶ τὰς μεταβολὰς, ἕτερα αὖ μηχανᾶσθαι μικρὰ δεσμωτήρια· τάς τε οἰκίας καὶ πόλεις, ξύλα καὶ λίθους συνθέντας. ὥσπερ εἴ τις ἐν μεγάλῃ εἱρκτῇ ἑτέρας βραχυτέρας ἐνοι-

C κοδομεῖ. καὶ τὰ φυόμενα ταῦτα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐκ γῆς ἕνεκα τοῦ διαμένειν ἡμᾶς γίγνεσθαι, καθάπερ δεσμώταις τροφὴν διδομένην ἀηδῆ τὲ καὶ φαύλην· ἡμᾶς δὲ ὅμως ἀγαπᾶν, διὰ τὴν ἀνάγκην τὲ καὶ ἀπορίαν. καὶ γὰρ τοῖς ὑφ' ἡμῶν κολαζομένοις, ἅττ' ἂν παρέχοι τις, ὑπὸ λιμοῦ καὶ συνηθείας ἡδέα φαίνεσθαι. καὶ ταῦτα τὰ σιτία, τῇ μὲν ἀληθείᾳ πονηρὰ εἶναι καὶ διεφθορότα, δηλοῦσθαι δὲ τὴν διαφθορὰν, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἀσθενείας· ἔτι δὲ

D πᾶσιν ἄφθονα ὑπάρχειν, ἀλλὰ μετὰ ἀμηχάνων πόνων καὶ κακῶν. ξυγκεῖσθαι δὲ ἡμᾶς ἐξ αὐτῶν δὴ τῶν βασανιζόντων, ψυχῆς τὲ καὶ σώματος. τὴν μὲν γὰρ, ἐπιθυμίας τὲ καὶ λύπας καὶ ὀργὰς, καὶ φόβους καὶ φροντίδας καὶ μυρία πάθη τοιαῦτα ἔχειν ἐν ἑαυτῇ, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὑπὸ τούτων ἀεὶ κατατείνεσθαι καὶ στρεβλοῦσθαι. καὶ γὰρ ὅς τις ἐπιεικέστερον διάκειται, καθόλου μὲν ἀπηλλάχθαι τούτων οὐδενός. ὥσπερ τὲ θηρία ἔνδον κατακεκλεισμένα ἔχει, μετὰ βίας ὁμοῦ καὶ πειθοῦς

A τινος ἠναγκασμένα ἠρεμεῖν. εἰ δὲ καὶ σμικρὸν παύσαιτο κατεπᾴδων καὶ προσέχων, αὐτίκα δὴ μάλα κινούμενα. τὸ δὲ σῶμα, ἰλίγγους τε καὶ σπασμοὺς καὶ ἐπιληψίας, καὶ τἄλλα νοσήματα, ὅσα οὐδὲ τῷ λόγῳ δυνατὸν διελθεῖν, ὡς ἂν αἵματος καὶ πνεύματος μεστόν· ἔτι δὲ ἐκ σαρκῶν τε καὶ νεύρων καὶ ὀστέων συγκείμενον, ἐκ μαλακῶν τε καὶ σκληρῶν, καὶ ὑγρῶν καὶ ξηρῶν, ἐκ τῶν ἐναντιωτάτων. τά τε σιτία, ὥσπερ εἶπον, μοχθηρὰ ὄντα καὶ τὸν ἀέρα ἀνώμαλον περιπίπτοντα, τὰς μὲν ἐπιτείνειν τῶν νόσων, τὰς δὲ B ἀνακινεῖν, οὐ δοκούσας μὲν εἶναι πρότερον, ἐνούσας δὲ ἐν τῇ φύσει τῶν σωμάτων. καὶ ταῦτα μὲν ἔνδον εἶναι ἔφασκε τὰ κακὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἑτέρας δὲ ἔξωθεν κολάσεις, εἴ τις αὐτὰς παραβάλλοι ταῖς ἐκ τῆς φύσεως. ἡ γὰρ πυρός τε καὶ σιδήρου φύσις, καὶ πληγῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων, ὀξὺ καὶ ταχὺ ἀπαλλάττει τῆς αἰσθήσεως, εἴ τις καὶ σμικρὸν ὑπερβάλλοι. ἐν δὲ ταῖς νόσοις ἐνίοτε παρατείνουσι καὶ πάνυ πολὺν χρόνον. τοιαῖσδε μὲν δὴ καὶ τοσαῖσδε βασάνοις ξυνεχομένοις C τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῇδε τῇ φρουρᾷ καὶ τῷδε τῷ δεσμωτηρίῳ, μένειν τὸν τεταγμένον ἕκαστος χρόνον, καὶ μὴ πρὶν ἀπιέναι τοὺς πολλούς, πρὶν ἂν ἐξ αὑτοῦ ποιησάμενος ἄλλον ἀνθ' ἑαυτοῦ καταλίπῃ διάδοχον τῆς κολάσεως· οἱ μὲν ἕνα, οἱ δὲ καὶ πλείους. μένειν δὲ οὐχ ἑκόντας, ἀλλὰ μιᾷ πάντας ἁλύσει δεδέσθαι, τά τε σώματα καὶ τὰς ψυχάς. καθάπερ ἐφ' ἡμῶν ἰδεῖν ἐστιν, ἐν ἁλύσει μιᾷ δεδεμένους πολλοὺς ἐφεξῆς· τοὺς μὲν αὐτῶν σμικρούς. τοὺς δὲ μεγάλους, καὶ τοὺς μὲν αἰ- D σχρούς, τοὺς δ' εὐπρεπεῖς. οὐδὲν δὲ ἧττον ἅπαντας ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ ἀνάγκῃ ἔχεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς τύχαις τε καὶ δόξαις καὶ τιμαῖς, ἀλλήλων ὑπερέχειν ὥσπερ τοῖς σώμασιν. εἶναι γὰρ τοὺς μὲν βασιλέας, τοὺς δὲ ἰδιώτας, καὶ τοὺς μὲν πλουσίους, τοὺς δὲ ἀπόρους. καὶ οὐδέν γε παρὰ τοῦτο ἔλαττον κακοπαθεῖν καὶ συνέχεσθαι τῷ αὐτῷ δεσμῷ τοὺς εὐδαίμονας καλουμένους, τῶν πενήτων τε καὶ ἀδόξων, ἀλλὰ μᾶλλον τούτων, ἐκείνους. ἰσχνοτέροις γὰρ οὖσιν αὐτοῖς, κεχαλᾶσθαι τὸν δεσμόν, καὶ λαγαρώτερον ἑκάστῳ περικεῖ-

quadam coactas quieſcere. Si vero vel modicum ceſſet in cantando & attendẽdo, continuò tum valde ea moueri. Corpus autẽ vertigines & conuulſiones, & morbos comitiales, atque alios habere morbos, quantas nemo ſermone conſequi queat: vt quod ſanguinis & ſpiritus plenum ſit, præterea & ex carnibus & neruis & oſſibus conſtet, ex mollibus & duris, ex humidis & aridis, & breuiter ex diuerſiſſimis. Et cibaria, vt dixi, quũ ſint pernicioſa, & aër variè diſpoſitus, in corporibus alios quidem morbos intendere, alios autem excitare qui prius non videbantur ineſſe, inerant autem in corporum natura. Et hæc quidem mala intus in nobis ipſis premere: alias autẽ pœnas extrinſecus accidentes, ſi quis comparet, ex natura oriẽtibus eſſe leuiores. Ignis enim & ferri natura, & plagarum & aliorum, acutè & cito ſenſum perimit, ſi quis vel paululum modum tranſcendat. Morbi autem non nunquam ſenſum extendunt in longum tempus. Talibus ergo & tantis cõpreſſos homines in hac cuſtodia & hoc carcere, manere præfixum vnumquẽque tẽpus neque ante diſcedere plurimos, quàm alium ex ſe procreatum relinquãt cruciatuũ ſucceſſorẽ, partim vnũ, partim plures. Manere autem eos nõ ſponte, ſed vna omnes catena vinciri, & corpora & animas: ſicuti noſtro ſeculo videre licet in vna catena multos ex ordine vinctos, hos quidem deformes, illos autem formoſos. Nihilo verò minus omnes ex æquo in eadem neceſſitate teneri. Similiter autem & fortunis, & gloriis, & honoribus alterũ ab altero ſuperari, quemadmodũ corporibus. Eſſe enim hos quidẽ reges, illos autẽ priuatos: & hos quidem diuites, illos autem egenos. Et nihil ſanè propter hoc minus affligi, & teneri eodẽ vinculo eos qui beati vocantur, quàm pauperes & ignobiles: ſed magis illos etiam, quàm hos. His enim, quum ſint macriores, vinculum relaxari, & remiſſius cuique circumdatũ

eſſe. Reges autem, & tyrãnos, vtpote inflatos animo, & admodum bene habitos, magis premere, & arcta eſſe illis. & quẽadmodũ cõtingit qui corpore vincti ſunt: craſſos enim & tumidos magis, quàm tenues & inediam paſſos, vinculum conſtringit. Quoſdam ſane, & hos admodũ paucos, remiſſionem quandam habere à Deo: & vinctos quidem eſſe, ſed leuiter, propter moderationem, de quibus poſtea dicemus. Antea autem dictu dignũ eſt, vt ego olim puer ab homine circulatore audiui, qualem dixerit eſſe catenã, nõ hiſce ſimilem ex ferro & ære factã, ſed multo fortiorem: verùm quod ad formã connexionémque attinet, haud diſſimilem. Quemadmodum enim iſtæ ex quibuſdã annulis ſunt fabricatæ, mutuò immiſſis, & hoc à principio vſq; ad finem ita & illam habere, qua diximus homines à diis vinciri. Compactam verò eam totam ex voluptate atque ægritudine, & hæc ſibi inuicem iugiter implicari, iucundum & moleſtum, & alterum alteri ex neceſſitate ſemper cohærere, quemadmodũ (opinor) annuli catenæ. Sequi autem poſt magnas voluptates, magnas ægritudines: poſt paruas vero, minores. Et maximam tandem in fine eſſe voluptatem, nempe mortem: atque propterea ante ipſam, & ægritudinem cõtingere maximam. Manifeſtum eſt enim, quòd homini nulla maior ægritudo neque dolor accidere poſſit, quàm is qui trahit ad mortem. Dicebat autẽ & viritim alia eſſe vincula, his quidem minora illis, autem maiora circũdata, tanquam compedes: vocari vero ea à nobis Spes. Quemadmodum igitur compedes eſſent in infima corporis parte, & circa extrema membra: ita & ſpes in infimo eſſe, & circa extremam vitæ partẽ, & maxime in ditionem redigere homines, cogeréque omnia pati & ſuſtinere. ſtultis igitur & ſtolidis, valde tumidas eas eſſe cõpedes, & percraſſas: induſtriis vero, relaxatas eſſe & tenues circumdatas.

cō- s.

A σθαι· τοῖς δὲ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις, οἷα δὴ πεφυσημένοις τῇ ψυχῇ καὶ σφόδρα εὐεκτοῦσι, μᾶλλον ἐγκεῖσθαι καὶ θλίβειν· ὥσπερ τοῖς τὰ σώματα δεδεμένοις, τοῖς παχέσι τε καὶ ὀγκώδεσι τῶν λεπτῶν τε καὶ ἀτρόφων μᾶλλον ὁ δεσμὸς πιέζει, τινὰς μέντοι καὶ λίαν ὀλίγους, ἄφεσιν τινὰ ἔχειν ἐκ τοῦ θεοῦ· καὶ δεδέσθαι μὲν, ἐλαφρῶς δὲ πάνυ, δι' ἐπιείκειαν· περὶ ὧν αὖθις λέξομεν. πρότερον δὲ εἰπεῖν ἄξιον, ὡς ἐγώ ποτε ἤκουσα ἀνδρὸς ἀγύρτου παῖς ὤν, ὁ- B ποίαν τινὰ ἔφασκεν εἶναι τὴν ἅλυσιν, οὔτε που ταῖσδε ὁμοίαν, ἐκ σιδήρου τε καὶ χαλκοῦ πεποιημένην, πολὺ μέντοι κρατιοτέραν· τὸ δὲ σχῆμα καὶ τὴν πλοκὴν, παραπλησίαν. ὥσπερ γὰρ αἵδε εἰσὶν ἐκ κρίκων τινῶν κεχαλκευμέναι, δι' ἀλλήλων διαβεβλημένων· καὶ τοῦτο ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους· οὕτω δὴ κἀκείνην ἔχειν. ᾗ δὴ ἔφαμεν, τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τῶν θεῶν δεδέσθαι. συνηρτῆσθαι δὲ αὐτὴν ἅπασαν, ἐξ ἡδονῆς τε καὶ λύπης, καὶ C ταῦτα ἐξ ἀλλήλων ἀεὶ πεπλέχθαι, τότε ἡδὺ καὶ λυπηρὸν, καὶ τῷ ἑτέρῳ τὸ ἕτερον ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ ἀκολουθεῖν, ὥσπερ, οἶμαι, τοὺς κρίκους τῆς ἁλύσεως· ἕπεσθαι δὲ ταῖς μὲν μεγάλαις ἡδοναῖς, μεγάλας λύπας· ταῖς δὲ σμικραῖς σμικροτέρας, καὶ τήν γε μεγίστην ἡδονὴν ἐπὶ τέλους εἶναι, τὸν θάνατον. διὰ τοῦτο καὶ λύπην πρὸ αὐτοῦ συμβαίνειν μεγίστην. δῆλον γὰρ ὡς οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ μείζων ταύτης τῆς λύπης καὶ ὀδύνης, τῆς ἀγούσης ἐπὶ τὸν θάνατον. ἔλε- D γε δὲ καὶ κατ' ἄνδρα ἕτερα εἶναι δεσμὰ, τοῖς μὲν ἐλάττω, τοῖς δὲ μείζω περικείμενα, ὥσπερ πέδας· καλεῖσθαι δὲ ὑφ' ἡμῶν αὐτὰς, Ἐλπίδας. ὥσπερ οὖν τὰς πέδας κατωτάτου τοῦ σώματος εἶναι, καὶ περὶ τοῖς ἐσχάτοις μέρεσιν· οὕτω καὶ τὰς ἐλπίδας κατωτάτω εἶναι καὶ περὶ τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ βίου, καὶ μάλιστα δὴ κρατεῖν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀναγκάζειν πάντα πάσχοντας ὑπομένειν. τοῖς μὲν οὖν ἀνοήτοις τε καὶ ἠλιθίοις, ὑπερόγκους τε εἶναι τὰς πέδας ταύτας, καὶ σφόδρα παχείας. τοῖς δὲ κομψοτέροις, κεχαλάσθαι τε καὶ λεπτὰς περικεῖσθαι.

A καὶ γάρ τοι προσεοίκασι καὶ ῥίνῃ τινὶ, πάνυ ἀνδρικῶς ἑπόμενος τῇ εἰκόνι· τοῦτο δὲ, ἔφη, μόνους εὑρίσκειν τοὺς κομψούς τε καὶ δριμεῖς. ἀποκεκρύφθαι γὰρ αὐτὸ, πάνυ ἀκριβῶς· ὥσπερ εἴ τις ἐν δεσμωτηρίῳ ῥίνην ἀποκρύψειεν, ὅπως μηδεὶς τῶν δεσμωτῶν λάβοι, ἔπειτα λύσειεν ἑαυτόν. τοὺς οὖν φιλοτίμους καὶ φιλοπόνους, μόλις μὲν, ὅμως δὲ εὑρίσκειν. καλεῖσθαι δὲ αὐτὸ ὑπ' αὐτῶν, Λόγον. ἐπειδὰν οὖν τάχιστα εὕρωσι, χρῆσθαί τε, καὶ ῥινᾶν τὰ δεσμὰ, καὶ ποιεῖν τῆς ἁλύσεως τὸ καθ' αὑτοὺς, ὡς οἷόν τε, ἰσχνότατον καὶ ἀσθενέστατον· B μέχρις ἂν ᾖ δυνατὸν κατεργάσωνται, τάς τε ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας. βραδὺ δὲ τοῦτο γίγνεσθαι. μόλις γὰρ αὐτῶν ὁ λόγος, ἅτε στερεῶν ὄντων καὶ ἀδαμαντίνων, καθικνεῖται, καὶ κατὰ μικρὸν ἀπεσθίει, παντελῶς δὲ οὐκ ἂν δύναιτο δαπανῆσαι καὶ διελεῖν. ὅτῳ δ' ἂν ἐγγένηται τοῦτο τὸ φάρμακον, καὶ φιλοπόνως αὐτῷ χρήσηται δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἐφ' ὅσον οἷόν τ' ἐστὶν, εὐχερῶς ἤδη τὴν φρουρὰν φέρει, C καὶ περιέρχεται παρὰ τοὺς ἄλλους ὥσπερ λελυμένος, καὶ τοῦ χρεὼν ἐπιστάντος, ῥᾳδίως ἄπεισιν, ὡς ἂν οὐκέτι βίᾳ κρατούμενος, οὐδὲ σφιγγόμενος. ἐκ τούτων ἐνίοτε οἱ θεοὶ τινὰς, καὶ παρέδρους ἑαυτοῖς ποιοῦνται δι' ἀρετὴν καὶ σοφίαν, καθόλου τῆς τιμωρίας ἀπαλλάξαντες. ταῦτα μὲν τις εἶπεν ἀνὴρ δυσάρεστος, ὡς ἐγὼ δοκῶ, καὶ πολλὰ λελυπημένος κατὰ τὸν βίον, ὀψὲ παιδείας ἀληθοῦς ἠσθημένος, οὐ μὴν ἀληθῆ γε, οὐδὲ πρέποντα θεοῖς. ἕτερος δὲ D βελτίων ἐστὶ τοῦδε λόγος, ὃν πολὺ ἂν εἴποιμι προθυμότερον. ἤκουσα δὲ αὐτὸν ἀνθρώπου γεωργοῦ, ἐν ἀγροίκῳ τινὶ ῥυθμῷ καὶ μέλει· πλὴν τοῦτο μὲν ἴσως οὐδὲν ἡμᾶς δεῖ μιμεῖσθαι, τὴν δὲ διάνοιαν αὐτὴν, ἀπομνημονεῦσαι πειρασόμεθα. ἔλεγε δὲ ὑμνῶν τόν τε Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς, ὡς ἀγαθοί τε εἰσὶ καὶ φιλοῖεν ἡμᾶς, ἅτε δὴ ξυγγενεῖς ἐόντας αὐτῶν. ἀπὸ γὰρ τῶν θεῶν, ἔφη, τὸ τῶν ἀνθρώπων εἶναι γένος· οὐκ ἀπὸ Τιτάνων οὐδ' ἀπὸ Γιγάντων. ὅτε γὰρ τὰ σύμπαντα εἶχον, ὥσπερ ἀποικίαν τινὰ αὐτῶν, ἐν τῇ γῇ ἐρήμῳ

Et ſanè etiã eas aſsimilauit limæ alicui, admodum viriliter imaginẽ ſequens: hãc enim ſolos aiebat inuenire induſtrios & acutos. Reconditam quippe eſſe plane diligenter: quemadmodum ſi quis in carcere limam abſcondat, ne quis ea captiuorũ reperta, ſemetipſum ſoluat. Ergo honorũ & laborum cupidos, vix quidem eã, ſed tamen inuenire. Eam verò ab ipſis vocari Rationem. Simulac igitur inuenerint, & vti, & limare vincula, & facere catenæ partem, quæ eos tenet, quantum fieri poteſt tenuiſsimam & infirmiſsimam, donec fieri poſsit vt abrumpant & voluptates, triſtitiáſque. Tardè autem hoc fit. Vix enim eas ratio, vtpote ſolidas & adamantinas, attingit, & paulatim abedit. Omnino verò eas abſumere & diſſecare haud poſſet. Cuicunque hoc pharmacum innatum fuerit, atque induſtriè eo fuerit vſus noctéſque diéſque, quantumcũque poteſt, facile is iam cuſtodiam tolerat, & circumambulat ad alios tanquam ſolutus: & fato inſtante facilè recedit, vt qui haud amplius vi detineatur, neque conſtringatur. Ex his quoſdam dij nonnunquam aſſeſſores ſibi faciunt, propter virtutẽ & ſapientiã, planè à ſuppliciis liberantes. Hæc dixit vir mea ſententia moroſus, multiſque afflictus moleſtiis in vita, ſeróque veræ eruditionis ſenſum percipiẽs: at hæc vera nõ ſunt, neque Deos decent. Eſt autẽ melior hoc alius ſermo, quẽ ego multo dixerim prõptius. Audiui verò eum ex homine agricola in agreſti rhythmo & cantico: verùm hoc quidem fortaſſe nihil nos oportet imitari, intellectum vero conabor memoriter recitare. Dicebat autem, laudibus celebrans Iouem & alios Deos, quod boni eſſent, nóſque amarent, vtpote qui eſſemus illorum cognati. A diis enim creatum eſſe aiebat humanum genus, non à Titanibus neque à Gigãtibus ortum. Quãdo enim omnia habebant in manu, ſicuti coloniam quandam ſuam: ita homines in terram deſertã

dedůxerunt, collocaueruntque ſub minoribus quidem honoribus & opibus, paribus autẽ iuribus & legibus, quemadmodum magnæ & felices ciuitates minores faciunt inhabitari. Et mihi videbatur dicere, haud apponẽs ipſa nomina, vt Athenienſes Cythnos aut Seriphios, aut Lacedæmonij Cytherios antiquitus ſub iiſdem legibus deduxerũt: & eorum imitamina apud horum quoſque videre licet, in deorum cultu & republica, quam conditores habent: infirma autem omnia & deteriora. Differentiam verò non æqualẽ eſſe. Hos enim vt homines ab hominibus differre, deorum autem excellentiam erga nos infinitam quandam eſſe. Donec igitur vita fuit recẽter adhuc inſtituta, Deos ipſos aduenisse, & miſiſſe à ſe tanquam prætores & principes, qui rerum hominúmque curam gererẽt, vt Herculem & Dionyſum & Perſea, atque alios, quos partim deorum filios eſſe audimus, partim eorum nepotes apud nos natos. Deinde eos tandem permiſiſſe noſtro arbitrio res gubernare, vt poſſemus. Atque tum peccata & iniquitates eueniſſe. Cecinit verò & aliud canticum: Quòd mũdus, domus ſit valde pulchra & diuina à diis inſtructa: quemadmodũ ab appellatis felicibus diuitibúſque hominibus domos quaſdam videmus poſtibus & columnis auróq; & picturis ornatas, faſtigia quoque & muros ianuámque fabricata. Similiter etiam factum eſſe mũdum ad diuerſorium & letitiam hominum, ſpecioſum & varium aſtríſque & ſole & luna, terráque marique & plantis, quæ ex deorum diuitiis & arte illorum ſunt cõparata. Aduenire verò homines in mundum hunc, tanquam ad diem feſtũ à deorum rege inuitatos, ad conuiuia & dapes ſplendidas, omnibus fruituros bonis. Recumbere autem alios alibi, ſicut in cœnis: hi quidem meliorem regionem, illi autem viliorem ſortiti. Eſſe autem omnia ſimi-

A κατοικίσαι τοῖς ἀνθρώποις, ἐφ' ἥττοσι μὲν τιμαῖς καὶ ὄλβῳ, δικαίοις δὲ καὶ νόμοις τοῖς αὐτοῖς· ὥσπερ αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ εὐδαίμονες, τὰς μικρὰς κατοικίζουσι. καί μοι ἐδόκει λέγειν, οὐ προσθεὶς αὐτὸς τὰ ὀνόματα, οἷον Ἀθηναῖοι Κυθνίους ἢ Σεριφίους, ἢ Λακεδαιμόνιοι Κυθηρίους τὸ παλαιὸν, ἐπὶ νόμοις τοῖς αὐτοῖς ᾤκισαν· καὶ μιμήματά γε παρ' ἑκάστοις τούτοις ἰδεῖν ἔστι τῶν θεῶν, καὶ τῆς πολιτείας, ἣν οἱ κτίσαντες ἔχουσιν. ἀσθενῆ δὲ πάντα καὶ B χείρονα. τὴν μέντοι διαφορότητα, οὐκ ἴσην εἶναι. τοὺς μὲν γὰρ, ἅτε ἀνθρώπους ἀνθρώπων διαφέρειν, τὴν δὲ τῶν θεῶν ὑπεροχὴν πρὸς ἡμᾶς, ἄπειρόν τινα εἶναι. μέχρι μὲν οὖν ἔτυχε νεοκατάστατος ὢν ὁ βίος, τοὺς θεοὺς αὐτούς τε παραγίγνεσθαι, καὶ πέμπειν ὥσπερ ἁρμοστὰς παρ' αὐτῶν, τοὺς ἐπιμελησομένους· οἷον Ἡρακλέα τε καὶ Διόνυσον καὶ Περσέα, καὶ τοὺς ἄλλους οὓς ἀκούομεν θεῶν παῖδας· τοὺς δὲ ἐκγόνους γενέσθαι παρ' C ἡμῖν. ἔπειτα ὕστερον ἐάσαι δι' αὐτῶν οἰκεῖν ὅπως ἂν δυνώμεθα. καὶ τότε δὴ τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰς ἀδικίας ξυμβαίνειν. ἦδε δὲ καὶ ἑτέραν ᾠδὴν· ὡς ὁ μὲν κόσμος, οἶκός ἐστι πάνυ καλός τε καὶ θεῖος, ὑπὸ θεῶν τε κατεσκευασμένος· ὥσπερ ὑπὸ τῶν εὐδαιμόνων τε καὶ πλουσίων καλουμένων ἀνδρῶν, οἴκους τινὰς ὁρῶμεν κατεσκευασμένους, σταθμοῖς καὶ κίοσι καὶ χρυσῷ καὶ γραφαῖς τὴν ὀροφὴν καὶ τοίχη καὶ θύρας εἰργασμένας· ὁμοίως γεγο- D νέναι τὸν κόσμον εἰς ὑποδοχήν τε καὶ εὐφροσύνην ἀνθρώπων, εὐειδῆ καὶ ποικίλον, ἄστροις τε καὶ ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ θαλάττῃ, καὶ φυτοῖς, ἃ δὴ τοῦ θεῶν πλούτου καὶ τέχνης τῆς ἐκείνων ἐστί. παραγίνεσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους εἰς αὐτὸν ἑορτάσοντας, ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν θεῶν κεκλημένους ἐπ' εὐωχίαν τινά τε καὶ θοίνην λαμπρὰν, ἁπάντων ἀπολαύσοντας τῶν ἀγαθῶν. κατακεῖσθαι δὲ ἄλλους ἀλλαχῇ, καθάπερ ἐν δείπνῳ· τοὺς μὲν ἀμείνονος χώρας, τοὺς δὲ φαυλοτέρας τυχόντας. εἶναι δὲ πάντα ὅμοια

τοῖς παρ' ἡμῖν γιγνομένοις ἐν ταῖς πανδοχείαις· πλὴν ὡς μικροῖς καὶ ἀγεννέσι, θεῖα καὶ μεγάλα εἰκάσαι. φῶς τε γὰρ παρ' ἡμῖν παρέχειν τοὺς θεοὺς διττόν, διὰ λαμπτήρων τινῶν· τοτὲ μὲν πλεῖον, τοτὲ δὲ ἔλαττον. τὸ μὲν νυκτός, τὸ δὲ ἡμέρας. καὶ παρακεῖσθαι δὴ τραπέζας, πάντων μεστάς, σίτου τε καὶ ὀπώρας, τῆς μὲν αὐτομάτου, τῆς δὲ εἰργασμένης· ἔτι δὲ καὶ κρεῶν, τῶν μὲν ἡμέρων, τῶν δὲ ἀγρίων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ θαλάττης. εἶναι δὲ τὰς τραπέζας, ἔφη, πάνυ ἀγροίκως λέγων, τούς τε λειμῶνας καὶ πεδία καὶ νάπας καὶ ἀκτάς, ἐν οἷς, τὰ μὲν φύεται, τὰ δὲ νέμεσθαι, τὰ δὲ θηρεύεσθαι. ἄλλα δὲ ἄλλοις πλείονα παρεῖναι, παρ' αἷς ἂν ἕκαστοι τραπέζαις κατακλιθῶσι. τοὺς μὲν γάρ, παρὰ θαλάττῃ τυχεῖν, τοὺς δὲ παρὰ πεδίοις, τοὺς δὲ παρ' ὄρεσι. διακονεῖσθαι δὲ τὰς Ὥρας, οἷα δὴ νεωτάτας οὔσας τῶν θεῶν, εὖ μὲν ἀμπεχομένας, καλὰς δὲ ἰδεῖν· οὔτι που χρυσῷ κεκοσμημένας, ἀλλὰ παντοίων ἀνθῶν στεφάνοις. διανέμειν δὲ καὶ τῶν ἀνθῶν αὐτῶν, καὶ τἄλλα ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἑστιάσεως· τὰ μὲν παραθείσας, τὰ δὲ ἀφαιρούσας κατὰ καιρόν. γίνεσθαι δὲ χορεὶς, καὶ τὴν ἄλλην εὐπάθειαν ἅπασαν. τὸν μὲν γὰρ τόπον τοῦτον ὃν ἔχειν δοκοῦμεν, γεωργίαις τε καὶ θήραις καὶ φυτείαις, εἶναι τοσοῦτον, ὅσον τοῖς κατακειμένοις, τὸ ἐπορέξασθαί τινος, καὶ τῇ χειρὶ λαβεῖν. ὧδε, ἔφη, ἄλλον ἀλλαχῇ κατακεῖσθαι τούτου, καὶ ἡ κρᾶσις τῶν ἀέρων αἰτία. τοὺς γὰρ πρώτους καὶ τοὺς ὑστάτους μᾶλλον τῶν ἄλλων εἶναι, τοὺς μὲν ἐν ψύχει, τοὺς δὲ ἐν ἀλέᾳ· τοὺς μὲν ἐγγὺς τοῦ φωτὸς ὄντας, τοὺς δὲ πόρρω. τῇ οὖν εὐφροσύνῃ καὶ τῇ εὐωχίᾳ, χρῆσθαι οὐχ ἅπαντας ὁμοίως, ἀλλ' ἕκαστον κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν. τοὺς μὲν γὰρ ἀσώτους καὶ ἀκρατεῖς, οὔτε ὁρᾶν οὐδέν, οὔτε ἀκούειν οὐδενός, ἀλλὰ ἐγκεκυφότας ἐσθίειν, ὥσπερ ἐν συφεῷ ὗς, ἔπειτα νυστάζειν. τινὰς δὲ αὐτῶν, μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ πορρωτέρω διατείνειν τὰς χεῖρας· οἷον, μεσογείους ὄντας, ἰχθύων ὀρέγεσθαι καὶ πράγματα ἔχειν.

A *lia iis quę apud nos fiũt in diuerſoriis, præter quàm quòd paruis & ignobilib. diuina & magna comparamus. Lucem enim apud nos à diis præberi duplicẽ per luminaria quædã, nunc quidẽ multã, nũc verò minorẽ: hãc noctu, illã interdiu. Appoſitas quoq; eſſe mẽſas omniũ bonorũ plenas, & frumẽti & pomorũ, partim ſpõte naſcentiũ, partim ex cultura: præterea & carniũ manſuetarũ & ferarũ, quin etiã animantiũ ex mari. Menſas autẽ di-* B *cebat, (valde ruſticè) & prata & cãpos & ſaltus & littora, in quibus hæc quidẽ naſcerentur, illa autẽ paſcerẽtur, alia verò venatu apprehenderentur. Alia porrò aliis plura ſuppetere, vt in qua quique menſa recubuiſſent. Hos enim ad mare, hos verò in campis, alios denique in mõtibus recũbere. Miniſtrare verò aiebat Horas, vt minimas natu dearũ, bene veſtitas, aſpectúque pulchras, non quidem auro exornatas, ſed omniũ florum coronis. Di-* C *ſtribuere eas autem & flores ipſos, atque alia curare, quæ ad conuiuium pertinent: hæc apponentes, illa auferẽtes opportunè. Haberi autem & choréas, & aliã omnẽ iucunditatẽ. Locũ verò hũc quem habere videmur, agricultura & venationibus & plãtationibus talẽ eſſe, vt accumbentibus vnũquodq; porrigat, manúque carpere faciat. Quod autẽ dixit aliũ alibi accũbere, huic & aëris cõplexio cauſam præbet. Hos enim primos, illos verò vltimos magis quã alios eſſe: atq; hos in fri-* D *gore, illos in aëris temperie: atque hos luci propinquos, illos procul à luce. Lætitia igitur & cõuiuio nõ omnes ſimiliter, ſed vnũquenq; iuxta ſuã vti naturã. Luxurioſos enim & incõtinentes neque videre neque audire quicquam omnium, ſed cernuos comedere, ſicuti in hara porcos, deinde ſomnum appetere. Porrò quoſdam eorum non eſſe contentos præſentibus, ſed ad longinqua manus extendere: veluti, quum ſint mediterranei, piſces appetere, multáque habere negotia.*

*Alios autem eſſe inexplebiles & miſeros, metuendo ne quãdo ipſis deſit: atque ideo ad ſe congregare & coaceruare quæcũque poſſunt. Et poſthæc, quum illis abeũdum ſit, ire nulla re aſſumpta, ſed valde egenos, & derelinquere illa aliis. Neque enim licet quicquam ſecum auferre. Hos ergo eſſe deridiculo, ſeque inhoneſtè gerere. Alios autem teſſeris, alios talis ludere. Eſſe autem teſſeras taloſque, non quales nos nominamus: ſed hos quidem aureos, illos verò argenteos, quam nos monetam appellamus, pro qua diſsident, conatúrque quiſque plus habere. Maximũ verò tumultum & dehoneſtamẽtum hos præbere aleatores, & videri conuiuarum eſſe moleſtiſsimos. Nonnunquam enim eos pugnare cominus, & vulnerare mutuò. Maximè autẽ ebrios hoc deſignare. Inebriari verò eos nõ à vino, ſicut apud nos, ſed à voluptate. Hunc enim potum in conuiuio præberi à diis, ad redarguendos vniuſcuiuſque mores. Duos autem aſtare pincernas: alterum maſculum, alteram fœminam. Nominari autem apud eos, illum quidem Animum, hanc autem Incõtinentiam. Prudentes ergo maſculum habere pocillatorem, eóſque ab illo dũtaxat accipere, idque raro, & paruis calicibus, & potum admodum tutò temperatum. Præſto enim eſſe vnum craterem, nempe Modeſtiæ. Stare enim multos in medio, guſtu valde differentes, vt multorũ vinorum. Eos autem eſſe aureos & argenteos, præterea & extra animantia in circuitu habere, & flexuras quaſdam, & tornaturas. Illum verò Modeſtiæ & leuem eſſe, & non magnum, & vt quis coniicere queat, *æneum: Inde igitur frequenter ſumentes & commiſcẽtes, oportet modicum quid voluptatis bibere. Quibus autẽ eſt Animus pocillator, ille infũdit metuẽs animaduertẽnſque ne qua intemperatura peccet, offendátque conuiuam, & decipiat. Porrò Incontinentiam plurimis quidem infundere meram voluptatem,*

A ἄλλους δὲ ἀπλήστους τε καὶ ἀθλίους ὄντας, φοβουμένους μήποτε αὐτοῖς ἐλλείπῃ, πρὸς αὑτοὺς συνάγειν καὶ ἀθροίζειν *ὅσα ἂν δύνωνται. (*ἴσ. ἄγειν) καὶ μετὰ ταῦτα, ὅταν αὐτοὺς ἀπιέναι δέῃ, πορεύεσθαι μηδενὸς μεταχόντας, ἀλλὰ πάνυ ἐνδεεῖς, καὶ καταλείπειν δὲ ταῦτα ἑτέροις. οὐ γὰρ εἶναι φέρεσθαι μεθ' ἑαυτῶν. τούτους μὲν οὖν καταγελᾶσθαί τε καὶ ἀσχημονεῖν. ἑτέρους δὲ πεττεύειν, τοὺς δὲ ἀστραγάλοις παίζειν. εἶναι δὲ τοὺς πεττοὺς τε καὶ ἀστραγάλους, οὐχ οἵους ἡμεῖς ὀνομάζομεν,

B ἀλλὰ τοὺς μὲν χρυσοῦς, τοὺς δὲ ἀργυρέους, ὃ δὴ νόμισμα καλούμενον ἡμεῖς, ὑπὲρ οὗ διαφέρεσθαι καὶ ζητεῖν ἕκαστον πλεονεκτεῖν. πλεῖστον δὴ θόρυβον καὶ ἀκοσμίαν τούτους παρέχειν τοὺς δὴ κυβεύοντας, καὶ δοκεῖν τῶν συμποτῶν ἀηδεστάτους. ἐνίοτε δὲ καὶ μάχεσθαι καὶ εἰς χεῖρας ἰέναι, καὶ τιτρώσκειν ἀλλήλους. μάλιστα δὲ τοὺς μεθυσκομένους ταῦτα δρᾶν. μεθύσκεσθαι δὲ οὐκ ἀπὸ οἴνου, καθάπερ τοὺς παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ὑφ' ἡδονῆς. τοῦτο γὰρ ἐν τῇ κοινῇ

C ἑστιάσει τὸ πόμα παρέχειν τοὺς θεούς, ὥστε ἐξελέγχεσθαι τὸν ἑκάστου τρόπον. δύο δὲ οἰνοχόους ἐφεστάναι, τὸν μὲν ἄρρενα, τὴν δὲ θήλειαν· ὀνομάζεσθαι δὲ αὐτοῖν τὸν μὲν Νοῦν, τὴν δὲ Ἀκράτειαν. τοὺς μὲν οὖν φρονίμους τὸν ἄρρενα οἰνοχόον ἔχειν, καὶ παρ' ἐκείνου μόνον τούτους δέχεσθαι, σπανίως τε καὶ σμικραῖς κύλιξι, καὶ πάνυ ἀσφαλῶς κεκραμένον. κεῖσθαι γὰρ ἕνα κρατῆρα τόν γε τῆς Σωφροσύνης. ἑστάναι γὰρ πολλοὺς ἐν τῷ μέσῳ καὶ διαφέροντας τῇ γεύσει, ὥσπερ

D οἴνων πολλῶν· εἶναι δὲ αὐτοὺς, ἀργυρέους τε καὶ χρυσοῦς. ἔτι δὲ καὶ ζῷα ἔξωθεν κύκλῳ ἔχειν, καὶ ἕλικάς τινας καὶ τορείας. τὸν δὲ τῆς Σωφροσύνης, λεῖόν τε καὶ οὐ μέγαν, καὶ ὡς ἂν εἰκάσαι τις ὁρᾶν χαλκοῦν. δεῖν οὖν ἐκεῖθεν πολλαπλάσιον λαμβάνοντας, καὶ ξυγκεραννύντας σμικρόν τι τῆς ἡδονῆς πίνειν. οἷς μὲν οὖν ἐστιν ὁ Νοῦς οἰνοχόος, ἐπεὶ οἰνοχοεῖ φοβούμενος καὶ προσέχων, μή πη τῆς κράσεως ἁμάρτων, σφήλῃ τὸν δαιτυμόνα καὶ καταβάλλῃ. τὴν δὲ Ἀκράτειαν τοῖς μὲν πλείστοις ἄκρατον τὴν ἡδονὴν ἐγχεῖν,

A μηδὲ σμικρὸν σωφροσύνης παραμιγνῦσαν· τοῖς δὲ ὀλίγον τι παντελῶς, λόγου ἕνεκεν. τοῦτο δὲ εὐθὺς ἐξίτηλον γίγνεσθαι, καὶ μηδαμοῦ φαίνεσθαι. τοὺς δὲ πίνοντας, μὴ διαλείπειν, ἀλλ' ἐπισπέρχειν τε αὐτὴν, καὶ κελεύειν θᾶττον ἰέναι παρ' αὐτοὺς, καὶ προαρπάζειν ἕκαστον. τὴν δὲ ἐπείγεσθαι καὶ περιτρέχειν ἀσθμαίνουσαν καὶ ῥεομένην ἱδρῶτι. τοὺς μὲν οὖν ἐκείνης ἑταίρους, ὀρχεῖσθαί τε καὶ κυλίεσθαι περιπίπτοντας ἐν τῷ μέσῳ, καὶ μάχεσθαι καὶ βοᾶν, B οἷα δὴ ποιοῦσιν οἱ μεθυσθέντες ὑπὸ οἴνου. πλὴν οὗτοι μὲν ἐπ' ὀλίγον καὶ μετρίως. μικρὸν γὰρ ἐξαρκεῖ καταδαρθεῖν· ἔπειτα ἄμεινον ἑαυτῶν ἔχουσιν, ἅτε ἐλαφρᾶς οὔσης τῆς μέθης. οἱ δὲ ὑπὸ τῆς ἡδονῆς καρωθέντες, ὡς ἂν ὑπὸ ἰσχυροτέρου πόματος κατεχόμενοι, δι' ὅλου τοῦ βίου ταῦτα ποιοῦσι· καὶ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγῆναι ζῶσιν, εἰ μή γε ἀποθάνωσιν. οὗτος γὰρ ὕπνος ἐστὶ, τῶν οὕτω μεθυσκομένων, καὶ μόνος αὐτοὺς ὠφελεῖ. πολλοὶ δὴ C καὶ ἐξεμοῦσιν ὑπὸ πλησμονῆς· γίγνεται δὲ μετὰ σπαραγμοῦ τε καὶ λύπης τῆς ἐσχάτης, τὸ τὴν ἡδονὴν ἐκβάλλειν. ὅστις δ' ἂν ἰσχύσῃ, κουφίζεται καὶ ῥᾷον διάγει τὸ λοιπόν. σπανίως δὲ τοῦτο συμβαίνει, ὃ ἐθέλειν ἐξεμεῖν. ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον πίνειν ἐθέλουσιν. οὐδὲ γὰρ παύονται τοῦ δίψους, ἀλλ' ἀεὶ σφοδρότερον ἔχουσιν. οἱ μὲν οὖν, τοιοῦτοι εἰσὶ, καὶ καταισχύνουσι καὶ ὑβρίζουσι τὴν χάριν τῶν θεῶν. οἱ δὲ μέτριοί τε καὶ ἐπιεικεῖς, τῇ μὲν ἡδονῇ πράως χρῶνται D καὶ διὰ χρόνου φοβούμενοι. ὥσπερ δὲ ἄνθρωπος ἐλεύθερος κληθεὶς ὑπό τινων τῶν κρειττόνων, βασιλέως ἢ δυνάστου, τοῦ μὲν ἐσθίειν καὶ πίνειν ἀμελεῖ, πλὴν ὅσον ἀναγκαῖον, προσέχει δὲ τοῖς ἔνδον καὶ τούτοις τέρπεται· κἀκεῖνοι μέθης μὲν καὶ πεττῶν καὶ ἀστραγάλων ἀμελοῦσιν, ὁρῶσι δὲ τὸν οἶκον ὅπως ἔχει, καὶ τόν τε ἀνδρῶνα ἐν ᾧ κατάκεινται, θαυμάζουσί τε καὶ ζητοῦσιν ὅπως γέγονε, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα, ὥσπερ γραφάς τινας εὐειδεῖς καὶ καλὰς καταμανθάνουσι, καὶ

& ne modicum quidem modeſtiæ admiſcere: aliis verò omnino modicum quid, rationis gratia: hoc verò continuo dilutum fieri, & nuſquam apparere. At verò bibentes non interquieſcere, ſed eam hortari vt properet, iuberéque citius ad ipſos eat, & vnumquemque poculum preripere. Illam autem feſtinare, & diſcurrere anhelantem, & ſudore diffluentẽ. Proinde illius cõuiuas iraſci, & volutari, alter in alterum irruentes in medio, & pugnare & clamare, qualia faciunt qui à vino ſunt ebrij. Verum hi quidem pauliſper & modicè. Paulùm enim illis ſufficit dormire: deinde meliùs ſe habent, vtpote leuata ebrietate. Qui verò à voluptate capita habẽt aggrauata, vt à fortiore potu oppreſsi, per totam vitam hæc faciunt, & viui liberari nõ poſſunt, niſi moriantur. Hic enim ſomnus eſt hoc modo inebriatorũ, & ſolus illis prodeſt. Multi quoque vomunt ob repletionem: fit autẽ cum laceratione, triſtitiáque extrema, voluptatis eiectio. Quicunque autẽ præualuerit, releuatur, & facilius degit in poſterum. Hoc verò raro contingit: vt euomere quis velit, ſed multo magis bibere volunt. Neque enim à ſiti deſinũt, ſed ſemper habent vehementiorem. Hi quidẽ huiuſmodi ſunt, turpitudinéque & iniuria deorum donum afficiunt. Temperati verò & moderati voluptate leniter fruũtur, & per certa tempora cum timore. Quemadmodum enim homo liber vocatus à quibuſdam maioribus, vel rege vel dynaſta, edendi quidem & bibendi negligens eſt, niſi quantum flagitat neceſsitas: animaduertit autem ea quæ intus fiunt, & iis delectatur: ita & illi ebrietatis quidem & teſſerarum & talorum curã nõ habent, ſpectant verò quomodo interiora habeant, & virorum diætam, in quæ recumbunt, admirantúrque & inquirunt quomodo facta ſit, & omnia quæ ſunt in ea tanquam picturas quaſdã ſpecioſas & pulchras contemplantur, inſuper &

A aliam ſtructuram & ordinem & horas, quàm bene doctéque vniuerſa faciat, & attendunt illis, & ſoli demum pulchritudinem ſentiunt. Magnæ autem illis curæ eſt, vt ne videantur tanquam cæci & ſurdi horum participes fuiſſe, ſed vt recedentes habeant quod de his dicāt, ſi quis percōtetur quę nam viderint, quæque cognouerint. Atque hæc curantes, & prudenter cōcinnéque voluptatem participantes degunt, alter cum altero diſputantes, vel
B bini vel terni, ſimiles. Porrò interdū magno clamore facto & tumultu ab ebriis, etiam illuc reſpiciunt, dei nde ſtatim ad ſe reuertuntur. Et quando abeundum fuerit, luxurioſi quidem & continentes à pediſſequis feruntur & trahūtur cum doloribus & ægritudinibus clamantes & plorantes, nihilque ſcientes, neque quà præterierint, atque quomodo cōuiuio ſint accepti, etiamſi quis illorum longum valde tempus maneat. Illi autē recti & tuto
C ſuis ipſorum pedibus abeunt, appellantes amicos hilares & læti, vt qui ſe nulla in re indecorè geſſerunt. Hæc igitur Deus ſpeculans, & omnia videns vt in domo propria, qualiter ſe quiſque in conuiuio geſſerit, optimos ſemper ad ſe vocat: & ſi quem nactus fuerit qui valde placeat, illic manere iubet, conuiuámque & amicū facit, atque ille iā deinde nectar bibit. Hoc autē ſimile eſt quidē Modeſtiæ potui: lōgè vero eo pellucidius eſt, & purius,
D vt quod ſit (opinor) diuinæ & veræ Modeſtiæ. Papę ô Charideme, qualis vir nobis mortuus es, qui lōgè tui ſeculi hominibus futurus eras præſtātior? Quale porro & patri & ciuib. ſpecimen tui dediſti: non hercle ſermonū, verùm magnæ veræque fortitudinis. Quare mihi nō eſt, vnde vos conſoler, qui hoc tali eſtis orbati, vt non moleſtè feratis. Neque enim memetipſum ſatis queo in præſentia conſolari. Tu verò, ô Timarche, ſolus releuare ab his patrem potes, eiúſque mederi infortunio, ſi tibi curæ fuerit ne illo deterior eſſe

τὴν ἄλλην οἰκοδομίαν τε καὶ τάξιν, καὶ τὰς ὥρας, ὡς εὖ τε καὶ ἐπισταμένως ἅπαντα περαίνουσι, καὶ προσέχουσιν αὐτοῖς, καὶ μόνοι δὴ τοῦ κάλλους αἰσθάνονται. μέλει δ' αὐτοῖς, ὅπως μὴ δοκῶσιν, ὡς τυφλοί τε καὶ κωφοὶ μετειληφέναι τούτων. ἀλλὰ καὶ ἀπαλλαγέντες, ἔχωσί τι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, εἴ τις πυνθάνοιτο ἅ τε εἶδον, ἅ τε ἔγνωσαν. καὶ ταῦτα φροντίζοντες καὶ μετὰ νοῦ τῆς ἡδονῆς ἐμμελῶς μετέχοντες διάγουσιν, εἷς ἑνὶ διαλεγόμενοι, καὶ κατὰ δύο καὶ τρεῖς, ὅμοιοι. ἐνίοτε δὲ μεγάλης κραυγῆς γινομένης καὶ θορύβου παρὰ τῶν μεθυόντων, κἀκεῖσε ἀπέβλεψαν. ἔπειτα εὐθὺς πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς ἐγένοντο. καὶ ὅπη δ' αὖ ἀπιέναι δέῃ, οἱ μὲν ἄσωτοι καὶ ἀκρατεῖς ὑπὸ τῶν ἀκολουθούντων ἕλκονται, καὶ συνέρχονται μετὰ πόνων τε καὶ νοσημάτων κεκραγότες καὶ οἰμώζοντες, οὐδὲν εἰδότες, οὔτε ὅπη παρῆλθον, οὔτε ὅπως εἱστιάθησαν· κἂν πάνυ τις αὐτῶν πολὺν μείνῃ χρόνον. οἱ δὲ ὀρθοί τε καὶ ἀσφαλῶς τοῖς ἑαυτῶν ποσὶν ἀπίασι, προσαγορεύσαντες τοὺς φίλους, φαιδροί τε καὶ γεγηθότες ὡς οὐδὲν ἀσχημονήσαντες. ταῦτα οὖν ὁ θεὸς ἐπισκοπῶν καὶ πάντα ὁρῶν, ὡς ἐν ἰδίῳ οἴκῳ, ὅπως ἕκαστος εἱστιᾶτο, τοὺς βελτίστους ἀεὶ πρὸς αὑτὸν καλεῖ· κἂν τὸν σφόδρα ἀρεσθεὶς τύχῃ, μένειν αὐτοῦ κελεύει, καὶ συμπότην καὶ ἑταῖρον ἐποιήσατο, καὶ τοῦ νέκταρος ἤδη οὗτος οἰνοχεῖται. τοῦτο δὲ ἔοικε μὲν τῷ τῆς σωφροσύνης πόματι· διαυγέστερον δέ ἐστιν ἐκείνου, πολὺ καὶ καθαρώτερον, ὡς ἄν, οἶμαι, θείας ὂν καὶ ἀληθοῦς σωφροσύνης. παπαῖ, ὦ Χαρίδημε, οἷος ὢν ἡμῖν τέθνηκας, ὡς πολὺ τῶν κατὰ σαυτὸν ἀνθρώπων ὑπερέξειν ἔμελλες. οἵαν δὲ καὶ τῷ πατρὶ καὶ τοῖς πολίταις ἐπίδειξιν σαυτοῦ παρέσχες· μὰ Δί' οὐ λόγων, ἀλλὰ μεγάλης καὶ ἀληθινῆς ἀνδρίας. ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅπως παραμυθήσομαι ὑμᾶς τοιούτου στερηθέντας, μὴ βαρέως φέρειν. οὐδὲ γὰρ ἐμαυτὸν οἷός τέ εἰμι, ἱκανῶς παραμυθήσασθαι ἐν τῷ παρόντι. σὺ δέ, ὦ Τίμαρχε, μόνος δύνασαι τὸν πατέρα τοῦτον κουφίζειν, καὶ θεραπεύειν αὐτοῦ τὴν ἀτυχίαν, ἐὰν μέλῃ σοι, μὴ πολὺ ἐκείνου καταδεέστερο

φαίνεσθαι. καὶ γὰρ ἄτοπον, εἰ τὴν μὲν οὐσίαν αὐτοῦ, τὴν μὲν ἤδη παρείληφας τοσαύτην οὖσαν, τὴν δὲ αὖθις λήψῃ, τοῦδε ἀποθανόντος, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ τὸ θάρσος καὶ τὸ τῶν καλλίστων ἐρασθῆναι ἀφήσεις, ὡς κατὰ ταῦτα, οὐδὲν ἐκείνῳ προσήκων.

A *videaris. Quippe abſurdum eſt, ſi tu quidem illius ſubſtantiam partim iam recepiſti nõ modicam, partim poſtea recepturus es hoc mortuo: illius vero modeſtiã & animoſitatem, & rerum honeſtiſsimarũ amorem, dimiſeris: tanquàm illi nulla, quod ad hoc attinet, neceſsitudine ſis coniunctus.*

ΡΟΔΙΑΚΟΣ. λα'.

Εἰκὸς μὲν, ὦ ἄνδρες Ῥόδιοι, τοὺς πολλοὺς ὑμῶν, ἐμὲ νομίζειν ὑπὲρ ἰδίου τινὸς πράγματος ἐντευξόμενον ὑμῖν, ἀφῖχθαι. ὥστε ἐπειδὰν αἴσθησθε τῶν ὑμετέρων τι κοινῶν ἐγχειροῦντα ἐπανορθοῦν, δυσχερανεῖτε ἴσως· εἰ μήτε πολίτης ὢν, μήτε κληθεὶς ὑφ' ὑμῶν, ἔπειτα ἀξιῶ συμβουλεύειν, καὶ ταῦτα ὑπὲρ οὐδενὸς ὧν σκεψόμενοι συνεληλύθατε. ἐγὼ δὲ ἂν μὲν ὑμῖν ἀκούσασι, μηδὲν τῶν δεόντων, ἢ περί τινος τῶν μὴ πάνυ ἀναγκαίων φανῶ λέγων, δικαίως ἂν ἀμφότερα φημὶ δόξειν, ἅμα εὐήθης καὶ περίεργος. ἐὰν δ' ὡς οἷόν τε, καὶ περὶ μεγίστου πράγματος, καὶ τούτου σφόδρα φαύλως ἔχοντος, ὥστε δημοσίᾳ τὴν πόλιν ἀπ' αὐτοῦ διαβεβλῆσθαι, καὶ πάντας ὑμᾶς, ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμοῦντας, καθ' ἓν τοῦτο δόξης οὐ προσηκούσης τυγχάνειν· εἰκότως ἄν μοι χάριν ἔχοιτε, καὶ νομίζοιτε εὔνουν ἑαυτοῖς. δῆλον γὰρ ὡς εἰ μὴ πάνυ τις ἡμᾶς ἀγαπᾷ, τοῖς γε ἄλλοις οὐδὲν μέλει δήπου, τῶν ὑμῖν τινα φερόντων αἰσχύνην ἢ βλάβην. οὐκοῦν ἄτοπον, εἰ μὲν ἀργύριόν τις ὑμῖν ἐχαρίζετο ἀφ' ἑαυτοῦ, ξένος, ἢ μέτοικος, τοῦτον μὲν οὐκ ἂν ἡγεῖσθε περίεργον, ὅτι μηδὲν προσήκειν δοκῶν ἐφιλοτιμεῖτο, μὴ δ' ὑμῶν ἀπαιτούντων· συμβουλεύοντος δέ τι τῶν χρησίμων, δυσχερέστερον ἀκούσεσθε· ὃς ἂν μὴ τύχῃ κληθεὶς, ἢ μὴ πολίτης ὑπάρχῃ. καί τοι χρημάτων μὲν, οὔθ' ὑμεῖς σφόδρα ἴσως ἐν τῷ παρόντι δεῖσθε, καὶ μυρίους ἐστὶν εὑρεῖν, οἷς μᾶλλον

RHODIACA XXXI.

B *VEri ſimile quidem eſt, (ô viri Rhodij) multos veſtrũ exiſtimaſſe, me huc vt proprij cuiuſdã negocij cauſa vos conuenirẽ, adueniſſe. Itaque quũ ſenſeritis me quiddã veſtrarũ rerum communiũ corrigere, indignabimini fortaſſe, quod neque ciuis, neq; à vobis accerſitus conſulere velim, præſertim de eorũ nullo de quibus deliberaturi cõueniſtis. Ego verò ſi vobis au-*
C *dientibus, nihil quod oporteat, aut de aliquo nõ admodum neceſſario dicere videbor, merito ſane vtrunque me vocari aio oportere, pariter & ſtolidũ & curioſum. Sin verò quãtum fieri poteſt & maxima de re, atque ea valde vicioſe diſpoſita, vt publicè ciuitas propterea male audiat, & vos omnes, cæteris in reb. bonam habentes famã, per hoc vnũ rumorẽ non conueniẽtem habeatis: iure mihi gratiã habere debetis, & exiſtimare me vobis beneuolũ eſ-*
D *ſe. Manifeſtũ eſt enim, quòd qui vos non vehemẽter diligat, non erit vnquã de aliis veſtris reb. ſollicitus, quæ vel turpitudinẽ vobis, aut detrimẽtũ adferũt. Proinde abſurdũ, quod ſi quis vobis, aut hoſpes, aut inquilinus, vltro donet argentũ, accipitis, neq; eũ putatis curioſum, quòd nulla vobis neceſsitudine iũctus, neque vobis petẽtibus largitus eſt: conſulentem vero quid vtile, difficilius audieritis, qui neq; vocatus ſit, neq; ciuis. Atqui pecuniis quidem neq; vos fortaſſe in præſẽtia indigetis: & ſexcentos inuenire licet, quibus magis*

profuerit auferre eas quàm adiicere, bono autem conſilio nemo eſt qui non indigeat omni tempore, & ad omnem vitam, ne is quidem qui feliciſsimè degere videtur. Si igitur de propoſitis dicerem, non tantam ex me caperetis vtilitatem: veriſimile enim eſſet, per vos ipſos eo ſemel quod ſit facto opus cõſiderato, me ſuperuacuum facere ſermonem: quia vero illud, de quo neque principaliter quæritis, quo tandem pacto ſe habeat, oſtenſurus ſum turpiſsimè fieri; quî fieret vt non rem omnino vobis vtilem facerem, ſi quidem veritatẽ dicere videbor? Exiſtimo autem ego omnibus cõuenire hominibus, vt amplectãtur eos qui beneuolentia moti quicquam dicunt, vtque huiuſmodi neminem cenſeãt moleſtum: maximè autem vobis, viri Rhodij. Palam ſiquidem eſt, quod huius gratia coeatis conſultaturi quotidie: & non ſicut alij, difficulter & ex lõgo interuallo, & pauci quidã ex ingenuis habitis, vt vobis ſit otium de omnibus audiendi, nihilque indiſcuſſum relinquatis. Hæc mihi igitur neceſſaria dictu in præfatione viſa ſunt, vt vos à principio ad rẽ adduceremini, nunc autem ad ipſam accedo, hoc tantum præmittens: mihi conuenire videri, vt omnia in vita iuſtè & honeſtè gerantur, & maximè qui publicè quippiam faciũt, non eo ſolùm quòd publica magis quàm priuata cõſpicua ſint, ſi qua gerantur inconuenientia: verũ etiã propterea, quòd priuatorum delicta non confeſtim demonſtrent ciuitatẽ eſſe vitioſam; ex iis verò quæ publicitus non eo quo conuenit modo geruntur, neceſſe eſt & ciuitatem & ſingulos videri flagitioſos. Quales enim fuerint plures in populari gubernatione, tales etiã videntur publici eſſe mores: quæ enim his placent, obtinent videlicet, nõ alia. Maximè vero dico ego familiare eſſe bonis, vt honeſtiſsimis grauiſsimiſque attentè vtantur. Nam apud quos talia negliguntur, ibi & prauitas quædam ciuitatis declaratur, nihilque alia-

A ἀφελοῦσι τῶν ὄντων συνέφερε· γνώμης
δὲ ἀγαθῆς, οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὁ μὴ δεόμε-
νος, ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ πρὸς ἅπαντα
τὸν βίον, οὐδ᾽ ὁ κάλλιστα πράττειν δοκῶν.
εἰ μὲν οὖν περί τινος τῶν προκειμένων
ἔλεγον, οὐθὲν ὑπ᾽ ἐμοῦ τηλικοῦτον ὠ-
φελεῖσθε· εἰκὸς γὰρ ἦν καὶ καθ᾽ αὑτοὺς ὑ-
μᾶς τὸ δέον σκοποῦντάς γε, ἅπαξ· ἐπεὶ
δὲ ὑπὲρ οὗ μηδὲ ζητεῖτε τὴν ἀρχὴν
ὅπως ποτὲ ἔχει, τοῦτο φημὶ δείξειν αἴσχι-
στα γιγνόμενον· πῶς οὐκ ἂν εἴην παν-
B τελῶς ὑμῖν χρήσιμον πρᾶγμα πεποιη-
κώς, ἐὰν ἄρα μὴ φανῶ ψευδόμενος; νο-
μίζω δ᾽ ἔγωγε, πάντας μὲν προσήκειν
ἀποδέχεσθαι, τὴν δι᾽ εὔνοιαν ὁτιοῦν λε-
γόντων, καὶ μηδένα ὀχληρὸν ποιεῖσθαι τῶν
τοιούτων· μάλιστα δὲ ὑμᾶς, ἄνδρες Ῥό-
διοι. δῆλον γὰρ ὅτι τούτου χάριν συνίτε βου-
λευόμενοι καθ᾽ ἡμέραν· καὶ οὐ καθάπερ
ἄλλοι δυσκόλως καὶ διὰ χρόνου, καὶ τῶν ἐ-
λευθέρων τινὲς εἶναι δοκούντων, ὅπως ὑμῖν
ᾖ σχολὴ περὶ πάντων ἀκούειν, καὶ μηδὲν
C ἀνεξέταστον παραλίπητε. ταυτὶ μὲν οὖν
ἀναγκαῖον* προειπεῖν, ὥστε τὴν ἀρχὴν γρ. προσειπεῖν,
ὑμᾶς ἐπὶ τοῦ πράγματος γενέσθαι· νυνὶ
δὲ ἐπ᾽ αὐτὸ βαδιοῦμαι· τοσοῦτον ὑπει-
πών, ὅτι μοι προσήκειν δοκεῖ, πάντα μὲν
πράττειν δικαίως καὶ καλῶς κατὰ τὸν βίον
ἄλλως τε τοὺς δημοσίᾳ ποιοῦντας ὁτιοῦν·
οὐ μόνον ἐπειδὴ τὰ κοινὰ ὑπάρχει φα-
νερώτερα, ὧν ἂν ἕκαστος ἰδίᾳ πράττῃ μὴ
δέον, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἐκεῖνο, ὅτι τὰ μὲν τῶν
ἰδιωτῶν ἁμαρτήματα, οὐκ εὐθὺς ἀπο-
D φαίνει τὴν πόλιν φαύλην. ἐκ δὲ τῶν
δημοσίᾳ γιγνομένων οὐχ ὃν προσήκει
τρόπον, ἀνάγκη δοκεῖν καὶ τοὺς καθ᾽ ἕνα
μοχθηρούς. ὁποῖοι γὰρ ἂν ὦσιν οἱ* πλείους ἐν
δημοκρατίᾳ, τοιοῦτο φαίνεται καὶ τὸ κοινὸν
ἦθος· τὰ γὰρ τούτοις ἀρέσκοντα ἰσχύει δή-
πουθεν, οὐχ ἕτερα. μάλιστα δ᾽ ἂν φαίην
ἔγωγε, τοῖς καλλίστοις καὶ σεμνοτάτοις, οἰ-
κεῖον εἶναι χρῆσθαι προσέχοντας. παρ᾽ οἷς
γὰρ τὰ τοιαῦτα ἀμελεῖται, καὶ κακίαν τι-
νὰ ἐμφαίνει τῆς πόλεως, τῶν τε ἄλλων οὐ-

δεῖν ἅμα τε ἐπιτηδείως πράττεσθαι. καὶ μὴν ὅτι γε τῶν περὶ τοὺς θεοὺς ἐξηρτημένων, ἃ δὴ μέγιστα ἡγεῖσθε τῶν λοιπῶν, οὐδὲν ἐστι κάλλιον ἢ δικαιότερον, ἢ τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, καὶ τῶν εὖ ποιησάντων μεμνῆσθαι, νομίζω μηδὲ λόγου δεῖσθαι· καίτοι καὶ τὸ συμφέρον ἐν τούτῳ οὐχ ἥκιστα τις ἂν ἴδοι. τοὺς γὰρ σπουδαίους ὄντας περὶ τοὺς εὐεργέτας, καὶ τοῖς ἠγαπηκόσι δικαίως χρωμένους, πάντες ἡγοῦνται χάριτος ἀξίους· καὶ βούλοιτ' ἂν ἕκαστος ὠφελεῖν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἑκάστους, καὶ πολλοὺς ἔχειν τοὺς εὐνοοῦντας καὶ συμπράττοντας, ὅταν ᾖ καιρὸς, καὶ πόλις πᾶσα καὶ ἰδιώτης, ἀσφαλέστερον διάγει. ταῦτα τοίνυν ἡγεῖσθε, ἄνδρες Ῥόδιοι, πάνυ φαύλως παρ' ὑμῖν ἔχοντα, καὶ τῆς πόλεως οὐκ ἀξίως. τὰ περὶ τοὺς εὐεργέτας λέγω καὶ τὰς τιμὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν· οὐκ ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν οὕτω τῶν πραγμάτων χρωμένων, πόθεν. τοὐναντίον γὰρ ὥσπερ δῆλον ὅτι τῶν ὑμετέρων διαφερόντως ἄν τις ἀποδέξαιτο καὶ θαυμάσειεν· οὕτω μοι δοκεῖτε, καὶ τιμῆς μάλιστα προνοῆσαι· γνοίη δ' ἄν τις εἰς τὸ τῶν εἰκόνων πλῆθος ἀπιδών. μοχθηροῦ δὲ ἄλλως κατεσχηκότος ἔθους, ἔκ τινος χρόνου, καὶ μήτε τιμωμένου λοιπὸν παρ' ὑμῖν μηδενός· εἰ βούλεσθε τἀληθὲς εἰδέναι· τῶν τε προτέρων καὶ γενναίων ἀνδρῶν καὶ περὶ τὴν πόλιν προθύμων, οὐκ ἰδιωτῶν μόνων, ἀλλὰ καὶ βασιλέων καὶ τινων δήμων ὑβριζομένων καὶ τὰς τιμὰς ἀποστερουμένων. ὅταν γὰρ ψηφίσησθε ἀνδριάντα τινί· ῥᾳδίως δὲ ὑμῖν ἔπεισι τοῦτο νῦν ὡς ἂν ἀφθόνου ὑπάρχοντος· ἐκεῖνο μὲν οὐκ ἂν αἰτιασαίμην, τὸ χρόνον τινὰ καὶ διατριβὴν παρεῖναι. τοὐναντίον γὰρ εὐθὺς ἕστηκεν ὃν ἂν εἴποιτε, μᾶλλον δὲ καὶ πρότερον ἢ ψηφίσασθαι· συμβαίνει δὲ πρᾶγμα ἀτοπώτατον. ὁ γὰρ στρατηγὸς, ὃς ἂν αὐτῷ φανῇ τῶν ἀνακειμένων τούτων ἀνδριάντων, ἀποδείκνυσιν· εἶτα τῆς μὲν προτέρου οὔσης ἐπιγραφῆς ἀναιρεθείσης· ἑτέρου δὲ ὀνόματος ἐγχαραχθέντος, πέρας ἔχει τὸ τῆς τιμῆς, καὶ λοιπὸν τέτευχε τῆς εἰκόνος, ὁ δόξας ὑμῖν ἄξιος. πάνυ ῥᾳδίως, οἶμαι, καὶ λυσιτελῶς οὑτωσὶ σκεπτομέ-

A *rum rerum commodè geri poteſt. Atqui quod ſecundum ea quæ ad deorum cultũ ſunt deſtinata, quæ vos præ cæteris putatis eſſe maxima, nihil ſit honeſtius neque iuſtius, quàm honorare bonos viros, & benefactorum meminiſſe, arbitror oratione non indigere, tametſi & vtilitatem in hoc nõ minus videas. Qui enim ſtudioſi ſunt circa benefactores, quique iuſtè agũt cũ iis à quib. ſunt dilecti, eos arbitrantur omnes gratia dignos: & vellet quiſque* B *prodeſſe pro ſuis virib. cuique, multóſq; habere beneuolos & adiutores quũ flagitat tẽpus: atq; hinc ciuitas tota & quiſq; priuatus tutiùs degit. Proinde hæc putate (viri Rhodij) valde vitioſè apud vos, & non ex ciuitatis dignitate tractari. De iis dico, quę ad benefactores pertinẽt, & honores fortium virorũ, quæ ſanè ab initio haud ita apud vos ſunt tractata quondã. E diuerſo enim, quemadmodũ & alia quædã veſtra excellenter quis approbare* C *admirarique queat, ita mihi quoq; videmini honoris prouidentiã habuiſſe: atque hoc quis cognoſcat, reſpiciẽs ad imaginũ multitudinẽ. Flagitioſa verò abſq; cauſa obtinuit conſuetudo per aliquod tempus, qua de cætero nemo apud vos honore afficitur (ſi vultis verũ noſſe) atq; ſimul ſuperiores & generoſi viri, próque ciuitate ſtrenui prõptiq;, nõ ſolũ priuati, verũ etiã reges & populi, cõtumelia afficiũtur, honoribúſq, priuãtur. Quãdo enim alicui* D *ſtatuã decernitis, (facilè autẽ hoc vobis iã in mẽtẽ venit, tãquã facultate ſuppetẽte) illud quidẽ nõ culpauerim tẽpus & morã intercedere: è diuerſo enim cõtinuò eiectus eſt quẽcũq; dicitis, immo verò antea quã decernitis: res vero accidit abſurdiſſima. Prætor enim quæcũq; illi viſa eſt ex conſecratis his ſtatuis, eã deſignat: deinde deſtructa priore inſcriptione, atque alterius nomine inſculpto, finem habet prioris honor, & de cætero is habet eã imaginẽ, qui vobis ea dignus eſt viſus. Nempe vos cõſideratis, facilè ita & vtiliter fieri poſſe*

A admirabilis ſit facultas, reſque exoptanda, ſi vobis ſolis licet quemcūque vultis æneum ſiſtere abſque expenſis, nullāque drachmam neq; vobis exſoluētibus, neque iis qui honorantur. Quis enim nō admiretur ciuitatem ob ſapientiam? At equidem puto alia quoque quæ faciunda ſunt in vita, multóque labore & ſumptu non modico indigent, gratis & admodum facilè effici poſſe, ſi quis negligat decorū, & facti veritatem. Nempe ſtatim ſacri-
B ficia quæ frequenter diis ſoluimus, licet nō offerre, & nihilominus dicere obtuliſſe: modò nos, ſi videtur, coronemus, adque aram accedamus, & pauimēta attingamus, aliáque faciamus quæ in ſacrificiis fieri ſolent. Quid autem, non eandem victimam in gyro ad omnes ſtatuas circūducētes, ad Iouis ſtatuā, ad Solis, ad Mineruæ, atque vbique libātes, omnibus putamus nos diis ſacrificaſſe? Nonne facile? Et quis eſt qui prohibeat? Denique ſi arā
C aut templum deorum cuidam nunc ædificare velimus, (nam & ſi omniū apud vos deorum templa ſint, haud tamē impoſſibile reor, melius priore inſtruere, & maioribus ipſum honoribus cumulare velle) nónne promptum eſt aliorum quempiam deorum ex æde expellere, aut trāsferre ab iis quibus iā ſunt conſecrata, aut inſcriptionē mutare tantū, id quod nūc facimus? Et quidem Apollinē, & Solem & Dionyſum, quidā dicunt eundem eſſe, & vos ita exiſtimatis: multi quoque ſimpliciter
D omnes Deos in vnā quandā vim & potentiā contrahunt, vt nihil differat hunc vel illū colere. Circa homines verò nihil eſt ſimile: ſed qui dat huic quæ ſunt alterius, illi quæ ſua ſunt aufert. At herclè, nō ſimile eſt, trāſgredi ea quæ ad deos pertinent, aut ea quæ ad homines? Neque ego hoc dico. Tranſgreſſio tamē fit ſingulorū quæ ad hos pertinēt, quādo quis haud rectè cū his agit, & neq; eos quidē qui quid iuſtè acceperunt, id retinere ſinit, eis verò qui eadē promeriti ſunt, iniuſtè tribuit:

νοις, ὡς τεθαυμαστὴν εἶναι τὴν εὐπορίαν, καὶ τὸ πρᾶγμα εὐχῆς ἄξιον, εἰ μόνοις ὑμῖν ἐστιν, ὃν ἂν βούλησθε ἱστάναι χαλκοῦν, δίχα ἀναλώματος, καὶ μηδεμίαν δραχμὴν, μήτε ὑμῶν καταβαλλόντων, μήτε τῶν τιμωμένων. τίς γὰρ οὐκ ἂν οὕτως ἀγασθείη τῆς σοφίας τὴν πόλιν; ἀλλ' οἶμαι πολλὰ τῶν ἐν τῷ βίῳ γιγνομένων, καὶ μετὰ πόνου πλείονος καὶ δαπάνης οὐ σμικρᾶς, ἔστι προῖκα, καὶ πάνυ ῥᾳδίως ποιεῖν, εἴ τις ἀμελεῖ τοῦ πρέποντος, καὶ τοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν. οἷον εὐθὺς τὰς θυσίας ἃς ἑκάστοτε τελοῦμεν τοῖς θεοῖς, ἔστι μὴ θύσαντας φάσκειν τεθυκέναι· μόνον ἂν δόξῃ στεφανωσαμένοις καὶ τῷ βωμῷ προσελθόντας, καὶ τοῦ ἐδάφους θιγγάνοντας, καὶ τἄλλα ποιοῦντας, ὡς ἐφ' ἱερουργίας. τί δ' οὐχὶ τοῦτο ἱερεῖον ἅπασιν ἐν κύκλῳ τοῖς ἀγάλμασι περιπροσάγοντας, τῷ τοῦ Διὸς, τῷ τοῦ Ἡλίου, τῷ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ πανταχῇ κατασπείσαντας, πᾶσιν οἴεσθε τεθυκέναι τοῖς θεοῖς; οὐ ῥᾴδιον; τίς δ' ὁ κωλύσων; ἐὰν δὲ δὴ βωμὸν ἢ ναὸν νῦν τινος ἱδρύσασθαι θελήσωμεν· καὶ γὰρ εἰ πάντων εἰσὶ παρ' ὑμῖν τῶν θεῶν, οὐκ ἀδύνατον οἴομαι καὶ κρείττω κατασκευάσαι τοῦ προτέρου, καὶ ταῖς πλείοσι τιμαῖς προελέσθαι τὸν αὐτόν· ἆρ' οὐχ ἕτοιμον ἐξοικίσαι τινὰ τῶν ἄλλων θεῶν, ἢ μετενεγκεῖν τῶν ἤδη καθιερωμένων; ἢ καὶ τὴν ἐπιγραφὴν μεταλλάξαι μόνον, ὃ νῦν ποιοῦμεν; καὶ τοι τὸν μὲν Ἀπόλλω καὶ τὸν Ἥλιον καὶ τὸν Διόνυσον, ἔνιοί φασιν εἶναι τὸν αὐτὸν, καὶ ὑμεῖς οὕτω νομίζετε· πολλοὶ δὲ καὶ ἁπλῶς τοὺς θεοὺς πάντας εἰς μίαν τινὰ ἰσχὺν καὶ δύναμιν συνάγουσιν· ὥστε μηδὲν διαφέρειν, τὸ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τιμᾶν. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων, οὐδέν ἐστι τοιοῦτον· ἀλλ' ὁ διδοὺς τὰ τοῦδε ἑτέρῳ, τοῦτον ἀφῄρηται τῶν ἑαυτοῦ. νὴ Δία, ἀλλ' οὐχ ὅμοιον τὸ παραβαίνειν τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς, ἢ τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους; οὐδ' ἐγώ φημι. παραβαίνειν δὲ ὅμως ἐστὶν ἕκαστα πρὸς τούτους, ὅταν τις αὐτοῖς μὴ ὑγιῶς προσφέρηται, μηδὲ τοὺς μὲν εἰληφότας ἐᾷ ἔχειν ἅ γε δικαίως ἔλαβον, τοῖς δὲ αἰτίοις δόξασι τῶν αὐτῶν, ὅ φασιν ὄντως, διδοὺς·

A ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀποστερῶν τῆς δωρεᾶς, τοὺς δὲ ὥσπερ ἐνεδρεύων καὶ παραλογιζόμενος· ἡ μὲν οὖν φύσις τοῦ πράγματος ὁμοία. καὶ τὸ ποιεῖν ὁτιοῦν μετ᾽ ἀπάτης καὶ φενακισμοῦ, καὶ τὸ ἐσχάτης μικρολογίας, ταυτό. διαφέρει δ᾽ ὅτι τὰ μὲν περὶ τοὺς θεοὺς γιγνόμενα μὴ δεόντως, ἀσεβήματα καλεῖται· τὰ δὲ πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἀνθρώποις, ἀδικήματα. τούτων τὴν μὲν ἀσέβειαν, ἔστω μὴ προσεῖναι τῷ νῦν ἐξεταζομένῳ πράγματι· τὸ λοιπὸν δὲ εἰ μὴ δοκεῖ φυλακῆς ὑμῖν ἄξιον, ἀφείσθω. B καίτοι καὶ τὴν ἀσέβειαν εὕροι τις ἂν ἴσως τῷ τοιούτῳ προσοῦσαν· λέγω δὲ οὐ περὶ ὑμῶν, οὐδὲ περὶ τῆς πόλεως· οὔτε γὰρ ὑμῖν ποτε ἔδοξεν, οὔτε δημοσίᾳ γέγονεν, ἀλλ᾽ αὐτὸ σκοπῶ κατ᾽ ἰδίαν τὸ πρᾶγμα· τὰ* περὶ τοὺς κατοιχομένους γινόμενα οὐκ ὀρθῶς, ἀσεβήματα κέκληται, καὶ τῆς προσηγορίας ταύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς νόμοις, εἰς οὓς ἄν ποτε ᾖ*. τὸ δ᾽ εἰς ἄνδρας ἀγαθούς, καὶ τῆς πόλεως εὐεργέτας ὑβρίζειν καὶ τὰς τιμὰς αὐτῶν καταλύειν καὶ τὴν μνήμην ἀναιρεῖν, C ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ πῶς ἂν ἄλλως ὀνομάζοιτο· ἐπεὶ καὶ τοὺς ζῶντας εὐεργέτας οἱ ἀδικοῦντες, οὐκ ἂν εὐλόγως εἶεν ἀπηλλαγμένοι τοῦδε τοῦ ὀνείδους. οἱ γοῦν περὶ τοὺς γονεῖς ἐξαμαρτάνοντες, ὅτι τῆς πρώτης καὶ μεγίστης ὑπῆρξαν εὐεργεσίας εἰς ἡμᾶς, εἰκότως ἀσεβεῖν δοκοῦσιν. καὶ τὸ μὲν τῶν θεῶν, ἴστε δήπουθεν, ὅτι κἂν παρείσῃ τις αὐτοῖς, κἂν θυμιάσῃ μόνον, κἂν προσάψηται, μεθ᾽ ἧς μέντοι προσήκει διανοίας, οὐθὲν ἔλαττον πεποίηκεν. D οὐδὲ γὰρ δεῖται τῶν τοιούτων οὐθενὸς ἴσως ὁ θεός· οἷον ἀγαλμάτων ἢ θυσιῶν· ἄλλως δὲ οὐ μάτην γίγνεται ταῦτα· τὴν προθυμίαν ὑμῶν καὶ τὴν διάθεσιν ἐμφαινόντων πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ ἄνθρωποι, δέονται καὶ στεφάνου καὶ εἰκόνος καὶ προεδρίας, καὶ τοῦ μνημονεύεσθαι. καὶ πολλοὶ καὶ διὰ ταῦτα ἤδη τεθνήκασιν, ὅπως ἀνδριάντος τύχωσι, καὶ κηρύγματος, ἢ τιμῆς ἑτέρας, καὶ τοῖς αὖθις καταλίπωσι δόξαν τινὰ ἐπιεικῆ καὶ μνήμην ἑαυτῶν. εἰ γοῦν τις ὑμῶν πύθοιτο, ἁπάντων τῶν ὑπὸ τούτων ἀνῃρημένων,

κ. τὰ γὰρ περὶ

& illos quidem dono fraudat, his verò donat, tanquam inſidias ſtruens & circumueniens: Natura quidem rei ſimilis eſt. Et facere quidlibet cũ deceptione & impoſtura, atque facere cũ extremis ſordibus, idem eſt. Diſcrimen autem hoc eſt, quòd ea quæ diis non congruè fiunt, impietates vocãtur: quæ vero hominibus inter ipſos, iniuriæ. Eſto ſanè, vt impietas huic quod examinamus, negotio non adhæreat: reliquum autem nomen, ſi nõ obſeruatione vobis dignũ videtur, dimittatur. Atqui & impietatem fortaſſe quis inueniat facto huiuſmodi adhærere: (Dico autem nõ de vobis, neq; de ciuitate: neque enim vos vnquã ita decreuiſtis, neque publicè factũ eſt, ſed ipſum per ſe cõſidero negotiũ) atque circa defunctos perperam facta, impietates vocãtur, hancque habẽt appellationẽ à legibus in quoſcunque tãdem fiant. Bonos autem viros & ciuitatis benefactores cõtumelia afficere, atque eorũ honores ſoluere, & memoriã deſtruere, haud equidẽ video quomodo aliter nominari queat: quoniã & qui viuos benefactores iniuria afficiunt, non ſanè rationalibiliter ab hoc opprobrio fuerint liberi. Illi certè qui aduerſus parentes delinquũt, quia prima & maxima in nos cõtulerũt beneficia, meritò impij donantur. Et deorũ quidẽ cultus eſt videlicet, ſi vt libet quis illis vel ſuffitũ modò faciat, vel etiã attingat eo quo cõuenit animo, nihil minus fecit. Neq; enim horũ vllo fortaſſe Deus indiget, nẽpe ſtatuis aut ſacrificiis: alioqui tamẽ nõ incaſſum iſta fiũt [à nobis] nã alacrẽ erga illos noſtrã ita voluntatẽ atque affectũ declaramus. Homines verò indigent & corona, & imagine & primo loco in cõſeſſu, & memoria ad poſteros. Et iam multi propter hæc mortui ſunt, vt vel ſtatuam nanciſcerentur, aut præconium, aut alium honorem, atque ſuis poſteris relinquerent opinionem ſui æquam, memoriámque. Si quis igitur à vobis ſciſcitetur, vniuerſis his olim ablatis

nullâque in poſterũ recordatione relicta, neque laude benefactorum, quotumquẽque putetis virum emerſiſſe admirandum apud omnes, promptéque in bello decertantem, aut tyrannos expellentem, aut ſemetipſum liberóſque deuouentem ſalutis communis gratia, aut magnos exantlantem labores virtutis cauſa? quemadmodũ Herculem feciſſe aiunt: & Theſeum, alióſque ſemideos & Heroas: neminem vos nominare poſſe puto. Nam cauſam quæ prouocet quemlibet, quęlibétq; pericula contemnere, & labores ſuſtinere, vitámque voluptuoſam & ſocordem deſpicere faciat, haud aliam vllam apud pleroſque inuenias. Hoc eſt, quod in pugnis facit ſtrenuos viros ex aduerſo vulnerari, neque tergo dato aufugere; tametſi nonnunquam ſalutis id præſidium ſit. Propter hoc, ait Poëta, Achillem noluiſſe ſummam conſecutum ſenectutem domi mori: atque Hectorem ſolum ſtetiſſe ante ciuitatem, cúmque omnibus ſi oporteret, pugnare fuiſſe paratum. Hoc erat, quod Lacedæmoniorum quoſdam fecit in locis anguſtis in acie ſtare aduerſus tot Perſarum millia. Hoc fecit veſtros maiores omnem terram & mare implere trophæis: & quum reliqua Græcia quodammodo extincta eſſet, ſolos ipſos per ſe defendere communem Græcorum autoritatem, vſque ad præſens tempus. Vnde merito mihi videmini excelſiores animos, quàm omnes illi, gerere. Illi enim in principio bene geſtis rebus aduerſus barbaros clari erant; in cæteris deliquerunt: inuidiæ magis & dementiæ & contentionis quàm virtutis ſpecimen exhibentes: donec nemine extrinſecus obturbante, ipſi ſenio defecerunt, & quemuis volentem eſſe dominum receperunt. Vos autem tot bellis egregiè adminiſtratis, omnia non minus fortiter tolerastis, aut generoſè bellaſtis. Verumtamen illud ſanè manifeſtum eſt, quod neque vos, neque alij quidam qui vel inter

A καὶ μηδεμιᾶς εἰς ὕστερον μνήμης ἀπολειπομένης, μηδὲ ἐπαίνου τῶν εὖ παθέντων, εἰς πολλοστὸν ἡγεῖσθαι μέρος ἂν γεγενῆσθαι τῶν θαυμαζομένων παρὰ πᾶσιν ἀνδρῶν, ἢ τῶν ἐν πολέμῳ ποτὲ προθύμως ἠγωνισμένων, ἢ τῶν τυράννοις καθῃρηκότων, ἢ τῶν ἑαυτοὺς, ἢ τέκνα προῃρημένων, ἕνεκα κοινῆς σωτηρίας, ἢ τῶν πόνοις μεγάλοις ποιησάντων ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς; ὥσπερ Ἡρακλέα φασὶ, καὶ Θησέα, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμιθέους τε καὶ Ἥ-
B ρωας· οὐκ ἂν οὐδένα εἰπεῖν οἴομαι. ὃ γὰρ παρακαλέμενον ἕκαστον καὶ κινδύνων καταφρονεῖν καὶ πόνους ὑπομένειν καὶ τὸν μεθ' ἡδονῆς καὶ ῥαθυμίας ὑπεροςᾶν βίον, οὐκ ἂν ἄλλο τις εὕροι, παρά γε τοῖς πλείοσι. τοῦτό ἐστι τὸ ποιοῦν ἐν ταῖς μάχαις τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἔμπροσθεν εὐρίσκεσθαι τετρωμένους, καὶ μὴ μεταστραφέντας οἴχεσθαι· πολλάκις ἑτοίμου τῆς σωτηρίας ἀποκειμένης. διὰ τοῦτό φησιν, ὁ ποιητὴς, τὸν Ἀχιλλέα μὴ θελῆσαι γη-
C ράσαντα ἀποθανεῖν οἴκοι· καὶ τὸν Ἕκτορα μόνον στῆναι πρὸ τῆς πόλεως, εἰ δέοι πᾶσι μαχούμενον. τοῦτ' ἦν ποιῆσαν Λακεδαιμονίων τινὰς ἐν τοῖς στενοῖς ἀντιτάξασθαι πρὸς τοσαύτας Περσῶν μυριάδας. τοῦτο ἐποίησε τοὺς ὑμετέρους προγόνους ἅπασαν γῆν καὶ θάλασσαν ἐκπλῆσαι τροπαίων· καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος τρόπον τινὰ ἐσβεσμένης, μόνους ἐφ' αὑτοῖς διαφυλάξαι τὸ κοινὸν ἀξίωμα τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὸν νῦν παρόντα χρό-
D νον. ὅθεν εἰκότως μοι δοκεῖτε, μείζονα ἁπάντων ἐκείνων φρονεῖν. οἱ μὲν γὰρ, ἐν ἀρχῇ τὰ πρὸς τοὺς βαρβάρους εὐτυχήσαντες, καὶ λαμπροὶ φανέντες, τὰ λοιπὰ ἐξήμαρτον· φθόνου μᾶλλον, καὶ ἀνοίας, καὶ φιλονεικίας, ἢ τῆς ἀρετῆς ἐπίδειξιν ποιούμενοι, μέχρι μηδενὸς ἔξωθεν ἐνοχλοῦντος, αὐτοὶ ἀπερρείθησαν, καὶ πάντα ἤδη τὸν βουλόμενον εἶναι δεσπότην, ἐκάλουν. ὑμεῖς δὲ τοσούτους πολέμους κατωρθωκότες, ἅπαντα οὐχ ἧττον καλῶς ἀνείλεσθε, ἢ γενναίως ἐπολεμήσατε. πλὴν ἐκεῖνό γε δῆλόν ἐστιν, ὅτι μήτε ὑμεῖς, μήτε ἄλλοι τινὲς, οἱ δοκοῦσιν

ἢ. πονησάντων

Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων, μεγάλοι γενέσθαι, δι' ἄλλο τι προσῆλθον εἰς δόξαν, καὶ δύναμιν, ἢ τὴν κατὰ μέρος φιλοτιμίαν τυχόντες, καὶ περὶ πλείονος τοῦ ζῆν ἡγούμενοι τὴν ὕστερον εὐφημίαν. ἡ γὰρ στολὴ καὶ τὸ ἐπίγραμμα, καὶ τὸ χαλκοῦν ἑστάναι, μέγα δοκεῖ τοῖς γενναίοις ἀνδράσι· καὶ μισθὸς οὗτος ἄξιος τῆς ἀρετῆς, τὸ μὴ μετὰ τοῦ σώματος ἀφανισθῆναι τὸ ὄνομα, μηδ' εἰς ἴσον καταστῆναι τοῖς μὴ γενομένοις, ἀλλὰ ἴχνος τι λιπέσθαι καὶ σημεῖον, ὡς ἂν εἴποι τις, τῆς ἀνδραγαθίας. τοὺς ἀγωνιστὰς τούτους ὁρᾶτε, ὅσα πάσχουσι γυμναζόμενοι, δαπανῶντες· τὸ τελευταῖον ἀποθνήσκειν αἱρούμενοι πολλάκις ἐν αὐτοῖς τοῖς ἄθλοις. τί οὖν, εἴ τις ἀφέλοι τὸν στέφανον, οὗ χάριν φιλοτιμοῦνται, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν τὴν ἐσομένην Ὀλυμπίασιν, ἢ Πυθοῖ, τῆς νίκης; ἆρ' οἴεσθε μίαν ἡμέραν αὐτοὺς ἀνέξεσθαι τὸν ἥλιον μόνον, οὐχ ὅπως τὰ ἄλλα ὅσα τῷ πράγματι πρόσεστιν ἀηδῆ καὶ χαλεπά; τί δαί; ἂν γένηται δῆλον αὐτοῖς, ὅτι τὴν εἰκόνα ἣν ἂν στήσωσιν, ἕτερος αὑτοῦ ποιήσεται, τὸ μὲν τοῦ θέντος ὄνομα ἀνελών, αὑτὸν δὲ ἐπιγράψας, ἔτι δὲ θεασάμενοι ἡγεῖσθε ἐλθεῖν ἄν τινα ἐκεῖσε, οὐχ ὅπως ἀγωνιούμενον; ὅθεν, οἶμαι, καὶ βασιλεῖς ἐπιδικάζονται τῆς τοιαύτης μαρτυρίας. ἅπασι γάρ ἐστι περὶ πολλοῦ τὰ τῆς ἀρετῆς σύμβολα· καὶ οὐδεὶς αἱρεῖται τῶν πολλῶν, ὅ τι ἂν οἴηται καλὸν εἶναι μόνον αὐτὸ πεπρᾶχθαι, μηδένα δὲ εἰδέναι. πρὸς τοῦ Διός, ἆρα ἀγνοεῖτε, τοῦτο τὸ ἔργον οὐκ ἐκείνους μόνους ἀτίμους ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἔρημον τῶν εὐνοησόντων καὶ προθυμησομένων ὑπὲρ αὐτῆς; μηδὲ γὰρ ἐκεῖνο εἰσέλθῃ μηδένα ὑμῶν, ὅτι εἴπερ ἄρα μίαν τιμὴν καταλύσετε τὴν τῶν εἰκόνων, αἱ λοιπαὶ δὴ εἰσὶν ἀναφαίρετοι. πρῶτον μὲν γὰρ οἱ τὴν μεγίστην ἀναιροῦντες, καὶ ἧς μάλιστα ἕκαστος ἐπιθυμεῖ τυχεῖν, ὁμολογοῦσι δήπουθεν ἐκ τοῦ πλείονος μέρους τὴν πόλιν βλάπτειν· εἶτα φασὶ βλαβερὸν εἶναι τὸ πάσας αὐτὰς καταλύεσθαι. πρὸς τοῦτο δὲ κἀκεῖνό ἐστιν, ὅτι

A *Græcos vel barbaros magni vnquam videntur extitiſſe, ob aliud quid ad gloriam peruenerunt, & potentiam, quàm quòd ſigillatim decus ſibi quæſiuerunt, pluríſq; fecerũt bonã apud poſteros famã, quàm ipſam vitã. Nam veſtis, & epigramma, æneúmque ſtare, magnũ eſſe videtur generoſis viris, & digna virtutis merces, nõ vnà cum corpore perire nomen, neque in eadem conditione eſſe cum his qui nunquàm ſunt nati, ſed veſtigium quoddam* B *relinqui, & ſignũ (vt ita quis dicat) ſtrenuitatis. Athletas hoſce certaminũ videtis, quãta patiũtur ſemet exercentes, ſumptúmque faciẽtes, & denique ſæpius mori eligẽtes in ipſis certaminibus. Quid igitur, ſi quis auferat coronam, cuius gratia contendunt, & inſcriptionem futurã in Olympia aut Pytho, victoriæ? Nunquid putatis eos vnam duntaxat diẽ ſolem toleraturos, ne dum alia quæcũque huic negotio adhærẽt iniucũda & grauia? Quid* C *verò, ſi fiat palam illis, quod imaginem quam erexerint, alius ſuam facturus ſit, ablatóque erigentis nomine, ſemet inſcripturus, num putatis quenquam illuc ſpectatum vẽturum, ne dum certatum? Vnde etiã reges (puto) iudicio contendunt pro tali teſtimonio. Ab omnibus enim magni æſtimantur virtutis ſigna: & nemo ex vulgo eligit, vt quicquid honeſtum putat eſſe, id ſolum factum ab ipſo ſit, nemo autem ſciat. Per Iouem, num ignoratis* D *quod iſtud factum non illos ſolos ignominia afficit, verum etiam ciuitatem orbat beneuolis in futurum, alacritérque pro ea certaturis? Neque enim hoc cuiquam veſtrum incidat, quòd licet vnum quemlibet ſtatuarum honorem euertatis, reliquos tamen incolumes manſuros. Primùm enim qui maximum deſtruunt, & quem præcipuè vnuſquiſque deſiderat adipiſci, hi confitentur videlicet, ciuitatem maxima in parte nocere: ſi quidem aiunt noxium eſſe, omnes eos honores euertere. Accedit huc & illud quod*

Apud quos vnũ abrogatur, apud eos omnia pariter abrogata ſunt, & rerum affinium firma ne vna quidem eſt. Qui enim cauſam tranſiliunt, propter quam nõ viſum eſt quid contingere poſſe, atque eam nullius faciunt, omnia euerterunt, quæ eũdem habebãt prętextum vt firma permanerent. Veluti ſi quis vnã quamlibet tollat pœnarum, neque aliarum vllã relinquit ſolidam. Si quis autem maximã abroget, exilium, aut mortem, minores multas in poſterũ ne ſcriptas quidẽ eſſe videri neceſſe eſt. Quemadmodũ igitur qui deprauant monetam, tametſi partem lædãt, vniuerſam tamen corrupiſſe videntur, rẽ iudicio perſequendam facientes: ſimiliter & qui partem quandam honorũ aut pœnarum abrogãt, rem totã euertũt, & nullius pretij eſſe oſtendunt. Quinetiã ſi quis me interroget, quũ maximum vtriq; nocumentum quantum fieri poteſt adferãt, & qui honores ſuſpectos reddũt, & pœnas infirmas, ſi vtraque caueri nequeant, vtrum eorum ab æquioribus & moderatioribus hominibus fieri iudicem? abſque ambiguitate, id de pœnis dicerem. Quippe hoc referri poſſet ad humanitatem, ad miſericordiam, adque alia ſimilia, quæ familiaria ſunt benignis: obliuiſci autem optimorum virorum, virtutémque ſuis priuare præmiis, fieri non poteſt vt vllum habeat decẽtem prætextum: ſed eſt ingratitudo, inuidia, parcitas, quæ omnib. turpiſſimis neceſſariò cõueniunt. Præterea ij qui ſupplicia remittunt, prauos quidem minus à maleficiis arcent: illi autem in maximis delinquunt circa benefactores. Tantò autem hoc illo peius, quantò iniuria afficere alterũ peius eſt, quàm non vehementer alterum prohibere. Proinde neque hoc dici poteſt, quod non hoc maximum ſit, inter ea quæ quibuſdam data ſunt; præterquã enim quod hoc omnibus liquidum eſt, ſibi ipſis etiam contraria dicent, qui dixerint. Aiunt enim neceſſe eſſe, multos in præſentia honorare duces,

A παρ' οἷς μὲν ἕν τι κινηθῇ, παρὰ ἐκείνοις κεκίνηται πάντα ὁμοίως, καὶ τῶν παραπλησίων βέβαιον οὐδὲν οὐχ ἕν ἐστιν. οἱ γὰρ τὴν αἰτίαν παραβάντες, δι' ἣν οὐκ ἐδόκει τι συμβῆναι, καὶ ταύτην παρ' οὐδὲν ἡγησάμενοι πάντα λελύκασιν, ἃ τὴν αὐτὴν εἶχε πρόφασιν τοῦ μένειν βέβαια. ὥσπερ εἴ τις μίαν λύσαι τῶν τιμωριῶν ἡντιναοῦν· οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεμίαν ἰσχυρὰν καταλέλοιπεν. εἰ δέ γε τὴν μεγίστην ἀνέλοι, φυγὴν ἢ θάνατον· τάς γε ἐλάττω τῶν ἐπιτιμίων, B λοιπὸν ἀνάγκη μηδὲ γεγράφθαι δοκεῖν. ὥσπερ οὖν οἱ παραχαράττοντες τὸ νόμισμα, κἂν μέρος λυμαίνωνται, τὸ σύμπαν διεφθαρκέναι δοκοῦσιν, ὕποπτον ποιοῦντες· ὁμοίως οἱ τὸ τῶν τιμῶν τινας, ἢ τῶν τιμωριῶν ἀναιροῦντες, ὅλον τὸ πρᾶγμα καταλύουσι, καὶ τοῦ μηδενὸς ἄξιον δεικνύουσι. καὶ μὴν εἴ τίς με ἔροιτο τοῦτο, μέγιστον ὡς οἷόν τε ἑκατέρων βλάβην φερόντων, τοῦ τε τὰς τιμὰς ἀπίστους ἔχειν, C καὶ τοῦ τὰς τιμωρίας ἀσθενεῖς, εἰ μὴ δυνατὸν ἀμφότερα φυλαχθῆναι, πότερον αὐτῶν ἐπιεικεστέρων κρίνω καὶ μετριωτέρων ἀνθρώπων; οὐκ ἂν διστάσας τὸ περὶ τὰς τιμωρίας εἴποιμι. εἶχε τοῦτο μὲν ἔστιν ἀνενεγκεῖν εἰς φιλανθρωπίαν, εἰς ἔλεον, εἰς ἄλλα τοιαῦτα ἅπερ ἐστὶν οἰκεῖα τοῖς χρηστοῖς· τὸ δὲ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν ἐπιλανθάνεσθαι, καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς ἆθλα ἀποστερεῖν, οὐκ ἔνι τυγχάνειν οὐδεμιᾶς εὐπρεποῦς προφάσεως· D ἀλλ' ἀχαριστία, φθόνος, μικρολογία, ἅπασι τοῖς αἰσχίστοις ἀνάγκη προσήκειν. ἔτι δὲ οἱ μὲν τοὺς ὄντας πονηρούς, ἧττον κατείργουσι τὰς κολάσεις ἀνιέντες· οἱ δὲ αὐτοὶ τὰ μέγιστα ἐξαμαρτάνουσι περὶ τοὺς εὐεργέτας. τοσούτῳ δὲ τοῦτο, ἐκείνου χεῖρον, ὅσῳ τὸ αὐτὸν ἀδικεῖν, τοῦ μὴ σφόδρα κωλύειν ἕτερον. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνό ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι μὴ τοῦτο ὑπάρχει μέγιστον τῶν δεδομένων τισί· δίχα γὰρ τοῦ πᾶσιν εἶναι φανερόν, ἑαυτοῖς ἐναντία ἐροῦσιν οἱ λέγοντες. φασὶ γὰρ ἀνάγκην εἶναι, πολλοὺς ἐν τῷ παρόντι τιμᾶν τῶν ἡγουμένων,

οἷς ἅπασιν εἰκόνας εἰ δεήσει κατασκευάζεσθαι, μεγάλην τινὰ ἔσεσθαι τὴν δαπάνην, ὡς τάς γε ἄλλας τιμάς, οὐκ οὔσας κατ' αὐτούς· οὐδὲ ἀποδεξαμένων αὐτῶν, ὡς πολὺ ἐλάττους. τὸ μὲν δὴ τῆς δαπάνης, οἷόν ἐστιν, ὄψεσθε μετὰ μικρόν· τὸ δὲ μεγίστην εἶναι τῶν τιμῶν ἣν ἀφαιροῦνται τοὺς εἰληφότας πρότερον, ἐκ τούτων ὡμολόγηται. καίτοι ἀτόπου γε ὄντος τοῦ τινὰ παρεῖναι τῶν ἀξίων τιμῆς, καὶ μηδεμίαν παρασχεῖν ἀμοιβὴν τῆς εὐεργεσίας, ὡς πάντας μάλιστα ἀνάγκη τούτοις ὁμολογεῖν, οἳ καὶ τὸ μετριώτερον τιμῆσαί τινα τῆς ἀξίας δεινὸν οἴονται, τὸ καὶ τιμήσαντας, ἔπειτα οὐδὲν αἰτιωμένους ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα, πῶς οὐχ ὑπερβολὴν ἀδικίας ἔχει; τὸ μὲν γάρ, ἀχαριστεῖν ἐστι τοῖς εὐεργέταις, τὸ δὲ ὑβρίζειν εἰς αὐτούς. καὶ τὸ μέν ἐστι μὴ τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, τὸ δὲ ἀτιμάζειν. οἱ μὲν γὰρ ἃ δοκοῦσι τοῖς ἐπιεικέσιν ὀφείλειν, οὐ παρέχουσιν· οἱ δὲ ἃ συνήθες ἐστι γίγνεσθαι κατὰ τῶν ἄκρως πονηρῶν, ταῦτα πράττουσι κατ' αὐτῶν. εἰ γοῦν τις τῶν ποτὲ νομισθέντων μετρίων, αὖθις ἀνήκεστον ἁμάρτοι τι, καὶ χαλεπόν, οἷον εἰ προδοσίαν βουλεύσειεν, εἰ τυραννίδα, τῶν τοιούτων ἔθος ἐστὶ τὰς τιμὰς ἀναιρεῖσθαι· κἂν ἐπιγραφῆς τινος πρότερον ὦσι τετυχηκότες. εἶτ' οὐκ αἰσχρὸν τῶν αὐτῶν, ἀξιοῦν ὑμᾶς τοὺς ὁμολογουμένους ἀρίστους, ὧν τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τοὺς ἀνοσίους τυγχάνειν οἱ νόμοι κελεύουσιν, οἷς οὐδὲ ταφῆς μέτεστιν; ὥς τέ μοι δοκοῦσιν ὅσην παρ' ἑτέροις ἔχουσι τοῦ τιμᾶσθαι πάντες ἐπιθυμίαν, τοσαύτην ἢ καὶ πλείονα παρ' ὑμῖν ἕξειν, ὅπως μηδέποτε τεύξωνται τῶν τοιούτων μηδενός· ὅσῳ τὴν ὕβριν ἕκαστος καὶ τὸ προπηλακισθῆναι, μεῖζον ἡγεῖται κακόν, ἢ τὴν τιμὴν ἀγαθὸν νενόμικεν. εἰ γοῦν τινα καλοῖτε εἰς προεδρείαν, ἢ πολίτην ἀναγράφοιτε, μέλλοντες ὕστερον ἀναστήσειν, ἢ τὴν πολιτείαν ἀφελέσθαι, πολλὰ ἂν ἱκετεύσειεν * ὑμᾶς ἐᾶν αὐτὸν *

A quibus omnibus ſi oporteat imagines fabricare, magnas quaſdam futuras expēſas, eo quòd alij honores non ſint ex illorū dignitate: neque illos accepturos, tāquàm multo minores. Sanè quòd ad expenſas pertinet, quale ſit, videbitis paulò poſt: maximum verò eſſe eum honorem, quem auferunt ab iis qui prius acceperūt, ex his in confeſſo eſt. Verùm, quum abſurdum planè ſit præterire quenquam honore dignum, & nihil rependere pro beneficio, B vt omnes confiteri neceſſe eſt, hi qui infra dignitatem quenquam honorare non ferendum putant, honorántque quantum iuſtum exiſtimant, deinde nihil cauſantes auferunt quæ dederunt, quî non nimiam quandam faciūt iniuriam? Illud enim ingratitudinē arguit erga benefactores, hoc autem contumeliam. Illud eſt non honorare fortes viros, hoc verò ignominia afficere. Illi enim quæ videntur debere viris fortibus, non tribuunt: hi verò, quæ ſolent C fieri aduerſus ſceleratiſſimos, ea faciunt illis. Si quis enim eorum qui quondā habiti ſunt moderati, denuo facinus deſignet inſanabile, grauéque; puta ſi proditionem ſuadeat, aut tyrannidem, talium honores ſolent abrogari, etiamſi inſcriptionem quandam antea ſint adepti. Itáne verò non turpe eſt, vos eiſdē afficere, quos confitemini eſſe optimos, quibus impios & ſceleſtos afficere leges iubent, quibus & ſepultura negatur? Itaque quantum mihi D videre videor, quanto apud alios cuncti honorum conſequendorum tenentur deſiderio, tanto aut maiore etiam tenebuntur apud vos, vt nunquam adipiſcantur horum quippiam: nempe quanto vnuſquiſque iniuriam & contumeliam maius malum exiſtimat, quàm honorem bonum eſſe cenſet: Si ergo quem vocetis ad primum conſeſſus locum, aut ciuem faciatis, referatíſque in publicas tabulas, poſtea ſuſcitaturi è loco, & ciuitatem ademptúri: [malle illum arbitror eos à vobis honores ſe nunquam conſecutum, quàm conſecutum cum ignominia ſpoliari.].

A Tyrannos igitur, aut reges; quorũ poſtea quidam violenter atque iniquè imperantes imagines abſtulerunt, nominàque obſcurarũt, quod quidem puto & in veſtra ciuitate accidiſſe: affirmare auſim, ſi preſciuiſſent hoc futurum, neque ſuas à quoquam imagines erigi, neque nomina inſcribi permiſſuros fuiſſe. Quanquam hoc non ſolum illos iniuria affectos & atrocia paſſos: ſed & prætextum oſtendit eſſe inanem, propter quem fortaſſe vos quidã illud cenſent facere, quum magis rei aduerſetur. B Si enim neceſſarium pariter & vtile dixerint eſſe alios honorare, quomodo non contrarium hoc ſit illi, quod antea honoratos ita afficitis contumelia? Quod enim ſuperiorum quiſpiam nunquam accepiſſet, hoc ſciens futurũ: quomodo veri ſimile eſt, præſentium aliquem id libenter accipere, qui quid fiat, cernat? Proinde, ſi non propter illos qui mox futuri ſunt benefactores, tamen propter hos quos nunc honoramus, par erat, ea ab re abſtinere. C Omnes ſiquidem ſuſpecta habent quæ ab iis præſtantur, quos norunt, laudatum prius quendam, habitúmque amicũ, ita habere neglectui: maximè verò, qui eadem adipiſcuntur, quib. vident alios qui ante acceperunt ſpoliari. Si verò demum hoc fieret, vt ipſi accipiant, immo vt videatur accepiſſe, omnino iam negotium ſimulationem eſſe & ſubſannationem exiſtimant. D Multo igitur melius erat, volentibus efficere apud vos ne magni penderetis antea honoratos, vt diceret nullam eſſe amplius neceſſitatem honorandi quenquam: quàm è contrario, maximã huius eſſe ciuitati neceſſitatem. Et apud plures nunc quàm antea hoc vos male audire facit. Proinde (per Iouem & omnes deos) ſi vobis ſupremam gratiam eſſent habituri, qui nunc videntur imagines adipiſci, vehementérque laudaturi populum, nec ita tamen oporteret illud fieri. Solum enim quærere ea, quibus factis alicui quis placeat, haud illum ita

τοὺς γοῦν τυράννους ἢ τοὺς βασιλέας, ὧν αὖθις οἱ βιαίως ἄρχοντες καὶ παρανόμως, τὰς εἰκόνας ἀνεῖλον καὶ τὰ ὀνόματα ἠφάνισαν· ὅπερ οἶμαι καὶ ἐφ' ὑμῖν συμβέβηκε· διατεινάμενος εἴποιμ', εἰ προῄδεσαν τοῦτο ἐσόμενον, μήτ' ἂν εἰκόνας ἑαυτῶν ἐᾶσαι τινὰς στῆσαι, μήτε ὀνόματα ἐγγράψαι. καί τοι τοῦτο, οὐ μόνον ἐκείνους ἀδικουμένους καὶ δεινὰ πάσχοντας· ἀλλὰ καὶ τὴν πρόφασιν δείκνυσι κενήν, δι' ἣν ἴσως ὑμᾶς τινὲς ἀξιώσουσι τοῦτο ποιεῖν, μᾶλλον δὲ κατὰ τοῦ πράγματος οὖσαν. εἰ γὰρ ἀναγκαῖον ἅμα καὶ συμφέρον φήσουσιν εἶναι τὸ ἑτέρους τιμᾶν, πῶς οὐχ ὑπεναντίον ἐστὶ τοῦτο τοὺς πρότερον οὕτω τετιμημένους ὑβρίζειν; ὃ γὰρ τῶν πρότερόν τις, οὐκ ἂν εἵλετο λαβεῖν εἰδὼς τοῦτο ἐσόμενον· πῶς εἰκός ἐστι τὸν νῦν τινα ἡδέως λαμβάνειν, ὁρῶντα τὸ γιγνόμενον; ὥστ' εἰ μὴ καὶ δι' ἐκείνους γε τοὺς θᾶττον εὐεργέτας, ἀλλὰ τούτους γε οὓς νῦν τιμῶμεν, εἰκὸς ἦν φυλάξασθαι τὸ πρᾶγμα. πάντες μὲν γὰρ ὑπόπτως ἔχουσι πρὸς τὰ ὑπὸ τούτων διδόμενα, οὓς ἴσασι, τῶν πρότερόν τινα ἐπαινεθέντων, καὶ δοξάντων φίλων, οὕτως ἀμελοῦντας· μάλιστα δὲ οἱ τῶν αὐτῶν τυγχάνοντες, ὧν τοὺς εἰληφότας ὁρῶσιν ἀπεστερημένους. εἰ δὲ δὴ καὶ ὅπως αὐτοὶ λάβωσι τοῦτο γίγνοιτο, μᾶλλον δὲ ὅπως δοκῶσιν εἰληφέναι. παντελῶς ἤδη τὸ πρᾶγμα, εἰρωνείαν καὶ χλεύην νομίζουσι. πολὺ δὲ βέλτιον ἦν λέγειν τοῖς βουλομένοις, ποιῆσαι μικρὰ φροντίζειν ὑμᾶς, τῶν πάλαι τετιμημένων, ὅτι μηκέτι μηδεμία χρεία τοῦ τιμᾶν τινα ἐστὶ· ἢ τοὐναντίον, οὐ τὴν μεγίστην φασὶν εἶναι τῇ πόλει χρείαν. καὶ πρὸς πλείονας νῦν ἢ πρότερον τοῦτο διαβάλλει. καί τοι μὰ τὸν Δία, καὶ τοὺς θεοὺς δ' εἰ τὴν δυνατωτάτην χάριν ὑμῖν ἕξειν ἔμελλον, οἱ δοκοῦντες νῦν τῶν εἰκόνων τυγχάνειν, καὶ σφόδρα ἐπαινέσειν τὸν δῆμον· οὐδ' οὕτως ἐχρῆν αὐτὸ γίνεσθαι. τὸ γὰρ μόνον ζητεῖν ἐξ ὧν ἄν τις ἀρέσαι, τινὰ ποιήσας

μὴ προσαγάγοιτο. εἰ δ' ἄλλον ὃν οὐ προσῆκεν ἀδικήσει τοῦτο ποιῶν, ἢ καθόλου τι μὴ δέον πράξει μὴ σκοπῶν, οὔτε, μὰ τοὺς θεούς, ἐλευθέρων ἐστὶν ἀνθρώπων, οὔτε μετρίων τὸ ἦθος. οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ τῶν πάνυ πονηρῶν προαιρεῖται τι φαῦλον, ὃ μὴ συμφέρειν ἑαυτῷ νομίζει πρὸς τὸ παρόν. ἀλλ' ἔστιν αὐτὸ τοῦτο ἡ μοχθηρία τοῦ κέρδους ἕνεκα καὶ χρείας, μηδενὸς αἰσχροῦ, μηδὲ ἀδίκου πράγματος, ἐπιστρέφεσθαι, μηδὲ φροντίζειν ποῖον τὸ γιγνόμενον, ἀλλὰ μόνον εἰ λυσιτελές. οὐκοῦν ὁ τὸν μὲν παρόντα θεραπεύων, ὀλιγωρῶν δὲ τοῦ ἔπειτα φίλου· καὶ τῆς μὲν γεγενημένης χρείας ἐπιλελησμένος, τὴν δ' ἐλπιζομένην ὠφέλειαν περὶ πλείστου ποιούμενος, ἆρ' οὐκ ἴστε *τῆς τινος τυγχάνει προσηγορίας; οὐ κόλαξ ὁ τοιοῦτος ὀνομάζεται παρὰ πᾶσιν; οὐκ ἀγεννής, οὐκ ἄπιστος δοκεῖ; νυνὶ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο περίεστι τῇ πόλει τὸ θεραπεύεσθαι τινὰς ὑπὸ αὐτῆς καὶ μεγάλου τινὸς οἴεσθαι τυγχάνειν, ὧν ἂν τὰ ὀνόματα ἐπιγράφητε. τοὐναντίον γὰρ δυσχεραίνουσι καὶ μέμφονται παρ' αὑτοῖς· εἰ καὶ σιωπῶσιν, ἄλλως προσκρούειν οὐ θέλοντες. εἰ νόμισμα μὲν εἴη τῳ χαρίζεσθαι κίβδηλον, οὐδεὶς ἂν ἑκὼν λάβοι· μᾶλλον δὲ ὕβριν ἡγοῖτο ἢ δωρεὰν τὸ γιγνόμενον· τιμὴν δὲ καὶ κίβδηλον, καὶ μηδὲν ἔχουσαν ὑγιὲς νομίζετε δέχεσθαι τοὺς ἑκόντας; ἀλλ' ἐὰν μὲν οἰκέτην τις ἀλλότριον ἢ σκεῦος ἀποδῷ * τι ψευσάμενος, ὡς ἑαυτοῦ, σφόδρα ἕκαστος ἀγανακτεῖ τῶν ἠπατημένων· καὶ θαυμάζοιμ' ἂν εἰ μὴ θανάτῳ ἐζημιοῦτε τοῦτον ὑμεῖς· εἰ δ' ἀλλοτρίαν τις εἰκόνα καὶ μηδὲν αὐτῷ προσήκουσαν ἐξαπατηθεὶς λάβοι παρὰ τῶν μὴ κυρίων· ὃ γὰρ ἂν ἄλλῳ δῷ τις τούτου κύριος, οὐκ ἔστιν ἑτέρῳ διδόναι· χάριν αὐτὸν οἴεσθε τοῖς παρακρουσαμένοις ἔχειν τινός; δέομαι δέ, ἂν οἱ λόγοι φαίνονται πικρότεροι, μηδὲν ἐμοὶ δυσχεραίνειν. οὐδὲ γὰρ ὑμᾶς φημὶ τοῦτο ποιεῖν, τρόπον δέ τινα ἀκούσης τῆς πόλεως αὐτὸ γίγνεσθαι * τότε πρᾶγμα. εἰ τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστε πάνυ αἰσχρὸν δοκεῖν ἐξεταζόμενον·

ἴσ. πότε

A *demerebitur. Quod ſi verò ea facies, alium quem non cõuenit, iniuria afficiat, aut in vniuerſum præbeat cauſam, quo minus conuenientia cõſiderentur, hoc (per Deos) neque liberorum eſt hominum, neque moribus moderatis præditorum. Nemo enim etiam valde peruerſorum quicquam eligit vitioſum, quod non ſibi ad præſens commodum arbitretur. Cæterùm illud ipſum ſumma prauitas eſt, lucri & vſus gratia à nulla re turpi & iniqua* B *auerti, neq; curare quale ſit quod faciat, ſed id ſolum an vtile. Quare qui præſentem colit, negligit autem eũ qui paulo poſt futurus eſt amicus: & præteritæ quidem neceßitatis obliuiſcitur, futurã verò vtilitatem maximi facit, an neſcitis quomodo ſit appellandus? An nõ talis apud omnes nominatur adulator? An non degener & infidelis cenſetur? Nunc ergône hoc quidem reſtat ciuitati, vt quidã ab ea colantur, ſeque putent magni aliquid nan-* C *ciſci, quorum nomina inſcripſeritis. E diuerſo enim indignantur, queruntúrque apud ſe, etiam ſi ſileant, aliter nolentes vobis aduerſari. Si cui monetam donaretis adulterinam, nemo ſponte acciperet, immo potius contumeliam quàm donum factũ illud arbitraretur: honorem autem & adulterinum, & nihil habentem ſani, ſpõte putatis accipere quenquam? Verùm ſi quis ſeruum alienũ aut vas reddat tanquam ſuũ, mentiens, vehemẽter quiſ-* D *que indignatur, deceptus: & demirarer, ſi nõ morte talem vos plecteretis: at ſi alienam quis imaginem, nihilque ſibi conuenientem deceptus accipiat ab iis, quorum in poteſtate nõ eſt (quod enim alij quis dederit, eius in poteſtate iam nõ eſt idipſum deinde alteri dare) num gratiam illis deceptoribus habiturũ putatis? Obſecro autem, ſi ſermones videantur amariores, ne mihi iraſcamini. Non enim vos dico hoc facere, ſed quodammodo inuita ciuitate hoc ipſum fieri negotium. Quod ſi igitur tale eſt, vt expẽſũ prorſus turpe videatur:*

multò promptius vos auſcultare dicentem oportet, vt liberemini in poſterum ab hac turpitudine. Neque enim etiam in corporibus difficilia, abſque dolore curari poſſunt. Frequenter verò hoc ipſum ſignum eſt, quòd valde approperet medicina, ſi valde doleat id cui medendum eſt. Quod igitur dixi in exordio, ne nunc quidẽ cunctarer dicere, quod vbiq; familiare ſit bonis viris vt ſani appareant, nihilque veteratorium habeant neque difficile, ſed quã longiſsimè à deceptione & prauitate abſint. Dico autem de veſtri ſimilibus, præcipuè verò eam rem puto, quæ cõſiſtit circa honores & donationes. Turpe enim putare, capeſſere honeſta, & iniquè facere id quod omnium ſit æquiſsimũ, hominum eſt vniuſcuiuſque naturam non intelligentium. Quemadmodũ igitur ij qui in ſacra delinquunt, quã qui in alia quęcunque, peiores ſunt: ita & qui circa hæc iniqui & praui apparent. Quid enim ſacratius honore aut gratia? An ignoratis, quod hominũ quã plurimi deas eſſe cenſent Gratias? Si quis igitur earum ſtatuas concidat, aut aras ſubuertat, eum putatis impiè agere, ſi rem ipſam detrimento afficiat, corrumpátque, vnde etiam deæ nomẽ ſunt adeptæ, nullo modo gratiam referens, ſed cuncta timidè atque illiberaliter faciens, artificióque quodam ingratũ ſe exhibens benefactoribus; eũ ne dicemus prudentem, præque aliis intelligẽtia præditum? Atqui caupones, qui in menſuris doloſè agunt, quibúſque inde victus quæritur, ob turpe lucrum odio proſequimini & punitis: ciuitatem autem inclytã circa laudes bonorum virorũ doloſè agere, & donationes cauponari, nõ verecundamini, nempe aſtuta & veteratoria facientem quæ honeſta eſſe debent? Et neq; hoc animaduertitis, quod neque cum cauponibus quiſquã facile amplius commerciũ habet, apud quos malæ ſunt menſuræ? Et ſanè quod hæc res talis ſit, nonne ipſa ratio exprobrãdo ita ſpectare cogit? Si quis

A τοσούτῳ προθυμότερον ὑμᾶς ἀκούειν δεῖ τοῦ λέγοντος, ὥστε ἀπηλλάχθαι τοῦ λοιποῦ τῆς αἰσχύνης. οὐδὲ γὰρ τὰ ἐν τοῖς σώμασι δυσχερῆ χωρὶς ὀδύνης ἐστὶν ἰάσασθαι. πολλάκις δὲ αὐτὸ τοῦτο σημεῖον ὑπάρχει, τοῦ σφόδρα ἐπείγειν τῆς θεραπείας, τὸ σφόδρα ἀλγεῖν τὸ θεραπευόμενον. ὃ τοίνυν ἀρχόμενος εἶπον, οὐδ᾽ ἂν νῦν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, ὅτι πανταχοῦ μὲν οἰκεῖόν ἐστι φαίνεσθαι τοῖς ἀγαθοῖς ἄνδρας ὑγιεῖς, καὶ μηδὲν παλίμβολον ἔχοντας, μη-
B δὲ δυσχερές· ἀλλὰ πλεῖστον ἀπάτης καὶ πονηρίας ἀπηλλαγμένοις. λέγω δὲ τοὺς ὑμῖν ὁμοίους, μάλιστα δὲ οἶμαι, περὶ τὸ τιμᾶν καὶ τὰς δωρεάς. τὸ γὰρ αἰσχύνειν τινὰ προσάπτειν τοῖς καλοῖς, καὶ τὸ ἀδίκως ποιεῖν τὸ πάντων δικαιότατον, οὐκ αἰσθανομένων ἐστὶν ἀνθρώπων τῆς ἑκάστου φύσεως. ὥσπερ οὖν οἱ παρανομοῦντες εἰς τὰ ἱερὰ, τῶν εἰς ἄλλ᾽ ὁτιοῦν ἁμαρτανόντων χείρους εἰσίν· οὕτως οἱ περὶ ταῦτα ἄδικοι καὶ πονηροὶ φαινόμενοι. τί γάρ
C ἐστιν ἱερώτερον τιμῆς, ἢ χάριτος; οὐκ ἴστε, ὅτι καὶ θεὰς νομίζουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων τὰς χάριτας; ἐὰν οὖν τὰ ἀγάλματα αὐτῶν περικόπτῃ τις, ἢ τοὺς βωμοὺς ἀνατρέπῃ, τοῦτον ἡγεῖσθε ἀσεβεῖν· ἐὰν δὲ αὐτὸ λυμαίνηται καὶ διαφθείρῃ τὸ πρᾶγμα, ἀφ᾽ οὗ καὶ τὰς θεὰς ὀνομάζεσθαι συμβέβηκεν, μὴ ὃν δὴ τρόπον χαριζόμενος, ἀλλ᾽ ἀγεννῶς καὶ ἀνελευθέρως, καὶ μετὰ τέχνης τοῖς εὐεργέταις ἀχαρίστως αὐτὸν φέρειν φήσομεν, καὶ τῶν ἄλλων εἶναι
D συνετώτερον; ἀλλὰ τοὺς μὲν καπήλους, τοὺς ἐν τοῖς μέτροις κακουργοῦντας, οἷς ὁ βίος ἐστὶν αὐτόθεν, ἀπὸ αἰσχροκερδείας μισεῖτε καὶ κολάζετε· τὴν δὲ πόλιν εἰ δόξει περὶ τοὺς ἐπαίνους τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν πανουργεῖν, καὶ τὰς δωρεὰς καπηλεύειν οὐκ αἰσχύνεσθε, παλίμβολα καὶ παλίμπρατα ποιοῦσαν τὰ σεμνά; καὶ οὐδὲ ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε, ὅτι μηδὲ τοῖς καπήλοις, μηδεὶς ἔτι ῥᾳδίως πρόσεισιν, παρ᾽ οἷς ἂν πονηρὰ ᾖ τὰ μέτρα; καὶ μὴν ὅτι φύσει τὸ πρᾶγμα τοιοῦτόν ἐστι, οὐχ ὁ λόγος αὐτὸ ἐξονειδίζει, θεάσασθε οὕτως· εἰ γάρ

f. αἰσχύνην

τις πύθοιτο ὑμῶν πότερα βούλεσθε τοὺς A τιμωμένους ὑφ' ὑμῶν, οἷς οἴεσθε διδόναι τὰς εἰκόνας, ἐπίστασθε *τ' ἀληθὲς καὶ τὸ γιγνόμενον οἷόν ἐστιν ἢ λανθάνειν αὐτούς· οὐκ ἄδηλόν ἐστιν ὅ* ἂν εἴποιτε εὖ φρονοῦντες. τί γὰρ ἐκώλυεν εὐθὺς ἐν τῷ ψηφίσματι γράφειν, ὥσπερ τ' ἄλλα καὶ τοῦτο; εἶναι δὲ τὴν εἰκόνα, αὐτοῖς μίαν τῶν ἀνακειμένων, ἢ τὴν τοῦ δεῖνος, εἰ κἀκείνου σε βούλεσθε γιγνώσκειν; ἀλλ' οὐδέποτε οἶμαι τοῦτο ἐγράψατε. οὐκοῦν ὅτι μὲν τὰ γιγνόμενα ὀρθῶς, καὶ μηδὲν ἔχοντα ἄτοπον, οὐδεὶς B περιστέλλει, δῆλόν ἐστιν. ὅτι δὲ ἥκιστ' ἂν τις φυλάξαιτο τοὺς εὖ πάσχοντας εἰδέναι τίνα τρόπον τῆς χάριτος τυγχάνουσιν, καὶ τῶν γιγνομένων περὶ τὴν τιμὴν ὁποιοῦν, εἴγε τις, ἁπλῶς αὐτὸ πράττει καὶ δικαίως, ἔτι μοι δοκεῖ τοῦ προτέρου φανερώτερον. ὥστε ἀνάγκη τὸ συμβαῖνον εἶναι πανταχῆ φαῦλον, καὶ μηδενὶ μηδὲ ἰδιώτῃ πρέπον. ὁ γὰρ ἐν αὐτοῖς οἷς τινας εὖ ποιεῖ παθὼν πρότερον, ἢ νὴ Δία κατάρχων καὶ προκαλούμενος εἰς φιλίας παρακρουόμενος, C καὶ φενακίζων, τί ἂν ἕτερος ἄλλως ποιήσειεν; ἐπίστασθε τοίνυν ὅτι μηδένα λανθάνει τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ἔστι διαβόητον, καὶ τῶν παρὰ πᾶσι θρυλλουμένων, οὐ μόνον ἐπειδὴ λίαν κατακόρως καὶ ἀναιδῶς αὐτῷ κέχρηνται τινές, ἀλλ' ὅτι καὶ παρ' ὑμῖν πράττεται. τὸ γὰρ ἀξίωμα τῆς πόλεως καὶ τὸ μέγεθος, οὐδὲν ἄγνωστον ἐᾷ τῶν ἐν αὐτῇ· καὶ τὸ σεμνότερον ὑμᾶς ἁπάντων ἐν τοῖς ἄλλοις ἑαυτοὺς ἄγειν· ἔτι δὲ οἶμαι τὸ πράττειν ἄριστα τῶν Ἑλλή- D νων φθόνον κινεῖ καὶ ζηλοτυπίαν, ὥστε πολλοὺς εἶναι τοὺς ἐξετάζοντας, ἐάν τι δοκεῖτε ἁμαρτάνειν. οὐκοῦν οἱ μὲν ὅπως ὅτι πράττουσιν ἀγνοῆσαι μᾶλλον ἐθέλοντες, κακίας τοῦτο σημεῖον ἐκφέρουσι· εἰ δ' ἃ μηδεὶς ἀκούει λανθάνειν νομίζοντες, εὐηθείας· οἷς ἀμφοτέροις οὐκ ἂν ἔλοισθε ἔνοχον εἶναι τὴν πόλιν. νὴ Δία, ἀλλὰ δαπανήσομεν, εἰ μὴ τοῖς οὖσι χρησόμεθα; καὶ πόσων δεήσει χρημάτων, ἐὰν πᾶσιν κατασκευάζωμεν ἀνδριάντας, ὅσοις ψηφιζό-

enim vos interroget, vtrum velitis honoratos à vobis, quibus putatis dediſſe imagines, verum noſſe, & quale ſit factum veſtrũ, an eos latere: non obſcurũ eſt, quid ſitis dicturi, atque id ſanè prudẽter. Quid enim prohibuit ſtatim in decreto perſcribere, quemadmodum alia, ita & hoc? eſſe imaginem illis vnã datam ex conſecratis, aut certi cuiuſdam, ſi & illius eum nomẽ vultis cognoſcere? At nunquam puto hoc ſcripſiſtis. Quamobrem, quòd ea quæ rectè fiunt, nihilque habent abſurdi, nemo obtegat, manifeſtum eſt. Quod autem minimè quis caueat, ne ij quibus beneficia confert, norint quomodo gratiam adipiſcantur, & quæcunque circa honorem fiãt, ſi quidem quiſpiam id ſimpliciter & iuſtè faciat, priore mihi adhuc euidẽtius videtur. Quare neceſſe eſt iſtud facinus eſſe vndique vitioſum, & neminẽ ne priuatum quidem decere. Qui enim in iis, quibus aliquos beneficio afficit, ipſe prius affectus, aut etiam per Iouẽ beneficia inchoans prouocánſque ad amicitiã, fraudem facit & fucum, quid ille aliud aliter faceret? Scitis igitur, quod neminẽ facinus lateat, ſed ſit diffamatum diuulgatúmq; apud omnes, non ſolum poſtquam ſatis abundè & impudenter eo abuſi ſunt quidam, ſed ideo quod apud vos fiat. Ciuitatis enim dignitas & magnitudo nihil ignotum eſſe ſinit, eorum quæ in ea fiunt: & eo quòd in aliis vos ipſos omniũ grauiſſimè geratis; præterea id quod præ cæteris Græcis feliciſſimè viuitis, excitat inuidiam æmulationémque, vt multi ſint qui ſcrutentur, ſi quid delinquere videmini. Proinde qui magis ea quæ faciunt ignorari quàm ſciri volunt, malitiæ hoc ſignum edunt: ſi verò ea quæ nemo non audit latere, ſtultitiæ, quorum vtriuſque nolletis vtique ciuitatem eſſe ream. At per Iouem, ſumptum faciemus, ſi non iis quæ præſto ſunt ſtatuis vtamur? Et quantis opus erit pecuniis, ſi omnibus apparabimus ſtatuas, quibus decernimus?

Et quãto melius, paucioribus dare id doni, quàm plures decipere: atque à plurib. damnari, & odio dignos haberi, manifeſtè ſcientibus id quod facitis? Etenim ſi nõ vehementer moderati ſunt, quos quomodocunque in præſentia erigitis, quod nullo modo ſentientes diceretis, videte quid fiat. Propter malos enim iniuria afficitis bonos. Nam quod maiores veſtri neminem fruſtra neque indignũ ſunt admirati, ego planè affirmauerim. Si verò bonos honoratis, eos tali veriſimile eſt negotio indignari. Quis enim vir moderatus vellet aliũ malè tractari, & iuſtè datis ſpoliari propter ſe? Aut quomodo non ſuper hoc facto magis iraſcatur, quàm gratiã habeat? Certè mulierem nemo ſuſtineret bonus ducere per adulterium, eo quòd priorem maritum iniuria affecerit: immò nemo prorſus duceret eam quæ eſt alterius viri, etſi frequenter hoc fiat haud mala ex cauſa. Honorem autem alterius quẽ non licet iuſtè accipere, neque ſine illius contumelia, quenquam diligere putatis; præſertim neque ipſum ſperantem, quòd nihil tale ſit paſſurus? Porro mancipium quis empturus, an vnquam aufugerit cõſiderat, & ſi non permanſerit apud primum herum: donum autem & gratiam, quam quis infidelem arbitratur, & perſpicuè nouit nihil habere firmi, voluntariè admittat? Romani enim ſunt complures eorum, & quis eos attingat? Aſtãtes autem illis Macedones, alij vero Lacedæmonij, & quamobrem hos attingimus? Atqui conſecratos olim omnes, aut certè quàm plurimos, propter beneficentiam dicetis eſſe poſitos. Qui verò nunc honorantur, eorum multos propter potentiam colitis. Vtros autem eorum iuſtius eſt pluris facere, omittam: Quòd ſi non omnes iuſtè poſſident quæ data ſunt, vtros magis par eſt in re incerta accipere, neque eos ipſos fugit. Sciunt enim omnes, quãto firmior ſit beneficẽtia, quã potẽtia. Nulla enim potẽtia eſt, quã non abrogat tempus,

μεθα; καὶ * πόσου κρεῖττον ἐλάττοσι διδόναι τὴν δωρεὰν, ἢ πλείους ἐξαπατᾶν μέλλοντας τε ὑπὸ πλειόνων καταγινώσκεσθαι· καὶ μισεῖσθαι σαφῶς εἰδότων, ὃ ποιεῖτε; καὶ γὰρ εἰ μὲν οὐ σφόδρα ἐπιεικεῖς εἰσὶ τοὺς ὅπως δήποτε ἵστατε νῦν, ὃ μηδαμῆ φρονοῦντες εἴποιτ' ἂν, ὁρᾶτε τὸ γινόμενον. διὰ γὰρ τοὺς φαύλους, ἀδικῆσαι τοὺς χρηστούς. ὅτι γὰρ ὑμῶν οἱ πρόγονοι μὴ ἐθαύμαζον εἰκῆ, μηδὲ ἀνάξιον τινά, ἐγὼ διαβεβαιωσαίμην ἄν. εἰ δὲ ἀγαθοὺς τιμᾶτε, τοῖς τε τοιούτοις εἰκὸς ἄχθεσθαι τῷ πράγματι. τίς γὰρ ἂν μέτριος ἄνθρωπος βούλοιτο, ἕτερον κακῶς πάσχειν; καὶ τῶν δικαίως δεδομένων ἀποστερεῖσθαι δι' αὐτόν; ἢ πῶς οὐκ ἂν ὀργίζοιτο ἐπὶ τούτῳ * γινομένῳ μᾶλλον, ἤπερ εἰδείη* ἢ χάριν; ἢ γυναῖκα μὲν οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειε χρηστὸς ὢν, διὰ μοιχείαν λαβεῖν, ὅτι τὸν πρότερον ἔχοντα ἠδίκησε· μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν ὅλως λάβοι τις ἡδέως παρὰ ἀνδρὸς ἑτέρου. καί τοι πολλάκις γίνεται τοῦτο, οὐ πονηρᾶς αἰτίας. τιμὴν δὲ ἣν οὐκ ἔστι δικαίως ἀπ' ἄλλου λαβεῖν, οὐδὲ χωρὶς ὕβρεως τῆς εἰς ἐκεῖνον, ἀγαπᾶν τινὰ οἴεσθε. καὶ ταῦτα μηδ' αὐτὸν ἐλπίζοντα ὡς οὐθὲν ἂν πάθοι τοιοῦτον. ἀλλ' ἀνδράποδον μὲν τις ὠνούμενος, εἴποτε ἀπέδρα σκοπεῖ, καὶ εἰ μὴ παρέμεινε τῷ προτέρῳ δεσπότῃ· δωρεὰν δὲ καὶ χάριν, ἣν ἄπιστον ἡγεῖται, καὶ σαφῶς οἶδεν μηδὲν ἔχουσαν βέβαιον, ἑκὼν ἂν προσοῖτο; Ῥωμαῖοι γάρ εἰσιν οἱ πλείους αὐτῶν, καὶ τίς ἂν τούτων ἅψαιτο; οἱ δέ γε παρεστῶτες αὐτοῖς Μακεδόνες, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, καὶ διὰ τί τούτων ἁπτόμεθα; καί τοι τοὺς μὲν πρότερον κειμένους, πάντας ἢ τούς γε πλείστους δι' εὐεργεσίαν φήσετε τεθῆναι· τῶν δὲ νῦν τιμωμένων πολλοὺς δι' ἰσχὺν θεραπεύεσθαι. τὸ μὲν δὴ ποτέρους αὐτῶν δικαιότερόν ἐστι ποιεῖσθαι περὶ πλείονος, ἐάσω. τὸ δὲ εἰ μὴ πᾶσι τὰ δοθέντα δικαίως ὑπάρχει, ποτέρους μᾶλλον εἰκὸς ἐπ' ἀδήλῳ λαμβάνειν, οὐδ' αὐτοὺς τούτους λανθάνειν. πάντες γὰρ οἴδασιν, ὅσῳ βεβαιότερόν ἐστιν εὐεργεσία δυνάμεως. ἰσχὺς μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν, ἥν τινα οὐκ ἀναιρεῖ χρό-

κ. πόσα

A νος, εὐεργεσίαν δὲ οὐδεμίαν. ἵν' οὖν τὴν ὑπερβολὴν ἐκείνην ἀφῇ τις δήπου, τρόπον τινὰ οὖσαν, τὸ πρὸς τὴν πόλιν ἀηδέστερον ἔχειν, τοσούτῳ τιμᾶσθαι ζητοῦντας καὶ τὸ συμβαῖνον, εἰς ὕβριν λαμβάνειν, καὶ καταφρόνησιν ἑαυτῶν· ἀλλὰ τοῦτό γε εἰδέναι φημὶ βεβαίως, ὅτι μηδὲ χάριν ἡμῖν μηδεμίαν οἴδασιν, μηδ' οἴονται τυγχάνειν μηδενὸς, τὸ γινόμενον εἰδότες, καὶ τὴν ῥᾳδιουργίαν τὴν ἐν αὐτῷ πρὸς τοῦ Διός. εἶθ' ἃ καὶ τούτων δεχομένων, οὐκ εἰκὸς ἦν B ἀφαιρεῖσθαι τοὺς μὲν πρόσθεν εἰληφότας, ταῦτα ἀφαιρούμεθα τοὺς ἔχοντας, οὐδὲ ἑτέροις διδόντες. καὶ μὴν εἴγε ἐν οἷς ἡ πόλις δοκεῖ τινὸς δεῖσθαι, τὴν δαπάνην μόνον ὀψόμεθα, καὶ τὸ πῶς ἂν εὐχερέστατα γένηται, μηθὲν ἄλλο ἐξετάζοντες· ἢ κωλύει μὴ μόνον ταύτην ὑπάρχειν, τὴν* ἑτοίμην τὴν δωρεὰν, ἀλλὰ κἂν ἄλλο τι θέλητε χαρίσασθαί τινι, γῆν, ἀργύριον, οἰκίαν τοὺς ἔχοντας ἀφαιρουμένοις; ἢ τί δεῖ πόρους ζητεῖν, καὶ τὰ κοινὰ ἀναλίσκειν ὅταν ἢ καιρὸς, ἢ τεῖχος ἐπισκευάζειν, ἢ ναῦς· C ἀλλὰ μὴ τὰ τοῦ δεῖνος λαβεῖν, ἢ τὰ τῶν πολιτῶν τινὸς ἢ τῶν ἐνοικούντων παρ' ὑμῖν; ἀλλὰ νὴ Δία βοήσονται, καὶ δεινὰ φήσουσι πάσχειν; οὐκ οὖν ἐξέσται δήπουθεν μὴ προσέχειν αὐτοῖς; καὶ γὰρ εἰ νῦν εἰσιν, ἐφ' οἷς ἂν ἔλθοιεν ὑμῶν ταῦτα ποιούντων, πρότερόν γε οὐκ ἦν ἕτερος οὐδεὶς τοῦ δήμου κυριώτερος. ἆρ' οὖν οἱ τότε ὄντες οὕτω προσεφέροντο τοῖς κατὰ μέρος; πόθεν; οἱ τοῦτο πάντων ἡγοῦντο χαλεπώτατον, καὶ τοῖς θεοῖς ἐπηύχοντο μηδέποτε D συμβῆναι τοιοῦτον καιρὸν, ἐν ᾧ δεήσει κατ' ἄνδρα ἕκαστον ἀπὸ τῶν ἰδίων εἰσενεγκεῖν; καί τοι τοῦτο σπανίως ποτὲ παρ' ἡμῖν γενέσθαι φασὶν, οὐδὲ ἐν ἅπασι τοῖς πολέμοις, ἀλλ' ἀείποτε ἐσχάτως ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν, ἴσως οὖν ἐρεῖ τις, ὡς οἵ γε ἀνδριάντες τῆς πόλεως εἰσίν. καὶ γὰρ ἡ χώρα τῆς πόλεως· ἀλλ' οὐθὲν ἧττον τῶν κεκτημένων ἕκαστος κύριός ἐστιν τῶν ἑαυτοῦ. καὶ κοινῇ μὲν ἐὰν πυνθάνηταί τις, τίνος ἐστὶν ἡ νῆσος; ἢ τίνος ἡ Καρία; φή-

ἴσ. ὡς ἑτ.

A *nullam autem beneficentiam. Vt igitur hyperbolen illã quis dimittat, aliquo modo veram, quòd erga ciuitatem moleſtius affecti ſint, hoc tanto honore affici quærentes, quod obtingit in cõtumeliam recipiant, ſuique cõtemptum: at hoc ſanè firmiter ſcio, quod nullam vobis gratiã habeãt, neque ſe quicquam ex facto nactos arbitrentur, ſcientes fallaciam facti, per Iouẽ. Deinde ea, quę etiamſi hi ſuſciperẽt, non tamen par erat auferri illis qui prius* B *acceperunt, auferimus ab habẽtibus, neq; aliis damus. Quinetiam, ſi quidẽ, in quib: ciuitas videtur aliquo indigere, expenſas duntaxat cõſideramus, & quomodo facillimè fiat, nihil aliud exquirentes: numquid prohibet, nõ hoc ſolum paratiſſimũ eſſe donum, verum etiam ſi cui quid aliud donare volueritis, terram, argẽtum, domũ, ſi volueritis his auferre qui habent? Aut quid opus eſt reditus quærere, & publica expendere, quando opportunũ fuerit mœ-* C *nia reficere aut naues, & nõ potius ea accipere quæ illius ſunt, aut ciuium alicuius, aut peregrinorum inter vos habitantium? At nónne vociferabũtur, ſeq; atrocia pati dicent? Ergo licebit videlicet non illis attendere? Etenim licet nunc ſint quibus talia accidere poſſent, quum vos talia faciatis: prius tamen nemo alter maiore vtebatur poteſtate quàm populus. Nũ igitur qui nunc viuebant, ita ſe exhibuerunt erga ſingulos vnquam, qui hoc om-* D *nium putarunt intolerabiliſſimum: deóſque rogauerunt, ne vnquam tale accideret tempus; quo oporteret viritim quemque ex propriis conferre? Et ſanè hoc raro apud vos accidiſſe memorant, & ne in omnibus quidem bellis, ſed tantum quum ſemel ciuitas ad extremum periculum deueniſſet. Forſan autem quis dicat, quòd ciuitatis ſint ſtatuæ. Atenim & regio ciuitatis eſt; nihilominus tamen poſſidentium quiſque dominus eſt rerum ſuarum. Atque in genere ſi quis percunctetur, cuius eſt inſula? aut, cuius eſt caria? reſpon-*

reſpondebunt, Rhodiorum. Sin verò aliter interroges, cuius hoc eſt prædium, aut ager? manifeſtum eſt, quòd domini ſis auditurus nomen. Et imagines ſimpliciter quidẽ omnes Rhodiorum eſſe dicunt, priuatim autem vnamquãque illius aut illius, cuicunque data eſt: verùm prædia & domos & alias poſſeſsiones haud cognoſcere queas cuius ſint, niſi interroges: imago vero inſcripta eſt, & non ſolũ nomen, verùm etiã figuram ſeruat accipientis, vt accedenti ſtatim liceat noſſe, cuius ſit. Dico autem de iis, in quib. adhuc verũ permanet nomen. Atqui in publico ſtare riſu digniſsimum eſt, ſi quis planè hoc ſignum eſſe putat, quòd ſtatuæ non ſint illorũ qui acceperunt, ſed ciuitatis. Ita enim licebit dicere, & ea quæ in medio foro venũ expoſita ſunt, populi eſſe: etiam naues videlicet, non poſsidentium, ſed ciuitatis, quãdoquidem in portubus conſiſtunt. Quod igitur audiui à quodam hac de re dicente tanquam firmiſsimũ, non potero abſcondere: quòd publicè vos ſtatuas in acta retuliſſetis. Quid autem iſtud eſt? Nam & omnem planè regionem, & Carpathum hanc, & continẽtem, atque alias inſulas: & ſummatim multa poſſunt inueniri, quæ communiter quidem in acta publica retulit ciuitas: diuiſa autem ſunt in ſingulos per partes, per totum vero non. Niſi fortè hoc modo quiſque honoratorum imaginem habet, ſicut aliam quampiam poſſeſsionem: atque ideo minus ad eum pertinere dicatur, nulláque ipſe affici iniuria, ſi vos illius imaginem alteri detis. Sexcentos enim inuenietis modos, quibus quid cuiuſque eſſe dicimus: & plurimum inter ſe differunt, vt ſacerdotiũ, magiſtratũ, nuptias, ciuitatẽ: quorũ nihil licet alteri dare habẽtibus, neque eo vti modo quo velit. Communis igitur in omnibus præfinita eſt æquitas, qua omnia quæ quis iuſtè accepit, cuiúſque ſemel nactus eſt poſſeſsionem, etiam in aliquod certũ tempus, quemadmodum puto magiſtratus, firmiter retinet, atque à nemine auferri debent.

A σουσι, Ῥοδίων. ἐὰν δὲ ἄλλως ἐρωτᾷς, τοῦ τ' ἢ τὸ χωρίον, ἢ τὸν ἀγρόν; δῆλον ὅτι πεύσῃ τοῦ δεσπότου τὸ ὄνομα. καὶ τὰς εἰκόνας ἁπλῶς μὲν, πάσας Ῥοδίων εἶναι λέγουσιν, ἰδίᾳ δὲ ἑκάστην τοῦ δεῖνος, ἢ τοῦ δεῖνος, ᾧ ἂν ποτὲ ᾖ δεδομένη. καί τοι τὰ μὲν χωρία καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τἄλλα κτήματα, οὐκ ἂν εἰδείης ὧν ἐστιν, εἰ μὴ πυθόμενος· ἡ δὲ εἰκὼν ἐπιγέγραπται, καὶ οὐ μόνον τὸ ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τὸν χαρακτῆρα σώζει τοῦ λαβόν-
B τος, ὥστ' εὐθὺς εἶναι προσελθόντα εἰδέναι τινός ἐστιν. λέγω δὲ ἐφ' ὧν ἔτι μένει τὸ ἀληθές. καὶ μὴν τό γε ἐν κοινῷ κεῖσθαι γελοιότατόν ἐστιν, εἴ τις ἄρα σημεῖον ἡγεῖται τοῦ μὴ τῶν εἰληφότων αὐτὰς ὑπάρχειν, ἀλλὰ τῆς πόλεως. οὕτω μὲν γὰρ ἐξέσται λέγειν, καὶ τὰ ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς πιπρασκόμενα τοῦ δήμου· καὶ τὰ πλοῖα δήπουθεν, οὐχὶ τῶν κεκτημένων, ἀλλὰ τῆς πόλεως· ἐπειδὴ ἐν τοῖς λιμέσιν ἕστηκεν. ὃ τοίνυν ἤκουσα τινὸς
C ὑπὲρ τούτου λέγοντος, ὡς ἰσχυρότατον, οὐκ ἂν ἀποκρυψαίμην, ὅτι δημοσίᾳ τοὺς ἀνδριάντας ἀπογράψασθαι ὑμᾶς. τί οὖν τοῦτό ἐστιν· καὶ γὰρ τὴν ἀντικρὺς χώραν, καὶ Κάρπαθον ταύτην, καὶ ἤπειρον, ἑτέρας νήσους· καὶ καθόλου πολλά ἐστι εὑρεῖν, ἃ κοινῇ μὲν ἀπεγράψατο ἡ πόλις, διῄρηται δὲ εἰς τοὺς κατὰ μέρος, ὅλως δὲ οὐκ. εἰ μὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἕκαστος, τὴν εἰκόνα ἔχει τῶν τιμηθέντων, καθάπερ ἂν ἄλλο τι κτησάμενος· διὰ τοῦτο ἂν ἔλαττον
D αὐτῷ προσήκειν λέγοιτο, ἢ μηδὲν ἀδικεῖσθαι διδόντων ὑμῶν ἑτέρῳ τὴν ἐκείνου. μυρίους γὰρ εὑρήσετε τρόπους καθ' οὓς ἑκάστου τι φαμὲν εἶναι· καὶ πλεῖστον διαφέροντας· οἷον ἱερωσύνην, ἀρχὴν, γάμον, πολιτείαν· ὧν οὔτε ἀποδόσθαι τι ἔξεστι τοῖς ἔχουσιν, οὔτε ὅπως ἂν θέλοι χρήσασθαι. κοινὸν δ' οὖν ἐπὶ πᾶσιν ὥρισται δίκαιον, τὸ πάνθ' ὅσα δικαίως τις ἔλαβε, ἄν τε καθάπαξ τύχῃ λαβών, ἄν τε εἴς τινα χρόνον, καθάπερ οἶμαι τὰς ἀρχὰς, βεβαίως ἔχειν, καὶ μηδένα ἀφαι-

ρξαι. πῶς οὖν δικαιότερόν ἐστιν ὁποιονοῦν ἔχειν, ἢ εἴ τις ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ χάριτος ἄξιος, ἀντὶ πολλῶν καὶ καλῶν τιμῆς; ἢ παρά τινος κυριωτέρου καὶ μείζονος, ἢ παρὰ τοῦ Ῥοδίων δήμου, καὶ τῆς ὑμετέρας πόλεως; καὶ γὰρ τοῦτο οὐ σμικρόν ἐστι, τὸ μὴ Καλυμνίους εἶναι τοὺς δεδωκότας, ἢ τοὺς κακοβούλους τούτους Καυνίους. ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν, ὅσῳ τίς ἂν κρείττω, καὶ πιστότερον δεικνύῃ παρ' οὗ τυγχάνει τι κτησάμενος, τοσούτῳ κρατεῖ, καὶ οὐδεὶς ἂν ἀμφισβητήσειεν αὐτῷ. καί τοι πᾶσα πόλις, ἣν ἂν εἴποι τις, ἑνὸς ἀνδρὸς ἰδιώτου, κἂν ὁ σεμνότατος ᾖ, πιστοτέρα τῷ παντὶ καὶ κρείττων· καὶ τὰ κοινῇ γιγνόμενα τῶν κατ' ἰδίαν πραττομένων ἰσχυρότερα. σκοπεῖτε δὲ ὅτι πάντες ἡγοῦνται κυριώτερα ταῦτα ἔχειν, ὅσα ἂν δημοσίᾳ συμβάλωσι διὰ τῶν τῆς πόλεως γραμμάτων· καὶ οὐκ ἔνι λυθῆναι τῶν οὕτω διῳκημένων οὐδέν· οὔτ' εἴ τις ὠνήσαιτο παρά του χωρίον, ἢ πλοῖον, ἢ ἀνδράποδον· οὔτ' εἶτα δανείσειεν, οὔτ' ἂν οἰκέτην ἀφῇ τις ἐλεύθερον, οὔτ' ἂν δῷ τινα δωρεάν. τί δήποτε συμβέβηκεν, ταῦτ' εἶναι βεβαιότερον τῶν ἄλλων. ὅτι τὴν πόλιν μάρτυρα ἐποιήσατο τοῦ πράγματος, ὁ τοῦτον τὸν τρόπον οἰκονομήσας τι τῶν ἑαυτοῦ. πρὸς τοῦ Διός. εἶθ' ὧν μὲν ἄν τις παρ' ἰδιώτου τύχοι διὰ τῆς πόλεως, οὐκ ἔστιν ὅπως ἀφαιρεθήσεται τούτων. ἃ δέ τις εἴληφεν οὐ δημόσια μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου δεδωκότος, οὐκ ἔσται βέβαια; καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἄλλων γενόμενον τοῦτον τὸν τρόπον οὐ λυθήσεται διὰ τὴν πόλιν; ἃ δ' ἡ πόλις αὐτὴ πεποίηκε ῥᾳδίως οὕτως ἀνελεῖ; καὶ ταῦτα οὐχ ὡς ἔδωκεν, ὁμοίως ἀφαιρουμένη κατὰ κοινόν· ἀλλ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἂν τύχῃ στρατηγῶν ἐξουσίαν ἔχοντος τοῦτο ποιεῖν; καὶ μὴν καὶ γράμματά ἐστιν ἐν κοινῷ περὶ τούτων, ὑπὲρ ὧν ἔφην. τὰ γὰρ ψηφίσματα γέγραπται δήπουθεν τὰ τῶν τιμῶν, καὶ δημοσίᾳ μένει τὸν ἅπαντα χρόνον. τὸ μὲν γὰρ ἀποδοῦναι χάριν οὕτως ἀκριβῶς γίγνεται παρ' ὑμῖν· τὸ δ' ἀφελέσθαι τοὺς εἰληφότας, πάνυ ῥᾳδίως.

A *Quomodo igitur iuſtiùs eſt poſſidere quodcunque, quàm ſi quis, qui ſe ſtrenuū præſtitit virum: eóque dignus eſt beneficio, pro multis & bonis poſſideat honorem? A quo autē fide digniore maioréque, quā à populo Rhodiorum & veſtra ciuitate? Quippe & hoc non modicū eſt, non Calymnios eſſe qui dederūt, neque hoſce malis utentes cōſiliis Caunios. Quemadmodū in rebus priuatis, quanto quis meliorē & fide digniorē profert poſſeſſionis auto-*
B *rem, tanto firmius retinet, nemóque ſuper ea re cū eo diſceptauerit. Atqui tota ciuitas, quācunque quis nominare poteſt, vno viro priuato, tametſi ſit honeſtiſſimus, quauis in re fide dignior eſt, & melior: & quæ publicitus geruntur, priuatim geſtis fortiora ſunt. Cōſiderate verò, quòd omnes arbitrentur ea magis rata haberi, quæ publicè contrahūt per ciuitatis literas, atque ita geſtorum nihil licet reſcindere: neque ſi quis emat ab aliquo prædium, aut*
C *nauē, aut mancipium, neque ſi qua det ad vſuram, neque ſi quis ſeruum manumittat, neque ſi quod præſtet donum. Quid tandē accidit, quòd hæc aliis ſunt firmiora? Quia ciuitatē fecit rei geſtæ teſtē, qui ad hūc modū quicquā rerum ſuarum adminiſtrauit. Per Iouem. Itáne ergo quæ quis à priuato cōſecutus eſt ciuitate teſte, illus ſpoliari nequit: quæ verò quis accepit nō ſolū publicè, ſed etiā ipſo populo præſtante, firma nō erūt? Et quòd ab aliis hoc modo geſtum eſt, non reſcindetur propter*
D *ciuitatem: quæ autē ciuitas ipſa fecit, facilè ita retractabuntur? Præſertim quum non ſimiliter vti dedit, ſic etiam communi auferat conſilio: ſed vno homine, ſi ita cadat, prætoris potentiam obtinente, hoc faciat? Atqui etiam literæ publicæ ſunt de his, pro quibus dico. Plebiſcita enim ſcripta ſunt videlicet de honoribus facta, & publicè permanent in omne tempus. Repenſio enim beneficij adeo diligenter apud vos curatur: ablatio autem ab iis qui acceperunt; admodum facilè:*

Deinde illud nõ poteſt fieri abſque decreto, omnibus vobis cõſentientibus: hoc autem conſuetudine quadam contigit, etiã ſi vni tantum videatur. Veruntamen hęc (vt dixi) publicè cõſcripta ſunt, neque ſolum in plebiſcitis, ſed ſuper ipſas etiam imagines, & nomen eius qui honore affectus eſt, & ſtatuam populũ dediſſe, atque hæ rurſus in publico ſunt propoſitæ. Quod igitur neque publica in tabulas relatio, neque poſitio in publico obſtet, quo minus ſtatuæ eorum ſint qui acceperunt, iam olim fortaſſe manifeſtum eſt: cæterũ ne quis conetur contradicere, illud vobis dicam. Noſtis haud dubiè Epheſios, apud quos multæ ſunt pecuniæ partim priuatorum reconditæ in Dianæ templo, non ſolum Epheſiorum, ſed & hoſpitum, & hominum vndecunque gentiũ, partim & populorum regúmque (deponunt autem omnes eò ſecuritatis gratia) nemine vnquam auſo locum afficere iniuria, tametſi plurima iam bella geſta ſint, ciuitáſque ſæpiùs fuerit capta. Quare quòd in loco communi pecuniæ illæ iaceant, palam eſt: ſed & publicè ſecundum indicem eas deſcribere Epheſiis mos eſt. Quid igitur? Nunquid ex illis ſumunt, quum poſtulat neceſſitas? An fœnerantur, quod forſan non videtur intolerãdum? At opinor citiùs deæ mundum detraherẽt, quàm illas attingerent. Atqui Epheſios non dicetis eſſe vobis locupletiores. E diuerſo enim vos antea quoque ditiſſimi fuiſtis Græcorum, & adhuc eſtis: illos autem videre licet indigentiores degere, haud tamen illas licet auferri deponentibus. Imaginis autem ſuæ ita nemo eſt dominus, neque vos rem eſſe ſimilem putetis. Nam non omnia eſſe ciuitatis quæ publico in loco poſita ſunt, inque publicas tabulas ſunt relata oſtendere volens, ideo hoc exemplo vſus ſum. Quod enim nemo ad aliud imaginẽ habet, quã vt ſtet, apud vos, quo vno differunt hi ab illis qui illic pecunias deponunt, adhuc magis pro illis facit.

A εἶτα τὸ μὲν οὐκ ἔστι τι γενέσθαι δίχα ψηφίσματος, ἁπάντων ὑμῶν πεισθέντων· τὸ δὲ ἔθει τινὶ συμβαίνει, καὶ ἑνὶ δόξῃ μόνον. πλὴν ὅγε, ἔφην, ὅτι δημοσίᾳ ταῦτα ἀναγέγραπται, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν εἰκόνων· τό τε ὄνομα τοῦ τιμηθέντος, καὶ τὸ δεδωκέναι τὸν δῆμον, καὶ τούτων πάλιν ἐν τῷ δημοσίῳ κειμένων. ὅτι τοίνυν οὐθέν ἐστι τὸ τῆς ἀπογραφῆς, οὐδὲ τὸ ἐν κοινῷ κεῖσθαι, πρὸς τὸ μὴ τῶν εἰληφότων εἶναι τοὺς ἀν-
B δριάντας, πάλαι μὲν ἴσως ὑπάρχει δῆλον· ἀλλ' ὥστε μηδ' ἐπιχειρῆσαι μηδένα ἀντειπεῖν ἐκεῖνο ὑμῖν ἐρῶ. ἴστε πού τοὺς Ἐφεσίους ὅτι πολλὰ χρήματα παρ' αὐτοῖς ἐστι, τὰ μὲν ἰδιωτῶν ἀποκείμενα ἐν τῷ νεῷ τῆς Ἀρτέμιδος, οὐκ Ἐφεσίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ξένων, καὶ τῶν ὁπουθεν δήποθεν ἀνθρώπων, τὰ δὲ καὶ δήμων, καὶ βασιλέων· τιθέασι πάντες οἱ τιθέντες ἀσφαλείας χάριν· οὐδενὸς οὐδὲ πώποτε τολμήσαντος ἀδικῆσαι τὸν τόπον, καίτοι πολέμων ἤδη
C μυρίων γεγονότων, καὶ πολλάκις ἁλούσης τῆς πόλεως. οὐκοῦν ὡς ὅτι μὲν ἐν κοινῷ κεῖται τὰ χρήματα δῆλόν ἐστιν· ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ, κατὰ τὰς ἀπογραφὰς ἔθος αὐτὰ τοῖς Ἐφεσίοις ἀπογράφεσθαι. τί οὖν; ἆρά γε καὶ λαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶν ὅταν ἡ χρεία τις; ἢ δανείζονται γοῦν ὃ τάχα δόξει μηδὲν εἶναι δεινόν; ἀλλ' οἶμαι πρότερον ἂν περιέλοιεν τὸν κόσμον τῆς θεοῦ πρὶν ἢ τούτων ἅψασθαι. καίτοι τοὺς Ἐφεσίους οὐκ ἂν εἴποιτε εὐπορωτέρους αὑτῶν· τοὐναντίον γὰρ ὑμεῖς μὲν
D καὶ πρότερον ἦτε πλουσιώτατοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ νῦν ἔτι μᾶλλον ἐστε· ἐκείνους δὲ πολλοῦ ἐστιν ἰδεῖν καταδεέστερον πράττοντας. μὴ τοίνυν ἢ ἐκεῖνα μέν ἐστιν ἀνελέσθαι τοῖς θεῖσι. τῆς εἰκόνος δὲ οὐθεὶς οὕτως ἐστὶ τῆς ἑαυτοῦ κύριος, καὶ μὴ τὸ πρᾶγμα ἀνόμοιον ἡγήσησθε· τὰ γὰρ μὴ πάντα εὐθὺς τῆς πόλεως εἶναι τὰ ἐν κοινῷ, καὶ δημοσίας ἀπογραφῆς τυχόντα δεῖξαι βουλόμενος, ἐν τούτῳ κατὰ τοῦτο ἐχρησάμην. τὸ μέν τοι μηδένα πρὸς ἄλλό τι τὴν εἰκόνα ἔχειν, ἢ τὸ ἑστάναι παρ' ὑμῖν, ᾧ μόνῳ διαφέρουσιν οὗτοι τῶν ἐκεῖ τὰ χρήματα τιθέντων, ἔτι μᾶλλον ὑπὲρ αὐτῶν ἐστιν.

ἃ γὰρ μηδὲ τοῖς λαβοῦσιν ἔξεστιν ἀνελεῖν, ἤπου γε τοῖς δεδωκόσιν ἐξεῖναι προσήκει. καθόλου δὲ ἄλλως ἔγωγε φιλονεικεῖν ἔοικα πρὸς τὸν εἰπόντα δή, ὡς τῆς πόλεως πάντες εἰσὶν οἱ ἀνδριάντες. ἐπὶ τοῦτο γε οὐδέν ἐστι σημεῖον, ὡς οὐκ ἔστιν ἄτοπον τὸ γιγνόμενον. τὰ γοῦν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναθήματα ἃ κατασκευάσασα ἡ πόλις, καὶ ἐκ τῶν ἰδίων ἀνατέθηκεν· οὐκ ἂν οὐδεὶς ἀμφισβητήσειεν, ὡς οὐ δημόσιά ἐστιν. ἆρ' οὖν οὐχὶ δεινόν, εἰ καταχρησόμεθα τούτοις πρὸς ἄλλο τι; νὴ Δία, ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἀναθήματα. αἱ δ' εἰκόνες, τιμαί· κἀκεῖνα δέδοται τοῖς θεοῖς, ταῦτα δὲ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν· οἵπερ εἰσὶν ἔγγιστα αὐτῶν· καί τοι καὶ θεοφιλεῖς ἅπαντες οἱ χρηστοὶ λέγονται τε καὶ εἰσίν. εἶτα ἡμᾶς μὲν οὐχ ὁ τῶν κτημάτων τι τῶν ἡμετέρων ἀφαιρούμενος, ἀλλὰ κἂν τοὺς φίλους βλάπτῃ τι τοὺς ἡμετέρους, ἀδικεῖ τῷ παντὶ πλέον· τοὺς δέ γε θεοὺς φήσομεν, ὡς ἔοικε τῶν φίλων μᾶλλον ὀλιγωρεῖν ἢ τῶν κτημάτων; ἀλλὰ πάντα μὲν προσήκει βεβαίως ἔχειν τοὺς κτησαμένους, καὶ ταῦτα ἐν δημοκρατίᾳ, καὶ παρ' ὑμῖν οἳ μέγιστον φρονεῖτε, ἐπὶ τῷ νομίμως καὶ δικαίως διοικεῖν τὰ παρ' ἑαυτοῖς· μάλιστα δὲ οἶμαι τὰς τιμὰς καὶ τὰς χάριτας. οὐ μόνον, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα καὶ φαῦλος ὤν τις ἂν ἔχοι· χρήματα, οἰκίας, ἀνδράποδα, χώρας· ταῦτα δὲ μόνοις ὑπάρχει τοῖς ἐπιεικέσιν· ἀλλὰ καὶ δι' ἐκεῖνο ὅτι ταῦτα μὲν ἐστι κεκτῆσθαι, καὶ δι' ἑτέρου τρόπου κληρονομήσαντα, ἢ πριάμενον· τῶν δὲ τοιούτων διὰ μόνης ἀρετῆς ἐστιν ἡ κτῆσις. καὶ μὴν ὧν γέ τις τὴν τιμὴν κατέβαλεν τοῖς κυρίοις, οὐδ' ἀμφισβητεῖ δήπουθεν οὐδείς, ὡς οὐ δίκαιόν ἐστιν ἐᾶν ἔχειν αὐτὸν τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ περ ἂν πλείονα ᾖ δεδωκώς. οὐκοῦν ἅπαντες οὗτοι δεδώκασι τιμὴν ἕκαστος τῆς εἰκόνος τῆς ἑαυτοῦ· καὶ ταύτην οὐδὲ μετρίαν. οἱ μὲν στρατηγίας λαμπρὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως, οἱ δὲ πρεσβείας, οἱ δὲ καὶ τρόπαια ἀπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δέ τινες καὶ χρήματα ἴσως, οὐ μὰ Δία χιλίας δραχμάς, οὐδὲ πεντακοσίας, ὅσων εἰκόνας ἀναστῆσαι. τί οὖν, οὐχὶ νενόμισται παρά γε τοῖς μὴ παντάπασιν ἀδι-

A *Quæ enim neque accipiētibus auferri licet, non etiam vtique dantibus licere conuenit. In vniuerſum autē fruſtra cōtēdere viſus ſum aduerſus dicentē, quòd ciuitatis eſſēt omnes ſtatuæ. In hoc enim nullū eſt argumentū, quòd facinus iſtud non ſit abſurdum. Donaria in templis ſuſpēſa, quæ ciuitas ipſa cōparans ex propriis dicauit, nemo herclè dubitauerit quin publica nō ſint. Num igitur haud intolerādum, ſi hiſce abutamur ad aliud quid? Ita*
B *per Iouem. Sunt enim donaria diis dicata, imagines autem ſunt honores: & illa data ſunt diis, hæ autē viris ſtrenuis, qui ſanè diis proximi ſunt. Siquidē diis chari omnes boni dicuntur eſſe, & ſunt. Deinde vos quidē iniuria afficit nō ſolum qui quid veſtrarum poſſeſsionum aufert, verū etiā qui veſtris nocet amicis: an Deos dicemus (vt veriſimile eſt) minorē amicorū curā gerere, aut poſſeſsionum? Cæterùm omnia quidem firmiter retinere conuenit*
C *poſsidentes, & præſertim ſub imperio populari, & apud vos qui vobis maximè placetis, quòd legitimè iuſtèque cuncta veſtra adminiſtretis, maximè autē puto honores & beneficia. Non ideò ſolum, quòd alia quidem & vitioſus habere queat,* opes, domos, mancipia, dia: *hæc autem ſoli virtute præditi: verum etiā propter illud, quòd alia licet ex alia cauſa poſsidere, vel ex hæreditate, vel empto, horum autem ex ſola virtute ob-*
D *tingit poſſeſsio. Quin etiam, quarum rerum quis ſoluit precium dominis, nullus dubitat videlicet, quin iuſtū ſit ſinere, vt ille eas habeat: idque tanto magis, quanto pluris emit. Igitur omnes hi dederūt pretium, vnuſquiſque ſuæ imaginis: & hoc nō mediocre. hi enim rem militarem ſtrenuè adminiſtrarunt pro ciuitate, illi legationes, alij etiam trophæa ab hoſtibus retulerunt, alij quidam & pecunias fortaſſe dederunt, non herclè mille aut quingentas drachmas, quanti conſtat imaginem erigere. Quid igitur? Nonne legibus ſancitum eſt apud non prorſus iniuſtos,*

vt nulla re ſpoliatus reſtitutionẽ cõſequatur ei qui quid depoſuit, licet id auferre ab depoſitariis. Nunquid igitur velletis reddere beneficia, pro quibus ſtatuas decreuiſtis? Emolumentũ adferet rependentibus, quandoquidem emolumẽta ſemper ſpectari debere quidã putant. Si quis igitur aut bellũ aliquod cũ virtute profligauit, quòd ſi nõ profligatũ fortè eſſet ab illis tunc, nos nunc ciuitatẽ nõ haberemus: aut libertatem nobis attulit: aut cõditorũ fuit vnus huius ciuitatis (neq; enim clarè poſſumus dicere, quinã ſit quibus hoc vſuuenit, aut vſuueniet, facinus ita temerè factũ, & dũtaxat conſuetudine quadã) nónne difficile eſt dicere quod poſt hæc ſequatur, quod nẽpe à ciuitatis commercio recedẽdum erit, nolentis facere quòd iuſtũ eſt? Si verò oportet, quotuſquiſque eſt qui tale quid dedit, quòd neque à volẽte reddi poßit? Sexcenti autẽ ſunt, qui ſuas ipſorũ animas profuderũt pro ciuitate, propriáq; vita emerũt imaginem & inſcriptionem, ſicuti & antea dicebam. Nunquid nõ atrocia patiuntur illi nunc? Neq; illud dici poteſt, quòd nos non hi ſumus, qui acceperunt. Primùm enim vniuerſorum debitores ſumus, quæ maiores acceperunt, non minus quã qui ipſi, ad quoſcunque pertinuerit illud genus. Neq; enim vos à ſucceßione deſtitiſſe dicetis. Deinde omnia quib. tunc eos aliqui beneficio affecerunt, magnóque ſtudio incubuerunt, patientes aut agentes pro illis, ea iam conſueta, ordinata & magna vos habetis, vt gloriã, vt ciuitatis amplitudinem, & quod excepta vna omnibus alius præſtet. Si igitur, quia à vobis honores non acceperunt, propterea minus iniquè vos facere putatis eos auferendo, aut ſi quid cui aliarum poſſeßionum aufertis, res nimis perſpicuas ignoratis. Primùm quidem, quòd qui quem ſpoliant, & eum qui accepit id quo ſpoliatus eſt, neque minus eum quicunque dedit, afficiunt iniuria: veluti ſi quis publica deſtruat ædificia, quæ ciuitas ſingulis beneficij gratia conſtruxit:

A χρῄζοις ἀποστερούμενον τινὸς κτήματος. εἰ δὲ χρεὼν κατέθηκεν κομίζεσθαι παρὰ τῶν εἰληφότων. ἆρ' οὖν ἐθέλοιτ' ἂν ἀποδοῦναι τὰς χάριτας, ἀνθ' ὧν ἐψηφίσασθε ἐκείνοις τοὺς ἀνδριάντας; λυσιτελὲς γοῦν ὑμῖν ἐκτείνουσιν, ἐπειδὴ τὸ λυσιτελὲς οἴονται δεῖν τινὲς ὁρᾶν ἐξ ἅπαντος. ἐὰν οὖν ἢ πόλεμον ἤ τις κατωρθωκὼς, ὃν εἰ μὴ συνέβη κατορθῶσαι τοῖς ποτε, ἡμεῖς οἱ νῦν οὐκ ἂν εἴχομεν τὴν πόλιν· ἢ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῖν κεκομισμένος· ἢ τῶν οἰκιστῶν ὑπάρχῃ τις· οὐ γὰρ ἔχομεν
B σαφῶς εἰπεῖν τινές εἰσιν οἷς συμβέβηκεν, ἢ συμβήσεται, τοῦ πράγματος εἰκῆ γιγνομένου, καὶ μόνον ἔθει τινί· μὴ δυσχερὲς εἰπεῖν ἢ τὸ μετὰ ταῦτα, ὅτι καὶ τῆς πόλεως αὐτῆς ἀποστῆναι δεήσει, μὴ βουλομένου γε τὰ δίκαια ποιεῖν; εἰ δὲ δεῖ, τίς εἴη τι τοιοῦτον δεδωκὼς, ὃ μηδὲ βουληθέντα ἀποδοῦναι δυνατόν; μύριοι δ' εἰσὶν, οἱ τὰς ψυχὰς προειμένοι ἑαυτῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ τοῦ ζῆν ἐωνημένοι τὴν εἰ-
C κόνα καὶ τὴν ἐπιγραφὴν, καθάπερ εἶπον καὶ πρότερον. ἆρ' οὐ δεινὰ πάσχουσιν. οὗτοι νῦν; οὐδὲ ἐκεῖνό ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι οὐχὶ ἡμεῖς ἐσμεν οἱ ταῦτ' εἰληφότες. πρῶτον μὲν γὰρ ἅπαντα ὀφείλουσι τὰ τῶν προγόνων, οὐχ ἧττον αὐτῶν ἐκείνων εἰς οὓς ἄν ποτε καθήκῃ τὸ γένος. οὐ γὰρ ἀφίστασθαι φήσετε τῆς διαδοχῆς. εἶτα πάνθ' ὅσα ἐξ ὧν τότε ἐκείνους τινὲς εὐεργετοῦσιν, καὶ προεθυμοῦντο πάσχοντες ἢ δρῶντες ὑπὲρ αὐτῶν, συνήθη, χρήσιμα καὶ μεγάλα ὑμῖν ἐστιν νῦν· ἡ
D δόξα τῆς πόλεως, τὸ μέγεθος, ὃ χωρὶς μιᾶς αὐτὴν πασῶν τῶν ἄλλων ὑπερφέρειν. εἰ τοίνυν ὅτι μὴ παρ' ὑμῶν εἰλήφασι, διὰ τοῦτο ἔλαττον ἀδικεῖν οἴεσθε, ἢ εἴ τι τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων τινὸς ἀφαιρεῖσθε, τῶν ἄγαν τι φανερῶν ἀγνοεῖτε. πρῶτον μὲν, ὅτι πάντες οἱ τινὰ ἀποστεροῦντες, ὅτι οὖν κἀκεῖνον ἀδικοῦσιν οὐχ ἧττον παρ' οὗ ποτ' ἂν οὗτος εἰληφὼς τύχῃ, ὥσπερ οἱ τῶν δημοσίων τι καταλύοντες οἰκοδομημάτων, ὅτ' εἰς τὴν καθ' ἕνα ἐποίησε χαριζόμενος

ὑμῖν, μᾶλλον ἂν δείξαιεν τὴν ποιήσαντα ἀδικεῖν τὴν πόλιν. οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἡ πόλις ἤ τι τῶν ἰδιωτῶν τινὶ δεδωκυῖα, πρὸς τὸν ἀφαιρούμενον τοῦτον* ἆρ' ὑμεῖς πρὸς ἐκείνας ὧν τὰς εἰκόνας ἀνεστήσατε, τὴν πόλιν, οἶμαι, τὴν δεδωκυῖαν ἀδικεῖτε, τουτέστιν ἑαυτούς; ἀλλ' ὁ μὲν εἰς ἄλλον ἁμαρτών, ὥς τε ἑαυτὸν ὠφελῆσαι, κακίᾳ μόνον ἐστὶν ἔνοχος τοῖς πολλοῖς· ὁ δ' ἑαυτὸν ἀδικῶν ἐν οἷς ἕτερον, τῆς μὲν πονηρίας ὑπερβολήν τινὰ ἔδειξεν, ἐκ περιττοῦ δὲ ἀνόητος δοκεῖ. πρὸς τούτῳ δ' ἂν ἴδοι τις καὶ ἕτερον. ὁ μὲν ἀφαιρούμενος, κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἁμαρτάνει φύσει τι ποιῶν ἄτοπον· ὁ δὲ τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ δεδομένων ἐν μέρει τιμῆς καὶ χάριτος τινὰ ἀποστερῶν, οὐ μόνον τὸ κοινὸν τοῦτο παραβαίνει καθ' ὃ προσήκει μηδένα βλάπτειν, ἀλλὰ καὶ χρηστὸν ἄνδρα ἀδικεῖ, καὶ τοῦτον ὃν ἥκιστα αὐτῷ προσῆκεν. οὐδαμοῦ γὰρ ἰδεῖν ἐστι τοῖς φαύλοις τὰς τιμὰς διδομένας, οὐδὲ ὑφ' ὧν μηδὲν εὖ πεπόνθασιν. ὅσῳ δὴ χεῖρον τὸ τοὺς ἀγαθοὺς ἀφαιρεῖσθαι τιμάς, ἢ τὸ τοὺς ἄλλους, καὶ τὸ τοὺς εὐεργέτας βλάπτειν τοῦ τὸν τυχόντα ἀδικεῖν, οὐδένα λανθάνει. καὶ τοίνυν καὶ τοὺς Ἐφεσίους, εἴ τις ἀφέλοιτο πρὸς τὴν θεόν· κατ' αὐτὸ τοῦτο φαίη τις ἂν ἁμαρτάνειν λαβόντας ἀπ' ἐκείνων τῶν χρημάτων· τοὺς οὕτω προσφερομένους ταῖς εἰκόσιν, οὐ μόνον διὰ τὰ νῦν εἰρημένα δήπουθεν, ὅτι μηδὲν προσήκοντας ἀνθρώπους ἔμελλον ἀδικεῖν, ὧν τοὺς πολλοὺς οὐδὲ ἔγνωσαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ πράγματος αἰτίαν. τοὺς μὲν γὰρ παρακαταθήκην τινὰ μὴ φυλάξουσιν, οὐδεὶς ἂν οὐδὲν ἔτι τῶν ἑαυτοῦ πιστεύσειεν· τοὺς δὲ ὑβρίζοντας εἰς τοὺς εὐεργέτας, οὐδεὶς κρίνει χάριτος ἀξίους. ὥσθ' ὁ κίνδυνος ἡμῖν μὲν ἐν τῷ μηκέτ' εὖ πάσχειν ὑπὸ μηδενός· ἐκείνοις δὲ ἐν τῷ μηκέτι φυλάττειν τὰ ἀλλότρια. βούλομαι τοίνυν ὑμέτερόν τι ἔργον εἰπεῖν οὐ πάλαι μὲν γεγονός, εὐδοκιμοῦν δὲ παρὰ πᾶσιν οὐχ ἧττον τῶν πάνυ

A vnde magis intelligere poteſtis, ciuitatem ab eo iniuria affici Proinde eadem ratione & ciuitas in ominibus quæ cui priuatim dedit, atque ij qui illis ſpoliatur, iniuria pariter afficiuntur. Ergóne vos, & eos quibus imagines erexiſtis, & ciuitatē quæ dedit, hoc eſt voſmetipſos iniuria afficietis? At qui aduerſus alium delinquit ſui commodi gratia, malitiæ ſolum habetur reus apud multos: qui verò in eo quo quid aduerſus aliū iniquè agit pariter & B ſemetipſum iniuria afficit, prauitatis quidē excellentiam quandam præ ſe tulit, ex ſuperfluo autem ſtultus videtur. Ad hoc, videre poſsit quis & aliud. Qui enim ſpoliat, is circa rē ipſam delinquit, natura quid faciēs abſurdi: qui verò aliquem datis à ſe honoribus & beneficiis priuat, non ſolum communem illam regulam, qua neminem lædere iubemur, tranſgreditur, verùm etiam bonum virum afficit iniuria, & hunc quem minimè illi con- C ueniebat. Nuſquam enim videre eſt, malis datos honores: neque iis, à quibus nihil beneficij acceperunt. Quanto igitur peius ſit bonos ſpoliare honoribus, quàm alios, & benefactoribus nocere, quàm quemlibet alium iniuria afficere, nemini obſcurum eſt. Vt igitur Epheſios aliquid ex illis depoſitis ſumentes pecuniis, ita herclè iuxta hoc ipſum quis dicere queat delinquere * & eos, qui hoc modo agunt cum imaginibus, non ſolum propter hæc modo dicta, quòd homines quos minimè conue- D nit afficiunt iniuria, quorum multos ne norūt quidem, ſed etiam propter cauſam hoc ex negotio exorientem. His enim qui depoſitum quoddam non cuſtodiūt, nemo quicquam ampliùs rerum crediderit ſuarum: contumelioſos verò erga benefactores, nemo beneficio dignos iudicat: vt vobis periculum ſit, ne nemo vobis poſthac benefaciat: illis verò, ne amplius cuſtodiāt aliena. Volo igitur factum quoddā veſtrum referre, non vetus quidem, ſed non præclarū minus apud omnes quàm valde

graue: vt rebus comparatis videre poſsitis, an tales in vniuerſum dignũ ſit iſtiuſmodi quid deſignare. Poſt continuũ enim & longum illud Romanorum bellũ quod inter ſe geſſerunt, quando vos in calamitatem incidere contigit propter beneuolẽtiam erga plebem, poſtquam finis erat impoſitus rebus difficilibus, & omnes iã putabant ſe ſaluatos, quemadmodũ in magnis morbis ſæpenumero difficili opus eſt auxilio, ita etiam tunc viſa ſunt negotia talem poſtulare correctionem. Vnde omnibus exteris cõceſſa eſt debitorum remiſſio. Libenter autem illis admittentibus, rémque pro dono reputãtibus, vos ſoli inter alios non recepiſtis: tametſi captiuitas vobis nuper admodum (vt dixi) accidiſſet, & hoſtes in ciuitate ſolas ædes reliquiſſent: attamen graue vobis viſum eſt, in qualicunque tẽpeſtate tranſgredi quicquam æqui: propterque calamitates quæ vos apprehendiſſent, inſuper etiam fidem deſtruere veſtrã. Atque alia omnia permittentes Romanis, hoc vnũ illis noluiſtis concedere, vt aliquid turpe eligeretis lucri gratia. Quibus enim illorum ciuitatem (opinor) non videbatis indigere propter virtutem ſimul & felicitatem: his veſtrã quoque non egere demonſtraſtis ob ſolam virtutem. Haud igitur dicetis minorem (ô viri Rhodij) gratiã deberi iis qui bene fecerunt, quàm qui ſoluunt debitum. Deinde non ſponte exoluere quod debebatur, graue vobis viſum eſt, à reddẽtibus autem auferre, mediocre. Nõ enim cum omnib. turpiter ſe gerere turpius eſſe credidiſtis, quàm ſi vos ſolos ita gereretis. Verũ tanta mutatione eo quo dixi tempore facta, circáque omnes confuſione, quę data erãt licebat firmiter retinere eos qui ante recepiſſent, & nemo auſus eſt exigere quicquam ab iis qui quid eſſent adepti. Porrò vos in præſentia neque permittitis beneficia rependere benefactoribus, ſed qui nihil paſsi eſtis eorum quæ illi tunc, præſertim qui ceciderant extremè, id nunc for-

A χαλεπῶν εἰδῆτε παραθέντες εἰ καθόλου τοῖς τοιούτοις ἄξιόν ἐστιν τοιοῦτόν τι ποιεῖν. μετὰ γὰρ τὸν συνεχῆ καὶ μακρὸν ἐκεῖνον Ῥωμαίων πόλεμον ὃν πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμησαν, ὅτε ὑμῖν ἀτυχῆσαι συνέβη διὰ τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὔνοιαν, ἐπειδὴ πέρας εἶχε τὰ δεινά, καὶ πάντες ᾤοντο σεσῶσθαι, καθάπερ ἐν ταῖς μεγάλαις νόσοις, πολλάκις δεινοῦ τινὸς ἐδέησεν βοηθήματος· καὶ τότε ἔδοξεν τὰ πράγματα ζητεῖν τοιαύτην ἐπανόρθωσιν. ὅθεν B πᾶσιν ἐδόθη τοῖς ἔξωθεν χρεῶν ἄφεσις. ἀσμένως δὲ αὐτῶν προσεμένων καὶ τὸ πρᾶγμα δωρεὰν ἡγησαμένων, μόνοι τῶν ἄλλων ὑμεῖς οὐκ ἐδέξασθε· καί τοι τῆς ἁλώσεως ὑμῖν, ὥσπερ ἔφην, ἄρτι γεγενημένης, καὶ τῶν πολεμίων ἐν τῇ πόλει τὰς οἰκείας μόνον εἰακότων· ἀλλ' ὅμως δεινὸν ὑμῖν ἔδοξεν τὸν ἐν ὁποίῳ δήποτε καιρῷ παραβῆναί τι τῶν δικαίων· καὶ διὰ τὰς συμφορὰς τὰς καταλαβούσας, ἔτι καὶ τὴν πίστιν ἀνελεῖν τὴν περὶ αὐτούς. καὶ C τἄλλα πάντα Ῥωμαίοις παραχωροῦντες, οὐκ ἠξιώσατε καθ' ἓν τοῦτο τὸ παραχωρῆσαι, τὸ μηδὲν αἰσχρὸν αἱρεῖσθαι κέρδους ἕνεκα. ὧν γάρ, οἶμαι, τὴν ἐκείνων πόλιν ἑωρᾶτε * μὴ δεηθεῖσαν δι' ἀρετὴν ἅμα καὶ εὐτυχίαν· τούτου τὴν ὑμετέραν ἀπεφήνατε μὴ δεομένην διὰ μόνην τὴν ἀρετήν. οὐ τοίνυν φήσετε ἔλαττον, ὦ ἄνδρες Ῥόδιοι, τὴν χάριν ὀφείλεσθαι τοῖς εὖ πεποιηκόσιν, ἢ τοῖς συμβαλοῦσι τὸ χρέος. εἶτα τὸ μὲν μὴ ἑκόντας ἐκτεῖ- D σαι τὰ ὀφειλόμενα, δεινὸν ὑμῖν ἔδοξεν· τὸ δὲ ἀποδόντας ἀφαιρεῖσθαι, μέτριον. οὐ γὰρ δὴ τὸ μετὰ πάντων ἀσχημονεῖν, τοῦ μόνους αἴσχιον ὑπειλήφατε. καίτοι τοσαύτης μεταβολῆς καθ' ὃν εἴρηκα καιρὸν γενομένης, καὶ περὶ πάντας συγχύσεως, τά τε δοθέντα ὑπῆρχε βεβαίως ἔχειν τοῖς προειληφόσιν, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμησεν εἰσπράττειν τοὺς ἤδη τι κεκομισμένους. ὑμεῖς δὲ νῦν οὐδὲ ἔφθητε * διαλῦσαι τοῖς εὐεργέταις ἐᾶτε· ἀλλ' οἱ μηδὲ τῶν αὐτῶν μηδὲν ὑπομείναντες, τότε τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα ἐπταικότες νῦν

εὐτυχοῦντες περιΐετε, ὧν μηδὲ ἐκεί-
νων τότε, μηδὲ εἷς. καί τοι τὸ μὲν τῶν χρεῶν
γεγονός εὕροι τις ἂν καὶ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ· καὶ
Σόλωνα λέγεται παρ' Ἀθηναίοις, ποτὲ
ποιῆσαι. δίχα γὰρ τοῦ πολλάκις ἀναγκαίως
αὐτὸ συμβαίνειν ἐκ τῆς ἀπορίας τῶν δε-
δανεισμένων· ἔσθ' ὅτε οὐδὲ ἀδίκως γίνεται
διὰ τὸ μέγεθος τῶν τόκων, ὅταν τινὲς πολ-
λάκις ὦσιν ἐν τούτοις τὰ ἀρχαῖα κεκο-
μισμένοι. τὸ δὲ τὰς χάριτας τὰς αὐτὴν τὴν
εὐεργεσίαν ἀποστερεῖσθαι τοὺς εἰληφότας,
B οὔτε ἀφορμὴν οὐδὲ μίαν δύναται πα-
ρασχεῖν εὔλογον· οὔτε εἰσηγήσατο οὐδεὶς
πώποτε, ἀλλὰ μόνου τούτου σχεδὸν ἁπάν-
των οὐδέποτε καιρὸς γέγονεν. καὶ μὴν
δύο ταῦτα ὁμοίως τῆς μεγάλης φυλα-
κῆς ἐν τοῖς νόμοις ἠξίωται, καὶ ἀρᾶς καὶ
ἐπιτιμίων τῶν ἐσχάτων, ἐάν τις εἰσάγῃ,
χρεῶν ἀποκοπὰς, ἢ ὡς τὴν γῆν ἀναδάσα-
σθαι προσήκει. τούτων τοίνυν τὸ μὲν παρ'
ὑμῖν οὐ γέγονεν· τὸ δὲ λοιπὸν ὃ μηδόλως εἰς
μηδένα ποτὲ συνέβη σκέψασθε, παραθέντες
C τῷ νῦν ἐξεταζομένῳ πράγματι. τῆς μὲν
γε χώρας ἄνωθεν διαιρουμένης, τοῦτ' ἂν εἴη
δεινότατον τὸ ἐξ ἴσου γίνεσθαι τὸν ἔχοντα πρό-
τερον τῷ μὴ κεκτημένῳ· τῆς δὲ εἰκόνος ἑ-
τέρῳ δοθείσης, οὐδαμῶς ἴσος ἐστὶν ὁ ἀφαι-
ρεθεὶς τῷ λαβόντι. ὁ μὲν γὰρ τέτευχεν, εἴ-
περ ἄρα, τῆς τιμῆς, τῷ δὲ οὐθὲν περίεστι.
φέρε τοίνυν, εἴ τις ἔροιτο τὸν στρατηγὸν ὑμῶν
ἐφεστῶτα, καὶ κελεύοντα ἐκχαράττειν τὴν
ἐπιγραφὴν, ἕτερον δὲ ἐγγράφειν, τί ἐστι
τὸ γιγνόμενον; ἢ νὴ Δία, ἀπείποι ἂν ἔτι δει-
D νὸν εἰργασμένος τὴν πόλιν τοσούτοις ἔτεσιν
ὕστερον; οὐδ' ὁ ἀνήρ, πρὸς τοῦ Διός, οὐκ ἂν
ὑμῖν διατραπῆναι, καὶ ταῦτα ἐὰν ᾖ μέτριος;
ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι, καὶ τὸν τεχνίτην ἐρυ-
θριάσειν. εἰ δὲ δὴ παῖδες ἢ συγγενεῖς τινὲς
παρατύχοιεν τἀνδρὸς ἐκείνου, πόσα οἴε-
σθε ἀφήσειν αὐτοὺς δάκρυα, ἐπειδὰν ἄρξηται
τις ἀφανίζειν τὸ ὄνομα. οὐ μόνον, ἀλλὰ
ἐνστήσονται πάντες εἰς ὑμᾶς, παριόντες
εἰς τὸν δῆμον βοῶντες; ἆρ' οὖν οὐδ' ἂν
τοιοῦτο συμβῇ κωλύσετε, οὐδ' ἐπιστραφή-
σεσθε. ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν τοιοῦτον περὶ
ὑμῶν ὑπολάβοιμι, μᾶλλον δὲ καὶ νῦν φημὶ

A *tunati facitis, quod tum illorum ne vnus quidem. Sed factum id circa debita, inuenias etiam in alio tempore: & Solonẽ aiunt apud Athenienſes olim feciſſe. Preter enim quod frequẽter neceſſario id cõtingit ex inopia æris alieni: eſt tamẽ quãdo neque iniuſtè fit propter magnitudinẽ vſurarum, quando nonnulli ſæpiùs in illis ſortem recepiſſent. Quod verò beneficia, quæ pro benefactis quidã receperunt, aufertis, nullam rationabilem poteſt habere cauſam, neque quiſquam introduxit vnquã, ſed huius vnius inter omnia nunquam fuit opportunitas. Atqui hæc duo ſimiliter ſumma in legibus cautione dignata ſunt, & execratione, mulctiſque extremis, ſi quis introducat nouas tabulas, aut agrorum diuiſionem. Horum alterum quidem apud vos non factum eſt: alterum verò, quod omnino nullo tempore accidit, conſiderate, componentes huic negotio quod examinamus. Nam regione denuo diuiſa hoc eſſet grauiſſimum, quòd æquaretur qui prius poſſederat, ei qui nihil poſſediſſet: imagine verò alteri data, nequaquam is cui ablata eſt, æqualis eſt ei qui accepit. Hic enim aſſecutus eſt honorem, alteri verò nihil reliquũ eſt. Age ergo, ſi quis interroget prætorem vobis præſidentem, iubentémque eradere inſcriptionem, atque alium inſcribere, quid eſt quod facis? An adhuc (per Iouem) inficias ire poteſt, quod intoleranda faciat? Adeòne neque ciuitatem tot retro annis hic vir (per Iouem) neque vos reuereatur, præſertim ſi ſit moderatus? Ego ſanè puto, & artificem rubore ſuffundi. Si verò domum liberi aut cognati quidam aduenirent illius viri, quãtas illos putatis emiſſuros lachrymas, quãdo quis incipiat demoliri nomen? Certè: ſed & conſurgent omnes aduerſum vos, & procedẽt ad populum vociferantes. Num ergo ne quid tale accidat, non prohibebitis, neque adhibebitis curam? Equidẽ nihil tale de vobis crediderim, magis verò & nunc aio*

laſere hoc factum: ſed non ſinetis, quum rem intellexeritis. Nondum enim totam rem videlicet ſcitis. Quare ſemel prohibere conuenit per Iouem. Cæterum nõ ſimile eſt, quum multi ſint, quibus nullus eſt cognatus, & res cõtingat nulli notorum. Ego verò quòd etſi quidam ignorent cognatos ſibi eſſe horum quoſdam, quod veriſimile eſt, non minus tamen propterea iniuria afficiãtur, maioribus ita deſpectis, omitto. Sæuius autem alioquin mihi eſſe videtur id quod fit in illos, quibus nõ ſupereſt amicus, & ne vnus quidem. Siquidem inter viuentes cenſetur grauius eſſe eos afficere iniuria, quibus ne vnus quidẽ amplius ſupereſt adiutor. Iuxta hoc dicant ergo, nihil eſſe mali pupillis nocere vndiquaque deſertis: qui neque ſemetipſos vindicare poſſunt, neque alium habẽt ſui curam gerẽtem. At vos è diuerſo, magíſque his læſis indignamini, & publicè inſtituitis tutores, vt ne qua iniuria afficiantur. Summa, inter omnes ſermones quos dicturi ſunt, quorũ nullus quicquã habet æqui, hic talis longè abſurdiſſimus eſt, quod nullam ex notis ſtatuam attingant, neque quas quis norit cuius ſint: ſed ignotis quibuſdã, & valde antiquis abutantur. Quemadmodum ſi quis dicat, ſe nemini illuſtrium ciuium facere iniuriã, ſed plebeiis, & quos nemo nouit. Atqui per Iouem non eſt ſimile. Inter viuentes enim, & propter nobilitatem, & propter virtutem alius alio notior eſt: & propter diuitias hoc contingit, atque alias rationabiles cauſas. Circa imagines autem cõtrarium quis dicat, nempe quòd illæ ſint meliorum virorum. Non enim propter ignobilitatem aut malitiam quãdam eos ignoramus, qui eadem quæ clariſsimi *dona ſunt nacti: ſed propter temporis hoc factum eſt longinquitatem. Quanto igitur ſuperiorum homines ſeculorum ſemper omnes putant poſteris meliores natura, & quoſdam olim hunc honorem nãciſci rarius contigit: tanto circa meliores*

A λανθάνειν αὐτὸ γιγνόμενον· ἀλλ' οὐκ ἐάσετε γνόντες. οὔτε γοῦν νῦν γε ἐπίστασθε, διηπύθεσθε τὸ πρᾶγμα ὅλον. ὥστε καθάπαξ κωλῦσαι προσήκει νὴ Δία. ἀλλ' οὐχ ὅμοιόν ἐστιν, πολλῶν ὄντων οἷς μηδεὶς προσήκει, καὶ τοῦ πράγματος συμβαίνοντος ἐπ' οὐδενὶ τῶν γνωρίμων. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν οὐκ εἴ τινες ἀγνοοῦσιν προσήκοντας ἑαυτοῖς ἐνίους τούτων, ὅπερ εἰκὸς, διὰ τοῦτο ἔλαττον ἀδικοῦνται τῶν προγόνων ἀτιμαζομένων, ἀφίημι. χαλεπώτε-
B ρον δὲ ἄλλως εἶναί μοι δοκεῖ τὸ γιγνόμενον εἰς ἐκείνους, οἷς μηδὲ ἐστὶν οἰκεῖος, μηδὲ εἷς ἔτι. καὶ γὰρ τῶν ζώντων δοκεῖ δεινότερον εἶναι τούτους ἀδικεῖν, οἷς μηδὲ εἷς ἐστιν ὁ βοηθῶν ἔτι. κατά γε τοῦτο λεγέτωσαν μηδὲν εἶναι χαλεπὸν, μηδὲ τὸ τοὺς ὀρφανοὺς βλάπτειν τοὺς παντάπασιν ἐρήμους, οἳ μήτε ἑαυτοῖς ἀμύνειν δύνανται· μήτε ἄλλον ἔχουσιν τὸν κηδόμενον· ἀλλὰ ὑμεῖς τοὐναντίον, καὶ μᾶλλον ἐπὶ τούτοις ἀγανακτεῖτε, καὶ δημοσίᾳ καθίστασθε ἐπιτρόπους, ὅπως μηδὲν ἀδι-
C κῶνται. καθόλου δὲ πάντων ὧν μέλλουσιν ἐρεῖν λόγων, οὐδενὸς ἔχοντος ἐπιεικὲς οὐδὲν, ὁ τοιοῦτός ἐστιν ἀτοπώτατος, ὡς ἄρα οὐδενὸς ἅπτονται τῶν γνωρίμων ἀνδριάντων, οὐδὲ οὓς ἐπίσταταί τις ὧν εἰσιν· ἀλλὰ ἀσήμοις τισὶν, καὶ σφόδρα παλαιοῖς καταχρῶνται. καθάπερ εἴ τις λέγοι μηδένα τῶν ἐπιφανῶν ἀδικεῖν πολιτῶν, ἀλλὰ τοὺς δημοτικοὺς, καὶ οὓς μηδεὶς οἶδεν. καί τοι μὰ τὸν Δία οὐχ ὅμοιον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ζῶσιν, καὶ δι' εὐγένειαν, καὶ δι' ἀρετὴν ἄλλος ἄλ-
D λου φανερώτερός ἐστι· καὶ διὰ πλοῦτον τοῦτο συμβαίνει, καὶ δι' ἑτέρας προφάσεις ἀξιολόγους. ἐπὶ δὲ τῶν εἰκόνων μὴ τοὐναντίον λέγοι τις ἂν, ὡς εἰσιν αὗται βελτιόνων ἀνδρῶν. οὐ γὰρ δι' ἀγένειαν ἢ κακίαν τινὰ οὐκ ἐπιστάμεθα αὐτοὺς, οἵγε τῶν αὐτῶν τοῖς λαμπροτάτοις τετεύχασιν· ἀλλὰ διὰ μῆκος χρόνου τοῦτο γέγονεν. ὅσῳ τοίνυν τοὺς πρότερον ἀεὶ τῶν ἐπιγιγνομένων πάντες ἡγοῦνται φύσει κρείττους, καὶ τὸ πάλαι τυχεῖν τινὰς τούτου σπανιώτερον ὑπῆρχε· τοσούτῳ περὶ ἀμείνους

A ἄνδρας, καὶ μειζόνων ἀγαθῶν αἰτίοις ὁμολογοῦσιν ἁμαρτάνειν. ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτα ἀμφότερα, δῆλον. τούς τε γὰρ σφόδρα ἀρχαίους ἥρωας ἐπιστάμεθα· καὶ τοὺς μετ' αὐτοὺς οὐ πολὺ ἐκείνων χείρονας· ἔπειτα τοὺς ἐφεξῆς ἐλάττονας, ἀεὶ κατὰ τὸν χρόνον· καὶ τέλος τοὺς νῦν ὁποίους ἡμᾶς αὐτοὺς οἴδαμεν. καὶ πρότερον μὲν οὐδὲ τοῖς ἀποθνήσκουσι πᾶσιν ὑπὲρ τῆς πόλεως ἦν ἑστάναι χαλκοῖς· ἀλλ' εἰ μή τις ὑπερφυᾶ καὶ θαυμαστὰ πράξειε. νῦν δὲ τοὺς καταπλέοντας τιμῶμεν, οὐκοῦν ἄρα τοὺς ὕστερον μᾶλλον καὶ τοὺς ἔγγιστα νῦν ἀνακειμένους μεταποιητέον. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἀγνοεῖτε δήπουθεν, ὅτι πάντες οἱ νοῦν ἔχοντες, τοὺς παλαιοὺς τῶν φίλων μᾶλλον ἀγαπῶσιν, καὶ περὶ πλείονος ποιοῦνται τῶν δι' ὀλίγου γεγονότων· καὶ τούς γε πατρικοὺς παντὶ πλέον ἢ τοὺς ὑφ' αὑτῶν ἐγνωσμένους. οἱ μὲν γὰρ τὰ πρὸς τούτους παραβαίνοντες μόνους αὐτοὺς ἀδικοῦσιν· οἱ δὲ τῶν πρὸς ἐκείνους τι λύοντες, καὶ τῶν κτησαμένων αὐτοὺς ὀλιγωροῦσι. καθόλου δέ, ὥσπερ ὅταν τῶν ζώντων τις ἐξετάζηται παρ' ὑμῖν, ὃν ἂν αὐτοὶ σφόδρα οἴδατε, ἢ παντάπασιν ἀγνοεῖτε, τοῖς ἐπισταμένοις αὐτὸν προσέχετε, καὶ τίθεσθε τὴν ψῆφον κατὰ τοὺς μάρτυρας, ἀλλ' ὥστε δὴ ὦσιν οὗτοι μὴ πονηροί, ταὐτὸ νῦν ποιήσετε· ἐπεὶ καὶ περὶ ἀνδρῶν ὁ λόγος ἐστίν, οὕς φασι μηδένα εἰδέναι τῶν ζώντων, παρὰ τῶν ἐγνωκότων αὐτοὺς μάθετε. οἱ τοίνυν τότε ὄντες καὶ σαφέστατα ἐκείνους εἰδότες, εὐεργέτας ἡγοῦντο τῆς πόλεως· καὶ τῶν μεγίστων ἠξίουν. οἷς οὐ θεμιτὸν ὑμᾶς ἀπιστεῖν, ὑμετέροις γε οὖσι προγόνοις, οὐδὲ φῆσαι πονηρούς. οὐ τοίνυν οὐδὲ τοιοῦτον οὐδέν ἐστιν εἰπεῖν, κατὰ πολὺν χρόνον ἐσχήκασι τὰς τιμάς· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως δείξουσι πλείονα ἐκείνους χρόνον τιμωμένους ὑπὸ τῆς πόλεως, ἢ τὴν πόλιν ὑπ' αὐτῶν εὖ πεπονθυῖαν. ὥσπερ οὖν ὁ χρέος πάλαι μὲν ὀφείλων, πάλαι δὲ ἀποδούς, οὐθὲν πλέον τι πεποίηκεν, τοῦ νῦν ἀποδιδόντος ὅτε εἴληφεν· ὁμοίως οὐδ' εἴ τις πάνυ πρὸ

viros, maiorúmque autores bonorum ſe delinquere confitentur. Quòd autem hæc vtraque vera ſint, liquet. Valde enim antiquos ſemideos fuiſſe ſcimus: quíque eos ſunt ſecuti, non multo peiores: deinceps vero ſequentes, ſemper minores iuxta tempus: & tandem qui nunc viuunt, quales nos ipſos eſſe nouimus. Et olim quidem non omnibus qui mortem oppetiiſſent pro ciuitate, erigebantur æreæ ſtatuæ: ſed tantum ſi quis egregia admodũ B & admiranda deſignaſſet. Nunc autem præternauigantes honoramus, cuius rei cauſa poſteriores potius & nuperrimè cõſecratæ transmutãdæ eſſent. Neque enim illud ignoratis vtique, quod omnes qui ſapiunt, veteres amicos magis amãt, pluríſque faciunt, quàm nuper factos: & paternos adeo plus quàm omnes à ſe cognitos. Qui enim aduerſus hos delinquunt atque aliquid tranſgrediuntur, eos ſolos iniuria afficiunt: qui vero erga illos officij C aliquid abrogant, maiores etiam ſuos qui eos antè poſſederunt, negligunt. Summa, quemadmodum quando viuentium quiſpiam apud vos exploratur, quem vel ipſi bene noſtis, vel omnino ignoratis, his qui eum norunt attenditis, & ſuffragia fertis ſecũdum teſtes: ita ergo, vt ne hi praui videantur, id ipſum facite: quando quidem de viris ſermo habetur, quos aiunt à nemine cognoſci viuentium, ab his qui eos nouerunt diſcite. Qui igitur tunc viue-D bant, & manifeſtiſſimè eos nouerant, benefactores ciuitatis exiſtimarunt: quibus fidem abrogare, quum ſint progenitores veſtri, vobis fas non eſt, neque prauos dicere. Non igitur neque tale quid dici poteſt, quod ſatis multo tempore habuerunt honorem: non enim poterunt oſtendere, plus temporis eos eſſe honoratos à ciuitate, quàm ciuitatem ab illis cultam benefactis. Quemadmodum igitur, qui debitũ olim contraxit atque olim diſſoluit, nihil plus fecit, quàm qui nũc reddit quod debet: ſimiliter neque ſi quis valde ante lon-

gu in tempus beneficio accepto, aliquem tunc remunerauit. Alioqui enim qui immunitate olim data, aut pecuniis, aut terra, aut alia huiuſmodi re ſpoliantur, minus fortaſſe iniuria afficerentur, quàm qui poſtea, iiſdem acceptis. Qui enim per aliquod tempus talia poſſedit, emolumẽtum ex iis percepit, & vtilitatem. In honore vero nihil eſt tale. Illi enim opulentiores ſunt & in reliquum tempus: habẽt enim, quæ ex iis acquiſiuerunt. His verò è diuerſo contingit, ignominioſiores eſſe factos. Vbi enim minus eſt damnum? apud eos qui multo tempore fructum perceperunt. Vbi maior eſt ignominia? apud eos qui valde antiquo honore ſpoliantur. Quod ergo neque ab impietate iſtud facinus vindicari queat, maximè hoc modo ſciri poteſt: etiamſi quibuſdam hæc per hyperbolen dicere videor: non, vt antea dixi, quòd omnia ſimpliciter ſint impietates, quæ aduerſus defunctos patrantur: ſed quòd omnes veteres admodum viri, heroes cenſentur: & ſi nihil habeant eximium, propter ipſum tamẽ puto tempus. Tam graues verò, adeoque maximis dignos habitos honoribus, quorum nonnulli & heroum parentationes habuerunt, quique tot annos ænei ſteterunt, vt & eorum memoria ſit extincta; quomodo cõgruit eandem habere appellationem, cum his qui noſtris temporibus vel paulo antè mortui ſunt, alioqui etiã nullo pretio digni habiti? Atqui impietates aduerſus heroas, nemo ſanè dubitauerit, non eandem habere æſtimationẽ, quã illæ circa Deos. Quid igitur? Nonne ſaltẽ iniuria eſt, memoriam abrogare? honorem auferre? nomen excludere? Atrox ſanè, & miſerum, ô Iupiter. An ſi quis coronam auferat, vnum fortaſſe aut alterum durãtem diẽ, aut maculam aliquam æri aſpergat, hunc putabitis impiè agere: eum verò qui prorſus demolitur & tranſponit & euertit gloriam, nihil facere abſurdũ? An ſi quis haſtulam eripiat è manu, aut galeę abrũ-

A πολλοῦ τινα ἠμείψατο τότε εὖ παθών. ἄλλως τε οἱ μὲν ἀτέλειαν, ἢ χρήματα, ἢ γῆν, ἢ τοιοῦτόν τι δεδωκότες ἀφαιρεῖσθαι, μᾶλλον ἂν ἴσως ἠδικοῦντο οἱ μετὰ ταῦτα εἰληφότες. ὁ γὰρ χρόνον τινὰ κατασχὼν τὰ τοιαῦτα, ὠφέληταί τι καὶ προσείληφεν. ἐπὶ δὲ τῆς τιμῆς οὐδέν ἐστι τοιοῦτον. οἱ μὲν γὰρ εἰσὶν εὐπορώτεροι καὶ τὸν ἄλλον χρόνον· ἃ γὰρ ἐκτήσαντο ἀπὸ τούτων ἔχουσιν. τοῖς δὲ τοὐναντίον ἀτιμοτέροις ὑπάρχει γεγονέναι. ὅπου μὲν
B γὰρ ἐλάττων ἡ ζημία; τοῖς πολὺν χρόνον καρπωσαμένοις. ὅπου δὲ ἀτιμία μείζων; τοῖς σφόδρα παλαιᾶς τιμῆς ἀφαιρουμένοις. ὅτι τοίνυν οὐδὲ ἀσεβείας ἀπήλλακται τὸ γιγνόμενον, μάλιστα ἂν οὕτοι φασὶ τρόπον· κἂν ὑπερβολῆς ἕνεκα δόξω τισὶ λέγειν, οὐχ ὡς πρότερον εἶπον, ὅτι πάντα ἁπλῶς ἀσεβήματά ἐστι τὰ περὶ τοὺς τεθνεῶτας γιγνόμενα· ἀλλὰ ὅτι καὶ πάντες ἥρωας νομίζουσι τοὺς σφόδρα παλαιοὺς ἄνδρας, ἐὰν μηθὲν
C ἐξαίρετον ἔχωσιν, δι' αὐτόν, οἶμαι, τὸν χρόνον. τοὺς δὲ δὴ σεμνοὺς οὕτως καὶ τῶν μεγίστων ἠξιωμένους, ὧν ἔνιοι καὶ τὰς τελετὰς ἐσχήκασιν ἡρώων, τοὺς τοσαῦτα ἔτη κειμένους, ὥστε τὴν μνήμην ἐπιλελοιπέναι, πῶς ἔνι τῆς αὐτῆς τυγχάνειν προσηγορίας, ἧς οἱ τεθνηκότες ἐφ' ἡμῶν, ἢ μικρὸν ἔμπροσθεν, ἄλλως τε μηδενὸς ἄξιοι φανέντες; καὶ μὴν τάγε, εἰς τοὺς ἥρωας ἀσεβήματα οὐδ' ἂν ἀμφισβητήσειεν οὐδείς, ὡς οὐχὶ
D τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν τῷ τὰ περὶ τοὺς θεούς. τί οὖν; οὐκ ἀδίκημά ἐστι τὸ τὴν μνήμην ἀναιρεῖν; τὸ τὴν τιμὴν ἀφαιρεῖσθαι; τὸ ἐκκόπτειν τὸ ὄνομα; δεινόν γε καὶ σχέτλιον, ὦ Ζεῦ. ἀλλ' ἐὰν μὲν στέφανόν τις ἀφέλῃ, τὸν μίαν ἴσως ἢ δευτέραν μένοντα ἡμέραν, ἢ κηλῖδα τινὰ τῷ χαλκῷ προσβάλῃ, τοῦτον ἡγήσεσθε ἀσεβεῖν· τὸν δὲ ὅλως ἀφανίζοντα καὶ μετατιθέντα καὶ καταλύοντα τὴν δόξαν, οὐδὲν ποιεῖν ἄτοπον; ἀλλ' ἐὰν μὲν δοράτιον ἐξέλῃ τις, ἐκ τῆς χειρός, ἢ κράνους ἀπορρήξῃ

A τὸν λόφον, ἢ τὴν ἀσπίδα τοῦ βραχίονος, ἢ χαλινὸν ἵππου, τῷ δημοσίῳ τοῦτον εὐθὺς παραδώσετε· καὶ τὴν αὐτὴν ὑπομένει τιμωρίαν τοῖς ἱεροσύλοις· ὥσπερ ἀμέλει καὶ πολλοὶ τεθνήκασι διὰ τοιαύτας αἰτίας· καὶ πλέον οὐδὲν λέγουσιν αὐτοῖς, ἢ ὅτι τῶν ἀνωνύμων τινὰ καὶ σφόδρα παλαιῶν ἐλωβήσαντο εἰκόνα· δημοσίᾳ δὲ ἡ πόλις πάντῃ χείρων καὶ φαυλοτέρα φαίνεται περὶ τοὺς Ἥρωας; καὶ τοίνυν ἐὰν εἴποι τις εἰσελθὼν, ὅτι πεφώραταί τις ξένος ἢ καὶ πολίτης, ἢ χεῖ- B ρα ἢ δάκτυλον ἀφαιρῶν ἀνδριάντος, βοήσεσθε, καὶ παραχρῆμα ἐπιθεῖναι κελεύσετε ἐπὶ τὸν τροχόν. καί τοι χειρὸς μὲν ἀφαιρεθείσης, ἢ δόρατος, ἢ φιάλης, ἐὰν τύχῃ κρατῶν, ἡ τιμὴ μένει, καὶ τὸ σύμβολον ἔχει τῆς ἀρετῆς ὁ τιμηθεὶς, ὁ δὲ χαλκὸς μόνος ἐλάττων γέγονε· τῆς δὲ ἐπιγραφῆς ἀναιρουμένης, ἀνῄρηται δήπουθεν ἡ μαρτυρία, καὶ τὸ δοκεῖν ἄξιον ἐπαίνου γεγονέναι τὸν ἄνθρωπον. βούλομαι τοίνυν, ὅπερ Ἀθήνησι μὲν οἶδα C γιγνόμενον, οἶμαι δὲ καὶ ἐνταῦθα γίνεσθαι, κατά τινα νόμον πάνυ καλῶς ἔχοντα, εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς. ἐκεῖ γὰρ ὅταν δημοσίᾳ τινὰ δέῃ τῶν πολιτῶν ἀποθανεῖν ἐπ' ἀδικήματι, πρότερον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξαλείφεται. τίνος ἕνεκα; ἑνὸς μὲν, ὅπως μηκέτι δοκῶν πολίτης εἶναι πάσχῃ τι τοιοῦτο, ἀλλ' ὡς δυνατὸν, ἀλλότριος γεγονώς. εἶτ' οἶμαι, καὶ τῆς τιμωρίας αὐτῆς τοῦτο μέρος οὐκ ἐλάχιστον δοκεῖ, τὸ μηδὲ τὴν προσηγορίαν ἔτι φαίνεσθαι, D τοῦ προελθόντος εἰς τοῦτο κακίας· ἀλλ' ἠφανίσθαι παντελῶς, καθάπερ οἶμαι, τὸ μὴ θάπτεσθαι τοὺς προδότας, ὅπως μηδὲν ᾖ σημεῖον εἰσαῦθις ἀνδρὸς πονηροῦ. φέρε οὖν, ἐὰν εἴποι τις, ἐπὶ τοῖς εὐεργέταις τοῦτο γίνεσθαι παρ' ὑμῖν, ὃ παρὰ πολλοῖς ἔθος ἐστὶν ἐπὶ τοῖς κακούργοις, ἆρ' οὐ σφόδρα ἀγανακτήσετε; μὴ τοίνυν ἀχθεσθῆτε τῷ νῦν αὐτὸ δοκοῦντι εἰρηκέναι· τοῦ γὰρ μηκέτι μηδ' ἀεὶ λέγεσθαι, γένοιτ' ἂν ὑμῖν αἴτιος. καὶ μὴν ἐάν τις ἓν μόνον ἐκχαράξῃ ῥῆμα ἀπὸ

pat criſtam, aut ſcutum auferat à brachio, aut equo frenum, carnifici ſtatim illum tradetis, & eandem ſuſtinebit pœnam cum ſacrilegis: quemadmodum nimirum multi mortui ſunt ob huiuſmodi cauſas, & nihil illis plus imputant, quàm quòd nomine carentium quandam & valde antiquarum mutilarunt imaginem: publicè autem ciuitas omni ex parte peior & vitioſior apparebit circa Heroas? Et nunc ſi quis dicat ingrediens, quòd deprehenſus ſit hoſpes quidam, aut ciuis, manum aut digitum auferens à ſtatua, clamabitis, & è veſtigio iubebitis rotæ imponere. Atqui manu quidem ablata, aut phiala, (ſi fortè tenuit) honor permanet, & ſymbolũ virtutis retinet is qui honoratus eſt, æs autem ſolum diminutum eſt: ſublata vero inſcriptione, ſublatum eſt vtique teſtimonium & exiſtimatio, illum virum fuiſſe laude dignum. Volo igitur, quod Athenis quidem factum ſcio, puto autem & hîc fieri, ſecundum legem quandam admodum iuſtam, vobis dicere. Illic enim, quando publicè ciuium quendam ob ſcelus commiſſum mori oportet, priùs illius nomen è publicis tabulis deletur. Quamobrem? Primùm quidem ob hoc, ne qui ciuis ſit, tale quid patiatur: ſed quantum fieri poteſt, in peregrinorum habitus numero. Deinde etiam ſupplicij ipſius (puto) id non minima eſſe videtur pars, quod nec appellatio amplius appareat illius, qui huc progreſſus eſt ſcelerum, ſed omnino obſcuretur: ſicuti etiam puto, quòd non ſepeliuntur proditores, vt nullum reſtet ad poſteros ſceleſti viri monumentum. Age nunc ſi quis dicat, idem apud vos fieri benefactoribus, quod apud multos moris eſt fieri ſceleratis, an non valde dolebitis? Nolite igitur iraſci ei, qui id videtur nunc dixiſſe: ne enim amplius, neque ſemper dicatur, vobis autor eſſe poterit. Porrò ſi quis vnum tantum verbum eradat è

Lex Athen.

columna

colũmna quadam, an non occidetis illum, haud iam inquirentes quodnam erat, aut de quo? Et ſi quis eò veniẽs vbi vobis publicæ tabulæ ſeruantur, apicem quendam tantum aut ſyllabã cuiuſdam decreti deleat, an nõ ita eum habebitis, quemadmodum ſi quis quid de curru detrahat? Ergóne qui inſcriptionem tollit imaginis cuiuſdam, minus quid facit, quàm qui columnam abradit? Atqui totum delet decretum, iuxta quod ille honorem accepit: imo prorſus irritum facit id quod ſcriptũ eſt. At ſi quis condemnatus ob quamcũque rem, & pœnam quandam ſortitus, ſemetipſum deleret, abrogare videretur rempublicam: vt grauius vobis videatur, quempiam à pœna quadam ſeſe liberare, quàm priuare honore alium. Non igitur ne illud quidem prætereundum, quandoquidem ſermonem tanquam de impietate feci. Scitis enim manifeſtè, quòd tota quidem ciuitas ſit ſacra: ſtatuarum autẽ multas inuenietis in ipſis templis ſtantiũ, hanc paſſas iniuriã. Nam & antiquiſſimas haſce eſſe contigit, & prætorũ quiſque quemcũque volebat obſequio demereri, eum quaſi vobis honorantibus contendebat quàm honeſtiſſimè locare. Et quid ſermonibus opus eſt? Arbitror enim nihil referre, an ſic an aliter locentur: niſi quod, vt ego nũc dicebam, multorum nomina ſunt transmutata: & quorundam (puto) valde propinquè diis aſtantium. Itane, vbi neque qui malum quid patrarunt, ſi eo confugiant cõſuetudo eſt lædere: nõ graue eſt, ſi benefactores iniuria illic afficere videamur: & defenſionẽ, quã tales loci flagitioſis præbent, ſolis (vt veriſimile eſt) bonis præbere non poſſint? At ſi quis thuribulum vnum eò loci poſitum mutet, aut phialam, nõ minus ſacrilegus cenſebitur, quam qui abſtulerunt: ſi verò imaginem mutet, aut honorem, nihil abſurdi facit? Atqui & ſtatuas quis dicere poſſet diis conſecrata eſſe donaria, eas nẽpe quæ ſunt in templis. Et multæ talem

A στήλης τινός, οὐκ ἀποκτενεῖτε αὐτόν, οὐκέτι ἐξετάσαντες ὅτι ἦν, ἢ περὶ τίνος; καὶ εἰ δή τις ἐλθὼν οὗ τὰ δημόσια ὑμῖν γράμματά ἐστι, κεραίαν νόμου τινὸς ἢ ψηφίσματος μίαν μόνην συλλαβὴν ἐξαλείψειεν, οὕτως ἕξετε, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀπὸ τοῦ ἅρματός τι καθέλοι; οὐκοῦν ὁ τὴν ἐπιγραφὴν ἀναιρῶν εἰκόνος τινός, ἧττόν τι ποιεῖ τοῦ τὴν στήλην ἀποχαράττοντος; καὶ μὴν ὅλον γε ἐξαλείφει τὸ ψήφισμα, καθ' ὃ τὴν τιμὴν ἐκεῖνος ἔλαβε· μᾶλλον δὲ
B ἄκυρον ποιεῖ τὸ γεγραμμένον. ἀλλ' εἴ τις καταδικασθεὶς ὑφ' ὅτου δήποτε, καὶ ζημίαν τινὰ λαχὼν ἢ διαπραξάμενος, ἐξαλείψειεν ἑαυτόν, καταλύειν δόξει τὴν πολιτείαν· ὥστε δεινότερον ὑμῖν ἐδόκει, τὸ ζημίας τινὸς ἀπαλλάττειν αὐτόν, τοῦ τιμῆς ἀποστερεῖν ἄλλον. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνό ἐστιν ἀφετέον· ἐπείπερ τοὺς λόγους, ὡς ἐπ' ἀσεβήματι ἐποιησάμην. ἐπίστασθε γὰρ σαφῶς, ὅτι ἅπασα μὲν ἡ πόλις ἐστὶν ἱερά, τῶν δὲ ἀνδριάντων πολλοὺς ἂν εὕροιτε τῶν
C ἐν αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς ἑστηκότων, τοῦτο πεπονθότας. καὶ γὰρ ἀρχαιοτάτους συμβέβηκε τούτους εἶναι, καὶ τῶν στρατηγῶν ὃν ἕκαστος ἤθελε θεραπεύειν, ὡς ὑμῶν τιμώντων, φιλοτιμεῖται τοῦτον ὡς κάλλιστα ἑστάναι. καὶ τί δεῖ λόγων; οἶμαι γὰρ μηδὲν ἂν τι ποιεῖν, οὕτω καὶ τῶν οὕτω κειμένων· εἰ μή, καθάπερ ἐγὼ νῦν ἔλεγον, οἱ πλείους εἰσὶ μετωνομασμένοι· τινὲς δ', οἶμαι, καὶ σφόδρα ἐγγὺς παρεστῶτες τοῖς θεοῖς. εἶθ' ὅποι μηδὲ τοὺς κακὸν δράσαντας,
D ἐάνπερ καταφύγωσιν, ἔθος ἐστὶν ἀδικεῖν, τοὺς εὐεργέτας οὐ δεινὸν ἐὰν φαινώμεθα ἀδικοῦντες. καὶ τὴν ἀσυλίαν ἣν παρέχουσι τοῖς φαύλοις οἱ τοιοῦτοι τόποι, μόνοις, ὡς ἔοικε, τοῖς ἀγαθοῖς οὐ δυνήσονται παρέχειν; ἀλλ' ἐὰν μὲν θυμιατήριόν τις ἀλλάξῃ τῶν ἔνδον κειμένων, ἢ φιάλην, ἱερόσυλος οὐχ ἧττον νομισθήσεται τῶν ἀφαιρουμένων· ἐὰν δ' εἰκόνα ἀλλάξῃ καὶ τιμήν, οὐδὲν ἄτοπον ποιεῖ; καίτοι καὶ τοὺς ἀνδριάντας, οὐχ ἧττον ἀναθήματα εἴποι τις ἂν εἶναι τῶν θεῶν, τοὺς ἐν τοῖς ἱεροῖς. καὶ πολλοὺς ἰδεῖν

ἐστὶν οὕτως ἐπιγεγραμμένοις, ὅτι ὁ δεῖνα ἑαυτὸν ἀνέθηκεν, ἢ τὸν πατέρα, ἢ τὸν υἱόν, ὅτῳ δήποτε τῶν θεῶν. ἐὰν οὖν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀναθημάτων ἀφελών τις τοῦ θέντος τὸ ὄνομα, ἄλλου ἐπιγράφῃ μόνον, τοῦτον οὐκ ἀσεβεῖν φήσομεν; ὁ δέ τοι Ἀπόλλων οὐκ εἴα δήπουθεν ἐκ τοῦ περιβόλου τοὺς νεοττοὺς ἀναιρεῖσθαι τὸν Κυμαῖον, ἱκέτας ἑαυτοῦ λέγων. δι' ὧν τοίνυν πειράσονταί τινες τὸ πρᾶγμα ἀποφαίνειν ἐπιεικέστερον; παντὶ χεῖρον ἀποδείξουσιν, ὅταν λέγωσι, τοῖς σφόδρα ἀρχαίοις B καταχρῆσθαι, καί τινας εἶναι ἀνεπιγράφους. εἰ γὰρ δοίη τις αὐτοῖς τοῦτο οὕτως ἔχειν, οὐκ ἂν εἴποιμι τὸ πρόχειρον, ὡς ἄρα ἐγὼ νῦν περὶ τῶν ἐπιγεγραμμένων ποιοῦμαι τὸν λόγον· ἀλλ' οὐδὲ ἐκείνων φημὶ δεῖν ἅπτεσθαι. σκοπεῖτε γάρ, ἄνδρες Ῥόδιοι, τὴν αἰτίαν δι' ἣν εἰκὸς τεθῆναί τινας οὕτως. οὐ γὰρ ἐκλαθέσθαι γε οὐδὲ ὀκνῆσαι τὸν ἱστάντα, εἰκός· οὐδὲ φείσασθαι τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης. οὐ γὰρ ἦν οὐδεμία. λοιπὸν οὖν τῶν δυοῖν θάτερον, C ἢ περὶ σφόδρα εἶναί τινας μεγάλους καὶ κατ' ἀλήθειαν ἥρωας, οὐκ ᾤοντο δεῖν ἐπιγράφειν, ὡς ἂν ἅπασι γνωρίμους ὄντας· ἡγούμενοι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τότε οὔσης δόξης, εἰς ἅπαντα καὶ τὸν αὖθις χρόνον παραμενεῖν τὸ ὄνομα, ἢ τινῶν ἡμιθέων ἢ καὶ θεῶν ὄντας ὕστερον ἀγνοηθῆναι διὰ τὸν χρόνον. τοὺς γὰρ θεοὺς ἐπιγράφειν οὐκ ἔστιν ἔθος· ὡς ἔγωγε οὐκ ἀπελπίζω, καὶ τῶν ἄλλων τινὰς εἶναι τοιούτους. D ἐν γοῦν Θήβαις Ἀλκαῖος ἀνάκειταί τις, ὃν Ἡρακλέα φασὶν εἶναι πρότερον οὕτω καλούμενον· καὶ παρ' Ἀθηναίοις, Ἐλευσινίου μύστου παιδὸς εἰκών, οὐκ ἔχουσα ἐπιγραφήν, κἀκεῖνον εἶναι λέγουσιν Ἡρακλέα. καὶ παρ' ἑτέροις οἶδα πολλούς, τοὺς μὲν ἡμιθέων, τοὺς δὲ ἡρώων ἀνδριάντας· οἷον Ἀχιλλέως, Σαρπηδόνος, Θησέως, διὰ τοῦτο ἀρχῆθεν οὐκ ἐπιγραφέντας. καὶ Μέμνονος ἐν Αἰγύπτῳ κολοσσὸν εἶναι λέγουσιν. ἀλλ' ἐπ' ἐνίων μὲν ἡ δόξα παρέμεινε καὶ διεφύλαξε τὴν φήμην ὁ χρόνος· οὐ μὴν ἐπὶ πάντων

A *habent inſcriptionem, puta: Ille diis conſecrauit ſemetipſum, aut patrẽ, aut filiũ, cuicunque tandem deorum. Si igitur ab aliis donariis conſecratis auferens conſecrantis nomen, aliud tantum inſcribat, illũ non impiè agere dicemus? Certè Apollo non permiſit, ex porticu pullos auferre Cumano, ſuos dicens eſſe ſupplices. Quibus ergo argumentis tentabunt quidam, rem hanc eſſe æquiorem, demõſtrare? Peſſimè hoc probant, quum dicunt, ſe valde* B *antiquis abuti, & quaſdam eſſe ſine inſcriptione. Nam ſi quis etiã hoc illis det ita habere, haud dicerem id quod eſt in promptu, me nunc loqui de inſcriptis: ſed neque illas attingi debere aio. Conſiderate enim (viri Rhodij) cauſam, quamobrẽ quaſdã ita poſitas eſſe veriſimile ſit. Neque enim oblitum eſſe, neque grauatũ poſitorẽ veriſimile eſt, neque pepercıſſe hac in re expenſis. Nullæ enim erant. Reliquum eſt igitur, vt ex duobus alterũ fue-* C *rit in cauſa: aut quòd quidã fuerint valde magni, atque in veritate heroes, eòque non putarũt illorũ nomina inſcribi oportere, vt qui omnibus alioquin eſſent noti: exiſtimantes propter tunc vigentis gloriæ excellẽtiam, in omne tempus atque in poſterum nomen manſurum, vt quorũdam ſemideorum, aut etiam, deorum: deinde tandem propter temporis longitudinem in ignorationem veniſſe. Deos enim non moris eſt inſcribere: vt ego non deſperem,* D *& aliorũ quaſdam eſſe huiuſmodi. Thebis Alcæus quidam conſecratus eſt, quẽ Herculem eſſe aiunt anteà ita vocitatũ: & apud Athenienſes Eleuſinij ſacerdotis pueri imago eſt, non habens inſcriptionem, & illum dicunt eſſe Herculem. Et apud alios ſcio multas partim ſemideorũ, partim Herorũ ſtatuas: vt Achillis, Sarpedonis, Theſei, propter hoc antiquitus non inſcriptas. Et Memnonis ita in Aegypto coloſſum eſſe aiunt. Cæterùm in quibuſdam gloria permanſit, tempúſque famam cuſtodiuit: at verò nõ in omnibus*

id contigit, quicquid tādem fuerit in cauſa. Proinde & apud vos non impoſsibile eſt, tales quaſdam eſſe. Quale igitur eſt? Herculis aut Tlepolemi (age dicite) aut Solis filiorum cuiuſdam ſtatuam, dare illi, bono quidē viro, & honorē digno, (ſint enim omnes quos ciuitas colit, tales: & oportet ſanè optare, vt omnes ſint boni, maximè præfecti) ſed non tamen illorum vnquam ſimili? Neque illi ipſi quos honoratis dicere poſſent, ſe illis modicū quid ſolùm eſſe minores: Verùm etſi metuerēt tale quid dicere, ergóne vobis ex prædictis videtur, potius ab his re incœpta (dico autem de non habentibus inſcriptiones) eam ad omnes transferendam, aut valde eſſe talibus parcēdum? Atqui ignorationis & antiquitatis cauſa ſimilis eſt: vt ſi quis dicat, neque eos qui valde antiqua refodiunt ſepulchra, nihil delinquere, quòd nemo illic ſepultis reliquus ſit cognatus, neque ſciamus quinam ſint. Sepulchrum quidem non eſt argumentum virtutis, ſed opulentiæ: neque poſſumus dicere, quòd qui in ſepulchris iacent, fuerint ſtrenui; niſi ſi quis publicè ſepultus videatur, quod quodammodo his contigiſſe reor. Imago autem propter ſtrenuitatem data eſt, eóque quod quis antea habitus eſt vir fortis. Quod enim nemo horum erectus ſit, conuictus furti aut adulterij, non eſt incertum: neque etiam propter facta mediocria; ſed quantum poſsibile eſt, propter maxima. Quòd igitur & diuina quadam potentia prouidentiáque (vt ita dicam) tales participent, factum vobis circa ſtatuam volo dicere. Theagenes quidam fuit, Thaſius athleta. Hic videbatur fortitudine antecellere ſuis æqualibus: Et iam cū aliis multis, & in ludis Olympicis ter acceperat coronam. Vt autem à certaminib. deſtitit, venitque in patriam, corpore ob ſenectutē defecto, vir fuit nemine inferior circa rempublicam: ſed quantum fieri poterat, optimus. Hinc, vt veriſimile eſt, inimicitias ſuſcepit cum

A συνέβη, δι' ἣν δήποτ' οὖν αἰτίαν. οὐκοῦν καὶ παρ' ὑμῖν οὐκ ἀδύνατον εἶναι τινας τοιούτους. οἷον οὖν ἐστιν; Ἡρακλέους, ἢ Τληπολέμου, φέρ' εἰπεῖν, ἢ τῶν Ἡλίου παίδων τινὸς ἀνδριάντα, διδόναι τῷ δεῖνι, χρηστῷ μὲν ἀνδρὶ καὶ τιμῆς ἀξίῳ· πάντες γὰρ ἔστωσαν οὓς ἡ πόλις θεραπεύει, τοιοῦτοι, καὶ δεῖ γε εὔχεσθαι πάντας εἶναι χρηστοὺς, μάλιστα τοὺς ἡγουμένους· ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις ὅμοιοι, πόθεν; οὐδ' ἂν αὐτοὶ φήσαιεν ὀλίγον αὐτῶν ἐλάττους

B ὑπάρχειν, ἀλλὰ κἂν φοβηθεῖεν εἰπεῖν τι τοιοῦτον, ἆρ' ὑμῖν ἐκ τῶν εἰρημένων δοκεῖ, μᾶλλον ἀπὸ τούτων ἀρξαμένους· λέγω δὲ τῶν οὐκ ἐχόντων τὰς ἐπιγραφάς· τὸ πρᾶγμα ἐπὶ πάντας μεταφέρειν, ἢ σφόδρα εἶναι τῶν τοιούτων φείδεσθαι; καίτοι τὸ τῆς ἀγνοίας καὶ τὸ τῆς ἀρχαιότητος, ὅμοιόν ἐστιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγοι· μηδὲ τοὺς τυμβωρυχοῦντας τοὺς σφόδρα παλαιοὺς τάφους, μηδὲν ἁμαρτάνειν, ὅτι μηδεὶς αὐτοῖς προ-

C σήκει, μηδὲ ἴσμεν οἵτινές εἰσιν. ὁ μὲν οὖν τάφος οὐκ ἔστι σημεῖον ἀρετῆς, ἀλλ' εὐπορίας, οὐδὲ ἔχομεν εἰπεῖν τοὺς ἐν τοῖς μνήμασι κειμένους, ὡς ἦσαν ἀγαθοί· πλὴν εἰ μή γε δημοσίᾳ τις φαίνοιτο τεθαμμένος, ὅπερ οἶμαι τρόπον τινὰ, τούτοις συμβέβηκεν. ἡ δὲ εἰκὼν, δι' ἀνδραγαθίαν δίδοται, καὶ δὴ τὴν δόξαν τινὰ πρότερον γενναῖον. ὅτι γὰρ οὐδεὶς ἐστάθη τούτων ἀλοὺς κλέπτων οὐδὲ μοιχεύων, οὐκ ἄδηλόν ἐστιν· οὐδέ γε ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε ἐπὶ τοῖς μεγίστοις.

D ὅτι τοίνυν καὶ θείας τινὸς δυνάμεως καὶ προνοίας, ὡς ἂν εἴποι τις, οἱ τοιοῦτοι μετέχουσιν, ἐπ' ἀνδριάντος τι βούλομαι γενομένου εἰπεῖν. Θεαγένης ἦν Θάσιος ἀθλητής. οὗτος ἐδόκει ῥώμῃ διενεγκεῖν τοὺς καθ' ἑαυτόν. καὶ δὴ σὺν ἑτέροις πολλοῖς, καὶ τὸν Ὀλυμπιάσι τρὶς εἰλήφει στέφανον. ὡς δ' ἐπαύσατο, καὶ ἧκεν εἰς τὴν πατρίδα, λοιπὸν τοῦ σώματος παρακμάσαντος, ἦν ἀνὴρ οὐδενὸς χείρων περὶ τὰ κοινὰ, ἀλλ' ὡς οἷόν τε, ἄριστος. ἐντεῦθεν, ὅπερ εἰκὸς, εἰς ἔχθραν τινὶ προῆλθε τῶν

πολιτευομένων. ὁ δὲ ζῶντι μὲν ἐφθόνει μόνον. τελευτήσαντος δὲ, πρᾶγμα πάντων ἀνοητότατον καὶ ἀσεβέστατον ἐποίει. τὸν γὰρ ἀνδριάντα αὐτοῦ τὸν ἑστῶτα ἐν μέσῃ τῇ πόλει, νύκτωρ ἐμαστίγου. τοιγαροῦν εἴτε ἀπὸ τύχης, εἴτε δαιμονίου τινὸς νεμεσήσαντος αὐτῷ, κινηθεὶς ποτε ἐκ τῆς βάσεως, ἠκολούθησεν ἅμα τῇ μάστιγι, καὶ κτείνει τὸν ἄνδρα. νόμου δὲ ὄντος, καταποντίζειν κρίνοντος, ἐάν τι τῶν ἀψύχων ἐμπεσὸν ἀποκτείνῃ τινά, οἱ τοῦ τεθνεῶτος προσήκοντες, αἱροῦσι δίκῃ τὸν ἀνδριάντα, καὶ κατεπόντωσαν. λοιμοῦ δὲ συμβάντος, ὥς φασι, χαλεπωτάτου, καὶ τῶν Θασίων οὐδενὶ τρόπῳ λῆξαι δυναμένων τῆς νόσου, καὶ τελευταῖον χρωμένων τοὺς φυγάδας αὖθις ἀνεῖπε κατάγειν ὁ θεός. ὡς δὲ πλέον οὐδὲν ἦν, ἁπάντων ἐληλυθότων, χρωμένοις αὖθις, λέγεται τὴν Πυθίαν οὕτως ἀνειπεῖν.

A *quodam rempublicam adminiſtrant(?). At is huic viuenti tantũ inuidebat. Hoc autem mortuo, facinus ſtultiſsimum omniũ & maximæ impietatis deſignauit. Huius enim ſtatuam in media ſitam ciuitate, noctu flagris cædebat. Igitur ſiue fortè fortuna, ſiue Genio quodam illi indignãte, mota eſt tandem è baſi, & ſecuta eſt vnà cũ flagro, & occidit hominem. Quũ autem lex eſſet quæ iubet in mari demergere, ſi quid inanimatum incidens quempiam occidat: occiſi illius cognati, iudicũ* B *ſententia ſtatuam tollunt, & ſubmergũt. Quum autem peſtilentia coorta eſſet (vt aiunt) ſæuiſsima, atque Thaſij nullo modo liberari poſſent à peſte, demum oraculum adeuntibus exules illis eſſe reducendos, reſpondit Deus. Quum autem omnes eſſent reuerſi, nullúſque foret reliquus, rurſus conſulentibus Deum, ita antiſtitem reſpondiſſe ferunt.*

Θεαγένους δ' ἐλάθεσθε ἐνὶ ψαμάθοισι πεσόντος, C
Κεῖθ' ὑμῖν, ὁ πρὶν μυριάεθλος* ἀνήρ.

Theagenis verò vos longa obliuio cepit,
In nuda indignè prorſus recubantis arena,
Qui luctator erat longè fortiſsimus olim.

ᾧ καὶ δῆλον, ὅτι καὶ τὸ πρῶτον οὐχὶ τῶν φυγάδων ἕνεκα τοῦτο ἐχρήσθη, καὶ τὸ συμβὰν, οὐ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἐγένετο. καὶ μηδεὶς ἐκείνῳ ὑπολάβῃ· τί οὖν ἡμεῖς τοὺς ἀνδριάντας ἀφανίζομεν, ἢ ῥίπτομεν; ἀλλ' ἀτιμάζετε ἐκείνους ὧν εἰσι, καὶ ἀφαιρεῖσθε τοὺς ἔχοντας, ὅπερ καὶ τότε ἔδοξε τῷ θεῷ, ἐπεὶ τοῦ χαλκοῦ οὐκ εἰκὸς ἦν φροντίσαι αὐτόν. μὴ τοίνυν τοῦ Θασίου μὲν ἡγεῖσθε ὑβρισθέντος οὕτως ἀγανακτῆσαι τὸ δαιμόνιον, τῶν δὲ παρ' ὑμῖν τετιμημένων, μηδένα θεοφιλῆ εἶναι μηδὲ ἥρωα. οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦτό ἐστιν εἰπεῖν, ὅπως οὐκ ἂν καὶ πρὸς ἔχθραν ὑπ' ἐνίων τοῦτο γένοιτο, ἐὰν ἄρα τύχῃ τις τῶν στρατηγούντων, μισῶν τινὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ. τὸ γοῦν τοῦ Θεαγένους ἀκηκόατε, ὡς συνέβη διὰ τὸν φθόνον,

Quo reſpõſo palam erat, quòd etiã prius non exulum gratia id datum fuerat oraculum, quódque peſtilẽtia nullã aliam ob cauſam accidiſſet. Et nullus hoc reſpondeat: Quid ergo nos ſtatuas demolimur, aut in mare proijcimus? At ignominia af- D *ficitis illos quorum ſunt, & aufertis ab habentibus, id quod tunc quoque diſplicuit Deo: quando de ære nõ veriſimile eſt eum fuiſſe ſollicitum. Ne igitur putetis, ob Thaſij illius contumeliam, Geniũ ita eſſe indignatum: inter eos autẽ qui à vobis ſunt honorati, neminem eſſe diis charum, neque heroa. Non ergo neque hoc licet dicere, quòd non etiam hoc ob inimicitias à quibuſdam fieri poſsit, ſi quis prætorũ odio habuerit quempiam qui ante eũ vixit. Id quod Theageni accidit audiuiſtis, quòd nempe acciderit propter inuidiam,*

æmulationemque contractam ex republica. Etenim ſi modò in ſolis vetuſtis id ſe dicunt facere, tempore procedente (quemadmodum in vitioſis ſemper ferè contingit cõſuetudinibus) neceſſe hoc erit & ad plures peruenire. Neque enim quicquam cauſari poterunt, quum in illius poteſtate totum conſiſtat negotium. At herclè prohibebunt neceſſarij. Si verò abſentes fuerint, aut ignorauerint, aut quum reſciuerint, quid faciemus? Nunquid hũc oportebit rurſus eradere, quem quis præoccupans inſcripſerit? Quum ergo facinus hoc vehementer ſit abſurdum, imo impiũ, minus tamen eſſet intolerandum, ſi non ob talem prætextum contingeret, qualem dicunt quidam, quaſi ciuitatem defendentes. Nam propter argentum quiduis facere, inter alia turpia omnes turpius ducunt, quàm ſi aliam vllam ob cauſam. Quando igitur prætexentes ſumptũ, aut quòd oporteat facere expẽſas atque alias ſtatuas, putant ſe rem honorificè excuſaſſe: certum eſt quòd maius comparant opprobrium, ſi pecuniarum gratia iniuriam facere videantur, præſertim quum ſint diuites, vt alij Græcorum nulli. Et cur tandem tempore progenitorum veſtrorũ nihil tale factum eſt, quum non plura haberẽt quàm vos nũc habetis? Quòd enim inſula non ſit facta peior, & ex Caria fructum percipiatis, & ex parte Lyciæ, & ciuitates poſſideatis tributarias, pecuniæque iugiter multæ à multis deponãtur populo, & priores nullus abſtulerit, neminem putatis ignorare. Et neque dicere poteritis, vos nunc maiores facere expenſas. Nam etiam tunc in omnia, in quæ nunc, factæ ſunt: in conuentus ſolennes, in pompas, in ſacrificia, in mœnia, iudicib. ſenatuique. Nunc ergo non ſunt maiores prioribus etiam in aliis. Sumptus enim bellici, quum ipſi ferè continenter bella geſſerint, raróque interdũ quieuerint, non ſunt opinor comparandi expenſis in pace factis. Non enim ſimile, centum nauium

A καὶ τὴν ζηλοτυπίαν τὴν ἐκ τῆς πολιτείας. καὶ γὰρ εἰ νῦν ἐπὶ μόνοις τοῖς παλαιοῖς αὐτό φασι ποιεῖν, χρόνου γε προϊόντος· ὥσπερ ἐπὶ πάντων ἀεὶ συμβαίνει τῶν φαύλων ἐθῶν· ἀνάγκη καὶ τοῦτ' ἐπὶ πλέον προελθεῖν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἰτιάσασθαι οἷόν τε, ἐπ' αὐτῷ γε ὅλου τοῦ πράγματος ὄντος. νὴ Δί' ἀλλὰ κωλύσουσιν οἱ προσήκοντες. ἐὰν οὖν ἀπόντες ἢ ἀγνοήσαντες τύχωσιν, ὅταν γνῶσι, τί ποιήσομεν; ἆρά γε δεήσει τοῦτον ἐκχαράττειν B πάλιν, ὃν ἂν φθάνῃ τις ἐπιγράψας; παντὸς τοίνυν ὄντος ἀτόπου τοῦ γιγνομένου, μᾶλλον δὲ ἀσεβοῦς, ἧττον ἂν δεινὸν ἦν, εἰ μὴ διὰ τοιαύτην πρόφασιν συνέβαινε, δι' οἵαν τινές φασιν, ὡς ἀπολογούμενοι περὶ τῆς πόλεως. τὸ γὰρ δι' ἀργύριον πράττειν ὁτιοῦν, τῶν ἄλλων αἰσχρῶν ἁπάντων αἴσχιον ἡγοῦνται, τοῦ καθ' ἑτέραν τινὰ αἰτίαν. ὅταν οὖν προβαλλόμενοι τὴν δαπάνην, καὶ τὸ δεῖν ἀναλίσκειν ἢ ποιήσασθαι ἑτέρους ἀνδριάντας, ἀξιῶσι παρα- C πέμπειν τὸ πρᾶγμα· δῆλον ὅτι τὸ ὄνειδος μεῖζον κατασκευάζουσιν, εἰ χρημάτων ἕνεκα δόξουσιν ἀδικεῖν, καὶ ταῦτα πλουτοῦντες, ὡς οὐδένες ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων. καὶ τί δήποτε ἐπὶ μὲν τῶν προγόνων ὑμῶν, οὐδὲν ἐγίγνετο τοιοῦτον, οὐκ ἐχόντων αὐτῶν πλείονα, ἢ νῦν ἔχετε ὑμεῖς; ἔτι γὰρ οὐδ' ἡ νῆσος χείρων γέγονε, καὶ τὴν Καρίαν καρποῦσθε, καὶ μέρος τι τῆς Λυκίας, καὶ πόλεις ὑποφόρους κέκτησθε, καὶ χρήματα ἀεὶ πολλὰ ὑπὸ D πολλῶν ἀνατίθενται τῷ δήμῳ, καὶ τῶν προτέρων οὐδεὶς ἀφῄρηται, μηδένα νομίζετε ἀγνοεῖν. καὶ μὴν οὐδὲ δαπανᾶν φήσετε νῦν μᾶλλον. τότε μὲν γὰρ εἰς πάνθ' ὅσα καὶ νῦν ἀνηλίσκετο, πανηγύρεις, πομπάς, ἱερουργίας, εἰς τὰ τείχη· τοῖς δικάζουσι, τῇ βουλῇ. νῦν δὲ οὐκ ἔστι τὰ μέγιστα τῶν προτέρων. τὰς γὰρ εἰς τὸν πόλεμον δαπάνας, σχεδόν τι συνεχῶς αὐτῶν πολεμούντων, καὶ σπανίως εἴ ποτε ἀναπαυομένων, οὐκ ἔστι συμβάλλειν, οἶμαι, τοῖς ἐν εἰρήνῃ γιγνομένοις ἀναλώμασιν. οὐ γὰρ ὅμοιον, ἑκατὸν νεῶν

ἢ καὶ πλειόνων στόλον ἀποστεῖλαι, καὶ πάλιν ἑβδομήκοντα καὶ τριάκοντα ἑτέρων, καὶ τούτων ἔσθ' ὅτε μὴ καταλύειν τριῶν ἢ τεττάρων ἐτῶν· οὐδὲ συνεχῶς τριήρεις πλεῖν, οὐ μέχρι Κύπρου καὶ Κιλικίας, ἀλλ' ὅτε μὲν εἰς Αἴγυπτον, ὅτε δὲ εἰς τὸν Εὔξεινον, τὸ δὲ τελευταῖον ἐν αὐτῷ τῷ Ὠκεανῷ· οὐδὲ ξένους στρατιώτας τρέφειν, τὰ φρούρια καὶ τὴν χώραν φυλάττοντας· καὶ ὃ νῦν ἐφ' ἡμῶν ἰδεῖν ἐστι, μιᾶς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἢ δυοῖν ἀφράκτοις, ἀπάντησιν εἰς Κόρινθον. καὶ λέγω ταῦτα, οὐκ ὀνειδίζων, οὐδὲ τῶν προγόνων ὑμᾶς χείρονας ποιῶν. οὐ γὰρ ὅτι μὴ δύνασθε ταῦτα πράττειν ἐκείνοις, ἀλλ' ὅτι καιρὸς οὐκ ἔστι τῶν τοιούτων, καὶ ἐν εἰρήνῃ διάγετε. δῆλον γὰρ, ὡς ἐκεῖνοι μᾶλλον ἐβούλοντο μὴ κινδυνεύειν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπόνουν, ἵνα καταστῇ ποτε τὰ πράγματα. πλὴν ὅτι γε οὐκ ἴσα ὑμῖν ἀνήλισκον. ἵνα γὰρ τἄλλα ἀφῇ τις, τὸ τῶν νεωρίων, τὸ τῶν ὅπλων, τὸ τῶν μηχανημάτων, ἃ νῦν εἶπον, αὐτὸ δήπου τὸ τῶν τειχῶν, οὐκ ἔστιν ὅμοιον, ὡς ἐφ' ὑμῶν ἐπισκευάζεται. καὶ γὰρ αὖ τὰ τῆς ἐπιμελείας δή τις μὴ διαφέρειν; ἀλλά τοι σχολῇ γίνεται καὶ κατ' ὀλίγον, καὶ ὁπηνίκα τις βούλεται· τότε δὲ οὐκ ἦν αὐτὰ μὴ ἑστάναι. καὶ νῦν μὲν ὑφ' ὑμῶν δοκιμασθησόμενα, οἰκοδομεῖται· τότε δὲ, ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶεν. οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν, ὡς πλείονας τιμᾶτε. τὸ γὰρ πλῆθος αὐτὸ δηλοῖ τῶν ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κειμένων ἀνδριάντων. χωρὶς δὲ τούτου, τίς ἂν εἴποι πλείους εἶναι τοὺς νῦν φιλοτιμουμένους περὶ τὴν πόλιν; νὴ Δία, ἀνάγκην γὰρ ὑμεῖς ἔχετε τοὺς ἡγεμόνας τιμᾶν ἅπαντας. τί δή; οὐχὶ καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ Βυζάντιοι καὶ Μιτυληναῖοι, τοὺς αὐτοὺς τούτους θεραπεύουσιν; ἀλλ' ὅμως ὅταν δόξῃ τινὰ στῆσαι χαλκοῦν, ἱστᾶσι, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης εὐποροῦσι. καὶ μὴν ἤδη τινὸς ἤκουσα Ῥοδίου λέγοντος, οὐχ ὅμοια

A *aut etiam plurium claſſem emittere, & rurſum ſeptuaginta & triginta aliarum, atque his domum nõ reuerſis nonnunquã tribus aut quatuor annis: neque, aßiduè triremes nauigare nõ ſolũ vſque ad Cyprum & Ciliciam, ſed interdum quidem in Aegyptum, interdum verò in Euxinũ, denique etiam in ipſo Oceano: neque peregrinum militẽ alere munitiones & regionem defendentem: cum eo, quòd nunc veſtro tempore videre licet, nempe vnius* B *ſingulis annis aut duorum Aphractorum occurſum in Corinthum. Et hæc dico exprobrãs, neque vos peiores maioribus veſtris conſtituens. Non enim, quòd nõ poſſitis hæc, ſicut & illi: ſed quod talium nũc tempus non ſit, & in pace degatis. Palam enim eſt, illos quoque maluiſſe non tot adire pericula: & propterea laborauerunt, vt aliquando tandem ſtabilirentur res. Verùm hoc tantũ dico, quòd non pares illorum atque veſtræ ſint expenſæ. Vt* C *enim quis alia omittat, quæ ad naualia & arma & machinas, de quibus nũc dixi, ſpectãt: ipſum vtique quod ad mœnia pertinet, par non eſt vt veſtro tempore inſtruũtur. Nam & ſi quis ponat, inter diligentiã nihil intereſſe, fiũt tamẽ per ociũ & paulatim, & quando placet: tũc autem non licebit emittere. Et nunc quidem ea quę vos decernitis, ædificantur: tũc autem, quæ cogebant hoſtes. Quin etiã neque hoc dicere licet, quòd plures honoretis.* D *Ipſa enim hoc multitudo indicat ſtãtium ex illo tempore ſtatuarum. Abſque hoc autem quis dicere poſſet, plures nunc eſſe, qui decus ſibi quærant beneficiis erga ciuitatem? At herclè, vobis incumbit neceßitas, præfectos omnes honorandi. Quid igitur? Nónne & Athenienſes & Lacedæmonij, & Byzantini & Mitylenæi, eos ipſos colunt? At tamen quãdo illis videtur alicui æneã erigere ſtatuam, erigunt, & ſumptibus ad hoc abundant. Atqui iam quendam audiui Rhodiorum dicere, non pares*

eſſe illorum & veſtras res. Illis enim ſolā A *ſupereſſe libertatem exceptis Athenienſibus & hos tamen nihil magni poſſidere: veſtrām autem ciuitatem inuidia laborare apud omnes tāquam opulentiſſimam, ideóque eam pluribus beneuolis indigere. Præterea neminem Romanorū ægrè ferre, ſi non apud illos erigatur: honorem autem huius ciuitatis eos nō negligere. Hæc ſanè ſunt vera quidem, magis autem propterea ab illo facinore deſiſtere debetis. Qui enim magni æſtimāt honorem apud* B *vos nāciſci, veriſimile eſt eos non negligere quomodo eum conſeruent, neque quomodo eum conſequantur: ſed pariter & & animum conſiderare veſtrum. Qui autem confitentur inuidioſas eſſe ciuitatis opes, eos non conueniebat ad calculos reuocare ſumptus. Quippe tanto plures propterea prę aliis honoratis, quanto plura quàm illi poſſidetis. Et ſanè imperatorum etiamnum facitis imagines, & aliorum qui autoritate pollent. Neque* C *enim vos fugit, nihil eſſe hoc modo erigere. Vt ergo in poſterum aliquos honoretis, ita turpe vobiſque indignum ipſis facinus deſignabitis? Si enim cum omnibus eodem modo ageretis, præter imperatores, non ita argueremini. Nunc autem ſunt quos illic erigitis, vt aliis palam ex his fiat, quòd eos non honoretis. Si verò ex plebe hi ſunt, & qui nihil profuerunt, cuius gratia vos inhoneſtè geritis? Aut quid vobis vultis, eos colendo? præſertim* D *quum vobis facultas ſit, alio modo illorum curam gerere. Etenim munera plura hoſpitalia, & liberalitas in excipiendo plebeiis ſufficit, etiam ſi ſit quis præſtantior. Præterea & decretum ſufficeret ſimplex, vt vel in Prytaneium vel conſeſſus honorabilem locum vocaretur. Nunc ſiquidem videmini, quemadmodum naucleri qui nauem nimis onerarūt, & cum tempeſtate conflictantur, propterea iacturam facere ſtatuarum. Atqui age, ſi quis vobis dixiſſet, multas ſtatuarū*

τὰ ἐκείνων καὶ τὰ ὑμέτερα. τοῖς μὲν γὰρ μόνον ὑπάρχειν τὴν ἐλευθερίαν δίχα Ἀθηναίων· καὶ τούτοις δὲ, μηδὲν μέγα κεκτῆσθαι· τὴν δὲ ὑμετέραν πόλιν ἐπίφθονον εἶναι παρὰ πᾶσιν, ὡς ἄριστα πράττουσαν, διόπερ αὐτῇ πλειόνων δεῖν τῶν εὐνοούντων. ἔτι δὲ μηδένα τῶν Ῥωμαίων διαφέρεσθαι, παρὰ τοῖσδε ἑστάναι· τῆς δέ γε ἐνθάδε τιμῆς οὐκ ἀμελεῖν. ταῦτα δὲ, ἔστι μὲν ἀληθῆ, μᾶλλον δὲ ὀφείλετε ἀποστῆναι δι᾽ αὐτὰ, τοῦ πράγματος. τούς τε γὰρ λόγον ἔχοντας τῆς τιμῆς τῆς παρ᾽ ὑμῖν, εἰκός ἐστι μὴ ἀμελεῖν παραπέμπειν, μηδὲ τοῦ πῶς αὐτῆς τυγχάνουσιν· ἀλλ᾽ ἅμα καὶ τὴν διάνοιαν τὴν ὑμετέραν σκοπεῖν. τοῖς τε ἐπίφθονον εἶναι τὴν εὐπορίαν τῆς πόλεως ὁμολογοῦντας, οὐκ εἰκὸς ἦν, ἀπολογίζεσθαι τὸ τῆς δαπάνης. καὶ γάρ τοι τοσούτῳ διὰ τοῦτο πλείους τιμᾶτε τῶν ἄλλων, ὅσῳ πλείονα κἀκείνων κέκτησθε. καὶ μὴν τῶν γε αὐτοκρατόρων, καὶ νῦν ποιεῖσθε εἰκόνας, καὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν ἐπ᾽ ἀξιώματος. οὐδὲ γὰρ ὑμᾶς λέληθεν, ὡς οὐδέν ἐστι τὸ τοιοῦτον ἵστασθαι τὸν τρόπον. ἵν᾽ οὖν τινὰς τιμήσητε λοιπὸν, οὕτως αἰσχρὸν καὶ ἀνάξιον ὑμῶν αὐτῶν ἔργον διαπράττεσθε; εἰ μὲν γὰρ ἅπασιν ὁμοίως προσεφέρεσθε, δίχα τῶν αὐτοκρατόρων, οὐκ ἂν οὕτως ἠλέγχεσθε. νῦν δ᾽ εἰσὶν οἷς αὐτοὺς ἵστατε· ὥστε τοῖς ἄλλοις εἶναι φανερὸν ἐκ τούτων, ὅτι οὐ τιμᾶτε αὐτούς. εἰ δὲ τῶν πολλῶν καὶ τῶν μηδένα ὠφελησάντων εἰσὶν οὗτοι, τίνος χάριν ἀσχημονεῖτε; ἢ τί βουλόμενοι τούτους θεραπεύετε; καὶ ταῦτα ἐξὸν ὑμῖν, ἄλλως ἐπιμελεῖσθαι. καὶ γὰρ ξένια πλείω, καὶ τὸ τῆς ὑποδοχῆς ἐλευθέριον τοῖς πολλοῖς ἱκανὸν, κἂν βελτίων ᾖ τις. ἔτι καὶ ψήφισμα ἤρκεσεν ἁπλοῦν εἰς τὸ Πρυτανεῖον, εἰ εἰς προεδρίαν ἐκλήθη. νυνὶ μὲν γὰρ δοκεῖτε, ὥσπερ οἱ σφόδρα γέμοντες τῶν ναυκλήρων καὶ χειμαζόμενοι, διὰ τοῦτο ἐκβολὴν ποιεῖσθαι τῶν ἀνδριάντων. καί τοι φέρε, εἴ τις ὑμῖν ἔλεγεν, ὡς ἄρα ἀποδόσθαι

προεστήκει τοὺς πολλοὺς αὐτῶν, ἵνα εὐπορίσητε χρημάτων, οὐκ ἔστιν, ὅπως οὐκ ἀνδράποδον ἡγήσασθε εἶναι τὸν λέγοντα. νῦν τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ποιεῖτε· ὅσον γὰρ ἀνδριὰς γένοιτ' ἄν, τοσοῦτον ἐφ' ἑκάστῳ κερδαίνετε· πλὴν ὅτι γε αὐτοῖς ἀποδίδοσθε· καὶ οὐκ ἐπ' ἐξαγωγῇ, καθάπερ, οἶμαι, τὰ σφόδρα πονηρὰ ἀνδράποδα. καθόλου δὲ εὖ ἴστε, ὅτι μηδέν ἐστι τῶν τοιούτων μέγα, μηδὲ τίμιον, ἄλλως εἰ μὴ παρὰ τοὺς διδόντας, ἐὰν διδῶσιν ὡς τοιοῦτον. εἰ δὲ τῶν ὄντων ὅ, τι ἂν θέλοι τις, ῥαδίως καὶ τῷ τυχόντι παρέχειν, ταχὺ δόξει τοῦ μηδενὸς ἄξιον. διὰ τοῦτο σεμνότερόν ἐστι τὸ παρ' ὑμῖν κληθῆναι, τῆς παρ' ἑτέροις εἰκόνος. καὶ τὸ μὲν ἡμᾶς καθημένους ἐπαινέσαι, λαμπρόν· ἄλλοι δὲ οὐδὲ καὶ διαρραγῶσι κεκραγότες, οὐ δοκοῦσιν ἱκανῶς τιμᾶν. τὸν Ὀλυμπιᾶσι στέφανον ἴστε δήπουθεν ἐλάϊνον ὄντα, καὶ τοῦτον πολλοὶ προτετιμήκασι τοῦ ζῆν· οὐχὶ τῆς ἐκεῖ φυομένης ἐλαίας ἐχούσης τι θαυμαστόν, ἀλλ' ὅτι μὴ ῥαδίως μηδ' ἐπὶ μικρῷ δίδοται. τοιγαροῦν ἔγγιστα ἐφ' ἡμῶν, ὡς ἐπίστασθε, τῶν αὐτοκρατόρων τις οὕτω σφόδρα ἡττήθη τοῦ πράγματος, καὶ ἐπεθύμησε τῆς ἐκεῖ νίκης, ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαι παρ' Ἠλείοις, καὶ τοῦτον ὅρον ἡγήσασθαι τῆς εὐδαιμονίας. εἰ δέ γε πάντας ἐστεφάνουν τοὺς ἐπὶ τὴν θέαν ἀφικνουμένους τῶν ἡγουμένων, τίνα ζῆλον, ἢ ποίαν ἔτι δόξαν εἶχεν ὁ στέφανος; ἀλλὰ ἐκείνους γε φασὶ μηδὲ τὰς ἐπιστολὰς λύειν, ἃς ἂν γράψωσι τῶν ἀθλητῶν τινὰ συνιστάντες, πρὶν ἢ ἀγωνίσηται. καὶ τοῦτο οὐδένα πώποτε αὐτοῖς ἤνεγκε κίνδυνον· ἀλλὰ τοὐναντίον, τιμὴν καὶ ἔπαινον, τῷ δοκεῖν ἀξίους εἶναι βραβεύειν τὸν ἀγῶνα. μὴ γὰρ οἴεσθε Ῥωμαίους εἶναι οὕτω σκαιοὺς καὶ ἀμαθεῖς, ὥστε μηδένα αἱρεῖσθαι τῶν ὑφ' αὐτοῖς ἐλεύθερον εἶναι, μηδὲ καλόν· ἀλλὰ βούλεσθαι μᾶλλον ἀνδραπόδων κρατεῖν. εἶτα Ἠλεῖοι μέν, οὕτως ἀξιοῦσι τὰ ἑαυτῶν, οὐδενὸς Πελοποννησίων, κατά γε τ' ἄλλα, ἀμείνους ὄντες· ὑμεῖς δὲ τοὺς παριόντας δεδοίκατε, καὶ ἕνα τινὰ μὴ στήσητε χαλκοῦν, τὴν μὲν ἐλευθερίαν

A *vendendas, vt pecuniarum habeatis copiam: quis non putaret, illum hoc dicentem eſſe mancipium:* nūc ergo hoc ipſum præſtatis: quanti enim ſtatua pretij foret, tantum in quaque facitis queſtum: dūtaxat ipſis *vēditis: licet non vt auehantur, ſicut opinor & valde improba mancipia. Breuiter autem benè noſtis, quòd nihil horum magnū eſt, neque pretioſum, niſi propter dantes, ſi dent vt tale. Si verò ex his rebus quid eſt,*
B *quæ cuicunque volenti & vulgari facilè tribuuntur, cito videbitur nullius eſſe pretij. Quocirca honeſtius eſt apud vos vocari, quàm apud alios imaginem nanciſci. Atque à vobis ſedentibus quenquam laudari, ſplendidum eſt: alij verò etiam ſi ſe clamando ruperint, non videntur ſatis laudare. Coronā in ludis Olympicis ſcitis vtique oleaginam eſſe, quā multi pluris faciunt quā vitam: non quòd illic nata olea aliquid in ſe habeat admirandū:*
C *ſed quòd non facilè, neque pro re parua detur. Proinde ferè circa veſtra tempora, vt ſcitis, imperatorum quidam, ita valde eam affectauit, vt cōcupiuerit illic victoriā, certaueritque apud Eléos, atque hūc felicitatis terminum ſtatuerit ſuæ. Si verò omnes coronaſſent veniētes ad ſpectaculum præfectos, quā admirationem aut qualem amplius gloriam corona habuiſſet? At illos aiunt neque epiſtolas reſignare, quæ in commendationem athleta-*
D *rum cuiuſdam ſcriptæ ſunt, niſi poſtquam certauerit. Et hoc nullum illis vnquam attulit periculum, ſed è diuerſo honorem & laudem, vt digni certaminum prępoſiti cenſerentur. Neque enim exiſtimetis Romanos ita eſſe læuos & indoctos, vt neminem ſub ſe perferant liberum eſſe, neque bonum, ſed malle mancipiis imperare. Deinde Eléi tanti ſua faciunt, nemine Peloponneſiacorum, quod ad alia attinet, meliores: vos autem prætereuntes timetis, vt ſi vni cuipiam non æneam erigatis ſtatuam, libertatem*

putetis vos amiſſuros? Verùm ſi quidem ita valde in diſcrimine verſatur libertas, vt vobis ex quauis leui cauſa auferatur, ſeruitus vrbis ex omni parte melior eſt iã. Nam qui corpus habent tam periculoſè affectum, vt amplius portare nequeãt, iis mori melius eſt quàm viuere. Si enim vobis tanto ſeruata tempore fides, & apud illorum plebem beneuolentia, ſocietáſque omnis fortunæ rempublicam ſtabilire nõ poteſt, neque Mithridates deuictus, neque Antiochus, neque maris imperiũ per multa pericula & labores traditum, neque icta ante tot annos amicitiæ fœdera, neque ipſæ iuxta ipſum Ioue͂ vſque huc ſtantes columnæ, neque veſtræ copiæ periclitatæ vſque ad Oceanum, neque poſtremò propter illos capta ciuitas: ſed, ſi non illum & illum adulatione ſeruiliter colatis, omnia hæc ſubuerſa ſunt, vt ſemper expectanda ſit ira vel odium: vehementer malè res veſtræ habe͂t, nulláque re firmiter poteſtis inniti. Auſim etiam dicere, licet non libenter audiatis, melius quàm vos degere eos, qui media in Phrygia ſeruiunt, aut in Aegypto vel Libya. Qui enim ignorantur nullóque habentur in pretio, ſi quid faciunt, minus turpe eſt: itã verò inſignibus celebratíſque apud omnes, neceſſitatem incumbere, quemadmodum canes ſolent ignobiles adulari prætereuntibus, intolerandum eſt. Age verò, ſi prorſus honorare oportet omnes, vt quis ciuitate͂ extrema laborare fingat inopia; quanto melius eſt ipſum de imagine ſtatuenda decretum mittere, vt ſi velit, ſuis erigat ſumptibus? At per Iouem, turpe eſt ſi tantas confitebimur anguſtias, & Rhodiis indignum. Et quis prudens non malit haberi pauper quàm prauus? An quod nunc fit, minus vobis turpe videtur eſſe? vt quis poſſit ſtatuas veſtras cõmemorare, ſicuti domos: quòd antea hæc quidem fuerit illius, nunc verò ſit illius, facta: & ſi hic deceſſerit, rurſum erit hæredis, vel emptoris? Atqui imagine͂ nullo

A οἴεσθε ἀποβαλεῖν; ἀλλ' εἴ γε οὕτως σφόδρα ἐπισφαλής ἐστιν, ὥς τε ἐκ τῆς τυχούσης προφάσεως περιαιρεθῆναι, δουλεύειν ὑμῖν τὴν πόλιν βέλτιον ἤδη. καὶ γὰρ τοῖς τὸ σῶμα οὕτως ἐπικινδύνως ἔχουσιν, ὥστε μηκέτ' ἀνενεγκεῖν, τεθνάναι κρεῖττον ἢ ζῆν. εἰ γὰρ ὑμῖν ἡ μὲν ἐκ τοσούτου χρόνου πίστις, καὶ πρὸς τὸν δῆμον εὔνοια τὸν ἐκείνων, καὶ κοινωνία πάσης τύχης, οὐ δύναται βεβαιοῦν τὴν πολιτείαν, οὔτε Μιθριδάτης καθαιρεθείς, οὐδ' Ἀντίοχος, B οὐδ' ἡ τῆς θαλάττης ἀρχὴ παραδοθεῖσα διὰ πολλῶν κινδύνων καὶ πόνων, οὐδ' οἱ πρὸ τοσούτων ἐτῶν ὅρκοι τῆς φιλίας, οὐδ' αἱ παρ' αὐτὸν τὸν Δία στῆλαι κείμεναι μέχρι νῦν, οὐδ' ἡ μέχρις Ὠκεανοῦ συγκινδυνεύσασα δύναμις, οὐδ' ἡ τὸ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῶν ἁλοῦσα πόλις· ἀλλ' εἰ μὴ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα κολακεύσετε ἀγεννῶς, πάντα ταῦτα ἀνατέτραπται, ὡς ἀεὶ προσδοκᾶν τινα ὀργὴν ἢ μῖσος· σφόδρα ὑμῖν φαύλως τὰ πράγματα ἔχει, C καὶ ἐπ' οὐδενὸς ἵδρυσθε ἰσχυροῦ. καὶ ἔγωγε φαίην ἄν, εἰ καὶ χαλεπῶς ἀκούσεσθε, κρεῖττον ὑμῶν ἀπαλλάττειν τοὺς ἐν Φρυγίᾳ μέσῃ δουλεύοντας, ἢ τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ. τὸν γὰρ ἀγνοούμενον καὶ μὴ δοκοῦντα μηδενὸς ἄξιον ποιεῖν οὕτω, ἔλαττον αἰσχρόν· τὸ δὲ οὕτως ἐπισήμους ὄντας καὶ θαυμαζομένους παρὰ πᾶσιν, ἀνάγκην ἔχειν, ὥσπερ τοὺς ἀγεννεῖς κύνας σαίνειν τὸν παριόντα, δεινόν. φέρε τοίνυν, εἰ δὲ καὶ πάντας δέοι τιμᾶν, ὅπως καὶ τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν θείη τις εἶναι D περὶ τὴν πόλιν· πόσῳ κρεῖττον αὐτὸ τὸ ψήφισμα προσαπέμψαι τὸ τῆς εἰκόνος, ἵν' ἐὰν βούληται, στήσῃ παρ' ἑαυτοῦ; νὴ Δί', ἀλλ' αἰσχρόν, εἰ τοσαύτην ὁμολογήσομεν στενοχωρίαν, καὶ Ῥοδίων οὐκ ἄξιον. καὶ τίς οὐκ ἂν εὖ φρονῶν ἕλοιτο πένης δοκεῖν, μᾶλλον ἢ πονηρός; ἢ τὸ νυνὶ γινόμενον, ἧττον ὑμῖν δοκεῖ τινος αἰσχρὸν εἶναι; τὸ τοὺς ἀνδριάντας ὑμῶν δύνασθαί τινα διηγεῖσθαι, καθάπερ τὰς οἰκίας· ὅτι πρότερον μὲν ἦν αὕτη τοῦ δεῖνος, νῦν δὲ τοῦ δεῖνος γέγονεν, ἂν δ' οὗτος τελευτήσῃ, πάλιν ἔσται τοῦ κληρονομήσοντος ἢ τοῦ πριαμένου; καί τοι τὴν εἰκόνα, οὐκ ἔστιν οὐδενὶ

δικαίως μεταθεῖναι, καθάπερ τὴν οἰκίαν. ἤδη τοίνυν ἠκούσατε, καὶ τοιοῦτόν τινος ἀποσχεδιάζοντος, ὅτι καὶ παρ' ἑτέροις ἰδεῖν ἐστι τοῦτο γιγνόμενον. πάλιν δὲ ἑτέρου, ὡς καὶ παρ' Ἀθηναίοις πολλὰ πράττεται νῦν, οἷς οὐκ ἀπεικότως ἄν τις ἐπιπλήξειεν, οὐ περὶ* τὰ ἄλλα μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς τιμάς. οἵγε τὸν δεῖνα μὲν Ὀλύμπιον κεκλήκασιν, οὐδὲ φύσει πολίτην ἑαυτῶν· Φοίνικα δ' ἄνθρωπον, οὐκ ἀπὸ Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἀλλ' ἀπὸ κώμης τινὸς ἢ τῆς ἠπείρου, καὶ ταῦτα πιττούμενον* καὶ βραχίονας, καὶ περιδήματα φοροῦντα· τὸν δεῖνα δὲ τὸν εὐχερῆ λίαν ποιητήν, ὃς καὶ παρ' ὑμῖν ποτε κἀνθάδε ἐπεδείξατο, οὐ μόνον χαλκοῦν ἑστάκασιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ Μένανδρον. λέγειν δὲ εἰώθασιν οἱ διασύροντες τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τῆς Νικάνορος εἰκόνος, ὃς αὐτοῖς καὶ τὴν Σαλαμῖνα ἐωνήσατο. ἐγὼ δ' εἰ μέν τις ἢ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιτιμῶν, λέγει ταῦτα, καὶ δεικνὺς οὐκ ὄντας ἀξίους τοὺς ἐνοικοῦντας τῆς πόλεως, οὐδὲ τῆς δόξης, ἣν οἱ πρότερον γενόμενοι κατέλιπον, ἢ καθόλου τὴν Ἑλλάδα ἐλεῶν εἰς ὃ πέπτωκεν, ὅταν τοιαῦτα πράττωσιν οἱ χρόνον τινὰ δόξαντες αὐτῆς προεστάναι, καλῶς αὐτὸν ἡγοῦμαι λέγειν. εἰ δ' ὅτι προσήκει μηδ' ὑμᾶς μηδὲν μέγα φρονεῖν, μηδ' ἐκείνων κρεῖττον, οὐκ ἔχω τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀναισθησίας εἰπεῖν τοῦ ταῦτα λέγοντος. οὐ γὰρ ὃν τρόπον τὰ καλῶς παρ' ἑτέροις γινόμενα, πᾶσιν ἔθος ἐστὶ λέγειν ζήλου καὶ προτροπῆς ἕνεκεν· ὁμοίως κἂν φαῦλόν τι πράττηται παρ' ἄλλοις, δεῖ τοῦτο μνημονεύειν, ὥστε μιμεῖσθαι· τοὐναντίον δὲ ὑπὲρ τοῦ φυλάξασθαι, καὶ μὴ λαθεῖν εἴς τι τοιοῦτον ἐμπεσόντας. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐπαινῶν τις ἐκείνους ταῦτα ἔλεγε, καὶ μηδὲν χείρονος δόξης ἀποφαίνων ἐπιτυγχάνοντας, ἦν μὲν ἂν δήπουθεν εὐήθης, μᾶλλον δὲ ἀναιδής· πλὴν κατά γε τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, παρεῖχέ τινα ἀφορμὴν τοῖς ἁμαρτάνειν βουλομένοις. εἰ δ' ὡς αἰσχρὰ καὶ ὀνείδη πάντες αὐτὰ προφέρουσι, καὶ οὐδεὶς ἂν εἴποι τῶν ἐγκωμιαζόντων τὴν πόλιν τοιοῦτον οὐθέν· ἀλλ' ἤτοι βλασφημῶν τις,

A *licet iure trãſferre, ſicut domũ. Iam enim audiuiſtis quendam tale quippiam ex tẽpore dixiſſe, quòd etiã apud alios hoc videatur fieri. Et rurſus aliũ, quòd & apud Athenienſes multa nũc fient, ob quæ quis haud immerito eos obiurget, *etiam circa honores. Illi enim certum quendã Olympium vocarunt, qui neque natura illorum ciuis eſt, ſed homo ex Phœnicia, nõ à Tyro & Sidone, ſed à vico quodam aut cõtinẽte, præſertim brachia pice oblitum, &*
B *faſcias ferentem. Illum quoque leuẽ admodum poëtam, qui etiam apud vos aliquando artis ſuæ ſpecimen exhibuit, non ſolùm æneum erexerunt, ſed etiam iuxta Menandrum. Dicere quoque ſolent, qui de ciuitate malè loquuntur, illud etiam epigramma, quod ſuper Nicanoris erat imaginem, qui illis Salaminem redemit. Ego verò, ſi quis aut reprehendens Athenienſes hæc dicit, atque oſtendens quòd nunc inhabitantes non ſint ciuitate*
C *digni, neque ea gloria quàm ſuperiores reliquerunt: aut vniuerſam Græciã miſerans, quò reciderit, quando talia faciũt, qui tempus quoddam illi vidẽtur præeſſe, bene ipſum puto dicere. Sin autem ideo, quòd neque vos conueniat animos tollere, neque melius ſapere quàm illi, haud queo ſatis explicare ſtupiditatis abundãtiam, iſta dicentis. Non enim, quemadmodum rectè ab aliis facta omnes prædicare ſolent æmulationis & exhortationis*
D *gratia: ſimiliter etiã, ſi quid vitioſè apud alios fit, commemorandum eſt, vt id alij imitentur: verùm è diuerſo, vt vitetur, néue improuiſo in ſimile quid incidamus. Namque ſi quis eos laudare volens, illa dixit, aut demonſtrare, non minorem eſſe gloriam conſecutos: ille fuit vtique ſtolidus, immo impudens, niſi quod ſecũdum ſuam ſententiam præbuit anſam quandam peccare volentibus. Sin autẽ vt turpia & probra omnes talia proferunt, & nemo ciuitatem laudare volens tale quid diceret vnquam, ſed ſiue maledicens quis,*

* *non circa alia tãtum, ſed*

aut reprehendens maximè & inuehens, omnino ſtolidus eſt, per talia vos adhortaturum ſe ſperãs, vt negligamus ea quæ apud nos fiant. Vt ſi quis tentans Athletam perſuadere vt cedat, coronámque omittat, ad eum dicat: Non vides illum diſcedentem ante te, flagris cæſum? Aut herclè, ſi quis oſtendens hiſtriones illic cadentes & exſibilatos, ita te conſoletur, vt ne tu quoque attendas, ſed ſimiliter certes. Ita nunc vobis propemodum illi dicunt: Non videtis Athenienſes, quàm inhoneſtè ſe gerant? quàm malè audiant? quã ſint in exemplũ omnibus ignobilitatis & iniuriæ, qua patriam affecerũt? Cæterùm haud ſcio, vtrum quis eos ponat vt colluctatores veſtros, quemadmodum putant, an (quod omni ex parte & melius & iuſtius) & hos & Lacedæmonios, omnéſque huiuſmodi, partem potius eſſe veſtri, quàm vos illorum? Sed neque colluctatores delinquentes ratio dictat imitandos eſſe: ſed è diuerſo, tanto magis rectè facere, vt omni in re videamini eos præcellere, & non ſolùm propter illorũ prauitatem, verùm etiam propter veſtram ipſorũ virtutem glorioſi ſitis. Neque enim & cognatos [in delictis decet imitari] ſed magis prohibere eos. Itáne ergo nitimini veſtris ipſorum factis, illorũ delicta minora facere? Præterea, quia in aliis nihil ab illis differtis, nihil fortaſſe opus erit vt in hoc vno vobis decus quæratis, curetíſque vt illis videamini meliores. Nunc verò nihil eſt quod illic fiat, de quo quis non erubeſcat. Vt ſtatim id quod ad gladiatores attinet, in quo ita vehementer æmulati ſunt Corinthios, imo ſuperarunt infelicitate & illos & alios omnes. Nam Corinthij quidem extra ciuitatem ſpectant in valle quadam multitudinem quidem recipiente, loco vero alioqui ſordido, & in quo nemo liberum hominem ſepelire velit. Athenieſes verò in theatro ſpectant honeſtum hoc ſpectaculum, ſub ipſa arce, vbi Dionyſum ſuper orcheſtram diſpo-

A ἢ καθαπτόμενος ἄλλως καὶ ἐπιπλήττων, παντελῶς εὐήθης· διὰ τῶν τοιούτων ὑμᾶς προτρέπειν δοκῶν, ὥστε ἀμελεῖν τῶν παρ' αὑτοῖς. καθάπερ εἴ τις ἀθλητὴν πείθων ἀπειπεῖν καὶ προέσθαι τὸν στέφανον ἀργυρείου, λέγοι πρὸς αὐτόν· οὐχ ὁρᾷς ἐκεῖνον τὸν παραχωρήσαντα πρὸ σοῦ μαστιγούμενον; ἢ νὴ Δία, εἴ τις τῶν ὑποκριτῶν δεικνὺς τοὺς ἐκεῖ πίπτοντας καὶ συριττομένους, τοιαῦτα παραμυθοῖτο, ὅπως μηδὲ σὺ προσέξῃς, ἀλλ' ὁμοίως ἀγωνίῃ. καὶ

B νῦν ὑμῖν σχεδὸν ἐκεῖνοι λέγουσιν, οὐχὶ ὁρᾶτε τοὺς Ἀθηναίους ὡς ἀσχημονοῦσιν; ὡς κακῶς ἀκούουσιν, ὡς παραδείγματα πᾶσιν εἰσὶ τῆς ἀγεννείας καὶ τῆς ὕβρεως ἣν ὑβρίζουσιν εἰς τὴν πατρίδα; καί τοι πότερον δή τις αὐτοὺς ἀνταγωνιστὰς ὑμῶν, ὥσπερ ἀξιοῦσιν, ἢ μᾶλλον· ὃ τῷ παντὶ βέλτιον καὶ δικαιότερον· καὶ τούτους καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ πάντας τοὺς ὁμοίους μέρος ὑμέτερον, ἢ ὑμᾶς ἐκείνων; ἀλλ' οὔτε τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἁμαρτάνοντας, εὔλογόν ἐστι μιμεῖσθαι·

C τοὐναντίον δὲ τοσούτῳ μᾶλλον κατορθοῦν, ἵνα τῷ παντὶ φαίνησθε προέχοντες αὐτῶν. καὶ μὴ μόνον διὰ τὴν ἐκείνων κακίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν εὐδοκιμῆτε· οὔτε τοὺς οἰκείους καὶ προσήκοντας, ἀλλὰ μάλιστα μὲν κωλύειν. κἄτ' * οὕτω αὐτούς γε πειρᾶσθε, τοῖς ἑαυτῶν ἔργοις τὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων ἐλάττω ποιεῖν; ἔτι δὲ οὐ μὴν ἐν τοῖς ἄλλοις μηδὲν αὐτῶν διαφέρετε, οὐδὲν ἴσως δεῖ καθ' ἓν τοῦτο φιλοτιμεῖσθαι καὶ σκοπεῖν, ὅπως κρείττους δόξετε. νῦν δὲ

D οὐδέν ἐστιν ἐφ' ὅτῳ τῶν ἐκεῖ γιγνομένων οὐκ ἂν αἰσχυνθείη τις. οἷον εὐθὺς τὰ περὶ τοὺς μονομάχους, οὕτω σφόδρα ἐζηλώκασι Κορινθίους, μᾶλλον δὲ ὑπερβεβλήκασι τῇ κακοδαιμονίᾳ κἀκείνους καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας. ὥστε οἱ Κορίνθιοι μὲν ἔξω τῆς πόλεως θεωροῦσιν ἐν χαράδρᾳ τινὶ πλῆθος μὲν δυναμένῃ δέξασθαι, τόπῳ ῥυπαρῷ δὲ ἄλλως· καὶ ὅπου μηδεὶς ἄν, μηδὲ θάψειε μηδένα τῶν ἐλευθέρων· Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ θεῶνται τὴν καλὴν ταύτην θέαν, ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν, οὗ τὸν Διόνυσον ἐπὶ τὴν ὀρχήστραν δια-

καθέασιν· ὥστε πολλάκις ἐν αὐτοῖς τινὰς **A** σφάττεσθαι τοῖς θρόνοις, οὗ τὸν ἱεροφάντην καὶ τοὺς ἄλλους ἱερεῖς ἀνάγκη καθίζειν. καὶ τὸν εἰπόντα περὶ τούτου φιλόσοφον καὶ νουθετήσαντα αὐτοὺς οὐκ ἀπεδέξαντο, οὐδὲ ἐπῄνεσαν· ἀλλ' οὕτως ἐδυσχέραναν, ὥστε ἐκεῖνον μὲν ὄντα γένους Ῥωμαίων μηδενὸς ὕστερον, δόξαν δὲ τηλικαύτην ἔχοντα, ἡλίκης οὐδεὶς ἐκ πάνυ πολλῶν τετύχηκεν, ὁμολογούμενον δὲ μόνον μάλιστα μετὰ τοὺς ἀρχαίους, ἀκολούθως βεβιωκέναι τοῖς λόγοις· καταλιπεῖν **B** τὴν πόλιν, καὶ μᾶλλον ἑλέσθαι διατρίβειν ἀλλαχόσε τῆς Ἑλλάδος. ἀλλ' οὐκ ἂν ὑμεῖς, ἄνδρες Ῥόδιοι, τοιοῦτον οὐδὲν ὑπομείνατε, παρ' οἷς νόμος ἐστὶ, τὸν δημόσιον* μηδέποτε εἰσελθεῖν τὴν πόλιν. τίνος οὖν ἕνεκα ὑπεμνήσθην; οὐ μὰ τὸν Δία, λοιδορῆσαι βουλόμενος τοὺς Ἀθηναίους· τοὐναντίον γὰρ, πᾶσιν ἔλεος αὐτοῖς* ὑπάρχεται τοῖς μετρίοις· ἀλλ' ὅπως εἰδῆθ' ὅτι τὸ λοιπὸν ὑμῖν οὐ πρὸς ἐκείνους ἐστὶν ὁ λόγος, ἀλλὰ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, καὶ τῶν **C** ἄλλων εἴ τις σωφρονεῖ. καίτοι πάντα ὅσα ἂν εἴποι τις κατὰ Ἀθηναίων ἢ κατὰ Λακεδαιμονίων, ἢ καθ' ὧν δήποτε, παρ' οἷς ἄλλα τινὰ φαύλως ἔχει, καὶ σφόδρα ὀλιγώρως, ἐμοὶ συναγωνιεῖται. τὸ γὰρ τῶν εἰκόνων, οὐκ ἔστι παρ' αὐτοῖς ἰδεῖν οὕτω γινόμενον· ὥσθ' ὅ γε μηδὲ παρ' ἐκείνοις ἁμαρτάνεται τοῖς ἐσχάτοις ἀπολωλόσι, πῶς οὐκ ἂν τινα ὑπερβολὴν ἔχοι τῆς ἀτοπίας; ἔτι δὲ μᾶλλον αὐτὰ τὰ περὶ τὰς τιμὰς παρατεθέντα, ἀποδείκνυσι τοῦτο. **D** Εἰ γὰρ τὸ τῶν νῦν τινα* παραστῆσαι, τῶν ἀρχαίων τινὶ δοκεῖ δεινόν· πόσῳ δεινότερον, τὸ, οὕτως ἀφελέσθαι τινὰ ἐκείνων τῆς τιμῆς, ὥστε ἑτέρῳ δοῦναι; καὶ εἰ τὸ ὄνομα ἐπιγράψαι τινὸς ἄλλῳ τῷ πολὺ ἐλάττονι, τηλικαύτην κατάγνωσιν φέρει· τὸ ἐξαλεῖψαι καὶ ἀνελεῖν τὸ τοῦ κρείττονος, ἐὰν οὕτω τύχῃ, ποῖόν τι φαίνεσθαι νομίζετε; καὶ μὴν εἴ τις ὑμᾶς Καυνίοις ἢ Μυνδίοις ὁμοίους εἶναι λέγοι, σφόδρα ὀργίζεσθε, καὶ βλασφημεῖν αὐτὸν ἡγήσεσθε κατὰ τῆς πόλεως· πῶς ἂν οὖν ἔθ' ὑμῖν ἀπολογίαν τι-

* τὸν δήμιον, τὸν δημόκοινον

* γρ. ἐπάρχεται

* γρ. παραβαλεῖν

ſuerunt, vt ſæpius nonnulli in ipſis ſedibus obtruncentur, vbi pontificem alióſque ſacerdotes neceſſe eſt ſedere. Quin Philoſophum de hoc dicentem, eóſque corrigẽtem non receperunt, neque laudarunt: ſed ita ſunt indignati, vt ille generis claritate Romanorum nulli inferior, tantam autem obtinens gloriam, quantam nemo inter valde multos aſſecutus eſt, ſolúſque poſt veteres maximè viſus ad ſermones congruè vixiſſe, reliquerit ciuitatem, malueritque alibi in Græcia verſari. Sed nõ vos (ô viri Rhodij) tale quid ſuſtineretis, apud quos lex eſt, qua cauetur, ne vnquã carnifex ingrediatur ciuitatẽ. Cuius igitur gratia huius feci mẽtionem? Non me herclè conuiciis inceſſere volens Atheniẽſes: è diuerſo enim, omnes moderatos illorum ſubit miſericordia: ſed vt cognoſcatis, quòd de cætero vobis nulla ſit ad illos comparatio, ſed ad voſmetipſos, adque alios quicunque ſunt modeſti. Quin etiã omnia quę quis aduerſus Athenienſes dicat, aut contra Lacedæmonios, aut alios quoſcunque, apud quos alia quædam vitioſè & valde ſupinè adminiſtrãtur, mihi in hoc certamine ferent ſuppetias. Quod enim circa imagines fit, apud illos ita fieri non licet videre: ita vt quod ne apud eos quidẽ delinquitur extremè perditos, quomodo non maximam habeat abſurditatem? Præterea magis ipſa quæ circa honores fiũt, inter ſe compoſita, hoc ipſum oſtendunt. Si enim præſentiũ quãdam cuidam veterũ applicari videtur intolerandum: quanto magis intolerandum eſt, ita cuiquam illorum auferre honorẽ, vt alteri detur? Et ſi nomen cuiuſdam inſcribere alteri multò minori, tantam adfert damnationem: delere atque deſtruere nomen melioris, ſi ita cadat, qualem tandem rem videri putatis? Atqui ſi quis vos Cauniorum, aut Myndiorũ dicat eſſe ſimiles, valde iraſceremini, & maledictis ab eo diceretis onerari ciuitatem: quomodo ergo amplius defenſionẽ vobis adferre poteſt,

poteſt, quòd vlla res apud vos & illos ſimiliter fiat? Quemadmodum ſi quis & mœnia apud vos diruenda putet, aut ruẽtia ſinere, eo quòd & apud illos corruerint, immo verò apud alios ferè omnes. At mœnia corruerunt propter pacẽ, cætera autem nónne ſunt prauitatis indicia? Porrò ita agere cum antiquis benefactoribus, ob ingratitudinẽ fit. Ego verò auſim dicere, apud illos ne benefactoribus quidẽ iniuriam fieri. Quis enim apud Caunios fuit vnquam vir generoſus? Aut quis illis vnquam aliquid boni fecit? Nam hi ſeruiunt non vobis ſolis, ſed etiam Romanis, proptérque ſummã demẽtiam & nequitiam, duplicem ſibi ſeruitutem cõparauerũt. Hæc autem & de aliis huius farinæ quis dicat? Ego verò in vniuerſum, tametſi tantos quidam gerant animos, quantos vos ipſi iuſtè: non tamen ad alios, quæ faciant, vos reſpicere oportere puto, nedum ad tanto inferiores: ſed ad veſtram ipſorũ gloriam, autoritatémque ciuitatis. Ridiculum enim eſſet, ſi quis veſtrorum ciuiũ, Dorieus ille aut Leonidas, quos toties aiũt in ludis Olympicis euaſiſſe victores, ad alium quendam reſpiciens ſe exerceret, præſertim ad eum qui nunquam conſecutus eſſet coronam. Cum Athenienſibus ſanè & Lacedæmoniis ſi vultis examinari, concedo: ſed cum illis qui olim vixerunt. Nam ſimiliũ quiſque merito vobiſcum diiudicatur. Quippe & athletam adhuc elatum animi, & quem nondum robur deficit, non ægrotantes conuenit prouocare, ſed ſui ſimiles celebres: neque cum defunctis, ſed iis qui fortitudine vigent, de victoria contendere. Sin minus, illud facere, quod eum ſuperiorum nullo inferiorem declaret. Hæc quidem ſana eſt ad talia ratio. Si quid verò prætermittendum eſt, neque ad eos qui tunc fuerunt optimi, vos comparantes rem examinate: neque ad præſentes, qui à vitioſiſſimis nihil differunt: ſed ad medios illorum, aut etiam his inferiores.

A ναὶ φέρει, περί τινος τῶν παρ' ὑμῖν, τὸ καὶ παρ' ἐκείνοις αὐτὸ γίγνεσθαι; καθάπερ εἰ καὶ τὰ τείχη τις οἴοιτο δεῖν λῦσαι τὰ παρ' ὑμῖν, ἢ καὶ καταπίπτοντα ἐᾶν, ὅτι τὸ παρ' ἑτέροις πέπτωκε· μᾶλλον δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις σχεδόν. καίτοι τὰ μὲν τείχη, διὰ τὴν εἰρήνην, τὸ δὲ λοιπόν, οὐκ ἔστι κακίας σημεῖον; τὸ δὲ τοῖς παλαιοῖς τῶν εὐεργετῶν οὕτω προσφέρεσθαι, δι' ἀχαριστίαν γίγνεται. φαίην δ' ἂν ἔγωγε παρὰ τούτοις μηδὲ εὐεργέτας ἀδικεῖσθαι. τίς γὰρ παρὰ Καυνίοις γέγονε B γενναῖος ἀνήρ; ἢ τίς πώποτε ἐκείνοις ἀγαθόν τι πεποίηκεν; οἵ γε δουλεύουσιν οὐχ ὑμῖν μόνοις, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίοις, δι' ὑπερβολὴν ἀνοίας καὶ μοχθηρίας, διπλῆν αὖθις τὴν δουλείαν κατασκευάσαντες. ταῦτα δὲ καὶ περὶ ἄλλων τις ἂν εἴποι τῶν ὁμοδόξων. ἐγὼ δὲ καὶ καθόλου, καίτοι τηλικοῦτον ἐπ' αὐτοῖς φρονοῦντας, ἡλίκον ὑμᾶς δικαίως οὐ πρὸς ἑτέρους ἀποβλέπειν οἴομαι δεῖν, ἐν οἷς πράττουσιν, ἄλλως τε τοὺς τοσοῦτον χείρονας· ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑαυτῶν δόξαν, C καὶ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα. γελοῖον γὰρ ἂν ἦν, εἰ τῶν ὑμετέρων τις πολιτῶν, Δωριεὺς ἐκεῖνος ἢ Λεωνίδας, οὓς τοσαυτάκις φασὶν Ὀλυμπίασι νικῆσαι, πρὸς ἄλλον τινὰ ὁρῶν ἐγυμνάζετο, καὶ ταῦτά γε, μηδέποτε στεφανωθέντα. τοῖς μέν τοι Ἀθηναίοις, ἢ τοῖς Λακεδαιμονίοις εἰ βούλεσθε ἀντεξετάζεσθαι, συγχωρῶ, τοῖς τότε οὖσιν. ὅτε αὐτοῖς εἰκότως ἄν τις τῶν ὁμοίων ὑμῖν συνεκρίνετο. καὶ γὰρ τὸν ἀθλητὴν τὸν φιλοτιμούμενον ἔτι, καὶ μηδέποτε παραχωροῦντα τῆς ἰσχύος, οὐ τοὺς D νοσοῦντας εὔλογόν ἐστι προκαλεῖσθαι, τῶν καθ' αὑτὸν ἐνδόξων, οὐδὲ τοὺς τεθνεῶτας· ἀλλ' εἰ μὴ εἶεν τινὲς ἐῤῥωμένοι, πρὸς ἐκείνους ἀγωνίζεσθαι περὶ τῆς νίκης. εἰ δὲ μή, τοιοῦτόν τι πρᾶξαι ζητεῖν, ὃ μηδενὸς αὐτὸν ἀσθενέστερον δείξει τῶν πρότερον. ὁ μὲν οὖν ὑγιὴς, οὗτός ἐστι περὶ τῶν τοιούτων λόγος. εἰ δὲ ἄρα παρεῖναί τι δεῖ, μήτε πρὸς τοὺς τότε οἳ ἦσαν κράτιστοι, παραβάλλοντες ἐξετάζετε τὸ πρᾶγμα· μήτε πρὸς τοὺς νῦν, οἳ μηδενὸς τῶν φαυλοτάτων διαφέρουσιν· ἀλλὰ πρὸς τοὺς μέσους αὐτῶν, ἢ καὶ τοὺς ἔτι τούτων ἐλάτ-

τινας. παρὰ τοίνυν τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ Φίλιππον, μάλιστα δ᾽ ὅτε τῆς ἡγεμονίας παρακεχωρήκασι, τῆς δ᾽ ἐλευθερίας μόνης λοιπὸν ἀντήχοντο, Λεπτίνης τις εἰσήνεγκε νόμον, ὡς χρὴ τὰς ἀτελείας ἀφελέσθαι τοὺς ἔχοντας παρὰ τοῦ δήμου· δίχα τῶν ἀφ᾽ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, καὶ μηκέτι τολοιπὸν ἐξεῖναι διδόναι μηδενὶ τὴν δωρεὰν ταύτην. τί οὖν ἔσθ᾽ ὅπως; παρεδέξαντο τὸν νόμον; οὐ μὲν οὖν, ἀλλ᾽ ἑάλω γραφῆς. φέρε τοίνυν σύμβαλε τοῦτο τὸ ἔθος, ἐκείνῳ τῷ νόμῳ, κἂν μὲν ὑμῖν κατά τι φαίνηται, φυλάξατε αὐτὸ, καὶ ποιήσατε ἰσχυρότερον πρὸς τὸ λοιπόν· ὅπερ ἐξ ἀνάγκης γένοιτ᾽ ἂν, εἰ μὴ λυθήσεται νῦν. ἐὰν δὲ πανταχῇ σκοπούμενον, χεῖρον εὑρίσκηται, μιμήσασθε τοὺς κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον Ἀθηναίους· καὶ τὸ μᾶλλον ἄτοπον τοῦτό τε λυθέντος ὑπ᾽ ἐκείνων, καὶ ὑμεῖς νῦν λύσατε. τὸ μὲν οὖν ψευδῆ τὴν πόλιν δεικνύναι, καὶ περὶ τὰς δωρεὰς ἄπιστον, καὶ τὸ τοὺς εὐεργέτας ἀδικεῖν, ἀφαιρουμένην αὐτῶν τὰς ἀμοιβὰς, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ἐπίσης κοινὰ ἀμφοτέροις πρόσεστιν· ἀλλ᾽ ἐκεῖ μὲν οὐκ ἦν μηδὲν ὠφελῆσαι τοὺς τὴν ἀτέλειαν εἰληφότας, ἃ γὰρ ἐκτήσαντο ἐκ τῆς ἀφέσεως, εἰς ἅπαντα αὖθις ἔμεινε τὸν ἄλλον χρόνον, καὶ ἔμελλον εὐπορώτεροι δι᾽ αὐτὴν ἔσεσθαι. τοῖς δέ γε τῆς εἰκόνος ἀφαιρεθεῖσιν, ἐκ τοῦ τετιμῆσθαι πρότερον, οὐδ᾽ ὁποιονοῦν περίεστι, δίχα γε τῆς ὕβρεως καὶ ἀτιμίας; πρὸς τούτῳ δὲ, ὁ μὲν τιθεὶς τότε τὸν νόμον ἐστὶν, ὧν κατηγόρει τῶν τὴν ἀτέλειαν εἰληφότων, καὶ πονηροὺς ἀπέφαινε τοὺς πλείους, οὐ μόνον οὐκ ἀξίους χάριτος· ὥστε τοῦτ᾽ εἶναι τὸ δεινὸν, ὅτι μὴ πᾶσιν ἐγκαλῶν, πάντας ἀπεστέρει τῆς δωρεᾶς. ἐνθάδε δὲ, οὐδέν ἐστι τοῖς ἀφελομένοις εἰπεῖν τι κατ᾽ ἐκείνων· οὓς γὰρ μηδ᾽ ἴσασι, φασί, πῶς αὐτοὺς αἰτιᾶσθαι δυνατόν; ἔτι δὲ ὁ μὲν νόμος, ἐξαιρέτους τινὰς ἐποίει, τοὺς τὰ μέγιστα δοκοῦντας εὐεργετηκέναι τὴν πόλιν, τοὺς ἀφ᾽ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος· ἐνταῦθα δὲ, οὐδέν ἐστιν ἐξαίρετον. τῷ γὰρ ἀγράφως τὸ πρᾶγμα γίνεσθαι,

A *Igitur apud Athenienſes regnante Philippo, maximè verò quando imperio aliis conceſſo ſolam retinuerunt libertatẽ, Leptines quidam legem tulit, quòd oporteret immunitates auferre ab iis qui haberẽt à populo, præter Harmodium & Ariſtogitonem, atque haud amplius in poſterũ licere cuiquam hoc donum dari. Quid ergo? Num amplexi ſunt legem? Nequaquam: ſed propter hanc ſcriptam legem damnatus eſt. Age nunc comparate hanc* B *veſtram conſuetudinem illi legi: & ſi vobis aliqua conueniens videbitur, cuſtodite eam, facitéque fortiorẽ in poſterum: quòd ſanè neceſſariò fiet, niſi eam in præſentia abrogaueritis. Si verò vndique conſiderata, peior inuenta fuerit, imitemini illius temporis Athenienſes: magíſque abſurdũ quàm fuit id quod illi tunc abrogarunt, & vos nunc abrogate. Et mendacem quidem oſtendere ciuitatem, & circa dona infidelem, iniuriámque facere benefa-* C *ctoribus ablata retributione, & omnia huiuſmodi, æqualiter communia vtriſque ſunt; ſed illic quidem qui habuerant immunitates, non carebãt compẽdio. Quod enim ea ex remiſſione acquiſierãt, in omne illis reliquũ deinceps remãſit tẽpus, ditioréſq; ex ea erãt futuri. His verò quib. auferũtur imagines, ex eo quòd prius ſũt honorati, nihil planè ſupereſt preter cõtumeliã, ignominiãque. Ad hæc, ille qui tũc legem tulit, accuſauit eos qui acceperant* D *immunitatem: malóſque eorũ multos eſſe probauit, non ſolum non beneficiis dignos; vt illud ſolum fuerit intolerandum, quod non omnibus reprehenſis, omnes tamen dono priuabat. Hîc autem, auferentes nihil habent quod dicant aduerſus illos: quos enim ne norunt quidem (vt aiunt) quomodo eos poſſent culpare? Præterea lex quoſdam excepit, eos nempe qui maximis ciuitatem videbantur affeciſſe beneficiis, Harmodij & Ariſtogitonis poſteros: hîc verò nihil eſt exceptũ. Nam quum res fiat abſque ſcriptura,*

& neque ſecundum legem, neque ſecundũ decretũ, de nullo prorſus eſt interdicta: & quibuslibet contingere poteſt, circa quoſcunque prætori viſum fuerit. Atqui lex intoleranda facere videbatur, auferẽs populi poteſtatem, vt neque de cætero tale donum decernere liceret. Et quanto ſatius erat prohibere à principio, ne populus quid donaret, (ſi non profuit ciuitati) omitterétque beneficia collocare, quàm auferendi ea vni dare poteſtatem? Quum enim turpe ſit (quod nemo poterit negare) auferre aliquid ab illis qui acceperunt: ſecundum legem quidem id ſemel factum eſt; ſecundum conſuetudinem verò ſemper cõtingit. Et ſanè ſi graue videtur, aliquã auferre ciuitati poteſtatem: vos quoque eam aufertis, eo quòd nõ firma cuſtoditis quæ dedit. Cuicunque enim vos tribuitis honorem, non amplius in veſtra eſt poteſtate, vt eum retineat: ſed vnius in hominis iuriſdictione id ſitum eſt, nempe prætoris. Atqui peius eſt, conſuetudine quid non eſſe in veſtra poteſtate, quàm ſi eſſet prohibitũ legibus. Hi enim non ſpoliati ſunt quodammodo hac poteſtate, quod ne facerent, ſemetipſos lege prohibuerunt: ſed voluntariè deſtiterunt, vtilitatis gratia. In conſuetudine verò, neque hoc dicere licet quod ſemetipſos priuarũt eo, quo de neque iudicauerunt, neque deliberarunt. Et illic quidem conſolationem quandam habebant ex æqualitate & cõmunitate rei, omnibus ſimiliter ablatis immunitatibus. Apud vos autem illi quẽ caſus obtulerit, imago aufertur, & frequenter meliori. Præterea illic lex aufert ab habente, non vt alter eam accipiat: apud vos verò huius gratia fit, quod omni ex parte moleſtius eſt, quàm dũtaxat ſpoliari. Et quidem illud nõ ignoratis vtique, quanto grauius ſit pati quid propter aliũ, quàm propter ſeipſum. Igitur ex lege quidem id euenit, vt ne quidã haberent immunitates, propter quos vt indignos dicebat & cæteros reſtituere debere:

A καὶ μήτε κατὰ νόμον, μήτε κατὰ ψήφισμα, περὶ οὐδενὸς ὅλως ἀπείρηται· καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς συμβῆναι δυνατόν ἐστιν, ἐφ' ὅτῳ ποτὲ ἂν δόξῃ τῷ στρατηγῷ. καὶ μὴν ὅ γε νόμος δεινὸν ἐδόκει ποιεῖν, ἀφαιρούμενος τοῦ δήμου τὴν ἐξουσίαν· ὥστε μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι ψηφίσασθαι τὴν δωρεὰν ταύτην. καὶ πόσῳ κρεῖττον τὴν ἀρχὴν κωλῦσαι τι διδόναι τὸν δῆμον, εἰ μὴ συνέφερε τῇ πόλει, καταλιπόντα τὸ χαρίζεσθαι, τοῦ ἀφαιρεῖσθαι B ταῦτα ἐφ' ἑνὶ ποιήσασθαι; αἰσχροῦ γὰρ ὄντος, ὡς οὐδ' ἂν εἷς ἀντείποι, τοῦ ἀφαιρεῖσθαι τοὺς λαβόντας τι· κατὰ μὲν τὸν νόμον τοῦτο ἅπαξ ἐγίνετο· κατὰ δὲ τὸ ἔθος, ἀεὶ συμβαίνει. καὶ μὴν εἰ δοκεῖ δυσχερὲς τὸ ἀφαιρεῖσθαί τινας ἐξουσίας τὴν πόλιν, καὶ ὑμεῖς ἀφαιρεῖσθε τὴν ἐξουσίαν, τὸ φυλάττειν βέβαια τὰ δοθέντα τοῖς λαβοῦσιν. ὅτῳ γὰρ ἂν ὑμεῖς δῶτε τὴν τιμὴν, οὐκ ἔτ' ἔστ' ἐφ' ὑμῖν τὸ ἐᾶν ἔχειν αὐτήν· ἀλλ' εἷς ἀνὴρ ἀεὶ τού- C του κύριος, ὁ στρατηγῶν. καί τοι χεῖρόν ἐστι τὸ, ἔθει μὴ ἐφ' ὑμῖν εἶναι, τοῦ κατὰ νόμον κεκωλυμένου. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἀφῄρηνται τὴν ἐξουσίαν τούτου τρόπον τινά, ὃ πράττειν ἑαυτοὺς νόμῳ κεκωλύκασιν· ἀλλ' ἀπέστησαν ἑκόντες, διὰ τὸ συμφέρον. ἐπὶ δὲ τοῦ ἔθους, οὐδὲ τοῦτό ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι αὑτοὺς παρ' ἄρα ἀφῄρηνται τοῦθ' ὑπὲρ οὗ μήτε ἔκριναν, μήτε ἐβουλεύσαντο. καὶ μὴν ἐκεῖ γε παραμυθίαν τινὰ εἶχον, τὸ τοῦ πράγματος D ἴσον καὶ κοινὸν, ἁπάντων ὁμοίως ἀφαιρουμένων τὰς ἀτελείας. παρ' ὑμῖν δὲ ὃς ἂν τύχῃ, τῆς εἰκόνος ἀφῄρηται, καὶ πολλάκις βελτίων. ἔτι δὲ ἐκεῖ μὲν, οὐχ ἵνα ἄλλος λάβῃ, τὸν ἔχοντα ἀφῃρεῖτο ὁ νόμος· παρ' ὑμῖν δὲ τούτου χάριν γίγνεται, ὃ τῷ παντὶ λυπηρότερόν ἐστι, τοῦ μόνον ἀποστερεῖσθαι. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε οὐδ' ἀγνοεῖτε δήπουθεν, ὅσῳ δοκεῖ χαλεπώτερον τὸ δι' ἄλλον τι πάσχειν, τοῦ δι' αὑτόν. οὐκοῦν ἐκ μὲν τοῦ νόμου συνέβαινεν, ἵνα μή τινες ἔχωσι τὰς ἀτελείας, περὶ ὧν, ὡς ἀναξίων, ἔλεγεν ἀποδοῦναι τοὺς λοιπούς

ἐκ δὲ τοῦ παρ᾽ ὑμῖν ἔθους, ἵν᾽ ἄλλοι λάβωσι, τοὺς ἔχοντας ἀποστερεῖσθαι γίγνεται. τῷ παντὶ δὲ τοῦτο, τοῖς πάσχουσι βαρύτερον. εἰ τοίνυν ἐφ᾽ ὧν μάλιστα ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἐπὶ τούτων βούλοιτό τις ἰδεῖν, τίνας ἀδικεῖ τοῦτο τὸ ἔθος, καὶ τίνας ἔμελλε λυπήσειν ἐκεῖνος ὁ νόμος, ἀφελὼν τοὺς μὴ μόνον ἔχοντας ἀτέλειαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰκόνος τετυχηκότας· οὕτω σκοπείτω τοὺς λοιποὺς ἑκατέρων. οὗτοι μὲν γὰρ, τρόπον τινὰ, οὐδὲ ἔπαθον οὐδέν· ὃ γὰρ εἰλήφεισαν ἐν προσθήκης μέρει, τοῦτ᾽ ἀπώλλυον, τῆς μείζονος δωρεᾶς αὐτοῖς τηρουμένης. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἴσως ἂν γένοιτο ὁ λόγος· ἀλλ᾽ ἔστι μὲν δῆλον καὶ αὐτόθεν, οἶμαι, τὸ πρᾶγμα. ὅσῳ γὰρ τὸ τῆς εἰκόνος μεῖζον καὶ τὸ τῆς ἀτελείας, τοσούτῳ κρείττονες οἱ τούτου τετυχηκότες. ἔτι δ᾽ ἂν οὕτως γένοιτό γε ὁ λόγος. ἀλλ᾽ ἔστι μὲν δῆλον καὶ αὐτόθεν, οἶμαι, τὸ πρᾶγμα φανερώτερον. ἡ μὲν γὰρ ἀτέλεια τοὺς λαβόντας εὐπορωτέρους ποιεῖ, καὶ οὗτοι μάλιστα ἐπιθυμοῦσιν αὐτῆς, οἵτινες ἂν ὦσι περὶ χρήματα ἐσπουδακότες· ἡ δὲ εἰκὼν, τὸ σεμνὸν μόνον ἔχει καὶ τὸ τῆς τιμῆς. ὅσῳ δὴ πάντες εἴποιμεν ἂν κρείττους, τοὺς προῖκα καὶ δόξης μᾶλλον ἕνεκεν αἱρουμένους εὖ τινας ποιεῖν, τῶν ἐπ᾽ ἀργυρίῳ καὶ διὰ κέρδος· τοσούτῳ φαίην ἂν ἔγωγε, οὐ μόνον ἀμείνους ἀνθρώπους ἀδικεῖν τοῦτο τὸ ἔθος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ βελτιόνων ὑμᾶς κωλύειν εὖ πάσχειν, ἤπερ ἐκείνους ὁ νόμος. ἀλλ᾽ ἔγωγε ἀπορῶ, τί δήποτε οὐχὶ καὶ νόμον τίθεσθε ἐπὶ τούτῳ, καθ᾽ ὃν ἔσται τὸ λοιπὸν, εἴπερ ὑμῖν ἀρέσκει. νὴ Δί᾽, αἰσχύνην γὰρ οὐ μικρὰν ἔχει, νόμος τοιοῦτος ἐν τῇ πόλει κείμενος. εἶτα ὃ γράφειν αἰσχρὸν ἡγεῖσθε, τοῦτο ποιεῖν οὐκ αἰσχρόν ἐστι; καὶ πόσῳ κρεῖττον μὴ χρῆσθαί τισι τῶν φαύλως γεγραμμένων, ἢ ποιεῖν; ἢ ποτέρους ἂν εἴποις βελτίους; τοὺς οὕτως ἔχοντας πρὸς τὰ ἄτοπα, ὥστε ἀπέχεσθαι καὶ δεδομένων, ἢ τοὺς οὐ συγκεχωρημένα πράττοντας; ἀλλ᾽ ἔγωγε φαίην ἂν, ὁμολογουμένου τοῦ μηδαμῶς δεῖν μηδὲν

A *ex veſtra autem conſuetudine eã ob cauſam ſpoliantur habentes, vt alij accipiãt. hoc verò omni modò grauius eſt patientibus. Proinde ſi circa quos maximè neceſſarium eſt, circa eos quis vult videre, quibusnam iniuriam faciat hæc conſuetudo, & quos contriſtatura erat illa lex, auferens non ſolum immunitatem ab habentibus, verùm etiã imaginem ab iis qui ſunt nacti, ita conſideret reliquos vtrorumque. Hi enim quodãmodo nihil paſſi ſunt: quod enim acceperunt tanquam* B *auctariũ, id perdiderũt, maiore illis dono reſeruato. Circa alios verò fortaſſe eadem videtur ratio. Cæterũ res manifeſta (opinor) eſt etiam inde. Quanto enim donum imaginis præſtat munerum vacationi, tãto ſunt meliores qui id ſunt adepti. Præterea inde quoque res clarè perſpici poteſt. Immunitas enim accipientes facit ditiores: & hi maximè eam concupiſcunt, qui fuerint circa pecunias ſtudioſi: imago* C *verò, honeſtatem ſolam in ſe habet, & honorem. Quãto igitur omnes diceremus eſſe meliores, qui gratis ob vnámque gloriam quibuſdam malunt benefacere, quã pro argento & lucri cauſa: tanto auſim ego dicere non ſolùm meliores homines ab illa conſuetudine iniuria affici, verùm etiam à melioribus vos prohiberi beneficia percipere, id quod illi lege prohibentur? Cæterum anceps animi ſum, cur non & legem tandem hac de re feratis, iuxta quàm in poſterum agatis, ſi qui-* D *dem ita veſtra eſt ſententia? At per Iouem, haud paruam haberet turpitudinem talis lex in ciuitate lata. Itane ergo id quod ſcribere putatis turpe, facere turpe non eſt? Et quanto melius, non vti quibuſdam vitioſè ſcriptis, quàm facere? Aut vtros diceres eſſe meliores? eóſne, qui ita ſunt animati erga abſurda, vt etiam ſi permiſſa ſint, ab eis abſtineant, an eos qui non conceſſa faciunt? Verum ego dicerem, id quod in confeſſo eſt, nequaquam quidem quicquam*

*iniquum aut indecens faciundum: apud
quos tamẽ tale aliquid lege fiat, minus re-
prehendi poſſe, quàm ſi fiat ex cõſuetudi-
ne. Primùm enim lex certis finita eſt limi-
tib. neque deterior fieri poteſt: neque enim
ſcriptis auferre licet, & adiicere: cõſuetu-
do verò ſi fuerit vitioſa, neceſſe eſt in dies
eã vitioſiorẽ fieri, eo quòd non eſt cõpre-
henſa, neque definita. Dico autẽ hoc ideo
ſcilicet, quòd hæc conſuetudo ſtatim (vt
aiũt) initium ſumpſit à cõtritis ſtatuis, ne-
que iã in ſuis ſtãtibus gradibus. His enim
abuſos eſſe prætores, reparantes eas, &
quodãmodo denuo alias faciẽtes. Deinde
quod reliquũ erat, integris quidẽ, ſed non
habẽtibus inſcriptiones, inſcriptiones affi-
xerunt: & poſtremò iã etiã inſcriptis qui-
buſdam, & admodum vetuſtis. Verũ ſi-
quidẽ erit, quod aiunt, quòd tandẽ neceſſe
ſit nullum reſtare diſcrimẽ. Nam in aliis
iã ita res habet: in ſumptib. in ornatus ne-
glectu, in delitiis. Et nũquã malarũ quic-
quã conſuetudinũ inuenietis ſtabile atq;
firmũ, donec vndiquaque prohibeatur. Eo
enim quòd in dies appoſitionẽ ſuſcipit, fer
méque caret redargutione, nemóque faci-
lè cernit quanto hoc illo ſit deterius, ad
omnia procedit. quemadmodum (opinor)
& hulcera quædam, & morbi, qui in dies
naturaliter incrementum capiunt. Acce-
dit huc & illud, quod qui lege quid fa-
ciunt rerum malarum, non id quaſi tale
faciunt, ſed in errorem perducti: qui ve-
rò vitioſa faciunt conſuetudine, vniuerſi
ſanè dicere poſſent, eos ſcientes volen-
tes delinquere ea, quæ ſcripta eſſe neque
ipſis quidem congrua videantur. Non
ergo ideo quòd antea cœpit, multúmque
temporis durauit, propterea minus conue-
uenire vobis exiſtimetis, illa negligere.
Nihil enim minus notantur turpitudine
qui talia cuſtodiunt, quàm qui primum
ſuſceperũt: ſed è diuerſo magis, quod pri-
mum factũ eſt, latere potuit tum viuen-
tes, præſertim quum adhuc obſeruaren-
tur hi qui facerẽt. Quod autem à multis

A ἄδικον πράττειν μηδὲ ἀπρεπές· παρ'
οἷς ἂν νόμῳ γένηται τὸ τοιοῦτον, ἧττον ἂν ἔ-
χειν κατηγορεῖν, ἢ παρ' οἷς ἂν κατὰ ἔ-
θος. πρῶτον μὲν γὰρ, ὁ νόμος ῥητός ἐστι,
οὐκ ἄν ποτε γένοιτο χείρων· οὐ γάρ
ἐστιν οὔτε ἀφελεῖν, οὔτε προσθεῖναι τοῖς
γεγραμμένοις· τὸ δέ γε ἔθος, ἂν ᾖ φαῦ-
λον, ἀνάγκη καὶ φαυλότερον ἀεὶ γίγνε-
σθαι, τῷ μὴ κατειλῆφθαι, μηδὲ ὡρί-
σθαι. λέγω δ' οἷον εὐθύς, τοῦτό φασι τὴν
ἀρχὴν λαβεῖν ἀπὸ τῶν συντετριμμέ-
B νων, καὶ οὐδὲ ἐφεστώτων ἐπὶ ταῖς βάσεσι·
τούτοις γὰρ ἀποχρῆσθαι τοὺς στρατηγοὺς
ἐπισκευάζοντας, καὶ τρόπον τινὰ ἐξ ἀρχῆς
ποιοῦντας ἑτέρους. εἶθ' ὅσον λοιπὸν, τοῖς
ὑγιέσι μὲν, οὐκ ἔχουσι δὲ ἐπιγραφὰς,
ἐπιγράφεσθαι· καὶ τὸ λοιπὸν, ἤδη καὶ
τῶν ἐπιγεγραμμένων ἐνίας τῶν σφόδρα
παλαιῶν. ἔστω γὰρ ὃ λέγουσιν ἀληθές, ὡς
ὕστερον ἀνάγκη μηδεμίαν εἶναι διάκρι-
σιν. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὕτως ἔχει,
δαπάνης, ἀκοσμίας, τρυφῆς. οὐδέποτε
C τῶν λεγομένων ἐθῶν οὐδὲν εὑρήσετε ἱστάμε-
νον οὐδὲ διαμένον, ἕως ἂν παντάπασι
κωλυθῇ. διὰ γὰρ τὸ δέχεσθαι πρόσθε-
σιν ἀεὶ, καὶ τὸ παρὰ μικρὸν ἀνεξέλεγ-
κτον εἶναι, καὶ μηδενὶ φαίνεσθαι ῥᾳδίως,
ὅσῳ τοῦτο ἐκείνου κάκιον, ἐπὶ πλεῖον πρόει-
σιν. ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τῶν ἑλκῶν ἔνια καὶ τῶν
νοσημάτων, ὅσα ἐξάπλωτος αὔξεσθαι
φύσιν ἔχει. πρὸς τοῦτο δὲ, κἀκεῖνό ἐστιν,
οἱ μὲν νόμῳ τι πράττοντες τῶν πονηρῶν,
οὐχ ὡς τοιοῦτον αὐτὸ πράττουσιν, ἀλλὰ
D ἐξηπατημένοι· τοὺς δὲ ἔθει φαῦλα ποι-
οῦντας, ἅπαντες ἂν φαῖεν εἰδότας ἁ-
μαρτάνειν, ἅ γε μηδ' αὐτοῖς ἐπιτήδεια
εἶναι γεγράφθαι δοκεῖ. μὴ τοίνυν εἰ πρό-
τερον ἤρξατο καὶ χρόνος πλέον γέγο-
νε, διὰ τοῦτο ἔλαττον ὑμῖν νομίζητε
προσήκειν αὐτῶν ἀμελεῖν. οὐδὲν γὰρ
ἧττον αἰσχύνην ὀφλοῦσιν οἱ φυλάττον-
τες τὰ τοιαῦτα, τῶν * παραδεξαμέ- γρ. παραδεδωκότων
νων· ἀλλὰ τοὐναντίον μᾶλλον, πρό-
τερον γινόμενον οὐδὲ λαθεῖν ἀδύνατον τοὺς
τότε, καὶ ταῦτα φυλαττομένων ἔτι
τῶν τοιούτων· τὸ δὲ ὑπὸ πολλῶν

συμβαῖνον, ἀνάγκη μηδένα ἀγνοεῖν. ἄλλως τε παντελῶς ἀνῄρηται ὑμῖν τῆς προφάσεως ταύτης, οἵγε περὶ αὐτοῦ τούτου κάθησθε κρίνοντες. ὥσπερ οὖν εἰ καὶ ἄρξασθαί τινος ἔδει τῶν καλῶν ὑμᾶς, οὐκ ἂν ὠκνεῖτε, ἀλλὰ τοῦτο ὁμοίως εὐλόγως ἔχει, καὶ λῦσαί τι τῶν φαύλων δέῃ. μὴ τοίνυν ὁ χρόνος ὠφελείτω τὸ ἔθος, εἴπερ ἐστὶ μοχθηρόν· ὡς πάλαι νομίζω πεποιηκέναι φανερόν. οὐ γὰρ εἰ πολὺν χρόνον ἔβλαψεν ὑμᾶς, ἀλλὰ τοῦτο οἶμαι προσήκειν αὐτῷ, μηδέποτε παύσασθαι βλάπτον. οὐδὲ γὰρ ἄνδρα μοχθηρὸν ἐκ πολλοῦ λαβόντες, ἀφήσετε τοῦ χρόνου χάριν, ὃν διῆλθε πονηρὸς ὤν. οὐδέ γε εἴ τις νόσον ἰάσασθαι δύναιτο ἐνοχλοῦσαν πάλαι, φείδοιτ' ἂν, ἐξ ἀρχῆς ὑγιαίνειν. οἶμαι δὴ ὑμᾶς, εἴ τις θεῶν φανερὸν ποιήσειεν ὑμῖν, τὸ μέλλον αὖθις ποτὲ λυπήσειν τὴν πόλιν, πάντως φυλάξεσθαι τοῦτο, ἐν ὑμῖν γε ὄν· εἶτα τοῦ μὲν ἑτέροις βλάψοντος οὐκ ἀμελήσετε, ἐπειδὴ μετὰ ταῦτά ἐστι· τὸ δὲ ὑμᾶς αὐτοὺς τὰ μέγιστα ἀδικοῦν ἐάσετε, εἰ πρότερον ἤρξατο; τουτὶ μὲν οὖν παντελῶς εὔηθες, εἴ τις οἴεται μηδέποτε δεῖν κωλῦσαι τὸ συνήθως μὲν, ἀτόπως δὲ γινόμενον. ἀξιῶ δ' ὑμᾶς, ἐκεῖνο ἐνθυμηθῆναι μᾶλλον, ὅτι πολλῶν ὄντων κατὰ τὴν πόλιν, ἐφ' οἷς ἅπασιν εὐλόγως σεμνύνεσθε, πρῶτον μὲν τῶν νόμων, καὶ τῆς εὐταξίας τῆς περὶ τὴν πολιτείαν, ἐφ' οἷς καὶ μάλιστα φιλοτιμεῖσθε· ἔπειτα, οἶμαι, καὶ τῶν τοιούτων, ἱερῶν, θεάτρων, νεωρίων, τειχῶν, λιμένων· τὰ μὲν, πλοῦτον ἐμφαίνει καὶ μεγαλοψυχίαν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς πρότερον δυνάμεως· τὰ δὲ καὶ τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν· οὐδενὸς ἧττον ἥδεσθε ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν ἀνδριάντων. εἰκότως. οὐ γὰρ μόνον κόσμον φέρει τὸ τοιοῦτον, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἀναθημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς πόλεως οὐχ ἥκιστα ἐπιδείκνυσι καὶ τὸ ἦθος. οὔτε γὰρ εὖ πάσχουσιν ὑπὸ πολλῶν

A vſuuenit annis, nemo id ignoret neceſſe eſt. Atque alioqui prorſus hic vobis ablatus eſt prætextus, qui de hoc ipſo ſedetis iudicaturi. Quemadmodũ igitur, ſi quid vobis rerum honeſtarũ auſpicandum foret, non vtique cunctaremini: quare ſimiliter vos conuenit eſſe affectos, ſi quid vitioſarum abrogandum eſt. Ne ergo conſuetudini tẽpus ſuffragetur, ſi quidem eſt flagitioſa: vt mihi iam olim videor demõſtraſſe. Non enim, ſi longum tempus vos B damno affecit, ideo opinor illi cõuenire, vt nunquã damno afficere deſinat. Neque enim ſi hominẽ flagitioſum à longo tempore comprehẽditis, dimittitis eũ temporis gratia, quòd vixit flagitiis dans operam. Neque, ſi quis morbũ ſanare poſſet olim moleſtum, ad ſanitatem denuo redire ſuperſedeat. Arbitror vos autẽ, ſi quis deorũ vobis planum faceret, futurum vt poſtea aliquando ciuitas perturbaretur: omnino illud prouiſuros, quãtum in vobis eſt: de- C inde nõ neglecturos quod aliis ſit nociturũ, quia his conſequens eſt. Ergóne id ſinetis, quod vos ipſos in maximis iniuria afficit, ideo tantum quòd ſuperioribus tẽporibus incæpit? Hoc quidem omnino ſtolidum eſt, ſi quis id putat nunquam prohibendum, quod conſuetò quidem: abſurdè autem fit. Rogo autem vos, id potius cogitetis, quòd quum multa ſint in ciuitate, quorum omnium gratia iure gloriamini: primùm quidem leges, & D diſciplina circa rempublicam, ob quæ præcipuè vobis placetis: deinde (opinor) huiuſmodi, templa, theatra, naualia, mœnia, portus, quæ partim quidem diuitias oſtendũt & magnanimitatem, prioríſque magnitudinem potentiæ, partim autem pietatem erga Deos: non minus lætemini tamen ſuper multitudine ſtatuarũ, atque id meritò. Non enim ſolum huiuſmodi ornatum adfert, ſicut alia diis conſecrata donaria; ſed etiam ciuitatis fortitudinem maximè declarat, & mores. Neque enim homines contempti à multis

beneficia percipiunt, neque volunt, neque fortaſſe poſſunt multos honorare. Præterea & hoc ineſt. non enim ſolum, quod plurimæ apud vos ſint ſtatuæ, id accidit: verùm (opinor) etiam ideo, quòd quum Romani ſæpius vndique ſupellectilẽ tẽplorum palatiorúmque acceperint, nunquam eorum quidpiam mouerint quæ apud vos ſunt. Quum & Nero, tãtum deſiderium ſtudiumq; circa hoc habens, vt ne iis quidẽ quæ in Olympia abſtinuerit, neque iis quæ Delphis erant, licet præ cæteris omnibus illa templa honoraſſet, prę terea quoque plurimas ex Athenienſium arce tranſtulerit, multas quoque ex Pergamo, quum illud fanum ſibi competeret: (de illis enim quæ fuerunt apud alios, quid opus eſt dicere? eas duntaxat quæ apud vos erant, intactas dimiſerit: tantámque oſtenderit erga vos beneuolẽtiam & honorem, vt totam ciuitatem iudicaret ſanctiorem, quàm præcipua templa. Noſtis enim quot Craton ſolus illi miſerit, orbẽ ferme omnem peragrãs huius gratia, neque vicum vllũ præteriens, atque tandem etiam huc venerit. Quum autem vos, vt par erat, contriſtaremini, ſpectãdi gratia ſe dixit adeſſe. Neque enim ſe habere poteſtatem quicquam eorũ attingendi, quæ hic eſſent. Proinde, præter communem aſpectus ornatum, aliam etiam vobis gloriã acquirit imaginum multitudo. Amicitiæ enim erga duces, atque illius erga vos reuerentiæ, teſtimonia atque demonſtrationes hæ ſunt. Ergóne Romani quidem & Nero hoc modo ea quæ apud vos ſunt ſeruauerunt, & veneranda iudicarunt: vos autem non cuſtodietis? Et Nero quidem imperatorum vehementiſſimus, & plurimum ſibi tribuẽs, & ad omnem potentiã omnia minora exiſtimans, nullius abſtulit imaginem eorum qui apud ſolos Rhodios erant honore affecti: ipſi autem vos auferetis? Et quãto melius erat & hîc idem factum eſſe? Apud alios enim manẽt honoratorum nomina, & inſcriptio-

A οἱ τυχόντες, οὔτε θέλουσιν, οὔτε ἴσως δύνανται πολλοὺς τιμᾶν. ἔτι δὲ κἀκεῖνό ἐστιν. οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ πλείστους εἶναι παρ' ὑμῖν ἀνδριάντας, τοῦτο συμβέβηκεν· ἀλλ', οἶμαι, καὶ διὰ τὸ Ῥωμαίους πολλάκις πανταχόθεν εἰληφότας κατασκευὴν ἱερῶν καὶ βασιλείων, μηδέποτε κινῆσαι τῶν παρ' ὑμῖν μηδέν. ὅπου καὶ Νέρων, τοιαύτην ἐπιθυμίαν καὶ σπουδὴν περὶ τοῦτο ἔχων, ὥστε μηδὲ τῶν ἐξ Ὀλυμπίας ἀποσχέσθαι, μηδὲ τῶν
B ἐκ Δελφῶν· καί τοι πάντων μάλιστα τιμήσας ταῦτα πάντα ἱερά· ἔτι δὲ τοὺς πλείστους τῶν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως Ἀθήνηθεν μετενεγκεῖν, καὶ τῶν ἐκ Περγάμου πολλοὺς, αὐτῷ προσήκοντας ἐκείνου τοῦ τεμένους· περὶ μὲν γὰρ τῶν παρ' ἄλλοις τί δεῖ λέγειν; τοὺς παρὰ μόνοις ὑμῖν εἴασε· καὶ τοσαύτην ἐπεδείξατο εὔνοιαν καὶ τιμὴν ἅμα πρὸς ὑμᾶς, ὥστε τὴν πόλιν ἅπασαν ἱερωτέραν κρῖναι, τῶν πρώτων ἱερῶν. ἴστε
C γὰρ ἃ Κράτων ἧκε μόνος, τὴν οἰκουμένην σχεδὸν ἅπασαν περιελθὼν τούτου χάριν, καὶ μηδὲ κώμην παρεὶς μηδεμίαν, ὡς κἀνθάδε ἧκε. λυπουμένων δ' ὑμῶν, ὅσπερ εἰκὸς, κατὰ θέαν ἔφη παρεῖναι. μηδὲ γὰρ ἔχειν ἐξουσίαν μηδενὸς ἅψασθαι τῶν ἐνθάδε. τοιγαροῦν δίχα τοῦ κοινοῦ τῆς ὄψεως κόσμου, καὶ δόξαν ὑμῖν ἑτέραν περιποιεῖ τὸ τῶν εἰκόνων πλῆθος. τῆς γὰρ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας φιλίας, καὶ τῆς παρ' ἐ-
D κείνῳ ἐντροπῆς, ἀπόδειξις φαίνεται ταῦτα. εἶτα Ῥωμαῖοι μὲν καὶ Νέρων, οὕτω τὰ παρ' ὑμῖν ἐτήρησαν, καὶ σεμνὰ ἔκριναν· ὑμεῖς δὲ οὐ φυλάξετε; καὶ Νέρων μὲν ὁ τῶν βασιλέων σφοδρότατος, καὶ πλεῖστον αὑτῷ διδοὺς, καὶ πρὸς ἅπασαν ἐξουσίαν πάντ' ἐλάττω νενομικὼς, οὐδενὸς ἀφείλετο τὴν εἰκόνα τῶν παρὰ μόνοις Ῥοδίοις τιμηθέντων· αὐτοὶ δὲ ὑμεῖς ἀφαιρεῖσθε; καὶ πόσῳ κρεῖττον ἦν κἀνθάδε ταὐτὸν γεγονέναι; παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις μένει τὰ τῶν τιμηθέντων ὀνόματα, καὶ τὰς ἐπιγραφὰς

οὐδεὶς ἂν ἀπαλείψειεν· ὑμεῖς δ' ὥσπερ
τι κακὸν πεπονθότες, ὑπ' αὐτῶν ἐκ-
χαράττετε. καίτοι φαίη τις ἄν, εἰ καὶ
παρὰ τῶν βασιλέων ἀπεστεροῦντο, μηδὲ
οὕτως ἀδικεῖσθαι τοὺς ἄνδρας. οὐ γὰρ ὡς
δώσοντες ἑτέροις, ἀλλὰ κόσμου δεόμε-
νοι μετέφερον, ὥστ' οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἀ-
φῄρει τὸ ὄνομα. οὐδ' αὖ χεῖρον ἀπήλλατ-
τον, ἀντὶ Μεγάρων καὶ Ἐπιδαύρου καὶ τῆς
Ἀνδρίων ἢ Μυκηναίων ἀγορᾶς, ἐν τοῖς
Ῥωμαίων ἱεροῖς ἀνακείμενοι. ταῦτα φή
τις βέλτιον, ἢ τό γε καθ' ὑμᾶς οὕτως αὐ-
τῶν ἠφανίσθαι τὰς τιμάς; οὐδὲν γὰρ ὑπῆρχεν
ἁμάρτημα ὑμέτερον, οὐδ' αὐτοὶ τοὺς εὐερ-
γέτας αὐτοὶ ἑαυτῶν ἠδικεῖτε, καὶ τοὺς ἥ-
ρωας· ἀλλ' εἴπερ ἄρα συνηδίκησθε αὐ-
τοῖς. καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν πύθοιτο, εἰ καὶ
δόξει γελοιότερον, τί δήποτε οὔθ' ὑμεῖς,
οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς πηλίνους ποιεῖσθε τὰς εἰ-
κόνας τῶν κριθέντων ἀξίων εἶναι τῆς δω-
ρεᾶς ταύτης; εὐχερέστερον δήπουθεν ὄν, καὶ
μηδεμίαν, ἢ παντελῶς μικρὰν δαπά-
νην ἔχον; φαίητ' ἂν οἶμαι· οὐ διὰ τὸ μὴ
ὑβρίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ διαμένειν, εἰ
δυνατόν, εἰσαεὶ τὰς τιμὰς τῶν ἀγαθῶν
ἀνδρῶν. νῦν τοίνυν ἐπίστασθε, τοὺς ἀνδριάν-
τας ὑμῖν ἅπαντας, κηρίνων ὄντας ἀσθενεστέ-
ρους. οὐ γὰρ εἰ τὸν ἥλιον φέρουσι, τοῦτο δεῖ
σκοπεῖν. ὑπὸ γὰρ τῆς κολακείας τῆς πρὸς
ἑτέρους διαφθείρονται, καὶ τῷ δεῖνι, δι' ἣν
δήποτε αἰτίαν, οὐκέτ' εἰσὶν οἱ πρότερον.
πολὺ δὴ χείρων ἡ τοιαύτη διαφθορά. τό-
τε μὲν γὰρ ἤλεγχεν ἄν, ἡ τῆς ὕλης ἀ-
σθένεια, νυνὶ δὲ ἡ κακία τῆς πόλεως φαί-
νεσθαι δοκεῖ. τοιγαροῦν ὁμοίως δίδοτε τοὺς
ἀνδριάντας, ὥσπερ ἢ τὰς κόρας* ταύτας
ὠνούμενοι τοῖς παισίν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι δι-
δόασιν οὕτως, ὥστε λυπεῖσθαι μετ' ὀλί-
γον συντριβέντων. ἆρα ἀγνοεῖτε τὴν
προσοῦσαν αἰσχύνην τῷ πράγματι;
καὶ πόσον γέλωτα ὀφλεῖτε δημοσίᾳ ψευ-
δόμενοι; καὶ ταῦτα φανερῶς οὕτως; ἐν γοῦν
τοῖς ψηφίσμασι γράφετε, σταθῆναι δεῖν εἰ-
κόνα τοῦ δεῖνος. πῶς, εἴποι τις ἂν ὑμῖν,
ἄνδρες Ῥόδιοι, στῆναι γράφετε τὴν ἑστῶ-
σαν, ἐὰν οὕτω τύχῃ, πρὸ πεντακοσίων

* τὰ παρὰ τῶν κηροπλάθων λέγεται γύψινα πλαττόμενα ἀνδριαντά-εια

A nes nemo deleuit: vos autem tãquam ali-
quid ab illis mali perpeſsi eraditis. Atqui
& hoc dicere quis poſsit, quòd ſi ab im-
peratoribus eſſent ablatæ, nõ adeo iniuria
affectos videri viros. Non enim tãquam
aliis daturi, ſed ornatu indigentes trãſtu-
lerunt, ita vt nullus eorum nomen abſtu-
lerit: neque illis in deterius ceſsit tranſla-
tio, pro Megaris enim, & Epidauro, &
Andriorum ac Mycenenſiũ foro, in Ro-
manorum templis conſecratæ ſunt. Hæc
B quis non dicat melius eſſe, quàm quod per
vos ita eorum deſtruuntur honores? Nul-
lum enim in vobis fuiſſet delictum: neque
ipſi veſtros ipſorum benefactores iniuria
affeciſſetis, & Heroas, ſed ſimul cum illis
vobis facta eſſet iniuria. Verùm ſi quis
vos interroget, etiam ſi videatur ridiculũ,
cur tandem neque vos neque alius vllus
fictiles feceritis imagines illis, quos hoc
cenſuiſtis dono dignos, quod vtique faci-
lius eſt, & nullos aut valde paruos poſtu-
C lat ſumptus? diceretis (opinor) non ſolũ,
vt ne illi contumelia notarentur, ſed etiã
vt manerẽt, ſi fieri poſsit, in ſempiternum,
bonorum virorum honores. Nunc ergo
ſcitote, ſtatuas vobis vniuerſas cereis eſſe
infirmiores. Non enim quòd ſolem ferũt,
conſiderãdum eſt. Ob adulationem enim
erga alios corrumpuntur, atque certo cui-
dam ob qualemcũque cauſam [inſcribũ-
tur] & iam non ſunt illæ quæ fuerũt an-
tea. Longè igitur deterior talis eſt corru-
D ptio. Tunc enim argui poterat materiæ
fragilitas, nunc autẽ ciuitatis malitia ap-
parere videtur. Quapropter ſimili modo
datis ſtatuas, quo puppas iſtas pueris dãt
ementes. Nam & illi ita dant, vt paulo
poſt ob confractas contriſtentur. Num
ignoratis, quãta inſit huic rei turpitudo?
& quantũ excitetis riſum publicitus mẽ-
tientes, & hoc ita manifeſtè? In decretis
enim ſcribitis, erigi oportere certi cuiuſdã
imaginẽ. Quomodo (dicat vobis aliquis)
viri Rhodij, ſcribitis erigi oportere, quæ
iam erecta eſt ante annos fortaſſe quin-

gentos? Mulieres ſibi pueros ſupponẽtes, iudicatis eſſe prauas, & intolerãdũ quid facere exiſtimatis, quòd mendaciis vtuntur: vos autem non verecundamini, hoc facientes circa imagines, dicentéſque ſtatuas illorum eſſe quorum nõ ſunt: præſertim quum vos non prætereant ſcommata, quæ iaciũtur aduerſus ciuitatẽ? Multi enim aiunt, Rhodiorum ſtatuas ſimiles eſſe hiſtrionibus. Quemadmodum enim illi in ſcenam prodeunt alia atque alia ſumpta perſona, ita veſtras ſtatuas aliam aliàs ſũmere perſonam: vt modicum abſit, quin ideo erectæ ſint, vt alias perſonas repreſentent. Eundem enim nunc quidem eſſe Græcum, nunc verò Romanum, rurſus autem fortaſſe Macedonem aut Perſam. Atque hæc ita perſpicuè in quibuſdam, vt qui videat, confeſtim agnoſcat. Veſtitus enim, & calceatus, & alia ſimilia, mendacium arguunt. Et ſexcenta prætermitto quæ fiunt: vt, quod hominis valde ſenis imagini, iuuenis cuiuſdam nomen inſcribitur: admirabili quodam (opinor) à vobis inuento dono, ſi vnà cum honore etiam ætatem datis. Et rurſum, quòd athletæ cuiuſdam ſtatua erigitur, quæ hominis eſt valde imbecillis, & corpore mediocri. Nam quòd certus quidã apud vos videtur equitans, aut cum hoſtibus congrediens, aut exercitũ producens, homo qui nunquam ſuis ipſius pedibus terram attigit, atque à ferentiũ humeris deſcendit, nihil eſt fortaſſe abſurdi: verùm quòd certus quidam apud vos ſtat cæſtibus pugnans, [qui & corpore ſit tenui & imbecillo, cæſtúmque nunquam attigerit, planè ridiculum eſt.] Et hæc dico, non (per Iouem) odium mihi à vobis aſciſcere volens, neque infamare ciuitatem: ſed vt nihil ſe indignum, neque alienũ ab alia diſciplina & republica facere videatur. Et mihi ſanè videtur, quòd meritò huc prouectus ſim, propter beneuolentiam erga omnes Grecos, non ſolùm propter eã quã habeo erga vos: vt ſi quid haberem recti, etiam hîc apud vos dicerem & ſignificarem.

A ἐστίν; εἶτα τῶν γυναικῶν τὰς ὑποβαλλομένας παιδία, πονηρὰς κρίνετε, καὶ δεινόν τι ποιεῖν ἡγεῖσθε καταψευδομένας· αὐτοὶ δὲ οὐκ αἰσχύνεσθε τοῦτο ποιοῦντες ἐπὶ τῶν εἰκόνων; καὶ τοὺς ἀνδριάντας ὧν οὐκ εἰσὶ τούτων εἶναι λέγοντες, καὶ ταῦτα οὐκ ὄντες ἀνήκοοι τῶν κατὰ τῆς πόλεως σκωμμάτων; Φασὶ γοῦν πολλοὶ, τοὺς Ῥοδίων ἀνδριάντας, ὁμοίους εἶναι τοῖς ὑποκριταῖς. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνον ἕκαστον, ἄλλοτε ἄλλον εἰσιέναι, καὶ τοὺς ἀνδριάντας ὑ-

B μῖν, ἄλλοτε ἄλλα λαμβάνειν πρόσωπα, καὶ μικροῦ δεῖν, ὑποκρινομένους ἑστάναι. τὸν γὰρ αὐτὸν, νῦν μὲν εἶναι Ἕλληνα, νῦν δὲ Ῥωμαῖον· πάλιν δ' ἂν οὕτω τύχῃ Μακεδόνα, Πέρσην. καὶ ταῦτ' ἐπ' ἐνίων οὕτως, ὥστε τὸν ἰδόντα εὐθὺς εἰδέναι. καὶ γὰρ ἐσθὴς καὶ ὑπόδεσις, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα * τὸ ψεῦδος ἐλέγχει. καὶ μυρία ἐῶ τῶν γιγνομένων· οἷον, τὸ πολλάκις ἀνδρὸς σφόδρα γέροντος εἰκόνι, νέου τινὸς τὸ ὄνομα ἐπιγράφειν· θαυμαστήν

C τινα, οἶμαι, δωρεὰν εὑρηκότων ὑμῶν, εἰ μετά γε τῆς τιμῆς, καὶ τὴν ἡλικίαν δίδοτε. καὶ πάλιν ἀθλητοῦ τινος ἀνδριάντα ἑστάναι, ὡς ὄντα ἀνθρώπου παντελῶς ἀσθενοῦς καὶ μετρίου τὸ σῶμα. τὸ μὲν γὰρ ἱππεύοντα τὸν δεῖνα ὁρᾶσθαι παρ' ὑμῖν, ἢ πολεμίοις συνεστῶτα, ἢ στράτευμα ἐκτάσσοντα ἄνθρωπον, οὐδὲ πώποτε τῆς γῆς ἁψάμενον τοῖς αὑτοῦ ποσὶν, καὶ ἀπὸ τῶν ὤμων καταβαίνοντα τῶν φερόντων, οὐδὲν ἴσως ἄτοπον· ἀλλ' ὁ δεῖνά γε ἕστηκε

D πυκτεύων παρ' ὑμῖν* καὶ λέγω ταῦτα, μὰ τὸν Δία, οὐκ ἀπεχθάνεσθαι βουλόμενος ὑμῖν, οὐδὲ διασύρων τὴν πόλιν· ἀλλ' ὅπως μηδὲν ἀνάξιον ἑαυτῆς, μηδὲ ἀλλότριον τῆς ἄλλης εὐκοσμίας καὶ τῆς πολιτείας φαίνηται ποιοῦσα. καί μοι δοκεῖ τις ἂν, εἰκότως παραχθῆναι, διὰ τὴν πρὸς ἅπαντας εὔνοιαν τοὺς Ἕλληνας, οὐ μόνον διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς· εἴ τι ἀγαθὸν ἐνθάδε ἔχοιμι, καλῶς εἰπεῖν καὶ μηνῦσαι.

* κο. ψεύσματα

A πρότερον μὲν γὰρ, ἐκ πολλῶν συνειστήκει τὸ κοινὸν ἀξίωμα, καὶ πολλοὶ τῆς* Ἑλλάδος ἦρξαν· ὑμεῖς Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμόνιοι, Θηβαῖοι, χρόνον τινὰ Κορίνθιοι, τὸ παλαιὸν Ἀργεῖοι. νυνὶ δὲ τὸ μὲν τῶν ἄλλων, οὐδέν ἐστιν. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν, ὅλως ἀνῄρηνται καὶ ἀπολώλασιν· οἱ δὲ ἀσχημονοῦσι, πράττοντες οἷα ἀκούετε, καὶ πάντα τρόπον τὴν παλαιὰν δόξαν ἀφανίζοντες, οἰόμενοι τρυφᾶν, οἱ ἀνόητοι· καὶ κέρδος ἀριθμοῦντες, τὸ μηδένα κωλύειν αὐτοὺς ἁμαρτάνοντας. B λοιποὶ δὲ ὑμεῖς ἐστε, καὶ γὰρ μόνοις ὑμῖν ὑπάρχει, τὸ δοκεῖν ὄντως τινὰς γεγονέναι, καὶ μὴ τελέως καταπεφρονῆσθαι. διὰ μὲν γὰρ τοὺς οὕτω χρωμένους ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν, ὡς ἀληθεύοντες ἔνιοι λέγουσιν, οὐδὲν ἐκώλυε πάλαι, Φρυγῶν πάντας ἢ Θρᾳκῶν ἀτιμοτέρους γεγονέναι τοὺς Ἕλληνας. ὥσπερ οὖν οἰκίας ἠρημωμένης εὐδαίμονος καὶ μεγάλης, ὅταν εἷς ἔτι λοιπὸς ᾖ διάδοχος, ἐν ἐκείνῳ πάντα ἐστὶ, κἂν οὗτος C ἁμαρτάνῃ τι καὶ ἀκούῃ κακῶς, τὴν ὅλην δόξαν ἀφανίζει τῆς οἰκίας, καὶ πάντας καταισχύνει τοὺς πρότερον· οὕτω τὰ ὑμέτερα νῦν ἔχει πρὸς τὴν Ἑλλάδα. μὴ γὰρ οἴεσθε προεστάναι αὐτῆς, ἄνδρες Ῥόδιοι, μὴ οἴεσθε. τῶν γὰρ ζώντων ἔτι καὶ τῶν αἰσθανομένων τιμῆς ἢ ἀδοξίας, ἐστὶ πρώτους εἶναι. τὰ δὲ ἐκείνων οἴχεται, καὶ πάντα τρόπον αἰσχρῶς καὶ ἐλεεινῶς διέφθαρται· καὶ οὐδὲ ἐπινοῆσαι λοιπόν ἐστι τὴν ὑπεροχὴν D καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν πάλαι, εἴς γε τοὺς ἄνδρας ὁρῶντα. ἀλλ᾽ οἱ λίθοι μᾶλλον ἐμφαίνουσι τὴν σεμνότητα καὶ τὸ μέγεθος τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκοδομημάτων. ἐπεὶ αὐτούς γε τοὺς ἐνοικοῦντας καὶ τοὺς πολιτευομένους, οὐκ ἂν εἴποι τις οὐδὲ Μυσῶν ἀπογόνους. ὥστε ἔμοιγε δοκοῦσι, τῶν οὕτως οἰκουμένων, αἱ τελέως ἠρημωμέναι πόλεις κρεῖττον ἀπαλλάττειν. ὑγιὴς γὰρ ἡ τούτων μνήμη μένει. καὶ τὸ ὄνομα δι᾽ οὐδὲν ἐξυβρίζεται τῶν πρότερον καλῶν. ὥσπερ,

*γ. τὴν Ἑλλάδα ἦρξον.

A *Antea enim ex multis conſtabat communis autoritas, & multi Græciæ imperauerũt: vos, Athenieñſes, Lacedæmonij, Thebani, aliquod tempus etiã Corinthij, antiquitus Argiui. Nunc verò aliorũ autoritas nulla eſt. Partim enim eorũ quidam prorſus deſtructi ſunt & perierunt, partim verò inhoneſtè ſe gerũt, faciẽtes qualia auditis, atq; omni modo veterẽ obſcurantes gloriam, putantes ſe verſari in delitiis, ſtulti: próque lucro numerãtes, quod* B *nemo eos prohibeat delinquere. Reliqui autem vos eſtis, inque vobis ſolis conſiſtit, vt videantur inter Græcos clari extitiſſe viri, neque omnino contemptui habitos. Propter eos ſiquidem qui ita ſua vtuntur patria, vt verè quidam dicunt, nihil obſtitit olim, quo minus omnes Græci Phrygibus & Thracibus contemptiores eſſent habiti. Quemadmodum igitur domo felici & magna exhauſta, quando vnus adhuc ſuperſtes eſt ſucceſſor, in eo ſunt* C *omnia: & ſi quid is delinquit, & malè audit, totam obſcurat domus gloriã, omnéſque dedecore afficit ſuperiores: ita etiã veſtræ res habent erga Græciam. Nolite enim putare, ô viri Rhodij, quenquam illorum illius tenere principatũ, nolite putare. Eorum enim qui adhuc viuunt, gloriámque & ignominiã ſentiunt, eſt principatum tenere. Res autem illorum interierunt, & omni modo turpiter miſerabilitérque ſunt corruptæ: & ne cogitare* D *quidem de cætero licet excellentiam ſplẽdorémque priorum geſtorum, ſi quis homines inſpiciat. Cæterum lapides magis declarant grauitatem magnitudinémque Græciæ, & ruinæ ædificiorum. Quoniam eos qui nunc inhabitãt, & rempublicam gerunt, ne Myſorum quidem quis poſteros dixerit. Quare mihi videntur ciuitates funditus euerſæ melius agere, quàm quę ita habitantur. Illarum enim integra adhuc manet memoria, noménq; ex prioribus rebus honeſtis adeptum, ob nullum facinus cõtumelia afficitur. Quemadmo-*

dum (puto) & mortuorum corpora ſublata eſſe vt nemo videat, melius omni ex parte eſt quàm videri putreſcẽtia. Et hæc fortaſſe plura quàm par ſit, mihi venêre in mentem, recordanti totius conditionis. Illud autem vobis planum facere volebã, quòd ſoli relicti ſitis ex Græcis, quos quis admonere audeat, & pro quibus adhuc quis contriſtetur, ſi quid delinquere videamini. Meritò ergo attẽderetis, omniáque talia exactius expenderetis, quàm maiores veſtri. Illis enim in multis aliis ſuppetebat oſtendendæ virtutis facultas: nempe, aliis imperando, ſuccurrendóque iniuriam paſſis, auxiliaribus copiis conciliandis, ciuitatibus extruendis, vincendo hoſtes; vobis autem horum nihil facere licet. Relinquitur autem (opinor) vt vobis ipſis imperetis, & ciuitatem gubernetis, & aliquẽ honore afficiatis, & plaudatis non eo modo quo multi, & conſulatis iudicetíſque, diiſque victimas offeratis, agatíſque feſtos dies: in quibus omnibus videmini aliis meliores. Quamobrẽ & huiuſmodi vobis laudem pariunt, cognoſcũtúrque apud omnes vt nõ parua: inceſſus, cæſaries, & quòd nemo tumultuoſè vadit per ciuitatem, compellantúrque propter veſtram conſuetudinem & peregrinantes hoſpites compoſitè incedere: ſicut (puto) & homines agreſtes, quando in palæſtram aut gymnaſium veniunt, minus inconcinnè mouentur. Præterea huc accedit & veſtitus modus, vt alicui ridicula videri queat purpuræ menſura. Iam & illa manifeſtiora, quod ſpectatis cum ſilẽtio, & [poppyſmis vtimini moderatis.] Hęc omnia grauitate commendant ciuitatem, propter hæc omnia ab aliis differre videmini, in his omnibus eſtis admirationi, atque diligimini: magíſque quã portus, quàm mœnia, quàm naualia, vos ornant antiqui mores, & verè Gręci. Vnde vos quilibet, ſimulac è naui deſcẽdat, nouit, etiam ſi ſit barbarus, aut veniat è ciuitate quadam Aſſyriæ aut Ciliciæ: apud

A οἶμαι, καὶ τεθνεώτων, τὸ πάντῃ βέλτιον τὰ σώματα ἀφηρῆσθαι καὶ μηδένα ὁρᾶν, ἢ φαίνεσθαι σηπόμενα. καὶ ταῦτα μὲν ἴσως, πλείω τῶν εἰκότων ἐπῆλθέ μοι, μνησθέντι τῆς ὅλης καταστάσεως. ἐκεῖνο δ᾽ ὑμῖν ἐβουλόμην ποιῆσαι φανερὸν, ὅτι μόνοι καταλείπεσθε τῶν Ἑλλήνων, οἷς ἂν καὶ παραινέσαι τις, καὶ περὶ ὧν ἔστιν ἔτι λυπηθῆναι, δοκούντων ἁμαρτάνειν. εἰκότως ἂν οὖν προσέχοιτε αὐτοῖς, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐξετάζοντες ἀκριβέστερον τῶν προγενομένων. ἐκείνοις μὲν γὰρ
B ἐν πολλοῖς ὑπῆρχεν ἑτέροις ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπίδειξις· ἐν τῷ προεστάναι τῶν ἄλλων, ἐν τῷ βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις, ἐν τῷ συμμάχους κτᾶσθαι, πόλεις οἰκίζειν, νικᾶν πολεμοῦντας· ὑμῖν δὲ τοιοῦτον μὲν, οὐδὲν πράττειν ἔνεστι. καταλείπεται δ᾽, οἶμαι, τὸ ἑαυτῶν προεστάναι, καὶ τὴν πόλιν διοικεῖν, καὶ τὸ τιμῆσαί τινα, καὶ κροταλίσαι, μὴ τοῖς πολλοῖς ὁμοίως, καὶ τὸ βουλεύσασθαι, καὶ τὸ δικάσαι, καὶ τὸ τοῖς θεοῖς θῦσαι, καὶ τὸ ἄγειν ἑορτήν· ἐν οἷς ἅπασιν ἔστι βελτίους
C τῶν ἄλλων φαίνεσθαι· τοιγάρτοι καὶ τὰ τοιαῦτα ὑμῶν ἐπαίνου τυγχάνει, καὶ γιγνώσκεται παρὰ πᾶσιν, οὐχ ὡς μικρά· τὸ βάδισμα, ἡ κουρὰ, τὸ μηδένα σοβεῖν διὰ τῆς πόλεως, ἀναγκάζεσθαι δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν * συνήθειαν, καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας ξένους καθεστῶτας πορεύεσθαι· (γ. ἀσθένειαν) καθάπερ, οἶμαι, καὶ τοὺς ἀγροίκους ἰδεῖν ἔστιν, ὅταν εἰς παλαίστραν ἢ γυμνάσιον ἔλθωσιν, ἧττον ἀρρύθμως κινουμένους. ἔτι πρὸς τούτοις, τῆς ἐσθῆτος ὁ τρόπος, ὡς ἂν
D τινι γελοῖον φανῆναι τῆς πορφύρας τὸ μέτρον. τὰ φανερώτερα ἤδη, τὸ μετ᾽ ἡσυχίας θεωρεῖν, ὁ ποππυσμός. ταῦτα πάντα σεμνὴν τὴν πόλιν ποιεῖ· διὰ ταῦτα, τῶν ἄλλων διαφέρειν δοκεῖτε· ἐπὶ τούτοις ἅπασι θαυμάζεσθε, ἀγαπᾶσθε· τῶν λιμένων, τῶν τειχῶν, τῶν νεωρίων, μᾶλλον ὑμᾶς κοσμεῖ τὸ ἐν τοῖς ἔθεσιν ἀρχαῖον, καὶ Ἑλληνικόν. τὸ παρ᾽ ὑμῖν μὲν ὅταν τις γένηται, εὐθὺς αὐτὸν ἀποβάντα εἰδέναι, κἂν τύχῃ βάρβαρος ὤν, ὅτι πάρεστιν εἴς τινα πόλιν τῆς Ἀσυρίας, ἢ τῆς Κιλικίας· παρ᾽

A ἄλλοις δὲ ἂν μή τις ἀκούσῃ τοῦ τόπου τὸ ὄνομα. φέρε, εἰπεῖν, ὅ τι καλεῖται; Λύκειον ἢ Ἀκαδημίαν μηδὲν διαφέρειν. τίνος οὖν χάριν παυόμενος ἤδη λέγω, καί τι δηλῶσαι βουλόμενος· ὅτι τοσούτῳ μᾶλλον ὑμᾶς φιλοτιμεῖσθαι δεῖ, καὶ μηδὲν παραπέμπειν τῶν γιγνομένων. κἂν οὕτως ἔχητε ἐν ἅπασιν οἷς πράττετε, ἴσως οὐδὲν δόξετε κακίους εἶναι τῶν προγόνων. τὸ γὰρ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διαφυλάττειν ἑαυτοὺς, καὶ μένειν ἐπὶ τοῦ τῆς ἀρετῆς σχήματος, θαυμαστὸν ἔμοιγε δοκεῖ. B καθάπερ, οἶμαι, καὶ τῶν πλεόντων ἰδεῖν ἔστι, χειμῶνος μὲν ἐπιπεσόντος, ἢ σφοδροῦ τοῦ πνεύματος, μηδὲ τοὺς ἀσελγεστάτους αὐτῶν αἰσχρόν τι ποιοῦντας, ἀλλὰ πρὸς μόνῳ τῷ πλεῖν ὄντας· ἐν δὲ τῇ γαλήνῃ, καὶ τῶν ναυτῶν καὶ τῶν ἐπιβατῶν ἐπιπολάζουσαν τὴν ὕβριν, κἂν μὴ ὦσιν ἀκόλαστοι· τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον καὶ ἐν πολέμοις εἴωθε, καὶ τοὺς φαυλοτέρους ἐγείρειν καὶ κρατεῖν· ἐν τοσαύτῃ δὲ εἰρήνῃ καὶ ῥαθυμίᾳ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν, εἰς μηδεμίαν αἰσχύνην μη- C δὲ ἀταξίαν ὑπενεχθῆναι.

alios verò ſi non quis audiat loci nomen. Age (inquiunt) quid vocatur? & nulla eſt inter Lycæum Academiámque differentia. Cuius igitur gratia iam finem faciẽs, hoc ego dico, & planum facere volo: Quòd tanto magis vos decus quærere oporteat, nihílque leuiter trãſmittere eorum quæ fiunt. Et ſi hoc modo in omnibus quæ facitis, fueritis animati, nihil fortaſſe maioribus veſtris videbimini deteriores. In tali enim rerum ſtatu ſemetipſos cuſtodire, manerēque in virtutis habitu, videtur mihi ſanè admirandum. Quẽadmodum (puto) in nauigantibus videre licet, quòd tempeſtate irruente, aut vento vehementi, ne laſciuiſsimi quidem inter eos quicquam turpe faciant, ſed dũtaxat ad nauigandum aduertunt animum: in tranquillitate verò, & nautarum & vectorum palàm conſpiciuntur procacitates, tametſi non ſint libidinoſi. Simili, opinor, modo & in bellis euenire ſolet, quòd & ignauiores excitentur & antecellant: in tanta autem pace & ſocordia optimorum virorum, in nullã turpitudinem aut confuſionem deduci, non eſt quorumuis, ſed ſingulari virtute præditorum.

ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΣ. λβʹ.

AD ALEXANDRINOS. XXXII.

ἎΡΑ γε βούλοισθ' ἂν, ὦ ἄνδρες, σπουδάσαι D χρόνον σμικρὸν καὶ προσέχειν, ἐπειδὴ παίζοντες ἀεὶ διατελεῖτε, καὶ οὐ προσέχοντες; καὶ παιδιᾶς μὲν καὶ ἡδονῆς καὶ γέλωτος, ὥστ' εἰπεῖν, οὐδέποτε ἀπορεῖτε· καὶ γὰρ αὐτοὶ γέλοιοί ἐστε καὶ ἡδεῖς, καὶ διακόνους πολλοὺς τούτων ἔχετε· σπουδῆς δὲ ὑμῖν τὴν πᾶσαν ἔνδειαν ὁρῶ οὖσαν. καίτοι τινὲς ἐπαινοῦσιν ὑμᾶς, ὡς σοφούς τε καὶ δεινοὺς, ὅτι τοσαῦται μυριάδες ἀνθρώπων, ἅμα καὶ τὰ δέοντα ἐννοεῖτε, καὶ ταχὺ φθέγγεσθε, ὅ,

NVNQVID tandem velletis (ô viri) pauliſper ſeria agere, & attendere: quandoquidem ludendo ſemper ætatem tranſigitis, nulli rei animum ſeriæ aduertẽtes? Ludi ſanè & voluptatis & riſus (vt dicam quod res eſt) nũquam vlla vobis eſt penuria: nam & ipſi ridiculi eſtis, & iucundi, & multos horum habetis miniſtros; rerũ autem ſeriarum magna vos video laborare penuria. Quanquam ſunt qui vos laudent tanquam ſapientes & acutos, quòd tot hominum millia pariter & quæ oportet cogitetis, citóque proloquamini quic-

quicquid cogitaueritis: ego verò magis vos laudarem, ſi tardè proloqueremini, & modeſtè taceretis, rectéque cogitaretis, quod & nunc facietis, quò ad illam laudem acquiratis aliam maiorem, nouámque & honeſtiorem: quòd quum tot ſitis numero, ſermonib. tamen habitis vtilibus omnes tenueritis ſilētium: & ad hoc oſtenderitis, quòd non ſolùm idonei ſitis cogitata proloqui, ſed etiam audita intelligere. Choreæ hæc quidem laus eſt, ſimul loqui poſſe, (imo ne choreæ quidem, cur enim omnes defraudentur melodia?) populi verò, bene auſcultare. Nunc eo delicto, quo Atheniēſes olim, delinquitis. Quum enim illis reſpondiſſet Apollo, ſi vellent bonos viros in ciuitate prouenire, vt optimum quod eſſet puerorum auribus inſererent; illi aliud animaduertentes, aurum inſeruerunt, Dei videlicet reſponſo non intellecto. Hoc enim puellas magis decebat, & Lydorum aut Phrygū pueros. Porrò Græcorum pueris, præſertim Deo præcipiente, haud aliud congruebat, quàm eruditio & ſermo, quæ nactos meritò bonos efficiunt viros, & ciuitatū ſeruatores. Illi igitur malè vſi ſunt puerorum auribus, vos autem veſtris ipſorū adhuc peius. Populi enim auditorium eſt theatrum: hoc autem aliquid honeſtum, aut honorabile vobis, nunquam aut admodum rarò ingreditur. Nam muſicorū ſonitibus inſtrumentorum tumultúque ſemper plenum eſt, & ſcurrilitate & ſcōmatibus, auri nulla ex parte ſimilibus. Quapropter rectè dixi, vos ſeriarum rerū laborare inopia. Neque enim ipſi ſtudioſi eſtis, neque qui vobiſcum agunt cōſuetudinem, & frequenter ad vos ingrediuntur;

Mimi, ſaltatórque frequens, luſiſſe choréis
Optimus, atque equites celeres, & qui citò magnum
Diſsidium ſoliti rixáſque citare cruentas,

A τι ἂν ἐννοήσητε· ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἂν ὑμᾶς ἐπῄνουν, βραδὺ μὲν φθεγγομένους, ἐγκρατῶς δὲ σιγῶντας, ὀρθῶς δὲ διανοουμένους, ὃ καὶ νῦν ποιήσατε· ἵνα κτήσησθε πρὸς ἐκείνῳ τῷ ἐπαίνῳ, καινὸν ἕτερον μείζονα καὶ σεμνότερον· ὅτι τοσοῦτοι ὄντες, λόγων χρησίμων γιγνομένων ἅπαντες ἐσιωπήσατε, καὶ πρὸς τούτῳ ἐδείξατε, ὅτι οὐ μόνον ἐστὲ ἱκανοὶ νοήσαντες εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀκούσαντες νοῆσαι. χοροῦ μὲν γὰρ ἔπαινος, τὸ ἅμα εἰπεῖν· B μᾶλλον δὲ οὐδὲ τοῦτο, τί γὰρ ἂν κοινῇ πάντες ἀποτυγχάνωσι τοῦ μέλους; δήμου δέ, τὸ καλῶς ἀκοῦσαι. νῦν μὲν γὰρ ἁμαρτάνετε, τὸ Ἀθηναίων ποτὲ ἁμάρτημα. τοῦ γὰρ Ἀπόλλωνος εἰπόντος, εἰ θέλουσιν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τῇ πόλει γενέσθαι, τὸ κάλλιστον ἐμβάλλειν τοῖς ὠσὶ τῶν παίδων· οἱ δὲ τηρήσαντες τὸ ἕτερον, χρυσίον ἐνέβαλον, οὐ συνέντες τοῦ θεοῦ. τοῦτο μὲν γὰρ κόραις μᾶλλον ἔπρεπε, καὶ παισὶ Λυδῶν, ἢ Φρυγῶν· Ἑλλήνων δὲ παισί, καὶ ταῦτα θεοῦ C προστάξαντος, οὐκ ἄλλο ἥρμοζε ἢ παιδεία καὶ λόγος, ὧν οἱ τυχόντες εἰκότως ἂν ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνονται, καὶ σωτῆρες τῶν πόλεων. ἐκεῖνοι μὲν οὖν κακῶς ἐχρήσαντο τοῖς ὠσὶ τῶν παίδων, ὑμεῖς δὲ τοῖς αὑτῶν κάκιον. δήμου γάρ ἐστιν ἀκοὴ τὸ θέατρον· εἰς τοῦτο δὲ καλὸν ἢ τίμιον οὐδὲν ὑμῖν, ἢ σπανίως ποτὲ εἰσέρχεται. κρουμάτων δὲ ἀεὶ μεστόν ἐστι καὶ θορύβου καὶ βωμολοχίας καὶ σκωμμάτων, οὐδὲν ἐοικότων χρυσῷ. διὰ τοῦτο οὖν ὀρθῶς ἔφην, ἀπορεῖν ὑμᾶς σπουδῆς. οὔτε γὰρ αὐτοὶ σπουδαῖοι D ἐστέ, οὔτε οἱ ὑμέτεροι συνήθεις, καὶ πολλάκις εἰς ὑμᾶς εἰσιόντες·

Μῖμοι τ᾽ ὀρχησταί τε χοροιτυπίῃσιν ἄριστοι,
Ἵππων τ᾽ ὠκυπόδων ἐπιβήτορες, οἵ κε τάχιστα
Ἤγειραν μέγαν οἶκον ἀπαιδεύτοισι θεαταῖς,

Νηπιάχοις, ξυνὸν δὲ κακὸν πολίεσσι φέρουσι.

τοῦτο γὰρ ἀεὶ ὁρᾶτε, καὶ περὶ τοιαῦτα ἐστὲ, ἀφ' ὧν νοῦν μὲν, ἢ φρόνησιν, ἢ δικαίαν διάθεσιν, ἢ πρὸς θεοὺς εὐσέβειαν, οὐκ ἔστι κτήσασθαι· ἔριν δὲ ἀμαθῆ, καὶ φιλοτιμίαν ἄμετρον, καὶ κενὴν λύπην, καὶ χαρὰν ἀνόητον, καὶ λοιδορίαν, καὶ δαπάνην. λέγω δὲ ταῦτα οὐκ ἀποτρέπων, οὐδὲ καταλύειν κελεύων τὰς τοιαύτας ψυχαγωγίας, καὶ ἀπάτας τῆς πόλεως· μαινοίμην γὰρ ἄν· ἀλλ' ἀξιῶν ὑμᾶς, ὥσπερ τούτοις ἑτοίμως καὶ συνετοὺς αὑτοὺς παρέχετε· οὕτω καὶ λόγου χρηστοῦ ποτὲ ἀκοῦσαι, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ συμφέροντι δέξασθαι παρρησίαν· ἐπεὶ καὶ τοὺς Ἀθηναίους, ὧν μικρῷ πρότερον ἐμνήσθην, οὐ πάντας εὑρήσομεν ἁμαρτάνοντας· ἀλλὰ τοῦτό γε ἐκεῖνοι, καὶ πάνυ καλῶς ἐποίουν, ὅτι τοῖς ποιηταῖς ἐπέτρεπον, μὴ μόνον τοὺς κατ' ἄνδρα ἐλέγχειν, ἀλλὰ καὶ κοινῇ τὴν πόλιν, ἐς ὅ, τι μὴ καλῶς ἔπραττον. ὥστε σὺν πολλοῖς ἑτέροις, καὶ τοιαῦτα ἐν ταῖς κωμῳδίαις λέγεσθαι· Δῆμος πυκνίτης, δύσκολον γερόντιον, ὑπόκωφον, καὶ τί δ' ἐστ' Ἀθηναῖος. ὁ πρᾶγμα ἀνώμοτον. καὶ ταῦτα ἤκουον ἑορτάζοντες, καὶ δημοκρατούμενοι, καὶ οὐ μόνον τῶν σφετέρων πολιτῶν, εἴ τινα ἤθελον πρὸς ὀργὴν ἀπολέσθαι, τῶν ταῦτα λεγόντων κύριοι καθεστηκότες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἄρχοντες· καὶ ἐξὸν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλοντο, μηδὲν ἀηδὲς ἀκούειν. ὑμῖν δὲ οὔτε χορός ἐστι τοιοῦτος, οὔτε ποιητὴς, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς, ὃς ὑμῖν ὀνειδιεῖ μετ' εὐνοίας, καὶ φανερὰ ποιήσει τὰ τῆς πόλεως ἀρρωστήματα. τοιγαροῦν ὅταν ποτὲ φαίνηται τὸ πρᾶγμα, προθύμως δέχεσθαι χρὴ, καὶ τότε νομίζειν ἑορτὴν ἄγειν. ἀλλὰ μὴ βαρύνεσθε, καὶ ἄρα δυσωπεῖσθε ἐξειπεῖν, ἡνίκα παύσεται; καὶ πότε εἴσεισι θαυματοποιὸς, ἢ λῆρος, ἢ τοιοῦτος ἕτερος;

A Vrbibus ignariſque ferunt damnúmque malúmque.

Hęc enim ſemper videtis, & talibus animũ aduertitis, ex quibus neque mentem, neque prudentiam, neque iuſtũ affectum, neque pietatem erga Deos adipiſci licet: ſed indoctam concionem, ambitionémque immoderatam, & inanẽ triſtitiam, gaudiúmque ſtultum, & vituperium & expenſas. Hæc autem dico, non vt vos dehorter, aut abrogare iubeam huiuſmodi B *oblectationes, erroréſque ciuitatis (inſanirem enim) ſed vt vos rogem, quemadmodum vos ad hæc promptos & intelligentes exhibetis, ita etiam ſermonem aliquando vtilem audiatis, eámque quæ cõmodum ſit allatura, boni conſulatis loquẽdi libertatem: quãdo etiã Atheniẽſes, quorum paulò antè feci mentionem, nõ in omnibus inueniemus deliquiſſe: verũ hoc illi, & optimè quidem faciebant; Poëtis enim permittebant, non modo quemque* C *viritim arguere, ſed & publicitus ciuitatem ipſam, ſi quid non rectè facerent. Itaque inter alia multa, & talia in* Co*mœdiis dicebantur:* Populus ſuffocator, *moroſus,* ſeniculus *& ſurdaſter: &, Quid eſt Atheniẽſis? Res iniurata. Et hæc audiebant, dies feſtos agentes, inque populari viuentes gubernatione, quum non ſolum ſuorum ciuium, ſi quem talia dicentium voluiſſent ira commoti perdere, domini erant conſtituti, verùm etiam* D *ſuper alios Græcos obtinebant imperium: licebátque illis, ſi voluiſſent, nihil audire moleſtum. At vobis neque talis eſt chorus, neque Poëta, neque alius vllus, qui vobis quid exprobret cum beneuolentia, in lucémque proferat ciuitatis morbos. Proinde quandocunque tale quid emergat, cupidè vobis amplectendum eſt, vóſque tum putate feſtum agere diem. Sed ne grauemini oro, quin etiam reuereamini dicere, Quando finem faciet? &, Quando ingredietur pręſtigiator, aut nugator, aut alius eiuſmodi?*

Hi enim (vt dixi) ſemper vobis ſunt preſtò, neque metuendum eſt ne vos deficiãt. Tales autem ſermones, per quos homines fiunt felices, melioréſque & modeſtiores, vtque melius queant habitare ciuitatem, nõ frequẽter audiuiſtis: nolo enim dicere, prorſus non audiuiſtis. Et hoc fortaſſe nõ veſtri cauſa accidit, (palàm facietis autẽ, ſi hodierna die ſuſtinueritis) ſed magis illorũ qui philoſophi appellãtur. Illi enim partim prorſus non veniunt ad multitudinem, neque periculũ ſubire volunt, nullam fortaſſe ſpem habentes ſe poſſe vulgum reddere meliorẽ: partim verò in auditoriis (vt vocant) voces exercent confœderatis aſſumptis auditorib. ſibique cicuribus. Cynicorum verò (ita enim quidã appellantur) eſt in ciuitate quidem multitudo non parua: & ſicuti alterius rei, ita & huius magnus factus eſt prouẽtus; neque is degener inter homines (vt dicam quod res eſt) nihil ſcientes, ſed circa victus neceſſitates occupatos: hi autem in triuiis & angiportis & templorũ atriis congregãt decipiũtq; pueros & nautas, & huiuſmodi turbã, ſcõmata atque alia nugamenta conſerentes, forenséſque has reſponſiũculas. Quamobrem boni quidem efficiunt nihil, mali verò quantũ fieri poteſt plurimum, aſſuefacientes homines fatuos, vt philoſophos derideant: quemadmodum ſi quis puerum aſſuefaciat contẽnere præceptores, quúmque illorũ oporteret extundere cõtumaciam, illi eam adhuc augent. Qui autem ad vos procedũt tanquam eruditi, partim oſtẽtationis gratia ſermones habẽt, & hos indoctos: partim poëmata cõpoſita offerunt, certi quòd valde cantilenarũ amãtes ſitis. Hi, ſiquidem hoc faciunt vt poëtæ & rhetores, nõ eſt fortaſſe intolerandum: ſi verò vt philoſophi, lucri & ſuæ ipſorum gloriæ, non veſtræ vtilitatis gratia: hoc ſanè tolerari non debet. Simile enim eſt, ac ſi medicus ad ægrotantes ingrediens, ſalutis illorum & curationis nullam habeat rationem:

A ἐκεῖνο μὲν γὰρ, ὅπερ εἶπον, ἀεὶ ὑμῖν πάρεσι· καὶ οὐ δέος μήποτε ἐπιλίπῃ. τῶν δὲ τοιούτων λόγων, δι' οἷς ἄνθρωποι εὐδαιμονοῦσι καὶ κρείττους καὶ σωφρονέστεροι γίγνονται, καὶ βέλτιον οἰκεῖν δύνανται τὰς πόλεις, οὐ πολλάκις ἀκηκόατε· οὐ βούλομαι γὰρ εἰπεῖν, ἀνήκοοι ἐστέ. καὶ τοῦτο ἴσως οὐ δι' ὑμᾶς· δηλώσετε δὲ νῦν ἀνάσχησθε τήμερον· δηλαδὴ μᾶλλον διὰ τοὺς καλουμένους φιλοσόφους. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ὅλως εἰς πλῆ- B θος οὐκ ἴασιν, οἱ δὲ θέλουσι διακινδυνεύειν, ἀπεγνωκότες ἴσως, τὸ βελτίους ἂν ποιῆσαι τοὺς πολλούς· οἱ δ' ἐν τοῖς καλουμένοις ἀκροατηρίοις, φωνασκοῦσιν, ἐνσπόνδους λαβόντες ἀκροατὰς, καὶ χειροήθεις ἑαυτοῖς. τῶν δὲ Κυνικῶν λεγομένων ἐστὶ μὲν ἐν τῇ πόλει πλῆθος οὐκ ὀλίγον· καὶ καθάπερ ἄλλου τινὸς πράγματος, καὶ τούτου φορὰ γέγονεν. οὐδὲν μὲν τοι γε καὶ ἀγεννὲς ἀνθρώπων, οὐδὲν, ὡς εἰπεῖν, ἐπισταμένων, C ἀλλὰ χρεῖαν τροφῆς· οὗτοι δὲ ἔν τε τριόδοις, καὶ στενωποῖς καὶ πυλῶσιν ἱερῶν ἀγείρουσι, καὶ ἀπατῶσι παιδάρια, καὶ ναύτας καὶ τοιοῦτον ὄχλον· σκώμματα καὶ πολλὴν σπερμολογίαν συνείροντες, καὶ τὰς ἀγοραίους ταύτας ἀποκρίσεις. τοιγαροῦν ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ἐργάζονται, κακὸν δ', ὡς οἷόν τε, τὸ μέγιστον· καταγελᾶν ἐθίζοντες τοὺς ἀνοήτους τῶν φιλοσόφων· ὥσπερ ἂν εἰ παιδία τις ἐθίζοι διδασκάλων καταφρονεῖν, D καὶ δέον ἐκκόπτειν τὴν ἀγερωχίαν αὐτῶν, οἱ δ' ἔτι αὔξουσι. τῶν δὲ εἰς ὑμᾶς παριόντων ὡς πεπαιδευμένων, οἱ μὲν ἐπιδεικτικοὺς λόγους, καὶ τοὺς ἀμαθεῖς· οἱ δὲ ποιήματα συνθέντες διδόασι, ὡς πάνυ φιλῳδῶν ὑμῶν κατεγνωκότες. αὐτοὶ, δ' εἰ μὲν εἰσὶ ποιηταὶ καὶ ῥήτορες, οὐδὲν ἴσως δεινόν· εἰ δ' ὡς φιλόσοφοι ταῦτα πράττουσι, κέρδους ἕνεκεν καὶ δόξης τῆς ἑαυτῶν, οὐ τῆς ὑμετέρας ὠφελείας, καὶ τοῦτο δὴ ἤδη δεινόν. ὅμοιον γὰρ, ὥσπερ εἴ τις ἰατρὸς ἐπὶ κάμνοντας ἀνθρώπους εἰσιὼν, τῆς μὲν σωτηρίας αὐτῶν καὶ τῆς θεραπείας ἀμελήσας

A στεφάνους δὲ καὶ ἑταίρας καὶ μύρον αὐτοῖς εἰσφέρει. τινὲς δὲ ὀλίγοι παρρησίαν ἀγηόχασι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην ἐνδεῶς, οὐδ᾽ ὡς ἐμπλῆσαι τὰς ἀκοὰς ὑμῶν, οὐδ᾽ ὥστε διατελέσαι λέγοντες· ἀλλὰ ἓν, ἢ δύο, ῥήματα εἰπόντες, καὶ λοιδορήσαντες μᾶλλον, ἢ διδάξαντες ὑμᾶς, κατὰ σπουδὴν ἀπίασιν· εὐλαβούμενοι μὴ μεταξὺ θορυβήσητε, καὶ διαπέμψητε αὐτούς· ὥσπερ οἱ χειμῶνος ἀποτολμῶντες εἰς τὴν θάλατταν βραχύν τινα καὶ σύντομον πλοῦν. B ἄνδρα δὲ λαβεῖν καθαρῶς καὶ ἀδόλως παρρησιαζόμενον, καὶ μήτε δόξης χάριν, μήτ᾽ ἐπ᾽ ἀργυρίῳ προσποιούμενον· ἀλλ᾽ ἐπὶ εὐνοίᾳ καὶ κηδεμονίᾳ τῶν ἄλλων, ἕτοιμον, εἰ δέοι, καὶ καταγελᾶσθαι, καὶ ἀταξίαν πλήθους ἐνεγκεῖν καὶ θόρυβον, οὐ ῥᾴδιον. ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐτυχοῦς πόλεως ἐν τοσαύτῃ σπάνει γενναίων καὶ ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ἀφθονίᾳ δὲ κολάκων καὶ γοήτων καὶ σοφιστῶν. ἐγὼ μὲν γὰρ, οὐκ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ δοκῶ

κ. προστλ. προελέσθαι* τοῦτο, ἀλλ᾽ ὑπὸ δαιμονίου τινὸς γνώμης. C ὧν γὰρ οἱ θεοὶ προνοοῦσιν, ἐκείνοις παρασκευάζουσι καὶ συμβούλους ἀγαθοὺς αὐτομάτους, καὶ λόγους ἐπιτηδείους καὶ ξυμφέροντας εἰρῆσθαι. καὶ τοῦτο ἥκιστα ὑμᾶς ἀπιστεῖν χρὴ, παρ᾽ οἷς μάλιστα μὲν τιμᾶται τὸ δαιμόνιον· μάλιστα δὲ αὐτὸ δείκνυσι τὴν αὑτοῦ δύναμιν, καὶ μόνον οὐ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, διά τε χρησμῶν, καὶ δι᾽ ὀνειράτων. μὴ οὖν οἴεσθε κοιμωμένων μόνον ἐπιμελεῖσθαι τὸν θεὸν, D καὶ κατ᾽ ἰδίαν ἑκάστῳ μηνύοντα τὸ συμφέρον, ἐγρηγορότων δὲ ἀμελεῖν· καὶ κοινῇ καὶ ἀθρόοις, μηδὲν ἂν δεῖξαι τῶν χρησίμων. πολλάκις γὰρ ἤδη καὶ ὕπαρ ὤνησε, καὶ μεθ᾽ ἡμέραν ἐναργῶς προεῖπεν. ἴστε δήπου τὰς τοῦ Ἄπιδος φήμας, ἐνθάδε ἐν Μέμφει, πλησίον ὑμῶν· ὅτι παῖδες ἀπαγγέλλοντες παίζουσι, τὸ δοκοῦν τῷ θεῷ, καὶ τοῦτο ἀψευδὲς πέφηνεν. ὁ δὲ ὑμέτερος θεὸς, οἶμαι, τελειότερος ὢν, δι᾽ ἀνδρῶν ὑμᾶς καὶ μετὰ σπουδῆς βούλεται ὠφελεῖν, οὐ δι᾽ ὀλίγων ῥημάτων, ἀλλ᾽ ἰσχυρᾷ καὶ πλήρει κληδόνι, καὶ λόγῳ σαφεῖ,

ſed coronas, & meretrices, & vnguenta illis inferat. Cæterum pauci quidam loquendi libertatem intulerunt ad vos, & eã parcè, neque ita vt aures veſtræ implerentur, neque vt orationem abſoluerent: ſed vno aut duobus dictis verbis, & cõuicíantes magis quàm docẽtes, feſtinatò receſſerunt, metuẽtes interim ne tumultum excitaretis ipſóſq; repelleretis: vt qui hyemis tempore mare ingrediũtur ad breuem quandam & compendiariam nauigationem. Hominem autem habere, qui purè & abſque fraude liberè loquatur veritatẽ, neque gloriæ gratia, neque propter argentum ſimulet, ſed propter beneuolentiam aliorum & paternam curã paratus etiã ſit (ſi ita ſors ferat) derideri, & multitudinis tolerare confuſionẽ & tumultũ, difficilè eſt; & ciuitatis valde felicis in tãta generoſorum & liberorũ hominum inopia, abundantia autem adulatorum, & impoſtorum & ſophiſtarũ. Ego enim nõ à me ipſo mihi videre videor hoc elegiſſe, ſed ex diuina quadam ſententia. Quorũ enim dij prouidentiam habent, illis comparant etiã bonos cõſiliarios, vel vltro venientes, & ſermones conuenientes atque vtiles dici. Et de hoc vos minimè decet dubitare, apud quos præcipuè diuinitas honoratur: maximè verò ipſa ſuã ipſius oſtendit potentiam, & tantum nõ ſingulis diebus per oracula ſomniáque. Nolite ergo putare, noſtri tantum dormientiũ curam Deum gerere, & priuatim cuique ſignificare id quod commodet: vigilantes autem negligere, & in communi & congregatis nihil rerũ monſtrare vtiliũ. Sepenumero enim iã & vigilãtib. profuit, & interdiu manifeſtè quædã prædixit. Scitis haud dubiè Apidis famã hîc in Mẽphi propè vos; quòd pueri ludãt annũciãtes id quòd Deo videatur, & hoc nõ vanũ apparuit. Veſter autẽ tãquã (opinor) perfectior, per viros atque ſeriò vobis vult prodeſſe, non paucis verbis, ſed forti & pleno vaticinio, & ſermone perſpicuo,

déque maximè neceſſariis docenti, ſi ſuſti-
nueritis cum voluntate & obedientia. Et
primum quidem omnium (vt à proximo
incipiam, vnde oportet) hoc credite firmi-
ter, quòd quæ hominibus accidũt in bonũ,
omnia ſimiliter ſunt diuina, etiamſi quis
nauigans peritũ nãciſcatur nauclerũ, aut
gens aut ciuitas bonos præfectos. Et ſi me-
dicus opportunè adſit ægrotanti, etiã hũc
exiſtimare oportet auxiliatorem venire à
Deo miſſum. Et ſi quis ſermones audiat
prudẽtes, eos inde eſſe trãſmiſſos. In ſum-
ma enim nihil fortunatũ neque fructuo-
ſum eſt, quòd non iuxta Deorum & vo-
luntatem & potẽtiam perueniat ad nos:
& vbique omniũ ipſi bonorum ditionem
tenent, diſtribuuntque largiter volentibus
recipere. Mala autẽ aliũde, tãquã ex alio
quodã fonte profluunt, nobis propinquo,
quemadmodũ in hac ipſa aqua cõtingit.
Quæ enim ſeruat & nutrit, fœcundátq;,
verè cœlitus alicundè ex felici quodã fon-
te defluit: ſordidos autem aquæ ductus &
fœtidos nos ipſi facimus, noſtráque opera
conſtituuntur. Nam propter hominũ de-
mentiam & delitias & ambitionẽ, diffi-
cilis eſt vita, plenáque errore, prauitate,
ægritudine, & ſexcentis aliis malis. Horũ
autẽ vnã medicinã & pharmacũ dij fe-
cerũt, nẽpe eruditionẽ & ſermonem, quo
quis per totã vſus vitã, & aſſiduò, finẽ tã-
dẽ attingit ſanũ & felicẽ: qui autem rarò
& per interualla vtũtur, aliquãdo quidẽ
viuũt, aliquando verò alternatis vicibus
mortui ſũt. Attamẽ iã interdũ ab immẽſis
ipſiſq; imminẽtib. malis ſũt reuocati. Qui
verò ſẽper inexperti ſũt huius pharmaci,
& nũquã ad honeſta ducẽti ſermoni au-
res accõmodãt, prorſus miſeri ſunt, nullũ
regimẽ neq; propugnaculũ habentes ad-
uerſus affectiones, verũ in nuda miſeráq;
vita fluctuãt: queãdmodũ in lacera ſca-
pha & ſoluta, in omniũ rerũ iniquiſſima
ſententia & prauitate. Cõtingit autem
ferè, vt peſſimus atque infortunatiſſi-
mus quiſque lõgiſſimè fugiat à ſermone,

A διδάσκοντι περὶ τῶν μάλιστα ἀναγκαιοτάτων, ἐὰν
ὑπομείνητε μετὰ γνώμης καὶ πειθοῦς. καὶ
πρῶτόν γε ἁπάντων, ἵνα ὅθεν περ ἐχρῆν
ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, τοῦτο πείσθητε βεβαίως,
ὅτι τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἀνθρώποις ἐπ'
ἀγαθῷ, πάντα ὁμοίως ἐστὶ δαιμόνια· κἂν
πλέων τις ἐμπείρου τύχῃ κυβερνήτου, κἂν
ἔθνος ἢ πόλις χρηστῶν ἡγεμόνων, κἂν ἰα-
τρὸς ἐν καιρῷ παραγένηται τῷ κάμνον-
τι, καὶ τοῦτον ἡγεῖσθαι χρὴ, βοηθὸν ἥκειν
παρὰ θεοῦ. κἂν λόγων τις ἀκούσῃ φρο-
B νίμων, ἐκεῖθεν ἐπιπεμφθῆναι. καθό-
λου γὰρ οὐδὲν εὔδαιμον, οὐδ' ὠφέλιμον,
ὃ μὴ κατὰ γνώμην καὶ δύναμιν τῶν θεῶν
ἀφικνεῖται πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἁπανταχῆ
πάντων ἀγαθῶν αὐτοὶ κρατοῦσι, καὶ διανέ-
μουσι δαψιλῶς τοῖς ἐθέλουσι δέχεσθαι·
τὰ κακὰ δὲ ἀλλαχόθεν, ὡς ἐξ ἑτέρας τι-
νὸς πηγῆς ἔρχεται, τῆς πλησίον οὔσης παρ'
ἡμῖν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦδε τοῦ ὕδατος. ὃ μὲν
σῶζον καὶ τρέφον, καὶ γόνιμον, ὄντως ἄνωθέν
ποθεν ἐκ δαιμονίου τινὸς πηγῆς κάτεισι·
C τοὺς ῥυπαροὺς δὲ ὀχετοὺς, καὶ δυσώδεις αὐ-
τοὶ ποιοῦμεν, καὶ ἀφ' ἡμῶν οὗτοι ἵστανται.
διὰ γὰρ ἀνθρώπων ἄνοιαν καὶ τρυφὴν
καὶ φιλοτιμίαν δυσχερὴς ὁ βίος, καὶ με-
στὸς ἀπάτης, πονηρίας, λύπης, μυρίων
ἄλλων κακῶν. τούτων δὲ ἓν ἴαμα καὶ φάρ-
μακον ἐποίησαν οἱ θεοὶ παιδείαν καὶ
λόγον, ᾧ διὰ βίου μέν τις χρώμενος, καὶ
συνεχῶς, ἦλθέ ποτε πρὸς τέλος ὑγιὲς
καὶ εὔδαιμον· οἱ δὲ σπανίως καὶ διὰ χρό-
νου ποτὲ περιτυχόντες, ἄλλοτε μὲν ζῶσιν
D ἑτερήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖ τεθνᾶσιν. ὅμως
δὲ ἤδη ποτὲ ἐξ αἰσίων δεινῶν ἐπικειμέ-
νων αὐτοῖς ἀπετράπησαν. οἱ δὲ διὰ
παντὸς ἄπειροι τοῦ φαρμάκου τούτου,
καὶ μηδέποτε σωφρονοῦντι λόγῳ τὰς
ἀκοὰς ὑπέχοντες, ὁλοκλήρως ἄθλιοι
μηδεμίαν σκέπην μηδὲ προβολὴν ἔ-
χοντες ἀπὸ τῶν παθῶν· ἀλλ' ἐν ἀκαλύ-
πτῳ καὶ ταλαιπώρῳ βίῳ χειμαζόμενοι,
καθάπερ σκάφει σαθρῷ καὶ λελυμένῳ,
πάντων ἐν ἀγνώμονι γνώμῃ καὶ πονηρίᾳ.
συμβαίνει δὲ τοὺς κακίστους καὶ ἀτυχεστάτους,
ὡς πορρωτάτω φεύγειν ἀπὸ τοῦ λόγου·

καὶ μὴ ἐθέλειν ἀκούειν, μηδ' ἂν βιάζηταί τις· ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τῶν ἑλκῶν τὰ δυσχερῆ λίαν οὐκ ἐᾷ προσάψασθαι. καὶ τοῦτο αὐτὸ σημεῖόν ἐστι, τοῦ πάνυ πονηρῶς αὐτὰ ἔχειν. οἱ δὲ τοιοῦτοι, παρ' ἑτέροις ἴασιν, ἰατροὺς οὐκ ἔχοντες ἰσχυροτέρους. διττὴ γὰρ θεραπεία καὶ κακίας πρόνοια, καθάπερ τῶν ἄλλων νόσων· ἡ μὲν ἐοικυῖα διαίτῃ καὶ φαρμάκοις, ἡ δὲ καύσει καὶ τομῇ προσήκουσα μᾶλλον ἄρχουσι καὶ νόμοις καὶ δικασταῖς, οἳ τὸ περιττὸν δὴ καὶ ἀνίατον ἐξαιροῦσι. βελτίους δὲ εἰσιν, οἱ μὴ ῥᾳδίως αὐτὸ πράττοντες. τὴν δὲ ἑτέραν ἐπιμέλειαν, ἔργον εἶναι φημὶ τῶν δυναμένων διὰ πειθοῦς καὶ λόγου ψυχὰς πραΰνειν καὶ μαλάττειν. οὗτοι δὲ σωτῆρες εἰσὶ καὶ φύλακες τῶν οἵων τε σώζεσθαι, πρὶν εἰς τέλος ἐλθεῖν τὴν πονηρίαν εἴργοντες καὶ κατέχοντες. δεῖ μὲν οὖν ἑκατέρων ταῖς πόλεσι, πολὺ δὲ ἐπιεικεστέρων, τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις. κολάζειν μὲν γὰρ προσήκει φειδόμενον, διδάσκειν δὲ μὴ φειδόμενον. καὶ χρηστοῦ μὲν ἐστιν ἡγεμόνος συγγνώμη. φιλοσόφου δὲ κακοῦ, μὴ πικρὸν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τῆς τιμωρίας πλῆρες ἀπόλλυσι· τὸ δὲ τοῦ λόγου πικρὸν σώζειν πέφυκε. κινδυνεύει μέντοι, πολλή τις εἶναι σπάνις ὑμῖν, τῶν ὑστερον ἐπισταμένων. οὔτε γὰρ χρήματα αὐτοῖς, οὔτε δύναμις περιγίγνεται διὰ τοῦτο, ἀλλ' ἀπέχθεια μᾶλλον καὶ λοιδορία καὶ προπηλακισμός· ὧν ἴσως οὐκέτι δεῖ φροντίζειν. τοιγαροῦν, διὰ τὴν ἐκείνων ἀναχώρησιν καὶ σιωπὴν, ἐρίδων ὑμῖν φύεται πλῆθος, καὶ δικῶν, καὶ βοὴ τραχεῖα, καὶ γλῶτται βλαβεραὶ, καὶ ἀκόλαστοι κατήγοροι, συκοφαντήματα, γραφαὶ, ῥητόρων ὄχλος. καθάπερ, οἶμαι, δι' ἔνδειαν ἰατρῶν, ἢ δι' ἀπειρίαν, πλείους οἱ θάπτοντες γίγνονται. καὶ τούτων ἐν ἀρχῇ μὲν ἠτιασάμην· τοὺς μὴ παριόντας εἰς τὸ πλῆθος, μηδὲ τολμῶντας ὑμῖν διαλέγεσθαι· ἀλλὰ σεμνοὺς μὲν εἶναι βουλομένους, ἀνωφελεῖς δὲ ὁρωμένους

A *nolitque audire, neque tametſi quis compellat: quemadmodum (puto) & hulcera nimis difficilia, non ſinũt ſe tangi. & hoc eſt indicium, quòd ſupra modum malè habeant. Tales autem apud alios medicos fortiores ſibi medelam quærant, quũ à mitiorib. nequeãt curari. Duplex enim eſt remedium & prouidentia contra malitiam, quemadmodũ & cõtra alios morbos: vna quidem ſimilis diætæ & pharmacis: altera autem ſectioni & vſtioni,* B *conueniens magis principibus & legibus & iudicibus qua ſuperfluum iam immedicabile euellunt. Meliores autem ſunt, qui non facilè id faciunt. Alterã autem curam officiũ eſſe aio eorum, qui perſuaſione & ſermone animas poſſunt mãſuefacere & emollire. Hi autem ſaluatores ſunt, cuſtodéſque omniũ qui ſeruari poſſunt, antequam ad extremum progrediatur finem, prauitatem arcentes & retinentes. Vtriſque ſanè opus habent ciuitates,* C *multo autẽ humaniore hi, qui poteſtatẽ obtinent. Pœnas enim ſumere ita cõuenit, vt ſimul parcas: docere verò, vt nihil parcas. Et boni hoc eſt præfecti, vt ignoſcat: mali autem philoſophi, vt nõ ſit acerbus. Supplicij enim plenitudo perdit, ſermonis autem amaritudo naturaliter ſaluare ſolet. Periculum autem eſt, ne vobis magna eorum ſit penuria, qui poſterius ſciant. Neque enim pecuniæ illis, neque potentia acquiritur ex hoc, ſed magis odium, conuitium, vituperiúmque: quorũ* D *fortaſſe nulla habenda eſt cura. Quapropter ob illorũ ſeceſſum ſilentiúmque, cõtentionum vobis gliſcit copia, & iudiciorũ, & aſper clamor, & noxiæ linguæ, & intemperãtes accuſatores, calumnioſæque ſcripturæ, & rhetorũ denique turba. Quemadmodum (puto) propter medicorum inopiã, aut propter inexperientiam, plures fiunt pollinctores. Atque ego hæc in principio accuſaui: ſimul eos quoque, qui volũt procedere ad multitudinem, neque vobis audent diſſerere: ſed dum graues eſſe volunt, inutiles exiſtunt:*

A *ſimiléſque ſunt ignauis athletis, qui omnibus ſunt moleſti in palæſtris & gymnaſiis, manibus geſticulantes & luctantes, in ſtadium verò procedere nolunt, ſolem & plagas metuentes. At res ipſa verè difficilis eſt & propter vos. Non enim facilis toleratu tãtæ tumultus multitudinis, neque infinitorum hominum millium aſpectum ferre, abſque cantilena & cithara procliue eſt. Hoc enim ſolum remedium eſt aduerſus tribus veſtras, quemadmodum aiunt quorundam animalium adipem prodeſſe ad difficiles morbos. Proinde ego ſanè, ſi cantionum eſſem peritus, haud huc ſuſtinuiſſem ingredi ſine concentu aut cantico. Nunc verò hoc mihi deeſt pharmacum: Deus autem (vt dixi) me confidere iuſſit,*

Vide Not. Morell.

νοις· καὶ ὁμοίως τοῖς ἀγεννέσι τῶν ἀθλητῶν, οἳ τὰς παλαίστρας ἐνοχλοῦσι καὶ τὰ γυμνάσια, χειρονομοῦντες καὶ παλαίοντες, εἰς δὲ τὸν στάδιον οὐκ ἐθέλουσιν ἰέναι, τὸν ἥλιον καὶ τὰς πληγὰς ὑφορώμενοι. τὸ μὲν γὰρ πρᾶγμα, δυσχερὲς ὄντως, καὶ δι' ὑμᾶς. οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἐνεγκεῖν τοσοῦδε πλήθους θόρυβον, οὐδὲ μυριάσιν ἀνθρώποις ἀπείροις ἐναντίον βλέψαι, χωρὶς ᾠδῆς καὶ κιθάρας. τοῦτο μὲν γὰρ ἀλεξιφάρμακόν ἐστι πρὸς τὸν δῆμον ὑμῶν· B καθάπερ στέαρ φασὶν ἐνίων ζώων, ὠφελεῖν πρός τι τῶν χαλεπῶν. ἔγωγ' οὖν, εἰ ἦν ᾠδικός, οὐκ ἂν ἐδεήθην εἰσελθεῖν δίχα μέλους τινός, ἢ ᾄσματος. νῦν δὲ τούτου μὲν ἀπορῶ τοῦ φαρμάκου· θεὸς δ', ὅπερ ἔφην, θαρρῆσαί μοι παρέχει,

Qui fortem quamuis hominem terrore metuque
Concutit, & facilè victrici denique palma
Exuit: interdúmque animans ciet ad bona quæque. C

Ὅστε καὶ ἄλκιμον ἄνδρα φοβεῖ, καὶ ἀφείλετο νίκης
Ῥηιδίως, ὁτὲ δ' αὐτὸς ἐποτρύνει καὶ ἀνώγει.

Vt verò & ego Mercurij verſus ad vos dicam, quibus ille ſe in Odyſſea defendit apud Calypſo, nuntij gratia, quod iniucundum exiſtimabat. Forſan nugari me dicetis, dicendi tamen ſunt:

Iupiter inuitum ſanè huc me vadere iuſsit:
Namque volens vndas quis tot percurrat amaras,
Immenſáſque? hominúmque nec eſt vrbs vlla propinqua. D

εἰ οὖν τὰ τοῦ Ἑρμοῦ ἔπη κἀγὼ λέγοιμι πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἐκεῖνος ἐν Ὀδυσσείᾳ πεποίηται Καλυψοῖ ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῆς ἀγγελίας, ἣν ἀηδῆ οὖσαν ἐνόμιζε. τάχα ληρεῖν με φαίητε, ῥητέα δ' ὅμως·

Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα,
Τίς δ' ἂν ἑκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἁλμυρὸν ὕδωρ
Ἄσπετον; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις.

Ille quidem quum eſſet Deus & alatus, queritur de vndis & pelago, déque inter ciuitates hominéſque ſolitudine: ego verò homo pretij nullius, & nulla de gente, in vili palliolo, neque cantus dulcedine præſtans, neque maiorem alio habens vocem, cur non extimui veſtrum rumorem, neque riſum, neque iram, neque ſibila, neque ſcommata quibus omnes exterretis, omnéſque vbique ſemper ſuperatis & plebeios & reges? Præſertim quum audiã,

ἐκεῖνος μὲν θεὸς ὤν, καὶ πετόμενος δυσχεραίνει τὰ κύματα, καὶ τὸ πέλαγος, καὶ τὴν μεταξὺ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐρημίαν· ἐγὼ δὲ ἄνθρωπος οὐδεὶς οὐδαμόθεν, ἐν τριβωνίῳ φαύλῳ, μήτε ᾄδειν ἡδύς, μήτε μεῖζον ἑτέρου φθεγγόμενος, οὐκ ἄρα ἔδεισα τὸν ὑμέτερον θροῦν, οὐδὲ τὸν γέλωτα, οὐδὲ τὴν ὀργήν, οὐδὲ συριγμούς, οὐδὲ τὰ σκώμματα, οἷς πάντας ἐκπλήττετε, καὶ πανταχοῦ πάντων ἀεὶ περίεστε, καὶ ἰδιώτην, καὶ βασιλέα; καὶ ταῦτα ἀκούων;

Ομήρου τε καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν ὑμνούντων ἀεὶ τὸν ὄχλον, ὡς χαλεπόν τε καὶ ἀπειθῆ, καὶ πρὸς ὕβριν ἕτοιμον· τοῦ μὲν οὕτω λέγοντος·

Κινήθη δ' ἀγορή, ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης
Πόντου Ἰκαρίοιο, τὰ μέν τ' Εὖρός τε Νότος τε
Ὤρορ' ἐπαΐξας πατρὸς Διὸς ἐκ νεφελάων.

ἑτέρου δὲ πάλιν αὖ,

——δῆμος ἄστατον κακόν,
Καὶ θαλάσσῃ πάνθ' ὅμοιον, ὑπ' ἀνέμου ῥιπίζεται.
Καὶ γαληνὸς ἐντ' ἤχῳ, πρὸς πνεῦμα βραχὺ κορύσσεται.
Κἄν τις αἰτία γένηται τὸν πολίτην κατέπιεν.

τάχ' οὖν καὶ ὑμεῖς ἐμὲ τῷ θορύβῳ καταπίοιτε καὶ τῇ ταραχῇ, βουλόμενον ὑμᾶς ὠφελεῖν. μείναντες δὲ, καὶ ἀκούσαντες διὰ τέλους, πᾶσι θαυμαστοὶ δόξετε· καὶ οὐ μόνον κρουμάτων ἔμπειροι, καὶ ὀρχημάτων, ἀλλὰ καὶ λόγων φρονίμων· ἵνα κἀμοὶ πρὸς τοὺς αἰτιωμένους καὶ καταγινώσκοντας, ὅτι δεῦρο εἰσῆλθον, ἢ δικαίως ἀπολογεῖσθαι. αἰτιάσονται γὰρ, εὖ ἴστε, καὶ φήσουσι δοξοκόπον εἶναι, καὶ μαινόμενον, ὅς τις ἐμαυτὸν ὄχλῳ, καὶ θορύβῳ παρέβαλον. ὅπως οὖν ἔχω λέγειν, ὅτι οὐ πᾶν πλῆθος ἀσελγές ἐστιν οὐδὲ ἀνήκοον, οὐδὲ ἀπὸ παντὸς δεῖ τοὺς πεπαιδευμένους φεύγειν· σαφέστερον δ' ὑμῖν, εἰ βούλεσθε, διαλέξομαι, περὶ δήμου φύσεως, τουτέστι περὶ ὑμῶν αὐτῶν. καὶ γὰρ ἕν τι τῶν χρησίμων ἐστὶ, καὶ μᾶλλον ἂν ὑμᾶς ὠφελήσαιμι, ἢ περὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς εἰ λέγοιμι. φημὶ δῆμον ἐοικέναι μάλιστα ἀνδρὶ δυνάστῃ, καὶ σφόδρα ἰσχυρῷ, μεγάλην τινὰ ἐξουσίαν καὶ ῥώμην

A *Homerũ & alios poëtas ſemper canentes, quòd multitudo res ſæua ſit, & imperſuaſibilis, & prompta ad iniurias? Illo quidem ita dicente:*

Hîc hominum verò commota eſt concio, ſicut
Immenſi fluctus pelagi, quos Auſter & Eurus
Fortiter impellunt, Iouis atra è nube ruentes.

Alio autem rurſum:

B Eſt malum inſtabile populus, maríque ſimilis
Parte ab omni: námque ventis verberatus
Huc & illuc: ſique tranquillum ſonat modò,
Mox tamen, ventis vt excitatus omnibus,
Surgit in rabiem, manúſque armat cruentas:
Sique cauſa ſuppetit vel parua, ciuem vorat.

C *Forſan igitur, ne & vos me tumultu & turbatione deuoraretis, metuendum erat, vobis vtilitatem adferre volentem. Si manſeritis verò, & audieritis vſque ad finem, omnibus eritis admirationi, videbiminíque non ſolùm ſonorum periti atque ſaltationum, ſed etiam ſermonũ prudentium: vt etiam mihi aduerſus eos qui me reprehendũt, damnántque quòd huc ſim ingreſſus, iuſta prębeatur defenſio. Noſtis* D *enim bene, quòd me reprehenſuri ſint, & dicturi vanæ gloriæ cupidum, & inſanũ, qui me turbæ & tumultui obiecerim. Vt igitur habeam dicere, non omnem multitudinem eſſe laſciuã, & audiendi impatientem, neque ab omnib. eruditis eſſe fugiendum; euidentiùs autem vobis (ſi placet) diſſeram de populi natura, hoc eſt, de vobis ipſis. Quippe hoc vnum eſt vtilium & magis vobis profuero, quàm ſi de cœlo & terra dicerem. Aio populum maximè ſimilem eſſe viro primati, & valde forti, magnam quandam poteſtatem & robur*

*habenti: & tãto maiori primati, & plurium principi, quanto ipſe maior fuerit populus, & ciuitatis nobilioris. Huius igitur reges ſunt dij, pro communi ſalute pręfecti, reuera curatores & præſides boni & iuſti. Et bonorum quidem voluntarij promi: mala verò rarò tribuentes, & neceſſitate compulſi, ornatu lętantes ciuitatum. Qui verò è diuerſo ſunt duri & feri, tyranni vocantur, ſæui tam ad audiendum quàm ad congrediendum. Horum quidem ira ad omnia eſt prompta, quemadmodum ferarum beſtiarum: aures autem obſtructæ, & ingreſſus in eas non patet ſermonibus æquis; ſed adulatio & deceptio obtinent apud eos. Similiter autem & populus. Nam aliquis eſt bonus & ęquus, mitiſque & trãquillus verè, qui guſtare poſſit loquendi libertatem, neque in omnibus velit delitiari, humanus, magnanimus, venerans bonos tã viros quàm ſermones, corripientibus docentibúſque gratiam habens: quem ego cenſeo diuinæ & regiæ naturæ eſſe, dicóque condecens eſſe vt quis hunc accedat, & alloquatur, quemadmodũ generoſum equum loro vili * manſuetè ducens, haud indigens annulis. Complures verò & audaces & ſuperbi, & implacidi ad omnia, & nouarum rerum cupidi, tyrannis ſimiles, & longè peiores: vtpote quorum malitia nõ vniuſmodi eſt, neque ſimplex, ſed commixta ex quàm plurimis: vt valde varia & ſæua ſit beſtia, vt poëtæ & opifices fingunt Centauros & Sphingas & Chimæras, ex omnigenis naturis in vnam formam idoli componentes. Huiuſmodi autem cum portento cõgredi, aut contra ire, inſanientis cuiuſdam verè factum eſt, aut admodum animoſi & alati Perſeos aut Bellerophontis. Alexandrinorum ergo populum infinitum (vt aiũt) vtra in parte ponamus? Ego ſanè me vobis exhibui: vt illis, qui melioris ſint naturæ. Fortaſſis autem & alius hoc præſumpſerit, qui melior me ſit. Et ſanè, neque*

A ἔχοντι, καὶ τοσούτῳ μείζονι δυνάστῃ, καὶ ἄρχοντι πλειόνων, ὅσῳ περ ἂν αὐτὸς ᾖ πλείων ὁ δῆμος, καὶ πόλεως δυνατωτέρας. ἐκείνων μὲν οὖν εἰσὶ βασιλεῖς θεοὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ κοινῇ γεγονότες, κηδεμόνες ὄντως καὶ προστάται χρηστοὶ, καὶ δίκαιοι: τῶν μὲν ἀγαθῶν ἑκούσιοι ταμίαι, τῶν δὲ χαλεπῶν σπανίως μεταδιδόντες, καὶ κατὰ ἀνάγκην, κόσμῳ πόλεων ἡδόμενοι. οἱ δὲ τοὐναντίον σκληροὶ, καὶ ἄγριοι τύραννοι, χαλεποὶ μὲν ἀκοῦσαι, χαλεποὶ δὲ συμβαλεῖν. B τούτων ἡ μὲν ὀργὴ, πρὸς πάντα ἕτοιμος, ὥσπερ θηρίων ἀνημέρων· τὰ δὲ ὦτα ἐμπέφρακται, καὶ πάροδος οὐκ ἔστιν εἰς αὐτὰ, λόγοις ἐπιεικέσιν· ἀλλὰ κολακεία καὶ ἀπάτη κρατεῖ παρ' αὐτοῖς. ὁμοίως δὲ καὶ δῆμος. ὁ μέν τις εὐγνώμων, καὶ πρᾶος, καὶ γαληνὸς ὄντως, οἷος γεύσασθαι παρρησίας, καὶ μὴ πάντα ἐθέλειν τρυφᾶν, ἐπιεικὴς, μεγαλόφρων, αἰδούμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ ἄνδρας, καὶ λόγους, τοῖς νουθετοῦσι καὶ διδάσκουσι χάριν εἰδώς· C ὃν ἐγὼ τίθημι τῆς θείας καὶ βασιλικῆς φύσεως, καὶ προσιέναι φημὶ καὶ διαλέγεσθαι τούτῳ πρέπειν, καθάπερ ἵππον γενναῖον ἐξ ἡνίας *εὐτελοῦς, πρᾴως ἄγοντα, οὐδὲν δεόμενον ψαλίων. γρ. ἁπλῆ οἱ δὲ πλείους, καὶ οἱ θρασεῖς καὶ ὑπερήφανοι, δυσάρεστοι πρὸς ἅπαντα, ἀψίκοροι, τυράννοις ὅμοιοι, καὶ πολὺ χείρους· οἷα δὴ τῆς κακίας αὐτῶν οὔσης οὐ μιᾶς, οὐδὲ ἁπλῆς, ἀλλὰ συμπεφορημένης ἐκ μυρίων· ὥστε πάνυ ποικίλον τε καὶ δεινὸν εἶναι θηρίον, D οἷα ποιηταὶ καὶ δημιουργοὶ πλάττουσι Κενταύρους τε καὶ Σφίγγας, καὶ Χιμαίρας, ἐκ παντοδαπῶν φύσεων εἰς μίαν μορφὴν εἰδώλου ξυντιθέντες. τῷ δὲ τοιούτῳ τέρατι ξυμπλέκεσθαι καὶ ὁμόσε ἰέναι, μαινομένου τινὸς ἀληθῶς ἔργον, ἢ σφόδρα ἀνδρείου, καὶ πτηνοῦ Περσέως ἢ Βελλεροφόντου. τὸν γοῦν τὸν Ἀλεξανδρέων δῆμον τὸν ἄπειρον, ὥς φασι, ποίας μερίδος θῶμεν; ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς τῆς βελτίονος οὔσιν ὑμῖν, παρέσχηκα ἐμαυτόν. ἴσως δὲ καὶ ἄλλος προαιρήσεται τῶν ἐμοῦ κρειττόνων. καὶ μὴν οὐδὲ

ἔχετε θέαμα κάλλιον καὶ παραδοξότερον αὐτῶν, σωφρονούντων καὶ προσεχόντων. θεῖον γὰρ δὴ καὶ σεμνὸν ἀληθῶς, καὶ μεγαλοπρεπὲς δήμου πρόσωπον πρᾶον καθεστηκὸς, καὶ μήτε γέλωτι σφοδρῷ, καὶ ἀκολάστῳ βρασσόμενον, μήτε θορύβῳ συνεχεῖ καὶ ἀτάκτῳ τεταραγμένον· ἀλλ' ἀκοὴ μία τοσούτου πλήθους. ἴδετε δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ παρόντι, καὶ ὅταν τὰ συνήθη θεωρῆτε, οἷοί ἐστε. ἐμοὶ γὰρ νῦν μὲν ἀξιοθέατοι δοκεῖτε εἶναι, καὶ ἰδιώταις καὶ βασιλεῦσι. καὶ οὐδείς ἐστιν, ὃς οὐκ ἂν, εἰσελθὼν καταπλαγείη τε ὑμᾶς, καὶ τιμήσειεν· ὥστε εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γε ὑμῖν ὁ λόγος παρέσχηκεν οὐ σμικρὸν, μίαν ὥραν σωφρονῆσαι. ἢ γὰρ τοῖς νοσοῦσι μεγάλη ῥοπὴ πρὸς σωτηρίαν σμικρὸν ἡσυχάσασιν. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις σπουδαῖς, ὅταν ὑμῖν ἐμπέσῃ τὸ τῆς ἀταξίας πνεῦμα· ὥσπερ οὖν ταχὺς ἄνεμος κινήσῃ θάλασσαν, ἰλυώδη καὶ ῥυπαρὰν, ἀπηχῶς, οἶμαι, καθ' Ὅμηρον ὁρᾶται ἀφρός τε καὶ ἄχνη, καὶ φυκίων πλῆθος ἐκχεομένων· ὡσαύτως δὴ καὶ παρ' ὑμῖν σκώμματα, πληγαὶ, γέλως. τίς ἂν οὖν τοὺς οὕτω διακειμένους ἐπαινέσειεν. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς ἄρχουσιν εὐτελέστεροι φαίνεσθε. καὶ πρότερόν τινα εἰρηκέναι φασὶ, τὸ δὲ Ἀλεξανδρέων πλῆθος, τί ἂν εἴποι τις, οἷς μόνον δεῖ παραβάλλειν τὸν πολὺν ἄρτον· οὕτω γὰρ εἰρῆσθαι πολὺ βέλτιον· καὶ θέαν ἵππων, ὡς τῶν γε ἄλλων, οὐδενὸς αὐτοῖς μέλει. οὐ γὰρ ὑμεῖς μὲν, ἄν τις ἀσχημονῇ τῶν μειζόνων ἐν τῷ μέσῳ πάντων ὁρώντων, καταφρονεῖτε αὐτοῦ, καὶ νομίζετε οὐδενὸς ἄξιον, κἂν μυριάκις ὑμῶν ἔχῃ τινὰ ἐξουσίαν· αὐτοὶ δὲ δύνασθε σεμνοὶ δοκεῖν καὶ σπουδαῖοι, τοιαῦτα πράττοντες; οὐκ ἴστε ὅτι ὥσπερ ἡγεμὼν καὶ βασιλεὺς ὅταν προέλθῃ, τότε σαφέστατα ὁρᾶται, ὃ δεῖ μηδὲν ἀγεννὲς μηδὲ ἀγροῖκον ποιεῖν· παραπλησίως καὶ δῆμος ὅταν εἰς τοῦτο προέλθῃ, καὶ ἀθρόως γένηται; χρὴ μὲν γὰρ,

A *habetis ſpectaculũ pulchrius, neque admirabilius quàm vos ipſos modeſte gerẽtes & attendentes. Diuinum enim quiddam eſt, & grauitatis reuera plenum & magnificum, populi vultus manſuetè cõpoſiti, neque riſu vehemẽti ac intemperãti efferuentis, neque tumultu continuo & incompoſito perturbati, ſed quum eſt auditio vna tãtæ multitudinis. Aſpicite autem vos ipſos in præſentia, & quum conſueta ſpectaueritis, qualesnam ſitis. Mi-* B *hi nunc ſanè ſpectatu digniſsimi videmini & plebeiis & regibus, & nemo eſt qui non ingrediens obſtupeſceret, vóſque honore afficeret: vt ſi nihil aliud, hoc ſaltem vobis non paruum præſtitit ſermo, vt vnã horam vos modeſtè geratis. Nam & ægrotantibus momentum ad ſalutem nõ modicum eſt, ſi pauliſper poſſunt quieſcere. In aliis autem ſodalitatibus quum vobis inciderit cõfuſionis ſpiritus: quemadmodum ſi velox ventus commouerit ma-* C *re lutoſum & ſordidum, planè tum (opinor) iuxta Homerum ſpuma videtur, & palea, & algarum copia effuſarum: ſimiliter tum apud vos videntur ſcommata, plagæ, riſúſque. Quis igitur vos ita affectos laudare queat? Non enim propter hoc & principib. videmini magis immunes. Et antea quendam dixiſſe aiunt: De Alexandrinorum verò multitudine, quid quis dicat, quibus dũtaxat abiicere oportet multum panis, (ita enim multo melius cuſtodiri) & ſpectaculum equorum, vt* D *quibus cætera omnia nulli ſunt curæ? Nónne vos, quum ſe quis ex maioribus inhoneſtè gerit in medio omnibus videntibus, eum deſpicitis, & cẽſetis nullius pretij, etiamſi centies inter vos aliquã habeat poteſtatem: ipſi autem poteſtis videri graues & honeſti talia facientes? Neſcitis, quòd ſicut princeps & rex progrediens tunc clariſsimè videtur, vt oporteat eum nihil ignobile aut turpe facere: hoc modo & populus, quum huc progreſſus fuerit, & in vnum congregatus? Oportet quidẽ*

(opinor) & aliàs vos modeſtè gerere: ſed
tamen quando quis quid facit apud ſe, nõ
publicum id, neque ciuitatis eſt putandũ:
in theatro autem videntur publici mores.
Vos autem prçcipuè hoc in loco incircũ-
ſpectè vos geritis, gloriámque deſtituitis
vrbis: quemadmodum malæ mulieres,
quum oporteret eas honeſtè in publico
viuere etiamſi domi immodeſtè ſe habe-
rẽt iſtæ tamen in propatulo plurimũ pec-
cãt. Quid igitur, dicat forſan aliquis. Nũ
hoc ſolo delinquimus, quòd vitioſè ſpe-
ctamus? Et de hoc ſolo nobis dicis, aliud
autem nihil? An metuis & de cæteris diſ-
ſerere? Et quidẽ, forſan dicet aliquis, quòd
quamuis multa dixerim, nullum tamen
dederim vobis conſilium, neque planè ex-
poſuerim, id de quo vos præcipuè repre-
hendo: hoc autem officium eſſe docentis.
Ego verò & nunc me arbitror multa &
vtilia dixiſſe attendẽtibus & de Deo, &
de populi natura: & quòd oporteat au-
dire, & non repudiare ſermones. Hoc
enim (opinor) admodum fuit neceſſariũ,
vt nẽpe primùm præpararẽ vos, vt ſuſti-
neretis audire. Quare ſi nihil aliud, hoc
tamẽ haud vulgare vobis prçſtitit ſermo,
quòd tanto tempore ſedetis, modeſtè vos
gerentes. Namque & ægrotantibus ma-
gnum ad ſanitatem momẽtum eſt, ſi pau-
lum quieſcant. Atqui de aliis omnia per-
currere, præſertim in vna die, eóque vos
denique compellere vt malitiam & deli-
cta condemnetis, non eſt poſſibile.

Non mihi ſi linguæ denæ præſtò,
oráque dena.
Cœleſtes ſolæ natæ Iouis ægida ha-
bentis
Pierides narrent, quanta improbitas
ſit vbiq. *non apud vos ſolos.*

Illud autem ipſum de quo cœpi dicere, vi-
dete quale ſit. Quomodo enim cœnetis
apud vos, aut dormiatis, aut gubernetis
ſuam quiſque domum, nõ admodum ma-
nifeſtũ eſt: quomodo autem ſpectetis, &
quales nã hîc ſitis, omnes Græci & bar-

A οἶμαι, καὶ τὸν ἄλλον χρόνον σωφρονεῖν ὑ-
μᾶς· ἀλλ' ὅμως, ὅταν πράττῃ τις καθ'
αὑτόν, οὐ κοινόν ἐστι τοῦτο, οὐδὲ τῆς πό-
λεως· ἐν τῷ θεάτρῳ δὲ βλέπεται τὸ
δημόσιον ἦθος. ὑμεῖς δὲ μάλιστα ἐνθαῦ-
τα ἀφυλάκτως ἔχετε, καὶ προΐεσθε
τὴν δόξαν τῆς πόλεως· ὥσπερ αἱ κακαὶ
γυναῖκες, δέον αὐτάς, κἂν οἴκοι μὴ σω-
φρονῶσιν*, ἔξω γε προϊέναι κοσμίως· αἱ
δὲ μάλιστα ἐν ταῖς ὁδοῖς πλεῖστα ἁμαρ-
τάνουσι*. τί οὖν τάχα ἐρεῖ τις, τοῦτο μό-
B νον ἁμαρτάνομεν τὸ φαύλως θεωρεῖν; καὶ
περὶ τούτου μόνου λέγεις ἡμῖν, ἄλλο δ'
οὐθέν; δέδοικας ἅμα τὸ περὶ πάντων διε-
λεχθῆναι; καί τοι, τάχα φήσει τις, ὡς πολλὰ
λέγων, οὐθὲν ὑμῖν συμβεβούλευκα, οὐ-
δὲ εἴρηκα σαφῶς, ἐφ' ᾧ μάλιστα ἐπιτι-
μῶ· τοῦτο δὲ ἔργον εἶναι τοῦ διδάσκοντος.
ἐγὼ δὲ καὶ νῦν μὲν ἡγοῦμαι, πολλὰ
καὶ χρήσιμα εἰρηκέναι τοῖς προσέχου-
σι, καὶ περὶ θεοῦ, καὶ περὶ δήμου φύ-
σεως, καὶ περὶ τοῦ δεῖν ἀκούειν, καὶ μὴ
C πείθεσθαι λόγων. τοῦτο γάρ, οἶμαι, καὶ
ἀναγκαιότατον ἦν, παρασκευάσαι πρῶ-
τον ὑμᾶς ὑπομένοντας ἀκούειν. ὥστ' εἰ
μηδὲν ἄλλο παρέσχηκεν ὑμῖν μέγα ὁ λό-
γος, τοῦτο γοῦν, ὅτι τοσοῦτον χρόνον κάθησθε
σωφρονοῦντες. καὶ γὰρ τοῖς νοσοῦσι, με-
γάλη ῥοπὴ πρὸς σωτηρίαν, μικρὸν ἡσυ-
χάσασι. καὶ μὴν περί γε τῶν ἄλλων, τὸ
μὲν πάντα ἐπεξελθεῖν, καὶ ταῦτα ἐν ἡ-
μέρᾳ μιᾷ, καὶ τελέως ὑμᾶς ἀναγκά-
σαι καταγνῶναι τῆς κακίας καὶ τῶν ἁμαρ-
D τημάτων, οὐ δυνατόν,

Οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ
στόματ' εἶεν.
Εἰ μὴ Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι Διὸς Αἰ-
γιόχοιο
Θυγατέρες μνησαίαθ', ὅση κακότης
παρὰ πᾶσιν. οὐχ ὑμῖν μόνοις.

αὐτὸ δὲ τοῦτο περὶ οὗ λέγειν ἠρξάμην,
ὁρᾶτε ἡλίκον ἐστίν. ὅπως μὲν γὰρ ἑ-
στιᾶσθε καθ' ἑαυτούς, ἢ κοιμᾶσθε, ἢ
διοικεῖτε τὴν οἰκίαν ἕκαστος, οὐ πάνυ δῆ-
λός ἐστιν· ὅπως μέντοι θεωρεῖτε, καὶ
ποῖοί τινες ἐνθάδε ἐστέ, ἅπαντες Ἕλληνες

καὶ βάρβαροι ἴσασιν. ἡ γὰρ πόλις ὑμῶν τῷ μεγέθει καὶ τῷ τόπῳ, πλεῖστον ὅσον διαφέρει, καὶ περιφανῶς ἀποδέδεικται δευτέρα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον. ἥτε γὰρ Αἴγυπτος ὑμῶν τηλικοῦτον ἔθνος, σῶμα τῆς πόλεώς ἐστι, μᾶλλον δὲ προσθήκη. τοῦ τε γὰρ ποταμοῦ τὸ ἴδιον τῆς φύσεως καὶ παρὰ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, λόγου μεῖζον, τό τε θαυμαστὸν αὐτοῦ καὶ τὸ ὠφέλιμον· τήν τε θάλατταν τὴν καθ' ὑμᾶς ἅπασαν ἐκδέχεσθαι, κάλλη τε λιμένων, καὶ μεγέθη στόλου, καὶ τῶν πανταχοῦ γιγνομένων ἀφθονία καὶ διάθεσις· καὶ τὴν ἔξωθεν ὑπερκειμένην ἔχετε, τήν τε Ἐρυθρὰν καὶ τὴν Ἰνδικὴν, ἧς πρότερον τὸ ὄνομα ἀκοῦσαι χαλεπὸν ἦν· ὥστε τὰς ἐμπορείας, οὐ νήσων, οὐδὲ λιμένων, οὐδὲ πορθμῶν τινῶν καὶ ἰσθμῶν, ἀλλὰ σχεδὸν ἁπάσης τῆς οἰκουμένης γίγνεσθαι παρ' ὑμῖν. κεῖται γὰρ ἐν συνδέσμῳ τινὶ τῆς ὅλης γῆς, καὶ τῶν πλείστων ἀπῳκισμένων ἐθνῶν· ὥσπερ ἀγορὰ μιᾶς πόλεως εἰς ταυτὸ ξυνάγουσα πάντας, καὶ δεικνύουσά γε ἀλλήλοις, καὶ καθ' ὅσον οἷόν τε, ὁμοφύλους ποιοῦσα. ἴσως οὖν χαίρετε ἀκούοντες, καὶ νομίζετε ἐπαινεῖσθαι ταῦτα ἐμοῦ λέγοντος, ὥσπερ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἀεὶ θωπευόντων ὑμᾶς; ἐγὼ δὲ ἐπῄνεσα ὕδωρ, καὶ γῆν, καὶ λιμένας, καὶ τόπους, καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ ὑμᾶς. ποῦ γὰρ εἶπον; ὡς ἐστὲ φρόνιμοι, καὶ σώφρονες, καὶ δίκαιοι; οὐχὶ τἀναντία τούτων; ἔστι γὰρ ἀνθρώπων ἔπαινος, εὐταξία, πρᾳότης, ὁμόνοια, κόσμος πολιτείας, τὸ προσέχειν τοῖς ὀρθῶς λέγουσι, τὸ μὴ πάντοτε ζητεῖν ἡδονάς. ἀναγωγαὶ δὲ καὶ ἀνακρίσεις, καὶ πλῆθος ὑπερβολὴ, καὶ ὠνίων, καὶ νεῶν, πανηγύρεως, καὶ λιμένος, καὶ ἀγορᾶς, ἐστὶν ἐγκώμιον, οὐ πόλεως. οὐδὲ γὰρ ἂν ὕδωρ ἐπαινῇ τις, ἀνθρώπων ἔπαινος οὗτος ἐστὶν, ἀλλὰ φρεάτων. οὐδ' ἂν περὶ εὐκρασίας λέγῃ τις, τοὺς ἀνθρώπους εἶναι φησὶν ἀγαθοὺς, ἀλλὰ τὴν χώραν. οὐδ' ἂν περὶ ἰχθύων τὴν πόλιν ἐπαινῇ, πόθεν; ἀλλὰ θάλατταν, ἢ λίμνην, ἢ ποταμόν. ὑμεῖς δὲ, ἂν ἐγκωμιάζῃ τις τὸν Νεῖλον, ἐπαίρεσθε, ὥσπερ

A *bari nouerunt. Ciuitas enim veſtra magnitudine & loco, immenſum quantum differat, & clarè ſecundas obtinet partes inter omnes quæ ſunt ſub ſole. Aegyptus enim, tanta natio, veſtræ corpus eſt ciuitatis, immo mantiſſa. Nam fluminis naturæ proprietas preter alia omnia, ſermone explicari non poteſt, necnon illius vtilitas & miracula: & quòd mare circa vos totum recipiatis, & portuũ pulchritudines, magnitudinéſque claſſium, &* Laus Alexãdriæ.
B *vbique terrarum naſcentiũ copia & diſpoſitio: & mare quod extrinſecus adiacet rubrum & Indicum, cuius nomen antea difficulter audiebatur: vt negotiationes non inſularum, neque portuũ, neque freti modici & anguſti, ſed propemodùm totius terrarum orbis exerceãtur apud vos. Poſita enim eſt in coniunctione quadam totius terræ, & multis deductis gentibus, quemadmodum in forum vnius ciuitatis, in idem loci congregat omnes, atque mu-*
C *tuò alterum alteri oſtendit, & quantum fieri poteſt vnam ex omnibus facit gentẽ. Fortaſsis ergo gaudetis hæc audiẽtes, vóſque putatis laudatos, hæc me dicente, quemadmodum ab aliis qui ſemper vobis adulantur? Ego verò laudaui aquam & terram, & portus & loca, & omnia potiùs quàm vos. Vbi enim dixi quòd ſitis prudentes, & modeſti, & iuſti? Nónne his contraria? Hominum ſiquidem laus eſt diſciplina, manſuetudo, concordia, ornatus reipublicæ, attendere rectè dicenti-*
D *bus & non vndique cõquirere voluptates. Subuectiones autem mercium, & diſcretiones, excellénſque copia venaliũ atque nauium: mercatus & portus & fori ſunt encomia, non ciuitatis. Neque enim ſi aquam quis laudet, ea laus hominum eſt: ſed puteorum. Neque ſi de temperie aëris quis dicat, homines dicit eſſe bonos: ſed regionem. Neque ſi de piſcibus ciuitatem vnquam laudauerit, ſed mare aut lacum, aut flumẽ. Vos autem ſi quis Nilum laudibus euehat, animos tollitis, quaſi ipſi*

A ſi ipſi fluentes ex Aethiopia. Ferè autem & alij complures ob tales res gaudent, ſeque beatos iudicant, ſi habitent (iuxta Homerũ) inſulam arboribus conſitã, aut altam, aut continentem quẽdam paſcuoſum, & viciſsim habentẽ vmbroſos montes, aut fontes perſpicuos: quorum nihil illorũ proprium eſt. Virtutis autem ne per ſomniũ quidẽ illis cura eſt. Ego autẽ horum recordatus ſum, non vt vos extollerem, neque vt me familiariter eadem canentibus rhetoribus aut poëtis compararem. B ſunt enim illi eloquentes, & magni ſophiſtæ & impoſtores; noſtra verò vilia ſunt, & ſermones ſoluti, haud tamen de vilibus. Ipſa enim quæ dicta ſunt, nõ ſunt magna: at de magnis, quantũ fieri poteſt. Et nunc hæc dixi de ciuitate, oſtẽdere vobis cupiens, quòd ſi vos inhoneſtè geratis, hoc clam fieri nõ poſsit, neque inter paucos, ſed inter omnes homines. Video enim ego non ſolum Græcos apud vos, neque Italos, neque à propinquis regionib. Syria, C Libya, Cilicia, neque qui ſupra illos Aethiopas habitant, neque Arabes: ſed etiã Bactrianos, & Scythas, & Perſas, & Indorum quoſdam, qui concurrunt, & ſemper apud vos verſantur: vt vos quidem audiatis vnum (ſi ita fortuna ferat) citharœdum, & illum familiariter notum: audiamini autem à ſexcentis gẽtibus, qui vos nõ norunt: & videatis quidem tres aut quatuor aurigas, videamini autẽ à tot Græcis & à tot barbaris. D Quid eos putatis, quum ad terræ terminos peruenerint, dicere? Nonne, ciuitatem (dicẽt) vidimus cętera quidem admirandam, & humanorum ſpectaculorum omnium optimum ſpectaculum, & templorum ornatu, & ciuium multitudine, rerũmque neceſſariarum abundantia: & omnia exactè ſuis enarrãtes quantũ poſsũt, quæ paulo antè dixi, de Nilo & regione & mari: & quòd maximũ eſt, apparitionẽ Dei: furentẽ autem ob cãtica, & curſus equeſtres, & nihil dignũ facientem?

αὐτοὶ ῥέοντες ἀπὸ Αἰθιοπίας. σχεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄλλων οἱ πλείους ἐπὶ τοῖς τοιούτοις χαίρουσι, καὶ μακαρίους ἑαυτοὺς κρίνουσιν, ἂν οἰκῶσι καθ' Ὅμηρον, νῆσον δενδρήεσσαν, ἢ βαθεῖαν, ἢ ἵνα ἤπειρον εὔβοτόν τε καὶ εὔμηλον* ἢ παρ' ὄρεσι σκιεροῖς, γρ. ἄλληλον ἢ πηγαῖς διαυγέσιν· ὧν οὐδὲν ἴδιόν ἐστι ἐκείνων. ἀρετῆς δὲ οὐδὲ ὄναρ αὐτοῖς μέτεστι. ἐγὼ δὲ τούτων ἐμνήσθην, οὔτε ὑμᾶς ἐπαίρων, οὔτε τοῖς συνήθως ὑμνοῦσιν αὐτὰ ῥήτορσιν, ἢ ποιηταῖς παραβαλλόμενος ἐμαυτόν. δεινοὶ γὰρ ἐκεῖνοι καὶ μεγάλοι σοφισταὶ καὶ γόητες· τὰ δ' ἡμέτερα φαῦλα, καὶ πεζὰ ἐν τοῖς λόγοις· οὐ μέντοι περὶ φαύλων. τὰ μὲν γὰρ λεγόμενα αὐτὰ, οὐ μεγάλα· περὶ μεγίστων δὲ ὡς οἷόν τε. καὶ νῦν εἶπον τὰ περὶ τῆς πόλεως, δεῖξαι βουλόμενος ὑμῖν, ὡς ὅτι ἂν ἀσχημονῆτε, οὐ κρύφα γίγνεται τοῦτο, οὐδ' ἐν ὀλίγοις, ἀλλ' ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις. ὁρῶ γὰρ ἔγωγε οὐ μόνον Ἕλληνας παρ' ὑμῖν, οὐδ' Ἰταλοὺς, οὐδὲ ἀπὸ τῆς πλησίον Συρίας, Λιβύης, Κιλικίας, οὐδ' ὑπὲρ τοὺς ἐκείνους Αἰθίοπας, οὐδὲ Ἄραβας· ἀλλὰ καὶ Βακτρίους, καὶ Σκύθας, καὶ Πέρσας, καὶ Ἰνδῶν τινας, οἳ συνθεῶνται καὶ πάρεισιν ἑκάστοτε ὑμῖν· ὥστε ὑμεῖς μὲν ἀκούετε ἑνὸς ἂν οὕτω τύχῃ κιθαρῳδοῦ, καὶ τοῦ συνήθους· ἀκούεσθε δὲ ὑπὸ μυρίων ἐθνῶν οὐκ ἐπισταμένων ὑμᾶς· καὶ ὁρᾶτε μὲν τρεῖς, ἢ τέτταρας ἡνιόχους, ὁρᾶσθε δὲ ὑπὸ τοσούτων μὲν Ἑλλήνων, τοσούτων δὲ βαρβάρων. τί οὖν οἴεσθε τούτους ἐπὶ γῆς πέρατα ἐλθόντας λέγειν; οὐχ ὡς πόλιν εἴδομεν τὰ μὲν ἄλλα, θαυμαστὴν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων θεαμάτων πάντων κρεῖττον θέαμα, κόσμῳ τε ἱερῶν, καὶ πλήθει πολιτῶν, καὶ τῶν ἐπιτηδείων περιουσίᾳ, πάντα ἀκριβῶς διεξιόντες, ὡς ἂν δύνωνται, τοῖς αὑτῶν, ἃ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπον περὶ τοῦ Νείλου, καὶ τῆς χώρας, καὶ τῆς θαλάττης· καὶ τὸ μέγιστον, τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ· μαινομένην δὲ ὑπὸ ᾠδῆς, καὶ δρόμων ἱππικῶν, καὶ μηδὲν ἄξιον πράττουσαν ἐν τοῖς ἑαυτῆς;

A οἱ γὰρ ἄνθρωποι θύοντες μὲν εἰσὶ μέτριοι, καὶ βαδίζοντες καθ' ἑαυτοὺς, καὶ τ' ἄλλα πράττοντες· ὅταν δὲ εἰς τὸ θέατρον εἰσέλθωσιν, ἢ τὸ στάδιον, ὥσπερ φαρμάκων αὐτοῖς ἐκεῖ κατορωρυγμένων, οὐδὲν οἴδασι τῶν προτέρων, οὐδὲ αἰσχύνονται λέγειν, ἢ ποιεῖν ὅ τι ἂν αὐτοῖς ἐπέλθῃ. τὸ δὲ πάντων χαλεπώτατον, ἐσπουδακότες περὶ τὴν θέαν, οὐχ ὁρῶσι, καὶ ἀκούειν ἐθέλοντες οὐκ ἀκούουσι, σαφῶς ἐξεστηκότες καὶ παραφρονοῦντες· οὐκ ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ παῖδες καὶ B γύναια. ἐπειδὰν δὲ παύσηται τὸ δεινὸν, καὶ διαλυθῶσι, τὸ μὲν ἀκμαιότερον ἔσβεσται τῆς ταραχῆς· ἔτι δὲ ἔν τε συνόδοις καὶ στενωποῖς μένει, καὶ δι' ὅλης τῆς πόλεως ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας· καθάπερ ἐμπρησμοῦ μεγάλου λήξαντος, ἰδεῖν ἔστι μέχρι πολλοῦ τήν τε λιγνὺν, καὶ μέρη τινὰ φλεγόμενα. καί τοι τάχα ἐρεῖ τις τῶν Περσῶν, ἢ τῶν Βακτρίων, ὡς αὐτοὶ μὲν ἴσασιν ἱππεύειν, καὶ σχεδὸν ἄριστοι δοκοῦσιν ἱππεῖς· τὸ γὰρ πρᾶγμα, C ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ ἐλευθερίας ἐπιτηδεύουσιν· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον, οὐδ' αὖ ὅμοιον πεπόνθασιν. ὑμεῖς δὲ οὐδὲ πώποτε αὐτοὶ θιγόντες, οὐδ' ἐπιβάντες ἵππων, οὐ δύνασθε κατέχειν αὑτοὺς, ἀλλ' ἐστὲ ὅμοιοι χωλοῖς ὑπὲρ δρόμου ἐρίζουσι. τοιγαροῦν δειλοὶ ὄντες καὶ ἀστράτευτοι, πολλὰς ἤδη νενικήκατε ἱππομαχίας. σκοπεῖτε δὲ μὴ περὶ ὑμῶν ἀληθέστερον οὗτοι λέγωσιν, ἢ περὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην φασὶν εἰπεῖν· ἐδόκει μὲν γὰρ εἶναι τῶν σοφῶν· ἧκε δὲ εἰς D τὴν Ἑλλάδα θεασόμενος, οἶμαι, τά τε ἤθη καὶ τοὺς ἀνθρώπους. ἔλεγεν οὖν, ὡς ἔστιν ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν Ἑλλήνων ἀποδεδειγμένον χωρίον, ἐν ᾧ μαίνονται καθ' ἡμέραν· τὸ γυμνάσιον λέγων· ἐπειδὰν γὰρ ἐλθόντες ἀποδύσωνται, χρίονται φαρμάκῳ. τοῦτο δὲ ἔφη, κινεῖν αὐτοῖς τὴν μανίαν. εὐθὺς γὰρ, οἱ μὲν τρέχουσιν, οἱ δὲ καταβάλλουσιν ἀλλήλους· οἱ δὲ τὰς χεῖρας ἀνατείναντες, μάχονται πρὸς οὐδένα τῶν ἀνθρώπων· οἱ δὲ παίονται.

A *In ſuis ipſorũ rebus illi quidem homines ſiue ſacrificent, ſunt moderati, ſiue ad ſua negotia eant, aut alia faciant: quũ autem theatrum ingreßi fuerint, aut ſtadium, tanquam pharmaca ſibi illic habeant defoſſa, nihil iam ſciunt rerum priorum, neque erubeſcũt dicere aut facere quicquid illis venerit in mentem. Et quod omnium eſt grauißimum, ſtudium adhibentes circa ſpectacula, non ſpectant: & audire volentes, non audiunt: manifeſtè mẽte capti & delirantes, non ſolùm viri, ſed &* B *pueri & mulierculæ. Poſtquam autem ceſſauerit illa vehementia, & ſoluta fuerit concio, turbatio quidẽ violẽtior eſt extincta: adhuc tamen in compitis & angiportus manet, pérque totam ciuitatẽ plurimos dies: ſicuti magno deſinẽte incẽdio, aliquandiu fuliginem manentẽ, & partes adhuc quaſdam ardentes videre licet. Atqui forſan aliquis Perſarum aut Bactrianorũ dicet, quod & ipſi ſciant equi-* C *tare, & optimi ferè videntur eſſe equites: huic enim rei ob principatum libertatémque ſtudent: attamen nihil tale, neque ſimile paßi ſunt. Vos autem qui equos nũquã tetigiſtis, neque aſcendiſtis, nõ poteſtis vos ipſos retinere, ſed ſimiles eſtis claudis de curſu contendentibus. Quare quum timidi ſitis, & minimè militares, in multis iam equeſtribus pugnis euaſiſtis victores. Conſiderate autem, ne de vobis veriùs hi dicant, quàm de Græcis Anacharſin Scytham dixiſſe aiunt: habebatur enim* D *ſapiens, venit autem in Græciam mores ſpectatum, hominéſque. Dicebat igitur, quòd in vnaquaque Græcorum ciuitate certus deſignatus eſſet locus, vbi interdiu inſanirent (dicebat autem de gymnaſio) poſtquàm enim huc venientes ſe exuerint, vnguntur pharmaco. Hoc autem (dicebat) illos inſtigare ad inſaniam. Statim enim hi quidem currunt, illi autem ſe mutuò deiiciunt: alij verò manus extendentes, pugnant aduerſus hominum neminem, alij verò cæduntur.*

His factis, abraſóque pharmaco, ſtatim
ad ſe redeunt, & amãter iam mutuò af-
fecti incedunt cernui, erubeſcentes ob ea
quæ fecerunt. Ille quidem ludens, deridéſ-
que rem (meo iudicio) non malam, hæc
dicebat. De vobis autem quid quis dicat?
Nam & vos quum conuenitis, cæſtibus
pugnatis, clamatis, proiicitis, ſaltatis, quo
queſo vſi pharmaco? Videlicet illo demẽ-
tiæ, quòd non potuiſtis illa animo cernere
moderato. Neque enim hoc me putetis
dicere, quòd nõ huiuſmodi facienda ſint
in ciuitatibus (facienda enim ſunt fortaſ-
ſis, & neceſſarium eſt, propter multorum
infirmitatẽ & otium fortaſſe verò ſunt
etiã inter optimos qui tali indigeant exer-
citio, & ſolatio in vita) facienda autem
ſunt cum decoro, & habitu homines libe-
ros decente. Non enim circa hoc vllus
equorum curret tardius, neque peius ca-
net vllus canentium, ſi vos geratis decorè.
Nunc autem aurigarũ quempiã decidere
è curru, rem atrocem exiſtimatis, & ca-
lamitatem omniũ maximam: ipſi autem
excidentes è cõuenienti decoro veſtráque
dignitate, nihili facitis. Et ſi vobis citha-
rœdus incõcinnè canat & præter tonum,
intelligitis: ipſi autẽ omnino extra natu-
ralem harmoniam exorbitãter, valdéque
inconcinnè vos gerentes, non animo ex-
penditis. Atqui quot veſtrum propter
hæc iam perierunt? Ignominioſi illi enim
iure habentur omnes. Sirenes autem num
aliud quid faciebant, vt fabula refert?
Nonne perdiderunt eos, qui vehementer
ipſis lætabantur? At illæ in deſerto erant
pelago, & longe ab hominibus ſua habe-
bant domicilia, in ſcopulo quodam, quò
nemo facilè appulit: quin etiam illic, qui
prudẽs fuit, quietéque auſcultauit, ſerua-
tus eſt. Hi autem in medio ferè orbis ter-
rarum, in populoſiſſima omnium ciuita-
te, talia operantur: nõ (per Iouem) propter
ſuam quandam voluptatem ac virtutem,
ſed veſtram propter ſtoliditatem. Cur
enim extra theatrum eodem auſcultant

A ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἀποξυσάμενοι τὸ
φάρμακον, αὐτίκα σωφρονοῦσι, καὶ φι-
λικῶς αὖθις ἤδη ἔχοντες, βαδίζουσι
κάτω ὁρῶντες, αἰσχυνόμενοι τοῖς πε-
πραγμένοις. ἐκεῖνος μὲν παίζων καὶ
καταγελῶν οὐ φαύλου πράγματος, ὡς
ἐγὼ δοκῶ, ταῦτα ἔλεγε. περὶ δὲ ὑ-
μῶν, τί ἄν τις ἔχοι λέγειν; καὶ γὰρ ὑμεῖς
ὅταν συνέλθητε, πυκτεύετε, βοᾶτε, ῥι-
πτεῖτε, ὀρχεῖσθε, ποίῳ χρησάμενοι φαρ-
μάκῳ; δηλονότι τῷ τῆς ἀνοίας· ὡς οὐκ ἔ-
B νι ὑμῖν ἐπιεικῶς αὐτὰ ὁρᾶν. μὴ γὰρ τοῦ-
το οἴεσθε λέγειν, ὡς οὐ χρὴ καὶ τὰ τοιαῦ-
τα γίγνεσθαι ἐν ταῖς πόλεσι· χρὴ γὰρ
ἴσως, καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι, διὰ τὴν τῶν
πολλῶν ἀσθένειαν καὶ σχολήν, ἴσως δὲ καὶ
τῶν βελτιόνων εἰσὶν οἱ δεόμενοί τινος δια-
τριβῆς καὶ παραμυθίας ἐν τῷ βίῳ· δεῖ
δὲ μετὰ κόσμου καὶ σχήματος πρέποντος
ἀνθρώποις ἐλευθέροις. οὐ γὰρ περὶ τοῦ-
το, οὔτε τῶν ἵππων οὐδεὶς δραμεῖται βρα-
δύτερον, οὐδὲ χεῖρον ᾄσεταί τις τῶν ᾀδόντων,
C ἂν εὐσχημονῆτε ὑμεῖς. νυνὶ δὲ τὸ μὲν τῶν
ἡνιόχων τινὰ ἐκπεσεῖν ἐκ τοῦ δίφρου,
δεινὸν ἡγεῖσθε καὶ συμφορὰν πασῶν μεγί-
στην· αὐτοὶ δὲ ἐκπίπτοντες ἐκ τοῦ κόσ-
μου τοῦ προσήκοντος, καὶ τῆς ἀξίας τῆς
ἑαυτῶν, οὐ φροντίζετε. κἂν μὲν ὑμῖν ὁ
κιθαρῳδὸς ἐκμελῶς ᾄδῃ, καὶ παρὰ τὸν
τόνον, συνίετε· αὐτοὶ δὲ παντελῶς ἔξω
τῆς ἁρμονίας τῆς κατὰ φύσιν γιγνόμενοι, καὶ
σφόδρα ἀμούσως ἔχοντες, οὐδὲν διαφέ-
ρεσθε. καί τοι πόσοι διὰ ταῦθ' ὑμῶν ἀ-
πολώλασιν; ἀδοξοῦσι μὲν γὰρ πάντες. αἱ
D δὲ Σειρῆνες, ἄλλο τι ἐποίουν, ὡς ὁ μῦθος
φησίν, οὐκ ἀπώλλυον τοὺς σφόδρα ἡσθέν-
τας αὐταῖς; ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν ἐν ἐρήμῳ
ἦσαν πελάγει, καὶ μακρὰν ἀπῳκισμέναι
καθ' αὑτάς, ἐπὶ σκοπέλου τινός, ὅπου μη-
δεὶς ῥᾳδίως προσέβαλε· κἀκεῖ δ' ὁ νοῦν
ἔχων ἐσώθη, καὶ μεθ' ἡσυχίας ἤκουσεν. οὗτοι δὲ
σχεδὸν ἐν μέσῳ τῆς οἰκουμένης, ἐν τῇ πολυαν-
θρωποτάτῃ πασῶν πόλει τοιαῦτα ἐργά-
ζονται· μὰ Δί', οὐ δι' αὑτῶν τινα ἡδονὴν ἢ
δύναμιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑμετέραν ἀβελτη-
ρίαν. διὰ τί γὰρ ἔξω παραπλησίως ἀκούον-

τοῖς ἄλλοις, καὶ πολλάκις ἀηδεῖς ἔδοξαν, μὴ τὰ ὦτα ἐπαλήλειπται τῶν ἐκεῖ. τί οὖν τοῦτο δείκνυσι; μὰ Δί', οὐ μουσικῆς ἰσχὺν, οὐδ' ὑπερβολὴν τέχνης, ἀλλ' ἀκροατῶν κουφότητα, καὶ πόλεως ἀσθένειαν. φασὶ γοῦν ἤδη τινὰς τῶν ἀπολωλότων διὰ τὴν τοιαύτην πρόφασιν νεανιεύσασθαι, μὴ παραιτουμένους τὸν θάνατον, ἀλλὰ προσλιπαροῦντας, ὅπως ἀκούσωσιν ἐπὶ πλέον. τοῦτο δή ἐστι θαυμαστὸν, ἐπ' ὀνείδει καὶ καταγέλωτι τῆς πόλεως· εἰ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀριστεῖς, καὶ τυραννοκτόνοι μνημονεύονται, σωτηρίας ἕνεκεν τῶν πατρίδων ἐπιδιδόντες αὑτούς· παρὰ δὲ ὑμῖν, ὑπὲρ χορδῆς τοῦτο πάσχουσι, καὶ δι' ἡδονὴν μικρὰν, μᾶλλον δὲ δόξαν κενήν. οὐ γὰρ ἡδόμενοι τοσοῦτον, ὅσον οἰόμενοι, καὶ βουλόμενοι προΐενται σφᾶς αὑτούς. τοσαύτη δ' ἐστὶ δυστυχία τῶν ταλαιπώρων, ὥστε ἀνδρεῖον ἡγοῦνται, ὃ πάντων ἀνανδρότατον, καὶ σεμνὸν ὃ αἴσχιστον. ἑλοίμην γὰρ ἂν ἔγωγε λῃστεύων ἀποθανεῖν, ἢ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ὃ μὲν γάρ ἐστιν ἀνδρὸς πονηροῦ θάνατος, τὸ δὲ ἀνδραπόδου δυστυχοῦς. κἀκεῖνος μὲν ἀδικηθεὶς ἴσως, ἐπὶ τοῦτο ἦλθεν, ὑπὲρ τοὺς νόμους ἀμύνασθαι προῃρημένος, καὶ τάχα τι καὶ γενναῖον ἐδύνατο πρᾶξαι, μὴ τοιούτου τυχὼν δαίμονος. ὁ δὲ κραυγῇ μόνον καὶ ἀνοίᾳ δυστυχῆ φθόγγον, καὶ κακὴν ἔγκλισιν, καὶ τὰς ἐκμελεῖς καμπὰς, καὶ λήρους, καὶ κνισμοὺς, καὶ ὀλέθρους, ἀκλεῶς ἀπολλύμενος. ἔστι δὲ ὁ τοιοῦτος, μυίας θάνατος. καὶ γὰρ ἐκεῖναι ὅτι ἂν γευσαμέναις γλυκὺ φανῇ, πρὸς αὐτὸ διαφθείρονται. τί οὖν τοῦτο λαμπρὸν, ὦ κακοδαίμονες; ὑπὲρ μὲν γὰρ δικαιοσύνης, καὶ ἀρετῆς, καὶ πρώτων γερῶν, καὶ νόμων, καὶ χρηστοῦ βασιλέως, εἰ δέοι πονεῖν καὶ ἀποθνήσκειν, ἀγαθῆς ἐστὶ καὶ οὐ φιλοζώου ψυχῆς· ὑπὲρ δὲ τῆς ψαλτρίας ἀπάγχεσθαι, καθάρματος ἀγεννοῦς, καὶ ζῆν οὐκ ἀξίου, πόσης αἰσχύνης; καὶ τούτους μὲν ἐάσωμεν· ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ θέᾳ, τὰ γινόμενα αἰσχρὰ καὶ μεστὰ πάσης ὕβρεως ἀνατετάσθαι

A *modo quo alij, & frequenter moleſti habiti ſunt, ne fortè illic illorũ oblitæ eſſent aures? Quid igitur hoc oſtendit? Non, per Iouem, muſices vim, neque artis excellentiam: ſed auditorum leuitatem, imbecillitatémque ciuitatis. Aiunt igitur iã quoſdam eorum qui perierunt ex tali cauſa animoſè ſe geßiſſe, non deprecantes mortem, ſed ſupplicantes vt diutius audire liceret. Hoc autẽ eſt admirabile in opprobrium & deriſum ciuitatis; quòd apud* B *alios quidem viri ſtrenui & tyrannorum interfectores celebrantur memoria ſempiterna, quòd patriæ ſalutis cauſa ſe morti obtulerint: apud vos autem pro chorda, proptérque paruam voluptatem hoc patiãtur, immo propter inanem gloriam. Non enim tantum lætitia affecti, quantum putantes, & volentes, ſemetipſos produnt. Tanta verò miſerorum eſt infelicitas, vt animoſum id eſſe putent, quod eſt ignauißimum: & honeſtum, quod* C *turpißimum. Mallem equidem latrocinia exercens mori, quàm ob talem cauſam. Illa enim viri praui mors eſt, hæc autem infelicis mancipij. Et latro iniuria fortaſſe affectus, ad hoc venit, pro legibus certãdo deſtitutus: & forſan aliquod generoſum facinus efficere potuerat, ſi non talem nactus eſſet* Genium. *Iſte verò ex clamore ſolũ & dementia infauſta, proptérque vocem, & malam eius inclinationẽ, diſſonáſque flexuras & nugamẽ-* D *ta, caninóſque latratus & clades, inglorius perit. Eſt autem talis caprę mors. Nã & ille, ſi quid guſtantibus valde videatur dulce, apud illud diſpereunt. Quid igitur hoc præclari eſt, ô infelices? Pro iuſtitia enim & virtute, & primis honorib. legibúſq;, & pro bono rege, ſi res poſtulet, laborare & mori, boni, & non vitæ cupidi animi eſt: pro pſaltria verò ſtrangulari, ignobilis piaculi, vitaque indigni (ſed hos omittamus) verũ in ipſo ſpectaculo quæ turpiter fiũt, plenáq; ſunt contumeliarũ, extollere, & venerari, quantæ tandem*

verecũdiæ eſt? Quum quidam tantum nõ in labris animam habeant, quemadmodũ (opinor) eos decet, qui etiam per aures felicitatem excipiant & ſaluatorem atque Deum vocant, miſerum hominem. Quãto putatis riſu vos à diis derideri, quando deinde ipſos adorãtes, eadem adſertis nomina, atque per ea colere diuinam alios cogitis naturam? Porrò æqua mente præditus eſt Deus, vti Deum (opinor) decet, & manſuetè fert vulgi demẽtiam. Quapropter vobis vt pueris pædagogos dedit, prudẽtiſſ. in ciuitate, cum quibus & ſpectetis, atque alia melius faciatis. Quomodo enim alioqui alter ab altero vobis temperaretis? At quales vos ipſos homines arbitramini, quibus libertas non conducit? Sic enim eſt (per Iouem) & res ipſa natura talis eſt. Nónne enim & in aliis ciuitatibus canunt & voce & tibiis, & currunt, & omnia fiũt quæ etiam apud vos & apud alios quoſdam? Verùm nuſquã tantus huius rei amor eſt, neque aſilus.

Nouiſtis Rhodios, ita prope vos viuentes in libertate, cúmque ſecuritate omni: ſed apud illos neque currere in ciuitate videtur decorum, ſed & hoſpites increpãt qui proteruè vadunt. Quare meritò magni fiunt, & omnem conſequuntur honorem. Reuerentes enim ſeipſos primũ, & nihil ſtultum facientes, iure (opinor) & ab aliis & à præfectis reuerentiam conſequuntur. Quanquam enim & in aliis plurimis eadẽ facere inueniemus & modeſtos & ſtultos, puta comedere, ire, ludere, ſpectare: natura enim cõpellit, vt multis ſimilibus indigeamus: differunt tamen inter ſe in omnibus & primùm quidem comedendo. Hi enim neque indoctè neque indecenter degunt, ſed honeſtè pariter & manſuetè: conuiuium, non vinolẽtiã auſpicantes: amicè compellantes alios, ſimul edentes, non faſtum erga eos oſtendentes: illi autem ſæuè atque intemperanter, cum clamore & diſſolutione iraſcentes, ridentéſque, altérque alteri cibum

A καὶ ἀποβλέπειν; μόνον οὐκ ἐπὶ τοῖς χείλεσι τὰς ψυχὰς ἔχοντες, καθάπερ, οἶμαι, διὰ τῶν ὤτων, τὴν εὐδαιμονίαν δεχομένους, σωτῆρα καὶ θεὸν καλοῦντες, ἄνθρωπον ἄθλιον. πόσον τινὰ γέλωτα τοὺς θεοὺς ὑμῶν καταγελᾶν οἴεσθε, ὅταν πάλιν ἐκείνους προσκυνοῦντες, ταὐτὰ προσφέρεσθε, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἀναγκάζεσθε τιμᾶν τὸ δαιμόνιον; ἀλλ' ἔστιν εὐγνώμων ὁ θεός, ὡς ὁ θεός, οἶμαι, καὶ φέρει πρᾴως τὴν τῶν πολλῶν ἄνοιαν. τοιγα-
B ροῦν, ὡς παισὶν ὑμῖν, παιδαγωγοὺς δέδωκε τοὺς φρονιμωτέρους τῆς πόλεως, μεθ' ὧν καὶ θεωρεῖτε, καὶ τἄλλα ἄμεινον πράττετε. ἐπεὶ πῶς ἄν, ἀπείχεσθε ἀλλήλων; καί τοι ποίους εἶναι ἂν ὑμεῖς ἡγεῖσθε ἀνθρώπους, οἷς ἐλευθερία μὴ συμφέρει; νὴ Δία, τὸ γὰρ πρᾶγμα ἐστὶ φύσει τοιοῦτον. οὐ γὰρ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν ᾄδουσι, καὶ νὴ Δία αὐλοῦσι, καὶ τρέχουσι, καὶ πάνθ' ὅσα γὰρ καὶ παρ' ὑμῖν, καὶ παρ' ἑτέροις τισίν; ἀλλ' οὐδαμοῦ τοιοῦτος ἔρως ἐστὶ τοῦ
C πράγματος, οὐδὲ οἶστρος. ἴστε Ῥοδίους ἐγγὺς οὕτως ὑμῶν ζῶντας ἐν ἐλευθερίᾳ, καὶ μετὰ πάσης ἀδείας· ἀλλὰ παρ' ἐκείνοις, οὐδὲ τὸ δραμεῖν ἐν τῇ πόλει δοκεῖ μέτριον, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων ἐπιπλήττουσι τοῖς εἰκῆ βαδίζουσι. τοιγαροῦν, εἰκότως εὐδοκιμοῦσι, καὶ πάσης τιμῆς τυγχάνουσιν. αἰδούμενοι γὰρ αὑτοὺς πρῶτον, καὶ μηδὲν ἀνόητον ποιοῦντες, εἰκότως, οἶμαι, παρά γε τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἡγουμένων, αἰδοῦς τυγχάνουσιν. ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων εὑρήσομεν τὰ
D πλεῖστα ταὐτὰ πράττοντας τοῖς ἀνοήτοις, τοὺς σώφρονας· οἷον, ἐσθίοντας, βαδίζοντας, παίζοντας, θεωροῦντας. ἡ γὰρ φύσις ἀναγκάζει πολλῶν ὁμοίων δεῖσθαι· διαφέρουσι μέντοι περὶ ταῦτα πάντα· αὐτίκα ἑστιώμενοι πρῶτον. οἱ μέν, οὔτε ἀμαθῶς, οὔτε ἀπρεπῶς διάγουσιν, ἀλλ' εὐσχημόνως ἅμα καὶ προσηνῶς, εὐωχίας οὐ παροινίας ἄρχοντες· φιλοφρονούμενοι τοὺς συνόντας, οὐ θρασυνόμενοι πρὸς αὐτούς· οἱ δὲ ἀπηνῶς καὶ ἀκολάστως, μετὰ βοῆς καὶ ἀταξίας ὀργιζόμενοι καὶ γελῶντες, πλεονεκτοῦντες

ἀλλήλους, οὐ παρακαλοῦντες, τελευτῶντες ἀπίασι κακόν τι τοῖς συμπόταις δόντες, ἢ παρ' ἐκείνων λαβόντες· οἵαν ποτὲ γενέσθαι φασὶ Κενταύρων συνουσίαν. καὶ τί δεῖ τ' ἄλλα ἐπεξιέναι καθ' ἕκαστον; ἀλλὰ τὸ βαδίζειν, οὐ κοινόν ἐστι καὶ ἁπλοῦν δήπουθεν· τοῦ μὲν ἐμφαίνει τὴν ἡσυχίαν τοῦ τρόπου, καὶ τὸ προσέχειν ἑαυτῷ· τοῦ δὲ ταραχὴν, ἀναίδειαν, σπουδῇ προσόντι, φθέγγεται βαδίζων, ἢ πεσών τινα ἔσωσε, μάχεται πρὸς ἕτερον. ὁμοίως καὶ περὶ τὰς θέας, οἱ μὲν εἰσὶν ἄπληστοι, καὶ λίχνοι, καὶ περὶ πάντα ὁμοίως ἐπτοημένοι τὰ τυχόντα· οἱ δὲ κοσμίως καὶ μετ' εἰρήνης μετέχουσιν. ἀλλ' οὐχ ὑμεῖς· ἀλλ' ἐκπεπληγμένοι κάθησθε, ἀναπηδᾶτε τῶν ὀρχηστῶν μᾶλλον, συντείνεσθε ὑπὸ τῶν ᾀσμάτων. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἀνθρώπους ἡ μέθη πρὸς ᾠδὴν τρέπει καὶ ὄρχησιν· παρ' ὑμῖν δὲ τοὐναντίον ἐστίν. ἡ γὰρ ᾠδὴ, μέθην ἐμποιεῖ, καὶ παροινίαν. οἴνου μὲν οὖν, τοιαύτη φύσις, τοὺς μὴ δύνασθαι σωφρονεῖν, ἀλλὰ πολλὰ δυσχερῆ πράττειν ἀναγκάζεσθαι, τοὺς σκαιῶς αὐτῷ καὶ ἀμέτρως χρωμένους· ὑπὸ δὲ ᾠδῆς σφαλλομένους, καὶ πολὺ κάκιον ἔχοντας τῶν παροινούντων, εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, οὐχ ὥσπερ ποτῷ προϊόντας, οὐκ ἔστιν ἄλλους ἰδεῖν. παρὰ μὲν γὰρ ἐνίοις τῶν βαρβάρων, μέθην φασὶ γίνεσθαι πραεῖαν, καὶ δι' ἀτμοῦ θυμιωμένων τινῶν· ἔπειτα χαίρουσι, καὶ ἀνίστανται γελῶντες, καὶ πάντα ποιοῦσιν, ὅσα ἂν οἱ πεπωκότες, οὐ μέντοι κακόν οὐδὲν ἀλλήλους ἐργάζονται. τῶν δὲ Ἑλλήνων, ὑμεῖς μόνοι δι' ὤτων καὶ φωνῆς αὐτὸ πάσχετε, μᾶλλον δὲ ληρεῖτε ἐκείνων κάκιον καὶ παραφέρεσθε, καὶ μᾶλλον ἐοίκατε κραιπαλῶσι. καί τοι τὰ τῶν Μουσῶν, καὶ τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ἤπια δῶρα καὶ προσηνῆ. τὸν μὲν γὰρ Παιήονα, καὶ Ἀλεξίκακον προσαγορεύουσιν, ὡς ἀποτρέποντα τῶν κακῶν, καὶ ὑγείαν ἐμποιοῦντα ταῖς ψυχαῖς καὶ σώμασιν· οὐ νόσον, οὐδὲ μανίαν. τὰς δὲ παρθένους ὡς ἂν αἰδουμένας τέ καὶ σώφρονας. ἥτε Μουσικὴ θεραπείας ἕνεκα τῶν ἀνθρώπων

A *præripientes, non cohortātes denique abeunt, malum aliquod conuiuis dantes, aut ab illis accipientes; quale olim fuiſſe aiūt Centaurorum conuiuium. Et quid opus eſt alia recitare ſingillatim? Quin & inceſſus non communis eſt videlicet, neque ſimplex; huius enim declarat ſedatos mores, & attentionem ſui ipſius: illius verò perturbationem, impudentiámque, cum feſtinanter graditur, loquitur inter eundū: aut poſtquam cadens ſeruauit aliquē, pugnat aduerſus alium.* B *Similiter etiam circa ſpectacula, hi quidem ſunt inexplebiles & auidi, & circa omnia ſimiliter ſtupidi fortuita: illi autem modeſtè & cū pace participes fiunt. At non vos: ſed attoniti ſedetis, & ſubſilitis magis quā ſaltatores, & dimicatis ob cantiones. Alios quidem homines ebrietas ad cantum & ſaltationem trahit: apud vos autē fit è diuerſo. Cantus enim ebrietatem efficit, & vinolentiam. Vini quidem talis eſt natu-* C *ra, vt ſui compotes eſſe non poſsint, ſed multa difficilia facere cogantur qui eo ſiniſtrè & immoderatè vtūtur; qui verò ob cantum offendāt, multóque peius ſint affecti quàm vinolenti ſtatim à principio, nō quemadmodum in compotatione procedente potu, alios videre non eſt. Nam apud quoſdam barbarorū ebrietatem dicunt fieri lenem, & per vaporem, quibuſdam ſuffitum facientibus; deinde gaudēt & exurgunt ridentes, omniáque faciunt* D *quæ bene poti facere ſolent, ſed abſque vlla mutua læſione. Inter Græcos autem vos ſoli per aures & vocem id patimini, immo nugamini peius quā illi, & deprauamini, magíſque ſimiles eſtis crapulantibus. Atqui Muſarum & Apollinis dona ſunt blanda, & mitia. Hunc enim Pæona & Alexicacon appellāt, vt mala auertentem, atque ſanitatem in animis corporibúſque efficientem, non morbum, neque furorem. Illas verò, virgines perquàm verecundas & modeſtas. Atque Muſica propter curationem humanarū*

inuēta videtur affectionum, & maximè vt in rectū cōuertere poßit ſtatim animos ſæuitia ac feritate affectos. Ob hanc rem & philoſophorum quidam, ad lyram ſemetipſos compoſuerunt matutini, ita ceſſare facientes ex ſomniis collectam perturbationem. Quin etiam diis cum cantu ſacrificamus, vt compoſiti & moderati ſimus. Alius rurſus modus eſt tibiæ & cantus in luctibus, quo videlicet (opinor) affectionum aſperitas duritiéſque paſſionum ſanetur, mœſtitiáque mollior efficiatur per cātum occultum cum luctibus; quemadmodum medici inflammata hulcera madefacientes, emollientéſque, dolorem ceſſare faciunt. Non minus & in conuiuiis viſa eſt docere muſices potētia, inducens animis harmoniā, ordinémque voluntarium, & lubricam vini delectationem cum cognata conſolans potentia, vt illi commixta concinnum fiat & moderatum conuiuium. Hæc iam omnia inuerſa ſunt, & tranſlata in contrarium. Non enim à Muſis, ſed à Corybantibus detinemini, & credibilia redditis poëtarū figmenta. Vt enim illi introducunt Bacchas quaſdam inſanientes ob cantū, & Satyros: [ita vos ſimilia facto repræſentatis.] Igitur duntaxat pellibus vobis ceruinis & thyrſis opus eſt, & vt leones feratis in vlnis. Cætera verò valde mihi ſimiles videmini Nymphis, Satyríſque. Hilares enim eſtis ſemper, & cachinnones, & ſaltatorum amantes. Verum non vltro vobis ſitientibus ſcatet vinum, ex ſaxo alicunde quodam, aut ſaltu: neque lac & mel ita facilè habere poteſtis, ſummis digitis ſcindētes terram; quin ne aqua quidem huc peruenit vltro, neque offam habetis in facultate vtique, ſed & hanc ex meliorum manu accipitis: vnde fortaſſe tempus foret vt ceſſaretis à debacchationibus; magiſque illis attenderetis. Iam autem ſi modo chordam audieritis, tanquam audiuiſſetis tubam, haud amplius poteſtis ſeruare pacem. Nunquid

A εὑρῆσθαι δοκεῖ τῶν παθῶν, καὶ μάλιστα δὴ μεταστρέφειν ψυχὰς ἀπηνῶς καὶ ἀγρίως διακειμένας. διὰ τοῦτο καὶ τῶν φιλοσόφων ἔνιοι, πρὸς λύραν αὑτοὺς ἡρμόσαντο ἕωθεν, ἀποπαύοντες τῆς διὰ τῶν ὀνειράτων ταραχῆς. καὶ θεοῖς μετὰ μέλους θύομεν, ἵν' εὔτακτοι καὶ καθεστηκότες ὦμεν. ἕτερος δὲ αὖ τρόπος αὐλοῦ τε καὶ ᾠδῆς ἐν πένθεσιν, ἰωμένων, οἶμαι, τὸ σκληρὸν καὶ ἄτεγκτον τοῦ πάθους, θηλυτέραν δὲ τὴν λύπην ἐργαζομένων, δι' ᾠδῆς

B λανθανούσης μετὰ γόων· ὥσπερ οἱ ἰατροὶ τὰ φλεγμαίνοντα τῶν ἑλκῶν, ὑγραίνοντες καὶ μαλακοποιοῦντες, ἀνώδυνα ἔθηκαν. οὐχ ἧττον δὲ καὶ περὶ συνουσίας ἔδοξε πρέπειν, ἡ Μουσικῆς δύναμις, ἁρμονίαν καὶ τάξιν αὐτομάτην ταῖς ψυχαῖς ἐπισάγουσα, καὶ τὸ σφαλερὸν τῆς ἐν οἴνῳ τέρψεως παραμυθουμένη μετὰ ξυγγενοῦς δυνάμεως· ὥσπερ αὐτῷ συγκεραννύμενον, ἐμμελὲς γὰρ καὶ μέτριον. ταῦτα δὴ πάντα ἀνέστραπται νῦν, καὶ μεθέστηκεν

C εἰς τοὐναντίον. οὐ γὰρ ἐκ Μουσῶν, ἀλλ' ἐκ Κορυβάντων τινῶν κατέχεσθε, καὶ πιστὰ ποιεῖτε τὰ τῶν ποιητῶν μυθολογήματα. ὡς ἐκεῖνοί τε γὰρ εἰσάγουσι Βάκχας τινὰς μαινομένας ὑπὸ μέλους, καὶ Σατύρους· οὐκοῦν ὑμῖν τὰ τῶν νεβρίδων τε καὶ θύρσων ἐνδεῖ, καὶ τὸ λέοντας φέρειν ἐν ταῖς ἀγκάλαις. τὰ δὲ ἄλλα, καὶ πάνυ μοι δοκεῖτε ἐοικέναι Νύμφαις, καὶ Σατύροις. ἱλαροί τε γὰρ ἀεὶ καὶ φιλογέλωτες, καὶ φιλορχησταί· πλὴν οὐκ

D αὐτόματος ὑμῖν ἀναβλύζειν διψήσασιν ὁ οἶνος, ἐκ πέτρας ποθέν τινος, ἢ νάπης, οὐδὲ γάλα καὶ μέλι δύνασθε εὐχερῶς οὕτως ἔχειν, ἄκροις δακτύλοις διαμῶντες χθόνα· ἀλλ' οὔτε τὸ ὕδωρ ἀφικνεῖται δεῦρο αὐτόματον, οὐδὲ τὴν μάζαν ἔχετε ἐν ἐξουσίᾳ δήπουθεν, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐκ τῆς τῶν κρειττόνων χειρὸς λαμβάνετε· ὥστε ἴσως καιρὸς ἦν ὑμᾶς παύσασθαι βακχείων, καὶ προσέχειν μᾶλλον αὐτοῖς. νυνὶ δὲ μόνον ἂν ἀκούσητε χορδῆς, ὥσπερ σάλπιγγος ἀκηκοότες, οὐκέτι δύνασθε εἰρήνην ἄγειν. ἆρά γε

μὴ Λακεδαιμονίους μιμεῖσθε; φασὶ γοῦν αὐτοὺς τὸ ἀρχαῖον πρὸς αὐλὸν πολεμεῖν· ὑμεῖς δὲ πρὸς κιθάραν αὐτὸ δρᾶτε. ἢ βούλεσθε, ἐπειδὴ τοῖς βασιλεῦσι τοὺς δήμους κἀγὼ παρέβαλον, Νέρωνι φαίνεσθε τὴν αὐτὴν ἔχοντες νόσον; ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνον ὤνησεν, ἡ λίαν ἐμπειρία περὶ τοῦτο καὶ σπουδή. καὶ πόσῳ κρεῖττον μιμεῖσθαι τὸν νῦν ἄρχοντα παιδείᾳ καὶ λόγῳ προσέχοντα; οὐκ ἀποθήσεσθε τὴν αἰσχρὰν ταύτην καὶ ἄμετρον φιλοτιμίαν; οὐ φυλάξεσθε τοὺς ἄλλους σκώπτοντες, καὶ ταῦτα ἐν ἀνθρώποις, εἰ θεμιτὸν εἰπεῖν, οὐδὲν μέγα, οὐδὲ θαυμαστὸν ἔχουσιν; εἰ γὰρ Ἰσμηνίας ηὔλει παρ' ὑμῖν, ἢ Τιμόθεος ἤδεν ὁ παλαιός, ἢ Ἀρίων, ὑφ' οὗ λέγουσιν ᾄδοντος ἐν τῷ πελάγει, τοὺς δελφῖνας ἀφικέσθαι πρὸς τὴν ναῦν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκπεσόντα αὐτὸν κατὰ τύχην τινὰ ἀναλαβεῖν καὶ σῶσαι, πῶς ἂν διέκεισθε; τούτων μὲν γάρ ἐστιν οὐδεὶς Ἀμφίων, οὐδὲ Ὀρφεύς· ὁ μὲν γὰρ, υἱὸς ἦν Μούσης, οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀμουσίας αὐτοὶ γεγόνασι διατρέψαντες*, καὶ κατάξαντες τὸ σεμνὸν τοῦ μέλους, καὶ πάντα τρόπον λωβησάμενοι τὴν ἀρχαίαν μουσικήν. τίς γὰρ αὐτῶν ᾠδὴν τέλειον, ἢ γενναῖον ῥυθμὸν, οἷός τε εἰπεῖν· ἀλλὰ ᾄσματα γυναικῶν, καὶ κρούματα ὀρχηστῶν, καὶ παροινίας τερετισμάτων· ὥσπερ κακοὶ καὶ περίεργοι μάγειροι συντρίψαντες τοὺς νόμους, ἰδιώτας καὶ λίχνους ἀκροατὰς κινοῦσι. τοιγαροῦν, οὐκ ἀπὸ κύκνων, οὐδὲ ἀηδόνων ὁ ζῆλος αὐτῶν ὠνόμασται παρ' ὑμῖν αὐτοῖς· ἀλλ' ὡς ἔοικε, κυζηθμοῖς, καὶ ὑλεγμοῖς εἰκάζετε· καίτοι φιλοσόφους μὲν ἤδειν οὕτως καλουμένους. κιθαρῳδοὶ δὲ Κυνικοὶ, παρὰ μόνοις ὑμῖν γεγόνασιν. ὁ μὲν οὖν Ἀμφίων πρὸς τὸ μέλος, ὥς φασιν, ἤγειρε καὶ ἐπύργου τὴν πόλιν· οὗτοι δὲ ἀνατρέπουσι, καὶ καταλύουσι. καὶ μὴν ὅγε Ὀρφεὺς, τὰ θηρία ἡμέρου, καὶ μουσικὰ ἐποίει διὰ τῆς ᾠδῆς· οὗτοι δὲ ὑμᾶς ἀνθρώπους ὄντας, ἀγρίους πεποιήκασι, καὶ ἀπαιδεύτους. ἔχω δὲ καὶ ἄλλον εἰπεῖν λόγον ἀνθρώπου Φρυγὸς ἀκούσας,

γρ. διατρίψαντες,

A *nõ Lacedæmonios imitamini? Aiũt enim eos antiquitus bellaſſe ad tibiam: vos autẽ ad citharam illud facitis. An vultis, quãdoquidem populos & ego regibus cõparaui, videri cum Nerone eodem laborare morbo? At neque illi profuit tanta experientia circa hoc, & ſtudium. Quãto autem melius imitaremini præſentem imperatorem, eruditioni & ſermoni attendentem? Non deponetis ergo turpem hãc & immoderatam æmulationem? Non vitabitis* B *in alios dicteria iacere, præſertim inter homines (ſi fas eſt dicere) nihil magnũ aut admirandum in ſe habentes? Si enim Iſmenias caneret apud vos, aut Timotheus ille antiquus, aut Arion, quo canẽte in pelago delphinas aiunt ad nauẽ acceßiſſe, & poſthac eiectum eũ forte fortuna recepiſſe, incolumémque conſeruaſſe, quomodo eſſetis affecti? Horum enim nullus eſt Amphion, neque Orpheus. nã hic quidem erat Muſę filius: iſti autẽ nati ſunt* C *ex Amuſia, id eſt, ex ipſa canendi imperitia, ſubuertentes, & confringentes cantus grauitatem, atque omni pacto veterem mutilantes muſicã. Quis enim iſtorum abſolutam aut virilem conſonantiã canere nouit? Imò norunt muliercularum cantiunculas, & ſonitus ſaltatorum, & vinolentias laſciuarum cantionum: & ſicuti mali & curioſi coqui, contritis modulis plebeios & auidos mouent auditores. Quare non à cygnis, neque luſciniis* D *nominata eſt illorum apud vos ipſos imitatio: ſed, vt par eſt, Cyzethmis* & Hylegmis aßimilatis, tametſi philoſophos nouerim ita appellatos. Citharœdi autem Cynici apud vos ſolos nati ſunt. Amphion quidem (vt aiunt) cantu condidit, & turribus muniuit ciuitatem: iſti autem ſubuertunt, & deſtruũt. Et Orpheus ſanè feras cicurauit, & canoras reddidit per cantum: iſti autem ex vobis hominib. feras beſtias fecerunt, & ineruditas. Habeo autem vobis & alium dicere ſermonem, quem ex homine Phryge audiui,*

Latratibus, & vlulatib.

Aeſopi cognato, qui aliquando huc peregrinatus eſt, quē de Orpheo & vobis dicebat. Eſt autē abſurdior, & longior multo quàm veſtra cauilla. Conſiderate ergo ſi vultis audire, & nolite iraſci. Dicebat ergo ille, circa Thraciam & Macedoniā Orphea ceciniſſe, ſicut dictum eſt: atque illic animalia ad eum acceßiſſe, magnam quandam (puto) omnium ferarum, copiā. Inter eas autem plurimas fuiſſe aues & oues. Leonibus enim & ſimilibus beſtiis, propter fortitudinem & ferocitatem difficulter perſuaderi potuiſſe: & partim omnino non appropinquaſſe, partim vero ſtatim receßiſſe, non lætantes cantibus. Volatilia autem & oues magis acceßiſſe, nec amplius auelli potuiſſe: oues quidē, opinor, propter ſtoliditatem, hominúmq; amorem: aues autem, quòd & ipſæ canorum genus ſint, & obſtreperum. Viuente quidem Orpheo, ſecutas illum eſſe vndique, ſimul & audientes illum, & paſcentes. Nam & illum ferè in montibus & circa ſaltus plurimum cōmoratum. Quū autem is in fata conceßiſſet, deſertas plāxiſſe, moleſtéque tuliſſe: ita vt mater illius Calliope, propter illarum erga filium beneuolentiam & amicitiam, à Ioue impetrauerit, vt earum corpora in humanam mutarētur formam, animi autem manerent quales erant prius. Dura eſt iam reliqua ſermonis pars, & refferēdo eam vobis clarè dicere. Dicebat enim ex illis Macedonum quoddam genus ortū eſſe, & hoc poſtea ſtatim cū Alexandro mare tranſiiſſe, & hìc cœpiſſe habitare. Et propterea iam Alexandrinorum populum à cantu duci, vt nullos alios: & ſi audiant citharam qualemcunque mente excidere & horrere, quòd illis Orphei veniat in mentem. Eſſe autem moribus leuem & ſtolidum, vtpote ex tali prognatum ſemine: quādoquidem alios Macedonas fortes & bellicoſos fuiſſe dicunt, & ſpecie barbaros. Dicebat autem & de citharœdis veſtris poſtea talē ſermonem. Anima-

A Αἰσώπου συγγενοῦς, δεῦρο ἐπιδημήσαντος, ὃν εἰς Ὀρφέα καὶ ὑμᾶς ἔλεγεν. ἔστι δὲ τῶν ὑμετέρων σκωμμάτων ἀτοπώτερος, καὶ μακρότερος. σκοπεῖτε οὖν, εἰ βούλεσθε ἀκοῦσαι, καὶ μὴ δυσχεραίνητε. ἔφη τοίνυν ἐκεῖνος, περί τε Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν, τὸν Ὀρφέα μελῳδεῖν, καθάπερ εἴρηται· καὶ τὰ ζῶα προσιέναι αὐτῷ πολύ τι πλῆθος, οἶμαι, τῶν πάντων θηρίων. πλεῖστα δὲ ἐν αὐτοῖς εἶναι, τούς τε ὄρνιθας, καὶ τὰ πρόβατα. τοὺς B μὲν γὰρ λέοντας, καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ τὴν ἀλκὴν καὶ τὴν ἀγριότητα δυσπειστότερα εἶναι· καὶ τὰ μὲν, οὐδ᾽ ὅλως πελάζειν, τὰ δ᾽ εὐθὺς ἀποχωρεῖν, οὐχ ἡδόμενα τῷ μέλει. τὰ δὲ πτηνὰ καὶ τὰ πρόβατα, μᾶλλόν τε προσιέναι, καὶ μηκέτ᾽ ἀπαλλάττεσθαι· τὰ μὲν, οἶμαι, διὰ τὸ εὔηθες καὶ τὴν φιλανθρωπίαν· τῶν δὲ ὀρνίθων, μουσικὸν δήπου τὸ γένος αὐτὸ, καὶ φιλῳδόν. ζῶντος μὲν οὖν Ὀρφέως, συνέπεσθαι αὐτῷ πανταχόθεν, ἀκούον- C τα αὐτοῦ ὁμοῦ, καὶ νεμόμενα· καὶ γὰρ ἐκεῖνον ἐν τοῖς ὄρεσί τε καὶ περὶ τὰς νάπας τὰ πολλὰ διατρίβειν· ἀποθανόντος δὲ ἐρημωθέντα, ὀδύρεσθαι, καὶ χαλεπῶς φέρειν· ὥστε τὴν μητέρα αὐτοῦ Καλλιόπην, διὰ τὴν πρὸς τὸν υἱὸν εὔνοιαν καὶ φιλίαν, αἰτησαμένην παρὰ Διὸς, τὰ σώματα αὐτῶν μεταβαλεῖν εἰς ἀνθρώπων τύπον, τὰς μέντοι ψυχὰς διαμένειν οἷαι πρότερον ἦσαν. χαλεπὸν οὖν ἤδη ἐστὶ τὸ λειπόμενον τοῦ λόγου, καὶ δέ- D δοικα ὑμᾶς σαφῶς αὐτὸ εἰπεῖν. ἔλεγε γὰρ ἐξ ἐκείνων γένος τι φῦναι Μακεδόνων, καὶ τοῦτο εὐθὺς ὕστερον μετ᾽ Ἀλέξανδρον διαβὰν, ἐνθάδε οἰκῆσαι. καὶ διὰ τοῦτο δὴ τὸν τῶν Ἀλεξανδρέων δῆμον, ἄγεσθαι μὲν ὑπὸ ᾠδῆς, ὡς οὐδένας ἄλλους· κἂν ἀκούσωσι κιθάρας ὁποιασοῦν ἐξεστάναι, καὶ φρίττειν, κατὰ μνήμην τοῦ Ὀρφέως. εἶναι δὲ τὸν τρόπον κοῦφον καὶ ἀνόητον, ὡς ἐκ τοιούτου σπέρματος· ἐπεὶ τούς γε ἄλλους Μακεδόνας ἀνδρείους καὶ πολεμικοὺς γενέσθαι, καὶ τὸ εἶδος βαρβάρους*. ἔλεγε δὲ καὶ περὶ τῶν κιθαρῳδῶν τῶν παρ᾽ ὑμῖν ὕστερον, τοιοῦτόν τινα λόγον. τὰ

γ. βεβαίους.

γὰρ ζῶα ἐν τῇ συνουσίᾳ τῇ πρὸς τὸν
Ὀρφέα, τὰ μὲν ἄλλα ἥδεσθαι μόνον καὶ
ἐκπεπλῆχθαι, μιμεῖσθαι δὲ μηδὲν ἐπι-
χειρεῖν· τῶν κυνῶν δὲ ἐνίους, οἷα δὴ γέ-
νος ἀναιδὲς καὶ περίεργον, ἐπιθέσθαι τῇ
μουσικῇ, καὶ μελετῶν τότ' εὐθὺς ἀπιόν-
τας καθ' αὑτούς, καὶ τὰ εἴδη μεταβάλλον-
τα εἰς ἀνθρώπους, διαφυλάττειν τὴν ἐ-
πιμέλειαν. εἶναι δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ γένος τῶν
κιθαρῳδῶν· διὸ μὴ δύνασθαι παντάπα-
σιν ἐκβῆναι τὴν αὑτῶν φύσιν, ἀλλὰ μι-
κρὸν μέν τι διασώζειν τῆς Ὀρφέως δι-
δασκαλίας. τὸ πολὺ δ' αὖθις, ἐμμένειν
κύνειον τοῦ μέλους. ταῦτα μὲν ἐκεῖνος ἔ-
παιζεν ὁ Φρύξ. ἐγὼ δ' ὑμῖν βούλομαι
Λακεδαιμονίων ἔργον εἰπεῖν, ὡς ἐκεῖνοι
προσηνέχθησαν ἀνδρὶ κιθαρῳδῷ θαυ-
μαζομένῳ τότε ἐν τοῖς Ἕλλησιν. ὅτι γὰρ
λίαν ἡδὺς ἐδόκει καὶ περιττός, μὰ Δί',
οὐκ ἐτίμησαν αὐτόν, ἀλλ' ἀφείλοντο τὴν
κιθάραν, καὶ τὰς χορδὰς ἐξέτεμον, ἀπεῖ-
ναι προστάττοντες ἐκ τῆς πόλεως. ἐκεῖ-
νοι μὲν οὖν τὸ πρᾶγμα οὕτως ὑφεω-
ρῶντο, καὶ ἐφύλαττον τὰ ὦτα, ὡς ἂν μὴ
διαφθαρῶσιν αἱ ἀκοαί, μηδὲ τρυφερώ-
τεραι γένωνται τοῦ δέοντος. ὑμεῖς δὲ οὕ-
τως ἀγεννῶς δεδούλωσθε ὑπὸ τῆς τοι-
αύτης ἡδονῆς. δι' ὑμᾶς δὲ ἤδη μοι δοκεῖ
τὸ πρᾶγμα καὶ τῶν ῥητόρων ἔσεσθαι, καὶ
φιλοσόφων ἐνίων· μᾶλλον δὲ τοὺς ῥήτο-
ρας οὐδὲ γνῶναι ῥᾴδιον. ὡς γὰρ ὁρῶσι
τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν περὶ τοῦτο, καὶ
τὴν ἐπιθυμίαν, πάντες δὴ ᾄδουσι καὶ
ῥήτορες, καὶ σοφισταί, καὶ πάντα περαί-
νεται δι' ᾠδῆς· ὥστ' εἴ τις παρίοι δικα-
στήριον, οὐκ ἂν γνοίη ῥᾳδίως, πότερον ἔν-
δον πίνουσιν ἢ δικάζονται· κἂν σοφιστοῦ δὲ
οἴκημα πλησίον ᾖ, οὐκ ἔσται γνῶναι τὴν
διατριβήν. δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐν τοῖς γυ-
μνασίοις περιιόντες, ἤδη γυμνάσονται
πρὸς μέλος, καὶ τοὺς κάμνοντας ἰάσονται.
περὶ γὰρ τῆς τέχνης, καὶ νῦν ὑμῖν
διαλέγονται ᾄδοντες. κινδυνεύει δ' ὁ
βίος σχεδὸν ἅπας γεγονέναι κῶμος εἷς,
οὐχ ἡδύς, οὐδὲ πρᾶος, ἀλλ' ἄγριος καὶ
χαλεπός, ἅμα ὀρχουμένων, τερετιζόντων,

A *lium enim in concurſu ad Orphea, alia*
quidem duntaxat voluptate affecta eſſe,
& obſtupuiſſe, nihilque conata eſſe imi-
tari: canũ autem quoſdam, vtpote genus
impudẽs & curioſum, aggreſſos eſſe mu-
ſicam, atque tũc ſtatim meditatos, ad ſua
diſceßiſſe; quúmque in homines eſſent
transformati, eam adhuc naturã ſeruáre.
Eſſe autem hoc citharœdorũ genus: pro-
pterea eos nõ poſſe ſuã prorſus relinquere
naturam, ſed paulum quiddam adhuc ex
B *Orphei doctrina retinere, multum verò*
canini cantus apud eos verſari. Hęc qui-
dem ille Phryx ludendo dicebat. Ego ve-
rò Lacedæmoniorum vobis factum nar-
rare volo, quomodo illi egerũt cum homi-
ne citharœdo, qui tum celebris erat inter
Græcos. Quia enim nimis videbatur eſſe
ſuauis & excellens, nõ ſolum non hono-
rauerunt eum: ſed ablata cithara, & fi-
dibus inciſis, è ciuitate abire iuſſerunt. Illi
igitur rem ita habebant ſuſpectam, &
C *cuſtodiebant aures, vt ne corrumperentur*
auditus, neue delicatiores fierẽt quã opor-
tet. Vos autem ita ignauè in ſeruitutem
à tali voluptate redacti eſtis, [vt vix dici
queat.] Propter vos autem iã res mihi vi-
detur etiã rhetorum fore & philoſopho-
rum quorũdam; Immo verò rhetores ne-
que facilè cognoſci poſſunt. Quum enim
videant veſtrum circa hoc ſtudium deſi-
deriúmque, omnes iã canunt & rhetores
& ſophiſtæ, & omnia terminantur can-
D *tu: ita vt ſi quis tranſeat forum iudicia-*
rium, haud facilè norit, vtrum intus po-
tent, an iudicia exerceant: & ſi ſophiſtæ
domicilium in propinquo ſit, non licet co-
gnoſcere diſputationem. Porrò mihi vide-
tur quòd etiã qui in gymnaſio procedunt,
iam quoque exerceantur ad cantum &
ægrotantes ſanent. De arte enim iam nũc
apud vos diſputant canentes. In pericu-
lo autem vita fere tota eſt, ne comeſſatio
facta ſit, non iucũda quidem, neque mi-
tis, ſed agreſtis & ſæua, ſaltantium pari-
ter, & laſciua canentium, hominéſque

occidentium. Igitur Lacedæmonij immē-
ſum quantum à vobis differăt, circa hæc,
vt dixi, cautè agentes. Illi enim ad impe-
randum erant idonei, & Græcis præfue-
runt multos annos; omnes verò barbaros
vicerunt ſemper. At vos ne imperio quidē
parere bene ſcitis. Quare niſi præfectos
nacti eſſetis, difficulter (opinor) ſeruare-
mini. Indicio autē ſūt ea quę poſtremò vo
bis euenerunt. Quū enim adhuc in veſtra
eratis poteſtate, nónne rex veſter circa ti-
biarū cātum erat occupatus, & huic vni
attendebat? vos autē aduerſus illū inimi-
cè, aduerſus vos autē mutuo ſeditioſè era-
tis affecti, ſeparatim quiq; & per vos ip-
ſos rempub. corrūpentes, Simariſti & hu-
iuſmodi ſodalitatum vocabulis conſtitu-
tis, vt eum ad fugā compuleritis? Et poſt
hæc bello reductus eſt, & per Romanos.
Tandem ille quidem canēs tibia, vos au-
tem ſaltantes, ciuitatē perdidiſtis. Et nunc
tam humanos habentes præſides, in ſuſpi-
cionem tamen eos contra voſmetipſos du-
xiſtis, quum æquiore vti cuſtodia voluiſ-
ſent atq; antea: & hoc prohibueritis pro-
pter ſuperbiam, non ſanè ſtruentes inſi-
dias. Num vos enim deficiatis à quoquā?
Vóſne bellum gerere poſſitis vnum diē?
Nónne in exorta perturbatione audaciā
oſtenderunt ſuam multi cauillis dūtaxat,
pauci quidam quod erat obuium iacien-
tes ſemel aut bis: quemadmodum qui per-
fundunt prætereuntes, deinde mox diſcu-
buerunt canentes: alij vero iuerūt ad mo-
nilia, haud ſecus quàm ſi dies feſtus eſſet,
faciētes. Et illud quidem meminiſtis ridi-
culū, quod optimus ille Conon vobis ora-
culum reſpondit, eò progreſſus, vbi præci-
puè veſtra multitudo coierat: & oſtenſo
quodā breui loco, prædixit, vt ſi ipſe qui-
dem illuc preueniret, victoriam foret ade-
ptus, vóſque oporteret quemque recedere
ad ſua, & hinc abire: ſi autem vos (in-
quiebat) quatuor aut quinque paſſus vi-
ciſtis, & ego abeo. Hæc autem dicebat
parcens vobis, vóſque deridēs, & tanquā

A μιαιφονούντων. οἱ δ' οὖν Λακεδαιμόνιοι,
πλεῖστον ὅσον ὑμῶν διέφερον, περὶ ταῦτα,
ὡς ἔφην, εὐλαβῶς ἔχοντες. οἱ μὲν γὰρ
ἄρχειν ἦσαν ἱκανοί, καὶ τῶν μὲν Ἑλλήνων
προέστησαν πολλὰ ἔτη· τοὺς δὲ βαρ-
βάρους ἐνίκων ἀεὶ πάντας. ὑμεῖς δὲ οὔ-
τε ἄρχεσθαι καλῶς ἐπίστασθε. τοιγα-
ροῦν, εἰ μὴ τῶν προεστηκότων ἐτύχετε,
χαλεπῶς ἄν, οἶμαι, καὶ σώζεσθε. τεκ-
μήριον δὲ τὰ τελευταῖα συμβάντα πε-
ρὶ ὑμᾶς. ὅτε γὰρ καθ' αὑτοὺς ἦτε, οὐχ
B ὁ μὲν βασιλεὺς ὑμῶν, περὶ αὔλησιν
ἠσχολεῖτο καὶ μόνῳ τούτῳ προσεῖχεν;
ὑμεῖς δὲ πρὸς ἐκεῖνον μὲν ἀπεχθῶς,
πρὸς ἀλλήλους δὲ στασιαστικῶς διέκει-
σθε; χωρὶς ἕκαστοι καὶ καθ' ἑαυτοὺς δια-
φθείροντες τὰ πράγματα, Σειμαρι-
στοί, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα ἑταιρειῶν ὀνόματα,
ὥστε φυγεῖν αὐτὸν ἠναγκάσατε; καὶ με-
τὰ ταῦτα κατιέναι πολέμῳ καὶ διὰ Ῥω-
μαίων. καὶ τέλος, ἐκεῖνος μὲν αὐλῶν,
ὑμεῖς δὲ ὀρχούμενοι, τὴν πόλιν ἀπωλέ-
C σατε. καὶ νῦν οὕτως ἐπιεικεῖς ἔχοντες
ἡγεμόνας, εἰς ὑποψίαν αὖθις καθ'
ὑμῶν αὐτῶν ἠγάγετε, ὥστε ἐπιεικεστέρας
χρῆναι φυλακῆς ᾠήθησαν, ἢ πρότερον·
καὶ τοῦτο εἴργασθε δι' ἀγερωχίαν, οὐκ
ἐπιβουλεύοντες. ὑμεῖς γὰρ ἂν ἀποσταίητέ
τινος; πολεμήσετε δ' ἂν ὑμεῖς μίαν ἡ-
μέραν; οὐκ ἐν τῇ γενομένῃ ταραχῇ, μέ-
χρι σκωμμάτων ἐθρασύνοντο οἱ πολ-
λοί, τινὲς δὲ ὀλίγοι βάλλοντες ὅ τι ἔτυχον
ἅπαξ ἢ δίς, ὥσπερ οἱ καταχέοντες τῶν
D παριόντων, κατέκειντο εὐθὺς ᾄδοντες· οἱ
δ' ἐπὶ τοὺς ὅρμους ᾔεσαν, ὥσπερ ἐν ἑορ-
τῇ, ποιούμενοι. καὶ μὴν ἐκεῖνο μέμνη-
σθε τὸ γελοῖον, ὡς ὁ βέλτιστος ὑμῖν Κό-
νων ἐχρήσατο προελθών, οὗ μάλιστα τὸ
πλῆθος ὑμῶν συνειστήκει, καὶ δείξας τι-
νὰ τόπον βραχὺν προηγόρευεν· ὡς εἰ
μὲν αὐτὸς ἐκεῖ προέλθοι, νενικηκὼς εἴη·
καὶ δέον ὑμᾶς ἀπαλλάττεσθαι καθ' αὑ-
τοὺς καὶ ἀναχωρεῖν· εἰ δ' ὑμεῖς, ἔφη,
τέτταρα ἢ πέντε βήματα νικᾶτε, κἀγὼ
βαδιοῦμαι. ταῦτα δὲ ἔλεγε, φειδόμε-
νος ὑμῶν καὶ καταγελῶν, καὶ καθάπερ

παισὶ προσπαίζων, ἐπὶ τὸ στράτευμα ἐφῆκε. κἀκεῖνος οὐδένα εἴα ἅπτεσθαι, γυμνοὺς ἀπλύτας ὁρῶν, καὶ ἑτοίμους ἀπολέσθαι. τί οὖν ἐβιάσαντο μετὰ ταῦτα; οἱ περιττοὶ καὶ ἀκόλαστοι, καὶ ἐπιτηδὲς ἀναστρέψαι καὶ συγχέαι πάντα ἐπιβουλεύσαντες, καὶ οὐ πρότερον ὑμᾶς ἀνῆκαν, ἕως ἐγεύσασθε πολέμου· καὶ τὸ δεινὸν ἄχρι πείρας προῆλθε. τί δὴ καὶ τούτων ἐπεμνήσθην; ὅπως εἰδῆτε τὰ φυόμενα ἐκ τῆς περὶ τὸν βίον ταύτης ἀταξίας. οὐ γάρ ἐστι τοὺς οὕτως ἐπτοημένους περὶ τὰ μικρὰ καὶ μηδενὸς ἄξια, φαύλως καὶ ἀκρατῶς ἔχοντας, ἐν τούτοις ἃ πράττουσι καθ᾽ ἡμέραν, τἆλλα σωφρονεῖν, καὶ περὶ τῶν μειζόνων ὀρθῶς βουλεύεσθαι. ἡ γὰρ τῶν τρόπων κουφότης καὶ τὸ ἀλόγιστον, οὐκ ἐᾷ μένειν ἐπὶ τοῖς ἐλάττοσιν· οὐδ᾽ ἔχει μέτρον οὐδὲν ἡ ἄνοια τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλ᾽ ἐπὶ πᾶν ὁμοίως πρόεισι, καὶ παντὸς ἅπτεται, μετ᾽ ἴσης εὐχερείας. μὴ οὖν οἴεσθε περὶ μικρῶν εἶναι τὸν λόγον, ὅταν τις ὑμῖν διαλέγηται περὶ τῶν ἐν τοῖς θεάτροις θορύβων. οὐ γὰρ οὕτως ἡ πενία ταχὺ πέφυκε συμβαίνειν διὰ τὰς κατ᾽ ὀλίγον ζημίας, ὡς ἡ κακία πρόεισιν ἐκ τῶν κατὰ μέρος τούτων ἁμαρτημάτων· καὶ τελευταῖον, ἐπ᾽ αὐτὸ τὸ πέρας, καὶ τὸν ὄλεθρον αὐξηθεῖσα ἤγαγε. καὶ ταῦτα μὲν ἤδη τὰ περὶ τὸ θέατρον. ἀλλ᾽ ὅταν εἰς τὸ στάδιον ἔλθητε, τίς ἂν εἴποι δύναιτο τὰς ἐκεῖ κραυγάς, καὶ θόρυβον, καὶ ἀγωνίαν, καὶ σχημάτων μεταβολάς, καὶ χρωμάτων, καὶ βλασφημίας, οἵας καὶ ὅσας ἀφίετε; εἰ γὰρ μὴ τοὺς ἵππους ἑωρᾶτε ἁμιλλωμένους, καὶ τούτους συνήθεις, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ὑπὸ μαστίγων ἠλαύνεσθε τῶν ἐν ταῖς τραγῳδίαις, οὐκ ἂν οὕτως χαλεπῶς διέκεισθε. αὐτὸν γάρ, οἶμαι, τὸν Ἰξίονα λῆρον ἀποφαίνετε, τὸν ἐν τῷ τροχῷ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐνδεδεμένον καὶ κολαζόμενον, διὰ ταύτην τινὰ ἀσέβειαν. φέρε οὖν, εἰ μεταξὺ θεῶν τις ὑμῖν ἐπιστὰς, εἴποι διατεινάμενος·

Δαιμόνιοι μαίνεσθε, καὶ οὐκέτι κεύθετε
θυμῷ

A *pueris alludens, ad exercitum aduectabat. Et ille neminem permiſit attingi, licet videret omnes eſſe nudos, paratóſque perditioni. Quam igitur vim poſt fecerunt? Petulantes illi & intemperantes, & ex induſtria ſubuertere confunderéque omnia inſidioſè moliti, non antè vos dimiſerunt, quàm bellum guſtaretis, reíque atrocitas ad terminum vſque progrederetur. Cur verò horum ſum recordatus? Vt ſciatis, quæ naſcantur ex tali vitæ diſſolutione.* B *Non enim poſſunt, ita attoniti circa parua & nullius pretij, & vitioſè & intemperanter ſe gerentes in iis quæ quotidie faciunt, in aliis eſſe modeſti, & de maioribus rectè conſulere. Morum enim leuitas & inconſideratio non ſinit manere in minoribus: neque vllum habet modum delictorum dementia, ſed ad omnia ſimiliter progreditur, & omnia pari tentat facilitate. Nolite ergo putare paruis de rebus haberi ſermonem, quando quis vobis de tumultibus in theatro diſſerit.* C *Non enim tam citò paupertas ſolet accidere propter damna paulatim accepta, quàm malitia prouenit ex his particularibus delictis: & poſtremò cum ſuſceperit incrementum, in ipſo etiam fine interitum adducit. Et hæc hactenus quidem, de iis quæ in theatro fiunt. Cæterum cum in ſtadium perueneritis, quis dicere queat illic exorientes clamores, & tumultum, & ſollicitudinem, & habituum mutationes,* D *& colorum, & conuitia quæ & quanta iactetis? Quippe ſi non equos videretis cõcertãtes, & hoc conſuetè, ſed ipſi tragicis flagris impelleremini, haud ita ſæuè deberetis eſſe affecti. Ipſum (opinor) quod de Ixione dicitur, magnas eſſe nugas efficitis: qui in rota apud poëtas vinctus eſt, & punitur propter aliquam certam impietatem. Age igitur, ſi interea Deorum vobis aliquis aſſiſtat, dicátque inuehens,*

Mirifici inſanitis, & haud in pectore veſtro

Suppetat

Suppetat vnde cibus potúsq; ſubeſt. A

Quid adeo vehementer tumultuamini? Quod hoc ſtudium? quod certamen? Nõ enim Pelops eſt qui perſequitur, neque Oenomaus, neq; Myrtilus. Is quidẽ Iouis eſt nepos, alter verò Mercurij filius. Neq; de regno, neque de vxore, neque de morte diſceptatio eſt propoſita: ſed certamẽ eſt mancipiorũ pro vili argento, nunc quidem victorũ, nũc verò vincentiũ, ſemper eorundẽ. Si hæc dicat, quid reſpondebitis? An manifeſtum, quòd non ea audiretis illo tempore, neque ſi ipſe vobis Pelopis progenitor loqueretur? B *Quod igitur quis auxilium inueniat? aut quemnam Deorum placare oportet? Eſt in Olympia iuxta Nemeum hippodromum, Neptuni exterrentis equos ara, vbi maximè contigit equos conſternari, multóſque cõfringere currus. Viſum eſt igitur Eléis, quaſi diuina quadam voluntate id fieret, ædificare aram. Et ex illo deinde aiũt locum illum tutum factum. Multo verò* C *magis ego vobis conſulo, vt Deum hunc placetis, arámque ædificetis eidem, non (per Iouem) pro equis, ſed pro vobis ipſis, vt non perturbemini, neque excidatis è diſciplina. Nónne enim hæc diuinitus prorſus immiſſa ſunt, & maiore indigent auerſione? Ferunt ab antiqua quadam regina in Creta ex Heliadibus amatum eſſe taurum: quúmque cum eo concubuiſſet, ſæuum quoddam & magnum pepeyriſſe monſtrum. Metuo & ego equinum* D *ciuitatis huius amorem, ne quid difficile vobis & peregrinum procedente tempore afferat. Rurſum aiunt aliam virginem in alicuius fluminis incidiſſe amorem, quotidiéque itaſſe ad alueum, illiúſque ſpumam vlnis indidiſſe, & aquam ſuſcepiſſe ſinu. Athenis quoq; illud ipſum animal, quod & apud vos in pretio eſt, amatũ eſſe aiunt, & nunc eſt in ciuitate locus ſic nominatus, Equi & virginis inacceſſum. Aiũt enim, quòd pater puellam cum equo incluſerit, atq; ita diſperierit puella.*

βρωτὺν οὐδὲ ποτῆτα.

τί σφόδρα οὕτω κυκᾶσθε; τίς ἡ σπουδή; τίς ὁ ἀγών; οὐ γὰρ Πέλοψ ἐστὶν ὁ διώκων, οὐδ' Οἰνόμαος, οὐδὲ Μυρτίλος. ὁ μὲν, δεύτερος ἀπὸ Διὸς γεγονὼς, ὁ δὲ Ἑρμοῦ παῖς. οὐδὲ περὶ βασιλείας, οὐδὲ γυναικὸς, οὐδὲ θανάτου πρόκειται κρίσις· ἀλλ' ἐστὶν ὁ ἀγὼν ἀνδραπόδων, ὑπὲρ τοῦ τυχόντος ἀργυρίου, νῦν μὲν ἡττωμένων, νῦν δὲ νικώντων ἀεὶ τῶν αὐτῶν. εἰ λέγοι ταῦτα, τί ἐρεῖτε; ἢ δῆλον, ὅτι οὐδ' ἀκούσεσθε παρ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, οὐδὲ εἰ αὐτὸς ὑμῖν ὁ τοῦ Πέλοπος διαλέγηται πρόγονος; τίνα οὖν εὕρῃ τις ἐπικουρίαν, ἢ τίνα ἐξιλάσασθαι δεῖ δαιμόνων; ἔστιν Ὀλυμπίασι κατὰ * Νεμέων τὸν ἱππόδρομον, ταραξίππου Ποσειδῶνος κ. μέσον βωμὸς, ἔνθα μάλιστα συνέβαινε τοῖς ἵπποις πτοεῖσθαι, καὶ πλεῖστα διαφθείρεσθαι τῶν ἁρμάτων. ἔδοξεν οὖν τοῖς Ἠλείοις, ὡς δαιμονίου τινὸς ὄντος, ἱδρύσασθαι βωμόν. καὶ τὸ λοιπόν φασιν ἐπ' ἐκείνου, γεγονέναι τὸν τόπον ἀσφαλῆ. πολὺ δὴ μᾶλλον ἔγωγε ὑμῖν συμβουλεύω, τὸν θεὸν τοῦτον ἐξιλάσασθαι, καὶ βωμὸν ἱδρύσασθαι τὸν αὐτόν· μὰ Δί', οὐχ ὑπὲρ τῶν ἵππων, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν· ὅπως μὴ ταράττησθε, μηδὲ ἐκπίπτητε τῆς τάξεως. μὴ γὰρ δαιμόνια πάντη τὰ τοιαῦτα, καὶ μείζονος δεόμενα ἀποτροπῆς; φασὶ καὶ ἀρχαίαν βασιλίδα ἐν Κρήτῃ τῶν Ἡλιάδων, ἐρασθῆναι ταύρου, καὶ συγγενομένην χαλεπόν τι καὶ μέγα τεκεῖν τέρας. δέδοικα δὲ κἀγὼ τὸν ἱππικὸν ἔρωτα τῆς πόλεως, μή τι δυσχερὲς ὑμῖν καὶ ξένον ἐνέγκῃ τῷ χρόνῳ. πάλιν δὲ ἑτέραν παρθένον ποταμοῦ τινος ἐρασθεῖσαν, ὁσημέραι φοιτᾶν ἐπὶ τὸ ῥεῦμα, καὶ τόν τε ἀφρὸν ἐντίθεσθαι ταῖς ἀγκάλαις, καὶ τὸ ὕδωρ ὑποδέχεσθαι τοῖς κόλποις. Ἀθήνησι δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ ζῶον ἀγαπηθῆναι, ὃ καὶ παρ' ὑμῖν εὐδοκιμοῦ· καὶ νῦν ἐστιν ἐν τῇ πόλει τόπος καλούμενος οὕτως, Ἵππου καὶ κόρης ἄβατον. ὁ γὰρ πατὴρ συγκαθεῖρξαι τὴν παῖδα τῷ ἵππῳ, καὶ φασὶν οὕτω διαφθαρῆναι τὴν κόρην.

σκοπεῖτε δὲ, μὴ καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας ἀπόλησθε. ποῖος γὰρ Ὅμηρος, ἢ τίς ἀνθρώπων δύναται τὰ συμβαίνοντα εἰπεῖν; οὐ γὰρ οὕτως ἐκεῖνος φησὶ τὰ ἅρματα ταπεινὰ γίνεσθαι μεταξὺ, καὶ σφόδρα ὑψηλὰ κατὰ τὸν δρόμον· ὡς τὰς ὑμετέρας ψυχὰς ἔστιν ἰδεῖν πασχούσας. φησὶ δὲ οὕτως, ἵν᾽ ὑμῖν χαρίσωμαί τι μικρόν·

Ἅρματα δ᾽ ἄλλοτε μὲν χθονὶ πίλνατο πουλυβοτείρῃ,
Ἄλλοτε δ᾽ ἀΐξασκε μετήορα, τοὶ δ᾽ ἐλατῆρες
Ἕστασαν ἐν δίφροισι, πάτασσε δὲ θυμὸς ἑκάστου
Νίκης ἱεμένων, κέκλοντο δὲ οἷσιν ἕκαστος
Ἵπποις.

ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἡνιόχους πεποίηκεν ἀγωνιστὰς, καὶ φιλοτιμουμένους· τοὺς δὲ θεατὰς καθ᾽ ἡσυχίαν θεωροῦντας, ὥσπερ καὶ προσῆκε. μόνον δ᾽ ἐπὶ τῷ τέλει φησὶν Αἴαντα τὸν Λοκρὸν ὁρᾶν ἀπρεπέστερον, καὶ λοιδορεῖσθαι Ἰδομενεῖ περὶ τῶν ἵππων τοῦ Εὐμήλου. οὗτος μέντοι ἐστὶν ὁ περὶ τὴν Ἀθηνᾶν αὖθις ἀσεβήσας, ἁλισκομένης τῆς Τροίας· καὶ αὐτὸς δὲ, διὰ τοῦτο κεραυνωθεὶς, καὶ τοῦ χειμῶνος καὶ τῆς ναυαγίας τοῖς πᾶσιν αἴτιος γενόμενος. ὁ γὰρ ἐν τοιούτοις θρασὺς καὶ προπετὴς, οὐδὲ τἄλλα εἶναι δύναται σώφρων· ὥσπερ καὶ εἶπον ἤδη. τοῦτο μὲν οὖν, τοιοῦτο παράδειγμα κακίας καὶ ἀνοίας, ὁμοίως ἐκ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, τοῖς παρ᾽ ὑμῖν. ὅτι μάχεσθαί γε, οὐδεὶς ἱκανός ἐστιν, οὐδὲ ἀριστεύειν, οὐδὲ αἱρεῖν πόλεις, ὡς ἐκεῖνος. ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἐν τῇ θέᾳ καθέστηκεν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον πέτεσθε τῶν ἵππων, καὶ τῶν ἡνιόχων, καὶ γελοῖοί ἐστε, καὶ ἡγεῖσθε, καὶ πίπτετε. τοιγαροῦν οὐ κακῶς τις παρεποίησε τῶν σαπρῶν τούτων ποιητῶν·

A *Conſiderate verò, ne & vos à tali concupiſcentia pereatis. Qualis enim Homerus, aut quis hominum poteſt ea quæ accidunt enarrare? Non enim ille ita dicit, currus fieri humiles interea, & rurſus valde excelſos in curſu, vt veſtros pati illud animos videre licet. Ait autem ſic, vt vobis paulum quid gratificer:*

At currus humiles modò, tellurique propinqui, *Iliad.ψ.*
Elati modò celsè ibant, rapiente volatu.
B At verò aurigæ ſtabant in curribus altis,
Quiſque animo trepidi, palmam obtinuiſſe ſtudentes.
Hortabantur equos etiam flagriſque ſonóque
Quiſque ſuos.

Hic quidem aurigas fecit certatores & ambitioſos, ſpectatores autem per ſilentium ſpectãtes, ſicuti etiam cõueniebat. Duntaxat in C *fine ait, Aiacem Locrum ſpectaſſe indecentius, & conuitia iactaſſe in Idomeneũ propter equos Eumeli. Hic autem ille eſt, qui deinde impiè egit circa Mineruã capta Troia: etiam ipſe propterea fulmine percuſſus eſt, tempeſtatiſque & naufragij omnibus cauſa fuit. Qui enim in huiuſmodi audax eſt, & petulans, neque etiam in aliis modeſtus eſſe poteſt: ſicut iã dixi. Hoc igitur tale exemplum malitiæ dementiæque propoſitum eſt, ſed non à ſi-* D *milibus hominibus, quales ſunt inter vos. Nam veſtrum nullus ad pugnam eſt idoneus, neque ad ſtrenuè agendum, neque ad expugnandas vrbes, vt ille. Veſtrum autem nullus in ſpectaculo quietè conſiſtit, ſed multo magis volatis quàm equi & aurigæ, & ridiculi eſtis, & præceditis & caditis. Quare non malè quiſpiam ex ſpurcis his poëtis tale carmen fecit:*

At currus humiles modò tellurique A
propinqui,
Elati modò celsè ibant, feruente volatu:
At nullus ſtabat penitus, nullúſque ſedebat
Sede locóque ſuo ſpectator. pallidus illis
Vertebat timor, & turpis trepidatio mentem.
Hortabantur & ob palmam ſe mutuò vaſtis
Vocibus & geſtu, manibúſque ad ſidera tenſis,
Cunctos quiſque Deos votis precibúſque vocabant.

Ἅρματα δ' ἄλλοτε μὲν χθονὶ πίλνατο πουλυβοτείρῃ,
Ἄλλοτε δ' ἀΐξασκε μετήορα· τοὶ δὲ θεαταὶ
Θώκοις ἐν σφετέροις, οὔθ' ἕστασαν οὐδ' ἐκάθηντο,
Χλωροὶ ὑπαὶ δείους πεφοβημένοι, οὐδ' ὑπὸ νίκης
Ἀλλήλοισί τε κεκλόμενοι, καὶ πᾶσι θεοῖσι,
B Χεῖρας ἀνίσχοντες, μεγάλ' εὐχετόωντο ἕκαστοι.

Vtque gruum reſonat, picarúmque æthere clangor,
Sic illi ſimulac zythum vinúmque bibêre
Per ſtadium clangore volant, rabiéque furentes.
Aſt alij, ſturnorum & picarum vt venit agmen, C
Clamore immenſo vidiſſent quando ruentem
Cornipedem, qui fata viris fert triſtia ſtultis;
Vociferabantur pugna alternáque cadebant

Ἠΰτε περ κλαγγὴ γεράνων πέλει, ἠὲ κολοιῶν,
Αἵτ' ἐπεὶ οὖν ζῦθόν τ' ἔπιον, καὶ ἀθέσφατον οἶνον,
Κλαγγῇ ταί γε πέτονται ἀπὸ σταδίοιο κελεύθου.
Οἱ δ' ὥστε ψαρῶν νέφος ἔρχεται, ἠὲ κολοιῶν,
Οὖλον κεκλήγοντες, ὅτε προΐδωσιν ἰόντα
Ἵππον, ὃς ἀνθρώποισι φόνον φέρει ἠλιθίοισιν·
Ὡς οἱ κεκλήγοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ἔπιπτον.

Vt ventus paleas agit & fert per loca plana,
Vtque ebullit edax altis in vallibus ignis, D
Quem partes rapidus conuoluit ventus in omnes,
Impete procumbunt luci radicitus ignis:
Sic hi pugnabant ardenti corpore flammæ
Conſimiles. nec tu poſſes tum dicere ſolem
Sedibus in ſuperis, nec Phœbes lampada ſaluam,

Ὡς δ' ἄνεμος ἄχνας φορέει ἱερὰς κατ' ἀλωάς·
D Ὡς δ' ἀναμαιμάει *βαθέ' ἄγκεα θεσπιδαὲς πῦρ,
Πάντη τ' εἰλυφόων ἄνεμος φέρει, οἱ δέ τε θάμνοι
Πρόρριζοι πίπτουσιν ἐπειγόμενοι πυρὸς ὁρμῇ·
Ὡς οἱ μὲν μάρναντο πυρὸς δέμας. οὐδέ κε φαίης
Οὐδέποτ' ἠέλιον σῶον ἔμμεναι, οὔτε σελήνην.

Quale genus ſiquidem foliorum, tale virorum eſt

Οἵηπερ φύλλων γενεή, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν;

Ἀνδρῶν κουφονόων, φιλαοιδοτάτων, ἀγερώχων.
Ἠχὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' αἰθέρα καὶ Διὸς αὐγάς.
Ὧδε δέ τις εἴπεσκεν ἰδὼν ἐς πλησίον ἄλλον.
Οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο,
Τί πτώσσεις; τί δ' ὀπιπτεύεις κατ' ἅρμ' ἐν ἀγῶνι;
Εἰ δ' ἄγε νῦν πείρησαι, ἵνα καμφθεὶς ἀποτείνης. B
Τὸν δ' αὖθ' Ἱπποκόων ἀπαμειβόμενος προσέειπε,
Τέττα σιωπῇ ἧσο, ἐμῷ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ,
Ἠπεδανὸς δέ νύ τοι θεράπων, βραδέες δέ τοι ἵπποι.
Τὸν δ' ἄρ' ὑπὸ ζυγόφιν προσέφη πόδας αἰόλος ἵππος·
Οὐχ ὁράας, οἷος κἀγὼ καλός τε μέγας τε, C
Ἀλλ' ἔπι τοι κἀμοὶ θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή.
Αἴ γάρ πως ὑμᾶς γε καὶ αὖθις ἐνθάδε πάντας
Ὁπλίσαντας ἔθηκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη.
Ὡς μή μοι τρύζητε καθήμενοι, ἄλλοθεν ἄλλος.
Ὣς ἔφαθ'· οἱ δ' εὔχοντο Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι.

D

Ταῦτα μὲν ὑμῖν ἀπὸ πολλῶν καὶ φαύλων ὀλίγα, ὅπως μὴ μόνῳ* δοκῆτε εἶναι γελοῖοι. καὶ μὴν αἰσχρόν ἐστιν, ἄνδρες Ἀλεξανδρεῖς, τοὺς πυνθανομένους περὶ τῆς πόλεως, τὰ μὲν ἄλλ' ἀκούειν θαυμαστὰ οἷα· περὶ δὲ ὑμῶν αὐτῶν, μηδὲν σεμνὸν λέγεσθαι, μηδὲ ἄξιον ζήλου· τοὐναντίον δέ, ὡς φαύλους τοὺς ἀνθρώπους διαβεβλῆσθαι, μίμοις καὶ γελωτοποιοῖς μᾶλλον, οὐκ ἄνδρας ἐρ-

* γ. μόνοι

A Qui mentis *leuitate* vigent, miróque feroces
Cantorum ſtudio citharæque feruntur amore.
At vox amborum ſuperas aſcendit ad arces.
Sic autem acrè tuens dixit ſibi quiſque propinquo,
Ebrie, lumina habes canis & qui pectora cerui,
Quid trepidas, ſpectáſque iſto in certamine currus?
Aſt age, rem tenta mecum, quo pręmia ſoluas
Deflexus. Porrò Hippocoon reſpondit ad illa:
Quæſo ſede tacitus, morémque meis gere dictis.
Namque tibi famulus nequam eſt, tardique caballi.
Huic verò varius pedibus ſub fune iugali
Dixit equus: Num nõ cernis, quàm magnus & ipſe,
Et pulcher ſim, mors nobis tamen imminet atra.
Sic vtinam vobis aliqua præſentibus atque
Omnibus vnglas det magni ſoror alta Tonantis,
Edatis penitus garritus vt mihi nullos,
In quauis etiam ſedeatis parte theatri.
Sic ait: Aſt illi regem fulgentis Olympi
Multa precabantur. ——

Hæc ego vobis ex multis & vilibus pauca recitaui, quòd non mihi ſoli deridiculi videamini. Sanè turpe eſt (viri Alexandrini) quòd percunctãtes de ciuitate, alia quidem valde admiranda audiãt: de vobis autem ipſis nihil honeſtum dici, neque imitatione dignum, ſed è diuerſo vt homines vitioſos infamari, mimis & morionibus ſimiliores quàm hominibus mente

ſanis, vt quidam comicorum inquit. Accedit ad hæc omnia, quòd turba apud vos eſt ſcurrilis, & nautica diſſolutio. Simile enim eſt, vt ſi quis ædes videat admodum pulchras, dominum autem earũ mancipium, qui nec ianuam cuſtodire dignus ſit. Omni enim ex parte melius eſt ſolitudinem aſpicere, & quindecim locupletes homines, quàm multitudinem miſerorum & inſanientium hominum infinitam, tanquam fimum profundũ ex variis ſordibus in vnum coaceruatum. Neque ciuitatẽ rectè dixeris, quæ ex talibus cõſtat: vt neque chorum, qui ex qualibuſcunque congregatis: neque exercitum, quamlibet turbam. Neque enim Xerxis exercitus ſplendidus erat, niſi fortè ad perfodiendos mõtes, aut aliud ſimile opus efficiendum. Neque Troianorum ciuitas felix: quòd prauorũ & laſciuorum plena erat ciuium. Atqui magna erat, & celebris: eam tamen Ithacę ciuis expugnauit, ille illius paruæ & ignobilis ciuitatis, eã, quæ latiſſimas habebat regiones. Metuò verò, vt & vos eodem modo pereatis, (etſi frigidius eſt, quàm vt dicatur) quod & illam ab equo quodam diſperiiſſe ferant: verùm illi quidẽ fortaſſe ab vno, vos autem à pluribus capti eſtis. Non enim hoc ſolùm putetis ciuitatis eſſe expugnationẽ, ſi quidam diruant mœnia, & occidãt homines, & mulieres abducant, domóſque exurant. Hæc fortaſſe extrema eſt, & breui confecta, faciénſque vt illi, qui ſunt eam experti, magis miſericordiâ videantur digni, quàm deriſu. Apud quos autẽ fuerit rerum omnium negligẽtia honeſtarum, vnius autem rei ignobilis cupido, hominéſque eam duntaxat ſuſpexerint, circáque ea conuerſentur, aut ſubſiliẽtes & inſanientes, & mutuò cædentes, infanda dicentes, deóſque ipſos conuitiis ſæpenumeró enecantes, & quæ ſunt ad manum proiicientes. & nudi nonnunquam è ſpectaculo domum redeuntes: hæc eſt turpis & probroſa ciuitatis expugnatio. Quip-

A ῥαθύμοις, ὥς τῶν κωμικῶν ἔφη τις. ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀκόλαστος ὄχλος· ναυτική τε ἀταξία. ἔστι γὰρ ὅμοιον, ὥσπερ εἰ οἰκίαν μέν τις ἴδῃ πάνυ καλήν, τὸν δὲ δεσπότην αὐτῆς ἀνδράποδον, μηδὲ θυρωρεῖν ἄξιον. τῷ παντὶ γὰρ κρεῖττον ἐρημίαν καθορᾶν, καὶ δεκαπέντε ἀνθρώποις εὐπόροις, ἢ πλῆθος ἀνήριθμον ἀνθρώπων ἀθλίων, καὶ μαινομένων· ὥσπερ τινὰ κόπρον βαθεῖαν, ἐν ταὐτῷ νενησμένην ἐκ παντοδαπῶν λυμάτων. οὐδὲ

B γὰρ πόλιν εἴποι τις ὀρθῶς τὴν ἐκ τοιούτων, οὐδέ γε χορὸν, τοὺς ὁποίους δήποτε συνελθόντας, οὐδὲ στρατόπεδον πάντα ὄχλον. οὐδὲ γὰρ τὸ τοῦ Ξέρξου στράτευμα λαμπρὸν ἦν, πλὴν εἰ μή τις διορύττειν, ἢ διασκάπτειν ἢ τοιοῦτον ἕτερον ἔργον προστάττειν. οὐδὲ ἡ τῶν Τρώων πόλις εὐδαίμων, ὅτι πονηρῶν καὶ ἀκολάστων ὑπῆρξε πολιτῶν. καί τοι μεγάλη τε καὶ ἔνδοξος ἦν· ἀλλ᾽ ὅμως ὁ τῆς Ἰθάκης πολίτης, ἐπόρθησεν αὐτὴν, ὁ τῆς μικρᾶς καὶ ἀδόξου, σφό-

C δρα οὖσαν εὐρύχωρον. φοβοῦμαι δὴ, μὴ καὶ ὑμεῖς ἀπόλεσθε ἐκείνοις παραπλησίως· εἰ καὶ ψυχρότερόν ἐστιν εἰπεῖν· ὅτι κἀκείνην ὑπὸ ἵππου τινὸς φθαρῆναι λέγεται· πλὴν, οἱ μὲν ἴσως ὑφ᾽ ἑνὸς, ὑμεῖς δὲ ὑπὸ πλειόνων ἑαλώκατε. μὴ γὰρ τοῦτο μόνον ἡγεῖσθε ἅλωσιν εἶναι πόλεως, ἂν τινες τὸ τεῖχος καταβαλόντες, ἀποσφάττωσι τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰς γυναῖκας ἀπάγωσιν, καὶ τὰς οἰκίας κατακαίωσιν. αὕτη μὲν ἴσως τελευταία,

D καὶ πρὸς ὀλίγον γινομένη, καὶ μᾶλλον ἐλεεῖσθαι τοὺς παθόντας, ἢ καταγελᾶσθαι παρασκευάζουσα. παρ᾽ οἷς δ᾽ ἂν ἡ πάντων ἀμέλεια τῶν καλῶν, ἑνὸς δὲ πράγματος ἀγεννοῦς ἔρως, καὶ πρὸς μόνον τοῦτο ἀποβλέπωσι, καὶ περὶ τοῦτο διατρίβωσιν, ἢ πηδῶντες, καὶ μαινόμενοι, καὶ παίοντες ἀλλήλους, καὶ ἀπόρρητα λέγοντες, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτοὺς πολλάκις λοιδοροῦντες, καὶ τὰ ὄντα ῥιπτοῦντες, καὶ γυμνοὶ βαδίζοντες ἀπὸ τῆς θέας ἐνίοτε· τοῦτ᾽ ἐστιν αἰσχρὰ πόλεως καὶ ἐπονείδιστος ἅλωσις. καὶ

γὰρ ἀνθρώπους ἑαλωκέναι φαμὲν οὐχ ὑπὸ λῃστῶν μόνον, ἢ ἑταίρων, ἀλλὰ καὶ ἑταίρας, καὶ γαστρὸς, καὶ ἄλλης τινὸς φαύλης ἐπιθυμίας. αἰχμάλωτος οὖν γενέσθαι καλῶς ἂν λέγοιτο καὶ ἀνὴρ καὶ πόλις, ἥτις ἂν τῶν κρειττόνων ἐπιτηδευμάτων ἀφειμένη, καὶ μήτε ὁρῶσα μηδὲν, μήτε ἀκούουσα τῶν εἰς σωτηρίαν· ἀλλ᾽ αἱρεθεῖσα ὑπὸ μέθης, ἢ ᾠδῆς γυναικῶν, ἢ ἁρμάτων ἄγηται καὶ φέρηται, καὶ πᾶσα δι᾽ ὅλης θορυβῆται περὶ τοῦτο, καὶ * ἐκφωνῇ. (γ. ἐκφρονεῖ) καὶ, νὴ Δία, ἑαλωκέναι λέγοιτ᾽ ἂν, καὶ κατὰ κράτος, ὡς οὐδ᾽ ἑαλωκέναι καὶ περιηγκωνίσθαι. οὐ γὰρ δὴ μὲν τὸ σῶμά τινος κρατῆται, [καὶ περιέχεται δεσμοῖς τισιν ἢ φρουροῖς· τὰ δυσχερῆ δεῖ ταῦτα νομίζειν, αἰχμαλωσίαν] καὶ δουλείαν καὶ ἀπάτην· τῆς δὲ ψυχῆς ἠνδραποδισμένης καὶ ἀπολωλυίας, εἰρωνεύεσθαι καὶ ὑποτιμᾶσθαι. καίτοι δεινὰ μέν που καὶ ἐφ᾽ ἑκάστῳ τὰ τοιαῦτα, τῷ παντὶ δὲ αἴσχιω, δημοσίᾳ φαινόμενα. καὶ γὰρ αἱ λοιπαὶ νόσοι, μέχρι μὲν τῶν καθ᾽ ἕνα εἰσὶν, οὐ μεγάλης οὐδὲ φοβερᾶς προσηγορίας τυγχάνουσιν· ὅταν δὲ κοινὸν γένηται τὸ πρᾶγμα, τότε λοιμὸς καλεῖται. καθόλου γὰρ, πάντα ἁμαρτήματα εἴποι τις ἄν. καὶ γὰρ πανταχοῦ καὶ οἰνόφλυγες, καὶ πόρνοι, καὶ γυναιμανεῖς ἐν πάσαις εἰσὶ ταῖς πόλεσιν· ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῦτο χαλεπὸν οὐδὲ ὑπερβάλλον· ὅταν δὲ ἐπικρατῇ τὸ πάθος, καὶ βλέπηται κοινὸν, τότε ἐπίσημον, καὶ μέγα, καὶ δημοσίᾳ γίγνεται. ποία γὰρ πόλις ἐστὶ τῶν μὴ σφόδρα ἐρήμων καὶ μικρῶν, ἐν ᾗ μὴ καθ᾽ ἡμέραν τις πυρέττει πάντως· ἀλλὰ Καυνίους μόνον παρείληφε· κἀκείνων ἐστὶ τὸ ὄνειδος, ὅτι πάντες αὐτὸ πάσχουσιν· ὥσπερ καὶ ἀπὸ τῶν βελτιόνων τινὲς ἐθαυμάσθησαν, καὶ δόξαν ἔσχον. πόσους γὰρ οἴεσθε Ἀθηναίων, ἢ Μεγαρέων, ἢ Κορινθίων τὰ σώματα ἀσκεῖν, καὶ ζῆν φιλοπόνως; πολλοὺς δηλονότι, καὶ ταῦθ᾽ ὅτ᾽ ἀναγκαῖον ἦν αὐτοῖς, ἀλ-

A *pe homines captos eſſe dicimus nõ ſolum à latronibus aut ſociis, ſed etiam à meretricibus & ventre, & alia quadam vitioſa cupiditate. Proinde in captiuitatem ductus rectè dici poteſt vir & ciuitas, quę melioribus remiſsis ſtudiis, neque audit neque videt quicquam quod ſit ſalutare: ſed capta ab ebrietate & mulierum cãtu aut curribus fertur, & agitur, & tota omnino tumultuatur circa hęc, & *vociferatur.* (al. *inſanit.*) *Hæc (per Iouem) capta eſſe* B *rectè dici poteſt, idque impetu & virtute: vt nemo tam captus, manibúſque poſt terga reuinctus eſſe dici queat. Non enim ſi cuiuſquam corpus imperio ſubiicitur, [& coercetur vinculis quibuſdam aut cuſtodibus, moleſta hæc oportet exiſtimare, captiuitatem,] ſeruitutẽ & fraudem: anima autem cum in ſeruitutem redacta eſt, & perdita, id diſsimulandum, aut obiter caſtigandũ eſt. Sunt talia quidem intoleranda, ſi à ſingulis fiant: omni* C *autem ex parte turpiora ſunt, ſi publicitus appareant. Etenim & reliqui morbi donec ſingulos inuadũt, non magnam neque terribilem appellationem ſortiuntur: cum verò res communis fit, tunc appellatur peſtilentia. Summatim enim ſic diceret quis, vbi omnia delicta obtinuerunt publicè. Etenim vbiq; gentiũ aliqui ſunt vinoſi & ſcortatores & mulieroſi, idque in omnibus ciuitatibus: ſed hoc nõ difficilè, neque excedens quiddam: Cum verò* D *inualuerit vitium, & videatur commune, fiátque publicè, tum fit inſigne & magnum. Qualis enim ciuitas eſt ex iis, quæ non vehementer ſunt deſertæ & paruæ, in qua non quotidie aliquis omnino febri corripiatur? ſed Caunios tamen ſolos ea apprehendit, & illorum eſt opprobrium, quia omnes ea laborant: quemadmodum etiam à rebus melioribus aliqui fuerunt admirationi, & gloriã reportarũt. Quot enim putatis Athenienſium, aut Megarenſium, aut Corinthiorum ſua corpora exercuiſſe, vixiſſéq. laborioſè? Multos vtique, præſertim quãdo illis neceſſarium erat,*

vt ſtrenuos ſe præſtarent viros pro patria. Cur igitur ſoli Lacedæmonij hoc habuerunt nomē, fructúmque huius gloriæ tulerunt, atque etiamnum ferūt? Quia publicè in id incubuerūt, vt ſtrenui eſſent. Athenienſes verò quia magis ſtuduerant eloquētia excellere, & poëſim chorósque amauerunt, eam ob rem fuerunt admirationi. Quare hanc ob cauſam conſiderate, ne vos non ſimiliter gloriæ fiatis participes cum Athenienſibus & Lacedæmoniis, ſed magis cum aliis quibuſdam. Nolo enim nominare. Quod enim iam ſæpiùs dixi, turpia fiunt turpiora, magiſque ridenda, quando ipſas occupant ciuitates. Quemadmodum in Comœdiis, perſonarúmque repræſentationibus Carione quidem introducto ebrio & Dauo, non admodum mouēt riſum: Hercule autem tali conſpecto, atque vt ſolent in crocoto circunducto, ridiculum videtur. Simili modo & populus tam valde cantillans per vitam, & rurſum aurigās ſine equis, turpe fit deridiculum. Hoc ipſum enim Euripides ait, Herculem paſſum furentem, ſic dicens:

Tunc inde gradiens, nullum habens currum, tamen
Habere ſe dicebat, hinc currus rotas
Cōſcēdit, & quaſi ſtimulū haberet in manu
Sic verberabat. —

Ne igitur & vos talis furor apprehēdat, ob zelum quem habetis propter Alexandrum. Nam & ille dictus eſt Iouis filius. Potius verò non Herculi aſſimilari debet veſter populus, ſed Centauro cuidā, aut Cyclopi ebrio & amanti corpus, quidem habenti validum & magnum, animum autem indoctum. Per Iouem, nónne videtis quantam imperator veſtrę ciuitatis curam habeat? Ergo vos quoque viciſſe oportet ambitioſos eſſe, & patriam facere meliorem: non (per Iouem) fontibus neque templorū veſtibulis (hæc enim vos non poteſtis conſummare, neque vnquàm illius ſuperaueritis magnanimitatem) ſed

A δρας ἀγαθοὺς ὑπὲρ τῶν πατρίδων γίγνεσθαι. τί οὖν μόνον Λακεδαιμόνιοι τοῦτ' ἔσχον τὸ ὄνομα, καὶ τῆς δόξης ἀπολαύουσιν ἔτι καὶ νῦν; ὅτι καὶ ὧν ἐκτήσαντο τὴν φιλοτιμίαν. τοὺς δὲ Ἀθηναίους τὰ περὶ τοὺς λόγους μᾶλλον ἐπιτηδεύοντας, καὶ ποίησιν, καὶ χορούς, ἐπὶ τοῦτο αὖθις ἐποίησε θαυμάζεσθαι. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν σκοπεῖτε δέ, μὴ ἡμεῖς οὐχ ὁμοίως μεταλάβητε δόξης τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις, ἀλλὰ μᾶλλον ἑτέροις τισίν.
B οὐ βούλομαι γὰρ ὀνομάσαι. ὅπερ γὰρ ἤδη πολλάκις εἶπον, αἰσχίω τὰ αἰσχρά, καὶ καταγέλαστα μᾶλλον, ὅταν ᾖ περὶ τὰς πόλεις. ὥσπερ ἐν ταῖς κωμῳδίαις καὶ διασκευαῖς, Καρίωνα μὲν εἰσάγοντες μεθύοντα καὶ Δᾶον, οὐ σφόδρα κινοῦσι γέλωτα· τὸν δὲ Ἡρακλέα τοιοῦτον ὁρῶσι, γελοῖον, δοκεῖ, περιφερόμενον, καθάπερ εἰώθασιν, ἐν κροκωτῷ. παραπλησίως καὶ δῆμος οὕτως μέγα μινυρίζων διὰ βίου, καὶ πάλιν ἡνιοχῶν χωρὶς ἵπ-
C πων, αἰσχρὸν γίγνεται καὶ καταγέλαστον. αὐτὸ γὰρ τοῦτο Εὐριπίδης, τὸν Ἡρακλέα φησὶ παθεῖν μαινόμενον·

Αὐτοῦ δὲ βαίνων, ἅρματ' οὐκ ἔχων ἔχειν
Ἔφασκε, δίφρου δ' εἰσέβαινεν ἄντυγας,
Κ' ἔτεινε κέντρον δῆθεν, ὡς ἔχων χερί.

μὴ οὖν καὶ ὑμᾶς κατὰ ζῆλον τὸν Ἀλεξάνδρου. καὶ γὰρ αὐτὸς ἔλεγε Διὸς υἱὸς
D εἶναι. μᾶλλον δ' ἴσως οὐχ Ἡρακλεῖ προσέοικεν ὑμῶν ὁ δῆμος, ἀλλὰ Κενταύρῳ τινὶ ἢ Κύκλωπι πεπωκότι καὶ ἐρῶντι, τὸ μὲν σῶμα ἰσχυρῷ καὶ μεγάλῳ, τὴν δὲ διάνοιαν ἀμαθεῖ. πρὸς τοῦ Διός, οὐχ ὁρᾶτε ὅσην ὁ αὐτοκράτωρ ὑμῶν πεποίηται τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν; οὐκοῦν χρὴ καὶ ὑμᾶς ἀντιφιλοτιμεῖσθαι, καὶ τὴν πατρίδα κρείττω ποιεῖν· μὰ Δί', οὐ κρήναις, οὐδὲ προπυλαίοις· ταῦτα μὲν γὰρ οὐ δύνασθε ὑμεῖς ἀναλίσκειν, οὐδ' ἂν ὑπερβάλλοισθέ ποτε, οἶμαι, τὴν ἐκείνου μεγαλοψυχίαν· ἀλλ'

εὐταξίᾳ, κόσμῳ, τῷ δεικνύειν ὑμᾶς σώ- A
φρονας καὶ βεβαίους. οὕτω γὰρ ἄν, οὔ-
τ' ἐπὶ τοῖς γεγονόσι μετανοήσει, καὶ πλείο-
να ὑμᾶς ἀγαθὰ ἐργάσεται. καὶ ἴσως ἂν
αὐτῷ καὶ τῆς ἐνθάδε ἀφίξεως παρά-
σχοιτε πόθον. οὐ γὰρ οὕτως τὸ κάλλος τῶν
οἰκοδομημάτων προσαγάγειν αὐτὸν δύνα-
ται, πάντα γὰρ κρείττω καὶ πολυτελέστε-
ρα ἔχει τῶν ὁποιδήποτε· ἀλλ' ὅταν ἀ-
κούσῃ τοὺς ὑποδεξομένους αὐτὸν, εὐ-
νοίας καὶ πίστεως ἀξίους, καὶ τῶν πεμ-
πομένων ἕκαστος καὶ διοικούντων ὑμᾶς B
περιηγήσει. μὴ γὰρ οἴεσθε ὑμᾶς μὲν
πυνθάνεσθαι περὶ τῶν καταπλεόντων,
ὁποῖοί τινες τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ τοιαύ-
την ἔχειν γνώμην εὐθὺς πρὸς αὐτοὺς,
ἧς ἂν μεταλάχοιτε τῆς φήμης· ἐκείνους δὲ
περὶ ὑμῶν μὴ πολυπραγμονεῖν, ὁποῖος
ὁ τῶν Ἀλεξανδρέων δῆμος. οὐκοῦν ἂν
ἀκούσωσιν, ὅτι φρόνιμος, ἀλλ' οὐκ οἷα τὰ
νῦν λεγόμενα, ὡς ἐπτοημένος, ὡς εὐχε-
ρὴς, τὰ μικρὰ θαυμάζων, ἢ τῶν τοῦ
τυχόντος πραγμάτων ἐραστὴς, ἡνιόχων, C
καὶ κιθαρῳδῶν· οὐκ ἄδηλον ὅπως ἕξου-
σιν. Θεόφιλόν φασι παρ' ὑμῖν γενόμε-
νον ἄνδρα σοφὸν, σιωπᾶν πρὸς ὑμᾶς,
καὶ μηδὲν ἐθέλειν διαλέγεσθαι· καί-
τοι τίνα γνώμην νομίζετε αὐτὸν ἔχειν;
πότερον ὡς σοφοὺς ὑμᾶς καὶ μὴ δεο-
μένους θεραπείας· ἢ μᾶλλον ὡς ἀνιά-
των ἀπεγνωκέναι; παραπλήσιον γὰρ,
ὥσπερ εἴ τις τῶν ἐμπόρων πολλὰ καὶ
τίμια ἔχων καταπλεύσειεν εἰς πόλιν·
ἔπειθ' ὑπ' ἀνέμων τινῶν, ἢ τύχης ἄλ- D
λης κρατούμενος, καὶ διατρίβων ἐκεῖ
χρόνον συχνὸν, μήτε προθείη τῶν ὠ-
νίων μηδὲν, μήτε δείξειε μηδέποτε·
δῆλον γὰρ, ὡς ἐσχάτην τινὰ αὐτῶν πε-
νίαν κατεγνωκὼς, ἢ ἀπορίαν, οὐκ ἂν
θέλοι μάτην ἐνοχλεῖν· σαφῶς εἰδὼς,
ὅτι οὔτ' ἂν ὠνήσαιτο τῶν ἀνθρώπων
τούτων οὐθεὶς, οὔτ' ἂν ἴσως προέλθοι.
καὶ Θεόφιλος τοίνυν πολλὰ ἔχων, καὶ
μεγάλα ἔνδον ὤνια παρ' αὑτῷ ταῦτα,
συνειδὼς ὑμῖν τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν,
οὐ χρημάτων, ἀλλὰ νοῦ καὶ συνέσεως.

diſciplina & decore, & demonſtrando vos eſſe modeſtos & conſtantes. Ita enim neque eorum quæ facta ſunt illum pœnitebit, ſed pluribus inſuper vos benefactis cumulabit, atque hinc illi fortaſſe huc veniendi deſiderium facietis. Non enim ita eũ huc ædificiorum pulchritudo adduxerit: omnia enim meliora & ſplendidiora habet, quàm quæ hic vel vſquàm gẽtium ſunt: ſed cum audierit, eos qui ipſum ſunt excepturi, beneuolentia & fide dignos, & miſſorum & gubernantium quiſque vos extulerit. Nolite enim putare, quod cum vos interrogetis de huc appellẽtibus, quales ſint, & deinde iuxta famam quã de illis audiuiſtis, ſtatim talẽ quoque animũ erga eos habeatis: illi verò nihil de vobis curioſè inquirant, qualisnam ſit Alexãdrinorum populus. Igitur cum audierint, quòd prudens ſit, & non vt nunc diximus, quòd ſtupidus & leuis, & paruorũ admirator, & rerũ vilium amator, vt citharœdorum & aurigarum; haud obſcurum eſt, quomodo erga vos afficientur. Theophilum quendã aiũt apud vos fuiſſe, virum ſapientem, qui ſemper apud vos ſilentium tenuerit, nolueritque quicquam diſſerere: & quem animũ exiſtimatis ipſum erga vos habuiſſe? Vtrũ vt erga ſapientes, nulláque indigentes curatione: an magis, vt inſanabiles deſperaſſe? Perinde enim eſt, vt ſi quis mercator merces multas & pretioſas habẽs, adnauiget ciuitati: deinde ſiue à ventis quibuſdam, ſiue alia fortuna detentus, & commoratus illic lõgum tempus, neque proponat venalium quicquã, neque oſtendat vnquam: manifeſtũ enim quòd extremæ eos damnauerit paupertatis & inopiæ, eóque noluerit illis eſſe moleſtus fruſtra: clarè ſciens, quod illorum hominum nullus quicquã emeret, neque etiã fortaſſe progrederetur. Ita ergo Theophilus, quum multa & magna apud ſe domi haberet venalia, abſcõdit, ſciens extrema vos laborare inopia, non pecuniarum, ſed mentis & conſtantiæ.

Proinde in fata conceſsit, ſilẽtio præteriẽs veſtram ciuitatem: hoc eſt, condemnans eam. Et vos certum quendam ſæpius audiuiſtis, dicteriorúmque illius meminiſtis, & alterius certi canticorum. Theophilũ verò haud ſcio an vnquam audieritis. Quemadmodum quidam ait ſcarabeos in Attica, licet illic mel ſit puriſsimum, illud tamen nunquam guſtare, neque ſi effundatur, ſed potius alium cibum: [ita & vos ſermones de virtute, viróſque ſapientes nõ curatis] ſed eſtis hilares, & ad cauillandum omnium facũdiſsimi: quòd ſanè populi ſtudiũ eſſe nũquàm debet, neque ciuitatis, ſed Therſitæ cuiuſdam. Illũ enim dixit Homerus, inter omnes Græcos veniſſe ad Troiã morionẽ, & Quòd noſſet ſe ridiculũ eſſe Argiuis. Porrò quod ridiculum eſt, non eſt bonum, neque pretioſum: ſed lætitia, & inopia mentis, & ignorantia, & gaudio homines riſum gubernant. De herba vtique audiſtis, quã Sardonion vocãt: quæ riſum quidem facit, ſed moleſtũ, & pernicioſum. Ne ergo ita vehementer illi ſitis addicti, neque Muſarum expertes: neque odioſas neque indoctas reddite Charites, ſed magis imitemini Euripidem ſic dicentem,

Miſcere ego nunquã ceſſabo Charites Muſis,
Siquidem iucunda nimis coniunctio fit talis.

Vt ne Muſeũ ſine cauſa vobis locus eſſe videatur in ciuitate: quemadmodũ puto & alij Pœmatem appellant, rem nõ habẽtes cũ nomine. Atqui metuo ne etiã mihi cõtigerit, quod Aegyptiorũ cuidã valde antiquorũ muſicorũ accidit. Illi enim aliquando Genius in ſomniis prędixerat, fore vt in aſini aures caneret. At ille futurum tempus non attendit, neque ſomniũ illi erat curæ, vt quod nihil eſſet. poſtquã autem tyrannus Syriæ Memphim venit, aliis eum Aegyptiis admirantibus accerſiuit. Omni ergo alacritate ſpecimen artis, & accuratius multo exhibebat:

A τοιγαροῦν τέθνηκε κατασιωπήσας ὑμῶν τὴν πόλιν· τουτέστι καταδικάσας αὐτήν, καὶ ὑμεῖς. τοῦ δεῖνος μὲν πολλάκις ἀκηκόατε, καὶ διαμέμνησθε τῶν σκωμμάτων· Θεοφίλου δὲ οὐκ οἶδα εἴ ποτε ἠκούσατε. ὥσπερ ἔφη τις τοὺς ἐν τῇ Ἀττικῇ κανθάρους, τοῦ καθαρωτάτου μέλιτος ὄντος, τοῦ μὲν μηδέποτε γεύσασθαι, μηδ' ἂν ἐκχέηται, τῆς δὲ ἑτέρας τροφῆς· ἀλλ' ἐστὲ ἱλαροί, καὶ σκῶψαι πάντων δεινότατοι· ὃ οὐ δήμου τὸ ἐπιτήδευ- B μα, πόθεν; οὐδὲ πόλεως, ἀλλὰ Θερσίτου τινός. αὐτὸν γοῦν ἐκεῖνον εἴρηκεν Ὅμηρος ἐν τοῖς πᾶσιν Ἕλλησιν ἀφικέσθαι γελωτοποιόν· ἀλλ' ὅτι οἴοιτο γελοίϊον Ἀργείοισιν ἔμμεναι. ἀλλ' οὐ τὸ γελοῖον ἀγαθόν ἐστιν, οὐδὲ τίμιον, ἀλλὰ τὸ χαίρειν, ἀπειρία δὲ καὶ ἀγνοία, καὶ χαρᾷ ἄνθρωποι διοικοῦσι γέλωτα. τὴν γοῦν βοτάνην ἀκηκόατε, τὴν Σαρδόνιον καλουμένην, ἣ γέλωτα μὲν ποιεῖ· χαλεπὸν δὲ τοῦτον, καὶ ἐπ' ὀλέθρῳ. μὴ C οὖν σφόδρα οὕτω προσέχεσθε τούτου· μηδὲ ἀμούσους, καὶ φορτικάς, καὶ ἀμαθεῖς ποιεῖτε τὰς Χάριτας· ἀλλὰ μᾶλλον Εὐριπίδην μιμεῖσθε, οὕτω λέγοντα,

Μὴ παυσαίμην τὰς Χάριτας Μούσαις,
Ἀναμιγνὺς ἁδίσταν συζυγίαν.

ἵνα μὴ τὸ μουσεῖον ὑμῖν ἄλλως εἶναι δοκῇ τόπος ἐν τῇ πόλει· καθάπερ οἶμαι καὶ D ἄλλοι τὸ ποιημάτιον* προσαγορεύοντα, τὸ πρᾶγμα μὴ ἔχοντες μετὰ τοῦ ὀνόματος. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ κἀμοὶ συμβέβηκεν, ὅ φασιν Αἰγυπτίων τινὶ τῶν σφόδρα ἀρχαίων μουσικῶν. ἐκείνῳ γάρ ποτε τὸ δαιμόνιον προειπεῖν καθ' ὕπνον, ὡς εἰς ὄνου ὦτα ᾄσεται. καὶ δὴ τὸν μέλλοντα χρόνον οὐ προσεῖχεν, οὐδὲ ἐφρόντισε τοῦ ὀνείρατος, ὡς οὐδενὸς ὄντος. ἐπεὶ δὲ τύραννος τῶν Σύρων ἧκεν εἰς Μέμφιν, ἐκπληττομένων αὐτὸν* τῶν Αἰγυπτίων, ἐκάλεσεν. ἐπεδείκνυτο οὖν πάσῃ προθυμίᾳ, καὶ τἀκριβέστερα τῆς τέχνης

γρ. αὐτὸν τ.

ὁ δὲ· οὐ γὰρ ἦν ἡ συνέσεις μουσικῆς· ἐκέλευε παύσασθαι αὐτὸν ἀτιμάσας. ὁ δὲ ἀναμνησθεὶς ἐκείνου τοῦ ὀνείρατος, τουτὶ ἄρα, ἔφη, τὸ εἰς ὄνου ὦτα ᾄδειν. ὁ δὲ τύραννος ἀκούσας τῶν ἑρμηνέων οἷα ἔλεγεν, ἔδει καὶ ἐμαστίγου τὸν ἄνδρα, καὶ τοῦ πολέμου λέγουσιν αἴτιον γενέσθαι.

A *Ille verò (quum eſſet muſices ignarus) iuſſit eum deſinere, ignominia afficiens. Qui ſomnij illius recordatus: Hoc ergo eſt (inquit) in aſini aures canere. At tyrannus ab interpretibus auditis quæ dixiſſet, vinxit, & flagris cæcidit hominem: & belli aiunt eum autorem extitiſſe.*

ΤΑΡΣΙΚΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

λόγος λγ'.

TARSICA PRIOR.

Oratio XXXIII.

ἘΓΩ θαυμάζω τί ποτ' ἐστὶ τὸ ὑμέτερον; καὶ τί προσδοκῶντες ἢ βουλόμενοι, τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους διαλέγεσθαι ὑμῖν ζητεῖτε; πότερον εὐφώνους οἴεσθε εἶναι, καὶ φθέγγεσθαι ἥδιον τῶν ἄλλων; ἔπειτα, ὥσπερ ὀρνέων ποθεῖτε ἀκούειν μελῳδούντων ὑμῖν, ἢ δύναμιν ἄλλην ἔχειν, ἔν τε ὀνόμασι καὶ διανοήμασι δριμυτέρας τινὸς πειθοῦς, καὶ τῷ ὄντι δεινῆς, ἣν καλεῖτε Ῥητορικὴν, ἐν ἀγοραῖς τε καὶ περὶ τὸ βῆμα δυναστεύουσαν; ἢ ἵνα ἔπαινον ὑπ' αὐτῶν ἀκούσεσθε οἰόμενοι, καὶ δημόσιον ὕμνον τῆς πόλεως· περί τε Περσέως, καὶ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τῆς τριαίνης, καὶ περὶ χρησμῶν τῶν γενομένων, καὶ ὡς ἐστὲ Ἕλληνες καὶ Ἀργεῖοι, καὶ ἔτι βελτίους· καὶ ἀρχηγοὺς ἔχετε ἥρωας καὶ ἡμιθέους, μᾶλλον δὲ Τιτᾶνας; ἔτι δὲ, οἶμαι, περί τε τῆς χώρας, καὶ τῶν ὀρῶν τῶν κατ' αὐτήν· καὶ τοῦδε τοῦ Κύδνου, ὃς δεξιώτατος ἁπάντων ποταμῶν καὶ κάλλιστος, οἵ τε ἀπ' αὐτοῦ πίνοντες ἀφνειοὶ καὶ μακάριοι καθ' Ὅμηρον. ταῦτα γὰρ ἐστὶ μὲν ἀληθῆ, καὶ συνεχῶς αὐτὰ ἀκούετε, τῶν τε ποιητῶν μέτροις καὶ ἄλλων ἀνδρῶν, αὐτὸ τοῦτο ἔργον πεποιημένων ἐγκωμιάζειν. δεῖται δὲ μεγάλης τινὸς παρασκευῆς καὶ δυνάμεως. τί οὖν ἡμᾶς ἐλπίζετε ἐρεῖν; ἢ τί μάλιστα ἀκοῦσαι σπεύδετε, παρὰ ἀνδρῶν οὐκ εὐτραπέλων, οὐδὲ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν εἰδότων, οὐδὲ αἱμύλων οὐδὲ ὑπὸ τρυφῆς ἰόντων ἐπὶ τοὺς λόγους; ὅτι μὲν γὰρ οὐ χρήματα ἐλπί-

B DEMIROR *equidē quæ tandem res veſtræ ſint, aut quęnam expectatio aut voluntas, quòd tales vobis homines diſſerere cupiatis. An benè vocales putatis eſſe, vocémque emittere aliis ſuauiorem? atque deinde eos audire cupitis tāquam volucres vobis canētes? an aliam vllam potentiam poßidere, inque nominibus atque ſenſibus acutioris cuiuſdam eſſe ſuadelæ,* C *& reuera vehemētis, quam Rhetoricam appellatis, in foro atque tribunali dominantem? An laudem aliquam vos putatis audituros ab illis, & pub. quendam ciuitatis hymnum: de Perſeo & Hercule & Apolline tridentis, déque oraculis redditis, & quòd Græci ſitis & Argiui, & adhuc meliores: & autores habeatis heroas & ſemideos, imo Titanas? præterea etiam de regione puto, & in ea montibus: & hoc Cydno, qui omnium fluuiorum commodiſſ. & pulcherrimus eſt: & qui* D *ex eo bibunt, diuites & beati ſunt, iuxta Homerum? Hæc ſunt vera quidem, & aßiduò ea auditis & ex poëtarum carminibus & aliis viris, hoc munere fungētibus, vt talia laudibus celebrent. Opus autem habent magno quodam apparatu atque vi. Quid ergo nos dicturos ſperatis, aut quid præcipuè audire properatis à viris minimè facetis, neque ad gratiā loqui ſcientibus, neque blādis, neque animi gratia ad ſermones habendos accedentibus? Quòd enim nullas ſperetis pecunias*

(à nobis, aut aliud donum, ſatis noui. Age igitur, ego meam dicam ſuſpicionem. Videmini mihi frequenter diuinos audiuiſſe homines, qui ſe omnia noſſe putant, déque omnibus dicere poſſe [quatenus quis præfinit] quæ ſunt poſtulata, & aliquam habent in rerum natura eſſentiam, déque hominibus & Geniis, déque diis & terra & cœlo, & mari, & de ſole & luna & aliis aſtris, & de vniuerſo mundo, & de corruptione & generatione, & ſexcẽtis aliis. Deinde accedentes ad vos percũctantur, quid nam ipſos dicere velitis, & qua de re, iuxta Pindarum, an Iſmenum, aut aurata colo Meliam, aut Cadmum. Quicquid verò vos volueritis, inde auſpicantes, denſum & multum effundunt ſermonem, tanquam quoddam exundãs intra viſcera concluſum. Quibus vos auditis, neq; ſingula examinare, atque credere nolle homini ſapiẽti, vitioſum putatis, & irritum. Quinetiam alioqui robòre & velocitate ſermonum eleuamini, & planè gaudetis iis qui magnam accumulãt, idque abſque reſpiratione, verborum copiã: ſimiliter affecti eſtis illis, qui equos è carceribus vident currere, nullam nempe percipiẽtes vtilitatem: admiramini tamen, atque beatam pronunciatis illã eſſe facultatem: tametſi videre liceat, quòd equis frequenter non domini ipſi vtãtur, ſed vile mancipium. Talis igitur auditio quum ſpeculatio quædam ſit & pompa, ſimile quiddam habet cum oſtentationibus quorundam medicorum, qui ſe in medio collocantes, artuum commiſſuras, & oſsium compoſitiones, & huiuſmodi alia recitant, poróſque & ſpiritus & colationes. Vulgus autem hianti auſcultatore, magíſq; quàm pueri mouetur. Verus autẽ medicus nõ eſt talis: neq; ita diſſerit vnquam reuera ope indigentibus; ſed pręcipit quid ſit faciẽdũ, edere & bibere volẽtem prohibet, & accipiens reſecat quod corpori inutile factũ eſt. Quemadmodum

A ζοντες παρ' ἡμῶν, οὐδὲ ἄλλο τι δῶρον, καὶ
πάνυ ἐπίσταμαι. φέρε οὖν, ἔγωγε εἴπω
τὴν ἐμαυτοῦ ὑπόνοιαν. δοκεῖτέ μοι πολ-
λάκις ἀκηκοέναι θείων ἀνθρώπων, οἳ πάν-
τα εἰδέναι φασί, καὶ περὶ πάντων ἐρεῖν, ᾗ
διατέτακται, καὶ τίνα ἔχει φύσιν περί
τε ἀνθρώπων καὶ δαιμονίων, καὶ περὶ
θεῶν· ἔτι δὲ γῆς, καὶ οὐρανοῦ καὶ θα-
λάττης, καὶ περὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τῶν
ἄλλων ἄστρων, καὶ περὶ τοῦ σύμπαντος
κόσμου, καὶ περὶ φθορᾶς καὶ γενέσεως,
B καὶ μυρίων ἄλλων. ἔπειτ', οἶμαι, προ-
σελθόντες ὑμῶν πυνθάνονται, τί βούλε-
σθε αὐτοὺς εἰπεῖν, καὶ περὶ τίνος, κατὰ τὸν
Πίνδαρον, Ἰσμηνὸν, ἢ χρυσηλάκατον Με-
λίαν, ἢ Κάδμον· ὅτι δ' ἂν ἀξιώσητε
ὑμεῖς, ἔνθεν ἑλὼν, ἀθρόον καὶ πολὺν
ἀφῆκε τὸν λόγον, ὥσπερ τι ῥεῦμα ἄφθο-
νον ἐν αὑτῷ κατακεκλεισμένον. ἔπειθ' ὑ-
μεῖς ἀκούοντες, τὸ μὲν ἐξετάζειν καθ' ἕ-
καστον, ἢ ἀπιστεῖν ἀνδρὶ σοφῷ, φαῦλον ἡ-
γεῖσθε καὶ ἄκυρον. ἄλλως δὲ τῇ ῥώμῃ, καὶ
C τῇ ταχυτῆτι τῶν λόγων ἐπαίρεσθε, καὶ πά-
νυ χαίρετε, ἀπνευστὶ ξυνείροντες τοσοῦτον
ὄχλον ῥημάτων, καὶ πεπόνθατε ὅμοιον τοῖς
ὁρῶσι τοὺς ἵππους, τοὺς ἀπὸ ῥυτῆρος θέον-
τας, οὐδὲν ὠφελούμενοι· θαυμάζετε δὲ
ὅμως, καὶ μακάριόν φατε κτῆμα, καὶ
τοῖς ἵπποις ἰδεῖν ἐστιν οὐ τοὺς δεσπότας
χρωμένους πολλάκις, ἀλλὰ φαῦλον ἀν-
δράποδον. ἡ μὲν οὖν τοιάδε ἀκρόασις
θεωρία τὶς οὖσα καὶ πομπὴ, παρα-
πλήσιον ἔχει τι ταῖς ἐπιδείξεσι τῶν κα-
D λουμένων ἰατρῶν, οἱ προκαθίζοντες ἐν τῷ
μέσῳ ξυμβολὰς ἄρθρων καὶ ὀστέων συνθέ-
σεις καὶ παραθέσεις, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα ἐπε-
ξίασι, πόρους καὶ πνεύματα, καὶ διηθήσεις.
οἱ δὲ πολλοὶ κεχήνασι καὶ κεκήληνται
τῶν παιδίων μᾶλλον. ὁ δ' ἀληθὴς ἰατρὸς
οὐκ ἔστι τοιοῦτος, οὐδὲ οὕτως διαλέγε-
ται τοῖς ὄντως δεομένοις· πόθεν; ἀλλὰ
προσέταξεν ὅ τι δεῖ ποιεῖν, καὶ φαγεῖν
βουλόμενον ἢ πιεῖν ἐκώλυσε, καὶ λαβὼν ἔ-
τεμεν ἀφεστηκός τι τοῦ σώματος. ὥσπερ

A οὕτω γε εἰ συνελθόντες οἱ κάμνοντες, εἶτ' ἐπὶ τὸν ἰατρὸν ἐπεκώμαζον, καὶ κωθωνίζεσθαι ἠξίουν, οὐκ ἂν αὐτοῖς κατ' ἐλπίδα τὸ πρᾶγμα ἀπήντησεν, ἀλλ' ἴσως ἠγανάκτουν πρὸς τὴν ὑποδοχήν· τοῦτό μοι πεπονθέναι δοκοῦσιν οἱ πολλοί, ξυνιόντες ἐπὶ τὸν τοιοῦτον, καὶ λέγειν κελεύοντες, ἄγευστοι δηλονότι τῶν τῆς ἀληθείας ὄντες λόγων· ἔπειθ' ἡδύ τι καὶ προσηνὲς ἀκούσεσθαι προσδοκῶντες. φέρε δή, πρὸς τῶν θεῶν, ἆρα ἀνέξεσθε, ἐὰν μὴ πάνυ τις παρρησίᾳ χρῶτο, μηδὲ ἐπὶ πάντα B ἔρχοιτο τὰ προσόντα ὑμῖν, ἀλλ' ἓν εἴποι τι μόνον, ἢ δεύτερον; σκοπεῖτε δή, μὴ ταὐτὸ πάθοιτε Ἰλιεῦσιν ἐκείνοις, οἳ τραγῳδόν τινα ἐπιδημήσαντα ἠνώχλουν, ἐπιδείξασθαι κελεύοντες· ὁ δὲ ἐᾶν αὐτοὺς ἠξίου, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἄγειν. ὅσῳ γὰρ ἄν, ἔφη, κρεῖττον ἀγωνίσωμαι, τοσούτῳ φανήσεσθε ὑμεῖς ἀτυχέστεροι. τὸν οὖν φιλόσοφον κρεῖττόν ἐστι τοῖς πολλοῖς σιωπῶντα ἐᾶν. σκοπεῖτε δὲ τὸ πρᾶγμα οἷόν ἐστιν. C Ἀθηναῖοι γὰρ εἰωθότες ἀκούειν κακῶς, καί, νὴ Δία, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο συνιόντες ἐπ' αὐτῷ, ὡς λοιδορηθησόμενοι, καὶ προτεθεικότες ἀγῶνα καὶ νίκην τοῖς ἄμεινον αὐτὸ πράττουσιν, οὐκ αὐτοὶ τοῦτο εὑρόντες, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ συμβουλεύσαντος· Ἀριστοφάνους μὲν ἤκουον, καὶ Κρατίνου, καὶ Πλάτωνος, καὶ τούτους οὐδὲν κακὸν ἐποίησαν· ἐπὶ δὲ Σωκράτους, ὃς ἄνευ σκηνῆς καὶ ἰκρίων, ἐποίει τὸ τοῦ θεοῦ πρόσταγμα, οὐ κορδακίζων, οὐδὲ τερετίζων, οὐχ ὑπέμειναν. D ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ὑφορώμενοι καὶ δεδιότες τὸν δῆμον, ὡς δεσπότην ἐθώπευον, ἠρέμα δάκνοντες, καὶ μετὰ γέλωτος· ὥσπερ αἱ τίτθαι τοῖς παιδίοις, ὅταν δέῃ τι τῶν ἀηδεστάτων πιεῖν, αὐταὶ προσφέρουσι μέλι τι, χρίσασαι τὴν κύλικα. τοιγαροῦν ἔβλαπτον οὐχ ἧττον, ἤπερ ὠφέλουν· ἀγερωχίας, καὶ σκωμμάτων, καὶ βωμολοχίας διαπιμπλάντες τὴν πόλιν. ὁ δὲ φιλόσοφος ἤλεγχε καὶ ἐνουθέτει. καὶ μὴν ὅσῳ τὸ λοιδορεῖν, καὶ τὴν ἀβελτηρίαν τὴν ἑκάστου, καὶ τὴν πονηρίαν φα-

A igitur, ſi ægroti conueniãt, cúmque medico velint laſciuire, & liberiùs compotare, non illis res ex animi ſententia eueniret; ſed fortaßis indignarentur quod eũ ſuſcepiſſent: ita mihi plurimi videntur eſſe affecti, conuenientes ad talem virũ, & dicere iubentes, quum videlicet nunquam veritatis ſermonem guſtauerint, deinde iucundum quid & blandum audire expectant. Age verò, per Deos, num ſuſtinebitis, ſi quis non valde dicendi vtatur li-B bertate; neque omnia diſcutiat attingátque quæ apud vos ſunt, ſed vnum duntaxat dicat, aut alterum? Conſiderate verò, ne idem vobis contingat quod Ilienſibus illis; qui Tragico cuidam, hiſtrioni peregrinanti moleſti erant, iubentes eum artis ſuæ ſpecimen edere. Ille verò rogabat, omitterẽt & eſſent quieti. Quanto enim (dicebat) meliùs egero, tãto vos videbimini infortunatiores. Ergo multis quoque melius eſt, vt hominem philoſophum ſilẽ-C tium tenere ſinant. Cõſiderate autẽ rem, qualis ſit. Athenienſes enim ſoliti malè audire, & (per Iouem) ob hoc ipſum cõuenientes vt conuitiis proſcinderẽtur, & proponentes certamen & victoriæ præmium illis qui id meliùs feciſſent: quod quidem non ſuo inuento, ſed Dei faciebant conſilio, & Ariſtophanem quidem audiebant, & Cratinum, & Platonem, atque hiſce nihil mali fecerunt, in Socrate autem, qui ſine ſcena & tabulatis exe-D quebatur Dei mandatum, non laſciuè ſaltans, neque cantillans, non ſuſtinuerunt. Illi enim ſuſpectantes metuentéſque populum, ſeu dominum, adulabantur ſenſim mordentes, & per riſum: quẽadmodum nutrices pueris, quum bibendum fuerit iniucundum quid, ipſæ adferentes melle perungũt calicem. Quapropter non minus obfuerunt quam profuerunt: ſuperbia, cauillis, ſcurrilitate replẽtes ciuitatem. Philoſophus autem redarguebat, admonebátq;. Atqui quãto conuitiis inceſſere, & cuiuſque ſtoliditatem prauiv-

A prauitatémque manifeſtare præſtet, quã gratificari per ſermones, & laudibus facere delicatos auditores, inde maximè cognoſcetis. Quum enim duo fuiſſent poëtæ per omne æuum, quibus cum aliorũ neminem comparare dignum eſt, Homerus & Archilochus: horum Homerus quidem, omnia ferè laudibus extulit, & beſtias & plãtas, & aquã & terrã, & arma & equos: & nihil eſt, cuius modò mentionẽ fecit, quod abſq; laude & honore (vt ita quis dicat) præterierit. B Vnum dũtaxat ex omnibus execratus eſt Therſitem, atque hũc obſtreperũ dixit eſſe oratorẽ. Archilochus verò diuerſum ingreſſus eſt iter, adque vituperandũ ſe cõtulit, cernens (opinor) homines hoc magis opus habere, & ſemetipsũ primũ. Quapropter ſolus & poſt mortẽ, & ante quàm naſceretur, maximũ conſecutus eſt à Deo teſtimoniũ. Eum enim qui illũ interfecerat, è templo expulit Apollo, dicẽs eum Muſarum interfeciſſe miniſtrũ. C Atque iterũ quũ cauſam belli diceret illius eſſe necem, rurſus Muſarũ vocauit miniſtrum Archilochum. Patri verò illius ſciſcitanti oraculum ante natiuitatem, immortalem prædixit filiũ naſciturum. Itaque totum ad mordendum obiurgãdúmque idoneũ, adque manifeſtanda oratione delicta, palam eſt eſſe meliorem, & prælatum eſſe laudantibus. Si ergo vos laudibus magis delectamini, ad alios vobis eundum eſt. D Quando igitur quempiam videritis ſibi ipſi primùm adulantem in omnibus, quæ facit, & gratificantem in cibis, in veſtimentis, & circumeuntem immodeſtè, illum putate & vobis adulaturum, & ab illo iucũdum expectate ſermonem, quem vos nominatis laudem: delicatum nempe, à delicato. Quando autem ſquallidum quempiam & contractũ videritis, & ſolum incedentem, & ſemetipſum primùm examinantem, & conuitiis impetentem: nolite ab illo vllam quærere adulationem, neque deceptionem, neque dextrum

νερὸν ποιεῖν, κρεῖττόν ἐστι τοῦ χαρίζεσθαι διὰ τῶν λόγων, καὶ τοῖς ἐγκωμίοις θρύπτειν τοὺς ἀκούοντας, οὐχ ἥκιστα ἐκεῖθεν εἴσεσθε. δύο γὰρ ποιητῶν γεγονότων ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰῶνος οἷς οὐδένα τῶν ἄλλων ξυμβαλεῖν ἄξιον, Ὁμήρου τε καὶ Ἀρχιλόχου· τούτων Ὅμηρος μὲν σχεδὸν πάντα ἐνεκωμίασε, καὶ θηρία, καὶ φυτὰ, καὶ ὕδωρ, καὶ γῆν, καὶ ὅπλα, καὶ ἵππους· καὶ οὐδέν ἐστιν ὅτου μνησθεὶς, χωρὶς ἐπαίνου τε καὶ τιμῆς, ὡς ἂν εἴποι τις, παρῆλθεν. ἕνα γοῦν μόνον ἐξ ἁπάντων ἐβλασφήμησε Θερσίτην, καὶ τοῦτον λιγὺν εἶναί φησιν ἀγορητήν. Ἀρχίλοχος δ' ἐπὶ τὴν ἐναντίαν ἧκε τὸ ψέγειν, ὁρῶν, οἶμαι, τούτου μᾶλλον δεομένους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πρῶτον αὑτὸν ψέγει. τοιγαροῦν μόνος καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν, καὶ πρὶν ἢ γενέσθαι, τῆς μεγίστης ἔτυχε μαρτυρίας παρὰ τοῦ δαιμονίου. τὸν μὲν γε ἀποκτείναντα αὐτὸν ὁ Ἀπόλλων ἐξελαύνων ἐκ τοῦ νεὼ, Μουσῶν αὐτὸν εἶπε θεράποντα ἀνῃρηκέναι. καὶ τὸ δεύτερον ὡς ἀπελογεῖτο ἐν πολέμῳ λέγων ἀποκτεῖναι, πάλιν Μουσῶν θεράποντα ἔφη τὸν Ἀρχίλοχον. τῷ δὲ πατρὶ δὲ αὐτοῦ χρωμένῳ περὶ τῆς γενέσεως, ἀθάνατόν οἱ παῖδα γενήσεσθαι προεῖπεν. ὥσθ' ὅλως λοιδορεῖν ἱκανὸς, καὶ καθάπτεσθαι, καὶ φανερὰ τῷ λόγῳ ποιεῖν τὰ ἁμαρτήματα, δῆλον ὅτι κρείττων ἐστὶ, καὶ προκέκριται τῶν ἐπαινούντων. εἰ δ' ἄρα ὑμεῖς ἐπαινούμενοι μᾶλλον ἥδεσθε, ἐπ' ἄλλους ὑμῖν ἰτέον. ὅταν μὲν οὖν πρῶτον αὑτὸν ἵνα ἴδητε κολακεύοντα ἐν ἅπασιν οἷς ποιεῖ, καὶ χαριζόμενον ἐν τροφαῖς, ἐν ἐσθῆσι, καὶ περιιόντα ἀκόλαστον, τοῦτον οἴεσθε κολακεύσειν καὶ ὑμᾶς, καὶ παρὰ τούτου προσδοκᾶτε λόγον ἡδὺν, ὃν ὑμεῖς ἔπαινον ὀνομάζετε· τρυφῶντα δὴ παρὰ τρυφῶντος. ὅταν δὲ αὐχμηρόν τινα καὶ συνεσταλμένον ἴδητε καὶ μόνον βαδίζοντα, πρῶτον αὑτὸν ἐξετάζοντα, καὶ λοιδοροῦντα, μὴ ζητεῖτε παρὰ τοῦ τοιούτου, μηδεμίαν θωπείαν, μηδὲ ἀπάτην, μηδὲ τὸν δεξιὸν

A ἐκεῖνον καὶ προσηνῆ λόγον, ὃς δὴ μάλιστα διατρίβει περὶ δήμους, καὶ σατράπας, καὶ τυράννους.

Οὔτοι τοιοῦτοι εἰσὶν ὑποδρηστῆρες ἐκείνων,
Ἀλλὰ νέοι χλαίνας εὖ εἱμένοι, ἠδὲ χιτῶνας,
Αἰεὶ δὲ λιπαροὶ κεφαλὰς καὶ καλὰ πρόσωπα.

οἱ δὲ μὲν γὰρ, ὥσπερ ἐπίκωμοί τινες καὶ μεθύοντες εἰς ἑορτήν τινα καὶ πανήγυριν ἀσώτων εἰσβεβληκέναι νομίζοντες. B ἄλλος δέ τις ἰδὼν ὅσα δεινὰ καὶ δυσχερῆ, καὶ ὅτι δυσχερῆ, καὶ ὅτι μεστὰ πάντα πολεμίων καὶ ἐχθρῶν, ὅπου τρυφὴ καὶ ἀπάτη δυναστεύουσιν,

Αὐτόν μιν πληγῇσιν ἀεικελίῃσι δαμάσσας,
Σπεῖρα καὶ ἀμφ' ὤμοισι βαλὼν, οἰκῆϊ ἐοικὼς,
Ἀνδρῶν θρυπτομένων κατέδυ πόλιν εὐρυάγυιαν.

C ἐπ' οὐδενὶ κακῷ τῶν πέλας, ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἐπὶ κακῷ τῶν μνηστήρων ἧκε τοιοῦτος· ἀλλὰ τοὐναντίον ζητῶν μὴ ἄρα τι δύνηται λαθὼν ἀγαθὸν ἐργάσασθαι. τί δὴ κινεῖτε τὸν τοιοῦτον, ἢ τί προσεκαλέσασθε δύσκολόν τινα, καὶ ἄγριον ὑμῖν φαινόμενον δημηγόρον; οὐ γὰρ ὑμῶν πεφύκασι τὰ ὦτα δέξασθαι τραχεῖς τε καὶ στερεοὺς λόγους· ἀλλ' ὥσπερ ἀσθενεῖς ὁπλαὶ D κτηνῶν τῶν ἐν μαλακοῖς τε καὶ λείοις τραφέντων χωρίοις· ὁμοίως ὦτα τρυφερὰ ἐν κολακείᾳ τραφέντα καὶ λόγοις ψευδέσι. τί οὖν, προθυμεῖσθε ἀκούειν ὧν οὐκ ἀνέξεσθε; ἀλλὰ μὴν τοιοῦτον πεπόνθατε, οἷόν Αἴσωπος ἔφη τοὺς ὀφθαλμοὺς παθεῖν. ἐπειδὴ τούτους μὲν ἐνόμιζον πλείστου εἶναι ἀξίους, στόμα δὲ ἑώρων ἀπολαῦον τῶν τε ἄλλων, καὶ δὴ τοῦ μέλιτος ἡδίστου ὄντος· οὐκοῦν ἠγανάκτουν τε καὶ ἐμέμφοντο τῷ ἀνθρώπῳ. ἐπειδὴ αὖθις ἐνῆκε τοῦ μέλιτος, οἱ δὲ ἐδάκνοντο τότε, καὶ ἐδάκρυον, καὶ δριμὺ

illum & blandum ſermonem, qui maximè iam verſatur circa populos & ſatrapas & tyrannos.

Haud tales ſiquidem ſunt illis præſtò miniſtri: Odyſſ. o.
Sed iuuenes bene amicti etiam tunicíſque, togiſque
Atque oleo caput aſsiduè faciémque peruncti.

Hi etenim tanquã comeſſatores quidam & ebrij ad diem feſtũ quendã & luxurioſorum conuentum ſe perueniſſe exiſtimant. Alius autem quiſpiã cernens, quãta intolerãda & grauia vbiq; fiãt, quódque hoſtiũ omnia ſint & inimicorũ plena, vbi delitiæ & deceptio dominantur,

Seſe ſubiiciens plagis immitibus ipſum,
Veſtibus & laceris humeros indutus, egeno
Conſimilis vernæ, latam peruenit in vrbem,
Delitias vnas ſectantum & ſuaue virorum:

Non vt malũ det proximis, ſicut Vlyſſes malum procis daturus domum rediit: ſed è diuerſo quærens, nunquid boni occultè queat operari. Quid ergo talẽ hominem excitatis? Aut quid prouocatis, moroſum quẽdam & agreſtem vobis viſum oratorem? Non enim veſtræ ita inſtitutæ ſunt aures, vt aſperos & duros ſuſcipere poſſint ſermones: ſed quemadmodum vngulæ ſunt infirmæ iumentis, in locis mollib. & planis educatis: ita & veſtræ aures ſunt delicatæ, in adulatione videlicet educatæ, & ſermonib. mẽdacibus. Quid igitur ea inſtituitis audire, quæ non poteritis ſuſtinere? Enimuero eodem modo animati eſtis, quo Aeſopus ait oculos affici. Nam quum illi ſe putarent magni eſſe pretij, os autem viderent aliis omnibus frui, atque etiam melle dulciſsimo: indignati ſunt, accuſarúntque hominem: Qui poſtquam & illis mel indidit, ſenſerũt morſum, lachrymarúntque aſperum

illud & iniucundum ducẽtes. Nolite ergo & vos guſtum philoſophicorum quęrere ſermonum, quemadmodũ oculi mellis. Nam deinde (opinor) lachrymantes indignabimini, & dicetis fortaſſe, nequaquam philoſophiam eſſe ita loqui, ſed cõuitia atque damnum. Exiſtimatis enim ô viri, vos ipſos felices & beatos, quòd magnam inhabitetis ciuitatem, & bonã depaſcatis regionem, & plurima apud vos & copioſiſſima videatis neceſſaria, & fluuius vobis iſte per mediam fluat ciuitatem. Præterea accedit his, quòd Tarſus ſit metropolis omnium in Cilicia. Archilochus autem, quem Apollini placuiſſe aio, de duce loquens ita dicit:

Non diligo magnum ducem,
Stupido nec animo præditum,
Nec gloriantem pendula
Cæſarie, & adraſum vndique:
Magis ſed incuruum probo,
Tutóque qui ponit gradum,
Et qui piloſus mente ſit.

Ne igitur illum putetis non diligere quidem ducem, qui talis ſit qualẽ dixit, neq; in corpore magnitudinéque & coma ducis ponere vtilitatem: ciuitatẽ autem laudaturum fuiſſe vnquam horum reſpectu, aut fluminum aut balneorum, & fontiũ, & porticuum, & multitudinis domorũ, magnitudiniſque (hæc enim omnia comæ & cæſariei palam ſimilia ſunt) ſed mihi magis videtur eum tali fuiſſe prælaturũ, paruam & exiguam, modeſtè habitatã, etiamſi ſita ſit ſupra petram. At Archilochus quidem ſic dixit: Homerus verò quomodo? an non Vlyſſes ſanè inſulanus erat, neque mediocrium inſularũ, neque frugiferarum? ſed ſolùm quũ laudare vellet, dixit eam capris paſcendis aptã. attamen ait huius conſilio & ſententia Troiam eſſe captam, tantam ciuitatem, & tot gentibus imperantem,

Quot Lesbos ſupra locupletum
grata virorum

A καὶ ἀηδὲς αὐτὸ ἡγοῖντο. μὴ οὖν καὶ ὑμεῖς ἐπιζητεῖτε γεύσασθαι τῶν ἐκ φιλοσοφίας λόγων, ὥσπερ ὀφθαλμοὶ μέλιτος. ἔπειτα, οἶμαι, καὶ δακνόμενοι δυσχερανεῖτε, καὶ φήσετε ἴσως, οὐδαμῶς φιλοσοφίαν εἶναι τὸ τοιοῦτο, ἀλλὰ λοιδορίαν, καὶ βλάβην. ἡγεῖσθε μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες, εὐδαίμονας ἑαυτοὺς καὶ μακαρίους, ἐπειδὴ πόλιν τε μεγάλην οἰκεῖτε, καὶ χώραν ἀγαθὴν νέμεσθε, καὶ πλεῖστα δὴ καὶ ἀφθονώτατα πάντων αὐτοῖς ὁρᾶτε τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ποταμὸς ὑμῖν B οὗτος διὰ μέσης διαρρεῖ τῆς πόλεως. πρὸς τούτοις δὲ μητρόπολις ἡ Ταρσὸς τῶν κατὰ Κιλικίαν. ὁ δὲ Ἀρχίλοχος, ὅν φημι τῷ Ἀπόλλωνι ἀρέσαι, περὶ στρατηγοῦ λέγων, οὕτω φησίν·

Οὐ φιλέω μέγαν στρατηγὸν,
Οὐδὲ διαπεπληγμένον,
Οὐδὲ βοστρύχοισι γαῦρον,
Οὐδ' ὑπεξυρημένον·
Ἀλλά μοι, φησὶν, εἴη ῥαιβὸς,
Ἀσφαλῶς βεβηκὼς,
C Καὶ ἐπὶ νοήμασι δασύς.

μὴ οὖν αὐτὸν οἴεσθε στρατηγὸν μὲν μὴ ἀγαπᾶν, οἷον εἴρηκε, μηδ' ἐν σώματι καὶ μεγέθει καὶ κόμῃ τίθεσθαι τὸ τοῦ στρατηγοῦ ὄφελος· πόλιν δ' ἂν ἐπαινέσαι ποτὲ, εἰς ταῦτα ὁρῶντα, ἢ ποταμοὺς καὶ βαλανεῖα, καὶ κρήνας, καὶ στοὰς, καὶ πλῆθος οἰκιῶν, καὶ μέγεθος· κόμῃ γὰρ ἀτεχνῶς καὶ βοστρύχοις ταῦτα ἔοικεν· ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, μᾶλλον ἐν τούτῳ προσθεῖναι, σμικράν τε καὶ ὀλίγην, σωφρόνως οἰκουμένην κἂν ἐπὶ πέ- D τρας. ἀλλὰ Ἀρχίλοχος μὲν οὕτως εἶπεν, Ὅμηρος δὲ πῶς; οὐχ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς νησιώτης ἦν, οὐδὲ τῶν συμμέτρων νήσων, πόθεν; οὐδὲ τῶν εὐκάρπων· ἀλλ' ἣν μόνον ἐπαινέσαι θέλων, αἰγίβοτον εἴρηκεν· ἀλλ' ὅμως φησὶ τῇ τούτου βουλῇ γε καὶ γνώμῃ, καὶ τὴν Τροίαν αἱρεθῆναι τηλικαύτην πόλιν, καὶ τοσούτων ἄρχουσαν,

Οσων Λέσβος ἄνω μακάρων ἕδος ἐντὸς
ἐέργει,

Καὶ Φρυγίη καθύπερθε, καὶ Ἑλλήσποντος ἀπείρων.

ἣν πάντας φησὶ μυθεῖσθαι πολύχρυσον, πολύχαλκον. μή τι οὖν ὤνησεν αὐτοὺς ἢ τοῦ πλούτου τὸ μέγεθος, ἢ τῶν ὑπηκόων, ἢ τῶν συμμάχων τὸ πλῆθος, ἢ τῶν πεδίων, ἢ τῆς Ἴδης τὸ κάλλος, ἢ τοῦ Σιμόεντος, ἢ τοῦ Ξάνθου τοῦ δινήεντος,

Ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

B καί τοι φησὶ καὶ πηγάς τινας πάνυ καλὰς ἐν τῷ προαστείῳ· τὴν μὲν αἰειμένην καὶ σφόδρα προσηνοῦς ὕδατος, ὥστε καὶ καπνὸν ἀπ' αὐτῆς ἐγείρεσθαι· τὴν δ' ἐοικυῖαν τῇ ψυχρότητι κρυστάλλῳ τοῦ θέρους, ὥστε καὶ θέρους καὶ χειμῶνος, μὴ δυσχερῶς πλύνειν τὰς καλὰς Τρώων θυγατέρας. οὐ μόνον δὲ πλούτῳ καὶ χώρας ἀρετῇ, καὶ πλήθει διέφερον, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κάλλιστοι παρ' αὐτοῖς ἐγίγνοντο, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ ἵπποι τάχιστοι, καὶ θεοφιλεῖς ἐδόκουν εἶναι, καὶ C τείχει κρατερωτάτῳ περιπεφραγμένοι ἦσαν. τὸ μέν γε τεῖχος αὐτοῖς, Ποσειδῶνος ἔργον ἦν, καὶ Ἀπόλλωνος. ὁ δὲ Ζεύς, τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον πόλεων, ἐκείνην ἔφη μάλιστα ἀγαπῆσαι· τάχος δ' ἵππων, ὥστε ἐπ' ἄκρων θεῖν τῶν σταχύων. ἐπὶ κάλλει δὲ Γανυμήδην ὁ Ζεὺς ἐποιήσατο οἰνοχόον, Ἀλεξάνδρῳ δὲ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐπηκολούθησεν ἡ ἀρίστη τῶν ἐκεῖθεν γυναικῶν· τὴν δὲ Κασσάνδραν Ὅμηρος, οὔ φησι λείπεσθαι τῆς Ἀ- D φροδίτης τὸ εἶδος. ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ τρυφὴ καὶ ὕβρις εἰσῆλθεν αὐτοῖς, καὶ παιδείας καὶ σωφροσύνης οὐδὲν ᾤοντο δεῖσθαι, πολὺ πάντων ἀτυχέστεροι γεγόνασιν. οὐχ ἡ σύμπασα χθὼν ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν διατεθρύλληται; καὶ οὐδὲν ὤνησεν αὐτοὺς οὔτε τῶν ἵππων τὸ τάχος, οὔτε ὁ Ζεύς, οὔτε ὁ Γανυμήδης, ἀλλ' ὑπ' ἀνδρὸς ἐξ οὕτω * λυπηρᾶς καὶ ἀδόξου πόλεως ἀπώλοντο, καὶ ἴσχυσεν ὁ τῆς Ἰθάκης πολίτης περιγενέσθαι τῶν ἐκ τοῦ Ἰλίου πάντων, καὶ τὴν εὐρυάγυιαν

γρ. λυπρᾶς

A Concludit ſedes, quot in regione morantur

Atque Phrygum infra, & quot magnus tenet Helleſpontus.

Quam ab omnibus ait vocari auro & ære opulentam. Nihil igitur illis profuit diuitiarum magnitudo, aut ſubditorum ſociorúmque multitudo, aut camporum & Idæ pulchritudo, aut Simoentis aut Xanthi vorticoſi,

— genuit quem Iuppiter ipſe.

B *Quin etiam dicit, & fontes quoſdã valde pulchros eſſe in ſuburbio: vnum quidem remiſſè fluentem, & oppidò mitis aquæ, vt etiam fumus ab eo excitetur, alterum autem frigiditate conſimilem glaciei æſtate, ita vt tam æſtate quàm hyeme non difficulter lauare poſsint pulchræ Troianorum filiæ. Non ſolùm autem diuitiis & regionis fertilitate & copia præſtiterunt, verùm etiam homines formoſiſſimi apud eos naſcebantur, & viri &* C *mulieres, & equi velociſsimi: & diis chari eſſe videbantur, & mœnibus fortiſsimis erant circumſepti. Et mœnia quidem ipſis Neptunus ædificarat, & Apollo. A Ioue autem inter omnes ſub ſole ciuitates eam præcipuè ait fuiſſe dilectam: equorũ autem velocitas tanta erat, vt etiam in ſummis poſſent ariſtis currere. Ob pulchritudinẽ verò Ganymedem Iupiter fecit ſtare ad cyathum: Alexandrum, ex Græcia optima, quę illic erant, mulierum* D *ſecuta eſt: at Caſſandrã Homerus Venere non inferiorem forma ait. Attamen poſtquam deliciæ & incontinentia ad eos ſunt ingreſſæ, atque eruditione & modeſtia nihil ſe putarunt indigere, longè omnium infeliciſsimi euaſerunt. Nónne per omnem terram illorum calamitates ſunt diuulgatæ? & nihil illis profuit neque equorum velocitas, neque Iupiter, neque Ganymedes: ſed à viro ex tam triſti & ignobili ciuitate oriundo perditi ſunt, & præualuit Ithacæ ciuis omnes ex Ilio ſuperare, atque illam latis compitis vrbem*

totã expugnare & capere? Neque enim iam ipſi dij diligunt laſciuos & imprudentes & incontinentes, & in ſuperbiam declinantes & ſocordiam delitiáſque. Quare nolite his confidere, neque amplectimini congratulãtem vobis, vóſque admirantem ſermonem, neque vehementer eloquẽtes ad laudandum. Hi enim decipiunt vos, & fruſtra erigunt, quemadmodum pueros infantes: ſed illum magis, qui vobis veſtrorum aliquid delictorum oſtenſurus ſit, & imprimis (ſi fieri poterit) vos ita abſoluturus, vt ſapiatis: quia propter ea quæ dixi, non eſtis felices, neque ſi Nilus per veſtram fluat ciuitatem, perſpicatior Caſtalia factus: neq; ſi Pactolus hîc viſus, non arenulis aurum vobis afferat, ſicut aiũt Lydis olim, ſed dẽſum tãquam limum: neque ſi Aegyptum aut Babylonem ædificiorum ſumptuoſitate ſuperetis. Nam ſi hæc reddere poſſunt homines beatos, vel flumen, vel aëris temperies, vel locus terræ, aut portus maris, aut templum aut mœnia, dici non poteſt quanto Byzantiis illis ſitis inferiores, ad ipſum Pontũ habitãtibus paulũmq; extra oſtium, quibus interdum vltro piſces eiiciuntur: ſed tamen nemo dixerit propter piſces beatos eſſe Byzantinos, niſi pariter & laros. Neque Aegyptios propter Nilum, neque Babylonem propter mœnia. Nónne Penéus per deſertã fluit Theſſaliam? Nónne Ladõ per vaſtatam Arcadiam? Nónne ipſe Cydnus ſuprà purior eſt? Num igitur illic habitãtes meliores eſſe vobis dicetis? Forſan quidem ſi dicatis, verum dicetis. Quippe deliciarum inexpertos, & aſtutiarũ, eos ego dico melius degere. Quid autem ipſius Italiæ vrbes? Nónne Sybaris quidem quanto magis deliciis ſtuduit, tanto magis diſperiit? Croton autem, & Thurij & Metapontini & Tarentum, quæ tanto quondam fuerunt in vigore, tantámque habuerunt potentiam, qua ciuitate iam nõ ſunt deſertiores? Multum eſſet negotij omnes

A ἅπασαν πορθῆσαι καὶ ἑλεῖν; οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἔτι τοὺς ἀσελγεῖς, καὶ ἄφρονας, καὶ ἀκολάστους, καὶ πρὸς ὕβριν ἐγκλίνοντας, καὶ ῥαθυμίαν, καὶ τρυφήν. ὥστε μὴ τούτοις θαῤῥεῖτε, μηδὲ ἀποδέχεσθε τὸν συνηδόμενον ὑμῖν, καὶ θαυμάζοντα λόγον, μηδὲ τοὺς δεινοὺς ἐγκωμιάζειν. οὗτοι μὲν γὰρ ἐξαπατῶσιν ὑμᾶς, καὶ μάτην ἐπαίρουσιν, ὥσπερ νηπίους παῖδας· ἀλλὰ μᾶλλον, ὃς ὑμῖν δείξει τι τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ πρῶτον ἀπολύτων, B ἂν δύνηται, παρασκευάσει φρονεῖν ὑμᾶς· ὅτι τούτων ἕνεκεν, ὧν εἶπον, οὐκ ἐστὲ εὐδαίμονες, οὐδ᾽ ἂν ὁ Νεῖλος ὑμῶν διέρχηται τὴν πόλιν, τῆς Κασταλίας γενόμενος διαυγέστερος, οὐδ᾽ ἂν ὁ Πακτωλὸς ἐνθάδε φανεὶς, μὴ κατὰ ψῆγμα τὸ χρυσίον ὑμῖν φέρῃ, καθάπερ φασὶ Λυδοῖς πρότερον, ἀλλ᾽ ἀθρόον ὥσπερ ἰλύν· μηδ᾽ ἂν Αἴγυπτον, ἢ Βαβυλῶνα τῇ πολυτελείᾳ τῶν οἰκοδομημάτων ὑπερβάλησθε. εἰ γὰρ ταῦτα δύναται ποιεῖν ἀνθρώπους μακαρίους, C ποταμὸς, ἢ κρᾶσις ἀέρος, ἢ τόπος γῆς, ἢ καὶ θαλάττης λιμένες, ἢ ναὸς, ἢ τεῖχος· οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅσον λείπεσθε Βυζαντίοις*, ἐκείνοις ἀκούετε παρ᾽ αὐτὸν οἰκοῦντας τὸν Πόντον, μικρὸν ἔξω τοῦ στόματος, ἀθρόων ἰχθύων αὐτοῖς ἐπὶ τὴν γῆν ἐκπιπτόντων ἐνίοτε· ἀλλ᾽ ὅμως οὐδεὶς ἂν εἴποι διὰ τὸν ἰχθὺν εὐδαίμονας Βυζαντίους, εἰ μὴ καὶ τοὺς λάρους. οὐδὲ Αἰγυπτίους διὰ τὸν Νεῖλον, οὐδὲ Βαβυλωνίους διὰ τὸ τεῖχος. οὐχ ὁ Πηνειὸς δι᾽ ἐρήμου ῥεῖ Θετταλίας, οὐχ ὁ Λάδων διὰ τῆς Ἀρκαδίας ἀναστάτου γενομένης; οὐκ αὐτὸς ὁ Κύδνος ἄνω καθαρώτερος; τί οὖν διὰ τοῦτο βελτίους φήσετε ἐκείνους αὑτῶν; ἴσως μὲν ἀληθεύετε ἐὰν λέγητε, οὐ μὴν εἴρηται. τοὺς γὰρ ἀπείρους τρυφῆς καὶ πανουργίας, τούτους ἐγώ φημι πράττειν ἄμεινον. τί δ᾽ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας; οὐ Σύβαρις μὲν ὅσῳ μάλιστα ἐτρύφησε, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπώλετο. Κρότων δὲ καὶ Θούριοι, καὶ Μεταποντῖνοι καὶ Τάρας ἐπὶ τοσοῦτον ἀκμάσασαι, καὶ τηλικαύτην ποτὲ σχοῦσαι δύναμιν, ποίας πόλεως οὐκ εἰσὶ νῦν ἐρημότεραι; πολὺ δ᾽ ἂν ἔργον εἴη πολ-

* Ἰσ. Βυζαντίων

A τὰς ἐπεξιέναι τοὺς διὰ τρυφὴν ἀπολωλότας, Λυδοὺς πάλαι, Μήδους, Ἀσσυρίους πρότερον, τὰ τελευταῖα Μακεδόνας· οἳ νεωστὶ μὲν τὰ ῥάκη περιῃρημένοι, καὶ ποιμένες ἀκούοντες, περὶ τῶν μελινῶν μαχόμενοι τοῖς Θρᾳξί, τοὺς Ἕλληνας ἐκράτησαν, εἰς τὴν Ἀσίαν διέβησαν, ἄχρις Ἰνδῶν ἦρξαν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ Περσῶν ἔλαβον, τούτοις ἐπηκολούθησε καὶ τὰ κακά. τοιγαροῦν ἅμα σκῆπτρα καὶ πορφυρίδες, καὶ Μηδικὴ τράπεζα, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐξέλιπεν· ὥστε νῦν εἴ τις διέρχοιτο Πέλλαν, οὐδὲ σημεῖον ὄψεται B πόλεως οὐδέν, δίχα τοῦ πολὺν κέραμον εἶναι συντετριμμένον ἐν τῷ τόπῳ. καίτοι μένει τὰ χωρία τῶν πόλεων, ὧν εἶπον, καὶ τῶν ἐθνῶν, οἷα καὶ πρότερον ἦν, καὶ τοὺς ποταμοὺς οὐδεὶς ἄλλος ἔτρεψεν, οὐδ᾽ εἴ τι τοιοῦτον ἦν ἕτερον· ἀλλ᾽ ὅμως ὧν ἂν πολυτέλεια καὶ τρυφὴ ἅψηται, τούτοις οὐκ ἔστι πλείω χρόνον διαμένειν. μὴ γὰρ οἴεσθε τοὺς κριούς, μηδὲ τὰς ἑλεπόλεις, καὶ τὰς ἄλλας μηχανὰς οὕτως ἀνατρέπειν, ὡς τρυφήν, εἴτε ἄνδρα βούλεταί τις πεπτωκότα ἰδεῖν, εἴτε C πόλιν. οὐ ποταμός ἐστιν, οὐδὲ πεδίον, οὐδὲ λιμήν, ὁ ποιῶν εὐδαίμονα πόλιν, οὐδὲ χρημάτων πλῆθος, οὐδὲ οἰκοδομημάτων, οὐδὲ θησαυροὶ θεῶν, οἷς οὐδὲν προσέχει τὸ δαιμόνιον· οὐδ᾽ ἂν εἰς τὰς πόλεις τινὲς μεταφέρωσι τὰ ὄρη, καὶ τὰς πέτρας σὺν πολλῇ ταλαιπωρίᾳ, καὶ πόνοις, καὶ μυρίοις ἀναλώμασιν· ἀλλὰ σωφροσύνη καὶ νοῦς ἐστι τὰ σώζοντα, ταῦτα ποιεῖ τοὺς χρωμένους μακαρίους, ταῦτα τοῖς θεοῖς προσφιλεῖς· οὐχὶ λιβανωτός, οὐδὲ σμύρνα D ποθέν, οὐδὲ ῥίζαι, καὶ δάκρυα δένδρων, οὐδὲ Ἰνδῶν καὶ Ἀράβων φρύγανα. ὑμεῖς δέ, ἂν μὲν ἐκ τύχης ὁ ποταμὸς μεταβάλλῃ, καὶ ῥυῇ θολώτερος, ἄχθεσθε, καὶ πρὸς τοὺς πρῶτον ἐπιδημήσαντας, αἰτίαν λέγετε· τὸ δὲ ἦθος τῆς πόλεως μεταβαλλόμενον ὁρῶντες, καὶ χεῖρον γινόμενον, καὶ τεταραγμένον ἀεὶ μᾶλλον, οὐ φροντίζετε. ἀλλὰ ὕδωρ μὲν οὐ μόνον πίνειν βούλεσθε καθαρόν, ἀλλὰ καὶ ὁρᾶν· ἦθος δὲ καθαρὸν καὶ μέτριον οὐ ζητεῖτε. καίτοι πολλάκις ἀκοῦσαι τινῶν ἔστι, μὴ γὰρ ἡμεῖς

recitare, qui propter delitias perierunt: Lydos olim, & Medos, & Aſſyrios antea, poſtremò Macedonas, qui quondam vilibus erant pannis amicti, & paſtores dicti, quique pro panico bellum cũ Thracibus geſſerant, mox Græcos ſibi ſubiecerunt: cúmque trãſiſſent in Aſiam, ad Indos vſque imperiũ tenuerunt. Poſtquàm verò Perſarum bona acceperunt, conſecuta eos ſunt & mala. Igitur ſimul ſceptra & veſtes purpureę, & Medica mẽſa, & genus ipſum defecit: vt ſi quis nunc petranſeat Pellam, ne ſignum quidem vllum videbit ciuitatis, ſed multas tegulas contritas eſſe in loco. Atqui manẽt regiones ciuitatum, quas dixi, & gẽtium, quales & prius erant, & flumina nemo aliò auertit: neque ſi aliud quid tale euenit *ſed tamen quos ſumptuoſitas & delitiæ attigerint, ij longum tempus perdurare non poſſunt. Ne enim putetis arietes & helopoles aliáſque machinas ita ciuitates euertere, vt delitias: ſiue quis virum euerſum videre velit, ſiue ciuitatem. Non flumen eſt, neque campus, neque portus, qui ciuitatem faciat felicem: neque pecuniarum multitudo, neque ędificiorum, neque deorum theſauri, quibus nihil afficitur diuinitas: neq; ſi quis in ciuitates mõtes quoſdam & ſaxa cum multis ęrumnis & laboribus infinitíſque ſumptib. transferat: ſed modeſtia ſapientiáque, ea ſunt quæ conſeruant, ea faciunt vtentes beatos, ea diis ſunt accepta: non thus, neque myrrha alicũde, neque radices, neque arborum lachrymæ, neque Indorum aut Arabum ſarmenta. Vos autem, ſi fortuna quadam flumen immutatur, aut fluit turbidior, moleſtè fertis: & illis qui primùm apud vos peregrinãtur, cauſam dicitis: mores autem ciuitatis quum videatis immutatos peioréſque factos, ſempérque magis fieri perturbatiores, non curatis. Et aquam quidem non ſolum bibere vultis puram, ſed etiam videre: mores autem puros & moderatos non quæritis. Verùm ſæpius aliquos audire licet, Num nos ſoli*

ſumus immutati, & non ferè omnes? Eſt autem hoc eiuſmodi, ut ſi quis in peſtilentia, eo quòd omnes aut plurimi ægrotent, nullam velit ſalutis ſuæ habere rationem, ut eam tueatur: aut (per Iouem) ſi tempeſtate iactatus in mari, omnes videat qui ſunt in naui periclitantes, ipſe ſuam negligat ſalutẽ. Quid autem, ſi tota ſubmergatur claſſis? An propterea id quod accidit, minus eſt abſurdum? Quid igitur nos peccamus? Cætera quidẽ omitto. Ridiculũ enim ſi quis illi qui prorſus citharam pulſare neſciat, atque fortè pulſet, dicere velit eum peccaſſe, aut ſonum aliquem tranſgreſſum eſſe. Hoc autem ſolùm dictu dignum eſt, quod nemo inficias iuerit. Aio autem mirabilem rem multos in hac ciuitate paſſos, quod apud alios quoſdam antea audiebam magis quàm apud vos fieri. Quid autem iſtud eſt? Si ego non potero clarè manifeſtare, at vos tamen ſuſpicari conemini: & nihil me dicturum exiſtimate rerum reconditarũ, neque id quod facientes abſcondant, etiã ſi oppidò videbitur admirabile. Plurimi igitur erecti & inter eundum & loquendũ dormiunt: ſi verò vigilare pluribus videantur, falſum hoc eſt. Nam & lepores inexpertorum aliquis diceret vigilare, ſi videat dormiẽtes. Unde igitur hoc colligunt? Ex aliis quibuſdam, quæ ſomni ſigna ſunt, quia oculi eorum aperti ſunt. Quid igitur faciunt dormientes? Multa quidem & alia, propemodũ autem omnia illorum opera ſomniis ſunt ſimillima. Nam & gaudent fruſtra, & contriſtãtur, & confidentes ſunt, & metuunt quũ nihil adſit metuendum, & conantur & concupiſcunt impoſſibilia, & ea quę non ſunt eſſe putant, & quę ſunt non ſentiũt. At hæc fortaſſe cõmunia & nobis ſunt. Illud autem (opinor) clariſſimum ſomni edunt ſignum, quòd ſtertunt. Non enim poſſum (per Deos) decentius dicere. Atqui & dormientium pauci quidam hoc patiuntur: inter alios autem ebriis cõtin-

A μόνοι μεταβεβλήκαμεν, ἀλλὰ σχεδὸν
ἅπαντες; ἔστι δὲ τοῦτο, καθάπερ εἴ τις ἐν
λοιμῷ διὰ τὸ πάντας ἢ τοὺς πλείστους
νοσεῖν, μηδεμίαν ἐθέλοι ποιεῖσθαι πρόνοιαν,
ὥστε αὐτὸς ὑγιαίνειν· ἢ, νὴ Δία, ἐν θαλάττῃ
χειμαζόμενος, ἔπειτα πάντας ὁρῶν
τοὺς ἐν τῇ νηὶ κινδυνεύοντας, ἀμελοῖ τῆς
σωτηρίας. τί δαί, ἂν ὅλος καταδύηται
στόλος; διὰ τοῦτο ἧττόν ἐστιν ἄτοπον τὸ
συμβαῖνον; τί οὖν ἁμαρτάνομεν ἡμεῖς.
τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ. γελοῖον γὰρ εἴ τις πρὸς
B τὸν ὅλως οὐκ ἐπιστάμενον κιθαρίζειν, ἔπειτα
ὡς ἔτυχε κρούοντα, ἐπιχειροίη λέγειν
ὅτι ἥμαρτεν, ἤ τινα φθόγγον παρέβη. τοσοῦτον
δὲ μόνον εἰπεῖν ἄξιον ὃ μηδεὶς ἂν
ἀρνήσαιτο. φημὶ δὴ θαυμαστόν τι πάθος
ἐν τῇ πόλει ταύτῃ πεπονθέναι πολλούς,
ὃ παρ' ἄλλοις τισὶ πρότερον ἤκουον
μᾶλλον, ἢ παρ' ὑμῖν γιγνόμενον. τί δὲ
τοῦτ' ἐστί; ἂν μὴ δύνωμαι δηλῶσαι σαφῶς,
ἀλλὰ ὑμεῖς γε πειρᾶσθε ὑπονοεῖν·
καὶ μηδέν με νομίσητε τῶν ἀπορρήτων
C λέγειν, μηδ' ὃ κρύπτουσιν οἱ ποιοῦντες,
εἰ καὶ σφόδρα δόξει θαυμαστόν. μεταξὺ
γοῦν ὀρθοὶ βαδίζοντες, λαλοῦντες οἱ
πλείους καθεύδουσιν· εἰ δ' ἐγρηγορέναι
τοῖς πλείοσι δοκοῦσιν, οὐδὲν ἂν εἴη τοῦτο.
καὶ γὰρ τοὺς λαγὼς φησί τις ἐγρηγορέναι
τῶν ἀπείρων, ἐὰν ἴδῃ κοιμωμένους. πόθεν
οὖν ἐγνώσθη τοῦτο; ἐξ ἑτέρων τινῶν,
ἃ σημεῖα ἐστὶ τοῦ καθεύδειν. ἐπεὶ τά γε
ὄμματα αὐτοῖς ἀναπέπταται. τί οὖν οὗτοι
ποιοῦσι κοιμώμενοι; πολλὰ μὲν δὴ τά
D γε ἄλλα, σχεδὸν γὰρ πάντα ὀνείρασιν ἔοικεν
αὐτῶν τὰ ἔργα. καὶ γὰρ χαίρουσι μάτην
καὶ λυποῦνται καὶ θρασύνονται καὶ
δεδοίκασι μηδενὸς ὄντος, καὶ σπουδάζουσι,
καὶ τῶν ἀδυνάτων ἐπιθυμοῦσι, καὶ
τὰ μὴ ὄντα νομίζουσιν εἶναι, καὶ τῶν ὄντων
οὐκ αἰσθάνονται. πλὴν ταῦτα μὲν
ἴσως κοινὰ καὶ ὑμῖν ἐστιν. ἐκεῖνο δέ, οἶμαι,
φανερώτατον ὕπνου τεκμήριον ποιοῦσι,
ῥέγχουσιν. οὐ γὰρ ἔχω, μὰ τοὺς θεούς,
εἰπεῖν εὐπρεπέστερον. καί τοι καὶ τῶν κοιμωμένων
ὀλίγοι μὲν οἱ τοῦτο πάσχουσι·
τῶν δὲ ἄλλων τοῖς μεθύουσι συμβαί-

νεῖ, καὶ τοῖς ἐμπλησθεῖσι, καὶ τοῖς μὴ καλῶς κατακειμένοις. ἐγὼ δέ φημι τοῦτο τὸ ἔργον αἰσχρὰν τὴν πόλιν ποιεῖν, καὶ δημοσίᾳ καταισχύνειν, καὶ τὴν μεγίστην ὕβριν εἰς τὴν πατρίδα ὑβρίζειν, τοὺς μεθ' ἡμέραν τούτους κοιμωμένους, οὓς δικαίως ἂν αὐτοὺς ἐξορισθῆναι, καὶ παρ' ὑμῶν, καὶ πανταχόθεν. οὐδὲ γὰρ μέτριόν ἐστι τὸ γιγνόμενον, οὐδὲ σπανίως συμβαίνει· ἀλλ' ἀεὶ καὶ πανταχοῦ τῆς πόλεως, κἂν ἀπειλῇ τις κἂν παίζῃ, κἂν καταγελᾷ. καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη ξύνηθές ἐστι, καὶ τοῖς πάνυ σμικροῖς παισί, καὶ τῶν τελείων ὅσοι δοκοῦσιν αἰδεῖσθαι, προάγονται πολλάκις, ὥσπερ ἐπὶ δώρῳ τινὶ χρῆσθαι, κἂν ἐπιστήσαντες διατραπῶσιν, ἀνέπνευσαν γοῦν ὅμοιον. Εἰ δή τις ὑπῆρχε τοιαύτη πόλις, ὥστε ἀεὶ θρηνούντων ἐν αὐτῇ ἀκούειν, καὶ μηδένα δύνασθαι δίχα τῆς δυσθυμίας ταύτης παρελθεῖν, μηδὲ ἐπ' ὀλίγον, πρὸς τοῦ Διός, ἐστὶν ὅς τις ἂν ἡδέως ἐπεδήμησε. καί τοι τὸ μὲν θρηνεῖν, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀτυχίας ἐστὶ σημεῖον· τὸ δὲ τοιοῦτον, ἀναισχυντίας, ἀσελγείας τῆς ἐσχάτης. οὐκοῦν εἰκὸς ἐν δυστυχέσι μᾶλλον ἂν ἀνθρώποις ἐθέλειν διατρίβειν, ἢ ἀκολάστοις. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἑλοίμην ἀκούειν, οὐδὲ αὐλούντων διηνεκῶς· ἀλλ' εἴ τις ἐστὶ τοιοῦτος τόπος, ἐν ᾧ συνεχής ἐστιν ἦχος, εἴτε αὐλῶν, εἴτε ᾠδῆς, εἴτε κιθάρας· οἷόν φασι τὸν τῶν Σειρήνων εἶναι σκόπελον ἀεὶ μελῳδούμενον, οὐκ ἂν δυναίμην ἐκεῖσε ἐλθὼν διάγειν. τὸν δέ γε ἄγριον τοῦτον καὶ χαλεπὸν ἦχον, τίς ἂν μέτριος ἄνθρωπος ὑπομένει; ἀλλ' ἐὰν μέν τις οἴκημα παριὼν ἀκούσῃ τοῦ τοιούτου, δηλονότι φήσει χαμαιτυπεῖον αὐτὸ εἶναι. τὴν δὲ πόλιν τί φήσουσιν ἐν ᾗ πανταχοῦ σχεδὸν εἷς ἐπικρατεῖ φθόγγος; καὶ οὔτε καιρόν, οὔτε ἡμέραν, οὔτε τόπον ἐξαίρετον οὐδένα ποιοῦνται· ἀλλ' ἐν στενωποῖς, ἐν οἰκίαις, ἐν ἀγοραῖς, παρὰ τὸ θέατρον, ἐν τῷ γυμνασίῳ δυναστεύει τὸ πρᾶγμα; καὶ αὐλοῦντος μὲν ἕωθεν οὐδενὸς ἀκήκοα ἐγὼ μέχρι νῦν ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ τὸ θαυμαστὸν μέλος εὐθὺς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ κινεῖται. καὶ τοί με οὐ λέλεθεν, ὅτι ἴσως λήρειν με

A *git, & repletis, & male iacentibus. Ego verò dico, hoc factum turpitudine afficere ciuitatem, & publicè pudefacere: maximámque eos patriæ facere contumeliã, qui ita interdiu dormiũt, & iure & apud vos & vſquequaque exterminarentur. Neque enim mediocre eſt quod faciunt, neque rarò contingit: ſed ſemper & vbique in ciuitate, etiam ſi quis minetur, ſi ludat, ſi derideátque. Et de cætero iam in conſuetudinem abiit etiam paruis admo-*
B *dum pueris, & adultorum multi qui tamen videntur erubeſcere, eò perducuntur, vt tanquam pro dono aliquo vtantur, etiamſi præfecti deterreant. Reſpirant ergo ſimiliter. Si qua autem talis exiſteret ciuitas, in qua ſemper lamentantes audirentur, nemóque ſine hac ægritudine poſſet circumire, ne pauliſper quidem, eſtne aliquis (per Iouem) qui illuc libenter peregrinaretur? Atqui lamẽtari, infelicitatis (vt omnes confiterẽtur) ſignum eſt: ta-*
C *le autem, impudentiæ, extremæque laſciuiæ. Proinde veriſimile eſt, vnumquemq; inter infortunatos malle agere, quàm inter ſcurras. Ego enim nollem audire, neque tibia indeſinenter canentes, ſed ſi quis extat talis locus in quo continuus eſt ſonus, ſiue tibiarum, ſiue cantus, ſiue citharæ, qualem aiunt Sirenarum eſſe ſcopulum iugiter cantu crepantem, haud ego poſſem illuc profectus degere. Hunc autem agreſtem ſæuúmque ſonum quis ho-*
D *mo moderatus ferre queat? Porrò ſi quis ædes præteriens talem audiat, vtique dicet lupanar illic eſſe. Quid autem dicent de ciuitate, in qua propemodum vbique vnus hic obtinet ſonus, & neque tempus neque diem neque locum vllum exemptũ habent? ſed in angiportis, in ædibus, in foris, circa theatrum, in gymnaſio res hæc dominatur? Et tibia quidem canentem matutino tempore audiui neminẽ ego hactenus in ciuitate, hic autem præclarus cantus primo mane exercetur. Et ſanè me non fugit, quòd me fortaſſe quidam*

nugas agere exiſtimabunt talia recitantẽ, & nihil eſſe propter hoc incommodi: modò olera plauſtris feratis, multóſque panes videatis in medio, & ſalſamentũ & carnes. Conſiderate autem ipſi tamen rem hoc modo. Si quiſpiam illorum perueniat in ciuitatem, vbi omnes, quicquid oſtendere volunt, medio digito oſtendant: vel ſi quis dextrã iniicit, ita iniiciat: vel ſi quis omnino manum porrigit, vel ſi populus ſuffragia, vel ſi iudices ſententiam ferunt, qualem tandem exiſtimabunt hanc eſſe ciuitatem? Et ſi omnes detectis incedant pudendis tanquã in ſtagno, [quid dicẽt?] Nunquid ignoratis, quòd hæc illa ſint quæ anſam præbuerunt contra vos maledicentiæ, vt publicè contra ciuitatem habeant quod dicant, qui vobis ſunt inimici? Sed vnde radios vobis inclamant, & nõ aiunt referre oportere neque veſtra neque aliorum, quid alij dicant, ſed quid vos faciatis? Age, ſi apprehendat talis affectio quoſdam publicè, vt omnes muliebrem ſumant vocem, & nemo poſſit neque iuuenis neque ſenex virili voce quicquam dicere, an non videbitur durum, & omni (opinor) grauius peſtilentia? (neque enim febri laborare turpe eſt, neque occumbere) vt quis meritò ſacrificia inſtaurare debeat, & diuinitatem reddere propitiam? Atqui muliebrem emittere vocem, humanam vocem emittere eſt: & nemo audiẽs mulierem indignaretur. Talis autem ſonus quorum eſt? Nónne eorum qui pariter viri ſunt & mulieres? Nónne eorum, quibus virilia ſunt abſciſſa? Neque horũ ſemper, & ad omnes, ſed proprium ipſorum tanquam ſymbolum. Age, ſi diſcincti omnes iretis: & tympanizãtes, an hoc vobis non videretur intolerãdum? Et ſi contigiſſet vobis excelſam quãdam habere arcem, aut per Iouem, ſupra aërem poſitam, vt aliæ vrbes; quò quis aſcendẽs ſingula quidem clarè exaudire nequeat, vniuerſam verò vocum cõfuſionem, qualis ſonus vobis concitari videretur? An nõ

A νομίζουσι τὰ τοιαῦτα ἐξετάζοντα, καὶ μηδὲν εἶναι παρὰ τοῦτο, μόνον ἂν τὰ λάχανα ἁμάξαις φέρητε, καὶ πολλοὺς ἄρτους θεωρῆτε ἐν τῷ μέσῳ, καὶ τὸ τάριχος, ἢ καὶ τὰ κρέα. σκοπούντων δὲ ὅμως αὐτοὶ τὸ πρᾶγμα οὕτως. εἴ τις αὐτῶν παραγένοιτο εἰς πόλιν, ἐν ᾗ πάντες ὅ τι ἂν δεικνύωσι, τῷ μέσῳ δακτύλῳ δεικνύουσι. κἂν δεξιὰν ἐμβάλλῃ τις, οὕτως ἐνέβαλε· κἂν προτείνῃ τὴν χεῖρα ὅλως, κἂν ὁ δῆμος χειροτονῶσι, κἂν οἱ δικασταὶ τὴν ψῆφον B φέρωσι, ποίαν τινὰ ἡγήσονται τὴν πόλιν ταύτην; ἐὰν δὲ ἀνασυρόμενοι πάντες βαδίζωσιν, ὥσπερ ἐν λίμνῃ; ἆρα ἀγνοεῖτε, ὅτι ταῦτ' ἐστὶ τὰ καθ' ὑμῶν ἀφορμὴν δεδωκότα βλασφημίας, ὥστε δημοσίᾳ κατὰ τῆς πόλεως ἔχειν ὅ τι λέγωσι τοῖς ἀπεχθῶς ὑμῖν διακειμένοις; ἀλλὰ πόθεν τὰς κερκίδας ὑμῖν ἐπιβοῶσι, καὶ οὔ φασι δεῖν διαφέρειν οὔθ' ὑμῖν οὔτε τοῖς ἄλλοις, ὑπὲρ ὧν ἕτεροι λέγουσιν, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν αὐτοὶ ποιεῖτε; φέρε, ἂν καταλάβῃ C τοιοῦτον πάθος δημοσίᾳ τινάς, ὥστε γυναικῶν λαβεῖν φωνὴν ἅπαντας, καὶ μηδένα δύνασθαι, μήτε νέον, μήτε πρεσβύτερον ἄνδρα μηδὲν εἰπεῖν· οὐ δόξει χαλεπὸν εἶναι, καὶ πάντος, οἶμαι, λοιμοῦ βαρύτερον; οὐ γὰρ τὸ πυρέττειν αἰσχρὸν, οὐδὲ τὸ ἀποθνήσκειν· ὥστε πέμποιεν ἂν εἰς θεοῦ, καὶ τὸ δαιμόνιον πολλὰ ἱλάσκοιντο. καί τοι τὸ μὲν γυναικῶν ἀφιέναι φωνὴν, ἀνθρώπων ἐστὶ φωνὴν ἀφιέναι, καὶ οὐδεὶς ἂν ἀκούων γυναικὸς δυσχεράνειεν. ὁ δὲ τοιοῦτος D ἦχος τίνων ἐστίν; οὐχὶ τῶν ἀνδρογύνων; οὐχὶ τῶν τὰ αἰδοῖα ἀποκεκομμένων; οὐδὲ τούτων ἀεὶ, καὶ πρὸς ἅπαντας, ἀλλὰ ἴδιον αὐτῶν ὥσπερ ξύμβολον. φέρε, δὴ εἰ κατεζωσμένοι πάντες ἐβαδίζετε, ἢ τυμπανίζοντες, καὶ μηδὲν ὑμῖν ἐδόκει τοῦτ' εἶναι χαλεπὸν, ἢ συνέβαινεν ὑμᾶς ὑψηλήν τινα ἔχειν ἀκρόπολιν, ἢ, νὴ Δί', ἀέρος ὑπερκειμένην, ὥσπερ ἕτεραι πόλεις, ὅπου τις ἀνελθὼν, ἕκαστον μὲν σαφῶς ἀκούειν μὴ δύναιτο, τὸν δὲ ξύμπαντα θροῦν, ποῖος ἦχος ὑμῖν ἀνενεχθῆναι ἐδόκει; ἢ δῆλον ὅτι

A τοῦ πλείονος, ὥσπερ ἐν ἁρμονίᾳ κρατοῦντος; εἰ δὲ ἐκ τῆς ἀκοῆς δέοι τεκμαίρεσθαι περὶ τῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ Ὅμηρός φησι περιιόντα τὸν Ὀδυσσέα τῇ αὑτοῦ οἰκίᾳ, μὴ περιμεῖναι θεάσασθαι τοὺς μνηστῆρας ἑστιωμένους, ἀλλ' εὐθὺς εἰπεῖν πρὸς τὸν Εὔμαιον,* ὡς αὐτὸν ἡ κιθάρα περιήνεγκε, γιγνώσκειν ὅτι πολλοὶ ἐν αὐτῇ δαῖτα τίθενται· καὶ πάλιν ἐκ τῆς νήσου τῶν Κυκλώπων ἀκούοντα τῶν τε προβάτων βληχωμένων, καὶ αὐτῶν τῆς φωνῆς, ὡς ἄν, οἶμαι, νεμόντων, νοεῖν ὅτι ποιμένων τινῶν B ἐστὶν ἡ χώρα. Φέρε, καὶ ὑμᾶς εἴ τις ἐκ τοῦ φερομένου ἤχου πόρρωθεν εἰκάζοι, οἵους ἀνθρώπους ὑπολάβοι εἶναι, καὶ τί πράττειν; οὐ γὰρ ἱκανοί ἐστε, οὔτε βουκολεῖν, οὔτε ποιμαίνειν. καὶ πότερον ὑμᾶς Ἀργείων ἀποίκους, ὡς λέγετε, φήσει τις, ἢ μᾶλλον ἐκείνων Ἀραδίων; καὶ πότερον Ἕλληνας, ἢ Φοινίκων τοὺς ἀσελγεστάτους; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι μᾶλλον προσήκειν ἀνδρὶ σώφρονι ἐν τοιαύτῃ πόλει, κηρὸν ἀλεῖψαι τοῖς ὠσίν, ἢ εἰ τὰς Σειρῆνας παρα- C πλέων ἐτύγχανεν. ὅπου μὲν γὰρ ὑπῆρχε θανάτου κίνδυνος, ὅπου δὲ ἀσελγείας, ὕβρεως, τῆς ἐσχάτης διαφθορᾶς. καὶ πρόσεστιν οὐδεμία τέρψις, οὐδ' ἱστορία δήπου. πρότερον μὲν οὖν ἡ παραίνεσις τῶν ἀμεινόνων ἐκράτει, νῦν δ', ὡς ἔοικε, τῶν χειρόνων. θαυμάσαι δ' ἄν τις τὴν αἰτίαν τοῦ ζηλοῦν αὐτὸ τοὺς πλείους ἔνθα δή, καὶ συνηθέστερον ἀεὶ γίγνεσθαι προβαῖνον. ὥσπερ Ἰωνική τις ἐκράτησεν ἁρμονία, καὶ Δώριος, καὶ Φρύγιος ἄλλη, καὶ D Λύδιος· οὕτω νῦν ἡ τῶν Ἀραδίων κρατεῖ μουσική, καὶ τὰ Φοινίκων ὑμῖν κρούματα ἀρέσκει, καὶ τὸν ῥυθμὸν τοῦτον ἐξαιρέτως ἠγαπήκατε, ὥσπερ ἕτεροι τὸν σπονδεῖον. ἢ καὶ γένος τι πέφηνεν ἀνθρώπων ταῖς ῥισὶν εὔμουσον, ὥσπερ τοὺς κύκνους φασὶ τοῖς πτεροῖς; ἔπειτα τῶν λιγυφώνων τρόπον ὀρνέων, τέρπουσιν ἀλλήλους ἔν τε ταῖς ὁδοῖς καὶ παρὰ τὰ ξυμπόσια, μηδὲ δεόμενοι λύρας, μηδὲ αὐλῶν. ἀρχαῖα δὴ ταῦτα, καὶ σκληρὰ ἔτι καὶ ἀγροίκου τινὸς μουσικῆς ὄργανα.

*ἴσ. ἵνα ὡς

manifeſtum, [quòd ille magis audiretur] ſicut in harmonia, qui præualeret? Si verò ex auditu coniicere oporteret de hominibus, quemadmodũ Homerus ait; Vlyſſem, quum ſuas præteriret ædes, non expectaſſe dum videret procos conuiuantes: ſed ſtatim dixiſſe ad Eumæum, quum cithara illis circumferretur, ſe cognoſcere, quòd multi diſcumberent in conuiuio: & rurſum ex inſula Cyclopum, audientem oues balantes, & illorum vocem, vt qui paſcentes animaduerteret: dixiſſe, regionem illam paſtorum quorundam eſſe. Age ſi quis & de vobis ex ſublato ſono eminus coniecturam faciat, qualesnam vos eſſe homines & quid rerũ agere ſuſpicabitur? Neque enim ad boues, neq; ad oues paſcendas idonei eſtis. Vtrũ vos Argiuorum colonos (vt dicitis) quiſpiã exiſtimabit, an magis illorum Aradiorũ? & vtrum Græcos, an Phœnicum libidinoſiſſimos? Ego ſanè exiſtimo, in tali ciuitate, homini modeſto magis conuenire, cera aures obturare, quàm ſi præter nauigaret Sirenas. Hic enim mortis ſubeſſet periculũ: illic vero laſciuiæ, procacitatis, & extremæ corruptelæ. Nulla quoque adeſt oblectatio, neque narratio vſquam. Antea quidem meliorum obtinebat admonitio, nunc verò (vt veriſimile eſt) deteriorũ. Demirari autem quis poſſit, quæ tandem cauſa ad huius æmulationẽ adducat indies plures hîc veſtrum, magiſque ſemper in conſuetudinẽ habeat temporis proceſſu. Quemadmodum Ionica quædam obtinuit harmonia, & Dorica, & Phrygia, alia, & Lydia: ita nunc Aradiorum muſica obtinet, & Phœnicũ vobis ſoni placent: atque hanc conſonantiam eximiè diligitis, ſicut alij ſpondaicam. An vnquã quoddam hominũ genus apparuit quod naribus bene caneret, quemadmodum cygnos facere aiunt alis? Deinde ita vocaliũ more auium oblectãt ſe mutuò in viis & circa ſympoſia, nulla indigentes lyra, neque tibiis. Nimis priſca ſunt hæc, & duræ adhuc & ruſticæ muſicæ organa,

At nunc alius floret modus longè melior, bladiórque quã barbitorũ. Proinde paulo poſt & chorũ ad hoc canticũ puerorũ & virginũ cõſtituemus, ſtudioſè edoctũ. At quòd moleſtè feratis hæc audientes, clarè ſcio: & prædixi, vos ſermones non libẽter eſſe accepturos. Vos autẽ me fortaſſe de aſtris & terra dicturũ putaſtis. Et veſtrũ quidã mihi iraſcũtur, ciuitatémque aiũt à me iniuria affici: eos autẽ qui faciunt, nõ reprehendunt. Quidã autem fortaſſe derident, quod de nulla re meliore, repererim quid dicerem. Ego autem & medicos video nonnunquam attingere ægrotos non ea parte qua volunt, neque corporis pulcherrima: multóſque noui ex his qui curabantur indignatos fuiſſe, attacta parte corporis malè affecta. Ille verò laniat eã, ſecátque, parui pendẽs illum clamantem. Non igitur omittam de his dicere, priuſquã vehementer morſum ſentiatis. Porrò admodum infirmum pharmacũ vobis eſt hæc oratio, multóque inferius quàm par eſt. Age verò, per Herculem quæſo, & Perſea, & Apollinem & Mineruam, alióſque quos colitis Deos: reſpõdete mihi expeditè, num quis veſtrûm talem vellet habere vxorem, [quæ tali quidem narium ſono aßiduè ſtrepat,] verbo autem appelletur citharıſtria, aut tibicina, aut poëtria, aut alio ſimiliter nomine ab aliis pro more ſtudiis indito? Et ne ob id indignemini, neq; moleſtè feratis. Hoſce enim ſermones res ipſa ſuppeditat, volẽti de ipſa dicere: nõ ego ipſe inuenio. Mulieri vtique huiuſmodi cohabitare nemo veſtrũ, vellet, neque (opinor) pro quingentis talentis. An quis talem ſibi optaret filiam? An matrẽ denique? Et quomodo nõ difficile foret talem habere, eiúſque ſenectuti præbere alimenta? Honeſtum enim videlicet hoc, & ſeniores magis decet: eſto. Igitur quũ de tali vxore, vel filia, ne audire quidem ſuſtineatis: talem autem inhabitare ciuitatem, talémque patriã, non intolerãdum vobis videtur? Et præſertim

A νῦν δὲ ἕτερος ἄλλος ἀνθεῖ, βαρβίτων κρείττων καὶ περσιωέστερος. οὐκοῦν μετ᾽ ὀλίγον χρόνον, καὶ χορὸν ὑπὸ τὸ μέλος τοῦτο στησόμεθα παίδων καὶ παρθένων ἐπιμελῶς ἐκδιδάξαντες. ἀλλ᾽ ὅτι μὲν ἄχθεσθε ἀκούοντες, σαφῶς οἶδα· καὶ προεῖπον, ὅτι τοὺς λόγους ἀποδέξεσθε οὐχ ἡδέως. ὑμεῖς δ᾽ ἴσως με περὶ ἄστρων καὶ γῆς ἐδοκεῖτε διαλέξεσθαι. καὶ τινὲς μὲν ὑμῶν ὀργίζονται καί φασί με ὑβρίζειν τὴν πόλιν, τοὺς δὲ αὐτὰ ποιοῦντας οὐκ αἰτιῶνται. τινὲς B δὲ ἴσως καταγελῶσιν, εἰ περὶ μηδενὸς κρείττονος εὗρον εἰπεῖν· ἐγὼ δὲ ὁρῶ καὶ τοὺς ἰατροὺς ἔσθ᾽ ὅτε ἁπτομένους, ὧν οὐκ ἂν ἤθελον, οὐχὶ τῶν καλλίστων τοῦ σώματος· καὶ πολλοὺς οἶδα τῶν θεραπευομένων ἀγανακτοῦντας, ὅταν ἅπτηται τοῦ πεπονθότος. ὁ δὲ πολλάκις ἀμύττει τοῦτο, καὶ τέμνει βοῶντος. οὐκοῦν ἀνήσω περὶ τούτου λέγων, πρὶν ἂν σφόδρα δηχθῆτε. καίτοι πάνυ ἀσθενοῦς φαρμάκου τυγχάνετε τοῦ λόγου τούτου, καὶ πολὺ ἐλάττονος, ἢ κατὰ τὴν ἀξίαν. ἄγε δή, C πρὸς τοῦ Ἡρακλέους, καὶ τοῦ Περσέως, καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, οὓς τιμᾶτε, ἀποκρίνασθέ μοι προθύμως· εἴ τις ὑμῶν ἐβούλετο γυναῖκα τοιαύτην ἔχειν, λόγῳ δὲ ὥσπερ κιθαρίστρια καλεῖται γυνή, καὶ νὴ Δία, αὐλητρὶς, ἢ ποιήτρια, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων, οὕτως τὴν ἄν τις συνήθως ὀνομάσειεν. ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου, καὶ μὴ δυσχεραίνετε, μηδὲ ἄχθεσθε. τοὺς γὰρ λόγους τούτους, αὐτὸ παρέχει τὸ πρᾶγμα, τῷ βουλομένῳ περὶ αὐτοῦ D λέγειν, οὐκ ἐγὼ πόθεν ἀνευρίσκω. γυναικὶ μὲν δὴ τοιαύτῃ ξυνοικεῖν, οὐδεὶς ἂν ἐθελήσειεν ὑμῶν, οὐδὲ ἐπὶ πεντακοσίοις ταλάντοις, οἶμαι. θυγατέρα δὲ ἔχειν ἕλοιτο ἄν; ἀλλά, νὴ Δία, μητέρα. πῶς οὐ χαλεπὸν τοιαύτην ἔχειν, καὶ γηροβοσκεῖν. σεμνὸν γὰρ δηλονότι, καὶ πρεσβυτέροις πρέπον μᾶλλον· εἶεν. οὐκοῦν ἐπὶ μὲν γυναικὸς ἢ θυγατρὸς οὐδ᾽ ἀκούοντες ἀνέχεσθε, πόλιν δὲ τοιαύτην καὶ πατρίδα οἰκεῖν, οὐ δεινὸν ὑμῖν δοκεῖ; καὶ ταῦθ᾽

οὗ τί πάντη χαλεπώτερον, οὐ τοιαύτην (A) οὖσαν ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ τὴν αὐτοὶ ποιεῖτε. καίτοι μητρόπολις ὑμῶν ἐστὶν ἡ πόλις, ὥστε καὶ τὴν σεμνότητα καὶ τὸ ἀξίωμα ἔχει τὸ τῆς μητροπόλεως· ἀλλ' ὅμως οὔτε τοῦ ὀνόματος, οὔτε τῆς ἀρχαιότητος, οὔτε τῆς δόξης φείδεσθε. τί ἂν, οἴεσθε· εἰ καθάπερ εἰκός ἐστι, καὶ φασὶ τοὺς οἰκιστὰς ἥρωας, ἢ θεοὺς, πολλάκις ἐπιστρέφεσθαι τὰς αὑτῶν πόλεις, τοῖς ἄλλοις ὄντας ἀφανεῖς, ἔν τε θυσίαις καί τισιν ἑορταῖς δημοτελέσιν· ἔπειθ' ὁ ἀρχηγὸς ὑμῶν Ηρακλῆς παραγένοιτο, ἤτοι (B) πυρᾶς οὔσης, ἣν πάνυ καλὴν αὐτῷ ποιεῖτε, σφόδρα γε ἂν αὐτὸν ἡσθῆναι τοιαύτης ἀκούσαντα φωνῆς; οὐκ ἂν εἰς Θρᾴκην ἀπελθεῖν μᾶλλον ἢ Λιβύην, καὶ τοῖς Βουσίριδος, ἢ τοῖς Διομήδους ἀπογόνοις θύουσι παρεῖναι; τί δὲ ὁ Περσεύς; οὐκ ἂν ὄντως ὑπερπτῆναι δοκεῖ τὴν πόλιν; καὶ τί δεῖ μεμνῆσθαι θεῶν. ἀλλὰ Ἀθηνόδωρος ὁ πρώην γενόμενος, ὃν ἠδεῖτο ὁ Σεβαστός, ἆρα οἴεσθε, εἴπερ ἔγνω τοιαύτην οὖσαν τὴν πόλιν, προέκρινεν ἂν τῆς μετ' (C) ἐκείνου διατριβῆς τὴν ἐνθάδε; πρότερον μὲν οὖν, ἐπ' εὐταξίᾳ καὶ σωφροσύνῃ διαβόητος ἦν ὑμῶν ἡ πόλις, καὶ τοιούτους ἂν ἔφερεν ἄνδρας· νῦν δὲ ἐγὼ δέδοικα, μὴ τὴν ἐναντίαν λάβῃ τάξιν, ὥστε μετὰ τῶνδε καὶ τῶνδε ὀνομάζεσθαι. καίτοι πολλὰ τῶν νῦν ἔτι μενόντων ὅπως δήποτε, ἐμφαίνει τὸ σῶφρον, καὶ τὸ αὐστηρὸν τῆς τότε ἀγωγῆς, ὧν ἐστι τὸ περὶ τὴν ἐσθῆτα τῶν γυναικῶν, τὸ τοῦτον τὸν τρόπον κατεστάλθαι, καὶ βαδίζειν· ὥστε μηδὲν ἐν αὐτῶν (D) μέρος ἰδεῖν, μήτε τοῦ προσώπου, μήτε τοῦ λοιποῦ σώματος, μηδὲ αὐτὰς ὁρᾶν ἔξω τῆς ὁδοῦ μηδέν. καίτοι, τί δύναιντο τοιοῦτον ἰδεῖν, οἷον ἀκούουσιν. τοιγαροῦν ἀπὸ τῶν ὤτων ἀρξάμεναι τῆς διαφθορᾶς, ἀπολώλασιν αἱ πλείους. ἡ γὰρ ἀσέλγεια, καὶ δι' ὤτων, καὶ δι' ὀφθαλμῶν, πανταχόθεν εἰσδύεται. ὥστε τὰ μὲν πρόσωπα κεκαλυμμένα βαδίζουσι, τῇ ψυχῇ δ' ἀκαλύπτῳ καὶ σφόδρα ἀναπεπταμένῃ. τοιγαροῦν ὀξύτερον βλέπουσιν ἑνὶ τῶν ὀφθαλμῶν, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι. καὶ τοῦτο μὲν ἔκδηλόν ἐστι τὸ τῶν ῥινῶν. ἀνάγκη δὲ καὶ τὰ

(quod omni ex parte peius eſt) quæ non talis fuerit ab initio, ſed quam vos ipſis talem redditis? Et ſanè metropolis veſtra eſt ciuitas, vt & grauitatē autoritatémque metropoleos habeat: attamen neque nomini, neque vetuſtati, neq; gloriæ parcitis. Quid ergo ſi (quemadmodum veriſimile eſt, aiúntque conditores heroas vel Deos ſæpenumero ſuas ipſorum adire ciuitates, non conſpicuos aliis, ad ſacrificia adque quoſdam feſtos toti populo dies) quādo dux veſter Hercules adueniat, ad rogum quem illi ſanè pulchrum facitis, num putatis eum valde lætaturū talibus vocibus auditis? Nónne mallet. abire hinc in Thraciam, aut Libyam, & intereſſe Buſiridis aut Diomedus nepotib. ſacrificantibus? Quid verò Perſeus? Nónne reuera ſuperuolaturus vrbem videtur? Et quid opus eſt meminiſſe deorum? Quin Athenodorum, qui ante hæc tempora vixit, quem reuerebatur Auguſtus quoque; num putatis, ſiquidem talem iam factā noſſet ciuitatem, prælaturum illi cum eo conuerſationi, hāc in hac vrbe fuiſſe? Antea quidem ob diſciplinā & modeſtiā diuulgata veſtra erat ciuitas, & tales protulit viros: nunc autē metuo ne diuerſum ſortiatur ordinem, vt cum his aut illis nominetur. Et ſanè multa adhuc vtcunque manentia, declarant modeſtiā veteris & auſteritatem diſciplinæ: vt eſt illud, quod circa mulierum veſtitum obſeruatur, vt ita modeſtè ſint cultæ, & incedāt, vt nulla earum pars conſpicua ſit, neque faciei, neque reliqui corporis, neque quicquam ipſæ videant extra viam. Atqui, quidnā tale videre poſſunt, quale audiūt? Quapropter ab auribus incœpta corruptione, perierunt cōplures. Laſciuia enim & per aures & oculos vndiq; ingreditur. Itaq; facie quidem tecta incedunt, animo verò detecto, & valde patulo. Quare acutius vno tuentur oculo, quemadmodum geometræ. Et ſanè, quod per nares ſit, perapertum eſt. Neceſſe eſt autem hanc taliū conſo-

Vide Not

A conſonantiam & alia ſequi. Ne putetis enim, quemadmodum alij morbi ſæpius partes ſolùm quaſdam inuadunt, vt manus vel pedes aut faciē, ita quoque apud vos indigenam quendam morbū naribus incidiſſe: neque quemadmodum Lemniis mulieribus iratam Venerem aiūt corrupiſſe axillas: ita & hic exiſtimetis cōplurium corruptas eſſe nares ira ex diuina, atque ita talē emittere vocem: ſed eſt indicium extremæ procacitatis & ſocordiæ, B rerúmque contemptus omnium honeſtarum, quódque nihil exiſtimetur eſſe turpe. Aio igitur, quòd ij, qui hoc faciunt, ſimiliter etiam loquantur & incedāt, & tueantur. Si verò nihil tam manifeſtum facere poſſunt per oculos, vt conuertantur vniuerſi, aut artem eò nondum perduxerunt, nihilo moderatius in aliis tamen ſunt affecti. Deinde iraſcimini Aegeenſibus & Adanenſibus, quum vos conuitiis proſcindunt: eos autem ex veſtris ciuibus, qui illis, quòd vera dicant, teſtimoniū C perhibent, non eiicitis è ciuitate. Neſcitis, quòd rerum quid infandarum & præter naturam facere, ſuſpicionem duntaxat plurimarum faciat, & nemo quicquam videat ex vulgo, ſed in tenebris latentes & clam impiè agāt infelices: hæc autem intemperantiæ ſymbola, de moribus indicium faciunt, déque affectu: nempe vox, intuitus, habitus: quinetiam ea quæ videntur eſſe parua, & nullo in numero, vt tō- D ſura, deambulatio, oculorum commutatio, collíque inclinatio, ſermocinatio manibus ſupinis. Ne exiſtimetis enim tibiarum modulationes atque ſonos cantúſq; partim quidem virilem declarare animū, partim verò muliebrem: motus autem & actiones nihil referre, quales ſint, neque vllum eſſe in his indicium. Porrò ego ſermonem vobis quendam narrare volo, quē fortaſſe & aliàs audiuiſtis. Aiunt enim veniſſe in ciuitatem quandam, acutum quendam ex iis, quibus illud eſt ſtudium, vt ſtatim cuiuſque mores norint, & enar-

A ἀλλὰ ἀκολουθεῖν τῷ τοιούτῳ ῥυθμῷ. μὴ γὰρ οἴεσθε, ὥσπερ ἑτέρῳ πολλάκις εἰς ἔνια μέρη κατασκήπτει, χεῖρας, ἢ πόδας, ἢ πρόσωπον· οὕτω καὶ παρ' ὑμῖν ἐπιχώριόν τι νόσημα ταῖς ῥισὶν ἐμπεπτωκέναι· μηδ' ὥσπερ Λημνίων ταῖς γυναιξὶ τὴν Ἀφροδίτην ὀργισθεῖσαν, λέγουσι διαφθεῖραι τὰς μασχάλας, κἀνθάδε νομίζετε, τῶν πλειόνων διεφθάρθαι τὰς ῥῖνας, ὑπὸ δαιμονίου χόλου, κἄπειτα τοιαύτην φωνὴν ἀφιέναι πόθεν; ἀλλ' ἐστὶ B σημεῖον τῆς ἐσχάτης ὕβρεως καὶ ἀπονοίας, καὶ τοῦ καταφρονεῖν τῶν καλῶν ἁπάντων, καὶ μηδὲν αἰσχρὸν ἡγεῖσθαι. φημὶ δὴ διαλέγεσθαι τούτους ὁμοίως, καὶ βαδίζειν καὶ βλέπειν. εἰ δὲ μηδὲν ἔκδηλον οὕτω ποιεῖν διὰ τῶν ὀμμάτων δύνανται, ὥστε ἐπιστρέφειν ἅπαντας· ἢ μηδέπω τὴν τέχνην ἐπὶ τοσοῦτο προσαγηόχασιν, οὐδὲν ἐπιεικέστερον τ' ἄλλα ἔχουσιν. εἶτ' ἄχθεσθε τοῖς Αἰγεῦσι, καὶ τοῖς Ἀδανεῦσιν, ὅταν ὑμᾶς λοιδορῶσι, τοὺς C δὲ ἐκείνοις μαρτυροῦντας ὡς ἀληθῆ λέγουσι, τῶν ὑμετέρων πολιτῶν, οὐκ ἐξελαύνετε τῆς πόλεως; οὐκ ἴστε, ὅτι μὲν ποιεῖν τι τῶν ἀπορρήτων, καὶ τῶν παρὰ φύσιν, ὑποψίαν τῶν πλείστων μόνον ἔχει, καὶ οὐδεὶς ἑώρακεν οὐδὲν τῶν πολλῶν· ἀλλ' ἐν τῷ σκότει που καὶ κρύφα λανθάνοντες, ἀσεβοῦσιν οἱ κακοδαίμονες· τὰ δὲ τοιαῦτα ξύμβολα τῆς ἀκρασίας μηνύει τὸ ἦθος, καὶ τὴν διάθεσιν· ἡ φωνή, τὸ βλέμμα, τὸ σχῆμα, ἤδη καὶ ταῦτα δο- D κοῦντα σμικρὰ, καὶ ἐν μηδενὶ λόγῳ κουρά, περίπατος, τὸ τὰ ὄμματα ἀναστρέφειν, τὸ ἐγκλίνειν τὸν τράχηλον, τὸ ταῖς χερσὶν ὑπτίαις διαλέγεσθαι. μὴ γὰρ οἴεσθε αὐλήματα μὲν καὶ κρούματα, καὶ μέλη, τὰ μὲν ἐμφαίνειν τὸ ἀνδρεῖον, τὰ δὲ τὸ θῆλυ· κινήσεις δὲ καὶ πράξεις μὴ διαφέρειν, μηδ' εἶναι μηδένα ἐν τούτοις ἔλεγχον. ἀλλ' ἐγὼ βούλομαι τινὰ λόγον ὑμῖν εἰπεῖν, ὃν ἴσως καὶ ἄλλοτε ἀκηκόατε. τῶν γὰρ ἐνθάδε δεινῶν τινὰ λέγουσιν, εἰς τινὰ πόλιν τῶν αὐτὸ τοῦτο ἔργον πεποιημένων, ὥστε εὐθὺς εἰδέναι τὸν τρόπον ἑκάστου, καὶ διη-

γεῖσθαι τὰ προσόντα, καὶ μηδενὸς ὅλως ἀποτυγχάνειν· ἀλλ' ὥσπερ ἡμεῖς τὰ ζῶα γιγνώσκομεν ὁρῶντες, ὅτι τοῦτο μέν ἐστι πρόβατον, εἰ τύχοι, τοῦτο δὲ κύων, τοῦτο δὲ ἵππος, ἢ βοῦς· οὕτως ἐκεῖνος τοὺς ἀνθρώπους ἠπίστατο ὁρῶν, καὶ λέγειν ἠδύνατο, ὅτι οὗτος μὲν ἀνδρεῖος, οὗτος δὲ δειλὸς, οὗτος δὲ ἀλαζὼν, οὗτος δὲ ὑβριστὴς, ἢ κίναιδος, ἢ μοιχός. ὡς οὖν θαυμαστὸς ἦν ἐπιδεικνύμενος, καὶ οὐδαμῆ διημάρτανε· προσάγουσιν αὐτῷ σκληρόν τινα τὸ σῶμα, καὶ συνώφρυν ἄνθρωπον, αὐχμῶντα, καὶ φαύλως διακείμενον, καὶ ἐν ταῖς χερσὶ τύλους ἔχοντα, φαιόν τι καὶ τραχὺ περιβεβλημένον ἱμάτιον, δασὺν ἕως τῶν σφυρῶν, καὶ φαύλως κεκαρμένον· καὶ τοῦτον ἠξίουν εἰπεῖν, ὅς τις ἦν. ὁ δὲ ὡς πολὺν χρόνον ἑώρα, τελευταῖον ὀκνῶν μοι δοκεῖ τὸ παριστάμενον λέγειν, οὐκ ἔφη ξυνιέναι, καὶ βαδίζειν αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἤδη δὲ ἀποχωρῶν πτάρνυται· κἀκεῖνος εὐθὺς ἀνεβόησεν, ὡς εἴη κίναιδος. εἶτα ἐπὶ ἀνθρώπου μὲν ὁ πταρμὸς ἐξήλεγξε τὸν τρόπον, καὶ πρὸς τὰ ἄλλα πάντα ἴσχυσε τὸ μὴ λαθεῖν· πόλιν δὲ οὐκ ἂν ἕν τι τούτων διαβάλοι, καὶ δόξης ἀναπλήσειε πονηρᾶς· καὶ ταῦθ' ὅπου μὴ δεῖται δεινοῦ τοῦ συνήσοντος, τίνος ἐστὶ τὸ σημεῖον; ἀλλ' ἔγωγε πυθοίμην ἡδέως τῶν ἐμπείρων, τίνι τοῦτο ἔοικεν; ἢ τί βούλεται δηλοῦν; οὔτε γὰρ κλωσμὸς, οὔτε ποππυσμὸς, οὔτε συριγμός ἐστιν· ἢ τίνος ἐστὶν οἰκεῖον ἔργου, καὶ πότε μάλιστα γιγνόμενον; οὔτε γὰρ νέμουσιν οὕτως, οὔτε ἀροῦσιν, οὔτε κυνηγοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲ αὐτῶν ἐστιν ἡ φωνή. πότερον οὖν ἀσπαζομένων ἀλλήλους, ἢ καλούντων, ἢ φιλοφρονουμένων· ἀλλ' ὥσπερ ὑμέναιος ἴδιόν τι μέλος ἐστὶν ἀρχαῖον ἐπὶ τῶν γαμούντων, οὕτως καινὸς οὗτος εὕρηται ῥυθμὸς ἄλλης τινὸς ἑορτῆς. ἀλλ' ἀπελεύσεσθε ἀγανακτοῦντες, καὶ λεληρηκέναι με φάσκοντες, εἰ τοσούτους λόγους μάτην διεθέμην, καὶ πρὸς οὐδὲν τῶν χρησίμων. μηδεμίαν γὰρ ἐκ τούτου βλάβην ἀποβαίνειν, μηδὲν χεῖρον οἰκεῖσθαι τὴν

A *rare poſſint animi affectus, nulláq; prorſus in re aberrent: ſed quemadmodũ nos animalia ex aſpectu cognoſcimus, quod hoc eſt ouis, (ſi res ferat) illud autem canis, hoc verò equus, aut bos: ita ille homines ex aſpectu norat, poterátque dicere quòd hic quidem eſſet fortis, ille verò timidus: hic petulans, ille ſuperbus, aut cinædus, aut adulter. Vt igitur ſpecimine artis exhibito admirationi fuit, & nuſquam aberrauit: adducunt illi quendam*

B *corpore durum & ſupercilis iunctis hominem, ſquallẽtem, maléque diſpoſitum, callóſque habentem in manibus, fuſcum quoddam & aſperum indutum veſtimẽtum, piloſum vſque ad pedis plantam, & vitioſè tõſum: deque hoc rogabãt, vt pronunciaret. Ille verò, vt longo tempore inſpexerat, tandem cunctatus opinor quicquam ex tempore dicere, ſe neſcire dixit, iuſſitque illum abire. Qui quum recederet, ſternuit, tũ ille ſtatim exclamauit, eſſe*

C *cinædum. Itáne ergo hominis mores ſternutatio redarguit, valuitque eo vt fallere non poſſet: ciuitatem autem nullum horũ calũnia onerare queat, opinionéque praua impleat: præſertim vbi nõ acuto interprete eſt opus, quid cuiuſque iudicium & ſignum ſit? Cæterùm ego libẽter audirem ex peritis, cui rei hoc quod facitis ſimile ſit, & quidnam ſignificare velit (nõ enim ſclopus eſt, neque poppyſmus, neque ſibilus) & cuius nam operis ſit proprium, &*

D *quando præcipuè fiat? Neque enim ſic paſcunt, neque arant, neque venantur: quin neque illorum eſt vox, qui ſe mutuò ſalutant, aut vocant, aut beneuolè cõpellant: ſed quemadmodum Hymenæus peculiare quoddam canticum eſt vetuſtum in nuptiis: ita noua hec inuenta eſt conſonantia, alterius cuiuſdam diei feſti. Verùm abibitis indignãtes, méque nugas effutiiſſe dicentes, quòd tantum ſermonem fruſtra compoſuerim, adque nihil, quòd ex vſu futurum ſit Nullum enim ex his damnum emergere, neque peius habitari*

ciuitatem. Porrò apud Græcos antea intolerandum viſum eſt, muſicam immutare: & vociferabantur omnes contra eos, qui aliam conſonantiam introducerent, magiſque varios facerent cantus, quaſi per eos Græcia corrumperetur in theatro. Sic illi vehementer cuſtodiebãt aures: & tantam exiſtimabãt auditum habere virtutem, quòd effœminaret animos, & modeſtiæ officia iniuria afficerentur, ſi vel paulũ remitteretur harmonia. Quapropter aiunt Lacedæmonios, poſtquam Timotheus ad eos venit, iam inſignis & potens in muſica, & citharam illi abſtuliſſe, & ſuperfluas incidiſſe chordas. Et vos igitur, viri Tarſenſes, imitemini Lacedæmonios, exſcindite ſuperfluũ ſonum. Vetus ait fabula, Circen pharmacis mutaſſe homines in ſues & lupos: & nos credere dedignamur Homero dicenti,

Odyſ. 9. Vocéſque ſuûm, capita exhibuere,
 piloſque,
Et corpus. —

Mentem autem (ait ille) manſiſſe ſolidã; horum autem mens prima diſperiit, & corrupta eſt. Quinetiam haud ita atrox foret, ſi homines interdum ouium acciperent vocem, neque ſi boum, neque ſi hinniant, neque ſi latrent, quemadmodum Hecubam poëtę aiunt ſuper omnia acerba tandem ab Erinnybus factam eſſe

—— Terribilem canem.
Eámque canis edere è buccis truces
Audiuimus voces, & Idæi incolæ
Et Tenedij, ſaxoſa quique Thraciæ
Patriæ meæ chariſsimæ habitamus
 loca.

Haud ita, inquam, hoc prodigium eſſet atrox atque abominabile, quàm cũ quis vir, virique characterem habens, vocémque propriam, & ſigna naturæ ſuæ haud extinguere valens, neque ſi omnia faciat: ſemet obuoluens, tegénſque, vt fures res furtiuas ſolent, ab Erinnybus quibuſdam verberatus quidem, ſed non immutatus, & omni modo ſemet infringens, omnia

A πόλιν. παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι πρότερον, δεινὸν ἐδόκει τὸ μετακινεῖν τὴν μουσικὴν, καὶ κατεβόων πάντες τῶν ῥυθμὸν εἰσαγόντων ἕτερον, καὶ τὰ μέλη ποικιλώτερα ποιούντων, ὡς διαφθειρομένης τῆς Ἑλλάδος ἐν τοῖς θεάτροις. οὕτω σφόδρα τὰ ὦτα ἐφύλαττον, καὶ τηλικαύτην ἡγοῦντο δύναμιν τὴν ἀκοὴν ἔχειν· ὥστε θηλύνειν τὴν διάνοιαν, καὶ ἀδικεῖσθαι τὰ τῆς σωφροσύνης, εἰ παρὰ μικρὸν ἐνδοίη τὸ τῆς ἁρμονίας. τοιγαροῦν φασὶ Λακεδαιμο-

B νίους, ἐπειδὴ Τιμόθεος ἧκε παρ᾽ αὐτοὺς, λαμπρὸς ὢν ἤδη, καὶ δυναστεύων ἐν τῇ μουσικῇ, τήν τε κιθάραν αὐτὸν ἀφελέσθαι, καὶ τῶν χορδῶν τὰς περιττὰς ἐκτεμεῖν. καὶ ὑμεῖς, ἄνδρες Ταρσεῖς, μιμήσασθε τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐκτέμετε τὸν περιττὸν φθόγγον. ὁ παλαιὸς μῦθος φησὶ, τὴν Κίρκην μεταβάλλειν τοῖς φαρμάκοις, ὥστε σῦς καὶ λύκους ἐξ ἀνθρώπων γίγνεσθαι· καὶ ταῦτα ἀπιστοῦμεν Ὁμήρου λέγοντος.

Οἱ δὲ συῶν μὲν ἔχον κεφαλὰς, φωνήν τε,
C τρίχας τε, Καὶ δέμας.

ἀλλ᾽ ἐκεῖνος μὲν τὸν νοῦν μένειν φησὶν ἔμπεδον, τούτων δὲ ὁ νοῦς πρῶτος ἀπόλωλε, καὶ διέφθαρται. καὶ μὴν οὐχ οὕτω δεινόν ἐστιν, εἰ ἄνθρωποι μεταξὺ προβάτων φωνὴν λάβοιεν, οὐδ᾽ εἰ βοῶσιν, οὐδ᾽ ἂν χρεμετίζωσιν, οὐδ᾽ ἂν ὑλακτῶσιν, ὥσπερ τὴν Ἑκάβην οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς δεινοῖς, τελευταίαν ποιῆσαι τὰς Ἐριννύας,

—χαροπὴν κύνα,
D Χάλκεον δέ οἱ γναθμῶν ἐκ πολιᾶν φθέγ-
 γομένας
Ὑπακουόμεν Ἰδέοις Τένεδός τε περιῤῥυτά
Θρηΐκιοί τε φίλαι ἔμοιγε πέτραι.

οὐχ οὕτω, φημὶ, τοῦτ᾽ εἶναι τὸ τέρας δεινὸν, οὐδ᾽ ἀποτρόπαιον, ὡς ὅταν ἀνήρ τις ὢν, καὶ τὸν χαρακτῆρα ἔχων τὸν αὐτὸν, καὶ τὴν φωνὴν τὴν ἑαυτοῦ, καὶ τὰ σημεῖα τῆς φύσεως, μὴ δυνάμενος ἀνελεῖν, μηδ᾽ ἂν ἅπαντα ποιῆται περιστέλλων, καθάπερ φώρια κλέπτης, ὑπὸ Ἐριννύων τινῶν τυπτόμενος, μὴ διαστρεφόμενος, καὶ πάντα τρόπον διακλώμενος, πάντα

βούλεται ποιεῖν, καὶ μηδὲν ὡς πέφυκε· κἄπειτα Πρωτέως τινὸς δίκην ἀλλάττων καὶ μεταθεὶς αὐτὸν, ἐξεύρῃ φωνὴν ἀφιέναι, μήτε ἀνδρὸς, μήτε γυναικὸς, μήτε ἄλλου τινὸς ζώου * μικρὰν, καὶ ἀνδρόγυνον μιμούμενος, μηδὲ χαμαιτυπείων αὐτὸ τοῦτο χαμαιτυποδόσιν· ἀλλὰ τοῦ αἰσχίστου ἔργου καὶ τῆς ἀσελγοῦς πράξεως ὥσπερ ἂν φθεγγόμενος· καὶ ταῦτα μεθ' ἡμέραν ἐκφωνοῦσιν, ὄντος ἡλίου, πολλῶν παρόντων. οὐχ οὕτω δεινὸν ἦν, εἰ τὰς βύρσας τῶν βοῶν ἕρπειν, οὐδὲ τὸ μυκᾶσθαι τὰ κρέα. ποῖος οὖν Ὅμηρος, ἢ τίς Ἀρχίλοχος ἱκανὸς τὰ κακὰ ταῦτα ἐξᾶσαι. δοκεῖ γὰρ ἔμοιγε, νὴ τὸν Ἡρακλέα, γενναίου τινὸς καὶ τραγικοῦ δεῖσθαι ποιητοῦ, τὸ τῶν ἀνθρώπων, ὅς τις δυνήσεται κατασχεῖν, ἢ ἀνακόψαι τοσαύτην φοράν. ὡς ἤδη μανίᾳ τὸ γινόμενον ἔοικεν αἰσχρᾷ καὶ ἀπρεπεῖ. καὶ τοῦτο τὸ νόσημα τῆς ἀπρεπείας καὶ ἀναισχυντίας κύκλῳ περιιὸν, ὑμᾶς ἐπὶ πάντα ἄγει τὸ λοιπὸν καὶ ἔργα, καὶ φωνάς, καὶ σχήματα· καὶ πάντως ἅπτεται καὶ καθικνεῖται μέρους, ποδῶν, χειρῶν, ὀμμάτων, γλώττης. οὐκοῦν ἡμῶν ὄφελος οὐδὲν, οὐδὲ τῆς ἀνειμένης ταύτης καὶ ἀσθενοῦς παραμυθίας, ἀλλὰ μᾶλλον Στέντορος τινὸς χρεία φθεγγομένου χάλκεον ἢ σιδήρεον, ὃς ἐμβοήσεται μεῖζον καὶ σαφέστερον. ὁρᾶτε γὰρ οἷ προεῖσι. γενείων δὲ πρῶτον εὑρέθη κουρὰ, καὶ τοῦτο ἐδόκει μέτριον τὸ μὴ σφόδρα καθιέναι, μηδ' ἐπὶ πλέον· ἀλλὰ πράως ἐπανορθοῦν τὴν φύσιν. οὐκοῦν ὁ τοιοῦτος, ἐδόκει πολλοῖς ἐπιδέξιος. εἶτα ἐξύρων μέχρι τῶν παρειῶν, οὐδὲ τοῦτό πως δεινόν· ἀλλ' ὅμως ὁ κωμικὸς, καὶ τοῦτον ἐκέλευσε κατακαῦσαι, ἐπὶ φαλήτων συκίνων ἑκκαίδεκα. πλὴν εἶχον εὐειδῆ τὰ πρόσωπα καὶ παιδικὰ παρ' ἡλικίαν. καὶ τῆς ἄχνης ταύτης ἀπηλλαγμένων, εἶτα τοῦτο λοιπὸν, ἐπὶ τὰ σκέλη, καὶ τὸ στέρνον· ἵνα καὶ τἄλλα ὅμοια παισὶν ὦμεν. εἶτα μέχρι τῶν βραχιόνων, εἶτα ἐπὶ τὰ αἰδοῖα μετέβαν, ἢ καὶ τὸ ἥβαν δοκεῖ περιττόν. σκώπτεται δὴ καὶ καταγελᾶται παρὰ τοῖς σοφοῖς

γ. μιαρὰν,

A velit facere, & nihil vt fert natura; & deinde Protei modo ius immutet, ſeque transferēs inueniatur vocem emittere neque viri neque mulieris, neque alterius animantis paruam, ſemiuirum imitatus, neque ipſis lupanaribus cōuenientem, ſed turpiſsimi operis laſciuique actus ſigna ſono emiſſo edat; atque hoc interdiu, ſole lucente, multiſque præſentibus. Non tā intolerandum foret, ſi boum tergora ſerperent, & carnes mugirēt. Qualis igitur B Homerus, aut quis Archilochus, hæc mala carminibus exprimere valeāt? Videtur mihi enim (per Herculem) hoc hominum facinus, valde generoſo & tragico opus habere poëta, qui vel inhibere, vel reſecare tātum queat impetum. Nam res iam turpi indecentique ſimilis eſt inſaniȩ, Et ipſe hic morbus indecentiæ impudentiæque in gyro perambulās, ad omnia de cætero ducit opera & voces & habitus, omnéſque attingit & penetrat partes; pedes, manus, oculos, linguam denique. C Ex nobis ergo nulla vobis poteſt eſſe vtilitas, neque ex hoc remiſſo debilique conſilio; ſed Stentore quodam opus eſſet, qui ſonū emitteret æreum, vel ferreum, vocéque inclamaret & maiore, clarioréque. Videte enim quò res tandē progrediantur. Barbarum primùm inuenta eſt tonſura, & videbatur moderatum eſſe, ne valde promitterētur, neque nimium, ſed leniter corrigeretur natura. Talis ergo à multis habitus eſt homo dexter. Deinde radebant D vſque ad genas. Neque hoc fortè intolerandum; attamen Comicus & hunc iuſſit igni tradere, ſuper ſedecim ficulnis faſciculis. Verumtamen facies habebāt formoſas, & pueriles præter ætatem. Mox ab hac lanugine liberati, proceſſerunt ad crura & pectus, vt etiam in aliis partibus pueris ſimiles eſſemus. Deinde vſque ad brachia, deinde vſque ad pudenda tranſierunt, vt pubes etiam videretur ſuperflua. Cauillis ergo inceſsitur, deridetúrque naturæ artificium apud ſapientes iu-

ueneſque, tãquàm priſcum quoddam, & oppidò ſtultum & inutile, quod corpori ſuperflua præbuerit. Quid enim vobis opus erat vnguibus? Quid pilis? Quin etiã ne manibus quidem & pedibus fortaſſe? Pudenda ſolùm nobis debuerat facere, & ventres, & cibũ proponere, aliáque quibus frui poſſemus. Quapropter nos ipſi reſecamus, & barbam & pubem auferimus, quæ virorum ſunt propria. Si verò alia poſſemus à mulieribus accipere, tum videlicet omnino eſſemus felices: nõ vt nunc, inopes, ſed integri quidam, & ſecundum naturam ſemiuiri.

A καὶ νέοις, ἡ τῆς φύσεως τέχνη, καθάπερ ἀρχαία τις οὖσα καὶ σφόδρα εὐήθης, καὶ ἀχρεῖα περιττὰ προσθεῖσα τῷ σώματι. τί γὰρ ὑμῖν ὀνύχων ἔδει; τί δαὶ τριχῶν; ἀλλ' οὐδὲ χειρῶν ἴσως, οὐδὲ ποδῶν; αἰδοῖα μόνον ὑμᾶς ἔδει ποιῆσαι, καὶ γαστέρας, καὶ τροφὴν παραθεῖναι, καὶ τἄλλα ὧν ἐστιν ἀπολαύειν. τοιγαροῦν, αὐτοὶ περικόπτομεν ἑαυτούς, καὶ τὰ μὲν γένεια, καὶ τὴν ἥβην ἀφαιρούμεθα, ἃ τῶν ἀνδρῶν ἴδια ἐστίν. εἰ δὲ ἦν δυνατὸν παρὰ τῶν γυναικῶν προσ-
B λαβεῖν ἕτερα, δηλονότι παντελῶς, τότ' ἂν ἦμεν εὐδαίμονες· οὐ καθάπερ νῦν ἐνδεεῖς ὄντες, ἀλλ' ὁλόκληροί τινες καὶ κατὰ φύσιν ἀνδρόγυνοι.

TARSICA ALTERA. Oratio XXXIIII.

NON me præterit (ô viri Tarſenſes) legibus receptum eſſe & apud vos & apud alios, vt ciues accedant & conſulant, non quilibet, ſed noti & locupletes, inſuper & qui benè publica munera obierunt. Neque enim fortaſſe rationi conſentaneum eſt, quum locupletum ſubſtãtiæ ſitis participes, non illorum etiam frui conſilio, qualecunque tandem ſit. Atqui quum citharœdos audire vultis, aut tibicines, aut ſpectare athletas, non vocatis diuites, neque ciues, ſed eos qui ea & ſciãt & poßint: atq; hoc non vos ſoli, ſed omnes huiuſmodi faciũt. Porrò ne illud quidem me latet, quòd tali habitu vtentes, à multis more quodam Cynici appellẽtur: eóſque non ſolùm à ſe nihil differre putant, neque idoneos ad conſulẽdum de rebus, verum etiam ne ſobrios quidem eſſe prorſus, ſed homines inſanos quoſdã & miſeros. Ad mordendum autem cauillis, adque deridendum nonnulli hoſce habẽt: & ſæpe nec ſilere illis permittunt, nedum eos dicentes perferant. Præterea aiũt vos

ΤΑΡΣΙΚΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ. λόγος λδ'.

Οὐκ ἀγνοῶ μέν, ὦ ἄνδρες Ταρσεῖς, ὅτι νομίζεται καὶ παρ' ὑμῖν καὶ πα-
C ρὰ τοῖς ἄλλοις, τοὺς πολίτας παριέναι καὶ συμβουλεύειν, οὐ τοὺς τυχόντας, ἀλλὰ τοὺς γνωρίμους, καὶ τοὺς πλουσίους, ἔτι δὲ τοὺς καλῶς λελειτουργηκότας. οὐ γὰρ εὔλογον ἴσως, τῆς μὲν οὐσίας τῆς τῶν πλουσίων μετέχειν ὑμᾶς τὸ μέρος, τῆς δὲ διανοίας μὴ ἀπολαύειν, ὁποία ποτ' ἂν ᾖ. καίτοι κιθαρῳδῶν γε ὁπόταν ἀκούειν ἐθελήσητε, ἢ αὐλητῶν, ἢ ἀθλητὰς θεωρεῖν, οὐ καλεῖτε τοὺς πλουσίους, οὐδὲ τοὺς πολίτας, ἀλλὰ τοὺς
D ἐπισταμένους καὶ δυναμένους· οὐχ ὑμεῖς μόνον, ἀλλὰ πάντες οἱ τοιοῦτοι. οὐ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο λανθάνει, ὅτι τοὺς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, συνήθες μέν ἐστι τοῖς πολλοῖς Κυνικοὺς καλεῖν· οὐ μόνον δὲ οὐδὲν οἴονται διαφέρειν αὐτῶν, οὐδ' ἱκανοὺς εἶναι περὶ πραγμάτων, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν οὐδὲ σωφρονεῖν ἡγοῦνται, μαινομένους δὲ τινας ἀνθρώπους, καὶ ταλαιπώρους εἶναι. σκώπτειν δὲ καὶ καταγελᾶν ἔνιοι τούτων ἔχουσι, καὶ πολλάκις μηδὲ σιγῶσιν ἐπιτρέπειν, οὐχ ὅπως λεγόντων ἀνέχεσθαι. ἔτι δὲ φασὶν ὑμᾶς

A ἐν τῷ παρόντι καὶ λίαν προσωξύνθαι πρὸς τοὺς φιλοσόφους, καὶ καταρᾶσθαί γε, οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ οἷς αὐτῶν. πάνυ μὲν εὐλαβῶς καὶ μετρίως τοῦτο ποιοῦντας, ὅτι μὴ κοινῇ μετὰ πάντων ἐβλασφημεῖτε, ὅτε οἱ ἐνθάδε ἡμάρτανον. ἐκεῖνο δὲ ἴσως ἀγνοοῦντες, ὅτι εἴπερ κατηρᾶσθε, οὐ τοῖς φιλοσόφοις. οὐ γάρ ἐστιν οὐδεὶς φιλόσοφος τῶν ἀδίκων καὶ πονηρῶν, οὐδὲ τῶν ἀνδριάντων, ἂν περ ᾖ γυμνότερος. οἱ δὲ δὴ τὴν πατρίδα βλάπτοντες, καὶ συνιστάμενοι κατὰ τῶν πολιτῶν, B πόρρω που δοκοῦσιν εἶναί μοι τούτου τοῦ ὀνόματος.* ὅτι ποτ' ἂν ἐλπίσας καὶ τί βουληθεὶς παρελήλυθα, τοιοῦτος ὢν, ἐν καιρῷ τοιούτῳ. μανίας γὰρ τοῦτο ἀληθινῆς. ὅτι μηδενὸς αὐτὸς δεόμενος παρ' ὑμῶν, ἀλλὰ τῆς ὑμετέρας ὠφελείας ἕνεκα ἐσπούδακα. ἐὰν οὖν μὴ ἀνάσχησθέ μου, δηλονότι ὑμᾶς αὐτοὺς οὐκ ἐμὲ ζημιώσετε. καί τοι οὐ προσήκει γε ὑμῖν, ἕνα με ἡγεῖσθαι, καὶ τῷ ὄντι μαίνεσθαι, δι' αὐτὸ τοῦτο ἀκοῦσαι. μὴ γὰρ οἴεσθε, C ἀετοὺς μὲν καὶ ἱέρακας προσημαίνειν ἀνθρώποις τὸ δέον, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν τούτων συμβουλὴν πιστὴν εἶναι, διὰ τὸ αὐτόματον καὶ τὸ θεῖον· ἄνδρα δὲ ἀφιγμένον οὕτως καὶ μηδαμόθεν ὑμῖν προσήκοντα, μὴ κατὰ τὸ δαιμόνιον ἥκειν ἐροῦντα καὶ συμβουλεύσοντα. καίτοι τὰ μὲν τῶν οἰωνῶν εἰκάζειν δεῖ, τῶν δὲ ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων, ἔστιν ἀκούσασι συνιέναι, καὶ σκέψασθαι ἐὰν ἄρα σαφῶς ᾖ τι χρήσιμον. βούλομαι δὲ, D ἐπεὶ τῶν τοιούτων ἐμνήσθην, ἐν Φρυγίᾳ τι συμβὰν εἰπεῖν, ἵν' εὐθὺς ἐντεῦθέ μου καταγελᾶν ἔχοιτε. ἀνὴρ Φρὺξ ἐπὶ κτήνους ἐβάδιζεν· ὡς δὲ ἐθεάσατό τινα κορώνην, οἰωνισάμενος· οἱ γὰρ Φρύγες τὰ τοιαῦτα δεινοί· λίθῳ βάλλει, καί πως τυγχάνει αὐτῆς. πάνυ οὖν ἥσθη, καὶ νομίσας εἰς ἐκείνην τετράφθαι τὸ χαλεπὸν, ἀναιρεῖται, καὶ ἀναβὰς

in preſenti nimis eſſe irritatos contra philoſophos, eóſque deuouiſſe, non quidem omnes, ſed veſtros. Et ſanè cautè admodum & moderatè à vobis factũ eſt, quòd non communiter omnes maledictis deuouiſtis, quum ſoli hi qui hîc ſunt, peccaſſent. Illud autem fortaſſe ignoratis, quòd ſi quos deuouiſtis, non philoſophos deuoueritis. Neque enim vllus iniquorum & prauorũ philoſophus eſt, tametſi ſit (quòd aiunt) ſtatua nudior. Qui ergo nocuerũt patriæ, aduerſúſque ciues fecerunt coitionem, procul mihi ab hoc videntur nomine abeſſe. [At verò admiramini fortaſſe,] quid tandem ego ſperans, mihique quærens, huc aduenerim, & tali habitu, talique tempore. Vera enim hoc inſaniæ ſignum videri queat. [Hoc autem ſcire debetis,] quòd nõ huius gratia, vt mihi à vobis aliquid petã, ſed veſtræ vtilitatis cauſa hoc conatus ſim. Si igitur me non ſuſtinueritis, manifeſtum eſt, quòd non me, ſed vos ipſos damno afficietis. Proinde neque etiam vos decet, vt vnum me ex his putetis, qui reuera mente capti ſint, atque ideo [nõ] audiendũ. Ne exiſtimetis enim, aquilas quidem & vultures antea ſignificare hominibus quid oporteat facere, illorúmque conſilium haberi fidele, eo quòd vltro & diuinitus dari videatur: virum autem ita aduenietem, nulláque ex parte ad vos pertinentem, non diuino venire cõſilio, & ad dicendum, adque conſulendum. Quãquam auguria coniecturis indigent: quæ autem à me dicentur, audiẽtibus vobis licebit intelligere, & conſiderare num manifeſtè quid adferam vtile. Volo autem vobis, quandoquidem talium mentionem feci, id quod in Phrygia accidit, narrare, vt iam inde mei deridẽdi occaſionem habeatis. Homo Phryx, iumẽto inſidens iter faciebat: Vt autem conſpexit cornicem, augurium faciens (ſunt autem Phryges in talibus acuti) lapide petit, & fortè eã percuſsit. Valde ergo gauiſus eſt, & exiſtimans in illius caput verſum eſſe quod portendebatur mali, occidit, & iumento

A *conſcenſo equitabat. Illa autem modico*
facto interuallo, cõmouit ſe, & palpita-
uit: vnde iumentum conſternatum, excuſ-
ſit hominem, cadénſque humi fregit crus.
Ille igitur hoc deceßit modo, quũ ingratè
accepiſſet datũ ſymbolũ. Ego mihi verò
videor tutius deliberaſſe quã cornix, ad-
que homines multo venire gratiores quã
Phryx ille fuit. Nam ſi vobis videar nũ-
gari, haud vtique lapidibus me petetis, nec
tumultũ excitabitis. Age igitur, quoniam
B *tacetis, & ſuſtinetis primũ quidem illud,*
niſi antè liquidè noſtis, demõſtrabo, quòd
animo indigeatis in præſentia, réſq; veſtrę
eiuſmodi ſint, quæ cõſilio opus habeant,
multáque prouidẽtia. Deinde quòd nemo
vos facilè poßit quid in iis fieri oporteat,
admonere, partim quidẽ propter ignorã-
tiã, quid cõducat: partim autem quòd aut
vos aut alios metuant, & ſua ipſorũ nõ-
nulli magis fortaſſè conſiderãt. Præterea,
quæ mea ſit de iis ſententia, & quibusnã
C *factis circa res præſentes, & quo pacto*
in vniuerſum præſidens ciuitati, vobis in
omne reliquũ deinde tẽpus conducere pu-
tem. Vobis enim (viri Tarſenſes) obtigit,
vt primi ſitis in hac gente, non ſolũ quòd
maximam omnium in Cilicia inhabitetis
ciuitatem, & metropolim ab initio: verũ
etiam quòd Cæſarem ſecundum, ſuper
omnes optimè vobis habuiſtis volẽtem &
familiarem. Infortunium enim quòd ci-
uitati illius cauſa acciderat, meritò eum
D *vobis beneuolũ fecerat: vtque daret ope-*
ram, quò maiora in vos ſua apparerent
beneficia, quàm calamitates propter illũ
acceptæ. Quapropter omnia quæ quis
amicis reuera & ſociis, & tantam oſten-
dentibus alacritatem præſtaret: ea & ille
vobis præſtitit: terras, leges, honorem, po-
teſtatémque fluminis & maris circa eã:
vnde citò maior effecta eſt ciuitas, licet
ab expugnatione haud ità longo inter-
uallo. Quemadmodum qui magno ali-
quo decumbunt morbo, citò autem exur-
gentes ſufficientem nanciſcuntur curam,

A ἠλαύνετο. ἡ δὲ μικρὸν διαλιποῦσα ἀ-
νέσφηλε· τὸ δὲ κτῆνος πτοηθὲν ἀποβάλ-
λει τὸν ἄνδρα, καὶ ὃς πεσὼν, κατάγνυσι
τὸ σκέλος. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὕτως ἀπήλ-
λαξεν, ἀχάριστος γενόμενος περὶ τὸ σύμ-
βολον. ἐγὼ δὲ πολύ μοι δοκῶ τῆς κορώ-
νης ἀσφαλέστερον βεβουλεῦσθαι, καὶ πρὸς
εὐγνωμονεστέρους ἄνδρας ἥκειν τοῦ Φρυγός.
ἐὰν γὰρ ὑμῖν δοκῶ φλυαρεῖν, οὐδήπου
λίθοις βαλεῖτέ με, ἀλλὰ θορυβήσετε. φέ-
ρε οὖν, ἐπεὶ σιωπᾶτε καὶ ὑπομένετε,
B πρῶτον μὲν ἐκεῖνο εἰ μὴ σαφῶς ἴστε, ἐ-
πιδείξω· ὅτι δεῖσθε γνώμης ἐν τῷ πα-
ρόντι, καὶ τοιαῦτα ὑμῶν τὰ πράγμα-
τά ἐστιν, ὥστε βουλῆς ἄξια εἶναι, καὶ πολ-
λῆς προνοίας. ἔπειθ᾽ ὅτι μηδεὶς ὑμῶν
δύναται ῥαδίως τούτων τὸ δέον παραι-
νέσαι· οἱ μὲν ἀγνοίᾳ τοῦ συμφέροντος, οἱ
δέ τινες καὶ δουλείᾳ τῇ πρὸς ὑμᾶς ἢ τῇ
πρὸς ἑτέρους, καὶ τὸ αὐτῶν ἴσως μᾶλ-
λον ἔνιοι σκοποῦντες. ἔπειτα ἣν αὐτὸς ἔ-
χω γνώμην περὶ τούτων, καὶ τί πρά-
C ξας ἂν, ὑμῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ πῶς
καθόλου προϊστάμενος τῆς πόλεως εἰς
ἅπαντα, καὶ τὸν αὖθις οἴομαι συνοίσειν
χρόνον. ὑμῖν γὰρ, ἄνδρες Ταρσεῖς, συμ-
βέβηκε μὲν, πρώτοις εἶναι τοῦ ἔθνους, οὐ
μόνον τῷ μεγίστην ὑπάρχειν τὴν πό-
λιν τῶν ἐν τῇ Κιλικίᾳ, καὶ μητρόπολιν
ἐξ ἀρχῆς· ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τὸν δεύτερον Καίσα-
ρα, ὑπὲρ πάντας ἔσχετε οἰκείως ὑμῖν διακ-
είμενον. τὸ γὰρ δι᾽ ἐκεῖνον ἀτύχημα τῇ
πόλει συμβὰν, εἰκότως αὐτὸν εὔνουν ὑμῖν
ἐποίει· καὶ σπουδάζειν, ὅπως μείζονες ὑμῖν
D φανήσονται τῆς δι᾽ αὐτὸν συμφορᾶς, αἱ
παρ᾽ αὐτοῦ χάριτες. τοιγαροῦν, ἅ τις ἂν,
φίλοις ὄντως καὶ συμμάχοις καὶ τηλι-
καύτην προθυμίαν ἐπιδειξαμένοις, κἀ-
κεῖνος ὑμῖν παρέσχε, χώραν, νόμους, τι-
μὴν, ἐξουσίαν τοῦ ποταμοῦ, τῆς θαλάτ-
της τῆς κατ᾽ αὐτήν· ὅθεν ταχὺ μείζων
ἐγένετο ἡ πόλις καὶ διὰ τὸ μὴ πολύν
τινα χρόνον διελθεῖν, τὸν ἀπὸ τῆς ἁλώ-
σεως. καθάπερ οἱ μεγάλῃ μὲν νόσῳ χρη-
σάμενοι, ταχὺ δ᾽ ἀνασφήλαντες, ἐπιτύ-
χωσιν ἱκανῆς τῆς μετὰ ταῦτα ἐπιμελείας,

A πολλάκις μὲν δ' ἐκτήσατε. καὶ μὴν τά γε ἐφεξῆς, ὡς οὐκ οἴεταί τις, ὤνησε τὴν πόλιν, τὸ δόξαι τινὰς τῶν ἡγουμένων βιαίους, καὶ τούτους ἐπεξελθεῖν ὑμᾶς. πρὸς μέν γε τὸ φανῆναί τινας ὄντας, καὶ μὴ μόνον ἑαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις βοηθῆσαι· καὶ νὴ Δία, ὥς τε τοὺς αὖθις ὀκνηροτέρους ἐξαμαρτάνειν, συνήνεγκε τὸ δίκην ἐκείνους ὑποσχεῖν· ἄλλως δὲ τὴν πόλιν ἐπίφθονον ἐποίησε, καὶ δυσχερεστέρους ὑμᾶς δοκεῖν φύσει, καὶ ῥᾳδίως αἰτιᾶσθαι. τὸ γὰρ πολλάκις ἐγκαλεῖν, ἤδη ποτὲ ἔδοξε τοῦ συκοφαντεῖν B σημεῖον, ἄλλως τε ὁπόταν περὶ ἡγεμόνων ὁ λόγος ᾖ πρὸς ἡγεμόνας. οὐ γὰρ τῷ πλέον τι πάσχειν, ἀλλὰ τῷ μὴ ἐθέλειν ἄρχεσθαι, τὴν ἀπέχθειαν ὑπονοοῦσι γίγνεσθαι. πάλιν τοίνυν ἕτερον πρᾶγμα συμβὰν ὑπὲρ ὑμῶν, τρόπον τινὰ ὅμοιον τούτῳ γέγονε. οἱ γὰρ Αἰγαῖοι φιλοτιμίαν ἀνόητον ἐπανελόμενοι πρὸς ὑμᾶς, τὸ περὶ τὰς ἀπογραφὰς ἐξαμαρτάνοντες, αὐτοὶ μὲν ἔπταισαν· ἔτι δὲ μᾶλλον τὸν καθ' ὑμῶν φθόνον, καὶ τοιαύτην τινὰ ἡσυχῆ διαβο- C λὴν εἰργάσαντο πρὸς τὴν πόλιν, ὡς ἐπαχθῆ καὶ βαρεῖαν ταῖς ἄλλαις. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ πρότερον χρόνου. τὰ δὲ νῦν, οἵ τε Μαλλῶται διαφέρονται πρὸς ὑμᾶς, αὐτοὶ μὲν ἅπαντα ἀδικοῦντες καὶ θρασυνόμενοι· τῷ δὲ ἀσθενεῖς εἶναι, καὶ πολὺ ἥττους ἀεί, μᾶλλον τὴν τῶν ἀδικουμένων τάξιν ἀεὶ λαμβάνοντες. οὐ γὰρ ἃ ποιοῦσιν ἔνιοι σκοποῦσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες· οὐδὲ τοὺς ἀδικοῦντας, ἢ βιαζομένους ἐθέλουσιν ἐξετάζειν πολλάκις, ἀλλ' D οὓς εἰκὸς βιάζεσθαι τῷ δύνασθαι πλέον. εἰ γοῦν ὑφ' ὑμῶν ἐπράχθη τι τοιοῦτον, οἷον ὑπ' ἐκείνων νῦν γέγονε, πορθεῖν ἂν δοκεῖτε τὰς πόλεις, καὶ ἀποστάσεως ἀρχὴν καὶ πολέμου, καὶ στρατοπέδου δεῖν ἐφ' ὑμᾶς. οὐκοῦν δεινὰ πάσχομεν, ἐρεῖ τις εἰ τούτοις μὲν ἔξεστι ποιεῖν, ὅτι ἂν ἐθέλωσι, καὶ τοῦτο ἀπολαύουσι τῆς ἐρημίας τῆς ἑαυτῶν· ἡμεῖς δὲ κινδυνεύσομεν, ἐὰν μόνον κινηθῶμεν. ἔστω δεινὸν καὶ ἄδικον. ἀλλ' οὐκ εἴ τι μὴ δίκαιον πέ-

A poſtea frequenter fiunt habitiores. Porrò ea quæ deinceps accidunt, non quantum quis putet, profuerũt ciuitati: quòd nempe præfectorum quidam fuerunt violenti, eóſque vos puniuiſtis. Hoc enim eò quidem profuit, vt videremini eſſe aliqui: & non ſolum vobis ipſis, ſed etiam alijs ſuppetias ferre poſſe: & per Iouem, vt deinde illi ad delinquendum pigriores eſſent, contulit quòd dederũt pœnas. alioqui verò ciuitatem inuidioſam reddidit, vtque B videremini natura moroſiores eſſe, & ad querimonias prompti. Sæpius enim accuſare iam olim habitum eſt ſignum calumniæ, maximè quando de præfectis ad pręfectos querela defertur. Inimicitias enim fieri ſuſpicãtur, non inde quòd ſubditi aliquid iniuriæ ſint paßi, ſed quòd imperio ſubeſſe nolint. Rurſus alia res accidit pro vobis, quodammodo huic non dißimilis. Aegæenſes enim ſtulta aduerſum vos ſuſcepta æmulatione, circa publicas tabulas C deliquerunt: ac ipſi quidem cauſa ceciderunt, adhuc autem magis inuidiam cõtra vos, & talem quandã occultè calumniã contra ciuitatẽ excitarunt, quaſi moleſtã alijs & grauẽ. Et hæc quidẽ ex ſuperiori tempore. In præſenti verò Malotæ vobiſcũ dißidẽt, ipſi quidẽ iniurioſi & audaces in omnib. quia verò imbecilles ſunt, multóq; ſemper inferiores, in eorũ habẽtur potius ordine qui iniuriã patiuntur. Quidã enim nõ cõſiderãt quæ faciãt, ſed qui ſint: D neque iniuriã facientes, neque violentiã paſſos volũt examinare plerũq; ſed quib. veriſimile ſit iniuriam fieri ab ijs qui plus valent. Si igitur à vobis tale quid factum eſſet, quale ab illis nũc factum eſt, vaſtare videremini ciuitates, & defectionis præbere principium, & belli, & exercitu aduerſum vos opus eſſe. Ergo intolerãda patimur, dicet aliquis, ſi illis quidem licet facere quodlibet, atque ita ſua fruuntur ſolitudine: nos autem ſi dũtaxat moueamur, in periculo ſumus? Eſto ſanè intolerãdũ & iniquũ. Sed nõ, ſi quid iniqui ſo-

A *let fieri, vos aduerſus illud inſtituta contentione, aliquo abſurdo irretire oportet, ſed magis prouidere & cauere. Quod enim hîc accidit, ſimile eſt ei quòd accidit circa athletas, quando minor contra lõgè maiorem pugnat. Huic enim nihil licet præter legẽ: quinetiã ſi quid inuitus delinquat, flagris cæditur: illũ verò nemo, omnia facere quæ poteſt, videt. Quare & illic modeſti viri officium eſt & in veritate melioris, virtute ſuperare. Has autẽ cupiditates, ſi vos prudentes fueritis,* B *[planè amittetis,] iuſtóque potius & æquo, ciuitatíſque magnitudine ſuperabitis inuidẽtes: ira autem & indignatione commoti nihil facietis. Sed de his quidem poſtea, ſicut (opinor) & propoſui. Nunc, autem reliqua oratione proſequar, maiori cum conſideratione, qua præſens tempus indigere aio. Malotenſiũ enim inimicitia & ſeditio, minus vos debẽt cõtriſtare. Quòd autẽ Solenſes & Adanenſes, & alij quidam* C *fortaſſe ſimiliter ſunt affecti, nihilque moderatius, ſed grauantur, & malè dicunt, magíſque quàm alij obtemperare nolunt: ſuſpicionem facit, ne Aegæenſes quidem forſan, neque Malotas prorſus iniquè iraſci: neque hos quidem inuidia, illos verò cupiditate plura habendi à vobis alienari: ſed fortaſſis eſſe aliquid circa ciuitatẽ in cauſa, eámque aliquo modo iniuriam facere, & moleſtam eſſe inferioribus. Hæc enim non ſunt quidem* D *vera, ſed tamen vos tanquam vera damno affecerũt. Age verò, etiam erga pratorem quomodo res veſtræ habeant, cogitate. Antea quidem ſuſpicio tantum ſuberat, quòd non admodum iucundè eſſetis affecti, attamen & ille rem gratè vobis geſſit, & vos illi: nihilque palàm emerſerat; nuper autem exacerbati, videbamini ſuccubuiſſe. Dicite, quidnam & ille compulſus ſit, ſcripſeritque ira commotus, fecerítque quod non etiã antea? [Dicite] herclè. At per Iouem, propter ipſam ciuitatem, & mutua inter vos negotia,*

ψυχῇ γίνεσθαι, δεῖ πρὸς τοῦτο φιλονεικοῦντας αὐτοῖς περιβάλλει ἀτόπῳ τινί, μᾶλλον δὲ προορᾶν καὶ φυλάττεσθαι. τὸ γὰρ συμβαῖνον, ὅμοιόν ἐστι τῷ περὶ τοὺς ἀθλητάς, ὅταν ἐλάττων πρὸς πολὺ μείζω μάχηται. τῷ μὲν γὰρ οὐδὲν ἔξεστι παρὰ τὸν νόμον, ἀλλὰ κἂν ἄκων ἁμάρτῃ τι, μαστιγοῦται· τὸν δὲ οὐδεὶς ὁρᾷ πάνθ' ἃ δύναται, ποιοῦντα. τοιγαροῦν κἀκεῖ σωφρονοῦντος ἀνδρός ἐστι, καὶ ταῖς ἀληθείαις κρείττονος, τῇ δυνάμει περιεῖναι. τὰς δὲ πλεονεξίας ταύτας ἐὰν ὑμεῖς ἔχητε νοῦν, τοῖς δικαίοις περιέσεσθε, καὶ τῷ μεγέθει τῆς πόλεως τῶν φθονούντων· πρὸς ὀργὴν δὲ οὐδὲν οὐδὲ ἀγανακτοῦντες δράσετε. καὶ περὶ μὲν τούτων αὖθις, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ προεθέμην. νῦν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ἐπέξειμι διὰ πλείονος σκέψεως, ἧς φημὶ δεῖσθαι τὸν ἐνεστῶτα καιρόν. ἡ μὲν γε τῶν Μαλλωτῶν ἀπέχθεια καὶ στάσις, ἧττον ὀφείλει λυπεῖν ὑμᾶς. τὸ δὲ Σολεῖς τούτοις καὶ Ἀδανεῖς, καί τινας ἴσως ἄλλους ὁμοίως ἔχειν, καὶ μηδὲν ἐπιεικέστερον, ἀλλὰ καὶ βαρύνεσθαι, καὶ βλασφημεῖν, καὶ μᾶλλον ἑτέρων ὑπακούειν ἐθέλειν· ὑποψίαν ποιεῖ, τοὺς μηδὲ τοὺς Αἰγαίους τάχα, μηδὲ τοὺς Μαλλώτας, παντάπασιν ἀδίκως ἄχθεσθαι· μηδὲ τοὺς μὲν φθόνῳ, τοὺς δὲ πλεονεκτεῖν βουλομένους ἀλλοτριοῦσθαι πρὸς ὑμᾶς· ἀλλ' ἴσως εἶναι τὸ τοιοῦτο περὶ τὴν πόλιν, καὶ ὑβρίζειν πως, καὶ ἐνοχλεῖν τοὺς ἐλάττονας. ταῦτα γὰρ ἐστὶ μὲν οὐκ ἀληθῆ, ταῦτα δ' ὑμᾶς ὡς ἀληθῆ, βλάπτει. φέρε δή, καὶ πρὸς τὸν στρατηγὸν ὑμῶν, ὡς ἔχει λογίσασθε. πρότερον μὲν ὑποψία μόνον ὑπῆρχεν, ὡς οὐχ ἡδέως ὑμῶν διακειμένων, ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνός τε ἐπολιτεύετο πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑμεῖς πρὸς ἐκεῖνον, καὶ φανερὸν οὐδὲν ἦν· ἄρτι δὲ ὑμεῖς γε τὸ δοκεῖν ἐλαττοῦσθαι παροξυνθέντες. εἴπατέ τι κἀκεῖνος προσήχθη καὶ γράψαι πρὸς ὀργήν, καὶ ποιῆσαι τῶν ὅσα μὴ πρότερον; νὴ Δία. ἀλλά γε, νὴ Δία, διὰ τῆς πόλεως ὑμῶν αὐτῆς, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους

ὑμῖν, ὡς δεῖ, πρόεισιν· οὐχ ὡς πρότερον χωρὶς μὲν ὁ δῆμος, καὶ χωρὶς ἡ βουλή· καὶ νῦν ἔτι καθ' αὑτοὺς οἱ γέροντες, διὰ τὸ συμφέρειν ἑκάστῳ δηλονότι σκοπούντων· ὥσπερ εἰ καταπλεόντων, ἰδίᾳ μὲν οἱ ναῦται τὸ συμφέρειν αὐτοῖς ζητοῖεν, ἰδίᾳ δὲ ὁ κυβερνήτης, ἰδίᾳ δὲ ὁ ναύκληρος. καὶ γὰρ εἰ πολλάκις ταῦτα λέγεται, ἀλλ' οὐκ προσήκει μὴ διὰ τοῦτο παραπέμπειν. οὐ γὰρ τὸ πρώτως ῥηθέν, οὐδ' ὃ μὴ πρότερόν τις ἤκουσε, δεῖ προθύμως ἀποδέχεσθαι· τὸ δὲ οἰκεῖον τοῖς πράγμασι, καὶ τὸ χρείαν τινὰ ἔχον. νὴ Δία, ἀλλὰ νῦν ὡμολογήκαμεν καὶ κοινῇ βουλευόμεθα. καὶ τίς ἂν ἀσφαλῆ καὶ βέβαιον ἡγήσαιτο τὴν τοιαύτην ὁμόνοιαν, τὴν ὑπ' ὀργῆς μὲν γινομένην, τριῶν δὲ οὖσαν, ἢ τεττάρων ἡμερῶν; οὐδὲ γὰρ ὑγιαίνειν ἀσφαλῶς εἴποι τις, τὸν πρὸ μικροῦ πυρέττοντα. μὴ τοίνυν μηδὲ ὑμεῖς αὐτοὺς ὁμονοεῖν λέγετε, πρὶν ἂν ὑμῖν μάλιστα μὲν, πολλαπλάσιος διέλθῃ χρόνος· εἰ δ' οὖν τοσοῦτον, ὅσον μὴ διαφέρεσθαι, μηδὲ ἐπ' αὐτὸ ποτε φθέγξασθαι, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχετε ὁρμήν· καὶ δὴ νομίζετε ἐξηρῆσθαι τὸ νόσημα τῆς πόλεως. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἀναρμόστοις ὀργάνοις ἐνίοτε οἱ φθόγγοι συνεφώνησαν πρὸς ὀλίγον, εἶτα εὐθὺς ἀπᾴδουσιν. ὥσπερ οὖν τὸ μὲν τρῶσαί τι καὶ διελεῖν ταχὺ γίνεται, καὶ πάνυ ῥᾳδίως· τὸ δὲ συμφῦσαι καὶ συναγαγεῖν χρόνου δεῖται, καὶ προσοχῆς· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πόλεων ἔχει. τὸ μὲν διενεχθῆναι καὶ στασιάσαι πρόχειρον, καὶ διὰ μικρὰς συμβαίνει πολλάκις· τὸ δὲ καταστῆναι καὶ τὴν προσήκουσαν λαβεῖν διάθεσιν, καὶ πίστιν, μὰ Δί', οὐκ ἔστιν εἰπόντας, οὐδὲ δόξαντας, μετανοεῖν εὐθὺς ἔχειν. ἴσως μὲν γὰρ συνταραττομένοις ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, μεγάλης τινὸς τοῦτο δεῖται θεραπείας, μᾶλλον δὲ εὐχῆς. οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως, ἢ τῶν κινούντων κακῶν καὶ ταραττόντων ἀπολυθέντας, φόνου, πλεονεξίας, φιλονεικίας,

A *vobis preeſt vt oportet:non vt antea,cum ſeorſim ſua curabat plebs,& ſeparatim Senatus: atq; vt huc vſque ſui iuris ſunt ſeniores, ſua videlicet quique commoda conſiderãtes:quemadmodum ſi inter nauigantes priuatim ſibi nautæ ſua quærerent commoda, priuatim quoque gubernator,priuatim etiam nauclerus. Etenim tametſi ſæpius hæc dicuntur:haud tamē propterea cõuenit præterire ſilentio. Neque enim quod primitùs dictū eſt, neque*
B *quod quis non antea audiuit,prõptè amplectendum: ſed ſemper,quod familiare propriúmque ſit negotio, & vtilitatem aliquam adferat. At herclè nunc conſenſimus,& in commune conſultamus. Et quis tutam firmámque putet talem concordiam,quæ propter iram conciliata eſt, & tres vel quatuor durauit dies? Neque enim quis eũ tutò dixerit ſanum eſſe,qui paulò ante febri laborauit. Ne igitur vos concordes eſſe dicite prius, quàm vobis*
C *quamplurimum pretereat tempus hac in concordia:nec tantum,quo non diſſideatis,neque diuerſum loquamini, ſed vt idē appetatis:& tũ exiſtimate,ciuitatis morbum eſſe exemptum. Nam & in inſtrumentis ad concordantiam non aptatis,fit interdum vt ſoni pauliſper concordent, deinde verò ſtatim diſſonãt. Quemadmodum igitur vulnerare aliquid & diſſecare citò fit,& admodum facile,conglutinare autem & contrahere indiget tem-*
D *pore & prouectu: ita ſe etiam in ciuitatibus habet. Diſſentire & ſeditionem excitare procliue eſt,& ex minima frequēter cauſa contingit: componere verò res vt conuenientem accipiant diſpoſitionem & fidem,per Iouem non ſtatim licet habere eos qui vel dicunt vel putant ſe reſipiſcere. nã apud vos ita perturbatos forſan,immò & apud omnes alios, magna quadam hoc indiget medicina, imopotius voto. Nõ enim aliter fieri poteſt, quicquã vt malis his mouentibus ac perturbantibus abſoluti,homicidiis,auaritia,conten-*

tione(quæ oriri ſolent vbi quiſque patriæ & publica vtilitate omiſſa, ſuum priuatum quærit commodum atque incrementum) fortiter tandem conſpiretis, & publica pluris faciatis. Nam apud quos illa obtinent, aliáque his ſimilia, eos neceſſe eſt ſemper verſari in periculo, & res ob paruas concurrere & tumultuari, ſicuti in mari ventis aduerſum ſeſe præualentibus. Quandoquidem neque ſenatum ipſum putatis conſentire, neque vos populũ. Si quis ergo omnes examinet, videtur mihi ne duos quidem viros haberi in ciuitate idem ſentientes: ſed quemadmodũ quidam inſanabiles & difficiles morbi, qui per tota conſueuerunt tranſire corpora, nulláque pars ſupereſt in quam non deſcendant: ita aſperitas ipſa, & quòd parũ abſit, quin omnes alij ab alijs ſitis auerſi, permeauit ciuitatem. Vt enim ſenatum omittam, populúmque & iuuenes & ſenes, eſt multitudo non parua, tanquã extra rempublicam, quos aliqui Limurgos ſolent appellare: & interdum quidem ijs grauantur, aiúntque turbam eſſe ſuperfluam, & tumultus & confuſionis autorem: interdum verò partem eos arbitrantur eſſe ciuitatis, rurſúmque ciuitate dignatur. Quos quidem ſi vobis obeſſe putatis, & ſeditionem excitare, & perturbationem, omnino oportebat expellere, neque admittere ad cõciones. Si verò aliquo modo ciues eſſe, non ſolum ideò quòd habitent, ſed etiã complures hîc nati ſint, & nullam aliam ſciantur habere ciuitatem, neque ignominia eos vnquam affici conueniebat, neque eos à vobis abrumpere. Nunc autem neceſſitate compulſi, ſuis ſententiis publicam vtilitatem deſtituunt, opprobrio affecti, atque alieni exiſtimati. Nihil autem hoc magis noxium eſt ciuitatibus, neque quod magis ſeditionem excitet, & perniciem. Quemadmodum ſi corporibus accedat tumor, qui ſi quidem reliquo corpori eſt familiaris & agnatus, habilitatem facit, & magnitudinem: ſin

A τῷ ζητεῖν ἕκαστον αὔξειν ἑαυτὸν, καὶ τὴν πατρίδα, καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον ἐάσαντας, συμπνεῦσαί ποτε ἰσχυρῶς, καὶ ταῦτα περιελέσθαι. ὡς παρ' οἷς ἂν ἰσχύῃ ταῦτα, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, τούτους ἀνάγκη τὸν ἀεὶ χρόνον ἐπισφαλεῖς εἶναι, καὶ διὰ μικρὰ συμπίπτειν, καὶ θορυβεῖσθαι· καθάπερ ἐν θαλάττῃ πνευμάτων ἐναντίως ἰσχυόντων, ἐπεί τοι μηδὲ τὴν βουλὴν αὐτὴν ἡγεῖθ' ὁμο-
B νοεῖν, μηδ' ὑμᾶς τὸν δῆμον. εἰ γοῦν τις ἐπεξίοι πάντας, δοκεῖ μοι μηδ' ἂν δύο ἄνδρας ἔχειν ἐν τῇ πόλει τὸ αὐτὸ φρονοῦντας· ἀλλ' ὥσπερ ἔνια τῶν ἀνιάτων καὶ χαλεπῶν νοσημάτων, ἃ δι' ὅλων εἴωθεν ἔρχεσθαι τῶν σωμάτων, καὶ οὐθέν ἐστι μέρος εἰς ὃ μὴ κάτεισιν· οὕτως ἡ τραχύτης αὕτη, καὶ τὸ μικρὸν δεῖν ἅπαντας ἀλλήλων ἀπεστράφθαι, διαπεφοίτηκε τῆς πόλεως. ἵνα γὰρ τὴν βουλὴν ἀφῶ, καὶ τὸν δῆμον τὲ καὶ τοὺς νέους καὶ τοὺς γέροντας, ἔστι πλῆθος οὐκ ὀλίγον,
C ὥσπερ ἔξωθεν τῆς πολιτείας· τούτους δὲ εἰώθασιν ἔνιοι, Λιμουργοὺς καλεῖν· καὶ ποτὲ μὲν βαρύνονται, καὶ φασὶν ὄχλον εἶναι περισσὸν, καὶ τοῦ θορύβου καὶ τῆς ἀταξίας αἴτιον· ποτὲ δὲ μέρος ἡγοῦνται τῆς πόλεως, καὶ πάλιν ἀξιοῦσιν. οὓς εἰ μὲν οἴεσθε βλάπτειν ὑμᾶς, καὶ στάσεως ἄρχειν, καὶ ταραχῆς, ὅλως ἐχρῆν ἀπελάσαι, καὶ μὴ παραδέχεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις. Εἰ δὲ τρόπον τινὰ πολιτείας εἶναι, τὸ μὴ μόνον οἰ-
D κεῖν, ἀλλὰ καὶ γεγονέναι τοὺς πλείους ἐνθάδε, καὶ μηδεμίαν ἄλλην ἐπίστασθαι πόλιν, οὐδὲ ἀτιμάζειν δήπου προσήκει, οὐδὲ ἀπορρηγνύειν αὐτῶν. νυνὶ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἀφεστᾶσι, τὴν γνώμην τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ὀνειδιζόμενοι, καὶ δοκοῦντες ἀλλότριοι. τούτου δὲ οὐθὲν ἐστὶ βλαβερώτερον ταῖς πόλεσιν, οὐδὲ ὃ μᾶλλον στάσιν ἐγείρει καὶ διαφθοράν. ὥσπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων ὁ προσφυόμενος ὄγκος, ἂν μὲν οἰκεῖος ᾖ τῷ λοιπῷ σώματι καὶ συμφυὴς, εὐεξίαν ποιεῖ καὶ μέγεθος· εἰ

δὲ μή, νόσου καὶ διαφθορᾶς αἴτιος A γίνεται. τί οὖν σὺ κελεύεις ὑμᾶς; τοὺς ἅπαντας ἀναγράψαι πολίτας; ναί φημι, καὶ τῶν αὐτῶν αἰτίους· ἀλλὰ μηδὲ ὀνειδίζειν, μηδὲ ἀπορρίπτειν, ἀλλὰ μέρος αὐτῶν ὥσπερ εἰσί, νομίζειν. οὐ μὴν γὰρ ἄν τις καταβάλῃ πεντακοσίας δραχμάς, δύναται φιλεῖν ὑμᾶς, καὶ τῆς πόλεως εὐθὺς ἄξιος γεγονέναι· εἰ δέ τις ἢ πένης ὤν, ἢ πολιτογραφοῦντος τινός, οὐ μετείληφε τοῦ ὀνόματος· οὐ μόνον αὐτὸς παρ' ὑμῖν γεγονώς, ἀλλὰ καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν προ- B γόνων, οὐχ οἷός ἐστιν ἀγαπᾶν τὴν πόλιν, οὐδ' ἡγεῖσθαι πατρίδα. καὶ δεινὸν μὴν εἴ τις ἐργάζεται, χείρων ἐστὶν ἑτέρου· καὶ δεῖ τοῦτο προφέρειν αὐτῷ καὶ λοιδορεῖσθαι, βαφεὺς δέ, ἢ σκυτοτόμος, ἢ τέκτων, ἐὰν οὐδὲν προσήκῃ, αὐτὰ ὀνειδίζειν. καθόλου δὲ τοῦτο μάλιστα τῶν ἐν τῇ πόλει βουλόμενος εἰπεῖν, οὐδὲ οἷόν ἐστι δεῖξαι, προῆλθον ἴσως· ἀλλ' ἐκεῖνο σαφὲς ὑμῖν ποιῶν, ὅπως διάκεισθε πρὸς ἀλλήλους. καί, νὴ Δία, πιστεύειν ὑμᾶς ἄξιον τῇ παρούσῃ κα- C ταστάσει, καὶ κατ' ἀλήθειαν; οἴεσθε οὖν συμπεπνευκέναι; οἰκίαν γὰρ ἔγωγε καὶ ναῦν, καὶ τἆλλα, οὕτως ἀξιῶ δοκιμάζειν, οὐ τόπον ἴσ. οὐ σκ. σκοποῦντας, εἰς* σκέπην νεῶν, κἂν μὴ δέχεσθαι τὴν θάλατταν· ἀλλὰ καθόλου πῶς κατεσκεύασται, καὶ πέπηγεν· ἢ μηδέν ἐστι διεστηκός, μηδὲ σαθρόν. καὶ μὴν ὅγε ἔφην τὸ πρότερον αὐξῆσαι τὴν πόλιν, τοῦτο οὐχ ὁρῶ νῦν ὑμῖν ὑπάρχον· τὸ ἐξαίρετον εὐεργεσίαν καὶ χάριν κατατίθεσθαι τῷ κρατοῦντι; δηλονότι τὸ μὴ D δεηθῆναι μηδενὸς αὐτὸν τοιούτου. πλὴν ὅτι γε, εἰ μηδὲν τῶν ἄλλων ἔχετε πλεῖον αὐτῶν. ὥστε ἃ παρ' ἐκείνῳ τότε πρὸς εὔνοιαν καὶ φιλίαν ἐτύχετε, ταῦτα ὀφείλετε φυλάττειν τὸν λοιπὸν χρόνον, δι' εὐταξίαν, καὶ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν διδόναι καθ' αὑτῶν. καὶ μηδείς με νομίζῃ ταῦτα λέγειν ἁπλῶς, ἁπάντων ἀνέχεσθαι παραινοῦντα ὑμῖν·

minus, morbi atque perniciei cauſa ſit. Quid igitur (dicat aliquis) tu nos facere iubes? An omnes pro ciuibus inſcribere? Ita inquam, & eorundem autores: non autem afficere probris, neque abiicere: ſed eos veſtri partem, ſicuti & ſunt, cenſere. Nõ enim ſi quis ſoluat quingẽtas drachmas, amare vos poteſt, dignúſq; confeſtim fieri ciuitate: ſi quis verò pauper ſit, aut aliquo ciues in publicas tabulas perſcribente, nomẽ ciuis nõ ſit pariter cõſecutus: nec ſolùm ipſe apud vos prognatus, ſed etiam eius pater & progenitores; ille non poteſt diligere ciuitatem, neque eam ſuam eſſe patriam putare. Et graue quidem eſt, ſi is qui operatur, peior eſt alio. Et hoc illi obiiciendum eſt, & vertendum probro, tu infector aut ſutor, aut faber, dicẽdo: quãdo minimè ea conuenit exprobrare. In vniuerſum autẽ, hoc maximè ex his quæ in ciuitate fiunt, dicere volens, neque ad oſtendendum quale ſit, proceſſi fortaſſe: verum ad illud vobis planum faciendum, quomodo erga vos inuicem affecti ſitis. Et per Iouem, dignúmne eſt vt præſenti ſtatui fidatis, & iuxta rei veritatem? Putatis ergo vos vnanimiter conſpiraſſe? Domũ enim ego, & nauim, & alia, ſic puto approbari, non loco conſiderato, neque tecto, neque quòd mare non accipiat: ſed in vniuerſum, quomodo fabricata ſit, & compacta: ſi nihil hiet, neque carioſum ſit. Quin etiam quod dicebam antea attuliſſe incrementum ciuitati, id iam non video apud vos eſſe, nempe vt peculiare beneficium gratiámque reponatis imperatori: [Quid autẽ eſt in cauſa? an ideo] videlicet, quòd ille talibus nullis indigeat? Cæterum ita hoc excuſari poſſet, ſi non plus aliis ab eo haberetis. Itaque quæ ab eo tunc propter beneuolentiam amicitiáque conſecuti eſtis, ea debetis in reliquum cõſeruare tempus vitæ modeſtia, nullámque dando cauſam vnde meritò poſſitis accuſari. Et nemo putet hæc me ſimpliciter dicere, vóſque hortari vt omnes perſe-

ratis,

ratis, omniáque patiamini: ſed vt experti veſtrarum rerum facti, nunc quoque melius conſultetis. Et de cætero ita poſtulate ab eo qui huc ad conſulẽdum proceſſit, vt non negligenter vobis, & vt in mẽtem venerit, quum nihil ſciat, autor ſuaſórque ſit: ſed vt omnia norit: & antè de omnibus conſiderauerit. Nam & medicum, qui omnia ægrotantis accuratè exquiſiuit, vt nihil illum lateat, eum veriſimile eſt optimè curaturum. Quod igitur præſentia, attentione & meliore conſiliario opus habeant, non iis qui propter fortunas aut argẽti copiam aut genus accedunt, hinc tandem perſpicite. Cum enim ne ipſi quidem ſolidè conſentiatis, neque multæ in gyro ciuitates erga vos amicè ſint affectæ, ſed partim inuideãt, iam olim eoſdem vobiſcum petẽtes honores: partim oderint, eo quòd diſſideant vobiſcum ob regionem: partim verò, quòd haud ſcio quomodo ſe moleſtiam paſſas dicãt: prætor autem putet ſe quidem meliora ſapere circa vos ipſos, coacti autem ſitis & antea in mutuas incidere offenſiones: prẹterea quoque illud accedat inuidioſum, quòd ciuitatis magnitudine cenſemini, multáque quæ ſuperſunt recuperare poſſitis, quomodo non propter hæc diligenti & cõſiderato vndique conſilio indigetis? Quid ergo? An hæc ciues perſpicere & admonere non poſſunt? Vnde queſo? Nã ſi id quod fieri oporteret in ciuitatibus inuenire poſſent præfecti, & qui rẽ publicã gerunt, omnes vtique ſemper bene gubernaſſent, nihilque malorum fuiſſent paſſæ ciuitates, niſi qua vltro quibuſdam calamitas aduenisſet. Cæterùm arbitror & olim & nunc plura inueniri poſſe ciuitatibus acerba accidiſſe, eo quòd quid vtile eſſet, ignorarẽt: & præfectorum delicta peiora ſunt iis quæ diuinitus & à fortuna immittuntur. Hi enim nihil rerũ neceſſariarũ cernere valentes, neque prius vlla de illis habita ſollicitudine, ne vicum quidem eo quo oportet modo gubernare

A καὶ πάντα πάσχειν· ἀλλ᾽ ὅπως ἔμπειροι τῶν καθ᾽ αὑτοὺς ὄντες, καὶ νῦν ἄμεινον βουλεύεσθε. καὶ τὸ λοιπὸν, οὕτως ἀπαιτεῖτε τὸν παριόντα, μηδὲ ῥᾳδίως ὑμῖν, μηδ᾽ ὅ ἐπέλθῃ, μηδὲν εἰδὼς εἰσηγείσθω· πάντα δὲ εἰδότα καὶ περὶ πάντων ἐσκεμμένον. καὶ γὰρ ἰατρὸν ὅς τις ἐξήτακεν ἀκριβῶς τὰ τοῦ κάμνοντος, ὡς μηδὲν αὐτὸν λανθάνειν, τοῦτον εἰκὸς ἄριστα θεραπεύειν. ὅτι μὲν οὖν δεῖται τὰ παρόντα προσοχῆς, καὶ βελτίονος συμ-

B βούλου, οὐ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης, καὶ δι᾽ ἀργύριον, ἢ διὰ γένος παριόντων, ἐνθένδε ὁρᾶτέ πως. ὅταν γὰρ μήτε αὐτοὶ βεβαίως ὁμονοῆτε, μηδ᾽ αἱ πλείους τῶν πέριξ πόλεων οἰκείως ὑμῖν ἔχωσιν· ἀλλ᾽ οἱ μὲν φθονῶσιν, ἐκ πολλοῦ ἀντιφιλοτιμούμενοι πρὸς ὑμᾶς, οἱ δὲ ἀπεχθάνωνται, διὰ τὸ ὑπὲρ τῆς χώρας ἀμφισβητεῖν· οἱ δὲ, οὐκ οἶδ᾽, ὅπως γε ἐνοχλεῖσθαι λέγωσιν· ὁ δὲ στρατηγὸς οἴεται μὲν τὰ βελτίω φρονεῖν, περὶ αὐτοὺς ὑ-

C μᾶς, ἠναγκασμένοι δὲ ἐστὲ προσκροῦσαι, καὶ πρότερον ἀλλήλοις· ἔτι δὲ ἐπίφθονοι τῷ τε μεγέθει τῆς πόλεως νομίζησθε, καὶ τῷ πολλὰ τῶν ὄντων ἀπολαβεῖν δυνήσεσθαι· πῶς οὐχὶ διὰ ταῦτα ἐπιμελοῦς καὶ περιεσκεμμένης γνώμης δεῖσθε; τί οὖν; οὐχ ἱκανοὶ ταῦτα οἱ πολῖται συνιδεῖν καὶ παραινέσαι; πόθεν; εἰ γὰρ ἦσαν ἱκανοὶ τὸ δέον εὑρίσκειν ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ προεστῶτες, καὶ πολιτευόμενοι, πάντες ἂν ἀεὶ καλῶς ἀπήλλαττον, καὶ ἀπαθεῖς ἦσαν κακῶν, εἰ

D μή τις αὐτομάτως ἄλλως ἐπέλθοι τισὶ συμφορά. ἀλλ᾽, οἶμαι, καὶ πάλαι καὶ νῦν, πλείονα εὕροι τις ἂν συμβεβηκότα δεινὰ ταῖς πόλεσι, δι᾽ ἄγνοιαν τοῦ συμφέροντος· καὶ τὰ τῶν προεστώτων ἁμαρτήματα χείρω τῶν ἐκ τοῦ δαιμονίου καὶ παρὰ τῆς τύχης. οἱ μὲν γὰρ οὐδὲν δυνάμενοι τῶν δεόντων ἰδεῖν, οὐδ᾽ ἐπιμεληθέντες αὐτῶν πρότερον, μηδὲ κώμην ὄντες ἱκανοὶ διοικῆσαι κατὰ

τρόπον· ἄλλως δὲ ὑπὸ χρημάτων ἢ γένους συνιστάμενοι, προσέρχονται τῷ πολιτεύεσθαι. τινὲς δὲ ταύτην ἐπιμέλειαν εἶναι νομίζοντες, τὸ χρήματα συμφορῆσαι, καὶ ταῦτα τῶν πολλῶν. ὅπως δὴ θᾶττον συνείρωσι, μηδενὸς τἄλλα ἀμείνους ὄντες. τὸ δὲ μέγιστον, διὰ μὲν τὸ βέλτιστον καὶ τῆς πατρίδος αὐτῆς ἕνεκεν. οὐ λοιπὸν δὲ διὰ δόξας καὶ τιμὰς, καὶ τὸ δύνασθαι πλέον ἑτέρου, καὶ στεφάνους, καὶ προεδρίας καὶ πορφύρας διώκοντες· πρὸς ταῦτα ἀποβλέποντες, καὶ τούτων ἐξηρτημένοι, τοιαῦτα πράττουσι καὶ λέγουσιν, ἐξ ὧν αὐτοί τινες εἶναι δόξωσι. τοιγαροῦν ἐστεφανωμένους πολλοὺς ἰδεῖν ἐστι καθ᾽ ἑκάστην πόλιν, καὶ θύοντας ἐν κοινῷ, καὶ προϊόντας ἐν πορφύρᾳ· γενναῖον δὲ καὶ φρόνιμον ἄνδρα, καὶ κηδεμόνα ὄντως τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, καὶ φρονοῦντα, καὶ λέγοντα ἀληθῆ, καὶ δι᾽ ὃν ἄμεινον οἰκεῖται, καὶ μετέχει ἀγαθοῦ τινὸς ἡ πειθομένη πόλις, σπάνιον εὑρεῖν. καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον τρόπον τινὰ συμβαίνει. ὅταν γὰρ οἴωνται τοὺς μέλλοντας, ἢ τοὺς λελειτουργηκότας ἑαυτοῖς δεῖν συμβουλεύειν, κἂν ᾖ τις γυμνασίαρχος, ἢ δημιουργός τις· καὶ τῷ τοιούτῳ μόνῳ λέγειν ἐπιτρέπωσιν, ἢ, νὴ Δία, τοῖς καλουμένοις ῥήτορσιν· ὅμοιόν ἐστι, ὥσπερ ἂν εἰ τοὺς κήρυκας ἐκάλουν μόνους, ἢ τοὺς κιθαρῳδοὺς, ἢ τοὺς τραπεζίτας. τοιγαροῦν ἄνθρωποι χαίρουσι, καὶ ἀνόητοι καὶ δοξοκόποι, καὶ πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ πλήθους θόρυβον κεχηνότες, οὐδὲν ἀπὸ γνώμης ἀσφαλοῦς συνθέντες λέγουσι· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν σκότει βαδίζοντες, κατὰ τὸν κρότον ἀεὶ καὶ τὴν βοὴν φέρονται. καί τοι κυβερνήταις, εἴ τις λέγοι αὐτοῖς, ὥστε ζητεῖν δι᾽ ἅπαντος ἀρέσκειν τοῖς ἐπιβάταις, καὶ κροτουμένοις ὑπ᾽ αὐτῶν, ὅπως ἂν ἐκεῖνοι θέλωσιν οὕτως κυβερνᾷν, οὐ μεγάλου τινὸς αὐτοῖς δεήσει χειμῶνος, ὥστε ἀνατρέψαι. πολλάκις γοῦν ἄγροικος ἄνθρωπος ναυτιῶν, ἢ γύναιον, ἐὰν ἴδῃ πέτρας,

A *poſſent: alioqui quoque ob pecunias duntaxat aut genus coeuntes, accedunt ad remp. Quidam autem hanc ſibi impoſitam putant curam, vt pecunias comportent, præſertim vulgi. Quò igitur citius congregent, [calumnias ſtruunt, & exactiones tantùm,] nulláque in re ſunt aliis meliores. Maximum verò in rep. gerenda, nempe vt ſuas ad optimum ſtatũ vtilitatémque patriæ curas conferant, non attendunt. Reliquum eſt, quod quidam*
B *remp. gerunt propter gloriam & honores, vtque plus poſſint quàm alij, & coronas & primas cathedras purpureáſque veſtes affectant: ad hæc reſpicientes, & ex his ſuſpenſi talia faciunt dicúntque, ex quibus ipſi nomen aſſequantur. Quapropter coronatos quidem multos videre licet in vnaquaque ciuitate, & ſacrificantes in publico, & procedentes in purpura: generoſum autem & prudentem virũ, & reuera curam ſuæ patriæ gerẽtem, &*
C *mente præditum, veráque dicẽtem, & per quem melius habitetur, & boni aliquid ciuitas illi obtemperans accipiat, per quã raró inuenire licet. Et hoc quodammodo neceſſe eſt ita euenire. Quum enim putẽt eos qui munera publica geſſerunt, aut geſturi ſunt, ſibi oportere conſulere, etiam ſi quis ſit gymnaſiarches, aut opifex quidam: atque huic ſoli permittant dicere, aut (per Iouem) iis qui appellantur rhetores: ſimile eſt, vt ſi præcones vocarent ſolos, aut citharœdos, aut trapezitas.*
D *Quapropter homines gaudent & ſtulti, & vanæ gloriæ cupidi, & multitudinis tumultui inhiantes, nihil tuto concinnatum conſilio dicunt: ſed quaſi in tenebris euntes, iuxta plauſum ſemper & clamorem feruntur. Atqui nauium gubernatoribus ſi quis dicat, vt ſemper quærant placere vectoribus & plauſu demulſi ab illis agant vt illi velint, qui ita gubernent, non magna illis opus erit tẽpeſtate vt ſubuertantur. Perſæpe enim homo ruſticanus nauſeans, aut muliercula, ſi videat petrã,*

terram ſibi vidiſſe videtur, aut portũ, & obſecrat appellere. Ego vero bonum conſiliarium, quique dignus ſit præeſſe ciuitati, oportere aio ad omnia ſimpliciter eſſe inſtructum, quæ difficilia exiſtimantur, maximè autem ad conuitia, & multitudinis iram: & ſimilem eum eſſe promontoriis portum efficiẽtibus quæ omnem pelagi vim excipiũt, interiora autem immota & tranquilla conſeruant: ita & illum expoſitum eſſe populo, etiamſi aliquando iraſci voluerit, etiamſi malè dicere, etiãſi quidlibet facere: nihil autem affici ab iis tumultibus, neque ſi quis laudibus extollat, propterea eleuari: neque ſi contumelia affici videatur, de animi deiici magnitudine. Quæ enim apud vos fiunt huiuſmodi non ſunt, neque ego æqualiter audio remp. gerentes hoc habere propoſitũ, neque amplius vlla rerum eſt publicarũ cura: ſed hi quidem prorſus vrgent, illi autem obiter accedunt, negotiũ duntaxat attingentes, vt qui in fœderibus percutiẽdis manus admouent, haud tutum eſſe dicentes ſeſe reip. conſecrare. Atqui nauem gubernare, aut fœnus exercere, aut agros colere nemo vtique ſufficiẽter queat, perfunctorium illud opus exiſtimãs; rempub. verò gerere tanquam dato otio conantur, & omnia huic præponunt rei. Nonnulli autem ſimulac in magiſtratu fuerint conſtituti, in eo ſolum quærũt aliquid attingere negotium, vnde diſcedant glorioſiores, atque hoc vnum ſpectant. Quamobrem ad ſex menſes vobis ſe fortes præſtant viros, nonnunquam ne ex ciuitatis vtilitate quidem. Itáque nunc quidem eſt hic, cui dicere permittitur: & huic ſtatim deinde ſuccedit alius, deinde itẽ alius: & ante xxx. dies ſplendidus eſt, ſolúſque dicitur curam gerere ciuitatis, neque eum videas accedentem ad cõcionem. Quemadmodum, puto, inter eos qui in pompa ſe oſtentant, vnuſquiſque ſeſe ſpectari concupiſcit, ſtudétque huic rei donec prætereat: cumque paulum à turba ſeceſſit,

A γῆν ἑωρακέναι δοκεῖ καὶ λιμένας, καὶ δεῖται προσσχεῖν. ἐγὼ δὲ τὸν σύμβουλον τὸν ἀγαθὸν, καὶ τὸν ἄξιον προεστάναι πόλεως φημὶ δεῖν, πρὸς ἅπαντα μὲν ἁπλῶς παρεσκευάσθαι τὰ δοκοῦντα δυσχερῆ· μάλιστα δὲ πρὸς τὰς λοιδορίας, καὶ τὴν τοῦ πλήθους ὀργήν· καὶ ταῖς ἄκραις ὅμοιον εἶναι ταῖς ποιούσαις τοὺς λιμένας, αἵτινες ἅπασαν ἐκδέχονται τὴν βίαν τῆς θαλάττης, τὸ δὲ ἐντὸς ἀκίνητον καὶ γαλήνιον φυλάττουσι· κἀκεῖνον δὲ ἐκκεῖσθαι τῷ δήμῳ, B κἂν ὀργισθῆναί ποτε θέλῃ, κἂν κακῶς εἰπεῖν, κἂν ὅτι οὖν ποιῆσαι· πάσχειν δὲ μηδὲν ὑπὸ τῶν τοιούτων θορύβων, μήτε ἂν ἐπαινῶνται, διὰ τοῦτο ἐπαίρεσθαι, μήτε ἂν ὑβρίζεσθαι δοκῇ, ταπεινοῦσθαι. τὸ μὲν τοί γε παρ' ὑμῖν γιγνόμενον, τοιοῦτόν ἐστιν, οὐδὲ ἴσως ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πολιτευομένων τοῦτο ἔχειν προκείμενον, οὐδέ ἐστιν * ἔτι τῶν κοινῶν· ἀλλ' οἱ μὲν ὅλως * ἐφεστᾶσιν, οἱ δ' ἐκ παρέργου προσίασιν, ἁπτόμενοι C μόνου τοῦ πράγματος· ὥσπερ οἱ σπονδῆς θιγγάνοντες, οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι λέγοντες, ἀναθεῖναι αὐτοὺς πολιτείᾳ. καί τοι ναυκληρεῖν μὲν, ἢ δανείζειν, ἢ γεωργεῖν, οὐδεὶς ἂν ἱκανῶς δύναιτο, πάρεργον αὐτὸ ποιούμενος· πολιτεύεσθαι δὲ ἐπιχειροῦσιν ἐκ περιουσίας, καὶ πάντα ἔμπροσθεν τούτου τιθέντες. ἔνιοι δ' ἂν εἰς ἀρχήν τινα καταστῶσιν, ἐν ἐκείνῃ μόνῃ ζητοῦσιν ἅψασθαί τινος πράξεως, ὅπως ἀπέλθωσιν ἐνδοξότεροι, D τοῦτο μόνον σκοποῦντες. τοιγαροῦν, πρὸς ἓξ μῆνας εἰσὶν ὑμῖν ἄνδρες, πολλάκις οὐδὲ ἐπὶ τῷ συμφέροντι τῆς πόλεως. ὥστε νῦν μέν ἐστιν οὗτος ὁ λέγων, κἀκείνῳ ἔτι εὐθὺς ἄλλως· εἶθ' ἕτερος πρὸ τετταράκοντα ἡμερῶν λαμπρὸς καὶ μόνον φάσκοντα κήδεσθαι τῆς πόλεως, οὐδ' ἰδεῖν ἐστι προσιόντα τῇ ἐκκλησίᾳ. καθάπερ, οἶμαι, τῶν πομπευόντων αὐτὸς ἕκαστος ὀφθῆναι ἐπιθυμεῖ, καὶ τοῦτ' ἐσπούδακεν, ἕως ἂν παρέλθῃ· μικρὸν δὲ ἀποστὰς,

γρ. ἐπὶ

γρ. ἀφεστᾶσιν.

ἔλυσε τὸ σχῆμα, καὶ τῶν ἄλλων εἷς ἐστι, καὶ ὅπως δήποτε ἄπεισιν. ἐχρῆν μέντοι καὶ τὸν πρυτανεύοντα, τῆς ἀρχῆς τοὺς ἓξ μῆνας ἡγεῖσθαι μέτρον· τοῦτο γὰρ ὁ νόμος κελεύει· τὸν μέν τοι γε πολιτευόμενον, τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς ὑμᾶς καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς, μὴ, μὰ Δία, καιρόν τινα ἐξαίρετον ἔχειν, καὶ ταῦτα βραχὺν οὕτως· ἀλλ' εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀποδύεσθαι καὶ ἀεὶ παραμένειν. νῦν δὲ, ὥσπερ οἱ τοῖς ἀπογείοις, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀπὸ τῶν γνόφων πνεύμασι πλέοντες, οὕτως φέρεσθε, ἄνδρες Ταρσεῖς· οὔτε τῆς τοιαύτης πολιτείας, οὐδ' ἐκείνου τοῦ πλοῦ βέβαιον οὐδ' ἀσφαλὲς ἔχοντες οὐδέν. διαρκέσαι μὲν γὰρ ἄχρι παντὸς, ἢ διαστήματος, οὐχ οἷαί τέ εἰσιν αἱ τοιαῦται προσβολαί. πολλάκις δὲ κατέδυσαν ἀκαίρως προσπεσοῦσαι. ἔδει δὲ πόλιν οὕτως μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἔχειν τοὺς ἀληθῶς προνοοῦντας. αὕτη δὲ ἴσως ὑπὸ τῶν ἐφημέρων τούτων καὶ πρὸς ὀλίγον δημαγωγῶν, οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν παθεῖν. περὶ μὲν οὖν τούτων καὶ μυρίων ἄλλων, πολλὰ ἂν ἔχοι τις λέγειν. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀφ' ἧς ἐπεδήμησα ἡμέρας ὑμῖν γέγονα δημαγωγὸς, καὶ ταῦτα ἐπιτιμῶν τοῖς τοιούτοις· ὅμως εἰπεῖν ἅπερ ὑπεσχόμην, ἃ γιγνώσκω περὶ τῶν παρόντων. καὶ πρῶτον μὲν τὰ πρὸς τὸν στρατηγόν. ἔσται δέ μοι περὶ πάντων ὁ λόγος. φημὶ δὴ τοίνυν, τοὺς ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τυγχάνοντας, ὁποία δὴ τὰ νῦν ἐστι παρὰ πᾶσιν, οὕτω προσήκει φρονεῖν, τοὺς μήτε πάντα ἀνεξικάκους, καὶ παρέχοντας αὑτοὺς ἁπλῶς χρῆσθαι τοῖς ἐπὶ τῆς ἐξουσίας, ὅπως ἂν θέλωσι· κἂν εἰς ὁποιανοῦν προΐωσιν ὕβρεως, καὶ πλεονεξίας· μήτε ὡς ὅλως μηδὲν οἴσοντας διακεῖσθαι. μηδὲ προσδοκᾶν, ὅτι Μίνως τις ὑμῖν ἀφίξεται νῦν, ἢ Περσεὺς ἐπιμελησόμενος. τὸ μὲν γὰρ ἐφ' ἅπαν ἄπιστον εἶναι τοῦ βοηθεῖν αὑτοῖς, ἀνδραπόδων ἐστὶ καὶ δυσχερές· εἰ μηδεὶς ὄκνος μηδὲ ὑποψία καταλειφθήσεται τοῖς ἀγνωμονοῦσι. τὸ δὲ πλῆθος

A deponit perſonã, vnúſque eſt ex aliis, & quomodocunque tandem recedit. Oportebat quidem eum qui conſulem agit, ſex menſes magiſtratus ſui mẽſuram eſſe putare, (hoc enim lex iubet) remp. verò gerẽtem, beneuolentiam erga vos curámque & ſtudium pro rebus communibus nullo vnquã tẽpore deponere, præſertim tã breui: ſed ad hoc ipſum ſeſe exuere, ſempérq; perdurare. Nunc autẽ, quemadmodũ qui vẽtis è terra conſurgentibus, immò ex

B caligine potius nauigant, ita ferimini, viri Tarſenſes: neq; huiuſcemodi reipublicæ, neq; huius nauigationis firmi aut tuti habẽtes quicquã. Sufficere enim vſq; in omne tẽpus aut interuallum, iſtiuſmodi nequeũt impetus. Sæpenumero enim nauem ſubmerſerũt intẽpeſtiuè irruẽtes. Oportebat autem ciuitatẽ ita magnã & illuſtrẽ habere, qui verè prouiderent. Ipſa enim à talibus in vnum diem, tempúſque modicũ durãtibus oratoribus, nihil boni ſperare

C poteſt. De his quidem & ſexcentis aliis, multa quis dicere queat. Quoniã autem & ego ex eo quo huc peregrinatus ſum die, vobis factus ſum orator, præſertim talia increpãs, [cogor] dicere quæ promiſi, quæque noui præſentibus de rebus. Et primùm quidẽ ea quæ ad pretorem pertinent. Eadem autem mihi de omnibus erit oratio. Aio igitur, eos qui in tali ſunt ſtatu, quali nunc res ſunt apud omnes, ſic ſentire conuenire, vt neque omnia perfe-

D rãt, neq; ſemetipſos ſimpliciter præbeant ad vtendum poteſtate fungentibus, quoquomodo velint: & tametſi in quodcunque cõtumeliarũ auaritiæque genus procedant: neque rurſus ita animatos eſſe, vt omnino nihil laturos. Neque enim expectandum eſt, vt Minos aliquis vobis nunc adueniat, aut Perſeus qui dignam veſtri gerat curam. In omni quidem re haud tutum eſſe ſibi ſuccurrere, ad mancipia pertinet & difficile eſt; ſi nulla cunctatio neque ſuſpicio relinquetur iniquis & ingratis. Multitudinem autem

A *exoſam haberi, & omnia inquirere, non pro vobis eſt. Si enim abſque ratione aliquando in iudicium vocare videamini, quis veſtrum tandem ſaluus ſit? Propter multas enim cauſas hoc cõtingere ſolet, vereórque ne prorſus loquendi libertatem amittatis. Videte autẽ eos qui circa Ioniam habitãt, qui plebiſcito ſanxerunt, ne vllã ob rem magiſtratus accuſare liceret. Oportet igitur eos qui ſapiunt, omnia hæc proſpicere: neque ſicuti inexpertos pugnæ facile armis præſentibus* B *dimiſsis, inermes eſſe in poſterum, vt nihil quod faciant, habeant, etiamſi quis occidat. Iſtud quidem in vniuerſum dico, talem euocationem nequaquam conducere, iuxta quam nihil amplius facere ſtatuẽtes, in ſuſpicionem præfectis venitis: ſed quemcunque elegeritis, eum eximite. Et ſi videatur tam iniurius eſſe, vt prætermittere non conducat, aduerſus eum vos accingite vt conuicturi: animúmque ſtatim habetote vt aduerſus hoſtem, vobiſq; in-* C *ſidiantem. Porrò qui nulla in re iniuriam facit, aut certè non in magnis delinquit, vt propterea inutilis cenſendus ſit, eum ne irritate, neque eò ducite vt ciuitati iraſcatur. Quemadmodum onera hæc (opinor) ſiquidem valde premant, & ſuſtinere nequeamus, quàm ocyſsimè quærimus abiicere: mediocri autem moleſtia affecti, videntéſque neceſsitatem incumbere, ferre ſolemus: aut ſi hoc illo maius animaduertimus, quàm leuiſsima ſequi. Hoc ciui-* D *tatis modeſtè ſe gerentis officium eſt. Ita & diligent vos complures, metuéntque omnes iniuria afficere: & non iniquam multitudinem, neque turbam inconſideratam vos eſſe cenſebunt, cupiditate quadã & impetu vtentem. Hoc enim quod nunc facit cõſul, & omnino fatuũ erat, ſi ſtatuiſſetis accuſare. Nõdum enim opportunũ, manifeſtè ita diſsidere & prædicere. Cæterùm quoniam veſtrorum quidam ciuium neceſſario tempore ſemetipſum præbuit ciuitati, clarúſq; habitus eſt*

A ἀπεχθάνεσθαι, καὶ πάντα ἐξετάζειν, οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν. ἐὰν γὰρ ἀλόγως ἐνίοτε ἐγκαλεῖν δόξητε, καὶ τίς ὑμῶν περιέσται; διὰ πολλὰς δ' ἂν αἰτίας τοῦτο συμβαίη, δέδοικα μὴ τελέως ἀποβάλητε τὴν παρρησίαν. ὁρᾶτε δὲ τοὺς περὶ τὴν Ἰωνίαν, ὅτι μηδενὸς αὐτοῖς κατηγορεῖν ἐψηφίσαντο. δεῖ δὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας, ἅπαντα ταῦτα προορᾶσθαι· καὶ μὴ καθάπερ τοὺς ἀπείρους ἐν τῷ μάχεσθαι ῥᾳδίως ἀφέντας τὸ B παρὸν αὖθις, ἀνόπλους εἶναι τὸ λοιπόν, καὶ μηδὲν ἔχειν ποιῆσαι, μηδ' ἂν ἀποσφάττῃ τις. ἐκεῖνο μὲν τοι καθόλου λέγω, τὴν τοιαύτην ἀνάστασιν μηδαμῶς συμφέρειν, καθ' ἣν οὐδὲν ποιῆσαι διεγνωκότες, εἰς ὑποψίαν ἔρχεσθε τοῖς ἡγεμόσιν· ἀλλ' ὃν μὲν ἂν κρίνητε, ἐξαιρήσεσθε. κἂν δοκῇ τοιαῦτα ἀδικεῖν, ὥστε περιπέμψαι μὴ συμφέρειν, τοῦτον ὡς ἐξελέγξοντες παρασκευάζεσθε, καὶ τὴν γνώμην εὐθὺς ἔχετε, ὡς πρὸς C ἐχθρὸν καὶ ἐπιβουλεύοντα ὑμῖν περὶ οὐδέν. ἀλλ' ὡς περινοεῖτε μηδέν, ἢ μὴ μεγάλα ἁμαρτάνειν, δι' ἣν δήποτε αἰτίαν μὴ νομίζειν ἐπιτήδειον εἶναι τοῦτον, μηδὲ ἐρεθίζετε, μηδὲ εἰς ὀργὴν κατὰ τῆς πόλεως ἄγετε. ὥσπερ, οἶμαι, τὰ βάρη ταῦτ' ἂν μὲν σφόδρα πιέζῃ καὶ ἀνέχεσθαι μὴ δυνώμεθα, ζητοῦμεν ὡς τάχιστα ἀπορρίψαι· μετρίως δὲ ἐνοχλούμενοι, καὶ ὁρῶντες ἀνάγκην οὖσαν, φέρειν, ἢ εἰ τούτου μεῖζον ἑτέρου σκο- D ποῦμεν, ὡς κουφότατα ἕπεσθαι. ταῦτά ἐστι σωφρονούσης πόλεως. οὕτως καὶ ἀγαπήσουσιν ὑμᾶς οἱ πλείους, καὶ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν· καὶ μὴ πλῆθος ἄδικον, μηδὲ ἀλόγιστον ὄχλον ὑμᾶς νομίζωσιν, ὁρμῇ τινι καὶ φορᾷ χρώμενον. τουτὶ μὲν γὰρ ὃ ποιεῖ νῦν ὁ πρύτανις, καὶ παντελῶς ἀνόητον ἦν ἄν, εἰ διεγνώκειτε κατηγορεῖν. μηδέπω μὲν τοι καιρὸς ᾖ, φανερῶς οὕτως διαφέρεσθαι καὶ προλέγειν. ἀλλ' ἐπεί τις τῶν ὑμετέρων πολιτῶν ἐν καιροῖς ἀναγκαίοις τῇ πόλει παρέσχεν αὐτόν, καὶ ζαμ περὶ ἔδοξε

A δύο δὲ ἡγεμόνων κατηγορήσας ἐφεξῆς ὃ πολλοὶ νομίζουσι τοιούτου τινὸς ἔργου δεῖν αὐτοῖς. τοῦτο δὲ ὅμοιόν ἐστιν, ὥσπερ εἴ τις ἰατρὸν ἰδὼν εἴς τι τῶν ὠφελίμων φαρμάκων ἐκ μέρους τι μιγνύντα καὶ θανάσιμον, μηδὲ ἄλλο εἰδώς, μηδὲ ὅπως συνετέθη, μηδὲ ὁπόσον λαβεῖν, μιμεῖσθαι βούλοιτο καὶ αὐτοσχεδιάζειν τὰ μέγιστα. καὶ προεστάναι πόλεως, ἡγεῖσθαι παντὸς εἶναι τοῦ ἐλπίσαντος, ὃ πολὺ τῶν τοιούτων ἀφέστηκεν. ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τῶν πρὸς τοὺς Μαλλώτας, καὶ τὰς ἄλλας πόλεις εἰπὼν, ἐπιπαύσομαι. B καὶ γὰρ ἱκανῶς ἀνέχεσθαι δοκεῖτέ μοι. πρὸς μὲν οὖν τούτους· λέγω δὲ Μαλλώτας· εἴ τι πεποιήκασιν ἀγνωμόνως, ὥσπερ πεποιήκασι, τὴν ὀργὴν καταβαλόντες, καὶ τὴν τιμωρίαν ἣν ἐνομίζετε ὀφείλεσθαι ὑμῖν αὐτοῖς χαρισάμενοι, περὶ τοῦ πράγματος διακρίθητε, καὶ τὸ περὶ τῆς χώρας. τὸ φέρειν τὰ τοιαῦτα καὶ φιλονεικεῖν, τοῦθ᾽ ὥσπερ ἐστὶν, ἡγησάμενοι μέγα, καὶ τῷ ὄντι κρειττόνων ἀνδρῶν· ὥστε ἄλλως πρὸς τοσοῦτο C καταδεέστεροι. οὐ γάρ ἐστι κίνδυνος μὴ Μαλλωτῶν ἐσομένων, ἀσθενέστεροι δόξητε. μὴ δὲ τοῖς παροξύνουσιν ὑμᾶς, ἀλλὰ μάλιστα μὲν αὐτοὶ δικασταὶ γινόμενοι, καὶ τὸ πρᾶγμα ἐπιμελῶς ἐξετάσαντες, ἄνευ πάσης ἀπεχθείας καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς χάριτος καταθέσθε· μὴ μόνον ἀποστάντες τῆς ἔριδος, καὶ τοῦ ζητεῖν ἐξ ἁπάντων πλέον ἔχειν, ἀλλὰ συγχωροῦντές τε καὶ παριέντες αὐτοῖς, ὅτι ἂν ᾖ μέτριον. D ὥσπερ γὰρ καὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐπαινεῖτε τοὺς εὐγνώμονας, καὶ βλάβην τινὰς μᾶλλον αἱρουμένους, ἢ διαφέρεσθαι πρός τινας· οὕτω καὶ κοινῇ συμβαίνει τὰς τοιαύτας πόλεις εὐδοκιμεῖν. αἱ μὲν οὖν θῖνες, καὶ τὸ πρὸς τῇ λίμνῃ χωρίον, οὐδενὸς ἄξια. τί γάρ ἐστιν ἡ τούτων πρόσοδος, ἢ λυσιτελές; τὸ μέν τοι χρηστοὺς φαίνεσθαι καὶ μεγαλόφρονας, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς οὐ νομίζεται δικαίως ἄξια. τὸ μὲν γὰρ ἁμιλλᾶσθαι πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, ὑπὲρ δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς, καὶ φιλίας

A quòd duos præfectos ex ordine peregerit reos, multi cẽſent tale ſibi quoddam opus conuenire. Hoc autem perinde eſt, ac ſi quis medicum videns in quoddam ſalubre pharmacum, particulam aliquam & mortiferi miſcentem: nihílque aliud ſciẽs, neque quomodo compoſitum ſit, neque quantum ſit accipiendum, vellet imitari, & rem maximam ex tempore agere. Tũ præeſſe ciuitati putatis cuiuſuis eſſe, qui ſperauit, quod longè à talibus remotũ eſt. B At ego præterea, quum & de iis quæ ad Malotas, aliáſque ciuitates attinent, dixero, finem faciam. Nam ſatis patienter mihi audire videmini. Igitur contra hos (dico autem Malotas) ſi quid fecerunt iniquè, ſicuti fecerunt, iram ſoluentes, & pœnam quam vobis deberi cenſetis, illis condonantes, de reipſa déque regione diſceptate. Huiuſmodi perferre, atque patientia contendere, magnum, ſicuti & eſt, exiſtimate, & planè fortiorum viro-C rum. Atque ſi aliter res agatur à vobis, inferiores tãto eritis. Neque enim eſt periculum, ne Malotis ſuperſtitibus, infirmiores videamini. Neque audite hæc re eos qui vos irritant: ſed maximè quidem ipſi iudices facti, remque diligenter perpendentes abſq; omni inimicitia, gratiáque erga eos, rem componite, non ſolùm à cõtentione deſiſtentes, cupiditatéque plura ſemper habendi: ſed etiam concedentes, & dimittentes illis quòd mediocre D fuerit. Quemadmodũ enim & inter priuatos laudatis eos qui ſunt æqui & benigni, malúntque damnũ accipere quàm cum quibuſdam diſsidere: ità & communiter huiuſmodi ciuitates laudem conſequuntur. Littora quidem illa, & illud lacui adiacens prædium, nullius ſunt pretij. Qui enim eſt illorum prouentus? quæ vtilitas? At verò benignos videri & magnanimos, dici non poteſt quàm vbique cenſeatur quouis pretio dignum. Etenim certamen ſuſcipere cum omnibus hominibus pro iuſtitia & virtute, & amicitiã

atque concordiã inire, atque hiſce ſuperare alios & excellere, pulcherrima omnium & tutiſsima victoria eſt. Quærere autem quouis modo pugnando vincere, Gallorum magis eſt generoſorum, quàm virorum. Et ſi quidem propter littora illa, propterque eam in arena paſcuã Tarſus* maior eſſet aliquo modo futura, oporteret fortaſſe rem adeò ſeriò agere. Nunc autẽ pudor & riſus ſunt, pro quibus diſſidetis. Quare ergo non illi contempſerũt? Quia non ſunt vobis meliores. At vos per Iouem vultis illis eſſe meliores. Quare ego dignum duxi increpare vos ſermone, vt eos dimitteretis. Hoc enim eſt ſuperiorum, & prudentum. Magis autem quã oportet commoueri, & confugere extemplo ad poteſtatem, cenſereque iniuriã pati: hominũ magis eſt in paruis oppidis habitantium. Similiter autem & erga alias ciuitates vos præſtate rogo manſuetos; & paterna cura affectos atque liberales, non inimicos. Sic enim ſponte omnes vos ſequentur, admirantes & diligentes: quod maius eſt, quã eſſe penes vos, inque veſtro eos foro iudicari. Hæc enim haud vllam prorſus præſtant vtilitatem, neque ſi huc ad ſacrificium occurrant vel Adanenſes, vel Aegæenſes: ſed faſtũ potius, & fraudem, & ambitionem alioqui fatuam. Beneuolẽtia verò, & videri præſtare omnibus virtute atque humanitate, hæc ſunt verè bona. Hęc ſunt verè æmulatione digna & ſtudio, in ea vos & oculos intendite: quandoquidem ea quæ nunc ſectamini, riſus ſunt. Et ſi vel Aegæenſes vobiſcum, ſiue Apamenſes cum Antiochẽſibus, ſiue qui longius hinc diſtant, Smyrnenſes cum Epheſiis contendunt, de aſini vmbra (vt aiunt) diſsident. Præeſſe enim, & imperium gerere, aliorum eſt. Cæterum etiam olim erat Athenieſibus aduerſus Lacedæmonios æmulatio, túncq; primum præfuerunt Lacones. Deinde contigit vt Græci magis ad Athenienſes inclinarent, nẽpe poſt Medorũ bellũ. Quid

A καὶ ὁμονοίας ἄρχειν, καὶ τούτοις περιεῖναι τῶν ἄλλων καὶ κρατεῖν, ἡ καλλίστη πασῶν νίκη, καὶ ἀσφαλεστάτη. τὸ δὲ ἐξ ἅπαντος τρόπου ζητεῖν μαχομένους ὑπερέχειν, ἀλεκτρυόνων ἐστὶ μᾶλλον γενναίων ἤπερ ἀνδρῶν. εἰ μὲν οὖν παρὰ τὰς θῖνας ἐκείνας * ἄλλως μείζων ἔσεσθαι τῆς Ταρσοῦ, καὶ παρὰ τὴν ἐπὶ τῆς ψάμμου νομήν, τάχα δεῖ σπουδάζειν ὑμᾶς ἐπὶ τοσοῦτον· νῦν δὲ αἰσχύνη καὶ γέλως ἐστίν, ὑπὲρ ὧν διαφέρεσθε. τί οὖν οὐκ ἐκεῖνοι κατεφρόνησαν; ὅτι οὐκ εἰσὶ βελτίους ὑμῶν. B ὑμεῖς δὲ βούλεσθε πρὸς τοῦ Διός. ἀλλ' ἔγωγε ἠξίουν ἐπιτιμῆσαι λόγῳ, πέμψαντας αὐτούς. τοῦτο γὰρ ἦν ὑπερεχόντων καὶ φρονούντων. τὸ δὲ μᾶλλον τοῦ δέοντος κεκινῆσθαι, καὶ καταφεύγειν ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν εὐθύς, καὶ νομίζειν ὑβρίζεσθαι, μικροπολιτῶν ἀνθρώπων μᾶλλόν ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις ὑμᾶς ἀξιῶ προσφέρεσθαι πρᾴως, καὶ κηδεμονικῶς, καὶ φιλοτίμως, καὶ μὴ ἀπεχθῶς. C οὕτως γὰρ ἑκόντες ἀκολουθήσωσιν ὑμῖν ἅπαντες καὶ θαυμάζοντες καὶ ἀγαπῶντες· ὃ μεῖζόν ἐστι τοῦ εἶναι παρ' ὑμῖν καὶ δικάζεσθαι μᾶλλον. ταῦτα μὲν γὰρ οὐδ' ἡντινοῦν ἔχει ὠφέλειαν, ἐπελθεῖν ἐπὶ θυσίαν δεῦρο, ἢ τοὺς Ἀδανεῖς, ἢ τοὺς Αἰγαίους· ἀλλὰ τῦφον καὶ ἀπάτην καὶ φιλοτιμίαν, ἄλλως ἀνόητον. ἡ δὲ εὔνοια, καὶ τὸ φαίνεσθαι διαφέροντας ἀρετῇ, καὶ φιλανθρωπίᾳ, ταῦτά ἐστιν ὄντως ἀγαθά, ταῦτά ἐστιν ἄξια ὄντως ζήλου, καὶ σπουδῆς· D ἃ καὶ σκοπεῖτε, ὡς τά γε νῦν γέλως ἐστί. καὶ εἴτε Αἰγαῖοι πρὸς ὑμᾶς, εἴτε Ἀπαμεῖς πρὸς Ἀντιοχεῖς, εἴτ' ἐπὶ τῶν πορρωτέρω Σμυρναῖοι πρὸς Ἐφεσίους ἐρίζουσι, περὶ ὄνου σκιᾶς φασὶ διαφέρονται. τὸ γὰρ προεστάναι τε καὶ κρατεῖν, ἄλλων ἐστίν. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦν ποτε Ἀθηναίοις πρὸς Λακεδαιμονίοις ζηλοτυπία, καὶ τότε πρῶτον ἡγοῦντο οἱ Λάκωνες· εἶτα συνέβη πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον ἀποκλῖναι τοὺς Ἕλληνας μετὰ τὰ Μηδικά. τί

κ. ἔμελλε Μάλλος μ.

οὖν ὁ Σπαρτιάτης; καὶ τὸν νησιώτην, **A** καὶ τὸν Ἴωνα καὶ τὸν Ἑλλησπόντιον ἀφεὶς, αὐτὸν ἐσωφρόνιζε, καὶ τὰ τῆς Σπάρτης ἑώρα· σαφῶς εἰδὼς, ὅτι καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς εὐταξίας οὐδὲν δεῖ περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. τοιγαροῦν, μάλιστα εὐδαιμόνησαν ἐκεῖνον τὸν χρόνον. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις συνέβη, μέχρι μὲν οἰκείως πρὸς αὐτοὺς αἱ πόλεις εἶχον, κατ' εὔνοιαν ἡγοῦντο· μετὰ ταῦτα δὲ, ὡς ἐγκλήματα καὶ φθόνος αὐτοῖς συνελέγη, καὶ μὴ βουλομένων ἄρχειν, **B** ἠξίουν πολλὰ καὶ δυσχερῆ παθεῖν· καὶ πρῶτον μὲν ἁπάντων, ἀπολέσαι τὸν ἔπαινον, καὶ τὴν εὐφημίαν, ἔπειτα καὶ τὴν ἰσχὺν, καὶ τὰ χρήματα· καὶ τελευταῖον ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γενέσθαι. καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ὁμοίως, ἐπειδὴ κἀκεῖνοι πάλιν εἶχον τὰ τῆς ἀρχῆς, ἀποστάντες τῆς πρότερον αὐτοῖς γνώμης, ἐν τοῖς αὐτοῖς γενέσθαι. καίτοι τὰ μὲν ἐκείνων εἶχον ἀληθῆ δύναμιν, καὶ μεγάλας ὠφελείας· εἰ δεῖ **C** τὰς πλεονεξίας οὕτως καλεῖν· τὰ δὲ τῶν νῦν ἀμφισβητήματα, καὶ τὰ αἴτια τῆς ἀπεχθείας, κἂν αἰσχυνθῆναί μοι δοκῇ τις εὖ ἰδών. ἔστι γὰρ ὁμοδούλων πρὸς ἀλλήλους ἐριζόντων περὶ δόξης, καὶ πρωτείων. τί οὖν; οὐδὲν ἀγαθόν ἐστιν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ περὶ οὗ χρὴ σπουδάζειν; ἔστι τὰ μέγιστα καὶ μόνα σπουδῆς ἄξια, καὶ τότε ὄντα καὶ νῦν, καὶ ἀεὶ ἐσόμενα· ὧν οὐκ ἔχει δήπουθέν τις ἐξουσίαν, οὐδ' ἄλλῳ παρασχεῖν, οὐδὲ **D** ἀφελέσθαι δύναται τὸν χρησάμενον· ἀλλ' ἀεί ἐστιν ἐπ' αὐτῷ, κἂν ἰδιώτης ᾖ, κἂν πολίτης· ὑπὲρ ὧν ἴσως μακρότερον λέγειν πρὸς ὑμᾶς. καίτοι με οὐ λέληθεν, ὅτι τοὺς φιλοσόφους πολλοὶ νομίζουσιν ἐκλύειν ἅπαντα, καὶ ἀνιέναι τὰς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων σπουδὰς, καὶ διὰ τοῦτο βλάπτειν μᾶλλον. ὥσπερ εἴ τις τὸν μουσικὸν βούλοιτο ἁρμοζόμενον, ἔπειτ' ἀνιέντα τῶν φθόγγων τινὰς, καὶ πάλιν ἑτέρους ἐντείνοντα ὁρᾷ τὸν αὐτόν. ἔχει δὴ καὶ τὰ τῶν πόλεων πράγματα

igitur interea curauit Lacedæmonius? Et inſularibus & Ionibus & Helleſponto relicto, ſemetipſe modeſtè compoſuit, queque Spartæ erant inſpexit: nimirum maniſeſtè ſciens, quòd legibus & bonę diſciplinæ nihil ſit præponẽdum. Quapropter illo tẽpore maximè fuerunt felices. Athenienſibus autem cõtigit, vt vſque dum ciuitates quidem erga eos familiariter erãt affectæ, cum beneuolẽtia præfuerint: poſt hæc autem, quum illis crimina & inuidia conflata eſſet, neque eos amplius imperiũ tenere vellẽt, eò venerint, vt multa & difficilia paterentur: & primùm quidẽ omnium amitterent laudem bonúmque nomen, deinde & robur & pecunias, & poſtremò hoſtibus ſubiicerentur. Similiter etiam Lacedæmonij, poſtquam & illi rurſus obtinuerant principatum, deſtiterántque à priore ſua ſententia; in eadem mala peruenerunt. At tamen illorum res veram habebant potentiam, magnáſque vtilitates (ſi oportet plura habendi cupiditates ita appellare) præſentium autem diſceptationes, cauſáſque inimicitiarum ſi quis videat, pudore ſuffundi mihi videtur. Sunt enim conſeruorum inter ipſos contendentium de gloria & principatu. Quid ergo? Nihilne boni eſt in hoc tempore, cui ſtudium ſit impendendum? Sunt maxima, ſoláque ſtudio digna, quæ etiã tunc erant præſtò, & nunc ſunt, ſempérque erunt: quorum nemo videlicet habet poteſtatem, vel vt alteri ea præſtet, neque auferre poteſt ab eo qui vtitur: ſed ſemper ſunt in eodem ſiue plebeius ſit, ſiue ciuis: de quib. fortaſſe lõgius fuerit apud vos loqui. Et me quidem non fugit, quòd multi philoſophos exiſtimant omnia diſſoluere, ſtudiáque remittere negotiis impendenda: & propterea magis obeſſe quã prodeſſe. Quemadmodum ſi quis muſicũ vellet habere ſonos concordantem, deinde remittentem ſonorum quoſdam, & rurſum alios intendentem videat eundem. Habent verò & ciuitatum negotia hoc

modo. Praua enim & inutilia ſtudia & ambitiones, magis ſunt quàm conuenit, intenſę, & quodammodo propter eas abrumpũtur omnia, ſtudia verò in rebus honeſtiſſimis omnino ſunt diſſoluta. Confeſtim verò, ſi vultis, auaritiæ ſpectare poteritis intenſionem, nec non intemperantiæ. Sed longius abripi videor, & ſicuti qui in tranquillitatibus longius prouehuntur natando, quid futurum ſit, non prouidere.

IN CELÆNIS PHRYGIAE. XXXV.

NON artis cuiuſdam vobis ſpecimen daturus, ô viri, proceſſi; neque argentum à vobis petiturus, neque laudem expectans. Noui enim, me non ſatis inſtructũ, vt vobis dicendo placere poſſim; neque vos ita affectos; vt meis ſermonibus indigeatis. Plurimum autem intereſt inter ea quæ vultis, & quæ ego præſtare poſſum. Ego enim ſimpliciter ſoleo natura & male diſſerere, neque gregario quouis melius: vos autem admirabiliter & excellenter cupitis audire, tantúmque eos ſoletis tolerare qui valde ſunt eloquentes. Neque huius gratia proceſſi, vt vobis ſim admirationi: nihil enim eſt quod ego ſim vobis admirationi, neque ſi veriora dicerem, quàm Sibylla aut Bacis; verùm ideo, ne quis in me intendat oculos, neve ab aliis ſciſcitemini quis ſim, & vnde veniam. Nunc enim quidam fortaſſe ſuſpicantur, ex ſapientibus me quempiam eſſe, omniáque ſcientibus ridiculo & abſurdo vſi iudicio, quòd comam nutriam. Quod ſi cauſa virtutis foret & modeſtiæ, nulla indigerent magna neque difficili virtute res humanæ. Verùm ego metuo, ne nulla ſit ſtultis vtilitas in coma, ſicuti neque eſt: neque ſi cor ipſum

A οὕτως. αἱ μὲν γὰρ πονηραὶ καὶ ἀνωφελεῖς σπουδαὶ, καὶ φιλοτιμίαι, μᾶλλόν εἰσι τοῦ προσήκοντος ἐντεταμέναι, καὶ τρόπον τινὰ δι' αὐτὰς ἀπορρήγνυνται πάντες· αἱ δὲ ὑπὲρ τῶν καλλίστων ὅλως ἐκλύονται. θεάσασθε δὴ εὐθέως, εἰ βούλεσθε, τὴν τῆς φιλαργυρίας ἐπίτασιν, τὴν τῆς ἀκρασίας. ἀλλ' ἔοικε γὰρ πόρρω προάγειν, καὶ καθάπερ οἱ ἐν ταῖς γαλήναις μακρότερον νηχόμενοι, τὸ μέλλον οὐ προο-
B ρᾶν.

ΕΝ ΚΕΛΑΙΝΑΙΣ ΤΗΣ Φρυγίας. λόγος λέ.

ΟΥΚ ἐπιδειξόμενος ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, παρῆλθον, οὐδὲ ἀργυρίου παρ' ὑμῶν δεόμενος, οὐδ' ἔπαινον προσδεχόμενος. ἐπίσταμαι γὰρ οὐδὲ αὐτὸς ἱκανῶς παρεσκευασμένος, ὥστε
C ὑμῖν ἀρέσαι λέγων· οὔτε ὑμᾶς οὕτως ἔχοντας, ὥστε προσδεῖσθαι τῶν ἐμῶν λόγων. πλεῖστον δὲ τὸ μεταξὺ τῆς ὑμετέρας βουλήσεως, καὶ τῆς ἐμῆς δυνάμεως. ἐγὼ μὲν γὰρ ἁπλῶς πέφυκα καὶ φαύλως διαλέγεσθαι, καὶ οὐδενὸς ἄμεινον τῶν τυχόντων· ὑμεῖς δὲ θαυμαστῶς καὶ περιττῶς ἐπιθυμεῖτε ἀκούειν, καὶ μόνον ἀνέχεσθε τῶν πάνυ δεινῶν. οὐδὲ τούτου χάριν παρῆλθον, ἵνα με θαυμάσητε· οὐ γάρ ἐστιν ὅπως ἂν ἐγὼ θαυμασθείην ὑφ'
D ὑμῶν, οὐδὲ ἂν ἀληθέστερα λέγω τῆς Σιβύλλης, ἢ Βάκιδος· ἀλλὰ ἵνα μηδεὶς ἀποβλέπῃ με, μηδὲ πυνθάνηται παρ' ἑτέρων ὅς τις εἰμὶ, καὶ ὁπόθεν ἔλθοιμι. νῦν γὰρ ἴσως ὑπονοοῦσιν εἶναί με τῶν σοφῶν ἀνθρώπων, καὶ πάντα εἰδότων, ἠλιθίῳ καὶ ἀτόπῳ τεκμηρίῳ χρώμενοι, τῷ κομᾷν. εἰ γὰρ τοῦτο αἴτιον ὑπῆρχεν ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης, οὐδεμιᾶς ἂν ἐδεῖτο μεγάλης οὐδὲ χαλεπῆς δυνάμεως τὰ τῶν ἀνθρώπων. ἀλλ' ἐγὼ δέδοικα μὴ οὐδὲν ᾖ τοῖς ἀνοήτοις ὄφελος τοῦ κομᾶν, ὥσπερ οὐκ ἔστιν· οὐδ' ἂν τὴν καρδίαν

αὐτὴν γίγνονται δασεῖς, καθάπερ Ἀριστομένην τὸν Μεσσήνιόν φασιν, ὃς πλεῖστα Λακεδαιμονίοις πράγματα παρέσχε, καὶ πολλάκις ἁλοὺς, ἀπέδρα παρ' αὐτῶν. τοῦτο, ἐπειδήποτε ἀπέθανεν, οὕτως ἔχοντα εὑρεθῆναι. Φημὶ τοίνυν οὐδὲν ὄφελος εἶναι τοῖς γυμνῆσι τούτοις, οὐδ' ἂν πελτασταὶ γίγνωνται· πρός γε τὸ δίκαιον καὶ σωφροσύνην ἀληθῆ καὶ φρόνησιν, οὐδ' ἂν ἔτι μᾶλλον ἀποδύσωνται, καὶ γυμνοὶ περιτρέχωσι τοῦ χειμῶνος, ἢ τὴν Μήδων καὶ Ἀράβων στολὴν λάβωσιν· ὥσπερ οὐδὲ αὐλεῖν ἔσονται ἱκανοὶ, τὰ τῶν αὐλητῶν ἐνδύντες. οὐδὲ γὰρ τοὺς ὄνους ἵππους γενέσθαι δυνατὸν, οὐδ' ἂν ἔτι πλέον τὰς ῥῖνας ἀνατμηθῶσιν, οὐδ' ἂν τὰς γνάθους τρήσαντες αὐτῶν ψελλίων ἐμβάλωσιν· οὐδὲ ἂν ἀφέλῃ τις τὰ ἀγάλματα. ἀλλὰ ὀγκήσονται περὶ τῶν τειχῶν πάνυ μέγα, καὶ τἄλλα ποιήσουσι τὰ πρέποντα αὐτοῖς. ὥστε μηδεὶς ἕνεκα τοῦ σχήματος νομισάτω διαφέρειν με μηδενὸς, μηδὲ τούτῳ πεποιθότα λέγειν, ἀλλὰ τοὐναντίον ὁρᾶν. ἂν μὲν ἡσυχίαν ἄγω καθάπαξ, καὶ διαλέγωμαι μηδενὶ, πολλῷ μᾶλλον ὑπονοοῦσι τοῖς ἀνθρώποις ὧν ἂν οἶμαι σεμνυνόμενον, ὡς σπουδαῖον κρύπτοντα· πολλοὶ γὰρ δὴ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐθαυμάσθησαν τὸ σιγᾶν. ἐὰν δὲ ἐν τῷ μέσῳ καταστὰς, μηδενὸς ἄμεινον φαίνωμαι λέγων τῶν καπήλων, καὶ τῶν ὀρεωκόμων, οὐκ ἐνοχλήσειν, σαφῶς αὐτοὺς ἑωρακότας ὁποῖος εἰμί. σχεδὸν δὲ τοῦτο, καὶ ἐπ' ἄλλων ἰδεῖν ἐστὶ γιγνόμενον. οἷον, ἐπειδὰν τινὲς ὑπονοήσωσιν ἔχειν τινὰς τοῦτο αὐτὸ ὃ τυγχάνουσι ζητοῦντες, προσίασι καὶ ἀνερευνῶσιν· ἐὰν οὖν περιστείλῃ, καὶ μὴ ἐθέλῃ δεικνύειν, ἔτι μᾶλλον ὑπονοοῦσιν. ἐὰν δὲ τὸ περίσχημα ἀποκαλύψῃ καὶ γένηται φανερὸς οὐκ ἔχων οὐδὲν, ἀπίασι, διημαρτηκέναι νομίσαντες. πολὺ δὴ κρεῖττον τοῖς οὐ δεομένοις δόξης, ἀποκαλύπτεσθαι πρὸς τοὺς πολλοὺς, καὶ φανερὸν τῷ λόγῳ ποιεῖν αὐτὸν, τοῖς δυναμένοις ξυνεῖναι τὸν ἄνθρωπον, ὁποῖός ἐστι. οἶμαι γὰρ αὐτοὺς καταφρονήσειν σαφῶς, ὡς ἔγωγε νῦν πέπονθα, καὶ οὐ ξυνήσειν ἀλλήλους ἡμᾶς, οὔτε

A *habeăt piloſum, quemadmodum Ariſtomenem illum Meſſenium habuiſſe aiunt, qui plurima Lacedæmoniis negotia exhibuit: & frequenter captus, aufugit ab illis. Hoc poſtquam tandem deceſſerat, ita eſſe inuentum eſt. Aio igitur nullam eſſe vtilitatem militibus hiſce nudis & leuis armaturæ, ſi ſcutati fiant, quod ſanè ad iuſtitiam & modeſtiam veram prudentiámque attinet: neque ſi adhuc magis ſeſe exuant, circumſitentque hyeme nudi,*

B *aut Medorum aut Arabum ſtolam accipiăt: quemadmodum neque tibiis canere ſcient, etiamſi veſtimenta tibicinum induant. Neque enim ex aſinis equi fieri poſſunt, etiamſi adhuc magis illis nares diſſecentur, mentóque perforato armillas illis iniiciăt: neque ſi quis auferat ſtatuas, ſed rudent ante mœnia valde magna voce, aliáque ſibi conuenientia facient. Itaque nemo me habitus gratia ab vllo differre exiſtimet, neque hoc fretum dicere,*

C *ſed contrarium quiddam videre. Nam ſi omnino ſilentium agam, & nulli diſſerā, multo magis ſuſpicaturi ſunt homines, me propter ea quæ ſcio, grauitatē induiſſe, & tanquam ſtudioſum celare; multi enim iam propter ipſum in admiratione fuerunt, ſilentium. Sin verò in medio conſtitero, nullóque melior cauponū aut mulionum dicendo apparuero, non fore mihi moleſtos, quum ipſi perſpicuè viderint qualis ſim. Hoc autē ferè & circa alios*

D *fieri videas. Veluti quum quidam ſuſpicătur quoſdā id habere ipſum quod quærunt, accedunt & perſcrutantur. Si ergo cooperiant, nolintq; oſtendere, adhuc magis ſuſpicantur. Sin verò ſtatim reuelent, fiătque manifeſtum, eos nihil habere: abeunt, ſe aberraſſe exiſtimantes. Multo igitur melius iis qui gloria non indigent, detegi apud vulgus, & ſeſe ſermone facere manifeſtos iis qui hominem intelligere poſſunt, qualis ſit. Arbitror enim eos cōtempturos euidenter, quod mihi nunc accidit: neque intellecturos nos mutuò, neq;*

A à me auditores;neq; me ab auditoribus dicentem. Huius autem cauſam ego ſanè me potius poſuerim,quàm vos.Vna ergo hæc mihi procedēdi occaſio. Altera verò, quòd metuam,ne ipſe corrumpar propter veſtrā ſuſpicionem,& reuera exiſtimem in me ipſo aliquid eſſe ſtudio dignū.Magna enim intelligentia virtutéque videtur opus eſſe,quando admirantur vnū multi,ab aliiſque putant differre:ſi ſe modeſtè modò geſturus eſt vir ille,nihilque ſtultum paſſurus, B neque animum multorum ſermonibus ſublaturus, tanquam alis. Quemadmodū Achillem finxit Homerus,propter arrogantiam ſub armis elatum & incitatum:

Huic verò factæ ſunt alæ, altéque leuarunt
Paſtorem populi.

Quanta autem ſit vulgarium hominum potentia ad perſuadendum quicquid velint,maximè à pueris quis diſcat, quum hominem modeſtum pueruli ſequuntur, C dicentes eum mente captum eſſe.Primùm enim abit indignans apud ſe: deinde reſiſtens ſemper,& conuitiis impetens vnūquenque & perſequens,illud ipſum patitur de mentis ſtatu deiectus: famámque ſuſpicatus Deum eſſe, eámque non ſolū virorum, verumetiā puerorum. Videtur mihi autem & Sophiſtarum genus hinc olim creuiſſe. Quum enim multi adoleſcentes otioſi,vnum admirantur ſaltātes, ſicuti Bacchæ circum Dionyſum: planè D neceſſe eſt hunc hominem breui quodam tempore permultis aliis videri, quòd dicat aliquid. Ferè enim, quemadmodum parentes infantulos loqui docēt,cum gaudio excipientes quicquid dixerint: qui & ex hoc confidunt,magíſque in dies accedūt, manifeſtiúſque loquuntur,& tādem eorum didicêre vocem quibuſcum conuerſantur,ſiue Græci fuerint,ſiue barbari:ita & Sophiſtas neceſſe eſt auditorum ſentētiam recipere,vt talia & dicant & cogitent,qualeſcunque illi tandē fuerint. Sunt

A ἐμὲ τῶν ἀκουόντων, οὔτε ἐκείνους τοῦ λέγοντος. τούτου γε αἴτιον ἔγωγε θείην ἂν ἐμαυτὸν, μᾶλλον ἢ ὑμᾶς. μία μὲν οὖν αὕτη πρόφασις τοῦ παρελθεῖν. ἑτέρα δὲ τὸ φοβεῖσθαι,μὴ διαφθαρῶ αὐτὸς, διὰ τὴν ὑμετέραν ὑποψίαν, καὶ τῷ ὄντι νομίσω προσεῖναι σπουδαῖόν τι ἐμαυτῷ. μεγάλης γὰρ διανοίας καὶ δυνάμεως ἔοικε δεῖν, ὅταν θαυμάσωσιν ἕνα πολλοὶ, καὶ διαφέρειν ἡγῶνται τῶν ἄλλων· εἰ μέλλει σωφρονεῖν σοῦ ὁ ἀνὴρ, καὶ μηδὲν ἀνόητον B πάσχειν, μηδὲ ἐπαίρεσθαι τοῖς πολλῶν λόγοις, ὥσπερ πτεροῖς. καθάπερ τὸν Ἀχιλλέα πεποίηκεν Ὅμηρος διὰ τὴν ἀλαζονείαν ὑπὸ τῶν ὅπλων ἐπαιρόμενον καὶ φερόμενον,

Τῷ δ' αὖτε πτερὰ γίνετ', ἄειρε δὲ ποιμένα λαῶν.

ἡλίκη δ' ἐστὶν ἡ τῶν πολλῶν δύναμις τοῦ πείθειν ὅ τι ἂν αὐτοὶ θέλωσιν, οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τῶν παίδων μάθοι τις ἂν, ὅταν ἀν- C θρώπῳ σωφρονοῦντι παιδάρια ἀκολουθῇ, φάσκοντα μαίνεσθαι. ὁ μὲν γὰρ πρῶτον, ἄπεισιν ἀγανακτῶν καθ' αὑτὸν, ἔπειτα προσκρούων ἀεὶ καὶ λοιδορούμενος ἑκάστῳ καὶ διώκων, αὐτὸ τοῦτο ἔπαθεν, ἐξέστη τελευτῶν· καὶ τὴν φήμην ὑπέλαβε θεὸν εἶναι, οὐ μόνον τὴν τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν παίδων. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ τῶν Σοφιστῶν γένος, ἐντεῦθεν αὐξηθῆναι ποθέν. ἐπειδὰν πολλοὶ νεανίσκοι σχολὴν ἄγοντες ἕνα θαυμάζωσι πηδῶντες, καθάπερ αἱ Βάκχαι περὶ τὸν Διόνυσον· D πᾶσα ἀνάγκη τοῦτον τὸν ἄνθρωπον οὐ πολλῷ τινι χρόνῳ, πολλοῖς τῶν ἄλλων δόξαι τι λέγειν. σχεδὸν γὰρ ὥσπερ οἱ γονεῖς διαλέγεσθαι τὰ παιδία διδάσκουσιν, ἐπειδὰν πάντη χαίροντες ὅ τι ἂν εἴπωσιν· ἐκεῖνο ἐκ τούτων θαρρεῖ καὶ μᾶλλον πρόσεισι, καὶ σαφέστερον ἀεὶ διαλέγεται, καὶ τέλος ἐξέμαθε τὴν φωνὴν τῶν ξυνόντων, ἐάν τε Ἕλληνες ὦσιν, ἐάν τε βάρβαροι· καὶ τοὺς Σοφιστὰς ἀνάγκη τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροατῶν ἀναλαβεῖν, τοιαῦτα καὶ λέγοντας καὶ διανοουμένους, ὁποῖοί ποτ' ἂν οὗτοι τυγχάνωσιν ὄντες. εἰσὶ

δὲ οἱ πλείους ἐπιεικῶς ἠλίθιοι καὶ δυστυχεῖς. τοῦτο μὲν ἴσως οὐ μέγας κίνδυνος, εἴ τις αὐτῷ καὶ ἑτέροις δοκεῖ δεινὸς εἶναι, καὶ περιάγει πλῆθος ἀνθρώπων ἀνοήτων· ὥσπερ τὸν Ὀρφέα φασὶ, τὰς δρῦς καὶ τὰς πέτρας, καὶ τοὺς λίθους· τὸν δ' αὐτὸν ἀνόητον ὄντα, καὶ δειλὸν, καὶ ἀκόλαστον, καὶ μηδὲν διαφέροντα τῶν βοσκημάτων ἀρετῆς τι νομίσαι προσήκειν αὐτῷ καὶ καλοκαγαθίας, τοῦτο δὴ παντελῶς δεινὸν, καὶ τῆς χαλεπωτάτης πασῶν ἀνοίας, καὶ μανίας. ἀλλ' ὅταν φήμην καταλαμβάνῃ τινὰ, καὶ τοιοῦτος ἄρξηται λόγος ὑποτύφεσθαι, δεῖ περιρρηξάμενον ἐκπηδᾶν γυμνὸν εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐπιδεικνύοντα πᾶσιν, ὅτι μηδενός ἐστι βελτίων. ἐὰν δὲ ἐπακολουθῇ τις φάσκων εἶναι μαθητὴς, ἀπελαύνειν παίοντα καὶ βάλλοντα ταῖς βώλοις, καὶ τοῖς λίθοις, ὡς ἀνόητον, ἢ πονηρόν. λέγω δὲ οὐ περὶ ἁπάντων. εἰσὶ γὰρ οἱ καλῶς καὶ συμφερόντως τὸ πρᾶγμα πράττοντες, οἷς ἔδει σπένδειν, καὶ θυμιᾶν. ἄλλους τρεῖς ὑμῖν ἀποδεικνύουσι σοφοὺς, ἤτε γὰρ ἀσκομήτας, καθάπερ τοὺς ἱερέας τῶν παρ' ὑμῖν· τοὺς μακαρίους λέγω, τοὺς ἁπάντων ἄρχοντας τῶν ἱερέων, τοὺς ἐπωνύμους τῶν δύο ἠπείρων τῆς ἑσπέρας ὅλης. ταῦτα γάρ ἐστι τὰ ποιοῦντα καὶ τούτους εὐδαίμονας, στέφανος, καὶ πορφύρα, καὶ παιδάρια κομῶντα λιβανωτὸν φέροντα. ταῦτα μὲν οὖν ὁπώποτε ἔχει, λελέχθω. τὸ δὲ κομᾶν, οὐ χρὴ πάντως ὑπολαμβάνειν ὡς ἀρετῆς σημεῖον. πολλοὶ γὰρ ἤδη διὰ θεόν τινα κομῶσιν ἄνθρωποι· γεωργοὶ κωμῆται, μηδὲ τοὔνομα ἀκηκοότες ποτὲ τὸ φιλοσοφίας· καὶ νὴ Δία, οἱ πλείους τῶν βαρβάρων, οἱ μὲν σκέπης ἕνεκεν· οἱ δὲ καὶ πρέπειν αὐτοῖς νομίζοντες. τούτων οὐκ ἔστιν ἐπίφθονος οὐδεὶς, οὐδὲ καταγέλαστος. ἴσως γὰρ ὀρθῶς αὐτὸ πράττουσιν, ἐπεὶ καὶ τοὺς λαγὼς ὁρᾶτε τοὺς πάνυ ἀσθενεῖς, ὑπὸ τῆς δασύτητος σωζομένους, καὶ τῶν ὀρνέων τοῖς ἀσθενεστάτοις ἐξαρκεῖ τὰ πτερὰ εἴργειν τὸν ἄνεμον καὶ τὸ ὕδωρ, διότι ἐξ αὐτῶν πέφυκεν.

A *autem plures ſtolidi planè, & infelices. Hoc quidem fortaſſe haud magnum eſt periculum, ſi quis ſibi atque aliis videtur eloquens eſſe, circumagitque ſtultorũ hominum multitudinẽ; quemadmodũ Orphea aiunt & quercus & ſaxa & lapides; quum verò ille qui ipſe ſtultus ſit, & timidus, & libidinoſus, nihílque differat à pecudibus, virtutis ſibi aliquid putat cõuenire & probitatis, hoc verò prorſus intolerandum, & ſæuiſſimæ omniũ demen-* B *tiæ inſaniæque eſt. Porrò quando quis talem deprehẽdat famam quandam, talíſque exoriatur ſermo qui inflare poſſit, oportet circumfuſum exilire nudum in vias, omnibúſque oſtẽdere, quòd nullo ſit melior. Et ſi quis ſubſequatur, diſcipulus eſſe cupiens, eum repellere cędendo & iaciendo glebis & lapidibus, vt ſtultum & prauũ. Dico autem nõ de omnibus. Sunt enim qui bene & vtiliter negotium exequuntur, quibus oportebat libamina &* C *thura offerre.* * Alios tres vobis indicant ſapientes, tonſos incomptoſve vt apud vos ſacerdotes; beatos dico. omnibus imperãtes ſacrificis; duobus continentibus terris cognomines totius occiduæ oræ. hæc enim ſunt quę beatos faciunt iſtos; corolla, purpura, & pueruli comati thus geſtantes. *Verùm hæc de his vtcunque tandem habeant, dicta ſint. Comam autem nutrire, non oportet prorſus crede-* D *re virtutis eſſe indicium. Multi enim iam homines, Dei alicuius gratia comam nutriunt: & ruſtici in vicis, qui philoſophiæ ne nomen quidem vnquam audiuerunt; atque hercle plurimi barbarorum, partim velamẽti cauſa, partim ſibi decere exiſtimantes. Horum nemo inuidioſus eſt, neque ridiculus. Fortaſſis enim id rectè faciunt, quoniam & lepores videtis valde alioqui imbecilles, propter pilorum ſeruatos denſitatem; & volucribus imbecilliſſimis alæ ſufficiunt ad arcendum ventum & aquã, quare illis à natura datæ ſunt.*

Nos

A *Nos autem comam quidem auferimus, quemadmodum paſtores ſolent equabus, quas aſinis voluerint admouere; & barbă abradimus, ſuper capita verò teximus ſiſyras & pileos, & huiuſmodi alia conſuimus. Gallos autē gallinaceos videmus nullo horū indigere, quo homines, neque ſiſyris neque pileis. Verùm qualisnam fieri poſsit pileus vel Arcadicus vel Laconicus, qui melius capiti quadret, quàm ſua coma? Et quid opus eſt (dicat aliquis) coma, quum tot ſint velamina? Nihil ſanè* B *diuitibus, illis enim neque manibus neque pedibus opus eſt. Ego autem video & hanc ciuitatem nulla primarum inferiorem: & congratulor, diligóque. Continētis enim loca fortiſsima colitis, & pinguiſsimum campum, intérque pulcherrimos mōtes ſiti eſtis, & fontes largiſsimos habetis, regionémque fertiliſsimam, vniuerſa copioſè afferentem, triticū & Zeas, hordeúmque cădidum: multáque armēta multóſque greges paſcitis. Maxima* C *quoque & fructuoſiſsima flumina hinc principium & originē habent: Marſyas iſte per mediam vobis ciuitatem fluens, & Orbas, & Mæandrus, longè omniū fluuiorum diuiniſsimus iuxta ac ſapientiſſimus, qui inuoluens ſexcentas flexuras ferè optimam Aſiæ partem permeat. Et ante Phrygiam conſediſtis, & Lydiam inſuper, & Cariam. Aliæque in circuitu gentes habitāt populoſiſsimæ, Cappadoces & Pamphylij, & Piſidæ: atque vos* D *hiſce omnibus forum & cōuentum præbetis, veſtram nempe ciuitatem. Et quàm multas innominatas ciuitates, tum verò multos locupletes vicos habetis ſubiectos. Indicium autem veſtræ potentiæ maximum eſt, tributorum multitudo. Quemadmodum (opinor) ea iumenta fortiſsima videntur, quæ plurimùm trahunt: ita & ciuitates veriſimile eſt optimas eſſe, quæ plurimùm argenti ſoluunt. Adhæc iudicia alternis annis apud vos fiunt, & congregatur multitudo hominum infinita,*

ἡμεῖς δὲ τὴν μὲν κόμην ἀφαιρούμεθα, ὥσπερ οἱ νομεῖς τῶν ἵππων, ἃς ἂν ἐθέλωσι παραβάλλειν τοῖς ὄνοις· καὶ τὰ γένεια ἀποκειρόμεθα, τὰς δὲ κεφαλὰς πλεκόμεθα σισύρας καὶ πίλους. τοὺς δὲ ἀλεκτρυόνας ὁρῶμεν, οὐδενὸς τούτου προσδεομένους ὧν ἄνθρωποι, σισύρας, καὶ πίλους καὶ τοιαῦθ᾽ ἕτερα ξυρράπτοντες. καὶ ποῖος ἂν γένοιτο πῖλος Ἀρκαδικὸς, ἢ Λακωνικὸς μᾶλλον ἁρμόττων τῆς αὐτοῦ κόμης ἑκάστῳ; καὶ τί δεῖ, φησὶ, τοσούτων ὄντων σκεπασμάτων; οὐδὲν τοῖς πλουσίοις· ἐκείνοις μὲν, οὐδὲ χειρῶν, οὐδὲ ποδῶν. ἐγὼ δὲ ὁρῶ καὶ ταύτην τὴν πόλιν οὐδεμιᾶς ἐνδεεστέραν τῶν πρώτων, καὶ ξυνήδομαι, καὶ ἀγαπῶ. τῆς γὰρ ἠπείρου τὸ καρτερώτατον νέμεσθε καὶ πιότατον, πεδίων τε καὶ ὀρῶν μεταξὺ καλλίστων ἵδρυσθε, καὶ πηγὰς ἀφθονωτάτους ἔχετε, καὶ χώραν εὐκαρποτάτην ξύμπαντα μυρία φέρουσαν, πυρούς τε καὶ ζειάς τε ἠδ᾽ εὐρυφυὲς κρῖ λευκόν· καὶ πολλὰς μὲν ἀγέλας, πολλὰς δὲ ποίμνας ποιμαίνετε καὶ βουκολεῖτε. τῶν τε ποταμῶν οἱ μέγιστοι καὶ πολυωφελέστατοι τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν ἔχουσιν· ὅτε Μαρσύας ἐστὶ, διὰ μέσης τῆς πόλεως ὑμῶν ῥέων, ὅτε Ὀρβᾶς, ὅτε Μαίανδρος πολὺ πάντων τῶν ποταμῶν θειότατος καὶ σοφώτατος, ἑλίττων μυρίας καμπὰς, σχεδὸν ἢ τὴν ἀρίστην τῆς Ἀσίας ἔπεισι. τῆς τε Φρυγίας προκάθησθε καὶ Λυδίας, ἔτι δὲ Καρίας. ἄλλα τε ἔθνη περίοικα πολυανδρότατα, Καππαδόκες τε καὶ Πάμφυλοι, καὶ Πισίδαι· καὶ τούτοις ἅπασιν ἀγορὰν ὑμεῖς καὶ ξύνοδον παρέχεσθε, τὴν αὑτῶν πόλιν. καὶ ταῦτα μὲν, πολλὰς τῶν ἀνωνύμων πόλεων, ταῦτα δὲ πολλὰς εὐδαίμονας κώμας ὑπηκόους ἔχετε. σημεῖον δὲ μέγιστον τῆς δυνάμεως ὑμῶν, τὸ πλῆθος τῶν φόρων. ὥσπερ, οἶμαι, τῶν ὑποζυγίων κράτιστα δοκεῖ τὰ πλεῖον ἕλκοντα· οὕτω καὶ τῶν πόλεων εἰκὸς ἀρίστας εἶναι, τὰς πλεῖστον ἀργύριον ἐπιτελούσας. πρὸς δὲ τούτοις, αἱ δίκαι κατ᾽ ἔτος ἄγονται παρ᾽ ὑμῖν καὶ ξυνάγονται πλῆθος ἀνθρώπων ἄπειρον·

δικαζομένων, δικαζόντων, ῥητόρων, ἡγεμόνων, ὑπηρετῶν, οἰκετῶν, μαστροπῶν, ὀρεωκόμων, καπήλων, ἑταίρων τε καὶ βαναύσων· ὥστε τά τε ὤνια τοὺς ἔχοντας, πλείστης ἀποδίδοσθαι τιμῆς, καὶ μηδὲν ἀργὸν εἶναι τῆς πόλεως, μήτε τὰ ζεύγη, μήτε τὰς οἰκίας, μήτε τὰς γυναῖκας. τοῦτο δὲ οὐ σμικρόν ἐστι πρὸς εὐδαιμονίαν. ὅπου γὰρ ἂν, πλεῖστος ὄχλος ἀνθρώπων ξυνίῃ, πλεῖστον ἀργύριον ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖ γίγνεσθαι, καὶ τὸν τόπον εἰκὸς εὐθηνεῖν· ὥσπερ, οἶμαι, φασὶ τὴν χώραν, οὗ ἂν πρόβατα πλεῖστα αὐλισθῇ, κρατίστην γίνεσθαι τοῖς γεωργοῖς, διὰ τὴν κόπρον· καὶ πολλοὶ δέονται τῶν ποιμένων, παρ' αὑτοῖς αὐλίζειν τὰ πρόβατα. τοιγαροῦν, μέγιστον νομίζω πρὸς ἰσχὺν πόλεως τὸ τῶν δικῶν· καὶ πάντες ἐσπουδάκασιν ὑπὲρ οὐδενὸς οὕτω. μέτεστι δὲ αὐτῶν ταῖς πρώταις πόλεσιν, ἐν μέρει παρ' ἔτος. φασὶ δὲ νῦν ἔσεσθαι, διὰ πλείονος χρόνου. τοὺς γὰρ ἀνθρώπους οὐχ ὑπομένειν ξυνεχῶς ἐλαύνεσθαι πανταχοῦ. καὶ μὴν τῶν ἱερῶν τῆς Ἀσίας μέτεστιν ὑμῖν, τῆς τε δαπάνης τοσοῦτον, ὅσον ἐκείναις ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς ἐστι τὰ ἱερά. οὐκοῦν ἔγωγε ταύτης εὐποτμοτέραν ἐπίσταμαι τὴν πόλιν, οὐδὲ ἀνθρώπους ἄμεινον ζῶντας, χωρὶς Ἰνδῶν. ἐκεῖ γὰρ, ὥς φασι, ποταμοὶ ῥέουσιν, οὐχ ὥσπερ παρ' ὑμῖν ὕδατος, ἀλλ' ὁ μὲν γάλακτος· ὁ δὲ, οἴνου διαυγοῦς, ἄλλος δὲ μέλιτος, ἄλλος δὲ ἐλαίου. ῥέουσι δ' ἐγγύθεν ἐκ λόφων, ὥσπερ ἐκ μαστῶν τῆς γῆς. πάντα δὲ ταῦτα τῶν παρ' ὑμῖν, ἄπειρον διαφέρει, πρός τε ἡδονὴν καὶ δύναμιν. τὰ μὲν γὰρ ἐνθάδε, γλίσχρως καὶ μόλις ἀπὸ ζώων τινῶν καὶ φυτῶν, καρποὺς ξύλων βιάζοντες, καὶ τροφὴν ζώων βδάλλοντες καὶ βλίττοντες. τὰ δὲ ἐκεῖ ἐστὶ πάντη καθαρώτερα, χωρὶς, οἶμαι, βίας, καὶ πανουργίας. οἱ δὲ ποταμοὶ ῥέουσιν ἕνα μῆνα τῷ βασιλεῖ, καὶ φόρος οὗτός ἐστιν αὐτῷ· τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον τοῖς δημόταις. ξυνίασιν οὖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν μετὰ παίδων, καὶ γυναικῶν, εἴς τε τὰς

A *iure agere volentium,iudicantium,rhetorum,præfectorum,miniſtrorum, ſeruorū, lenonum,mulionum,cauponum,meretricum & opificum: vt venalia qui habent, maximo diſtrahant pretio, nihilque ſit otioſum in ciuitate, neque bigæ*, neque ædes,neque mulieres. Hoc autem nō modicum momentum eſt ad felicitatem. Vbi enim quamplurimæ hominum turbæ cōueniunt,ibi plurimùm etiam argentū neceſſe eſt confici,& locum illum veriſimile* B *eſt omnibus abūdare: quemadmodū aiūt terram eam vbi oues ſtabulantur, optimā eſſe agricolis,propter ſtercus: paſtoréſque rogantur à multis,vt oues apud ipſos ſtabulētur. Quapropter maximum ego reor eſſe ad ciuitatis robur, iudiciorum conuētus,& nullam ob rem omnes tantum adhibuere ſtudium. Illarum autem ius habēt inſigniores ciuitates viciſſim annis alternis. Aiunt autem longius nunc tempus vna in ciuitate duratura. Homines enim* C *perferre nolle, vt aſſiduè huc illuc pellantur. Quinetiam in templis Aſiæ ius vobis eſt: ſumptus verò tantos confertis, quantos illæ ciuitates in quibus templa ſunt. Igitur ego ſanè hac nullam feliciorē noui ciuitatem, neque homines melius viuētes, exceptis Indis. Illic enim (vt aiunt) flumina,non aquæ, vt apud vos, fluūt: ſed hoc quidem lactis, illud verò lympidi vini, aliud autem mellis, aliud olei. Fluunt autem è propinquo, è collibus, tanquam ex terrę mammis. Omnia autem ea ab his* D *quæ apud vos ſunt, infinitè differūt & ad voluptatem & virtutem. Ea enim quæ hic ſunt, tenuiter & vix ex animalibus quibuſdam & plātis proueniunt, quum arborum fructus decerpitis,& animaliū eſcam mulgetis, aut fauos eximitis. Quæ autem illic ſunt, omni ex parte ſunt puriora, abſque violentia (opinor) & aſtutia. Fluūt autem flumina vno menſe Regi,& hoc illi pro tributo eſt: reliquo verò tempore, populo. Conueniunt ergo ſingulis diebus cū pueris & mulieribus ad fon-*

tes, adque alueos fluminum, ridentes & ludentes, tanquam ad conuiuium. Prouenit autem in ripis & lotus fortis, & propemodum omniũ ciborum ſuauiſſimus: non, vt apud nos, quadrupedibus eſca: & multa ſeſama & apia: vti quis ex ſimilitudine coniicere queat. Quod autem ad virtutem attinet, haud digna quæ noſtris comparentur. Naſcitur illic & aliud ſemẽ, melior lõgè tritico atque hordeo eſca, magiſque conducibilis. Naſcitur autem in magnis baccis, vt roſæ: præſtãtioris autem odoris, & maioribus. Haſce radices fructúſque edunt, nihil laborantes. Sunt autem riui multi fluentes ex fluminibus partim magni, partim parui, qui ſe commiſcent, ita ab hominibus facti, vt ipſis cunque viſum eſt. Eos riuos facilè deducunt, vt nos aquam in hortis. Sunt autem illis propè & aquæ lauacra, & calida quidem argento candidior eſt, altera autẽ propter profunditatem frigiditatémque cærulea. Hic natant mulieres pariter & pueri, ſpecioſi omnes. Deinde, opinor, recumbentes in pratis canunt, & muſicantur. Sunt autem prata illic pulcherrima, & natura florum admiranda, & arborum præbentium vmbram quidem ſupernè ex alto, fructũ verò demiſſè, ita vt attingi poſſit ab his qui ſumere volũt, inclinantibus ſe ramis. Volucres quoque cõcinunt partim montibus inſidentes, ingẽs multitudo, partim ſupernè ex virgultis, vocaliores quàm ſunt muſica apud vos inſtrumenta. Spiritus etiam ſemper mediocris pertranſit, aëriſque temperies ſemper eadem, maximè verò ineũti veri ſimilis eſt. Ad hæc, & cælum illic purius, & aſtra plura & ſplendidiora ſunt. Viuũt autem non plus quadringentis annis, omni hoc tempore formoſi & iuuenes: quin neque ſenectus apud illos eſt, neque morbus, neque paupertas. Hæc verò quãuis talia ſint, tantáque ſuppetãt bona: homines tamen ſunt, Brachmanes appellati, qui valere ſinentes illa flumina, riuóſque

A πηγάς, καὶ περὶ τὰ ῥεύματα τῶν ποταμῶν παίζοντες καὶ γελῶντες, ὥς ἂν ἐπ' εὐωχίαν. φύεται δὲ παρὰ ταῖς ὄχθαις ὁ λωτὸς ἰσχυρός, καὶ σχεδὸν ἁπάντων σιτίων ἥδιστος· οὐχ ὥσπερ ὁ παρ' ἡμῖν τετράποσι τροφή, καὶ πολλὰ σήσαμα, καὶ σέλινα, ὥς ἄν εἰκάσειέ τις ἐκ τῆς ὁμοιότητος. τὴν δὲ ἀρετὴν, οὐκ ἄξιον συμβάλλειν. γίνεται αὐτόθι ἕτερον σπέρμα τῶν πυρῶν καὶ τῶν κριθῶν ἀμείνων τροφή, καὶ μᾶλλον ξυμφέρουσα. φύεται δὲ ἐν κάλυξι μεγάλοις, οἷον
B ῥόδον· εὐοσμοτέροις δὲ καὶ μείζοσι. ταύτας τὰς ῥίζας καὶ τὸν καρπὸν ἐσθίουσιν, οὐδὲν πονήσαντες. εἰσὶ δὲ ὀχετοὶ πολλοὶ ῥέοντες ἐκ τῶν ποταμῶν, οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους ξυμμιγνύντες ἀλλήλοις, τῶν ἀνθρώπων πεποιηκότων, ὅπως ἂν αὐτοῖς δοκῇ. μεταχετεύουσι δὲ ῥαδίως, ὥσπερ ὑμεῖς τὸ ἐν τοῖς κήποις ὕδωρ. ἔστι δὲ καὶ λουτρὰ πλησίον αὐτοῖς ὕδατος, τὸ μὲν θερμὸν λευκότερον ἀργύρου, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ βάθους καὶ τῆς ψυχρότητος κυανοῦν. ἐνταῦθα νή-
C χονται γυναῖκες ἅμα καὶ παῖδες, καλοὶ πάντες. ἔπειτα, οἶμαι, κατακλινέντες ἐν τοῖς λειμῶσιν, ᾄδουσι, καὶ μινυρίζουσιν. εἰσὶ δὲ λειμῶνες αὐτόθι πάγκαλοι, καὶ φύσιν ἀνθῶν τε καὶ δένδρων παρεχόντων, τὴν μὲν σκιὰν, ἄνωθεν ἐξ ὕψους, τὸν δὲ καρπὸν ἐν ἐφικτῷ τοῖς βουλομένοις λαβεῖν, νευόντων τῶν κλάδων. οἵ τε ὄρνιθες κελαδοῦσιν, οἱ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἐγκαθήμενοι, πολύ τι πλῆθος· οἱ δὲ ἄνωθεν ἀπὸ ἀκρεμόνων, εὐφωνότεροι τῶν παρ' ὑμῖν
D ὀργάνων. πνεῦμά τε ἀεὶ μέτριον διαρρεῖ, καὶ τῶν ἀέρων ἡ κρᾶσις, ὁμοία διὰ παντὸς, μάλιστα δὲ ἔοικεν ἀρχομένῳ θέρει. πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι οὐρανὸς ἐκεῖ καθαρώτερος, καὶ τὰ ἄστρα πλείω καὶ λαμπρότερα. ζῶσι δὲ οὐ πλείω τετρακοσίων ἐτῶν, πάντα τὸν χρόνον τοῦτον, ὡραῖοι καὶ νέοι· καὶ οὔτε γῆρας ἐστὶ παρ' ἐκείνοις, οὔτε νόσος, οὔτε πενία. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, καὶ τοσούτων ὑπαρχόντων ἀγαθῶν, ὅμως εἰσὶν ἄνθρωποι καλούμενοι, Βραχμᾶνες, οἳ χαίρειν ἐάσαντες τούς τε ποταμοὺς ἐκείνους, καὶ τοὺς παρ'

αὐτοῖς ἐρριμμένοις ἐκτραπέντες, ἰδίᾳ τι ξυλλογίζονται, καὶ φροντίζουσι. πόνους τε θαυμαστοὺς ἀναλαμβάνουσι τοῖς σώμασιν, οὐδενὸς ἀναγκάζοντος, καὶ καρτερήσεις* δεινὰς ὑπομένοντες. φασὶ δὲ ἐξαίρετον αὐτοῖς εἶναι μίαν πηγὴν τὴν τῆς ἀληθείας, πολὺ πασῶν ἀρίστην καὶ θειοτάτην, ἧς οὐδέποτε γεύσασθαι τοὺς ἐμπιπλαμένους. τὰ μὲν οὖν ἐκεῖθεν, λόγος ἐστὶν ἀψευδής. ἤδη γάρ τινες τῶν ἀφικνουμένων ἔφασαν. ἀφικνοῦνται δὲ, οὐ πολλοί τινες ἐμπορείας ἕνεκεν. οὗτοι δὲ ἐπιμίγνυνται τοῖς περὶ θαλάττῃ. τοῦτο δὲ ἄτιμόν ἐστιν Ἰνδῶν τὸ γένος, οἵ τε ἄλλοι ψέγουσιν αὐτούς. ἀνάγκη ὁμολογεῖν ὑμᾶς εὐδαιμονεστέρους, τῶν δὲ ἄλλων ὑμᾶς, πλὴν ἑνὸς ἀνθρώπων ἔτι γένους, τῶν πολυχρυσοτάτων. τὸ δὲ χρυσίον λαμβάνουσι παρὰ μυρμήκων. οὗτοι δέ εἰσιν ἀλωπέκων μείζονες, τἄλλα δὲ ὅμοιοι τοῖς παρ' ὑμῖν. ὀρύττουσι δὲ κατὰ γῆς, ὥσπερ οἱ λοιποὶ μύρμηκες. ὁ δὲ χοῦς αὐτοῖς, ἐστὶ χρυσίον καθαρώτατον πάντων χρυσίων, καὶ στιλπνότατον. εἰσὶν οὖν πλησίον ἐφεξῆς, ὥσπερ κολωνοὶ τοῦ ψήγματος, καὶ τὸ πεδίον ἅπαν ἀστράπτει. χαλεπὸν οὖν ἰδεῖν ἐστι πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ πολλοὶ τῶν ἐπιχειρησάντων ἰδεῖν, τὰς ὄψεις διεφθάρησαν. οἱ δὲ προσοικοῦντες ἄνθρωποι, τὴν μεταξὺ χώραν διελθόντες, ἔρημον οὖσαν οὐ πολλὴν, ἐφ' ἁρμάτων ὑποζεύξαντες ἵππους ταχίστους, ἀφικνοῦνται τῆς μεσημβρίας, ἡνίκα δεδύκασι κατὰ γῆς. ἔπειτα φεύγουσι τὸν χοῦν ἁρπάσαντες. οἱ δὲ αἰσθανόμενοι διώκουσι, καὶ μάχονται καταλαβόντες, ἕως ἀποθάνωσιν ἢ ἀποκτείνωσιν· ἀλκιμώτατοι γάρ εἰσι θηρίων ἁπάντων. ὥστε, οὗτοί γε ἐπίστανται τὸ χρυσίον, ὁπόσου ἐστὶν ἄξιον, καὶ οὐδὲ προΐενται πρότερον, ἢ ἀποθανεῖν. φέρε δὴ, τίνας ἄλλους τῶν καθ' ἡμᾶς εὐδαίμονας ἀκούομεν; Βυζαντίους. χώραν τε ἀρίστην νεμομένους, καὶ θάλατταν εὐκαρποτάτην. τῆς δὲ γῆς ἠμελήκασι, διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς θαλάττης. ἡ μὲν γὰρ διὰ μακροῦ φέρει τὸν καρπὸν αὐτοῖς, καὶ δεῖ λαβεῖν ἐργασαμένους· ἡ δὲ αὐτόθεν, μηδὲν πονήσασιν.

*γ. καπρίσεις

A *illos fortiter auerſantes, priuatim conueniunt, ſtudéntque. Labores autem admirandos aſciſcũt corporibus nemine cogẽte, ærumnáſque* acerbas perferunt. Aiũt autem eos habere peculiarem vnum fontem, nempe veritatis, omnium optimum & diuiniſſimum, quem nunquam guſtãt ij qui repleti ſunt. Sermo igitur inde promanãs minimè falſus eſt. Iam enim quidam qui illuc peruenerunt, dixerunt hoc. Perueniunt autem nõ perinde multi mer-*
B *catus gratia. Hi commercia habent cum habitãtibus iuxta mare. Hoc autem Indorum genus contemptum habetur, alijque eos vituperant. Hos confiteri neceſſe eſt, vobis eſſe feliciores: vos autem aliis, pratér vnum hominum genus auri ditiſſimum. Aurum autem accipiunt à formicis, quæ vulpibus ſunt maiores, cetera autem veſtris ſimiles. Fodiunt autem ſub terram, ſicut ceteræ formicæ. Puluis autem quem egerunt, aurum eſt omni auro*
C *purius & fulgidius. Sunt igitur prope ex ordine tãquam aceruí quidam illius arenæ, & campus totus refulget. Difficile igitur eſt videre ad ſolem: & multi qui videre conati ſunt, viſum corruperunt. Homines autem in propinquo habitantes, regione interiecta emenſa, quæ eſt deſerta nec magna, in curribus velociſſimis iunctis equis adueniunt meridie, quando deliteſcunt ſub terra: deinde correpto puluere fugiunt. Illæ verò ſentientes, per-*
D *ſequuntur, cúmque apprehenſis pugnant, donec moriantur, aut interficiant. Fortiſſimæ enim ſunt omnium beſtiarum. Itaque quum ſciant quanti ſit aurum, non ante concedunt quàm moriantur. Age nũc, quoſnam alios noſtro tempore audimus eſſe felices? ByZantios. Illi & optimam incolũt regionem, & mare fructuoſiſſimum. Terram autẽ neglexerunt, propter maris virtutẽ. Illa enim longo interuallo illis fructum adfert, & eũ quidem laboribus partum: mare autem adfert ex ſe ſtatim, abſque labore.*

A

BORYSTHENITICA, QVAM IN PATRIA RE-citauit. XXXVI.

Peregrinabar in Boryſthene æſtate, vt tunc eò nauigaui poſt fugã: venire volẽs, ſi poſſem, per Scytharũ regionem ad Getas, vt ſpectarẽ qualiter res illic haberent. Et protinus deambulabam circiter meridiem iuxta Hypanim. Ciuitas enim nomẽ quidem accepit à Boryſthene, propter fluminis & pulchritudinem, magnitudinémque: adiacet autẽ Hypanidi. Et ea quæ nũc eſt, quæque fuit antea, ſic habitata eſt, non multùm ſupra Hippolai cognominatum promontoriũ, ex aduerſo. Hęc autem regionis pars acuta eſt, & ſolida, vt nauis roſtrum, circa quam flumina concurrunt. Hinc verò iam partem eam vſque ad mare ſtagnum faciunt, ad ſtadia ferè ducenta. Et fluminum latitudo hac in parte non minor eſt. Eſt autem illic pars plurima lutulenta, & trãquilla ſerenis temporibus, quemadmodũ in ſtagno fit ſtabili. In dextera apparet flumẽ: & coniiciunt qui nauibus illuc ſubeunt, eius profunditatem ex fluxu, vnde & ſe effũdit propter curſus fortitudinẽ. Quòd ſi non eſſet, facile obturaretur, Noto vehementer in oſtium afflãte. Reliqua pars, littus eſt limoſum, & denſum calamo & arboribus. Multę quoque arbores in medio apparent ſtagno, vt malis nauium aſſimilari poſſint: & iam inexperti quidã peccarunt, eò tanquam ad naues accedẽtes. Hîc autem ſalis eſt copia, vnde plurimi barbari accipiunt ſalem ementes, & Græci & Scythæ, qui in Taurica Cherroneſo habitant. Effundunt ſe autem flumina in mare iuxta propugnaculũ Alectoris, quod dicitur eſſe vxoris Sauromatarum regis. Ciuitas verò Boryſthenitarũ non eam habet magnitudinem, vt veteri

ΒΟΡΥΣΤΕΝΗΤΙΚΟΣ, ὃν ἀνέγνω ἐν τῇ πατρίδι. λόγος λϛʹ.

ΕΤΥΓΧΑΝΟΝ μὲν ἐπιδημῶν ἐν Βορυσθένει τὸ θέρος, ὡς τότε εἰσέπλευσα μετὰ τὴν φυγήν· βουλόμενος ἐλθεῖν, ἐὰν δυνώμαι, διὰ Σκυ-
B θῶν εἰς Γέτας, ὅπως θεάσωμαι τἀκεῖ πράγματα ὁποῖά ἐστι. καὶ δὴ καὶ περιεπάτουν περὶ πλήθουσαν ἀγοράν, παρὰ τὸν Ὕπανιν. ἡ γὰρ πόλις, τὸ μὲν ὄνομα εἴληφεν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους, διὰ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ποταμοῦ· κεῖται δὲ πρὸς τῷ Ὑπάνιδι. ἥ τε νῦν καὶ ἡ πρότερον, οὕτως ᾠκεῖτο, οὐ πολὺ ἄνωθεν τῆς Ἱππολάου καλουμένης ἄκρας, ἐν τῷ κα-
C ταντικρύ. τοῦτο δέ ἐστι τῆς χώρας ὀξὺ καὶ στερεόν, ὥσπερ ἔμβολον, περὶ ὃ συμπίπτουσιν οἱ ποταμοί. τὸ δὲ ἐντεῦθεν ἤδη λιμνάζουσι μέχρι θαλάττης, ἐπὶ σταδίους σχεδόν τι διακοσίους. καὶ τὸ εὖρος, οὐχ ἧττον ταύτῃ τῶν ποταμῶν. ἔστι δὲ αὐτοῦ τὸ μὲν πλέον τέναγος, καὶ γαλήνη ταῖς εὐδίαις, ὥσπερ ἐν λίμνῃ γίγνεται σταθερά. ἐν δὲ τοῖς δεξιοῖς, φαίνεται ποταμός· καὶ τεκμαίρονται οἱ εἰσπλέοντες ἀπὸ τοῦ ῥεύματος, τὸ βάθος ὅθεν περ καὶ ἐξίησι, διὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ῥοῦ. εἰ δὲ μὴ, ῥᾳδίως ἀνεφράττετο, τοῦ Νότου πολλοῦ κατὰ στόμα εἰσπνέοντος. τὸ δὲ λοιπὸν, ἠϊών ἐστιν
D ὑλώδης, καὶ δασεῖα καλάμῳ καὶ δένδροις. φαίνεται δὲ τῶν δένδρων πολλὰ καὶ ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ὡς ἱστοῖς προσεοικέναι· καὶ ἤδη τινὲς τῶν ἀπειροτέρων διήμαρτον, ὡς ἐπὶ πλοῖα ἐπέχοντες. ταύτῃ δὲ καὶ τῶν ἁλῶν ἐστι τὸ πλῆθος, ὅθεν οἱ πλείους τῶν βαρβάρων λαμβάνουσιν, ὠνούμενοι τοὺς ἅλας· καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ Σκυθῶν, οἱ Χερρόνησον οἰκοῦντες τὴν Ταυρικήν. ἐκδιδοῦσι δὲ οἱ ποταμοὶ εἰς θάλασσαν, παρὰ φρούριον Ἀλέκτορος, ὃ λέγεται τῆς γυναικὸς εἶναι τοῦ Σαυροματῶν βασιλέως. ἡ δὲ πόλις τῶν Βορυσθενιτῶν τὸ μέγεθός ἐστιν, οὐ πρὸς τὴν

παλαιᾷ δόξῃ, διὰ τὰς συνεχεῖς ἁλώσεις καὶ τοὺς πολέμους· ἅτε γὰρ ἐν μέσοις οἰκοῦσα τοῖς βαρβάροις τοσοῦτον ἤδη χρόνον, καὶ τούτοις σχεδόν τι τοῖς πολεμικωτάτοις. ἀεὶ μὲν πολεμεῖται, πολλάκις δὲ καὶ ἑάλωκε. τὴν τελευταίαν καὶ μεγίστην ἅλωσιν, οὐ πρὸ πλειόνων, ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐτῶν. εἷλον δὲ καὶ ταύτην Γέται, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐν τοῖς ἀριστεροῖς τοῦ Πόντου πόλεις, μέχρι Ἀπολλωνίας. ὅθεν δὴ καὶ σφόδρα ταπεινὰ τὰ πράγματα κατέστη τῶν ταύτῃ Ἑλλήνων· τῶν μὲν οὖν οὐκέτι συνοικισθεισῶν πόλεων, τῶν δὲ φαύλως καὶ τῶν πλείστων βαρβάρων εἰς αὐτὰς συρρεόντων. πολλαὶ γὰρ δή τινες ἁλώσεις κατὰ πολλὰ μέρη γεγόνασι τῆς Ἑλλάδος, ἅτε ἐν πολλοῖς τόποις διεσπαρμένης. ἁλόντες τότε οἱ Βορυσθενῖται πάλιν συνῴκησαν, ἐθελόντων, ἐμοὶ δοκεῖν, τῶν Σκυθῶν, διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς ἐμπορείας, καὶ τοῦ κατάπλου τῶν Ἑλλήνων. ἐπαύσαντο γὰρ εἰσπλέοντες, ἀναστάτου τῆς πόλεως γινομένης· ἅτε οὐκ ἔχοντες ὁμοφώνους τοὺς ὑποδεχομένους· οὐδὲ αὐτῶν Σκυθῶν ἀξιούντων, οὐδὲ ἐπισταμένων ἐμπόριον αὐτῶν κατασκευάσασθαι, τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον. σημεῖον δὲ τῆς ἀναστάσεως, ἥ τε φαυλότης τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ τὸ συνεστάλθαι τὴν πόλιν ἐς βραχύ. μέρει γάρ τινι προσῳκοδόμηται τοῦ παλαιοῦ περιβόλου, καθ᾽ ὃ πύργοι τινὲς οὐ πολλοὶ διαμένουσι, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος, οὐδὲ πρὸς τὴν ἰσχὺν τῆς πόλεως. τὸ δὲ μεταξὺ, συμπέφρακται κατ᾽ ἐκεῖνο, ταῖς οἰκίαις οὐκ ἐχούσαις ὁποῖα διαλείπει. τειχίον δὲ περιβέβληται πάνυ ταπεινὸν καὶ ἀσθενές. τῶν δὲ πύργων εἰσί τινες πολὺ ἀφεστῶτες, τοῦ νῦν οἰκουμένου· ὥστε μηδ᾽ εἰκάσαι ὅτι μιᾶς ἦσαν πόλεως. ταῦτά τε δὴ οὖν σημεῖα ἐναργῆ τῆς ἁλώσεως· καὶ τὸ μηδὲν τῶν ἀγαλμάτων διαμένειν ὑγιὲς τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἀλλὰ ξύμπαντα λελωβημένα εἶναι, ὥσπερ τὰ ἐπὶ τῶν μνημάτων. ὅπερ οὖν ἔφην, ἔτυχον περιπατῶν πρὸ τῆς πόλεως, καί τινες ἐξῄεσαν ἔνδοθεν τῶν Βορυσθενιτῶν πρὸς

A *gloriæ reſpōdeat, propter aſsiduas captiuitates & bella: vtpote quæ in medio barbarorum habitet tantum iam temporis, eorúmque bellicoſiſsimorum ferè. Semper enim bello infeſtatur, ſæpenumero autem & capta eſt. Poſtremam & maximam captiuitatem non antè plures, quàm centum & quinquaginta annos [factā eſſe dicunt.] Ceperunt autem Getæ & hanc, & alias à ſiniſtris Ponti ciuitates, vſque Apolloniam. Vnde ſanè & valde afflictæ ſunt* B *Gręcorum res, illic habitantium: & horum quidem ciuitates non amplius ſunt ædificatæ: illorum autem malè, multis pariter barbaris in eas confluentibus. Multæ enim captiuitates in multis Græciæ partibus factæ ſunt, vt quæ ſit multis in locis diſperſa. Capti autem tunc Boryſthenitæ, rurſus ciuitatem inhabitare cœperunt, volentibus (vt mihi videtur) Scythis, eò quòd indigerent mercatura, appulſúque Græcorū. Ceſſauerunt enim* C *eò nauigare vaſtata ciuitate, vt qui non haberent eiuſdem linguæ homines, qui ipſos ſuſciperent; neque ipſi Scythæ dignabantur, neque ſciebant mercatum ſibi comparare Gręco more. Vaſtationis autem ſignum eſt, & ædificiorum vilitas, & quòd ciuitas in breue ſpatium contracta eſt. Aliqua enim in parte ad priſtinum ambitum ędificata eſt, iuxta quam turres adhuc aliquæ non multæ permanent, non ad magnitudinem, neque fortitudinem* D *ciuitatis. Spatium autem interiectum, obſeptum eſt circa eam partem, ædibus non habētibus interuallum. Mœnibus autem circundata eſt valde humilibus & infirmis. Turres autem quædam longè diſtāt ea ab parte quæ nunc habitatur, vt ne cōiicere quidem poſsis, olim vnius fuiſſe ciuitatis. Hæc igitur euidentia ſunt ſigna captiuitatis: & quòd nulla ſtatua eſt integra in templis, ſed omnes mutilatæ, quēadmodū ea quæ habentur in monumētis. Quod igitur dixi, deambulabā ante vrbem, & Boryſthenitarum exierāt quidā.*

ad me, vt ſolebant, deinde Calliſtratus in equo. Et primùm quidem prætergreſſus eſt nós, extrinſecus adequitás. Quum verò paulùm prætériiſſet, & deſcendit: & tradito equo pediſſequo, ipſe admodum modeſtè acceſſit, manum tegens ſub pallio. Accinctus autem erat magna machæra equeſtri, & feminalia habebat, aliúmque veſtitũ Scythicum. Supra humeros autem palliolum paruum, nigrum, tenuéque, vt moris eſt ferre Boryſthenitis. Vtuntur verò & alio veſtitu, nigro plurimùm, ad exemplum gẽtis cuiuſdã Scythicę: quæ ex hoc, vt mihi videtur, Melanchlęni à Gręcis eſt appellata. Erat autem ferè decem & octo annorũ Calliſtratus, valde ſpecioſus & magnus, multum habens Ionicę formę. Dicebatur autem & in bellicis rebus ſtrenuus eſſe, multóſque Sauromatarum partim occidiſſe, partim captiuos duxiſſe. Adhibuerat autem ſtudium & circa dicendi artem, & philoſophiam, vt mecum etiam inde ſoluere cuperet. Propter hęc ipſa ergo magnum habebat nomen apud ciues, non minus etiam ob pulchritudinem: habebátq; multos amatores. Omnino enim hoc illis remanſit acceptum à metropoli, quòd maſculos amant; vt periculum ſit, ne etiam barbarorum quibuſdã perſuadeant: non in rem bonã ſanè, ſed vti illi tale efficerent; nempe barbaricè, & non ſine contumelia. Quum ergo ſcirem eum Homeri eſſe amatorem, de hoc ſtatim interrogabam. Propemodum enim omnes etiam Boryſthenitæ huic poëtę ſtudiũ impenderunt, forſan eo quòd bellicoſi ſint etiamnũ; niſi credibilius eſt, propter beneuolentiam erga Achillem. Hunc enim admirabiliter colunt, & huius templum in inſula Achillis appellata, extructũ eſt; illius autem, in ciuitate, ita vt ne audire quidem ſuper vllo alio velint, quã Homero. Et quãuis cetera Gręcè haud clarè loquantur, eo quòd in mediis habitent barbaris; Iliadem tamẽ fere omnes ſciũt

A ἐμὲ, ὥσπερ εἰώθεσαν· ἔπειτα Καλλίστρατος ἐφ' ἵππου. ὁ μὲν πρῶτον, παρίππευσεν ἡμᾶς, ἔξωθεν περιελαύνων. παρελθὼν δὲ ὀλίγον, κατέβη· καὶ τὸν ἵππον τῷ ἀκολούθῳ παραδοὺς, αὐτὸς πάνυ κοσμίως προσῆλθεν, ὑπὸ τὸ ἱμάτιον τὴν χεῖρα ὑποστείλας. περιέζωστο δὲ μάχαιραν μεγάλην τὴν ἱππικὴν. καὶ ἀναξυρίδας εἶχε, καὶ τὴν ἄλλην στολὴν Σκυθικήν. ἄνωθεν δὲ τῶν ὤμων, ἱμάτιον μικρὸν, μέλαν, λεπτόν· ὥσπερ εἰώθασιν οἱ
B Βορυσθενῖται. χρῶνται δὲ καὶ τῇ ἄλλῃ ἐσθῆτι μελαίνῃ, ὡς τὸ πολὺ, ἀπὸ γένους τινὸς Σκυθῶν τῶν Μελαγχλαίνων, ὡς ἐμοὶ δοκοῦσι, κατὰ τοῦτο ὀνομασθέντων ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ἦν δὲ ὡς ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν ὁ Καλλίστρατος, πάνυ καλὸς καὶ μέγας, πολὺ ἔχων Ἰωνικὸν τοῦ εἴδους. ἐλέγετο δὲ καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἀνδρεῖος εἶναι, καὶ πολλοὺς Σαυροματῶν τοὺς μὲν ἀνῃρηκέναι, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους εἰληφέναι. ἐσπουδάκει δὲ καὶ περὶ λόγους, καὶ
C φιλοσοφίαν, ὥστε καὶ ἐκπλεῦσαι σὺν ἐμοὶ ἐπεθύμει. διὰ ταῦτα δὴ ταῦτα εὐδοκίμει παρὰ τοῖς πολίταις, οὐχ ἥκιστα δὲ ἀπὸ τοῦ κάλλους· καὶ εἶχε πολλοὺς ἐραστάς. πάνυ γὰρ δὴ τοῦτο ἐμμεμένηκεν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς μητροπόλεως, τὸ περὶ τοὺς ἔρωτας τῶν ἀρρένων· ὥστε κινδυνεύουσιν ἀναπείθειν καὶ τῶν βαρβάρων ἐνίους, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ σχεδὸν, ἀλλ' ὡς ἂν, ἐκεῖνοι τὸ τοιοῦτον ἀποδέξαιντο βαρβαρικῶς, καὶ οὐκ ἄνευ ὕβρεως. εἰδὼς οὖν αὐτὸν φιλόμηρον ὄντα, περὶ τούτου εὐθὺς
D ἐπυνθανόμην. σχεδὸν δὲ καὶ πάντες οἱ Βορυσθενῖται περὶ τὸν ποιητὴν ἐσπουδάκασιν, ἴσως διὰ τὸ πολεμικοὶ εἶναι ἔτι νῦν· εἰ μὴ ἄρα καὶ τὴν πρὸς τὸν Ἀχιλλέα εὔνοιαν. τοῦτον μὲν γὰρ ὑπερφυῶς τιμῶσι, καὶ νεὼν τὸν μὲν ἐν τῇ νήσῳ τῇ Ἀχιλλέως καλουμένῃ ἵδρυνται· τὸν δὲ ἐν τῇ πόλει, ὥστε οὐδὲ ἀκούειν ὑπὲρ οὐδενὸς ἄλλου θέλουσιν, ἢ Ὁμήρου. καὶ τἄλλα οὐκέτι σαφῶς ἑλληνίζοντες, διὰ τὸ ἐν μέσοις οἰκεῖν τοῖς βαρβάροις· ὅμως τήν γε Ἰλιάδα ὀλίγου πάντες ἴσασιν ἀπὸ

στόματος. εἶπον οὖν προσπαίζων πρὸς A
αὐτόν· πότερόν σοι δοκεῖ, ὦ Καλλίστρατε,
ἀμείνων ποιητὴς, Ὅμηρος, ἢ Φωκυλίδης;
καὶ ὃς γελάσας ἔφη· ἀλλ' οὐδὲ ἐπίσταμαι
ἔγωγε, τοῦ ἑτέρου ποιητοῦ τὸ ὄνομα, οἶμαι
δὲ, μηδὲ τούτων μηδένα. οὐδὲ γὰρ ἡγού-
μεθα ἡμεῖς ἄλλον τινὰ ποιητὴν, ἢ Ὅμη-
ρον. τοῦτον δὲ σχεδὸν τι οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς
ἀγνοεῖ. μόνου γὰρ Ὁμήρου μνημονεύουσιν
οἱ ποιηταὶ, αὐτῶν ἐν τοῖς ποιήμασι, καὶ ἄλ-
λως μὲν εἰώθασι λέγειν, ἀεὶ δὲ ὁπόταν
μέλλωσι μάχεσθαι, παρακελεύονται τοῖς B
αὐτῶν, ὥσπερ τὰ Τυρταίου ἐν Λακεδαί-
μονι ἐλέγετο. εἰσὶ δὲ πάντες οὗτοι τυφλοὶ,
καὶ οὐχ ἡγοῦνται δυνατὸν εἶναι ἄλλον τι-
νὰ ποιητὴν γενέσθαι. τοῦτο μὲν, ἔφην,
ἀπολελαύκασιν οἱ ποιηταὶ αὐτῶν, ἀπὸ
Ὁμήρου, ὥσπερ ἀπὸ ὀφθαλμίας. τὸν δὲ
Φωκυλίδην ὑμεῖς μὲν οὐκ ἐπίστασθε,
ὡς λέγεις. πάνυ δὲ τῶν ἐνδόξων γέγονε
ποιητῶν. ὥσπερ οὖν ἐπειδάν τις κατα-
πλεύσῃ τῶν ἐμπόρων πρὸς ὑμᾶς οὐ
πρότερον γεγονὼς, οὐκ εὐθὺς ἠτιμάσα- C
τε αὐτόν· ἀλλὰ πρότερον γευσάμενοι
τοῦ οἴνου, καὶ ἄλλο τι φορτίον ἄγῃ, δεῖγμα
λαβόντες, ἐὰν μὲν ἀρέσῃ ὑμᾶς, ὠνεῖσθε,
εἰ δὲ μὴ, ἐᾶτε· οὕτως, ἔφην, καὶ τῆς τοῦ
Φωκυλίδου ποιήσεως, ἔξεστί σοι λαβεῖν
δεῖγμα ἐν βραχεῖ. καὶ γάρ ἐστιν οὐ τῶν
μακράν τινα καὶ συνεχῆ ποίησιν εἰρόν-
των· ὥσπερ ὁ ὑμέτερος μίαν ἑξῆς διέ-
ξεισι μάχην, ἐν πλείοσιν ἢ πεντακι-
σχιλίοις ἔπεσιν· ἀλλὰ κατὰ δύο καὶ τρία
ἔπη αὐτῷ καὶ ἀρχὴν ἡ ποίησις καὶ D
πέρας λαμβάνει. ὥστε καὶ προστίθησι
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καθ' ἕκαστον διανόημα,
ἅτε σπουδαῖον, καὶ πολλοῦ ἄξιον ἡγού-
μενος· οὐχ ὥσπερ Ὅμηρος οὐδαμοῦ τῆς
ποιήσεως ὠνόμασεν αὐτόν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι
εἰκότως προσθεῖναι Φωκυλίδης, τῇ τοι-
αύτῃ γνώμῃ καὶ ἀποφάσει·

Καὶ τόδε Φωκυλίδου, πόλις ἐν σκοπέλῳ
κατὰ κόσμον

memoriter. Dixi igitur, iocans cum illo: Vter tibi videtur, ô Calliſtrate, melior poëta, Homerus an Phocylides? Et ille ridens dixit: At equidem poëtæ alterius nomẽ ne noui quidem, puto autem neque horum quenquam noſſe. Neque enim cẽſemus nos alium eſſe poëtam, præter Homerum. Hunc autem fermè, neque alius vllus ignorat. Vnius enim Homeri mẽtionem faciunt illorum poëtæ in poëmatibus, atque alias quidem ſoliti ſunt illius carmina dicere: ſemper verò quum ſunt præliaturi, adhortantur illis ſuos: quemadmodum Tyrtæi in Lacedæmone recitabantur. Sunt autem hi omnes cæci, neque putant poſsibile eſſe alium fieri poëtam. Hoc quidem fructus (inquam) tulerũt illorum poëtæ ab Homero, tanquã ab ophthalmia. Phocylidem autem neſcitis, vt dicis. Fuit autem ex ſpectabilium valde poëtarum claſſe. Quemadmodum igitur, quando mercatorum aliquis nauigauerit ad vos, qui ante apud vos nunquam fuit, non ſtatim ignominia eum afficitis: ſed prius guſtato vino, aut ſi quid aliud apportet mercium, eius ſpecimine accepto, ſi vobis placeat, emitis, ſin minus, ſinitis: ſic (inquam) & Phocylidis poëſeos ſpecimen tibi accipere licet breuibus. Non enim ex illis eſt, qui longam quandam & continuam poëſin compoſuerũt, quemadmodum veſter ille vnam ex ordine pugnam recitat amplius quinque millibus verſuũ: ſed verſus illi duo aut tres principiũ poëſeos, & finem faciũt. Quare etiam nomen ſuum ad quamque ſententiam apponit, vtpote ſeriam, magníque eam pretij exiſtimans; non, quemadmodum Homerus, ſemetipſum nuſquam in Poëſi nominauit. Annõ meritò tibi videtur Phocylides tali ſententiæ & enuntiationi ſuum appoſuiſſe nomen;

* Hoc quoque Phocylidis, parua
vrbs in colle repoſta

Cum ornatu, demente Nini præſtantior vrbe eſt.

An non toti Iliadi & Odyſſeæ hæc carmina æquiparari poſſunt, ab iis qui ea non perfunctoriè audiant? An magis vobis contulit, audire de ſaltationibus voce duntaxat emiſſa & pulſationibus Achillis, & quòd in fugam verterit Troianos? Haccine magis vobis proſunt ediſcentibus quàm illud, quòd parua ciuitas in breui ſita ſcopulo melior ſit & fortunatior, ſi modeſtè habitetur: quàm magna in plano latóque campo, ſi immodeſtè & iniquè ab hominibus inſipientibus incolatur? Et ille non admodum libēter hæc audiens, O hoſpes, inquit, Te quidem diligimus, & valde reueremur: alioqui ſiquidē nemo ex Boryſthenitis ſuſtinuiſſet, te hæc aduerſus Homerum atque Achillē dicentem. Hic enim Deus nobis eſt, vt vides: ille verò, propemodum ſecundū Deos à nobis colitur. Et ego mitigare eum volens, ſimúlque ad vtile aliquid perducere: Obſecro te (inquam) de Homero mihi ignoſcas, ſi quid mali nunc dictum eſt. Poſt enim aliquando & Achillem & Homerū laudabimus, in quibus nobis rectè dicere videtur. In preſentia autem cōſiderandum eſſet Phocilydis illud dictum, quòd mihi de ciuitate admodū bene dicere videatur. Conſidera, inquit, poſtquā & hoſce omnes cernis cupere, ex te aliquid audire, & propterea confluxiſſe huc ad flumen: tametſi non admodum otioſos, & tumultu vacuos. Noſti enim videlicet, quòd Scythæ heri meridie irruerunt, & ſpeculatorum quoſdam parùm cautos occiderunt, quoſdam viuos ceperunt fortaſſe. Nondum enim certum ſcimus, eo quòd lōgius aufugerint, vt qui ad nullam fugiāt ciuitatem. Hæc autem verè ita ſe habebant, portæque erant clauſæ, & belli ſignum ſublatum erat in mœnibus, ſed tamen ita erant audiēdi cupidi, & moribus Græci,

Οἰκεῦσα σμικρή, κρείσσων Νίνου ἀφραινούσης.

ἀλλ' οὐ πρὸς ὅλην Ἰλιάδα, καὶ Ὀδύσσειαν ταῦτα τὰ ἔπη ἐστί, τοῖς μὴ παρέργως ἀκροωμένοις; ἢ μᾶλλον ὑμῖν συνέφερε, περὶ τῶν τοῦ Ἀχιλλέως πηδήσεών τε καὶ ὀρούσεων, καὶ τῆς φωνῆς ὅτι μόνον φθεγξάμενος ἔτρεπε τοὺς Τρῶας; ταῦτα μᾶλλον ὠφελεῖ ὑμᾶς ἐκμανθάνοντας, ἢ ἐκεῖνο, ὅτι ἡ σμικρὰ πόλις ἐν βραχεῖ σκοπέλῳ κειμένη, κρείττων ἐστὶ καὶ εὐτυχεστέρα κατὰ κόσμον οἰκοῦσα, ἢ μεγάλη ἐν λείῳ καὶ πλατεῖ πεδίῳ, ἐάνπερ ἀκόσμως καὶ ἀνόμως, ὑπὸ ἀνθρώπων ἀφρόνων οἰκῆται; καὶ ὅς, οὐ μάλα ἡδέως ἀποδεξάμενος, ὦ ξένε, εἶπεν, ὅτι ἡμεῖς σε ἀγαπῶμεν, καὶ σφόδρα αἰδούμεθα· ἄλλως γε οὐδεὶς ἂν ἠνέσχετο Βορυσθενιτῶν, εἰς Ὅμηρον καὶ Ἀχιλλέα τοιαῦτα εἰπόντος. ὁ μὲν γὰρ θεὸς ἡμῶν ἐστιν ὡς ὁρᾷς, ὁ δὲ καὶ σχεδόν τι μετὰ τοὺς θεοὺς τιμᾶται. κἀγὼ πραΰναι βουλόμενος αὐτόν, ἅμα δὲ ἐπί τι χρήσιμον ἀγαγεῖν, παρακαλῶ * σε, εἶπον, καθ' Ὁμήρου, συγγνώμην ἔχειν μοι, εἴ τι κακὸν νῦν εἴρηται. αὖθις γάρ ποτε ἐπαινεσόμεθα Ἀχιλλέα τε καὶ Ὅμηρον, ὅσα δοκεῖ ἡμῖν ὀρθῶς λέγειν. τὸ δὲ παρόν, σκεπτέον ἂν εἴη τὸ τοῦ Φωκυλίδου, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ σφόδρα καλῶς λέγειν περὶ τῆς πόλεως. σκόπει, ἔφη, ἐπεὶ καὶ τούσδε ὁρᾷς πάντας ἐπιθυμοῦντας ἀκοῦσαί σου, καὶ διὰ τοῦτο συνερρυηκότας δεῦρο πρὸς τὸν ποταμόν· καί τοι οὐ σφόδρα ἀθορύβως ἔχοντας. οἶσθα γὰρ δήπου, ὅτι χθὲς οἱ Σκύθαι προσελάσαντες μεσημβρίας, τοὺς μέν τινας ἀπέκτειναν τῶν σκοπῶν, οὐ προσέχοντας. τοὺς δὲ ἐζωγρήκασιν ἴσως. οὐ γάρ πω ἐπιστάμεθα, διὰ τὸ μακροτέραν αὐτοῖς γενέσθαι τὴν φυγήν, ἅτε οὐ πρὸς τὴν πόλιν φεύγουσιν. ἦν δὲ τῷ ὄντι ταῦτα οὕτως, καὶ αἵ τε πύλαι συγκέκλειντο, καὶ τὸ σημεῖον ἦρτο ἐπὶ τοῦ τείχους τὸ πολεμικόν· ἀλλ' ὅμως οὕτως ἦσαν φιλήκοοι, καὶ τῷ τρόπῳ Ἕλληνες,

A ὥστε μικροῦ δεῖν, ἅπαντες παρῆσαν ἐν τοῖς ὅπλοις, βουλόμενοι ἀκούειν. κἀγὼ ἀγάμενος αὐτῶν τὴν προθυμίαν, Βούλεσθε, ἔφην, καθιζώμεθα ἰόντες ποι τῆς πόλεως; τυχὸν γὰρ νῦν, οὐ πάντες ὁμοίως ἀκούουσιν ἐν τῷ βαδίζειν, ἀλλ' οἱ ὄπισθεν πράγματα ἔχουσι, καὶ παρέχουσι τοῖς πρὸ αὐτῶν, σπουδάζοντες ἐγγυτέρω προσελθεῖν. ὡς δὲ τοῦτο εἶπον, εὐθὺς ὥρμησαν ἅπαντες εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν, οὗπερ εἰώθασι βουλεύεσθαι. καὶ οἱ μὲν πρεσβύτατοι, B καὶ οἱ γνωριμώτατοι, καὶ οἱ ἐν ταῖς ἀρχαῖς, κύκλῳ καθίζοντο ἐπὶ βάθρων· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος ἐφεστήκεσαν. ἦν γὰρ εὐρυχωρία πολλὴ πρὸ τοῦ νεώ. πάνυ οὖν ἄν τις ἥσθη τῇ ὄψει φιλόσοφος ἀνὴρ, ὅτι ἅπαντες ἦσαν τὸν ἀρχαῖον τρόπον, ὥς φησιν Ὅμηρος τοὺς Ἕλληνας, κομῶντες, καὶ τὰ γένεια ἀφεικότες. εἷς δὲ ἐν αὐτοῖς μόνος ἐξυρημένος, καὶ τοῦτον ἐλοιδόρουν τε καὶ ἐμίσουν ἅπαντες. ἐλέγετο δὲ οὐκ ἄλλως τοῦτο ἐπιτηδεύειν, ἀλλὰ κολακεύων C Ῥωμαίους, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐπιδεικνύμενος, ὥστε εἶδεν ἄν τις ἐπ' ἐκείνου τὸ αἰσχρὸν τοῦ πράγματος, καὶ οὐδαμῆ πρέπον ἀνδράσιν. ἐπεὶ δὲ ἡσυχία ἐγένετο, εἶπον, ὅτι δοκοῦσί μοι ὀρθῶς ποιεῖν, οἱ πόλιν οἰκοῦντες ἀρχαίαν, καὶ Ἑλληνίδα, βουλόμενοι ἀκοῦσαι περὶ πόλεως. καὶ πρῶτόν γε, ἔφην, ὅτι ἐστὶν αὐτὸ τοῦτο, περὶ οὗ λόγος γνῶναι σαφῶς, οὕτω γὰρ ἂν, εἴητε ἅμα ἡσθημένοι, καὶ ὁποῖόν τί ἐστιν. οἱ γὰρ πολλοὶ, ἔφην, D ἄνθρωποι, τὸ ὄνομα αὐτὸ ἴσασι, καὶ φθέγγονται τοῦ πράγματος ἑκάστου, τὸ δὲ πρᾶγμ' ἀγνοοῦσιν. οἱ δὲ πεπαιδευμένοι τοῦτο φροντίζουσιν, ὅπως καὶ τὴν δύναμιν εἴσονται ἑκάστου, οὗ λέγουσιν· οἷον, τὸ τοῦ ἀνθρώπου ὄνομα πάντες οὕτω λέγουσιν οἱ ἑλληνίζοντες, ἐὰν δὲ πύθῃ τινὸς αὐτῶν, ὅτι ἐστὶ τοῦτο, λέγω δὲ, ὁποῖόν τι, καὶ καθ' ὃ, μηδενὶ τῶν ἄλλων ταὐτὸν, οὐκ ἂν ἔχοι εἰπεῖν, ἀλλ' ἢ δεῖξαι μόνον αὐτὸν, ἢ ἄλλον, ὥσπερ οἱ βάρβαροι. ὁ δὲ ἔμπειρος τῷ πυνθανομένῳ τί ἐστιν ἄνθρωπος; ἀποκρίνεται, ὅτι

vt ferè omnes eſſent armati audire volentes. Et ego admirans illorum alacritatem, Vultis ne (inquam) hinc euntes aliquò in ciuitatē, ſedeamus? Forſan enim nunc non omnes ſimiliter audient inter eundum: ſed qui retro ſunt, negotia habebunt, & exhibebunt ſtantibus ante ſe, ſtudentes propius accedere. Vt autem hoc dixi, confeſtim omnes impetu irruerunt in Iouis tēplum, vbi ſolebant conſultare. Et ſeniores quidem & nobiliſſimi, quique erāt in magiſtratu, conſederunt ſuper gradum, in gyro: reliqua autem multitudo aſtabat. Erat enim locus amplus ante templū. Oppidò igitur gauiſus eſſet aſpectu philoſophus quiſpiam, quòd omnes antiquū iuxta morem (vt Homerus Græcos deſcribit) comam gerebant, barbáſque promiſerāt. Vnus autem ſolus inter eos erat raſus: & hunc conuitiis inceſſebant, oderántque omnes. Dicebatur autem non ob aliud huic rei operam dare, quàm quod adularetur Romanis, amicitiámque erga illos ita declararet, vt vidiſſes in eo rei turpitudinem, idque quod viros minime deceat. Poſtquam autem factum eſt ſilentium, dixi illos mihi videri rectè facere, quòd ciuitatem inhabitantes & antiquam & Grecam, de ciuitate audire vellent. Sic enim pariter (inquam) & delectationem habere poteſtis. Et primum quidem quid ſit illud ipſum de quo ſermo habendus, liquidò cognoſcendum eſt, & quale ſit. Multi enim homines, inquam, ipſum nomen ſciunt & eloquuntur cuiuſque rei, rem autē ipſam ignorāti. Eruditi verò ſtudium adhibent, vt & vim cognoſcant eius de quo dicunt: veluti, hominem vocant ἄνθρωπον omnes qui Græcè loquuntur: ſi quem autem ex illis interroges, quid ſit homo ἄνθρωπος, aut qualis res, aut qua in re ab aliis differat, dicere non poterit: ſed duntaxat hominē oſtendere vel hunc vel alium, quemadmodum barbari ſolent. Peritus autem interrogāti, Quid eſt homo? reſpondet, eſſe animal

rationis particeps, & mortale. Hæc enim definitio vni homini cõgruit, & alij nulli. Sic igitur & ciuitatem aiunt eſſe, hominum multitudinem eodem loci habitantium, à legibus gubernatam. Iam igitur palàm eſt, quòd hæc appellatio nulli ciuitati conueniat deſipienti, & abſque legibus agenti. Quare etiam de Nino, poëta nõ locutus eſt, vt de ciuitate: ſiquidem deſipit illa. Quemadmodũ enim neque homo ille eſt, qui ſit rationis expers: ita neq; ciuitas illa fuerit, quæ legibus non gubernatur. Legibus autem gubernari non poterit vnquam, quæ inſipiẽs & immodeſta eſt. Fortaßis igitur quærat aliquis, quum principes & præfecti ſint prudentes & ſapientes; reliqua autem plebs gubernetur iuxta horum ſententiam legitimè & modeſtè; an talem appellare cõueniat modeſtam & legitimam & reuera ciuitatem, à gubernatoribus: quemadmodum chorũ fortaſſe diceremus muſicum, in quo coryphæus muſicus eſſet: aliìque eum ſequerẽtur, nihilque extra concentum canerent, aut certè modica, idque obſcure? Bonam ex vniuerſis bonis ciuitatem, neque quiſquam antea vidit factam inter mortales,

Ciuitas Dei.

neque vnquam futuram in poſterum cogitare dignum eſt: præter eam, quam dij beati in cœlo habitant, quę nunquàm immobilis neque ocioſa eſt, ſed vehemens, & incedens ducibus primatibúſque diis, abſque contentione, cladéque. Neque enim Deos contendere, neque cladem accipere fas eſt, neque alterũ ab altero, vtpote amicis, neque ab aliis fortioribus, ſed facere abſque impedimento ſua opera, cum omni amicitia, intérque omnes ſemper communi, manifeſtißimis eũtibus quibuſque ſua via, non errantibus fruſtra fatuũ errorem, ſed felicem choream tripudiantibus cum mente, ſummáque prudentia: reliqua autem multitudine à cõmuni curſu vno ducta conſilio, & cœli totius impetu. Vnam ſiquidem hanc purè beatam eſſe remp. ſiue ciuitatem appellare conuenit,

A ζῷον, λογικὸν, θνητόν. ὃ γὰρ τοῦτό ἐστι, μόνῳ ἀνθρώπῳ συμβέβηκε, καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ. οὕτως οὖν καὶ τὴν πόλιν φασὶν εἶναι, πλῆθος ἀνθρώπων ἐν ταὐτῷ κατοικούντων, ὑπὸ νόμου διοικούμενον. ἤδη οὖν δῆλον, ὅτι τῆς προσηγορίας ταύτης, οὐδεμιᾷ προσήκει τῶν καλουμένων πόλεων τῶν ἀφρόνων, καὶ ἀνόμων. οὐκ οὖν, οὐδὲ περὶ Νίνου εἴη ἂν ὁ ποιητὴς, ὡς περὶ πόλεως εἰρηκὼς, ἀφρονούσης γε αὐτῆς. ὥσπερ γὰρ οὐδὲ ἄνθρωπος ἐκεῖνός ἐστιν,

B ᾧ μὴ πρόσεστι τὸ λογικὸν, οὕτως οὐδὲ πόλις, ᾗ μὴ συμβέβηκε νομίμῳ εἶναι. νόμιμος δὲ οὐκ ἂν εἴη ποτὲ, ἄφρων καὶ ἄκοσμος οὖσα. ἴσως οὖν ζητήσαι ἄν τις; ἐπειδὰν οἱ ἄρχοντες καὶ προεστῶτες ὦσι φρόνιμοι καὶ σοφοὶ, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος διοικῆται κατὰ τὴν τούτων γνώμην νομίμως καὶ σωφρόνως, τὴν τοιαύτην χρὴ καλεῖν σώφρονα, καὶ νόμιμον, καὶ τῷ ὄντι πόλιν, ἀπὸ τῶν διοικούντων; ὥσπερ χορὸν ἴσως φαῖμεν ἂν μουσικὸν, τοῦ κορυφαίου μουσικοῦ ὄντος,

C τῶν δὲ ἄλλων ἐκείνῳ συνεπομένων, καὶ μηδὲν παρὰ μέλος φθεγγομένων, ἢ σμικρὰ, καὶ ἀδήλως. ἀγαθὴν μὲν γὰρ ἐξ ἁπάντων ἀγαθῶν πόλιν, οὔτε τις γενομένην πρότερον οἶδε θνητὴν, οὔτε ποτὲ ὡς ἐσομένην ὕστερον ἄξιον διανοηθῆναι· πλὴν εἰ μὴ θεῶν μακάρων κατ' οὐρανὸν, οὐδαμῶς ἀκίνητον οὐδὲ ἀργὴν, ἀλλὰ σφοδρὰν οὖσαν καὶ πορευομένην, τῶν μὲν ἡγουμένων τε καὶ πρώτων θεῶν, χωρὶς ἔριδος καὶ ἥττης. οὔτε γὰρ ἐρίζειν θεοὺς, οὔ-

D τε ἡττᾶσθαι θέμις, οὔτε ὑπ' ἀλλήλων ἅτε φίλων, οὔτε ὑπὸ ἄλλων κρειττόνων· ἀλλὰ πράττειν ἀκωλύτως τὰ σφέτερα ἔργα, μετὰ πάσης φιλίας ἀεὶ πάντων κοινῆς· τῶν μὲν φανερωτάτων πορευομένων ἑκάστου καθ' ἑαυτὸν, οὐ πλανωμένων ἄλλως ἀνόητον πλάνην, ἀλλὰ χορείαν εὐδαίμονα χορευόντων, μετά τε νοῦ, καὶ φρονήσεως τῆς ἄκρας· τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους ὑπὸ τῆς κοινῆς φορᾶς ἀγομένου μιᾷ γνώμῃ, καὶ ὁρμῇ τοῦ ξύμπαντος οὐρανοῦ. μίαν γὰρ δὴ ταύτην καθαρῶς εὐδαίμονα πολιτείαν, εἴτε καὶ πόλιν χρὴ καλεῖν τὴν

θεῶν πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαν. ἐάν τε καὶ ξύμπαντα λογικὸν παραβάλῃ τις, ἀνθρώπων σὺν θεοῖς ἀριθμουμένων, ὡς παῖδες σὺν ἀνδράσι λέγονται μετέχειν πόλεως, φύσει πολῖται ὄντες, οὐ τῷ φρονεῖν τε καὶ πράττειν τὰ τῶν πολιτῶν, οὐδὲ τῆς κοινωνίας τοῦ νόμου, ἀξυνέτοι ὄντες αὐτοῦ. ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πανταχοῦ πασῶν σχεδὸν ἁπλῶς ἡμαρτημένων τε καὶ φαύλων, πρὸς τὴν ἄκραν εὐθύτητα τοῦ θείου καὶ μακαρίου νόμου καὶ τῆς ὀρθῆς διοικήσεως· ὅμως δὲ πρὸς τὸ παρὸν εὐπορήσωμεν παραδειγμάτων, τῆς ἐπιεικέστερον ἐχούσης, πρὸς τὴν παντελῶς διεφθαρμένην· ὡς ἐν πᾶσι νοσοῦσι, τὸν δ' ἐλαφρότατα διάγοντα, τῷ κάκιστα διακειμένῳ παραβάλλοντες. ἐγὼ μὲν οὖν πρός τι τοιοῦτον ὥρμων τῷ λόγῳ. μεταξὺ δὲ τῶν παρόντων εἷς ἐφθέγξατο εἰς τὸ μέσον, ὅσπερ ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν, καὶ μέγιστον ἀξίωμα ἔχων. εἶπε δὲ πάνυ εὐλαβούμενος· μηδαμῶς, ὦ ξένε, ἄγροικον μηδὲ βαρβαρικὸν ἡγήσῃ τὸ τοιοῦτον, ὅτι μεταξὺ λέγοντί σοι, ἐμποδὼν ἐγενόμην. παρ' ὑμῖν μὲν γὰρ, οὐκ ἔθος ἐστὶ τὸ τοιοῦτον, διὰ τὸ πολλὴν ἀφθονίαν εἶναι τῶν φιλοσοφίας λόγων, καὶ περὶ παντὸς ὅτου ἂν ἐπιθυμῇ τις, ἔξεστι παρὰ πολλῶν ἀκοῦσαι· παρ' ἡμῖν δὲ, ὥσπερ τέρας τι τοῦτο πέφηνε τὸ σὲ ἡμῖν ἀφικέσθαι. τὸ δὲ λοιπὸν σχεδόν τι δεῦρο ἀφικνοῦνται ὀνόματι Ἕλληνες, τῇ δὲ ἀληθείᾳ βαρβαρώτεροι ἡμῶν, ἔμποροι, καὶ ἀγοραῖοι, ῥάκη φαῦλα καὶ οἶνον πονηρὸν εἰσκομίζοντες, καὶ τά γε παρ' ἡμῖν οὐδὲν βελτίω τούτων ἐξαγόμενοι. σὲ δὲ αὐτὸς ἡμῖν ὁ Ἀχιλλεὺς ἔοικε δεῦρο ἀπὸ τῆς νήσου διαπέμψαι, καὶ σὲ πάνυ μὲν ἡδέως ὁρῶμεν· πάνυ δὲ ἡδέως ἀκούομεν, ὅ, τι ἂν λέγοι τις. οὐ μέντοι πολλὴν ἵνα χρόνον ἡγούμεθα ἔσεσθαι τοῦτον, οὐδὲ βουλόμεθα· ἀλλά σε εὖ πράξαντα οἴκαδε κατελθεῖν τὴν ταχίστην. νῦν οὖν ἐπεὶ ἥψω τῶν λόγων τῆς θείας διοικήσεως, αὐτός τε ἀνεπτέρωμαι δαιμονίως, καὶ τούσδε ὁρῶ πάντας ὀργῶντας πρὸς ἐκεῖνον τὸν λόγον· καὶ γὰρ

A *Deorum inter ipſos cõmunionem. Si verò omne quod ratione vtitur, quis componat cõnumeratis cum Diis hominibus, hi vt pueri cum viris dici poterunt ciuitatis eſſe participes, natura ciues, non ſapiendo faciendóque ea quæ ciuium ſunt, neque legis communione, quum eã non intelligant. Quamuis autẽ aliæ vbique omnes ciuitates ferè peccent, malæque ſint, ſi reſpicias ad diuinæ & beatæ legis, rectæque gubernationis ſummã rectitudinem:* B *attamen exempla nos in præſentia nõ deſtituẽt, eius quæ ſe moderatè gerat, ad penitus corruptam: vt ſi omnibus ægrotantibus, eum qui facillimè agat, ei comparemus qui peſſimè ſit affectus. Ego igitur ad huiuſmodi quiddam ſermone ferebar. Inter præſentes autem vnus proloquutus eſt in medium, qui inter eos erat natu maximus, maximámque habebat autoritatem. Dixit autem oppidò reuerenter: Nequaquam, ô hoſpes, ruſticanũ neque bar-* C *baricum exiſtimes, quòd tibi dicenti ſum impedimento. Apud vos quidem nihil tale fieri ſolet, eò quòd magna vobis ſit philoſophicorum ſermonũ copia, déque omni re quam quis deſideret, liceat ex multis audire: apud nos autem tanquam prodigium hoc viſum eſt, quòd ad nos perueneris. Reliqui enim ferè huc veniunt nomine quidem Græci, reuera autem magis barbari quàm nos, mercatores & circũforanei homines, viles pannos vinúmque* D *malum apportantes, neque meliora à nobis exportãtes. Te autẽ nobis ipſe Achilles videtur huc ab inſula tranſmiſiſſe, & te admodum quidẽ libenter videmus: admodum verò libẽter etiam audimus, quid quis dicat. Neque verò te multum temporis hîc hæſurum putamus, neque volumus: ſed te rebus ex ſententia bene confectis, domum reuerti ocyſſimè. Nũc igitur, quoniã ſermonem ingreſſus es de diuina gubernatione, & ipſe ego mirificè ſum mente eleuatus, & hoſce video omnes ad illum ſermonem eſſe intẽtos: nam nobis*

nobis viſus es magnificè, réque non indignè, omnia quę dixiſti, dixiſſe: vtque maximè nos audire vellemus. Accuratioris enim huius philoſophiæ inexperti ſumus: Homeri autem (vt ſcis) amãtes & pauci quidam Platonis, quorum in numero & me eſſe vides, illius ſcripta legẽtem interdum, quãtum poſſum. Quanquã fortaſſe abſurdum eſt, barbarè plus quã cæteri ciues loquentem, Græcæ linguæ ſciẽtiſſimo & ſapientiſſimo gaudere & congredi: ſicuti ſiquis penè cæcus, aliam quidem lucem auerſetur, ad ipſum autem ſolem reſpiciat. Noſtræ quidem res ſic habent. Tu verò ſi nobis vis omnibus gratificari, ſermonem de ciuitate mortali differ in craſtinum, ſi modò nobis vicini otium præſtiterint, neque oportuerit cũ illis inire certamen, vt nobis ferè conſuetudo eſt: de diuina autem, ſiue ciuitatẽ ſiue gubernationẽ appellare mauis, dic qualis & quomodo habeat, quàm poteris proximè accedens phraſi ad Platonicam ingenuitatem, ſicuti videlicet & modò nobis facere viſus es. Et ſi enim aliud nihil, vocẽ tamen intelligimus ex conſuetudine; quòd non parum, neque adeò multum aliter ac Homerus loquatur. Ego verò valde gauiſus ſum ſenis ſimplicitate, & ridens dixi: O chare Rhoſon, ſi tu quidem iuſſiſſes heri, irruentibus contrà vos hoſtibus, vt armis acceptis pugnarem, vt Achilles: alterum quidem mihi perſuaſiſſes, nempe conatus eſſem auxilium ferre hominibus amicis: alterum autem (opinor) nunquã poſſem, tametſi maximè vellẽ, nempe certare vt Achilles. Et nunc, alterum ex his quæ iubes faciam: omni ſtudio dicere conabor pro mea ſapientia, quantũ potero;

Cum primis virtute viris contendere nolim,

neque cum Platone, neque cum Homero. Neque enim Euryto bene eueniſſe poëta ait, quòd cõtendit cum fortioribus. Studium tamen nullum (inquam) relinquemus. Hæc autem ad illũ dicens, nihil

A ἡμῖν ἔδοξας μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοῦ πράγματος οὐκ ἀναξίως, ὅσα εἶπες εἰρηκέναι· ὡς ἂν μάλιστα ἡμεῖς βουλοίμεθα ἀκοῦσαι. τῆς μὲν ἀκριβεστέρας ταύτης φιλοσοφίας ἄπειροι ἐσμέν· Ὁμήρου δὲ, ὡς οἶσθα, ἐρασταὶ, καί τινες οὐ πολλοὶ Πλάτωνος· ὧν δὴ κἀμὲ ὁρᾷς, ὅτεμ ἀεί ποτε ἐντυγχάνοντα τοῖς ἐκείνου, ὅπως ἂν δυνώμεθα. καίτοι ἴσως ἄτοπον βαρβαρίζοντα τῶν πολιτῶν μάλιστα, τῷ ἑλληνικωτάτῳ, καὶ σοφωτάτῳ χαίρειν, καὶ ξυνιέναι· καθάπερ εἴ B τις μικροῦ τυφλὸς, τὸ μὲν ἄλλο φῶς ἀποστρέφοιτο, πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν ἥλιον ἀναβλέποι. ἔχει μὲν δὴ τὰ ἡμέτερα οὕτως. σὺ δὲ εἰ θέλεις πᾶσιν ἡμῖν χαρίσασθαι, τὸν μὲν ὑπὲρ τῆς θνητῆς πόλεως ἀναλαβοῦ λόγον, ἐὰν ἄρα σχολὴν ἡμῖν οἱ γείτονες παράσχωσιν εἰσαύριον, καὶ μὴ δέῃ προσγυμνάζεσθαι αὖθις, ὥσπερ ἔθος ἡμῖν τὸ πολύ· περὶ δὲ τῆς θείας, εἴτε πόλεως εἴτε C διακοσμήσεως φίλον σοι καλεῖν, εἰπὲ ὅπῃ τε, καὶ ὅπως ἔχῃ, ὡς δυνάσαι, ἐγγύτατα τείνων τῆς τοῦ Πλάτωνος ἐλευθερίας περὶ τὴν φράσιν, οἷον δὴ καὶ ἄρτι ποιεῖν ἡμῖν ἔδοξας. εἰ γὰρ μηδενὸς, ἀλλ' οὖν τῆς γε φωνῆς ξυνίεμεν ὑπὸ συνηθείας· ὅτι οὐ σμικρὸν, οὐδὲ πόρρω τοῦ Ὁμήρου φθέγγεται. κἀγὼ σφόδρα ἥσθην τῇ ἁπλότητι τοῦ πρεσβύτου, καὶ γελάσας εἶπον· ὦ φίλε Ῥόσων, εἰ μὲν ἐκέλευες χθὲς, εἰσβεβληκότων ὑμῖν τῶν πολεμίων, λαβόντα ὅπλα, ὥσπερ τὸν Ἀχιλλέα μάχεσθαι· τὸ μὲν ἕτερον ἐπείσθην ἂν πειρώμενος ἀ- D μύνεσθαι ὑπὲρ ἀνδρῶν φίλων, τὸ δὲ ἕτερον, οὐκ ἂν, οἶμαι, ἐδυνάμην, καίτοι σφόδρα βουλόμενος, ὁμοίως τῷ Ἀχιλλεῖ ἀγωνίζεσθαι. καὶ νῦν ὧν κελεύεις ποιήσω τὸ ἕτερον, προθυμήσομαι εἰπεῖν τὸν λόγον, ὡς ἂν ἐγὼ δυνώμαι κατ' ἐμαυτόν·

Ἀνδράσι δὲ προτέροισιν ἐριζέμεν οὐκ ἐθελήσω,

οὔτε Πλάτωνι, οὔτε Ὁμήρῳ. οὐ γάρ τοι οὐδὲ τῷ Εὐρύτῳ φησὶ συνενεγκεῖν ὁ ποιητὴς, ὅτι ἤριζε πρὸς τοὺς κρείττονας. οὐ μέντοι σπουδῆς γε, ἔφην, οὐδὲν ἀπολειψόμεθα. ταῦτα δὲ εἰπὼν πρὸς ἐκεῖνον, οὐδὲν

γρ. ἀναβαλοῦ

ἧττον γὰρ ὑπ' ἐκείνου, καὶ ἀνεφερόμην τρόπον τινά, ἀναμνησθεὶς Πλάτωνός τε καὶ Ὁμήρου. τὸ μὲν δὴ τῆς πόλεως, οὕτως ἔφην, δεῖν ἀκούειν· καὶ οὐκ ἄντικρυς τῶν ἥμερον ζῷον τὸν κόσμον ἀποφαινομένων ἢ πόλιν. ἐναντίον γὰρ ὑπῆρχε τούτῳ τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῆς πόλεως. ὅπερ οὖν εἶπον, σύστημα ἀνθρώπων ὡρίσαντο. ἅμα τε γὰρ οὐκ ἦν ἴσως πρέπον οὐδὲ πιθανόν, κυρίως εἰπόντας τὸν κόσμον ζῷον, ἔπειτα φάσκειν ὡς ἔστι πόλις. τὸ γὰρ αὐτὸ πόλιν τε καὶ ζῷον, οὐκ ἂν οἶμαι, ῥᾳδίως ὑπομένοι τις ὑπολαβεῖν, ἀλλὰ τὴν νῦν διακόσμησιν, ὁπηνίκα διῄρηται καὶ μεμέρισται τὸ πᾶν εἰς πολλάς τινας μορφάς, φυτῶν τε καὶ ζῴων, θνητῶν καὶ ἀθανάτων, ἔτι δὲ ἀέρος καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ πυρός, ἐν οὐδενὶ ἧττον πεφυκὼς, ἐν ἅπασι τούτοις, καὶ μιᾷ ψυχῇ καὶ δυνάμει διεπόμενον· ἃ μήτε τῇ πόλει προσεικάζουσι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ γιγνομένων τε καὶ ἀπογιγνομένων, ἔτι δὲ τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐκοσμίαν τῆς διοικήσεως. ὁ δὲ λόγος οὗτος, ἐν βραχεῖ ἐσπούδακε ξυναρμόσαι τῷ θεῷ τὸ ἀνθρώπειον γένος, καὶ ἑνὶ λόγῳ περιλαβεῖν πᾶν τὸ λογικόν, κοινωνίας ἀρχὴν καὶ δικαιοσύνην μόνην ταύτην ἰσχυρὰν καὶ ἄλυτον εὑρίσκων. πόλις μὲν γὰρ δή, κατὰ τοῦτο ἂν εἴη λεγομένη, μὰ Δί', οὐ φαύλων, οὐδὲ μικρῶν τυχοῦσα ἡγεμόνων, οὐδὲ ὑπὸ τυράννων τε καὶ δήμων καὶ δεκαρχιῶν δὴ καὶ ὀλιγαρχιῶν, καὶ τινων ἄλλων τοιούτων ἀρρωστημάτων διαφερομένη καὶ στασιάζουσα τὸν ἅπαντα χρόνον· ἀλλὰ τῇ σωφρονεστάτῃ καὶ ἀρίστῃ βασιλείᾳ κεκοσμημένη τῷ ὄντι, βασιλευομένη κατὰ νόμον, μετὰ πάσης φιλίας καὶ ὁμονοίας. ὅπερ δὴ ὁ σοφώτατος καὶ ὁ πρεσβύτατος ἄρχων καὶ νομοθέτης ἅπασι προστάττει θνητοῖς καὶ ἀθανάτοις, ὁ τοῦ ξύμπαντος ἡγεμὼν οὐρανοῦ, καὶ τῆς ὅλης δεσπότης οὐσίας, αὐτὸς οὕτως ἐξηγούμενος, καὶ παράδειγμα παρέχων

A *minus ab illo excitatus & eleuatus ſum quodammodo, mentione facta Platonis & Homeri. De ciuitate quidem ſic (inquam) audire oportet: & nõ eos, qui planè cicur animal mundum eſſe vel ciuitatem nituntur demonſtrare. Contrarium enim hoc exiſtit huic ipſi ſermoni de ciuitate. Quod igitur dixi, hominum congregationẽ eſſe definierunt. Pariter enim fortaſſe neque decẽs neque credibile eſt, quũ mundum proprie dicimus animal eſſe, eũdem deinde etiam dicere ciuitatem.* B *Idem enim eſſe & ciuitatem & animal, haud facilè qui opinor ſuſtineat credere, niſi forte propter decentem deſcriptionẽ: quãdo diſtinctum & diuiſum eſt vniuerſum in multas quaſdam formas plantarum, & animãtium mortalium & immortaliũ, præterea & aëris & terræ & aquæ & ignis, in nullo minus naturaliter exiſtens, ſed in omnibus his quæ & anima vna & potentia gubernantur: quæ ciui-* C *tati nõ aſsimilant, propter multitudinem in ea naſcẽtiũmque & morientium: præterea quoque propter ordinem & decorũ gubernationis. Sermo autem hic, breuibus ſtuduit conglutinare Deo humanũ genus, vnáque ratione cõprehendere omne quod ratione vtitur, communionis initium iuſtitiæque hoc vnũ forte atque indiſſolubile inueniẽs. Ciuitas igitur iuxta hæc ſanè dici poſſet, non viles herclè, neque paruos ſortita ductores, neque ſub* D *tyrannis & gubernatione populari, & decemuiralibus & paucorũ dominationibus, atque aliis quibuſdam huiuſmodi morbis ac diſsidiis iugiter vexata, & ſeditionibus: ſed modeſtiſsimo optimóque regio imperio reuera exornata, gubernatáque ſecundum legem, cum omni amicitia concordiáque. Quod ſanè ſapientiſſimus natúque maximus princeps & legiſlator omnibus mandat, mortalibus immortalibúſque, ille vniuerſi præfectus cœli, & totius dominus eſſentiæ, ipſe ita ſemet interpretans, ſpeciménque præbens*

ſuæ gubernationis, felicíſque & beatę cõditionis: quē diuini poëtæ à Muſis docti celebrant pariter laudibus, nominántque patrem Deorum hominúmque. Videtur enim poëticū genus non prorſus aberrare à ſacris ſermonibus, neque ex coniectura loqui huiuſmodi frequēter: neque purè tamen horum mentionem facere, iuxta ritum legémque initiatorum, neque ſcire de vniuerſo, déque veritate manifeſtum quicquam (vt ita dicam) ſed planè videtur ſimile eſſe myſteriorum miniſtris, qui foris ſtant propè oſtia, & veſtibula exornant, arasque in propatulo aliáque ſimilia apparant, neque vnquam intrò ingrediuntur. Vnde & Muſarum miniſtros eos appellant, non diſcipulos: neque aliud illis honeſtum nomen tribuunt. Proinde vti ſicut dixi, eos qui prope myſterium aliquod commorantur circáque ipſos introitus, veriſimile eſt eorum quæ intus geruntur aliquid ſentire, vel verbum vnum exclamatum myſticum, vel ignem clarè apparentem: ita & poëtis interdum (dico autem de antiquiſſimis) vox aliqua ex Muſis aduenit breuis, afflatúſque aliquis diuinæ naturæ & veritatis, veluti igne ex occulto lucēte: qualia patiebātur à Muſis, & detinebantur Homerúſq; & Heſiodus. Qui autem poſt eos extiterunt, in ſcenam & theatrum ſuam ferentes ſapientiam, prophani prophanis frequenter ediderūt imperfecta Orgiorum ſpecimina; quúmque eſſent vulgo admirationi, conati ſunt ipſi turbam initiare, reuera Baccharum ſcenas quaſdam temulentas conglutinātes, in tragicis quibuſdā triuiis. Hi igitur omnes poëtæ iuxta hæc primū maximúmque Deum, patrem vocāt, cōprehenſum omnis ratione vtentis generis: præterea & regem. Vnde perſuaſi homines, Iouis regis erexerunt arās: quinetiàm patrem illum in precibus appellare quidā non cunctantur, quòd talis quidā principatus ſtatúſque ſit vniuerſi. Itaq; hac ratione neque domum cūctari mihi vidētur

A τῆς αὐτοῦ διοικήσεως, τῆς εὐδαίμονος καὶ μακαρίας καταστάσεως· ὃν οἱ θεῖοι ποιηταὶ μαθόντες ἐκ Μουσῶν, ὑμνοῦσιν ἅμα καὶ ὀνομάζουσι πατέρα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. κινδυνεύει γὰρ δὴ τὸ ποιητικὸν γένος, οὐ πάνυ ἄστοχον εἶναι τῶν ἱερῶν λόγων, οὐδὲ ἀπὸ στοχασμοῦ φθέγγεσθαι τὰ τοιαῦτα πολλάκις· οὐ τοίνυν οὐδὲ μεμυῆσθαι καθαρῶς κατὰ θεσμὸν καὶ νόμον τῶν μυουμένων, οὐδὲ εἰδέναι τοῦ ξύμπαντος πέρι τῆς ἀληθείας σαφὲς οὐδὲν· ὡς ἔπος εἰπεῖν· ἀτεχνῶς δὲ ἔοικεν ὅ-

B μοιον εἶναι τοῖς ἔξω περὶ θύρας ὑπηρέταις τῶν τελετῶν, πρόθυρα κοσμοῦσι, καὶ βωμοὺς τοὺς ἐν τῷ φανερῷ, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα παρασκευάζουσιν, οὐδέποτ' ἔνδον παριοῦσιν. ὅθεν δὴ καὶ θεράποντας Μουσῶν αὐτοὺς ὀνομάζουσιν, οὐ μύστας· οὐδὲ ἄλλο σεμνὸν ὄνομα. οὐκοῦν, ὡς ἔφην, τοὺς πλησίον ἀναστρεφομένους τελετῆς τινὸς πρὸς ταῖς εἰσόδοις, εἰκὸς, τόγε τοσοῦτον, ἔνδοθεν αἰσθάνεσθαί τινας, ἤτοι ῥήματος ἐκβοηθέντος ἑνὸς μυστικοῦ, ἢ πυρὸς ὑπερφα-

C νέντος· καὶ τοῖς ποιηταῖς ἐνίοτε, λέγω δὲ τοῖς πάνυ ἀρχαίοις, φωνή τις ἐκ Μουσῶν ἀφίκετο βραχεῖα, καί που τις ἐπίπνοια θείας φύσεώς τε καὶ ἀληθείας, καθάπερ αὐγὴ πυρὸς ἐξ ἀφανοῦς λάμψαντος· ἃ ἔπαθον ἐκ Μουσῶν καὶ κατείχοντο, Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνους ὕστερον, ἐπὶ σκηνὰς καὶ θέατρα τὴν αὐτῶν σοφίαν ἀγαγόντες, ἀμύητοι ἀμυήτοις πολλάκις ἐξέφερον ἀτελῆ παραδείγματα ὀργίων· θαυμαζόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν

D πολλῶν, ἐπεχείρουν αὐτοὶ τελεῖν τὸν ὄχλον, τῷ ὄντι Βακχείων τινὰς σκηνὰς *ἀμαλόπλους πηξάμενοι, ἐν τισι τραγικαῖς τελόδοις. οὗτοι δ' οὖν πάντες οἱ ποιηταὶ κατὰ ταῦτα, τὸν πρῶτον καὶ μέγιστον θεὸν, πατέρα καλοῦσι, συλλήβδην ἅπαντος τοῦ λογικοῦ γένους, καὶ δὴ καὶ βασιλέα. οἷς πειθόμενοι οἱ ἄνθρωποι Διὸς βασιλέως ἱδρύονται βωμούς· καὶ δὴ καὶ πατέρα αὐτὸν οὐκ ὀκνοῦσι προσαγορεύειν τινὲς ἐν ταῖς εὐχαῖς· ὡς τοιαύτης τινὸς ἀρχῆς καὶ συστάσεως οὔσης τοῦ παντός. ὥστε ταύτῃ γε, οὐδ' οἶκον δοκοῦσί μοι ὀκνῆσαι ἂν ἀποφῆναι τ

*γρ. ἀκαλύπτοις

τοῦ Διός, τὸν ἅπαντα κόσμον· εἴπερ ἐστὶ πατὴρ αὐτῶν ἐν αὐτῷ. καὶ νὴ Δία, πόλιν ὥσπερ ἡμεῖς προσηκάζομεν κατὰ τὴν μείζονα ἀρχήν. βασιλέα γὰρ πόλει μᾶλλον, ἢ οἴκῳ πρεπόντως ἂν λέγοιτο. οὐ γὰρ δὴ βασιλέα εἰπόντες, τὸν ἐπὶ τῶν ὅλων οὐκ ἂν βασιλεύεσθαι τὸ ὅλον ὁμολογοῖεν. οἱ δὲ βασιλεύεσθαι φήσαντες, οὐκ ἂν πολιτεύεσθαι φαῖεν, οὐδὲ εἶναι πολιτείαν βασιλικὴν τοῦ παντός. πολιτείαν δ' αὖ συγχωροῦντες, πόλιν οὐκ ἂν ἀποτρέποιντο ὁμολογεῖν· εἴπερ τοῦτο παραπλήσιον τὸ πολιτευόμενον. ὅδε μὲν οὖν ὁ τῶν φιλοσόφων λόγος, ἀγαθὴν καὶ φιλάνθρωπον ἀποδεικνὺς κοινωνίαν δαιμόνων καὶ ἀνθρώπων, μεταδιδοὺς νόμου καὶ πολιτείας οὐ τοῖς τυχοῦσι τῶν ζώων, ἀλλ' ὅσοις μέτεστι λόγου καὶ φρονήσεως· πολὺ κρείττω καὶ δικαιοτέραν τῆς Λακωνικῆς νομοθεσίας εἰσηγούμενος, καθ' ἣν οὐδὲ ὑπάρχει τοῖς Εἵλωσι γενέσθαι Σπαρτιάταις, ὅθεν δὴ καὶ διατελοῦσιν ἐπιβουλεύοντες τῇ Σπάρτῃ. ἕτερος δὲ μῦθος ἐν ἀπορρήτοις τελεταῖς, ὑπὸ Μάγων ἀνδρῶν ᾄδεται θαυμαζόμενος, οἳ τὸν θεὸν τοῦτον ὑμνοῦσιν ὡς τέλειόν τε καὶ πρῶτον ἡνίοχον, τοῦ τελειοτάτου ἅρματος. τὸ γὰρ Ηλίου ἅρμα νεώτερόν φασιν εἶναι πρὸς ἐκεῖνο κρινόμενον, φανερὸν δὲ τοῖς πολλοῖς, ἅτε προδήλου γιγνομένης τῆς φορᾶς. ὅθεν κοιναῖς φήμαις τυγχάνειν ὡς ἔοικεν, ἀπὸ πρώτων σχεδόν τι τῶν ποιητῶν, ἀνατολὰς καὶ δύσεις ἑκάστοτε λεγόντων, καὶ κατὰ ταῦτα πάντων ἐξηγουμένων ζευγνυμένους τε τοὺς ἵππους, καὶ τὸν Ηλιον αὐτὸν ἐπιβαίνοντα τοῦ δίφρου. τὸ δὲ ἰσχυρὸν καὶ τέλειον ἅρμα τοῦ Διός, οὐδεὶς ἄρα ὕμνησεν ἀξίως τῶν τῇδε· οὔτε Ομηρος, οὔτε Ησίοδος, ἀλλὰ Ζωροάστρης, καὶ Μάγων παῖδες ᾄδουσι, παρ' ἐκείνου μαθόντες· ὃν Πέρσαι λέγουσιν ἔρωτι σοφίας καὶ δικαιοσύνης, ἀποχωρήσαντα τῶν ἄλλων, καθ' αὐτὸν ἐν ὄρει τινὶ ζῆν· ἔπειτα* ἀφεῖναι τὸ ὄρος, πυρὸς ἄνωθεν πολλοῦ κατασκήψαντος συνεχῶς τε καίεσθαι. τὸν οὖν βασιλέα σὺν τοῖς ἐλλογιμωτάτοις Περσῶν ἀφικνεῖσθαι πλησίον,

*κ. ἀφθῆναι

A aſſerere Iouis, omnem hunc mundum: ſi quidẽ eſt pater illorũ in ipſo. Atque hercle & ciuitatem, quemadmodũ nos aßimilauimus, iuxta maiorem principatum. Rex enim ciuitatis decentius, quàm domus, dici poſſet. Non enim qui regem dicunt, illi non etiam confiterentur vniuerſa eſſe ſub regio imperio. Qui autẽ ſub regio eſſe imperio dicunt, illi nõ dicerent ciuili more gubernari, neque eſſe regiã politiam vniuerſi. Qui autem politiam concedunt, ciuitatem non erubeſcerent confi- B teri: ſiquidem hoc propè accedit ciuili gubernationi. Hic quidem eſt philoſophorũ ſermo, bonam & perhumanam eſſe oſtẽdens deorum communionem & hominũ, participes faciens legis & reipub. non quælibet animantia, ſed quæ participes ſunt rationis & prudentiæ: multò meliorem iuſtiorémque rempub. introducens, quàm Laconica legiſlatio eſt, iuxta quã Eilotis non licet Spartanis fieri, vnde etiã degunt Spartæ inſidiantes. C Alius autem ſermo in reconditis myſteriis ab hominibus. Magis canitur admirandus, qui Deum hunc laudibus celebrant, vt perfectum, & primum aurigam perfectißimi currus. Solis enim currum recentiorem aiunt eſſe, cum illo comparatum, vt qui appareat & vulgò, vtpote curſum faciẽs manifeſtum. Vnde etiã communem famam (vt videtur) conſecutus eſt à primis ferè poëtis, orientem & occidentem ſemper dicẽtibus & iuxta hæc omnib. enar- D rantibus, & coniugatos equos, & Solem ipſum currui inſiſtentem. Fortem autem & perfectum Iouis currum nemo laudibus extulit dignè hoc modo, neque Homerus neque Heſiodus: ſed Zoroaſtres, Magorúmque diſcipuli canũt ab illis docti, quem Perſæ dicunt amore ſapientiæ iuſtitiæque ſeceßiſſe ab aliis ſeorſum, & in monte quodam vixiſſe: deinde relicto monte, igne ſupernè multo immiſſo implicatum aßiduè arſiſſe. Regem igitur cum Perſarũ præſtantißimis propè acceßiſſe,

volentem Deo ſupplicare: & virum ex igne egreſſum illæſum, apparuiſſéque illis propitium, confidere iubens, & victimas offerre quaſdam, tanquam veniente eum in locum Deo. Conuerſatum autem eſſe poſthæc nõ cum omnibus, ſed cum iis qui belliſsimè ad veritatem eſſent natura idonei, Deúmque poſſent intelligere, quos Perſæ Magos vocarunt; Dei culturam ſcientes: non, vt Greci, nominis ignoratione, ſic nominant, pro veneficis habẽtes. Illi verò & alia iuxta ſacros ſermones faciunt, atque etiam Ioui alũt currum Neſæenſium equorum. Hi autem ſunt magni, pulcherrimíque omnium qui ſunt in Aſia: Soli verò vnum equum. Interpretantur autem omnia ſermone: non quemadmodum Muſarum apud nos prophetæ, ſingula magna cum perſuaſione dicũt, ſed ex ſe valde contumaciter. Eſſe enim dicunt vniuerſitatis rerum vnam vectionem & aurigationem, à ſumma quæ fiat experientia & robore ſemper, eámq; inceſſabilem in inceſſabilibus ſeculi circuitibus. Solis autem & lunæ curſus veluti equorum, motus eſſe partium: vnde & ab ipſis clarius videri. Vniuerſi autem motum atque curſum haud multos intelligere, ſed illius certaminis ignorare * magnitudinem. Quæ poſt hæc ſequuntur, erubeſco dicere, de equis, déque aurigatione, quomodo interpretentur; non admodum curãtes, vt ſibi vſquequaque imago ſimilis fiat. Fortaſsis etiã videar abſurdè præter Græcanica & venuſta cantica, barbaricorum canticum puerorum recitare: tamen audendum eſt. Aiunt equorum illum primũ ſupernè, infinita differre pulchritudine & magnitudine, velocitatéq; ab aliis, exteriora circuncurrentem: & longiſsimum illi curſum eſſe, Iouis templum. Eſſe autem alatum, & colore ſplẽdidum, puriſsimi ſplendoris. Solis autem in ipſo & Lunæ ſigna perſpicua videri: quemadmodũ puto in noſtris equis ſigna aliqua, partim lunari forma, partim alia.

A βουλόμενοι εὔξασθαι τῷ θεῷ· καὶ τὸν ἄνδρα ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ πυρὸς ἀπαθῆ, φανέντα δὲ αὐτοῖς ἵλεων, θαρρεῖν κελεῦσαι, καὶ θῦσαι θυσίας τινάς, ὡς ἥκοντος εἰς τὸν τόπον τοῦ θεοῦ. συγγενέσθαι τε μετὰ ταῦτα οὐχ ἅπασιν, ἀλλὰ τοῖς ἄριστα πρὸς ἀλήθειαν πεφυκόσι, καὶ τοῦ θεοῦ ξυνιέναι δυναμένοις, οὓς Πέρσαι Μάγους ἐκάλεσαν, ἐπισταμένους θεραπεύειν τὸ δαιμόνιον· οὐχ ὡς Ἕλληνες ἀγνοίᾳ τοῦ ὀνόματος, οὕτως ὀνομάζουσιν αὐτοὺς γόη-
B τας. ἐκεῖνοι δὲ τά τε ἄλλα δρῶσι κατὰ λόγους ἱερούς, καὶ δὴ τῷ Διὶ τρέφουσιν ἅρμα Νησαίων ἵππων. οἱ δέ εἰσι κάλλιστοι καὶ μέγαλοι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν· τῷ δέ γε Ἡλίῳ, ἕνα ἵππον. ἐξηγοῦνται δὲ * τῷ μύθῳ, οὐχ ὥσπερ οἱ παρ' ἡμῖν προφῆται τῶν Μουσῶν, ἕκαστα φράζουσι μετὰ πολλῆς πειθοῦς, ἀλλὰ μάλα αὐθαδῶς. εἶναι γὰρ δὴ τοῦ ξύμπαντος, μίαν ἀγωγήν τε καὶ ἡνιόχησιν, ὑπὸ τῆς ἄκρας ἐμπειρίας τε καὶ ῥώμης γιγνομένην ἀεί· καὶ
C ταύτην ἄπαυστον ἐν ἀπαύστοις αἰῶνος περιόδοις. τοὺς δὲ Ἡλίου καὶ Σελήνης δρόμους, καθάπερ ἵππων, μερῶν εἶναι κινήσεις, ὅθεν ὑπ' αὐτῶν ὁρᾶσθαι σαφέστερον. τῆς δὲ τοῦ ξύμπαντος κινήσεως καὶ φορᾶς μὴ ξυνιέναι τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀγνοεῖν τὸ μέγεθος τοῦδε τοῦ ἀγῶνος. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, αἰσχύνομαι φράζειν, τῶν ἵππων πέρι καὶ τῆς ἡνιοχήσεως, ὅπως ἐξηγούμενοι λέγουσιν, οὐ πάνυ τι φροντίζοντες ὅμοιον σφισὶ γίγνεσθαι πανταχῆ τὸ τῆς εἰκόνος.
D ἴσως γὰρ ἂν φαινοίμην ἀτόπως, παρὰ Ἑλληνικά τε καὶ χαρίεντα ᾄσματα, βαρβαρικὸν ᾆσμα παίζων· ὅμως δὲ τολμητέον. φασὶ τῶν ἵππων τὸ πρῶτον ἄνωθεν ἀπείρῳ διαφέρειν κάλλει τὲ καὶ ταχυτῆτι, ἅτε ἔξωθεν περιτρέχοντα τὸ μήκιστον τοῦ δρόμου αὐτοῦ Ζηνὸς ἱερόν· πτηνὸν δὲ εἶναι· τὴν δὲ χρόαν λαμπρόν, αὐτῆς τῆς καθαρωτάτης· τὸν δὲ Ἥλιον ἐν αὐτῷ καὶ τὴν Σελήνην, σημεῖα προφανῆ ὁρᾶσθαι· ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τῶνδε τῶν ἵππων ἐστὶ σημεῖα, τὰ μὲν μηνοειδῆ, τὰ δὲ ἀλλοῖα.

* κ. τὸν μῦθον

ταῦτα δὲ ὑφ' ἡμῶν ὁρᾶσθαι συνεστραμμένα, καθάπερ αὐγῇ λαμπρᾶς φλογὸς σπινθῆρας ἰσχυροὺς διαθέοντας. ἰδίαν δὲ κίνησιν ἔχειν καθ' αὑτὰ, καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα δι' ἐκείνου φαινόμενα, καὶ ξύμπαντα ἐκείνου πεφυκότα μέρη· καὶ τὰ μὲν περιφέρεσθαι σὺν αὐτῷ μίαν ταύτην ἔχοντα κίνησιν· τὰ δὲ ἄλλους θεῖν δρόμους. τυγχάνειν δὲ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ταῦτα μὲν ἰδίου ἕκαστον ὀνόματος· τὰ δὲ ἄλλα, κατὰ πλῆθος ἀθρόα νενεμημένα εἴς τινα σχήματα καὶ μορφάς. ὁ μὲν δὴ λαμπρότατος ἵππος καὶ ποικιλώτατος, αὐτῷ τε Διὶ προσφιλέστατος, ὧδέ πως ὑμνούμενος παρ' αὐτῶν, θυσίας τε καὶ τιμάς, ἅτε πρῶτος εἰκότως πρώτας ἔλαχε· δεύτερος δὲ μετ' ἐκεῖνον ἁπτόμενος αὐτοῦ καὶ πλησιώτατος, Ἥρας ἐπώνυμος, εὐήνιος καὶ μαλακὸς, πολὺ δὲ ἥττων κατά τε ῥώμην καὶ τάχος. χροιὰ δὲ τῇ μὲν αὐτοῦ φύσει μέλας· φαιδρύνεται δὲ ἀεὶ τὸ καταλαμπόμενον ἡλίῳ, τὸ δὲ σκιασθὲν ἐν τῇ περιφορᾷ τὴν αὑτοῦ μεταλαμβάνει τῆς χρόας ἰδέαν. τρίτος Ποσειδῶνος ἱερὸς, τοῦ δευτέρου βραδύτερος. τούτου δὲ μυθολογοῦσιν εἴδωλον οἱ ποιηταὶ γενέσθαι παρ' ἀνθρώποις, ἐμοὶ δοκεῖν, ὅν τινα ὀνομάζουσι Πήγασον· καί φασιν ἀνεῖναι κρήνην ἐν Κορίνθῳ χαράξαντα τῇ ὁπλῇ. ὁ δὲ δὴ τέταρτος, εἰκάσαι πάντων ἀτοπώτατος, στερεός τε καὶ ἀκίνητος, οὐχ ὅπως πτερωτὸς, ἐπώνυμος Ἑστίας. ὅμως δὲ οὐκ ἀποτρέπονται τῆς εἰκόνος, ἀλλὰ ἐνεζεῦχθαί φασι καὶ τοῦτον τῷ ἅρματι· μένειν δὲ κατὰ χώραν, χαλινὸν ἀδάμαντος ἐνδακόντα. συνερείδειν δὲ πανταχόθεν αὐτῷ τοῖς μέρεσι, καὶ τὼ δύο τὼ πλησίον ὁμοίως πρὸς αὐτὸν ἐγκλίνειν, ἀτεχνῶς ἐπιπίπτοντε καὶ ὠθουμένω· τὸν δὲ ἐξωτάτω, πρῶτον ἀεὶ περὶ τὸν ἑστῶτα, ὡς νύσσαν φέρεσθαι. τὸ μὲν οὖν πολὺ, μετ' εἰρήνης καὶ φιλίας διατελοῦσιν, εὐλαβεῖς* ὑπ' ἀλλήλων. ἤδη δέ ποτε ἐν μήκει χρόνου, καὶ πολλαῖς περιόδοις, ἰσχυρὸν ἆσθμα τοῦ πρώτου προσπεσὸν ἄνωθεν, οἷα δὴ θυμοειδοῦς, ἐθέρμηνε τοὺς ἄλλους· σφοδρότερόν τε μὴν τὸν τελευταῖον, τὸν δὲ

*κ. ἀβλαβεῖς

A Hæc autem à nobis videri contorta, ſicut in claro flammæ ſplendore ſcintillæ fortes diſcurrunt. Proprium autem motum per ſe & alia habere aſtra, per illum apparentia, quæ vniuerſa ſint illius partes: & partim quidem circumferri cum illo, vnum habētia motum: partim autē alios peragere curſus. Sortita autem eſſe apud homines partim quidem proprium quodque nomen: partim verò multitudine cōſtipata, diſtributa eſſe in figuras & formas quaſdā. B Splendidiſsimus ergo equus, maximéq; varius, ipſique Ioui acceptiſſimus, in hunc modum ab illis celebratur, victimáſque & honores, vtpote primus, meritò primos ſortitus eſt. Secundus autem ab illo, qui illum attingit, illíque proximus eſt. Iunonis cognominatus, habenis paret, & mollis eſt: multo autem inferior robore & velocitate. Color verò illi natura quidem niger eſt: expolitur autem ea ſemper eius pars, quæ ſolis ſplendore C illuſtratur: quæ autem vmbra tegitur, in circumferentia ſuam ipſius aſſumit coloris ſpeciem. Tertius eſt Neptuno ſacer, ſecundo tardior. Huius autem ſimulacrū fabulātur poëtæ apud homines fuiſſe, quem (vt mihi videtur) nominant Pegaſum, aiúntque eum aperuiſſe fontē Corinthi vngulæ ſcalptu. Quartus autem omnium abſurdiſsimus eſt, ſiquis eius ſimilitudinem dicat, ſolidus & immobilis; tantum abeſt vt alatus ſit, cognominatus D Veſtæ. Non tamen auerſantur eius imaginem, ſed coniugatū & hunc currui eſſe dicunt: manere autem in loco, frenū adamantinum mordentē. Inniti autem vndique illi ſuis partibus duos proximos, ſimilitérque ad illū ſe inclinare incidentes & propellentes: extremos autem ſemper circa hunc ſtantem, ad metā ferri. Plurimū igitur in pace & amicitia degūt, ſe mutuò reuerētes. Iam olim autem in temporis longitudine & multis circuitibus fortis anhelitus primi ſupernè alatus, vtpote ferocis, calefecit alios, vehementius autem

poſtremum; atque iubam illi, qua maximè exultabat, cõbuſsit, omnémque ornatum. Huius autem facti ſemel Græcos mentionem facere aiunt, & Phaethonti applicare: quum non poſsint Iouis aurigationem reprehendere, Soliſque curſus nollent vituperare. Quare dicunt iuniorem aurigam Solis filiũ, concupiuiſſe difficilem inutilémque omnibus mortalibus eruditionẽ: quúmque à patre impetraſſet, conſcendiſſe currum, quúmque ferretur inordinatè omnia exuſsiſſe animalia & plantas: & tandem ipſum diſperiiſſe, percuſſum ab igne ſuperiori. Rurſum quoque, quum in pluribus annis Nympharũ & Neptuni ſacer pullus, prætęr ſolitum certans & turbatus aſſurrexiſſet, multo ſudore eundem ipſum inundauit, vtpote eiuſdem iugi. Expertus igitur eſt contrariam priori corruptionẽ, aqua multa obrutus. Et hãc quoque tempeſtatem enarrare Græcos, ob iuuentutẽ, infirmámque memoriam: Deucalionémque dicũt tum regnantem, ipſis opem tuliſſe, ne omnino diſperirent. Hæc autem quum rarò accidãt, videntur quidem hominibus propter ſuam ipſorum perniciem fieri, non iuxta rationem, neque iuxta ordinem vniuerſi: fugere autem eos, rectè fieri, & iuxta ſententiam ſaluantis & gubernãtis vniuerſum. Eſſe enim ſimile, vt quum currus auriga equorum vnũ puniat, freno trahens, aut ſtimulo tangens, is verò ſubſiliat & turbetur, confeſtim in decentem reſtitutus ſtatum. Vnã igitur hanc fortem eſſe aurigationem, non corrupto toto vniuerſo. Rurſus autẽ aliã, quatuor inter ſe equorum motus & mutationis, quum alter in alterum mutatur, alterántque ſpecies: donec in vnam omnia conueniãt naturam, victa à melioribus. Attamen & hũc motũ aurigationi aſsimilare audent, currúſque impulſui, abſurdiore vſi ſimilitudine, vt ſi quis præſtigiator factis è cera equis, deinde detrahat & circumradat ab vno-

A δὴ χαίτην περιέφλεξεν αὐτοῦ, ᾗ μάλιστα ἠγάλλετο, καὶ τὸν ἅπαντα κόσμον. τοῦτο δὲ τὸ πάθος, ἅπαξ Ἕλληνας μνημονεύοντας φασὶ Φαέθοντι προσάπτειν· οὐ δυναμένους μέμφεσθαι τὴν Διὸς ἡνιόχησιν, τοῖς τε Ἡλίου δρόμοις οὐκ ἐθέλοντας ψέγειν. διὸ φασὶν νεώτερον ἡνίοχον, Ἡλίου παῖδα θνητὸν ἐπιθυμήσαντα χαλεπῆς καὶ ἀξυμφόρου πᾶσι τοῖς θνητοῖς παιδιᾶς· αἰτησάμενον παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπιστῆναι τῷ δίφρῳ, φερόμενόν τε ἀτά-

B κτως πάντα καταφλέξαι, ζῷα, καὶ φυτά· καὶ τέλος αὐτὸν διαφθαρῆναι, πληγέντα ὑπὸ κρείττονος πυρός. πάλιν δὲ ὅταν διὰ πλειόνων ἐτῶν, ὁ Νυμφῶν καὶ Ποσειδῶνος ἱερὸς πῶλος ἐπαναστῇ παρὰ τὸ συνήθες ἀγωνιάσας, καὶ ταραχθεὶς ἱδρῶτι πολλῷ κατέκλυσε τὸν αὐτὸν τοῦτον, ἅτε ὁμόζυγα. πειρᾶται δὴ τῆς ἐναντίας τῇ προτέρᾳ φθορᾷ, ὕδατι πολλῷ χειμαζόμενος. καὶ τοῦτον ἕνα χειμῶνα διηγεῖσθαι τοὺς Ἕλληνας, ὑπὸ νεό-

C τητός τε καὶ μνήμης ἀσθενοῦς· καὶ λέγουσι Δευκαλίωνα βασιλεύοντα τότε σφίσιν ἀρκέσαι, πρὸς τῆς παντελοῦς φθορᾶς. ταῦτα δὲ σπανίως ξυμβαίνοντα, δοκεῖ μὲν ἀνθρώποις διὰ τὸν αὐτῶν ὄλεθρον γίγνεσθαι, μὴ κατὰ λόγον· μηδὲ μετέχειν τῆς τοῦ παντὸς τάξεως, λανθάνειν δὲ αὖθις, ὀρθῶς γιγνόμενα, καὶ κατὰ γνώμην τοῦ σώζοντος καὶ κυβερνῶντος τὸ πᾶν. εἶναι γὰρ ὅμοιον, ὥσπερ ὅταν ἅρματος ἡνίοχος τῶν ἵππων ἕνα κολάζῃ χαλινῷ σπάσας, ἢ κέντρῳ ἁ-

D ψάμενος· ὁ δ᾽ ἐσκίρτησε καὶ ἐταράχθη, παραχρῆμα εἰς δέον καθιστάμενος. μίαν μὲν οὖν ταύτην ἡνιόχησιν ἰσχυρὰν, οὐχ ὅλου φθειρομένου τοῦ παντός. πάλιν δὲ ἑτέραν τῆς τῶν τεττάρων κινήσεως καὶ μεταβολῆς, ἐν ἀλλήλοις μεταβαλλομένων, καὶ διαλλαττόντων τὰ εἴδη, μέχρις ἂν εἰς μίαν ἅπαντα συνέλθῃ φύσιν, ἡττηθέντα τοῦ κρείττονος. ὅμως δὲ καὶ ταύτην τὴν κίνησιν ἡνιοχείᾳ προσεικάζειν τολμῶσιν, ἐλάσει τε ἅρματος, ἀτοπωτέρας δεόμενοι τῆς εἰκόνος· οἷον εἴ τις θαυματοποιὸς, ἐκ κηροῦ πλάσας ἵππους, ἔπειτα ἀφαιρῶν καὶ περιξύων ἀφ᾽

ἑκάστου περισχεθεὶς ἄλλοτε ἄλλῳ· τέλος δὲ ἅπαντας εἰς ἕνα τῶν τεττάρων ἀναλώσας, μίαν μορφὴν ἐξ ἁπάσης τῆς ὕλης ἐργάσαιτο. εἶναί γε μὴν τὸ τοιοῦτο, μὴ καθάπερ ἀψύχων πλασμάτων ἔξωθεν τοῦ δημιουργοῦ περιεργαζομένου, καὶ μεθιστάντος τὴν ὕλην. αὐτῶν δὲ ἐκείνων γίγνεσθαι τὸ πάθος, ὥσπερ ἐν ἀγῶνι μεγάλῳ τε καὶ ἀληθινῷ, καὶ περὶ νίκης ἐριζόντων· γίγνεσθαι δὲ τὴν νίκην καὶ τὸν στέφανον, ἐξ ἀνάγκης τοῦ πρώτου καὶ κρατίστου τάχει τε καὶ ἀλκῇ, καὶ τῇ ξυμπάσῃ ἀρετῇ, ὃν εἴπομεν ἐν ἀρχῇ τῶν λόγων, ἐξαίρετον εἶναι Διός. τοῦτον γὰρ, ἅτε πάντων ἀλκιμώτατον, καὶ φύσει διάπυρον, ταχὺ ἀναλώσαντα τοὺς ἄλλους, καθάπερ οἶμαι τῷ ὄντι κηρίνους, ἐν οὐ πολλῷ τινι χρόνῳ, δοκοῦντι δὲ ἀπείρῳ ὑμῖν πρὸς τὸν ἡμέτερον αὐτῶν λογισμὸν, καὶ τὴν οὐσίαν πάντων πᾶσαν εἰς αὑτὸν ἀναλαβόντα, πολὺ κρείττω καὶ λαμπρότερον ὀφθῆναι τοῦ πρότερον, ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου θνητῶν, οὐδὲ ἀθανάτων, ἀλλ' αὐτὸν ὑφ' αὑτοῦ νικηφόρον γενόμενον, τοῦ μεγίστου ἀγῶνος. στάντα δὲ ὑψηλὸν καὶ γαῦρον, χαρέντα τῇ νίκῃ, τόπον τε ὡς πλεῖστον καταλαβεῖν· καὶ μείζονος χώρας δεηθῆναι τότε, ὑπὸ ῥώμης καὶ μένους. κατὰ τοῦτο δὴ γενόμενοι τοῦ λόγου, δυσωποῦνται τὴν αὐτὴν ἐπονομάζειν τοῦ ζώου φύσιν. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἤδη τηνικάδε ἁπλῶς, τὴν τοῦ ἡνιόχου καὶ δεσπότου ψυχήν· μᾶλλον δὲ αὐτὸ τὸ φρονοῦν, καὶ τὸ ἡγούμενον αὐτῆς. οὕτως δὴ λέγομεν καὶ ἡμεῖς, τιμῶντες καὶ σεβόμενοι τὸν μέγιστον θεὸν, ἔργοις τε ἀγαθοῖς, καὶ ῥήμασιν εὐφήμοις. λειφθεὶς γὰρ μόνος ὁ νοῦς, καὶ τόπον ἀμήχανον ἐμπλήσας αὑτοῦ γε, ἅτε γε πίθος πανταχῇ κεχυμένος, οὐδενὸς ἐν αὐτῷ πυκνοῦ λειφθέντος, ἀλλὰ πάσης ἐπικρατούσης μανότητος, ὅτε κάλλιστος γίγνεται, τὴν καθαρωτάτην λαβὼν αὐτὸς ἀκηράτου φύσιν, εὐθὺς ἐπόθησε τὸν ἐξ ἀρχῆς βίον. ἔρωτα δὴ λαβὼν τῆς ἡνιοχήσεως ἐκείνης, καὶ ἀρχῆς, καὶ ὁμονοίας, τήν τε τῶν τριῶν φύσεων, καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, ἁπάντων τε ἁπλῶς ζώων καὶ φυτῶν,

A *quoque, apponátq; alibi alteri: demũ verò omnes* in vnum illorũ quatuor cõpingens, vnam formã ex tota materia operetur. Eſſe enim huiuſmodi quiddã, quemadmodũ ſi inanimis figmentis extrinſecus opifex addat, & trãsferat materiam. Illorum autem eam paſsionem fieri, tanquã ſi in magno veròque certamine de victoria contenderent. Cedere autem victoriã & coronam neceſſariò primo & optimo velocitatéque & fortitudine, omníque*
B *virtute, quem diximus in orationis principio Iouis eſſe peculiarem. Hunc enim, vtpote omnium robuſtiſsimũ, & natura ignitum, citò cõſumere alios, quemadmodum reuera cereos, haud longo in tempore, nobis autem viſo infinito, ad noſtram ipſorum ratiocinationem: & omniũ omnem eſſentiã in ſe recipere, qui longè melior ſplendidiórque viſus ſit prius, quando à nemine mortalium neque immortalium, ſed ipſe à ſe victoriam maximi cer-*
C *taminis conſecutus eſt. Eum autem ſtare excelſum & ſuperbum, victoria gaudentem, locique plurimum occupare: tũcque maiore indiguiſſe loco, ob robur, animũque. Quum verò hunc ad modum narrẽt de rebus, verecundantur ipſam animalis nominare naturam. Eſſe enim eam aliquando ſimpliciter quidem aurigæ atque heri animam: magis autem id quod ſapit, animæque præeſt. Ita verò dicimus & nos, honorantes & colentes maximum*
D *Deum factiſque bonis, & verbis laudatoriis. Relicta enim ſola mens, locúmque immenſum ſua replens virtute, tanquam dolium vbique diffuſum, nihil denſi in ea relicto, ſed omni obtinente raritate, *vnde pulcherrima fit, puriſsimam accipiens ipſa immortalis rei naturã, confeſtim deſiderat vitam eã quam habuit ab initio. Amorem porrò concipiens aurigationis illius & principatus, concordiæque, aliorúmque trium naturam & ſolis & lunæ, aliorúmque aſtrorum, immò omnium ſimpliciter animantium & plantarum,*

A proceſſit ad generandum & diſtribuendũ ſingula, adque creandum eum qui exiſtit, mundũ: longè à principio meliorem, ſplẽdidiorémque vtpote recentiorem. Totum autem quum fulgure afflaſſet, non incõpoſitò, neque ſordido, quale hyemali tempore impulſis violẽtius ſæpe nubibus trãſmittere ſolet: ſed puro & defœcato ab omni quod tenebricoſum eſſet, nullo negotio tranſmutauit vnà cum intelligentia. Recordatus autẽ Veneris, generationíſque manſuefecit atque remiſit ſeſe: multáque B luce extincta, in aërem igneum verſus eſt, igne blandiorem: commixtúſque tũc Iunoni, factúſque abſolutiſsimi lecti particeps, captatáque requie, emiſit omnem ipſius vniuerſi genituram. Has Iouis & Iunonis felices nuptias pueri canunt ſapienter in arcanis myſteriis. Humida autem facta tota eſſentia, vnum ſemen vniuerſi, ipſe in hoc diſcurrens, quemadmodum in genitura ſpiritus fingens, efficiẽſque C (tunc verò maximè aſsimilis eſt aliorum cõditioni animantium, quatenus ex anima & corpore cõſtare diceretur) haud auerſè reliquas ſpecies facilè fingit formátque, facilem ſibi atque mollem circunfundens eſſentiam, nullóque omnẽ negotio cedentem. Opere autem facto atque abſoluto, ſpectandum præbuit hunc qui exiſtit mundum, à principio ſpecioſum & pulchrũ, immenſum quantò ſplẽdidiorẽ, quàm qualis nunc videtur. Omnia enim & alia opificum opera, quæque D ab arte ſtatim & facientis manibus veniunt, meliora ſunt ſplẽdidioráque. Plãtæque iuuenes virentiores ſunt veteribus, & quæcunque germinibus ſunt ſimilia. Quinetiã animalia gratioſa & aſpectu mitia ſunt poſt natiuitatem, non ſolũ pulcherrima ex illis, pulli & vituli, catulíque, verum etiam beſtiarũ catulus ferociſsimarum. Hominis quidem natura infantilis eſt, & aquoſa, ſimilis imperfectæ frumenti herbæ: quum autem ætatis menſuram & iuuẽtutem adepta fuerit, omni

A ὥρμησεν ἐπὶ τὸ γεννᾶν, καὶ διανέμειν ἕκαστα, καὶ δημιουργεῖν τὸν ὄντα νῦν κόσμον, ἐξ ἀρχῆς πολὺ κρείττω καὶ λαμπρότερον, ἅτε νεώτερον. ἀστράψας δὲ ὅλον οὐκ ἄτακτον, οὐδὲ ῥυπαρὰν ἀστραπὴν, οἵαν χειμερίοις ἐλαυνομένων βιαιότερον πολλάκις τῶν νεφῶν διῆξεν, ἀλλὰ καθαρὰν καὶ ἀμιγῆ παντὸς σκοτεινοῦ, μετέβαλε ῥᾳδίως ἅμα τῇ νοήσει. μνησθεὶς δὲ Ἀφροδίτης καὶ γενέσεως, ἐπράϋνε καὶ ἀνῆκεν αὑτόν· καὶ πολὺ τοῦ φωτὸς ἀπο- B σβέσας εἰς ἀέρα πυρώδη τρέπεται πυρὸς ἠπίου, καὶ μιχθεὶς δὲ τότε Ἥρᾳ, καὶ μεταλαβὼν τοῦ τελειοτάτου λέχους ἀναπαυσάμενος, ἀφίησι τὴν πᾶσαν αὐτοῦ παντὸς γονήν. τοῦτον ὑμνοῦσι παῖδες σοφῶν, ἐν ἀρρήτοις τελεταῖς Ἥρας καὶ Διὸς, εὐδαίμονα γάμον. ὑγρὰν δὲ ποιήσας τὴν ὅλην οὐσίαν, ἓν σπέρμα τοῦ παντὸς αὐτὸς ἐν τούτῳ διαθέων, καθάπερ ἐν γονῇ πνεῦμα τὸ πλάττον καὶ δημιουργοῦν· τότε δὴ μάλιστα προσεοικὼς τῇ C τῶν ἄλλων συστάσει ζῴων, καθόσον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνεστάναι λέγοιτ᾽ ἄν· οὐκ ἀπὸ τρόπου τὰ λοιπὰ εἴδη ῥᾳδίως πλάττει, καὶ τυποῖ, λείαν καὶ μαλακὴν αὐτῷ περιχέας τὴν οὐσίαν, καὶ πᾶσαν εἴκουσαν εὐπετῶς. ἐργασάμενος δὲ καὶ τελεώσας, ἐπέδειξεν ἐξ ἀρχῆς τὸν ὄντα κόσμον, εὐειδῆ καὶ καλὸν, ἀμηχάνως πολὺ δὴ λαμπρότερον, ἢ οἷος ὁρᾶται νῦν. πάντα γάρ που καὶ τἆλλα ἔργα τῶν δημιουργῶν, καὶ τὰ ἀ- D πὸ τῆς τέχνης καὶ τῶν χειρῶν παραχρῆμα τοῦ ποιήσαντος, κρείττω καὶ στιλπνότερα. καὶ τῶν φυτῶν τὰ νεώτερα εὐθαλέστερα τῶν παλαιῶν, ὅλα τε βλαστοῖς ἐοικότα. καὶ μὴν τά γε ζῷα εὐχάρεισα καὶ προσηνῆ ἰδεῖν μετὰ τὴν γένεσιν, οὐ μόνον τὰ κάλλιστα αὐτῶν, πῶλοί τε καὶ μόσχοι, καὶ σκύλακες· ἀλλὰ καὶ θηρίων σκύμνος τῶν ἀγριωτάτων. ἡ μὲν γὰρ ἀνθρώπου φύσις, νηπία τε καὶ ὑδαρὴς, ὁμοία δημητρος ἀτελεῖ χλόῃ, προσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ μέτρον ὥρας καὶ νεότητος, παντὸς

ἀτεχνῶς φυτοῦ, κρεῖττον καὶ ἐπιφανέστερον A βλάστημα. ὁ δὴ ξύμπας οὐρανός τε καὶ κόσμος, ὅτε πρῶτον συνετελέσθη, κοσμηθεὶς ὑπὸ τῆς σοφωτάτης τε καὶ ἀρίστης τέχνης, ἄρτι τῶν τοῦ δημιουργοῦ χειρῶν ἀπηλλαγμένος, λαμπρὸς καὶ διαυγὴς, καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσι παμφαίνων. * νήπιος μὲν οὐδένα χρόνον ἐγένετο οὐδὲ ἀσθενὴς, κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην τε καὶ θνητὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν· νέος δὲ καὶ ἀκμάζων εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. ὅτε δὴ καὶ ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ καὶ πατὴρ B ἰδὼν, ἥσθη μὲν οὐδαμῶς· ταπεινὸν γὰρ ἐν ταπεινοῖς τοῦτο πάθος· ἐχάρη δὲ καὶ ἐτέρφθη διαφερόντως.

Ἥμενος Οὐλύμπῳ, ἐγέλασσε δέ οἱ φίλον ἦτορ
Γηθοσύνῃ.

ὅθ' ὁρᾶτο θεοὺς τοὺς ἅπαντας ἤδη γεγονότας καὶ παρόντας. τὴν δὲ τότε μορφὴν τοῦ κόσμου λέγων, τήν τε ὥραν καὶ τὸ κάλλος ἀεὶ καλοῦ ὄντος ἀμηχάνως, οὐ- C δεὶς δύναιτ' ἂν ἀνθρώπων διανοηθῆναι καὶ εἰπεῖν ἀξίως. οὔτε τῶν νῦν, οὔτε τῶν προτέρων, εἰ μὴ Μοῦσαί τε καὶ Ἀπόλλων ἐν θείῳ ῥυθμῷ, τῆς εἰλικρινοῦς τε καὶ ἄκρας ἁρμονίας. ὅθεν δὴ καὶ ἡμεῖς ἐάσομεν τὰ νῦν, ὅσον ἡμῖν δυνατὸν, ἐπᾶραι, τὸν λόγον οὐκ ὀκνήσαντες. εἴτε ἀτεχνῶς ὑψηλόν τε καὶ ἐξίτηλον ἀπέβη τὸ τοῦ λόγου σχῆμα· ὥσπερ οἱ δεινοὶ περὶ τοὺς ὄρνιθας φασὶ τὸν σφόδρα ἀναχωρήσαντα, καὶ τοῖς νέφεσιν ἐγκρύψαντα αὐτὸν, D ἀτελῆ τὴν μαντείαν ποιεῖν· οὐκ ἐμὲ ἄξιον αἰτιᾶσθαι, τὴν δὲ Βορυσθενιτῶν ἀξίωσιν, ὡς τότε λέγειν ἐκεῖνοι προσέταξαν.

manifeſtè plãta melius illuſtriúſque germen eſt. Vniuerſum autem cœlum & mundus, quando primùm abſolutus & exornatus eſt ab ſapientiſsima præſtantiſsimáque arte, nupérq; ab artificis manibus liberatus, ſplendidus & pellucidus erat, & omni parte luminoſus. Infantilis quidem nullum tempus erat, neque debilis, iuxta humanæ & mortalis naturę debilitatem, ſed nouus, & abſoluti roboris ab initio. Quem tum illius opifex atque pater quum vidiſſet, gauiſus quidem eſt nullo modo (hęc enim affectio humilis eſt, & de humilibus) lætatus autem eſt & delectatus ſupra modum.

Vertice quum ſummo clari ſediſſet Olympi,
Lætitiáque illi magna cor riſit amicum.

Quando Deos vidit iam omnes prognatos, & præſentes. Formã autem mundi, vt tunc fuit, & formoſitatem pulchritudinémque, qui etiamnũ & ſemper pulcher eſt immensè, nullus hominum poſſet cogitare dignè, vel dicere, neque præſentium, neque ſuperiorum, niſi Muſæ & Apollo diuino carmine ſynceræ ſummæque harmoniæ. Vnde iam & nos deſinimus, in præſentia pro noſtra facultate ſermonem interminatum non timẽtes. Si verò plane excelſa & exilis euaſit ſermonis figura, quemadmodum auguriorum periti aiunt, auem valde ſecedentem atque ſeſe nubibus occultantem, imperfectam reddere diuinationem: nõ ego ſum reprehenſione dignus, ſed Boryſthenitarum rogatio, quòd illi tunc mihi vt dicerem mandauerunt.

ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ.
λόγος λζ΄.

ΟΤΕ τὸ πρῶτον ἐπεδήμησα τῇ πόλει τῇ ὑμετέρᾳ, ἀφ' ἕνδεκα * ἔτη σχεδὸν, καὶ τῶν λόγων μετέδωκα τῷ δή-

κ. οὐ δέκα

CORINTHIACA.
Oratio XXXVII.

QVando primũ peregrinatus ſum in veſtra ciuitate annis abhinc ferè vndecim, populũque feci ſermonum parti-

cipem, præcipuis inter vos ordinibus viſus ſum amicus eſſe: inſuper & vobis tātum, quantum ne Ariō quidem ille Methymnæus. Arionis enim imaginem nō feciſtis. Quando autē vos dico, progenitores dico veſtros, & Periandrum Cypſeli, illum ſapientem, cuius temporibus Ariō vixit, & Dithyrambum primus hominū fecit, nominauitq; & docuit Corinthi. Diis enim ille ita charus erat, vt huc rediens cū magnis pecunis, quas acquiſiuerat circa Tarentum, apudque Græcos illic habitātes, iámque præcipitandus eſſet in mare à nautis, earum ipſarum pecuniarum gratia, deprecatus ſit eos, vt ante quàm eiiceretur, ſibi canere permitterēt: quęmadmodum cygnos aiūt morituros, mortémque imminere videntes, cantum in animam tāquam in vehiculum imponere. Ille igitur cecinit, nam tranquillitas erat, & ſilentium in mari: & cantum ſenſerūt delphini, natabántque circa nauem. Deſinente autem Arione, nautiſque nihilo factis mitioribus, ſemet proiecit in pontum. Delphinus autem tergo exceptū, exportauit recta ad Tænarū, ita vt veſtitus & lyra inſtructus erat. Ariō igitur hoc modo ſaluatus cum nautas præueniſſet, Corinthi morabatur, hæc eadem narrās Periandro. Appellentibus autē illic & nautis, réque in quæſtionem deducta, illi quidem morte plexi ſunt. Arion verò (non enim Periander, ſed Arion) æreum huius rei fecit ſimulacrum, non magnum, ſuſpendítque in Tænaro, ſe nempe delphino benefactori inſidētem. Fuit autem illis temporibus & Solon Corinthi, fugiens quidem Piſiſtrati tyrannidem, non fugiēs autem Periandri. Neque enim ſimilis vtriúſque tyrannis erat. Ille enim deſtructa populari gubernatione, ſe tyrannum fecerat Athenienſium: Periander autem patri in regno ſucceſſerat, quem Græci quidem vocabant tyrannum, dij verò regem. Nónne enim ita habet oraculum?

A μω, καὶ τοῖς τέλεσι τοῖς ὑμετέροις ἔδοξα ἐπιτήδειος εἶναι· ἔτι δὲ ὑμῖν οὕτω σφόδρα, ὡς οὐδὲ Ἀρίων ὁ Μηθυμναῖος. Ἀρίωνος μὲν τε τύπον οὐκ ἐποιήσασθε. ὅταν δὲ ὑμᾶς λέγω, τοὺς προγόνους λέγω τοὺς ὑμετέρους, καὶ Περίανδρον τὸν Κυψέλου, τὸν σοφὸν, ἐφ' οὗ Ἀρίων ἐγένετο, ὃς καὶ Διθύραμβον πρῶτος ἀνθρώπων ἐποίησε, καὶ ὠνόμασε, καὶ ἐδίδαξεν ἐν Κορίνθῳ. θεοφιλὴς μὲν γὰρ οὕτως ἦν, ὥστε ἀναπλέων ἐνταῦθα μετὰ χρημάτων με- B γάλων, ὧν ἔτυχεν εἰργασμένος περὶ Τάραντα, καὶ τοὺς ἐκεῖσε Ἕλληνας, μέλλων εἰς τὴν θάλατταν ὑπὸ τῶν πορθμέων ἐκπεσεῖν, δι' αὐτά που ταῦτα τὰ χρήματα, παρῃτήσατο αὐτοὺς περὶ τῆς ἐκβολῆς ᾆσαι· ὥσπερ φασὶ τοὺς κύκνους μέλλοντας ἀποθνήσκειν, καὶ προορωμένους τὸν θάνατον, ἐμβιβάζειν τῇ ψυχῇ, οἷον εἰς ὄχημα, τὸ μέλος. ὁ μὲν δὴ ᾖδε, καὶ γὰρ ἦν νηνεμία, καὶ σιγὴ κατὰ θάλατταν· καὶ τὸ μέλος ᾔσθοντο δελφῖνες, ἀγασθανόμενοι δὲ περὶ C ναῦν ᾖσαν. παυσαμένου δὲ τοῦ Ἀρίωνος, καὶ τῶν πορθμέων οὐδὲν μᾶλλον ἐνδιδόντων, ὁ μὲν ἔρριψεν εἰς τὸν πόντον. δελφὶς δ' ὑπελθὼν, ἐξεκόμισε τὸν ᾠδὸν ἐπὶ Ταίναρον· ὡς εἶχε σὺν τῇ σκευῇ. Ἀρίων μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον σωθεὶς, καὶ φθάσας τοὺς πορθμέας, ἐν Κορίνθῳ ἦν· αὐτὰ δὴ ταῦτα διηγούμενος τῷ Περιάνδρῳ. ἐπικαταγομένων δὲ τῶν πορθμέων, καὶ τοῦ πράγματος ἀχθέντος εἰς ἔλεγχον, οἱ μὲν ἀπέθνησκον. Ἀρίων δέ· οὐ γὰρ Γερίανδρος, D ἀλλ' Ἀρίων· ποιησάμενος μίμημα χαλκοῦν οὐ μέγα, ἀνέθηκεν ἐπὶ Ταινάρου, καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ εὐεργέτου καθήμενον. ἐγένετο δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, καὶ Σόλων μὲν ἐν Κορίνθῳ, φεύγων τὴν Πεισιστράτου τυραννίδα, οὐ φεύγων δὲ τὴν Γεριάνδρου. οὐ γὰρ ἦν ὅμοιον. ὁ μὲν καταλύσας τὴν δημοκρατίαν, ἐτυράννευε τῶν Ἀθηναίων· Περίανδρος δὲ παρὰ τοῦ πατρὸς διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν, ἣν οἱ μὲν Ἕλληνες τύραννον ἐκάλουν, οἱ δὲ θεοὶ βασιλέα. ἦ γὰρ οὐχ οὕτως ὁ χρησμὸς ἔχει;

Ολβιος οὗτ᾽ ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον εἰσαφικάνει,
Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλειτοῖο Κορίνθου
Αὐτὸς καὶ παῖδες.

ὧν εἷς οὗτ᾽ ὁ Περίανδρος ὁ τὸν πατέρα ἐκδεξάμενος. οὕτω δὴ Περίανδρος, ὑπὸ μὲν τοῦ θεοῦ βασιλεὺς, ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀνηγορεύθη σοφός· οὗ μεῖζον ὄνομα, οὐδεὶς πώποτε βασιλεὺς, ἢ τύραννος ἐκτήσατο· ἀλλ᾽ οὐδ᾽ Ἀντίοχος ὁ θεὸς ἐπικληθεὶς, οὔτε Μιθριδάτης ὁ Διόνυσος. ηὔξατο δὲ καὶ Πιττακὸς Μιτυληναῖος ἅμα ἄμφω κεκλῆσθαι, καὶ τύραννος καὶ σοφός· νυνὶ δὲ περιεχόμενος τοῦ δευτέρου ὀνόματος, ἀπεσκευάσατο τὴν τυραννίδα. Περίανδρος σοφὸς μὲν ἦν, μετ᾽ ὀλίγων, τύραννος δὲ μετὰ πολλῶν· ἀμφότερα δὲ καὶ τύραννος καὶ σοφὸς μόνος. παρὰ τοῦτον ὁ Σόλων ἀνελθὼν, καὶ τυχὼν τῶν κοινῶν· κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων· ὅμως ἀνδριάντος οὐκ ἔτυχεν, οὐ δήπου καταφρονῶν ἀνδριάντος· ἀλλά γέ τοι ἐν Σαλαμῖνι χαλκοῦς ἑστάναι μέγα ποιούμενος· πόθεν γε δὴ οὐχὶ ἐν Κορίνθῳ ἐν τῷ περιπάτῳ τῆς Ἑλλάδος; ἧκε δὲ καὶ Ἡρόδοτος ὁ λογοποιὸς, ὡς ὑμᾶς λόγους φέρων ἑλληνικοὺς, ἄλλους τε καὶ Κορινθίους οὐδέπω ψευδεῖς, ἀνθ᾽ ὧν ἠξίου παρὰ τῆς πόλεως μισθὸν ἄρνυσθαι. διαμαρτὼν δὲ καὶ τούτου· οὐ γὰρ ἠξίουν οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι δόξαν ἀγοράζειν· μετεσκεύασεν ἐκεῖνα, ἃ πάντες ἐπιστάμεθα τὰ περὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ τὸν Ἀδείμαντον. ἡμᾶς δὲ δὶς ἐπιδημήσαντας, οὕτως ἀσμένως· ἐπειδή γε ὡς αἱ μάλιστά με ἐπειρᾶσθε κατέχειν, ὁρῶντες δὲ ἀδύνατον ὂν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰκὼ τοῦ σώματος ἐποιήσασθε, καὶ ταύτην φέροντες ἀνεθήκατε εἰς τὰ βιβλία, ὡς προεδρίαν· οὗ μάλιστ᾽ ἂν ᾤεσθε τοὺς νέους προκαλέσασθαι τῶν αὐτῶν ὑμῖν ἐπιτηδευμάτων ἔχεσθαι. οὐ γὰρ ὡς ἕνα τῶν πολλῶν, καὶ κατ᾽ ἐνιαυτὸν καταιρόντων εἰς Κεγχρέας ἔμπορον, ἢ θεωρὸν, ἢ πρεσβευτὴν, ἢ διερχόμενον ἄλλως μόλις διὰ μακρῶν χρόνων ἀγαπητὸν ἐπιφαινόμενον, οὕτως ἐτιμήσατε.

A Felix hic eſt vir, noſtras qui ſcandit in ædes,
Cypſelus Eetides, Ephyræ rex optimus altæ;
Ipſe ſimul, gnatíque ſui. ——

Quorum vnus erat hic Periãder qui patri ſucceſsit. Ita ergo Periander à Deo quidem rex, à Græcis autem declaratus eſt ſapiens: quo maius nomen nullus vnquã rex neque tyrannus poſſedit: ne Antiochus quidẽ ille qui Deus cognominatus eſt, neq; Mithridates ille Dionyſius. B *Optauit autẽ & Pittacus Mitylenæus vtrũque ſimul vocari, & tyrãnus & ſapiens: tandem verò alterum nomẽ amplexus, depoſuit tyrannidem. Periander ſapiens erat cum paucis, tyrannus autem cũ multis: ſolus autem vtrũque, & tyrãnus & ſapiens. Ad hunc Solõ cum aſcendiſſet, rebúſque frueretur communib. (communes enim ſunt res amicorũ) non tamen ſtatuam ab eo conſecutus eſt, nõ ſtatuam* C *contemnẽs (nam in Salamine æneam ſibi ſtatuam erigi magni fecit)* Cur ergo non etiam Corinthi in deambulatione totius Græciæ? *Venit etiã ad vos Herodotus ille hiſtoriographus, hiſtorias adferẽs Græcas & alias, & Corinthiacas nondum falſas, pro quibus putabat à ciuitate ſe mercedem reportaturum. Fruſtratus autem hac ſpe (non enim arridebat maiorib. veſtris gloriã emere) mutauit ea quæ omnes ſcimus, circa Salaminem & Adimantũ.* D *Nos verò bis huc peregrè aduenientes, adeò libenter [æneos erexiſtis] quandoquidẽ me retinere maximè tentaretis, fieri autem nõ poſſe videretis, corporis ſaltem imaginem feciſtis, eámque cõſecraſtis in bibliotheca, tanquam in primo cõſeſſu, vbi maximè putaſtis iuuenes prouocatum iri, vt iiſdem nobiſcum ſtudiis incumberent. Nõ enim, vt vnũ ex vulgo, inque anno ſemel ad Cẽchreas appellentem mercatorẽ, aut ſpectatorem, aut legatũ, aut alioqui tranſeuntem, vixque ex longo interuallo libenter viſum, me ſic honoraſtis.*

Fluxit

Fluxit honos alata volans vt ſomnia A in auras.

Vt animi ambiguus ſim, & apud memetipſum, & iam (per Iouem) etiam apud alios, an verè nihil viderim; neque res vera, ſed ſomnium fuerit, id quod factum eſt; an eadem fuerint omni facta diligentia, verúmque plebis ſtudium, iudiciúmque ſenatus. Statua autem operum Dædali erat, & clam vobis aufugit. Sed ex quo Dædalus deceſsit, nemo in hanc vſque diem ſuam artem aſſequi potuit, B *vt æs faceret fugitiuum: ſed homines quidem incedentes bene & pulchrè faciunt, quoſdam verò & equis vectos: manent tamen huiuſmodi omnes ſuo in habitu locóq;, niſi quis eos trāſponat. Quod ſanè ad eos attinet, æs foret arti intractabile, ſi quidem pennas haberet, quemadmodum & Pythagoræ Perſeus. Vt autem antiquæ & Dædaleæ artis fuerit, quid illi accidit, vt à veſtra receſſerit ciuitate, pro qua Deos duos contēdiſſe aiunt,* C *Neptunum & Solem, hunc quidem ignis dominum, illum verò aquæ? Contendentes autem, & arbitrium tertio Deo ſeniori permittentes, cui plura ſunt capita, pluréſque manus quàm Briareus habuit, pariter & ciuitatem & regionem tenent: quod ſanè nō modicum neque obſcurum ſignum eſt, quantum alias excellat ciuitates. Nam aliæ quidem ſortes ſunt, & poſſeſsiones Deorum, ſingulæ ſingulorū: Argos Iunonis, Mineruæ autē Athenæ,* D *& horum ipſorum Deorū Rhodus quidem eſt Solis, Oncheſtus autem Neptuni, Corinthus verò amborum. Coniectare autem poſsis id quod fabula obſcurè tradit, terrā in medio ſuperi & inferi maris poſitam, Solem ſibi peculiarem excepiſſe, volente Neptuno. Fabula igitur & ratio hac in parte conſonāt. Ad has triū Deorū Gratias etiā tertia memoratur à fatidica Sibylla, quę Dei vocē honoris gratiā ſortita eſt; ea admodum altè ita canit:*

Τιμὴ δ' ἠΰτ' ὄνειρος ἀποπταμένη πεπότηται.

ὥστε ἐμὲ ἐν ἀπόρῳ καθεστάναι, καὶ πρὸς ἐμαυτόν, καί, νὴ Δία, ἤδη πρὸς ἑτέρους, πότερ' ὡς ἀληθῶς οὐκ ἔβλεπον οὐδὲ ὕπαρ, ἀλλ' ὄναρ ἦν τὰ γιγνόμενα· ἢ τὰ μὲν ἦν ταῦτα ταῖς πάσαις ἀκριβείαις, σπουδή τε τοῦ πλήθους, καὶ κρίσις τῆς βουλῆς. ὁ δ' ἀνδριὰς τῶν Δαιδάλου ποιημάτων ἔτυχεν ὤν, καὶ λαθὼν ὑμᾶς ἀπέδρα. ἀλλ' ἀφ' οὗ Δαίδαλος ἐτελεύτησεν, οὐδεὶς εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν ἐξίκετο τῆς τέχνης, μέχρι τοῦ καὶ δρασμὸν ἐμποιεῖν τῷ χαλκῷ· ἀλλὰ διαβεβηκότας μὲν εὖ καὶ καλῶς ποιοῦσι τοὺς δὲ καὶ ἐφ' ἵππων ὀχουμένους· μένουσι μὲν τοιοῦτοι πάντες, κατὰ σχῆμα καὶ κατὰ χώραν, ἐὰν μή τις αὐτοὺς μετακινήσῃ. τό γ' ἐπ' αὐτοῖς εἴη, χαλκὸς ἄδραστος, ἂν καὶ πτερὰ ἔχῃ, ὥσπερ καὶ ὁ τοῦ Πυθαγόρου Περσεύς. ἵνα δὲ καὶ τῆς ἀρχαίας τέχνης ᾖ τῆς Δαιδαλείου, τί παθὼν μὲν ὑμῶν ἀπηλλάγη τῆς πόλεως, ὑπὲρ ἧς τοὺς δύο θεοὺς φασὶν ἐρίσαι, Ποσειδῶνά καὶ τὸν Ἥλιον· τὸν μὲν τοῦ πυρὸς κύριον, τὸν δὲ τοῦ ὕδατος; ἐρίσαντε δέ, καὶ τὴν δίαιταν ἐπιτρέψαντε τρίτῳ θεῷ πρεσβυτέρῳ, οὗ πλεῖσται μὲν κεφαλαί, πλεῖσται δὲ χεῖρες τοῦ Βριάρεω, τούτῳ τὴν δίαιταν ἐπιτρέψαντες, ἀμφότεροι, τὴν δὲ τὴν πόλιν τε καὶ τὴν χώραν ἔχουσιν· οὔτι που μικρὸν οὐδ' ἀμυδρὸν σημεῖον, τῆς πρὸς τὰς ἄλλας ὑπεροχῆς. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι λήξεις τε καὶ κτήσεις τῶν θεῶν, κατὰ μόνας εἰσίν· Ἄργος μὲν Ἥρας, Ἀθηνᾶς δὲ Ἀθῆναι· καὶ αὐτῶν γε τούτων θεῶν, Ῥόδος μὲν Ἡλίου, Ὀγχηστὸς δὲ Ποσειδῶνος, Κόρινθος δὲ ἑκατέρων. εἰκάσαις ἂν αἰνιττομένους τοῦ μύθου, ὃ τῆς γῆς ἐν μέσῳ δύο πελαγῶν ὑπὸ τοῦ Ἡλίου ἐξαίρετον, βουλομένου τοῦ Ποσειδῶνος. ὃ μὲν οὖν τοῦ μύθου τε καὶ λόγου ταύτῃ δέ πῃ συνᾴδονται. τρίτην ἐπὶ τρισαῖς χάρισι, τὴν θεσπῳδὸν Σίβυλλαν παρακαλῶ, τιμῇ δὲ θεοῦ φωνὴν λαχοῦσαν, ᾄδει μάλα μέγα·

— ὦ δαῖμον, τί τοι ὧδε; ὃς ὄλβιος αὐχὴν
Ὠκεανοῦ κούρης Ἐφυραίης, ἔνθα Ποσειδῶν
Μητρὸς ἐμῆς Λαμίας γενέτωρ, προὔθηκεν ἀγῶνα
Πρῶτος Ἠελίῳ, τιμὰς δ' ἀνελήκατο μοῦνος.

A O Deus, hîc rerum tibi quid? felix vbi collum
Oceani paruis ſpaciis, Ephyræque puellæ
Tenditur, & Lamiæ matris pater Ennoſigæus
Noſtræ propoſuit primus certamina Soli,
Et tulit eximios victor tum ſolus honores.

καὶ γάρ τοι καὶ ἀγῶνα πρῶτον ἐνταυθοῖ τεθῆναι φασὶν ὑπὸ τῶν δύο θεῶν, B
» καὶ νικῆσαι Κάστορα μὲν, στάδιον· Κάλαϊν
» δὲ, δίαυλον. καὶ γὰρ Κάλαϊν φασὶ δραμεῖν, ἀπεχόμενον τοῦ πέτεσθαι. δεῖ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπείπερ ἠρξάμεθα, ἀθλοφόρους τε λεχθῆναι καὶ νικηφόρους. Ὀρφεὺς κιθάρᾳ, Ἡρακλῆς πάμμαχον, πυγμὴν Πολυδεύκης, πάλην Πηλεὺς, δίσκον Τελαμὼν, ἐνόπλιον Θησεύς. ἐτέθη δὲ καὶ ἵππων ἀγὼν καὶ ἐνίκα, κέλητι μὲν Φαέθων, τεθρίππῳ δὲ Νηλεύς. ἐγένετο δὲ καὶ νεῶν ἅμιλλα, καὶ Ἀργὼ ἐνίκα, καὶ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔπλευσεν· ἀλλ' αὐτὴν ἀνέθηκεν ὁ C
Ἰάσων ἐνταῦθα τῷ Ποσειδῶνι, καὶ τὸ ἐπίγραμμα ἐπέγραψεν, ὃ λέγουσιν Ὀρφέως εἶναι·

Quippe & certamẽ primum hîc propoſitum eſſe aiunt à duobus Diis, & viciſſe Caſtorem quidem ſtadiũ, Calain autem diaulum. Nam & Calain aiũt cucurriſſe, abſtinentem à volando. Quoniam autem cœpimus, alios quoque oportet nos dicere certaminum victores, quique præmia retulerunt. Vicit autem Orpheus cithara, Hercules omni certaminum genere, cæſtu Pollux, lucta Peleus, diſco Telamon, armata ſaltatione Theſeus. Propoſitum erat & equorum certamen: & vicit equo deſultorio quidem Phaëtõ, quadrigis autem Neleus. Fuit autem & nauium certamen, & vicit Argo, & poſt hæc non nauigauit, ſed eam Iaſon hîc conſecrauit Neptuno, & epigramma inſcripſit, quod Orphei eſſe dicunt:

Ἀργὼ τὸ σκάφος εἰμὶ, θεῷ δ' ἀνέθηκεν Ἰάσων,
Ἴσθμια καὶ Νεμέοις στεψάμενον πίτυσιν.

Illa ego ſum nauis famoſa in fluctibus Argo.
At me Neptuno fortis ſacrauit Iaſon,
Ex Iſthmiis nactam pinus Nemeiſque coronam.

D

ὅπου δὲ θεοὶ ἀγωνοθετοῦσιν, ἡμίθεοι δὲ νικῶσι, καὶ νικῶνται, ἀναπαύεται δὲ Ἀργὼ, τίνα τούτου τόπον καλλίω ἐξευρεῖν ἐδυνάτο αὐτὸς ὁ Δαίδαλος πτερὰ περικείμενος οὐχ ὅτι γε δὴ τὸ Δαιδάλου ποίημα, ἀλλ' οὔτε ἀπέδρα; οὔτε ἐπεχείρησεν, οὔθ' ὅλως ἐμέλησε· καταλείπεται τοίνυν, αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους ἐκβαλεῖν αὐτὸν, μήτε κρίσεως προτεθείσης, μηδ' ὅλως αἰτίαν ἔχοντας ἐπενεγκεῖν. καὶ τοῦτο ἐπείσθη τις κατὰ Κορινθίων, ὧν οἱ πρόγονοι διὰ πάντων Ἑλλήνων μάλιστα

Vbi autẽ Dij certamina proponunt, & ſemidei vincũt & vincũtur, & requieſcit Argo, quemnam locum hoc honeſtiorem ipſe etiã inuenire potuiſſet Dædalus alis volans, nedum Dædali figmentum? At neque aufugit, neque conatus eſt, neque vllam de fuga curam habuit: relinquitur ergo, ipſos Corinthios id eieciſſe, neque iudicio propoſito, neque omnino vllã habentes accuſationẽ. Atq; hoc perſuaſum eſt cuidam aduerſum Corinthios, quorũ maiores inter omnes Græcos maximè

A *iuſtitiæ operam dederunt. An non enim hi ſunt, qui tyrannides in ciuitatibus deſtruxerunt, popularémq; gubernationem conſtituerunt, & Athenas à tyrannis in libertatem aſſeruerunt, prius quidem ab Hippia, poſtea verò à Cleomene? Et poſt hæc quum illi negotium faceſſere conarẽtur, ab Hippia & Iſagora? Et tyrannidem in Græcia conſtitui primi ipſi ſenſerunt quidem, maximè autem doluerunt; atque alijs duces facti ſunt libertatis. Atque hunc animum nõ ſolùm erga Atheniẽſes, verùm etiam erga Lacedæmonios conſeruarunt, atque Lacedæmoniis pro communi Grecię iure cum Thebanorum atque Eleorum copiis reſtiterunt: quo etiam oſtenderunt, quòd non ambitioſi eſſent; ſed ſimpliciter Græcorum & iuſtitiæ & libertatis amantes, & contrà prauorum tyrannorúmque oſores. Barbarorum autem oſores adeò fuerunt, vt in Thermopylas quadringẽtos ſuorum miſerint, quãdo & Lacædemonij quadringentos. In Salamine autem ſe fortes præſtiterunt viros, & victoriæ extiterũt autores. Herodoto enim non attendo, ſed ſepulchro & Simonidi, qui epigramma ſcripſit Corinthiorum deſideratis, ſepultiſque in Salamine:*

O hoſpes, Ephyren nos quondam habitauimus vrbem,
Nunc verò cum Aiace inſula habet Salamis.
At facilè victis Phœniſſis nauibus, atque
Perſis & Medis, quiſquis & hoſtis erat,
Interitu diuina eiecta eſt Græcia noſtro,
Et libertatis præmia tuta capit.

Eſt autem & aliud epigramma Simonidis in ipſum ducem peculiare:

Illius (hoſpes) Adimanti hæc eſt tumba ſepulchri,
Cuius conſilio Græcia libera fit.

δὴ δικαιοσύνην ἐπήσκησαν. ἢ γὰρ οὐχ οὗτοι εἰσὶν, οἱ τὰς τυραννίδας ἐν ταῖς πόλεσι καταλύοντες, καὶ τὰς δημοκρατίας καθιστάντες, καὶ τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῶν τυράννων ἐλευθερώσαντες, πρότερον μὲν ἀπὸ Ἱππίου, ὕστερον δὲ ἀπὸ Κλεομένους; καὶ μετὰ ταῦτα ὡς αὐτοῖς πρᾶγμα ποιεῖν ἐπεχείρουν, Ἱππίου, καὶ Ἰσαγόρου; καὶ τυραννίδα τῆς Ἑλλάδος καθίστασθαι πρῶτοι μὲν αἰσθόμενοι, μάλιστα δὲ ἀλγήσαντες, ἡγεμόνες τοῖς ἄλλοις τῆς ἐλευθερίας B καταστάντες. καὶ ταύτην τὴν διάνοιαν, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν Λακεδαιμονίων διαφυλάξαντες, καὶ Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ τῶν κοινῶν δικαίων τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Θηβαίων καὶ Ἠλείων πόλεως ἀντέστησαν· ᾧ καὶ διέδειξαν οὐ φιλοκάλως ἔχοντες, ἀλλ' ἁπλῶς φιλέλληνες, καὶ φιλοδίκαιοι, καὶ C φιλελεύθεροι, καὶ μισοπόνηροι, καὶ μισοτύραννοι. μισοβάρβαροι μὲν γὰρ οὕτως ἦσαν, ὥστε εἰς Θερμοπύλας τετρακοσίους σφῶν αὐτῶν ἀπέστειλαν, ὅτε παρά* καὶ Λακεδαιμόνιοι τετρακοσίους. ἐν Σαλαμῖνι δὲ ἠρίστευσαν, καὶ τῆς νίκης αἴτιοι κατέστησαν. Ἡροδότῳ γὰρ οὐ προσέχω, ἀλλὰ τῷ τάφῳ, καὶ τῷ Σιμωνίδῃ, ὃς ἐπέγραψεν ἐπὶ τοῖς νεκροῖς τῶν Κορινθίων, τεθαμμένοις ἐν Σαλαμῖνι·

* κ. ὅτι καὶ ἴσ. παρῆσαν

Ὦ ξένε εὔυδρόν ποτ' ἐναίομεν ἄστυ Κορίνθου,
D Νῦν δὲ μετ' Αἴαντος, νᾶσος ἔχει Σαλαμίς.
Ῥεῖα δὲ Φοινίσσας ναῦς, καὶ Πέρσας ἑλόντες
Καὶ Μήδους, ἱερὰν Ἑλλάδ' ἱδρυσάμεθα.

Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον ἐπίγραμμα Σιμωνίδη, εἰς αὐτὸν τὸν στρατηγὸν ἐξαίρετον·

Οὗτος Ἀδειμάντου κείνου τάφος, οὗ διὰ βουλάς,
Ἑλλὰς ἐλευθερίας ἀμφέθετο στέφα-

ἠλευθέρωσαν δὲ καὶ τὴν Σικελίαν ἀπὸ A τῶν βαρβάρων, καὶ τὰς Συρακούσας δὲ ἀπὸ τῶν τυράννων. ἦν δ᾽ ἰδεῖν Διονύσιον μὲν ἐν Κορίνθῳ θέαμα κάλλιστον, οὐδενὸς κύριον· ἀλλ᾽ ὅμως, οὐδὲ τοῦτον οὐδεὶς ἠδίκει, οὐδὲ ἐξέβαλεν· οὐδὲ ἐξήλαυνε τῶν ἐκ Σικελίας. ὃ δὴ ἀνάθημα τῆς πόλεως τίς ἀνέτρεψεν; εἰ μὲν οὖν στρόβιλος, ἢ πρηστήρ, ἢ σκηπτὸς ἐμπεσών, σείων, καὶ κεραυνὸν ἰθύνων; εἰ δὲ ἔστι τις κρίσις ἀνδριάντος, οἵαν φασὶν ἐν Συρακούσαις γενέσθαι; ὃν δὲ τρόπον, οὐκ ὀκνήσω ἐπεμ- B βαλόμενος διηγήσασθαι. Συρακουσίοις τοῖς ἀποίκοις τοῖς ὑμετέροις ἐν πολλοῖς πολέμοις πρὸς Καρχηδονίους καὶ τοὺς ἄλλους βαρβάρους τοὺς τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν κατοικοῦντας, ὁ χαλκὸς ἐπιλελοίπει, καὶ τὸ νόμισμα. ἐψηφίσαντο οὖν τοὺς τῶν τυράννων ἀνδριάντας, οἳ δὲ πολλοὶ ἦσαν παρ᾽ αὐτοῖς χαλκοῦ πεποιημένοι, συγκόψαι· κρίσιν γε ἐν αὐτοῖς ποιησάμενοι, ὅστις ἄξιος αὐτῶν καταχωνευθῆναι. καὶ ὅστις οὔ. καὶ περιγίγνεται τῇ δίκῃ ἵνα C καὶ τοῦτο ἀκούσητε· Γέλων ὁ Δεινομένους· οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες κατεκόπησαν, πλὴν ἄρα Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου, τῶν τὸ σχῆμα τοῦ Διονυσίου περικειμένων. εἰ δὲ γένοιτο καὶ παρ᾽ ὑμῖν ψήφισμά τι τοιοῦτον, ἀνδριάντων εὐθύνας εἶναι; μᾶλλον δή, εἰ θέλετε, καθάπερ ἐψηφισμένον καὶ τοῦτον, καὶ ἀγῶνος ἐνεστηκότος, δότε μοι, δότε τοὺς λόγους ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἐν δικαστηρίῳ ποιήσασθαι. ἄνδρες δικασταί, ἅπαντάς φασι δεῖν προσδοκᾶν, D ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ· ἐστὶ δὴ ἐν τῷ βραχεῖ κινδυνεύει. τεθῆναι μὲν ὡς ἄριστος Ἑλλήνων, ἐκπεσεῖν δ᾽ ὡς πονηρότατος. ὅτι μὲν οὖν καλῶς, καὶ δικαίως, καὶ συμφερόντως τῇ πόλει τῇ ὑμετέρᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐστάθην, πολλὰ ἔχων εἰπεῖν· ἓν ὑμῖν βούλομαι διηγήσασθαι γενόμενον ἐν ταῖς αὐταῖς Συρακούσαις. καὶ γὰρ οἰκεῖον τὸ παράδειγμα, καὶ δίκαιον ἴσως ἐστίν, ὥσπερ ἐκεῖνοι τιμῶσι τὴν μητρόπολιν, οὕτω καὶ ὑμᾶς τὰ τῆς ἀποικίας τῆς ὑμετέρας ἔργα καλῶς ἔχει μιμεῖσθαι.

In libertatem autem & Siciliam à barbaris vindicarunt, & Syracuſas à tyrãnis. Licebat autem videre Dionyſiũ quidem Corinthi, pulcherrimum ſpectaculum, nullius autem dominum: attamen eũ iniuria affecit nemo, nemóque eiecit aut expulit inde Siculorum. Dedicatam autem à ciuitate ſtatuam, quis ſubuertit? An ergo fuit aliqua impetuoſa procella, aut fulmen exurens, aut numen incidens & quaſſans, fulménque impellens? An fuit aliquod ſtatuę iudiciũ, quale aiunt in Syracuſis factum eſſe? Quemadmodum autem factũ ſit, non me pigebit obiter enarrare. Syracuſios veſtros colonos, in multis aduerſus Carthaginienſes alióſque barbaros bellis Siciliam atque Italiam incolentes, æs defecit, & numiſma. Decreuerunt igitur tyrãnorum ſtatuas, quæ apud eos multæ erant ęre factæ, confringere: iudicio tamẽ inter eas habito, quænam illarum conflari deberet, & quæ nõ. Et iudicio fit ſuperior (vt etiam hoc audiatis) Gelon Dinomenis: aliæ autem omnes ſunt confractæ, præter Dionyſij ſenioris, eorũ videlicet qui Dionyſij habitu erant amictæ. An etiam apud vos tale aliquod decretum factum eſt, vt ſtatuarũ cauſa tractetur in iudicio? Imò verò ſi vultis, quaſi & hoc decretum ſit, certaménque inſtet, date mihi, date facultatem pro ea dicendi apud vos tanquam coram lectis iudicibus. Viri iudices, omnes aiunt ſtatuas [corruptionem & conciſionem] in longo tempore expectare debere; hæc autem in breui huiuſmodi ſubiit periculum. Poſita quidem eſt vt Græcorum optimo, deiecta autem vt prauiſſimi. Quòd igitur benè & iurè & vtiliter veſtræ ciuitati omnibúſque Græcis erecta ſit, licet multa habeam dicere, vnum tamen vobis narrare volo factum in ipſis Syracuſis. Etenim domeſticum vobis exemplum eſt, & ęquũ fortaſſe, vt quemadmodum illi honorant metropolim: ita vt vos coloniæ veſtræ opera, quæ rectè habent, imitemini.

A *Illi igitur antiquis illis temporibus Lucanum quendam hominem, eò quòd legationem quādam ad populū expoſuiſſet Dorica lingua, delectati eius voce, & aliis in rebus pro quibus venerat, non fruſtratum dimiſerunt, & duobus talentis donarunt, corporiſque illius imaginem apud vrbis* vicinos, illóſque qui ea in regione erant Doricos, alióſque & qui in Italia habitabant, ſtatuerunt, vt bene & honeſtè viro vicem repēdentes pro Dorico genere, cuius ille linguæ operam dederat, eo* B *vſque vt eloquēdi haberet facultatem. Si quis verò non Lucanus, ſed Romanus, neque ex plebe, ſed ordine equeſtri, neque linguam ſolùm, ſed & animum & victus rationem habitúmque Grecorū imitatus, præſertim ita continenter & circūſpectè, vt neque Romanorum ante ſua tempora, neque Græcorum ſuo viuēti ſeculo (dicam enim quòd verum eſt) concedat vlli (præſtantiſſimis enim Græcorum perſuaſit, *vt rebus Romanorum fauerēt:* C *præſidi autem, vt Græcorum rebus) quique horum gratia & facultates autoritatémque quàm habuit in repub. & omnia ſimpliciter amiſit, vt ſibi liceret omnibus aduerſantibus Græco & eſſe & videri: ergóne hunc non oportebat æneum apud vos ſtare, atq; hoc in ciuitate? Apud vos quidem, quòd cum ſit Romanus, ad Græcorum mores tranſierit, quemadmodum veſtra patria; apud Athenienſes autē, quòd lingua vtatur Attica; apud La-* D *cedæmonios verò, quòd exercitationum ſtudioſus ſit: apud omnes verò, quòd det operam philoſophiæ? Iámque is Græcorū multos induxit vt vnà philoſopharētur, multóſque barbarorum attraxit. Huc enim incubuerat, & videtur à Diis tanquam data opera inſtitutus eſſe: Græcis quidem, vt haberent indigenæ Græciæ exemplum, quòd eruditio à claris natalibus (quātum ad opinionem attinet) nihil differat: Romanis autem, vt ne ij qui propria fulgent dignitate, eruditionem præ*

A ἐκεῖνοι τοίνυν κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους, Λευκανόν τινα ἄνθρωπον, ὅτι πρεσβείαν τινὰ εἰς τὸν δῆμον ἀπήγγειλε Δωριστί, ἡσθέντες αὐτοῦ τῇ φωνῇ, τά τε ἄλλα ὑπὲρ ὧν ἧκεν, οὐκ ἄπρακτον ἀπεπέμψαντο, καὶ ταλάντῳ ἐδωρήσαντο, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ σώματος ἐστήσαντο, παρὰ τῶν ἀστυγειτόνων καὶ τῶν ἐκείνῃ Δωριέων. τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν τὴν Ἰταλίαν κατοικούντων· ὡς δὴ τὸν ἄνδρα καὶ φιλοκάλως ἀμειψάμενοι, παρὰ τοῦ γένους τοῦ B Δωρικοῦ, ὃ τὴν φωνὴν ἐπησκήκει. ἄχρι τοῦ καὶ λέγειν δυνατὸς εἶναι. εἰ δέ τις οὐ Λευκανὸς ὤν, ἀλλὰ Ῥωμαῖος, οὐδὲ τοῦ πλήθους, ἀλλὰ τῶν ἱππέων, οὐδὲ τὴν φωνὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν δίαιταν, καὶ τὸ σχῆμα τῶν Ἑλλήνων ἐζηλωκώς, καὶ ταῦθ' οὕτως ἐγκρατῶς καὶ περιφανῶς, ὡς οὔτε τῶν πρὸ αὐτοῦ Ῥωμαίων, οὔτε τῶν καθ' αὐτὸν Ἑλλήνων, εἰρήσεται γὰρ οὐδὲ* εἷς τῶν μὲν γὰρ Ἑλλήνων τοὺς ἀρίστους* ἔπεισε, πρὸς τὰ τῶν Ῥω- C μαίων πράγματα ἀποκλίνοντας· τὸν δὲ προεστῶτα, πρὸς τὰ τῶν Ἑλλήνων. καὶ τούτων ἕνεκα καὶ τὴν οὐσίαν, καὶ τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, καὶ πάνθ' ἁπλῶς προϊέμενον· ἵν' αὐτῷ περιῇ ἐναντίον πάντων Ἕλλησι δοκεῖν τε καὶ εἶναι. εἶτα τοῦτον οὐκ ἐχρῆν παρ' ὑμῖν ἑστάναι χαλκοῦν, καὶ κατὰ πόλιν γε; παρ' ὑμῖν μέν, ὅτι Ῥωμαῖος ὢν ἀφηλληνίσθη, ὥσπερ ἡ πατρὶς ἡ ὑμετέρα· παρὰ Ἀθηναίοις δέ, ὅτι ἀττικίζει τῇ φωνῇ· παρὰ Λακεδαιμονίοις δέ, ὅτι φι- D λογυμναστεῖ· παρὰ πᾶσι δὲ ὅτι φιλοσοφεῖ; καὶ πολλοὺς μὲν ἤδη τῶν Ἑλλήνων ἐπῆρε συμφιλοσοφῆσαι αὐτῷ, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ τῶν βαρβάρων ἐπεσπάσατο. ἐπέπαυτο γάρ, καὶ ἐδόκει ὑπὸ τῶν θεῶν ἐξεπίτηδες κατεσκευάσθαι· Ἕλλησι μέν, ἵνα ἔχωσιν οἱ ἐπιχώριοι τῆς Ἑλλάδος παράδειγμα, ὡς οὐδὲν τὸ παιδευθῆναι τοῦ φῦναι, πρὸς τὸ δοκεῖν, διαφέρειν: Ῥωμαίοις δέ, ἵνα μηδ' οἱ τὸ ἴδιον ἀξίωμα περιβεβλημένοι, τὸ παιδεύεσθαι πρὸς τὸ

* γ. δεῖν ἰδεῖν ἐκεῖνον,

ἀξίωμα παρορᾶσι· Κελτοῖς δὲ ἵνα μηδὲ A τῶν βαρβάρων μηδεὶς ἀπογιγνώσκῃ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, βλέπων εἰς τοῦτο. ἐστάθην μὲν οὖν διὰ τοιαύτας τινὰς προφάσεις, ἵνα μὴ πλείους λέγων δοκῶ προσάγειν ἐμαυτὸν εἰς ἀπέχθειαν. ἔστι δ' οὐχ ὅμοιον περὶ ἀναστάσεως εἰκόνος βουλεύεσθαι, καὶ καθαιρέσεως. διατί; ὅτι ἕκαστος τούτων τῶν παρ' ὑμῖν ἀνακειμένων, εἴτε χείρων ἐστὶν, ἤδη τὰ τῆς οὐσίας περιείληπται· καὶ χρὴ τὴν πόλιν αὐτοῦ προεστάναι, ὡς ἀναθήματος. πολλὰ μὲν τις ἔχοι B εἰπεῖν, περὶ τοῦ μὴ δεῖν Γοργίαν τὸν σοφιστὴν ἐν Δελφοῖς προεστάναι, καὶ ταῦτα μετέωρον καὶ χρυσοῦν Γοργίαν λέγω· ὅπου γε καὶ Φρύνην τὴν Θεσπιακὴν ἔ-

γ. κἀκείνην στιν ἰδεῖν ἐπὶ εἰκόνος,* κἀκείνῳ ὡς Γορ-

γ. ἀνεστῆναι. γίαν. ἀλλὰ μὲν ἐστὶν εὐθὺς* καὶ νόμιμον

ἴσως, καὶ πολιτικόν. τὸ δ' ὕστερον ἐλθόντας τῆς ἀναθέσεως ἀναλύειν πειρᾶσθαι τὰ δεδογμένα, Ἄπολλον, βαρύ· καὶ οὐδεὶς ἂν ἠνέσχετο τῶν Ἀμφικτυόνων. καὶ γὰρ εἰ μὴ δέον ἐστάθησαν, τὸ σταθῆναι C προλαβόντες, δέον ἑστήκασιν, ἐξ οὗ προειλήφασιν. ὥσπερ γὰρ τῶν ἀρχόντων τῶν εἰς ἐνιαυτὸν αἱρουμένων, κἂν ἀνάξιος ᾖ τῆς ἀρχῆς, τὸν γοῦν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον εἰς ὃν ᾑρέθη ἄρχων διατελεῖ· οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἀνδριᾶσι, κύριον εἶναι δεῖ τὸν χρόνον, ἐφ' ὧν ἐστάθησαν· ἔστι δὲ οὗτος, πᾶς ὁ λοιπὸς χρόνος. ἢ τί διοίσετε τῶν τοὺς πηλίνους πλαττόντων; τί δὲ καλὸν ἕξετε λέγειν, πρὸς τοὺς ἀπαιτοῦντας ὑμᾶς τὸν λόγον, τοῦ τὰς D μὲν τιμὰς εἶναι παρ' ἡμῖν θνητὰς, τὰς δὲ ἀτιμίας ἀθανάτους; εἰ τοίνυν οὐδὲ αἰσχρὸν τοῦτό ἐστι, καίπερ ὂν δεινὸν, ὡς κομιδῆ τετυφωμένης πολιτείας, ἀνδριάντες ἐπέτειοι, ὥσπερ οἱ καρποί. οὓς γὰρ οὐχ ἵν' εὐθὺς ἐκλείπωσιν, ἀλλ' ὅπως πλεῖστον χρόνον διαμείνωσι, χαλκοῦς ἱστᾶτε, τούτους ἀποφαίνετε τῶν κηρίνων μαλακωτέρους. ἢ, νὴ Δί', ὅτι φαῦλοι ὕστερον συνέβη; εἰ μὲν ὕστερον γεγόνασιν,

dignitate deſpiciāt: Celtis verò, vt ne barbarorum quiſquā Græcam eruditionem contemnat, in hūc intendens oculos. Erectus eſt igitur propter tales quaſdam occaſiones; vt ne plures dicens, videar memet in inimicitias coniicere. Non eſt autem ſimile, ſuper imaginis erectione deliberare, & deſtructione. Quamobrem? quia vnuſquiſque eorū qui apud vos cōſecrati ſunt, & ſi peior eſt, iam tamen illi ſua ſunt aßignata; & ciuitati conuenit eum defendere, vt donū conſecratū. Multas quis cauſas adferre queat, cur non oporteat Gorgiam ſophiſtam apud Delphos ſtare, præſertim ſublimem & aureū Gorgiam dico; vbi ſanè & Phrynes illius Theſpiadis imaginem cernere licet, eo ſtatu quo Gorgiam. Sed enim rectum eſt, & legitimū fortaſſe, & è republica. Poſt conſecrationem verò venire quoſdā, & conuellere conari decreta, contra rempublicā eſt, & graue, nemóque Amphictyonū ſuſtinuiſſet. Etenim ſi erecti ſunt quos nō oportuit, id quòd erecti ſunt præſumentes, iure erexiſſe anteceſſores exiſtimāt. Quemadmodum enim inter eos qui in annuum magiſtratum eligūtur, ſi quis ſit indignus magiſtratu, eum tamēn annum in quem electus eſt, perfungitur magiſtratu: ſic autem & in ſtatuis tempus valere oportet, in quōd poſitæ ſunt: eſt autem illud, omne reliquū ſequens tempus. Alioqui quid differetis ab iis, qui luteas ſtatuas fingunt? Quid verò honeſti dicere habebitis iis, qui à vobis flagitant rationem, cur honores apud vos quidem ſint mortales, ignominiæ autem immortales? Si igitur neque turpe hoc eſt, tametſi ſit acerbum: certè ſupra modum inflatæ reipublicæ eſt, ſtatuas eſſe annuas, tanquam fructus. Quas enim non vt confeſtim deficiant, ſed quàm plurimùm tempus perdurent, æneas ponitis, eas demonſtratis cereis eſſe molliores. An ideo per Iouē, quòd poſtea malos eſſe eos, quorum ſunt, compertum eſt? Si quidem poſtea mali facti

ſunt, non abſoluunt ciuitatem ab intẽtata lite. Neque enim futurorum, ſed præteritorum factorũ gratia vos dediſtis honores. Si verò quis prius talis fuit, & poſtea quoque talis permanere obſeruatus eſt, vtrũ putatis magis apud Grecos vobis laudi verſum iri, an quum prius benè decreueritis facere, vt vocemini in ius ob iudicium reſciſſum, an ob conſtantem in ſemel decretis perſeuerãtiam? Ego equidem hoc poſterius puto. Illud enim eorum qui proſpera vſi ſunt fortuna, hoc verò conſtantium hominum eſt. Nondum dico id quod maximum eſt, quod neque ex calũnia, ſed condemnatione: neque ex qualibet, ſed ex maxima cauſa, talem diſtributũ honorem ſubuertere oporteat. Ob calumniam enim & Socrates eſſet adoleſcẽtium corruptor, omniúmque quæ apud homines ſunt legitimorum ſubuerſor, initio à diis facto. Quos enim nõ calumniis agitarunt illi, qui omnia calumniantur? Nónne Socratem? Nónne Pythagoram? Nónne Platonem? Nónne ipſum Iouem & Neptunum & Apollinem, alióſque Deos? Attingũt autem & fœminas, quas magis par erat quàm mares venerari. Nunc auditis enim quæ dicant de Cerere, de Venere, & de Aurora; neque à Minerua abſtinent, neque à Diana: ſed hanc quidem denudant coram Actæone, & coniungunt Vulcano, & ex virgine propemodum matrem faciunt. Hæc quũ ſciatis, admiramini, ſi quod iuxta hoc vituperium proditum eſt, quod effugere nemini prorſus licuit eorum qui cum gloria vixerunt? Anſam autẽ accepit ex ſermonibus, ſiue venuſtatem eã, ſiue quid aliud vocare conuenit. Hoccine & vos cũ mulieribus & pueris approbabitis, neque cõſiderabitis? Non recordamini apud voſmetipſos, nunquid tale ab illo apud vos factum ſit? Quanquam ciuitatem habitatis inter omnes quæ ſunt, quæque fuerũt, maximè veneream*, ſed tamen nihil audiſtis: confidenter autem dixerim, quòd

A οὐκ ἀφίησι τὴν πόλιν τῆς αἰτίας. οὐ γὰρ τῶν μελλόντων, ἀλλὰ τῶν πεπραχότων ὑμεῖς δέδοτε τὰς τιμάς. εἰ δὲ πρότερον ὢν τοιοῦτος ὕστερον κατωπλούθη, ποτέρως ἂν οἴεσθε μᾶλλον παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμήσειν; καὶ ποτέρως ἂν τοὺς εὖ βουλευομένους ὑμᾶς ποιεῖν προσκαλέσασθαι τὴν κρίσιν, ἀνάδαστον ποιήσαντες, ἢ τοῖς ἅπαξ δεδογμένοις ἐμμείναντες; ἐγὼ μὲν οὕτως ἡγοῦμαι. τὸ μὲν γὰρ *εὐτυχηκότων, τὸ δὲ βεβαίων ἐστὶν ἀνθρώπων. [κ. ἠτυχηκότων.]
B οὔπω λέγω τὸ μέγιστον, ὅτι οὐδ' ἐκ διαβολῆς, ἀλλ' ἐκ καταδίκης, μηδ' ἐκ τῆς τυχούσης αἰτίας, ἀλλ' ἐκ τῆς μεγίστης δεῖ τὴν τηλικαύτην ἀνάδαστον τιμὴν ἀνατραπῆναι. διαβολῆς μὲν γὰρ ἕνεκα, καὶ Σωκράτης εἴη τῶν νέων διαφθορεύς, καὶ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις νομιζομένων ἀνατροπεύς, ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχόμενος. τίνας γὰρ οὗτοι οὐ διαβεβλήκασιν οἱ πάντα διαβάλλοντες; οὐ Σωκράτην; οὐ Πυθαγόραν; οὐ Πλάτωνα; οὐκ αὐτὸν τὸν Δία; καὶ τὸν Ποσειδῶ; καὶ τὸν Ἀπόλλω; καὶ τοὺς ἄλλους θεούς;
C ἅπτονται δὲ καὶ τῶν θηλειῶν θεῶν, ὧν εἰκὸς ἦν ἔτι μᾶλλον, ἢ τῶν ἀῤῥένων ἐντρέπεσθαι. νῦν ἀκούετε γὰρ ἃ λέγουσι τὴν Δήμητρα, καὶ τὴν Ἀφροδίτην, καὶ τὴν Ἠῶ· ἀπέχονται δ' οὐδὲ τῆς Ἀθηνᾶς, οὐδὲ τῆς Ἀρτέμιδος· ἀλλὰ τὴν μὲν ἀπογυμνοῦσι τῷ Ἀκταίωνι, καὶ συνάγουσι τῷ Ἡφαίστῳ, καὶ ποιοῦσι τὴν παρθένον μικροῦ μητέρα. ταῦτ' οὖν ἐπιστάμενοι θαυμάζετε, εἰ καὶ κατὰ
D τοῦτό τις ψόγος διεδόθη, ὃν ἐκφυγεῖν μὲν οὐδενὶ τῶν πάντων ὑπῆρξε τῶν ἐν δόξῃ βεβιωκότων; τὴν δὲ ἀφορμὴν ἔλαβεν, ἐκ τῆς περὶ τοὺς λόγους, εἴτ' ἐπαφροδισίαν αὐτὴν, εἴθ' ὅτι δήποτε χρὴ καλεῖν. τοῦτο καὶ ὑμεῖς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπεδέξασθε; οὐ σκέψεσθε; οὐκ ἀναμνησθήσεσθε πρὸς ἑαυτούς, εἴ τι τοιοῦτον αὐτῷ παρ' ὑμῖν πέπρακται; καίτοι πόλιν οἰκεῖτε τῶν οὐσῶν τε καὶ γεγενημένων ἐπαφροδιτοτάτην, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἠκούσατε· θαῤῥῶν δ' ἂν εἴποιμι, ὅτι

μηδὲ ἄλλος τις Ἑλλήνων. εἶτα τὸν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν πλείονι ἀδείᾳ καὶ συγγνώμῃ κοσμίως βεβιωκότα, τοῦτον ἐπὶ τῆς Ῥώμης παρ' αὐτὸν τὸν ἄρχοντα, καὶ τοὺς νόμους ἡγεῖσθε μεταβεβλῆσθαι; ἀλλὰ τοῦτό γε παραπλήσιόν ἐστιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις τὸν ἀθλητὴν φαίη κατ' αὐτὸν μὲν εὐτακτεῖν· ἐν δὲ τῷ σταδίῳ καὶ περὶ τὸν ἀγωνοθέτην πλημμελεῖν. παρρησίαν δὲ ἄγω διπλῆν· ἑνὸς μὲν τοῦ συνειδότος, ἑτέρου δὲ τοῦ ἀγωνοθέτου, πεπιστευκότος μὲν πᾶσαν τιμωρίαν παρὰ τοῦ ἡμαρτηκότος λαβεῖν, ἀκούσαντος δὲ μηνύσαι, ὅσα περ ἐκεῖνος ἐποίησεν. ὑμεῖς δ' ἐπακολουθήσαντες ἀνθρώποις, οὐδὲν δὲ αὐτοῖς ἐρῶ ὡς ἀμυνόμενος· πλὴν ὅτι δικαιότερον ἦν ἐκείνους ὑμῖν ἀκολουθεῖν, ἢ ὑμᾶς ἐκείνοις. ὑμεῖς γὰρ ἐστὲ νῦν· τὸ δὴ λεγόμενον· πρῷρα καὶ πρύμνα τῆς Ἑλλάδος. ὄλβιοι μὲν καὶ ἀφνειοὶ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων, ἐκ παλαιῶν χρόνων, ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν θεῶν ὀνομαζόμενοι. ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τισὶν ὑπῆρχε, καὶ πλουτεῖν καὶ δύνασθαι· νῦν δ' ἀφ' οὗ περιλέλοιπεν ὁ πλοῦτος, Ὀρχομενόν τε καὶ Δελφοὺς ἐλέῳ μὲν ὑμῶν δύνανται διαφέρειν, ζήλῳ δὲ οὐδείς. καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἣν οὐ δεῖ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν αἰσχύνην ὀφλεῖν· ὅτε μὴν * τὴν ὑφ' ὑμῶν ἐκπεπτωκότα πάντες ἄσμενοι καταδέχονται· οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ καλοῦσι, καὶ διαπρεσβεύονται, καὶ τιμαῖς ταῖς τε ἄλλαις γεραίρουσι, καὶ δὴ καὶ τῇ τῶν εἰκόνων ἀναθέσει. ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ καὶ τῆς εἰκόνος νῦν ἐρῶ λόγον, ὃν εἶπεν Ἀναξαγόρας υἱὸν ἀποβεβληκώς· ᾔδειν θνητὸν γεγεννηκώς. ἀλλ' οὐκ ᾔδειν, ὅτι τούτων τῶν ἀνδριάντων ἕκαστος ἀνατίθεται μὲν ὡς αἰώνιος ἐσόμενος· φθείρεται δὲ, ἄλλος κατ' ἄλλην εἱμαρμένην κοινοτάτην μὲν καὶ δικαιοτάτην, καὶ πᾶσι πράγμασι προκειμένην τὴν τοῦ χρόνου; ὁ δὲ ποιητὴς ἄλλως ἐκόμπαζεν, ὁ τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα ποιήσας, ὅ φασιν ἐπὶ τῷ Μίδα σήματι γεγράφθαι·

ἴσ. τὸν

A *neque alius quiſpiam Græcorum. Itáne ergo eum qui in Græcia cum maiori facultate indulgẽtiáque vixit honeſtè, Romę apud ipſum principem legéſque putatis immutatum? Ceterum hoc eiuſmodi foret, vt ſi quis athletam diceret apud ſe rectè ſe gerere, in ſtadio autem & circa ludorum præfectũ peccare. Libertate autem loquendi duplici vtor: vna, propter vnum conſcium: altera, propter ludorum præfectũ, cui creditũ eſt omne ſumere ſup-* B *plicium à delinquente, & ſi quid audiret, inquirere quicquid ille feciſſet. Vos autẽ fidem ſequimini hominum, de quibus ego nihil dicam, vt vindicãs: niſi quod iuſtius fuerat, vt illi vos ſequerentur, quàm vt vos illos. Vos enim iã eſtis, vt habet prouerbium, prora & puppis Gręcię: beati & diuites: & ſimilia habetis nomina ab antiquis temporibus, à poëtis & diis attributa. Fuerunt quidẽ & alij diuites & potentes: nunc autem ex quo diuitię defe-* C *cerunt, Orchomenũ & Delphos miſericordia quidem vobis poſſunt eſſe ſuperiores, felicitate autem nemo. Et hęc quidem pro ciuitate dicta ſint, quam non oportet apud Gręcos turpitudinis condemnari: quando eum qui à vobis deiectus eſt, omnes libenter ſuſcipiant: ſed & vocent, & legatos mittant, & honoribus eum cum alijs honorent, tum etiam imaginum conſecratione. Pro me autem, proque imagine nunc eum dicam ſermonem, quem di-* D *xit Anaxagoras, quum filium amiſiſſet: Sciebam me mortalem genuiſſe. An non noueram, quòd quæq; harum ſtatutarum conſecretur quidem vt futura æterna: corrumpatur autem alia alio fato, communiſſimo quidem & iuſtiſſimo & rebus omnibus propoſito, nempe longinquitate temporis? Poëta autem fruſtra gloriatus eſt, qui illud epigramma fecit, quod Midæ ſepulchro aiunt inſcriptum eſſe:*

A Aerea ſum virgo. monumenta Midæ ſuper aſto,
Ardua florebunt dum ligna, & flumina current,
Perdurans ſuper hoc perquàm lugubre ſepulchrum,
Hoſpitibus narrabo Midan hic eſſe ſepultum.

Sed ô virgo nūcia, poëtam quidem audimus: te autem quærentes non inuenimus, neque Midæ ſepulchrum. Flumina autē illa & ligna adhuc quidem florent, fluúntque: tempore verò hæc cum aliis defectura videntur, vt Midas, vtque virgo. [Eſt epigramma, quòd quatuor ſtatuas teſtatur eſſe poſitas viro cuidā, & equo, & cani, & famulo.] viro nomen erat Hippæmoni, equo autem Podargo, cani Lethargo, famulo Babeti. Quis nunc Græcorum nouit, nedum equum, ſed ipſum Hippæmona? Imò ne Magnetum quidem quenquam noſſe putamus, vnde oriundus erat Hippæmon. Hic igitur ex hominibus ſublatus eſt, vnà cum Babete & Podargo. Alij autem ſtant & cognoſcuntur, inſcriptionem autem habēt aliorum. Et factum eſt eiuſmodi, cuiuſmodi in muſicis carminibus eſt antiſpaſticum. Epigramma quidem ad Romanam linguam compoſitum eſt: & quodammodo viciſsim docent poëtæ mores quidē Græcorum, fortunas autem Romanorū. Spectaui & Alcibiadem illum pulchrū Cliniæ gnatum, haud ſcio vbi propè ſpectauerim, in loco honeſto Græciæ, inſcriptionem habentem Aenobarbi. Alterum autem abſciſsis manibus, qui dicebatur Polycleti artis eſſe. Spectaculum acerbum, ô terra & ſol, Alcibiades mutilatus. Scio ego & Harmodion & Ariſtogitonem ſeruiuiſſe inter Perſas, & Demetrij Phalerei mille & quingētas ſtatuas ab Athenienſibus vna eademq; die omnes deſtructas. Auſi ſunt & Philippi regis matulas comparare. Athenienſes igitur imaginem eius vrina perfuderunt: ille autem ciuita-

Χαλκῆ παρθένος εἰμί. Μίδα δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι,
Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ.
Αὐτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδας ὅτι τῇδε τέθαπται.

ἀλλ', ὦ παρθένε, αὐτάγγελε, τοῦ μὲν ποιητοῦ ἀκούομεν· σὲ δὲ ζητοῦντες οὐχ εὕρομεν, οὐδὲ τὸ σῆμα τοῦ Μίδου. ὕδατα δὲ ἐκεῖνα, καὶ δένδρα· B ἔτι μὲν γὰρ ναίει* καὶ θάλλει, χρόνῳ δὲ καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ἄλλων ἔοικεν ἐπιλείψειν, ὡς Μίδας, ὡς παρθένος.* ἀνδρὶ μὲν Ἱππαίμων ὄνομα, τῷ ἵππῳ δὲ Πόδαργος, καὶ κυνὶ Λήθαργος, καὶ θεράποντι Βάβης. τίς οὖν οἶδεν Ἑλλήνων, οὐχ ὅτι τὸν ἵππον, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Ἱππαίμονα; δοκοῦμεν οὐδὲ Μαγνήτων ὅθεν ἦν Ἱππαίμων. οὗτος μὲν οὖν φροῦδος ἐξ ἀνθρώπων. αὐτοῖς Βάβητι καὶ Ποδάργῳ. C ἕτεροι δὲ ἑστᾶσι καὶ γιγνώσκονται, τὴν δὲ ἐπιγραφὴν ἔχουσιν ἑτέρων. καὶ τὸ γιγνόμενόν ἐστιν, οἷον ἐν τοῖς μέλεσιν ἀντίσπαστον. τὸ μὲν ἐπίγραμμα ῥωμαΐζει· καὶ τρόπον τινὰ ἀντιδιδάσκουσιν οἱ ποιηταὶ τρόπον μὲν Ἑλλήνων, τύχας δὲ Ῥωμαίων. ἐθεασάμην καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν καλὸν τὸν Κλεινίου, οὐκ οἶδ' ὅπου πλησίον ἐθεασάμην, ἐν καλῷ τῆς Ἑλλάδος ἐπιγραφὴν ἔχοντα Χαλκοπώγωνος· ἕτερον δὲ περικεκομμένον D τὼ χεῖρε, ὃς ἐλέγετο τῆς Πολυκλέους τέχνης εἶναι. ὅραμα δεινόν, ὦ γῆ καὶ ἥλιε, Ἀλκιβιάδης πεπηρωμένος. οἶδα δ' ἐγὼ καὶ Ἁρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα δουλεύσαντας ἐν Πέρσαις, καὶ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως πεντακοσίους ἀνδριάντας καὶ χιλίους ὑπὸ Ἀθηναίων μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, πάντας καθῃρημένους. ἐτόλμησαν δὲ καὶ Φιλίππου τοῦ βασιλέως ἀμίδας κατασκευάσαι. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν τῆς εἰκόνος οὖρον κατέχεον, ἐκεῖνος δὲ τῆς πόλεως

αἵματι καὶ τέφρᾳ, καὶ κονίᾳ. καὶ γὰρ ἦν νεμεσητὸν τὸν αὐτὸν ἄνδρα, νῦν μὲν ἐν θεοῖς λέγειν, νῦν δ' οὐδ' ἐν ἀνθρώποις. εἶτα ἐγὼ ταῦτα ἐπιστάμενος, ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὐδὲ τῶν θεῶν φείδονται, ἀνδριάντος ὑμῖν φροντίσαι δοκῶ; καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σιγήσειν μοι δοκεῖ· ἀλλὰ τὸν Ἰσθμιον τὸν ἀγωνοθέτην τὸν ὑμέτερον, Μόμμιος ἐκ βάθρων ἀνασπάσας, ἀνέθηκε τῷ Διΐ· φεῦ τῆς ἀμαθίας· τὸν ἀδελφὸν, ὡς ἀνάθημα, ἄνθρωπος ἀπαίδευτος καὶ μηδενὸς τῶν καλῶν πεπειραμένος, ὃς Φίλιππον μὲν τὸν Ἀμύντου, ὃν ἐκ Θεσπιῶν ἔλαβεν, ἐπέγραψε· καὶ τοὺς ἐκ Φενεοῦ νεανίσκους, τὸν μὲν Νέστορα, τὸν δὲ Πρίαμον. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ῥωμαίων, τοῦτ' ἐκεῖνο, τοὺς ἐξ ἐκείνου ὁρᾶν ᾤοντο, ὁρῶν Ἀρκάδας ἐκ Φενεοῦ. ταῦτα μὲν οὖν ἔξεστι καὶ γελᾶν. σπουδὴ δέ μοι ἐπελήλυθεν Ἀγησίλαον τὸν βασιλέα τῶν Λακεδαιμονίων τῆς γνώμης μακαρίσαι· ὃς ἦν οὔποτε ἠξίωσεν, οὔτε πλαστὸν, οὔτε μιμηλὸν τοῦ σώματος ποιήσασθαι· οὐχ ὅτι χωλὸς ἦν, ὥς φασι, καὶ μικρός· τί γὰρ ἐκώλυε μέγαν εἶναι τὸν ἀνδριάντα; τί γὰρ ἀρτίπουν* ὥσπερ τὸν Εὐφράνορος Ἥφαιστον; ἀλλὰ τοῦτ' ἐκεῖνος εἶδεν ἀκριβῶς, ὅτι μὴ δεῖ τὰς ἀνθρωπίνας τύχας ἐκτείνειν, μηδὲ κινδυνεύειν περὶ τῷ σώματι, κατὰ λίθον καὶ χαλκόν. εἴθε γὰρ εἴη καὶ τοῦ σώματος ἀπηλλάχθαι. χαιρέτω δ' ὁ Δαίδαλος καὶ τὰ Δαιδάλου μιμηλὰ τεχνήματα. ἅλις Προμηθέως, ἅλις πηλοῦ. καὶ τοι καὶ τὸ σῶμα τῶν γεν-
ἴσ. πεφ. ναίων* φησὶν ἀλλότριον εἶναι, ἐπειὴ μάλα πολλὰ μεταξὺ σώματός τε καὶ ψυχῆς. ὁ μὲν γὰρ, οὐκ ἔστιν οὐδὲ φροντίζει τοῦ σώματος κάμνοντος. ἐμαίνετο Καμβύσης, Ἄμασιν τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, τὸν νεκρὸν αὐτοῦ κεντῶν τε καὶ μαστιγῶν. Αἰγύπτιοι μὲν γὰρ λέγουσιν, Ἄμασιν ἐκ πλέονος ὑφορώμενον τὴν Καμβύσου χαλεπότητα· τὸν μὲν νεκρὸν αὐτοῦ ἀποκρύψαι, ἄλλον δ' ἀντ' αὐτοῦ ὑπολαβεῖν. καὶ τοῦτον εἶναι τὸν Καμβύσῃ περιπεσόντα. ἀλλ' ὦ Αἰγύπτιοί τε καὶ Καμβύσης, εἴτε ἄλλος

A tē ſanguine & cinere & puluere. Quippe odioſum erat, eundem virum modò inter Deos ponere, modò ne inter homines quidem pati. Ita ne ergo ego qui hæc noui, quòd homines ne diis quidem parcant, ſtatuā vobis videor curare? Et alios quidē nunc ſilentio volo præterire, ſed Iſthmiū illum veſtrum ludorum præfectū Mummius ex fundamentis detraxit, conſecrauitque Ioui (heu ruditatem) fratrem tanquam donarium dicatum. Homo ineru-
B ditus, nihilque honeſti expertus, qui Philippum Amyntæ illum ex Theſpius acceptum, inſcripſit: & iuuenes ex Pheneo, vnum Neſtorem, alterum Priamum. Populus autem Rom. ſe illius gnatos videre putabat, vidēs Arcadas ex Pheneo. Hæc igitur & ridere licet. Res autem ſeria mihi incidit, quòd Ageſilaū Lacedæmoniorum regem, beatum dicere ob ſententiam conuenit, qui nunquam corporis ſui imaginem neque fictam, neque expreſſam fie-
C ri voluit: non quia claudus erat, vt aiunt, & paruę ſtaturæ (quid enim prohibuit, quo minus ſtatua grandis eſſet? quid quo minus integris pedibus quemadmodum Euphranoris Vulcanus?) ſed hoc ille accuratè vidit, quòd non oporteat humanas fortunas extendere, neque periculū ſubire circa corpus in lapide & ære. Vtinam enim etiam à corpore liberari poſſemus. Valeat autem Dędalus, & Dędali expreſſę ſimilitudines. Sufficiant illę Promethei, ſufficit & lutum. Atqui & cor-
D pus, generoſorū quidam dicit alienū eſſe, quandoquidem inter corpus & animam admodum multa interſunt. Hoc enim nō adeſt, neque curat, ſi corpus affligitur. Inſaniebat Cambyſes, Amaſis Aegyptiorū regis cadauer lancinans, & virgis cædēs. Aegyptij enim dicunt, Amaſin ex multo tempore Cambyſis ſæuitiam habuiſſe ſuſpectam: ideóque ſuum corpus iuſsiſſe abſcondi, aliúdque pro illo ſubiicere: atque illud eſſe, in quod inciderit Cambyſes. At ô Aegyptij & Cambyſes, ſiue alterius

cuiuſdam corpus fuit quod talia paſſum, ſiue ipſius Amaſis, forma fuit ſine ſanguine, ſine carne, ſine anima. Illam, ſi placet, trahe, & lacera, & lancina. Amaſin autem nõ comprehendiſti. Alius autem quidã viuens, ſpirãs, ſentiénſque: Tunde, tunde, inquit, Anaxarchi arculã: Anaxarchum enim non tũdis. Hic enim in mortarium coniectus, verberatúſque piſtillis, ſeſe ipſe dixit non tundi, ſed id quo erat amictus: quemadmodum aiunt Perſarum nobiles, plagas accipere non in corpore, ſed veſtimento. Perſę igitur vſq; adeò plagas ęgre ferũt, Gręcus autem vir corpus ad verberandum præbuit tanquã veſtimentum. Et nos non præberemus ſtatuã ad tripudiandũ, ſi ſentiat? Nunc verò ea melior eſt, quàm vt ſentiat. Ego vero & Euripidis Laodamiã haud poſſem prodere, quanquam inanimum amicum. Volõ eum igitur tanquam ſentientem conſolari: O meorum ſermonum tacitum idolum, non appares? At neque ille qui ante te fuit, Ariſteas. Sic enim & illius res habuit, qui mihi aſſimilatus eſt, vt erectus quidem ſit à Proconnenſibus, demolitus autem ab inimicis: ſparſúſque ſit ſermo ab illis ipſis, quòd neque viuus neque mortuus appareret Ariſteas. Sed & tunc & nunc, & in omne tempus viuebat Ariſteas. Fama mox noſtrum alterius memor ſit. *Prorſus enim ita benè dixit. Sappho: multoq; melius Heſiodus.*

Nulla perit fama omnino, quam multus vbique
Diuulgat populus: ſi quidem quædam dea & ipſa eſt.

Ego te erigam apud deam hanc, vnde te nemo deturbabit: non terra motus, non ventus, non nix deſcendens, non pluuia, non inuidia, non inimicus: imo & in pręſentia te ſtantẽ deprehendo. Obliuio enim iam multos quidem alios decepit & fefellit; mens autem bonorum virorum neminem. * aut ſecundum virum rectus mihi ſtetiſti. *

A ἧς ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, εἴτε αὐτὸς Ἄμασις ἦν, τύπος ἦν ἄναιμος, ἄσαρκος, ἄψυχος. τοῦτον, εἴ σοι φίλον, ἕλκε καὶ σπάραττε, καὶ κέντει· Ἄμασιν δὲ οὐ κατείληφας. ἕτερος δὲ ἦς ζῶν, ἐμπνέων, αἰσθανόμενος, πτίσσε πτίσσε, ἔφη, τὸν Ἀναξάρχου θύλακον· Ἀνάξαρχον γὰρ οὐ πτίσσεις. οὗτος γὰρ ἀνὴρ ἐμπεσὼν μὲν εἰς ὅλμον, τυπτόμενος δὲ τοῖς ὑπέροις, αὐτὸς οὐκ ἔφη πτίσσεσθαι, ἀλλὰ τὸν αὐτοῦ ὅσπερ ἔτυχε περικείμενος· ὥσπερ φασὶ B Περσῶν τοὺς ὁμοτίμους λαμβάνειν πληγὰς, ἀντὶ τοῦ σώματος, τὸν κάνδυν. Πέρσαι μὲν οὕτω, ἐπὶ τοσοῦτο δυσφοροῦσιν. Ἕλλην δὲ ἀνὴρ παρέσχε τύπτειν τὸ σῶμα ὡς κάνδυν, ὡς ἱμάτιον. ἡμεῖς δὲ οὐ παρέχομεν τὸν ἀνδριάντα χορεύειν ἂν αἰσθάνηται; νῦν δὲ ὁ μὲν, κρείττων αἰσθήσεως. ἐγὼ δὲ καὶ τὴν Εὐριπίδου Λαοδάμειαν, οὐκ ἂν προδοίην καίπερ ἄψυχον φίλον. βούλομαι οὖν αὐτὸν ὡς αἰσθανόμενον παραμυθήσασθαι. ὦ λόγων ἐμῶν σιγηλὸν εἴδωλον, οὐ φαίνῃ; οὐδὲ γὰρ ὁ πρὸ σοῦ C Ἀριστέας. ὧδε γὰρ εἶχε κἀκείνῳ, ὃς ἐμοὶ εἰκάσθη, ἀναστῆναι μὲν αὐτὸν ὑπὸ τῶν Προκοννησίων, ἀφανισθῆναι δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν· λόγον δ' ὑπὸ τῶν αὐτῶν τούτων διαδοθῆναι, ὡς οὔτε ζῶν οὔτε τεθνεὼς φαίνοιτο Ἀριστέας. ἀλλὰ καὶ τότε καὶ νῦν καὶ πρὸς ἅπαντα τὸν χρόνον ἔζη Ἀριστέας. μνάσασθαί τινα φαμὶ καὶ ἕτερον ἀμμέων. πάνυ γὰρ καλῶς εἶπεν ἡ Σαπφώ· καὶ πολὺ κάλλιον Ἡσίοδος.

D Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα λαοὶ
Πολλοὶ φημίζουσι θεός νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

ἐγώ σε ἀναστήσω παρὰ τῇ θεῷ, ὅθεν οὐδείς σε μὴ καθέλῃ· οὐ σεισμὸς, οὐκ ἄνεμος, οὐ νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ φθόνος, οὐκ ἐχθρὸς, ἀλλὰ καὶ νῦν σε καταλαμβάνω ἑστηκότα. λήθη μὲν γὰρ ἤδη τινὰς καὶ ἑτέρους ἔσφηλεν καὶ ἐψεύσατο· γνώμη δ' ἀνδρῶν ἀγαθῶν οὐδένα, ἢ κατ' ἄνδρα μοι ὀρθὸς ἕστηκας. *

ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΣ περὶ ὁμονοίας τῆς πρὸς Νικαεῖς. λή.

Ὅταν ἐκλογίσωμαι τὰς αἰτίας, ἄνδρες Νικομηδεῖς, δι' ἃς ἐποιήσασθέ με πολίτην· οὐ γὰρ πλοῦτον ὄντα ὁρῶ μοι μέγαν, ὥστε νομίζειν ὅτι διὰ χρήματα ἐσπουδάσθην ὑφ' ὑμῶν· οὔτε πρὸς τὸ θεραπεύειν τοὺς ὄχλους ἐπιτηδείως ἔχοντι ἐμαυτῷ σύνοιδα· οὔκουν οὐδὲ εἰς τοῦτό μου χρῄζειν δοκεῖτε, ὥστε ταῖς ὁρμαῖς ὑμῶν ἁπάσαις ὑπηρετεῖν ἑτοίμως ἐμέ, ἀλλὰ μὴν οὐδὲ συμποτικός εἰμί τις, οὐδὲ κοινὸς ἐν ταῖς τοιαύταις συνουσίαις, ὥστε ἀπό γε τούτου παρέχειν τοῖς πλήθεσιν ἡδονήν· εἰ δὲ μὴ διαμαρτάνω μήτε τῆς ὑμετέρας περὶ αὐτοῦ προαιρέσεως, καὶ ὅσα γε ὑμῖν δύναμαι χρήσιμος εἶναι, ταῦθ' ἃ ἐπίσταμαι. ὃ λοιπόν ἐστιν, δι' ὃ πολίτης ἐγὼ γεγένημαι παρ' ὑμῖν, σπουδῆς οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὸ συμβουλεύειν ἐμέ τι περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων, ἴσως μᾶλλον ἑτέρων, καὶ * βούλεσθαι καὶ δύνασθαι. τοῦτο δὲ εἰ μὲν οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ὑμεῖς τε τῆς περὶ ἐμὲ σπουδῆς διημάρτετε, ἐγώ τε ἔοικα μάτην ὑπακούσας ὑμῖν, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ γενήσεσθαι τῇ πόλει χρήσιμος, οὐ ποιουμένων χρείαν ὑμῶν, εἰς ἣν μόνον ἐπιτήδειός εἰμι. εἰ δὲ πάσαις μὲν ταῖς πόλεσι, μᾶλλον δὲ ταῖς μεγάλαις, δεῖ μὲν καὶ τῶν πλουσίων, ἵνα καὶ χορηγῶσι, καὶ φιλοτιμῶνται ταυτὶ τὰ νενομισμένα δαπανήματα· δεῖ δὲ καὶ κολάκων ἀνδρῶν, ἵνα δημαγωγοῦσιν αὐτοῖς ἥδωνται· δεῖ δὲ καὶ συμβούλων, ἵνα σώζωνται ταῖς πολιτείαις· κἀγὼ καθ' ὅσον μοι δυνατὸν, οὐκ ὀκνήσω περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύων, ὠφελεῖν τὴν πόλιν. ἔστι μὲν οὖν καὶ ἄλλα τινὰ παρ' ὑμῖν ἐπανορθώσεως ἄξια· καὶ κατὰ μέρος αὐτῶν ποιήσομαι τὴν θεραπείαν, ἂν τἀληθῆ λέγων, πιστευθῶ περὶ τῶν μειζόνων. τί δὲ παθὼν, ἢ τί βουλόμενος οὐχ ὑπὲρ τῶν μικροτέρων συμβουλεύω

γρ. βουλεύεσθαι

AD NICOMEDIENSES, DE CONCORDIA. CVM Nicæenſibus. XXXVIII.

Qvando expēdo cauſas, viri Nicomedienſes, cur me feceritis ciuem: non enim diuitias mihi video eſſe magnas, vt putē ob pecunias me à vobis fauore dignum iudicatum: neque mihi conſcius ſum, quòd ad colēdas turbas ſim idoneus: neque ad hoc me vſuri videmini, vt appetitibus omnib. veſtris promptè ſubſeruiam: quin etiam neque compotator ſum, neque frequens in talibus congreſſibus, vt vel ex hoc aliquam multitudini præbere poſſim voluptatem: ſi autem à veſtro propoſito non aberro, de me hanc puto eſſe cauſam, vt in quibuſcunque poſſem rebus, quáſque ſcirem, vobis eſſem vtilitati. Reliquū ergo eſt, vt nihil aliud eum excitarit fauorem, quo ego apud vos factus ſum ciuis, quā vt conſulere aliquid de communibus reipublicæ commodis, magis fortaſſe quàm alij, & velim & poſſim. Quod ſi tale non eſt, ſanè vos circa fauorem erga me erraſtis, egóque videor fruſtra vobis obſecutus ea ſpe, vt eſſem ciuitati vtilis futurus, non indigentibus vobis ea re ad quam ſolam ſum idoneus. Si autem omnibus ciuitatibus, magis verò magnis, opus eſt diuitibus vt & ſuppeditēt, & prolixè iſtos legitimos ſumptus largiātur: opus eſt autem & viris adulatoribus, vt illis concionantibus oblectētur: opus eſt poſtremò & conſiliariis, vt ſaluentur res publicæ: & ego, quantum mihi poſſibile eſt, non cunctabor maximis de rebus conſilium adferens, prodeſſe ciuitati. Sunt quidem & alia quædā apud vos correctione digna; & pro virili illis adferam medicinam; ſi vera dicens fidem cōſecutus fuero de maioribus. Quid autē mihi accidit, aut quid mihi volo, quòd non prius cōſilium do de mino-

minoribus? neque in illos antea facio periculum, quàm facilè populus perſuaderi queat: ſed ſtatim volo periclitari, de re conſilium proponēs maxima? Ideo quòd mihi multo videtur facilius perſuadere de maximis, quàm minoribus & vilibus. Ea enim licet cōtemnere, damnúmque ab illis profectum. Qui autē ea ſine quibus ille ſaluus eſſe non poſſit contemnit, denique iis non vult perſuaderi, manifeſtum ſe facit, quòd de minoribus ne auditurus quidem ſit. Quod igitur, ſi conſultationem ſuſtinueritis, mihi obtemperaturi ſitis in his de quibus conſilium daturus adſum, valde confido. Quàm enim hoc difficile ſit tandem vobis, vt ne graue putetis hac de re audire, neque ſuperfluum, neque intempeſtiuum? Vt igitur mihi non hæc à vobis obiiciantur. Quid tu verò das conſilium, de quibus nos principaliter non conſultamus? Quid tu tibi dicendi copiā tradis, quā nos non tradidimus? Cur autem, quum tot in republica noſtra verſentur homines indigenæ, poëtæ, rhetores, philoſophi, ſenes, iuuenes, nullus vnquam tale nobis dare conſilium auſus eſt? Petitionem hanc à vobis impetrare cupio (viri Nicomedienſes) & donate hoc mihi, & ſuſtinete ſermonē audire ſuperfluum & intempeſtiuum, eúmque qui vobis non ſit perſuaſurus. Neque adeò magnum exiſtimo hoc donum. Siue enim perſuadebimini, audire dignum eſt conducibilia dicentem: ſiue longè à vobis abeſt vt perſuadeamini, quàm graue & difficile hoc ſit vt viro amico præſtetis dicendi poteſtatem; fruſtra dicere volenti? Et quid autem tandem eſt; ſuper quo conſilium ſum daturus, cur id nominare cunctor? Nomen quidem rei non iniucundum eſt, ô viri Nicomedienſes, neque in domibus, neque in cognationibus, neque in amicitiis, neque in ciuitatibus, neque in gentibus. De concordia enim dicturus adſum. Nomen quidem honeſtum, & res honeſta. Si verò ſtatim

A περότερον; οὐδὲ ἐν ἐκείνοις ἀποπειρᾶ-
μαι τοῦ δήμου τῆς εὐπειθείας, ἀλλ' εὐ-
θὺς ἀξιῶ κινδυνεύειν, περὶ τοῦ μεγίστου
συμβουλεύων πράγματος. ὅτι πολλῷ
μοι δοκεῖ ῥᾷον εἶναι, πεῖσαι περὶ τῶν με-
γίστων, ἢ τῶν μικροτέρων, καὶ φαύλων.
τῶν μὲν γὰρ ἔξεστι καὶ καταφρονῆσαι τῆς
ἀπ' αὐτῶν γιγνομένης βλάβης. ὁ δὲ χω-
ρὶς ὧν ἀμήχανόν ἐστιν αὐτῷ σώζεσθαι,
περὶ τούτων οὐκ ἐθελήσας πεισθῆναι·
δῆλός ἐστιν ὑπὲρ τῶν μικροτέρων οὐδὲ
B ἀκουσόμενος. ὅτι μὲν οὖν ἐὰν ὑπομεί-
νητε τὴν συμβουλίαν, πεισθήσεσθέ μοι,
περὶ ὧν συμβουλεύων πάρειμι, καὶ δὴ σφό-
δρα θαρρῶ. τί δαί, δύσκολον τοῦτ' ἐστι, τὸ
μήτε φορτικὴν ὑμᾶς ἡγήσασθαι τὴν
ἀκρόασιν τὴν περὶ τοῦ πράγματος, μή-
τε περιττήν, μήτε ἄκαιρον; ἵν' οὖν μοι
μὴ ταῦτα παραπαντήσῃ παρ' ὑμῶν. τί
δαί, συμβουλεύεις σὺ περὶ ὧν ἡμεῖς τὴν
ἀρχὴν οὐδὲ βουλευόμεθα· τί δαί,
σεαυτῷ λόγου μεταδίδως, οὗ σοὶ μὴ
C μετέδομεν ἡμεῖς; διατί δὲ τοσούτων ἡ-
μῖν πεπολιτευμένων ἀνδρῶν ἐπιχωρείων,
ποιητῶν, ῥητόρων, φιλοσόφων, γερόντων,
νέων, οὐδέποτε οὐδεὶς ἐτόλμησεν ἡμῖν
συμβουλεῦσαι ταύτην τὴν συμβουλίαν;
αἴτημα θέλω ποιήσασθαι τοῦτο αὐτὸ
παρ' ὑμῶν, ἄνδρες Νικομηδεῖς, καὶ χα-
ρίσασθέ μοι καὶ ὑπομείνατε ἀκοῦσαι
λόγου περιττοῦ καὶ ἀκαίρου, καὶ μὴ
πείσοντος ὑμᾶς. καὶ οὐδὲ μεγάλην εἶ-
ναι νομίζω τὴν δωρεάν. εἴτε γὰρ πει-
D σθήσεσθε, ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι τοῦ λυ-
σιτελῆ λέγοντος· εἴτε ἐφ' ὑμῖν ἀπόκει-
ται τὸ πεισθῆναι. τί τοῦτο δύσκολόν ἐστιν,
ἀνδρὶ φίλῳ λόγου μεταδοῦναι βουλο-
μένῳ μάτην εἰπεῖν. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστιν
ὑπὲρ οὗ μέλλω μὲν συμβουλεύειν, ὀνο-
μάσαι δὲ αὐτὸ ὀκνῶ; τὸ μὲν ὄνομα
οὐκ ἀηδές, ὦ ἄνδρες Νικομηδεῖς, οὔτε
ἐν ταῖς οἰκίαις, οὔτε ἐν ταῖς συγγενείαις,
οὔτε ἐν ταῖς φιλίαις, οὔτε ἐν ταῖς πό-
λεσιν, οὔτε ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ὑπὲρ γὰρ ὁμο-
νοίας ἐρῶν ἔρχομαι· καλοῦ μὲν ὀνόμα-
τος, καλοῦ δὲ πράγματος. ἂν δ' εὐθὺς

A προσθῶ περὶ τῆς πρός τινας ὁμονοίας, τοῦτο δέδοικα, μὴ τὴν μὲν ὁμόνοιαν αὐτὴν ἀφ' ἑαυτῆς καλὴν εἶναι, τὸ δὲ πρὸς τούτους ὁμονοεῖν τοὺς ἀνθρώπους οἷς ὁμοφρονεῖν φημὶ δεῖν ὑμᾶς, ἀδύνατον εἶναι νομίσητε. τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ μέχρι νῦν εἰς τὴν ἔχθραν καθίστησιν ὑμᾶς τὴν πρὸς ἀλλήλους, καὶ οὐκ ἐᾷ γενέσθαι τὴν φιλίαν· τὸ πεπεῖσθαι δίχα λόγου, καὶ μὴ δυνατὴν εἶναι ταῖς πόλεσι τὴν ὁμόνοιαν. μὴ θορυβήσητε δὲ ἐρχομένῳ πάλιν, ἀλλ' ὑπομείνατε. B φημὶ δεῖν ὑμᾶς, ἄνδρες Νικομηδεῖς, ὁμονοῆσαι πρὸς Νικαεῖς· ἀκούσατε δέ, καὶ μὴ χαλεπαίνητε μηδέπω, πρὶν ἂν εἴπω τὰς αἰτίας. οὐδὲ γὰρ ὁ νοσῶν πρὸς τὸν ἰατρὸν ὀργίζεται διατάττοντα τὴν θεραπείαν· ἀλλ' ἀκούει μὲν ἀηδῶς αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι αὐτὸν καὶ τμηθῆναι δεῖ, καὶ καυθῆναι· πείθεται δὲ ὅμως· περὶ γὰρ σωτηρίας ὁ κίνδυνός ἐστι. καί τοι τί τοῦτο εἶπον; τὸ γὰρ ἐμὸν φάρμακον ὃ προσφέρω ταῖς πόλεσιν, ἥδιστόν ἐστι φάρμακον, καὶ C χωρὶς οὗ οὐ ζῶν οὐδεὶς ἂν ἐθελήσειεν εὖ φρονῶν. βούλομαι δὲ διελεῖν τὸν λόγον, καὶ τὸ πρῶτον ὑπὲρ αὐτῆς εἰπεῖν τῆς ὁμονοίας τῆς καθόλου, ποδαπόν τέ ἐστι καὶ τίνων αἴτιον· εἶτα ἐξ ἐναντίας τὴν στάσιν καὶ τὴν ἔχθραν διακρίνας πρὸς τὴν φιλίαν. ἔσται γὰρ ἀκόλουθον τὸ τῆς ὁμονοίας ἀποδειχθείσης ὠφελίμου τοῖς ἀνθρώποις ἅπασιν ἀποδεῖξαι ταύτην τὴν ὁμόνοιαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ἀναγκαιοτάτην οὖσαν ὑμῖν, καὶ λυσιτελεστάτην. οὐκ ἀποστήσομαι D δέ, οὐδ' εἰ πῶς ἂν μεῖναι γενομένη δύναιτο, καὶ γὰρ τοῦτο ὁρῶ πολλοῖς ἐνοχλοῦν. εὔχομαι δὲ τοῖς θεοῖς πᾶσι καὶ τοῖς ὑμετέροις καὶ τοῖς ἐκείνων, εἰ ταῦτα εὐνοίᾳ τῇ πρὸς μόνους ὑμᾶς ἐγὼ νῦν λέγω, καὶ μηδεμίαν οἰκείαν θηρώμενος δόξαν ἢ λυσιτέλειαν ἐκ τῆς καταλλαγῆς τῆς ὑμετέρας· καὶ πρὸ πάντων εἰ μέλλοι λυσιτελεῖν τῇ πόλει, δοῦναι μὲν ἐμοὶ τοὺς ἀξίους τοῦ πράγματος εἰπεῖν λόγους, παρασχεῖν δὲ ὑμᾶς, ἐμοὶ πεισθῆναι τὰ συμφέροντα βουλομένους. ὁμόνοιαν τοίνυν πάντες μὲν ἐπήνεσαν ἀεί,

addam, quibuſcum concordiam vos inire velim, metuo ne concordia quidem per ſe honeſta videatur: concordiam autem inire cum iis hominibus, quibuſcum ego vos oportere cenſeo, impoſsibile exiſtimetis. Hoc enim eſt, quòd vos hucúſque in inimicitias inter vos coniicit, neque amicitiam fieri permittit, quòd abſque ratione perſuaſi eſtis, fieri non poſſe vt ciuitates inter ſe conſentiant. Ne tumultuemini aduerſus narrantem quæſo, ſed ſuſtinete. Aio vos, ô viri Nicomedienſes, concordiam habere oportere cum Nicæſibus, auſcultate verò, & ne iraſcamini ante quàm cauſas dixero. Neque enim ægrotans medico iraſcitur, mandanti medicinam: ſed auſcultat illum, iniucundè quidem dicentem, quòd ipſum ſecari aut vri oporteat: obedit autem nihilominus, de ſalute enim periculum eſt. Atqui cur hoc dixi? Meum enim pharmacum, quod ciuitatibus adfero, iucundiſsimum eſt, & ſine quo nemo qui ſapiat, viuere velit. Volo autem diuidere orationem, & primùm de ipſa concordia in vniuerſum dicere, qualis & res ſit, & quorum cauſa: deinde è regione ſeditionem & inimicitias componere contra amicitiam. Conſequens enim erit, quum concordia omnibus hominibus vtilis eſſe demõſtrata fuerit, demonſtrare, etiam hanc harum ciuitatum concordiam, & maximè vobis neceſſariam eſſe, & vtiliſsimam. Non deſiſtam autem, ſi facta ſit, quo pacto permanere queat oſtendere, nam hoc multis video moleſtum eſſe. Supplico autem diis omnibus, & veſtris & illorum ſi hæc ego nunc dico, motus beneuolentia erga vos ſolos, nullámque mihi propriam gloriam venor, aut commodum, ex veſtra reconciliatione: & ante omnia, ſi vtilia ciuitati futura ſunt, vt mihi orationem hoc negotio dignam præſtent: vos autem faciant, vt mihi obtemperetis, vtiliáque velitis. Concordiam igitur omnes quidem ſemper laudauerunt,

& verbis & ſcriptis: cùmq; eius encomiis conſentiunt & poëmata, commentariáq; philoſophorum: & quicunque hiſtorias conſcripſerunt, in ipſorum geſtorum exẽplis oſtenderunt eam humanorum bonorum eſſe maximum. Et quum multi ſophiſtæ auſi ſint incredibiles dicere ſermones, haud tamen adeò fuerunt vecordes, vt hoc vnum in publicum proferrẽt, quòd concordia honeſta res non eſſet, neque ſalutaris. Et qui eam in præſentia laudibus celebrare volunt, ſempérque id facere, iis copioſa ſermonũ materia nõ deeſt. Nam & ſemper & plurima & optima de ea licet dicere. Siue enim vnde gignatur, quis curioſius velit inquirere, neceſſe eſt vt ipſius exordium ad diuinorum negotiorum maxima reducat. Ipſa enim & amicitia eſt, & reconciliatio, & cognatio, & hæc omnia comprehendit. Et rerum elementa quid aliud ſunt, quàm concordia quædã? hæc eſt, per quam cætera maxima ſeruantur: & contrarium, quo omnia pereunt. Si quidem non mortale eſſet humanum genus, neque præterea multa quę nos corrumpunt, nulla prorſus eſſet inter homines ſeditio, quemadmodum neque inter deos eſt. Hoc vno non aſſequimur diuinam felicitatem, eorúmque incorruptibilem durationem; hoc autem inde eſt, quòd non omnes concordiæ ſenſum percipimus: ſed ſunt qui & cõtrariam huic ament ſeditionem, cuius partes & officia ſunt bella & pugnæ: & hæc inter populos verſantur & gentes, quemadmodum in corporibus morbi. Nam licet & ſanitatem ſciamus humanorum bonorũ eſſe maximum: nihilominus tamen ei frequenter contra nos ipſos inſidias ſtruimus, hi quidem voluptatibus obedientes; illi autem labores ad ſanitatem conducibiles fugientes, moderatámque victus rationem. Si autem non hoc maximis malis ineſſet auxilium, continuò nempe inde ſequens voluptas omnino nihil poſſet nocere: nunc autem ipſis natura dedit,

A καὶ λέγοντες, καὶ γράφοντες· καὶ μετὰ τῶν ἐγκωμίων αὐτῆς, ἐστὶ καὶ τὰ ποιήματα, καὶ τὰ τῶν φιλοσόφων συγγράμματα· καὶ ὅσοι τὰς ἱστορίας ἐξέδοσαν, ἐπὶ παραδείγματι αὐτῶν τῶν ἔργων, ἀπέδειξαν αὐτὴν μεγίστην οὖσαν τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν. καὶ πολλοὶ τολμήσαντες ἤδη τῶν σοφιστῶν παραδόξους εἰπεῖν λόγους, μόνον τοῦτον οὐκ ἀπενοήθησαν ἐξενεγκεῖν, ὡς οὐ καλὸν ἡ ὁμόνοια, καὶ σωτήριόν ἐστι. τοῖς τε νῦν βουλομέ-
B νοις αὐτὴν ἐγκωμιάζειν, καὶ τοῖς ἀεὶ τοῦτο ποιεῖν, ἄφθονος ἡ τῶν λόγων ὕλη, καὶ ἀεὶ, καὶ πλείω, καὶ κρείττω περὶ αὐτῆς ἐξέσται λέγειν. εἴτε γὰρ ὑπὲρ γενέσεως αὐτῆς πολυπραγμονεῖν ἐθέλοι τις; ἀνάγκη τὴν ἀρχὴν αὐτὴν ἐπαναγαγεῖν ἐπὶ τὰ μέγιστα τῶν θείων πραγμάτων. ἡ γὰρ αὐτὴ, καὶ φιλία ἐστὶ καὶ καταλλαγὴ, καὶ συγγένεια, καὶ ταῦτα πάντα περιείληφε. καὶ τὰ στοιχεῖα δὲ τί ἄλλο, ἢ ὁμόνοιαν εἶναι; καὶ δι' οὗ σώζεται πάντα
C τὰ μέγιστα, τοῦτό ἐστι, καὶ δι' οὗ πάντα ἀπόλλυται, τοὐναντίον. Εἰ μὲν οὖν μὴ θνητὸν ἦ μὲν οἱ ἄνθρωποι γένος, μηδ' ἤδη πολλὰ εἶναι τὰ φθείροντα ἡμᾶς, οὐκ ἂν ἦν οὐδὲν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἡ στάσις, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς θεοῖς ἔνεστιν. ᾧ δὲ μόνῳ τῆς εὐδαιμονίας ἀπολειπόμεθα τῆς θείας, καὶ τῆς ἀφθάρτου διαμονῆς ἐκείνων, τοῦτό ἐστιν, ὅτι μὴ πάντες ὁμονοίας αἰσθανόμεθα· ἀλλ' εἰσὶν οἳ καὶ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ φιλοῦντες τὴν στάσιν, ἧς
D μέρη καὶ ὑπουργήματα πόλεμοι, καὶ μάχαι· καὶ ταῦτα ἐν τοῖς δήμοις ἀναστρέφεται καὶ τοῖς ἔθνεσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασιν αἱ νόσοι. καὶ γὰρ τὴν ὑγείαν ἐπιστάμενοι μέγιστον οὖσαν τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν· ὅμως αὐτῇ πολλάκις αὐτοὶ καθ' αὑτῶν ἐπιβουλεύομεν, οἱ μὲν ἡδοναῖς πεισθέντες, οἱ δὲ πόνους φεύγοντες ὑγιεινούς, καὶ διαίτας σώφρονας. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο τοῖς μεγίστοις τῶν κακῶν ὑπῆρχε βοήθημα, ἡ παραυτίκα ἡδονὴ δύναμιν ἂν οὐδ' ὅλως εἶχε βλάπτειν· νῦν δὲ αὐτοῖς ἔδωκεν ἡ φύσις,

ὥστε ἐξαπατᾶν δύνασθαι καὶ τέρπειν τοὺς ἀδικουμένους. καὶ ἐπί γε ὃ καὶ μάλιστά τις ἂν φθονήσειεν αὐτοῖς, ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι πάντα τὰ καλὰ λυπεῖ τοὺς ἀνθρώπους, ὁποῖά ἐστιν ἐπισταμένοις. εἰ μὲν οὖν τις ἐρωτήσειεν ἕνα ἄνδρα, ἢ πολλοὺς ὁμοῦ περὶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, ἐν ποίῳ μέρει δὴ τὰ τοιαῦτα καταλέγεται, πόλεμοι, καὶ στάσεις, καὶ νόσοι, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· οὐδὲν δὴ μελετήσας ἀπεκρίνατο οὐδείς, ὅτι ταῦτα ἐν τοῖς κακοῖς τέτακται· καὶ οὕτως ἔχει καὶ νενόμισται, καὶ καλεῖται κακά. τὰ δ' ἐναντία τούτοις, εἰρήνη καὶ ὁμόνοια καὶ ὑγεία, καὶ ταῦτα, οὐδεὶς ἀντείποι μὴ οὐχὶ ἀγαθὰ καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι. φανερᾶς δὲ οὕτως οὔσης τῆς μάχης τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν, ὅμως εἰσί τινες μᾶλλον δὲ πολλοί, οἵ τινες τῶν κακῶν τοῖς ὁμολογουμένοις χαίρουσιν. καὶ περὶ δὲ τῆς νεώς, πάντες οἱ πλέοντες ἐπιστάμενοι, διότι μία αὐτῇ ἐστι σωτηρία, τὸ τοὺς ναύτας ὁμονοεῖν, καὶ τῷ κυβερνήτῃ πείθεσθαι. γενομένης δὲ στάσεως ἐν αὐτῇ, καὶ ἀπειθείας· διότι καὶ τὰ δεξιὰ πολλάκις τῶν πνευμάτων εἰς ἐναντίον τῇ νηὶ περιΐσταται, καὶ τῶν λιμένων ἀποτυγχάνουσιν ἐγγὺς ὄντων· ὅμως στασιάζουσιν ἔστιν ὅτε ὑπὸ ἀφροσύνης οἱ ναῦται, καὶ τοῦτο ἀπόλλυσιν αὐτούς, ἐπισταμένους τοῦ ὀλέθρου τὴν αἰτίαν. καὶ τῶν οἴκων δὲ τῆς σωτηρίας οὔσης ἔν τε τῇ τῶν δεσποτῶν ὁμοφροσύνῃ, καὶ ἐν τῇ τῶν οἰκετῶν πειθαρχίᾳ, πολλοὺς ὅμως οἴκους ἀπώλεσεν ἥ τε δεσποτικὴ στάσις, καὶ ἡ κακοδουλία. τῷ μὲν γὰρ ἅρματι, ποία καταλείπεται σωτηρία, τῶν ἵππων συνθεῖν μὴ θελόντων; ἐπειδὰν γὰρ ἄρξωνται διαστάντες ἀφέλκειν ἄλλος ἀλλαχοῦ, πᾶσα ἀνάγκη κινδυνεύειν τὸν ἡνίοχον. ὁ δὲ γάμος ὁ ἀγαθός, τί ἄλλο ἐστίν, ἢ ὁμόνοια ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα; καὶ ὁ κακὸς γάμος, τί ἄλλο ἐστίν, ἢ ἡ τούτων διχόνοια; καὶ τέκνων δὲ τίς ὠφέλεια γονεῦσιν, ὅταν ὑπὸ ἀφροσύνης ἄρξηται στασιάζειν πρὸς αὐτούς; ἡ δὲ ἀδελφότης τί ἄλλο ἐστίν, ἢ ἀδελφῶν ὁμόνοια. ἡ δὲ φιλαδελφία τί ἄλλο, ἢ φίλων ὁμόνοια; καὶ ταῦτα πάντα οὐ

A *vt decipere poſsint, & oblectare eos, quos iniuria afficiũt. Et propter quòd quis maximè illis inuideat, illud eſt, quòd omnia honeſta contriſtãt homines, tametſi ſciãt qualia ſint. Nam ſi quis interroget vnum quempiam, aut multos ſimul de nominibus ipſis, quánam in parte talia conſtituantur, bella, ſeditiones & morbi, & his ſimilia: nemo non, nihil etiam premeditatus, reſpõderet, hæc in malis cõſtituta eſſe, atque ita res habet, legibúſque ſancitum*

B *eſt, & vocantur mala. Contraria autem his, pax & cõcordia atque ſanitas, nemo dixerit bona non eſſe, atque dici. Quum autem adeò manifeſta ſit bonorũ & malorum pugna, tamen ſunt quidam, immò multę, qui malis confeſsis gaudeamus. Et de naui ſanè omnes qui nauigant, ſciunt, quòd vna illius ſalus eſt, vt nautæ conſentiãt, obediántque gubernatori. Orta autem in ea ſeditione, atque inobedientia, [quis non intelligat, in maximo eam eſſe*

C *diſcrimine]? quia & ſecundi frequenter venti in contrarium naui eueniunt, à portubúſque repellunt, licet propinquis: tamen aliquando nautę ob inſipientiam ſeditionem mouent, & hoc eos perdit, ſcientes interitus cauſam. Et quamquam domorum ſalus ſit in dominorum concordia, obedientiáque ſeruorum: multas tamen domos dominorum perdidit ſeditio, ſeruorúmque infidelitas. Nam curruí quæ reliqua eſt ſalus, ſi equi ſimul*

D *nolint currere? Poſtquam enim cœperint diſsidentes diſtrahere alius aliò, planè neceſſe eſt aurigam magno in periculo verſari. Nuptiæ autem bonæ quid aliud ſunt, quàm concordia viri cum vxore: & malæ nuptiæ quid aliud ſunt, quàm horum diſcordia. Et liberorum quæ eſt parentibus vtilitas, quando ob inſipientiam aduerſus illos cœperint mouere ſeditionem. Germanitas autem quid aliud eſt, quàm fratrum concordia: & amicitia quid aliud, quàm amicorum concordia? Et hæc omnia non*

ſolùm bona ſunt & honeſta; verùm etiam iucundisſima: his autem contraria non mala ſolùm, ſed & iniucunda: attamen hæc nonnunquam pro iucundiſſimis bonis eligimus. Bella ſanè iam quidam pro pace receperunt, quum pro magnis rebus diſſiderent: nõ quia pugnare melius eſſet, aut ſuauius, aut iuſtius, quàm pacẽ agere: ſed hi quidem pro regno, illi autem pro libertate, alij verò vt terram poſſiderent, nullam habentes: alij autem, vt maris dominium acquirerent: & tantis tamẽ propoſitis in medio præmiis, permulti bellum depoſuerunt vt malum, neque pro maximis etiam rebus eligẽdum. Bellum autem gerere abſque præmiis propoſitis, atque pugnare, quid aliud quàm perfecta eſt inſania, atque per hanc malorum deſiderium? Beſtias igitur propter hoc nos homines præcipuè odimus, quòd nobis bellum aduerſus eas irreconciliabile ſemper ſit. Multi autem, & noſtrum quidam, etiã hominibus vt feris beſtiis vtuntur, gaudéntque commiſſa contra ſuũ genus pugna. Et ne diuina quidem ſentimus ſigna, quæ nos docent etiã laude propoſita, concordes eſſe. Etenim caduceatores à diis miſſi dicuntur. Atque ideo apud nos pax à caduceatoribus annunciatur: bella autem ferè pleraque non denunciata gerũtur. Et nudi legatione fungũtur ad armatos pro pace, neque illorum quẽquam iniuria licet afficere, vt qui deorum ſint miniſtri, quicunque amicitiæ nuntij ſunt. Et quum exercitus congreſſi fuerint ad prælium, ſi repentè deorũ prodigia appareãt, aut terræ fiat concuſſio, auertũtur ſtatim homines, atque diſcedũt alteri ab alteris, tanquam diis prohibentibus in pugnam congredi. Belli autem ſignum diuinitus dari, nullum eſt deprehenſum. Et quæcũque hominibus iucundiſſima ſunt, atque felicitatis ſigna, ea omnia facimus poſtquã facta eſt pax: ſertis ornamur, ſacrificamus, diéſque feſtos agimus. Contraria verò omnia fiunt in bellis, quemadmodũ

A μόνον ἀγαθά ἐστι καὶ καλά, ἀλλὰ καὶ ἥδιστα· τὰ δὲ ἐναντία τούτοις, οὐ κακὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀηδῆ· καὶ ὅμως αὐτὰ πολλάκις ἀντὶ τῶν ἡδίστων ἀγαθῶν προαιρούμεθα. τοὺς μὲν οὖν πολέμους ἤδη τινὲς ἀντὶ τῆς εἰρήνης ἐπανείλοντο, μεγάλων ὄντων τῶν διαφορῶν· οὐχ ὡς τὸ μάχεσθαι κρεῖττον ὂν ἢ ἥδιον, καὶ δικαιότερον τοῦ τὴν εἰρήνην ἄγειν· ἀλλ' οἱ μὲν ὑπὲρ βασιλείας, οἱ δὲ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οἱ δὲ γῆν κτώμενοι μὴ ἔχοντες, οἱ δὲ θάλατταν περι-

B ποιούμενοι· καὶ τηλικούτων ὅμως τῶν ἄθλων κειμένων ἐν τῷ μέσῳ, πολλοὶ κατέθεντο τὸν πόλεμον, ὡς κακὸν ὄντα, οὐδὲ ἀντὶ τῶν μεγίστων αἱρεθῆναί τισιν ἄξιον. τὸ δὲ καὶ χωρὶς ὑποθέσεως πολεμεῖν, καὶ μάχεσθαι, τί ἄλλο ἢ μανία παντελής ἐστι, καὶ διὰ ταύτην κακῶν ἐπιθυμία; τὰ μὲν οὖν θηρία διὰ τοῦτο μάλιστα οἱ ἄνθρωποι μισοῦμεν, ὅτι πόλεμος ἡμῖν ἀδιάλλακτος πρὸς ταῦτά ἐστιν ἀεί. πολλοὶ δὲ καί τινες ἡμῶν καὶ τοῖς ἀνθρώποις

C ὡς θηρίοις χρώμενοι, χαίρουσι τῇ πρὸς τὸ ὁμόφυλον γιγνομένῃ μάχῃ. καὶ οὐδὲ τῶν σημείων αἰσθανόμεθα τῶν θείων, ὅσα διδάσκοντες ἡμᾶς ὁμονοεῖν αὖθις ἐπεφήμισαν. καὶ γὰρ κήρυκές τινες ἐκ τῶν θεῶν εἶναι λέγονται. καὶ διὰ τοῦτο καὶ παρ' ἡμῖν εἰρήνη μὲν ἐπικηρύσσεται· πόλεμοι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκήρυκτοι γίγνονται. καὶ γυμνοὶ πρεσβεύουσιν εἰς ὡπλισμένους ὑπὲρ εἰρήνης, καὶ ἀδικῆσαι οὐκ ἔξεστιν αὐτῶν οὐδένα, ὡς τῶν θεῶν ὄντας τοὺς ὑ-

D πὲρ φιλίας ἀγγέλους. καὶ ὅταν συνερχομένων εἰς μάχην στρατῶν, ἢ διοσημία φανῇ αἰφνιδίως, ἢ τῆς γῆς γένηται σεισμός, ἀποστρέφονται εὐθὺς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀποχωροῦσιν ἀπ' ἀλλήλων, ὡς τῶν θεῶν οὐ βουλομένων αὐτοὺς μάχεσθαι. πολέμου δὲ σημεῖον οὐδὲν θεῖόν ἐστι παρειλημμένον. καὶ ὅσα δὲ δὴ ἥδιστά τε τοῖς ἀνθρώποις καὶ εὐδαιμονίας σύμβολα, ταῦτα ποιοῦμεν, ἐπειδὰν εἰρήνη γένηται· καὶ στεφανούμεθα, καὶ θύομεν, καὶ ἑορτάζομεν· τὰ δὲ ἐναντία πάντα ἐν τοῖς πολέμοις, ὥσπερ

ἐν τοῖς πένθεσι, καὶ συγκλειόμεθα ἔσω πυλῶν, καὶ δεδοίκαμεν πάντα, ἀλλὰ καὶ ἀπελπίζομεν ἑαυτούς· καὶ αἱ γυναῖκες τότε ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν κλαίουσι, καὶ οἱ παῖδες ὑπὲρ τῶν πατέρων, ὡς ἐπὶ τοῖς μεγίστοις κακοῖς. ἐπεὶ μὲν οὖν λοιμὸς ἢ σεισμὸς γένηται, τοῖς θεοῖς ἐγκαλοῦμεν, ὡς κακῶν παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις αἰτίας, καὶ οὔ φαμεν αὐτοὺς εἶναι δικαίους, οὐδὲ φιλανθρώπους, οὐδ' ἂν τὰ μάλιστα ἡμῖν ἡμαρτηκόσιν ἐπιτιμῶσι σὺν τῇ δίκῃ. τοσοῦτον μῖσός ἐστι πρὸς τὰ αὐτόματα τῶν κακῶν. πόλεμον δὲ ὅς τις οὐχ ἧττον ἀπόλλυσιν ἢ σεισμός, αὐτοὶ προαιρούμεθα· καὶ τοῖς αἰτίοις τούτων ἀνθρώποις οὐκ ἐγκαλοῦμεν οὐδὲν, ὥσπερ ὑπὲρ ἐκείνων τοῖς θεοῖς· ἀλλὰ τούτους εἶναι καὶ φιλοδήμους δοκοῦμεν, καὶ λεγόντων ἥδιστα ἀκούομεν αὐτῶν, καὶ συμβουλεύουσι, καὶ πειθόμεθα, καὶ πάσας αὐτοῖς παρέχομεν ἀντὶ τῶν κακῶν, οὐκ ἀμοιβάς· ἀμοιβαὶ γὰρ ἐξ ἴσων ἂν ἐγίγνοντο πρὸς αὐτοὺς κακῶν· ἀλλὰ χάριτας, καὶ τιμάς, καὶ ἐπαίνους· ὥστε σφόδρα ἂν εἶεν ἀνόητοι, τῶν ἐπὶ τοῖς κακοῖς ἔτι χάριν εἰδότων φειδόμενοι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ἄνδρες Νικομηδεῖς, τὰς αἰτίας τῆς στάσεως ἴδωμεν. εἰ μὲν γὰρ τηλικαῦτά ἐστιν, ὡς ἄξιον εἶναι πολεμεῖν πόλεμον οὐδὲ σύντομον, οἷος ἐν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο, καὶ παρηγορίαν εἶχε τὸ τάχος τῆς διακρίσεως, ἀλλὰ μακρὸν καὶ ἄπαυστον, ὥστε αὐτὸν ὑπολείπεσθαι καὶ τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐκγόνοις, καὶ μηδέποτε ἔχειν ἐλπίδα καταλλαγῆς· ἀγωνιζώμεθα, καὶ στασιάζωμεν, καὶ πράγματα παρέχωμεν ἀλλήλοις, ὅσα ἔνεστι παρέχειν ἀχθόμενοι, διότι καὶ μὴ πλείω δυνάμεθα. εἰ δὲ μάλιστα μὲν οὐδέν ἐστι τὸ ἆθλον τούτου τοῦ κακοῦ, τὰ δὲ δοκοῦντα εἶναι, καὶ μικρά ἐστι καὶ φαῦλα· καὶ οὐδ' ἰδιώτας ὑπὲρ αὐτῶν στασιάζειν ἄξιόν ἐστιν, οὐχ ὅπως πόλεις τηλικαύτας· μὴ πάσχωμεν ὅμοιόν τι τοῖς ἄφροσι τῶν παίδων, οἵτινες αἰδούμενοι μὴ δόξωσι μάτην ὀργίζεσθαι τοῖς πατράσιν, ἢ ταῖς μητράσιν, οὐ βούλονται καταλλάττεσθαι ῥᾳδίως. ὑπὲρ μὲν οὖν γῆς οὐδὲ μαχόμεθα, ἀλλὰ θαλάττης μὲν οὐδ' ἀντιποιοῦνται πρὸς ὑμᾶς οἱ Νικαεῖς·

A *in luctibus, cõcludimur intra portas, metuimúſque omnia, immò & de nobis ipſis deſperamus: túncque mulieres pro maritis plorant, & gnati pro patrib. vt in maximis calamitatibus. Quandò ſanè peſtilẽtia aut terræ motus accidit, Deos accuſamus, vt qui præbeant hominibus malorum cauſas: eóſque dicimus nõ eſſe æquos, neque hominum amantes, etiam ſi maximè nos peccantes iurè meritóque caſtigẽt. Tanto in odio ſunt malá, quæ diuinitus*
B *accidunt. Bellum autem quod non minus perdit quàm terræ motus, ipſi eligimus, autoréſque horum homines non accuſamus quicquam, quemadmodum deos illorum gratia: verùm hoſce populi amantes eſſe putamus, eóſque dicentes libentiſſimè audimus, conſulẽtibúſque obtemperamus, omnéſq; illis pro malis exhibemus non retributiones (retributiones enim ex paribus illis malis fierent) ſed beneficia & honores & laudes: vt oppidò eſſent ſtoli-*
C *di, ſi illis parcerent, qui gratiam etiam habent pro inflictis malis. Primùm igitur, viri Nicomedienſes, ſeditionis cauſas videamus. Nam ſi tantæ ſunt, vt dignum ſit bellum gerere, neque id breue, quale in armis geſtum eſt, & conſolationẽ habuit diſcrepationis velocitas, ſed longum & perpetuũ, vt id relinquatur gnatis & nepotibus, nulláque reconciliationis reſtet ſpes: certemus ſanè, ſeditionémque cieamus, & alteri alteris negotia exhibea-*
D *mus, quæcũque exhibere poſſunt qui valde ſunt offenſi, vt plura nequeamus. Sin verò præcipuè nullum eſt huius mali propoſitum præmium, quæ autem videntur eſſe, & parua ſunt, & vilia: & ne priuatos quidem de illis ſeditionem mouere dignum eſt, nedum tãtas ciuitates: ne patiamur, quæſo, ſimile quid pueris inſipientibus, qui pudore pleni, ne videantur fruſtra ſuccenſuiſſe patribus matribúſve, nolunt facilè reconciliari. Pro terra quidem non pugnamus, pro mari autem ne contendunt quidem vobiſcum Nicenſes:*

A *ſed libenter, vt ne vllam pugnæ præbeant cauſam, vobis cõcedunt. Quinetiam neque pro reditibus certamus, ſed vtríſque ſufficiũt propria: & ſunt hęc definita & diſcreta, ſicut & alia omnia, tanquam in pace atque amicitia. Et fructuum ſunt retributiones, nuptiarumque coniunctiones, atque ex his multę iam affinitates factæ ſunt, & hoſpitia mutua habemus, priuatáſque amicitias. Deos quoque eoſdem colitis, diéſque feſtos complures ſimiliter agitis.* B *Quinetiam neque pro cõſuetudinibus vlla vobis pugna eſt. Quũ autem hæc omnia nullam vobis inimicitiarum cauſam præbeant, ſed è diuerſo amicitiæ concordiæque, pugnamus. Et ſi quis iam adueniens vos interroget, quidnã vobis iniuriæ faciunt Nicenſes? nihil dicere habebitis. Et rurſum ſi illos roget, Quidnam Nicomedenſes vobis iniurię faciũt? neque illi dicere habebunt, ne vnam quidem cauſam. Sed præmium eſt in medio poſitum, pro quo diſſidetis.* C *Quod autem hoc eſt? Quæ nominatu & cõfeſſu digna eſſent, quæque pro ſe certantibus veniam impetrare poſſent, horũ vnũ quod oporteat, ne dici quidem poteſt, neque confiteri, quòd rectè habeat. Talia ſunt ita parua, ita quoque vulgaria, pro quibus ſtulti quidem fortaſſe contenderent, nemo autem qui ſapiat. Qui enim vos exhortãtur ad ſeditionem, & quas ob cauſas, nõ meum eſt fortaſſe redarguere: ſed qui ea gaudent, hoc ſolum loquuntur, Pro primis partibus decertamus.* D *Hoſce ego viciſſim interrogabo, pro quib. primis partibus? & vtrum opere & re traditis, an de nomine ſolùm vobis pugna eſt? Et antea quoque olim audio hoc ipſum Græcæ ſeditionis fuiſſe cauſam, bellúmque geſſiſſe pro primis partibus Athenienſes & Lacedæmonios. At neque illis profuit ſeditio & bellum: ſed inter ſe decertãtes de primis partibus, perdiderunt ſe vtrique. Et vos omnes illa ſcitis, & ego fortaſſe paulò poſt de illis dicam. Quid verò hoc, tã-*

A ἀλλ' ἡδέως, ὥστε μηδεμίαν παρέχειν μάχην, διακέκριται. καὶ μὴν οὐδὲ ὑπὲρ προσόδων ἀγωνιζόμεθα, ἀλλὰ ἑκάστοις ἀπόχρη τὰ οἰκεῖα· καὶ ταῦτα δὲ τυγχάνει διωρισμένα, καὶ μήν γε καὶ τἄλλα πάντα, ὥσπερ ἐν εἰρήνῃ, καὶ φιλίᾳ. καὶ καρπῶν εἰσιν ἀντιδόσεις, καὶ γάμων ἐπιμιξίαι, καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ συγγένειαι πολλαί τινες ἤδη γεγενημέναι, καὶ προξενίας δὲ ἔχομεν, καὶ φιλίας ἰδιωτικάς. θεούς τε τοὺς αὐτοὺς νομίζετε, καὶ τὰς ἑορτὰς πλείστας ὁμοίως ἄ-B γετε. καὶ μὴν οὐδὲ ὑπὲρ τῶν ἐθῶν, οὐκ ἔστιν οὐδὲ μία ὑμῖν μάχη. τούτων δὲ ἁπάντων οὐκ ἔχθρας παρεχόντων αἰτίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον φιλίας καὶ ὁμονοίας, μαχόμεθα. κἂν τις ὑμᾶς ἐπιστὰς ἔρηται, τί δαὶ ὑμᾶς οἱ Νικαεῖς ἀδικοῦσιν; οὐδὲν εἰπεῖν ἕξετε· κἂν ἐκείνων πύθηται πάλιν, τί δαὶ οἱ Νικομηδεῖς ἀδικοῦσιν ὑμᾶς; οὐδὲ αὐτοὶ λέγειν ἕξουσιν οὐδὲ ἕν, ἀλλὰ ἆθλόν ἐστιν ἐν τῷ μέσῳ κείμενον, ὑπὲρ οὗ διαφέρεσθε. καὶ τί τοῦτό ἐστιν; ἃ μέν γε καὶ ὀνο-C μάσαι ἄξιον, καὶ ὁμολογῆσαι, καὶ περὶ ὧν ἂν καὶ συγγνώμη τις τοῖς ἀγωνιζομένοις· τούτων οὐδ' ἔστι τὰ δέοντα, οὐδὲ εἰπεῖν, οὐδὲ ὁμολογῆσαι, ὡς καλῶς ἔχει, τοιαῦτά ἐστιν οὕτως μικρά, οὕτω τὰ τυχόντα, ἐφ' οἷς οἱ μὲν ἀνόητοι φιλοτιμηθεῖεν ἂν ἴσως, εὖ δὲ φρονῶν ἂν οὐδείς. οἱ γὰρ παρακαλοῦντες ὑμᾶς ἐπὶ τὴν στάσιν, δι' ἃς δὲ αἰτίας, οὐκ ἐμὸν ἴσως ἐξελέγχειν· ἀλλ' οἵγε χαίροντες αὐτῇ, τοῦτο μόνον λαλοῦσιν, ὑπὲρ πρωτείων ἀγωνιζόμεθα. τούτους μὲν οὖν αὖθις ἐρή-D σομαι πάλιν ἐγώ. τίνων πρωτείων; καὶ πότερον ἔργῳ καὶ πράγματι δοθησομένων, ἢ περὶ ὀνόματος αὐτὸ μόνον ἐστὶν ὑμῖν ἡ μάχη; καὶ πρότερον γὰρ δήποτε ἀκούω, τὸ αὐτὸ τοῦτο γενέσθαι στάσεως ἑλληνικῆς αἴτιον· καὶ πολεμῆσαι περὶ τῶν πρωτείων τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ διότι μὲν οὐδὲ ἐκείνοις ἐλυσιτέλησεν ἡ στάσις καὶ ὁ πόλεμος, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζόμενοι περὶ τῶν πρωτείων, ἀπώλεσαν αὑτοὺς ἀμφότεροι. καὶ ὑμεῖς ἅπαντες ἐκεῖνα ἴστε, καὶ ἴσως κἀγὼ μικρὸν ὕστερον αὐτῶν ἐρῶ. τί δαὶ, τοῦτο ὡς

ὅμοιον ἐκείνῳ, προβαλλόμενοι λέγουσιν; A Ἀθηναῖοι περὶ τοὺς φόρους λαμβάνειν παρὰ τῶν νησιωτῶν ἐπολέμουν, καὶ περὶ τὸ δικάζειν οἴκοι τὰς ἁπάντων δίκας, κατ' ἀλλήλων ἠγωνίζοντο· καὶ καθόλου περὶ βασιλείας ὁ πόλεμος ἦν ταῖς πόλεσιν ἐκείναις. ἡμεῖς δὲ ἂν ἀπολάβωμεν τὸ πρωτεῖον, ἀμαχεὶ παραδόντων αὐτὸ τῶν Νικαιέων, πότερα ληψόμεθα τοὺς φόρους οὓς νῦν ἐκεῖνοι λαμβάνουσι; ἢ τὰς πόλεις τὰς συντελούσας εἰς τὸ παρ' ἐκείνοις δικαστήριον ἐνταῦθοι καλέσομεν; ἢ πέμψομεν αὐτοῖς ἁρμοστάς; B ἢ δικαστὰς παρὰ τῶν Βιθυνῶν ἐκείνοις ἔλαττον παρέξομεν; ἢ τί ἔσται, καὶ τί ἡμῖν γενήσεται πλέον; ἐγὼ γὰρ ὑπὲρ ἁπάντων νομίζω τοὺς ἀνθρώπους τῶν πραττομένων, οὐχὶ μάτην οὐδὲ εἰκῆ σπουδάζειν· ἀλλ' ἀεὶ γίγνεσθαι τὸν ἀγῶνα ἀντί τινος. ὁ μὲν γὰρ πολεμῶν, ἢ περὶ ἐλευθερίας ἀγωνίζεται καταδουλουμένων αὐτὸν ἄλλων, ἢ περὶ ἀρχῆς αὐτὸς ἑτέρους καταδουλούμενος. ὁ δὲ πλέων τὴν θάλατταν, οὐκ ἄλλην νίκην διατίθεται· C κινδυνεύει γὰρ ἤτοι γε ὁδοῦ χάριν, ἢ ἐμπορείας. ἵνα δὲ μὴ πάντα φέρω τὰ παραδείγματα ἁπλῶς, καὶ πράττομεν ἅπαντα οἱ ἄνθρωποι τέλους ἕνεκεν ἀγαθοῦ· καὶ φεύγομεν τὰς ἐναντίας πράξεις, τέλους ἕνεκεν κακοῦ. τὸ δὲ χωρὶς αἰτίας σπουδάζειν, ἢ πονεῖν, τοῦτ' ἔστιν ὃ τοῖς ἀνοήτοις προσήκει μόνοις. εἰ μὲν οὖν τὴν σπουδὴν ἔχοι καλεῖσθαι βασιλεὺς, ἰδιώτης ὤν, καὶ τοῦτο ἄριστα ἐπιστάμενος αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ· τοὐναντίον τούτου ἢ δοκεῖ, γέλωτα ὀφλήσει, χρώμενος ὀνόματι ψευδεῖ δίχα πράγματος. D καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁμοίως ἁπάντων. κἂν αὐλητής τις ἐθέλῃ δοκεῖν αὐλεῖν οὐκ ἐπιστάμενος· κἂν μουσικὸς, οὐδὲν ὑπὲρ μουσικῆς εἰδώς· κἂν κιθαριστὴς, οὐδὲ ἅψασθαι τῆς λύρας ἐπισταμένως δυνάμενος, τοὺς μὲν τοιούτους, οὐδὲν κωλύσει μαινομένους δοκεῖν. ἡμεῖς δὲ οἰόμεθα ἐὰν ἐπιγράψωμέν που πρῶτοι, τὸ πρωτεῖον ἕξειν; ποῖον, ἄνδρες Νικομηδεῖς πρωτεῖον; καὶ γὰρ δεύτερον ὑμᾶς ἐρήσομαι καὶ τρίτον, οὗ τί τὸ ὄφελος ἐστίν; οὗ τί τὸ ἔργον; ἀφ' οὗ πότερον πλουσιώτεροι γενησόμεθα; ἢ μείζονες; ἢ δυνατώτεροι; τὸ κενο-

quam illi ſimile, prætexẽtes dicunt? Athenienſes pro tributis inſularium bellabant, & vt domi omnes omniũ cauſas iudicarent, aduerſus ſe mutuò decertabant: & breuiter, de regno illæ bellum gerebant ciuitates. Nos autẽ ſi accipiamus primas, traditas nobis à Nicenſibus abſque pugna, vtrum tributa accepturi ſumus, quæ nunc illi accipiũt? an ciuitates, ad illorum conuenire ſolitas iudicia, huc vocabimus? an mittemus illis prætores? an coria illis à Bithynis minus prębebimus? Aut quid tãdem erit, quidque inde nos plus conſequemur? Ego ſanè pro omnibus quæ agũtur, non puto homines fruſtra ſudare, neque temerè, ſed ſemper eſſe certamen pro re aliqua. Qui enim bellum gerit, aut pro libertate certat, aliis eum ſeruituti ſubiicere volentibus: aut de principatu, alios in ſeruitutem volens redigere. Qui autem mare nauigat, haud aliam victoriam diſponit; periclitatur enim aut viæ gratia, aut negotiationis. Ne verò omnia ſimpliciter adferam exempla, omnia nos homines facimus propter bonum finem: fugimúſq; contrarias actiones, propter malum finem. Porrò abſque cauſa rem ſeriò agere, aut laborare, hoc eſt quod ſtultis duntaxat conuenit. Si enim ſeriò ſtudeat appellari rex, qui ſit plebeius, atque hoc optimè ſciat ipſe apud ſe, contrarium ille quàm putat nanciſcetur: quippe erit deriſui, nomine vtens falſo abſque re. Idem eueniet & in aliis omnibus. Et ſi quis tibicen videri velit, tibia canere neſciens, & muſicus, nihil de muſica ſciens, & citharista, ne tangere quidem doctè lyram volens: tales quidem nihil prohibet, quo minus mente capti videantur. Nos autem putamus, ſicubi nos inſcribamus primos, primas habituros partes? Quales, viri Nicomedẽſes, primas partes? Etenim vos iterum atque tertiùm percunctabor, quarum quæ eſt vtilitas? quarum quod eſt officium? Ex quibus an ditiores reddemur? an maiores? an potentiores? Inanis ſtudiũ

A *gloriæ,etiam in plebeiis fatuum exiſtima-*
tum eſt: eóſque maximè deridemus & re-
ſpuimus, & denique illorum nos miſeret,
quòd neſciāt qua in re gloria falſa à ve-
ra differat. Et nemo ex eruditis ita erga
eam affectus eſt, vt rem fatuam concupiſ-
cat. Et ciuitatib. aliquis audet dicere pu-
blicè cōuenire, quæ ne plebeiis quidem, in-
genuis & eruditis? In vniuerſum autem,
ſi quis vos roget, viri Nicomedenſes, vtrū
voltis primi eſſe reuera, an ſolum vocari,
B *& nō eſſe? confitebimini vtique, vos velle*
primos eſſe potius, quàm fruſtra vocari.
Neque enim nomina rerum vim obtinēt.
Quæcunque autem vere talia ſunt, ſic
etiā neceſſario nominantur. Tentate igi-
tur primas habere inter ciuitates, primum
quidem vt illarum curā geratis: hoc enim
tanquam primariæ ciuitatis, veſtrum pe-
culiare eſt officiū: deinde vt vos exhibea-
tis omnibus æquos & moderatos, neque
vlla in re plura appetatis, neque vim in-
C *feratis. Hæc enim neceſſariò inimicitias*
conciliant, & diſſidia. Natura quidem
ita comparatum eſt, vt minores de maio-
ribus ſuſpicentur, vt qui in omnibus plu-
ra ſint appetituri: quando vero hoc facto
comprobatur, tum ſanè iuſtiores fiunt ini-
micitiæ irritatæ. Facultas autem vobis eſt,
ciuitatibus benefaciendi & amplior &
maior, quàm illis. Et primùm & maxi-
mè propter mare, ex quo omnia etiamnū
exportantur. Oportet autem ciuitatem
D *ipſam publicè gratificari, non quoſdam*
priuatim. [Nunc aut vicini] partim ſuf-
furantur ipſi, partim verò ſingula flagi-
tant; & vos quidem flagitantibus cōtra-
dicitis nunquam. hoc ipſum tamen mole-
ſtum eſt, quòd flagitandi illis incumbit ne-
ceſſitas. Si verò horum omnium partici-
pes eſſe permittatis populis, ſingulis dieb.
quod vſus exigit, flagitantibus: quomodo
par non ſit, vos maiores apud eos fore,
quum beneficia à vobis percipiant? Et ſi-
mul magnam facietis concordiam, quæ
ad omnes eſt peruētura. Conemini autem

A δόξειν, ἀνόητον μὲν εἶναι καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτῶν
νενόμισται· καὶ μάλιστα τούτων καταγε-
λῶμεν, καὶ διαπτύομεν αὐτούς· καὶ τε-
λευτῶντες, ἐλεοῦμεν τοὺς οὐκ ἐπισταμέ-
νους, τίνι διαφέρει δόξα ψευδὴς ἀληθοῦς. καὶ
τῶν πεπαιδευμένων οὐδεὶς οὕτως ἔχει πρὸς
αὐτὴν, ὡς ἐπιθυμεῖν ἀνοήτου πράγμα-
τος. ταῖς δὲ πόλεσι φῇ τις κοινῇ προσή-
κειν, ὅσα μὴ δὴ τῶν ἰδιωτῶν τοῖς γενναίοις
καὶ πεπαιδευμένοις; καθόλου δ᾽ εἴ τις ὑ-
μᾶς ἔροιτο, ἄνδρες Νικομηδεῖς, τί βούλε-
B σθε πότερον εἶναι πρῶτοι ταῖς ἀληθείαις, ἢ
καλεῖσθαι μὴ ὄντες; ὁμολογήσετε ἂν δή-
πουθεν, εἶναι πρῶτοι μᾶλλον ἐθέλειν, ἢ κα-
λεῖσθαι μάτην. οὐ γὰρ τὰ ὀνόματα δύνα-
μιν ἔχει τὴν τῶν πραγμάτων. ὅσα δὲ ταῖς
ἀληθείαις ἐστὶ τοιαῦτα, οὕτω καὶ ἐξ ἀνάγ-
κης ὀνομάζεται. πειρᾶσθε τοίνυν πρω-
τεύειν τῶν πόλεων, ὃ μὲν πρῶτον ἐκ τῆς
ἐπιμελείας τῆς περὶ αὐτάς, τοῦτο μὲν κα-
θὸ μητρόπολίς ἐστιν, ἐξαίρετόν ἐστιν ἔργον
ὑμέτερον· εἶτα δὲ παρέχειν αὑτοὺς δικαίους
C ἅπασι καὶ μετρίους, καὶ μὴ πλεονεκτεῖν
ἐν μηδενὶ, μηδὲ βιάζεσθαι. ταῦτα γὰρ ἐξ
ἀνάγκης ἀπεχθείας κινεῖ, καὶ διαφοράς.
φύσει μὲν τῶν ἐλαττόνων πρὸς τοὺς μεί-
ζονας ὑπόπτως διακειμένων, ὡς ἐξ ἅ-
παντος πλεονεκτεῖσθαι μελλόντων· ὅταν
δὲ καὶ ἔργῳ τοῦτο γίνεται, δικαιότερον τῆς
ἀπεχθείας παροξυνομένης. ἔξεστι δὲ ὑμῖν
εὐεργετεῖν τὰς πόλεις, καὶ πλέον καὶ μεῖζον,
ἢ ἐκείνοις. ὃ πρῶτον καὶ μάλιστα διὰ
τὴν θάλατταν, ἐξ ἧς ἁπάντων μὲν καὶ
D τῶν νῦν κομιζομένων. δεῖ δὲ δημοσίᾳ χα-
ρίζεσθαι τὴν πόλιν, οὐκ ἰδίᾳ τινάς. τὰ δὲ
καὶ διακλέπτοντες αὐτοί, τὰ δ᾽ αἰτούμε-
νοι παρ᾽ ἕκαστα· καὶ ἀντιλέγετε μὲν οὐδέ-
ποτε τοῖς αἰτήσασιν ὑμεῖς. αὐτὸ δὲ ὅμως
φορτικόν ἐστι, τὸ τὴν τῆς αἰτήσεως ἀνάγ-
κην ἔχειν. εἰ δὲ καὶ τούτων ἁπάντων με-
ταλαμβάνειν ἐπιτρέψητε τοῖς δήμοις, τοῖς καθ᾽
ἑκάστην ἡμέραν αἰτουμένοις, ὃ πρὸς τὴν
χρείαν ἔπειγον, πῶς οὐκ εἰκός ἐστι μείζους
ὑμᾶς ἔσεσθαι παρ᾽ αὐτοῖς, εὐεργετοῦντας αὐ-
τούς; καὶ ἅμα καὶ μεγάλην ποιήσετε τὴν ὁμό-
νοιαν, διὰ πάντων ἐλευσομένην. πειρᾶσθε δὲ

καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αἰδῶ παρέχειν ἀεί· τοῦτο φανερὸν καθιστάντες, ὅτι μὴ ἀπόχρη ὑμῖν καλῶς διοικεῖσθαι μόνοις· ἀλλὰ πάντας ἐπιμελεῖσθαι τοῦ τῆς Βιθυνῶν γένους. καὶ οὐδὲν ἧττον δυσχεραίνετε τοῖς εἰς τοὺς ἄλλους ἀδικήμασιν, ἢ τοῖς εἰς αὐτούς· ἄν τινες καταφύγωσιν ἐφ' ὑμᾶς βοηθείας δεόμενοι, προθύμως ἐπαρκεῖτε. καὶ ὁμοίως ταῦτα τὸ πρωτεῖον ὑμῖν παραδώσει τὸ ἀληθινόν, οὐχ ἡ περὶ τῶν ὀνομάτων πρὸς Νικαεῖς μάχη. βουλοίμην δ' ἂν καὶ ἐκείνους τὰ αὐτὰ ποιεῖν, καὶ ποιήσουσιν, ἐὰν καταλλαγῆτε· καὶ μείζων ἡ δύναμις ὑμῶν γενήσεται συντεθεῖσα. καὶ γὰρ τῶν πόλεων ὁμοῦ γενόμενοι, πασῶν ἄρξετε, καὶ τοῖς ἡγεμόσι γενήσεται πλείων διὰ τοῦτο πρὸς ὑμᾶς καὶ φόβος, ἐὰν ἀδικεῖν θέλωσι. τὸ δὲ νῦν ἔχον, αἱ μὲν ἄλλαι πόλεις ὑπὸ τῆς ὑμετέρας στάσεώς εἰσιν ἐπηρμέναι. χρείαν γὰρ αὐτῶν δοκεῖτε ἔχειν, καὶ ταῖς ἀληθείαις ἔχετε, διὰ τὸν πρὸς ἀλλήλους ἀγῶνα· καὶ πάσχετε, οἷόν τι πάσχουσιν, ἐπειδὰν δύο ἐπιφανεῖς ὁμοίως ἄνδρες διαπολιτεύωνται πρὸς ἀλλήλους· ἐξ ἀνάγκης ἅπαντας θεραπεύουσι, καὶ τοὺς πλεῖστον ὅσον ἀποδέοντας αὐτῶν. ὥστε ἐν ᾧ περὶ τοῦ πρωτείου μάχεσθαι ὑμᾶς, κινδυνεύει τὸ πρωτεῖον παρ' ἐκείνοις εἶναι τοῖς θεραπευομένοις ὑφ' ὑμῶν. οὐδὲ γὰρ ἔνεστιν οὐκ ἔχειν τοῦτο δοκεῖν τινας ὃ παρ' αὐτῶν ἐκείνων ὑμᾶς λαμβάνειν ἀξιοῦτε. καὶ τὰς πόλεις οὖν πᾶσα ἀνάγκη γενήσεται, τὴν τάξιν τὴν ἑαυτῶν ἀπολαβεῖν· καὶ ὥσπερ εἰκός ἐστι καὶ δίκαιον ἐκείνας ὑμῶν χρῄζειν, οὐχ ὑμᾶς ἐκείνων. καὶ οὐχὶ παρὰ τοῦτο ἀξιώσω τυραννικῶς ὑμᾶς αὐτοῖς προσφέρεσθαι. πράως δὲ καὶ μετρίως, ὥσπερ ὑφηγησάμην μικρὸν ἔμπροσθεν, ἵνα μὴ φορτικὸν γένηται τὸ πρωτεῖον ὑμῶν· ἀλλὰ καὶ πρωτεῖον ᾖ, καὶ φιλῆται. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων νῦν μὲν ὅπως ἔχει, τί δεῖ πρὸς ἐπισταμένους λέγειν; ἢ γὰρ οὐκ ἐπαισθάνεσθε τῆς τυραννίδος, ἣν ἡ στάσις ἡ ὑμετέρα δίδωσι τοῖς ἄρχουσιν ὑμῶν; εὐθέως γὰρ βουλόμενος ἀδικῆσαι τὸ ἔθνος, εἰδὼς ἥκει * τί δεῖ ποιήσαντα αὐτὸν μὴ δοῦναι δίκην. ἢ γὰρ τῇ Νικαέων ἑταιρείᾳ

A *& præſidibus reuerentiam exhibere ſemper: hoc planum facientes, non ſufficere vobis, quòd benè ſoli gubernemini, ſed quod curã geratis totius Bithynici generis. Neque minus ægrè ferte illatas aliis iniurias, quàm vobis ipſis: & ſi qui cõfugerint ad vos auxilio indigentes, promptè ſuppeditate. Hæc & his ſimilia primas vobis partes tradent veras: non illa de nominibus aduerſus Nicenſes pugna. Vellem autem & illos eadem facere: & fa-*
B *cient, ſi recõciliemini. Et maior veſtra fiet potentia, ſi fueritis coniuncti. Nam ciuitatibus in concordiam pariter redactis, omnium vos habcbitis imperium, & pręſidibus maior inerit erga vos reuerẽtia & metus; ſi vos velint iniuria afficere. Vt autem nunc res habet, aliæ quidem ciuitates propter veſtram ſeditionẽ ſunt elatæ. Videmini enim illarum opera indigere, & verè indigetis ob mutuum inter vos certamen: & accidit vobis, quale accide-*
C *re ſolet, quando illuſtres ſimiliter duo viri in republica gerenda diſſentiunt. Neceſſariò enim omnes colũt: atque eos pręcipuè, quorum auxilio opus habent. Itáque dum vos de primis partibus pugnatis, periculum eſt ne illæ apud eos ſint, qui à vobis coluntur. Neque enim fieri poteſt, vt non habere videantur illi, à quibus vos cupitis recipere. Præterea ciuitates neceſſe erit ſuum ipſarum ordinem recipere: & quemadmodũ par eſt & æquum, & illæ veſtra opera indigebunt, non vos illarum.*
D *At non propterea velim vos cum illis tyrannicè agere, ſed manſuetè & moderatè, ſicut expoſui paulò antea, ne moleſtæ fiant veſtræ primæ illæ partes, ſed & primæ partes ſint, & amentur. Quomodo autem res præſidum habeant, quid vobis ſcientibus opus eſt dicto? An enim non ſentitis tyrannidem, quam ſeditio veſtra veſtris principib. ſuppeditat? Statim enim quum preſes gentem vult afficere iniuria, nouit ſe, quæcunque fecerit, *pœnas non daturum. Aut enim Nicenſium ſocietati*

A adhæret, eóſque quantum poſſunt, habet adiutores: aut Nicomedienſes eligens, à vobis conſeruatur, & amat quidem neutros, videtur autem alteros amare: iniuria autem afficit omnes. Facta autem iniuria, per eos ſolos conſeruatur, qui ſe ab eo amari putant. Damnarũt autem vos dementiæ publicè, vobíſque vtuntur quemadmodum pueris, quibus ſæpe pro maximis minima porriguntur: quique propter rerum maximarum ignorationem, propterq; erga minima voluptatem, re gaudent B nihili; ita & vobis pro iuſtitia, próque eo vt non ſpolient ciuitates, néque ſua hominibus auferant, próque eo vt nõ ſint cõtumelioſi in vos, próque eo vt ne debacchentur, porrigunt nomina: & ſi dixerũt vos primos, aut ſcripſerunt, deinde in poſterũ periculo ſunt exempti, vobis vt poſtremis abutentes. Talia enim, de quibus gloriamini, apud omnes quidẽ rectè perpendentibus rem, conſpiciuntur: præcipuè verò apud Romanos riſum mouent, & C vocantur adhuc contumelioſius, Græcanica delicta. Si quidem delicta, viri Nicomedienſes, verè ſunt, ſed non Græcanica: niſi fortè iuxta illud ea quis Græcanica dicat, quatenus illi pro gloria olim certauerunt & Athenienſes & Lacedæmonij. Res autem illorum, vt iam etiam antea dixi, non inani tantum gloria nitebãtur, ſed pro vero principatu illis certamen erat: niſi quid exiſtimatis vos pro primis D in comitatu locis honeſtè certare, ſicuti in myſterio quodam ludentes pro re aliena. Si autem vobis Metropolis nomen ſit peculiare, primarum verò partium commune, quid per hoc minores efficimini? Ego enim auſim dicere, quòd tametſi ab omnibus nominibus deſiſtatis, à nulla tamen re deſtiteritis. Aut quid putatis propter hoc mare receſſurum à vobis? aut terram veſtram fore minorẽ? aut reditus contractiores? Iam nuper ſpectacula recepiſtis, imò tantùm non ſingulis diebus ſpectatis & tragœdos, & alios qui videntur quidem

A προστίθεται, καὶ τὸ μέρος τὸ ἐκείνων ἔχει * βοηθοῦν· ἢ τοὺς Νικομηδεῖς ἑλόμενος, ὑφ' ὑμῶν σώζεται. καὶ φιλεῖ μὲν οὐδετέρους, δοκεῖ δὲ τοὺς ἑτέρους φιλεῖν· ἀδικεῖ δὲ πάντας. ἀδικῶν δὲ σώζεται διὰ τοὺς μόνους οἰομένους ὑπ' αὐτοῦ φιλεῖσθαι. κατεγνώκασι δὲ ὑμῶν ἄνοιαν δημοσίᾳ, καὶ χρῶνται καθάπερ τοῖς παιδίοις ὑμῖν, οἷς πολλάκις ἀντὶ τῶν μεγίστων προτείνεται τὰ μικρότατα· κἀκεῖνα διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν ὡς ἀληθῶς μεγάλων, καὶ B διὰ τὴν πρὸς τὰ ἐλάχιστα ἡδονὴν, χαίρει τῷ μηδενί· καὶ ὑμῖν οὕτως ἀντὶ δικαιοσύνης, ἀντὶ τοῦ μὴ συλᾶσθαι τὰς πόλεις, μηδὲ ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἰδίων, ἀντὶ τοῦ μὴ ὑβρίζειν αὐτοὺς εἰς ὑμᾶς, ἀντὶ τοῦ μὴ παροινεῖν, προτείνουσιν ὀνόματα· καὶ ἢ * εἶπον ὑμᾶς πρώτους, ἢ ἔγραψαν, εἶτα εἰσὶν ἀκίνδυνοι τὸ λοιπὸν, ὑμῖν ὡς ἐσχάτοις χρώμενοι. τὰ γὰρ τοιαῦτα, ἐφ' οἷς μέγα φρονεῖτε, παρὰ πᾶσι μὲν τοῖς ὀρθῶς ἐννοουμένοις διαπτύεται. C μάλιστα δὲ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, γέλωτα κινεῖ, καὶ καλεῖται δ' ἔτι ὑβριστικώτερον, ἑλληνικὰ ἁμαρτήματα. καὶ γάρ ἐστιν ἁμαρτήματα, ἄνδρες Νικομηδεῖς ἀληθῶς, ἀλλ' οὐχ ἑλληνικὰ, εἰ μὴ καθ' αὐτὸ τοῦτο ἑλληνικά φήσει τις αὐτὰ εἶναι, καθόσον ἐκεῖνοι δόξης ἀντεποιήσαντό ποτε καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι. τὰ δὲ ἐκείνων, εἶπον ἤδη που καὶ πρότερον, ὅτι μὴ κενόδοξα ἦν, ἀλλ' ὑπὲρ ἀρχῆς ἀληθοῦς ἀγών· εἰ μή τι νῦν δοκεῖτε αὐτοὺς D ὑπὲρ τῆς προπομπείας καλῶς ἀγωνίζεσθαι, καθάπερ ἐν μυστηρίῳ τινὶ, παίζοντας ὑπὲρ ἀλλοτρίου πράγματος. ἂν δὲ τὸ μὲν τῆς μητροπόλεως ὑμῖν ὄνομα ἐξαίρετον ᾖ, τὸ δὲ τῶν πρωτείων κοινὸν ᾖ, τί κατὰ τοῦτο ἐλαττοῦσθε; ἐγὼ μὲν γὰρ τολμήσαιμι ἂν εἰπεῖν, ὅτι κἂν πάντων ἐκστῆτε τῶν ὀνομάτων, οὐδενὸς ἐξίστασθε πράγματος. ἢ τί δοκεῖτε παρὰ τοῦτο, τὴν θάλατταν ἀναχωρήσειν ἀφ' ὑμῶν, ἢ τὴν γῆν ὑμῖν ἔσεσθαι μικροτέραν, ἢ τὰς προσόδους ἥττονας. ἤδη ποτὲ θέας μετελάβετε, μᾶλλον δὲ μονονουχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν θεᾶσθε καὶ τοὺς τραγῳδοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι δοκοῦσι μὲν

* γρ. ἔχει
* γρ. εἰ ἰ.

ἡδονῆς ἕνεκεν καὶ τέρψεως εἰς τὰς σκη-
νὰς παριέναι· τοὺς δὲ αἰσθανομένους τῶν
γινομένων ὠφελοῦσιν. ἆρα οὖν ἐκεῖ
τις ὑμῖν ἀληθῶς εἶναι δοκεῖ βασιλεύς, ἢ
τύραννος, ἢ θεός; καί τοι ταῦτα πάντα κα-
λοῦνται καὶ Μενέλαοι, καὶ Ἀγαμέμνο-
νες· καὶ οὐκ ὀνόματα μόνον ἔχουσι θεῶν,
ἀλλὰ καὶ πρόσωπα, καὶ στολάς. καὶ κε-
λεύουσι πολλὰ ὡς ἐκεῖνοι· τοῦ δὲ ποιή-
ματος συντελεσθέντος, ἀπίασι τὸ μη-
δὲν ὄντες. ὀνομάζεσθαί τις θέλει πρῶ-
τος; ἔστω. πρωτεύει τις, κἂν ἄλλος ὀνο-
μάζεται πρῶτος; ἔστιν. οὐ γὰρ τὰ ὀνό-
ματα πίστις τῶν πραγμάτων ἐστί, τὰ
δὲ πράγματα καὶ τῶν ὀνομάτων. ἔτι
τοίνυν κἀκεῖνο λογίσασθε, τὸ ἐκ τῆς
ὁμονοίας γενησόμενον. νῦν μὲν ἕκαστοι,
τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας ἔχετε· ἂν δὲ κα-
ταλλαγῆτε, τοὺς ἀλλήλων ἕξετε, καὶ
τὰς φιλοτιμίας· δεῖ γὰρ καὶ τούτων
πόλει διπλασίας τίθεσθαι· καὶ τὰς ὑπη-
ρεσίας. λέγειν τις δεινός ἐστι παρ' ὑμῖν; κἀ-
κείνους ὠφελήσει. πλούσιός τις παρ' ἐ-
κείνοις ἐστί; χορηγήσει καὶ παρ' ὑμῖν. κα-
θόλου δέ, οὐδεὶς οὔτε ἂν ἄξιος ὢν τοῦ
πρωτεύειν ἐν πόλει, διὰ τοῦτο εὐδοκι-
μήσει παρ' ὑμῖν τῷ μὴ πρὸς ἐκεί-
νους λέγειν, ἢ παρ' ἐκείνοις. τῷ μὴ
πρὸς ὑμᾶς, οὔτε ἂν φαῦλός τις ὢν·
καὶ τοῦ δοῦναι δίκην ἄξιος εὑρεθῇ, δια-
δράσῃ τὴν τιμωρίαν ἀπαλλαγεὶς ἐν-
τεῦθεν ἐκεῖσε, κἀκεῖθεν ἐνθάδε. ὃ δὲ
νῦν ἐστιν, ὥσπερ ὑφορμεῖτε ἀλλήλαις αἱ
πόλεις· καὶ ἔστι τοῖς ἀδικήσασι τὴν ἑτέ-
ραν πρὸς τὴν ἑτέραν καταφυγεῖν. τῆς
δὲ ὁμονοίας γενομένης, ἀνάγκη καλοὺς
εἶναι, καὶ δικαίους ἄνδρας, ἢ ἐκ τῆς Βι-
θυνίας ἀπαλλάττεσθαι. μέγα φρονεῖτε
τῇ τοῦ πλήθους ὑπερβολῇ; πλείους ἔσε-
σθε; τὴν ἱκανὴν δοκεῖτε ἔχειν; πλείω
τῆς ἱκανῆς ἕξετε. καθόλου πάντα μιχθέν-
τα, καὶ καρποὶ, καὶ χρήματα, καὶ
ἀνδρῶν ἀξίαι, καὶ δυνάμεις, διπλά-
σια τὰ παρ' ἀμφοτέροις γίνεται. καὶ
οὗ* δὲ πάντα ἕνεκεν οἱ ἄνθρωποι πράτ-
τουσιν, ἡ ἡδονὴ κρείττων λόγου. ὃ γὰρ τὰ

A *voluptatis & delectationis gratia in ſce-*
nas prodire: eos autem qui intelligũt quæ
aguntur, iuuant: num igitur quis illic vo-
bis vere videtur eſſe rex, aut tyrãnus, aut
Deus? *Atqui ita vocantur, & Menelai*
& Agamemnones: & non nomina tantũ
deorũ habent, ſed etiam perſonas, & ve-
ſtes, multaq; præcipiunt, vt illi: acta autẽ
fabula, abeunt, nihilque ſunt. Nominari
aliquis vult primus? eſto. Primas aliquis
vult obtinere partes, etiam ſi alius nomi-
B *net primus? Eſto. Neque enim nomina*
rebus fidem adferunt, ſed res nominibus.
Præterea & illud expendite, quod ex cõ-
cordia eſt futurum. Nunc quidem vtri-
que veſtros tantum viros habetis: facta
autem reconciliatione, vtrique vtrorum-
que habebitis, & publicas erogationes
(oportet enim & haſce ciuitati duplica-
tas arbitrari) atque miniſteria. Eſt ali-
quis apud vos orando eloquens? is & illis
proderit. Locuples aliquis apud eos eſt?
C *ſuppeditabit ſumptus & apud vos. In*
vniuerſum autem, nemo neque ſi dignus
ſit primas tenere in ciuitate, propterea
apud vos magni fiet, quòd non verba ad
illos faciat: neque apud illos, quòd nõ ad
vos: neque ſi malus ſit, pœnáſque dare di-
gnus fuerit inuentus, ſupplicium poterit
effugere, diſcedens hinc illuc, atque inde
huc. Vt autem res habent in præſentia,
quemadmodum mutuas inter vos ciuita-
tes ſtruitis inſidias: ita licet iis qui alteri
D *fecerunt iniuriam, ad alteram confugere.*
Cæterùm facta concordia, neceſſe erit vt
boni & æqui ſint viri, aut ex tota Bi-
thynia diſcedant. Valde vobis placetis
ob magnam vulgi multitudinem? plu-
res eritis? Sufficientem habere videmi-
ni? maiorem, quàm quæ ſufficiat, ha-
bebitis. Breuiter, omnia commixta,
& fructus & pecuniæ, & virorum di-
gnitates, & potentiæ, apud vtroſque
duplicabuntur. Neque, propter quam
omnia homines faciunt, voluptas omni
ſermone maior aberit. Auferri enim
& ex-

& exſcindi ea quæ dolores pariũt, & inuidiam & contentionem, & quæ ex his oriri ſolet, ſeditionem, mutuáſq; inſidias, inſultationéſque proximorum malorum, & ægritudines ex aliorum bonis: & cõtraria pro his ſubire in ciuitates, bonorum communionem, concordiam, & propter hæc vtráque gaudium, nónne hæc omnia publico diei feſto ſimilia videntur? Expẽdite autem hoc modo. Si quis deorum vobis (viri Nicomedienſes) optionem daret, ſi velletis, vt non ſolùm veſtram haberetis ciuitatem, ſed & Nicenſium, nónne incredibile quidem ob magnitudinem vobis videretur bonum? effunderetis autem omnes preces, vt id conſequeremini? Atqui hoc incredibile viſum, nunc fieri licet, vt & Nicæa veſtra ſit; & quæ apud vos ſunt, ſint illorum. An non fratres admiramur, qui ad omnia communem habitant domum, quíque præcipua ob tenacitatem non diuiſerunt: & illorum diuitiæ magis etiam ſunt admiratione maiores, eo quòd non ſunt diuiſæ, neque dimidia rerum omnium pars cuique eſt attributa, ſed vniuerſa ſubſtantia vtrorúmque eſſe videtur: præterea omnes illos aſpiciunt vt bonos, & æquos, & reuera germanos: in ciuitatibus autem talis facta germanitas, nónne & maius bonum erit, & honeſtius, opulentiúſque? Hanc autem fieri æquum eſt & propter progenitores, qui communes ſunt ciuitatibus vtriſque: & propter deos, quorum & apud illos & apud vos ſimiles ſunt honores. Hoc enim eſt, propter quod maximè quis doleat: quòd quum omnia habeamus communia, & progenitores, deóſque, & conſuetudines, feſtóſque dies; multi quoque priuatas cognationes & amicitias, tanquam Græci aduerſus barbaros pugnemus, aut, quod veſtris factis ſimilius eſt, tanquam homines aduerſus feras. Non vos tandem mutuò aſpicietis? Non alteri alteros audietis? Non ſibi inter ſe ciuitates

A μὲν ὀδυνῶντα ὑμᾶς ἐξαιρεθῆναι, καὶ φθόνον, καὶ φιλονεικίαν, καὶ τὴν ἐκ τούτων γινομένην στάσιν, καὶ τὸ ἐπιβουλεύειν ἀλλήλοις ὑμᾶς, καὶ τὸ τοῖς κακοῖς ἐφήδεσθαι τοῖς τῶν πλησίον, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἄχθεσθαι· τὰ δὲ ἐναντία ἀντὶ τούτων εἰσελθεῖν εἰς τὰς πόλεις, κοινωνίαν ἀγαθῶν, ὁμοφροσύνην, ἐπ᾽ αὐτοῖς ἀμφοτέρων χαρὰν, οὐχὶ ταῦτα πάντα ἑορτῇ ἔοικε δημοσίᾳ; λογίσασθε δὲ οὕτως. εἴ τις ὑμῖν, ἄνδρες Νικομη-
B δεῖς, θεῶν αἵρεσιν ἔδωκεν, εἰ βούλεσθε μὴ μόνον τὴν αὑτῶν πόλιν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τὴν Νικαέων, οὐκ ἂν παράδοξον μὲν ὑπὸ τοῦ μεγέθους ἐφάνη ἀγαθὸν ὑμῖν; εὔξασθε δ᾽ ἂν πάσας εὐχὰς, ὥστε αὐτοῦ τυχεῖν; ἀλλὰ τοῦτο παράδοξον δοκοῦν, ἔξεστιν ἤδη γενέσθαι, καὶ τὴν Νίκαιαν ὑμετέραν εἶναι, καὶ τὰ παρ᾽ ὑμῖν, ἐκείνων. ἢ τῶν μὲν ἀδελφῶν θαυμάζομεν τοὺς εἰς ἅπαν τὸν κοινὸν οἰκοῦντας οἶκον, καὶ μὴ νενεμημένους τὰ * πρῶτα ὑπὸ κ. πατρῷα
C μικρολογίας· ὅτε πλοῦτος αὐτῶν ἔτι μᾶλλον θαυμάζεται μείζων, καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μὴ νενεμῆσθαι, μηδὲ ἑκάστῳ τὸ ἥμισυ γεγονέναι τῶν πάντων, ἀλλὰ τὸ ὅλον ἀμφοτέρων δοκεῖν· ἔτι δὲ καὶ ὡς ἀγαθοὺς πάντες ἐκείνους ὁρῶσι, καὶ ὡς δικαίους, καὶ ὡς τῷ ὄντι ἀδελφούς· ἐν δὲ ταῖς πόλεσι γενομένη αὕτη ἡ ἀδελφότης, οὐχὶ καὶ μεῖζον ἀγαθὸν ἔσται, καὶ καλὸν, καὶ πλουσιώτερον; ἄξιον δὲ αὐτὴν γενέσθαι καὶ διὰ τοὺς προγό-
D νους κοινοὺς ὄντας ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσι· καὶ διὰ τοὺς θεοὺς, ὧν καὶ παρ᾽ ἐκείνοις καὶ παρ᾽ ὑμῖν, ὅμοιαί εἰσι τιμαί. τοῦτο γάρ ἐστιν ἐφ᾽ ᾧ καὶ μάλιστα ὀδυνηθείη τις, ἂν ὅτι πάντα κοινὰ ἔχοντες, καὶ προγόνους, καὶ θεοὺς, καὶ ἔθη καὶ ἑορτάς· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ συγγενείας ἰδιωτικὰς, καὶ φιλίας, ὥσπερ Ελληνες πρὸς βαρβάρους μαχόμεθα· ἤ τι ἔτι τούτων γιγνομένων ὑφ᾽ ὑμῶν ὁμοιότερον, ἢ ὥσπερ ἄνθρωποι πρὸς θηρία. οὐκ ὄψεσθε εἰς ἀλλήλους; οὐκ ἀκούσεσθε ἀλλήλων; οὐκ ἀντιδεξιώσονται τὴν ἀρχὴν

A ποιήσασθαι μὲν ὑμῶν ἀλλήλαις αἱ πόλεις; οὐχὶ πάντα τὰ παρὰ ἀμφοτέροις ἀγαθὰ κτήσεσθε καταλλαγέντες; οὐ χρήσεσθε αὐτοῖς θέλοντες; ὄφελον ἐξῆν, καὶ τὸν Ἐφεσίων δῆμον ποιήσασθαι ἀδελφὸν ὑμέτερον. ὄφελον, καὶ τὰ Σμυρναίων οἰκοδομήματα κοινὰ ὑμῖν ἐγένετο. ταῦτα δὲ πάντα τηλικαῦτα ὄντα ἀγαθά, ἑνὸς ἕνεκα ὀνόματος ἀπόλλυται. ποίαν ὠφέλειαν, ποίαν ἡδονήν. ἀλλ' ὅτι μὲν καὶ λυσιτελὴς ταῖς πόλεσιν ἡ καταλλαγὴ γενομένη, B καὶ μέχρι νῦν ὑμῖν οὐκ ἐλυσιτέλησεν ἡ στάσις οὖσα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐκ τῆς ὁμονοίας γενησόμενα, καὶ τὰ κακὰ τὰ διὰ τὴν ἔχθραν ὑπάρχοντα, προείρηταί μοι μετρίως. λοιπὸν δὲ εἰπεῖν, ὅτι καὶ μενεῖ ταῦτα διαλλαγέντων ὑμῶν. ἤδη γάρ τινές εἰσιν, οἳ καὶ τοῦτο δεδοικότες· ὧν ἀποδέχομαι τοῦ φόβου τὴν * ἀξίαν, εἴγε λέγουσιν αὐτοὶ ταῖς ἀληθείαις ἐπιθυμοῦντες τῆς ὁμονοίας, καὶ φοβούμενοι μὴ λυθῇ· καὶ οὐ τοὐναντίον αὐτοῦ χάριν τοῦ μηδὲ ὅλως αὐτὴν γενέσθαι, C τοῦτο προβάλλονται. τὸ μὲν οὖν μέγιστον ὑμῖν καὶ τὸ πιστότατον τοῦ μένειν τὴν ὁμόνοιαν, ἐνέχυρον ἔστω, τὸ συμφέρειν αὐτήν. ἃ γὰρ καὶ λόγῳ παραδειχθέντα διότι συνοίσει μόνον ἤδη πείθειν ὑμᾶς ἔοικε, πῶς οὐ χρὴ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων ἕξειν αὐτὰ πειθὼ βεβαιοτέραν; ἔτι δὲ εὔθυμός εἰμι, καὶ διὰ τὸ τῆς συνηθείας ὑμᾶς δυσαπαλλάκτως ἔχειν. εἰ γὰρ ἡ στάσις τοσούτῳ χρόνῳ διὰ τὴν συνήθειαν μόνον ἐμμεμένηκεν ὑμῖν, τηλικοῦτον D οὖσα κακόν· πῶς οὐχὶ καὶ τὰς διαλλαγὰς εἰκός ἐστιν ἡδίους τε οὔσας, καὶ δικαιοτέρας ποιήσειν, καὶ τὴν συνήθειαν πλείονα. καὶ φυλάττεσθαι δὴ μικρὰ δεήσει, καὶ πρὸ ἁπάντων τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀδόξους, ἄν ποτε διαβάλλωσιν ὑμᾶς ἀλλήλοις. μὴ γὰρ ἀκούσητε αὐτῶν ἴδιόν τι θηρωμένων, οἳ βουλήσονται πάλιν αὐτοῖς γενέσθαι ἵνα χαίρειν. καὶ μικρῶν δὲ ἕνεκεν, μὴ παροξύνεσθε. καὶ τοὺς θεοὺς δὲ εἰκός ἐστιν, μᾶλλον πάντων ἐπιμελήσεσθαι τοῦ συμβῆναι τὴν ὁμόνοιαν. οἶμαι γὰρ καὶ αὐτὴν

* κ. αἰτίαν

dexteras porrigent, vobis auſpicantibus? Non omnia quę apud vtróſq; bona ſunt, poſſidebitis reconciliati? Non illis vtemini volentes? Vtinam liceret & Epheſiorum populum nobis fieri germanũ. Vtinam & Smyrnæorum ædificia communia nobis fierent. Hæc autem omnia & tanta bona vnius nominis gratia pereũt. heu quale commodum, heu qualis voluptas. Cæterum, quòd ciuitatibus profutura ſit reconciliatio facta, quódque hactenus vobis non profuerit ſeditio & bona ex concordia oritura, maláque ex inimicitiis prouenientia, mediocriter à me dicta ſunt. Supereſt, vt dicam hæc etiam manſura eſſe, ſi reconciliemini. Iam enim quidam ſunt, qui de hoc metuant: quorũ ego iuſtum metum approbo, ſi quidem hoc dicunt, ipſi ex animo concordiam deſiderãtes, atque metuentes ne diſſoluatur: & nõ è diuerſo huius gratia, vt ea omnino non fiat, hoc prætendunt. Maximum igitur vobis & fideliſſimũ, quòd concordia mãſura ſit, pignus eſto, quòd ea vtilis eſt. Nã ſi demõſtrata vobis oratione ſolùm quòd ſint vtilia, vobis iam perſuaſa videntur: quomodo non conueniret, perſuaſionem ex factis ipſis fore firmiorem? Præterea etiam in bona ſpe ſum, & propter cõſuetudinem haud facilè vos à concordia receſſuros. Seditio enim tanto tempore, propter conſuetudinem duntaxat apud vos durauit, tantum exiſtens malum: quomodo non veriſimile eſſet, reconciliationes, quæ & iucundæ ſunt & iuſtiores, propter conſuetudinem longiſſimum tempus duraturas? Cauere autem parua oportebit, & in primis homines nullius autoritatis, ſi quando vos calumniis velint committere. Ne audiatis eos, proprium quoddam venantes commodum, volentéſque ſibi rurſus veſtra ex diſſenſione gaudium præberi. Denique propter parua nolite eos irritare. Porrò deos ipſos veriſimile eſt, plus quàm omnes, eã curam gerere, vt cõcordia fiat. Puto enim & hoc

A

ipſum principium ab illis introductũ: neque aliunde mihi veniſſe in mẽtem, vt auderem tanta de re inter vos dicere, qua de nemo antea neque iuuenis neque ſenex dixit. Eſt autem dignum, rurſum eos precari. Igitur in principio eos precatus ſum, vt vos mihi præberent obſequentes: quoniam autem hoc iam facere videmini, ſupereſt vt precer eos, perpetuò ea conſeruent, quæ honeſtè à vobis fuerint decreta.

ταύτην τὴν ἀρχὴν παρ' ἐκείνων γενήσεσθαι· καὶ οὐκ ἂν ἄλλως ἐπῆλθέ μοι τολμῆσαι περὶ τηλικούτου πράγματος ἐν ὑμῖν λέγειν, ὑπὲρ οὗ μηδεὶς πρότερον εἶπε, μήτε νέος, μήτε πρεσβύτερος. ἔστι δὲ καὶ ἄξιον αὐτοῖς εὔξασθαι πάλιν. εὐχὴν ἐν ἀρχῇ μὲν εὐξάμην αὐτοῖς, ἵνα μοι πειθομένους παράσχωσιν ὑμᾶς· ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἤδη ἐοίκατε ποιεῖν, λοιπόν ἐστιν εὔξασθαι περὶ τοῦ φυλάττειν αὐτοῖς, εἰς ἀεὶ τὰ καλῶς δόξαντα ὑμῖν.

B

DE CONCORDIA NICAEAE, QVVM CESſaſſet ſeditio. XXXIX.

ΠΕΡΙ ΟΜΟΝΟΙΑΣ ΕΝ Νικαίᾳ, πεπαυμένης τῆς στάσεως. λθ'.

GAudeo equidem, à vobis honore affectus: ſicuti par eſt gaudere hominẽ modeſtũ, qui honore affectus ſit à bona & præſtãti ciuitate, qualis veſtra eſt: quæ & iuxta fortitudinẽ magnitudinémq; nulla inferior eſt, quæcunque vbique gentium habentur celebres. Præſtat etiam generis ingenuitate & multitudinis cohabitatione clariſſimarum familiarum: non aliũde aliis conuenientib. & vilibus & paucis, ſed Græcis præcipuis, & Macedonibus; & quod maximũ eſt, Heroas Deóſque habet conditores. Decet autẽ eos qui à diis ſint huc deducti, pax & cõcordia, amicitiáque inter ſe. Turpe enim ſi non vehementer felices fuerint, & Deorum amantes, præſtiterintque aliis rebus ſecũdis; qui verum ſuum genus volunt oſtẽdere, & non mendacẽ inanémque ſermonem. Dij enim conditores & cognati, generiſque principes, nihil ita ſuos habere volũt, neque regionis pulchritudinem, neque fructuum copiam, neque hominum multitudinem, vt modeſtiam & virtutem, ſtabilémque rempublicam: & bonorum quidem ciuium honorem, malorum autem ignominiam. Vt ego ſanè nunc lætor, vos videns vnum habere cultum,

ΕΓΩ χαίρω τιμώμενος ὑφ' ὑμῶν, ὥσπερ εἰκός ἐστι χαίρειν τὸν ἄνδρα τὸν σώφρονα, τιμώμενον ὑπὸ πόλεως ἀγαθῆς καὶ λόγου ἀξίας, ὥσπερ ἡ ὑμετέρα πόλις·

C

κατά τε ἰσχὺν καὶ μέγεθος οὐδεμιᾶς ἡττωμένη τῶν ὁποίποτε ἐνδόξων· γένους τε γενναιότητι, καὶ πλήθους συνοικήσει τῶν φανερωτάτων γενῶν· οὐκ ἀλλαχόθεν ἄλλων συνελθόντων, φαύλων καὶ ὀλίγων, ἀλλὰ Ἑλλήνων τε τῶν πρώτων, καὶ Μακεδόνων· ὃ δὲ μέγιστον, ἥρωάς τε καὶ θεοὺς οἰκιστὰς λαβοῦσα. πρέπει δὲ τοῖς ὑπὸ θεῶν ᾠκισμένοις εἰρήνη, καὶ ὁμόνοια, καὶ φιλία πρὸς αὑτούς. αἰσχρὸν γὰρ εἰ μὴ σφόδρα εὐδαίμονες ἔσονται, καὶ θεοφιλεῖς, καὶ διοίσουσι τῶν

D

ἄλλων εὐτυχίᾳ· βουλόμενοί γε ἀληθὲς ἐπιδεικνύειν τὸ τοῦ γένους, ἀλλὰ μὴ ψευδῆ καὶ μάταιον λόγον. θεοὶ γὰρ οἰκισταὶ καὶ συγγενεῖς καὶ προπάτορες οὐδὲν οὕτως ἐθέλουσι τοῖς αὑτῶν ἔχειν, οὔτε χώρας κάλλος, οὔτε καρπῶν ἀφθονίαν, οὔτε πλῆθος ἀνθρώπων, ὡς σωφροσύνην, καὶ ἀρετήν, καὶ πολιτείαν νόμιμον· καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν πολιτῶν τιμήν, τῶν δὲ κακῶν ἀτιμίαν. ὡς ἔγωγε ἥδομαι νῦν ὁρῶν ὑμᾶς ἓν μὲν σχῆμα ἔχοντας, μίαν

δὲ φωνὴν ἀφιέντας, ταυτὰ δὲ βουλομένους. ποῖον μὲν γὰρ θέαμα κάλλιον πόλεως ὁμοφρονούσης; ποῖον δὲ ἄκουσμα σεμνότερον; ποία δὲ βουλεύεται πόλις ἄμεινον τῆς ἅμα βουλευομένης; ποία δὲ εὐμαρέστερον πράττει τῆς ἅμα πραττούσης; ποία δὲ ἧττον ἀποτυγχάνει τῆς ταυτὰ βουλευομένης; τίσι μὲν ἡδίω τἀγαθὰ τῶν ὁμονοούντων; τίσι δὲ κουφότερα τὰ λυπηρὰ τῶν κοινῇ φερόντων, ὥσπερ βάρος; τίσι δὲ σπανιώτερον συμβαίνει τὰ χαλεπὰ τῶν ἀλλήλους φυλαττόντων; ποία μὲν τοῖς πολίταις προσφιλεστέρα πόλις; ποία δὲ τιμιωτέρα τοῖς ξένοις; ποία δὲ χρησιμωτέρα τοῖς φίλοις; τίς δὲ τοῖς ἐχθροῖς φοβερωτέρα; ὁ παρὰ τίνων μὲν ἔπαινος δοκεῖ πιστότερος, ὁ παρὰ τίνων δὲ ψόγος ἀληθέστερος; τίνες δὲ παρὰ τοῖς κρατοῦσι πλείονος αἰδοῦς τυγχάνουσι; τίνες μὲν ἰσοτιμότεροι τοῖς κρατοῦσι; τίνας δὲ μᾶλλον οἱ κρατοῦντες αἰδοῦνται; τίνας μὲν οὕτως ἀγαπῶσιν οἱ χρηστοὶ ἄρχοντες; τίνων δὲ ἧττον καταφρονοῦσιν οἱ πονηροί; οὐ γὰρ δῆλον ὅτι τοῖς μὲν ὁμονοοῦσιν οὐ μόνον οἱ κρατοῦντες, ἀλλὰ καὶ οἱ θεοὶ προσέχουσιν; οἱ δὲ στασιάζοντες οὐδ᾽ αὐτῶν ἀκούουσιν; οὔτε γὰρ τῶν ἀσυμφώνων χορῶν οὐδεὶς ἀκούει ῥᾳδίως ὅ, τι λέγουσιν, οὔτε τῶν διαφερομένων πόλεων. ποῖα δὲ οἰκοδομήματα, πόση δὲ χώρα, πόσον δὲ πλῆθος ἀνθρώπων, ἰσχυρότερον δῆμον ἀποφαίνει τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμονοίας; ὁπόσοι γὰρ ἂν ὦσι πολῖται τῆς ὁμονοούσης πόλεως, τοσοῦτοι μὲν ὀφθαλμοὶ ὁρῶσι τὸ ἐκείνης συμφέρον, τοσαῦται δὲ ἀκοαὶ ἀκούουσι, τοσαῦται δὲ γλῶτται παραινοῦσι, τοσαῦται δὲ διάνοιαι φροντίζουσι. διαφέρουσι γὰρ οὐδὲν ἢ εἴ τις θεῶν οὕτω μεγάλης καὶ πολυανθρώπου πόλεως μίαν ψυχὴν ἐποίησεν. ὡς οὔτε χρημάτων πλῆθος, οὔτε ἀνθρώπων, οὔτε ἄλλη δύναμις ξυνώφελε τοῖς διαφερομένοις, ἀλλὰ τοὐναντίον πάντα ταῦτα πρὸς βλάβην μᾶλλον ἐστί· καὶ ὅσῳ ἂν πλείονα ὑπάρχῃ, τοσούτῳ μείζονος καὶ χαλεπωτέρας, ὥσπερ, οἶμαι, ἐπὶ τῶν σωμάτων. τῷ μὲν ὑγιαίνοντι συμφέρει τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν σαρκῶν, τῷ δὲ νοσοῦντι καὶ φαύλως ἔχοντι

A *vnámque emittere vocem, eadémque velle. Quod enim ſpectaculũ pulchrius ciuitate conſentiente? quæ auditio grauior? Quæ ciuitas melius conſultat, quàm quę ſimul conſultat? Quæ facilius agit quàm quæ ſimul agit? Quæ minus fruſtratur, quã quæ eadẽ conſulit? Quibus iucũdiora ſunt bona, quàm cõcordibus? Quibus triſtia ſunt leuiora, quàm cõmuniter ferẽtibus? Quibus rarius accidũt dura, quã ſe mutuò ſeruãtibus? Quę ciuitas ciuibus eſt* B *amabilior? Quę honorabilior hoſpitibus? quæ cõmodior amicis? quę inimicis formidoloſior? A quib. laus videtur credibilior? à quibus vituperiũ verius? Quinam apud eos qui rerum potiuntur, maiorem nanciſcuntur reuerentiam? quinam apud imperantes magis parẽ obtinent honorem? Quos magis imperantes reuerentur? quóſnam ita diligũt benigni principes? Quóſnam minus contemnunt praui homines? Nónne enim conſtat, quòd concordibus non ſolùm imperium gerentes, ſed etiam* C *Dij attendant? At verò ſeditionẽ mouentes, neque ſemetipſos audiunt. Neq; enim diſſonantes choros facilè quis exaudit quid dicant, neque diſcordantes ciuitates. Quæ ædificia, quãta regio, quanta hominum multitudo fortiorem facit populum, quàm mutua concordia? Quot enim ſunt ciues in conſentiente ciuitate, tot oculi illius vident commodum, tot aures audiunt, tot linguæ admonent, tot cogitationes cogitant: nihílque tam præclarum* D *eſt, quàm ſi quis deorum ita magnæ & populoſæ ciuitati vnam animam fecit. Vti è regione nihil neque pecuniarum neque hominum multitudo, neque alia potentia vtilitatem adferre diſsidentibus poteſt: ſed in contrarium hæc omnia, magíſque ad detrimentum ſunt; & quò plura adfuerint, ad tanto maius & difficilius: Quemadmodum (opinor) & res habet in corporibus. Sano enim vtilis eſt magnitudo carniúmque copia; ægroto autem & malè affecto,*

periculoſißimus eſt talis habitus, & acutißimum periculũ adducit. Similiter autem & nauis, quæ ſi cum concordia gubernatoris & nautarum nauiget, & ipſa ſaluatur, ſaluátque pariter vectores: ſin minus, quantò plura fuerint vela, tantò vehementiorem tempeſtatẽ perturbationémque maiorem accidere neceſſe eſt. Idipſum etiam fit circa currum, ſi quidem auriga rectè imperare ſciat, & equi conſentiant, dictóque ſint audientes, ſpes eſt in certamine talem currum victorẽ euadere, in bello autem ſaluari. Præſente autem ſeditione, turbationéque, tantò maius periculum eſt, quanto equi ſunt fortiores atque velociores. Simili ferè modò & concordi ciuitati omnia talia vtilia ſunt, abundãtia pecuniarum, atque hominum multitudo, & honores, & gloria, & potentia: ſin non concordet, inutilia & grauia. Vt ſi eodem loci verſentur multæ feræ, aut pecora vno incluſa ſepto, atque ſe mutuò cornibus inuadant & conculcent, inſulténtque. Porrò ſi ſanus eſſem, non deſiſterem ab oratione nondum ſufficienter expoſita, iuxta meam ipſius potẽtiam: nunc vos autem fortaſſe aliis intenti magis eſtis: vt ego multò ſim inferior, quã certaminis poſtulet magnitudo. Reliquum eſt ergo, vt breuißimũ atque expeditißimum dicamus ſermonem, qui eſt ad Deos. Hi enim, etiam ſi qui paruã vtantur voce, eorum tamen norunt cogitationes. Fortaßis enim & hoc valde beneuolẽtis eſt: ſicut benigni patres, quę poſſunt, filios admonent: in quibus autem nõ pareant, Deos pro illis rogant. Rogo igitur & ego Dionyſium autorem huius ciuitatis, & Herculem conditorem, & Iouem ciuilem, & Mineruam, & Venerẽ, & Amicitiã, Concordiámque, & Nemeſin, alióſque Deos, vt ab hac die huic ciuitati deſiderium ſui iniiciant, & amorem, vnámque ſententiam, vtque eadem velit atque ſentiat: ſeditionem autem & litem & contentionem eiiciant, vt inter

A σφαλερωτάτη ἐστὶν ἡ τοιαύτη ἕξις, καὶ ὀξύτατον ἐπάγει κίνδυνον. ὁμοίως δὲ καὶ ναῦς, ἥ τις ἂν μετὰ ὁμονοίας πλέῃ τοῦ κυβερνήτου καὶ τῶν ναυτῶν, αὐτή τε σώζεται καὶ σώζει τοὺς ἐμπλέοντας· εἰ δὲ μὴ, ἴσῳ πλείω τὰ ἱστία, τοσούτῳ σφοδρότερον τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ταραχὴν μείζω συμβαίνειν ἀνάγκη. τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ ἅρματος, ἐὰν μὲν ὅ τε ἡνίοχος ἄρχειν ἐπίστηται κατὰ τρόπον, οἵ τε ἵπποι ὁμοφρονοῦντες καὶ πειθόμενοι ὦσιν, ἐλπίς ἐστιν ἐν μὲν ἀγῶνι B νικᾶν, ἐν δὲ πολέμῳ σώζεσθαι τὸ τοιοῦτον ἅρμα· στάσεως δὲ καὶ ταραχῆς ἐνούσης, τοσούτῳ μείζων ὁ κίνδυνος, ὅσῳ ἂν ἰσχυρότεροι ὦσιν οἱ ἵπποι καὶ ταχύτεροι. παραπλησίως δὲ καὶ πόλει ὁμονοούσῃ πάντα τὰ τοιαῦτα χρήσιμά ἐστι, περιουσία χρημάτων, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων, καὶ τιμαὶ, καὶ δόξα, καὶ δύναμις· εἰ δὲ μὴ, δύσχρηστα καὶ χαλεπά· οἷον ἐν ταυτῷ στρεφομένων θηρίων πολλῶν, ἢ βοσκημάτων, ἑνὸς εἴργοντος περιβόλου, κυριττόντων τε C ἄλληλα καὶ πατούντων, καὶ ἐπεμβαινόντων ἀλλήλοις. ἀλλ' εἰ μὲν ὑγιαίνων ἐτύγχανον, οὐκ ἂν ἀπέστην τοῦ λόγου πρὶν ἱκανῶς αὐτὸν διελθεῖν, κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ δύναμιν· νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἴσως πρὸς ἑτέροις ἐστὲ μᾶλλον, ὥστε κἀγὼ πολὺ καταδεέστερα ἔχω, ἢ πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἀγῶνος. τὸν οὖν βραχύτατον καὶ ἀνυσιμώτατον λόγον (καταλείπεται) εἰπεῖν τὸν πρὸς τοὺς θεούς. οὗτοι γὰρ καὶ τῶν μικρὸν φθεγγομένων ἃ διανοοῦνται ἴσασιν. ἴσως γὰρ καὶ τοῦτο τοῦ σφόδρα εὐ- D νοοῦντός ἐστιν· ὥσπερ οἱ χρηστοὶ πατέρες τοῖς παισὶν ἃ μὲν δύνανται παραινοῦσιν, ἃ δ' ἂν μὴ πείθωσιν, εὔχονται τοῖς θεοῖς ὑπὲρ αὐτῶν. εὔχομαι δὴ τῷ τε Διονύσῳ τῷ προπάτορι τῆσδε τῆς πόλεως, καὶ Ἡρακλεῖ τῷ κτίσαντι τήνδε τὴν πόλιν, καὶ Διῒ πολιεῖ, καὶ Ἀθηνᾷ, καὶ Ἀφροδίτῃ, καὶ Φιλίᾳ, καὶ Ὁμονοίᾳ, καὶ Νεμέσει, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας τῆσδε τῇ πόλει πόθον ἑαυτῆς ἐμβαλεῖν, καὶ ἔρωτα, καὶ μίαν γνώμην, καὶ ταυτὰ βούλεσθαι καὶ φρονεῖν· στάσιν δὲ καὶ ἔριδα, καὶ φιλονεικίαν ἐκβαλεῖν, ὡς ἂν

ἐν ταῖς εὐδαιμονεστάταις καὶ ἀρίσταις ἢ πόλεσι τὸ λοιπόν.

A *feliciſsimas optimáſque ciuitates in poſterum numeretur.*

ΕΝ ΤΗ ΠΑΤΡΙΔΙ, ΠΕΡΙ τῆς πρὸς Ἀπαμεῖς ὁμονοίας. λόγος μ΄.

ΕΝΟΜΙΖΟΝ, ὦ ἄνδρες πολῖται, νῦν γοῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἄξειν τὴν ἅπασαν ἡσυχίαν, δεῦρο ἀφικόμενος, καὶ μὴ προσάψασθαι, μήτε ἑκών, μήτε ἄκων, μηδενὸς κοινοῦ πράγματος. δι' ἓν μὲν, ὅτι καὶ πολλοὺς ὁρῶ σὺν τοῖς θεοῖς ἀεὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν νεωτέρων βουλομένους καὶ δυναμένους ἐπιτροπεύειν τὴν πόλιν, καὶ προΐστασθαι τῶν ὑμετέρων ὀρθῶς· οὔτε τῷ λέγειν, οὔτε τῷ πράττειν ἐνδεεῖς ὄντας, ἔτι δὲ τῆς παρ' ὑμῖν πολιτείας ἐμπείρους ὄντας, ἐμὲ δὲ ὑπωπτευμένον. ὃ γὰρ ἀληθὲς εἰρήσεται, βαρύνεσθαί τινας, ὡς ξένον καὶ περιττόν. ἔπειτα οἶμαι καὶ τοῦ σώματος δέον ποιήσασθαί τινα πρόνοιαν, ἐκ πολλῆς καὶ συνεχοῦς ταλαιπωρίας ἀπειρηκότος· καὶ τῶν περὶ τὴν οἰκίαν κομιδῇ φαύλως διακειμένων, ἃ τοσοῦτον ἀπολωλότα χρόνον, οὐδὲ μιᾶς ἐπανορθώσεως τετύχηκεν. ὅπου γὰρ ἀποδημία δεσπότου χρονίσαντος, ἱκανὴ διαφθεῖραι καὶ τὴν μεγίστην οὐσίαν, τί χρὴ προσδοκῆσαι ἐν τοσούτοις ἔτεσι φυγῆς; ὅθεν οὐδεὶς ἂν προσεδόκησεν ἐμὲ σωθῆναι, χωρὶς ὑμῶν, δι' εὔνοιας ὑπερβολήν. καίτοι μέχρι μὲν ὑπῆρχε πενίας κίνδυνος ὑμῖν, οὐδὲν ἦν δεινόν. οὐ γὰρ εἰμὶ πρὸς τοῦτο ἀμελέτητος, σχεδὸν τοσοῦτον χρόνον πλανηθεὶς, οὐ μόνον ἄοικος καὶ ἀνέστιος, ἀλλὰ μηδὲ ἀκόλουθον ἕνα γοῦν ἐπαγόμενος. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸν υἱὸν ἤλπιζον χαλεπῶς ἂν προσμεῖναι πενίαν, οὐκ ὄντα ἐμοῦ χείρω τὴν φύσιν. ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος ἡμῖν ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ ψεύσασθαι τὴν πατρίδα, μηδὲ ἀποστερῆσαι τὴν ὑπόσχεσιν ὑμᾶς, ἣν ὑπεσχόμεθα μηδενὸς ἀναγκάζοντος, οὐδαμῶς ῥᾳδίαν, οὐδὲ

IN PATRIA, DE CONCORDIA CVM APAMENSIB. XL.

STatueram, ô ciues, nunc ſanè, & ſi nunquã antea, omne me acturum ſilẽtium, poſtquam huc B *redij: neque attacturum ſponte vel inuitè, vllum publicum negotium. Propter vnum quidem, quòd multos videam Deorum benignitate ſemper & ſenes & iuuenes, qui velint & poſſint ciuitatis negotia procurare, rebúſque veſtris rectè preeſſe: quibus neque in dicẽdo neque in agendo quicquam deeſt: præterea qui experientiam habeant reipublicæ veſtræ, méque habeant ſuſpectum (verum enim dicetur) quòd me quidam mo-* C *leſtè ferant, tãquam hoſpitem & ſuperfluum. Deinde puto & corporis aliquam curam eſſe habendam, ex multa cõtinuáque miſeria defatigati: & rerum domeſticarum oppidò malè diſpoſitarum, quæ tanto perditę tempore, nullam nactæ ſunt correctionẽ. Vbi enim peregrinatio domini pauliſper modò abſentis, magnã etiã ſubſtantiam corrumpere poteſt, quid expectãdum in tot exilij annis? Vnde nemo me ſperauit ſeruari poſſe, præter vos, pro-* D *pter excellentem beneuolentiam. Quanquam donec paupertatis ſuberat periculũ nobis, nihil erat intolerandum. Nõ enim ſum ad hoc inexercitatus ferè, quum tãtum temporis errauerim, non ſolùm ædibus carens, & penatibus, ſed nec miniſtrum vllum mecum ducens. Neque filiũ ſperaui grauiter laturũ paupertatem, qui natura me nihil eſt deterior. Quoniam autẽ ſermo vobis eſt de eo, vt ne quis patriam fruſtretur, neque vos pollicitatione fraudet, quam polliciti ſumus nemine cogẽte, haudquaquam facilem, neque pau-*

carum pecuniarum; hoc durum arbitror, plurimáque cura dignum. Nihil enim grauius eſt, neque maiori vſura fœneratũ, quàm gratia. Et hoc eſt impudens illud & acerbum fœnus, quando (opinor) tarditate gratia in debitum mutatur: quod omnimodo acerbius exigunt, qui ſilent, quàm qui clamãt. Nihil enim ita poteſt debitoribus veſtris talia in memoriam reuocare, vt noſtra obliuio. Propter hęc igitur neceſſarium putaueram meis rebus operam dare, ad nullámque rem accedere publicam, ne ſermone quidem: vſque dum intelligerem illud, quod à poëta dictum eſt,

Aedibus in noſtris quę ſint benè facta, ſecúſve.

Antea quidem neque modicum tempus otium egi, fortaſſis ob meã curioſitatem, quòd oporteret vos cõuenire, & beneuolè compellare: atque hoc dũtaxat, & ſacrificare diis, atque herclè Imperatoris literas legere quia neceſſe erat, deinde autem ſtatim ſecedere debui, réſque meas agere. Sermonem quendam feci pro opere quodam, nec me ipſo tantum, ſed etiam præſidibus operam adhibentibus, forſitan quidem vobis, forſitan autem & mihi gratificari volentibus, ciuitatémque melius inſtruere, totámque facere honeſtiorem. Antea enim, vt ſcitis videlicet, in talibus inferiores fuimus vicinis. Hunc me faciente tunc ſermonem, animos ſumpſit ex eo populus, (neque enim degeneres eſtis, neque natura ſtupidi) multique ciuium permoti ſunt vt in publicum largirentur. Poſtea verò me rurſus rem vobis permittente, cùm ſæpe in ſenatu, tum ſæpè etiã in theatro, vt ſi nõ probaretis, neque velletis, nemini eſſem moleſtus (nam negotiũ futurum, mihi circa hæc timebã) ſæpè rata habita eſt à vobis, ſæpè à præſidibus, nemine contradicente. Poſtquam autem magiſtratum inij, quæcunque ipſe pertulerim metiens & remetiẽs, & ſedulò expendens, vt ne res fieret indecens & in-

A ὀλίγων χρημάτων· τοῦτο οἶμαι χαλεπὸν, καὶ πολλῆς φροντίδος ἄξιον. οὐ γὰρ οὐδέν ἐστι βαρύτερον, οὐδὲ ὀφειλόμενον ἐπὶ πλείονι τόκῳ χάριτος. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἀναίσχυντον δάνειον καὶ πικρὸν, ὅταν, οἶμαι, τῷ βραδῦναι ἡ χάρις εἰς χρέος μεταστῇ· ὃ τῷ παντὶ χαλεπώτερον ἀπαιτοῦσιν οἱ σιωπῶντες τῶν βοώντων. οὐδὲν γὰρ οὕτω δύναται τοὺς ὀφείλοντας ὑμῖν τὰ τοιαῦτα ὑπομιμνήσκειν, ὡς τὸ ἡμᾶς ἐκλελῆσθαι. διὰ μὲν δὴ ταῦτα ἀναγκαῖον ἐνόμιζον B γενέσθαι πρὸς τοῖς ἐμαυτοῦ, καὶ μηδενὶ τῶν κοινῶν προσιέναι, μηδὲ μέχρι λόγου τέως· ἕως ἂν αἰσθήσομαι τοῦτο δὴ τὸ παρὰ τῷ ποιητῇ λεγόμενον,

Ὅττι μοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

πρότερον γὰρ οὐδ' ἐπ' ὀλίγον σχολὴν ἤγαγον, ἴσως διὰ τὴν ἐμαυτοῦ πολυπραγμοσύνην, ὡς δέον ἐντυχεῖν ὑμῖν καὶ φιλοφρονήσασθαι· τοσοῦτο μόνον, καὶ θῦσαι τοῖς θεοῖς, καὶ, νὴ Δία, ἀναγνῶναι τὰ γράμ- C ματα τὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν· ἔπειτα εὐθὺς ἀναχωρῆσαι, καὶ τρέπεσθαι καθ' αὑτόν. λόγον τινὰ εἶπον ὑπὲρ ἔργου τινὸς, οὐκ αὐτὸς μόνον, ἀλλὰ τῶν ἡγεμόνων ἐσπουδακότων, ἴσως μὲν ὑμῖν, ἴσως δὲ κἀμοὶ χαρίζεσθαι βουλομένων, καὶ τὴν πόλιν ἄμεινον κατασκευάζειν, καὶ σεμνοτέραν ποιεῖν ἅπασαν. πρότερον γὰρ ἴστε δήπουθεν, ὅτι τοῖς τοιούτοις καὶ τῶν ἀστυγειτόνων ἐλλειπόμεθα. τοῦτον ἐμοῦ τότε εἰπόντος τὸν λόγον, ἐπήρθη τε πρὸς αὐτὸν ὁ δῆμος· D οὐ γὰρ ἐστὲ ἀγεννεῖς, οὐδὲ ἀναίσθητοι τὰς φύσεις· καὶ πολλοὶ προεξάπτησαν φιλοτιμήσασθαι τῶν πολιτῶν. πάλιν δὲ ὕστερον ἐμοῦ τὸ πρᾶγμα ἐφ' ὑμῖν* ποιουμένου, πολλάκις μὲν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, πολλάκις δ' ἐν τῷ θεάτρῳ, ἵνα εἰ μὴ δοκιμάζοιτε, μηδὲ βούλοισθε, μηδένα ἐνοχλῶ· τὴν γὰρ ἀσχολίαν τὴν ἐσομένην ὑπώπτευόν μοι περὶ ταῦτα· πολλάκις μὲν ὑφ' ὑμῶν ἐκυρώθη, πολλάκις δὲ ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων, οὐδενὸς ἀντειπόντος. ἐπεὶ δὲ ἀρχὴν ἔλαβον, ὅσα μὲν αὐτὸς ἔπαθον μετρῶν καὶ διαμετρῶν, καὶ λογιζόμενος, ὅπως μὴ γένοιτο ἀπρεπὲς μηδὲ

*γρ. ποιησαμένου,

ἄχρηστον· ὁποῖα ἔργα πολλὰ γέγονε παρ' ἑτέροις, μάτην ἀπολλύμεθα· καὶ τελευταῖον εἰς τὰ ὄρη φθειρόμενος, οὐκ ὢν ἔμπειρος τῶν τοιούτων οὐδενὸς, οὐδὲ ἀπορῶν ἔργου τινὸς, ἀλλ' ἕτερα μᾶλλον πράττειν δυνάμενος σπουδαιότερα ἴσως· ἀφ' ὧν οὐ παρὰ μόνοις ὑμῖν εὐδοκιμεῖν ἔμελλον, ἐῶ νῦν ἐπεξιέναι. οὐδὲν γὰρ ἦν ἐμοὶ βαρὺ, δι' ὑμᾶς ὑπομένοντι. λόγοι δὲ ἐγίγνοντο πολλοὶ μὲν, οὐ παρὰ πολλῶν δὲ, καὶ σφόδρα ἡδεῖς, ὡς κατασκάπτω τὴν πόλιν, ὡς ἀνάστατον πεποίηκα σχεδὸν ἐξελαύνων τοὺς πολίτας, ὡς ἀνήρηται πάντα, συγκέχυται, λοιπὸν οὐδὲν ἐστί. καὶ τινες ἦσαν οἱ σφόδρα ὀδυρόμενοι τὸ τοῦ δεῖνος, χαλεπῶς ἔχοντες, εἰ μὴ μένει ταῦτα τὰ ὑπομνήματα τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας· ὥσπερ τῶν Ἀθήνησι προπυλαίων κινουμένων, ἢ τοῦ Παρθενῶνος, ἢ τὸ Σάμιον, Ἡραῖον ἡμᾶς ἀνατρέποντας, ἢ τὸ Μιλησίων Διδύμιον, ἢ τὸν νεὼν τῆς Ἐφεσίων Ἀρτέμιδος. ἀλλ' οὐκ αἰσχρὰ καὶ καταγέλαστα ἐρείπια, πολὺ ταπεινότερα τῶν κλισιῶν, οἷς ὑποδύεται τὰ πρόβατα· τῶν ποιμένων δὲ οὐδεὶς ἂν δύναιτο εἰσελθεῖν, οὐδὲ τῶν γενναιοτέρων κυνῶν; ἐφ' οἷς ὑμεῖς μὲν ἐρυθριᾶτε, διετρέπεσθε τῶν ἡγεμόνων εἰσιόντων· οἱ δὲ ἀηδῶς ἔχοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐπέχαιρον, καὶ ἐγέλων· ὅπου μηδὲ τοῖς χαλκεῦσιν ἐξῆν διαίρεσθαι σχεδὸν, ἀλλὰ εἰργάζοντο κεκυφότες, καὶ ταῦτα πίπτοντα καὶ ὑφηρημένα, ἃ πρὸς τὴν πληγὴν τοῦ ῥαιστῆρος ἔτρεμε καὶ διίστατο· ἀλλ' ὅμως ἦσαν οἱ χαλεπῶς ὥρων ἀφανιζόμενα τὰ σημεῖα τῆς ἔμπροσθεν πενίας καὶ ἀδοξίας, οὐχ ὅτι τῶν κιόνων ἔμελεν αὐτοῖς τῶν ἑσταμένων, οὐδὲ τῶν γείσων, οὐ τῶν οἰκοδομουμένων ἐργαστηρίων δήπως, ἀλλ' ἵνα μηδέποτε μεῖζον ὑμεῖς ἐκείνων φρονῆτε. εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι καὶ τοῖς οἰκοδομήμασι, καὶ ταῖς ἑορτᾶς, καὶ τῷ δικάζειν αὐτοὶ, καὶ τῷ μὴ παρ' ἑτέροις ἐξετάζεσθαι, μηδὲ συντελεῖν ἀλλήλοις, καθάπερ οἶμαι, κώμην· πᾶσι τούτοις συναίρεσθαι πέφυκε τὸ φρόνημα τῶν πόλεων, καὶ μεῖζον ἀξίωμα γίνεσθαι τὸ τοῦ δήμου, καὶ πλέονος τυγχάνειν

χ. χαλκίον τὸ τοῦ

A *commoda; qualia opera apud alios multa facta ſunt, vtque abſque cauſa perierimus, & vt denique extra terminos turpiter ſim eiectus, quum nullius taliũ eſſem inexpertus, neque mihi deeſſet quod facerem, ſed alia potius facere poſſem fortaſſe magis ſeria, ex quibus non apud vos ſolos nomen conſecuturus erã, omitto in præſentia recitare. Nihil enim mihi erat graue, veſtri cauſa perferẽti. Sermones autem facti ſunt multi, non à multis* B *verò, & valde iucundi, quòd ſuffoderem ciuitatem, quòd vaſtam reddidiſſem propè expellens ciues, quòd omnia eſſent ſubmerſa confuſáque, quódque nihil reliquũ eſſet. Et erant quidã, qui valde dolebant caſum illius, ægrè ferentes ſi non manerẽt veteris felicitatis monimenta; tanquam loco mouerentur Athenis veſtibula Mineruæ, aut Parthenonem, aut Sameium aut Heræum nos ſubuerteremus, aut tãquam Mileſiorum Didymium, aut tem-* C *plum Dianæ Epheſiæ. At nonne turpes atque ridiculæ ſunt ruinæ, multò humiliores caſis quas ſubeunt oues; paſtorum autem nullus poſſet ingredi, neque generoſiores canes? Super quibus vos quidem pudore eſtis ſuffuſi, erubuiſtíſque præſidibus ingredientibus, at illi non iucundè erga vos affecti inſultabant, ridebántque, vbi fabris non licebat oculos attollere, ſed operabantur cernui, vidẽtes ea cadere & impelli, quæ ad mallei ictum tremebant* D *& diuellebantur; attamen erant qui difficulter aſpiciebant deſtructa prioris paupertatis ignobilitatíſque ſigna, non quòd illis curæ eſſent ſtantes colũnæ atque ſuggrundia, ædificatæque officinæ alioqui; ſed vt nũquam vos maiores gereretis animos, quàm illi. Bene enim noſtis, quòd & ædificiis & diebus feſtis, atque proprij poteſtate fori, eóque quòd non cogantur apud alios pati inquiſitionem, neque contribuere, ſicuti opinor, vici: his omnibus efferri ſoleant animi ciuitatum, maiórque fieri populi autoritas, atque plus nanciſci*

honoris & à peregrinantibus hoſpitibus, & à præſidibus. Porrò hæc amantibus quidem ſuam ipſorum patriam, neque metuentibus ne quando illa videantur inferiores, admirabilem præbent voluptatẽ; eos verò qui contrariè ſunt affecti, voluntque inter infirmos multum valere, ciuitatiſque gloriam ſuum contemptũ exiſtimant, neceſſe eſt ægrè ferre, & inuidioſè. Atqui calceum quidem oportet congruere pedi, & ſi videatur maior, circumcidere: ciuitatem autem nunquam prohibere oportet maiorem fieri, nec quẽquam ad ſe eam applicare, neque metiri iuxta ſuum ipſius animum, ſi paruo ſit atque illiberali præditus; præſertim quum exempla præſtò ſint. Dico autem Smyrnæorũ & Epheſiorum, Tarſenſiumque illorum, atque Antiochenſium. Atque ego hæc manifeſtè ſcio, quòd etiam antea quidã audientes rumpebantur, moleſtéque ferebãt, quòd tales aſſuefieretis audire ſermones, atque cum tantis ciuitatibus quis auderet & veſtram nominare. Atque ita ſuper his indignabantur; taliáque dicebant, & neminem quicquam ſinebãt dare, atque ipſis factis impediebant, vt ego inde animum habuerim, propemodũ meipſum multare exilio. Námque ridiculũ erat, poſt exilium ita longum, & tanta negotia & tyrannum inimicum huc redeuntem, déque cetero priorum malorum obliuiſcerer: tanquam ex vehementi & immani pelago & tẽpeſtate inopina vix in terram eiectum, ob dei cuiuſdam beneuolentiam, deinde hîc tanquam in portu nauali bello confligere. Vehementer autem demiror hominum quorundam malitiam, immo dementiam, in memoriam reuocans qualia ſermonibus ſparſerint. Et primùm quidem de legatione, quàm miſiſtis, vt gratias ageretis. Non enim libenter eum ſuſcepiſſe legatos, ſed magis ægrè tuliſſe, quòd oporteret eum in vrbem occurrere, & amplecti neceſſarios, aut nondum præſentes nominare, aut percun-

A τιμῆς, καὶ παρὰ τῶν ἐπιδημούντων ξένων, καὶ παρὰ τῶν ἡγεμόνων. ταῦτα δὲ τοῖς μὲν ἀγαπῶσι τὰς αὑτῶν πατρίδας, καὶ μὴ φοβουμένοις μήποτε ἐλάττους αὐτῶν φανῶσι, θαυμαστὴν ἔχει τὴν ἡδονήν· τοῖς δὲ ἐναντίως ἔχουσι, καὶ βουλομένοις ἐν ἀσθενέσιν ἰσχύειν, καὶ τὴν δόξαν τῆς πόλεως ἀδοξίαν αὐτῶν νομίζουσι, δεόντως φέρειν αὐτὴν, καὶ φθόνον. καίτοι τὸ μὲν ὑπόδημα δεῖ πρὸς αὐτὸν ἁρμόζειν καὶ τὸν αὐτοῦ πόδα, καὶ ἂν δοκῇ μεῖζον, περιτεμεῖν· B πόλιν δὲ οὐδέποτε δεῖ κωλύειν, οὐδὲ κατάγειν πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν μετρεῖν, ἐὰν τύχῃ σμικρὰν ἔχων καὶ ἀνελεύθερον· καὶ ταῦτα παραδειγμάτων ὄντων. λέγω δὲ τὸ τῶν Σμυρναίων, τὸ τῶν Ἐφεσίων, Ταρσεῖς ἐκείνους, Ἀντιοχέας· καὶ ταῦτα ἐπίσταμαι σαφῶς, ὅτι καὶ πρότερόν τινες ἀκούοντες, διερρήγνυντο, καὶ χαλεπῶς ἔφερον, εἰ τοιούτων ἐθίζεσθε ἀκροᾶσθαι λόγων, καὶ μετὰ τοιούτων πόλεων, C τολμᾷ τις ὀνομάζειν τὴν ὑμετέραν. ὅπως δὴ ἐπὶ τούτοις σχετλιάζοντες, καὶ τοιαῦτα λέγοντες, καὶ διδόναι μηδένα ἐῶντες, καὶ τοῖς ἔργοις ἐμποδὼν γιγνόμενοι, οὕτως ἐμὲ διέθηκαν, ὥστε ὀλίγου φυγὴν ἐμαυτοῦ καταψηφίσασθαι. καὶ γὰρ ἦν γελοῖον, μετὰ φυγὴν οὕτως μακρὰν, καὶ πράγματα τοσαῦτα, καὶ τύραννον ἐχθρὸν, δεῦρο ἀφικόμενον ὥστε ἀναπαύσασθαι, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιλαθέσθαι τῶν προτέρων χαλεπῶν· οἷον ἐκ δεινοῦ καὶ ἀγρίου πελάγους καὶ χειμῶνος ἀ- D δοκήτου ὠσθέντα μόλις, δι' εὔνοιαν θεοῦ τινος, ἔπειτα ἐνταῦθα ὥσπερ ἐν λιμένι ναυμαχεῖν. θαυμάζω δὲ μάλιστα ἐνίων ἀνθρώπων τὴν κακοήθειαν, μᾶλλον δὲ τὴν ἄνοιαν, ὑπομιμνησκόμενος οἷα ἐλογοποίουν. τὸ μὲν πρῶτον περὶ τῆς πρεσβείας ἣν ἐπέμψατε εὐχαριστοῦντες. οὐ γὰρ ἡδέως αὐτὸν ἀποδέξασθαι τοὺς πρέσβεις, ἀλλὰ δυσχερᾶναι μᾶλλον, ὡς δέον αὐτὸν ἐπὶ τῆς * πόλεως ἀπηντηκέναι, καὶ περιβαλεῖν προσήκοντας, ἢ τοὺς μηδέπω παρόντας ὀνομάζειν, ἢ πυνθάνεσθαι

* γρ. πύλης

περὶ τοῦδε καὶ τοῦδε τί πράττοιεν, ἢ διότι πάντες οὐκ ἦλθον. οἱ δὲ ἐλογοποίουν, ὅτι τοῖς Σμυρναίοις παμπόλλας δωρεὰς δοίη, καὶ χρήματα ἀμύθητα πέμψειε μετὰ τῶν νεμέσεων· καὶ νὴ Δί' ὡς ἄλλου τινὸς διαλεχθέντος, μυρίους μὲν αὐτῷ συνεχώρησε βουλευτάς· χρυσίου δὲ ἐκέλευσε ποταμὸν εἰς τὴν πόλιν τραπῆναι, καὶ μυριάδες ἀπείρους τινὰς ἐδεδώκει· ὧν οὐδὲν ἦν ἀληθές, ὡς ἐβουλόμην ἂν ἔγωγε. τὸ γὰρ πολλοὺς καλῶς πράττειν, καὶ μεγάλων τυγχάνειν, οὐκ ἂν οὐδέποτε λυπήσειε τὸν νοῦν ἔχοντα· ἄλλως τε καὶ πρῶτον τυχόντα, καὶ τὴν ἀφορμὴν ἴσως παρεσχηκότα. ὅμοιον γάρ, ὥσπερ εἴ τις αὐτῷ μόνον ἠξίου λάμπειν τὸν ἥλιον, ἢ τὸν Δία ὕειν, ἢ τοὺς ἀνέμους πνεῖν, ἢ μηδένα ἄλλον ἀπὸ τῶν κρηνῶν δύνασθαι πιεῖν. ἀλλ' ὅμως φιλανθρωπότατος ὢν αὐτοκράτωρ, καὶ συνετώτατος ἁπάντων, ἐμοί γε παρέσχεν ὧν ἐγὼ ἐδεόμην, καὶ ἄλλοις ὧν ἐκεῖνοι ἐδέοντο. τίνος οὖν ἕνεκεν εἴρηκα πάντα τοῦτον τὸν λόγον, ὑπὲρ ἄλλων ὑμῶν * βουλευομένων; ὅτι καὶ τούτου τοῦ πράγματος ἐγὼ πρότερος ἡψάμην, καὶ πολλοὺς εἶπον ἐνθάδε λόγους περὶ ὁμονοίας, ἡγούμενος συμφέρειν τῇ πόλει, τοῦτο κρεῖττον εἶναι μὴ διαφέρεσθαι πρὸς μηδένα ἀνθρώπων· ἥκιστα δέ, οἶμαι, πρὸς τοὺς ἐγγὺς οὕτω, καὶ ἀστυγείτονας. οὐ μὴν τοι πρὸς ἐκείνους γε ἦλθον, οὐδὲ εἶπον φιλάνθρωπον οὐδὲν πρὸ τοῦ καταλλαγῆναι δημοσίᾳ τὴν πόλιν, καὶ φίλους ὑμᾶς γενέσθαι. καί τοι ψήφισμά γε ἔπεμψαν εὐθύς, ἐν ἀρχῇ φιλοφρονούμενοι, καὶ παρακαλοῦντες ἀφικέσθαι· καὶ πολλὰ δίκαιά μοι πρὸς αὐτοὺς ὑπῆρχεν, ὥσπερ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἐντεῦθεν· ἀλλ' ὅμως οὐχ ὑπέμεινα φιλανθρωπεύεσθαι κατ' ἐμαυτόν, ἀλλὰ κοινῇ μεθ' ὑμῶν αὐτοῖς ἐβουλόμην γενέσθαι φίλος. ὅθεν ὑφεωρῶντό με καὶ δυσχερῶς εἶχον. καὶ νῦν πυθόμενοι τὰς διαλύσεις καὶ τὴν φιλίαν ταύτην πεπραγμένην, καὶ ψηφισαμένων ὑμῶν ἐμὲ καλεῖν, ἴσως καὶ ταύτης ἕνεκα τῆς χρείας· τυχὸν γὰρ ἐλπίζετε κἀμοῦ μεταχόντος, ῥᾷον μᾶλλον καὶ ἀσφαλέστερον ἔσεσθαι πάντα· καὶ

γρ. βουλομένων

A ſtari de hoc & de illo quid agerent, aut quamobrẽ non omnes veniſſent. Alij autem ſermonibus ſpargebant, quòd Smyrneis quàm plurima dona daret, pecuniáſque innumerabiles mitteret, vnà cum fœdere: atque herclè tanquam alius quiſpiã verba feciſſet, innumerabiles illi conceſſerat ſenatores: auri quoque iuſſerat flumẽ in ciuitatem deriuari, & innumera quædam drachmarum millia dederat: quorũ nullum erat verum, vt ego ſanè volebam.
B Multos enim feliciter agere, & magna conſequi, nunquam ægritudine affecerit eum qui ſapiat: maximè quum & ipſe præcipua nanciſcatur, & fortaſſis etiam illis nanciſcendi præbeat anſam. Simile enim foret, vt ſi quis vni ſibi vellet ſplẽdere ſolem, aut Iouem pluere, aut ventos flare, aut nullũ alium de fonte bibere poſſe. Attamen humaniſſimus Imperator, omniúmque prudentiſſimus mihi conceſſit pro quibus rogaueram, atque aliis itidem pro quibus illi.
C Ob quam rem igitur omnem hunc feci ſermonem, quum vos de aliis deliberetis? Quia & hanc rem ego primus attigi, multóſque hîc feci ſermones de concordia, putans hoc vtile eſſe ciuitati, & melius eſſe quàm diſſidere cum vllo hominum: maximè verò cũ ſic propinquis, vrbíque vicinis. Non ego ſanè ad illos veni, neque dixi humani quicquã ante, quàm ciuitas publicè recõciliaretur, vóſque inter vos amici fieretis. Quanquã
D decretũ miſerunt ſtatim in principio, amicè compellantes, obſecrantéſque ad ſe venirem: & mihi multa cum illis iura intercedebant, vt alij cuilibet huius ciuitatis: attamen nõ ſuſtinui pro mè cum illis humaniter congredi, ſed communiter vobiſcum illis volebam fieri amicus. Vnde me ſuſpectabant, ferebántque grauiter. Et nunc auditis compoſitionibus, amicitiáque hac inita, decretóque à vobis facto, vt vocarer, fortaſſis & huius operæ gratia (forſan enim ſperatis & me cõſorte omnia & faciliora & ſecuriora fore: quã-

quam etiam nunc fortaſſe non ſolū præ- A ſentibus, verùm etiam mihi honorem tribuatis, perpendentes & me cum aliis veſtrū eſſe ciuem) fortè alacriores facti ſunt erga vos. Tamē haud valde feſtinaui, accedere metuens, ne hoc impedimētum foret non illis, ſed quibuſdam in hac ciuitate. Ferè enim ſolent plerique homines non actis, ſed agentibus inuidere: poſtquā & ſuperiore anno hòſce ad me ſermones fecerunt illorum præfecti. Et tunc licebat B vobis à negotiis liberari: ſed ego metuebā, ne huius ciuitatis quidā difficulter & moroſè ferrent, vt ego ea conficerem; ideò & nunc quodammodo volens fui tardior. Quæcunque igitur & per me & per alios, confici poſſunt ciuitati, ea ego illis malo committi: vt ne quis aduerſetur, neque contriſtetur tortus inuidia. Quæcūque autem difficulter ab alio huius ciuitatis confici poſſunt, fortè verò & nimis difficilia ſunt, ad ea me ſemper exiſtimate intēto fore animo, dū ſpirauero. Quin C etiā quiſquis ad negotia ciuitatis alacris fuerit, atque aliquid nobis commodi adferre poterit, me primum habebit teſtimonium perhibentem, & cooperantem. Atque idipſum negotium quod rectè adminiſtratur, multo libētius laudauero, prōptiúſque, alio agente, quàm ſi ipſe conſuluiſſem. Neque enim magni fieri cupiēs, neque laudantibus indigens, neque cupiditate gloriæ, ſed beneuolentia erga vos, D volo fieri aliquid quod cōueniat. Et deos precor omnes, ſeneſcens vt quamplurimos videam me longè magis idoneos, vt commodent ciuitati. Et nunc pro his laudo & magiſtratum, & qui hoc cōſilium dedit. Omnes enim (vt breuiter dicam) inimicitiæ, omne diſſidiū cū quolibet ſuſceptum, operoſum eſt & difficile, tam ciuitati quàm priuato, quoquo modo etiā ſint affecti. Imbecilles enim multa eſt occaſio redarguere atque humiliare, ad ea quæ prius habent mala: beatis autem moleſtiam exhibere, perturbaréque illorum

A τοι καὶ νῦν, ἴσως οὐ τοῖς παροῦσι μόνον, ἀλλὰ κἀμοὶ νέμοντες τιμὴν, μετὰ τῶν ἄλλων λογιζόμενοι κἀμὲ πολίτην ὑμέτερον· τυχὸν προθυμότεροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς. ὅμως δ' οὐ σφόδρα ἠπειγόμην εὐλαβούμενος, μὴ γένηται τοῦτο ἐμποδὼν οὐκ ἐκείνοις, ἀλλὰ τῶν ἐντεῦθεν τισί. σχεδὸν γὰρ εἰώθασι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οὐ τοῖς πραττομένοις, ἀλλὰ τοῖς πράττουσι φθονεῖν. ἐπεὶ καὶ πέρυσι τοὺς λόγους τούτους πρὸς ἐμὲ ἔλεγον οἱ προεστῶτες αὐτῶν. καὶ τότε ἐξῆν ὑμῖν ἀπηλλάχθαι B πραγμάτων· ἀλλ' ὑφεωρώμην ἐγὼ μήτισι τῶν ἐντεῦθεν προσιόντες γένηται, καὶ δυσχερῶς φέρωσιν, ἐμοῦ πράττοντος αὐτά· καὶ νῦν τρόπον τινὰ ἑκὼν ἐβράδυνα. ὅσα μὲν οὖν καὶ δι' ἐμοῦ καὶ δι' ἑτέρων δυνατὰ γίνεσθαι τῇ πόλει, ταῦτα ἐκείνοις ἀξιῶ μᾶλλον ἐπιτρέπειν· ἵνα μηδεὶς ἀντιβαίνῃ, μηδὲ λυπῆται βασκαίνων. ὅσα δ' οὐ ῥᾴδιον ὑπ' ἄλλου τῶν ἐντεῦθεν πραχθῆναι· τυχὸν δὲ καὶ λίαν χαλεπὸν, ἡγεῖσθε πρὸς ἐκείνοις ἀεί με τὴν C γνώμην ἔχειν μέχρις ἂν ἐμπνέω. καὶ μὴν ὅς τις ἂν προθυμῆται τὰ περὶ τὴν πόλιν, καὶ δύνηταί τι ποιεῖν ὑμῖν συμφέρον, ἐμὲ πρῶτον ἕξει τὸν μαρτυροῦντα, καὶ συναγωνιζόμενον. καὶ δὴ αὐτὸ πρᾶγμα ὃ γίνεται ὀρθὸν, πολὺ ἂν ἥδιον ἐπαινέσαιμι, προθυμότερον ἄλλου πράττοντος, ἢ αὐτὸς εἰσηγούμενος. οὐδὲ γὰρ εὐδοκιμεῖν βουλόμενος, οὐδὲ τῶν ἐπαινούντων ἀπορῶν, οὐδ' ἐπιθυμίᾳ δόξης, ἀλλὰ τῇ D πρὸς ὑμᾶς εὐνοίᾳ, βούλομαι γίνεσθαί τι τῶν δεόντων. καὶ τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι, γηρῶν ὡς πλείστους ἐπιδεῖν ἱκανωτέρους ἐμοῦ τὴν πόλιν ὠφελεῖν. καὶ νῦν παρ' τούτου ἐπαινῶ· τόν τε ἄρχοντα καὶ τὸν εἰσηγησάμενον. πᾶσα μὲν γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἔχθρα καὶ διαφορὰ πρὸς ὁντινοῦν γινόμενον ἐργῶδες καὶ δυσχερὲς, καὶ πόλει, καὶ ἰδιώτῃ, κἂν ὁπωσοῦν τύχωσι διακείμενοι. τούς τε γὰρ ἀσθενεῖς ἱκανὸν ἐξελέγξαι καὶ ταπεινῶσαι πρὸς τοῖς οὖσι χαλεποῖς· καὶ τοὺς εὖ πράττοντας ἐνοχλῆσαι, καὶ ταράξαι τὴν φυ-

χὴν αὐτοῖς. ὅθεν οἱ νοῦν ἔχοντες, αἱροῦνται φέρειν ἐλαττούμενοι τὰ μέτρια, καὶ μὴ σφόδρα ἀκριβῶς περιέχεσθαι τῶν δικαίων, φιλονεικοῦντες ἐφ' ἑκάστῳ, καὶ μηδενὶ μηδὲν εἴκοντες, ἀεί τινας ἔχειν τοὺς ἐπιβουλεύοντας, καὶ πολεμοῦντας· καὶ τοῦτο μὲν τοῖς εὐτυχήμασι νεμεσῶντας, καὶ καθ' ὅσον οἷοί τέ εἰσιν ἐμποδὼν ἱσταμένους· τοῦτο δὲ ἂν συμβῇ τι πταῖσμα, πολλὰ δὲ ὡς ἐν ἀνθρώποις γιγνόμενα, χαίροντας, καὶ ἐπιτιθεμένους. οὐ γάρ ἐστιν οὐδεὶς ἀσθενὴς οὕτως, οὐδὲ ἀδύνατος τὴν φύσιν ἄνθρωπος ὢν πρὸς ἄνθρωπον, ὃς οὐ τυγχάνει καιροῦ τὴν δυσμένειαν ἐνδείξασθαι καὶ τὸ μῖσος, ἢ καθ' αὑτόν, ἢ σὺν ἑτέροις, καὶ λόγον τινὰ εἰπεῖν, ὃς πάντως ἐλύπησε, καὶ πρᾶγμα συνθεῖναι τὸ βλάψον. οὐδὲ γὰρ νόσημα οὐδὲν οὕτως ἀναίσθητον τοῖς ἔχουσιν, ὡς μηδέποτε βλάψαι, μηδὲ ἐμποδὼν γενέσθαι μηδεμιᾶς πράξεως, ἀλλὰ καὶ ἐγρηγορότι, κἂν βαδίζοντι· μὴ σφόδρα ἐνοχλῇ τὴν ἰσχὺν τοῦ σώματος, εἴς γε τὴν κοίτην ἀπήντησε, καὶ διασπᾷ, καὶ διαφθείρει τὸν ὕπνον. οὕτως ἔγωγέ φημι, μηδέποτε λυσιτελεῖν, μηδὲ ἀπεχθάνεσθαι, καὶ φιλονεικεῖν, μηδὲ τῇ μεγίστῃ πόλει πρὸς τὴν βραχυτάτην κώμην· ὅταν δὲ δὴ πρὸς ἀνθρώπους ἣ πόλιν οἰκοῦντας μικράν, καὶ πολιτείαν ἐξαίρετον ἔχοντας, καὶ παρὰ τοῖς ἡγεμόσι τιμήν τινα καὶ δύναμιν, ἐὰν σωφρονῶσι. δεῖ γὰρ ὑμᾶς ἀκούειν τἀληθῆ, καὶ μὴ χαλεπῶς φέρειν, ἐάν τις ἑτέρους ἐπαινεῖν βουλόμενος ὑμᾶς ὠφελῇ· τὸ δὲ μέγιστον ὁμόρους καὶ ἀστυγείτονας, καὶ μονονουχὶ καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν ὑμῖν ἐπιμιγνυμένους· τοῦτο μὲν τοῖς πλείστοις ἐπιγαμίας ὑπαρχούσης, τοῦτο δὲ πολιτῶν τινων, καὶ σχεδὸν τῶν δυνατωτάτων παρ' ἡμῖν τῶν παρ' ἐκείνοις τιμῆς τετυχηκότων, πῶς χρὴ ταύτην ἄλυπον καὶ ἀβλαβῆ τὴν ἔχθραν ὑπολαμβάνειν; καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με λέγειν, ὡς ἄρα χρὴ τελείως ὑποπεσεῖν, καὶ μηδὲν ἐκείνων προαιρουμένων δίκαιον, μηδὲ ἐπιεικές, αὐτοὺς δεῖσθαι καὶ παρακαλεῖν· αἱρουμένων δὲ αὐτῶν καὶ προθυμουμένων εἰς φιλίαν

A *animum. Vnde qui ſapiunt, malunt mediocribus potiri, aliqua concedentes: quã valde accuratè adhærere iuribus, & pro re quauis contendentes, nullique nihil cedentes, ſemper quoſdam habere inſidiãtes, bellúmque inferentes: atque nunc quidem felicitatibus inuidentes, quantúmq; facere poſſunt ſeſe impedimento obiicientes: nunc verò, ſi quod accidat detrimentũ (multa autem, vt inter homines, accidũt) gaudentes & aggrediẽtes. Non enim ho-*

B *mo vllus eſt ita imbecillis aut inualidus natura, qui nõ nanciſcatur opportunitatem ad inimicitias odiúmque demonſtrãdum, vel per ſe, vel cum aliis, vel ſermonẽ aliquem dicendum qui prorſus ægritudine afficiat, negotiúmque concinnandum damnoſum. Neque enim morbus vllus ita non ab habẽtibus ſentitur, vt nunquã obſit, neque vlli impedimento ſit actioni, ſed vel vigilanti vel ambulanti obſtat: & tametſi non vehementer corporis fatigat*

C *robur, in lectum tamẽ eum comitatur, & diſtrahit atque corrumpit ſomnum. Sic ego aio nũquam prodeſſe, odio haberi & contendere, ne maximæ quidem ciuitati cum minimo vico: nedum cũ hominibus paruam inhabitantibus ciuitatem, rémque publicam habentibus peculiarem, & apud preſides honorem quendam aut potentiam, ſi ſe gerant moderatè. (Oportet enim vos audire vera, & non moleſte ferre, ſi quis alios laudans vobis proſit) &*

D *quod maximum eſt, cum finitimis & vicinis, & tantùm non ſingulis diebus inter vos verſantibus: cum quòd plurimis nuptiarum vobiſcum commercia ſint, tum quòd ciues quidam & ferè potentiſſimi apud vos, apud illos honorem ſunt conſecuti. Quomodo credendum eſt, haſce inimicitias iucundas & innoxias eſſe? Et nemo me hoc dicere ſuſpicetur, quòd prorſus ſuccumbere oporteat, atque illis nihil æqui decernentibus neque moderati, eos rogare & obſecrare: verũ quum ipſi decernant, promptíque ſint ad amicitiã, vt*

vos

vos ad eam feramini promptiores, quódque contentionem ex diſsidio ortã ad hoc transferre multò honeſtius ſit, quò nos quàm illi æquiore mẽte prędi ti videamur, magíſque pecuniam pluráque habendi cupiditatem contemnere. Non enim ita turpe eſt in operibus odioſis ſuperari, atque herclè in factis inimicis, vt in mediocritatis humanitatíſq; officiis. Qui enim in illis ſuperatur, in opinionem venire ſolet quòd ſit infirmior: qui verò in his, quòd ſit improbus & contentioſus. Quanto ergo melius eſt infirmum videri, quàm prauum: tanto etiam melius eſt, poſteriores eſſe ad pugnandum, quàm ad reconciliandum. Merito autem mihi attenderetis animum magis quàm aliis; fortè quidem & aliud, illud autem præcipuè cõſiderãtes, quòd mea priuatim nihil referat; neque vexationem aliquam, neque ſumptum mei ipſius recuſans, propterea negligam id quod vos deceat. Quòd me enim non ſitis turbaturi nolentem, neque iuſſuri vt peregrinationem ſuſcipiam, vt qui iã multum temporis apud vos verſatus ſim, perſpicuè noui. Quúmque alioqui minimè ſim ocioſus, vobis conducere puto, vt neque hoc modo peregrinationem ſuſcipiam. Sed quod dixi, ſatius puto omnibus hominibus, non vobis ſolùm, neque ſuſcipere facilè inimicitias non admodum neceſſarias: & ſi quę prius exiſtunt, deponere quouis pacto ſi fieri poſsit: damnum ex diſsidio maius exiſtimantes, detrimẽto ob compoſitionem accepto. Omnis enim (vt aiunt) pax melior bello: atque omnis amicitia longè melior vtiliórque mente præditis quàm inimicitiæ, & priuatim domibus, & publicè ciuitatibus. Quippe pax atque concordia vtentibus ſe nihil vnquam nocuerunt: inimicitiæ verò & contentiò mirum ſi non irrecuperabilia & maxima dederũt damna. Et concordię quidem & nomẽ plauſibile, & experientia optima iuxtà & vtiliſsima eſt omnibus: ſeditionis autẽ &

A ἑτοιμοτέρους πρὸς τοῦτο φέρεσθαι, καὶ
τὴν φιλονεικίαν τὴν ἐκ τῆς διαφο-
ρᾶς ἐπὶ τοῦτο μετενεγκεῖν πολὺ κάλλιον·
ὅπως αὖθις εὐγνωμονέστεροι φαινόμε-
θα, καὶ μᾶλλον καταφρονοῦντες χρη-
μάτων καὶ τοῦ πλείονος. οὐ γὰρ οὕ-
τως αἰσχρόν ἐστι λείπεσθαι τοῖς διὰ τὸ
μῖσος ἔργοις, καὶ νὴ Δία, τοῖς πρὸς ἔχ-
θραν, ὡς τοῖς ἀπὸ μετριότητος καὶ τῆς
φιλανθρωπίας. ὁ μὲν γὰρ ἐν ἐκείνοις
ἡττώμενος, κινδυνεύει λαβεῖν δόξαν ἀ-
B σθενείας· ὁ δ᾽ ἐν τούτοις, σκαιότητος καὶ
φιλονεικίας. ὅσῳ δὴ κρεῖττον ἀσθενῆ δό-
ξαι μᾶλλον ἢ πονηρόν, τοσούτῳ βέλ-
τιον ὑστέρους εἶναι μαχομένους, ἢ διαλ-
λαττομένους. εἰκότως δ᾽ ἄν μοι προσ-
έχητε τὸν νοῦν μᾶλλον ἑτέρων· τυχὸν
μὲν καὶ διὰ ἄλλο, ἔτι δὲ κἀκεῖνο σκοποῦν-
τες, ὅτι μηδὲν ἰδίᾳ μοι διαφέρει· μη-
δὲ ὄχλησιν τινὰ ὀκνῶν ἢ δαπάνην ἐ-
μαυτοῦ, διὰ τοῦτο ἀμελῶ τοῦ πρέπον-
τος ὑμῖν. ὅτι γὰρ με οὐκ ἐνοχλήσετε
C μὴ βουλόμενον, οὐδὲ κελεύσετε ἀπο-
δημεῖν, ὥσπερ ἤδη πολὺν ἔχοντα χρό-
νον παρ᾽ ὑμῖν, ἐπίσταμαι σαφῶς. ἄλ-
λως τε οὐκ ἀσχολούμενος ἐγώ, νομίζω
συμφέρειν ὑμῖν, οὐδὲ τοῦτον ἀποδημεῖν
τὸν τρόπον. ἀλλ᾽ ὅπερ ἔφην, βέλτιον ἡ-
γοῦμαι πᾶσιν ἀνθρώποις, οὐ μόνον ὑμῖν,
μήτε ἀναιρεῖσθαι ῥᾳδίως ἔχθρας, μὴ
σφόδρα ἀναγκαίας· τάς τε πρότερον
οὔσας, καταλύεσθαι παντὶ τρόπῳ, ἂν
ᾖ δυνατόν· τὴν ἐκ τοῦ διαφέρεσθαι
D τὴν βλάβην μείζονα ἡγουμένους, τῆς
περὶ τὰς διαλύσεις ζημίας. πᾶσα γάρ,
ὥς φησιν, εἰρήνη, κρείττων πολέμου·
καὶ πᾶσα φιλία πολὺ ἀμείνων καὶ λυσι-
τελεστέρα τοῖς νοῦν ἔχουσιν, ἔχθρας· καὶ
ἰδίᾳ τοῖς οἴκοις, καὶ δημοσίᾳ ταῖς πόλε-
σιν. εἰρήνη μὲν γὰρ καὶ ὁμόνοια τοῖς
χρωμένοις οὐδὲν πώποτε ἔβλαψεν· ἔχ-
θρα δὲ καὶ φιλονεικία, θαυμαστὸν εἰ μὴ
σφόδρα ἀνήκεστα, καὶ μεγάλα. καὶ τῆς μὲν
ὁμονοίας τό τε ὄνομα εὔφημον, ἥ τε πεῖρα
ἀρίστη καὶ λυσιτελεστάτη πᾶσι· στάσεως δὲ καὶ

διαφορᾶς, σκυθρωπὴ μὲν ἡ προσηγορία καὶ δυσχερής, πολὺ δὲ χείρω καὶ τὰ ἔργα καὶ σκυθρωπότερα. καὶ γὰρ εἰπεῖν ἔστι καὶ ἀκοῦσαι καὶ πολλὰ τῶν ἀβουλήτων, καὶ πρᾶξαι, καὶ παθεῖν. ἡ δὲ τῶν ἐγγὺς οὕτως καὶ ὁμόρων διαφορὰ καὶ τὸ μῖσος, οὐδὲν ἄλλο ἔοικεν, ἢ στάσει μιᾶς πόλεως· ὅπου καὶ γάμων κοινωνία πολλοῖς, καὶ συμβολαίων, καὶ τὸ ἀφικνεῖσθαι παρ' ἀλλήλους σχεδόν τι καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν, καὶ τὸ συγγενεῖς εἶναι, καὶ συνήθεις, καὶ ξένους, τρόπον τινὰ ἀλλήλοις ἅπαντας. παροικοῦσα δὲ πόλις ἐχθρὰ καὶ δυσμενής, λυπηρὸν πάντα τρόπον καὶ δυσομίλητον· ὥσπερ εὔνους καὶ φίλη, συμφέρον καὶ ἀγαπητόν. ἐνθυμεῖσθε δὲ ὅσῳ μὲν ἥδιον ἀποδημεῖν πρὸς τοὺς πέλας οἰκείως ἔχοντας, ἀλλὰ μὴ ἐχθρῶς· ὅσῳ δὲ βέλτιον τοὺς ἐπιξενουμένους ὑποδέχεσθαι χωρὶς ὑποψίας. ἐν δὲ ταῖς κοιναῖς πανηγύρεσι, καὶ θεῶν ἑορταῖς καὶ θέαις· ὅσῳ κρεῖττον καὶ σωφρονέστερον ἀναμίγνυσθαι συνθύοντας ἀλλήλοις, καὶ συνευχομένους· ἀλλὰ μὴ τοὐναντίον καταρωμένους, βλασφημοῦντας. αἱ δὲ ἐπιβοήσεις ἑκατέρου τοῦ πλήθους ἐν τοῖς σταδίοις καὶ τοῖς θεάτροις, πόσον διαφέρουσι μετ' ἐπαίνου γιγνόμεναι, καὶ πολλῆς εὐφημίας, τῶν μετὰ μίσους καὶ λοιδορίας; οὐ γὰρ ἀνθρώπων ἐπιεικῶν, οὐδὲ πόλεων σωφρόνων· μᾶλλον δὲ ἑταιρῶν ἀσχημόνων, ἀπὸ οἰκήματος ἑκατέρας οὐδὲν αἰσχυνομένων ῥῆμα ἀκόλαστον εἰπεῖν, ᾗ φησιν Ὅμηρος·

A *diſsidij, tetrica quidem & moleſta appellatio eſt, multò autem peiora ſunt facta, magiſque tetrica. Etenim dicere cõtingit & audire multa moleſta, & multa quæ nolis & facere & pati. Diſsidiũ autem tam propinquorum, atque tam finitimorum odium, nihil aliud eſſe videtur quàm vnius ſeditio ciuitatis, vbi & nuptiarum multis eſt & commerciorum ſocietas, atque alteri veniũt ad alteros propemodùm ſingulis diebus, & ſunt cognati inter ſe* B *& familiares, hoſpitéſque quodammodo omnes. Propè autem habitãs ciuitas hoſtilis atque inimica, triſtis omnino res eſt, & inſociabilis: quemadmodum beneuola & amica, cõmoda atque chara res eſt. Cogitate autem, quanto iucũdius ſit peregrinari ad in propinquo habitantes, familiariter & non hoſtiliter affectos: quantóque melius hoſpites adueniẽtes ſuſcipere abſque ſuſpicione. Atque in communibus conuentibus, & deorum* C *feriis & ſpectaculis, quanto melius modeſtiúſque ſit inter ſe miſceri ſacrificantes, ſimúlque precari, quàm è diuerſo deuouere atque malè dicere. Acclamationes autem vtriuſque multitudinis in ſtadiis & theatris, quantum differant cum laude factæ, multóque fauore, ab iis quæ cum odio atque conuiciis? Non enim hoc eſt moderatorum hominum, neque ciuitatum honeſtarum: ſed magis inhoneſtarum meretricum, quas ex* D *vtriuſque ædibus nihil pudet quodlibet verbum ſcurrile dicere, vt ait Homerus:*

Αἵτε χολωσάμεναι ἀγορῆς ἐς μέσον
  ἰοῦσαι,
Νεικεῦσ' ἀλλήλῃσι, χόλος δέ τε καὶ τὰ
  κελεύει.

Quæ lite incenſæ magna, pectúſ-
  que vorante,
Mutuò iurgantur ſæuè, ad mediúm-
  que feruntur
Vſque forum celeres, vbi veráque
  falſáque iactant:

πόσῳ δὴ ταῦτά ἐστι, τὸ μὴ πάσχειν; ὅσῳ δὴ πλείονος τὸ μὴ ποιεῖν; ποῖον δ' ἂν τοσοῦτον γένοιτο χρημάτων πλῆθος, ἢ χώρας μέγεθος,

Quanti autem æſtimandum, hæc non pati? Quanto verò pluris, non facere? Quæ autem tanta eſſe queat pecuniarum copia, aut regionis magnitudo, pro

qua non cõueniat hominibus mente prææditis, comparare quotidianum fauorem, vt decenter quidem ludi ſpectarentur, prompte verò peregrinatio ſuſciperetur? Quin etiam ea quæ ſunt in regione, & quæ ſunt in mari, quæque ſunt in montibus, ſemper vos in idem loci congregant, atque nolentes etiam cogunt mutua habere commercia: illi enim indigẽt materia quæ apud nos eſt, aliiſque multis: & nos haud quimus per alium portum nec inferre nec efferre, quæ apud nos proueniũt. Quo pacto igitur non omnium infortunatiſſimum ſit, emere vnumquemque ab hominibus non amicis, venũdareque oſoribus, naues applicare apud grauatè excipientes, ſuſcipere conuiciantes, cõuiuia interdum agere cum alieniſſimis: & ſi quis nauẽ inſcendat, manifeſtè ſcire, quòd & à gubernatore & nautis deuoueatur? Quòd autem omnium iniucundiſſimum eſt, ſemper inimicos videre præ oculis, & nauigantes, & iter facientes: atque hos ſemper plurimos in viis occurrere, prauũ & moleſtum ſignũ eſt: vt prorſus neceſſe ſit prætereũtes vel dicere, vel audire quòd mordeat. Itáque ſæpenumero mecum cogitaui hominum ruditatem, corruptionémque, quòd peioribus ſint animis quã ignobiliſſima viliſſimáq; animalia. Homines enim frequenter, quum mutuò ſe conueniunt, pugnantes conuiciantéſque recedunt. Formicæ autem ita denſæ ambulantes, nunquam vexant ſe mutuò, ſed valde manſuetè conueniunt, prætereúntque, & ſuccurrunt inuicem. Et quidem, quod nunc accidit circa noſtram ciuitatem, reuera ſanè multos tangit, vellicátque alios omnes: quòd cauſas vos ſuſcipiatis, eáſque apud vos neceſſe ſit iudicari: oportet autẽ propter hoc magis humaniter agere, neque facere voſmetipſos inuidioſos. Deinde legati ad hoc delecti negotiũ, vnde diſcedent, nónne illinc? Nónne ab inimiciſſimis huc appellent nauigantes? portúq; vtentur inimicæ ciuitatis?

A ἀνθ' οὗ προσήκει τοὺς νοῦν ἔχοντας ἀνθρώποις ἀντικαταλλάξασθαι τὴν καθ' ἡμέραν εὐφημίαν, τὸ πρεπόντως μὲν θεάσασθαι, προθύμως δὲ ἀποδημεῖν; καὶ μὴν τά γε τῆς χώρας, καὶ τὰ τῆς θαλάττης, καὶ τὰ τῶν ὀρῶν, ἐξ ἅπαντος ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτὸ συνάγει, καὶ μὴ βουλομένους ἀναγκάζει χρήσασθαι ἀλλήλοις· ἐκεῖνοί τε γὰρ δέονται τῆς παρ' ὑμῶν ὕλης, καὶ ἑτέρων πολλῶν, καὶ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν οὔτε εἰσαγάγεσθαι δι' ἑτέρου λιμένος, οὔτ' ἐκπέμψαι τὰ γινόμενα B παρ' ἡμῖν. πῶς οὖν οὐχ ἁπάντων δυστυχέστατον, ὠνεῖσθαι μὲν ἑκάστοις παρὰ ἀνθρώπων οὐ φίλων, ἀποδίδοσθαι δὲ τοῖς μισοῦσι, κατάγεσθαι δὲ παρὰ τοῖς βαρυνομένοις, ὑποδέχεσθαι δὲ τοὺς λοιδοροῦντας, συνεστιᾶσθαι δὲ ἐνίοτε τοῖς ἀλλοτριωτάτοις· ἐὰν δὲ πλοίου τις ἐπιβαίνῃ, σαφῶς εἰδέναι καὶ τὸν κυβερνήτην καὶ τοὺς ναύτας ἅπαντας καταρωμένους. τὸ δὲ πάντων ἀηδέστατον ὅραμα ἐχθρῶν, τοῦτο ἀείποτε ὁρᾶν, καὶ πλέοντας, καὶ βαδί- C ζοντας, καὶ τούτους ἀεὶ, πλείστους κατὰ τὰς ὁδοὺς ἀπαντᾶν· πονηρὸν καὶ δυσχερὲς σύμβολον· ὥστε πάντως εἰπόντα τι προσῆκεν, ἢ ἀκούσαντας δυσχερές. ὥστε ἔγωγε ἐνεθυμούμην πολλάκις, τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμαθίαν καὶ διαφθορὰν, ὅτι τῶν σφόδρα ἀδόξων, καὶ φαυλοτάτων ζώων χείρους εἰσὶ ταῖς ψυχαῖς. οἱ μὲν γὰρ, ἄνθρωποι πολλάκις ἐντυχόντες ἀλλήλοις μάχονται, καὶ λοιδορηθέντες ἀπίασιν. οἱ δὲ μύρμηκες, οὕτω πυκνοὶ βαδίζοντες, οὐδέποτε ἠνώχλησαν D ἀλλήλους, ἀλλὰ πάνυ πρᾴως ἐντυγχάνουσι, καὶ παρίασι, καὶ βοηθοῦσιν ἀλλήλοις. καὶ μὴν τὸ νῦν συμβεβηκὸς περὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν, τὸ μὲν ἀληθὲς, ἅπτεται πολλῶν, καὶ κνίζει τοὺς ἄλλους πάντας· ὅτι δὴ τὰς δίκας ὑμεῖς ἀποδέχεσθε, καὶ παρ' ὑμῖν αὐτὰς ἀνάγκη κρίνεσθαι· χρὴ δὲ δι' αὐτὸ μᾶλλον φιλανθρώπως ἔχειν, καὶ μὴ παρέχειν ἑαυτοὺς ἐπιφθόνους. αὐτίκα πρέσβεις οἱ χειροτονηθέντες ἐπὶ τοῦτο πρᾶγμα, πόθεν ἀπίασιν, οὐκ ἐκεῖθεν; οὐ παρὰ τῶν ἐχθίστων ἀναχθήσονται πλέοντες; καὶ χρήσονται τῷ λιμένι τῆς ἐχθρᾶς πόλεως;

ἢ κύκλῳ περιίασιν, ὥσπερ χαλεπῆς καὶ ἀβάτου τῆς ἐγγὺς ἡμῖν θαλάττης; ἐγὼ μὲν γάρ, καὶ τοῖς πρότερον διαφερομένοις πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας, ταῦτα ἡγοῦμαι χαλεπώτερα καὶ βαρύτερα, τοῦ λαβόντος ὅπλα καὶ βαδίζειν εἰς τὴν χώραν, ἢ προσβάλλειν τοῖς τείχεσιν, ἢ τὰ δένδρα κόπτειν, ἢ τοῖς καρποῖς πῦρ ἐνιέναι. τούτων γάρ, οἶμαι, χαλεπῶν ὄντων, τὸ πάντη χαλεπώτερόν ἐστιν, ἀφ' ὧν γίγνεται τὸ τῆς ἔχθρας, καὶ τὸ τοῦ μίσους. οὐ γάρ ἐστι φανῆναί ποτε ἀπὸ τούτου τοῦ πράγματος ὠφέλιμον οὐδὲ χρηστόν. ὅ τε γὰρ τῆς ἔχθρας καρπός, ἀπὸ πάντων πικρότατος καὶ δριμύτατος· ὥσπερ, οἶμαι, τοὐναντίον, ὁ τῆς εὐνοίας ἥδιστος καὶ λυσιτελέστατος. τὸ γὰρ μηδέποτε εἴκειν, μηδὲ παραχωρεῖν τῷ πλησίον· λέγω δέ, χωρὶς αἰσχύνης, μηδὲ τῶν μὲν τυγχάνειν αὐτούς, τὰ δὲ παριέναι τοῖς ἄλλοις· οὐκ ἀνδρεῖόν ἐστιν ὥσπερ οἴονταί τινες· οὐδὲ μεγαλόφρον, ἀλλ' ἀνόητον καὶ ἀμαθές. οὐχ ὁρᾶτε τοῦ ξύμπαντος οὐρανοῦ, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ θείων καὶ μακαρίων αἰώνιον τάξιν καὶ ὁμόνοιαν καὶ σωφροσύνην, ἧς οὔτε κάλλιον οὔτε σεμνότερον οὐδὲν οἷόν τ' ἐπινοῆσαι; πρὸς δὲ αὐτῷ λεγομένων στοιχείων, ἀέρος, καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ πυρὸς τὴν ἀσφαλῆ καὶ δικαίαν δι' αἰῶνος ἁρμονίαν, μεθ' ὅσης εὐγνωμοσύνης καὶ μετριότητος διαμένειν πέφυκεν αὐτά τε σωζόμενα, καὶ σώζοντα τὸν ἅπαντα κόσμον; σκοπεῖτε γάρ, εἰ καί τισι δόξει μετέωρος ὁ λόγος, οὐ πάνυ τι ὑμῖν συμπαθής, ὅτι ταῦτα πεφυκότα ἄφθαρτα καὶ θεῖα, καὶ τοῦ πρώτου καὶ μεγίστου γνώμῃ, καὶ δυνάμει κυβερνώμενα θεοῦ τὸν ἅπαντα χρόνον, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας καὶ ὁμονοίας σώζεσθαι φιλεῖ· τά τε ἰσχυρότερα καὶ μείζω, καὶ τὰ ἐλάττω δὲ δοκοῦντα. ταύτης δὲ τῆς κοινωνίας διαλυθείσης, καὶ στάσεως ἐπιγενομένης, οὐχ οὕτως ἀνώλεθρος, οὐδὲ ἄφθαρτος αὐτῶν ἡ φύσις, ὥστε μὴ ταράττεσθαι, καὶ τὴν ἀμήχανόν τε καὶ ἄπιστον, ὡς φασιν, ὑπομένειν φθοράν, ἐκ τοῦ ὄντος εἰς

A *An illis circumeundum erit, quaſi ſæuum ſit & inuium mare nobis propinquum? Ego enim, vt & antea dixi, diſsidentibus cum vicinis hæc difficiliora grauioráque puto, quàm capere arma, & incurrere in regionem, aut machinas mœnibus admouere, aut excindere arbores, aut fructibus ignem immittere. Hæc enim quum (vt opinor) acerba ſint, omni tamen ex parte acerbius eſt id, quod ex inimicitiis atque odiis prouenit. Neque enim apparet, hac* B *ex re quicquam vtile aut bonum vnquã proueniſſe. Inimicitiarum ſiquidem fructus ab omni parte amariſsimus & acerbiſsimus eſt: ſicuti opinor, è diuerſo, beneuolentiæ iucundiſsimus atque vtiliſsimus. Nunquam enim cedere, neque locũ dare proximo (dico autem, abſque turpitudine: neque eò, vt quæ nanciſcaris ipſe, aliis dimittas) non virile eſt, ſicuti putant quidam: neque magni animi, ſed ſtultum & agreſte. Non videtis vniuerſi cœli, & quæ* C *in eo ſunt diuinorum beatorúmque ſempiternum ordinem atque cõcordiam moderationémque, qua neque pulchrius neque grauius quicquam excogitari poteſt? Ad hæc, elementorum quæ dicuntur, aëris & terræ, aquæ & ignis tutam atque æquam per ſecula harmoniam, qua cum beneuolentia & mediocritate perdurare ſoleant ſalua, ſaluéntque omnem mundum? Animaduertite enim, etiã ſi quibuſdam hæc oratio de ſublimibus eſſe videa-* D *tur, neque omnino ad veſtrum affectum compoſita, quòd ea quum ſint incorruptibilia & diuina, & primi maximiq; Dei conſilio & potentia omne tempus gubernentur, ex mutua amicitia concordiáque ſaluari ament: tametſi partim ſint fortiora maioráque, partim verò minora videantur. Hac autem ſocietate conuulſa, ſuperuenientéque ſeditione, non ita interitus corruptioniſque expers illorum eſt natura, vt non conturbentur, & immenſam atque incredibilem (vt aiunt) ſuſtineant corruptionem, ab exiſtente in non*

exiſtens. Quæ enim apud ſapientes nominatur violẽtia ætheris, in quo regia maximéque propria animæ & potentiæ vis eſt, quem non fugiunt ignem nominare frequenter, terminóque definito & leniter naſcentem in quibuſdam conſtitutis temporibus cum omni amicitia cõcordiáque videbimus. Aliorum autem cupiditas & diſsidium iniquè exortum, in extremo interitus periculo eſt: qui vniuerſis nunquã cõtinget, eo quòd inter ea ſumma pax & iuſtitia exiſtat, omniáque vbique ſeruiãt correſpondeántq; ſibi, æquiſsimæ obediẽtia legi, cedentiáque. Non videtis, nunc quidem ſolem noctu excedere, daréque oriendi locum obſcurioribus aſtris: nunc autem lunę permittere, vt omnem terram illuminet, in defectu luminis melioris? Nunc verò ſidera locum dare ſoli, neque arbitrari ſe quicquam pati, aut perdere, propter illius Dei potentiam? Nunc autẽ ſolem medio interdum die tenebris obſcurari, luna intercedente, cui ipſe lumen miniſtrat: quinetiam ſæpè ab infirmiſsimis nubeculis abſcondi, aut aliqua rara circa lacus & flumina nebula ſtãte, interdum omnino excludi, interdum verò infirmum tenuémque radium tranſmittere? Ad hæc non videtis errantes ſtellas irrequieta incedere chorea, & nunquam ſibi inuicem eſſe impedimento? Rurſus ad hæc, terra quidem infimam ſortita regionem, ſubtus manet, tãquam nauis ſuſtentaculũ: aqua verò circa hanc diffuſa eſt: ſuper autem ambabus aër mollis tacitúſque vehitur; æther autem ſupremum obtinet locum, omniáque cõplectitur, diuino igne in circuitu ſuper ea circumcurrẽte? Et hæc quidem ita robuſta & magna, ſocietatem inter ſe mutuam habent, agúntque ſine inimicitiis: parua verò ita oppidula vilium hominum, gentéſque imbecilles in terræ particula habitantes, non poſſunt quieſcere, neque citra tumultum ſibi eſſe vicinæ? At volucres propè inter ſe nidos conſtruentes, non mutuò inſidiantur; neque

A τὸ μὴ ὄν. ἡ μὲν γὰρ λεγομένη παρὰ τοῖς σοφοῖς ἐπικράτησις αἰθέρος, ἐν ᾧ τὸ βασίλειον καὶ τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς καὶ δυνάμεώς ὄν, οὐκ ἀποτρέπονται πῦρ ὀνομάζειν πολλάκις, ὅρῳ τε καὶ πράως γινόμενον ἔν τισι χρόνοις τεταγμένοις, μετὰ πάσης φιλίας καὶ ὁμονοίας ἔοικε συμβαίνειν. ἡ δὲ τῶν ἄλλων πλεονεξία καὶ διαφορὰ παρανόμως γινομένη, τὸν ἔσχατον ἔχει κίνδυνον ὀλέθρου, περὶ τῶν ὅλων οὔποτε ἐσομένου· διὰ τὸ πᾶσαν εἰρήνην καὶ δι-
B καιοσύνην ἐν αὐτοῖς ὑπάρχειν, καὶ πανταχοῦ πάντα δουλεύειν καὶ ξυνακολουθεῖν, εὐγνώμονι νόμῳ πειθόμενα, καὶ εἴκοντα. οὐχ ὁρᾶτε, τοῦτο μὲν ἥλιον νυκτὶ μεθιστάμενον καὶ παρέχοντα ἀνατεῖλαι τοῖς ἀφανεστέροις ἄστροις· τοῦτο δὲ σελήνην ἐῶντα καταλάμψαι τὴν ἅπασαν γῆν ἐν ἐρημίᾳ τοῦ κρείττονος φωτός; τοῦτο δὲ ἄστρα ὑποχωροῦντα ἡλίῳ, καὶ μηδὲν ἡγούμενα πάσχειν μηδὲ ἀπολλύναι, διὰ τὴν ἐκείνου τοῦ θεοῦ δύναμιν; τοῦτο δὲ αὐτὸν ἥ-
C λιον περὶ μέσην ἐνίοτε ἡμέραν ἐπισκοτούμενον, σελήνης ἐπιδραμούσης ᾗ τὸ φῶς αὐτὸς δίδωσι· πολλάκις γε μὴν, ὑπὸ τῶν ἀσθενεστάτων νεφῶν κρυπτόμενον, ἢ τινὸς ἀραιᾶς ὁμίχλης περὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς ἱσταμένης, ὡς ἔσθ᾽ ὅτε μὲν εἴργεσθαι παντελῶς, ἐνίοτε δὲ ἀδρανῆ τὴν ἀκτῖνα καὶ λεπτὴν διαπέμπειν; τοῦτο δὲ τῶν πλανωμένων ἀστέρων τὴν ἄπαυστον χορείαν, ἃ μηδέποτε ἀλλήλοις ἐμποδὼν ἵσταται; πρὸς δὲ αὖ, γῆ μὲν τὴν κατωτάτω χώραν λαχοῦσα, ὑπομένει καθάπερ ἕρμα νεώς, ὕδωρ
D δὲ περὶ ταύτῃ κεχυμένον· ὕπερθεν δὲ ἀμφοῖν ἀὴρ μαλακός τε καὶ *εὔπνους, ὁ δὲ ἀνω- γ. ἄπνους.
τάτω καὶ ξύμπαντα ἔχων αἰθήρ, πυρὸς θείου κύκλῳ περιδραμόντος αὐτοῖς; καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἰσχυρὰ καὶ μεγάλα τὴν πρὸς ἄλληλα κοινωνίαν ἔχεται, καὶ διατελεῖ χωρὶς ἔχθρας· μικρὰ δὲ οὕτως πολίχνια τῶν ἐπιτυχόντων ἀνθρώπων ἔθνη καὶ ἀσθενῆ κατοικοῦντα ἐν μέρει τῆς γῆς, οὐ δύναται τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, οὐδὲ ἀθορύβως ἀλλήλοις γειτνιᾶν; ἀλλ᾽ ὄρνιθες ἐγγὺς ἀλλήλων ποιησάμενοι νεοττιάς, οὐκ ἐπιβουλεύουσιν αὐτοῖς, οὐδὲ

A διαφέρονται περὶ τροφῆς· οὐδὲ μύρμηκες πλησίον ὀπὰς ἔχοντες, ἐκ τῆς αὐτῆς ἅλω πολλάκις εἰσφερόμενοι σῖτον, ἀλλὰ παραχωροῦσιν αὐτοῖς, καὶ τῶν ὁδῶν ἐκτρέπονται, καὶ συνεργάζονται πολλάκις. οὐδὲ ἑσμοὶ πλείονες μελιττῶν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν νεμόμενοι λειμῶνα, τῶν ἔργων ἀμελήσαντες, περὶ τῶν ἀνθῶν τῆς δρόσου διαφέρονται. καὶ μὴν ἀγέλαι τε βοῶν καὶ ἵππων, ἀναμιχθεῖσαι πολλάκις, ἀθορύβως καὶ πρᾴως νέμονται, ὥστε μίαν ἐξ ἀμφοῖν ἀγέλην ὁρᾶσθαι. ἔτι δὲ αἰπόλια, καὶ B ποίμνια συμμιχθέντα ἐπὶ νομῆς, τὸ ἡμερεύσαντα ῥᾳδίως καὶ πρᾴως ὑπὸ τῶν νομέων διεκρίθησαν. ἄνθρωποι δὲ βοσκημάτων καὶ θηρίων χείρους, ὡς ἔοικε, τὰ πρὸς φιλίαν, καὶ τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις. ἃ γὰρ ἡ φύσις ἐποίησεν εὐνοίας ἕνεκα, ταῦτα ἰδεῖν ἐστὶν ἔχθρας καὶ μίσους αἴτια γιγνόμενα. αὐτίκα ἡ πρώτη καὶ μεγίστη φιλία γονεῦσι πρὸς παῖδας.

diſsident pro eſca: neque formicæ foramina inter ſe propinqua habentes, ex eadémque area ſæpe frumenta inferentes, inter ſe pugnant, ſed cedunt mutuò, éque viis diuertunt, ſimúlq; operantur frequẽter. Neque plura apum examina vnum & idem depaſcentia pratum, neglectis operibus, pro florum rore diſsidẽt. Quinetiam armẽta boum equorũque permixta ſæpè, abſque tumultu & manſuetè paſcuntur, vt vnum ex ambobus armentum videatur. Prætereà caprarum & ouium commixti greges in paſcuis, totúmque paſtæ diem, facilè & manſuetè à paſtoribus diſcernuntur. Porrò homines pecoribus & beſtiis, vt apparet, peiores ſunt, quòd ad amicitiam attinet, mutuámque ſocietatem. Quæ enim natura fecit beneuolentiæ cauſa, ea videre licet inimicitiarum odiíque facta eſſe ſeminaria. Proinde prima maximáque parentum erga filios amicitia.

ΠΡΟΣ ΑΠΑΜΕΙΣ, περὶ Ὁμονοίας. μα΄.

C AD APAMENSES, DE CONCORDIA. 41. XLI.

ΟΤΙ μὲν ὑμεῖς, ὦ βουλὴ, καὶ τῶν ἄλλων οἱ παρόντες οἱ μετριώτατοι, πρᾴως πρὸς ἐμὲ καὶ φιλικῶς ἔχετε, δοκῶ μοι τοῦτο γιγνώσκειν. αὐτός τε γὰρ ἐμαυτὸν οἶδα περὶ πολλοῦ ποιούμενον τὴν παρ' ὑμῶν εὔνοιαν, καὶ μηδέποτε μηδὲν ἐναντίον μήτε εἰπόντα, μήτε πράξαντα· καὶ D ὑμεῖς εὐθὺς ἐμὲ ἀφικόμενον ἐτιμήσατε δημοσίῳ ψηφίσματι, πέμψαντες συνηδόμενοι τῆς καθόδου, καὶ παρακαλοῦντες ἐπιδημῆσαι πρὸς αὐτούς. καὶ ἴσως οὐδὲν ἐποιεῖτε θαυμαστόν. οὐ γὰρ μόνον αἱ λοιπαὶ πόλεις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰσοτίμων ὑμῖν αἱ πλεῖσται σχεδὸν, ὅπου γέγονα, καὶ πολιτείας καὶ βουλῆς καὶ τῶν πρώτων τιμῶν οὐδὲν δεομένῳ μετέδωκαν, οὐκ ἀνωφελῆ, * φημὶ, νομίζοντες, οὐδὲ ἀνάξιον τιμᾶσθαι. τὸ δὲ ὑμέτερον οὐκ ἔστι ἀλλότριον, ἀλλ' ὡς ἂν εὐνοίᾳ καὶ χά-

κ. φασί,

Vòd vos quidẽ (ô Senatores, aliíque qui adeſtis modeſtiſsimi viri) mãſuetè erga me & amicè affecti ſitis, ſatis mihi videor intelligere. Nam & mihi ipſi cõſcius ſum, quòd veſtram magni fecerim beneuolentiam, & nunquam quicquam contrariũ neque dixerim neque fecerim: & vos, ſimulac adueni, me publicè decreto honoraſtis, legatis miſsis qui reditum gratularẽtur, obſecrarẽntque peregrinari ad vos. Et fortaſſe nihil feciſtis admirabile. Non enim ſolùm reliquæ ciuitates, verum etiã plurimæ fere eiuſdem vobiſcum dignitatis, in quibus fui, & ciuitates & ſenatus primorúmque me nihil rogantem honorum fecerunt participem: non inutilem forſan exiſtimantes, neque honore indignum. Veſtrum autem factum non eſt alienum, ſed quaſi ex patriç beneuolentia

gratiáque profectum, ſuum honorantis ciuem. Quod autem quidam ſunt apud vos, ſicut & in huius ciuitatis populo, qui non valde propter me lætentur: non admiror, propter ciuitatũ ſimultatem. Proinde liquidò noui, quod neque illic omnes ciues placare poſsim: ſed quoſdam propter hoc ipſum mihi iratos, quòd nimis videar ciuitatis amans, propenſíque in eã animi. Oportet autẽ humanum & modeſtum hominem, & hanc ſuis ciuibus concedere poteſtatem. Non licere enim in ciuitate cuiquam vni contradicere, neque reprehendere, etiamſi omnia benè gerere videatur, non popularis eſt gubernationis, neque humanum: ſed magis ſolet hoc accidere tyrannis, quàm benefactoribus. Si igitur aliqui ſunt erga me moroſè affecti, illis ego maximè credo. Manifeſtum enim, quòd ideo ita ſint affecti, quòd me exiſtimẽt meam ipſius patriam amare, omníque pacto auctam velle. Si ergo fuerint perſuaſi, quòd & iſtam meã putem patriã, próque ea facere quicquid poſſum, propenſus ſim, facile mutabuntur: méque amabũt, ſicut & alios. Quod patriam ſanè plus quàm alij omnes amẽ, nõ eo inficias. Quæro autem illud, an hoc iniqui prauíque viri eſſe putẽt, talémque ciuem apud ipſos eſſe nolint? Quapropter licet vobis & me habere ciuẽ abſque ſuſpicione, alióſque quicunque optimi ſunt. Et propter hoc ipſum mihi iuſtius credere poſſetis. Quicunque enim ingratus eſt erga naturales parentes, pius eſſe non poterit erga adoptantes ipſum. Qui verò diligunt eos ex quibus ſunt procreati, nũquam illi gratiam rependere negligẽt parentibus adoptantibus. Naturæ enim beneficium, abſque præmeditatione datur: gratię autem, eſt voluntarium. Sum equidem ciuis vtrorumque, ſed illis me quidẽ gratiam habere nõ oportet hanc ob rem, vobis autem vt benefactoribus gratiã referre æquum eſt. Nam veſtram propter beneuolentiam atque donũ ciuitatis ſum

A εἴη πατρίδος, τιμώσης πολίτην αὑτῆς. τὸ δὲ εἶναί τινας, ὡς ἂν ἐν δήμῳ, τῶν ἐνθάδε ἐμοὶ σχεδὸν μὴ σφόδρα ἡδομένους, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, διὰ τὴν τῶν πόλεων φιλοτιμίαν. καί τοι ἐπίσταμαι σαφῶς, οὐδὲ τοὺς ἐκεῖ πολίτας ἅπαντας ἀρέσαι δυνάμενος· ἀλλ' ἐνίους δι' αὐτὸ τοῦτο ἀχθομένους, ὅτι λίαν δοκῶ φιλόπολις καὶ πρόθυμος. δεῖ δὲ τὸν ἐπιεικῆ καὶ μέτριον ἄνδρα, καὶ ταύτην παρέχειν τὴν ἐξουσίαν τοῖς ἑαυτοῦ

B πολίταις. τὸ γὰρ μηδένα ἐν πόλει μήτε ἀντιλέγειν ἑνὶ, μήτε μέμφεσθαι, κἂν ἅπαντα φαίνηται ποιῶν καλῶς, οὐ δημοτικόν ἐστιν, οὐδὲ ἐπιεικές· ἀλλὰ μᾶλλον φιλεῖ τὸ τοιοῦτον συμβαίνειν τοῖς τυράννοις ἢ τοῖς εὐεργέταις. εἰ οὖν εἰσί τινες πρὸς ἐμὲ δυσκόλως διακείμενοι, τούτοις μάλιστα πιστεύω. δῆλον γὰρ ὡς νομίζοντές με ἀγαπᾶν τὴν ἐμαυτοῦ πατρίδα, καὶ πάντα τρόπον αὔξειν, οὕτως ἔχουσιν. ἐὰν οὖν πεισθῶσιν, ὅτι καὶ

C ταύτην ἡγοῦμαι πατρίδα, καὶ πράττειν ὑπὲρ αὐτῆς ὅ,τι ἂν δύνωμαι πρόθυμός εἰμι, ῥᾳδίως μεταβαλοῦνται, καὶ ἀγαπήσουσί με τοῖς ἄλλοις ὁμοίως. τὸ μὲν οὖν φιλεῖν τὴν πατρίδα μάλιστα πάντων, οὐκ ἔξαρνός εἰμι. πυνθάνομαι δὲ αὐτὸ, εἰ τοῦτο ἀδίκου νομίζουσιν ἀνδρὸς εἶναι καὶ μοχθηροῦ, καὶ πολίτην τοιοῦτον οὐκ ἂν ἐθέλοιεν εἶναι παρ' αὐτοῖς; οὐκοῦν ἔξεστιν ὑμῖν ἔχειν κἀμὲ πολίτην ἀνυπόπτως, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς

D βελτίστους. καὶ τοίνυν δι' αὐτό μοι τοῦτο πιστεύοιτε ἂν δικαιότερον. ὅστις μὲν γὰρ ἀγνώμων περὶ τοὺς φύσει γονέας, οὐκ ἂν γένοιτο ὅσιος οὐδὲ πρὸς τοὺς θεμένους αὐτόν. ὁ δὲ τοὺς γεννήσαντας ἀγαπῶν, οὐδέποτ' ἂν ἀμελήσειε τῶν χάριτι γονέων γενομένων. τὸ μὲν γὰρ τῆς φύσεως, αὐτόματόν ἐστι· τὸ δὲ τῆς χάριτος, ἑκούσιον. εἰμὶ μὲν οὖν πολίτης ἑκατέρων· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν οὐ δεῖ με περὶ τούτου χάριν εἰδέναι, ὑμᾶς δὲ ὡς εὐεργέτας ἀμείβεσθαι δίκαιον. διὰ δὲ τὴν ὑμετέραν εὔνοιαν καὶ δωρεὰν μετέχω τῆς

πόλεως, ἀλλ' ὅσοι μὲν αὐτοὶ πολῖται γεγόνασι, τούτοις μόνον ὑπάρχει φιλάνθρωπον τὸ τῆς δωρεᾶς, τὸ δὲ τῆς φύσεως ἀναγκαῖον οὐ πρόσεστιν. ἐμοὶ δὲ ἀμφοτέρων μέτεστιν. ὁ μὲν γὰρ πάππος ὁ ἐμὸς μετὰ τῆς μητρὸς τῆς ἐμῆς παρὰ τοῦ τότε αὐτοκράτορος φίλου ὄντος, ἅμα τῆς Ρωμαίων πολιτείας καὶ τῆς ὑμετέρας ἔτυχεν, ὁ δὲ πατὴρ, παρ' ὑμῶν· ὥστε καὶ χάριτι καὶ γένει πολίτης ὑμέτερος εἰμί. τὸ γὰρ ἀπωτέρω δυοῖν βασμοῖν ζητεῖν τὸ γένος, οὐδαμῶς ἐπιεικές. οὐδεὶς γὰρ οὕτω τό γε ἀληθὲς ἐξ οὐδεμιᾶς εὑρεθήσεται πόλεως. καὶ μὴν τῶν γε ἐμῶν τέκνων ἥδε πατρίς ἐστι μᾶλλον. τὸ μὲν οὖν ἀναγκαῖον συνακολουθεῖν τὰ τέκνα τῷ πατρί· πολὺ δὲ ἥδιον, τὸν πατέρα τοῖς παισὶ συνέπεσθαι. ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα εὔνους ὢν ὑμῖν τυγχάνω, καὶ πολίτου διάθεσιν ἔχω, καὶ φανερῶς δὲ ἐδήλωσα. τῆς γὰρ φιλονεικίας ἐνεστώσης ταῖς πόλεσι, καὶ τῆς πατρίδος σφόδρα μὲν αἰδουμένης ἐμὲ ἄκοντα ἐνοχλῆσαι, σφόδρα δὲ ἐπιθυμούσης ἀναλαβεῖν τὸ πρᾶγμα, πολλάκις τὸ τιμᾶν προσκαλουμένης, οὐκ ἐπήκουσα πρὸς τοῦτο μόνον· οὐδὲν ἂν ὀκνήσας ἐκείνης ἕνεκα ποιῆσαι, μηδενὸς ἔλαττον τυχὸν πρᾶξαι δυνάμενος· καὶ φίλων μοι ὄντων οὔτε ὀλίγων οὔτε ἀδυνάτων ἵνα μηδὲν ἐπίφθονον εἴπω, μηδὲ ὃ λυπήσει τινάς· ἔτι δὲ οὐκ ὀκνῶν τὴν ὁδὸν, ὁπότε δεῖ με καὶ ἄλλως ἀπιέναι. τούτων οὖν ὑπαρχόντων, ἀπεσχόμην τοῦ πράγματος, οὐκ ἐκείνους προδιδοὺς, ἀλλ' αἰδούμενος ὑμᾶς, καὶ νομίζων χρησιμώτερος ἔσεσθαι κἀκείνοις καὶ ὑμῖν, ἐὰν δύνωμαι φιλίας ποιῆσαι τὰς πόλεις, τῶν τε προτέρων ζητημάτων ἀπαλλάξας, καὶ τολοιπὸν εἰς εὔνοιαν καὶ ὁμόνοιαν προτρεψάμενος. τοῦτο γὰρ ἁπάντων ἐπιτήδειόν τε καὶ ἄριστον, οὐ μόνον τοῖς ἴσοις πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ τοῖς κρείττοσι πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους. ἐπίσταμαι μὲν οὖν ὡς χαλεπόν ἐστιν ἀνθρώπων ἐξελεῖν ἔριν, καὶ ταῦτα, ἐν πλείονι χρόνῳ τεθραμμένην· ὥσπερ νόσημα ἐκ πολλοῦ συμπεφυκὸς οὐ ῥᾴδιον ἀπαλλάξαι τοῦ σώματος, ἄλλως τε εἴ τις θέλοι ἀνωδύνως ἰᾶσθαι. ὅμως δὲ πιστεύω

A *particeps. Cæterùm quicunque ciuitatem ipſi ſunt adepti, humanitatem tantũ perceperunt dono, neceſſarium autem illud à natura illis nõ adeſt. Mihi autem vtráque adſunt. Auus enim meus cum matre mea, ab hoc imperatore cuius erat amicus, ſimul Romanam ciuitatẽ & veſtrã adeptus eſt, pater autem à vobis: ita & beneficio & genere veſter ſum ciuis. Longius autem quàm duobus gradibus genus quærere, nequaquam humanum eſt.* B *Nemo enim ita verè ex vlla reperietur* ciuitate. Quinetiam meorum liberorum hæc patria magis eſt. Neceſſarium igitur eſt, vt liberi patrem ſequantur: multo verò iucundius, vt pater liberos ſequatur. Ob hæc ergo vobis beneuolus ſum, ciuiſque animum gero: idque clarè iam demõſtraui. Quum enim ciuitatibus inſtaret contentio, & patria admodum quidẽ revereretur inuitum me perturbare, valde autem cuperet vt negotium ſuſciperem,* C *hùcque me honoribus prouocaret, in hoc vno nõ obediui, nihil alioqui illius gratia non facturus: neque minus fortaſſe quã alij valentes efficere, quum & amici ſint non pauci, neque impotentes (ne quid inuidioſum dicam, & quod quoſdam contriſtet) prætereaneque iter fugiens facere, quando me oporteret etiam aliò proficiſci. Quum ergo hæc ita ſint, abſtinui à negotio, non illos deſtituens, ſed reueritus vos, méque putans vtiliorem fore & illis* D *& vobis, ſi poſſem ciuitates facere amicas, liberarémque prioribus à quæſtionibus, inque poſterum exhortarer ad concordiam. Hoc enim in primis optimum & commodiſſimum eſt, nõ ſolùm æqualibus inter ipſos, ſed & ſuperioribus erga inferiores. Noui equidem quàm difficile ſit contentionem ex hominibus auferre, præſertim longo tempore nutritam: quẽadmodum à longo tempore agnatũ morbum haud facilè eſt à corpore repellere, maximè ſi quis abſque doloribus curare velit. Attamen ciuitatis moribus credo,*

existimās minimè eſſe duros & agreſtes, ſed verè germanos, dignóſque humaniſſimis viris, beatáque ciuitate, à qua huc miſſi eſtis, amici iam ad amicos hac in ciuitate habitantes; quæ tantùm felicitate potentiáque alios ſuperat homines, & plus etiam excellit æquitate humanitatéque, cum quòd largiter impertit & ciuitatem & leges & magiſtratus, nihil alienum exiſtimans in dignitatibus, tum quòd ſimiliter omnibus ius cuſtodit ſuũ. Eam conuenit vt vos imitemini, manſuetique atque magnanimi appareatis, & id erga tam propè habitantes & contubernales ferè, non ſæuos neque ſuperbos vicinos; quibuscum vobis & nuptiæ ſunt communes & liberi, & res publicæ, deorúmque ſacrificia, & conuentus & ſpectacula: ſimúlque in eodem ludo docemini priuatim, & conuiuia agitis, vóſque inuicem ſuſcipitis, plurimúmque tēporis inuicem cōuerſamini; & propemodum vnus eſtis populus, vnáque ciuitas, in non longo interuallo. Hæc igitur plures iſthinc & ciues fecit participes, adque gerendos apud nos magiſtratus non eſtis excluſi, nec nō ad illorum honeſtorū, quæ ciuitatis ſunt Romanæ, ſocietatem eſtis admiſſi. Quomodo ergo par foret, priuatim quidem vnumquēque putare amicum, atque honoribus afficere: communiter autem ciuitatem inimicam exiſtimare, & vos illam, & illos veſtram? Qui enim homines diligunt, cúmque his conuerſantur, ciuéſque faciunt, quid reſtat niſi vt vel hunc oderint locum, aut (quod ne dicere quidem fas eſt) à diis odio habeantur? Atqui omnes inimicitiæ erga omnes paſſim, laborioſæ ſunt & difficiles. Nullus enim tam infirmus eſt inimicus, qui non contriſtarit nacta opportunitate etiam eum, qui valde viſus eſt fortis, odiúmque oſtenderit aut ſermone moleſto, aut incommodo facto. Non enim eſt (vt ita dicam) vnquam iucundus

A τὴν τῆς πόλεως ἤθη, νομίζων οὐ σκληρὸν οὐδὲ ἀμαθὲς, ἀλλὰ τὴν ὄντι γνήσιον ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν· καὶ τῆς μακαρίας πόλεως, ὑφ' ἧς δεῦρο ἐπέμφθητε φίλοι δὴ παρὰ φίλους, δεῦρο οἰκήσαντες· ἣ τοσοῦτον εὐτυχίᾳ διαφέρουσα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ δυνάμει, πλέον διενήνοχεν ἐπιεικείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ· τοῦτο μὲν, ἀφθόνως μεταδιδοῦσα καὶ πολιτείας καὶ νόμων καὶ ἀρχῶν, οὐδὲν ἀλλότριον ἡγουμένη τῶν
B ἀξίων· τοῦτο δὲ, ὁμοίως ἅπασι φυλάττουσα τὸ δίκαιον. ἣν προσήκει μιμουμένους ὑμᾶς, πράους καὶ μεγαλόφρονας φαίνεσθαι, καὶ πρὸς τοὺς ἐγγὺς οὕτω, σχεδὸν συνοίκους, μὴ χαλεποὺς, μηδὲ ὑπερηφάνους γείτονας, πρὸς οὓς ὑμῖν καὶ γάμοι κοινοὶ, καὶ τέκνα, καὶ πολιτεῖαι, καὶ θυσίαι θεῶν, καὶ πανηγύρεις, καὶ θεάματα· καὶ συμπαιδεύεσθε τοῖς καθ' ἕνα καὶ συνεστιᾶσθε, καὶ ἀλλήλους ὑποδέχεσθε, καὶ ἀλλήλοις
C τὸν πλείονα χρόνον συνδιατρίβετε· καὶ σχεδὸν εἷς ἐστε δῆμος, καὶ μία πόλις, ἐν οὐ πολλῷ διαστήματι. καὶ τοίνυν πλείους τῶν ἐκεῖθεν καὶ πολίτας πεποιήκατε, καὶ βουλῆς μετεδώκατε, καὶ ἄρχοντας οὐκ ἀπηξιώσατε γενέσθαι παρ' ὑμῖν, καὶ τῶν σεμνῶν τούτων ἃ τῆς Ῥωμαίων ἐστὶ πόλεως, ἐκοινωνήσατε. πῶς οὖν εἰκὸς καθ' ἕνα μὲν ἕκαστον ἡγεῖσθαι φίλον, καὶ τιμᾶν, κοινῇ δὲ τὴν πόλιν ἐχθρὰν νομίζειν, ὑμᾶς
D τε ἐκείνην, κἀκείνους τὴν ὑμετέραν; οἱ γὰρ τοὺς ἀνθρώπους ἀγαπῶντες, καὶ ἐπιμιγνύμενοι τούτοις, καὶ προσαγορευόμενοι πολίτας, τί λοιπὸν ἢ τόνδε ἐχθραίνουσι καὶ τοὺς τόπους, ἢ ὃ μηδὲ εἰπεῖν ὅσιον· τοῖς θεοῖς ἀπεχθάνονται; καὶ τοίνυν ἅπασα μὲν ἔχθρα πρὸς ἅπαντας ἐργῶδες καὶ χαλεπόν· οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀσθενὴς ἐχθρὸς, ὅστις οὐκ ἐλύπησεν ἐπὶ καιροῦ καὶ τὸν ἄγαν φαινόμενον ἰσχυρὸν, καὶ τὸ μῖσος ἐνεδείξατο, ἢ λόγον τινὰ εἰπὼν λυπηρὸν, ἢ ἔργον ἀσύμφορον πράξας. οὐ γάρ ἐστιν, ὡς εἰπεῖν, οὐδέποτε ἡδὺς

A οὐδὲ ὠφέλιμος ὁ τοῦ μίσους καρπός, ἀλλὰ τοὐναντίον, ἁπάντων ἀηδέστατος καὶ πικρότατος· οὐδὲ βάρος οὕτω χαλεπὸν, οὐδὲ ἐπίπονον, ὡς ἔχθραν φέρειν. τὰς μὲν γὰρ εὐτυχίας ἀεὶ παρὼν ἐνοχλεῖ, τὰς δὲ συμφορὰς αὔξει· καὶ τῷ μὲν ἄλλο τι λυπουμένῳ, τὴν λύπην ἀπεργάζεται διπλασίονα, τοὺς δὲ εὖ πράττοντας οὐκ ἐᾷ χαίρειν κατὰ τὴν ἀξίαν. ἀνάγκη γὰρ, οἶμαι, τοὺς πολλοὺς ὑπὸ μὲν ἀλλήλων ἐνάπτεσθαι, παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις καταφρονεῖσθαι καὶ ἀδοξεῖν· ὡς τοῦτο μὲν, ὑ- B παρχόντων αὐτοῖς ἐναντίων, τοῦτο δὲ, αὐτοὺς ἄφρονας καὶ φιλονείκους*. φιλίας δὲ καὶ ὁμονοίας οὐδὲν κάλλιον οὐδὲ θειότερον, καὶ ἀνδρὶ πρὸς ἄνδρα, καὶ πόλει πρὸς ἰδιώτην. τίνες μὲν γὰρ εὐπρεπέστερον κτῶνται τἀγαθὰ, τῶν φίλων συμποριζόντων αὐτοῖς; τίνες δὲ ἀποφεύγουσι τὰ κακὰ ῥᾷον ἢ οἷς ἂν φίλοι συμμαχῶσι; τίνων δὲ ἧττον ἅπτεται τὰ λυπηρὰ, ἢ τῶν ἐχόντων τοὺς συναγωνιῶντας, καὶ συμφέροντας αὐτοῖς; τίσι δὲ ἥδιον τὸ εὐτυχεῖν, ἢ ὅσοι μὴ C μόνον αὑτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἄλλους εὐφραίνουσιν εὖ πράττοντες; ὡς ἔγωγε οὐδ᾽ ἂν εὐτυχεῖν ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα φαίην, ὃς οὐδένα ἔχει τὸν συνηδόμενον. τίς δὲ συνεργὸς, τίς δὲ σύμβουλος ἀμείνων τοῖς χρήζουσιν, ἢ φίλος εὐτυχῶν; σχεδὸν γὰρ οὗτος ὁ σύμβουλος, οὐ μόνον εὐφημότατος, ἀλλὰ καὶ ὠφελιμώτατος, καὶ ὅτῳ ἂν ἐντύχῃ ἀνὴρ εὔνους. τὰ δὲ τοῦ μίσους καὶ τὰ τῆς ἔχθρας, πανταχῇ λυπηρὰ καὶ δυσχερῆ. χαλεπὸν μὲν ἐν σπουδῇ, χαλεπὸν δὲ ἐν εὐφροσύ- D νῃ παρὼν ἐχθρός· λυπηρὸν μὲν ὁρῶσι, λυπηρὸν δὲ μνημονεύουσι· πολὺ δὲ πάντων πειρωμένοις βλαβερώτατον.

aut vtilis odij fructus, ſed è diuerſo omnium triſtiſsimus atque acerbiſsimus, neque vllũ onus ita graue nec laborioſum, vt inimicitias ferre. Felicitates enim perturbant, quum ſemper adſint: calamitates autem augent: eique qui alia re quapiam contriſtatus eſt, triſtitiam duplicat: eosq́; qui ſunt felices, non ſinunt gaudere pro dignitate. Neceſſe eſt enim plebem à ſe inuicem quidem incendi, apud alios verò contemni, & authoritate nihil valere, tum quòd illis ſint aduerſarij, tum quòd imprudentes & contentioſos putet. Amicitia autem & cõcordia nihil pulchrius, neque diuinius, & viro erga virum, & ciuitati erga priuatum. Qui enim decentius poſſident bona, quàm amici, qui vna opera ſimul ſibi acquirunt? Qui verò effugiunt mala facilius, quàm quibus amici ferunt auxiliũ? Quos minus attingũt moleſta, quàm qui habent condolentes, vnàque cum illis ſufferentes? Quibus iucundius eſt felicitate frui, quàm qui non modò ſemetipſos, verùm etiam alios ſua felicitate lætificant? Itáque ego illum hominem ne felicem quidem dixerim, qui neminem habeat vnà voluptate fruentẽ. Quis cooperarius, quisvè conſiliarius indigentibus melior, quàm amicus fortunatus? Hic enim conſiliarius ferè non ſolùm optimi nominis eſt, ſed & vtiliſsimus, & quem libenter conueniat homo beneuolus. Quæ autem ſunt odij atque inimicitiarum, vbique moleſta ſunt, & grauia. Grauis eſt in reb. ſeriis, grauis & in lætitia præſens inimicus, moleſtus videntibus, moleſtus quoque recordantibus, experientibus verò longè omnium damnoſiſsimus.

A

DISPVTATIO IN PATRIA. XLII.

Vidnā vos cogitetis de me, déque mea ſiue ſapientia, ſiue inſcitia, coniicere nō poſſum: vtrum reuera cōcupiſcatis orationes, tanquam audituri quiddam admirādum, & quale haud ab alio huius ſeculi audiatur: an è diuerſo, tanquam redarguturi, & oſtenſuri me nihil magnum neque ſtudio dignum nouiſſe. Siquidem ita affecti eſtis, confidēter memet vobis præbeo, vt deſiderium expleatis: ſin minus, contrariam pertimeſco opinionem, ne forte audito me, deinde nō iure me contemnatis, quòd non ipſi in recta de me fueritis opinione. Nunquam enim ego huc cuiquam pollicitus ſum, quod facultatem habeam dicendi aut ſapiendi, aut plus aliquid cognoſcā quàm vulgus: ſed pro hoc ipſo depugnantem, rogantibúſque contradicentem, deinde me ad dicendum impellunt, & multi hoc ipſum eloquentiæ oſtenſionem exiſtimarūt. Attamen & ipſe aliam, atque aliam ſumo viam. Quando enim in meipſum reſpicio, meámq; ipſius in omnibus quidem ſimpliciter inſcitiam, maximè verò circa facultatem dicendi, animaduerto me plebeium eſſe, & in poſterum plebeiam vitā victurum ſtatuo: quando autem frequētantes & obſecrantes intueor, ſuſpicari cogor, nun quid in meis orationibus ſtudio ſit dignum, quod me lateat; idémque mihi accidat quod quibuſdam animalibus, quæ hominibus quum ſint vſui, & quandam habeāt in ſe virtutem ad morborum medelam, ſiue ex felle, aut ſanguine, aut adipe, aut pilis, neſciunt; homines autem qui ſciunt, ea perſequuntur, omníque conantur pacto comprehendere, non carniū, ſed illius virtutis gratia. Num ergo & me interdum dicere cogant, non indigentes oratione, ſed alia re quapiam.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΕΝ ΤΗ πατρίδι. μβʹ.

ΟΠΩΣ μὲν ὑμεῖς διανοεῖσθε περὶ ἐμοῦ, καὶ τῆς ἐμῆς εἴτε σοφίας, εἴτε ἀμαθίας, οὐ δύναμαι ξυμβαλεῖν· πότερον ὄντως ἐπιθυμεῖτε τῶν λόγων, ὡς ἀκουσόμενοί τι θαυμαστὸν, καὶ τοιοῦτον ὁποῖον οὐκ ἂν ἑτέρου τῶν νῦν· ἢ τοὐναντίον,
B ὡς ἐμὲ ἐξελέγξοντες, καὶ ἀποδείξοντες οὐδὲν μέγα οὐδὲ σπουδαῖον ἐπιστάμενον. εἰ μὲν γὰρ οὕτως ἔχετε, θαῤῥῶν ὑμῖν παρέχω ἐμαυτὸν, ἵνα ἐμπλήσητε τὴν προθυμίαν· εἰ δὲ μὴ, φοβοῦμαι τὴν ἐναντίαν δόξαν· μήποτε ἀκούσαντες, ἔπειτα οὐ δικαίως ἐμοῦ καταγνῶτε, ὅτι οὐκ αὐτοὶ ὀρθῶς ἐδόξατε. οὐδέποτε γὰρ οὐδενὶ ἔγωγε τοῦτο ὑπεσχόμην, ὡς ἱκανὸς ὢν λέγειν ἢ φρονεῖν, ἢ πλέον τι γιγνώσκειν τῶν πολλῶν· ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ
C τούτου διαμαχόμενος ἑκάστοτε καὶ ἀντιλέγων τοῖς ἀξιοῦσιν, ἔπειτα εἰς τὸ λέγειν καθίσταμαι· καὶ πολλοὶ τοῦτο αὐτὸ ἐπίδειξιν ἡγήσαντο. ὅμως δὲ καὶ αὐτὸς ἑτέραν καὶ ἑτέραν λαμβάνω ὁδόν. ὅταν μὲν γὰρ εἰς ἐμαυτὸν ἀπίδω καὶ τὴν ἀπειρίαν τὴν ἐμαυτοῦ, περὶ πάντα μὲν ἁπλῶς, μάλιστα δὲ τὴν περὶ τοὺς λόγους, ὡς ἰδιώτης ὢν καὶ διανοοῦμαι, καὶ τὸ λοιπὸν ἰδιώτου βίον βιωσόμενος· ὅταν δὲ εἰς τοὺς σπουδάζοντας καὶ παρακαλοῦντας, ὑ-
D πονοεῖν ἐμαυτὸν ἀναγκάζομαι, μὴ ἄρα τι τῶν ἐμῶν λόγων ἄξιον· καὶ λανθάνω πεπονθὼς τὸ αὐτὸ ἐνίοις τῶν ζώων, ἃ χρήσιμα ὄντα τοῖς ἀνθρώποις, καὶ δύναμιν τινὰ ἔχοντα ἐν αὐτοῖς πρὸς ἴασιν νοσημάτων, ἤτοι χολῆς, ἢ αἵματος, ἢ πιμελῆς, ἢ τριχῶν, οὐκ ἴσασιν· οἱ δὲ ἄνθρωποι εἰδότες διώκουσιν αὐτὰ, καὶ πειρῶνται πάντα τρόπον συλλαβεῖν, οὐ τῶν κρεῶν ἕνεκεν, ἀλλ' ἐκείνης τῆς δυνάμεως. εἰ ἄρα καὶ ἐμὲ ἀναγκάζουσιν ἑκάστοτε λέγειν, οὐδὲν δεόμενοι τῶν λόγων, ἀλλ' ἑτέρου τινός.

οὐ γὰρ ἐκεῖνο δύναμαι ὑπονοῆσαι, ὅτι ἀγνοοῦντες ἤδη καὶ ἀνήκοοι ὄντες ἐσπουδάκασιν· ὥσπερ ἀμέλει πολλοὶ πολλῶν διὰ τὴν ἄγνοιαν ἐπιθυμοῦσι. πάντες γάρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοὺς μὲν ἐμοὺς λόγους ἐπίστανται, καὶ διαφέρουσιν αὐτοὺς ἄλλοι ἀλλαχοῦ, ὥσπερ τὰ φαῦλα ἄσματα οἱ παῖδες ἐν ταῖς πόλεσιν ᾄδουσι τὸ πρὸς ἑσπέραν· καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους σχεδὸν πάντες ἀλλήλοις ἀπαγγέλλουσιν, οὐχ ὅπως ἐρρήθησαν, ἀλλ' ἔτι βελτίους ποιήσαντες, κατὰ τὴν αὑτῶν δύναμιν· οἱ μὲν, ἑκόντες ἐπανορθούμενοι· καὶ δῆλον ὅτι αἰσχυνόμενοι τὸ μεμνῆσθαι τοιούτων, ἀλλάττοντες καὶ μεταθέντες τὰ πολλὰ ἐπὶ τὰ κρείττονα· οἱ δὲ ἴσως καὶ ἄκοντες, διὰ τὸ μὴ σφόδρα μεμνῆσθαι· ὥστε οὐκ ἔτι ὀβολοῦ, καθάπερ εἶπέ τις εὔπορος, ἐκ τῆς ἀγορᾶς πρίασθαι τὴν ἐμὴν σοφίαν, ἀλλὰ κύψαντα ἀνελέσθαι χαμόθεν. σχεδὸν οὖν παραπλήσιον πεπόνθασιν οἱ ἐμοὶ λόγοι τῷ κεράμῳ τῷ Τενεδίῳ. καὶ γὰρ ἐκεῖθεν πᾶς μὲν ὁ παραπλέων ἐμβάλλεται κέραμον, οὐδεὶς δὲ ὑγιῆ διακομίζει ῥᾳδίως· ἀλλὰ πολλοὶ σαθρὸν ποιήσαντες, ἢ συντρίψαντες, ὄστρακα ἔχοντες λανθάνουσιν αὐτούς.

A Non enim illud ſuſpicari poſſum, quòd ideo me frequentẽt, quòd orationes meas ignorent, & nunquam audierint: quemadmodum, verbi gratia, multi multa propter ignorationem concupiſcunt. Omnes enim (vt ita dicã) meas orationes ſciunt, ſecúmque in diuerſas partes ferunt, alius aliò: quemadmodum vilia cantica pueri in ciuitatibus ad veſperam canunt, meáſque orationes ferè omnes inuicem recitãt, non vt habitæ ſunt, ſed faciunt etiã me- B liores pro ſua virtute, partim data opera corrigentes: manifeſtúmque eſt, quòd erubeſcentes talium meminiſſe, mutant, tranſponúntque multa & meliora: partim verò fortaſſe inuiti, eo quòd non perfectè meminerint: ita vt nec obolo amplius, ſicut quidam dixit locuples, ex foro mea ſapientia emeretur, ſed inclinantes ſe humi * tollant. Propemodum igitur tale quid meis orationibus accidit, quale tegulæ Tenediæ. Nam & illinc quicunque C præternauigat, iniicit tegulam, nemo autem integram facilè adfert; ſed multi debilem factam, aut confractam; fugítque eos, quòd teſtam duntaxat habeant.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΕΝ ΤΗ πατρίδι. λόγος μγ'.

ΛΥΔΩ, φασί, πράγματα οὐκ ἦν, ὁ δὲ ἐξελθὼν ἐπρίατο. οὐκοῦν ὁ μὲν Λυδὸς δικαίως πράγματα εἶχεν, αὐτὸς ἐπιθυμήσας. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιθυμῶν, πράγματα ἔχω δι' οὐδὲν ἕτερον ὑπὸ ἀνθρώπων ἀδυνάτων καὶ φθονερῶν, ἢ ὅτι δοκῶ στέργειν ὑμᾶς. καὶ τὰ μὲν εὖ πεποίηκα τὴν πατρίδα, ταῖς πρώταις ἴσην αὐτὴν ἀποδείξας τιμῆς ἕνεκα, τὰ δὲ ποιήσω, θεοῦ διδόντος. καὶ τοῦτο εἶπον οὐκ ἀλαζονευόμενος ἄλλως· αὐτοὶ γὰρ ἴστε οὐδεπώποτε ὑπὲρ τούτων μνησθέντα με, ἐν τοσούτοις λόγοις οἷς εἴρηκα ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ἀμυνόμενος τοὺς ἐμοὶ καὶ ὑμῖν

POLITICA IN PATRIA. Oratio XLIII.

LYDO (aiunt) negotia nõ erant: is verò egrediens emit. Proinde Lydus D quidẽ iure negotia habebat, quum ipſe cõcupiuiſſet. Ego verò non concupiſcens negotia habeo, ab hominibus inualidis & inuidis, ob nihil aliud, quàm quòd videor amare vos. Et partim quidem beneficiis effeci patriam, primíſque eam æqualem effeci, honoris gratia: partim autẽ poſtea efficiam, Deo dante. Atque hoc dixi, non alioqui arrogantiæ ſtudens (ipſi enim ſcitis, me horum in tot orationibus quas habui apud vos, nunquam meminiſſe) ſed vlciſcens eos qui pariter mihi vobíſque

inuident

inuident: vt ſi fieri poßit, dirumpantur, quod toti ciuitati commodißimum eſt: ſin minus, vt magis doleant. Quod autem illi malè erga me ſint affecti, ergáque ciuitatem, ipſi teſtes eſtis, ſi volueritis meminiſſe & eorũ qui vos amant, & qui oderunt: quanquam humanius mecũ agunt, quàm vobiſcum. Me enim hîc accuſant, vos autem pro tribunali. Quare ſi Græcanicis, vt ſolitus, videar vti exemplis, nolite me deridere. Non enim deſpicio patriam, neque puto vos talia intelligere nõ poſſe: neque ineruditum puto populum, neque ſenatum, maximè autem vos mores habere volo Grecanicos, *& neque ingratos, neque imprudentes. Sin minus, haud malũ erit huiuſcemodi audire orationes, ex quibus meliores reddi poſſe videamini. Quod igitur illud eſt exemplum? Fuit quidam homo Thebis, dictus Epaminondas. Is diligebat patriam maximè præ cæteris: acceptiſque opportunitatib. quales tunc erant, multis magniſque eam affecit beneficiis. Pro timidis enim & inualidis, aliorúmque imperio ſubiectis, primos effecit inter Græcos, vtque pro principatu concertarent. Tunc enim ea erant poßibilia, nunc autem alia ſunt tempora: niſi quòd ad beneuolẽtiam proditionémque attinet, ſemper ſunt eadem. Similes enim proditores & ſycophantæ, & qui omnia facerent contra ciues, etiam tunc erant in ciuitatibus. Et nunc ſunt amantes patriæ, & qui ciues ſuos nihil mali velint ſuſtinere, quíque patrias augere ſuas contendant: tunc quidem multa & magna facientes, nunc verò minora valentes facere bona. Ille igitur Epaminondas à dißimilibus odio habebatur, erántque qui eum calumniis onerarent. Populus autem, vt populus, ignorabat, & perſuadebatur. Et aliquando deſperatorum & ignobilium quidam, qui, dum ſeruiebat ciuitas, ſubque tyranno erat, omnia contra eam fecerat, in concione Epaminondam*

A βασκαίνοντας· ἵνα ἐὰν μὲν δυνατὸν ᾖ, διαῤῥαγῶσιν· ὃ τῇ πόλει πάσῃ βέλτιστόν ἐστιν· εἰ δὲ μή, μᾶλλον ὀδυνηθῶσιν. ὅτι δὲ αὐτοὶ πρὸς ἐμὲ ἀηδῶς ἔχουσι καὶ πρὸς τὴν πόλιν, αὐτοὶ μάρτυρές ἐστε, ἐὰν θέλητε μεμνῆσθαι καὶ τῶν φιλούντων ὑμᾶς καὶ τῶν μισούντων. καί τοι ἐπιεικέστερον ἐμοὶ χρῶνται ἢ ὑμῖν. ἐμοῦ μὲν γὰρ ἐνθάδε κατηγοροῦσιν, ὑμῶν δέ, ἐπὶ τοῦ βήματος. ἐὰν οὖν Ἑλληνικοῖς, ὥσπερ εἴωθα, φαίνωμαι παραδείγμασι χρώμενος, B μὴ καταγελάσητε. οὐ γὰρ καταφρονῶ τῆς πατρίδος, οὐδὲ ἀδυνάτους ὑμᾶς νομίζω αὐτοὺς συνιέναι τὰ τοιαῦτα· οὐδὲ ἀπαιδεύτον νομίζω οὔτε τὸν δῆμον, οὔτε τὴν βουλήν. μάλιστα μὲν οὖν ὑμᾶς βούλομαι τὸ ἦθος Ἑλληνικὸν ἔχειν, καὶ μήτε ἀχαρίστους, μήτε ἀξυνέτους· εἰ δὲ μή, λόγων γε τοιούτων ἀκούειν οὐ χεῖρόν ἐστιν, ἐξ ὧν μοι δοκεῖτε καὶ τοῖς ἤθεσιν ἀμείνους ἂν γενέσθαι. τί δὴ οὖν τὸ παράδειγμα; ἦν τις ἄνθρωπος ἐν Θήβαις, Ἐπαμινώνδας C λεγόμενος· οὗτος ἐφίλει τὴν πατρίδα πάντων μάλιστα· καιρῶν δὲ ἐπιλαβόμενος οἷοι τότε ἦσαν, πολλὰ καὶ μεγάλα εὐεργέτησεν. ἀντὶ γὰρ δειλῶν καὶ ἀδυνάτων, καὶ ἄλλοις ὑπακουόντων, πρωτεύειν ἐποίησεν ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀντιποιεῖσθαι. τότε μὲν γὰρ ταῦτα ἦν δυνατά, νῦν δ' ἕτεροι γεγόνασιν οἱ καιροί, πλὴν τά γε τῆς εὐνοίας καὶ τῆς προδοσίας, ἀεί ποτε. ὅμοιοι γὰρ προδόται καὶ συκοφάνται, καὶ πάντα πράττοντες κατὰ τῶν πολιτῶν, καὶ τότε ἦσαν ἐν ταῖς πόλεσι· καὶ νῦν φι- D λοῦντες τὰς πατρίδας καὶ τοὺς πολίτας τοὺς αὑτῶν, μηδὲν κακὸν πάσχειν ἐθέλοντες, καὶ τὰς πατρίδας αὔξειν φιλοτιμούμενοι· τότε μὲν, πολλοὶ *καὶ μεγάλα πράττοντες, καὶ ἴσ. πολλὰ καὶ
*ἐλάττω ποιεῖν ἀγαθὰ δυνάμενοι. ὁ δ' οὖν ἴσ. νῦν ἐλ.
Ἐπαμινώνδας ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν ἀνομοίων ἐμισεῖτο, καί τινες ἦσαν οἱ διαβάλλοντες αὐτόν. ὁ δὲ δῆμος, ὡς δῆμος, ἠγνόει, καὶ ἀνεπείθετο. καί ποτε τῶν ἀπεγνωσμένων τις καὶ ἀτίμων, καὶ ὅτε ἐδούλευεν ἡ πόλις καὶ ἐτυραννεῖτο, πάντα κατ' αὐτῆς πεποιηκώς, ἐν ἐκκλησίᾳ τὸν Ἐπαμινώνδαν

ε, ... ἡ πολλὰ καὶ χαλεπὰ ἔλεγε· π... ψευδόμενος, οὐκ εἴ τι ἀληθὲς ἔστι ζητεῖ, μηδὲν γε ἀληθὲς λέγειν δυνάμενος· ἀλλ' εἴ τι χαλεπόν. καὶ αὐτὸς ἐπαναστὰς, περὶ μὲν τῶν ἄλλων οὐκ εἶπεν, οὐδ' ἀπελογήθη πρὸς οὐδὲν, μόνον δὲ πρὸς ἐκεῖνον, τῇ δ' αὐτοῦ φωνῇ βοιωτιάζων. ἀλλά τοι Δαμάτηρ, ἔφη, κεχολωμένα γένοιτο. οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀκούσαντες ἥσθησαν καὶ ἐγέλασαν· εἰκότως ἀναμνησθέντες, οἶμαι, τῆς ἐκείνου πρὸς τὸν δῆμον εὐνοίας, καὶ τοῦ λοιδορουμένου τῆς συκοφαντίας. ἔγωγ' οὖν, εἴ τις λέγοι πρὸς ἐμὲ ἀνάξιον ἐμοῦ, εἴτε ἄντικρυς, εἴτε καὶ μετὰ σχήματος, ἵνα δοκῇ ῥήτωρ, καὶ ταῦτα οὐκ ὢν εὐσχήμων αὐτὸς, ἀποκρινοῦμαι αὐτῷ τὴν τοῦ Ἐπαμινώνδου ἀπόκρισιν. εὖ δ' ἴστε ὅτι ταῦτα ποιοῦσι καὶ λέγουσι, βαρυνόμενοι τὴν ἐμὴν ἐπιδημίαν· δι' ἄλλο μὲν οὐδέν· οὐδὲ γὰρ ἐνεδρεύω τινὰ τῶν πολιτῶν, οὔτ' ἀργύριον λαμβάνω παρά τινος, οὔτε δασμολογεῖν ἕτοιμός εἰμι τὴν χώραν τὴν ὑμετέραν, οὔτ' ἐν τῇ ἀγορᾷ φαίνομαί τινι ὀχληρός· οὐ γάρ εἰμι ῥήτωρ· οὐδὲ εἶπον ὑπὲρ οὐδενὸς, ἢ ἑνὸς ἀνθρώπου δυστυχοῦς, ὃν ἐκώλυσα ὑπὸ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν ἐπιτρόπων διασπασθῆναι, πρότερον μὲν αὐτοῦ τὰ γράμματα ὑφῃρημένων, καὶ πολλὰ τῆς οὐσίας διηρπακότων, ὕστερον δὲ καταψευδομαρτυρούντων. ἄλλην δὲ οὐδεμίαν εἴρηκα δίκην, ὥστε δι' οὐδὲν οὐδενὶ βαρύς εἰμι. ἀλλ' ἵνα ἐάν ποτε γένηται καιρὸς· οἷον εὔχονταί τινες ὁμοίως τῷ πρότερον, οἷος οὐκ ἔσται· πλὴν εἰ γένοιτο, ἵνα μὴ παρῶ τῷ δήμῳ, μηδὲ ἔχουσιν οἱ συκοφαντούμενοι τὸν παραιτούμενον, ἢ συναγίσαντα*. καὶ διὰ τοῦτο δυσκόλως ἐμὲ φέρει τις ἐπιδημοῦντα. καὶ γὰρ εἰ πλείους ἦσαν ἢ παρ' εἰσὶν, οὐδεὶς ἐμοῦ φήσει μᾶλλον. ἐγὼ δὲ παρρησίαν ἔχω πρὸς ὑμᾶς, ὅσην οὐδείς. τῆς μὲν γὰρ εὐτυχίας τῆς ἐμαυτοῦ παρεχώρησα ὑμῖν, τῆς δὲ δυστυχίας τῆς ὑμετέρας μετέλαβον. καὶ νῦν δεῖ με ἀποδημεῖν, οὐχ ὡς πρότερον ἀλύπως, πάντων με ἀγαπώντων καὶ θαυμαζόντων·

γ. συναλγοῦντα.

A *conuitiis inceſſebat, & multa & atrocia dicebat. Omnis enim qui mentitur, non vt verum dicat, quærit, quum nihil veri poßit dicere, ſed vt atrox quiddam. Et ille ſurgens, de aliis quidem nihil dixit, neque defenſionem oppoſuit pro vlla re: tãtum verò ad illum (loquebatur autem Bœoticè.) At tibi quidem Ceres (inquit) irata ſit. Quo audito, Thebani lætati ſunt, riſerúntque; meritò videlicet recordantes, opinor, illius erga populum beneuolentiam, & conuiciatoris calumnias.* B *Ego ergo, ſi quis dicat ad me quòd me ſit indignum, ſiue palam ſiue figuratè, vt videatur eſſe rhetor præſertim quum nõ ſit, honeſtè & ipſe reſpondebo ei Epaminõdæ reſponſionem. Benè autem ſcitis, quòd hæc faciant dicántque, grauiter ferentes meam peregrinationem, & propter nihil aliud. Neque enim vlli ciuium ſtruo inſidias, neque argentum à quoquã accipio, neque tributa colligere promptus ſum in* C *veſtra regione, neque in foro cuiquã appareo moleſtus: non enim ſum rhetor, neque dixi pro vllo, quàm pro vno homine infelici, quem prohibui à cognatis & tutoribus diſcerpi, qui literas ei antea ſubtraxerãt, multáque facultatum diripuerant, nouißimè etiam falſis opprimebant teſtimoniis. Aliam autem nullam egi cauſam, vt ob nullã rem vlli ſim grauis. Verùm, vt ſi quãdo ſe tempus offerat (quale quidam optant ſimiliter vt antea, quale tamen non erit) ſed ſi ſe offerat, ne adſim populo,* D *néve à ſycophantis impetiti habeant qui excuſet, aut largè neceſſaria ſuppeditet. Et propter hoc grauiter me quidam fert peregrè reuerſum. Nam & ſi plures eſſent quàm ſunt, nemo tamen magis contra me dicet. At ego loquendi libertatem apud vos habeo, quãtam nullus. Meã enim felicitatem vobis cõceßi, infelicitatis autẽ veſtræ factus ſum particeps. Et nunc oportet me peregrinari, non vt prius abſque triſtitia, quum omnes me diligerent atque admirarentur:*

ſed cum inimicitiis quorundam; quando- A
quidem ipſe nihil mali paſſus ſum:

Haud armenta mea, haúdque meos
traxêre caballos.

Cæterùm nihil admiror præſentia nego-
tia: poſtquam & Socrates ille, cuius ſæpè
facio mẽtionem, ſub imperio quidem tri-
ginta tyrannorum, egit omnia pro popu-
lo, & nullius mali fuit particeps: ſed etiã
miſſus ab illis ad Leontem Salaminium,
non obediuit, & tyrannos palàm conui-
tiis impetebat, dicens eos ſimiles eſſe ma- B
lis bubulcis, qui acceptas fortes boues &
multas, paucas & infirmiores redderent.
Attamen à populo poſtea feliciter agẽte,
ob quem ille periclitatus erat, ſycophantis
quibuſdam eum calumniantibus morte
damnatus eſt. Erat autẽ accuſator Me-
litus, ſtolidus homo & ſycophanta. Iniu-
riam facit (inquit) Socrates, iuuenes cor-
rumpens, deóſque quos ciuitas colit non
colens, alia autem noua introducens dæ-
monia. Propemodum ea ipſa, quibus cõ- C
traria faciebat Socrates. Coluit enim
Deos vt nemo alius, carménque lauda-
torium fecit in Apollinem & Dianam,
hoc nempe quod ego nunc cano: & iuue-
nes vetabat corrumpi, neque hoc ſolũ, ſed
& ſeniores vituperabat, obiiciebátq; illis,
ſi quis inexplebilis & libidinoſus erat; aut
res ciuitatis pretio adminiſtrabat, hos
quidem abſoluens pro argẽto, illos autem
calumniis onerãs; quique miſeros inſula-
res prædæ habebat prætextu tributorum, D
aut militum recenſiones, quemadmodum
apud vos faciũt quidam. Propterea odio
eum habentes, dixerunt iuuenes corrũpe-
re. Mea autẽ accuſatio maior, & genero-
ſior fere eſt, & coryphæa quædam, vt vi-
detur. Iniuriã facit Dion, quòd deos qui-
dem non colit, neque ſacrificiis neq; hym-
nis, ſoluítque dies feſtos patriæ; quódque
perſuaſit prauo præſidi, vt populum tor-
mentis afficeret, eiicerétque quàm poſſet
plurimos; quoſdam verò etiam occide-
ret, præbens illis neceſſitatem, vt ſibi

A ἀλλὰ μετ' ἔχθρας τινῶν· ἐπεὶ αὐτός γε οὐδὲν ἔπαθον κακόν.

Οὐ γάρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους.

οὐ μὴν τι θαυμάζω τὰ παρόντα πράγματα· ἐπεὶ καὶ Σωκράτης ἐκεῖνος, οὗ μέμνημαι πολλάκις, ἐν μὲν τῇ τυραννίδι τῶν τριάκοντα ἔπραττε πάντα ὑπὲρ τοῦ δήμου, καὶ τῶν κακῶν οὐδενὸς ἐκοινώνησεν· ἀλλὰ καὶ πεμφθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον, οὐχ ὑπή-
B κουσε· καὶ τοῖς τυράννοις ἄντικρυς ἐλοιδορεῖτο, λέγων ὁμοίους εἶναι τοῖς πονηροῖς βουκόλοις, οἳ παραλαβόντες ἰσχυρὰς τὰς βόας καὶ πολλὰς, ὀλίγας καὶ ἀσθενεστέρας ποιοῦσιν. ἀλλ' ὅμως ὑπὸ τοῦ δήμου, δι' ὃν ἐκινδύνευσεν, ὕστερον εὖ πράττοντος διαβληθεὶς, ὑπὸ συκοφαντῶν τινῶν, ἀπέθανεν. ἦν δὲ ὁ κατήγορος Μέλιτος, βδελυρὸς ἄνθρωπος καὶ συκοφάντης. ἀδικεῖ, φησὶ, Σωκράτης, τοὺς νέους διαφθείρων· καὶ οὓς μὲν ἡ πόλις θεοὺς τιμᾷ, μὴ τιμῶν, ἕτερα
C δὲ εἰσάγων καινὰ δαιμόνια. σχεδὸν αὐτὰ ταῦτα, ἐναντία οἷς ἐποίει Σωκράτης. ἐτίμα γὰρ τοὺς θεοὺς ὡς οὐδεὶς ἄλλος· καὶ παιᾶνα ἐποίησεν εἰς τὸν Ἀπόλλω καὶ τὴν Ἄρτεμιν, τοῦτον ὃν ἐγὼ νῦν ᾄδω· καὶ τοὺς νέους ἐκώλυε διαφθείρεσθαι, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὀνειδίζων, καὶ προσφέρων αὐτοῖς, εἴ τις ἄπληστος ἢ ἀκόλαστος, ἢ τὰ τῆς πόλεως ἠργολάβει, τοὺς μὲν ἀπολύων ἐν ἀργυρίῳ, τοὺς δὲ συκοφαντῶν· τοὺς δὲ νησιώτας τοὺς ταλαιπώρους λεηλα-
D τῶν, ἐπὶ προφάσει φόρων, ἢ καταλογῇ στρατιωτῶν· ὥσπερ ἔνιοι ποιοῦσι παρ' ὑμῖν. διὰ ταῦτα μισοῦντες αὐτὸν, ἔφασαν διαφθείρειν τοὺς νέους. ἡ δὴ ἐμὴ γραφὴ, μείζων καὶ γενναιοτέρα σχεδὸν ἦν, κορυφαία τις, ὡς ἔοικεν. ἀδικεῖ Δίων, τοὺς μὲν θεοὺς μὴ τιμῶν, μήτ' ἐν θυσίαις, μήτ' ἐν ὕμνοις· καταλύων τὰς πατρίους ἑορτάς. ἀναπείσας δὲ ἡγεμόνα πονηρὸν ὥστε τὸν μὲν δῆμον βασανίσαι, καὶ ἐξελάσαι ὅσους ἂν δυνηθῇ πλείστους· ἐνίους δὲ καὶ ἀποκτεῖναι, παρέχων ἀνάγκην αὐτοῖς ἑκουσίως

ἀποθανεῖν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πρεσβύτας ὄντας φυγεῖν, μηδὲ ὑπομένειν καταλιπεῖν τὴν πατρίδα· συμπαρέστη τῶν τε καὶ νῦν ἅπαντα τῷ τυραννήσαντι τοῖς θεοῖς, καὶ ὅπως ἐκεῖνος καλῶς ἀγωνίζηται, καὶ κατὰ κράτος παραλήψεται τὰς πόλεις· καὶ τοὺς δήμους κατασκευάζων, ὅσον ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ κατασκευάζειν· διαφθείρων δὲ καὶ τὸν δῆμον, αὐτὸς ἐφιστάμενος κατήγορος, καὶ τοῖς αὐτοῦ ῥήμασι καὶ τῇ γλώττῃ παρανομῶν εἰς τοὺς πολίτας, εἰς τοὺς δημότας· καὶ πολλὰ ἕτερα ποιῶν ἃ αἰσχύνομαι καθ' ἕκαστον λέγειν. πονηρὸν δὲ παράδειγμα παρέχων ἑαυτὸν καὶ νεωτέροις καὶ πρεσβυτέροις, ἀπειθείας, καὶ τρυφῆς, καὶ ἀπιστίας· δεκάζων δὲ τὸ πλῆθος, ἵνα μηδεὶς αὐτῷ προφέρῃ τὰ τότε πραχθέντα, ἀλλὰ τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐπιβουλῆς λήθην τινὰ ποιήσονται. φέρε δὴ, πρὸς ταῦτα ἀπολογησώμεθα, ὦ ἄνδρες Προυσαεῖς, κἂν δοκῇ ὑμῖν ἀκούσαντες, καταψηφίσασθέ μου· καὶ γὰρ τοῦ Σωκράτους οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες κατεψηφίσαντο.

ΦΙΛΟΦΡΟΝΗΤΙΚΟΣ πρὸς τὴν πατρίδα εἰσηγουμένην αὐτῷ τιμάς. μδ'.

ΕΜΟΙ, ὦ ἄνδρες πολῖται, οὔτε ὄψις ἡδίων ἐστὶ τῆς ὑμετέρας, οὔτε φωνὴ προσφιλεστέρα· οὔτε τιμαὶ μείζους τῶν ἐνθάδε· οὔτε ἔπαινος λαμπρότερος, ἢ ὁ παρ' ὑμῶν· οὐδ' ἂν ξύμπαντες οἱ Ἕλληνες, πρὸς δὲ αὖθις ὁ Ῥωμαίων δῆμος, ἐμὲ θαυμάζωσι καὶ ἐπαινῶσιν, οὐκ ἂν οὕτως τοῦτο εὐφρᾶναι τὴν ἐμὴν διάνοιαν. τῷ γὰρ ὄντι πολλὰ σοφὰ, καὶ θεῖα εἰρηκὼς Ὅμηρος, οὐδὲν σοφώτερον ἔφη τούτου τοῦ ἔπους, οὐδὲ ἀληθέστερον, ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος. εὖ μὲν τοι ἐπίστασθε, ὅτι τὰς τιμὰς ἔχω πάσας, καὶ ὅσας νῦν εἰσηγεῖσθε, καὶ εἴ τινες ἄλλαι εἰσὶν ἐν ὑμετέρᾳ εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ· καὶ οὐδενὸς

mortẽ ipſi conſciſcerent, eo quòd non poſſent iam ſenes fugere, neque ſuſtinere vt patriam relinquerent: quódque colludit & nunc in omnibus cum tyrannidem agente in deos, & vt ille benè certet, ſummiſque viribus recipiat ciuitates; & quòd populares gubernationes confirmat, quãtũ ſuæ facultatis eſt confirmare: & quòd etiam populum corrumpit, ipſéque vrget accuſator, & ſuis verbis & lingua iniquè aduerſus ciues agit, & tribules: multáque alia facit, quæ erubeſco ſingula dicere, prauum vero exemplum ſemetipſum præbet & iunioribus & ſenioribus, egeſtatis & ſibi & incredulitatis: & quòd decimat multitudinem, vt nemo ipſi obiiciat quæ tunc facta ſunt, ſed odij & inſidiarum obliuiſcatur. Age iam ad hæc reſpondebo, viri Pruſenſes, & poſtquam audieritis, ſi vobis videtur, condemnate me: nam & Socratem antea auditum, Athenienſes condemnauerunt.

ORATIO BENEVOLENTIÆ DEMONSTRATIVA erga Patriam, honores ſibi decernentem. XLIIII.

MIHI, ô ciues, neque cõſpectus iucũdior eſt veſtro, neque vox acceptior: neque maiores vſquam honores mihi velim, quàm qui hîc ſunt: neque vlla mihi laus ſplendidior, quàm quæ à vobis proficiſcitur: atque etiamſi me Græci vniuerſi, & cum his Romanorum populus admirarentur atque laudarent, non ita animus lætificaretur meus. Nam quum reuera multa ſapienter & diuinè dixerit Homerus, nihil tamen dixit ſapientius hac ſentẽtia, neque verius, quòd nihil patria dulcius ſit. Benè ſiquidẽ noſtis, quòd honores habeo omnes, & quos nunc introduxiſtis, & ſi qui alij ſunt in veſtra ſiti beneuolentia amicitiáque: & ego nulla

re alia indigeo. Hoc enim homini ſufficit humano, vt diligatur à ſuis ciuibus. Et qui hoc obtinet, quid ille vltra indigeret imaginibus aut præconiis, aut primæ honore ſedis, aut vt auro compactus ſtet in illuſtriſſimus templis? Vnum enim verbũ ex beneuolentia dictum atque amicitia, pluris eſt, quàm vniuerſum inter homines aurum & coronæ, & alia omnia quæ ſplendida habentur. Quare auſcultate mihi, atque ita facite. Si verò prorſus & tales me quoſdã honores habere oportet, multi mihi & alij ſunt apud vos: partim quidem patris mei, quibus eum vt bonum virum honoraſtis, quique quãdã vixit iuſtè præfuit huic ciuitati: partim autẽ matris, cui vos ſtatuam erexiſtis, & templũ: partim quoque auorum & aliorum maiorum, præterea & fratrum, aliorúmque cognatorũ. Quippe multæ ſtatuæ & publicę ſepulturæ, & certamina ſepulchralia, aliáq; multa honorabilia illis ab hac ciuitate obtigerunt: quorum nullius ego oblitus ſum, ſed in memoria quantum fieri poteſt, maximè habeo, méque pro iis ipſe vobis gratiam debere puto: deóſque rogo, vt ſoluendo ſiam. Multis quidem ſcio & illos fuiſſe dignos, & iure omnia eſſe nactos: attamen ciuitas in omnibus modũ exceſſit. Etenim quæcunque non potuerunt, licet vellent, efficere, propter fortunam aliquam, pro iis tamen gratiam illis patria retulit. Auus ſanè meus, ſi pluſculum temporis fruitus eſſet amicitia huius Imperat. & non omnino breue illud fuiſſet tempus; cogitabat, vt aiũt, libertatẽ ciuitati impetrare: & iã de hoc fecerat orationem. Non autem deſperandum eſt, donec bonos munificóſq; ciuitas viros feret, quales & nunc ſunt. Ego enim, quum in multis fuerim ciuitatibus, haud viros ſcio meliores, quàm apud vos. Dicerẽ autem amplius de ſingulis, niſi ferè omnes mei eſſent cognati, eóſque laudibus cunctarer euehere, & tanquam conuiuium illis pro honoribus in me collatis rependere.

A ἀλλ' ἐγὼ δέομαι. τοῦτο γὰρ ἀνθρώπῳ ἱκανώτατον ἐπέχει, τὸ ἀγαπᾶσθαι ὑπὸ τῶν αὑτοῦ πολιτῶν. καὶ ὁ τοῦτο ἔχων, τί ἂν ἔτι προσδέοιτο εἰκόνων, ἢ κηρυγμάτων, ἢ προεδρίων, ἀλλὰ δὲ χρυσοῦς σφυρήλατος ἱστάμενος ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἱεροῖς; ἓν γὰρ ῥῆμα πλείονος ἄξιον, ἀπ' εὐνοίας ῥηθὲν καὶ φιλίας, ἢ ὁ ξύμπας ἐν ἀνθρώποις χρυσίον, καὶ στέφανοι καὶ τὰ ἄλλα ὅσα δοκεῖ λαμπρά. ὥστε μοι πειθόμενοι, οὕτω ποιεῖτε. εἰ δὲ ἄρα καὶ τοιαύτας τινὰς δεῖ με τιμὰς ἔχειν, πολλαί μοι καὶ ἄλλαι εἰσὶ παρ' B ὑμῖν· τοῦτο μὲν αἱ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ, ὅσαις ἐκεῖνον ἐτιμήσατε, ὡς ἄνδρα ἀγαθόν, καὶ ὅσον ἔζη χρόνον, δικαίως προεστῶτα τῆσδε τῆς πόλεως· τοῦτο δὲ τῆς μητρός, ἧς ὑμεῖς ἱδρύσασθε καὶ ἄγαλμα, καὶ ἱερόν· τοῦτο δὲ αἱ τῶν πάππων καὶ αἱ τῶν ἄλλων προγόνων, ἔτι δὲ αἱ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν. καὶ γὰρ ἀνδριάντας πολλούς, καὶ ταφὰς δημοσίας, καὶ ἀγῶνας ἐπιταφίους, καὶ ἄλλα πολλὰ τί- C μια ἐκείνοις, παρὰ τῆσδε τῆς πόλεως γέγονεν· ὧν οὐδενὸς ἐγὼ ἐπιλέλησμαι, ἀλλ' ἐπίσταμαι πάντα, ὡς οἷόν τε μάλιστα, καὶ οἶμαι τὰς ὑπὲρ τούτου χάριτας, αὐτὸς ὑμῖν ὀφείλειν· καὶ εὔχομαι τοῖς θεοῖς, ἱκανὸς γενέσθαι ἀποτίνειν. πολλοὺς μὲν γὰρ ἐπίσταμαι γενομένους κἀκείνους ἀξίους, καὶ δικαίως ἁπάντων τυχόντας, ὅμως δὲ ἐν ἅπασιν ὑπερέβαλεν ἡ πόλις. καὶ γὰρ ὅσα οὐκ ἠδυνήθησαν βουληθέντες, διὰ τύχην τινά, καὶ τούτων αὐτοῖς χάριν ἀπεδίδου ἡ πατρίς. ὁ D γοῦν πάππος ὁ ἐμός, εἰ ἐπιπλέον ἀπώνατο τῆς φιλίας τοῦ τότε* αὐτοκράτορος· ἀλλὰ μὴ βραχὺς παντελῶς ἐγένετο χρόνος, διενοεῖτο, ὥς φασιν, ἐλευθερίαν τῇ πόλει κατασκευάζειν· καὶ ἤδη περὶ τούτου πεποίητο τὸν λόγον. οὐ δεῖ δὲ ἀπελπίζειν, ἕως ἂν ἀγαθοὺς καὶ φιλοτίμους ἄνδρας ἡ πόλις φέρῃ, ὁποίους καὶ τοὺς νῦν. ἐγὼ γὰρ ἐν πολλαῖς γεγονὼς πόλεσιν, οὐκ οἶδα βελτίους ἄνδρας τῶν παρ' ὑμῖν. ἔλεγον δ' ἂν ἐπὶ πλέον καθ' ἕκαστον, εἰ μὴ σχεδὸν ἅπαντας συγγενεῖς εἶχον, ὤκνουν ἐπαινεῖν, καὶ ὥσπερ ἔρανόν τινα ἀποδιδοὺς τῆς εἰς ἐμαυτὸν ἕνεκα τιμῆς.

ἠκροασάμην γὰρ δὴ καὶ τούτων, καί τι σφόδρα αἰδούμενος, ὅμως δὲ διὰ τοὺς λέγοντας αὐτοὺς ἀγάμενος τῶν ἀνδρῶν, τό τε ἄφθονον καὶ τὴν προθυμίαν· ἔτι δὲ τὴν περὶ τὸ εἰπεῖν δύναμιν. οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ ἐγὼ πατρίδα τοιαύτην, οὕτω σφόδρα ἠγάπηκα· ὥστε οὔτ' ἂν Ἀθήνας, οὔτε Ἄργος, οὔτε Λακεδαίμονα· αἵπερ εἰσὶ πρῶται, καὶ ἐνδοξόταται τῶν Ἑλληνίδων· εἱλόμην ἂν εἶναί μοι πατρίδας περὶ ταύτης· καὶ τοῦτο ἔργῳ ἐδήλωσα. πολλῶν γὰρ πολλαχῆ παρακαλούντων με, καὶ μένειν καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρότερον, ὅτε ἤμην φυγάς· καὶ ψηφίσματα ἔπεμψάν τινες πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, χάριν εἰδότες τῆς εἰς ἐμὲ τιμῆς, οὐδὲ πώποτε ἄχρι λόγου, τὸ τοιοῦτον ὑπεσχόμην, ἀλλ' οὐδ' οἰκίαν ἢ χωρίον ἐκτησάμην παρ' ἑτέροις· ὡς μηδὲν ᾖ μοι σημεῖον ἀλλαχοῦ πατρίδος. τὸ γὰρ ἂν εἴη δεινόν, εἰ οἱ ἄνθρωποι ἀδικώτεροι ἔσονται τῶν μελισσῶν. οὐδέποτε γὰρ ἐκείνων μία, καταλιποῦσα τὸ αὐτῆς σμῆνος, εἰς ἕτερον μετέστη, τὸ μεῖζον ἢ μᾶλλον εὐθενοῦν· ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἑσμὸν πληροῖ, καὶ αὔξει, κἂν ψυχρότερον ᾖ τὸ χωρίον, καὶ αἱ νομαὶ χείρους, καὶ ἡ δρόσος ἐλάττων· κἂν δυσκολώτερον τὸ ἔργον τὸ περὶ τὰ χωρία, κἂν ὁ γεωργὸς ἀμελέστερος. οὕτως δὲ ἄγαν αὐτάς φασι φιλεῖν ἀλλήλας, καὶ τὸ ἴδιον σμῆνος ἑκάστην, ὥστε ἐπὰν ἔξω χειμῶνος ἀπολειφθῶσι πολλοῦ γενομένου πνεύματος, λίθον εἰς τοὺς πόδας ἑκάστη λαβοῦσα ὥσπερ ἕρμα, οὕτως πέτονται, ὅπως μὴ παρενεχθῶσιν ὑπὸ τοῦ πνεύματος, μηδὲ τοῦ σμήνους διαμάρτωσιν. ὅταν δὲ δὴ καὶ πρόθυμον οὕτως καὶ ἀγαθὴν ἔχῃ τις πατρίδα, πῶς οὐ χρὴ πάντα τἆλλα περὶ ἐλάττονος ποιεῖσθαι ταύτης; ἃ ἐγὼ λογιζόμενος χαίρω, ὁρῶν καὶ τὸν υἱὸν τὸν ἐμαυτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφιδοῦν, καὶ τοὺς ἄλλους νεανίσκους· πολλοὺς δὲ ὁρῶ σὺν θεῷ, καὶ ἅπαντας ἀγαθῶν γονέων, καὶ τό γε εἶδος, ἀγαθοῖς ὁμοίους· οὕτω διακειμένους, ὡς φιλονεικήσοντας ἀλλήλοις ἄνευ φθόνου καὶ ζηλοτυπίας, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ εὐδοξίας,

A *Audiui enim & hoſce, licet admodũ pudore perfuſus: attamen propter illorũ vituperatores, admiror virorum animos inuidia vacuos, meique ſtudioſos: præterea etiam ſummam dicẽdi facultatem. Non mirum, ſi patriam ego talem vehementer dilexi: vt neque Athenas, neque Argos, neque Lacedæmonem (quæ quidem ſunt primæ, celeberrimæque* Græciæ *ciuitates) patrias mihi eſſe vellem pro hac; atq; hoc factis planum feci. Multis enim paſsim*
B *obſecrantibus me vt manerem, rebúſque publicis præeſſem, non modò nũc: ſed etiã antea, quando eram exul: & quibuſdam plebiſcita ad Imperatorẽ mittẽtibus, quibus gratias agerent pro honoribus mihi exhibitis, nunquam ego ne ſermone quidem tale quid pollicitus ſum, neque domum neque prædium apud alios vllum poſſedi: vt nullum ſit ſignũ, me alibi patriam elegiſſe. Námque intolerandum foret, ſi homines fierent apibus iniuſtiores.*
C *Nulla enim illarum, ſuo relicto alueo in alium ſe confert, aut maiorem aut fortiorem: ſed proprium alueum implet, augétque, etiamſi regio ſit frigidior, & paſcua deteriora, & ros minor: etiamſi opus fiat ea in regione maiori cum difficultate, etiam ſi ſit agricola negligentior. Ita nimis autem ſeſe mutuò eas aiũt amare, & quamque ſuum alueum, vt ſi quando foris relinquantur hyeme, aut multo vẽto ingruente, lapidem quæque pedibus com-*
D *prendat tanquam ſuſtentaculum, ſicque volant ne præteruehantur à ſpiritu, néve ab alueo aberrent. Quãdo autẽ quis patriã habet ita ſui ſtudioſam, atque ita benignè, quomodo non conueniret alia omnia contemnere præ illa? Quæ ego mecum expendens, gaudeo, videns & filiũ meũ, & patruelẽ, alióſque adoleſcentes, (multos autem video diuina gratia, & omnes ex bonis prognatos parentibus, boniſque forma ſimiles) ſic affectos, vt certaturi ſint inuicẽ abſque inuidia & æmulatione, cúmq; aliis hominib. de virtute & gloria*

tam ſua ipſorũ quàm patriæ: & vt quiſque primas gerat in patria, iuſtitiæ ſtudio ciuitatiſque amore, potentiáq; benè quid faciendi patriæ, eámque augẽdi. Nequaquam enim vos latet, quòd quum nõ maxima eſſet ciuitatum, neque longiſsimum tempus habitata, multis iam notior eſt & apud alios homines, ſuóſque iã olim tales exhibet ciues, vt qui ferè cum omnibus Græcis cõtendere poſsint, neque inter nouiſsimos, neque inter tertios, neq; inter ſecundos numerentur. Dico autem non pro me ipſo hunc ſermonẽ: ſed pro aliis, quorũ partim hinc peregrè profecti, multiſq; noti facti, claram ſibi gloriã cõpararunt: partim verò hîc rempublicã gerentes, manẽtéſque in nullo ſunt illis deteriores, neque in dicendi facultate, neque in rebus agendis. Cerno autem non ſolùm ab eloquentia, verùm etiã à philoſophia bonos & ſpectabiles exoriri viros in ciuitate: de quib. ego & priuatim iuuenes, & publicè, quum fuerit opportunum, hortari non cunctabor. Et vos populum rogo, vt ea quidẽ quæ ab iis qui rerũ potiuntur, præſtari ſolent, ſperetis tanquã futura: optetiſque obtingere vobis aut honorẽ aliquẽ, aut gloriã, aut pecuniarũ facultatẽ: quæ autẽ vobis ipſis præſtare poteſtis, ea interim præſtare ne negligatis, diſciplina longè ab aliis populis differente, pudore, atque obediendo viris bonis, operationũ aſſiduitate, modeſtia circa quotidianũ victum, nulláque rerum obtingentiũ negligentia, neque animi; quantum vnicuique ſuæ occupationes otij tribuunt, promptè educando liberos, & erudiendo, faciendóque ciuitatem reuera Græcanicam, tumultúque vacuam, moribúſque compoſitam: & aſperitatem fortitudinémque naturæ atque intellectum ad maiora honeſtioráque vertendo, diſſenſionem verò & turbas mutuáſque offenſiones, quantũ fieri poteſt, excludendo. Eſt enim, ô viri, & populi diſciplina: ſunt quoque ciuitatis mores philoſophici & humani.

A τῆς τε αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος· καὶ ὅπως πρωτεύσῃ ἕκαστος ἐν τῇ πατρίδι, τῷ δίκαιός τε εἶναι καὶ φιλόπολις, καὶ μὴ ἀδύνατος ἀγαθόν τι ποιεῖν καὶ αὔξειν τὴν πατρίδα. εὖ γὰρ ἴστε ὅτι οὐ μεγίστη τῶν πόλεων οὖσα, οὐδὲ πλεῖστον χρόνον οἰκουμένη, πολλῶν γνωριμωτέρα ἐστὶ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ σχεδόν τι πρὸς ἁπάσας ἀγωνιουμένους τοὺς Ἕλληνας πάλαι παρέχει τοὺς αὐτῆς πολίτας, οὐκ ἐν τοῖς ὑστάτοις, B οὐδ' ἐν τοῖς τρίτοις, ἢ δευτέροις ἀριθμουμένους. λέγω δὲ οὐχ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ τοῦτον ἐγὼ τὸν λόγον· ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ὧν οἱ μὲν ἀποδημήσαντες καὶ πλείοσι φανεροὶ γενόμενοι, φανερὰν τὴν δόξαν ἐκτήσαντο· οἱ δὲ ἐνθάδε πολιτευόμενοι, καὶ μένοντες, οὐδὲν χείρους ἐκείνων εἰσὶν, οὔτε περὶ τοὺς λόγους, οὔτε περὶ τὰ ἔργα. ὁρῶ δὲ οὐ μόνον ἀπὸ λόγων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ φιλοσοφίας ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ ἀξιολό- C γους γιγνομένους ἐν τῇ πόλει· ὑπὲρ ὧν ἐγὼ καὶ ἰδίᾳ τοὺς νέους καὶ κοινῇ, ὅταν ᾖ καιρὸς, οὐκ ὀκνήσω παρακαλεῖν. καὶ τὸν δῆμον ὑμᾶς ἀξιῶ, ἃ μὲν ἐστὶ παρὰ τῶν κρατούντων, ταῦτα ἐλπίζειν ὡς ἐσόμενα· καὶ εὔχεσθαι συμβαίνειν ἤ τινα τιμὴν, ἢ δόξαν, ἢ εὐπορίαν χρημάτων· ἃ δὲ ἐστὶ παρ' αὐτῶν ἔχειν, εὐταξίᾳ τῶν ἄλλων δήμων διαφέροντας, αἰδοῖ, τῷ πείθεσθαι τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι, φιλεργίαις, σωφροσύνῃ τῇ περὶ τὸν καθημέ- D ραν βίον, τῷ μήτε τῶν σωμάτων ἀμελεῖν, μήτε τῆς ψυχῆς, καθόσον ἑκάστῳ σχολὴν δίδωσι τὰ αὐτοῦ πράγματα· τῷ προθύμως ἐκτρέφειν τέκνα καὶ παιδεύειν, τῷ παρέχειν Ἑλληνικὴν τῷ ὄντι καὶ ἀθόρυβον, καὶ καθεστῶσαν τὴν πόλιν· καὶ τὸ δριμὺ, καὶ τὸ ἀνδρεῖον τῆς φύσεως, καὶ τὴν σύνεσιν ἐπὶ τὰ μείζω καὶ καλλίω τρέπειν. διχοφροσύνης δὲ καὶ ταραχῆς, καὶ τοῦ προσκρούειν ἀλλήλοις, ὡς οἷόν τε, ἀπέχεσθαι. ἔστι γὰρ, ὦ ἄνδρες, καὶ δήμου παιδεία, καὶ πόλεως ἦθος φιλόσοφον καὶ ἐπιεικές.

καὶ οὐ μόνον Λακεδαιμονίοις, οὐδὲ Ἀθηναίοις τὸ παλαιὸν, καὶ ἄλλοις τισὶ συνέβη διὰ τὸ κοσμίως πολιτεύεσθαι, μεγάλας καὶ ἐπιφανεῖς, καὶ ἐκ πάνυ μικρῶν καὶ ἀσθενῶν ἀποδεῖξαι τὰς πόλεις· ἀλλὰ καὶ τοῖς νῦν ἔξεστι τὸ τοιοῦτον τοῖς βουλομένοις. ταῦτα γὰρ ὑμᾶς ἐπιτηδεύοντας, πλέον ὀνήσει, καὶ τοῦ πλήθους τῶν βουλευτῶν, καὶ τοῦ παρ' ὑμῖν τὰ πράγματα ἄγεσθαι, καὶ τοῦ πρόσοδόν τινα χρημάτων ἔξωθεν ὑμῖν ὑπάρξαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς, ἐὰν ἄρα καὶ τούτου τύχητε ποτέ. εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι τὴν μὲν λεγομένην ἐλευθερίαν, καὶ τὸ ὄνομα τοῦθ' ὃ παρὰ τῶν κρατούντων καὶ δυναμένων ἐνίοτε γίγνεται, οὐ δυνατὸν κτήσασθαι· τὴν δ' ἀληθῆ ἐλευθερίαν, καὶ ἔργῳ παραγινομένην τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἀνὴρ, καὶ πόλις ἑκάστη παρ' αὑτῆς λαμβάνει, μεγαλοφρόνως καὶ μὴ ταπεινῶς, μηδὲ ῥαθύμως διοικοῦσα τὰ καθ' αὑτήν. ἵνα δὲ καὶ ἄλλοθεν εἰδῆτε τὴν ἐμὴν γνώμην, ἀναγνώσομαι ὑμῖν ἐπιστολὴν, ἥν τε αὐτὸς ἐπέστειλα * τοῖς αὐτοκράτορσι ὅτε ἐκλήθην· ὅτε ἐν ἐκείνῃ παρεκάλουν ἀφεθῆναι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἣν ἐκεῖνος ἀντέγραψεν.

γ. τῷ αὐτοκράτορι

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΟΠΩΣ ἔσχηκε πρὸς τὴν πατρίδα. μέ.

ΑΝΔΡΕΣ πολῖται, βούλομαι ὑμῖν ἀποδοῦναι λόγον τῆς ἐπιδημίας ταύτης, ἐπειδὴ καὶ βραχὺν οἴομαι τὸν λοιπὸν ἔσεσθαί μοι χρόνον. τὴν μὲν γὰρ φυγὴν ὅπως διήνεγκα, μὴ φίλων ἐρημίας ἡττηθεὶς, μὴ χρημάτων ἀπορίας, μὴ σώματος ἀσθενείας· πρὸς δὲ τούτοις ἅπασιν ἐχθρὸν ἀνεχόμενος, οὐ τὸν δεῖνα, οὐδὲ τὸν δεῖνα, τῶν ἴσων τινὰ καὶ τῶν ὁμοίως ἐνίοτε φθεγγομένων, ἀλλὰ τὸν ἰσχυρότατον καὶ βαρύτατον, καὶ δεσπότην ὀνομαζόμενον, καὶ θεὸν παρὰ πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, τὸ δὲ ἀληθὲς ὄντα δαίμονα πονηρὸν,

A *Neque ſolũ Lacedæmoniis, neque Athenienſibus atque aliis quibuſdam antiquitùs contigit, quum honeſtè viuerent in republica, vt ſuas ciuitates ex admodùm paruis & infirmis magnas & illuſtres redderent: verumetiam nunc licet idẽ volentibus. His enim quum operam dabitis, magis vobis proderit quàm Senatorum multitudo, quàm quòd cauſæ apud vos diſcutiuntur, quámque vt extrinſecus reditus vobis aliquis pecuniarum exiſtat, cũ* B *ipſa libertate, ſi quando & hanc conſequimini. Benè enim ſcitis, quòd libertatẽ, quæ dicitur, atque illud nomen, quod ab iis qui rerũm potiũtur, multáque poſſũnt, interdum contingit, poßidere non liceat: veram autem libertatem, & quæ facto hominibus adeſſe ſolet, & vir & vnaquæque ciuitas ex ſe accipit, magno & non abiecto animo, neque ſegniter ſua gubernans. Porrò, vt etiam aliunde ſententiam ſciatis meam, legam vobis epiſto-* C *lam, quam ipſe miſi Imperatori, quando vocabar: quandóque in ea ſupplicabam vt dimitterer ad vos, & quam ille mihi reſcripſit.*

DEFENSIO, QVI AFFECTVS FVERIT ERGA patriam. XLV.

D *RAtionem vobis, ô ciues, reddere volo peregrinationis huius: quãdoquidem nõ multũ mihi in poſterum tempus ſuperfuturum video. Nam exiliũ quidem quomodo pertulerim, non amicorum ſolitudini ſuccumbens, neque pecuniarum egeſtati, neq; corporis infirmitati: atq; ad hæc eũ qui omniũ inimicus erat, ſuſtinens, non illum aut illum, ęqualium quendam, & ſimiliter loquentium, ſed fortißimum grauißimúmque, atque dominũ deúmq; nominatũ apud omnes Græcos & barbaros, reuera autẽ malũ exiſtentẽ Geniũ,*

præſertim non illi adulans, neq; recuſans inimicitias, ſed palàm prouocans, quanquam malus eſſet, nō herclè nunc dicturus, ſum aut ſcripturus, ſed dixi iampridem, ſcripſique, atque illæ orationes ſcriptionéſque vbique ſunt: haud ob inſaniã aut arrogantiam ea facere conatus, ſed meliore fretus potentia, & auxilio, nempe à diis, quod aſpernantur plerique, & inutile exiſtimant. De his autem ſingulatim dicere, ſuperfluũ eſſe reor. Apud alios enim hæc magis nota ſunt, gloriámque aſſequuntur & honorem erga vos. Apud vos autem ſi recitem exilij tempus, nō me forſan lamentari quis dixerit, ſed magis arrogantem eſſe. Mortuo autem illo, & rerum mutatione facta, aſcendi ad optimũ Neruam. Morbo verò difficili correptus, totum illud tempus perdidi: ſpoliatus Imperatore humaniſſimo, méq; diligente, & iam olim amico. Et deos omnes vobis iuro, quòd non pro iis cōtriſter, quæ non in me ipſum, aut meorum collata ſunt quempiam, quódque ſim iis fruſtratus: ſed pro iis, quæ vobis & publicè ciuitati præſtare valebam. Hoc ego maximum numero damnum, & iacturam. Quæ enim in præſentia nacti ſumus, ea etiam tũc habere licuerat, atque hac præſenti opportunitate ad alia vti dona. Poſtquam igitur huius vigebat humanitas, ſtudiúmque tale circa nos, quantum norunt ſoli illi familiares, & ego ſi nunc dicam, valde quoſdam contriſtaturus ſim: & fortaſſe ne credibilis quidem videbitur oratio, quòd tantum nactus ſim honorem & familiaritatem, amicitiámque, vt ne quid vltra dicam: quare omnia hæc mittere & preterire volo, omnem hîc perturbationem fugiens, deſiderânſque ocium: haud tamen in vllum proprium commodum repoſui illud tempus, neque Imperatoris beneuolentiam, ne pro parte quidem, vt vel perditas facultates recuperarem, aut acquirerem magiſtratum mihi quendam, aut potentiam:

A καὶ ταῦτα οὐ θωπεύων αὐτὸν, οὐδὲ τὴν ἔχθραν παραιτούμενος, ἀλλὰ ἐρεθίζων αὐτὸν ἰσχυρῶς, καὶ περὶ ὄντα κακόν, μὰ Δί' οὐ μέλλων νῦν ἐρεῖν, ἢ γράφειν, ἀλλὰ εἰρηκὼς ἤδη καὶ γεγραφώς· καὶ τούτων πανταχῆ τῶν λόγων καὶ τῶν γραμμάτων ὄντων, οὐχ ὑπὸ μανίας καὶ ἀπονοίας ταῦτα πράττειν ἐπαιρόμενος, ἀλλὰ κρείττονι πεποιθὼς δυνάμει, καὶ βοηθείᾳ, παρὰ τῶν θεῶν ἧς καταφρονοῦσιν οἱ πολλοὶ, καὶ ἀνωφελῆ νομίζουσιν. τὸ δὲ περὶ τούτων καθ' ἕκαστον

B λέγειν, ἡγοῦμαι εἶναι περιττόν. παρ' ἄλλοις γὰρ μᾶλλον γινώσκεται ταῦτα, καὶ τυγχάνει δόξης καὶ τιμῆς τῆς πρὸς ἡμᾶς. παρ' ὑμῖν δὲ ἂν διεξίω τὸν τῆς φυγῆς χρόνον, οὐκ ὀδύρεσθαί με φήσει τις, πολὺ δὲ μᾶλλον ἀλαζονεύεσθαι. τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου, καὶ τῆς μεταβολῆς γενομένης, ἀνιέναι μὲν πρὸς τὸν βέλτιστον Νέρβαν. ὑπὸ δὲ νόσου χαλεπῆς καταληφθεὶς, ὅλον ἐκεῖνον ἐζημιώθην τὸν καιρόν, ἀφαιρεθεὶς αὐτοκράτορος φιλανθρώπου, καί με ἀγα-

C πῶντος, καὶ πάλαι φίλου. καὶ ὀμνύω τοὺς θεοὺς ὑμῖν ἅπαντας, οὐκ ἐφ' οἷς ἂν εἰς ἐμαυτὸν, ἢ τῶν ἐμῶν τινὰ ἔλαβον, οὐκ ἐπὶ τούτοις ἄχθομαι διημαρτηκώς· ἀλλ' ἐφ' οἷς ὑμῖν καὶ δημοσίᾳ τῇ πόλει παρασχεῖν ἐδυνάμην. ταύτην ἐγὼ μεγάλην ἀριθμῶ βλάβην καὶ ζημίαν. ὧν γὰρ νῦν ἐτύχομεν, τότε ἐξῆν ταῦτα ἔχειν, καὶ τῷ παρόντι καιρῷ πρὸς ἑτέρας κεχρῆσθαι δωρεάς. ἐπεὶ δ' οὖν ὑπῆρξε παρὰ τούτου φιλανθρωπία, καὶ σπουδὴ τοιαύτη πε-

D ρὶ ὑμᾶς, ὅσην ἐπίστανται μόνοι οἱ παρατυχόντες, ἐγὼ δὲ ἂν λέγω νῦν σφόδρα λυπήσω τινάς· ἴσως δὲ οὐδὲ φανεῖται πιστὸς ὁ λόγος, τῷ τηλικαύτης τιμῆς τυγχάνοντα, καὶ συνηθείας καὶ φιλίας· ἅπαντα ταῦτα ἐᾶσαι καὶ παριδεῖν ἐπιθυμήσαντα τῆς ἐνταῦθα ταραχῆς, καὶ τῆς ἀσχολίας, ἵνα μηδὲν εἴπω πλέον· ὅμως δ' εἰς οὐδὲν τῶν ἰδίων κατεθέμην τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, οὐδὲν τὴν τοῦ κρατοῦντος εὔνοιαν· οὐδὲ ἀπὸ μέρους, ὥστε τὰ τῆς οὐσίας ἐπανορθώσας διεφθαρμένης, ἢ προσλαβών τινα ἀρχὴν ἢ δύναμιν·

ἀλλὰ τὴν ὅσον ποτὲ ἦν εἰς ὑμᾶς ἔτρεψα, καὶ μόνον εἶδον τὸ τῆς πόλεως. ταῦτα δὲ εἰ μὲν ἐστὶ χρήσιμα, μεγάλα, ἢ μὴ πολλοῖς ὑπάρξαντα ἑτέροις, ἀλλ' ἢ μιᾷ πόλει, καὶ ταύτῃ σχεδόν τι τῶν ἐλλογιμωτάτων κατὰ τὴν Ἀσίαν· καὶ τηλικούτων ἐχούσῃ δίκαιον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, τοῦ θεοῦ παρ' ἐκείνοις μαντευσαμένου, καὶ προειπόντος τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ πρώτου πάντων ἐκείνου φανερῶς αὐτὸν ἀποδείξαντος τῶν ὅλων κύριον. οὐ λέγω τοιοῦτον οὐδέν, ὅτι ὑμεῖς μάλιστα τοῦτο ἐπιθυμεῖτε, καὶ χρόνος ἦν πολύς, ὃν ἠλπίζετε ἐξηπατῆσθαι τοῖς ὑποσχομένοις μόνον τῶν ἡγεμόνων· οὐ γὰρ δὴ τῶν ἰδιωτῶν οὐδεὶς οὔτε προσεδάνεισε* πώποτε, οὔτε ὑπέσχετο· τιμὰς ὑπερβαλούσας ἐδίδοτε· περὶ πολλοῦ τῆς πόλεως ἅπαντες πάνδημοι περιιόντες ἐν ἑτέραις πόλεσι τούτοις. ὡς ἐννοεῖν ἄξιον, καί τοι σμικρῶν γινομένων καὶ οὐδενὸς ἀξίων, τὸν ἄνδρα τὸν γενναῖον, καὶ μὴ φθόνου καὶ βασκανίας ἥττονα, τότε ἐχρῆν λέγειν, ὅτι μαίνεσθε, καὶ παραφρονεῖτε τοιούτων ἐξεχόμενοι σφόδρα οὕτως, καὶ θεραπεύοντες ἀνθρώπους οὕτω ταπεινοῖς ἐπὶ πράγμασιν, οὔτε ἀναγκαίοις, οὔτε μεγάλοις, καὶ ταῦτα ἀδήλοις ἔτι καὶ μηδὲν ἔχουσι βέβαιον. ἀλλ', οἶμαι, χαλεπὸν μὲν ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁπωσοῦν γινόμενόν τι τούτων. οὐ μὴν ὁμοίως ἐλύπει τὸ τὸν δεῖνα, τῶν ἡγεμόνων εἶναι τὸν ποιήσαντα καὶ παρασχόντα μὴ τῶν ἡμετέρων τινὰ πολιτῶν. ἔτι δὲ ἐλπὶς ὑπῆν, καὶ ἔθελγεν αὐτούς, ὡς οὐδέποτε γινομένων. καί τοι καὶ τοῦτο ἀκήκοα πολλῶν ἐγὼ λεγόντων, ὡς πρᾳότερον ἀντιγράψαντος περὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἡγεμόνων τινός, καὶ τοῦ πράγματος ἀποτυχθέντος, πολλοὶ κατεγέλων τῆς πόλεως, οὐ τῶν ἀστυγειτόνων· ἧττον γὰρ ἦν τὸ δεινόν· ἀλλὰ τῶν πολιτῶν· ὡς μειζόνων, ἢ καθ' αὑτὴν ἐφιεμένης, καὶ διαφερούσης οὐδὲν κατὰ τὴν ἀφροσύνην τῶν παίδων τῶν βασιλέων. καὶ ταῦτα λέγοντες, οὐκ ᾐσχύνοντο διασύροντες τὴν αὑτῶν πατρίδα, καὶ καταιρεοῦντες ἐν τοῖς λόγοις οὕτως ἀνοήτως.

*γ. προσεδόκησε

A *ſed omnem quicquid tandem potui, ad vos conuerti, ſolúmque ciuitatis reſpexi commodum. Hæc autem, ſi quidem ſunt vſui, magna ſunt, aut non omnibus aliis collata, ſed vel vni ciuitati, quæ etiam ſit inter præſtantiſſimas in Aſia: tantúmque ad obtinendum ius habeat apud Imperatorem, quòd Deus diuinauerit apud eos prædixeritque illi imperium, primúſque omnium ille apertè illum deſignauerit vniuerſorum dominum fore. Non di-*

B *co tale quicquam, quòd vos hoc maximè deſideraueritis: tempúsq; præterierit multum, quo vos promiſſis fruſtrari timuiſtis, iiſque præſidum ſoùm, (non enim priuatorum quiſquam ad hoc vnquam fænerauit, neque promiſit) quibus excellentiſſimos multo antea ciuitatis dediſtis honores: vniuerſi vulgò ea expectãtes, ſicut & in aliis hiſce ciuitatibus factum eſt. Itáque animaduertere dignum eſt, licet parua fuerint, & nullius pretij, an virum*

C *generoſum, neque odio, atque inuidia laborantem tunc dicere oportebat, quòd inſaniretis, deliraretiſque talibus ita vehementer inhærentes, colentéſque homines ita ſubmiſſè pro rebus neque neceſſariis neque magnis, præſertim incertis adhuc, nihilque firmitatis habentibus. Sed opinor graue illis erat, ſi vel quocunque modo horum quid fieret. Quin ſimiliter contriſtauit quendam, quòd præſidibus eſſet, qui efficeret præſtarétque & non*

D *veſtrorum aliquis ciuium. Præterea ſpes ſuberat, demulcebátque eos, quaſi nunquam ea fierent. Quanquam ego & hoc ex multis audiui, quòd mitius quodam præſide reſcribente de gubernatione, réque negata, multi deriſerint ciuitatem, non vicini (minus enim hoc graue foret) ſed ciues: quaſi maiora quàm eam deceret, appeteret, nihílque differret inſipientia à liberis regum. Et hæc dicentes, non erubeſcebant carpere ſuam ipſorum patriã, eique tã ſtolidè ſermonib. detrahere.*

Siue enim inter primos in ea numerentur, atque honoratos, ſibimetipſis detrahunt, infirmæ ignobilique ciuitati præſidẽtibus: ſiue ſint ex abiectis & nouiſsimis, adhuc maiorem ſibi grauiorémque faciũt ignominiam, quòd nouiſsimæ ciuitatis nouiſſimi ſunt. Cæterùm ne propter incidentes ſermones à propoſito repellar, his quomodocunque tandem acceptis & allatis, nunc conſiderate, num cui grauis fuerim ciuium, aut priuatim pro me ipſo dicens, aut publicè proferens vituperanſque beneficia, aut producẽs quoſdã quos vellem plus vallere; aut aduerſarios minus. Nónne quum centum ſenatores deligentur, alij quidem ſuos introduxerunt amicos, effecerúntque vt habeant fautores adiutoréſque ad quæcunque vellent: ego autem horum nihil feci, neque collocutus ſum tale quid vt ſe mihi adiungerent, ſi voluiſſem, aut alteri alicui? Maximè enim volebam, vt neque alius quiſpiam talem introduceret conſuetudinem, néve reſpublica per factiones gereretur, néve ciuitas diſtraheretur in partes. Si ergo ipſe abſtinui ab his delictis, ſibique minus quàm omnes valiturus fui, nullámq; mei cupiui haberi rationem, quid in his peccaui, & quid à me prætermiſſum eſt? Ius meum me hortatur vt vobis cõfitear, quòd neque ipſe quicquã fecerim iniqui & preter léges, neque alios prohibuerim, quũ vno verbo liceret prohibere, rémque in rectum reducere ſtatum, factúmque illud notum facere ſcientibus vobis atque præſidibus. Quod ſi verò neque vos cauiſſetis, neque res præſides mouiſſet, non difficile erat imperatori exequi. Hoc ergo fuit, quòd ſilentium me fecit agere, ne viderer accuſare quoſdam, atque criminari ciuitatem, néve moleſtior eſſem vlli hîc ciuium. Quod quidem ad ſenatum attinet, ita eſt adminiſtratum: alia autem rectè. Neque enim malos, neque indignos viros elegiſtis: niſi quòd omnes parem nacti honorem (quanquam iure nacti, &

A εἴτε γάρ, ἐπὶ τῶν πρωτευόντων ἐν αὐτῇ, ἢ τιμωμένων, αὖθις καθαιροῦσιν ἀσθενοῦς καὶ ἀδόξου πόλεως προεστηκότες· εἴτε τῶν ἀπερριμμένων εἰσὶ καὶ τῶν ὑστάτων, ἔτι μείζω καὶ χαλεπωτέραν ποιοῦσι τὴν ἀτιμίαν αὖθις, εἰ τῆς ἐσχάτης πόλεως ἔσχατοι τυγχάνουσιν ὄντες. ἵνα δὲ μὴ διὰ τοὺς ἐμπίπτοντας λόγους τοῦ προτεθέντος ἐκκρουσθῶ, τούτων ὅπως δήποτε λειφθέντων ἐνταῦθα σκοπεῖτε, καὶ κομισθέντων, εἴτῳ βαρὺς γέγονα τῶν πολιτῶν,
B ἢ κατ' ἰδίαν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ λέγων, ἢ κοινῇ προφέρων καὶ ὀνειδίζων χάριτας, ἢ προαγαγών τινας ὧν ἐβουλόμην, ἢ τοὐναντίον ἔλαττον.* οὐχ ἑκατὸν βουλευτῶν καταλεγέντων, ἕτεροι μὲν εἰσήγαγον φίλους αὐτῶν, καὶ παρεσκευάσαντο ὅπως ἕξουσι συναγωνιζομένους καὶ βοηθοῦντας, οἷς ἄν ποτε ἐθέλωσιν· ἐγὼ δὲ οὔτ' ἐποίησα τοιοῦτον οὐδέν, οὔτ' διελέχθην τοιοῦτον, ὡς ἐμοὶ προσθεμένων, εἰ ἐβουλόμην, ἢ ἄλλῳ τινί; μάλιστα μὲν γὰρ ἠξίουν, μηδὲ ἕτερον
C μηδένα τοιοῦτον ἔθος εἰσάγειν, μηδὲ καθ' ἑταιρείας πολιτεύεσθαι, μηδ' εἰς μέρη διασπᾶν τὴν πόλιν. εἰ δ' οὖν αὐτὸς ἀπέχεσθαι τῶν τοιούτων ἁμαρτημάτων, εἰ καὶ πάντων ἔλαττον ἰσχύειν ἔμελλον, καὶ μηδενὸς ἀξιοῦσθαι λόγου, τί οὖν ἥμαρτον ἐν τούτοις; καὶ τί παρελείφθη μοι; δίκαιός εἰμι πρὸς ὑμᾶς ὁμολογεῖν, ὅτι μήτε αὐτὸς μηδὲν ἔπραττον ἄδικον καὶ παράνομον, μήτε τοὺς ἄλλους ἐκώλυον· ἐξὸν ἑνὶ ῥήματι κωλῦσαι, καὶ καταστάντας, τὸ
D μηνῦσαι τὸ γιγνόμενον, τὸ παρ' εἰδόσιν ὑμῖν καὶ τοῖς ἡγεμόσιν. εἰ δὲ μήτε ὑμεῖς προσείχετε, μήτε τῶν ἡγεμόνων τὸ πρᾶγμα ἥπτετο, οὐ χαλεπὸν ἦν ἐπιτελέσαι τῷ αὐτοκράτορι. τοῦτ' οὖν ἦν, ὃ ποιῆσαν ἐμὲ τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, ἵνα μὴ δοκῶ κατηγορεῖν τινων, μηδὲ διαβάλλειν τὴν πόλιν, μηδ' ὅλως λυπηρότερος ὦ τῶν ἐνθάδε μηδενί. τὸ μὲν δὴ τῆς βουλῆς οὕτω διῳκήθη, τὰ δ' ἄλλα ὀρθῶς. οὔτε γὰρ φαύλους, οὔτε ἀναξίους ἄνδρας ἐχειροτονήσατε· πλὴν ὅτι πάντες τῆς ἴσης τυχόντες τιμῆς· καίτοι δικαίως τυγχάνοντες, καὶ

*κ. ἐλάττων

δι' αὐτῆς· ὅμως καθάπερ οἱ μυούμενοι, μυσταγωγῶν ἐδεήθησαν. ἐγὼ δὲ οὐδὲ ψῆφον ἠξίωσα εἰσενεγκεῖν ὑπὲρ οὐδενὸς μόνος, μὴ ῥοπήν τινα δοκῇ τὸ τοιοῦτον παρέχειν καὶ μαρτυρίαν, καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ὀκνήσωσιν ἐμοὶ τἀναντία γράφειν καὶ ἀποφαίνεσθαι. τί οὖν ἐπὶ δύο ἡμέρας ἢ τρεῖς, γενομένης τῆς χειροτονίας; ἐξῆλθον, οὐδὲ μᾶλλον παρατυχὼν τοῖς γενομένοις, οὐδένα ἔχων χρεώστην, οὐδὲ συνωμότην, οὐδὲ ἐμοὶ χάριν ὀφείλοντα τοῦ πράγματος. ὑμῖν γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ, τοὺς βουλευτὰς ᾐτησάμην. καίτοι νῦν διοικήσεως νῦν πρῶτον ἀρθείσης, πολλὰ ὑπὸ πολλῶν ἠδικημένος· ὥσπερ εἰκὸς ἦν τὸν ἐλθόντα μετὰ τοσαῦτα ἔτη φυγῆς· καὶ πρὸς ἐνίους οὐδὲ δίκης μοι δεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰπεῖν καὶ μνησθῆναι· περὶ τῶν κατεχομένων πρὸς οὐδένα, οὔτ' ἐμνήσθην, οὔτε λόγον ἐποιησάμην οὐδένα. τοσούτων μὲν εἰς ἐλευθερίαν ἀφεστηκότων οἰκετῶν, τοσούτων δὲ χρημάτων ἀπεστερηκότων, τοσούτων δὲ χωρία κατεχόντων, ἅτε μηδενὸς ὄντος τοῦ κωλύσοντος. οὐδὲ γὰρ τῷ μὲν Ὀδυσσεῖ πατέρα οἴκοι καταλιπόντι, καὶ γυναῖκα ἀγαθὴν, καὶ φίλους, συνέβη καταφρονηθῆναι διὰ τὴν ἀποδημίαν. οὕτως τε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καταλιπόντος, ἐνίους ἑστιᾶσθαι, καὶ πίνειν καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν τὸν οἶνον αὐτλοῦντας, καὶ τὰ βοσκήματα ἀποκτιννύντας· καὶ μηδὲ τῆς γυναικὸς ἀπέχεσθαι τελευτῶντας, ἀλλ' ἄκουσαν βιάζεσθαι γῆμαι, καὶ καταλιπεῖν τὸν ἄνδρα καὶ τὴν οἰκίαν. ἐμὲ δὲ οὐκ ἦν εἰκὸς ὑπὸ πολλῶν πολλὰ τοιαῦτα πεπονθέναι, πάντων ἀπεγνωκότων με, καὶ μηδενὸς ἔτι σωθήσεσθαι προσδοκῶντος; ἀλλὰ περὶ ταῦτα μὲν ἴσως οὐχ ὅμοιος ἑτέροις γέγονα· λέγω δὲ οὐ τῶν ἰδιωτῶν μόνον, ἀλλὰ πολλῶν καὶ φιλοσόφων καλουμένων, σωφρονέστερος. ἐλύπησα δὲ ἐν τοῖς ἔργοις τὴν πόλιν. περὶ δὲ τούτων, ὡς ἐγένετο, πολλάκις ἀκηκόατε. δεῖ δὲ καὶ νῦν ἴσως ἀναμνῆσαι. ἐγὼ γὰρ, ἄνδρες, ὃ μὲν βούλεσθαι τὴν πόλιν κοσμεῖν, καὶ κατα-

A *propter ſe) tamen ſicut qui ſacris initiãtur, myſtagogis opus habuerũt. Ego verò neque calculum pro vllo interpoſui ſolus, ne momentum quoddam tale præberẽ videretur atque teſtimonium, & aliorum quidam cunctarentur mihi cõtraria ſcribere & demonſtrare. Quid igitur à me actum in duobus diebus aut tribus, poſtquam facta eſt electio? Exiui, neq; quicquam magis rebus volui adeſſe geſtis, nullum habens debitorem, neque cõiuratum,*

B *neque qui mihi illius rei gratiam deberet. Vobis enim, non mihi ipſi, ſenatores petij. Proinde adminiſtratione nũc primũ habita, quum magna à multis eſſem affectus iniuria (quemadmodum veriſimile eſt affici, poſt tot exilij annos redeuntem) & aduerſus quoſdam ne iudiciis quidem opus haberem, ſed tantum dicto & mentione: de occupatis tamen apud neminem neque mentionem neque ſermonem feci vllum. Quanquam tot ſerui in liberta-*

C *tẽ deſciuiſſent, tótque pecuniæ eſſent ablatæ, tot denique prædia detinerent,* velut nemine id prohibituro. Porrò etiam *Vlyſſi, patrem domi relinquẽti, & vxorem probam, & amicos, contigit vt contemneretur ob peregrinationem. Atque ita quum domum reliquiſſet ſuam, quidã conuiuabantur, exhauriebántque potantes ſingulis diebus vinum, mactabántque pecora: denique neque ab vxore abſtinebant, ſed inuitam compellebant nubere,*

D *relicto viro atque domo. Et me non veriſimile erat à multis huiuſmodi multa paſſum eſſe, quũ omnes me deſperaſſent, nemóque amplius ſaluum fore expectaret? Sed circa hæc fortaſſe non me ſimiliter geſſi vt cæteri, (non dico autem de priuatis ſolùm: ſed etiam de multis qui philoſophi appellantur) ſed multo fui modeſtior. At ciuitatem operibus contriſtaui? De his verò vt facta ſint, ſæpius audiuiſtis. Oportet autem & nunc fortaſſe in memoriam reuocare. Ego enim, ô viri, quòd ciuitatem velim ornatã & inſtru-*

ctam,

ctam, non porticibus ſolùm & aquis, verùm etiam, ſi fieri potuiſſet, mœnibus & portubus, naualibusque, confiteor: atque hunc eſſe ita apud me amorem, ſiue eum puerilem ſiue ſtultum quis dicat, haud nego. Et, quod nūc quoque velim à multis habitari ciuitatem: hominúmq; multitudinem in eam quantam poſſem deducere, non ſolum indigenarum, ſed ſi fieri poßit, etiam alias huc ciuitates cōuenire. Quemadmodū Epaminōdas olim Bœotiam deduxit in Thebas, & Theſeus Atticam in Athenas; & Mileſij olim dicūtur, quum Aeolidem obtinerent, & loca circa Helleſpōtum & Troada, omnémque Lesbon, in vnam ipſorum congregati eſſe ciuitatem. Enimverò ſciebā ſanè, animos hominum hic habitātium, meámque ipſius virtutem & negotia, tempúſq; peregrinationis, quod nō omnino breue fuiſſet: neque attigi idcirco vllū maius negotium, neque ſperaui, animum duntaxat haud potui retinere meum: ſed quemadmodum amantes, de talibus ea recitant, quæ & concupiſcunt: ita & ego ſæpè eorum memini, putabámque ciuitati vtilia fore, apparatus & cohabitationis gratia, redituúmque & multorum aliorū. Quæ, ſi quando fiet occaſio, vt perficiātur, deorúmque quiſpiam ita fecerit, tum videbitis inimicitiarum quorundam magnitudinem, atque odij in me. Vt ne hoc quoque ad vos dicam, quòd iam nō ambigue, neque manſuete dicent, aut conuiciabuntur, ſed apertè atque palàm: & ſi nō prohibere potuerint, ſe ante ſtrangulabunt, quàm vt ciuitatē videāt, qualem diis volentibus nō impoßibile eſt fieri. Tunc igitur præſide ſuſcipiente mādatum, forſan & propter vos & propter me, & cōgregante concionem, me non præſciente, déque his legente, nō potui ſilentiū agere: ſed ſurrexi, & conſului, rémque demonſtraui ignorantib. Et poſt hæc, nónne vos, populus, ea cōcupiuiſtis opera? Eorū autem qui erāt in magiſtratu, quis contradixit?

A σκευάζειν, μὴ μόνον στοαῖς καὶ ὕδασιν, ἀλλὰ εἰ δυνατὸν ἦν καὶ τείχεσι, καὶ λιμέσι, καὶ νεωρίοις, ὁμολογῶ· καὶ τοῦτον τὸν ἔρωτα, οὕτως, εἴτε παιδικὸν φήσει τις, εἴτε ἀνόητον, οὐκ ἔξαρνός εἰμι. καὶ τὸ νῦν οἰκίζειν ἐθέλειν τὴν πόλιν, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων εἰς αὐτὴν ὅσον δυνάμαι ἀναγαγεῖν, καὶ οὐ μόνον τῶν ἐπιχωρίων, ἀλλ' εἰ δυνατὸν ἦν, καὶ ἑτέρας πόλεις συνελθεῖν ἀναγκάσαντα. ὥσπερ Ἐπαμινώνδας ποτὲ τὴν Βοιωτίαν εἰς τὰς Θήβας συνῴκισε, καὶ Θησεὺς τὴν Ἀττικὴν εἰς B τὰς Ἀθήνας· καὶ Μιλήσιοί ποτε λέγονται τῆς Αἰολίδος κατασχόντες, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ Τρωάδα τόπων, τὴν Λέσβον ἅπασαν, εἰς μίαν τὴν αὐτῶν συναγαγεῖν πόλιν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιστάμενός γε τὰς διανοίας τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων ἐνίων.* καὶ τὴν ἐμαυτοῦ δύναμιν, καὶ τὰς ἀσχολίας, καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδημίας, ὅτι μὴ βραχὺς ἐπὶ παντελῶς· οὔτε ἡπτόμην οὐδενὸς μείζονος, οὔτε ἤλπιζον· μόνον δὲ τὴν διάνοιαν οὐκ ἐδυνάμην τὴν ἐμαυτοῦ κατέχειν· ἀλλ' C ὥσπερ οἱ ἐρῶντες αὐτοὶ περὶ τῶν τοιούτων τοιαῦτα διεξίασιν, οἵων καὶ ἐπιθυμοῦσι. κἀγὼ πολλάκις ἐμεμνήμην, καὶ ἐνόμιζον συμφέρειν γενέσθαι τῇ πόλει, κατασκευῆς ἕνεκα, καὶ συνοικισμοῦ, καὶ προσόδων καὶ μυρίων ἄλλων. ἃ εἴποτε γένοιτο καιρὸς ἐπιτελεσθῆναι, καὶ θεῶν τις ποιήσειε· τότε ὄψεσθε τὴν ὑπερβολὴν τῆς τινῶν ἔχθρας, καὶ τοῦ πρὸς ἐμὲ μίσους. ἵνα μὴ λέγω τοῦτο πρὸς ὑμᾶς, ὡς οὐκέτι ἀμφιβόλως, οὐδὲ πρᾴως ἐροῦσι καὶ λοιδο- D ρήσονται, φανερῶς δὲ καὶ ἄντικρυς· κἂν μὴ κωλῦσαι δυνηθῶσιν, ἀπάγξονται πρότερον, ἢ τὴν πόλιν ἰδεῖν οἵαν αὐτὴν, βουλομένων θεῶν, οὐκ ἀδύνατον γενέσθαι. τότε δ' οὖν τοῦ ἡγεμόνος δεξαμένου τὸ πρᾶγμα, τυχὸν μὲν δι' ὑμᾶς, ἴσως δὲ καὶ δι' ἐμὲ, καὶ συνάγοντος ἐκκλησίαν, οὐ προειδότος ἐμοῦ. καὶ περὶ τούτων ἀναγινώσκοντος, οὐκ ἠδυνήθην τὴν ἡσυχίαν ἄγειν· ἀλλ' ἀνέστην καὶ συνεβούλευσα, καὶ ἐνεδειξάμην τοῖς ἀγνοοῦσι τὸ πρᾶγμα. καὶ μετὰ ταῦτα, οὐχ ὁ μὲν δῆμος, ὑμεῖς ἐπεθυμήσατε τῶν ἔργων; τῶν δὲ ἐν τέλει τίς ἀντεῖπεν;

οὐδὲ ἀντεῖπε μὲν οὐδεὶς, οὐ μὴν οὐ προθυμούμενος εὑρέθη, καὶ συμπράττων· ἀλλὰ πάντες ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς οὖσι, καὶ συμφέρουσιν, οὐ λόγῳ μόνον συμπράττοντες καὶ συνεισφέροντες· καὶ τὸ πρᾶγμα ὡς καλὸν, καὶ μεγαλοπρεπὲς, καὶ τῇ πόλει συμφέρον, οὕτως ἐγίνετο.

γρ. προτ.

ΠΕΡΙ* ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΕΙΝ ἐν τῇ πατρίδι. λόγος μϛʹ.

ΕΓΩ οὐχ οὕτως ἐκπέπληγμαι ἐφ' οἷς ἐποιεῖτε, ὦ ἄνδρες, τοιούτοις οὖσιν. ἀλλ' ἐπεὶ οὐδεμίαν αἰτίαν ὁρῶ τῆς ὑμετέρας ὀργῆς πρὸς ἐμὲ, τοῦτό ἐστι τὸ εἰς ἀπορίαν ἄγον. ὀργὴν μὲν γὰρ δικαίαν, ἔστι παραιτήσασθαι ἀνθρώπων· μῖσος δὲ ἄδικον *οὐκ ἄν τις θεραπεύσαι. ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς ἀκοῦσαί μου λέγοντος, οὐκ ἐμοῦ ἕνεκα μᾶλλον, ἢ ὑμῶν αὐτῶν. εἰ μὲν γὰρ οὐδὲν ἀδικῶ, οὐδὲ ὑμεῖς βούλεσθε δήπου ἀναιτίως μισεῖν τινα τῶν ὑμετέρων πολιτῶν· εἰ δὲ ἀδικῶ, κατ' ἐμοῦ ὁ λόγος ἔσται, οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ οὕτως γε μείζω ὑμῖν ὑφέξω τιμωρίαν, ἢ αὐτοὶ ζητεῖτε. τὸ γὰρ ἐξελεγχθῆναι πονηρὸν ὄντα, τῷ παντὶ δεινότερον τοῦ λευσθῆναι, ἢ καταφλεγῆναι. καὶ πρῶτον μὲν μάθετε, ὅτι δοκεῖ ὑμῖν φοβερὰ, οἱ λίθοι, καὶ τὸ πῦρ, οὐδενὶ φοβερά ἐστιν. οὐδ' ἐστέ γε τούτοις ἰσχυροὶ, ἀλλὰ πάντων ἀσθενέστατοι· ἐκτὸς εἰ μή τις ἀριθμεῖ τὴν τῶν λῃστῶν καὶ τῶν μαινομένων δύναμιν. πόλεως δὲ καὶ δήμου ἰσχὺς, ἐν ἑτέροις ἐστὶ, καὶ πρῶτόν γε ἐν τῷ *φρονεῖν, καὶ τὰ δίκαια ποιεῖν. περὶ μὲν γὰρ τοῦ πατρὸς, οὐδὲν ἐμὲ δεῖ λέγειν εἰ ἀγαθὸς ἦν. ἀεὶ γὰρ εὐφημεῖτε αὐτὸν, καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον, ὁπόταν μνησθῆτε, ὡς οὐ φαῦλον πολίτην. δεῖ μέντοι εἰδέναι ὑμᾶς, ὅτι οὐδὲν ὄφελος ἐκείνῳ ἐστὶ τούτων τῶν ἐπαίνων· ἀλλ' ὅταν ἡμᾶς τοὺς ἐξ αὐτοῦ ἀποδέχησθε, τότε κἀκείνου μέμνησθε.

γρ. ἄδικον τις ἄν

γρ. σωφρονεῖν,

A *Neque contradixit quiſquam, neque qui non exultaret inuentus eſt, quique non adiuuaret: ſed omnes vt in rebus bonis & vtilibus, non ſermone tantum adiuuabant, ſed & contribuebant: atque ita res, vt honeſta atque magnifica, ciuitatique commoda, confecta eſt.*

DE TVMVLTV EXORTO IN PATRIA. XLVI.

B *NOn ego ita conſternatus ſum propter ea quæ feciſtis, ô viri, quanquam huiuſmodi ſunt: ſed quando nullam iræ aduerſum me veſtræ video cauſam, hoc eſt quod me dubium mentis facit. Iram enim iuſtam deprecari hominum eſt: odiũ autem iniuſtũ quis ſanare poſſit? Rogo autem vos vt me audiatis, nõ mei magis quã veſtri cauſa. Nam ſi nullam facio iniuriã, neque vos voletis vtique abſque cauſa odiſſe ciuium aliquem veſtrorum: Sin* C *verò iniuriam facio, aduerſus me oratio erit, non pro me atque ita maius vobis ſuſtinebo ſupplicium, quàm ipſi quæritis. Conuinci enim aliquem quòd prauus ſit, omni ex parte acerbius eſt quàm lapidari, aut comburi. Et primùm quidem diſcite, quòd quæ vobis terribilia videntur, lapides & ignis, ea nulli terribilia ſunt: neque his eſtis fortes, ſed omnium infirmiſſimi, præterquam ſi quis numerare velit latronum atque inſanientium poten-* D *tiam. Ciuitatis autem & populi robur in aliis conſiſtit, & primum quidem in prudentia & iuſtis factis. De patre enim meo nihil opus eſt dicere, an probus fuerit. Semper enim laudaſtis eum & publicè & priuatim, quotieſcũque eius vobis venit in mentem, tanquam ciuem non malum. Scire autem vos oportet, quòd nullam ille ex his laudibus capiat vtilitatem: ſed quando nos ex eo genitos amplectimini, tunc & illius memineritis.*

Et de auo noſtro nemo dixerit, quòd dedecori fuerit ciuitati, quódque in eam nihil ex ſuis bonis inſumpſerit. Facultates enim quas habuit paternas & auitas, omnes in publicas erogationes quum expendiſſet, ita vt nihil ſupereſſet, deinde alias acquiſiuit ab eruditione, & ab Imperatoribus. Quanquam in tanta amicitia, ſuíque ſtudio, nullum ſibi videtur petiiſſe beneficium: ſed vobis id ſeruauit, repoſuitque Imperatoris in ſe propēſum animum. Si cui verò nugæ videntur, veſtrorum vobis ciuium beneuolentiam & virtutem in mentem reuocare: is neſcit, quomodo ab aliquo beneficium percipere velit. Ex talibus ergo quum ſimus prognati, etiam ſi oppidò praui eſſemus, attamen propter eos reuerentia quadam eſſemus digni: non vt lapidibus obrueremur à vobis, aut concremaremur. Conſiderate autem & veſtrum factum, ô viri, an non ingratum ſit? Nobis enim pater facultates reliquit, opinione quidem magnas, viribus verò paruas, multóque minores quàm alij habent. Non enim minus quā quadraginta myriades erant æris alieni: taléſque res extrinſecus, vt multò eſſent difficiliores illæ, quàm æs alienum. Nulla enim vllius poſſeſsionis nobis erat ſecuritas, vt ita dicam: ſed ſua ipſius potentia ille confiſus omnia poſſedit, quaſi nemine controuerſiam moturo. In his verò relictus ego, nondum huc vſque pertinētem ad me debitorū partem diſſolui. Publica autē onera adminiſtraui maxima, & nemo in ciuitate maiora quàm ego. Locupletiores me verò multos eſſe, & ipſi ſcitis. Quid igitur eſt quamobrem mihi iraſcimini, méque ex omnibus ignominioſum magis atque illum deſignatis, lapidéſq; ignémq; in nos fertis? Et nullus me pro illo dicere putet. Fortaſſe enim in neminem, in eos etiam qui vobis iniuriam faciunt, ita oportebat exacerbari. Verū mihi pro me conuenit dicere. Et conſiderate quoque alia, qualis ego ſim ciuis:

A καὶ περὶ τοῦ πάππου δὲ τοῦ ὑμετέρου, οὐκ ἂν εἴποι οὐδεὶς, οὔτε ὡς κατῄσχυνε τὴν πόλιν, οὔτε ὡς οὐδὲν ἀνήλωσεν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ. τὴν γὰρ οὐσίαν ἣν εἶχε πατρῴαν, καὶ παππῴαν, ἅπασαν εἰς φιλοτιμίαν ἀναλώσας, ὥστε μηδὲν ἔχειν, λοιπὸν ἑτέραν ἐκτήσατο ἀπὸ παιδείας, καὶ παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων. καὶ τοίνυν εἰς αὐτὸν, οὐδεμίαν φαίνεται χάριν αἰτησάμενος ἐν τοιαύτῃ φιλίᾳ καὶ σπουδῇ· φυλάττων δὲ καὶ ταμιευόμενος τὴν τοῦ αὐτοκράτορος
B προθυμίαν εἰς ὑμᾶς. εἰ δέ τῳ δοκεῖ φλυαρία, τὸ πολιτῶν ὑμετέρων ἀναμιμνήσκειν ὑμᾶς εὐνοίας καὶ ἀρετῆς· οὗτος οὐκ οἶδ᾽ ὅπως εὖ παθεῖν αὐτὸς ὑπό του βούλεται. ἐκ τοιούτων δὴ ὄντες ἡμεῖς, εἰ καὶ σφόδρα πονηροὶ ἦμεν, ἀλλά τι δι᾽ ἐκείνους, ἐντροπῆς τινος ἄξιοι ἦμεν· οὐχὶ λευσθῆναι ὑφ᾽ ὑμῶν, οὐδὲ καταφλεχθῆναι. σκοπεῖτε δὲ καὶ τὸ ὑμῶν, ὦ ἄνδρες, μὴ ἀγνωμόνως ᾖ; ἡμῖν γὰρ ὁ πατὴρ οὐσίαν ἀπέλιπε, τῇ μὲν δόξῃ μεγάλην,
C δυνάμει δὲ μικρὰν, καὶ πολλῷ ἐλάττω ἑτέρων. οὐ μειόνων γὰρ, ἢ τετταράκοντα μυριάδες ἦσαν χρεῶν, καὶ πράγματα τοιαῦτα ἔξωθεν, ὥστε πολλὰ τῶν χρεῶν εἶναι ταῦτα χαλεπώτερα. οὐδὲ γὰρ ἀσφάλεια, ὡς εἰπεῖν, οὐδενὸς ὑμῖν τῶν ὄντων ὑπῆρχεν· ἀλλὰ τῇ αὑτοῦ δυνάμει πιστεύων ἐκεῖνος, ἅπαντα ἐκέκτητο, ὡς οὐδενὸς ἀμφισβητήσοντος. ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις ἀπολειφθεὶς, οὐδέπω μὲν καὶ νῦν τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ μέρος τῶν
D χρεῶν διαλέλυμαι. λελειτούργηκα δὲ ὑμῖν τὰς μεγίστας λειτουργίας, καὶ οὐδεὶς ἐμοῦ πλείους τῶν ἐν τῇ πόλει. πλουσιωτέρους δὲ ἐμοῦ, πολλοὺς ὄντας ἐπίστασθε καὶ αὐτοί. τί οὖν ἐστιν ἐφ᾽ ὅτῳ ἐμοὶ ὀργίζεσθε; καὶ ἄτιμον ἐξ ἁπάντων ἐμὲ καὶ τὸν δεῖνα προβέβλησθε, καὶ λίθους, καὶ πῦρ ἐφ᾽ ἡμᾶς φέρετε; καὶ μηδεὶς ὑπὲρ ἐκείνου με φῇ λέγειν. ἴσως μὲν γὰρ ἐπ᾽ οὐδένα, οὐδὲ τῶν ἀδικούντων, οὕτως ἔδει παροξύνεσθαι. πλὴν ἔμοι γε αὐτὸ χρὴ κατ᾽ ἐμαυτόν. καὶ σκοπεῖτε καὶ τὰ ἄλλα, ὁποῖός εἰμι πολίτης ἐγώ·

A πρὸς ὅν τινα βούλεσθε παραβάλλοιτ' ἑνὸς τούτων, οὓς οὐ κατακάετε. ἔστι μὲν γὰρ χωρία μοι, καὶ πάντα ταῦτα, ἐν τῇ ὑμετέρᾳ γῇ· τῶν δὲ ἐμοὶ γειτνιώντων, οὐδεὶς πώποτε οὐδεὶς, οὔτε πλούσιος, οὔτε πένης· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν τοιούτων μοι γειτνιῶσιν· ᾐτιάσατο ἐμὲ, ὡς ἀφαιρούμενός τινος, ἢ ἐκβαλλόμενος, οὔτε δικαίως, οὔτε ἀδίκως. εἰμὶ δὲ αὐτὸς, οὐδὲ ὑπέρδεινος εἰπεῖν, οὐδὲ ἴσως ἁπάντων ὕστατος ἐν τῷ λέγειν. ἔστιν οὖν ὅν τινα ἐν τῷ λόγῳ ἐλύπησα, πρᾶγμα ἐπαγαγὼν τινὶ B τῶν ἀπραγμόνων, ἢ κατασκευάσας ἐπήρειαν; ἢ περὶ τῆς οὐσίας ἐποίησα κινδυνεῦσαί τινα, ὡς Καίσαρι προσηκούσης; ἢ ἐν συνηγορίᾳ προὔδωκα; καὶ μὴν τῆς γε νῦν ἀπορίας, οὐδεὶς μᾶλλον ἐμοῦ ἀναίτιος. πότερον γὰρ σῖτον ἁπάντων πλεῖστον γεωργῶν, κατακέκλεικα, ἴσ. τούτου τοῦτον* αὔξων τιμήν; ἀλλ' ἐπίστασθε αὐτοὶ τὴν δύναμιν τῶν ἐμῶν χωρίων, ὅτι σπάνιον εἴποτε ἀπεδόμην σῖτον, καὶ τοῦτ' ὅταν ὑπερβάλλῃ τοῖς πλήθει. C ἐν δὲ τοῖς τοσούτοις ἔτεσιν οὐδὲ τὸν ἀρκοῦντα ἔχω· ἀλλ' ἔστι μοι ἡ πᾶσα ἐπικαρπία, ἐξ οἴνου καὶ βοσκημάτων. ἀλλ' ἀργύριον δανείζων, οὐ βούλομαι παρέχειν, εἰς τὴν τοῦ σίτου ὠνήν. οὐκοῦν οὐδὲ περὶ τούτου οὐδέν με δεῖ λέγειν. οἴδατε γὰρ ὑμεῖς, καὶ τοὺς δανείζοντας ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς δανειζομένους. τί οὖν ἐστιν ὅ γε ἐγὼ ποιῆσαι δυνάμενος, ὥστε ἀπαλλάξαι ὑμᾶς τῆς ἀπορίας, οὐ βούλομαι; ἢ διότι πρὸς ἐμὲ οὕτως ἔχετε; ὅτι, νὴ Δία, τὰς στοὰς ἐπὶ D τῶν θερμῶν ᾠκοδόμηκα καὶ ἐργαστήρια· τοῦτο γάρ ἐστιν ὅ φασιν ἔνιοι ἀδικεῖσθαι, ὑπ' ἐμοῦ τὴν πόλιν. καὶ τίνα πώποτε ἢ ὑμεῖς, ἢ ἄλλος τις ἀνθρώπων ἐμέμψατο, ἢ ἀγρὸν αὐτοῦ, ἢ οἰκίαν οἰκοδομοῦντα; ἀρ. γ. τούτου ἢ διὰ τοῦτο * σῖτος πλείων ἐστί; καίτοι πέντε μυριάδων ἐώνημαι τὸ χωρίον, τῶν πάνυ πλέονος τιμῆς τῆς ἀξίας. ἀλλ' ἐγὼ αἰσχύνομαι, νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς θεοὺς, εἴ τις τῶν πολιτῶν· οὐ γὰρ δήπου ἡ πόλις οὕτω μοχθηρά· ὥστε λυπεῖσθαι καὶ φθονεῖν, ἐάν τινα ἴδῃ στοὰν, ἢ ἐργαστήριον ᾠκοδομηκότα.

méque cum quouis horum vno comparate, quos non concrematis. Sunt enim mihi prędia, & omnia hęc in veſtro territorio: meorum autem vicinorum nullus vnquã neque diues neque pauper (multi enim & horum mihi vicini ſunt) quicquam de me queſtus eſt, quod aliquid illi abſtulerim, aut eiecerim, vel iure vel iniuria. Sum ego quidem non ſupra modum eloquens, neque etiam fortaſſe omnium poſtremus in dicendo. eſt ergo aliquis quem oratione contriſtaui, negotiũ faceſſens alicui quieto, aut apparãs calumniam? an de facultatibus aliquem adduxi in periculum, tãquam ad Cæſarem pertinentibus? An in aduocatione prodidi quenquam? Atqui præſentis huius penuriç nemo minus cauſam præbuit quàm ego. An ego plura frumenta quàm omnes metens concluſi, eorum augens pretium? At ipſi ſcitis meorum feracitatem prædiorum, quòd admodum raro vendiderim frumentum; tũ duntaxat, quando multitudine abundabat. In his autẽ talibus annis ne ſufficiens quidem habeo, ſed omnis mihi quæſtus eſt ex vino & pecoribus. At quum argentum dem ad vſuram, conferre nolo ad frumentorum emptionem? Ne de hoc quidem opus eſt vt dicã. Noſtis enim vos, & eos qui fœnerant in vrbe, quiq; fœnerantur. Quid igitur eſt, quod ego facere poßim, vt liberemini ab penuria, nec velim? Aut quamobrẽ vos ita erga me affecti eſtis? Quod herclè porticus ſub thermis ædificarim, & officinas. Hoc enim eſt, in quo me nonnulli aiunt iniuria affeciſſe ciuitatem. Et quem vnquam aut vos, aut alius hominum reprehendit, qui ipſius villam aut domum ædificaſſet? An propter hoc frumentum pluris venit? Atqui quinque myriadibus emi aream, lõgè maiore quàm iuſto pretio. At ego erubeſco, per Iouem atque Deos, ſi quis ciuium, (neque enim ciuitas adeò flagitioſa eſt) contriſtatur & inuidet, ſi quem videat porticum aut officinam ædificaſſe.

Sanè res ipſa, cur irritati eſtis, indiget quidem cura quadam verè: ſed non eſt immedicabilis, neque ob quam vos talia facere conueniat. Frumenti enim pretium plus ſolito apud vos creuit, nec eſt vt negetur. Cæterùm ſunt ciuitates, in quibus ſemper tanti eſt, quãdo optimè habet. Iterum tumultuamini: quaſi dicam, etiam apud vos tanti eſſe oportere, & nũquam minoris. Ego verò oportere aio curã adhibere, vt minoris fiat: & non tam amaro eſſe animo, ob id quod accidit, neque mente alienari. nam ea quæ nunc facta ſunt, non ſunt eiuſmodi, vt quæ in tali re fieri debeãt: ſed ſi liberos veſtros & coniuges interfeciſſemus, nihil ſæuius facere poſſetis. Nam quòd ciuibus veſtris indignamini, iure an iniuria, omitto: ſed ciuibus, atq; iis illuſtribus, & nullo inferioribus, non reddere rationem, neque accipere, ſed confeſtim lapidare & cremare ædes, vt, ſi potuiſſetis, ipſos cum liberis & vxoribus combuſſiſſetis, quorum hoc hominum eſt? Mihi quidẽ, per Iouem deóſque, etiam ſi grauiter ſitis audituri, non hæc videntur eſſe penuria laborantium, neque non habẽtium neceſſaria. Penuria enim modeſtiam facit. Et hæc ſi non putatis pro vobis dici, plurimum aberratis. Nam ſi tales fueritis, vt ſi cui iraſcamini (multa autem in ciuitate contingere ſolent & æqua & iniqua) tantum vobis ſumendum eſſe videatur ſuppliciũ, vt ſtatim aliquem cum liberis concremetis, hominũmque liberorũ vxores cogatis ſciſſis videri veſtibus, vobíſque ſupplicare tanquã in bello: quis ita ſtultus atq; infortunatus homo eſt, qui tali in ciuitate viuere velit vnã diẽ? Multò enim ſatius ſit exulẽ eſſe, & aduenam apud ignotos, quàm talia perpeti. Deinde nunc etiam prætextum, qui adfertur, propter quem vos aiũt à meis ædibus dehortatos, nempe vos ſuſpectam habuiſſe angiporti profunditatem, videte qualis ſit. Nam ſi me hoc ſeruauit, tempus eſt iam tanquam in caſtris,

A καὶ μὴν τό γε πρᾶγμα ἐφ' ᾧ παρωξύνθητε, δεῖται μέν τινος ἐπιμελείας ἀληθῶς· οὐ μέντοι ἀνήκεστόν ἐστιν, οὐδὲ ὥστε τοιαῦτα ποιεῖν. ἡ γὰρ τιμὴ τοῦ σίτου, τῆς μὲν συνηθείας παρ' ἡμῖν πλείων γέγονεν, οὐ μὴν ὥστε ἀπειπεῖν. ἀλλ' εἰσὶ πόλεις ἐν αἷς ἀεὶ τοσούτου ἐστὶν, ὅταν ἄριστα ἔχῃ. πάλιν αὖ θορυβεῖτε, ὥσπερ ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι καὶ παρ' ὑμῖν αὐτὸν τοσούτου προσήκει εἶναι, καὶ μηδέποτε ἥττονος. ἐγὼ δέ φημι δεῖν, προσέχειν μὲν, ὅπως ἐλάττονος ἔσται·
B μὴ μέντοι πικρῶς οὕτως ἔχειν ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι, μήτε ἐξεστάναι. ὡς τά γε γενόμενα νῦν οὐχὶ τοιαῦτά ἐστιν, οἷα ἐπὶ τοιούτῳ πράγματι· ἀλλ' εἰ τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ τὰς γυναῖκας ἀνηρήκαμεν, οὐδὲν εἴχετε ποιῆσαι χαλεπώτερον. τὸ γὰρ πολίταις ἑαυτῶν ὀργιζομένους, εἰ μὲν ἀδίκως ἢ δικαίως, ἐῶ· πολίταις δ' οὖν, καὶ τούτοις ἐπιτίμοις, καὶ μηδενὸς χείροσι*, μὴ δοῦναι λόγον, μηδὲ λαβεῖν, ἀλλ' εὐθὺς λιθάζειν, καὶ κατακάειν τὰς οἰκίας, ἵνα εἰ ἐδύ-
C νασθε μετὰ τῶν παίδων αὐτοὺς καὶ τῶν γυναικῶν συμφλέξητε, τίνων ἐστὶν ἀνθρώπων; ἐμοὶ μὲν, νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς θεοὺς, εἰ χαλεπῶς ἀκούσεσθε, οὐ δοκεῖ τὰ τοιαῦτα εἶναι τῶν ἐνδεῶς πραττόντων, οὐδὲ τῶν οὐκ ἐχόντων ἀναγκαῖα. ἡ γὰρ ἔνδεια σωφρονοῦσιν ποιεῖ. καὶ ταῦτα εἰ μὴ δοκεῖτε ὑπὲρ ὑμῶν λέγεσθαι, πλεῖστον ἁμαρτάνετε. εἰ γὰρ τοιοῦτοι ἔσεσθε, κἂν ὀργισθῆτέ τῳ· πολλὰ δ' εἰκὸς ὡς ἐν πόλει συμβαίνειν, καὶ δίκαια καὶ ἄδικα· τηλικαύτην ἀξιώσετε τιμωρίαν
D λαμβάνειν, ὥστ' εὐθὺς μετὰ τῶν παίδων κατακάειν τινὰ, καὶ τῶν γυναικῶν ἀνθρώπων ἐλευθέρων, ἀναγκάζειν ὑμῖν ὁρᾶσθαι περιερρηγμένας, καὶ ἱκετευούσας ὑμᾶς, ὥσπερ ἐν πολέμῳ· τίς οὕτως ἀνόητος καὶ ἀτυχὴς ἄνθρωπός ἐστιν, ὅς τις ἐν τοιαύτῃ πόλει ζῆν αἱρήσεται μίαν; πολὺ γὰρ κρεῖττον φυγάδα εἶναι, καὶ παροικεῖν ἐπὶ ξένης, ἢ τοιαῦτα πάσχειν. ἐπεὶ καὶ νῦν ἡ πρόφασις ἡ λεγομένη, δι' ἣν ὑμᾶς ἀποστρέψαι φασὶ τῆς οἰκίας τῆς ἐμῆς, ὑφορωμένους τοῦ στενωποῦ τὸ βάθος, ὁρᾶτε οἷόν ἐστιν. εἰ γὰρ ἐμὲ τοῦτο ἔσωσε, καιρὸς ἤδη,

ὡς ἐν στρατοπέδῳ τὸ λοιπὸν τῇ πόλει, τὰς δυσχωρίας καταλαμβάνειν, καὶ τὰ ὑψηλὰ ἢ ἀπότομα. καί τοι μὰ τοὺς θεούς, οὐδὲ ἐν τοῖς στρατοπέδοις ζητοῦσιν ἄλλος ἄλλου ἀσφαλέστερον σκηνοῦν· ἀλλὰ πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτοῖς ἡ φυλακή ἐστιν. τῇ μὲν οὖν τύχῃ χάρις, δι' ἣν ἀπετράπητε, εἴτε τοῦτο νοήσαντες, εἴτε ἄλλο ὁποιονοῦν· οὐ μέν τοι ἀληθῶς ὑπείδεσθε. οὐ γὰρ ἂν ἔγωγε ἠμυνάμην ὑμᾶς· ἀλλὰ τούτου γε ἕνεκα, πολλὴ ὑμῖν ἀσφάλεια ἐστιν, ὅταν βούλεσθε κατακάειν τὴν οἰκίαν. ἤρκει δέ μοι τὴν γυναῖκα, καὶ τὸ παιδίον λαβόντα, ἀποχωρεῖν. καὶ μηδεὶς νομίσῃ, ὡς ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀγανακτῶν ταῦτα εἴρηκα μᾶλλον, ἢ ὑπὲρ ὑμῶν δεδιώς, μήποτε ἄρα διαβληθῆτε, ὡς βίαιοι καὶ παράνομοι. οὐ γὰρ λανθάνει τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν οὐδὲν τοὺς ἡγεμόνας· λέγω δὲ τοὺς μείζους ἡγεμόνας τῶν ἐνθάδε· ἀλλ' ὥσπερ τῶν παιδίων τῶν ἀτακτοτέρων οἴκοι, πρὸς τοὺς διδασκάλους κατηγοροῦσιν οἱ προσήκοντες, οὑτωσὶ καὶ τὰ τῶν δήμων ἁμαρτήματα, πρὸς ἐκείνους ἀπαγγέλλεται. ταῦτα μὲν οὖν, οὔτε καλῶς οὔτε συμφερόντως αὑτοῖς πράττετε ἄν. τὸ δὲ ἀξιοῦν, ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἀγορᾶς, καὶ τοὺς δυναμένους χορηγεῖν, καὶ τοὺς μὴ λελειτουργηκότας· εἰ δὲ μή γε, οὓς ἂν βούλεσθε· σωφρονούντων δὲ καὶ ἀνθρώπων ἐστί, καὶ πρός γε ταῦτα, οὐδεὶς ὑμῖν ἐναντιώσεται.

A *Vt quiſque deinde in ciuitate loca occupet difficilia, & excelſa & abrupta. Atqui, per Deos, neque in caſtris quęrunt, quinā alius alio ſecurius habitet: ſed aduerſus hoſtes illis cuſtodia eſt. Fortunæ ſanè ago gratias, qua eſtis dehortati, ſiue id cogitaſtis, ſiue aliud quodcunque: ſed non verè eſtis ſuſpicati. Non enim ego vobis repugnaſſem. Atque huius rei cauſa multa vobis eſt ſecuritas, quandocunque domū comburere volueritis. Sufficiebat enim*
B *mihi, accepta vxore & puero, recedere. Et nemo exiſtimet, quòd ego pro me indignās hæc vobis dixerim, magis quàm pro vobis, metuens ne quando criminemini, quaſi violenti & iniqui. Nihil enim eorum quæ fiunt in ciuitatibus, præſides latet (maiores autem præſides dico, quā hîc ſunt) ſed quemadmodum pueros domi diſſolutiores apud magiſtros accuſant neceſſarij, ita etiam populorum delicta illis annunciantur. Hæc igitur neque ho-*
C *neſtè, neque vobis vtiliter facitis. Velle autem, vt fori cura geratur, vtque munera publica obeant qui poſſunt, quique nondum obierunt, aut ij quoſcunque vultis, modeſtorum hominum eſt, & in his ſanè nemo vobis aduerſabitur.*

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΕΝ ΤΗ πατρίδι. μζʹ.

ΠΡΩΤΟΝ μὲν, ὦ ἄνδρες, ὅταν ἀναστῶ, μὴ πάντως ἡγεῖσθε λόγων ἀκούσεσθαι θαυμαστῶν, μηδὲ ἐπισήμων· λέγω δέ, οἷοι πρὸς ἡδονήν τινα ἢ κάλλος, ἢ σοφίαν εἰργασμένων. ἴσως μὲν γὰρ οὐδὲ ἄλλως ἦμεν ἱκανοὶ πρὸς τὸ τοιοῦτον· ἀλλὰ τύχῃ τινὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὰς πόλεις πάσας ἐξηπατήσαμεν· εἰ δ' οὖν· ἀλλὰ νῦν πολλὴν ἀπορίαν, καὶ λήθην εἰκὸς ἡμῖν γεγονέναι τῶν τοιούτων λόγων. ὁποῖα γὰρ ἂν

CONCIO IN PATRIA. Oratio XLVII.

D *PRimum quidē, ô viri, quum ſurgo ad dicendum, ne putetis planè ſermones vos audituros admirandos, neque inſignes ad voluptatem aliquam aut venuſtatem ſapientiamve cōpoſitos. Fortaßis enim neq; alioqui tali eramus præditi facultate: ſed fortuna quadam & vulgus omnéſque ciuitates decepimus: ſin fuimus: at nunc tamen talium ſermonum multam nobis inopiam atque obliuionem obrepſiſſe veriſimile eſt. Vt quiſque enim*

A vixerit,atque in quibuſcũque fuerit fortunis,iis neceſſe eſt & ſermones eſſe conſimiles. Nos autem iã multo tempore abiectè atque ſine gloria viximus,atq; hoc neceſſitate cogente: vt ego antea quidem philoſophos admirabar, qui relicta ſua ipſorũ patria,nemine cogente,apud alios vitam agere elegiſſent: præſertim quum ipſi docerent,patriam eſſe honorandam, maximiq́ue faciendam,& quòd rempublicam gerere homini eſſet naturale. Di-
B co autem Zenonem, Chryſippum & Cleanthem;quorum nullus domi manſit. Hæc ergo quum dicerent,num non ſentiebant ea quæ dicebãt? Maximè,vt mihi quidem videtur. Et honeſtum quidem exiſtimabant,& reuera beatum,ſapientibúſque viris addecens negotium illud, ſuæque ciuitatis cura: quæ autem inerant difficultates grauitatéſque,metuebant:ſimul & horum quidem ignorantiam, illorum autem inuidiam,aliorum verò in-
C gratitudinem. Porrò ſi quis ſimul ſit ſapiens, poſſitque obtinere Herculis robur atque potentiam,illum rectè facturum,ſi rempublicam gerat. At hoc putabant fieri non poſſe. Quanquam & Herculem ipſum audimus Aegyptũ obtinuiſſe, & Libyam, eóſque qui circa Euxinum Põtũ habitabant,& Thraces & Scythas, & Ilium cepiſſe parua claſſe appellentem, omnibúſque his gentibus imperaſſe, regémque ipſum cõſtituiſſe: quum autem
D veniſſet Argos, Augææ ſtercus exportaſſe, aut ſerpentes occidiſſe, aut volucres perſecutum,ne moleſtæ eſſent agricolis in Stymphalo, aut alia huiuſmodi feciſſe vilia & humilia ex mãdato: denique ad inferos aiunt eſſe miſſum: atque ita valde humaniter eo vſam eſſe ciuitatẽ. [Audimus quoque] quòd Argiui quidem & Thebani laudarint, dilexerintq́ue Herculem, iniuriis autem affectum contempſerint. Quæ mihi animaduertiſſe videtur Homerus, quum non ſolum bonus poëta eſſet,ſed & moribus Philoſophus:

A πράττῃ τις, καὶ ἐν ὁποίοις δήποτε ᾖ πράγμασιν, ἀνάγκη καὶ τοὺς λόγους εἶναι παραπλησίους. ἡμεῖς δὲ πολὺν ἤδη χρόνον, σμικρὰ καὶ ἄδοξα πράττομεν, καὶ τούτοις ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν· ὡς ἐγὼ πρότερον μὲν ἐθαύμαζον, τῶν φιλοσόφων τοὺς καταλιπόντας μὲν τὰς αὑτῶν πατρίδας οὐδενὸς ἀναγκάζοντος· παρ' ἄλλοις δὲ ζῆν ἑλομένους, καὶ ταῦτα ἀποφαινομένους αὐτοὺς, ὅτι δεῖ τὴν πατρίδα τιμᾶν, καὶ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι,
B καὶ ὅτι πράττειν τὰ κοινὰ καὶ πολιτεύεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, κατὰ φύσιν ἐστί. λέγω δὲ τὸν Ζήνωνα, τὸν Χρύσιππον, τὸν Κλεάνθην, ὧν οὐδεὶς οἴκοι ἔμεινε. ταῦτα λεγόντων, οὐκ ἄρα ἐφρόνουν ἃ ἔλεγον; πάντων μάλιστα ὡς ἐμοὶ δοκοῦσιν. ἀλλὰ καλὸν μὲν ἡγοῦντο, καὶ τῷ ὄντι μακάριον, καὶ πρέπον ἀνδράσι σοφοῖς τὸ πρᾶγμα, τῆς ἑαυτοῦ πόλεως ἐπιμέλεια· τὰς δὲ ἐνούσας δυσκολίας, καὶ τὰς χαλεπότητας ὑφεωρῶντο· καὶ τὴν μὲν ἄγνοιαν,
C τῶν δὲ φθόνον, τῶν δὲ ἀγνωμοσύνην. εἰ δέ τις σοφὸς ὢν ἅμα, δύναιτο τὴν τοῦ Ἡρακλέους ἔχειν ἰσχὺν καὶ δύναμιν, τοῦτο δὲ ἀδύνατον ἡγοῦντο. καί τοι τὸν Ἡρακλέα αὐτὸν ἀκούομεν, τῆς μὲν Αἰγύπτου κρατῆσαι, καὶ τῆς Λιβύης, ἔτι δὲ τῶν περὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον οἰκούντων, καὶ Θρᾳκῶν, καὶ Σκυθῶν, καὶ τὸ Ἴλιον ἑλεῖν, μικρῷ στόλῳ παραβαλόντα, καὶ πάντων ἄρξαντα τῶν ἐθνῶν τούτων, καὶ καταστῆσαι βασιλέα αὐτόν· ὁ-
D πότε δὲ εἰς Ἄργος ἀφίκοιτο, τὴν Αὐγείου κόπρον μεταφέρειν, ἢ τοὺς ὄφεις θηρᾶν, ἢ τὰς ὄρνιθας διώκειν, ἵνα μὴ ἐνοχλῶσι τοὺς ἐν Στυμφάλῳ γεωργούς. ἢ ἄλλα τοιαῦτα ποιεῖν, φαῦλα καὶ ταπεινὰ προσταττόμενος· τελευταῖον δὲ εἰς ᾅδου φασὶ πεμφθῆναι αὐτόν· οὕτω σφόδρα ἐπιεικῶς αὐτῷ χρῆσθαι τὴν πολίτην. τοὺς δὲ Ἀργείους, καὶ Θηβαίους, ἐπαινεῖν μὲν καὶ ἀγαπᾶν τὸν Ἡρακλέα, περιορᾶν δὲ ὑβριζόμενον. ἅ μοι δοκεῖ διανοηθεὶς Ὅμηρος, οὐ μόνον ποιητὴς ἀγαθὸς ὢν, ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ φιλόσοφος·

τὸν ἅπαντα ἀποδημεῖν χρόνον, ὥστε μηδένα γνῶναι τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ μᾶλλον, ὡς ἔοικεν, αἱρεῖσθαι πέντε καὶ εἴκοσι δραχμὰς προσαιτῶν λαμβάνειν, καὶ ταῦτα ὡς μαινόμενος, ἢ οἴκοι διάγειν. τοιγαροῦν ἅπαντες ὕστερον ἠμφισβήτησαν περὶ αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ἐκείνου ὄνομα, παρὰ πᾶσιν Ελλησι καὶ βαρβάροις γιγνώσκεται. τὸν δὲ Ἴον, οὐδὲ ἀκηκόασιν οἱ πολλοὶ σχεδὸν, εἴπερ ἦν Ἰήτης· καὶ τῆς Χίου πόλεως, οὐ πολὺς ἐστὶ λόγος, οὐδὲ Κολοφῶνος, καὶ τὸν ποιητὴν οὐ χείρονα Ὁμήρου παρέχεται τὸν Ἀπόλλωνα. Πυθαγόρας δὲ ἐκ Σάμου μὲν ἔφυγεν ἑκὼν τυραννουμένης· παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ οἶμαι περὶ τὴν Ἰταλίαν, ἐτιμᾶτο ὡς θεός. τί οὖν; πάλαι τις ἤδη κάθηται λέγων, σὺ πρὸς Ὅμηρον καὶ Πυθαγόραν καὶ Ζήνωνα παραβάλλεις αὑτόν; μὰ Δί', οὐκ ἔγωγε. πλὴν ὅτι πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις ἔδοξε χαλεπὸς ἐν τῇ πατρίδι ὁ βίος. ἐπεὶ τί οἴεσθε; οὐκ ἐφίλουν τὰς πατρίδας; ἀλλὰ τὸν Ὅμηρον, ὑπὲρ μὲν Ὀδυσσέως ὀδύρεσθαι, καὶ φάσκειν αὐτὸν ἐθέλειν τὸν καπνὸν ἰδόντα τὸν ἐκ τῆς Ἰθάκης, παραχρῆμα ἀποθανεῖν, αὐτὸν δὲ μὴ στέργειν τὴν αὐτοῦ πόλιν, ἀλλὰ τὸν οἰκεῖον ἔρωτα, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ὁμολογεῖν, ἣν εἶχε τῆς πατρίδος, ἐπ' ὄνομα τοῦ Ὀδυσσέως; ὃς δὲ πάντα τὸν χρόνον ἔμεινεν ἐν τῇ πατρίδι, πράττων ὅτι δοκοίη τοῖς πολίταις, καὶ τοῖς νόμοις, εἰ μὲν τι μέγα ὤνησε τοὺς Ἀθηναίους, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· τὴν δὲ βλάβην ἐπίσταμαι τὴν γενομένην αὐτοῖς. ἔτι γὰρ ὀνειδίζονται περὶ Σωκράτους, ὡς οὔτε δικαίως οὔτε ὁσίως τῷ ἀνδρὶ προσενεχθέντες· καὶ πάντων αὐτοῖς τῶν ὕστερον γενομένων κακῶν, ταύτην φασὶ φοβερὰν συμβῆναι τὴν αἰτίαν. ταῦτα μὲν ἀκηκόατε ἄλλως παρὰ ἀνθρώπου πλάνητος, καὶ ἀδολέσχου. ὃ δ' οὖν ἔφη, παραιτοῦμαι ὑμᾶς, μηδένα ἀπαιτεῖν ἐν τῷ παρόντι παρ' ἐμοῦ λόγον μεγαλόφρονα καὶ σοφὸν, ἀλλὰ ἰδιωτικὸν καὶ φαῦλον· ὁποῖα καὶ τὰ πράγματά ἐστιν. εὖ δ' ἴστε, ὥσπερ προειλόμην σιγᾶν,

A *atque ideo omne vitæ tẽpus peregrè exegiſſe, vt nemo illius patriam cognoſcat: maluiſſéque, vt veriſimile eſt, quinque & viginti drachmas mendicando accipere, atque hoc vt mente captus, quàm domi degere. Proinde omnes poſtea de illo dubitarunt. Et nomen quidem illius apud omnes Græcos & barbaros notũ eſt: Ion autem ne audierũt quidem multi propè: ſi modò fuit ex Iô: deq; Chij ciuitate haud multus eſt ſermo, neque de Colophone,* B & poetam Apollinem non inferiorẽ Homero exhibet. *Pythagoras quoque ex Samo ſponte fugit, tyrannidem patiente: apud alios autem omnes homines, præcipue verò circa Italiã, vt Deus cultus eſt. Quid igitur? (iam olim aliquis hîc ſedens dicit) tu temetipſum ad Homerum & Pythagoram & Zenonem comparas? Non ego, per Iouem. Verum hoc oſtendere volui, quòd omnibus philoſophis, difficilis in patria viſa ſit vita.* C *Nam quid putatis? Non amauerint illi ſuam patriam? An Homerũ pro Vlyſſe quidem lamentari, atque dicere, quòd ille viſo ex Ithaca fumo confeſtim vellet defungi vitã, ipſum verò ſuam ipſius non amaſſe ciuitatem? An non potius ſuum proprium patriæ amorem deſideriúmque, ſub nomine cõfiteri Vlyſſis? [Socrates autem] qui omnem ætatem egit in patria, id agens quòd ciuibus legibúſque videretur, an valde profuerit Athenienſibus, dicere* D *non poſſum; iacturam autem quæ illis facta eſt, ſcio. Adhuc enim vituperantur propter Socratẽ, quòd neque iuſtè neque piè cum homine egerint; atque omnium quæ poſtea illis cõtigerunt malorum, eius condemnatio fuerit horrẽda cauſa. Hæc quidem audiuiſtis & aliàs, ab homine errone & nugatore. Quod igitur dixi, deprecor vos nullam vt à me in præſentia orationem poſtuletis excelſi animi & ſapientem, ſed plebeiam: quales etiam meæ res ſunt. Optimè autem noſtis, quòd, quemadmodum mihi propoſui ſilere, ex*

Le soubsigné filz de feu Mr le greffier Mynard promet de rapporter deux
roolles appartenantes au [illegible] des fiefz au boise de la grand rolle
appartenant au chapitre, et de payer ou faire payer les subsides si aucun y
a subiect, fait a avalon ce 13.me mars 1662

Minard

quo nunc redij: nullum feciſſem verbum in præſentia, niſi quæ res neceſſaria contigiſſet. Ego enim negotiū attigi, quod mihi multorū reipſa negotiorū cauſa factū eſt, triſtitiæque admirandæ; vt ego antea nō nouerim, quid illud Theſſalarum facinus eſſet, quo ſuper ſe Lunam deducerent: nunc autem diligenter didici. Atque Ariſtotelem aliquando beatum eſſe dicebam, qui quū Stagirita eſſet (Stagira autem vicus erat agri Olynthiaci) captáque Olyntho verſaretur apud Alexandrum & Philippum, impetrauit vicum reædificari: eúmque vnum dicebant hanc nactum eſſe felicitatē, vt patriæ eſſet conditor. Interim autem nuper incidi in epiſtolam quandam, in qua eum eius rei cepit pœnitentia, & lamentatur, dicítque, quod illorum quidam & regem & aduenientes Satrapas corrumperent, vt nihil boni poſſit effici, neque omnino rem eò perduci poſſe, vt ciuitas inhabitaretur, nedum vt inhabitaretur ab eiectis. Et hoc contriſtare quoſdam, quòd quum eſſent exules & ciuitate priuati, patriam eſſent habituri, & rempublicam gubernaturi ſecundum leges in libertate; malebántque gubernari vicorū more, vt barbari, quàm formā habere & nomē ciuitatis. Nuncubi conuenit admirari, ſi quos & aliud contriſtet? Ariſtoteles igitur in ea epiſtola ita ſcripſit, vt qui de rebus deſperaſſet. ait enim, ſe tollere Idæos dactylos: id quod & me putate, & ſi qui ſunt alij. Námque plus illorum hominum obtinuit infelicitas, quàm Ariſtotelis illud ſtudium. Quare non ſinebant viculum progredi ad ciuitatis dignitatem, atque etiamnum non eſt habitatum. Cæterum vt ne quis ob hoc mihi ſtruat calumniam, quòd ego Stagira vrbem vocem hanc ciuitatē; poſſum ego iuratus dicere, nullā aliam mihi ciuitatem meliorem viſam, etiamſi ſolam fabri illius haberet officinam, quam ego deſtruxi, is videlicet qui ciuitates arcéſq; populor. Ne igitur id obliuiſcar, cuius

A ἀφ' οὗ νῦν ἥκω· οὐκ ἂν ἐφθεγξάμην εἰ μή τι ἀναγκαῖον συμβεβήκει. ἐγὼ γὰρ ἡψάμην πράγματος, ὅ, μοι πολλῶν τῷ ὄντι πραγμάτων αἴτιον γέγονε, καὶ θαυμαστῆς ἀηδίας. ὥστε πρότερον μὲν οὐκ ᾔδειν τὸ τῶν Θετταλῶν τί ποτέ ἐστι τὸ ἐφ' αὑτὰς τὴν σελήνην κατάγειν· νῦν δὲ ἐπιμελῶς ἔγνωκα. καὶ τὸν Ἀριστοτέλην ἐνίοτε ἐμακάριζον, ὅς τις Σταγειρίτης ὤν· τὰ δὲ Στάγειρα κώμη τῆς Ὀλυνθίας ἦν· ἁλούσης δὲ Ὀλύνθου συγγενόμενος B Ἀλεξάνδρῳ καὶ Φιλίππῳ, διεπράξατο οἰκισθῆναι πάλιν τὸ χωρίον· καὶ μόνον αὐτὸν ἔφασκον εὐτυχῆσαι τὴν εὐτυχίαν ταύτην, ὥστε τῆς πατρίδος οἰκιστὴν γενέσθαι. μεταξὺ δὲ πρῴην ἐνέτυχον ἐπιστολῇ τινι, ἐν ᾗ ἐστι μετανοῶν, καὶ ὀδυρόμενος, καὶ λέγων, ὅτι τούτων τινὲς καὶ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἀφικνουμένους Σατράπας διαφθείρουσιν, ὥστε μηδὲν ἀγαθὸν γενέσθαι, μηδὲ ὅλως κατοικισθῆναι τὴν πόλιν, ὅπου δὲ τὸ κατοικισθῆναι C τοῖς ἐκπεσοῦσι. καὶ τοῦτο λυπεῖν* τινάς, εἰ φυγάδες ὄντες καὶ ἀπόλιδες, πατρίδα ἕξουσι, καὶ πολιτεύσονται κατὰ νόμους ἐν ἐλευθερίᾳ. μᾶλλον ἡροῦντο καὶ διοικεῖσθαι κατὰ κώμας, τοῖς βαρβάροις ὁμοίως, ἢ σχῆμα πόλεως καὶ ὄνομα ἔχειν. ἤπου πρόσηκε θαυμάζειν, καὶ εἰ ἐμέ τι λυπεῖ τινάς; ὁ δ' οὖν Ἀριστοτέλης ἐπιστέλλων γέγραφεν, ὡς τοῖς πράγμασιν ἀπειρηκώς, φησὶ γὰρ αἴρειν τοὺς *Ἰδαίους Δακτύλους· κἀμὲ νομίζετε, καὶ D εἴ τινές εἰσιν ἕτεροι. καὶ γὰρ δὴ πλεῖον ἴσχυσεν ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων κακοδαιμονία, τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους σπουδῆς. ὥστε οὐκ εἴασαν προβῆναι τὸ κωμίον εἰς ἀξίωμα πόλεως, καὶ νῦν ἔτι ἀοίκητόν ἐστιν. ἀλλ' ὅπως μὴ καὶ τοῦ νόμου* διαβάλλῃ τις, ὡς ἐγὼ Στάγειρα καὶ πόλιν καλῶ τὴν πόλιν ταύτην· δύναμαι γὰρ ὀμόσας εἰπεῖν, μηδεμίαν ἄλλην πόλιν ἐμοὶ κρείττω πεφηνέναι, κἂν εἰ μόνον εἶχε τὸ χαλκεῖον τοῦ δῆνος, ὃ ἐγὼ κατέλυσα, ὁ τὰς πόλεις πορθῶν, καὶ τὰς ἀκροπόλεις. ἵνα δ' οὖν μὴ ἐπιλάθωμαι τοῦ

* γ. λυπῇ τ.

* γ. τοὺς Δακτύλους τοὺς Ἰδ.

χάριν ἀνέστην, ἁμάρτημα ἴσως ἥμαρτον
ἀνθρώπινον. νῦν οὖν τίνα με βούλεσθε
ὑποσχεῖν ζημίαν, ἀντὶ τούτου τοῦ ἁμαρ-
τήματος; ἢ τί ποιεῖν; ἀξιῶ συμβούλους ὑ-
μᾶς γενέσθαι, πότερον καθελεῖν με τὸ ἔρ-
γον, ταῖς ἐμαυτοῦ δαπάναις τὸ γεγονός,
καὶ ποιῆσαι πάντα ὁποῖα ἦν πρότερον;
ἀλλὰ ἴσως οὐ δυνήσομαι. ἢ τί πρὸς θεῶν,
εἴπατέ μοι. ἐγὼ μὲν γὰρ ᾤμην ὁρῶν τὰ
τοιαῦτα, πόλεις ἄλλας φιλοτιμουμένας,
οὐ μόνον τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν λέγω καὶ Συ-
ρίαν καὶ Κιλικίαν· ἀλλὰ ταύτας τὰς ἀστυ-
γείτονας καὶ πλησίον, τὴν τῶν Νικομηδέων,
τὴν τῶν Νικαέων, τοὺς Καισαρεῖς τούτους,
εὐγενεῖς μὲν ἀνθρώπους, καὶ σφόδρα Ἕλ-
ληνας, πολὺ δὲ μικροτέραν οἰκοῦντας
πόλιν, καὶ τοὺς πολιτευομένους παρ' ἑκά-
στοις ἐῶ· καὶ εἰ περὶ τῶν ἄλλων διαφέρον-
ται, τά γε τοιαῦτα ὁμοφρονοῦντας· καὶ τὸν
αὐτοκράτορα τοιαῦτα ἐπιστέλλοντα τύχῃ
τινὶ, ὅτι βούλεται πάντα τρόπον αὔξεσθαι
τὴν πόλιν ὑμῶν. ἐπιτρέψατε δὲ ἀνα-
γνῶναι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπειδὴ τὴν τοῦ
Ἀριστοτέλους μακρὸν ἦν καὶ περίεργον. ᾤ-
μην καὶ παρ' ὑμῖν ταῦτα ἔσεσθαι, καὶ μη-
δένα λυπήσεσθαι τῆς πόλεως κατασκευα-
ζομένης. καὶ τοῦτό γε ἀπέβη τοιοῦτον. καὶ
γὰρ ἔδοξεν ὑμῖν ταῦτα· καὶ πολλὰ καὶ πολ-
λάκις συνεισφέρετε αὐτοὶ, καὶ προεθυ-
μεῖσθε. τί οὖν βούλεσθε; ἐγὼ γὰρ ὄμνυμι
τοὺς θεοὺς ὑμῖν ἅπαντας, ἦ μὴν ἀντὶ τοῦ
λυπεῖν ὑμᾶς, ἢ τινὰς ὑμῶν, ἢ δοκεῖν βα-
ρὺς, οὐκ ἂν ἑλοίμην ἰδίᾳ μοι γενέσθαι
τὰ Δαρείου βασιλέως, ἢ τὰ Κροίσου, ἢ
χ. πατρῴαν τὴν οἰκίαν τὴν * προτέραν τὴν ἐμὴν
χρυσῆν τῷ ὄντι, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ ὀνό-
ματι μόνον, τὴν τοῦ Νέρωνος καλοῦσιν. οὐ-
δὲ γὰρ ὄφελος οὐδὲν οἰκίας χρυσῆς, οὐ μᾶλ-
λον ἢ χύτρας χρυσῆς, ἢ τῶν πλατάνων τῶν ἐν
Πέρσαις. πόλεως δὲ ὄφελος οὐδὲν εὐπρε-
ποῦς γινομένης, ἀέρα πλείονα λαμβανού-
σης εὐρυχωρίαν· τοῦ μὲν θέρους σκιὰν, τοῦ δὲ
χειμῶνος ἥλιον ὑπὸ στέγῃ· ἀντὶ φαύλων καὶ
ταπεινῶν ἐρειπίων, οἰκήματα ὑψηλὰ, καὶ
μεγάλης πόλεως ἄξια· ἵνα ὥσπερ ἐπὶ τῶν
εὐγενῶν πώλων καὶ τῶν σκυλάκων, τὸ ἐσόμενον

A *gratia ſurrexi, peccatum fortaſſe pecca-
ui humanum. Nũc igitur quam me vul-
tis ſoluere mulctam pro hoc peccato? aut
quid facere? Rogo vos conſulatis, vtrum
me velitis opus deſtruere factum meis ex-
penſis, atq; omnia facere ſicut prius erãt?
At fortaſſe non potero. Aut quodnam
[vultis] per deos, dicite mihi? Ego enim
putabam, videns in talibus alias ciuitates
ſibi decus quærere, non ſolùm autem eas
dico quæ ſunt in Aſia & Syria & Ci-*
B *licia, ſed & has vicinas & propinquas,
Nicomedienſium, Nicenſium, atque
hoſce Cæſarienſes, nobiles quidem homi-
nes, & valde Græcos, multo autem mi-
norem veſtra ciuitatem habitantes: vt in-
terim rempublicam in vnaquaque gerẽ-
tes omittam, (nam & ſi in aliis diſſident,
in his tamen idem ſentiunt) atque ipſum
Imperatorem talia huc fortuna quadam
ſcribentem, quòd velit omni modò veſtrã
augeri ciuitatẽ. Permittite autem vt epi-*
C *ſtola legatur, quandoquidẽ quod Ariſto-
telis legi longum & ſuperuacuum erat:
putabam, inquam, & apud vos ita fore,
atque ob inſtructam ciuitatem neminem
contriſtatum iri. Atque hoc ſanè tale
euaſit. nam & vobis ita placuerat, &
multa & ſæpius ipſi contribuiſtis, & ero-
gaſtis. Quid igitur vultis? Ego enim iuro
omnes vobis Deos, quòd pro eo vt vos cõ-
triſtem, aut veſtrum quoſdam, aut vt vi-
dear grauis, nõ accipere vellem Darij re-*
D *gis opes, aut Crœſi, aut domum priorem
meam, auream reuera, & non nomine
duntaxat, vt Neronis vocant. Nulla
enim aureæ domus eſt vtilitas, non magis
quã ollæ aureæ, aut platani apud Perſas.
Ciuitatis autem magna eſt vtilitas decẽ-
ter exornatæ, plúſque aëris recipiẽtis pro-
pter latitudinem: atque æſtate vmbram,
hyeme verò ſolem poſſidentis: próque vi-
libus & humilibus ruderibus, domicilia
excelſa magnáque ciuitate digna haben-
tis: vt quemadmodum in generoſis pul-
lis atque catulis, futuram coniiciunt*

magnitudinem, qui vident, in quibus mēbra ſunt excelſa & magna: ſi verò fuerint humilia & parua, ſemper ea aiunt talia manſura: ita habet & circa veſtrā ciuitatem. Sed quid ad me, vt de his nunc dicam? Benè me luſciniam ſophiſtarum quidam dixit, vituperare volēs, propterea (vt mihi videtur) quòd luſciniam poëtæ tardilinguam* appellent. Fortaſſe autem potius ſimilis eſſem cicadarum: nam & illæ ſub ſole ſitientes canunt, ob dementiam, quum nihil proſint. Verum tamen hoc ſolum fortaſſe indignum eſſet tranſire ſilentio, nempe de monumentis ſacriſque rebus. Nam apud Antiochēſes horum nihil attingere fas eſt. Multo enim minorem locū fecerunt, quàm apud nos eſt. Quorum ſcilicet ciuitas ſex & triginta ſtadia habet lōgitudinis, & porticus vtrinque fecerunt. Neque Tarſenſes, neque nunc Nicomedēſes, qui decreuerant vt monumenta transferrentur. At Macarinus, quem benefactorem ſcripſiſtis ciuitatis, Pruſiæ regis monumentum ex foro tranſtulit, & ſtatuam. Nemo enim eſt apud eos ciuitatis amans, neque vir qui circa Deos ſit ſolicitus. At apud vos vtique multi erant. Verùm hæc quidem fiat, vtcunque videbitur. Quid enim mihi cum huius porticu ciuitatis, quaſi non habeam, ſi quando deambulare volo, Pœcilen Athenis, & Perſicam in Lacedæmone, eáſque quæ ſunt Romæ, & aureas Antiochenſium atque Tarſenſiū, cum maiore honore? An vt ſolus ingrediar & deambulem, aliorúmque ciuium nullus? At gymnaſium in ciuitate ſolus nemo habet, vbi ſe exerceat, neque porticum, neque balneum, neque aliud vllum publicum ædificium. An ego inflatus & fatuus ſum? Verumtamen quod rogaui, date mihi conſilium: nam ego vobis placitum facere volens, hæſito. Nunc enim ſi tāgam negotium, ſtudiúmque adhibeā, vt opus perficiatur, tyrannidem me exercere dicēt quidā, & diruere ciuitatē, & omnia ſacra. Manifeſtū enim, quòd incenderint

*v. citilinguem

A μέγεθος εἰκάζουσιν οἱ ὁρῶντες, ἐν οἷς τὰ κῶλα ὑψηλὰ καὶ μεγάλα, ἐὰν δὲ ταπεινὰ καὶ ἀναυξῆ, φασὶν ἀεί ποτε μένειν τοιαῦτα· οὕτως ἔχει καὶ περὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν. ἀλλὰ τί μοι περὶ τούτων νῦν λέγειν; καλῶς μέ τις ἀηδόνα ἔφη τῶν σοφιστῶν, λοιδορῆσαι βουλόμενος· διὰ τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖν, ὅτι καὶ τὴν ἀηδόνα γλώσσαργον φασὶν οἱ ποιηταί. ἴσως δ' ἂν ὅμοιος ἂν εἴην τοῖς τέττιξι, καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πρὸς τὸν ἥλιον διψῶντες, ᾄδουσιν ὑπὸ ἀνοίας, οὐδὲν ὠφελούμενοι.

B πλὴν τοσοῦτό γε μόνον, οὐκ ἄξιον ἴσως παραλιπεῖν, περὶ τῶν ὑπομνημάτων καὶ τῶν ἱερῶν, ὅτι τοῖς Ἀντιοχέας, οὐκ εἰκός ἐστιν οὐδενὸς ἅψασθαι τοιούτου. πολὺ γὰρ ἐλάττω τόπον ἐποίουν τοῦ παρ' ἡμῖν. ὧν ἡ πόλις, ἓξ καὶ τριάκοντα σταδίων ἐστὶ τὸ μῆκος, καὶ στοὰς ἑκατέρωθεν πεποιήκασιν. οὐδὲ τοὺς Ταρσεῖς, οὐδὲ νῦν Νικομηδεῖς, οἳ ἐψηφίσαντο τὰ μνήματα μεταίρειν. ὁ δὲ Μακαρῖνος, ὃν εὐεργέτην ἀνεγράψατο τῆς πόλεως, τοῦ Προυσίου βα-

C σιλέως μνημεῖον μετήνεγκεν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τὸν ἀνδριάντα. οὐδεὶς γάρ ἐστι παρ' ἐκείνοις φιλόπολις, οὐδὲ ἀνὴρ ἐπιμελὴς περὶ τοὺς θεούς. ἀλλὰ παρά γε ἡμῖν ἦσαν πολλοί· πλὴν ταῦτα μὲν, ὅπως ποτὲ ἔδοξε. τί γὰρ ἐμοὶ τῆς ἐνθάδε στοᾶς, ὥσπερ οὐκ ἔχοντά με, ὅποι βούλομαι περιπατεῖν τὴν ποικίλην, Ἀθήνησι, τὴν Περσικὴν ἐν Λακεδαίμονι, τὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ, τὰς χρυσᾶς ἐν ταῖς τῶν Ἀντιοχέων, τῶν Ταρσέων μετὰ πλείονος τιμῆς. ἢ μόνον ἐ-

D ξιόντα με καὶ περιπατήσοντα, τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα πολιτῶν. ἀλλ' οὔτε γυμνάσιον ἐν πόλει μόνος οὐδεὶς ἔχει γυμναζόμενος, οὔτε στοὰν, οὔτε βαλανεῖον, οὔτε ἄλλο τῶν δημοσίων οὐδέν. ἢ ἐγὼ τετύφωμαι, καὶ ἀναίσθητός εἰμι; πλὴν ὅ γε ἠξίωσα, συμβουλεύσατέ μοι. ὡς ἐγὼ βουλόμενος ὑμῖν ἀρέσκειν πάντα τρόπον, ἀπορῶ. νῦν γὰρ ἐὰν ἅπτωμαι τοῦ πράγματος, καὶ σπουδάζω γίγνεσθαι τὸ ἔργον, τυραννεῖν μέ φασί τινες, καὶ κατασκάπτειν τὴν πόλιν, καὶ τὰ ἱερὰ πάντα. δῆλον γὰρ ὅτι ἀνέπρησαν τὸν

νεὼν τοῦ Διός, καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἐκ τοῦ Μύδωνος ἐρρυσάμην, ἃ νῦν ἐν τῷ φανερωτάτῳ κεῖνται τῆς πόλεως. ἐὰν δὲ τὴν ἡσυχίαν ἄγω, μὴ βουλόμενος μηδένα στένειν, μηδὲ προσκρούειν μηδενὶ, βοᾶτε ὑμεῖς· γινέσθω τὸ ἔργον, ἢ καθαιρείσθω τὸ γεγονός· ὥσπερ ἐμοὶ τοῦτο προφέροντες, καὶ ὀνειδίζοντες. τί οὖν βούλεσθέ μοι ποιεῖν; ὃ γὰρ ἂν εἴπητε, τοῦτο ποιήσω, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. οὐδὲ ἂν ᾖ τις ἔργον πεποιηκώς, ὑπὲρ οὗ λόγον μὴ δέδωκεν, οὐδ' ἄν, ᾧ τι ποιῶν, καὶ χρήματα λαμβάνων ἀεὶ παρὰ τῶν κατ' ἔτος ἀρχόντων, ὥσπερ εἰς τὸν ἄπληστον πίθον ταῦτα ληψόμενος· οὐδὲ ἂν ἄλλο τι γίγνηται· τί γὰρ ἐμοὶ τούτων; διὰ μὲν γὰρ τῆς στοᾶς οὐ διελεύσομαι, σαφῶς ἴστε· ἀλλὰ ποιεῖν, καὶ προσιέναι; καὶ παρακαλεῖν τὸν ἀνθύπατον, ὅπως πράως καὶ πρὸς δύναμιν εἰσπράττῃ τοὺς ὑπεσχημένους. καὶ τοῦτο ἕτοιμος ποιεῖν· οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ αὐτὸς συμβάλλεσθαι μέρος τῆς ὑποσχέσεως, καὶ κουφίζεσθαι τοὺς ἄλλους. μόνον ἕν τι προστάξατε· εἰ δὲ μή, τὴν ἡσυχίαν ἕξω, βοώντων ὑμῶν, μᾶλλον δὲ ἄπειμι. οὐ γάρ, ὥσπερ ἡ ἀλώπηξ καταφαγοῦσα τὰ κρέα, οὐκ ἐδύνατο ἐξελθεῖν ἐκ τῆς δρυός, διὰ τὸ ἐμπλησθῆναι· κἀμοὶ ἐξελθεῖν διὰ τοῦτο χαλεπόν. πολὺ γὰρ γέγονα λεπτότερος, ἢ ὅτε εἰσῆλθον. καὶ πρὸς θεῶν, μή μοι νομίζετε χαρίζεσθαι, περὶ τῆς στοᾶς ἐπιβοῶντες. ἐμοὶ γὰρ εἷς ἀνήρ, ἐστὶν ὁ χαριζόμενος ἐν τῇ πόλει σχεδόν, ὡς ἐγὼ ἀκούω, καὶ μάλιστα προνοῶν τῶν ἐμοὶ συμφερόντων· καὶ οὔτε φίλος, οὔτε συγγενὴς οὕτως ἐμοῦ κήδεται. σκοπεῖτε δὲ εἰ δόξει καλῶς ὑμῖν ὑπὲρ ἐμοῦ λογίζεσθαι, καὶ με ἀγαπᾶν. ὃς πρῶτον οἴεταί με δεῖν πολλὰ κινδυνεύσαντα, καὶ πονήσαντα, τὴν ἡσυχίαν ἐνθάδε ἀγαγεῖν, καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ προσέχειν· καὶ μήτε ἡγεμόνας θεραπεύειν, μήτε ἄλλην ἀσχολίαν μηδεμίαν ἔχειν. ἔπειτα σμικρόν τι μέρος εὑρηκότα τῆς οὐσίας, καὶ πρὸς ταῖς προτέραις βλάβαις, ἔτι καὶ τῆς ἀδελφῆς ἀποθανούσης,

A Iouis templum, & ſtatuas ex Mydone
ego liberauerim, & nunc in maximè cō-
ſpicuo ciuitatis loco poſitæ ſint. Sin au-
tem quieſco, volens vt nemo ſuſpiret: ne-
ue quiſquā offendatur, vociferamini vos:
perficiatur opus, aut diruatur quòd factū
eſt, tanquam mihi hoc obijcientes & ex-
probantes. Quid ergo vultis vt faciam?
Quicquid dixeretis enim, id faciam &
de hoc, & de aliis omnibus. Neque ſi quis
opus fecit de quo rationem non reddidit,
B neque ſi quis nūc facit, pecuniáſque ſem-
per ab annuis accipit magiſtratibus, tan-
quam in dolium nexplebile accepturus:
neque ſi quid aliud fiat, [ego cuiquā ero
moleſtus) Quid enim mihi cū his? Nam
propter porticū (clare ſcitis) non ſum ea
perſecuturus: ſed facere volo opus, & ac-
cedere & obſecrare proconſulem, vt mā-
ſuetè & pro virib. promiſſa exigat ab iis
qui promiſerunt. Atque hoc facere para-
tus ſum: neque hoc ſolum, ſed etiam ipſe
C pollicitationis partē conferre, alióſque re-
leuare. Tantum vnum quippiam mādate:
ſin minus, quieſcam, etiamſi vocifere-
mini, imò abeo potius. Non enim, quem-
admodū vulpes deuoratis carnibus exire
de quercu nō poterat, quod impleta eſſet:
ita etiam mihi propterea hinc exire diffi-
cile eſt. Multo enim factus ſum macrior,
quàm quum ingreſſus ſum. Et, per Deos,
nolite putare quòd mihi gratificemini, de
porticu ita proclamantes. Eſt enim vnus
vt vir in ciuitate ferè qui mihi gratifice-
D tur, egó audio, maximéq; meorum cōmo-
dorum curā gerat: & neque amicus neq;
cognatus, ita pro me eſt ſollicitus. Conſi-
derate autē, an vobis bene pro me res ex-
pendere videri poſsit, méque diligere. Pri-
mū enim me putat, multis exhauſtis peri-
culis & laboribus hic quieſcere oportere,
mearúmque rerū curam gerere: & neque
præſides colere, neque aliud vllum nego-
tium ſuſcipere. Deinde, quum modicam
partem inuenerim facultatum, atque ad
alia detrimenta, mors acceſſerit ſororis,

vnde

vnde nihil commodi perceperim, ſed omnia amiſerim quę illa rerum mearum habuerat, æsque inſuper alienum conflauerim, vt & prædia vendi neceſſe ſit: id æs alienum perſoluere, & priora debita, & non porticum ædificare, neque expendere ſupra vires. Præterea quum familiaritas mihi ſit cum Imperatore, fortaſsis verò & amicitia, cúmque alius multis, & Romanorum ferè potentiſsimis, cum illis cõuerſari, vbi eſſem in honore & admiratione: & non apud vos mihi neceſſe eſſet, apud illum & illum examinari. Atque ſi prorſus peregrinatione delectarer, in maximas proficiſci ciuitates, vbi multo cum amore & publicis erogationibus deducerer, gratiam habentibus mihi omnib. ad quoſcunque venirem: & vt dicerem obſecrantibus, atque conſulerem, atque ad meas fores primo mane veniẽtibus, nihil interim me expendente, neque adiiciẽte: ita vt admirarentur omnes, & forſan nonnulli dicerent.

Omnibus hic quantum eſt, ô numina, charus,
In quorum tandem populos & venerit vrbes.

& non expẽdere de paucis facultatibus, negociáque obire inutilia: corpúſque iam cura multáque attentione indigẽs, negligentia perdere: atque animum tanto tempore philoſophicus & huiuſmodi orbatũ diſciplinis, ad illius examinationẽ vocari, & malè audire interdum, & morderi. Et per Deos, qui hæc pro me cogitat, diſputátque, nonne hic omnium mihi hominum eſt beneuolẽtiſsimus, dignúſque qui maximè à me ametur? Quum autem audio quendam dicere vt de tyranno, inopinabile mihi eſt, & ridiculum. Ego enim noui tyrannorum facta eſſe talia: adulterio alienas polluere vxores, & corrumpere pueros, hominéſque liberos verberare, flagríſque omnibus videntibus cædere: atque hos quidem tormentis ſubiicere, atque in ahenum feruentem deiicere,

A ὠφεληθέντα μὲν μηδὲν, ἀπολέσαντα δὲ πάντα, ὅσα τὴν ἐμὴν εἶχε, δανεισάμενόν τε τὰ χωρία πρίασθαι· τοῦτο ἀποδοῦναι τὸ χρέος, καὶ τὰ πρότερον ὀφειλόμενα, καὶ μὴ στοὰν οἰκοδομεῖν, μηδὲ ἀναλίσκειν παρὰ δύναμιν. ἔπειτα συνηθείας οὔσης μοι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἴσως δὲ καὶ φιλίας, καὶ πρὸς ἄλλους πολλοὺς, τοὺς δυνατωτάτους σχεδὸν τῶν Ῥωμαίων, ἐκείνοις συνεῖναι τιμώμενον, καὶ θαυμαζόμενον· ἀλλὰ μὴ παρ' ὑμῖν πρὸς
B τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα ἐξεταζόμενον. εἰ δὲ ἄρα ἀποδημεῖν ἡδόμην, τὰς μεγίστας πόλεις ἐπιέναι, μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ φιλοτιμίας παραπεμπόμενον, χάριν εἰδότων μοι πάντων οἷς ἂν ἀφικώμην, καὶ δεομένων λέγειν, καὶ συμβουλεύειν· καὶ περὶ τὰς ἐμὰς θύρας ἰόντων ἐξ ἑωθινοῦ, μηδὲν ἀναλώσαντα, μηδὲ προστεθέντα· ὥστε θαυμάζειν ἅπαντας, καὶ τυχὸν ἂν εἰπεῖν τινας·

C Ω πόποι, ὡς ὅδε πᾶσι φίλος καὶ τίμιός ἐστιν
Ἀνθρώποις, ὅτεων τε πόλιν καὶ δῆμον ἵκηται.

ἀλλὰ μὴ δαπανᾶν μὲν ἐξ ὀλίγων ὑπαρχόντων· ἀσχολεῖσθαι δὲ ἀσχολίας ἀνωφελεῖς, τὸ δὲ σῶμα θεραπείας δεόμενον καὶ πολλῆς προσοχῆς, καταφθείρειν ἀμελοῦντα· τὴν δὲ ψυχὴν τοσοῦτον χρόνον ἐᾷν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν τοιούτων μαθημάτων· πρὸς δὲ τὸν δεῖνα ἐξετάζεσθαι καὶ τὸν δεῖνα, καὶ κακῶς ἀκούειν
D ἐνίοτε, καὶ δάκνεσθαι. καὶ πρὸς θεῶν, ὁ ταῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ φροντίζων καὶ διαλεγόμενος, οὐχ οὗτος ἐστὶν ἀνθρώπων ἁπάντων εὐνούστατος ἐμοὶ, καὶ μάλιστα ὑπὸ ἐμοῦ φιλεῖσθαι δίκαιος; ὅταν δὲ ἀκούω λέγειν τινὰ, ὡς περὶ τυράννου, παράδοξόν ἐμοὶ φαίνεται καὶ γελοῖον. ἐγὼ γὰρ ἐπίσταμαι τὰ τῶν τυράννων ἔργα τοιαῦτα, μοιχεύειν γυναῖκας ἀλλοτρίας, καὶ διαφθείρειν παῖδας, ἀνθρώπους ἐλευθέρους τύπτειν, αἰκίζεσθαι, πάντων ὁρώντων· τοὺς δὲ καὶ στρεβλοῦν, οἳ εἰς ζέοντα λέβητα καθιέντας,

ἄλλους δὲ καταπιττοῦν, ὧν οὐδὲν ἐγὼ ποιῶ. ἑτέραν δὲ γυναῖκα τύραννον Σεμίραμιν, ὅτι πρεσβυτέρα τὴν ἡλικίαν οὖσα, καὶ μάχλος, ἠνάγκαζε συγγίνεσθαί τινας ἑαυτῇ. τῶν δὲ τυράννων οὐδένα ἀκήκοα ταῦτα ποιοῦντα, πρεσβύτην θρασύν. ὧν τί πρὸς ἐμέ ἐστιν; ἢ ὅτι τὴν οἰκίαν οἰκοδομῶ πολυτελῶς, ἀλλ' οὐκ ἐῶ πίπτειν; ἢ ὅτι πορφύραν αὐτὸς ἠμφίεσμαι; ἀλλ' οὐ φαῦλον τριβώνιον; ἀλλ' ὅτι κομῶ, καὶ γένεια ἔχω; τοῦτο δ' ἴσως οὐ τυραννικόν ἐστιν, ἀλλὰ βασιλικόν. ἔφη δ' οὖν τις, ὅτι καὶ τὸ κακῶς ἀκούειν, καλῶς ποιοῦντας, καὶ τοῦτο βασιλικόν ἐστιν.

A *alios autem pice comburere; quorum ego nullum facio. Noui autem & mulierem tyrannidem exercentem, nempe Semiramin; quę iam prouectæ ætatis quum eſſet, & ſcortum, quoſdam coëgit ſecum coire. Tyrannorum verò audiui neminem talia feciſſe, licet confidentem ſenem. Quid horum ad me pertinet? An quia domum ſumptuoſe ædifico, & cadere non ſino? An quia ipſe purpura ſum veſtitus, & non vili palliolo? An quia comam nutrio,* B *barbamque geſto? At hoc fortaſſe non tyrannicum eſt, ſed regium. Dixit autem quidam, quod & male audire, quum benefeceris, regium ſit.*

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΕΝ ἐκκλησίᾳ. μή.

POLITICA IN CONCIONE. XLVIII.

ΠΡΩΤΟΝ, μὲν, ὦ ἄνδρες, τῷ κρατίστῳ Οὐαρίνῳ δεῖ χάριν ἡμᾶς εἰδέναι, καὶ διὰ τὴν ἄλλην προθυμίαν, ἣν ἐπιδέδεικται πρὸς τὴν πόλιν· καὶ ὅτι βουλομένοις ἡμῖν ἐκκλησιάσαι, πάλιν ἐφῆκεν οὐ μόνον ἑτοίμως, ἀλλὰ καὶ ἡδέως. τοῦτο γὰρ ἦν πιστεύοντος ὑμῖν, καὶ εἰδότος, ὅτι πρὸς οὐδὲν ἄτοπον χρήσεσθε τῇ ἐξουσίᾳ. οὔτε γὰρ ξύλα χλωρὰ δήπουθεν οὐδεὶς συντίθησιν, ὥστε κάεσθαι, προειδὼς ὅτι ἀνάγκη γενέσθαι καπνὸν πολὺν καὶ ἄτοπον· οὔτε τεταραγμένον δῆμον εἰς ταὐτὸ συνάγει νοῦν ἔχων ἡγεμών, ἀλλ' ἂν μή τις μείζων ἀνάγκη καταλάβῃ. νῦν οὖν ὑμέτερον ἔργον ἐστί, μὴ ψεύσασθαι αὐτοῦ τὴν διάνοιαν· ἀλλ' ἐπιδεῖξαι σωφρόνως καὶ καλῶς αὖθις ἐκκλησιάζοντας. καὶ πρῶτον ἐμοὶ δοκεῖ, καλλωπίσασθαι τῇ φιλίᾳ τῇ πρὸς ἀλλήλους καὶ ὁμονοίᾳ· κἂν δεῦρο ἀφίκηται παρακληθεὶς, περὶ μὲν τῶν ἄλλων ὧν ἐβοᾶτε ὑπερθέσθαι. ζητήσει γὰρ αὐτὸς τὰ δημόσια, κἂν ὑμεῖς κωλύειν θέλητε. τὸ δὲ νῦν, εὐχαριστήσατε, καὶ δεξιώσασθε, καὶ μετ' εὐφημίας καὶ τιμῆς ὑποδέξασθε· ἵνα μὴ ὥσπερ ἰατρὸς

PRIMVM quidem, ô viri, optimo Varino gratiæ agendæ ſunt, cum propter C *aliā alacritatem, quam erga ciuitatē oſtēdit: tū quòd volētibus vobis ad concionē cōuenire, rurſus permiſit non ſolū prōptè, verū etiam libenter. Hoc enim eius erat qui vobis crederet, ſciretque ad nihil abſurdum vos vſuros eſſe hac poteſtate. Neque enim ligna videlicet viridia quiſquam componit ad comburendum, quū præſciat neceſſe eſſe multum & abſurdum fumum exoriri: neque perturbatum populum in idem congregat* D *prudens præſes, niſi ſi qua maior neceſſitas incumbat. Nunc ergo veſtrum officium eſt, non illius conſilium fallere: verum oſtendere, quòd modeſtè & honeſtè vos in concione geratis. Et primum mihi videtur, ornamentum nobis eſſe quærendū in mutua amicitia, cōcordiáque: & ſi huc veniat accerſitus, de aliis quę clamauiſtis ſuperſedendum. Ipſe enim quæret publica negocia, etiāſi vos prohibere velitis. In præſentia autem gratias agite, & dexteras iniicite, cumq; laude & honore ſuſcipite: vt nō quemadmodum medicus*

ad ægrotos, timide & illibēter, curæ cauſa, ſed tanquam ad benè valentes libenter & alacriter accedat. Etenim nunc quidem diſcedit, poſt hodiernum fortaſſe diem, rediturus eſt autem paulò poſt: & tunc, ſi non ipſi antea vobis perſuadere poterimus, ſi quis quid publicarum rerum habet, iudicibus & arbitris inuicem vſi, licebit & dicere & clamare. Quippe antea eos loco pellere, neque audire & rem exquirere velle, valde ingratorum eſt. Nunc vbi enim rem tentaſtis? aut quādo petiiſtis ab illis? aut quis vobis non obtemperauit? Tum laudes quibus me honoraſtis, etiam in eos rogo vertere omnes. Quemadmodum enim in conuiuio valde turpe eſt, ſi vnus ſolus multis diſcunbentibus bibat: atque ideo alij non ſolum pocillatori, ſed etiam bibenti indignentur: hoc ipſum & in ciuilibus laudibus eſt. Atque hæc facientes, vos ipſos ornabitis: ſicuti ciuitatis ornatus maximus eſt, ciuium laus. Ob quam rem enim aliam magnifice de vobis ſentitis? Nonne magnitudine quidem aliæ præſtant ciuitates? Et, per Iouem, diuitiis, abundantiáque & publicis ædificiis. Vnum autem hoc eſt, quo nobis placemus ferè apud omnes homines, quod viros habemus idoneos & ad agendum, & ad dicendum: & quòd maximum eſt, qui patriam diligant. Si quis verò hoc vobis auferat, qua ciuitate etiam minima videbimini meliores? Nūc enim, ſi quod vobis incidat diſsidium cum aliqua ciuitate (quod dij auertant) deinde illi veſtros ciues conuiciis inceſſant, dicentes eſſe raptores & infideles, quomodo feretis? Nonne grauiter? Nonne ſtatim clamabitis, & conuicia iactabitis, atque ad manus forſan venietis, quòd antea factum eſt frequenter? Itáne quæ aliis dicentibus audire non ſuſtinetis, ea dicetis ipſi aduerſū voſmetipſos? Si quādo incidat diſsidium, & illi vobis obiiciant, hanc ciuitatem malos habere ciues, & eſſe ſeditioſos, non erubeſcitis?

A πρὸς νοσοῦντας ὑπόπτως καὶ ἀηδῶς, θεραπείας ἕνεκεν, ἀλλ' ὡς πρὸς ὑγιαίνοντας ἡδέως καὶ προθύμως ἴτω. καὶ γὰρ δὴ νῦν μὲν ἄπεισι, μετὰ τὴν τήμερον ἴσως ἡμέραν, ἀφίξεται δὲ ὀλίγον ὕστερον· καὶ τότε, ἂν μὴ πρότερον αὐτοὶ πείσωμεν ὑμᾶς, εἴ τις ἄρα τῶν δημοσίων ἔχει τι, καὶ δικασταῖς, καὶ διαιτηταῖς ἀλλήλοις χρησάμενοι, τότε ἐξέσται καὶ λέγειν, καὶ καταβοᾶν· τό γε μὴν προεξανίστασθαι, μηδὲ σφόδρα B ἀγνωμόνων ᾖ. ποῦ γὰρ ἀπεπειράθητε; ἢ πότε ἠξιώσατε παρ' αὐτῶν; ἢ τίς ὑμῖν οὐχ ὑπήκουσε; καὶ τὴν εὐφημίαν τὴν εἰς ἐμὲ, ἐγὼ δέομαι, τρέψατε εἰς ἅπαντας. ὥσπερ γὰρ ἐν ἑστιάσει πάνυ αἰσχρόν ἐστιν ἕνα τῶν κατακειμένων πίνειν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ μόνως τῷ οἰνοχόῳ δυσχεραίνειν, ἀλλὰ καὶ τῷ πίνοντι· τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἐπαίνοις ἐστί. καὶ ταῦτα ποιοῦντες, αὐτοὺς κοσμήσετε, ὡς ἔστι κόσμος πόλεως C καὶ μέγιστος, ὁ τῶν πολιτῶν ἔπαινος. ἐπὶ τίνι γὰρ ἄλλῳ μέγα φρονεῖτε; οὐ μεγέθει μὲν ἕτεραι διαφέρουσι πόλεις; καὶ, νὴ Δία, πλούτῳ καὶ περιουσίᾳ καὶ δημοσίοις οἰκοδομήμασιν. ἓν δὲ τοῦτό ἐστιν, ᾧ φιλοτιμούμεθα σχεδὸν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, τὸ ἔχειν ἄνδρας ἱκανοὺς, καὶ πρᾶξαι, καὶ εἰπεῖν· καὶ τὸ μέγιστον, ἀγαπῶντας τὴν πατρίδα. ἐὰν δέ τις ὑμῶν τοῦτο ἀφέληται ποίας πόλεως, καὶ τῆς βραχυτάτης δόξετε ἀμείνους; νῦν γὰρ ἐὰν διενεχθῆ- D τε πρός τινα πόλιν· ὃ μηδεὶς ποιήσειε θεῶν· ἔπειτα ἐκεῖνοι τοὺς ἡμετέρους πολίτας λοιδορῶσι λέγοντες, ὅτι εἰσὶν ἅρπαγες, ἄπιστοι, πῶς οἴσετε; πῶς ἕξετε χαλεπῶς; οὐκ εὐθὺς βοήσετε, λοιδορήσεσθε. εἰς χεῖρας τυχὸν ἐλεύσεσθε· ὃ γέγονε πολλάκις πρότερον. εἶθ' ἃ λεγόντων ἑτέρων οὐκ ἀνέχεσθε ἀκούοντες, ταῦτα ἐρεῖτε αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν; ἐάν ποτε γένηται διαφορά, κἀκεῖνοι προφέρωσιν τὸ πονηροὺς ἔχειν πολίτας, τὸ στασιάζειν, οὐκ αἰσχύνεσθε;

ὡς ἔγωγε τοὺς θεοὺς ὑμῖν ὀμνύω πάντας, A
ἦ μὴν σφόδρα ἠχθέσθην, εἰπόντος μοι
τινός, διάλλαξον τὴν πόλιν, καὶ πρὸς
αὐτὸν ἠγανάκτησα. μὴ γὰρ ἴδοιμι τὴν
ἡμέραν ἐκείνην ἐν ᾗ διαλλαγῶν ὑμεῖς
δεήσεσθε· ἀλλ' εἰς ἐχθρῶν, φησί, κεφα-
λὰς τὰ τοιαῦτα τρέποιτο· τουτέστιν εἰς τοὺς
καταράτους Γέτας, εἰς μηδένα δὲ τῶν
ἄλλων τῶν ὁμοεθνῶν. τί γὰρ ἂν εἴη τῆς ἡ-
μετέρας ἐπιδημίας ὄφελος, εἰ μὴ πρὸς
τὰ τοιαῦτα πειθομένους ὑμᾶς ἄγοιμεν,
λόγον ἀεὶ συναγαγὼν ὁμονοίας, φιλίας B
συναράμενοι, καθ' ὅσον οἷοί τε ἐσμέν·
ἔχθραν δὲ καὶ ἔριν, καὶ φιλονεικίαν ἄλο-
γον καὶ ἀνόητον ἐξαιροῦντες πάντα τρό-
πον. καλὸν γὰρ δὴ καὶ συμφέρον, ὁμοίως
ἅπασι, πόλιν ὁμογνώμονα ὁρᾶσθαι, καὶ
φίλην αὐτῇ, καὶ συμπαθῆ· κάλλιστον
θέαμα, εὐδαιμονέστατον δὲ ἁπάντων
κτῆμα, μία γνώμη περὶ πάντων φαι-
νομένη· ψόγον τε καὶ ἔπαινον ἐπὶ ταυτὸ
φέροντας, τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς φαύ-
λοις, πιστὴν ἑκατέρας μαρτυρίαν. καλὸν C
γάρ, ὥσπερ ἐν χορῷ τεταγμένῳ συνᾴδειν
ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέλος, ἀλλὰ μὴ πονηροῦ
τρόπον ὀργάνου διαφέρεσθαι, διπλοῖς
φθόγγοις τε καὶ ἤχοις ἀποφαίνοντος ἀπὸ
διπλῶν καὶ ποικίλων ἤχων, τρόπον αὐ-
λοῦ κατεαγότος, διπλᾶς φωνάς· ἐν ᾧ
σχεδὸν ἥ τε καταφρόνησις, καὶ δυστυχία,
καὶ τὸ μηδὲν ἰσχύειν, μήτε παρὰ τοῖς
ἡγεμόσιν*. οὔτε γὰρ τῶν ἀσυμφώνων χο-
ρῶν οὐδεὶς ἀκούει ῥᾳδίως ὅ, τι λέγου-
σιν, οὔτε τῶν διαφερομένων πόλεων. D
ὥσπερ γὰρ ἐν μιᾷ νηὶ πλέοντας, οὐ
δυνατόν, οἶμαι, χωρὶς ἕκαστον σωτηρίας
τυγχάνειν, ἀλλ' ἅμα πάντας· οὕτως
οὐδὲ τοὺς συμπολιτευομένους. πρέπει
δὲ ὑμῖν, παιδείᾳ διαφέροντας, καὶ
φύσει, καὶ τῷ ὄντι καθαροὺς ὄντας Ἕλ-
ληνας, ἐν αὐτῷ τούτῳ τὴν γενναιό-
τητα ἐπιδείκνυσθαι. πολλὰ δ' ἄν, οἶμαι,
περὶ τούτων ἔλεγον, καὶ πρὸς τὸ μέγεθος
τῆς ὑποθέσεως, εἰ μὴ τότε σῶμα κομιδῇ
φαύλως εἶχον· ὑμᾶς τε, ὅπερ ἔφην, οὐχ
ἑώρων διαφερομένους. οὐδὲ γὰρ γέγονεν οὐδέν,

Ego ſanè, deos vobis iuro omnes, vehementer moleſtè tuli, dicente ad me quodam, Reconciliare ciuitatem; illique indignatus ſum. Abſit enim vt illam videam diem, in qua vobis recõciliationibus opus ſit: ſed in inimicorum (vt aiunt) capita, talia vertantur, hoc eſt, in execratos Getas, in neminem autem aliorum populorum. Quæ enim foret noſtræ peregrinationis vtilitas, niſi vos ad talia perducere poſſemus obedientes, concordiæ ſemper orationem congregantes, & amicitias contrahentes in quantum poſſumus, inimicitias autem & lites & contentiones irrationabiles fatuáſque auferentes omni pacto? Honeſtum enim & vtile omnibus ſimiliter eſt, ciuitatem videri eiuſdem eſſe ſententiæ, & amicam ſibi, & compatientem: Pulcherrimum ſpectaculum eſt, & feliciſsima omnium poſſeſsio, vna omnibus de rebus inter ciues ſentẽtia apparens: ſique ciues vituperium & laudem in idem conferant, tam bonis quàm malis certum vtriſque teſtimonium. Pulchrum eſt enim, quemadmodũ in choro ordinato concinere vnum idémque canticum, & non praui more inſtrumenti diſsidere, duplicibus vocibus & ſonis reſonantibus, tanquam ex confracta tibia: in quo, ferè ſita eſt contemptio & infelicitas, & vt ciuitas nihil valeat neque apud præſides, [neque apud alias ciuitates.] Neque enim à diſſonantibus choris quiſquam facilè exaudit quid dicant, neque à diſsidentibus ciuitatibus. Quemadmodum vna naui vectis, non eſt poſsibile vt quiſque ſeparatim ſalutem conſequatur, ſed ſimul omnes: ita neque vna in ciuitate verſantibus. Decet autem vos, quandoquidem eruditione præſtatis & natura, & verè puréque Græci eſtis, in hoc ipſo generoſitatem oſtẽtare. Multa autem de his dixiſſem opinor, pro argumenti magnitudine, niſi corpore oppidò malè affectus fuiſſem, vóſque (vt dixi) nõ vidiſſem diſsidere. Neque enim quicquã factũ eſt,

neque

A *neque naſcitur apud vos hic morbus: ſed fortaſſe breuis quædã fuit ſuſpicio quaſi ophthalmiæ, eámque à vicinis habuimus. Conſueuit autem hoc & mari ſæpius accidere, quum profundum fortiter inundat, tempeſtáſque exorta eſt, vt eam extrà quoque nonnunquam, & in portubus, licet incertè, ſignificet. Num putatis fori & theatri, & gymnaſiorũ & porticuũ, pecuniarúmque aliquam eſſe vtilitatẽ ſeditioſis? Non hæc ſunt quæ honeſtã faciũt ciuitatem, ſed modeſtia & amicitia, & vt inuicẽ ſibi credãt. Quando autem ſenatũ vituperatis, eos qui vobis præſunt, eos qui ex omnib. ſunt delecti, nónne voſmetipſos vituperatis? Nam ſi optimi inter vos praui ſunt, quid de aliis credendum eſt? Nos ergò noſtra perdemus? Nemo hoc dicit: ſed benè noſtis, quòd in omnib. ciuitatibus ſunt publicæ pecuniæ, atque has habẽt aliqui, quidã per ignorãtiã, quidã autẽ alio modo: & prouidendũ eſt vt ſint ſaluæ, at nõ cũ inimicitiis, neque cũ diſſidio. Hi publicas faciũt erogationes, & frequẽter vobis de ſuo contulerunt: perſuadete eos, atque rogate. Quod ſi repugnent, iure agite aduerſus ſolos, omni excluſo extraneo. Nónne vos eſtis qui ſæpenumero nos laudaſtis tota die, hos vocantes optimates, illos Olympios, alios ſeruatores, alios denique educatores? Itáne, per Iouem atque deos, voſmet falſi teſtimonij condemnatis? Et vtrum nunc hæc irati dicitis, an tunc illa adulantes? & nunc decepti magis, an tunc decipientes. Non quieſcetis ab hoc principio, & cognoſcetis, vos valde gratioſos habere ciues, ciuitatémque quæ poſſit eſſe beata? Ego multa poſſum, diis volentibus benè facere, hoſce habens auxiliatores: dicóque illud quod prouerbio fertur, Vnus vir, nullus vir. At fortaſſe indignati eſtis, quod opus non eſt perfectum. Perficitur, & valde citò abſoluetur, maximè his incumbẽtibus, ſtudiúmque adhibentibus, vt voluntariè quid conferant,*

οὔτε φύεται παρ' ὑμῖν τοῦτο τὸ νόσημα· ἀλλ' ἴσως βραχεῖά τις ὑποψία, καθάπερ ὀφθαλμίας, παρὰ τῶν ἐγγὺς ἀπελαύσαμεν. εἴωθε δὲ τοῦτο συμβαίνειν καὶ τῇ θαλάττῃ πολλάκις, τοῦ βυθοῦ πληγέντος ἰσχυρῶς, καὶ χειμῶνος ἔξω γενομένου, πολλάκις ἀδήλως ἐπισημαίνειν ἐν τοῖς λιμέσιν. οἴεσθε ἀγορᾶς, καὶ θεάτρου, καὶ γυμνασίων, καὶ στοῶν, καὶ χρημάτων εἶναί τι ὄφελος τοῖς στασιάζουσιν; οὐ ταῦτά ἐστι τὰ ποιοῦντα πόλιν καλὴν, B ἀλλὰ σωφροσύνη, φιλία, τὸ πιστεύειν ἀλλήλοις. ὅταν δὲ τὴν βουλὴν ψέγητε, τοὺς προεστῶτας, τοὺς ἐξειλεγμένους, οὐχ αὑτοὺς ψέγετε; εἰ γὰρ οἱ βέλτιστοι ὑμῶν εἰσι πονηροὶ, τί δεῖ περὶ τῶν ἄλλων ὑπολαβεῖν; ἡμεῖς ἄρα τὰ αὑτῶν ἀπολέσομεν; οὐδείς φησιν· ἀλλ' εὖ ἴστε, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἐστὶ χρήματα δημόσια, καὶ ταῦτα ἔχουσιν ἔνιοι, τινὲς μὲν δι' ἄγνοιαν· τινὲς δὲ ἄλλως· καὶ δεῖ προνοεῖν, καὶ σώζειν, οὐ μέντοι μετ' C ἔχθρας, οὐδὲ μετὰ διαφορᾶς. οὗτοι φιλοτιμοῦνται, πολλάκις ὑμῖν παρ' αὑτῶν εἰσενηνόχασι· πείθετε αὐτοὺς, παρακαλεῖτε. ἂν ἀντιτείνωσι, δικαιολογεῖσθε πρὸς μόνους, μηδενὸς παρόντος ἔξωθεν. οὐχ ὑμεῖς ἐστε, οἱ πολλάκις ἐπαινοῦντες ἡμᾶς δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, τοὺς μὲν ἀριστεῖς λέγοντες, τοὺς δὲ ὀλυμπίους, τοὺς δὲ σωτῆρας, τοὺς δὲ τροφέας; εἶτα, πρὸς θεοὺς καὶ θεὰς, παρ' αὐτοῖς ψευδομαρτυριῶν ἁλώσεσθε; καὶ πότερον, νῦν ταῦτα * ὀρ- D γιζόμενοι λέγετε, ἢ τότε ἐκεῖνα κολακεύοντες; καὶ νῦν ἀπατώμενοι μᾶλλον, ἢ τότε ἐξαπατῶντες; οὐ παύσεσθε τῆς ἀρχῆς, καὶ γνώσεσθε, ὅτι πάνυ χαρίεντας ἔχετε πολίτας, καὶ πόλιν δυναμένην εἶναι μακαρίαν. ἐγὼ πολλὰ δύναμαι, σὺν τοῖς θεοῖς, ἀγαθοποιῆσαι, τούτους ἔχων συναγωνιζομένους· λέγων τὸ τῆς παροιμίας, εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ. ἀλλ' ἴσως ἐδυσχεράνατε, ὅτι οὐκ ἐγένετο τὸ ἔργον. γίγνεται, καὶ σφόδρα ἔσται ταχέως, μάλιστα τούτων προθυμουμένων καὶ σπουδαζόντων, ἐὰν ἑκόντι διδῶσιν·

* γ. δειξάμενοι λ.

οὐδὲ γὰρ ἄκοντες ὑμῖν ὑπέσχοντο. διὰ τί δὲ παρὰ τούτων ἀπαιτεῖτε, παρ' ἐμοῦ δὲ οὐκ ἀπαιτεῖτε; ὅτι δοκῶ παρεσχηκέναι ὑμῖν; ἔπειτα οἴεσθέ με τοῦτο ἐμποιεῖν, ἢ τὴν ἐμαυτοῦ πατρίδα τιμιωτέραν ἐποίησα, χρημάτων τινὰ ἀφορμὴν παρασχών· ὥσπερ ἀπὸ τῶν Βουλευτικῶν, καί, νὴ Δία, ἀπὸ τῶν προσόδων ηὐξημένων διὰ τὴν διοίκησιν; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅμοιά ἐστιν, ὥσπερ ἂν εἰ ηὐξάμην ὑπὲρ ὑμῶν, οἱ θεοὶ δὲ ἐποίησαν· καὶ πάλιν δυνηθῶ, ποιήσω πάλιν. δυνήσομαι δὲ εὐθυμῶν, φίλους ἔχων τοὺς ἐνθάδε· καὶ οὐδὲν ὑμῖν λογιοῦμαι τῶν τοιούτων. οὐδὲ γὰρ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις, ἀντὶ τῶν ἀναλωμάτων τὰς εὐχὰς λογίζονται. οἴεσθε, ὅτι περὶ στοᾶς ἦν ἂν ἐμοὶ λόγος, ἢ ἄλλου τινός· εἰ ἑώρων ὑμᾶς διαφερομένους; ἀλλὰ τοῦτό γε ὅμοιον ἦν, ὥσπερ ἂν εἴ τις νοσοῦντα ἄνθρωπον, καὶ φρενίτιδι ἐχόμενον, δέον, οἶμαι, καταπλάσαι, * κατακλίναντα· ὁ δὲ ἀλείφοι μύρῳ, καὶ περιφέροι στέφανον· ταῦτα ἐκ περιουσίας ἐστὶ τοῖς ὑγιαίνουσι, τοῖς μηδὲν ἔχουσι κακόν· οὐκ οἴεσθε τοὺς Ἀθηναίους, ὅτ' ἐστασίαζον, καὶ τοὺς πολεμίους ἐπηγάγοντο; καὶ προεδίδοσαν ἀλλήλους οἱ ταλαίπωροι, καὶ τὰ προπύλαια ἔχειν, καὶ τὸν Παρθενῶνα, καὶ τὰς στοάς, καὶ τὸν Πειραιᾶ; ἀλλὰ οἰμώζουσιν αὐτοῖς, μεῖζον ἐπήχει τὰ προπύλαια, καὶ τὰ νεώρια, καὶ ὁ Πειραιεὺς αὐτός. καίτοι μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος πόλις στασιάζουσα, καὶ κακῶς φρονοῦσα, δύναται χρόνον τινὰ ἐνεγκεῖν τὴν δυστυχίαν· ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα ὁρᾶτε, ὁποῖά ἐστιν. οὐ κατηγοροῦσιν ἀλλήλων, οὐκ ἐξελαύνουσιν, οὐ τοὺς μὲν εἰς τὴν βουλὴν εἰσάγουσιν, καὶ ἑτέρους ἐξάγουσιν; οὐχ ὥσπερ ἐν σεισμῷ πάντα κινεῖται, καὶ πάντα μετέωρά ἐστι, καὶ οὐδὲν βέβαιον· εἰς τοῦτο ἥκουσιν ὥστε μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς αὑτῶν ἡγεμόσιν· ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἀνιάτοις νοσήμασι, δέονται ξένων ἰατρῶν. καὶ τοῦτο δὴ ὃ τῶν χαλεπῶν ἵππων γιγνόμενόν ἐστιν, ὅταν ὁ χα-

A *neque enim inuiti vobis ſunt polliciti. Quamobrem autem ab his exigitis, à me verò non exigitis? An quia videor vobis præſtitiſſe? Itáne putatis me hoc imputare, quòd meam patriam fecerim honorabiliorem, quandam pecuniarum occaſionem exhibens: quemadmodum à Buleuticis, atque herclè à reditibus auctis, propter gubernationem? Porrò hæc ſimilia ſunt, vt ſi precatus eſſem pro vobis, dij autem præſtitiſſent. Et quum iterum*
B *potero, iterum faciam. Potero autem, ſi fuero animo tranquillo, hoſce habens amicos: & nihil vobis horum imputabo. neque enim liberi parentibus pro expenſis vota imputant. Num exiſtimatis me de porticu aut alia re quadam verba fuiſſe facturum, ſi vos vidiſſem diſsidere? At hoc perinde eſſet, ac ſi quis ægrotum hominem & phrenitide laborantem, cui opinor emplaſtrum eſſet imponendum, reclinato * [nulla irritamina adhiben-*
C *da,] vnguento vngeret, eique coronam imponeret: quæ etiam bene valentibus, nihilque mali habentibus, ſummo in otio adhiberi ſolent. Non putatis, Athenienſes, quando mouebant ſeditiones, hoſtéſque inducebant, ſéque mutuò prodebant miſeri, & Propylæa habuiſſe, & Parthenonem, & porticus, & Pyræum? At plorantibus illis, maius quiddam reſonuerunt Propylæa, & naualia, & ipſe Piræus. Quanquam magna & populo-*
D *ſa ciuitas, ſeditionibus vexata & deſipiens, poteſt aliquantum temporis calamitatem ferre: ſed tamen & hæc videtis, qualia ſint. Non ſe inuicem accuſant, nõ expellunt, non hos quidem in ſenatum introducũt, illos autem educunt: non quemadmodũ in terræ motu, omnia mouentur, omniaq; ſunt ſuſpenſa, & nihil firmum. huc tamen rerum venerunt, vt non ſufficiant illis ſui ipſorum præſides: ſed veluti in inſanabilibus morbis, peregrinis medicis opus habent. Atque hoc eſt quòd ferocioribus equis fieri ſolet, quando fre-*

num eos retinere non poteſt, armilla illis extrinſecus iniicitur. Mihi ſanè in his & rerum cura veſtrarum eſt, non minus tamen & mearum. Nam ſi philoſophus, qui ad rempub. acceſſit, non potuit efficere, quo ciuitas concordiam haberet: hoc intolerandum iam, atque indeclinabile malum eſt. Vt ſi nauium fabricator nauigans, non efficiat vt nauis eat: aut ſi quis ſeſe gubernatorem dicens, ad ipſum fluctum declinet: aut domum accipiens ædium conſtructor quiſpiam, vidénſque cadentem, atque hoc negligens, dealbando & pingendo ſe aliquid putet efficere. Si mihi propoſitum eſſet in præſentia de concordia dicere, dixiſſem vtique multa & de humanis & de cœleſtibus rebus, quod hæc diuina & magna concordia opus habeant, amicitiáque: quæ ſi abſint, in diſcrimine eſt pulchrum hoc ædificium, mundus ne pereat, & corrumpatur. Sed fortaſſe longior ſum quàm conuenit, quum iam eundum ſit, & aduocandus præſes. Hoc vnum tantum dicã. Non turpe eſt, quum apes inter ſe concordent; & nemo vnquam vidit examen mouere ſeditionem, aut inter ſe pugnare: ſimul autem opus faciunt, ſimúlque viuunt, atque ſibi ipſæ præbent éſcam, eáque fruuntur: [homines concordare non velle?] Quid ergo? Nónne & illic naſcũtur fuci quidam ſæui, & mel deuorantes? Ita per Iouem, naſcuntur quidem: attamen & hos frequenter ſinunt agricolæ, nolentes totum perturbare examen: & ſatius putant, mellis aliquid abſumi, quàm omnibus apibus inferre tumultum. Forſan apud vos nullus eſt fucus agreſtis, confractum quiddam ſonans, guſtánſque de melle. Quinetiam & formicas valde iucunde videre licet, quomodo facilè conuerſentur inter ſe, quomodo egrediantur, quomodo onera ſuſcipiant, quomodo mutuo cedant in viis. Nónne turpe eſt, homines eſſe imprudentiores beſtiolis ita paruis, & mente carentibus? At hæc

A λινὸς μὴ καλυχθῇ, ψέλλιον αὐτοῖς ἔξωθεν ἐμβάλλεται. ἐμοὶ μέλει μὲν καὶ τῶν καθ' ὑμᾶς, μέλει δὲ καὶ τοῦ κατ' ἐμαυτόν. Εἰ γὰρ φιλόσοφος πολιτείας ἁψάμενος, οὐκ ἠδυνήθη παρέχειν ὁμονοοῦσαν πόλιν· τοῦτο δεινὸν ἤδη καὶ ἄφυκτον. ὥσπερ εἰ ναυπηγὸς ἐν νηὶ πλέων, μὴ παρέχοι τὴν ναῦν πλέουσαν· καὶ εἰ κυβερνήτης φάσκων εἶναι, πρὸς αὐτὸ τὸ κῦμα ἀποκλίνοι· ἢ λαβὼν οἰκίαν οἰκοδόμος, ὁρῶν πίπτουσαν· ὁ δὲ τούτου μὲν
B ἀμελῶν, κονιῶν δὲ καὶ χρίων, οἴοιτό τι ποιεῖν. εἰ ἐμοὶ προσέκειτο νῦν περὶ ὁμονοίας λέγειν, εἶπον ἂν πολλὰ καὶ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ περὶ τῶν οὐρανίων παθημάτων· ὅτι τὰ θεῖα ταῦτα καὶ μεγάλα, ὁμονοίας τυγχάνει δεόμενα καὶ φιλίας· Εἰ δὲ μή, κίνδυνος ἀπολέσθαι καὶ φθαρῆναι, τῷ καλῷ τούτῳ δημιουργήματι τῷ κόσμῳ. ἀλλ' ἴσως μακρολογῶ, δέον βαδίζειν καὶ παρακαλεῖν τὸν ἡγεμόνα. τοσοῦτον δὴ μόνον ἐρῶ. οὐκ
C αἰσχρόν ἐστιν, εἰ μέλιτται μὲν ὁμονοοῦσι, καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ἑώρακεν ἑσμὸν στασιάζοντα καὶ μαχόμενον αὐτῷ· συνεργάζονται δὲ καὶ ζῶσιν ἅμα, καὶ παρέχουσαι τὴν τροφὴν αὑταῖς, καὶ χρώμεναι. τί οὖν οὐχὶ κἀκεῖ γίγνονται κηφῆνές τινες λεγόμενοι χαλεποί, καὶ κατεσθίοντες τὸ μέλι; νὴ Δία, γίγνονται μέν. ὅμως δὲ καὶ τούτους πολλάκις ἐῶσιν οἱ γεωργοί, μὴ βουλόμενοι ταράττειν τὸν ἑσμόν· καὶ βέλτιον νομίζουσι παραναλίσκειν τοῦ μέλιτος, ἢ πά-
D σας θορυβῆσαι τὰς μελίττας. οὐ μέν τοι παρ' ὑμῖν τυχόν, οὐδείς ἐστι κηφὴν ἄγριος, βομβῶν ταθρόν; γευόμενος τοῦ μέλιτος. καὶ μέν τοι καὶ μύρμηκας πάνυ ἡδέως ἰδεῖν ἐστιν, ὅπως μὲν οἰκοῦσι μετ' ἀλλήλων εὐκόλως, ὅπως δὲ ἐξίασιν, ὅπως δὲ τὰ βάρη μεταλαμβάνουσιν, ὅπως δὲ παραχωροῦσιν ἀλλήλοις τῶν ὁδῶν. οὐκοῦν αἰσχρὸν ἀνθρώπους ὄντας, ἀφρονεστέρους εἶναι θηρίων οὕτως μικρῶν καὶ ἀφρόνων; ταῦτα

μὲν οὕτω ἄλλως ἐῤῥήθη τρόπον τινά. στάσιν δὲ οὐδὲ ὀνομάζειν ἄξιον παρ' ἡμῖν· μήτε λεγέτω μηδείς. ἀλλά μοι δοκεῖ περικαθάραντας τὴν πόλιν, μὴ σκίλλῃ, μηδὲ ὕδατι, πολὺ δὲ καθαρωτέρῳ χρήματι τῷ λόγῳ, κοινῇ περιέπειν τὰ λοιπά· καὶ περὶ τῶν ἀγορανόμων, καὶ τῶν ἄλλων φροντίζειν, καὶ τὴν βουλὴν παρακαλεῖν πρὸς ταῦτα, ἵνα ὥσπερ εἴωθε προνοῇ τῆς πόλεως. ἔσται γὰρ ὑμῖν πάνυ ῥᾴδια. τοῦτο δὲ ἄξιον ὑμῖν σπουδάσαι, καὶ διὰ τὸν ἄρχοντα ὃν πεποιήκατε· ἵνα μὴ λαβόντες ἄπειρον ἄνθρωπον, ἔπειτα ἐν κλύδωνι καὶ σάλῳ ἐᾶτε.

A *alias quodammodo dicta ſunt. Seditionem autem ne nominari quidẽ apud vos æquum eſt, neque quiſquam de ea dicat: ſed mihi videtur, expiata ciuitate, non ſcilla, neque aqua, verum re multò mundiore, nempe oratione, cætera communiter eſſe faciunda: déque ædilibus aliiſque cogitandum; aduocandúmque ad hæc ſenatum, vt quemadmodum conſueuit, prouideat ciuitati. Erunt enim vobis omnia perquàm facilia. Atque hæc vt diligenter* B *faciatis, vobis dignum eſt, & propter prætorem quem feciſtis; ne hominem accipientes inexpertum, poſtea in vndis & procella relinquatis.*

ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ ΑΡΧΗΣ ἐν βουλῇ. μθ'.

ΤΟΙΣ ἐπιεικέσιν ἀνθρώποις καὶ πεπαιδευμένοις, οὔτε ἀηδές τὸ ἄρχειν, οὔτε χαλεπόν. ἥδονται μὲν γὰρ οὐδενὶ μᾶλλον, ἢ τῷ εὖ ποιεῖν. τῷ δὲ ἄρχοντι πόλεως, ἢ ἔθνους, ἢ καὶ πλειόνων ἀνθρώπων, οὐ μόνον ἐξουσία πλείστη τοῦ εὐεργετεῖν ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη σχεδόν. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἀνέχονται τὸν βλαβερὸν ἄρχοντα, οὐχ* ὅπως ἄνθρωποι· ὃ δὴ δοκεῖ πάντων δριμύτατον εἶναι· ἀλλ' οὐδὲ τῶν θηρίων τὰ ἀφρονέστατα. οὔτε γὰρ βόες ῥᾳδίως ὑπομένουσι βουκόλων ἀμέλειαν, οὔτε αἰπόλια, καὶ ποίμναι τοὺς φθείροντας νομέας. τὰ μὲν γὰρ ἀποφεύγει καὶ οὐ πείθεται· τὰ δὲ, καὶ ἀμύνεται τοὺς πονηροὺς προεστῶτας. οἱ δὲ ἵπποι τοὺς ἀμαθεῖς ἡνιόχους ἀποβάλλοντες, πολὺ κάκιον κολάζουσιν, ἢ ἐκεῖνοι τῇ μάστιγι παίοντες. τούτων δὲ ἁπάντων ἄνθρωπος, δεινότατόν ἐστι, καὶ πλείστην ἔχων σύνεσιν· ὥστε κακῷ μὲν ἡγεμόνι, πάντων ἐχθρότατον· τῷ δὲ ἀγαθῷ, πάντων εὐνούστερον. ἡδὺ μὲν οὕτως τοῖς ἐπισταμένοις τὸ ἄρχειν. χαλεπὸν δὲ οὐκ ἂν εἴη πρᾶγμα οὐδὲν τῷ μεταχειρισαμ-

RECVSATIO MAGISTRATVS IN SENATV. XLIX.

HVMANIS *& eruditis hominibus neque iniucundũ eſt Magiſtratum gerere, neque difficile.* C *Delectantur enim nulla re magis, quàm vt bene faciant. Magiſtratui autem ciuitatis, aut gentis, aut etiam plurium hominum, non ſolum facultas maxima eſt ad bene faciendum, ſed ferè etiam neceſſitas. Quod ſi ita nõ ſit animatus, non perferunt damnoſum magiſtratum, non ſolum homines, quod ſane videtur aſperrimũ eſſe, ſed neq; ſtolidiſſimæ beſtiæ. Neq; enim boues facilè tolerant bubulcorũ negligentiam: neque* D *caprarum ouiúmque greges paſtores ad perdendum ſtudioſos. Partim enim aufugiunt, neque obediunt: partim verò vlciſcũtur malos præfectos. Porrò equi indoctos aurigas deiiciẽtes, multo peius puniunt, quam illi cædentes ſcutica. Omniũ autem horum animalium homo vehementiſſimum eſt, & plurimam habens intelligentiam. ideóque malo præſidi eſt inimiciſſimum, bono autem omnium beneuolentiſſimum. Iucundum igitur ita eſt magiſtratum gerere ſcientibus. Difficilis autem nulla res fuerit, ab initio eam me-*

ditanti, ſeque ad eam apparanti. Qui autem verè philoſophus eſt, is nihil aliud videtur cogitaſſe, quàm quomodo bene poſſit imperare, & ſibi & domui, & vel maximæ ciuitati, breuitérque omnibus hominibus, ſi committat: & ipſe quidem nullo indigebit imperatore, niſi ratione atque Deo. Aliorum autem ſollicitudinẽ atque curam gerere, idoneus erit. Atque hoc ne reges quidẽ latuit, neque omnes poteſtate præditos, qui non planè fuere inſipientes. Eruditis enim opus habent maximis in rebus, vt ſibi ſint à conſiliis: quúmque aliis mandata dent, ipſi ab illis mandata accipiunt, quę facere & à quibus abſtinere conueniat. Quemadmodũ Homerus Agamemnonem ait indiguiſſe Neſtoris conſilio: & quoties illi conſulenti non obtemperauit, lamentaſſe, confeſtímque pœnituiſſe. Philippus autem, qui videtur callidiſſimus fuiſſe regum, Ariſtotelem aſciuit filio Alexandro magiſtrũ & principem, eo quòd ipſe ad docendam regiam artem idoneus non eſſet: ſed aliis quidẽ Macedonibus & Thracibus & Illyriis, omnibúſque Græcis volebat imperare, filium autem alterius tradidit imperio erudiendum: & quum tot hominum millibus mandata daret, ſoli illi mandata dare non ſuſtinuit. Neque enim æquale ſibi diſcrimen putauit eſſe, ſi circa alios delinqueret, atque ſi quis circa filium. Et ipſe quidem antea Thebis quũ eſſet obſes, verſatus erat apud Pelopidã, hominem eruditum, ita vt & illius amatorem fuiſſe Pelopidam dicant: & Epaminondæ facta viderat, audierátque ſermones, vnde & intellexit eum non abſque cauſa tantum valuiſſe inter Græcos, tantámque rerum feciſſe mutationem, vt Lacedæmoniorum deſtrueret imperium, quod tanto tempore durauerat: ſed cum Lyſide conſuetudinem habuiſſe, Pythagoræ diſcipulo. Vnde opinor, multum prę ſtitit Philippus prioribus in Macedonia regibus. Attamen talem nactus eru-

A τῇ ἐξ ἀρχῆς καὶ παρεσκευασμένῳ πρὸς αὐτό. ὁ δὲ τῷ ὄντι φιλόσοφος, οὐκ ἄλλο τι φαίνεται διανοούμενος, ἢ ὅπως ἄρχειν καλῶς δυνήσεται, καὶ αὑτοῦ, καὶ οἰκίας, καὶ πόλεως τῆς μεγίστης, καὶ συλλήβδην, ἁπάντων ἀνθρώπων ἂν ἐπιτρέπωσι· καὶ αὐτὸς μὲν οὐ προσδεήσεται οὐδενὸς ἄρχοντος, ἀλλ' ἢ τοῦ λόγου καὶ τοῦ θεοῦ. τῶν δὲ ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι καὶ φροντίζειν, ἱκανὸς ἔσται. καὶ τοῦτο, οὐδὲ τοὺς βασιλέας λέληθεν, οὐδὲ τῶν B ἐν ταῖς δυναστείαις, ὅσοι μὴ τελέως ἄφρονες. τῶν γὰρ πεπαιδευμένων, ἐν τοῖς μεγίστοις δέονται συμβούλοις σφίσι γίνεσθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις προστάττοντες, αὐτοὶ παρ' ἐκείνων πρόσταγμα λαμβάνουσιν ἃ δεῖ πράττειν, καὶ τίνων ἀπέχεσθαι. ὥσπερ τὸν Ἀγαμέμνονα Ὅμηρος φησὶν ἀεὶ προσδεῖσθαι τῆς γνώμης τοῦ Νέστορος· καὶ ὁσάκις αὐτῷ συμβουλεύοντι μὴ ἐπείθη ὀδύρεσθαι, καὶ παραχρῆμα μεταμέλεσθαι. Φίλιππος δὲ ὃς C δοκεῖ δεινότατος γενέσθαι τῶν βασιλέων, Ἀριστοτέλην ἐπηγάγετο τῷ υἱεῖ Ἀλεξάνδρῳ διδάσκαλον καὶ ἄρχοντα· ὡς αὐτὸς ὢν οὐχ ἱκανὸς παιδεῦσαι τὴν βασιλικὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων Μακεδόνων καὶ Θρᾳκῶν καὶ Ἰλλυριῶν, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἁπάντων ἠξίου ἄρχειν· τὸν δὲ υἱὸν, ἑτέρῳ παρεδίδου ἀρχθησόμενον· καὶ τοσαύταις μυριάσι προστάττων, ἑνὶ ἐκείνῳ προστάττειν οὐχ ὑπέμεινε. οὐ γὰρ ἴσον ἡγεῖτο κίνδυνον εἶναι αὐτῷ, εἰ περὶ τοὺς ἄλλους ἐξαμαρτάνοι, ἢ εἴ D τις περὶ τὸν υἱόν. καί τοι πρότερον αὐτὸς ἐν Θήβαις ὁμηρεύων, Πελοπίδᾳ τε συνῆν, ἀνδρὶ πεπαιδευμένῳ· ὥστε καὶ ἐραστὴν ἔφασαν αὐτοῦ τὸν Πελοπίδαν γενέσθαι· καὶ Ἐπαμινώνδου τά τε ἔργα ἑώρα, καὶ τῶν λόγων ἤκουσεν, ὡς οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου τοσοῦτον ἴσχυσεν ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ τοσαύτην μεταβολὴν ἐποίησεν, ὥστε καταλῦσαι Λακεδαιμονίους τοσοῦτον χρόνον ἄρξαντας· ἀλλὰ Λύσιδι ὁμιλήσας τῷ Πυθαγόρου μαθητῇ. ὅθεν, οἶμαι, πολὺ διήνεγκεν ὁ Φίλιππος, τῶν πρότερον ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευσάντων. ἀλλ' ὅμως τοιαύτης παιδείας

A ἐπιτυχών, οὐκ ἐθάῤῥει τὸν Ἀλέξανδρον οὕτως διδάσκειν. εὕροι δ' ἄν τις ἀνθρώπους μὲν φιλοσόφους ἄρξαντας ἐν τοῖς ἀνθρώποις· λέγω δὲ τὰς ὠνομασμένας ἀρχάς, στρατηγούς, ἢ σατράπας, ἢ βασιλέας καθισταμένους· πλεῖστα δὲ καὶ μέγιστα ἀπολαύσαντας αὐτῶν ἀγαθὰ τοὺς ἀρχομένους· Σόλωνος μὲν Ἀθηναίους, καὶ Ἀριστείδου, καὶ Περικλέους τοῦ Ἀναξαγόρου μαθητοῦ· Θηβαίους δὲ Ἐπαμινώνδου· Ῥωμαίους δὲ Νουμᾶ, ὅν φασί τινες τῆς Πυθαγόρου σοφίας μετασχεῖν. B Ἰταλιώτας δὲ, οὐ πάντας τοὺς Πυθαγορικῶν, τοσοῦτον χρόνον εὐδαιμονήσαντας, καὶ μετὰ πλείστης ὁμονοίας καὶ εἰρήνης πολιτευσαμένους, ὅσον ἐκεῖνοι χρόνον τὰς πόλεις διέτριβον. καὶ κοινῇ δὲ τὰ ἰσχυρότατα τῶν ἐθνῶν, ἐπειδὴ οὐ δύναται ἀεὶ βασιλεύεσθαι ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, ἐπιστάτας * τοῖς βασιλεῦσι καὶ ἄρχοντας τούτους ἀπέδειξαν. Πέρσαι μὲν οἶμαι, τοὺς καλουμένους παρ' αὐτοῖς Μάγους, ὅτι τῆς φύσεως ᾔδεσαν ἐμπείρως, καὶ τοὺς θεοὺς ᾔδεσαν, ὡς δεῖ θεραπεύειν. C Αἰγύπτιοι δὲ τοὺς ἱερέας, οἳ τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην εἶχον τοῖς Μάγοις, τῶν θεῶν ἐπιμελούμενοι, καὶ τὰ ξύμπαντα γιγνώσκοντες· τί τε καὶ ὅπως ἔχοι. Ἰνδοὶ δὲ Βραχμᾶνας, ἐγκρατείᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ διαφέροντας, καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον φιλίᾳ· ὅθεν μᾶλλον ἴσασι τὰ μέλλοντα, ἢ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τὰ παρόντα αὐτοῖς. Κελτοὶ δὲ οὓς ὀνομάζουσι Δρυΐδας, καὶ τούτους περὶ μαντικὴν ὄντας, καὶ τὴν ἄλλην σοφίαν, D ὧν ἄνευ τοῖς βασιλεῦσιν οὐδὲν ἐξῆν πράττειν οὐδὲ βουλεύεσθαι· ὥστε τὸ μὲν ἀληθὲς, ἐκείνους ἄρχειν· τοὺς δὲ βασιλέας αὐτῶν ὑπηρέτας καὶ διακόνους γίγνεσθαι τῆς γνώμης, ἐν θρόνοις χρυσοῖς καθημένους, καὶ οἰκίας μεγάλας οἰκοῦντας, καὶ πολυτελῶς εὐωχουμένους. καὶ γὰρ δὴ τοῦτον εἰκός ἐστι πᾶσαν ἀρχὴν ἰσχυρότατα διοικῆσαι, ὃς τὴν χαλεπωτάτην ἀρχὴν διηνεκῶς ἄρχων, δύναται παρέχειν ἀναμάρτητον αὐτόν. ὁ τοίνυν φιλόσοφος, ἀεὶ αὑτοῦ ἄρχει· ὃ τῶν πάντων χαλεπώτερον, ἢ συμπάντων

κ. ἐπιβάτας

ditionem, non auſus fuit Alexandrum ipſe docere. Inuenias autem raro Philoſophos principatũ quidem obtinuiſſe inter homines: dico autem inſignes principatus, nempe duces exercituum, aut ſatrapas aut reges cõſtitutos: ſubiectos autẽ plurimum & maximum ab illis fructum percepiſſe: à Solone quidem & Ariſtide Athenienſes, & à Pericle Anaxagoræ diſcipulo: Thebanos autem ab Epaminõda, Romanos quoque à Numa, quem aiunt quidam Pythagoricæ ſapientiæ fuiſſe participem. Italos autem, nónne omnes à Pythagoricis? Atque etiam tantiſper felicitate vſi ſunt, maximáque concordia & pace reſpublicas rexerunt, dum illi in ciuitatibus verſati ſunt. Et communiter fortiſſimæ gentes, quandoquidem non poſſunt ſemper à philoſophis regi, regibus hoſce aſſeſſores & principes inſtituerunt. Et Perſas, quidem puto eos inſtituiſſe qui appellantur Magi, quia naturæ habebant experientiam, nouerántque quo pacto dij eſſent colendi. Ægyptij verò inſtituere ſacerdotes, eadem qua magi diſciplina eruditos, qui deorum gerebant curam, norántque vniuerſa, quà & quomodo haberent. Indi autẽ Brachmanas continentia iuſticiáque excellentes, atque erga diuinitatem amicitia: vnde magis futura ſciunt, quàm alij homines ipſis præſentia. Celtæ verò, quos appellant Druidas, & hoſce diuinationis ſtudioſos, atque alius ſapientiæ, ſine quibus nihil regibus licitum eſt facere aut conſulere: vt ita ſi quis verum dicat, illi regnent: reges autem illorum ſententiæ ſint miniſtri & ſerui, licet in thronis aureis ſedeant, magnáſque domos habitent, & ſumptuoſe conuiuentur. Nam & illum veriſimile eſt omnem principatum commodiſſimè gubernare poſſe, qui difficilimum prius tractauit principatum, poteſtque ſemetipſum abſque delicto exhibere. Philoſophus igitur ſemper ſibi imperat, quod longè difficilius, quàm

omnium Græcorũ vniuerſorúmque barbarorum regnum obtinere. Quod enim tam immane hominum genus eſt, vt ſunt iræ & inuidiæ & contentiones, quas illum ſibi ſubiugare oportet? Quod etiam tam aſtutum & inſidioſum, proditoriũque, vt voluptates atque concupiſcentiæ, à quibus eum nunquam vinci oportet? Quod denique tam violentum ac formidoloſum, animóſque humilians, vt timores & triſticię, quibus nunquam eum cedere decet? Quæ autem arma, quæ munitiones, aduerſum hęc oppoſitę ſunt? Qualia nempe neque reges neque prætores ciuitatis aduerſus hoſtes habent. Quibus autem auxiliis aut ſatellitibus aduerſus hæc vti quis poſſit, niſi ſapientibus prudentibúſque ſermonibus? Quibus autem aliis mandare cuſtodiam, aut committere præſidium conuenit, vel quibus vti miniſtris niſi illis? Nonne & illi, qui ſemper dies noctéſque ſollicitus eſt, vigilátque eam vigiliam, nequando ipſe videatur aut permotus à voluptatibus, aut perterritus à timore, aut ſeductus à concupiſcentia, aut abiectus ab ægritudine, deſiſtere ab optimis & iuſtiſsimis factis, ſui factus ipſius proditor? Hunc autem qui hoc imperium fortiter & moderate regit, non difficile iam eſt omnium hominũ fieri ſupremum. Quando verò hæc narro de philoſophis, nemo me putet ad externum reſpicientem cultum dicere, adque nomen. Neque enim vinum ex dolio iudicant prudentes. Sæpius enim inuenias in concinno dolio vinum ex cauponis in vappam degeneraſſe. Neque etiam virũ eruditum ex corporis cultu iudicate conuenit. Vulgus quidem non admiros hac in re decipi. Nam & Vlyſſem atque Irum commiſerunt proci, propter eũdem corporis cultum, tanquam nihil inter ſe differentes. Dixit autem paulo ante hæc tempora philoſophorum quidam nõ malus, Iſmenum ob hoc maximè indignari ſolitum, quod ſiticines appellarentur ti-

A μὲν Ἑλλήνων, συμπάντων δὲ βαρβάρων βασιλεύειν. ποῖον μὲν γὰρ οὕτως ἀνήμερον ἀνθρώπων γένος ἐστὶν, ὡς ὀργαί τε, καὶ φθόνοι, καὶ φιλονεικίαι, ὧν αὐτὸν ἐγκρατῆ εἶναι δεῖ; ποῖον δὲ πανοῦργον, καὶ ἐπίβουλον, καὶ προδοτικὸν, ὡς ἡδοναί τε καὶ ἐπιθυμίαι, ὧν αὐτὸν οὐδέποτε ἡττᾶσθαι δεῖ; ποῖον δὲ οὕτω βίαιον, καὶ καταπληττόμενον, καὶ ταπεινοῦν τὰς ψυχὰς, ὡς φόβοι τε καὶ λῦπαι, οἷς οὔποτε αὐτὸν πρέπει ὑπείκοντα ὀφθῆναι; ποῖα δὲ ὅ-
B πλα, ποῖα δὲ ἐρύματα πρὸς ταῦτα προβέβληται; οἷα οὔτε βασιλεῖς, καὶ στρατηγοὶ πόλεως πρὸς τοὺς πολεμίους. ποίοις δὲ συμμάχοις, ἢ δορυφόροις ἐπὶ ταῦτα χρῆσθαι δυνατὸν, εἰμήγε τοῖς σοφοῖς καὶ φρονίμοις λόγοις; τίσι δὲ ἄλλοις ἐντείλασθαι φυλακῆς, ἢ ἐπιτρέψαι φρουρὰν, ἢ ποίοις χρήσασθαι διακόνοις, ὡς ἐκείνοις. ἀλλ' οὐκ αὐτὸν ἀεὶ, καὶ νύκτωρ καθ' ἡμέραν φροντίζοντα, καὶ ἀγρυπνοῦντα τὴν φυλακὴν ταύτην ἔχειν· ὅπως μὴ λά-
C θοι αὐτὸς ἤτοι ἀνασεισθεὶς ὑπὸ ἡδονῶν, ἢ καταπλαγεὶς ὑπὸ φόβων, ἢ παρακρουσθεὶς ὑπὸ ἐπιθυμίας, ἢ ταπεινωθεὶς ὑπὸ λύπης· ὥστε ἀποστῆναι τῶν βελτίστων, καὶ δικαιοτάτων ἔργων· προδότης αὐτοῦ γενόμενος; τὸν δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἰσχυρῶς καὶ ἐγκρατῶς * ἄρχοντα, οὐ χαλεπὸν ἤδη καὶ συμπάντων ἀνθρώπων κρείττω γίνεσθαι. ὁπόταν δὲ ταῦτα διεξίω περὶ τῶν φιλοσόφων, μηδείς με ἡγείσθω πρὸς τὸ σχῆμα ἀφο- (* κ. ἔχοντα)
D ρῶντα λέγειν, καὶ πρὸς τὸ ὄνομα. οὔτε γὰρ τὸν οἶνον ἐκ τοῦ κεράμου κρίνουσιν οἱ νοῦν ἔχοντες· πολλάκις γὰρ εὑρήσεις ἐν σπουδαίῳ κεράμῳ τὸν ἐκ τῶν καπηλείων οἶνον ἐξεστηκότα, οὔτε τὸν ἄνδρα τὸν πεπαιδευμένον ἐκ τοῦ σχήματος. τοὺς μέντοι πολλοὺς οὐ θαυμάζω ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τοῦ τοιούτου. τὸν γὰρ Ὀδυσσέα καὶ τὸν Ἶρον οἱ μνηστῆρες, συνέβαλον, διὰ τὸ σχῆμα, ὡς οὐδὲν διαφέροντας. ἔφη δέ τις τῶν ὀλίγῳ πρότερον φιλοσόφων οὐ φαύλων τὸν Ἰσμηνίαν, τοῦτο μάλιστα ἀγανακτεῖν, τὸ καλεῖσθαι αὐλητὰς, τοὺς τυμ-

γ. ἀλλ᾽ ὅτ. ἴσ. ὅτι.

βαύλας. οὐ παντελῶς, οἶμαι* ὥν ἐμοὶ δοκεῖ. οὐ γὰρ βλάπτουσιν οὐδὲν οἱ τυμβαῦλαι τοὺς νεκροὺς, οὐδ᾽ ἐνοχλοῦσι. τῶν δὲ προσποιουμένων φιλοσοφεῖν ἔνιοι, καὶ πολλὰ χαλεπὰ ἐργάζονται. ἀλλὰ τοῦτό γε ὄντως φιλοσόφου τὸ ἔργον, οὐχ᾽ ἕτερόν ἐστιν ἢ ἀρχὴ ἀνθρώπου. ὅς τις δὲ ὀκνεῖ τὴν αὑτοῦ πόλιν ἑκοῦσαν καὶ ἐπικαλουμένην διοικεῖν, οὐ φάσκων ἰατρὸς εἶναι, ὅμοιός ἐστιν, ὥσπερ εἴ τις τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα θεραπεύειν μὴ θέλοι, ἀξιῶν ἰατρὸς εἶναι· ἄλλους δὲ ἀνθρώπους ἰατρεύοι, προθύμως δὲ ἀργύριον ἢ τιμὰς λαμβάνων, ὥσπερ ἐλάττω μισθὸν ὄντα, ἑτέρου μισθοῦ, τὴν ὑγίειαν· ἢ εἴ τις ἀξιῶν ἱκανὸς εἶναι παιδοτρίβης, ἢ γραμματικῆς διδάσκαλος, ἀλλοτρίους μὲν παῖδας θέλει διδάσκειν τοὺς δὲ αὑτοῦ πέμποι πρὸς ἄλλον τινὰ τῶν φαυλοτέρων· ἢ εἴ τις ἀμελήσας τῶν ἑαυτοῦ γονέων, ἀλλοτρίους ἐθέλοι* περικειμένους, ἂν αἴσθηται πλουσιωτέρους ἐκείνους, ἢ μᾶλλον ἐνδόξους. οὔτε γὰρ δικαιότερον, οὔτε μᾶλλον ἥδιον τῶν ἀναγκαίων παρελθόντα, τοῖς μηδὲν προσήκουσιν ὠφέλιμον γίγνεσθαι. οὐκοῦν τόγε ἀκόλουθόν ἐστι τοῖς λόγοις τούτοις, ἄρχειν αὑτοῦ, τὸν βουλόμενον ὑμῶν. ἀλλ᾽ εὖ ἴστε, ὅτι εἰ μή τι ἦν ἀδύνατον, οὐκ ἂν περιέμενον, ὥστε ὑμᾶς ἀξιοῦν· ἀλλ᾽ αὐτὸς ἂν ἠξίουν καὶ παρεκάλουν. ἓν γάρ τι καὶ τοῦτό ἐστι τῶν καλῶν καὶ σωφρόνων, τὸν παραγγέλλοντα καὶ χάριν εἰδότα τῆς χειροτονίας, ἄρχειν τῶν πολιτῶν· ἀλλὰ μὴ καθαιροῦντα, μηδὲ ἄτιμον τὸ πρᾶγμα ποιήσαντα. τί οὖν ἐστι τὸ ἀδύνατον ἐν τῷ παρόντι; ἐγὼ καὶ τἄλλα ἀξιῶ πιστεύεσθαι, ὑφ᾽ ὧν λέγω· οὐδέποτε γὰρ ὑμᾶς ἐξηπάτησα, ὡς ἐγὼ νομίζω, περὶ οὐδενός· οὐδὲ πρότερον ἄλλως διανοούμενος εἶπον, ἀλλ᾽ ἀεὶ πλείους ἀσχολίας καταλιπεῖν μέχρι τοῦδε, οὐχ ἑκόντα με κατέσχηκε. τὸ δὲ νῦν, οὐκέτι ἐγχωρεῖ σχεδόν. οὔτε γὰρ ἐμοὶ, οὔτε ἴσως ὑμῖν ἄμεινόν ἐστιν ἐμὲ διατρίβειν ἐνθάδε. ὥστε παραιτοῦμαι

A *bicines. At nequaquam res eſt indignatione digna, vt mihi quidem videtur. Nihil enim mortuis detrimenti adferunt ſiticines, neque illis ſunt moleſti. Quidam verò qui ſe philoſophos ſimulant, multa prorſus mala operatur. At hoc verè philoſophi officium eſt, & non aliud, quàm hominibus imperare. Quiſquis autem cunctatur ſuam ipſius ciuitatem, volentem, & ad hoc vocantem, gubernare: ſimilis eſt, vt ſi quis ſe medicum profeſſus,* B *ſuum ipſius corpus curare nolit; alios autem homines ſanet, argentum prompte aut honores accipiens: tanquam mercedè alia minor ſit merces, propria valetudo, aut, vt ſi quis ſe idoneum ferat pædagogum, aut literarum doctorem, atque alienos quidem pueros velit docere, ſuos autem ableget ad alium quendam longe inferiorem: aut ſi quis ſuos negligat parentes, alienóſque velit fouere, ſi eos diuitiores celebrioresve eſſe ſentiat. Neque enim* C *iuſtius, neque iucundius, eſt neceſſariis præteritis, prodeſſe nihil ad ſe pertinentibus. Proinde conſequens iam his ſermonibus illud eſt, vt ſibi ipſi imperet qui vobis velit imperare. At bene ſcitis, quòd niſi hoc eſſet impoßibile; non expectaſſem vt vos rogaretis: ſed ipſe rogaſſem, obſecraßémque. Vnum enim & hoc eſt honeſtorum modeſtorúmque hominum, vt petentem, & pro electione gratias habiturum, magiſtratum inter* D *ciues gerere ſinant: non reiicientem, neque eam rem ingloriam exiſtimantem. Quid igitur eſt, quod fieri non poſſit in præſentia? Mihi & in aliis quæ dico apud vos fides eſt, nunquam enim vos decepti (vt ego arbitror) vlla in re: neque antea aliter dixi ac ſenſi, ſed ſemper in hanc vſque diem in animo habui plura negocia relinquere, ſed ea me inuitum retinuerunt. Nunc autem id non amplius ferè fieri poteſt. Neque enim mihi, neque etiam fortaſſe vobis bonum eſt, vt hic verſer. Proinde recuſo*

ſuffra-

ſuffragium. Noui enim, quòd non indiguerim inquiſitione: ſed quemadmodum antea in propatulo omnes tuliſtis ſuffragia, quando ſuſpicabamini me id velle, ita etiam nunc feceritis. Sed non is mihi animus eſt. Verùm, vt magiſtratum quidem geram, ſcio me non fuiſſe obſecrandũ: vt autẽ dimittar, obſecrare ego nõ erubeſco.

DE ADMINISTRATIONIBVS IN SENATV. L.

Ego & antea vos diligebam, ô viri, quemadmodũ hominẽ decet humanũ, & non fatuum, neq; imprudentẽ, amare patriã, eúmque qui recti tenaciſſimus ſit. Vobis autem alios præferre, perinde eſſet, ac ſi quis ſe ciuitatis dicat amantẽ, & domibus quidem delectaretur & officinis quæ ſunt in ciuitate, forum autem & Prytaneium & curiam & alia templa negligentius inſpiciat. Aut hercle, ſi quis Lacedæmoniorum vulgus amaſſet: reges autem & Ephoros & ſeniores, qui modeſtia aliis præſtabãt, ignominia affeciſſet, per quos tota ciuitas ſeruabatur. Vbi & apud Athenienſes, qui omniũ hominum maximè populare imperium erant amplexi, plurimúmque tribuebant vulgo & popularibus, nullus vnquam tam confidens fuit orator, neque Hyperbolus ille, aut Cleon, aut Areopagum, aut ſenatum, illos ſexcentos, pra populo contemneret. Cæterùm quod aſſiduè mentionẽ facio Lacedæmoniorum & Atheniẽſium, veniã mihi dẽt, qui valde ſunt acuti. Nam talibus exemplis vos dignos eſſe iudico: & quũ verba faciam apud Græcos, vt opinor, non decens eſſe reor aliorum quorundam potius mentionem facere, quàm ſummorum Græcorum. Meę igitur erga vos beneuolentiæ fideique illud vobis eſto indicium, quod neque factione aliqua fretus,

A τὴν ψῆφον. ἐπίσταμαι γὰρ ὅτι οὐκ ἂν ἐδεήθην ἐξετάσεως· ἀλλὰ ὥσπερ πρότερον ἐν τῷ φανερῷ, πάντες ἐψηφίσασθε, ὁπότε με ὑπενοήσατε βούλεσθαι τὸ αὐτὸ, καὶ νῦν ἂν ἐποιήσατε. ἀλλ' οὐκ ἔχω οὕτως. ἀλλ' ἵνα μὲν ἄρξω, ἐπίσταμαι, ὅτι οὐκ ἂν ἔδει με παρακαλεῖσθαι· ἵνα δὲ ἀφεθῶ, ὑπὲρ τούτου παρακαλῶν οὐκ αἰσχύνομαι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ἐν βουλῇ. ν'.

B

ΕΓΩ καὶ πρότερον μὲν ὑμᾶς ἠγάπων, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ εἰκὸς ἦν τὸν ἄνδρα τὸν ἐπιεικῆ καὶ ἀνόητον, τὸν φρονιμώτατον στέργειν τῆς πατρίδος, καὶ βεβαιότατον, τὸ δὲ ὑμῶν ἄλλους προτιμᾶν, ὅμοιον· ὥσπερ εἴ τις φιλόπολις εἶναι λέγων, ταῖς οἰκίαις μὲν ἥδοιτο, καὶ τοῖς ἐργαστηρίοις, τοῖς ἐν τῇ πόλει· τὴν δὲ ἀγορὰν, καὶ τὸ πρυ-
C τανεῖον, καὶ τὸ βουλευτήριον, καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ, ἀμελέστερον ὁρῴη. ἢ, νὴ Δία, εἴ τις Λακεδαιμονίων τὸ πλῆθος ἐφίλει, τοὺς δὲ βασιλέας, καὶ τοὺς Ἐφόρους, καὶ τοὺς γέροντας ἠτίμαζε, τοὺς σωφροσύνῃ τῶν ἄλλων διαφέροντας, καὶ δι' οὓς ἅπασα ἡ πόλις ἐσώζετο. ὅπου καὶ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, οἳ μάλιστα ἀνθρώπων ἐδημοκρατοῦντο, καὶ πλεῖστον ἔνεμον τοῖς πολλοῖς καὶ δημοτικοῖς, οὐδεὶς πώποτε οὕτως ἐγένετο θρασὺς δη-
D μαγωγὸς, οὐδὲ Ὑπέρβολος ἐκεῖνος ἢ Κλέων, ὥστε τὸν Ἄρειον πάγον, ἢ τὴν βουλὴν, τοὺς ἑξακοσίους, ἀτιμότερον τοῦ δήμου νομίζειν. εἰ δὲ συνεχῶς μέμνημαι Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων, συγγνώμην ἐχέτωσάν μοι οἱ πάνυ δριμεῖς. ὅτι τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ὑμᾶς ἀξίους κρίνω· καὶ πρὸς Ἕλληνας, ὡς οἶμαι, διαλεγόμενος, οὐκ ἄλλων τινῶν μᾶλλον ἡγοῦμαι πρέπειν μνημονεύειν, ἢ τῶν ἄκρως Ἑλλήνων. τῆς δ' οὖν εὐνοίας τῆς πρὸς ὑμᾶς· καὶ τῆς πίστεως, ἐκεῖνο ὑμῖν γιγνέσθω τεκμήριον· ὅτι μήτε ἑταιρείᾳ τινὶ πεποιθὼς,

A μήτε συνήθεις ἐξ ὑμῶν ἔχων τινὰς θαρῥῶν εἰσέρχομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ νομίζω μηδενὸς ἔλαττον ἀνέχειν· δηλονότι, τῇ κοινῇ φιλίᾳ πεπιστευκώς, καὶ τῇ πρὸς ἅπαντας εὐνοίᾳ, μήτε ἰσχυρὸς ἢ φοβερὸς εἶναι δοκῶν, ἢ βουλόμενος ὡς διὰ τοῦτο θεραπεύεσθαι. εἰ δὲ ἠλέουν τοὺς δημοτικούς, ὅτε ἦσαν ἐλεεινοί, καὶ καθόσον οἷός τε ἦν, ἐπικουφίζειν ἐπειρώμην, οὐδέν ἐστι τοῦτο σημεῖον, τοῦ πρὸς ἐκείνους ἔχειν οἰκειότερον· ἐπεὶ καὶ τοῦ σώματος ἀεὶ τὸ κάμνον θεραπεύομεν, καὶ πλείονα ποιούμεθα πρόνοιαν ποδῶν, ἢ ὀφθαλμῶν, ὅταν οἱ μὲν ἀλγῶσι καὶ πεπονθότες ὦσιν, οἱ δὲ ὑγιαίνωσιν. εἰ δὲ εἶπον ἐλεεινοὺς τοὺς δημοτικούς, μηδεὶς ὑπολάβῃ λέγειν με, ὡς ἄδικα καὶ παράνομα ἔπασχον· ὁπότε καὶ τοὺς ὑπὸ ἰατρῶν τεμνομένους καὶ καιομένους, ἐπὶ σωτηρίᾳ πάσχοντας καὶ ταῦτα, ἐλεοῦμεν· καὶ δακρύουσιν ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ μητέρες, καὶ πατέρες, εἰδότες ὠφελουμένους. ὃ δὲ ἔφην, ὅτι καὶ πρότερον ὑμᾶς ἠγάπων, πρὶν ἢ πεῖραν ἱκανὴν εἰληφέναι τῆς διανοίας· νῦν γε ὀμνύω τοὺς θεοὺς ὑμῖν ἅπαντας, ἦ μὴν ἔγωγε τὴν βουλὴν μόνον ἀξίαν τιμῆς κρίνω καὶ φιλίας, ἀλλὰ καὶ θαυμάζω τὴν ἰσχὺν ἡμῶν καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν. καὶ τοῦτον ἔσχηκα τὸν τρόπον, ὥστε τῷ δήμῳ μὲν ἐκτετικέναι δοκεῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ δύναμιν, ὡς πολίτης· ὑμῖν δὲ ὀφείλειν, καὶ μηδέποτε ἂν δυνηθῆναι, τὴν ὑμετέραν εὔνοιαν ὑπερβαλέσθαι. καὶ τοῦτο δὴ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τῶν παλαιῶν τινῶν ῥητόρων, ὑπερβολήν τινα ἔχειν δοκεῖν κολακείας· ὅτι τὸν δῆμον εἰκότως ἂν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς περιφερείμην· ἐγὼ δικαίως ἂν εἴποιμι πρὸς ὑμᾶς. καὶ τὸν υἱὸν τοῦτον, εἰ νοῦν ἔχει, καὶ σωφρονεῖν νομάζω, πάντα τὸν βίον * ἐξ ἴσου ὑμῖν ἀναθήσειν, καὶ θεραπεύσειν ὑμᾶς, οὐχ ἧττον ἐμοῦ. τίνος γενομένου, φήσει τις, καὶ τίνα τῶν ἀνδρῶν πεῖραν εἰληφώς, οὕτως ὑπερδιατείνῃ; ἴσως ἐπίπνοιά τις μοι γέγονεν αὐτόματος, καὶ φορὰ τῆς ψυχῆς τοιαύτη πρὸς ὑμᾶς· ἐκεῖνο δ᾽ οὖν ἐπίστασθε σαφῶς, ὅτι οὔτε δῆμον,

neque aliquos ex vobis habens familiares, audacter ingrediar ad vos, méque exiſtimem nemine minus valere: videlicet communi confiſus amicitia, beneuolentiáque erga omnes, neque violentus neque terribilis eſſe aut videri volẽs, vt propterea colar. Quod autẽ miſeratus ſum populares, quando miſerabiles erant, & quantum poſſibile erat conatus ſum releuare, hoc nullum eſt ſignum me erga illos familiarius affectum eſſe: quãdo & corporis B *ſemper eam partem quæ laborat curamus, maiorem habemus rationem pedum quàm oculorum, quum illi dolent maléque ſunt affecti, hi autem ſani ſunt. Quod autem dixi populares miſerabiles, nemo me ſuſpicetur dicere, quaſi iniuſta & iniqua ſint paſſi: quãdo & eos qui à medicis ſecãtur aut* vrũtur, *& hoc pro ipſorũ ſalute tolerãtes, miſeramur: & lachrymantur ſuper ſectione & matres & patres, licet eã ſciãt prodeſſe. Porrò quòd* C *dicebam, quòd etiam ante vos dilexerim, quàm ſufficientem animi veſtri haberem experientiam: nunc ſanè iuro Deos vobis omnes, quòd equidem non ſenatum ſolũ honore & amicitia dignum iudicem, ſed etiã admirer fortitudinẽ veſtrã, atque veritatem, libertatémque. Atque hoc modo affectus fui, vt me populo quidem perſoluiſſe debita putẽ pro meis viribus, vt ciuis: vobis autẽ debere, & nũquã veſtrã poſſe beneuolẽtiã ſuperare. Et quod à vetuſtis* D *quibuſdam rhetoribus dictum eſt, viſúmque adulationis quandam habere excellentiam (quòd populum meritò ſanè in oculis circumferrem) hoc ego iure dicerem ad vos. Et hunc filium, ſi ſapiet, modeſtuſque fuerit, arbitror omnia vobis ex æquo repenſurũ, voſque obſeruaturũ non minus quàm ego. Quid factũ eſt, dicet aliquis, aut qua hominũ accepta experiẽtia, ita ſupra modũ cõtẽdis? Fortaſſis inſpiratio mihi quędã facta eſt diuinitus, & impetus animi talis erga vos. Illud ſanè manifeſte ſcitis, quòd neque populum,*

neque ſenatum, neque hominem ſatrapam, aut dinaſtam, aut tyrannum, amare, aut ſermonibus colere ego queam: niſi eum apud meipſum prius laudauerim, illiuſque animi approbauerim mores. Vos autem video fermè, quoties animi veſtri licuit capere experimentum, nihil vnquã iniquum, neque ambiguum, neque humile, neque mutabile, neque ſenſus expers, vel tumultuum vel negociorum ſpecimen deſignaſſe: aut audacter ad populum dicere poſſem, Habetis vos quidem præfectos bonos, ſed neminem inter vos ipſis dignum, immò neque ſuperioribus, vel patre meo vel auo, neque aliis, qui omnes fuere boni, atque honore digni. Et nemo me hæſitare exiſtimet, quòd mihi ipſi vendicem ſenatus principatum, (ego enim abeo ob multas cauſas: & credite me nũc verum dicere, atque fortaſſe non meæ vtilitatis aut voluptatis gratia) non potui autem, quam habui ſententiam celare. Et metuendum non eſt, ne quando ego vobis videar adulari: non adulatus inimico tyranno, neque verbum illiberale aut ſeruile proferens; quando multi vita fuere contenti, quicquid etiam dicerent aut facerent. Sed mihi videtur magnum & diuinum eſſe, quod factum eſt apud vos. Priuatim ſanè quales tandem ſitis, haud admodum accurate noui: exiſtimo autem vulgo eſſe meliores; publice autem quando huc conuenitis, aut rurſus in concionem, nihil vnquam neque humile neque ſeruile dixiſſe ſcio, aut ſenſiſſe vos: non exhortationem apud vos valuiſſe, neque pollicitationem. Si quis ergo eiuſmodi eſt, vt fortis ſit aduerſus minas [& promiſſiones, is facile virtutem tueri poteſt.] Cur autem ego non dicam quæ mihi videntur? ſicuti conuenit philoſophum non praua ſolum redarguere, meliora vero abſcondere, aut veritatem non in malis ſolis vtilem, ſed & in bonis, non minus, eo quod laudabilis ſit? Tu igitur, dicet aliquis, encomium vis recitare ſenatus?

A οὔτε βουλὴν, οὔτε ἄνδρα σατράπην, ἢ δυνάστην, ἢ τύραννον, στέργειν ἢ θεραπεύειν τοῖς λόγοις ἐγὼ δύναμαι· εἰ μὴ παρ' ἐμαυτῷ πρότερον αὐτὸν ἐπαινέσας, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος ἀποδεξάμενος. ὑμᾶς δὲ ὁρῶ σχεδὸν, ὁσάκις ὑμῶν γέγονε πεῖρα τῆς διανοίας, μηδὲν πώποτε ἄδικον, μηδὲ ἀμφίβολον, μήτε ταπεινὸν, μήτε εὐμετάβολον, μήτε ἀναίσθητον, ἢ θορύβων ἢ πραγμάτων ἐπιδεδειγμένους· ὥστε εἴποιμ' ἂν θαρρῶν· ἔχετε μὲν
B προστάτας χρηστοὺς, οὐδένα δὲ ἄξιον ἑαυτῶν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν πρότερον, ἢ τὸν ἐμὸν πατέρα, ἢ πάππον, οὐδὲ τοὺς τῶν ἄλλων πάντας ἀγαθοὺς καὶ τιμῆς ἀξίους. καὶ μηδείς με νομίσῃ λέγειν ἐμαυτὸν εἰσποιοῦντα τὸ προΐστασθαι τῆς βουλῆς· ἐγὼ μὲν γὰρ ἄπειμι διὰ πολλὰς αἰτίας, καὶ πιστεύσατε· ὡς γοῦν νῦν ἀληθῶς ἐγὼ λέγω, καὶ ἴσως οὐκ ἐμαυτοῦ χάριν ὠφελείας, ἢ τρυφῆς τινος· ἣν δὲ εἶχον ἀποκρύψασθαι γνώμην, οὐκ ἐδυνάμην. καὶ
C οὐκ ἔστι δέος, μή ποτε ἐγὼ δόξω κολακεύειν ὑμᾶς, οὐ κολακεύσας τὸν ἐχθρὸν τύραννον· οὐδὲ ῥῆμα ἀγεννὲς, οὐδὲ ἀνελεύθερον εἰπών. ὅτε πολλοῖς ἀγαπητὸν ἦν ζῆν, ὁποῖα πράττουσι καὶ λέγουσιν. ἀλλά μοι δοκεῖ μέγα καὶ θεῖον εἶναι τὸ γιγνόμενον παρ' ὑμῖν. ἰδίᾳ μὲν γὰρ ὁποῖοί ποτε ἐστὲ, οὐ σφόδρα ἀκριβῶς ἐπίσταμαι· νομίζω δὲ βελτίους τῶν πολλῶν. κοινῇ δὲ, ὅταν συνέλθητε δεῦρο, ἢ πάλιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲν πώποτε, οὔ-
D τε ταπεινὸν, οὔτε ἀνελεύθερον οἶδα εἰπόντας, ἢ φρονήσαντας ὑμᾶς· οὐ παράκλησιν ἰσχύουσαν παρ' ὑμῖν, οὐχ ὑπόσχεσιν. εἴ τις ἄρα τοιοῦτός ἐστιν, ὡς τῶν ἰσχύσειν* ἀπειλῶν, διὰ τί δὲ μὴ φῶ τὰ (γ. ἰσχύειν) δοκοῦντα ἐμαυτῷ, καθάπερ δέον τὸν φιλόσοφον τὰ πονηρὰ μόνον ἐξελέγχειν, τὰ δὲ βελτίω παρακαλύπτεσθαι· ἢ τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἐπὶ μόνοις τοῖς κακοῖς οὖσαν ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς, οὐδὲν ἧττον ὅτι εὔφημος; σὺ οὖν, φήσει τις, ἐγκώμιον ἀναστὰς ἠθέλησας εἰπεῖν τῆς βουλῆς;

καὶ τί δεινόν, ἐὰν ἀληθὲς ᾖ; ὃ δὲ ἐγκώμιον τοῦτο, ἐὰν φαίνησθε ἀνόμοιοι τοῖς λεγομένοις, οὐχ ὑμέτερός ἐστιν ἔπαινος, τοῦ δὲ εἰπόντος κατηγορία. ὅμως δὲ οὐκ ἂν ἐποιησάμην οὐδένα λόγον τοιοῦτον, εἰ μὴ σφόδρα ἤλγησα· ὥσπερ πρότερόν ποτε, ἀκούσας ὅτι καθυφίεμαι ὃ ὑμέτερον. καὶ διὰ τοῦτο ἀπελογησάμην, οὐχ ὑπερορῶν ἀπολογεῖσθαι πόθεν, οὐδὲ κρίνων ἐμαυτῷ ταπεινότερον. νυστάζοντι μὲν γάρ, ὥς φασι, δικαστῇ, καί, νὴ Δία τυράννῳ, κακοήθει καὶ πονηρῷ, ταπεινὸν ἀπολογεῖσθαι· πολίταις δέ, καὶ συγγενέσι, καὶ φίλοις, οὓς τις ἡγεῖται μετρίους, οὐ ταπεινόν, ἀλλ' εὔγνωμον, καὶ δίκαιον. καὶ τότε οὖν ὀρθῶς ἐποίησα· καὶ νῦν πολλῷ μᾶλλον, ὅτε ὑμᾶς σαφέστερον ἐπίσταμαι. πυνθάνομαι γὰρ ὥς τινες ἔδοξαν, καὶ λόγος ἐρρόη τοιοῦτος, ὡς ἐμὲ ἐμποδὼν γινόμενον τῷ συνάγεσθαι βουλήν· ἐπεὶ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς πάντα ἁπλῶς νομίζουσι τὰ τῆς ἀρχῆς γίγνεσθαι κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. ἐγὼ δὲ ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἀφαιροῦμαι τὸν υἱόν, ὃ μηδὲν ἄκοντος αὖ ἐμοῦ ποιῆσαι τῶν ἐφ' ἑαυτῷ· μηδὲ ἄλλως αὖ, ἢ στοχαζόμενον καὶ τῆς ἐμῆς γνώμης· ὀμνύω δὲ μὴ προστάξαι μηδεπώποτε μηδέν· λέγω δὲ τῶν κοινῶν· μηδὲ συμβουλεύειν, πότερα ὄντα κρείττονα, ἢ δοκοῦντα προστάγματος ἔχειν τάξιν. καὶ διὰ τὴν ὑποψίαν ταύτην ἀπὸ χρόνου τινός, οὐδὲ ταῖς βουλαῖς παρετύγχανον. τὸ γὰρ ἔχειν αὐτὸν* ἀξιώσαντα τῆς πόλεως, ὡς ἱκανὸν ὄντα βουλεύεσθαι ἤδη, καὶ διοικεῖν τὰ κοινά· μεταξὺ δὲ ἔργῳ ποιεῖν ἰδιώτην, καὶ τῆς ἐξουσίας τῆς κατὰ τὸν νόμον, ἄκυρον, οὔτε ἄλλως ἐπιεικές, οὔτε ἴσως αὖ, τοῖς τηλικούτοις.

A *Cur autem intolerandum hoc ſit, ſi eſt verum? Encomium autem hoc, ſi dictis videamini diſſimiles, non veſtra laus eſt, ſed dicentis accuſatio. Attamen nullum talem feci ſermonem, niſi valde dolore permotus: quemadmodum antea aliquãdo, quum audiſſem quod in rebus veſtris pręuaricarer. Et propterea me purgaui, non deſpiciens purgationem vnquam, neque cenſens rem eſſe lõgè me inferiorem. Dormiturientem quidem (vt aiunt) apud iu-*
B *dicem, atque herclè apud tyrannum, ſceleratum & improbũ res abiecta eſt purgatio: apud ciues verò & conſanguineos & amicos, quos quis putat moderatos, non abiecta eſt, ſed æqua & iuſta. Tunc igitur rectè feci: & nunc multo magis, quando vos clarius noui. Audio enim quoſdam dictitaſſe, atque ſermo diuulgatus eſt talis, quòd ego obſtiterim quo minus ſenatus conuocaretur: quinetiam hoc audiui, quòd omnia ſimpliciter quæ*
C *ſunt magiſtratus, iuxta meum exiſtimẽt fieri conſilium. Ego verò hoc à filio quidem non auferrem, vt ne quid faciat me inuito, quod ex ſe facturus eſt: neque aliter quàm meæ vt ſententiæ ſectetur veſtigia: iuro autem, me nihil vnquam illi mandaſſe, dico autem de iis quæ pertinent ad rempublicam: neque conſuluiſſe quæ eſſent meliora, aut viderentur mandati habere ſpeciem. Et propter hanc ſuſpicionem aliquandiu non veni in ſenatum.*
D *Nam habere talem [filiũ] qui autoritatem conſecutus ſit à ciuitate, quique iam idoneus habeatur ad publice conſulendum, adque rempublicam adminiſtrandam: atque eum interea facto priuatum facere, eique poteſtatem quam ſecundum leges habet, abrogare, neque alioqui humanos, neque fortaſſe tales viros decet.*

A

AD DIODORVM. LI.

VEHEMENS me ſubit admiratio, ô viri, quòd aliquis neque approbans neque diligens quempiam, deinde ſurgit, & oratione eum collaudare non veretur. Quin iam quibuſdam longum recitauit, ſummáque diligentia compoſitũ encomium. Fieri enim non poteſt, quin B *talis homo turpiſsimorum facinorum ſibi conſcius ſit, inuidiæ, puſillanimitatis: & quod poſtremum eſt, ſeruitutis. Dicitur igitur non abſurde à veteribus, Seruilem ſermonem dixiſti. Age verò, quomodo non ſit ſeruus, qui coram tot ſimul hominibus alia, atque ſentit, facit: atque hoc non ſimpliciter, ſed adhibita cura & apparatu, atque adulatur ſæpius homini, admiratúrque eum quem non diligit? Moderatum eſt enim, ita dicere. Atqui* C *quòd omnes omnia apud vos laudibus euehant, ſcitis haud dubiè. Quare ego congratulor, vóſque beatos cenſeo, ſi ita omnes à nobis amantur. Hoc enim conſequens eſt. Vellem autem, vt ſicut in ſenatu & concionibus multa audire licet encomia, ita liceret etiam in foro atque aliis conuẽtibus: & quemadmodum qui ſe exercent, nullum locum fugiunt, ita & nos vtrobique encomia aggrederemur. Nunc autem præter locũ eiuſmodi ſunt, dicta. Et ſicut ij qui in ſcholis exercentur,* D *nos quoque vtrũque aggredimur. Quare ſi quis in cõcionem veniat hoſpitum, heroum quorundam aut ſapientum putabit hanc eſſe ciuitatem; ſi verò ingrediatur forum, putabit quale nihil dicendum eſt. Ipſi enim noſtis. Quid igitur, dicet quiſpiam, ſurrexiſti ad obiurgandum laudantes? Non ego hercle: ſed vt, quãtum fieri poſſet, non hoc in loco eſſemus humani, & bonorum amantes, ſed ſimiliter in omni loco & tempore. Huius*

ΠΡΟΣ ΔΙΟΔΩΡΟΝ. να΄.

ΣΦΟΔΡΑ θαυμάζειν ἔπεισιν, ὦ ἄνδρες, εἴ τις οὐκ ἀποδεχόμενός τινα, οὐδὲ ἀγαπῶν, ἔπειτα ἀναστὰς, ἐπαινεῖ τῷ λόγῳ. καὶ ἐνίοις διῆλθεν ἐγκώμιον μακρὸν, καὶ λίαν ἐπιμελῶς συγκείμενον. ὁ γὰρ τοιοῦτος ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ὅπῃ τῶν αἰσχίστων οὐ συνοίδεν αὑτῷ, φθόνον, μικροψυχίαν· τὸ πάντων ἔσχατον, δουλείαν. λέγεται γοῦν οὐκ ἀτόπως καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς, δούλου τό δ' εἶπας. φέρε δὴ, πῶς ἂν ἦ δοῦλος, ὁ ἐναντίος τοσούτοις ἅμα ἀνθρώποις, ἕτερα ὧν φρονεῖ ποιῶν, καὶ ταῦτα οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετὰ φροντίδος καὶ παρασκευῆς, καὶ κολακεύων πολλάκις ἄνθρωπον, καὶ θαυμάζων ὃν οὐ φιλεῖ; μέτριον γὰρ οὕτως εἰπεῖν. καὶ μὴν ὅτι πάντες πάντα ἐγκωμιάζουσι παρ' ὑμῖν, ἐπίστασθε δήπου, ὥστ' ἐγὼ συνήδομαι καὶ κρίνω μακαρίους ὑμᾶς, εἰ οὕτως φιλοῦμεν πάντες ἀπάντας. τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀκόλουθον. ἐβουλόμην δ' ἂν, ὥσπερ ἐν ταῖς βουλαῖς καὶ ταῖς ἐκκλησίαις, πολλῶν ἐγκωμίων ἀκοῦσαι ἐστὶν, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ τοῖς ἄλλοις συλλόγοις. νῦν δὲ παρὰ τὸν τόπον, εἰ τοιαῦτά ἐστι τὰ λεγόμενα· καὶ ὥσπερ οἱ γυμνάζοντες αὑτοὺς ἐν ταῖς σχολαῖς, καὶ ἡμᾶς ἐγχειροῦμεν εἰς ἀμφότερα. οὐκοῦν, ἂν μὲν εἰς ἐκκλησίαν τις παραγένηται τῶν ξένων, ἡρώων τινῶν ἢ σοφῶν ἡγήσεται τὴν πόλιν· ἂν δ' εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλῃ, ὁποῖον* οὐδὲν δεῖ λέγειν. ἐπίστασθε γὰρ αὐτοί. τί οὖν, φήσει τις, ἀνέστης ἐπιτιμήσων τοῖς ἐπαινοῦσιν; οὒ, μὰ τὸν Δία, ἀλλ' ὅπως ἂν δυνατὸν, μὴ μόνον ἐνθάδε ὦμεν φιλάνθρωποι, καὶ φιλάγαθοι, ἀλλ' ὁμοίως παντὶ τόπῳ καὶ καιρῷ. τὸν μὲν οὖν

* γ. ὁποίων ἐν δ. λόγων.

A τούτου ἔπαινον, ὁρῶ πεπληρωμένον ὑφ' ὑμῶν, ὥστε μηδεμίαν ὑπερβολὴν ἔχειν. ἄξιον δὲ καὶ ὑμᾶς ἐπαινεῖν. δοκεῖτε γάρ μοι πολὺ πάντων τῶν δήμων διαφέρειν. κἀγὼ τοῦτο οὐκ ἂν εἶπον, εἰ μὴ καὶ ἐφρόνουν οὕτως. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πρὸς τὸ λυσιτελὲς μόνον βλέπουσιν, καὶ τοὺς διδόντας αὐτοῖς ἢ δυναμένους διδόναι, τούτους ἐπαινοῦσιν· ὑμεῖς δὲ καὶ τὴν προθυμίαν, καὶ τὸ βούλεσθαι, μέγα εἶναι νομίζετε. καὶ οὐχὶ τοῦτό φημι, ὡς οὐχὶ καὶ πεποίηκε πολλὰ καὶ μεγά-

B λα· πεποίηκε γάρ· ἀλλ' ὅτι ὑμῖν γε ἀπέχρη καὶ τὸ βούλεσθαι αὐτόν. ἔτι δὲ, οἱ μὲν ἄλλοι, τὰ ἐλάχιστα τῶν γινομένων ἀποδέχονται· λέγω δὲ, ὅσα ἔχει δαπάνην τινά· ὑμεῖς δὲ τῶν μεγίστων αἰσθάνεσθε κατὰ τὴν ἀξίαν. ἔστι δὲ τῷ παντὶ μεῖζον
ἴσ. τοῦ τὸ *δαπανᾶν τὸ κήδεσθαί τινα τῆς πόλεως, καὶ φανερὸν εἶναι εὐνοοῦντα ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτοις, οἱ μὲν πλεῖστοι, τοὺς νουθετοῦντας, κἂν διὰ λόγου τοῦτο ποιῶσι, μισοῦσι· τοὺς δὲ μεθ' ἡδονῆς κολακεύοντας, θαυμαστῶς ἀπο-

C δέχονται. παρ' ὑμῖν δὲ, τοὐναντίον ὁ πλείστῃ παρρησίᾳ χρώμενος, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐπιπλήττων, καὶ σωφρονίζων, οὗτος μάλιστα ἀγαπᾶται. τίς οὖν οὐκ ἂν ἀγαπήσειε τοιαύτην πόλιν καὶ πολιτείαν, ἐν ᾗ τῶν φιλοτιμιῶν αἱ τιμαὶ μείζους εἰσίν· ὁ δὲ μετ' εὐνοίας νουθετῶν, τοῦ μετὰ κολακείας ὁμιλοῦντος μᾶλλον στέργεται; προθυμότεροι δή εἰσιν οἱ πολλοὶ, σωφρονίζεσθαι καὶ ἐπανορθοῦσθαι,

D ἢ θεραπεύεσθαι καὶ τρυφᾶν. ἢ τίς οὐκ ἂν ὑμᾶς μὲν ἐκπλαγείη, τοῦτον δὴ εὐδαιμονήσειεν, ὑφ' ὧν τοιούτων ὄντων κεκριμένον τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς ἄξιον. καὶ ἔγωγε μέγαν αὐτῷ τὸν ἀγῶνα ὁρῶ πρὸς ὑμᾶς ὄντα. ὅτῳ γὰρ πόλις ὅλη, καὶ δῆμος ἑκὼν ἐπέτρεψε παιδεύειν αὐτόν, καὶ ὃν ἐπιστάτην εἵλετο τῆς κοινῆς ἀρετῆς, καὶ ὅτῳ τὴν μεγίστην ἀρχὴν ἔδωκε τῆς εὐφροσύνης, καὶ τῆς εὐταξίας, καὶ τοῦ καλῶς βιοῦν ἕκαστον· πῶς οὐχὶ τούτῳ μέγας ἀγών ἐστιν,

A *equidem laudem ita video completam à vobis, vt nullum patiatur hyperbolen. Aequum eſt autem & vos laudare. Videmini enim mihi multum ab omnibus populis differre. Atque ego hoc non dicerem, niſi etiam ſentirem ita. Alij enim ad ſolam vtilitatem reſpiciunt, atq; eos qui ipſis dant, aut dare poſſunt, laudãt. Vos autem & propenſum animum atq; voluntatem magni facitis. Neque ego hoc dico, quòd non iſte & fecerit multa &*

B *magna (fecit enim) ſed quòd vobis ſuffecerit & illius volũtas. Præterea alij quidem minima quæ fiunt approbant, nempè quæ ſumptu quodã indigent: vos autem maxima intelligitis, quatenus æquũ eſt. Eſt autẽ omni ex parte maius, quàm expenſas facere, curam gerere ciuitatis, ſeq; manifeſtum facere quempiam, quòd vobis ſit beneuolus. Adhæc, plurimi quidem admonitores, etiamſi vel ſermone id faciant, oderunt: eos autem qui cum vo-*

C *luptate quadam adulantur, admirabiliter approbãt. Apud vos autem è diuerſo fit: qui maxima libertatẽ vtitur, peccantéſque obiurgat & refrenat, is maximè diligitur. Quis igitur non talẽ diligat ciuitatem & rem publicam, in qua honores pluris æſtimantur, quàm publicæ erogationes: & qui cum beneuolẽtia admonet, plus amatur, quàm qui cum adulatione cõcionatur? Multi autem propenſiores ſunt ad moderandum & corrigen-*

D *dum alios, quàm ad colendum & tractandum delicatè. Aut quis non vos obſtupeſcat, atque iſtum beatum cenſeat, quòd ob huiuſmodi iudicatus ſit veſtro dignus magiſtratu? Atque equidem magnum illi certamen erga vos initum eſſe cerno. Cui enim tota ciuitas atq; populus voluntariè permiſit vt ipſum erudiat, & quem præfectum delegit communis virtutis, cuique maximum dedit magiſtratũ modeſtiæ & diſciplinæ, vt videat qui honeſtè viuat vnuſquiſque, quomodo nõ huic magnum propoſitum ſit certamen,*

A *vt nulla in re inferior appareat veſtra opinione? Conſidera tu verò ipſe, vt ſcias neminem veterum, neq. eorũ qui ſemper habiti ſunt in admiratione, tãtum à ſuis ciuib. honorem adeptũ eſſe. Pericles enim ille, quem audimus apud Athenieſes fuiſſe, quum ciuitas adhuc floreret, exercitui quidem præfectus eſt: at non dignus exiſtimatus, qui ſemper gereret magiſtratũ, præſertim eum qui non in argenti adminiſtratione, neque in ædificiorũ cura conſiſteret, ſed in ea vt boni eſſent ciues, & admoneret ſi vellet delinquentes, & pro ſua virili faceret meliores. Quippe nõ tuliſſent eum illius ſæculi homines, propter ſuam ipſorum cõtumaciam. Quanto igitur vos, qui ipſos traditis in diſciplinam, iubetíſq. erudire, meliores eſtis iis, qui etiã ſi quis à ſeipſo hoc propẽſus ſit facere, indignantur; & non ſolum non honorant, verum etiam interficiunt accuſantem, quemadmodum illi Socratẽ? Quod igitur aut huius aut veſtrum honeſtius encomium quis dicat? Qui poſtquam ſenſiſtis hunc ephebos & adoleſcentes reddidiſſe meliores, ſtatim putatis & vos meliores facere poſſe? Atq. hercle ſanè, non ephebis tantũ opus eſt eruditione & virtute, adultis autem non, & toti ciuitati: quemadmodũ ſi quis medicus pueris quidem & adoleſcentulis exiſtimet opus eſſe medicina, viris autem nõ. Quinetiã magnanimitas veſtra ad conferendos honores, quomodo non admirãdæ ſit ciuitatis? Cui enim honeſtorũ virorum non propẽſum animum exhibuiſtis? Cui nõ imagines? Cui nõ ſtatuas? Nónne legatione fũctos ad ciuitates, adq. imperatorẽ publicè honoraſtis? Nõne priuatim quiſq. eos data dextera excepiſtis? Aut quis non delectetur, quum talia fiant? Aut quis nón promptus ſit, pro virili bene vobis facere? Proinde equidẽ puto, me quoq. iſtius laudem, vt potui, dixiſſe. Encomiũ enim illorum qui quem approbant, honorántque, conſtat & illius honeſtiſsimã eſſe laudẽ.*

ὥστε μηδενὶ ἐλάττον φανῆναι τῆς ὑμετέρας γνώμης; σκόπει δὲ ἵνα εἰδῇς, ὅτι μηδὲ τῶν παλαιῶν μηδεὶς, μηδὲ τῶν θαυμαζομένων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, τηλικαύτης τιμῆς παρὰ τῶν πολιτῶν αὐτοῦ τετύχηκεν· ὁ γοῦν Περικλῆς ἐκεῖνος, ὃν ἀκούομεν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἀκμαζούσης γενέσθαι τῆς πόλεως, στρατηγίας μὲν ἐτύγχανεν· οὐ μὴν ἄξιος ἔδοξε διὰ παντὸς ἄρχειν τοῦ χρόνου, καὶ ταύτην οὐκ ἀργυρείων διοικῶν, οὐδὲ οἰκοδομημάτων ἐπιμελούμενος, B ἀλλ᾽ ὅπως ἂν ἀγαθοὶ ὦσιν οἱ πολῖται, καὶ νουθετεῖν ἠβούλετο τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ τὸ γοῦν κατ᾽ αὐτὸν βελτίονας ποιεῖν. οὐ μὴν ἠνείχοντο αὐτοῦ, διὰ τὴν αὐτῶν ἀναγωγίαν, οἱ τότε· πόσῳ δὲ κρείττους ὑμεῖς, οἱ παραδιδόντες αὐτοὺς καὶ παιδεύειν κελεύοντες, τῶν εἰ καί τις παρ᾽ αὐτοῦ πρόθυμος ἦν τοῦτο ποιεῖν ἀγανακτούντων· καὶ οὐ μόνον οὐ τιμώντων, ἀλλὰ καὶ ἀποκτεινάντων τὸν ἐπικαλούμενοι, ὥσπερ ἐκεῖνοι Σωκράτην; ποῖον οὖν ἔτι κάλλιον ἐγκώμιον ἢ τοῦ- C δε ἢ ὑμῶν εἴποι τις ἄν; οἵγε ἐπειδὴ ᾔσθεσθε τοὺς ἐφήβους καὶ τοὺς νεανίσκους κρείττονας πεποιηκότα, εὐθὺς ἡγεῖσθε καὶ ὑμᾶς ἀμείνους δύνασθαι ποιεῖν. καὶ νὴ Δία γε, οὐχὶ τοῖς μὲν ἐφήβοις ἐστὶ παιδείας καὶ ἀρετῆς χρεία, τοῖς δὲ πρεσβευκόσιν οὔ, καὶ πάσῃ τῇ πόλει· ὥσπερ εἴ τις ἰατρὸς, τοῖς μὲν παισὶν ἢ τοῖς μειρακίοις χρείαν εἶναι θεραπείας νομίζοι, τοῖς δὲ τελείοις μή. καὶ μὴν ἥγε πρὸς τὰς τιμὰς μεγαλοψυχία, πῶς οὐχὶ θαυμαστῆς πόλεως; τίνι γὰρ τῶν σπουδαίων D οὐχὶ προθυμίας παρέσχήκατε; οὐκ εἰκόνας; οὐκ ἀνδριάντας; οὐχὶ πρεσβεύοντας πρὸς τὰς πόλεις, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα; οὐ κοινῇ τιμῶντας, οὐ κατ᾽ ἰδίαν ἕκαστος δεξιούμενος; ἢ τίς ἂν, οὐκ ἂν ἡσθείη τῶν τοιούτων ὄντων, ἢ τίς οὐκ ἂν προθυμοῖτο, ὅτι ἂν δύναιτο ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν. οὐκοῦν ἔγωγε οἶμαι καὶ τὸν τοῦδε ἔπαινον, ὡς ἠδυνάμην, εἰρηκέναι. τὸ γὰρ τῶν ἀποδεχομένων τινὰ καὶ τιμώμενον, δῆλον ὡς κάλλιστος ἔπαινος ἐκείνου ἂν εἴη.

A

ΠΕΡΙ ΑΙΣΧΥΛΟΥ, καὶ Σοφοκλέους, καὶ Εὐριπίδου, ἢ περὶ τῶν Φιλοκτήτου τόξων. λόγος νβ'.

ΑΝΑΣΤΑΣ σχεδόν τι περὶ πρώτην ὥραν τῆς ἡμέρας, καὶ διὰ τὴν ἀρρωστίαν τοῦ σώματος, καὶ διὰ τὸν ἀέρα ψυχρότερον ὄντα διὰ τὴν ἕω, καὶ μάλιστα μετοπώρῳ προσεοικότα, καίτοι μεσοῦντος θέρους, ἐπεμελήθην ἐμαυτοῦ, καὶ προσηυξάμην. ἔπειτα ἀνέβην ἐπὶ τὸ ζεῦγος, καὶ περιῆλθον ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ πολλούς τινας κύκλους, πρᾳέως τε καὶ ἀλύπως, ὡς οἷόν τε, ὑπάγοντος τοῦ ζεύγους. καὶ μετὰ ταῦτα περιπατήσας, ἀνεπαυσάμην μικρόν τινα χρόνον. ἔπειτα καὶ ἀλειψάμενος καὶ λουσάμενος, καὶ μικρὸν ἐμφαγὼν, ἐνέτυχον τραγῳδίαις τισί. σχεδὸν δὲ ἦσαν ἄκρων ἀνδρῶν, Αἰσχύλου, καὶ Σοφοκλέους, καὶ Εὐριπίδου, πάντων περὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν· ἦν γὰρ ἡ τῶν Φιλοκτήτου τόξων, εἴτε κλοπὴν, εἴτε ἁρπαγὴν δεῖ λέγειν· πλὴν ἀφῃρημένος γε τῶν ὅπλων ἦν Φιλοκτήτης ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Τροίαν ἀναγόμενος· τὸ μὲν πλέον, ἄκων· τὸ δέ τι καὶ πειθοῖ ἀναγκαίᾳ· ἐπειδὴ τῶν ὅπλων ἐστέρητο· ἃ τοῦτο μὲν, βίον αὐτῷ παρεῖχεν ἐν τῇ νήσῳ, τοῦτο δὲ θάρσος ἐν τῇ τοιαύτῃ νόσῳ, ἅμα δὲ εὔκλειαν· οὐκοῦν εὐωχούμην τῆς θέας, καὶ λογιζόμην πρὸς ἐμαυτὸν, ὅτι τότε Ἀθήνησιν ὢν, οὐχ οἷός τ' ἂν ἦν μετασχεῖν τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀνταγωνιζομένων. ἀλλὰ Σοφοκλέους μὲν, πρὸς Αἰσχύλον, νέου πρὸς γέροντα· καὶ πρὸς Εὐριπίδην, πρεσβυτέρου πρὸς νεώτερον ἀγωνιζομένου, μετέσχον τινές. Εὐριπίδης δὲ ἀπελείφθη κατὰ τὴν ἡλικίαν Αἰσχύλου· καὶ ἅμα, οὐ πολλάκις ἴσως, ἢ οὐδέποτε τῷ αὐτῷ δράματι ἀντηγωνίσαντο. αὐτὸς δὲ ἐφαινόμην ἐμαυτῷ πάνυ τρυφᾶν, καὶ τῆς ἀσθενείας πα-

DE AESCHYLO, ET SOPHOCLE, ET EVRIPIDE, aut de Philoctetæ arcu. Oratio LII.

QVVM ſurrexiſſem fermè *circiter primam diei horam, cum propter corporis imbecillitatem, tum propter aërem frigidiorem ob* Auroram *maximéque autumno ſimilem, licet in media eſſet æſtate, memetipſum curaui, & precatus ſum. Deinde conſcenſa rheda, circuiui in Hippodromo multos quoſdã gyros leuiter & abſque moleſtia, quantum fieri poterat ineunte rheda. Et poſt hæc quum deambulaſſem, requieui pauliſper. Deinde vnctus & lotus, & modico cibo ſumpto, incidi in Tragœdias quaſdam. Erant autem ferè ſummorum virorum, Æſchyli &* Sophoclis *& Euripidis, omnes eiuſdem argumenti, nempe de Philoctetæ arcu: ſiue factum id furtum, ſiue rapina dicendum eſt: certè prorſus ſpoliatus erat armis Philoctetes ab Vlyſſe, & ipſe ad Troiam perductus, magis quidem inuitus: partim verò & neceſſaria perſuaſione, poſtquam armis priuatus erat, quæ cum victum illi in inſula, tum etiam audaciam in tali morbo, ſimul etiam nomen celebre præbuerant. Proinde lætabar eo ſpectaculo, & cogitabam apud me, quòd Athenis olim non potueram illos nanciſci viros in eodem concertantes argumento. Sed Sophoclem quidem contra Æſchylum, iuuenem contra ſenem: & contra Euripidem, ſeniorem contra iuniorem certantem, habebant quidam. At Euripides propter ætatem præteritus eſt ab Æſchylo: eodémque tempore non frequenter fortaſſe, aut nunquam, eodem dramate, inter ſe certarũt. Ipſe autem planè mihi videbar eſſe in deliciis, atque imbecillitatis conſo-*

lationem habere nouam. Proinde ſuppeditaui eam mihi admodum ſplendidè, conatúſque ſum attendere animum tanquã iudex, primis Tragicis choris. Verumtamen iuratus non poteram pronunciare quicquam, quamobrem illorum virorum quiſquã ſuccubuiſſet. Illa enim Æſchyli animi magnitudo, & antiqui mores, inſuper & inuentionis & phraſeos contumacia, decere videbantur Tragœdiam, & antiquos Herorum mores, in quibus nihil eſſet inſidioſum, aut multiloquum, aut humile. Quoniam & Vlyſſem introduxit acutum & doloſum, vt inter illius ſeculi homines, multũ autem diſtantem à præſentium malicia: vt reuera videatur antiquus, præ præſentibus, ſimplices & magnanimi eſſe volentibus, nihílque opus habeat mutante formam Minerua, ne cognoſcatur à Philoctete qui ſit: quemadmodum Homerus, eúmq; ſecutus Euripides, ſcripſerunt: ita vt forſan quiſpiam hoc reprehendere queat ex illis qui hominem non amant, quod nihil illi curæ fuiſſet, quomodo probabilis foret Vlyſſes. Ipſe à Philocteta non agnitus. Haberet autem defenſionem, vt ego puto, aduerſus illum, quòd tempus forſan non erat huiuſmodi, vt non mutaretur figura decem intercedentibus & exactis annis. Morbus autem Philoctetę, & afflictio, & quòd in ſolitudine vixerit, fecerũt, vt hoc fieri poſſet. Complures enim iam partim ab infirmitate, partim ab infelicitate idipſum paßi ſunt. Quin etiam chorus illius, ſicut & Euripidis, nõ eguit excuſatione. ambo enim ex Lemniis chorum conſtituerunt. Verum Euripides, ſtatim eum ſcripſit defendentem priorem negligentiam, quòd in tot annis non acceſſerint ad Philoctetam, neque ei quicquam opis tulerint. Æſchylus autẽ ſimpliciter ei introduxit chorum, plane ſimplicius, magiſque tragicè: cætera autem magis ciuiliter, atque accuratius. Etenim ſi potuiſſent omnes abſurditates effugere

A ἐρημίαν σχολὴν ἔχειν. οὐκοῦν ἐχορήγουν ἐμαυτῷ πάνυ λαμπρῶς, καὶ προσέχειν ἐπειρώμην, ὥσπερ δικαστὴς τῶν πρώτων τραγικῶν χορῶν. πλὴν ὀμόσας γε, οὐκ ἂν ἐδυνάμην ἀποφήνασθαι οὐδέν, οὔγε ἕνεκεν οὐδεὶς ἂν ἡττήθη τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων. ἥτε γὰρ τοῦ Αἰσχύλου μεγαλοφροσύνη, καὶ τὸ ἀρχαῖον, ἔτι δὲ καὶ αὔθαδες τῆς διανοίας καὶ φράσεως πρέποντα ἐφαίνετο τραγῳδίᾳ, καὶ τοῖς παλαιοῖς ἤθεσι τῶν Ἡρώων, οὐδὲν ἐπιβεβου-
B λευμένον, οὐδὲ στωμύλον, οὐδὲ ταπεινόν. ἔπειτοι καὶ τὸν Ὀδυσσέα εἰσῆγε δριμὺν καὶ δόλιον, ὡς ἐν τοῖς τότε, πολὺ δὲ ἀπέχοντα τῆς νῦν κακοηθείας, ὥστε τῷ ὄντι ἀρχαῖον ἂν δόξαι, παρὰ τοῖς νῦν, ἁπλοῦς εἶναι βουλομένοις καὶ μεγαλόφρονας, καὶ οὐδέν γε ἀλλαττούσης τῆς Ἀθηνᾶς προσδεδεῆσθαι πρὸς τὸ μὴ γνωσθῆναι ὅς τίς ἐστιν ὑπὸ τοῦ Φιλοκτήτου· καθάπερ Ὅμηρος, κἀκείνῳ δὲ ἑπόμενος Εὐριπίδης ἐποίησεν· ὥστε τυχὸν ἄν τις ἐγκαλέσαι,
C τῶν οὐ φιλούντων τὸν ἄνδρα, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ ἐμέλησεν, ὅπως πιθανὸς ἔσται ὁ Ὀδυσσεὺς. οὐ συγγινωσκόμενος ὑπὸ τοῦ Φιλοκτήτου. ἔχοι δ' ἂν ἀπολογίαν, ὡς ἡγοῦμαι, πρὸς τὸν τοιοῦτον· ὁ μὲν γὰρ χρόνος τυχὸν, οὐκ ἦν τοιοῦτος, ὥστε μὴ ἀνενεγκεῖν τὸν χαρακτῆρα δέκα ἔτη διαγεγονότων. ἡ δὲ νόσος ἡ τοῦ Φιλοκτήτου καὶ κάκωσις, καὶ τὸ ἐν ἐρημίᾳ βεβιωκέναι τὸν μεταξὺ χρόνον, οὐκ ἀδύνατον τοῦτο ἐποίει. πολλοὶ γὰρ ἤδη οἱ μὲν, ὑπὸ ἀσθενείας, οἱ δὲ, ὑπὸ
D δυστυχίας ἔπαθον αὐτό. καὶ μὴν ὁ χορὸς αὐτῷ παραιτήσεως, ὥσπερ ὁ τοῦ Εὐριπίδου, οὐδὲν ἐδεήθη. ἄμφω γὰρ ἐκ τῶν Λημνίων ἐποιήσαντο χορόν. ἀλλ' ὁ μὲν Εὐριπίδης, εὐθὺς ἀπολογουμένους πεποίηκε, περὶ τῆς πρότερον ἀμελείας, ὅτε δὴ τοσούτων ἐτῶν, οὔτε προσέλθοιε πρὸς τὸν Φιλοκτήτην, οὔτε βοηθήσειεν οὐδὲν αὐτῷ. ὁ δ' Αἰσχύλος, ἁπλῶς εἰσήγαγε τὸν χορὸν αὐτῷ πάνυ τραγικώτερον καὶ ἁπλούστερον· τὸ δὲ ἕτερον, πολιτικώτερον, καὶ ἀκριβέστερον. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐδυνάσθη πάσας διαφυγεῖν τὰς ἀλογίας

ἐν ταῖς τραγῳδίαις, ἴσως ἂν εἶχε λόγον, μηδὲ τοῦτο παραπέμψαι. νῦν δὲ πολλάκις ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ παραγιγνομένους ποιοῦσι τοὺς κήρυκας, πλειόνων ἡμερῶν ὁδόν. ἔπειτα οὐδὲ ἐξ ἅπαντος ἦν, μηδὲ προσελθεῖν αὐτῷ μηδένα Λημνίων, μηδὲ ἐπιμεληθῆναι μηδέν. δοκεῖ γάρ μοι, οὐδ' ἂν διεγίνετο, τὰ δέκα ἔτη μηδεμιᾶς τυγχάνων βοηθείας· ἀλλ' εἰκὸς μὲν, τυγχάνειν αὐτὸν, σπανίως δὲ, καὶ οὐδενὸς μεγάλου, καὶ μηδένα αἱρεῖσθαι οἰκίᾳ ὑποδέξασθαι, καὶ νοσηλεύειν διὰ τὴν δυσχέρειαν τῆς νόσου. αὐτὸς οὖν * ὁ Εὐριπίδης τὸν Ἕκτορα εἰσάγει ἕνα Λημνίων, ὡς γνώριμον, τῷ Φιλοκτήτῃ προσιόντα, καὶ πολλάκις συμβεβληκότα. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνο δοκεῖ μοι δικαίως ἄν τις αἰτιάσασθαι, τὸ διηγεῖσθαι πρὸς τὸν χορὸν, ὡς ἀγνοοῦντα τὰ περὶ τὴν ἀπόλειψιν τὴν τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τὰ καθόλου συμβαίνοντα αὐτῷ. οἱ γὰρ δυστυχοῦντες ἄνθρωποι, πολλάκις εἰώθασι μεμνῆσθαι τῶν συμφορῶν, καὶ τοῖς εἰδόσιν ἀκριβῶς, καὶ μηδὲν δεομένοις ἀκούειν, ἐνοχλοῦσιν ἀεὶ διηγούμενοι. καὶ μὴν ἡ ἀπάτη ἡ τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς τὸν Φιλοκτήτην, καὶ οἱ λόγοι δι' ὧν προσηγάγετο αὐτὸν, οὐ μόνον ἀσχημονέστεροι Ἡρωϊ πρέποντες, ἀλλ' οὐκ Εὐρυβάτου, ἢ Παταικίωνος· ἀλλ' ὡς ἐμοὶ δοκοῦσι, καὶ πιθανώτεροι. τί γὰρ δεῖ ποικίλης τέχνης, καὶ ἐπιβουλῆς, πρὸς ἄνδρα νοσοῦντα, καὶ ταῦτα τοξότην, ᾧ εἴ τις μόνον ἐγγὺς παρέστη, ἄχρειος ἡ ἀλκὴ αὐτοῦ ἐγεγόνει; καὶ τὸ ἀπαγγέλλειν δὲ τὰς τῶν Ἀχαιῶν συμφορὰς, καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα τεθνηκότα, καὶ τὸν Ὀδυσσέα ἐπ' αἰτίᾳ, ὡς οἷόν τε, αἰσχίστῃ, καὶ καθόλου τὸ στράτευμα διεφθαρμένον, οὐ μόνον χρήσιμον, ὥστε εὐφρᾶναι τὸν Φιλοκτήτην, καὶ προσδέξασθαι μᾶλλον τὴν τοῦ Ὀδυσσέως ὁμιλίαν· ἀλλ' οὐδ' ἀπίθανα τρόπον τινὰ, διὰ τὸ μῆκος τῆς στρατείας, καὶ διὰ τὰ συμβεβηκότα οὐ πάλαι, κατὰ τὴν ὀργὴν τὴν τοῦ Ἀχιλλέως, ὅτε Ἕκτωρ παρὰ μικρὸν ἦλθεν ἐμπρῆσαι τὸ ναύσταθμον. ἥ τε τοῦ Εὐριπίδου

κ. γνῶ

A in Tragœdiis, fortaßis ratio poſceret vt neque hoc prætermiſſum eſſet. Nunc autem in vna die aduenire ſcribunt præcones plurium viam dierum. Deinde, neque in vniuerſum verum erat, neminem ad eum Lemniorum acceßiſſe, atque nullam prorſus illius geßiſſe curam. Mihi enim videtur, annos eum decem degere non potuiſſe, nullo adiutum auxilio: ſed veriſimile eſt adiutorium nactum fuiſſe, ſed rarò, nullúmque magnum, à neminéque eũ B in domum receptum, ægrotantémque curatum ob morbi difficultatem. Ipſe ergo Euripides Hectorem introducit Lemniorum quẽdam, vt notum, ad Philocteten accedentem, quique eum ſæpius conueniſſet. Non igitur ne illud quidem mihi videtur quis iure reprehendere poſſe, quod narratio ſit ad chorum tanquam ignorantem, quòd relictus ſit ab Achiuis, & alia quæ ei contigerũt. Homines enim infortunati, ſæpius meminiſſe ſolent ca- C lamitatum: atque ſcientibus, exactè omnia, nihilque narratione opus habẽtibus, ſemper moleſti ſunt enarrantes. Quin etiam fallacia Vlyßis, qua apud Philocteten vſus eſt, & ſermones quibus eum adduxit, non ſolum non Heroem dedecent (ſed non Eurybatem, aut Patæcionem) ſed vt mihi videntur, etiam ſunt perſuaſibiliores. Quid enim opus erat callidâ arte & inſidiis aduerſus hominem ægrotantem, præſertim ſagittarium, cuius, ſi quis tantum propè aßiſteret, inutilis erat D fortitudo? Annunciare autem Achiuorũ calamitates, & mortem Agamemnonis atque Vlyßis, ob cauſam, quantum fingi poterat, turpißimam, totúmque breuiter exercitum perditum, non ſolum vtile erat ad lætificandum Philoctetem, adque magis admittendum Vlyßis colloquiũ: quin neque erant incredibilia quodammodo, propter belli longitudinem, propterque eà quæ nuper admodum acciderant propter iram Achillis, quodque Hector paulolominus naues incendiſſet. Euripidis autẽ

intelligentia, diligentiáque in omnibus, qua nihil incredibile aut neglectum ſinit, neque ſimplici modo rebus vtitur. ſed cum omnibus dicendi viribus ex aduerſo reſpondet Æſchyli intelligentiæ. eſtque ciuiliſſima, maximeque ex arte dicendi compoſita, poteſtque plurimam legẽtibus præbere vtilitatem. Statim igitur præfatur illi Vlyſſes, apud ſe & alia verſans enthymemata ciuilia, & primum quidem de ſeipſo ambigens, an videri poſſit vulgo ſapiens quiſpiam eſſe, & intellectu præſtans, an contrarium. Quũ enim liceat ſibi abſque moleſtia atque cura degere, ipſe ſe ſponte ſemper periculis atque negociis inuoluet. Huius autem cauſam eſſe ait, nobiliũ & generoſorum virorum ambitionem. Quum enim bonam gloriã concupiſcant, & vt apud omnes homines celebrentur, maximos difficilimoſque ſponte ſuſcipiunt labores. Nihil igitur ita arrogãs, vt homo bonę indolis. Deinde clare atque accurate manifeſtat fabulæ argumentum, & cuius gratia venerit in Lemnum. Ait autem, ſe immutatum à Minerua, vt conueniẽs Philoctetam, ab eo non agnoſcatur: imitatus in hoc Homerum. Quippe & ille, cùm alios, tum Eumæum & Penelopem conuentam ſcribit ab Vlyſſe, immutato à Minerua. Dicitque legationem miſſum iri à Troianis ad Philoctetam, precaturam vt ſe atque arma illis exhibeat ad Troianum ſtabiliẽdum regnum, atque hic magis variam fecit fabulam, & orationis reperit occaſiones, iuxta quas in contraria nitẽs copioſiſſimus, & præ quocunque inſtructiſſimus apparet. Non ſolum autẽ ſcripſit Vlyſſem aduenisse, ſed etiam cum Diomede; Homeri more & hoc. Et in vniuerſum, vt dixi, per totam fabulam, multam in colloquiis prudentiam atque credibilitatem oſtẽdit, immenſamque atque admirabilem in ſermonibus vim, atque Iambeia manifeſte ſe atque iuxta naturam & ciuiliter habent: & carmi-

A σύνεσις καὶ περὶ πάντα ἐπιμέλεια, ὥστε μήτε ἀπίθανόν τι καὶ παρημελημένον ἐᾶσαι, μήτε ἁπλῶς τοῖς πράγμασι χρῆσθαι· ἀλλὰ μετὰ πάσης ἐν τῷ εἰπεῖν δυνάμεως, ὥσπερ ἀντίστροφός ἐστι τῇ τοῦ Αἰσχύλου, πολιτικωτάτη καὶ ῥητορικωτάτη οὖσα, καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι πλείστην ὠφέλειαν παρασχεῖν δυναμένη. εὐθὺς γοῦν πεποίηται προλογίζων αὐτῷ ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ ἄλλα τινὰ ἐνθυμήματα πολιτικὰ στρέφων ἐν ἑαυτῷ· καὶ πρῶτόν γε διαπορῶν B ὑπὲρ αὐτοῦ, μὴ ἄρα δοκῇ μὲν τοῖς πολλοῖς σοφός τις εἶναι καὶ διαφέρων τὴν σύνεσιν, ᾖ δὲ τοὐναντίον. ἐξὸν γὰρ αὐτῷ ἀλύπως καὶ ἀπραγμόνως ζῆν; ὁ δὲ, ἑκὼν ἀεὶ ἐν πράγμασι καὶ κινδύνοις γίγνεται. τούτου δέ φασιν αἴτιον εἶναι, τὴν τῶν εὐφυῶν καὶ γενναίων ἀνδρῶν φιλοτιμίαν. δόξης γὰρ ἀγαθῆς ἐφιέμενοι, καὶ τοῦ εὐκλεεῖς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εἶναι, μεγίστους καὶ χαλεπωτάτους ἑκόντες πόνους ὑφίστανται. οὐδὲν γὰρ οὕτω γαῦρον, ὡς ἀνὴρ εὐφυής. ἔπειτα σαφῶς καὶ C ἀκριβῶς δηλοῖ τὴν τοῦ δράματος ὑπόθεσιν, καὶ οὗ ἕνεκεν ἐλήλυθεν εἰς τὴν Λῆμνον. φησίν τε ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἠλλοιῶσθαι, ὥστε ἐντυγχάνοντα τῷ Φιλοκτήτῃ, μὴ γνωσθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· μιμησάμενος κατὰ τοῦτο Ὅμηρον. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Εὐμαίῳ, καὶ τῇ Πηνελόπῃ πεποίηκεν ἐντυγχάνοντα τὸν Ὀδυσσέα ἠλλοιωμένον ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς· φησί τε πρεσβείαν μέλλειν παρὰ τῶν Τρώων ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸν Φιλοκτήτην, δεησομένην, αὐτόν τε D καὶ τὰ ὅπλα ἐκείνοις παρασχεῖν, ἐπὶ τῇ τῆς Τροίας βασιλείᾳ. ποικιλώτερον τὸ δρᾶμα κατασκευάζων, καὶ ἀνευρίσκων λόγων ἀφορμάς· καθ' ἃς εἰς τὰ ἐναντία ἐπιχειρῶν, εὐπορώτατος καὶ παρ' ὁντινοῦν ἱκανώτατος φαίνεται. οὐ μόνον δὲ πεποίηκε τὸν Ὀδυσσέα παραγινόμενον, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Διομήδους· Ὁμηρικῶς καὶ τοῦτο. καὶ τὸ ὅλον, ὡς ἔφην, δι' ὅλου τοῦ δράματος πλείστην μὲν ἐν τοῖς δράμασι σύνεσιν καὶ πιθανότητα ἐπιδείκνυται, ἀμήχανον δὲ καὶ θαυμαστὴν ἐν τοῖς λόγοις δύναμιν· καὶ τά τε ἰαμβεῖα σαφῶς, καὶ κατὰ φύσιν καὶ πολιτικῶς ἔχοντα· καὶ τὰ

μέλη οὐ μόνον ἡδονὴν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν A πρὸς ἀρετὴν παράκλησιν. ὅτε Σοφοκλῆς μέσος ἔοικεν ἀμφοῖν εἶναι· οὔτε τὸ αὔθαδες καὶ ἁπλοῦν τὸ τοῦ Αἰσχύλου ἔχων, οὔτε τὸ ἀκριβὲς καὶ δριμὺ· καὶ πολιτικὸν, τὸ τοῦ Εὐριπίδου· σεμνὴν δέ τινα καὶ μεγαλοπρεπῆ ποίησιν, τραγικώτατα καὶ εὐεπέστατα ἔχουσαν, ὥστε πλείστην εἶναι ἡδονὴν, μετὰ ὕψους καὶ σεμνότητος ἐνδείκνυσθαι. τῇ τε διασκευῇ τῶν πραγμάτων, ἀρίστῃ καὶ πιθανοτάτῃ κέχρηται· ποιήσας τὸν Ὀδυσσέα μετὰ Νεοπτολέμου παραγι- B νόμενον, ἐπειδὴ εἵμαρτο ἁλῶναι τὴν Τροίαν ὑπό τε τοῦ Νεοπτολέμου καὶ τοῦ Φιλοκτήτου χρωμένου τοῖς Ἡρακλείοις τόξοις. καὶ αὐτὸν μὲν ἀποκρυπτόμενον, τὸν δὲ Νεοπτόλεμον πέμποντα πρὸς τὸν Φιλοκτήτην, ὑποτιθέμενον αὐτῷ, ἃ δεῖ ποιεῖν, καὶ τὸν χορὸν, οὐχ ὥσπερ ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐκ τῶν ἐπιχωρίων πεποίηκεν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ νηὶ συμπλεόντων τῷ Ὀδυσσεῖ καὶ τῷ Νεοπτολέμῳ. τά τε ἤθη θαυμαστῶς σεμνὰ, καὶ ἐλευθέ- C ρια, τό τε τοῦ Ὀδυσσέως, πολὺ πρᾳότερον, καὶ ἁπλούστερον, ἢ πεποίηκεν ὁ Εὐριπίδης· τό τε τοῦ Νεοπτολέμου ὑπερβάλλον ἁπλότητι καὶ εὐγενείᾳ· πρῶτον μὲν, μὴ βουλομένου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ περιγενέσθαι τοῦ Φιλοκτήτου, ἀλλὰ ἰσχύϊ καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ. ἔπειτα πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ ἐξαπατήσας αὐτὸν, καὶ τῶν τόξων ἐγκρατὴς γενόμενος, αἰσθανομένου ἐκείνου καὶ ὡς ἐξηπατημένου σχετλιάζοντος καὶ ἀπαιτοῦντος τὰ ὅπλα, οὐ κατέχει· ἀλλ', D οἷός τέ ἐστιν, ἀποδιδόναι αὐτά. καίτοι τοῦ Ὀδυσσέως ἐπιφανέντος, καὶ διακωλύοντος καὶ τέλος, δίδωσιν αὐτά· δοὺς δὲ τῷ λόγῳ πειρᾶται πείθειν ἑκόντα ἀκολουθῆσαι εἰς τὴν Τροίαν· τοῦ δὲ Φιλοκτήτου μηδένα τρόπον εἴκοντος μηδὲ πειθομένου. ἀλλὰ δεομένου τῷ Νεοπτολέμῳ, ὥσπερ ὑπέσχετο ἀπαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑπισχνεῖται, καὶ ἕτοιμός ἐστι ποιεῖν τοῦτο· μέχρις ἐπιφανὴς Ἡρακλῆς, πείθει τὸν Φιλοκτήτην ἑκόντα εἰς τὴν Τροίαν πλεῦσαι. τά τε μέλη, οὐκ ἔχει πολὺ τὸ γνωμικὸν,

A na non ſolum voluptatem, verùm magnam ad virtutem continent exhortationem. Sophocles autem, medius inter ambos videtur. Neque enim contumaciam ſimplicitatémque Æſchyli habet, neque diligentiam & acumen & ciuile illud Euripidis; ſeueram autem quandam & magnificam poëſin, quæ vere tragica & perſuaſibilis ſit, vt plurimam cum ſublimitate grauitatéque oſtendat voluptatẽ. Quin etiam apparatu rerum optimo, B adque perſuadendum aptiſsimo vſus eſt, quòd ſcripſit Vlyſſem cum Neoptolemo adueniſſe, poſtquã in fatis erat Troiam à Neoptolemo capi, & Philocteta Herculis arcu vtente. Atque ipſum quidem Vlyſſem ſeſe abſcondiſſe ſcribit, Neptolemum verò ab eo miſſum ad Philoctetam, quum illum inſtruxiſſet quid facto eſſet opus. Et chorum, non quemadmodum Æſchylus & Euripides, ex indigenis fecit, ſed ex iis qui vna cum C Vlyſſe & Neoptolemo eò in naui venerant. Fecit & mores admirabiliter ſeueros & liberales, & Vlyſsis multo mitiores ſimplicioreſque quàm fecit Euripides: atque Neoptolemi ſimpliciſsimos ac generoſiſsimos, qui primum noluit dolo & fraude ſuperari Philoctetam, ſed robore propalã. Deinde perſuaſus ab Vlyſſe, eoque decepto, arcúque in ſuã redacto poteſtatem, eóque id intelligente conquerentéque, quòd fraude circumuentus eſ- D ſet; repetentéque arma, non retinet: ſed quantum poteſt reſtituere nititur, quamuis Vlyſſes interueniret atque prohiberet. Et tandem reddit arma: & poſt oratione illum eo ducere conatur, quo ſponte ſequatur ad Troiam. Quum autem Philoctetes nullo modo cederet, aut peteret, ſed Neoptolemum rogaret, vt ſicut promiſerat, ipſum in Græciam reduceret promittit, promptúſque eſt hoc facere: donec Hercules apparẽs, perſuadet Philoctetæ, vt ſponte nauiget ad Troiã. Carmina verò non multas habent ſententias,

neque

A neque multum ad virtutem exhortationis, ſicut Euripidis: voluptatem autem admirandam, & magnificẽtiam: vt non fruſtra de eo dixerit Ariſtophanes,

Is itẽ Sophoclis melle tincti, ſicuti
Alicuiꝰ vrnæ, pingue collãbebat os.

DE HOMERO. LIII.

Democritus de Homero ita dicit: Homerus B naturã ſortitus numine afflatam, omnigenorũ carminum ornatum fabricatus eſt: vt fieri non potuerit, vt abſque diuina & afflata natura ita pulchra & docta carmina cõponerentur. Multi quoque & alij de eo ſcripſerunt, partim palàm laudibus poëtam celebrantes, ſimul & exponentes aliqua ab eo dicta: partim autem iuxta hoc ipſum, illius cõſilium enarrãtes: non ſolum Ariſtarchus C & Crates, atque alij plures, qui tandem Grammatici ſunt appellati, antea autem vocabantur Critici. Quin & ipſe Ariſtoteles, à quo aiunt artem Criticam atque grammaticam ſumpſiſſe exordium, in multis dialogis de hoc poëta diſputat, admirans eum plurimùm, & honorans. Preterea etiam Heraclides Ponticus, atque his prior Plato, eius vbique meminit, iucunditatem quidem & gratiam carminum obſtupeſcens: ſæpe verò & reprehẽ- D dens in fabulis, ſermonibúſque de diis, vt qui nequaquam hominibus conducentia ea dixerit: nempe cupiditates, & mutuas inſidias, & adulteria, & contentiones, litéſque de diis recitans. Poſt hæc quoque noluit eum participem eſſe ciuitatis ſuæ atque reipublicæ, ſapientis (vt ipſe putabat) futuræ, vt neque hæc audirent de diis iuuenes, quos ille conſtituit cuſtodes præſidéſque ciuitatis: neque quicquam terricum de inferis prolatum, ne molliores ad pugnandum, atque moriendum inde redderentur: neque quemadmodum

οὐδὲ τὴν περὶ ἀρετὴν παράκλησιν, ὥσπερ τὰ τοῦ Εὐριπίδου· ἡδονὴν δὲ θαυμάσιαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· ὥστε μὴ εἰκῇ τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ τὸν Ἀριστοφάνην εἰρηκέναι,

Ὁ δ' αὖ Σοφοκλέους * τοῦ μέλιτι κεχρισμένου χ. τοῦ
Ὥσπερ καδίσκου περιέλειχε τὸ στόμα.

ΠΕΡΙ ΟΜΗΡΟΥ. νγ'.

Ὁ ΜΕΝ Δημόκριτος περὶ Ὁμήρου φησὶν οὕτως· Ὅμηρος φύσεως λαχὼν θεαζούσης, ἐπέων κόσμον ἐτεκτήνατο παντοίων· ὡς οὐκ ἐνὸν ἄνευ θείας καὶ δαιμονίας φύσεως, οὕτως καλὰ καὶ σοφὰ ἔπη ἐργάσασθαι. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι γεγράφασιν, οἱ μὲν ἄντικρυς ἐγκωμιάζοντες τὸν ποιητὴν, ἅμα δὲ καὶ δηλοῦντες ἔνια τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων· οἱ δὲ αὐτὸ τοῦτο τὴν διάνοιαν ἐξηγούμενοι· οὐ μόνον Ἀρίσταρχος, καὶ Κράτης, καὶ ἕτεροι πλείους τῶν ὕστερον γραμματικῶν κληθέντων, πρότερον δὲ κριτικῶν. καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης, ἀφ' οὗ φασι τὴν κριτικήν τε καὶ γραμματικὴν ἀρχὴν λαβεῖν, ἐν πολλοῖς διαλόγοις περὶ τοῦ ποιητοῦ διέξεισι θαυμάζων αὐτὸν, ὡς τὸ πολὺ, καὶ τιμῶν. ἔτι δὲ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς, τούτων δὲ πρότερος Πλάτων πανταχοῦ μέμνηται, τὴν μὲν ἡδονὴν καὶ χάριν τὴν τῶν ἐπῶν ἐκπληττόμενος· πολλάκις γε μὴν ἐπιμεμφόμενος ἐν τοῖς περὶ θεῶν μύθοις τε καὶ λόγοις, ὡς οὐ συμφέροντα τοῖς ἀνθρώποις οὐδαμῶς αὐτὸν εἰρηκότα· πλεονεξίας, καὶ ἐπιβουλὰς κατ' ἀλλήλων, καὶ μοιχείας, καὶ ἔριδας, καὶ φιλονεικίας περὶ θεῶν ἐπεξιόντα. μετὰ ταῦτα δὲ οὐ μεταδιδοὺς αὐτῷ τῆς αὑτοῦ πόλεώς τε καὶ πολιτείας σοφῆς, ὡς αὐτὸς ἐνόμιζεν, ἐσομένης. ἵνα μήτε ταῦτα ἀκούωσι περὶ θεῶν νέοι ὄντες, οὓς ἐκεῖνος ἀποφαίνει φύλακάς τε καὶ ἡγεμόνας τῆς πόλεως· μήδ' αὖ περὶ τῶν ἐν ᾅδου μηδὲν σκυθρωπὸν λεγόμενον, μαλακωτέρους αὐτοὺς πρός τε τὸ μάχεσθαι καὶ τὸ ἀποθνήσκειν ποιῇ· μηδὲ ὥσπερ

πολλοὺς κακῶς πολιτευθέντας, ἐξ ἀρχῆς A ὑπὸ τοὺς πρὸς τὰ μὴ φέροντα*. περὶ μὲν δὴ τούτων, ἕτερος λόγος πλείων καὶ μακρότερος καὶ οὐ ῥᾴδιος· πότερον Ὅμηρος ἥμαρτε περὶ ταῦτα, ἢ φυσικούς τινας ἐνόντας ἐν τοῖς μύθοις λόγους, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν παρεδίδου τοῖς ἀνθρώποις. οὐ γὰρ ῥᾴδιον διαγνῶναι τὸ τοιοῦτον, καθάπερ οἶμαι· δύο φίλων ἀνδρῶν ἀμφοτέρων σεμνῶν, τοῦ ἑτέρου τῷ ἑτέρῳ ἐγκαλοῦντος, ἑνὸς αὐτῶν καταγνῶναι. γέγραφε δὲ καὶ Ζήνων ὁ φιλόσοφος, εἴς τε τὴν Ἰλιάδα, B καὶ τὴν Ὀδυσσείαν, καὶ περὶ τοῦ Μαργίτου δέ· δοκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο τὸ ποίημα ὑπὸ Ὁμήρου γεγονέναι νεωτέρου καὶ ἀποπειρωμένου τῆς αὐτοῦ φύσεως πρὸς ποίησιν. ὁ δὲ Ζήνων, οὐδὲν τῶν τοῦ Ὁμήρου λέγει, ἀλλὰ διηγούμενος καὶ διδάσκων, ὅτι τὰ μὲν κατὰ δόξαν· τὰ δέ, κατὰ ἀλήθειαν γέγραφεν· ὅπως μὴ φαίνηται αὐτὸς αὑτῷ μαχόμενος, ἔν τισι δοκοῦσιν ἐναντίως εἰρῆσθαι. ὁ δὲ λόγος οὗτος, Ἀντισθένους ἐστὶ πρότερον, ὅτι τὰ C μὲν δόξῃ, τὰ δὲ ἀληθείᾳ εἴρηται τῷ ποιητῇ· ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἐξειργάσατο αὐτόν, οὐδὲ καθ' ἕκαστον τῶν ἐπὶ μέρους ἐδήλωσεν. ἔτι δὲ καὶ Περσαῖος ὁ τοῦ Ζήνωνος κατ' αὐτὴν ὑπόθεσιν γέγραφε, καὶ ἄλλοι πλείους. ὁ δὲ Πλάτων ἅμα, αἰτιώμενος αὐτόν, ὡς εἶπον· καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ θαυμαστήν τινα ἀποφαίνει τῆς ποιήσεως· ὡς ἱκανὸν ὄντα παντὸς χρήματος, καὶ πάσας ἀτεχνῶς ἀφιέντα φωνάς, ποταμῶν τε, καὶ ἀνέμων, καὶ κυμάτων· καὶ κελεύει μάλα D εἰρηνικῶς στέψαντας αὐτὸν ἐρίῳ, καὶ μύρῳ καταχέαντας, ἀφιέναι παρ' ἄλλους. τοῦτο δὲ αἱ γυναῖκες ἐπὶ τῶν χελιδόνων ποιοῦσιν. ἔτι δὲ π καὶ αὐτὸς τὴν χάριτος ἐπῶν, τὴν ποίησιν σφόδρα ἄγαται τὸν ἄνδρα. ἀτεχνῶς γάρ, οὐκ ἄνευ θείας τύχης οὐδ' ἄνευ Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος ἐπιπνοίας, δυνατὸν οὕτως ὑψηλὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ, καὶ προσέτι ἡδεῖαν γενέσθαι ποίησιν· ὥστε μὴ μόνον τοὺς ὁμογλώττους καὶ ὁμοφώνους τοσοῦτον ἤδη κατέχειν χρόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν βαρβάρων πολλούς·

qui in male inſtituta republica verſantur, ab initio ad ea ducerentur, quæ non proſunt. De his verò alia maior & longior, neque facilis oratio habenda eſt, an Homerus deliquerit circa hæc: an naturales quaſdam ſub fabularum inuolucris, hominibus, vt tum moris erat, tradiderit rationes. Non eſt enim tale diſcretu facile, ſicuti opinor: nec quum duo amici ambo graues, alter alterum accuſat, vnũ ex iis condemnare. Scripſit autem & Zeno philoſophus & in Iliadem & Odyſſeam, & de Margite, videtur enim & hoc poema ab Homero eſſe factum, adhuc iuniore, atque ſuam explorante naturam ad poëſin. At Zeno nihil de virtutibus Homeri dicit, ſed duntaxat enarrat atque docet, quod hæc quidem iuxta opinionem, illa autem ſecundum veritatem ſcripſerit: ne videretur cum ſemetipſo pugnare in iis quæ contrariè videntur dicta. Hic autem ſermo Antiſthenis ante hunc fuit, quòd partim opinione, partim veritate dicta ſint à poëta: ſed hic quidem non eum abſoluit, neque ſingula per partes explicauit. Præterea & Perſeus ille Zenonis diſcipulus iuxta hoc argumentum ſcripſit, & alij complures. Plato verò, licet eum reprehendat, vt dixi, vires tamen eius in poëſi admirabiles eſſe pronunciat: vt qui ad omnia negotia idoneus ſit, atque omnes manifeſte emittat voces, fluminum, ventorum, & fluctuum: iubétque eum valde pacifice lana coronatum, perfuſúmque vnguento, admitti ad alios. Hoc autem mulieres in hirundinibus faciunt. Præterea & ipſe gratiã eius poëſeos collaudans, valde virum admiratur. Plane enim haud ſine diuina fortuna, neq; abſque Muſarum & Apollinis inſtinctu, tã ſublimem atque magnificam poeſim fieri potuiſſe conſtat: vt non tantum eiuſdem linguæ homines tanto iam detineat tempore, verùm etiam barbarorum multos:

vtque bilingues & mixti populi illius
carminum oppido ſint gnari, multa alia
Grecorum ignorantes, quidam etiã hinc
valde procul habitantes: quãdo & apud
Indos cani aiunt Homeri poëſin, trãſla-
tam in ſuam ipſorum linguam & vocẽ.
Itaque & Indi ſidera quidem apud nos
nota, non cernunt: vrſas enim apud eos
aiunt non videri: caſuum autem Priami,
& Andromaches, & luctuum Hecu-
bæ, atque lamentationum, & Achillis
atque Hectoris fortitudinis, non ſunt in-
experti. Tantum valuit vnius viri muſi-
ca: & mihi ſane videtur hac virtute Si-
renas ſuperaſſe, & Orphea. Lapides
enim & plãtas & beſtias mulcere atque
trahere, quid eſt aliud, quàm homines
barbaros, Graecæque vocis ignaros; ita
vehementer in poteſtatem redigere, neque
linguæ neque rerum de quibus fit ſermo
gnaros: ſed plane, vt opinor, cithara com-
motos? Arbitror autem ego multos & in-
doctiorum inſuper barbarorum, nomen
quidem audiuiſſe Homeri: quid autem
ſignificet non clare noſſe, an animal, an
aliam rem an plantam. Quinetiam ſunt
quidam, qui & viri vitam laudauerunt,
multo magis quàm poëſin. In pauperta-
te enim & peregrinationibus vixiſſe, &
tantum ex poëmatibus acquiſiuiſſe, vt
ſuppeteret victus, admirandæ cuiuſdam
fortitudinis & magni animi eſt. Præter-
ea nuſquam ſcriptum eſſe illius nomen,
neque in ſua ipſum meminiſſe poëſi: ta-
metſi alij omnes, qui vim aliquam habere
exiſtimati ſunt, aut poëſim aut ſolutam
orationem ſcribentes, & primum &
vltimum ſuum ipſorum nomen inſcri-
pſerint. Multi quoque in ipſo contex-
tu, & poëmatibus: ſicut Hecatæus &
Herodotus & Thucydides. Hic enim
non tantum ſemel in hiſtoriæ principio,
ſed ſæpius teſtificatus eſt, per ſingulas
hyemes & æſtates, quod hæc conſcripſe-
rit Thucydides. Is autem ita ingenuus
erat, & magnaminus, quod nuſquam

A καὶ τοὺς μὲν διγλώττους καὶ μιγάδας σφό-
δρα ἐμπείρους εἶναι τῶν ἐπῶν αὐτοῦ, πολλὰ
τῶν ἄλλων ἀγνοοῦντας τῶν Ἑλληνικῶν, ἐνίους
δὲ καὶ τῶν σφόδρα μακρὰν διῳκισμένων· ὁ-
πότε καὶ παρ' Ἰνδοῖς ᾄδεσθαί φασι τὴν Ὁ-
μήρου ποίησιν, μεταβαλόντων αὐτὴν εἰς τὴν
σφετέραν διάλεκτόν τε καὶ φωνήν. ὥστε καὶ
Ἰνδοί, τῶν μὲν ἄστρων τῶν παρ' ἡμῖν, πολλῶν
εἰσὶν ἀθέατοι· τὰς γὰρ ἄρκτους, οὔ φασι φαί-
νεσθαι παρ' αὐτοῖς· τῶν δὲ Πριάμου παθημάτων,
καὶ τῶν Ἀνδρομάχης καὶ Ἑκάβης θρήνων, καὶ
B ὀδυρμῶν, καὶ τῆς Ἀχιλλέως τε καὶ Ἕκτορος
ἀνδρείας, οὐκ ἀπείρως ἔχουσι. τοσοῦτον ἴσχυσεν
ἑνὸς ἀνδρὸς μουσική· καὶ δοκεῖ ἔμοιγε, τῇ
δυνάμει ταύτῃ, τάς τε Σειρῆνας ὑπερ-
βαλέσθαι, καὶ τὸν Ὀρφέα. τὸ γὰρ λίθους τε καὶ
φυτὰ, καὶ θηρία κηλεῖν καὶ ἄγειν, τί ἐστιν ἕτε-
ρον, ἢ τὸ βαρβάρους ἀνθρώπους ἀσυνέ-
τους τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς, οὕτως ἄγαν χει-
ρώσασθαι, μήτε τῆς γλώττης, μήτε τῶν
πραγμάτων ἐμπείρους ὄντας, ὑπὲρ ὧν
ὁ λόγος· ἀλλ' ἀτεχνῶς, καθάπερ οἶμαι,
C πρὸς κιθάραν κηλουμένους; ἡγοῦμαι δὲ ἔ-
γωγε, πολλοὺς καὶ τῶν ἀμαθεστέρων ἔτι βαρ-
βάρων, τὸ μὲν ὄνομα ἀκηκοέναι τὸ Ὁμήρου·
ὅ,τι δὲ δηλοῖ, τοῦτο μὴ εἰδέναι σαφῶς, εἴτε
ζῶον, εἴτε πρᾶγμα ἕτερον, εἴτε φυτόν. οὐ
μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν βίον ἐπαινέσαι τινὰς τοῦ
ἀνδρὸς, πολὺ μᾶλλον τῆς ποιήσεως. τὸ γὰρ ἐν
πενίᾳ διαγενέσθαι, καὶ ἀλώμενον, καὶ τοσοῦτον
ἀπὸ τῶν ποιημάτων πορίζοντα, ὁπόσον ἀποζῆν,
θαῦμα τῆς ἀνδρείας καὶ μεγαλοφροσύνης.
ἔτι δὲ τὸ μηδαμοῦ γεγράφθαι τὸ αὐτοῦ
D ὄνομα· ἀλλὰ μηδὲ ἐν τῇ αὐτοῦ ποιήσει
μνησθῆναι· καίτοι τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὁπό-
σοι τινὰ ἔδοξαν ἔχειν δύναμιν, ἢ περὶ ποίη-
σιν, ἢ καταλογάδην συγγράφοντες, καὶ πρῶ-
τον, καὶ τελευταῖον, τὸ ἑαυτῶν ὄνομα συγγρα-
φόντων. πολλῶν δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις τε
καὶ ποιήμασιν, ὥσπερ Ἑκαταῖός τε καὶ Ἡρό-
δοτος, καὶ Θουκυδίδης. ὁ μὲν οὖν οὐχ ἅπαξ
μόνον ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ πολλά-
κις διαμαρτυρόμενος, καθ' ἕκαστον χει-
μῶνα καὶ θέρος, ὅτι ταῦτα ξυνέγραψε
Θουκυδίδης. ὁ δὲ, οὕτως ἄρα ἐλεύθερος
ἦν καὶ μεγαλόφρων, ὥστε οὐδαμοῦ,

A φανήσεται τῆς ποιήσεως αὐτοῦ μεμνημένος· ἀλλὰ τῷ ὄντι, ὥσπερ οἱ προφῆται τῶν θεῶν ἐξ ἀφανοῦς καὶ ἀδύτου, ποθὲν φθεγγόμενος. ὅτι δὲ καὶ ὠφέλιμα πάντα καὶ χρήσιμα ἔγραψε, τὰ μὲν ἄλλα εἰ διεξίοι τις, πολὺ ἂν ἔργον εἴη εἰπεῖν, ὅσα πεποίηκε περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας· περὶ δὲ τῶν βασιλέων, ἐν βραχεῖ οἵους φησὶ δεῖν εἶναι. ὃν γὰρ ἂν ἐπαινῇ τῶν βασιλέων, Διὶ μῆτιν ἀτάλαντον φησὶν εἶναι, καὶ διοτρεφέας ἅπαντας τοὺς ἀγαθοὺς βασιλέας· καὶ τὸν B Μίνω μεγίστην ἐπὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχοντα παρὰ τοῖς Ἕλλησι, τοῦ Διὸς ὁμιλητήν τε, καὶ μαθητὴν εἶναι φησίν· ὡς πρῶτον δὴ καὶ μέγιστον ἁπάντων ἐκεῖνον βασιλέα, καὶ μόνον αὐτὸν ἐπιστάμενον, καὶ παραδιδόντα τὴν βασιλικὴν τέχνην· καὶ τοὺς ἀγαθοὺς βασιλέας δέον πρὸς ἐκεῖνον βλέποντας, κατευθύνειν τὴν ἀρχὴν, ἀφομοιοῦντας, ὡς δυνατόν ἐστιν, ἀνθρώπους θεῷ, τὸν αὐτὸν τρόπον· τὸ δὲ τοῦ Διὸς ἦθος, καὶ τὴν βασιλείαν ὁποία τίς ἐστιν, ἐν πολλοῖς μὲν ἄλλοις ποιεῖ φανεράν, ὡς δ' ἐν βραχεῖ C περιλαβόντα εἰπεῖν, τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὴν διάνοιαν δηλοῖ πολλάκις, ἀεί ποτε αὐτὸν οὕτως ὀνομάζων, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε· ὡς δέον τὴν τῶν βασιλέων ἐπιμέλειαν, πατρικὴν καὶ κηδεμονικὴν εἶναι, μετ' εὐνοίας καὶ φιλίας· ὡς μηδέποτε ἄλλως προσήκειν ἀνθρώπῳ προΐστασθαί τε καὶ ἄρχειν, ἢ ἀγαπῶντα καὶ προνοοῦντα, ὁπότε ὁ Ζεὺς οὐχ ὑπερορᾷ πατὴρ τῶν ἀνθρώπων καλεῖσθαι. D

appareat in poëſi ſui meminiſſe: ſed reuera, quemadmodum deorum prophetæ, ex obſcuro & adyto alicunde vocem miſerit. Quod autem omnia fructuoſa & vtilia ſcripſerit, & alia quidem, ſi quis recitet, multum foret laboris: quæ vero ſcripſit de virtute & vitiis [cui non vtilia eſſe manifeſtum eſt?] Et de regibus, quales eſſe oporteat, breuiter ſuã declarauit ſententiam. Quemcunque enim regum laudat, æqualem Ioui conſilio eſſe ait, atque à Ioue educatos omnes bonos reges. Et Minoa illum, qui maximam iuſtitię laudem apud Græcos conſecutus eſt, Iouis confabulonẽ atque diſcipulũ vocat: quòd is videlicet primus & maximus omnium ſit rex, norit atque tradat regiam artem: quodque bonos reges eum reſpicere, & principatũ iuxta illius dirigere oporteat: vt homines Deo, quãtum fieri poteſt, moribus fiant ſimiles. Iouis autem mores, & regnũ quale fuerit, in multis quidem & aliis declarat: quantum vero breuibus comprehendi poteſt, illius potentiam atque conſilium ſæpe manifeſtat, ſemper illum appellans, parens hominũque deûmque: quòd videlicet conueniat, regum curam & paternam & procuratoriam eſſe, cum beneuolẽtia & vtilitate: & quòd nunquam aliter homini conueniat præfecturam aut imperium gerere, quam ſi diligat, prouideatque, quando ne Iupiter quidem dignatur hominum pater appellari.

ΠΕΡΙ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ. νδ'.

Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος, καὶ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, καὶ Πῶλος, καὶ Πρόδικος οἱ σοφισταὶ χρόνον τινὰ ἤνθησαν ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ θαυμαστῆς ἐτύγχανον φήμης οὐ μόνον ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, καὶ παρ' Ἀθηναίοις, καὶ χρήματα πολλὰ συνέλεξαν, δημοσίᾳ τε παρὰ τῶν πόλεων, καὶ

DE SOCRATE. LIIII.

Hippias Elæus, & Gorgias Leontinus, & Polus atque Prodicus, ſophiſtæ aliquandiu floruerunt in Græcia, & admirandam conſecuti erant famam: nõ in aliis ſolũ ciuitatibus, verũ etiã Spartæ, & apud Athenienſes, pecuniáſq; multas collegerunt & publicè à ciuitatibus, &

A ab optimatibus quibuſdam & regibus, & à priuatis, vt quiſque dare poterat. Orationes quoque habuerunt multas: ſed mentem non habentes, ne modicam quidem, ex quibus, opinor, pecunias acquirere, hominibúſque ſtolidis placere queas, ſed nihil ad virtutẽ erudiri. Alius autem vir quidam Abderites erat, qui nõ ſolum nullas ab aliis accepit pecunias, ſed etiam ſuas ipſius perdidit facultates, quæ maximæ erant: perdidit autem philoſophando, nihil eas curans videlicet, nullũque ſibi commodum quærẽs. B Erat autem & Socrates Athenis, vir pauper & popularis: Ne hic quidem propter paupertatẽ coactus eſt aliquid accipere: tametſi vxorem haberet quæ argentum non odiſſet, liberóſque opus habentes educatione: & cum adoleſcentibus dicatur ditiſſimis habuiſſe conſuetudinem, & quoſdã (vt aiunt) nihil parſuros fuiſſe prorſus, quin illi ſua communicaſſent. Erat autem cætera moribus cõmunis & humanus, exhibuitque ſeſe omnibus, cum ipſo conſuetudinem agere & diſputare volentibus, C Verſabatur autem plurimùm circa forũ. & ingrediebatur in palæſtras, ſedebátque circa menſarios (quemadmodum qui viles in foro merces oſtentant, circumferúntque ad oſtia) ſi quis vel adoleſcentũ vel ſeniorum quid vellet interrogare, aut audire. Multi igitur potentium & rhetorum, ſimulabant ſe eum ne videre quidem. D Qui autem acceſſit tanquam qui offendunt pedem, doléntque, citò receſſit. At illorum iam admirabilium ſophiſtarum ſermones exoleuerunt, nihilque illorum præter nomina ſupereſt: Socratis verò neſcio quomodo permanent: permanebúntque in omne tempus. quod ſanè mirum eſt, quum ipſe nihil ſcripſerit, nec reliquerit neque commentariũ, neque teſtamentum. Deceſſit enim homo inteſtatus, quòd ad ſapientiam pecuniáſque attinet. Cæterum ſubſtantiam quidem non habebat, quæ publicaretur, ſicut fieri ſolet

A παρὰ δυναστῶν τινῶν, καὶ βασιλέων, καὶ ἰδιωτῶν, ὡς ἕκαστος εἶχε δυνάμεως. ἔλεγον δὲ πολλοὺς μὲν λόγους, νοῦν δὲ οὐκ ἔχοντας οὐδὲ βραχύν· ἀφ' ὧν ἐστιν, οἶμαι, χρήματα ποιεῖν, καὶ ἀνθρώποις ἠλιθίοις ἀρέσκειν. ἄλλος δέ τις ἀνὴρ Ἀβδηρίτης, οὐχ ὅπως ἀργύριον παρ' ἑτέρων ἐλάμβανεν, ἀλλὰ καὶ διέφθειρε τὴν οὐσίαν τὴν αὐτοῦ, συχνὴν οὖσαν· καὶ ἀπώλεσε φιλοσοφῶν ἀναισθήτως δηλονότι, καὶ ζητῶν οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ. B ἦν δὲ καὶ Σωκράτης Ἀθήνησι πένης ἀνὴρ καὶ δημοτικός, οὐδὲ οὗτος ὑπὸ τῆς πενίας ἀναγκαζόμενος οὐδὲν λαμβάνειν· καί τοι γυναῖκα εἶχεν οὐ μισοῦσαν ἀργύριον, καὶ παῖδας δεομένους διατροφῆς· καὶ τῶν νέων λέγεται τοῖς πλουσιωτάτοις συνεῖναι, ὧν φασιν ἐνίους μηδενὸς ἁπλῶς φείσασθαι πρὸς αὐτόν. ἦν δὲ τἆλλα τοῦ τρόπου κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος, καὶ παρεῖχεν αὐτὸν τοῖς βουλομένοις προσεῖναι καὶ διαλέγεσθαι· περί τε τὴν C ἀγορὰν τὰ πολλὰ διατρίβων, καὶ εἰς τὰς παλαίστρας εἰσιών, καὶ πρὸς ταῖς τραπέζαις καθεζόμενος· ὥσπερ οἱ τὰ ὤνια τὰ φαῦλα δεικνύντες ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ περιφέροντες ἐπὶ τὰς θύρας· εἴ τις ἄρα ἐθελήσει πυθέσθαι τι ἢ ἀκοῦσαι τῶν νεωτέρων ἢ τῶν πρεσβυτέρων. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῶν δυνατῶν καὶ ῥητόρων, προσεποιοῦντο οὐ μηδὲ ὁρᾶν αὐτόν. ὁ δὲ προσελθών, ὥσπερ οἱ προσπταίσαντες, καὶ ἀλγήσας, D ταχὺ ἀπηλλάττετο. ἀλλὰ δὴ τῶν μὲν θαυμαζομένων ἐκείνων σοφιστῶν, ἐκλελοίπασιν οἱ λόγοι, καὶ οὐδὲν ἢ τὰ ὀνόματα μόνον ἐστί· οἱ δὲ τοῦ Σωκράτους, οὐκ οἶδ', ὅπως διαμένουσι, καὶ διαμενοῦσι τὸν ἅπαντα χρόνον· τούτου μὲν αὐτοῦ μηδὲν γράψαντος ἢ καταλιπόντος, οὔτε σύγγραμμα, οὔτε διαθήκας. ἐτελεύτα γὰρ ἀνὴρ ἀδιάθετος, τήν τε σοφίαν καὶ τὰ χρήματα. ἀλλὰ οὐσίαν μὲν οὐκ εἶχεν, ὥστε δημευθῆναι· καθάπερ εἴωθε γίγνεσθαι

τῶν καταδικασθέντων· οἱ λόγοι δὲ τῷ ὄντι ἐδημεύθησαν, μὰ Δί', οὐχ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν φίλων. οὐδὲν μέντοι ἧττον, καὶ νῦν φανερῶν τε ὄντων καὶ τιμωμένων, ὀλίγοι ξυνίασι καὶ μετέχουσιν.

A morte condemnatis: ſermones autem verè publicati ſunt, non hercle ab inimicis, ſed ab amicis. Qui licet etiamnum nihil minus ſint manifeſti, & honorentur: pauci tamen intelligunt, eorúmque ſtudent eſſe participes.

ΠΕΡΙ ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ Σωκράτους. νε΄.

Ἐπεὶ φαίνῃ καὶ τἆλλα Σωκράτους ὢν ἐπαινέτης, καὶ τὸν ἄνδρα ἐκπεπληγμένος ἐν τοῖς λόγοις, ἔχοις μοι εἰπεῖν, ὅτου μαθητὴς γέγονε τῶν σοφῶν; ὥσπερ Φειδίας μὲν ὁ ἀγαλματοποιὸς Ἱππίου, Πολύγνωτος δὲ ὁ ζωγράφος, καὶ ὁ ἀδελφὸς, ἀμφότεροι τοῦ πατρὸς Ἀγλαοφῶντος. Πυθαγόρου δὲ Φερεκύδης λέγεται διδάσκαλος γενέσθαι· Πυθαγόρας δὲ Ἐμπεδοκλέους καὶ ἑτέρων. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν πλείστων ἔχομεν εἰπεῖν τοὺς διδασκάλους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, ὅτῳ ἕκαστος συγγενόμενος, λόγου ἄξιος ἐγένετο· δίχα γε Ἡρακλείτου τοῦ Ἐφεσίου, καὶ Ἡσιόδου τοῦ Ἀσκραίου. ὁ μὲν γὰρ φησὶν, ὅτι ποιμαίνων ἐν τῷ Ἑλικῶνι, παρὰ τῶν Μουσῶν ἔλαβεν ἐν δάφνης ὄζῳ τὴν ποίησιν· ἵνα μὴ πράγματα ἔχοιμεν ζητοῦντες αὐτοῦ τὸν διδάσκαλον. Ἡράκλειτος δὲ ἔτι γενναιότερον αὐτὸς ἐξεῦρε τὴν τοῦ παντὸς φύσιν, ὁποία τυγχάνει οὖσα, μηδενὸς διδάξαντος, καὶ γενέσθαι παρ' αὐτοῦ σοφός. Ὁμήρου μὲν γὰρ, ὥσπερ τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὸν, καὶ τοῦτο ἄδηλον τοῖς Ἕλλησιν. ὁ δὲ Σωκράτης, ὅτι μὲν παῖς ὢν ἐμάνθανε λιθοξόος τὴν τοῦ πατρὸς τέχνην ἀκηκόαμεν· τὸν δὲ τῆς σοφίας αὐτοῦ διδάσκαλον, οὕτως ὠφελίμου καὶ καλῆς γενομένης, σὺ ἡμῖν σαφῶς εἰπὲ, καὶ μὴ φθονήσῃς. ἀλλὰ τοῦτό γε οἶμαι πολλοῖς εἶναι σαφὲς, *εἴ τις ἔμπειρος ἀμφοῖν τοῖν ἀνδροῖν· ὅτι Σωκράτης τόγε ἀληθὲς Ὁμήρου μαθητὴς γέγονεν, οὐχ ὥσπερ ἔνιοι φασὶν, Ἀρχελάου. καὶ πῶς οἷόν τε, τὸν μήτε ξυγγενόμενον Ὁμήρῳ, μήτε ἰδόντα πώποτε,

χ. ἐστ.

DE HOMERO ET SOCRATE. LV.

QVandoquidem videris etiã B alioqui Socratis eſſe laudator, atq; vir tibi ſtupori eſt, poſſes ne mihi dicere, cuius diſcipulus fuerit ſapientum? Quemadmodum Phidias quidem ille ſtatuarius Hippi, Polygnotus autẽ pictor & eius frater ambo patris Aglaophontis fuerũt diſcipuli. Pythagoræ quoque Pherecydes dicitur magiſter fuiſſe. Pythagoras autem Empedoclis, & aliorum. Ita plurimorum aliorum clariſsimorum virorum C poſſemus dicere preceptores, quo cũ quiſque verſatus clarus euaſit: præterquam Heracliti Epheſij, & Heſiodi Aſcræi. Hic enim dicit quod quum paſceret oues in Helicone, à Muſis in lauri ramo acceperit poëſin: ne laboraremus, illius quęrendo magiſtrum. Heraclitus verò adhuc generoſius fecit, ipſe enim inuenit vniuerſi naturam, qualis exiſtit, nemine docente, factúſque eſt à ſeipſo ſapiens. De Homero quidem, ſicut alia quæ illi D contigerunt, ita & hoc incertum apud Græcos. Socrates verò, quòd quidẽ puer didicerit patris lapidicidę artem, audiuimus: ſapiẽtiæ autẽ illius magiſtrum, tam vtilis tamque honeſtæ, tu nobis perſpicue ede, & ne nobis hoc dicere graueris. At ego hoc ſanè multis arbitror eſſe perſpicuum, ſi quis modo amborum virorũ habeat experientiam, quod Socrates in veritate Homeri diſcipulus fuerit: non vt nonnulli dicunt, Archelai. Et quomodo fieri potuit, quum nunquam verſatus ſit apud Homerum, neque vnquam viderit,

*ſed tot annos poſt ſit natus, vt Homeri diſcipulus eſſet? Quid ni? Num ſi quis temporibus Homeri vixit, nec tamen audiuit Homeri verſus heroicos, aut audiēs non aduertit animum, eum dicemus Homeri diſcipulum fuiſſe? Nequaquam. Non ergo abſurdum, eum qui licet non conuerſatus ſit, neque viderit, intelligat autem Homeri poëſin, totiuſque illius animi habeat experientiam, diſcipulum Homeri * fuiſſe. An nullum cuiuſquam imitatorem dices, qui non eodem tempore vixerit? Non equidem. Qui ergo imitator eſſe poteſt, poteſt & diſcipulus eſſe. Qui enim rectè quempiam imitatur, nouit vtique illum qualis erat: atque imitās illius facta atque ſermones, quantum fieri poteſt, ſe illius ſimilem conatur demonſtrare. Hoc ipſum autem & diſcipulus facere videtur, imitans magiſtrum, attentúmque illi habens animum, artem diſcit. Viſus autem, & vitæ conſuetudo, nihil facit ad diſcendum. Multi enim vident tibicines, cumque illis habent conſuetudinem, atque eos audiunt quotidie, neque tamen tibiam inflare poſſent: vt qui non artis gratia, neque attento animo cum illis verſantur. Cæterum ſi metuis diſcipulum Homeri Socratem vocare, ſed duntaxat imitatorem, nihil mea retulerit. Mihi verò hoc non minus incredibile, quam illud videtur. Homerus enim poëta fuit, qualis nullus alius: Socrates autē philoſophus. Eſto, ita quidem neque Archilochum diceres Homeri imitatorem, quòd non eodem vtatur metro ad totam poëſin, ſed aliis ferè: neque Steſichorū, quòd ille quidē verſus fecit heroicos; Steſichorus verò carmina. Prorſus. Hoc tamen omnes dicunt Greci, Steſichorū Homeri fuiſſe imitatorem, & valde illius eſſe ſimilem poëſi. Socrates autem, qua in re tibi videtur Homeri eſſe ſimilis? Primum quidē, & maximè, moribus. Neuter enim eorum arrogans erat, aut impudens, ſicut indoctiſſimi ſophiſtarum. Ho-*

A ἀλλὰ τοσούτοις ἔτεσιν ὕστερον γενόμενον, Ὁμήρου φάναι μαθητήν; τί δέ; ὅστις καθ' Ὅμηρον ἐγένετο, μηδὲν δὲ ἤκουσε τῶν Ὁμήρου ἐπῶν, ἢ ἀκούων μηδενὶ προσεῖχε τὸν νοῦν, ἐᾶθ' ὅπως φήσομεν ἐκεῖνον Ὁμήρου μαθητήν; οὐδαμῶς. οὐκοῦν ἄτοπον τὸν μήτε ξυγγενόμενον, μήτε ἰδόντα, * τῆς δὲ ποιήσεως ξυνέντα τῆς Ὁμήρου, καὶ τῆς ὅλης διανοίας ἔμπειρον γενόμενον, μαθητὴν Ὁμήρου γενέσθαι *· ἢ οὐδὲ ζη- B λωτὴν οὐδένα, οὐδενός φήσεις, τῶν μὴ γενομένων ἅμα; ἔγωγε. εἴπερ οὖν ζηλωτής, καὶ μαθητὴς εἴη ἄν. ὁ γὰρ ζηλῶν τινὰ ὀρθῶς, ἐπίσταται δήπου ἐκεῖνον, ὁποῖος ἦν· καὶ μιμούμενος τὰ ἔργα καὶ τοὺς λόγους, ὡς οἷόν τε, ἐπιχειρεῖ ὅμοιον αὐτὸν ἀποφαίνειν. ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ ὁ μαθητὴς ποιεῖν ἔοικε, μιμούμενος τὸν διδάσκαλον, καὶ προσέχων ἀναλαμβάνει τὴν τέχνην. τὸ δὲ ὁρᾶν καὶ ξυνεῖναι, οὐδέν ἐστι πρὸς τὸ C μανθάνειν. πολλοὶ γὰρ καὶ ὁρῶσιν αὐλητὰς, καὶ ξύνεισι, καὶ ἀκούουσιν ὁσημέραι, καὶ οὐδ' ἂν ἐμφυσῆσαι τοῖς αὐλοῖς δύναιντο· οἱ ἂν μὴ ἐπὶ τέχνῃ, μηδὲ προσέχοντες ξυνῶσιν. ἀλλ' εἴγε δυσωπῇ μαθητὴν Ὁμήρου τὸν Σωκράτην καλεῖν, ζηλωτὴν δὲ μόνον, οὐδέν μοι διοίσει. ἐμοὶ μὲν οὐχ ἧττον παράδοξον τοῦτο ἐκείνου δοκεῖ. Ὅμηρος μὲν γὰρ ποιητὴς γέγονεν οἷος οὐδεὶς ἄλλος· Σωκράτης δὲ φιλόσοφος· εἶεν. οὕτως μὲν D οὐδὲ Ἀρχίλοχον εἴποις ἂν Ὁμήρου * ζηλωτὴν, ὅτι μὴ τῷ αὐτῷ μέτρῳ κέχρηται εἰς ὅλην τὴν ποίησιν, ἀλλ' ἑτέροις τὸ πλέον· οὐδὲ Στησίχορον, ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἔπη ἐποίει· Στησίχορος δὲ μελοποιὸς ἦν. ναί. τοῦτό γε ἅπαντες φασὶν οἱ Ἕλληνες, Στησίχορον Ὁμήρου ζηλωτὴν γενέσθαι, καὶ σφόδρα ἐοικέναι κατὰ τὴν ποίησιν. Σωκράτης δὲ κατά τι σοι δοκεῖ Ὁμήρῳ ἐοικέναι; τὸ μὲν πρῶτον καὶ μέγιστον κατὰ τὸ ἦθος. οὐδέτερος γὰρ αὐτῶν * ἀλαζὼν ἦν; οὐδὲ ἀναιδὴς, ὥσπερ οἱ ἀμαθέστατοι τῶν σοφιστῶν. Ὅμηρος

γρ. τὴν δὲ τ π.

γρ. λέγεσθαι

γρ. μαθητὴν,

γρ. αὐτοῖν

μὲν γὰρ οὐδὲ ὁπόθεν ἦν, εἰπεῖν ἠξίωσεν, οὐδὲ ὧν τινων γονέων, οὐδὲ ὅς τις αὐτὸς ἐκαλεῖτο· ἀλλὰ ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ καὶ τὸ ὄνομα ἠγνοοῦμεν ἂν τοῦ γράψαντος τὴν Ἰλιάδα, καὶ τὴν Ὀδύσσειαν. Σωκράτης δὲ, τὴν μὲν πατρίδα οὐχ οἷός τε ἦν ἀποκρύψασθαι, διὰ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ σφόδρα ἐνδόξους εἶναι τὰς Ἀθήνας, καὶ τὴν Ἑλλήνων ἀρχὴν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον· οὐδὲν δὲ πώποτε εἶπεν ὑπὲρ αὐτοῦ μέγα, οὐδὲ προσεποιεῖτο σοφίαν οὐδεμίαν· καί-B τοι τοῦ Ἀπόλλωνος χρήσαντος, ὡς εἴη σοφώτατος Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων. τελευταῖον δὲ οὐδὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ κατέλιπε γράψας. καὶ ταύτῃ γε ὑπερέβαλε τὸν Ὅμηρον. ὥσπερ γὰρ τὸ ὄνομα τὸ ἐκείνου παρ' ἑτέρων ἀκούοντες ἴσμεν· οὕτω καὶ τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους, ἄλλων καταλιπόντων. οὕτως ἄγαν κεκολασμένω ἤστην, καὶ ἐσωφρονείτην ἄμφω τὼ ἄνδρε. ἔπειτα ὑπερεῖδον κτήσεως χρημάτων, ὁμοίως Σωκράτης τε καὶ Ὅμηρος. περὶ δὲ τούτοις, ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐσπουδαζέτην καὶ ἐλε-C γέτην· ὁ μὲν, διὰ τῆς ποιήσεως, ὁ δὲ καταλογάδην· περὶ ἀρετῆς ἀνθρώπων, καὶ περὶ κακίας, καὶ ἁμαρτημάτων, καὶ κατορθωμάτων, καὶ περὶ ἀληθείας, καὶ ἀπάτης, καὶ ὅπως δοξάζουσιν οἱ πολλοὶ, καὶ ὅπως ἐπίστανται οἱ φρόνιμοι. καὶ μὴν εἰκάσαι καὶ παραβαλεῖν ἱκανώτατοι ἤστην. τοῦτο μὲν θαυμαστὸν, εἰ ταῖς Ὁμήρου παραβολαῖς, πυρὸς καὶ ἀνέμων, καὶ θαλάττης, καὶ ἀετῶν, καὶ ταύρων, καὶ λεόντων, καὶ τῶν ἄλλων, οἷς ἐκόσμησε τὴν ποίησιν Ὅμηρος, σὺ παραβάλ-D λειν ἀξιώσεις τοὺς Σωκράτους κεραμέας, καὶ τοὺς σκυτοτόμους. εἶτ' ἄρ γε, ὦ μακάριε, καὶ τὴν Ἀρχιλόχου ἀλώπεκα, τοῖς λέουσι, καὶ ταῖς παρδάλεσι παραβαλλόμενοι, καὶ οὐδενὸς ἢ μὴ πολὺ ἀπολείπειν φαμέν. ἀλλὰ γὰρ ἴσως καὶ τὰ Ὁμήρου τὰ τοιαῦτα ἀποδοκιμάζεις, ὅπου μέμνηται ψαρῶν, ἢ κολοιῶν, ἢ ἀκρίδων, ἢ δαλοῦ, ἢ τέφρας, ἢ κυάμων τε καὶ ἐρεβίνθων, ἢ λικμῶντας ἀνθρώπους πεποίηκεν; ἀλλὰ ταῦτά σοι δοκεῖ τὰ φαυλότατα εἶναι τῶν Ὁμήρου· μόνους δὲ θαυμάζεις τοὺς λέοντας, καὶ τοὺς ἀετοὺς, καὶ τὰς Σκύλλας,

A *merus enim, neque vnde eſſet, dicere dignatus eſt, neque quorum parentum, neque quis ipſe vocaretur: ſed quantũ in illo fuit, & nomen ignoraſſemus, eius qui Iliada & Odyſſeam ſcripſit. Socrates verò patriam quidem non potuit abſcondere, propter magnitudinem, & quia Athenæ valde erant celebres, & Græcorum imperium illo tempore obtinebant: nunquam autem quicquam de ſe magnũ dixit, nullámque præ ſe tulit ſapientiam,* B *licet Apollo reſpondiſſet eum omnium Græcorum & barbarorum ſapientiſsimum eſſe. Poſtremò neque ſuos reliquit ſermones ſcriptos, & hac ratione ſuperauit Homerum. Quemadmodum enim illius nomen ex alijs auditum nouimus, ità etiam Socratis ſermones ab aliis relictos. Ita nimis caſtigati erant, atque modeſti, ambo hi viri. Deinde contempſerũt pecuniarum poſſeſsionem ſimiliter, Socrates & Homerus. Ad hæc, iiſdem pro* C *rebus impenderũt operam, dixerúntque: hic quidem poeticè, ille vero oratione ſoluta, nempe de hominum virtute, déque viciis & peccatis & rectè factis, déque veritate & errore, & quomodo opinentur plebeij, & quomodo ſciant prudentes. Quin etiam aſsimilare atque comparare peritiſsimi erant, Hoc ſanè admirabile eſt, ſi Homeri ſimilitudinibus de igne & ventis & mari, & aquilis & tauris & leonibus, atque aliis quibus exornauit poëſin Homerus, tu comparã-* D *dos exiſtimaueris Socratis figulos & ſutores. Siquidem, ô beate, & Archilochi vulpem leonibus & pardalibus comparamus, & nihil aut non adeo multũ inferiorẽ eſſe dicimus. Atqui fortaſſe Homeri quoque eiuſmodi quædã reprobas, vbi meminit ſturnorum aut graculorum, aut locuſtarum, aut torris aut cineris, aut fabarum aut cicerum, aut vbi vẽtilantes ſcripſit homines? An hęc tibi videntur viliſsima eſſe apud Homerũ: ſolóſque admiraris Leones & aquilas, & Scyllas* Iliad.

A & Cyclopas, quibus ille mulcebat ſenſu carentes, quemadmodum nutrices pueros quum de Lamia narrant? Atqui ſicut Homerus per fabulas & hiſtoriam conatus eſt homines erudire, valde ad erudiendum difficiles: ita & Socrates frequenter ſimili ratione vſus eſt. Interdum quidem profeſſus ſe rem ſeriam agere, interdum autem ſe ludere ſimulans. Huius gratia hominibus quidem aliis profuit, forſan autem offendit fabularum hiſtoriarúmque conſcriptores. B Non ergo ne illos quidem circa Gorgiam, aut Polum, aut Thraſymachum, aut Prodicum, aut Menonem, aut Euthyphronem, aut Anytum, aut Alcibiadem, aut Lachetem temere fecit dicentes, quum licuiſſet nomina ſubtrahere, ſed nouerat hoc vel maximè prodeſſe audientibus, ſi modo intelligerent. *Ex ſermonibus enim homines, & ex hominibus ſermones conſiderare, haud facile eſt aliis quàm philo- C ſophis & eruditis. Vulgus autem temere putat talia dici, & turbā alioqui atque nugas arbitratur. Socrates autē putabat, quoties arrogantē introduceret hominem, ſe de arrogantia dicere: & quoties impudentem aut nugonem, de impudentia & nugacitate: & quando ingratum & iracundum, de ingratitudine & ira dehortari, & in aliis ſimiliter affectiones & morbos, homineſque ab illis correptos affectionibus & morbis, dilucidius D oſtendit quales eſſent, quàm ſi ſermones nudos dixiſſet. Videtur autem & hoc mihi ab Homero accepiſſe. Quippe & ille, quum narrat de Dolone, quomodo & concupiuerit Achillis equos, & quomodo quum poſſet hoſtes effugere, ſteterit haſta propè infixa, nihilque ei profuerit velocitas: & quomodo correptus fuerit à metu, & concuſſerit dentes, & quomodo hoſtibus non ſolum quæſita dixerit, verùm ea quoque quæ nemo interrogauerat: nam & Thraces equos indicauit, & Rheſum, quem nemo ſciebat

Iliad. x.

καὶ τοὺς Κύκλωπας, οἷς ἐκεῖνος ἐκήλει τοὺς ἀναισθήτους· ὥσπερ αἱ τίτθαι τὰ παιδία, διηγούμεναι τὴν Λαμίαν. καὶ μὴν ὥσπερ Ὅμηρος, διά τε μύθων καὶ ἱστορίας ἐπεχείρησε τοὺς ἀνθρώπους παιδεύειν, σφόδρα ἐργώδεις ὄντας παιδευθῆναι· καὶ Σωκράτης πολλάκις ἐχρῆτο τῷ τοιούτῳ· ποτὲ μὲν σπουδάζειν ὁμολογῶν, ποτὲ δὲ παίζειν προσποιούμενος. τούτου ἕνεκεν ἀνθρώποις ἄλλοις ὠφέλει, ἴσως δὲ προσέκρουσε τοῖς μυθολόγοις, καὶ τοῖς συγγραφεῦσιν. οὐ τοίνυν οὐδὲ τοὺς περὶ Γοργίαν, ἢ Πῶλον, ἢ Θρασύμαχον, ἢ Πρόδικον, ἢ Μένωνα, ἢ Εὐθύφρονα, ἢ Ἄνυτον, ἢ Ἀλκιβιάδην, ἢ Λάχητα, μάτην ἐποίει λέγοντας, ἐξὸν ἀφελεῖν τὰ ὀνόματα· ἀλλὰ ᾔδει τούτῳ καὶ μάλιστα ὀνήσειν τοὺς ἀκούοντας, εἴπως ξυνεῖεν, ἀπό τε τῶν λόγων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τοὺς λόγους· ὃ ξυνορᾶν, οὐ ῥᾴδιον ἄλλοις, ἢ τοῖς φιλοσόφοις, καὶ τοῖς πεπαιδευμένοις. οἱ δὲ πολλοὶ μάτην οἴονται τὰ τοιαῦτα λέγεσθαι, καὶ ὄχλον ἄλλως καὶ φλυαρίαν ἡγοῦνται. Σωκράτης δὲ ἐνόμιζεν, ὁπόσακις μὲν ἀλαζόνα ἄνθρωπον εἰσάγει, περὶ ἀλαζονείας λέγειν· ὁπότε δὲ ἀναίσχυντον καὶ βδελυρὸν, περὶ ἀναιδείας καὶ βδελυρίας· ὁπότε δὲ ἀγνώμονα καὶ ὀργίλον, ἀγνωμοσύνης καὶ ὀργῆς ἀποτρέπει. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως· τὰ πάθη καὶ τὰ νοσήματα ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἐχομένων τοῖς πάθεσιν, ἢ τοῖς νοσήμασι, σαφέστερον ἐδείκνυεν ὁποῖά εἰσιν, ἢ εἰ τοὺς λόγους ψιλοὺς ἔλεγεν. δοκεῖ δέ μοι καὶ τοῦτο παρ' Ὁμήρου λαβεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖνος, ὅταν μὲν διηγῆται περὶ Δόλωνος, ὅπως καὶ ἐπεθύμησε τῶν ἵππων τοῦ Ἀχιλλέως, ὅπως δὲ τοὺς πολεμίους ἀποφεύγειν δυνάμενος, ἔστη, τοῦ δόρατος ἐγγὺς παγέντος· καὶ οὐδὲν αὐτὸν ὤνησε τὸ τάχος· ὅπως δὲ ἐβάμβαινεν ὑπὸ τοῦ δέους, καὶ συνεκρότει τοὺς ὀδόντας· ὅπως δὲ ἔλεγε τοῖς πολεμίοις, οὐ μόνον εἴ τι ἐρωτῷεν, ἀλλὰ καὶ περὶ ὧν μηδεὶς ἐπυνθάνετο· καὶ γὰρ τοὺς ἵππους ἐμήνυσε τοὺς Θρᾳκικοὺς, καὶ τὸν Ῥῆσον, ὃν οὐδεὶς ᾔδει

A ἀφιγμένοι. ταῦτα δὲ λέγων, οὕτω σφόδρα ἐναργῶς, οὐ περὶ δειλίας ὑμῖν καὶ φιλοδοξίας δοκεῖ διαλέγεσθαι. ὅταν δὲ περὶ τοῦ Πανδάρου, ὡς συνέχεε τὰς σπονδάς, ἐλπίσας δῶρα παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Πριάμου· καὶ οὔτε ἀπέκτεινε τὸν Μενέλεων βαλών, καί τοι τοξότης ἱκανὸς εἶναι δοκῶν· καὶ παραβὰς τὰ ὅρκια, τοὺς Τρῶας ἀθυμοτέρους ἐποίησε πρὸς τὸν πόλεμον, μεμνημένους ἀεὶ τῆς ἐπιορκίας.

B — νῦν δ' ὅρκια πιστὰ
ψευσάμενοι, μαχόμεσθα· τῷ οὔ νύ τι κάλλιόν ἐστι.

καὶ ὃν τρόπον ἀπέθανεν, οὐ μετὰ πολὺ τὴν γλῶτταν ἀποτμηθεὶς, πρὶν ἢ καὶ λόγῳ φῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον αὐτῷ χάριν εἰδέναι. ταῦτα διεξιὼν οὕτως ἐπιμελῶς, ὑπὲρ ἄλλου του δοκεῖ λέγειν, ἢ δωροδοκίας καὶ ἀσεβείας, καὶ τῆς ξυμπάσης ἀφροσύνης; ὅς γε τοῖς βέλεσι κατηρᾶτο, C καὶ ἠπείλει διακλάσειν αὐτά, καὶ κατακαύσειν, ὡς φοβουμένων αὐτὸν τῶν βελῶν. ὅταν δὲ περὶ Ἀσίου τοῦ Ὑρτάκου, ὅτι τοῦ στρατηγοῦ κελεύσαντος ἔξω τῆς τάφρου καταλιπεῖν τοὺς ἵππους, μόνος οὐχ ὑπήκουσεν,

ἀλλὰ σὺν αὐτοῖσιν, πέλασεν νήεσσι θοῇσι
Νήπιος· οὐδ' ἄρ' ἔμελλε κακὰς ὑπὸ κῆρας ἀλύξας
Ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν, ἀγαλλόμενος παρὰ νηῶν. D
Ἂψ ἀπονοστήσειν προτὶ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν.

εἰς τοσαύτην δυσχωρίαν τάφρου τε καὶ τείχους καὶ νεῶν εἰσελαύνων,* ὅπου μηδὲ τοῖς πεζοῖς συνέφερε καταληφθεῖσιν ὑπὸ τῶν ἐναντίων· ἀλλὰ ὀλίγης ἐκβοηθείας γενομένης, διεφθάρησαν οἱ πλείους. ὁ δὲ ὑπὸ τῶν ἵππων ἐπαιρόμενος, καὶ τῷ κάλλει τοῦ δίφρου, ὡς τότε μὲν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἐλάσας,* ἕτοιμος δὲ ἦν ἐμβαλὼν εἰς τὴν θάλατταν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος μάχεσθαι· ἆρ' οὖν οὐ περὶ ἀπειθείας καὶ ἀλαζονείας τότε

γρ. εἰσελαύνειν, *γρ. ἐλάσειν*

A *aduenisſe. Hæc quum adeo valde euidẽter dicat, nonne vobis de timiditate & cupiditate gloriæ videtur diſputare? Quũ verò dicit de Pandaro, quomodo confuderit fœdera, dona ſperans ab Alexandro Priami filio; neque tamen interfecerit Menelaum, ſagitta vulnerans, licet ſagittarius peritus videretur: & tranſgreſſus iuſiurandum. Troianos ad bellũ reddiderit minus promptos, vtpote ſemper meper memores periurij,*

B —Nunc etenim nos fœdera ſancta Iliad. x.
Tranſgreſſi, fortes contra pugnamus Achiuos;
Vnde nihil nobis poſſum ſperare decori.

Et quo pacto mortuus ſit non multo poſt linguam abſciſſus, antequam vel verbo diceret Alexander ſe illi habere gratiam. hæc ille recitans adeo diligẽter, an de alia quapiam re videtur dicere, quàm de munerum corruptione ac impietate, atque in C *vniuerſum de inſipientia? Ille enim ſagittis maledixit, minatúſque eſt ſe eas confracturum & exuſturum, quaſi metuerent eum ſagittæ. Quum autem de Aſio Hyrtaci filio ſcribit, quod iubenti duci extra foſſam equos relinquere, ſolus non obtemperauerit,*

—Sed equis ad naues irruit intrò Iliad. xii.
Excors: nam euaſurus erat crudelia nunquam
Fata: nec exultans cum curribus atque caballis, D
Nauibus à celſis Troiæ rediturus ad arces.

In tantam locorum difficultatem & foſſæ & muri & nauium curru ingrediens, vbi ne peditibus quidem pugnare profuit, deprehenſis ab hoſte, ſed à paucis reſiſtẽtibus complures ſunt interfecti. Is verò elatus propter equos, curruſque pulchritudinem, vt tunc currum egit intra foſſam, ita etiam promptus erat impellere in mare, déque curru pugnare: nunquid non de inobedientia atque arrogantia tunc

dicere videtur? Rurſum verò his componens Polydamanta, iubentem cauere & non tranſgredi foſſam, ſimul quidem oſtẽdẽs rem eſſe periculoſam, ſimul autem & augurium ipſis datum. Alioqui enim neminem putabat laturum quod diceret, at per augurium Hectorem ſe inducere ad credendum poſſe: aut Neſtorem, Agamemnoni atque Achilli cõuitiantib. ſuadentem, ab ira deſiſterẽt, & prædicentem manifeſte, quæ ipſis ex ſeditione eſſent oritura: & poſtea obiurgantem Agamẽnonem, vt qui deliquiſſet, & cogentẽ rogare Achillem: aut Vlyſſem corrigẽtem Agamemnonis errorẽ, quo exercitus capere voluit experimentũ, quomodo belli moram ferret, eóque propius nihil effecit quàm vt fugam capeſſeret: nonne de prudentia, & arte imperatoria, atque diuinatione videtur admonere: itémque opportunitatis & importunitatis ſubiicere exempla? Atque in Odyſſea, cætera quidem omitto, vnius autem duntaxat mentionẽ faciã, nempe Antinoi. Hunc enim deſcripſit vt arrogantiſſimum inter procos, & libidinoſiſſimũ, qui primùm quidẽ deſpiciebat Vlyſſem, quòd ille quidem vilib. ipſe vero precioſis indutus eſſet veſtimentis: biberétque ex aureis poculis, & his non ſuis: & cœnaret ſumptuoſe non ex propriis, ſed ex iis quæ in domo erant, domino carente. Et dicebat ſe quidẽ amare Penelopen, commiſcebatur autem cum ancillis Vlyſsis: & in aliis quoq; erat immodeſtus, nõ vt nonnulli noſtri ſeculi. Poſtremò conatus eſt ſagittare, quum eſſet ſagittandi imperitus, atq; deliciis ita manus haberet corruptas, vt neruum non poſſet tangere, niſi quis adipe perungeret: & hoc Vlyſſe vidente, præſentéque ea quam amabat, inter tot homines: neque arcum tamen intendere potuit, neque, quomodo ſtatuiſſet ſecures Telemachus intellexit. Attamen & hunc ſcripſit mortuum, non temere percuſſum per guttur, neque caſu: quemadmodum,

A λέγειν φαίνεται; πάλιν δὲ τούτοις παράγεις Πολυδάμαντα, κελεύοντα εὐλαβηθῆναι, καὶ μὴ διαβαίνειν τὴν τάφρον, ἅμα μὲν τὸ πρᾶγμα ἐπιδεικνύντα, ὡς ἐπικίνδυνον· ἅμα δὲ τὸν οἰωνὸν τὸν γενόμενον αὐτοῖς. ἄλλως μὲν γὰρ οὐδένα ᾤετο ἀνέξεσθαι αὐτοῦ λέγοντος, ἐν δὲ τῷ οἰωνῷ τάχ' ἂν πεῖσαι τὸν Ἕκτορα, ἢ τὸν Νέστορα τοὺς περὶ τὸν Ἀγαμέμνονα, ἢ τὸν Ἀχιλλέα λοιδορουμένους, παύοντα τῆς ὀργῆς, καὶ προλέγοντα φανερῶς τὰ συμ-

B βησόμενα αὐτοῖς ἀπὸ τῆς στάσεως· ὕστερον δὲ ἐπιπλήττοντα τῷ Ἀγαμέμνονι, ὡς ἁμαρτόντι, καὶ ἀναγκάζοντα δεῖσθαι τοῦ Ἀχιλλέως, ἢ τὸν Ὀδυσσέα ἐπανορθούμενον τὸ ἁμάρτημα τοῦ Ἀγαμέμνονος, δι' οὗ πεῖραν βουλόμενος λαβεῖν τοῦ στρατοῦ, πῶς φέρουσι τὴν τοῦ πολέμου τριβὴν, ὀλίγου φυγεῖν αὐτοὺς ἐποίησεν· οὐ περὶ φρονήσεως καὶ στρατηγίας, καὶ μαντικῆς, πρὸς δὲ τούτοις καιροῦ καὶ ἀκαιρίας ἔοικεν ὑποτίθεσθαι; ἐν δὲ τῇ Ὀδυσ-

C σείᾳ, τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ· ἑνὸς δὲ μόνου μνησθήσομαι, τοῦ Ἀντινόου. τοῦτον γὰρ ἀλαζονέστατον πεποίηκε τῶν μνηστήρων, καὶ ἀκολαστότατον· ὃς πρῶτον μὲν κατεφρόνει τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἐν ῥάκεσιν ἦν, αὐτὸς δὲ ἐν πολυτελεῖ ἐσθῆτι, καὶ ἔπινεν ἐκ χρυσῶν ποτηρίων, καὶ τούτων οὐχ αὑτοῦ· καὶ ἐδείπνει πολυτελῶς, οὐκ ἐκ τῶν πατρῴων, ἀλλὰ παρὰ * τῶν ἐπ' οἰκίας ἀδεσπότου. καὶ ἔφη μὲν τῆς Πηνελόπης ἐρᾶν· ἐμίγνυτο δὲ ταῖς δούλαις

κ. παρὰ σίτων τ.

D ταῖς τοῦ Ὀδυσσέως· καὶ τἄλλα ἦν ἀκόλαστος, οὐχ ὡς ἔνιοι τῶν νῦν. τελευτῶν δὲ, ἐπεχείρει τοξεύειν, ἄπειρος ὢν τοξικῆς, καὶ τὰς χεῖρας οὕτως ὑπὸ τρυφῆς διεφθαρμένος, ὡς μὴ δύνασθαι ἅπτεσθαι * τῆς νευρᾶς, εἰ μή τις ἐπιχρίσαι στέαρ· καὶ ταῦτα τοῦ Ὀδυσσέως ὁρῶντος, καὶ τῆς ἐρωμένης παρούσης, ἐν ἀνθρώποις τοσούτοις· μηδ' ἐπιτεῖναι δυνάμενος * τὸ τόξον, μηδὲ ὅπως ἔστησε τοὺς πελέκεις ὁ Τηλέμαχος ξυνείς. ὅμως δὲ καὶ τοῦτον ἀποθανόντα ἐποίησεν, οὐκ εἰκῇ πληγέντα διὰ τοῦ λαιμοῦ, οὐχ ὅπου ἔτυχεν· ὥσπερ

κ. δυναμένοις.

ἀμέλει τὸν Πάνδαρον διὰ τῆς γλώττης. καὶ γὰρ εἰ τῇ τύχῃ τινὶ συμβαίνει τὰ τοιαῦτα, ὅμως ἐπὶ πολλῶν ἔστιν εἰπεῖν· ὅτι τοῦτον μὲν τὸν ἄνθρωπον, διὰ τῆς γαστρὸς δεῖ πληγέντα ἀποθανεῖν· τοῦτον δὲ, διὰ τῶν αἰδοίων· τοῦτον δὲ διὰ τοῦ στόματος. μὴ οὖν ὑμῖν εἰκῇ δοκεῖ Ὅμηρος ὁτιοῦν λέγειν. οὐ τοίνυν οὐδὲ Σωκράτης ἄλλως ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, οὐδὲ τοῖς παραδείγμασιν· ἀλλ' Ἀνύτῳ τάχα αὐτῷ μὲν διαλεγόμενος, βυρσέων ἐμέμνητο, καὶ σκυτοτόμων· εἰ δὲ Λυσικλεῖ διαλέγοιτο, προβάτων, καὶ καπήλων· Γλύκωνι δὲ, δικῶν, καὶ συκοφαντημάτων, καὶ ἀμιδίων, καὶ κωδίων· Μένωνι δὲ τῷ Θετταλῷ, περὶ ἐραστῶν καὶ ἐρωμένων. οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἐνίοτε παραδειγμάτων εὐπόρει, φίλους μὲν ὀνομάζων καὶ φιλίαν, ὅτε πρὸς Λυσίαν διαλέγοιτο· περὶ σωφροσύνης δὲ Χαρμίδῃ διαλεγόμενος.

A *verbi cauſa, nec Pandarum per linguam. Nam & ſi fortuna quadam huiuſmodi accidere ſoleant, tamen circa multos dicere licet, quòd hunc quidem per ventrem percuſſum mori oportuerit, illum vero per pudenda, alium per os. Ne vobis igitur Homerus quicquam fruſtra dicere videatur. Neque Socrates aliter ſermonibus vſus eſt, & exemplis: ſed cum Anyto forte diſputans, coriorum meminit, & ſutorum: cum Lyſicle verò, ouium &* B *cauponum: cum Glycone autem, iudiciorum & calumniarum, & matularum & pellium: cum Menone verò Theſſalo, amantium & amatorum. Verumtamen & aliorum interdum illi ſuppetebat exemplorum copia, amicos quidem nominans, amicitiámque, quando cum Lyſia colloquebatur: de modeſtia vero diſputabat cum Charmide.*

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ Η ΠΕΡΙ βασιλείας. νϛ'.

C

Πότερα βούλει περὶ Ἀγαμέμνονος ἀκούειν φρονίμους λόγους, ἀφ' ὧν ἔστιν ὠφεληθῆναι τὴν διάνοιαν· ἢ λυπεῖ σε Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως ὀνομαζόμενος ἐν τοῖς λόγοις; οὐδ' εἰ περὶ Ἀδράστου τοῦ Ταλαοῦ λέγοις, ἢ Ταντάλου, ἢ Πέλοπος, ἀχθοίμην ἄν, εἰ μέλλω βελτίων ἔσεσθαι. καὶ μὴν ἀνεμνήσθην ἔναγχος λόγων τινῶν, οὓς λέγοιμ' ἄν, εἴ μοι ἐρωτῶντι ἐθέλοις ἀποκρίνασθαι; λέγε ὡς ἀποκρινομένου. εἰσί τινες ἀνθρώπων ἄρχοντες, ὥσπερ ἕτεροι μὲν αἰγῶν, ἕτεροι δὲ ὑῶν, οἱ δέ τινες ἵππων, οἱ δὲ καὶ βοῶν, ξύμπαντες οὗτοι οἱ καλούμενοι κοινῇ ποιμένες, ἢ οὐκ ἀνέγνωκας τοῦτο τὸ ἔπος Κρατίνου·

Ποιμὴν καθέση; αἰπόλος καὶ βουκόλος;

Οὐκ ἂν ἔχοιμί σοι εἰπεῖν, εἰ ποιμένας μόνον ὀνομάζει συμπάντας τοὺς τῶν ζώων νο-

AGAMEMNON, AVT DE REGNO. LVI.

NVM vis de Agamēnone prudentes audire ſermones, vnde animus fructū percipere poſſit: an ægrè fers, Agamēnonem Atrei filiū in ſermonibus nominari? Neque ſi de Adraſto Talai filio diceres, aut Tantalo, aut Pelope, modeſtè ferrem, ſi inde melior futurus ſum. Atqui D *recordatus ſum nuper ſermonum quorūdam, quos tecum conferrem, ſi mihi quærenti velles reſpondere. Confer, vt cum reſponſuro. Suntne aliqui hominum rectores, ſicut alij ſunt caprarum, alij porcorum, alij vero equorum, aliqui etiam boum, nempe vniuerſi qui communiter paſtores appellantur? An non legiſti illum Cratini verſum:*

Eſt conſtitutus paſtor & caprarius.
Nec non bubulcus.

Nō herclè haberē tibi dicere, an paſtores illi nominentur omnes qui animalia paſcunt.

cũt. At non ſolum ô bone, irrationabiliũ animalium dicuntur paſtores, verum etiã hominum, ſi Homero de his credendum eſt. Sed cur non reſpondiſti ad id, quod initio quæſiui? Quodnam? An aliqui ſint hominum rectores. Quomodo non eſſent aliqui tales? Quibus eos nominib. appellas? Non dico autem de militum rectoribus in bello, quos Imperatores nominare conſueuimus, totius exercitus præfectos: quemadmodum & per partes, vt manipulorum decanos, & cohortium centuriones: & totius claſsis & vnius triremis præfectos, atque alij plures ſuas ita habẽt appellationes in bellis, paucorum hominũ rectores, eo quod maxima tunc prouidẽtia præfectura homines indigeant. Neque de chorearum coryphæis interrogo, qui vocentur, nempe qui ſigna dant canentibus & cantica dirigunt. Neque de ſympoſiorum præfectis, neque de aliis ſi qui alterius hominum cœtus, ad vnam actionem aut certum tempus curam gerunt, aut alterius rei principatũ accipiũt: ſed de ipſis hominũ rectoribus in republica viuentium, terrámque colentiũ (ſi ita contingat) degentiúmque ſimpliciter: vt Cyrus rector fuit Perſarum, & Medorũ Deioces, & Græcorũ, à quibus habẽt nomina: vt Aeolus Aeolenſiũ, & Dorus Dorienſium, & Romulus Romanorũ, & Dardanus Phrygũ. At tu nihil difficile quæſiuiſti. Omnes enim iſti, quos tu nunc nominas, reges vocabãtur, & erãt: & principatus ipſe de quo dicis, nempe vniuerſaliter homines regere, ipſiſque imperare, à dicenda cauſa immunis, regnum vocatur. Ergo tu non regnum fuiſſe putas, imperium illud Heraclidarum, qui tot annis Lacedæmone regnauerunt? Illi enim non omnia faciebant vt ipſis videbatur, ſed in multis obediuerunt Ephoris. Et ante quam inſtitutus eſt ille magiſtratus in Sparta, regnante Theopompo, in annum, nihilominus in ditione ſua habuerunt reges: ita vt & Pauſaniã

A μέας. οὐ μόνον γε τῶν ἀλόγων, ὦ ἄριστε, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων, εἴ τι χρὴ Ὁμήρῳ πείθεσθαι περὶ τούτων. ἀλλὰ τί οὐκ ἀπεκρίνω τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐρώτημα; τὸ ποῖον; εἴπερ εἰσί τινες ἀνθρώπων ἄρχοντες. πῶς γὰρ οὐκ εἰσί; τίνες οὗτοι; τίνας αὐτοὺς ἐπονομάζεις; λέγω δὲ οὐ* τοὺς [γ. δὲ τοὺς] ἐν πολέμῳ στρατιωτῶν ἄρχοντας, οὓς στρατηγοὺς παρονομάζειν εἰώθαμεν, τοὺς ἁπάσης τῆς στρατείας ἡγεμόνας· ὥσπερ γε καὶ κατὰ μέρος, ὁ μὲν λόχου ἄρχων B καλεῖται λοχαγός, ὁ δὲ τάξεως, ταξίαρχος· ὁ δὲ τοῦ ναυτικοῦ, ναύαρχος, ὁ δὲ μιᾶς τριήρους, τριήραρχος. καὶ ἄλλοι εἰσὶν οὕτως καλούμενοι πλείους, ἐν τοῖς πολέμοις ἄρχοντες, καθ' ὀλίγους, ὅτι πλείστης προνοίας τότε καὶ ἡγεμονίας οἱ ἄνθρωποι δέονται· οὐδέ γε τῶν χορῶν τοὺς κορυφαίους τυγχάνω πυνθανόμενος, οἵ τινες καλοῦνται, τοὺς σημαίνοντας τοῖς ᾄδουσι, καὶ μέλος ἐνδιδόντας, οὐδὲ τοὺς τῶν συμποσίων ἡγεμόνας, οὐδ' εἴ τινες ἄλλου C μέρους ἀνθρώπων, πρὸς μίαν πρᾶξιν, ἢ χρόνον ῥητὸν ἐπιμέλειάν τινα ἢ ἄλλου ἀρχὴν λαμβάνουσιν· ἀλλὰ τοὺς αὐτούς τε τῶν ἀνθρώπων ἄρχοντας πολιτευομένων, καὶ γεωργούντων ἂν οὕτω τύχωσι, καὶ βιούντων ἁπλῶς, ὡς Κῦρός τε Περσῶν ἦρχε, καὶ Μήδων Δηιόκης, καὶ Ἑλλήνων τῶν δι' αὐτὸ ὀνομασθέντων· ὡς Αἴολος Αἰολέων· καὶ Δῶρος Δωριέων, καὶ Νουμᾶς Ῥωμαίων, καὶ Δάρδανος Φρυγῶν. ἀλλ' οὐδὲν ἤρου χαλε- D πόν, πάντες γὰρ οὗτοι οὓς σὺ νῦν ὀνομάζεις, βασιλεῖς ἐκαλοῦντο καὶ ἦσαν· καὶ ἡ ἀρχὴ αὕτη ἣν λέγεις, τὸ καθόλου ἀνθρώπων ἄρχειν, καὶ ἐπιτάττειν αὐτοῖς, ἀνυπεύθυνον ὄντα, βασιλεία καλεῖται. σὺ ἄρα οὐχ ἡγῇ βασιλείαν τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν, ἐν Λακεδαίμονι τοσοῦτον βασιλευσάντων χρόνον; ἐκεῖνοι γὰρ οὐ πάντα ἔπραττον ὡς αὐτοῖς ἐδόκει· ἀλλὰ περὶ πολλῶν, ὑπήκουον τοῖς ἐφόροις. καὶ ὅτε δὴ κατέστη τοῦτο τὸ ἀρχεῖον ἐν Σπάρτῃ, Θεοπόμπου βασιλεύοντος πρὸς ἐνιαυτόν, οὐδὲν ἧττον ἐκράτουν τῶν* βασιλέων· ὥστε καὶ Παυσανίαν [γ. τὴν βασιλεία.]

A τὸν Κλεομβρότου τὸν νικήσαντα Πλαταιᾶσιν, ἐβούλοντο μὲν εἰς τὴν εἱρκτὴν ἐμβαλεῖν, καταφυγόντα δὲ εἰς τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν αὐτοῦ ἀπέκτειναν, καὶ οὐδὲν αὐτὸν ὤνησεν οὔτε ὅτι γένος ἦν τῶν Ἡρακλειδῶν, οὔτε ὅτι παῖδα ἐπετρόπευεν, οὔτε ὅτι τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἡγήσατο, οὐ μόνον τῆς Σπάρτης. ὕστερον δὲ Ἀγησίλαον πολεμοῦντα βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ, καὶ περὶ Σάρδεις νενικηκότα, καὶ μάχῃ κρατήσαντα πάσης τῆς κάτω Ἀσίας, ὑπηρέτην B πέμψαντες, ἐκάλουν πρὸς αὐτούς, καὶ ὃς οὐδεμίαν ἡμέραν ἀνεβάλετο, τοσούτων μὲν Ἑλλήνων, τοσούτων δὲ βαρβάρων γεγονὼς κύριος. οὐκ ἄρα ὑπῆρχε βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, ὃς ὑπήκουεν ἑτέροις ἄρχουσι. καὶ πῶς οὐκ ἂν εἶεν οὗτοι βασιλεῖς, πρὸς τὸν ἀκριβῆ περὶ τῆς βασιλείας λόγον; ἆρα οὐδὲ Ἀγαμέμνονα ἐν Ἰλίῳ φήσεις βασιλεύειν Ἀργείων τε καὶ Ἀχαιῶν, ὅτι εἶχε τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον ἄνδρα πρεσβύτερον, Νέστορα τὸν Πύλιον; κἀκείνου κελεύοντος, τό τε τεῖχος ᾠκοδομήθη τὸ C περὶ τὰς ναῦς, καὶ τὴν τάφρον περιεβάλοντο ἔρυμα τοῦ ναυστάθμου, καὶ διεῖλεν εἰς τάξεις τὸν στρατὸν ὁ Ἀγαμέμνων, πρότερον, ὡς ἔοικεν εἰκῇ μαχομένων, πεζούς τε καὶ ἱππέας φύρδην ἁπάντων ἀναμεμιγμένων, Πυλίων τε καὶ Ἀργείων καὶ Ἀρκάδων, καὶ Βοιωτῶν, ὁ δὲ Νέστωρ ὕστερον αὐτῷ προσέταξε κατὰ φῦλα διαιρεῖν τὸν στρατόν,

Ὡς φρήτρη φρήτρηφιν ἀρήγῃ, φῦλα δὲ φύλοις.

οὕτω δὲ καὶ τῶν ἡγεμόνων, ἔφη, γνώσῃ τούς τε D ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακούς. εἰ δὲ τῶν ἡγεμόνων, δηλονότι καὶ τῶν στρατιωτῶν· ἅμα διδάσκων τῆς ὠφελείας τὸ μέγεθος. καὶ τί βουλόμενος οὕτως ἐποίει; ἵνα ἐπίστηται, καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ τὴν στρατηγικὴν τέχνην ὁ Ἀγαμέμνων. τοσοῦτο δὲ πάνυ ἦν κατήκοος αὐτοῦ τοῦ Νέστορος, ὥστε οὐ μόνον εἴ τι προσέταττεν αὐτοῖς παρών, τοῦτο ἐποίει προθύμως, ἀλλ' οὐδὲ εἴ τις ὄναρ ᾤετο Νέστορα λέγειν, οὐκ ἂν οὐδὲ τοῦτο παρέλειπε. τὸ γοῦν ὄναρ τὸ περὶ τῆς μάχης οὕτως ἐξηπάτησεν αὐτόν, Νέστορι ἀπεικασθέν. οὐ μόνον γὰρ τῷ Νέστορι ὑπήκουε δοκοῦντι

Cleombroti filiũ, qui victoriam adeptus erat in Platæis, voluerint quidem in carcerem coniicere: fugientem autem in Mineruæ templum, illic interfecerunt. Et nihil illi profuit, neque quòd ex genere erat Heraclidarũ, neq; quòd pueri erat tutor, neque quòd toti Græciæ præibat, non ſolũ Spartæ. Poſtea verò Ageſilaum, bellũ aduerſus Perſarũ regem gerentem, & circa Sardeis iam victoriã adeptũ pugnandóq; in ditionẽ omni inferiore Aſia redacta, miſſo miniſtro ad ſe vocarunt: atque is nullum diem diſtulit, quũ tot Græcorum tótque Barbarorũ factus eſſet dominus. Nõ igitur fuit rex Spartæ Ageſilaus, qui aliis obediuit imperantibus. Et quomodo non eſſent hi reges, ad exactam regni rationem? Ergo neque Agamemnonem in Ilio dices regnaſſe ſuper Argiuos & Achiuos, quòd habebat principatus procuratorem, virum ſenem, Neſtorem illũ canum: atque illo iubente, muro circundatæ ſunt naues, & foſſa circumducta ad naualis munitionem, totúmque exercitũ diuiſit in ordines Agamemnon? Antea enim, vt veri ſimile eſt, temere pugnauerant pedites equitéſque, promiſcuè omnibus commixtis, Pyliis & Argiuis, & Arcadibus & Bœotis. Neſtor autem tãdem illi mandauit, exercitum ſecundum gentes diſtinguere.

Suppetias tribus vt tribui det gens quoque genti.

Ita autẽ (inquit) & duces cognoſces qui ſtrenuus ſit, aut ignauus; Si verò duces, haud dubiè etiã milites: ſimul docẽs vtilitatis magnitudinẽ. Et quãobrẽ ita faciebat? Nẽpe, vt ſciret & ipſo mortuo, imperatoriã artẽ Agamẽnõ. Atq; hic plane illic Neſtori auſcultabat, vt non ſolum ſi quid pręcepiſſet pręſens id prõptè faceret: ſed etiã, ſi quid per ſomniũ putaſſet Neſtorem dicere, neque id omitteret. Somniũ igitur de pugna ita eum decepit, quum putaſſet Neſtorem ſuadere. Non ſolum autẽ Neſtori auſcultabat, qui videbatur

Achiuorum prudentiſsimus; ſed neque abſque ſenioribus quicquam faciebat. Quare quum educturus eſſet exercitum, ſomnio perſuaſus, non antea eduxit, quã ſeniorum coacto concilio apud Neſtoris nauem. Atque experimentum quod capere volebat de multitudine, an amplius remanere vellent, & bellum conficere, nõ obſtante quòd iratus eſſet Achilles: non aliter cæpit, quàm re prius relata ad concilium. Multi autem oratorum, impræmeditate non cunctatur decreta ad populum ferre. Ille verò, re prius deliberata ſum ſenioribus, ſic mentionem faciebat apud vulgus de belli ſtatu. Hoc ſanè nihil eſt abſurdi, ſi quũ rex eſſet, etiam aliis concedebat conſulendi copiam: & conſiliarium habebat, cui propter ſenectutem poſſet fidere. Ipſe tamen omnium rerum manſit dominus. Alioqui quamobrem hoc modo ea fecit, quæ pertinebant ad Chryſeiden, Neſtori optimo non auſcultans? Quemadmodum nempe & multi plebeij, non obedientes magiſtratibus, neque legibus, multa faciunt inique, pro quibus & pœnas luunt. Nónne perducti ad iudicium ſtatim mulctantur, prout quiſque videtur multa dignus? Admodum. Quid igitur Agamemnon, non tibi videtur illius inobedientiæ poſtea redargutus eſſe à Neſtore, quando illum accuſauit propter illud factum apud prudentiſsimos ſociorum, ipſis ducibus pœnæ æſtimationem proponens, quid pati aut pendere eum oporteret? Accuſationem fecit grauiſsimam vtpote vehemens rhetor, dicens quòd grauiter affectus eſſet erga negocia.

Iliad.9. Irato tu rex ex quo Briſeida Achilli
Emiſſis famulis ex papilione tuliſti,
Conſilia haud ſanè noſtro: nam plurimùm ab iſto
Ipſe dehortabar facto: tu verò furori
Magnanimo parens, hominem fortiſſimum, ab ipſis

A φρονιμωτάτῳ τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἄνευ τῶν γερόντων οὐδὲν ἔπραττεν. ὁπότε γοῦν ἔμελλεν ἐξάγειν τὸν στρατὸν τῷ ἐνυπνίῳ πεισθείς, οὐ πρότερον ἐξήγαγε, πρὶν ἡ βουλὴ τῶν γερόντων ἐκάθισε παρὰ τῇ νηὶ τοῦ Νέστορος. οὐδὲ τὴν πεῖραν ἣν ἐβούλετο λαβεῖν τοῦ πλήθους, εἰ ἔτι μένειν ἐβούλετο, καὶ διαπολεμεῖν τοῦ Ἀχιλλέως μηνίοντος, οὐκ ἄλλως ἐπειράθη, πρὶν εἰς τὴν βουλὴν πρῶτον εἰσήγγελεν. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν δημαγωγῶν, ἀ-
B προβούλως τὰ ψηφίσματα οὐκ ὀκνοῦσιν εἰς τὸν δῆμον εἰσφέρειν. ἐκεῖνος δὲ μετὰ τῶν γερόντων βουλευσάμενος, οὕτως ἐμέμνητο εἰς τὸ πλῆθος περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πολέμου. τοῦτο μὲν, οὐδὲν ἄτοπον, εἰ βασιλεὺς ὤν, μετεδίδου λόγου τοῖς ἄλλοις, καὶ σύμβουλον εἶχε, διὰ γῆρας πιστευόμενον, αὐτὸς ὢν κύριος ἁπάντων τῶν πραγμάτων. ἐπεὶ διὰ τί τὰ περὶ τὴν Βρισηίδα οὕτως ἐποίησεν, οὐ πεισθεὶς τῷ Νέστορι τῷ βελτίστῳ, ὥσπερ δὴ καὶ
C πολλοὶ τῶν ἰδιωτῶν οὐ πειθόμενοι τοῖς ἄρχουσιν, οὐδὲ τοῖς νόμοις, πολλὰ πράττουσι παρανομίας, ὑπὲρ ὧν καὶ τὰς εὐθύνας ὑπέχουσιν; οὐκοῦν ἀχθέντες εἰς τὸ δικαστήριον, τὴν ταχίστην ζημιοῦνται ἧς ἂν ἕκαστοι δοκῶσιν ἄξιοι ζημίας; πάνυ γε. τί οὖν Ἀγαμέμνων οὐ δοκεῖ σοι τότε ἀπειθήσας ὕστερον εὐθύνεσθαι ὑπὸ τοῦ Νέστορος, ὁπηνίκα αὐτοῦ κατηγορεῖ τῆς πράξεως ἐκείνης ἐν τοῖς φρονιμωτάτοις τῶν συμμάχων, τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῖς τίμημα
D ἐπάγων, ὅτι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτίσαι, κατηγορίαν χαλεπωτάτην, ἅτε δεινὸς ὢν ῥήτωρ, λέγων, ὅτι πάνυ βαρέως ἔχει τοῖς πράγμασιν·

Ἐξ ἔτι τοῦ, ὅτε διογενὲς* Βρισηΐδα κούρην *γ. διογενοῦς*
Χωομένου Ἀχιλῆος, ἔβης κλισίηθεν ἀπούρας,
Οὔτι καθ' ἡμέτερόν γε νόον. μάλα γάρ τοι ἔγωγε
Πόλλ' ἀπεμυθεόμην· σὺ δὲ σῷ μεγαλήτορι θυμῷ

Εἶξας, ἄνδρα φέριστον, ὃν ἀθάνατοί περ ἔτισαν
Ἠτίμησας· ἑλὼν γὰρ ἔχεις γέρας· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν
Φραζώμεσθ'·

καὶ νὴ Δία γε οὐ μόνον αὐτὸν ηὔθυνε τοῖς λόγοις, ἀλλὰ καὶ ζημίαν ἐπήγαγε τοῦ ἁμαρτήματος, πασῶν βαρυτάτην. κελεύει γὰρ αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ πάντα ποιῆσαι, ὅπως πείσῃ τὸν ἄνδρα. καὶ ὃς ὑποτιμᾶται χρημάτων τὸ πρῶτον, ὥσπερ οἱ ἁλόντες τοῖς δικαστηρίοις, ὅσα φασὶν ἀποτῖσαι δύνασθαι ἀντὶ τῆς ὕβρεως. ἔπειτα δ' ἀλλὰ καὶ ὅρκον ὑποδέχεται ὀμόσειν, σφαγίων γενομένων, περὶ τῆς Βρισηίδος, ἦ μὴν αὐτῆς μηδὲ ἅψασθαι λαβών. ἀντὶ δὲ τοῦ μόνον μεταγαγεῖν ἀπὸ σκηνῆς ἐπὶ σκηνήν, χρυσίον ἐπαγγέλλεται δώσειν πολύ, καὶ ἵππους καὶ τρίποδας, καὶ λέβητας, καὶ γυναῖκας, καὶ πόλεις. τελευταῖον δὲ ὡς οὐκ ὂν ἱκανόν, τῶν θυγατέρων τριῶν οὐσῶν, ἣν ἂν βούληται συνοικεῖν· ὃ οὐδεὶς πώποτε ἐκρίθη παθεῖν ἀντὶ θεραπαίνης, καὶ ταύτης αἰχμαλώτου μηδὲν παθούσης· ἀναγκάσαι συνοικῆσαι τὴν θυγατέρα ἐπὶ προικὶ μεγάλῃ ἄνευ ἕδνων. καί τοι τῆς δίκης ταύτης, οὐδεμίαν ἴσμεν ἰδιωτικὴν δίκην πικρότερον κριθεῖσαν. ἆρά σοι δοκεῖ πρὸς θεῶν ἀνυπεύθυνος ἄρχειν ὁ Ἀγαμέμνων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ πάνυ ἀκριβεῖς ὑπέχειν εὐθύνας ἁπάντων ὧν ἔπραξεν; περὶ μὲν δὴ τούτων, αὐτοῦ τὸν λόγον ἐάσωμεν, χθὲς ἱκανῶς εἰρημένων, ἐπ' ἄλλον δέ τινα ἴωμεν. μὴ πρὸς θεῶν, ἀλλὰ πειράθητι πάντα εἰπεῖν, ὅσα λέγεις ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ὡς ἐγὼ μόλις ἀρτίως συνίημι τοῦ λόγου τὴν ὑπόθεσιν. οἶμαι γάρ σε περὶ ἀρχῆς ἢ βασιλείας, ἢ τοιοῦτόν τι βούλεσθαι λέγειν.

A Diis quoque honoratum, ſpoliaſti tradito honore.
Præmia námque illius habes, ablata potenter.
Verùm age adhuc etiam nunc conſultemus.

Atque herclè non modo redarguit eum ſermonibus, ſed etiam mulctam intendit pro delicto omnium grauiſsimam. Iuſsit enim eum rogare Achillem, & omnia facere vt homini perſuadeat. Atque is ſibi B *ipſi mulctam irrogat pecuniariam primum: quemadmodum qui condemnati ſunt in iudiciis, dicunt quæ dare & pendere poſsint pro iniuria. Præterea & iuſiurandum ſe recipit præſtiturum, quaſi victimis cæſis, de Briſeide, quòd eam ex quo acceperat, non attigiſſet. Pro eo autem ſolo quod de tentorio tranſduxiſſet ad tentorium, multum promittit aurum ſe daturum, & equos & tripodas, & lebetas, & mulieres & ciuitates. Poſtremò* C *quaſi non eſſet ſatis, ex tribus quas habebat filiabus vnius optionem dedit, qua cum degeret: quod nemo vnquam ſententia iudicum coactus eſt pati pro ancilla, præſertim captiua, & cui nihil accidiſſet, vt elocaret filiam cum magna dote, abſque mutua donatione: quare hac cauſa nullam ſcimus plebeiam acerbius iudicatam. Nunquid tibi videtur, per Deos, imperare Græcis Agamemnon, immunis à dicenda cauſa, & non planè accuratas* D *pendere pœnas pro omnibus quæ fecit? Cæterùm de his in præſentia ſermonem omittamus, ſatis heri explicatum: ad alia autem veniamus. Ne facito, per Deos: ſed conare omnia dicere, quæ eo de negocio dicere ſoles. Nam ego vix modo intelligo ſermonis argumentum. Arbitror enim te de principatu, aut regno, aut aliquo tali velle dicere.*

A

NESTOR. LVII.

QVamobrem vobis tandem videtur Homerus hoſce de Neſtore feciſſe verſus, Agamemnonẽ atque Achillem docente, eiſque dante conſilium, ne inter ſe diſsiderent:

Iliad. 1. Quippe viris ego cum longè melioribus olim
Verſatus ſum, quàm vos eſtis: nec tamen illi
Conſilium ſpreuere meum. Tales ego nondum
Namque viros vidi, nec ſum viſurus opinor,
Qualem Pirithoũ, regémque Dryãta popelli,
Cæneáque, Exadiúmque, ac diis ſimilem Polyphemum, &
Theſea, quem genuit ſimilem immortalibus Ægeus:
Robore præſtabant cunctis id temporis illi:
Robore præſtabant: at me audiuere libentur,
Ceſſerúntque, meis verbis, vos cedite & ipſi:
Cedere quandoquidem multo præſtantius vſque eſt.

An non arrogantem fecit Neſtorem, de Pirithoö atque Dryante dicentem, déque aliis, quod fuerint admirabiles natura, multóque illis meliores: ipſius tamen indiguerint conſilio, veneritque accerſitus in Theſſaliam ex Pylo, quum rogaſſent apud ipſos vt eſſet, atq; diſſereret? Quippe dicens, quod fortiſsimi erant hominum, quaſi magni alicuius illis videtur perhibere teſtimonium, quòd ipſius conſilium audiuerint, ſermonibúſque paruerint. An hoc malum eſt, vti ferè dicimus, quod omnibus rectè dicentibus, nemo vnquam obtemperat audientium: atque idem eſt non obtemperare, quod non audire? Age

ΝΕΣΤΩΡ. νζ'.

ΔΙΑ τί ποτε δοκεῖ ὑμῖν περὶ Νέστορος ὁ Ὅμηρος ποιῆσαι τάδε τὰ ἔπη πρὸς Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα, παραμυθούμενον αὐτοὺς καὶ διδάσκοντα, μὴ διαφέρεσθαι ἀλλήλοις·

B Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἠέπερ ὑμῖν
Ἀνδράσιν ὡμίλησα, καὶ οὔποτέ μ' οἵγ' ἀθέριζον.
Οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι,
Οἷον Πειρίθοόν τε, Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν,
Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε καὶ ἀντίθεον Πολύφημον,
Θησέα τ' Αἰγείδην ἐπιείκελον ἀθανάτοισι.
C Κάρτιστοι δὴ κεῖνοι ἐπιχθονίων τράφεν ἀνδρῶν·
Καὶ μέν μευ βουλέων ξύνιον, πείθοντό τε μύθῳ.
Ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὔμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον.

ἆρα μὴ ἀλαζόνα πεποίηκε τὸν Νέστορα λέγοντα περὶ τοῦ Πειρίθου καὶ Δρύαντος, καὶ τῶν ἄλλων, ὅτι θαυμαστοί τε φύσει D ὄντες, καὶ πολὺ κρείττους ἐκείνου προσεδέοντο τῆς αὐτοῦ διανοίας, καὶ ἧκε μετάπεμπτος εἰς τὴν Θετταλίαν ἐκ Πύλου, δεομένων ξυνεῖναι καὶ διαλέγεσθαι αὐτοῖς. ἔτι γὰρ εἰπὼν, ὅτι κράτιστοι ἀνθρώπων ἦσαν, ὡς μέγα τι μαρτυρεῖν ἔοικεν αὐτοῖς, τὸ ξυνεῖναι τῆς αὐτοῦ γνώμης, καὶ πείθεσθαι τοῖς λόγοις. ἢ τοῦτο μὲν σχεδὸν οὗ ἕνεκα φαμὲν ἐν πᾶσι τοῖς ὀρθῶς λέγουσιν, οὐδέποτε οὐδεὶς πείθεται τῶν ξυνιέντων· ἀλλ' ἔστιν ἡ ἀπείθεια, ταυτὸν ἀξυνεσία; Φέρε

δὴ καὶ τἆλλα σκεψώμεθα, πότερον ὀρθῶς εἰρήκει, ἢ δι' ἀλαζονείαν; οὐκοῦν οἱ ἀνόητοι πάντες καταφρονοῦσι τῶν ἀδόξων ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲν προσέχουσι τούτοις, οὐδ' ἂν τύχωσι τὰ ἄριστα συμβουλεύοντες. οὓς δ' ἂν ἴδωσι τιμωμένους ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἢ τῶν μέγιστον δυναμένων, οὐκ ἀπαξιοῦσι πείθεσθαι αὐτοῖς.
[γ. μὲν τ. ἴσ. μὲν οὖν] ἑνὸς μὲν ἦ* τούτου χάριν ὁ Νέστωρ συνίστησιν αὑτὸν, ὅτι πολλοὺς καὶ δυνατοὺς πρότερον ἠδυνήθη πεῖσαι· καὶ ὅτι ἐκεῖνοι κατὰ τὴν αὑτῶν ἀφροσύνην καὶ ἀναισθησίαν, ἂν ἀπειθήσουσιν* ἀπειθήσειεν ἂν,
[γ. ἂν ἀπειθῶσι ὁ.] οὐχ ὡς ἀδυνάτου ὄντος αὐτοῦ συμβουλεῦσαι περὶ τῶν μεγίστων. ὥσπερ οὖν εἰ λοιδορῶν αὐτὸν, καὶ λέγων, ὅτι μηδέποτε μηδεὶς ἠξίωσεν αὐτῷ συμβουλεύσασθαι περὶ μηδενὸς, ἔμελλε προτρέπειν τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλλέα πείθεσθαι τοῖς λόγοις, οὐκ ἂν ὤκνησε λοιδορεῖν· οὕτως εἰ τὸν ἔπαινον ᾤετο παρορμήσειν πρὸς τοῦτο, εἰκότως ἐπῄνει. ἢ οὐκ ἀνοήτου ἀνθρώπου ἐστὶν, αἰσχύνεσθαι αὐτὸν ἐπαινεῖν μέλλοντα μέγιστα ὀνήσειν; ὥσπερ οἶμαι καὶ τοὐναντίον, σεμνύνεσθαι, καὶ λέγειν ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις, εἰ κίνδυνός τις ἢ βλάβη προσείη. καθάπερ οὖν ὅταν ἰατρὸς βουλόμενος τέμνειν τινὰ, ἢ καῦσαι παραχεῖν αὐτὸ, ἢ πιεῖν φάρμακον ἀηδὲς, δειλὸν εἰδὼς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀνόητον, ἑτέρων μνημονεύει τῶν ὑφ' αὑτοῦ σωθέντων· διὰ τὸ πεισθέντας ἂν ὑπομεῖναι τὴν θεραπείαν, καὶ οὐδεὶς φησιν ἀλαζονεύεσθαι τὸν ταῦτα λέγοντα· δοκεῖ μοι δικαίως ἂν, μηδὲ ὁ Νέστωρ αἰτίαν ἔχειν ἀλαζονείας, ἓν μὲν δὴ τοῦτο ὑπῆρχεν ὄφελος ἐκ τῶν λόγων· ἕτερον δὲ τὸν Ἀγαμέμνονα, καὶ τὸν Ἀχιλλέα, ἠπίστατο οὐκ ἄλλως ἁμαρτάνοντας, ἢ δι' ὕβριν· ὑβρίζειν δὲ ἡγεῖτο τοὺς ἀνθρώπους τότε μάλιστα σχεδὸν, ἐπειδὰν καταφρονῶσι τῶν ἄλλων, καὶ νομίζωσι πολὺ χείρους αὑτῶν, ἐπαιρόμενοι διὰ δόξαν, ἢ δύναμιν· ἢ καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλ-

[A] *verò & alia conſideremus, vtrum rectè ſint dicta, an per arrogantiam. Certum eſt igitur, quòd fatui omnes contemptui habent homines obſcuros, nihilque illis attendunt, etiamſi optima dent conſilia. Quos autem viderint honoratos à vulgo, aut à ſummis magnatibus, illis non dedignantur obtemperare. Vnius certè huius gratia Neſtor ſemetipſum commẽdat, quòd multis & potentibus antea potuerit perſuadere: & quòd illi, iuxta ip-* [B] *ſorum inſipientiam, ſtupiditatémque, ſi non parerent, ſuum conſilium forent repudiaturi: non ideo quod nõ de maximis etiam rebus conſilium dare poſſet. Quẽadmodum igitur, ſi ſe vituperatus, dicenſque, quòd nunquam quiſpiam ipſum vlla de re cõſuluiſſet hortari potuiſſet Agamemnonem atque Achillem, vt ſermonibus obtemperarent, non vtique cunctatus eſſet ſemet vituperare: ita ſi ſuam ipſius laudem eo profecturam putauit, meritò* [C] *ſe laudauit. An non enim ſtulti hominis eſt, ſi erubeſcat ſemet laudare, quum maximè ſit profuturus? Quemadmodum opinor e regione quoque ſtulti eſſet grauitatem præ ſe ferre, & multa de ſe dicere, quum periculum aut detrimentum adſit. Sicut igitur, quando medicus aliquem ſecare volens aut vrere, aut alicui præbere bibendum amarum pharmacum, hominẽ ſciens eſſe timidum & fatuum, aliorum facit mentionem à ſe ſeruatorum, vt per-* [D] *ſuaſus ſuſtineat curationem, & nemo dicit hoc eum per arrogantiam dicere: ita mihi videtur, ne Neſtor quidem crimen merito incurrere arrogantiæ. Vna igitur hæc erat vtilitas illorum ſermonum. Altera vero, quod ſciebat Agamemnonem atque Achillem, non aliter delinquere, quàm per ſuperbiam. Homines autem tunc maximè fere exiſtimabat contumelioſos & ſuperbos eſſe, quando alios contemnerent, multóque ſe exiſtimarent eſſe inferiores, elati propter gloriam aut potẽtiam: aut certè Agamemnonem atque*

Achillem propterea elatos eſſe nouerat, & diſsidere, ob iactãtiam videlicet vtrũque. Hic enim putabat, vtpote Pelei & Thetidis filius, atque longè cæteris antecellens pugnando, ſibi conuenire, nemini prorſus obtemperare; neque ſe meliorem quenquam exiſtimare. Agamemnoni verò ſuperbiæ cauſa erat regni potentia, & omnium Græcorum monarchia. Quum igitur ex his eos cerneret corruptos, atque inter ſe non poſſe eſſe concordes, ſed animo tumidos, vt poſtea ait Achilles,

Aſt ira mihi cor tumet, illius memor vt ſum:

Volebat eos humiliare, atque faſtu detrahere, ſi poſſet: quemadmodum qui tumentia pungunt, aut ſtringunt. Propterea virorum meminit celebrium, potentiũmque, atque etiam (vt opinor) prioris ſeculi, ſciens neminem illorum exiſtimationem imminuere poſſe. Siquidem nõ illorum fecit arbitrij, quam haberent de viris ſententiam: ſed ipſe pronunciauit aperte, quod multo fuiſſent meliores quã illi, ſi forte poſſent faſtus aliquid atque inſaniæ remittere. Nunquid temere vobis videtur Homerus hos attribuiſſe Neſtori ſermones, quem ait hominum eſſe eloquẽtiſsimum: ſermonũmque illius vim aſsimilat mellis naturæ, quòd ſanis quidem iucundiſsimum & dulciſsimum eſt, ægrotantibus verò & febricitantibus (vt aiunt) moleſtiſsimum: eiuſque naturæ eſt, vt hulceroſa & affecta purget mordeátque? Etenim & Neſtoris ſermo aliis ſuauis viſus, amarus viſus eſt Achilli atque Agamemnoni, ægrotantibus corruptiſq; ue ab ira. Quare illi non paruerunt, ob amentiã. *Proinde ne hoc quidẽ fruſtra, dixit Homerus, neque fortuito, quemadmodum putant quidam. An videntur vobis pueri, quibus os depaſcitur & hulceribus eſt corruptum, non indignari atque clamare, ſi guſtent mel? Cæterum de his hactenus. Illud autem animaduerſio-*

A λέα ἐγίνωσκε διὰ τοῦτο ἐπαιρομένους, καὶ στασιάζοντας ὑπὸ μεγαλαυχίας ἑκάτερον. ὁ μὲν γὰρ ᾤετο, ἅτε Πηλέως καὶ Θέτιδος υἱὸς ὤν, καὶ τῶν τότε ἀνθρώπων διαφέρων ἐν ταῖς μάχαις, προσήκειν αὐτῷ μηδενὸς ἁπλῶς ὑπακούειν, μηδὲ κρείττονα νομίζειν αὐτοῦ μηδένα· τῷ δὲ Ἀγαμέμνονι τῆς ὕβρεως αἴτιον ὑπῆρχεν, ἡ δύναμις ἡ τῆς βασιλείας, καὶ τὸ μόνον ἄρχειν τῶν Ἑλλήνων πάντων. ὑπὸ δὴ τούτων ὁρῶν αὐτοὺς διεφθαρμένους, καὶ B μὴ δυναμένους ὁμονοεῖν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς οἰδοῦντας· ὡς ὕστερον φησὶν ὁ Ἀχιλλεύς,

Ἀλλά μοι οἰδάνεται κραδίη,

καὶ ἐβούλετο ταπεινῶσαι, καὶ τοῦ φρονήματος εἰ δύναιτο καθελεῖν· ὥσπερ οἱ τὰ οἰδοῦντα νύξαντες, ἢ πιέσαντες. διὰ τοῦτο ἐμέμνητο ἀνδρῶν ἐνδόξων καὶ δυνατῶν· ἔτι δὲ, οἶμαι, πρότερον γεγονότων, εἰδὼς ἐκείνοις μᾶλλον συνεπομένην τὴν δόξαν. καὶ μέν τοι οὐκ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐποιή- C σατο, ἵνα γνώμην ἔχουσι περὶ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἀποφαίνεται ἄντικρυς, ὡς πολὺ κρείττονας ἐκείνων ὄντας, εἰ δύναιντο ὀλίγον ὑφεῖναι τοῦ τύφου καὶ τῆς μανίας. ἆρα εἰκῆ δοκεῖ ὑμῖν Ὅμηρος περιθεῖναι τοὺς λόγους τούτους Νέστορι, ὃν φησὶ δεινότατον εἶναι ἀνθρώπων. καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ τῶν λόγων προσεικάζει τῇ φύσει τοῦ μέλιτος, ὃ τοῖς μὲν ὑγιαίνουσιν ἥδιστον, καὶ γλυκύτατον ἁπάντων, τοῖς δὲ νοσοῦσι καὶ πυρέττουσιν, ὥς φασιν, ἀηδέστατον· καὶ τὰ ἑλ- D κωμένα καὶ πεπονθότα καθαίρειν, καὶ δάκνειν πέφυκε. καὶ γὰρ ὁ τοῦ Νέστορος λόγος, τοῖς ἄλλοις γλυκὺς φαινόμενος, πικρὸς ἔδοξε τῷ Ἀχιλλεῖ, καὶ τῷ Ἀγαμέμνονι, νοσοῦσι καὶ διεφθαρμένοις ὑπὸ τῆς ὀργῆς, ὥστε οὐκ ἐπείσθησαν αὐτῷ διὰ τὴν * ἄνοιαν. οὐκοῦν οὐδὲ τοῦτο εἶπε ϖρ. γρ. διάνοιαν. μάτην Ὅμηρος; οὐδὲ, ὥσπερ οἴονταί τινες, ἀπὸ τύχης. ἢ δοκεῖ ὑμῖν τὰ παιδία, ὧν νέμεται τὸ στόμα καὶ διεφθαρμένον ἐστὶν ὑπὸ ἑλκῶν, οὐκ ἀγανακτεῖν καὶ βοᾶν, μέλιτος γευόμενα; περὶ μὲν οὖν τούτων ἐάσωμεν. ἐκεῖνο δὲ ἐνθυμηθῆναι

ἄξιον ἀπὸ τῶν εἰρημένων, ἐάν τις ἀνθρώποις ὁμιλῶν διηγῆται πρὸς αὐτοὺς, ὅτι καὶ πρότερον ἄλλοις ὁμιλήσας πολὺ κρείττοσι, δήμοις, ἢ βασιλεῦσιν, ἢ τυράννοις, οὐκ ἀπέτυχεν αὐτῶν, ἀλλ' ἔσχεν τοὺς ἀκούοντας, καὶ πειθομένους, εἰ δίκαιόν ἐστιν ἀλαζὼν δοκεῖν; ὡς διὰ τοῦτο μεμνημένος ἐκείνων τῶν λόγων, ἵνα θαυμάζοιτο καὶ δοκῇ μακάριος, ἢ μᾶλλον ἵνα πειθομένους ἔχῃ τοὺς ἀκούοντας, μιμούμενος τὴν τοῦ Νέστορος διδασκαλίαν; καὶ γὰρ ἄτοπον, εἰ Σωκράτης μὲν τοὺς ἐν Λυκείῳ ῥηθέντας λόγους, ὀλίγον μεταβὰς ἀπήγγελλε τοῖς ἐν Ἀκαδημίᾳ· καὶ τοὺς ἐν Ἀκαδημίᾳ, πάλιν εἰς τὸ Λύκειον ἐλθὼν, οὐκ ὤκνει διαλέγεσθαι· καὶ τοσοῦτος ἤδη χρόνος ἐστὶν, ἐξ οὗ τοσαύτας διδάσκουσι τραγῳδίας, καὶ κωμῳδίας· ἡμεῖς δὲ ἄτοποι δόξομεν ποιεῖν, ἐπειδὴ βούλεσθε ἀκροάσασθαι λόγων τινῶν, τοὺς ῥηθέντας πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα νῦν ἀπαγγέλλοντες. ὡς οὐ διαφέρον εἰδέναι, πότερον ὠφέλιμοι καὶ χρήσιμοι καὶ ὑμῖν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἅπασιν ἱκανοὶ, ἢ φαῦλοι καὶ ἀνωφελεῖς. εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι τοῖς μὲν ἰδιώταις οἱ λεγόμενοι λόγοι, πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους τείνουσι, καὶ ὀλίγους τῶν ἄλλων· οἱ δὲ πρὸς τοὺς βασιλέας, ταῖς δημοσίαις ἐοίκασιν εὐχαῖς ἢ κατάραις. ὅθεν ἐγὼ τὸν Πέρσην οὔτε τἄλλα νομίζω φρόνιμον, οὔτε ὅτι τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους πανταχῇ διέπεμπεν, ὦτα βασιλέως καλουμένους, καὶ πάντα ἐκείνοις ἀκούειν ἐπέτρεπε· δέον φυλάττεσθαι τὰ βασιλέως ὦτα, πολὺ μᾶλλον τῆς χρυσῆς πλατάνου, μή τι δυσχερὲς ἀκούσῃ καὶ βλαβερόν.

A *ne dignum ex prædictis, ſi quis cum hominibus colloquens, narret illis, quòd & antea collocutus ſit cum aliis multo melioribus, vel populis vel regibus, vel tyrãnis: neque non auditus ſit, ſed habuerit obedientes & obtemperantes: an æquum ſit, vt arrogans videatur: quaſi propterea illorum meminerit ſermonum, vt ſit admirationi, & videatur beatus: an potius, vt obedientes habeat auditores, imitans Neſtoris doctrinam? Quippe abſurdum* B *eſt, ſi Socrates quidem habitos in Lyceo ſermones, modicum digreſſus recitauit in Academia; habitóſque in Academia, rurſus in Lyceium veniens non grauatus eſt diſſerere: & tantum iam tempus eſt, ex quo tot docent tragœdias comœdiaſque: nos autem abſurde videamur facere, poſtquam ſermones vultis aliquos audire, ſi habitos apud imperatorem nunc recitemus: quaſi nihil referat ſcire, vtrùm fructuoſi ſint & vtiles, atque vobis aliiſ-* C *que omnibus hominibus idonei, an viles atque inutiles. Bene enim ſcitis, habitos apud plebeios ſermones, ad eos ſolos pertinere, atque paucos alios: habitos verò apud reges, publicis eſſe votis aut execrationibus ſimiles. Vnde ego Perſam neque in aliis prudentem fuiſſe arbitror, neque in eo quòd vulgares homines in omnes emiſerit terras, quos regis appellauit aures, illiſque omnia auſcultare commiſerit: quum oportuiſſet cuſtodire regis au-* D *res, multo magis quàm auream platanum, ne quid odioſum atque damnoſum audirent.*

ΑΧΙΛΛΕΥΣ. νη'.

Ο ἈΧΙΛΛΕΥΣ τὸν Χείρωνα ἤρετο, τί με, φησὶ, τοξεύειν διδάσκεις; ὅτι, ἔφη, καὶ τοῦτο τῶν πολεμικῶν ἐστί. δειλῶν, ἔφη, τὸ ἔργον ἐπὶ

ACHILLES. LIIX.

Achilles olim Chironem interrogauit: Cur me (inquiens) ſagittare doces? Quia & hoc ad bellicum vſum pertinet. Nempe, inquit, ad timidorum vſum, ad-

uerſus timidos. Quomodo, ait ille? Quod non ſinat hoſtem propius accedere, neque procul recedere fugientem ab arcu. Nō: ſed ſagittarium arcu vti oportet contra fugientes, vt eos capiat. Tardius, an velocius? Quantum fieri poteſt, quam velociſſimè: vtrum enim currens quis ocyus capit, an volans? At non ipſe capis. Quis igitur? Sagitta. Si vero iaculeris, quis capit? Neſcio. At tandem ipſe capis, atque occidis, quando apprehenſum diſcerpis, vt feras. An tu fortiores putas mulieres, quod propinquiſſime inter ſe pugnant, altera alteri incidentes? Achilles vero hęc audiens, ſimul furore & lachrymis oppletus eſt: atque Chironem conuiciis inceſſebat, negabátque ſe apud eum manſurum, ſed abiturum Phthiū ad patrem vt ab illo erudiretur. Multo enim Peleū eſſe Chirone meliorem: neque eſſe ſophiſtam, quemadmodum Chironem. Erat autem adhuc puer Achilles, & nondum ad pubertatem venerat. Quomodo ergo (inquit) ſi melior eſt, non ipſe te erudit? Quia (ait) non eſt illi ocium. Quamobrē? Ob regnum. Nunquid ergo differt regnare & erudire? Multum ſanè. Tu verò mihi dediſti cornu & neruum, ferratáſque ſagittulas contra tenuem vim, tāquam volucres venaturo, non cum viris aut feris pugnaturo. Cognoſcat autem quis horum armorum ſimplicitatem, ſi quādo prope acceſſerint [hoſtes aut feræ] cogatúrque cum illis pugnare manu. Tūc enim oportebit eum aufugiendo pugnare, metuentem & cauētem vt ne conſpicuus ſit: quemadmodum malum mancipium, quod etſi quem occidat, non auſit ſpoliare tamen, neque vnquam videbitur ab homine inimico ſanguine cruentatus. Talia me doces, ſagittare, cithara pulſare: nuper autem & radices effodere, quemadmodum ſagæ docebas. An ne equitare quidem tibi placet? interrogabat eū Chirō. Imo neq; tu mihi (inquit) places, cùm talis ſis. Videris enim mihi propenſior

A δειλούς. πῶς ἔφη; ὅτι οὐκ ἐᾷ τὸν πολέμιον ἐγγὺς προσελθεῖν, ὅτι οὐκ ἐᾷ τὸν πολέμιον μακρὰν ἀπελθεῖν φευγόντων τὸ ὅπλον. οὐκ. ἀλλ᾿ ἐπὶ τοὺς φεύγοντας· αὐτὸν δὲ τοὺς φεύγοντας αἱρεῖν. βραδύτερον, ἢ τάχιον; ὡς οἷόν τε τάχιστα. πότερον οὖν τρέχων τις αἱρεῖ ἂν θᾶττον ἢ πετόμενος. μὴ οὖν αὐτὸς αἱρεῖς. τίς μήν; τὸ βέλος. ἐὰν δὲ ἀκοντίσῃς, τίς αἱρεῖ. οὐκ οἶδα· ἀλλὰ πότε αὐτὸς αἱρεῖς καὶ ἀποκτείνεις, ὅταν διασπάσῃς λαβὼν, B ὥσπερ τὰ θηρία. ἤ που, ἔφη, ἀνδρειοτέρας ἡγῇ τὰς γυναῖκας, ὅτι ἐγγύτατα μάχονται, ἐπιπεσοῦσαι ἀλλήλαις. ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ταῦτα ἀκούων, ἅμα θυμοῦ καὶ δακρύων ἐνεπίμπλατο, καὶ τὸν Χείρωνα ἐλοιδόρει· καὶ οὐκ ἔφη παρ᾿ αὐτοῦ μένειν. ἀλλ᾿ ἐς Φθίαν ἀπιέναι παρὰ τὸν πατέρα, καὶ παρ᾿ ἐκείνου παιδεύεσθαι. πολὺ γὰρ κρείττονα εἶναι τὸν Πηλέα τοῦ Χείρωνος. καὶ οὐκ εἶναι σοφιστὴν, ὥσπερ ὁ Χείρων. ἦν δὲ C ἔτι παῖς ὁ Ἀχιλλεὺς, οὐδέπω ἡβάσκων. πῶς οὖν, ἔφη, κρείττων ὢν, οὐκ αὐτὸς παιδεύει σε. ὅτι, ἔφη, οὐ σχολὴ αὐτοῦ. ὑπὸ του; ὑπὸ τῆς βασιλείας. διαφέρει οὖν τι βασιλεύειν ἢ παιδεύειν; πολύ γε. σύ γέ μοι δίδως κέρας τι, καὶ νεῦρον, καὶ μικρὰ σιδήρια ἐπὶ λεπτοῖς δονακίοις· ὥσπερ ὄρνιθας θηρεύειν μέλλοντι, οὐκ ἄνδρασιν, οὐδὲ θηρίοις μαχεῖσθαι. γνοίη δ᾿ ἄν τις τὴν ἀθλιότητα* τῶν ὅπλων, εἴποτε ἐγγὺς γένοιτο, καὶ ἀ- D ναγκασθείη αὐτοῖς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. ἀλλὰ δὴ δραπετεύοντας μάχεσθαι φοβουμένους, καὶ φυλαττομένους, ὅπως μηδὲ ὀφθήσεται· ὥσπερ κακὸν ἀνδράποδον, ὅς γε οὐδὲ ἀποκτείνας σκυλεῦσαι δεῖ, οὐδὲ ὀφθήσεταί ποτε ᾑμαγμένος ἀπὸ ἀνδρὸς ἐχθροῦ. τοιαῦτα διδάσκεις με, τοξεύειν καὶ κιθαρίζειν· πρῴην δέ ποτε καὶ ῥίζας ὀρύττειν, ὥσπερ αἱ φαρμακίδες, ἐδίδασκες. οὐδὲ τὸ ἱππεύειν ἀρέσκει σοι. ἐπήρετο αὐτὸν ὁ Χείρων· οὐδὲ σὺ ἔφης ἀρέσκεις μοι, τοιοῦτος ὤν. δοκεῖς γάρ μοι ἐτοιμότερος

* γρ. ἀθλιότητα ὅσα τὰ ὅπλα. ἴσως ἁπλότητα

εἴη φεύγειν ἢ μένειν. καὶ ὁ Χείρων ὀργισθεὶς αὐτῷ, καὶ ὑπὸ τῆς ὀργῆς φρίξας τὴν χαίτην, καὶ ὑποβλέψας δεινόν, ὥσπερ ἀστραπῇ· μόλις δὲ ἀπεχόμενος τοῦ μὴ παίσειν αὐτόν, ὅτι διενοεῖτο ἐρᾶν αὐτοῦ. ὦ κακόν, ἔφη, γέννημα καὶ θρασύ, μητρὸς θαλασσίας, ἥ σε κακῶς διέφθειρε, φυσῶσα ἐπὶ τῷ γένει. πολύ γε μὴν κάκιον ταύτης ὁ πατήρ, διηγούμενος ὡς ὕμνησαν αὐτοῦ τὸν γάμον οἱ θεοί. σοὶ δὲ οὔτε θαλάττης, οὔτε οὐρανοῦ * προσήκει οὐδέν. φημὶ δέ σε ἐγὼ πολεμικὸν οὐδέποτε ἔσεσθαι, δόξειν δὲ τοῖς ἀνοήτοις. οὐδὲ ἡγήσεσθαι οὐδέποτε, ὅπου ἂν πολεμῇς, καίτοι Θέτιδος ὄντα καὶ Πηλέως. διὰ μέν τοι τὸ θράσος, καὶ τὸ τάχος, καὶ τὴν ἰσχὺν κολακεύοντές σε, φήσουσι φέρτατον ἀνδρῶν· ὅμως δὲ ὑπὸ ἄλλων ἀξιώσουσι βασιλεύεσθαι, σὲ δὲ μάχεσθαι, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναγκάσουσι, δώροις τε καὶ ἐπαίνοις ματαίοις, ἕως ἂν ἀποθάνῃς. οἶμαι δέ σε μηδὲ τῶν νεκρῶν ἀφέξεσθαι, ἀλλὰ καὶ τούτους κεντεῖν τε καὶ ἕλκειν, ὡς δή τι μέγα διαπραττόμενον· ὥσπερ τὰ παιδία τὰ νήπια, ὅταν * ἀποκτείνωσιν, ἕλκουσι κύκλῳ. τοιοῦτος δὲ ὤν, ἀποθανῇ ὑπ' οὐδενὸς τῶν γενναίων, ὡς σὺ οἴει· ἀλλὰ τοὺς μὲν σαυτῷ ὁμοίους, τοὺς ἀνδρείους καὶ ἀνοήτους, ἀποκτενεῖς ῥᾳδίως· ὑπὸ δὲ ἀνδρὸς φρονίμου καὶ πολεμικοῦ ἀποθανῇ, οὐδὲ ἰδὼν αὐτόν.

γρ. ἀνθρώπ.

ἴσ. μυῖαν ἀπ.

A *eſſe ad fugiendum, quàm ad manendum. Et Chiron iratus illi, preque ira quaſſans iubam, fixiſque eum & acribus intuitus oculis tanquam fulgur, vixque ſe continens ne eum cæderet, quia cogitauerat ſe ab eo amari: O malum (ait) & contumax matris marinæ germen, quæ te peſſime corrupit, inflans * ob genus. Multo autem hac peior eſt pater, narrans Deos ſibi nuptias ceciniſſe. Ad te verò neque marini quicquam, neque* cœleſtis pertinet.* B *Egóque te aio bellicoſum nunquam fore, ſed duntaxat fatuis viſum iri. Neque te vnquam exercitum ducturũ, vbicunque bellum geſſeris, tametſi Thetidis & Pelei gnatus ſis. Propter temeritatem quidem, velocitatémque & robur, adulabuntur tibi: dicéntque te hominum eſſe optimum: interea tamen te ſub alterius volent eſſent imperio, teque pugnare & pericula adire pro ſe compellent donis, inanibúſque laudibus, dum moriaris. Arbitror autem te neque à mortuis abſten-* C *turum, verùm etiam hos & puncturum & tracturum, quaſi rem præclaram efficientem: quemadmodum pueri infantes ſi muſcã interfecerint, in circuitu trahũt. Quúmque huiuſmodi ſis, interficieris à nullo generoſorum, vt tu putas: ſed tui ſimiles quidem animoſos & ſtultos facile interficies, à viro autem prudente & bellicoſo occideris, eum ne videns quidem.*

D

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ·
ἔστι δὲ παράφρασις.
λόγος νθ'.

ΦΟΒΟΥΜΑΙ, μήποτε μάτην κατ' ἐμοῦ φανῶσιν αὐτὴν οἱ σύμμαχοι τὴν δόξαν εἰληφότες, ὡς ἀρίστου δὴ καὶ σοφωτάτου τῶν Ἑλλήνων. καίτοι ποία τις ἡ τοιαύτη σοφία καὶ φρόνησις, δι' ἥν τις ἀναγκάζεται πλείω τῶν Ἑλλήνων

PHILOCTETES.
EST AVTEM TRAGICA Paraphraſis. Vlyſſes loquitur. LIX.

METVO, *ne quando fruſtra de me ſocij hãc opinionem videantur ſuſcepiſſe, quaſi optimus ſim, & ſapientiſſimus Græcorum. Et quidem quæ, qualíſve ea ſapientia atque prudentia eſt, ob quã quis cogatur plus quàm alii Græci,*

laboris capere, communi pro ſalute & victoria: quum liceat vnum exiſtimatum è vulgo, nullo optimatum minus, in his obtinere? At difficile eſt inuenire magnanimos ita, atque gloriæ cupidos viros, qui non magnis & arduis in rebus verſari velint. Claros enim, inque magnis ſuſcipiendis audaces, ferè omnes admiramur; & reuera viros exiſtimamus. Qua gloriæ cupiditate & ego adducor, vt plura habeam negocia, viuámque laborioſius, quàm quiuis alius: ſemper nouũ aliquod aggrediens diſcrimen, ne celebre ob priora geſta nomen diſperdam. Nunc igitur ob rem planè periculoſam difficilémque huc in Lemnum veni, vt Philoctetam, atque ſimul Herculis arcum ſociis apportem. Diuinationum enim inter Phrygas peritiſsimus Helenus Priami filius, qui prenſus captiuus detinetur, ſignificauit, abſque his ciuitatem capi non poſſe: Regibus ſanè hoc me facturum non promiſeram, ſciens hominis inimicitias, cui ipſe autor fui vt relinqueretur, quando difficili atq; immedicabili à vipera morſu tactus eſt. Non igitur putabam me tantam ſuadelam inuenire poſſe, qua ille vnquam commoueretur: vt manſuetus erga me foret: ſed putabam me continuo ab eo interfectum iri. Demum verò, quum me hortaretur Minerua per ſomnum vt ſolet, vt confidenter ad hominem irem: ſe enim formam immutaturam, vocémque meam ne ille me agnoſcat: ita huc iã perueni, ſumpta fiducia. Accipio autem, & à Phrygibus legatos clàm miſſos, ſi quo modo Philoctetam donis perſuaſum, pariterque inimicitiis aduerſum nos, in ciuitatem recipere poſſint: ſimúlque arcum, in quo belli præmia propoſita ſunt. Quomodo non oporteret virum promptum pro his omnia ſubire, quum videat hac re non acquiſita, omnia prius geſta, fruſtraneum fuiſſe laborem? Papæ! Accedit homo ipſe, ille Pæantis filius, ex calamitate notus, vix atque difficulter greſſum pro-

A πονεῖν, ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας, καὶ νίκης· ἐξὸν ἕνα δοκοῦντα τοῦ πλήθους, μηδενὸς ἔλαττον ἐν τούτοις ἔχειν τῶν ἀρίστων. ἀλλὰ γὰρ ἴσως χαλεπὸν εὑρεῖν οὕτω μεγαλόφρονα καὶ φιλότιμον, ὁποιοῦν,* ὃς ἀνὴρ πέφυκε. τοὺς γὰρ φανερούς, καὶ πλειόνων ἅπτεσθαι τολμῶντας, σχεδὸν τούτους ἅπαντας θαυμάζομεν, καὶ τῷ ὄντι ἄνδρας ἡγούμεθα. ὑφ᾽ ἧς φιλοτιμίας κἀγὼ προαγόμενος πλεῖστα πράγματα ἔχειν, καὶ ζῶν ἐπιπόνως παρ᾽ ὁντινοῦν· ἀεὶ τινὰ προσδε-
B χόμενος καινὸν κίνδυνον, ὀκνῶν διαφθεῖραι τὴν ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθε γενομένοις εὔκλειαν. νῦν οὖν κατὰ πρᾶξιν πάνυ ἐπισφαλῆ καὶ χαλεπὴν δεῦρο ἐλήλυθα εἰς Λῆμνον, ὅπως Φιλοκτήτην καὶ τὰ Ἡρακλέους τόξα, κομίζοιμι τοῖς συμμάχοις. ὁ γὰρ δὴ μαντικώτατος Φρυγῶν Ἕλενος ὁ Πριάμου κατεμήνυσεν, ὃς ἔτυχεν αἰχμάλωτος ληφθεὶς*, ἄνευ τούτων, μήποτ᾽ γρ. ληφθεὶς, ἂν ἁλῶναι τὴν πόλιν. πρὸς μὲν δὴ τοὺς βασιλέας, οὐχ ὡμολόγησα τὴν πρᾶξιν
C ἐπιστάμενος τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἔχθραν, ᾧ γε αὐτὸς αἴτιος ἐγενόμην καταλειφθῆναι, ὅτε δηχθεὶς ἔτυχεν ὑπὸ χαλεπῆς καὶ ἀνιάτου ἐχίδνης. οὐκ ἂν οὖν ᾤμην, οὐδὲ πειθὼ τοιαύτην ἐξευρεῖν, ὑφ᾽ ἧς ἄν ποτε ἐκεῖνος ἐμοὶ πράως ἔχειν· ἀλλ᾽ εὐθὺς ἀποθανεῖσθαι ᾤμην ὑπ᾽ αὐτοῦ. ὕστερον δέ, τῆς Ἀθηνᾶς μοι παρακελευσαμένης καθ᾽ ὕπνους, ὥσπερ εἴωθε, θαρροῦντα ἐπὶ τὸν ἄνδρα ἰέναι· αὐτὴ γὰρ ἀλλάξειν μου τὸ εἶδος καὶ τὴν φωνήν, ὥστε λαθεῖν αὐτῷ ξυγγενό-
D μενον· οὕτως δὴ ἀφῖγμαι θαρρήσας. πυνθάνομαι δὲ καὶ παρὰ τῶν Φρυγῶν, πρέσβεις ἀπεστάλθαι κρύφα, ἐὰν πως δυνῶνται, τὸν Φιλοκτήτην πείσαντες δώροις, ἅμα καὶ διὰ τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς ἡμᾶς, ἀναλαβεῖν εἰς τὴν πόλιν αὐτόν, καὶ τὰ τόξα τοῦ προκειμένου ἄθλου. πῶς οὐ πάντα χρὴ ἄνδρα γίγνεσθαι πρόθυμον, ὡς διαμαρτάνοντι τῆς πράξεως ταύτης, πάντα τὰ πρότερον εἰργασμένα μάτην πεπονῆσθαι ἔοικε. παπαῖ· πρόσεισιν ὁ ἀνὴρ αὐτὸς ὅδε. ὁ Παίαντος παῖς, οὐκ ἄδηλος τῆς ξυμφορᾶς, μόλις καὶ χαλεπῶς προ-

βαίων. ὢ τοῦ χαλεποῦ καὶ δεινοῦ ὁράματος. οὕτως πάντα γὰρ εἶδος ὑπὸ τῆς νόσου φοβερόν· ἥτε στολὴ ἀήθης, δοραὶ θηρίων καλύπτουσιν αὐτόν. ἀλλὰ σὺ ἄμυνον, ὦ δέσποινα Ἀθηνᾶ, καὶ μὴ μάτην φανῇς ἡμῖν ὑποσχομένη τὴν σωτηρίαν. τί δὴ βουλόμενος, ὅς τις, εἰπέ*, τὲ σύ, ἢ τίνα τόλμαν λαβών; πότερον ἁρπαγῆς χάριν ἥκεις ἐπὶ τήνδε τὴν ἄπορον στέγην, ἢ κατάσκοπος τῆς ἡμετέρας δυστυχίας. οὔτοι γε ὁρᾷς ἄνδρα ὑβριστήν. οὐ μὴν εἰωθώς γε πρότερον, δεῦρο ἥκεις· οὐ γὰρ εἰωθώς, εἰ δὲ καὶ νῦν ἐν καιρῷ ἀφῖχθαι, πολλὴν ἔοικας φράζειν ἀλογίαν τῆς δεῦρο ὁδοῦ. εὖ τοίνυν ἴσθι, οὐ χάριν αἰτίας με ἥκοντα, καί σοί γε οὐκ ἀλλότριον φανησόμενον. πόθεν δή; τοῦτο γὰρ πρῶτον εἰκός με εἰδέναι. ἀλλ' εἰμὶ Ἀργεῖος τῶν ἐπὶ Τροίαν πλευσάντων. πόθεν; εἰπὲ πάλιν, ὡς εἰδῶ σαφέστερον. οὐκοῦν ἔτι δεύτερον ἀκούεις, τῶν ἐπὶ Ἴλιον στρατευσάντων Ἀχαιῶν εἶναί φημι. καλῶς δῆτα ἔφης, ἐμὸς εἶναι φίλος· ὁπότε γε τῶν ἐμοὶ πολεμιωτάτων Ἀργείων πέφηνας. τούτων δὴ τῆς ἀδικίας αὐτίκα μάλιστα ὑφέξεις δίκην. ἀλλ' ὦ, πρὸς θεῶν, ἐπίσχες ἀφεῖναι τὸ βέλος. οὐ δυνατὸν εἴπερ Ἑλλήνων τυγχάνεις, τὸ μὴ ἀπολωλέναι σε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ. ἀλλὰ πέπονθά γε ὑπ' αὐτῶν τοιαῦτα, ἐξ ὧν δικαίως σοὶ μὲν ἂν φίλος εἴην, ἐκείνων δὲ ἐχθρός. καὶ τί δὴ τοῦτό ἐστι ὃ πέπονθας οὕτως χαλεπόν; φυγάδα με ἤλασεν ἐκ τοῦ στρατοῦ Ὀδυσσεύς. τί δὲ ἔδρας, ἐφ' ὅτῳ τῆσδε τῆς τύχης ἔτυχες; οἶμαί σε γινώσκειν τοῦ Ναυπλίου παῖδα Παλαμήδην. οὐ γὰρ δὴ τῶν ἐπιτυχόντων, οὐδὲ ὀλίγου ἄξιος συνέπλει, οὔτε τῷ στρατῷ, οὔτε τοῖς ἡγεμόσι. τὸν δὴ τοιοῦτον ἄνδρα, ὁ κοινὸς τῶν Ἑλλήνων λυμεὼν διέφθειρε. πότερον ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχῃ κρατήσας, ἢ μετὰ δόλου τινός; προδοσίαν ἐπενεγκὼν τοῦ στρατοῦ τοῖς Πριαμίδαις. ἦν δέ, κατὰ ἀλήθειαν οὕτως ἔχων, ἢ ἐπεπόνθει καταψευσάμενος*; πῶς δ' ἂν δικαίως γένοιτο, τῶν ὑπ' ἐκείνου

χ. ὅστις εἶ σύ

χ. καταψευδόμενος

A *mouens. O ſæuum & atrocem aſpectũ! Species enim ex morbo facta eſt terribilis, & veſtitus inſolitus ferarum pelles eum velant. At tu ô Minerua, fer auxilium, vt ne fruſtra nobis videare ſalutem pollicita. Tu quiſquis es, ede quid tibi velis: aut qua ſumpta audacia venias huc? An rapinæ gratia venis ad hoc inuium tugurium, an explorator noſtri infortunij? Non ſanè hominem vides ſuperbum. Neque ſanè conſueui antea talis eſſe.*
B *Sed tamen ſi malam ob rem huc venis, etiam ſi antea non conſueuerim, nunc tamen opportune mihi ad hoc veniſti: *magnæ videris aſcribere inſipiẽtiæ, quòd huc venerim. Scito igitur, cuius gratia veniã: & quod tibi, ſi me cognoris, non videbor alienus. Vnde verò? Hoc enim me primùm ſcire conuenit. Argiuus ſum, ex iis qui ad Troiam nauigarunt. Vnde? dic iterùm, vt clarius ſciam. Ergo iterum audi: Dico me eſſe ex Argiuis, ad Ilium in*
C *bellum profectis. Rectè planè dicis. Tu meus amicus ſis quando ex Argiuis es, mihi inuiſiſſimis? Horum igitur iniuriæ mihi confeſtim prorſus pœnas dabis. At ô per Deos quæſo, ne emittas ſagittam. Fieri non poteſt, ſi quidem Græcus es, vt non hac ipſa die pereas. At ego talia ab illis paſſus ſum, ob quæ iure mihi eſſes amicus, illis verò hoſtis. Et quid iſtud, quod paſſus es adeo ſæuum? In exilium me ab exercitu egit Vlyſſes. Quid autem feci-*
D *ſti, quamobrem hanc fortunam ſortitus es? Non tibi ignotum eſſe arbitror Nauplij filium Palamedem. Non enim ex vulgaribus erat, neque minimi precij inter eos qui ad Troiam nauigabant, habitus & ab exercitu & à ducibus. Talem igitur virum communis Græcorum corruptor perdidit. An apertè pugna victũ, an aliquo cum dolo? Proditionis inſimulans eum exercitus, contractæ cum Priamidis. Verum ne erat crimen, an falſis id paſſus eſt oppreſſus teſtimoniis? Et quomodo ab illo quicquam iuſtè fieret ex*

omnibus

omnibus quæ facit, qui nulla re ſæuiſsima abſtinuit vnquam? O ſermone & factis hominũ aſtutiſsime Vlyſſes, qualẽ rurſus hũc virum perdidiſti, qui nullo minus ſociorum vtilis erat. Videlicet, opinor, honeſtiſsima atque ſapientiſsima inueniens & componens, quemadmodũ verbi gratia & me expoſuit, communi pro ſalute & victoria incidentẽ in hanc calamitatẽ, quũ oſtenderẽ Chryſes arã: vbi ſi ſacrificarent, potituri erant victoria aduerſus hoſtes: ſin minus, fruſtranea futura erat expeditio. Cæterùm quid ad te illius infortuniũ? Bene ſcis, quòd ſuper omnes illius amicos malum peruenerit; omnéſq; perierint qui non fuga ſibi potuerunt cõſulere. Ita & ego præterita nocte clam naue conſcenſa, ſolus huc ſaluus perueni. Propemodũ equidẽ, qua in neceſsitate cõſtitutus ſis intelligo. Si quam igitur nobis machinationẽ cõparare poſſes, vt domum hinc abnauigaremus, nobis certe benefeceris: ſimúlque nuncium ad tuos amicos domũ miſeris, de tuis hiſce præſentib. malis. At ô infelix, ad hoc alium tibi quære adiutorẽ. Ego enim ipſe ſum inops & deſertus ab amicis, ſordide hoc in littore proiectus, qui vix ab hoc arcu victũ & veſtitũ acquiro, vt vides. Qui enim antea veſtitus erat, tẽpore cõſumptus eſt. Si verò huius nobiſcum victus particeps eſſe volueris hoc in loco, non grauabor tibi impertirẽ, donec alia alicunde tibi accidat ſalus. Grauia ſanè ſunt intus ſpectacula, ô hoſpes, baltei* *pleni ſunt cruore, & alia morbi indicia. atque ipſe ego non ſum iucundus ad conuerſationem, quando dolor acciderit. Quanquam morbus iam plurimum ceſſauit tempore: in principio verò nequaquam erat tolerabilis.*

A γιγνομένων ὁποίων, ὦ μηδενὸς ἀποσχόμενος τῶν χαλεπωτάτων; λόγῳ τε καὶ ἔργῳ πανουργότατε ἀνθρώπων Ὀδυσσεῦ, οἷον αὖ τοῦτον ἄνδρα ἀνῄρηκας, ὃς οὐδὲν ἧττον ὠφέλιμος ἦν τοῖς ξυμμάχοις. ἦ γάρ, οἶμαι, τὰ κάλλιστα καὶ σοφώτατα ἀνευρίσκων, καὶ συντιθείς· ὥσπερ ἀμέλει κἀμὲ ἐξέθηκας, ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας τε καὶ νίκης, περιπεσόντα τῇδε τῇ ξυμφορᾷ, δεικνύντα τὸν Χρύσης βωμόν, οὗ θύσαντες, κρατήσειν ἔμελλον τῶν πο-
B λεμίων· εἰ δὲ μή, μάτην ἐγίγνετο ἡ στρατεία. ἀλλὰ τί δή σοι προσῆκον τῆς Παλαμήδου τύχης; εὖ ἴσθι, ὅτι ἐπὶ πάντας τοὺς ἐκείνου φίλους ἦλθε τὸ κακόν, καὶ πάντες ἀπολώλασιν, ὅστις μὴ φυγεῖν ἠδυνήθη. οὕτως δὲ κἀγὼ τῆς παροιχομένης νυκτὸς διαπλεύσας, μόνος δεῦρο ἐσώθην. σχεδὸν μὲν οὖν ἔγωγε, ἐν ὅσῃ χρείᾳ καθέστηκας αὐτός. εἰ δ' οὖν ἔχεις τινὰ μηχανὴν ξυμπροθυμηθεὶς ἡμῖν περὶ τὸν οἴκαδε ἀπόπλουν, ἡμᾶς τε εὖ
C πεποιηκὼς ἔσῃ· καὶ ἅμα ἄγγελον ἀποπέμψεις πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἴκαδε, τῶν σοὶ παρόντων κακῶν. ἀλλ', ὦ δύστηνε, πρὸς τοιοῦτον ἕτερον ἥκεις ξύμμαχον. αὐτόν τε ἄπορον καὶ ἔρημον φίλων, ἐπὶ τῆσδε τῆς ἀκτῆς ἐρριμμένον γλίσχρως, καὶ μόλις ἀπὸ τῶνδε τῶν τόξων πορίζοντα, καὶ τροφὴν, καὶ ἐσθῆτα, ὡς ὁρᾷς. ἣ γὰρ ἦν ἡμῖν ἐσθὴς πρότερον, ὑπὸ *τοῦ χρόνου ἀνάλωται. εἰ δὲ δὴ τοῦ δ' ἐθελήσεις κοινωνεῖν τοῦ βίου μεθ' ἡμῶν ἐνθάδε, ἕως ἂν ἑτέρα γρ. ἀπὸ τ.
D σοι παραπέσῃ σωτηρία ποθὲν, οὐκ ἂν φθονοῖμεν. δυσχερῆ γε μὴν τἄνδον ὁράματα, ὦ ξένε, τελαμῶνές τε ἀνάπλεοι*, καὶ ἄλλα σημεῖα τῆς νόσου. αὐτός τε οὐχ ἡδὺς ξυγγενέσθαι, ὅταν ἡ ὀδύνη προσπέσῃ. καίτοι λελώφηκε τῷ χρόνῳ τὸ πολὺ τῆς νόσου, κατ' ἀρχὰς δέ, οὐδαμῶς ἀνεκτὸς ἦν.

A

ΝΕΣΣΟΣ, Η ΔΗΙΑ-νειρα. λόγος ξ'.

Ἔχεις μοι λῦσαι ταύτην τὴν ἀπορίαν, πότερον δικαίως ἐγκαλοῦσιν, οἱ μὲν τῷ Ἀρχιλόχῳ· οἱ δὲ τῷ Σοφοκλεῖ, περὶ τῶν κατὰ τὸν Νέσσον, καὶ τὴν Δηϊάνειραν, ἢ οὔ; φασὶ γὰρ οἱ μὲν τὸν Ἀρχίλοχον ληρεῖν, ποιοῦντα τὴν Δηϊάνειραν, ἐν τῷ βιάζεσθαι ὑπὸ τοῦ Κενταύρου, πρὸς τὸν Ἡρακλέα ῥαψῳδοῦσαν, ἀναμιμνήσκουσαν τῆς τοῦ Ἀχελῴου μνηστείας, καὶ τῶν τότε γενομένων· ὥστε πολλὴν σχολὴν εἶναι τῷ Νέσσῳ, ὅτι ἐβούλετο πρᾶξαι. οἱ δὲ τὸν Σοφοκλέα πρὸ τοῦ καιροῦ πεποιηκέναι τὴν τοξείαν, διαβαινόντων αὐτῶν ἐπὶ τὸν ποταμόν. οὕτω γὰρ ἂν, καὶ τὴν Δηϊάνειραν ἀπολέσθαι, ἀφέντος τοῦ Κενταύρου· ἀλλὰ μὴ καθάπερ εἴωθε, πολὺ παρὰ τὴν δόξαν λέγων, καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ ὅστις ἂν οἰηθείη. ἆρ' οὖν κελεύεις μοι ταῦτά σοι λέγειν, ἅτις ἂν καὶ μὴ ὀρθῶς, οἰόμενος, ἢ ἅτις ἂν καὶ μὴ ὀρθῶς; ἐγὼ μὲν ἅτις ὀρθῶς οἰόμενος. τί οὖν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι δοξάζουσι; ἆρά γε ἀνάγκη τὸν βουλόμενον ὀρθῶς ἐξηγεῖσθαι παρὰ τὴν δόξαν τῶν πολλῶν λέγειν; ἀνάγκη. μὴ οὖν δυσχερῶς ἀκολουθήσῃς, ἐὰν τοιοῦτον ᾖ τὸ λεγόμενον. σκόπει δὲ εἰ μὴ δεόντως λέγεται. λέγε τοίνυν, καὶ ἐξηγοῦ, ὅπως σοι δοκῇ. οὐκοῦν λέγω τὸ νῦν σοι, ὅτι ὅλον τὸ ἀγνόημά ἐστι περὶ τὸν μῦθον, τὸ ἐπιχειρεῖν τὸν Κένταυρον συγγενέσθαι τῇ Δηϊανείρᾳ. οὐ γὰρ ἐπεχείρησεν, οὐ. ἢ σοι δοκεῖ πιθανὸν εἶναι ἐν ὄψει τοῦ Ἡρακλέους τόξα ἔχοντος, καὶ πεπειραμένου αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς πρότερον, ἡνίκα μόνος τῶν Κενταύρων αὐτὸς διέφυγε παρὰ τοῦ Φόλου, μηδὲν ἐκείνων τοιοῦτον ἀδικησάντων, αὐτὸν ἐπιχειρεῖν συγγενέσθαι αὐτοῦ τῇ γυναικί. ἔχει μέν τινα ἀπορίαν τὸ τοιοῦτο. ἀλλὰ μὴ τοῦτο κινοῦντες, καθόλου τὸν μῦθον ἀναιροῦμεν; οὐδαμῶς μὲν, εἰ λογιζόμεθα, ὡς ἐγένετο,

NESSVS, AVT DEIA-NIRA. LX.

Poteſne mihi ſoluere hoc dubium, vtrũ iure accuſent hi quidem Archilochum, illi vero Sophoclem, de his quæ circa Neſſum & Deianiram contigerunt, an non? Aiunt enim hi quidem Archilochũ nugari qui ſcripſerit Deianirã, quũ ipſi vis inferretur à Cẽtauro, multa

B *ad Herculem locutam eſſe, mentionem faciens deſponſationis Acheloi, atque eorum quæ tunc facta ſunt, vt multum fuerit Neſſo ocij ad faciendum quæ vellet. Illi autem Sophoclem aiunt ante tempus ſcripſiſſe iaculationem factã, nempe quum flumẽ tranſirent. Sic enim & Deianiram perire, dimiſſam à Centauro: ſed non, ſicut conſueuit multum præter opinionem dicẽs, & omnia potius quã quod*

C *quis putet. Ergone iubes me tibi dicere, quæ quis rectè, an quæ quis etiam non rectè putet? Ego equidem, quæ quis rectè putet. Quales ergo vulgus habet opiniones? An non neceſſe, eum qui quid rectè enarrare velit, præter vulgi opinionem dicere? Neceſſe. Non igitur difficulter aſſequeris, an tale ſit quod dictum eſt. Conſidera autem, an conuenienter dicatur. Dic ergo, & enarra quomodo tibi videatur. Dico igitur tibi in præſentia, to-*

D *tum errorem circa fabulam in eo conſiſtere, quòd Centaurus conatus ſit rem habere cum Deianira. Non enim conatus eſt, non. An tibi videtur credibile eſſe, in conſpectu Herculis arcum habentis, & cuius virtutis antea cæperat experimentum, quando ſolus ipſe Centaurorum effugit à Pholoë, quum illi nullam talem feciſſent iniuriã, ipſum conatũ eſſe rem habere cum illius vxore? Habet hoc quidem dubitationem. Verùm ſi hoc mouemus, an nõ totam fabulam euertimus? Nequaquam, ſi cogitemus vt facta eſt,*

vtque veriſimile rem eſſe factam. Sic ergo dicas. Neſſus Deianiram tranſportauit, & in tranſportando conatus eſt corrūpere ſuo modo: non (vt aiūt) vim inferens, ſed ſermones conuenientes ad eam faciens, docénſque quomodo ſibi Herculem poſſet ſubiicere, commemorans quòd nunc quidem eſſet ferox & ſæuus, atque modicū tempus apud eā eſſet verſaturus: atque hoc cū magnis difficultatibus, propter certamina & peregrinationes, rationémque viuendi quam elegiſſet. Si tu verò (inquit) illi perſuaſeris partim officiis, partim oratione, vt hanc miſeriam atque hos labores remittat, viuátq; ſegniter & iucunde, tum tibi multo erit mitior, & ipſe melius viuet, & tempus reliquum apud te morabitur. Hæc autem enarrauit illi Centaurus, inſidias ſtruēs Herculi, ſi quo modo eum poſſet ad delicias perducere & ſocordiā. Nouerat enim, quòd ſimulac mutaſſet viuendi rationem & exercitiū, vincibilis eſſet atque imbecillis futurus. Deianira verò his auditis, non perfunctoriè ſermonibus attendebat, ſed cogitabat Centaurum rectè dicere quēadmodū veriſimile erat, quòd vellet maritū ſub ſe habere Hercules autem ſuſpicatus nihil ſani Centaurum dicere, ex eo quòd tā diligenter cum Deianira differeret, quódque ea illi attenderet, ita eum ſagitta percuſsit. Qui moriens, nihilominus iuſsit Deianirā eſſe memorē ſermonum quos feciſſet, atque ita facere vt admonuiſſet. Poſteà verò quū Deianira memor eſſet ſermonū Centauri, ſimúlque Hercules nihil remitteret, verùm etiā longinquiorem profectionem adornaſſet vltimam, quam, quando diruit Oechaliā, diceretúrque iam amare Iolen, putauit melius eſſe ea perficere de quibus Centaurus admonuiſſet, atque ita ei ſtruxit inſidias. Atque vt muliebre genus natura blandū eſt & aſtutum, non ante remiſit, quàm illi perſuaſit, partim conſilium dans, partim ſe dicens illius curam gerere,

A καὶ εἰκὸς ἦν γενέσθαι τὸ πρᾶγμα. οὕτω δὴ λέγοις. ὁ Νέσσος τὴν Δηϊάνειραν εὐθὺς διακομίζων, καὶ ἐν τῷ περᾶν ἐπεχείρει διαφθείρειν τὸν αὐτοῦ τρόπον· οὐ φασὶ βιαζόμενος, ἀλλὰ λόγους ἐπιτηδείους λέγων πρὸς αὐτήν, καὶ διδάσκων ὅπως κρατήσῃ τοῦ Ἡρακλέους, λέγων, ὅτι νῦν μὲν, ἄγριός ἐστι καὶ χαλεπὸς, καὶ ὀλίγον τινὰ χρόνον αὐτῇ συνέσται· καὶ τοῦτον δυσκόλως, διὰ τοὺς ἄθλους καὶ τὰς ἀποδημίας, καὶ τὸν βίον ὃν προήρηται. ἐὰν δὲ,

B ἔφη, σὺ πείσῃς αὐτὸν, τὰ μὲν θεραπεία, τὰ δὲ λόγοις, τῆς μὲν ταλαιπωρίας ταύτης καὶ τῶν πόνων ἐπιλῦσαι, ζῆν δὲ ῥαθύμως καὶ ἡδέως, σοί τε πολὺ πρᾳότερος ἔσται, καὶ ἄμεινον βιώσεται, καὶ σοὶ λοιπὸν ἤδη συνέσται χρόνον, οἴκοι μένων. ταῦτα δὲ διηγεῖτο ὁ Κένταυρος ἐπιβουλεύων τῷ Ἡρακλεῖ, εἴπως δύναιτο αὐτὸν ἐπὶ τρυφὴν ἀγαγεῖν, καὶ ῥαθυμίαν. ᾔδει γὰρ, ὅτι ἅμα τῷ μεταβαλεῖν τὸν βίον, καὶ τὴν ἄσκησιν, εὐχείρωτος ἔσται καὶ ἀσθενής. ἡ δὲ

C Δηϊάνειρα ἀκούσασα, οὐ παρέργως τοῖς λόγοις προσεῖχεν, ἀλλὰ ἐνεθυμεῖτο, ὡς ὀρθῶς λέγοι ὁ Κένταυρος, ὥσπερ εἰκὸς ἦν· καὶ βουλομένη τὸν ἄνδρα ὑφ᾽ ἑαυτῇ ἔχειν. ὁ δὲ Ἡρακλῆς ὑπονοήσας μηδὲν ὑγιὲς τὸν Κένταυρον λέγειν, ἐκ τοῦ διαλέγεσθαι πρὸς τὴν Δηϊάνειραν ἐπιμελῶς, καὶ ὅτι ἐκείνη προσεῖχεν αὐτῷ, οὕτω δὴ ἐτόξευσεν αὐτόν. ὁ δὲ ἀποθνήσκων, οὐδὲν ἧττον ἐκέλευσε τὴν Δηϊάνειραν ἀναμνησθῆναι ὧν εἶπε, καὶ ποιεῖν,

D ὡς αὐτὸς παρῄνεσεν. ὕστερον δὲ ἡ Δηϊάνειρα μεμνημένη τῶν λόγων τοῦ Κενταύρου. καὶ ἅμα τοῦ Ἡρακλέους οὐδὲν ἀνιέντος, ἀλλὰ καὶ μακροτέραν ἀποδημίαν ἀποδημήσοντος τὴν τελευταίαν, ὅτε ἐξεῖλε τὴν Οἰχαλίαν, καὶ λεγομένου δὴ ὡς ἐρασθείη τῆς Ἰόλης, ἡγησαμένη βέλτιον εἶναι, ἃ παρῄνεσεν ἀνύεσθαι ἐπιτίθεται αὐτῷ. καὶ οἷον δὴ πέφυκε τὸ τῶν γυναικῶν αἱμύλον καὶ πανοῦργον, οὐ πρότερον ἀνῆκε, πρὶν ἢ ἔπεισεν αὐτὸν, τὰ μὲν, παραμυθουμένη, καὶ φάσκουσα ἐκείνου κήδεσθαι,

ὅπως μὴ κακοπαθῇ γυμνὸς τοῦ χειμῶνος, καὶ τοῦ θέρους ὁμοίως, ὑποδυόμενον ἐν τῷ δέρματι τοῦ λέοντος, τὸ μὲν δέρμα ἀποθέσθαι, στολὴν δὲ ἀναλαβεῖν, ὁμοίαν τοῖς ἄλλοις. καὶ τοῦτ' εἶναι τὸν λεγόμενον τῆς Δηιανείρας χιτῶνα, ὃν ἐνέδυ ὁ Ἡρακλῆς. ἅμα δὲ τῇ στολῇ, καὶ τὴν ἄλλην δίαιταν ἐποίησεν αὐτὸν μεταβαλεῖν, ἐπί τε στρωμάτων καθεύδοντα, καὶ μὴ θυραυλοῦντα τὰ πολλά, ὥσπερ εἰώθει πρότερον· μηδὲ αὐτουργοῦντα, μηδὲ τροφῇ ὁμοίᾳ χρώμενον, ἀλλὰ σίτῳ ἐκπεπονημένῳ, καὶ ὄψῳ, καὶ οἴνῳ ἡδεῖ, καὶ ὅσα δὴ τούτοις ἑπόμενά ἐστιν. ἐκ δὲ τῆς μεταβολῆς ταύτης· ὥσπερ, οἶμαι, ἦν ἀναγκαῖον· εἰς ἀσθένειαν καὶ μαλακίαν ἐμπεσὼν τοῦ σώματος, καὶ ἡγησάμενος, μηκέτ' εἶναι ῥᾴδιον, ἁψάμενος τρυφῆς ἀποθέσθαι αὐτήν, οὕτως δὴ ἐνέπρησεν αὑτόν· ἅμα μὲν κρεῖττον οἰόμενος, ἀπηλλάχθαι τοῦ τοιούτου βίου, ἅμα δὲ δυσχεραίνων, ὅτι ἠνέσχετο τρυφῆς ἅψασθαι. ἔχεις δὴ τὸν παρ' ἐμοῦ λόγον, ὁποῖον ἐγὼ ἠδυνάμην ὑπὲρ τοῦ μύθου εἰπεῖν. καὶ, μὰ τὸν Δία, οὐδαμῶς φαῦλος, οὐδὲ ἀπίθανος δοκεῖ μοι εἶναι. καὶ οὐκ οἶδα, ὅπως δοκεῖ μοι προσεοικέναι τὸ τῶν φιλοσόφων ἐνίων περὶ τοὺς λόγους, ἁμηγέπη τὸ τῶν κοροπλάθων. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τύπον* τινὰ (κ. ξένον) παρέχοντες, ὁποῖον ἂν πηλὸν εἰς τοῦτον ἐμβάλωσιν, ὅμοιον τῷ τύπῳ τὸ εἶδος ἀποτελοῦσι. καὶ τῶν φιλοσόφων ἤδη τινὲς τοιοῦτοι γεγόνασιν, ὥστε ὁποῖον ἂν μῦθον ἢ λόγον λάβωσιν ἕλκοντες καὶ πλάττοντες κατὰ τὴν αὐτῶν διάνοιαν, ὠφέλιμον καὶ φιλοσοφίᾳ πρέποντα ἀπέδειξαν· οἷον δὴ μάλιστα ἀκούομεν Σωκράτην γενέσθαι. ἐκεῖνος γὰρ εἰς ἅπαντας δὴ λόγους καὶ πάσας διατριβὰς κατῄει, καὶ πρὸς ῥήτορας, καὶ πρὸς σοφιστάς, καὶ πρὸς γεωμέτρας, καὶ μουσικούς, καὶ παιδοτρίβας, καὶ τοὺς ἄλλους δημιουργούς· καὶ ἐν παλαίστραις, καὶ ἐν συμποσίοις, καὶ ἐν ἀγορᾷ οὐκ ἐκωλύετο ἐξ ἅπαντος τρόπου φιλοσοφεῖν, καὶ προτρέπειν ἐπ' ἀρετὴν τοὺς συνόντας· οὐκ ἰδίαν εἰσφέρων ὑπόθεσιν, οὐδὲ πρόβλημα ἐσκεμμένον, ἀλλ' ἀεὶ τῇ παρούσῃ χρώμενος, καὶ ταύτην προσάγων πρὸς φιλοσοφίαν.

A *ne male affligeretur, nudus hyemē pariter & æſtatē perferens in Leonis exuuio, vt exuuium deponeret, veſtitum autem aliis ſimilem reciperet. Et hæc illa erat, de qua dicitur, Deianiræ tunica, quam induit Hercules. Pariter autem cum veſtitu effecit, vt & aliam viuēdi rationē immutaret, in lectiſque dormiret, neque ſub dio humique pernoctaret multū, vt ſolitus erat antea, neque ſuis operaretur manibus, neque cibo vteretur ſolito, ſed elaborato atque dapibus & vino ſuaui, &* B *quæcunque his ſunt conſequentia. Porrò ex hac mutatione, quemadmodum (opinor) fieri neceſſe erat, in infirmitatem atque lāguorem corporis incidit: quumque putaret non amplius facile fore, vt deliciis aſſuetus eam deponeret, ita ſemetipsū exuſſit: ſimul quidē ſatius exiſtimās è tali excedere vita: ſimul autē indignās, quòd ſe deliciis mācipaſſet. Habes iā à me ſermonē, qualē ego potui de fabula facere.* C *Et per Iouē non mihi videtur eſſe malus, neq; incredibilis. Et neſcio quomodo mihi philoſophorū quorundā ars circa ſermones, ſimilis eſſe videtur illorū arti qui pupas fingūt. Nā & illi formā quandā ſumētes, qualecunque illi lutū impreſſerint, ſimilē formæ ſpeciē efficiunt. Et philoſophorū iā tales quidem extiterūt, qui quācunque fabulam aut ſermonem accepiſſent, trahentes & fingentes iuxta ſuam ipſorum intelligentiam, vtilem & philo-* D *ſophia dignum reddiderunt: qualem in primis audimus fuiſſe Socratē. Ille enim in omnes ſermones & diſputationes deſcēdebat, & ad rhetores, & ad ſophiſtas, & ad geometras & muſicos, & puerorū inſtitutores, alióſque opifices: & in palæſtris & in ſympoſiis nihil illi obſtitit, quin philoſopharetur ſemper & omni modo, & hortaretur ad virtutē eos qui aderāt: non proprium inferens argumentum, neque propoſitionem meditatam, ſed ſemper præſenti vtens, eámque accommodans ad philoſophiam.*

A

CHRYSEIS. LXI.

QVONIAM non malè laudare ſoles Homerũ, neque quemadmodum vulgus, credens opinioni, te ſimulas admirari: ad hæc & acutiſſimus eſt ad intelligendũ poëtæ experientiam, circa hominum affectiones: nos alia quidem (ſi vis) omittamus in præſentia de regibus ducibúſque, B *de vna autem muliere captiua conſideremus, qualem ſcripſerit fuiſſe ſacerdotis filiã, cuius ſtatim meminit in poëſeos principio. Agamemnon enim non ſolum ſpeciem, ſed etiã mores laudare videtur ancillæ. Dicit enim, mente nihil eam eſſe inferiorem ſua vxore: certum autem, quòd eam putarit prudentem eſſe. An verò non fruſtra hoc dixerit deceptus ab amore, operæ precium eſt videre? Atqui difficilimum eſt perſuadere amantibus.* C *Nam ſuſpicantur plerique, & facile iraſcuntur, ſeque nunquam ſatis pro dignitate diligi aiunt ab amatis: maximè quum tãto fuerint ſuperiores, & conuerſentur cũ poteſtate. Hæc autem aio cõtingere malis amatoribus. Si igitur virtutis ſtudioſus fuit Agamemnon, rectè pronunciauit de ea: ſin vero vulgi ſimilis, haud facile, ſi mala erat, placere potuit homini huiuſmodi, vt eam exiſtimaret bonam. Age verò & alia videamus.* D *Et quam aliam habes apud Homerum demõſtrationem de moribus mulieris? Neque enim ſcripſit eam aliquid feciſſe, aut dixiſſe, ſed ſilentio patri redditam. Quid? An non ex iis quæ circa eam facta ſunt, quis coniiciat de illius animo, qui non ſimpliciter neque ſtolide conſideret? fortaſſe. An putamus, Chryſen inuita filia in exercitum veniſſe, cum redemptionis precio, deique infulis, & multitudini ſupplicaſſe atque regibus, vt ea dimitteretur: an econtrario, ea patrem rogante, ſi quid poſſet, ferret*

ΧΡΥΣΗΙΣ. ξα΄.

ΕΠΕΙ τυγχάνεις οὐ φαύλως ἐπαινοῦσα Ὅμηρον, οὐδὲ ὥσπερ οἱ πολλοὶ, πιστεύουσα τῇ δόξῃ, προσποιῇ θαυμάζειν· ὁ δὲ δεινότατός ἐστιν ᾐσθῆσθαι τοῦ ποιητοῦ τὴν περὶ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων ἐμπειρίαν· τἆλλα μὲν ἐάσωμεν, εἰ ἐθέλῃς, τανῦν τὰ τῶν βασιλέων καὶ στρατηγῶν· περὶ δὲ μιᾶς γυναικὸς σκεψώμεθα τῶν αἰχμαλώτων· ὁποίαν τινὰ πεποίηκε τὴν θυγατέρα τοῦ ἱερέως, ἧς εὐθὺς ἐμνήσθη κατ' ἀρχὰς τῆς ποιήσεως. ὁ μὲν γὰρ Ἀγαμέμνων, οὐ μόνον τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ τοὺς τρόπους ἐπαινεῖν ἔοικε τῆς παιδίσκης. λέγει γὰρ, ὡς οὐδὲν εἴη τὰς φρένας χείρων τῆς αὐτοῦ γυναικός· δῆλον δὲ ὡς ἐκείνην οἰόμενος νοῦν ἔχειν. εἰ δὲ οὐκ ἄλλως τοῦτο εἴρηκε, διὰ τὸν ἔρωτα ἀπατώμενος, ἰδεῖν ἄξιον. καί τοι χαλεπώτατον πείθειν τοὺς ἐρῶντας. καὶ γὰρ ὑπονοοῦσιν οἱ πολλοὶ, καὶ ὀργίζονται ῥᾳδίως, καὶ οὐδέποτε φασὶν ἀγαπᾶσθαι κατ' ἀξίαν ὑπὸ τῶν ἐρωμένων· ἄλλως τε ἐπὰν ὦσι κρείττους τοσοῦτον, καὶ συνῶσι μετ' ἐξουσίας. ταῦτα δὲ φημὶ συμβαίνειν τοῖς φαύλοις ἐρασταῖς. εἴ τε οὖν σπουδαῖος ἦν ὁ Ἀγαμέμνων, ὀρθῶς ἐγίνωσκε περὶ αὐτῆς· εἴ τε τοῖς πολλοῖς ὅμοιος, οὐ ῥᾴδιον φαύλην οὖσαν ἀρέσαι τῷ τοιούτῳ, ὥστε ἀγαθὴν ὑπολαβεῖν. φέρε δὴ καὶ τἆλλα ἴδωμεν. καὶ τίνα ἄλλην ἀπόδειξιν ἔχεις παρά γε Ὁμήρῳ τοῦ τρόπου τῆς γυναικός; οὐδὲν γὰρ αὐτὴν πεποίηκεν αὐτὸς πράττουσαν ἢ λέγουσαν, ἀλλὰ σιγῇ τῷ πατρὶ διδομένην. τί γάρ; ἐκ τῶν γινομένων περὶ αὐτὴν, οὐκ ἄν τις συμβάλοι τὴν διάνοιαν, μὴ πάνυ ἁπλῶς μηδὲ εὐήθως σκοπῶν; ἴσως ποτέ. οἰόμεθα τὸν Χρύσην ἀκούσης τῆς θυγατρὸς, εἰς τὸ στρατόπεδον ἐλθεῖν μετὰ λύτρων, ἅμα τὰ στέμματα κομίζοντα τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πλῆθος ἱκετεύειν, καὶ τοὺς βασιλέας, ἀφιέναι αὐτήν· ἢ τοὐναντίον, ἐκείνης δεομένης τοῦ πατρὸς, εἴ τι δύναιτο

βοηθεῖν. εἰ γὰρ ἔστεργε τοῖς παροῦσιν ἡ Χρυσηὶς, καὶ τῷ Ἀγαμέμνονι συνεῖναι ἐβούλετο, οὐδέποτ᾽ ἂν ἐδέετο Χρύσης, ἅμα τὴν θυγατέρα λυπῶν, τῷ βασιλεῖ ἀπεχθάνεσθαι [illegible] ἀγνοῶν, ὅπως εἶχε πρὸς αὐτήν. τὸ γὰρ συνεῖναι τῷ βασιλεῖ τὴν Χρυσηίδα στεργομένην, οὐχ ἧττον τῷ Χρύσῃ συνέφερε. καὶ γὰρ ἡ χώρα καὶ τὸ ἱερὸν, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῖς Ἀχαιοῖς ἐγεγόνει, κἀκεῖνος ἦν αὐτῶν κύριος. ἔτι δὲ πῶς παραχρῆμα μὲν ἁλούσης, οὔτε ἦλθεν, οὔτε ἐμέμνητο περὶ λύτρων, ὅτε εἰκὸς ἦν χαλεπώτερον φέρειν· χρόνῳ δὲ ὕστερον, τῆς μὲν λύπης ἐλάττονος γεγενημένης, συνηθείας δὲ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα πλείονος. δεκάτῳ γὰρ ἔτει τῆς πολιορκίας, ταῦτα συμβῆναι φησὶν ὁ ποιητὴς, τὰ περὶ τὴν ἄφιξιν τοῦ ἱερέως, καὶ τὴν κομιδὴν τῶν λύτρων. τὰς δὲ περιοίκους πόλεις, καὶ τὰς ἐλάττονας, εἰκὸς ἦν εὐθὺς ἁλῶναι κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ πολέμου, ὧν ὑπῆρχεν ἡ Χρύσα, καὶ τὸ ἱερόν. οὐκοῦν ὁ λόγος οὗτος πολλὴν ἀτοπίαν ἐπιδείκνυσι, καὶ τῆς Χρυσηίδος, τῷ πρότερον μὲν αἰχμάλωτον οὖσαν ἀνέχεσθαι, προσφάτως στερομένην τοῦ πατρὸς, καὶ τῆς πατρίδος· διελθόντων δὲ ἐτῶν, χαλεπῶς φέρειν. εἴ γε καὶ τὰ ἄλλα ἀκούσειας· οὐδὲ γὰρ τὸν τυχόντα ἐραστὴν ἅπαξ γενόμενον, ἡδὺ ἀπολιπεῖν ταῖς ἐλευθέραις· μήτι γε τὸν ἐνδοξότατον, καὶ πλουσιώτατον, βασιλέα μὲν τῶν Ἑλλήνων ξυμπάντων, μεγίστην δὲ ἔχοντα δύναμιν ἐν τοῖς τότε ἀνθρώποις· κύριον δὲ οὐ μόνον ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς πατρίδος· ἐλπίζοντα δὲ κρατήσειν ὀλίγου χρόνου καὶ τῆς Ἀσίας. τὸ γὰρ Ἴλιον φαύλως εἶχεν ἐκ πολλοῦ, καὶ μόλις διεφύλαττον αὐτὴν τὴν πόλιν· ἐπεξῄει δὲ οὐδεὶς εἰς μάχην. καὶ ταῦτα οὐ παρέργως ἔχοντος αὐτὴν τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ φανερῶς ὁμολογοῦντος, προτιμᾶν τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, τοσαῦτα ἀπολείπουσαν καὶ τηλικαῦτα ἀγαθά· καὶ τὸ μέγι-

A *auxilium? Nam ſi præſentia amaſſet Chryſeis, atque Agamemnoni cohabitare voluiſſet, nunquam certè pro ea rogaſſet Chryſes, ne ſimul & filiam contriſtaret, inque Agamemnonis veniret odiū: non ignorans, quomodo affectus eſſet erga eam. Quippe vt Chryſeis amata habitaret apud Agamemnonem, non minus & patri conducibile erat. Nam & regio & templum & ipſe in Achiuorum ditionem erant redacti, & ille erat ipſorū* B *dominus. Præterea, quare non ſtatim vt capta eſt, venit: neque de redemptione fecit mentionem, quando veriſimile erat eū acerbius tuliſſe: tempore autem poſt, ægritudine quidem iam diminuta, conſuetudine verò cum Agamemnone maiore facta? Decimo enim obſidionis anno hæc contigiſſe, ſcribit poëta, circa ſacerdotis aduentum, allationemque precij liberatorij. At verò circumiacentes ciuitates, præſertim minores, veriſimile eſt ſtatim ca-* C *ptas eſſe in belli principio, inter quas erat & Chryſa, & illud templum. Proinde ſermo hic multam præ ſe fert abſurditatem, & Chryſeidis inſipientiam, quod antea captiuitatē tolerauerit, recens patre & patria ſpoliata: tranſactis autem nouem annis, moleſte tulerit. Námque ſi & alia audires, quòd non vulgarē amatorem ſemel nactum, non iucundum fuerit relinquere; neque glorioſiſſimum, neque ditiſſimum, regémque omnium Græ-* D *corum, maximámque inter eius ſeculi homines obtinentem potentiam: dominū quoque non ſolum ſuum, verùm etiam patris & patriæ, ſperantem inſuper paruo tempore ſe in ditionem & Aſiam redacturum. Nam Ilium à multo iam tēpore male habebat, atque ipſam vix ciuitatem cuſtodiebant Troiani: prodibat autem ad pugnam nemo: præterea quum rex eam non neglectim tractaſſet, ſed etiam manifeſte eſſet confeſſus, quòd eam ſuæ præferret coniugi, quòd tanta ac talia bona voluerit relinquere, & quod*

maximum eſt, amatorem non ſolùm regem magnũ, & fortem in primis, ſed & iuuenem & pulchrũ, vt ait Homerus, Ioui eum aſsimilans: deinde in captam reuerti patriam, & cohabitare vni Agamemnonis ſeruorum, ſiquidem nuptura erat vni indigenarum: quomodo non abſurdum? Nam dicere captiuam fuiſſe, & propter hoc non amaſſe eum qui cæpiſſet, non ſatisfacit. Nam Briſeis amare videtur Achillem, atque eum, à quo ſuum maritum & fratres refert occiſos. Agamemnon autem nihil tale geſſerat circa Chryſeida. Bene igitur his ex ſermonibus dici poteſt, quòd non voluerit Chryſeis relinquere Agamemnonem: ſed Chryſes ea fecit ex ſeſe: aut ſi voluit, demens fuit: tuque contrarium attuliſti ſermonem, quàm pollicitus es. At enim,

Tu neque de cauſa ſtatuas properantius vlla,
Quàm index æquus partes audiueris ambas.

Dicisne ſapientem fuiſſe Homerũ? Fortaſſe. Ergo partim ipſum putato dicere, partim vero legentibus reliquiſſe intelligenda. Hoc autem ex ſermonibus non prorſus incertis colligi poteſt. Nã Chryſeis initio quidem, vt videtur, non illibenter manebat apud Agamemnonem, propter eas quas dixi cauſas: atque diis habebat gratiam, quòd nulli daretur minus glorioſo, ſed omnium regi. Et ille non negligenter erga eam erat affectus: vnde tũ non egit de redemptione. Poſtquam autem res Agamemnonis domeſticas audiuit quales eſſent, & quàm afflictæ, & crudelitatem Clytemneſtræ & ferociam, hic timuit venire Argos. Et priore quidẽ tempore remanſit, amans fortaſſe Agamemnonem: quum autem iam propè eſſet finis belli, atque ſparſus eſſet rumor non diutius Troianos poſſe reſiſtere, non expectauit Ilij expugnationẽ. Norat enim, victores ferè ſuperbos fieri, & ſuperſtitionem circa Deum magis valere, dum

A στον ἐραστὴν, οὐ μόνον βασιλέα μέγαν καὶ ἀνδρεῖον ἐν ὀλίγοις, ἀλλὰ καὶ νέον καὶ καλὸν, ὥς φησιν Ὅμηρος τῷ Διὶ προσεικάζων αὐτόν· ἔπειτα εἰς ἑαλωκυῖαν ἀφικέσθαι τὴν πατρίδα, καὶ συνοικεῖν ἑνὶ τῶν δούλων τῶν Ἀγαμέμνονος, εἴ γε ἔμελλε γαμεῖσθαι τῶν ἐγχωρίων τινὶ, πῶς οὐκ ἄτοπον; τὸ γὰρ αἰχμάλωτον εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ στέργειν τὸν λαβόντα, οὐχ ἱκανόν. ἡ γοῦν Βρισηὶς ἀγαπᾶν ἔοικε τὸν Ἀχιλλέα, καὶ ταῦτα, ὅν φησιν, ἀποκτεῖναι τὸν B ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τοὺς ἀδελφούς. τῷ δὲ Ἀγαμέμνονι τοιοῦτον οὐδὲν ἐπέπρακτο περὶ τὴν Χρυσηίδα. καλῶς οὖν ἐκ τῶν λόγων τούτων, οὐκ ἐβουλήθη Χρυσηὶς ἀποπεμφθῆναι παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἀλλὰ Χρύσης ταῦτα ἔπραττε καθ' ἑαυτόν· ἢ εἴπερ ἐβούλετο, ἀφρονεστέρα ἂν εἴη· καὶ τὸν λόγον ἐναντίον εἶπας, ἢ ὑπέσχου. ἀλλ' οὖν

Μηδὲ δίκην δικάσῃς, φασὶ, πρὶν ἀμφοτέρων * ἀκούσαι.

γρ. Φωκ. μῦθον ἀκο.

C

λέγεις δὴ σοφὸν ὄντα τὸν Ὅμηρον; ἴσως. οὐκοῦν τὰ μὲν αὐτὸν οἴου λέγειν, τὰ δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσι καταλιπεῖν αἰσθάνεσθαι. τοῦτο δὲ, οὐ λόγων πάνυ ἀδήλων ἐστίν. ἡ γὰρ Χρυσηὶς κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς ἔοικεν, ἠγάπα παρὰ τῷ Ἀγαμέμνονι, δι' ἃς εἶπον αἰτίας. καὶ τοῖς θεοῖς ᾔδει χάριν, ὅτι μηδενὶ ἐδόθη τῶν ἀδοξοτέρων, ἀλλὰ τῷ πάντων βασιλεῖ. κἀκεῖνος οὐκ ἀμελῶς εἶχε πρὸς αὐτήν· ὥστε οὐκ ἔπραττε D περὶ λύτρων. ἐπεὶ δὲ ἤκουε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὁποῖα ἦν, ὡς χαλεπὰ, καὶ τὴν ὠμότητα τῆς Κλυταιμνήστρας, καὶ τὸ θράσος, ἐνταῦθα ἐφοβεῖτο τὴν εἰς τὸ Ἄργος ἄφιξιν. καὶ τὸν ἄλλον χρόνον παρέμενε στέργουσα ἴσως τὸν Ἀγαμέμνονα· ὅτε δὲ ἦν πρὸς τέλει ὁ πόλεμος, καὶ διέρρει λόγος, ὡς οὐκ ἔτι δυνήσονται πλείω χρόνον ἀντέχειν οἱ Τρῶες, οὐ περιέμεινε τῆς Ἰλίου τὴν ἅλωσιν. ᾔδει γὰρ, ὡς τὸ πολὺ τοὺς νικῶντας ὑπερηφάνους γινομένους, καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν τότε μᾶλλον ἰσχύουσαν τὴν περὶ τὸν θεὸν, ὅταν

πολεμῶσιν οἱ ἄνθρωποι. διὰ ταῦτα ἐκάλει τότε τὸν πατέρα, καὶ δεῖσθαι τῶν Ἀχαιῶν ἐκέλευεν, ἐπυνθάνετο γὰρ, ὡς ἔοικεν, ὅτι ἐγυναικοκρατοῦντο οἱ Ἀτρεῖδαι, καὶ μεῖζον ἐφρόνουν τῶν ἀνδρῶν τούτων αἱ γυναῖκες, οὐκ ἐπὶ κάλλει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν αὐταῖς νομίζουσαι προσήκειν μᾶλλον. τοὺς μὲν γὰρ Πελοπίδας τε εἶναι καὶ ἐπήλυδας τῆς Ἑλλάδος· αὐταὶ δὲ Ἀχαιΐδες, Τυνδάρεω θυγατέρες, καὶ Λήδας. ὁ δὲ Τυνδάρεως ἔνδοξος ἦν, καὶ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὥστε καὶ τὴν Ἑλένην διὰ τοῦτο ἐμνηστεύσαντο οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ βοηθήσειν ὤμοσαν. πρὸς δὲ τούτοις, ἀδελφοὶ Κάστορες καὶ Πολυδεύκεις ἦσαν, οἱ Διὸς παῖδες ἐνομίσθησαν, καὶ θεοὶ μέχρι νῦν πᾶσι δοκοῦσι, διὰ τὴν δύναμιν ἣν τότε εἶχον. τῶν μὲν γὰρ ἐν Πελοποννήσῳ προεῖχον· τῶν δὲ ἔξω Πελοποννήσου μεγίστη δύναμις ἦν, ἡ περὶ τὰς Ἀθήνας· καὶ ταύτην καθεῖλον ἐπιστρατεύσαντες, Θησέως βασιλεύοντος. ἔτι δὲ ἀνεψιὸς ἐγεγόνει αὐτοῖς Μελέαγρος, ὁ τῶν Ἑλλήνων ἄριστος. ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἠπίστατο ἡ Χρυσηΐς· τὸ δὲ φρόνημα ἤκουε τῶν γυναικῶν, καὶ τὴν Ἑλένην ἐπεγίνωσκεν, ὅσον ὑπερεῖχε τοῦ ἀνδρός. ὥστε ἐπειδὴ τὰ περὶ τὴν Ἀσίαν μεγάλα ἤκουε διά τε χώρας ἀρετὴν, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων καὶ χρημάτων, κατεφρόνησεν, οὐ τοῦ Μενελάου μόνον, ἀλλὰ τοῦ τε Ἀγαμέμνονος καὶ ξυμπάσης τῆς Ἑλλάδος, καὶ ταῦτα εἵλετο ἀντ᾽ ἐκείνων. ὁ μὲν οὖν Μενέλαος, καὶ πρότερον ὑπεῖκε περὶ πάντων τῇ Ἑλένῃ, καὶ ὕστερον εἰληφὼς αἰχμάλωτον, ὅμως ἐθεράπευεν· ὁ δὲ Ἀγαμέμνων διὰ τὴν ἀρχὴν ἐπαιρόμενος, τὴν Κλυταιμνήστραν ἠτίμασεν. ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι οὐκ ἀνέξοιντο ἀλλήλων, ἀλλ᾽ ἔσοιτο τοιαῦτα σχεδὸν, ὁποῖα συνέπεσεν. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνα ἥδετο λέγοντος τοῦ Ἀγαμέμνονος ἡ Χρυσηΐς· καὶ ταῦτα φανερῶς ἐν ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι προτιμᾷ τῆς γυναικὸς αὐτὴν, καὶ οὐδὲν ἡγοῖτο χείρονα. φθόνον γὰρ καὶ ζηλοτυπίαν ἤδει φέροντα. καὶ, νὴ Δία, τὸν τρόπον ἑώρα τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅτι

κ. ἐπικρατήσαντες

bellum gerunt homines. Propterea tunc accerſiuit patrem, iuſsitque obſecrare Achiuos. Audiuerat enim, vt veriſimile eſt. Atridas ſub vxorum eſſe imperio, eáſque eſſe ſuperbiores quàm viros, non ſolum propter pulchritudinem, ſed quòd principatum magis ad ſe pertinere arbitrarentur. Eos enim eſſe Pelopidas, & aduenas Græciæ: ſeſe verò Achaides, Tyndarei filias, & Ledæ. Tyndareus autem celebris erat, & rex Spartæ. Itáque propter hoc & Helenam ſibi deſpõderi petebant Gręcorum optimi, & iurauerat ſe laturos ſuppetias. Ad hæc ſorores erant Caſtoris & Pollucis, qui Iouis filij ſunt exiſtimati: atq. hactenus pro diis apud omnes habentur, ob potentiã quam olim habuerunt. Præſtabãt enim omnib. in Peloponneſo, extra Pelopõneſum verò maxima potentia erat Athenienſiũ: atq. hanc vicerũt bello, regnãte Theſeo. Preter ea conſobrinus illis erat Meleager, Græcorum optimus. Hæc quidem neſciebat Chryſeis, ſuperciliũ autem audiebat mulierum: atque Helenam nouerat, quantũ viro præſtabat. Quare poſteaquam audiuerat de rebus Aſiæ, quòd magnæ eſſent, propter regionis fertilitatem, hominúmque multitudinem, pecuniarúmque: contempſit non ſolum Menelaum, verũm etiam Agamemnonem, totámque Græciã, atque pro his illa elegit. At Menelaus & antea obediuit in omnib. Helenæ: & poſtea captiuam receptam obſequiis demeruit. Agamẽnon verò ob principatum eleuatus, Clytemneſtram ignominioſe habuit: quare certum erat, quòd ſe inuicem non eſſent laturæ: ſed talia futura, qualia & acciderunt. Neque enim Chryſeis libenter audiuit Agamemnonem, dicentem præſertim palam in cõcione Achiuorum, quòd pluris ipſam faceret quàm vxorem, nullaque in re exiſtimaret inferiorem. Hæc enim inuidiam & zelotypiam afferre ſciebat. Atque etiã hercle mores videbat Agamẽnonis, quòd

nõ ſtabilis, ſed ſuperb. eſſet, & deſpector, & quid facturus eſſet ipſi captiuæ cogitabat, ſi quando quieuiſſet concupiſcentia: quando etiam propriæ coniugis & reginæ, ex qua liberos ſuſcepiſſet, adeo contemptim meminiſſet. Stulte quidem gaudent, quando ab amatoribus vident alias contemni: quæ autem ſapiunt, naturam ea facientis aut dicentis inſpiciunt. Simul autem & erga ipſam ſenſit contumelioſe eum ſe gerere: atque hoc, quum maximè amaret. Nam quòd ita crudeliter abegit Chryſen, amatę patrem, neque illi propter eam pepercit, & non ſolum non conſolatus eſt ſenem, dicens nihil acerbi illius filiæ fieri, ſed è contrario, non ſolum illi minatus eſt, ſed etiam Chryſeida ignominia affecit, dicens:

Iliad.A.

Hanc verò haud ſoluam, dum ipſum rugoſa ſenectus
Prenderit in noſtris domibus, procul à patria Argis
Texentem telas, & noſtri munere lecti
Fungentem. ——

Quantæ tãdem ſuperbiæ eſt? Quid enim poſtea ille feciſſet quando adhuc amans talia de ea diſſerebat? Hæc igitur euitare & prouidere, nequaquam malæ eſt mulieris. Manifeſtum autem fecerunt, opinor, ea quæ circa Caſſandram Argis facta ſunt, circáque ipſum Agamemnonẽ, quod ſapuerit Chryſeis, ſemetipſam ex his malis eripiens. Quapropter quòd neque amore, neque regno, neque rebus (vt videbantur) glorioſis atque bonis victa, quum eſſet iuuenis, ſeſe in negocia periculoſa & conturbatam domum atque in inuidiam & Zelotypiam prodiderit, modeſtæ mulieris officium eſt: & verè dignę, quæ ſacerdotis filia ſit, apud Deum educata. Quid igitur, tunc ex his Agamemnonem putaſſe ais, bona eam fuiſſe mente præditam? Nequaquam. Neque enim æquum erat, vt tale quippiam illi diceret, ſed ex alis eam ita eſſe intellexit.

A οὐ βέβαιος, ἀλλὰ ὑπερήφανος εἴη, καὶ ὑβριστὴς, καὶ τί ποιήσεται * πρὸς αὐτὴν αἰχμάλωτον οὖσαν ἐλογίζετο παυσάμενος τῆς ἐπιθυμίας. ὅπου γε τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, βασιλίδος τε οὔσης, καὶ παῖδας ἐξ αὐτῆς πεποιημένος, οὕτως ὀλιγώρως ἐμνημόνευεν. αἱ μὲν γὰρ ἀνόητοι χαίρουσιν ἐπὶ τοῖς ἐρασταῖς, ὅταν φαίνονται τὰς ἄλλας ἀτιμάζοντες· αἱ δὲ νοῦν ἔχουσαι, τὴν φύσιν ὁρῶσι τοῦ ταῦτα ποιοῦντος, ἢ λέγοντος. ἅμα δὲ καὶ πρὸς B αὐτὴν ᾐσθάνετο αὐτὸν ὑβριστικῶς ἔχειν. καὶ ταῦτα ὅτε μάλιστα ἤρα. τὸ γὰρ οὕτως ἀπελάσαι τὸν Χρύσην, πατέρα τῆς ἐρωμένης, καὶ μὴ φείσασθαι δι' αὐτὴν, καὶ οὐχ ὅπως παραμυθήσασθαι τὸν πρεσβύτην εἰπόντα, ὡς οὐδὲν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ δεινὸν εἴη· τοὐναντίον δὲ μὴ μόνον ἐκείνῳ ἀπειλεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν Χρυσηΐδα ἀτιμάζειν, λέγοντα·

[margin: γ. ποιήσει]

Τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω, πρίν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν,
C Ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ, ἐν Ἄργεϊ τηλόθι πάτρης·
Ἱστὸν ἐποιχομένην, καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιόωσαν·

πόσης ἐστὶν ὑπερηφανίας; τί γὰρ ἂν ὕστερον ἐποίησεν, ὅτε ἐρῶν οὕτως ὑπὲρ αὐτῆς διαλέγεται. ταῦτα οὖν φυλάξασθαι καὶ προϊδεῖν, οὐδαμῶς φαύλης γυναικός. ἐδήλωσε δὲ, οἶμαι, τὰ περὶ τὴν Κασσάνδραν γινόμενα ἐν τῷ Ἄργει, καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα αὐτὸν· ὅτι νοῦν εἶχεν ἡ Χρυσηὶς, ῥυσαμένη πάντων κακῶν D τούτων ἑαυτήν. οὐκοῦν τὸ μήτε ἔρωτι, μήτε βασιλείᾳ, μήτε τοῖς δοκοῦσιν ἐνδόξοις καὶ ἀγαθοῖς, νέαν οὖσαν, μηδ' εἰς πράγματα σφαλερὰ, καὶ τεταραγμένην οἰκίαν. καὶ εἰς φθόνον καὶ ζηλοτυπίαν αὐτὴν προέσθαι γυναικὸς σώφρονος, καὶ τῷ ὄντι ἀξίας ἱερέως εἶναι θυγατρὸς, παρὰ θεῷ τεθραμμένης. τί οὖν, ἐκ τούτων σὺ φὴς νοῦν ἔχειν αὐτὴν ἡγήσασθαι τὸν Ἀγαμέμνονα; οὐδαμῶς. οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἦν λέγειν αὐτὴν τοιοῦτον οὐδὲν πρὸς ἐκεῖνον, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων συνιοῦσαν.

πῶς οὖν φησι μὴ χαίρουσαν αὐτὴν ὁ ποιητὴς ἀπιέναι, καθάπερ τὴν Βρισηΐδα λυπουμένην; ὅτι καὶ τοῦτο σωφρονοῦσα ἐποίησε, ὅπως μὴ παροξύνῃ τὸν Ἀγαμέμνονα, μηδὲ εἰς φιλονεικίαν ἀγάγοι. δηλοῖ δὲ ὅμως, ὅπου φησὶν αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως τῷ πατρὶ ἀποδοθῆναι παρὰ τὸν βωμόν·

Ὣς εἰπὼν ἐν χερσὶ τίθει, ὁ δ' ἐδέξατο χαίρων
Παῖδα φίλην.

οὐ γὰρ, οἶμαι, λυπουμένην αὐτὴν ὁ πατὴρ ἐδέχετο χαίρων· οὐδ' ἂν φίλην εἶπε τυχὸν, εἰ μὴ σφόδρα ἠγάπα ἐπὶ τοῖς γεγονόσι τὸν πατέρα. εἶεν. ἀλλ' εἰ μᾶλλον ἡ Χρυσηῒς ταῦτα ἐλογίζετο, ἃ σὺ λέγεις καθ' αὐτὴν, ὅτι τὰ περὶ τὴν Κλυταιμνήστραν εἰκὸς εἴη μᾶλλον ἐκείνην πολυπραγμονεῖν· καὶ λογιζομένου τοῦ πατρὸς ταῦτα, συνεχώρει, καὶ ἐπείθετο. οὐδὲ τοῦτο φαῦλον. αἱ γοῦν πολλαὶ καὶ ἀνόητοι, τοὺς ἐραστὰς μᾶλλον ἀγαπῶσιν ἢ τοὺς γονέας. διὰ τί, οὖν εἴπερ ἦν φρόνιμος, οὐκ ἐκώλυε τὸν Χρύσην ἐν τῷ φανερῷ δεῖσθαι τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἵνα ἧττον ἐχαλέπαινεν· ὅτι ἤδει τοὺς ἐρῶντας, ἰδίᾳ μὲν πάντα βουλομένους χαρίζεσθαι τῷ ἔρωτι· τὸν δὲ ὄχλον αἰδουμένους ἐνίοτε, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ στέμματα ἔχειν, ἃ ἡγεῖτο πρὸς τὸ πλῆθος δύναμιν, ὥσπερ ἐγένετο. ἀλλὰ ἐκεῖνο ἐνθυμοῦμαι, πῶς συνέτυχε τὸν Ἀγαμέμνονα, καὶ τότε τῆς τοῦ ἱερέως θυγατρὸς, καὶ ὕστερον ἐρασθῆναι τῆς Κασσάνδρας, θεοφρουρήτου καὶ ἱερᾶς κόρης; ὅτι καὶ τοῦτο σημεῖον ὑπερηφανίας καὶ τρυφῆς, τὸ μᾶλλον ἐπιθυμεῖν τῶν παρανόμων καὶ σπανίων, ἢ τῶν ἑτοίμων. οὐκ ἀντιλέγω, τὸ μὴ οὐ φρόνιμον εἶναι τὴν Χρυσηΐδα, εἰ ταῦτα οὕτω γέγονε. σὺ δὲ πότερον ἀκούειν θέλεις ἄν, ὡς γέγονε πάντως, ἢ ὅπως καλῶς εἶχε γενέσθαι.

A *Quomodo ergo poëta dicit, non lætam eam abiiſſe, ſed ſicut Briſeida, mœſtam. Quia & hoc modeſtiæ cauſa faciebat, ne exacerbaret Agamemnonem, neque in contentionem adduceret. Manifeſte tamen pòſt lætam eam fuiſſe dicit, vbi patri traditam ab Vlyſſe memorat, iuxta aram:*

Sic ait, inque manus dat lætus ſuſcipit ille
Dilectam agnatam.——

B *Non enim, opinor eam mœſtam pater lætus excepit: neque dilectam dixiſſet forſan, niſi valde dilexiſſet patrem ob ea quę effeciſſet. Eſto. Cæterum quid ſi potius Chryſeis, ea quæ tu dicis, expendit per ſe: quia quæ ad Clytemneſtram attinebant magis, illam veriſimile eſt agitaſſe in animo, & patri deinde eadem expendenti conceſſit & obtemperauit? Ne hoc quidem malum eſt. Plurimæ enim & inſipientes magis diligunt amatores, quàm* C *parentes. Qamobrem autem, ſi quidem fuit prudens, non prohibuit Chryſæ, ne palàm rogaret Agamemnonem, vt minus ſæuiiſſet? Quia ſciebat amantes priuatim quidem in omnib. gratificari velle amori, turbas autem interdum reuereri, deique infulas vim quãdam putabat habere apud multitudinem: ſicuti & factũ eſt. Cæterùm & illud cogito, quomodo & tunc Agamemnon ſacerdotis filiã, & poſtea Caſſandram diis cuſtoditam, &* D *ſacram virginem amauerit? Quia & hoc indicium eſt ſuperbiæ, atque deliciarum magis cõcupiſcere iniqua & rara, quàm parata. Non contradico, quin fuerit prudens Chryſeis, ſi hæc ita facta ſunt. Tu verò vtrum audire velles, vt facta ſunt prorſus, an vt debuerunt rectè fieri?*

A

DE REGNO ET TYRANNIDE. LXII.

ATQVI ſi quis vni homini imperare non poteſt, præſertim valdè vicino, apud quem & verſatur, neque rurſus vnam ſuam ipſius animam regere: quomodo ille poßit regnare ſuper multa atque innumerabilia hominum millia, vbique diſperſorũ, quemadmodum tu dicis? Quorũ multi habitant in terræ finibus, quorumque plurimos neque vidit, neque vnquã viſurus eſt, neque vocem intelligit? Simile enim eſt, vt ſi quis dicat, eum qui imbecillem adeo habeat viſum, vt neque ea quæ ante pedes ſunt videat, ſed opus habeat manu ductore, viſu pertingere poſſe ad longißimo diſtantes interuallo: quemadmodum qui à longè ex pelago montes atque inſulas vident. Aut, ſi quis dicat, eũ qui cum aſtantibus non poßit loqui ita vt audiant, totis populis & caſtris loqui poſſe vt exaudiatur. Namque mẽs quiddam viſui ſimile habet: & quemadmodũ hic corruptus, ne propinquißima quidem videt, ſanus verò vſque ad cœlũ & aſtra pertingit: eodem modo & prudentis animus, omnes homines poteſt gubernare, at inſipientis ne vnum quidem ſuum ipſius corpus poteſt cuſtodire, neque vnam domum. Plerique enim qui imperium obtinent, quia ipſis licet omnia accipere, omnia concupiſcunt: & quia in ipſorum manu eſt ius, ideo ſunt iniqui: & quia non metuunt leges, ideo neque eſſe autumant: & quia non coguntur laborare, ideo nunquam ceſſant deliciari: & quia nemo eos mala paſſus vlciſcitur, ideo nũquã affligere & malè facere ceſſant: & quia vna ipſis rara eſt voluptas, ideo nunquam implentur voluptati dantes operã: & quia ipſos nemo vituperat apertè, ideo nihil eorum facere intermittunt; ob quæ

ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ καὶ τυραννίδος. ξβ.

ΚΑΙ μὴν εἴ τις ἀνδρὸς ἑνὸς οὐχ οἷός τε ἄρχειν ἐστὶ, καὶ τούτου σφόδρα ἐγγὺς ὄντος, ᾧ δὴ ξύνεστιν, οὐδὲ αὖ μίαν ψυχὴν κατευθύνειν τὴν αὑτοῦ· πῶς ἂν δύναιτο βασιλεύειν μυριάδων ἀ-

B ναριθμήτων πανταχοῦ διεσπαρμένων, ὥσπερ σὺ λέγεις; καὶ πολλῶν γε οἰκούντων ἐπὶ πέρασι γῆς, ὧν οὐδὲ ἑώρακε τοὺς πλείστους, οὐδ᾽ ἂν ἴδοι ποτὲ, οὐδὲ τῆς φωνῆς ξυνήσει; ὅμοιον γὰρ, ὥσπερ εἴ τις λέγοι τὸν οὕτως ἀδύνατον τὴν ὄψιν, ὡς μηδὲ τὰ ἐν ποσὶν ὁρᾷν, ἀλλὰ προσδεόμενον χειραγωγοῦ, τοῦτόν γε ἐφικνεῖσθαι βλέποντα μέχρι τῶν πλεῖστον ἀπεχόντων, ὥσπερ οἱ πόῤῥωθεν ὁρῶντες ἐκ τοῦ πελάγους τά τε ὄρη, καὶ τὰς νήσους· ἢ τὸν οὐ δυνάμενον φθέγγεσθαι τοῖς παρεστῶσιν, ἱκανὸν

C ὅλοις δήμοις καὶ στρατοπέδοις εἰς ἐπήκοον φθέγγεσθαι. καὶ γὰρ δὴ ἔχει τι παραπλήσιον ὁ νοῦς τῇ ὄψει. ὡς * γὰρ ἐκείνη διεφθαρμένη μὲν, οὐδὲν οὐδὲ τῶν πλησιαίτατα ὁρᾷ, ὑγιὴς δὲ οὖσα μέχρις οὐρανοῦ τε καὶ ἀστέρων ἐξικνεῖται· ταυτὸ δὴ τοῦτο, ἡ μὲν τοῦ φρονίμου διάνοια, καὶ πάντας ἀνθρώπους ἱκανὴ γίνεται διοικεῖν· ἡ δὲ τοῦ ἄφρονος οὐδὲ ἓν σῶμα τὸ ἐκείνου δύναται φυλάττειν, οὐδὲ ἕνα οἶκον. οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ τῶν ἐν ταῖς δυναστείαις, ὅτι μὲν

D ἔξεστιν αὐτοῖς πάντα λαμβάνειν, πάντων ἐπιθυμοῦσιν· ὅτι δὲ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐστι τὸ δίκαιον, διὰ τοῦτό εἰσιν ἄδικοι· ὅτι δὲ οὐ φοβοῦνται τοὺς νόμους, οὐδὲ εἶναι νομίζουσιν· ὅτι δὲ οὐκ ἀναγκάζονται πονεῖν, οὐδέποτε παύονται τρυφῶντες· ὅτι δὲ οὐδεὶς ἀμύνεται κακῶς πάσχων, οὐδέποτε παύονται ποιοῦντες· ὅτι δὲ μηδεμιᾶς σπανίζουσιν ἡδονῆς, οὐδέποτε ἐμπίπλανται ἡδόμενοι· ὅτι δὲ οὐδεὶς ψέγει ἐκ τοῦ φανεροῦ, οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν μὴ δικαίως λεγομένων. ὅτι δὲ οὐδεὶς αὐτοὺς βούλεται λυπεῖν, διὰ

τούτου πᾶσι χαλεπαίνουσιν· ὅτι δὲ ὀργισθεῖσιν ἔξεστι πάντα ποιεῖν, διὰ τοῦτο συνεχῶς ὀργίζονται. ὁ δὲ ἀγαθὸς ἄρχων, ὥσπερ σύ, τἀναντία ἐπιτηδεύει. οὐδενὸς μὲν ἐπιθυμεῖ, διὰ τὸ πάντα οἴεσθαι ἔχειν· φείδεται δὲ τῶν ἡδονῶν, διὰ τὸ μηδεμιᾶς ἂν ἀπορῆσαι ὀρεχθείς. δικαιότερος δὲ τῶν ἄλλων ἐστίν, ἅτε πᾶσι παρέχων τὴν δικαιοσύνην. ἥδεται δὲ τοῖς πόνοις, ὅτι ἑκὼν πονεῖ. ἀγαπᾷ δὲ τοὺς νόμους, ὅτι οὐ δέδοικε. καὶ ταῦτα ὀρθῶς ὑπολαμβάνει. τίνι μὲν γὰρ φρονήσεως δεῖ πλείονος, ἢ τῷ περὶ τοσούτων βουλευομένῳ; τίνι δὲ ἀκριβεστέρας δικαιοσύνης, ἢ τῷ μείζονι τῶν νόμων; τίνι δὲ σωφροσύνης ἐγκρατεστέρας, ἢ ᾧ πάντα ἔξεστι; τίνι δὲ ἀνδρείας μείζονος, ἢ τῷ πάντα σώζοντι; καὶ τοίνυν τῷ μὲν ἄλλων ἄρχοντι πολλῶν, τοῦτο μὲν, δαπάνης δεῖ παμπόλλης, τοῦτο δὲ, στρατοπέδων, καὶ πεζικῶν, καὶ ἱππικῶν, ἔτι δὲ τειχῶν, καὶ νεῶν καὶ μηχανημάτων· εἰ μέλλει καθέξειν μὲν τοὺς ὑπηκόους, ἀμύνεσθαι δὲ τοὺς πολεμίους· ἐὰν δέ τις ἀφίστηται τῆς ἀρχῆς, καταστρέφεσθαι. τὸ δὲ αὑτοῦ κρατεῖν, πάντων ἀδαπανώτατον, καὶ ἀπραγμονέστατόν ἐστι, καὶ ἀκινδυνότατον. οὐδὲ γὰρ πολυδάπανος, οὔτε ἐργώδης, οὔτε ἐπισφαλὴς ὁ τοῦ ἐγκρατοῦς ἀνθρώπου βίος. ἀλλ' ὅμως τοιοῦτος* ὢν, πάντων χαλεπώτατος πέφυκεν. ἐπεὶ Σαρδανάπαλος ἐκεῖνος ὁ θρυλλούμενος, εἶχε μὲν Νῖνον, εἶχε δὲ Βαβυλῶνα, τὰς μεγίστας τῶν πρότερον γεγενημένων πόλεων· ὑπήκουε δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη, τὰ νεμόμενα τὴν ἑτέραν ἤπειρον, μέχρι τῆς ἀοικήτου τῆς γῆς λεγομένων. βασιλείας δὲ οὐδὲν αὐτῷ προσῆκεν, οὐ μᾶλλον ἢ τῶν σηπομένων τινὶ νεκρῶν. βουλεύεσθαι μὲν γὰρ ἢ δικάζειν, ἢ στρατηγεῖν, οὔτε ἐβούλετο, οὔτε ἐδύνατο. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις ἀποδιδράσκων εἰς τὴν γυναικωνῖτιν καθῆστο ἐπὶ χρυσηλάτου κλίνης, ἀναβάδην, ὑπὸ ἁλουργέσι παστοῖς, ὥσπερ ὁ θρηνούμενος ὑπὸ τῶν γυναικῶν Ἄδωνις, ὀξύτερον φθεγγόμενος

*χ. πολλῶν, ἄτ. χαλεπώτατον

A iure male audiunt: & quia ipſos nemo vult contriſtare, ideo aduerſus omnes ſæuiunt: & quia ira commotis omnia licet facere, ideo continue iraſcuntur. Bonus autem princeps, ſicut tu, contraria ſtudet. Nihil enim concupiſcit, quòd omnia ſe putet habere: abſtinet & à voluptatibus, quòd nulla non potiri poſſit, ſi appetat. iuſtior quoque eſt quàm alij, vt qui omnibus iuſtitiam exhibeat: delectatur autem laboribus, quòd ſponte laboret: & diligit leges, quòd non timeat. B Atque hæc rectè ſibi perſuadet. Cui enim maiore opus eſt prudentia, quam qui tantis de rebus deliberat? cui accuratiore iuſtitia, quàm qui eſt ſupra leges? & cui modeſtia continentiore, quàm cui omnia licent? & cui maiore fortitudine, quàm qui omnia ſalua conſeruat? Et ſanè aliorum multorũ imperatori, nunc quidẽ quàm plurimis opus eſt ſumptibus, nunc vero exercitibus pedeſtribus atque equeſtribus, & muris & C nauibus & machinis, ſi retẽturus eſt ſubditos, hoſtéſque repulſurus: & ſi quis deſciſcat à principatu, ad obedientiam compulſurus: imperium verò ſui ipſius, nullis indiget ſumptibus, minimíque eſt negocij, periculíque expers. Neque enim ſumptuoſa, neque laborioſa, neque periculoſa eſt hominis continentis vita. At quamuis huiuſmodi ſit, omnium tamẽ difficillimũ eſt. Quoniam Sardanapalus ille omnibus decantatus, habebat Ninum, habebat & D Babylonem, ciuitatum, quæ olim fuerũt, maximas: parebántque illi omnes gentes in altero habitantes continente, vſque ad terras inhabitabiles, quas dicunt: regnum autem ad eum nihil pertinebat, nõ magis quàm ad aliquẽ è mortuis iã fœtidis. Conſultare, aut iudicare, aut exercitum ducere neque volebat, neque poterat. In regia verò, aufugiebat in mulierum conclauia, iacebátque in lecto deaurato pedibus in altum ſublatis ſub palliis purpureis, quemadmodum defletus à mulieribus Adonis, acutiorem emittens vocem

quàm

A *quam eunuchi: collum quidem inflectens, à ſegnicie autem & vmbra albus & tremens, corpore liuidus, oculos inuertens ſicut ex ſtrangulatione, quem à pellicibus haud facile erat dinoſcere. Atqui tempus aliquod retinuit (vt videbatur) principatum temere adminiſtratum, quemadmodũ nauim abſque gubernatore, ſæpius aberrantem, nemine retinente in pelago; ſed forte fortuna aëris tranquillitate fruentem: quam parua exorta procella, atque* B *vnus facile fluctus ſubmergit. Quin etiã currum videre licet, nemine aurigãte huc illuc diſcurrẽtem in certamine, qui victoriam certe nunquàm adipiſci poteſt, perturbat autem & diſperdit vicinã ſpectatorum turbam. Neque enim inſipiẽs vnquam rex eſſe poterit, nõ magis quam cæcus viæ dux fieri: neque iniquus, non magis quàm regula curua & inæqualis, quę alia opus habeat regula: neque timidus, non magis quàm leo animum accipere* C *cerui, aut ferrum ceræ aut plumbi mollitiem. Cui enim fortior conueniebat continentia, quàm plurimarum in medio voluptatũ viuenti, plurimáque negocia gubernanti, minimúmque agenti ocium, atque de ſummis plurimiſque rebus gerenti ſollicitudinem?*

DE FORTVNA, ORATIO PRIMA. LXIII.

HOMINES *videntur erga* D *fortunam affecti eſſe, quẽadmodum qui nauigãt, erga ventos vehementes. Libenter enim in curſu perſeuerant, & quibus ventus aſpirat, illi eo quo volunt, perueniũt, qui vero à vento relinquuntur in pelagi medio, fruſtra lamẽtatur. Sic etiã præſente fortuna, gaudent & lætãtur homines, abſente verò, in ægritudine sũt, & deſperatione, omniáq; ex hoc Genio fiũt. Nã & impeditũ expeditũ videtur facere, & infirmũ firmũ, & turpe honeſtũ, & paupertatem diuitias.*

εὐνούχων· τὸν μὲν τράχηλον ἀποκλίνων, ὑπὸ δὲ ἀργίας καὶ σκιᾶς, λευκὸς· καὶ τρέμων, τὸ σῶμα πελιδνός, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς ἀναστρέφων, ὥσπερ ἐξ ἀγχόνης· ὃν οὐκ ἦν διαγνῶναι τῶν παλλακῶν. καί τι χρόνον ἴσα κατέσχεν, ὡς ἐδόκει, τὴν ἀρχὴν εἰκῇ φερομένην· ὥσπερ ναῦν δίχα κυβερνήτου πολλάκις πλανωμένην, μηδενὸς κατέχοντος ἐν τῷ πελάγει, κατὰ τύχην εὐδίας ἐπεχούσης, ἔπειτα ὀλίγος κλύδων ἐπελθὼν, καὶ ῥᾳδίως ἓν κῦμα ἐπέκλυσε. καὶ δὴ καὶ ἅρμα ἰδεῖν ἔστιν οὐδενὸς ἡνιοχοῦντος ἐν ἀγῶνι ῥεμβόμενον, ὃ νίκης μὲν οὐκ ἄν ποτε τύχῃ, παρεμπεσὸν δὲ καὶ ἀπώλεσε τὸν ἐγγὺς ὄχλον τῶν θεατῶν. οὔτε γὰρ ἄφρων βασιλεὺς ἔσται ποτὲ, οὐ μᾶλλον, ἢ τυφλὸς ἡγεμὼν ὁδοῦ γένοιτ' ἄν· οὔτε ἄδικος, οὐ μᾶλλον, ἢ κανὼν σκολιὸς καὶ ἄνισος, ἀλλ' οὐ προσδεόμενος κανόνος. οὔτε δειλὸς, οὐ μᾶλλον, ἢ λέων ἐλάφου λαβὼν ψυχὴν, ἢ σίδηρος κηροῦ, καὶ μολύβδου μαλακώτερος. τίνι δ' ἰσχυροτέρας ἐγκρατείας προσήκειν, ἢ τῷ πλείστων μὲν ἡδονῶν ἐν μέσῳ ζῶντι; πλεῖστα δὲ πράγματα διοικοῦντι, ἐλαχίστην δὲ σχολὴν ἄγοντι, ὑπὲρ μεγίστων δὲ καὶ πλείστων φροντίζοντι;

ΠΕΡΙ ΤΥΧΗΣ, ΠΡΩΤΟΣ λόγος. ξγ'.

ΟΙ ἄνθρωποι ἐοίκασι πρὸς τὴν τύχην διακεῖσθαι, ὃν τρόπον οἱ πλέοντες πρὸς τοὺς ἀνέμους τοὺς σφοδρούς. ἄσμενοι γὰρ προσκαρτεροῦσι τῷ δρόμῳ, καὶ οἷς ἂν ὁ ἄνεμος παρῇ, ἐκεῖνοι ἦλθον ὅποι ἤθελον, οἱ δὲ ἀπολειφθέντες ἐν πελάγει μέσῳ, μάτην ὀδύρονται. οὕτως οὖν καὶ τῆς τύχης παρούσης μὲν, χαίρειν καὶ ἥδεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, μὴ παρούσης δὲ, λύπην ἔχειν καὶ ἀπορίαν πάντα, ἐκ τῆς δαίμονος ταύτης. καὶ γὰρ τὸ ἄπορον, εὔπορον φαίνεται· καὶ τὸ ἀσθενὲς, ἰσχυρόν. καὶ τὸ αἰσχρὸν, καλόν· καὶ ἡ πενία γίνεται πλοῦτος.

A τύχης γοῦν ἐν θαλάττῃ γινομένης, εὔπλους ναῦς· καὶ ἐν ἀέρι φανείσης, εὐτυχεῖ γεωργός. καὶ ψυχὴ γέγηθεν ὑπὸ τῆς τύχης γεωργουμένη· εἰ δὲ ἀπολίποι τύχη, (γρ. περιΐεισι) περιΐησιν* ὡς ἐν τάφῳ τῷ σώματι. οὔτε γὰρ εἰ λέγοι τις, (γρ. ἐπαινεῖ δοκεῖ.) εὐδοκιμεῖ*, οὔτε εἰ πράττοι τις ἐπιτυγχάνει, οὐδὲ ὄφελός τι εὐφυῆ γενέσθαι ἀπολιπούσης τύχης. ταύτης γὰρ μὴ παρούσης, οὐκ ἦλθε παιδεία, οὐδὲ ἄλλο τι ἀγαθόν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀρετὴ τότε ἔργων ἕνεκεν θαυμάζεται, B ὅταν (γρ. παρατύχῃ) παρῇ* τύχη· εἰ δὲ ἀφεθείη μόνη, λόγος ἐστὶ καλοῦ πράγματος ἄπρακτος. αὕτη πολεμούντων μὲν, ἐστὶ νίκη, καὶ εἰρήνην ἀγόντων, ὁμόνοια, καὶ γαμούντων εὔνοια, καὶ ἐρώντων ἡδονή. καὶ ὅλως, ἡ ἐπὶ παντὶ τῷ γινομένῳ εὐπραγία. γῆν ὅτε ἂν καταλίπῃ τύχη, τό τε καὶ σείεται, καὶ τρέμει· καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς καλὰ διαῤῥίπτει, καὶ τοῦτο γῆς νόσημα, μὴ παρούσης τύχης. C ὡς γὰρ ναῦς εἰκῇ φέρεται καὶ ταχὺ βυθίζεται, κυβερνήτου στερομένη· καὶ ὡς τεῖχη κατέπεσε θεμελίων πονησάντων· οὕτω πόλις εἰς φθορὰν χωρεῖ ἐνδείᾳ τύχης. Ἀθῆναί ποτε εἰς ῥήτορας ἠδικήθησαν, καὶ ἤγετο Δημοσθένης, οὐκέτι τῆς τύχης ἐπισκοπούσης τὰς Ἀθήνας. ἐμοὶ δοκεῖ καὶ ἀνθρώποις τύχην ἔχειν, ὁπότε μὲν αἰθρίαν ἔχῃ, μὴ σκότος. ὁρᾶν δὲ χρὴ καὶ τὸ εὐμήχανον αὐτῆς. ἤδη γοῦν τις ἐκπεσὼν νεὼς ἐν πελάγει, εὐπόρησε τοῦ ζῆν ἐλθούσης τύχης. D ἄξιον δὲ εἰπεῖν καὶ τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης Ἀπελλῇ τῷ ζωγράφῳ. (γρ. ὡς λ.) καὶ* γὰρ λόγος, ἵππον οὐχὶ ἐξ ἐργασίας, ἀλλὰ ἐκ πολέμου ἐποίει. ὑψηλὸς ἦν τῷ αὐχένι καὶ ἐπανεστώς, καὶ τὰ ὦτα ὄρθιος, καὶ δριμὺς τὰς ὄψεις, ὡς ἐκ πολέμου παρών, τὸν ἐκ τοῦ δρόμου θυμὸν ἐν ταῖς ὄψεσιν ἔχων· οἱ δὲ πόδες ἀνεφέροντο ἐν τῷ ἀέρι μικρὰ ψαύοντες, καὶ ἀνὰ μέρος τῆς γῆς. καὶ ὁ ἡνίοχος ἐκράτει τοῦ χαλινοῦ, τὸ πολεμικὸν σάλευμα τοῦ ἵππου ἀπὸ ῥυτῆρος ἄγχων. ἅπαντα δὲ ἐχούσης τῆς εἰκόνος ἐοικότα,

A Si fortuna in mari fauet, nauis proſpere nauigat, ſi in aëre, fortunatus fit agricola, animáque gaudet exculta à Fortuna. Si verò fortuna relinquat, in corpore circumit tanquã in ſepulchro. Neque enim, ſi quis dicat, nomen clarum conſequitur: neque ſi quis quid agat, fructum percipit, neque vlla eſt vtilitas bonæ indolis, relinquente Fortuna. Nam hac non præſente, non contingit eruditio, neque aliud bonũ. Quin etiam virtus tunc factorum gratia B admirationi eſt, ſi adfuerit Fortuna. Si verò ea ſola dimittatur, ſermo eſt honeſtæ rei inefficax. Ipſa enim bella gerẽtium eſt victoria, & pacem agentium concordia, & nuptias contrahentiũ beneuolẽtia, & amantium voluptas: & breuiter, bonus in omni re ſucceſſus. Terra, quãdo reliquerit Fortuna, mouetur & tremit: quæque ſuper eam ſunt bona, deiicit. Atque hic terræ morbus eſt, nõ præſente fortuna. Vt enim nauis temerè fertur, citóque ſubmer- C gitur gubernatore ſpoliata, vtq; muri cõcidũt fundamentis vitiatis: ita & ciuitas ad corruptionem tendit, fortunæ inopia. Athenę quõdam à rhetoribus in calamitatem ſunt deductæ, duce * Demoſthene, quum haud amplius Athenas reſpiceret Fortuna. Mihi videntur & homines habere Fortunam, ſi ſerenitatem & non tenebras habeat. Cernere autem oportet, quàm facile ea quiduis efficiat. Iam enim è naui quidam ſe in mare eiiciens, in vita D eſt conſeruatus, veniente Fortuna. Porrò dignum eſt dictu & quod à Fortuna accidit Apelli pictori. Nam ferunt, quòd equum non ab opere, ſed ex bello veniẽtẽ faciebat. Excelſus erat ceruice, & inſurgens, & auribus erectis, & oculis acutis, tanquam ex bello veniens, atque adhuc conceptum ex curſu furorem in viſu retinens. Pedes autem in aëre ferebantur, paululum modò terram attingentes. Auriga frena retorquebat: & bellicum equi impetum habena ſtringebat. Quum iam imago omnia haberet conuenientia,*

vide Notas F.M.

A deerat adhuc ſpumæ color, qualis fieret ex humido & ſanguine mixtus, iuxta cõtiguam mixtionem, perſequente anhelitu oris humiditatem, ſpumantéque à labore ſpiritu, & ſanguine inſperſo ſpumæ ex freni vexatione elicito. Non ergo poterat pingere equi ſpumã, defatigati in certamine. Heſitans verò aliquandiu, tandẽ dolore permotus, incuſsit circa picturæ frena ſpongiam: quæ quũ multis eſſet infecta coloribus cruentatę ſpumę ſimilibus congruũ impreſsit picturæ colorẽ. B Quod videns Apelles, gauiſus eſt, ob Fortunæ in deſperatione beneficiũ: picturámque abſoluit, non per artem, ſed per Fortunam. Quid verò aliud Herculem fecit maximum? Ille enim & Leonem fauces obturans ſuffocauit, & animalia volucria in aëre eſt perſecutus, & plaudis hydrã ſuſtulit contritis ipſius capitibus nec extimuit Erymanthium aprum, atque ad hęc in Occidentem venit, fructúmque plantæ illius terræ retulit, Gerioniſque boues abſtulit pulchras, C & Diomedẽ Thracẽ caſtigauit, vt equis frumentum daret, non homines ad edendum: & Amazonas redarguit,* quòd eſsẽt mulieres. Omnia verò hæc confecit, adiuuante ipſum fortuna. Nec male habent circa eam & veterũ ænigmata. Hi enim eam ſuper nouacolam ſtatuerunt, illi vero ſuper ſphærã, alij illi dederunt clauum in manus. alij porro meliora pingentes, Amalthea dederunt cornu, D plenum & exuberans omnium temporum fructibus, quod Hercules in pugna Acheloo defregit. Nouacula quidem felicitatis præciſionem notat, ſphęra vero, quod facilis illius ſit mutatio: ſemper enim in motu eſt, quòd diuinũ eſt: Clauus autem, quòd hominum gubernet vitam Fortuna. Amalthææ verò cornu, indicat bonorum dationem atque felicitatem. Ne nominemus igitur malam aliquam Fortunam. Neque enim virtutem quiſpiam dicit malam: neque omne quod bonum eſt malum eſſe.

F.M. patefecit mulieres.

A ἔλιπεν ἀφροῦ χρῶμα, οἷον ἂν γένοιτο μιγνύντος αἵματος καὶ ὑγροῦ κατὰ συνεχῆ μίξιν, διώκοντος μὲν τοῦ ἄσθματος τὸ ὑγρὸν τοῦ στόματος, ἀφρίζοντος δὲ τῇ κοπῇ τοῦ πνεύματος, αἷμα δὲ ἐπιρραίνοντος *τῷ ἀφρῷ τῷ ἐκ τῆς χαλινοῦ ὕβρεως. οὐ δὴ εὐπόρει γράφειν ἵππου ἀφρὸν κεκμηκότος ἐν ἀγῶνι. ἀπορῶν δὲ ἐπιπλέον, τέλος ἀπαλγήσας, ἐνέσεισε περὶ τοὺς χαλινοὺς τῆς γραφῆς τὴν σπογγιάν. πολλὰ δὲ αὕτη ἔχουσα χρώματα ἐοικότα ἀφρῷ ἡμαγμένῳ, ἐφήρμοσε τῇ B γραφῇ τὸ χρῶμα. Ἀπελλῆς δὲ ἰδών, ἐχάρη τῷ ἐν ἀπογνώσει τύχης ἔργῳ, καὶ ἐτέλεσεν οὐ διὰ τῆς τέχνης, ἀλλὰ διὰ τῆς τύχης τὴν γραφήν. τί δαὶ ἄλλο Ἡρακλέα μέγιστον ἐποίησεν; ἀλλὰ γὰρ καὶ λέοντα ἄγξας, ἔπνιξε· καὶ πτηνὰ ζῷα ἐδίωξε τοῦ ἀέρος, καὶ τοῦ ἕλους τὴν ὕδραν ἀφείλετο, συντρίψας αὐτῆς τὰς κεφαλάς. καὶ οὐκ ἐφόβησεν αὐτὸν ὁ περὶ τὸν Ἐρύμανθον,* κάπρος· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν ἑσπέραν ἦλθε, καὶ τοῦ ἐκεῖ φυτοῦ τὸν καρπὸν ἐκόμισε. Γηρυόνου δὲ C τὰς βόας ἀφείλετο καλὰς οὔσας, καὶ Διομήδην τὸν Θρᾷκα ἐνουθέτησεν, ἵπποις σῖτον διδόναι, μὴ ἀνθρώποις ἐσθίειν· τάς τε Ἀμαζόνας ὅτι εἰσὶν γυναῖκες ἤλεγξεν. ἅπαντα δὲ ταῦτα ἐπεράτιεν, ἑπομένης αὐτῷ τύχης. ἔχει δ᾽ οὐ κακῶς οὐδὲ τὰ τῶν παλαιῶν αἰνίγματα περὶ αὐτήν. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ ξυροῦ ἔστησαν αὐτήν, οἱ δὲ ἐπὶ σφαίρας, οἱ δὲ πηδάλιον ἔδωκαν κρατεῖν· οἱ δὲ τὰ κρείττω γράφοντες, τὸ τῆς Ἀμαλθείας ἔδοσαν κέρας πλῆρες καὶ D βρύον τῶν ὡρῶν, ὃ ἐν μάχῃ Ἡρακλῆς Ἀχελῴου ἀπέρρηξε. τὸ μὲν οὖν ξυρὸν, τὸ ἀπότομον τῆς εὐτυχίας μηνύει· ἡ δὲ σφαῖρα, ὅτι εὔκολος ἡ μεταβολὴ αὐτῆς ἐστιν. ἐν κινήσει γὰρ τυγχάνει πάντοτε ὂν τὸ θεῖον. τὸ δὲ πηδάλιον δηλοῖ, ὅτι κυβερνᾷ τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἡ τύχη. τὸ δὲ τῆς Ἀμαλθείας κέρας, μηνύει τὴν τῶν ἀγαθῶν δόσιν τε καὶ εὐδαιμονίαν. μὴ ὀνομάζωμεν οὖν κακήν τινα τύχην· οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρετὴν λέγει τις εἶναι κακὴν, οὐδὲ τὸ ἀγαθὸν κακόν.

κ. ἐπιρραινούσης τ.

ΠΕΡΙ ΤΥΧΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ. λόγος ξδ'.

Τὰ γινόμενα παρὰ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν τύχην ἐγκλήματα, μέγιστα ἂν ἔγωγε θείην ὑπὲρ αὐτῆς ἐγκώμια. τὰς γοῦν ἀδήλους τῶν πραγμάτων μεταβολὰς, εἰς ταύτην ἀναφέρουσι· καὶ οἷς ἀπὸ γνώμης ἐπιχειρήσαντες διημάρτον, τούτων ἀφαιρεῖσθαι νομίζουσιν ἀπὸ τῆς τύχης, ὡς πάντα παρέχειν ποιεῖν, εἰ θελήσαι, δυναμένης. ἀκούσαις δ' ἂν αἰτιωμένων αὐτὴν καὶ γεωργῶν, καὶ ἐμπόρων, καὶ πλουσίων ἐπὶ τοῖς χρήμασι, καὶ καλῶν ἐπὶ τοῖς σώμασι· καὶ Πανθείας ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ, καὶ Κροίσου ἐπὶ τῷ παιδὶ, καὶ Ἀστυάγους ἡττηθέντος, καὶ Πολυκράτους ἑαλωκότος. καὶ Πέρσαι δὲ ἐμέμφοντο τὴν τύχην μετὰ τὴν Κύρου σφαγὴν, καὶ Μακεδόνες μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν. ἤδη δέ τινα καὶ τῶν ἰδίων παθῶν τῇ τύχῃ προσφέρουσι. ἡ Μήδεια τὸν ἔρωτα, ὁ Μίδας, τὴν εὐχὴν, ἡ Φαίδρα, τὴν διαβολὴν, ὁ Ἀλκμαίων, ὅτε ἐπλανᾶτο, ὁ Ὀρέστης, ὅτε ἐμαίνετο. ἐρῶ δὲ ὑμῖν τινα καὶ Κύπριον λόγον, εἰ βούλεσθε. ἤνεγκεν ὁ παλαιὸς βίος καὶ ἐνδόξους γυναῖκας· Ῥοδογούνην πολεμικὴν, Σεμίραμιν βασιλικὴν, Σαπφὼ μουσικὴν, Τιμάνδραν καλήν· οὕτω καὶ ἐν Κύπρῳ Δημόνασσα ἐγένετο, πολιτική τε ὁμοῦ γυνὴ, καὶ νομοθετική. τρεῖς ἔθηκεν αὕτη τοῖς Κυπρίοις νόμους, τὴν μοιχευθεῖσαν, κειραμένην πορνεύεσθαι. θυγάτηρ αὐτῆς ἐμοιχεύθη, καὶ τὴν κόμην ἀπεκείρατο κατὰ τὸν νόμον, καὶ ἐπορνεύετο. τὸν αὑτὸν ἀποκτείναντα, ἄταφον ῥίπτεσθαι, δεύτερος οὗτος Δημονάσσης νόμος. τρίτος μὴ ἀποκτεῖναι βοῦν ἀροτῆρα. δυοῖν δὲ αὐτῇ παίδων ἀρρένων ὄντων· ὁ μὲν ἐπὶ τῷ βοῦν ἀποκτεῖναι ἀπέθανε· τὸν δὲ αὑτὸν ἀποκτείναντα οὐκ ἔθαψεν. ἡ δὲ τέως μὲν ἐκαρτέρει, καὶ ἄπαις οὖσα, καὶ νομοθετοῦσα, ἰδοῦσα δὲ βοῦν ἐπὶ μόσχῳ ἀπολλυμένῳ μυκωμένην, καὶ τὴν ἑαυτῆς ἐν ἄλλῳ συμφορὰν γνωρίσασα,

A

DE FORTVNA, ORATIO SECVNDA. LXIV.

QVÆ ab hominibus Fortunę crimina impingũtur, ea ego maxima illius conſuerim præconia. Incertas rerũ mutationes illi aſcribunt: & ſi quid peccarunt in rebus conſilio inchoatis, iis ſe ſpoliari putant à Fortuna, vt quę omnia illis
B acquirere poſſit, ſi velit. Audias autem accuſantes eam agricolas & mercatores, & diuites propter pecunias, & ſpecioſos propter corpora; & Panthiam propter virum, & Crœſum propter puerum, & Aſtyagem propter cladem acceptam, & Polycratem, propter captiuitatem. Porrò & Perſæ reprehẽdebant Fortunam, poſt Cyri necem. Quin & quoſdã proprios caſus Fortunæ ferũt acceptos, vt Medæa amorem. Midas votum, Phædra calũ-
C niam; Alcmæon quòd errabat, Oreſtes quòd furore corripiebatur. Dicam autem vobis, ſi vultis, & Cyprium ſermonem. Protulerunt ſuperiora ſecula etiam claras mulieres: Rhodogunen bellicoſam, Semiramim regiam, Sappho muſicã, Timandram formoſam: ſic etiam in Cypro Demonaſſa fuit rerum publicarum condendarúmque legum perita. Ea tres tulit Cypriis leges. Prima, vt adultera raſa proſtitueretur. Illius filia in adulterio de-
D prehenſa eſt: quę & ſecundum legem, coma abraſa, proſtituta eſt: Vt is qui ſemet occidiſſet, inſepultus proiiceretur. Hęc eſt ſecunda lex Demonaſſes. Tertia ne liceret occidere bouẽ aratorẽ. Quum autẽ illi duo liberi eſſent maſculi, quorum alter eo quòd bouem occidiſſet, capite damnatus eſt: alterum autem, quum ſibi mortẽ conſciuiſſet, non ſepeliuit. Ea hanc calamitatem aliquo vſque ſuſtinuit, orba exiſtens, & condens leges. Quum vidiſſet autem vaccam pro vitulo perdito mugientem, ibi ſuam ex aliena calamitatem intelligens,

A *in æs liquefactum inſiliuit. Erátque ibi turris antiqua æneam habens ſtatuam, in æs liquefactum immiſſam, & ad ſecuritatem ſtatuæ, & ad facti memoriam. Inſcriptum eſt autem in columna quadam propè.*

Sapiens eram quidem, ſed haud in
omnibus Felix.

Age ergo, ne Fortuna quaſi deſerta cauſa condemnetur, [defendamus eam,] neque metuamus accuſatorum tumultum: B *fortaſſe enim & ipſa nobis ad bene dicẽdum tulerit ſuppetias. Videntur artifices primùm apparatus modo illius potẽtiam deſignaſſe. Primùm enim poſita eſt, vt prompta ad opera: deinde in dextera manu clauum tenet, &, vt quis dicere poſſit, nauẽ regit. Quid verò hoc erat? An quod maximè nauigantes indigeant fortunâ? an quòd vitam nobis quaſi nauem magnã gubernet, omnéſque ſaluet nauigãtes? Aſſyrios quidem vſque ad Sardana-* C *pali delicias. Medos verò vſque ad adultam Cyri ætatem, Perſas vſque ad tranſitum in Aſiam, Athenienſes vſque ad captiuitatem, Crœſum vſque ad Solonem?*

Erat Oedipus homo fauſtus antea
ſatis.

Fortuna enim illi, efficiens ne quid pateretur, dederat ignorationem caſuum: id quod perinde erat, ac ſi nihil pateretur. Deinde ſimul & felicitatem amiſit, ca- D *ſúſque ſuos cognoſcere cœpit. Ego & illius cæcitatem, felicitatẽ voco. Vſquẽ ad finem enim liberos viderat Cydippe & Æolus, & ſi quis alius felix fuit pater. Oedipus verò ex cæcitate hoc lucrifecit, ne turpia cerneret ſpectacula. Alterâ autem manu dea paratos collectóſque tenet fructus, indicans bonorum quæ ipſa dare ſoleat multitudinem. Hoc igitur erat aureum illud genus, & beatorũ inſulæ quędam, præſentes gratis habentes eſcas, & Herculis cornu, & Cyclopum vita: quia iis qui victum laboribus quærunt, dextra*

A τήξασα χαλκόν, εἰς αὐτὸν ἥλατο. καὶ ἦν ἐκεῖ πύργος ἀρχαῖος, ἀνδριάντα χάλκειον ἔχων χαλκῷ συντετηκότα, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ἱδρύματος, καὶ πρὸς μνήμην τοῦ διηγήματος. ἐπιγραφὴ δὲ ἐπί τινος στήλης πλησίον.

Σοφὴ μὲν ἤμην, ἀλλὰ πάντ' οὐκ εὐ-
τυχής.

Φέρε οὖν μὴ ἐρήμην ἡ τύχη ἁλισκέσθω, μηδὲ φοβώμεθα τὸν τῶν κατηγορούντων θόρυβον. ἴσως γὰρ ἄν τι ἡμῖν πρὸς τὸ B εἰπεῖν εὖ, καὶ* αὐτὴ συλλάβοιτο. δοκοῦσι δ' γρ. οὐ καὶ ἀ. συλλάβοιο οἱ τεχνῖται πρῶτον τῷ σχήματι τῆς κατασκευῆς τὴν δύναμιν αὐτῆς δεδηλωκέναι. πρῶτον μὲν γὰρ, ἕστηκεν ἑτοίμη πρὸς τὰ ἔργα· εἶτα τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ πηδάλιον κατέχει, καὶ ὡς εἴποι τις, ναυτίλλεται. τί δαὶ ἄρα τοῦτο ἦν; πότερον ὡς μάλιστα τῶν πλεόντων τῆς τύχης δεομένων; ἢ διότι τὸν βίον ἡμῖν ὡς τινα μεγάλην ναῦν κυβερνᾷ, καὶ πάντας σώζει τοὺς πλέοντας; Ἀσυρίοις, μέχρι τῆς Σαρδα- C ναπάλου τρυφῆς· Μήδοις, μέχρι τῆς Κύρου ἥβης· Πέρσας μέχρι τῆς διαβάσεως· Ἀθηναίοις, μέχρι τῆς ἁλώσεως· Κροῖσον, μέχρι Σόλωνος;

Ἦν Οἰδίπους τὸ πρῶτον εὐτυχὴς ἀνήρ.

ἡ τύχη γὰρ αὐτῷ τὸ μηδὲν παθεῖν περιποιησαμένη, τὸ ἀγνοεῖν ἔδωκεν· ὅπερ ὅμοιον ἦν τῷ μὴ παθεῖν. εἶτα ἅμα τῆς εὐτυχίας ἐπαύσατο, καὶ τοῦ γινώσκειν ἤρξατο. ἐ- D γὼ καὶ τὴν ἐκείνου πήρωσιν, εὐτυχίαν καλῶ. τέλος μὲν γὰρ βλεπέτω τοὺς παῖδας, καὶ Κυδίππη, καὶ Αἴολος, καὶ εἴ τις ἄλλος ἦν πατὴρ εὐτυχής. Οἰδίπους δὲ ἐκ τῆς πηρώσεως, αἰσχρὰ κερδαίνει θεάματα. τῇ δὲ ἑτέρᾳ τῶν χειρῶν, ἡ θεὸς καρποὺς ἑτοίμους κατέχει* συνειλεγμένους, γρ. παρέχει μηνύουσα τὸ πλῆθος τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ αὐτὴ δίδωσι. τοῦτο ἦν ἄρα καὶ χρυσοῦν γένος, καὶ νῆσοι μακάρων τινές, αὐτομάτας ἔχουσαι τροφάς, καὶ Ἡρακλέους κέρας, καὶ Κυκλώπων βίος. ὅτι τοῖς πονήσασι τὸν βίον, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς

χειρὸς δεδήλωκεν, ὡς αὐτομάτη λοιπὸν ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀφθονία περιέχεται. Τάνταλος δὲ ἄρα ἐπὶ γήρως ἀργὸς ἦν· διὰ τοῦτο ἄρα μέχρι τῶν χειλέων ηὐδαιμόνει, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μόνον ηὐτύχει· τὰ πάντα δὲ ἐκεῖνα ἁρπασθέντα, οἴχεται, καὶ λίμνη, καὶ καρποὶ, καὶ τροφὴ, καὶ ποτὸς, ὑπὸ τῆς τύχης, οὕτως γ' ὡς ὑπὸ πνεύματος. ὠνόμασται δὲ ἡ τύχη καὶ πολλοῖς τισιν ἐν ἀνθρώποις ὀνόμασι. τὸ μὲν ἴσον αὐτῆς, νέμεσις· τὸ δὲ ἄδηλον, ἐλπίς· τὸ δὲ ἀναγκαῖον, μοῖρα· τὸ δὲ δίκαιον, θέμις· πολυώνυμός τις ὡς ἀληθῶς θεός, καὶ πολύτροπος. ταύτῃ ἐπέθεσαν καὶ γεωργοὶ Δήμητρος ὄνομα. καὶ ποιμένες, Πανός· καὶ ναῦται, Λευκοθέας· καὶ κυβερνῆται, Διοσκούρων.

Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει,
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγήνορα κάρφει.

τοῦτο ἄρα ἦν ὁ Ζεὺς, ἡ τύχη, κατέχων μὲν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς, τὸ ὅπλον· ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερᾶς, τὸ σκῆπτρον, ὅτι τοῖς πολεμικοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ βασιλείαν δίδωσιν. εἶτα Εὐριπίδης τὸν ναύτην μέμφεται,

Ἀωρεὶ πόντου κύματ' εὐρέως περῶντα·

καὶ διὰ τῶν ἑξῆς ἐπιτιμᾷ λέγων, ὅτι

Σμικραῖς ἐπιτρέπουσιν αὑτοὺς ἐλπίσιν.

Ὦ παῖ Μνησαρχίδου ποιητὴς μόνον ἦσθα, σοφὸς δὲ οὐδαμῶς. οὐδὲ γὰρ πίττῃ τὴν ψυχὴν, οὔτε σχοινίοις ἐπιτρέπουσιν, οὔτε τριδάκτυλον αὐτοὺς σώζει ξύλον πεύκινον· ἀλλ' ἐπιτρέψαι βεβαίῳ καὶ μεγάλῳ πράγματι, τῇ τύχῃ. ἀσθενὲς μὲν γὰρ πλοῦτος; ἂν τύχη μὴ παρῇ· ἀβέβαιον δὲ φιλία, μὴ συλλαμβανούσης τύχης. αὕτη σώζει καὶ τὸν νοσοῦντα ἐν τῷ τέλει, καὶ τὸν νηχόμενον ἐν τῇ θαλάττῃ, καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα ἐπὶ τῶν χιλίων νεῶν, καὶ τὸν Ὀδυσσέα, ἐπὶ τῆς σχεδίας φερόμενον. τί δέδοικας ὦ δειλέ; τὸ μῆκος τῆς θαλάττης φοβῇ; ὄψεται

A *manu declarauit, vltro in poſterum bonorum abundantiam accedere. Tantalus autem vſque in ſenectutem vtique ſegnis erat: propterea vſque ad labra erat felix, & oculis dũtaxat erat fortunatus. Omnia autem illa perierũt, & lacus & fructus, & eſca & potus, à Fortuna tanquam à vento direpta. Nominata verò eſt fortuna multis quibuſdam inter homines nominibus. Æquale enim ipſius nomẽ eſt Nemeſis: incertum autem, Spes:* B *neceſſarium verò, Fatum: iuſtum autem, Fas. Dea prorſus multorum nominum, multorũmque morum. Huic indiderunt agricolæ Cereris nomen, & paſtores Panos, & nautę Leucotheę, & gubernatores Dioſcurorum.*

Et facilè inſignem minuit, decus addit & atro:
Et facilè prauum regit, incuruátque ſuperbum:

Iupiter ergo ille erat fortuna, tenens quidem C *dextra ſcutum, læua autem ſceptrũ, quia bellicoſis hominibus & regnum tribuit. Deinde Euripides, nautam reprehendit.*

Qui traiicit fluctus maris, non tempore,

atque in ſequentibus caſtigat, dicens quòd

Se ſperubus credunt nimis fallentibus.

O fili Mneſarchidæ, poëta duntaxat D *fuiſti, ſapiens verò nequaquam. Neque enim pici homines ſuam vitã, neque funiculis committunt, neque eos trium digitorum lignum piceæ ſaluos conſeruat: ſed ſe rei committunt & firmæ & magnæ, nempe Fortunæ. Imbecilles enim ſunt diuitiæ, ſi Fortuna non adſit: inſtabilis eſt amicitia, ſi Fortuna non adiuuet. Ea ſaluum conſeruat ægrotantem in extremis, & natantem in mari, & Agamemnonem in mille nauibus, & Vlyſſem ſuper rate vectum. Quid metuis ô timide? Num maris longitudinem reformidas? Videbit*

A *te quidem Neptunus, & aduocabit ventos, accipiétque tridentem, & omnes cõmouebit procellas, non te tamen occidet? Fortuna enim non vult,*

Sic mala multa ferens errabis per freta, donec
Mites conuenias homines, Saturnij alumnos.

Hic autem ſermo habetur à Fortuna, ſuperato illo. Certè horum & veſtrorum maiorum antiquum fuit genus, indigenarum (inquam) & B *primorum Athenienſium, qui matrem quidem ſuam glo- riabantur eſſe Terram, nutricem autem Cererem, cognominem autem & adiutricem Mineruã. Ex illis verò primis Athenienſibus Fortuna coloniam deduxit in Eubœam: quos illic manentes, neque mare delectare, neque terra alere poterat. Neque facilè illius rei ferebant turpitudinem, quòd ex habitatoribus continẽtis facti eſſent inſulares. Fortuna ſecundò melius conſuluit.* C *Venuſta enim eſt Eubœa verè: ſed quis noſtrum ferre poſſet, vt in terra habitaret aſpera, & vicinũ haberet anguſtum mare, multáſque toleraret rerum mutationes, quę in fluxu rerum plures accidere ſolent? Nunc enim illos oportebat ferre Bœotos, & illam Thebanorum ſtupiditatem: deinde Athenienſes, qui iam non vt cum liberis, ſed vt cum ſeruis agebant. Propterea vos deduxit, atque hunc in locum poſuit, expaßis manibus machinata nauigationem,* D *atque dirigens: fructus vero copioſe dans, donánſque. Ceterorum ſanè ſententiam coniicere difficile eſt. Ego autem ô Fortuna (ad te enim merito fortaßis ſermo verteretur) ſi quis me excelſum planè atque ſublimem ferret, vel in alato Pegaſi dorſo, vel in alato Pelopis curru, oſtenderétque vniuerſam terram, omnéſque ciuitates, nõ mihi vnquam eligerem Lydorum delicias, non frugalitatem Atticam, non paupertatem Laconicam, neque Crotonẽ (ſunt enim pauperes) neque Sybarim,*

A μὲν σε ὁ Ποσειδῶν, καὶ παρακαλέσει τοὺς ἀνέμους, καὶ τὴν τρίαιναν λήψεται, καὶ πάσας ὀρθυνεῖ τὰς ἀέλλας, οὐκ ἀποκτείνει δέ σε. ἡ τύχη γὰρ οὐ βούλεται,

Οὕτως νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλόω κατὰ πόντον,
Εἰσόκεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγείης.

ὁ δὲ λόγος ὑπὸ τύχης νενικημένου αὐτοῦ ἦ. τούτων καὶ τῶν ὑμετέρων προ- B γόνων, ἀρχαῖον τὸ γένος τῶν αὐτοχθόνων καὶ πρώτων Ἀθηναίων, μητέρα μὲν τὴν γῆν αὐχούντων, τροφὴν δὲ τὴν Δήμητραν, ἐπώνυμον δὲ καὶ σύμμαχον τὴν Ἀθηνᾶν. τὸν μὲν γὰρ πρῶτον τῶν Ἀθηναίων, εἰς Εὔβοιαν ἐξήγαγεν. ὥστ᾽ ἐκεῖ μένοντας αὖθις, οὔτε ἡ θάλασσα τέρπειν, οὔτε ἡ γῆ τρέφειν ἐδύνατο· καὶ οὐδὲ τὸ αἰσχρὸν ἔφερον τοῦ πράγματος, ἀντ᾽ ἠπειρωτῶν νησιῶται γενόμενοι· δεύτερον ἡ τύχη κρεῖσ- C σον ἐβουλεύσατο. σεμνὴ μὲν γὰρ Εὔβοια ὡς ἀληθῶς· ἀλλά τις ἡμῶν φέρειν ἠδύνατο τὴν τραχεῖαν κατοικεῖν, ἢ θάλασσαν στενὴν παροικεῖν, καὶ πολλὰς ἀνεχόμενος τῶν πραγμάτων μεταβολὰς τῶν ἐν τῷ ῥεύματι γενομένων πλείονας; νῦν Βοιωτοὺς ἔδει φέρειν καὶ τὴν Θηβαίων ἀναισθησίαν, εἶτα Ἀθηναίους, οὐκέτι ὡς παισὶν ὑμῖν, ἀλλ᾽ ὡς δούλοις χρωμένους. διὰ δὲ τοῦτο ἀγαγοῦσα, ἐνθάδε ἵδρυσε, τεταμένων τῶν D χειρῶν, μηχανωμένη τε καὶ τὸν πλοῦν καὶ κατευθύνουσα· τῆς δὲ, τοὺς καρποὺς ἀφθόνως διδοῦσά τε καὶ δωρουμένη. τὴν μὲν οὖν τῶν λοιπῶν γνώμην, εἰκάσαι χαλεπόν ἐστιν. ἐγὼ δὲ ὦ τύχη, πρὸς σὲ γὰρ δικαίως ἂν ἴσως ῥηθείη λόγος· εἰ μέν τις ὑψηλὸν ἄρας ἄνω μετέωρον ἐπὶ πτηνῶν ἢ Πηγάσου νώτων, ἢ Πέλοπος πτηνῶν ἁρμάτων, ὑποκινῶν τὴν γῆν ἅπασαν καὶ τὰς πόλεις· οὐκ ἂν τὴν Λυδῶν ἑλοίμην τρυφὴν, οὔτ᾽ εὐτέλειαν τὴν Ἀττικὴν, οὔτε πενίαν Λακωνικὴν· οὔτε Κρότωνα, πένονται γάρ· οὔτε Σύβαριν,

ὅτι οὐ πονοῦσιν. οὔτε Σκύθας, ὅτι οὐ γεωργοῦσιν· οὔτε Αἰγυπτίους, ὅτι ἄλλοις γεωργοῦσι. A

Καὶ Λιβύην, ἵνα* τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ
τελέθουσιν.

εὐτυχία ποιμένων. οὐ Θήβας Αἰγυπτίας,

Αἵθ' ἑκατόμπυλοί εἰσι, διηκόσιοι δ' ἀν'
ἑκάστην

Ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισι καὶ ὄχεσφιν·

ἱπποκόμων βίος οὗτος καὶ πυλωρῶν.
*

B

Δήλῳ δή ποτε, τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ
βωμῷ.

οὐκ ἀρκεῖ μοι βωμός, θύειν οὐκ ἔχοντι. οὐκ ἀρκεῖ μοι φυτά, τρέφειν με μὴ δυνάμενα.

Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος.

οὔτε τραχεῖα αὕτη καὶ κουροτρόφος.

Δέσποινα δ' ἁπασῶν πόλεων, πότνια
Ἀθηναίων πόλι,

μὴ λέγε ἄνθρωπε. οὐκέτ' εἰσὶν ἐκεῖνοι δεσπόται. ὡς καὶ καλόν σοι φαίνεται τὸ C νεώριον. ἀλλὰ μετ' Ἑλλήσποντον, καὶ Λύσανδρον αἰσχρόν. καλὸς δὲ ὁ Πειραιεύς, ἔτι δὲ μετὰ τῶν τειχῶν αὐτὸν βλέπεις·

Ἄλση δὲ τίς πω τοιάδ' ἔσχ' ἄλλη γυνή;

εἶχε μὲν δή, σωθεῖσα δὲ ὡς ἐπὶ συμφορᾶς, ἀπεκείρατο.

Καὶ τοὐρανοῦ πῶς φασίν, ἐστὶν ἐν καλῷ;

καὶ πῶς οἵ γε λιμώττουσι καὶ νοσοῦσι, καὶ D τὸ πλεῖον αὐτῶν ἀπόλλυται μέρος ὑπὸ τῶν ἀέρων, ἢ τῶν πολεμίων; καὶ μή τις ἀχθέσθω, διότι οὕτω τῶν πατέρων ἐμνημόνευσα. τῶν μὲν γὰρ πρωτείων οὐκ ἄλλως τύχοιμεν, μὴ τοῖς πρώτοις ἁμιλλώμενοι. ἀλλὰ καὶ παλαιός τις στρατιώτης ὡς γεγονὼς τοῦ πατρὸς κρείττων, ἐσεμνύνετο, καὶ οὐδὲ Ἀθηναίοις αἰσχρόν, πατράσιν οὖσιν, ὑπὸ τῶν παίδων ἡττωμένοις. τῆς γὰρ ὑμετέρας μεθέξουσιν ἀρετῆς, κατὰ τὴν αὐτῶν ἐλαττούμενοι. πῶς οὖν οὐκ ἂν εἰδείητε τούτων ἁπάντων τῇ τύχῃ τὸ χάριν;

A *quia non laborant: neque Scythas, quia terram non colũt: neque Aegyptios, quia alijs colunt.*

Nec Libyen, teneris feriunt vbi cor-
nibus agni.*

paſtorũ felicitate: non Thebas Ægyptias,

Portis inſignes centum, & ſeruare Iliad. ix.
ducentos

Aiunt quáſque viros, cum curribus
atque caballis.

Equiſonum hac vita, & ianitorum.

B *Neque opes*

In Delo quantæ ſunt Phœbi altaria
circa.

Non ſufficit mihi ara, non habenti vnde ſacrificem. Non ſufficiunt mihi plantæ, quum me alere non poſſint.

Aſpera, ſed nutrix iuuenum bona.

Neque aſpera ipſa, nec altrix iuuenum.

O domina cunctarum, & colenda
ciuitas Athenienſum.——

Ne dicas ô homo. Non iam illa domina C *eſt. Pulchrum ſanè illius apparet nauale: at poſt Helleſpontum atque Lyſandrum turpe eſt. Pulcher eſt & Piræus, Adhuc videlicet eum cum mœnibus cernis.*

Quæ mulier altera, nemora habuit
talia Vnquam?——

Habuit ſanè: quum autem euaſiſſet, comam abraſit, tanquam in calamitate:

Cœlíque, vt aiunt, in loco degit
bono.

D *Quomodo ergo hi fame, illi morbis laborant: & multo maior hominum pars ab aëre perit, quàm ab hoſtibus? Et ne quis moleſtè ferat, quòd ita patrum feci mentionem: neque enim prima præmia conſequi poterimus, niſi certemus cum primis. Sed & antiquus quidam miles, tãquam eſſet patre melior, ſe iactabat. Quare neque Athenienſibus, licet ſint patres, turpe fuerit à filiis ſuperari. Veſtræ enim virtutis participes erunt, licet iuxta ſuam ipſorum vincantur. Et quomodo non pro his omnibus Fortunæ haberetis gratiam?*

Fuit, qui illi ob genus ageret gratias, quòd nempe eſſet Pallenenſis: atque ob ſtatus mutationem, quòd ex pauperibus oriundus, diues eſſet factus. Socrates ſanè ob multa ſe beatum duxit, quòd animal eſſet ratione præditum, & quòd Athenienſis. Diogenes autẽ, canis agreſtis, & prorſus rerũ ciuilium expers, fortunatus erat. Quanquam Fortuna multa illi tela ceu ſcopo immitteret, non poterat tamen vulnerare. Haud fero philoſophum tam temerarie loquentem. Ne quæſo mentiaris contra Fortunam. Non te quidem telo vulnerabit, quia non vult: volenti autem fortunæ, vbique facile eſt. Et ego quidem dicta illa breuia non dico, nempe Laconica, Seruientes Perſis, &, Dionyſium Corinthi, & Socratis, condemnationem, & Xenophontis exilium, & Pherecydis necem, & felicitatem Alexandri, ſed illum ipſum difficilem tactu ſcopũ, quot ſagittis percuſſit? Exulem fecit, Athenas duxit, Antiſtheni conciliauit, in Cretam venundedit, præterea tanquam cæcũ baculo & pera inſtruxit, adde his & tenuẽ & ſimplicem victum. Habe tamen & pro his fortunæ gratiam: Illius enim beneficio philoſopharis. Fuit autem & Timotheus dux Athenienſium, qui in omnibus felix erat, atque cauillis morſus nõ ferebat. Is tamen quum aliquando quid contra Fortunam temere dixiſſet, cœpit infelix eſſe. Quis vnquam ſperaſſet Indis imperaturum Orea? ſuper Lydos regnaturum paſtorem? atque Aſiæ dominaturam mulierem? quódque Herculem interfectum foret tunica atque mulier, atque Alexandrum ſeruus & Cilix*? Habet enim in ſe plurimùm ſemper regij ingenij, eóſque qui contra naturam elati ſunt, deponit. Multa ſanè Alexander temeraria deſignauit facinora. Non ferebat audire Philippi filius, Iouem mendaciis onerabat, Dioſcuros contemnebat, Dionyſium conuiciis inceſſebat, tametſi abundè illius donis vteretur. Occidit autẽ

A καὶ τοῦ γένους, ὁ Παλληνεύς, καὶ μεταβολῆς ὅτι ἐκ πενήτων εὐδαιμόνησε. Σωκράτης γοῦν ἐπὶ πολλοῖς αὑτὸν ἐμακάριζε, καὶ ὅτι ζῷον λογικόν, καὶ ὅτι Ἀθηναῖος. Διογένης δὲ ὁ κύων ἄγριος καὶ τέλεον οὐ πολιτικός, εὐτύχει, καί τοι τῆς τύχης πολλὰ μὲν βέλη ἐφιείσης αὐτῷ ὡς σκοπῷ, τυχεῖν δὲ μὴ δυναμένης· οὐ φέρω θρασυνόμενον οὕτω φιλόσοφον· μὴ καταψεύδου τῆς τύχης. οὐ τοξεύει

B γάρ σε, ὅτι οὐ βούλεται· θελούσῃ δὲ τῇ τύχῃ, πανταχοῦ ῥᾴδιον. καὶ τὰ μὲν σύντομα ἐκεῖνα οὐ λέγω· τὰ Λακωνικά, τοὺς δουλεύοντας Πέρσαις, καὶ τὸν ἐν Κορίνθῳ Διονύσιον, καὶ τὴν Σωκράτους καταδίκην, καὶ τὴν Ξενοφῶντος φυγήν, καὶ τὸν Φερεκύδους θάνατον, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν Ἀλεξάνδρου· ἀλλ' αὐτοῦ τούτου τοῦ χαλεποῦ σκοποῦ, πόσοις ἔτυχε τοξεύμασι; φυγάδα δὲ ἐποίησεν, εἰς Ἀθήνας ἤγαγεν, Ἀν-

C τισθένει προυξένησεν, εἰς Κρήτην ἐπώλησεν. εἰ δὲ οἷ, τὸν τυφλὸν, βακτηρίᾳ καὶ πήρᾳ περιτίθησι, καὶ λιτὸς καὶ ἀφελὴς βίος, ἴσθι καὶ τούτων τῇ τύχῃ τὴν χάριν· κατὰ τύχην γὰρ φιλοσοφεῖς. ἦν δὲ καὶ Τιμόθεος Ἀθηναίων στρατηγός, ὃς πάντα εὐτύχει καὶ σκωπτόμενος οὐκ ἠνείχετο, καί ποτέ τι καὶ κατὰ τῆς τύχης ἐθρασύνετο, καὶ πάλιν δυστυχεῖν ἤρξατο. τίς δ' ἄν ποτε ἤλπισεν Ἰνδῶν ἄρξειν Ὀρέα, Λυδῶν βασιλεύσειν ποι-

D μένα, τῆς Ἀσίας ἡγεμονεύσειν γυναῖκα· ὅτι τὸν Ἡρακλέα ἀποκτενεῖ χιτὼν καὶ γυνή, ὅτι τὸν Ἀλέξανδρον δοῦλος καὶ Κίλιξ; ἔχει γὰρ ἐν αὐτῇ πλεῖστον ἀεὶ τὸ βασιλικόν, καὶ τοὺς παρὰ φύσιν δ' ἐπαιρομένους καθαιρεῖ. πολλὰ γοῦν Ἀλέξανδρος τολμηρὰ ἐπέρασεν. οὐκ ἔφερεν υἱὸς Φιλίππου λεγόμενος, τοῦ Διὸς κατεψεύσατο, τῶν Διοσκούρων κατεφρόνει, τὸν Διόνυσον ἐλοιδόρει, καί τοί γε ἀφθόνως αὐτοῦ τοῖς δώροις χρώμενος. ἀπέκτεινε δὲ

Κλεῖτον τὸν σοφὸν, καὶ Φιλώταν τὸν καλὸν, καὶ τὸν γείτονα Παρμενίωνα, καὶ διδάσκαλον Καλλισθένην, καὶ Ἀριστοτέλην ἐμέλλησε, καὶ Ἀντίπατρον ἐβουλεύσατο. τοιγαροῦν ζῶντα αὐτὸν ὁμολογεῖν ἠνάγκασεν, ὅτι ἄνθρωπος ἦν. τρωθεὶς γοῦν, πρὸς τοὺς φίλους· ἀλλὰ τοῦτό γε οὐκ ἰχώρ ἐστιν ἔφη τὸ ῥέον, ἀλλὰ αἷμα ἀληθινόν· ἀποθνήσκων δὲ, καὶ πάνυ ὡμολόγησε μεγάλην θεὰν οὖσαν, καὶ ἀνίκητον ὡς ἀληθῶς τὴν τύχην. ἐκεῖνος γοῦν ἐκφυγὼν καὶ τὸ Θηβαίων ὁπλιτικὸν, καὶ τὸ Θεσσαλῶν ἱππικὸν, καὶ τοὺς ἀκοντιστὰς Αἰτωλοὺς, καὶ τοὺς μαχαιροφόρους Θρᾶκας, μαχίμους Πέρσας, τὸ τῶν ἀμάχων Μήδων γένος, καὶ ὄρη μεγάλα, καὶ ποταμοὺς καὶ κρημνοὺς ἀνυπερβάτους, καὶ Δαρεῖον, καὶ Πῶρον, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐθνῶν καὶ βασιλέων ὀνόματα, ἐν Βαβυλῶνι δίχα μάχης καὶ τραυμάτων ὁ στρατιώτης ἔθνησκε. τί δὲ δεῖ λέγειν τοὺς διαδεξαμένους τὴν βασιλείαν, ἢ τοὺς ἐπ' ἐκείνοις γενομένους, καὶ τὰ ἀλαζονικὰ αὐτῶν ὀνόματα, κεραυνοὺς, καὶ πολιορκητὰς, καὶ ἀετοὺς, καὶ θεούς; ὧν τὸν μὲν, ὁ θάνατος ἤλεγξεν· ὁ δὲ, ὑψηλοτέραν εὗρε τὴν τύχην, καίτοι παίζειν δοκῶν· ὁ δὲ πολιορκητὴς Δημήτριος, αἰχμάλωτος γενόμενος, ἐξ οἴνου καὶ μέθης ἀτίμως ἀπέθανεν, ὑπὸ τῆς τύχης πολιορκούμενος. τί οὖν τύραννοι μέγα φρονοῦσιν ἐπὶ τοῖς τείχεσι; τί δαὶ Ἀμφίων ᾖδε; τί δαὶ Δηιόκης πονεῖ; τί δαὶ Σεμίραμις οἰκοδομεῖ; τί δαὶ ὁ Ἀπόλλων μισθαρνεῖ; τί δαὶ μετὰ τοῦ λέοντος Μύλης τὸ τεῖχος περιέρχεται; κρατήσει γὰρ Μήδων Κῦρος, καὶ Βαβυλωνίων Ζώπυρος, καὶ Σάρδεων Μαρδόνιος, καὶ Τροίας ὁ ἵππος. μεγάλη γὰρ ῥοπὴ, μᾶλλον δὲ ὅλον, εἶπέ τις, ἡ τύχη. αὕτη καὶ Πίνδαρον εὗρεν ἐκκείμενον ἐν Βοιωτίᾳ, καὶ Τήλεφον ἐν Ἀρκαδίᾳ, καὶ τοὺς βασιλεῖς Ῥωμαίων ἐν Ἰταλίᾳ· καὶ τῷ μὲν ἔπεμψε μελίσσας, τοῖς δὲ ποιμένας, Τηλέφῳ δὲ ἔλαφον, Κύρῳ δὲ, ἢ κύνα, ἢ γυναῖκα. Εὐμένης ἦν

A *& Clitum ſapientem, & Philotam formoſum, & vicinum Parmenionem, & præceptorem Calliſthenem, & Ariſtotelem occiſurus erat, déque Antipatri nece deliberauerit. Eum ergo viuentem adegit, vt confiteretur ſe hominẽ eſſe. Nam vulneratus, ad amicos. At hoc, inquit, quod effluit, non eſt diuinus humor, ſed verus ſanguis. Moriens autem plane confeſſus eſt. Fortunam magnam eſſe deam. Ille igitur quum effugiſſet & Thebanorum* B *grauem armaturam, & Theſſalorum equeſtres copias, atque iaculatores Aetolos, Thraceſque machæris accinctos, & bellicoſos Perſas, inuictúmque Medorũ genus, & magnos montes & flumina & præcipitia inſuperabilia, & Darium & Porum, atque alia multa gentium regũque nomina, in Babylone abſque pugna & vulneribus mortuus eſt. Quid autem dicendum eſt de regni illius ſucceſſoribus déque iis qui illos ſunt ſecuti? déque arro-* C *gantibus eorum nominibus? Appellabant enim ſeſe fulmina, & vrbium expugnatores, & aquilas, atque Deos, quorum hoc quidem mors redarguit, is vero excelſiorem inuenit fortunam, tametſi iocari ſibi videretur. Demetrius autem vrbium expugnator, captiuus factus à vino atque ebrietate, ignominioſè mortuus eſt, à fortuna expugnatus. Quid igitur tyranni gloriantur de mœnibus? Quid Amphion canebat? Quid Deioces laborabat: Quid* D *Semiramis ædificabat? Quid Apollo mercede ſeruiebat? Quid denique Myles cum Leone mœnia circumibat? Obtinebit enim Medos Cyrus, & Babylonios Zopyrus, & Sardeis Mardonius, & Troiam equus. Magnum enim momentum, immo totum (vt quidam * dixit) Fortuna eſt. Ipſa & Pindarum inuenit expoſitũ in Bœotica, & Telephũ in Arcadia, & Romanorum reges in Italia: & huic quidem ſubmiſit apes, illis autem paſtores: Telepho verò ceruam, Cyro autem vel canem vel mulierem. Eumenes erat*

agitatoris filius, attamen rex factus eſt. Hercules Alexandri filius erat, non tamen regnauit, ſed inſepultus Olympiadi allatus eſt, cúmque eum luxiſſet, & ipſa mortua eſt, illa Dei mater. Darij autem mater & Alexandrũ adorauit, & quòd eſt indignius, Hephæſtionem. Quid verò Libyorum rex? Nónne quingentas Romanorum ciuitates populatus eſt? ſublatámque tunicam ſuam ciuibus oſtendit Romanorum annulorum plenam, quos habuit ex hoſtium ſpoliis ab ipſo interfectorum? Hic autem omnibus confectis, ignominioſe mortuus eſt, multum fruſtra reluctatus Fortunæ. Ideo mihi videntur homines etiam alia omnia fortunæ committere, & ſorte tradere principatus, & exercituum præfecturas, & fratres ita ſuas diuidunt poſſeſſiones. Et Polynices recte feciſſet, ſortibus permittẽs diſceptationem de regno cum fratre. Nunc autem & ipſe mortuus eſt, fratrémque vna perdidit, quum rem ætati, non Fortunæ, permitteret.

Iliad.κ. Sortem nunc omnes inter vos mittite, vt vnus
Sorte legatur ad hoc. nam cui ſors ceſſerit, ille
Haud dubiè referet cordatis commoda Achiuis.
Profuit * ille etiam, *qui ſorte datus. Hector verò victus eſt, quum rem conſilio, non Fortunæ crediſſet.*

Iliad.ω. Quippe Iouis duo ſtant in limine dolia, donis
Plena Deûm.——

In quibus videlicet hominum theſauri à dis repoſiti ſunt. Promit eos autem fortuna, prout competere cernit & rhetori & imperatori, & pauperi & diuiti, & ſeni & iuueni. Crœſo dat aurum, Candaulæ vxorem, Peleo enſem, Neſtori ſcutum, Pterilę auream comam, Niſo capillum purpureum, Alcibiadi pulchritudinem, Socrati prudentiam, Ariſtidi iuſticiam, Lacedæmoniis Atheniẽſium mare.

A ἁμαξέως υἱὸς, ἀλλ' ὅμως βασιλεὺς ἐγένετο. Ἡρακλῆς Ἀλεξάνδρου παῖς, ἀλλ' οὐκ ἐβασίλευσεν. ἄταφος γοῦν Ὀλυμπιάδι ἐκομίσθη, καὶ πενθήσασα αὐτὸν, καὶ αὕτη ἐτελεύτησεν, ἡ μήτηρ τοῦ θεοῦ. Δαρείου δὲ ἡ μήτηρ, καὶ Ἀλέξανδρον προσεκύνησε, καὶ τὸ ἀτιμότερον, Ἡφαιστίωνα. τί δαὶ ὁ Λιβύων βασιλεύς; οὐ πεντακοσίας μὲν πόλεις Ῥωμαίων ἐπόρθησεν; ἐπάρας δὲ τὸν χιτῶνα αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἔδειξε Ῥωμαϊκῶν σφραγίδων ἀνάπλεων,
B ὧν ἑκάστην εἶχεν, ἀπὸ πολεμίων σκύλων ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένων; ταῦτα δὲ πάντα δράσας, ἀτίμως ἀπέθανε, μάτην πολλὰ φιλονεικήσας πρὸς τὴν τύχην. διόπερ μοι δοκοῦσι καὶ ἄνθρωποι, τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν πραγμάτων ἐπιτρέπειν τῇ τύχῃ, καὶ κλήρῳ τὰς ἀρχὰς, καὶ στρατηγίας ποιούμενοι· καὶ ἀδελφοὶ κτῆσιν αὐτῶν οὕτως διανέμονται. ἔπεισεν* ἄρα καὶ τὸν Πολυνείκην, εἴπερ καλῶς ἐβουλεύετο, κλήρῳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς βασιλείας κ. ἐπεῖδεν ἄ.
C λαχεῖν· νυνὶ δὲ αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ τὸν ἀδελφὸν προσαπώλεσεν, ἡλικίᾳ τὸ πρᾶγμα ἐπιτρέψας, οὐ τύχῃ.

Κλήρῳ νῦν πεπάλασθε διαμπερὲς, ὅς κε λάχησιν.
Οὗτος γὰρ δὴ ὀνήσει ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς,
Καὶ ὤνησε λαχών.
ὁ δὲ Ἕκτωρ ἡττήθη γνώμῃ μᾶλλον πιστεύσας ἢ τύχῃ.

D Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει,

θησαυροὶ μὲν* ἐς ἀνθρώποις οὗτοι παρὰ θεοῖς· ταμιεύει δὲ αὐτοὺς πρὸς τὸ ἐπιβάλλον ἡ τύχη, καὶ ῥήτορι, καὶ στρατηγῷ, καὶ πένητι, καὶ πλουσίῳ, καὶ πρεσβύτῃ, καὶ νέῳ. Κροίσῳ δίδωσι χρυσὸν, Κανδαύλῃ γυναῖκα, Πηλεῖ ξίφος, Νέστορι ἀσπίδα, Πτερέλᾳ κόμην χρυσῆν, Νίσῳ πλόκαμον πορφυροῦν, Ἀλκιβιάδῃ κάλλος, Σωκράτει τὴν φρόνησιν, Ἀριστείδῃ δικαιοσύνην, Λακεδαιμονίοις, τὴν Ἀθηναίων θάλασ-

ὅλην. εἶτα ἐν μέρει, τούτων μὲν ἀφείλετο, ἄλλοις δὲ ἔδωκε. καὶ οὐδέν μοι δοκεῖ ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων πομπῆς διαφέρειν, ἐν ταῖς ἡμετέραις μεταβολαῖς. A

ΠΕΡΙ ΤΥΧΗΣ, ΤΡΙΤΟΣ λόγος ξέ.

ΟΙ σφόδρα τῇ τύχῃ πεπιστευκότες, καὶ τῇ παρουσίᾳ ταύτης ἐπαιρόμενοι, δοκοῦσί μοι B κάλλιστα συνηγορεῖν αὐτῇ, καὶ παρασκευάζειν, ὅπως ἐπειδὰν μεταπέσῃ, μηδεὶς αὐτῇ μέμφηται. τοὐναντίον γὰρ πάντες τῇ βαρύτητι τῶν εὐτυχούντων δυσχεραίνοντες, καὶ τὴν ὕβριν αὐτῶν μεμισηκότες, ὅταν καταλίπῃ τινὰ αὐτῶν, ἐπαινοῦσι, καί φασι δικαίαν αὐτοῖς γεγονέναι τὴν μεταβολήν. δεῖ δὲ τοὺς νοῦν ἔχοντας οὕτω χρῆσθαι τοῖς αὐτομάτοις ἀγαθοῖς, ὥστε ὑπαρχόντων μὲν αὐτῶν, μηδένα ἐγκαλεῖν, ἐὰν δὲ παύσηταί ποτε, C μηδένα ἐφήδεσθαι. τῷ παντὶ γὰρ κρεῖττόν ἐστιν, ἐνδεῶς πράττοντα ἀγαπᾶσθαι, καὶ δοκεῖν πᾶσι παρὰ τὴν ἀξίαν ἀπαλλάττειν, ἢ τοὐναντίον εὐτυχοῦντα μισεῖσθαι καὶ προσέτι καὶ τῇ τύχῃ γίνεσθαι βλασφημίας αἴτιον, ὡς τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῶν χρηστῶν εὐεργετεῖν προαιρουμένῃ. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς βαρέως χρωμένους τοῖς ἐκ τῆς τύχης ὑπάρχουσι, πονηροὺς μὲν εἶναί φασι, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀναξίους, οὐ μὴν ἀτυχεῖς γε εἰώθασι λέγειν· ἐμοὶ δὲ τοὐναντίον οὗτοι δοκοῦσι D πάντων ἀτυχέστατοι καθεστηκέναι. τὸ γὰρ ἐκ τῶν νομιζομένων ἀγαθῶν, μηδενὸς χρηστοῦ τυγχάνειν, βλασφημίας τε καὶ μίσους ἀπολαύειν, πρὸς * τῷ τὴν αὐτοῦ κακίαν γνωριμωτέραν πᾶσι ποιῆσαι, πῶς οὐχὶ μεγάλη καὶ φανερὰ δυστυχία; διόπερ οἶμαι τοῖς ἀνοήτοις λυσιτελεῖν τῷ παντὶ μᾶλλον ἐνδεῶς πράττειν, καὶ μήτε ἐξουσίας, μήτε πλούτου, μήτε τῶν τοιούτων μηδενὸς τυγχάνειν. ταπεινοὶ μὲν γὰρ ὄντες, λανθάνειν τοὺς πολλοὺς ἔμελλον,

γρ. καὶ τὴν αὐ.

Deinde viciſsim his aufert, atque dat aliis. Et nihil mihi videtur hominum vita differre à pompa, in omnibus quæ nobis accidunt mutationibus.

DE FORTVNA, TERTIA Oratio. LXV.

QVI valde Fortunæ crediderũt, eiúſque præſentia efferuntur, mihi optime ei videntur patrocinari atque efficere, ne quis eam, ſi ſe in diuerſum transferat, iure accuſare queat. E diuerſo enim cuncti eos quos Fortuna ſuis amplectitur donis, ob conueniendi difficultatem moleſtè ferunt, eorúmque oderunt iniurias: quũ verò quenquam eorum relinquit, laudant, iuréque iis aiunt res eſſe mutatas. Oportet autem prudentes homines ita bonis vti aduenticiis, vt ſi ea adſint, nemo accuſet eos: ſi vero recedant aliquando, nemo iis inſultet. Omni enim ex parte ſatius eſt, vt quis inopia preſſus diligatur, videatúrque omnibus præter meritum Fortuna ab eo receſsiſſe: quàm è regione, vt felix aliquis odio habeatur, atque etiam inſuper cauſam prebeat vt malè audiat Fortuna, quaſi malignos pro benignis, beneficiis ſtudeat afficere. Multi námque homines, eos qui ſuperbè Fortunę donis abutũtur, prauos quidem eſſe dicunt, boníſque indignos: at non infortunatos ſoliti ſunt nominare. Mihi autem econtrario hi videntur omnium infortunatiſsimi effecti. Ex iis enim quæ bona exiſtimantur, nihil boni percipere, ſed conuicia atque odium acquirere, atque adeo ſuam ipſorum prauitatem omnibus reddere notiorem, quomodo non magna ſit atque manifeſta infelicitas? Quamobrem opinor ſtultis vtile eſſe parte ab omni, vt inopia laborent, & neque poteſtatem, neque diuitias, neque huiuſmodi vlla bona conſequatur. Quũ enim ſunt humiles, latere poſſunt alios,

cuiuſ-

cuiuſmodi moribus ſint præditi: in altum vero ſublati à Fortuna, inſignem faciunt ſuam prauitatem. Quemadmodũ ergo iis qui corporis aliquod habent vitium, melius eſt, vt in occulto ſe exuant, & nunquam in publico, vt neminẽ habeant turpitudinis circa hoc *teſtem. Eodem arbitror modo iis, qui animum habent illiberalem atque flagitioſum, omnino prodeſſe, vt vitæ ignorantia tenebriſque Fortunæ tecti tranſeant. Inique enim mihi videntur plerique hominum Fortunã accuſare, quaſi nihil habeat firmi & certi: ſed cito eos quos foueat, relinquat, ſeque transferat ad alios. Nam ſi quidem videre liceret, eos qui acceperunt, bonis Fortunæ plurimum recte vti, & non è diuerſo ſtatim ſuperbiæ & inhumanitatis ferociæque eſſe plenos, non herclè recte faceret, ſi non apud eos permaneret: nunc autem, opinor, cupit vnumquenque beneficio afficere tanquam bonum, atque ſuis donis dignum. Poſtquam autem malum ſenſerit, & abiectum, & dedecore afficientẽ beneuolentiã quã ab ipſa accepit, merito deficit, quæritque rurſus aliũ, an humaniorem forſan poſſit reperire. Quũ autẽ plurimi ſint praui, atq; humana natura raro aliquem proferat, qui idoneus ſit ad felicitatẽ perferrendã, neceſſario cõtinuas habet mutationes: multo autẽ magis propter noſtram, quàm ipſius naturã. Eſt verò abſurdum, ſi noſtrũ quiſque perferre nequit aliquos feliciter agentes, ſed pauliſper cum illis verſatus recedit, mauultq; ſuam paupertatem quomodocũq; fieri poſſit ferre, quàm moroſos fatuóſq; tolerare mores, Fortunã autẽ, quę dea eſt, velit cũ illis ipſis viuere perpetuo, frequẽterq; magnis affectã iniuriis apud nullius mãcipiũ pretij permanere. A diuitib. enim quæ in homines fit iniuria, ſales ſunt contumelioſi, vituperatio, deriſio, & plagarũ frequens impoſitio: in Fortunam autem ipſam, ſuperbia, moroſitas, parcitas.*

A ὁποῖοι κατὰ τρόπον ὑπάρχουσιν, ἀρθέντες δὲ ὑπὸ τῆς τύχης, ἐπίσημον τὴν πονηρίαν ἔσχον. ὥσπερ οὖν τοῖς τὸ σῶμα φαύλως διακειμένοις, βέλτιον καθ' αὑτοὺς ἀποδύεσθαι, καὶ μηδέ ποτε εἰς τὸ κοινόν, ὅπως μηδένα ἔχωσι τῆς περὶ τοῦτο αἰσχύνης μάρτυρα. τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον, οἷς συμβέβηκε τὴν ψυχὴν ἀγεννῆ καὶ μοχθηρὰν ὑπάρχειν, λυσιτελὲς ἂν εἴη δήπουθεν, ἀγνοίᾳ * τοῦ βίου, καὶ σκότει τῆς τύχης διαπλεῖν. ἀδίκως γάρ B μοι δοκοῦσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς τύχης κατηγορεῖν, ὡς οὐδὲν ἐχούσης βέβαιον οὐδὲ πιστόν, ἀλλὰ ταχὺ δὴ μάλλον, οἷς ἂν παρῇ, τούτοις καταλιπούσης ἢ μεθισταμένης πρὸς ἑτέρους. εἰ μὲν γὰρ καλῶς ἦν ἰδεῖν χρωμένους ὡς τὸ πολὺ τοῖς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς τοὺς λαμβάνοντας, καὶ μὴ τοὐναντίον εὐθὺς ὕβρεως καὶ μισανθρωπίας καὶ θρασύτητος ἐμπιπλαμένους, οὐκ ἂν ὀρθῶς ἐποίει μὴ τοῖς αὐτοῖς παραμένουσα· νῦν δὲ οἶμαι, προαιρεῖται μὲν εὐερ- C γετεῖν ἕκαστον ὡς χρηστόν, καὶ τῆς παρ' αὐτῆς δωρεᾶς ἄξιον, ἐπειδὰν δὲ φαῦλον αἴσθηται καὶ ταπεινόν, καταισχύνοντα τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῆς, εἰκότως ἀφίσταται, καὶ ζητεῖ πάλιν ἄλλον, ἐὰν ἄρα ἐπιεικέστερον εὑρεῖν δύνηται· πονηρῶν δὲ τῶν πλείστων ὑπαρχόντων, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως σπανίως τινὰ φερούσης ἐπιτήδειον εὖ περάτλειν, ἐξ ἀνάγκης συνεχεῖς ποιεῖται τὰς μεταβολάς, πολὺ δὲ μᾶλλον διὰ τὴν ἡμετέραν ἢ τὴν αὑτῆς φύσιν. ἔστι δὲ ἄτοπον, εἴ τις μὲν ἕκαστος οὐ D δύναται φέρειν ἐνίους τῶν εὐτυχούντων, ἀλλὰ μικρὸν χρόνον ὁμιλήσας ἀφίσταται, καὶ μᾶλλον αἱρεῖται τὴν αὑτοῦ πενίαν, ὅπως ἂν ἐνδέχηται φέρειν, ἢ φορτικῶν καὶ ἀνοήτων ἀνέχεσθαι τρόπων. τὴν δὲ τύχην θεὸν οὖσαν, ἀξιοῖ αὐτοῖς τούτοις συζῆν ἀεὶ παντός, καὶ πολλάκις ὑβριζομένην ὕβρεις δεινάς, παραμένειν ἀνδραπόδων μηδενὸς ἀξίων. παρὰ γὰρ τῶν πλουσίων εἰς μὲν τοὺς συμβιοῦντας ἀνθρώποις, ἡ ὕβρις ἐστὶ λοιδορία, περιπλακισμός, καταγέλως, τὸ πληγῆναι πολλάκις· εἰς δὲ τὴν τύχην αὐτὴν, ὑπερηφανία, βαρύτης, μικρολογία,

γρ. ἀνοίᾳ

ἀδικώτατα οὖν μοι δοκοῦσιν ἐγκαλεῖν οἱ πολλοὶ τῇ τύχῃ. νῦν μὲν γὰρ αὐτὴν αἰτιῶνται, φάσκοντες ἄπιστον εἶναι, καὶ μηδὲν ἔχειν βέβαιον. εἰ δ' ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς παρέμενεν, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ τὰς πάντῃ μείζονος καὶ δικαιοτέρας ἐτύγχανε κατηγορίας. ὅπου* καὶ νῦν ὁρᾶτε τοὺς εὖ πράττοντας οὕτως ὄντας πονηροὺς καὶ βαρεῖς, καὶ ταῦτα τοῦ μέλλοντος ὑπάρχοντος ἀδήλου· πόσης ἂν οἴεσθε αὐτοὺς ὑπερηφανίας καὶ σκαιότητος εἶναι μεστούς, εἰ καὶ καθόλου μὴ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ὑφεωρῶντο; Φασὶ πολλοὶ τὴν τύχην ἄκριτον εἶναι, καὶ πονηροῖς ἀνθρώποις προσομιλεῖν, τῶν δὲ χρηστῶν ἀμελεῖν, ἄλλως τε ὅταν ὁρῶσι τοὺς ἀξιουμένους τῶν παρ' ἐκείνης ἀγαθῶν, καὶ βαρεῖς ὄντας καὶ δυσγενεῖς, καὶ ἀγεννεῖς. δοκεῖ δέ γέ μοι ἡ τύχη πρὸς αὐτοὺς δίκαια ἂν εἰπεῖν, ὅτι φύσει φιλάνθρωπος οὖσα, ἀεί τισι πάρεστιν ἡμῶν, οὐχ αἱρουμένη τοὺς ἀξίους, οὐδὲ τοὺς πονηρούς, ἀεὶ δὲ, οἵοις ἂν αὐτοῖς παραγίνηται, τοιούτους αὐτοὺς ὄντας ἐξελέγχεσθαι. δεῖν οὖν τὴν αὐτῶν αἰτιᾶσθαι φύσιν, μὴ τὴν ἐκείνης, ὅτι τοιοῦτοι καθεστήκασιν. ὥστε ὁ μὲν ἐνδεῶς τι πράττων, εὐθὺς ἄξιος εἶναι δοκεῖ, καὶ βέλτιστον* ἀπαλλάττειν· οὕτω δ' ἂν ὑπάρξῃ τὰ παρ' αὐτῆς ἀγαθά, μοχθηρὸς πέφηνεν*. ἔστι γὰρ ὅμοιον, ὥσπερ εἴ τις ἀγγείων πολλῶν ὄντων, καὶ μηδενὸς ὑγιοῦς, τὸν εἰς αὐτὰ ἐγχέοντα βλέπων, ῥέον ἀεὶ ἢ πληρούμενον. εἴποι γὰρ ἄν, ἀλλ' ἔστι πάντα τοιαῦτα· ἕως δ' ἂν ᾖ κενά, λανθάνει. ἔτι θαυμάζω πῶς ποτε οἱ πολλοὶ τὴν τύχην φασὶν ἐπικίνδυνον εἶναι, καὶ μηδὲν τῶν παρ' αὐτῆς ὑπάρχειν βέβαιον. ἐκείνη γὰρ ἐπειδὰν τινι δῷ τὰ παρ' αὐτῆς ἀγαθά· ταῦτα δ' ἐστὶ, χρήματα, ἰσχὺς, δόξα, τιμαί· τούτοις οὐδένα κωλύει χρῆσθαι κατὰ τρόπον, καὶ νὴ Δία γε, εἰς τὸ ἀσφαλὲς αὐτοὺς καταθέσθαι, λέγω δὲ οὐκ εἰς τὴν οἰκίαν ἔνδον, οὐδ' εἰς τὸ ταμεῖον, οὐδὲ κλεῖς ἐφιστάντες* καὶ μοχλούς. οὐ φυλάττεται γὰρ ὑπὸ τούτων οὐδὲν τῶν παρ' αὐτῆς· ἀλλ' εἰς εὔνοιαν ἀνθρώπων, πατρίδος εὐεργεσίαν.

γρ. ὅπερ κ.

γρ. δοκεῖ γέ μ.

γρ. βέλτιον ἀ.

γρ. πέφυκεν.

γρ. ἐπιστάντα

A *Proinde iniquiſsimè mihi plerique videntur reprehendere Fortunam. Nunc enim eam accuſant, tanquam infidam, nihilque habētem firmi. Nam ſi ſemper apud eoſdem permaneret, fieri non poſſet, quin maiore atque iuſtiore digna foret accuſatione. Quando enim nunc videtis beate viuentes, ita prauos & ſuperbos, præſertim quum futurum ſit incertum: quantæ putatis eos ſuperbiæ ferociæque plenos fore, ſi in vniuerſum nullam mutationem* B *pertimeſcerent? Multi aiunt Fortunam nullum noſſe diſcrimen, & prauos fouere homines, bonos autem negligere: & maximè quum videant eos, qui ipſius bonis dignati ſunt, inſuaues eſſe, & inutiles, atque degeneres. Videtur mihi autē Fortuna illis iuſte reſpondere poſſe, quòd quum natura ſit hominibus beneuola, ſemper noſtrùm quibuſdam præſto ſit, neque dignos neque prauos deligens. Ad qualeſcunque autem accedat, tales eos eſ-* C *ſe ſemper redarguat. Oportere eos igitur ſuam ipſorum culpare naturam, non illius, quòd tales facti ſunt. Itaque qui nonnihil laborat inopia, ſtatim dignum eſſe videtur, & optimum vt is liberetur: qui vero illius poſsidet bona, flagitioſus apparet. Eſt enim ſimile, vt ſi multa vaſa ſint, & nullum integrum; videátque quis infundentem, atque moneat, Effluit, nec implere poteris: diceret enim. At omnia ſunt huiuſmodi: dum autem vacua ſunt,* D *latet illorum vitium. Præterea admiror, quomodo tandem plerique fortunam dicant lubricam & periculoſam eſſe, nullúmque illius donorum eſſe conſtans. Illa enim poſtquam alicui dat ſua bona, vtpote pecunias, robur, gloriam, honores: hiſce neminem vti prohibet iuſto modo, immo ne in tutum quidem reponere locū. Hoc autem dico, non vt intro in domum recondant, aut promptuarium, aut claues aut repagula obiiciant: his enim nullum illius donum cuſtoditur: ſed in hominum beneuolentiam, in beneficia patriæ,*

in amicorum auxilium. Nunquam ergo A *Fortuna quicquam abſtulit ab iis qui ſemel poſſederunt, atque hoc recondiderũt pacto. Hi enim ſunt theſauri ſtabiles, omnibúſque manifeſti, pro iis bonis quæ vltro acceſſerint. Si quis verò accepta abiiciat, atque hercle malè collocet, oſtiis, ſigillis & clauibus credens, non iã opinor per illã pereunt. Vehementer autẽ & hoc abſurdum. Ad hoc enim quòd maledicis eam ſermonibus inſectatur, fictores quoque atque pictores illi conuiciantur: hi* B *quidem vt inſanientem atque res temere proiicientem pingentes, illi autem ſphæræ inſiſtentem, quaſi non tuto neque abſque periculo conſiſtat: quum oporteret nos ipſos ita fingi atque pingi, qui ita attonite atque male omnib. vtimur: neque per Iouem ſphæræ, ſed dementiæ inſiſtimus: & non Fortunam fruſtra accuſare. De omnibus quidem, vt breuiter dicam, plerique homines nõ rectè ſentiunt, maximè tamẽ de Fortuna falſam & erroneam habent* C *opinionem. Aiũt enim, dare eam quidem hominibus bona, facile autem auferre: & propterea vt infidam atque inuidam cõuiciis proſcindunt. Ego verò non dare aio Fortunam horum quicquam, eo quo multi putant modo. Quo enim quiſque facultatum dominus fit, & per quod duntaxat bona poßidere tutum eſt, id illis non dat cum pecuniis & gloria, potentiáque. Hoc autem eſt, quo ſine neque aliud quicquam poßidere licet verè, ſed* D *tantum putare atque decipi. Quemadmodum neque nos, quum quempiam in ædes introducimus, aut alicui prædium aut inſtrumenta quædam præbens, confeſtim eum illorum dominum conſtituimus: ſi non id cum ſecuritate fiat quadam, aut literis. Sic etiam & Fortuna neminem facit dominum eorũ quæ ipſa dedit: ſi non accedat, vt quis cordate atque prudenter ea accipiat. Et plerique homines beatos ſtatim prædicare ſolent, quibus Fortunæ dona ſuppetere viderint:*

A φίλων βοήθειαν. οὐκοῦν οὐδέ ποτε αὐτοῖς οὐδὲν ἀφείλετο ἡ τύχη τοὺς ἅπαξ κτησαμένους τῶν οὕτως ἀποκειμένων. οὗτοι γάρ εἰσι θησαυροὶ βέβαιοι, καὶ πᾶσι φανεροὶ, τῶν αὐτομάτως προσερχομένων. ἐὰν δέ τις λαβὼν ῥίψῃ, καὶ νὴ Δία κακῶς θῇ, θύραις, σφραγῖσι, καὶ κλεισὶ πιστεύων, οὐκ ἔτ' οἶμαι δι' ἐκείνην ἀπόλωνται, σφόδρα δὲ καὶ τοῦτο ἄτοπον. πρὸς γὰρ τῷ πολλὰ βλασφημεῖν παρὰ λόγον κατὰ τῆς τύχης, ἔτι καὶ B πλάσται, καὶ γραφεῖς αὐτὴν λοιδοροῦσιν. οἱ μὲν, ὡς μαινομένην καὶ διαρρίπτουσαν γράφοντες· οἱ δὲ ἐπὶ σφαίρας βεβηκυῖαν, ὡς οὐκ ἀσφαλῶς οὐδὲ ἀκινδύνως ἡδρασμένην, δέον ἡμᾶς αὐτοὺς τοιούτους πλάττειν, καὶ γράφειν, τοὺς ἐμπλήκτως καὶ κακῶς πᾶσι χρωμένους. καὶ μὰ Δία γε οὐκ ἐπὶ σφαίρας, ἀλλ' ἐπ' ἀνοίας ἑστηκότας, καὶ μὴ μάτην τῇ τύχῃ μέμφεσθαι. περὶ πάντων μὲν γὰρ, ὡς εἰπεῖν, οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, C οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνουσι· μάλιστα δὲ τὴν περὶ τῆς τύχης. δόξαν ψευδῆ καὶ πεπλανημένην ἔχουσι. φασὶ γὰρ αὐτὴν διδόναι μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθὰ, ῥᾳδίως δὲ ἀφαιρεῖσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἄπιστον βλασφημοῦσι καὶ φθονεράν. ἐγὼ δὲ οὐ διδόναι φημὶ τὴν τύχην τούτων οὐδὲν, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν. ᾧ γὰρ κύριος ἕκαστος γίγνεται τῶν ὑπαρχόντων, καὶ δι' οὗ μόνου κεκτῆσθαι τὰ ἀγαθὰ ἀσφαλές ἐστιν, οὐ δίδωσιν αὐτοῖς μετὰ τῶν χρημάτων, καὶ τῆς δόξης, καὶ τῆς δυνάμεως. τοῦτο δέ ἐστιν, D οὗ χωρὶς οὐκ ἔστιν οὐδὲ τῶν ἄλλων ἔχειν οὐδὲν οἴεσθαι μέν τοι καὶ ἀπατᾶσθαι. καθάπερ οὖν οὐδὲ ἡμεῖς, ὅταν εἰς τὴν οἰκίαν, τινὰ εἰσαγάγωμεν· καὶ εἴ τῳ χωρίον, ἢ σκεύη τινὰ παρέχωμεν, οὐκ εὐθὺς κύριον ἐκεῖνον τούτων ἀπεδείξαμεν, ἂν μὴ προσῇ τὸ μετ' ἀσφαλείας τινὸς γράμματος. οὕτω δὴ καὶ τύχη κύριον οὐδένα ποιεῖ τῶν ὑφ' αὐτῆς διδομένων, ἐὰν μὴ προσῇ τὸ μετὰ νοῦ καὶ φρονήσεως τινὰ λαμβάνειν. καὶ οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, εἰώθασιν εὐδαιμονίζειν εὐθὺς, οἷς ἂν ὁρῶσι τὰ παρὰ τῆς τύχης ὑπάρχοντα

ὥσπερ τοῖς πλέουσι συνήδονται πνεῦμα ὁρῶντες ἐπέχον, οὐκ εἰδότες οὔτ' εἰ φορὸν αὐτοῖς τοῦτό ἐστιν, οὔτ' εἰ κυβερνήτην ἔχουσιν ἔμπειρον. ἐγὼ δ' οἶμαι τότε δεῖν μακαρίους κρίνειν τοὺς ἐν ἀφθόνοις ὄντας τοῖς παρὰ τῆς τύχης, ὅταν αὐτοῖς, καὶ τὸ φρονεῖν παρῇ. κατ' αὐτὰ γὰρ, ταῦτα δῆλον ὡς τοῖς ἀνοήτοις γένοιτο κινδύνου καὶ δυστυχίας αἴτια.

A *quemadmodum nauigantibus congaudent, ſi ventum viderint vrgentem neſciẽtes, an ille ad curſum illorum faciat, atque an gubernatorem habeat expertum. Ego vero arbitror tunc demum beatos eſſe iudicandos, qui copioſe fortunæ bonis ſunt ditati, quum illis adfuerit & prudẽtia. Iuxta hæc enim ipſa certum eſt, quod fatuis periculum & calamitatem ſint allatura.*

ΠΕΡΙ ΔΟΞΗΣ, ΠΡΩΤΟΣ. λόγος ξϛ'.

ΕΙΣΙ' τινες οἳ τοὺς μὲν φιλαργύρους, ἢ φιλόψους, ἢ οἰνόφλυγας, ἢ περὶ γυναῖκας ἢ παῖδας ἐπτοημένους, ἀσώτους ἀποκαλοῦσι καὶ δυστυχεῖς, καὶ τούτων ἕκαστον, ἡγοῦνται τὸ μέγιστον ὄνειδος· τοὺς δὲ φιλοτίμους καὶ φιλοδόξους τοὐναντίον ἐπαινοῦσιν, ὡς λαμπρούς· ὥστε καὶ αὐτὸν ἕκαστος, ὀψοφαγῶν μὲν, ἢ πίνων, ἢ ἐρῶν, τινὸς αἰσχύνεται, καὶ περιστέλλει τὴν ἀκρασίαν· δοξοκοπῶν δὲ καὶ φιλοτιμούμενος, οὐδένα ἀνθρώπων βούλεται λανθάνειν, ἀλλὰ ἐν τῷ μέσῳ ταῦτα ποιεῖ. τὴν γὰρ πολλῶν ἕκαστος εὐφημεῖ τὴν τοιαύτην νόσον, λυσιτελεῖν ἡγούμενος αὐτῷ. καὶ δημοσίᾳ σχεδὸν αἱ πόλεις ἅπασαι δελέατα ἐξευρήκασι παντοῖα τοῖς ἀνοήτοις, στεφάνους, καὶ προεδρίας, καὶ κηρύγματα. τοιγαροῦν ἤδη τινὰς τούτων ἐπιθυμοῦντας, ἀθλίους καὶ πένητας ἀπέδειξαν, οὐδὲν ὀρέγοντες μέγα. οὐδὲ θαυμαστόν· ἀλλ' ἐνίοις ἀπὸ θαλλοῦ περιάγοντες, ὥσπερ τὰ πρόβατα, ἢ στέφανόν τινα, ἢ ταινίαν ἐπιβάλλοντες. οὐκοῦν ὁ τοιοῦτος, ἐξὸν αὐτῷ μυρίοις εἰ ἐθέλοι στεφάνους *περιθεῖναι ἔχειν, οὐ μόνον ἐλαίας ἢ δρυός, ἀλλὰ καὶ κιττοῦ, καὶ μυρρίνης, πολλάκις τὴν οἰκίαν ἀπέδοτο καὶ τὰ χωρία, καὶ μετὰ ταῦτα περιέρχεται πεινῶν, καὶ φαῦλον τριβώνιον ἔχων. ἀλλὰ κηρύττεται, φησὶν, ὑπὸ τῶν πολιτῶν. ἀλλ' ὥσπερ

γ. στεφ. μὲν παρ.

B

DE GLORIA, ORATIO PRIMA. LXVI.

SVNT qui auaros, aut guloſos, aut vinolentos, aut circa mulieres atq; pueros attonitos, luxurioſos atque infelices appellẽt: atque hoc cuiuſque maximum exiſtimẽt opprobrium, ambitioſos autem, & gloriæ cupidos, è contrario laudent vt ſplendidos. C *Itáque & illorum quiſque qui gulæ, aut compotationibus aut cuiuſquam amori indulget, erubeſcit, operitque incõtinentiam: gloriæ verò deditus, atque ambitioſus, hominum neminem vult latere, ſed in medio hæc facit. Quiſque enim ex vulgo talem morbum laudibus proſequitur, exiſtimans ipſi profuturum. Et publice omnes propemodum ciuitates eſcas repererunt omnifarias pro fatuis, nempe coronas, primos locos, præconiáq.. Qua-* D *propter quoſdam iam hæc concupiſcẽtes, miſeros atque pauperes effecerunt, quum nihil magnum porrigerent, neque admirandum, ſed quoſdam fronde viridi circumducerent tãquam oues, vel coronam aliquam aut mitram iniicientes. Proinde huiuſmodi homo, quum ſibi liceret ſexcẽtas gratis habere coronas, non ſolum ex oliua aut quercu, ſed etiam ex hedera atque myrto, non nunquam domum ſuam tradit & prædia, deinde circumit famelicus, viliq; tectus palliolo. At præconiis, aiunt, celebratur à ciuibus. Sed quemad-*

modum perditum mãcipium. Quare merito vtuntur ad electiones fronde oleæ, eo quòd natura ſit amara. Gloriæ auidos plebes ex agris eiiciũt clamore atque ſtrepitu, quemadmodum opinor ſturnos eiiciunt agricolæ. At hi quidem ad modicũ tempus cedunt: illis autem in ſua nullus patet reditus, ſed circumeunt paulo poſt mendici, quos nemo videns amplius compellauerit, ex his qui antea tantum non laudando ſunt dirupti. Tanta eſt faſtus vis, vt à barbaris emas duabus aut tribus minis pulchram purpuram, ſi vero eam publicitus velis, multis plane talentis venalis eſt. Et mitras ex foro paucis drachmis mercari poſſis: at verò ex cõcione, totis nonnunquam facultatibus. Et eos qui in foro prædicantur, cuncti cenſent eſſe miſeros, qui vero in theatro, beatos. Et illos quidem prædicari dicunt, has aut deprædicari, videlicet vt propter vnam ſyllabam ſit differentia. Ita valde aut homines à ſuperioribus contempti ſunt, cõſpecta eorum ſtoliditate, vt maximis pro laboribus & plagis, folia propoſuerint. Attamen ſunt, qui horum gratia mori proponant. Caprarum autem nulla ſeſe daret præcipitem oleaſtri gratia, ne tum quidem, quum nulla ſuppeteret alia paſcua. Quanquam oleaſter non iniucũdus eſt capris, homo autem edere non poſſet. Et Iſthmicam pinum, nihil aliis viridiorem, cum multo labore magniſque malis auferunt, plurimum nonnunquam argẽti expendentes, atque hoc, quum illa plantula nullam habeat vtilitatem, neq; enim vmbram facere, neque fructum reddere poteſt, foliumque eius eſt acutum & fumoſum: at pro Megarenſi pinu nemo ſe verteret. Et ſi quiſpiam alius caput non confractum faſciis obligaret, derideretur, regibus autem id decorum putant, multáque hominum millia occubuerunt pro illo linteolo. Sanè quod propter aureã ouem vaſtata ſit tanta Pelopis domus, Tragœdi dicunt. Et iugulati ſunt Thyeſtæ liberi,

A ἀπολωλὸς ἀνδράποδον. οὐκοῦν εἰκότως χρῶνται πρὸς τὰς χειροτονίας, τῷ τῆς ἐλαίας θαλλῷ, διὰ τὸ φύσει πικρὸν ὑπάρχειν. τοὺς δοξοκόπους ἐκβάλλουσιν ἐκ τῶν ἀγρῶν οἱ δῆμοι, κραυγῇ καὶ ψόφῳ. καθάπερ, οἶμαι, τοὺς ψᾶρας οἱ γεωργοί. κἀκεῖνοι μὲν μεθίστανται πρὸς ὀλίγον· τοῖς δὲ οὐκ ἔστιν εἰς οὐδὲν ἔτι τῶν ἰδίων ἐπάνοδος· ἀλλὰ περιίασι μικρὸν ὕστερον πτωχοί, καὶ οὐδεὶς ἂν προσαγορεύσειεν ἰδὼν, ἔτι τῶν πρότερον διαρρηγνυμένων. τοσαύτη δὲ δόξης ἡ τοῦ

B τύφου δύναμις, ὥστε παρὰ μὲν τῶν βαρβάρων ἀγοράσαις δυοῖν μναῖν ἢ τριῶν, καλὴν πορφύραν· δημοσίᾳ δὲ ἐθέλοις, πολλῶν πάνυ ταλάντων ὤνιος. καὶ τὰς μὲν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ταινίας, ὀλίγων δραχμῶν· τὰς δὲ ἐκ τῆς ἐκκλησίας, πολλάκις ἁπάσης τῆς οὐσίας. καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς κηρυττομένους, ἀθλίους ἅπαντες νομίζουσι· τοὺς δ' ἐν τῷ θεάτρῳ, μακαρίους. καὶ τούτους μὲν κηρύττεσθαι, φασὶν· ἐκείνους δὲ ἀποκηρύττεσθαι, δηλονότι παρὰ μίαν συλλαβὴν

C γινομένης τῆς διαφορᾶς. οὕτω δὲ πάνυ τῶν ἀνθρώπων κατεφρόνησαν οἱ πρότερον, καὶ τὴν ἠλιθιότητα αὐτῶν συνεῖδον· ὥστε ὑπὲρ τῶν μεγίστων πόνων καὶ πληγῶν, φύλλα προὔθεσαν. ἀλλ' ὅμως εἰσί τινες οἳ χάριν τούτων ἀποθνήσκειν αἱροῦνται. τῶν δὲ αἰγῶν, οὐκ ἂν οὐδεμία κατακρημνίσειεν αὐτὴν, κοτίνου χάριν καὶ ταῦτα, μὴ παρούσης ἑτέρας νομῆς. καί τοι ταῖς μὲν αἰξὶν, οὐκ ἀηδὴς ὁ κότινος· ἄνθρωπος δὲ οὐκ ἂν φάγοι. καὶ τὴν μὲν Ἰσθμοῖ πίτυν, οὐδὲν οὖσαν τῶν ἄλλων χλωροτέραν,

D μετὰ πολλοῦ πόνου καὶ κακῶν ἀναιροῦνται, πολλάκις ἀργύριον πολὺ διδόντες· καὶ ταῦτα τοῦ φυτοῦ μηδεμίαν ὠφέλειαν ἔχοντος· οὔτε γὰρ σκιὰν ποιεῖν, οὔτε καρπὸν φέρειν δύναται· τό τε φύλλον, δριμὺ καὶ καπνῶδες· τῆς δ' ἐκ Μεγάρων πίτυος, οὐδεὶς ἐπιστρέφεται. καὶ μὴν ἕτερος εἴ τις μὴ κατεαγὼς τὴν κεφαλὴν δήσηται, καταγελᾶται· τοῖς δὲ βασιλεῦσι πρέπειν δοκεῖ. καὶ πολλαὶ μυριάδες τεθνήκασιν, ὑπὲρ τούτου τοῦ ῥάκους. ὅτι μὲν γὰρ διὰ χρυσοῦν πρόβατον ἀνάστατον συνέβη γενέσθαι τηλικαύτην οἰκίαν τὴν Πέλοπος, οἱ τραγῳδοὶ φασί. καὶ κατεκόπη μὲν τὰ τοῦ Θυέστου τέκνα,

A τῇ Πελοπίᾳ δὲ ὁ πατὴρ ἐμίχθη, καὶ τὸν Αἴγισθον ἔσπειρεν· οὗτος δ' ἀπέκτεινε μετὰ τῆς Κλυταιμνήστρας τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν ποιμένα τῶν Ἀχαιῶν· κἀκείνους Ὀρέστης ὁ υἱός, καὶ τοῦτο ποιήσας, εὐθὺς ἐμαίνετο. τούτοις δὲ οὐκ ἄξιον ἀπιστεῖν, ἃ γέγραπται μὲν οὐχ ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀνδρῶν, Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους. λέγεται δὲ ἐν μέσοις τοῖς θεάτροις. ἔτι δὲ ἰδεῖν ἐστιν ἑτέραν οἰκίαν συντετριμμένην, πλουσιωτέραν ἐκείνης, διὰ γλῶτταν, καὶ νὴ Δία, ἑτέραν κινδυνεύουσαν. B τοιούτων δὲ τῶν κατὰ τὴν δόξαν ὄντων, καὶ μυρίων ἄλλων ἀτοπωτέρων, πῶς οὐχὶ τῷ παντὶ δυσχερέστερος, ὁ πρὸς ταύτην κεχηνώς, τοῦ πρὸς ἄλλο ὁτιοῦν ἐπτοημένου. τὸν φίλοψον εἷς ἰχθὺς ἀποπίμπλησι, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν κωλύσειεν ἥδεσθαι τῶν ἐχθρῶν· ὁμοίως ὁ πρὸς παῖδας ἀθλίως ἔχων, ἐὰν εἰς Ῥωμαῖον ἐμπέσῃ, τοῦτον ἕνα ὄντα θεραπεύσει, *καὶ πολλάκις μικροῦ κατειργάσατο. τὸν οἰνόφλυγα ἓν Θάσιον κατέπλησε, καὶ* πιὼν, Ἐνδυμίωνος ἥδιον καθεύδει· C τῷ δοξοκόπῳ δέ, οὐκ ἂν οὐδεὶς ἐπαινῶν ἐξαρκέσειεν, ἀλλ' οὐδὲ χίλιοι πολλάκις. ὅτι μὲν γὰρ ῥᾷόν ἐστι μεταχειρίσασθαι τὸ χαλεπώτατον μειράκιον, τοῦ μετριωτάτου δήμου, τίς οὐκ ἂν φήσειεν. ὅσῳ μέντοι προεχώρει τὸ τῆς δόξης ἐπὶ πλέον, τοσούτῳ μᾶλλον οὐκ ἔστι λαχεῖν ὕπνου· ἀλλ' ὥσπερ οἱ φρενιτίζοντες, οὕτως ἀεὶ μετέωρος ἐστί, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. νὴ Δί' ἀλλ' ἐκείνων ἰδεῖν ἐστιν ἕκαστον, περὶ τὸν οἶνον καὶ τὰς ἑταίρας, καὶ τὰ ὀπτάνεια· D τῷ τοιούτῳ δέ, οὐκ ἀνάγκη, πολὺ μὲν ὄψον ἀγοράζειν, πολὺν δὲ οἶνον, αὐλητὰς δέ, καὶ μίμους, καὶ κιθαριστάς, καὶ θαυματοποιοὺς συνακτέον· ἔτι δὲ πύκτας καὶ παγκρατιαστάς, καὶ παλαιστάς, καὶ δρομεῖς, καὶ τὸ τοιοῦτον ἔθνος, εἴγε μὴ μέλλει φαύλως, μηδὲ ἀγεννῶς, ἑστιάσειν τὸ πλῆθος; τοιοῦτος μὲν γὰρ οὐδεὶς πώποτε τῶν ὀψοφάγων γέγονεν, ὅς τις ἐπεθύμησε λέοντος ἀγρίου, ἢ ταύρων ἑκατόν· οἱ δὲ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν ἐθέλοντες, οὐ μόνων τούτων

κ. θεραπεύσει.

κ. ἀλλὰ ἓ π.

cum Pelopia verò pater rem habuit, & procreauit Ægyſthum. hic autem cum Clytæmneſtra occidit Agamemnonem, Achiuorum paſtorem, illos vero Oreſtes filius, quo facto, ſtatim furore correptus eſt. Hæc autem non equum eſt, non credere, quæ & à viris ſcripta ſunt nõ vulgaribus Euripide atque Sophocle, & in mediis dicuntur theatris. Præterea videre licet & aliam domum cõtritam, locupletiorem illa propter linguam, atque herclè adhuc aliã periclitari. Quum autem talia circa gloriam verſentur, aliáque ſexcenta abſurdiora, quomodo non omni à parte difficiliorem habet conditionem qui ei inhiat, quàm qui ad aliud quodcunque obſtupeſcit? Ganeonẽ vnus piſcis implet, nemóque eum inimicorum lætari prohibuerit: ſimiliter qui erga pueros miſere affectus eſt, ſi in Romanum incidat, vnus eum ſanare poterit, frequenter etiam propemodum occidit. Vinolentus vna Thaſÿ amphora impleri poteſt, atque bibens dormit. Endymione iucũdius. Gloriæ autem cupido nemo laudans ſuffecerit, immo interdum ne mille quidem. Quod quidem facilius ſit vel ſæuiſſimum adoleſcẽtulum vincere, quàm modeſtiſſimam plebem, quis non dicat? Quanto enim magis proceſſerit gloriæ ſtudium, tanto magis ſomnum capere non datur, ſed quemadmodum phrenitide laborãtes, ita hic ſemper eſt ſuſpẽſus noctu atque interdiu. Atque herclè illorum vnumquenque videre licet circa vinum & amicas atque propinas verſari, tali autem nonne neceſſe eſt multa emere obſonia, multúmque vini, tũ tibicines & mimos, & cithariſtas & preſtigiatores congregare: inſuper & pugiles & pancratiaſtas, & iaculatores & curſores, & huiuſmodi gentem, ſi quidem multitudinẽ non male neque ſordide conuiuio excepturus eſt? Talis enim nullus vnquã ganeo fuit, qui concupiuerit Leonem agreſtem, aut tauros centum, qui verò vulgo placere volunt, non hæc ſolum

concupiſcunt, ſed quantum ne dici quidē poteſt. Non enim paucis (vt aiunt) funiculis, neque duabus aut tribus meretricibus, neque decem Lesbiis capitur gloria, totáq; plebs ad perſuaſionē amicitiámq; ducitur, quum ſexcenti aduerſentur, ſed neceſſe eſt vt ciuitatis intemperātiam habeat, & canticorū & chorearum amantē, & potatorē, atq; helluonē atque omnia talia, nō vt vnū virū, ſed decē aut viginti, aut centū millia, aut iniuriā ſibi factā dicēt ab amatore ciuitatis. Sēper ergo apud huiuſmodi hominem deprehendas,

vide notata à F. Morel.

Clangorémque tubarum, clamorémque virorum:
Hic menſas onerant donis Cerealibus, atque
Carnibus, & pateris ſpumantia vina coronant.
Pinguibus & flammis circumgemit aura renidens;
Tempore nocturno nunquam cum vxoribus eſt fas
Dormire, vt pictos ſubſternant vſque tapetas.

Itaque puerorum amatores vehementer puto ſemetipſos cenſere beatos, quum ſe gloriæ comparant amatoribus: quum ipſi quidem coturnices, aut bonoſas, aut luſciniæ nidum quærant: gloriæ verò amatoribus neceſſe ſit viciſſim pullū quærere, aut quempiam Olympicorū victorem quinque conducere talentis. Et illi quidem aut pædagogū aut famulum paſcunt: hi verò niſi ad minimum quotidie cētum magnifice conuiuio accipiāt, nullam conſequūtur vtilitatem. Ægrotantes vt ſilentium habeant, procurant medici, vt dormire poßint: gloriæ autem amatoribus ſi contigerit ſilentium, tunc maximè ſomnum nō capiunt. Qui igitur pecunias aut clarum genus nacti ſunt, aut aliquod corporis aut animi donum, aut loquentiam aliquā acquiſiuerunt, quaſi elati tantum non ad aſtra tolluntur, oratoréſque & hoſpitum exceptores ſophiſtæque appellati, plebes

A ἐπιθυμοῦσιν, ἀλλ' ὅσον οὐδὲ εἰπεῖν ἐστιν. οὐ γὰρ ὀλίγοις λίνοις, φασὶν ἢ δυσὶν, ἢ τρισὶν ἑταίραις, οὐδὲ δέκα Λεσβίαις θηρευέται δόξα· καὶ δῆμος ὅλος εἰς πειθὼ καὶ φιλίαν ἄγεται, μυρίων ἀντιπραττόντων· ἀλλὰ ἀνάγκη πόλεως ἀκολασίαν ἔχειν, καὶ φιλῳδὸν, καὶ φιλοχορευτὴν, καὶ φιλοπότην, καὶ ὀψοφάγον εἶναι, καὶ πάντα δὴ τὰ τοιαῦτα· μὴ ὡς ἕνα ἄνδρα, ἀλλὰ μυρίοις ἢ δισμυρίοις, ἢ δεκάκις, ἢ ἠδικῆσθαί ποτε ἐραστῆς* πόλεως. ἀεὶ δ' ἂν ἴσ. ὑπὸ ἐραστοῦ π.
B παρὰ τῷ τοιούτῳ καταλάβοις,

Αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπὴν, ὅμαδόν τ' ἀνθρώπων,
— παρὰ δὲ πλήθουσι τράπεζαι
Σίτου καὶ κρειῶν, —
— μέθυ δ' ἐκ κρητήρων οἰνοχόοι φορέουσι
Κνισῆεν δέ τε δῶμα, περιστεναχίζεται δ' αὐλή,
Ἤματα, νύκτας δ' αὖτε παρ' αἰδοίῃς ἀλόχοισιν.
C Οὐδέποτε εὕδουσιν,

οὐδ' ἂν πάνυ πολλοὺς ὑποστορέσωσι τάπητας. ὥστε τοὺς γε φιλόπαιδας, καὶ σφόδρα οἶμαι μακαρίζειν ἑαυτοὺς, τοῖς φιλοδόξοις παραβάλλοντας· ὅταν αὐτοὶ μὲν, ὄρτυγας ζητῶσιν, ἢ ἀλεκτρυόνας, ἢ ἀηδόνιον· τῆς δὲ δόξης ἐρῶσιν, ἀνάγκην οὖσαν ἀμοιβαίαν, πῶλον ζητεῖν, ἢ τῶν Ὀλυμπιάσι νενικηκότων τινὰ, πέντε μισθοῦσθαι ταλάντων. καὶ αὐτοὶ μὲν
D ἢ τὸν παιδαγωγὸν, ἢ τὸν ἀκόλουθον ἐγάστρισαν· οἱ δὲ ἂν μὴ τοὐλάχιστον ἑκατὸν τῆς ἡμέρας πολυτελῶς ἑστιάσωσιν, οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος. τοὺς μὲν οὖν κάμνουσιν, ἡσυχίας προνοοῦσιν οἱ θεραπεύοντες, ὅπως καθεύδωσιν· τοῖς δὲ δοξοκόποις, ὅταν ἡσυχίας τυγχάνωσι, τότε μάλιστα ὕπνος οὐκ ἔπεισιν. οἱ μὲν οὖν χρημάτων ἢ γένους ἐπιτυχόντες, ἤ τινα τῶν τοιούτων, ἢ σώματος, ἢ διανοίας, ἢ λαλιὰν γοῦν περιποιησάμενοι, καθάπερ ἐπτερωμένοι, μονονοῦ κατ' ἀέρων φέρονται, δημαγωγοί τε καὶ ξεναγωγοὶ, καὶ σοφισταὶ λεγόμενοι, δήμοις

καὶ σατράπας, καὶ μαθητὰς θηρεύοντες· τῶν δὲ ἄλλων ἕκαστος, τῶν μηδεμίαν χορηγίαν ἐχόντων, ὑπὸ δὲ τῆς αὐτῆς νόσου κρατουμένων, περιέρχεται πρὸς ἕτερον ζῶν, καὶ τί περὶ αὐτοῦ λέγει τις φροντίζων. κἂν μὲν εὐφημήσῃ τις, ὡς οἴεται μακάριος, καὶ φαιδρός· εἰ δὲ μή, ταπεινός τε καὶ κατηφής, καὶ τοιοῦτον αὐτὸν εἶναι νομίζων, ὁποῖον ἂν εἴποι τις. καὶ δίαιταν μὲν ἢ δίκην ἂν ἔχῃ πρός τινα, οὐκ ἀξιοῖ τὸν διαιτητὴν, ἢ τὸν δικαστὴν, τοῖς τυχοῦσι προσέχειν μάρτυσιν· αὐτὸς δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ*, πάντας ἀξιοχρέως ἡγεῖται. τί δὴ κακοδαιμονέστερον ἀνθρώπων, ἐπ᾽ ἄλλοις κειμένων, καὶ τὸν ἀπαντῶντα κύριον ἐχόντων πρὸς ὃν ἀεὶ βλέπειν ἀνάγκη, καὶ σκοπεῖν τὸ πρόσωπον ἑκάστου, καθάπερ τοῖς οἰκέταις τὸ τῶν δεσποτῶν. πᾶσα μὲν οὖν ἐστι δουλεία χαλεπή· τοὺς δὲ ἀπὸ τύχης ἐν οἰκίᾳ τῇ αὐτῇ δουλεύοντας, ἐν ᾗ δύο ἢ τρεῖς δεσπόται, καὶ ταῦτα, ταῖς τε ἡλικίαις, καὶ ταῖς φύσεσι διάφοροι· λέγω δὲ πρεσβύτης ἀνελεύθερος, καὶ τούτου παῖδες νεανίσκοι πίνειν καὶ σπαθᾶν θέλοντες· τίς οὐκ ἂν τῶν ἄλλων οἰκετῶν ὁμολογήσειεν ἀθλιωτέρους, ὅταν τοσούτοις δέῃ θεραπεύειν, καὶ τούτων ἕκαστον, ἄλλο τι βουλόμενον, καὶ προστάττοντα. εἰ δέ τις δημόσιος οἰκέτης εἴη πρεσβυτῶν, ἢ νεανίσκων, πενήτων, πλουσίων, ἀσώτων, φιλαργύρων, ποῖός τις ἂν, ὁ τοιοῦτος εἴη; οἶμαι δὲ εἴ τις ἐν τοιαύτῃ πόλει χρήματα ἔχων ἠναγκάζετο βιοῦν, ἐν ᾗ πᾶσιν ἐξῆν ἁρπάζειν τὰ τοῦ πέλας, καὶ μηδεὶς νόμος ἐκώλυε, παραχρῆμα ἂν ἀπέστη τῶν χρημάτων, εἰ καὶ φιλαργυρίᾳ τοὺς πώποτε ὑπερβεβλήκει. τοῦτο δὴ νῦν ἐπὶ τῆς δόξης ἐστίν. ἐφεῖται γὰρ εἰς ταύτην τῷ βουλομένῳ τινὰ βλάπτειν, καὶ πολίτῃ, καὶ ξένῳ, καὶ μετοίκῳ, τοῖς ἀτίμοις, ἀβίωτος εὐλόγως ὁ βίος φαίνεται. καὶ πολὺ μᾶλλον αἱροῦνται θάνατον ἢ ζῆν· τὴν ἐπιτιμίαν ἀποβάλλοντες, ὅτι τῷ ἐθελήσαντι τύπτειν, ἔξεστι· καὶ κόλασις οὐκ ἔστι, νὴ Δία, τοῦ προπηλακί-

A *& ſatrapas & diſcipulos venatur. Aliorum autem qui nihil poſſunt erogare, atque eodem tamen morbo detinetur, vnuſquiſque circumit ad alterius viuens nutū, & quid quiſque de ſe loquatur curans. Et ſi quis laudauerit (vt ipſe putat) beatus eſt & alacris: ſin minus, humilis & mæſtus: talémque ſe eſſe arbitratur, qualem quiſque dixerit. Et ſi iudicium arbitrarium aut legitimum cum quoquā habeat, non dignum putat arbitrum aut iu-*
B *dicem fidem citatis habere teſtibus, ſed ſemet pro ſe fide digniſſimum * arbitratur.* vide not.
Quid verò infelicius hominibus qui aliis innituntur, & quemuis obuium, dominū habent, ad quem reſpicere illis eſt neceſſe: & cuiuſque vultum conſiderare, quemadmodum ſeruis dominorū. Omnis quidem ſeruitus difficilis eſt: qui verò fortè fortuna in eadem domo ſeruiunt, in qua duo vel tres ſunt domini, præſertim ætate & natura differentes, vt ſenex illiberalis,
C *& huius pueri adoleſcenter, bibere & dilapidare volentes, quis non eos cæteris ſeruis confiteatur eſſe miſeriores, quum tot oporteat dominis inſeruire, & horum, cuique aliud quid volenti atque mandāti? Si verò quis publicus ſit ſeruus ſenum & adoleſcētum, pauperum & diuitum, prodigorum & auarorum, qualem tandem huiuſmodi ſeruū eſſe oporteret? Arbitror autem, ſi quis pecunias habens, in tali ciuitate cogatur degere, vbi liceat*
D *omnibus rapere quæ vicinus habeat, idque nulla prohibeat lex, confeſtim haud dubiè illum pecuniæ defecerint, etiamſi auaritia omnes qui vnquam vixerūt ſuperaſſet. Hoc autem iam circa gloriam contingit. Permittitur enim cuique volenti damno circa eam afficere quemlibet, & ciui & hoſpiti & inquilino. Ignominia notatis, rationabiliter vita inuiſa eſſe videtur, multóque magis mori eligunt quàm viuere: hanc dantes pœnam, quòd cuilibet volenti ipſos verberare licet: & nulla herclè pœna eſt conſtituta laceſſen-*

tibus. Atqui gloriæ cupidum omnibus licet verberare, multóque ſæuioribus plagis quàm quæ corpori infliguntur. Quanquam ignominia notatos haud facilè inuenias à quoquam id pati. plerique enim Nemeſin atque inuidiã metuunt, poſtremo ab infirmioribus nullum illis eſt periculum. At malè dicere iis qui maximè videtur glorioſi, nemo parcit: neque tam inualidus quiſquam eſt, qui nõ verbum dicere poßit. Quapropter modeſtus quidã ex antiquis, aßidue quodam tales proferente ſermones. Niſi quieueris malè audiet à me: Et ego (inquit) pro te male audiam. Melius autem fortaſſe erat, etiam ſi quid dixiſſet, initio dißimulare. Seruũ ſæpenumero remiſſum & ludentem, herus ſuperueniẽs plorare fecit: eum autem qui gloriam aucupatur, omnis qui vult ab animo deiicit vno verbo. Si quis incãtationes eiuſmodi noſſet aut acceptas à Medea, aut à Theſſalis, vt vocem emittens quoſcunque vellet homines plorare faceret, & doloribus affici, nullo malo præſente, nónne videretur tyrannis eſſe illius potentia? At aduerſus gloria inflatũ, nemo eſt qui non hanc habeat potentiam. Duo enim aut tria dicens verba, in calamitatem & triſtitiam iniicit. Quinetiam ſi quis tale corpus à Genio quodam habeat, vt quũ quis ipſum execraretur; ſtatim febri laboraret, aut doleret caput: hic certè miſerrimis eſſet miſerior. Si quis etiã ita infirmum habeat animum, vt ad cuiúſque conuicia ſtatim commoueatur, vt non ſit apud ſe, quomodo nõ homini huiuſmodi fugienda eſſet vita? Si quis etiam quotidie iudicum ſententiis eſſet obnoxius de quacunque re, aut de vita, aut de pecuniis: nónne omni ex parte ſatius eam amittere, & nõ amplius in poſterum periclitari, ſi de pecuniis, pecunias: ſin verò de vita, vitam? Quid ergo? Gloriæ certamen nónne ſemper fatuis hominibus inſtat, qui non ſemel tantum in die, ſed ſæpius iudicantur: neque à declaratis iudi-

A ζῶντος. οὐκοῦν τὸν δοξοκόπον, ἅπασιν ἔξεστι τύπτειν, καὶ πάνυ χαλεπωτέρας πληγὰς τῆς εἰς τὸ σῶμα. καί τοι τοὺς μὲν ἀτίμους, οὐκ ἂν εὕροι τις ῥᾳδίως ὑπό τινος τοῦτο πάσχοντας· τὸ γὰρ νεμεσητὸν οἱ πολλοὶ, καὶ τὸν φθόνον εὐλαβοῦνται· καὶ τὸ τελευταῖον, οὐκ ἐκ τῶν ἀσθενεστέρων αὐτοῖς, οὐδείς ἐστι κίνδυνος. τῶν δὲ βλασφημεῖν μάλιστα τοὺς δοκοῦντας ἐνδόξους, οὐδεὶς φείδεται, οὐδὲ ἀδύνατος οὐδεὶς, ὅς τις οὐκ ἂν ἰσχύσαι ῥῆμα εἰπεῖν. τοιγαροῦν μέτριός τις τῶν ἀρχαίων B συνεχῶς αὐτῷ προσφέροντος τοιούτους λόγους, εἰ μὴ παύσῃ, κακῶς ἀκούων ὑπ' ἐμοῦ· κἀγὼ φησὶν ὑπὲρ σοῦ κακῶς ἀκούσομαι. βέλτιον δὲ ἴσως ἦν, μηδὲ εἰ λέγοι τὴν ἀρχὴν προσποιεῖσθαι. τὸν οἰκέτην πολλάκις ἀνειμένον καὶ παίζοντα, ὁ δεσπότης περιπεσὼν, κλαίειν ἐποίησε· τὸν δὲ τῆς δόξης ἥττονα ὁ βουλόμενος, ἑνὶ ῥήματι συνέσταλεν, εἴ τις ἐπαοιδὰς ἐπίσταιτο τοιαύτας, ἢ παρὰ τῆς Μηδείας μαθὼν, ἢ παρὰ τῶν Θετταλῶν, ὥστε φθεγγόμενος, τοὺς ἀνθρώ- C πων οὓς ἤθελε ποιεῖν κλαίειν, καὶ ὀδυνᾶσθαι, μηδενὸς κακοῦ παρόντος, οὐκ ἂν ἐδόκει τυραννὶς εἶναι ἡ τούτου δύναμις; πρὸς μὲν τὸν ἐπὶ τῇ δόξῃ κεχαυνωμένον, οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὃς οὐκ ἔχει ταύτην τὴν ἰσχύν. δύο γὰρ ἢ τρία ῥήματα εἰπὼν, εἰς συμφορὰν καὶ λύπην ἐνέβαλε. καὶ μὴν εἴ γέ τις οὕτως ἐκ δαιμονίου τινὸς ἔχοι τὸ σῶμα, ὥστε ἄν τις αὐτῷ καταράσηται, παραχρῆμα πυρέττειν, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖν, οὐκ ἀθλιώτερος ὑπῆρχε τῶν τρισαθλίων; εἰ δέ τις D οὕτως ἀσθενῶς ἔχοι τὴν διάνοιαν, ὥστε εἴ τις λοιδορήσειεν αὐτὸν, ἐξίστασθαι παραχρῆμα τῆς ψυχῆς, πῶς οὐχὶ τῷ τοιούτῳ φευκτὸς ὁ βίος; εἰ δέ τις κρίνοιτο καθ' ἑκάστην ἡμέραν περὶ ὅτου δήποτε ἢ περὶ τοῦ ζῆν, ἢ περὶ τῶν χρημάτων· ἆρ' οὐχὶ τῷ πάνυ βέλτιον ἐᾶσαι ταῦτα, καὶ μηκέτι τὸ λοιπὸν κινδυνεύειν; καὶ εἰ μὲν περὶ χρημάτων, τὰ χρήματα· εἰ δὲ περὶ τοῦ ζῆν, τὸν βίον; ὁ οὖν περὶ τῆς δόξης ἀγὼν, οὐκ ἀεὶ τοῖς δοξοκόποις τοῖς ἀνοήτοις ἐνέστηκεν; οἱ οὐ μόνον οὐχ ἅπαξ τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ πολλάκις εὐθύνονται· οὐδὲ ἐφ' ὡρισμένοις δι-

κασταῖς, ἀλλὰ πᾶσιν ἁπλῶς, καὶ τούτοις ἀνωμότοις, καὶ μήτε μαρτύρων ἐπιστρεφομένοις, μήτε τεκμηρίων. μήτε γὰρ εἰδότες, μήτε ἀκούοντες, μήτε λαχόντες δικάζουσιν, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς διαφέρει, πίνουσιν, ἢ λουομένοις τὴν ψῆφον φέρειν· καὶ τὸ πάντων δεινότατον· ὃν γὰρ ἂν ἀπολύσῃ τήμερον, αὔριον καταδικάζει. οὐκοῦν ἀνάγκη τὸν ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης ἐχόμενον, ὑπεύθυνον περιέρχεσθαι καὶ προσέχειν ἑκάστῳ καὶ δεδοικέναι, μήτι τινὰ ἑκὼν ἢ ἄκων λυπήσῃ, μάλιστα τῶν ἑτοίμων τινὰ ἢ τῶν εὐτραπέλων. εἰ γὰρ καὶ σμικρὸν ὅσα πολλὰ συμβαίνει προσκρούσας τινὶ τύχοι, εὐθὺς ἐπαφῆκε ῥῆμα χαλεπὸν· καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐὰν μὲν ἀποτύχῃ πως, ἧττον ἐτάραξεν· ἐὰν δ᾽ ἐπιτύχῃ τοῦ καιρίου, παραχρῆμα ἀνῄρηκε. πολλοὶ μὲν γὰρ οὕτως ἔχουσι, ὥστε ὑπὸ παντὸς διατρέπεσθαι, καὶ διαρρεῖν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐνίοτε ἄλλα ἐπ᾽ ἄλλοις μᾶλλον ἰσχύει· καθάπερ, οἶμαι, τῶν παιδαρίων ἕκαστον. ἰδιότροπόν τινα μορμὼ δέδοικε, καὶ ταύτην συνείθισται φοβεῖσθαι. τὰ μὲν γὰρ φύσει δειλὰ, πᾶν ὅτι ἂν δείξῃ τις, ὡς φοβερὸν βοᾷ. πλὴν ἐπί γε τούτων τῶν μειζόνων, ἤδη τινὰ ἐστι πρός τινας. τὸν πτωχὸν δὲ ἀλαζόνα καὶ θέλοντα φαίνεσθαι Κροῖσον ἐξίστησιν ὁ Ἶρος· καὶ οὐδὲ τὴν Ὀδύσσειαν ἀναγινώσκει, διὰ τό,

Ἦλθε δ᾽ ἐπὶ πτωχὸς πανδήμιος* ὡς κατ᾽ ἄστυ.

τὸν ἐκ δούλων ὁ Κέκροψ· τὸν εὐτελῆ τὴν ὄψιν καὶ καλὸν εἶναι βουλόμενον, ὁ Θερσίτης. ἐὰν μὲν γὰρ εἰς λίχνον, ἢ φιλάργυρον σκώψῃς, ἢ κίναιδον, ἢ καθόλου πονηρὸν, τὸν ἐπὶ τῇ σωφροσύνῃ κομῶντα καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπιγεγραμμένον, ὅλον ἀπολώλεκας. ὁ Περσεὺς τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος περιφέρων, καὶ ταύτην τοῖς ἐχθροῖς δεικνὺς, ἐποίει λίθους· οἱ πολλοὶ δὲ ὑφ᾽ ἑνὸς ῥήματος ἐὰν ἀκούσωσι, λίθοι γεγόνασι· καὶ τοῦτο οὐ δεῖ περιφέρειν ἐν πήρᾳ φυλάττοντα αὐτήν· καί τοι φέρε, εἰ καὶ τῶν ὀρνέων τὰς

A *cibus, ſed ab omnibus ſimpliciter, & his iniuratis, neque teſtium neque indiciorũ curam habentibus. Neque enim ſcientes, neque audientes, neque ſortientes iudicãt, nihilque illorum refert an bibentes an lauantes ſententiam ferant: & quòd omnium eſt acerbiſsimum, quem hodie abſoluunt, cras condemnant. Proinde neceſſe eſt hoc morbo laborantem, ſententiis omnium obnoxium circumire, & attendere vnicuique, metueréque ne quem nolens* B *aut volens offendat, & præcipue promptum aliquem, aut facetum. Nam ſi vel modicum (qualia multa vſuueniunt) quempiam offendat, is ſtatim moleſtum emittit verbum: atque id dicens, ſi quidem aliquo modo non tetigit, minus conturbat: ſin vero tetigit viuum, confeſtim iugulauit. Multi enim ita affecti ſunt, vt ab omni ſubuertantur atque laxentur. Quinetiam interdũ alia ſuper aliis plus valent: ſicuti, opinor, puerorum quiſque* C *ſuo modo terriculamenta metuit, atque timere aſſuetus eſt. Qui enim natura timidi ſunt, ob vnumquodque tanquam terribile oſtenſum, clamant. Verumtamẽ ſuper hæc maiora, iam aliqua verba ſunt in vſu cõtra quoſdam. Mendicum enim arrogantem, viderique volentẽ Crœſum, de mentis ſtatu deiicit Irus: & neque Odyſſeiam legit, propter illud,*

Natus ad hæc cunctis venit mendicus in vrbe.

D *Eum autem qui natus eſt ex ſeruis, Cecrops: eum qui ſimplici eſt facie, vúltque eſſe pulcher, Therſites. Nam ſi in guloſum aut auarum velis inuehi, aut cinedum, aut omnino prauum, dicáſque. Hic eſt qui ob temperantiam comam nutrit, virtutémque ſibi habet addictam, totum perdidiſti. Perſeus caput Gorgus circumferens, idque inimicis monſtrans, lapides faciebat: multi autem ob vnum verbum, quod audiunt, lapides fiunt: atque hoc non opus eſt in pera cuſtoditum circumferre. Verùm age, ſi & auium voces in-*

telligeremus, nempe coruorum, graculorum, atque aliorum animantium, nempe ranarum aut cicadarum, haud dubiè & horum vocibus aninum animaduerteremus, quid nam de nobis diceret graculus volans, aut pica, & quam de nobis haberent opinionem. Felicitas ergo quædam eſt, quod non intelligimus. Quot verò homines ranis ſunt inſipientiores, & graculis: illorum nos tamē verba mouent, prorſúſque malè afficiunt. At ſanè qui ſeſe manu miſit, non curat vulgi nugas, ſed illius loquacitatem deridet, iámque olim ad omnes dixit illud,

A φωνὰς συνίεμεν τῶν κοράκων, ἢ κολοιῶν, καὶ τῶν ἄλλων ζώων, οἷον βατράχων, ἢ τεττίγων, δηλονότι καὶ ταῖς τούτων φωναῖς ἂν προσείχομεν, τί λέγει περὶ ἡμῶν ὁ κολοιὸς ὁ πετόμενος, ἢ τί φησὶν ἡ κίττα, καὶ τίνα ἔχει δόξαν. οὐκοῦν εὐτύχημα, τὸ μὴ ξυνιέναι. πόσοι δὴ τῶν ἀνθρώπων, τῶν βατράχων εἰσὶν ἀφρονέστεροι, καὶ τῶν κολοιῶν; ἀλλ' ὅμως κινεῖ τὰ παρὰ τούτων, καὶ πάνυ κακῶς διατίθησιν. ὁ μὲν οὖν ἀφεὶς ἐλεύθερον ἑαυτὸν ἐπιστρέφεται τῆς
B τῶν πολλῶν φλυαρίας· ἀλλὰ τῆς μὲν ἐκείνων ἀδολεσχίας, καταγελᾷ, πάλαι δὴ πρὸς ἅπαντας εἰρηκώς,

Iliad.III. Non curo prorſus: mihi ſed tua plaga perinde eſt,
At me iaceret mulier, demenſve (puellus,
Námque viri ignaui, preciíque ad prælia planè
Nullius, haud lædit telum. ——

Οὐκ ἀλέγω ὡσεί με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων·
Κωφὸν γὰρ βέλος ἀνδρὸς ἀνάλκιδος οὐτιδανοῖο.

Herculem illum Iouis filium, quot putas eſſe execratos? Atque ab his quidem furem, ab illis autem violentum, ab aliis verò adulterū aut parricidam dictum? Attamen nihil horum illi curæ fuit: neque fortaſſe quiſpiam talia propalàm dixit, quia ſtatim vtique dediſſet pœnas. Ergo & tu, niſi contemptis aliis, tibimet ipſi credideris, nunquam ceſſabis infeliciter agere: ſed ſemper miſeram viues vitā atque difficilem, omnibus ſubiectus qui te volent vrere. atque ita iuxta prouerbiū, leporis vitam ages. At illi quidem canes & plagas & venatores metuunt: tu verò ſermones formidans atque tremens & circumibis, nulla te cuſtodia munire valens, quicquid etiam facias, quomodocūque etiam viuas. Verùm ſi aßidue veneris ad forum, audies forenſis & ſycophanta: ſin autem cnotrarium ſtudueris, atque vitaueris illud, magíſque domi māſeris, & apud tuos, timidus & plebeius, & nullius precij audies. Si verò eruditionem ambieris, ſtolidus & mollis: ſin te ad opificium verteris aliquod, cerdo. Sin ociū egeris, petulans & ſegnis, ſi veſtitum

τὸν Ἡρακλέα τὸν τοῦ Διός, πόσους οἴει βλα-
C σφημεῖν; τοὺς μὲν, ὡς κλῶπα· τοὺς δὲ ὡς βίαιον, τοὺς δὲ καὶ μοιχὸν λέγειν, ἢ τεκνοκτόνον; ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτῷ τούτων ἐμέλησεν· οὐδὲ ἦν ἴσως τις ὁ ταῦτα φανερῶς λέγων, ἐπεὶ παραχρῆμα ἂν ὑπέσχε τὴν δίκην. καὶ σὺ τοίνυν εἰ μὴ τῶν ἄλλων καταφρονήσας πείσῃς αὑτόν, οὐδέποτε παύσῃ κακοδαιμονῶν· ἀλλ' ἀεὶ βίον ἄθλιον ζήσεις, καὶ χαλεπόν, πᾶσιν ὑποκείμενος τοῖς βουλομένοις λυπεῖν· καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, λαγὼ
D βίον ζῶν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τοὺς κύνας καὶ τὰ δίκτυα καὶ τοὺς ἀετοὺς δεδοίκασι· σὺ δὲ τοὺς λόγους ἐπτηχὼς καὶ τρέμων, περιελεύσῃ, μηδεμίαν φυλακὴν φυλάξασθαι δυνάμενος, μηδ' ἂν ὁποιονοῦν πράττῃς, μηδ' ἄν, ὅπως βούλῃ*, διάγῃς. ἀλλ' ἐὰν μὲν ἐμβάλλῃς συνεχῶς εἰς τὴν ἀγοράν, ἀγοραῖος ἀκούσῃ, καὶ συκοφάντης· ἐὰν δὲ τοὐναντίον, φυλάττῃ τὸ τοιοῦτον, καὶ μᾶλλον ᾖς κατ' οἰκίαν, καὶ παρὰ* τοῖς ἑαυτοῦ, δειλὸς καὶ ἰδιώτης, καὶ τὸ μηδέν. (ἢ. πρὸς τ.) ἐὰν δὲ παιδείας προσποιῇς, εὐήθης καὶ μαλακός. ἐὰν δὲ ἐπ' ἐργασίας ᾖ τινος, βάναυσος· ἐὰν δὲ σχολάζων, προπετὴς ἀργός. ἐὰν ἐσθῆ-

τὰ μαλακώτερα λάβῃς, ἀλαζὼν, καὶ τρυφερὸς, ἐὰν ἀνυπόδητος ἐν τριβωνίῳ, μαίνεσθαί σε φήσουσι. Σωκράτην διαφθείρειν τοὺς νέους ἔφασαν· εἰς δὲ θεῖον ἀσεβεῖν· καὶ οὐκ εἶπον ταῦτα μόνον· ἧττον γὰρ ἂν ἦν· ἀλλὰ καὶ ἀπέκτειναν αὐτὸν, ἀνυποδησίας δίκην λαμβάνοντες. Ἀριστείδην ἐξωστράκισαν Ἀθηναῖοι, καίτοι πεπεισμένοι σαφῶς, ὅτι δίκαιος ἦν. τί δεῖ δόξης ἐπιθυμεῖν, ἧς καὶ ἐὰν τύχῃ πολλάκις, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ πολλάκις ἀπώνατο· δέον πολλάκις εὐλαβεῖσθαι, κἂν ἄρα συμβαίνῃς τινί; τῷ Βίωνι δοκεῖ μὴ δυνατὸν εἶναι τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, εἰ μὴ πλακοῦντα γενόμενον, ἢ Θάσιον· εὐήθως ὡς ἐμοὶ δοκεῖν. πολλάκις γὰρ οὐδὲ ἐν δείπνῳ δέκα ἀνθρώπων ὁ πλακοῦς, ἤρεσε πᾶσιν, ἀλλ' ὁ μὲν, ἕωλον εἶναι φησίν· ὁ δὲ θερμὸν, ὁ δὲ λίαν γλυκύν· εἰ μὴ νὴ Δία Βίων φησὶν, ὅτι καὶ θερμὸν πλακοῦντα, καὶ ἕωλον δεῖ γενέσθαι, καὶ ψυχρόν. καθόλου δὲ οὐ τοιοῦτόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. πόθεν. ἀλλὰ καὶ μύρον δεῖ, καὶ αὐλητρίδας γενέσθαι, καὶ μειράκιον ὡραῖον, καὶ Φίλιππον τὸν γελωτοποιόν. λείπεται δὲ ἓν ἴσως, ὃ δεήσει γενέσθαι τὸν θέλοντα ἀρέσαι τοῖς πολλοῖς, ἀργύριον. οὐκοῦν κἂν ἀργύριον γένηταί τις, εὐθὺς ἤρεσεν· ἀλλὰ δεῖ ταράττεσθαι καὶ δάκνεσθαι. τί οὖν ἔτι διώκεις, ὦ κακόδαιμον, πρᾶγμα ἀκίχητον. οὔτε γὰρ μύρον, οὔτε στέφανος, οὔτε οἶνος σύ γένοιό ποτ' ἄν. οὔτ' ἀργύριον, κἂν δ' ἀργύριον γένηταί τις, χρυσίον ἐντιμότερον, κἂν χρυσίον ἑψηθῆναι δεήσει. ὃ γὰρ ᾧ διαφέρει τῶν πλουσίων ἕκαστος, ἔοικε τῷ νομίσματι. καὶ γὰρ τοῦτο ἐπαινεῖ μὲν οὐδεὶς, χρῆται δὲ ἕκαστος τῶν λαβόντων· ἔπειτα, ὑπὸ τῶν χρωμένων, ἐκτρίβεται. καὶ τελευταῖον, ἐν τοῖς ἀδοκίμοις ἐγένετο. κἀκεῖνος εἰς τοὺς πένητας ἀπεγγραφεὶς καὶ τοὺς ἀδοκίμους, καὶ οὐδεὶς ἔτι τὸν τοιοῦτον προσέρχεται, τῶν πρότερον τεθαυμακότων· ἀλλ' οὐ-

A *ſumpſeris molliorē, arrogās & delicioſus: ſi nudus inceſſeris in palliolo, dicent te inſanire. Socratē dixerunt corrumpere iuuenes, & impium eſſe aduerſus Deos, & non ſolum hæc dixerunt (minus enim hoc fuiſſet damni) verùm etiam occiderunt eum, pœnas ſumentes, quòd nudis pedibus inceßiſſet. Ariſtidem oſtraciſmo eiecerūt Athenienſes, tametſi optimè ſcirent iuſtū eſſe. Quid opus eſt gloriam concupiſcere, quam etſi frequenter nactus ſis, non bene* B *frequenter tamen cedit: ſed eam ſæpe vitare conuenit, quamuis facile alicui obtingere queat? Bioni viſum eſt, fieri nō poſſe vt quis multis placeat, niſi placēta fiat,* aut Thaſius: *fatue, vt mihi videtur. Sæpe enim in decē hominum cœna, placenta nō omnib. placuit, ſed hic eā eſſe dicit frigidam, ille vero calidam, alius minus dulcem: niſi hoc vult Bion, quod eum fieri oporteat placentam & frigidam, & calidam, marcidámque. In vniuerſum autem res ita non habet, neque in placenta.* C cur ita? *verumetiam vnguentum oportet & tibicinas eum fieri, & adoleſcentulum formoſum, & Philippū ſcurram. Vnum autem fortaſſe deeſt quod eū fieri oporteat, qui multis velit placere, nēpe argentum. At ne ſi argentum quidem quis fiat, ſtatim placet, ſed perturbari oportet, & morderi. Quid igitur amplius perſequeris ô infelix, rem incomprehenſibilem? Neque enim vnguentum, neque* D *corona, neque vinum vnquam fieri poteris, neque argentum. Et ſi argentum quis fiat, aurum tamen precioſius eſt, & ſi aurū, coqui oportebit. Hoc enim quo quiſque diuitum excellit, ſimile eſt numiſmati. Nam & hoc laudat quidē nemo, vtitur autem quiſque qui accipit, deinde ab vtentibus atteritur, & poſtremo inter reprobata numeratur. Ita ergo & gloriæ cupidus tandem inter pauperes & reprobatos collocatur, nemóque talem amplius conuenit qui prius ſunt admirati. ſed*

neque

neque huc redactus, gloriæ abiicit cupiditatem. Tragœdorum Furiis gloria par eſt: nam, quod in ea clarum apparet, ſimile eſt lampadi, flagellum autem, plauſibus quis opinor & clamori vulgi comparare queat, ſerpentibus autem, eos qui interdum ſibilant. Frequenter ergo aliquem quietum, atque omni malo liberum, rapit, & flagello inſonans, in conuentum aliquem aut theatrum iniicit.

A δὲ τρέψας* ἀπορρίπτει. ταῖς τῶν τραγῳδῶν ἐριννύσιν ἔοικεν ἡ δόξα· τὸ μὲν γὰρ φαινόμενον αὐτῆς λαμπρὸν, ὅμοιον τῇ λαμπάδι· τὴν δὲ μάστιγα τοῖς κρότοις τις ἂν, οἶμαι καὶ τῇ βοῇ τῶν πολλῶν παραστήσασθε· τοῖς δὲ ὄφεσι, τοὺς ἐνίοτε συρίττοντας. πολλάκις οὖν ἐν ἡσυχίᾳ τινὰ ὄντα, καὶ μηδὲν ἔχοντα κακὸν, ἁρπάσασα, καὶ τῇ μάστιγι ψοφήσασα, ἐξέβαλεν εἰς πανήγυριν τινα, ἢ θέατρον.

γρ. στρέψας

DE GLORIA, ORATIO SECVNDA. LXVI.

Qvanam re tibi maximè videtur vir temperatus & philoſophus, à vobis plebeiis & impetu ad quæuis raptis differre? Mihi quidem, ſi ita vtiliter atque inſcitè pronunciandum eſt, veritate videtur, atque ſcientia differre philoſophus, non ſolum à vulgo, ſed etiam ab admodum paucis qui beati exiſtimātur. Reuera ſanè hoc dictum & vtile & inſcitum eſt. atque hoc mihi dicas per Deos, aliane re quadam philoſophum differre ais ab aliis? Hoc quoque, quòd ſingula iuxta veritatem, non iuxta opinionem conſiderat. Malo enim, ô bone, canone prorſus id faceret, & vſquequaque curuo, atque per Iouem non vnam tantum flexuram habenti, ſed ſexcentas, eaſque omnes contrarias, ſi res ſtatera opinionis conaretur examinare. Vtrum igitur alia quidem omnia ad veritatem conſiderat, opinionē nuſquam adferens, vt mendacem videlicet, & quæ ponderari non poßit, obſeruátque canonem talem, qualem modo dixiſti: ipſe autem ſemetipſum hac regula, hócque perpendiculo examinari indignum putat? Non hercle. Nequaquam. Manifeſtum enim quòd nequaquam ſemetipſum cognoſceret, ſi ita conſideraret. Neque enim ſeipſum noſcere poſſet. Itáque iam non pareret Delphico oraculo,*

B ΠΕΡΙ ΔΟΞΗΣ, ΔΕΥΤΕΡΟΣ λόγος. ξϛʹ.

ΤΙΝΙ γὰρ δοκεῖ σοι διαφέρειν μάλιστα ὁ σώφρων ἀνὴρ καὶ φιλόσοφος, ὑμῶν τῶν πολλῶν τε καὶ φερομένων; ἐμοὶ μὲν, εἰ δεῖ οὕτως ἀποφήνασθαι, φαύλως τε καὶ ἀκόμψως, ἀληθείᾳ δοκεῖ διαφέρειν καὶ τῷ ἐπίστασθαι, C οὐ μόνον τῶν πολλῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πάνυ ὀλίγων τε καὶ μακαρίων νενομισμένων, τὸν φιλόσοφον. τῷ ὄντι μέν τοι φαῦλον καὶ ἄκομψον τὸ ῥῆμα. καί μοι τόδε εἰπὲ, πρὸς θεῶν, ἄλλῳ τινὶ ἢ ἀληθείᾳ φὴς διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὸν φιλόσοφον; καὶ τῷ πρὸς ἀλήθειαν ἕκαστον, ἀλλὰ μὴ κατὰ δόξαν σκοπεῖν. φαύλῳ γὰρ ἂν, ὦ ἄριστε, κανόνι καὶ παντάπασι σκολιῷ, μὰ Δία, οὐ μίαν τινὰ καμπὴν ἔχοντι· μυρίας δὲ καὶ πάσας ἀπεναντίας τὰ D πράγματα, σταθμῷ τῇ δόξῃ πειρώμενος ἀπευθύνειν αὐτά. πότερον οὖν, τὰ μὲν ἄλλα πάντα πρὸς ἀλήθειαν σκοπεῖ, τὴν δόξαν οὐδαμῆ* προσφέρων; ὡς ψευδῆ τινα τῷ ὄντι, καὶ ἀστάθμητον στάθμην*, καὶ κανόνα τοιοῦτον, ὁποῖον ἄρτι εἴρηκας· αὐτὸς δὲ αὑτὸν τούτῳ τῷ κανόνι, καὶ ταύτῃ τῇ στάθμῃ, σταθμώμενος, ἄξιον ἂν εἴη*; οὐ μὰ Δία, οὐδαμῶς. δῆλον γὰρ ὅτι οὐδέποτε γνώη ἂν ἑαυτὸν, οὕτω σκοπῶν. οὐ γὰρ ἂν γνώης. ὥστε οὐκ ἂν ἔτι πείθοιτο τῷ Δελφικῷ προσρήματι κελεύσαντι,

γρ. οὐδαμοῦ προσφ.

γρ. σταθμηθῆναι.

γρ. εἴης

πάντων μᾶλλον γνώσεται αὐτόν; πῶς γὰρ πείθοιτο; οὐκοῦν οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν εἴσεται πραγμάτων, αὑτὸν ἀγνοῶν, οὐδὲ δυνήσεται πρὸς ἀλήθειαν ἐξετάζειν αὐτόν, τοῦ πρώτου ἐσφαλμένος; παντάπασι μὲν οὖν. χαίρειν οὖν ἐάσει τιμὰς, καὶ ἀτιμίας, καὶ ψόγον τε καὶ ἔπαινον τὸν παρὰ τῶν ἠλιθίων ἀνθρώπων· ἐάν τε πολλοὶ τύχωσιν ὄντες, ἄν τε ὀλίγοι μὲν, ἰσχυροὶ δὲ καὶ πλούσιοι. τὴν δέ γε καλουμένην δόξαν ἡγήσεται μηδὲν διαφέρειν σκιᾶς, ὁρῶν ὅτι γίγνεται τῶν μεγάλων μικρὰ, καὶ τῶν μικρῶν μεγάλη· πολλάκις καὶ τῶν αὐτῶν, ὁτὲ μὲν πλείων, ὁτὲ δὲ ἐλάττων. οὐ πάνυ δοκεῖς μοι προσεικάσαι. εἰ οὖν τις εἴη τοιοῦτος ἄνθρωπος, οἷος ζῆν πρὸς τὴν αὑτοῦ σκιὰν, ὥστε αὐξομένης μὲν αὐτῆς ἐπαίρεσθαι, καὶ μεγαλαυχεῖσθαι, καὶ τοῖς θεοῖς θύειν αὐτός τε καὶ τοὺς φίλους κελεύειν· βραχυτέρας δὲ γιγνομένης, λυπεῖσθαί τε καὶ ὁρᾶσθαι ταπεινότερον, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ἐλάττων γίγνηται, καθάπερ αὐτὸς φθίνων· θαυμαστὴν ἂν οἶμαι παρέχων διατριβήν· πολύ γε ἂν εἴη* τοῦ Μαργίτου σοφώτερος, ἀγνοοῦντος, ὅτι χρὴ γήμαντα χρῆσθαι τῇ γυναικί. τῆς γὰρ αὐτῆς ἡμέρας, ὁτὲ μὲν λυποῖτ᾽ ἂν, ὁτὲ δὲ χαίροι. περὶ μὲν ἐπειδὰν ἴδοι τὴν σκιὰν τὴν ἑωθινὴν πάνυ μακρὰν, τῶν τε κυπαρίττων, καὶ τῶν ἐν τοῖς τείχεσι πύργων σχεδὸν μείζω, δηλονότι χαίροι ἂν, ὡς αὐτὸς ἐξαπίνης γεγονὼς τοῖς Ἀλωϊάδαις ἴσος· καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν βαδίζοι ἂν, καὶ εἰς τὰ θέατρα, καὶ πανταχόσε τῆς πόλεως, ὅπως ἂν ὑπὸ πάντων βλέποιτο. περὶ δὲ πληθοῦσαν ἀγορὰν, ἄρχοιτ᾽ ἂν σκυθρωπότερος αὑτοῦ γίγνεσθαι, καὶ ἀναχωρεῖν. τὰς δὲ μεσημβρίας, αἰσχύνοιτ᾽ ἂν ὀφθῆναι ἀνθρώπῳ τινὶ, καὶ ἔνδον μένοι ἂν ἐγκλεισάμενος, ἐπειδὰν ἐν τοῖς ποσὶ βλέπειν τὴν σκιὰν παρῇ·* περὶ δείλην δ᾽ ἀναλαμβάνοι αὐτὸν, καὶ γαυρότερος* φαίνοιτο ἂν ἀεὶ πρὸς ἑσπέραν. πάνυ μοι δοκεῖς ἄτοπον διάθεσιν, καὶ ἄνδρα διαπλάττειν ἠλίθιον. οὐκοῦν ὁ τῇ δόξῃ προσέχων, οὐδέν τι βελτίων, ἀλλὰ πολὺ ἀθλιώτερος. πολλάκις γὰρ ἂν, πλείους μεταβολὰς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μεταβάλλοιτο· καί τοι, οὐχ ὥσπερ

χ. πραότερος

A præ omnibus iubenti Seipſum cognoſcere? Quomodo enim pareret? Proinde neque aliam rem vllam cognoſcet, ſemetipſum ignorans: neque poterit ad veritatem examinare quicquam, in præcipuo delinquens. Omnino ſanè. Valere ergo ſinet honores & ignominias, & vituperiũ & laudem, à ſtolidis hominibus ſiue multi fuerint, ſiue pauci quidem, ſed fortes atque diuites. Gloriam autem, quæ dicitur, arbitrabitur nihil ab vmbra differre, cer-B nens à magnis paruam fieri, atque à paruis magnam: frequenter etiam ab iiſdem modo maiorem, modo minorem. Non prorſus male mihi videtur aſsimilare. Si quis igitur foret talis homo, qui viueret ad ſuam vmbram, nempe vt ea aucta efferretur atque gloriaretur, diiſque ſacrificaret ipſe, & iuberet amicos: breuiore autem facta contriſtaretur, deiectioriſque videretur animi, tantóque magis, quanto ea minor fieret, quaſi ipſe deficiens, admi-C rabilem opinor exhiberet conuerſationẽ. Haud multo vtiq; eſſet Margite ſapientior, qui ducta vxore, neſciebat ea vti oportere. Eadem enim die nunc quidem mœſtus eſſet, nunc autem gauderet. Manè quidem, quum vmbram videret matutinam valde prolixam, atque cypreſsis turribúſque in mœnibus ferè maiorem, haud dubium quin gauderet, quaſi ipſe repentè compar factus eſſet Aloidis: atque in forum vaderet, & in theatra, in-D que omnia ciuitatis loca, quo ab omnibus conſpici poſſet. Circa meridiem verò inciperet mœſtior ſeipſo fieri, atque ſecederet. At in meridie erubeſceret ab vllo homine conſpici, domique maneret clauſus, conſpecta in pedibus vmbra. Poſtea verò circa crepuſculum, rediret ad ſe, fieretque ſuperbior ſemper ad veſperam. Prorſus mihi videris abſurdam affectionem, virúmque effingere ſtolidum. Quare is qui gloriæ animum aduertit, nihil eſt melior, ſed multo miſerior. Nonnunquam enim vna die ſæpius immutaretur: neque quẽ-

admodum ille incertis quibuſdam horis, ſed etiam mane, & circa crepuſculum; nihil prohiberet, quo minus hominũ eſſe infortunatiſsimus. Nunc enim impetu ferretur, volarétque altius nubibus, ſi qui teſtimonium illi perhibuiſſent, illúmque laudaſſent: nunc autem contraheretur, abiiceretque animum. Multóque plura incremẽta atque decrementa illius ſuſciperet animus, vt mihi videtur, quàm luna. Nónne ergo miſeriorem ſortem, fatúmque ſortitus eſt multo infelicius, quã aiunt Meleagrum illum Althee & Oenei filium ſortitum fuiſſe, cui torrẽ quendam dicunt fuiſſe repoſitum, pro vitæ tẽpore: & dum ille luceret, igníſque in eo duraret, tantiſper vixiſſe illum, ac viguiſſe: tabeſcente autem torre, & Meleagrũ defeciſſe ægritudine & angore: atque tandem extincto, in fata conceſsiſſe?

A ἐκεῖνος ἐν τεταγμέναις ὥραις τισὶν, ἀλλὰ καὶ δείλης, καὶ ἕωθεν, οὐδὲν αὐτὸν κωλύσει μὴ δυστυχέστατον ἀνθρώπων εἶναι· νῦν μὲν φερόμενον, καὶ πετόμενον ὑψηλότερον τῶν νεφῶν, ἂν τύχωσι μαρτυρήσαντες αὐτόν τινες καὶ ἐπαινέσαντες, νῦν δὲ συστελλόμενον καὶ ταπεινούμενον· πολὺ πλείους αὐξήσεις τε καὶ φθίσεις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ λαμβανούσης ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς σελήνης. ἆρ' οὖν, οὐκ ἀθλιώτερον πότμον καὶ μοῖραν εἴληχε πολὺ δυστυχεστέραν, ἢ φασὶ
B Μελέαγρον τὸν Ἀλθαίας ποτὲ καὶ Οἰνέως τυχεῖν, ᾧ δαλόν τινα λέγουσι ταμιευθῆναι τοῦ τε ζωῆς χρόνου· καὶ δὴ λάμποντος αὐτοῦ, καὶ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῷ διαμένοντος, ζῆν τε καὶ ἀκμάζειν ἐκεῖνον, μαραινομένου δὲ τοῦ δαλοῦ, καὶ τὸν Μελέαγρον φθίνειν, λύπῃ τε καὶ δυσθυμίᾳ· σβεσθέντος δὲ οἴχεσθαι ἀποθανόντα.

DE GLORIA, ORATIO TERTIA. LXVII.

C ΠΕΡΙ ΔΟΞΗΣ, ΤΡΙΤΟΣ λόγος ξζ'.

QVIBVSCVNQVE vulgares ſtudent omnes, & quæcunque ſectantur, nihil eorum ſciunt quale ſit, quámque habeat vtilitatem, ſed ab opinione, aut voluptate, aut conſuetudine ad ea ducuntur. Neque rurſum à quibuſcunque abſtinent, quæque vitant facere, ideo vitant quòd noxia ſciant, aut quòd damnum ſoleant dare, ſed quia alios vitare cernant, aut ex conſuetudine eo ſunt adducti vt vitent, aut quia exiſtiment iniucunda ſibi fore, & laborem habere aliquem, ſicut plurimùm hæc habent ſuſpecta. Et quod quidem ad voluptatem aut laborem attinet, omnibus commune eſt: ſed hi quidem minus, illi vero magis afficiuntur. quod autem ad opinionem, diſſimile eſt, & non idem omnibus. Vnde hi quidem hæc, illi verò alia laudant & vituperant, nonnunquam & contraria. Verbi gratia, dolet Indus & Lacon,

ΟἹ πολλοὶ ἄνθρωποι, ὁπόσα ἐπιτηδεύουσιν, ἢ ζηλοῦσιν, οὐδὲν αὐτῶν εἰδότες ὁποῖόν ἐστιν, οὐδὲ ἣν τινὰ ἔχει * ὠφέλειαν ἐπιτηδεύουσιν· ἀλλ' ὑπὸ δόξης, ἢ ἡδονῆς, ἢ συνηθείας ἀγόμενοι πρὸς αὐτά. οὐδ' αὖ * ὅσων ἀπέχονται, καὶ εὐλαβοῦνται μὴ πράττειν, εἰδότες, ἃ βλά-
D πτει, ἀπέχονται, οὐδὲ ὁποίαν τινὰ φέρει τὴν βλάβην· ἀλλὰ καὶ τούτων ὅσα ὁρῶσι τοὺς ἄλλους εὐλαβουμένους, ἢ περὶ ὧν ἂν εἰς ἔθος καταστῶσιν ὥστε εὐλαβεῖσθαι, ἢ ἃ νομίζουσιν ἀηδῆ ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ πόνον τινὰ ἔχειν, ὡς τὸ πολὺ ταῦτα ὑποπτεύουσι. καὶ τὸ μὲν τῆς ἡδονῆς, καὶ τὸ τοῦ πόνου πᾶσι κοινόν· ἀλλ' οἱ μὲν, ἧττον, ἢ μᾶλλον ὑπ' αὐτῶν δουλοῦνται, τὸ δὲ τῆς δόξης ἀνόμοιον, καὶ οὐ ταὐτὸ πᾶσιν. ὅθεν οἱ μὲν ταῦτα, οἱ δὲ ταῦτα ἐπαινοῦσι καὶ ψέγουσι, πολλάκις τὰ ἐναντία. οἷον ἀλγεῖ μὲν, ὅτε Ἰνδὸς καὶ ὁ Λάκων,

πιεζούμενος, ἢ καόμενος, ὅτε Φρὺξ, A καὶ ὁ Λυδός· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οὐχ ὑπείκουσι, διὰ τὸ ἠσκηκέναι, οὗτοι δὲ διὰ τὸ ἀσθενεῖς καὶ ἀνάσκητοι εἶναι. πάλιν ἥδεσθαι μὲν, καὶ ἀφροδισίοις, καὶ σιτίοις, καὶ ποτοῖς ἡδέσιν, ἀνάγκη τόν τε Ἴωνα, καὶ τὸν Θετταλὸν, καὶ τὸν Ἰταλιώτην, καὶ τὸν Γέτην, καὶ τὸν Ἰνδὸν, καὶ τὸν Σπαρτιάτην· ἀλλ' οἱ μὲν, οὐ πάνυ τι φροντίζουσι τῶν ἡδέων, ἀρχὴν δὲ οὐδὲ πειρῶνται ἀπόντων· οἱ δὲ ἀποθανεῖν ἕλοιντ' ἂν ὀλίγῳ πλέον ἡσθέντες. τὸ δὲ τῆς δόξης ἔοικεν εἶναι παντο- B δαπώτατον, καὶ πλείστη καὶ μεγίστη τούτῳ διαφορά. διά τε τοῦτο ἐν οὐδενὶ γένει τῶν ζώων εὕροι τις ἂν, τοσαύτην στάσιν· οὐδὲ οὕτως ἐναντίον αὐτῶν, τί γένος δὴ ἵππων, ἢ κυνῶν, ἢ λεόντων, ἢ ἐλάφων, ἀλλὰ τρέφονταί* τε ὁμοίως, καὶ γεννῶσι, καὶ τρέφουσι, καὶ ἐπὶ ταυτὰ ὁρμῶσι, καὶ τῶν αὐτῶν ἀπέχονται τὰ ὅμοια. μόνῳ γὰρ ξυνέπονται ὡς τὸ πολὺ, τῷ ἡδεῖ, καὶ τὸ ἀλγεινὸν φεύγουσι.

γ. γε ἡμ.

C ἄνθρωπος δὲ φύσει φρονήσεως μετέχων, ἀπολειπόμενος δὲ αὐτῆς, διὰ φαυλότητα καὶ ῥᾳθυμίαν, δόξης καὶ ἀπάτης ἔνδοθεν μεστός ἐστι· καὶ πάντα ἀλλήλοις διαφέρονται, καὶ περὶ ἐσθῆτος, καὶ περὶ τροφῆς, καὶ ἀφροδισίων, καὶ στολῆς, καὶ περὶ ἀτιμίας. τὰ ἔθνη, καὶ πόλεις· ὁμοίως δὲ ἐν τῇ πόλει, καθ' αὑτὸν ἕκαστος ἐσπούδακεν· ὁ μὲν, γῆν ὡς πλείστην κτήσασθαι, ὁ δὲ ἀργύριον, ὁ δὲ ἀνδράποδα, ὁ δὲ ξύμπαντα ταῦτα· ὁ δὴ ἐπὶ τῷ λέγειν θαυμάζεσθαι, καὶ διὰ D τοῦτο τῶν ἄλλων πλέον δύνασθαι· ὁ δὲ αὖ τὸ μόνον δεινὸς εἶναι, καὶ τὴν ἐμπειρίαν τὴν περὶ τὸ πρᾶγμα ἐζήλωσεν· ὁ δὲ ἀπ' ἄλλου τινὸς ἰσχύειν· ὁ δὲ τρυφὴν ὡς πλείστην ἐπιτηδεύει. τούτων μὲν οὖν ὅπερ ἔφην, οὐδὲν ἂν εἰκότως ὀρθῶς πράττοιεν, οὐδὲ οἱ τὰ κράτιστα δοκοῦντες ἐπιτηδεύειν. οὐ γὰρ εἰδότες τὸ βέλτιον, ἢ τὸ χεῖρον, ἢ τὸ συμφέρον, αἱροῦνται οὐδέν. ὅς τις δ' ἐπεθύμησε φρονήσεως, καὶ διενοήθη

γ. καὶ τιμῆς
ε

A vulneratus aut vſtus, & Phryx & Lydus: ſed illi quidem dolori non cedunt, eo quòd ſint exercitati: hi vero cedunt, quòd & infirmi atq; inexercitati ſint. Rurſum delectari quidem rebus Venereis, ac cibis potibúſque ſuauibus neceſſe eſt & Ionẽ & Theſſalum atque Italum, & Getam & Indum atque Spartanum: ſed hi quidem non admodum curant ſuauia, principio autem ne tentant quidem abſentia: illi vero maiore pro delectatione etiam B mori eligerent. Opinionis autem res maximè varia eſſe videtur, & plurima atque maxima in hac eſt differentia. Et propterea in nullo animantium genere inuenias tantam ſeditionem, neque ſibi adeo aduerſum vllum genus: nempe equorum aut canum, aut Leonum aut ceruorum, ſed nutriuntur ſimiliter, & generant & alunt, atque eadem appetũt, atque ab iiſdem abſtinent. Vnum enim ſuaue ſectantur ferè, & triſtia fugiunt. C Homo autem prudentia præditus natura eſt, ea autem deſtitutus propter peruerſitatem atque ſocordiam, opinionis & erroris intus plenus eſt, atque in omnibus inter ſe diſsident, & de veſtitu & de cibo, & de venereis, déque *honore, déque ignominia, gentes & ciuitates. Pari modo & in ciuitate quiſque ſua habet ſtudia, hic quidem vt terram quàm plurimam poſsideat, ille autem argentum, alius mancipia, alius vero hæc vniuerſa, atque hic quidem ſtudet vt ob dicendi D vim ſit admirationi, atque ideo plus aliis valeat, ille autem rurſus hoc ſolum vt eloquens ſit, atque experientiam circa rem amat, alius vero vt ob aliud aliquid multum valeat, alius autem quam plurimis deliciis dat operam. Horum igitur (vt dicebam) nihil rectè facere poſſunt, ne hi quidem qui optimis ſtudere exiſtimantur. Non enim quicquam eligunt ſcientes quid melius aut peius ſit, aut vtile. Quiſquis autem concupiuit prudentiam, idque ſtatuit,

al. de amictu,

quòd oporteat ipſum ſui cura habita, atque diſciplina aliqua eruditum, bonũ fieri virum, vulgóque præſtantiorem: hunc ego aio, bonam nactum eſſe indolem, animúmque conſimilem. Spes enim eſt, quærentem, diſcipliníſque vacantem, inuenturum id quod oportet, ſimúlque ad aliquid oculos habentem intentos, ſpectantémque cuius nam gratia cætera omnia facere cõueniat, atque adminiſtrare. Qui autem hoc intellegit, omnia iam bene cõficeret, & quæ magna videntur, & quæ parua: & ſiue equeſtris rei ſtudeat certamini, ſiue Muſicæ, ſiue agriculturæ nauet operam, ſiue exercitum regere velit, aut aliis fungi magiſtratibus, aut alia ad rempublicam pertinentia in ciuitate facere, rectè omnia fecerit, in nullóque errauerit. Abſque hoc autem, iuxta opera quidem ſingula interdum & ſibi & aliis apparere poterit optimè facere, vt ſi agriculturæ ſtudens fructus acquirat copioſos, aut equitans aliis peritior ſit, ſiue in Muſica ſatis doctus, certánſq; poßit aduerſarios vincere, in vniuerſis autem vtique erraret ad nullum bonum, neque ex operatione vllam perciperet vtilitatem. Non igitur quis poteſt feliciter agere, [abſque cognito ſcopo] quemadmodum neque bene nauigare quis poteſt, neſciens quo nauiget, ſed fruſtra in pelago huc illuc rapitur, nunc quidem rectè eunte naui, ſi ita fortuna ferat, nunc vero declinante, & nunc quidem ſecundo ferente vento, rurſus autem contrario. Conuenit autem, quemadmodum in lyra medio ſono aptato, deinde ad hunc alios faciunt congruere, ſin minus, nullam vnquam harmoniam oſtentant, ita etiam in vita optimo intellecto, eóque deſignato termino, ad eum omnia facere, ſin minus, incongruam ipſis & diſſonam fieri vitam par eſt.

A ὡς χρὴ ἐπιμεληθέντα αὑτοῦ, καὶ παιδείαν τινὰ παιδευθέντα, γενέσθαι ἄνδρα ἀγαθὸν καὶ διαφέροντα τῶν πολλῶν, τοῦτον ἐγὼ φημὶ, φύσεώς τε χρηστῆς τυχεῖν, καὶ ψυχῆς ὁμοίας. ἐλπὶς γὰρ ζητοῦντα καὶ παιδευόμενον, ἐξευρεῖν τὸ δέον, καὶ πρός τι ὁρῶντα, καὶ τὶ βουλόμενον πάντα τὰ ἄλλα χρὴ πράττειν, καὶ οἰκονομεῖν. ὁ δὲ τοῦτο συνεὶς, ἅπαντα ἂν ἤδη καλῶς διαπράττοιτο. καὶ τὰ μείζω δοκοῦντα καὶ τὰ σμικρότερα· καὶ εἴτε ἱππικῆς ἐπιτηδεύοι ἀ-
B γωνίαν, εἴτε μουσικῆς, εἴτε γεωργίας ἐπιμελοῖτο, εἴτε στρατηγεῖν ἐθέλοι, ἢ ἄρχειν τὰς ἄλλας ἀρχὰς, ἢ τὰ ἄλλα τὰ κοινὰ ἐν τῇ πόλει πράττειν, καλῶς ἂν πάντα ποιήσει, καὶ περὶ οὐδὲν ἂν σφάλλοιτο. ἄνευ δὲ τούτου, καθ' ἕκαστον μὲν τῶν ἔργων ἐνίοτε αὑτῷ τε καὶ ἄλλοις, φαίνοιτο ἂν κατορθῶν· οἷον εἰ γεωργῶν, ἐπιτυγχάνοι περὶ τοὺς καρποὺς, ἢ ἱππεύων ἐμπειρότερος εἴη, εἴτε κατὰ μουσικὴν ἱκανῶς γινώσκων, ἢ ἀγωνιζόμενος δύναιτο τῶν ἀντιπάλων
C κρατεῖν. τὸ δὲ σύμπαν, ἁμαρτάνοι ἂν πρὸς οὐδὲν ἀγαθὸν, οὐδὲ ὥστε ὠφελεῖσθαι ταῦτα ἐργαζόμενος. οὐκοῦν δυνατόν ἐστιν εὐδαιμονεῖν, ὥσπερ οὐδ' εὐπλοῆσαι δύναταί τις, οὐκ εἰδὼς ἔνθα πλεῖ· μάτην δὲ ἄρα ἐν τῷ πελάγει φερόμενος, νῦν μὲν ὀρθῆς πλεούσης τῆς νεὼς, ἂν οὕτω τύχῃ, νῦν δὲ ἀποκλινούσης. καὶ νῦν μὲν, οὐρίου φερομένου τοῦ πνεύματος, πάλιν δὲ ἐναντίου. χρὴ δὲ ὥσπερ ἐν λύρᾳ, τὸν μέσον φθόγγον καταστήσαντας, ἔ-
D πειτα πρὸς τοῦτον ἁρμόζονται* τοὺς ἄλλους· εἰ δὲ μὴ, οὐδεμίαν οὐδέποτε ἁρμονίαν ἀποδείξουσιν· οὕτως ἐν τῷ βίῳ ξυνέντας τὸ βέλτιον,* καὶ τοῦτο ἀποδείξαντας, τὸ πέρας πρὸς τοῦτο πάντα ποιεῖν· εἰ δὲ μὴ ἀνάρμοστον αὐτοῖς καὶ ἐκμελῆ τὸν βίον εἰκός ἐστι γίνεσθαι.

ἴσ. ἁρμόζεσθαι τ.

γρ. βέλτιστον.

A

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ.

ΑΠορον μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἄλλα μὲν ἐπαινοῦσι, καὶ θαυμάζουσι, ἄλλων δὲ ἐφίενται, καὶ περὶ ἄλλα ἐσπουδάκασιν. ἐπαινοῦσι μὲν γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντες, καὶ θεῖα καὶ σεμνά φασιν, ἀνδρείαν, καὶ δικαιοσύνην καὶ φρόνησιν, καὶ συλλήβδην ἀρετὴν πᾶσαν. καὶ οὓς ἂν ἡγῶνται, τοιούτους εἶναι, ἢ γεγονέναι, ἢ ἐγγὺς, θαυμάζουσι καὶ ὑμνοῦσι· καὶ τοὺς μὲν τινὰς θεοὺς, τοὺς δὲ ἥρωας ἀποφαίνουσιν· οἷον Ἡρακλέα, καὶ Διοσκούρους, καὶ Θησέα, καὶ Ἀχιλλέα, καὶ πάντας τοὺς ἡμιθέους λεγομένους. ὧν ἂν ὅμοιον ὑπολαμβάνωσιν, ἕτοιμοί εἰσιν ἅπαντες ἐκείνῳ πείθεσθαι, καὶ ὑπηρετεῖν, ὅτι ἂν προστάττῃ, καὶ βασιλέα καὶ ἄρχοντα ἀποδεικνύναι ἑαυτῶν. καὶ τὰ σφέτερα ἐπιτρέπειν ὃν ἂν σώφρονα, καὶ δίκαιον, καὶ φρόνιμον ὄντως ὑπολαμβάνωσι, καὶ ἁπλῶς ἄνδρα ἀγαθόν. ὥστε ταύτῃ μὲν, οὐκ ἄν τις αὐτοῖς μέμψαιτο, ὡς οὐκ αἰσθανομένοις, ὅτι σεμνόν τι καὶ τίμιον, καὶ τοῦ παντὸς ἄξιον χρῆμα· ἀρετὴν τιμῶσιν, οὐ μὴν ἐπιθυμοῦσι μᾶλλον πάντων, ἢ ἀγαθοὶ γενέσθαι· καὶ πράττουσι πάντα πρότερον, ἢ ὅπως σωφρονήσωσι, καὶ φρόνιμοι ἔσονται, καὶ δίκαιοι, καὶ * ἄνδρες σπουδαῖοι· καλῶς μὲν αὑτῶν δυνάμενοι προΐστασθαι, καλῶς δὲ οἶκον οἰκῆσαι, καλῶς δὲ ἄρξαι πόλεως· εὖ δὲ πλοῦτον ἐνεγκεῖν, εὖ δὲ πενίαν, εὖ δὲ προσενεχθῆναι φίλοις, εὖ δὲ συγγενέσι· δικαίως δὲ ἐπιμεληθῆναι γονέων, ὅπως τε θεραπεύσωσι* θεούς. ἄλλοι μὲν τινες περὶ γεωργίαν πραγματεύονται· οἱ δὲ περὶ ἐμπορίαν, οἱ δ᾽ ἐπὶ στρατείαν ὁρμῶσιν, οἱ δ᾽ ἐπὶ ἰατρικὴν, οἱ δὲ οἰκοδομικὴν, ἢ ναυπηγικὴν ἐκμανθάνουσιν· οἱ δὲ κιθαρίζειν, ἢ αὐλεῖν, ἢ σκυτοτομεῖν, ἢ παλαίειν· οἱ δὲ, ὅπως δεινοὶ

κ. ἢ σπ.

κ. θεραπεύσαι

DE VIRTVTE. LXVIII.

INEXPLICABILE mihi videtur eſſe, quòd homines alia quidem laudẽt, alia autem appetant, aliiſque ſtudeant. Laudant enim (vt ſummam dicã) omnes, diuináque atque honeſta eſſe dicunt, fortitudinem, iuſtitiámque, atque prudentiam, & comprehenſim omnem
B *virtutem. Et quoſcunque exiſtimant huiuſmodi eſſe, vel iam factos, vel propediẽ fore, eos admirantur, laudibúſque celebrant: atque horũ quoſdam quidẽ Deos, quoſdam autem heroas eſſe pronunciãt: vt Herculem, & Dioſcuros, & Theſeũ atque Achillem, atque adeo omnes qui ſemidei ſunt dicti. Quibus ſi quem credunt eſſe ſimilem, illi parati ſunt omnes obedire, inſeruiréque in omnibus quæcũque pręcipiat, ſuúmque regem & princi-*
C *pem deſignare contendunt. Tum ſua permittunt ei, quem temperantem & iuſtum atque prudentem verè deprehẽderint, & breuiter bonũ virum. Quare hac in parte nemo eos reprehendere poſſet: quaſi nõ ſentiant quàm ſit honeſta atque honorabilis, & quouis precio digna res, virtus. Virtutem honorant, attamen concupiſcunt omnia potius quàm boni fieri: faciúntque omnia prius, quàm vt temperãter ſe gerant, prudentéſque fiant & iuſti,*
D *homineſque virtutis ſtudioſi, atque ſibi ipſi præeſſe poßint, benéq; gubernare domum, benéque imperare ciuitati, & bene ferre diuitias, benéque paupertatem, & bene agere cum amicis, benéque cum conſanguineis, iuſtámque habere curam parentum, atque vt Deos colere diſcãt. Alij quidam circa agriculturam ſunt occupati, alij circa mercaturam: hi ad militiam ferũtur, illi ad medicinam: hi architecturam, illi artem naues fabricandi diſcunt: hi cithara, illi tibia canere: hi ſuere calceos, illi luctari: hi autem, vt eloquentes*

videantur ad dicẽdum coram populo atque in iudiciis, omne ſtudium impendũt: illi autem, vt corpora habeant robuſta. Et negociatores quidẽ & agricolas, & milites & medicos, atque architectos & cithariſtas, tibicinéſque & puerorum exercitores, eóſque præterea qui dicuntur rhetores, quíque admodum validis ſunt corporibus, miſeros & infelices multos videas, & ferme omnes. Si verò animus prudens fiat, & mens bona, atque idonei reddãtur & ad ſua ipſorum, ádque aliorum agenda negocia, hos neceſſe eſt & legitimos effectos viros feliciter viuere, bonúmque nactos eſſe genium: diíſque eſſe amicos. Neque enim par eſt, vt alij ſint prudentes, alij autem periti rerum humanarum: neque vt alij humana, alij autem diuina ſciant: neque vt alij circa diuina ſint docti, alij autem pij: neque vt alij ſint iuſti, alij autem pij: neque vt alij ſint pij, alij verò diis chari: neque alij erunt diis chari, alij autem felices: neque alij ſunt homines imprudentes, alij verò rerũ ignari ſuarum: neque qui ſuas ipſorum res ignorant, diuina nouerunt: neque qui vicioſam de diis habent opinionem, impij nõ ſunt: neque impij diis poſſunt eſſe amici: neque qui diis non ſunt amici, fortunati eſſe. Qui fit igitur, vt qui felices eſſe cupiunt, non animum inducant tales exhibere ſemetipſos? Rurſum verò his, quæ facientes nihil obſtat quo minus male & miſere viuant, maximam adhibeant diligentiam? Atqui ſine tibicinibus & cithariſtis, & ſutoribus puerorúmque exercitoribus & rhetoribus atque medicis, non impoſsibile eſt hominibus admodum honeſtè atque legitimè viuere: arbitror autẽ ego & abſque agricolis, & architectis. Scythæ enim nihil impediuntur, neque Numidæ, qui neque domos habẽt, neque terram ſeminant aut plantant, quin iuſte & ſecundum leges rempublicam gubernent, abſque lege autem & iuſtitia, vt homines non malè viuant, multóque beſtiis

A δόξωσι περὶ τὸ εἰπεῖν ἐν δήμῳ, ἢ δικαστηρίῳ τὴν πᾶσαν σπουδὴν ἔχουσιν, οἱ δὲ, ὅπως ἰσχυροὶ ἔσονται τὰ σώματα. καὶ τοὺς μὲν ἐμπόρους, καὶ γεωργοὺς, καὶ στρατιώτας, καὶ ἰατροὺς, καὶ οἰκοδόμους, καὶ κιθαριστὰς, καὶ αὐλητὰς, καὶ παιδοτρίβας, ἔτι δὲ τοὺς λεγομένους ῥήτορας, καὶ τοὺς πάνυ ἰσχύοντας τοῖς σώμασιν, ἀθλίους, καὶ δυστυχεῖς, πολλοὺς ἂν εὕροι τις, ἢ μικροῦ δεῖν, ἅπαντας. ἂν δὲ ἡ ψυχὴ ἔμφρων γένηται, καὶ ὁ νοῦς ἀγαθὸς, καὶ ἱκα- B νοὶ ὦσι τά τε αὑτῶν πράγματα ὀρθῶς πράττειν, καὶ τὰ τῶν ἄλλων, τούτους ἀνάγκη καὶ εὐδαιμόνως ζῆν, νομίμους ἄνδρας γενομένους, καὶ ἀγαθοῦ δαίμονος τυχόντας, καὶ φίλους ὄντας τοῖς θεοῖς. οὐ γὰρ ἄλλους μὲν φρονίμους εἰκός ἐστιν εἶναι, ἄλλους δὲ ἐμπείρους τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· οὐδὲ ἄλλους μὲν τἀνθρώπεια, ἄλλους δὲ τὰ θεῖα ἐπίστασθαι· οὐδὲ ἄλλους μὲν ἐστὶν εἶναι τῶν θείων ἐπιστήμονας, ἄλλους δὲ ὁσίους· οὐδὲ ἄλλους μὲν δικαίους, ἄλλους δὲ ὁσίους· οὐ- C δὲ ἄλλους μὲν ὁσίους, ἄλλους δὲ θεοφιλεῖς· οὐδὲ ἕτεροι μὲν ἔσονται θεοφιλεῖς, ἕτεροι δὲ εὐδαίμονες· οὐδὲ ἕτεροι μέν εἰσιν ἄνθρωποι ἄφρονες, ἕτεροι δ' ἀγνοοῦσι τὰ καθ' αὑτοὺς πράγματα· οὐδὲ οἱ τὰ σφέτερα πράγματα ἀγνοοῦσι, τὰ θεῖα ἴσασιν· οὐδὲ οἱ φαύλως περὶ τῶν θείων ὑπειληφότες, οὐκ ἀνόσιοί εἰσιν. οὐδέ γε τοὺς ἀνοσίους, οἷόν τε φίλους ἐστὶν εἶναι θεοῖς· οὐδὲ τοὺς μὴ φίλους ἐστὶν εἶναι θεοῖς μὴ δυστυχεῖς ἐστὶν εἶναι. διὰ τί ποτ' οὖν οἱ μὲν ὀρεγόμενοι*, ὅπως εὐδαιμονήσουσιν, οὐ προθυ- D μοῦνται τοιούτους παρέχειν σφᾶς αὐτοὺς; ἃ δὲ πράττοντας οὐδὲν αὐτοὺς κωλύει κακῶς καὶ ἀθλίως ζῆν, πᾶσαν τούτων ἐπιμέλειαν ποιοῦνται. καί τοι ἄνευ μὲν αὐλητῶν, καὶ κιθαριστῶν, καὶ σκυτοτόμων, καὶ παιδοτριβῶν, καὶ ῥητόρων, καὶ ἰατρῶν, οὐκ ἀδύνατον ἀνθρώποις βιοῦν, πάνυ καλῶς καὶ νομίμως· οἶμαι δ' ἐγὼ καὶ δίχα γεωργῶν, καὶ οἰκοδόμων. Σκύθαι γοῦν οὐδὲν κωλύονται, οἱ Νομάδες, μήτε οἰκίας ἔχοντες, μήτε γῆν σπείροντες, ἢ φυτεύοντες, δικαίως καὶ κατὰ νόμους πολιτεύεσθαι· ἄνευ δὲ νόμου, καὶ δικαίου, μὴ κακῶς ζῆν ἀνθρώπους, καὶ πολὺ τῶν θηρίων

* γρ. ὅπως γενόμενοι εὐδ.

ὠμότεροι, οὐ δυνατόν. ἔτι δ᾽ ὅπου μὲν φαῦλοι σκυτοτόμοι εἰσὶ, καὶ γεωργοὶ, καὶ οἰκοδόμοι, οὐδὲν ἐκεῖ διὰ τοῦτο συμβαίνει χαλεπὸν, ἀλλὰ τὰ ὑποδήματα, καὶ πυροὶ ἐλάττους, καὶ κριθαί· ὅπου δὲ ἄρχοντες χείρους, καὶ δικασταὶ, καὶ νόμοι, τὰ πράγματα κάκιον ἔχει τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, καὶ ὁ βίος δυστυχέστερος, καὶ στάσεις, καὶ ἀδικίαι, καὶ ὕβρεις, καὶ ἀσέβεια πολλὴ φύεται * παρ᾽ αὐτοῖς. ἔτι δὲ σκυτοτόμον μὲν αὐτὸν οὐκ ὄντα, λυσιτελεῖ παρ᾽ ἄλλου πρίασθαι ὑποδήματα· καὶ οἰκοδομεῖν οὐκ ἐπιστάμενον, ἄλλον ἐπὶ τούτῳ μισθώσασθαι· καὶ γεωργὸν μὴ ὄντα, σῖτον πρίασθαι, καὶ ὄσπρια· ἄδικον δὲ αὐτὸν ὄντα, οὐ λυσιτελεῖ τῶν δικαίων παρ᾽ ἄλλου τυγχάνειν, οὐδὲ ἄφρονα, καὶ ἀγνοοῦντα ἃ δεῖ ποιεῖν, καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, μετανοοῦντα ἐφ᾽ ἑκάστῳ, πρὸς ἕτερον ἰέναι. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, ὁ μὲν ἀργυρίου δεόμενος, ἢ ἱματίων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου του, καὶ ἐπίσταται * τε καὶ ὃ ζητεῖ παρὰ τῶν ἐχόντων λαβεῖν· ὁ δὲ νοῦν οὐκ ἔχων, οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἐπίσταται, ὅτι οὐκ ἔχει νοῦν· τἄλλα δὲ αὐτός φησιν ἱκανὸς εἶναι, καὶ ἰσχυρίζεται, ἀφροσύνῃ πάντα πράττων, καὶ λέγων ἀφρόνως· καὶ οὔ φησιν ἄδικος εἶναι, οὐδὲ ἀνόητος, οὐδὲ ἀκόλαστος, ἀλλ᾽ ὡς οἷόν τε, ἱκανῶς περὶ ταῦτα ἔχειν, ὧν οὐδεμίαν πώποτε ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο, οὐδὲ ἔμαθεν οὐδὲν τούτων ἕνεκεν. οὐδὲ γὰρ ἐπιστήμην εἶναι νομίζουσι, καθ᾽ ἣν εἴσονται τὸ πρακτέον αὐτοῖς· ἢ τί μὴ πρακτέον, καὶ πῶς βιώσονται ὀρθῶς· ἀλλὰ τοὺς νόμους αὐτοῖς * ἱκανοὺς εἶναι πρὸς τοῦτο τοὺς γεγραμμένους· ὅπως δὲ πείσονται τοῖς νόμοις, καὶ ἑκόντες ποιήσουσι τὰ ἐκείνοις δοκοῦντα, οὐδὲ φροντίζουσι. καίτοι ἧττον ὁ φόβῳ τοῦ κλέπτειν ἀπέχεσθαι δοκῶν, ἀλλὰ μὴ μισῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ καταγινώσκων, κλέπτης τῶν ὑφαιρουμένων ἐστί· εἰ μὴ καὶ τὸν ἡμέρας οὐ κλέπτοντα, ἀλλὰ νυκτὸς γενομένης, κλέπτειν οὐ φήσομεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἀλλὰ δίκαιον εἶναι. ἔπειτα δέονται πολλῶν τῶν ἀπειλούντων καὶ κολαζόντων, ὡς οὐ δυνάμενοι αὐτοὶ ἀπέχεσθαι τῶν ἀδικημάτων· ἀλλὰ καὶ οἴκοι ὄντες, τοιοῦτοι δὲ ὄντες, αἱροῦνται τοὺς νομοθέτας,

γ. φαίνεται π.

γ. ἐπίσταται ὁ καὶ ζ.

γ. αὐτοῖς ἱ.

A *crudelius, fieri non poteſt. Præterea vbi mali qui quidem ſunt ſutores & agricolæ atque architecti, nihil illic contingit graue: ſed calcei fiunt peiores, & triticũ ordeúmque naſcitur minus, vbi vero mali ſunt magiſtratus atque iudices, legeſq;, res illorũ hominũ peius habẽt, vitáque eſt infelicior, nec nõ ſeditiones & iniuriæ atque cõtumeliæ, multúmq; impietatis prouenit apud illos. Præterea ei qui ipſe ſutor nõ ſit, prodeſt vt calceamẽta ab aliis emat,* B *& qui ipſe domũ fabricare nõ didicerit, vt aliũ ad hoc cõducat, quiq; nõ ſit agricola, vt frumentũ emat, & legumina: ei verò qui ſit iniquus, non prodeſt ius ſuum ab alio conſequi, neque inſipiẽti, neq; faciũda ignorãti, atque vitãda, etiãſi ſuper ſingulis agat pœnitentiã, ad alium ire. Ad alia enim accedit, quòd qui argento quidẽ indiget, aut veſtimẽtis, aut domo, aut alio quocũque, & ſe indigere ipſe ſciat, quódque quærit ab habentibus poßit accipere,* C *qui verò mente caret, neque id ipſum ſcit quòd mẽtẽ nõ habeat, in aliis autẽ ſeſe dicit idoneũ eſſe, & vociferatur, ex inſipiẽtia omnia faciẽs, dicénſque inſipiẽter, neque ſe dicit iniquum eſſe, neque ſtultum, neque immodeſtũ, ſed quantũ fieri poßit, in his ſufficiẽter inſtructũ, quibus nullam tamẽ vnquã adhibuit diligentiam, neque quicquã didicit horũ gratia. Neque enim ſcientiã eſſe cenſent, quã diſcant quid ſibi ſit faciundum, & quid non, & quomo-* D *do rectè viuere poßint, ſed leges ſibi ſcriptas ad hoc ſufficere, quomodo autem legibus obediant, ſpontéque faciant ea quæ legibus præcipiuntur, ne curant quidem. Verum non minus fur eſt, qui metu à furando abſtinet, nõ rẽ peroſus aut dãnans, quàm qui ſubtrahunt, niſi & eum qui interdiu non furatur, ſed nocte facta, non dicemus furem in die, ſed iuſtum eſſe. Deinde opus habent multis minis & pœnis, quaſi ipſi non poßint ex ſe ab iniuriis abſtinere: verum etiam quum ſunt domi, ſuntque tales, eligunt legum-latores,*

A legéſque punientes, quemadmodũ ſi muſices imperiti eligerent muſicos, nihilque intelligentes de Geometria, geometras, quod non obſcurum eſt humanæ prauitatis indicium. Si enim abrogarent leges, & poteſtas fieret verberandi ſe viciſsim, & occidendi, rapiẽdique res proximi, & adulterium committendi, atque veſtibus ſpoliandi, quos fore putandum eſt, qui ab his abſtineant, & non prorſus facile prõptéque omnia deſignare velint? Itáque B quòd quidem ad præſens attinet, minime obſcurum eſt, quod cum furibus & plagiariis atque adulteris viuamus, verſemúrque in republica, atque iuxta hoc nihil ſimus beſtiis meliores. nam & illæ, ſi timeant homines cuſtodientes, aut canes, ab rapiendo abſtinent.

καὶ κολάζουσι τοὺς νόμους· ὥσπερ εἰ ἄμουσοι ὄντες, ᾑροῦντο τοὺς μουσικούς, καὶ οὐδὲν ἐπαΐοντες περὶ γεωμετρίας τοὺς γεωμέτρας· σημεῖον δὲ τῆς πονηρίας τῆς τῶν ἀνθρώπων. εἰ γὰρ ἀνέλοιεν τοὺς νόμους, καὶ ἄδεια γένοιτο τοῦ τύπτειν ἀλλήλους, καὶ ἀποκτείνειν, καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν πέλας, καὶ μοιχεύειν, καὶ λωποδυτεῖν, τίνας ἔσεσθαι οἰητέον τοὺς ἀφεξομένους τούτων, καὶ μὴ πάνυ ῥᾳδίως τε καὶ ἑτοίμως ἅπαντα ἐξαμαρτεῖν βουλομένους; ὥστε, τὸ νῦν γε, οὐδὲν ἧττον λανθάνομεν μετὰ κλεπτῶν, καὶ ἀνδραποδιστῶν καὶ μοιχῶν ζῶντες καὶ συμπολιτευόμενοι. καὶ κατὰ τοῦτο, οὐδὲν βελτίους τῶν θηρίων ἐσμέν· καὶ γὰρ ἐκεῖνα ἂν φοβηθῇ ἀνθρώπους φυλάττοντας, ἢ κύνας, ἀπέχεται τοῦ ἁρπάζειν.

DE PHILOSOPHIA. Oratio. LXIX.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. λόγος ξθ'.

AGE, ſi quem audires dicentem, ſe velle agrum colere, nihil autem eum videres facientem quæ ad hoc pertinent, neque boues ementem, alentemue, neque aratra comparantem, neque alia ad agriculturã neceſſaria inſtrumenta, neque ipſum ruri habitantem, neque agrum poſsidentem, neque ab alio conducentem, ſed in vrbe plurimum morantem circa forum gymnaſiúmque, & compotationibus ac meretricibus & huiuſmodi ſocordiæ operã dantem, vtrum crediturus eſſes illius verbis magis quàm factis? atque vtrum diceres talem hominem agricolam eſſe, atque operarium, an ocioſorum ac ſocordiũ quempiam? Manifeſtum, quòd ocioſorũ eſſet quiſpiam. Si autem ſe quis diceret venatorem, atque ipſum Hippolytum ac Meleagrum animi robore, induſtriáque ſuperare, nihil autem videretur facere ſimile, neque canes poſsidere, neque plagas, neque equum, neque prorſus ad ve-

C ΦΕΡΕ, εἴ τινος ἀκούοις λέγοντος ὅτι βούλεται γεωργεῖν, μηδὲν δὲ πρὸς τοῦτο πράττοντα ὁρῴης αὐτόν, μήτε βόας ὠνούμενον, ἢ τρέφοντα, μήτε ἄροτρα κατασκευαζόμενον, μήτε τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὴν γεωργίαν σκεύη, μηδὲ ἐνοικοῦντα ἐν ἀγρῷ αὐτόν, ἢ αὐτὸν μὴ κεκτημένον παρ' ἄλλου μισθωσάμενον· ἀλλὰ ἐν ἄστει τὰ πολλὰ διατρίβοντα περὶ τὴν ἀγορὰν, καὶ τὸ γυμνάσιον, D καὶ περὶ πότους ὄντα, καὶ ἑταίρας, καὶ τὴν τοιαύτην ῥαθυμίαν; πότερον προσέξεις οἷς λέγει μᾶλλον ἢ τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτοῦ; καὶ πότερον φήσεις γεωργὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐργάτην, ἢ τῶν ἀργῶν καὶ ῥαθύμων; δηλονότι τῶν ἀργῶν εἶεν. εἰ δὲ κυνηγέτης εἶναι λέγοι τις, καὶ τὸν Ἱππόλυτον αὐτὸν, ἢ Μελέαγρον ὑπερβάλλῃ, τῇ τε ἀνδρείᾳ, καὶ φιλοπονίᾳ· μηδὲν δὲ φαίνοιτο πράττων ὅμοιον, μήτε κύνας κεκτημένος, μήτε λίνα, μήτε ἵππον, μήτε ὅλως ἐπὶ θήραν

ἐξιών· ἀλλὰ μηδὲ ὑπὸ ἡλίου τὸ σῶμα ἐπικεκαυμένος, μήτε ψύχος ἀνέχεσθαι δυνάμενος, ἐσκιατραφημένος δὲ καὶ ἁπαλὸς, καὶ μάλιστα ἐοικὼς ταῖς γυναιξίν· ἐᾶτε ὅπως ἂν ὑπολάβοις ἂν τἀληθῆ λέγειν τοῦτον, καὶ προσήκειν τι αὐτῷ κυνηγεσίων; οὐκ ἔμοιγε. ἄτοπον γὰρ ὑπὸ τῶν λόγων μᾶλλον οὓς λέγει τις, ἢ ἀπὸ τῶν ἔργων εἰδέναι, καὶ τεκμαίρεσθαι τὸν ἑκάστου βίον. εἰ δέ τις ἐπαγγέλλοιτό τι, ὡς μουσικὴν ἄριστα ἐπιστάμενος, καὶ περὶ τοῦτο διατρίβων, μήτε δὲ αὐτοῦ κιθαρίζοντος μηδεὶς πώποτε ἀκούσαι, ἀλλὰ μηδὲ κιθάραν ἢ λύραν ἔχοντα ὁρῴη τις, μηδὲ λόγον τινὰ ἐξιόντα τὸν κατὰ μουσικὴν, δίχα γε τῆς ἐπαγγελίας, καὶ τοῦ ἐπίστασθαι φάσκοντά τε τοῦ Ὀρφέως ἄμεινον, καὶ τοῦ *Θαμύριδος, βλέποι δὲ αὐτὸν ἀλεκτρυόνας, ἢ ὄρτυγας θεραπεύοντα, καὶ τρέφοντα, καὶ μετὰ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, ὡς τὸ πολὺ διατρίβοντα, πότερον τῶν μουσικῶν τοῦτον δεῖ ὑπολαμβάνειν, ἢ τούτων τῶν ἀνθρώπων, μεθ' ὧν ἐστι, καὶ οἷς ταὐτὰ ἐπιτηδεύει; δηλονότι τούτων. ἐὰν δὲ ἀστρονόμος εἶναί τις ὑπόσχηται, καὶ σαφέστατα ἐπίστασθαι τὰς περιόδους καὶ πορείας, καὶ τὰ ἀποστήματα, πῶς ἔχουσι πρὸς ἄλληλα· ἡλίου τε καὶ σελήνης, καὶ τῶν τοιούτων ἄστρων, καὶ τὰ οὐράνια πάθη· μηδὲν δὲ τοιοῦτον ᾖ προειρηκὼς, μηδὲ περὶ ταῦτα φροντίζων, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τοῖς κυβεύουσι, καὶ μετ' ἐκείνων ἑκάστοτε ζῶν καὶ βλεπόμενος, ἀστρονόμον τοῦτον φήσεις, ἢ κυβευτήν; οὐ μὰ τὸν Δία, ἀστρονομίας ἡγησαίμην ἂν ἔγωγε προσήκειν αὐτῷ, πολὺ δὲ μᾶλλον κυβείας. δύο δέ τινων, τοῦ μὲν, λέγοντος ὅτι πλεύσεται τὴν ταχίστην, καὶ πολλὰ κερδανεῖ χρήματα ἀπὸ ἐμπορίας, μήτε δὲ ναῦς, μήτε δὲ ναύτας παρεσκευασμένου, μηδὲ φόρτον ἔχοντος μηδὲν, ἀλλὰ μηδὲ προσιόντος ὅλως τῷ λιμένι, μηδὲ τῇ θαλάττῃ· τοῦ δὲ πραγματευομένου περὶ ταῦτα, καὶ πλοῖον περισκοποῦντος, καὶ κυβερνήτην, καὶ χρήματα ἐμβαλλομένου· πότερον αὐτὸν φήσεις ἐμπορίᾳ προσέχειν τὸν νοῦν; τὸν λέγοντα μὲν, ἧττον δὲ πράττοντα, καὶ παρα-

χ. θαμύρα

A nationem exire; quin neque corpus à ſole peruſtum habere, neque frigora pati poſſe, ſed nutritus eſſe in vmbra, atque tener, maximéque ſimilis eſſe mulierum: poſſes ne credere, quòd verum diceret, atque aliquid ei rei eſſet cum venatione? Non equidem herclè: Abſurdum enim, à ſermonib. potius quos quis faciat, quàm à factis, noſſe & coniectare cuiuſque vitam. Si quis autem profiteretur ſe muſicam optime ſcire, circáque eam verſari, nemo au- B tem eum vnquam audiret cithara ludere, immo ne citharã quidem aut lyram habere videret, neque ſermonem facere rebus muſicis conuenientem, ſed ſolùm profiteri ſe ſcire melius Orpheo atque Thamyre canere: videres eum autem gallinas aut coturnices colentem & verſantem, atque cum talibus hominibus plurimùm agentem: vtrum hũc ex Muſicorum numero eſſe credendum eſt, an ex illorum quibus cum viuit, & ſimilia eadémque C ſtudet? Manifeſtum, quòd illorum. Si verò aſtronomum ſe quis eſſe promitteret, & certiſſime noſſe ambitus & itinera atque ſpacia inter ſe quomodo habeant, ſolis & lunæ & huiuſmodi aſtrorũ, cœleſteſque impreſſiones: nihil autem tale prædicet, neque circa hæc curã adhibeat, ſed magis ludat cum aleatoribus cúmque illis ſemper viuere cõſpiciatur, hunc aſtronomum eſſe diceres, an aleatorem? Non ergo herclè putarem illi quicquam cum D Aſtronomia negocij eſſe, ſed multo magis cum alea. Si duo eſſent, quorum alter diceret, ſe ocyſſimè nauigaturum, multáſque lucrifracturum pecunias ex negociatione, neque tamen naues neque nautas compararet, neque vllã haberet onera, immo ne accederet quidem omnino ad portum, neque ad mare: alter autem circa hæc ſedulo ageret, nauémque proſpiceret, & gubernatorem, & pecunias imponeret. vtrum ex illis diceres negociationi animum intendere? an eum qui diceret quidem minus autem faceret: an compa-

rantem quæ ad nauigationem pertinent atque negociationem? Ego ſanè hunc. In omni igitur negocio orationem quæ per ſe habetur, nihil habens rei, irritam cenſebis, & falſam: rem autem ipſam veram & credibilem, etiamſi nullos adhibeat ſermones? Sic eſt. Vtrum igitur agriculturæ putas eſſe aliqua opera, aliquemue apparatum, & nauigationi atque venationi competētem, aut aſtronomiæ & aliis omnibus: philoſophię vero nullum eſſe opus, aut negocium, aut apparatum competētem? Prorſus eſt [& philoſophię.] Sed hęc quidem quæ philoſophiæ atque philoſopho competūt, ſunt incerta: mercatorum autem & agricolarum, & muſicorum aſtronomorumque, eorumque quos nunc dixiſti, certa ſunt atque manifeſta. Non mihi videtur. Sed ſunt & ſermones quidam quos philoſophantem audire oportet, & mathemata quę diſcere, & victus ratio quam ſeruare oportet. Et in ſumma, alia vita eſt philoſophiæ dantis operam, alia hominum vulgarium. Illa enim ad veritatem prudentiamque ſpectat, atque deorum curam atque cultum, animique ſui frugalitatem atque temperantiā: hæc autem plena eſt arrogantiæ & erroris, ſtudiique voluptatum. Namque & veſtis alia eſt philoſophantis, alia plebeiorum: tum quoque diuerſi accubitus, diuerſaque gymnaſia atque lauacra, aliaque viuendi ratio tota. Et qui hæc ſectatur, iiſque vtitur, eum cēſeri oportet, quod philoſophiæ attendat animum. Qui verò in nulla horū à vulgo differt, neque prorſus alius eſt, pro vno ex plebeiis eſt habendus, etiamſi millies dicat, profiteaturque ſe philoſophiæ incumbere coram populo Athenienſium, aut Megarenſium, aut apud Lacedæmoniorum reges: ſed trudēdus eſt hic homo in arrogantium & ſtultorum atque delicioſorum numerum. Quanquam quis muſicus eſſe poteſt, etiamſi non faciat, quæ ſunt muſici? Muſica enim non cogit ſibi animum intende-

A σκευαζόμενον τὰ τοῦ πλοῦ καὶ τὰ τῆς ἐμπορείας; ἐγὼ μὲν οὐ τοῦτον. ἐπὶ πάντων ἄρα, τὸν μὲν λόγον εἰ καθ' αὑτὸν λέγοιτο, μηδὲν ἔχων περὶ τοῦ προσόντος, ἄκυρον ἡγήσῃ, καὶ οὐ πιστόν· τὸ δ' ἔργον αὐτὸ πιστόν τε καὶ ἀληθές, ἐὰν καὶ μὴ προσάγῃ λόγοις; οὕτως. πότερον οὖν γεωργίας εἶναί τινα ἔργα καὶ περὶ σκευήν, ἢ ναυτιλίας, καὶ τῷ κυνηγέτῃ προσήκοντα, καὶ τῷ ἀστρονόμῳ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι· φιλοσοφίας δέ, οὐδὲν ἐστὶν B οἰκεῖον ἔργον, οὐδὲ πρᾶγμα, οὐδὲ παρασκευή; πάνυ μὲν οὖν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἄδηλα τὰ προσήκοντα τῷ φιλοσόφῳ καὶ φιλοσοφίᾳ· τὰ δὲ τῶν ἐμπόρων, καὶ γεωργῶν, καὶ μουσικῶν, καὶ ἀστρονόμων, καὶ ὧν δὴ νῦν εἶπον, ἔκδηλα καὶ φανερά. οὔ μοι δοκεῖ. ἀλλὰ δὴ καὶ λόγοι τινές εἰσιν, ὧν δεῖ τὸν φιλοσοφοῦντα ἀκούειν, καὶ μαθήματα, ἃ δεῖ μανθάνειν, καὶ δίαιταν, ἣν δεῖ διαιτᾶσθαι. καὶ καθόλου βίος, ἄλλος μὲν τοῦ φιλοσο- C φοῦντος, ἄλλος δὲ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. ὁ μὲν, πρὸς ἀλήθειαν, καὶ φρόνησιν, τιμὴν καὶ θεῶν ἐπιμέλειαν, καὶ θεραπείαν καὶ τῆς αὑτοῦ ψυχῆς* μακρὰν ἀλαζονείαν, καὶ ἀπάτης*, καὶ τρυφῆς, εὐτέλειάν τε καὶ σωφροσύνην. καὶ γὰρ στολὴ ἑτέρα μὲν τοῦ φιλοσοφοῦντος, ἑτέρα δὲ τῶν ἰδιωτῶν· καὶ κατακλίσεις, καὶ γυμνάσια, καὶ λουτρά, καὶ ἡ ἄλλη δίαιτα. καὶ τὸν μὲν ἀκολουθοῦντα, καὶ τὸν χρώμενον τούτοις, δεῖ νομίζειν, ὡς φιλο- D σοφίᾳ προσέχοντα τὸν νοῦν. τὸν δὲ ἐν μηδενὶ τούτων διαφέροντα, μηδὲ ὅλως ἕτερον ὄντα τῶν πολλῶν, ἕνα ἐκείνων θετέον· κἂν μυριάκις εἴπῃ τε καὶ ἐπαγγέλληται φιλοσοφεῖν, ἐναντίον τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ἢ Μεγαρέων, ἢ παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίων βασιλεῦσιν· ἀλλ' ὠστέον τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, εἰς τοὺς ἀλαζόνας, καὶ ἀνοήτους, καὶ τρυφερούς. καὶ τὶ μουσικὸν μὲν οὐκ ἀδύνατον εἶναι, μὴ πράττοντα τὰ τοῦ μουσικοῦ; ἡ γὰρ μουσικὴ, οὐκ ἀναγκάσει προσέχειν αὐτῇ τὸν

γρ. τύχης

γρ. ἀπάτη καὶ τρυφὴ εὐτέλειά τε καὶ σωφροσύνης

νοιῶ, καὶ μηδὲν ἄλλο ποιεῖσθαι περὶ πλείονος. καὶ ἀστρονόμον ὄντα, οὐδὲ ἴσως κωλύει τρέφειν ἀλεκτρυόνας, ἢ κυβεύειν· οὐδὲν γὰρ ἡ ἀστρονομία ἐμποδών ἐστι, τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν. καὶ νὴ Δία ἱππικὸν γενόμενον, ἢ κυβερνήτην ἀγαθὸν, ἢ γεωμέτρην, ἢ γράμματα εἰδότα, οὐδὲν θαυμαστὸν, ἢ περὶ τὰς ἑταίρας, ἢ τὰς αὐλητρίδας ὁρᾶσθαι. τὸ γὰρ ταῦτα ἐπίστασθαι, οὐδὲν ποιεῖ βελτίω τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν, οὐδὲ ἀποτρέπει τῶν ἁμαρτημάτων. φιλοσοφίᾳ δὲ προσέχων τις, καὶ μεταλαβὼν τούτου τοῦ μαθήματος, οὐκ ἄν ποτε ἀποσταίη τῶν βελτίστων· οὐδὲ τούτων ἀμελήσας, αἰσχρὸν ἢ φαῦλον προέλοιτ' ἂν πράττειν, οὐδὲ ἀργεῖν καὶ ὀψοφαγεῖν, καὶ μεθύσκεσθαι. τὸ γὰρ μὴ ταῦτα θαυμάζειν, καὶ τὴν τούτων ἐπιθυμίαν ἐξαιρεῖν τῆς ψυχῆς, καὶ τοὐναντίον εἰς μῖσος αὐτῶν καὶ κατάγνωσιν προάγειν, φιλοσοφία ἐστί. τὸ δέ γε φῆσαι, καὶ ἀλαζονεύεσθαι, καὶ αὐτὸν ἐξαπατῆσαι, καὶ τοὺς ἄλλους, οὐδὲν ἴσως κωλύει.

A *re, nihilque aliud pluris æſtimare. Atque eum qui ſit aſtronomus, nihil prohibet alere gallinas, aut aleã ludere: nihil enim impedimento eſt aſtronomia, ne quis faciat quæ oportet. Atque hercle, qui eques factus eſt, aut bonus gubernator, aut geometra, aut grammaticus, nihil admirabile facit, ſi apud meretrices aut tibicinas conſpiciatur. Horum enim ſcientiæ nihilo meliorem faciunt hominis animum, neque dehortátur à delictis. Qui verò phi-*
B *loſophiæ attendit, atque huius diſciplinæ particeps eſt, is haud vnquam defecerit ab optimis: neque his neglectis, turpe quid aut vicioſum elegerit facere, neque ocioſus eſſe, neque obſoniorum helluo, neque inebriari. Hæc enim nihil admirari, horúmque cupiditatem ex animo tollere, atque è diuerſo animum in eorum odium condemnationémque perducere, philoſophia eſt. Multa autem dicere atque gloriari, ac ſemetipſum fallere, nihil fortaſſe*
C *prohibet.*

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ. λόγος ο΄.

DE PHILOSOPHO. Oratio LXX.

ΕΙΣΙΝ οἳ φασὶ δεῖν πάντα, ἐν πᾶσιν εἶναι περιττὸν, καὶ ὁμιλῆσαι ἀνθρώποις· φασὶ δεῖν εἶναι δεινότατον, καὶ μηδέποτε σιγᾶν, μηδὲ ἀπορεῖν λόγων τοιούτων πρὸς τοὺς παρόντας, οἳ δυνήσονται τέρπειν αὐτούς· εἰ δὲ μὴ, φασὶν ἰδιώτην εἶναι, τὸν μὴ παρεσκευασμένον οὕτως, καὶ ὀλίγου ἄξιον. ἐγὼ δέ φημι, τὰ μὲν δίκαια καὶ ἀληθῆ λέγειν αὐτούς· τὰ δὲ οὔ. τὸ μὲν γὰρ διαφέρειν πανταχοῦ τὸν φιλόσοφον τῶν ἄλλων, δοκοῦσιν ὀρθῶς ἀξιοῦν· πλὴν εἰ μή τι καὶ τὰς τέχνας φασὶ δεῖν αὐτὸν ἁπάσας εἰδέναι, καὶ βέλτιον κατὰ τὴν τέχνην ἅπαντα ποιεῖν τῶν δημιουργῶν, οἰκίας τε οἰκοδομούμενον, καὶ πλοῖα ναυπηγούμενον, καὶ χαλκεύοντα, καὶ ὑφαίνοντα, καὶ γεωργοῦντα. ὥσπερ ὁ Ἠλεῖος Ἱππίας ἠξίου σοφώτατος εἶναι τῶν Ἑλλήνων,

SVNT qui dicant, omnẽ philoſophum in omnibus excellere, adque cõfabulãdum cum hominibus aptiſsimum eſſe oportere, ſilereque nũquam neque inopia
D *laborare taliũ ſermonẽ ad præſentes, qui eos ablectare poſsint: ſin minus, aiunt plebeium eſſe, qui non ita fuerit inſtructus, modicique precij hominem. Ego autẽ aio, partim eos iuſta & vera dicere, partim autẽ non. Nã quòd philoſophũ vbiq; excellere oporteat aliis, videtur rectè putare: niſi forte dicũt & artes illũ omnes ſcire oportere, omniáq; iuxta artẽ melius facere quã opifices, & domos ędificãtẽ, nauéſq;, artémq; ferrariã exercẽtẽ, & texentẽ, agróſq; colẽtẽ. Quẽadmodũ Eleus Hippias ſe putabat grecorũ eſſe ſapiẽtiſsimũ,*

non ſolum omnigena poëmata varióſque ſermones proferens in Olympicis, aliiſq; Græcorum conuentibus, verùm etiam alia oſtendens opera, & annulum atque lecythum ac ſtrigilem, & lorum & cingulum, quòd ipſe nimirum ea omnia feciſſet, atque veluti ſapientiæ primitias Græcis oſtentabat. Propemodum autem & Homerus Vlyſſem fecit non ſolum animo præſtantem, conſiliiſque in rebus, & dicendi vehementia tam in turba & ad paucos & ad vnum, quàm in concione & in conuiuiis, vel ſi pro re nata cum aliquo iter faceret, & ad regem, & ad plebeiũ, adque liberũ & ad ſeruũ, adque celebrem regémque, & rurſus ad ignotũ & mendicũ, adque virũ ſimiliter & ad mulierem atque virginẽ. Præterea & pugnandi gnarum: quin & talium omnium peritum, architecturæ, atque ædificationis nauium atque domorũ. Quomodo enim feciſſet cubile deciſo oliuæ ramo, niſi & architecturæ fuiſſet peritus? Quomodo circumuallaſſet cubiculum, niſi & domos conſtruere nouiſſet? Et quomodo feciſſet ratem, artis nauium ædificãdarum imperitus? Quæ autem ad plantationem atque agriculturam attinent, ſtatim à puero videtur didiciſſe, à patre arbores quærens, viteſque: & maximè quum pater eſſet agricola ad modum diligẽs & expertus, veriſimile erat hæc eum non ignorare, quando & Eurymachũ prouocat in metendo & arãdo. Dicit etiam eum talium fuiſſe expertũ culinariæ & pocillatoriæ, aliorúmque omnium miniſteriorum, quæ inferiores ſuperioribus præſtare ſolent. In his igitur fortaſſe Vlyſſes & Hippias callidi erant. Ego autem aio fieri nõ poſſe, vt philoſophus omnes quidem artes calleat, difficile enim, & vnam quampiam accurate exercere, ſed vt omnia faciat melius quæcũq; facturus eſt, quã alij homines, atq; ea quoque quæ ex arte fiũt, ſi quãdo huiuſmodi quid tractare cogatur,

A οὐ μόνον ποιήματα παντοδαπά, καὶ λόγους αὐτοῦ ποικίλους προφέρων, Ολυμπιάσι τε, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πανηγύρεσι τῶν Ελλήνων· ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἐπιδεικνὺς ἔργα, τόν τε δακτύλιον, καὶ τὴν λήκυθον, καὶ στλεγγίδα, καὶ ἱμάντα, καὶ τὴν ζώνην· ὡς ἅπαντα πεποιηκὼς αὐτός, οἷον ἀπαρχὰς τῆς σοφίας, τοῖς Ελλησιν ἐπιδεικνύων. σχεδὸν δὲ καὶ Ομηρος Οδυσσέα πεποίηκεν, οὐ μόνον γνώμῃ διαφέροντα, καὶ τῷ δύνασθαι περὶ πραγμάτων βουλεύσασθαι, καὶ λέγειν δεινότατα, ἔντε πλήθει, καὶ πρὸς ὀλίγους,
B καὶ πρὸς ἕνα, καὶ νὴ Δία γε ἐν ἐκκλησίᾳ τε, καὶ παρὰ πότον, καὶ εἰ τύχοι, μετά τινος βαδίζων ὁδόν, καὶ πρὸς βασιλέα, καὶ πρὸς ἰδιώτην, καὶ πρὸς ἐλεύθερον, καὶ πρὸς δοῦλον, καὶ πρὸς ἔνδοξον ὄντα καὶ βασιλέα· καὶ αὖ πάλιν ἀγνοούμενον καὶ πτωχόν, καὶ πρὸς ἄνδρα τε ὁμοίως, καὶ γυναῖκα, καὶ κόρην· ἔτι δὲ μάχεσθαι ἐπιστάμενον, ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων ἔμπειρον, καὶ τεκτονικῆς, καὶ οἰκοδομίας, καὶ ναυπηγικῆς. πῶς γὰρ ἂν τὸ λέχος ἐποίησεν, ἀποκόψας τόν γε τῆς ἐλαίας θαλ-
C λόν, εἰ μὴ καὶ τεκτονικῆς ἐπιστήμων ἦν; πῶς δ' ἂν περιεβάλλετο θάλαμον, εἰ μὴ καὶ οἰκοδομῆσαι ἐπίστατο; πῶς δ' ἂν εἰργάσατο τὴν σχεδίαν, οὐκ ὢν ἔμπειρος ναυπηγίας. τὰ δὲ περὶ φυτείαν καὶ γεωργίαν, εὐθὺς ἐκ παίδων ἐσπουδακὼς φαίνεται, παρὰ τοῦ πατρὸς δένδρα *ζητῶν καὶ ἀμπέλους, ἄλλως τε καὶ τοῦ πατρὸς γεωργοῦ ὄντος, πάνυ ἐπιμελοῦς τε καὶ ἐμπείρου, εἰκὸς ἦν αὐτὸν ταῦτα μὴ ἀγνοεῖν, ὅπου γε καὶ προκαλεῖται τὸν Ευρύμαχον, καὶ ἀμῆσαι καὶ ἀρόσαι. ἀλλὰ φησὶ
D καὶ τῶν τοιούτων ἔμπειρος εἶναι, μαγειρικῆς τε καὶ οἰνοχοΐας, καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης διακονίας, ἅ φησι τοὺς χείρονας τοῖς ἀγαθοῖς διακονεῖσθαι. ταῦτα μὲν οὖν ἴσως, Ιππίας καὶ Οδυσσεὺς, δεινὼ ἤστην. ἐγὼ δὲ φημι τὸν φιλόσοφον τὰς μὲν τέχνας οὐχ οἷόν τε εἶναι πάσας εἰδέναι· χαλεπὸν γὰρ καὶ μίαν ἀκριβῶς ἐργάσασθαι· ποιῆσαι δὴ ἂν ἅπαντα βέλτιον, ὅτι ἂν τύχῃ ποιῶν, τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· καὶ τὰ κατὰ τὰς τέχνας, ἂν ἄρα ἀναγκασθῇ ποτε ἅψασθαι τοιούτου τινός.

γ. δ. αἰτῶν κ.

A οὐ κατὰ τὴν τέχνην διαφέροντα· τοῦτο γὰρ οὐχ οἷόν τε, τοῦ τέκτονος τὸν ἰδιώτην ἄμεινον ποιῆσαί τι κατὰ τὴν τεκτονικήν, ἢ τοῦ γεωργοῦ, τὸν οὐκ ὄντα γεωργίας ἔμπειρον ἐν τοῖς ποιοῦσί τι τὴν γεωργικὴν, ἐμπειρότερον φανῆναι. ποῦ δὴ ἂν διαφέροι; τὸ συμφερόντως ποιεῖν ἢ μὴ ποιεῖν, καὶ ὅτε δεῖ καὶ ὅπου, καὶ τὸν καιρὸν γνῶναι τοῦ δημιουργοῦ μᾶλλον καὶ τὸ δυνατόν. αὐτίκα οὐ δοκεῖ μοι Δαίδαλος καλῶς εἰργάσθαι ἐν Κρήτῃ τὸν Λαβύρινθον, οὗ εἰσερχόμενοι ἀπώλλυντο οἱ πολῖται αὐτοῦ, B καὶ αἱ πολίτιδες. οὐ γὰρ δικαίως εἰργάσατο συμπράττων τῇ νόσῳ τῆς Πασιφάης· οὐδὲ ὀρθῶς εἰργάσατο, οὐ γὰρ συνέφερεν· οὐδὲ ἦν δίκαιον, οὐδὲ καλὸν τοιαῦτα συμπράττειν, οὐδὲ μηχανὰς εὑρίσκειν ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ καὶ ἀνόσια, οὐδὲ ὡς τὸν Ἴκαρον ἐπτέρωσεν, εἰ χρὴ πιστεύειν τοῖς μύθοις, καλῶς ἐξευρεῖν φημι τὴν δὲ τὴν μηχανήν. οὐ γὰρ δυνατὰ ἐμηχανᾶτο, πτέρυγας ἀνθρώπῳ προστιθείς. οὐκοῦν διέφθειρε τὸν υἱόν. C ἔοικε δὲ καὶ Ὅμηρος λοιδορεῖν τινα τέκτονα τῶν Τρώων, οὐ καλῶς ἐργασάμενον τὰς ναῦς τῷ Ἀλεξάνδρῳ, αἷς εἰσέπλευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὐδὲν ἔχων αἰτιάσασθαι κατὰ τὴν τέχνην. φησὶ γάρ·

Ὃς καὶ Ἀλεξάνδρῳ τεκτήνατο νῆας ἐΐσας,
Ἀρχεκάκους,——

οὐκ ἐγκωμιάζων αὐτὸν ἐν τῇ ποιήσει τῶν νεῶν, ἀλλὰ ψέγων πολὺ μᾶλλον, ἢ εἰ λέγων αὐτὸν ποιῆσαι τὰς ναῦς ἢ βραδείας, ἢ ἄλλο τι ἁμάρτημα ἐχούσας, ᾐτιᾶτο περὶ τὴν ναυπηγίαν. D ψέγει δὲ ὁμοίως καὶ κυνηγέτην τινά, καὶ καταγελᾷ τῆς ἐμπειρίας, ὅτι εἰς οὐδὲν δέον ἐκέκτητο αὐτήν· ἀλλὰ πάνυ μὲν θηρία ἠπίστατο βάλλειν, ἐν δὲ τοῖς πολέμοις οὐκ ἐτύγχανεν οὐδενός, ἀλλ' ἀχρεῖος ἦν διὰ τὴν δειλίαν· καὶ οὔ φησιν αὐτῷ τότε βοηθῆσαι τὴν Ἄρτεμιν. οὐκοῦν ἐκ τούτων δῆλον, ὅτι δεῖ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς, καὶ περὶ ἃ ἐπίστανται οἱ ἄνθρωποι, καὶ περὶ ἃ οὐκ ἐπίστανται·

γρ. μᾶλλον, εἰ ἤλ.

A *non vt ſecundum artem antecellat, hoc enim fieri non poteſt, vt rudis melius aliquid, quod ad architecturam pertinet, faciat quàm faber: aut qui agriculturæ ſit imperitus, in iis quæ ſunt agriculturæ peritior appareat quàm agricola. Vbi ergo antecellat? Vt ſiue faciat, ſiue non faciat, vtiliter cedat, vtque quando & vbi quique ſit faciendum, vtque opportunitatem poſsibilitatémq; magis quàm opifex cognoſcat. Statim enim mihi Dædalus non* B *rectè videtur feciſſe Labyrinthũ in Creta, quem ipſius ciues ingreſsi ingreſſæque perierunt. Non enim iuſtè operatus eſt Paſiphaes morbo ferens auxilium: neque etiam rectè. non enim profuit: neque iuſtũ neque honeſtum fuit, in talibus adiuuare, machináſque inuenire ad turpia impiáque. Neque quòd Icarum alis inſtruxit (ſi credendum eſt fabulis) rectè mihi eam inueniſſe videtur machinam. Non enim poſsibilia machinatus eſt, alas homini* C *addens. Quare & perdidit filium. Videtur autem & Homerus quendam Troianorum fabrum vituperare, quòd nõ bene feciſſet naues Alexandro, quibus in Græciam nauigauit, nihil eum licet in arte reprehenderet. ait enim:*

Ille & Alexandro naues conſtruxerat aptas,
Principium vnde mali.——

His enim non eum laudant ſuper nauiũ ædificatione, ſed multo magis vituperans, D *quàm ſi diceret naues eum feciſſe tardas, aut aliud aliquod vitium habentes, accuſat circa nauium conſtructionem. Similiter vituperat & venatorem quendã, eiúſque peritiam deridet, tanquam nihil ei ad neceſſaria vtilem: quòd feras quidem noſſet iaculari, in bello autem nullius eſſet precij, ſed inutilis ob timiditatẽ, aitque ei tunc Dianam non ſuccurſuram. Quare ex his manifeſtum eſt, quòd prudentia & virtute opus ſit tam ad ea quæ callent homines, quàm quæ non callent,*

atque ita circa omnia omnibus excellit vir moderatus, qualem philoſophum eſſe oportet, vel ſi faciat horum aliquid, vel non faciat, & quomodocunque faciat iuxta artem. Quòd autem melius quis picturus ſit quàm pictores, qui pictor non ſit: aut melius quàm medici ſanaturus iuxta artem, qui medicus non ſit, aut magis muſice cantaturus quam muſici, qui muſices ſit imperitus, vel mediocriter ſaltem peritus, aut arithmeticis circa numeros, aut geometris circa geometriam peritior appariturus, aut melius nauem gubernaturus quàm gubernatores: aut mactaturus citius quàm coqui, & ſciſſurus, *cū opus eſt, ocyus quàm qui hanc artē didicerunt, non eſt cogitandū. Quanquā regū huius ſeculi quidam, eiuſmodi cōcupiſcebat ſapiētiam, vt quam plurima ſciret, non quidem talia quæ nullam habent apud homines admirationem, ſed quæ coronas adferunt: vt præconium facere, & canere ad citharā & tragœdias pronunciare, & luctari, & pancratio certare. Ferunt autem eum & pingendi ſingēdique fuiſſe gnarum, canendíque ore tibia, ſubiicientem axillis vtrem: vt effugeret id turpe, quòd Minerua deteſtata eſt. Non igitur erat ſapiens.

DE CORPORIS CVLTV, VEL HABITV. LXXI.

CVR tādē homines, quū viderint aliquē tātum tunicā habentem, non attendūt, neq; deridēt, cogitātes forſan, nauta eſt homo, quódque ob hoc nō ſit deridēdus, ſimiliter, ſi quē agricolæ viderint habere veſtem, aut paſtoris exomidē, aut rhenonem indutum, aut coſſymbio ſuccinctum, non indignantur: ſed diſsimulant principio, exiſtimantes hanc conuenire veſtem ei qui tale quid agat. Caupones ſanè, quos ſemper vident ante cauponas ſuccinctos,

A καὶ οὕτως δὴ ἅπαντα διαφέρει πάντων, ὁ σώφρων. οἷον χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον, καὶ ποιῶν τι τούτων καὶ μὴ ποιῶν. καὶ ὁπωσοῦν ποιῇ κατὰ τὴν τέχνην. ὡς δὲ τῶν ζωγράφων γράψει κρεῖττον οὐκ ὢν ζωγράφος· ἢ τῶν ἰατρῶν ἄμεινον θεραπεύσει κατὰ τὴν ἰατρικὴν, οὐκ ὢν ἰατρός· ἢ τῶν μουσικῶν μουσικώτερον ᾄσεται, οὐκ ὢν ἔμπειρος μουσικῆς, ἢ μετρίως ἔμπειρος γεγονώς· ἢ τῶν ἀριθμητικῶν περὶ* τοὺς ἀριθμοὺς, ἢ (ἰσ. περὶ τ.) τῶν γεωμετρῶν ἐμπειρότερος φανεῖται

B περὶ γεωμετρίαν, ἢ περὶ φυτείαν τῶν γεωργῶν, ἢ περὶ κυβερνητικὴν τῶν κυβερνητῶν· ἢ σφάζειν θᾶττον τῶν μαγείρων, ἢ διελεῖν, δέον* διελεῖν, τῶν αὐτὸ τοῦτο ἔργον πεποιημένων, οὐ χρὴ διανοεῖσθαι. καίτοι τῶν νῦν βασιλέων τις, ἐπεθύμει σοφὸς εἶναι τὴν τοιαύτην σοφίαν, ὡς πλεῖστα ἐπιστάμενος· οὐ μέντοι τὰ τοιαῦτα, ἃ μὴ θαυμάζεται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. ἀλλὰ ἐφ' οἷς στεφανωθῆναί ἐστι, κηρύττειν καὶ ᾄδειν πρὸς κιθάραν, καὶ τραγῳδεῖν, καὶ παλαίειν, καὶ

C παγκρατιάζειν. φασὶ δὲ καὶ γράφειν, καὶ πλάττειν ἱκανὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ αὐλεῖν τότε στόματι καὶ ταῖς μασχάλαις ἀσκὸν ὑποβαλόντα· ὅπως διαπεφυγὼς ᾖ τὸ αἰσχρὸν, τὸ τῆς Ἀθηνᾶς. οὐκοῦν ὑπῆρχε σοφός.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ. οα'.

D ΔΙΑ ΤΙ ποτε οἱ ἄνθρωποι, ὅταν μέν τινα ἴδωσιν αὐτοῦ* μόνον χιτῶνα ἔχοντα, οὔτε προσέχουσι, οὔτε (γ. αὐτοὶ μό.) διαγελῶσι, λογιζόμενοι τυχὸν, ναύτης ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι οὐδὲν δεῖ καταγελᾶν, τούτου ἕνεκα· ὁμοίως οὐδὲ εἴ τινα ἴδοιεν γεωργοῦ στολὴν ἔχοντα, ἢ ποιμένος ἐξωμίδα, ἢ διφθέραν ἐνημμένον, ἢ κοσύμβην ὑποδεδυκότα, οὐ χαλεπαίνουσιν: ἀλλ' οὐδὲ προσποιοῦνται τὴν ἀρχὴν, ἡγούμενοι προσήκειν τὴν στολὴν ταύτην τῷ τοιοῦτόν τι πράξαντι. τούς γε μὴν καπήλους ἑκάστοτε ὁρῶντες πρὸ τῶν καπηλείων ἀνεζωσμένους,

A οὐδέποτε τωθάζουσι, καταγελῷεν δ' ἂν τοὐναντίον, εἰ μὴ οὕτως ἐνεσκευασμένοι εἶεν, ὡς οἰκείου τοῦ σχήματος ὑπάρχοντος τῇ ἐργασίᾳ, ἣν μεταχειρίζονται· ἐπειδὰν δέ τινα ἴδωσιν ἀχίτωνα ἐν ἱματίῳ κομῶντα τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ γένεια, οὐχ οἷοί τέ εἰσι πρὸς τούτοις τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, οὐδὲ σιγῇ παρέρχεσθαι· ἀλλ' ἐφίστανται καὶ ἐρεθίζουσι, καὶ ἤτοι κατεγέλασαν, ἢ ἐλοιδόρησαν, ἢ ἐνίοτε ἕλκουσιν ἐπιλαβόμενοι, ὅταν τινὰ ὁρῶσι μὴ πάνυ ἐρρωμένον αὐτόν, μηδὲ ἄλλον μηδένα παρόντα τὸν B ἐπιβοηθήσοντα· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι τοῖς καλουμένοις φιλοσόφοις, ξυνήθης ἐστὶν ἡ στολὴ αὕτη, καὶ τρόπον τινὰ ἀποδεδειγμένον.* ὃ δὲ ἔτι τούτου παραδοξότερον· ἔνθα γὰρ ἐνίοτε βλέπουσιν ἀνθρώπους, τοὺς μὲν τινας πίλους ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντας, ὡς νῦν τῶν Θρακῶν τινές, τῶν γε λεγομένων, πρότερον δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ Μακεδόνες· ἄλλους δὲ τιάραν, καὶ ἀναξυρίδας, καθάπερ οἶμαι, Πέρσαι τε καὶ Βάκτριοι, καὶ Παρθυαῖοι, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν βαρβάρων. οἱ δὲ ἔτι τούτων ἀτοπώτερον εἰώθασιν ἐπιδημεῖν, C πτερὰ ἔχοντες ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ὀρθά, ὥσπερ Νασαμῶνες. οὐκοῦν οὐδὲ τούτοις πάνυ τι τολμῶσι πράγματα παρέχειν, οὐδ' ἐνοχλεῖν προσιόντες. καίτοι Γέτας μὲν ἢ Πέρσας, ἢ Νασάμωνας, τοὺς μέν, οὐ πολλοὺς βλέπουσι, τοὺς δὲ σπανίως ἐπιδημοῦντας. τῶν δὲ τοιούτων ἀνθρώπων ὀλίγου νῦν μεστὰ πάντα, καὶ σχεδόν, πλείους γεγόνασι τῶν σκυτοτόμων, καὶ κναφέων, καὶ τῶν γελωτοποιῶν, ἢ ἄλλην ὁποίαν βούλει τέχνην ἐργαζομένων· ὥστε καὶ ἐφ' ἡμῶν ἴσως ῥηθῆναι εἰκότως, ὅτι D πλεῖ πάντα ὁμοίως ἀκάτια, καὶ πᾶσα βοῦς ἀροτριᾷ. οὐ τοίνυν κατὰ τοῦτο μόνον ξυνήθης αὐτοῖς ἡ ὄψις. ἀλλὰ καὶ τὰ ἀγάλματα ὁρῶσιν ἐν τοῖς ναοῖς, οἷον Διὸς καὶ Ποσειδῶνος, καὶ ἄλλων πολλῶν θεῶν ἀγάλματα, ἐν τῇ αὐτῇ διαθέσει τοῦ σχήματος. παρὰ μὲν γὰρ Αἰγυπτίοις καὶ Φοίνιξι, καὶ ἑτέροις τισὶ τῶν βαρβάρων, οὐχ ὁ αὐτὸς τύπος τῶν ἀγαλμάτων, ὥσπερ οἶμαι, παρὰ τοῖς Ελλησιν, ἀλλὰ πολὺ διαφέρων. ἐνθάδε δὲ ὁ αὐτός ἐστι. καὶ ἀνδρῶν εἰκόνας ὁρῶσι πολιτῶν τῆς πόλεως, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς στρατηγῶν,

γρ. ἀποδεδειγμένη

non derident, ſed è diuerſo deriderent, ſi non ita culti eſſent, quòd ille habitus peculiaris ſit illi quæſtui quem exercent poſt quã autem aliquẽ viderint abſque tunica in pallio, comámque nutrientem in capite atque mento, non poſſunt erga hos quieti eſſe, neque ſilentio preterire, ſed vrgent, irritántque, & vel derident, vel cõuiciis proſcindunt: vel apprehenſos interdum trahunt, ſi quem viderint nõ admodum validum, neque alium præſentem qui ſuccurrat, præſertim quum ſciant eã veſtem eſſe conſuetam iis qui philoſophi appellantur, & quodam modo comprobatã. Quod autem adhuc admirabilius eſt: Hic interdum vident homines quoſdam pilea in capitibus habentes, vt nunc Thracum quidam, vt dicũtur, antea autem Lacedæmonij, & Macedones: quoſdam autem tiaram atque feminalia, quẽadmodum opinor Perſæ & Bactrij, Parthique, atque alij barbarorum multi. Alij autẽ adhuc abſurdius quàm hi ſoliti ſunt peregrinari, alas in capitibus habentes rectas, ſicut Naſamones. At verò ne his quidem audent negocia exhibere, neque moleſti eſſe accedentes. Quanquam Cretas quidem, aut Perſas, aut Naſamonas partim haud multos vident, partim rarò peregrinantur. Talium autem hominum propè nunc plena ſunt omnia, pluréſque ferè ſunt facti quàm ſutores & fullones & ſcurræ, & aliam quamuis tractantes artem: vt & de nobis fortaſſe merito dici queat, quòd omnes ſimiliter nauigent nauiculæ, & quæuis bos aret. Non ergo ex hoc ſolum familiaris illis eſt is aſpectus: verùm & ſtatuas vidẽt in templis, vt Iouis & Neptuni, aliorúmque multorum deorum in eadẽ diſpoſitione habitus. Nã apud Ægyptios atque Phœnices, alióſq; quoſdam barbarorum, nõ eadem ſtatuarum forma eſt, quæ (opinor) apud Græcos, ſed multum differẽs. Hic verò eadem eſt. Et virorum vident imagines, ciuiũ huius ciuitatis, & in foro & in fanis ducũ

A atque regum barbis ita demiſsis poſitas. Verùm quid opus eſt hæc dicere? Ferè enim plurimi Græcorum ſimiliter ad hũc modum habent: nihil tamen eos conſuetudo prohibet, quo minus ſubſannent, atque contumelia afficiant, ſimulac aliquẽ viderint huiuſmodi. Dico autem de vulgaribus nullâq; autoritate præditis, quos non metuunt quòd ſe poſsint vlciſci. Nã tales qui ſe poſſunt vlciſci, ferè reuerentur, admirantúrque. Forſan ergo hoc in cauſa eſt cur fiat. B Quippe à nautis & agricolis atq; paſtoribus, præterea à Perſis & Naſamonibus non ſe putant contemni, neque eos habere ſermonem quem ad ipſos faciant: vnde eos non curant. At à philoſophis ſe contemni ſuſpicantur, atque damnari ſuam magnam ruditatem, infelicitatémque: & quod palàm illi quidem non derideãt, priuatim vero ita apud ſe ſint animati, quòd ineruditos omnes miſeros eſſe cenſeãt, initio ſumpto à diuitibus ipſis, atque beatis à vulgo habitis: C quos ipſi admirantur, paululúmque ſaltem à diis differre putant ob felicitatem; quòd eos nullo dignentur honore, derideántque, vt ſumptuoſè edentes atque bibentes, mollitérque dormire volentes, & cum mulieribus ſemper ſpecioſis atque pueris cubare, multáſque habere pecunias, atque multis celebrari turbis, atque ſpectabiles eſſe: quorum nihil arbitrantur magnum aut honeſtum. Propter hãc igitur D ſuſpicionem ægrè ferunt eos, qui non eadem ſecum admirantur atque honorant; neque eandem de maximis habent ſententiam. Quare præoccupant ipſi conuiciis mordentes, atque irridentes tanquã miſeros, fatuóſque: ſcientes, quòd ſi illos demonſtrent inſipientes & inſanos, ſimul etiam ſeſe ſint declaraturi temperanter agere, mentéque præditos, ſin vero concedant eos noſſe quæ oportet, multíque eſſe precij, ſimul quoque ſeſe confeſſuri ſint infelices atq; ſtupidos eſſe, nihilque prorſus ſcire, quæ liberos homines ſcire

οὕτως ἀνακείμενα ἀγάλματα καθηκόντων. ἀλλὰ τί δεῖ ταῦτα λέγειν; σχεδὸν γάρ τι καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ πλείους, ὁμοίως πρὸς τοῦτο ἔχουσι, καὶ οὐδὲν αὐτοὺς ἡ συνήθεια ἀποκωλύει, τοῦ μὴ οὐκ ἐρεσχελεῖν, μηδὲ ὑβρίζειν, ἐπειδὰν τινα ἴδωσι τοιοῦτον, λέγω δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ ἀδόξων, οὓς μὴ δεδοίκασιν ὡς ἱκανοὺς ἀμύνεσθαι. ἐπεί γε τούς γε τοιούτους, σχεδὸν δυσωποῦνται καὶ θαυμάζουσι. τυχὸν οὖν, τοιοῦτόν ἐστι τὸ γιγνόμενον. τοὺς μὲν ναύτας, καὶ τοὺς γεωργούς, καὶ ποιμένας· ἔτι δὲ Πέρσας, καὶ Νασαμῶνας, οὐκ οἴονται καταφρονεῖν αὐτῶν, οὐδὲ εἶναι πρὸς αὐτοὺς, οὐδένα ἐκείνοις λόγον· ὅθεν οὐδὲ φροντίζουσι. τοὺς μέντοι φιλοσόφους ὑπονοοῦσιν, ὡς καταφρονοῦντας αὐτῶν, καὶ καταγιγνώσκοντας, πολλὴν ἀμαθίαν καὶ δυστυχίαν· καὶ ὅτι φανερῶς μὲν οὐ καταγελῶσιν, ἰδίᾳ δὲ περὶ αὐτῶν οὕτως ἔχουσιν, ὡς πάντας ἀθλίους ὄντας τοὺς ἀπαιδεύτους, ἀρξαμένοις ἀπὸ τῶν πλουσίων δὴ καὶ μακαρίων δοκούντων· οὓς αὐτοὶ ζηλοῦσι, καὶ σμικρὸν διαφέρειν οἴονται τῶν θεῶν, εὐδαιμονίας ἕνεκεν· καὶ ὅτι ἀτιμάζουσι, καὶ *διαγελῶσιν, ὡς πολυτελῶς ἐσθίοντάς τε καὶ πίνοντας, καὶ καθεύδειν μαλακῶς βουλομένους, καὶ μετὰ γυναικῶν ἑκάστοτε ὡραίων, καὶ παίδων ἀναπαύεσθαι, καὶ πολλὰ χρήματα ἔχειν, καὶ θαυμάζεσθαι ὑπὸ τοῦ πολλοῦ ὄχλου, καὶ περιβλέπεσθαι· ὧν οὐδὲν ἡγοῦνται μεῖζον οὐδὲ κάλλιον. διὰ δὴ ταύτην τὴν ὑποψίαν δυσχεραίνουσι τοῖς μὴ ταὐτὰ σφίσι θαυμάζουσι, μηδὲ τιμῶσι, μηδὲ τὴν αὐτὴν περὶ τῶν μεγίστων ἔχουσι διάνοιαν. οὐκοῦν προκαταλαμβάνουσιν αὐτοὶ λοιδοροῦντες, καὶ τωθάζοντες, ὡς ἀθλίους, καὶ ἀνοήτους· εἰδότες ὅτι εἰ μὲν τούτους ἀποφαίνουσιν ἄφρονας, καὶ μαινομένους, ἅμα καὶ αὐτοὺς ἀποδείξουσι σωφρονοῦντας, καὶ νοῦν ἔχοντας· εἰ δὲ συγχωρήσουσιν, ὡς τούτων ἃ χρὴ γιγνωσκόντων, καὶ πολλοῦ ἀξίων, ἅμα καὶ αὐτοὺς ὁμολογήσουσι δυστυχεῖς εἶναι καὶ ἀναισθήτους, καὶ οὐδὲν εἰδότας ἁπλῶς, ὧν προσήκει ἀνθρώποις ἐλευθέροις

* γρ. καταγελ.

εἰδέναι. ἔτι δέ, ἐὰν μὲν τινα ἴδωσιν ὡς ναύτην ἐσταλμένον, ἴσασι τοῦτον πλευσούμενον· καὶ ὡς γεωργὸν ἕτερον, γεωργήσοντα· τὸν δὲ ποιμένος ἔχοντα στολήν, ἴσασι καὶ τοῦτον, ὅτι ἄπεισιν ἐπὶ τὰ πρόβατα, καὶ περὶ ἐκεῖνα διατρίψοι, ὥστε οὐδενὸς λυπούμενοι τούτων ἐῶσιν αὐτούς· ὅταν δέ τινα ἴδωσι τὸ σχῆμα ἔχοντα τὸ τοῦ φιλοσόφου, λογίζονται ὅτι οὔτε πρὸς τὸ πλεῖν ἐστιν, οὔτε πρὸς γεωργίαν, οὔτε προβάτων ἕνεκεν οὕτως ἔσταλται· ἀλλ' ἐπ' ἀνθρώπους παρεσκευάσθαι, ὡς νουθετήσων τε καὶ ἐξελέγξων, καὶ οὐδὲν ὑποθωπεύσων οὐδένα αὐτῶν, οὐδὲ φεισόμενος οὐδενός· τοὐναντίον δὲ κολάσων, ὡς ἂν δύνηται, αὐτοὺς μάλιστα τῷ λόγῳ, καὶ ἐπιδείξων οἷοί εἰσι. οὔκουν δύνανται ἡδέως ὁρᾶν αὐτούς, ἀλλὰ προσκρούουσι καὶ διαμάχονται· ὥσπερ οὐδ' οἱ παῖδες ἡδέως ὁρᾶν δύνανται οὓς ἂν ἴδωσι παιδαγωγῶν σχῆμα ἔχοντας, καὶ παρεσκευασμένους οὕτως, ὡς ἐπιπλήξοντας αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐπιτρέψοντας ἁμαρτάνειν, οὐδὲ ῥαθυμεῖν. εἰ γάρ τοι καὶ τοῖς παισὶν ἐξῆν τῶν τοιούτων καταγελᾶν, καὶ ὑβρίζειν, οὐδὲν ἂν πρότερον τούτου ἐποίουν. οὐ μέντοι ἅπαντες ἀπὸ ταύτης τῆς διανοίας προσέρχονται καὶ ἐνοχλοῦσιν· ἀλλ' ἔστι γένος ἀνθρώπων πολυπραγμόνων τοιαύτην πολυπραγμοσύνην, καὶ τρόπον τινὰ οὐ πονηράν. οὗτοι προσίασιν οὓς ἂν ἡγῶνται φιλοσόφους ἀπὸ τῆς στολῆς, ὡς ἀκουσόμενοί τι παρ' αὐτοῦ σοφόν, καὶ οὐκ ἂν παρ' ἑτέρου ἀκοῦσαι· πυνθανόμενοι καὶ περὶ Σωκράτους, ὅτι σοφός τε ἦν, καὶ διαλέγοιτο τοῖς προσιοῦσι λόγους φρονίμους· καὶ περὶ Διογένους, ὅτι καὶ αὐτὸς πρὸς ἅπαντα εὐπόρει λόγου, καὶ ἀποκρίσεως. τὰ μέν γε τούτου, καὶ διαμνημονεύουσιν οἱ πολλοί, τὰ μὲν ἴσως εἰπόντος αὐτοῦ, τὰ δέ, καὶ ἄλλως συντεθέντων. τῶν γε μὴν ἑπτὰ σοφῶν τὰς γνώμας ἀκούουσι, καὶ ἐν Δελφοῖς ἀνατεθῆναι πρότερον, οἷον ἀπαρχάς τινας τῆς σοφίας τῆς ἐκείνων, καὶ ἅμα τῆς τῶν ἀνθρώπων ἕνεκα ὠφελείας· ὡς τῷ ὄντι θεῖα ταῦτα, καὶ σχεδόν τι τῶν χρησμῶν θειότερα, οὓς ἡ Πυθία ἔχρα, καθίζουσα ἐπὶ τοῦ τρίποδος, ἐμπιπλαμένη τοῦ πνεύματος. τὸ γὰρ

A *oporteat. Præterea quoque, ſi quem vident vt nautam cultum, ſciunt eum nauigaturum: ſi alium vt agricolam, agrum culturum: & ſi quèm in paſtoris veſte, ſciunt & hunc ad oues abiturum, apudque eas moraturum: quum ergo nulla ab illis afficiantur ægritudine, ſinunt illos. Si quem verò habitum philoſophi habere vident, cogitant eum neque ad nauigandum, neque ad agriculturam, neque ouiũ cauſa ita cultum eſſe, ſed præparatum vt* B *admoniturum homines redarguturúmq;, & nihil cuiquam adulaturum, neque parſurum, ſed è diuerſo caſtigaturum quàm poßit maximè oratione, oſtenſurúmque quales ſint. Nequaquam ergo libenter eos videre poſſunt, ſed aduerſantur & impugnant. Quemadmodum neque pueri libenter videre poſſunt, quos ſciunt pedagogi cultum habere, præparatoſque ita tanquam obiurgaturos ſe, neque permiſſuros vt peccent, aut ſegnes* C *ſint. Et ſi quidem & pueris liceret hoſce irridere, & contumelia afficere, nihil hoc prius facerent. Attamen non omnes hoc animo accedunt, ſuntque moleſti: ſed hominum genus eſt curioſorum tali curioſitate, & quodammodo non malum. Hi accedunt ad eos, quos philoſophos eſſe ex habitu arbitrantur, vt aliquod ex eis audituri ſapiens dictum, & quod ex alio audire non poſſent: audientes & de Socrate, quod & ſapiens fuerit, ſermonéſque diſſeruerit accedentibus prudẽtes, &* D *de Diogene, quòd & ipſi ad omnes ſermonum reſponſionúmque ſuppeditauerit copia. Et huius quidem dicta commemorant multi, quæ partim ipſe fortaſſe dixit, partim vero & aliter compoſita ſunt. Sententias verò ſeptem ſapientum audiunt, & Delphis conſecratas eſſe antea, veluti primitiás illorum ſapientiæ quaſdam, atque ſimul hominũ vtilitatis gratia, vt verè diuinas, oraculiſque penè diuiniores, quæ Pythia in tripode ſedens reſpondet repleta ſpiritu. Quod enim*

illic reſponſum eſt, eo quiſque audito abit, A neque id conſecrat: itaque iam & omnibus hominibus nota ſunt illorum dogmata, publicata aduenientibus à diis, quòd ſimiliter omnibus vtile ſit ea noſſe, atque iis obedire. Sunt autem qui & Æſopum talem quendam fuiſſe putant, ſapientem quidem & prudentem, natura autem blandum, & ad ſermones componendos idoneum, quales ipſi libētiſſime audirent. Atque forſan vſquequaque falſum putant, quòd reuera Æſopus hoc modo homines admonere conatus ſit, atque illis B oſtendere in quibus delinquerent: quum ita maxime eum ſuſtinerent, delectati ridiculariis fabuliſque, quemadmodū pueri nutricibus fabellas narrantibus attendunt, capiúntque oblectationem. A tali opinione, tanquam & à nobis tale quid, quale dicebat Æſopus, audituri, aut quale Socrates, aut qualia Diogenes, accedunt, atque moleſtias exhibent? neque poſſunt abſtinere ſi quem in tali viderint C habitu, non magis quàm aues ſi noctuam viderint, de qua Aeſopus quoque talem compoſuit fabulam: quòd aues conuenerint ad noctuam, rogauerintque, ex ædiū foraminibus emigraret, adque arbores, ſicut & ipſæ, harumque ramos nidum conglutinaret, vnde clarius canere liceret, quin etiam quercui tum primùm naſcenti, quum adoleuiſſet, commode inſidere poſſe, atque viridi frui coma. At verò D à noctua tum aues admonitas, ne facerent, neue lætarentur ſuper illius plantæ germinatione, quæ viſcum procreare ſoleret, vnde pernicies auibus oriretur. Illas verò noctuæ conſilium non approbaſſe, ſed eregione gauiſas quercu creſcente, ſupérque adultam factam ſediſſe, atque ceciniſſe. Nato autem viſco, quum iam facile ab hominibus caperentur, ſero pœnitentiam egiſſe, noctuámque admiratas de conſilio. Atque etiamnum ita ſunt affectæ, quaſi callida ea ſit & ſapiens: & propterea illam accedunt, exiſtimantes ſe

A αὐτοῦ χρησθὲν ἕκαστος ἀκούσας ἄπεισι, καὶ οὐκ ἀναπίθεται ταῦτα· ὥστε δὴ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰσὶ γνώριμα· τὰ δὲ ἐκείνων δόγματα, κοινὰ ἀπεδείχθη τοῖς ἀφικνουμένοις παρὰ τῶν θεῶν, ὡς ὁμοίως ξυμφέρον πᾶσιν εἰδέναι καὶ πείθεσθαι. εἰσὶ δὲ, οἳ καὶ τὸν Αἴσωπον οἴονται τοιοῦτόν τινα γενέσθαι σοφὸν μὲν καὶ φρόνιμον, αἱμύλον δὲ ἄλλως, καὶ ξυνθεῖναι λόγους ἱκανὸν, οἵων αὐτοὶ ἥδιστ᾽ ἂν ἀκούοιεν. καὶ τυχὸν παντάπασι ψευδῆ οἴονται, εἰ τῷ ὄντι Αἴσωπος τοῦτον B τὸν τρόπον ἐπειρᾶτο νουθετεῖν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιδεικνύναι αὐτοῖς, ἅττα ἁμαρτάνουσιν· ὡς ἂν μάλιστα ἠνείχοντο αὐτὸν, ἡδόμενοι ἐπὶ τῷ γελοίῳ καὶ τοῖς μύθοις· ὥσπερ τὰ παιδία ταῖς τίτθαις μυθολογουμένοις, προσέχουσί τε καὶ ἥδονται ἀπὸ τῆς τοιαύτης δόξης. ὡς καὶ παρ᾽ ἡμῶν ἀκουσόμενοί τι τοιοῦτον, οἷα Αἴσωπος ἔλεγεν, ἢ ὁποῖον Σωκράτης, ἢ ὁποῖα Διογένης, προσίασι καὶ ἐνοχλοῦσι, καὶ οὐ δύνανται ἀπέχεσθαι, ὃν ἂν ἴδωσιν ἐν τούτῳ τῷ σχή-C ματι οὐ μᾶλλον, ἢ τὰ ὄρνεα ὅταν ἴδωσι γλαῦκα, ἐφ᾽ ᾧ καὶ ξυνετίθει λόγον Αἴσωπος τοιοῦτον· ὡς τὰ ὄρνεα ξυνῆλθε πρὸς τὴν γλαῦκα, καὶ ἐδεῖτο τῆς μὲν ἀπὸ τῶν οἰκοδομημάτων ὀπῆς ἀπανίστασθαι, πρὸς δὲ τὰ δένδρα τὴν καλιὰν, ὥσπερ καὶ αὐτὰ καὶ τοῖς τούτων μεταπήγνυσθαι κλάδας, ἀφ᾽ ὧν καὶ ᾄδειν ἐστὶν εὐσημότερον· καὶ δὴ καὶ πρὸς δρῦν ἄρτι ταυτηνὶ φυομένην, ἐπειδὰν πρὸς ὥραν ἀφίκηται, ἑτοίμως ἔχειν ἱζάνειν, καὶ τῆς χλωρᾶς κόμης D ἀπολαύεσθαι. ἀλλ᾽ οὖν τὴν γε γλαῦκα, μὴ τοῦτο τοῖς ὀρνέοις ποιεῖν παραινεῖν, μηδὲ φυτοῦ βλάστῃ ἐφήδεσθαι ἰξὸν πεφυκότος, φέρειν τισὶν ὄλεθρον. τὰ δὲ μήτε τῆς ξυμβουλῆς ἀποδέχεσθαι τὴν γλαῦκα, τοὐναντίον δὲ ἔχαιρε τῇ δρυῒ φυομένῃ· ἐπειδὴ δὲ ἱκανὴ ἦν, καθίσαντα ἐπ᾽ αὐτὴν, ᾖδε. γενομένου δὲ τοῦ ἰξοῦ, ῥαδίως ἤδη ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἁλισκόμενα, μετενόουν, καὶ τὴν γλαῦκα ἐθαύμαζον ἐπὶ τῇ ξυμβουλῇ. καὶ νῦν ἔτι οὕτως ἔχουσιν, ὡς δεινῆς καὶ σοφῆς οὔσης αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐθέλουσι πλησιάζειν, ἡγούμενα

ἀγαθόν τι ἀπολαύειν τῆς ξυνουσίας. ἔπειτα, οἶμαι, παρέσιασι, μάτην ἐπὶ κακῷ. ἡ μὲν γὰρ ἀρχαία γλαὺξ, τῷ ὄντι φρονίμη τε ἦν, καὶ ξυμβουλεύειν ἐδύνατο· αἱ δὲ νῦν μόνον τὰ πτερὰ ἔχουσιν ἐκείνης, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὸ ῥάμφος· τὰ δὲ ἄλλα ἀφρονέστεραί εἰσι τῶν ἄλλων ὀρνέων. οὐκοῦν οὐδὲ ἑαυτὰς δύνανται οὐδὲν ὠφελεῖν· οὐ γὰρ ἂν παρὰ τοῖς ὀρνιθοθήραις ἐτρέφοντο, δεδεμέναι καὶ δουλεύουσαι. καὶ ἡμῶν ἕκαστος, τὴν μὲν στολὴν ἔχει τὴν Σωκράτους καὶ Διογένους· τὸ δὲ φρονεῖν, πολλοῦ δέομεν ὅμοιον εἶναι τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις, ἢ ζῆν ὁμοίως αὐτοῖς, ἢ λόγους τοιούτους διαλέγεσθαι. τοιγάρτοι, οὐδὲν ἄλλο, ἢ βλεπόμενοι, ὥσπερεὶ γλαῦκες, ὄχλον πολὺν ξυνάγομεν, τῷ ὄντι ὀρνέων, αὐτοί τε ὄντες ἠλίθιοι, καὶ ὑφ' ἑτέρων τοιούτων ἐνοχλούμενοι.

A commodi aliquid ex familiaritate reportaturas. At accedunt fruſtra, accepto malo. Antiqua ſanè noctua verè prudens erat, conſiliúmque dare poterat: quæ autem nunc ſunt noctuæ, alas tantum illius habent, & oculos, roſtrúmque, cætera verò imprudentiores ſunt aliis auibus. Quare neque ſemetipſis poſſunt prodeſſe. Neque enim apud aucupes alerentur, vinctæ atque ſeruæ. Ita etiam noſtrum quiſque veſtem quidem habet Socratis
B atque Diogenis: verum vt prudentia pares ſimus illis viris, multum nobis deeſt: vel vt ſimiliter viuamus, ſermonéſque diſſeramus æquales. Proinde nihil aliud quàm conſpecti tãquam noctuæ, turbam magnam congregamus verè auium: quũ ipſi ſimus ſtolidi, atque aliis huiuſmodi nobis exhibeatur negocium.

ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ. ογ'.

DE FIDE. LXXIII.

Ἆρά γε τὸ πιστεύεσθαι τοῖς πιστευομένοις ἀγαθόν ἐστι· καὶ τοιοῦτον, οἷον τὸ πλουτεῖν, καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ τιμᾶσθαι· τοῖς τιμωμένοις, καὶ ὑγιαίνουσι καὶ πλουτοῦσιν αὐτοῖς ἐκείνοις τινὰ φέρειν ὠφέλειαν. λέγω δὲ, οἷον εἴ τις δημοσίᾳ τύχοι πιστευόμενος ὑπὸ τῆς αὑτοῦ πόλεως, ἢ ἑτέρας, στρατείαν ἢ χρήματα, ἢ τείχη· καθάπερ ἤδη πολλοὶ τὰ τοιαῦτα ἐπετράπησαν· οἱ δὲ καὶ αὐτὰς τὰς πόλεις, μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν, εἰρήνης τε οὔσης, καὶ πολέμου καταλαβόντος ἐνίοτε. καὶ νὴ Δία, εἴ τις ἀπ' ἀνδρὸς βασιλέως ἢ τυράννου πιστεύοιτο χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ ναῦς, ἢ ὅπλα, ἢ ἀκρόπολιν, ἢ ξύμπασαν τὴν ἀρχήν· ὥσπερ Λεπτίνης μὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πολλάκις Συρακούσας παρέλαβε· Φίλιστος δὲ παρὰ τοῦ νεωτέρου Διονυσίου· Μάγοι δὲ παρὰ Καμβύσου τὰ Περσῶν βασίλεια, ὅτε εἰς Αἴγυπτον ἐστρατεύετο. παρὰ δὲ Δαρείου Μιθράνης τὴν Σάρδεων ἀκρόπολιν· Περσεὺς δὲ παρὰ Ἀντιγόνου τὸν Ἀκροκόρινθον·

C VTRVM ergo credere prodeſt iis quibus creditur: atque eiuſmodi eſt, quale diteſcere, & beneualere, atque honorari: quæ honoratis & bene valentibus atque diteſcentibus ipſis, aliquam adferunt vtilitatem? De hoc autem dico, vt ſi cui à ſua vel alia ciuitate credatur exercitus, aut pecuniæ, aut mœnia, ſicuti iam compluribus talia ſunt commiſſa, non-
D nullis autem & ipſæ ciuitates cum pueris & mulieribus, tam in pace quàm bello interdum ingruente. Atque herclè, ſi cui à rege aut tyranno credatur aurum aut argentum, aut naues, aut arma, aut arua, aut totum imperium: quemadmodum Leptines quidem à fratre ſæpius accepit Syracuſas. Philiſtus autẽ à iuniore Dionyſio; Magi autem à Cambyſe Perſarũ regalia, quando in Aegyptum cum exercitu profectus eſt: à Dario verò Mithranes Sardenſium accepit arcem, Perſeus quoque ab Antigono Acrocorinthum:

longè autem ante hoſce, Atreus ab Euryſtheo acceperat Argos, quando Euryſtheus exercitũ contra Athenas duxit, quũ Atheniẽſes tradere nollent Herculis filios. Filius quoq; eius Agamẽnõ quãdo ad Troiã nauigabat, muſico homini crediderat vxorẽ atq; domũ. Hoſcene omnes quib. creditũ eſt, dicere debemus boni quid à fide ipſe reportaſſe, ſimiliterq; eos quib. à priuatis crediti ſunt vxores & liberi, aut totę facultates: quẽadmodũ opinor multi tutores & curatores relinquũt, partim peregrinationẽ ſuſcipiẽtes, partim morientes: alij autem depoſita dant abſq; teſtibus, nihil metuentes ne ſibi auferantur: nonnulli legibus interdicentibus, ne relinquant hæredes quos ipſi velint, alios relinquunt, cum mandatis, vt pecunias reſtituant ipſorum neceſſariis? His ne ergo omnibus dicere debemus rem prodeſſe, opinionémque quam de illis habent qui ſua illis committũt: maximè vero poſtremis, quibus inique videtur credi: an è diuerſo, talem rem eſſe difficilem, multorũque negociorum atque curarum cauſam, nonnunquam & periculorum maximorum. Licet autem hæc ſtatim conſiderare in iis qui maximi habentur. Hi enim neceſſario ſua ipſorum negligunt, & pecunias & liberos, atque rebus attendũt publicis, atque toti in iis ſunt: & frequenter a ciuitatum inſidiatoribus aut hoſtibus, aut ciuibus quibuſdam, perduntur, frequenter etiam ab ipſis ciuitatibus, inique accuſati. Hi enim facultatibus ſunt ſpoliati, illis autem contigit vt & probra nanciſcerentur, furti condemnati, alij eiecti ſunt ex patria, alij denique & interfecti ſunt. Quemadmodum dicunt Periclem quidem furti condemnatum apud Athenienſes, qui honeſtiſſimè atque optime præfuerat ciuitati, Themiſtoclem autem eiectum vt proditorem, qui eos acceperat, ne ſolum quidem patriæ habitare valentes, ſed ipſis hoſtibus cõcedentes ciuitatem atque templa, & non modo hæc

A πολὺ δὲ τούτων πρότερον, Ἀτρεὺς παρ' Εὐρυσθέως τὸ Ἄργος, ὅτε Εὐρυσθεὺς ἐπ' Ἀθήνας ἐστρατεύετο, οὐκ ἐκδιδόντων τῶν Ἀθηναίων τοὺς Ἡρακλέους παῖδας. ὁ δὲ ὑὸς αὐτοῦ ὁ Ἀγαμέμνων, ἡνίκα ἐπὶ Τροίαν ἔπλει, μουσικῷ ἀνδρὶ ἐπίστευσε τὴν γυναῖκα, καὶ τὴν οἰκίαν. τούτους ἅπαντας, φῶμεν τοὺς πιστευομένους, ἀγαθόν τι ἀπολαύειν αὐτοὺς τῆς πίστεως, καὶ αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν πιστευομένους, ἢ γυναῖκας, ἢ παῖδας ἢ τὴν οὐσίαν· καθάπερ, οἱ μὲν, πολλοὶ ἐπιτρόπους
B καὶ κηδεμόνας καταλείπουσιν, οἱ μὲν, ἀποδημοῦντες, οἱ δὲ ἀποθνήσκοντες· οἱ δὲ παρακαταθήκας διδόασιν ἄνευ μαρτύρων, οὐ δεδιότες μὴ ἀφαιρεθῶσιν· ἔνιοι δὲ τῶν νόμων ἀπαγορευόντων, μὴ καταλιπεῖν κληρονόμους οὓς αὐτοὶ βούλονται, ἑτέρους καταλείπουσιν, ἐντειλάμενοι τὰ χρήματα ἀποδοῦναι τοῖς αὐτῶν ἐπιτηδείοις. τούτοις δὴ πᾶσι λυσιτελεῖν φῶμεν τὸ πρᾶγμα. καὶ τὴν δόξαν ἣν ἔχοντες περὶ αὐτῶν, ἐπιτρέπουσιν αὐτοῖς οἱ τὰ σφέτερα ἐπιτρέποντες· μάλι-
C στα δὴ τοῖς τελευταίοις, τοῖς παρανόμως πιστεύεσθαι δοκοῦσιν· ἢ τοὐναντίον χαλεπὸν εἶναι τὸ τοιοῦτον, καὶ πολλῆς ἀσχολίας καὶ φροντίδος αἴτιον, ἐνίοτε μὲν κινδύνων τῶν μεγίστων. ἔξεστι δὲ σκοπεῖν εὐθύς, ἀπὸ τῶν δοκούντων εἶναι μεγίστων· οὗτοι γὰρ τῶν μὲν ἰδίων, ἐξ ἀνάγκης ἀμελοῦσι, καὶ χρημάτων, καὶ τέκνων, προσέχουσι δὲ τοῖς κοινοῖς, καὶ ἐπὶ τούτων εἰσί· καὶ πολλάκις μὲν ὑπὸ τῶν ἐπιβουλευόντων ταῖς πόλεσιν, ἢ πολεμίων, ἢ πολιτῶν τινων, ἀπόλλυνται· πολ-
D λάκις δὲ ὑπ' αὐτῶν τῶν πόλεων, ἀδίκως διαβληθέντες. οἱ μὲν γὰρ οὐσίας ἀφῃρέθησαν, τοῖς δὲ καὶ ὀνείδη συνέβη κτήσασθαι, καταδικασθεῖσι κλοπῆς· οἱ δὲ ἐξέπεσον ἐκ τῶν πατρίδων, οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον. ὥσπερ οὖν λέγουσι Περικλέα μὲν ἁλῶναι κλοπῆς παρ' Ἀθηναίοις, τὸν κάλλιστα καὶ ἄριστα προστάντα τῆς πόλεως· Θεμιστοκλέα δὲ ἐκπεσεῖν ὥσπερ προδιδόντα, ὃς παραλαβὼν αὐτούς, οὐ δυναμένους τοὔδαφος τῆς πατρίδος οἰκεῖν, ἀλλ' ἀποχωρήσαντας τοῖς πολεμίοις αὐτοῦ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν ἱερῶν· οὐ μόνον ταῦτα

ἀπέδωκεν, ἀλλ' ἔτι καὶ τῶν Ἑλλήνων ἡ- A
γεμόνας ἐποίησεν, ἀφελόμενος Λακεδαι-
μονίους, ἐξ ἀρχῆς ἔχοντας τὴν τιμὴν
ταύτην. Μιλτιάδης δὲ ὁ πρῶτος οἰκή-
σας τοὺς βαρβάρους μετὰ μόνων τῶν πο-
λιτῶν, καὶ τὸ Περσῶν φρόνημα, καθε-
γ. ἁπάντων ἀνθρώπων ιφ. λὼν ὃ πρότερον εἶχον, ὡς ἁπάντων κρείτ-
τους ὄντες· ἐκεῖ μετ' οὐ πολὺν χρόνον εἰς
τὸ δεσμωτήριον ὑπ' αὐτῶν ἐνέπεσε· καὶ
προσέτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κίμων, ἄτιμος ἦν ἂν
τὸν ἅπαντα χρόνον, εἰ μὴ τὴν ἀδελφὴν
Ἐλπινίκην, ἐξέδωκεν ἀνδρὶ ταπεινῷ, καὶ B
χρήματα ἔχοντι, ὃς ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ζη-
μίαν κατέβαλε τὰ πεντήκοντα τάλαντα.
καίτοι Κίμων ὕστερον Ἀθηναίοις Κύπρον
ἐκτήσατο, καὶ πεζῇ ἅμα, καὶ ναυσὶν, ἐνί-
κησε τοὺς βαρβάρους περὶ Παμφυλίαν·
ἀλλ' ὅμως τὸν τοιοῦτον αὐτὸν ὄντα, καὶ τοιού-
του πατρὸς, εἰ μὴ χρημάτων εὐπόρησεν, ἄτι-
μον εἶναι ἐν τῇ πόλει. Φωκίωνα δὲ ὕστερον,
τὸν ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη βιώσαντα, τού-
των δὲ τὰ πλείω στρατηγήσαντα, καὶ
τὴν πόλιν διαφυλάξαντα ἐν τοῖς χα- C
λεπωτάτοις καιροῖς, καὶ χρηστὸν ὑπ' αὐ-
τῶν ἐκείνων ὀνομασθέντα τοῦτον, οὐκ ἤρ-
κεσεν αὐτοῖς ἀποκτεῖναι μόνον, ἀλλ' οὐδὲ
νεκρὸν εἰάσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἀλλ' ὑπὲρ
τοὺς ὅρους ἐξέβαλον. Νικίας δὲ ὁ Νικη-
ράτου, διὰ τὸ πιστεύεσθαι ὑπὸ τῶν πο-
λιτῶν, ἐπιστάμενος τὴν ἐν Σικελίᾳ στρα-
τείαν οἵα ἔσοιτο, καὶ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ τῷ
λογίζεσθαι, ὅμως ἠναγκάσθη στρατεύ-
σασθαι, νοσῶν διὰ τὴν πίστιν ταύτην.
καὶ εἰ μὲν ἀποβαλὼν τὴν στρατιὰν, ἢ μέ- D
ρος αὐτῆς, αὐτὸς γοῦν ἐσώθη· δηλονό-
τι οἴκοι ἀφικόμενος ἀπολώλει ἄν. ἐπεὶ
δὲ τοῦτο εἰδὼς προσελιπάρει πάντα τρό-
πον, ληφθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων, τοῦτο
ἔπαθε. καὶ ταῦτα ἐμοὶ περὶ μιᾶς εἴρηται
πόλεως, καὶ τῶν ἐν μιᾷ πόλει πολι-
τευομένων· οὐδὲ τούτων ἁπάντων. τοὺς
δὲ παρὰ τοῖς τυράννοις δοκοῦντας πιστοὺς,
εἰ ἐπεξίοιμι, οἵων δὴ τετυχήκασι, πολ-
λῶν ἂν ἴσως μοι δέησαι ἡμε-
ρῶν. χαίρειν γὰρ τὸ γεγηθέναι ἐκείνους
ἀδύνατόν ἐστιν. οἱ μὲν γὰρ ἂν παρέχωσι

A *reſtituerat, ſed etiam inſuper Græciæ fe-
cerat principes, principatu à Lacedæmo-
niis ablato, qui antea hoc honoris poſſe-
derant. Miltiades verò, qui primus ſolis
adiutus ciuium copiis barbaros vicerat,
Perſarúmque quam habuerant arrogã-
tiã, quaſi omnibus eſſent meliores, deſtru-
xerat: is non multo poſt ab ipſis in carce-
rem coniectus eſt. Atque inſuper etiam fi-
lius eius Cimon ignominioſus fuiſſet per-
petuo, niſi ſororem Elpinicen nuptum de-*
B *diſſet homini humili ſed pecunioſo, qui
pro eo mulctam ſoluit, quinquaginta
nempe talenta. Quanquam Cimon po-
ſtea Athenienſibus Cyprum acquiſiuit,
& pedeſtribus ſimul copiis & nauibus
barbaros circa Pamphyliam ſuperauit:
attamen licet talis vir eſſet, & tali natus
parente, niſi pecunias nactus eſſet, igno-
minioſus mãſiſſet in ciuitate. Phocionem
autem ſupra octoginta annos natum,
quum horũ multis exercitibus præfuiſſet,*
C *ciuitatémque cuſtodiuiſſet in difficilimis
temporibus, atque ab illis ipſis appellatus
eſſet benignus, non ſatis putarunt tantum
interficere, ſed neque mortuũ permiſerunt
iacere in Attica, ſed extra terminos eie-
cerũt. Nicias quoque ille Nicerati filius,
eo quòd ipſi crederetur à ciuibus, tametſi
noſſet qualis futura eſſet expeditio in
Sicilia, & à Deo, & quòd ipſe expen-
deret, tamen coactus eſt eam ob fidem
ſuſcipere expeditionem ægrotans. Atque*
D *amiſſo exercitu, aut eius parte, ſaluus
euaſit: qui ſi domum eſſet reuerſus, haud
dubiè periiſſet. Quia autem hoc nouerat,
omni modo in bello perſeuerare cõtẽdit:
captúſque ab hoſtibus, id ipſum paſſus
eſt. Et hæc mihi de vna dicta ſunt ciuita-
te, déque iis qui vna in ciuitate rempubli-
cam geſſere: neque de iis tamen omnibus
ſi autem eos recitare velim, qui apud ty-
rannos fideles habiti ſunt, qualíque vſi
ſint ſorte, multis fortaſſe mihi planè die-
bus opus foret. Verè enim vt gauiſi ſint
illi, impoſſibile eſt. Hi enim ſi præbeant*

A aduerſum ſeſe accuſationem, tanquam crimen admiſerint, propterea pereunt, nullámque licet nanciſci veniam: illi vero ſi ſtrenui appareant viri, quique credita cuſtodire queant, ſtatim quidem aliquem nanciſcuntur honorem: at nō multo poſt ob inuidiam aut ſuſpicionē pereunt. Non enim monarchis vtile eſſe videtur, quenquam bonum virum verſari apud ipſos, quique videatur magni fieri apud multitudinem. Porro quæ creduntur à priuatis, minora quidem pericula fortaſſe habent, B quia & negocia ſunt minora: occupationes autem ſexcentas atque labores, atque ſæpius nulla penitus gratia comitatur. Frequenter etiam contingit, vt ab ipſis quibus benefecerunt, accuſentur quòd non iuſtè neque ſyncerè omnia reſtituerint. Quam verò ob cauſam hæc ego recitaui? Non ſanè te admonens, aut adhortans, ne fidelis ſis. Multo enim eſſem Zetho peior, ſi ob talia quempiam obiurgare: vt ille obiurgauit fratrem, non C philoſophi debere putans, neque muſicæ operam impēdere, omiſſa rerum propriarum cura, dixítque eum abſurdam atque inutilem introducere muſicam: quemadmodum & te quis dicere queat huiuſmodi inſtituiſſe actionem, non ocioſam quidem, neque vllo modo vinoſam, attamen quæ pecuniarum propriarum non magnam fortaſſe curam gerat: atque hercle illum dicat verſum,

Ob quæ licebit incolere vacuas domos. D

A κατ' αὐτῶν αἰτίαν, ὡς ἀδικήσαντες, διὰ τοῦτο ἀπόλλυνται, καὶ οὐκ ἔστιν οὐδεμιᾶς συγγνώμης τυχεῖν· οἱ δ' ἄνδρες ἀγαθοὶ φανέντες, καὶ διαφυλάττειν δυνάμενοι τὰ πιστευθέντα, παραχρῆμα μὲν τιμῆς τινὸς ἔτυχον· μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀπόλλυνται φθονούμενοι καὶ ὑποπτευόμενοι. οὐ γὰρ δοκεῖ λυσιτελεῖν τοῖς μονάρχοις, οὐδένα ἄνδρα ἀγαθὸν εἶναι παρ' αὐτοῖς, οὐδ' εὐδοκιμοῦντα φαίνεσθαι παρὰ τῷ πλήθει. αἱ δὲ παρὰ τῶν ἰδιωτῶν πίστεις, κινδύνους μὲν B ἥττους ἴσως ἔχουσιν, ὅτι καὶ τὰ πράγματα, ἐλάττω ἐστίν· ἀσχολίαν δὲ μυρίαν, καὶ πόνους, καὶ πολλάκις, οὐδὲ χάρις, οὐδ' ἡτισοῦν συνέπεται. πολλάκις δὲ συμβαίνει παρ' αὐτῶν τῶν εὖ παθόντων αἰτίαν ἔχειν, ὡς οὐ δικαίως, οὐδὲ καθαρῶς ἅπαντα ἀποδόντων. τί δὴ βουλόμενος ταῦτα ἐγὼ διῆλθον; οὐ γὰρ δὴ νουθετῶν σε τοιαύτην νουθεσίαν, οὐδὲ ἀποτρέπων τοῦ πιστὸν εἶναι. πολὺ γὰρ ἂν εἴην τοῦ Ζήθου φαυλότερος, τοιαῦτα ἐπιτιμῶν· ὡς ἐκεῖνος ἐνουθέτει C τὸν ἀδελφὸν, οὐκ ἀξιῶν φιλοσοφεῖν αὐτὸν, οὐδὲ περὶ μουσικὴν διατρίβειν, ἐάσαντα τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν· ἔφη δὲ αὐτὸν ἄτοπόν τινα, καὶ ἀσύμφορον μοῦσαν εἰσάγειν. ὥσπερ ἂν, τυχὸν εἴποι τις, καὶ σὲ τοιαύτην προῃρῆσθαι πρᾶξιν, οὐκ ἀργὸν, οὐδὲ φίλοινον οὐδαμῶς, χρημάτων μέν τοι τῶν αὑτοῦ, ἀτημελῆ ἴσως· καὶ νὴ Δία λέγοι ἂν, καὶ τόδε τὸ ἔπος·

Ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις;

DE INCREDVLITATE. Oratio LXXIIII.

SCISNE quoſdam damnū accepiſſe ab inimicis? Prorſus. Quid verò ab his qui dicūtur amici, & familiaribus, aut etiam à cognatis quibuſdam: nonnullos quoque à proximis fratribus, aut filiis,

ΠΕΡΙ ΑΠΙΣΤΙΑΣ. λόγος οδ'.

ΕΠΙΣΤΑΣΑΙ τινὰς ἤδη βλαβέντας ὑπὸ ἐχθρῶν; πῶς γὰρ οὔ. τί δὲ ὑπὸ τῶν καλουμένων φίλων, καὶ συνήθων, ἢ καὶ ὑπὸ τῶν συγγενῶν τινῶν· ἐνίους δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἔγγιστα ἀδελφῶν, ἢ υἱῶν

χ. ἢ παρ' αὐθρώπων; καὶ * πατέρων; ἔγωγε πολλούς. τίς οὖν ἡ αἰτία, δι' ἣν οὐ μόνον οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ λεγόμενοι φίλοι ἀλλήλους καὶ νὴ Δία, πολλοὶ καὶ τῶν οὕτως ἀναγκαίων; δῆλον, ὡς ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων, ὑφ' ἧς ἕκαστος, οἶμαι, καὶ αὐτὸς ἐστὶ βλαβερὸς αὑτῷ. πάντας ἄρα δεῖ τοὺς φίλους, ἐπίσης φυλάττεσθαι, καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲν μᾶλλον, ἢ ἂν φίλος ἢ συνήθης, ἢ πρὸς αἵματος εἶναι δοκῇ. πάντας ὡς ὁ λόγος ἐστὶ φησίν. οὐκοῦν ὀρθῶς ἔγραψεν, ὁ τοῦτο γράψας τὸ ἔπος.

Νᾶφε καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν ἄρθρα
ταῦτα τῶν φρενῶν.

ἴσως ὀρθῶς. καὶ μὴν ἐστὶν ὁ ποιητὴς οὐ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ταῦτα ὑποτιθέμενος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς νομιζομένους φίλους. οὐδὲ ὑφ' ὧν τις μισούμενος ἐπίσταται, τούτοις ἂν ἐξουσίαν δῷ *καθ' αὑτοῦ. πῶς ἂν οὖν
χ. δῴη διακελεύοιτο ἀπιστεῖν, οἷς μηδὲ πιστεύει; φέρε τοίνυν κἀκεῖνο ἴδωμεν· ὑπὸ τίνων πλείους ἀπολώλασι, πότερον ὑπὸ τῶν ὁμολογουμένων ἐχθρῶν, ἢ τοὐναντίον ὑπὸ τῶν προσποιουμένων εἶναι φίλων; ἐγὼ μὲν γὰρ ὁρῶ, καὶ τῶν πόλεων τῶν ἁλουσῶν, πλείονας ὑπὸ τῶν προδοτῶν ἀπολλυμένας, ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων εἰλημμένας κατὰ κράτος· καὶ τῶν ἀνθρώπων πλείους τῷ πάντι τοῖς φίλοις καὶ τοῖς συνήθεσιν ἐγκαλοῦντας τῶν αἰτιωμένων τοὺς ἐχθροὺς ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς. ἔτι δὲ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους ἅπασι, τείχη, καὶ φρούρια κατεσκευασμένα, καὶ τούτων ἐνίοτε πολλῶν ἐτῶν μηδεμίαν χρείαν γενομένην· πρὸς δὲ τοὺς συμπολιτευομένους, καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἱερῶν, καὶ θυσιῶν, καὶ γάμων, καὶ φιλέτας ὄντας ἀλλήλων, καὶ δημότας, καὶ συγγενεῖς, τὰ δικαστήρια καὶ τοὺς νόμους, καὶ τὰ ἀρχεῖα. καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδέποτε ἠρεμεῖ. μεσταὶ γοῦν αἱ πόλεις αἰεὶ κατηγορούντων, ἀπολογουμένων, δικαζόντων, δικαζομένων· καὶ οὔτε ἐν ταῖς ἱερομηνίαις, ἢ ταῖς σπονδαῖς ἀλλήλων ἀπέχεσθαι δύνανται. τίθενται οὖν ἑτέρους νόμους ὑπὲρ τῶν ἀδικημάτων τῶν ἐν ταῖς ἑορταῖς, καὶ τούτοις

A *aut patribus? Multos equidē ſcio. Quid igitur cauſæ, quòd non ſolum inimici inimicos iniuria afficiant, ſed etiam qui dicuntur amici inter ſe, atque hi non pauci, atque inter adeo neceſſarios? Perſpicuum, quòd hominum malicia in cauſa eſt, ex qua quiſque, opinor, & ipſe maximus eſt ſibi. Ab omnibus ergo oportet amicis æqualiter metuere: neque ideo cuipiam plus credere, quòd quis amicus aut familiaris aut conſanguineus videatur? Ab*
B *omnibus, iuxta hunc ſanè ſermonem. Rectè proinde ſcripſit, qui hos verſus* Simonid.
ſcripſit.

Sobrius eſto & memento diffidere,
hi ſunt artus ſapientiæ. *

Rectè fortaſſe. Quinetiam hic poëta non loquitur de inimicis, ſed de iis qui cenſentur amici. Neque enim quiſpiam iis contra ſe dederit nocendi facultatem, quos ſibi norit eſſe inimicos. Quomodo ergo præciperet non credere iis, quibus nemo
C *credit? Age verò & illud videamus, à quibus nam plures perierint: an à confeſſis inimicis, an è diuerſo à ſimulatis amicis? Ego enim video, ex captis ciuitatibus plures à proditoribus perditas, quàm vi captas ab hoſtibus: atque hominum plures omnino aduerſum amicos atque familiares conqueri, quàm accuſare inimicos, propter calamitates. Præterea aduerſus hoſtes omnibus ſunt mœnia & propugnacula comparata, atque horum in-*
D *terdum multis annis nullus eſt vſus: aduerſus autem eadem verſantes in republica, & eorundem participes templorū, ſacrificiorum atque nuptiarum, quique inter ſe ſunt tribules & populares atque cognati, iudicia atque fora, legéſque & prętoria & ſimilia loca nunquam quieſcunt. Mixtæ igitur ſemper ſunt ciuitates accuſantibus & defendentibus, iudicantibus & indicatis: & neque in menſium feriis, neque fœderibus, à mutua læſione abſtinere poſſunt. Alias igitur leges ponunt de iniuriis in feriis commiſsis, eáſque ſacras*

ſacras vocant, quaſi nomen prodeſſe poſſit. At malitiæ bellum continuum eſt omnibus aduerſus omnes, abſque fœdere & denunciatione: maximè vero, cõtinuatur propinquis contra ſe mutuò. Quiſquis ergo in pace vitam vult agere, cúmque ſecuritate quadam, eum vitare oportet hominum commercia & ſocietates: noſſéque hominum naturam promptam eſſe ad communicandum aliquid malitiæ, neque credere cuiquã, etiamſi millies ſe amicum eſſe dicat. Neque enim apud eos eſt ſolidi & veri quicquam: ſed quem præ cunctis honorauerint, habuerintq; vel vita ipſa (ſi ita cõtingat) chariorem, paulo poſt pro inimiciſſimo cẽſent, ſæpiúſq; ne à corpore quidẽ illorum abſtinent. Amator igitur amatũ occidit, propter nimium (vt putat) amorẽ, exacerbatus ex leui cauſa. Alij ſemetipſos occidũt, partim quidẽ inuiti ob incontinentiã: partim vero ſponte, quũ nihil illis abſurdi vitã perturbet, prę ter ſuam in animis prauitatẽ. Alia enim nocumẽta quæ ſibi quiſque infert, manifeſtũ eſt recitari non poſſe. Quæ igitur, fides, aut quæ ſecuritas cũ hominib. huiuſmodi? Aut quomodo me diligeret, qui neq; ſeipſum diligit? Quod enim ad Atheniẽſes dictũ eſt, quãdo extremis preſſi calamitatibus, aliquid orabant de Samo: bene etiam ad eos diceretur, qui cum pernicioſis amicitiã ineunt. Qui ipſe ſeſe non amat: quomodo alium amabit, aut hoſpitem, aut filium, aut fratrem? Quid igitur faciendum, quum quis ſe amicè inſinuat, pérque omnia ſacra iurat, & tantum non diſſecare ſe ſit paratus? Hi quidem iam audiendi ſunt neceſſario, atque herclè etiam iis annuendum: at ſciendum interea perſpicuè, nihil eorum eſſe ſolidum. Electra Oreſtem videns lachrymantem, ipſíque adductum, aliquando quidem ei remiſſionem furoris obtigiſſe putabat: vt verò illi vſquequaque crederet, longè ab erat. Quum vidiſſet igitur eũ paulo poſt commoueri, dicebat:

A ἱεροὺς καλοῦσιν, ὥσπερ τὸ ὄνομα ὠφελοῦν. ὁ γὰρ τῆς κακίας ἔπαινος, διηνεκὴς ἅπασι πρὸς ἅπαντας, ἄσπονδος ὢν καὶ ἀκήρυκτος. μάλιστα δὲ οὗτος συνεχὴς τοῖς ἐγγὺς πρὸς ἀλλήλους. τὸν μὲν οὖν ἐν εἰρήνῃ βουλόμενον βιοῦν, καὶ μετ' ἀσφαλείας τινός, εὐλαβεῖσθαι δεῖ τὴν πρὸς ἀνθρώπους κοινωνίαν, καὶ τὴν φύσιν ἐπίστασθαι τῶν πολλῶν ἑτοίμην οὖσαν πρὸς τὸ μεταδοῦναι κακίας τινός, καὶ μηδὲ ἂν μυριάκις λέγῃ φίλος εἶναι, πιστεύειν. οὐ γάρ ἐστι παρ'

B αὐτοῖς βέβαιον οὐδέν, οὔτε ἀληθές· ἀλλ' ὃν ἂν ἀπάντων περιτιμῶσιν, ἢ δὴ καὶ τοῦ ζῆν· ἐὰν οὕτω τύχῃ, μετὰ μικρὸν ἔχθιστον νομίζουσι, καὶ οὐδὲ τοῦ σώματος ἀπέχονται πολλάκις. ὁ γοῦν ἐραστὴς τὸν ἐρώμενον ἀποσφάττει, διὰ τὸ λίαν φιλεῖν, ὡς οἴεται, παροξυνθεὶς ἐκ τῆς τυχούσης αἰτίας. ἕτεροι δὲ αὑτοὺς ἀποκτιννύουσιν, οἱ μὲν ἄκοντες, δι' ἀκρασίαν· οἱ δὲ ἑκόντες, μηδενὸς ὄντος αὐτοῖς ἀτόπου κατὰ τὸν βίον, ἢ τῆς ἐν αὑτοῖς μοχθηρίας. τὰς μὲν γὰρ ἄλλας βλάβας, τὰς

C εἰς ἑαυτὸν ἑκάστου, δῆλον ὡς οὐκ ἐπεξελθεῖν ἐστί. ποία δὴ πίστις πρὸς τοὺς τοιούτους, ἢ τίς ἀσφάλεια; ἢ πῶς δὴ ἐμὲ ἀγαπήσειεν, ὁ μηδὲ αὑτὸν ἀγαπῶν; τὸ γὰρ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ῥηθέν, ὅτε ἐν ἐσχάτοις ὄντες ἠξίουν τι περὶ Σάμου. καλῶς ἂν οἶμαι λεχθείη πρὸς τοὺς φιλίαν προσφερομένους τῶν φαύλων· ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐ φιλεῖ, πῶς ἄλλον φιλεῖ, ἢ ξένον, ἢ τέκνον, ἢ ἀδελφόν; τί οὖν ὅταν μέν τις φιλοφρονῆται, καὶ καθ' ἱερῶν ὀμνύῃ, καὶ μονονοῦ κα-

D τατέμνειν αὑτὸν ᾖ πρόθυμος; ἀκούειν μὲν ἤδη τούτων ἐξ ἀνάγκης, καὶ νὴ Δία ἴσως κατανεύειν· εἰδέναι μέντοι σαφῶς, ὅτι μηδὲν αὐτῶν ἐστιν ἰσχυρόν. Ἠλέκτρα τὸν Ὀρέστην δακρύοντα ὁρῶσα, καὶ προσαγόμενον αὐτήν, ποτὲ μὲν ᾤετο ἄνεσιν τινὰ αὐτῷ γεγονέναι. τοῦ μέν τοι παντάπασι πιστεύειν, πολὺ ἀπεῖχεν. ὁρῶσα γοῦν μετ' ὀλίγον παρακινοῦντα, φησίν·

Οἴμοι κασίγνητ', ὄμμα σὸν ταράσσεται, Ταχὺς δὲ μετέθου.

τὴν θάλασσαν οὕτως ἠρεμοῦσαν πολλάκις ἰδεῖν ἐστι, ὥστ' οἶμαι, καὶ τὸν δειλότατον καταφρονῆσαι. τί οὖν, διὰ τοῦτο πιστεύειν δεῖ, καὶ μήτε ἀγκύρας ἔχοντα, μηδὲ πηδάλιον, μήτε τἆλλα τὰ πρὸς τὴν σωτηρίαν, ἀνάγεσθαι ποτέ. ὄψει γὰρ ἄν, οὕτω τύχῃ μετ' ὀλίγον, κατερείσαντος ἀνέμου, κλύδωνα ἰσχυρόν, καὶ κύματα ἀφρόεντα, πελώρια ἶσα ὄρεσσι. κυρτὰ φαληριόωντα. καὶ τὸν νῦν σοι φαινόμενον πρᾶον, καὶ πολλὴν ἐνδεικνύμενον εὔνοιαν καὶ σπουδὴν, τῆς τυχούσης αἰτίας καταλαβούσης, ἄγριον εὑρήσεις καὶ χαλεπὸν, καὶ πᾶν ὁτιοῦν κακὸν ἕτοιμον ἐργάσασθαι. πόσα δοκεῖς τὴν Μήδειαν εὔξασθαι τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τῶν τέκνων, ἢ ποσάκις ἀγωνιάσαι νοσούντων, ἢ ποσάκις ἀντ' ἐκείνων αὐτὴν ἂν ἑλέσθαι τελευτῆν; ἀλλ' ὅμως αὐτόχειρ αὐτῶν ἐγένετο. νὴ Δία, ἐρεῖ τις, ὀργιζομένη, καὶ ζηλοτυποῦσα. τοὺς πολλοὺς δὲ οὐκ ἂν οἴῃ καὶ ζηλοτυπῆσαι; τί δαὶ φθονῆσαι; τί δαὶ ἐλπίσαι; σχεδὸν γὰρ ἀεὶ καὶ συνεχῶς ἐν τούτοις εἰσί. μὴ τοίνυν πίστευε τοῖς εὔνοιαν φάσκουσι, καὶ μηδέποτε ἐγκαταλιπεῖν τὴν πρὸς σὲ φιλίαν. ὥσπερ γὰρ αἱ τὸν ἄνεμον σημαίνουσαι ταινίαι, κατὰ τὴν στάσιν ἀεὶ τοῦ πνεύματος αἰωροῦνται, νυνὶ μὲν οὕτως, πάλιν δὲ ἐπὶ θάτερα· τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ τῶν φαύλων διάνοια πρὸς πᾶσαν φορὰν οὕτως ἔχει. τοῖς δούλοις οὐδεὶς πιστεύει συντιθεμένοις, διὰ τὸ μὴ κυρίοις ἑαυτῶν εἶναι· πολὺ μᾶλλον οὐ χρὴ προσέχειν ταῖς τούτων ὁμολογίαις. τῷ παντὶ γὰρ πλέον ἀπέχουσι τῆς ἐλευθερίας, διὰ τὴν κακίαν οἱ ἄνθρωποι. τοῖς νεωτέροις, τοσούτων ἐτῶν, νόμος οὐκ ἐᾷ συμβάλλειν ὡς ἀπίστοις οὖσιν, οὐδὲ γυναικὶ παρ' Ἀθηναίοις συναλλάττειν, πλὴν ἄχρι μεδίμνου κριθῶν, διὰ τὸ τῆς γνώμης ἀσθενές. τῶν μὲν γὰρ πάνυ νεωτέρων, οὐδὲν διαφέρουσιν οἱ φαῦλοι, μᾶλλον δὲ οὐδὲ τῶν παιδαρίων, πλὴν τῇ δυνάμει καὶ τῇ πανουργίᾳ· διὸ μᾶλλον αὐτοῖς ἀπιστεῖν ἐκείνων προσήκει.

A Turbantur oculi, frater, heu rurſus tui,
Tranſi ocyus rabiem.

Mare interdum ita tranquillum videre licet, vt & timidiſsimus, opinor, poſsit contemnere. Quid ergo? An propterea illi credendum eſt, & neque anchoras, neque clauum, neque alia ad ſalutem neceſſaria aſſumere oportebit, qui ſit ſoluturus? Videbis enim (ſi ita ſors ferat) paulo poſt incumbente vento, tempeſtatem fortem, B *& fluctus magnos, immenſóſque, montibus pares, curuos, albeſcentes. Ita quoque eum qui modo tibi viſus eſt manſuetus, magnamque præ ſe ferre erga te beneuolentiam & ſtudium, leui cauſa incidente inuenies ferum atque ſæuum, & nihil non mali facere paratum. Quoties putas Medeam Deos rogaſſe pro filiis, quotieſque quum morbis laborarent trepidaſſe, aut quoties optaſſe pro illis mori? Attamẽ ſua illos manu interfecit. At herclè dicet* C *aliquis, ira percita & Zelotypia. Vulgus autẽ Zelotypia laborare nõ putas? Quid? non inuidia? Quid? non ſpe commoueri? Semper enim ferè & aſsiduè in his ſunt. Ne credes ergo iis qui ſe dicunt eſſe beneuolos: ſeque amicitiam tecum initam nũquam relicturos. Quemadmodum enim faſciæ quæ ventum indicãt, ſemper iuxta venti ſtatũ attolluntur, nunc quidem ſic, rurſus vero in alteram partem, eo modo & malorum animus ad omnem impetum affectus eſt. Seruis nemo credit pa-* D *ciſci nolentibus, eo quòd ſui poteſtatem non habeant: multo magis non credendum eſt horum pactis. Omnino enim lõgius abſunt à libertate homines, propter maliciam. Minoribus tot annis lex non concedit contractum facere tanquam infidis: neque mulieri apud Athenienſes, niſi vſque ad ordei modium, propter conſilij infirmitatem. Atqui à valde minoribus nihil differunt mali, immo neque ab infantulis, niſi potentia & aſtucia: vnde minus his credendum eſt, quàm illis.*

Lex pro minorib. & mulier.

A *Beata res foret, ſi quemadmodum puerũ & adoleſcentem atque iuuenem ſenémque tempus facit, ita etiam prudẽtem & iuſtum fidúmque faceret. Quinetiã malis mulieribus nihilo ſunt meliores viri praui. Nam corpore differunt ab illis, nõ animo. Sicuti igitur lex eas ad nullas res maiores accedere ſinit, ſed definiuit, quò vſque conueniat: eodem opinor modo cũ vulgaribus hominibus in minimis ſocietas habenda eſt: in actionibus autem maioribus aut ſermonibus neceſſariis, aut vi-* B *tæ ſecuritate, nunquam. Etenim ſi quando à maleficiis abſtinent ob quamcunque cauſam, procliuis tamen ad naturam reditus eſt. Quemadmodũ feræ ſæpenumelo quieſcunt, ſúntque mãſuetæ dormiẽtes, aut ſaturatæ, ſuam ipſarum tamen naturã non abiecerũt: ſimiliter & illi aliquod tempus nihil nocuerunt, deinde accidente occaſione, & vſuram (aiunt) & ſortem prauitatis perſoluunt. Lacon quidam in colloquio quorundã paciſci volentiũ cum* C *ipſo, atque iubentium quamcunque vellet fidem acciperet pro amicitia: vnam eſſe fidem dixit, vt ſi nocere velint, non poſſint: omnem autem aliam fidem ſtultam eſſe, & poſtremo infirmam. Hanc vnam ab hominibus fidẽ accipere conuenit, aliã autẽ nullã. Quæ enim ex ſermonibus & familiaritate & iureiurando atque ex genere accipitur, ridicula eſt. Atreus frater erat Thyeſtis, eiuſque liberorum patruus, eos tamen occidit. Eteocles & Po-* D *lynices non ſolum fratres erant ſecundũ legem, ſed etiam ex filio & matre nati propinquiſſimis: vt ſi quid confert genus vtilitatis, hi omnium maximè ſe mutuo debuerint diligere: at tamẽ alter * alterum fidem habẽtem eiecit, priuauitque patria, atque poſt hæc mutuo ſe interfecerunt. Theſeus Hippolytũ, pater licet, & Neptuni eſſet filius, calumniis perſuaſus, occidit deuotionibus. Priamus antea felicitate præſtans, tantorúmque populorum, taliſque loci rex,*

μακάριον γὰρ ἂν ἦν, εἰ καθάπερ παῖδα, καὶ μειράκιον, καὶ νεανίσκον, καὶ πρεσβύτην, χρόνος ποιεῖ· καὶ φρόνιμον οὕτως καὶ δίκαιον, καὶ πιστόν. καὶ μὴν τῶν γυναικῶν τῶν φαύλων, οὐδὲν εἰσι βελτίους, οἱ ἄνδρες οἱ μοχθηροί. κατὰ γὰρ τὸ σῶμα διαφέρουσιν, οὐ κατὰ τὴν διάνοιαν. καθάπερ οὖν πρὸς οὐδὲν ἐκείνας ἐᾷ προσιέναι τῶν πλείονος ἀξίων ὁ νόμος, ἀλλ᾽ ὥρισται, μέχρι τινὸς προσήκει· οὕτως αὐτόν, οἶμαι, ἔστιν, καὶ τοῖς πολλοῖς μέχρι τῶν ἐλαχίστων κοινωνητέον· πράξεων δὲ μειζόνων, ἢ λόγων ἀναγκαίων, ἢ τῆς ἀσφαλείας τῆς περὶ τὸν βίον, οὐδέποτε. καὶ γὰρ εἴποτε ἀπέχονται τοῦ κακῶς ποιεῖν, δι᾽ ἥν ποτ᾽ αἰτίαν. ὥσπερ τὰ θηρία πολλάκις ἠρεμεῖ κοιμώμενα ἢ ἐμπεπλησμένα· τὴν μέντοι φύσιν οὐκ ἀποβέβληκε τὴν αὐτῶν· παραπλησίως δὴ καὶ ἐκεῖνοι χρόνον τινὰ οὐκ ἔβλαψαν· ἔπειτα συμβάσης προφάσεως, καὶ τόκον φασὶ, καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς πονηρίας ἐκτίνουσιν. ὁ Λάκων ἐν ὁμιλίαις τινῶν συντιθεμένων αὐτῷ, καὶ ἀξιούντων αὐτὸν λαμβάνειν, ἣν ἂν προαιρῆται πίστιν ὑπὲρ τῆς φιλίας, μίαν ἔφη πίστιν εἶναι τὸ ἐὰν θέλωσιν ἀδικῆσαι, μὴ δύνασθαι· τὰς δὲ λοιπὰς πάσας, εὐήθεις, καὶ τελέως ἀσθενεῖς. ταύτην μόνην παρὰ τῶν πολλῶν τὴν πίστιν δεῖ λαμβάνειν, ἑτέραν δὲ οὐδεμίαν. ἡ γὰρ ἐκ τῶν λόγων καὶ τῆς συνηθείας, καὶ τῶν ὅρκων καὶ τοῦ γένους, καταγέλαστος. ὁ Ἀτρεὺς, ἀδελφὸς ἦν τοῦ Θυέστου, καὶ τῶν παιδίων, ἃ κατέκοψεν ὁ θεῖος. ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ ὁ Πολυνείκης οὐ μόνον ἀδελφοὶ κατὰ τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ ἐξ υἱοῦ καὶ μητρὸς γεγονότες, τῶν ξυγγενεστάτων· ὥσπερ ὠφελεῖ τι τὸ γένος, οὗτοι μάλιστα ἁπάντων ἀλλήλους μᾶλλον ὤφειλον ἀγαπᾶν· ἀλλ᾽ ὁ πιστευθεὶς πρότερον τὸν πιστεύσαντα ἐξέβαλε, καὶ τῆς πατρίδος ἀπεστέρει, καὶ μετὰ ταῦτα, ἀλλήλους ἀπέκτειναν. ὁ Θησεὺς τὸν Ἱππόλυτον, πατὴρ ὢν καὶ Ποσειδῶνος υἱὸς, διαβολαῖς πεισθεὶς, ἀπέκτεινε καταρασάμενος. ὁ Πρίαμος πρότερον εὐδαιμονίᾳ διαφέρων, καὶ τοσούτων ἐθνῶν, καὶ τηλικούτου τόπου βασιλεύων,

Ὅσσον Λέσβος ἄνω μακάρων ἕδος ἐντὸς ἐέργει,
Καὶ Φρυγίη καθύπερθεν, καὶ Ἑλλήσποντος ἀπείρων.

διὰ τὸν υἱὸν καὶ τὴν ἀκρασίαν τὴν ἐκείνου, πάντων ἀθλιώτατος ἐγένετο. καὶ οὗτοι μὲν ἐπίσημοι. πόσον δὲ οἴει πλῆθος ἐν ἑκάστῃ πόλει, τῶν ἀφανῶν, καὶ δημοτικῶν, Ἀτρέων, καὶ Θυεστῶν· τῶν μὲν, καὶ ἀποκτεινόντων κρύφα, τῶν δὲ εἰς ἄλλα ἐπιβουλευόντων; B Ἀερόπας μέν γε καὶ Κλυταιμνήστρας, καὶ Σθενεβοίας, οὐδὲ εἰπεῖν ἐστιν. ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ γένους καὶ τῆς οἰκειότητος, τοιαῦτα. τὰ δὲ τῶν ὅρκων, ὁ Πάνδαρος ὤμοσε τῷ Μενελάῳ, ὥσπερ καὶ οἱ λοιποὶ Τρῶες· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἔτρωσεν αὐτόν. Τισσαφέρνης δὲ οὐκ ὤμοσε μὲν τοῖς περὶ Κλέαρχον; τί δαὶ ὁ βασιλεύς; οὐχὶ καὶ τοὺς βασιλείους θεούς, καὶ τὴν δεξιὰν ἀπέστειλε. Φίλιππος δὲ ὁ Μακεδών, οὐ διετέλει καθάπερ ἄλλο τι C τῶν εἰς τὸν πόλεμον εὐχρήστων, καὶ τὴν ἐπιορκίαν παρεσκευασμένος· καὶ δυσὶ τούτοις τὰς πόλεις αἱρῶν, τῷ παρασπονδεῖν, καὶ τῷ τοὺς προδώσοντας παρασκευάζειν; τῷ παντὶ πρὸς ἐκεῖνον ἔργῳ οἰκειότερον ἔχειν. τοῖς μὲν γὰρ προδόταις, ἀργύριον ἦν ἀνάγκη διδόναι· τοῖς θεοῖς δὲ περὶ ὅρκον, οὐδὲν ἔθελε. τὸν δὲ Λύσανδρον τὸν Λακεδαιμόνιον, γνώμην * ἀποφαίνεσθαι λέγουσιν· ὅτι τοὺς μὲν παῖδας, ἀστραγάλοις, καὶ σφαί- D ραις ἐξαπατᾶν δεῖ, τοὺς δὲ ἄνδρας ὅρκοις καὶ χρήμασιν. ἡ κερδαλῆ δὲ ἀλώπηξ, ἑτέρα * τίς ἐστι παρὰ Ἀρχιλόχῳ; τὸν δὲ τοῦ Γλαύκου χρησμὸν, οὐκ οἴει πρότερον δεδωκέναι * τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων.

γρ. ἀποφήνασθαι

γρ. ἑταίρα τις ἦν π.

γρ. δέδοκται. δεδοικέναι.

Ὄμνυ', ἐπεὶ θάνατός γε, καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.

καὶ τούτους μὲν προειρημένους, καὶ τοιούτους ἑτέρους, διὰ τὰς περιστάσεις συμβέβηκεν ἐνδόξους γεγονέναι· τῶν δὲ ἀφανεστέρων, Γλαύκων, ἢ Πανδάρων,

A Quot Lesbos ſuprà locupletum grata virorum
Concludit ſedes, quot & in regione morantur
Dite Phrygum infrà, & quot magnus tenet Helleſpontus.

Propter filium, eiúſque incontinentiam, omnium miſerrimus effectus eſt. Et hi quidem ſunt inſignes. Quantam autem putas in quaque ciuitate eſſe multitudinẽ obſcurorum & plebeiorum Atreorũ at- B *que Thyeſtarum, qui partim clãculo occidant, partim vero in aliis ſtruãt inſidias? Aeropas ſanè, & Clytæmneſtras atque Sthenebœas nemo dixerit. Cæterùm quæ ex genere atque familiaritate oriuntur, talia ſunt. Videamus & de iureiurando. Pandarus iura vetat Menelao, quemadmodum & cæteri Troiani: ſed nihilominus vulnerauit eum. Tiſſaphernes verò nónne iurauit iis qui circa Clearchum erant? Quid verò rex? Nónne etiam re-* C *gios Deos, dextrámque ſuam miſerat? Philippus quoque Macedonũ rex, nónne ſemper periuriis ad bella vſus eſt, ſicut alia re ad bellum commoda: duobúſque his cœpit ciuitates, fœdera non ſeruando, & proditores comparando? Atque omni pacto, familiarius illo vtebatur? Nam proditoribus neceſſe erat dari argentum: diis autem propter iuſiurandum nihil volebat dare. Lyſandrum Lacedæmonium hanc ſententiam pronunciaſſe aiũt, quòd* D *pueros quidem talis atque globis fallere oporteret, viros autem iureiurando & pecuniis. Aſtuta etiã vulpes, an* aliud quiddam eſt Archilocho? Porrò reſpõſum quod Glauco datum eſt, non etiam antea putas multos homines dediſſe?*

Iura, quandoquidem letum quoque corripit atrum Herod. Era.
Et bene iurantem.——

Atque hos quidem prædictos, alióſque huiuſmodi, propter clades contigit celebres fieri: at verò amborum, nempe Pandarorum atque Glaucorum,

Plena hominum pariter fora ſunt, & compita plena.

Quare neque Apollinis neque Mineruæ conſilio opus habent ad peierandum. At familiaritas hominibus magnam parit iuſtitiam, nequid noceant: ſimúlque ſtudia & menſæ. Eurytum interfecit is, qui ab ipſo exceptus erat hoſpitio.

Impius haud diuum curam reuerens, neque menſam
Appoſitam, verùm poſt paulùm occidit & ipſum.

Atque hic diis charus habitus eſt, qui neque deorum conſiderationem neque menſam reueritus eſt:

Inque epulo gaudet formoſam dũ tenet Heben.

Archilocho nihil profuerunt ſal & mẽſa ad nuptiarum pactum, de quibus ipſe ſcribit. Lycaon fatuus ſecundò incidens in Achillem, quum ipſum oporteret aut ſtrenuè pugnare, aut ocyus fugere;

Iliad. φ. Primum ego cum Cerealia munera cepi.

Quapropter anteà quum nondum ſumpſerat apud eum eſcas, venundatus in Lemnum ſaluus euaſit: tũc autem captus occiſus eſt. Tantum illi profuit Ceres. Anates & Perdices nõ ante mactamus, quàm apud nos paſtæ fuerint. Ægiſthus Agamemnonem.

Exceptum menſa occidit, bonis inſtar edentis.

Et à Troianis quidem nihil mali vndecim annis paſſus eſt, quibus cum bellum geſſit, & nunquam illorum ædes ingreſſus eſt: in ſuas autem ædes quum poſt tãtum tempus veniſſet, diiſque ſacrificaſſet, ſuámque ipſius ad mẽſam ſediſſet, à propria vxore ita crudeliter occiſus eſt. Atque poſt hæc apud inferos cõuento Vlyſſe, reprehendit Clytæmneſtram, quòd neque oculos moriẽtis clauſiſſet: atque prætereà admonet, nunquam credere mulieri, neque reconditi quidpiam patefacere,

A Μεσταὶ [μὲν] ἀνθρώπων ἀγοραὶ, μεσταὶ δὲ ἀγυιαί.

διὸ μήτε τὸν Ἀπόλλωνα, μήτε τὴν Ἀθηνᾶν σύμβουλον τῆς ἐπιορκίας λαμβάνουσιν. ἀλλ' ἡ συνήθεια τοῖς ἀνθρώποις, μέγα* δίκαιον, τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ σπονδαὶ καὶ τράπεζαι, τὸν Εὔρυτον ἀπέκτεινεν ὁ παρ' αὐτοῦ ξενιαθείς.* [γρ. μέγα καὶ δι.] [γρ. ξενωθείς]

Σχέτλιος, οὐδὲ θεῶν ὄπιν ᾐδέσατ' οὐδὲ τράπεζαν,
Τὴν* ἥν οἱ παρέθηκεν· ἔπειτα δὲ πέφνε
B καὶ αὐτόν.

καὶ τοῖς* θεοῖς ἔδοξε φίλος εἶναι, τὴν τῶν θεῶν ὄπιν οὐκ αἰδεσάμενος, οὐδὲ τὴν τράπεζαν· [γρ. καί τοι θεοῖς ἔδοξεν εἶναι.]

Καὶ τέρπεται ἐν θαλίῃ, κατέχων καλλίσφυρον Ἥβην.

τὸν Ἀρχίλοχον οὐδὲν ὤνησαν οἱ ἅλες, καὶ ἡ τράπεζα, πρὸς τὴν ὁμολογίαν τῶν γάμων, ὧν φησιν αὐτός. ὁ Λυκάων ὢν ἀνόητος εἰς τὸν Ἀχιλλέα δεύτερον ἐμπεσὼν, δέον αὐτὸν, ἢ μάχεσθαι προθύμως, ἢ φεύγειν τάχιον. C

Παρὰ [γὰρ] σοὶ πρώτῳ [φησὶ] πασάμην Δημήτερος ἀκτήν.

τοιγαροῦν, πρότερον, ὁπότε οὐδέπω μετειλήφει τῆς παρ' αὐτοῦ τροφῆς, εἰς Λῆμνον ἀπεμποληθεὶς ἐσώθη· τότε δὲ ληφθεὶς, ἀπεσφάγη. τοσοῦτον αὐτὸν ὤνησεν ἡ Δημήτηρ. τὰς νήττας γὰρ καὶ τοὺς Πέρδικας οὐ πρότερον θηρεύομεν, πρὶν ἂν φάγωσι παρ'* ἡμῶν. ὁ δὲ Αἴγισθος, τὸν Ἀγαμέμνονα [ἴσ. παρ' ἡμῖν]

Δειπνίσας, ὥς τίς τε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ.

D καὶ ὑπὸ μὲν τῶν Τρώων οὐδὲν ἔπαθεν ἐν δέκα ἔτεσιν, οἷς ἐπολέμει, καὶ οὐδὲ πώποτε αὐτοῖς συνέστιος ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν οἰκίαν ἐλθὼν διὰ τοσούτου χρόνου, θύσας τοῖς θεοῖς, τὴν δὲ αὐτοῦ τράπεζαν παραθέμενος, ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικὸς, οὕτως ὠμῶς ἀνῃρέθη. καὶ μετὰ ταῦτα κάτω περιτυχὼν τῷ Ὀδυσσεῖ, μέμφεται Κλυταιμνήστραν· μηδὲ γὰρ, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ τελευτῶντος συγκλεῖσαι· πρὸς δὲ τούτοις παρακελεύεται, μηδέποτε πιστεύειν γυναικὶ, μηδὲ οἱ ἐκφάσθαι πυκινὸν ἔπος,

καίτοι ἡ Κλυταιμνήστρα, οὐχ ὅτι γυνὴ ἦν, ταῦτα διέθηκεν αὐτόν, ἀλλ' ὅτι πονηρά· καὶ οὐδὲν μᾶλλον οὐ χρὴ γυναικὶ ἤπιον εἶναι, ἢ ἀνδρί. ἀλλ' οἶμαι, τῶν περιπεσόντων ἕκαστος, ὑφ' οὗ πέπονθε κακῶς, ἐκεῖνο μάλιστα ὑφορᾶται, καὶ παραγγέλλει
γρ. ἔχεως φυλάττεσθαι τοῖς ἄλλοις· ὁ μὲν ὑπὸ ἔχιος* πληγείς, ὄφιν· ὁ δὲ ὑπὸ σκορπίου, σκορπίον. ὃν δ' ἂν κύων δάκῃ, ὄψει βακτηρίαν ἀεὶ περιφέροντα. τὸ αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ πρὸς ἀν-
ἴσ. μὲν γὰρ ἐ. θρώπους πεπόνθασιν οἱ πολλοί. τῷ μὲν*
γρ. εἰ σ. ἐκ γυναικός τι* συνέβη δεινόν, οὕτως δὴ κέκραγεν·

> Ὦ Ζεῦ, τί δὴ κίβδηλον ἀνθρώποις κακόν,
> Γυναῖκας εἰς φῶς ἡλίου κατῴκισας;

ἄλλον ὑποδεχθεὶς ξένος ἐλύπησεν, ὡς Ἀλέξανδρος, τὰ τοῦ Μενελάου κτήματα καὶ τὴν γυναῖκα ὑφελόμενος. ὁ τοιοῦτος πρὸς τοὺς ξένους διαβέβληται, πρὸς ἀδελφόν, ἕτερος ἄλλος πρὸς υἱόν. τὸ δὲ πρᾶγμα, οὐ τοιοῦτόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ὁ ἀδελφός, οὐδὲ ὁ συγγενής, οὐδὲ ὁ ξένος πέφυκεν ἀδικεῖν· ἀλλ' ὁ μοχθηρὸς ἄνθρωπος, τοῦτο δὲ μικροῦ δεῖν, ἐν πᾶσιν ἐστιν. ἀλλ' εἰ νοῦν ἔχεις, πάντας εὐλαβοῦ. ξένος, εὐλαβοῦ· μέτριος εἶναι φησι, μᾶλλον εὐλαβοῦ. τοῦτο ἀκίνητον ὑπαρχέτω. νὴ Δί', ἀλλ' ἐπιδείκνυται δεξιοῦ τινὸς εὔνοιαν; οὐκοῦν ἀποδέχου τοῦτον, τοῖς θεοῖς εἰδὼς χάριν· εἰ βούλει δὲ κἀκείνῳ· πρὸς δὲ τὸ μέλλον, φυλάττεσθαι αὐτόν. ὃ γάρ τις ἐπὶ τῆς τύχης εἶπε, πολὺ μᾶλλον ἂν ἐπ' ἀνθρώπων ῥηθείη τοῦτο, τὸ μηδένα εἰδέναι περὶ μηδενός, εἰ μέχρι τῆς αὔριον διαμενεῖ τοιοῦτος. τὰς γοῦν πρὸς αὐτοὺς παραβαίνουσι συνθήκας, καὶ συμβουλεύουσιν αὐτοῖς ἕτερα· καὶ ἄλλα συμφέρειν νομίζοντες, ἄλλα πράττουσιν. ὅθεν ὅταν μέν τις ἐκ τοῦ πιστεύειν περιπέσῃ τῷ δυσκόλῳ, γελοῖός ἐστιν αἰτιώμενος ἐκεῖνον, οὐχ ἑαυτόν· καὶ θεοὺς ἐνίοτε ἐπιβοώμενος, ὑπ' ἀνδρὸς ἀπατηθεὶς φίλου, καὶ συνήθους. οἱ δὲ θεοὶ, καταγελῶσιν, εἰδότες ὅτι ἑαυτὸν ἐξηπάτησεν, ἐπ' ἄλλῳ ποιησάμενος. οἱ προσπταίοντες ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἢ νὴ Δία

A *Atqui Clytamneſtra nõ quatenus mulier erat, hæc illi fecerat, ſed quatenus praua: atque nihilo magis mulieri blandiendum non eſt, quàm viro. Verùm opinor vnuſquiſque in quæ incidit, atque; quibus aliquid mali paſſus eſt, ea maximè metuit, prædicitque aliis vitanda: vt percuſſus à vipera, ſerpentem: qui à ſcorpio, ſcorpiũ. Quem autem canis momordit, ſemper videas baculum circumferentem. Ita multis quoque res habet erga homines. Cui enim* B *quid acerbi à muliere contigit, ita exclamauit:*

> O Iuppiter, cur improbum hominibus malum
> In hoc mulieres collocaſti Apollinis Iubar? ——

Alium ſuſceptus hoſpes contriſtauit: vt Alexander, qui Menelai pecunias atque vxorem abſtulit. Ergo talis malam parauit famã hoſpitibus, alius fratribus, alius filiis. Res autem aliter habet. Neque enim C *frater, neque cognatus, neque hoſpes naturaliter lædere ſolet: ſed prauus homo, quales ferè omnes ſunt. Cæterùm tu ſi ſapis, omnes caueto. Eſt aliquis hoſpes, caueto: modeſtus eſſe fertur, magis etiam caueto. Hæc tibi lex ſit immobilis. At hercle præ ſe fert dextri cuiuſdam beneuolẽtiam. Hunc ergo approba, diis habens gratiam: atque etiam illi, ſi vis: ob ea autẽ quæ futura ſunt, illum caue. Quòd enim quidam de Fortuna dixit, multo magis de* D *hominibus dici poſſet: nempe, neminem ſcire de quoquam, an talis in craſtinum vſque manſurus ſit. Tranſgrediũtur igitur contractus ipſis factos, atque aliud conſulunt: aliúdque prodeſſe cenſentes, alia ſciunt. Vnde quando quis ex credulitate in aliquem inciderit moroſum, ridiculus eſt, ſi illum accuſat, & non ſemetipſum: ſique Deos inclamet interdum, ab homine deceptus amico atque familiari. Dij autem derident, ſcientes quòd ſemetipſum deceperit, atque immerito aliis imponat. Qui offendunt in viis, aut herclè*

A *in lutum aut foueam incidunt, non iraſcuntur lapidibus aut luto: nam planè eſſent attoniti, quum ſeſe accuſare debeant, quòd non attenderint. Quid ergo? dicet aliquis num ferarum vita eligenda eſt, viuendúmque in ſolitudine? Non ferarum, ſed viri prudentis, & qui tuto viuere norit. Multo enim tutior meliórque ſolitudo eſt, quàm ſocietas cum hominibus, niſi abſque timore contingat, & participum attentione. Et quemadmodum nauigantibus vtilius eſt pelagus quàm terra, ſi*

B *quis in tranquillitate nauiget, & clarè norit loca: in pelago enim haud ſæpe frãgitur nauis, ſed apud littora, circáque promontoria videntur naufragia. Quapropter quum tempeſtas apprehenderit, vnuſquiſque inexpertorum quidem deſiderat terram, gubernator autem quàm longiſſimè fugit. Quanquam portus quis inueniat tranquillos, quibus facile naues credere poſſit, quantuſcunque etiam conſurgat ventus: homines autem modeſtiſſi-*

C *mi, æſtiuis ſunt ſimiles ſtationib. quæ præſentia ſpectant: ita & illorum quiſque ad vnam quampiam in vita rem manſuetus eſt, haud æquè etiam ad alia. Propter pecunias ſanè haud te affecerit iniuria (fac enim aliquem eſſe talem) ſed forſan, ſi eũ ira aut ambitio corripiat, non agnoſcere poſſis immotum fidúmque, ſed tanquam à maxima affectione excitatum, ob quã quis haud firmiter illi credere queat.*

D *Quare talibus quãtum adigit neceſſitas, & plane modicum vtendum eſt: plurimúmque quiſque vigilet, cuſtodiátque ſe, vt Hectorem ſe ab Achiuis cuſtodiſſe poëta ait,*

—Aſt hic belli haud ignarus acerbi,
Taurino latos humeros ſub tegmine ſcuti
Texit, ſtridorémque ita telorúmque ſagittarúmque
Exiis, & ſtrepitum.—

Similiter etiam in vita oportet prudentiã ſcientiámque opponere, eáque tectos

A ἐμπεσόντες εἰς πηλὸν ἢ βόθρον, οὐκ ὀργίζονται τοῖς λίθοις ἢ τῷ πηλῷ· τελέως γὰρ ἂν ἦσαν ἀπόπληκτοι, δέον αὑτοὺς αἰτιᾶσθαι καὶ τὸ μὴ προσέχειν. τί οὖν τις φήσει, δεῖ θηρίου βίον προαιρεῖσθαι, καὶ ζῆν ἔρημον; οὐ θηρίου, ἀλλ' ἀνδρὸς φρονίμου, καὶ ζῆν ἀσφαλῶς ἐπισταμένου. πολὺ γὰρ ἀσφαλεστέρα καὶ κρείττων ἡ ἐρημία τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους κοινωνίας, ἐὰν ἀδεῶς γίγνηται, καὶ χωρὶς κοινωνῶν προσοχῆς. καὶ ὥσπερ οἶμαι τοῖς πλέουσι τὸ πέλαγος συμ-

B φέρει μᾶλλον τῆς γῆς, εἰ δή* τις ἐν εὐδίᾳ πλέοι, καὶ σαφῶς εἰδὼς τοὺς τόπους· ἐν μὲν γὰρ τῷ πελάγει, σπάνιον εἴπου διαφθαρῇ ναῦς, πρὸς δὲ ταῖς ἀκταῖς, καὶ περὶ τὰς ἄκρας ἰδεῖν ἔστι τὰ ναυάγια. τοιγαροῦν, ὅταν χειμὼν καταλάβῃ, τῶν μὲν ἀπείρων ἕκαστος, ἐπιθυμεῖ τῆς γῆς· ὁ δὲ κυβερνήτης, ὡς πορρωτάτω φεύγει καί τοι λιμένας μὲν εὕροι τις ἂν ἀκλύστους, οἷς ἔνεστι πιστεύσαντας, ἀσφαλῶς ὁρμεῖν, ἡλίκον ἄν ποτε ἀρθῇ τὸ πνεῦμα· τῶν δὲ ἀνθρώπων οἱ με- (*κ. ἡ μὴ τ.)

C τριώτατοι, τοῖς θερινοῖς ὅρμοις ἐοίκασιν, οἵτινες πρὸς τὸ παρὸν σκέπουσι· κἀκείνων γὰρ ἕκαστος, πρὸς ἕν τι τῶν κατὰ τὸν βίον ἐπιεικής, οὐ μέν τοι καὶ πρὸς τἆλλα ὑπάρχει. χρημάτων μὲν γὰρ ἕνεκεν, οὐδέν σε ἀδικήσειεν· ἔστω γὰρ εἶναί τινα τοιοῦτον· ἀλλὰ τάχ' ἂν ὀργῆς, ἢ φιλοτιμίας καταλαβούσης, οὐκ ἂν ἐπιγνοίης αὐτὸν ἀσάλευτον καὶ πιστόν, ἀλλ' ὡς ὑπὸ μηδενὸς πάθους κινούμενον, ἐφ' ᾧ τις ἂν πιστεῦσαι βεβαίως δύναιτο. οὐκοῦν τοῖς γε τοιούτοις,

D ὅσον ἀνάγκης, καὶ τελέως ὀλίγον δεῖ χρῆσθαι· τὸ πλέον αὐτὸν ἐγρηγορότα καὶ φυλάττοντα, ὡς τοὺς Ἀχαιοὺς τὸν Ἕκτορα φησὶν ὁ ποιητής·

—Ὁ δ', ἰδρείῃ πολέμοιο
Ἀσπίδι ταυρείῃ κεκαλυμμένος εὐρέας ὤμους,
Σκέπτετ' ὀϊστῶν τε ῥοῖζον καὶ δοῦπον ἀκόντων.

ὁμοίως ἐν τῷ βίῳ δεῖ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἐπιστήμην προβεβλημένους, καὶ καλυφθέντας

A αὐτῇ φεύγειν, καὶ φυλάττεσθαι τὴν τῶν ἀνθρώπων κακίαν καὶ τὰς τέχνας, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς, αἷς εἰώθασι χρῆσθαι. καθόλου δὲ θαυμαστὸν, εἰ τὸ μὲν φαγεῖν ἀπὸ τῆς αὐτῆς τραπέζης ἐμπόδιον ἔσται τῇ πονηρίᾳ· καὶ νὴ Δία τὸ πιεῖν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος, καὶ τὸν αὐτὸν λύχνον ὁρᾶν· τὸ δὲ τὸν ἥλιον βλέπειν τὸν αὐτὸν, καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς τρέφεσθαι γῆς, οὐδεὶς ὑπολογίζεται τῶν πονηρῶν· ἀλλὰ τὸ μὲν πανδοχεῖον, ἢ νὴ Δία οἶκος ἕτερος, ἐκ λίθων B καὶ ξύλων ᾠκοδομημένος, συγκρίνησιν ἀνθρώποις, καὶ δύναται συνάγειν εἰς φιλίαν, ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀξιοῖ,

Αἰδεῖσθε δὲ μέλαθρον· ὑπωρόφιοι δέ τοι, εἰ μέν.

καὶ οὕτως μὲν ἡγεῖται τὴν σκηνὴν ἀξίαν αἰδοῦς, καὶ ταῦτα ἐκ ξύλων τῶν ἐν τῇ πολεμίᾳ γεγονυῖαν, ἤπερ αὐτοῖς. ὁ δὲ σύμπας οὐρανὸς ὑφ᾽ ᾧ πάντες ἐσμὲν ἀρχῆθεν, οὐδὲν ὠφελεῖ πρὸς ὁμόνοιαν, οὐδὲ ἡ τῶν ὅλων κοινωνία θείων οὖσα καὶ μεγάλων· C ἀλλὰ τοὐναντίον, ἡ τῶν μικρῶν καὶ οὐδενὸς ἀξίων. καὶ ὁ μὲν ἴδιος ἑκάστῳ πατὴρ, πολλάκις οὐδενὸς ἄξιος ὢν πρεσβύτης μέγα δίκαιον, ὥστε μὴ ἐπιβουλεύειν ἀλλήλοις τοὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ τοῦ γένους· ὁ δὲ κοινὸς ἁπάντων ἀνδρῶν τε θεῶν τε, ἐξ οὗ πάντες γεγόναμεν, οὐ κατὰ Λάχητα ὤν. οὐδὲ κατὰ Σίμωνα, οὐ δύναται κατέχειν οὐδὲ κωλῦσαι τὴν ἀδικίαν τῶν ἀνθρώπων. καὶ μὴν ὅτι γε τοῖς λόγοις οὐκ ἂν πιστεύοι τις, τοῖς ὑπὲρ D τῆς φιλίας· τοῦτο γὰρ λοιπόν ἐστι· φανερὸν δήπου. γελοῖον γὰρ, ἀργύριον μὲν δανείζοντα τοῖς πολλοῖς, μὴ ῥᾳδίως ἄν τινα πιστεῦσαι λόγῳ μόνῳ, ἀλλὰ μαρτύρων δεῖσθαι, καὶ γραμμάτων· καὶ πολλοὺς καὶ ταῦτα παραβαίνειν. τί οὖν φησιν; οὐκ ἤδη τινὲς ἐγένοντο φίλοι τῶν προτέρων· οἷον πῶς ἂν λέγοιμι τοὺς ἡμιθέους θρυλλουμένους τούτους, Ὀρέστην, καὶ Πυλάδην, καὶ Θησέα, καὶ Πειρίθουν, καὶ Ἀχιλλέα, καὶ Πάτροκλον;

A *fugere; euitaréque hominum maliciam atque technas, inſidiáſque quibus vti cõſueuerunt. In ſumma autem admirabile eſt, ſi eiuſdem communionem mẽſæ obſtaculum malitiæ fore putamus, atque etiam herclè eiuſdem poculi atque vnius lucernæ vſum eiuſdem autem Solis aſpectum, atque eiuſdem nutritionem terræ, nemo prauorum cogitat: ſed diuerſorium publicum, aut herclè alia domus ex lapidibus ligníſque conſtructa, diiudicat homines,* B *adque amicitiam perducere poteſt. quemadmodum Vlyſſes rogat,*

At vos quæſo domus moueat reuerentia, námque
Omnes ſub tecto pariter verſamur eodem.

Ita tectum reuerentia dignum arbitratur, præſertim ex lignis in hoſtium regione natis factum. Vniuerſum autem cælum, ſub quo omnes agimus à principio, nihil confert ad concordiam, neque om- C *nium ſocietas diuinorum atque maximorum bonorum, ſed è diuerſo rerum modicarum atque viliſsimarũ ſocietas. Suus cuique pater, frequenter nullius precij ſenex, multum confert ad iuſtitiam, vt ex eodem genere procreati ſibi mutuo non inſidietur communis autem omnium hominúmq; deúmque pater, ex quo omnes procreati ſumus, non Lachetis aut Simonis ſimilis, non poteſt inhibere aut prohibere hominum iniquitatem. Et quidem* D *quòd ſermonibus ſuper amicitia credendum non ſit (hoc enim reſtat) manifeſtum eſt videlicet. Ridiculum enim, ſi credens aliquibus argentum, haud facile ſoli ſermoni fidem habet, ſed indiget teſtibus & literis, atque hæc tamen complures tranſgrediuntur: in amicitiã ineũda, re omnium maxima, periculoſiſsimáque, ſolis verbis credere. Quid? (dicet aliquis) nónne iam quidam ex veteribus facti ſunt amici? nempe illi ſemidei, omnib. diuulgati, Oreſtes & Pilades, Theſeus & Pirithous, Achilles & Patroclus?*

Vt quis etiam hanc de his opinionem cõcedat veram eſſe: manifeſtum tamen foret, tres ſolas fuiſſe amicitias in tanto tempore, quanto Solem ſæpius dicas defeciſſe.

A εἰ δ' οὖν τις συγχωρήσειεν ἀληθῆ τὴν δόξαν εἶναι ταύτην· δῆλον, ὡς τρεῖς ἂν εἶεν φιλίαι γεγονυῖαι ἐν τοσούτῳ χρόνῳ, ἐν ὅσῳ πλεονάκις ἂν εἴποι τὸν ἥλιον ἐκλελοιπέναι.

DE LEGE. LXXV.

Interprete FED. MORELLO Prof. Reg.

LEX eſt dux vitæ, & ciuitatũ præſes communis, negotiorúmque iuſta regula: ad quã normam quemque dirigere oportet mores ſuos: ſin minus, prauus erit & curuus. Hanc igitur qui obſeruant, ſalui permanent: qui autem tranſgrediuntur, primùm quidem ſeipſos perdunt, deinde & alios: dum ſe exemplum & imitamen iniquitatis atque violentiæ exhibent. Vt autem è nauigantibus, qui faces turrium proſpectant, ij maximè ſalui & incolumes euadunt, & ad portum perueniunt, ita qui ſecundum legem viuunt, tutiſſimè vitæ viam conficiunt, aptúmq. diuerſorium obtinent. Iam ſanè aliquem cõſilio hominis vſum eſſe pœnituit, legis verò non item. Tantò autem ciuitatibus vtilior eſt quàm mœnia, quòd muris non cinctæ pleræque vrbes perdurant, abſque lege autem nulla ciuitas poteſt habitari. Non ſolùm verò mortales iuuat, ſed & diis conducit. Nam mundus ſemper eandem legem immotam cuſtodit, nihilque ſempiternorum hanc tranſgreditur. Vnde etiam opinor Regina hominum atque deorum iure nuncupata eſt: quippe violentiam diſſoluit, petulantiam & contumeliam compeſcit, dementiámque ad modeſtiam reducit, malitiam caſtigat, priuatímque & publicè omnes indigentes aliquo commodo afficit: ac iniuriam quidem paſſis ſuccurrit, de aliqua autem re ambigentibus indicat quid factu opus ſit. Cùm enim quis oblata ſibi re quapiã perdifficili, quid in

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΥ. οε'.

B ΕΣΤΙ μὲν ὁ νόμος, τοῦ βίου μὲν ἡγεμών, τῶν πόλεων δὲ ἐπιστάτης κοινός· τῶν δὲ πραγμάτων κανὼν δίκαιος· πρὸς ὃν ἕκαστον ἀπευθύνειν δεῖ τὸν αὐτοῦ τρόπον· εἰ δὲ μή, σκολιὸς ἔσται καὶ πονηρός. οἱ μὲν οὖν τοῦτον φυλάττοντες, ἔχονται τῆς σωτηρίας· οἱ δὲ παραβαίνοντες, πρῶτον μὲν αὐτοὺς ἀπολλύουσιν, ἔπειτα καὶ τοὺς ἄλλους· παράδειγμα καὶ ζῆλον αὐτοῖς ἀνομίας καὶ βίας παρέχοντες. ὥσπερ δὲ τῶν πλεόντων οἱ τοῦ πυρσοῦ μὴ C διαμαρτάνοντες, οὗτοι μάλιστα σώζονται, καὶ τοὺς λιμένας εὑρίσκουσιν· οὕτως οἱ κατὰ τὸν νόμον ζῶντες, ἀσφαλέστατα πορεύονται διὰ τοῦ βίου, καὶ τῆς καταγωγῆς τῆς δεούσης τυγχάνουσιν. ἀνθρώπῳ μὲν οὖν ἤδη τις συμβούλῳ χρησάμενος, μετενόησεν· οὐ μήν τοι νόμῳ. τοσούτῳ δὲ τῶν τειχῶν ταῖς πόλεσι χρησιμώτερός ἐστιν, ὥστε ἀτείχιστοι μὲν πολλαὶ τῶν πόλεων διαμένουσι· νόμου δὲ χωρὶς οὐκ ἔστιν οὐδεμίαν οἰκεῖσθαι πόλιν. οὐ μόνον δὲ συμφέρει D τοῖς θνητοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς. ὁ γοῦν κόσμος ἀεὶ τὸν αὐτὸν νόμον ἀκίνητον φυλάττει, καὶ τῶν αἰωνίων οὐδὲν ἂν παραβαίη τοῦτον. ὅθεν, οἶμαι, καὶ βασιλεὺς εἰκότως ἀνθρώπων καὶ θεῶν κέκληται· τὴν μὲν βίαν καταλύων, τὴν δὲ ὕβριν καθαιρῶν, τὴν δὲ ἄνοιαν σωφρονίζων, τὴν δὲ κακίαν κολάζων. ἰδίᾳ δὲ καὶ κοινῇ πάντας τοὺς δεομένους ὠφελῶν. τοῖς μὲν ἀδικουμένοις βοηθῶν, τοῖς δὲ ἀπορουμένοις περί τινος, μηνύων τὸ δέον. ὅταν γάρ τις, συμβάντος αὐτῷ τινὸς δυσκόλου πράγματος ζητῇ τὸ

συμφέρον, οὐδὲν, οἶμαι, δεῖ φίλους παρακαλεῖν, οὐδὲ συγγενεῖς, ἀλλὰ ἐλθόντα παρὰ τοὺς νόμους, πυνθάνεσθαι. καὶ οὐκ ἂν τὸ οἰκεῖον σκοπῶν, χεῖρον ἐκεῖνος παραινέσειεν· οὔτε ἀγνοήσας τὸ βέλτιον, οὔτε δι' ἀσχολίαν τινὰ, ἢ τὸ μὴ φροντίζειν, τοὺς πυθομένους* παραιτήσαιτ' ἄν. τοὐναντίον γὰρ ἁπάντων ὁμοίως κήδεται, καὶ σχολὴν ἄγει πρὸς τὰ τῶν ἄλλων πράγματα· καὶ οὐδὲν ἴδιον οὐδὲ ἐξαίρετόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ μὴν τοσούτῳ γε τῆς παρὰ τῶν θεῶν μαντείας ὠφελιμώτερός ἐστι νόμος, ὅσῳ τοὺς μὲν χρησμοὺς ἤδη τινὲς ἠγνόησαν, καὶ δοκοῦντες πράττειν κατ' αὐτοὺς, τἀναντία ἐποίησαν· ὅθεν οἶμαι συμφοραῖς ἐχρήσαντο. παρὰ τοῦ νόμου δὲ οὐδέν ἐστι σκολιὸν, οὐδὲ ἀμφίβολον· ἀλλ' ἁπλῶς ἅπαντα ἃ προσήκει τοῖς δεομένοις φράζει. ἄρχων δὲ ἁπάντων καὶ κύριος ὢν, χωρὶς ὅπλων καὶ βίας κρατεῖ· τοὐναντίον γὰρ αὐτὸς καταλύει τὴν βίαν· ἀλλὰ μετὰ πειθοῦς καὶ βουλομένων προέστηκεν. πείσας γὰρ πρότερον καὶ δοκιμασθεὶς, οὕτως νόμος γίγνεται, καὶ τὴν ἰσχὺν τὴν αὑτοῦ λαμβάνει. τηλικαύτην δὲ ἔχει δύναμιν, ὥστε καὶ τοῖς θεοῖς οὗτός ἐστιν ὁ βοηθῶν. τοὺς γὰρ ἱεροσύλους, καὶ τοὺς παραβαίνοντας τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐσέβειαν κολάζει. καὶ μὴν αὐτόν γε οὐδὲ εἷς οἷός τε ἐστὶν ἀδικῆσαι. τῶν γὰρ παραβαινόντων τὸν νόμον ἕκαστος, οὐκ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἑαυτὸν βλάπτει. τοσαύτης δὲ δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας μεστός ἐστιν, ὥστε καὶ τοῖς ἀτυχοῦσι χρησιμώτερος καθέστηκε τῶν γένει προσηκόντων, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἰσχυρότερος τῆς αὐτῶν ἐκείνων ῥώμης, καὶ πατράσιν υἱέων εὐνούστερος, καὶ παισὶ γονέων, καὶ ἀδελφοῖς ἀδελφῶν. πολλοὶ γοῦν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἀδικούμενοι, πρὸς τοῦτον καταφεύγουσιν. εἰ δὲ καὶ μηδὲν ὑπὸ μηδενὸς εὖ πέπονθεν ὁ νόμος, πᾶσιν ὅμως εὐεργέτης ὢν, ἑτέροις ἐκτίνει τὰς χάριτας, καὶ γονεῦσι παρὰ παίδων τὰς ὁμοίας κομίζεται, καὶ τοῖς ἰδίᾳ τινῶν εὐεργέταις, παρὰ τῶν εὖ παθόντων, καὶ

A *rem ſit percontatur, nihil illi credo opus eſt aduocare amicos aut cognatos, quin potius venire ad legem, déque eo ſciſcitari conuenit. Neque enim illa proprium conſiderando commodum, peius illi conſuluerit, vel ignorando quid ſit optimũ, vel propter occupationes quaſdam; neque quòd illis hæc curæ non ſint, conſultores reiecerit. Nam è contrario, omnium æque curam habet, attenditque ad aliorũ negotia: nihílque proprium aut peculiare* B *ipſi eſt. Et tanto quoque vtilior eſt lex quàm Deorum vaticinium, quòd iã aliqui Oracula non intellexerunt: cúmque ſe putarent iuxta illa facere, contrarium fecerunt: vnde etiam, puto, in ærumnas inciderunt: A lege autem nihil eſt tortuoſum aut ambiguum, ſed omnia ſimpliciter, quæ indigentibus conueniunt, eloquitur. Cúmque ſit omnium princeps & domina, abſque vi & armis ditionem retinet: imo ipſa vim deſtruit, atque cũ Sua-* C *dela & volentibus præeſt. Poſtquã enim perſuaſit & probata eſt, ita demum lex fit, ſuámque vim conſequitur. Tantum autem in ea roboris atque potentiæ eſt, vt ipſamet etiam Diuis ferat ſuppetias. Sacrilegos enim, & pietatis erga ipſos contemptores punit. Ceterùm illam nemo poteſt afficere iniuria. Omnis enim quicunque Legem violat, non illi, ſed ſibiipſi damnum infert. Tanta autem iuſtitiæ atque humanitatis plena eſt, quòd etiam* D *infortunatis citius præſto adſit, quàm genere propinqui, & iniuria affectis valẽtior ſit, quàm ſuum cuiuſque robur & patribus quàm liberi beneuolentior, & pueris quàm parẽtes, & fratribus quàm fratres. Multi igitur à cariſſimis iniuria affecti, ad hanc confugiunt. Ac tametſi lex nullo à quopiam beneficio affecta ſit, omnibus tamen benigne faciens, aliis perſoluit beneficia, & parentibus à liberis mutuam refert gratiam: atque iis qui priuatim etiam de aliquo benè meriti ſunt, ab iis qui beneficia acceperunt: denique*

*& iis qui publicè erogauerunt, à ciuitate. Pulcherrimè autem & alia contulit beneficia, coronis & præconiis primíſque ſedibus repertis, quæ præbentibus nullo conſtant ſumptu, accipientibus verò maxima digna pretio exiſtũt. Porrò quamcunque etiam viliſſimam rem libuerit, eã confeſtim magnam pretioſámque facit. Hæc eſt quæ oleaſtrum ita magnum tantóque dignum ſtudio reddidit, apia & pinum, ac verbenæ ſacræque frondis coronam. Hæc eſt quæ tria illa verba quibus ſtrenuus quiſque prædicatur, multis pretioſiora effecit quàm vita eſt. Hæc eſt quæ conuentus congregat, quæ Deos honorat, quæ virtutem auget. hæc eſt quæ mare purgat terrámque pacatam facit. Iouis reuera filia, inuicta atque inſuperabili vi prædita: tantum omnibus temperantia & fide antecellens, vt & coniugũ ſocietatem, virginúmque venuſtatem, atque puerorum ætatis florem ei omnes crediderimus. Iam verò cum Iuſtitia virgo ſit, lex ſola cum ea modeſtiæ ergo conuerſatur. hæc eſt adiutrix ſenectutis, magiſtra iuuentutis, paupertatis auxiliatrix, diuitiarúmque cuſtos. Paci quidem ſocia adiungitur, bello autem aduerſatur. quinetiam in hoc ipſo plus virium habet. nam præconem etiam ab inimiciſſimis miſſum, hæc ſaluum conſeruat cuſtoditque, quauis lorica & quolibet clypeo fortius præbẽs illi Caduceum, quòd legis ſymbolum eſt. Ob hanc, interemptos nullus amplius in hoſtium habet numero. Verùm * qui hoſtilis animi contumeliæque in illorum corpora ſpecimen edunt, plectuntur ab ea, infamiæque nota inuruntur. Tanto autẽ ciuitatibus vtilior eſt, quàm gubernacula nauibus: quòd clauo amiſſo, nauis non pereat, niſi tempeſtate correpta: ciuitas autem ſalua eſſe nequit, ſoluta lege, etiamſi nihil acerbi dirique extrinſecus adueniat. Vt verò quiſque hominum à ſua ipſius mente gubernatur ſeruatúrque, huius autem diſſidium & diſtractio*

Caduceum.

A τοῖς κοινῇ φιλοτιμουμένοις, παρὰ τῆς πόλεως. κάλλιστα δὲ καὶ τὰς ἄλλας τὰς εὐεργεσίας πεποίηκε, στεφάνους καὶ κηρύγματα καὶ προεδρίας ἐξευρών· ἃ τοῖς μὲν παρέχουσιν οὐδεμίαν φέρει δαπάνην, τοῖς δὲ τυγχάνουσι, τοῦ παντὸς ἄξια καθέστηκεν. ὅ, τι δ᾽ ἂν ἐθέλῃ τῶν εὐτελεστάτων*, εὐθὺς τοῦτο μέγα καὶ τίμιον ἐποίησεν. οὗτός ἐστιν ὁ τὸν κότινον οὕτως μέγαν καὶ τηλικαύτης ἄξιον σπουδῆς ἀποδείξας· καὶ τὰ σέλινα, καὶ τὴν πίτυν, καὶ τὸν τοῦ

B θαλλοῦ στέφανον. οὗτός ἐστιν ὁ τὰ * τρία ῥήματα, οἷς ἕκαστος κηρύττεται τῶν ἀγαθῶν, πολλοῖς ἀποφήνας τοῦ ζῆν τιμιώτερα. οὗτός ἐστιν ὁ τὰς πανηγύρεις συνάγων, ὁ τοὺς θεοὺς τιμῶν, ὁ τὴν ἀρετὴν αὔξων· οὗτός ἐστιν ὁ τὴν θάλατταν καθαίρων, ὁ τὴν γῆν ἥμερον ποιῶν· ὁ τοῦ Διὸς ἐτεὸς * υἱὸς, ὁ τὴν ἄηττον καὶ ἀνυπέρβλητον ἰσχὺν ἔχων. τοσοῦτον ἁπάντων σωφροσύνῃ καὶ πίστει διαφέρων, ὥστε καὶ γυναικῶν κοινωνίαν, καὶ παρθένων ὥραν, καὶ παίδων ἀκμὴν

C τούτῳ πάντες πεπιστεύκαμεν. ἔτι δὲ καὶ παρθένου τῆς Δίκης οὔσης, μόνος αὐτῇ διὰ σωφροσύνην σύνεστιν. οὗτος ἐπίκουρος γήρως, διδάσκαλος νεότητος, πενίας συνεργὸς, φύλαξ πλούτου· τῇ μὲν εἰρήνῃ σύμμαχος, τῷ δὲ πολέμῳ ἐναντίος· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ πλέον ἰσχύει. τὸν γοῦν παρὰ τῶν ἐχθίστων κήρυκα πεμπόμενον οὗτός ἐστιν ὁ σώζων καὶ διαφυλάττων, παντὸς θώρακος καὶ πάσης ἀσπίδος ἰσχυρότερον αὐτῷ δοὺς ὅπλον τὸ κη-

D ρύκειον· ἔστι δὲ τοῦ νόμου σύμβολον. διὰ τοῦτον τοὺς ἀποθανόντας οὐδεὶς ἔτι κρίνει πολεμίους· οὐδὲ τὴν ἔχθραν* καὶ τὴν ὕβριν εἰς τὰ σώματα αὐτῶν* ἐπιδείκνυνται. τοσούτῳ δὲ ταῖς πόλεσι χρησιμώτερός ἐστιν, ἤπερ τὰ πηδάλια ταῖς ναυσὶν, ὥστε ἡ μὲν ἀποβαλοῦσα τοὺς οἴακας ναῦς, οὐκ ἂν ἀπόλοιτο, μὴ χειμῶνος καταλαβόντος· πόλιν δ᾽ οὐκ ἔνι σωθῆναι, τοῦ νόμου λυθέντος, οὐδ᾽ ἂν μηδὲν ἔξωθεν συμβαίνῃ δεινόν. ὥσπερ δὲ ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῷ διανοίας διοικεῖται καὶ σώζεται τῶν ἀνθρώπων ἕκαστος, ἡ δὲ ταύτης διαφορὰ

γρ. ἀπηχεστάτων

γρ. τὰ ῥήμ.

γρ. ἐπεὶ υἱ.

γρ. οἱ δὲ τ... ἔχθραν γὰρ

γρ.

γρ. ἐπιδείκ.

μανίαν καὶ παρακοπὴν φέρει· παραπλησίως, ἄν τις ἀνέλῃ τὸν νόμον ἐκ τοῦ βίου, καθάπερ, οἶμαι, τὸν νοῦν ἀπολωλεκὼς, εἰς παντελῆ μανίαν καὶ ταραχὴν περιστήσεται.

ΠΕΡΙ ΕΘΟΥΣ.
λόγος ος'.

ΕΣΤΙ δὲ τὸ ἔθος, γνώμη μὲν τῶν χρωμένων κοινὴ, νόμος δὲ ἄγραφος ἔθνους ἢ πόλεως, δίκαιον δὲ ἑκούσιον, καὶ ταῦτα πᾶσιν ἀρέσκον· εὕρεμα δὲ ἀνθρώπων οὐδενὸς, ἀλλὰ βίου καὶ χρόνου. τῶν μὲν οὖν ἄλλων νόμων ἕκαστος ἅπαξ δοκιμασθεὶς, ἔλαβε τὴν ἰσχύν· τὸ δὲ ἔθος
γρ. αὐτὸ ἀπό. αὐτὸ ἀεὶ * δοκιμάζεται. καὶ νόμος μὲν οὐδεὶς ῥᾳδίως ὑπὸ πάντων κριθήσεται· ταῖς γὰρ τῶν πλειόνων δόξαις κυροῦται. ἔθος δὲ οὐκ ἐνῶ γίνεσθαι, μὴ προσδεχθὲν ὑπὸ πάντων. κἀκεῖνος ἀπειλῶν καὶ βιαζόμενος, μένει κύριος. ὑπὸ δὲ τῶν ἐθῶν πειθόμενοι, τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα κρίνομεν αὐτά. διό μοι δοκεῖ τις ἂν προσεικάσαι, τὸν μὲν ἔγγραφον νόμον τῇ δυνάμει τῆς τυραννίδος· φόβῳ γὰρ ἕκαστον καὶ μετὰ προστάγματος διαπράττεται· τὸ δὲ ἔθος, μᾶλλον τῇ φιλανθρωπίᾳ τῆς βασιλείας. βουλόμενοι γὰρ αὐτὸ πάντες, καὶ δίχα ἀνάγκης οἴονται. καὶ νόμους μὲν ἴσμεν πολλοὺς ἀνῃρημένους ὑπὸ τῶν θέντων αὖθις, ὡς πονηρούς· ἔθος δὲ οὐκ ἂν οὐδεὶς ῥᾳδίως δείξειε λελυμένον. καὶ μὴν καὶ πάνυ ῥᾷόν ἐστιν ἀνελεῖν ὅ, τι βούλει τῶν ἐγγράφων, ἢ τῶν ἐθῶν. τὰ μὲν γὰρ ἂν ἀπαλείψῃς ἅπαξ, ἡμέρᾳ μιᾷ λέλυται. συνήθειαν δὲ πόλεως, οὐκ ἔστιν εἰ μὴ ἐν
γρ. κἀκεῖνοι πάνυ πολλῷ καταλῦσαι χρόνῳ.* ἐκεῖνοι μὲν ἐν σανίσιν ἢ στήλαις φυλάττονται· τῶν δὲ ἕκαστον, ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς. ἀσφαλεστέρα δὲ καὶ κρείττων ἡ τοιαύτη φυλακή. καὶ μὴν ὁ μὲν ἔγγραφος νόμος, αὐστηρός ἐστι καὶ ἀπηνής· ἔθους δὲ οὐδὲν ἥδιον. ἔπειτα τοὺς νόμους παρ' ἄλλων πυνθανόμεθα, τὰ δ' ἔθη πάντες ἐπιστάμεθα. κἀκείνων

A *inſaniam deliriúmque comparat: eodem plane modo ſi quis legem auferat ex hominum vita, perinde opinor ac ſi mens erepta fuerit, in perfectam veſaniam atque perturbationem corruet.*

DE CONSVETVDINE.
Oratio LXXVI.

EST autem conſuetudo, ſententia vtentium aliquid cō-
B muniter. *Eſt, & lex non ſcripta vel gentis, vel ciuitatis, & ius voluntarium, & tale quod omnibus placeat. Nullius autem hominis inuentum, ſed vitæ atque temporis. Aliæ quidem leges ſemel approbatæ robur acceperunt; conſuetudo autem ipſa ſemper probatur. Et nulla lex ab omnibus facilè iudicatur, plurium enim opinionibus rata fit: conſuetudo autem fieri non poteſt niſi ab omnibus approbata. Atque illa mi-*
C *nans cogénſque rata manet: à conſuetudinibus autem perſuaſi, & honeſta atque vtilia iudicamus eadem. Quare mihi videtur lex ſcripta haud abſurde aſſimilari poſſe potentiæ tyrannidis (metu enim quæque & cum imperio conficit) conſuetudo autē regni potius humanitati. Spōte enim idem omnes & abſque neceſſitate cenſent. Et leges quidem multas ab iis qui tulerunt abrogatas eſſe nouimus tanquā malas, conſuetudinem autem haud facilè*
D *quis oſtenderit abrogatam. Quin etiam plane facilius eſt, quamcunque velis tollere legem, quàm conſuetudinem. Illas enim ſi deleueris ſemel, in vna die tolluntur: conſuetudo verò ciuitatis, niſi in valde longo tempore ſolui non poteſt. Et illæ quidem in tabulis aut columnis cuſtodiūtur, hæ autem ſingulæ in noſtris animis. Tutior autem, meliórque talis cuſtodia. Quinetiam ſcripta lex auſtera eſt & immitis, conſuetudine verò nihil ſuauius. Deinde leges ex aliis ſciſcitamur, conſuetudines autem nouimus. Et illarum quędam*

dam non clarè ſunt ſcriptæ, & ſubuertuntur ſæpius à rhetorum potentia: conſuetudinum autem nihil eſt ambiguum, neque tortuoſum, neque eas ſuperare poteſt oratio. Tum illarum ſemper facienda eſt mentio, ſi iis velimus immanere: conſuetudinum vero non poſſumus, etiam ſi velimus, obliuiſci, ſed huiuſmodi ſunt naturæ, vt ſeſe ſemper reuocent in memoriam. In ſumma autem, leges quis dicat ſeruorum conſtituere rempublicam: conſuetudines vero contra liberorum. Illæ enim corporibus infligunt ſupplicia, violata autem conſuetudine mulcta eſſe ſolet pudor. Itaque illa malorum, hæc autem bonorum lex eſt. Nam ſi omnes eſſent boni, palàm eſt ſcriptis legibus nihil opus eſſe. Et reges quidem ſunt ſupra leges, multáque præter eas faciunt, conſuetudines autem ipſi quoque ſequuntur. Tum ſcriptarum legũ nulla in bellis valet: conſuetudines autem ſeruantur apud omnes, etiamſi ad extremas inimicitias progrediantur. Quippe ne mortui prohibeantur ſepeliri, nuſquam ſcriptum eſt: nam alioqui circa hoc victores ſuccumbentium parerent mandatis: ſed conſuetudo eſt, quæ defunctos facit ea humanitate potiri. Similiter quod à præconibus manus abſtinent, atque iis ſolis magna ſecuritas eſt quouis ambulent. Denique ex his qui legem tranſgrediuntur, nemo quempiam oſtenderit opinor manifeſtè à diis punitum: Lacedæmonij autem poſtquàm tranſgreſſi ſunt conſuetudinem circa caduceatores, qui à rege venerant eoſque occiderunt, ab ipſo Deo puniti ſunt.

A μὲν εἰσιν οὐ σαφῶς ἔνιοι γεγραμμένοι, καὶ διαστρέφονται πολλάκις ὑπὸ τῆς τῶν ῥητόρων δυνάμεως· τῶν δὲ ἐθῶν οὐδὲν ἀμφίβολον οὐδὲ σκολιόν, οὐδ' ἂν περιγένοιτ' αὐτῶν λόγος. κἀκείνων μὲν ἀεὶ δεῖ μνημονεύειν, εἰ μέλλοιμεν αὐτοῖς ἐμμένειν· τοῦ δ' ἔθους οὐκ ἔστιν οὐδὲ βουλομένοις ἐπιλαθέσθαι, ἀλλὰ τοιαύτην παρέχει φύσιν, ὥστε ἀεὶ ὑπομιμνήσκειν αὐτούς. καθόλου δὲ τοὺς μὲν νόμους φαίη τις ἂν ποιεῖν δούλων πολιτείαν· τὰ δὲ ἔθη τοὐναντίον, ἐλευθέ-
B ρων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ποιοῦσιν εἰς τὰ σώματα κολάσεις· παραβαινομένου δὲ ἔθους, τὴν ζημίαν εἶναι συμβέβηκεν αἰσχύνην. ὥστε ἐκεῖνος μὲν φαύλων· τοῦτο δὲ ἀγαθῶν ἐστι νόμος. εἰ γὰρ ἅπαντες ἦσαν ἀγαθοί, δηλονότι τῶν ἐγγράφων ἡμῖν οὐδὲν ἂν ἔδει. καὶ τῶν νόμων μὲν, εἰσὶν οἱ βασιλεῖς ἐπάνω, καὶ πολλὰ πράττουσι παρ' αὐτούς. τοῖς δὲ ἔθεσι κἀκεῖνοι κατακολουθοῦσι. καὶ τῶν μὲν ἐγγράφων οὐδὲν ἐν τοῖς πολεμίοις ἰσχύει· τὰ δὲ ἔθη φυλάττεται παρὰ πᾶσι,
C κἂν εἰς ἐσχάτην ἔχθραν προέλθωσι. τὸ γοῦν μὴ κωλύειν τοὺς νεκροὺς θάπτειν, οὐδαμοῦ γέγραπται· πῶς γὰρ ἂν ὑπήκουον οἱ κρατοῦντες τοῖς τῶν ἡττωμένων ἐπιτάγμασιν; ἀλλ' ἔθος ἐστὶ, τὸ ποιοῦν τῆς φιλανθρωπίας ταύτης τοὺς κατοιχομένους τυγχάνειν. ὁμοίως δὲ τὸ τῶν κηρύκων ἀπέχεσθαι, καὶ μόνοις τούτοις πολλὴν ἀσφάλειαν εἶναι βαδίζουσι. τῶν μὲν οὖν νόμον παραβαινόντων, οὐδεὶς ἂν ἐπιδείξειεν οὐδένα, οἶμαι, φανερῶς ὑπὸ τῶν θεῶν κε-
D κολασμένον· Λακεδαιμόνιοι δ' ἐπεὶ παρέβησαν τῶν κηρύκων τὸ ἔθος, τοὺς παρὰ βασιλέως ἐλθόντας ἀνελόντες, ἐκολάσθησαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δαιμονίου.

DE INVIDIA PRIOR. Oratio LXXVII.

NVM propter hæc & ſimilia habitus eſt inter Græcos ſapiens Heſiodus, & nequaquam illa indignus opinio-

ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ, α'. λόγος οζ'.

ΑΡΑ διὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐνομίσθη σοφὸς ἐν τοῖς Ἕλλησιν Ἡσίοδος, καὶ οὐδαμῶς ἀνάξιος ἐκείνης τῆς δόξης,

ὡς οὐκ ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ, τὰ ποιήματα A ποιῶν τε καὶ ᾄδων, ἀλλὰ ταῖς Μούσαις ἐντυχών, καὶ μαθητὴς αὐτῶν ἐκείνων γενόμενος· ὃ δὴ ἐξ ἀνάγκης, ὅτι ἐπειδὴ αὐτοῖς πάντα μουσικά τε καὶ σοφὰ ἐφθέγγετο· καὶ οὐδὲν μάταιον· ὧν δηλονότι, καὶ τοῦτο τὸ ἔπος ἐστί. τὸ ποῖον;

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων.

πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα φανήσεται τῷ Ἡσιόδῳ πεποιημένα καλῶς περί τε ἀν- B θρώπων καὶ θεῶν σχεδὸν ἢ καὶ περὶ μειζόνων πραγμάτων, ὁποῖα τὰ λεχθέντα νῦν. ἀτὰρ οὖν καὶ ταῦτα ἀπεφήνατο μάλ᾽ ἀληθῶς τε καὶ ἐμπείρως, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως; βούλει οὖν ἐπιμελέστερον σκοπῶμεν αὐτά; καὶ πῶς ἡμᾶς ἀνέξονται τοσοῦτος ὄχλος περὶ τοιούτων διαλεγομένους; τί δαί, οὐ σοφά, καὶ περὶ σοφῶν ἥκουσιν ἀκουσόμενοι; φαῖεν ἄν, ὥς μοι δοκοῦσιν. ἀλλὰ μή, τὸν Ἡσίοδον φαῦλον ἡγοῦνται καὶ ὀλίγου ἄξιον; οὐδαμῶς. ἀλλὰ περὶ φθόνου καὶ ζη- C λοτυπίας; καὶ τίνες εἰσὶν οἱ πρὸς ἀλλήλους οὕτως ἔχοντες, καὶ ἐπὶ τίσιν, οὐ χρήσιμον αὐτοῖς ἀκροάσασθαι; πάντων μὲν οὖν χρησιμώτατον. οὐκοῦν χρήσιμον ἤδη καὶ τὸ ἀποπειρᾶσθαι τῶν ἀνδρῶν. φέρε δή, δι᾽ ἄλλο τι φησὶ τούτους Ἡσίοδος εἶναι φανερούς, καὶ δυσκόλως ἀλλήλοις ἔχειν, ἢ διότι ἧττον ἐργάζοιτο

γρ. τὸ τ᾽ αὐ. τέχνης — τὴν* αὐτοῦ τέχνην ἐκ τοῦ πράγματος ἕκαστος, ὅπου ἂν τύχῃ πράττων, πολλῶν ὄντων ὁμοίων; διά γε τί γὰρ ἄλλο. πότερον οὖν κεραμεῖ μὲν λυσιτελεῖ, μηδένα ἄλλον εἶναι D κεραμέα ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τε καὶ κώμῃ, μαγείρῳ δὲ τοῦτο οὐ λυσιτελές; ὅπως ἐξῇ αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι, ὁπόσου ἂν ἔχῃ τὰ κρέα τοῖς δεομένοις, ἂν καὶ πάνυ λεπτὸν ἱερεῖον ἢ πρεσβύτερον τύχῃ πριάμενος; δηλονότι καὶ μαγείρῳ. τί δαί βαφεῖ τὴν βαφικὴν ἐρ-

γρ. αὐτῷ οὐκ ἄ. — γάζεσθαι τέχνην, οὐ μόνον* αὐτοῖς ἄμεινον ἢ μεθ᾽ ἑτέρων ἀντιτέχνων, ἵνα ὁποιαοῦν ἀποδιδῶνται τὰ βάμματα ταῖς γυναιξίν; ἀγαπήσουσι γὰρ ὠνούμεναι, κἂν ὀλίγῳ βελτίω ὁποῖα εἰώθασιν ἐν τοῖς ἀ-

γρ. αὐτὰ β. — γροῖς αὐταὶ* βάπτειν ὡς ἔτυχεν, καὶ οὐ

ne, quòd non humana arte poemata fecerit & cecinerit; ſed habita cum Muſis conſuetudine, earũque diſcipulus factus quod quidem neceſſe eſt, quandoquidem ita omnia muſicè atque ſapienter prolocutus eſt, nihilque fruſtraneum aut inane, inter quæ videlicet & illi verſus ſunt. Quinam?

Succenſet figulus figulo, fabrique viciſſim Fabris.

*Multa quidem & alia Heſiodi videbũtur optimè ſcripta de hominibus atque dijs, & propemodum maioribus de negocijs, quàm ſunt nunc dicta. Ergóne & hæc pronunciauit verè, & iuxta humanæ experientiam naturæ? Vis igitur hæc diligentius conſideremus? Et quomodo nos tanta ſuſtinebit turba, de his diſſerentes? Quid? nónne docta, & de doctis huc venerunt audituri? faterentur ipſi, vt mihi videntur. An Heſiodum malum cenſent atque parui pretij? Nequaquam. Sed de inuidia atque æmulatione non libenter audient fortaſſe. An qui ſint ita mutuò contra ſe affecti, & quas ob cauſas, non illis vtile eſt audire? Omnium ſanè vtiliſſimum. Vtile igitur iam & periculum facere virorum. Age verò, propter aliud ne hoſce ait Heſiodus conſpicuos, atque moroſe mutuo affectos, quàm quòd quiſque minus lucri faceret ex ſua arte quãcunque facit, ſi multi eſſent ſimiles? Ob nihil aliud. Vtrum ergo figulo prodeſt nullum alium eſſe figulum ciuitate in eadem & vico, coquo autem illud nõ prodeſt? quo illi liceret carnes vendere quanticunque vellet indigentibus, etiamſi admodum tenuis ſacrificulus * aut ſeniculus emat? Perſpicuum, quòd & coquo. Quid autem infectori, nónne ſoli melius eſt artem exercere infectoriam, quàm cũ alijs eiuſdem artis æmulis, quo qualeſcunque vendat incturas mulierculis? Contentæ enim erunt ementes, etiamſi paulo fuerint meliores, quàm quales ipſæ ruri conſueuerunt qualitercunque inficere, neque*

requirent artificioſè imbuta & purpurea. Quomodo enim quærerent? Age lenoni nónne lucroſius meliúſque ad negociationem eſt, ſolum habere hãc vitæ ſpeciem, ſolúmque malè audire, quàm cum aliis? Vt ſolus nempe in ciuitate alat & exerceat huiuſmodi pecora, ſimiliter & in Pyleam * & in alios mercatus eat & circumducat? Et lenoni ſane mihi videtur prorſus vtile eſſe, ſi rari ſint eiuſdem artis opifices. Num ergo & de omnibus ſimpliciter, qui eãdem artem faciunt, ita pronunciauit, quòd inuicem ſibi ſint detrimento, impedimentóque in parando victu? De omnibus vt veriſimile eſt: ſed non decuit opinor ſingulos commemorare. Et enim etiam in aliis moris illi eſt, de toto dicere negocio ſub vno aut tribus. Verbi gratia, quum dicit, bouem non perire abſque vicini prauitate: non hoc videlicet dicit, quòd tantũ bos non pereat, niſi vicinus ſit malus*: ouis autẽ non pereat, ſi latere queat: neque capra pulchra, & abundãs lactis, geminóſque pariẽs: ſed manifeſtum quòd tanquã intelligentib. poëmata atq; legẽtibus ea dicat. De omnibus igitur ita eum breuibus vnóque ſermone dixiſſe dicemus eiuſdẽ artificij æmulis, quòd neque ſe inuicem amẽt, neque proſint ſibi? Prorſus. Age verò, per Deos, nauicularia ars eſt, an minus quàm figlina, aut culinaria, hoc habere nomen digna videtur? Non minus. Fortaſſis igitur in magna naui multa habente vela, atque onera multa, & hominum vectorum magnum cœtum, vnus nauta proſperè ageret, eiq; prodeſſet neminem alium in naui eſſe, qui nautica vel minus vel plus ſciret: ſi vero multi ſint, inutiles inuicem erũt, adq́ue damnũ, ac propter hoc in naui odio ſe inuicem proſequentur plures nautæ. Hoc quòd ad nautas pertinet, aliud eſt. At gubernator opinor gubernatorem non feret, ſimul videns nauigantem. Vtrum quum valida fuerit tempeſtas, neque valuerit tenere clauum vel ob ſenectutem,

Vide Not. Mor.

*aut aliter res cedat.

A ζητοῦσι δευσοποιά, καὶ δημιουργῇ. πῶς γὰρ ζητοῦσι; φέρε, πορνοβοσκῷ δὲ οὐ κερδαλεώτερόν τε καὶ ἄμεινον, πρὸς τὴν ἐμπολὴν, μόνον ἔχειν τοῦτο τὸ ὄνειδος, καὶ μόνον αὐτὸν ἀκούειν κακῶς, ἢ σὺν ἑτέροις ὁμοίως; μόνον ἐν πόλει τρέφοντα καὶ ἀσκοῦντα τοιοῦτο θρέμμα, ὁμοίως δὲ εἰς Πυλαίαν, καὶ τὰς ἄλλας πανηγύρεις πορευόμενον, καὶ περιάγοντα; καὶ πάνυ μοι δοκεῖ πορνοβοσκῷ ἂν ἀνδρῶν ὁμοτέχνων πολλὴν ἐρημίαν. ἆρ' οὖν καὶ περὶ πάντων ἁπλῶς οὕτως ὑπε-
B λάμβανεν τῶν τὰς αὐτὰς ἐργασίας ἐργαζομένων, ὡς βλαβερούς ὄντας ἀλλήλοις, καὶ ἐμποδὼν * πρὸς τὸν βίον; περὶ πάντων, ὡς τὸ εἰκός. ἀλλ' οὐκ ἔπρεπεν, οἶμαι, καθέκαστον ἐπεξιέναι. καὶ γὰρ ἐπ' ἄλλοις ἐστὶν ἔθος αὐτῷ περὶ ὅλου τοῦ πράγματος φράζειν, ἐφ' ἑνὸς ἢ δυοῖν, οἷον ὅταν φῇ· μηδ' ἂν βοῦν ἀπολέσθαι τινὶ ἀλλ' ἢ τῆς τοῦ γείτονος πονηρίας· οὐ δήπου φησὶν, ὅτι βοῦν ἀπολέσαι ἂν, εἰ μὴ γείτων πονηρὸς ἦ. ἢ ἄλλως συγχέοι· πρόβατον δὲ οὐκ ἂν ἀπό- γρ. συγγνώμη
C λοιτο, ἐὰν δύνηται λαθεῖν· οὐδὲ αἶγα τῶν καλῶν, τὴν πολὺ ἀμελγομένων καὶ διδυμοτοκουσῶν· ἀλλὰ δηλονότι, ὡς πρὸς συνιέντας λέγει τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς ποιήμασιν. οὐκοῦν περὶ πάντων αὐτὸν ἑνὶ λόγῳ φαμὲν ἐν βραχεῖ λέγειν οὕτως, τῶν ὁμοτέχνων [ὡς] οὔτε φιλούντων αὐτῶν, οὔτε λυσιτελούντων ἀλλήλοις; πάνυ μὲν οὖν. φέρε δὴ πρὸς θεῶν, ἡ ναυτικὴ τέχνη ἐστὶν, ἀλλ' ἧττόν τι τῆς κεραμευτικῆς, ἢ τῆς μαγειρικῆς, τυγχάνοι ἂν τοῦδε τοῦ ὀνόματος; οὐχ ἧττον. ἴσως
D γὰρ οὖν ἐν νηὶ μεγάλῃ πολλὰ ἱστία ἐχούσῃ καὶ φόρτον πολὺν, καὶ ἀνθρώπων ἐπιβατῶν ὅμιλον, εἷς ναύτης καλῶς πράττοι ἂν, καὶ συμφέροι αὐτῷ, μηδένα ἄλλον ἐν τῇ νηὶ πλεῖν, μήτε μᾶλλον αὐτοῦ, μήτε ἔλαττον ἐπιστάμενον τὰ ναυτικά· ἂν δὲ πολλοὶ ὦσιν, ἀσύμφοροι ἀλλήλοις ἔσονται, καὶ πρὸς βλάβης, καὶ διὰ τοῦτο ἐν νηὶ μισοῦσιν ἀλλήλους οἱ πλείονες ναῦται. τοῦτο μὲν ἕτερον τὸ τῶν ναυτῶν. ἀλλὰ κυβερνήτης γε, οἶμαι, κυβερνήτην οὐκ ἂν ἡγεῖτο, ὁρῶν συμπλέοντα αὐτῷ. πότερον ὅταν χειμὼν ἰσχυρὸς ᾖ, καὶ μὴ κατισχύητον πηδαλίοιν ἑκατέρου διὰ γῆρας, γρ. κατισχύσοι.

γρ. ἐμπόδια

ἢ διὰ βίαν τῆς θαλάττης, οὐδὲ τότε φι-
λεῖ κυβερνήτην ἄλλον, οὐδ' εὔχεται φα-
νῆναι τὸν διαδεξόμενον, οὐδ' ὅταν κα-
ταχοιμηθῆναι δέηται, πολλὰς ἐφεξῆς
ἀγρυπνῶν νύκτας καὶ ἡμέρας· ἀλλὰ καὶ
τότε ὁμοίως μισεῖ, καὶ ζημίαν αὑτοῦ νε-
νόμικεν, εἰ κυβερνήτης ἐν τῇ νηὶ ἕτερος
ἐστίν; οὐκ ἂν ἴσως τότε μισοῖ. πῶς γάρ;
ἀλλ' ἡμεῖς οὐ περὶ ναυτιλίας οὐδὲ πε-
ρὶ τῶν ἐν θαλάττῃ λέγομεν. εἶεν. οὐκοῦν
ὅ γε ἰατρὸς, ἐπὶ γῆς ἰᾶται, καὶ τέχνην οὐ-
δὲν ἐλάττονα ἔχει τῶν τεκτόνων. τί οὖν δή
τοῦτο. ἆρά γε δοκεῖ σοι βούλεσθαι μόνος
ἂν εἶναι τὴν τέχνην ἐπιστάμενος ἐν πόλει
τηλικαύτῃ, τὸ μέγεθος, καὶ ταῦτα πολ-
λῶν νοσούντων; τί δαὶ κωλύει βούλεσθαι
μόνον εἶναι. τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως χεῖρον, οὐ
δυναμένοις ὑφ' ἑνὸς ἰατρεύεσθαι· τὸ δέ
γε ἐκείνου τιμιώτερον οὕτως. οὐδὲ γὰρ
εἰπεῖν ἐστιν, ἡλίκων ἂν, καὶ ὅσων μισθῶν
τυγχάνοι, εἰ μόνος ἐν τοσούτοις νοσοῦσιν,
ἱκανὸς ὢν ἰᾶσθαι· ἀλλ' οὐ μαινόμενον ἰα-
τρὸν λέγω σοι. τί δαί; μαινομένου σοι δο-
κεῖ τὸ ἐπιθυμεῖν σφόδρα τιμᾶσθαι, καὶ
πολλὰ χρήματα λαμβάνειν; ἀλλ' ὅ-
ταν γε αὐτὸς ὑπὸ ληθάργου ἐχόμενος,
ἢ φρενίτιδι περιπεσὼν, χαίρει, ὅτι οὐδέ-
να ἔχοι τὸν ἰασόμενον, οὐδὲ τὸν δώσοντα
μανδραγόραν πιεῖν, ἢ ἄλλο φάρμακον
ὑγιεινὸν, ἵνα δὴ μόνος ἔχῃ τοὺς ἐν τῇ πό-
λει μισθούς τε καὶ τιμάς; εἰ δὲ δὴ σὺν
αὐτῷ, καὶ τὰ παιδία νοσοῖ, καὶ ἡ γυνὴ
καὶ οἱ φίλοι πάντες, ἐπισφαλῶς ἆρα
καὶ τότε εὔχοιτ' ἂν, μηδένα ἄλλον ἰατρὸν
εὑρεθῆναι τὸν βοηθήσοντα· ἐὰν δὲ φανῇ
τις κατὰ τὸν Ἡσίοδον, κοτέειν μᾶλλον καὶ ἐχ-
θρὸν ἡγεῖσθαι τὸν αὑτοῦ σωτῆρα, καὶ τὸν
φιλτάτων. φέρε, ἐὰν δὲ συμβῇ πρᾶγ-
μα τοιοῦτον, ὁποῖον ποτε συνέτυχε πε-
ρὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἰατρούς. ἐκεῖνοι γὰρ
ἰώμενοι Δαρεῖον τὸν Πέρσην, ὡς ἔτυ-
χεν αὐτῷ πεσόντι ἀπὸ τοῦ ἵππου, μεταχω-
ρήσας ὁ ἀστράγαλος. οὐχ οἷοί τε ἦσαν
ἰᾶσθαι κατὰ τὴν αὑτῶν τέχνην· ἀλλ' εἰς
ἀγρυπνίας τε καὶ ἀλγηδόνας ἐνέβαλον
αὐτὸν, ἕλκοντες καὶ βιαζόμενοι τὸ ἄρθρον.

A *vel ob maris violentiam, an neque tum amat alium gubernatorem neque optat, præſto eſſe aliquem ſucceſſorem, neque quum dormire illi fuerit neceſſe multis exactis continuis diebus atque noctibus peruigilio: an etiam tunc ſimiliter odit, ſuúmque exiſtimat detrimentum, ſi alius in naui eſt gubernator? Non tunc fortaſſe odio habere poſſet. Cur enim faceret? At nos nõ agimus de arte nautica, neque de rebus marinis. Eſto. At medicus ſuper*
B *terrã medetur, artémq; exercet nõ minorẽ quàm fabri lignarij. Quid igitur? Nũquid tibi videtur ſolus artẽ velle ſcire in magna aliqua ciuitate, præſertim quum multi ægrotarent? Quid verò prohibet, quo minus ſolus eſſe vellet, aliis quidem fortaſſe incõmode, qui non poſſent ab vno omnes medicinã conſequi, at illius ars ita eſſet precioſior? Neque enim dici poteſt, quot quantaſque mercedes cõſequeretur, ſi ſolus inter tot ægrotantes medicinam*
C *callens verſaretur. Cæterùm de medico tibi dico, non mente capto. Quid tandem? Mente capti eſſe tibi videtur, multum honoris concupiſcere, multáſque accipere pecunias? An ſi ipſe lethargo laboret, aut inſania corripiatur, gaudet quòd neminem habeat qui curare poſſit, aut dare mandragoram ad bibendum, aut aliud pharmacum ſalutiferum, vt ſolus habeat in ciuitate honores atque mercedes? Si verò vna cum ipſo & pueri ægrotent,*
D *& vxor, omneſque amici valde periculoſe, num etiam tunc optaret neminem alium inueniri medicum qui opem ferat: aut ſi quis præſto ſit, ſuccenſeret illi iuxta Heſiodum, atque inimicũ exiſtimaret ſeruatorem ſuum, paritérque chariſſimorum? Age, ſi talis res accidat qualis circa Ægyptios medicos accidit. Illi enim ſanantes Darium Perſam, poſtquã ei ex equo decidenti talus emotus erat, non poterãt eum ex ſua arte ſanare, ſed in vigilias magnóſque dolores eum coniecerunt, trahentes articulum, vique cogentes.*

Hos ergo iuſsit cuſtodire, vt torti interficerentur. Audiens autem inter captiuos eſſe Græcum quendam mederi conantem ei vocato ex deſperatione iuſsit, ſi quid poſſet, ſuccurreret. Erat autem Demodocus Crotoniata, qui optimus tum temporis inter Græcos medicus habebatur, qui & confeſtim eum fecit obdormire, deinde cataplaſmata imponens, lauánſque, atque alia ad curam pertinentia diligenter faciens, paucis diebus ſanum effecit. Quũ iuſsiſſet autẽ eum Darius accipere quidquid vellet, medicos rogauit ſibi dimitti: eóque rogante, dimiſsi ſunt. Vtrum igitur tunc inuidebant Demodoco: inimicúmque putabant, eo reſpectu, quo (vt Heſiodus ait) figuli & fabri, vtile ſibi cenſentes, ſi nemo alius medicus præſtó fuiſſet, regémque ſanaſſet: an valde diligebant, eique gratiam habebant? Par ſanè erat gratiam habere. Atqui ſunt in ciuitatibus thoracum & galearum fabri, atque cementarij haſtarumque artifices, aliique plures: an igitur his proſit, vnum tantum in vna ciuitate artis eſſe opificem, an multos, libenter ego audirem. Manifeſtum enim quòd hoſtibus inuadentibus & neque mœnibus ſtantibus neque omnibus armatis, cogerentur inermes atque mœnibus indefenſi, ſubire diſcrimen. Itaque capta ciuitate, non fortaſſe hi interficerentur: capti autem & vincti, gratis cogerentur hoſtibus operari, pro eo quòd antea deliciates magno vendidiſſent thoracas & galeas, haſtaſque: cognoſcerentque, quòd non rectè neque in bonum inuidebat ſuccenſebátque ob artem laminarius laminario, neque faber fabro, quódque neque melius neque conducibilius erat, vnum ſolum aut cum paucis artis fuiſſe opificem. At verò ſolis eſſe, non ſemper aliis ferè melioribus prodeſſe ait Heſiodus; ſed ſolis figulis & coquis & infectoribus lenonibúſque. Igitur æmulatio atque inuidia, atque neminem aliũ facere velle idem opus, culinarium

A τούτοις μὲν οὖν ἐκέλευσε φυλάττειν, ὅπως ἀποθάνοιεν στρεβλωθέντες. πυθόμενος δ' ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις εἶναί τινα Ἕλληνα ἐπιχειροῦντα ἰᾶσθαι, καλέσας αὐτὸν ὑπὸ ἀμηχανίας, ἐκέλευσεν εἴ τι ἔχοι βοηθεῖν. ἦν δὲ ἄρα Δημοδόκος ὁ Κροτωνιάτης, ὅσπερ ἄριστος ἐδόκει τῶν τότε ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἰατρῶν· ὃς καὶ παραχρῆμα μὲν καθυπνῶσαι αὐτὸν ἐποίησεν· εἶτα καταπλάττων καὶ καταιονῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἐπιμεληθεὶς δι' ὀλίγων ἡμερῶν ὑγιῆ ἀπέδειξε. κελεύσαντος B δὲ Δαρείου λαβεῖν ὅτι βούλεται, τοὺς ἰατροὺς παρῃτήσατο ἀφεῖναι αὐτόν· καὶ μέν τοι ἀφείθησαν, ἐκείνου δεηθέντος. πότερον οὖν τότε ἐφθόνουν τῷ Δημοδόκῳ· καὶ ἐχθρὸν ἡγοῦντο· ἣ φησιν Ἡσίοδος ἐπὶ τῶν κεραμέων ἢ τεκτόνων· λυσιτελεῖν νομίζοντες αὐτοῖς, εἰ μηδεὶς ἄλλος ἰατρὸς ἐφάνη βασιλέα ἰασάμενος, ἢ σφόδρα ἠγάπων καὶ χάριν ᾔδεσαν; εἰκὸς μὲν ἦν χάριν εἰδέναι. καὶ μὴν θωρακοποιοί εἰσιν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ κρανοποιοὶ, καὶ τειχοποιοὶ, καὶ δορυξόοι, C καὶ ἕτεροι πλείους· εἰ οὖν τούτοις λυσιτελεῖ ἕνα ἕκαστον ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων εἶναι τῆς τέχνης δημιουργὸν μᾶλλον, ἢ τοῖς ἱκανοῖς, ἡδέως ἔγωγ' ἂν πυθοίμην. δῆλον γὰρ ὡς πολεμίων ἐπιόντων, καὶ μήτε τῶν τειχῶν ἑστηκότων, μήτε ὡπλισμένων ἁπάντων, ἀναγκάζοιντ' ἂν ἄνοπλοι καὶ ἀτείχιστοι διακινδυνεύειν. ὥστε ἁλούσης τῆς πόλεως, οὐκ ἂν ἴσως οὗτοί γε ἀποθάνοιεν· ληφθέντες δὲ καὶ δεθέντες, προῖκα ἂν ἐργάζοιντο τοῖς πολεμίοις πρὸς ἀνάγκην, ἀνθ' ὧν πρότερον D θρυπτόμενοι πολλῆς τιμῆς ἀπεδίδοντο τούς τε θώρακας καὶ τὰ κράνη, καὶ τὰ δόρατα· καὶ γνοῖεν ἂν ὅτι οὐκ ὀρθῶς, οὐδ' ἐπ' ἀγαθῷ ἐφθόνει, καὶ ἐμήνιε διὰ τὴν τέχνην, οὔτε χαλκεὺς χαλκεῖ, οὔτε τέκτονι τέκτων, οὔτε λῷόν τε καὶ ἄμεινον ἦν, αὐτοὺς μόνους ἢ σὺν ὀλίγοις εἶναι τῆς τέχνης ἐργάτας. ἀλλὰ δὴ τοῖς μὲν ἄλλοις σχεδὸν, οὐκ ἀεὶ βελτίους φησὶ βούλεσθαι αὐτοὺς Ἡσίοδος. μόνοις δὲ τοῖς κεραμεῦσι, καὶ μαγείροις τε, καὶ βαφεῦσι, καὶ πορνοβοσκοῖς. οὐκοῦν ἡ ζηλοτυπία καὶ ὁ φθόνος, καὶ τὸ μηδένα ἄλλον ἐθέλειν πράττειν τὸ αὐτοῦ ἔργον, μαγειρικὸν

τε καὶ βαφικὸν καὶ κεραμικὸν· καὶ ἔτι μᾶλλον πορνοβοσκοῖς πρέπον, ἢ παρ᾽ ἰατροῖς τε καὶ κυβερνήταις, ἢ ἄλλο τι σπουδαιότερον πράττουσιν. εἶεν. ἀλλ᾽ εἰ κυβερνήταις τε καὶ ἰατροῖς, καὶ οἷς νῦν δὴ* ἐλέγομεν, οὐ βέλτιον ἐν ὀλίγοις τῶν ὁμοτέχνων *ζῆν. ἤ που τοῖς τε φρονίμοις καὶ σοφοῖς ἀνδράσι, λῷόν τι καὶ ἄμεινον ὁρᾶσθαι μόνοις; οὐδαμῶς.

κ. ἐλέγ. γρ. ὁμοίων ζ.

A quiddam eſt, & infectorium, atque figlinariũ: atque inſuper lenonibus potius conueniens quàm medicis aut gubernatoribus, atque aliud quippiam maioris operæ facientibus. Eſto. Cæterum ſi gubernatoribus atque medicis, aliiſq; quorum fecimus mentionem, non bonum eſt inter paucos eiuſdem opificij ſectatores viuere: an vero prudentibus ſapientibúſque viris conducibilius, meliúſque eſt, vt ſoli videantur? Nequaquam.

B

ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ, β'. λόγος οη'.

DE INVIDIA, ALTERA. Oratio LXXVIII.

ΕΤΙ πρὸς τοῖς μεγαλόφρων τε εἶναι, καὶ ἄλυπος ὁ νοῦν ἔχων, καὶ φιλάνθρωπός, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπίσταται συμφέρουσαν αὑτῷ, τήν τε αὑτοῦ καὶ τὴν τῶν πέλας, καὶ μηδέποτε ἂν ὑπὲρ τούτων μηδένα, μηδὲ τῶν φαυλοτέρων, ἄλλο τι ἄλλῳ φρονεῖν ἢ ἃ κοινὰ ὑπάρχει πᾶσιν ἀγαθά. πρὸς τούτοις πᾶσιν, οὐδὲ τῶν ἄλλων ἐφ᾽ οἷς τε φθόνος γίγνεται, καὶ τὸ βασκαίνειν ἀλλήλοις τοὺς πολλοὺς οὔτε θαυμάζει τὸ παράπαν οὐδὲν, οὔτε ἄξιον σπουδῆς νενόμικεν· οἷα δὴ χθὲς περὶ πλούτου ἐλέγομεν. ὥστε οὐδ᾽ ἂν φθονήσειεν οὐδενὶ, χρυσοῦ, ἢ ἀργύρου, ἢ βοσκημάτων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου τῶν τοιούτων, ὑπὲρ ὧν ἐλέγομεν· ὥς φησιν ἕτερος ποιητὴς, οὐκ αὑτοῦ γνώμην ἀποφαινόμενος, ἀλλὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐξηγούμενος δόξαν,

Οἵ τ᾽ εὖ ζώουσι, καὶ ἀφνειοὶ καλέονται.

ὡς μόνον καλουμένων αὐτῶν ἀφνειῶν, ἀλλ᾽ οὐκ ὄντων κατ᾽ ἀλήθειαν. εἶεν. οὐκ οὖν χρημάτων μὲν κρείττων, ὁ γενναῖος καὶ τέλειος ἀνὴρ ἡμῖν δοκεῖ. περὶ δὲ δόξης τυχὸν ἐρίζοι καὶ φθονοῖ, οἷς ἂν τιμωμένους μᾶλλον παρὰ τοῖς πλήθει βλέπῃ, καὶ μειζόνων ἐπαίνων τυγχάνοντας; ἢ οὐκ ἀγνοεῖν φήσομεν, ὡς ἔστιν ἡ δόξα ὁ παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινος· εἰ δὲ τῶν πολλῶν, δηλονότι

PRÆTEREA ad hoc quòd vir prudens magnanimus eſt, & ægritudine vacat, accedit, quòd etiam humanus ſit, virtutémque ſciat ſibi prodeſſe, tam ſuam ipſius quàm proximi: & nunquam ſupra horum quenquam, neque viliorũ quidem, aliud alias C de ſe ſentiat, neque ſpectet quàm quæ ſunt cõmunia omnibus bona. Accedit ad hæc omnia, quòd rerum aliarum propter quæ inuidia atque æmulatio mutua inter vulgares oriri ſolet, neq; admiretur prorſus quicquã, neq; ſtudio dignũ exiſtimet: ſicuti heri de diuitiis dicebamus. Quare neque inuidere queat vlli aurũ vel argentũ, vel pecora, vel ædes, vel aliud horũ de quibus dicebamus, vt inquit alius poeta, D non ſuam ipſius ſententiam demonſtrãs, ſed hominum recitans opinionem,

Quales & vitam bene agunt, diteſque vocantur.

Quod nempe diuites illi vocentur tantũ, ſed iuxta veritatem non ſint, Eſto. Proinde generoſus atq; abſolutus vir pecunias ſpernere nobis videtur. At de gloria forſan contendat, aut inuideat iis quos maioribus à vulgo honoribus coli videat, maioreſque laudes nanciſci? An eum non ignorare dicemus, gloriam eſſe laudem à vulgo: ſi autem à vulgo, manifeſtum

quod ab ignaris? Nequaquam ſanè par eſt hoc eum ignorare. Age, an bonus tibi videtur tibicen lætari ob artem, & arroganter de ſe ſentire, ab artis muſiceſque laudatus imperitis? Et ſi circumſtantes eũ pueri & ſubulci atque paſtores admirarentur, plauderéntque, ob id ipſum efferri, atque illorum laudem maximo precio dignam exiſtimare? Atqui hoc manifeſtauit Thebanus ille tibicen, qui neque theatro valde aduertit animum, neque iudicibus artis tibia canẽdi inexpertis: atque hoc quũ de præmio victoriáque certaret, attamen ne modicum quidem decentem rhythmum tranſgredi auſus eſt, dixítque, ſe ſibi canere & Muſis. Quid igitur putas Orpheum illum Muſæ filiũ, ſi verus eſt qui de eo fertur ſermo, magis gauiſum, quum aues ad ipſum canentem aduolarent, feræque à voce mouerentur, aſtarentque manſuetè ac quietè, ſi quando auſpicaretur canere, præterea & arbores vna cum fructibus atque floribus accederent, ac lapides mouerentur atque coirẽt, ita vt magni lapidum acerui prope ipſum coadunarentur: an magis quum hæc videret fieri, delectatum atque gloriatum eſſe, exiſtimantem ſeſe ad muſices faſtigium perueniſſe, quàm quum mater eum Calliope cithariZantem laudauit, dixítque caput illi demulcens, ſatis muſicam didiciſſe, atque artis eſſe ſapientiſſimum. Ego enim arbitror, maluiſſe ſe vel à Philammone laudari de muſica, aut ſi quis alius erat illo ſeculo cithara canendi peritus, quàm ab vniuerſis ſimpliciter feris atque auibus: quin neque olores ſucclamantes concordanteſque quicquam curaſſe, quòd non nouiſſent artem ſcientiámque canendi. Qualẽ denique ſanitatis teſtem vellet aſſumere vir prudens, an medicũ, & circa corporũ curã expertũ: an multas hominũ myriades nihil intelligentium, qui eum (ſi ita res ferat) plenum videntes ob morbum, atque tumentem & liuidum, beatum dicerent: tanquàm

A τῶν οὐκ εἰδότων. οὐδαμῶς τοῦτό γε εἰκὸς αὐτὸν ἀγνοεῖν. φέρε, οὐκοῦν δοκεῖ σοι ἀγαθὸς αὐλητὴς ἥδεσθαι ἐπὶ τῇ τέχνῃ, καὶ μέγα φρονεῖν ὑπὸ ἀτέχνων καὶ ἀμούσων ἐπαινούμενος; κἂν εἰ περιστάντες αὐτὸν παῖδες, συφορβοί, καὶ ποιμένες θαυμάζοιεν καὶ κροτοῖεν ἐπαίρεσθαι ἐπ' αὐτῷ τούτῳ, καὶ τοῦτο πολλοῦ τινος ἄξιον ἡγεῖσθαι τὸν παρ' ἐκείνων ἔπαινον; ἀλλὰ μὴν ἐδήλωσεν ὁ Θηβαῖος αὐλητής, οὐδὲ τῷ θεάτρῳ πάνυ προσέχων τὸν νοῦν, οὐδὲ τοῖς κριταῖς ἀ-
B πείροις οὖσιν αὐλήσεως· καὶ ταῦτα περὶ ἄθλου καὶ νίκης ἀγωνιζόμενος, ἀλλ' ὅμως οὐδὲ μικρὸν ἐκβῆναι τοῦ ῥυθμοῦ τοῦ πρέποντος ἐτόλμησεν· αὑτῷ δὲ καὶ ταῖς μούσαις αὐλεῖν ἔφη. τί οὖν οἴει, τὸν Ὀρφέα τὸν τῆς Μούσης υἱόν, εἰ ἀληθὴς ὁ κατ' αὐτὸν μῦθος μᾶλλον ἂν χαίρειν τῶν ὀρνίθων καταπετομένων πρὸς αὐτὸν ᾄδοντα, καὶ τῶν θηρίων κηλουμένων ὑπὸ τῆς φωνῆς, καὶ παρεστηκότων πρᾴως καὶ ἀθορύβως, ὁπότε ἄρξαιτο μελῳδεῖν· ἔτι δὲ τῶν δένδρων προσιόν-
C των ἅμα τοῖς καρποῖς τε καὶ ἄνθεσι, καὶ τῶν λίθων κινουμένων καὶ ξυνιόντων, ὥστε μεγάλα ἕρματα ἀθροίζεσθαι λίθων πλησίον αὐτοῦ· μᾶλλον ἐπὶ τούτοις γιγνομένοις ὁρῶντα τέρπεσθαι, καὶ μεγαλαυχεῖσθαι, νομίζοντα τῆς μουσικῆς ἥκειν ἐπ' ἄκρον, ἢ εἴπερ ἡ μήτηρ αὐτὸν ἡ Καλλιόπη κιθαρίζοντα ἐπῄνεσέ τε καὶ εἶπε, καταψῶσα ἅμα τὴν κεφαλήν, ὡς ἱκανῶς ἔχοι μουσικῆς, καὶ σοφώτατος εἴη τὰ τῆς τέχνης. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι μᾶλλον ὑπὸ Φιλάμμωνος αὐτὸν ἐθέλειν ἐπαινεθῆ-
D ναι περὶ μουσικήν, ἢ εἴ τις ἦν τῶν τότε ἔμπειρος κιθαρῳδίας, ἢ ξυμπάντων ἁπλῶς, τῶν θηρίων τε καὶ ὀρνέων· ἀλλ' οὐδὲ τῶν κύκνων ἐπιβοώντων καὶ συμφθεγγομένων φροντίσαι ἂν οὐδέν, ὅτι οὐκ εἶχον τέχνην, οὐδὲ ἐπιστήμην περὶ τοῦ μελῳδεῖν. οἴει τί δαὶ ὑγείας μάρτυρα, καὶ ἐπαινέτην βούλοιτ' ἂν ὁ νοῦν ἔχων ἀνὴρ ἀναλαβεῖν, ὅστις ἰατρικός, καὶ περὶ σώματος θεραπείας ἔμπειρος, ἢ πολλὰς μυριάδας ἀνθρώπων, οὐδὲν ἐπαϊόντων ἂν οὕτω τύχῃ πεπλησμένον ὁρῶντες αὐτὸν ὑπὸ νόσου, καὶ οἰδοῦντα, καὶ ὕπουλον, μακαρίζοιεν ὡς

Πολυδάμαντα τὸν Θετταλὸν, καὶ Γλαῦκον τὸν Καρύστιον, ἡγούμενοι διαφέρειν *εὐεξίᾳ; ἀλλὰ εἰς μὲν αὔλησιν καὶ κιθαρῳδίαν, καὶ περιεῖναι *παλαίοντα δ' ἢ πυκτεύοντα τῶν ἄλλων ἁπάντων [*οὐδαμῶς] ὁ τῶν ἐπισταμένων ἔπαινος ἥδιστος τοῖς εἰδόσι, καὶ πλείστης σπουδῆς ἄξιος· εἰ δὲ φρόνησιν καὶ δικαιοσύνην, καὶ ξύμπασαν ἀρετὴν, ἱκανὸς εὐφρᾶναι τὸν νοῦν ἔχοντα, καὶ ἀποπληρῶσαι τὴν διάνοιαν τῶν ἠλιθίων, καὶ τῶν ἐπιτυχόντων; καὶ πότερον οἴει τὸν ἔμπειρον τῆς τεκτονικῆς τέχνης, εὐθύ τι ἐργάσασθαι βουλόμενον, ἑνὶ προσαρμόσαντα κανόνι, καὶ μιᾷ στάθμῃ σταθμησάμενον, ἥδιον ἔχειν καὶ πεποιθέναι περὶ τῆς ὀρθότητος μᾶλλον, ἢ πολλοῖς τε καὶ ἀνωμάλοις ξύλοις ἀπευθύνοντα καὶ καταμετροῦντα; φέρε πρὸς Διὸς, ἆρα ἀκήκοας ζωγράφου χαρίεντος ἔργον, γραφήν τινα προτεθέντος εἰς τὸ φανερὸν ἵππου θαυμαστήν τε καὶ ἀκριβῶς ἔχουσαν; φασὶ γὰρ αὐτὸν κελεῦσαι παραφυλάττειν τὸν παῖδα τοὺς ὁρῶντας, εἰ ψέγοιεν ἢ ἐπαινοῖεν καὶ μνημονεύσαντα, ἀπαγγεῖλαι πρὸς αὐτόν. τῶν δὲ ἕκαστον, ἄλλον ἄλλο τι λέγειν περὶ τῆς γραφῆς, καὶ αἰτιᾶσθαι. τὸν μέν τινα, οἶμαι, τὴν κεφαλὴν, τὸν δὲ, τὰ ἰσχία, τὸν δὲ, περὶ τῶν σκελῶν, ὡς εἰ τοιαῦτα ἐγεγόνει, πολὺ κάλλιον ἂν εἶχεν. ἀκούσαντα δὲ τὸν γραφέα τοῦ παιδὸς, ἐργασάμενον ἄλλην γραφὴν κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν καὶ ἐπίνοιαν, κελεῦσαι θεῖναι παρὰ τὴν προτέραν. εἶναι οὖν πολὺ τὸ διαφέρον. τὴν μὲν γὰρ, ἀκριβέστατα ἔχειν, τὴν δὲ, αἴσχιστα καὶ γελοιότατα, καὶ πᾶσι μᾶλλον ἢ ἵππῳ ἐοικέναι. δῆλον οὖν, ὡς εἰ σφόδρα προσδεήσεταί του παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνου, τῆς αὐτοῦ γνώμης ἡγούμενος κυριώτερον τὸν ἐκείνων ψόγον τε καὶ ἔπαινον, οὕτως ἕκαστα πράξει, καὶ προθυμήσεται τοιοῦτον παρέχειν ἑαυτὸν, ὁποῖον ἀξιοῦσιν οἱ πολλοί. καὶ δῆλον, ὅτι ἔσται ταχὺ μάλα ἐοικὼς, ἀντ' ἐκείνου τοῦ προτέρου ἵππου, φαύλως καὶ κατὰ τὴν τοῦ ἑνὸς εἰργασμένου τέχνην τῷ θαυμαστῷ καὶ πολυτέχνῳ δημιουργήματι,

χ. αὐξίᾳ

≡. φαύλος

≡ τ.

A Polydamanta Theſſalum, & Glaucum Caryſtium ; exiſtimantes eum bona corporis præſtare habitudine? Sed de arte quidem tibia aut cithara canendi; déque præſtantia luctandi, aut cæſtibus pugnãdi præ omnibus aliis, iucũdiſsima eſt peritorum laus, artes ſciẽtibus, omníque digna ſtudio: de prudentia vero & iuſticia, omníque virtute, poterit ne delectare virum prudẽtem, illiúſque explere animum laus ſtolidorum, hominúmque vulgarium? Et B vtrum putas architecturę peritum, & directum quid operari volentem, non libẽtius habere, & plus de rectitudine credere, ſi vni regulæ id applicet, atque vna amuſsi exploret, quàm ſi multis atque inæqualib. lignis dirigat atque dimetiatur. Age per Iouem, nunquid audiſti, pictoris iocoſi factum, qui picturam quandam equi in publico propoſuerat admirabilẽ, atque accurate factam? Aiunt enim eum puero præcepiſſe, obſeruaret ſpectantes ſi C quid reprehenderent aut laudarent, idque retentum memoria ſibi renunciaret. Spectantium autem alium aliud dixiſſe de pictura, atque reprehendiſſe hunc quidẽ, opinor, caput, illum autem coxas; alium vero crura, vt ſi talia facta eſſent, multo pulchrius haberent. Pictorem autem his de puero auditis, aliam feciſſe picturam iuxta vulgi opinionem atque conſilium, iuſsiſſéque eam collocari iuxta priorem. Fuiſſe autem magnam inter eas D differentiam. Illam enim accuratiſsimè factam in omnibus: hanc autem turpiſsimè ridiculoſiſsiméque, atque omnibus potius quàm equo fuiſſe ſimilem. Manifeſtum igitur, quòd ſi quis valde opus habeat vulgi laude, credibiliorem exiſtimans illius laudem aut vituperium quàm ſuam ſententiam, ita ſingula facturus ſit, atque conaturus talem ſe exhibere, qualem volet vulgus: certúmque eſt, quòd ſimilis futurus ſit, pro illo priore equo docte atque ex vnius arte facto, admirabili alteri atque multorum artificum opificio,

neque ipſis illis placēti artificibus, tametſi ex omnium conſilio atque arte compoſito. Quemadmodum fabula ait Pandorā non ab vno deorum formatam, ſed communiter ab omnibus, alio aliud donante & apponente: opúſque neque ſapiens neque bonum factum, ſed omnigenum variúmque accipientibus eueniſſe malum. Vbi autem deorum turba atque populus communiter fingens operánſque nō potuit bene atque irreprehenſibiliter operari, quid dicendum eſt de homine, vitáque ex humana opinione formata & effecta? Perſpicuum eſt igitur, hominem reuera prudentem nihil attendere vulgarium ſermoni, neque obſeruare laudem ab illis profectam. Itáque neque magnā, neque precioſam, neque bonam (vt ſummatim dicam) exiſtimabit eam vnquam. Quum autem bonam non exiſtimet, vt inuideat eam habentibus impoſſibile eſt. Nequaquam igitur huiuſmodi nobis eſt vir generoſus, & temperatus, caſtigatúſque, qui diuitias & laudes, coronáſque Olympiacas atque Pythicas, & literas in columnis, ſcriptáque populorum atque regū teſtimonia perſequatur, quo ſpectabilis ſit atque notus: ſed qui frugalis ſit, & abſque faſtu (quantum fieri poteſt, vitam exigat, deiectus caſtigatúſque ipſe à ſemetipſo, atque ſuæ ſententiæ inhærēs, nullo extrinſecus ornatu indigens, neque adiecto honore, neque phaleris, neque pennis: quemadmodum mali ſtipendiarij pennas criſtáſque aſſumentes, nec non in ſcutis Gorgonas, haſtíſque ſtrepentes, deinde fugiunt paruo apprendente periculo. Quales multos videre queas etiam inter beatos illos exiſtimatos, hoſpitum exceptores atque oratores, ſophiſtáſque, in theatris, & apud diſcipulos, atque in caſtris per ſingula tabernacula gloriantes, quando in meridie compotarint, ſe contra centum ducentóſque Troianorum ſtaturos: hos autem ipſos vnius hominis inſecutio perſecutióque vniuer-

A μηδὲ αὖθις ἐκείνους ἀρέσκουσα τοῖς δημιουργοῖς, ὑπὸ τῆς ἁπάντων ἐπινοίας καὶ δημιουργίας συγκειμένη. καθάπερ ὁ μῦθος φησὶ τὴν Πανδώραν, οὐχ ὑφ' ἑνὸς τῶν θεῶν πεπλασμένην, ἀλλὰ κοινῇ ὑπὸ πάντων, ἄλλο ἄλλου δωρουμένου καὶ προστιθέντος· οὐδαμῶς σοφὸν οὐδ' * ἀγαθὸν γ. ἐπ' ἀγαθῷ π.
τὸ πεπλασμένον γενόμενον, παντοδαπὸν δὲ καὶ ποικίλον τοῖς λαβοῦσι ἀποβῆναι κακόν. ὅπου δὲ θεῶν ὄχλος, καὶ δῆμος, κοινῇ δημιουργῶν καὶ ἐργαζόμενος, οὐχ οἷός τε

B ἐγένετο καλῶς τε καὶ ἀμέμπτως ἐργάσασθαι· τί ἂν φαίη τις τὸν ὑπό γε ἀνθρωπίνης δόξης πλαττόμενον καὶ δημιουργούμενον βίον τε καὶ ἄνδρα; δῆλον οὖν, ὡς εἴ τις ἔφυ τῷ ὄντι φρόνιμος, οὐδὲν ἂν προσέχοι τῷ λόγῳ τῶν πολλῶν, οὐδὲ θεραπεύοι τὸν παρ' ἐκείνων ἔπαινον ἐξάπαντος. ὥστε οὐδὲ μέγα οὐδὲ τίμιον, οὐδὲ ἀγαθὸν· ὡς ἔπος εἰπεῖν· τοῦτό ποτε ἡγήσεται. μὴ νομίζων δὲ ἀγαθὸν, βασκαίνειν ἐπ' αὐτῷ τοῖς ἔχουσιν ἀδύνατον. οὐκοῦν τοιοῦτος

C ἡμῖν ὁ γενναῖος καὶ σώφρων, καὶ κεκολασμένος ἀνὴρ, πλούτους τε καὶ ἐπαίνους καὶ στεφάνους, Ὀλυμπιακοὺς τε καὶ πυθικοὺς, καὶ γράμματα ἐν στήλαις, καὶ μαρτυρίαις ἐγγράφοις δήμων, καὶ βασιλέων διώκων, ὅπως ἂν ᾖ περίβλεπτος, καὶ φανερός· ἀλλ' εὐτελής τε, καὶ ἄτυφος, ὡς οἷόν τε, χωρῶν διὰ τοῦ βίου, ταπεινὸς καὶ κεκολασμένος αὐτὸς ὑπ' αὑτοῦ, καὶ τῆς αὑτοῦ διανοίας, οὐθενὸς ἔξωθεν κόσμου προσδεόμενος, οὐδὲ ἐπιθέτου τιμῆς, οὐδὲ φαλάρων, καὶ πτερῶν· ὥσπερ οἱ κακοὶ μισθοφόροι,

D πτερὰ καὶ λόφους ἀναλαβόντες, καὶ Γοργόνας ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, καὶ τοῖς δορατίοις ψοφοῦντες, ἔπειτα φεύγουσιν, εἰ μικρὸς καταλάβοι κίνδυνος. οἵους πολλοὺς ἰδεῖν ἐστι τῶν οἰομένων εἶναι μακαρίων, ξεναγούς τινας, καὶ δημαγωγοὺς, καὶ σοφιστὰς ἐν θεάτροις, καὶ παρὰ τοῖς μαθηταῖς, καὶ κατὰ σκηνὰς ἐν τῷ στρατοπέδῳ μεγαλαυχουμένους, ὅταν τύχωσιν ὑποπίνοντες τῆς μεσημβρίας, „Τρώων ἀνθ' ἑκατόν τε διηκοσίων τε ἕκαστος στήσεσθαι· τοὺς δὲ αὖθις τούτους ἑνὸς ἀνθρώπου κατατρέχοντος καὶ διώκοντος, προ-

ἐπᾴδων φεύγοντας ξύμπαντας, οὐ φαινομένοις ἐκείνοις ἀξίους. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡδονάς τινας σιτίων, ἢ ποτῶν, ἢ ἀφροδισίων, ἢ γυναικὸς κάλλος, ἢ παιδὸς ὥραν τεθαυμακὼς, καὶ τούτων ἐπιθυμῶν, καὶ μεγάλα ἡγούμενος, εὐδαιμονίζοι τοὺς τυγχάνοντας αὐτῶν, σατράπας καὶ δυνάστας· καὶ νὴ Δία βαναύσους τινὰς καὶ οἰκοτρίβας πεπλουτηκότας, τοὺς μὲν, ἀπὸ τῆς τέχνης, τοὺς δὲ τὰ τῶν δεσποτῶν ὑφαιρουμένους· αὐτὸν δὲ οἰκτείροι τῆς ἀπορίας τε καὶ ἐρημίας τούτων τῶν ἀνθρώπων ἡγοῖτο, οὐ τῶν εὐτυχῶν. διὰ δὲ τοῦτο ἐκείνοις φθονοῖ καὶ ἐπιβουλεύοι πάντα τρόπον, καὶ εὔχοιτ' ἂν ἀπολέσθαι αὐτούς; ἢ καὶ συγχωρήσομεν τὸν γενναῖον ἄνδρα καὶ μεγαλόφρονα, ὃ τῶν κυνῶν τε καὶ ἵππων, καὶ ἄλλων θηρίων πεπονθέναι πάθος, ἃ οὐ δύναται κατέχειν ἑτέρων ἐμπιπλαμένων τε καὶ ὀχευόντων· ἀλλὰ χαλεπαίνει καὶ ἀγανακτεῖ, καὶ ὀργίζεται τοῖς ἀπολαύουσι, καὶ ἕτοιμα ἐπιπηδᾶν καὶ δάκνειν, καὶ κυρίττειν, καὶ πάντα τρόπον ἀλλήλοις πολεμεῖν. ἔτι περὶ τῶν ἡδονῶν κἀκεῖνο οὕτως ἔχειν φῶμεν, ὡς ὁμολογοῦντα τούτων εἶναί τι σπουδαῖον· καὶ τὸν Σαρδανάπαλον ἡγούμενον ζηλωτὸν, ὅς ἔφη διατελέσαι τὸν βίον εὐωχούμενός τε καὶ ὑβρίζων, μετ' εὐνούχων καὶ γυναικῶν· καὶ διὰ τοῦτο ζηλοτυπεῖν αὐτὸν, τὴν τῶν τράγων τε καὶ ὄνων εὐδαιμονίαν; μὴ γὰρ οὐδὲ εὐσεβὲς τὰ τοιαῦτα περὶ τοῦ μετρίου καὶ πεπαιδευμένου διανοηθῆναί ποτε ἀνδρός. οὐκοῦν εἰ μήτε διὰ δόξαν, μήτε διὰ χρήματα, μήτε ἡδονὰς βρώσεων ἢ πόσεων, ἢ μίξεων, αὐτὸν ἢ ἄλλον οἴεται μακάριον, μηδὲ ὅλως εἶναί τι τῶν τοιούτων περιμάχητον, ἢ τίμιον· οὐκ ἂν διαφέροιτο περὶ αὐτῶν, οὐδ' ἂν φθονήσειεν οὐδενὶ ἐκείνων, ἢ τῆς ψάμμου τῆς ἐπὶ τοῖς αἰγιαλοῖς, ἢ τῶν κυμάτων τοῦ ψόφου τε καὶ ἤχου, τοῖς παρὰ τῇ θαλάττῃ οἰκοῦσιν· οὐδ' εἴ τῳ χρυσίον αὐτόματον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τὸν κόλπον ἐμπλήσειεν· ὥσπερ τῇ

A *ſos planè in fugam agit, haud vni ex illis conferẽdos. Quin neque etiam voluptates aliquas ciborum aut potus aut rerum venerearum, aut mulieris pulchritudinẽ, aut pueri florentem ætatem admiratur, neque deſiderat, aut magna cenſet: neque beatos prædicat his fruentes ſatrapas atque dynaſtas: neq; herclè cerdones quoſdam, atque ſub vmbra victum quærentes, quòd ſint locupletati partim ex arte, partim ex dominorum furtis: neque ſe-* B *metipſum miſeretur ob penuriam abſentiámque horum bonorum, quæ neutiquã feliciũ eſſe arbitratur. Ergone ille ob hæc inuideat, omníque pacto inſidietur, optétque eos perire? An concedere debemus, generoſum magnanimúmque virum canibus equíſque ſimiliter atque aliis beſtiis affectum eſſe, quæ ſe continere non poſſunt, ſi aliæ ſaturentur & coeant, ſed indignantur ſæuiúntque atque iraſcuntur fruentibus, promptæque ſunt ad inſilien-* C *dum, mordendúmque atque lædendum quouis modo, adque inter ſe bellum gerendum? Præterea de voluptatibus, an illud quoque ſic habere dicere debemus, quòd harum quicquam confiteatur ſtudio dignum: Sardanapalúmque imitandum exiſtimet, qui vitam dicitur tranſegiſſe, conuiuiis atque ſtupris dans operam cum eunuchis atque mulieribus: atque ob hæc illum æmuletur, vt hircorum, aſinorúmque conſequatur felicitatem? Neque* D *enim fas eſt, talia de modeſto vnquam & erudito viro cogitare. Quare ſi neque propter gloriam, neque propter pecunias, neque propter ciborum pótuúmque aut rerum Venerearum voluptates, ſe vel alium beatũ eſſe putat, neque omnino horum quicquam pugna dignũ, aut precioſum: non ille vtique diſsideret cum quoquã ob hæc, neque cuiquã hæc inuideret, neque arenã in littoribus, neque fluctuũ ſtrepitum ſonumque iis, qui in littoribus habitant, neque ſi cui aurum vltro è cælo ſinum impleat (quemadmodum*

A *Danaę olim aiunt,in turri abenea cuſtoditæ, aurum repente è ſupernis influxiſſe ob ipſius pulchritudinem) neque ſi torrẽtes cuiquam irruant, aurum plurimum atque frequens afferẽtes tanquam limũ: quemadmodum opinor Crœſo aiunt antea Pactolum per medias accedentẽ Sardeis, promptas pecunias attuliſſe, maius tributum atque vectigal, quam vniuerſa Phrygia & Lydia, Mæoneſq; & Myſi,atque vniuerſi habitãtes intra Halyn.* B *Neque accipiẽtem illud à Crœſo donum Alcmæona æmulatus eſt,neque Solon,neque vllus alius illius ſæculi ſapientum virorum: cui ferunt Lydum permiſiſſe, vt theſauros ingreſſus,auri auferret quantũ vellet: eúmque ingreſſum,admodum viriliter ſeſe donatione regia impleuiſſe,tunicámque talarem ſuccinctum, ſinúmque expleuiſſe muliebrem laxúmque, & calceamenta data opera magna atque caua induxiſſe. Denique & comam ampliatam,* C *barbámque auri fruſtis atque os impleuiſſe, buccáſque vtráſque, atque ita vix potuiſſe egredi tanquam canẽtem tibia Semeles dolorem,riſum atque ſpectaculum Crœſo Lydiſque exhibuiſſe. Atque erat tũc Alcmęõ nulla dignus drachma, ita ingrediens. Neque igitur ſuper his,vt dixi,quenquam æmularetur: neque ſi quem videret eſſe admirationi, laudibúſque celebrari à decem aut viginti hominum millibus. Neque æmulari vellet* D *plauſibus exceptum atque mitris, exultantémque atque ſuperbientem ſicut equum ob victoriam,comitatúque maiori honoratum,quàm ſponſi honorantur: ipſe autem abiectior eſſet mendicis,deſertiórque proiectis in viis, nulliuſque haberetur precij apud vllum; quemadmodum olim habitos aiunt Megarenſes: eo quod non poſſit inſeruire, neque ad gratiam colloqui, vt pote auſterus natura, veritatiſque amicus,nihilque abſcondens. Neque ſic tamen ſimiliter afficietur figulis atque fabris; cantoribuſque*

A Δανάῃ ποτὲ λέγουσιν, ἐν οἰκήματι χαλκῷ φυλαττομένῃ, χρυσίον ἐξαίφνης ἄνωθεν εἰσρυῆναι διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς· οὐδὲ εἰ χειμάῤῥους αὐτῷ ποθὲν ἐπέλθοι χρυσὸν πολὺν καὶ ἄθρουν καταφέρων, ὥσπερ ἰλύν· ὥσπερ, οἶμαι, φασὶ Κροίσου πρότερον τὸν Πακτωλὸν διὰ μέσων ἀφικνούμενον Σάρδεων ἕτοιμα χρήματα κομίζειν, πλείω φόρον τε καὶ δασμὸν, ἢ ξύμπασα Φρυγία καὶ Λυδία, Μαίονές τε καὶ Μυσοὶ, καὶ ξύμπαντες οἱ νεμόμενοι τὴν ἐντὸς B Ἅλυος. οὐδέ γε τὸν λαβόντα παρὰ Κροίσου τὴν δωρεὰν ἐκεῖνον Ἀλκμαίωνα ἐζήλωσεν· οὔτε Σόλων, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν τότε σοφῶν ἀνδρῶν· ᾧ φασὶ τὸν Λυδὸν ἐπιτρέψαι τοὺς θησαυροὺς ἀνοίξαντα, φέρειν αὐτὸν ὁπόσον βούλεται τοῦ χρυσοῦ, καὶ τὸν εἰσελθόντα πάνυ ἀνδρείως ἐμφορήσασθαι τῆς βασιλικῆς δωρεᾶς, χιτῶνά τε ποδήρη καταζωσάμενον, καὶ τὸν κόλπον ἐμπλήσαντα, γυναικεῖον καὶ βαθὺν, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐξεπίτηδες μεγάλα καὶ C κοῖλα ὑποδησάμενον. τέλος δὲ τὴν κόμην διαπάσαντα, καὶ τὰ γένεια τῷ ψήγματι, καὶ τὸ στόμα ἐμπλήσαντα, καὶ τὰς γνάθους ἑκατέρας, μόλις ἔξω βαδίζειν, ὥσπερ αὐλοῦντα τὴν τῆς Σεμέλης ὠδῖνα, γέλωτα, καὶ θέαν Κροίσῳ παρέχοντα καὶ Λυδοῖς. ὃς ἦν τότε Ἀλκμαίων; οὐδεμιᾶς ἄξιος δραχμῆς, ὡς εἶχεν ἱστάμενος. οὔτε οὖν ἐπὶ τούτοις, ὡς ἔφη, ζηλοτυπήσειεν ἄν· οὔτε εἴ τινα βλέποι θαυμαζόμενόν τε καὶ ὑμνούμενον ὑπὸ ἀνθρώπων D μυρίων, ἢ δισμυρίων· οὐδὲ βούλεται κροτούμενον καὶ ταινιούμενον, κορωνιῶντα καὶ γαυριῶντα, *καθάπερ ἵππον ἐπὶ νίκῃ παραπεμπόμενον ὑπὸ πλειόνων, ἢ ὁπόσοι προπέμπουσι τοὺς νυμφίους· αὐτὸς δὲ ἀδοξότερος μὲν εἴη τῶν πτωχῶν· ἐρημότερος δὲ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐῤῥιμμένων, μηδενὸς δὲ ἀξιούμενος παρὰ μηδενὶ λόγου· καθάπερ Μεγαρέας ποτέ φασι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι θεραπεύειν, μηδὲ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν, ἅτε αὐστηρὸς ὢν τὴν φύσιν, καὶ ἀληθείας φίλος, οὐδὲν ἀποκρυπτόμενος. οὐδὲ οὕτως πείσεται τὸ τῶν κεραμέων τε καὶ τεκτόνων καὶ ἀοιδῶν·

κ. καὶ καθ.

οὐκ καμφθήσεται ποτὲ δι' ἔνδειαν, ἢ δι' ἀτιμίαν, οὐδὲ μεταβαλεῖ τὸν αὐτοῦ τρόπον, κόλαξ καὶ γόης, ἀντὶ γενναίου καὶ ἀληθοῦς φανείς. καί τοι τί ποτε βούλονται τῶν μακαρίων τινὲς θεραπεύεσθαι, πρὸς ἀνθρώπων ἐλευθέρων εἶναι φασκόντων, καὶ τοὺς καλουμένους φιλοσόφους, ἐπὶ θύραις αὐτῶν ὁρᾶσθαι ταπεινοὺς καὶ ἀτίμους· καὶ μὴ καθάπερ ἡ Κίρκη ἐβούλετο, τὴν οἴκησιν αὐτῆς φυλάττεσθαι ὑπὸ λεόντων δειλῶν καὶ καταπεπληχότων; οὐκοῦν οὐδὲ ἐκεῖνοι λέοντες ὄντες ἐφύλαττον αὐτήν, ἀλλὰ καὶ δύστηνοι ἄνθρωποι καὶ ἀνόητοι, διεφθαρμένοι διὰ τρυφὴν καὶ ἀργίαν. οὐκοῦν ὅταν ἤδη τὶς τῶν φιλοσόφων τινὰ καλουμένων περὶ τὰς αὐλὰς καὶ πρόθυρα σαίνοντα, καὶ ταπεινὸν, ἐκείνων ἄξιον ἀναμνησθῆναι τῶν λεόντων, κυσὶν ὁμοίων πεινῶσι καὶ δειλοῖς, ὠρυομένων ὀξύτατον, ἅτε ὑπὸ φαρμάκων διεφθαρμένων. ἀλλὰ δὴ ἐστὶν, οὐκ οἶδ' ὁποῖόν τι τοιαύτη ἐπιθυμία. μυρίοι μὲν γάρ εἰσιν, οἱ ἑκόντες καὶ πάνυ προθύμως θεραπεύουσι τοὺς πλουσίους καὶ δυνατοὺς, καὶ μεστὰ* πάντων κολάκων ἐστὶ, καὶ μετ' ἐμπειρίας καὶ τέχνης αὐτὸ πραττόντων. ὥστε οὐκ ἀπορία τοῦδε τοῦ χρήματος, ζητοῦσι παρὰ τῶν εὖ πεφυκότων. ἀλλ' ἐστὶν ὅμοιον τοῦτο ἑτέρῳ ἐπιχειρήματι, τῶν σφόδρα ἀκολάστων, οἳ γυναικῶν ἀφθόνων οὐσῶν, δι' ὕβριν καὶ παρανομίαν ἐπιθυμοῦσιν ἐκ τῶν ἀνδρῶν γυναῖκας σφίσι γενέσθαι, καὶ λαβόντες παῖδας ἐξέτεμον. ὅθεν πολὺ κάκιον καὶ δυστυχέστερον γένος εὐνούχων ἐγένετο ἀσθενέστερον τοῦ γυναικείου, καὶ θηλύτερον. ἀλλ' ὅγε πρὸς ἀλήθειαν ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόφρων, οὐκ ἄν ποτε πάθοι τοιοῦτο, οὐδ' ἂν προοῖτο τὴν ἐλευθερίαν τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν παρρησίαν, τιμῆς τινος ἀτίμου χάριν, ἢ δυνάμεως, ἢ χρημάτων· οὐδ' ἂν φθονοῖ τοῖς μεταβαλλομένοις τε καὶ μεταμφιεννυμένοις ἐπὶ τοιαύταις δωρεαῖς· ἀλλ' ἡγοῖτ' ἂν ὁμοίως τοῖς μεταβάλλουσιν ἐξ ἀνθρώπων ἐπ' ὄφεις, ἢ ἄλλα θηρία· ἐκείνους μὲν οὐ ζηλῶν, οὐδὲ βασκαίνων αὐτοῖς τῆς τροφῆς, ἀλλὰ τοὐναντίον ὀλοφυρόμενος, καὶ ἐλεῶν· ὅταν ἐπὶ

γρ. μες' κ.

A neque * flectetur ob inopiã, aut ob ignominiam, neque ſuos immutabit mores, adulator aut impoſtor factus pro generoſo veracique. Proinde quid tandem beati quidam coli volunt ab hominibus libertatem profeſsis, eóſque qui philoſophi nominantur ante ſuas videri ianuas humiles & deſpectos: & non quemadmodum Circe ſuam volebat habitationem à timidis perterritiſque leonibus cuſtodiri? Nequaquam igitur illi Leones erãt eam

B cuſtodiẽtes, ſed miſeri, fatuíque homines, deliciis atque deſidia perditi. Quare quũ quis philoſophum aliquem viderit circa palatia atque veſtibula adulantem atque humilem, operæ precium erit illorum recordari Leonum, canibus ſimilium famelicis, timidiſque, rugientium acutiſsimè, vtpote à pharmacis perditorum. Cæterùm iam * eſt neſcio qualis huiuſmodi cupiditas. Sexcenti enim ſunt, qui ſponte adeóque alacriter diuites colant atque

C potentes, omnéſque vincant adulatores, atque perite, & artificioſè id facientes. Itáque non erit huius rei inopia quærentibus ab hominibus bonæ indolis. Verùm hoc ſimile eſt, alij conatui hominum valde libidinoſorum, qui licet magna mulierum ſuppetat copia, per contumeliam atque ſcelus concupiſcunt ſibi mulieres ex viris fieri, acceptóſque pueros caſtrãt. Vnde multo peius, atque infelicius eunuchorum genus emergit, infirmiúſque

D quam muliebre, atque muliebrius. Cæterùm qui ad veritatem robuſtus eſt atque magnanimus, nunquam tale pateretur, neque ſuam ipſius libertatem, fandique audaciam honoris ignominioſi aut potentiæ aut pecuniarum gratia proderet. Neque etiam inuideret immutatis alitérque cultis propter huiuſmodi donaria: ſed putaret ſimiles eſſe iis qui ex hominibus in ſerpentes, aut alias beſtias transformantur: illos quidem non æmulans, neque inuidens cibum, ſed è diuerſo deplorans miſeranſque, quando propter

dona

dona tanquam pueri crines tondēt, eóſq; canos. Ipſe autē ſuū officiū conabitur cuſtodire honeſtè atque firmiter, nunquàm ſuū relinquēs ordinē: virtutem autē atque temperantiā colens ſemper atque augens; omnéſq; ad has inducens partim perſuadēdo & exhortādo, partim cōuiciādo & exprobrādo; ſi quem eruere poſſit ex inſipientia maliſque cupiditatibus, & incōtinētia atque deliciis. Priuatim vnūquēque cohibens, & congregatos admonens quotieſcunque opportunum fuerit,

Hunc blandis, illum ſolidis ſermonibus vrget.

donec illi (opinor) vita ſuppetet: oblectatus hominibus, non bobus, neque equis, neque camelis, neque ædibus, ſanus pariter in ſermonibus atque factis, innoxius cum viæ comitibus, & cum quocunque mare fuerit ingreſſus: innoxius quoque dandis conſiliis, atque bonus ſacrificātib. viſus, nullā excitans ſeditionē neque cupiditatē, neque lites, neque inuidiā, neque turpia lucra, ſed commonefaciens temperantiæ iuſticiæque, & concordiam augens, inexplebilitatem vero atque impudentiam molliciémque eiiciens quantum poſſibile fuerit: multo caduceatoribus atque præconib., qui in bellis inducias portant, ſanctior. Vult quidem, atque magno incumbit ſtudio quantum poteſt, ſuccurrere omnibus: ſuperatur autē ab aliis interdum hominibus atque ſtudiis, nihilque paruum valet omnino. Quòd reliquum eſt, ſuum ipſius animum ſermone expurgat, conatúrque exhibere minimè ſeruilem: multo magis de libertate pugnans, contraque dolores ac opiniones, omnéſque homines, cum paucis quibuſdam idem volentibus, quàm Lacedæmonij quondam anguſtiis occupatis, pugnauerunt pauci numero, contra omnes ex Aſia, tres cōtinuas dies atque noctes, quoad ex vnius hominis proditione circumuenti, eodem in loco ſunt interfecti, qui Spartam volebant liberam conſeruare

A δώρεις, ὥσπερ οἱ παῖδες ἀποκείρωνται, καὶ ταῦτα τὰς πολιάς. αὐτὸς δὲ ὁ καθ' αὑτὸν, πειράσεται διαφυλάττειν, εὐσχημόνως καὶ βεβαίως, μηδέποτε λείπων τὴν αὑτοῦ τάξιν· ἀρετὴν δὲ καὶ σωφροσύνην, τιμῶν ἀεὶ καὶ αὔξων, καὶ πάντας ἐπὶ ταῦτα ἄγων· τὰ μὲν, πείθων καὶ παρακαλῶν, τὰ δὲ λοιδορούμενος καὶ ὀνειδίζων, εἴ τινα δύναιτο ἐξελέσθαι ἀφροσύνης, καὶ φαύλων ἐπιθυμιῶν, καὶ ἀκρασίας, καὶ τρυφῆς· ἰδίᾳ ἕκαστον ἀπολαμβάνων, καὶ B ἀθρόους νουθετῶν, ὁσάκις ἂν καιροῦ τύχῃ τινός;

Ἄλλον μειλιχίοις, ἄλλον στερεοῖς ἐπέεσι,

μέχρις ἂν, οἶμαι, διέλθῃ τὸν βίον· ἡδόμενος ἀνθρώπων, οὐ βοῶν, οὐδὲ ἵππων, οὐδὲ καμήλων τε καὶ οἰκημάτων· ὑγιὴς μὲν ἐν λόγοις, ὑγιὴς δὲ ἐν ἔργοις, ἀβλαβὴς μὲν συνοδοιπόροις, ὅτῳ γένοιτο σύμπλους· ἀβλαβὴς δὲ σύμβουλος, ἀγαθὸς δὲ θύουσι φανείς. οὐ στάσιν ἐγείρων, οὐδὲ πλεονεξίαν, οὐδὲ ἔριδας, C καὶ φθόνους, καὶ αἰσχρὰ κέρδη· σωφροσύνης δὲ ὑπομιμνήσκων, καὶ δικαιοσύνης, καὶ ὁμόνοιαν αὔξων, ἀπληστίαν δὲ καὶ ἀναίδειαν, καὶ μαλακίαν ἐξελαύνων, ὅσον δυνατὸν, πολὺ τῶν σπονδοφόρων καὶ τῶν κηρύκων τῶν ἐν τοῖς πολεμίοις ἐκεχειρίας κομιζόντων, ἱερώτερος. βούλεται μὲν οὖν καὶ προθυμεῖται, καθ' ὅσον οἷός τέ ἐστι, βοηθεῖν ἅπασιν· ἡττᾶται δ' ἑτέρων ἐνίοτε ἀνθρώπων, καὶ ἐπιτηδευμάτων, καὶ οὐδὲν μικρὸν ἰσχύει παν- D τελῶς. λοιπὸν δὲ τὴν αὑτοῦ διάνοιαν, καθαίρει τῷ λόγῳ, καὶ πειρᾶται παρέχειν ἀδούλωτον· πολὺ μᾶλλον περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχόμενος, ἢ ὀδύναις τε καὶ δόξαις, καὶ ἀνθρώποις ἅπασι, μεθ' ὀλίγων τῶν βουλομένων, ἢ Λακεδαιμόνιοί ποτε τὰ στενὰ καταλαβόντες ἐμάχοντο, πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας, ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες τρεῖς ἐφεξῆς νύκτας τε καὶ ἡμέρας, μέχρι κυκλωθέντες, δι' ἑνὸς ἀνδρὸς προδοσίαν, ἐν ταὐτῷ μένοντες κατεκόπησαν, οἳ τὴν Σπάρτην ἐνόμιζον ἐλευθέραν διαφυλάττειν

ἀτείχιστον οὖσαν. τὸ δὲ σῶμα ἀσκῶν, καὶ συνεθίζων κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν πονεῖν, οὐκ ἐῶν θρύπτεσθαι λουτροῖς τε καὶ ἀλείμμασι καὶ μύροις, μέχρις ἂν θρύπτηται μαλακώτερον καὶ ἀσθενέστερον, ὥσπερ κακὸν σκεῦος. ταῦτα δὲ ὁρῶντες ἔνιοι, καὶ δι' εὐήθειαν αὐτὸν ἐπιτηδεύειν, καὶ ἀφροσύνην φασὶ, τὸ πλουτεῖν ἐάσαντα καὶ τὸ τιμᾶσθαι, καὶ διαπαντὸς ἥδεσθαι, καταφρονοῦσι, καὶ μαίνεσθαι νομίζουσι, καὶ ἀτιμάζουσιν. ὁ δὲ οὐκ ὀργίζεται πρὸς αὐτοὺς, οὐδ' ἔχει χαλεπῶς· ἀλλ' ἐστιν, οἶμαι, καὶ πατρὸς εὐνούστερος ἑκάστῳ, καὶ ἀδελφῶν, καὶ φίλων, καὶ δὴ καὶ τοὺς πολίτας τοὺς αὐτοῦ καὶ φίλους, καὶ συγγενεῖς, αἰδούμενος μὲν, οὐκ ἀποκρυπτόμενος δὲ, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ τῶν ἄλλων οἰκειοτέρους τε καὶ ἀναγκαιοτέρους νενόμικεν, ὡς οἷόν τε ἐπιτείνας τοὺς λόγους, καὶ σφοδροτέραν τὴν νουθεσίαν καὶ παρακέλευσιν ποιούμενος, αὐτοῖς τε κἀκείνοις. οὐδὲ γὰρ ἰατρὸς ὅτῳ ἀνάγκη πατέρα ἢ μητέρα, ἢ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, ἰᾶσθαι νοσοῦντας, ἢ καὶ αὐτὸν διὰ σπάνιν τε καὶ ἐρημίαν ἄλλων ἰατρῶν, εἰ δέοι τέμνειν, ἢ κάειν· ὅτι φιλεῖ τὰ τέκνα, καὶ τὸν πατέρα αἰσχύνεται, καὶ τὴν μητέρα, διὰ τοῦτο ἀμβλυτέρῳ τῷ σιδήρῳ τέμνοι ἂν, καὶ χλιαρωτέρῳ τῷ πυρὶ κάοι ἂν, τοὐναντίον δὲ, ὡς οἷόν τε, ἰσχύοντι καὶ ἀκμαίῳ. τὸν γοῦν Ἡρακλέα φασὶν, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο ἰάσασθαι τὸ σῶμα ὑπὸ νόσου δεινῆς κατεχόμενον, τοὺς υἱοὺς καλέσαι πρώτους, κελεύοντα ὑποπρῆσαι λαμπροτάτῳ πυρί· τῶν δὲ ὀκνούντων καὶ ἀποστρεφομένων, λοιδορεῖν αὐτοὺς, ὡς μαλακούς τε καὶ ἀναξίους αὐτοῦ, καὶ τῇ μητρὶ μᾶλλον ἐοικότας, λέγοντα ὡς ὁ ποιητής φησι·

Ποῖ μεταστρέφεσθε ὦ κακοὶ
Καὶ ἀνάξιοι τῆς ἐμῆς σπορᾶς,
Αἰτωλίδος ἀγάλματα μητρός.

οὐκοῦν αὐτὸς πρῶτον χρὴ καὶ τοῖς φιλτάτοις καὶ ἐγγυτάτω, μετὰ πλείστης

A *mœnibus carentem. Corpus autem exercet, atque aſſuefacit pro ſuis viribus ad perferendos labores, neque deliciari ſinit lauacris & vnctionibus atque vnguentis, dum mollius atque debilius fiat, tanquam malum inſtrumentum. Hæc autem nonnulli videntes, propter ſimplicitatem atque inſipientiam cum his ſtudere aiunt: Cúmque valere ſinat diuitias & honores, perpetuáſque voluptates: contemnunt eum, atque inſanire iudicant,* B *afficiúntque ignominia. Is autem illis nõ iraſcitur, neque fert difficulter: ſed eſt, opinor, vnicuique beneuolentior quàm pater, quàm fratres, quàm amici. Quin etiam ſuis ciuibus & amicis & conſanguineis reuerentiam quidem exhibet, ſed nihil abſcondit, tanto magis, quanto familiariores ſibi atque neceſſariores ducit: & quantum fieri poteſt, intendit ſermones, vehementiorémque admonitionem adhortationémque & ſibi & illis adfert.* C *Neque enim medicus, cui ſit neceſſe patrem aut matrem aut ſuos liberos curare ægrotantes, aut etiam ſeipſum propter aliorum medicorum penuriam atque abſentiam ſecare aut vrere, eo quòd liberos amet, & patrem matremque revereatur, hebetiore ſecabit ferro, neque tepidiori igne vret: ſed contra, quantum fieri poteſt, valenti ac vigenti. Proinde Herculem aiunt, poſtquam non potuit ſanare corpus acerbo correptum morbo, filios* D *aduocaſſe primos, iuſsiſſéque ſe cremare clariſsimo igni. Illis autem cunctantibus, ſéque auertentibus, conuiciis eos obiurgaſſe, vt molles, ſéque indignos, matríque ſimiliores, ita dicentem, vt ait poëta:*

Quo vertitis vultus modò ignauiſſimi,
Generéque non digni meo, ſtatuæ magis
Genetricis Ætolę?—

Quare philoſophum primo ſecum, cúmque chariſsimus atque propinquiſsimis

liberrimè atque audacter agere conuenit. nihil cunctantem aut remittentem in ſermonibus. Corrupto enim & ægrotante corpore, multo peior eſt anima corrupta: nō herclè à malis pharmacis aut potibus, neque à veneno quopiam exedēte, ſed ab ignorantia atque prauitate, & ſuperbia, inuidia quoque & ægritudine, atque ſexcentis cupiditatibus. Hic morbus atque hæc affectio difficilior eſt, quàm Herculis, multoque maiore atque clariore indiget incendio. Ad cuius medelam atque liberationem abſque excuſatione hortari cōuenit & patrem & filium, & cognatum & alienum, & ciuem hoſpitemque.

A παρρησίας τε καὶ ἐλευθερίας προσφέρεσθαι, μηδὲν ἀποκνοῦντα, μηδὲ ὑφιέμενον ἐν τοῖς λόγοις. πολὺ γὰρ χεῖρον καὶ διεφθαρμένου σώματος καὶ νοσοῦντος, ψυχὴ διεφθαρμένη· μὰ Δία οὐχ ὑπὸ φαρμάκων χρηστῶν*, ἢ πότων, οὐδὲ ὑπὸ ἰοῦ τινος διεσθίοντος, ἀλλ᾽ ὑπό τε ἀγνοίας, καὶ πονηρείας, καὶ ὕβρεως, καὶ φθόνου δὴ καὶ λύπης, καὶ μυρίων ἐπιθυμιῶν. τοῦτο τὸ νόσημα καὶ τὸ πάθος, χαλεπώτερον ἐκείνου, καὶ πολὺ μείζονος καὶ λαμπροτέρου B δεομένου ἐμπρησμοῦ. ἐφ᾽ ἣν ἴασιν καὶ ἀπόλυσιν χρὴ παρακαλεῖν ἀπροφασίστως καὶ πατέρα, καὶ υἱόν, καὶ ξυγγενῆ, καὶ ἀλλότριον, καὶ πολίτην, καὶ ξένον. ἴσ. λυγρῶν,

DE DIVITIIS EORVM QVI IN CICILIA SVNT
Oratio LXXIX.

*A*GE *per Deos, ob quam rem maximè admirari, magnificamque & beatam putare dignum eſt ciuitatem omniū maximam atque potentiſſimam? An ob legum virtutem, & ciuium humanitatem, atque temperātiam magiſtratuum? an hæc ſunt parua, nulliúſque precij, & facilia quibuſuis? An ob hominum multitudinem, rerumque venalium abundantiam, atque ſumptuoſa ædificia, oportet eam felicem prædicare: atque ob Syrorum Babyloniorumque texturas, & quòd domos auro ſtipent, omniaque illorum plena ſint argenti atque electri, eboriſque, quales Homerus eſſe dixit Alcinoi atq; Menelai regias, plus dicēs quàm vel veritas vel potentia ferat ferè: quodq; ita tota ciuitas ſit exornata, atq; herclè ob picturas ſtatuáſque, quorum nihil profuit habentibus prius? ſed à quibus illa ſunt exornata, hos videas ſeruos & humiles, pauperéſque? Nam ſi vlla foret æris vtilitas bene temperati, aut craterarum, aut altarium, aut acerrarum ſciētiſſime factarū.*

ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΟΥ.
τῶν ἐν Κιλικίᾳ. *
λόγος οθ΄.

ΦΕΡΕ, πρὸς θεῶν, ἐπὶ τίνι μάλιστα θαυμάζειν, C καὶ ἐπὶ τῷ μεγαλοφρονεῖν, καὶ μακαρίζειν ἄξιον πόλιν, ἁπασῶν μεγίστην καὶ δυνατωτάτην; πότερον ἐπὶ νόμων ἀρετῇ, καὶ πολιτῶν ἐπιεικείᾳ, καὶ σωφροσύνῃ τῶν ἀρχόντων, ἢ ταῦτα μὲν μικρὰ καὶ οὐδενὸς ἄξια, καὶ ῥᾴδια τοῖς τυχοῦσιν; ἐπὶ δὲ ἀνθρώπων πλήθει, καὶ ἀγορᾶς ἀφθονίᾳ, καὶ τῇ πολυτελείᾳ τῶν οἰκοδομημάτων, δεῖ μακαρίζειν αὐτήν, καὶ τοῖς Σύρων καὶ Βαβυλωνίων ὑφάσμασι· καὶ ὅτι D χρυσῷ τὰς οἰκίας ἐρέπτουσι, καὶ μεστὰ πάντα ἀργύρου, καὶ ἠλέκτρου, καὶ ἐλέφαντος· ὁποῖα Ὅμηρος εἴρηκε τὰ Ἀλκινόου, καὶ τὰ Μενελάου βασίλεια· ὑπερβάλλων τό τε ἀληθὲς καὶ τὸ δυνατὸν σχεδόν, οὕτως ἅπασαν ἠσκημένην τὴν πόλιν, καὶ νὴ Δία, ἐπὶ ταῖς γραφαῖς, καὶ τοῖς ἀνδριάσιν ὧν οὐδὲν ὤνησε τοὺς πρότερον ἔχοντας; ἀλλὰ παρ᾽ ὧν ἐκεῖνα ἐκοσμήθη, τούτους ἴδοι τις ἂν δούλους καὶ ταπεινούς, καὶ πένητας. εἰ γὰρ ἦν ὄφελός τι χαλκοῦ καλῶς κεκραμένου, καὶ κρατήρων, καὶ βωμῶν καὶ θυμιατηρίων περιττῶς εἰργασμένων,

ἡ Κορινθίων πόλις ἂν εὐδαίμων ἦν, ἣ A πολὺν ᾤκητο δὴ χρόνον, σῴζουσα τοὺς ἑαυτῆς οἰκήτορας καὶ πολίτας. εἰδ' αὖ λίθων εὐχρόων καὶ ποικίλων, ἢ Τηίων, ἢ Καρυστίων, καὶ τινῶν Αἰγυπτίων, καὶ Φρυγῶν, παρ' οἷς ἐστὶ τὰ ὄρη ποικίλα· ἀκούω δ' ἔγωγε τῶν ὀρῶν τὰς πάνυ παλαιὰς τῆς αὐτῆς εἶναι πέτρας· ἀλλ' ὅμως, οὐδενός εἰσι βελτίους, οὐδ' εὐτυχέστεροι τῶν πάνυ παλαιῶν τε καὶ ἀθλίων. εἰ δὲ ὠφελεῖ τὸ κεκτῆσθαι χρυσίον, οὐδὲν ἐκώλυεν Αἰθίοπας τοὺς ἄνω, μακαριωτάτους B εἶναι δοκεῖν, ὅπου τὸ χρυσίον ἀτιμότερον, ἢ παρ' ἡμῖν ὁ μόλιβδος· καὶ φασὶν αὐτόθι τοὺς κακούργους, ἐν παχείαις δεδέσθαι πέδαις· ἀλλ' οὐδὲν ἧττόν εἰσι δεσμῶται καὶ πονηροὶ, καὶ ἄδικοι. τὸ δὲ μακαρίζειν τοὺς πλουσίους. καὶ πολλὰ χρήματα ἔχοντας, τὰ δὲ ἄλλα μηδὲν διαφέροντας τῶν πάνυ φαύλων, ὅμοιον· εἴ τις τοὺς ἐκεῖ δεσμώτας προϊόντας ἰδὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἐζήλου, καὶ πάντων εὐδαιμονέστατον ἔκρινε τὸν ἔχοντα τὰς μείζους πέ- C δας. εἰ δὲ ἐλέφας θαυμαστὸν κτῆμα καὶ περιμάχητον, Ἰνδοὶ πολὺ πάντων ὀλβιώτατοι καὶ ἄριστοι, παρ' οἷς ἔρριπται τὰ τῶν ἐλεφάντων ὀστᾶ, καὶ οὐδεὶς πρόσεισιν, ὥσπερ ἐνθάδε τὰ τῶν βοῶν τε καὶ ὄνων· καὶ πολλαχοῦ φασὶν ἐν τοῖς τοίχοις ἐνοικοδομεῖσθαι τὰ κρανία τῶν ἐλεφάντων, αὐτοῖς ὀδοῦσιν. τί δαὶ χρὴ περὶ Κελτῶν λέγειν, ὅπου φασὶ ποταμόν τινα καταφέρειν τὸ ἤλεκτρον, καὶ πολὺ πανταχοῦ κεῖσθαι παρὰ ταῖς ὄχθαις ἐκβεβρασ- D μένον, ὥσπερ αἱ ψῆφοι παρ' ἡμῖν ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν; καὶ πρότερον μὲν οἱ παῖδες ἔπαιζον, τὰ δὲ ἐρρίπτουν· νῦν δὲ κἀκεῖνοι συλλέγουσι, καὶ φυλάττουσιν αὐτὸ, παρ' ἡμῶν μεμαθηκότες, ὅτι εἰσὶν εὐδαίμονες. ἆρα ἐνθυμεῖσθε, ὅτι πάντες οὗτοι, λέγω δὲ τοὺς Κελτοὺς καὶ Ἰνδοὺς, καὶ Ἴβηρας, καὶ Ἄραβας, καὶ Βαβυλωνίους, φόρους παρ' ὑμῶν λαμβάνουσιν, οὐ τῆς χώρας, οὐδὲ τῶν βοσκημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνοίας τῆς ἡμετέρας· οὐ γὰρ, ἂν μὲν ταῖς ὅπλοις κρατήσαντες

A *Corinthiorum vtique ciuitas felix fuiſſet, multúmque habitata fuiſſet tẽporis, ſaluans ſuos habitatores, ciuéſque. Rurſus ſi vel lapidum boni coloris, & variorum, aut Teiorum, vel Caryſtiorum, atque quorũdam Aegyptiorum Phrygúmque, apud quos varij etiam montes ſunt, audióque columnas antiquiſsimas eiuſdem eſſe ſaxi: attamen nemine ſunt meliores, neque feliciores antiquiſsimis illis atque miſeris. Si verò prodeſſet poſsidere aurum,* B *nihil prohibuiſſet Æthiopas ſupra nos habitantes beatiſsimos videri, vbi aurum abiectius eſt quàm apud nos plumbum: ferúntque ſceleratos craſsis vinciri compedibus, nihil tamen minus ſunt vincti atque praui & iniqui. Beatos autem dicere opulentos, multáſque poſsidentes pecunias, in cęteris autem nihil à planè peruerſis differentes, perinde eſt, ac ſi quis illic vinctos prodire videns admiraretur, atque feliciſsimum omnium iudicaret ma-* C *ximas habentem compedes. Si verò ebur admirabilis rex eſt, & totis viribus expetenda. Indi longè omnium ſunt fortunatiſsimi, optimique, apud quos elephantorum oſſa proiecta iacent, nemóque ad ea accedit, quemadmodum hic boum atque aſinorum oſſa. Dicúntque frequenter muris inædificari elephantorum caluarias, cum ipſis dentibus. Quid autem opus eſt de Celtis dicere? Vbi aiunt flumen quoddam deferre electrum, mul-* D *túmque vbique iacere in ripis eiectũ ſcaturigine, quemadmodum calculi apud nos in littoribus? Et antea quidem illo ludebant pueri, húcque atque illuc iactabant: nunc autem & illi colligunt, idque cuſtodiunt, à nobis videlicet eruditi, quòd ad felicitatẽ pertineat. Nũquid animaduertitis, quod hi omnes (dico autẽ Celtas, & Indos, atque Iberos, ac Arabes, Babyloniósq;) tributa à vobis accipiunt, non pro regione, neque pro pecoribus, ſed pro cupiditate veſtra atque dementia? Non enim, ſi qui armis facti ſuperiores,*

cogunt victos ſibi argentum dependere, id ſolum dicitur tributum: neque hominum eſt admodum felicium, neque fortium, tributa præſtare aliis; ſi autem quidam, nemine inuadente militibus, neque cogente, ob fatuitatem & delicias, argentũ, quod plurimi æſtimant præ omnibus, ſponte mittunt per magna viæ atque maris interualla, iis qui noſtras in terras facilè venire non poſſunt, nónne planè peius eſt, turpiúſque factum? Atque hoc magis, quod illi paruos infirmóſque lapillos, atque herclè etiam beſtiarum oſſa dantes, accipiunt argentum & aurum, pro vtilibus inutilia permutantes. Maximè autem quoſdam frequenter admiror, quòd Medi, quondam Syrorum acceptis opibus gauiſi ſint. Perſæ deinde Medorum, Macedones poſtea Perſarum accepe-rint: tuncque putarint ſeſe felices eſſe factos, meliúſque viuere, quando obtinuerant miſerorum infauſtorúmque diuitias. Hæc ego verò, haud alioqui nugas agens, dixi: ſed quòd huiuſmodi rerum pro quibus cuncta agunt, atque ob quæ vulgus admiratur poſſeſſores, nulla ſit vtilitas, ſed vniuerſa ne drachma quidem vna digna. Neque enim vnquam felices poterunt eſſe homines ſtulti atque inſipientes, neque ſi paradiſum in Suſis inhabitent, quæ erat (vt aiũt) tota ſuſpenſa.

DE LIBERTATE. Oratio LXXX.

Vos quidem admiramini fortaſſe, abſurdúmque putatis neque temperati viri officiũ, quòd aliquis omnib. poſtpoſitis quib. vulgus ſtudet, & quodã modo curſu ſuo ferri permiſſis pecuniis & gloriis atque voluptatib. neque agricola neque nauclerus neq; miles, neq; militũ dux circũambulat, neq; etiã ſutor neq; faber, neque medicus, neque rhetor exiſtens,

A τινες ἀναγκάσωσιν αὐτοὺς ἀργύριον ἀποτελεῖν τοὺς ἡττημένους, τοῦτο ὀνομάζεται φόρος· καὶ ἔστιν ἀνθρώπων οὐ σφόδρα εὐτυχῶν, οὐδὲ ἀνδρείων, δασμὸν ἑτέροις παρέχειν· ἐὰν δέ τινες μήτε ἐπιστρατευσάντων μηδενός, μηδὲ ἀναγκάσαντος, δι' εὐήθειαν δὲ καὶ τρυφήν, ὃ περὶ πλείστου ποιοῦνται ἁπάντων, ἀργύριον πέμπωσιν ἑκόντες, διὰ μακρᾶς μὲν ὁδοῦ, πολλῆς δὲ θαλάττης· τοῖς μηδὲ ἐπιβῆναι δυναμένοις ῥᾳδίως τῆς ἡμετέρας γῆς, B οὕτω πάντη κάκιόν τε καὶ αἴσχιον τὸ γινόμενον; πλὴν ὅτι λίθους μικροὺς καὶ ἀσθενεῖς, καὶ νὴ Δία θηρίων ὀστᾶ διδόντες, λαμβάνουσιν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἀντὶ χρηστῶν, ἄχρηστα ἀντικαταλλαττόμενοι. μάλιστα δὲ θαυμάζω. πολλάκις ἐνίων, ὅτι Μῆδοι μὲν, τὰ Σύρων λαμβάνοντες, ἔχαιρον. Πέρσαι δὲ τὰ Μήδων, Μακεδόνες δὲ τὰ Περσῶν· καὶ τότε ᾤοντο εὐτυχεῖς γεγονέναι, καὶ πράττειν ἄμεινον, ὅτε εἶχον τὰ τῶν ἀθλίων καὶ δυστυχούντων C κτήματα. ταῦτα δὲ οὐκ ἄλλως ἔγωγε ληρῶν εἶπον· ἀλλ' ὅτι τῶν τοιούτων παρ' ὧν ἔχουσι τὴν πᾶσαν σπουδήν, καὶ ἐφ' οἷς θαυμάζουσιν οἱ πολλοὶ τοὺς κεκτημένους, οὐδέν ἐστιν ὄφελος, ἀλλ' οὐδὲ μιᾶς ἄξια δραχμῆς τὰ σύμπαντα. οὐδ' ἂν γένοιντο ποτὲ ἄνθρωποι εὐδαίμονες ἀνόητοι καὶ ἄφρονες, οὐδ' ἂν τὸν ἐν Σούσοις παράδεισον οἰκοδομήσωσιν, ὅς ἦν, ὥς φασι, μετέωρος ἅπας.

D ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ. π'.

ΥΜΕΙΣ μὲν ἴσως θαυμάζετε, καὶ παράδοξον ἡγεῖσθε, καὶ οὐδαμῶς σωφρονοῦντος ἀνδρός, ὅς τις ἁπάντων ἀποστὰς περὶ ἃ οἱ πολλοὶ σπουδάζουσι, *καὶ τρόπον τινὰ ἐάσας κατὰ ῥοῦν φέρεσθαι χρήματά τε καὶ δόξας, καὶ ἡδονάς, οὔτε γεωργός, οὔτε ναύκληρος, οὔτε στρατιώτης, οὔτε στρατηγός, περίεισιν· οὐ σκυτοτόμος, οὐ τέκτων, οὐκ ἰατρός, οὐ ῥήτωρ,

* γρ. θαυμάσιοι

οὐκ ἄλλο τι συνήθες πρᾶγμα κοινόν· οὑτωσὶ δὲ ἀτόπως ἰόντε καὶ ἀπιὼν, καὶ παριστάμενος, ἔνθα μηδὲν αὐτῷ πρᾶγμά ἐστιν· ἀλλ' ὡς ἂν τύχῃ τε καὶ ὁρμήσῃ. βουλευτήρια μὲν καὶ θέατρα καὶ συλλόγους ἀτιμάσας· ἐκκλησιάζων δὲ μόνος αὐτὸς· καὶ θεωρῶν οὐκ ὀρχουμένους, οὐδὲ ᾄδοντας, οὐδὲ πυκτεύοντας, οὐδὲ παλαίοντας· ἀλλ' ὠνουμένους καὶ βαδίζοντας, καὶ λαλοῦντας, καὶ μαχομένους. ποτὲ μὲν τούτοις ἅπασι προσέχων εὖ μάλα, καὶ τερπόμενος πολὺ μᾶλλον ἢ παῖδες ἐν ἀγῶσι καὶ θεάτροις, οὐ προκαταλαμβάνων, οὐδὲ ἀγρυπνῶν, οὐδὲ θλιβόμενος· ποτὲ δὲ αὖ μήτ' ἀκούων μηδενὸς, μηδ' ὁρῶν, ἀλλὰ μηδ' εἰδέναι νομίζων αὐτοὺς, ἐννοῶν ὃ βούλεται, καὶ πράττων ἀδεῶς. ἐγὼ δὲ, τοῦτο μὲν λαμπρὸν ἡγοῦμαι, καὶ μακάριον, εἴ τις ἐν οἰκίαις ἐλεύθερος εἶναι δύναται, καὶ ἐν ὑπηκόοις, αὐτόνομος, ὑπὲρ οὗ πολλὰ μὲν Λυδοὶ Φρυξὶ, πολλὰ δὲ Φρύγες Λυδοῖς ἐπολέμησαν, πολλὰ δὲ Ἴωνές τε καὶ Δωριεῖς, καὶ ξύμπαντα γένη· ἀνόητοι, εἴδους* αὐτονομίας ἔρως οὐδεὶς ἐγκεχείρηκεν, οὔτε τοῖς αὐτὸς αὐτοῦ χρῆσθαι νόμοις. οἱ δὲ ξύμπαντες, περὶ τῶν Σόλωνος, καὶ Δράκοντος, καὶ Νουμᾶ καὶ Ζαλεύκου νόμων ἐρίζουσιν, ὅπως τούτοις ἀλλὰ μὴ τούτοις ἕπωνται, μηδενὸς αὖ μηδὲ ἐκείνων οἷα ἐχρῆν θέντων. Σόλωνα μὲν τοι καὶ αὐτὸν εἰδέναι φασὶν, ὡς ὅτι αὐτῷ μὴ ἀρέσκοντα εἰσηγεῖτο Ἀθηναίοις· ἀλλ' οἷς αὐτοὺς ὑπελάμβανε χρήσεσθαι. δῆλον οὖν ὅτι πονηροὺς ἔγραφε νόμους· εἴπερ τοὺς ἀρέσκοντας πονηροῖς ἔγραφεν. ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτὸς τούτοις ἐχρῆτο, πονηροῖς τε οὖσι, καὶ οὐκ ἀρέσκουσιν αὐτῷ. δῆλον οὖν ὅτι τούτων μὲν οὐδενὶ μετῆν αὐτονομίας, οὐδὲ ἐσπούδαζον, οὐδὲ ἐπολέμουν ὅπως ὦσιν ἐλεύθεροι. ἀλλὰ γὰρ ἄφθονόν τε καὶ πολλὴν δουλείαν ἐντὸς τῶν τειχῶν εἰσκαθείρξαντες, ἔπειτα ἐπάλξεσι, καὶ πύρ-

A *neque aliud quid familiare atque cõmune exercẽs, atque ita abſurdè it reditque, aſtatque vbi ſibi nihil eſt negocij, ſed vtcunque fert caſus animique impetus, & curias quidem atque theatra, hominúmque congregationes negligit, concionatur autem ſolus, ſpectatque non ſaltantes neque canentes, neque cæſtibus decertantes, neque luctantes, ſed emẽtes atque ambulantes, loquenteſque atque pugnãtes, atque his omnibus aliquãdo optimè animũ* B *attendit, delectaturque multo magis quã pueri in certaminibus ac theatris, non locum præoccupans, neque peruigilans, neque preſſus à multitudine: aliquando autem neque audit quenquam, neque videt, neque noſſe eos exiſtimat, cogitans quæ velit, atque faciẽs abſq; timore. Ego autẽ hoc ſplendidũ duco atque beatũ, ſi quis inter ſeruos liber eſſe poteſt, & inter ſubiectos ſui iuris. Pro qua re multa Lydi cũ Phrygib., multa quoque Phry-* C *ges cũ Lydis bella geſſerũt, multa etiã Iones atque Dores, atque omnia hominum genera.* *Tã ſtultus omnes amor cupiditaſque propriis viuẽdi legibus, ſuique iuris eſſe inceſſerat: quòd tamẽ nunquam obtinuerũt, neque quiſquã illis conceſſit, neq; tũ habuere quũ propriis ſibi legibus videbãtur vti. Vniuerſi autem Solonis Draconiſque & Numę & Zaleuci contendunt legibus, vt has vel non has ſequãtur, quum nemo & inter illos ſtatuerit quæ* D *oporteret. Solonẽ quidẽ & ipſum ſciuiſſe aiũt, quòd Atheniẽſibus autor fuerit eorũ quæ ſibi non probarẽtur, ſed quibus crediſſet eos vſuros. Certũ eſt igitur, prauas eum ſcripſiſſe leges, ſiquidem ſcripſit vt prauis placituras. Attamẽ & ipſe iis vtebatur, licet praua eſſent ſibique nõ placerent. Proinde manifeſtum, quòd horum nulli ſuo iure ſuiſque viuebant legibus neque ſtuduerunt: neque bella geſſerunt, quo eſſent liberi. Sed enim copioſam magnamque ſeruitutem intra mœnia includentes, deinde propugnaculis atque*

turribus telisque propulſarunt, ne extrinſecus ad ipſos ingrederetur. Quemadmodum ſi quis naui conuulſa, fluctúque intus verſante, cuſtodiret, multumq́; haberet negocij, ne deſuper incurrat. Sicut igitur Troianos aiũt obſeßionem paſſos, interfectoſque pro Helena, quę apud eos non erat, ſed in Ægypto: idem contigit & his qui pro libertate pugnabant atque certabant, quàm non habebant. Attamẽ illi dicebant ſe omnia pati pro legibus: atque etiam nunc dicunt in his verſari cauſam, quando vel ipſi calamitate preßi hiſtoriam conſcribunt, aut ab aliis ſimilia audiunt. Legem autem veram atque ratam maniſeſtamque neque vident, neque viuendi ducem ſtatuunt. Quapropter quemadmodum in meridie lucente ſole faces accendunt, torreſque ſuſtollunt, & diuinum quidem lumen eiiciunt, ſequuntur autem fumum, modicum quendam ignis fulgorem oſtendentem. Lex igitur naturæ amiſſa eſt, & exoleuit apud vos, ô infelices: tabulas autem & literulas atque columnas cuſtoditis, atque inutiles notas. Et Iouis quidem legem iampridem violaſtis: ne quis autem illius aut illius tranſgrediatur, conſideratis: atque execrationem, quam Athenienſes circa Solonis leges ſtatuerunt in abrogare volentes, ignoratis propter illius legem magis ratam eſſe. Prorſus enim neceſſe eſt, hanc continentem legem, ſuperiorem eſſe Athenienſium legibus: niſi quòd in pueros atque genus delinquentium non animaduertit, ſicut illic, ſed ſuæ quiſque ſit infelicitatis cauſa. Eum ergo, qui illam ſaluam conſeruare conatur quantũ poſſit, quantúmque ad ſe pertineat cuſtodire, nunquam equidem dixerim non prudentem eſſe. Vos autem multo magis admiror, miſerorque ob difficilem atque iniquam ſeruitutem, qua à vobis ipſis copulari detinemini: non vno ſolum vinculo, neque duobus, ſed ſexcentis circumdati: à quibus ſtrangulamini & ſuffocamini

A γοις, καὶ βέλεσιν ἠμύνοντο ὅπως μὴ εἰσίοιεν ἔξωθεν περὶ αὐτοὺς. ὥσπερ εἴ τις νεὼς διερρηγμένης, κλύδωνος ἔνδον ὄντος φυλάττοιτο καὶ πράγματα ἔχοι, μή ποτε ἄνωθεν ὑπερβάλῃ. καθάπερ οὖν φασι τοὺς Τρῶας ὑπὲρ τῆς Ἑλένης πολιορκεῖσθαι καὶ ἀποθνήσκειν, οὐκ ἔνδον οὔσης, ἀλλ' ἐν Αἰγύπτῳ, ταὐτὸ πάθος οὗτοι πεπόνθασιν, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐμάχοντο καὶ ἠγωνίων, οὐκ οὔσης παρ' αὐτοῖς. ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνοί τε ἔλεγον πάντα πάσχειν ὑπὲρ τῶν νόμων, καὶ νῦν φασιν ἐν B τούτοις εἶναι τὴν δίκην, ὁπόταν αὐτοὶ δυστυχεῖς ὄντες συγγράφωσιν, ἢ παρ' ἄλλων ὅμοιον παραλάβωσιν. νόμον δὲ τὸν ἀληθῆ καὶ κύριον, καὶ φανερὸν, οὔτε ὁρῶσιν, οὔτε ἡγεμόνα ποιοῦνται τοῦ βίου. τοιγαροῦν ὥσπερ ἐν μεσημβρίᾳ λάμποντος ἡλίου δᾷδας ἴασι, δαλοὺς αἰρόμενοι. τὸ μὲν θεῖον φῶς ἐάσαντες· καπνῷ δὲ ἑπόμενοι, κἂν μικρὸν αὔγασμα δεικνύντι πυρός. ὁ μὲν οὖν τῆς φύσεως νόμος ἀ- C φεῖται καὶ λέλοιπε παρ' ὑμῖν, ὦ κακοδαίμονες· ἄξονας δὲ καὶ γραμματεῖα καὶ στήλας φυλάττετε, καὶ ἀνωφελῆ στίγματα. καὶ τὸν μὲν τοῦ Διὸς θεσμὸν πάλαι παραβέβηκατε· τὸν δὲ τοῦ δεῖνος ἢ τὸν τοῦ δεῖνος ὅπως μηδεὶς παραβήσεται, σκοπεῖσθε. καὶ τὴν ἀρὰν ἣν Ἀθηναῖοι περὶ τῶν Σόλωνος ἔθεντο νόμων τοῖς ἐπιχειροῦσι καταλύειν, ἀγνοεῖτε κυριωτέραν οὖσαν ἐπὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις. πᾶσα γὰρ ἀνάγκη τὸν συνέχοντα τὸν θεσμὸν, D Ἀθηναίων ἐπάρχειν. πλὴν παῖδας, καὶ γένος οὐκ ἐπέξεισιν, ὡς ἐκεῖ, τῶν ἁμαρτανόντων· ἀλλ' ἕκαστος αὐτῷ γίγνεται τῆς ἀτυχίας αἴτιος. τὸν οὖν ἐπιχειροῦντα τοῦτον ἂν σώζειν, ὡς ἂν οἷός τε ᾖ, καὶ τό γε καθ' αὐτὸν φυλάττειν, οὐδέποτε ἂν μὴ φρονεῖν φαίην ἔγωγε. πολὺ δὲ μᾶλλον ὑμᾶς θαυμάζω καὶ ἐλεῶ τῆς χαλεπῆς καὶ παρανόμου δουλείας, ἐν ἣ ζεύξαντες αὐτοὺς ἔχετε· οὐχ ἑνὶ δεσμῷ μόνον περιβάλλοντες, οὐδὲ δυσὶν, ἀλλὰ μυρίοις, ὑφ' ὧν ἄγχεσθε καὶ *πιέζεσθε πο-

A λὺ μᾶλλον, τῶν ἐν ἁλύσει τε καὶ κλοιῷ καὶ πέδαις ἑλκομένων. τοῖς μὲν γάρ ἐστι καὶ ἀφεθῆναι, καὶ διακόψασι φυγεῖν· ὑμεῖς δὲ ἀεὶ μᾶλλον κρατύνεσθε τὰ δεσμά, καὶ πλείω, καὶ ἰσχυρότερα ἀπεργάζεσθε· καὶ μὴ ὅτι οὐχ ὁρᾶτε αὐτὰ ψευδῆ, καὶ ἄπιστον ἡγεῖσθε τόνδε τὸν λόγον· σκοπεῖτε γὰρ Ὁμήρου τοῦ καθ' ἡμᾶς σοφωτάτου, ποῖ' ἄττα δεσμὰ τὸν Ἄρη φησὶ κατέχειν,

Ὠκύτατόν περ ἐόντα θεῶν οἳ Ὄλυμπον
B ἔχουσιν·
Ἠΰτ' ἀράχνια λεπτά, τά κ' οὐκέτις οὐδὲ ἴδοιτο.

μὴ οὖν οἴεσθε τὸν μὲν Ἄρη θεὸν ὄντα, καὶ ἰσχυρόν, οὕτως ὑπὸ λεπτῶν τε καὶ ἀοράτων πεδηθῆναι δεσμῶν· αὐτοὺς δὲ πάντων θηρίων ἀσθενεστάτους ὄντας, μὴ ἄν ποτε ἁλῶναι δεσμοῖς ἀφανέσιν, ἀλλ' εἰ μὴ σιδήρου τε καὶ ὀρειχάλκου εὖ πεποιημένα εἴη. τὰ μὲν οὖν σώματα ὑμῶν, οἷα δὴ στερεά, καὶ τὸ πλέον ὀργῆς γέμοντα, τοσούτων δεῖ τῶν κρατησόντων· ψυχὴ
C δὲ ἀόρατός που καὶ λεπτὴ φύσει πῶς ἂν δεσμῶν τοιούτων τυγχάνοι, κατὰ τὸν Ἥφαιστον αὐτόν; ὑμεῖς δὲ στερροὺς, ἀδαμαντίνους, πεποίησθε πάσῃ μηχανῇ πλεξάμενοι, καὶ τὸν Δαίδαλον αὐτὸν ὑπερβεβλημένοι τῇ τέχνῃ τε καὶ σπουδῇ, πρὸς τὸ πᾶν ὑμῶν μέρος τῆς ψυχῆς καταδεδέσθαι, καὶ μηδὲν ἐλεύθερον εἶναι, μηδὲ αὐτόνομον. τί γὰρ ἦν ἡ Κνωσίων εἱρκτή, καὶ τὸ τοῦ Λαβυρίνθου σκολιόν, πρὸς τὴν σκολιότητα καὶ τὸ δυσεύρετον τῆς ἀφροσύνης; τί δὲ ἡ Σικε-
D λικὴ φρουρὰ τῶν Ἀττικῶν αἰχμαλώτων, οὓς εἰς πέτραν τινὰ ἐνέβαλον; τί δ' ὁ Λακώνων Καιάδας, καὶ τὸ παρὰ Πέρσαις οἴκημα μεστὸν τέφρας; ἢ νὴ Δία, εἴ τινας κόρας χαλεποὶ πατέρες· ὡς ὁ τῶν ποιητῶν λόγος· χαλκέων περιβόλων ἐφρούρησαν εἱρκταῖς. οὐδέ πω νήφειν ἐν τοῖς λόγοις ἔτι μοι δοκῶ, τῶν ἀνθρωπίνων συμφορῶν μνησθεὶς ἐπὶ πλέον, καὶ τῆς αἰσχρᾶς καὶ δυσχεροῦς δουλείας, ἣν δεδούλωσθε πάντες,

multo magis, quàm qui cathenis aut numellis aut cõpedibus trahuntur. Illi enim poſſunt dimitti, aut abſciſsis vinculis effugere: vos autẽ magis in dies vincula corroboratis: atque plura & fortiora efficitis. Nolite autem, quia nõ videatis vincula, ideo hũc ſermonẽ falſum putare, atq; incredibilem. Conſiderate autem Homerũ, veſtra ſententia ſapientiſsimum, qualibus vinculis Martem dicat retineri,

Et ſi inter diuos ſit velociſſimus
ille.
* Stamina ceu fallunt oculos quæ
neuit Arachne.

Nempe tenuibus aranearum telis ſimilibus, quæ nemo cernere queat. Nolite ergo putare, Martem, qui & Deus eſt, & fortis, à tam tenuibus atque inconſpicuis compeditum fuiſſe vinculis: vos autẽ omnibus beſtiis infirmiores, nunquam inconſpicuis capi vinculis poſſe, niſi ferro atque ære fabrefactis. Corpora quidem veſtra, vtpote dura, atque penitus ferè irarum plena, talibus opus habent vinculis: anima autem inconſpicua planè, atque tenuis natura, quomodo talibus vinculis comprenderetur? Vos autem alia ſolida atque adamantina, iuxta Vulcanum ipſum, feciſtis, omni machina ad plectendum adhibita, ipſóque ſuperato Dædalo arte ſtudióque vt omnis veſtri animi pars vinciretur, nihilque eſſet liberũ atque ſui iuris. Quid enim erat Gnoſiorum carcer, atque illud Labyrinthi perplexũ, ad inſipientiæ perplexitatẽ, atque veſtigãdi difficultatem? Quid Sicula Atticorum captiuorum cuſtodia, quos in ſaxũ quoddã coniecerant. Quid Laconum Cęadas, atque illa apud Perſas turris plena cineris? Aut hercle quid, quòd ſæui quidã patres (vt poëtę ferunt) carceribus ferreis puellas circum munierunt? Non mihi amplius videor eſſe ſobrius in ſermonibus, quòd humanarum calamitatem nimiam fecerim mentionem, turpiſque atque difficilis ſeruitutis, in quam redacti eſtis omnes,

vnde nullis tenuibus filis nactis exire licet inſipientis puellę auxilio, quemadmodum illum Theſea dicunt ex Creta ſaluum euaſiſſe: niſi quis Minerua etiam, opinor, aſsiſtente, atque ſaluum conſeruante euadat. Nam ſi omnes vellem carceres atque vincula dicere, mortalium atque miſerorum hominum, quibus ſua incluſi opera tenentur: an non valde ſæuus atque peruerſus vobis poëta viderer, in proprijs Tragœdias faciens calamitatibus? Non enim ſolum, vt qui à vobis cenſentur malefici, conſtringuntur collo & manibus pedibúſque, verùm etiã ventre atque aliis partibus, quaque proprio vinculo atque obligatione comprehenſa. Vincula verò ſunt varia atque multiplicia: quæ ſi quis videat, vt mihi videtur, aſpectu delectetur, admiretúrque excogitationẽ. Prima enim domina, opinor, ad vnamquamque partem, Voluptas eſt, ſæua quidem alioqui & hoſtilis, & inſidioſa aſpectu: iucunde tamen atque Sardonium quiddam ſubridens occurrit, fertque vincula iuxta ſuam naturam, florida molliáque primũ, quibus par eſt vinciri reges aut tyrannos, & omnes quicunque beatorum dicuntur filij. His autem ſæuius nihil, neque magis inhæret aut conſtringit. Poſt hanc autem venit alia, numellam quandam ferens auream aut argenteam: qua collo circumpoſito, trahit plebeios per terram omnem & mare: trahit & reges, iuxta Heſiodum: trahit & ciuitatum prætores ad portas, vt aperiant, prodántque. Aiunt autem & illos ligari, quos deſtinauit perdere, quóſque beatos facere, quemadmodum Cyrus olim Aſtyagen aureis vinxit compedibus, illius vt aui videlicet curam gerens. Magnus autem labor foret, omnes vinculorum ſpecies recitare: vnum tamen dignum eſt vt non prætereatur, omnium admirabiliſsimum, maximéque varium, quod ſæuiſsima fert domina, idque auro & argento atque omnigenis lapidibus calculiſque,

A ὅθεν νημάτων ἐστὶν οὐ λεπτῶν εὐπορήσαντας ἐξελθεῖν βοηθείᾳ κόρης ἄφρονος, ὥσπερ ἐκεῖνον Θησέα φασὶν ἐκ Κρήτης σωθῆναι, εἰ μή τις αὐτῆς οἶμαι τῆς Ἀθηνᾶς παρισταμένης, καὶ σῳζούσης ἅμα. εἰ γὰρ ἐθέλοιμι πάσας εἰπεῖν τὰς εἱρκτὰς, καὶ τὰ δεσμὰ τῶν θνητῶν τε καὶ ἀθλίων ἀνθρώπων, οἷς ἐγκλείσαντες αὐτοὺς ἔχετε, μὴ σφόδρα ὑμῖν ἀπηνής τις καὶ φαῦλος δόξω ποιητὴς, ἐν οἰκείοις τραγῳδῶν πάθεσιν; οὐ γὰρ μόνον ὡς οἱ δόξαντες ὑμῖν κακοῦργοι πιέζονται τραχήλου τε καὶ χειρῶν, καὶ ποδῶν· ἀλλὰ γαστρὸς, καὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἕκαστον ἰδίῳ δεσμῷ τε καὶ ἀνάγκῃ κατειλημμένον. οἱ δ' εἰσὶ ποικίλοι τε καὶ πολύτροποι. καί μοι δοκεῖ τις ἂν ἰδὼν ὄψει τερφθῆναί τε καὶ σφόδρα ἀγασθῆναι τὴν ἐπίνοιαν. πρώτη μὲν γὰρ, οἶμαι, πρὸς ἕκαστόν ἐστι δέσποινα· χαλεπὴ μὲν ἄλλως καὶ δυσμενὴς, καὶ ἐπίβουλος ἰδεῖν· εἶτ' ἄρα καὶ μειδιῶσα προσαπαντᾷ, σαρδόνιον μάλα τοῖον· χαλεπὴ δὲ ἡδονὴ καὶ φέρει δεσμὰ, κατὰ τὴν αὐτῆς φύσιν, εὐανθῆ καὶ μαλακὰ τὴν πρώτην· οἷς εἰκός ἐστι καταδεῖσθαι βασιλεῖς, ἢ τυράννους, καὶ πάντας, ὅσοι μακαρίων παῖδες κέκληνται· τούτων δὲ χαλεπώτερον οὐδὲν, οὐδὲ μᾶλλον ἐμφύεται καὶ πιέζει. μετὰ δὲ ταύτην, ἦλθεν ἑτέρα, κλοιόν τινα φέρουσα χρυσοῦν, ἢ ἀργυροῦν, τοῦτον δὲ περιθεῖσα, ἕλκει μὲν ἰδιώτας περὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν, ἕλκει δὲ βασιλεῖς καθ' Ἡσίοδον, σύρει δὲ πόλεων στρατηγοὺς ἐπὶ πύλας, ὥστε ἀνοίγειν καὶ προδιδόναι. φασὶ δὲ καὶ δέδεσθαι τούτων, οὓς ἂν ἀπολλύῃ, καὶ ποιεῖ εὐδαίμονας· ὥσπερ Ἀστυάγην ποτὲ Κῦρος ἐν χρυσαῖς ἔδησε πέδαις, ὡς ἂν δηλονότι πάππου κηδόμενος. πολὺ δ' ἂν ἔργον εἴη διεξιέναι πάσας τὰς ἰδέας τῶν δεσμῶν. ἕνα δ' οὖν ἄξιον εἶναι μὴ παρελθεῖν, τὸν παραδοξότατον αὐτῶν καὶ ποικιλώτατον, ὃν ἡ χαλεπωτάτη φέρει δέσποινα, χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ παντοίοις λίθοις τε καὶ ψήφοις,

(Margin letters beside the Greek column: B at "πάθεσιν", C at "καὶ μειδιῶσα", D at "ἰδιώτας".)

καὶ ζώων κέρασι, καὶ ὀδοῦσι, καὶ ὀστράκοις, ἔτι δὲ ἁλουργέσι βαφαῖς, καὶ ἑτέροις μυρίοις τισὶν, ὥσπερ ὅρμον πολυτελῆ καὶ θαυμαστὸν ἀσκήσασα, καὶ πολλά τινα ἐν αὐτῷ ὀχήματά τε καὶ μορφὰς μιμησαμένη, στεφάνους, καὶ σκῆπτρα, καὶ τιάρας, καὶ θρόνους ὑψηλούς· καθάπερ οἱ περιττοὶ τεχνῖται, κλίνας τινὰς, ἢ θύρας, ἢ ὀροφὰς οἰκιῶν κατασκευάζοντες, ἕτερ' ἄττα μηχανῶνται φαίνεσθαι. λέγω δὲ οἷον θυρῶν ἐξοχαῖς, θηρίων κεφαλὰς ἀπεικάζοντες, καὶ κιόνων ὁμοίως. ἔτι δὲ καὶ ἦχος ἐν τούτῳ, καὶ φωνὴ παντοία κρότων τε καὶ ποππυσμῶν, καὶ ἠχεῖ ταῦτα τὰ δεσμά. πάλιν οὖν τοῦτον περιβάλλει δημαγωγοῖς τε καὶ βασιλεῦσιν. ἀλλ' ὅπως μὴ πόρρω που αὐτοὶ φερώμεθα ὑπὸ τῆς εἰκόνος, ὥσπερ ὄντως εἰδώλῳ τινὶ λόγου ἐπακολουθοῦντες· ὡς Ὅμηρος Ἀχιλλέα ἐποίησε τῷ τοῦ Ἀντήνορος ἑπόμενον μακρὰν ἀπελθεῖν· ἱκανῶς ἔχει.

A *animaliúmque cornibus, atque dentibus & teſtis, preterea etiam purpureis tinctu-ris, atque aliis quibuſdam ſexcentis, tanquam precioſum atque admirãdum monile exornauit, multáque in eo vehicula formáſque imitata eſt coronarum, & ſceptra, & tiaras, thronóſque excelſos: ſicut excellentes artifices, ſpondas aliquas, aut ianuas, aut culmina domorum fabricantes, alia quædam videri machinãtur, nempe in oſtiorum ſummitatibus, ſi-* B *militérque columnarum, beſtiarum capita effingentes. Præterea & ſonus in eo eſt, atque vox varia plauſuum & poppyſmorum, multúmque reſonat id vinculum. Hoc iniicit oratoribus atque regibus. Cæterùm ne procul ipſi auferamur, hanc ſequentes imaginem, tanquam ſermonis ſimulacrum, ſicut Homerus ſcripſit Achillem Antenoris ſimulacrum ſequentem longius abiiſſe, hæc ſufficiunt.*

FINIS.

ISAACI CASAVBONI IN DIONEM CHRYSOSTOMVM

DIATRIBA AYΤΟΣΧΕΔΙΟΣ.

auctor damnatus opus permissum

HENRICO STEPHANO
ARCAE QVAESTORI
OPERVM DOMINICORVM,

IS. CASAVBONVS S. D.

N*ihil poterat opportunius, Henrice Stephane, vir amiciſsime, quàm cum ſuperioribus diebus Dionem Chryſoſtomum pari fide & diligentia recèns à ſe editum, Claudius Morellus mihi legendum obtulit. Eram tunc temporis τῆς ἀνίας ὅλος, de morbo vxoris, patruelis ſororis tuæ, longè periculoſiſsimo, ſupra modum anxius: eóque nomine quotidianæ vitæ officia intermiſeram. ſtudia quoque literarum faſtidiens: ſine quibus tamen, vt vel paucos dies agam,* pretium ætas altera ſordet. *Vbi verò allatas chartas ſemel in manus ſumſi, partim grauitate captus diſſertationum excellentiſsimi philoſophi: partim pulchritudine illectus nouæ huius editionis, ſic animum obduraui, vt ægre priuſquam volumine integro pellecto deſtiterim. Huius autem operæ, quam vni mihi neceſſario meo tempore impenderam, vt etiam in publicum fructus manaret, Federicus Morellus, Academiæ huius profeſſor clariſsimus, bonum factum putauit, atque adeo impulſu hortatúque ſuo effecit. Quippe, vir eruditiſsimus, cùm Aldinum codicem mendis quamplurimis deformem, critico ſuo pumice magna cura expoliſſet: memor Homerici præcepti σεύ τε δύ' ἐρχομένω, egit mecum pro mutua inter nos amicitia, vt quæ mihi inter legendum adnotaram, in communem ſtudioſorum vtilitatem paterer publicari. Equidem facile coniiciebam ea felicitate iſtam prouinciam ab illo fuiſſe adminiſtratam, vt quamcunque eodem ſymbolam conferrem, pannus purpuræ adtextus poſſet videri: me tamen ea cogitatio nihil deterruit, quo minus amici viri æquiſsimæ petitioni adnuerem. Longè enim mores noſtri à δοκησισόφων ἐπιδεικτιώντων ambitione abſunt: qui exiſtimationi ſuæ tantum putant detrahi, quantum alienæ induſtriæ fuerit tributum. Fatale hoc leuium & ventoſorum ingeniorum eſt vitium: quæ [illegible] οἰήσεως plena, omníſque ſolidæ eruditionis inania, magnam ex febriculoſis ſcriptis ſuis potius quàm bonam famam captant. At viros graues, qui literas non vanitate, ſed miraculo colunt, nihil minus deceat, quàm φθονερεύεσθαι, aut in promouendis rei literariæ commodis lentos eſſe & ἀκοινωνήτους.*

Statim igitur arrepto calamo, cum præſertim Dei virtute moleſtiſſima cura non-nihil leuati eſſemus, αὐτοσχέδιον, hanc in Dionis λόγοις Diatribam effudimus, veriùs quam ſcripſimus. Tibi verò Henrice Stephane, vir integerrime, vt hoc quicquid eſt συνταγμίου lucubratiunculæ inſcriberem, graues multáſque cauſſas habui. Siue enim amicitiæ ratio fuit habenda: tu mihi amiciſſimus: nec magis propter arctiſſimam neceſſitudinem qua iungimur inuicem, charus vnicè: quàm propter ſingularem naturæ bonitatem, fidem, comitatem & παντοίαν ἀρετὴν, quam boni omnes in te amant: nos qui propius nouimus, etiam miramur. Siue aliquid etiam in hoc verſatur officij: feci lubens, vt tua in me beneficia in prima animi mei parte eſſe poſita, hoc cuicuimodi teſtimonio tibi probarem. Quod ſi patronus innocenti ſcripto, οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν, erat mihi quærendus: cui potius quam tibi eas partes deferrem? qui etſi in eligendo vitæ genere maiorum tuorum ſectam non es ſecutus: in amore tamen literarum ita veſtigia eorum preſſiſti, vt Stephanicæ genti, tot in Remp. literariam meritis nobiliſſimæ, non mediocre acceſſurum ſit decus, ſi quæ adoleſcens ad poëtarum Græcorum lucem orſus es, detexere in animum aliquando induxeris. Vale. Lutetiæ Pariſiorum a. d. IV. Eid. Martias. CIↃIↃCIV.

ISAACI CASAVBONI IN DIONEM CHRYSOSTOMVM DIATRIBA ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΣ.

I De ſcriptis Dionis diuerſi generis.

VETERES Critici cum magnorum ſcriptorum monumenta recenſerent,& colligere omnia ſunt ſoliti,quæ auctoris eiuſdem eſsét: & in certas veluti claſſeis eadem tribuere. Qua in re nec ſenſiſſe idem ſemper omnes videas: nec iudicio interdum ſatis certo vſos in eligendis quæ vel iungi deberent,vel ſeparari. Ne quid dicam de Hippocratis diuinis ſcriptis,de Platonicorum dialogorum tetralogiis, & aliorum philoſophorum libris, quorum Indices confuſi apud Laërtium extant:de M.Tullij denique epiſtolis,in quibus digerendis tota ratio temporis miſerè perturbata: vel hic vnus Dio Chryſoſtomus ei quod diximus fidem fecerit. Nam alios aliter digeſſiſſe eius ſcripta, facile quiuis intelliget, qui horum LXXX. λόγων ordinem hodiernum cum eo contulerit, quem in ſuis codicibus patriarcha Photius olim inuenit. Potuiſſe autem διάταξιν horum librorum inſtitui commodiorem ea quæ in noſtris habetur, aut ea quæ in Photianis exemplaribus fuit, Syneſius docet: qui eruditiſſimus ſcriptor in Dione ſuo Criticos reprehendit,quòd ſermonem Εὐβοϊκὸς inſcriptum,quarto illorum qui ſunt de regno non ſtatim ſubieciſſent. atque hoc alios etiam ante Syneſium monuiſſe liquidò conſtat ex ipſius verbis. Porro legitima omnium Dionis ſcriptorum, quæ quidem extent, aut quorum aliqua notitia ad nos peruenit, tributio fuerit, in σοφιστικά, ſiue oratoria, φιλοσοφικά, & φιλολογικά, ſiue mixta. Primi generis fuerunt hæc apud Syneſium & Philoſtratum: Ἡ τῶν Τεμπῶν ἔκφρασις, Κόμης ἐγκώμιον, Ψιττακοῦ ἔπαινος, &, vt puto Μέμνων. item ex iis quæ extant aliquot: vt, quas in ſenatu pro ſeipſo habuit: & quibus pacem ac concordiam di-

uerſis populis ſuaſit: etiam illa oratio huc referri poſſit, qua Rhodios propter ridiculam conſuetudinem increpauit: & quæ ſunt huic aliæ ſimiles: etſi ad partem philoſophicam non abſurdè etiam iſtas retuleris: vt quæ ſint ἐπανορθωτικαὶ τῶν ἠθῶν: quo nihil omnino φιλοσοφικώτερον. Quamobrem philoſophica iure plurima eorum quę ſuperſunt hodie cũ auctore ipſo nominabimus: in quibus loci illuſtres ex ethica diſciplina aut politica, nonnunquam è prima etiam philoſophia petiti, grauiter & ornatè explicantur: non vt olim fieri ſolitum à ſectarum profeſſoribus: quorum vniuerſa diſputatio ex principiis apud Academicos putà, aut Peripateticos, vel Stoicos ratis pendebat: verùm alia longè via: ex ipſis nempe naturæ fontibus, & ea quæ omnium mortalium animis inſita eſt DEI, & honeſti atque inhoneſti cognitio. Scimus tamẽ, veteres pleroſque de hoc eximio ſcriptore ita iudicaſſe: vt eum non philoſophorum albo, ſed ſophiſtarum, (eloquentiæ profeſſores & alios eruditos viros ea ætas ſic vocauit) adſcriberent. Id adeo videtur accidiſſe Dioni, non ſolùm quia ſοφιστικὰ nonnulla, vt iam diximus, ſcripta ediderat: verùm etiam, ac multo quidem magis, quod argumenta philoſophica non vulgari philoſophorũ more tractauerit: ſed noua quadam & ſingulari induſtria ſeueritatem ſalubrium præceptorum, *narrationibus modò veris, modò fictis, & aliis neſcio quibus inuẽtiunculis condiuerit*. quinetiam ex poëtarum fabulis quæſita illi ſæpe occaſio grauiſſimarum & verè philoſophicarum diſſertationum. At veterum ſapientiæ magiſtrorum fatalis ille error omnium (ſi paucos excipias) fuit, vt de nomine ſectæ, non de ſtudio ſapientiæ, philoſophos cẽſerent. vt mirum non ſit qui neq; Zenoni, neq; Epicuro, ne Platoni quidem aut Ariſtoteli ſacramento dixiſſet, eũ pro philoſopho non eſſe habitum. Vſque adeo προσεδρεύοντων illarum ſectarum, ſicut factionum in Circo, ſtudium & amor priſcorum animis inoleuerat. Videtur ſanè Potamon Alexãdrinus τῆς Εκλεκτικῆς φιλοσοφίας auctor, Dionis & paucorum ſimilium exemplo motus, eam philoſophandi viam inſtituiſſe; quæ ſapientiæ candidatos neceſſitate alieno arbitrio ſeruiendi ſolutos, in libertatem aſſereret. *Sed libellis* Potamonis defuit, credo, *genius*: neque *ſectatores ea ſecta* inuenit. Φιλολογικὰ non ineptè dixeris nonnulla eorum quæ hoc libro cõtinẽtur. Exemplum habes in X I. nam illa diſputatio accuratiſſima aduerſus Homerum ſuper Ilij exſcidio, neque oratoris, neque philoſophi perſonam ὑποκρίνεται, ſed philologi. idem pronunties de illa, ſane quàm homini politico lectu digna, περὶ ἀσκήσεως, & aliquot aliis; vt ea qua tres Græcorum tragicos inter ſe componit. Mixti argumenti eſt X X X V I. philoſophia mera pars poſterior: principium ad hiſtoricam narrationem accedit. Idcirco ſcribit Philoſtratus, quantus in hiſtoria potuerit eſſe Dio, facilè cognoſci ex illius Geticis. Γετικὰ intellige τὸν Βορυσθενικὸν iſtum λόγον. Etiam illæ ſuperius memoratæ orationes huc poſſunt referri: quæ de argumentis philoſopho conuenientibus, pro concione apud populũ aut in Curia ad ſenatum fuerũt habitæ. Non prætermittendum eſt, quod lectores Dionis Syneſius monet: *duo tempora in eius ſcriptis diligenter eſſe obſeruanda*: neque enim parum diſſimiles, ſed longe caſtigatiores eſſe iis quæ ante exiliũ ſcripſit, poſteriores *reuerſi in patriam lucubrationes*. Ego verò pauciſ-

ſima hodie ſupereſſe exiſtimo eorum quæ ante φυγὴν ſunt ſcripta: quo in cenſu præter vndecimam de rebus Troicis, nullam aliam temere collocarim. Verùm iſta acrioribus iudiciis examinanda iis relinquimus, qui ad illuſtrandum eximium hunc ſcriptorem induſtriam ſuam conferre voluerint. Nos ea ſolum heic opera tumultuaria attingimus, quæ à ſuperiorum ſeculorum imperitis librariis, aut contra ſententiam auctoris, aut contra Helleniſmum, cuius Dio obſeruantiſſimus, fuerint peccata.

II Titulus operis. λόγος. oratio. *Notæ ad primum de regno. occaſio huius ſcriptionis, & tempus.* ἄλη *Dionis.* συστροφή. περιδινεῖν τὴν κεφαλήν. ἐπίπνοια *&* ἐπίνοια. *locus Longini apud Euſebium correctus. alia.*

IN aliis libris titulũ præfert hoc opus Δίωνος ῥητορικαὶ μελέται: quæ falſiſſima & ineptiſſima inſcriptio ab iis profecta, quibus ſatis acceptũ erat, Dionem rhetoribus annumerari debere, non philoſophis: quem errorem ſupra confutauimus. Ipſe Dio διατριβὰς vocat interdum, & aliquando φιλοσόφους διατριβάς, vt in XII. ſæpiſſimè autẽ λόγους, & λόγους φιλοσόφους. quemadmodum & Photius, βιβλίον ἐν λόγοις ὀγδοήκοντα. Eſt verò apud Græcos vox λόγος ſignificationis variæ ac πολυποικίλης. in hac epigraphe neceſſariò accipiẽda notione generica pro βιβλίον *liber*, & pro cuiuſcunque generis ſcripto. anguſtior eſt ille ſignificatus, cum Δημοσθένους λόγοι dicuntur: quẽ ſignificatũ minimæ parti totius operis conuenire, palàm fecimus. Quare Latina vox *oratio*, ſi vſum Latinè loquentiũ ſpectamus, huic loco minimè quadrat. Non ſine ratione autẽ veteres Critici cæteris quę poſt reditum ſcripſit Dio has de regno orationes, ſiue tractatus, præpoſuerũt: in quo noſtris libris conſentiunt Photiani. Cauſſa, ni fallor, eſt: quia videtur Dio in ipſo reditu ab exilio, aut paullò poſt reditũ, Traianum adiiſſe, & vel recitaſſe illi has orationes, vel legendas dediſſe. In principis certè gratiã hæc ſcripta fuiſſe, non dubitabit qui diligenter legerit: quin ipſum ſæpe imperatorẽ cõpellat: verũ ita modeſtè & grauiter, vt quantũ interſit inter oratorem πανηγυρίζοντα, & philoſophũ præcipientem, nuſquã melius dignoſcas. Nec ſine cauſſa dubites cũ illa legas, τίς ἂν ἐμοῦ πρέπουσα καὶ ἀξία φανείη διατριβὴ τῆς σῆς προθυμίας; nũ iuſſu Imperatoris hãc de regno ſcriptionem ſuſceperit. ipſe Imperatorem appellat non ſolum αὐτοκράτορα: ſed etiam ἡγεμόνα, *principem*, quo nomine voluit Auguſtus appellari. Hæc eo duximus notãda, vt ſcirent lectores, multis locis huius tractatus, & reliquorũ ſequentium, lucem ex hiſtoria petendũ eſſe. Sic enim philoſophum agit Dio, de boni maliq; principis notis diſſerens, vt rebus præſentibus, temporibuſq; ſuis omnia accõmodet. Nunc ad rẽ. Non procul initio rectè ſcriptũ ἄνδρες ἀλῆται: non vt in aliis libris αὐληταί. paſſim Dio Pag
exiliũ ſuũ ἄλην vocat. eius fugæ cauſſam ipſe explicat in XIII. paullò aliter quàm Philoſtratus. Inter boni principis laudes ſiue notas ponit hanc καὶ πολεμικὸς μὲν οὕτως ἐστὶν, ὥστε ἐπ' αὐτῷ εἶναι τὸ πολεμεῖν. interpres legit τοῦ πολεμεῖν, & Pag
aberrat lõge à ſententia, quæ hæc eſt: bonum principem adeo bellicoſum eſſe, vt bella etiã ipſe adminiſtret, atq; in hoſtico verſetur quoties eſt opus.

quod profectò cum dicit Dio, Traianum ſuum tanquam aliud agens
laudat. atque hoc ſæpe in hac tractatione obſeruabis. Bellicoſiſſimum
Traianum fuiſſe ad reprehenſionem vſque, omnibus notum. neque du-
bitare debes, cum hæc ſcribebantur, fuiſſe illum in Parthica vel potius
Dacica expeditione occupatum. Idem interpres acumen horum verbo-
rum non cepit: ἧττον ἐλπίζει τιμᾶσθαι μὲν ὑπὸ ἀκόντων, ἢ παρὰ μισούντων φιλίας
τυγχάνειν. *minus ſperat fieri poſſe, vt ab inuitis honoretur, quàm vt ametur ab iis
quibus ſit exoſus:* hanc dicendi figuram non ſemel inuenias apud Dionem.
vide infra tmemate I V. Scribe mox, μήτε τροφὴν αὐτοῖς ὀρέγει, μήτε συναγρυ-
πνήσειέ ποτε φυλάττουσι. plana ſententia. Omnino deeſt aliquid in iſtis, τοὺς δὲ
Pag.7. πλησίον αὐτοῦ καὶ φίλους καλουμένους ἀναγκάζει τε, καὶ μὴ σκοπεῖ τοῦτο ὅπως δόξωσι
μακάριοι. deſtina enim opus, cui innitatur verbum ἀναγκάζει. alioquin
nunquam illud explicaueris. deeſt κάμνειν, vel πονεῖν, vel aliud etiam acrius.
Pag.8. Mox ſequitur, τίς γὰρ ἀοκνότερος πονεῖν, ὅταν τοιούτου καιρὸς ᾖ, φίλου; melius τοῦ-
του, vel τοιοῦτος. Cum ait Imperatorem compellans, μακάριος μὲν αὐτὸς τῆς
εὐγνώμονος καὶ ἀγαθῆς φύσεως. μακάριοι δὲ ὑμεῖς οἱ συμμετέχοντες, etſi poteſt
exponi ὑμεῖς, quod & interpres agnoſcit: rectius tamen ſine dubio ἡμεῖς.
ne ad paucos reſtringatur vtilitas ex bono principe, ſed ad omnes eius
Pag.9. ſubditos, inter quos & Dio. Quæ de pulcra & conſtante adminiſtratio-
ne τοῦ παντὸς breuius mox dicuntur, conferri debent cum tertio libro, vbi
tractatur pluribus ille locus, qui heic ſolum velut in tranſitu perſtringi-
tur. Erit autem clarior longe ſententia ſi ſcribas, ὡς ἂν αὐτό τε, οἷα εὐδαίμον
Pag.10. καὶ σῶφρον. vel εὐδαίμον τε καὶ σῶφρον ὄν. Scribe etiam iſta ad hunc modum:
ἐπεὶ δὲ πλείων ἐστὶ πάντως τοῦ καιροῦ τοῦ παρόντος, καὶ δεόμενος ἀποδείξεων ἀκριβε-
στέρων, &c. non autem πλεῖον & δεόμενον, cum præcedat λόγον, & ſequatur
Pag.11. recte αὐτόν. neque aliter interpres. συστροφὴ δρυῶν, denſitas eſt querceti: ſi-
ue arbores denſæ & frequentes: Vox Theophraſtea. ſic paullo poſt, συ-
στροφὴ νεφῶν, *nubes denſæ.* περιδινεῖν κεφαλὴν dixit Dio, quod Iuriſconſulti ve-
teres & hiſtorici *iactare caput*, cum de hariolis loquuntur, & fanaticis:
Pag.12. quos vocat Dio ἐνθέους ἄνδρας καὶ γυναῖκας. de his aliquid nuper ad Lam-
pridium. Scribe mox, οὐδενὸς ἀξία πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν ἐπίπνοιαν: non
ἐπίνοιαν: quod non monerem, niſi fugiſſet interpretem hæc menda. hu-
manam ſcientiam opponit afflatui diuino. ſtatim ſequitur recte, ἄνευ δαι-
μονίου κατοχῆς καὶ ἐπιπνοίας. vtitur eo verbo Ariſtoteles cum ſcribit in primo
Eudemiorum τοὺς νυμφολήπτους ἐπιπνοίᾳ δαιμονίᾳ ἐνθουσιάζειν. Idem error in ea
voce commiſſus apud Euſebium in elegantiſſimo Longini ἀποσπασματίῳ
libro X V. Παρασκευῆς. ita ille: οὐδὲ τοὺς ποιητὰς αἰσχυνούμεθα, οἳ καίπερ ἀκρι-
βῆ συνέσιν τῶν θεῶν οὐκ ἔχοντες, ὅμως τὰ μὲν ἐκ τῆς κοινῆς ἐπινοίας τῶν ἀνθρώπων,
τὰ δὲ ἐξ ἐπιπνοίας (non ἐπινοίας vt in vulgatis) τῶν Μουσῶν, ἣ κινεῖν αὐτοὺς ἐπὶ
ταῦτα πέφυκε, σεμνότερα εἰρήκασι περὶ θεῶν. qui locus hunc Dionis valde illu-
ſtrat: in quarto horum fuſius hæc tractantur. at vox ἐπίνοια aliud quàm
hoc loco ſignificat in Olympico, vt ibi dicemus. Sequitur non longe,
ταῦτα δὴ λέγεσθαι μάτην ὑπό των. mendoſe: ſcribendum enim ὑπὸ πάντων:
Pag.14. ſicut paullo ante dixerat de re eadem, ἣν μὲν γὰρ ὡς πάντες λέγουσιν. Etiam
illa mendoſa, τοῦτο δὲ ἣν Ἡρακλέους, ἅτε νέου καὶ φιλοτίμου. nego poſſe iſta ex-
poni. Lego τοῦτο δειχθεὶς ὑφ' Ἡρακλέους. prorſus ita poſtulante ſententia.

Addit: ἵνα καὶ σαφῶς ἴδῃς τὴν διαφορὰν τῶν ἀνδρῶν. imo vero τῶν ἀκρῶν. nam quid eſt ἀνδρῶν; atqui nullum dubium quin referenda ſint hæc ad illa præcedentia verba: ἐκαλεῖτο δὲ αὐτῶν ἡ μὲν βασίλειος ἄκρα, ἱερὰ Διὸς βασιλέως· ἡ δὲ ἑτέρα τυραννική, Τυφῶνος ἐπώνυμος. ſub finem, ταπεινὸν ἐπεστήρου καὶ ὕπουλον. ſcribendum ἐσεσήρει.

III Dionis dialogi. Traiano honeſte blanditur. παῖδες ἁπαλοὶ *circumtonſi.* ζηλοτυπεῖν *pro,* φθονεῖν. τὰ ἱερὰ ἱλάσκεσθαι. *Menelaus* οὐ μακρὰν Ταντάλου. *Agathyrſus Scytha.*

PLATONEM imitatus eſt Dio in aliquot λόγων ſuorum compoſitione: quos propterea verius appellaueris διαλόγους. Eiuſmodi eſt alter hic de regno liber. inducitur Alexander patri Philippo rationem reddens, cur Homeri lectione tantopere delectaretur, vt ex omnibus Græcorum poëtis eum probaret ſolum. Ait igitur Alexander, Homerum tanti facere ſe, quod ab illo virtutes omnes diſceret viro principi neceſſarias. Ita Dio quaſi aliud agens, Traianum ſuum quænam ſint vere imperatoriæ virtutes docet. Erat Traianus non ille quidem literarum plane rudis, eruditionis tamen omnis incurioſus: vtpote bellicoſus, & militiæ ſtudiis in totum deditus. Conſtat etiam Traianum in formandis epiſtolis aut orationib. alieno ingenio, Suræ putà vel Hadriani, eſſe vſum: quod raro ante illũ principes fecerunt. at non ideo minus illum optimi Imperatoris numeros impleuiſſe quiſquã dixit veterum. Dio vero procul dubio Imperatorem vindicare à calumnia voluit, cum ſcriberet in hoc libro, plane regibus neceſſarium non eſſe, vt vel orationes ipſi ſcribãt, vel vt philoſophiæ ſtudiis penitius ſeſe dedant. Sic etiam priore libro dicebat, Herculem, in quo perfecti principis ideam ſpectari voluit, fuiſſe πεπαιδευμένον ἁπλῶς. vbi vides prudentiſſimum ſcriptorem ſic theſim tractare, vt ad hypotheſim oculos ſemper referat. Non caruiſſe tamen Imp. Traianum meliorum etiã literarum cognitione, & teſtantur alij veterum, & Dionis quoque eximius locus, quem ſi lubet libro ſequenti lege. Scribe initio, οἱ δή· αὐτοῦ λόγοι. nõ αὐτοί.
& τοιαῦτα ἐκεῖνος ἐπάγει ὃ πρῶτον. non ἐπάγετο. mox διατελεῖς περὶ μόνον τῶν Pag.18.
ποιητῶν. melius, π. μόνον αὐτὸν τῶν π. ea vox ſæpe in his libris cum damno totius
prætermiſſa. ſic deſideratur vocula τὸν paullo poſt, vbi ſcribendum, ἢ περι- Pag.19.
ττὸν τὸν νοῦν προσέχειν, τῶν ἀνδρῶν τὸν μάλιστα μὲν ἄρξειν μέλλοντα τῶν ὁποίποτε ἀνθρώπων· εἰ δὲ μή, τῶν πλείστων. ibidem rectiùs παραβαλλόμενον aut παραβαλούμενον ſcribas,
quam παραβαλόμενον: quod non admittit Helleniſmus. παῖδες ἁπαλοὶ ſunt Pag.20.
qui Latinis *pueri delicati*, vel *impudici*. hos περικείρεσθαι ſolitos ad Suetonium obſeruabamus libro ſecundo: vbi etiam hunc locum laudare me-
minimus. Scribe, καὶ τῷ ὄντι τὴν γυναικωνῖτιν ὑμνήσε. de Heſiodi Eœa, & Γυ- Pag.21.
ναικῶν καταλόγῳ ſatis ad Strabonem. Scribe etiam ἥδιστα ἀκούοι μ. δὴ φθ. & Pag.22.
ἐβουλόμην αὐτός, non αὐτόν. item ἀντὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος. Aliquanto poſt τέρπεσθαι τῇ ποιήσει, προσέχοντα τὸν νοῦν οὐχ ἁπ. non προσέχειν.

Pag.25. Illo loco, οἱ κακοὶ παῖδες ζηλοτυποῦσι τοὺς καλοὺς, ἐνίοτε κρειττόνων τυγχάνοντας.
nullo modo poteſt ferri κακοὶ, ſententia omnino flagitante vt καλοὶ ſcribatur, quomodo & interpres legit. ζηλοτυπία, quam Cicero *obtrectationem* Latinè dicere conatus eſt, non inter formoſos & deformes naſcitur: verùm inter illos tantum. Illud animi cauſſa adiiciemus. Philoſophi qui naturam adfectuum ſubtilius ſunt rimati, proprium hoc eſſe zelotypiæ obſeruant, vt habentis ſit adfectus, non eius qui non habet. eſt enim metus ne fruatur riualis bono quod ipſe poſſideas. qui non habet, in eum non ζηλοτυπία cadit, ſed inuidentia. minus accuratè igitur locutus heic Dion: qui ζηλοτυπεῖν de eo dixit cui ob feliciorem alterius ſortem oculi doleant. is enim adfectus eſt non ζηλοτυπούντων, ſed inuidentium. Nimirum hoc licere ſibi putant magni ſcriptores, vt ſentiant quàm loquantur melius. velut quod ſtatim ſequitur, τὰ ἱερὰ τοιούτοις κόσμοις ἱλάσκεσθαι. quid eſt τὰ ἱερὰ ἱλάσκεσθαι; non enim ædes ſacræ placantur, ſed dij qui in illis coluntur. Ita dixit libro ſequente, ἕκαστον τῶν θεῶν ἱλάσκεται κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν. heic vero ἱλάσκεσθαι poſuit pro κοσμεῖσθαι vel ἀγάλλεσθαι. ſi quidem ita ſcripſit. aut certe τὰ ἱερὰ dixit cùm deos intelligeret. Sententiam hanc tractarunt plures epigrammatarij Græcorum poëtæ li-
Pag.26. bro primo, & ſexto. Neſcio an mox ſit ſcribendum, οἷος ἦν ὁ Σαρδαναπάλου περίοικος. aut potius περιττὸς οἶκος. *œcus ille curioſe ornatus*, vbi penſa cum puellis *faciebat*. aliter emendat eruditiſſimus amicus noſter. mi-
Pag.27. hi neque mea neque illius coniectura nimis probantur. De Menelao ait Dion, ὅστις ἦν οὐ μακρὰν τοῦ Ταντάλου καὶ Πέλοπος. non longe aberat temporibus à Tantalo & Pelope. hoc eſt, propinqua adeo origine erat ortus à Tantalo Phrygiæ quondam rege, vt ipſe quoque pene Aſianus eſ-
Pag.28. ſet. nam Atreus Pelope ſatus. hæc Dionis mens. σαυρωτὴρ quid eſſet non intellexit eruditus interpres: cuius peccata aliis animaduertenda relinquimus. haſtæ partes ſunt, σαυρωτὴρ, οὐρίαχος, στύραξ, πόρκης, γρόσφος, καυλός. de quibus omnibus prolixe Euſtathius. Deprauatiſſimum eſt principium
Pag.31. odarij Anacreontici. Ω ἄναξ ὦ δαμάλης ἔρως Καὶ νύμφαι κ. ſcribendum autem Ω ἄναξ, ὦ δαμάλης ἐρῶν· Ω νύμφαι κ. *O Iuppiter qui vaccam amaſti: qui cum ludunt Nymphæ & Venus.* quid ſtultius à ſupplice fieri potuit, quam vt Iouem ita compellaret? nam hæc oratio Iunoni potius conueniat, ſua Ioui probra ac libidinem exprobranti. hoc autem eſt quod
Pag.32. voluit Dio. non minus ridicula, nec minus corrupta ſunt extrema verba, τὸν ἐμὸν δ᾽ ἔρωτα Ω δ᾽ οὐ νῦν σε δέχεσθαι. nullo ſenſu. qui aliquis futurus, ſi ſcribas τὸν ἐμὸν δ᾽ ἔρωτα Οτρυνε νῦν ἐ δέχεσθαι. petit poëta à Ioue ſuo vt Cleobulo quem peribat, auctor eſſet (ita enim dicit γενοῦ σύμβουλος) ſui redamandi: Impelle inquit, illum, vt amorem meum ſuſcipiat. corrupta ſunt & quæ his cohærent: ἢ νὴ Δία τῶν Ἀττικῶν σκολιῶν τε καὶ εὐχὰς ἐπαίνων, οὐ β. quorum verborum ἡ σύνταξις pendet ab illis præcedentibus ante locum Anacreontis, ξυνέπεται μὴ τοὺς θεοὺς καλεῖν οὕτως εὐχόμενον. quare ita corrige ἢ νὴ Δία τῶν Ἀττικῶν σκολιά τε καὶ εὐχὰς ἐπαινοῦντα. ſi quis malit ἐπαινῶν poterit tueri ſententiam ſuam licentia auctorum, qui rectum pro quarto caſu more Homerico ſæpe ponunt. εἰρηκέναι μοι δοκεῖ, ſcribendum

non δοκῶν: & καὶ μὴν τόγε ἀνθρώποις μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τ. &c. quia editum Pag.33.
inuenit interpres ἐν ἀνθρώποις immane dictu, tantula vox quantum in er- & 34.
rorem illum abduxerit. nam de tauro hæc accipienda eſſe & pueri vi-
deant. *Agathyrus* ex hiſtoria nullus mihi notus, ſed Agathyrſus Scytha.
Scrib. igitur, καὶ Ἀγάθυρσον τὸν Σκύθην. Pag.35.

IIII Tertius de Regno percurritur. οὐ μᾶλλον δυνατὸν ἢ τὸν ἥλιον προσβλέπεσθαι διὰ σκότους. *laudare* κατ' ὀφθαλμούς. εἰς τὴν κεφαλήν. εἰς στόμα. *locus Herodoti emendatus.* τὰ λεγόμενα ἀδύνατα. *Myſorum equi. loca plurima reſtituta.*

ANCIPITIS emendationis eſt locus hic circa initium III.
de regno: ἀναρίθμητα δὲ φῦλα ἀνθρώπων καὶ μικτὰ ἀνθρώποις
ἀποβλέπει πρὸς μίαν φρόνησιν. adnotata eſt è regiis membra-
nis alia lectio, καὶ ἄμικτα: hanc ſecuti; locum ita conſti-
tuimus: ἀν. δὲ φ. ἀνθρώπων καὶ ἄμικτα ἀλλήλοις ἀπ. ſenten-
tia non ſolum proba, ſed etiam arguta & Dioni conuenientiſſima. con-
tinet enim ῥητορικὴν δεινότητα, cuius multa in hoc auctore exempla. magnum
eſt, gentes innumeras ab vno capite pendere. ſed illud maius longè, quod
ignotæ inter ſe nationes, & inter quas nullum omnino intercederet com-
mercium, in hoc vno conſentirent, tanquam in numinis cuiuſdam ζωοδώρου
cultu ac veneratione. poſſis etiam ἀμίκτων. Deeſt vero negatio in iſtis
paullò poſt, ὥς τε πόρων ὧν τὸ πονεῖν ἀναγκαῖον, τούτων μὴ συμπονεῖν ἐθέλειν. falſum
eſt, neceſſitate operis faciendi imperatores teneri: animis enim non cor-
poribus eorum munia exercentur. vt manu ſit ipſis vtendum, raræ περι-
στάσεις efficiunt: de quibus profectò non cogitabat Dio. Scribe igitur, οὐκ
ἀναγκαῖον. Ait ὥς τε μήτε προσέξασθαι οὔτε λαθεῖν: vbi deeſſe aliquid ſuadet vox Pag.38.
μήτε niſi ſcribendum μηδέν. elegantiſſimum eſt quod ſubiicit οὐ μᾶλλον ἢ
τὸν ἥλιον προσβλέπεσθαι διὰ σκότους. ſeipſum imitatur: dixerat enim in primo ho-
rum, κακοῦ δὲ ἧττον αἴτιος γίνεσθαι πέφυκεν, ἤπερ ὁ ἥλιος τοῦ σκότους. Scribe, μήτε σὺ Pag.40.
τοὺς κατ' ὀφθαλμοὺς ἐθέλειν ἐπαινεῖσθαι: non autem ἐθέλης. nam repeti debet ex
præcedenti periodo αἰτίαν ἔχεις. quod Latini dicunt *in os* vel *in ora*, Dio
heic εἰς ὀφθαλμούς, Plato εἰς τὴν κεφαλήν, vel etiam εἰς στόμα. Scribe etiam
mox οἴδαμεν, non οἶδα μέν. Cum ita ſcribit, οὐκ ἂν εἴποιμι τὸν τοιοῦτον ἄρχοντα ἢ Pag.43.
αὐτοκράτορα, ἢ βασιλέα· πολὺ δὲ μᾶλλον τύραννον καὶ λῃστῆρα, ὅ ποτε προσεῖπεν ὁ Ἀπόλλων
τὸν Σικυώνιον τύραννον: reſpicit oraculū à Pythia olim Cliſtheni redditum, Si-
cyoniorū tyranno. Herodotus Terpſichore: ἐλθὼν ἐς Δελφοὺς ἐχρηστηριάζετο,
εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον. ἡ δέ γε Πυθίη χρᾷ οἱ, φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα,
ἐκεῖνον δὲ λῃστῆρα· editiones Herodoti præferunt λευστῆρα mendosè. de Cli-
ſthenis nomine vide tmemate XII. Recipe mox in textum lectionem in
ora adnotatam, & ſcribe δήμου προσδοκῶσα ποτε εὑρήσειν κατάστασιν ἐπιεικῆ καὶ Pag.44.
νόμιμον. Poſtea ſcribe cum interprete καὶ πρῶτόν γε καὶ μάλιστα θεραπεύει τὸ Pag.45.
θεῖον, οὐχ ὁμολογῶν μόνον ἀλλὰ κ. corrige etiam corruptiſſima verba ſic, πα-
ρὰ μόνων δὲ τῶν θεῶν προσδέεται τὰ δεδομένα, interpres paullo aliter; cui non

aſſentimur. aliquanto pòſt lego, ᾧ ἀπειθεῖν οὐ θέμις οὐδένα, οὐδὲ ἀργεῖν, ἅτε
Pag.47. οὐ προσηκούσας αὐτῷ ἐργασίας νομίζοντα. Illo loco οὐκοῦν καὶ ἴδιον ἀνάγκη τὸν βίον
εἶναι τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως. vidit interpres ſcribendum ἥδιω. at ſtatim non vidit ἐπίπονον perperam ſcribi pro ἐπίφθονον. quod ſententia poſtulat mani-
Pag.50. feſtiſſime. Vbi de lento acceſſu & receſſu Solis agit, ſcribe συνεθίζει διὰ τοῦ
ἦρος ὑπενεγκεῖν τὸ θέρος: & διὰ τοῦ μετοπ. & mox ἢ πῶς γε ἄνθρωπον θεοφιλῆ,
καὶ φρόνιμον χρὴ βαρύνεσθαι τὸ τοιοῦτο. ἀλλὰ μὴ, καθ. non μὴν. producenda
Pag.51. enim interrogatio vſque ad vocem φιλανθρωπίαν. Rectè interpres, οὐ γὰρ
Pag.53. οὕτως αἰσχρὸν ἐστὶ τὸ μὴ βασιλεύειν. eáque negatio reſtituenda. Videntur deſiderari quædam ante illa verba, καὶ ὅσοι μαστεύουσιν εὔνοιαν ἀνθρώποις. quæ ſi rectè capio, hoc vult: originem amicitiæ profectam ab amore. quod dictum laudarem, quia amor eſt à natura: amicitia plurimum ἀπὸ τῆς προαιρέσεως: niſi infanda voce bonam ſententiam corrupiſſet. an & hoc Imperatori ſuo dedit, cuius virtutibus hanc fœdam maculam fuiſſe aſperſam multi prodiderunt memoriæ? de ipſo quidem Dione ſecius aliquid opinari vetant cum alij loci, tum Euboici finis. Scribe, καὶ τοίνυν οὐχ ἧττον αἱ τῶν φίλων εὐπάθειαι τὸν ἀγαθὸν πεφύκασιν εὐφραίνειν. & hoc eruditus interp. vidit. ſed male idem ſequentia capit: πολλάκις ἂν εὐδοξοίη τῶν φίλων ἐπαινουμένων. hoc enim vult: bonum principem toties bene audire, quoties eius amici laudantur. Sequitur, οὐ πάντως ὑπερβάλλειν τοὺς ἰδιώτας, ὁ τοιοῦτος βασιλεὺς βούλεται· πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐλάττων ἐκείνων, οἷ σχολῆς, ρ. non eſt hæc oratio Græca. Lege, καὶ ἔλαττον ἔχειν ἐκείνων. propter affinitatem pronunciationis & hunc locum deprauarunt, vt alios innumeros. Multa ἀθρόως peccata ſunt, nec paucæ dictiones omiſſæ in proximo loco quem adſcribam integrum, vt
Pag.55. eum legi poſtulat mens auctoris. καὶ τοῦτο ποιεῖν, οὐδὲν ἡγεῖται ποιεῖν ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ἀγάλλεται· μᾶλλον μὲν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀγαπώμενος, ἢ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν γονέων· μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων, ἢ αὐτοὶ τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι· μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν συνόντων, ἢ αὐτοὶ τοὺς ἐξ ἴσου συνόντας ἀγαπῶσι. μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν ἀκοῇ μόνον ἀκουόντων ἀπ' ἄλλων, ἢ ἀλλήλους οἱ σφόδρα ἐγγὺς ὄντες ἀγαπῶσι. harum emendationum ratio cuiuis attendenti patebit. nec multo aliter interpres legit: cuius iudicium pleriſque in locis probum ac rectum. Iniuriam ab amico amicum accipere poſſe negat Dio, qui hoc ait eſſe τῶν λεγομένων ἀδυνάτων. ita ſcribendum. poſſent ex poëtis multa huc adferri, ſi id ageremus. Ipſe Dio libro primo inter ἀδύνατα ponebat, ὑπὸ φίλου μισεῖσθαι. quod ex iſto loco exponendum. ſimile eſt libro ſequente, οὐκ ἔστι βασιλεύειν κακῶς, οὐ
Pag.56. μᾶλλον ἢ κακὸν ἀγαθὸν εἶναι. Scribendum aliquanto poſt: πολὺ δὲ μᾶλλον τοῦ, εἴπερ ἄξιοι δοκῶσι, κοινωνεῖν τῆς ἀρχῆς. & inferius, τὰ γυμνάσια μεστὰ καὶ παλαίστρας. adhuc enim oratio pendet à verbo ὁρᾷ. ſequentia verba, grauius
Pag.57. affecta ſunt quàm vt repentina opera poſſint à nobis reſtitui. Qui in Græco textu Myſorum equi dicuntur, eos interpres facit inſulanos. legit enim νήσων non autem Μυσῶν. de Niſæis equis fortaſſe auctor fecerat mentioné. Scribe, τοὺς δὲ ἡγεμονικοὺς τὸ ἀρχῆς μεταλαμβάνειν. Suſpectus valde mihi iſte
Pag.58. locus: ἐπεὶ δὲ δεῖ ἄνθρωπον ὄντα φύσει, τῶν ἐν τῷ βίῳ διαφερόντων, καὶ τούτου τῶν ἄλλων τι ὥσπερ παραμύθιον ἔχειν. de cuius interpretatione aut emendatione cogitandum mihi quidem diutius. In fine ſcribe, ὡς μήτε ζητοῦντες ποιεῖν,

μήτε

μήτε αὖ κινδυνεύοντες. &, ὅμοιον γὰρ ἐποίουν, ὥσπερ εἰ πολεμικοὶ φάσκοντες εἶναι, ἃ. Notabis verbum συμβῆναι de congreſſu cum fera. verum aliter ſcripſiſſe auctorem arbitror.

V. Notantur quædam ad IV. de regno. δέραια infantium expoſitorum. veterum περιεργία in notationibus vocum. μανθάνειν τῷ Διΐ. οὐ μᾶλλον ἢ ὁ μικρὸς δάκτυλος, & ſimilia. Gloſſema vocis διφθέρα tollitur. πάντα αἰεὶς κάλων. Thearion caupo Athenienſis. ἕλξις ἱματίων. Syneſij lectio minus proba. Sedes legitima λόγου Euboici. Multæ mendæ tolluntur, aut indicantur.

TRES ſuperiores tractatus videbantur non obſcuram habere connexionem inter ſe: hic cum ſequentibus nõnullis potius cohæreat, vt mox dicemus, quàm cum præcedentibus. Non longè ab initio occurrunt hæc verba: καθάπερ τὰ Pag.63.
δέεια τοῖς ἐκτιθεμένοις παιδίοις. vbi nihili vox eſt δέεια: & fruſtra eſt interpres qui conatus interpretari. nos ad Theophraſti Characteres, capite περὶ δεισιδαιμονίας crepundia eſſe docebamus, quæ olim moris fuit exponendis infantibus appendere, vt iis eſſent quandoque γνωρίσματα. illa verò δέραια vel περιδέραια dicebantur, non δέεια. lege, ſi lubet, quæ ibi adnotamus. De humana ſcientia loquens ait, καὶ καλοῦσιν οἱ πολλοὶ ταύτην μὲν παιδείαν, καθάπερ οἶμαι παιδιὰν, tanquam explicans veriloquium huius vocis. quare locus eſt vitij manifeſtus. nec facilis ex coniectura reſtitutio: nam certa quidem eius vocis origo & ratio: at quid voluerit Dio incertum. ſcimus enim quò progreſſum ſit veterum acumen in talibus: adeo vt videri poſſit religio illis fuiſſe verum attingere. De Minoe ſcribit, ἆρ' οὖν ὑπέρ τινων ἄλλων αὐτὸν οἴει μανθάνειν τε καὶ ὁμιλεῖν τῷ Διῒ πραγμάτων, ἢ τ. &c. quis eſt Helleniſmus? μανθάνειν τῷ Διΐ, pro Ioui in diſciplinam ſe dare, vel diſcere aliquid à Ioue? nunquam ita locutus Dio. qui dubio procul ſcripſerat, μαθητεύειν non μανθάνειν. ſic ſtatim, διδασκαλίαν καὶ μαθητείαν. Poëtæ locum luculente explicat in Minoe Plato, & Strabo in X. Pag.65.
Diogenes interrogatus annon Darium pro rege haberet: οὐ μᾶλλον, ait, ἢ Pag.66.
ὁ μικρὸς δάκτυλος. dubitabam de veritate huius ſcripturæ: nam ſubridicula reſponſio eſt: *Darium non magis regem cenſeo quàm digitum minimum.* arbitror tamen non aliter auctorem ſcripſiſſe: qui non admodum contra decorum peccat, ſi rupiconi huic Cynico Diogeni, petitam ex ima plebe prouerbialem locutionem attribuit. In omnis rei eleuatione aut extenuatione vtebantur ea comparatione, minimũ digitorum in medium afferẽtes. Notum Alcæi illud & poëtarum aliorum δάκτυλος ἡμέρα. Subiicit Diogenes: οὐδὲ γὰρ τῶν παίδων ὁ νικήσας, ὅταν παίζωσιν, ὡς αὐτίκα φασὶ βασιλέα, τῷ ὄντι βασιλεύς ἐστιν· οἱ μέν τοι παῖδές φασιν, ὅτι ὁ νενικηκὼς, καὶ λεγόμενος βασιλεὺς, σκυτοτόμου υἱός ἐστιν· non vna heic commiſſa menda: primum ſcribendum, ὃν αὐτίκα φασὶ β. deinde pro οἱ μέν τοι παῖδες, quod nemo poſſit inter-

pretari, ſcribendum, οἱ μέν τοι παρόντες, vel aliud quid ſimile. minus recte etiam ſtatim παίζει μεθ' ἑτέρων, pro, μεθ' ἑταίρων. & ἔχοντες τοὺς φιλονεικοῦντας, pro, ἔχ. συμφιλονεικοῦντας. Tolle gloſſema bene longum, quod in
Pag.70. hanc periodum ſtultitia librariorum inuexit: κρεῖττον μόνον αὐτὸν ζῆν, διφθέραν, ἱμάτιον γεωργικὸν, στερεὸν, πρὸς ὄμβρων μάλιστα ἀποφυγὴν ἱκανὸν, ἔχοντα. auctoris hæc ſola ſunt: κρ. μ. α. ζῆν διφθέραν ἔχοντα. ſcholium eſt quicquid inter has duas voces interiectum vides. pellibus veſtiebantur paſtores & pleræque ruſticæ operæ. è re igitur διφθέραν id veſtis genus dixerunt: de quo multa alibi ex Varrone, & poëtis Græcorum ac ſcho-
Pag.71. liaſtis. Scribe, ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέθη καὶ ἐγ. *vultum remiſit, & riſit.* Ferat aliquis fortaſſe vocem κινηθεὶς iſto loco: εἴπως δύναιτο κινηθεὶς ἀπὸ τοῦ τύφου καὶ τῆς δόξης μικρόν τι ἀνανεῦσαι. nos tamen malimus ſcribi, κενωθείς. quod optime conuenit cum verbo ἀνανεῦσαι, cuius vim interpres non cepit. locum expoſuimus in Perſianis Commentariis, quorum editio eſſet dudum abſoluta, ſi per meam & meorum adfectuum valetudinem licuiſſet. Corrige notiſſimum prouerbium quod non ani-
Pag.72. maduertit interpres in iſtis, ἐνταῦθα δὴ πάντα, ἀνεὶς καλὼς· ſcribe, πάντα
Pag.75. ἀνεὶς κάλων. Quis ille Eromon caupo Athenienſium nobilis, de quo ſequitur, ἀλλὰ Ερόμωνα μὲν καὶ Σάραβον ὅτι ἐν Ἀθήναις καπηλεύουσιν, &c. liquidò conſtat mihi ipſiſſimum eſſe quem *Theariona* indigetant Plato, Athenæus, Themiſtius, alij: lege igitur, Θεαρίωνα, & ad Athenæum adi. Vitium ſcripturæ ipſe Helleniſmus arguit in iſtis, πάσας δὲ ἁφὰς προσηνεῖς τε καὶ μαλακὰς, λουτρῶν δὲ ὁσημέραι θερμῶν, &c. expectandum à melioribus libris auxilium: ſine quorum ope vix eſt vt vnquam ſatis bene ſit huic libro conſultum. multa enim ὕπουλα: quæ propterea non attingimus, quia & libris & otio defecti ἀπειπεῖν cogimur. Mone-
Pag.76. bimus tamen ſtudioſos, vocem ἐλίξεις corruptam videri, pro ἕλξεις. nam ἕλξιν ἱματίων apud Platonem ſcimus legi: ἕλιξις verbum quem locum hîc habere poſſit non videmus. Alibi hunc locum accurate tractamus: pertinet enim ad rem veſtiariam. Placet magis vox ἐπαίνοις
Pag.79. quàm ἐπινοίαις, quæ è ſcriptis adnotata eſt, in iſtis: λέγω δὲ τιμαῖς τε καὶ ἐπαίνοις ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν πολλῶν γιγνομένοις. ſi cui altera lectio placet ἐπινοίαις γινομέναις, intelligendum fuerit de exquiſitiſſimis honorum generibus, quos adulatores ſoliti deferre principibus: quorum multa exempla apud Athenæum & in hiſtoria Rom. mox ſcribe ὧδε ἀφομοιοῦντα. Miner-
Pag.80. uæ termitem ait ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βλαστῆσαι καὶ πλείονα γενέσθαι. offendebat aures noſtras vox πλείονα, ſed cõmodum incidi in locum Ariſtotelis de miraculis auditis, vbi eadẽ hiſtoria planè iiſdem verbis. inde pete, & ex Pauſania, atq; aliis. leuiſſimum eſt quod iam dicam, non tamen negligendum: ſcribi debere, ὁ γὰρ ἐν εὐκλείας ἔρωτι διαμαρτὼν, ἐπ. tam puſillum errorem interpres non obſeruauit. ſimilis ſententia apud Suetonium in extremo Nerone. In fine libri ſcriptum, τὸν ἀγαθὸν καὶ σώφρονα ὑμνοῦμεν δαίμονα καὶ θεὸν, οἵ ποτε ἐκείνου τυχεῖν ἐπένκλωσαν ἀγαθῇ μοίρᾳ παιδείας υἱοῦς καὶ λόγου μεταλαβοῦσι· καὶ δὴ πεπορευμένα αὖθις ἐκ θεοῦ ἐγένετο. Dio non θεὸν ſed θεοὺς ſcripſerat. aliter non procedit ἡ σύνταξις. quò enim illud relatiuum plurale refe-

remus? οἵ ποτε ἐκ. dices ad δαίμονα & θεὸν iunctim. hoc vero non poteſt, propter vocem ἐκείνου. hæc certa ſunt. in poſtremis verbis hæreo: non quia vlla in noſtra ſcriptura difficultas: ſed quia Syneſium video aliter legiſſe. Sic ille: παύεται δὲ τοῦ βιβλίου, ὃ λοιπὸν ἐπαγγειλάμενος αὐτίκα; ὅτι ποτὲ πεπρωμένος ἐκ θεῶν ἐγένετο· videtur legiſſe Syneſius, ὅτι δὴ πεπρωμένον ἐμοὶ ἐκ θεῶν ἐγένετο, aut neſcio quo modo aliter: vt hæc verba ad ipſum Dionem referantur: quod ſupereſt huius argumenti tunc ſe perſecuturum promittentis, quando ipſi per leges fatorum liceret. noſtra lectio planior, neque ab ea diſcedendum. nam Syneſius cum illa ſcriberet, codices Dionis, opinor, ad manum non habuit. Putat autem elegantiſſimus ille auctor, librum, de quo ſpem verbis iſtis facit Dio, eum eſſe qui Euboicus appellatur. poteſt dubitari an ita ſit: nam ille commentarius non ſimpliciter τὸν ἀγαθὸν δαίμονα, aut vitam ex virtute deſcribit: ſed pauperis innocentem vitam perſequitur ac laudat. Syneſio tamen aſſentior, & melius facturos iudico qui illum λόγον iſti ſubiecerint. nam Libyca fabula cur poſt hunc collacaretur, cauſſa fuit hæc: quia meminerant Λιβυκοῦ μύθου mentionem factam in iſto: arbitrati ſunt de hac diatriba Dionem ibi ſentire: quod falſum eſt. Plures autem in Syneſij exemplaribus inter IIII. hunc de regno & Euboicum erant interpoſiti quàm hodie in noſtris: quod & verba ipſius oſtendunt, & Photianus index: vbi Euboicus ſedem occupat XIII. non vt nunc VII.

VI. Emendantur aliquot loci in Libyca fabula. διθάλαττα & διθάλαττοι τόποι. ταινίαι & ὑποταίνιοι ἄμμοι.

ΟΥ γὰρ οὖν τὴν περὶ ζῆλον τοῖς ἐπιεικεστάτοις, ἀνθρώπων ἀπιστευόντων. Pag.82.
non puto mutandam lectionem iſtam, quod interpres fecit: ſed ita accipiendum. Libycam fabulam narrare, nõ eſt hominis qui operæ ſuæ felicem optet euentum: neq; enim ſolere frugi & probi iudicij homines in talibus ſtudium ponere: cui enim bono? cum perſuaſum ſit omnibus eiuſmodi fabulas eſſe falſas. Scribe, ὃ λοιπὸν δ' αὐτὸν ἂν εἴη τὸν νόμον ἢ τ. In deſcriptione Syrtis διθάλαττα non ſunt loci bimares, quomodo Horatius bimarem Corinthum appellauit: ſed harenæ cumuli ingentes è fundo maris ſuper eius ſuperficiem ſe attollentes, procul à continente. hi cumuli in longum ſolent eſſe porrecti, ideó geographis dicuntur ϛῆθη, *dorſa*, & ταινίαι: quę vox peſſime hîc accepta ab interprete. geographis & hiſtoricis familiares hæ dictiones. tænias iſtas Philo Iudæus ὑποταινίους ἄμμους nominat. διθάλαττα D. Lucas in Actis διθάλασσον τόπον. vbi vetus interpres Græcã vocẽ non malo iudicio vſus retinuit. Reſtitue mutilũ locũ, ac lege, καὶ γὰρ τυγχάνουσιν αὐτῷ πόλεις πολλὰς αὐτοῦ κατῳκισμένας. *nam ei regi multæ eo loci vrbes fuerãt structę.* peſſimo flagitio ſcripſerũt αὐτῶν πολλὰς, omiſſa vocę πόλεις. Scribe etiã, εἶναι γὰρ οὐκ ἀφανεῖς, non ἀφανής. Sequitur in eadẽ narratione, τοὺς μὲν ὕπνῳ καταλαβόντας. grauiter affectus locus. ſcripſerat Dio in hanc ſententiã: τοὺς μὲν ὕπνῳ καταλαβόντα (nempe τὰ θηρία) ἄγοντας. aliter nullus ſẽſus. Lege etiã, ὃ οὔτε αὐτοῖς βούλεσθαι δηλοῦν. Deinde, καὶ αὖθις ὑπολαβεῖν, ἐκ τ.

Pag.83. Pag.85. Pag.86.

ſublata diſtinctione ante ἐνταῦθα. Mira autem locutio, τὸν ἕτερον φθάνοντα, pro θατέρου τὸν ἕτερον φθάνοντος. cum ait, καὶ τὸν ἕτερον νεανίσκον ὑπερβαλόντα, intellige alterum iuuenum collem aſcendiſſe vbi paruerat id monſtri: quod ſuperius eſt dictum. ſic Lat. *ſuperare cliuum.*

VII. Ad ſextam notæ. ἐπισκιάζειν. σπάργανα, faſciæ tibiales & pedules. εὔφορος, & ἔφορος. ἐκεχειρίαν ἀπαγγέλλειν. emendantur multa.

Pag.87. MELIVS ſcribas, μήτε ὑπομένειν τὸ ὕδωρ πινόμενον, quàm vt eſt editum. ea tranſpoſitio quam vim habeat ſciunt eruditi. alioquin legebam τὸ ὑόμενον ὕδωρ. Probum verbum mox ἐπισκιάζει, præ altero quod eſt adnotatum. proprie eſt defendere à Sole: hic defendere à vento borea. Scribe, καὶ γὰρ αὐτὴ μ. & τόγε τῶν λιμένων κάλλος. cum interprete, non λιμνῶν. & ait λιμένας, non λιμένα,

Pag.89. quia triplex in Piræeo portus. Peſſime & iſta habent: ἄπειροι δὲ τοῦ δεῖν κατὰ φύσιν οἰκείαν· καὶ τροφῇ μὲν οὐχ ἧττον τῶν γυναικῶν. muta diſtinctionem, & lege cum veteribus, κατὰ φύσιν· οἰκότροφοι μ. eleganter Diogenes σπάργανα appellat faſcias tibiales & pedules, quibus ditiores olim vtebantur,

Pag.90. & quicunque τὴν ἀνυποδησίαν οὐκ ἤσκησαν. de quo multa alibi. Ait, ἁπάντων ἐκείνῳ χρημάτων ἀτοπώτατον ἦν. imo verò ille ἀτοπώτατος qui primus ita ſcripſit. Lege, ἀπονώτατον, vel εὐπορώτατον. Omiſſa dictio vna

Pag.91. eſt ibi, τοὐναντίον αὖθις ἀδικεῖν. rectum eſt, αὖθις αὐτοὺς ἀδ. deinde, ταῦτα δ᾽ ἐδόκει αὐτῷ. item, τὸ πολλὰ εὑρίσκειν. &, διώκοντας οὕτω τὸ ἡδὺ ἀεὶ καὶ ἐξ

Pag.92. ἀπόλυτος, ἀεὶ ζῆν ἀηδ. ibidem, τόποι εὔφοροι ἑκάστῃ τῇ ὥρᾳ, ſunt loci conuenientes cuique è quatuor anni tempeſtatibus. nam alibi melius vere degas, alibi commodius æſtatem agas, vt ipſe auctor ſupra dixit. εὔφορος, aptus, commodus, & vt Polybius ac Diodorus Siculus dicerent, εὔθετος. pro eodem & ἔφορος dicitur: quæ vox extat in eo περὶ ἀσκήσεως: niſi fortaſſe aut heic aut ibi auctor aliter ſcripſerat. Pro τοῖς ἀπονέμοις quod nihil ſignificat, ſcribe cum interprete ἀπηνέμοις, aut hunc lo-

Pag.93. cum aliter conſtitue. ἐκεχειρίαν ἀπαγγέλλειν non legas alibi, ſed ἐπαγγέλλειν. neque indutias ea vox ſignificat, verùm ceſſationem ab opere ob feſti celebritatem. quam cum indicebat præco dicebatur ἐκεχειρίαν ἐπαγγέλλειν. Pollux libro IV. cap. XII. quod eſt de præcone: καὶ σπονδὰς προσήγγελλε καὶ ἐκεχειρίαν ἐπήγγελλε. ſed & illi à quibus præco mittebatur dicuntur ἐπαγγέλλειν. Strabo libro VIII. ἐπεμελοῦντο δὲ τοῦ ἱεροῦ Μακίστιοι· οὗτοι δὲ καὶ τὴν ἐκεχειρίαν ἐπήγγελλον ἣν καλοῦσι Σάμια. Pauſanias in Eliacis, τὴν ἐκεχειρίαν τὴν ἐπὶ τοῖς Ὀλυμπίοις ἐπαγγέλλουσιν οἱ Ἠλεῖοι. Solebat præco cum diem feſtum indiceret fauentiam imperare, & abſtinentiam à male ominatis vocibus, atque omni iurgio, vt teſtis eſt vel Cicero. eò alluſum hic à Dione. Scribe, ἢ ὅπως ζῆν δυνήσονται. deinde, μηδεμίαν δ᾽ ἡμέραν διάγειν ῥᾳδίως, ἐν ᾗ βλέπειν οὐκ ἦν αὐτὸν μὴ

τὰ δεινότατα πάσχοντα. Reſtitue voces tranſpoſitas, μήτε τοῖς ἀναγκαίοις θαῤ- Pag.94.
ῥεῖν, μήτε γυναικὶ, μήτε παισί. Pro, τὸ μικρὸν τυχὸν ἀναπαύσασθαι αὐτῶν,
ſcribendum vt ſit aliquis ſenſus, τὸ μικρὸν ὕστερον ἀναπαύσεσθαι αὐτῶν.
vel etiam μικρὸν ὕστερον τυχὸν ἀ. amat enim Dio eam vocem. Sequitur, εἰ δὲ Pag.95.
ποτ' ἐπέλθοι τοῖς τοιούτοις παίζειν, καὶ πρὸς ἀφροδισίοις γιγνόμενον ἐὰν καὶ πάνυ τύχῃ
ἐρῶν, μεμνῆσθαι τοῦ θανάτου. deeſt aliquid. Scribe, ἀνάγκη ἐὰν καὶ πάνυ τύχῃ
ἐρῶν. Mox, τὸν δὲ θάνατον ἤδη προσδέχεσθαι. Lego, ἤδη τις προσδ. Scribendum,
καὶ περιβλέπειν μὲν ἀεὶ καὶ περιστρέφεσθαι βούλεται, πανταχόθεν πληγήσεσθαι οἰόμε- Pag.96.
νος· αὐτὸ δὲ τοῦτο οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ὑπ' αἰσχύνης. male enim hæc diuelluntur,
& ſcribuntur: quæ iam ſunt apertiſſima. Scribe, καὶ ὑποκατακλινόμενος. ma- Pag.97.
lim etiam ὑπὸ μὲν τῶν ἐλευθερίως προσφερομένων. &, ὑπὸ δὲ τῶν ταπει-
νοτέρως.

VIII. Platonis imitatio. ἀμφιβολία *in voce* τάλαντον. πορφυρεῖς *Euboenſes.* ᾠὰ τετηρημένα. ἀνέχειν. ἀποτρέπειν. ἄγχουσα καὶ ψιμμύθιον. χορῷ ἀγωνίζεσθαι. *Cadmea.* Stibas, Stampolim, Stinco. *multa corriguntur.*

PRINCIPIO Euboici initium Platonici Phœdonis imitatur Dio: cuius verba ſic ſcribe, Τόδε μὲν αὐτὸς ἰδὼν, οὐ παρ' ἑτέρων ἀκούσας διηγήσομαι· non τὸ δὲ μ. illa autem, πρὸς δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ, τυχὸν ἂν εἴη καὶ ἀηδικόν. ſic accipe: præterquam ſenile vitium eſt, etiam illius fortean fuerit, qui multum ſit huc illuc vagatus. Scribe, τὴν σκελῶν ἀποτεμὼν τὰ
ὀπίσθια. & mox, οἷς μοι διεφθάρη τὸ πλοῖον. non ὡς εἰ μὴ διεφθ. nam fractam Pag.99.
nauem ſciebat: ſed qualis illa fuiſſet, neſciebat. ideo reſpondetur, μικρὸν
ἐκ παντελῶς. Ait, μόσχων ἕνεκεν ὡς ἂν οἶμαι πρὸς αὐτὰ που τὸ θέρος. ſcribe & corrige, μ. ἕνεκεν, καὶ ὅσα νέμει π. certâ coniecturâ reſtituimus verbum νέμει: quam firmant ſequentia; τοῦ γὰρ χειμῶνος ἐν τοῖς πεδίοις ἐνέμοντο. Lege, χω-
ρίον ἐπίῤῥυτον, vel καταῤῥυτον, vt mox, δρυμοὶ κατάῤῥυτοι. Obſcura eſt illa nar- Pag.102.
ratio, qua exponitur, quomodo & canes gregis vel armenti cuſtodes, & ipſi paſtores ac bubulci venationi paullatim aſſueuerint αὐτομαθεῖς καὶ αὐτοδίδακτοι. videntur pluſcula verba deſiderari, aut periodi integræ. nimis enim impedita eſt narratio: vt interdum non ſcias de canibus an de hominibus loquatur. οὔτε ζημίαν καταβαλόντες verum eſt, non καταλαβόντες.
Non intelligo quos appellet τοὺς ἀεί τοις ἐπιδημήσαντας ξένους. puto verò Pag.104.
ſcripſiſſe Dionem, τοὺς πάντοτε ἐπ. vel πρὸς ἡμᾶς. Sequitur, ὅτι ἔρημον καὶ 106. & 107.
ἀχρεῖον γεωργήσαντες τὴν γῆν κατέβαλον. ego hæc non capio; interpres quoque mutauit vt caperet. probem ſic, ὅτι ἐρ. κ' ἀχ. γεωργήσοντες τὴν γῆν κατελάβοντο: *quod terram occuparint deſertam & inutilem, vt illam colerent.* Nihil ſuauius tota concionis huius narratione: ſed illud ſuauiſſimum, quod ruſticus interrogatus an poſſet publico Atticum talentum pendere, & ſocius ipſius alterum: Sanè quidem, ait ille, non optime ſapiunt carnes noſtrates; veruntamen, cuicuimodi ſint, dabimus quæ poſtulatis,

Nimirum montigena iſte & vrbicarum rerum prorſus ignarus τάλαντον
aliud ſignificare præter libram neſciebat. Itaque duo Attica talenta poſ-
centibus, offert totidem carnium τάλαντα id eſt libras. quid his ἀφελέστερον?
Sed tam venuſta ſententia inuenuſtè fœdata eſt imperitia librariorum.
ὁ δὲ ἠρώτα με εἰ τάλαντον ἑκάτερος Ἀττικὸν δοῦναι θέλοιμεν· ἐγὼ δὲ εἶπον, οὐχ ἥκιστα
μὲν τὰ κρέα ἡμῶν· ἃ δή ἂν ᾖ δίδομεν. corrige, οὐχ ἥδιστά με. emenda etiam
ſtatim, καὶ δύ᾽ ἄγα γλυκαῖα κρέα. quam locutionem ad Athenæum obſerua-
Pag.108. bamus. Plenum ἀφελείας & illud, βότρυς φέρουσαι μεγάλους ὅταν οἱ παρόντες
ἐκεῖ ἀφῶσιν αὐτούς. ita lego, non ἐπαφῶσι. Mendoſa & hæc ſunt: ὀλίγοι ἐσώ-
θημεν ἀπὸ πολλῶν· τὰς μὲν οὕτω πορφυρεῖς ἀνέλαβον. nullus horum verborum
ſenſus: quem nulla fere mutatione ita reſtitue: τοὺς μὲν οὕτω, πορφυρεῖς ἀν.
naufragium, inquit, plures fecimus: alios purpurarum piſcatores ſuſce-
perunt: nos eiecti nudi in hunc tandem incidimus. πορφυρεῖς ſunt illarum
purpurarum minorum piſcatores, quas ſcribit Ariſtoteles in Euripo &
mari ad Eubœam reperiri. Quod autem iſti ſoliti miſeris naufragis inter-
dum ferre opem, teſtis Dio initio huius: αὐτοὶ δὲ loquitur de naufragis,
ἀπεχώρησαν πρός τινας πορφυρεῖς ὑφορμοῦντας ἐπὶ τῇ πλησίον χηλῇ. At verbum
ἀναλαμβάνειν hîc nihil aliud quàm recreare & fouere. vt ſtatim: τέλος δὲ ὕδωρ
Pag.110. & 111. κατέχεαν θερμὸν, ἕως ἀνέλαβον ἀπεψυγμένους. Lege, ἀνέκαε πῦρ. vel πῦρ ἁδρόν. &,
καὶ προσελθὼν ἐφίλησεν αὐτὸν καὶ τὸν ἕτερον. non, καὶ τὸν ἑταῖρον. patrem Sotadis
intelligit. mox, ἐπὶ τούτῳ δή ἐπῃνέθη. & ἄδειπνος μένων interpres rectè. rectè
Pag.112. etiam illud, οὐκοῦν, ἔφην, ἐπαρκέσομεν ὑμῖν ὅ, τι ἂν δέησθε. non ἔφη, & ἡμῖν. &
ὁπηνίκα τι δεηθῇ. At vocem periiſſe non obſeruauit in iſtis: οὐ γὰρ ἐστὶ κῆ-
πος παρ᾽ αὐτοῖς, πυροὺς ἐλάβομεν, σπέρμα ψιλόν· καὶ ἀπεδώκαμεν αὐτοῖς εὐθὺς τῆς θε-
ρείας. neque enim probabile eſt, illud πυροὺς ἐλάβομεν ſine temporis cir-
cumſtantia fuiſſe poſitum in oratione adeo, vt loquuntur, morata. Le-
ge, παρ᾽ αὐτοῖς· τῆτες πυροὺς ἐλάβομεν. vel πυροὺς ποτὲ ἐλάβ. Non agnoſcit in-
Pag.113. terpres illa, καὶ δύο τὸ δέρμα ἐπέλαβον. quæ & mendoſa ſunt. Non longe ſe-
quitur: ἐν δὲ τούτῳ ἡ παρθένος ἀναστᾶσα, ἐξ ἑτέρας σκηνῆς ἐκόμισεν οὕτω τετμημέ-
να, καὶ μέσπιλα, καὶ μῆλα χειμερινά. de menda non dubium: emendatio in-
terpretis omnino ἀπροσδιόνυσος. Scribo: ἐξ ἑτέρας σκηνῆς ἐκόμισεν οὖα τετη-
ρημένα. *ſorba quæ fuerant adſeruata.* non venditabo coniecturam, de qua
incertum eſt, aptiorne ſit ad ſententiam, an probabilior. de ſponſo per
Pag.114. iocum illa dicuntur: σχολαῖος ἐστὶν ὁ ἀπέχων. legendum ἀνέχων. qui negotium ſu-
ſtinet, differt, & moras trahit. omnia alia ſignificat ἀπέχειν. Lego, προμνη-
στριῶν τε γὰρ δεῖ. non πατρί. quanquam aliquis malet fortaſſe, eam quoque
vocem retinere: mihi videtur non neceſſe. at illa vix ferenda, καὶ ἀπαιτῶν:
neque enim ioco locus opportunus. fortean, καὶ ἀποχῶν. apochis enim
Pag.115. opus, cum dos aut pars eius numeratur. Scribe, ἢ καὶ τῷ πλουτῇ πλέον ἔχου-
σι. an non potius præſtet hac in parte earum conditio. deinde, οὐδὲ πολὺ
Pag.120. ἧττον τὸ αὐτοῦ φόρημα. non τούτου φόρημα. De malis artibus ait, ἅς γε τὴν ἀρ-
χὴν μηδὲ τέχνας, μηδὲ ἐργασίας τό γε ὀρθὸν καλεῖν. niſi ſuperfluæ ſunt illæ vocu-
læ τό γε, deeſt aliquid. puta, τό γε ἀκριβὲς, ὀρθὸν καλ. imò rectius eſt quod
iam venit in mentem: τό γε ὀρθὸν, εἴη καλεῖν. notum quid ſit ὀρθότης ὀνομάτων
Pag.121. apud Platonem, & alios philoſophos. Scribendum, ἃς μὲν οὕτω ἄν τις προσθῇ

τούτων τῶν βλαβῶν, ἢ ἥτις οὖν. *qualiſcunque, vel minima.* Neque illa oratio Græca eſt, ὅσα δὴ αὖ μήτ' ἀποτρέπει τοῖς μετιοῦσι: neque emendatio quam ſecutus eſt interpres, τὸ πιθανὸν habet. Suſpicor vſurpatam hic Dioni vocem quæ nouitate ſui librarios ſemidoctos offenderit: qui non meminerant quanta ſit Græcorum ſcriptorum in vocibus nouandis libertas. Suſpicor igitur ſcripſiſſe Dionem, ἀποπρέπει τοῖς μ. palàm eſt artes intelligi quas tractare nequeas, vt non contra τὸ πρέπον & honeſtatem pecces. πρέπειν & ἀποπρέπειν, vt ἀρέσκειν & ἀπαρέσκειν, & ſimilia. ſic autem πρεπούσας ἐργασίας paullo pòſt dixit. Tollenda ex iſtis negatio: καὶ μὴ χρείαν γε ἱκανὴν παρέχοντα. ſcrib. καὶ τὰ χρ. & ἀπόρους ὀνομάζοντες. Deinceps mendæ ſequuntur, quas eluere non poſſum. At pro μετὰ ſcribendum κατὰ in iſtis: καὶ ὅτι δήπως Pag. 121.
τὰς χεῖρας ἔχεις κατὰ τοὺς μνηστῆρας ἀτρίπτους καὶ ἁπαλάς. interpres locum male accepit, non facturus ſi poëtam conſuluiſſet. cuius verba Ὀδυσσ. φ. de Liode arcum fruſtra tentante. Οὐδέ μιν ἐντάνυσε· πρὶν γὰρ κάμε χεῖρας ἀνέλκων Ἀτρίπτους, ἁπαλάς. In damnatarum artium cenſu ponitur ἡ ποικιλτική, cuius ſpecies variæ ita recenſentur: σὺν ποικιλτικῇ πάσῃ σχεδόν, οὐκ ἐσθῆτι μόνον, ἀλλὰ καὶ χρωτὸς, καὶ τριχῶν ἀπεχούσῃ· καὶ ψιμυθίῳ καὶ πᾶσι φαρμάκοις μηχανωμένην, ὡς ἄρα ψευδῆ καὶ νόθα εἴδωλα. Hæc ſunt non ſemel corrupta. interpres ſententiæ quomodo poterat conſuluit: reſtituendi Helleniſmi rationem nullam habuit: Triplex heic memoratur pœciltica: in veſtibus, Phrygionum, Polymitariorum, acupictorum & ſimilium: deinde in corporis cute ac capillis, quam exercent gymnaſtæ, pædotribæ, aliptæ & coſmetæ ac coſmetriæ, ſiue ornatrices. Hæc eſt ſententia. at illud ἀπεχούσῃ quid eſt? & & vbi quartus caſus quem neceſſario deſiderat vox μηχανωμένην? Legendum aio: οὐκ ἐν ἐσθῆτι μόνον· ἀλλὰ καὶ χρωτὸς καὶ τριχῶν εὐχροίαν ἀγχούσῃ καὶ ψιμυθίῳ καὶ π. φ. μηχανωμένην. eruimus vocem ἀγχούσῃ indubitata coniectura ex deprauatæ lectionis veſtigiis: quis neſcit anchuſam herbam ad muliebres fucos eſſe vtilem? itaque pſimmythio iungi ſolet, vt heic. Ariſtophanes Concionantibus. Ἡ ἄγχουσα μᾶλλον καὶ τὸ σὸν ψιμύθιον. Scribe deinde, ἔτι δὲ ἐν οἰκίαις ὀρθαῖς. pergit enumerare ſpecies pæcilticæ: quod non obſeruauit interpres. mox, ὧν πρὸς τοὺς πλουσίους ἡμεῖς ἀγωνιζόμεθα ὥσπερ χορῷ· quid ſit χορῷ ἀγωνίζεσθαι, & quot genera chororum ſciunt & mediocriter eruditi. eò alluſum à Dione. Scribe illum verſum. Ἑλλὰς μὲν Θήβας Pag. 123.
νικᾷ προὔκρινεν ἐν αὐλοῖς· quod autem arx tantum Cadmea temporibus Dionis habitaretur, ſolis veterum Thebarum ruderibus manentibus, cum aliquot templis, etiam Pauſanias æqualis fere ſcriptor teſtatur. Θηβαίοις ait, ἡ μὲν κάτω πόλις πᾶσα ἔρημος ἦν ἐπ' ἐμοῦ πλὴν τὰ ἱερά· τὴν δὲ ἀκρόπολιν οἰκοῦσι, Θήβας οὐ Καδμείαν καλουμένην. Seruat hodiéque locus antiquum nomen, ſed forma recenti inflexum ac corruptum. appellant enim Στίβας vel Εστίβας: quaſi petentibus quo tenderent, εἰς Θήβας reſponderent. Ita autem ſolent hodie & Turci, & Græci ipſi locorum appellationes antiquas deprauare. dicunt enim *Stampolim*, quaſi dicas εἰς τὴν πόλιν. *Vrbs* autem eſt Conſtantinopolis: & *Stinco*, aut *Stanco* quaſi ἐς τὴν Κῶ: & his ſimilia. Melius ſcripſeris, τὸ μᾶλλον τοῦ δέοντος φέρειν τὸν ὄχλον. & ὅπερ μέγιστον ὂν θερ. ſed aliud fortaſſe deſideratur pharmacum. Lego, καὶ ἀδικοῦσί γε τὰ μέγιστα.

Pag.124. etiam iis patrocinium ſuum obferunt, qui maximorum criminum ſint rei: deinde, ἃ πῶς ἂν ἦ ὑφ' ἡμῶν γ. Quænam ſunt αἱ κατὰ ἄστυ γεωργίαι; an ſuburbanorum prædiorum culturam intelligit? minime: ſed ſcribendum eſt, περὶ τῶν κατὰ ἄστυ ἐργασιῶν. Propterea inquit, & initio de agricolatione ac beata ruſticorum vita diximus: & modò etiam artes vrbicas recenſuimus, quæ bonum virum in paupertate decerent. Non cohærent ſatis iſta verba, ἡ περὶ γεωργιῶν καὶ τεχνῶν σκέψις, nec cum ſequentibus, nec cum an-
Pag.125. tecedentibus. At vocem λόγων puto ſuperfluam ibi, μὴ μέντοι περί γε φαύλων, μηδὲ ἀναξίων λόγων. & ἕως ἂν melius quàm ὡς ἂν εἰ. item, ἀλλ' ὡς οὐδὲν ὄντα παρ. τ. παρ. τ. ε. καὶ οὐδ' ὁπωςτιοῦν σφετέρου δι' αὐτὰ τοῦ ζητουμένου γεγονότος, οὐκ.
Pag.127. &, οὐ ταύτῃ μόνον ἦ. & ὃν οὐκ ἂν ἔτι τολμήσαι. pro κατ' αὐτάς που τὰς κλισίας, neſcio quid legerit interpres: nam κλισίαι ſiue κλισιάδες fores domus notiſſimæ ſunt. Ait, ὅστις ἂν, εἰ σκηνῇ τῇ τοῦ Διὸς μηχανῇ. inutilis heic coniunctio. malim, ὅστις ἂν ἴοι. illa palàm vitioſa: ἀλλ' αὐτά που τὰ λοιπὰ δηλοῖ παρὰ πολλοῖς γινόμενα. quæ cum nonnullis aliis, à quibus abſtinendum duximus, librorum meliorum ope aut otio maiore opus habent.

IX. *Antiſthenes Diogeni dictus* σάλπιγξ. athletæ *paradoxi. emendantur in VIII. nonnulla.*

Pag.130. PROBABAT Diogenes, ait Dio, doctrinam Antiſthenis: vitam, vt pote à præceptis diſcrepantem, non probabat. Itaque ſolitus erat canis ille doctorem ſuum tubæ ſimilem dicere: quæ aliis ſonat ſibi non. Verba Dionis: καὶ ἔφη αὐτὸν εἶναι σάλπιγγα λοιδορῶν· αὑτοῦ γὰρ οὐκ ἤκουε φθεγγομένου μέγιστον. ſcribendum αὐτὸς αὑτοῦ γ. male enim accipiunt. Appone vitij notam iſtis,
Pag.131. ὡς ἧττον ἔσεσθαι τούτων, ἢ ὄκνος ἐνοχλούμενος. Tranſeo item ſuſpecta alia,
& 134. ad hæc verba: τοιοῦτον ἐστὶ τὸ χρῆμα τῆς ἡδονῆς· οὐχ ἁπλῶς ἐπιβουλεύουσιν. Scribendum, ἐπιβουλευούσης: & propter ἡδονῆς quod præcedit, & quia ſequi-
Pag.135. tur, πειρωμένης. Non longe ſequitur: τοῦτον δὴ τὸν ἀγῶνα, ἐμοὶ καρτερὸν ὄντα καὶ παράδοξον, πρὸς ἡδονὴν καὶ πόνον, οὐδεὶς προσέχει τῶν ἀθέτων ἀνθρώπων. vbi verbum periit poſt vocem ἀγῶνα. non dubito ſcriptum Dioni, τοῦτον δὴ τὸν ἀγῶνα ἀγωνιζομένῳ ἐμοί. cum autem ſuum hoc certamen vocat παράδοξον alludit Diogenes ad athletas paradoxos, quorum in libris ac lapidibus antiquis fit mentio. Pro ἀθέτων, ſcribo ἀθλίων: vel retentis iiſdem literis θεατῶν. Sub finem, οὐδ' ἂν μέμφειε χάριν γυναικὸς πρὸς τῶν αὑτοῦ κτημάτων. vide num νέμειε ſit accomodatius, & πρὸ non πρός. quod non ponimus, ſed
Pag.137. proponimus. Scribe autem, πρέσβυς δὲ ἐπεὶ βραδύτερος ἐγένετο αὐτὸς αὑτοῦ.

X. *Percurritur ὁ Ἰσθμικὸς λόγος, & quædam in eo corriguntur.*

LEVIA ſunt quæ τὸν Ἰσθμικὸν λόγον percurrenti occurrebant: nec ſane eiuſmodi quæ legentis impetum retardare admodum valerent. cuiuſmodi ſunt paucula hæc, quæ in gratiam tironum ſubiiciemus: qui in cæteris diligentia & iudicio ſuo vtentur. Scribe igitur, ἢ μηδεπώποτε ἑωρακότες εἰσι· & οὗτοι δὲ πάντες &, ὥσπερ εἰώθει. grauius eſt quod ſtatim ſequitur peccatum: καθάπερ οἶμαι, inquit, τ. τὰ παιδία, προσσαίνοντα ἥδεται τοῖς γενναίοις κυσί· ἐπειδὰν δὲ χαλεπήνῃ καὶ ὑλάξῃ μεῖζον, ἐξεπλάγη, καὶ τῷ δέει τέθνηκεν. οὕτω καὶ τότε ἐκεῖνος ἐποίει ταυτὰ οὐδὲν μεταστρεφόμενος οὐδὲ φροντίζων, εἴτε ἐπαινοίη τις αὐτὸν, εἴτε καὶ ψέγοι τῶν παρόντων. comparat ſpectatores Iſthmicos, qui mitibus Diogenis ſermonibus capiebantur, aſperitatem eiuſdem vitia carpentis refugiebant, cum pueris qui canum generoſorum aſpectu ſolent oblectari: ſed ſi latrare cœperit, pauere illi ſtatim, ac metu enecari. hæc clara: at de Diogene quod addit, quî ferri poteſt? ait feciſſe idem pueris: & conſtantiam illius prædicat. annon hæc plane ſunt τῶν ἀσυστάτων? Acutus lector neceſſe eſt concedat mihi, defectu paucorum verborum locum eſſe corruptum. Scribo: οὕτω καὶ οὗτοι τότε· ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος ἐποίει ταυτά. turba ſpectatorum leuitatem puerorum imitabatur: at non Diogenes illis ſimilis: cui idem ſemper vultus, eadem tranquillitas animi ſiue laudares, ſiue rideres. Vltima verba eduntur ſic: καί τινας ἀπελθεῖν φασὶν οὐκ ἰδόντας αὐτοὺς· ὅσοι κακῶς ἐσκήνουν, καὶ τούτου ἠπόρουν. ſi hanc lectionem probarem, probarem & verſionem interpretis. nunc puto verius ſcribendum eſſe καὶ τοῦ βίου ἠπόρουν. quæ coniectura ſua ſe probabilitate ſatis commendat.

Pag.138. Pag.139. Pag. 142.

XI. *Ad Diogenem ſiue de famulis notæ.*

VITIOSI ſunt ac mutili codices, qui ita hæc referunt non procul initio Diogenis ſiue de famulis: μηδὲν γὰρ ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος, πρὸς δὲ καὶ γενόμενος ἡγεῖτο πονηρόν. pone aſteriſmum poſt vocem γενόμενος: nam Diogenis ſunt ſequentia, non eius qui priora eſt locutus. non præſtabo verba Dionis eſſe me coniectura aſſecutum: de ſententia cedo quemuis arbitrum, ni optima ſit futura, expleta ſic lacuna: πρὸς δὲ καὶ γενόμενος αὐτῷ χρηστὸς, ἔφυγεν ὅμως. ἢ δηλονότι σε ἡγεῖτο πονηρόν. Superfluunt è contrario voculæ πρὸς & ὢν in iſtis: καὶ πρὸς οὐδὲν μᾶλλον τυγχάνει ὢν, ὧν δὲ τυγχάνει αὐτῶν. feras tamen πρὸς vt ſit καὶ πρὸς, & hoc amplius. vide & tmemate ſequente. Rurſus iſto loco, ἀδυνάτων χρῆσθαι ἢ αἰσθέσθαι, ἢ αὐτὸν αὐτοῦ, μὴ ἐπιστάμενον: aſſentior interpreti ſiue ex libris, ſiue ex coniectura quædam ſupplenti, legentique, ἢ θεῷ, ἢ ἀνδρί. ſatis ex ipſo Dione paret. Ait de imperito qui citha-

Pag.143. Pag.145. Pag.147. Pag.148.

ram tractet: ἢ ἐπιχαρῶν οὐκ ἂν εἴη καταγέλαστος; πρὸς τῷ μηδὲν ἐργάζεσθαι, καὶ τὴν κιθάραν διαφθεῖραι καὶ ἀποῤῥῆξαι τοὺς φθόγγους; duorum alterum vel ἐπὶ τῷ τὴν κιθ. διαφθ. ſcribendum vel, quod magis probem, διαφθείρας & ἀποῤῥήξας.

XII. Obſeruatio ſuper tempore quo liber hic ſcriptus. Dionis de Homero iudicium. Διασὶ *διαλέγεσθαι.* Pliſthenes, *&* Cliſthenes. *πλοῦς & στόλος. de muro Achiuorum ad Troiam opinio Ariſtotelis.* προσχώρησις *fluuiorum in campo ad Ilium, ex aggeſtione limi.* σχεδὸν ἐφιστάμενος. ταμιεύεσθαι *verbum militiæ.* Περὶ ὀνείρων ἀναγραφή. *Græcorum à Troia diſceſſus.* Ἑλλῆνες *antiquiſſimi, &* Γραικοί. *Græcos ex Aſia in Europam primum veniſſe, non contra, vt falſo ipſi autumarunt. corriguntur multa loca.*

PLANISSIMA eſt tota aduerſus Homerum diſputatio: niſi quod loci & heic ſunt aliquammulti, in quibus merito fidem librariorum deſideres. Omnino autem videtur hic liber ante exilium compoſitus: nam vt argumento, ita & ſtilo diuerſus eſt ab iis quæ poſt exilium conſtat eſſe ſcripta. Itaque φυγῆς & errorum ſuorum nullam heic mentionem facit: quod illi familiare admodum in cæteris. Peregrinatio vero illa in Ægyptum cuius heic meminit, ἱστορίας χάριν à iuuene ſuſcepta eſt. Dignus plane liber hic, quem legant philologi, & quicunque in veterum ſcriptis cum iudicio cupiunt verſari. quanquam & pro Homero multa dici poſſunt, ſi quis vatem ſummum fecerit tanti, vt in eius gratiam velit Dioni ὁμόσε χωρεῖν. Hoc igitur alij viderint: nos ad inſtitutum redeuntes, notemus heic quoque nonnulla. Prius tamen afferemus Dionis de Homero iudicium: nam in eo qui Περὶ ἀσκήσεως inſcribitur, inter pauciſſimos auctores, quorum lectionem amico, viro graui, commendat, non ſolum poëtam nominat: ſed & hoc illum elogio proſequitur: Ὅμηρος δὲ ait, ἐκ μέσος καὶ ὕστατος, καὶ πρῶτος, παντὶ παιδὶ καὶ ἀνδρὶ καὶ γέροντι· τοσοῦτον ἀφ' αὑτοῦ

Pag.157. διδοὺς, ὅσον ἕκαστος δύναται λαβεῖν. hæc ille. verum ad rem. Διασὶ διαλέγεσθαι voce eleganter ficta, noue dictum, de poëta qui Iouis lingua loquatur, vocabula, vt communia vſurpans, quæ dixit diis eſſe propria. Διασὶ, vt Ἰασὶ, Δωριστὶ, Ἑλληνιστί. Aſſentior viris doctis, qui illa pro mendoſis habenda

Pag.158. monuerunt, aut mutilatis: οὐ προστιθέμενοι δὲ λέγουσιν, οὐδὲ πρ. Mendoſa & hæc paullo poſt: καὶ πᾶσι παντοδαπὰ καὶ συμφορὰς. ſcribo, κακά τε παντ.

Pag.159. etiam iſta: ἃ τὸν Πρίαμον, πεποίηκε λέγοντα ἐπ' ὀλίγων, ὡς ἐσόμενα, ἃ τυχὸν αὐτῷ ὡς γενόμενα διελθεῖν, ὅπως ἐβούλετο, καὶ μήθ' ὅσου τάχα εἰώθει διηγήματος, ἐκπλήττων τε καὶ αὔξων τὰ μικρότατα. plures mendæ ſeriem orationis ita interrumpunt, vt eruditus interpres expedire ſe non potuerit. lux mira accedet, ſi legas, ὡς ἐσόμενα τυχὸν, ἃ ἦν αὐτῷ. &, καὶ μήθ' ὅσου τὸ μέγα εἰώθει διηγ. non teram tempus in aſſerendis his emendationibus. euidentiſſimæ quippe ſunt. Sententia Dionis eſt: poëtam cum admirabilia quædam & ſtupore digna canere vellet, falſa multa & ἄπιστα coactum fuiſſe comminiſci; poſt-

quam ſemel decreuiſſet res Græcorum qui victi fuerant, attollere: Aſianorum verò, qui illos vicerant, omnibus modis deprimere. affert multa figmenta, ad quæ velut ad incitas, redactum ait poëtam, dum certa obſtinatione animi pugnat cum hiſtoriæ veritate. Hæc ſumma iſtius diſputationis. cuius τὸν εἱρμὸν non ſemper aſſequitur interpres. ibi igitur, ἢ ὁπότε τὸν ποταμὸν αὐτῷ πεποίηκε μαχόμενον, ὑπὲρ τοῦ λέγειν τι θαυμαστόν; & interrogationis notam velim tolli, & τὸ ἢ ante ὁπότε. vertendum enim: *cum quidem Homerus ſtudio dicendi aliquid admirabilis, fluuium Achilli pugnantem induxerit.* ibi verò, ἐπιθυμῶν ὅ, τι εἴποι μέγα καὶ θαυμαστόν. ſententia labat niſi aliquid ſuppleas. Totum locum ita ſcribe & diſtingue: οὐρεῖν ἐπιθυμῶν ὅ, τι εἴποι μέγα καὶ θαυμαστὸν ὑπὸ ἀπορίας πραγμάτων, τοσούτων ἔτι καὶ τηλικούτων ἀπολειπομένων. Vbi refert ſermonem Ægyptij ſacerdotis, lege, κατὰ ταὐτὸ ὥσπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν. iiſdem nominibus ambas Ledæ filias deſignantes, quibus & nos. Pliſthenes Sicyoniorum tyrannus is eſt quem ſupra ex Herodoto vocabamus Cliſthenem. legi etiam alibi ſcriptum vt heic: ſed melius Κλεισθένους ſcribetur. vide Pauſaniam. Non multum ad ſenſum, ad σύνταξιν & orationis lucem plurimum refert, vt iſta ſic concipiantur: εἰ δὴ οὖν οὕτω, (vel, εἰ δὴ οὖν ταῦθ᾽ οὕτω) πῶς φασιν ὡς οὐκ ἔφερτον οἱ Τρῶες, καὶ ὁ Πρίαμος τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἔχθραν, εἰδότες ὅτι καὶ πρότερον οὐδὲν τηλικοῦτον ἐξαμαρτόντες ἀπώλοντο, καὶ ἀνάστατοι ἐγένοντο, καὶ πολλοὶ μνημονεύοντες τὴν ἅλωσιν; πῶς μηδὲν τοιοῦτον ἐννοῆσαι, μηδὲ κωλῦσαι τὸν Ἀλέξανδρον μηδένα αὐτῶν; Iſta verò non ſatis concoquo, ἀλλ᾽ οὐκ εὐθὺς ἔσωσαν τὴν ἀδελφὴν, μάλιστα μὲν εἰ κατὰ πλοῦν ἐλθοῖεν. εἰ δ᾽ οὐχ ὡς πολεμήσοντες μετὰ τῆς αὐτῶν δυνάμεως. videtur tamen hic ſenſus: Tyndaridas, ſi iis inuitis ſororem Helenam Alexander rapuiſſet, daturos ſtatim fuiſſe operam, vt eam reciperent: maximè quidem nauigatione ad Priamum & Troianos inſtituta, vt hanc iniuriam cum ipſis expoſtularent & vindicias ſecundum leges peterent: ſin minus, expeditione contra eoſdem ſuſcepta. ita exponimus hæc verba, μάλιστα μὲν εἰ κατὰ πλοῦν ἐλθοῖεν. opponit πλοῦν στόλῳ, cuius vocis loco illa poſuit, μετὰ τῆς αὐτῶν δυνάμεως. De muro qui Græcorum caſtra ad Ilium præcingebat, ita quoſdam ſenſiſſe ait Dio, vt merum poetæ commentum eſſe autumarent: cum nihil eiuſmodi factum vnquam fuiſſet. Primus, ni fallor, hoc Ariſtoteles dixit: τὸ τεῖχος, inquit, ἢ νεωστὶ γέγονεν· ἢ οὐδ᾽ ἐγένετο· ὁ δὲ πλάσας ποιητὴς ἠφάνισε. Strabonem lege libro XIII. quo ex loco ſequentium Dionis verborum interpretationem petas licet: ἔτι γὰρ καὶ νῦν, οἱ ποταμοὶ λιμνάζουσι τὸν τόπον, καὶ πολὺ τῆς θαλάττης προσκεχωρήκασι. Poſtremis verbis id ſignificat, quod ex Demetrio Scepſio diligentiſſimo rerum Troicarum ſcriptore ſcribit Strabo: maximam partem eius campi qui inter Ilium antiquum & mare interiaceret fluuiorum eſſe donum, ſicut de Ægyptiaco Delta olim dictum: paullatim enim adiectione limi, quem omnes fluuij ſecum deferunt, creuiſſe. vides quàm præter auctoris mentem illa πολὺ τῆς θαλάττης προσκεχωρήκασιν acceperit interpres: homo alioquin & doctus & iudicij non vulgaris. Cum ait de ſingulari certamine Hectoris & Aiacis: πάνυ εὐήθης ἡ διάλυσις, πάλιν ἐκείνων Αἴαντος νικῶντος· πρὸς δὲ οὐδὲν καὶ δῶρα διδόντων ἀλλήλοις, ὥσπερ φίλων: torſerunt iſta interpretem

Pag. 162. Pag. 163. Pag. 167. Pag. 171. Pag. 172. Pag. 173.

πρὸς δὲ οὐδὲν: vt locum putaret mutilum. ego integrum puto, & interpretor, nullam ob cauſſam: ſiue nulla probabili ratione interueniente, cur ſtatim à pugna, hoſtes mutuis ſe donarent muneribus, ſicut moris eſt amicorum. Vbi autem de primo Hectoris & Achillis congreſſu lo-
Pag.176. quitur, cum ait, σχεδὸν δὲ καὶ ἐφιστάμενον poëtæ verba iſta reſpicit, Iliad. υ.

—— οὐδ᾽ ἄρ᾽ ἔτ᾽ ἔτλη
Δηρὸν ἑκὰς στρωφᾶσθ᾽, ἀλλ᾽ ἀντίος ἦλθ᾽ Ἀχιλῆϊ
Ὀξὺ δόρυ κραδάων, φλογὶ ἴκελος.

ex his capies quid ſit apud Dionem σχεδὸν ἐφίστασθαι, ὥσπερ αὐτός φησιν Ὅμηρος. Ταμιεύεσθαι milites dicuntur, cum non omnes ſuas vires primo effundunt conatu: qui fuit mos ſtultus veterum Gallorum: ſed ſic eas diſpenſant, vt repetere, ſi opus ſit, ſemel atq. iterum pugnam queant. item cum non confertos cuneos temerario impetu aggrediuntur, ſed vel ſingulos, vel plures quidem, verùm intra virium ſuarum modum. Xenophon Παιδείας libro IV. παρέχον ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥστε ὁπόσοις ἐβουλόμεθα αὐτῶν μάχεσθαι. Sæpius autem hac notione verbũ iſtud legas cum aliqua adiectione poſitum: vt τὴν ὁρμὴν ταμιεύεσθαι, vel τὴν ἐπίνοιαν, aut ſimile aliud, ſicut ad primum librum Sueton, obſeruabamus. Dicenda hæc fuerunt, vt ex-
Pag.177. plicaremus hunc locum: ἐπεὶ δὲ ᾐσθάνετο κάμνοντα ἤδη, καὶ πολὺ τῆς προτέρης ὑφεικότα ὁρμῆς, ἅτε οὐδὲν οὐ ταμιευσάμενον ἐν τῷ ἀγῶνι. poſtrema quàm non intellexerit interpres, ex iis quæ diximus paret. ſed locus præterea corrigendus: nam ſcribendum, ἅτε οὐδὲν αὑτῆς ταμιευσάμενον ἐν τῷ ἀγ. vt qui
Pag.182. in prælio, ſui impetus, ſiue virium ſuarum, nihil reſeruaſſet. Scribe, καὶ πρὸς, φιλίαν πράξαντες ἀπέλθοιεν. & quod magis eſt, ſi inita cum Troianis amicitia diſcedere poſſent. Hectorem Priamo patri ἐν γήρᾳ βαθεῖ ſua morte defuncto ſucceſſiſſe in regno Troiæ prodit noſter. de Hectore non de
Pag.185. & 186. eius patre accipiendum quod ait: καὶ αὐτὸς βασιλεύσας συχνὰ ἔτη, καὶ τλ. Lego cum negatione, ταῦτα γὰρ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς πεποιημένοις καὶ λεγομένοις. quis neſcit belli Troiani τὰ κεφάλαια, principium, exitum, alia apud poetam non legi? Lego ibidem, ἐν. ἐοικότα τῷ ὄντι καὶ ἀπιθάνοις φάσμασιν· ἐν γὰρ τοῖς Ὥρου γεγραμμένοις ὀνείρασιν, οἱ ἄνθρωποι τοιαύτας ὄψεις ὁρῶσιν. errore manifeſto editum, ἐν γάρ τοι ὥρῳ. bene ſane quod non emendauit aliquis ſciolus τῷ. ita enim vel cæco via patet ad coniiciendum. Fieri poteſt, vt lateat hîc alius auctoris nomen: nos longius à veſtigiis vulgatæ lectionis recedere auſi nõ ſumus. Eſt etiam corrupta librorum ſcriptura iſto loco, quem ap-
Pag.187. ponã, vt videtur ſcribendus. Id ibi agit Dio, vt probet ex ipſo modo profectionis Grecorum à Troia palàm fieri attendentibus, non victores ipſos pro arbitrio ſuo domuitioni ſe accinxiſſe: verum coactos, vt pote victos, tempore alieno, furtim, cum ſibi quiſque priuatim, non in commune conſuleret. Docet qualis vincentis exercitus ſoleat eſſe diſceſſus: item qualis cladem paſſi, ac fugientis. de his igitur ait: ἀνάγκη τοὺς μὲν φοβουμένους καὶ φεύγοντας ἐκ τῆς πολεμίας ἀπιέναι τὴν ταχίστην τοὺς νικῶντας, ἢ διακινδυνεύειν μένοντας. traiectio eſt: nam rectum erat, φεύγοντας τοὺς νικῶντας. dum victores victi fugiunt. ita autem concinnamus hæc, ne maiorem mutationem adhibere cogamur. de victore exercitu ait: τοὺς δὲ κρατοῦντας, καὶ

πρὸς

περὶ τοῖς αὐτῶν, ἔχοντας τοσοῦτον πλῆθος αἰχμαλώτων καὶ χρημάτων. περιμένειν τὴν ἀσφαλεστάτην ὥραν. victores, ait, qui præter ſuas opes, quas ante victoriam habebant, tantum inſuper captiuorum tantámque omnium rerum copiam ſint conſecuti, tempus anni ad iter commodiſſimum facile præſtolentur. οὐ πάντα γὰρ εἰώθασιν paullo poſt, pro πάντες. quod ita cape, εἰώθασι γὰρ πάντες οὐ τοῖς νικῶσιν ἐπιτίθεσθαι. Sine cauſſa aſteriſcus eſt iſtis iniuſtus: οὐκ ἂν εἰ μετ᾽ τ. ſana enim & verba ſunt & ſententia: *nunquam id facturi, ſi reuerſum cum gloria Agamemnonem occidiſſet Ægyſthus*. Mox lego: καὶ κατεπλύθη ὁ τῶν Πελοπιδῶν οἶκος. propius ſit κατελείφθη, per diphthongum: non placet. Scribe ductu ſententiæ, τοὐναντίον δὲ ἐχρῆν, ἢ δεινοὺς ἅπασι φαίνεσθαι τοὺς νενικηκότας, ἢ μηδένα αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν. oportebat alterum duorum, Pag.188. ſi quidem Græci de Troianis victis triumphauerant, vt vel terribiles eſſent omnibus, vel certe vt eos auderet nemo laceſſere. quàm abſurdè corruperunt? ἢ δήλους ἅπ. & καὶ μηδ. eadem ratione emendabis ἀπανίστασθαι, vbi vulgò ἐπανίστασθαι, quod pugnat cum ſententia. Pag.189. οὐχ ὥσπερ εἰώθασι μετὰ σπονδὰς κατ᾽ ὀλίγον ἐκλείπειν. ſolent ciues atque incolæ vrbium obſeſſarum, ſi loco parum fidant, vbi primum per inducias, aut fœdus qualecunque, exeundi poteſtas facta fuerit, ſuis rebus conſulere, & vrbem cui metuant relinquentes, aliò migrare. omnes periti rerum fatebuntur non aliter quotidie fieri, veréque hoc Dionem ſcripſiſſe. omnes porrò Græcè docti fatebuntur recte hæc exponi ſic à nobis: in quibus omnia tamen alia ſomniauit interpres. at quæ deinceps habentur, perficienda prius quàm exponenda. Cum legis vniuerſam Ἑλλάδα occupatam à Deiphobo, caue de ea interpreteris quam vulgo ita vocant Pag.190. Græci, Latini Græciam: ſed de parte illa Theſſaliæ quam vetuſtiſſimi Γραικοὶ & Ἕλληνες tenuerunt, à quibus poſtea in vniuerſam gentem quæ lingua illa vteretur, appellationes ſunt propagatæ, alteram Græcis, alteram Romanis frequentantibus. extare tamen apud Ariſtotelem, Callimachum, alióſque vetuſtiſſimos Græcorum Γραικὸς vocabulum, alibi notabamus. Sequitur, ὕστερον δὲ τῶν Ἀχαιῶν τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ Δωριέων, ἀπορουμένους ὅποι τράποιντο, δι᾽ ἀδείας εἰς τὴν Ἀσίαν ἐλθεῖν, ὡς παρὰ φίλοις τε καὶ ἐνσπόνδοις, γῆν ἀπὸ Πριάμου τε καὶ Ἕκτορος λαβόντας οἰκῆσαι κατὰ φιλίαν, παρέντες καὶ ἄλλα οὐ σμικρὰ χωρία. Etiam qui acutiſſimi non ſunt, facile intelligant mendas in poſtremis verbis contineri. nam παρέντες vocem non feras ſine ſolœciſmo. & cum ait ἄλλα χωρία, manifeſto indicat, præceſſiſſe alicuius loci, aut fortaſſe etiam plurium appellationes. tam certa hæc ſunt, vt pluribus non ſint demõſtranda. Suſpicamur deeſſe aliquid, ſine melioribus libris nulla cuiuſquam coniectura reparabile. at pro παρέντες quin Γάργαρόν τε vel Γαργαρόν τε ſit ſcribendum, ne dubitandum quidem cenſemus. Fortean & in illis, κατὰ φιλίαν, veſtigia ſunt occulta appellationũ eiuſmodi. quãquam & ipſa ad ſententiam ſunt optima. Porro ex his diſcimus, etiam ante illas Ionum, Æolum, & Dorum colonias quæ celebrantur ab hiſtoricis & geographis, conſediſſe Græcos in Aſia: & quidẽ iam inde à Troicis tẽporibus, vt Dioni placet: cũ ſuperiores coloniæ aliquot poſt res Troianas ſeculis ſcribãtur deductæ. Nos verò alibi demõſtramus ignaros ſuæ originis Grecos fuiſſe, cũ Iones Aſiaticos ex Europæis ſcripſerũt eſſe propagatos:

nam contra. Græcorũ omnium antiquiſſimi fuerunt Aſiatici Iones. quippe Iones ſoboles Iauanis. ab eo fonte reliqui omnes Græci manarunt. ea prima omnium appellatio: ea lingua vetuſtiſſima. verùm huius loci nõ eſt hæc diſputatio: quam alibi luculentiſſimis rationibus firmamus. Sub finẽ ſcribit Dio, quẽdam ſe Medum audiuiſſe, qui diceret, Perſas de bellis Darij & Xerxis cõtraria plane tradere, iis quæ ſcripta ſint à Grȩcis. tum addit, ὅτι μὲν οὖν ψεύδη ταῦτά ἐστιν, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ εἰκὸς ἦν τὸν βασιλέα κελεῦσαι στρατεῦσαι τοῖς ἄνωθεν ἔθνεσιν, οὐκ ἀδύνατον, ἵνα μὴ θορυβῶνται. ſcio quomodo interpres acceperit vocem στρατεῦσαι: nec poterat accipi cõmodius. at nos obelo dignam putamus, & ſcribimus, ταῦτα ψεῦσαι. Suſpecta nobis & vox ἀνήκοος, cum ſtatim ſcribit, ἴσως οὖν εἴποι τις ἀνήκοος, οὐκ ὀρθῶς Ἕλληνας καθαιρεῖς. quomodo enim aliquis reprehendat quæ non audiuerit? non igitur ἀνήκοος, verum ἀκηκοώς. cæterum ne id quidem facit ſatis: & Dionem aliud quid ſcripſiſſe ſuſpicio eſt.

XIII. Olympici λόγου argumentum theologicum. Procæmiorum Dionis ἀπότασις nimia. θαυμασμὸς auium noctuam circumſtantium. Dionis ὡραϊσμοί. τὸν χρόνον ἐξήκει. Myſorum ad Danubium appellationem Homero notam fuiſſe. ἄνδρες οὐ νόθοι. ἐπίνοια & ἐπίπνοια.

NON breuibus notulis, ſed amplis commentariis dignus erat liber hic, quem Olympicum appellauit: quia vel recitatus fuit, vel certe ita ſcriptus, quaſi recitandus eſſet in celebritate ludicri Olympiorum. Argumentum philoſophicum eſt è primæ philoſophiæ penetralibus, quam etiã θεολογίαν appellant: ad primum enim philoſophum, & eum qui ſupra naturam ſe euehat, de Deo & intelligentiis tractatio pertinet. Operæ pretium fuerit totam hãc diſputationem, qua de variis modis quibus numinis cognitio paratur, déq; ſimulacrorum origine agitur, diligentius inſpicere, & quò ſpectet mens Dionis inquirere. verum ea veſtigatio, alterius operæ eſt, non huius ἀποσχεδίου. Quod autem Photius, vir exquiſiti iudicii, obſeruat, procœmia Dionea prolixitate fere peccare: heic ſi alibi vſquam locum habet. nam & longum eſt exordiũ, & γλαφυρώτερον ac pictius, quàm pro grauitate ſeueriſſimi argumenti. Eſt autem procœmiũ inde ductum. Θαυμάζειν aues dicuntur, quæ noctuam interdiu circunſtant: quod Ariſtoteli proditum in Hiſtoriis Animalium, ex communi Græcorũ omniũ perſuaſione. Inde Æſopi apologus, quem pluribus, cũ heic, tum in cõmentariolo περὶ τοῦ σχήματος perſequitur Dio: atq; eò ſæpe alluſum ab optimis ſcriptoribus, vt olim ad Laërtij Arceſilã notabamus. cũ igitur Dionẽ ab exilio recens reuerſum, in Olympica panegyri omnes vndique cingerẽt, virtutẽ illius & inſignem fortunam admirantes: ille ſimilem ſe noctuæ dicens, priſcã hanc vulgi Græcorũ opinionẽ refellit: quẽ illi θαυμασμὸν putarent, contemtum eſſe affirmans atque irriſionem. nam admirationem auium reliquarum, pauonem mereri non noctuam. tum autem ſtilo flo-

ridiore pauonem caudam iactantem deſcribit: vt non ſine cauſſa, Syneſio ſcriptum ſit, Dionem in quibuſdam ſcriptis ſuis ὑποκαλλωπίζειν καὶ ὡραΐζεσθαι, καθάπερ τὸν ταὼν περιαθρεῦντα ἑαυτὸν, καὶ οἷον γαυρούμενον ἐπὶ ταῖς ἀγλαΐαις τοῦ λόγου. verum hæc laſciuia luxuriantis ſtili propria iis ſcriptis auctoris noſtri, quæ fuerunt. In eo ſermone, vt ad inſtitutum accedamus, legendum cum interrogatione, οὐδ' αὖθις ἐθέλει σκοπεῖν, &c. repetendum enim τὸ πῶς ex ſuperioribus. Illa autem repetitio ibidem, τὸ κοῦφον, κοῦφον ὄν, inepta eſt, ac mendæ ſuſpecta. Scribe ſtatim, οὐδ' ὅπως ἐν μέσῳ εὖ μάλα ἥσυχοι καὶ ἀτρ. & poſtea, χρὴ δὲ ἐὰν ὑμᾶς βραχὺ, ὅ, τι ἂν ἐπίῃ μοι τούτῳ ἕπεσθαι. probum illud, τὸν ἄλλον χρόνον ἐξῆκα ἀλώμενος: priora vitæ meæ tempora tranſmiſi errans. χρόνον ἐξῆκα, & ὁ χρόνος ἐξῆκεν, probi ſunt dicendi modi. Subiiciam nunc inſignem vulgatæ lectionis errorem. Καὶ γὰρ δὴ τυγχάνω μακρὰν τὴν ὁδὸν τὰ νῦν πεπορευμένος, εὐθὺ τοῦ Ἴστρου καὶ τῆς γε τῶν χώρας, ἢ Μυσῶν, ὥς φησιν Ὅμηρος, κατὰ τὴν νῦν ἐπίκλησιν τοῦ ἔθνους. Mirum non vidiſſe interpretem ſcribendum eſſe τῆς Γετῶν χώρας ἢ Μυσῶν. vulgata lectio ſententiam habet imperfectam. quis autem dubitat loqui Dionem de ſua ad Getas peregrinatione? quod ait Getas Homero appellari Myſos, locum poëtæ reſpicit, quem interpretatur geographus libro VII. vbi Getas & Myſos iſtos, vlteriorem Iſtri ripam accolentes, veteribus Græcis Thraces appellatos ſcribit. ſed antiquum nomen, & vni Homero proditum, omnibus tandem & Græcis innotuit & Latinis: Myſiam enim vocarunt geographi & hiſtorici terram vltra Iſtrum: recentiores quidam Græci, Μυσοὺς interpretantur Vngaros. quod igitur ait Dio, κατὰ τὴν νῦν ἐπίκλησιν, id vult: eandem eſſe appellationem eorum tractuum recentem, cum Homerica. quod adeo mirati ſunt nonnulli veterum criticorum, vt propterea illo loco, Θρηκῶν καθορώμενος αἶαν, Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων, pro Μυσῶν neſcio quid aliud ſubſtituendum cenſuerint, cum ſit πολὺ πιθανώτερον, vt doctè iudicat Strabo, ὠνομάσθαι μὲν ἐξ ἀρχῆς Μυσοὺς, μετωνομάσθαι δὲ καὶ νῦν. Getas igitur ſiue Myſos Homero dilaudatos hoc afficit elogio noſter: ἀφικόμην εἰς ἄνδρας οὐ νόθους, οὐδὲ σχολὴν ἄγοντας ἀκροᾶσθαι λόγων, ἀλλ' ὑμετέρους, καὶ ἀγωνιῶντας καθάπερ ἵπποι. putet aliquis ſcribendum, οὐ νωθεῖς, vel νωθροὺς non aſſuetos otio aut pigritiæ. mihi videtur venuſtè ἄνδρας οὐ νόθους appellare viros fortes, verè viros, Troas haut Troiadas. pro ὑμετέρους aut ἐνεργοὺς, aut ſimile aliud opus: nec male conueniat, ἀλλ' ἀτημελεῖς, equis enim comparat ferocibus: cogitaueram & de tranſpoſitione, cum auctor forte ſcripſiſſet, οὐδὲ σχολὴν ἄγοντας ἀκροᾶσθαι λόγων ἡμετέρων, ἀλλ' ἀεὶ ἀγωνιῶντας. Recte ſcriptum ſæpius ἐπίνοια, non ἐπίπνοια. ita appellat eam quæ in titulo dicebatur πρώτη ἔννοια, per quam τὸ ὂν apprehendimus, & Deum eſſe credimus. nec rectè quia ſeparatur hæc notitia ab altera poſterius parta, quam appellat ἐπίκτητον, aut quia hanc appellat auctor φύσει δαιμόνιον ὑπολήψεως ἐμφύτου, dixeris ſcribendum eſſe ἐπίπνοια. cauſſam norunt, qui ſciunt quid ſit, & quàm paucis contingat, qui appellatur proprie Dei adflatus. Scrib. διὰ τὴν ξυγγένειαν τὴν πρὸς αὐτούς: nempe deos. mox, λόγον εἰληφότες περὶ αὐτῶν. ſcrib. περὶ αὐτῶν. vel αὐτῆς. videlicet τῆς καθόλου φύσεως. vtrumque ex præcedentibus licet. Lege, ὥσπερ ἀπὸ μητρὸς γῆς λιχμώμενος. Poſtulat ſententia ſcribi,

Pag. 194. Pag. 198. Pag. 201. Pag. 202.

μυεῖσθαι παραδοίη εἰς μυστικόν τινα οἶκον ὑπερφυῆ κάλλει καὶ μεγέθει. ſuſpicor tamen
Pag.203. deeſſe aliquid, cum aliter ab auctore locus eſſet conceptus. Mox, πολὺ δὲ μᾶλλον ὅπως τοῦτο καὶ μέχρι τῶν θηρίων διικνεῖται· τοῦτο, id eſt, huius rei ſenſus.
Pag.204. ὑποφέρουσι perperam pro ὑπερφέρουσι, vt paullo ante ὑποφυῆ pro ὑπερφυῆ.
Pag.206. facetiſſimus comicus dixit περιφέρουσιν. Ait, ὁρῶ μὲν οὖν ἔγωγε τοῖς πολλοῖς πανταχοῦ ἀκρίβειαν. ad ſequentia attende: non dubitabis effectam eſſe culpa librariorum ſententiam menti auctoris contrariam. nam ille tale quid ſcripſerat, τοῖς πολλοῖς ἀμελουμένην πανταχοῦ τὴν ἀλήθειαν. abutar otio meo & patientia lectoris, ſi pluribus hoc docere inſtituam. Sequuntur nonnul-
Pag.214. la, quibus tractandis, plus temporis eſt opus. Legitur poſtea, τοῖς δὲ ποιηταῖς, πολλάς τινας μορφὰς καὶ παντοδαπάς· ἐπειδὴ περιλαβεῖν τῇ ποιήσει ῥᾴδιον, κ. concinnanda quæ hiulca ſunt & deformia ſic: πολλάς τινας μορφὰς, καὶ παντοδαπὰ εἴδη περιλ. τῇ π. ῥ. Sed hæc nunc ſatis: nam vt diximus non breuium notarum, ſed iuſti commentarij res ſit, ſi vellem ſingula perſequi.

XIV. Emendantur aliquot loci in ea quam habuit Athenis de exſilio ſuo. Δίων.

Pag.221. INITIO diſtingue, διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἀποθανόντος, δι' ἃ πολλοῖς καὶ σχεδὸν πᾶσιν ἐδόκει μακάριος, διὰ τὴν ἐκείνων οἰκειότητα καὶ ξυγγένειαν· ταύτης ἐν. ita paſſim in hac oratione interpunctio corrupta: quam mediocri attentione facile per te reſtituas. mox ſcribo, ἠλαφρύνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τὸ βάρος.
Pag.222. & 224. deinde οὐχ οἷά τε γινόμενα ἀπαλλαγῆναι τῆς δ. &, ποιῇ τὸ κατὰ τὴν τέχνην. item, μὴ ἀδικῶσιν ἄλλος ἄλλον. re-
Pag.226. ſtituta voce quæ excidit, vt & aliis locis. Caſu quodam non vera virtute, aut ob prærogatiuam vllam rectæ inſtitutionis, victoriam de Perſis retuliſſe Athenienſes eo probat Dio, quod paullo poſt deuicti fuerint à Lacedæmoniis, ita vt cogerentur etiam vrbis ſuæ mœnia deiicere. deinde addit: ἐπεὶ ἔχοις ἄν μοι εἰπεῖν, εἰ τότε Ἀθηναῖοι ἀμουσότεροι καὶ ἀγραμματώτεροι γεγόνεσαν· ἔπειτα αὖθις ἐπὶ Κόνωνος, ὅτε ἐνίκησαν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ Κνίδον, ὡς ἄμεινον ἐπάλαιον καὶ ᾖδον; *alioquin*, ait, *poſſis ne dicere, ſi tunc* cum victi ſunt à Lacedæmoniis, *erant Athenienſes muſices ac literarum rudiores: poſtea cum duce Conone nauali prælio ad Cnidum* eoſdem Lacedæmonios *vicerunt, luctari & canere melius ſciuiſſe?* quid planius aut apertius? eruditus tamen interpres hæc non intellexit, leuiter corrupta in vulgatis libris. vt ea deſcripſimus, nihil eſt obſcuri. Reſtitue mox negationem, & ſcribe, ψέγειν αὐτοὺς, ὡς οὐ δυναμένους ζῆν ὀρθῶς. hoc melius, quàm vt interpres: cuius tamen iudicium meritò laudes; vidit enim τὸ ἄτοπον, & prudenter vitauit.
Pag.227. Lego, οὐ κατὰ δύο καὶ τρεῖς ἀπολαμβάνοντες ἐν παλαίστραις καὶ π. interpres ἀπολαμβάνων cum vulgatis legit: de quo iudicent docti. mihi videtur Dio non adſumſiſſe auditores, ſed ab iis & quæſitus, & adſumtus, ſimul ac
Pag.228. in locis publicis eſſet conſpectus. Diſtingue, ἀμελήσαντες, εἴτε Ἕλληνας, εἴτε Ῥωμαίους. nam hi caſus cohærent cum voce διδασκάλους. minus bene heic

interpres. mox, διδάσκαλος ὢν εἶπον, ὥσπερ, οἶμαι, τοξικῆς τε καὶ ἱππικῆς· ἢ νὴ Δία, &c. In enumeratione materiarũ ex quibus pretioſa ſuppellex parari ſolet ponuntur hæc: καὶ θύσσος καὶ ἔβενος. vir eruditus cum quid eſſet θύσσος neſciret, Græcam vocem retinuit. Legendum autem, καὶ θύον καὶ ἔβ. thyam enim intelligi non dubitabit, qui Plinium ſaltem, vt de Græcis taceam, in conſilium adhibuerit, libro XIII. cap. XVI.

XV. Corriguntur quædam loca in XIV.

DEEST negatio in iſtis ex priore de libertate: τί δαί; οὐκ ἔξεστι τοῖς λῃσταῖς ταῦτα ποιεῖν τοὺς ληφθέντας; καὶ οὐδὲν ἧττον δοῦλοί εἰσι. ſcribendum, δοῦλοι οὐκ εἰσί. Ei qui dixerat, ſeruum omnino illum eſſe, cuius cædendi & occidendi poteſtatem alias habeat: his verbis Dio reſpondet. Quis neget, inquit, latronibus & piratis hoc in ſuos captiuos licere? nihilominus tamen, ſerui illi non ſunt. αἰχμάλωτοι quidem ſunt, at non δοῦλοι. Scribe ſub finem: δύο εἶναι φορεῦντας ὀρθαῖς πάρας. male enim vox ὀρθαῖς abeſt. Pag.232. Pag.234.

XVI. Ad poſteriorem Περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας notæ. Antiopæ partus, & liberi.

PRODITVM eſt à Pauſania & ſcriptoribus hiſtoriæ fabularis, Antiopam cum abduceretur Thebas captiua, vbi ad vicum Eleutheras dictum acceſſiſſet, in quadam ſpelunca gemellos enixam eſſe: quos ibi relictos & depoſitos, paſtor quidam cum inueniſſet, & ſuſtulit eos & ſtudioſè educauit: indito alteri eorum Zethi nomine, alteri Amphionis. Non memini vſquam legere, paſtorem iſtum Pandionis filium nothum fuiſſe. Dio tamen in huius hiſtoriæ mentione videtur id dicere, his verbis: ναὶ μὰ Δία, ἔφη, πλέω γε τῆς οἰήσεως τοῦ Πανδίωνος, εἶπε, νόθου παιδός. ſed locus iſte palàm mendoſus eſt, quod ipſe Helleniſmus arguit. emendationem verò eius tentare ſine ope codicum meliorum, aut non poſſumus, aut non audemus. nam omnino ingentis monſtri aliquid hîc latet. Reſtitue in iſtis negationem: ἢ οἷς αὖ χαλεποὶ οὐκ ὦσιν οἱ λεγόμενοι αὐτῶν δεσπόται. vel quod ſubiicitur exemplum de Eumæo poterat huius mendæ interpretem virum eruditum admonere. nihil enim verius. At paullò poſt recte interpres ſuſtulit negationem. legítque, οὐ γὰρ ἐὰν μὲν Ἀθηναίων τις δοῦλος &c. Lego, ὃν ἂν τις κεκτημένος κύριος ᾖ, ὥστε. non κυρίως ὤ. &, καὶ γὰρ δὴ ὁρῶμεν Μεσσηνίους ἐκείνους, δι᾽ ὅσων ἐτῶν, &c. *Vides enim Meſſenios, quàm multos poſt annos,* &c. non ὡς δι᾽ ὅσων. Pag.237. Pag.239. Pag.241. & 242.

XVII. Ad eam Περὶ λύπης. *Medeæ* φάρμακον ἐφημέριον. *mendæ aliquot tolluntur.*

Pag.244. TI' δὲ οὕτως ἀγαθὸν θέαμα καθίκνῆται; ſententia neque animum neque aureis meas implet. an ita fuit? τί δὲ οὕτως ἀγαθὸν θέαμα; ἐπεὶ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἡ λύπη καθικνῆται. an potius locus hoc modo concipiendus? τί δὲ οὕτως ἀγαθὸν θέαμα; καθικνῆται γὰρ, οἶμαι, καὶ τοῦ σώματος τὸ πάθος. hæc emendatio priore melior: nam πάγος haut dubie deprauate ſcriptum pro πάθος. Pro εἴκειν τῇ φθορᾷ τῆς διανοίας, ſuſpicabar ſcribendum τῇ φορᾷ. & προσμηχανᾶσθαί τινα ἔξωθεν: non τινάς. Ait, εἰ μὴ πάντως ἀεὶ φαίνεσθαί τινα αἰτίαν τοῦ πάθους. videtur
Pag.245. aliquid deſiderari: vt ſi ſcribas, εἰ μὴ ἐν τοῖς ἀεὶ φ. Scribe, καθάψηται τῆς γνώμης. Cum ſcribit, τοσούτων οὖν δυσκόλων ὄντων, ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξαμένοις, τί δεῖ προσδοκᾶν; non ſatis capio rectam illorum interpretationem, ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξαμένοις. quod eo dico, vt de illis cogitent acutiores. Illud nequaquam dubito, quin vitioſa iſtorum ſub finem interpunctio inter-
Pag.246. preti fuerit fraudi. nos ea vti concipienda ſunt deſcribemus. καὶ σοι πάρεστιν ἤδη τοῦτο τὸ πέρας· κἂν ἐπὶ πλεῖστον ἔλθῃς τοῦ βίου, πολλὴν λῆρον ἡγήσῃ καὶ μεγάλην εὐήθειαν, τὸ νομίζειν ὅλως τί δεινὸν εἶναι τῶν γινομένων· ἢ μέγα ἢ θαυμαστὸν, δίχα γε ἑνὸς, τὸ χωρὶς λύπης καὶ φόβου καὶ τῶν τοιούτων παθῶν μίαν γοῦν ἡμέραν διαγαγεῖν. heic deſinit periodus: deinde ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ſequitur, καθάπερ τὸν Ἰάσονα φασὶ, δή. in vulgatis exemplaribus deſideratur particula comparationi inſeruiens: quam omnino putem neceſſariam. Senſus eſt poſteriorum horum verborum: nihil magnum aut admiratione dignum cenſeri debere, præterquam illud, vt aliquis ſine vllo dolore, ſine metu, & ſimilibus perturbationibus, non dicam ætatem longam: ſed vel vnicum diem poſſit tranſigere. quemadmodum eſt in fabulis Iaſonem, cum remedium aduerſus imminentia pericula accepiſſet à Medea in diem vnum, damni paſſum nihil, neque à dracone neque ab igniuomis illis tauris. Apollodorus libro primo: τούτῳ τῷ φαρμάκῳ χρισθέντα ἔφη, πρὸς μίαν ἡμέραν μήτ' ἂν ὑπὸ πυρὸς ἀδικηθήσεσθαι, μήτε ὑπὸ σιδήρου.

XVIII. Percurritur diſſertatio Περὶ πλεονεξίας.

Pag.247. OI μὲν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ τούτων οἴονται λέγειν, ὑπ. Scribendum, οἴονται δεῖν λέγειν. ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο ἀπολλύουσι χρήματ᾽ ἐπιθυμίαν: ſcrib. ἐπιθυμίᾳ. καλῶς δὲ μέμνη-
Pag.249. & 250. ται καὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, ὥσπερ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ πλεονεκτεῖν, μηδένα μηδενὸς τούτων εὑρημένων. nemo hæc intelligat ita ſcripta. corrigendum: ὡς ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ πλεονεκτεῖν μηδένα, τούτων εὑρημένων. iam & pueri intelligant. Euripidis verſus quos reſpicit, quia non

habentur paullo antè, vbi eius poëtæ iambos è Phœniſſis tranſcripſit, apponemus. καὶ γὰρ μέτρ' ἀνθρώποισι καὶ μέρη σταθμῶν Ἰσότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισε. τῶν δὲ αἰτιωμένων μετὰ μικρὸν ἡττηθέντων. ſine dubio vox αἰτιωμένων eſt corrupta: nec melior altera in ora libri, quam interpres eſt ſecutus. noſtra emendatio rem ipſam, & fidem hiſtoriæ ſequitur. ſcribimus enim τῶν δὲ διαδεξαμένων. Creonem intelligit, qui occiſis fratribus Thebis regnauit, & propter eam quam ait Dio cauſſam ab Adraſto & Athenienſibus, deinde etiam ab Epigonis bello laceſſitus eſt.

περὶ τὴν σύμμετρον καὶ τὴν προσήκουσαν. nempe θερμότητα, vel φύσιν. neque mutandum. Pag.152.

XIX. Ἀσκεῖν. ἀναδιδάσκειν. veteris auctoris dictum, Ἕκαστος ἐστὶν ἑαυτῷ μάντις ἄριστος. nimio ſtudio hebetari ingenia. εὐσταθεῖν, εὐστάθημα, εὐσταθής. ἐπιδιδόναι, & ἀναδιδόναι pro dictare.

ΑΣΚΕΙΝ commune verbum eſt, earum omnium artium quæ ad curam & cultum, quà corporis, quà animi pertinent. heic verò ἄσκησιν appellat Dio exercitationem in dicendo, ſiue ſtudium poſitum in paranda dicendi facultate. Rogatus fuerat ab aliquo Romani imp. procerum, qui ætate iam prouectior eloquentiam ceperat adamare: vt rationem ſibi indicaret, per quam voti ſui poſſet compos fieri. Hunc in propoſito firmat, & qui potiſſimum ei ſint legendi auctores, ac quomodo, breuiter indicat. Laudans facundiæ vim in eo qui remp. adminiſtret, ait: πολλάκις οὖν ἰδεῖν ἐστιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἀναδιδάσκοντας μὲν ἑτέρους καὶ χαριζομένους καὶ ἀναθήμασι κοσμοῦντας· ἐπαινουμένους δὲ τοὺς λέγοντας. Scio vocem eſſe probam ἀναδιδάσκειν, pro docere cõtrariũ eius quod ante doctus aliquis fuerit. ſed quid poteſt commune eſſe ei verbo cum ſequentibus illis χαρίζεσθαι, & κοσμεῖν ἀναθήμασι; nolo pluribus vrgere ἀτοπίαν huius ſcripturæ. Scribendum eſt, ἀναλίσκοντας: longè diuerſa ſententia ab illa quam vides apud interpretem. Tantum, inquit, poteſt eloquentia in ciuitate: vt ſæpe videas ſummas laudes non illis deferri qui maximos ſumtus faciant, qui ſingulos beneficiis demereri ſtudeant, aut publicè vrbem donariis ornent: ſed eos qui facultate dicendi valeant. Scribe: χρήσιμον σεαυτῷ νενόμικας. Conſideremus hæc verba: μέχρι νῦν μὲν γὰρ ὥσπερ τις ἔφη τῶν παλαιῶν, αὐτῷ κακῶς εἶναι μάντις, κἀγὼ ἐξαρκεῖν ᾤμην ἐμαυτῷ περὶ τοὺς λόγους, μόγις καὶ τοῦτο. gratias amico agit quod dignus ab ipſo fuerit iudicatus, à quo conſilium in ſtudiis peteret. nam equidem, inquit, hactenus, ſicut vetus ſcriptor quidam dixit, bonum ſibi quemque vatem eſſe, ita de me exiſtimaui, aliis in eloquentiæ ſtudio præire me non poſſe: at mihi certe poſſe: etſi id quoque ægre. mens Dionis, animo quidem meo, iſta. Quare lego, καλὸς εἶναι μάντις. dixerat vetus ille quem laudat ἕκαστος ἐστὶν ἑαυτῷ μάντις ἄριστος. certius de hoc loco ſtatueremus ſi extaret ille auctor quem laudat, vel eius nobis in mentem veniret. quærant igitur ſtudioſi: & cum inuenerint, noſtris Pag.154.

conatibus æquos ſe præbeant. Politico homini abſtinendum monet à nimio ſtudio & anxia cura: hebetari enim ingenium & tardius reddi
Pag.155. ad agendum. Labor, ait, συννήψει τὴν ψυχὴν, καὶ ὀκνηρὰν ποιεῖ προσφέρεσθαι. Græcè docti non agnoſcent verbum συννήψει. vide num ſcripſerit συννω-πεῖ. mœſtum reddit: quòd veriſſimum eſt: atque hæc cauſſa vel præcipua palloris, qui ferè intentioris ſtudij comes. & προφέρεσθαι ſine σ. ſicut προφορικὸν dicimus λόγον, non προσφορικόν. Quid ſit, σώματος ἀπολείψεως δεῖ, nemo dixerit: ἀπαλείψεως legit interpres: quod quid ſit, omnes intelligunt. Corrupta ſunt hæc: μὴ οὕτως ἀναγινώσκοντα ἑτέρων ἐπισταμένων. iuuas aliquid, ſi ſcribas αὐτὸν ἀναγ. ſed codices hac parte mutilati. itaq; manum abſtinemus. Euripidem ita laudat, vt fateatur eius dictionem blandam & ad perſuadendum aptam, non explere omnes numeros τοῦ τραγικοῦ ὑπαθήματος καὶ ἀξιώματος. hoc vult: concinniorem eſſe quàm grauiorem. quid autem eſt ὑπάθημα? Lego, εὐστάθημα. propriè εὐσταθεῖν dicitur, quod ſtat firme. idem ad animum transfertur, vt βαρύτης & *grauitas.* ergo εὐσταθὴς homo, grauis, ſeuerus, nec leuis. σαρκὸς εὐστάθεια doctori Gargetio voluptas non titillans ſenſus, nec poſita in motu, ſed grauis & ſeuera, quæ percipitur omni dolore detracto. alibi leges, βίος εὐσταθὴς καὶ ἥσυχος. & quod huc propius facit, εὐσταθῆ καὶ βαρεῖαν, τὴν αὐστηρὰν, καὶ σεμνὴν ἁρμονίαν apud Dionyſium Halicarnaſſeum. vt nemini ſit dubium, quin rectè heic εὐστάθημα & ἀξίωμα iunctim tragico characteri tribuantur.
Pag.257. tur. Scribe, ἢ οὐκ ἂν ἐντυγχάνοιμεν αὐτοῖς δεδουλωμένοι τὴν γνώμην. Mirum
Pag.258. ἐπιδιδόναι poſitum pro dictare, quod Græcis ὑπαγορεύειν. tamen aliter non poteſt exponi cùm ait: γράφειν οὐ συμβουλεύω σοι αὐτὸν, ἀλλ' ἢ σφόδρα ἀργαίως, ἐπιδιδόναι δὲ μᾶλλον. ſubeſt, opinor, vitium. In Gloſſario veteri ἀναδιδόναι non ἐπιδιδόναι ea notione legere memini. nam ait auctor Gloſſarum: *Dictare*, ἀναδιδόναι, ὑπαγορεύειν. mendoſum eſt ſtatim: ἔπειτα ἐλάττον γίνεται. Scribe ſemper ἀπαγγελία, non ἐπαγγελία.

XX. Argumentum lucubratiunculæ Περὶ φιληκοΐας. ἔσωσέ με. *μαντεύεσθαι ἐκ τοῦ πελάγους. Chori non ſunt inter partes primarias dramatum: ſublati è comœdia: in tragœdia neglecti ab hiſtrionibus.*

HIC ſermo figuratus eſt: aliud enim vult, quàm quod palàm profitetur. Titulum præſcripſit Dio, de ſua audiendi cupiditate: re vera eos irridet, qui ingens deſiderium ipſius audiendi cùm præ ſe ferrent, eiúſq; vnius rei gratiâ Cyzicum, vbi geſta hæc ſunt, Pruſâ veniſſe videri vellent: ad citharœdi tamen cuiuſdam aduentum ipſum deſeruerant: & auditioni philoſophicarum diſſertationum, aurium oblectamentum inane antepoſuerant. Porro tantulum ſcriptum, quàm graues & multas habeat mendas, ex iis quæ dicturi
Pag.260. ſumus liquidò conſtabit vnicuique. Scribe, δῆλοι εἶναι πάνυ διψῶντες.

notiſſimus Helleniſmus. & ἐλθὼν οὕτω ἐς Κύζικον. Cyzicus non longè ab-
fuit à Dionis patria: vterque locus in Bithynia. Sequitur, Καὶ δὴ καὶ τὸ
τοῦ κιθαρῳδοῦ, τοῦτο ὃ λέγουσιν, ἔσωσέ με, ᾠδήν τινα αὐτοῖς. deeſt aliquid. ſcriben-
dúmque, ᾠδήν τινα ᾄσαντος αὐτοῖς. ſententiam elicio hanc: cùm celeber-
rimum eſſet Dionis ab exilio reuerſi nomen, in quamcunque Aſiæ vr-
bium ille veniſſet, incredibili omnium ſtudio excipiebatur: cùm opta-
rent vbique homines, & videre ipſum, & publicè diſſerentem audire.
Inter cæteros etiam Pruſaenſes eius ciues ſimile deſiderium inceſſit:
qui tamen cùm Dionem rogarent vt Pruſam veniret, ſéque aſpicien-
dum audiendúmque ipſis præberet: reſponſum tulerunt: Pruſam qui-
dem nolle ſe adhuc ire: ſed Cyzicum venturum, & per aliquot dies
ibi ſubſtiturum, atque omnibus copiam ſui facturum. nec diſtulit, quin
vt promiſerat Cyzicum veniret: quò cum magna turba confluxiſſet,
quaſi Dionis aſpectu & auditione fruitura: accidit res ridicula, vt ti-
bicine magni nominis ſuperueniente, Dio deſereretur. Hoc igitur ait:
accidiſſe ſibi eiuſmodi aliquid atque olim Arioni: nam vt illum dul-
cedo cantus ſeruauit: ita ſe moleſtia turbæ ad ſe confluentis ſeruatum
eſſe, tibicinis eius aduentu, ad quem repente vniuerſa turba tranſuo-
lauerat. Accipe, ἔσωσέ με, vt apud Horatium, *ſic me ſeruauit Apollo*. di-
ctum ἐν ἤθει. ab eadem mente ille apud Theocritum, ζῶν τ᾽ ἄφες. Emen-
da ſtatim corruptiſſimam diſtinctionẽ: ἀλλ᾽ οὐδ᾽ Ἀρίονος ἐκ τοῦ πελάγους·
μαντευόμενοι δηλονότι, πῶς γὰρ εἰδεῖεν τὸ σαφὲς οὐκ ἀκούσαντες ἐκείνου; ſcriben-
dum: ἀλλ᾽ οὐδὲ Ἀρίονος· ἐκ τοῦ πελάγους μαντευόμενοι δηλονότι. πῶς γ. aduenit,
inquit, nobilis quidam fidibus cantator: quem illico dixerunt omnes
optimum eſſe ὄντων τε πρό τ᾽ ἐόντων. vnde autem id nouerant? necdum
enim audiuerant. nimirum, inquit Dio, ex ipſo mari diuinationem hanc
hauſerant. hoc ille dicit, alludens venuſtè ad hiſtoriam Arionis: cuius
aduentum in Tænarum promontorium præceſſit ἐπισημασία quædam
maris, velut vox præconis iubentis vt ore fauerent, & animum aduer-
terent cuncti qui forte ibi erant. Plutarchus in Septem ſapientum con-
uiuio: οὐκ ὄντος πνεύματος, ἀλλὰ νηνεμίας καὶ γαλήνης, πόρρωθεν ἀφεωρᾶτο φρί-
κη καθιοῦσα παρὰ τὴν ἄκραν, ἀφρόν τινα καὶ ψόφον ἄγουσα τῷ ῥοθίῳ περὶ αὐτὴν
πολύν. ὥστε πάντας ἐπὶ τὸν τόπον οὗ προσέμενε (lego, προσεδέχετο ἔμενε) καταδρα-
μεῖν θαυμάσαντας. lege ſequentia. iam ergo perſpicuum, quid ſit, ἐκ τοῦ
πελάγους μαντεύεσθαι. Sequitur, πρότερος ἂν ἐπηκολούθουν, εἰ καὶ ἤδη μετὰ νεβρῶν
τινῶν ἢ μόσχων. Lege, εἰ καὶ ἔδει. etiamſi oportuiſſet verſari inter feras, quæ
Orpheum ſequebantur: ſic enim eſt in fabulis. Mendosè etiam ſcribi-
tur, διὰ τὴν προσοῦσάν μοι ἀκρόασιν περὶ τοὺς λόγους. lego, ἀκρασίαν. quam vo-
cauit φιληκοΐαν, appellat heic, ἀκρασίαν περὶ τοὺς λόγους. Scribe, Ταὐτὸ δὲ πέ- Pag.261.
πονθα πρὸς τοὺς σοφιστάς τε καὶ ῥήτορας ἅπαντας σχεδόν, καθάπερ οἱ πτωχοί. οἳ καὶ
τοὺς μετρίως εὐπόρους μακαρίζουσι δή. Reſtitue ἀπὸ præpoſitionem, cuius
amiſſæ veſtigia parent in iſtis: ἀλλὰ ποιητῶν. Scribendum, ἀλλ᾽ ἀπὸ ποιη-
τῶν. Mox ſcribo: λέγω δὲ τὰ ἰαμβεῖα· ἐπεὶ τούτων μέρη διεξίασιν ἐν τοῖς θεάτροις.
Choros veterum tragœdiarum intelligit Dio, cùm ſcribit ſuæ ætatis
hiſtriones, in docendis fabulis antiquorum tragicorum ſolitos miſſa

facere τὰ μαλακώτερα καὶ τὰ περὶ τὰ μέλη. qui locus ſtudioſorum obſeruatione dignus. Sanè inter partes primarias ac legitimas dramatum, chorum non eſſe conſtat. itaque iam olim de noua Græcorum comœdia, item Latina ſublatus fuit. eundem verò cum tragici poëtæ retinuiſſent, hiſtrionibus tragicis, vt res arguit, conſilium ſuum non probarunt.

XXI. Ad librum περὶ ἀναχωρήσεως *notæ. anachoretæ veterum Chriſtianorum.* φλοῖσβος. ἐκδημεῖν ἐργασίας. *non pauca emendantur.*

ANACHORETAS eccleſia vetus appellauit, genus hominum qui cœleſtem in terris vitam meditantes, τὰς κοσμικὰς μερίμνας ἀποταξάμενοι, in ſola loca ſeceſſerant. Nomen hoc & inſtitutum an Dionis Chryſoſtomi ætate notum Chriſtianis hominibus fuerit, grauis eſt, nec huius loci diſquiſitio. Videtur ſanè oblata auctori iſta ſcribendi occaſio, ex ſermone quodam de iſtiuſmodi anachoretis, cum familiaribus habito: ſiue illi de Chriſtianis loquerentur, qui propter ſæuiſſimorum tyrannorum perſecutiones, in montes atque eremos ſeceſſerant, & *vitæ ſanctimonia admirabili* inclaruerant, ſiue de Eſſenis: nam *Eſſenos fuiſſe Dioni* probe cognitos teſtatur etiam *Syneſius.* Principium orationis abruptum, qualia ſolent eſſe initia ſcriptionum quæ ex alio ſermone pendent. Adfinis argumenti eſt Senecæ epiſtola L V I. ſed longè tamen diuerſæ res ſunt ἀναχώρησις de qua heic Dio, & illud de quo Seneca, ſilentium in ſtudia ſepoſitorum. Non
Pag. 262. longe ab initio videndum an ſatis hæc integra: καὶ γὰρ τὸ ἐπὶ πότῳ ξυνεῖναι, καὶ τὸ πίνοντα ἢ κυβεύοντα, ἢ ἄλλο τι τῶν βλαβερῶν. καὶ ἀσυμφόρων πράττοντα διατελεῖν, πανταχοῦ τοιαῦτά ἐστι, ἀδολεσχοῦντα, &c. ſuſpicabar geminandam vocem πανταχοῦ; hoc modo: πανταχοῦ ἐστι· πανταχοῦ τοίνυν ἐστὶν ἀδολ. agitare conuiuia, alea ludere, & id genus alia contra bonos mores exercere, fit vbiq. vbique igitur licet tempus in talibus perdere. Porro ſequentia verba ἀδολεσχοῦντα καὶ ἀκούοντα λόγων οὐδὲν χρησίμων, ἢ περὶ τὰ βασιλέως πράγματα διατελεῖν, ἢ τὰ τοῦ δεῖνος ὥς ἔφη τις, vt commode capias, memineris eorum quæ leguntur apud Theophraſtum in Characteribus ethicis, vbi notas ponit τοῦ ἀδολεσχοῦντος & τοῦ λογοποιοῦντος. ac fortaſſe ille ipſe auctor eſt, quem heic
Pag. 263. laudat ſine nomine. Lege cum interrogatione, Μὴ οὖν βελτίστη καὶ λυσιτελεστάτη πασῶν ἡ εἰς αὑτὸν ἀναχώρησις; aut ſimpliciter, ἡ οὖν βελτ. Turbæ ſtrepitum nihil nocere prudentibus & ad opus ſuum ſerio attendentibus, probat exemplo eorum qui ad mare habitant: nam iſtos nihil maris mur-
Pag. 264. mur impedit quominus ſuas res agant: ὅτι οὐδὲν οἴονται προσήκειν αὐτοῖς τοῦ φλοίσβου τούτου, οὐδὲ φροντίζουσιν. quorſum huc metus mentio? nihil enim hoc ad propoſitam quæſtionem. noli dubitare ſcriptum Dioni τοῦ φλοίσβου. vox ſignata, & propria in ſono maris vndarum ad littus alliſarum. Homerum, patrem illum omnium Græcanicarum elegantiarum, vocem hanc, vt alias multas primum finxiſſe, conſentiunt Græci. Scribe, καὶ μὴν οὕτως ἐπιτήδευσα

ἡ ψυχή. non καὶ ἡμῖν. &, ὥσπερ ὕδατος ἐν ἐπικλινεῖ χωρίῳ ὅποι ἔτυχε τρεπομένου, οὐδὲν ἂν ὠφεληθείη, οὐδ' ἀπὸ τῆς πάσης ἐρημίας τε καὶ ἡσ. Nihil mutandum, ſed obſeruanda enallage numeri in illis , καὶ οὐδὲν οὔτε ὁρᾷ τούτων, οὔτε αἰσθάνεται αὐτῶν. nempe ἡ κύων. cum tamen præcederet numero multitudinis. οἶδα ἔγωγε καὶ τὴν κυνῶν, τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας. Bene interpres, πολλοὺς τινας δρόμους τοῦ λαγὼ θέοντος. Illud, opinor, editi libri non bene: οἱ δέ τινες ἐργαλεῖον ἐκδανείζοντες, ἢ ἄλλας ἐργασίας. ægrè admittunt aures noſtræ genus illud loquendi, ἐκδανείζειν ἐργασίας. quare puto ſcripſiſſe auctorem: ἢ ἄλλας ἐργασίας ἐργαζόμενοι. Scribe, ἀποβαίνῃ, non ἀποβαίνειν. Non capio iſta: πολλάκις ἐκ τινος ἐνθυμήματος ψευδοῦς καὶ ἀδυνάτου ἀποβῆναι πρᾶγμα ἀληθές. Lego, ὅτι πολλάκις ἐκ τινος ἐνθυμήματος ψευδοῦς καὶ ἀδυνάτου δυνατὸν ὂν ἀποβῆναι πρᾶγμα ἀληθές. Vide quàm ſæpe perfidi librarij, vbi erant ſimiles vel eædem dictiones omiſſione bonos auctores deprauarunt. Pag. 269.

XXII. Argumentum commentarioli Περὶ κάλλους *expoſitum aliter quàm à Photio factum. Dio æmulatur Socraticorum ſcribendi rationem. Dialogi ſine vlla perſonarum diſtinctione. Liber totus appoſitis perſonis illuſtratus. occaſio ſermonis huius. ſpecula malorum aſpectu hebetari.* ἀναρχίαν ἀναγράφειν. *Critias Athenienſium* νομοθέτης. περιτεῖναι δέρμα. *Dionis Chriſoſtomi in hiſtoria Romana, etiam ſui temporis ablepſia, vel obliuio: confundit vxores Neronis: item res Neronis & Domitiani.* Rhodogune. διατέμνειν. βιβλίον *&* βυβλίον. ἀποβλέπειν. *vultus ſubmiſſio ex verecundia, aut reuerentia. Dionis locus cum Apollonij & Virgilij verſibus de eadem re comparatus.* Σπαρτοὶ *Thebani, & de ſatore illorum.* Ἑλληνικὸς ἄκρος. Μινύαι.

ARGVMENTVM huius ſermonis his verbis indicat Photius: Περὶ κάλλους δὲ ὁ λόγος, ὃν ἐπιγέγραπται ἔπαινον τὸν αὐτὸν καὶ περὶ νεανίσκου διέξεισιν· ἐν ᾧ ὡς οὐ παρὰ πᾶσιν ἔθνεσι καὶ βαρβάροις τὸ αὐτὸ νομίζεται κάλλος, ἄλλο δὲ παρ' ἄλλοις νικᾷ. Ego vero de conſilio auctoris cum hunc libellum ſcriberet longe aliter ſentio. Exiſtimo enim Dionem, cuius omnis & vita & oratio publicorum morum cenſura quædam fuit: dum ephebi eximiam formam laudat, nullis fœmineis corruptam artibus: id præcipue agere, vt virorum ſui temporis ſtultitiam caſtiget, qui pulchritudinem virilem in muliebrem mollitiem conuerterent: præclarúmque adeo Dei donum vitio animi infamarent. Itaque non tam ἐγκωμιαστικὸς illius ephebi eſt hic liber, quàm διασυρτικὸς τοῦ βίου. quod Photio non eſſe obſeruatum, eo magis miror, quia ipſe auctor mentem ſuam ſub aliena perſona palàm facit hæc ſcribens: σὺ ἀεὶ λόγους ἀδολεσχεῖς, ὥστε διασύρειν τὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ νῦν ἐξ οὐδενὸς ὡς εἰπεῖν ἐπὶ ταῦτα ἦλθες. Sed habent hoc multi Dionis λόγοι, vt finem præcipuum cuius gratia ſunt ſcripti, niſi animum ſeriò attendas non ſtatim videas. in quo Platonem & τοὺς Σωκρατικοὺς λόγους eum eſſe æmulatum, ſciunt qui ſunt in illis verſati. Huic verò commētáriolo alia difficultas acceſſit, quæ erudito

interpreti fraudi fuit multis locis. Non enim videtur meminiſſe perſæpe, dialogi forma ſcriptam eſſe hanc diſſertationem. Error autem inde, quod colloquium hoc diuerſarum perſonarum ſic plane contexitur (idem & in aliis quibuſdam factum inuenias) quaſi liber eſſet, μονοπρόσωπος. non nomina appoſita collocutorum: non illa verba in hoc genus ſcriptis familiaria, *inquam* & *inquit*. nihil denique eſt vnde perſonæ mutatio poſſit à tironibus dignoſci. Qui ne heic errent, ac velut in tenebris offendant, non grauabimur integrum librum deſcribere, appoſita perſonarum diſtinctione: qua ex re quantum lucis non parum alioquin obſcuro ſcripto, ſit acceſſurum, malo ſtudioſos ex ipſa lectione cognoſcere, quam ex prædicatione noſtra.

ΔΙΩΝ καὶ Ο ΔΕΙΝΑ.

Ὡς ὑψηλὸς ὁ νεανίσκος καὶ ὡραῖος! ἔτι δὲ ἀρχαῖον αὐτοῦ τὸ εἶδος· οἷον ἐγὼ οὐχ ἑώρακα τῶν νῦν, ἀλλ' ἢ τῶν Ὀλυμπίασιν ἀνακειμένων, τῶν πάνυ παλαιῶν παίδων. αἱ δὲ ὕστερον εἰκόνες ἀεὶ χείρους καὶ ἀγεννεστέρων φαίνονται· τὸ μέν τι ὑπὸ τῶν δημιουργῶν· τὸ δὲ πλέον, καὶ αὐτοὶ τοιοῦτοί εἰσιν. Ο ΔΕΙΝΑ. Ἢ δεινὸν λέγεις, εἰ ὥσπερ φυτόν τι ἢ ζῶον, ἐκλελοίπασι τῷ χρόνῳ οἱ καλοί· οἷον δή φασι τοὺς λέοντας παθεῖν τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ· οὐ γὰρ ἔτι αὐτῶν εἶναι τὸ γένος· πρότερον δὲ ἦσαν καὶ περὶ Μακεδονίαν, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις. ἢ οὕτως οἴχεται δὴ κάλλος ἐξ ἀνθρώπων; ΔΙΩΝ. Τό γε ἀνδρεῖον ὦ βέλτιστε. τὸ μέν τοι γυναικεῖον ἴσως πλεονάζει. ἀνὴρ δὲ καλὸς, σπάνιον μὲν καὶ γίνεται νῦν, καὶ γενόμενος τοὺς πλείστους λανθάνει, πολλῷ μᾶλλον ἢ οἱ καλοὶ ἵπποι τοὺς ὀρεωκόμους· εἰ δ' ἄρα καὶ ἅψαιτο τῶν τοιούτων, μεθ' ὕβρεως ἐστὶ πρὸς οὐδὲν ἀγαθόν· ὥστε μοι δοκοῦσι καὶ οἱ γενόμενοι ταχὺ λήγειν καὶ ἀφανίζεσθαι. οὐ γὰρ μόνον ἡ ἀρετὴ ἐπαίνῳ αὔξεται· ἀλλὰ καὶ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν τιμώντων αὐτὸ καὶ σεβομένων· ἀμελούμενον δὲ καὶ οὐδενὸς εἰς αὐτὸ βλέποντος, ἢ πονηρῶν βλεπόντων, σβέννυται ὥσπερ τὰ κάτοπτρα. •

Ο ΔΕΙΝΑ. Ἆρ' οὖν ὥσπερ Ἀθηναῖοι πολλάκις, καὶ ἡμᾶς χρὴ ἀναρχίαν ἀναγράφειν τὸν παρόντα καιρὸν, ὡς οὐδενὸς ὄντος καλοῦ; ΔΙΩΝ. * καὶ μὰ Δία, ὡς Πέρσαι γε ἐνόμιζον· Ἑλλήνων δὲ οὐδεὶς, ἢ εἴ τις ἐκ τῶν τριάκοντα. ἢ οὐκ οἶσθα Κριτίαν τὸν τῶν τριάκοντα, ὅτι κάλλιστον ἔφη εἶδος ἐν τοῖς ἄρρεσι τὸ θῆλυ, ἐν δ' αὖ τοῖς θήλεσι τοὐναντίον; Ο ΔΕΙΝΑ. Οὐκοῦν δικαίως Ἀθηναῖοι νομοθέτην αὐτὸν εἵλοντο· ἐπί γε τῷ μεταγράψαι τοὺς παλαιοὺς νόμους, ὃς οὐδένα αὐτῶν ἔλιπεν. εἶεν. οἱ δὲ Πέρσαι πῶς ἐνόμιζον; ΔΙΩΝ. οὐ γὰρ φανερὸν ὅτι εὐνούχους ἐποίουν τοὺς καλοὺς, ὅπως αὐτοῖς ὡς κάλλιστοι ὦσιν; τοσοῦτον διαφέρειν ᾤοντο πρὸς κάλλος τὸ θῆλυ· σχεδὸν καὶ πάντες οἱ Βάρβαροι, ὥσπερ τὰ ἄλλα ζῶα, διὰ τὸ μόνον τὰ ἀφροδίσια ἐννοεῖν. ὡς οὖν λέγεται Δαίδαλος ποιῆσαι, τὸν ταῦρον ἐξαπατῶν, περιτείνας τῷ ξύλῳ δέρμα βοός· κἀκεῖνοι γυναικὸς εἶδος περιτιθέασι τοῖς ἄρρεσιν· ἄλλως δὲ οὐκ ἐπίστανται ἐρᾶν. Ἴσως δὲ καὶ ἡ τροφὴ αἰτία τοῖς Πέρσαις· τῷ μέχρι πολλοῦ τρέφεσθαι ὑπό τε γυναικῶν καὶ εὐνούχων τῶν πρεσβυτέρων· παῖδας δὲ μετὰ παίδων, καὶ μειράκια μετὰ μειρακίων μὴ πάνυ συνεῖναι, μηδὲ γυμνοῦσθαι ἐν παλαίστραις καὶ γυμνασίοις. ὅθεν ἐγὼ οἶμαι ξυμβῆναι αὐτοῖς ταῖς μητράσι μίγνυσθαι· ὥσπερ οἱ πῶλοι ἐπειδὰν ἁδρότεροι ὄντες ἀκολουθῶσιν ἔτι ταῖς μητράσιν, ἐπιβαίνειν ζητοῦσι· τὸ μέν τοι τῆς τροφῆς ἐστὶ ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν ἰσχύν· καλλίων μὲν γὰρ δὴ πολὺ ἵππος ὄνου· οἱ δέ γε ὄνοι, οὐκ ἐπιθυμοῦσιν ἵππων διὰ τὴν φύσιν· εἰ μὴ ὅς ἂν ᾖ τεθραμμένος ἵππου γάλακτι· ὁμοίως καὶ ἵππος πωλευθεὶς ὑπὸ

ὄνου τὸ

οὗ τὸ αὐτὸ πάσχει. Ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἡ ἐξουσία παρανομόν τι ἐστί. Νέρωνα οὖν πάντες ἐπιστάμεθα ἐφ' ἡμῶν, ὅτι οὐ μόνον ἐξέτεμε τὸν ἐρώμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετωνόμασε γυναικεῖον, τῆς αὐτοῦ ἐρωμένης καὶ γυναικός· ἧς ἐκεῖνος ἐπιθυμήσας ἔγημεν· ἀναφανδὸν εἴρξας τὴν πρόσθεν, ἐφ' ᾗ τὴν βασιλείαν εἰλήφει.

Ο ΔΕΙΝΑ. Καὶ τί ἦν τὸ ὄνομα τῇ γυναικί, ὃ τῷ εὐνούχῳ ἔθετο; ΔΙΩΝ. τί δέ σοι τοῦτο; πάντως γὰρ οὐ Ῥοδογούνη ἐλέγετο· ἀλλ' ἐκεῖνός γε καὶ τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας διεκέκριτο· καὶ παιδίσκαι ἠκολούθουν ὁπότε βαδίζοι, καὶ ἠμπίσχετο ἐσθῆτα γυναικείαν, καὶ τά τε ἄλλα οὕτως ἠναγκάζετο ποιεῖν· τέλος δὲ προὐτέθησαν μεγάλαι καὶ τιμαὶ καὶ χρήματα ἄπειρα τὸ πλῆθος, ὅς τις αὐτὸν γυναῖκα ποιήσειεν.

Ο ΔΕΙΝΑ. οἱ δ' οὖν καὶ ὑπέσχοντο; ΔΙΩΝ. τί δαί; οὐκ ἔμελλον ἐκείνῳ ὑποσχέσθαι τοσαῦτα διδόντι; ἢ οὐκ οἶσθα τὴν δύναμιν τοῦ διδόντος ὅση ἐστίν; ὅπου γε καὶ ὁπότε τὸν βασιλέα ἀποδέξασθαι δέοι, τὸν πλουσιώτατον ἀρνοῦνται, καὶ περὶ οὗ ἂν πιστεύωσιν ὡς πλεῖστον ἀργύριον λήψεσθαι· τὰ δὲ ἄλλα οὐδὲν φροντίζουσιν ὅπως ἂν ᾖ· καὶ μένῃ πάντας διατεμεῖν παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, τούς τε ἄλλους ἅπαντας, καὶ αὖθις ἐκείνους τοὺς εἰληφότας τὰ χρήματα. καὶ ἔτι πάντων αὖθις καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφαιρήσεσθαι· τούτῳ δὴ μάλιστα περιῆν ὁ Νέρων, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγεν αὐτῷ περὶ οὐδενός. ὅ, τι εἴποι, οὐδ' ἀδύνατον ἔφη εἶναι ὃ κελεύσειεν· ὥστε καὶ εἰ πέτεσθαι κελεύοι τινά, καὶ τοῦτο ὑπέσχετο αὐτῷ· καὶ συχνὸν χρόνον ἔτρεφε τὸ ἔνδον παρ' αὐτῷ ἐν τοῖς βασιλείοις ὡς πτησόμενος. μόνος γὰρ δὴ οὐδένα τρόπον ἐφείδετο χρημάτων, οὔτε διδοὺς οὔτε λαμβάνων. διὰ μόνην μέν τοι ταύτην τὴν ὕβριν καὶ ἀπέθανε, τὴν εἰς τὸν εὐνοῦχον. ὀργισθεὶς γὰρ ἐξήνεγκεν αὐτοῦ τὰ βουλεύματα τοῖς περὶ αὐτόν· καὶ οὕτως ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἠνάγκασαν ὅτῳ ποτὲ τρόπῳ ἀπολέσθαι αὐτόν· οὐδέπω γὰρ καὶ νῦν τοῦτό γε δῆλόν ἐστιν· ἐπεὶ τῶν γε ἄλλων ἕνεκεν, οὐδὲν ἐκώλυεν αὐτὸν βασιλεύειν τὸν ἅπαντα χρόνον. ὅπου γε καὶ νῦν ἔτι πάντες ἐπιθυμοῦσι ζῆν· οἱ δὲ πλεῖστοι καὶ οἴονται, καίτοι τρόπον τινὰ οὐχ ἅπαξ αὐτοῦ τεθνηκότος, ἀλλὰ πολλάκις, μετὰ τῶν σφόδρα οἰηθέντων αὐτὸν ζῆν. Ο ΔΕΙΝΑ. Σὺ μὲν ἀεὶ λόγους ἀνευρίσκεις, ὥστε διασύρειν τὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ νῦν ἐξ οὐδενὸς ὡς εἰπεῖν ἐπὶ ταῦτα ἦλθες· ὃ δὲ ἐβουλόμην ἐρέσθαι οὐκ εἴασας. ΔΙΩΝ. Ἴσως γάρ μου καταφρονεῖς καὶ ἡγῇ με ληρεῖν, ὅτι οὐ περὶ Κύρου καὶ Ἀλκιβιάδου λέγω, ὥσπερ οἱ σοφοὶ ἔτι καὶ νῦν· ἀλλὰ Νέρωνος καὶ τοιούτων πραγμάτων νεωτέρων τε καὶ ἀδόξων, ὧν μνημονεύω. τούτου δὲ αἴτιον, τὸ μὴ πάνυ φιλεῖν τοὺς τραγῳδούς, μηδὲ ζηλοῦν· ἐπεὶ οἶδα ὅτι αἰσχρόν ἐστιν ἐν τραγῳδίᾳ τοὺς νῦν ὄντας ὀνομάζειν· ἀλλὰ ἀρχαίου τινὸς ἔδει παραδείγματος, καὶ οὐδὲ πάνυ πιστοῦ· οἱ μὲν οὖν ἔμπροσθεν οὐκ ᾐσχύνοντο τοὺς τότε ὄντας ὀνομάζειν, καὶ λέγοντες καὶ γράφοντες· οἱ δὲ νῦν ἐκείνους ἐξ ἅπαντος ὀνομάζειν ζητοῦσιν· ἢ τινὶ δὲ σοφίᾳ προσάπτουσιν αὐτό, ἐγώ σοι ἐρῶ· καὶ μὴ πάντα φλυαρεῖν με φῇς, ἀλλ' ἴσως ὅπου δέῃ· πάντως γάρ τινι τῶν βιβλιοπωλῶν προσέσχηκας;

Ο ΔΕΙΝΑ. Διὰ τί δὴ τοῦτό με ἐρωτᾷς; ΔΙΩΝ. Ὅτι εἰδότες τὰ ἀρχαῖα τῶν βιβλίων σπουδαζόμενα, ὡς ἄμεινον γεγραμμένα καὶ ἐν κρείττοσι βιβλίοις· οἱ δὲ τὰ φαυλότατα τῶν νῦν καθέντες εἰς σῖτον, ὅπως τό γε χρῶμα ὅμοια γίνηται τοῖς παλαιοῖς, καὶ προσδιαφθείροντες, ἀποδίδονται ὡς παλαιά. Ἀλλὰ τί ἦν, ὃ πάλαι δὴ ἐρέσθαι σπεύδεις; Ο ΔΕΙΝΑ. Περὶ τοῦδε τοῦ νεανίσκου ὅστις τέ ἐστι, καὶ οὗ τινος υἱός· ὡς ἐγὼ οὐδένα πώποτε ἐξεπλάγην· ἡ μὲν γὰρ ἡλικία παῖδα αὐτὸν ἐνδείκνυσιν, ἑκκαίδεκα ἴσως, ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν. τὸ δὲ μέγεθος οὐδενὸς ἧττον τῶν ἀνδρῶν· ἡ δὲ αἰδὼς τοιαύτη, ὥστε καὶ τὸν προσιόντα αἰδεῖσθαι εὐθὺς ποιεῖν· καὶ οὐκ ἔστιν ἐπὶ πλέον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὁρᾶν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἀποβλέψειεν ἀπὸ τύχης. οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀναιδὴς ἢ λίθινός ἐστιν, ὅς τις ὑπομένει καὶ ἀντιπήσεται ὁρῶν

αὐτῶν· ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκη τραπῆναι καὶ μεταβαλέσθαι τὼ ὀφθαλμώ· τοῦτο δὲ τὸ πάθος πάνυ θαυμάζω, ὅτι τὸ κάλλος ἐὰν μετ' αἰδοῦς ᾖ, καὶ τοὺς ἀναιδεῖς τρέπει τε καὶ ἀναγκάζει αἰδεῖσθαι. ΔΙΩΝ. Ἴσως γὰρ οὐ προσενόησας τὸ ἐν τοῖς ὕδασι γινόμενον. Ο ΔΕΙΝΑ. τί δή; ΔΙΩΝ. Ὅτι τοῦ ἡλίου ἐπιλάμψαντος εἰς τὸ κατευθύ, μάλιστα ἀντιλάμπει. καὶ ἴσως ἑώρακας ἐν τοῖς τοίχοις τὸ κινούμενον καὶ περιτρέχον φῶς· οὐκ ὂν ἀληθινόν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ὕδασιν αὐγῆς τοῦ ἡλίου γιγνόμενον πρὸς τὸ μάλιστα κατευθύ· τοιοῦτον οὖν τι καὶ ἀπὸ τῆς ἀληθινῆς αἰδοῦς ἀντιλάμπει τε καὶ ποιεῖ δοκεῖν αἰδεῖσθαι τοὺς ἐρῶντας· ἔπειτ' εὐθὺς ἐπελθόντες ἀναιδεῖς εἰσιν· ὡς ἔμοιγε καὶ ὁ παιδοτρίβης ἐδόκει καὶ αὐτὸς εἶναι ἐνθουσιῶν τε καὶ ἐκπεπληγμένος. οὐκοῦν ἔτι μᾶλλον θαυμάσεις, ἐπειδὰν πύθῃ, ὅτι οὗτος τοιοῦτος ὢν οὐδενὸς υἱός ἐστιν. Ο ΔΕΙΝΑ. Πῶς λέγεις μηδενὸς υἱὸν εἶναι αὐτόν; ΔΙΩΝ. Οὕτως ὅπως σὺ ἐπύθου ὅτου ἐστίν· οἶμαι γὰρ ἐρωτήσειν σε ὅτου υἱός ἐστιν. Ο ΔΕΙΝΑ. Ἀλλ' ἢ τῶν σπαρτῶν ἐστιν εἷς;

ΔΙΩΝ. πρέποι μὲν ἂν τῷ μεγέθει αὐτοῦ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, εἴγε ἐπιεικεῖς ἦσαν, καὶ φιλάνθρωποι τὰς φύσεις, ὥσπερ ὅδε· ἀλλὰ μὴ παντελῶς σκληροὶ καὶ ἄγριοι, τῆς γῆς τὰ τέκνα. ἐπεί γε τὸ σῶμα οὐ φαύλως εἰκάζεις, Βοιωτίῳ μᾶλλον εἰκάζων αὐτό, ἢ Λακωνικῷ τε καὶ Ἀττικῷ· ὅτι μὲν γὰρ Ἑλληνικῶν ἄκρος ἐστὶν οὐ δεῖ δήπου ἀγνοῆσαι.

Ο ΔΕΙΝΑ. Τί γάρ; εἴη τις ἂν τοῦ γένους διαφορὰ πρός γε τὸ κάλλος;

ΔΙΩΝ. ἀλλ' οὐκ οἴει τὸ μέν τι βαρβαρικὸν εἶναι ὥσπερ εἶδος, καὶ κάλλος; [ἢ οὐδένα οἴει γίγνεσθαι ἐν τοῖς βαρβάροις καλόν;] τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ὥσπερ καὶ φωνὴν καὶ ἐσθῆτα; ἀλλ' ὁμοίως σοι δοκεῖ γενέσθαι καλὸς Ἀχιλλεύς τε καὶ Ἕκτωρ; Ο ΔΕΙΝΑ. Οὐ γὰρ μόνον ὡς περὶ ἀνδρείου τοῦ Ἕκτορος ὁ ποιητὴς διέξεισιν; ΔΙΩΝ. ὅπου γε τὰς ναῦς ἐμπίπρησιν· οὐ γάρ οἶμαι περὶ κάλλους αὐτῷ ἔπρεπεν αὐτοῦ ἔτι μεμνῆσθαι· τελευτήσαντος δὲ καὶ γυμνωθέντος, ἐκπλαγῆναι φησιν αὐτοῦ τὸ κάλλος τοὺς Ἀχαιοὺς ἰδόντας· οὕτω πως λέγεται. Οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν Ἕκτορος. οὐ γάρ, οἶμαι, πρότερον ἦν αὐτοῖς σχολὴ θηήσασθαι αὐτὸν ἀκριβῶς· καὶ τὰ ἄλλα σχεδὸν σαφέστερον ἐπέξεισιν, ὡς περὶ ἄλλου τινὸς τῶν καλλίστων. τήν τε γὰρ κεφαλὴν χαρίεσσαν αὐτοῦ φησιν εἶναι, καὶ τὴν κόμην πάνυ μέλαιναν, καὶ τὸ σῶμα οὐ σκληρόν· περὶ δὲ τοῦ Ἀχιλλέως εἴδους οὐδὲν λέγει καθ' ἕκαστον, ἢ τῆς κόμης, ὅτι ξανθὴ ἦν· καὶ περὶ τῆς Εὐφόρβου κόμης καὶ Πατρόκλου, ὡς μάλιστα ἐν ἀκμῇ τελευτησάντων. καὶ περὶ τῶν ἄλλων σμικρόν τι περὶ ἑκάστου καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῶν καλλίστων. πλὴν ὅτι γε οὐδὲ κἂν εἴποι, τούσδε ὁμοίως γενέσθαι καλούς· οὐδὲ Ἀλέξανδρον, ἢ Εὔφορβον, ἢ Τρωΐλον ἐοικέναι Μενελάῳ καὶ Πατρόκλῳ καὶ Νιρεῖ· οὐδὲ ἐν τοῖς βαρβάροις Σέσωστριν τὸν Αἰγύπτιον, ἢ Μέμνονα τὸν Αἰθίοπα, ἢ Μινύαν, ἢ Εὐρύπυλον ἢ Πέλοπα.

Ad hoc exemplum poſſunt illuſtrari omnes & Dionis & aliorum dialogi huius generis: in quibus deſiderantur hodie librariorum culpa certæ notæ, quibus auctores vſi erant ad deſignandam mutationem perſonarū: de quibus accuratè diſputamus, in libro De Critica. Porro continet hic liber ſermonem habitum cum è palæſtra redirent Dio & ille alter quicum loquitur. Solebant animi cauſſa etiam viri graues adire gymnaſia, & exercentes adoleſcentes ſpectare. Forte ibi tum viſus adoleſcentulus quidam formę adeo bonæ, vt omniū oculos in ſe raperet. hinc nata occaſio dialogi: cuius ſcopū antè aperuimus. Nunc pro ratione inſtituti quędā breuiter adnotabimus. De leonib. Europæis conſule Ariſtotelē & Pliniū,

Ait de pulchritudine, πονηρῶν βλεπόντων σβέννυται, ὥσπερ τὰ κάτοπτρα. conſtat multis rebus hebetari ſpecula & ſuum amittere fulgorem. notiſſimum eſt de mulierum profluuio. mirum quod Plinius in XI. ſcribit: *Hominum dentibus quoddam ineſt virus: namque & ſpeculi nitorem ex aduerſo nudati hebetant.* Ἀναρχίαν ἀναγράφειν ſoliti Athenienſes cum Rempublicam adminiſtrabant magiſtratus illegitimi ; & qui per vim irruperant: cuiuſmodi tempora duo in illorum hiſtoriis ſunt inſignia: ante prætorem Euclidem, & Triginta tyrannorum. Quia igitur magiſtratus non legitimè creati pro non magiſtratibus habentur, ideo ἀναρχίαν id tempus vocarunt in ſuis faſtis. Longe aliò vocem hanc tranſtulit Dio, cum ſcripſit, καὶ ἡμᾶς χρὴ ἀναρχίαν ἀναγράφειν τὸν παρόντα χρόνον. quæ verba obſcuriſſima eſſent, niſi illa eſſent adiecta, ὡς οὐδενὸς ὄντος καλοῦ: & tamen ne id quidem obſtat, quin videatur mihi durè dictum ἀναρχίαν ἀναγράφειν pro κάλλους ἀναρχίαν ἀναγρ. quomodo ſcriptum à Dione arbitror. nec mirum vocem vnam heic periiſſe ; cum ſtatim pluſculatum amiſſione hæc ſint deprauata, ναὶ μὰ Δία ὡς Πέρσαι γε ἐνόμιζον. ſunt iſta Dionis: ſermonem alterius excipientis, qui ex iis quæ antè dicta ſunt collegit, nullam omnino extare iam pulchritudinem: Negat Dio reſpondens, eam eſſe mentem ſuam: fateri enim, & ſua ætate pulchros reperiri poſſe multos: cæterum non vera pulchritudine, quam intelligebat ſuperiore oratione, ſed illa quę fuit à Perſis probata: fœminea nempe ac molli, vt poſtea explicatur. non erit attendenti dubium, quin hæc ſit loci iſtius ſententia. Quare ſupplendum aliquid neceſſario: putà ἀλλ' εἰσὶ πολλοὶ ναὶ μὰ Δ. potes etiam breuius: Ναὶ μὰ Δία, εἰσὶν, ὡς Π. De XXX. tyrannis Xenophon, in II. Ἑλληνικῶν. Dio qui Critiam vnum è XXX. vocat νομοθέτην, reſpicit Xenophontis verba de illorum creatione. ἔδοξεν, ait, τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἑλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους ξυγγράψουσι, καθ' οὓς πολιτεύσουσι. Scribe, ὡς οὐδένα αὐτῶν ἐλ. & φανερὸν ὅτι. item, σχεδὸν δὲ καὶ πάντες οἱ βάρβαροι, ἧπερ τὰ ἄλλα ζ. barbarorum plerique de pulchritudine iudicant non aliter ac bruta animalia: quibus id ſolum pulchrum eſt, in quod libidine feruntur. is autem eſt fœmineus ſexus. quod heic legitur, περιθεῖναι τῷ ξύλῳ δέρμα βοός, in aliis libris ſcribitur περιτεῖναι. lego, περιτείνας. cum extendiſſet circum vaccam ligneam corium bubulum. elegans verbum περιτείνειν. melius autem quadrat heic participium quàm verbum. Τροφὴ educatio eſt, non cibus, vt vertit interpres in iſtis, ἴσως δὲ καὶ ἡ τροφὴ αἰτία τοῖς Πέρσαις. deinde ſcribe, τῷ μέχρι πολλοῦ γε. non ὅ, & ἐρώμενον ac ἐρωμένης: non per α. In iis quæ de Nerone ſcribit Dio, fraudi illi fuit ſenilis memoria; aut erat vir optimus rerum Romanarum valde ignarus. nam quod ait Neronem Sporo nubentem εἶρξαι ἀναφανδὸν, hoc eſt, palàm nuntium remiſiſſe priori coniugi, ἐφ' ᾗ τὴν βασιλείαν εἰλήφει, de Octauia intelligit, filia Claudij: quam cum vxorem duxit Nero imperium accepit pro dote: quod & Burrus illi exprobrauit, cùm propter Sabinæ amorem Octauiam eiiceret. non igitur Octauiæ ſucceſſit Sporus, vt ſcribit Dio: ſed Sabinæ: cum multo antè prima Neronis vxor Octauia eiecta primò, deinde etiam occiſa fuiſſet. Falſum etiã eſt quod paullo poſt narratur de Neronis cæde: quaſi

Pag. 269.

Pag. 270.

An pertinuerit hoc ad ἀναρχίαν legitimam apud Perſas in interregno?

occaſionem ei Sporus præbuiſſet iniuriæ impatiens. quis hiſtoricorum hoc dixit? imò verò contrarium plane iidem affirmant: narrant enim Sporum adeo fidelem marito ſuo Neroni fuiſſe, vt è quatuor illum comitantibus (plures enim non erant) cum periit, vnus ipſe fuerit: ſed enim manifeſtò confunduntur à Dione duæ hiſtoriæ, cædis Neronis & cædis Domitiani. Quod enim ſcribit, tum mori coactum Neronem, poſtquam eius conſilia à Sporo fuiſſent detecta familiaribus ac domeſticis: quis non videt hallucinationem eſſe, cum ea tribuantur Sporo Neronis, quæ de Domitiani puero quodam garrulo, vt erant Alexandrini, hiſtorici narrant? qui conſilium tyranni illius de occidenda vxore Domitia atque aliis procerum multis, ipſi Domitiæ detexit, traditis illi pugillaribus vbi erant nomina omnium inſcripta interimendorum. Audiamus Dionem Caſſium in Domitiano: ἤκουσα δὲ ἔγωγε καὶ ἐκεῖνο· ὅτι πάντας ἅμα αὐτοὺς Δομετιανὸς ὑποπτεύσας ἀποκτεῖναι ἠθέλησε, καὶ σφῶν τὰ ὀνόματα ἐς σανίδιον φιλύρινον δίθυρον ἐσγράψας, ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον ἐν τῇ κλίνῃ ἐν ᾗ ἀνεπαύετο ὑπέθηκε· καὶ αὐτὸ παιδίον τι τῶν γυμνῶν τῶν ψιθύρων καθεύδοντος αὐτοῦ μεθ᾽ ἡμέραν, ἀφελόμενον εἶχεν, οὐκ εἰδὼς ὅ, τι φέρει. περιτυχοῦσα δὲ αὐτῷ ἡ Δομιτία, τά τε γεγραμμένα ἀνέγνω, καὶ ἐμήνυσε καὶ ἐκείνοις. κἀκ τούτου καὶ ἄλλως διανοούμενοι, συνετάχυναν τὴν ἐπιβουλήν. Fal-
Pag.371. litur interpres cum illa, πάντως γὰρ οὐ Ροδογούνη ἐλέγετο, accipit ἐρωτηματικῶς, neque obſeruat ſic digerenda eſſe hæc, vt à nobis factum. Vbi audiſſet qui cum Dione loquitur, muliebre nomen Sporo fuiſſe à Nerone impoſitum, cupide petiit illud ipſum nomen ſibi indicari. at Dio, vel quia non meminerat, vel quia curioſitatis vanæ amici nollet habere rationem, *quid hoc ad te?* inquit. *certe enim Rhodogune non fuit appellatus Sporus.* quod ita accipiendum: putas Neronem Sporo ſuo illuſtre aliquod ex antiqua hiſtoria nomen indidiſſe: cuiuſmodi eſt Rhodogune: ideo illud cupis cognoſcere. falleris verò: nam obſcurum & indigena nomen Sporo inditum. itaque nihil ad te: qui præſertim nomina recentia faſtidias, neque alia libenter audias, quàm quæ ex antiquitate ſint petita. de hoc veterum nominum ſtudio paullo poſt Dio acturus eſt: quæ ad horum verborum lucem ſunt adhibenda. Sporus dictus eſt Sabina nouo nomine, & Poppæa. Rhodogune nobilium fæminarum in Aſia frequens nomen apud Herodotum, Iuſtinum, Appianum, Polyænum, alios. διατέμνειν non eſt *caſtrare*: ſed ἁπλῶς de grauiſſimo ſupplicio vſurpatur: vt in euangelio D. Matthæi διχοτομεῖν: apud poëtam διαμηδεϊσὶ τέμνειν. Scribe, τὸν ἅπαντα χρόνον· ὅνγε καὶ ν. Neronem mortuum non ſemel, ſed ſæpius, ait, propter Pſeudonerones, de quibus ad Suetonium notabamus. Inepta poſſit videri
Pag. 372. eiuſdem vocis repetitio in iſtis, εἰδότες τὰ ἀρχαῖα τῶν βιβλίων σπουδαζόμενα, ὡς ἄμεινον γεγραμμένα, καὶ ἐν κρείττοσι βιβλίοις. eruditus interpres ἐν βιβλίοις interpretatur in chartis. qua notione βυβλίον ſcribi non βιβλίον ſanctio poſtulat grammaticorum. Scribe, τό γε χρῶμα, *colore ſaltem.* Etiam ibi aliquid deeſt: ὡς ἐγὼ οὐδένα πώποτε ἐξεπλάγην. ſcribe, πώποτε οὕτως ἐξεπλ. Ait, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἀποβλέψειεν ἀπὸ τύχης: *niſi & ipſe forte conuerſum alio vultum habuerit.*

hoc ſignificat heic ἀποβλέπειν: quod verbum, vt omnia fere compoſita, pro loco variè accipi debet. Natura ita comparatum eſt, vt ſi quem vehementer venereris, aut mireris impenſius, ſiue propter excellentem formam, vt heic dicitur, ſiue ob aliam cauſſam, ei acrius te contuenti, quaſi ad fulgorē Solis vultum ſubmittas: hanc aſpectus infirmitatē, elegantiſſime comparat Dio cum luminis ſolaris repercuſſione, quando aquam in pelui ferit: quod ἀντιλάμπειν ipſe appellat. At τὸ κινούμενον καὶ περιτρέχον φῶς ἐν τοῖς τοίχοις, eſt quod philoſophi dicunt τὸ ἀνακεκλασμένον φῶς. illa, inquam, tremula, & vaga atque inſtabilis impreſſio, ex aquæ criſpatione procedens, quæ per laquearia & parietes cernitur volitare. Eadem comparatione vſus eſt Apollonius, ſed in alia re. libro enim tertio diuiſum in multas curas animum his verſibus expreſſit:

Πυκνὰ δέ οἱ κραδίη στηθέων ἔντοσθεν ἔθυεν,
Ηελίου ὡς τίς τε δόμοις ἐνιπάλλεται αἴγλη
Ὕδατος ἐξανιοῦσα, τὸ δὴ νέον ἠὲ λέβητι
Ἠέ που ἐν γαυλῷ κέχυται· ἡ δ' ἔνθα καὶ ἔνθα
Ὠκείῃ στροφάλιγγι τινάσσεται ἀΐσσουσα.

tam elegantem locum non ſiuit intactum diuinus Maro: cuius verſus plus quàm aureos de Ænea, magno curarum æſtu fluctuante, non poſſum quin aſcribam.

Sicut aquæ tremulum labris vbi lumen ahenis
Sole repercuſſum, aut radiantis imagine Lunæ,
Omnia peruolitat latè loca, iámque ſub auras
Erigitur, ſummíque ferit laquearia tecti.

non ſine fructu & voluptate hæc conferas cum verbis Dionis. Ait, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αἰδεῖσθαι τοὺς ἐρῶντας. Lego, ὁρῶντας. tum ex præcedentibus manifeſto: tum ex re ipſa. nam illa vultus demiſſio de qua loquitur, non amantium propria eſt, verum communis omnium, qui quidem canino vultu non ſint, vt ait Homerus. Ait, Ἀλλ' ἢ τῶν σπαρτῶν ἐστιν εἷς; immani errore interpres σπαρτῶν accepit pro Σπαρτιατῶν. nam Spartos poëtis celebratos intelligit, homines terra natos, (ideo ſequitur, τῆς γῆς τὰ τέκνα) è dentibus draconis Marte geniti, quem Cadmus occiderat. Lege poëtarum interpretes: omnia quidem ad vnguem conueniunt quæ hic de Spartis dicuntur, cum iis quæ apud fabularis hiſtoriæ auctores de iiſdem leguntur. Meminit Spartorum etiam alibi Dio, vt in XXIII. vbi ſatu Iaſonis non Cadmi ſcribit procreatos: aliter quàm Apollodorus, Hyginus atque alij. Scribo paullo poſt: ὅτι μὲν γὰρ τῶν Ἑλληνικῶν ἄκρως ἐστίν, οὐ δεῖ δή που ἀγνοῆσαι. appellat ἄκρως Ἑλληνικὸν, eum qui forma, vultu, cultúque nihil exoticum, nihil non Græcanicum referat. Mox commiſſa tranſpoſitio eſt in iſtis, ἢ οὐδένα οἴει γίγνεσθαι ἐν τοῖς Βαρβάροις καλόν. quæ verba ſua legitima ſede mota, in medium ſermonem Dionis ſunt inſerta, cum tamen Dionis non ſint, ſed illius qui cum ipſo loquitur.

Pag. 273.

Quare totum locum ita concipimus. τί γάρ; εἴη τις ἂν τοῦ γένους διαφορὰ πρός γε τὸ κάλλος; ἢ οὐδένα οἴει γίγνεσθαι ἐν τοῖς Βαρβάροις καλόν; Ἀλλ' οὐκ οἴει τὸ μέν τοι Βαρβαρικὸν εἶναι, ὥσπερ εἶδος, καὶ κάλλος· τὸ δὲ Ἑλληνικὸν, ὥσπερ καὶ φωνὴν καὶ ἐσθῆτα; Porrò & hæc & ſequentia quantum perſonarum diſtinctione illuſtrentur, nemo ambiget qui ad lectionem cerebri ſanus ac-
Pag.274. ceſſerit. Sequitur, οὕτω πως λέγεται. malim, οὐχ οὕτω πως λέγεται; Corrupta & hæc eſſe nemo non videt: πλὴν ὅτι γε οὐδὲ κἂν εἴποι, τοῖσδε ὁμοίως αἰνεῖναι καλούς. nullum heic locum τὸ αἰνεῖναι poteſt habere, interpres αἰνεῖν: quem non audio. Cenſeo ſcribendum: πλὴν ὅτι γε οὐδεὶς ἂν εἴποι τοῖσδε ὁμοίως ἂν εἶναι καλούς. Poſterius tamen, ἂν παρέλκει. plana ſententia ex ſuperioribus. In fine pro Μινύαν, qui mihi incognitus eſt, ſcribendúmne ſit Μίνωα, lectoris eruditi arbitrium facio.

XXIII. Argumentum τοῦ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης. quædam in eo notata.

QVÆ ſit adfinitas inter philoſophiam, & germanam rhetoricen explicatur hac diſſertatiuncula: etſi aliud vide-
Pag.275. tur titulus promittere. Ait inter cætera: οἱ φιλόσοφοι δὲ πόρρωθεν τὰ πράγματα ὁρῶσιν, ἐπ' αὐτὸν ἐξετάζοντες, ὁποῖα ἄττα ἐστί. Scribendum, ἐπ' αὐτῶν: hoc eſt, in abſtracto, non in concreto, ſicut loquuntur in ſcholis. Ait, ὥσπερ ἐπὶ τρυτάνης, ἔφη τις, οἶμαι, τῶν ῥητόρων αὐτῶν ἐπὶ τὸ λῆμμα ἀεὶ ῥέποντες. orator quem ait, eſt Demoſthenes: cuius verba ſunt ſub finem orationis Pro corona: οὐδ' ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισὶ ὁμοίως ὑμῖν, ὥσπερ ἂν εἰ ἐν τρυτάνῃ ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβούλευκα.

XXIV. Corriguntur nonnulla in commentariolo, Ὅτι εὐδαίμων ὁ σοφός.

Pag.276. DIONIS verba: εἰ γὰρ ἅπαξ ἔδει κλαίειν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ἀτυχίαν, καὶ γινομένους παρεστήκει θρηνεῖν, τῶν ἐσομένων αὐτοῖς κακῶν ἕνεκεν· καὶ τελευτήσαντας, ὅτι πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι· καὶ πάντας, ὅτι εἰσὶν ἐν κακοῖς. Triplicem ſtatuit hominum conditionem: naſcentium, defunctorum; & vitam agentium. quod ſi propter humanæ ſortis infelicitatem lamentari homines oportet: omnes, ait ille, lacrymis digni: naſcentes propter futura mala: mortui, propter præterita: in vita poſiti, propter inſtantes calamitates, quibus vndique obſidentur. cum hoc velit Dio, videndum eſt, quàm bene ſcriptum ſit, καὶ πάντας. poſtulat enim ſententia, καὶ ζῶντας. quod vel ea ratione poteſt probari, quòd aduerſatur vulgata lectio ei quod modò dixit, mortuos miſeros eſſe, propter mala quæ olim tulerint: non autem quæ iam ferant. nullum enim

ponere ſe in morte ſenſum iis verbis ſignificabat. quare falſum fuerit mortuos, εἶναι ἐν κακοῖς. falsò igitur dixerit πάντας. Scribe, τοῦ γε ἀθλίου· non δέ. in vocula γε poſita totius ſententiæ vis. Corrige mox corruptam & lectionem, & perſonarum diſtinctionem in iſtis. δαίμονα δὲ ἄλλως ἀγαθὸν λέγεις; πῶς γε; ὥσπερ ἄνθρωπον· ἔτι δὲ μᾶλλον θεὸν ἢ τοὺς θεοὺς, εἴπερ ν. Scribendum, Δαίμονα δὲ ἄλλως ἀγαθὸν λέγεις; Ἔγωγε, ὥσπερ ἄνθρωπον· ἔτι δὲ μᾶλλον θεόν. Η τοὺς θεοὺς εἴπερ νομίζεις ἀγαθοὺς εἶναι, οὐ δικαίους νομίζεις, καὶ φρ. &c. vel, Πῶς γὰρ οὐκ; ὥσπερ ἄν. Putáſne, ait, dæmonem aliter & per ſe conſideratum, (non quomodo dicimus hominem εὐδαίμονα, vel κακοδαίμονα.) bonum eſſe aliquem? Sanè: ſicut & hominem eſſe arbitror quendam bonum: ſed dæmonem tanto magis, quia ſit deus. Deeſſe aliquid in iſtis rectè obſeruatum eſt: τοὺς δὲ πειθομένους ἀνάγκη καλῶς ἀπαλλάττειν, καὶ τί ἂν γίνεσθαι * οὐκ ἂν θαυμάζειν οὕτως ἔχειν. ſed hoc amplius notabis perſonarum confuſionem: quam non animaduertit interpres.

Pag. 277. Pag. 279.

XXV. Titulus & argumentum ſermonis XXVI. Mos Diogenis cynici & aliorum philoſophorum. quædam emendantur.

QVI in noſtris libris XXVI. λόγος numeratur, Photio eſt LXXVII. Eius titulum agnoſcit ille Patriarcha eundem qui eſt hodiéque: διατριβὴ περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ. ſcopum tamen auctoris ex illis verbis non capias. melius igitur ſic inſcribas ex ipſo Dione, qui theſim huius diſſertationis ſtatim initio proponit: Οτι οἱ ἄνθρωποι γίνονται καταφανεῖς ὁποίαν ἔχουσι διάνοιαν ἕκαστος ἐν ταῖς πανηγύρεσιν, οὐχ ἧττον, ἢ ἐν τοῖς συμποσίοις. Moris fuit antiquis Philoſophis illis, qui in corripiendis publicis moribus operam ſuam occupabant, celeberrimos quoſque hominum conuentus adire, & grauium ſermonum occaſionem ex iis quæ agerentur captare. ad panegyres igitur illas Græcorum nobiliſſimas itabant: perſuaſi vt heic ait Dio, ſicut in conuiuiis ingenia ſua & ſtudia produnt homines: ita etiam, ac multo quidem magis, in huiuſmodi conuentibus palàm ipſos facere, quomodo erga virtutem aut vitium eſſent affecti. Idcirco ſcribebat Dio Iſthmici initio, Diogenem cynicum ad ludicrum Iſthmium ventitaſſe: non eo animo, quo ſoliti ſunt cæteri: ſed ἐπισκοποῦντα τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν ἄνοιαν (non male ſcribas διάνοιαν, ex huius principio, vbi in eadem ſententia eam vocem poſuit.) αὐτῶν· ἤδη γὰρ ὅτι φανερώτατοί εἰσιν ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς πανηγύρεσιν. Cynicum Diogenem imitati ſunt cum alij ſapientiæ profeſſores: tum etiam Dio noſter: cuius λόγοι nonnulli, aliud nihil ſunt, niſi ſermones ab ipſo habiti cum ad ludos, eo quem diximus fine, veniſſet. Eius generis diſſertationes aliquot Dionis, vt hæc, & ſequentes duæ, atque aliæ. Lege heic, οὗτοι μὲν οὖν σχεδὸν τι μαινόμενοι, πολλὰ κακὰ δρῶσιν. non, πολλὰ καὶ δρῶσιν. Pag. 286.
ſic ſtatim, κακὰ ἐργάσασθαι. Ait, οὐκ ἀπὸ τῆς ταραχῆς καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἄλλων, Pag. 287.

ἡσυχίαν ἄγει. non diſpliceat ἀπὸ τῆς τ. immunis eſt à cæterorum perturbatione, nec turbæ eorum ſe immiſcet. ὑπὸ tamen non damno. Scribe mox, ὅσῳ χρήματα ἐκδανείζοντα πολλά. qui magnam pecuniæ vim in fœnore
Pag.288. poſitam habeat. Sub finem, περίεργον δὲ οὐ. οὕτως ἄρα καὶ περὶ τὸ σῶμα ἔχουσιν οἱ ἀνόητοι. Peſſimo verò flagitio hæc ita ſcribuntur, ὡς ὅσῳ τε ἀκολάστως καὶ ἀδεῶς χρῶνται, θεραπεύειν σφᾶς κελεύουσιν. tota periodus tranſpoſitione & omiſſione corrupta eſt: quam legitimo ordini hoc modo reſtitues, atque explebis. τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὐδὲν αὐτοῖς μέλει ὅπως δύνωνται ὑγιαίνειν· ἀλλὰ σιτίοις τε καὶ οἴνῳ καὶ ἀφροδισίοις, ὡς ὅσῳ τε ἀκολάστως καὶ ἀδεῶς χρῆσθαι· ἐὰν δὴ ἄρα τις καταλαμβάνῃ κόπος, ἢ περὶ τὰς τοῦ ἀέρος μεταβολὰς ἀηδῶς ἔχωσιν, ἰατρῷ χρῶνται, καὶ θεραπεύειν σφ. κτλ. quæ deſiderantur poſſunt & aliter ſuppleri: quod lectoris arbitrio relinquimus. ſententia quidem ea ſit oportet quam exhibet noſtra emendatio: à qua non longe abit interpres: cuius iudicium neutiquam aſpernandum.

XXVI. Melancomas pugil: & certamina illius. Iatrocles eius antagoniſta. νικᾷν τὸν ἀνταγωνιστὴν τὸν ἀγῶνα. Σεβαστὰ *Neapolitanorum.* λείπεσθαι, ἄληπτος, ἀπαρέξωστος, *verba artis athleticæ. quædam corriguntur.*

MELANCOMAS quidam fuit pugil nobiliſſimus, Tito imperatori vnicè dilectus. Huius vincendi ratio erat digna admiratione, non minus quam rara & ſingularis. cum enim pugilatus ſit τῶν βαρέων ἀγώνων, & ceſtibus contundi ſolerent victi à victoribus, donec cogerentur amiſſis ſæpe auribus, & facie miſerè lacerata, ἀπειπεῖν, ac victos ſeſe fateri: Melancomas contra, non cædendo, ſed manus ſuſtinendo in altum ſublatas, quaſi ictum meditaretur, antagoniſtis exprimebat ἥττης confeſſionem. Themiſtius Euphrades oratione X. ἦν τις ἐπὶ τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων πύκτης ἀνήρ, Μελαγκόμας ὄνομα αὐτῷ, κάλλιστός τε καὶ μέγιστος, καὶ τὴν τέχνην εὐδοκιμώτατος, οὗ καὶ τὸν Τίτον φασὶν ἐραστὴν γενέσθαι τὸν αὐτοκράτορα. οὐδένα πώποτε τρώσας, οὐδὲ πατάξας, μόνῃ τῇ στάσει, καὶ τῇ τῶν χειρῶν ἀνατάσει πάντας ἀπέκναιε τοὺς ἀντιπάλους. ἀπῄεσαν οὖν τῇ μὲν φύσει χαίροντες, τῆς δὲ προθυμίας ἡττημένοι. hic eſt Melancomas de quo ſcripti ſunt Dioni duo libelli, XXVIII. & qui eum ſequitur. Facit Dio mentionem Iatroclis antagoniſtæ Melancomæ: animis quidem illi paris: cæterùm viribus & arte longè inferioris. itaque victum hunc ait à Melancoma, eo quem diximus artificio, tum aliàs, tum in Neapolitano certamine quodam. Auctoris mens iſta: ſed verba obſcuriora, nec erudito interpreti intellecta. ὅτε, ait, Ἰατροκλῆς ὁ τοῦ Μελαγκόμα ἀνταγωνιστὴς καὶ μόνος ἐκείνῳ οὐκ ἀξιῶν παραχωρεῖν, ὃ γοῦν ἐφ' ἑαυτοῦ· οὐδὲν μέν τοι πλέον ἐποίει· ἡττᾶτο γὰρ ἀεί ἐνίοτε δι' ὅλης ἡμέρας ἀγωνισάμενος· ἤδη μέν τοι ἀπειρηκὼς ὥστε τὸν τελευταῖον τοῦτον ἀγῶνα τὸν ἐν τῇ Νεαπόλει, οὐδένα ταχύτερον τούτου ἐνίκησεν. fortaſſe aliquid deeſt, quod ſine exemplaribus integrioribus diuinare non poſ-

ſumus, minima tamen mutatione ſententiam effeceris non incommodam, ſi ſcribas: ἤδη μὲν τοι ἀπειρήκει· ὥστε καὶ τὸν τελευταῖον τ. α. totam periodum ita verte: *hic eſt Iatrocles Melancomæ antagoniſta: & qui ſolus ei cedere, quantum quidem in ipſo eſſet, indignum ſe iudicabat. cæterùm nihil illum hoc iuuabat: ſemper enim vincebatur: & quidem aliquando poſt integri diei certamen. ſed iam cœperat Iatrocles inferiorem ſe fateri: itaque in nouiſſimo agone Neapolitano neminem facilius quàm iſtum vicit Melancomas.* etiam vt non addas illud καὶ ſententia manebit: erítque locutio elegans. νικᾷν τὸν ἀνταγωνιστὴν τὸν ἀγῶνα, ita dictum, vt νικᾷν Ὀλύμπια τὸν δεῖνα. agon Neapolitanus de quo loquitur, is eſt, opinor, quem Auguſtalia vocabant, Græca inſcriptio vetus, ΣΕΒΑΣΤΑ. de quibus conſule librum V. Ioſephi Scaligeri De emendatione temporum. Cum ait Dio Iatroclem cum Melancomæ totos aliquando dies certaſſe: caue putes pugilatum inter eos commiſſum, niſi quomodo antè dicebamus ex Themiſtio: nam & Dio ipſe paullò poſt itémque in ſequenti oratione, idem narrat ſine vlla varietate. Scribe, τόδε εἶναι γενναῖον. Tolle etiam pluſquàm ridiculum mendum quod hunc locum obſidet: τοί γὰρ τοι, εἰπεῖν, ἀφ' οὗπερ ἤρξατο ἀγωνίζεσθαι Πυθοῖ, πρῶτος μὲν ὧν ἴσμεν ἀνίππως διεγένετο, πλείστους καὶ μεγίστους στεφάνους ἀνελόμενος, καὶ ἀνταγωνισταῖς οὔτε φαύλοις, οὔτε ὀλίγοις χρησάμενος. cucurbitæ non hominis caput habuit, qui primus vocem ἀνίππως in hanc periodum intulit. quid enim pugilibus certantibus commune cum equo? Omnino ſcribendum ἀνήττητος: quod erudito interpreti non ſuboluiſſe miror. vel antecedentia lege, vel ſequentia: cogeris fateri ſic corrigendum: aut certe quod idem eſt, ἄλειπτος. Voce ἀνήττητος vtitur Dio non longè poſt: at voce ἄλειπτος ſtatim: ſcribens, Melancomam patrem, etſi athletam nobilem, ab hoc tamen filio ſuo victum: οὐ γὰρ, ait, ἐκεῖνος ἄλειπτος. hoc eſt, *nam pater non manſit inuictus.* Non ferendus error interpretis, qui legens ἄληπτος falſam Dioni ſententiam affixit. Notiſſimum athleticæ rei verbum eſt λείπεσθαι pro vinci, & inferiorem eſſe in certamine. inde ἄλειπτος, qui antagoniſtæ ſuccubuit nunquam. Lapis Romæ Demetrio pancratiaſtæ poſitus. Pag. 290.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ. ΕΡΜΟΠΟΛΕΙΤΗΝ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΑ. ΠΑΝΚΡΑΤΙΑCΤΗΝ. ΠΕΡΙΟΔΟΝΕΙΚΗΝ
ΠΑΛΑΙCΤΗΝ. ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ. ΑΛΕΙΠΤΟΝ

& paullo poſt in eadem inſcriptione:

ΠΑΝΚΡΑΤΙΑCΤΗC. ΠΕΡΙΟΔΟΝΕΙΚΗC
ΑΛΕΙΠΤΟC. ΑCΙΝΕΞΩCΤΟΣ

Vbi notabis & aliud verbum athleticum ἀσινέξωστος: *qui loco moueri ab antagoniſta non potuit.* Ita igitur accipies τὸ ἄλειπτος hoc loco. at verbum λείπεσθαι ſæpius corruptum offendes in hoc libello: vt cum ait, δεῖ γὰρ πρῶτον τούτοις ἀνήττητον εἶναι τὸν μέλλοντα ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἀνταγωνιστῶν ληφθήσεσθαι. ſcribe, λειφθήσεσθαι. deinde vbi diſputat magnum argumentum amoris Dei in Melancomam, quod iuuenis obierit ἀνήττητος: quia longa ætas hanc ei laudem potuerit adimere, legendum eſt, ἴσως δὲ καὶ λειφθῆναι που. Cum dixiſſet is qui Melancomæ obitum deflebat, illum eò lacrymis digniorem, Pag. 291.

quod prius diem ſuum obiiſſet, quàm vllam in hac vita voluptatem deguſtaſſet: confutans iſta ſcribit Dio: ἡδονὰς δὲ τὶς μείζονας ἢ ἑαυτ' ὅςτις φιλοτιμότατος ὢν, ἀεὶ ἐνίκα, καὶ θαυμαζόμενος ᾐσθάνετο; mendum paret: legendum autem, ἡδονὰς δὲ τὶς μείζονας ἥσθετο; ὅςτις φ. &c. Ait, ἔτι δὲ καὶ ἄλλοις ὀνομάζοντος ἐμοῦ. ſignificat ſe in medio ſermone derelictum à pædotriba ſiue alipta quem alloquebatur. ὀνομάζοντος igitur poſuit pro ὀνομάσοντος, vel μέλλοντος ὀνομάζειν.

XXVII. Percurritur funebris in Melancomam oratio. Vulgi error tempori cauſſam adſcribentis eorum, quæ fiunt in tempore. pugilatus difficile certamen. ἔργον *pro* ἀγών. *Iaſon & Iaſion.*

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ hic λόγος à Dione ſcriptus eſt athlothetæ illius in gratiam, qui pro ratione ſui muneris, mortuum Melancomam laudauit. non multa heic ſunt, quæ nos alio properantes morentur: nonnulla
Pag.293. tamen: vt, οὐδ' εἰ πάνυ μακροῦ γήρως ἔτυχεν. non agnoſco hunc Helleniſmum: nam vel πάνυ τοι μᾶλλον μακροῦ ſcribendum, vel πάμπαν μ. Pulchritudinem laudans, hoc illi eſſe proprium ait; vt nullius commendatione egeat, ne opere quidem vllo, ex quo agnoſcatur. apparere enim ſimul cum eo qui ſit illa
Pag.294. præditus: addit, εἴποι δ' ἂν τις ὅτι καὶ πρότερον, ὅμως ὀξῆσαι αἴσθησιν αὐτοῦ περιέχει. nihil iſta ſignificant. Lege, εἴποι δ' αὖ τις, ὅτι καὶ πρότερον· οὕτως ὀξεῖαν αἴσθησιν αὐτοῦ περιέχει. non ſolum ἅμα τῷ ἔχοντι φαίνεται τὸ κάλλος: ſed ipſum etiam præcedit: famâ nempe: quæ multitudinem cogere ſolet ad ſpectaculum raræ formæ. Vbi fortunam Melancomæ laudat, quod inuicto ei contigiſſet mori, ſcribit: οὐδὲ γὰρ ὅτι ταχέως ἐτελεύτησε, διὰ τοῦτο φαίη τις ἂν αὐτὸν διαφυγέσθαι. nemo non videt amiſſam dictionem vnam, ac ſcribendum, αὐτὸν ἀήττητον διαφυγέσθαι. corrupta etiam neque interpreti intellecta, acuta ratio qua probat Dio, nihil fuiſſe periculi ne lõgior vita nomen & gloriam inuicti athletæ, Melancomæ inuideret. ἐν τῇ πείρᾳ, inquit, τοῦ σφάλλεσθαι, οὐκ ἐν τῷ μήκει τοῦ χρόνου. nullum heic acumen: imo ſententia nulla. Scribe, τὸ σφάλλεσθαι. longitudo temporis non eſt cauſſa τοῦ σφάλλεσθαι, & cur aliquis vincatur: ſed experimenta ipſa, & certamina. cum igitur Melancomas in modica vita antagoniſtas omnis generis, eóſque validiſſimos expertus ſit, ac vicerit: nihil ei metuendum fuit à longiore vita. Dicuntur hæc aduerſus vulgi errorem, quo tempori attribuitur cauſſa eorum quæ fiunt in tempore. Philoſophi dictum eſt in IV. Phyſicorum, εἰώθαμεν λέγειν, ὡς ὁ χρόνος πάντα κατατήκει. & multa id genus apud ſcriptores ex perſuaſione vulgi. atqui nihil agunt quantitates: tempus autem quid aliud niſi quantitas quædam & menſura motus? Nõ præſtabo carere grauiore menda, verba quę iam ſubiiciam: diſtincta eſſe perperam, hoc liquet.
Pag.296. ſententia parebit, ſi ea ſic emendes: ὅσα δ' αὖ περὶ ἀθλήσεως, καὶ περὶ

ἀθλητῶν εἴρηκα· καὶ ἀποδεδειχθέντος γε ὅτι ἀρίστη ἐστὶ τῶν ἐν τῷ ἔργῳ· ἴσως δὴ κἀμοὶ καὶ τοῖς παροῦσι προσήκων ὁ λόγος, ὥστε τοῦτον ἄριστον ἀποφαίνειν. Quia probauit ſuperius pugilatum eſſe grauiſſimum & laborioſiſſimum, ac proinde præſtantiſſimum omnium certaminum: nunc ait, quæ dixit de genere certaminis quo vſus Melancomas, eadem dicta videri debere de ipſo eius ἀθλήσεως athleta: cum igitur demonſtratum ſit, pugilatum anteire cætera omnia certamina: neque ipſi neque auditoribus dubitandum eſſe, quin omnes athletas ſuperauerit Melancomas. τὰ ἐν τῷ ἔργῳ, ſi ita ſcripſit auctor, appellat, diuerſas certandi ſpecies quibus vterentur athletæ. Ait, καί τι αὐτῷ τούτῳ παραγενέσθαι χαλεπώτατον, τὴν ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην. planior ſcriptura erit, καί τι τῷ αὐτῷ ταῦτα παραγενέσθαι χ. Iaſonem referri inter eos Pag. 297. qui forma inſignes fuerint, non mirarer; qui meminerim quantopere eius pulchritudinem laudet Medea apud Apollonium: miror tamen ideo, quia ſcribit Dio, iſtos quorum nomina poſuit, nulla alia re niſi formæ laude in notitiam hominum perueniſſe. quis dubitat falſiſſimum hoc eſſe in Iaſone? Ἰασίωνος igitur ſcribo, non Ἰάσονος. vt Ganymedes Iouis, Adonis Veneris amore clari ſunt: ita Iaſion Cereris.

XXVIII. Emendantur aliquot in Charidemo loca.

MENDOSA ſunt initio Charidemi iſta, κἀμοῦ φήσαντος, τούτοιν ἐδήλου τὸν νεώτερον δὴ λέγων, ἐν Μεσσήνῃ ἔτι εἶναι, μετ' οὗ διὰ πένθος τἀδελφοῦ, videtur legendum, τούτοιν ἐδήλου τὸν ἕτερον (τὸν νεώτερον δὴ λέγων) ἐν Μεσσήνῃ ἔτι εἶναι, μεγάλου διὰ πένθος τἀδελφοῦ. Omitto leuia multa, quæ fere interpretem non fugerunt: vt ἀχθομένῳ, non ἀχθομένῳ. & οὔτοι ταῦτα. non οὗτοι. item, ἐν φρουρᾷ δὴ ὄντες, Pag. 299. non δεῖ. & ſimilia his alia. illud grauius, quod reſpondetur à patre Charidemi interrogato, ecquid moriens filius mandata quædam dediſſet ſuis, aut omnino dixiſſet aliquid: πολλά, inquit, καὶ δαιμόνια, ὥστε ἐμοὶ δοκεῖν πάντελόν τι. ego vocem πάντελον hoc loco poſſe ferri non puto. Lego igitur, ὥστε ἐμοὶ δοκεῖν τεράστιόν τι. imò ait, multa dixit moribundus filius: & illa quidem diuina: vt videretur mihi res prodigio ſimilis. poſtea ait ſe veritum ne filius ob imminentem mortem à ſe exiiſſet, & mentis ſuæ non eſſet. loqui enim, ὥσπερ ἐνθουσιῶντα. Scribe & reſtitue quæ operis exciderunt: δηλοῦσθαι δὲ τὴν διαφθορὰν, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἀσθενείας· ἔτι δὲ μηδὲ ἐξ ἑτοίμου πορίζεσθαι, μηδὲ πᾶσιν ἄφθονα ὑπάρχειν. Deeſt aliquid & in iſtis: καὶ ταῦτα μὲν Pag. 301. Pag. 302. ἔνδον ἐγκεῖσθαι τὰ κακὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἑτέρας δὲ ἔξωθεν κολάσεις, εἴ τις αὐτὰς παραβαίνοι ταῖς ἐκ τῆς φύσεως. lego cum interprete, κολάσεις· ἐλαφροτέρας μέν τι, εἴ τις αὐτὰς παρ. Scribe, καὶ γραφαῖς τὴν ὀροφὴν καὶ τείχη καὶ θύρας εἰργασμένοις. referendum enim ad vocem οἴκοις. Male interpres τοιοῦτον legit pro τοσοῦτον in iſtis: Pag. 306. τὸν μέν τοι τόπον τοσοῦτον ὂν ἔχειν δοκοῦμεν, γεωργίαις τε καὶ θήραις καὶ φυτείαις εἶναι τοσοῦτον, ὅσον τοῖς κατακειμένοις τὸ ἐπορέξασθαί τινος καὶ τῇ χειρὶ λαβεῖν. longe enim aliud vult Dio, quàm illi ſit viſum. ſenſus eſt: in hoc conuiuio quod vniuerſo

generi hominum à Deo eſt apparatum, tantum cuique conuiuarum loci ad ſedem ſuam eſſe attributum, quàm longum eſt ſpatium quo porrecta eius manus ad capiendum aliquid poteſt peruenire. Qui totam εἰκόνα perpenderit quæ heic proponitur, facile intelliget de modo parandarum opum accipi iſta debere: hoc igitur ſignificat: tantum bonorum expeti debere, quantum ad vſum ſit ſatis. Poſtea ſcribe, ὁ δὲ ἔφη ἄλλοι ἀλλαχῆ καταχεῖσθαι τούτου. reſpicit verba quæ non multo antè ſunt poſita. Scribe etiam, πρὸς αὐτοὺς συνάγειν καὶ φορβεῖν ὅσ' ἂν δύνωνται.

XXIX. Ad Rhodiacam notæ. Argumentum huius orationis, & præſtantia. Mos transferendi ſtatuas ad aliorum honorem. πόθεν; *pro* nullo modo. στῆλαι ἀντίγραφοι: ἐπίγραμμα. ὁ θᾶττον φίλος. πάχιον. ἀποδίδοσθαι. πρὸς τοῦ Διός initio periodi. ἔρχεσθαι ἐπί τινα, prouocare ad aliquem. μὴ *geminatum. de euictione rei emptæ elegans locus.* κτῆμα. καταθεῖναι. *Criticæ neceßitas.* δὲ δή. προσέμενος. *Nouæ tabulæ conceſſæ poſt bella ciuilia, omnibus extra Vrbem.* διατετραπῆναι. οἱ καταπλέοντες. ὅπου μὲν, ὅπου δέ. πλέον οὐδὲν εἴη. *Currus donarium apud Rhodios, & quid illud fuerit.* ἅρμα. *Lex Draconis de inanimatis quæ cædis cauſſam præbuiſſent.* κρίνειν. διαπέμπειν. τιμᾶσθαι. *Seruorum venditio* ἐπ' ἐξαγωγῇ. *Mos, vt Imperatores ad ſacra certamina euntibus commendatitias darent: quæ ante certamen peractum non aperiebantur.* ποιεῖν ὅ, τι οὖν. πιπλούμενοι. βραχιόνια, & περιβραχιόνια, βραχιάλια. περιδήματα. λόγοι. τὸ παρὰ μικρόν· εἶτα. *Crato Neronis miniſter.* τὸν ἥλιον φέρειν· εἰσεῖναι τὸν Ὀρέστην. *Rhodiorum* ὠνησμία *in publico. mendæ plurimæ corriguntur.*

RECTE patriarcha Photius iudicauit, omnium Dionis orationum accuratiſſimam eſſe iſtam: & ex qua perſpici poſſet facillime proprius dicendi character illius. Operæpretium ſane fecerint tirones, ſi diligenter attenderint qua ſubtilitate, & argumentorum copia materiam non vulgarem tractauerit. Lyſiam autem ferę imitatur Dio, potius quàm Demoſthenem: probationi rei qua de agitur, magis intentus, quàm de exquiſitorum verborum electione, aut aliis ornamentis orationis ſollicitus. Tam prolixa oratione hoc vnum agit: vt Rhodiorum ſenatui ac populo morem diſſuadeat, qui apud illos obtinuerat: ſtatuas veteres transferēdi ad aliorum honorem titulis mutatis, ſurdo figurarum diſcrimine. Non apud Rhodios ſolùm hæc conſuetudo inualuerat: verum etiam apud Græcos alios, & Romanos quoque: vt ad librum tertium Tranquilli, pluribus expoſitum eſt à nobis, capite LVIII. ſed nullus fuit populus qui rem riſu dignam adeo vſu frequentarit atq; iſte: cuius gloriæ cum faueret Dio, quod etiam ex ea quā Alexandriæ habuit, facile intelligitur, ob tam abſurdum inſtitutū acerrime eum obiurgauit. Sed ad penſum noſtrum accedamus: multa enim in
Pag.310. hoc libro mendarum ſeges. Δῆλον γὰρ ὡς εἰ μὴ πάνυ τις ὑμᾶς ἀγαπᾷ, τοῖς γε ἄλλοις οὐδὲν μέλει δή που, τῶν ὑμῖν τινα φερόντων αἰσχύνην ἢ βλάβην. Interpres an

aliud

aliud legerit neſcio: perperam enim accipit: nam ita oportuit: *Manifeſtum enim eſt, niſi quis vehementer vos amauerit, cæteros certè nihil ea curaturos eſſe quæ dedecus aliquod vobis aut damnum conciliant.* εἰκὸς γὰρ ἦν καὶ καθ' αὐτοὺς ὑμᾶς τὸ δέον, σκοποῦντάς γε ἅπαξ. Etiam hoc loco deſideratur verbum, quod totius ſententiæ eſt fundamentum. Lego, τὸ δέον, σκοποῦντάς γε ἅπαξ, νοῆσαι, vel εὑρῆσαι. *probabile eſt, vos, quid ſit honeſtum, per vos ipſos (ſi quidem de eo ſemel deliberare ceperitis) eſſe cognituros.* μάλιστα δ' ἂν φαίην ἔγωγε, τοῖς καλλίστοις καὶ σεμνοτάτοις οἰκεῖον εἶναι χρῆσθαι προσέχοντας. nihil vitij: ſed non bene ceperunt. *Ego autem dicere non dubitem, ea maximè quæ honeſtiſsima ſunt & grauiſsima, circumſpectè eſſe gerenda:* eandem ſententiam poſt aliquot paginas fuſius tractatam inuenies. ἃ δὴ μέγιστα ἡγεῖσθε τῶν λοιπῶν, οὐδὲν ἐστὶ κ. lege & diſtingue, ἃ δὲ μέγιστα ἡγεῖσθε, τῶν λοιπῶν οὐδὲν ἐστὶ κ. hoc melius quàm vt interpres ἡγεῖσθε. Pag.312.

οὐκ ἀρχῆθεν ὑμῶν οὕτω τῶν πραγμάτων χρωμένων, πόθεν. Scribe, χρωμένων. πόθεν; non ſemel hæc vox ita poſita à Dione. πόθεν cum interrogatione valet minimè gentium. Plinius in Epiſtolis Græcos imitatus dixit, *vnde enim?* Plutarchus in Ἐρωτικῷ, de Solone: κελεῦσαι μὴ ἔλαττον ἢ τρὶς κατὰ μῆνα τῇ γαμετῇ πλησιάζειν οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα· πόθεν; & Dionyſius Halicarnaſſeus & alij ſæpe. idem mendum cum in hac oratione notabimus inferius, non ſemel: tum in aliis ſæpiſſime. τί δ' οὐχὶ ταὐτὸ ἱερεῖον ἅπασιν ἐν κύκλῳ τοῖς ἀγάλμασι περιπροσάγοντας, τῶν Δ. Legendum τοῖς τὸ αὐτὸ ἱερεῖον ἀπ. etiam malim, πέριξ προσάγοντας. Pag.313.

παραβαίνειν δὲ ὅμως ἐστὶν ἕκαστα πρὸς τούτους, ὅταν τις αὐτοῖς μὴ ὑγιῶς προσφέρηται. Mendo graui laborat hic locus. quid enim eſt, ἕκαστα πρὸς τούτους? ſaltem Græcè loquerentur iſti Barbari Potitij, qui hæc ita corruperunt. Legendum, παραβαίνειν δ' ὅμως ἐστὶ δίκαια τὰ πρὸς τούτους, ὅτ. certiſſima emendatio. τοῖς δὲ αἰτίοις δόξασι τὴν αὐτὴν, ὃ φασιν ὄντως, διδούς. Millies probauimus omiſſione vocum ſimilium quæ repetendæ erant, paſſim deprauatos eſſe optimos ſcriptores. exempla multa vel in vnica oratione iſta. Eiuſmodi eſt quod heic accidit: nam Dio ſcripſerat procul dubio: ὃ φησι δεδωκέναι, οὐκ ὄντως διδούς. qui facit quod Rhodienſes faciebant, & veterum ſtatuarum titulos trāsformat in honorem aliorum, dupliciter iura humanæ ſocietatis violat: primum quidem adimens veteribus quod ipſis datum fuerat: deinde autem eos qui pari honore digni viſi fuerint, ſimulato munere donans: quod enim videtur dare, ſtatuam nempe, id re vera non dat: cum nulla paretur eius cauſſa noua ſtatua. εἰς πολλοστὸν ἡγεῖσθε μέρος ἂν γεγονέναι τῶν θ. Scribe, εἰ πολλοστὸν ἡγεῖσθε μ. & ſtatim, τῶν πόνους μεγάλους ποιησαμένων. & mox, ἀπόλωνται οὐχ ἧττον καλῶς ἀνείλεσθε. nempe τοὺς πολέμους. Pag.315.

ἡ γὰρ στολὴ καὶ τὸ ἐπίγραμμα, καὶ τὸ χαλκοῦν ἑστάναι, μέγα δοκεῖ τοῖς γενναίοις ἀνδράσι. Nemo dubitat ἐπίγραμμα eſſe titulum ſtatuæ qui continet honorem defuncti. quam igitur inepta vox στολὴ iſto loco? Sed ſcripſerat Dio ἡ γὰρ στήλη καὶ τὸ ἐπιγρ. quoties iunctim poſita leguntur apud Pauſaniam & reliquos hiſtoricos στήλη & ἐπιγραφὴ ſiue ἐπίγραμμα? vnicum afferemus locum ex oratione Periclis apud Thucydidem: ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἑκάστῳ Pag.316.

τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τῷ ἔργῳ ἐνδιατρίβουσι. eandem vocem στήλη leges etiam inferius in hac oratione. Demoſthenes in ea contra Leptinem στήλας αἱ
Pag.317. ἐγγράφοις appellat. Scribe, ἔτι δὲ θεασομένων. non θεασάμενοι. &, ἃ πᾶσι τοῖς ἀ-
γίστοις ἀνάγκη προσήκειν. item, τοσούτῳ δὲ τοῦτο ἐκείνου κάκιον, ὅσῳ τὸ αὐτὸν ἀδικεῖν,
Pag.318. τοῦ μὴ σφόδρα κωλύειν ἑτέρους. item, οὐδὲ ἀποδεξομένων αὐτῶν. πολλὰ
ἂν ἱκετεύσειεν ὑμᾶς ἐὰν αὖθις. Scribe, ἐὰν αὖθις. multis precibus vobiſcum age-
Pag.319. rent, vt ſe relinqueretis, neque honore iſto afficeretis. τοὺς γοῦν
τυράννους ἢ τοὺς βασιλέας, ὧν αὖθις οἱ βιαίως ἄρχοντες καὶ παρανόμως, τὰς εἰκόνας
ἀνεῖλον, καὶ τὰ ὀνόματα ἠφάνισαν. Vulnus prope lethale impoſitum huic loco. nos verba concinnamus ſic ad ſententiæ ſalutem: τοὺς γ. τ. ἢ τοὺς βασιλέας ἀποστάντες Ἀθηναῖοι βιαίως ἄρχοντας καὶ παρανόμως, τὰς εἰκ. illuſtre huius exemplum in Demetrio Phalereo, de quo vide apud Diogenem Laërtium. ὥστ' εἰ μὴ καὶ δι' ἐκείνους γε τοὺς ἔμπροσθεν εὐεργέτας, ἀλλὰ τούτους γε οὓς νῦν τιμῶμεν, εἰκὸς ἦν φυλάξασθαι τὸ πρᾶγμα. Non recte interpres τοὺς ἔμπροσθεν εὐεργέτας interpretatur *illos qui mox futuri ſunt benefactores*, nam ἔμπροσθεν ad præteritum tempus referri debet, non futurum. ſic & paullo poſt cape in iſtis, ὁ τὸν μὲν παρόντα θεραπεύων, ὀλιγωρῶν δὲ τοῦ ἔμπροσθεν φίλου. lege ſequentia. ſic poſt pauca, οἱ πάλαι τετιμημένοι. *qui prioribus temporibus ſunt honores conſecuti.* πολὺ δὲ βέλτιον ἦν λέγειν τοῖς βουλομένοις, ποιῆσαι μικρὰ φροντίζειν ὑμᾶς, τ. dubito de fide huius lectionis: aut potius ne dubito quidem de menda. docti igitur cogitabunt, quibus vel otium maius vel ingenium magis in numerato. at mox ſcribe, καί τοι μὰ τὸν Δία, καὶ τοὺς θεούς, οὐδ' εἰ τὴν ἀνωτάτω χάριν ὑμῖν ἕξειν ἔμελλον. Pro iſtis, τινὰ ποιήσας μὴ προσαγάγοιτε, neſcio quid aliud legi voluit interpres: ſed errauit. Verba hoc ſonant: *Nam id ſolum quærere, per quæ poßis placere, quo facto gratiam alicuius tibi non ſis conciliaturus: cum interea non conſideres alium te ſi id facias læſurum immerito, aut omnino aliquid quod non deceat eſſe admiſſurum: liberis hominibus, aut qui bonis ſint moribus, nullo modo id conueniat.* malim πρᾶξεις quàm πράξεις illo loco, ἢ καθόλου τι μὴ δέον πράξεις. dein-
Pag.320. de ſcribendum, ἢ νόμισμα μὲν εἴτω χαρίζεσθε κίβδηλον. &, νομίζεσθε δὲ χαριεῖσθαι αὖθις ἐχόντας; ἀλλ' ἐὰν μὲν οἰκέτην τις ἀλλότριον ἢ σκεῦος ἀποδῷ τι φωρασάμενος ὡς ἑαυτοῦ. omnino ſcribendum ἀποδῶται φωρασάμενος, vel ἀποδιδῶται. de venditione enim non autem redditione rei vel mancipij loquitur. ἀποδίδοσθαι verò pro vendere Græci vſurpant, non ἀποδιδόναι. quare fugitiuum τι retrahe in locum ſuum. mox, χάριν αὖθις οἴεσθε τοῖς παραχρουσαμένοις ἔχειν; τίνος; cur id facerent? vel χάριν ἵνα; poſtea ſcribe ac diſtingue, ἔμπορον δέ τινα ἀκούσης τῆς πόλεως αὐτὸ γίνεσθαι· τό τε πρᾶγμα εἰ τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστε πάλαι μὲν δοκεῖν ἐξεταζόμενον· τοσούτῳ πρόθυμοι. &c. ἀλλ' ἀγνοεῖς καὶ ἀνελευθέρως καὶ μετὰ τέχνης, τοῖς εὐεργέταις ἀχαρίστως αὐτὸν φρονεῖν φήσομεν; Interpres pro ἀχαρίστως ſcripſit ἀχαρίστων melius repetas ex præcedentibus verbum χαριζόμενος. aut etiam ſcribas ἀχαρίστως χαριζόμενος. ſententia eam vocem poſtulante. Tolle interrogationis notam à fine iſtorum, quæ non intellexit interpres: καὶ μὴν ὅτι φύσει τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον ἐστιν, οὐχ ὁ λόγος αὐτὸ ἐξονειδίζει, θεάσασθε οὕτως. *Enimuero turpe eſſe quod facitis natura ſua, non propter*
Pag.322. *orationem meam qui id in vobis reprehendo, ſic cognoſcite.* εἰ γὰρ ἐκεῖνος

σὲ βούλεσθε γιγνώσκειν. Scribe, εἰ κακίνους ἐβούλεσθε γ. deinde, προσκαλούμενος εἰς φιλίαν, παρακρουόμενος, καὶ φενακίζων, τί ἂν ἔτι καλῶς ποιήσαι; non autem εἰς φιλίας: nec ἄλλως ποιῆσαι. Statim mox, vox prætermiſſa quæ bis fuerat ponenda: οὐκοῦν οἱ μὲν ὅπως ὅτι πράττουσιν ἀγνοεῖσθαι μᾶλλον ἐθέλοντες, κακίας σημεῖον τοῦτο ἐκφέρουσι. falſum eſt, voluiſſe Rhodios latere quæ facerent, cum ſtatuas alicui decernerent: ſed modum quo vterentur, hoc verò eſt quod ſtudioſe celabant. certum eſt, legi debere, ὅπως πράττουσιν ὅ, τι πράττουσιν. Subiicit, εἰ δ᾽ ἂν μηδεὶς ἀκούῃ λανθάνειν νομίζοντες, εὐηθείας. peſſimè & hæc ſunt accepta. Scribendum, εἰ δ᾽ ἃ μηδεὶς ἀγνοεῖ λανθ. *qui putant latere poſſe quæ ignoret nemo, ſtultæ ſimplicitatis ſuæ argumentum præbent.*

Διὰ γὰρ τοὺς φαύλους ἀδικῆσαι τοὺς χρηστούς. rectè interpres ἀδικεῖτε. niſi deſunt pluſcula verba. ſcribe, τοὺς γε τοιούτους εἰκὸς ἄχθ. &, μᾶλλον ἤπερ εἰδέναι χάριν; item, καὶ τοι πολλάκις γίνεται τοῦτο οὐκ ἀπὸ πονηρᾶς αἰτίας. non, οὐ πονηρᾶς αἰτίας. & οὐδ᾽ αὐτοῖς τούτοις λανθάνει. de iis loquitur qui ſtatuis quotidie donabantur ab Rhodiis: quorum pleroſque fuiſſe Romanos, modo dictum. Pag. 323.

Ὃ γινόμενοι εἰδότες, καὶ τὴν ῥαδιουργίαν τὴν ἐν αὐτοῖς πρὸς τοῦ Διός. muta diſtinctionem: τὴν ἐν αὐτοῖς. πρὸς τοῦ Διός, εἶθ᾽ ἂν καὶ τ. non ſemel Dio periodum ab illis verbis orditur πρὸς τοῦ Διός. etiam ſequente εἶτα vt iſto loco. iterum infra: Πρὸς τοῦ Διός, εἶθ᾽ ὧν μὲν ἄν τις παρὰ ἰδιώτου τύχοι. &c. vbi non poteſt dubitari de recta diſtinctione. Pag. 324.

ἢ κωλύει μὴ μόνον ταύτην ὑπάρχειν, ἣν ἐποίμην τὴν δωρεάν. Emenda, τί κωλύει μὴ μόνον ταύτην ὑπάρχειν ὑμῖν ἐποίμην τὴν δωρεάν. Quod ait, καὶ γὰρ εἰ νῦν εἰσιν, ἐφ᾽ οἷς ἂν ἔλθοιεν ὑμᾶς ταῦτα ποιοῦντων, ὥσπερ γε οὐκ ἦν ἕτερος οὐδεὶς τοῦ δήμου κυριώτερος: obiectioni occurrit quæ potuit fieri dicenti, hoc genere iniquitatis admiſſo, poſſe etiam in aliis quam in ſtatuis idem fieri à Rhodiorum magiſtratu. reſponderi poterat, atqui non hoc permiſſuros Romanos, ad quos prouocare fas eſſet, ſi quem Rhodij iniuria affeciſſent. fateor, inquit, Dio, minus hodie ab eiuſmodi iniuria metuendum: quia præſto ſunt, ad quos fiat prouocatio: at maiorum temporibus, cum libera veſtra ciuitas erat, ceſſabat ſubſidium prouocationis. an igitur tale quid ab illis factum? vides quàm præter auctoris mentē ſint illa accepta, ἐφ᾽ οἷς ἂν ἔλθοιεν. Lege, ἆρ᾽ οὖν οἱ τότε ὄντες οὕτω προσεφέροντο τοῖς κατὰ μέρος; πόθεν; οἱ τ. de πόθεν; pro *neutiquam, minime verò*, paullo antè diximus. Scribe etiam, οὐδὲ ἐν ἅπασι τοῖς πολέμοις, ἀλλὰ εἴποτε ἐσχάτως ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν. non in omnibus bellis pecuniā à priuatis ciuibus ſuis exegerunt maiores veſtri: ſed ſi forte in extremum aliquod periculū Reſpublica eſſet adducta. Scribe, ποῦ τὸ χεῖρον ἢ τὸ ἄλγιον. vacat τὸ ὅτι in iſtis, ὅτι δημοσίᾳ τοὺς ἀνδριάντας ἀπογράψασθαι ὑμᾶς. niſi malis ἀπεγράψασθε ὑμεῖς. Lege & diſtinctionē reſtitue ne cū erudito interprete erres: διήρηται δὲ εἰς τοὺς κατὰ μέρος. Ὅλως δὲ, οὐκ εἰ μὴ τοῦτον τ. τ. hoc vult: Variis modis res & adquiri & poſſideri: ſed quocunq; tandē iure tuū aliquid ſit factum, id ſi tibi adimatur, parem admiſſam iri iniquitatem. Nihili eſt illa oratio, αὐτὴ πολλαῖς καὶ καλαῖς τιμῆς; ſupple vocē quæ fraude librariorū excidit, & ſcribe, τύχοι τιμῆς. Lege etiam, οὔτ᾽ εἴ τις ὠνήσαιτο παρὰ του χωρίον, ἢ πλοῖον, ἢ ἀνδράποδον οὔτ᾽ εἴ τι ἐδανείσατο. &, τοῦτ᾽ ἐστὶ βεβαιότερα τῶν ἄλλων. &, τὸ μὲν οὐκ ὄντι τι γενέσθαι. & κἂν ἐνὶ δόξῃ μόνον. & εὐπορωτέρους ἑαυτῶν. ditiores quam ipſi ſitis. Corrigenda multa in loco quem ſubiiciam vt ſcribi debet: Μὴ τοίνυν εἰ ἐκεῖνα μὲν ἐστὶν ἀνε- Pag. 325. Pag. 326. Pag. 327.

λέγεσθαι τοῖς θεοῖς, τῆς εἰκόνος δὲ οὐδεὶς οὕτως ἐστὶ τῆς ἑαυτοῦ κύριος, μὴ τὸ πρᾶγμα ἀνόμοιον ἡγήσεσθε· τὸ γὰρ μὴ πάντ' εὐθὺς τῆς πόλεως εἶναι τὰ ἐν κοινῷ, καὶ δημοσίας ἀπογραφῆς τυχόντα δόξαι βουλόμενος, λόγῳ τούτῳ κατ' οὗτο ἐχρησάμην. qui mediocriter Græcè docti ſunt, facile ex hac ſcriptura cognoſcent, quantum à mente auctoris interpres heic aberrarit. μὴ quod ſuperfluè repetitum eſt, Atticorum adſcribi debet idiotiſmo. pro voce λόγῳ quam ex cõiectura reſtituimus, ſiquis aliã commodiorẽ excogitauerit, proferat: admittemus. ὅσων εἰκόνας

Pag. 328.

ἀναστῆσαι. Melius ὅσων εἴη εἰκ. ἀνας. vel ἐστιν. Sequitur, τί οὖν; οὐχὶ νενόμισται παρά γε τοῖς μὴ παντάπασιν ἀδίκοις, ἀποστερούμενον τινὸς κτήματος, ὃ χρεῶν κατέθηκε κομίζεσθαι παρὰ τῶν εἰληφότων; alienum eſt ab auctoris mente, quod interpres hæc retulit ad depoſitũ & depoſitarios. nam Dio de reſciſſione venditionis, aut euictione rei venditæ loquitur: quod poſterius malo: quamobrem eius verba ita interpretare: ἀποστερούμενον τινὸς κτήματος: emptorẽ à quo res empta, (hoc eſt, κτῆμα,) euincitur. ὃ χρεῶν κατέθηκε: pretium quod perſoluerat venditori. καταθεῖναι, non eſt deponere, ſed ſoluere, & pecuniã pendere. rectè autem Dio ait χρεῶν: nam emptor qui euictione rem amiſit, actione ex empto pretium omnino recipit. ſed fere ſolita ſtipulatio interponi & caueri in duplum. quare actione è ſtipulatu duplũ conſequetur, nõ pretium tantum. παρὰ τῶν εἰληφότων cautè accipe, de venditore qui pretium accepit, non autẽ de illo qui euictione rem emtam abſtulit. *Hæc dicenda fuerunt, vt & ſequentia intelligerentur: quæ ignoratione veræ ſentẽtiæ* mire ſunt deprauata. Poſtquam igitur *docuit*, quid iuris eſſet in priuatis cõtractibus, cum res acquiſita adimitur emptori: idẽ publice ſeruari debere oſtendit à Rhodiis: vt nimirũ iis qui ſuis ſtatuis priuarentur, ea redderent per quæ ſtatuas meruerant. poſtea explicat quid ex eo ſit ſecuturũ. & tandem ait, μὴ δυσχερὲς εἰπεῖν, ἢ τὸ μετὰ ταῦτα, ὅτι καὶ τῆς πόλεως αὐτῆς ἀποστῆναι δεήσει, μὴ βουλομένους γε τὰ δίκαια ποιεῖν. qui legitimã criticen calũniantur, velim explicent mihi hunc locũ. ſed nõ faciẽt: niſi velint ineptire & ἀνεμώλια βάζειν. Nos affirmamus hæc eſſe deprauata, & legimus: μὴ δυσχερὲς εἰπεῖν εἴη τὸ μετὰ ταῦτα, ὅτι καὶ τῆς πόλεως αὐτῆς ἀποστῆναι δεήσει ὑμᾶς, βουλομένους γε τὰ δίκαια ποιεῖν. vereor, inquit, ne durius accipiatur, ſi dixero, quid futurũ ſit, ſi benefactores veſtri pro ſtatuis quas ipſis adimitis, beneficia quæ in vos contulerũt repetant: nimirum vrbe ipſa illis fuerit cedendũ vobis, ſi quidem ius ſuum ipſis reddere volueritis. hæc Dio: cuius argumentatio proba & valida. Poſuit enim in antecedentibus, nonnullos eſſe ex iis qui ſtatuis priuabantur, qui libertatem ac ciuitatẽ ſuam Rhodiis vel initio condidiſſent: vel poſtea difficillimis Reip. tẽporib. cõſeruaſſent: eiúſq; beneficij prꝙmiũ ſtatuas eſſent conſecuti. His igitur vel conditorib. ſuis, vel ſeruatoribus, cũ adimerent quas dederãt ſtatuas, ſi vellent ex æquo & bono quæ ab iis acceperant viciſſim reddere, quis nõ videt ipſa ciuitate fore cedendũ? Iam ergo perſpicuũ eſt rectè à nobis hæc emendari. ſed pergendũ: nondũ finis enim mendarum. εἰ γὰρ δεῖ, τίς εἴη τι τοιοῦτον δεδωκώς, ὃ μηδὲ βουληθέντα ἀποδοῦναι δυνατόν. corrige, εἰ δὲ δή τις εἴη. mirè illud δεῖ ſententiam deprauat. δὲ δὴ ſæpe ſic iungi & tirones norunt. de iis loquitur qui ſtatuæ honorẽ vitꝙ iactura redemerant, vt ipſe exponit. Scribe verò, οἱ τὰς ψυχὰς προέμενοι. non προθέμενοι. reclamat enim helleniſmus. &, εἰς οὓς ἂν καθήκῃ τὸ γένος. miſerè accepta eſt periodus hæc: εἶτα πάνθ' ἕσται ἐξ ὧν ποτε ἐκείνοις

τινὲς εὐεργετῶσιν, καὶ προθυμοῖντο πάσχοντες ἢ δρῶντες ὑπὲρ αὐτῶν συνήθη, ῥήσιμα καὶ μεγάλα ὑμῖν ἐστὶν νῦν. non poſſum ferre opem: niſi quod ῥήσιμα in χρήσιμα mutandum non dubito. Mox iſta ſic concipe: πάντες οἱ τινὰ ἀποστεροῦντες ὃ, ποιῶ, κἀκεῖνον ἀδικοῦσιν οὐχ ἧττον παρ' οὗ ποτ' ἂν τοῦτο εἰληφὼς τύχῃ· οἶμαι οἱ τῶν δημοσίων τι καταλύοντες οἰκοδομημάτων, ἄν τις τῶν καθ' ἕνα ἐποίησε χαριζόμενος ὑμῖν, μᾶλλον ἂν δόξαιεν τὸν ποιήσαντα ἀδικεῖν, ἢ τὴν πόλιν. οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος Pag.330.
καὶ εἰ πόλις ἢ τι τῶν ἰδιωτῶν τινὶ δεδώκοι, πρὸς τὸν ἀφαιρούμενον τοῦτον. ἆρ' ὑμεῖς πρὸς ἐκείνοις ὧν τὰς εἰκόνας ἀνεστήσατε, τὴν πόλιν, οἶμαι, τὴν δεδωκυῖαν ἀδικεῖτε, τουτέστιν ἑαυτούς. non eget explicatione hæc lectio: adeo plana ac manifeſta eſt. deſcripſi autem totum locum, quia nullum colum ſine menda. Quæ de Epheſiis ſubiiciuntur non ſatis capio, nec dubito mendoſa. Deinceps lege, ἔργον εἰπεῖν οὐ πάλαι μὲν γεγονός, εὐδοκιμοῦν δὲ παρὰ πᾶσιν οὐχ ἧττον τῶν πάνυ παλαιῶν. perperā enim, τῶν πάνυ χαλεπῶν. Notabis locum ſingularem Pag.331.
de conceſſis nouis tabulis, degentibus extra Romam omnibus. cuius legis auctorem non poſſum indicare. ex verbis Dionis Iulium Cæſarem vel Auguſtum fuiſſe ſuſpicor: quorum illum ſcimus genus quoddam nouarū tabularū ciuibus Ro. conceſſiſſe: verùm cum cauſſæ cognitione: hunc, veterū ærarij debitorum tabulas exuſſiſſe. ſed neutra hæc hiſtoria narrationi Dionis conuenit. Scribe, καθ' ἑνὸς τούτου παραχωρῆσαι. &, ὑμεῖς δὲ νῦν οὐδὲ ἃ ἔφθητε διαλλάσσαι τοῖς εὐεργέταις ἐᾶτε. *at vos ne illa quidem benefactoribus veſtris relinquitis, quæ iam ipſi velut in ſolutum à vobis acceperint.* proxima verba peſſimè accepta ſunt interpreti: ἀλλ' οἱ μηδὲ τῶν αὐτῶν μηδὲν ὑπομείναντες τότε τοῖς ἄλλοις, καὶ ταῦτα ἐπταικότες· νῦν εὐτυχοῦντες πράττετε ὃ μηδὲ ἐκείνων τότε μηδὲ εἷς, *qui tunc temporis ne eorum quidem quicquam facere ſuſtinuiſtis, quæ* Pag.332.
alij admitterent, cum præſertim eſſent res veſtræ afflictæ: nunc rebus lætis ac florentibus, ea patratis quæ eo tempore illorum nemo. τὸ δὲ λοιπὸν ὃ μηδόλως εἰς μηδένα ποτε συνέβη σκέψασθε, περί. quid ſibi illa volunt, εἰς μηδένα? reſtitue, τὸ δὲ λοιπὸν ὃ μηδ' ὅλως ἴσμεν εἴ ποτε συνέβη, σκ. ἢ νὴ Δία ἀπέφηνεν ἔτι δεινὸν εἰργασμένος τὴν πόλιν τοσούτοις ἔτεσιν ὕστερον; corrigendum, ἢ νὴ Δία, ἀπέφηνέ τι δεινὸν εἰργασμένον τ. π. ſi prætori veſtro iubenti vt veteris alicuius ſtatuæ elogium noua inſcriptione mutetur, adeſſet aliquis, & rogaret, quid faceret? Ecquid poſt longum adeo tempus à morte eius cui poſita fuerat ſtatua, reum illum peregerit alicuius in Remp. ſceleris? ſequitur, ἔστιν ἀνὴρ, πρὸς τοῦ Διὸς οὐκ ἂν ὑμῖν διατραπῆναι, καὶ ταῦτα ἐὰν ᾖ μέτριος; hæc nullam interpretationem admittunt: fœdo enim deformata ſunt mendo: vt mirum non ſit interpretem nihil minus exprimere quàm auctoris mentem. noſtra emendatio præcone opus non habet. Lego, οὐκ ἂν ὑμῖν δοκεῖ ἐντραπῆναι. ſiue διατραπῆναι: quod verbū & alibi ſic vſurpat. Amabo, inquit, ſi prætorem veſtrum aliquis ita compellauerit, an non fore putatis, vt pudore ſuffuſus cepto deſiſtat? vtique ſi paullo ſit homo probior. Reſtitue omiſſam vocem, τοῖς τε γὰρ σφόδρα ἀρχαίοις ἡμιθέοις ὄντας Pag.334.
ἐπιστάμεθα. cum ait, νῦν δὲ τοὺς καταπλέοντας τιμῶμεν, Romanos proceres intelligit, qui raro mare Carpathium nauigarunt, quin velut in tranſitu Rhodum, inſulam celeberrimam, luſtrarent. Ita accipe quod inferius leges: ὑμεῖς τοὺς παριόντας δεδοίκατε· κἂν ἕνα τινὰ μὴ στήσητε χαλκοῦν, τὴν ἐλευθε-

εἶναι οἴεσθε ἀποδώσειν. pro οὐκ ἄρα interpres, οὐ γὰρ ἕνεκα. ſcribe, ἄλλως τε αὖ

Pag.335. ὥσπερ οὗτοι μὴ πονηροί. ἄλλως τε οἱ μὲν ἀτέλειαν, ἢ χρήματα, ἢ γῆν, ἢ τοιοῦτόν τι δεδωκότες ἀφαιρεῖσθαι. Lege, εἰ μὲν, & ἀφῃρεῖσθε. *ſi datam prius immunitatem, aut pecuniam, aut agrum, aut tale quid aliud, auferretis, maiore illi afficerentur iniuria qui poſterius accepiſſent*: ratio Dionis manifeſtiſſima. non debuerunt hæc cum interrogatione ſcribi: ὅπου μὲν γὰρ ἐλάττων ἡ ζημία. *ibi enim minus damni accipitur.* &, ὅπου δὲ ἀτιμία μείζων. *hic vero maior eſt ignominia.* μάλιστα ὧν οὗτοί φασι ἔργον. Deeſt, φανερόν ἐστιν, aut

Pag.336. φαίνω ἔγωγε, vel ſimile quid. Poſtea ſcribe, καὶ πλέον οὐδὲν λέγουσιν αὐτοῖς εἴη, ὅτι τὴν δῶ. *neque vllo modo cauſſam ſuam ſubleuauerint, ſi dixerint.*

Pag.337. ὥσπερ δὴ εἴ τις ἀπὸ τοῦ ἅρματός τι καθέλοι. quis iſte currus? exiſtimo, vel potius ſuſpicor, inter pretioſa donaria quæ in Rhodiorum delubris viſebantur, fuiſſe aliquod ἅρμα Ἡλίου, quem deum præcipue colebat is populus, vt notum eſt. Solis currum Ouidius & alij poetæ deſcribunt. inde potes coniicere cuiuſmodi hoc ἀνάθημα fuerit. Alioquin ἅρμα liceat exponere, thenſam alicuius deorum, cùm in pompa traducuntur. Cumanus ille cui redditum fuit oraculum de paſſeribus, Ariſtodicus Hero-

Pag.338. doto in prima hiſtoria nominatur. Aufer notam interrogationis poſt ἐπιχειρήσετε: & pone τελείαν poſt ἀποδείξουσιν. & ſcribe, μεταλλάξειν τὰ ὀνόματα,

Pag.339. ἢ τινῶν ἡμιθέων, ἢ καὶ θεῶν ὄντα· εἶθ' ἑξῆς. cur Herculis, Tlepolemi atque Heliadarum ſtatuas potiſſimum nominet, cauſſam pete ex *Strabone, vbi de rebus Rhodiorum agit. Scribe,* ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις ὅμοιοι. πόθεν; de quo ſuperius diximus. Reſtitue diſtinctiones corruptas toto hoc loco. Lege autem, ἀλλὰ καὶ φοβηθῆναι εἰπεῖν τι τοιοῦτον. Ἆρ' ὑμῖν οὐκ τῶν εἰρημένων δοκεῖ· καλὸν, ἀπὸ τούτων ἀρξαμένοις· λεγ. &c. mox, ἡ δὲ εἰκὼν δι' ἀνδραγαθίαν δίδοται, καὶ διὰ

Pag.340. τὸ δόξαι τ. νόμου δὲ ὄντος, καταποντίζειν κρίνοντες, ἐάν τι τῶν ἀψύχων ἐμπεσὸν ἀποκτείνῃ τινά. Notiſſima eſt Draconis lex: hiſtoriam de ſtatua Theagenis narrat pluribus Pauſanias Eliacorum libro altero. Sed lege heic, καταποντίζειν κρίνοντας. nam vulgatam lectionem ſubineptam eſſe fatebuntur periti iudices. verte, *cum lex eſſet, vt poſt iudicium & cauſſæ cognitionem profundo mergerent*, &c. κρίνειν non dicitur heic de lege, ſed de accuſatore qui in iudicium vocat: aut de magiſtratu cuius eſt de cauſſa cognoſcere: quod etiam in negotio iſto factum ſcribit Pauſanias quoque. Sors de hac ſtatua edita, apud Pauſaniam eſt monoſtichos, non vt heic

Pag.341. δίστιχος. Θειαγένην δ' ἀμνηστον ἀφήκατε τὸν μέγαν ὑμῶν. ἐπ' αὐτοῦ γε ὅλου τοῦ πράγματος ὄντος. Scribe, αὐτῷ γε. nempe τῷ στρατηγοῦντι. deinde ita interpunge, ὃ γὰρ δι' ἀργύριον περιῆλθεν ὁ, τιοῦν τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ἀπόντες ἄξιον ἡγοῦνται τοῦ καθ' ἑτέραν τινὰ αἰτίαν. vox ἄλλων poteſt abeſſe. Paullo poſt ſcri-

Pag.342. be, καὶ τοῦτον ἐᾶθ' ὅτε μὴ καταλύειν. repetendum enim τὸν στόλον.

Pag.343. ἔτι δὲ μηδένα τῶν Ρωμαίων διαφέρεσθαι παρὰ τοῖσδε ἑστάναι. Vide num ita ſcribi ſit Helleniſmo conuenientius. ἔτι δὲ μηδενὶ τῶν Ρ. διαφέρειν τι παρὰ τοῖσδε ἑστ. εἰκὸς ἐστὶ μὴ ἀμελεῖν παραπέμπειν, μηδὲ τοῦ πῶς αὐτῆς τυγχάνουσι. duorum verborum idem fere ſignificantium alterum vacat: nam παραπέμπειν eſt ſilentio aliquid tranſigere, & eius diſquiſitionem contemnere. paullo ante ſic vſurpauit Dio, & ſæpe alibi. Forte ſcrib. μὴ ἀμε-

λῶν περιπέμποντας μηδὲ τοῦ π. vel μὴ περιπέμπειν μηδὲ τὸ π. καὶ γάρ τοι τοσούτῳ διὰ τοῦτο πλείονος τιμᾶτε. Scribendum τιμᾶσθε. cenſemini: in cenſum deferre cogimini, cum ab Imperatoribus tabulæ cenſuales deſcribuntur. νῦν δ' εἰσὶν οἷς αὐτοὺς ἵστατε. hoc vult: præter imperatores, etiam alios eſſe quorum gratia nouas ſtatuas fuderint Rhodij: ex quorum comparatione reliqui ſint intellecturi quàm nihili fierent à Rhodiis. Hæc ſententia, quæ non admittit illud αὐτοὺς: ſed potius οὕτως: eodem modo quo & Imperatoribus: poſita videlicet ſtatua noua. Scribo, εἰ εἰς τὸ πρυτανεῖον, ἢ εἰς προεδρίαν ἐκλήθη. *ſiue illum ad prytaneum inuitaretis, ſiue honorem primæ ſedis illi deferretis*: quod refero ad ſeſſionem in ſpectaculis. Lege, ὅσου γὰρ ἀνδριὰς γένοιτο ἄν, τοσοῦτον ἐφ' ἑκάστῳ κερδαίνετε. non ὅσον, nec κερδαίνειτε. Pag.344. corruptum etiam eſt quod ſequitur: πλὴν ὅτι γε αὐτοῖς ἀποδίδοσθε· καὶ οὐκ ἐπ' ἐξαγωγῇ, καθάπερ, οἶμαι, τὰ σφόδρα πονηρὰ ἀνδράποδα. Legendum, ἐν αὐτοῖς. vel ἐν ἑαυτοῖς. alioquin ſententia eſt nulla, quæ ſic eſt optima. Ait Rhodios tranſcribendis ſtatuarum titulis, ſic illis vti tanquam mancipiis. vt enim mancipia venduntur, ſic illos hac arte lucrifacere impenſam, quæ in nouam ſtatuam erat facienda. in hoc tamen, inquit, clementer agitis, quod hanc ſtatuarum diuenditionem ἐν ἑαυτοῖς, hoc eſt inter vos exercetis, non cum exteris mercatoribus. ita, etſi mutato domino, in vrbe tamen veſtra nihilominus remanent ſtatuæ: ſecus quam fieri ſoleat in iis mancipiis quæ venduntur ἐπ' ἐξαγωγῇ, hoc eſt ea lege atque omine, vt extra fines exportentur: quomodo peſſimi tantum ſerui, & dominis ſuis exoſi olim vænibant, vt ex iure Græcorum & Rom. alibi notauimus, & diſerte heic docet Dio. Nero eſt qui verbis illis innuitur, τοῦ γὰρ ὑμῶν ἔγγιστα ἐφ' ἡμῶν, ὡς ἐπίστασθε, τῶν αὐτοκρατόρων τις, &c. res nota ex Dionis Caſſij hiſtoria, & Suetonio cap. XXVIII. Cum autem ſcribit, ἀλλὰ ἐκείνους γε φασὶ μηδὲ τὰς ἐπιστολὰς λύειν, ἃς ἂν γράψωσι τὴν ἀθλητὴν τινὰ συνιστάντες πρὶν ἢ ἀγωνίσηται: de Romanis ipſum loqui, hoc eſt de imperatoribus, palàm faciunt ſequentia. καὶ τοῦτο οὐδένα πώποτε αὐτοῖς ἤνεγκε κίνδυνον. nam à quibus athlothetæ Elei metuere ſibi debuerunt, niſi à Romanis principibus? ſed clarius hoc docet cum addit, non eſſe exiſtimandum ita mente læua Romanos eſſe, vt nolint in ſuo imperio honeſtas artes florere, & iudiciorum libertatem. Quare ex hoc loco diſcimus, ſicut moris fuit vt Imperatores ſuis candidatis ad comitia deſcendentibus libellos darent ſic inſcriptos: *COMMENDO ILLVM ILLI TRIBVI*: ſic athletis quibus fauerent dediſſe commendatitias, ad ſacros Græcorum agonas proficiſcentibus: quæ tamen συστατικὰ non prius legebantur à ludicrorum brabeutis, quàm certamina obiiſſent, qui illa attulerant. Cæterum in Dionis verbis quæ adſcripſimus, ſuſpecta mihi ſunt illa, ἃς ἂν γράψωσι τὴν ἀθλητὴν τινὰ συνιστάντες: nam etſi clarum ex ſequentibus, quoſnam intelligat: vix tamen credam verbum γράψωσι ita ſimpliciter fuiſſe poſitum. Suſpicor ergo deeſſe aliquid, ex iis quæ diximus facile ſupplendum. Scribe, τὴν ἐλευθερίαν οἴεσθε ἀποδώσειν. &, ἀλλ' εἴγε οὕτως σφόδρα ἐπισφαλής ἐστιν. Pag.345. deinde, τὸν γὰρ ἀγνοούμενον καὶ μὴ δοκοῦντα μηδενὸς ἄξιον, ποιεῖν ὅ, ποιῶν ἔλαττον αἰσχρόν. valet autem hoc loco ποιεῖν ὅ, ποιεῖν, facere aliquid contra honeſtatem,

& id quod Remp. deceat. Quæ breuiter heic à Dione perſtringuntur de rebus geſtis Rhodiorum, de imperio maris quod olim obtinuerunt, déque ſeruata libertate etiam ſub Romanis, illuſtrari poterant ex hiſtoria, ſi id nunc ageremus. καὶ ταῦτα πιττούμενον καὶ βραχιόνας καὶ περι-
Pag.346. δήματα φοροῦντα. vulſum & pſilothro ac dropace curatum appellat πιττούμενον. Iuuenalis ſimiliter, *reſinatam iuuentutem*. at interpres ignoratione rei vulgatiſſimæ molitiē probroſam quæ Phœnici iſti obiicitur, mutauit in contrarium vitium, & eam quam Theophraſtus δυσχέρειαν appellat. ſed fraudi illi fuit vox corrupta βραχιόνας: nam βραχιόνια ſcribendum, vel περιβραχιόνια: qua voce etiam Xenophon vſus in ſexto Παιδείας. Latini *brachialia* & poſteriores item Græci: Gloſſæ veteres: Βραχιάλιον, *viriola*. περιδήματα ſunt faſciæ, quas in Diogene περὶ τυραννίδος vocabat auctor σπάργανα. Faſciis autem multis vtebantur veteres & mulieres & viri: quod ad Suetonium pridem indicatum nobis, fuſiſſimè alibi, faciente numine, explica-
Pag.347. bitur. Scribo, ἀλλὰ μάλιστα μὲν κωλύειν· εἰ δὲ μή, ἀλλ' οὖν αὖθίς γε πειρᾶσθαι, &c. mutila enim vulgata lectio, κωλύειν· κᾆτ' οὖν αὖθις. quæ non ſunt nauci. neque illud item ferendum erat interpreti, ἔπι δὲ ἐν μὲν ἐν τοῖς ἄλλοις μηδὲ αὐτῶν διαφέρετε. peſſimè ſic ſcriptum, pro εἰ μὲν ἐν τοῖς ἄλλοις. ſine qua
Pag. 348. emendatiuncula periit funditus ſententia, quæ iam planiſſima. Poſtea, τοὐναντίον γὰρ πᾶσιν ἔλεος αὖθις ὑπάρχεται τοῖς μετρίοις. ſcribendum ἐπέρχεται: *nemo paullo eſt humanior quem non inceſſat Athenienſium miſericordia.*
Pag. 349. καί τοι τὰ μὲν τείχη διὰ τὴν εἰρήνην, ὃ δὲ λοιπὸν οὐκ ἔστι κακίας σημεῖον. Lege neceſſariò ex periodo antecedente, τὰ μὲν τείχη διὰ τὴν εἰρήνην ἐᾶν
Pag.350. καταπεσόντα οὐκ ἔστι κ. σ. κἂν μὲν ὑμῖν κατά τι φαίνητε, φυλάξατε αὐτό, quid eſt κατά τι? ego ſcribo, ἐς ἄλλό τι. contendite veſtrum hunc morem cum lege quam ſuaſit Leptines, repudiauit autem populus Athenienſis, auctore maximè Demoſthene. quod ſi inueneritis per iſtum morem non prorſus idem fieri à vobis, quod Athenis futurum erat per
Pag.351. illam legem: vincant iſti qui in hoc inſtituto vos confirmant. Perperam ſcriptum δυσχερὲς τὸ ἀφαιρεῖσθαι τινὰς ἐξουσίας τὴν πόλιν. pro τινὸς ἐξουσίαν, & τὸ φυλάττειν pro τοῦ φυλάτ. & ita interpunge: ἵνα μή τινες ἔχωσι τὰς ἀτελείας, περὶ
Pag.352. ὧν ὡς ἀναξίων ἔλεγον, ἀποδοῦναι τοὺς λοιπούς. οὕτω σκοπείτω τοὺς λοιποὺς ἑκατέρων. non intelligo illa, τοὺς λοιπούς. quare puto ſcriptum fuiſſe, τοὺς λόγους ἑκατέρων. conſiderate rationes vtrorúmque iſtorum. hoc eſt, attendite & iudicate vtri iſtorum duriore conditione futuri erant, ſi lex Leptinis obtinuiſſet. λόγους appellat proportionem iniuriæ quam vtrique erant accepturi. & cùm ait, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ἴσως ἂν γένοιτο ὁ λόγος: hoc ſignificat: eſſe aliquam proportionem inter eorum iniuriam qui ſola immunitate donati abſque honore ſtatuæ, ea ſpoliandi erant: cum iis qui ſtatuam ſolum apud Rhodios nacti, eam amittebant. cur dicat ἴσως oſtendunt ſequentia. Scribo, ὅσῳ γὰρ μεῖζον τὸ τῆς εἰκόνος ἢ τὸ τῆς ἀτελείας. & ἤπερ ἐκείνοις ὁ νόμος· *quàm Athenienſes illa lex.* Poſtquam dixit non adeò inſanire Rhodios, vt morem quo vtantur lege velint firmare: ſubiicit, καὶ πόσῳ κρεῖττον μὴ χρῆσθαι ἔστι τῶν φαύλως γεγραμμένων, ἢ ποιεῖν; vbi videtur ratio antitheſeos poſtulare ſcribi, ἢ μὴ γεγραμμένον ποιεῖν; certè ea mens eſt. Illa

verba, ἔστω γὰρ ὃ λέγουσιν ἀληθές peſſimè cum ſequentibus iunguntur: co- Pag.353.
hærere namque antecedentibus probat ſuperior diſputatio aduerſus eos qui dicebant, non promiſcue omnes ſtatuas immutari: ſed antiquiſſimas quaſque ſolùm. eſto, ait, quod iſti dicunt: concedamus ſeruatum hactenus id fuiſſe: at mox inualeſcente conſuetudine, diſcrimen omne tolletur neceſſariò. ſic enim ſunt res humanæ, vt verè diſputat Dio. quàm aliter iſta interpres? qui etiam illa non intellexit, ὃ παρὰ μικρὸν ἀνεξέλεγκτον ἐστί. tirones facile aſſequentur ſi legerint quæ ad Theophraſti Characteres ſcribebamus, cum hæc verba interpretaremur è deſcriptione μικρολόγου hominis: ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα πολλά ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ. ibi docebamus quid ſit ὃ παρὰ μικρὸν apud Ariſtotelem & alios. Placet τῶν παραδεξαμένων præ altera lectione. eos intelligit qui primi naſcentem morem admiſerunt, nec ſe illi oppoſuerunt. deinde ſcribe, ἀλλὰ τοὐναντίον μᾶλλον· τὸ γὰρ πρῶτον γινόμενον οὐδὲ λαθεῖν ἀδύνατον τοὺς τότε· καὶ ταῦτα, οὐ φυλαττομένων ἔτι τῶν τοιούτων. nemo poteſt ambigere quin rectè negatio reſtituatur ante φυλαττομένων. ſed mihi ea vox ſuſpecta: bis enim quodammodo idem dicere videtur per hanc lectionem. friget ſane ſententia. acutus lector viderit num ſit potius ſcribendum, καὶ ταῦτα οὐ πολλῶν ὄντων ἔτι τῶν ποιούντων. *cum præſertim rari per initia eſſent qui hoc facerent*. prorſus hanc coniecturam firmat quod ſequitur continuò: τὸ δὲ ἐκ πολλῶν συμβαῖνον. εἶτα τοῦ μὲν ἑτέροις Pag.354.
βλάψοντος, ἐπειδὴ μετὰ ταῦτά ἐστι. cum adeo ſit Dioni familiaris vſus vocis εἶτα cum increpandi vim habet: miror interpretem aliter heic accepiſſe, & totius loci ſententiam corrupiſſe. Senſus eſt: Si diis auctoribus cognoſceretis inſtitutum aliquod venturis annis nociturum eſſe Reip. veſtræ, omnino ab eo abſtineretis. Ergo, qui rem aliis, non vobis, hoc eſt, poſteris veſtris nocituram non negligeretis, quia id futurum ſit: quod cum iniuria veſtra vel maxima eſt coniunctum, id negligetis, quia olim cepit? acumen ſententiæ in illis maximè poſitum: ἐπειδὴ μετὰ ταῦτά ἐστιν: & , εἰ πρότερον ἤρξατο. Quod ſequitur de ſtatuis à Nerone ſublatis ex vr- Pag.355.
bibus Græcorum, tangit Suetonius capite XXIV. Vſus Nero in eam rem opera Cratonis cuiuſdam: cui negotium dedit, vt omnes prouincias luſtraret, & omnes vndique ſtatuas detraheret. hoc diſcimus ex iſtis Dionis: ἴστε γὰρ ἃ Κράτων ἧκε μόνος, τὴν οἰκουμένην σχεδὸν ἅπασαν περιελθὼν τούτου χάριν. verùm prima verba conſtat eſſe corrupta: quib. ſine membranarum auxilio non poſſum ferre opem. Coniiciebam ſic fuiſſe initio ſcriptum, ex ipſis veſtigiis ſcripturæ: ἴστε γὰρ ὁ Στρατόνικος τὴν οἰκ. &c. καὶ τῷ δεῖνι, δι' ἣν δή Pag.356.
ποτε αἰτίαν, οὐκέτι εἰσὶν οἱ πρότερον. deeſt participium cui incumbant illa, τῷ δεῖνι. aliquis dicat, inquit, falsò dicere me, æreas veſtras ſtatuas fictilibus fragiliores: quippe illas τὸν ἥλιον φέρειν, id eſt durare adhuc, neque periiſſe. atqui non ſpectandum illud eſt, reſpondet Dio, ſi extent adhuc in rerum natura: ſed illud potius, quod per quorundam adulationem corruptæ, ad alios tranſeunt: & huic aut illi, quamcunque tandem ob cauſſam, inſcriptæ, id eſſe deſinunt quod prius fuerunt. μὴ γὰρ οἴεσθε Pag.358.
πρωτεύειν αὐτῆς, ἄνδρες Ῥόδιοι. adeo corrupti ſunt cæteri Græci, vt non

putare debeatis vos inter illos excellere: illis ſecundas à vobis obtinentibus. quin potius de illis ſic iudicate, quaſi non eſſent amplius, & omnis eorum memoria eſſet extincta. non igitur, præ cæteris laude floretis vos: ſed cæteris mortuis ſoli ſupereſtis. interpres non debuit aliam
Pag.359. comminiſci lectionem. προσέχοιτε αὐτοῖς pro ἑαυτοῖς. ὅτι πάρεστιν εἴς τινα πόλιν τῆς Ἀσσυρίας, ἢ τῆς Κιλικίας. Omnino ſubtracta negatione locus eſt deprauatus. nam auctoris hęc mens: inter alia ciuitatis Rhodiorum decora, illud eſſe vel præcipuum: quod quicunque appulerint ad eorum littus, ſiue illi Græci aut Romani, ſiue etiam Barbari fuerint, ſtatim ex ipſo aſpectu poſſunt iudicare, quamuis moneat nemo, non veniſſe ſe in aliquam Aſſyriæ aut Ciliciæ vrbem: ſed in eam quæ verè Græcorum ſit hominum. tanta εὐκοσμία vbique elucet. quo nomine etiam in ea quæ ſequitur multis laudantur Rhodij. vbi notabis illa verba: ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων, ἐπιπλήττουσι τοῖς εἰκῇ βαδίζουσι. vt nemini mirum eſſe poſſit quod hic dicitur, neque obſcurum. Lege igitur ὅτι οὐ πάρεστιν. In fine deeſt aliquid iſtis, vt ſit
Pag.360. plena ſententia: ἐν πολέμοις εἴωθε καὶ τοὺς φαυλοτέρους ἐγείρειν τὸ κρατεῖν. An ſcripſerat. ἐν π. εἴωθεν ὁ κίνδυνος καὶ τοὺς φ.

XXX. Notæ & caſtigationes in eam quæ habita eſt Alexandriæ. Sors Apollinis Athenienſibus data: immitterent puerorum auribus τὸ κάλλιστον. *parodia ex Homero.* δῆμος πνυκίτης *vel* πυκνίτης. *Cynici veteres. magiſtratus* ἰατρῶν ἰσχυρότεροι. τὸ τῆς τιμωρίας σκληρόν. ἄνθρωπος οὐδεὶς οὐδαμόθεν. *dictum idem iactatum de Romano populo & Alexandrino: nihil eos curare præter panem & Circenſes.* χόρτον παραβάλλειν. μίξεις *&* ἀνακράσεις *populorum.* πεζὸς ἐν τοῖς λόγοις. *Æthiopes* ὑπόρτυγοι. παρειμένως ἀμιλλᾶσθαι. ἔσωσε. κατεάξαντες τὸ σεμνὸν τῆς ἁρμονίας. κνυζηθμός. *Taraxippus in circo Olympico.* παραπαίειν.

INTERROGARVNT aliquando Athenienſes Apollinem, quid facto opus eſſet, vt ciues ſuæ vrbis boni viri eſſent: tulerunt autem reſponſum hoc: *immitterent in puerorum aureis* τὸ κάλλιστον: nimirum hoc voluit λόγιος ille vates: iuuentutis aures ſcientiis & bona diſciplina eſſe inſerendas. hoc ille vocabat τὸ κάλλιστον. *rem omnium pulcherrimam*, vel *optimam*. Athenienſes verò, inquit
Pag.361. Dio, τρήσαντες τὸ ἕτερον, χρυσίον ἐνέβαλον, οὐ συνιέντες τοῦ θεοῦ. quis poteſt dubitare quin ſcripſerit auctor, τρήσαντες? *altera aure perforata aurum immiſerunt*: hoc eſt aureas inaures appenderunt. In parodia Homericorum verſuum ſcribe ſic iſtum verſum: Ἤγαγον μέγα νεῖκος ἀπαιδεύτοισι θεαταῖς. vel certè, μέγαν οἶτον. pro quo perperam ſcripſerunt μέγαν οἶκον. non ſunt autem ex vno tantum loco petiti hi verſus: nam hic, Μῖμοί τ' ὀρχησταί τε χοροιτυπίῃσιν ἄριστοι, eſt factus ex iſto vltimo libro Iliadis: Ψεῦσταί τ' ὀρχησταί τε χοροιτυ-
Pag.362. πίῃσιν ἄριστοι. reliqui ex aliis libris. Ariſtophanis verſus eſt in Equitibus, Δῆμος πυκνίτης, δύσκολον γερόντιον: quo iudiciorum frequentiam quæ celebrabantur in Pnyce, populo φιλοδικαστῇ exprobrat in os. veteres critici ſcri-

pſerunt πυκνίτης familiari literarum metatheſi in deductis à Πνύξ, vt obſeruat ſcholiaſtes. ex his vides errorem interpretis. Scribe, ἀλλὰ μὴ βαρύνεσθαι, κἂν ἄρα δυσωπῆσθε, ἐξεῖπεῖν, πηνίκα παύσεται; barbarum eſt enim ἡνίκα cum interrogatione. Cynicorum turbam multam fuiſſe Alexandriæ ſcribit Dio, οὐδὲν μὲν τοι γε καὶ ἀγεννὲς ἀνθρώπων, οὐδέν, ὡς εἰπεῖν, ἐπισταμένων. repete τὸ ν ex fine præcedentis dictionis ac ſcribe, νωθρῶν μὲν τοί γε, καὶ ἀγεννῶν ἀνθρώπων. eſt autem locus hic egregius aduerſus cynicos: quibus vſi veteres ſapientiæ magiſtris, cum eſſent omnis ſpurcitiei, arrogantiæ, ignorantiæ & impudentiæ & re & verbo doctores. Scribe, ἀλλὰ ἓν ἢ δύο ῥήματα εἰπόντες. cum ait, μὴ οὕτω οἴεσθε χειμαζομένων μόνον ἐπιμελεῖσθαι τὸν θεόν: reſpicit ad μαντικὴν τὴν δι' ἐγκοιμήσεως, & inſomnia incubantium. Homeri verſus eſt è Necyia quem vſurpat Dio, Ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἑτερήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖτε Τεθνᾶσι, de Caſtoribus. Vidit interpres hæc eſſe corrupta, οἱ δὲ τοιοῦτοι παρ' ἑτέρους ἴασιν, ἰατροὺς οὐκ ἔχοντες ἰσχυροτέρους. ſunt enim haut dubiè: ſed longe petita medicina quam ille adhibet. hoc enim vult Dio: eos qui λόγῳ & ratione curari nolint, alia via ſanari: per eos nempe medicos qui vim poſſint facere, & cogere. magiſtratus intelligit, vt ſtatim declarat: quos vocat heic medicos valentiores. Iam ex his conſtat, pro οὐκ ἔχοντες ſcribendum eſſe ἀνέχοντες, experientes, ferentes. *cæteri ad alios vadunt, medicos tolerantes vehementiores & duriores:* ἴασιν dixit, pro ire coguntur, deducuntur. Vltro enim ad ſuppliciũ it nemo. fortaſſe verbum deſideratur vnum, & ſcribendũ, παρ' ἑτέροις ἴασιν θεραπείαν. *ſanitatem apud alios nanciſcuntur.* Cum autem ſtatuantur vitiorum medici duorum generũ: alteri qui oratione ac ratione ſanent: alteri qui ferro & exactione pœnæ: ſubiicit, δεῖ μὲν οὖν ἑκατέρων ταῖς πόλεσι, πολὺ δὲ ἐπιεικεστέρων, τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις. interpres legit ἐπιεικεστέροι. vertit enim *humaniores.* Ego proculdubio ſcribo, vel ἐπιδεέστερον. *minus illis indigent:* vel potius πολὺ δὲ ἐπιεικεστέρων τῶν. *vtriſque opus habent ciuitates: ſed illis mitioribus, penes quos eſt animaduerſionum poteſtas.* annon hoc ipſum eſt quod ſequitur ſtatim? magiſtratus benignos eſſe debere: at philoſophos πικρούς. ſemper enim veritatis oratio & eius qui vitia caſtigat eſt acerba. idcirco Perſius: *Sed quid opus teneras mordaci radere vero Auriculas?* huius rationem reddit, addens: τὸ μὲν γὰρ τῆς τιμωρίας πλῆρες ἀπόλλυσι· τὸ δὲ τοῦ λόγου πικρὸν σώζειν πέφυκε. non placet nobis illud πλῆρες. & quis dixerit, obſecro, cum interprete, *ſupplicij plenitudinem*? puto librarios ſuo illo more quem in Pandectis Piſanis videmus, literam σ quæ vocem vnam finiebat alteram inchoabat, ſemel ſcripſiſſe. quo poſteà non animaduerſo, ſecutæ ſunt aliæ deprauationes neceſſariæ. Lego, τὸ μὲν γὰρ τῆς τιμωρίας σκληρὸν ἀπ. facilitati iudicis in remittenda pœna, opponit τὸ σκληρὸν καὶ ἀπαραίτητον. hęc certa, meo iudicio, coniectura: poſt hæc de Alexandrinis ait. κινδυνεύει μέν τοι πολλή τις εἶναι ἀπορία ὑμῖν τῶν ὕστερον ἐπισταμένων. Lego ex præcedentibus, τῶν τὸ ἕτερον, vel θάτερον ἐπιστ. *alteram medendi viam:* eam nempe, quæ fit ratione & oratione. interpres τὸ ὕστερον. quod eodem modo exponi debet. Mire ſe extenuat cum ait, ἐγὼ δὲ ἄνθρωπος οὐδεὶς οὐδαμόθεν. non ſatis illi fuit ἄνθρωπος οὐδείς, hoc eſt, ἄνθρωπος τὸ μηδέν, vel οὐδάμινος: ſed addit οὐδαμόθεν. quaſi dicas ſinelare & ἀνέστιος. Ait, οἷς πάντας ἐκπλήττετε, καὶ πανταχοῦ πάντων ἀεὶ κρατεῖτε, καὶ

Pag. 363. Pag. 364. Pag. 365. Pag. 366. Pag. 367.

ἰδιώτην καὶ βασιλέα. oratio eſt ἐλεγχοφανής: ſed retulit auctor illa, ἰδιώτην καὶ βασιλέα, non ad propius verbum περίεστι, verum ad remotius ἐκπλήττετε.
Pag.370. Refert Dio cuiuſdam de Alexandrino populo dictum: τὸ δὲ Ἀλεξανδρέων πλῆθος τί ἂν εἴποι τις; οἷς μόνον δεῖ παραβάλλειν τὸν πολὺν ἄρτον· οὕτω γὰρ εἰρῆσθαι πολὺ βέλτιον· καὶ θέαν ἵππων. ſed auctor huius dicti verbo duriore vſus erat, quod molliendum ſibi duxit prudens orator, ne audientium aureis offenderet. ideo ait, οὕτω γὰρ εἰρῆσθαι βέλτιον. noli dubitare vocem quam refugit eſſe χόρτος: cum dixiſſet ille neſcio quis: οἷς μόνον δεῖ παραβάλλειν πολὺν χόρτον. quaſi de iumentis loqueretur de induſtria hoc verbi poſuerat: quod tamen eo tolerabilius, quia verbum χορτάζεσθαι vulgò etiam de hominibus vſurpabatur, ab iis qui τὴν ὀρθότητα τῶν ὀνομάτων minus curarent: de quo legant tirones quæ ſcripſimus in Animaduerſ. ad Athenæum libro III. cap. XXI. Porro quod iſte de Alexandrino, alij de Romano populo dixerunt: nihil eum curare præter duo illa, Panem & Circenſes. Iuuenalis in decima:

——qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
Panem & Circenſes.

Pag.371. Ait, περὶ τοῦ δεῖν ἀκούειν καὶ μὴ πείθεσθαι λόγων. interpres legit, καὶ μὴ ἀπωθεῖσθαι λόγους. ſententia aut hanc aut ſimilē ſcripturam poſtulante. an ſcripſerat, ἢ
Pag.372. γλίχεσθαι λόγων? Ait, τήν τε θάλατταν τὴν καθ' ὑμᾶς ἅπασαν ἐκδέχεσθαι: non eſt plena oratio: videntur nonnulla deſiderari; vnde eſt τὸ ἀκατάλληλον τῆς συντάξεως, quod eruditus lector in his & ſequentibus obſeruabit. Suſpecta etiam vox ἀνακρίσεις paullo poſt: neque video quomodó ſententiæ conuenienter exponi queat. Græcis dicuntur μίσγεσθαι & ἀνακεράννυσθαι populi qui commercia inter ſe communicant. puto ergo ſcribendum, ἀνακεράσεις. referendum ad illud quod non multo antè dicebat: Alexandriam conuenire mercaturæ cauſſa homines ex omnibus fere orbis partibus: quos ipſa redderet quodammodo ὁμοφύλους. Scribe, οὐδ' ἂν περὶ ἰχθύων
Pag.373. τὴν πόλιν ἐπαινῇ. πόθεν; vide tmemate ſuperiore. Ait, τὰ δ' ἡμέτερα φαῦλα ἢ πεζὰ ἐν τοῖς λόγοις: *noſtra vilia ſunt, & pedeſtria in ſermonibus.* huc faciunt quæ de pedeſtri ſermone obſeruabamus ad Trebellij Pollionis XXX. tirannos. Videre eſt Alexandriæ, inquit Dio, non ſolum Græcos, Romanos, Syros, Afros, Cilicas, οὐδ' ὑπὲρ τοὺς ἐκείνους Αἰθίοπας, οὐδ' Ἄραβας. ineptum eſt, ὑπὲρ τούς. interpres ὑπὲρ αὐτούς. poteſt defendi, cæterùm Dio ſcripſerat, niſi fallor, οὐδ' ὑπερτάτους ἐκείνους Αἰθ. ex re ipſa, & Homeri verſu. Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν. Dionyſius periegetes, -ὑπείρεοιο πανύστατοι Αἰθιοπῆες. Probo priorem lectionem, ἃ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπον, τὰ τοῦ Νείλου. aut certè, περὶ τοῦ N. non παρά. Contrario errore peccatum in
Pag.375. iſtis: οὐ γὰρ περὶ τούτου οὔτε τῶν ἵππων οὐδεὶς δραμεῖται βέλτιον, οὔτε χεῖρον ᾄσεταί τις τῶν ᾀδόντων. nam παρὰ τοῦτο ſcribendum eſſe conſtat. *propterea*, id eſt pro-
Pag.376. pter ſilentium veſtrum, & vt ait, ἂν εὐφημῆτε ὑμεῖς. Diſtingue, καὶ πολλάκις ἀηδεῖς ἔδοξαν; μὴ τὰ ὦτα ἐπαλήλιπται τῶν ἐκεῖ; cur acroamata audiuntur extra theatrum ſimiliter vt cæteri, neque furentes auditores reddunt, vt

vos

vos fueritis in theatro: quin etiam diſplicent aliquando? an cæterorum aures cera oblitæ ſunt atque obturatæ, veſtræ ſolæ patent? Mox ſi ita ſcripſit, παρὰ τοὺς νόμους ἀμυνάσθαι προθέμενος, interpretandum eſt, dum ir ſe perditum vindictam quærens acceptæ iniuriæ, modo illegitimo. ſed exiſtimo ſcripſiſſe auctorem, προσθέμενος, aut προελόμενος. Deinde ſcribe, ὁ δὲ χειρουργῇ μόνον, καὶ ἀνοίᾳ δυστυχεῖ διὰ φθόγγον, καὶ κ. & mox, illa, καθάρματος ἀγεννοῦς καὶ ζῶν οὐκ ἀξίου, de pſaltria accipe, vt per appoſitionem dicta. ita omnia erunt plana: at quomodo accipiuntur ab interprete, non eſt ἄδηλος ὁ λόγος. ſed fallitur. vt etiam in iſtis, νὴ Δία, τὸ γὰρ πρᾶγμα ἐστὶ φύσει τοιοῦτον; nec videt ſub perſona populi Alexandrini hæc dici: ſuam ἀκοσμίαν & petulantiam in theatris excuſantis: quaſi eſſet ita comparatum natura, vt ſpectaculo aliter intereſſe poſſet nemo: quod refellit Dio. Corrige, ἀλλὰ τὸ βαδίζειν, ὃ κοινόν ἐστι καὶ ἁπλούστατον δήπουθεν, τοῦ μὲν ἐμφαίνει τ. faciunt huc quæ de modeſtia inceſſus apud Græcos dicebamus ad Athenæum libro primo, cap. XVIII. Ait, ἢ πεσών τινα ἔσωσε. minus ridicule errant, qui verbum hoc deducunt à σώζω: cum ſit ab ἐσώθω, *impello*. ſed poſtulat Helleniſmus ſcribi potius ἔωσε. atque ita corrige. Cogitemus de his, ὥσπερ αὐτοῖς συγκεκραμένον, ἐμμελὲς γὰρ καὶ μέτριον. Scribe, ἀναβλύζει, non ἀναβλύζειν. & aliquanto poſt, διαστρέψαντες καὶ κατάξαντες τὸ σεμνὸν τοῦ μέλους. non διαστρέψαντες. poteſt verò κατάξαντες eſſe à κατάγω deorſum traho, deiicio. eſt autem κατάγειν τοῦ μέλους τὸ σεμνὸν ſeueræ muſicæ harmoniam in humiles concentus amatoriarum cantionum vel ſimilium nugarum mutare. alioquin non neſcimus κατακεκλασμένα μέλη, & fractam vocem quid appellent probi ſcriptores. quare interpres qui deduxit à κατάγνυμι, & accepit pro κατεάξαντες, non ſine ratione id fecit: cum præſertim ſequatur, ὥσπερ κακοὶ καὶ πονηροὶ μάγειροι συντρίψαντες τοὺς νόμους. Mendosè ſcriptum κυζηθμοῖς καὶ ὑλεγμοῖς εἰκάζετε. pro κνυζηθμοῖς καὶ ὑλαγμοῖς. canum eſt proprius ὁ κνυζηθμός. Nicander, Κνυζηθμὸν κυνὸς οὖλον ἐπώτριυνε θυμολέοντος. At de Lacedæmoniis, ὡς οὐκ ἐφοὶ προσηνέχθησαν ἀνδρὶ κιθαρῳδῷ. hic eſt Timotheus tibicen nobilis. vide Athenæum, & quæ ibi adnotamus: nam Dio ad decreti verba reſpicit, quod ibi exhibemus. Scribe, χαλεπῶς ἂν οἴομαι ἐσώζεσθε. Sequitur, εἰς ὑποψίαν αὐτοὺς καθ' ὑμῶν αὐτῶν ἠγάγετε, ὥστε ἐπιεικεστέρας χρῄζειν φυλακῆς ᾠήθησαν. contrarium ſententia poſtulat eius quod ſignificat vox ἐπιεικεστέρας. nam ſi in ſuſpicionem rerum nouarum venerunt Alexandrini, oportuit Romanos accuratiore cuſtodia ſibi ab illis cauere, & firmiore præſidio vrbem eorum munire. quare ἐπιμελεστέρας aut ἀκριβεστέρας verius fuerit. Poſtea, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς ὅρμους ᾔεσαν, ὥσπερ ἐν ἑορτῇ ποιούμενοι, lego πιόμενοι, *potaturi*. cauponæ & thermopolia multa in ea vrbis parte quam deſignat. De Taraxippo cuius paullo poſt meminit, omnem hiſtoriam refert Pauſanias libro altero Eliacorum. ſed mirum potuiſſe interpreti probari tam ridiculam lectionem, ἐστὶν Ὀλυμπίασι κατὰ Νεμέαν τὸν ἱππόδρομον. quid abſurdius quam Nemeum circum Olympiæ collocare? nam Nemeæ quidem nullus fuit Taraxippus, qui genius in aliis Græcorum circis colebatur. Scribe vt emendatum eſt in ora libri, κατὰ μέσον τὸν ἱππόδρομον. ſitum Taraxippi in circo Olympiæ declarant iſta Pauſaniæ. παρεξιόντων τοῦ ἱπποδρόμου παρήκου-

Pag. 377. Pag. 378. Pag. 379. Pag. 380. Pag. 382. Pag. 383. Pag. 385.

σιν εἰς πλέον τὴν ἑτέραν τῶν πλευρῶν, ἔστιν ἐπὶ τῆς μείζονος πλευρᾶς, οὔσης χώματος, κατὰ τὴν διέξοδον τὴν διὰ τοῦ χώματος, τὸ τῶν ἵππων δεῖμα ὁ Ταράξιππος. ex his rectè capias quod ait Dio, in medio circo Taraxippũ fuiſſe. Poſtea quam expoſuit Dio Aiacis immodeſtiam, in ſpectando certamine curuli,
Pag. 386. & quanta illius fuerit in cætera quoque vita inſolentia, addit: τοῦτο μὲν οὖν τοιοῦτο παράδειγμα κακίας καὶ ἀνοίας, ὁμοίως ἐκ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, τοῖς παρ' ὑμῖν. ſequentia verba quibus explicatur quantum inter iſtos petulantes Alexandrinos & Aiacem virum fortiſſimum, ſed inſolẽtem, eſſet diſcriminis, vincunt hęc eſſe corrupta. Lego, ὅμως δ' οὐ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οὐδ' ὁμοίων τοῖς παρ' ὑμῖν. nec multo aliter interpres. παραποιεῖν valet παρῳδεῖν: nam ita ſæpius dici-
Pag. 389. tur: & παρῳδία, potius quàm παραποίησις. Ait, οὐδὲ γὰρ τὸ τοῦ Ξέρξου στράτευμα λαμπρότερον ἦν, πλὴν εἰ μή τις διορύττειν, ἢ διασκάπτειν, ἢ τοιοῦτον ἕτερον ἔργον περάττειν. deeſt neceſſarium verbum, θέλει vel διανοεῖ, aut ſimile. Cum in omnibus lo-
Pag. 390. cis febricitantes reperirentur, tamen Καυνίους μόνον παρείληφε, κἀκείνων ἐστὶ τὸ ὄνειδος. Hoc vere Dio. multa in hanc rem dici poſſent, quæ malo apud Stra-
Pag. 391. bonem legas libro XIV. Emenda mox, ὅτι κοινῇ ἐκτήσασθε τὴν φιλοτιμίαν: vt paullo ante, ὅταν κοινὸν γένηται τὸ πρᾶγμα. Interpunge & ſcribe, ἐπὶ τούτῳ οὐδεὶς ἐποίησε θαυμάζεσθαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. σκ. Scribe poſtea, μὴ οὖν καὶ ὑμεῖς κατὰ ζῆλον τὸν Ἀλεξάνδρου; καὶ γὰρ αὐτὸς αὐτὸν ἔλεγε Διὸς υἱὸν εἶναι. deinde, εἰς ταῦτα μὲν γὰρ
Pag. 393. οὐ δύνασθε ὑμεῖς ἀναλίσκειν. Scribe etiam, ὃ οὐ δήμου ἐπιτήδευμα· πόθεν; οὐδὲ πόλεως. vide in Rhodiacam. *Poſtremo ſic Alexandrinos adfatur Dio: Nolite, ait, committere vt locus vrbis veſtræ celeberrimus cui nomen Muſio, videatur temere, vt fieri amat in locorum appellationibus, ſic dictus: cum in veſtris moribus nihil ſit* μεμουσωμένον, *aut Muſarum dignum cognomine: ſed omnia turpitudinis & fæditatis plena.* Ait, καθάπερ οἶμαι καὶ ἄλλοι τὸ τοιμάτην προσαγορεύονται. Lege, καὶ ἄλλοι τόποι μάτην προσαγ. Scribendum,
Pag. 394. ὁ δὲ, οὐ γὰρ ἦν οἱ συνέσεις μουσικῆς. non ἡ συνέσεις. Quantum autem profecerit Dio hac opera ſua, declarat narratio huius hiſtoriæ in extremo. erat nimirum Alexandrinorum ingenium deploratum, nec vlla ratione aut præceptis ſanabile: quod omnis hiſtoria teſtatur, etiam eccleſiaſtica.

XXXI. Apollinis tridens. Αἰγαιεὺς *ſiue* Αἰγεὺς, *&* Αἰγαῖος. *Tarſenſes Phiſiognomonices periti multi.* χάλκεον φθέγγεσθαι. *Caneus. multa emendantur in Tarſica oratione priore.*

TRIDENTEM Neptuno attributum eſſe nemo ignorat: Apollinis tridens non lectus mihi alibi quàm in iſto Dionis loco: περί τε Περσέως καὶ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τῆς τριαίνης, καὶ περὶ τῶν χρησμῶν τῶν γενομένων. manifeſto indicatur, eos qui panegyricas orationes de Tarſo componerẽt, multa ſolitos de iis omnib. dicere quæ hic nominantur. Perſeus ſanè Tarſi cõditor celebratur à nonnullis, vt etiam Solinus teſtatur: etiam de Hercule facile eſt cauſſam inuenire,

Apollinis tridens prorſus mihi,vt dixi,res eſt incõperta. Quare ſuſpicor legendum,τοῦ Ποσειδῶνος,Neptuni enim proprius tridens, vt cuiuſque cæterorum deorũ ſua geſtamina. Inter præclara Perſei facta,eſt Andromedæ liberatio: quã Neptunus ceto expoſuerat ob Caſſiopes matris offenſam. An igitur dubitas quin Tarſi encomiaſtę in reb. Perſei explicandis,vbi ad liberationem Andromedę ventum erat, de Neptuno & eius triente multa dicerent? Omnes æqui lectores fateantur probabilem hanc emendationẽ eſſe: quæ tamen mihi eo nomine minus probatur,quod Apollinis nomen fortaſſe ſit retinendum: cum conſtet inter præcipuos deos qui Tarſi colerentur,illum eſſe numeratum. Auctor inferius: Ἄγε δὴ περὶ τοῦ Ἡρακλέους,καὶ τοῦ Περσέως,καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς,καὶ τῶν ἄλλων θεῶν οὓς τιμᾶτε. vides Herculi & Perſeo Apollinẽ coniungi,vt heic: & hoc amplius Mineruam. an igitur etiam iſto loco ſcribendum ſic, τοῦ Ἀπόλλωνος τῆς τ᾽ Ἀθηνᾶς. equidem ſic malo. Non video quã lectionem ſit interpres ſecutus in iſtis,quę rectè diſtincta,ſunt luce ipſa clariora: οἳ πάντα εἰδέναι φασὶ,καὶ περὶ πάντων ἐρεῖν,ἣ διατέτακται,καὶ τίνα ἔχει φύσιν· περί τε ἀνθρ. qui ſe aiunt omnia ſcire, *&* de vniuerſitate rerum dicturos,quomodo ſit diſpoſita, *&* quam naturam ſortita: necnon de hom. Ait, πάνυ χαίρετε ἀπειρυσὶ ξυνείροντες τοσοῦτον ὄχλον ῥημάτων. ridicûlum, de auditore dici ξυνείρειν. ſcribe, ξυνείροντος. Qui Ariſtophani & Cratino iungitur Plato,nõ eſt filius ille Ariſtonis Philoſophus nobiliſſimus: ſed alius Plato inter ſcenæ poëtas nõ obſcurus. Ait, ἄλλος δέ τις ἰδὼν ὅσα δεινὰ καὶ δυσχερῆ,καὶ ὅτι δυσχερῆ,καὶ ὅτι μεστὰ π. dele illa, καὶ ὅτι δυσχερῆ. mox ſcribe, ἐπειδὴ ἑαυτοὺς μὲν ἐνόμιζον.κτλ. at ſtatim, ἐπειδὴ αὐτοῖς ἐνήχετο τοῦ μύθου,nõ facile dixerim quid reponã in corrupti verbi locũ. non placet enim,neq; ὠνείκατο,neq; ἐνείματο,nec vllum aliud cuius nũc mihi in mentẽ veniat. Scribe, καὶ ἐπινοήμασι δεινούς. non ἐπὶ νοήμ. & οὐδὲ τῶν συμμέτρων νήσων· πόθεν; οὐδὲ τῶν ἐγκάρπων· ἀλλ᾽ ἣν μόνον,ἐπαινέσαι θέλων,αἰτ. Ait de Macedonibus, οἱ νεωστὶ μὲν τὰ ῥάκη περιῃρημένοι,καὶ ποιμένες ἀκούοντες, &c. quomodo νεωστὶ cũ tot ſecula lapſa eſſent ab Alexandri æuo? Scribe, οἵ πως μὲν τὰ ῥ. Scribe etiam mox, οὐχὶ λιβανωτὸς οὐδὲ σμύρνα· πόθεν; οὐδὲ ῥίζαι,καὶ δ. antè expoſuimus. &, καὶ ῥυῇ θολερώτερος. deinde, καίτοι πολλάκις. &, ἀλλ᾽ οὐ σχεδὸν ἅπαντες. reſtituta negatione poſtea: μηδεμίαν ἐθέλοι ποιήσασθαι πρόνοιαν,ὥστε αὐτὸς ὑγιαίνειν. *nullam velit curam adhibere,vt ipſe valeat.* &, ἐπεί τις πάντας ὁρᾷ τοὺς ἐν τῇ νῆι κ. Mox, πλὴν ταῦτα μὲν ἴσως κοινὰ καὶ ὑμῶν ἐστι. interpres ἡμῶν. communia ſunt & nobis. ego ſcribebã, καὶ ἄλλων. communia ſunt aliis: hoc eſt fiunt & ab aliis qui nõ dormiunt. Ait, κἂν ἐπιστήσαντες διαφράττωσιν,ἀνέπνευσαν γοῦν ὅμοιον. *quod ſi animũ ſubitò aduertentes abſtineant præ pudore,reſpirant tamen ſimiliter vt ſi rhonchos ederent.* Tanta vis eſt inolitæ conſuetudinis,præſertim prauę: vt cum eam cupias ponere, non poſſis: imprudẽti enim obrepit,aut in aliud adfine vitium degenerat. ἐπιστῆσαι pro ἐπιστῆσαι τὸν νοῦν, quod perperã adeò cepit interpres,paſſim obuiũ. Ait, λόγω δ᾽ ὥσπερ κιθαρίστρια καλεῖται γυνή. ſcribendum, λέγω δέ. nullum autem à verbo ῥέγχω eiuſmodi nomẽ deducitur,vt à ποιῶ, ποιητὴς & ποιήτρια: quare circũlocutione vti coactus eſt Dio, cum rhonchatricẽ, vel vt Plautus loquitur, rhonchiſſatricem mulierẽ vellet ſignificare. Etiam Græca lingua, quæ omnes alias facilitate flectendi voces & nouandi longe anteit, interdũ tamen inops eſt, nec paria reb. nomina poteſt pręſtare: quod nõ ſemel philoſophi queruntur. de Athenodoro qui poſtea nominatur, conſule

Pag.395. Pag.396. Pag.398. Pag.399. Pag.402. Pag.403. Pag.404. Pag.407. Pag.408.

Strabonem: ex quo diſces quanta illius apud Tarſenſes fuerit auctoritas.
Pag. 409. Lege, μὴ γὰρ οἴεσθε, ὥσπερ ἑτέρωθι πολλάκις. &, κἄπειτα τοιαύτην φωνὴν ἀφιέναι. πόθεν;
δή. pro Αἰγεῦσι, ſcribendum Αἰγαιεῦσιν, vel Αἰγεεῦσι. Straboni Ægæa vrbs illa
Ciliciæ nominatur, in XIV. Dionis Caſſij, libri per ε ſcribunt, non αι. libro
XLVII. τοὺς Ταρσέας ἑκουσίους προσλαβὼν, φρουρούς τινας αὐτοῦ ἐν Αἰγέαις ὄντας ἐνίκησε.
minus rectè in Ptolemęi codicib. Αἰγαί. Obſeruabis duplicem ἐθνικοῦ for-
mã ab hac dictione apud Dionẽ. nam qui libro ſequente Αἰγαῖοι dicuntur
alij ab iſtis non ſunt. Ait, τὸ γὰρ ἐνθάδε δεινὸν τινὰ λέγουσιν εἴς τινα πόλιν τῶν αὐτὸ τοῦτο
ἔργον πεποιημένων, &c. etſi certiſſimũ eſt verbum deſiderari, vt ſit aliqua ſen-
tentia, emendatio tamen anceps: quia non vno modo *locus* poteſt cõſti-
tui. non male ſcribas, τὸ γὰρ ἐνθάδε δεινὸν τινὰ, ἤθεσι λέγουσιν εἰς τ. π. obſerua traie-
ctionem in voce δεινὸν, quæ iungi debet cũ illis, τῶν αὐτὸ τοῦτο ἔργον πεπ. fuiſſe
verò Tarſenſem, hunc de quo loquitur phyſiognomonem, & floruiſſe in
ea vrbe τῆς φυσιογνωμονικῆς ſtudiũ, teſtantur illa verba, τὸ γὰρ ἐνθάδε δεινόν: ſi mo-
do rectè illa accipias. Erat Tarſi ſchola philoſophiæ & vniuerſæ παιδείας
Pag. 410. ἐγκυκλίου celeberrima, vt ſcribit Strabo. Scribe, ἀλλ' οὐδενὸς αὐτῶν ἐστιν ἡ φωνή. In
& 411. veteris tragici loco de Hecuba in canem mutata, χάλκεον φθέγξασθαι, ſigni-
ficat durum & aſperum ſonum pro voce emittere, cuiuſmodi eſt latratus
canum καρχαροδόντων. alio ſenſu paullo poſt dicitur Stentor χάλκεον φθέγξασθαι
ἢ σιδήρεον: non propter vllam aſperitatem, *verùm ob vocis contentionẽ &*
magnitudinem. Scribe, ἐπακούομεν Ἰδαῖοι, Τένεδός τε περίρρυτος. vel περιρρύτη.
vt apud poëtam, νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ. Quod ſequitur, ὑπ' Ἐρινύων τινῶν τυπτόμε-
νος, μὴ διαστρεφόμενος, καὶ πάντα τρόπον διακλώμενος, πάντα βούλεται ποιεῖν, καὶ μηδὲν ὡς πέ-
φυκε: non ſimplicis emendationis eget. negatio primùm antè διαστρεφόμενος,
inducenda: etſi enim iſti de quibus loquitur, Tarſenſes inquã, figuram ho-
minum non perdebant, vt paullo antè dicitur: vult tamen auctor, furias
eorum torſiſſe vultum & deprauaſſe, atque ipſos ad mollitiem infregiſſe.
hæc perſpicua auctoris mens: vt taceam quod inſtituta comparatio cum
Hecuba, quam Furiæ in canẽ verterant, illud μὴ confutat. deinde illa, πάντα
βούλεται ποιεῖν, quid, obſecro volunt ſibi? ſed hoc nemo me docuerit: omnes
enim deeſſe aliquid intelligunt. Scribo, πάντα ἐναντία βούλεται ποιεῖν, *omnia con-*
Pag. 412. *traria vult facere, & nihil conuenienter naturæ ſuæ.* Lege etiam, μηδὲ χαμαιτύ-
πην, αὐτὸ τοῦτο χαμαιτυποῦσαν: nolo hæc pluribus exponere, ne te Pudor vio-
lem. deinde, περιιὸν, & mox, λάχνης, non περιιὼν, & ἄχνης. Loquens ſub finem
de mollibus vulſis, qui præter capillos, nullum ſibi toto corpore ſinebant
pilum creſcere, σκώπτεται δὴ, ait, καὶ καταγελᾶται παρὰ τοῖς σοφοῖς καὶ νέοις ἡ τῆς φύσεως
τέχνη. non ambigo quin lateat vitium in illis καὶ νέοις: etſi poſſe defendi non
diffiteor. Suſpicor Dionem ſcripſiſſe, παρὰ τοῖς σοφοῖς Καινεῦσι. *ludibrio habe-*
tur atque irridetur Naturæ ars ab iſtis ſapientibus Cæneis. quid poterat venu-
ſtius, quàm vt iſtos, qui omnia virorum indicia tãto ſtudio ſibi auferrent,
Cæneos appellaret? Cæneum Theſſalum de fœmina virum, mox iterum
fœminam eſſe factum ex poëtis & hiſtoria fabulari notiſſimum. Plato
quoque meminit huius in XII. Legum.

XXXII. Notæ ad poſteriorem Tarſicam: Argumentum orationis. Μαλλὸς *&* Μαλλῶται. νὴ Δία. λιμουργοὶ *apud Tarſenſes.* στρατηγὸς *Tarſenſium. Ionum pœna ob temerariam magiſtratus accuſationem.* ὡς κουφότατα ἕπεσθαι. Thines *paſcua controuerſi iuris inter Tarſum & Epheſum. corriguntur multa.*

MVLTA perperam ſcripta ſunt in poſteriore Tarſica; quæ non facile emendabit quicunque deſtitutus melioribus exemplaribus negotium ſuſceperit: aut otio non valde abundarit. quorum vtrumque cum impræſentiarum nos deficiat, vt ſæpe diximus, quantumcunque eſt quod ad emendationem huius libri contulerimus, ſperamus æquum lectorem boni eſſe conſulturum. Obſeruanda autem illorum temporũ eſt conſuetudo: per quam licuit philoſophis vel ſophiſtis, cum in aliquam Græcorum vrbem veniſſent, non ſolum de iis quæ ad mores pertinerent pro concione verba facere: verùm etiam publicis ſe immiſcere interdum negotiis, & quod è re ciuium iudicarent, ſuadere. Sunt eius argumenti aliquot è Dioneis orationes. Tarſi autem, cum ille eò venit, metus & periculi omnia erant plena. in vrbe, parum firma ciuium concordia: cum vicinis Mallotis atque aliis, qui ipſorum opibus inuidebant, acris contentio. ne cum præfecto quidem vrbis ſuæ, ſatis conueniebat illis tunc temporis: cuius animus eò ſuſpectus erat Tarſenſibus, quod ſententia quadam ab eo ſe fuiſſe læſos, palàm queſti eſſent. In hoc igitur rerum ſtatu, cum inopes conſilj eos videret Dio, tum forte ἐπιδημῶν: prodit ipſe in medium, & hanc apud illos orationem habet: qua non ſolum contra præſentia pericula remedium oſtendit: verùm etiam de praua eius Reip. adminiſtratione ſic diſſerit, vt vitia publica vnde hæc mala ſcaturiebant, conetur emendare. Ait, ὃ καταφρονεῖσθαί γε οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ οἷς αὐτῶν. ſcribe, ἀλλ' ἔστιν οἷς αὐτῶν. Et mutila & corrupta ſunt quæ ſubiicio: ὅθεν ταχὺ μεῖζον ἐγένετο ἡ πόλις. καὶ διὰ τὸ μὴ πολλοῦ τινα χρόνον διελθεῖν τὸν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως. ſcribendum μείζων. at illa καὶ διὰ τὸ μὴ non pauca verba deeſſe arguunt: alioquin ſic poſſis concinnare: μείζων ἐγ. ἡ πόλις, πρὶν ἢ πολλοῦ τινα χρ. δ. pro ἐπιτύχωσι, lege, ἐπεὶ τύχωσι. Scribe, τὸ γὰρ πολλάκις ἐγκαλεῖν, ἤδη ποτὲ ἔδοξε τοῦ συκοφαντεῖν σημεῖον. qui philoſophi ſtilo aſſuerunt, quam vim habeat iſtud ἤδη in ſimilibus locis, non ignorant. hic interpres ſæpe, aut negligit eam vocem, aut vertit male: vt in ea ad Nicomedenſeis: ἤδη ποτὲ θέας μετελάβετε. *nempe aliquando ſpectaculo interfuiſtis.* at ille ſic: *Iam nuper ſpectacula recepiſtis.* abſurdè. Scribe ſemper Μαλλῶται non Μαλῶται. neque enim Malus, ſed Μαλλὸς vrbs hæc Ciliciæ omnibus veteribus appellatur. mox, καὶ ἀποστάσεως ἀρχὴν καὶ πολέμου. & αὐτοὺς περιβαλεῖν ἀτόπῳ τινί. &, ἀλλ' ἴσως ἔστι τι τοιοῦτον. deinde interrogationis nota ſublata, quæ totam peruertit ſententiam, iſta ſic corrige, ἄρτι δὲ ὑμεῖς γε τοῦ δοκεῖν ἐλαττοῦσθαι παροξυνθέντες, εἴπατέ τι· κἀκεῖνος προσῆλθε καὶ

Pag. 414. & 415.

Pag. 416.

Pag. 417.

χράψαι πρὸς ὀργὴν, καὶ ποιῆσαι τοῦθ' ὅπερ μὴ πρότερον. quid apertius iſtis ſic ſcriptis? at interpres deceptus paucarum adeo literarum deprauatione, peſſimè ſententiam totam peruertit. proxima verba inepta geminatione illorum νὴ Δία corrupta ſunt quæ ſic concipe: Νὴ Δία, ἀλλά γε τὰ τῆς πόλεως ὑμῶν αὐτῆς, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους πῶς πρόσεισι; varie collocant Græci ſuum illud νὴ Δία, & ſimiles dicendi formulas, quibus elegantiæ magis conſulunt, quàm ſententiæ. Dio autem, vt iam ante monebamus amat ita periodos inchoare: quod librarij cum non obſeruarent, multa loca ſtultè deprauarunt. ſic ſtatim, νὴ Δία, ἀλλὰ νῦν ὡμολογήκαμεν: & paſſim apud omnes ſcriptores. Non ſtatim coire animos eorum, qui poſt longam diſcordiam conciliati videantur, vere ſcribit Dio: Tarſenſes admonens, vt ſinerent aliquantum labi temporis, priuſquam certam fiduciam mutuæ concordiæ ſumerent: de neceſſario igitur in eam rem tempore, hæc ille: εἰ δ' οὖν τοσοῦτον (melius τοσοῦτος, nempe, πρὶν ἂν διέλθῃ χρόνος.) ὅσον μὴ διαφέρεσθαι, μηδὲ ἐπ' αὐτὸ ποτε φθέγξασθαι, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχετε ὁρμήν. ſcribo, εἰ δ' οὖν, τοσοῦτος, ἐν ὅσῳ μὴ διαφέρεσθε μηδὲν ἔτι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ φθέγξεσθε, καὶ τὴν αὐτὴν ἕξετε ὁρμήν. Ita ergo concordia tractu indiget temporis, vt firma ſit ac ſolida: at τὸ διενεχθῆναι, inquit, καὶ στασιάσαι, πρόχειρον, καὶ διὰ μικροὺς συμβαίνει πολλάκις. Lege, διὰ μικρὰ συμβαίνει. vel cum interprete, διὰ μικρὰν αἰτίαν. illud malo. ſic mox, διὰ μικρὰ συμπίπτειν. Diſtingue, μὰ Δί' οὐκ ἔστιν, εἰπόντας, οὐδὲ δόξαντας μετανοεῖν, εὐθὺς ἔχειν. Sequitur, ἴσως μὲν γὰρ συνταραττομένοις ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, μεγάλης τινὸς τοῦτο δεῖται θεραπείας, μᾶλλον δὲ εὐχῆς. ſcripturæ vitium arguunt iſta ἀλλὰ καί: nos autem certa ducti coniectura, ita corrigendum cenſemus, vt pro συνταραττομένοις ſcribatur, οὐ παρὰ μόνοις. ſic lege, & integerrimam præſtabo ſententiam. Scribe mox, οὐδὲ ἀτιμάζειν δή που προσήκει, οὐδὲ ἀπορρηγνύειν αὐτῶν. pro

Pag. 420. ἑαυτῶν, vt ſtatim μέρος αὐτῶν, & paſſim. Quærentibus Tarſenſibus à Dione, an omnes illos pauperes quos ipſi λινουργοὺς (ceu natos fruges tantum conſumere,) per contemptum vocabant, pleno ciuitatis iure cenſeret donandos. reſpondet: ναὶ, φημὶ, καὶ τῶν αὐτῶν αἰτίους. ego qui non capiam, quem poſſit heic locum habere vox αἰτίους, ſcribo, καὶ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦν. de quo neminem puto dubitaturum. Scribe, ἢ τέκτων ἐὰν ᾖ, οὐδὲν προσήκει ταῦτα ὀνειδίζειν. In proximis verbis hæreo: nam ſententia huiuſmodi aliquam lectionem requirit: Ἀλλ' οὐ τοῦτο μάλιστα τῶν ἐν τῇ πόλει, &c. obiter ſe in hunc ſermonem incidiſſe ait, cum de aliis potius eius Reip. vitiis dicturus acceſſiſſet. Mox diſtinguo & ſcribo: καὶ νὴ Δία, πιστεύειν ὑμᾶς ἄξιον τῇ παρούσῃ καταστάσει; ἢ κατ' ἀλήθειαν οἴεσθε νῦν συμπεπνευκέναι; Quod dixerat, non debere Tarſenſes præſenti ſuo ſtatui nimis fidere, quaſi penitus eſſet ſublata omnis diſcordia: ſimili elegantiſſimo illuſtrat, hoc modo: οἰκίαν γὰρ ἔγωγε καὶ ναῦν καὶ τἄλλα οὕτως ἀξιῶ δοκιμάζειν, οὐ τόπον σκοποῦντας, εἰς σκέπην νῦν, κἂν μὴ δέχεσθε τὴν θάλατταν. ἀλλὰ καθόλου πῶς παρεσκεύασται καὶ πέπηγεν. profectò voci τόπον nullus heic τόπος. quid? cenſen' ſanum futurum qui in exploranda nauis fabrica aliquam loci vbi ſit rationem habuerit? Aio ſcribendum eſſe, οὐ τὸ παρὸν σκοποῦντας, εἰ σκέπει νῦν, καὶ μὴ δέχεται τὴν θάλατταν. Equidem ait, nauem ſic explorandam cenſeo, non

præſens ſolùm ſpectantes, an defendat nunc aquam, & mare non admittat: ſed in vniuerſum quomodo parata ſit, & contexta. Scribe, δηλονότι τῷ μὴ δενηθῆναι. non τὸ μή. In iis quæ ſtatim ſequuntur, mendam indicare poſſum, non tollere. At iſtum locum, qui peſſime adfectus eſt, Pag.421. certo non arbitrario iure ita concinnamus: ἀλλ' ὅπως ἔμπειροι τῶν καθ' αὐτοὺς ὄντες, καὶ νῦν ἄμεινον βουλεύησθε· καὶ τὸ λοιπὸν, οὕτως ἀπαιτῆτε τὸν παριόντα, μηδὲν ῥᾳδίως ὑμῖν, μηδ' ὃ ἐπέλθῃ μηδὲν εἰδότι, εἰσηγεῖσθαι. *ſed vt ſtatus veſtri gnari, & nunc veſtris rebus melius conſulatis: & poſthac exemplo meo exigatis ab eo qui dicturus ad vos acceſſerit, vt nullius rei temere ſit vobis auctor, néve aliquid ſuadeat quod forte ignoranti veſtram Remp. in mentem venerit;* Emenda poſtea, ὁ δὲ στρατηγὸς οἴεται μὲν τὰ βελτίω φρονεῖν περὶ αὐτοῦ ὑμᾶς, ἀναγκ. Quid appellat τὰ ὄντα cum ait Tarſenſes inuidiæ eſſe obnoxios, τῷ πολλὰ τῶν ὄντων ἀπολαβεῖν δυνήσεσθαι. præterea δυνήσεσθαι ſit verius an δυνήσεσθε, quæ ad ſententiam plurimum differunt, non facile dixerim. ſed arbitror hoc velle: eo patere inuidiæ, quia potuerint damna quondam accepta ſarcire omnia. Lego igitur, τῷ πολλὰ τῶν ἀπολωλότων ἀπολαβεῖν δυνήσεσθαι. Scribe etiam, πόθεν; εἰ γὰρ ἦσ. *minime verò: nam ſi*, &c. De iis qui ad reip. adminiſtrationem accedunt ſcribit, τινὲς δὲ ταύτην ἐπιμέλειαν εἶναι νομίζοντες, αἱ χρήματα συμφορεῖσι, καὶ ταῦτα τῶν πολλῶν. Pag.422. vide num ſit rectius, τὴν ἀρίστην ἐπιμέλειαν εἶναι. & τῶν πολλῶν. nam οἱ πολλοὶ, plebis eſt vulgus, vnde magna pecunia congeri non poteſt. Reſtitue interpunctionem, in iſtis: μηδενὸς πάλαι ἀμείνους ὄντες· τὸ δὲ μέγιστον, διὰ μὲν τὸ βέλτιστον, καὶ τῆς πατρίδος ἕνεκεν, οὐ· λοιπὸν δὲ διὰ δ. Ait, τοιγαροῦν αἱ ἄνθρωποι χαίρουσι, κ. Caue putes recte habere τὸ χαίρουσι: nam Dio ſcripſerat, παρίασιν, in publicum procedunt, & conſiliis ſuis Remp. regunt. familiare verbum Dioni in hac præſertim oratione. Ibi, οὐδὲν ἀπὸ γνώμης ἀσφαλοῦς σωθέντες: malim συνιέντες. Ait, τὸ μὲν τοί γε Pag.423. παρ' ὑμῖν γιγνόμενον, τοιοῦτόν ἐστιν, οὐδὲ ἴσως ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πολιτευομένων τοῦτο ἔχειν προσηκόμενον, οὐδὲ ἔστιν ἔτι τῶν κοινῶν. quot heic mendæ? Lego, τοιοῦτόν ἐστιν οὐδέν· ὡς ἐγὼ πυνθ. τῶν πολ. τοῦτο ἔχων προσκείμενον ἀεὶ, εἰδέναι τι τῶν κοινῶν. Deinde, ἀπτόμενοι μόνον τοῦ πράγματος, ὥσπερ οἱ σπονδῆς θιγγάνοντες. Mox, ὁ λέγων eſt is qui tractat Remp. & conſilio regit: ſæpius vocat τὸν παριόντα: veteres Athenienſes nominabant demagogum. ſed locus Dionis miſere acceptus: quem ita lege ac ſupple: ὥστε νῦν μὲν ἐστιν οὗτος ὁ λέγων, ἢ ἐκεῖνος, καὶ εὐθὺς ἄλλος· εἶθ' ἕτερος· τὸν δὲ περὶ πεντήκοντα ἡμερῶν, &c. vel, οὗτος ὁ λέγων, κἀκεῖνος ἔτι, εὐθ. &c. Non longe poſt emenda, ἔχειν μὲν τοι τὸν φροντίζοντα τῆς ἀρχῆς Pag.424. τοὺς ἓξ μῆνας ἡγεῖσθε· μέζον τοῦτο γὰρ ὁ νόμος κελεύει· τὸν μὲν τοί γε πολιτευόμενον, τ. Pulcherrima ſimilitudo ſubiicitur, Reipubl. eorum conſiliis adminiſtratæ, qui ad tempus illam capeſſunt, cum ſint alioqui τῶν πολιτικῶν ἄπειροι παντελῶς: & nauis quam ventus impellat imbecillis ac ſtatim deſiturus: cuiuſmodi ſunt auræ matutinæ in ora repente excitatæ, aut ventus qui ex denſæ nubis diſſolutione ortum habuerit: οὔτε τῆς τοιαύτης πολιτείας, inquit, οὐδ' ἐκείνου τοῦ πλοῦ βέβαιον οὐδ' ἀσφαλὲς ἔχοντες οὐδέν. ſcribendum, ἔχοντος. addit: διαρκέσαι μὲν γὰρ ἄχρι παντός, ἢ διαστήματος, οὐχ οἷαί τέ εἰσιν αἱ τοιαῦται προσβολαί. non ſunt illa Dionis, ἢ διαστήματος: ſed ſunt pars gloſſæ appoſitæ iſtis, ἢ ἄχρι παντός. *ad finem vſque ſemper.* aliquis hoc interpretamen-

tum aſſuerat, πλοῦ ἢ διαφθήματος. Ait, ὅμως εἰπεῖν ἅπερ ὑπεσχόμην, ἃ γ. verbum deſideratur: βούλομαι ὅμως εἰπεῖν, & ὥσπερ ὑπεσχόμην, ἃ γιγνώσκω. Quæ deinceps ſequuntur obſcuriſſima erunt, niſi qui legent rem qua de agitur notam habuerint. Sciendum igitur, fuiſſe Tarſi ea tempeſtate, poteſtate ſumma præditum eum qui Dioni ϛρατηγὸς dicitur. etſi autem magiſtratus municipales tunc fere omnes ita reperiuntur nominati: hic tamen non à Tarſenſibus, ſicut alibi fiebat vt plurimum, ad id muneris fuerat electus: ſed ab Imperatore, aut præſide Ciliciæ, vrbi illi ceu prouinciæ metropoli, & opibus florenti, impoſitus. cum hoc non optimè vt initio diximus, conueniebat Tarſenſibus: verum hæc tacita quædam ſimultas potius erat, quàm apertum odium. Tunc verò cum in vrbe verſabatur Dio, in eum locum res erat adducta, vt de inſtituenda illius accuſatione apud principem deliberaretur. de hoc igitur quid ſibi videatur aperit orator: ſed verba illius expendamus: Ait, ἔσται δέ μοι περὶ πάντων ὁ λόγος: dabo, inquit, conſilium eiuſmodi, quo non ſolum erga hunc, ſed in vniuerſum erga omnes veſtros præfectos debeatis vti. Romanorum imperium ſignificat cum ait, τοὺς ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τυγχάνοντας, ὁποία δὴ τὰ νῦν ἐστι παρὰ πᾶσι. Ait, οὕτω προσήκει φέρειν, ὡς μήτε πάντα ἀνεξομένους, καὶ τ. Summa conſilij Dionis eſt: debere Tarſenſes cum animis ſuis ſemel conſtituere: neque omnia ſibi ferenda eſſe, neque nihil. *grauiores igitur iniurias ſuorum præfectorum, potentia* abutentium, non tolerandas: *leues & mediocres ſilentio tranſmittendas. fruſtra enim, inquit, Minoem* aliquem aut Perſeum expectaueritis, qui veſtras iniurias eat vltum. iſti heroes Tarſi obſeruabantur, ceu numina quædam tutelaria. Sequitur: τὸ μὲν γὰρ ἐφ᾽ ἅπασιν ἄπιστον εἶναι τοῦ βοηθεῖν αὑτοῖς, ἀνδραπόδων ἐστὶ καὶ δυσχερές· εἰ μηδεὶς ὄκνος μηδὲ ὑποψία καταλειφθήσεται τοῖς ἀγνωμονοῦσι. hiſce verbis priorem partem conſilij ſui confirmat, de non ferendis omnibus prorſus iniuriis præfectorum. rationem affert veram & grauem: *nam in totum priuari poteſtate defendendi ſe, ſeruorum eſt, ac periculi plenum: ſi nullus metus nulla ſuſpicio relinquatur* præfectis *delinquentibus.* quis poteſt ambigere quin hæc Dionis ſit mens? pro ἄπιστον, quam vocem corruptam, perperam conatus eſt interpres ſententiæ aptare, lego, οὐ κύριον. ſed non diſpliceat literæ vnius mutatione ſcribi ἄπυστον. hoc eſt, ſic ſe gerere, vt nunquam dicaris auſus eſſe te defendere, & vlciſci. Thucydides dixiſſet, τὸ ἄτολμον εἶναι τοῦ βοηθεῖν αὑτοῖς. non audere vim à ſe depellere. Subiicit de altero conſilij

Pag.425. ſui membro: τὸ δὲ πλῆθος ἀπεχθάνεσθαι, καὶ πάντα ἐξετάζειν, οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν ἐστιν. *at committere vt populus in odium veniat, & in omnia inquirere, è re veſtra non eſt.* hic lectionis huius ſenſus: mihi verò ſuſpecta vox eſt πλῆθος. fortaſſe ſcribendum πλείοσι vel πολλοῖς: *plurium præfectorum odium ſibi conciliare.* quod neceſſe eſt, ſi vel minimas præfectorum iniurias paretis vlciſci. ſed vulgatæ lectioni fauet, quod non multo poſt ſequitur: καὶ μὴ πλῆθος ἄδικον, μηδὲ ἀλόγιστον ὄχλον ὑμᾶς νομίζωσιν. Scribe, ἐὰν γὰρ ἀλόγως ἐνίοτε ἐγκαλεῖν δόξαιτε, καί τις ὑμῶν περιγένηται· (διὰ πολλὰς δ᾽ ἂν αἰτίας τοῦτο συμβαίη·) δέδοικα μὴ τελέως ἀποβάλητε τὴν παρρησίαν. *ſi eueniat, vt temere alicuius accuſationem inſtituiſſe videamini, & aliquis accuſatus à vobis fuerit abſolutus, (multæ autem cauſſæ ſunt cur hoc poßit accidere) vereor ne in totum libertatem hanc amittatis.* non eſt obſcu-

rum quid ſibi velint illa, διὰ πολλὰς δ' αὖ αἰτίας τοῦτο συμβαίη: iniquitatem enim iudiciorum, & incertitudinem perſtringit tacitè. Rarum eſt quod ſequitur exemplum & memorabile. Ait Epheſios ac reliquos Ioniæ populos, quod magiſtratum lege Iulia repetundarum temerè poſtulaſſent, pœnam hanc paſſos, vt libertas accuſandi ſuos magiſtratus in poſterum illis adimeretur, ſiue edicto principis, ſiue Romani ſenatus decreto. Hæreo in his: καὶ τὴν γνώμην εὐθὺς ἔχετε, ὡς πρὸς ἐχθρὸν καὶ ἐπιβουλεύοντα ὑμῖν περὶ οὐδέν· ἀλλ' ὡς προσνοεῖτε μηδὲν ἢ μὴ μ. neſcio quid ſibi velint iſta περὶ οὐδέν. ſequentis autem periodi prima verba ſic corrigo, ἀλλ' ὅν περ νοεῖτε. vel, ὃν δ' ἄρα νοῆτε. pendet à ſuperioribus illis, ἀλλ' ὃν μὲν αὖ κρίνητε. ineptiſſimè ſanè legitur ὡς προσνοεῖτε. deinde ſcribe, δι' ἣν δή ποτε δ' αἰτίαν μὴ νομίζετε ἐπιτήδειον εἶναι, τοῦτον μὴ ἐρεθίζετε. *Si quis eſt qui nihil aut non multum vos lædat, quem tamen certam ob cauſſam parum vobis fauere exiſtimetis, hunc nolite irritare.* Poſt hæc ſcribe, μετρίως δὲ ἐνοχλούμενοι, καὶ ὁρῶντες ἀνάγκην οὖσαν φέρειν ἢ τοῦτο, ἢ τούτου μεῖζον ἕτερον, σκοπεῖσθαι ὡς κουφότατα ἕπεσθαι. nullus eſt ſenſus in vulgata ſcriptura, qui in noſtra planiſſimus. ὡς κουφότατα ἕπεσθαι interpretor, onus impoſitum quàm fieri poteſt commodiſſimè geſtantem viam carpere. idem onus & commodius & incommodius poſſe geſtari, pro ingenio baiulantis, declarat Protagoræ hiſtoria, apud A. Gellium libro V. cap. tertio. verbo ἕπεσθαι alluſio fit ad ſeruos à pedibus, qui pæne ſequi ſoliti, ſæpe iniquo preſſi onere, vt dicebamus ad Theophaſtum. Scribe, καὶ λαμπρὸς ἔδοξε Pag. 426.
δύο τῶν ἡγεμόνων κατηγορήσας ἐφεξῆς, οἱ πολλοὶ νομίζουσι τοιούτου τινὸς ἔργου δεῖν αὐτοῖς. &, ἡγεῖσθε πολυτὸς εἶναι, non ἡγεῖσθαι. cum interrogatione. deinde, ὅλως τε καὶ πρὸς τοσούτῳ καταδεεστέρους. non ὥστε ὅλως π. Mutilum eſt quod ſequitur. μηδὲ τοὺς παροξυνοῦντας ὑμᾶς. deeſt enim verbum ἀκούετε vel ſimile aliud: quod & interpres vidit. Lege etiam, καὶ βραβεῦσαί τινα μᾶλλον αἱρουμένοις. non τινάς. *qui malint in aliqua re damnum accipere.* &, τίς γάρ ἐστιν ἡ τούτων πρόσοδος, ἢ λ. Corrige verò, εἰ μὲν οὖν διὰ τὰς Θῖνας ἔμελλε Μαλλὸς μείζων Pag. 427.
ἔσεσθαι τῆς Ταρσοῦ, καὶ π. *ſi propter* Thinas *futura eſſet Mallus maior Tarſo.* Θῖνες ſunt paſcua quædam ad illud littus quod medium erat inter Mallum & Tarſum: vel ad eum lacum ſiue paludem, cuius paullo antè meminit. ſic dicta propter littoris propinquitatem, & ſolum arenoſum. iſta paſcua & Tarſenſes ſibi vindicabant & Mallottæ. paullo poſt diſſimulatum eſt Malli vrbis nomen: cum eſſet ſcribendum, ὃ μεῖζόν ἐστι τοῦ εἶναι περὶ ὑμῖν καταδικάζεσθαι Μαλλόν. *quod maius fuerit, quàm ſi adiudicata fuerit vobis ipſa Mallus.* εἶναι περὶ ὑμῖν eſt quod Strabo & alij ſolent dicere συντελεῖν πρός. explicant ſatis verba Dionis ſequentia. ipſe in ea ad Nicomedenſes dixit, συντελεῖν εἰς τὸ περὶ ἐκείνοις δικαστήριον. Scribe, καὶ τό γε πρῶτον ἡγοῦντο οἱ Λάκωνες. primi imperium Spartani tenuerunt apud Græcos: fuit enim poſt Xerxis expeditionem tranſlatus ad Athenienſes principatus. interpreti fuit fraudi vulgatæ lectionis error, καὶ πότε. Diſtingue: καὶ μὴ βουλομένων ἄρχειν ἠξίουν, πολλὰ καὶ δυσχερῆ παθεῖν. nempe συνέβη: quod è proximo repetendum. Non clam me eſt, ait Dio, malè audire vulgò philoſophos, quorum prudentia lentitudo appellatur, & ſocordia in publicis negotiis gerendis, quæ ſit Reip. noxia. hanc criminationem ita diluit: Pag. 428.

ὥσπερ εἴ τις τὸν μουσικὸν βούλοιτο ἁρμοζόμενον, ἔπειτ' ἀνιέντα τῶν φθόγγων τινάς, καὶ πάλιν ἑτέρους ἀντείνοντα ὅπερ τὴν αὐτῶν. ſenſus eſt: qui propter mitiora conſilia philoſophos accuſant, perinde facere, vt ſi quis muſicum reprehenderet, quod phthongos alios remitteret, alios intenderet. quo quid ſtultius? cum aliter non conſtet harmonia. ſententiam indicaui: verba concinnabunt, quibus ad manum erunt meliora exemplaria. In fine ſcribe, Ἀλλ' ἔοικα γάρ: non ἔοικε.

XXXIII. Obſeruatiunculæ ad eam quæ habita Celænis. de eius argumento. Sacerdotes apud Celænæos, κύριοι τῶν δύο ἠπείρων.
Orgas *fluuius*, & Orbas. *Conuentus iuridici*
Celænis habiti alternis annis.

PHOTIVS quidem habitam Celænis in Phrygia orationem hanc vt præ ſe fert titulus, autumat: ego verò nondum conſtitui, pronuntiatámne credam in ea vrbe, an ſic ſcriptam quaſi eſſet pronuntianda: quod & in aliis Chryſoſtomi huius orationibus antè obſeruabamus. Sanè videtur ὁ λόγος ἐσχηματισμένος ea ſaltem in parte quæ eſt de laudibus vrbis illius. quis enim non videt ioco potius quàm ſerio inſtitutam comparationem illam cum regionibus Indorum? Sed non eſt, opinor, liber integer: quo difficilius eſt de ſcopo auctoris aliquid affirmare. Paucula ſunt autem quæ heic notanda nobis occurrunt. Ait, οὐδ' ἂν ἀφέλῃ τις τὰ ἀγάλματα. loquitur de aſino, quem negat equum poſſe fieri vllo commento aut arte. quænam autem hæc ἀγάλματα? neque enim puto ad ſignum matris Deûm quod aſino vehi ſolitum, reſpicit. Legebam, τὰ σάγματα. quanquam ſagmata vt & clitellæ non aſinorum proprie, ſed omnium iumentorum onera portantium. Scribe, εἴ τις αὐτῷ καὶ ἑτέροις δοκεῖ δεινὸς εἶναι. Sequitur, Ἀλλ' ὅταν φήμην καταλαμβάνῃ τινά, καὶ τοιοῦτος ἄρξηται λόγος ὑποτύφεσθαι. ſcribe, καὶ τοιούτοις ἄρξηται λόγοις ὑποτ. *& per huiuſmodi ſermones typho impleri ceperit.* hoc melius, quàm quod primò in mentem venerat, καὶ τ. ἄρ. λόγος, οἷος ὑποτύφ. *& eiuſmodi oratio fuerit inchoata, quæ poßit eum inflare.* Ait, ἀλλ' οὓς σοφοὺς ὑμῖν ἀποδεικνύουσι τρεῖς, ἤτε γὰρ ἀσκομήτας, καθάπερ τοὺς ἱερέας τῶν παρ' ὑμῖν. Lego, ἀλλ' οὓς σοφοὺς ὑμῖν (vel ἡμῖν) ἀποδεικνύουσι, τρεῖς ἢ τέτταρας κομήτας, καθάπερ τοὺς ἱερέας τοὺς παρ' ἡμῖν. Quæramus quinam illi ſint ſacerdotes Celænis, quos appellat τοὺς μακαρίους, τοὺς ἀπολύτων ἄρχοντας τῶν ἱερέων, τοὺς ἐπωνύμους τῶν δύο ἠπείρων, καὶ τῆς ἑτέρας ὅλης. ego nihil memini legere quo lucem afferam huic loco. Scribe, ταῖς δὲ κεφαλαῖς πλεκομένη σισύρας καὶ πίλους. Qui Dioni nominatur Orbas fluuius, eum Strabo & alij Orgam indigetant. Lege, ὃς ἑλίττων μυρίας καμπάς. notiſſimi ſunt Mæandri flexus. Vbi eſt editum, πρὸς δὲ τούτοις, αἱ δίκαι κατ' ἔτος ἄγονται παρ' ὑμῖν: interpres legit, παρ' ἔτος: *alternis annis.* ipſo Dione auctore, cuius verba lege paullo poſt. intelligit autem conuentus quos de more præſes prouinciæ habebat in præcipuis

(Margin notes: Pag. 430. beside "da nobis occurrunt"; Pag. 432. beside "tium. Scribe"; Pag. 433. beside "huic loco. Scribe")

ciuitatibus, cum iuriſdictioni in hibernis operam dabat. De longa Indo-
rum vita ſcribit, ζῶσι δὲ οὐ πλείω τετρακοσίων ἐτῶν. fortaſſe ſcripſerat, ζ. δὲ Pag. 435.
πολλοὶ, πλείω τετρ. ἐτῶν. ſic enim videtur ſermoni Dionis conuenientius.
Arbitror deeſſe aliquid cum ait de fonte veritatis, ἧς οὐδέ ποτε γεύσασθαι Pag. 436.
τοὺς ἐμπιπλαμένους. quid ſit autem ſupplendum diuinationis res eſt, non
coniecturæ. aliquid, credo, huiuſmodi vt ſi ſcribas, οὐδέ ποτε γεύσασθαι τοὺς
οἰήσεως ἐμπιπλαμένους. de felicitate Byzantiorum & in ſuperiore quadam
oratione meminit: res verò nota, ex geographis, Tacito, & aliis ſcri-
ptoribus.

XXXIV. Notæ ad Boryſtheniticam. de Boryſthene vrbe nonnulla & de fluuio Hypani. Alectoris arx. ἀλέκτωρ. τὰ ψύχεα ἀφηκότες. *poëtæ veritatis myſtagogi,* ἀμύητοι ὄντες. *Bacchanaliorum* σκηναὶ ἀκάλυπτοι. τρίοδοι. *imitatio Phædri Platonis.* χειμέρια. *fulgetra hieme.* παῖδες σοφῶν. ὑψηλὸς λόγος: μετέωρος λόγος. *mendæ multæ eluuntur.*

STATIM initio τοῦ Βορυσθενιτικοῦ λόγου ſitus oſtenditur vr-
bis Boryſthenis. in quo ſic cum hiſtoriæ patre Hero-
doto conſentit, vt videri poſſit ab illo deſcriptionem
mutuatus, niſi plane conſtaret ἀπὸ τῆς αὐτοψίας rei ipſum
notitiam habuiſſe. Adſcribam Herodoti verba, vt con-
ferant ſtudioſi: ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται,
καί οἱ συμμίσγεται ὁ Ὕπανις, ἐς τὠυτὸ ἕλος ἐκδιδούς· τὸ δὲ με-
ταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, Ἱππόλεω ἄκρη καλέεται· ἐν δὲ αὐ-
τῷ ἱρὸν Δήμητρος ἐνίδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ ἐπὶ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοίκηνται.
ad Hypanim collocat Boryſthenem vrbem: ſimiliter & Dio. at Strabo,
Plinius, Arrianus, Ammianus aliíque ad eiuſdem nominis fluuium Bo-
ryſthenem. Præterea Hypanim Boryſtheni miſceri conſentiunt Hero-
dotus ac Dio: alij ſcribunt propinqua eſſe horum duorum fluminum
oſtia. Itaque roſtrum illud ſiue ἔμβολον, & quaſi faſtigium literæ Δ, quod
efficitur concurſu Boryſthenis atque Hypanis, & promontorium Hip-
polaum, ſoli deſcribunt Herodotus ac Dio: ſed hic multa adiicit alia quæ
alibi nuſquam legas. Alectoris arcem in ipſo exitu Boryſthenis Hypa-
niſque ſitam, vulgo exiſtimabant, inquit Dio, ab vxore Sarmatarum re-
gis, nomen inueniſſe: hoc ideo, quia ἀλέκτωρ poëtis idem valet ac con-
iux, ἄλοχος. De antiquæ vrbis turribus ſcribit: partem veteris ambitus oc-
cupari ab vrbe noua: vbi ſpectarentur adhuc turres antiquæ, non tamen,
multæ: τὸ δὲ μεταξὺ, inquit, συμπέφρακται κατ' ἐκεῖνο, ταῖς οἰκίαις οὐκ ἐχούσαις
ὁποῖα διαλείπει. hæc ego non capio: videtur ſcribendum, ταῖς οἰκίαις συνε-
χούσαις, ὅπου τι διαλείπει. continuis ædificiis occupantibus quicquid eſt in-
tercapedinis inter duas turres. Scribe, καὶ νεὼς τὸν μὲν ἐν τῇ νήσῳ τῇ Ἀχιλλέως Pag. 439.
καλουμένῃ ἵδρυνται. non ἵδρυται. &, Μόνου γὰρ Ὁμήρου μνημονεύουσιν οἱ ποιηταί. item, Pag. 440.
ἄλλως γε οὐδεὶς ἂν, ἠνέσχετο B. niſi hoc eſſet, quod te vehementer amamus. Pag. 441.

Pag. 442. τὰ ξύλα ἀφηκότες dixit, pro eo quod vſitatius dici ſolet, τὰ ξύλα καθιέντες.
Pag. 444. Mox ſcribe, ἐάν γε καὶ ξύμπαν τὸ λογικὸν παραβάλῃ τις, ἀνθρ. ſed ad perfectio-
Pag. 445. nem ſententiæ deeſſe aliquid videtur. paullo poſt, ὧν δὴ κἀμὲ ὁρᾷς ὄντα, ἀεί ποτε ἐντυγχάνοντα τοῖς ἐκείνου, ὅπως ἂν δύνωμαι. Poſteaquam Roſoni reſpondit auctor, ſubiicit, ταῦτα δὲ εἰπὼν πρὸς ἐκεῖνον, οὐδὲν ἧττον ὑπ' ἐκείνου, καὶ
Pag. 446. ἀναφερόμενον ἔπη τινὰ, ἀναμνησθεὶς Πλάτωνός τε καὶ Ὁμήρου. quibus verbis ad ſuperiora hæc reſpicitur, quibus de ſe dicebat Roſo: νῦν ἐπεὶ ἧψα τῶν λόγων τῆς θείας διοικήσεως, αὐτὸς ἀνεπτέρωμαι δαιμονίως. ac fortaſſe heic quoque voce eadem fuerat Dio vſus, ſcripſeràtque, οὐδὲν ἧττον ἀνεπτερωμένον ἐκείνου, καὶ ἀναφ. Sequitur, τὸ μὲν δὴ τῆς πόλεως οὕτως ἔφην δεῖν ἀκούειν· καὶ οὐκ ἄντικρυς τὴν ἡμετέραν ζῷον τὸν κόσμον ἀποφαινομένων ἢ πόλιν. ſuſpicabar ἄντικρυς locum occupare verbi ἀνέχειν: ſed ſolùm articulo tranſlato ferri ſic poteſt: καὶ οὐ, τὴν ἄντικρυς ἡμ. mox, ἰσχυρὸν καὶ ἄλυτον εὑρίσκων. nempe ὁ λόγος: non εὑρίσκον. Quod dicebat B. Auguſtinus de paganis loquens, magnis ingeniis non defuiſſe reſplendeſcentiam veritatis, ſic enim loquitur: id ipſum de antiquiſſimis poëtis pluribus mox docetur à Dione: qui etiam addit, poëtas lucis hanc ſcintillam pro luce plena venditaſſe: & cum ſacris veritatis initiati non eſſent ipſi, auſos tamen myſtas ſe illius apud vulgus profiteri: Bacchanaliorum petulantiam potius imitantes, quàm legitima initia
Pag. 447. tradentes. hæc ita Dio: θαυμαζόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἐπεχείρησαν αὐτοὶ τελεῖν τὸν ὄχλον, τῷ ὄντι Βακχείων τινὰς σκηνὰς ἀκαλύπτους πηξάμενοι ἔν τισι τραγικαῖς τριόδοις. non rectè interpres Βακχῶν legit pro Βακχείων. at σκηνὰς ἀκαλύπτους quod è manu exaratis eſt adnotatum, ſine dubio in contextum recipiendum: nihil enim ſignificat Aldina lectio: neque vox Græca eſt ἀμαλόπτους: etſi ἀμαλάπτω probum eſt verbum. Moris erat ſub tentoriis vt plurimum, quædam feſta agitare: quod Bacchanalia celebrantibus optime conuenit. Baccho enim vita omnis acta ſub pellibus, vt nugantur poëtæ. Bacchantium autem vmbras, vti veteres appellabant, ἀκαλύπτους vocat, propter licentiam eorum ſacrorum: nam & obſceniſſima flagitiâ palàm, non intra ſua tentoria patrabant. ideo addit ἐν τριόδοις: quia in triuiis vbi purgamenta exponebantur, impuriſſimi quique viri fœminæque conueniebant, vt ad Theophraſtum atque Athenæum notare meminimus. Scribe, τὴν δὲ
Pag. 449. χρόαν λαμπρὸν αὐγῆς τῆς καθαρωτάτης. non αὐτῆς. Ait, καὶ λέγουσι Δευκαλίωνα βασιλεύοντα τότε σφίσιν ὑπαρχέσαι, πρὸς τῆς παντελοῦς φθορᾶς. Legebatur περὶ,
Pag. 451. quod fortaſſe poteſt ferri: at ſeruata πρὸς, ſcribendum, σφίσιν ὑπαρχέσαι πρὸς
Pag. 452. φυγὴν τῆς παντ. φθο. Infra quid intelligat quando ſcribit, ἅτε γε πλῆθος πανταχῇ κεχυμένος, οὐδενὸς ἐν αὐτῷ πυκνοῦ λειφθέντος, & quæ deinceps leguntur, non capio: & videtur deeſſe aliquid in libris noſtris eo loco: vnde obſcurior multo hæc allegoria redditur. Conferant verò ſtudioſi totam hanc allegoricam diſputationem cum Platonis Phædro: nam illum dialogum heic
Pag. 453. æmulatus eſt Dio. χειμέρια appellat τὸν καιρὸν τοῦ χειμῶνος; nunquam verò aut rariſſime fulgetra micant hieme. ideo ſcribit, οἷα ἐν χειμερίοις, ἐλαυνομένων βιαιότερον πολλάκις τῶν νεφῶν, διῆξε· nempe ἀστραπή. non recte editur, οἷαι χειμ. Deinde lege, τοῦτον ὑμνοῦσι παῖδες σοφῶν. non σοφῶς. notiſſimus Helleniſmus, vt παῖδες ἰατρῶν, quem vulgata ſcriptura corrumpit. ſtatim, οὐκ ἀπὸ τρόπου τὰ λοι-

τὰ λοιπὰ εἴδη ῥᾳδίως πλάττει. &, ἀλλὰ καὶ θηρίων σκύμνοι τῶν ἀγριωτάτων. non σκύμνος. Sub finem corrige, νήπιος μὲν οὐδένα χρόνον ἐγένετο, οὐδ' ἀσθενής. male enim omiſſa litera initiali ſcriptum ἤπιος: quia præcedens dictio in eandem literam deſinebat. Lego etiam, τὴν δὲ τότε μορφὴν τοῦ κόσμου, λέγω δὲ τήν τε ὥραν καὶ τὸ κάλ. &c. & poſtea: εἰ δὲ ἀτεχνῶς ὑψηλόν τε καὶ ἐξίτηλον ἀπέβη τὸ τοῦ λόγου σχῆμα. adeo leues mendas cogimur perſequi, quia magnum ſæpe ad ſententiam momentum faciunt. ὑψηλὸν λόγον heic appellat, non verè ſublimem orationem, ſed quæ abeat in fumum & inanem μετεωρολογίαν. ſic enim in XL. μετέωρον λόγον vocat, quem heic ὑψηλόν. Pag.454.

XXXV. Argumentum huius orationis. Mos honorandi peregrinos τῇ προεδρίᾳ. *Mos ſtatuas doctorum in bibliocheca ponendi.* διὰ χρόνων ἀγαπητὸς ἐπιφαινόμενος. ἄδραστος. *Pythagoras ſtatuarius. Perſeus alatus. Corinthus Neptuno & Soli ſacra. Herophila Sibylla. Dionis ab Herodoto diſſenſus.* φιλοκαλία. *Ellipſis Attica. Dionyſij ſtatuæ Syracuſanæ. Vetus dictum,* Omnia fert longa dies. ἀνάδαστος. ἐπαφρόδισια περὶ τοὺς λόγους. *Lyſiæ venuſtas. Corinthij* ἀφνειοὶ *&* ὄλβιοι *dicti. Demetrij Phalarei ſtatuæ. multæ mendæ caſtigantur.*

ADFINIS argumenti hæc oratio eſt cum Rhodiaca: de ſtatuarum enim honore, & iure diſſerit: cum Corinthiis expoſtulans, quod ſtatuam deieciſſent, vel alij conſecraſſent, vt mos erat eius ſeculi, quam ſibi aliquot prius annis poſuerant. Leuitatem hanc atque adeo iniquitatem populi illius, quà irridet venuſtè Dio, quà obiurgat acriter. Scires rem illi admodum viſam eſſe abſurdam, nec mediocrem ex eo indignationem concepiſſe: nuſquam enim nec facundior eſt, nec vehementior: vt merito ſuo inter eximias Dionis orationes hæc cẽſeatur à Photio: cuius iudicio & nos accedimus. Vbi ſcriptum, ἡμᾶς δὲ δὶς ἐπιδημήσαντας οὕτως ἀσμένως· *ἐπειδή γε ὡς ἂν μάλιστά με ἐπειρᾶσθε κατέχειν. non improbem, ἡμᾶς δὲ δή, potius quàm δίς. deinde, οὕτως ἀσμένως ὑπεδέξασθε. non vt aliis viſum, ἐστήσασθε: nam id ſtatim ſequitur. ſcribe etiã, ἀλλὰ κἂν τὴν εἰκὼ τοῦ σώμ. κἂν pro γοῦν, *ſaltem*. cum ait de ſua ſtatua, καὶ ταύτην φέροντες ἀνεθήκατε ἐς τὰ βιβλία, ὡς προεδρίαν. morem tangit, quem pluribus expreſſit in Rhodiaca: cum honos hic deferebatur peregrinis, vt ad conuiuium publicum, vel ad ſpectacula inuitarentur, atque ibi prima ſede eis cederetur, quod vocabant καλεῖν εἰς προεδρίαν. ſimilem ſibi habitum honorem refert Dio, cum ipſius ſtatua honeſtiſſimo loco & inter primas locata fuit in bibliotheca Corinthiorum. Sic Romæ in bibliothecis ſuis poſita ab Imperatoribus, & à priuatis quoque imagines doctorum tam neotericorum quàm veterum: poſtquam primo omnium Varroni hic honos ab Auguſto eſt habitus, de quo Plinius libro VII. cap. XIX. ſed attendenda locutio Dionis mendo non carens, ὡς προεδρίαν, pro ὡς δόντες προεδρίαν. vel, ὡς ἐς προεδρίαν. Melius, ᾤεσθε τοὺς νέους προκαλέσεσθαι τὴν αὐτῶν ἡμῖν ἐπί. & ſtatim, hoc, ait, tanto honore me affeciſtis, non vt hominem vnum Pag.456.

è multis, aut vt mercatorem quotannis ad vos commeantem, aut vt theorum, qui ſacrorum vel publicæ alicuius feſtiuitatis gratia veniſſem, neque vt legatū, aut qui forte per veſtrā vrbem tranſirem: ἀλλ' ὡς μόλις διὰ μακρῶν χρόνων ἀγαπητὸν ἐπιφαινόμενον: *ſed vt eum, qui ſi poſt longa temporum interualla ſe conſpiciendum vobis dederit, bene vobiſcum agi putetis.* ita ſcribe atque inter-
Pag. 457. pretare. χαλκὸς ἄδραστος, nō eſt, *ferrū intractabile* ſed *quod fixū hæret neque vſquā fugit.* Pythagoras qui Perſeum alatum fecerat, chalcoplaſtes eſt ille nobilis de quo Plinius Pauſanias, & alij multa. Perſei talaria, ſiue vt Pauſanias vocat, ὑποδήματα ὑφ' ὧν ἐφέρετο διὰ τοῦ ἀέρος, ex fabulis poëtarum nota. Scribe, τί παθὼν ἂν ὑμῶν ἀπηλλάγη τῆς πόλεως; Quod non vni deo, ſed duobus ſimul Neptuno & Soli conſecrata eſſet Corinthus, cauſſam affert: εἰκάσαις δ' ἂν ἀμιλλωμένου τοῦ μύθου, ὃ τῆς ἐν μέσῳ δύο πελαγῶν ὑπὸ τοῦ Ἡλίου ἐξαίρετον, βουλομένου τοῦ Ποσειδῶνος. ſed nos ex iſtis cauſſam non diſcimus: videntur enim verba aliquot deeſſe, ſine quibus commodam elicere non poſſumus ſententiam. fabulam tangit Pauſanias initio Corinthiacorum. Locus de Sibylla ex aliquo poëta lyrico depromptus eſt: ni fallor, ex Pindaro, qui oraculi mentionem fecerat, quod ſtatim Dio ſubiicit. ἡ θεσπιῳ-
Pag. 458. δὸς Σίβυλλα, eſt Herophila Lamiæ filia, cui pater Neptunus. Lege Pauſaniam in Phocicis. Scribe, καὶ τὴν ἐπιείκειαν εἰς τῶν Κορινθίων, ὧν οἱ πρόγονοι δὴ ἁπάντων Ἑλλήνων μάλιστα. vel ἰδίᾳ πάντων Ἑλ. μ. *Narratio de liberata vr-*
Pag. 459. *be Athenienſium à tyrannis ope Corinthiorum, non vno modo diuerſa eſt ab hiſtoria Herodoti: qui liberationis auctores facit Lacedæmonios.* ſed opera Corinthiorum videntur vſi aduerſus Cleomenem regem Spartæ, qui pulſo Hippia, cum Iſagora conſpirauit, & δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο, inquit Herodotus. Dio Cleomenis tyrannidem ab ea ſeparat, cuius auctor Iſagoras: idémque videtur Hippiam Iſagoræ coniungere, tanquam eorundem conſiliorum participem: quod vereor ne ſit ἀνιστόρητον, & è librarij menda, non auctoris mente. nam etiam alias ſuſpectus mihi ille locus. φιλοκαλίαν Græci appellant elegantiæ ſtudium, & munditiei atque omnium rerum honeſtarum: aliter ſumit Dio cum ſcribit de Corinthiis, qui tot bella pro libertate vrbium Græciæ ſuſceperant: ὡς δὲ δόξαν οὐ φιλοκάλως ἔχοντες, ἀλλ' ἁπλῶς φιλέλληνες καὶ φιλοδίκαιοι. accipit φιλοκαλίαν pro nimia gloriæ cupiditate, & ambitione. ſed eſt etiam aliter interpretari, quaſi dixiſſet, οὐ μόνον φιλοκάλως ἔχοντες. familiaris enim huiuſmodi ellipſis vocis μόνον, vt etiam vetuſti critici adnotant. verè autem Corinthiis hanc laudem tribui, etiam ex Plutarcho diſcas in Timoleonte. Scribo, τετρακοσίους σφᾶς αὐτοὺς ἀπέστειλαν, ὅτε περὶ καὶ Λακεδ. & prioris Simonidis epigrāmatis verſum tertiū, Ῥῦσα δὲ Φοινίσσας ναῦς, καὶ Πέρσας ἀνελόντες, vel καθελόντες.
Pag. 460. & οὐδὲ ἕτερον οὐδεὶς ἢ δίκη. Sine interrogatione legendū: εἰ μὲν οὖν στρόβιλος, ἢ πρηστήρ, ἢ σκηπτὸς ἐμπεσὼν, σείων, καὶ κεραυνὸν ἰθύνων. eſt enim elliptica locutio, Atticis, & Hippocrati quoque admodum vſitatà. fere autem ſubiici ſolet, εἰ δὲ μή: verùm non ſemper. poſtrema verba ab aliquo poëta eſt mutuatus. Hiſtoriā iudicij Syracuſis celebrati ſuper defunctorum ſtatuis etiam Plutarchus habet in vita Timoleontis: vbi non prætermittit de ſtatua Gelonis, qui etſi tyrannus fuerat, manſit tamen poſita ei ſtatua. de illis Dionyſij quas

ait Dio ſeruatas, nihil Plutarchus: quia non Dionyſio ille honos habebatur, verùm Διονύσῳ hoc eſt Libero patri, cuius ornamenta & inſignia geſtabant: peſſime enim Dionis codices, & falſiſſimè, πλὴν ἀλλ' ἄρα Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου, τὴν δὲ σχῆμα τοῦ Διονυσίου περικειμένων. cum ſit ſcribendum, τὴν δὲ σχῆμα τοῦ Διονύσου π. id quoque male, εἰ δὲ γένοιτο καὶ παρ' ὑμ. pro εἴθε γένοιτο. &, καθάπερ ἐψηφισμένον καὶ τοῦτον, pro καὶ τοῦτο: *quaſi ita iam decretum eſſet à vobis.* longe verò elegantiſſimam ſententiam corruperunt ſcribentes, Ἄνδρες δικασταί, ἅπαντάς φασι δεῖν προσδοκᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ· ἐπεὶ δ' ἐν τῷ βραχεῖ κινδυνεύει. nam Dio ſcripſerat, ἅπαντα φασὶ δ'. vulgo dicunt, omnia exſpectanda eſſe in longo tempore: at hæc ſtatua breue tempus durauit, & iam periclitatur. frequens apud poëtas illa ſententia. Sequitur hiſtoria de conſecrata Syracuſis imagine legati cuiuſdam Lucanorum, cui interpres opus non fuerat, quia Dorum linguam callebat: καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ σώματος ἐστήσαντο, παρὰ τῶν Ἀκραγαντίνων, καὶ τῶν ἐκείνῃ Δωριέων, πάντων δὲ ὧν, καὶ πᾶσι τὴν Ἰταλίαν κατοικούντων. & ab interpunctione locus laborat: & præterea mutilatus eſt. ſane & qui mediocriter attenderint, legendum intelligent, hoc ſimiliue modo: καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ σώματος ἐστήσαντο· ἐπαίνου τυχόντες παρὰ τῶν ἄλλ. ſimulacrum eius poſuerunt: eoque nomine laudati ſunt à cæteris Dorienſibus. Quia nefas erat apud veteres dicatam ſemel ſtatuam ſine graui cauſſa deiicere, ideo ſcribit auctor: longe aliud eſſe ὑπὲρ ἀναστάσεως εἰκόνος deliberare, & περὶ καθαιρέσεως. *Pag. 462.* cum enim de ponenda agitur, opportunum eſt, hominis merita expendere: at quæ ſemel fuerit poſita, eo ipſo quod dicata eſt, ius acquirit manendi, etiamſi poſtea viſus fuerit parum illo honore dignus is quem ciuitas honorauit. hæc poſtrema ſic Dion: ὅτι ἕκαστος τούτων τῶν παρ' ὑμῖν ἀνακειμένων, εἴτε χείρων ἐστίν, ἤδη τὰ τῆς οὐσίας περίκειται. niſi placeat, εἰ δὲ χείρων ἐστίν, ita ſupplendum quod paret deeſſe: εἴτε κρείττων, εἴτε χείρων ἐστίν. pro τὰ τῆς οὐσίας π. quod nihil ſignificat, poteſt ſcribi τὰ τῆς ἀσυλίας, ius illud acquiſiuit, vt moueri loco nequeat ſine ſcelere: vel τὰ τῆς ἀξίας: eo ipſo quòd poſita eſt, vel quia facta eſt ἀνάθημα huius aut illius numinis, mereri cepit, ne eam deiiceretis. de hoc more plura auctor in Rhodiaca. Diſtingue, καὶ ταῦτα μετέωρον καὶ χρυσοῦν. Γοργίαν λέγω; ὅτι. deinde lege, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐστὶν εὐθὺς καὶ νόμιμον ἴσως καὶ πολιτικόν· ὃ δ' ὑστ. niſi aliquid ſubeſt grauius. Poſtea lego, καὶ ποτέρως ἂν ὡς εὖ βουλευομένοις ὑμᾶς ποιεῖν, π. vtro modo feceritis quod bene conſultos *Pag. 463.* decet ac prudentes. ἀνάδαστον ſemper reſtitue pro ἀνάδοτον, quæ vox nauci non eſt. alludit ad ἀναδασμοὺς agrorum: quam ſcimus fuiſſe cauſſam bellorum grauiſſimorum, non minus quàm agrarias leges apud Romanos. id quod etiam ex hiſtoria conſtat. Inuidiam ſibi conflatam ſcribit Dio, ἐκ τῆς περὶ τοὺς λόγους, εἴτ' ἐπαφροδισίαν αὐτὴν, εἴθ' ὅ, τι δὴ ποτε χρὴ καλεῖν: modeſtè appellans dicendi facultatem qua excellebat, ἐπαφροδισίαν περὶ τοὺς λόγους; non autem δύναμιν aut δεινότητα. non temere voce illa vſus: nam & de Lyſia, quem ſæpe noſter æmulatur, pronuntiat Dionyſius Halicarnaſſeus, ſcribere ipſum ἡδέως καὶ κεχαρισμένως καὶ ἐπαφροδίτως. Agonotheta ille à quo ſecundùm propriam conſcientiam po- *Pag. 464.* teſtatem dari ſibi ait liberius loquendi: eſt Traianus Imperator,

apud quem plurimum gratia poterat, & cui fuit chariſſimus: ſed menda non carent quæ de illo heic dicuntur. Verum eſt, Corinthios ab antiquis poëtis ὀλβίους & ἀφνειοὺς eſſe appellatos, quod dicit heic auctor. Homeri verſum memini è Katalogo: Ἀφνειόν τε Κόρινθον, εὐκτιμένας τε Κλεωνάς. Pindarus Olympion. oda XIII.

—— γνώσομαι
Τὰν ὀλβίαν Κόρινθον, Ἰσθμίου
Πρόθυρον, Ποσειδᾶνος ἀγλαόκουρον.

quod autem addit ſimilibus nominibus etiam à diis appellatos fuiſſe, reſpicit antiquiſſimum oraculum, Εὐδαίμων ὁ Κόρινθος· ἐγὼ δ' εἴην Τενεάτης. de
Pag. 465. epigrammate quod Midæ tumulo fuit inſcriptum, vide Herodotum in Homeri vita, & Diogenem Laërtium in Cleobulo. de hoc poſtquam dixit auctor, ſubiicit aliud carmen diſtichum huiuſmodi:

Ἀνδρὶ μὲν Ἱππαίμων ὄνομ' ἦν· ἵππῳ δὲ Πόδαργος.
Καὶ κυνὶ Λήθαργος· καὶ θεράποντι Βάβης.

ſic ſcribendum eſt. apud Iulium Pollucem homo vocatur Hippamon: illum vide libro quinto, cap. V. Demetrij Phalerei ſtatuas CIↃIↃ. euerſas fuiſſe aliquando Athenis, alibi, ſi memini, leges nuſquam. longe ſiquidem minor numerus apud Plutarchum & alios, qui illam hiſtoriam nar-
Pag. 466. rant: eſt enim res notiſſima. Ait, τὸν ἀδελφὸν, ὡς ἀνάθημα, ἀνθρωπος ἀπ. &c. hæc corruptiſſima ſunt. Ageſilai dictum habes apud Plutarchum. Scribe, τί γὰρ ἀφορίπτειν, ὥσπερ τὸν Εὐφράνορος Ἥφαιστον; de Euphranore ſtatuario multa
Pag. 467. Plinius. Sub finem ſcribe, μνάσασθαί τινα φαμὶ καὶ ἕτερον ἀμμέων. non φάμη: quod ineptum eſt. poſtrema ita concipe, γνώμη δ' ἀνδρῶν ἀγαθῶν τοῦνεκα· ἢ καὶ ἀνδριάς μοι ὀρθὸς ἕστηκας. abſit inuidia, emendatio hæc elegantiſſima eſt. alloquitur ſtatuam ſuam: & quia nulla habenda eſt ratio eorum quæ contra rationem ſint facta: tanquam ſtantem illam compellat, neque vnquam euerſam. quia, inquit, nunquam factum vt ſemel delatus honos ſtatuæ cuiquam bono, à bonis adimeretur. per hanc igitur rationem etiamnum ſtas recta, quæ mihi aliquando poſita fueras ſtatua.

XXXVI. *Emendantur aliquam multa loca in ea quam habuit Nicomediæ de pace cum Nic.*

Pag. 470.

Τὸ πεπεῖσθαι δίχα λόγου, καὶ μὴ δύνασθαι εἰπεῖν τ. Copula καὶ vel ſuperfluit, vel defecti codicis indicium facit. μὴ θορυβήσητε δὲ ἐρχομένῳ πάλιν, &c. interpres διερχομένῳ. ſubeſt vitium. οὐκ ἀποσιήσομαι δὲ, οὐδ' εἴπως ἂν μᾶλλον γνομένη δύναιτο. Lego, οὐκ
Pag. 471. ἀποσιγήσομαι. non reticet ſane: nam ſub finem ſcribit: λοιπὸν εἰπεῖν, ὅτι καὶ μὲν ταῦτα διαλλαγέντων ὑμῶν. καὶ μετὰ τῶν ἐγκωμίων αὐτῆς ἐστι καὶ τὰ ποιήματα. Legendum eſt μετά. quod mendi genus ſæpe deprehendimus.

καὶ τὰ στοιχεῖα δὲ τὰ δύο, ἢ ὁμόνοιαν εἶναι; deeſt verbum οἴεσθε, aut ſimile. Mox corrige: εἰ μὲν οὖν μὴ θνητὸν ἦμεν ἀνθρώπων γένος, μηδ᾽ ἔδει πολλὰ εἶναι τὰ φθείροντα ἡμᾶς, οὐκ ἂν ἦν οὐδ᾽. *quod ſi homines mortale genus non eſſemus, & ſi non oporteret multa eſſe quæ interitum nobis afferant, ne nomen quidem ſeditionis inter homines audiretur, vt inter deos eſt nulla.* Ἀθηναῖοι Pag. 476.
περὶ τοὺς φόρους λαμβάνειν παρὰ τῶν νησιωτῶν ἐπολέμουν. Scribe, περὶ τοῦ φόρους λ. deinde, καὶ περὶ τοῦ δικάζειν οἴκοι τὰς ἁπάντων δίκας. mox vbi editum, ἢ δικαστὰς παρὰ τῶν Βιθυνῶν ἐκείνοις ἔλαττον παρέξομεν; prior editio corruptiſſime legebat δερμάτας. interpres fecit δέρματα: nullam ſecutus probabilem rationem. de noſtra lectione amplius cogitandum. Malim paullo poſt, ὡς ἐπιθυμεῖν ἀνονήτου πράγματος: potius quam ἀνοήτου. vulgatam defendere tamen licet, ex illis præcedentibus ἀνόητον εἶναι καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτῶν νενόμισται. Pag. 477.

τὰ δὲ καὶ διακλέπτοντες αὐτοὶ, τὰ δ᾽ αἰτούμενοι παρ᾽ ἕκαστα. hæc non cohærent: & deeſt, opinor, aliquid. Diſtingue, προθύμως ἐπαρκεῖτε καὶ ὁμοίως. *alacriter eos iuuatis, & ſimili aduerſus omnes animo.* Nihil mutandum in Pag. 478. his, quæ tamen interpres minus bene accepit: εὐθέως γὰρ βουλόμενος ἀδικῆσαι τὸ ἔθνος, εἰδὼς ἥκει, τί δεῖ ποιήσαντα, αὐτὸν μὴ δοῦναι δίκην. *nam ſimulac præſes aliquis in animum induxit Bithynos vexare, iam tum cum in prouinciam venit notum habet quid facto ſit opus, vt ne det pænas.* Redde lucem ſententiæ à mala interpunctione obſcuratæ: ὀνομάζεσθαί τις θέλει πρῶτος; ἔστω. πρωτεύει τις; κἂν ἄλλος ὀνομάζηται πρῶτος, ἔστιν. *auet aliquis audire primus? eſto* re vera primus. *eſt aliquis primus? etiam ſi alius primus audiat, ipſe eſt tamen.* Pag. 480.

καθόλου δὲ οὐδεὶς οὔτε ἂν ἄξιος ὢν τοῦ πρωτεύειν ἐν πόλει, δή. Legendum, οὐδεὶς οὔτε ἀνάξιος ὤν. & diſtinctio recta ex interprete reſtituenda: eſt enim valde corrupta. λέγειν πρὸς ἐκείνους & λέγειν πρὸς ὑμᾶς eſt, fauere, vt οἱ φιλιππίζοντες quondam Athenis. Attici ſcriptores dicerent πρὸς ἐκείνων & πρὸς ὑμῶν. vt apud Ariſtophanem & Lucianum πρὸς ἐμοῦ λέγειν. Lege, γῆν ἱκανὴν δοκεῖτε ἔχειν; vulgò abſurdè, τὴν ἱκανήν. ποίαν ὠφέλειαν, ποίαν ἡδονήν; Scribe, ποίαν δ᾽ ὠφέλειαν, π. mox legitur, ἃ γὰρ καὶ λόγῳ παραδειχθέντα διότι συνοίσειν μόνον ἤδη πείθειν ὑμᾶς ἔοικε, π. Scribe, ἃ γὰρ καὶ λόγῳ παραδειχθέντα διότι συνοίσει γενόμενα, ἤδη πείθειν ὑμᾶς ἔοικε, π. quæ ad concordiam vos iam impellunt, poſtquam ex oratione mea cognouiſtis è re veſtra fore vt illa fiant: quomodo ea ſi facta ſemel fuerint, non impellent vos longe vehementius? interpres, παραδεχθέντα legit. ſub finem, οἱ βουλήσονται πάλιν αὐτοῖς γενέσθαι τινὰ χάριν: non autem χαράν.

XXXVII. Notulæ ad eam quæ Nicææ eſt habita. πρὸς βλάβης εἶναι.

Pag.484. SCRIBE in ea quam habuit Nicææ: ἀλλὰ τοὐναντίον, πάντα πρὸς βλάβης μᾶλλόν ἐστι. ita enim Græci elegantiores loquuntur, non πρὸς βλάβην. itaque ſequuntur eo caſu, τοσούτῳ μείζονος καὶ χαλεπωτέρας. Malim τρεφομένων,
Pag.485. quàm στρεφομένων in iſtis: οἷον ἐν ταὐτῷ στρεφομένων θηρίων πολλῶν ἢ βοσκημάτων, ἑνὸς εἴργοντος περιβόλου. & ſtatim tolle vocem inutilem ὥστε, & ſcribe, νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἴσως πρὸς ἑτέροις ἐστὲ μᾶλλον, κἀγὼ πολὺ καταδεέστερον ἔχω, ἢ πρότερον. & vos occupati eſtis, & ego longe deterius habeo, quàm vt par ſim ſuſcepto argumento, de concordia ciuium. æger erat cum hæc dicebat, vt modò præceſſit. meminit & in ſequentibus orationibus ſui morbi.

XXXVIII. Ad orationem quadrageſimam notæ. προπύλαια & Παρθενὼν Athenis. Ἡραῖον apud Samios. Αὐτὸς pro Imperator. Senatus Pruſæ inſtitutus permiſſu principis. Apamea vrbs magna.

Pag.486. INITIO eius quam Pruſæ habuit de concordia cum Apamenſibus, minor diſtinctio loco maioris poſita, erudito interpreti impoſuit: ſic enim erat rectum: ἔτι δὲ τῆς παρ' ὑμῖν πολιτείας ἐμπείροις οὖσι· ἐμὲ δὲ ὑπώπτευον, &c. *me autem ſuſpicabar, dicam enim quod res eſt, grauem eſſe nonnullis ciuibus, vt peregrinum, & curioſum:* mox χα-
Pag.487. λεπῶς ἂν ὑπομεῖναι πενίαν. non προσμένειν. poſtea, οὐδὲν γὰρ οὕτω δύναται τοὺς ὀφείλοντας ὑμῖν τὰ τοιαῦτα ὑπομιμνήσκειν, ὡς τὸ ὑμᾶς ἐκλελῆσθαι. non autem ἡμᾶς: quod eſt abſurdum. &, ἐπήρθη τε πρὸς αὐτὸ ὁ δῆμος. nem-
Pag.488. pe τὸ ἔργον. Haut dubie mendoſe ſcribitur paullo poſt, ὁποῖα ἔργα πολλὰ γέγονε παρ' ἑτέροις, μάτην ἀπολλύμεθα. poſtrema verba ſtare aliter nequeunt, niſi ſcribatur, παρ' ἑτέροις τε καὶ ἡμῖν, ἃ μάτην ἀπολλύμεθα. nam qui hoc verbi ad Dionem referunt, falluntur: ad opera enim publica referendum, quæ deformiter inchoata, poſtea omittuntur, & neglectu ipſo intereunt, vel etiam deſtruuntur. malim ſcribi, vnica litera mutata, μάτην ἀπολλύμενα: *qualia multa apud alios fuerunt incepta, quæ fruſtra iam pereunt.* Dubito vtrum ſcripſerit iſta ſic εἰρωνευόμενος, vt ſunt edita: λόγοι δὲ ἐγίγνοντο πολλοὶ μὲν, οὐ πάνυ πολλῶν δὲ, καὶ σφόδρα ἡδεῖς. an ſine figura, καὶ σφόδρα ἀηδεῖς. Hæc autem oſorum Dionis calumnia inde orta, quod ad ſtructuram eius operis cuius ipſe fuerat ſuaſor, & auctor ciuibus ſuis, vetus quoddam ædificium diruere oportuit, (ſiue ea porticus fuit cum columnis, vt videtur ſignificari: ſiue aliud quoddam;) cui nonnullæ officinæ

cohærebant. cum igitur Pruſæ vrbis intereſſet opus vetuſtate ipſa deforme ex oculorum conſpectu eſſe ſublatum: iſti tamen demolitionem illius non alio tulerunt animo, quàm ſi præſtantiſſimum aliquod antiquitatis monumentum foret euerſum: cuiuſmodi erant propylæa acropoleos & Parthenon Athenis: Sami Iunonis templum: & Iouis atque Apollinis, quod Didymion vocabatur apud Mileſios: aut denique Dianæ ædes Epheſina. Hic cognitis, non erit difficile certamen cum mendis quæ huic ſermoni aſperſit hominum inſcitia. Scribe igitur, καί τινες ἤσαν οἱ σφόδρα ὀδυρόμενοι τὸ χαλκεῖον τὸ τοῦ δεῖνος· κ. perierat vox χαλκεῖον quam libri veteres retinuerunt. hæc eſt fabrilis officina illa de qua mox loquitur. cuius etiam in XLVII. facit mentionem. Rectè ſcriptum eſt, ὥσπερ τῶν Ἀθήνησι προπυλαίων κινουμένων, ἢ τοῦ Παρθενῶνος. non vt legit interpres προπυλαίων κ. τοῦ Παρθ. duo opera diuerſa confundit. non enim meminerat, προπύλαια cum ἁπλῶς legitur in rebus Athenienſium, veſtibulum Arcis intelligi; opus antiquitate & magnificentia inſigne. conſule Harpocrationem. Dio iterum meminit in XLVIII. proxima verò deprauatiſſimè ſcripſit interpres, ἢ τὸ Σαμεῖον, ἢ τὸ Ἡραῖον ἡμᾶς ἀνατρέποντας. corrige, ἢ τὸ Σαμίων Ἡραῖον. de iſto Iunonis templo apud Samios legendus Strabo, libro XIV. ex eo diſces quanta fuerit operis illius præſtantia. meminit eiuſdem & antiquum prouerbium Græcorum, βαδίζειν εἰς Ἡραῖον ἐμπεπλεγμένον: quod explicat Duris Samius in XII. Athenæi. de Mileſiorum Didymio Stephanus in Ἐθνικοῖς, & alij. Scribe mox, ἀλλ' ὅμως ἦσαν οἱ χαλεπῶς ἑώρων ἀφανιζόμενα, &c. Manifeſta in his menda: τοῖς δ' ἐναντίως Pag.489.
ἔχουσι, καὶ τὴν δόξαν τῆς πόλεως ἀδοξίαν αὐτῶν νομίζουσι, δεόντως φέρειν αὐτὴν καὶ φθόνον: ex comparatione membri oppoſiti, & veſtigiis vitioſæ ſcripturæ corrigo, δέος τε φέρει ταῦτα καὶ φθόνον. tam plana ſententia, vt nihil ſupra. mox, ὅμως δ' ἐπὶ τούτοις χειμάζοντες. non ὅπως. &, οἷον ἐκ δεινοῦ καὶ ἀγρίου πελάγους καὶ χειμῶνος ἀδοκήτου σωθέντα μόλις. quàm ineptum enim eſt ὠθέντα? tam profectò, quàm quod in eadem periodo ſequitur, ἔπειτα ἐνταῦθα ὥσπερ ἐν λιμένι ναυμαχεῖν. hui ναυμαχεῖν! bellator ergo Dio? ſcribe verò ναυαγεῖν. Vbi agit de Pruſaenſium legatione ad αὐτὸν, hoc eſt Imperatorem, mendas aliquot video: de quibus cogitent quibus erit otium. ſic autem etiã alibi αὐτὸς eſt Dioni princeps. vt in XLV. πρὸς δὲ τούτοις ἐχθρόν ἀνεχόμενος αὐτὸν τινα. ſimilem eius vocis vſum obſeruabamus ad Theophraſti Characteres. νεμέσεις nullum heic locum habere poſſunt: νεμήσεις aliquem. Interpres non Pag.490.
animaduertit συνεχώρησε poſitum pro συνεχώρησεν ἄν: & ἐκέλευσε pro ἐκέλευσεν ἄν. refert aliorum ſermones qui dicebant, ſi alius præter Dionem legationem illam ad Imperatorem obiiſſet, eum nihil nõ impetraturũ fuiſſe. ea legatione cum alia petebant Pruſaenſes ab Imperatore, tum etiam illud, vt publicum conſilium & ſenatores inſtituere in vrbe ſua poſſent, quod & impetraſſe ipſos ex oratione XLVI. apparet: vbi mentio fit centum ſenatorum qui fuere tunc electi. atque hoc beneficium imputat ſuis ciuibus Dio. Niſi mendum ſubeſt ita concipi iſta debent: καὶ πολλοὺς εἶπον ἐνθάδε λόγους περὶ ὁμονοίας, (ἡγούμενος συμφέρειν τῇ πόλει τοῦτο,) χρῆσθαι εἶναι μὴ δ. aut ſine parentheſi, καὶ χρῆσθαι εἶναι. deinde, καί τι καὶ νῦν. non καί τοι κ.

Pag. 492. Male iſta legit interpres: ἀλλὰ κἂν ἐγρηγορότι κἂν βαδίζοντι μὴ σφόδρα ἐνοχλῇ τὴν ἰσχὺν τοῦ σώματος. *licet neque vigilanti, neque ambulanti multum offendat robur corporis.* Quis ferat Dionem appellantem Apameam vrbem paruam præ ſua Pruſa? ego non fero: qui ſciam repugnare veterem hiſtoriam: & non minime Dionis ipſius mentem. nam ſi vel maxime ita eſſet, quid attinebat hoc loco id dicere? Legendum eſt, ἢ πόλιν οἰκοῦντας οὐ μικράν. maniſeſtiſſime opponit inter ſe, τὴν βραχυτάτην κώμην, & πόλιν οὐ μικράν. Ex principio orationis apparet, non multo poſt reditum Dionis & κάθοδον
Pag. 493. in patriam, habitam fuiſſe: itaque ſic accipe quod ait, ὥσπερ ἤδη πολὺν ἔχοντα χρόνον παρ' ὑμῖν, *quaſi longum iam tempus apud vos egiſſem*: non vt facit inter-
Pag. 494. pres. Conuicia negat decere viros ἐπιεικεῖς, neque vrbes σωφρονούσας, ſed meretrices duas impudentiſſimas, quę è lupanari profectæ ambæ, palàm obſcenis dictis ſe proſcindant. μᾶλλον δὲ ἑταιρῶν ἀσχημόνων, ἀπὸ οἰκήματος ἑκατέρας, οὐδὲν αἰσχυνομένων ῥῆμα ἀκόλαστον εἰπεῖν. plurale pro duali, niſi ſcribas, ἑται-
Pag. 495. ρεῖν ἀσχημόνοιν. Scribe, καὶ τούτοις ἀεὶ πλείστοις κατὰ τὰς ὁδοὺς ἀπαντᾶν. Ait, καὶ τοῖς
Pag. 496. πρότερον διαφερομένοις πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας. quid heic faciat vox πρότερον neſcio. lege verò ſtatim: τοῦ λαβεῖν τὰ ὅπλα καὶ βαδίζειν: vel τοῦ λαβόντας ὅπλα βαδίζειν. item, προσβάλλειν τοῖς τείχεσι: non προβάλλειν. paullo poſt, πρὸς δὲ αὐτῶν λεγομένων στοιχείων. infra, τὴν πρὸς ἀλλήλας κοινωνίαν ἔχει τε, καὶ δ. Non eſt autem oratio hæc integra: deeſt enim à fine aliquid.

XXXIX. Apameæ duæ vicinæ Pruſæ. de Apameæ in Bithynia conditore. emendationes aliquot locorum.

HABITA eſt hæc oratio Apameæ: quo nomine duæ fuerunt vicinæ vrbes Pruſæ: altera in Phrygia: hæc in Bithynia, olim Myrlea dicta, colonia Colophoniorum: poſtea de nomine cuiuſdam reginæ Apamæ, ſic appellata, cum inſtauraretur deſtructa prius à Philippo, Perſei patre. Euerſam aliquando, deinde à rege inſtauratam, & à regina nouum nomen inueniſſe, conſtat. verum quis ille fuerit rex, quæ regina, cuias populus eò tranſlatus, diuersè traditum. Strabo regem Pruſiam Zelæ filium nominat: Apamam vxorem ipſius: Stephanus Nicomedem, Pruſiæ filium, Apamam eãdem, matrem ſuam. Appianus Seleucum Nicatorem, tribus vrbibus à ſe ſtructis vxoris ſuæ nomen indidiſſe, & Apameas vocaſſe ſcribit: quarum vnam fuiſſe iſtam quibuſdam placet. Ex iſtis diuinare non poſſumus, quænam vrbs Dioni intelligatur, cum ait Apamenſes mores ſeruare eius ciuitatis vnde ſint maiores ipſorum profecti. vocat μακαρίαν πόλιν, & quæ alias antecedat non ſolum ἐπιεικείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ, verum etiam εὐτυχίᾳ καὶ δυνάμει. Quæ fuit illis temporibus Aſiæ vrbs cui hæc conueniant præter Antiochiam? nempe hæc opibus & potentia ac felicitate tunc florentiſſima: etſi à Parthis aliquoties vexata. Quare de hoc Dionis loco amplius cogi-
Pag. 499. tandum. Lege cum erudito interprete κἂν ἅπαντα φαίνηται ποιῶν καλῶς. non

κακῶς. etiamſi bene geruntur omnia in ciuitatis adminiſtratione ab aliquo: ius tamen populo adimere ipſi contradicendi, atque etiam, ſi videatur, conquerendi, tyranni potius eſt, quàm hominis de illa rep. bene meriti. Scrib. πυνθάνομαι δὲ αὐτῶν: non αὐτοῦ. poſtea, πολλάκις τοῦ τιμῶν προσκαλουμένης: vel potius πολλάκις τε ἡμᾶς προσκαλουμένων. deeſt enim pronomen. Ait de vrbe quam diximus, ὑφ' ἧς δεῦρο ἐπέμφθητε, φίλοι δὴ παρὰ φίλους δεῦρο οἰκήσοντες. male vulgò οἰκήσαντες. prius δεῦρο eſt *huc*, alterum *heic:* quod etſi à Græcis vſurpari ſcimus, videndum tamen, ne poſterius δεῦρο alienum locum inuaſerit. Pag. 500. Pag. 501.

XL. Pauca notantur in ea quæ Διάλεξις ἐν τῇ πατρίδι *inſcribitur.* λαμβάνειν ὁδόν· ἐμβολή, ἐμβάλλεσθαι.

NON eſt obſcurum quid ſibi auctor velit, cum ſcribit: ὅμως δὲ καὶ αὐτὸς ἑτέραν καὶ ἑτέραν λαμβάνω ὁδόν. eſt tamen rara & inſolens locutio, λαμβάνειν ὁδόν, pro, inire æſtimationem alicuius rei. cogitare de aliquo. id enim ſignificat: ideo æquiorem ſe aduerſus alios, qui de ſuis diſſertationibus ſecius iudicent, & meras putent eſſe ἐπιδείξεις, quales erant aliorum philoſophorum, ad oſtentandam dicendi vim comparatæ orationes: quoniam ſibi quoque ipſi vſuueniat, vt de ſuis orationibus aliter atque aliter iudicet: honeſtius cum alios de ſe conſuleret: contra, quoties ſeipſum. Scribe ſub finem, ὥστε οὐκ ἔτι ὀβολοῦ καθάπερ εἶπέ τις, εὔπορον ἐκ τῆς ἀγορᾶς πρίασθαι τὴν ἐμὴν σοφίαν: non autem εὐπορεῖν. vt ἐμβολὴ eſt nauis φορτίον. vnde *ſacra embola* de claſſe Alexandrina in Codice. ſic ἐμβάλλεσθαι nauem mercibus onerare. ita accipe cum ait Dio, de Tenedi vaſis fictilibus loquens, καὶ γὰρ ἐκεῖθεν πᾶς ὁ παραπλέων ἐμβάλλεται κέραμον: omnes qui præternauigant, inde parant ſibi fictilia, quæ nauibus ſuis imponant. Pag. 503. Pag. 504.

XLI. Ad Πολιτικὸν ἐν τῇ πατρίδι.

HÆC quoque oratio imperfecta eſt: continet defenſionem auctoris aduerſus inuidos & maleuolos ciues, à quibus accuſabatur, quaſi auctoritate ſua & ea quam apud principem valebat gratia male vteretur, magis adeo vt patriæ ſuæ noceret, quàm vt illi commodaret. Duplex ab eo inſtituta fuerat reſponſio: altera in commune aduerſus vniuerſam criminationem: altera particularis contra ſingula capita libelli, qui continet ſubſcriptionem aduerſariorum: hodie ſola ſupereſt prior apologia, poſterior deſideratur. Scribe, ὅτι δὲ οἱ αὐτοὶ πρὸς ἐμὲ ἀηδῶς ἔχουσι καὶ πρὸς τὴν πόλιν. iiſdem ſe diſplicere ſignificat, quibus præſens Reip. ſtatus non placeat. Pag. 505.

XLII. Ὁ φιλοφρονητικὸς *duobus locis emendantur.*

Pag.509. SCRIBENDVM eſt, ἀλλ' οὐδὲ χρυσοῦ σφυρήλατος ἑστ. & ſtatim, πολλοὺς μὲν γὰρ ἐπίσταμαι γενομένους κἀκείνους ἀξίους. non πολλούς. Aui ſui non ſemel meminit Dio in ſuis orationibus: in hac vero ita ſcribit, ὁ γοῦν πάππος ὁ ἐμός, εἰ ἐπὶ πλεῖον ἀπώνατο τούτου γε αὐτοκράτορος· ἀλλὰ μὴ βραχὺς παντελῶς ἐγένετο χρόνος. rem falſam & abſurdam contineri non dubito hiſce verbis ita ſcriptis. nam quis credat auũ Dionis, qui ſenex iſta ſcribebat, inter familiares Traiani Imperatoris vixiſſe? Scio non deeſſe exempla longæuorum, quæ rem probabilem reddant. ſed confutat auctor manifeſtè. quem palàm eſt velut de re multis antè annis geſta loqui: ideo ait, ὥς φασι. Ne dubita eum ſcripſiſſe, τοῦ τότε αὐτοκράτορος. non igitur ad Traianum referendum: ſed ad eum Imperatorem qui eo viuo imperij clauum tenebat. confer locum hunc cum alio qui extat in XLVI. Scribe, καὶ ἤδη περὶ τούτου πεποίητο τὸν λόγον· οὐ δὴ δ' ἀπελπίζειν, ἕως ἂν ἄγ.

XLIII. *Ad* Ἀπολογισμὸν *notæ.* προσαγαγεῖν. *&* ἐλαττοῦν. *alia quædam.*

Pag.512. DE Domitiano ſcribit, πρὸς δὲ τούτοις ἅπασιν ἐχθρὸν ἀνεχόμενος, αὐτὸν δεῖνα, οὐδὲ τὸν δεῖνα τῶν ἴσων τινά. Forte ſcripſerat αὐτὸν δῆτα, οὐδὲ τὸν δεῖνα τ. principem appellat αὐτὸν vt dicebamus tmemate XXXVIII. Scribe, ἴσως δὲ

Pag.513. οὐδὲ φαίνεται πιστὸς ὁ λόγος, τὸ τηλικαύτης τιμῆς τυγχάνοντα. non τὸν τηλ. de raro honore Dionis apud Traianum habes apud Philoſtratum. Perperam ſcriptum eſt: ἢ

Pag.515. προσαγαγὼν τινας, ὧν ἐβουλόμην, ἢ τοὐναντίον ἔλαττον. Lege, ἐλαττῶν. contraria ſunt προσαγαγεῖν & ἐλαττοῦν: tranſlatio eſt ab aulis principum, vt docet M. Tullius III. de finibus explicans quod Stoici appellant προηγμένον & ἀποπροηγμένον. de ſenatu & ſenatoribus Pruſiæ antè dictum. Diſtingue, τί

Pag.516. οὖν δὲ ἐπὶ δύο ἡμέρας ἢ τρεῖς γενομένης τῆς χειροτονίας, ἐξῆλθον· οὐδὲ μᾶλλον π. vel fortaſſe, ἐξῆλθον ἐς Μυσόν· οὐ παρατυχὼν τοῖς γ. quid valeat τὸ μᾶλλον in vulgata lectione aut quomodo ſine mutatione aliqua poſſit ferri, nullus vi-

Pag.517. deo. Ait, καὶ τὸ νῦν οἰκίζειν ἐθέλειν τὴν πόλιν, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων εἰς αὐτὴν ὅσον δυνάμεθα ἀγαγεῖν. ſcribendum, καὶ τὸ συνοικίζειν ἐθ. Vbi dixit multa ſe & præclara conſilia iniiſſe ad patriæ decus: nihil tamen eorum, niſi quid leue eſſet ac facile, ſe adgreſſum addit, & cauſſam affert, quia ſcirem, inquit, τὴν ἐμαυτοῦ δύναμιν, καὶ τὰς ἀσχολίας, καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδημίας, ὅτι μὴ βραχὺς ἐστι παντελῶς. pugnat hæc negatio in Dionis mente. Scribe. ὅτι μοι βραχ. non diu ſubſtitiſſe in patria Dionem, conſtare poteſt ex oratione XLIX. in extremo.

XLIV. Argumentum & tempus ſcriptæ orationis quæ inſcribitur, Περὶ τοῦ φιλοσοφεῖν, &c. ſeditio Pruſæ ob charitatem annonæ. στενωποῦ βάθος. μία, pro ἡμέρα μία.

ALIENO loco poſita fuit hæc oratio, cum iis immixta eſt, quas reuerſus ab exilio habuit in patria. declarat hoc titulus quem & Photius agnoſcit Περὶ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐν τῇ πατρίδι. profeſſio enim philoſophi anteceſſit Dionis exilium. In reducem nihil huiuſmodi auſi eſſent Pruſaenſes, qui ſcirent quo amore, non ſolum beneuolentia, Traianus Dionem proſequeretur. Initio ſcribe, ὅτι ἂν δοκῇ ὑμῖν φοβερὰ, οἱ λ. deinde, ὅπου δὴ μνησθῆτε. quod eſt ὁσάκις. Vbi de auo ſuo loquitur ſcribe, καί τοι, οὐκ εἰς αὐτὸν οὐδεμίαν φαίνεται χάριν αἰτησάμενος. pluribus hoc Dio in XLIV. Sequitur, πλὴν ἐμοί γε αὐτὸ χρὴ καὶ ἐμαυτόν. corrige, πλὴν ἐμοί γε ἀπόχρη τὰ κατ᾽ ἐμ. quod ſæpe accidiſſe Romæ legimus, vt difficili annona fureret populus, & ferro atque igne in eos ſæuiret ad quos ea cura pertinebat: id tum euenerat Pruſæ. aucto enim frumenti pretio, tanta ſeditio concitata eſt, vt cum gladiis & facibus ad quorundam ciuium ædes veniretur. in his fuit Dio: cuius domum periculo eripuit aliud nihil, niſi loci ſitus: quia enim inſula non erat, ſed continuis domibus conſtabat vicus, Dio ait στενωποῦ τὸ βάθος, cepit vereri furibunda hæc turba, ne ſemel accenſa Dionis domo, vicum integrum ignis depopularetur. erat communis hæc iniuria Dioni cum aliis: à quorum cauſſa ſuam his verbis ſeparat. Poſtea ſcribe, ἢ παρ᾽ ἐμὲ τοῦτο σῖτος πλείονός ἐστι; Sequitur, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἀγανακτῶ, νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς θεοὺς, εἴ τις τῶν πολιτῶν· οὐ γὰρ δή γε ἡ πόλις οὕτω μοχθηρά· ὥστε λυπεῖσθαι καὶ φθονεῖν, ἐὰν ἴδ. aut deeſt vox vna, & ſcribendum, εἴ τις τῶν πολιτῶν τοιοῦτος. vel hoc modo: εἰ τις τῶν πολιτῶν· οὐ γὰρ δή γε ἡ πόλις· οὕτω μοχθηρὸς, ὥστε λ. Raro legas μία poſitum pro μία ἡμέρα, vt dicitur μία pro μία πληγὴ, & quædam alia. ſic vſurpauit Dio, ſiquidem ita ſcripſit, ὅστις ἐν τοιαύτῃ πόλει ζῶν αἱρήσεται μίαν; non, ἡμέραν μίαν. mox lege, καίτοι μὰ τοὺς θεοὺς, οὐδ᾽ ἐν τοῖς στρατοπ. Pag. 518. Pag. 519. Pag. 520. Pag. 521. Pag. 522.

XLV. Ad Concionem in patria habitam. πολίτης pro popularis & ὁμοεθνής. Apollo vates Colophonius. Stagiritæ male conſulti. ἀηδὼν & χελιδὼν ad laudem vel conuitium. μύλων. correctiones diuerſæ.

AΔΟΞΑ περιέπλομαι, καὶ τούτοις ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν. Hæc quia non cohærent, fortaſſe ita melius καὶ τοιαῦθ᾽ οἷα ἀναγ. mox, ἡγοῦμαι τὸ, ait, πρέπον ἀνδράσι σοφοῖς τὸ πρᾶγμα, τῆς ἑαυτοῦ πόλεως ἐπιμελεῖα. Scrib. ἐπιμέλειαν. vel ἐπιμελεῖσθαι. & pro εἰ δέ τις σοφὸς ὢν ἅμα: poſtulat ſententia, εἰ μή τις σ. ὢν ἅμα. deinde, Pag. 523.

φαῦλα καὶ ταπεινὰ προσταττόμενον. Docens quam difficile ſit viro bono rem feliciter gerere in patria, exemplo vtitur Herculis, qui vbique terrarum, præter quam apud ſuos, pro imperatore ſummo eſt habitus: domi ſterquilinia purgauit, & neſcio quæ alia miniſteria ſordida obiit: tandem & in Orcum iuſſus ire. οὕτω, ait, σφόδρα ἐπιεικῶς αὐτῷ χρῆσθαι τὸν πολίτην. accipiendo hæc εἰρωνικῶς: *adeo benigne à ciue ſuo tractatus eſt.* πολίτην accipe non de ea quæ proprie dicitur patria, vbi quis natus eſt: ſed laxius, de vniuerſa Græcia. ambo enim Græci Hercules & Euryſtheus, etſi Thebanus ille hic
Pag. 524. Mycenæus. Ait, καὶ τῆς Χίου πόλεως, οὗ πολίς ἐστι λόγος, οὐδὲ Κολοφώνιος; καί τοι ποιητὴν οὐ χείρονα Ὁμήρου παρέχεται τὸν Ἀπόλλωνα. ſic eſt ſcribendum. cur Apollinem Colophonium ſiue Clarium appellet poëtam, docet Taciti locus, in ſecundo Annalium: *adpellit Colophona, vt Clarij Apollinis oraculo vteretur. Non femina illic, vt apud Delphos, ſed certis è familiis, & ferme Mileto accitus ſacerdos, numerum modò conſultantium & nomina audit: tum in ſpecum degreſſus, hauſta fontis arcani aqua, ignarus plerumque literarum, & carminum, edit reſponſa verſibus compoſitis, ſuper rebus quas quis mente concepit.* Scrib. παραβάλλεις σαυτόν. & ὃ δή οὖν ἔφην. Effecerat Dio hortatu ſuo, vt Pru-
Pag. 525. ſaenſes præclaris operibus vrbem ſuam ornarent: non defuerunt qui eo nomine Dioni obtrectarent. erat omnino res indigna: ſed vir ſapientiſſimus aliorum exemplo quibus idem acciderat, ſe ſolatur, neque id ſibi nouum accidere profitetur. Profert hiſtoriam Stagiritarum: qui ſpoliati bonis, patria eiecti, cum poſſent Ariſtotelis opera, pro ea qua apud Philippum volebat gratia, de miſero ſuo vico non pœnitendam vrbem efficere: illi beneficio vti, adeo mens ipſis erat læua, noluerunt. Quid eſt igitur, quod repudiari à quoquam poſſis iure mirari? adſcribemus Dionis verba quibus hoc dicitur, ſicut ſunt legenda. Ὅπου δὲ τὸ κατοικισθῆναι τοῖς ἐκπεσοῦσιν . . . . . . καὶ τοῦτο λυπεῖν τινας, εἰ φυγάδες ὄντες καὶ ἀπόλιδες, πατρίδα ἕξουσι, καὶ πολιτεύσονται κατὰ νόμους· οἳ ἐν ἐλευθερίᾳ μᾶλλον ᾑροῦντο . . . . ἢ διοικεῖσθαι κατὰ κώμας, τοῖς βαρβάροις ὁμοίως, ἢ σχῆμα πόλεως καὶ ὄνομα ἔχειν· ἦπου προσήκει θαυμάζειν ἢ εἰ ἐμόν τι λυπεῖ τινας. in priore lacuna deeſt οὐκ ἀρέσκει, vel, ἀνιαρόν ἐστιν, aut tale quid. in poſteriore ζῆν vel διάγειν. Sequentem locum ex epiſtola philoſophi, φησὶ γὰρ αἴρειν τοὺς Ἰδαίους δακτύλους, fuſe tracta-
Pag. 526. mus in Prouerbiis quæ obſeruauimus. Lege, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ ὀνόματι μόνον τὴν τοῦ Νέρωνος καλοῦσι. Neronis domus aurea omnibus nota. deinde, ἀέρα πλείονα λαμβανούσης δι' εὐρυχωρίαν. Sophiſta ille æmulus Dionis atque obtrectator, qui ἀηδόνα per ludibrium eum appellauerat, εἰρωνευόμενος credo eam vocem vſurpauit: nam ego non memini legere apud veteres ἀηδόνα quemquam appellatum per contumeliam: ſemper enim laudatur poëtis vox luſciniæ: quam Ariſtophanes λιγύμυθον appellat in Auibus: Ὄρνις γενέσθαι βούλομαι λιγύμυθος ἀηδών. Theocritus, — ὅσσον ἀηδὼν Συμπάντων λιγύφωνος ἀοιδοτάτη πετεηνῶν. contra ſi cuius vocem vel cantum damnabunt, eum appellabant χελιδόνα. Ariſtophanes Ranis de malis poëtis: Ἐπιφυλλίδες ταῦτ' ἐστὶ καὶ στωμύλματα· Χελιδόνων μουσεῖα, λωβηταὶ τέχνης. idem, Ἐφ' οὗ δὴ χείλεσιν ἐπιβρέμεται θρηΐκια χελιδών. Obſcurum eſt quod ſubiicitur de Antiochenſibus, & quæ de Macrino quodam. Diſtingue poſt

Ταρσέων,

Ταρσέων, & ſcribe, μετ' πλείονος τιμῆς, ἢ μόνον ἐξιόντα με καὶ περιπατήσοντα, τῶν δ' ἄλλων οὐδ. π. poſtea, δῆλον γὰρ ὅτι ἀνέτρεψα τὸν νεὼν τοῦ Διός. non ἀνέτρεψεν. interpres Dionem iocari non vidit. Lego etiam, καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἐκ τοῦ μύλωνος ἐρρυσάμην, καὶ νῦν ἐν τοῖς φανερωτάτοις κεῖνται τῆς πόλεως. appellat μύλωνα non piſtrinum verum, ſed obſcurum locum & deformem, qui fuerat dirutus, cum ibi prius ſtatuæ nobiles aliquot viſerentur. Melius ſcribas, τί οὖν βούλεσθέ με ποιεῖν; & οὐδ' ἂν ὅ τι ποιῶ. nec ſi aliquis ſit qui prætextu operis quod curat faciendum, certa pecuniæ ſumma remp. quotannis emulget. Inter alia opera quorum auctor fuerat Dio, porticus fuit: quàm ne poſſet videri ingratis ciuibus oblectationis ſuæ cauſſa expetiiſſe, affirmat Dio ſe nunquam eſſe tranſiturum per illam: niſi forte oportuerit vt eò veniat proconſulem pro ciuitate oraturus. hæc male accipiuntur vulgo. præterea corrupta ſunt iſta, ἀλλὰ ποιεῖν καὶ προσιέναι. ſententia ſuggerit tale aliquid, πλὴν εἰ δέοι προσιέναι, καὶ π. vel ἀλλ' ἂν μὴ δέῃ πρ. nam ſic alibi loquitur. Mirum quàm ſæpe verba ſint omiſſa à librariis huius ſcriptoris: velut cum ait: τὴν δὲ ψυχὴν τοσοῦτον χρόνον ἐὰν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν τοιούτων μαθημάτων. deeſt ἐνδεῆ, vel ἀτημέλητον, aut neſcio quid aliud. cum verò ſcribit, τῶν δὲ τυράννων ἔνια ἀκήκοα ταῦτα ποιοῦντα, πρεσβύτην θρασύν. non vna vox ſed plures ad integritatem ſententiæ deſiderantur. ponatur igitur lacunæ indicium ante πρεσβύτην. Interpunge. *ἢ ὅτι τὴν οἰκίαν οἰκοδομῶ πολυτελῶς; ἀλλ' οὐκ ἐῶ πίπτειν. an quia domum exſtruo magnifice? atqui impedio ſolùm ne cadat.* adeo longe ab eo abſum, vt ædium mearum magnificentia poſſit mihi inuidiam conciliare. addit de veſtitu: ἢ ὅτι πορφύραν αὐτὸς ἠμφίεσμαι; ἀλλ' οὐ φαῦλον τριβώνιον; *an quia, purpura ſum amictus? quid? annon vile palliolum geſto?*

Pag.528.
Pag.529.
Pag.530.

XLVI. Percurritur ὁ πολιτικὸς ἐν ἐκκλησίᾳ. προεξανίστασθαι. φιλίᾳ συναίρεσθαι. ἄλλως ἐρρήθη. διαμυθεῖν & διαμελωνίζειν.

RESTITVE familiarem Græcis locutionem, & ſcribe, τό γε μὴν προεξανίστασθαι, μὴ καὶ σφόδρα ἀγνῶμον ᾖ; *at prius commoueri, annon quæſo valde fuerit à ratione alienum?* non intellexit interpres verbum προεξανίστασθαι, quod proprie de iis dicitur, qui in concione vel ſenatu, neglecto ordine ſurgunt ad dicendam ſententiam, &, quod aiunt, mapalia faciunt. heic eleganter de iis accipitur, qui tumultuabantur in vrbe, & de ſuo magiſtratu apud proconſulem queri parati erant, prius quàm rem inter ſe componere eſſent adgreſſi. Grauiter corrupta ſunt iſta, εἰ μὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα πειθομένους ὑμᾶς ἀγνοῶν, λόγων ἀεὶ συναγαγὼν ὁμονοίας, φιλίας συναιρόμενοι, καθ' ὅσον οἷοί τ' ἐσμέν. poteſt ſcribi, λόγοις ἀεὶ συναγωγοῖς ὁμονοίας, φιλίᾳ συναιρόμενοι. *qui ſermonibus ad concordiam conciliandam paratis, amicitiæ conſuluimus.* ſed deeſt fortaſſe aliquid: nam φιλίᾳ συναίρεσθαι pro συναίρεσθαί τισιν εἰς φιλίαν, omnia facere quò amici inter ſe alij ſint, ποιητικώτερον ἴσως. Illud dictum elegantiſſime ἀλλὰ ἴσως βραχεῖά τις

Pag.531.
Pag.532.
Pag.533.

ἀποψία, καθάπερ ὀφθαλμίας, περὶ τὴν ἐξ ἧς ἀπελαύσαμεν. poterat planiùs, βρ. τ. ἀποψία· ἧς καθάπερ ὀφθαλμίας, τ: hæc enim eſt mens, non vt vulgo accipiunt. Quod ſequitur, οὐ παύσεσθε τῆς ἀρχῆς, καὶ γνώσεσθε ὅτι πολὺν χαρίεντας ἔχετε πολίτας, κ. quid ſibi vult? populus eſt quem alloquitur: quam igitur ἀρχὴν intelligit? falſiſſimum ſit dicere, Dionem populo eſſe auctorem, vt magiſtratum iis abroget quibus iraſcebatur: nam contra tota oratione pugnat pro illis orator. Scribo, οὐ παύσεσθε τῆς ταραχῆς, & γ. veriſſimè. ſic initio dixit τεταραγμένον δῆμον. mox pro ἐὰν ἑκοντὶ δίδωσι, corrige διδῶσι. de pluribus enim loquitur: ideo ſequitur, οὐδὲ γὰρ ἄκοντες ὑμῖν ὑπέχουσι. Lego deinde ὅτι δοκῶ ἑκὼν παρεληλυθέναι ὑμῖν; ἔπειτα οἴεσθέ με τοῦτο ἐλλογεῖν, εἰ τὴν ἐμαυτοῦ πατρίδα τιμιωτέραν ἐποίησα, χ. mox, καὶ πάλιν γὰρ εἰ δεηθείη, ποιήσω πάλιν. poſtea, ὥσπερ ἂν εἴ τις νοσοῦντα ἄνθρωπον ὁρῴη, καὶ φρενίτιδι ἐχόμενον, δέον, οἶμαι, καταπλάσαι καὶ κατακλίναντα· ὁ δ᾽ ἄν. non multo poſt, οὐκ εἰς τοῦτο ἥκουσιν, ὥστε μ. quæ in iſtis omnibus aut ſuppleuimus ex coniectura, aut emendauimus, manifeſtam rationem habent, neque in illis immorandum. Cum ait, ταῦτα μὲν οὖν ἄλλως ἐρρήθη τρόπον τινά, hoc vult: ſine graui admodum cauſſa habitam hanc à ſe orationem, vt illis concordiam ſuaderet: prudenter enim Dio tumultum qui Pruſæ acciderat oratione ſua eleuat, quaſi nihil eiuſmodi factum eſſet. ideo dicebat ſupra, ὑμᾶς τε, ὅπερ ἔφην, οὐχ ἑώρων διαμένοντας· οὐδὲ γὰρ γέγονεν οὐδέν, οὔτε φύεται παρ᾽ ὑμῖν τοῦτο τὸ νόσημα. quo loco διαμένειν ſignificat iratos manere, in ira perſiſtere: ex præcedentibus enim exponendum. Græcè dicas expreſſius, διαμηνίειν.

XLVII. *Notæ ad quadrageſimam nonam, & locorum aliquot emendationes.*

Pag. 537. SCRIBE non procul ab initio, οὐκ ἄλλο τι φανήσεται διαγινωσκόμενος. Sequitur, ὥσπερ τὸν Ἀγαμέμνονα Ὅμηρός φησιν ἀεὶ δεῖν προσδεῖσθαι τῇ γνώμῃ τοῦ Νέστορος. locus palam vitioſus, poteſt emendari variè: minima licentia ſic,

Pag. 538. Pag. 539. ἀεὶ δεῖν ποιεῖν, δεῖσθαι τῆς γνώμης τοῦ Νέστορος. *in rebus agendis opus habere Neſtoris conſilio*. mox, ὃς οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου τοσοῦτον ἴσχυσεν ἐν τοῖς Ἕλλησι. Sequitur aliquanto poſt, Ῥωμαίοις δὲ Νουμᾶ, ὃν φασί τινες τῆς Πυθαγόρου σοφίας μεταχεῖν. Ἰταλιώτας δέ, οὐ πάντας τῶν Πυθαγορικῶν. Legendum, σύμπαντας τῶν Πυθαγορικῶν: nempe τῆς σοφίας

Pag. 540. μεταχεῖν. poſtea, τισὶ δὲ ἄλλοις ἀντιλαμβάνεσθαι φυλακάς. Vbi retulit Iſmeni tibicinis querelam, grauiter indignari ſoliti, quod αὐληταὶ vocarentur etiam οἱ τυμβαῦλαι: ſubiicit, οὐ παντελῶς οἷον ἔμοι δοκεῖ· οὐ γὰρ βλάπτουσιν οὐδὲν οἱ τυμβαῦλαι τοὺς νεκρούς. alij libri exhibent οὐ π. δῆλον. indubitatè ſcribendum, οὐ παντελῶς δεινὸν ὄν. negat rem eſſe Iſmeni indignatione ſatis dignam, ſi honeſtentur appellatione tibicinum, etiam ſiticines. quippe nulla re lædi ab illis defunctos. Scribe, ἀλλά τοῦ γε ὄντως φιλοσόφου τὸ ἔργον. Ait, ἢ εἴ τις ἀμελήσας τῶν ἑαυτοῦ γονέων, ἀλλοτρίοις ἐθέλοι προσεχειρόμενος. poſtrema vox corrupta. προσθῆμαι aut ſimilem poſtulat ſententia. Corrige,

ἐγὼ καὶ τἄλλα ἀξιῶ πιστεύεσθαι ἐφ' ὧν λέγω. pro περὶ ὧν, ſiue ἃ λέγω. turbant & proxima verba, cum ab interpunctione, tum à ſcriptura. nos ita concinnamus, herbam porrecturi lubentes, ei qui certiora attulerit: οὐδέποτε γὰρ ὑμᾶς ἐξηπάτησα, ὡς ἐγὼ νομίζω, ὑπὲρ οὐδενὸς οὐδὲ πρότερον, ἀλλ' ὡς διαγινοσκόμενος ἦν εἶπον. vel, ἄλλως διαγινοσκόμενος, ἄλλως εἰπών. in ſtatim ſubiectis καταλιπεῖν deprauatum non dubito.

XLVIII. Corriguntur quædam in ea Περὶ τῶν ἔργων ἐν τῇ βουλῇ. *Senatus Athenienſium* οἱ πεντακόσιοι.

IN ipſo principio ſcribi debet: ὥσπερ εἰκὸς ἦν τὸν ἄνδρα Pag. 541.
τὸν ἐπιεικῆ καὶ οὐκ ἀνόητον τὸ φρονιμώτατον στέργειν τῆς πατρίδος, καὶ βεβαιότατον. ſenatum vniuerſum intelligit, non vnum aliquem ex illo ordine. itaque ineptum eſt, τὸν φρονιμώτατον. eſt autem Thucydidi familiaris locutio. Senatus in Rep. Athenienſium fuit duplex, Areopagitarum, qui velut ſanctior quidam conceſſus erat: & alter, vt ſic dicam ordinarius. hunc vocabant τὴν τῶν πεντακοσίων βουλήν: quia erat 1Ↄ. virûm. at Dio ait 1ↃC. ſcribit nempe, ὥστε τὸν Ἄρειον πάγον ἢ τὴν βουλήν, τοὺς ἑξακοσίους, ἀτιμότερον τοῦ δήμου νομίζειν. ſcripſerat fortaſſe, τοὺς πεντακοσίους. Ait,
ἣ μὴν ἔγωγε τὴν βουλὴν μόνον ἀξίαν τιμῆς κρίνω καὶ φιλίας. negatio periit, Pag. 542.
quam reſtitue, οὐ μόνον ἀξ. Scribe, οὐχ ὑπόφορον ἀπολογεῖσθαι. πόθεν; οὐδὲ κρ. Pag. 544.
Omitto prudens loca nonnulla mihi ſuſpecta, quia emendare nunc non queo. quædam etiam lector ex interprete corriget.

XLVIX. In eam Πρὸς Διόδωρον. Δούλου τόδ' εἶπας. τὰ παρὰ τὸν τόπον λεγόμενα. ἐπικαλεῖσθαι: ἐπικαλεῖν pro ἐγκαλεῖν. τὰ σεμνά.

ΔΟΥΛΟΥ τόδ' εἶπας. principium eſt ſenarij iambici, niſi fal- Pag. 545.
lor, Euripidei: ab eo pronuntiati, cui auctor erat alius, vt ſecus ac ſentiret, aliquid faceret aut diceret. Nempe hoc, præcipis, ait iſte, vt pro ſeruo me geram. Ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τ' ἀληθῆ λέγειν, dixit alius poëta. Grauiter ſuos ciues reprehendit, quia quos in concione laudarent, eoſdem in communibus colloquiis, vbique locorum vituperarent. apparet, inquit, non ex animo laudationes illas proficiſci, verùm dicis cauſſa, dari hoc auribus audientium: itaque non iudicio laudantium adſcribi debere, ſed loco vbi dicuntur. νῦν δὲ παρὰ τὸν τόπον τοιαῦτά ἐστι τὰ λεγόμενα. *nunc verò propter locum eiuſmodi laudationes inſtituuntur.* ita ſcribendum atque exponendum. Lege, ὑφ' ὑμῶν, τοιού- Pag. 546.
των ὄντων, κεκριμένον τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς ἄξιον. Ait, ἀλλὰ καὶ ἀποκτεινάντων τὸν Pag. 547.

Euripideus loc[us] in Phœniss.

ἐπικαλούμενον, ὥσπερ ἐκεῖνοι Σωκράτην. eum qui ipſos velut in iudicium morum ſuorum vocabat: hoc eſt, qui in ſuos ipſorum mores voluit eos inquirere. ita interpretor τὸν ἐπικαλούμενον, ſi ita ſcripſit. interpres, *accuſantem*. ſanè ἐπικαλεῖν pro ἐγκαλεῖν ſcimus poni. Mendoſiſſima ſunt hæc paullo poſt: τίνι γὰρ τῶν σεμνῶν οὐχὶ προθυμίας παρεσχήκατε; οὐκ εἰκόνας; οὐκ ἀνδριάντας; οὐχὶ πρεσβεύοντας πρὸς τὰς πόλεις; πρὸς τὸν αὐτοκράτορα; οὐ κοινῇ τιμῶντας, οὐ κατ' ἰδίαν ἕκαστος δεξιούμενος; non loquitur Dio in vniuerſum de liberali Pruſaenſium animo in honorandis præclaris viris, & de ſua Rep. bene meritis: ſed de iis honoribus quos larga manu in hunc Diodorum contulerant. quare ſic arbitror concinnari locum debere: τί γὰρ τῶν σεμνῶν οὐχὶ προθύμως (vel μετὰ προθυμίας) παρεσχήκατε; Græci τὰ σεμνά, appellant honores publicos, per quos fit aliquis σεμνός. eiuſmodi ſunt quæ nominantur Dioni, imagines, ſtatuæ, delatæ legationes, alia. Lego enim, οὐχὶ πρεσβείας π. atque hæ emendationes ita locum habebunt, ſi vt dixi ad Diodorum tantum verba auctoris referantur: ſi generaliter accipiantur, nec τίνι mutandum, nec πρεσβεύοντας. omnino autem ſcribendum τιμῶντες, non τιμῶντας, vt δεξιούμενος. In fine ita ſcriptum: οὐκοῦν ἔγωγε οἶμαι καὶ τὸν τοῦδε ἔπαινον, ὡς ἠδυνάμην εἰρηκέναι· ὁ γὰρ τῶν ἀποδεχόμενον τινὰ καὶ τιμώμενον, δῆλον ὡς κάλλιστος ἔπαινος ἐκείνου ἂν εἴη. Scribendum, τῶν ἀποδεχομένων τινὰ καὶ τιμώντων. ſatis laudatum ſibi Diodorum ait, cum eos laudauit, qui illum ſuſceperunt atque honoribus affecerunt.

L. Fabularis hiſtoria arceßiti Philotectæ ex inſula Lemno à tribus tragicis tractata. ἀπέπνευσεν αἰῶνα. corriguntur quædam in quinquageſima ſecunda.

ANTIQVVS grammaticus qui hypotheſim ſcripſit Philoctetis Sophocleæ, κεῖται ait, καὶ παρ' Αἰσχύλῳ ἡ μυθοποιΐα. cur omittit Euripidem? nam & hic eiuſdem nominis tragœdiam ediderat, non minus quam Æſchylus & Sophocles: quod non ſolum ex hac Dionis diſſertatione diſcimus, ſed etiam veterum criticorum teſtimoniis. meminit eius fabulæ Heſychius in γαδεῖς. idē alibi obſeruat, ἀπέπνευσεν αἰῶνα dixiſſe Euripidem in Philoctete, pro *ani-*
Pag.551. *mam efflauit*. Scribe, δεικνυμένην (nempe τὴν πρεσβείαν) αὐτόν τε καὶ τὰ ὅπλα ἐκείνοις παρέχειν ἐπὶ τῇ τῆς Τροίας βασιλείᾳ. vt ſe ac ſagittas ſuas ipſis trade-
Pag.552. ret, ea lege, vt Troiæ regnum præmij loco acciperet. Rectè interpres, καὶ τὸν χορὸν οὐχ ὥσπερ ὁ Αἰσχύλ.

LI. Ad eam quæ inſcripta eſt, De Homero, notulæ. Mos mulierum in hirundinibus quas ſinebant ἀφέτους, vt eas vnguento linerent.

NON plenam ſententiam hæc verba continent: μηδ' αὖ περὶ τῶν ἐν ᾅδου μηδὲν σκυθρωπὸν λεγόμενον, μαλακωτέρους αὖθις πρός τε τὸ μάχεσθαι καὶ τὸ ἀποθνήσκειν ποιεῖν. Legendum, ποιοῦν: vel, δυνάμενον μαλακοῦν. aut τὸ μαλ. Sequitur aliquanto poſt de Platone & Homero, ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς τῆς χάριτος ἐπιών, τὴν ποίησιν σφόδρα ἄγαται τὸν ἄνδρα. Lego, τῆς χάριτος ἐπαινῶν τὴν ποίησιν, σφ. quod autem dixit, καὶ κελεύει μάλα εἰρηνικῶς στέψαντας αὐτὸν ἐρίῳ, καὶ μύρῳ καταχέαντας, ἀφιέναι παρ' ἄλλους. τοῦτο δὲ αἱ γυναῖκες ἐπὶ τῶν χελιδόνων ποιοῦσιν: imitatus eſt Theodoretus in prima Therapeutica, ὁ Ἀρίστωνος μύρῳ γε ἀλείψας, καθάπερ αἱ γυναῖκες τὰς χελιδόνας, ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ξυντεθείσης ἀπέπεμψε πόλεως. item repetit in decima; de hoc autem more notamus aliquid ad primum librum Suetonij. εἰρηνικῶς ſcripſerit Dio, an εἰρωνικῶς poteſt dubitari. Pag.553. Pag.554.

LII. Ad eam Περὶ Ὁμήρου καὶ Σωκράτους. Hippus *Phidiæ præceptor.* παρασιτεῖν.

PHIDIÆ præceptorem Hippum nominat Dio: quod nomen cum in vſu apud Græcos non fuerit, quod ſciam, Ἱππίου legendum arbitror, non Ἵππου. Scribe, ὅταν δὲ περὶ τοῦ Πανδάρου, ὡς συνέχεε τὰς σπονδάς. & poſtea de Antinoo, καὶ ἐδείπνει πολυτελῶς, οὐκ ἐκ τῶν πατρῴων, ἀλλὰ παρασιτῶν ἐπ' οἰκίας ἀδεσπότου. non proprie autem verbum παρασιτεῖν vſurpat: neque enim paraſitum agebat Antinous: ſed pro alieno ſumtu viuere ſimpliciter vſurpauit. pro, ὅμως δὲ καὶ τοῦτον ἀποθανόντα ἐποίησεν, malim ὁμοίως. ſimiliter Pandaro, de quo dixit antè, & iterum mox repetit. Apud Athenæum libro VI. & apud alios idem obſeruatum inuenias. Pag.558. Pag.561. Pag.563.

LIII. Percurritur Agamemnon, ſiue De regno. Ephororum primus auctor. βουλευτήριον *&* ἀρχεῖα *Spartæ:* ἀρχεῖον *pro ephoratu.* ἀκριβὴς ὅρος βασιλείας. *Admonitio de argumento huius libelli & quinque ſequentium. mos Socratis & Socraticorum.* τὸ ὀρθῶς ἐξηγεῖσθαι.

Pag. 565. THEOPOMPVM regem Lacedæmoniorum, primum ephoros quique inſtituiſſe, non autem (*ſicut* Herodoto & aliis proditum,) Lycurgum, qui multo antiquior, ſcribit Dio: in cuius verbis obſeruanda eſt traiectio; καὶ ὅτι δὲ κατέστη τοῦτο τὸ ἀρχεῖον ἐν Σπάρτῃ, Θεοπόμπου βασιλεύοντος, πρὸς ἐνιαυτὸν, οὐδὲν ἧττον ἐκράτουν τῶν βασιλέων. nam illa πρὸς ἐνιαυτὸν non ad Theopompum referenda, qui fuit rex perpetuus: ſed ad ephoros, qui erat magiſtratus annuus. quemadmodum autem ſenatorum Spartæ erat proprium βουλευτήριον: ſic ephoris & bidiæis ſua erant diſtincta ἀρχεῖα in foro. ſed & ipſe ephoratus ἀρχεῖον dicitur. vt apud Ariſtotelem in Politicis, ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ ἀρχεῖον, *irrumpunt in ordinem ephororum:* poſtrema ſic interpretare: *non minore potentia erant quàm reges.* ſed caue tempora confundas Theopompi & Pau-
Pag. 566. ſaniæ, qui multo poſterior. Ait, καὶ πῶς οὐκ ἂν εἶεν οὗτοι βασιλεῖς, πρὸς τὸν ἀκριβῆ περὶ βασιλείας λόγον; quemadmodum ad diſſertationem περὶ κάλλους monebamus, diligenter videndum, ne perſonæ confundantur iis in dialogis, qui ſic contexti ſunt vt & iſte, & ille cum quibuſdam aliis. iſta autem verba ſi Dioni tribuimus, recte ſcriptum οὐκ ἂν εἶεν. quomodo fieri poteſt vt iſti non ſint, reges, ſi reſpicias ad regis definitionem? & ἀκριβὴς ὅρος intelligemus, exactam definitionem; quæ regis officium contineat. hoc canone ſi vtantur, inquit Dio, verus erit rex quicunq; præſtabit quod definitio complectitur: quantumuis abſoluta eius non ſit poteſtas. Sed nõ diſpliceat alteri perſonæ tribuere. Itaque ſublata negatione τὸν ἀκριβῆ λόγον interpretare de ea regni definitione, quæ poſita ſuperius ab eo qui iſta loquitur. eius definitionis ſiue deſcriptionis præcipua conditio erat τὸ ἀνυπεύθυνον: quod cum defuerit Spartanis regibus, non poteſt iſte adduci, vt pro veris regibus eos agnoſcat. Porrò autem videri poterat libellus hic cum reliquis ſequentibus quinque, à iuuene Dione ſcriptus, ſtilum exercente in huiuſmodi argumentis è fabulari hiſtoria petitis, aut poëtis ipſis: ſed quia in proximo cui titulus Neſtor, earum orationum meminit, quas apud Imperatorem habuerat, vel ad illum ſcripſerat, quáſque in fronte huius voluminis poſitas videmus: non poteſt dubitari, quin ſenex hæc Dio ſcripſerit. ſane & ſenilis ætas, non minus quàm iuuentus, eſt φιλόμυθός πως. Scopum ſuum in his dialogis contexendis declarat vbertim, in extremo illius quem Neſſum ſiue Deianiram inſcripſit. nimirum ſequi ſe ait eorum philoſophorum exemplum, qui ex omni ſermone occaſionem caperent diſputationum philoſophicarum, ſuper iis quæ vel ad mores ſin-

gulorum, vel ad Reip. adminiſtrationem pertinerent. Olim feciſſe hoc Socratem; mire ſolertem atque induſtrium in eliciendo è re nata huiuſmodi ſermones. Quod igitur admonet Plutarchus in poetarum lectione ſerio faciendum; vt ad diſciplinam morum omnia referantur: id qua ratione faciendum ſit, horum libellorum ſcriptione nos docet Dio. atque hoc eſt quod in eo quem diximus libello appellat noſter τὸ ὀρθῶς ἐξηγεῖσθαι.

LIV. Obſeruantur quædam & corriguntur in LVII. Καὶ μὲν μευ ξυνίον *apud poëtam varie expoſitum.* ἀξυνεσία.

SVBOBSCVRA eſt, & vt arbitror nonnihil deprauata, diſputatio Dionis ſuper iſto poetæ verſu: Καὶ μέν μευ βουλέων ξυνίον, πείθοντό τε μύθῳ. Summa hæc eſt: poſſe verbum ξυνίον exponi vel *intellexerunt, ceperunt.* quomodo inter διανοητικὰς virtutes ξυνέσις ponitur pro intelligentia, & facultate percipiendi. hæc autem expoſitio facit Neſtorem multum ſibi tribuentem: qui inter laudes Centaurorum ducat, quod ſuorum ſermonum ac conſiliorum mentem caperent. fortaſſe igitur aliter id verbi interpretandum, pro attendere, rationem habere, ferme idem ac πείθεσθαι: quomodo, ait, vulgo dicimus, τοῖς ὀρθῶς λέγουσιν οὐδέποτε οὐδεὶς πείθεται τῶν ξυνιέντων. ita vt ἀξυνεσία idem ſit atque ἀπείθεια. itaque ad τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν vtrumque verbum referetur, quo vſus poeta in eo verſu. Sub finem ſcribe, εἰ δίκαιός ἐστιν ἀλαζὼν δοκεῖν. non δίκαιον: quæ ſcriptura notiſſimum corrumpit Helleniſmum. ſcribe etiam, ὁ τοσοῦτος ἤδη χρόνος ἐστὶν ἐξ οὗ τὰς αὐτὰς διδάσκουσι τραγῳδίας. Pag. 569. Pag. 572.

LV. Ad dialogum Ἀχιλλεύς. *admonitio de argumento & perſonarum diſtinctione.*

EST in fabulis, adoleſcentem Achillem præceptoris ſui Chironis dictis parum fuiſſe audientem: cum ſibi videretur iam tum in illa ætate ſapere quod ſatis eſſet. Hanc ſiue fabulam ſiue hiſtoriam tractat Dio in hoc dialogo: cuius ſcopum doctè explicat Photius, quem conſulant ſtudioſi: planè enim eruditiſſimus vir mentem Dionis heic vidit. Initio perſonas in Græco textu parum diſtinctas, Latinus interpres ſic conatus exprimere, vt dignoſci poſſint. ſed nos in multis ſequendum illum non putamus. Ita enim, exempli cauſſa, diſtinguendum cenſemus. ὅγε οὐκ ἐᾷ τὸν πολέμιον ἐγγὺς προσελθεῖν. Achillis hæc: Chironis quæ ſequuntur: ὅγε οὐκ ἐᾷ τὸν πολέμιον μακρὰν ἀπελθεῖν. quaſi dicat: Ais ignauorum telum eſſe arcum, quod non permittat hoſti cominus accedere: dic potius, non ſinere arcum longe Pag. 573.

hoſtem fugere. ſubiicit adoleſcés neſcius ſedere: φευγόντων τὸ ὅπλον. Chiron: οὐκ· ἀλλ' ἐπὶ τοὺς φεύγοντας. Achilles. αὐτὸν δεῖ τοὺς φ. &c. errat interpres grauiter, hæc aliter accipiens. Longum ſit perſequi cætera: in quibus attentione lectoris opus.

LVI. Ad commentariolum qui inſcribitur Philoctetes. cur in titulo dicatur paraphraſis. Ara fatalis Græcis χρυσῆς Ἀθηνᾶς. *quædam emendantur in hoc libello & duobus ſequentibus.*

TITVLVS libelli ſuadet paraphraſim hanc eſſe verſuum tragici alicuius è fabula Philoctete. & puto ſic eſſe re vera. poëta autem hic vel Æſchylus eſt vel Euripides: Sophoclem enim non eſſe ſcimus. Etiam hic dialogus attentum lectorem deſiderat. Deeſt aliquid in iſta pe-
Pag.575. riodo: ἀλλὰ γὰρ ἴσως χαλεπὸν εὑρεῖν, &c. mox lege, ὅτ' ἔτυ-
Pag.576. χεν αἰχμάλωτος ληφθείς. deinde: ὦ τοῦ χαλεποῦ καὶ δεινοῦ ὁράματος ὄντως. τό, τε γὰρ εἶδος. poſtea ſic ſcribe verba Vlyſſis, οὐ γὰρ εἰωθώς· εἴη δὲ καὶ νῦν ἐν καιρῷ ἀφῖχθαι. item verba Vlyſſis, ἐν τοίνυν ἴσθι, σοῦ χάριν με ἥκοντα.
Pag.577. paullo poſt, ἦ ἐπεπόνθει καταψευσάμενος. & poſtea, ὃς οὐδενὸς ἧττον ὠφέλιμος ἦν τοῖς ξυμμάχοις. item, οὐ θύσαντες κρατήσειν ἔμελλον. Notabilis vero hiſtoria de illa fatali ara, quam appellat Χρυσῆς βωμόν. In Sophocleæ fabulæ argumento veteris critici, dicitur fuiſſe ara Mineruæ Chryſæ. Χρυσῆς Ἀθηνᾶς βωμὸν ἐπικεχωσμένον, Ἐφ' ᾧπερ Ἀχαιοῖς χρησθὲν ἦν θῦσαι, μόνος Ποίαντος ἤδει παῖς τοῦ Ἡρακλέους ξυνών. Ait, σχεδὸν μὲν οὖν ἔγωγε ἐν ὅσῃ χρείᾳ καθέστηκας αὐτός. deeſt οἶδα vel ἐπίσταμαι. ſunt & alia nonnulla quæ per ſe tirones animaduertent, aut ab interprete adiuti. idem de ſequentib. duabus orationibus dictum
Pag.581. volo. initio Chryſeidis ſcribe, ὃ δὲ δεινότατόν ἐστιν. & in dialogi perſonis caue
Pag.583. erres. néve iudicio ſtes ſemper interpretis: vt exempli cauſſa in iſtis: καλῶς συνιῶ ἐκ τῶν λόγων τούτων, &c. nam καλῶς per ſe accipiendum: eſt enim perſona diuerſa, ab illa quæ prius loquebatur: & diſtinguendum: Καλῶς· οὐ συνιῶ ἐκ λόγων τ. item illa ſunt corrupta, τοῦτο δὲ λόγων πάνυ ἀδήλων ἐστίν. neſcio quomodo ſcripſerat: ſententia tale quid poſtulat: τοῦτο δὲ ἐκ λόγων οὐ πάνυ ἀδήλων γιγνώσκειν ἐστί. ſed aliter puto ſcripſiſſe. an hoc modo? τοῦτο δὲ λέγων οὐ πάνυ ἄδηλός ἐστιν. vulgatiſſimus Helleniſmus.

LVII. Ad primum libellum De fortuna.

PVLCHERRIMÆ & digniſſimæ quæ non raptim vt nunc fit à nobis, ſed accuratè recenſerentur, tres illæ diſſertationes ſunt, quas de fortuna ſcripſit noſter hic Chry-
Pag.589. ſoſtomus. In principio primæ illarum leguntur hæc: οὕτως οὖν καὶ τῆς τύχης παρούσης μὲν, χαίρειν καὶ ἥδεσθαι τοὺς ἀνθρώπους· μὴ παρούσης δὲ λύπην ἔχειν καὶ ἀπορίαν πάντα ἐκ τῆς δαίμονος

-ταύτης. non ſolemus coniecturis noſtris temere indulgere, neque aliter locum illis dare quàm vbi vel ſententia opem poſtulat, vel Helleniſmi leges. iſto verò loco, etſi videtur vtrique ſatis conſultum; tamen in vulgata lectione non poteſt animus acquieſcere. Ne longum faciam ſuſpicor ſcripſiſſe auctorem, μὴ παρούσης δὲ λύπην ἔχειν καὶ ἀπορίαν, οἷς πάντα ἀνῆπται ἐκ τῆς δαίμονος ταύτης. vel, οὕτω πάντα ἄν. cur ſic potius placeat, periti intelligent & me tacente.

LVIII. Ad librum alterum De fortuna. Tellus felix pater. dubitatio de populo apud quem hæc oratio habita. Cyrus dictus ἡμίονος *&* ὀρεύς*: item rex Indorum. alia item obſeruantur: quædam etiam corriguntur.*

IN ſecunda earundem verba ſunt iſta; τέλος μὲν γὰρ βλεπέτω τοὺς παῖδας, καὶ Κυδίππην, καὶ Αἴολος, καὶ εἴ τις ἄλλος ἦν πατὴρ εὐτυχής: Poterat eruditum virum ipſe Helleniſmus de menda huius loci admonere. nam cui perſuadebat τέλος accipi poſſe, vt ipſe exiſtimauit? non longe petẽda emẽdatio: verùm adiecta litera vna Τέλλος ſcribendũ. hic eſt Tellus ille famæ celeberrimæ propter εὐτεκνίαν. notiſſima eſt hiſtoria quã refert Herodotus libro primo. Ait, αὕτη σώζει τὸν νοσοῦντα ἐν τῷ τέλει. Lego, ἐν τῷ λέχει. nam oportuit locum deſignari vbi obitur periculum: cuiuſmodi ſunt in ſequentibus exemplis iſta, ἐν τῇ θαλάττῃ, ἐπὶ τῶν χιλίων νεῶν, & ἐπὶ τῆς χαρδίας. Non habent hæc, οὐκ ἀρκεῖ μοι φυτά, τρέφειν με μὴ δυνάμενα, quo referantur, vt ſimilia quæ præcedunt, & ſequuntur Dionis verba, quæ ſubiicit ipſe poſt verſus poëtarum quos adfert. Puto deeſſe Homeri verſum, Φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα: quod apud poëtam continuo ſequitur poſt iſtum quem modò poſuit. Δήλῳ δή ποτε τοῖον. Ait, πῶς οὖν οὐκ ἂν εἰδείητε τούτων ἁπάντων τῇ τύχῃ τὴν χάριν; καὶ τοῦ γένους, ὁ Πηλωνδεῖς, καὶ μεταβολῆς, ὅτι ἐκ πενήτων εὐδαιμόνησε. Peſſimè hæc accepta ſunt. Legimus, καὶ τοῦ γένους, ὅτι Ελλωνες· καὶ τῆς μ. ὅτι ἐκ πενήτων εὐδαιμονήσετε. vel εὐδαιμονεῖτε. monent nos literarum apices, vt ſcribamus ὅτι Ελληνες: à quibus ſi liceat paullulum diſcedere, ſcribam, ὅτι Ἀθηναῖοι: non ſolum quia ſic ſequitur in exemplo Socratis: verùm quia populus apud quem habita hæc diſſertatio, Athenienſium fuit colonia. Ait, τίς ἄν ποτε ἤλπισεν Ινδῶν ἄρξειν Ὀρέα. ſtatim cum iſta legeremus animaduertimus eorum errorem qui hominem iſto loco ſuauiter finxerunt cui eſſet nomen Oreo: quæ non fuit difficilis obſeruatio, cum ſequentes voces in proximis verbis ποιμένα & γυναῖκα vincant ὀρέα nihil aliud eſſe, niſi quod omnes ſciunt ſignificari voce ὀρεύς, *mulus*. Iam igitur videamus quis ille Indorum rex, quem vulgata lectio Orea indigetat, nos mulum. an verò dubitamus Cyrum intelligi quem conſtat dictum eſſe, ἡμίονον? vide Herodotum. Cyrus autem non Indorum quidem rex fuit: ſed eius regnum ad fines Indorum acceſſit: eorum certè qui citeriorem Indi fluminis ripam accolebant. Se-

Pag. 593. Pag. 594. Pag. 595. Pag. 597.

quitur, ἀπέκτεινε τὸν Ἀλέξανδρον δοῦλος καὶ Κίλιξ. ſeruus iſte à quo Alexandrum ait ſublatum Iolas eſt. atqui Iolas nec δοῦλος fuit, nec Cilix: erat enim Caſſandri frater. quid multa? Lego, Ἰόλας καὶ κύλιξ. venenum ἐν κύλικι fuiſſe propinatum, diſerte Arrianus ſcribit. Non ſuccurrit nũc hiſtoriæ ad quam
Pag. 598. iſtis verbis alluditur: τί δαὶ μετὰ τοῦ λέοντος Μύλης τὸ τεῖχος περιέρχεται. Dux ille Afer cuius meminit, Annibal eſt: ſed quod addit de annulis occiſorum Romanorum aliter narrant Plinius atque alij.

LIX. Obſeruatiunculæ ad tertium De fortuna.

Pag. 602. IN tertia earum quas de fortuna ſcripſit, lege, τούτῳ δ' ἂν ὑπάρξῃ τὰ παρ' αὐτῆς ἀγαθὰ, μοχθηρὸς πέφυκε. quæ hiſce cohærent peſſime ſunt accepta: ἔστι γὰρ ὅμοιον, ὥσπερ εἴ τις ἀγγείων πολλῶν ὄντων, καὶ μηδενὸς ὑγιοῦς, τὸν εἰς αὐτὰ ἐγχέοντα βλέπων, ῥέον ἀεὶ, ἢ πληρούμενον· εἴποι γὰρ ἂν, ἀλλ' ἔστι πάντα τοιαῦτα· ἕως δὴ ἂν ἢ κενὰ λανθάνῃ. interpres quam ſcripturam ſit ſecutus, videre eſt in eius verſione. nos aliter coniiciebamus, ſcribebamúſque, ῥεόντων ἀεὶ οὐ πληρουμένων. ſed deeſt fortaſſe aliquid.

LX. Ad primum commentarium De gloria quædam adnotantur. δοξοκομπεῖν, & δοξοκοπεῖν. συλλαβὴ, vox duarum ſyllabarum. κηρύττεσθαι, & ἀποκηρύττεσθαι. puer ὡραῖος. ἀμοιβαία πάλος. κακῶς ἀκούειν ὑπό τινος. ἐπιτυχεῖν τοῦ χαρίεντος de vrbani dicto. ἐπιγράφεσθαι τὴν ἀρετήν. Θάσιος. mendæ non paucæ tolluntur.

ETIAM alibi ſcriptum inuenias δοξοκομπεῖν, vt habetur
Pag. 604. initio primæ de gloria: melius tamen δοξοκοπῶν, vt
Pag. 605. paullo poſt δοξοκόποις. eſt enim iſtis, φαντασιοκοπεῖν, δημοκοπεῖν, ὀχλοκοπεῖν & aliis ſimile. Συλλαβὴν appellat Dio voculam duarum ſyllabarum: cum ait παρὰ μίαν συλλαβὴν γίνεσθαι τὴν διαφορὰν eorum qui in foro voce præconis ἀποκηρύττονται, hoc eſt abdicantur à ſuis parentibus: & illorum qui in ludis ſacris voce item præconis κηρύττονται, id eſt, victores renunciantur. de more alienandi filiós à familia ſua, quod Græci ἀποκηρύττειν dicunt, habes apud Lucianum, & in rhetorum decla-
Pag. 606. matiunculis. Scribe, οὐδεὶς ἐπιστρέφεται. Sequitur poſtea: ὁμοίως ὁ πρὸς παῖδας ἀθλίως ἔχων, ἐὰν εἰς Ῥωμαῖον ἐμπέσῃ, τοῦτον ἕνα ὄντα θεραπεύσει· καὶ πολλάκις μικροῦ κατειργάσατο. non eſt ferenda iniuria quam Romano nomini hæc ridicula lectio facit. quid enim? ſoli ergo pueri Romani impudici? ſoli obnoxij contumeliæ & Græcorum & Aſiaticorum ſceleſtè παιδομανούντων? Apage tam fatuam ſententiam. Lege verò ἐὰν εἰς ὡραῖον ἐμπ. pueros deli-

catos Græci ὡραίους dicũt. infra, διὰ δὲ ..... μειράκιον ὥραιον. ἀμειβάδιν πῶλον neſcio Pag.607. an de equis deſultoriis recte ſimus interpretaturi. omnino certe ad equos ἀγωνιστικοῖς referendum: & fallitur interpres qui aliter eam vocem accipit. κακῶς ἀκούειν ὑπό τινος, eſt, præbere aures ſuas calumniatoribus alicu- Pag.609. ius. ſic in apophthegmate iſto, εἰ μὴ παύσῃ κακῶς ἀκούων ὑπ' ἐμοῦ, κἀγὼ ὑπὸ σοῦ κακῶς ἀκούσομαι. *niſi deſinis meos obtrectatores audire, & ipſe detrahentibus de te aures commodabo.* dictum in ſuſurronem importunum. Lege, καὶ τοῦτο εἰπών, ἐὰν ἀποτύχῃ πως, ἧττον ἐπάραξεν· ἐὰν δ' ἐπιτύχῃ τοῦ καιρίου, παραχρῆμα ἀνῄρηκε. non autem τοῦ κυρίου. ſi vrbanus aliquis eum aptiore dicto, Pag.610. & quod aliquid ex vero trahat, petierit, actum eſt de ipſo ſtatim. tranſlatum à iaculatoribus, vt ὀνείδη βάλλειν, ἐπεσβολίη, *dicta iacere,* & ſimilia multa in vtraque lingua. pro τὸν τὴν ἀρετὴν ἐπιγεγραμμένον, neſcio quid legerit aliud interpres: perperam. ἐπιγράφεσθαι τὴν ἀρετὴν vel τὴν παιδείαν, familiaris Græcorum locutio, de eo qui profitetur ſtudium virtutis, aut literarum, & qui cupit cognominari ἀρεταῖος, ſiue σπουδαῖος, aut πεπαιδευ- Pag.611. μένος. Lege, εἰ μὴ τῶν ἄλλων καταφρονῆσαι πείσῃς σαυτόν. malim etiam, τί δεῖ δό- Pag.612. ξης ἐπιθυμεῖν, ἧς καὶ ἐὰν τύχῃ πολλῆς τις, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ πολλάκις ἀπώνατο. illa non capio, δέον πολλάκις βλάβεσθαι, κἂν ἄρα συμβαίνῃς τινί. an ſcripſerat? κἂν ἄρα συμμένῃ τινί. etſi permanet alicui parta gloria, res tamen non caret metu. adeo eſt fragilis gloria, & omnis fortuna. an ſic? κἂν ἄρα ἀξία συμβαίνῃ τινί. in Bionis dicto Θάσιος eſt, vinum Thaſium. expoſuimus ad Athenæum libro III. cap. XXIX. Scribe, εὐήθως, ἐμοὶ δοκεῖν. & πόθεν; *nequaquam.* vt ad Rhodiacam.

LXI. Ad ſecundum περὶ δόξης· σταθμῷ ſiue σταθμῴη vel σταθμῷτο. μαρτυρεῖν τινά.

STATIM initio malim ſcribi, ἡμεῖς τῶν πολλῶν τε καὶ εἰκῆ φερομένων. deinde, τὸν φιλόσοφον τῷ ὄντι. poſt quæ verba Pag. 613. deeſſe aliquid ſuſpicor. ante φαῦλον deeſt negatio. quis enim non ſtultus aut non εἰρωνευόμενος ſuperiorem reſponſionem auſit damnare? Interpunge mox, ac ſcribe, φαύλῳ γὰρ ἄν, ὦ ἄριστε, κανόνι, παντάπασι σκολιῷ, μὰ Δία, οὐ μίαν τινὰ καμπὴν ἔχοντι, μυρίας δέ, καὶ πάσας ἀπευθυντίας, τὰ πράγματα σταθμῷ, τῇ δόξῃ πειρώμενος ἀπευθύνειν αὐτά. verbum eſt σταθμῷ non nomen. *expenderet, ponderaret.* ſed melius ſcribas, σταθμῴη vel σταθμῷτο. vt mox σταθμώμενος. & in poſteriore de inuidia, vbi eadem repetitur ſententia non multo aliter. Non memini alibi legere, μαρτυρεῖν τινα pro, *præbere alicui laudis teſtimonium,* ſed τινί. tamen ita locutus Dio, cum ſcribit, οὐ τύχωσι μαρτυρήσοντες αὐτῶν τινες καὶ ἐπαινέσοντες. puto melius αὐτῷ.

LXII. *Nonnulla emendantur in ea De virtute, & ſequentibus aliquot diſſertatiunculis.*

Pag. 618. SCRIBE, ὧν ἂν ὅμοιον ὑπολαμβάνωσί τιν᾽, ἕτοιμοί εἰσιν. deinde, ἀλλ᾽ οἱ μὲν τινες περὶ γεωργίαν πραγματεύονται. poſtea
Pag. 620. reſtitue negationem quæ excidit, ac ſcribe, καί τοι οὐχ ἧττον ὁ φόβος τοῦ κλέπτειν ἀπέχεσθαι δοκεῖ. & κλέπτειν οὐ φήσομεν. Sed hæc leuia: neque ea nos attigiſſemus niſi eſſent grauius affecti loci in hac oratione, quos omittere non poteramus: vt ſtatim, ἔπειτα δέονται πολλάκις τῶν ἀπειλούντων καὶ κολαζόντων, ὡς οὐ δυνάμενοι αὐτοὶ ἀπέχεσθαι τῶν ἀδικημάτων, ἀλλ᾽ ἄδικοι ὄντες. mendoſiſſima hæc ſunt in vulgata lectione, ἀλλὰ καὶ οἶκοι ὄντες. vbi etiam interpunctio corrupta. quam tamen lectionem adeo fatuam ſecutus eſt eruditus interpres. vſque adeo facile etiam eruditis viris imponitur, qui vſum τῆς κριτικῆς non habent. quod autem ſequitur, τοιοῦτοι δὲ ὄντες, αἱροῦνται τοὺς νομοθέτας, καὶ κολάζουσι τοὺς νόμους. ſuſpectum mihi: neque enim ſcio quid ſit *punire leges*. hoc ſcio, in Rep. pœnas infligi ex legibus. quod fuerit, κολάζουσι κατὰ νόμους. ſed cogitemus, num auctor potius ſcripſerit, κολάπτουσι. *ferunt; incidunt in æs*. Prætereo aliquot deinceps diſſertatiunculas: in quibus, ſi leues mendas excipias, quas fere interpres deprehendit, nihil video quod lectorem offendat. Locus de Hippia in LXX. cum Apuleij Floridis conferendus, vbi eadem omnia, & multo etiam plura. in
Pag. 634. LXXIII. ſcribe, Μιλτιάδης δὲ ὁ πρότερος νικήσας τοὺς Βαρβάρους.

LXIII. *Laconis dictum in Athenienſes, & ex eo natum prouerbium, varie à poëtis expreſſum. emendatio verſus Machonis apud Athenæum confirmata.* δεξιοῦσθαι. *quædam corriguntur.*

Pag. 637. IN ea Περὶ ἀπιστίας leguntur hæc verba: πῶς ἂν ἐμὲ ἀγαπήσειεν ὁ μηδ᾽ αὐτὸν ἀγαπῶν; τὸ γὰρ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ῥηθὲν, ὅτε ἐν ἐσχάτοις ὄντες ἠξίουν τι περὶ Σάμου, καλῶς ἂν οἶμαι, λεχθείη πρὸς τοὺς φιλίαν ὑπαρχομένους τῶν φαύλων· ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐ φιλεῖ, πῶς ἄλλον φιλεῖ; extat apud Plutarchum Laconis apophthegma, quod prouerbio huic occaſionem dedit, ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει. quò alluſum eſt à Dione. ſed videntur comici, vt ſuo ſermoni id prouerbium accommodarent, variè illud extuliſſe. nam Dio alicubi hoc modo προφ-δηθὲν meminerat legiſſe, cum hæc ſcribebat; Ος αὐτὸς αὑτὸν οὐ φιλεῖς, ἄλλον φιλεῖς; ita autem conceptum, ſententiam continet diuerſam à Laconis dicto quod in Athenienſes iecit, cum vrbe etiam ſua amiſſa, Samum ſibi vindicarent. Extat & Stratonici iocus vrbaniſſimus in malum citha-

rœdum,

gœdum, ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐ κιθαρίζει, ἄλλον κιθαρίζει: vbi manifeſta eſt ad ſuperiorem adagionem alluſio. Atque hoc valde firmat noſtram de illo Stratonici ioco ſententiam; qui deprauatiſſimam librorum lectionem ita emendauimus. Animad. in Athen. lib. VIII. cap. IX. In verſibus quos profert Electra, male interpres μεταθοῦ legit pro μετίθου. nam in Euripidis Oreſte Pag. 638.
verſus integer ſic habet, Ταχὺς δὲ μετίθου λύσσης, ἀργῆς φρενῶν. Scribe, τοῦ Pag. 640.
πάντη πρὸς ἐκεῖνον τρόπον οἰκειότερον ἔχων. τοῖς μὲν γὰρ προδόταις, ἀργύριον ἦν ἀνάγκη διδόναι· τοῖς θεοῖς δὲ περιορκεῖν (ſiue περιορκοῦντα) οὐδὲν ἔδει. & poſtea, νὴ Δί' Pag. 642.
ἀλλ' ἐπιδείκνυται δεξιούμενος εὔνοιαν. enimuero beneuolentiam ſuam mihi teſtatur omni genere comitatis. ineptiſſime vulgò, ἐπιδείκνυται δεξιοῦ τινὸς εὔνοιαν. quod tamen interpretes eſt amplexus. omitto nonnulla quæ ex eius verſione tirones caſtigabunt. vt ſub principium. κἂν φίλος ἢ συνήθης, ἢ πρ. Pag. 646.
& cætera hoc genus.

LXIV. Coniecturæ aliquot in LXXV. *τὰ ἆθλα τῶν εὐεργεσιῶν. τρία ῥήματα præconiorum in ludis ſacris: & quænam illa ſint. acclamatio ſolennis omnium hieronicarum.*

AIT in encomio Legis: κάλλιστα δὲ καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῶν εὐεργεσιῶν πεποίηκε, στεφάνους καὶ κηρύγματα καὶ προεδρίαν ἐχθρῶν. Pag. 647.
Legimus, καὶ τὰ ἆθλα τῶν εὐεργεσιῶν. præmia bene meritorum. Ait, ἔστι ὁ τὰ τρία ῥήματα, οἷς ἕκαστος κηρύττεται τῶν ἀγαθῶν, πολλοῖς ἀποφῆναι τοῦ ζῆν τιμιώτερα. appellat τρία ῥήματα formulas quibus præcones vtebantur in renuntiandis victoribus ludorum ſacrorum. proprium formularum, non ſolum iſtarum, ſed ferme omnium, vt conciſæ ſint ac breues: idcirco *tria verba* vocat. & re vera huiuſmodi ἀναῤῥήσεων tria erant τὰ κῶλα: exempli gratia, ΜΙΛΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑ ΝΙΚΑι. ſed præter hæc, multa adiiciebantur alia: patris nomen & patriæ, item genus certaminis. Poſſis etiam tria illa verba referre ad ſolennem acclamationem omnium Hieronicarum: quibus ſolitum ab vniuerſis ſpectatoribus ter adclamari, ΤΗΝΕΛΛΑ ΚΑΛΛΙΝΙΚΕ ΧΑΙΡΕ. & fortaſſe melior hæc interpretatio. Scrib. ὥστε ἡ μὲν ἀποβαλοῦσα τοὺς οἴακας ναῦς. malim etiam, ἡ δὲ ταύτης διαφθορὰ μανίαν καὶ παρακοπὴν φέρει.

LXV. Heſiodus ἐξ ἀνάγκης μουσικός. ἐκδιδόναι, προστάττειν, ἐργολαβεῖν: πρόσταγμα, locatio faciendi operis. ἐργαστήριον. θρέμμα Νείλου, *& ſimilia. Suſpicio de codicis defectu. non pauca corriguntur.*

Pag. 650. DE Heſiodo ſcribit initio prioris περὶ φθόνου, vulgo perſuaſum fuiſſe omnibus, non humana arte illum carmina condere ſolitum; ſed Muſarum afflatu, quarum diſcipulus fuerit. tum addit: ὃ μὲν ἐξ ἀνάγκης, ὅτι ἐπῄει αὐτῷ πάντα μουσικά τε καὶ σοφὰ ἐφθέγγετο. melius ſcripſeris, opinor, ὅθεν ἐξ ἀνάγκης, ὅ, τι ἂν ἐπῄει αὐτῷ τε. quicquid illi veniebat in buccam, omnia erant neceſſario Muſis conuenientia & μεμουσωμένα, ac plena ſapientiæ. Continuanda mox iſta ſunt, maiore diſtinctione ſublata, quæ interpreti fraudi fuit: Αλλὰ περὶ φθόνου καὶ ζηλοτυπίας, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ πρὸς ἀλλήλους οὕτως ἔχοντες, καὶ ἐπὶ τίσιν, οὐ χρήσιμον αὖθις ἀκροᾶσθαι; deinde ſcribe, φέρε δή, δι' ὅ, τι φησὶ τούτους Ἡσίοδος εἶναι φθονερούς, καὶ δυσκόλως ἀλλήλοις ἔχειν. vulgò φανερούς καὶ δι. quo quid ineptius? ſequitur, ἢ διότι ἧττον ἐργάζοιτο τὴν αὐτοῦ τέχνην ἐκ τοῦ προστάγματος ἕκαστος, ὅτου ἂν τύχῃ πράττων, πολλῶν ὄντων ὁμοίων. ſenſus eſt, propterea inuidere ſibi inuicem artifices, quòd ſi fuerint in eadem vrbe plures, vnuſquiſque eorum neceſſario pauciores ſit inuenturus operæ ſuæ indigentes, & à quibus artis quam exercet, quæcunque illa ſit, opera facienda accipiat. non dubium eſt, velle hoc Dionem. lego autem ἐκ προστάγματος: artifex qui opus conducit faciendum, dicitur ἐργολαβεῖν. qui locat, ἐκδιδόναι, vt in teſtamento Ariſtotelis. hanc ἔκδοσιν Dio appellat πρόσταγμα, quemadmodum & nos in idiotiſmo noſtro. vt verbi gratia, cum ſutori & calceorum δημιουργῷ imperamus ζεῦγος calceorum faciendum. malim etiam, ὅ, τι ἂν τύχῃ πρ. cum ait, ἂν καὶ πάνυ λεπτὸν ἱερεῖον, καὶ πρεσβύτερον τύχῃ πωλούμενος, accipe ἱερεῖον, ſicut alibi docebamus vſurpari vulgo Græcis ſcriptoribus, pro carnibus quæ ad veſcendum mactantur, non ſolum ad ſacrificandum. quod multis probauimus ad primum Athenæi, cap. XI. Ait de lenone,

Pag. 651. ἐν πόλει τρέφοντα καὶ ἀσκοῦντα τοιοῦτο θρέμμα. appellat θρέμμα pueros & puellas, quæ proſtant in pergulis lenoniis. ſic accipit etiam Plato vocem illam de hominibus: nam in vltimo Legum, θρέμμα Νείλου nominat hominem Ægyptium: ſanè quàm ἀστείως καὶ ποιητικῶς, vt alia multa in melliſſimo illo ſcriptore. alibi dicebamus Antiphanem comicum in Paraſito, cacabum fictilem ita expreſſiſſe, θρέμμα Καρύστου γηγενές. Sequitur, καὶ πάνυ μοι δοκεῖ πορνοβοσκῷ ἂν ἀνδρῶν ὁμοτέχνων πολλὴν ἐρημίαν. ſupplendum quod palàm eſt deeſſe verbum, λυσιτελήσειν, aut aliud ἰσοδυναμοῦν. Etiam iſta

Pag. 653. mutilata peſſiméque accepta ſunt: ἀλλὰ δὴ τοῖς μὲν ἄλλοις σχεδόν, οὐκ ἀεὶ βελτίους φησὶ βούλεσθαι αὐτοὺς Ἡσίοδος. quis hæc intelligat? aut quis non videt quædam deſiderari? erit aliqua ſententia ſi hoc modo concipias: οὐκ ἂν εἴη βέλτιον φῆς (vel φήσεις) βούλεσθαι τὸ τοῦ Ἡσιόδου. *Enimuerò dices, aliis quidem*

ferme omnibus artificibus non fore conducibile, id optare quod ait Heſiodus: hoc eſt, vt æmulos artis ſuæ non habeant. non abſunt hæc à mente auctoris: verba tamen illius nolo præſtare. Porrò dubitari poteſt ſitne hic liber integer in hodiernis codicibus: nam ex ſequenti diſputatione, quam poſtridie apparet habitam, non ſine cauſſa pronunties deeſſe iſti aliquid. Ait in illius principio, confectum eſſe ac probatum pridiano ſermone, virum cordatum ac ſapientem, nemini opes inuiſurum. quod etſi poteſt ad poſtrema huius libri verba referri: iure tamen ſuſpiceris, vberiorem aliquam diſputationem de contemtu opum ſignificari: quàm hodie in noſtris exemplaribus inueniatur.

LXVI. Notantur & caſtigantur quædam in poſteriore De inuidia.

ὁ Θηβαῖος αὐλητής. ἕρματα & ἕρμαια. γράμματα ἐν στήλαις. τἄλλα οὐ τούτου ἄξια. ζηλοτυπεῖν τινὰ τινός. ellipſis vocum ἕνεκα & μᾶλλον eodem loco. Semelæ partus, νόμος αὐλητικός. locus eximius de habitu tibicinis in theatro eum νόμον canentis. κορωνιαῖ. χειστὰ φάρμακα.

SCRIBE initio, δῆλον δηλῶ φρονεῖν. non δηλῶ. nemini vel mediocriter ſapienti quicquam aliud in mentem venturum, quàm quod ſit coniunctum cum omnium vtilitate. ὁ Θηβαῖος αὐλητὴς, cuius extat ſcita vox, *Mihi cano & Muſis*, Antigenidas fuit, vel Iſmenias: varie enim auctores narrant. Lapidum aceruos, quales congeſti ſunt, vt nugantur poëtæ, Orpheo canente & lyram pulſante, Dio appellat ἕρματα iſto loco, ὥ τῶν λίθων κινουμένων καὶ ξυνιόντων, ὥστε μεγάλα ἕρματα ἀθροίζεσθαι λίθων πλησίον αὐτοῦ. ego ſcio ἕρμα dici nauium ſaburram, item illa, quæ moli fulciendæ admouentur. ὑπερείσματα vocant. aceruos lapidum ἕρμαια ſemper Græci, vel ἑρμακας, non ἕρματα nominant. Heſychius, ἕρμαιον, σωρὸς λίθων. cauſſam appellationis diſcas ex eodem in ἕρμαιος λόφος, & Nicandri ſcholiaſte atque aliis. Lego igitur heic, μεγάλα ἕρμαια ἀθροίζεσθαι. Scribe, οἱ, αἲ οὕτω τύχῃ, πεπλησμένον ὀρ. mox, εἰς δὲ φρόνησιν καὶ δικαιοσύνην. Ait, καὶ δῆλον, ὅτι ἔσται ταχὺ μάλα ἐοικὼς, ἀντ᾽ ἐκείνου τοῦ προτέρου ἵππου, φαύλως καὶ κατὰ τὴν τοῦ ἑνὸς εἰργασμένου τέχνην τοῦ θαυμαστοῦ ὥ πολὺ τέχνῳ δημιουργήματι. vox φαύλως aut corrupta eſt, aut alieno loco poſita. reſtituo ſic: ἀντ᾽ ἐκείνου τοῦ προτέρου ἵππου, τοῦ καλοῦ καὶ κατὰ τὴν τοῦ ἑνὸς εἰργασμένου τέχνην, τοῦ θαυμαστοῦ καὶ πολυτέχνῳ δημιουργ. Non diſpliceat ſcribi, καὶ γράμματα ἐν στήλαις, καὶ μαρτυρίας ἐπιγραφοῖς δήμων καὶ βασιλέων διώκων. potius quàm μαρτυρίαις ἐπιγραφοῖς. appellat γράμματα, quæ in Corinthiaca ἐπιγράμματα, ſtatuarum inſcriptiones. De ignauis, ſuam virtutem extra periculum iactare ſolitis, ſcribit: τοὺς δὲ αὖθις τούτους ἑνὸς ἀνθρώπου καταπρέχοντος καὶ διώκοντος, παρεξεπάδην φεύγοντας ξύμπαντας οὐ φαινομένους ἐκείνους ἀξίους. ſcribendum & diſtinguendum, παρ. φεύγοντας, ξύμπαντας οὐ φαινομένους ἐκείνου

Pag. 654. Pag. 655. Pag. 656. Pag. 657.

ἀξίοις. repete ex præcedentibus δεῖν ἐστὶ vox ἐκείνου refertur ad illa ſuperiora, ἑνὸς ἀνθρώπου κατ. vereor ne ſubtilius videatur quàm probabilius, interpretari vt in prouerbio quo claudebatur olim epigramma tumuli, quem Sardanapalus ſibi viuus ponendum Tarſi curauerat, ὡς τἄλλα πάντα οὐ τούτου ὄντα ἄξια. videlicet, vt apud Strabonem exponitur, τοῦ τῶν δακτύλων ἀποκροτήματος. Ait, αὐτὸν δὲ οἰκτείρειν τῆς ἀπορίας τε καὶ ἐρημίας τούτων τῶν ἀνθρώπων ἡγεῖτο, οὐ τῶν εὐτυχῶν. διὰ δὲ τοῦτο ἐκεῖνος φθονοῖ καὶ ἐπιβουλεύοι πάντα τρόπον. & pueri videant ineſſe vitium: ac fortaſſe deſunt pluſcula verba: poteſt ita concinnari ſententia: καὶ ἐρημίας τούτων· ἑαυτόν τε τῶν ἀνθρώπων ἡγεῖτο οὐ τῶν εὐτυχῶν. ſed, vt diximus, deeſſe amplius aliquid videtur: quod acuti lectoris coniectura relinquimus ſupplendum. deinde ſcribendum, διὰ δὲ τοῦτο ἐκείνοις φθονεῖν. corrige etiam ſtatim, κἀκεῖνον οὕτως ἔχειν φάσκων. non κἀκεῖνο. At contra de Sardanapalo rectè ſcriptum, ὅς ἔφη: non, ὅν φασι, quomodo legit interpres. ad elogium illud alludit, quod Sardanapalus tumulo ſuo voluit inſcribi, de quo modò dicebamus. extat apud Strabonem, & alios multos veterum. Sequitur, καὶ διὰ τοῦτο ζηλοτυπεῖν αὐτὸν, τὴν τῶν τράγων τε καὶ ὄνων εὐδαιμονίαν. peritum Helleniſmi offendet hæc locutio. legimus, ζηλοτυπεῖν αὐτοῦ τὴν τ. aut quod longe elegantius, ac melius: ζηλοτυπεῖν αὐτὸν, τῆς τῶν τράγων τε καὶ ὄνων εὐδαιμονίας. nihil vulgatius ellipſi iſtá Græcorum vocis ἕνεκα. Dio vero paullo poſt duas particulas ἕνεκεν ac μᾶλλον ſimul reticuit. cum ſcribit, οὐκ ἂν διαφέρεσθαι περὶ αὐτῶν, οὐδ᾽ ἂν φθονήσειεν οὐδενὶ ἐκείνων, ἢ τῆς ψάμμου τῆς ἐπὶ τοῖς αἰγιαλοῖς, ἢ τῶν κυμάτων τοῦ ψόφου τε καὶ ἤχου. nam hæc ſic accipienda erant interpreti, quaſi dixiſſet, οὐδ᾽ ἂν φθονήσειεν οὐδενὶ ἕνεκεν ἐκείνων· μᾶλλον ἢ ἕνεκα τῆς ψ. &c. Scribe mox, ἐν οἰκήματι χαλκῷ φυλαττομένην. deinde, Κροίσου non Κροῖσον. Nimis facetus eſt Dio cum Alcmæonem illum ſuffarcinatum probe, atque omnibus & corporis & habitus partibus tumentem auro, quod è Crœſi theſauris auferebat, comparat cum tibicine qui Semeles partum caneret. fuit inter cæteros quidam νόμος αὐλητικὸς qui dicebatur *Semelæ partus*, quem nomum tibicines cum in ſpectaculis canere volebant, cum ſimili ornatu prodibant ei quem heic deſcriptum vides. oportebat enim parturientis etiam pannos, centones atque vniuerſum habitum exprimi, non minus quàm vocem. auctor primus eius carminis ac νόμου Timotheus poëta, idémque fidicen, de quo multa Athenæus libro VIII. & nos ad illum. etiam illud venuſtum quod addit auctor: καὶ ἦν τότε Ἀλκμαίων, οὐδεμιᾶς ἄξιος δραχμῆς, ὡς εἶχεν ἱσταμένος: melius οὐδὲ μιᾶς. quomodo etiam ſcribendum in fine τοῦ LXXIX. *& erat tunc Alcmæo, ne vna quidem drachma dignus, appenſus cum illo ſuo habitu atque auro.* omnia hæc non intellecta interpreti. Rurſus defectu vitioſi ſunt codices in his: οὐδὲ βούλεται κροτούμενον καὶ ταινιούμενον, κορωνιῶντα καὶ γαυρῶντα, καθάπερ ἵππον ἐπὶ νίκῃ παραπεμπόμενον, ἢ ὁπόσοι παραπέμπουσι τοὺς νυμφίους. poſt vocem γαυριῶντα deeſt ὁρᾶν ἄγειν, aut tale quid aliud. eſt autem ἐκ παραλλήλου dictum, κορωνιῶντα καὶ γαυριῶντα ἢ γαυριῶντα. idem enim vtraque voce ſignificatur. Heſychius κορωνιῶν, γαυριῶν. verbi originem, diſcas ex eodem grammatico & aliis. pro αὐτὸς δὲ ἀδ. probem, εἰ δὲ αὐτὸς ἀδ. propter τὴν ἀκολουθίαν

Pag. 658. [margin, beside "τύλων ἀποκροτήματος"]

Pag. 659. [margin, beside "preti, quaſi dixiſſet"]

Scribo etiam, *εἰ μὴ καθάπερ ἡ Κίρκη ἐβούλετο.* quod autem ſequitur, *ὥστε* Pag. 660.
οὐκ ἀπορίᾳ τοῦδε τοῦ χρήματος, ζητοῦσι περὶ τῶν εὖ πεφυκότων: videndum an non ita potius ſit ſcribendum ac ſupplendum: *ὥστε οὐκ ἀπορίᾳ τοῦδε τοῦ χρήματος, θεραπεύεσθαι ζητοῦσι περὶ τῶν εὖ πεφ.* lege antecedentia ac ſequentia, totiúſque huius ſermonis, qui inde cepit, *τί ποτε βούλονται τῶν μακαρίων τινὲς θεραπεύεσθαι πρὸς ἀνθρώπων ἐλευθέρων*, ſcopum attende: niſi fallor, aſſentieris. Deinde corrige, *ἀλλ' ἡγοῖτ' ἂν ὁμοίους τοῖς μεταβ.* Vbi lo- Pag. 661.
quitur de ſtudio flagrantiſſimo ſapientis, perducendi omnes, ſi poſſet, certè quàm plurimos, ad frugem bonam & amorem virtutis, leguntur hæc: *ἠδόμενος ἀνθρώπων, οὐ βοῶν, οὐδὲ ἵππων.* omnino ſcribendum *κηδόμενος.* vt in vltima, *πάππου κηδόμενος.* & poſt pauca, *ἀβλαβὴς μὲν συνοδοιπόροις, ἢ ὅτῳ γένοιτο σύμπλους.* vel, *συνοδοιπόρος ὅτῳ γένοιτο σ.* item, *βοηθεῖν ἅπασι*: non *βοηθεῖν.* ibidem vox *ἑτέρων* ſuſpecta. & *οὐδὲν μικρὸν ἰσχύει παντελῶς*, corrupto ſenſu, pro *οὐδὲ μικρ.* aliquanto poſt, *ὅσῳ τῶν ἄλλων οἰκ.* non *ὅσων.* Scri- Pag. 662.
be, *Ποῖ μεταστρεφέσθων ὡς κακοί;* apud Sophoclem ſolus liberorum Herculis Hyllus patri miniſterium hoc triſte præſtat. Lege ſub finem, *μὰ* Pag. 663.
Δία, οὐχ ὑπὸ φαρμάκων χριστῶν, ἢ πότων. ineptiſſimè vulgò, *χρηστῶν.* minus etiam rectè interpres *ἀχρήστων.* Pharmaca, tam bona quàm mala, ſunt alia *ἔγχριστα*, alia *ποτὰ*, alia *ἐπίπαστα.* Theocritus. *Οὐδὲν ποτὶ τὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο Νικία, οὔτ' ἔγχριστον, ἐμοὶ δοκεῖ, οὔτ' ἐπίπαστον.* ſcribe etiam, *λαμπροτέρου δεόμενον ἐμπρησμοῦ.* reſpicit ad vſtiones medicorum, & id quod paullo ante dixerat, *χλιαρωτέρῳ πυρὶ καίειν.*

LXVII. Ὁ περὶ πλούτου λόγος percurritur. μεγαλοφρονεῖν. ἐρέφειν. Padum apud Celtas fluere, Apollonij Rhodij & aliorum veterum error. multa emendantur.

ΜΕΓΑΛΟΦΡΟΝΕΙΝ Græci de eo vſurpant, qui ſentiat de ſe magnificè: vel, quod adfine eſt, de eo qui ſuperbia quadam efferatur. aliter, & vt iudico, prorſus *καινοπρεπῶς* vſurpauit Dio ſcribens, initio τοῦ Περὶ *πλούτου* ſic: *Φέρε πρὸς θεῶν; ἐπὶ τίνι μάλιστα θαυμάζειν, καὶ ἐπὶ τῷ μεγαλοφρονεῖν, καὶ μακαρίζειν ἄξιον πόλιν ἁπασῶν μεγίστην καὶ δυνατωτάτην;* poſitum enim hoc verbum inter illa duo *θαυμάζειν* & *μακαρίζειν* propriam notionem ſeruare non poteſt: ſed pro magni facere, neceſſariò accipiendum. commodius igitur, atque Ἑλληνικώτερον vocibus tranſpoſitis ſcribas: *ἐπὶ τίνι μάλιστα θαυμάζειν, καὶ μακαρίζειν, καὶ ἐπὶ τῷ μεγαλοφρονεῖν ἄξιον π.* Priora verba ad iudicium aliorum referuntur: iſtud ad proprium eius ciuitatis quam ait, iudicium de ſe. poſſis concinnare & aliter. Sequitur, *καὶ ὅτι χρυσῷ τὰς οἰκίας ἐρέπτουσιν.* imò verò *ἐρέφουσιν.* *aureis lacunaribus domos contegunt.* longe diuerſum altero verbo ſignificatur. mox, *ὑπερβάλλων τό τε ἀληθὲς καὶ τὸ δυνατὸν σχεδὸν, οὕτως ἅπασαν ἠσκημένην τὴν πόλιν, καὶ νὴ Δία, ἐπὶ ταῖς γραφαῖς,*

& τ. videtur ſcribendum, οὕτως ἁπάσαν κλάσας ἠσκημένην τὴν πόλιν. deinde ſequentia ſeparari debent, καὶ νὴ Δία ἐπὶ ταῖς γε. repete, δεῖ μακαρίζειν. Ait, ἀλλὰ παρ' ὧν ἐκεῖνα ἐκοσμήθη. lego, παρ' οἷς οὕτως ἐκεῖνα ἐκ. de Corin-
Pag.664. thiorum ære, Strabo, & Plinius in XXXIV. Ait, εἰ δ' αὖ λίθων ἑτεροχρόων καὶ ποικίλων, ἢ Τηίων ἢ Καρυστίων, καὶ τ. nullus eſt ſenſus. ſcribendum, ἢ Τηίων, ἢ K. nempe εὐδαιμονοίη πόλις. non capio quæ ſtatim ſubiiciuntur: ἀκούω δ' ἔγωγε τῶν ὀροφῶν τὰς πάνυ παλαιὰς τῆς αὐτῆς εἶναι πέτρας. ſententia nulla: ſolœciſmus euidentiſſimus. lego, τῶν οἰκιῶν τὰς πάνυ παλαιάς. audio, inquit, in illis locis vbi metalla reperiuntur marmoris diuerſorum colorum, vetuſtiſſimas quaſque domos ex illo ipſo marmore eſſe ſtructas. addit, ἀλλ' ὅμως, οὐδένος εἰσι βελτίους, οὐδ' εὐτυχέστεροι τῶν πάνυ παλαιῶν τε καὶ ἀθλίων. mira ſententia quam hæc lectio ſuggerit: per quam antiquiſſimi quique homines, miſerrimi fuerunt. quid falſius, quid abſurdius? lege igitur, τῶν πάνυ ἐλεεινῶν τε καὶ ἀθλ. Ait, καὶ φασὶν, αὐτόθι τοῖς κακούργοις ἐν παχείαις δέδεσθαι πέδαις. intellige, παχείαις χρυσαῖς, vel ἐκ χρυσοῦ δ. π. & puto non aliter ſcribendum. mox, ὅμοιον, ὡς εἴ τις τοὺς ἐκ δ. item, ὥσπερ αἱ ψῆφοι παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν. Cum ait Dio apud Celtas naſci electrum, errorem Apollonij Rhodij & veterum aliorum Græcorum prudens neſcio, an imprudens ſequitur. Equidem vix adduci queo, vt putem eruditum adeo virum, & qui tantum terrarum luſtraſſet, Italiam etiam vidiſſet, credidiſſe Eridanum, ſiue Padum per Celtarum terram fluere. *Apollonium* poëtam qui ita *cecinit libro IV. excuſauerit*, vel *poëtica licentia*: vel æuum quo *vixit antiquius*, & rudius τῆς γεωγραφικῆς: quorum ille fuit imperitiſſimus. melius paullo poſt, ἀλλά γε τῆς ἀνοίας τῆς ἡμετέρας. niſi vox
Pag.665. aliqua deficit. Sub finem ſcribe, & diſtingue hoc modo: τῆς ἡμετέρας γῆς. οὐ τοῦ πάντη κάκιόν τε καὶ αἴσχιον τὸ γινόμενον; *hoc quod fieri videmus, an non & deterius omnino & turpius eſt?* interpres ſeriem diſputationis Dionis corrumpit.

LXVIII. Exponitur titulus diſſertationis LXXX. in qua corriguntur multa. συγγεγραφὼς συγγεγραφέναι *&* περιλαμβάνειν. δᾶδας ἱστάναι. *Diræ quibus Solonis leges ab Athenienſibus ſancitæ.* θεσμός. συγχεῖν τὸν θεσμόν. *Traiectio negationis.* κλοιὸς χρυσοῦς. *Excuſatio.*

COMMENTARIOLI huius ἐπιγραφὴν quæ eſt apud Photium, Τοῖς ἐν Κιλικίᾳ περὶ ἐλευθερίας; non eſt, opinor, aliter interpretari, quàm vt dicamus, è pluribus diſſertationibus quas habuit dum in Cilicia verſaretur, & prouinciæ illius vrbes luſtraret, vnam hanc eſſe. ſic in libris M. Antonini Auguſti, De vita ſua, ſæpe adnotatum legas, quo loco aliquid eſſet commenta-
Pag.666. tus. Scribe, ποτὲ δὲ αὖ μήτ' ἀκούων μηδενός. &, εἴ τις ἐν οἰκέταις ἐλευθέρους εἶναι

δυνάται. poſtea ſcribo, πολλὰ δ' Ἴωνές τε καὶ Δωριεῖς, καὶ ξύμπαντα γένη ἀνοήτων· τῶν δὲ τῆς αὐτονομίας ἔρωτι οὐδεὶς ἐγκεχώρηκεν, οὐδὲ τῶν τοῖς αὐτὸν αὐτοῦ χρῆσθαι νόμοις. plane Dionis menti conuenit hæc ſcriptura: ſed aliud fortaſſe ſubſidium afferet doctiſſimus Morellus, qui vetera exemplaria contulit, & loco iſti culpæ notam appoſuit. meritò. Ait, καὶ νῦν φασὶν ἐν τούτοις εἶναι τὴν δίκην, ὁπόταν αὐτοὶ δυστυχεῖς ὄντες συγγράφωσιν, ἢ παρ' ἄλλων ὁμοίων παραλάβωσιν. Pag. 667.
quo mens erudito viro, cum συγγράφειν heic interpretaretur *hiſtorias ſcribere?* an quia hoc apud Thucydidem & alios hiſtoricos ſignificat, nulla erit alia eius verbi notio? enimuero longius ab auctoris mente aberrari non poterat: ſed impoſuit illi vitium vulgatæ lectionis: nam proculdubio ſcribendum, reſtituta dictione quæ ſupinis & ſtertentibus librariis excidit: ὁπόταν αὐτοὶ δυστυχεῖς ὄντες συγγραφὰς συγγράφωσιν. vulgo homines, inquit, ſolent dicere, ius poſitum eſſe in legibus: & à legibus paratum eſſe auxilium aduerſus fraudem vel iniuriam. quando autem hoc potiſſimum homines dicunt? tunc nempe, cum δυστυχεῖς ὄντες, hoc eſt, neceſſitate aliqua vrgente, nomina facere coguntur, & ſyngraphâ ſuis creditoribus cauere: vel contra, cum fœnori pecuniam collocantes, ſyngrapham à delitoribus accipiunt. perplacet, παρ' ἄλλων ὁμοίων, potius quàm ὁμοίως. *ab aliis ſimilibus*: hoc eſt *ſimiliter miſeris.* quia dixerat, δυστυχεῖς ὄντες. prorſus miſerorum eſt æs alienum contrahere, & cum fœneratore negotium *habere. ſpero fore* neminem adeo nobis iniquum, vt non admodum hæc emendatio *illi* placeat. *S*equitur, τηλαυγοῦς ὥσπερ ἐν μεσημβρίᾳ λάμποντος ἡλίου δᾷδας ἴασι, δαλοὺς ἀράμενοι. quid eſt δᾷδας ἴασι? profecto ſcribendum δᾷδας ἱστᾶσι. aptum facibus verbum ἱστάναι: vt apud Theophraſtum in ἀδολεσχίας notatione: καὶ ὡς Δάμιππος μυστηρίοις μεγίστην δᾷδα ἔστησε. Diræ quibus Solonis leges ſancitæ fuerant, apud Stobœum leguntur: ſæpéque illarum apud oratores mentio. malim ſcribi, καὶ τὴν ἀρὰν ἣν Ἀθηναῖοι περὶ τῶν Σόλωνος ἔθεντο νόμων. præclarum verò eſt quod heic ait Dio: iſtas diras magis eſſe ratas, & maiorem ac certiorem vim habere, ἐπὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις:-nempe τοῦ Διός. & ſubiicit velut interpretans quod dixerat: πᾶσα γὰρ ἀνάγκη τὸν συνέχοντα τὸν θεσμὸν, Ἀθηναίων ἐπαρχεῖν. quid meriti ſunt, aut potius quid mali non ſunt meriti iſti librorum tortores, qui eximium adeo locum ita flagitioſe corruperunt? interpres quod inuenit expoſuit. nos affirmamus longe aliud & voluiſſe & ſcripſiſſe Dionem. poſtquam enim dixit, ἀρὰν qua Athenienſes Solonis leges firmauerant, magis metuendam in Iouis lege: ſatis manifeſtum eſt, hoc illum nunc addere: ſi quis Iouis iuſſa, & illum quem vocat θεσμὸν, violauerit, eum diris non minus aut multo etiam magis fore obnoxium, quàm ſi leges Solonis migraſſet. tam certum eſt tale quid Dionem dixiſſe, quàm de eo dubitari non poteſt, τὸν συνέχοντα τὸν θεσμὸν, corruptiſſimè ſcriptum pro συγχέοντα. item, ἐπαρχεῖν, pro ἐπάρατον εἶναι, vel ἔνοχον. Totam igitur ſententiam concinnare poſſimus hoc modo: πᾶσα γὰρ ἀνάγκη τὸν συγχέοντα τὸν θεσμὸν τῇ ἀρᾷ τῶν Ἀθηναίων. & ἔνοχον εἶναι. vel, vt dixi, ἐπάρατον εἶναι. non eſt neceſſe ſcribere τὸν θεσμὸν τοῦ Διός: non ſolum quia facile ex præcedentibus intelligitur: ſed etiam, quia θεσμὸς proprie eſt ὁ ἱερὸς νόμος. quàm proprietatem heic

ſeruauit Dio. συνχέειν autem τὸν τοῦ Διὸς θεσμὸν, ita dictum, vt συγχέειν σπονδὰς in ſuperioribus, & ſimilia multa alibi. Mox, τὸν οὖν ἐπιχειροῦντα τοῦτον αὖ σώζειν, ὡς δὴ οἷός τε ἦ. poſt οὖν omiſſa vocula οὐκ. ſcribe, τὸν οὖν οὐκ ἐπιχειροῦντα τοῦτον ἀνασώζειν ὡς ἄ. eum qui non conetur Dei legem prope iam inter homines exſtinctam reuocare, & quantum in ipſo fuerit ſartam tectam præſtare. Aſſentior interpreti paullo poſt, qui iſta verba, κατὰ τὸν Ἥφαιστον αὐτὸν,
Pag. 668. præcedentibus haut bene cohærere iudicauit. quod ſi non deeſt aliquid, vti ſuſpicor, non male poſt vocem ἀδαμαντίνους ea collocaueris, vt ab illo factum. Sed nos ſæpe in ſuperioribus obſeruauimus, omiſſione vocum paſſim in his libris deſcribendis fuiſſe peccatum. quomodo fortaſſe etiam in iſtis non longè poſt: οὐδέ τω νήφειν ἐν τοῖς λόγοις ἔτι μοι δοκῶ. nimis videtur frigidum quod interpres putauit, ſatis conſultum iri ſententiæ ſi ſcribas,
Pag. 669. οὐδέπω vel οὔτι πω, quod vertit, *non amplius*. Obſerua traiectionem negationis cum ſcribit, ὅθεν ἡμῖν ἐστιν οὐ λεπτῶν ἀπορήσαντας ἐξελθεῖν. pro, ὅθεν οὐκ ἔστι ἡμῖν λεπτῶν ἀπορ. poſt verſus paucos malim, πιέζονται ἐπὶ τραχήλου τε καὶ χειρῶν καὶ π. &, ἑκάστου (nempe μέρους) δεσμῷ τε καὶ ἀνάγκῃ κατειλημμένου. Sequitur imago luculenta qua exprimuntur vincula & miſerię vinctorum à Voluptate, Ambitio & Luxuria: in qua Dio antiquiſſimos pictores neutiquā eſt imitatus: qui rei quam pinxerant nomen ſubiiciebant: ne fallerentur qui ſpectarēt: non ita poſteri illorum, qui artis ſuę fiduciam maiorem habebant: nec dubitabāt ne ſi equum verbi *gratia pinxiſſent, aliquis putaret* eſſe aſinum. nomina igitur *tabulis apponere deſierunt*: ſimiliter & Dio vitiorum quæ heic *pingit*, nomina prætermiſit. perperam igitur inſertum è libri ora nomen ἡδονὴ iſto loco: χαλεπὴ δὲ ἡδονὴ καὶ φέρειν δεσμά. per Helleniſmi leges, & caſtitatem ſermonis non habet heic locum vox ἡδονή: quam inde profectam vnde dixi non dubito. deinde φέρειν non poteſt ferri. fortaſſe ſcripſerat, χαλεπὴ οὐδὲν ἧττον, καὶ φέρει γε δεσμὰ κ. Quæ ſecundo loco depingitur hera immitis, Ambitio eſt: nam κλοιὸς χρυσοῦς ἢ ἀργυροῦς, quid aliud quam gemmata diademata aut coronæ? ex iſtis tamen verbis, σύρει δὲ πόλεων στρατηγοὺς ἐπὶ πύλας, ὥστε ἀνοίγειν καὶ προδιδόναι, iure pronunties Auaritiam intelligi. quod ſi potius videtur, per boiam auream vel argenteam intelligetur ſimpliciter auri & argenti copia cuius cupido vinctos tenet auaros. Sequitur, φασὶ δὲ καὶ δεσμὰ τούτων οὓς ἂν ἀπολλύῃ, καὶ ποιεῖν εὐδαίμονας. quia vinculorum fit mentio in hoc ſermone, homines infruniti putarunt δεσμὰ non male conuenire iſti loco. id verò nos negamus, & ſcribendum aſſerimus, φασὶ δὲ κήδεσθαι τούτων. ea cæcitas hominum, vt optime cum eo agi putent, in quem auri & argenti plurimum fortuna contulerit. itaque obrui diuitiis, quæ tandem perdituræ ſunt, hoc illi felicitatem exiſtimant, & beneficium eſſe huius crudelis heræ interpretantur. neceſſitatem huius correctionis palàm faciunt ſequentia verba in ἀντιστρέφοντι membro, ὡς ἂν δηλονότι πάνπαν κηδόμενος. Verùm hæc ſatis, nunc quidem. etſi non clam me eſt ſupereſſe loca adhuc non pauca, quibus medicina ſit opus & animaduerſio critica: quæ prætermiſſa eſſe à nobis, haut mirabitur æquus lector, ſi eius meminerit quod ſæpe diximus, non certo conſilio, ſed caſu quodam hanc ſcriptionem eſſe à nobis ſuſceptam. ἐγὼ γὰρ, δεηθέντων ἀνδρῶν φίλων, ἀπὸ τῆς ἐμ-

φυτοῦ δυσωπίας τε καὶ τῆς περὶ τοὺς λόγους ἄγαν σπουδῆς, ἃ συμφέρειν ἐνόμιζον, γράφειν ἐκ τοῦ παραχρῆμα προῄρημαι· ἀλλ' εἰ δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσι γραφῆς ἄξια ταῦτα φανείη, τῇ Θεοῦ χάρις, τῇ πάντων καλῶν χορηγῷ. εἰ τι μὲν οὕτω δυσόχως ἐπινενόηται, τοῦτο μὴ μετεχέτω φθόνου· εἰ δέ τι ἠγνόηται, τυγχανέτω διορθώσεως ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων.

Inſerenda quædam ſuperiori Diatribæ, vel corrigenda.

PAG. 6. *verſu* 40. Βορυσθενικόν, *ſcribe* Βορυσθενιτικόν.

Pag. 8. *verſu* 20. conferri debent cum tertio libro. *adde.* & cum Boryſtenitica oratione, v.

Pag. 12. *verſu* 40. *poſt iſta*, poſſint à nobis reſtitui: *adde:* ſed res ipſa arguit deeſſe aliquid in hoc membro: τοὺς δὲ ἄλλο τι περὶ τὴν ἀγωνίαν, οὐκ ὄντας ἀθλητάς. ſententia eiuſmodi aliquid poſtulat: τοὺς δὲ ἄλλο τι περὶ τῆς ἀγωνίας ἀγωνιζομένους, οὐκ ὄντας ἀθ. *verſ. vlt. poſt iſta*, mihi quidem diutius. *inſere.* Videtur τὰ ἐν τῷ βίῳ διαφέροντα appellare, caſus humanæ vitæ diuerſos, ac ſæpius aduerſos: quibus variè iactamur. ſic & Latini τὸ *differre* vſurpant. erit igitur ſenſus: quia ita ſit natura comparatum, vt nemo poſſit mortalium, curis continuis animum differentibus atque exedentibus, par eſſe, niſi aliqua interdum voluptate reficiatur: omnino neceſſarium eſſe, vt Regis negotia & *ſollicitudines, otio aliquo ac iocunditate* temperentur. hanc ſententiam effeceris, ſi ſcribas, καὶ τοῦτον τῶν ἡδέων ἢ ὥσπερ παρ. ἔχ. In f.

Pag. 13. *verſu* 25. verum attingere. *inſere.* fortaſſean ſcripſerat Dio, καθάπερ οἶμαι πάντα εἰδέναι. quæ proxime ſequuntur verba, faciunt ab hac emendatione. Sed quoniam id agit nunc Dio, vt doceat eos qui à veteribus dicti creditíque ſunt Διὸς παῖδες, eam famam nactos eſſe propter παιδείαν ſuam: videndum, num ita potius ſcripſerit: καλοῦσιν οἱ πολλοὶ ταύτην παιδείαν, καθάπερ οἶμαι παῖδα Διὸς οὖσαν. Sanè quod paullo poſt ſequitur, καὶ οὕτω δὴ δίχα παιδείας ἐκάλουν οἱ πρότεροι τοὺς τῆς ἀγαθῆς παιδείας ἐπιτυγχάνοντας: ſimiliter corrigendum. quid enim eſt, δίχα παιδείας ἐκάλουν? ſed ſcribo, Διὸς παῖδας ἐκάλουν οἱ πρ. reſpicit illa ſuperiora verba, πάντες οὗτοι Διὸς παῖδες εἰσί τε καὶ λέγονται. Mox ſcribe, καταπείψει περιάγων αὐτόν. *circumducens illum conteret.* hoc eſt, negotium & moleſtiam exhibebit, ſine fructu. Pagina ſequente, pro λέγων τε καὶ ἀκούων, aliquis malit, λέγοντος αὐτοῦ ἀκούων: ego nihil muto. Scribe ibidem, ἱκανὴ γὰρ ἐστι μία ἡμέρα.

Pag. 14. *verſu* 17. Quis ille Eromon. *ante iſta inſere hanc notulam in p.* 74. Ait, τοὺς δὲ θεοὺς πλέον οὐκ εἶναι λογιζόμενος. ſcribendum eſt τέλεον, *omnino.* non πλέον. *P. eadem, verſu* 30. *poſt iſta* ad rem veſtiariam. *adde.* Ait, ἐὰν μὲν ἐπιρρέῃ ποθὲν ἀνελλιπὲς τὸ τῆς χορηγίας χρῆμα, τῶν βασιλικῶν, ἢ τ. Lege & diſtingue, τὸ τῆς χορηγίας, χρημάτων βασιλικῶν, ἤ τινος μεγάλης ἰδιωτικῆς ὑπαρχούσης οὐσίας. P.

Pag. 18. *verſu* 26. *vbi per incogitantiam* τῆτες *poſuimus pro* πέρυσι, *ſcribe ſic:* Lege, παρ' αὐτοῖς· πέρυσι πυροὺς ἐλάβομεν. *annò frumentum ab iis accepimus.*

Pag. 20. *in ora libri poſt pag.* 127. *omiſſi ſunt numeri p.* 128. *&* *p.* 129.

Pag. ead. verſu 25. *ante iſta*, Tranſeo item ſ. *inſere.* ſi lubet ſententiæ ductum ſequi, ita emendabimus: ὡς εἰ ἧττον ἐνόσει ὁ ἀπὸ τούτων, ἢ ἀπ' ἐκείνων

ἐνοχλούμενος. vel hoc modo: ὡς ἧττον νοσοῦντες τῶν ἀπὸ τούτων ἢ ἀπ' ἐκείνων ἐνοχλουμένων. omnino vox inutilis eſt heic ἐστί: & pro ἧττον νοσοῦντος, ſcripſiſſe imperitos & aliud agentes librarios, ἧττον ἐστί, probabilis admodum coniectura. Tranſeo ſ.

Pag. 21. *verſu* 14. latrare ceperit. *ſcribe*, ceperint.

Pag. 25. *verſu* 1. *tolle punctum poſt vocem* χειμῶνι, *&* *pone* ὑποστιγμήν.

Pag. 29. *verſu* 12. alias habeat. *ſcribe* alius.

Pag. 33. *verſu* 32. ἀφεὸν τινὰ καὶ ψόγον ἄγουσα. *ſcribe* ψόφον.

Pag. 39. *verſu* 37. In iis quæ de Nerone ſcr. *totum hunc locum ita reſcribe.* In iis quæ de Nerone ſcribit Dio, vereor ne fraudi illi fuerit ſenilis memoria: aut erat vir optimus, rerum Romanarum etiam ſui temporis & incurioſus & ignarus. Nam falſum eſt quod paullò pòſt narratur de illius cæde. quaſi &c. *Falſi ſumus cum exiſtimauimus lapſum Dionem in Neronis vxoribus. plane occupatus alibi erat animus nobis, cum illius verba, in quibus nulla eſt obſcuritas, adeo* ἐπ' ἀριστερᾷ *acciperemus. Quamobrem vetus dictum ſuſtulimus,* τὸ σπεύδοντες τυφλὰ τίκτομεν. *Sed huiuſmodi* παροράματα *æquus lector facile nobis condonarit: qui meminerit quàm ſit* τῶν μουσικῶν ἐπινοιῶν *nouerca inimica, feſtinatio.*

Pag. 41. *verſu* 35. Meminit Spartorum. *ſcribe*. Meminit Spartorum etiam alibi Dio: vt in IIII. De regno: qui notabilis eſt locus: & in X.

Pag. 50. *verſu* 20. dubito de fide huius lectionis: aut p. *totum locum ita reſcribe.* dubito de fide codicum in hac periodo: nam ante illa, καὶ πρὸς πλείονας νῦν ἢ πρότερον τοῦτο διαβέβληται. videtur aliquid deſſe: & poſt νῦν deſideratur ὑμᾶς. docti ig. &c.

Pag. 54. *verſu* 24. Ἆρ' ὑμῖν ἐκ τῶν εἰρημένων δοκεῖ· καλὸν, ἀ. *tolle punctum inter* δοκεῖ *&* καλόν.

Pag. 59. *ver.* 38. *& heic tolle male poſitum inter* τιμωρίας *&* σκληρὸν *punctum.*

Pag. 61. *verſu* 1. vos fueritis in theatro. *ſcribe*, furitis. *verſu* 15. minus ridicule errant. *ſcribe*, nimis rid. *verſu* 28. At de Laced. *ſcribe*, Ait d.

Pag. 63. *verſu* 28. ab Alexandri æuo: *ſubiice his:* vel potius Archelai illius Alexandri προγόνου, de quo & paſtoritia eius vita lege IV. De regno: nam eam hiſtoriam heic reſpicit Dio.

Pag. 67. *verſu* 20. & τῶν πολλῶν. *ſcripſeramus*, τ. πολιτῶν.

Pag. 69. *verſu* 20. qui pæne ſequi ſoliti. *ſcribe*, pone.

Pag. 70. *verſu* 1. τὰ ξύλα καθήμενοι. *adde*, vel καθηκότες: quæ vox Dioni hoc loco fortaſſe reſtituenda.

Pag. 82. *verſu* 29. Diſtingue, τί οὖν δὲ ἐπὶ δ. *ſcribe*, τί οὖν; ἐπὶ δ. *verſu* 36. in Dionis mente. *ſcribe*, cum D.

Pag. 84. *verſu* 5. accipiendo. *ſcribe*, accipienda. *verſu* 41. damnabunt. *ſcribe*, damnabant.

Pag. 90. *verſu* 7. ephoros quique. *ſcribe*, quinque. *verſu* 26. ſi vtantur. *ſcribe*, ſi vtamur.

FEDERICI MORELLI
PROFESSORIS REGII
SCHEDIASMATA, SCHOLIA, COLLECTANEA ET CONIECTANEA

IN DIONIS CHRYSOSTOMI SCRIPTA.

FEDERICI MORELLI
PROFESSORIS REGII
SCHEDIASMATA, SCHOLIA,
COLLECTANEA ET CONIECTAN.
In Dionis Chryſoſtomi ſcripta.

DE minus faſtidioſis heroica Parœmia apud Græcos trita eſt, ἀγαθὴ καὶ μάζα μετ᾽ ἄρτον. *ſi tales ad hoc* ἔρανον, *ad hanc ſine arte menſam, conuiuas nacti fuerimus, præclarè nobiſcum agetur. ſiquidem moretum noſtrum non faſtidietur, nec muſtaceum cuicuimodi ſit; in quo vt laureolam non quærimus, nec alij* περιέργως *quærant: imò potius veniam concedant* χαριζομένῳ παρεόντων, *& ruris ſui dapes apparanti.*

Αἰ μὴ πάρῃ κρέα, τῷ ταρίχῳ στερκτέον.

Ieiuno ſtomacho nobis eſt opus, qui vulgaria ſi ſalubria fuerint non temnat. Nihil enim hic ſatis ad guſtum delicatorum, ἁβροβίων, *lac auium auentium, aliúdque agentium hominum.* οὐδὲν δ᾽ ἀπόβλητον μὴ τὸν ὑγρὸν καὶ διακεχυμένον, καὶ τὸν ἀνέσεως γέμοντα διωκομένοις βίον· ἀλλὰ τὸν ἐπίμοχθον. *vt omnia opportuna & ſuauia iis qui cum philoſopho Cordubenſi ſibi in animum induxerunt, Id actum eſſe ab illo Mundi conditore, qui nobis viuendi iura deſcripſit, vt ſalui eſſemus, non delicati. En vobis* σύαπτοι φιλολάκωνες *caput cœnæ,* ζωμὸς μέλας, *è Scholiis quibuſdam ad oram Regij Codicis Dioniani adſcriptis, in quibus vt in Ægyptiis pharmacis* πολλὰ μὲν ἐσθλὰ, μεμιγμένα. Sunt bona, ſunt quædam mediocria. *Nos iis qui nucleum* ἑρμηνείας *eſſe volent, nucem aliquatenus fregimus, reiectis* πολυλογίας λογοδαιδάλοις *putaminibus. Duntaxat meminerint* Διωνόφιλοι, *nos nec profiteri grandia, nec ſectari léuia.*

IN I. ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.

Ad quem Imper. *προσφώνησις.* SCHOLIASTES, neſcio quibus adductus rationibus, hos de Regno ſermones in gratiam Veſpaſiani inſtitutos fuiſſe conſtanter aſſeuerat: quod eo magis mirum accidit mihi, quòd eum *Photij* excerpta legiſſe animaduerterim: ex quibus diſcimus *Dionem Traiano* fuiſſe in deliciis.

Pag. 1. A. *Alexādri ἦθος.* Κατὰ τὸν ἐκείνου. Idem adnotat, τὸν Ἀλέξανδρον τὸν γνήσιον ὄντα καὶ φιλόπονον καὶ φιλοκίνδυνον. talem vtique non mendax hiſtoria nobis Alexandrum reponit, generoſum, animoſum, impigrum, in labore indefeſſum, in periculis intrepidum. Saluſt. in Iug. de Mario.

B. *ἔνθεον.* Τοῖς ἐνθέοις ὁμοίως. Eadem Scholia ἐνθέους exponunt θεολήπτους, afflatos numine. τοὺς ἐνθουσιῶντας, τοὺς θείᾳ μανίᾳ καὶ ἐπιπνοίᾳ κατεχομένους, diuino furore correptos. de horum generibus quatuor Plato in Phædro. Pollux 1. ὀνομ. Quod ſubiungit οὕτω σφόδρα, familiare eſt huic autori, vt οὕτως ἄγαν.

ἐπαίρεσθαι. Animaduerte porrò τὸ ἐπῆρθαι hîc pro *animum erectum habuiſſe ſumi,* non in malam partem.

L. vlt. ὁ δὲ Μαρσύας. De certamine muſico inter Marſyam & Olympum. Olympũ tamen Myſum Marſyæ diſcipulũ & amaſiũ fuiſſe notat Suidas.

Pag. 2. A. *τεχνολογία.* Δοκεῖ δὲ ἔμοιγε μηδὲ τῆς. Laudatur hic ambitus orationis à perſpicuitate narrationis, Antiptoſi Attica, membrorum rotunditate quadrata, & puritate. Nota τὸ πολὺ πρότερον, pro *multò potius, longe citius.* Ariſtoph. νεφ.

Εἴθ᾽ ἐξεκόπην πρότερον τὸν ὀφθαλμὸν λίθῳ.

Præconiũ Olympic. Δίκαιον αὔλημα. fortean alluſum ad παρακέλευμα præconij Olympici, ᾆδε, ἀλλ᾽ ᾆδε δικαίως. *Cane, ſed iuſtè cane.*

Ὁπότε ἡ πενθῶν. Mirificè exagitat affectus, quibus Macedo omnium abiectiſſime correptus, magnificum ſpiritum ſuum inanius & deterius

Alex. πάθη. quàm muliérculæ humi affigebat. πενθῶν, lugens immoderate ſuper Hepheſtione. κολάζων. de pœna ſapientis illius viri qui inſidiarum acerſitus fuerat. χαλεπαίνων, ſuccenſens Clyto. ὑπερορῶν Olympiade deſpecta. Schol.

D. *Theognidea.* Ὡς φησὶν ὁ ποιητής. Theognis ita habet,

Εἰ δ᾽ Ἀσκληπιάδαις τοῦτό γ᾽ ἔδωκε θεὸς
Ἰᾶσθαι κακότητα, καὶ ἀτηρὰς φρένας ἀνδρῶν,
Πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ μεγάλους ἔφερον.

Primi Pentametri ὑπόθεσιν Dion in ἀπόφασιν mutauit προσωδικῶς. Interpres καταλογάδην reddiderat, nos ἐμμέτρως.

τεχνολογία. Μόνος δὲ ὁ τ. Schol. vide vt ordiatur, & quaſi conſulens fidem ſibi comparet, dum ſe doctis & prudentibus componit, & quibus iniquum eſſet aures non adhibere: itémque vt eorum apud quos dicit, bonam & obſequioſam indolem atteſtetur, & ſermonis illecebras exhibeat, & ad au-

dientiam ſibi muniat aditum à probabilitate & grauitate eorum quæ dicenda ſunt.

Ἀλῆται. mendoſè olim Lat. editum fuerat, medici, pro mendici: at ne hoc ipſum quidem placet: ſed potius, *errones*, *vagi*. quod Dioni noſtro quadrare, cùm aliis pleriſque è locis firmari poſſit; tum ex prox. pag. 10. D. ἐτύγχανον ἐν τῇ φυγῇ ποτε ἀλώμενος. itémque ex Euboico. pag. 100. C. ἐν ἄλῃ συνεχεῖ. & epilogo concionis in patria habitæ. pag. 529. B. εἰ δὲ ἄρα ἀποδημίαις ἥδομαι. *ſi peregrinatione delector.* &c. H. Stephanus, ambigebat an legendum eſſet ἀθληταί. [ἀγύρται eadem notione, qua ἀγυρτάδαι, etiam apud Themiſtium. Horatianum eod. ſpectat, *Conamur, tenues grandia.* Pag. 3. A.

Πόνοις τε καὶ ἔργοις. Horat. idem de ſe prædicat,

—Ego apis Matinæ *More modóque;*
— operoſa paruus *Carmina fingo.*

Φθέγγονται καὶ ἄδ. Apud poëtam Lat. 1. Ge.

Interea longum cantu ſolata laborem,
Arguto coniux percurrit pectine telas. & Ouid.
Crura ſonant ferro, ſed canit inter opus.

Ὡς οὐχ ἁπάντων. Scholiaſtes ait non inſcitè, ſibi in mentem veniſſe, vt cum his *Apoſtolicum* dictum conferret, atque ita diſtinctè perciperet, Οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ. *Non enim eſt poteſtas niſi à Deo.* vt his verbis ſignificaretur, τὸ ἀρχῆς τάξιν ἐπαγγέλλεσθαι ἀπὸ θεοῦ. imperiorum ordinem à Deo inſtitutum eſſe. οὐ μέν τοι πᾶς ἄρχων καταθύμιος θεῷ. non omnem tamen Magiſtratum Deo acceptum eſſe. οὐδὲ οἱ ἐπιπηδῶντες καὶ βιαζόμενοι τὴν ἀρχὴν, θελητοὶ τῷ θεῷ. neque omnes qui inſultant vímque faciunt imperiis Dei voluntati parere. ἀλλὰ ὥσπερ τὸ ἐπιθυμητικὸν μὲν παρὰ τοῦ θεοῦ· οὐ μέν τοι καὶ οἱ παραχρώμενοι τούτῳ, διαρεσοῦσι θεῷ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, οὐδὲ οἱ τὸ ἄρχειν βιαζόμενοι. διόπερ εἰς γνώρισμα τῶν ἐκ θεοῦ τὸ ἄρχειν ἐχόντων, ἐπήγαγεν· αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν, ὥσπερ ἔλεγε. μὴ ὅτι εἶπον· οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ· καὶ τὴν τῶν ἀσεβῶν ἀρχόντων οἴου ἀπὸ θεοῦ. ἀλλ' ὅρα εἰ μὲν τὸ τεταγμένον αὐταῖς ἐνθεωρεῖται καὶ σῶφρον, ἤγουν τὰς τοιαύτας θεοφιλεῖς· εἰ δὲ παρὰ ταύτας, θεοστυγεῖς. Paulinum ῥητόν. Rom. 13.

Ibid. ἢ τοῦ βασιλεύεσθαι καὶ. Regius τοῦ βουλεύεσθαι. rectius, & huic germanæ lectioni congruit interpretatio.

Οἵτε ὄρνιθες ποτ. Scholium Gr. in ora libri non ſuo loco appoſitum, hæc verba illuſtrat hiſtoria Regis Libyæ Apſephæ, qui Pſittacos edoctos has voces conari, *Apſephas Deus eſt*, euolare iuſſit. Pag. 4. A. Apſepha commentum.

Οὐδεὶς ὁμολογεῖ πολέμιος. Perinde ac ſi diceret, omnibus benigne facere contendit; vnde à ſubditis volentibus, laudibus effertur: Maleuolos autem & oſores beneficiis bene ſibi velle cogit; & laudes ab his & illis ex æquo conſequitur. *Schol.* Seneca l. IV. de Ben. Pag. 6. A.

Αἰδὼς ὕπνοι. Plato in Ione expendit an vera ſit ῥῆσις poëtæ vet. ἵνα δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς. vbi pauor, ibi pudor. [ἁπλότητα καὶ. Idem Plato B.

ὁ θυμοειδὴς καὶ ὁ ἀπλοικῶ coniungit.

c. Τὰ δειλότατα καὶ. Eodem argum. à feris generoſis & ignobilibus ducto Ouid. vtitur

Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe Leoni. &c.
At lupus & turpes inſtant morientibus vrſi,
Et quæcunque minor nobilitate fera.

Ibid. Ἐπ' αὐτοῖς εἶναι ὁ π. Idonei apparatus bellici, hoſtibus metum incutiunt; & ad inducias optandas impellunt. *Schol.*

Pag.7.C. Ὁπόσοις γὰρ ἄν τις ᾖ. Plutarch. ἐν τῷ περὶ πολυφιλίας, iiſdem rationibus, Non ſolis longas Regibus eſſe manus: ſed & priuato cuique, ob amicos, confirmat.

Pag.8.A. Ὅστις ἀγαθὸς ὤν, οὐδ. hæc lectio magis eſt conſentanea Xenophontis dicto in Oecon. ἀγαθὸς ὢν εὐδαιμονεῖς. Cic. virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt.

C. Ζῇ γὰρ μόνος. Hæc fuſius ab autore explicantur orat. xij. & à Syneſio in φιλαδέλφοις pag. 24. Græcæ editionis noſtræ, & pag. 16. Lat. interpretationis. Dionis amatore & imitatore dignum id opuſculum recens ex vnico Reg. Cod. mnſ. edidimus. videſis an μειλίχιος reſpondeat Ἱκεσίῳ.

Pag. 9.C. Ὅσοι στρατηγοί· ὅστις δή. Attica ἐναλλαγή· pro τῶν στρατηγῶν καὶ περ. quod orationis σχῆμα Schol. effictum & conformatum eſſe vult ad illud Homericum, Οἱ δὲ δύο σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρύν. &c.

Pag.10.D Πολλῶν καὶ ἀδίκων παρ. Schol. τῶν ἐπὶ Νέρωνος ἀτοπημάτων. de Neronianis flagitiis. huc refer illud Photij in Excerptis de Dione, Φυγὰς ἐγένετο, τὴν τῆς τυραννίδος ἐκκλίνων δουλείαν, καὶ πολλὴν ἐπῆλθε πλανώμενος γῆν.

Pag.11.A Hom.lectio var. Αἰτίζων ἀκόλους, οὐκ ἄορας. Germana lectio, & Cod. Reg. firmata, Heſych. ἄορας, παρέβαλα. quare interpretor,

Fruſta rogans panum, haud verueces, haudque lebetas

Iuuenal. Satyr. 3.

Ærumnæ cumulus, quòd nudum & fruſta rogantem
Nemo cibo, nemo hoſpitio tectóque iuuabit.

Παρὰ τοῦ Ἀλφειοῦ. rectius in ora lib. vt in Cod. Reg. περὶ τὸν Ἀλφειόν.

B Ἐπλανώμην, μεσ. Laborabant hîc Græca & Lat. ab interpunctione. *& aberrabam, mero meridie.* i. ardentibus horis.

C Νομέων τ. ἀναθήματα. Epigramm. εἰς ἀναθήματα ἀπὸ ποιμένων. VI. Anthol. Donaria paſtor. ciuſmodi donaria celebrant. ὁ σκύλον ἀγρείης.

Καὶ τὴν ῥαιβόκερανον εὐστόρθυγγα κορύνην.

hîc δέρματα, ῥόπαλα, βακτηρίαι. exuuiæ. pedum.

Ἰσχυρὰν καὶ μεγάλην. pulchrè Schol. γενναίαν. Xenoph. εὐπρεπῆ καὶ ἐλευθέριον. generoſam, liberali forma, proceram.

Οὐκ ἄνευ θείας τύχης. Hom. Od. α. οὐχὶ ἄνευ θεοῦ ἠδέ γε βουλῆς. Virg.

Homerica. *—non ſine numine Diuûm.* mox ὁ ἀπελθεῖν μάτην. Hom. Il. β. κενεὸν νέεσθαι.

Ἀσθμαίνουσα καὶ περιδινοῦσα τὴν κεφ. Virg. de Sibyl. Pag.12. A

—— *non vultus, non color vnus,* σιβυλ-

Non comptæ manſere comæ: ſed pectus anhelum: λιώντων

Et rabie fera corda domans. ἦθος.

Ποιμαίνοντα ἐν ὄρει τινὶ Βοιωτ. Vt Heſiodus repente poëta prodierit, infra fuſius, proxima Orat. & LV. de Hom. & Socr. B

Καὶ δι' οἰωνῶν καὶ δι' ἐμπύρων. Augurium & haruſpicium ad μαντικὴν Apollinarem refert Tibul. l. 2. El. 5. Pag.13.C

Tu procul euentura vides, tibi deditus Augur

Scit bene quid fati prouida cantet auis.

Tuque regis ſortes. per te præſentit haruſpex;

Lubrica ſignauit cum Deus exta notis.

Idem mox aliud genus πυρομαντείας ſubiunxit,

Vt ſuccenſa ſacris crepitet benè laurea flammis.

Ad ἔμπυρα pertinet etiam *Perſicum haruſpicium*, de quo Catullus in Gellium. cui facem maximam illuſtris Scaliger prætulit ex Herodoto, Strabone, Athen. interprete Nicandri; quibus addeſis iſtud Ariſtophanis in Irena, Οὐκ οὖν δοκεῖ σοι μαντικῶς τὸ φρύγανον τίθεσθαι. vbi Scholiaſt. οἱ ἀπὸ τοῦ πυρὸς μαντευόμενοι τὰ φρύγανα ὑποτιθέασιν εἰς τὸ ἐξάψαι κατὰ ἐπιστήμην τὴν ἑαυτῶν. *Haruſpicium vulgare, & Perſicum.*

Ἄκοντα τὸν πεφυλαγμένον. Adſcripta lect. πεφυκότα, e. Cod. Regio menti & verbis autoris congruentior. præcedit enim γενναία φύσις. & mox ſequitur ἔξω τῆς αὐτοῦ φύσεως. vt de recta indole, conſortio deprauata, agi pateat. [V. C. πεφυμένον.] D

Ἅτε νέου καὶ φιλοτίμου] adſcriptum à Schol. Homericum iſtud ex Il. β. Pag.14.C

Ὁπλοτέρων ἀνδρῶν αἰεὶ φρένες ἠερέθονται.

Mens iuuenum mox huc, & nunc impellitur illuc.

hic non tam adoleſcentis leuitas carpitur, quàm φιλοτιμία laudatur.

Τῶν διαφόρων τῶν ἀγώνων. G. Canterus L. 1. N. L. c. 27. leg. putat τῶν ἄθλων, vt de præmiis diuerſis intelligatur.

Ταπεινὸν ἐπισαίρων. Lego ἐσαίρη, & interpretor, *fictè ac doloſè ridebat:* non ſine ſtridore dentium. Heſych. σέσηρε, γελᾷ δολίως, ψύχει (emendo βρύχει vt Act. 7.) τοὺς ὀδόντας. idem. σεσηρώς, κεχηνώς, ἀνοικτὸν ἔχων τὸ στόμα. Apuleius, Pag.16.C. *Interpr. corr. Heſych. emend.*

Reſtrictis forte ſi labellis riſeris.

Δοκεῖ μοι θεὸς ἀληθῆς εἶναι. Virg. *Et vera inceſſu patuit Dea.* Pag.17.C

Τῶν ἀνθρώπων σωτῆρα] de emphaſi veráque notione τοῦ σωτῆρος, Cicero in Verr. D

Οὐ τοὺς ἀνειμένους] germanum eſt, ἀνημέρους. Hor. ad Piſ. Agreſtes homines. Scitè D. Io. Chryſoſt. 11. Laudat. Macchab. Tyranni φιλανθρωπίαν ἀνήμερον dicit. humanitatem immitem vel immanem.

IN II. DE REGNO.

In pag. 18. A. HVIVS Sermonis ſumma ſiue inſcriptio luculentior, ad calcem, ex veterum librariorum more, relata legitur in Regio Cod. his verbis. Περὶ βασιλείας, Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸν πατέρα διάλεξις· ὡς δεῖ τῇ παρ' Ὁμήρῳ δόξῃ τὸν βασιλέα πείθεσθαι· καὶ τὰ ἔπη προσθεὶς, διδασκαλίαν τὴν Ἀριστοτέλους πάντων μᾶλλον ἁρμόζειν ἱκανὸν φησὶ παιδεῦσαι τὸν ποιητήν· Lego τὸν βασιλέα. Hoc eſt: *ALEXANDRI cum patre colloquium de Regno: vt Regem Homericæ ſententiæ parere oporteat. verſúſque apponit. Ad extremum Ariſtotelis doctrinam ad concinnè inſtituendum Regem idoneam eſſe affirmat.*

B Interpret. correcta. Γενναῖοι σκύλακες. Oppian. I. κυνηγετ. ἔστι δέ τι σκυλάκων γένος ἄλκιμον ἰχνευτήρων. Editionis Venetæ interpretationi quæ hic deerant ſuppleuimus. ſed & mox ſcribendum, *nonnunquam etiam ruptis vinc.*

C Diū opp. Maced. vbi cert. Olymp. Ἐν Δίῳ τῆς Πιερίας ἔθυον ταῖς Μούσαις, καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων ἐπετέλουν. Stephanus Byz. περὶ πόλεων Dioni conſentit. Δίον, πόλις Μακεδονίας, ἔνθα τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα ἐτέλουν. Strabo in excerptis extremi lib. vij.

D Ὥστε διαφερόντως περὶ μ. Regius, ᾧ γε διαφερόντως. tolerabilius ἐν ᾧ γε δή. καὶ π.

Lin. pen. Καὶ τὰ τοῦ Παρίου ποιητοῦ. Quis non videt Archilochum intelligi, quem apud Flaccum *proprio rabies armauit Iambo*? de quo Sudas. Ἀρχίλοχον ποιητὴν γενναῖον τἄλλα, εἴ τις αὐτοῦ τὸ αἰσχροεπὲς καὶ τὸ κακόρρημον ἀφέλοι, καὶ οἱονεὶ κηλῖδα ἀπορρύψαι, ὁ Πύθιος ἠλέει τεθνεῶτα.

Pag. 19. A Πάντων μὲν κρατέειν. Interpres Homericos numeros non aduerterat, & ſolutè verterat.

Pag. 20. C Ὅμηρος π. ἡττᾶτο ὑπὸ Ἡσιόδου. Homerus multis (vt Catoni M. apud Cic. videtur) ante Heſiodum ſeculis fuit. Plutarch. in παραμυθητικῷ ad Apoll. at Symp. v. Pr. 11. συγχρόνους fuiſſe & ἀμοιβαῖα ceciniſſe in ludis funebribus Amphidamantis Chalcidenſis, perhibet.

Ἡσίοδος Μούσαις. Hoc etiam Diſtichum ſegniter ab interprete ſine numeris expreſſum fuerat.

Pag. 21. A Τὴν γυναικωνῖτιν. al. lect. gloſſema eſt γυναικωνίτιδος.

D Μετὰ μικρᾶς δυνάμεως κυρίως. H. Stephanus in ora lib. adnotarat, γρ. οὐ κυρίως, quæ lectio ſi approbetur, ἀλλ' ὡς ſubiungendum δὲ σ. vt ſit ſenſus. *Achilles mittitur cum parua manu; non vt princeps, ſed vt ſocia arma laturus.*

Pag. 22. C Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμ. Cicer. III. de orat. *Ille apud Hom. Phœnix qui ſe à Peleo patre Achilli iuueni comitem eſſe datum dicit ad bellum, vt illum efficeret oratorem verborum, actorémque rerum.* Interpres & Homeri numeris & Cic. verbis neclectis, verſum ſpreuerat, quem repræſentaui; vt habes, atque

hoc etiam modo, *Orator verborum rerúmque actor vt eſſet.* Syneſius in Dione eundem περὶ ὧδε ad filium μολεῖσθαι· ἐπεί τοι καὶ αὐτὸν ἀμφότερα βούλομαι ἀγαθὸν γενέσθαι, Parodia Hom.

Μύθων τε ῥητῆρ᾽ ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων.

Verborum orator, rerum & perſpector vt eſſet.

Δέκα γέροντας αὐτοῦ. Agamemnonis voti verba ſunt hæc apud Hom. Il. β. D

Τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν Ἀχαιῶν. Agamēn. votum.

Opto à conſiliis denos tales mihi Græcos.

Δημαγωγοῦ τινὸς ἐπιστάντος. Cod. Reg. habet ἐπιδημαστάντος. quod eſt ἐμφατικώτερον. Scholiaſtes hic cenſorem agit, aítque, δημοκόπον κρεῖττον ἦν εἰπεῖν καὶ ἐπικαιρότερον. nugæ. Pag.23. A δημοκόπος.

Τὰ Τυρταίου. Schol. οὗτος ὁ Τυρταῖος. Hic Tyrtæus Athenienſis fuit, & cum videret Lacedæmonios apud quos verſabatur, in bello molliter ſe gerere; poëtica facultate præſtans, verſus ipſis condidit quibus animos ad prælia exacueret: eóſque in prócinctu & primo conflictu accinere iniunxit. Spartani dicto audientes, alacri ſtudio perciti & accenſi, pulchrè ſe in rebus bellicis geſſere. Horat. ad Piſones, Pag.24.C De Tyrtæo.

Tyrtæúſque mares animos in Martia bella Verſibus exacuit.

In Cod. Reg. legitur in hoc Schol. τὰ κατὰ τὸν πόλ. paulò poſt καὶ τὸν Ἐνυάλιον παρεξωρμηκότας. quid ſi legas, μέλη κατὰ τὸν Ἐν. παρεξωρμηκότα. mox ex eodem C. Regio interpungo, & lego συῤῥαπτόντων ἀλλήλοις, ᾄδειν. & in clauſula, καλῶς τὰ κατὰ τὸν π.

Θήβας ἰστ. πορθῶν. Liban. orat. ad Theodoſ. εἰς στάσιν. ἣν δ᾽ ἂν καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν βελτίων οὐ κατασκάψας Θήβας. quaſi hæc illum expugnatio traduxiſſet. Pag.25.C

Κελεύσας ἐπιγράψαι. Sunt qui hanc inſcriptionem ante Alexandri tempora à Lacedæmoniis in expugnatione Theb. obſeruatam fuiſſe perhibeant; ΠΙΝΔΑΡΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥCΟΠΟΙΟΥ ΤΗΝ CΤΕΓΑΝ ΜΗ ΚΑΙΕΤΕ. In Cod. Regio legitur στέγην nullo articulo præpoſito. Super hoc adoleſcentuli ita ludebamus,

Δῖος Ἀλέξανδρος πρήσας Καδμήϊον ἄστυ,
Πινδαρικοῦ σεμνῷ φείσατ᾽ ἄγει μεγάρων.

Fortis Alexander Cadmi cùm diruit arcem,
Pindarico cauit relligione lari. &c.

Τὰ δὲ ὅπλα, ἔφη, σκυλεύσω., Καὶ κρεμάσω. atqui hoc verbo, σκυλεύσω, Hector apud Homerum non vtitur: ſed his, D

Τεύχεα συλήσας οἴσω προτὶ Ἴλιον ἱρήν.

Arma feram prædatus ad altæ Pergama Troiæ;
Illa ſagittiferi appendens ad Apollinis ædem.

quidni ergo pro σκυλεύσω legas; συλήσας οἴσω. Interpres Heroicum ſermonem cum pedeſtri mutarat.

Τῶν ἱερῶν ἢ σμαράγδων ἢ σαρδίων. Herod. l. II. ſcribit ſe Tyri Herculis fanum vidiſſe πλουσίως κατεσκευασμένον, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο· ἡ μὲν χρυσοῦ Lin.pen.

ἀπέφθου· ἡ δὲ σμαράγδου λίθου λάμποντος τῆς νυκτὸς μέγαθος. porrò Sardiam Sardanapalo placuiſſe lepidè notat. hanc gemmam Theophr. in marem & feminam diſtinguit.

Pag. 26. Οἷος ἦν ὁ Σαρδανάπαλος περὶ Νῖνον. Coniecturæ noſtræ pars altera, Cod. Regio firmata eſt. Herodotus quoque in Euterpe τὸν Νίνου βασιλέα Nini conditos theſauros habuiſſe memorat.

Pag. 27. C Μενέλαος δὲ κτλ. Locus extat apud Euripidem in προοιμίῳ Oreſtis; vbi verſus Anapæſt. συστήματος ἐπιφθεγματικοῦ ita diſtinguendi atque interpungendi: Καὶ μὴν βασιλεὺς ὅδε δὴ στείχει

Euripideor. diſtinctio.

Μενέλαος ἄναξ· πολλῇ δ' ἁβροσύνῃ δῆλος ὁρᾶσθαι,
Τῶν Ταντελιδῶν ἐξ αἵματος ὤν.
En progreditur recta huc Spartæ
Menelaus Rex, luxu multo *Conſpiciendus,*
Tantalidarum ſanguine cretus.

Pag. 28. B Ἆθλα ἐκόμιζε τοῦ θανάτου σχεδόν. Schol. τὸ σχεδὸν, ἀντὶ τοῦ ἐγγὺς, τοῦτ' ἔστιν, ἐπ' αὐτῶν τῶν θανάτων ὤν. quòd, *morte inſtante præmia ferret hoſtibus.* commodiùs tamen τὸ σχεδὸν ad τὸ ἐκόμιζε relato, verteris, *quia hoſtibus præmia mortis ſuæ propè attulerat.* quaſi, *tantum non in manum tradiderat.* Heſych. σχεδόν. ἐκ χειρός. ἐγγύς. porro hic autor hoc aduerbio in clauſulis amat vti. vt ſup. pag. 11. B. μία τε καὶ ἐν ταύτῃ σχεδόν.

D Αὐλῶν συρίγγων τ. In interpretatione, Virgiliana verba retinui, quæ Naogeorgus neglexerat.

Pag. 31. A Ἄγετ' ὦ Σπάρτας. Schol. admonet hæc παρακλητικὰ eſſe ἐκ τῶν Τυρταίου. ac primus quidem verſ. heroicus ἀκατάληκτος occurrit. alter verò numeris impar & liberior, vt ei tibicine opus fuerit. tertio, quòd ſpondaicus inconcinnus eſſet, & quarti hemiſtichium mutilum; inutilibus ramis amputatis, ſi non feliciores, certè politiores ex tempore inſeruimus. poſtea animaduertimus Theod. Canterum l. 1. V. L. c. x. huius claſſici concentum ad numeros anapæſticos aptè reuocaſſe (non inconſulto fortaſſe oraculari ſuo noſtróque Aurato) & ſex verſuum καταληκτικῶν cancellis circumſcripſiſſe, hoc modulo:

Anapæſticor. παρακλητικῶν examen.

Ἄγετ' ὦ Σπάρτας εὐάνδρου
Κοῦροι πατέρων πολιῆται·
Λαιᾷ μὲν ἴτυν προβάλεσθε.
Δόρυ δ' εὐτόλμως βάλλοντες,
Μὴ φειδόμενοι τᾶς ζωᾶς·
Οὐ γὰρ πάτριον τᾶς Σπάρτας.

Quod in ſecundo verſu, loco πάροιθεν vel πρότερον, repoſuit πατέρων, fecit congruenter rationi & Cod. Regio.

In tertio retinuimus noſtrum προβάλεσθε, vt Iambus hîc hoſpes, domino Anapæſto cederet. Sextus ſyllabæ reſtitutione ſtabilitus, &

auguſtior factus eſt. Cod. Regius coniecturæ fauet; οὐ γὰρ πρὶν τὰς Σπάρτα. è compendio ſcripturæ, π'ριον. pro πάτριον.

Ωναξ ὦ δαμ. Hæc prius indigeſta & inordinata in ordinem modulorum Glyconicorum adduximus: iiſdémque numeris Lat. modulari & reponere placuit, ex Iſ. Caſauboni δύστοιχία. D

O Rex vacca cui placet:
Quicum cærulea maris
Nymphæ, purpurea & Venus
Ludunt, peruolitántque iuga
Altorum edita montium;
Oro propitius veni
Nobis, votáque nunc tuis
Admitte auribus optima:
Cleobulo bonus atque ades
Conſul, quò vſque mei bene
Me amplexentur amores.

vltimus in Cod. Regio ita ſcribitur, Ωδ' εὖ νιῶ σε δέχεσθαι. forte an ſcribendum νιωὶ δέχ.

Ibid. Τῶν Ἀττικῶν σκολ. Attica Scolia dici Scholiaſtes non abs re adnotat, *quæ Athenis cani ſolita* erant in Prytaneo per pocula, in Harmodij, Admeti, Telamonis laudes. εἴρηται δὲ αὐτὰ κατ' ἀντίφρασιν σκόλια, ὅτι ῥάδια καὶ ὀλιγόστιχα. ſic enim leg. non ὀλιγότιχα. quod facilitate & breuitate placeant.

Ibid. Εἴθε λύρα. Hæc H. Stephanus in fragmentis IX. Lyric. Gr. retulit inter αἰώνυμα Scolia Alcæo adiuncta. In Cod. Reg. leg. ἐλεφαντίνα. quartus etiam in Cod. Reg. dimidiatus, eiuſdem Stephani diligentia integer exhibetur. Καί με καλὴ γυνὴ φορέοι καθαρὸν θυμὸν ἔχουσα νόον. *Me mulier venuſta ferret, placidúmque animum gerens.* vt iiſdem modulis concinam.

Sed Naogeorgo ſenarij inconditi perplacuerunt. mihi non arridet quod aurum ἄπυρον coctum reddat, potius quam incoctum, nec ignem expertum. Schol. tria παροινίων σκολιῶν diſticha laudans appoſuit; quæ Dionyſio Sophiſtæ tribuuntur l. VII. Ανθολ. hæc reponam φιλοποιοῦτοις, vtraque lingua. Interpr. corr. Scholia παροίνια.

Εἴθ' ἄνεμος γενόμην, καὶ σὺ * στείχουσα παρ' αὐγάς, γρ. γυμ. σὺ δέχε
Στήθεα γυμνώσαις, καί με πνέοντα λάβοις. ς.
Εἴθε ῥόδον γενόμην ὑποπόρφυρον, ὄφρα με χερσὶν
Ἀρσαμένη * χιονοῖς στηθέσιν χαρίσῃ. γρ. κομίσαις
Εἴθε κρίνον γενόμην ἀργύνεον, ὄφρα με ῥισὶν στήθεσι
Ἀρσαμένη, μᾶλλον σῆς χρωτὸς κορέσῃς. χιονέοις.

Aura lubens fierem, at tu mox progreſſa in apertum
Pectore nudato flantem animam acciperes.
O vtinam roſa purpurea efficerer, manibúſque
Me carpens niueis inſereres ſinubus,
Lilium ego ô ſi eſſem candens, vt naribus ipſa
Me adiungens, grata ſic facie frueres.

IN III. DE REGNO.

Inſcriptio. HVIVS etiam ſermonis σύνοψις ad calcem reiecta eſt à Calligrapho in Regio Cod. vt in Aldino. ΕΓΓΥΣ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΟΥ ΕΣΤΙΝ, ΟΠΟΙΟΝ ΕΙΝΑΙ ΔΕΙ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ. *Exhortationis inſtar eſt, Qualem eſſe Regem oporteat.*

Pag. 36. B Τὸν Περσῶν βασιλέα. Plato in Gorgia, vnde hæc mutuatus eſt Dio, μέγαν βασιλέα nominat. Sed ex Socrate primum quæſitum fuiſſe memorat, Archelaum Perdiccæ fil. qui tum fortunatiſſimus habebatur, nónne beatum putaret? Haud ſcio, inquit. οὐ γάρ πω συγγέγονα τῷ ἀνδρί nunquam enim cum eo loquutus ſum. tum de Perſarum rege magno; an poſſet dicere, beatus ne ſit. οὐ γὰρ οἶδα παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης. *An ego poſſem, quem ignorem quam ſit doctus, quàm vir bonus?* Cicer. V. Tuſc.

Pag. 38. A Dionis loci comm. Τίνι μὲν γὰρ δεῖ πλείονος. *Hæc totidem penè verbis repetuntur inf. Orat.* LXII. pag. 588. B. τίνι μὲν γὰρ φρονήσεως δεῖ πλείονος, &c. vt conſtet κοινὸν τόπον fuiſſe Dioni.

B Magnorũ vita. Σύμπαντας ἀνθρώπους θεατάς. Hic à Scholiaſte iure adſcriptum, ὡραῖον σύντομον. Iul. Cæſar apud Salluſt. in Catil. *Qui magno imperio præditi, in excelſo ætatem agunt, eorum facta cuncti mortales nouere.* adi Diod. Sic. l. XII. Bibl.

C. Dion. exilium. Κινδυνεύων περὶ τῆς ψυχῆς. Schol. τὴν πρὸς τὸν Νέρωνα παρρησίαν λέγει, ᾗ παραχρησάμενος, ἀειφυγίᾳ κατεδικάσθη. Photius eandem dicendi libertatem exilij Dionis cauſam Domitiano ſuggeſſiſſe ſcribit.

Pag. 39. B Th. Canteri correct. Τὸ νόμισμα, οἱ δὲ τὴν ἀρετήν. V. C. Theod. Canterus cùm primus animaduertiſſet hoc in loco aliquid ſubſultare ac deeſſe, antiqui Cod. MS. ope adiutus, pulchre reſtituit ac ſuppleuit, hoc modò, τὸ νόμισμα· οἱ μὲν γὰρ ὕποπτον αὐτὸ ποιοῦσιν· οἱ δὲ τὴν ἀρετὴν ἄπιστον ἐργαζόμενοι. *qui adulantur multo grauius peccant, quàm qui nummos adulterant; atenim qui monetam corrumpunt, nummos reddunt ſuſpectos: qui verò aſſentando laudant indignos, faciunt vt virtus fide careat.* Sed ne ſcrupulus aliquis ſuperſit ob τὸ ἐργαζόμενοι, néve ſententia adhuc pendere videatur, quid vetat legere ἐργάζονται; Nobis ex Cod. Reg. fide, mens fuerat ſic interpungere, νόμισμα, οἱ δὲ· τὴν ἀρετήν. ſenſu non alieno, ſed minus pleno & plano: de adulatoribus quòd peius faciant, quàm qui nummos adulterant, dum præſtant vt virtuti fides non habeatur. verùm caſtigatioris Cod. efficaci ſupplemento manum demus.

Pag. 45. A τὸ τῆς φράσεως καινόν. Οὐχ ὁμολογῶν οὐ μόνον. hanc phraſin vt καινοπρεπῆ grata nouitate decoram, obſeruat Schol. ἔδει γάρ· οὐ μόνον οὐχ ὁμολογῶν.

Οὐδὲν

Οὐδὲν ἡγεῖται σπουδαῖον οὐδὲ τὴν αὐτοῦ. Sueton. in Tito. cap. 8. *Recordatus* B
quondam ſuper cœnam, quod nihil cuiquam toto die præſtitiſſet, memorabilem illam meritóque laudatam vocem edidit, HODIE, AMICI, DIEM PERDIDI. Syneſius in eodem Φιλαδέλφῳ commentario mirifice hoc dictum exaggerat edit. noſtræ pag. 25. Gr. & 17. Lat. Schol. idem Alexandro M. apophthegma tribuit. Ὅτι τινὰ μὴ εὐεργετήσας κατειλήφει ἑαυτὸν, ἐπεφώνει, ΣΗΜΕΡΟΝ ΟΥΚ ΕΒΑΣΙΛΕΥΣΑΜΕΝ. Sed quo autore vel aſtipulatore? an hæc ſibi ſomnia finxit? *Titi dictũ, etiam Alex. M. tributum.*

Οὐκ εἰ τάχιστα ἐσσ. κτλ. deprauatior eſt lectio, ſanior in ora libri adnotata; *quam iure* interpres ſequutus eſt. his conſentanea ſcripſit Dio Caſſius *in* hiſt. Veſpaſiani. Pag. 48. B C

Διαβόντοι μὲν ν. Grammat. Gr. notat διαβόντου ἢ ἐπιβόντου ἐπὶ κακίᾳ λαμβάνεσθαι· καί τοι τὸ διαβοᾶσθαι καὶ ἐπιβοᾶσθαι οὐχ οὕτως ἔχει. famoſum tamen apud Lat. latiùs patet quàm diffamatum. Pag. 48. D διαβόντος, ἐπιβ.

Ποιοῦντα μὲν καὶ διακρίνοντα τὰς ὥρας. D. Cyrill. Alex. in fragm. περὶ τοῦ, χρυσὸς λέγεται ἥλιος δικαιοσύνης. Solem ſcite dicit δημιουργὸν τῶν ὡρῶν. tempe-ſtatum *anni opificem*: & mox per ἐπεξήγησιν ſubiicit, ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, οὐκ ἔαρος μόνον καὶ θέρους αἴτιος· ἀλλὰ καὶ μετοπώρου καὶ χειμῶνος. Interpres noſter horæ nomine abuſus eſt. *Pag. 49. A Sol δημιουργὸς ὡρῶν Cyrilli Alex.*

Ibid. Ἥδιστον ὀμμάτων φῶς. ſuppeditat ſuauiſſ. ſpectaculum. Euripid. Iphig. in Aul. — ἡδὺ γὰρ τὸ φῶς βλέπειν. autor hic pag. prox. 50. B. *Lucis ſpectac.*

Ἢ που γε δουλείαν δουλεύειν φαίη τις ἄν. Statius l. iij. Syl. in Lachr. Hetr. B.

Seruit & aſtrorum velox chorus, & vaga ſeruit
Luna, nec iniuſſæ toties redit orbita lucis.

Siderum ſeruitus.

Georg. Piſides ἐν κοσμουργίᾳ, verſ. 366.

Τίς οὐκ οἶδε δούλην τὴν κλονουμένην κτίσιν;
Quis neſcit eſſe ſubditum tam agitabile?

Autor tamen τοῦ περὶ κόσμου, τὴν αἰθέρα καὶ θείαν φύσιν vocat ἄτρεπτον τε καὶ ἀνετεροίωτον καὶ ἀπαθῆ καὶ ἀκήρατον. Apul. *immutabilem & inuiolabilem Æthera.* Ariſt. x i. τῶν μετὰ τὰ φυσ.

Ibid. Ἀμείνονι. Coniectura noſtra ſtabilita eſt à Cod. Reg. παραβαίνῃ τῆς αὐτοῦ τάξεως, οὐδὲν κωλύει τ. Lucianus ἐν δίκῃ φων. pro eod. ὑπερβαίνειν dixit, καλὸν ἕκαστον μένειν ἐφ᾽ ἧς τετύχηκε τάξεως· τὸ δὲ ὑπερβαίνειν ἐς ἃ μὴ χρὴ, λύοντός ἐστι τὸ δίκαιον. Eadem verò mente Plato in Phædro, περὶ ἀρχῆς ſcribit, τοῦτο δὲ οὔτε ἀπόλλυσθαι οὔτε γίγνεσθαι δυνατὸν, ἢ πάντα τε οὐρανὸν, πᾶσάν τε γῆν συμπεσοῦσαν στῆναι, καὶ μή ποτε αὖθις ἔχειν στῆναι ὅθεν κινηθέντα γενήσεται. Cic. VI. de Rep. *id nec naſci poteſt, nec mori: vel concidat omne cœlum, omníſque natura conſiſtat neceſſe eſt.* *Coniect. probata.* *Principij vis.*

Ὥσπερ ἐν λύρᾳ. En Lyræ Apollineæ mythologia. de qua Macrob. l. 1. C.
Sat. c. 19. *Vt Lyra Apollinis chordarum ſeptem, tot cœleſtium ſphærarum motus* *Lyra Apollin.*

præſtat intelligi, quibus Solem moderatorem natura conſtituit.

Ibid. Ἡδονῆς τῆς κατὰ φύσιν. hîc interpungendum, non poſt δεόμεθα.

Tulliana de Solis conuerſ. Ibid. Μᾶλλον ἐγγυτέρω προσιὼν τῆς. Tullius II. de N. D. *Sol modò accedens, tum autem recedens, binas in ſingulis annis reuerſiones ab extremo contrarias facit; quarum interuallorum quaſi triſtitia quædam contrahit terram: tum viciſsim lætificat, vt cum cælo hilarata videatur.*

D Δεῖται μὲν πυκνώσεως τὰ φυτά. Catullo,

Catullianum.

Florem auræ mulcent, firmat Sol, educat imber.

Euripideum. δεῖται δὲ ὄμβρων ἡ γῆ. Euripid.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα ξηρανθεῖσα,*
Ἐρᾷ δὲ σεμνὸς οὐρανὸς, πληρούμενος -
Ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν.
Terra arida imbrem amare frigidum ſolet:
Amátque cæli ingens plaga imbribus grauis
Cadere in ſolum. —

Pindaricum. Pindaro quoque χρῆσις ἐστὶν οὐρανίων ὑδάτων Ὀμβρίων, παίδων νεφέλας.

Pag. 50. A Sol medio tutiſsimus Piſid. Ἐγγυτέρω γένοιτο, πάντα ἂν συμφλέξειεν. Georgius Piſid. idem iiſdem prope verbis ſignat κοσμουργίας verſ. 226.

Εἰ μὴ γὰρ ἦν εὔτακτος, ἀλλ' ἐξετράπη,
Τὸν κόσμον εἶχεν ἐν ῥοπῇ καταφλέγειν.
Niſi ordinem ſeruaret, at diuerteret,
Incendio Mundum cremaret illico.

Ipſe Sol ita Phaethonti ſuo cauet apud Poëtam μεταμορφωτήν,

Altius egreſſus cæleſtia tecta cremabis,
Inferius terras.

Tempeſtat. anni temperatio. Ibid. Ἐπεὶ δὲ ἀσθενέστεροι φέρειν ἐσμὲν τὴν μεταβολὴν ἀθρόαν γινομένην. Cyrus apud Xenophontem VI. παιδείας. ἡ κατὰ μικρὸν μετάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς· διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεὸς ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἐκ τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ θάλπη, καὶ ἐκ τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν χειμῶνα. Varietas quæ fit paulatim, facit vt omnis natura mutationes ſuſtineat. hoc Deus ipſe docet nos, dum ſenſim abducit & ex hyeme ad tolerandos graues æſtus, & ab æſtu ad rigidam brumam. Idem Georg. Piſidas nec Xenophonti, nec Dioni cedit in hac anni tempeſtatum moderatione deſcribenda, à verſ. 266.

Καὶ τοῦ θέρους μὲν ἡ φλογώδης ἀκρότης
Οὐκ εὐθὺς εἰς χειμῶνα τὴν θέρμην τρέπει·
(Αἱ γὰρ μετάρσεις βλαπτικαὶ τῶν ἀθρόων)
Ἀλλ' εἰς τὸ μετόπωρον τε καὶ κρᾶσιν μέσην
Τῷ μαλθακῷ τὴν ψύξιν ἠρέμα τρέφει,
Κἀντεῦθεν εὐθὺς οὐ πρὸς ἄκρατον ζέσιν,
Ἀλλ' εἰς ἔαρ μέτεισι, καὶ λεληθότως
Τὸν κρυμὸν ὠθεῖ, καὶ τὸ καῦμα συλλέγει.
Æſtatis etenim flammeus vigor ſuum
Feruorem in hyemem frigidam haud mutat cito,

(Nam ſummitates, cùm repentinæ, nocent)
Sed temperatum ad tempus, autumnum & grauem,
Senſim rigorem nutricat dulcedine.
Nec frigore à duro, calorem ad feruidum;
At floridum ver primùm adit, placide amouens
Brumam rigentem, vt mox calores ingerat.

Porro de intemperie ex mutatione in contrarium raptim facta (vt Liuius lib. v. vocat τὴν μεταβολὴν ἀθρόαν γινομένην) Hippocr. Aphor. 11. πάνυ τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον· τὸ δὲ κατ' ὀλίγον ἀσφαλές, ἄλλως τε καὶ ἢν τις ἐξ ἑτέρου εἰς ἕτερον μεταβαίνῃ. quod mira ſolertia Pelignus poëta expreſſit hoc diſticho.

Intemperiei tempeſtat. effectus.

Dum modò frigoribus premimur, modò ſoluimur æſtu,
Aëre non certo, corpora langor habet.

Ibid. Καὶ τρέπον ἡμᾶς λανθ. Regius Cod. καὶ τρέπον ἡμᾶς ὥστε λανθάνειν, καὶ συνεθίζων τινὰ τοῦ ἦρος ἀπαρενεγκεῖν τὸ θέρος. προγυμνάζων δὲ διὰ τοῦ μετοπώρου. antequam hoc vſus eſſem Cod. coniectura ſola nixus, quæ vides, adſcripſeram, ἵνα refugo ad modulum reducto: bono & perſpicuo ſenſu, nec tamen diſpliceret, ſi leg. τρέπων ἡμᾶς ὥστε λ. Quod autem in eod. Cod. ſuppletur διὰ τοῦ μετοπ. arguit ſcribendum etiam ſupra fuiſſe, διὰ τοῦ ἦρος. quod ſine ope membranarum eruditiſſ. Caſaubonus catè autumauit.

Cōiectura probata.

Περί τε πᾶσαν τὴν γῆν. Plato in Cratylo. hoc ὑπερίονος adfert ἔτυμον, qui [B]
— terrarum flammis opera omnia luſtrat.

Οἱ μὲν πόνοι, αὐτοῖς ἐλ. hæc mirificè congruunt cum ἐνθυμήματι Muſoniano. ἄν τι πράξῃς καλὸν μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος οἴχεται· τὸ δὲ καλὸν, μένει· ἄν τι ποιήσῃς αἰσχρὸν μετὰ ἡδονῆς, τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται· τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. Quæ M. Catonis ſententia eſt ex orat. quam dixit Numantiæ apud equites, *Cogitate cum animis veſtris, ſi quid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis cito recedet: bene factum à vobis dum viuetis non abſcedet. Sed ſi qua per voluptatem, nequiter feceritis, voluptas cito abibit; nequiter factum illud apud vos ſemper manebit.* Agell. lib. xvi. Ab his valde diſſentanea non ſunt quæ D. Io. Chryſoſt. Serm. περὶ ἀρχῆς ſcribit p. 10. edit noſtræ Gr. vbi τὸ τιμῆς καὶ δόξης διαφέρειν demonſtrat. τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν κακὰ, ἀθάνατα μένει· ἡ δὲ ἡδονὴ, οὔπω ἐφάνη, καὶ ἀπέπτη. Euſebius Emiſſ. hom. III. de Paſcha. Remanet quod damnat: præterit quod delectat: conſummata iniquitas permanet, voluptas fugitiua pertranſit.

[D] *Laboris fructus, & voluptatis inanitas.*

Κτημάτων κάλλιστον. Xenophon II. ἀπομνημ. τοῦ παμφόρου κτήματος ὁ καλεῖται φίλος, ἀργῶς δὲ αἰσθανομένως οἱ πλεῖστοι ἐπιμελοῦνται). Schol. huc refert Alex. M. apophthegma, ἐρωτηθεὶς πόσοις καὶ τίσι χρήμασι τὰ ἐμποδὼν κατεστρέψατο ἔθνη, τοὺς φίλους ὑπέδειξεν. Is rogatus quibus opibus obſtantes nationes debellaſſet, Amicos indicauit.

Pag. 51. B *Alex. M. dictum.*

Καὶ τοίνυν οὐχ αὐτῶν. mendosè. Regius οὐχ ἧττον rectè. nec id catum interpretem fugit. *Pag. 54. B*

Πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐλαττῶν ἐκ. Suſpecta φράσις. nec iuuat Regius, qui deterius hîc habet, πολ. δὲ ἐλαττῶν εἰκόνων. οἶμαι [D]

Καὶ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἡγ. Vt hæc germana minus appareant, accedunt vtique ad vernacula noſtra. *Si ne penſe-il faire autre choſe d'abſurde. ou, choſe autrement abſurde.* in ſequentibus quis non videt *Defectus Lunæ varios Soliſque labores?* Sed has quoque eclipſes

Pag. 55. A *Lux interpret.*

Regius C. patitur. Non diſpar locus eſt infra in Encomio legis, & *ſerm.* 2. de Inuidia. pag. 662. B. πατέρες εὐνούστεροι ἑκάστῳ. &c.

Pag. 56. A *De Reg. oculo.* Ὀφθαλμὸν βασιλέως.] V.C. Præſes Briſſonius de reg. Perſ. hunc locum illuſtrauit pleriſque autoritatibus, quibus hæc accedet, è *Philoſtrati l.* 4. διαλεγόμενον καὶ σιωπῶντα καὶ καθήμενον καὶ βαδίζοντα καὶ ὅ, τι φάγοι, καὶ παρ' ὅτου, καὶ εἰ ἔθυσεν ἢ μὴ ἔθυσε περιαθρεῖ πᾶσιν ὀφθαλμοῖς, ὁπόσοις ἡ ἀρχὴ βλέπει. hic diſſerentem, ſilentem, ſedentem, incedentem, & quid comederet, & apud quem; an ſacris operatus eſſet, an minus litaſſet, circumſpectabat omnibus oculis, quot principatus videt. ex Ariſtot. περὶ κόσμου.

Correct. Ibid. Μᾶλλον, οὐ γὰρ ἄξ. Regius egregie μ. ὅπως ἄξιοι. Interpres verbatim reddidit.

Pag. 57. C. *Equi Myſij an Niſæi.* Μυσῶν μὲν ἵπποις. Interpres legerat νήσων. *ex inſulis equos accerſere.* alioquin interpretandum fuit, è Myſia equos accerſere. Regius Cod. habet νησῶν; & in Scholio adſcriptum. Νῆσος· χωρίον Μηδείας καλλίστους ἵππους φέρουσα. Neſus locus in Media præſtantiſſimorum equorum ferax. Stephanus περὶ πόλ. Νησαῖον πεδίον ἀφ' οὗ παρὰ Μήδοις οἱ Νησαῖοι ἵπποι. Niſæum, ager qui Medis ſuggerit equos Niſæos. Strabo lib. x 1. vbi λειμῶνος ἱπποβότου meminit, mox ſubiicit, τοὺς δὲ Νισαίους ἵππους οἷς ἐχρῶντο οἱ βασιλεῖς, ἀρίστοις οὖσι καὶ μεγίστοις, οἱ μὲν ἐνθένδε λέγουσι τὸ γένος· οἱ δὲ ἐξ Ἀρμενίας. ἰδιόμορφοι δέ εἰσιν. Deinde Armeniam non minus eſſe ἱππόβοτον probat quàm Media, vt in ea, quoque naſcantur equi Niſæi. Oppianus certè inter equos præſtantes Armenios numerat. atqui Armeniæ & Nyſiæ in eadem Aſia minore, οὐ χώρεις τὰ ὀείσματα. Ceterum prima in Νῖσος καὶ Νισαῖον per ι rectius ſcribitur, quàm per η.

Pag. 58. A Ὁ μὲν ὑπὸ ᾠδῆς ἁλούς. Nero perſtringitur; quem Apollonius non ineptum vtique citharœdum eſſe cenſebat ad lyram aptandam; ſed imperium dedecorare nimia cum remiſſione tum intenſione. *Neronis lyra.* Νέρων κιθάραν μὲν ἴσως ἤδει ἁρμόττεσθαι· τὴν δὲ ἀρχὴν ἤσχυνεν ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει. Philoſtr. lib. V. de Vita Apollon.

C *Emendatio.* Διά τε τὴν θήραν ἐπιθυμίας. Reg. Cod. διὰ τὴν ἐπιθυμίαν. leg. διά τε τὴν θήρας ἐπιθυμίαν. hanc vno vocabulo Xenoph. παιδείας lib. 11. φιλοθηρίαν dixit. è primo autem eiuſdem παιδ. multa in hunc Epilogum tranſlata ſunt.

Ibid. Ἀθεὶν καὶ δεδουλωμένα. è Xenoph. indidem. Tacitus lib. x x. *Etiam fera animalia ſi clauſa teneas, virtutis obliuiſcuntur.*

AD IV. DE REGNO.

HVIVS orat. inſcriptio plenior in extremo l. reperitur Pag. 59. tam in Regio Cod. quàm in Aldino. ΔΙΟΓΕΝΗΣ Η ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα. *Diogenes, ſeu de Regno diſſertatio apud Alexandrum Macedonem.*

Ἐν τῷ Κρανίῳ. Schol. Locus erat publicus Corinthi Pag. 61. A magnificis porticibus, inſtar Baſilicæ, decoratus.

Χαλεπῶς με ἂν ἴδῃς. τὸ χαλεπῶς hic vt apud Theogn. D τὸ χαλεπῶς.

Ἢν δέ τις εἰρωτᾷ τὸν ἐμὸν βίον· ὧδε οἱ εἰπεῖν,

Ὡς εὖ μὲν, χαλεπῶς· ὡς χαλεπῶς δὲ, μάλ' εὖ.

ægrè admodum me videbis. vous me verrez bien à peine. Interpres ad affectum non ad ſenſum tranſtulit.

Τὰ ὄμματα ἀσθενῆς. Philo περὶ συγγενείας. ὀξυωπίας ἐστερημένοις. τὰς ὄψεις πεπηρωμένοις. quidni vero obiter ei Philonis loco laboranti mederi conemur? Philo emend. ſic ergo lego & corrigo. τί τῷ τὰς ὄψεις πεπηρωμένῳ γένοιτ' ἂν εἰς τὰς ὄψεις ὄφελος, ὀξυωπίας πατρογονικῆς, αὐτῆς ἐστερημένῳ.

Τοῖς μὲν ἐν Θήβαις σπαρτοῖς κ. λ. σημεῖον. Syneſius eod. libello Φιλαδέλφων, Pag. 62. C tale σημεῖον appellat γνώρισμα καὶ χαρακτῆρα πατρῷον. ídque illuſtrat exemplo Pelopidarum quibus ſatis erat particula quædam circa humerum ebore expreſſa ad cognationis demonſtrationem, μόριόν τι περὶ τὸν ὦμον ἐξεικασμένον ἐλέφαντι, πρὸς ἀπόδειξιν συγγενείας. Porrò σπαρτοὶ ſati è dentibus Draconis Martij à Cadmo cæſi, qui De Spartis dētigenis.

—ſparſit humi iuſſos mortalia ſemina dentes:

apud Naſon. III. Met. qui hoc verſu perſtringit hanc λόγχην, σημεῖον τοῦ γένους.

Primáque de ſulcis acies apparuit haſtæ.
Marte cadunt ſubiti per mutua vulnera fratres,
Quinque ſuperſtitibus, quorum fuit vnus Echion.

Nonnus Dionyſ. extremo lib. IV. in lepida ἐκφράσει horum ὀδοντοφύτων ἀνογαύτων. Καί τις ἀπηκόντιζεν ὁμόγνιον ἔγχος ἀρούρων, Ημιφανής.

Νεκρῶν τοῖς ὀδοῦσι. Id non ſolis dentibus vſuuenit: Siquidem verum eſt Pag. 64. B quod Plutarch. in Pyrrho refert, illius Epirotarum regis pedis dextri pollicem diuina lienoſis medendi virtute præditum, cremato poſt fata corpore eius reliquo, integrum atque inuiolatum in buſto repertum eſſe. Pyrrhi pollicis mirac. λέγεται. τοῦ ποδὸς ἐκείνου τὸν μείζονα δάκτυλον ἔχειν δύναμιν θείαν, ὥστε μετὰ τὴν τελευτὴν, τοῦ λοιποῦ σώματος κατακαέντος, ἀπαθῆ καὶ ἄθικτον ὑπὸ τοῦ πυρὸς εὑρεθῆναι.

Παίζωσιν, ὥς αὐτοί φασι, βασιλέα. Regius. βασιλέας. Pollux l. IX. βασιλίνδα, Pag. 66. D ὅταν διακληρωθέντες ὁ μὲν βασιλεὺς προστάττῃ τὸ πρακτέον· ὁ δ' ὑπηρέτης εἶναι λαχὼν

πανταχόθεν ἀπεκτονὼς Herod. l. I. Horat.

— At pueri ludentes, Rex eris, aiunt, Si rectè facias.

Pag. 69. B Reg. apum aculeus. Ἐκείνη ἡ μεγίστη ἀλλὰ κέντρου ἐστί. Baſilius M. Ora. VIII. εἰς ἑξαήμ. Regem apum aculeo non carere, ſed eo non vti affirmat, his verb. ἐκ φύσεως ἔχων τὸ κατὰ πάντων πρωτεῖον, καὶ μεγέθει διαφέρων καὶ σχήματι, καὶ τῇ τοῦ ἤθους πρᾳότητι· ἔστι μὲν γὰρ κέντρον τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' οὐ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν.

D ἐξωμὶς ad tunicæ & pallij vſum. Ἐξωμίδα λαβών. Pollux l. IV. cap. XVIII. ἐξωμίδα inter comicas veſtes deſcribit, χιτῶνα λευκὸν ἄσημον, κατὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν, ῥαφὴν οὐκ ἔχοντα: & paulò poſt, ſeruilem tunicam dicit cui additum fuit album palliolum, ἐνδύσωμα. & l. VII. cap. XIII. ἡ ἐξωμὶς καὶ περίβλημα ἦν καὶ χιτὼν ἑτερομάσχαλος. Schol. ἐξωμὶς χιτὼν ὁμοῦ καὶ ἱμάτιον· καὶ γὰρ τὴν ἑκατέρου χρείαν παρέχε. χιτῶνος μὲν διὰ τὸ ζώννυσθαι· ἱμάτιον δὲ ὅτι τὸ ἕτερον μέρος ἀνεβάλλετο. de vſu duplici ad tunicam & pallium. de etymo hoc quoque addunt, οἱ ὤμοι ἐξωφανεῖς ὄντες τοῦτο διδόασιν αὐτὸ τὸ ὄνομα. ab exertis humeris.

Pag. 70. C Ἐν διφθέρᾳ. Schol. ἱμάτιον γεωργικὸν στερεὸν πρὸς ὄμβρου μάλιστα ἀποφυγὴν ἱκανόν. Sagum paſtoritium, pelliceum, denſum, aduerſus pluuiam. Pindar. VI. Iſthmion. ῥινὸν λέοντος exuuium Leon. quid ſi inde Rhenones apud Cæſ. ἀπὸ τοῦ ῥινοῦ.

Pag. 71. Interpr. emend. Ὕστερον διηγήσωνται. Interpres legerat διηγήσωμαι, perperam. refertur enim ad τίτθας, quæ vt pueros flagris cæſos ſolentur, & adulentur, fabellas ipſis ſubinde recitant.

Pag. 72. B Emendatio inſignis. Adagij illuſtratio. Ἐνταῦθα δὴ πάντα ἀνεὶς κάλως. Regius Cod. regiam emendationem adagij poſtliminio docet; πάντα ἀνεὶς κάλων, vt interpretandum ſit; *Hic tandem omni fune laxato, elatè admodum atque impauidè ſermonem hunc ad vmbilicum duxit.* Parœmiæ integræ vſum Schol. adnotauit. Παροιμία ἐπὶ τῶν ἀποκεκινδυνευμένως τι καὶ ἀδεῶς πραττόντων λεγομένη· πάντα ἀνέντες κάλων ἐπλέομεν. hæc doctiſſ. If. Caſaubonus εἴκασε καλῶς.

Ibid. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δ. *Nec tam terribilis vlla f.* Attius an Tullius horum Euripid. verſuum interpres fuerit parum refert. ſed quid cauſæ fuerat, cur Interpres ſenarios ſuos leuis operæ his antiquis & grauiſſ. præferret? Nos παλαιοδόξοις locum potius dandum eſſe æquum cenſemus. II.

Euripidei var. Lect. ver. in Regio ſcribitur συμφορὰ δαιμόνιος. ſed gloſſema poſthabuimus germanæ dictioni Euripid. III. ver. Reg. C. habet. Ἧς οὐκ ἂν ἄραιτο ἄ. vt ſec. pes ſit anapæſtus..

D μᾶλλον πεφαρμαγμένος ὁ φιλότιμος. Ex Euripid. Phœniſſis.

Ambitus. Τί τῆς κακίστης δαιμόνων ἐφίεσαι

Φιλοτιμίας, παῖ. μὴ σύ γ'. ἄδικος ἡ θεός.

Quid Dæmonum deterrimum appetis, Ambitum?

Pag. 73. A Θεοὺς ἀπομιμούμενοι φ. ἀνθρ. εἰ. Ariſtotel. XI. primæ Philoſophiæ, eam priſcorum hominum veſaniam fuiſſe ſcribit, vt Deos non humana ſpecie

tantum effingerent, ſed deteriorum etiam animalium formis induere auderent: ἀνθρωποειδεῖς γάρ τε τούτοις καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίους εἶσιν λέγουσι. Philo περὶ εὐγενείας. quod hic ἀνθρώπινον εἶδος Dio nominat, ἀνθρωπόμορφον ἰδέαν dixit. ὅθεν οἶμαι τὴν εὐγένειαν, εἰ θεὸς αὐτὴν εἰς ἀνθρωπόμορφον ἰδέαν ἐτύπωσεν, ταῦτ' ἂν εἰπεῖν.

Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς μορφῆς καὶ τοῦ εἴδους τὸ ἦθος γινώσκουσι.] Hos φυσιογνώμονας affines maximè μετωποσκόπων facit Clemens Alex. παιδαγ. III. cap. III. τί ἄν τις φαίη τούτους ἰδὼν ἀτεχνῶς καθάπερ μετωποσκόπος ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοὺς καταμαντεύεται, μοιχούς τε καὶ ἀνδρογύνους. B.

Οὐδὲν ἀπόβλητον. An compoſitò ἐξεπιτηδὲς vſus eſt Homerica voce? *Pag.74.B*
Οὔ τοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικύδεα δῶρα. *Homerus Ιλι.Δ.*

Ibid. Τὴν μαγνῆτιν. Primum Orphei verſ. in Magnete ſic emendo; *Orphici emend.*

Ἔξοχα Μαγνῆτιν δὴ ἐφίλησεν θούριος Ἄρης.
Bellicus imprimis Magnetem Mars adamauit.

itémque ſextum, Καὶ πάλιν οὐκ ἐθέλει μεθέμεν πολεμοῦντα σίδηρον
Atque iterum rigidum renuit dimittere ferrum.

διδοὺς Regius Cod. διδοῦσις. C.

Οὔτε εἰ μετ' αἰσχύνης. Hæc interpres omiſerat; quippe deerant in Cod. Veneto: & è Regio ſuppleuimus. D

Ἑρμῶνα μὲν. Regius, Δερμῶνα, dignius Athenienſi caupone nomen. *Pag.75.B*

Ἀνέξοδον πλοῦτον. Schol. ἀντὶ τοῦ ἀπρόσιτον, inacceſſas, ac irremeabiles pene dixerim opes, quarum *veſtigia nulla retrorſum ſpectant.* C

Βαράθροις. Regius, θαλάμοις rectius de conclauibus ſ. latibulis. at quæ βάραθρα non ſunt ἀφεγγῆ. Nec longe aberat coniectura H. Stephani, θυλάκοις. D. *Var.Lect.*

Οὐδὲν ἀπώμοτον, οὐδὲ ἀπευκτὸν ποιούμενος. Nihil abiurandum, nec deſperandum vel nefas ducens, ex Archilochi ſenariis, *Pag.76. A Archilochium.*

—— χρημάτων
Ἄελπτον ἐστὶν οὐδὲν, οὐδ' ἀπώμοτον.
—— *In nullo eſt opus*
Spem abiicere, deierando, non hæc eſſe fas.

an verò cunctandum eſt hîc pro ποιούμενος, quod ἄκυρον eſt, legere οἰόμενος familiari μετοχῇ Dioni, etiam in clauſula, vt infra in Diogene pag.96. D. πληγήσεσθαι οἰόμενος. *Correct. ex coniect.*

Ὀστράκου φ. μεταπεσόντος. Schol. παροιμία ἐπὶ τῶν ἀθρόως καὶ ἀνελπίστως ὑφισταμένων. adagio de repentinis, nec opinatis. *Pag.77. A. Prou.*

Μύρου καὶ οἴνου ὄζοντα. Ariſtoph. in Nebul. ἡ δ' αὖ (ὄζουσα) μύρου, κρόκου, καταγλωττισμάτων. B

Κροκωτόν. Schol. explicat γυναικεῖον ἱμάτιον λεπτότατον καὶ διαφανές· ὃ χρῶμα ὄνομα πεποιημένον.

Μετὰ πολλοῦ καὶ ἀτάκτου γέλωτος. Catullus *ineptum riſum* dixit,

Riſuque inepto nulla res ineptior.

D Τῶν γυναικῶν ὀξύτ. Hæc etiam inf. ſerm. lxij. pag. 588. referuntur de Sardanapalo.

Pag.78.A Ἀπάτη πάνυ ὡραία. Lucianus in tabula Calumniæ Apellæa.

B. Σφηττοῖ τρίτον εἰσάγει χορόν. Schol. in hoc Atticæ populo à Socrate & Chærephonte nobilitato, ludis Scenicis peractis tertium Chorum pro more inductum fuiſſe ſcribit; quod in ceteris ludis ſcen. inſolens erat.

Pag.81.D Τόσ᾽ ἔχω ὅσ᾽. Hic etiam interpretationem vulgarem cum Tulliana, vt

Chaoniam pingui glandem mutamus ariſta.

Quem verò præterit horum verſuum Cratetis ἀπηγελάψαντος παρῳδίαν gemmeam & nec mancipi,

Cratetis parodia.

Ταῦτ᾽ ἔχω ὅσ᾽ ἔμαθον καὶ ἐφρόντισα καὶ μετὰ Μουσῶν
Σέμν᾽ ἐδάην.

Quæ didici, hæc habeo, & quæ me docuere Camænæ.

AD V. QVÆ LIBYCA FABVLA EST.

Pag.82.B MYΘON Λιβυκὸν ἐκπ. *Schol. idem de hoc ſermone iudicium quod Photius ſtatuit, cuius verba vſurpat leui mutatione, dum admonet à ſuperiore pendere,* τοῦ ἔμπροσθεν λόγου ἐξημμένον. quippini ex pag. 71, patet.

Pag.83.A Παντοδαπὰς φέρειν ζώων φύσεις. Ariſtoteles. ἐν τῷ β᾽ περὶ ζώων γενέσεως, eo loci vbi probat γίνεσθαι τὸν συνδυασμὸν τοῖς ζώοις κατὰ φύσιν μὲν, τοῖς ὁμογενέσι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς μὲν ἐγγὺς τὴν φύσιν ἔχουσιν, οὐκ ἀδιαφόροις δὲ τῷ εἴδει. mox addit, λέγεται δὲ καὶ τὸ περὶ τῆς Λιβύης παροιμιαζόμενον, ὡς ἀεί τι τῆς Λιβύης τρεφούσης καινὸν, διὰ τὸ μίγνυσθαι καὶ τὰ μὴ ὁμόφυλα ἀλλήλοις, λεχθῆναι τοῦτο· διὰ γὰρ τὴν σπάνιν τοῦ ὕδατος ἀπαντῶντα πάντα πρὸς ὀλίγους τόπους τοὺς ἔχοντας τὰ νάματα, μίγνυσθαι καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ. Quæ Plinius l. VIII. hiſtoriæ mundi ſic expreſſit, *Africam ſemper aliquid noui adferre. quod quidem ideo dicebatur quod in ſiticuloſa regione ad vnum aliquem riuum plurimæ ferarum ſpecies bibendi gratia conuenire cogantur: inibique varia mixtura violentæ Veneris, varias monſtrorum formas, ſubindéque nouas naſci.* Scholiaſtes huic phyſiologiæ ſymbolam ſuam contulit, quam aliqua ex parte, non vſquequaque caſtigauimus, φασὶ τὴν Λιβύην ἄνυδρον οὖσαν· εἶτα ἐν οἷς τύχοι ὕδατος ἵνα πηγὴν ἐκφανῆναι, συντρέχειν ἐκεῖ πλῆθος θηρίων πεζῶν καὶ ἑρπόντων, τὴν δίψαν ἀρκέσασθαι· ἐκ δὲ τῆς συνδρομῆς ταύτης, καὶ τοῦτο συμβαίνειν, ὀργῶντά τινα πρὸς Ἀφροδίτην ἐπιμίγνυσθαι πρὸς γένεσιν τοῖς ἑτερογενέσιν· ἀφ᾽ ὧν τὰ τέρατα τίκτεσθαι· * πεφυκότα εἰς ἄπαν λείψομεν * ὅτι τῶν συνδεδραμηκότων εἰς γέννησιν, τὰ ἐξ αὐτῶν ἐκτόμενα ζῶα. Hinc Libyæ — *mixtúmque genus, proléſque biformis.*

Libya ſemper aliquid noui cur dictum, ex Ariſtot. & Plinio & aliis.

Suauis homo Anaxilas Com. Muſicam in hac portentoſarum ferarum

feracitate cum Africa contendere finxit his Iambicis.

Η Μουσικὴ ὥσπερ Λιβύη περὶ τῶν θεῶν
Αεὶ τι καινὸν κατ᾽ ἐνιαυτὸν θηρίον Τίκτει.

vt hos verſus ſcribo apud Athen. XIV.

Ανδρὶ ἀδολέσχῳ πλείω γ. Regius ἀδολέσχῳ καὶ πλ. connexio ad concinnitatem orationis facit. Pag. 85. A

Συναγαγόντος δὴ πλῆθος. Melius in Reg. Cod. συναγαγόντα. mox pro Οὐκ ἀφανῆς lego ἀφανῆ, & ad θηρία refero. vel ἀφανεῖς, vt pertineat ad illas παντοδαπὰς ζώων φύσεις. quo etiam ſpectat quod ſequitur τὰς μὲν ἀπολειφθείσας, ἀπολέσθαι μετὰ τῶν σκύμνων. in quæ verba Gloſſographus notat ὅτι ἀφελῶς σκύμνους εἶπε τὰ τῶν ὄφεων πωλία. vt latius catulorum vox ad recentes etiam anguium fœtus extendatur. B *Emendat. & coniect.* *σκύμνοι de catulis ſerp.*

Πυρὸς· τὸ μὲν ῥοπάλῳ παίοντα καταχαίνειν, ὁπόσα ὁμόσε ᾔει. τὰ δὲ ἀπ. Interpunge aliter, & emenda è Regiis membranis, πυρὸς, τὰ μὲν ῥοπάλῳ παίοντα καταχαίνειν, ὁπόσα ὁμ. ᾔει· τὰ δὲ ἀπ. perſpicax hîc fuit interpres. D *Interpunct. & emend.*

Τῶν πολλῶν μὲν εἴπου τις ἐπεχείρησε καθᾶραι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ὥσπερ ἄβατο καὶ μεστόν τινα θηρίων χαλεπῶν τόπον· ἐξελὼν δὲ καὶ ἀπολέσας, τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν γένος. εἶ. Regius habet, τῶν πολλῶν μὲν εἴποι τις, ἐπεχ. καθ. τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ὥσπερ ἄβατον καὶ μ. τ. θη. χα. τ. ἐξελὼν δὲ καὶ ἀπολέσας τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν. εἶτ.

AD VI. DIOGENES AVT DE TYRANNIDE.

XEIMΩNI ἐν Βαβυλ. Schol. ὅτι Βαβυλὼν καὶ Σοῦσα καὶ Βάκτρα, χειμῶνος μὲν εὔκρατα καὶ εὐδιεινότατα· θέρους δὲ πνιγωδέστατα, ἅτε διεφνότατα καὶ ὑπέρθερμα. τὰ δὲ Ἐκβάτανα πάλιν τῆς Μηδικῆς ἀπεναντίας τούτων ἔχει κατὰ καιροὺς τὴν κρᾶσιν. Hiberna ſtatiua laudantur Babylone, Suſis, & Bactris, ab hyemis temperie: æſtiua non item ob æſtum immodicum. Ecbatanis temperies æſtiui Solſtitij maior, quàm Brumalis. Autor τοῦ περὶ κόσμου. Pag. 86. A

Καὶ τοιῶσμα λαβεῖν, διὸ ἀκτὴν ἵνα. Hæc notatio illuſtratur à Strabone l. IX. διὰ δὴ τοῦτο καὶ Ακτὴν φασι λεχθῆναι τὸ παλαιὸν καὶ Ακτικὴν, τὴν νῦν Ατθικὴν παρωνομασθεῖσαν, ὅτι τοῖς ὄρεσιν ὑποπέπτωκε τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς ἁλιτενὲς καὶ στενόν. Stephanus περὶ πόλ. Apollodorum huius etymi autorem facit, διὰ τὸ πολὺ μέρος αὐτῆς καθήκειν εἰς θάλασσαν. &c. Pag. 87. B *Strabo de Attica. Apollodor.*

Ητε Ακροκόρινθος ἐπισκιάζει. Reg. Cod. ὅτε Ακρ. rectè, eſt enim ἀόριστικόν, Græcis & Lat. Fax huius loci eſt apud Strabonem l. VIII. patet τὸ ἐπισκιάζει germanum τοῦ ἄκρου, vel ex his Statij in VII. Theb. C.

—ſummus caput Acrocorinthus in auras
Tollit, & alterna geminum mare protegit vmbra.

Acrocorinthi vmbra.

Ibid. Διακοσίων σαδίων. Schol. ὁ κύκλος τοῦ τείχους Ἀθηνῶν, εἴη ἂν μιλίων ιε΄. παρὰ σάδιον ἕν. vt ad xv. Millia paſſ. cum ſtadio reducat.

Pag.89.A Alexis Athen.III Ὁμοῦ χιόνος καὶ πυρός. Quòd hominum genus faſtidioſa ægrimonia res contrarias deſideret, vetus quiritatio eſt in Alexidis Mandragoriſomene.

Εἶτ' οὐ περίεργόν ἐστιν ἄνθρωπος φυτὸν,
Ὑπεναντιωτάτοις τε πλείστοις χρώμενον;
Καὶ χιόνα μὲν πίνειν παρασκευάζομεν,
Τὸ δ' ὄψον ἐὰν μὴ θερμὸν ᾖ διασύρομεν.
Non curioſa eſt admodum ſoboles, homo,
Vtique diuerſiſſimis rebus adamat?
Gelidámque comparamus ad potum niuem,
Opſoniúmque carpimus, niſi ferueat.

De niuatis potionibus Xenophon lib. II. ἀπομνημ. in Herc. Prod. τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς. *Quæris circumcurrens æſtate niuem.* Sen. Quæſt. Nat. lib. IV. cap. VIII.

D Καταδησαμένοις τὰ ὄμματα. Lepide ad appellationem τῶν ὑποδημάτων alludit: ſunt enim calceamenta, quaſi vincula quædam, & pedum infulæ: vt vernacula quoque vox Gallorum indicat (*pantouſles.*)

Calceor. Gallic. etymon.

Pag.90.A Ἀπλύτων ἐκεῖνος χρημάτων ἀποπώταιον. Emenda ἀπλύτων ἐκεῖνο χρ. ſic Regius. H. Stephanus ἠπόρει an ἀπορώταιον ſcribendum eſſet. vt τὰ χρήματα ἀντὶ τῶν πραγμάτων, vſurparentur. pulcrè verò τὸ ἄπορον ἢ ἄωνον reſpondet τῷ ἀδαπάνῳ.

Πανὸς ὅτε τῆς Ἠχοῦς ἐρ. Moſchus Id. V.

Ἤρα Πὰν Ἀχῶς τᾶς γείτονος· ἤρατο δ' Ἀχὼ
Σκιρτητᾶ Σατύρω.
Pan formoſam Echo vicinam perditè amabat,
Ardebat Satyrum, Echo.

Nonnus Dionyſ. XVI. Panis ἀνυμφεύτους ὑμεναίους cum Echo celebrat his verſibus, quos ita lego & interpretor.

Panis amores. Moſc. Nonn.

Πὰν κεραὸς ἐπὶ μοῦνος ἔχεις δρόμον εἰς Ἀφροδίτην,
Καὶ σὺ διωκομένης ποτὲ νυμφίος ἔσσεαι Ἠχοῦς.
Corniger at Pan ſolus habet curſum ad Cythereám;
Tandem ſponſus eris quoque Pan reſonabilis Echus.

quid eſt δρόμον ἔχειν εἰς Ἀφροδίτην, niſi συνουσίας ἐρᾷν. & quod mox ſequitur ἐπλανᾶτο ἐν τοῖς ὄρεσι, Pan ipſe fatetur apud eundem,

Αἴθε νοοσφαλέος σταφυλῆς ἅτε Βάκχος ἀνάσσω,
Καί κεν ἐμῶν ἐτέλεσσα πολύπλανον οἶστρον ἐρώτων,
Ὑπναλέην μεθύουσαν ἰδὼν δυσπαρθένον Ἠχώ.
O vtinam vitis ceu Liber regna tenerem:
Nempe vagi fruerer ſtimulis perculſus amoris,
Conſpiciens Echum vino ſomnóque ſepultam.

ideo Liber Panis canem ita affatus erat,

Φοιταλέην δὲ δίωκε δι' οὔρεος ἄστατον Ἠχώ.
Errantem inſequitor per montes inſtabilem Echo.

Ὅμηρος ῥᾳδίως ζῶ. Dij familiari apud Homerum Epitheto ῥεῖα ζώοντες celebrantur. Odyſſ. I v. v. 805. Euſtathio ἀπόνως. *quibus expers vita laboris*; vnde ἔκηλοι. Virgil. *quieti*. I v. Æn. Pag.92.D

Scilicet is ſuperis labor eſt; ea cura quietos Sollicitat.

Πιστεύσας οὐδ᾽ ὅποι τρέπ. Eadem locutione vſus erat in clauſula I v. de Reg. mox in var. lect. lege, γρ. περιερευνήσοντας. Pag.94.A

Τοὺς προπειράσοντας τ. De cibi & potus exploratoribus Xenoph. in Hierone. Athen. lib. I v. *Sudas* ἐδέατρους à Græcis quidem nomen accepiſſe, à Perſis autem *inſtitutos* fuiſſe tradit. Ariſtophanes in νεφέλαις vocat προτένθας *affines* his prægustatoribus, προλαμβάνοντας καὶ προεσθίοντας τὰ ὄψα πρὶν εἰς ἀγορὰν κομισθῆναι. in eo duntaxat ab illis differentes, quòd τοῖς προπειρᾶσιν ex officio incumbat prægustare & prælibare edulia. προτένθαις autem, vt liguritoribus, ex cupediarum auidia. vnde προτενθεύειν pro auidè inhiare, & ligurire. vulgo, *eſcornifler*. Prægustatorum & liguritorũ diſcrimen.

Μήτε γυναικὶ· παισί, μ. præpoſterè. coge ad ordinem qui in Reg. Cod. μήτε παισί, μήτε γυναικί.

Τὸ μικρὸν τυχὸν ἀναπαύσασθαι. à Regio μικρὸν abeſt, ὃ τυχὸν ἀναπ. B. Var. lect.

Πολλοὶ ἤδη προέλαβον. Schol. cum his, Gregorij Naz. dictum componit, οἷά τι ποιοῦσιν οἱ διὰ φόβον θανάτου ἀπαγχόμενοι. *tale quid faciunt, qui formidine mortis, vincla nectunt gutturi. ne tardiora fata votis maneant*, & *ne nouis vſque ſuppetant doloribus*. vt Canidia Horat. alloquitur *faſtidioſa triſtem ægrimonia*. Stultitia eſt apud Senecam, *Timore mortis mori*. vnde Martialis, D Mortis metus & cõtemptus.

Hic rogo non furor eſt, ne moriare mori?

hoc facit Pompeius apud Lucanum,

— letúmque iuuat præferre timori.

melius Antigone in Sen. Thebaide patri optanti mortem conſulens ait,

— non eſt, vt putas, virtus pater
Timere vitam, ſed malis ingentibus
Obſtare, nec ſe vertere, ac retro dare.

Ὅσῳ γὰρ ἐνδηλότεροι ἦ. Regius ἐνδηλότεροι ἢ mendo manifeſto, quo tamen interpres deluſus, *meticuloſiorem* verterat; & vt bigas ἐπιθέτων ἀζύγων iungeret τὸ ἦ ὑπαρκτικὸν in ἢ διαζευκτικὸν mutarat. nos φράσει Attic. ἐπιρρηματικῶς dilucidius repræſentauimus. Pag.96.D Interpret. mutata ratio.

Διαλέγηται παρρῶν, emenda θαρρῶν. quæ μετοχὴ hic inculcatur ad παρρησίαν probandam. Pag.97.C

Καὶ ὑπερκατακλινόμενος. Corrige è Regio, ὑποκατακλινόμενος, pro ſubmiſsè reclini. & mox ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας προσ. concinnius. hinc firmantur eruditorum στοχασμοί. Correctio. & coniect.

Ἄλλως ὅτι δὴ τύραννος. Non variat Regius. plenior tamen fuerit oratio, ſi legas, ἄλλως τε καὶ ὅτι τύ. mox ſcribe, ἐπαιρούμενος δέ. non ὑπαί. D

Καὶ τὰ μέγιστα θεῖα. Regius C. abſque ὑπερβολῇ ſcribit ἢ τὰ μεγάλα θεῖα. Pag.98.B

AD EVBOICVM, SEV VENATOREM, QVÆ VII.

Pag.98.C EYBOIKOΣ. Schol. ex Photij excerptís ὑπόθεσιν huius Serm. huc bona fide tranſtulit, vt ne apicem quidem mutarit. Prima vox vt in Regio Cod. reponenda Τόδε μ.

Senium loquax. Πρεσβυτικὸν πολυλογία.] Cic. in Cat. M. *Senectus eſt natura loquacior.* Ariſtot. 11. ῥητ. ad Theodec. Gregor. Naz. κατὰ γυν. καλλωπ. - ἡ πολιὴ δὲ λάλον.

—ſæpe ſenecta loquax.

D Πορφυρεῖς, ὑφορμοῦντας περ. Ait Schol. πορφυρεῖς vulgari lingua Cotularios dictos fuiſſe. κοτυλαρίοις, ſic enim lego, non κηπυλαρίοις· παρὰ τὸ ἐν μικροῖς πλοίοις ἴσως κοτύλαις παρεμφερέσι πορφυρεύεσθαι. quòd Purpurarum piſcatores ſcaphis cymbuliſve vterentur tam puſillis, vt à Cotulis vaſculis ſ. menſuris liquidorum parum differrent; vt Herc. apud Ariſtoph. in Neb. Charontis πλοιάριον, vola palmæ curuatæ oſtenſa, τηλικουτονὶ feſtiuè nuncupat.

Scaphæ purpuræ Piſcatorũ. qui barb. Cotylatores.

Pag.99.A Παρ' αὐτὴν τὴν ῥαχίαν. Schol. Etymologico ſymbolam confert. ῥαχία ὁ τραχὺς καὶ λιθώδης αἰγιαλὸς, καὶ ἴσως ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε τὸ προσεκχύζον κῦμα οἱονεὶ ῥήγνυσθαι. Vernacula vox, *Greue*, propè abeſt à Græca.

Τὰ γένεια ὑγιῆ, κομῶντα. Quid ſibi voluit per τὰ γένεια ὑγιῆ, genis ſanum? an genis non perciſis? vt apud Tibul.

Illic perciſiſque genis vſtoque capillo
Errat ad obſcuros pallida turba lacus.

egregiam vero laudem venatoris, ore perciſo non eſſe. apageſis hanc interpretationem, non ridiculam minus illa qua apud Nonnum in παραφράσει τοῦ κατὰ Ιωάννην εὐαγγ. τὸ εὐρυγένειον in Anna pont. exponitur *amplæ generationis*, pro, *barbæ promiſſæ.* Quem ergo intelligit malis ſanis? nónne nec genis nec mento raſum vulſúmve, & mento incolumi? τὰ γένεια καλῶς ἔχοντα, εὐπώγωνα, ἠυγένειον, γανούμενον πώγωνι. cui apud Pindarum λάχναι μὲν ἀμφὶ γένειον ἔρεφον. *cinctum eſt lanugine mentum.* Solon in Eleg. περὶ ἑβδομάδων. vbi docet adoleſcentem à xv. ætatis anno incipere γενειᾶν.

Interpretatio emẽdata vel illuſtrata.

Τῇ τετάρτῃ δὲ γένειον ἀεξομένων ἐπὶ γυίων
Λαχνοῦται, χροιῆς ἄνθος ἀμειβομένης.

Ter quinis mentum, creſcentibus artubus, annis,
Luxuriat barba, flos variátque cutis.

vt μισοτρίχας, μισοπώγωνας, léues, vulſos, depiles, glabros genis, & mento, obiter, vt infr. or. xxxiii. pag. 412. exagitet, quales illo æuo Romanos pleroſque, & Antiochenſes fuiſſe conſtat cum ex Satyrographis, tum ex Miſopogone Iuliani Imp. cui placuit ἡ βαθύτης τοῦ γενείου, καὶ τῇ κεφαλῇ προσὸν αὐχμός. Hoc Scholiaſtæ ſuboluit· οὐ γὰρ καθὰ τότε Ρωμαῖοι πώγωνας ξυρεῖν ἐλυμαίνοντο μάλιστα οἱ πολιτευόμενοι· οὕτω καὶ ὅδε ἀγρότης ὤν, καὶ βίον ἕλκων τρυφῆς

Ἀττικῆς

Ἀθλικῆς ἀπεξενωμένον. Huic ergo Euboico ſyluicolæ non opus fuit πλέξασθαι εἰς τετριζῶα. Clemens Alexand. Pædag. lib. III. c. III. ξύρεσθαί τε καὶ ἀποτίλλεσθαι καὶ λεαίνεσθαι τὰς γένυς, πῶς οὐ γυναικεῖον. mox. ὁ γὰρ θεὸς τὸν ἄνδρα καθάπερ τοὺς λέοντας γενείοις κοσμήσας, καὶ τοῖς λασίοις ἀνδρώσε στήθεσι· δεῖγμα τοῦτο ἀλκῆς καὶ ἀρχῆς. & poſt paulò, τοῦτο τοῦ ἀνδρὸς τὸ σύνθημα τὸ γένειον δι' οὗ καταφαίνεται ὁ ἀνήρ. Quid quod hæc congruunt libris oracularibus, qui perhibent Eſau Iſaaci fil. εἰδότα κυνηγεῖν, ἀγροικὸν, δασύν extitiſſe. Geneſ. xx. v. 25.

Καὶ μὴ τοῦτο εἴπῃς φοβηθείς.] Regius. μὴ τοῦτο εἶπον φοβηθεὶς, nihilo ſanius. manet enim ἄκυρον τὸ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ. hinc anſam arripueram, coniecturæ quam adſcripſi inconſulto adhuc Reg. Cod. cui non plane acquieſcens, libentius legerim, μὴ τοῦτο εἰπεῖν φοβηθῇς. *Parce metu*, inquit. vt ſibi conſentiat, qui paulò poſt iterat eadem. ἀλλ' ἴθι καὶ μηδὲν δείσῃς. D *Var. lect.*

Οὐκοῦν ῥᾴδιον, ἔφη, ἄλλως. Regius. οὐκ ἦν ῥᾴδιον. planius. eámque germanam eſſe ſcripturam Schol. aſſerit. οὕτω δεῖ γράφειν· ἵνα οὕτω νοοῖτο· οὐκ ἦν ἄλλως εὐκολώτερον σώζεσθαι ἐν οὕτω τραχεῖ καὶ ἀπροσόδῳ αἰγιαλῷ παραπλέοντα· ἢ συντριβῆναι τὸ ἀκάτιον, ὃ καὶ πεπόνθασι. vt hæc ſit mens Venatoris, Non potuit aliter oppido vſuuenire litoris tam confragoſi imperuiíque oram legentibus, quàm vt cymba comminueretur. *Il n'y auoit pas moyen d'en eſchaper à meilleur marché.* Pag. 100. A. *Correct.*

Ἐστι πενία χρῆμα τῷ ὄντι ἱερόν. Libanius, ἐν ψόγῳ πλούτου, edit. noſtræ pag. III. 112. ὁ τύραννος λεγόμενος τῶν πραγμάτων κύριος, τοὺς μὲν πένητας ἐᾷ, τοὺς δὲ εὐπόρους σφάττει· καὶ γίνεται τοῖς μὲν ἡ πενία σωτηρία· τοῖς δὲ ὄλεθρος ἡ περιουσία. &c. Satyrogr. *Cantabit vacuus.*

Καὶ οὐδεὶς ἀδικεῖ πένητας, οὐδέν γε. Regius. οὐδεὶς ἀδικεῖ, πολύ γε ἧττον. lacuna non latente. ſed ſi πολὺ malis quàm οὐδὲν, homo frugi es.

Ἢ τοὺς τὰ κηρύκεια ἔχοντας.] Autor, quid ſit, vnde dictum κηρύκειον, quámque vim habeat oſtendit ſerm. LXXV. περὶ νόμου. pag. 647. D. τὸν γοῦν παρὰ τῶν ἐχθίστων κήρυκα πεμπόμενον, ἐστ' ἔστιν ὁ σώζων καὶ διαφυλάττων, πάντος θώρακος ἢ πάσης ἀσπίδος ἰσχυρότερον αὐτῷ δοὺς ὅπλον τὸ κηρύκειον· ἔστι δὲ τοῦ νόμου σύμβολον. vides hic deſcriptionem, notationem & vſum Caducei, in quo literam caninam cum muta media Romani commutarunt. Vis etiam oculos auréſve ad Scholium conferre? Ῥάβδοι εἰσί τινες τὰ κηρύκεια, ἄνωθεν ἔχουσαι γνώρισμα, εἴδωλα ὄφεων συνδεδεμένων ἀντεμβλεπομένων ἀλλήλοις· ἃς οἱ κήρυκες πρὸς πρεσβείαν ἀποστελλόμενοι ἔφερον ἀσφαλείας ἕνεκα, τοῦ μή τινα κακόν τι αὐτοῖς δρᾶσαι τῶν συναντώντων. In ſequenti narratione idem Scholiaſtes obſeruat puriſſimum genus orationis ἀφελοῦς ſine fuco & calamiſtris, & omnibus ἀφελείας virtutibus conſtántis. *De Caduceo.*

Χωρίον ἀπόρρυτον. Reg. ἀπόρρητον mendosè. pro ἐπίρρυτον. de agro irriguo. Pag. 101. C.
Περικείμενοι δρυμοὶ μαλακοὶ καὶ κατάρρυτοι. Regiæ membranæ. δρ. μακροὶ κ. congruentius eſt τὸ μακρὸν πρὸς τὸ περικείμενον quàm τὸ μαλακόν. *Si laudanda ingentia rura*: quidni ampliſſima & denſiſſima ſylua?

Ἐμπιπλάμενοι, εἴποτε ἀλώη τις σίτου. Regius ἐμπιπλάμενοι, καὶ εἴποτε ἀλώη τι Pag. 102. A.

σίτου. melius. nec tamen ſatis liquet: *his ſaburrati, vel ſi qua alicunde occurrat offa.*

Ποιήσαντες οὕτως διεγίνοντο. Abeſt à Regio τὸ οὕτω.

Οὐδεπώποτε εἰς πόλιν κατέβη. vt qui apud poëtam Lat.

—nec ferrea iura,
Inſanúmque forum, aut populi tabularia vidit.

Pag. 104. B. Οὔτε ἡμῶν καταλαβόντες. Regius emendat ὑμῶν καταλαβόντες. enimuero καταβολὴν vrgebat rabula. mox etiam muta προσῳδίαν in his, ὑπέρ τινος γὰρ ἂν καὶ ἔλαβον;

C Οὐκ ἂν φθάνοιμεν τὰ κοινὰ διαρπάσαντες. Reg. οὐκ ἂν φθάνοιμεν ἅπαντες τά.

φθάνω ☛ partic. Interpres videtur aliter legiſſe, aut vim verbi φθάνω cum μετοχῇ parum vidiſſe. Hoc vero delatorem hic dicere velle puto: *Si ergo hæc à vobis probantur; quidni omnes occupamus communia diripere; alij ærarium expilare, (vt etiamnum dubioprocul faciunt nonnulli) alij agrum, vobis inconſultis, depaſcere?* &c. Scholiaſtes præſentiſcens fore qui in hoc quaſi ſenticeto hærerent, hæc notauit, οὐκ ἂν φθ. ἀντὶ τοῦ οὐκ ἂν ἐξαρκοῖμεν*. ὁ δὲ νοῦς τῆς συντάξεως, οὕτως· οὐδεὶς ἄλλως ἄλλον προσλήψεται· ἀλλ' ἅμα πάντες μιᾷ ὁρμῇ ἐπὶ διαρπαγὴν ὁρμήσομεν τῶν κοινῶν. *nemo tardos opperietur; imò cuncti veluti agmine facto, Quà data porta ruemus ad publica diripienda.*

D Τὴν ὕβριν τοῦ καθάρματος] Quod de Phariſæi in Publicanum ſuggillatione B. Ioan. Chryſoſtomus ſcribit hom. in VI. cap. Euang. κατὰ Ματθαῖον,

Chryſoſtomium. quadrat huic calumniatori, οὐδὲ ὡς ἐστὶν ὁ τελώνης· σκόπει πῶς, ἤρξατο ὡς περὶ θηρίου τινὸς δυσφορωτάτου διαλεγόμενος, καὶ δῆθεν κλέψαι τὸν μὴ σφόδρα ἐγρηγορότα. ſic verò vt ſcripſi interpungendum eſt.

Pag. 105. B De Nauplio ficta. Ὥσπερ οἶμαι τὸν Ναύπλιον ὁρᾶν] Strabo lib. VIII. de Nauplia Argiuorum nauali agens, tradit eius occaſione confictum fuiſſe à poëtis recentioribus, Nauplium, ob Palamedem filium doloſo iudicio necatum, inſignem illam apud Caphareum hominum ſtragem edidiſſe. τοσούτων ἀπεργάσασθαι φθόρον περὶ τὸν Καφηρέα. Scholiaſt. fabulam ita exponit, Ναύπλιος τοῦ υἱέος δὴ τοῦ Παλαμήδους τοῦ φόνου ἀμυνόμενος τοὺς Ἕλληνας, τοῦ νόμου (ſcribo τοῦ ἀνέμου) αὐτοῖς ἐναντίου· ἐπεὶ τοῦτον διὰ θαλάττης ἐγίγνωσκεν· αὐτὸς ἐστὶ, τὸν Καφηρέα καταλαβὼν· εἶτα νυκτὸς πυρσεύων ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε πετρωδῶν πάγων, ἠπάτα προσχεῖν, ὡς δή τινι εὐπροσόδῳ ἀκτῇ· τοῖς ἀποτόμοις κρημνοῖς εἰς βάθος ἐρριζωμένοις, καὶ χοιράσι διειλημμένοις· καὶ οὕτως ἀπροόπτως ἀπώλοντο.

Pag. 106. A Inertiæ & inopiæ cognatio. Δύο τῶν μεγίστων ἀπηλλαγμένη. medere mendo operarum, & ſcribe ἀπηλλαγμένοι. Ceterùm Heſiodus cùm ἀεργίαν nuncupat ὄνειδος, ſtatuit etiam ignauiam κακὸν μέγιστον. Theognis quoque τῇ πενίᾳ comitem facit ἀεργίαν· Καὶ γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος, οὔτε τι εἰπεῖν, Οὔτ' ἔρδειν δύναται. Andrij apud Herodotum πενίαν καὶ ἀπορίαν θεοὺς μεγάλους obiiciunt Deabus à Themiſtocle aduectis Πειθοῖ καὶ Βίᾳ. Plutarch. πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν. in hoc Heſiodium,

Μηδέποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

ſcitè monet οὐκ ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ'

ἀργίας καὶ μαλακίας καὶ πολυτελείας ἀπορίαν αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον οὖσαν. Ergo Inertia non minus quam Luxuria Plautinam Inopiam his verbis traducere poteſt, *Sequere me, mea gnata.*

Ὅταν οἱ παριόντες ἐπαφῶσιν αὐτοῖς. Interpres minime malus non conuenit cum minime malo venatore. qui vites ſuas vuas proferre magnas prædicat, modò prætereuntes intactas relinquant. in quo eſt ἀφελείας χαρακτήρ. *Pag. 108. B.*

Οὐδὲ πρὸς τῇ ξενοχωρίᾳ τ. In Regio, οὐδὲ πρὸς τῆς ξενοχωρίας τ. Hic Scholiaſtes artificium extollit occupationis, & ἀντιπίπτοντος λύσιν ἐν σχήματι ἐξειργασμένην. finge aliquem obiicere his monticolis: *Fieri non poſſet vt vos qui aſſueuiſtis verſari in vaſta ſolitudine, vitam agatis in tantis vrbus adeo populoſæ anguſtiis.* πρὸς τοῦτο γοργῶς ὑπαντήσας, ἅτε ὢν καὶ λόγων πλειόνων ἀγύμναστος. Soluit mirè hanc obiectionem, eiuſmodi vſus dilemmate, ὡς οὐ δίκαιον μετοικίζεσθαι ἡμᾶς, εἴπερ ἵνα μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡμεῖς ξενοχωρῶμεν ὑμᾶς· ἢ ὅτι οὐ δυνατὸν ἡμᾶς ἐνταῦθα εἶναι τοὺς ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ ἀνενοχλήτῳ ζυγῷ (ſcribo ζωῇ) τῇ ἀγροικίᾳ ἐντεθραμμένους· πολίτας δὲ ὑμῶν ἀπὸ πατέρων ὑπάρχοντας, οὐκ ἀδόκιμον καὶ τοῦ συμφέροντος ἡμῖν προνοεῖσθαι. *Haud æquum foret nos patria pulſos, aliò commigrare; ſiue ne vos ad maiores anguſtias redigamus: ſiue quod non poteſit nos hic degere, qui in libertate & imperturbato rure educati ſumus, cùm parentes noſtri ius ciuitatis apud vos habuerint. imo non improbandi moris fuerit commodo noſtro, vt puta ciuium, prouidere.* *Pag. 109. A Technologia.*

Ibid. Πρὸς γὰρ τῇ εὐσεβείᾳ. Lege, vt in mentem venerat mihi prius quàm conſulerem Regium Cod. à quo ſum confirmatus in ſententia, πρὸς γὰρ τῇ ἀσεβείᾳ. vt verus & dilucidus ſenſus hic ſit, N*am præterquam quod impium facinus eſt, etiam nefas & ex eo genere eſt quod fieri nequit.* *Emendatio in Gr. & interpr.*

Κερδᾶναι κέρδος τι. Regius, κῆδος. Sed quis ἀττικισμὸν reſpuat, & hoc admittat? tametſi id κέρδος ſit potius κῆδος quàm κῦδος. Scholiaſtes tamen vt germanam lect. tuetur, atque κῆδος ἐνταῦθα τὸ κτῆμα· λέγεται καὶ ἡ συγγένεια κατ' ἐπιγαμίαν, καὶ τὸ πένθος καὶ ἡ θεραπεία καὶ ἡ λύπη καὶ ἡ φροντίς. *C noua lect. à Schol. defenſa.*

Μαρτυρίας ἕνεκεν ἢ γάρ. B. Io. Chryſoſtomus, hom. 19. ad hoc oraculum Domini Deíque, ex cap. VI. τοῦ κατὰ Ματ. ὅταν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταί. admonet, πανταχοῦ ὁ θεὸς τὸν σκοπὸν ζητεῖ τῶν γινομένων· κενοδοξίας δὲ πανταχοῦ μὲν ἀπηλλάχθαι καλόν· μάλιστα μὲν ἐν εὐχῇ· hac λύμῃ caruit hic veruecum in patria natus, ſed magna vrbanis documenta daturus. Hic iure animaduertit Scholiaſtes perfectam nudi & conciſi ſermonis puritatem, ἀφέλειαν καθαρὰν ἐν συντομίᾳ πολλῇ ἐξαιρουμένην· φησὶ γάρ, ἀλλ' οὐκ ἔχω μάρτυρα τῶν λεγομένων; ἀλλ' ὁ δῆπου διὰ τοῦτο ταῦτα διεπραττόμην, εἰ μὴ φιλανθρωπία· ἢ γὰρ ἂν καὶ μάρτυρας αὐτοῖς ἐπὶ τοῦτο γνωρίμους ὄντας ἐμοὶ παρεκάλουν· ἀλλ' οὐκ ἀγνῶσι καὶ ξένοις καὶ πατρίδος ἐμοὶ τὴν χρηστότητα παρειχόμην. *B. Io. Chryſoſt. monitum. ἀφέλεια.*

Τὰς μὲν οὖν πορφύρας ἀνέλαβον. Lege vt in Reg. Cod. τοὺς μὲν οὖν πορφυρεῖς. *Pag. 110. A* Cauesis autem ne putes cum interprete periiſſe purpurarum piſcatores, qui ipſi naufragos miſeros miſerati ſuſceperant, tecto iuuerant, recrearant, refecerant, ſpiritúmque eorum recollegerant: quibus verbis Seneca philoſ. vim τοῦ ἀναλαμβάνειν καὶ ὑποδέχεσθαι expreſſit, libro IV. de

beneſic. cap. 37. Interpretis lapſus ex eo fortaſſe contigit, quod pro αἴκλαβον legeret, αἴγλον. & quod ſequitur, εἶχον γὰρ αὐτοῖς τινες ἀργύριον forte an illi videbatur inſidiarum & necis cauſa; cùm hæc ſic potius αἰτιολογία cur πορφυρεῖς naufragos fouerint, quod fiſcis onuſtos viderint, & relictis purpuris, inhiarent nummis.

B. Ἐν φασκωλίοις. Schol. φασκώλια ταινιοειδῆ βαλάντια ἐξ ὑφασμάτων λινέων ἃ. (ſic enim leg.) καὶ τοῖς βραχίοσιν ἔσθ' ὅτε καὶ ταῖς ζώναις περιειλήασιν· καὶ δὴ καλοῦσιν ὡς βαρβαρικώτερον φουνδας. vt per φασκώλια. intelligatur genus fiſci, vel marſupij vittis faciiſve ornati ex linea textura quod brachiis, interdum etiam cingulis obuoluatur, fundam barbarè, ſ. peregrina & Rom. voce indigetabant. Idem *faſciam* ἐντεῦθεν παρωνομάσθαι autumat, quòd φασκωλίου ſpeciem aliquam habeat. equidem φασκώλιον quaſi *fiſcum*, *fiſcinam*, *fiſcellam*, ὑποκοριστικῶς dici potius cenſerem. Tullius in Verrinis. *Reperiebam fiſcos complures cum pecunia Sicilienſi.* Indidem. *Nummos in ciſtam transferre ex fiſco.*

Φασκώλια marſupia, vel fiſci.

Ibid. Ἀνέκαε πυρὰν οὐκ. Emenda è Regio Cod. πῦρ οὐκ ἄθεον.

Pag.111.A Ἐφίλουν αὐτὸν, καὶ τὸν ἑταῖρον Corrige vt in Regio, καὶ τὸν ἕτερον. itémque alterũ. οὐ φιλοῦσι ἀλλήλους. Schol. τὸ τῷ στόματι ἐπιτηδείους ἀσπάζεσθαι Περσικόν· ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι ἀγροίκων· οἱ γὰρ ἀστικοὶ χεῖρας ἀνέβαλλον ἀλλήλοις τὰς δεξιάς, ἀφ' οὗ καὶ τὸ δεξιοῦσθαι εἴρηται· ἀλλὰ καὶ παρὰ Πέρσαις οὐχ ὁ τυχὼν τῷ στόματι προσέχοντα ἠσπάζετο· ἀλλ' ὁ κατ' ἀξίαν ἴσος· ὁ δὲ ἐλάττων προσεκύνει· ὁ δὲ πολὺ ἥττων ὑπεξίστατο τῆς ὁδοῦ. *Apud Perſas in more fuit neceſſarios & pares oris oſculo ſalutare*: ex Herod. lib. 1. Xenophonte in Ageſilao. Strabonem l. xi. Excipere etiam hoſpites oſculo, à Syris Iudeiſve alienum non fuiſſe. ex his Domini Deiq; noſtri verbis ad Simonem Phariſæum elicitur, φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας. Theophylactus, in Lucæ vii. οὐ τὸ πρόσωπον σὺ ἐφίλησας. vt intelligatur, τοῦτο δὴ τὸ κοινόν.

Salutatio Perſica Græca Rom.

C Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἀπηνέσθη. Regius emendat ἐπῃνέθη. interpretare *ob id verò laudatus eſt*. mox etiam ſcribendum ex eod. Cod. ἄδειπνος μένει.

Pag. 112. Ἐπὶ στιβάδος ὑψηλοῦς. Scribe ὑψηλῆς. Iulianus in Miſopog. ἄγρυπνοι νύκτες ἐν στιβάδι.

Pag.113.A Ὅταν μὴ μικρὸν ᾖ τὸ σελήνιον. Luna μηνοειδὴς, νέῳ ἐνὶ ἤματι. Apollon. 1. Arg.

— qualem primo qui ſurgere menſe
Aut videt aut vidiſſe putat per nubila Lunam.

Luna facies. vt quarto die, [ὡς ἐξ ἀδήλου πρῶτον ἔρχεται νέα.] qui tamen ſacer eſt Heſiodo, cui vt eius æmulo Maroni *Ipſa dies alios alio dedit ordine Luna Felices operum.* &, *— quartus certiſſimus autor.* Quid vero mirum ſi Eubœi venatores obſeruarent ad omen nuptiarum an Luna eſſet Πρόσωπα καλλιώουσα, καὶ πληρουμένη *Pura, nec obſcuris per cœlum cornibus iret.* cum Romani ipſi Annum quidem Ioui, menſes vero Iunoni Lucinæ, τελείοις coniugalibus Diis conſecrarent: teſte Plutarcho in Cauſis Rom.

Ibid. Σεληνίδας vocatur lunulas calceorum patriciorum.

B Mox ἡ σελήνη τηλικαύτη. dicitur à veteri poëta concinnè
Ὅταν περ αὐτῆς εὐχρυσωτάτη φανῇ. *Cùm ſplendidiſſimum aureúmque effert iubar.*
Schol. ἐγέλασαν συνιέντες τοῦ νεανίσκου, ὅτι κατήπειγε τὰ τοῦ γάμου, δεῖ τι καὶ ἡ σελήνη ὑπερμεγέθης αὐτοῦ ἐδόκει· καὶ ὁ ἀὴρ αἰθρίαν ὅτι καλλίστην ἀπειργασμένος.

C. Καὶ ἄλλοι τὸ δέρμα ἐπέβαλλον.] Suſpectum eſt, & nec lectum ab interprete. quid ſi intelligat, alios venatores tergus ſuperieciſſe, vt catu-

lum iam vulnere tardiorem morarentur? mox ταῦτα εἶπεν ἀλλὰ ἡ μήτηρ σε, ἐγέλα ὁπότε. τὸ, εἶπεν, importuna diſtinctio tranſuerſum egit interpretem, vt vxorem loco viri intempeſtiuè loquentem induceret: quod vt fingeret, legendum erat σὺ ἐγέλας ὁπ. θαυ. ἀκούουσα γε. Sed præſtat nihil ſollicitando interpungere hoc modo. ταῦτα, εἶπεν, ἀλλὰ ἡ μήτηρ σε ἐγέλα. *Hoc ergo (inquit) mater tua ridebat, quòd mirarer audiens grunnientem ſuem.*

• Ἐξ ἑτέρας σκηνῆς ἐκόμισεν οὔα * πεπεμμένα.] Regius ἐξ ἑτ. σκηνῆς ἐκόμισεν οὔα, πεπ. vt ſorba meſpilis & malis accumulentur.

Οὗτος ἔφη ἐστὶν ὁ ἀπέχων. Regius egregiè ὁ ἐπέχων. *hic, inquit eſt, qui cunctatur ac ſubſiſtit.* non inſulſo cauillo. Pag.114. B.

Προμνηστρίαν τε πατεῖ. Scribendum è regio, προμνηστρίαν τε πέρι, vt pendeat ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ab ἐνθυμούμενος. *cogitans de pronubis.* &c. D

Εἴγε δὴ τῶν πλουσίων ἐλαττοῦνται. Sic apud Maronem, Pag.115. Dionea & Maron. σύγκρισις.

Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis. &c.

Regius tamen ſcribit, οἵγε δή. & mox εὐδαιμόνως, καὶ κατὰ φύσιν ἢ τοὺς πάνυ πλέον ἔχοντας. Vt apud illum,

At ſecura quies & neſcia fallere vita. &c.

Οὐ σύγ' ἂν ἐξ οἴκου. Hi verſ. leguntur Odyſſ. P. tertius tamen apud Homerum Euſtathio probante ita ſcribitur. Σίτου ἀποπροελὼν δόμεναι· τὰ δὲ πολλὰ πάρεστι. Euſtathius τὸ ἀποπροελὼν explicat per aliud παρασυνθετον Homericum ἀποπροταμὼν, quod promi condi eſt. idem τὸ, τὰ δὲ πολλὰ πάρεστι, ait ἀφέστερον εἶναι τοῦ, ἐπεὶ πάρα πολλὰ ἑκάστῳ. quæ clauſula fuit increpationis Antinoi. D Homeri verſ. nouâ lectio.

Ἀξιοῖ ἀποδοῦναι αὐτῷ. Schol. hanc caſus ἐναλλαγὴν tacitam non ſinit. ἐνηλλάχθαι ἡ φράσις· ἀναγκαίως γὰρ συνεξακολουθεῖ ἡ δόξα ἡ Πηνελόπη, ὅτι ἀπὸ ἀρχῆς ἤρξατο. Sed infrunitus γλωσσογράφος in τὸ ἀποδοῦναι temerè ἱμάτιον, στολὴν, ſuperſcripſerat: cùm non de pallio aut amictu, ſed de arcu agatur. Pag.116. A

Μεθ' οἵας μάλιστα ἀγνοίας, καὶ δι' ἃς αἰτίας περιετράπησαν ἀφ. non aliter ſcribitur in membranis reg. vt μεθ' οἵας dictum ſit pro ἀφ' οἵας. Pag.117. A

Φρυγάνων δὲ ἢ ποτὲ καὶ φύλλων. Reg. ποτὲ ἢ φύλλων. clarius. mox commate ſeu inciſo tantum interpunge poſt δίχα δὲ ὕδατος, τά. Pag.119. D Var. lect.

Ἐκβαλεῖν τὴν πόλεων τοὺς λόγῳ τοὺς * νυμφοὺς πένητας.] Vt fauerem interpreti, pro barbara dictione admonueram legi poſſe συχνοὺς ἢ πολλούς. ſed veram lectionem in Regio Cod. reperi, τοὺς κομψοὺς πένητας. hic enim propoſuerat dicere περὶ τῶν ἐν ἄστει καὶ κατὰ πόλιν πενήτων. vt oppidorum vrbiúmque pauperes vno nomine, κομψοὺς quaſi concinnos & elegantes κομψῶς aptéque appellet, quòd ruſticis & agreſtibus opponantur. Pag.120. A. Lectio germana. κομψοὶ πένητες.

D Πρὸς ὑγείαν ἢ πρὸς ἰσχὺν τὴν ἰσχυράν. Martiali in vita beata

Ἑδραιότης de vitio deſide in viris & fem.

Vires ingenuæ, ſalubre corpus.

δι' ἀργίαν καὶ ἑδραιότητα. ex Scholiaſtæ ſententia τὴν παντελῆ ἀχρηστίαν δηλοῖ. veternum, deſidiam, grauiſſimúmque torporem denotat. qualis in fucis & fungis hominibus. ἑδραίους γὰρ τοὺς ἀχρήστους φαμὲν καὶ κηφῆνας ἀνθρώπους· παρὰ τοῦτο καὶ τὰς γυναῖκας ἑδραίους φαμὲν παρὰ τὸ οἰκουρεῖν καὶ μηδὲν τῶν ἀνδρικῶν λόγων ἀντέχεσθαι, ἢ τὰς ὁλοσχερῶς ἀργείᾳ ἐκδεδωκυίας ἑαυτάς (ſic enim ſcripturam Schol. deprauatam corrigo) καὶ θρύψει προσανακειμένας. quæ ſpectant mulieres quîs teſtudinum more *tutius eſſe domi*. pergit, παρὰ τοῦτο, οἶμαι, καὶ τοὺς ἄγαν ἀχρείους, καὶ μόνου τοῦ λαιμοῦ ὄντας ἀνθρώπους, ἐπιδιφρίους καλοῦσι. Segnis & deſes ἐπιδίφριος, latámque trahens inglorius aluum. verùm cur apud Maronem

Theſeus æternum ſedens.

—ſedet æternúmque ſedebit
Infelix Theſeus?

vt apud Apollonium, Ταιναρίῃ ἀΐδηλος ὑπὸ χθόνα δεσμὸς ἔρυκε. an quia cùm ob tentatum Proſerpinæ raptum in lapide Tænario ſedens tenaciter hæreret, ita ab Hercule abſtractus eſt, vt in ſaxo corporis reliquerit partem? poſticam ſcilicet. ſic ſane Seruius refert, cui Apollonij interpres non fauet: Sed ab illo ſtat Ariſtophanes Scholiaſtis in hunc verſ. ex Equitibus. πολλοῖς ὑπολίσποις πυγιδίοισιν ἐγχέσω. ait enim. κοινῶς τοὺς Ἀθηναίους λισπόπυγας φασί, καὶ πλάττονται τὸν περὶ Θησέως μῦθον, ὅτι ἑλκόμενος ὑπὸ Ἡρακλέους κατέλιπεν ἐπὶ τὴν πέτραν τὴν πυγήν. *an abs re tibi videtur hoc exodium?* certè leuandi tædij cauſa non erit ἄχρεον.

Pag.121.B Coniect. probatio. Ἐνδεὲς ἔργων καὶ βίον γίγνοιτο, οὐδ' ἂν ἀληθῆ τὴν ἐπίκλησιν περιέχοιτο] Coniecturam noſtram ἔργου καὶ βίου, Regiæ membranæ firmant. Porro τὴν ἐπίκλησιν obſcurius *inſultationem* verterat interpres, ego *nuncupationem* clarius reddidi. dic, ſi mauis, *cognomen ignominioſum* [*ſoubriquet.*] vt ſæpe ἐπίκλησις pro ἔγκλησις apud Thucydidem, Plutarchum & alios vſurpatur. & ἐπικαλούμενος pro ἐγκαλούμενος, inf. or. LI. πρὸς Διόδωρον p. 547.

D *emendat.* Αν τίνας ἔειδος ἡ μήτηρ τευγήτειρα. Regius coniecturæ noſtræ accedit, & ad ἔμφασιν præponit artic. ἡ τευγήτειρα.

Pag.122. Correct. in Gr. & Lat. Οὐχ ἥκιστα δὲ τῷ παρ' Ἡσιόδῳ κεχρημένον. Mendum manifeſtum, quo Regius caret, in quo recte ſcribitur, οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ κεχρ. Hoc verò Heſiodium eſt. Οὐ γὰρ ἔργον ὄνειδος, ἀεργείη δέ γ' ὄνειδος. Nam verſus proximus ex Homeri Margite laudatur ab Ariſtotele VI. ἠθικῶν Νικομ. cum ſequente hemiſtichio

Τὸν δ' οὔτ' ἂρ σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν· οὔτ' ἀροτῆρα
Οὔτ' ἄλλως τι σοφόν.

Interpres fidelius & dilucidius ita vertiſſet, Quia te, mi homo,

Numina aratorem neque foſſorem alma crearunt,
Arte nec eximium vlla.

B *Emendat. tex. & interpr.* Τὰς χεῖρας ἔχεις μετὰ τοὺς μνηστῆρας. lege vt in Regio Cod. κατὰ τοὺς μνησ. è verſ. 150. Odyſſ. XXI. hoc quoque ab interprete planius & clarius reddi

potuit; Et quia alioqui manus habes, vt olim proci,*

Molles non tritas —

Οὐ πολύ τι διαφέρουσαι. Adſcripſeram διαφερούσῃ. ex Regio Cod. vbi ſcribitur διαφερούσας: vnde colligitur legi poſſe διαφερούσαις, de tonſoria duplici. *Var. lect.*

Αλλὰ καὶ χρωτὸς καὶ τειχῶν ἀπεχούσῃ καὶ ψιμυθίῳ. Emenda è Regiis membranis τειχῶν ἐπ' ἀγχούσῃ καὶ· & intellige è Scholio eiuſdem Cod. quid ſit ἄγχουσα· ποά τις φοινίσσει τὰ πρόσωπα πεφυκυῖα μάλιστα. herba ad ruborem faciei conciliandum efficaciſſima. Ariſtophanis ſcholiaſtes minus accuratè in hunc verſ. ἐν Εκκλησιαζούσαις. *C Correctio. Anchuſa quid.*

Ἤγχουσα μᾶλλον καὶ τὸ σὸν ψιμύθιον.

Anchuſa mage, ceruſſa, fucus & tuus.

Η ἄγχ. βοτάνη ἣ ἐχρῶντο εἰς τὸ πρόσωπον αἱ γυναῖκες. Nunquid vero τὸ μηχανωμένη pertinebit ad ψευδῆ καὶ νόθα εἴδωλα. in Regio tamen ſcribitur, ὡς ἄρα ψευδεῖς καὶ ν. εἰ. ἔτι δὲ ἐν οἰκιᾳ ὀρ.

Πλὴν μικροῦ μέρους τῆς Καδμείας οἰκ. Schol. hanc Thebarum vaſtationem ſub Nerone & Veſpaſiano obſeruat: ſed & æuo ſuo Cadmeæ reliquiis ruinam à Bulgaris imminere, admonet. ὅτι Θηβαῖοι καὶ ἐπὶ Νέρωνος καὶ Οὐεσπασιανοῦ φαύλως οἰκοῦντο, μόνης τῆς Καδμείας σωζομένης, ὥσπερ, καὶ νῦν· εἰ μὴ καὶ ταύτην Βούλγαροι κατεστρέψαντο. *Pag. 123. B Cadmea hiſt.*

Ἑλλὰς μὲν Θήβας νικᾶν προὔκρινεν αὐλοῖς. Huic Mercuriali Monoſticho, tibicinum Thebanorum præconi, tibicine opus fuit, qui non inuentus in Reg. Cod. ſcribe ſis προὔκρινατο αὐλοῖς. Lat. verſu, *C. Monoſtichi correcti interpretatio metrica.*

Græcia victrices Thebas vult tibia haberi.

Μηδὲ ἐπιτρέποντα* τοιαῦτα. Regius μηδὲ ἐπιτρέπειν τὰ τοιαῦτα. vt coniectura noſtra fuit, quam adſcriptam vides. *Pag. 126. D*

Οἱ οὐκ ἂν ἔτι τολμῆται δή. Lege vt in Regio, τολμήσαι. *Pag. 127. B*

Τοῖς λεγομένοις τῶν θεῶν ἔρωσι. Notiſſimæ fabulæ tanguntur de Ioue cõuerſo in pretium ob Danaen, & in Cygnum ob Ledam iuxta Eurotam; itémque de Neptuni Amymone fil. Danai, quæ fonti Argiuo nomen dedit. vnde Nonnus lib. XLII. Dionyſ. *Pag. 128. C Amymone virgo & fons Arg. Nonnus obiter correctus.*

Ἄλλη Ἀμυμώνη παρελέξατο Κυανοχαίτης,

Ἀλλὰ γαμῶν μετὰ λέκτρον ὁμώνυμος ἔπλετο πηγή.

Lego πηγῇ. & interpretor

Fertur Amymone Rex concubuiſſe tridentis;

Virginis at læſæ manſerunt nomina fonti.

huc refer quæ mox ſubiiciuntur, τί δή ἐν ποταμοῖς καὶ ἐπὶ κρήναις.

Παρθένιος, τὸν ἔτικτε χορῷ καλὴ Πολυδώρη. Scribe, Πολυμήλη, ex his Homeri verſibus Ili. XVI. *Pag. 129. A Correctio ex Hom. Polymele.*

Τῆς δ' ἑτέρης Εὔδωρος ἀρήιος ἡγεμόνευε

Παρθένιος τὸν ἔτικτε χορῷ καλὴ Πολυμήλη
Φύλαντος θυγάτηρ.

Polydora. facilis lapſus memoriæ fuit. vt pro Polymele ſuccurreret Polydora Pelei filia, Meneſthij mater, cuius quinto ſuperiore verſu meminerat.

Τὸν τέκε Πηλῆος θυγάτηρ καλὴ Πολυδώρη
Σπερχειῷ ἀκάμαντι, γυνὴ θεῷ εὐνηθεῖσα.

B *Vitiatus locus integritati redditus.* Καὶ περὶ Λακεδαιμονίοις ἔτυχόν τινες ταύτης τῆς ἐπωνυμίας, τῶν οὕτω γενομένων, Παρθενίαι κληθέντες συχνοὺς· ὥστε εἰ μὴ διεφθείροντο οἱ πλείους τῶν ἐν ταῖς οὕτω τρυφώσαις πόλεσι γινομένων· ἅτε οὐδαμῶς οἶμ. Hæc ita legenda atque interpungenda, vt ſcripſi & diſtinxi è Regio Cod. cuius ſcripturæ varietates minutiores omitto; vt cum ſcribit κληθ. συχνοὶ ὥστε εἰ μηδὲ ἐφθείρ. Iam verò hunc locum illuſtrat Trogus apud Iuſtinum lib. III. de *Meſſeniaco* bello. *Partheniarum Spartanorum origo.* *Lacedæmonij cum contra præſumptionem ſuam annis X. in obſidione vrbis tenerentur, & querelis vxorum poſt tam longam viduitatem reuocarentur, veriti ne hac perſeuerantia belli grauius ſibi, quàm Meſſenijs nocerent: quippe illis quantum iuuentutis bello intercidat, mulierum fœcunditate ſuppleri: ſibi & belli damna aßidua, & fœcunditatem vxorum abſentibus viris nullam eſſe: Itaque legunt iuuenes ex eo genere militum, qui poſt iuſiurandum in ſupplementum venerant: quibus Spartam remißis, promiſcuos omnium fœminarum concubitus permiſere; maturiorem futuram conceptionem rati, ſi eam ſingulæ per plures viros experirentur. Ex his nati ob notam materni pudoris* Parthenii *Maternus pudor διαπαρθενώσεως.* *ſunt vocati: qui cum ad annos XXX. perueniſſent, metu inopiæ (nulli enim pater exiſtebat cuius in patrimonium ſucceßio ſperaretur) ducem Phalantum * aſſumunt, filium Araci, qui autor Spartanis fuerat iuuentutis ad generandam ſobolem domum remittendæ; vt ſicuti dudum patrem eius, naſcendi habuiſſent autorem, ſic ipſum ſpei ac dignitatis ſuæ haberent.* &c. Paulo aliter de Parthen. ſorte & colonia ſentit Ariſtot. v. πολιτικῶν· περὶ τοῦ πλήθους τῶν πεφρονηματισμένων· οἷον ἐν Λακεδαίμονι λεγόμενοι Παρθενίαι· ἐκ τῶν ὁμοίων γὰρ ἦσαν, ὡς φωράσαντες ἐπιβουλεύσαντας ἀπέστειλαν Τάραντος οἰκιστάς. Heſychius ex ancillis tantum procreatos ſcribit, οἱ κατὰ τὸν Μεσσηνιακὸν πόλεμον γενόμενοι ἐκ τῶν θεραπαινῶν. Scholiaſtes noſter Trogo concinens adſcribit, Τοῦτο ἐπὶ τοῦ Μεσσηνιακοῦ γέγονε πολέμου, ἐφέντων Λακεδαιμονίων, διὰ τὴν ὀλιγανδρίαν, τοὺς τότε νεανίσκους καὶ ταῖς παρθένοις λαγνεύειν· διὰ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ ἀσχολίαν.

Οἱ μὲν ἀπόλλυνται. vt qui *matris temerantur in aluo*, & abortu profligantur. ἀπὸ τῶν ἀμβλώσεων.

IN VIII. ΔΙΟΓΕΝΗΣ. DE VIRTVTE.

Pag. 130. C. Lacuna inſignis repleta. ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙ καὶ τὸν Μεγαρέα. Non temerè hîc τὸ καὶ ſuſpectum habueram, & συνδεσμὸν ἀσυνδέτων ſolicitaueram: nempe cœca lacuna vel barathrum πολυάνδριον multos vna Socratis familiares diu occuluerat & denſa caligine inuoluerat. hos Regij Codicis vt aurei rami ſplendor retexit, fecítque vt poſſent *reuocare gradum ſuperaſque euadere ad oras.* eccos. καταλαμβάνει

συχνοῖς ἔτι τῶν Σωκράτους ἑταίρων· καὶ γὰρ Πλάτωνα καὶ Ἀρίστιππον καὶ Αἰσχίνην καὶ Ἀντισθένην καὶ τὸν Μεγαρέα Εὐκλείδην. En, *Diogenes Athenis nactus eſt, frequentes adhuc Socratis ſocios; Platonem, videlicet, & Ariſtippum, & Æſchynem, & Antiſthenem, & Euclidem Megarenſem.* His omiſſis quis capere poterat quæ mox ſequuntur? τῶν μὲν οὖν ἄλλων ταχὺ κατεφρόνησεν, Ἀντισθένει δὲ ἐχρῆτο. Vos ergo Socratici cygni Ptolemæos noſtros vt φιλοβίβλοις καὶ φιλολόγοις celebrate, quorum ope licet vobis rediuiuis etiamnum volitare per ora virum. *Interpretatio cetrum quæ deerant.*

Διὰ τὴν μετὰ Κύρου στρατείαν. Quòd Cyro minori in Aſiam ſuperiorem aſcendenti, militiæ nomen dediſſet; vt Xenophon Athenienſis, qui & ipſe Lib. VII. ἀναβάσεως meminit ψήφου αὐτοῦ ἐπαχθείσης Ἀθήνῃσι περὶ φυγῆς. quia illi expeditionis non interfuerat modò, ſed etiam præfuerat. Scholiaſtes hoc in animo habuit cùm adnotaret Κῦρον λέγει, ᾧ συνεστράτευσε Κλέαρχος, οὗ δολοφονηθέντος (ſic enim ſcribo) Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου τὴν περὶ Λιόπην (fortaſſe an Σινώπην ἐν τῇ Παφλαγονικῇ de qua Xen. lib. VI.) ἀπολαβὼν στρατιὰν ἐκ μέσης Περσίδος τοῖς Ἑλληνικοῖς διεσώσατο ἤθεσι. *Græci Cyrum in Aſiam ſecuti exilio mulctati. Scholion correct.*

Καὶ γὰρ τῶν σφηκῶν εἶναι τὸν μὲν ψόφον. Bdelycleon apud Ariſtopha. in σφηξί. de vetulis συνδικασταῖς. *D. Veſparum vis ex Ariſtoph.*

— ὃ γένος ἤν τις ὀργίσῃ
Τὸ τῶν γερόντων ἐσθ' ὅμοιον σφηκιᾷ.
Ἔχουσι γὰρ καὶ κέντρον ἐκ τῆς ὀσφύος
Ὀξύτατον, ᾧ κεντοῦσι· καὶ κεκραγότες
Πηδῶσι, καὶ βάλλουσιν ὥσπερ φέψαλοι.

quæ ſic extemplo modulata reddidi,

— ſi quis irritauerit
Gentem ſenum, perſimilis eſt Veſpis: habent
Aculeum lumbis reconditum ſuis
Acerrimum, pungúntque cum clamoribus
Saliendo, feriúntque vt fauillæ feruidæ.

Οὐδένα ἡγεῖτο σων. Adſcribebat vir doctus ἤρεστο. nihil múto. *Pag.131. A*

Κολάζοντα τὴν ἄνοιαν αὐτῶν. Sunt quibus videatur debuiſſe dici τὴν ἀφροσύνην potius quàm ἄνοιαν, quia præcedit τὸ ἀφρονέστεροι. *B*

Ἧττον ἐστὶ ἀπὸ τούτων ἢ ἐκεῖνος ἐν. Non iuuant hic membranæ vet. eruditus H. Stephanus ſcribebat, ἧττον ἀπὸ τούτων ἢ ἀπὸ ἐκείνων. Mens hîc eadem Diogenis, quæ Flacci Epi. 1. ad Loll. *— nam cur?* *D*

Quæ lædunt oculos feſtinas demere: ſi quod
Eſt animum, differs curandi tempus in annum.

Πολλῶν δὲ συγγραφέων ἀναγινωσκόντων συγγράμματα. adde ex Regio Cod. quod in ſuo quoque interpres habuit, ἀναγ. ἀναίσθητα συγγράμματα. Flaccus. *chartas ineptas* dixit 2. Epiſt. 1. *Pag.132. A Reſtituta vox.*

— quicquid chartis amicitur ineptis.

Ex hoc genere ſcriptorum ridiculorum, apud Catullum. *Scripta ridicula. ἀναίσθητα.*

Annales Voluſi, cacata charta.

Θαυματοποιοῦσι, &c. Schol. θαυματοποιοὺς, τοὺς ψηφοπαίκτας φησί.

Correctio. τέρατα κρίνειν. κέρατα κινεῖν. Ibid. Τερατοσκόπων τέρατα κινούντων. quis ita loquitur, & quorum hominum eſt τέρατα κινεῖν? hoc verò ὑπὲρ ἀνθρωπον. tolle iſtud ἄκυρον. & ſcribe vt in Regio. τερ. κρινόντων. hoc enim eſt τερατοσκόπων, τέρατα κρίνειν. vt ὀνειροκριτεῖν, ὀνειροκρισία. Tauri vero Phrygij propriè apud Oppian. II. κυνηγ.

Κινοῦσι δὲ κέρα, καὶ ἐγκλίνουσ' ἑκάτερθεν. [ſic enim leg.]

quidni enim iocemur vt ſerio agamus? κατὰ τὸν Ισοκράτην.

B Οἳ καθ' ἡμέραν ἑώρων αὐτόν. Eadem repetuntur & exaggerantur non longe ab initio diſſertationis proximæ. pag.138. C D.

C Τοὺς καταψύχοντας κ. Lege καταψήχοντας è Reg. Cod. leniter contrectantes ac demulcentes. *Canes Laced.* Oppianus II. κυνηγετ. inter venaticos canes ἔξοχ' ἀριζήλους, numerat Λακεδαιμονίους. Sequentem Diogenis διάλεξιν de virtutis certamine veróque labore, & φιλοπόνων καὶ φιλαρέτων antagoniſtis, non fruſtra Scholiographus minio notauit, & hoc titulo inſigniuit, ὡραῖον τὸ χωρίον δι' ὅλου πάνυ.

D Τὰς γαστέρας μᾶλλον ἐντετμημένων. Reg. Cod. μᾶλ. διατετμημένων.

Pag.133. A Iocus Cynicus. Οὐχ ὑπὲρ σελίνου, ὥσπερ αἱ γυναῖκες. Vides ἆθλα ἱερονικῶν, quæ ſunt in Epigr. Archiæ, κότινος, μῆλα, σέλινα, πίτυς. ſed quo ore ἱερονίκας vocat γυναῖκας, quaſi Ἀχαιΐδας, οὐκ ἔτ' Ἀχαιούς; quo? ſuo. hoc eſt, canino. εἰς τοῦτο σκώπτων τοὺς Ελλήνας ὡς γυναικώδεις.

Pag. 134. B Homericor. verſuum diſtinctio & corr. Αὖθις δὲ δριμεῖα μάχη. Ex Iliad. O. ſed verſus continui non ſunt. nam prior eſt 696. alter 711. Ὀξέσι δὴ π. ſic enim legendum. quem continuo ſequitur

Καὶ ξίφεσι μεγάλοισι, καὶ ἔγχεσιν ἀμφιγύοισι.

Enſibus & magnis, & vtrinque ſecantibus haſtis.

hoc ſi interpres animaduertiſſet, τὸ δὴ non expreſſiſſet per αἰτιολογικόν. quandoquidem hæc αἰτιολογία non eſt cur fuerit δριμεῖα μάχη· (Euſtath. ἐκ μεταφορᾶς τοιούτων βρωμάτων ἢ φαρμάκων) ſed ratio eſt τοῦ

Δηίουν ἀλλήλους αὐτοσχεδόν· οὐδ' ἄρα τοίγε

Τόξων ἀΐκας ἀμφὶς μένον, οὐδέ τ' ἀκόντων·

Ἀλλ' οἵγ' ἐγγύθεν ἱστάμενοι ἕνα θυμὸν ἔχοντες Ὀξέσι δ.

C. Οὐχ ἁπλῶς ἐπιβουλεύουσιν. Corrigendum è Regio Cod. ἁπ. ἐπιβουλευούσης.

D Lin. vlt. ἡ δὲ ἡδονὴ κατὰ πᾶσαν. Regius, ἡ δὲ ἁφὴ, κατὰ π. non ſequor: quia ἡδονὴ πόνῳ opponitur, non ἁφή.

Pag.135. C ἄθετοι. Γέροντας τῶν ἀθέτων ἀνδρ. de infrunitis, propoſiti parum tenacibus, & cothurno verſatilioribus. Schol. ἄθετος ἄνθρωπος ὁ ἀσύνετος, ὁ ἀβέβαιος, ὁ μηδέποτε ἐν ταυτῷ μένειν προαιρημένος. vt Diogenes plane reprehendat eos qui certaminis παραδόξου, minus φιλοθεώρεις ſe præbebant. quod Cicero in Trebatio non faciebat.

D Ὀφθαλμοὺς ἀδάμαντος ἢ σμαράγδου. Non eſt hîc ἀδάμας, γένος σιδήρου ἀθραυστον, ſed gemma. Martial. lib. v. hos quoque lapillos iunxit,

Sardonychas, ſmaragdos, adamantas, Iaſpidas vno
Portat in articulo Stella, Seuere, meus.

Plin. lib. XXXVII. cap. IV. *maximum in rebus humanis, non ſolùm inter gemmas pretium habet adamas, diu non niſi regibus & iis admodum paucis cognitus.* Idem cap. V. *Tertia auctoritas ſmaragdis perhibetur pluribus de cauſis.* De inuicta adamantis vi hircino ſanguine recenti calidóque mollita fractáque, Plinio aſtipulatur Theophylactus X. Φυσικῶν ἀπορημάτων, vbi Leonini etiam ſanguinis effectum eundem perhibet.

Adamas gemma, ſmaragd.

Τὸν δὲ Εὐρυσθέα οἴονται κρατεῖν. De hoc Hom. Iliad. τ. & ſententiæ Diogenis accedit Statius in Hercule Surrent. Syl. III. ver. 23.

Ergo age ſeu patrios liber iam legibus Argos
Incolis, & merſum tumulis Euryſthea calcas.

videſis notas noſtras in illum poëtam. pag. 83. & 84. vnde Dioni magis luceat.

Pag. 136. A Statius ſtat à Dione.

Περιῄει τὴν Εὐρ. Sophocl. in Trachin. — ὅσην ἐγὼ
Γαῖαν καθαίρων ἱκόμην. — Attius,
Terras peragrans vndique omnem feritatem expuli.

hinc dictus Horatio IV. Car. vagus.

Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus arces attigit igneas.

Apuleius eundem appellat *luſtratorem orbis, purgatorem ferarum, domitorem gentium.*

Οὐδὲν ὢν τούτοις ὅμοιος. Vellicat Athletarum pinguis aqualiculi obeſitatem: Schol. τοὺς ἀθλητὰς εἰς πολυσαρκίαν σκώπτων, ταῦτα φησὶν, ὡς δῆθεν Ηρακλέους καὶ οὕτως εὐσωματοῦντος. Atenim decuma pars, & omnia eſculenta & poculenta Herculi pollucebantur. proinde pollucibilis, dapſilis & opiparus habitus eſt.

Athletarum πολυσαρκία.

Δέρμα ἀμπεχόμενος ῥυπαρόν. Pindarus in Iſthmionicis, O. VI. ἐν ῥινῷ λέοντος σάντα canit. Apollodor. χρωσάμενος λέοντα τὴν μὲν δορὰν ἠμφιάσατο, τῷ χάσματι δὲ ἐχρῆτο, ὡς κόρυθι. Papinius ibidem *inſtratum humeris hoſtem* γοργᾶς dixit.

C Leon. exuuium.

Λιμὸν πνέων. pro πεινῶν, vel fame fauces lippiens, λιμώττων; non tamen λιμῷ ἀπειρηκὼς, vt Paraſitus Libanianus, & Plautinus Gelaſimus, querens ſe *fame pene mortuum.* Homerico ſane Vlyſſi

Λοιμῷ οἴκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν.
Res miſeranda, fames ſi quem male ſuada trucidat.

Scholiaſt. hoc ita accipit quaſi ἀπολογητικὸν eſſet Herculis βουφάγου. ἐντεῦθεν δήπου καὶ βοῦν ὅλον ἐδείπνει, ἅτε πολλῶν ἄσιτος ἡμερῶν διατελέσας (ſic emendo, cum inepte ſcribatur in membranis διατελέσοντα.) ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο, διέφθαρτο ἂν τῇ παραλόγῳ ταύτῃ πλησμονῇ· ὅσοι παρὰ χρεὼν οἱ ἐξ ἐνδείας τροφῆς, ἀπαμύντω τῇ εὐπορίᾳ χρησάμενοι· καὶ τοῦτο ἂν ἦν εἰ μὴ τῇ συνήθει ἀδδηφαγίᾳ παρεικασάμενος, ἀπεδίδρασκον τὴν ἀπὸ τῆς ἀδδηφαγίας ὑφεδρεύουσαν λώβην. hæc tangunt eos qui *nimia tendunt mole ſaginam*; & Commodi incommodis obnoxij ſunt.

Herculis ἀδδηφαγίας patrocinium Schol. cor. ſagine poſt famem damna.

Coniect. expoſitio. Τοὺς ἐφ' αὐτὸν πωλεῖν εἰρημένον. Quod coniectura aſſequi potueramus adnotauimus ad oram libri πωλοδαμνεῖν, vt κυρίως vſurpetur, pro exercitio πωλοδάμνου equuleorum domitoris ad Thracum Tyranni triſte miniſterium: non μεταφορικῶς vt apud Sophoclem, ἀντὶ τοῦ παιδαγωγεῖν. In Regio tamen ſcriptum reperi πωλεῖν εἰρημένον. de eo qui ciues vt mancipia

Lectio variata. venundare ferebatur. ſed ſcribendum etiam fuiſſet ἱπποτροφεῖν, vel ἱππομανεῖν. Hercules nimirum ἀνθρωποφάγους —*equos nono cum Rege peremit.*

Ροπάλῳ παίων διέρραιζεν. Statius ῥόπαλον clauam eleganter hoc verſu deſcripſit,

Et regum multo perfuſum ſanguine robur.

D Lin. pen. οὐδ' αὖ μένειν χαίρειν γυναικὸς περὶ τῶν αὐτοῦ κτημάτων, οὐδ'. Caſtiga

Caſtigat. è Reg. membranis· οὐδ' αὖ μεῖναι χαίρειν γυναικὸς περὶ τῶν αὐτοῦ κτημάτων οὐδ'. hic autem Scholiaſtes Diogeni Dionive refragatus aduerſus Herc. vt mulieroſum vxoriúmve ἀληθῶς βεβαιῶν, hæc ſcripſit. καὶ μὴν ἤδη συγγενόμενος ταύτῃ· εἰ δὲ συγγενόμενος καταλελοίπει, οὐκ ἐπαινετόν τι δρᾶν, ὁ δ' ἀκολασίαν καὶ ταῖς πεντήκοντα θυγατράσι Θεστίου συμφθαρείς. (vt ſcribo, non συμφαρὲς) ἔργον ἵππου θηλεμανεστάτου καὶ καθ' ὑπερβολὴν μετελθών.

Pag. 137. C Πολύ τι χρῆμα πολλῶν ἐτῶν. Heraclides Pont. in Allegor. ἀπεσκέδασε καὶ τὴν πολύχουν κόπρον.

D. Εποίει τι τῶν ἀδόξων. decenti ὑποκορισμῷ ſeu σεμνολογίᾳ obſcœnitatem Diog. velauit. Gloſſographus ita reuelauit, ἔχεζε τυχὸν, ὁ Ηρακλέους μεῖζον, ὡς ἐκεῖνος δι' ἀδοξίαν τὴν κόπρον ἐκκαθαίρων.

AD IX. ISTHMICAM.

HVIC quoque tractatui, vt ſequenti, ὑπόθεσις Photiana ſine autore adſcripta legitur in Regio Cod. eadem manu qua Scholia.

Pag. 138. A Καὶ ἵνα ἐμπλησθῶσιν. Hic dum breuis eſſe laborat, fit obſcurior. *Vulgus hominum*, inquit, *celebres illos Græciæ conuentus frequentant, athletas ſpectandi gratia, vtque im-*

Quid ſit ἐμπλησθῆναι ἐν πανηγύρει. *pleantur.* quaſi diceret, non tantum vt oculos paſcant hoc ſpectaculo inani, ſed & abdomini indulgeant. Scholiaſt. ἐμπλησθῶσι τροφῶν· ὧν αἱ πανηγύρεις εὐπόρουν· ἅτε τὸν ἄλλως χρόνον, Ελλήνων τὰ ἐς τροφὴν σπανιζόντων. ídque firmatur autoritate Ariſtophanis ἐν Νεφέλαις.

—ἤδη ζωμοῦ Παναθηναίοις ἐμπλησθείς.

Iam iuſculo in Panathenæis ſaburratus.

eodem tendit quod hic ſubiicitur pag. 140. D. ἢ λαβόντες πίτυν δώσετε τῷ πλείστων κρεῶν γέμοντι. hoc enim eſt ἐμπλησθέντι. Ex Pythagoræ tamen ſententia τὸ ἐμπλησθῆναι referri poteſt ad πλεονεξίαν καὶ ἐμπορίαν. quia Pythagoram ferunt dixiſſe τὸν βίον ἐοικέναι πανηγύρει. atque in hac vita, vt in ludorum &

mercatus

mercatus celebritate, alios gloriæ ſeruire, alios pecuniæ, & raros eſſe ſapientiæ ſtudioſos. ὡς εἰς πανήγυριν, οἱ μὲν ἀγωνιούμενοι, οἱ δὲ κατ᾽ ἐμπορείαν· οἱ δέ γε βέλτιστοι ἔρχονται θεαταί· οὕτως ἐν τῷ βίῳ, οἱ μὲν ἀνδραποδώδεις φύονται δόξης καὶ πλεονεξίας θηραταί· οἱ δὲ φιλόσοφοι, τῆς ἀληθείας. Illic ergo liberaliſſimum erat ſpectare, nihil acquirentem. θεάσασθαι οὐχ ἕνεκα τοῦ ἐμπλησθῆναι.

Καὶ τὰ νοσήματα τοῦ σ. Reg. Cod. καὶ γὰρ τὰ νοσ. hanc cauſalem connexionem ſententia poſtulat. B

Διὰ χαλεπότητα. In Regio præfigitur artic. διὰ τὴν χαλεπότητα. nec vacat. C

Ὑπὸ τοῦ Διογένους. Scribe vt in Regio ὑπὸ τοῦ Δ. & mox in his τῶν δὲ μακρόθεν μάλ. προσῄεσαν πρὸς αὐτὸν Ιων. indidem lacunas exple. τῶν δὲ ἄλλων οἱ μακρ. μάλ. προσῄ. πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ τῆς Ιων. Hinc locupletatur interpretatio noſtra quæ diuerſis characteribus inſerta, omiſſa à Naogeorgo reſtituit, hoc modo, *viderent. Ex aliis autem, ij qui longius diſtabant, max. eum conueniebant. nempe ab Ion.* D *Lacunæ explentur: & interpretatio locupletatur.*

Τοῦ ποντικοῦ μέλιτος ἀπογεύσασθαι. Plinius lib. xxi. c. xiii. *Heracleæ in Ponto, mella quibuſdam annis pernicioſiſſima exiſtunt. nec dixere autores è quibus floribus ea fierent.* ipſe tradit quæ comperit. Vt verò Ponticum mel palato non ſapit, imo grauiter nocet: Atticum etiam mel ferire nares δριμυτέραν ἔχειν τὴν ὄσφρησιν, ſcribit Theophylactus vlt. c. φυσ. ἀπορημ. & redolere thyma, quibus ſcatet Attica, vt ab aſſiduis carpantur apiculis. ideóque muſcas à melle Attico vt à viſco abſtinere, καθάπερ ἰξῷ τινι μέλιτι Αττικῷ οὐκ ἐπικάθηνται. de tali in Creta miraculo mellis, Plin. eiuſdem lib. c. 14. *Pag. 139. A Ponticum mel & Atticum.*

Ἐν ἀνδραπόδοις τε καὶ δούλοις αὐτοῦ στρεφομένου, τρυφῶσι καὶ ἀγνοοῦσιν ὅστις ἐστί· καὶ ῥᾳδίως φέροντα μεθύοντας ἀνδρ. καὶ μαινομένους, ὑπὸ ἀγ. In his quæ obiter caſtigauimus & melius interpunximus, Scholiographus σημαίνει τὴν σύνταξιν ὅπως ἀπὸ γενικῆς εἰς αἰτιατικὴν μετέβη, quod hæc ἀντίπτωσις inſolétior appareat. *Pag. 140. A Caſtigat. & obſeru. mut. caſ.*

Ὅτε ἡδυνήθη προσελθὼν ἤρετο. in Reg. Cod. planiùs, ὅτε ἠδυνήθη προσελθεῖν, ἤρετο. *Pag. 141. A Var. lect.*

Οὐ γὰρ φρονιμώτερος γεγ. Regius. οὐ γὰρ δὴ φρονιμ. nec leuis eſt hîc ἔμφασις huius ἐπιρρήματος. B

Ἀλυπότερον βιώσῃ· μὰ Δία, εἶπεν, ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ταχύτατος εἰμί πάντων· ἀλλ᾽ οὐ τῶν λαγωῶν. interpunge, & corrige obiter, quæ par eſt, è Reg. ἀλυπότερον βιώσῃ. μὰ Δία, εἶπεν· ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ταχύτατός εἰμι, εἶποντος, ἀλλ᾽ οὐ τῶν λαγωῶν. *Interpuncta & correcta.*

Καὶ κύνας φοβεῖται, καὶ τ. Reg. καὶ τοὺς κύνας φοβ. articulus, vt in præcedentibus, ita ne hic quoque vacat.

Ὁπότ᾽ ἴδοι τινὰ μάτην ἐπαιρόμενον. Hoc faſtuoſo morbo laborantem Polynicem, Iocaſta mater τῦφον συστέλλουσα, apud autorem Dram. Thebaidis, reprimit, his verbis *—pone veſanos precor Animi tumores, téque pietati refer.* ἔπαρσις ματαία, veſanus tumor. *Pag. 142. Ἐπαίρεσθαι de veſano tumore.*

Ὥσπερ οἱ τὰ πεφυσημένα καὶ οἰδοῦντα νύξαντες ἢ σχάσαντες. perinde ac ſi diceret οἱ τὸν ἀσκὸν κόψαντες. vel οἱ τὸν θύλακον πτίσσοντες. peruagatum eſt illud Anaxarchi Democritij dum à Cyprio Nicocreonte excarnificaretur. πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου ἀσκόν· Ἀνάξαρχον δὲ οὐκ ἂν δύναιο. *Tunde Anaxarchi vtrem: Anaxarchum enim haudquaquam poſſes.* *C. Vtrem tundere. Anaxarchi dict.*

IN XI. DIOGENIS SIVE DE FAMVLIS.

Pag. 143. B Auctior lect. C — OΓΑΡ παῖς μου ὁ μετ᾽ ἐμοῦ ἀπέδρα. Regius Cod. μέτεισι fugitiuam retrahit. ὁ γὰρ παῖς μου ὁ μετ᾽ ἐμοῦ πορευόμενος ἀπέδρα. *quia nam famulus qui mecum ibat fugam arripuit.*

Πρὸς δὲ καὶ χρώμενος. Regius item hic ἐπίρρημα beneficum reſtituit, πρὸς δὲ καὶ εὖ χρώμενος. *quinetiam beneficio cumulatus.*

χρῆσθαι ambiguũ. — Ἐπιχειρεῖς τῷ χρῆσθαι. Diogenes iocatur cum familiari, vt eum ad ſeria ducat: & σοφισματώδει λόγῳ ἀπὸ τῆς ὁμωνυμίας ἐπιχειρεῖ. captioſè ludit in ambigua notione τοῦ χρῆσθαι. nam reſponderat ille, *ſe Delphos proficiſci*, τοῦ θεοῦ χρησόμενος. *vt oraculum conſuleret.* vbi oraculare eſt τὸ χρήσασθαι. Cynicus verò τὸ χρήσασθαι ad vſum ſapientiæ patrem reducit.

Pag. 144. D — Καὶ ὅς, τί οὖν ποιήσω. Regius liber paulo liberalior eſt. τί οὖν, ἔφη, ποιῶ.

Vxor vt calceus. — Τὰ δὲ ὄντα ἐνοχλῇ καὶ διαφθείρῃ τοὺς πόδας. Plutarchus in γαμικοῖς παραγγέλμασι. de Romano qui pulchro calceo pedem prementi comparabat vxorem pudicam, locupletem, formoſam, cui repudij *libellum miſerat*, τὸν κάλλιον προτείνας· καὶ γὰρ οὗτος, καλὸς ἰδεῖν καὶ καινός, ἀλλ᾽ οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει.

Ἀλλὰ καὶ αὐτόματοι λυθῇ, πάλιν ἐπιδεῖς καὶ σφίγξεις τὸν πόδα. cùm, vt ait Horat. I. S. —*malè laxus in pede calceus hæret.*

ἐπιδεῖν obligare delig. — ἐπιδεῖν hic pro ὑποδεῖν obligare, propriè, ſauciatum membrum faſciis redimire. & ἐπίδεσμος Ariſtophani in Veſpis, ὁ ἐπὶ τῇ πληγῇ δεσμός. vet. Gloſ. *deligatio.* Martialis in Cœlium fingentem podagram,

Quam dum vult nimis approbare veram,
Et ſanas linit, obligátque plantas,
Inceditque gradu laborioſo. &c.

περιδόσθαι in pactis apud Homer. & Ariſtophan. — περιδίδοσθαι autem eſt nexu ciuili obſtringi & obligari, etiam pignore poſito, apud Homerum, Iliad. Ψ.

Δεῦρο νῦν ἢ τρίποδος περιδώμεθον ἠὲ λέβητος.

vel (vt ſcribit Schol. Ariſtophanis ἐν Νεφέλαις & ἐν Ἀχαρνεῦσι, in hæc verba, περίδου νῦν ἐμοί, quæ formula eius eſt qui paciſci vult) δεῦρό γε νῦν τρίποδος περιδώμεθον.

Pag. 145. A — Καὶ μὴν δὴ ὥσπερ οἱ ἀνυπόδητοι. In Reg. καὶ γὰρ δή. aptius. quod ſtatim ſequitur ἐνίοτε ῥᾷον βαδίζουσι· τῶν φαύλως ὑποδεδεμένων. vult calceis non vtentes

ἀνυπόδητοι. — incedere gradu minus laborioſo, quàm ſi —*rupta calceus alter*
Pelle patet, vel ſi conſuto vulnere craſſum
Atque recens linum oſtendit non vna cicatrix.

Aegyptiæ ſine calceis. — Iuuen. III. non illam tamen cauſſam affert Plutarchus in præc. connub. cur Ægyptiæ matronæ diſcalceatæ fuerint; ſed hanc, vt domi aſſiduò manerent. Τὰς Αἰγυπτίας ὑποδήμασι χρῆσθαι πάτριον οὐκ ἦν, ὅπως ἐν οἴκῳ διημερεύωσι.

Οὗτος γίνεται, καὶ πρὸς οὐδὲν μᾶλλον τυγχάνει ὤν, ὧν δὴ τυγχάνειν αὐτῶν. Patet hic πλεονασμὸς & hiatus. Regius Cod. cum παραφυάδων inutili fruticatione, etiam iuſtum germen amputare videtur: dum ſcribit, γίνεται· πρὸς οὐδὲν μᾶλλον τυγχάνων αὐτοῦ· ἀλλὰ κτλ. vides connexionem καὶ reſectum ob particip. τυγχάνων, quod male diſtractum erat in τυγχάνει ὤν. ſed vt dixi, ὁ συλλέγων τὰ ζιζάνια, ἐκριζοῖ ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. niſi ſi legas τυγχάνων αὐτοῖν, nimirum χειροῖν καὶ ποδοῖν. vt πολύχειρ nihilo magis ſit εὔχειρ· & πολύποις ταχύποις. imo centimanus nihiloſecius mancus ſit, & multipes tardipes. D *Superflua amputantur.*

Ταῦτα δὴ τοῦ δέ. Reg. Cod. πάντα δὲ ταῦτα. & mox, ἀργότεροι τε γίνονται. *Pag. 146. A*

Et paulò poſt ὅπου δ' ἂν αὐτοὶ ὦσι, abſque negatione, quæ tamen non obeſt. *Var. lect. B.*

Ἐάνπερ μὴ ἀπὸ τύχης ἐμπέσῃ μοι. Commodius & purius Latine dixeris, *niſi forte incidam in illum.* vt congruat iis quæ ſtatim ſequuntur, ἐὰν μέν τοι περιτύχω. *Pag. 147. B. Interpret. lux.*

Ἐὰν μέν τοι περιτύχω, προσέλθοιμ' ἂν ὥστε δηχθῆναι. ταῦτα. Regiæ membranæ colophonem addunt neceſſariam clauſulæ, ὥστε δηχθῆναι ἢ λακτισθῆναι. ταῦ. dico corollarium hoc eſſe neceſſarium, quia Diogenes propoſuerat, ὥσπερ εἰ λέγοις δάκνοντα ἢ λακτίζοντα ἵππον. ſequitur iam, οὐ τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ὅτι χαλεπόν ἐστι, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον χρῆσθαι, ἢ ἀνθρώπῳ. ſcribe & ſupple ex iiſdem membranis, ἀλλὰ χαλεπόν ἐστι, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, χρῆσθαι ἢ θεῷ ἢ ἀνδρί. C *Supplementum.*

Οὐκ ἔγωγε, εἰ δ' αὖ βιάζοιτο, κα. Reg. Cod. οὐκ ἔγωγε· οὐδ' αὖ βιάζοιτο, κ. recta interpunctio: negatio vero importuna, & poſthabenda ὑποθέσει. animaduerte porrò ἀνακόλουθον vel ἀσύντακτον, illic, οὐκ ἔγωγε, pro ἀλλ' οὐκ ἔμοι γε, vt reſpondeat τῷ (δοκεῖ σοι) ceterum Sol apud Naſon. Phaethonti ſuo idem præſagit, D *Var. lect.*

Nec tibi quadrupedes animoſos ignibus illis
Quos in pectore habent, quos ore & naribus efflant,
In promptu regere eſt.
At tu funeſti ne ſim tibi muneris autor
Nate caue: dum reſque ſinit, tua corrige vota.

Ibid. Οὐδεὶς οὕτω τῶν βλαπτομένων α. Reg. οὐδὲ παρὰ τῶν βλαπτομένων. forte an ſcripſerat οὐδεὶς ἄρα τῶν βλ. *Coniect. ex var. lect.*

Εἴη καταγέλαστος, πρὸς τῷ μηδὲν ἐργάζεσθαι, καὶ τὴν κιθάραν διαφθείρειν. Diſtingue & emenda è Regio. καταγέλαστος· καὶ πρὸς τῷ μηδὲν ἐργάζεσθαι, τὴν κιθάραν διαφθείρειν. verum lubentius ſcriberem παρεξυτόνως διαφθείρειν καὶ ἀπορρῆξαι τοὺς φθόγγους. idque εὐκαίρως. quando præcedit, κιθάρα χρήσαιτ' ἄν. Interim tu Philomuſe compone iſthæc Dion, cum illis Horatianis. S. II. *Pag. 148. B Emendata ex mſ. & coniect.*

Si quis emat citharas, emptas comportet in vnum,
Nec ſtudio citharæ, nec Muſæ deditus vlli.

Scholiogr. τοὺς φθόγγους ad νεῦρα, h. e. fides refert.

C. *Sol. occaſ.* Καταδύσεις τὸν ἥλιον περὶ πάντων ἐπερωτῶν. Eodem lepore poëta Lat.

Cantando longos memini me condere Soles. &,
Nox ruit Ænea, nos flendo ducimus horas.

& Iuuen. Satyr. III.

Hîc alias poteram & plures ſubnectere cauſas;
Sed iumenta vocant, & Sol inclinat, eundum eſt.

Lex XII. lex Sol. Vt leg. XII. *cantum fuit*, *SOL OCCASVS SVPREMA TEMPESTAS ESTO.* ita Græcis etiam lege Solonia vel in ludis literariis & palæſtris. Æſchine κατὰ Τιμάρχου referente, diſertis verbis. καὶ τοὺς διδασκάλους τὰ διδασκαλεῖα, καὶ τοὺς παιδοτρίβας τὰς παλαίστρας ἀνοίγειν μὲν ἀπαγορεύει, μὴ πρότερον πρὶν ἂν ὁ ἥλιος ἀνίσχῃ. κλείειν δὲ προστάττει πρὸ ἡλίου δεδυκότος. Schol. noſter hic ἐπιφωνεῖ, ὡραῖον ἄγαν· τὸ γὰρ καταδύσειν τὸν ἥλιον ἐπὶ Διογένει πεποίηκεν.

D Ἐπὶ πάντων σχεδὸν ὅσων ἄπεστιν ἐμπειρία τοῦ χρῆσθαι, χαλεπὸν τὸ προθυμεῖσθαι.

Póli dict. περὶ ἐμπειρίας καὶ ἀπειρίας. Peritiam Artis & Imperitiam fortunæ procreatricem fuiſſe, Pôlus rectè dixerat, laudante Ariſtot. I. τῶν μετὰ τὰ φυσ. ἡ μὲν γὰρ ἐμπειρία τέχνην ἐποίησεν, ὥς φησι Πῶλος, ὀρθῶς λέγων· ἡ δ᾽ ἀπειρία, τύχην. conſule quæ de vi experientiæ idem philoſophus deinceps diſſerit, appoſitè ad hæc Diogenica. Flaccus ad Piſones, eodem propoſito ſcribit,

Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis
Indoctúſque pilæ, diſcive trochive quieſcit;
Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ.

Ἔστι οὖν ὅτῳ τις χρῆσθαι δύναται, οὐ γ. τις hîc ſuperfluit, cum ſequatur οὐ γινώσκων αὐτόν. & abeſt à Regio.

Pag. 149. A. Διώνυμα. Homeri. Τὴν αὐτὴν εἶναι διάλεκτον ἀνθρώπων καὶ θεῶν. Hac de re luculentius diſſeret prox. ſerm. pag. 157. Euſtathius in hunc verſ. Iliad. A.

Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα.

Poëta, inquit, in διωνύμοις, alterum nomen ad homines refert; alterum Diis tribuit; indicátque ſe vt Muſarum alumnum Deorum linguam & res callere. ὅτι Μουσοτροφὴς ὢν οἶδε καὶ τὰ θεῖα, καὶ τῆς τῶν θεῶν ἐπαΐει διαλέκτου. Priſcorum etiam ſuper hac re ſententiam hanc fuiſſe declarat, ὅτι τὸ μὲν ὅλως κρεῖττον τῶν ὀνομάτων θεοῖς δίδωσιν ἡ ποίησις ὡς βελτίοσι· τὸ δὲ μὴ τοιοῦτον, ἀνθρώποις.

B *Xanthus Scam.* Τὸν ποταμὸν τὸν ἐν Τροίᾳ Ξάνθον, Σκ. Ex Iliad. Υ.

Ἄντα δ᾽ ἄρ᾽ Ἡφαίστοιο μέγας ποταμὸς βαθυδίνης,
Ὃν Ξάνθον καλέουσι θεοί, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

adi Euſtathium.

Cymindis au. Καὶ τὴν Χαλκίδα ὄρνεον, κυμ. Hom. Iliad. Ξ. Somnum auiculæ canoræ binomini comparat his verſ.

Ἔνθ᾽ ἧστ᾽ ὄζοισι πεπυκασμένος εἰλατίνοισιν,
Ὄρνιθι λιγυρῇ ἐναλίγκιος, ἥν τ᾽ ἐν ὄρεσσι
Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοί, ἄνδρες δὲ κύμινδιν.
Tum ſedit ramis abiegnis abditus ille,
Par & aui ſtreperæ, quam Diui in montibus altis
Chalcida dixerunt, hominum vulgúſque Cymindin.

Ον οἱ Τρῶες ἐκάλουν βατῆῤαν. Lege Βατίἑα. ex Iliad. B. vbi eiuſmodi eſt, τοπογραφία, cui Euſtath. tribuit ποικιλίαν καὶ πολυμαθείαν. Βατιέαι

Ἔστι δέ τις προπάροιθε πόληος αἰπεῖα κολώνη
Ἐν πεδίῳ ἀπάνευθε, περίδρομος ἔνθα καὶ ἔνθα,
Τὴν, ἤτοι ἄνδρες Βατίειαν κικλήσκουσιν,
Ἀθάνατοι δέ τε σῆμα πολυσκάρθμοιο Μυρίνης.

Geographus lib. v. hunc Troian. campum ab Amazone Myrina in Batiea ſita, nominatum ſcribit. μεγίστη τῶν Αἰολικῶν καὶ ἀρίστη ἡ Κύμη, ἀπὸ Ἀμάζονος. τὸ ὄνομα σχοῦσα, καθάπερ καὶ ἡ Μυρίνα ἀπὸ τῆς ἐν τῷ Τρωϊκῷ πεδίῳ κειμένης ὑπὸ τῇ Βατιείᾳ.

Ἐχρήσθη οὖν μὴ γῆμαι, ἀλλὰ καὶ ἐκθεῖναι γεννηθέντα. Oraculum Iambicis Senariis editum habetur apud Tragicos, & alios C

Μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα, δαιμόνων βίᾳ.
Εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς.

h. e. ex terſa Chriſtiani Florentis interpret.

Ne conſere aruum vxoris, inuitis Deis:
Nam ſeminata te neci proles dabit.

hic ἐκθέσεως mentio nulla.

Καὶ διαβὰς τὸν ποταμὸν τὸν Ἅλυν. Verba ſunt oraculi κιβδήλου, vt vocatur ab Herodoto lib. I. D

Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς μεγάλην δύναμιν διαλύσει.
Crœſus Halyn penetrans magnam peruertet opum vim.

Ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἐγκαλοῦντα τῷ θεῷ καὶ μεμφόμενον. Oreſtis apud Euripid. querimonia hæc eſt, Pag. 150. A Oreſt. quiritatio.

— Λοξίᾳ δὲ μέμφομαι,
Ὅστις μ' ἐπάρας εἰς ἔργον ἀνοσιώτατον
Τοῖς μὲν λόγοις ηὔφρανε, τοῖς δ' ἔργοισιν οὔ.

Οὐδ' ἂν κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην τὸν Ἀπόλλω ἐνοχλῇς. In Reg. Cod. οὐδ' ἂν κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην, καὶ τὸν κατὰ τὸν Ἀπόλλω ἐνοχλῇς. hic βαττολογία quædam eſt; quam ſuſtuleris, ſcribendo, ἑκάστην, καὶ κατὰ τὴν νύκτα τὸν Ἀπ. ἐν. C. Coniect. & Var. lect.

Ὤετο λέγειν ἐρωτώμενον. Regius λέγειν τὸ ἐρωτώμενον. minus ieiuné. & mox; μηδὲν εἴποι πλέον τοῦ ὀνόματος ἢ ὅτι Σωκράτης. in eod. Reg. Cod. legitur τοῦ ὀνόματος, ὅτι Σωκρ. vacante ἢ exploſo. tertio ab hinc verſu caſtigatiùs ſcribes, καὶ νῦν οὐδὲν αὐτοῖς ἐσεσθαι εἶδ. Pag. 151. B Var. lect.

AD XI. TROICAM, DE ILIO NON CAPTO.

IN huius quidem diſputationis argumento Scholiographus conuenit cum Photij excerptis; liberior tamen ſolito fuit in Photianis verbis *variandis: ſed &* technologiæ artificium, de quo Photius ſiluerat, adiunxit. hoc vero
Supplementum Photij. ſupplementum exhibere, quid eſt quod cunctemur? cùm nonnihil prodeſſe, nihil obeſſe poſſit.

Ὁμήρῳ μὲν κατὰ τὸ τραχύτερον προσφέρεται, τὰ ἐναντία τοῖς κατὰ τὴν Ἰλιάδα πραγματευόμενος. Ἔστι δὲ πολλῆς ὁ λόγος τῆς περινοίας μεστός· καὶ μετὰ τοῦ περιεσκεμμένου, καὶ νεανικώτερον περιϊών· καὶ ὑπὸ τῇ ἀληθείᾳ ὃ πεποιθὸς κεχαρακτωμένος· ὅθεν καὶ μακροτέρῳ ἐχρήσατο προοιμίῳ· ἀναγκαίως φιλούντων τῶν ἀποτεταμένων προοιμίων τοῖς προκατειλημμένοις δόξῃ τινὶ ἐξανίστασθαι· ἔστι δὲ καὶ οἷς ἄλλοις, ἃ λέγειν οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ. In hoc ſcripto, inquit, præfractius agit cum Homero: idque
Scripti laus. operam dat, vt iis, quæ in Iliade continentur, aduerſetur. Sermo autem ſolertiæ & intelligentiæ ſingularis plenus; & cum acriore iudicio generoſiore ſpiritu procedit: quinetiam veritati *vim perſuaſtricem adiungit. Id*circo longiore eſt vſus *exordio. amant* ſiquidem prolixa id genus procemia neceſſario obtendi iis qui opinione aliqua præſumpta ſunt occupati. alia porrò ſuppetunt, quæ ſuo tempore dicentur.

Pag. 152. Οὐ γάρ ἐστι ῥᾴδιον τούτων ἀφελέσθαι τὴν δόξαν. Vetus opinio, iam vſque
A ab heroicis ducta temporibus, & gentium firmata conſenſu, quantam vim
Opinionis vis. in hominum animis habeat, Plato de vniuerſitate & Tullius de diuinatione docent. verè Theognis.

Ἄνθρωποι δὲ μάταια νομίζομεν, εἰδότες οὐδέν.
Πολλάκι δὴ γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδίαι.

C Κἀκεῖνον μὲν ὑπολαβεῖν. In interpretatione Lat. næuum dele. quid
Interpr. caſtigat. enim ſibi vult τὸ *Namque ſi cred.* repone, inquam, *Itémque ſi c.*
Tempus rerum index. Φασὶ μὲν οἱ πολλοὶ τὸν χρόνον τῶν πραγμάτων καὶ κριτὴν ἄριστον εἶναι. an ad illud Pindaricum reſpexit ex 1. Olympionic.

Ἁμέραι δ' ἐπίλοιποι
Μάρτυρες σοφώτατοι.
Luces continuæ ſunt
Indices certiſsimi.

an ad hoc Demoſthenis? τῷ χρόνῳ φωρᾶται, καὶ περὶ αὑτὰ καταρρεῖ, *vitioſa & ficta tempore deprehenduntur, & in ſe ipſa corruunt.* Iccirco Arnob. 1. aduerſ. gent. *Procliuius multo eſt*, inquit, *minus eſſe in recentibus fictionis, quàm in antiqua obſcuritate ſubmotis.*

D Ὑμᾶς δὲ δίκαιόν ἐστι μοι χάριν εἰδ. Ilienſium auribus & animis allabitur,
τεχνολογ. dum ſuum erga illos ſtudium prodit. Scholiogr. ἀπὸ τῆς πρὸς τοὺς ἀκροατὰς

δινίας, ὃ δὲ παράδειξιν ἑαυτῷ παρασκευάζει.

Οἵ γ' ὡς ἡ Σφίγξ ἀφικομένη κατεσθίοι τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐπιδήμιοι. In Regio ſcribitur, τὰ τέκνα αὐτῶν· ἀλλὰ τοίω. excluſo ἐπιδήμιοι. quod redundat & officit luminibus orationis. Pag. 153. C

Μὴ νομίσαι κρίνειν ἱκανὸν τῷ * αὐτῆς εἴδους. Non iniuria hic hæſitabã, nec mea mihi arridebat coniectura. Regius ſcrupulum eximit, dum ſic exarat, δεινὸν γὰρ τὴν μὲν τῷ Διὶ συνοῦσαν μὴ νομίσαι κριτὴν ἱκανὸν εἶναι τῷ αὐτῆς εἴδους. Durum enim fuit, Iouis thalami ſociam non cenſuiſſe Deum iudicem idoneum ſuæ ipſius formæ eſſe. Ceterum Schol. hîc ait fundamenta iaci ſugillationis Poeſeos Homer. à vecorde iudicio Paridis: quippini hæc *Prima mali labes.* Ἀπὸ τῶν προειρημένων ἐνάρχεται τῆς Ὁμήρου ποιήσεως τὴν διαβολὴν ποιεῖσθαι· ἐπεὶ γὰρ ἀρχὴ τοῦ πολέμου τοῦ Τρωικοῦ ἡ τοῦ ποιμένος τῶν παρ' Ἕλλησι θεῶν περὶ τοῦ κάλλους κρίσις, τοῦτο αὐτὸ ὡς ἀλογώτατον ἀπελέγχει· τί γάρ φησι, τὴν παρὰ Ἥρα, καὶ αἱ κατ' αὐτὴν, μὴ θεοὺς εἶχον, τοῦ ἑαυτῶν κάλλους κριτάς· ἀλλὰ βουκόλῳ τούτῳ παρεχώρουν. καὶ πρὸς τούτῳ Ἀθηνᾶ μὴ τῇ ἑαυτῆς ἱκανὴν πόλει (ita ſcribo non πόλιν) βοηθεῖν, ἀσαφές φησιν (ſic lego non ἀσαφῶς) ἐννοεῖν· εἰ δὲ ἱκανὴν (mallem ἱκανὴ) περιεωρᾶτο, κακὸν ἕτερον ὁ φθόνος. ὁ γὰρ δυνάμενος μὲν, μὴ κωλύων δὲ, οὐ καθαρὸς φθόνου, ἢ τινος ἄλλης ἀνάγκης· οὐ πρὸς ὃ πέρας ὃ εἰς δύναμιν ἐπιτελεῖν ἄγων. *Enimuerò non tres illæ Diuæ Deos formæ ſuæ arbitros habebant? ſcilicet iſti bubulco conceſſerunt. Ad hæc Mineruã non ſatis virium habuiſſe ad vrbi ſuæ ſuccurrendum, ne cogitatione quidem percipi poſſet. Iam verò, ſi cum opitulari valeret, ſubterfugit; inuidiæ labe non caret. atenim qui cladem arcere poteſt, nec auerruncat, à liuore aliiſque maculis liber non eſt; cùm potentiam ad effectum perducere negligat.* Pag. 154. B *Inuectiua in Homer. primordia.* *Schol. emend.* *A maieſtatis diu. adiunctis.*

Φασὶ τὸν Ὅμηρον ὑπὸ πενίας τε καὶ ἀπορίας προσαιτεῖν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Herodotum innuit, cuius hæc de Homero verba ſunt, ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ὢν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην. vtique Scholiograph. hoc ἐπιχείρημα ſignat εὐθυβολώτατον. quaſi telum acerrimum foret in Homeri figmenta οὐχ ἅλιον βέλος ἔκπεσε χειρός. è Theognidis pharetra depromuntur hæc iacula. Pag. 155. A

Ibid. Τοὺς δὲ νῦν πτωχοὺς οὐδὲν φασὶν ὑγιὲς λέγειν, οὐδὲ μάρτυρα οὐδεὶς ἂν ἐκείνων οὐδένα ποιήσαιτο &c. In hac ῥήσει verba quædam in edit. traiecta repoſui qua ſerie & iunctura leguntur in Regio. Cauſam huius dicti Libanius attulit in laudato πενίας ἐγκωμίῳ. pag. 114. ἐλευθερίου δὲ μαθήματος οὐκ ἐᾷ μεταλαμβάνειν ἡ πενία· οὐ κτᾶσθαι ῥητορικήν· οὐκ ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίβειν. & paulò poſt. πένητες, καὶ φρονήσει διενέγκωσι, κἂν συμβουλὴν ἔλθωσι κομίζοντες χρησίμην, καταφρονηθήσονται διὰ τὴν τύχην, ἢ τοὺς πειθομένους οὐκ ἔχειν. *Traiecta.* *Penuria damna.*

Οὐδὲ γὰρ βούλομαι κατηγορεῖν Ὁμήρου· μόνον δὲ ἐπιδεῖξαι τἀληθὲς, ὡς οὐ γέγονε· ἐπεί τοι ἀπολογήσομαι ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα· ὅτι δὲ ὃ ψεῦδος οὐκ ὄκνει πάντων μάλ. Non vna hic menda & macula fuit, quam Regiæ membranæ ſic terſerunt. μόνον δὲ ἐπιδεῖξαι τ' ἀληθὲς, ὡς *γέγονεν· ἐπεί τοι καὶ ἀπολογήσομαι Pag. 156. A *Var. correct. & ſupplem.*

περὶ αὐτοῦ τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα· ὅτι δὲ ὁ ψεῦδος οὐκ ὤκνει πάντων μάλιστα. Scholiaſt. hic nec riſum tenere, nec manum potuit, quin μυκτῆρα Ἀττικὸν ſignaret hac nota, Ὀλέθριος ἡ ἀπολογία· μᾶλλον δὲ ἐνδεσμοῦσα αἰτίαις ἢ ἀπολύουσα! *O letale genus Apologiæ, quæ innectit potius quàm diluit crimina!* quaſi Dio ſordes Homeri, ſordibus elueret.

D. Τούτοις δὲ ἐπέθηκε τὸν κολοφῶνα σχεδόν. Hæc nauſeam pariunt quibuſdam, vt aſcititia vel ὑποβολιμαῖα, quia in MS. Germanico hiatus quidam patebat. In Regio nullum hîc lacunæ veſtigium. neque ſane eſt cur quiſquam his *oblinat atrum Tranſuerſo calamo ſignum.* Siquidem ad tranſitionis σχῆμα faciunt. En colophon & corollarium Homeri commentorum, Notitia linguæ Deorum. de qua prox. ſuperiori ſerm. *p.149.B.* quæ hic totidem pene verbis iterantur.

Criſis loci ſuſpecti.

Ibid. Οὐ πρέποντα ἐκείνῳ, τοῦτό φημι μόνον, ὅτι λόγοις οὐκ ὤκνει τῶν θ. In Reg. ſcriptum eſt, τοσοῦτό φημι μ. ὅτι λ. οὐκ ὤκνει τῶν θ.

Ἵνα γὰρ μὴ ἀπορῶμεν ὅπως ξυνῇ τῶν θεῶν· οὕτως διαλέγεται ἡμῖν κτλ. Reg. habet ὅπως ξυνίει τ. caſtigans obiter Lat. lege, *nobiſcum confab.*

Pag.157. A Ὡς ἔμπειρος τῆς τῶν θεῶν γλώττης· καὶ ὅτι οὐχ ἡ αὐτή ἐστι τῇ ἡμετέρᾳ, οὐδὲ τὰ αὐτὰ ὀνόματα ἐφ' ἑκάστῳ λέγουσιν ἅπερ καὶ ἡμεῖς. ſtatim poſt hæc verba, ὡς ἔμπειρος τῆς τῶν θεῶν γλώττης. continuo ſubiungenda ſunt, quæ in Reg. membranis & Aldi edit. turbata in alienum *locum migrauerant.* ὥσπερ γὰρ τοῖς βαρβάροις διαλέγονται οἱ δίγλωττοι καλούμενοι, καὶ ἑρμηνεύοντες αὐτοῖς τὰ παρ' ἡμῶν· οὕτως Ὅμηρος ἡμῖν διαλέγεται, τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἑρμηνεύων, ὥσπερ ἐπιστάμενος τὴν θείαν διάλεκτον. πρῶτον μὲν * ὅτι οὐχ ἡ αὐτή ἐστι τῇ ἡμετέρᾳ. *Atenim quemadmodum qui Bilingues vocantur, cum Barbaris verba faciunt, illiſque animorum noſtrorum ſenſa patefaciunt: Sic Homerus diſſerit nobiſcum, quæ à Diis manant interpretans, vt diuini ſermonis peritus. primum quidem, quia non idem eſt cum noſtro. &c.* Scholiogr. ad hæc notat ὁ μὴ ὁμογνωμονῶν μηδὲ μέχρις ὀνομάτων ψιλῶν ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. Quæ deinceps ſequuntur, paulo aliter, & luculentius in Reg. Cod. ſcribuntur. οὐδὲ τὰ αὐτὰ παρά τε ἡμῖν καὶ παρ' ἐκείνοις ὀνόματα· *ἔπειτα ἐξηγούμενος περί τινων ὅπως οἱ θεοὶ νομίζουσιν· οἷον ὅτι τὴν χαλκίδα κύμινδιν οἱ θεοὶ καλοῦσι· τόπον δέ τινα πρὸ τῆς πόλεως Βατίειαν ὀνομαζόμενον, Σῆμα Μυρίνης. Hîc adde ex Regio & Ald. Cod. ὁ δὲ Μῶλυ εἰπὼν ὅπως οἱ θεοὶ λέγουσιν, οὐκέτι προστίθησι ὁ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὄνομα. h. e. *Et cùm Moly nuncupaſſet eo nomine quo à Diis appellatur: non adiungit quo vocabulo ab hominibus deſignetur.* Audi Homerum X. Odyſſ.

Lacuna expletur.

Bilingues interpretes.

Var. lect.

Supplementum de Moly.

—πόρε φάρμακον Ἀργειφόντης,
Ἐκ γαίης ἐρύσας, καί μοι φύσιν αὐτοῦ ἔδειξεν.
Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ ἴκελον ἄνθος.
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί.

—gramen Cyllenius offert
E terra vulſum: docuit medicaminis & vim.
Radix nigra fuit; lactique ſimillimus huic flos:
Moly vocant Superi.

Euſtath. τοῦ Μῶλυ *notationem, à priſcis traditam laudat παρὰ τὸ μωλύειν

ὅ ἐστιν ἀφανίζειν τὰ φάρμακα, quòd molliat vel amoliatur virus. mox idem ſoluit quæſtionem à Dione propoſitam. οὐ λέγει δὲ ὁ ποιητὴς καὶ πῶς οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι τὸ Μῶλυ, ἐπειδὴ ἄγνωστόν ἐστιν αὐτοῖς· διὸ καὶ ἄκλητον, καὶ οὐ διώνυμον. Poëta non declarat, inquit, quomodo etiam homines appellent Moly: quoniam mortalibus ignotum eſt: ideóque ſine nomine. *Dionis dubium de Moly ab Euſtathio ſublatum.*

Περὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ φράσας. Reg. Cod. ancipitem quoque hîc & in iis quæ deinceps, ſcripturam continet. καὶ τὸν ποταμὸν εἰπὼν ὅτι οὐ Σκάμανδρος, ἀλλὰ Ξάνθος ὀνομάζοιτο παρ' αὐτοῖς, οὕτως ἤδη ἐν τοῖς ἔπεσι χρῆται. *Var. lect.*

Ὡς οὐ μόνον ἐξὸν αὐτῷ τὰς ἄλλας γλώττας μιγνύειν, τὰς τῶν Ἑλλήνων. Regius variat. ὡς ἐξὸν αὐτῷ μὴ μόνον τὰς τῶν Ἑλλήνων φωνὰς μιγνύειν. deinde his addit, μηδὲ τοῖς σφόδρα ἀρχαίοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς δαιμονίοις χρῆσθαι ὀνόμασι. *Quaſi Homero fuerit integrum, non ſolum Græc. dialectos permiſcere: & dictionibus valde antiquis obſoletiſque vti, verumetiam diuina vſurpare nomina.* *B Additament.*

Καὶ ποτὲ μὲν αἰολίζειν, ποτὲ δὲ δωρίζειν, ποτὲ δὲ ἰάζειν· Regiæ membranæ continuo poſt ὀνόμασι· καὶ ποτὲ μὲν αἰολίζοντα· ποτὲ δὲ δωρίζοντα· πάλιν δὲ ἰάζοντα.

Ἀλλὰ καὶ Διαστὶ διαλέγεσθαι· καθάπερ οἶμαι Θετταλίζοντα ἢ Κρητ. Regius, ἀλλὰ καὶ Ιαστὶ διαλ. atque hanc lectionem Scholiogra. agnoſcit & περιεργότερον explicat, ἰαστὶ διαλέγεσθαι, τὸ τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς ῥήμασι διαλελυμένως χρῆσθαι, καὶ λέξεσιν Ἰωνικαῖς· διὸ τὸ ἰάζειν, καὶ διὸ τὸ ἰαστὶ διαλέγεσθαι· ἰάζειν γὰρ τὸ Ἰωνικῶς φθέγγεσθαι, ἤτοι τὸ κατὰ διάλυσιν τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα προφέρειν· καὶ εἰ ἰάζειν, τι ἕτερον τῶν στοιχείων μεταλαμβάνοντας· Ιαστὶ δὲ διαλέγεσθαι, τουτέστι κατὰ τὸν τῶν Ἰώνων τρόπον συντάξεις τινὰς τοῦ λόγου παραλαμβάνειν· ἢ καὶ ἰδιάζειν, τὰ τινα ὀνόματα εἰ διαφέρειν, ἃ ἡ κοινὴ λέξις ἐφ' ἑτέρων παραλαμβάνει. vides & aliud lectionis commentum, in ἰδιάζειν. ſed *ſectantem léuia nerui Deficiunt animíque*. Ergo noue & eleganter dicto, fictóque ab eo qui Περμηνεὺς ἦν ἐν λόγοις, palma recens danda eſt, vt τὸ Διαστὶ διαλέγεσθαι eodem ferè ſenſu vſurpetur, quo à ſanctiſſimo doctor gentium ad Corinthios ſcribitur ταῖς τῶν ἀγγέλων γλώσσαις λαλεῖν. Syneſius in Concione panegyrica in Pſal. LXXIV. θεοφόρητον λέξιν eodem etiam refert, cum ait, παντάπασιν ἀτόποις ἔοικε τὰ λεγόμενα, οὐ μὴν τά γε νοούμενα· οὐδὲν μὲν γὰρ τῆς θεοφορήτου λέξεως· πνεῦμα θεῖον ὑπερορᾷ μικρολογίας συγγραφικῆς. [καθάπερ οἶμαι Θετταλίζοντα ἢ Κρητίζοντα, οἷς εἰ τὴν ἀγορὰν ἐκάλει λιμένα. Θετταλῶν ἀκούσας ταῦτα. Hæc quæ traiecta erant in Regio Cod. & Ald. prætermiſſa quoque ab interprete fuerant, ſuppleuimus. Videtur tamen ſcribendum potius fuiſſe, καθάπερ οἶμαι ἐξὸν Θετταλίζειν· οἷς εἰ τὴν ἀγορὰν ἐκάλει λιμένα, Θετταλῶν ἀκούσας. hoc verò ne quid diſſimulem olet mihi gloſſema. ἢ Κρητίζειν. quod exemplo Scholiogr. illuſtrat: Κρῆτες τὸ δεσμωτήριον κέραμον φασι· καθὸ καὶ Ὅμηρος τὸν Ἄρη χαλκέῳ φησὶ κεράμῳ δεδέσθαι. Cretenſes Carcerem dolium fictile, appellant: quo modo Homerus dixit Martem aheneo carcere vinctum fuiſſe. Locus eſt Iliad. v. *τί τὸ Ιάζειν. τί τὸ Ιαστὶ διαλέγεσθαι. λέγεσθαι ἰδιάζειν. Διαστὶ διαλέγεσθαι. Corr. Coniect. Cretenſ. ſeu Cypriis carcer κέραμος.*

Παῖδες Ἀλωῆος δῆσαν κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ.

Filij Aloæi vinxerunt carcere Martem.

Euſtath. tamen Cypriorum dialectum haberi ſcribit. quid ſi inde Carcerem quaſi κέραμον Rom. dixerint? *Carcer vnde.*

Ibib. Ἀνδρειότατος ὢν ἀνθρώπων πρὸς τὸ ψεῦδος Ὅμηρος, καὶ οὐχ ἧττον ἔτι

Reg. Cod. ἀνδρειότατος... περὶ τὸ ψεῦδος. Ομ. καὶ οὐδὲν ἧττόν ἐ.

C Οὕτω γὰρ σκοποῦσιν, οὐδὲν ἔτι φαίνεται παράδοξον οὐδὲ ἄπιστον τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐξηγουμένων· ἀλλὰ σμικρὰ καὶ ἀνθρώπινα ψεύσματα πρὸς θεῖα καὶ μεγάλα· ὅτ... Hi... interpretationem Lat. vſquequaque conſentaneam non eſſe quis n... animaduertat? Sic enim fidelius & planius Græca redderentur: *Nam ita conſiderantibus, nihil amplius eorum quæ à me prodita ſunt, admirabile atque incredibile videtur: ſed parui momenti, humanáque mendacia: ſi cum magnis & diuinis componantur.* Regius autem liber etiam ea nobis exhibet, quæ ſequutus erat interpres; his verbis,

Var. lect. & interpr. Οὕτω μὲν γὰρ σκοποῦσι, πάνυ σμικρὰ καὶ ὀλίγου ἄξια φαίνεται, ἅ ἐγὼ φημὶ αὐτὸν ἐψεῦσθαι· τῷ γὰρ ὄντι ἀνθρώπινα ψεύσματα, καὶ λίαν πιθανὰ πρὸς θείαν καὶ ἀμήχανον φύσιν. πέρας δὴ ἐπιτέθηκεν.* Επιχειρήσας γὰρ τ.

En variarum lectionum aceruus, qui ἀνθήσαντα & ineptiſſime à ταχυγράφοις librariis, ſeu præpetibus notarum miniſtris intruſus in vacua lacunarum contextus Dionis, in Aldi editione, pepererat monſtrum biformato impetu, ídque Labirynthij errore inextricabili cluſerat. Fruſtra verò biforme iſtud ταυτολογίας oſtentum reſcindere tentarat, cui non

Dædalus ipſe dolos tecti ambagéſque reſoluit. *Cæca regens filo veſtigia.*

Critice Ariadn. CRITICE Ariadnæa vera fuerit, *Errabunda regens tenui veſtigia filo.*

Poeticus ordo præpoſterus. Ibid. Οὐκ εὐθὺς ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ὅθεν ἔτυχεν. Ariſtotel. περὶ ποιητικῆς cap. IX. rationem affert, ὅτι οὐ τὰ γινόμενα λέγειν τοῦτο ποιητοῦ ἔργον ἐστὶν, ἀλλ' οἷα ἂν γένοιτο· ἡ μὲν γὰρ ποίησις μᾶλλον τὰ καθόλου· ἡ δ' ἱστορία τὰ καθ' ἕκαστον λέγει. Tull. Attico, Reſpondebo tibi ὕστερον πρότερον Ομηρικῶς. Horat. ad Piſ.

Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo:
Semper ad euentum feſtinat, & in medias res;
Non ſecus ac notas auditorem rapit. & quæ
Deſperat tractata niteſcere poſſe relinquit.
Atque ita mentitur, ſic veris falſa remiſcet,
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.

Pag. 158. B Οὐ προστιθέμενοι δὲ λέγουσιν, οὐδὲ προσέχοντι τῷ ἀκροατῇ, οὐδὲν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἔτι. Scribo vt in Reg. οὐδ' ἐν τῇ αὐτῇ. illud autem οὐ προστιθέμενοι ſuſpectum ſollicitare nolim, quia affine eſt τῷ προσέχειν. Ariſtot. in extremo περὶ ποιητικῆς, de epico ait, ὡς γὰρ οὐκ αἰσθανομένων, ἂν μὴ αὐτὸς προσθῇ, πολλὴν κίνησιν κινοῦνται.

βατταρίζειν blæſorum & balbor. Οἱ δ' τινες αὐτῶν βατταρίζουσι. MS. meum παλαιῶν πάνυ λέξεων. βατταρίζειν, μόγις λαλεῖν. Heſychio fictum videtur κατὰ μίμησιν τῆς φωνῆς ὡς τὸ ποππύζειν. τραυλίζειν. λέγουσι δὲ τινες ἀπὸ Βάττου τοῦ ἰσχνοφώνου. βατταρισμοὺς, φλυαρίας, Perſius S. II. innuit per *murmúrque humiléſque ſuſurros.* Scholiogr. βατταρίζειν τὸ ἐπιτετυρμένως φωνεῖν ἢ συγκεχυμένως· ὃ καὶ βερβερίζειν οἱ ἰδιῶται φασί. *βερβερίζειν.* Mela de Sarmatis dixit, *eos ſibilare, non loqui.*

D *Correct.* Καὶ πᾶσι παντοδαπὰ καὶ σ. Non eſt cunctandum corrigere è Regio. καὶ πάθη παντοδαπὰ κ.

Pag. 159. B emend. Α τυχὸν αὐτοῦ ὡς γινόμενα διελθεῖν, ὅπως ἐβούλετο· καὶ μηδ' ὅσον τάχα εἰωθὸς διη-

γήματος. Reg. καὶ μεθ' ὅσου εἰ. δίηγ. & cum tam accurata narratione, quantam in ceteris adhibere conſuerat.

—Οἱ ῥα πατὴρ Κερ. verſus hic lx. Iliad. X. In Reg. —Οἱ τε πατὴρ Κ. D

Βουλόμενα πορφυροῦ γαίῃ. emenda, Βουλ. ποτὶ γαίῃ. & ſequ. Ελχομένοις τε νυοῖς ὀλοῇς ὑπὸ χερσὶν Αχ. Pag.160. A

Εγὼ οὖν ὡς ἐπυθόμην παρά τινος ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων ἑνὸς εὖ μάλα λέγοντος ἐν τῇ Ονουφίτῃ, ἀλλά τι π. Regius ἐν τῇ ὄνυχι, ἀλ. mendoſè. nónne rectiùs, ἐν τῇ Ονούφι. quæ Steph. πόλις Αἰγύπτου οὐκ ἄγνωστος. Scholiogr. ad hæc, ἀντεπαχθέστερον βουλόμενος ποιῆσαι τὴν καθ' Ομήρου καταδρομὴν, Αἰγυπτίων ἱερεῦσιν ἀνάπτει τὸν περὶ τούτων λόγον. Quo plus ponderis & grauitatis inuectiuæ in Homerum adferret, ab Ægyptiorum ſacerdotibus ſermonem hac de re inſtitutum fingit. Pag.161. B

Οπου τὴν Πλεισθένους θυγ. Apollod. lib. III. Biblioth. alium Pliſthenem ex Aerope Agamemnonem & Menelaum ſuſcepiſſe refert. Pag.163. D. Pliſthenes Atridarum pat.

Ο᾽ Αντήνωρ δοκεῖ φρονεῖν. Vlyſſes Liban. in πρεσβευτικῷ πρὸς Τρῶας ὑπὲρ Ελένης. pag. 205. edit. noſtræ, Antenorem imprimis laudat hoſpitem ſuum & Menelai, cùm Troiam veniſſent vt Helenæ vindicias ſecundum leges peterent. Εἰ Αντήνωρ ὁ βέλτιστος ἐνεθύμηθη, ὅτι νῦν ἐγὼ Μενέλεων & τὸν Οδυσσέα πρὶν ἐμαυτοῦ καταλύειν ἀνέξομαι, τὸν μὲν ἐς τὰ ἡμιθνῆτα βεβλαμμένον, τὸν δὲ σωφρονισμένον τῷ πεπονθότι. & paulò poſt, ἡ δὲ Αντήνορος καλοκαγαθία κρείττων ἐφάνη τῆς ὑποψίας. Pag.166. B. Antenoris probitas.

Εξὸν ἀφικέσθαι κωλύειν. Cato M. cùm hortaretur Magiſtratus vt grauiter animaduertent in iura & leges violantes, affirmabat eos qui cum ſceleratos poſſent coercere, id minime facerent, videri iubere. apud Plutarchum incautos Lat. interpretes ſcripturæ Græcæ vitium deceperat. legendum enim. παρῃρεῖτο τοὺς ἄρχοντας ἐπιτιμᾶν τοῖς ἁμαρτάνουσιν· ἔλεγε τοὺς δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακελεύειν. non καταλύειν: quod immane facinus foret. C. Plutarch. emendatur.

Εκ πολλοῦ ἀνάλωτον οὖσαν. Regiæ membranæ, ἐκ πολλοῦ ἀπόρθητον οὖσαν. D. Var. lect.

Ετι δὲ ἀπορώτερον, ὃ ἀπὸ Σπάρτης ἐπὶ θάλασσαν ἀνενόχλητον κατιέναι πεζῇ. Regius. ἀπορώτερον τοῖς ἀπὸ Σπάρτης. Pag.167. D

Καὶ ἔφη προσελθεῖν ἀπ' αὐτοῦ. Reg. προσ. ὑπ' αὐτοῦ. Pag.168. A

Εφοβεῖτο καὶ ὑπώπτευε, μ. Reg. Cod. ὑπώπτευσε. & mox οὕτω γε καὶ τ. B

Τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὑπὸ τρυφῆς διεφθαρμένοις. Emenda è Reg. membranis, ὑπὸ τρυφῆς διεφθ. Plutarchus vno nomine θρυπτικοὺς dixit. vt in Cleomenis Anaxandridæ fil. apophthegmate; quod mihi commodè ſubiit, vt locum in vulgaribus editionibus deprauatum obiter corrigam. λοιδορουμένος τινος αὐτὸν, καὶ φάσκοντος, θρυπτικὸς εἶ, ὦ Κλεόμενες· ἀλλὰ κρέσσον, ἔφη, ἢ ἄδικον εἶναι· σὺ δὲ φιλοχρήματος, καὶ περὶ κακὰ κεκτημένος. ratio iubet vltima verba ita reponi C. Plutarchus corrig.

Vt in vet. MS. Cod. ſcripta legi, καὶ περ ἱκανὰ κεκτημένος. Satis ſupérque habentem φιλοχρηματία facit ἀδικεῖν, οὐ τρυφή.

Pag.170. A. Var.lect. Ἐχόντα Τυνδάρεων κηδεῦσαι βασιλεῦσι τῆς Ἀσίας, καὶ Μενέλεων τῆς μνηστείας ἐκπεσόντα βαρέως ἐνεγκεῖν. Regius ita ſcribit. Τυνδάρεων κηδεῦσαι τοῖς βασιλεῦσι τῆς Ἀσίας, καὶ Μενέλεω τῆς μνηστείας ἀπελπίσαντι βαρ. ἐν. certe, *Virtus repulſæ neſcia ſordidæ Intaminatis fulget honoribus.* Verum ἀπελπίσαι interdum *vna ſalus victis.* tametſi Philoni Hebr. probi ſemper εὐέλπιδες.

D Μήτε τοὺς Τρῶας ἀποδοῦναι τὴν Ἑλένην, μέχρις ἁλῶναι τὴν πόλιν βίᾳ. Reg. Cod. ἀποδοῦναι τὴν Ἑλένην βίᾳ, μέχρις ἁλῶναι τὴν πόλιν. hanc lect. editæ poſthabeo. in ἁλῶναι ſolida vis.

Pag.171. A Πεποίηκε θαυμάζουσαν τὴν Ἑλένην. Sic enim apud Homerum percontata miratur fratres abeſſe:

Νῦν δ' ἄλλους μὲν πάντας ὁρῶ ἑλίκωπας Ἀχαιούς,
Οὕς κεν ἐῢ γνοίην, καὶ τοὔνομα μυθησαίμην·
Δοιὼ δ' οὐ δύναμαι ἰδέειν κοσμήτορε λαῶν,
Κάστορά θ' ἱππόδαμον, καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα,
Αὐτοκασιγνήτω, τώ μοι μία γείνατο μήτηρ.
Helena percontatio de Tyndaridis. Ἢ οὐχ ἑσπέσθην Λακεδαίμονος ἐξ ἐρατεινῆς;
Ἢ δεῦρο μὲν ἕποντο νέεσσ' ἐνὶ ποντοπόροισι,
Νῦν δ' αὖτ' οὐκ ἐθέλουσι μάχην καταδύμεναι ἀνδρῶν,
Αἴσχεα δειδιότες καὶ ὀνείδεα πόλλ' ἅ μοι ἐστίν.

Apologiſmus. ἔπειτα αὐτοὺς ἀπελογήσατο, εἰπών, ὅτι τεθνήκασι πρότερον. Subiungit enim poëta ἀπολογισμὸν fratrum Helenæ,

— τοὺς δ' ἤδη κάτεχεν φυσίζοος αἶα
Ἐν Λακεδαίμονι αὖθι, φίλῃ ἐνὶ πατρίδι γαίῃ.

Οὐκοῦν ποτὲ ζώντων ἀ. Reg. Cod. τό γε ζώντων. quæ germana ſcriptura. *Duntaxat raptam fuiſſe, Dioſcuris ſuperſtitibus; apertum eſt.*

Ἀλλ' οὐκ εὐθὺς ἔσωσαν τὴν ἀδελφήν, μάλιστα μὲν εἰ κατὰ πλοῦν ἔλθοιεν· εἶδ' οὖν ὡς οἱ πολεμήσοντες μετὰ τῆς αὐτῶν δυνάμεως. In Regio mendosè, vt puto, legitur, οὐκ εὐθὺς ἔγνωσαν τ. Porrò τὸ εἰ κατὰ πλοῦν ἔλθοιεν ſic lubens exponerem, *Interpret. noua proponitur, non aſſeritur.* *Præſertim ſi cum tota claſſe & expeditione Græc. acceſsiſſent; ſin minus, vt belligeraturi ſuis copiis eductis, & exercitu in Troianos comparato.* vt πλοῦς non tam de nauigatione à principibus inſtituta ad Priamum, quàm de στόλῳ vſurpetur. & κατὰ πλοῦν ἐλθεῖν idem ſit quod in illis Homer. ἕπεσθαι νέεσσι. eſt autem στόλου vis maior, quàm ἰδίας δυνάμεως, ἢ συναγωγῆς στρατιᾶς. quoniam

Συμφερτὴ δ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν.
Quorumvis hominum virtus ſociata valebit.

hæc dubioprocul via ad Helenam reciperandam, πρὸς τὸ εὐθὺς σῶσαι, compendiaria fuit maximè. Nam (vt ait idē Vlyſſes apud Libaniū in πρεσβευτικῷ πρὸς Τρῶας) duo maximè victoriam certantibus conciliant: copiarum maior numerus: & ſocietas virtute præſtantiorum. τίς οὐκ οἶδεν ὅτι δύο ταῦτα μάλιστα τοῖς ἀγωνιζομένοις τὴν νίκην φέρει; ἓν μὲν τὸ τῆς στρατείας ὑπερ-

βάλλον·

βέλτιον· ἕτερον δὲ τῶν κρειττόνων ἡ συμμαχία. Iam verò idem in ead. orat. narrat dum adhuc virguncula eſſet Helena, Deum oraculo reſpondiſſe, ἔσεσθαι ἵνα περὶ τὸ γύναιον παρέχειν. *Cum ergo multis è locis conueniſſent fortiſſimi proci, viſum eſt ob incertos euentus fidem dare & accipere, validiſque iuramentis confirmare.* ἦ μὴν ἀποτυγχάνοντας βοηθήσειν τῷ λαβόντι, κατὰ τῶν ἀδικούντων. *Protinus eos qui repulſam paterentur auxiliaturos ei qui potiretur, aduerſus iniurios. quiſque enim arbitrabatur, re adhuc ſuſpenſa, hoc ſibi reponere beneficium.* Hoc iuſiurandum, ἦ μὴν ἐκπολιορκήσειν τοὺς ἀδίκως τῇ Ελένῃ συνοικοῦντας, ſancte ſeruari nónne intererat potiſſimum Tyndaridarum? hæc tamen animi cauſa διαπορήσαντες dicimus, non ἐριστικῶς, προσθέντες τῆς τοιαύτης γνώμης ζητήσεως, διὰ τὸ φίλους ἄνδρας εἰσαγαγεῖν δεῖν τὴν ἐξήγησιν. Neque eſt quod quiſquam improbet nauigationem prius à Dioſcuris ad Troianos inſtitutam eſſe, iniuriam expoſtulandi gratia & rem ex iure manu conſertum repetendi; quàm expeditionem ſuſceptam & auxilia parata: τὸ γὰρ καλὸν φίλον ἀεί. ſed an illa via longum compenſaret iter, & certior eſſet ad Helenam illico ſeruandam, ἄπορον eſt, de quo quæritur. Cæteroqui Græcos lingua priuſquam manibus iure vſos fuiſſe, teſtatur Menelaus Libanij in ſua ad Troian. pag. edit noſtræ 196. ἡμεῖς περὶ τῶν χρεῶν τοῖς λόγοις εἰκότως χρώμεθα, πολλῶν ἕνεκα· πρῶτον μὲν γὰρ τὰ δίκαια τῷ λόγῳ πειρᾶσθαι λαμβάνειν· ἀλλὰ μὴ τοῖς ὅπλοις ἐπιπηδᾷν, αἰδεσιμώτερον δήπουθεν.

Formula iuriſiurādi procorum Helenæ.

Conſilium ante arma.

Καὶ Πρωτεσίλαός γε ἀποθνήσκει βιαζόμενος ἀποβῆναι. Regius καὶ Πρωτεσίλαός τε ἀποθν. hîc τε congruentius eſt: ſequitur enim, καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων. De cæde Proteſilai, Hom. Iliad. B.

D

Var. lect.

Proteſil.

—τὸν δ' ἔκτανε Δάρδανος ἀνὴρ
Νηὸς ἀποθρῴσκοντα, πολὺ πρώτιστον Ἀχαιῶν.

vnde Auſonius in Epitap. Heroum,

Fatale adſcriptum nomen mihi Proteſilao,
Nam primus Danaum bello obij Phrygio.
Audaci ingreſſus Sigeia littora ſaltu,
Captus pellacis Lartiadæ inſidiis:
Qui ne Troianæ premerem pede littora terræ,
Ipſe ſuper proprium deſilui Clypeum.
Quid queror? hoc letum iam tum mea fata canebant,
Tale mihi nomen cùm pater impoſuit.

Ὄχλον συνήγαγεν ἄπλυτα ἀπὸ τῆς χώρας εἰς τὸ ἄστυ. Reg. ἄπλυτα μετὰ τῆς χώρας. at tutius eſt λόγου χάσμα, quàm σφάλμα. *Pag. 172. A*

Ἔλαθον ἀποβαίνοντες, καὶ ναυ. Reg. Cod. ἔλαθον ἀποβαίντες κ. & ſtatim. ὡς αὖθις πολιορκησόμενοι pro πολιορκηθησόμενοι. non probo. nec ἀφιέντας pro ἀφέντας paulo poſt. *B Var. lect.*

Οὐ γὰρ ἄν ποτε Τρώϊλος ἔξω τοῦ τείχους ἐγυμνάζετο. Statius in Protreptico ad Criſpinum celebrat Troilum, vt ἱππιοχάρμην equis gaudentem, *D Troili exercitat.*

Troilus haud aliter gyro leuiore minantes Eludebat equos.

Πρίαμον, καὶ αὐτὸν Ἀλέξανδρον μεμνημένον ὤν. In Reg. caſus mutantur. & *Pag. 173. C emend.*

meliùs interpungitur. Πρίαμον· καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος μεμνημένος ἐν.

D. Πάλιν ἐκεῖνον Αἴαντος νικῶντος, πρὸς δὲ οὐδὲν, καὶ δῶρα δόντων ἀλλ. Non mi-
Var. lect. expenſa. rum ſi τὸ πρὸς οὐδὲν, ab interprete, cui videbatur οὐδενόσωρον, & titiuillitium,
πρὸς expoſitum nō ſit: licet haud fruſtra ſcriptum & nec quicquam, id eſt πρὸς
οὐδέν. οὐδέν. Reg. membranæ πάλιν ἐκείνου Αἴαντος νικῶντος· πέρας δὲ οὐδὲν· καὶ δή. mu-
πέρας. tationem caſ. ἐκεῖνον in ἐκείνου non admitto. τὸ πέρας δὲ οὐδέν. non repudio. ſed ad irritam inanis μονομαχίας victoriam refero. cui enim bono Græcis:
Coniect. cui bono Troianis? Quidam forte prætulerit τὸ γέρας. vt ſit νίκη ἀπέραστος. ἀγέραστος.

Pag. 174. D Δὶς κρατῆσαι τοῦ Ἕκτορος λέγων, ὅτε μ. Regius. δὶς κρατῆσαι τοῦ Ἕκτορος μάτην·
Vera lect. è gemina deprauata. ὅτε μ. *Non caret effectu quod voluere duo.* iungamus hæc male auulſa, & ſcribamus, δή. κρ. τοῦ Ἕκτορος μάτην λέγων. vides σύν τε δύ᾽ ἐρχομένω.

Pag. 176. A Τότε πρῶτον μέλλοντος μάχεσθαι. Interpres legerat, τότε μέλλοντος. & πρῶτον
Var. lect. neglexerat: nos currente rota editionis vt alia multa reſtituimus.

Μήτε δύο μηδὲν εἰργασμένου μέγα, εἰ μὴ Τρωίλον παῖδα ἔτι ὄντα, τὴν ἡλικίαν, ἑλόντος. In Regio. μέγα· μήτε Τρωίλον παῖδα. non audio. repugnat hiſtoriæ Ilienſi, de Troilo capto cæſóve: vt ambiguo hîc aoriſto ἑλόντος eſt vſus. Lycophron hunc à Pelida ardēte quidem ipſum, *ſed repulſæ impatiente* ad Apollinis aram interfectum memorat *in Alexandra*, his verſibus.

De Troilo.

Αἲ αἲ στενάζω καὶ σὸν εὔγλαγον θάλος,
Ὦ σκύμνε τερπνὸν ἐναγκάλισμα συγγόνων,
Ὅς τ᾽ ἄγριον δράκοντα πυρφόρῳ βολῶν
Ἴυγγι τόξων, τὸν τυπέντα δ᾽ ἐν βρόχοις
Μάρψας ἀφύκτοις βαιὸν ἀστεργῆ χρόνον,
Πρὸς τοῦ δαμέντος αὐτὸς οὐ τετρωμένος
Καρατομηθεὶς, τύμβον αἱμάξεις πατρός.

hoc eſt, ex aurea Ioſ. Scaligeri interpretatione,

Heu heu, gemendus & mihi flos eſt tuus,
O pulle, dulcis heu parentum ſarcina,
Amore ſæuum qui Draconem ſaucians
Et illice igni, ſauciúmque compede
Grata coërcens tempus ingratum breue,
A ſaucio, non ipſe ſaucius tamen,
Truncatus, aram tu cruentabis patris.

Quibus conſonat Simmij Rhodij βωμίσκος,

Εἶμ᾽ ἀρσενός μοι στήτας
Πόσις μέροψ δ᾽ ἴσαβος·
Σποδεύνας ἶνις Ἐμπούσας κόρος.
Ὁ βούτα καὶ κυνὸς τέκνωμα, τὸν
(Χρυσοῦς αἶτας ἆμος εὗσ᾽ ἄνδρα)
Ὁ γυιόχαλκος οὖρος ἔρραισεν.

Homeri æmulus aliter in pictura loquente, & muta:

Parte alia fugiens amiſſis Troilus armis

Infelix puer atque impar congreſſus Achilli
Fertur equis, currúque hæret reſupinus inani,
Lora tenens tamen, huic ceruixque comæque trahuntur
Per terram: & verſa puluis inſcribitur haſta.

Flaccus 2. Carm. IX. —*nec impubem parentes*
Troilon, aut Phrygiæ ſorores, Fleuere ſemper.

quibus hæc Quinti Smyrnæi congruunt è lib. IV. παραλειπομ. vbi de armis Troili à Thetide Teucro datis in funebribus ludis loquitur,

Καὶ οἱ τεύχεα καλὰ πόρεν Πηλῆος ἄκοιτις
Ἀντιθέου Τρωΐλοιο, τὸν ἠϊθέων μέγ᾽ ἄριστον
Τροίη ἐν ἠγαθέῃ, Ἑκάβη τέκετ᾽, οὐδ᾽ ἀπόνητο
Ἀγλαΐης· ἤδη γάρ μιν ἀπαρτηροῦ Ἀχιλῆος
Ἔγχος ὁμοῦ καὶ κάρτος ἀπημέρσαν βιότοιο.

Auſonius in Epitaphio eiuſdem, his concinit.

Hectore proſtrato, nec diis nec viribus æquis
*Congreßus * duro Troilus Æacidæ:*
Raptatus bigis fratris coniungor honori:
Cuius ob exemplum nec mihi pœna grauis.

Καὶ τὰ περὶ τῶν θεῶν. Reg. Cod. καὶ περὶ τῶν θεῶν. & mox, περὶ τῶν παλαιῶν, reiecto σφόδρα. B. Var. lect.

Pag. 177.

Καὶ νεήλης ὢν ἐμάχετο. Reg. νέηλυς. ſunt συνώνυμα. Heſych. νεήλης, πρόσφατος. & νέηλυς, νεωστὶ ἐλθών. A νεαλὴς νεαλές.

Ἅτε οὐδὲν οὐ ταμιευσάμενον ἐν τῷ ἀγῶνι. Regius. ἅτε οὐ ταμιευσάμενον ἐν τῷ ἀγ. parcior in verbis: vberior in ſenſu. de Hectore malo virium ſuarum œconomo & diſpenſatore, φιλοπαραβόλῳ καὶ ῥιψοκινδύνῳ. ταμιευομένων certè, & caute potius quàm vehementer, quod eſt Varroni inſanè, dimicantium, vt apud Homerum Var. lect. ταμιεύεσθαι.

Αἰδομένων ἀνδρῶν πλέονες σόοι, ἠὲ πέφανται.

at ſi *Mors fugacem perſequitur virum*: minus etiam parcet οὐ ταμιευσαμένῳ.

Ἀνὴρ δὲ φεύγων, καὶ πάλιν μαχήσεται.

Καταφανὴς οὖν ἐδόκει αὐτῷ. In Reg. καταφανὴς οὖν ἐγεγόνει αὐτῷ.
Ὡς δὲ ἑώρα βραδὺν ὄντα. Reg. ἐπεὶ δὲ ἑώρα.

Οὐδὲ γὰρ ἐπ᾽ ἐκείνῳ ἦν, οἶμαι, προελθόντι ἅπαξ. Reg. Cod. προελθόντι γε ἅπαξ. ornatius. & mox. ὡς ἂν κάκιστά τις βουλεύσαιτο περὶ τῶν αὐτοῦ, π. in Reg. parcius βουλεύσαιτο περὶ αὐτοῦ. & ſtatim μετὰ τῶν ὅπλων ἀπολύτων καὶ τῶν ἑταίρων. Reg. reſcindit καὶ τῶν ἑταίρων. vide an ad rem faciat. Pag. 178. A Var. lect. B

Ἀχιλλεὺς, μὴ ἀπόπληκτος ὤν. Reg. Cod. μηδὲ ἀπόπληκτος ὤν. mox, ἢ τί τῶν ἐμποδίων, ἄν. Reg. Cod. τῶν ἐμποδών. C. Var. lect. D

Νέστωρ μὲν οὐκ ἠξίωσε μετ᾽ Ἀντιλόχου ταφῆναι δι᾽ αὐτὸν ἀποθανόντος. Hic eſt qui Pag. 179. B.

Conſiliis bellóque bonus, quæ copula rara eſt,
Carus & Atridis, carus & Æacidis:

Præmia virtutis, ſimul & pietatis adeptus,
Seruato Antilochus Neſtore patre obiit.

Antilochi pia mors. Auſon. in Epit. ex Odyſſ. IV.

Τὸν ῥ' Ἠοῦς ἔκτεινε φαεινῆς ἀγλαὸς υἱός.

Quinti Smyrn. ver. caſtigati. de hoc luculentè Qu. Smyrnæus II. παραλ. apud quem Memnon

—ἐπώχετο Νηλέος υἱὸν,
Κτεῖναί νιν μεμαώς· τοῦ δ' Ἀντίλοχος θεοειδὴς
Πρόσθ' ἐλθὼν, en pietas. ἴθυνε μακρὸν δόρυ. en cita mors,
Τοὔνεκα Νέστορος ἦα καὶ αἰχμητὴν περ ἐόντα
Τύψεν ὑπὲρ μαζοῖο· διήλασε δ' ὄβριμον ἔγχος
Ἐς κραδίην, θνητοῖσι ὅπη πέλει ὠκὺς ὄλεθρος.

Ideo Pindarus Antilochum diuinum & piorum liberorum principem cœlo beat Pythionic. VI. μένων δ' ὁ θεῖος ἀνὴρ, πρίατο μὲν θανάτοιο κομιδὰν πατρός· ἐδόκησεν τῶν πάλαι γενεᾷ ὁπλοτέροισιν, Ἔργον πελώριον τελέσαις, ὕπατος ἀμφὶ τοκεῦσιν ἔμμεν πρὸς ἀρετάν. De eius tumulo in agro Troiano, Ariſtoteles in Her. Epit.

Μνῆμ' ἀρετῆς υἱοῦ τοῦ Νέστορος Ἀντιλόχοιο,
Ὃς θάνεν ἐν Τροίῃ ῥυσάμενος πατέρα.

Pag. 180. Οἱ λοιδορούμενον ἀεὶ πεποίηκεν, ὡς μαλθακόν. Reg. πεποίηκεν, οὕτως, μαλθ.

A Var. lect. Ἀθηναῖ παραλογήσασθαι. ſcribe, Ἀθ. παραλογίσασθαι. mox. οὐδὲ ὅπως ἀποκτείνῃ τὸν Ἕκτορα εὑρίσκειν ἰλιγγιᾶν π. *D Supplementum.* Supple quæ deſunt è Reg. τὸν Ἕκτορα εὑρίσκειν τρόπον τινά, ἰλιγγ. niſi ſuccurrat alicui τρόπον ἵνα, videri gloſſema τοῦ ὅπως.

Καὶ τῷ ὄντι ὡς ἐν ὀνείρατι μάχην διηγούμενος. vt in voto Tibulli, lib. I. E. vlt.

—alius ſit fortis in armis,
Sternat & aduerſos Marte fauente duces. (hoc eſt ὕπαρ.
Vt mihi potanti poſſit ſua dicere facta
Miles; & in menſa pingere caſtra mero. ὡς ἰλιγγιᾶν ἢ ὄναρ.

Pag. 181. Καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων οὐκ ὀλίγα. Regius traiecit verba, τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγα κτημάτων.

Pag. 182. Διὰ τοῦτο οὖν ἀναισχυντότερον μένειν εἶναι. repone, vt in Reg. ἀναισχυντότερον μένειν αὐτοῖς εἶναι. *A Supplem.*

Pag. 188. *C* Φήσας τὸν Μενέλεων μετὰ τὴν τελευτὴν ὑπὸ τῶν θεῶν εἰς τὸ Ἠλύσιον πεδίον πεμφθῆναι. è vaticinio Protei, Odyſſ. IV.

Σοὶ δ' οὐ θέσφατόν ἐστι, διοτρεφὲς ὦ Μενέλαε,
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν·
Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης
Ἀθάνατοι πέμψουσιν (ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς,
Τῇπερ ῥηΐστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισι,
Οὐ νιφετός, οὔτ' ἂρ χειμὼν πολύς, οὔτε ποτ' ὄμβρος·
Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας

Ὠκεανὸς αἴησιν, ἀναψύχειν ἀνθρώποις)
Οὕνεκ' ἔχεις Ἑλένην, καί σφιν γαμβρὸς Διός ἐστι.

Τὴν γὰρ Ἑλένην ἐπιβουλευθεῖσαν μὲν ὑπὸ Ὀρέστου λέγει τις τῶν τραγῳδοποιῶν αὐθὺς ἐλθοῦσαν, γενέσθαι δὲ ἀφανῆ, τῶν ἀδελφῶν ἐπιφανέντων. Euripidem innuit, apud quem in Oreſtis Dram. καταστροφῇ, Deus è machina loquens inducitur, his verſibus quos caſtigatiores apponam,

Euripidea caſtigata.

Μενέλαε, παῦσαι λῆμ' ἔχων τεθηγμένον.
Φοῖβός σ' ὁ Λητοῦς παῖς, ὅδ' ἐγγὺς ὢν, καλῶ.
Σύ θ', ὃς ξιφήρης τῇδ' ἐφεδρεύεις κόρῃ,
Ὀρέσθ', ἵν' εἰδῇς οὓς φέρων ἥκω λόγους.
Ἑλένα μὲν, ἣν σὺ διολέσαι πρόθυμος ὤν,
Ἥμαρτες, ὀργὴν Μενέλεῳ ποιούμενος,
Ἥδ' ἐστὶν, ἣν ὁρᾶτ' ἐν αἰθέρος πτυχαῖς,
Σεσωσμένη τε, κοὐ θανοῦσα πρὸς σέθεν.
Ἐγώ νιν ἐξέσωσα, κἀπὸ φασγάνου
Τοῦ σοῦ κελευσθεὶς ἥρπασ' ἐκ Διὸς πατρός.
Ζηνὸς γὰρ οὖσαν, ζῆν νιν ἄφθιτον χρεών,
Κάστορί τε, Πολυδεύκει τ' ἐν αἰθέρος πτυχαῖς
Σύνθακος ἔσται, ναυτίλοις σωτήριος.
Ἴτε νῦν κατ' ὁδὸν, τὴν καλλίστην
Θεῶν εἰρήνην τιμῶντες. ἐγὼ
δ' Ἑλένην Ζηνὸς μελάθροις πελάσω,
Λαμπρῶν ἄστρων πόλον ἐξανύσας·
Ἔνθα παρ' Ἥρᾳ, τῇ θ' Ἡρακλέους
Ἥβῃ πάρεδρος θεὸς ἀνθρώποις
Ἔσται σπονδαῖς ἔντιμος ἀεὶ,
Σὺν Τυνδαρίδαις τοῖς Διὸς υἱοῖς
Ναύταις μεδέουσα θαλάσσης.

Euripideo nitentem cothurno; Tragicùm Lat. loquentem Apollinem audire quis vetat? Non Dio à quo facit.

Menelae, pone ira tumentes ſpiritus;
Ego Phœbus editus Ioue hos edo ſonos:
Tu Virgini qui tendis inſidias manu
Armata, Oreſtes, vt ſcias quid nunciem;
Helena, appetiſti quam truci leto dare
Conatu inani, iratus Atridæ Duci;
Hæc eſt, videtis ſedibus quam in ætheris,
Incolumis & ſpirans, nec à te perdita.
Illam nece eripui, ſecuri liberans
Tua, iubente ſic parente cœlitum.
Nempe Ioue natam viuere æquum eſt perpetim:
Vt Caſtori & Polluci in æthera plaga,
Conſideat; vna & nautis opem ferat.
Procedite nunc, qui Reginam
Pacem colitis Diuarum. Egomet

Helenam Iouis ad ſolium ſiſtam,
Nitidorum aſtrorum adiens verticem;
Iunonis vbi comes, atque Hebæ
Alcidæ; Dea terrigenis erit,
Libaminibus auguſta ſacris;
Cum Tyndaridis Ioue prognatis,
Nautis cæruleum mare temperans.

*Pag.*189. C D — Emendat. & var. lect. — Ἀλλὰ μετὰ παίδων, γυναικῶν καὶ νέων καὶ χρημάτων ἐπολυίσασθαι, καὶ ταῦτα ἀδοκήτως τε καὶ παρ' ἐλπίδας ἁλούσης τῆς πόλεως, οὐχ ὥσπερ εἰώθασι μετὰ σπονδὰς κατ' ὀλίγον ἐκλείπειν; Reg. Cod. μετὰ παίδων, γυναικῶν, καὶ γονέων καὶ χρημάτων ἀπολυίσασθαι· καὶ ταῦτα ἀδοκήτως τε καὶ παρ' ἐλπίδας ἁλούσης τῆς πόλεως· οὐχ ὥσπερ εἰώθασι κατὰ σπονδὰς κατ' ὀλίγον ἐκλιπεῖν. vides hic τὸ γονέων repoſitum loco νέων, quod iam vſurpatum erat. νεῶν tamen legerat interpres. Sic Æneas ἀπολυισάμενος, ſolum vertens, habet apud Poëtam,

Aſcanium, patrémque ſuum iuxtáque Creuſam.

& ἀντὶ τῶν χρημάτων,

Anchiſæ dat ſacra Patri patrióſque Penates.

habuit porrò interpres in libro vel in cerebro ſuo κατασπῶντας, non κατὰ σπονδάς. & ad κρύψιν ψευσμάτων retulit. ὕπαρ an ὄναρ, *viderint acutiores.* Ceterùm τὸ κατ' ὀλίγον ἐκλείπειν, dicitur, *paulatim deſerere, vt ab Hegeſianacte* apud Strabonem XIII. *Gallos Ilij* κωμόπολιν παραχρῆμα ἐκλιπεῖν διὰ τὸ ἀτείχιστον. extemplo deſtituiſſe.

*Pag.*190. D — Var. lect. — Coniect. — Vetuſtas ſine veritate. — Ὡς παρὰ φίλους τε καὶ ἐνσπόνδους γῆν ἀπὸ Πριάμου τε καὶ Ἕκτορος λαβ. In Reg. Cod. ἐνσπόνδους τοὺς ἀπὸ τοῦ Πριάμου τε. fortaſſe an τοὺς ἀρχηγοὺς ἀπὸ τοῦ Πρ.

Τὸ πιστεύεσθαι πολλῷ χρόνῳ ὑπὸ ἀνθρώπων ἠλιθίων οὐδέν ἐστιν ἰσχυρόν. *Vetuſtas ſine veritate, vetuſtas erroris eſt.* ait probus & pius ſcriptor. Ideo B. Ambroſius iure Symmachum exagitat, quod *tanto motu veri vana defenderet.* Atenim *ſi longa ætas autoritatem rebus, opinionibus, religionibus daret*, vt ſcribebat idem Symmachus,

Si quicquid rudibus mundis naſcentis in annis
Mos habuit, ſancte colere ac ſeruare neceſſe eſt;
Omne reuoluamus ſua per veſtigia ſeclum
Vſque ad principium: placeat damnare gradatim
Quidquid poſterius ſucceſſor repperit vſus.

vt occinit Symmacho Prudentius.

*Pag.*192. D — Ὥς μ' ὄφελ' Ἕκτωρ κτεῖναι, ὃς ἐνθάδε τέτραφ' ἄριστος. Iliad. XXI. huic verſui attexitur per ἐπεξήγησιν

Τῷ κ' ἀγαθὸν μὲν ἔπεφν', ἀγαθὸς δέ κεν ἐξενάριξε.

AD XII. OLYMPICAM, VEL, DE PRIMA DEI NOTIONE.

TO τῆς Γλαυκὸς ἄτοπον καὶ παράδοξον πάθος. Ingenioſus vates Nyctimenem Nyctei filiam mutatam finxit in Noctuam, ſeu *noctis auem*. II.Metam. Pag.193. C Noctuæ μεταμόρφωσις.

An quæ, per totam res eſt notiſsima Lesbon,
Non audita tibi eſt, patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen? auis illa quidem, ſed conſcia culpæ
Conſpectum lucémque fugit, tenebríſque pudorem
Celat, & à cunctis expellitur æthere toto.

& hoc idem πάθος mirámque eius ſortem & conditionem notat, lib. XI. vt Bacchas in Orpheum concitas repræſentaret,

Et coeunt, vt aues ſi quando luce vagantem
Noctis auem cernunt.

quod hîc pluribus verbis exprimit, περιέποισι τὰ ἄλλα ὄρνεα· τὰ μὲν κύκλῳ καθιζόμενα ἐπιεῖς· τὰ δὲ, κύκλῳ περιπετόμενα. accedit etiam ad Naſonis notionem quod ſubiicit, καταφρονοῦντα τῆς φαυλότητος καὶ τῆς ἀσθενείας.

Manuelis Philæ Senarios περὶ γλαυκὸς ita recenſeo & recento. Philæ verſus de noctua correcti.

Αἱμύλιον ἡ γλαὺξ ἡ φιλέσπερος φύσις·
Σκοπεῖν γὰρ εἰκὸς τῆς πανούργου τὸν δόλον·
Μωκωμένη γὰρ ἡμέρας ὄρνεις ὅλης,
Καὶ ποικίλη στρέφουσα μορφῇ τὴν θέαν,
Σαίνει τὰ μικρὰ τῶν ὑποπτέρων γένη·
Ἃ καὶ παραμένοντα μέχρις ἑσπέρας,
Ὅταν γ᾽ ἔχῃ τὴν ὄψιν ἀσφαλεστέραν,
Τῆς νυκτὸς ἤδη εἰσρυείσης ἰκμάδος,
Θηρᾶται εὐθὺς, καὶ τρυφᾷ χωρὶς πόνων,
Τὸν μισθὸν ἀπολαβοῦσα τῶν ἀθυρμάτων.

eadem cur grauarer Iambicis Latinis reddere?

Doloſa auis, noctémque amans eſt noctua.
Et alitis fraudem catæ conſidera.
Nam pipulo excipiens aues interdiu;
Spectaculum & varium exhibens formæ ſuæ,
Illectat ad ſe ſimplices mox auiculas,
Quæ veſperuginem morantur haud procul.
At noctua obtutum iam acutiorem habens,
Fauente nocturna aliti caligine,
Venatur illico; cibos luſu parans.
Pretiò potita ludicrorum curſuum.

Τοιαύτην ὁποίαν ἴσμεν. Epiphanius in Φυσιολόγῳ· νυκτικόραξ ἀκάθαρτόν ἐστι. apud autorem epiſt. De cibis Iudaicis: *Quando lex Moſaica noctuam prohibet, odit lucifugas veritatis.*

D Πῶς δὲ οὐ τὸν ταὼ μᾶλλον ὁρῶντα θαυμάζει. Philoſtratus Iunior, Heroic. II. in Alexandro, pingit Paridem à Proteſilao comparari Pauoni, oratione non paucioribus nec mancipi gemmis diſtincta, quàm cauda Paui, quem miratur vulgus, *cum gemmantes explicat alas.*

Pauus Philoſtr. tab. Inſtrata. Proteſil. Paris par Pauoni gemmeo. Χαίρει δὲ ὁ Πρωτεσίλεως τῇ ὥρᾳ, καὶ τῇ αὔδῃ τοῦ ὄρνιθος, ἰδὼν ποτὲ ὑπανεστηκότα καὶ περιβεβλημένον τὰ πτερὰ, περιβλέποντά τε αὐτὰ καὶ καθαίροντα, ἔστι δ' ἃ καὶ διαθέντα· ἵνα ὥσπερ οἱ τῶν λίθων ὅρμοι κεκοσμημένα φαίνοιτο· ἰδοὺ ἔφη, οὗ πρώην ἐμνημονευόμην· Πάρις ὁ τοῦ Πριάμου· ἐμοῦ δὲ ἐρομένου αὐτὸν, τί ἔοικεν ὁ ταὼς τῷ Πάριδι. τὸ φίλαυτον εἶπε· καὶ γὰρ δὴ κἀκεῖνος κόσμου ἕνεκεν, περιήθρει μὲν ἑαυτὸν, περιεσκόπει δὲ τὰ ὅπλα· δορὰς δὲ παρδαλέων ἐνῆπτο τοῖς ὤμοις· αὐχμὸν δὲ προσίζειν ταῖς κόμαις, οὐδὲ ὁπότε μάχοιτο, ἠνείχετο· ἔστιλβε δὲ καὶ τοὺς ὄνυχας τῶν χειρῶν· καὶ ὑπόχρυσος ἦν, καὶ λευκός· καὶ τὸ ὄμμα ἐνέγραπτο· ἡ δὲ ἑτέρα ὀφρῦς ὑπερῆρε τοῦ ὄμματος. Gregorius Naz. κατὰ γυναικῶν καλλωπιζ.

Gregorius Naz.

Φασὶ ταὼ μεγάλαυχον, ἐπὴν περὶ κύκλον ἐγείρῃ
  Αὐχένα κυρτώσας χρύσεον ἀστερόεις,
Κράζειν θηλυτέραις φιλοτήσιον. quod ſic olim interpretabar,

Pauonem memorant præ faſtu cum explicat alas
  Gemmantes, collum & ſtellifer aureolum;
Clangore ad ſe accire ſuo venerem.

Clemens Alexand. III. παιδαγωγοῦ. cap. IV. Medos potiſſimum pauos à mu-
Medi pau. lierculis curioſè ali ſcribit, ἀλλ' ἄγε ἀστειότεραι τούτων ὄρνεις Ἰνδικοὺς καὶ ταῶνας Μηδικοὺς ἐκτρέφουσι.

P. 194. A Ὅταν ἁβρύνηται πρὸς τὴν θήλειαν, ἀνακλάσας τὴν οὐρὰν, κ. id obſeruat poſt Gregor. Naz. Theophylactus Scholiaſt. in epiſt. morali Hephæſtionis ad Thaletē. Τὸ Μηδικὸν ὄρνεον ὁ ταὼς, καὶ τῶν Μήδων τὴν ὑπεροψίαν κεκλήρωται· μέγα τι καὶ ὑπέρογκον ἐπὶ τῷ κάλλει φρονῶν· τούτου καὶ τὴν θήλειαν ἡττᾶσθαι δοκεῖ. τὸ πτερὸν τοιγαροῦν οἷα δὴ κόμην ἀνίστησι, καὶ περιφανέστατόν τι τοῖς ὁρῶσι κάλλος περιέχεται, καὶ κυκλικὸν ἀπεργάζεται σχῆμα, καὶ τὸν οὐράνιον εἰκονίζεται κόσμον, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ πτεροῦ τὴν τῶν ἄστρων διακόσμησιν ἀναπλάττεται. quibus pulcrè explanantur hæc Dion. περιστήσας αὐτοῦ πανταχόθεν ὥσπερ εὐειδὲς θέατρον, ἢ τινι γραφῇ μιμηθέντα οὐρανὸν, ποικίλον ἄστροις. Hæc autem σύν γε τῷ λοιπῷ σώματι θαυμαστὸν, ἐγκύταλα χρυσοῦ κυανῷ κεκραμένου. mirificè his G. Piſidæ verſiculis illuſtrantur,

Ὦ πῶς ἰδών τις τὸν ταὼν, μὴ θαυμάσοι
Τὸν χρυσὸν ὡς σάπφειρον ἐμπεπλεγμένον,
Καὶ τὴν πτερωτὴν ἐν σμαράγδῳ πορφύραν,
Τὰς πολυμόρφους συνθέσεις τῶν χρωμάτων,
Ὅλας ἀσυγχύτους τε καὶ μεμιγμένας;

hoc eſt, ex prima interpretatione noſtra,

Pauone viſo quis parum mirabitur
Sapphirum in auro innexum, & in gemmantibus
Alis, ſmaragdo purpuram viridi inſitam:
Varios colores ſeminatos vndique,
Mixtos citra confuſionem ſplendidè?

De hac aue Iunonia Plin. lib. 10. c. 20. Athen. lib. ix. Deipnoſ. Cic. 111. de Fin. Gell. lib. 7. cap. 17. Colum. lib. 8. cap. 11. Lucian. De domo. Tertull. de Pall. Paſſeratius collega quondam meus, in Pauo.

Οὐδ᾽ αὖθις ἐθέλοι σκοπεῖν. hæc item ad aues referuntur. vt ſic magis arri- B
deat interpretari: *Qui rurſus alites non mirentur, ſi contemplentur eximiam omnium pennarum leuitatem*, &c.

Οὐδ᾽ ὅπως ἐν μέσῳ δὲ μάλα ἥσυχον. Dele importunum illud δὲ, quod abeſt à Reg.

Οὔτε τῆς ἀηδόνος ἀκούοντα τῆς φωνῆς. non luſciniæ ἐλεὸν μυρομένης, quam ac- C
cipiter prædatus apud Heſiod ita affatur, Δαιμονίη τί λέληκας, ἔ. ν. σ. π. κ. λ.
Τῇ δ᾽ εἶς, ᾗ σ᾽ ἂν ἐγώ περ ἄγω καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.

Οὐδὲ τὸν κύκνον ἀσπάζεται διὰ τὴν μουσικὴν, οὐδὲ ὅταν ὑμνῇ τὴν ὑστάτην εὐη-
φδίαν, ἅτε εὔγηρως, ὤν. In Reg. legitur, ἅτε εὔγηρυς ὤν. vtrumque ἐπίθετον olori ρως. εὐ-
congruum eſt. quippe qui οὐ μόνος γηράσκει, οὐδὲ λυπηρῶς. quod Ariſtoteli γήρως.
eſt εὐγηρων. Ouid. quod impletur numeris ſuis. *Implentur numeris deteriora ſuis.* & eſt εὔγηρυς. canorus, etiam περὶ τοῦ γήρως, *vbi fata vocant.*

Flebilibus numeris veluti canentia dura
Traiectus penna tempora cantat olor.

Hunc olorum flebilem cantum morte, falſo narrari à Poëtis & philoſ. *arbitratur Plin. lib. 10. cap. 24.* Philoſtratus in Phaethonte κυκνείου ᾠδῆς κύκνων probabiliorem cauſam adducit. Ζεφύρῳ τε χρήσονται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ ἄδειν καὶ ἐνοδίῳ· λέγεται γὰρ ξυναυλίαν τοῦ θρήνου τοῖς κύκνοις ὁμολογῆσαι. & idem Piſides κοσμ. verſu 1170.

Κύκνον δὲ ποῖος ἐξεπαίδευσε τρόπος
Εἰς αὔραν ἐλθεῖν μουσικῆς εὐρυθμίας;
Ὡς τὴν πτερωτὴν ἐξαπλώσας πυκτίδα,
Τερπνὴν ξενουργεῖ ταῖς ᾠδαῖς μελῳδίαν.
Καὶ τοῦτον οἶδα θαυμάσαι πολλῷ πλέον
Ἢ γ᾽ Ὀρφέα κρούοντα μυθώδη λύραν.

Quo more Cygnus inſtitutus eſt nouo
Venire ad auram Muſici modulaminis?
Hic dum tabellam aligeram in aëra explicat,
Lætum per ipſum perficit mire melos.
Mirabilior hinc mi videtur Orpheo,
Qui fabuloſam concrepat teſtudinem.

Gregorius Theol. 1. ad Celeuſium, apologum lepidum narrat de certa- *Certam.*
mine Cygnorum & hirundinum. ἐπέσκωπτον αἱ χελιδόνες τῶν κύκνων ὅτι μήτε θέ- *hirund.*
λοιεν ὁμιλεῖν τοῖς ἀνθρώποις, μήτε δημοσιεύειν τὴν μουσικὴν, ἀλλ᾽ ἀμφὶ τοὺς λειμῶνας *& olorum.*
διάγειν, καὶ τοὺς ποταμοὺς, καὶ τὴν ἐρημίαν ἀσπάζεσθαι, καὶ βραχεία μὲν ᾄδειν· ἃ δὲ καὶ ᾄδοιεν, ᾄδειν ἐν σφισὶν αὐτοῖς, ὥσπερ αἰσχυνομένους τὴν μουσικήν· ἡμῶν δὲ, ἔφασαν, αἱ πόλεις καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ θάλαμοι· καὶ περιλαλοῦμεν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτοῖς διηγούμεθα. his ab hirundinibus obiectis reſpondent olores. ἀλλ᾽ ἡμεῖς μὲν ἕνεκεν ὧν, ὦ αὗται, κἂν εἰς τὴν ἐρημίαν ἀφίκοιτό τις, ὥστε ἀκοῦσαι τῆς μουσικῆς, ὅταν ἀνῶμεν τῷ ζεφύρῳ τὰς πτέρυγας, ἐμπνεῖ ἡδύ τι καὶ ἐναρμόνιον· ὥστε εἰ μὴ πολλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ᾄδομεν· ἀλλ᾽ αὐτὸ δὴ τοῦτο κάλλιστόν ἐστιν ἡμῶν, ὅτι μέτρῳ

φιλοσοφούμενον τὸ μέρος, καὶ οὐκ ἀναμιγνύμενον θορύβοις τὴν μουσικήν.

D Τοῦτο ῥήτορας δεινούς· τοῦτο δὲ ξ. adde è Reg. τοῦτο μὲν ῥήτορας δεινούς.

Pag. 195. A Ὑφ' ἧς καὶ τῇ Ἀθηνᾷ λέγουσι προσφιλὲς εἶναι τὸ ὀρνέον, τῇ καλλίστῃ τῶν θεῶν καὶ σοφωτάτῃ. Reg. ὑφ' ἧς καὶ τῇ Ἀθηνᾷ λέγεται πρ. Demoſthenes diſcedens Athenis, in exilium, manibus ad vrbis arcem protenſis, in hæc verba erupiſſe dicitur. Ὦ δέσποινα πολιάς, τί δὴ τρισὶ τοῖς χαλεπωτάτοις χαίρεις θηρίοις, γλαυκὶ καὶ δράκοντι καὶ δήμῳ. O hera, vrbis patrona, curnam tribus ferociſſimis gaudes belluis, Noctua, & Dracone, & populo?

Minerua fera.

Τὸν ἰξόν. Baſilius Magnus X. εἰς ἑξαήμερον. de puerili aucupio per viſcum; ἔστιν ἰδεῖν παῖδας ἀδολεσχεῖν καλάμοις καλάμους συναρμόζοντα, καὶ κατὰ τὸν ἄκρον τῶν καλάμων, ἰξὸν προσαρτήσαντα· εἶτα λανθανόντως, διὰ τῶν κλάδων καὶ τῶν φύλλων κλέψαντα τοῦ ἰξοῦ τὴν παρουσίαν, καὶ ἀπομετεωριζόμενον τὸ ὄμμα τοῦ ὀρνέου τηρήσας, μικρὰ προσψαύσαντα ἐκράτησε τὸ ἀεροπόρον, τὸ διὰ τοῦ αἰθέρος φερόμενον πτηνόν, δέσμιον ἰξῷ ἤγαγε. Capis ex his cur Dio vocet viſcum φάρμακον ἄψυχον; an potiora nobis ſuggererent deſiderata Oppiani ἰξευτικά. vide apologum iteratum inf. ora. lxxij. pag. 631. vbi δρῦς dicitur φυτὸν ἰξὸν πεφυκὸς φέρειν, πτηνοῖς ὄλεθρον.

Viſci vis.

C Μηδὲ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ φύεσθαι. Regius. μὴ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ φύεσθαι.

Pag. 196. B Εἰ δ' αὖθις μὴ βούλεσθε μεταμεμφόμενοι τὴν αὐτῶν φύσιν, ἢ πενίαν ἢ γῆρας ἢ ἀσθένειαν· ἀλλὰ τοῖς γε νέοις μὴ φθονοῦντες, μηδὲ ἀφαιρούμενοι τῶν μεγίστων, ἐκδοῦσί τε ἐπ. In Regio ſcribitur, εἰ δ' αὖθις μὴ βούλεσθε καταμεμφόμενοι τὴν αὐτῶν φύσιν. &c. μηδὲ ἀφαιρούμενοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐκδοῦσι.

Emendat. & ſupplem.

C Οὐ μόνον πλούτῳ, φασίν, ἀρετὴν καὶ κῦδος ὀπηδεῖν. Heſiodium eſt παροιμιῶδες. ex I. ἔργων. —πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

Heſiod. hoc ſi interpres animaduertiſſet, ita potius expreſſiſſet,

Diuitias virtus pulcras comitatur honórque.

Hinc decantata Callimachi clauſula Hymni in Iouem,

Οὔτ' ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν,
Οὔτ' ἀρετὴ ἀφένοιο· δίδου δ' ἀρετήν τε καὶ ὄλβον.
Nec virtus ſine re, nec res virtutis egena,
Auguſtos homines fecit. Virtutem & opes da.

Pag. 197. A Οὐδὲν χρῆται τοῖς προσαπτομένοις, ἀνδρὶ δὲ ὀρνιθοθήρᾳ, πλὴν. Scribe vt in Reg. ἀνδρὶ δὲ ὀρνιθοθήρᾳ, πλὴν. illud ἄχρηστον ὀρνιθοθήρ. infra caſtigatè ſcriptum, or. lxxij. pag. 632. A. de iiſdem noctuis, οὐδὲ ἑαυτὰς δύνανται οὐδὲν ὠφελεῖν· οὐ γὰρ ἂν ὑπὸ τοῖς ὀρνιθοθήραις ἐτρέφοντο δεδεμέναι καὶ δουλεύουσαι.

Correct. aucupia.

B Ὄχλον πολὺν ἀθροίζων πρὸς αὑτόν. Deliciæ Sophiſtarum, ὄχλου περίστασις. vnde φίλοχλοι dicti, quaſi plebicolæ, vt Timon Anaxagoram ὀχλοαρέσκην vocitabat. de his idem Baſilius, VIII. εἰς ἑξαήμ. πῶς ἐοίκασι τοῖς ὄμμασι τῆς γλαυκὸς οἱ περὶ τὴν ματαίαν σοφίαν ἐσχολακότες.

Sophiſt. plebicolæ.

Εἰ δ' ὕμμιν δοκέει τόδε λωΐτερον καὶ ἄμεινον ἔμμεναι. Hom. in Epilogo orat. D Telemachi ad procos. Odyſſ. A.

Χρὴ δὲ ἐὰν ὑμᾶς βραχύ, ὅ, τι ἂν ἐπίῃ μοι, τῦτο ἔπεσθαι. Adde περίθεσιν neceſſariam, è Cod. Reg. & ſtabili coniecturam noſtram. χρὴ δὲ ἐὰν ὑμᾶς ἂν βραχύ ὅ, τι ἂν ἐπίῃ, τούτῳ ἕπεσθαι. quod ſequitur, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὸν ἄλλον χρόνον ἐξῆκα ἀλώμενος. in Reg. conciſè, καὶ τὸν ἄλλον ἐξῆκα δή. hoc autem membrum parentheſi incluſum ab interprete prætermiſſum reſtitui, ideóque aſteriſco notaui: non quod de integritate dictionis Græcæ, & probo Atticè loquendi modo ambigerem. Pag. 198. A Emendat. Interpretationi addita firmantur.

Εὐθὺς τῦ Ἴστρου καὶ τῆς Γετικῆς χώρας ἢ Μυσῶν, ὡς φησιν Ὅμηρος. Eandem veniam, quam Dio petit hic ab auditoribus ſuis, æquum eſt vltrò concedere interpreti, καὶ μὴ ἀγανακτεῖν ἐὰν φαίνηται πλανώμενος, καὶ ἀλώμενος. nam facilis hic lapſus fuit, in lubrico voculæ Γετικὴν male diſtractæ. ab hoc tamen ſcopulo ſibi cauiſſet, ſi affinem huic locum autoris præuidiſſet ſerm. LXXII. περὶ σχήματος. pag. 628. B. ἔνθα γὰρ ἐνίοτε βλέπουσιν ἀνθρώποις, τοὺς μὲν ὑψηλὰς πίλους ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντας, ὡς νῦν τῶν Θρακῶν τινες, τῶν Γετικῶν λεγομένων. vbi etiam impegit interpres. δὶς πρὸς τὸν αὐτόν. malè ſuppreſſo nomine Getarum. Martianus Heracl. περιηγήσεως extrema, Interpretis lapſus excuſandus. Dionis ſimiles loci de Thracibus Getis.

> Περὶ τὴν ὑπώρειαν δὲ τῦ καλουμένου
> Αἵμου; πόλις ἐστὶ λεγομένη Μεσημβρία,
> Τῇ Θρᾳκίᾳ Γετικῇ τε συνορίζουσα γῇ.

Ἢ ἵνα εὔφημον, τῶν ἀπὸ γλώττης μόνον συναγομένων. In Regio rectè ſcriptum, μόνον συνεχομένων. Sed quid intelligas per εὔφημον πρεσβείαν; an genus legationis minus ſeriæ, ſed honorifica appellatione decoratæ, qualis apud Romanos fuit ea cui nomen liberæ? at cur addit τῶν ἀπὸ γλώττης μόνον συνεχομένων. an vlla legatio volubilitate linguæ & ſonitu verborum inani perficitur? quo nihil tam eſſe furioſum cenſet orator Rom. nulla præſertim ſubiecta ſententia vel ſcientia. Atenim πρεσβεία οὐ μόνον εὔφημός τις, ἀλλὰ καὶ συμμαχικὴ καὶ ἀξιόλογος μάλιστα καὶ ἐμπρακτος, ἀπὸ γλώττης συνέχεταί πως· legationis, hoc nomine dignæ, quæque non tam curioſitate quàm neceſſitate ſuſcipitur, hoc opus hic labor eſt, vt quod orat exoret, interprete lingua, & Mercuriali virga. nónne dignus hic aſſiduo vindice nodus? B πρεσβεία εὔφημος.

Εὐδαίμων γενόμενος αὐτόν τε καὶ τὴν πατρίδα κ. Reg. αὐτός τε καὶ τ. & mox ἀπεπλώσῃ contraria, ἱππεύειν ἐπιστάμενον, οὐ. quæ ſi ferenda, non præferenda ſunt. C. Var. lect.

Γυμνὸς ἄτερ κόρυθος τε καὶ ἀσπίδος, οὐδ' ἔχεν ἔγχος. Interpres ſermone ſoluto, non ἐμμέτρως, vt fecimus, verterat, nec fortaſſe agnouerat verſum Homericum ex xx. Iliad. de Lycaone inermi ab Achille deprehenſo, Dio verſ. Hom illuſtratus.

> Τὸν δ' ἄρ ὡς ἐνόησε ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεὺς
> Γυμνὸν ἄτερ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος, οὐδ' ἔχεν ἔγχος,
> (Ἀλλὰ τὰ μὲν ῥ' ἀπὸ πάντα χαμαὶ βάλε· τεῖρε γὰρ ἱδρώς,
> Φεύγοντ' ἐκ ποταμοῦ, κάματος δ' ὑπὸ γούνατ' ἐδάμνα.)

duo poſteriores verſ. lucem his Dionis verbis adferunt. οὐ μὴν οὐδὲ ἀποβαλὼν ὅπλον οὐδέν.

Ἔνθα δ' ὀρεῖς πανταχοῦ μὲν ξίφη. Scriberem potius vt in Regio Cod. ἔνθα δ' ἦν ὁρᾶν πάντ. & ſtatim poſt, φερόμενος ὁ ῥᾴθυμος ἀτ. P. 199. A

C. Μείζονος ἱστορίας περὶ τοῦδε θεοῦ. Regius. περὶ τοῦδε τοῦ θεοῦ. expreſſius.

Pag. 201. Περὶ δὲ θεῶν τῆς τε καθόλου φύσεως καὶ μάλιστα τοῦ πάντων ἡγεμόνος, πρῶτον μὲν
A καὶ ἐν πρώτοις δόξα καὶ ἐπίνοια κοινὴ τοῦ σ. Cicero, in exordio 1. de Diu. & de
Opin. de Dei nat. & principatu. N.D. Iuſtinus philoſophus & Martyr. περὶ τῆς τοῦ θεοῦ μοναρχίας. hoc probare inſtituens ita orditur, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὴν κατ' ἀρχὴν συζυγίαν συνέσεως καὶ σωτηρίας λαβούσης, εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, θρησκείας τε τῆς εἰς τὸν ἕνα καὶ πάντων δεσπότην πρεσβεύουσα. & paulò poſt καθολικὴν δόξαν hanc appellat. quibus hæc Arnobij lib. 1. adu. gent. reſpondent. *Si omnes concedimus vnum eſſe principem ſolum, quem nulla res alia vetuſtate antecedat, poſt illum neceſſe eſt cuncta & nota eſſe & prodita, & in ſui nominis proſiluiſſe naturam.* itémque hæc B. Cypriani ad Cornelium P.M. *Niſi ad vnum cuncta reſpicerent, diſcordia & infinitate cuncta turbata voluerentur in Chaos, & repugnarent & colliderentur in ſe diſcordes materiæ; niſi omnibus effectoris autoritas imperaret, & vnius Monarchia poteſtatis, vniuerſitatis cauſas & efficientias ordinaret.*

δόξα θῦ πέρι. Plutarch. de vi huius de nat. D. opinionis, πόλις ἂν μοι δοκεῖ μᾶλλον ἐδάφους χωρίς, ἢ πολιτεία τῆς περὶ θεῶν δόξης ἀναιρεθείσης, παντάπασι σύστασιν λαβεῖν ἢ λαβοῦσα τηρῆσαι. *Vrbs nimirum potius ſine ſolo ſubſiſtere poſſe videatur, quàm Reip. genus vllum conſtitui aut conſeruari, ſublata illa de Numine opinione.* Empedocleum eſt oraculum Ὄλβιος ὃς θείων πραπίδων ἐκτήσατο πλοῦτον·

Δειλὸς δ' ᾧ σκοτόεσσα θεῶν πέρι δόξα μέμηλεν.

B Ἀναγκαία καὶ ἔμφυτος ἐν παντὶ τῷ λογικῷ γιγνομένη κ. Reg. λογισμῷ γ. ſuſpe-
Doctor diuinus. ctum. iam verò ὁ αὐτὸν θνητοῦ διδασκάλου καὶ μυσταγωγοῦ, firmatur his perelegantibus Clem. Alexand. verbis, in VI. στρωμ. οὐκ ἐχέγγυοι διδάσκαλοι περὶ θεοῦ λέγοντες ἄνθρωποι, καθὸ ἄνθρωποι· οὐ γὰρ ἀξιόχρεως γε ἄνθρωπός τε ὤν, καὶ περὶ θεοῦ τ' ἀληθῆ λέγειν, ὁ ἀσθενὴς καὶ ἐπίκηρος, περὶ τοῦ ἀγεννήτου καὶ ἀφθάρτου, καὶ ὁ ἔργου περὶ τοῦ πεποιηκότος. dixit autem ἀναγκαίαν καὶ ἔμφυτον δόξαν καὶ ἐπίνοιαν. quatenus ὁ ἔμφυτον, ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει, quod potiſſimum genus eſt ἀναγκαίου, Ariſtot. XI. pr. Phil. vnde illud, *Naturam expellas furca.* quo non abludit iocus Ariſtoph. in Theſmoph. ὅμοια γὰρ ποιεῖ ἀνάγκη τῇ φύσει.

Correct. è libr. & coniect. Χωρὶς ἀπάτης καὶ χαρᾶς· διά τε τὴν συγγένειαν τὴν πρὸς αὐτοῦ. emenda è Reg. τὴν πρὸς αὐτούς. Sed quis ferat ξυνωρίδα ἀπάτης καὶ χαρᾶς. non tulit interpres qui errorem & anfractum exponit. an ἄτης an φορᾶς legerat, ἀντὶ τῆς χαρᾶς. Ceterum ξυγγένειαν τὴν πρὸς θεὸν intelligit de qua Plato in Timæo, & & Chio Matridis f. epi. ad Clearchum Tyr. in præceptis Ἡσυχίας. ἐμοὶ χρώμενος δικαιοσύνην ἤσκησας, καὶ σωφροσύνην ἐκτήσω, καὶ θεὸν ἔμαθες, καὶ τὴν σεαυτοῦ πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἀνενεώσω.

Τοῖς πρεσβυτάτοις καὶ παλαιοτάτοις· ἅτε γὰρ οὐ μακρὰν οὐδ' ἔξω τοῦ θείου διῳκισμέ-
Platonica. νοι, ἀλλὰ ἐν αὐτῷ μέσῳ πεφυκότες ἐκείνῳ, κ. ex his Platonis de Vniuerſ. πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ που τούς αὐτῶν προγόνους εἰδόσιν. Cic. *Credendum nimirum eſt veteribus & priſcis, vt aiunt, viris, qui ſe progeniem Deorum eſſe dicebant: itaque eorum vocabula nobis prodiderunt: noſſe autem generatores ſuos optimè poterant.* Idem Clem. Alex. IV. στρωμ.

D Πῶς οὖν ἀγνοοῦντες εἶναι ἔχθιστον, καὶ μηδεμίαν ἕξειν ὑπόνοιαν τοῦ ποιήσαντος. In Reg. πῶς οὖν ἀγνοῶντες εἶναι. ita exaratum eſt vt pareant veſtigia inductæ

alterius

alterius vocis. Iuſt. περὶ μοναρχ. ἐξ ὧν γὰρ οἱ πάλαι [illegible] τῶν εἰδώλων θρησκείας νόμον τοῖς πολλοῖς παρέδοσαν, μαθόντες ἐξ αὐτῶν ἀγνῶτ. [illegible] ἐλεγχθήσονται ὑπὸ τῶν παρ' αὐτοῖς ποιητῶν. potior vſus τοῦ ἀγνῶτος apud Euripid. Iphig. in Aul.

Ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον
Βίον ἐξεπέρασ' ἀγνώς, ἀκλεής.

Τροφὰς δὲ ἀφθόνους ἔχοντες, ἐκπορίσασθαι καὶ τὰ ἄλλα. Reg. ἐκπορίσασθαι, non anteſero. ceterùm hæc ῥῆσις ab Antiphonte Athen. illùſtratur, ἐν κατηγορίᾳ φόνου; de prouidentia Dei in alendo conſeruandóque homine, ὁ θεὸς βουλόμενος ποιῆσαι τὸ ἀνθρώπινον γένος, τοὺς πρώτους γενομένους ἔφυσεν ἡμῶν τροφάς τε, καὶ παρέδωκε τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ἵνα μὴ σπάνει τῶν ἀναγκαίων προαποθνήσκοιμεν τῆς γηραιοῦ τελευτῆς. Pag.202. A Aliment. hom.

Καὶ πόας οὐ σκληράς, ἅμα δὲ δρόσῳ γλυκείας, καὶ νάμασι νυμφῶν ποτίμοις. In Reg. membranis dilucidius ſcribitur, ἅμα δὲ δρόσῳ γλυκεία, καὶ ν. B Var. lect.

Ἀεί σφισι θηλῆς ἐξῃρτημένης. Interpr. legerat πτηνῆς vel πιθηνῆς. nec tamen recepta lect. damnanda, θηλῆς, μαστοῦ, de papilla mammave lacte diſtenta puſis incumbente.

Ἐπειδὰν γὰρ ἐκπέσῃ τῆς γαστρὸς νωθρόν τε καὶ ἀδρανὲς τὸ βρέφος. Reg. Cod. τῆς γαστρὸς νωθρὸν ἔτι καὶ ἀδρανές. C

Παραδοὺς εἰς μυστικόν τινα μῦθον ὑποφυῆ καλλ. Reg. μυστικὸν τινα μῦθον ὑποφυῆ καλ. D

Μηδενὸς ἐξηγητοῦ μηδὲ ἑρμηνέως παρόντος, ἀνθρ. In Reg. μηδὲ ἑρμηνέως παρόντων αἰ. Pag.203. A

Πρὸς ὑποδοχὴν ὄχλου βαρέος ὑπὸ Ἀθηναίων. Reg. ὄχλου βαρέως υ. Var. lect. B

Μηδεμίαν αἴσθησιν ἔδει μηδὲ ὑποψίαν λαβεῖν. abeſt à Reg. τὸ ἔδει. mox. πάνυ καλῶς τε καὶ ἐκεῖνδεῶς παρεσκ. ſcribe vt in Reg. ἀνενδεῶς. C

Σοφώτεροι γινόμενοι τῆς ἀπ. Reg. σοφ. γινόμενοι τ. paulò poſt. Pag.204. A

Γυναικείαν τοῦ ὄντι θεὰν παρ. in eod. Cod. θεὸν παρ. contra Stilponis ſententiam in apologia ad Areopagitas, μὴ εἶναι Ἀθηνᾶν θεόν, ἀλλὰ θεάν· θεοὺς δὲ εἶναι τοὺς ἄρρενας. B Stilponis θεά.

Τυχὸν γὰρ οὐ ῥᾴδιον τὸν τοῦ φιλοσόφου νοῦν καὶ λόγον ἐπισχεῖν ἔνθα ἂν ὁρμήσῃ. τ. In Reg. ἔνθα ἂν ὁρμήσῃ. τ. vſitato more. vis autem τοῦ ὁρμῆσαι, ſcitè ab Heſychio per προθυμεῖσθαι, φέρεσθαι. à vett. gloſſ. per ἐπέρχεσθαι & impetum facere, ruere, petere, declaratur. omnium pulcherrime à poëta Lat. his vers. D τὸ ὁρμῆσαι.

Vt cùm carceribus ſe ſe effudere quadrigæ,
Addunt in ſpatia, & fruſtra retinacula tendens
Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.

Ἐξ αὐτῶν γιγνομένων τῶν ἔργων καὶ πλήθους οὐ κατὰ πλάνην συστάσαν, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν. non fruſtra hîc dubij mendíve nota fuerat inſerta. Regius ab editis diſcrepat, & habet, πλήθους, οὐκέτι πολλὴν σύστασιν, οὐ. clarior erit ſenſus ſi legatur, οὐ κατὰ πολλῶν σύστασιν. vel οὐκέτι κατὰ τὴν πολλ. συστ. de notitia non Pag.205. A Caſtigat.

populorum ſolo conſenſu armata.

Πάνυ ἰσχυρὸν καὶ ἀέναον ἐκ π. refer ad προφήτην πηγήν, fontem propoſitum; vt obuerſaretur oculis iſtud Pythagoreorum, Παγὰ ἀενάου φύσεως.

B Λέγω δὲ τούτου μὲν ἑκαστοίου κ. Cæde ſuperflua, λέγω δὲ τοῦ μὲν ἑκ. ſtatim ſe-

Emendat. diſpunct. quentia ſic interpunge. καὶ τρόπον τινὰ προειδόσιν αὐτοῖς, ἅτε προστάξεις κ.

D Ον καὶ πατρῷον Δία καλοῦμεν οἱ τῆς Ἑλλάδος κοινωνοῦντες. Regius. πατ. Δία

Ζεὺς πατρῷος καλούμενον, οἱ τ. non ferendum: niſi adiunxeris σεβόμεθα, aut quid ἰσόρροπον. vim τοῦ πατρῴου Διὸς Plato in Tim. Syneſius ἐν Φιλαδέλφοις aperiunt. Pindarus Olympionic. XIV. ἀέναον σέβοντι πατρὸς Ὀλυμπίοιο τιμάν.

Pag. 206. Τὸ πρεσβύτερον καὶ ξυγγενές. D. Paulus in concione ad Athen. Act. XVII.

A. τὸ ξυγγενές. docuit nos ζητεῖν τὸν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ θεοῦ. ὡς καὶ τινες τῶν ποιητῶν εἰρήκασι, τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. Idem Chio ad Clear. μόνοις εὐχαρίστει τοῖς ἀθανάτοις ἑαυτοῦ, καὶ ταῦτα πρὸς τὸ συγγενὲς ἄγειν· συγγενῆ δὲ τῷ θείῳ τὰ θεῖα.

Ἔτυμα Ζηνὸς Διός. Ἔτι δὲ αἴτιον ζωῆς καὶ τοῦ εἶναι. Plato in Cratylo hanc τοῦ Ζηνὸς notationem tradit, & τοῦ Διὸς δι' ὃν τὰ πάντα. hæc ἀρρήτῳ τετραγραμμάτῳ propriè congruunt.

Τίνων εὐεργετῶν χρέος ὀφειλόμενον κελεύουσι μὴ ἀνέκτιτον ἐᾶν. Xenophon lib.

εὐεργέται. II. ἀπομνημ. ὑπὸ τίνων εὕροιμεν ἂν μείζονα εὐεργετημένους ἢ παῖδας ἀπὸ γονέων. &c. in oracul. Euang. κατὰ Λουκᾶν. XXII. οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. hîc χρέος ὀφειλόμενον dixit, vt poëta τέλθος ὀφειλόμενον. ſcripſimus ἀνέκτιτον, non vt vulgo *in editis & membranis* ἀνέκτητον, quod barbarum eſt.

C Ἀλλὰ γὰρ εἰκὸς τοῖς πεπαιδευμένοις, ὧν λόγων τινὰ εἰκὸς ἔχειν ἄξιον ἔχων. hæc per-

Var. lect. Coniect. turbata in ordinem adducere coniectura nitebamur. In Reg. ſic exarantur. ὧν λόγων τινὰ εἰκότως ἔχειν· ἄξιον ἐ. ſubiret alicui ſcribere, τινὰ εἰκότως ἔχειν φροντίδα τοῦ κατ' ἀξίαν συνεξαίνειν χρή.

Pag. 207. Καὶ ταῖς ἐπικειμέναις ἐνέχονται ζημίαις· τόδε ὁρῶντες. emenda ζημίαις· τόδε. quod

B Correct. Plauto dicitur, onerari zamia ſiue mulcta. Quæ mox ſubiiciuntur, ſcri-

C Interpunct. bere & interpungere præſtat hoc modo. τὰ δὲ καὶ παρ' αὐτῶν εἰσφέρειν· αὐτίτεχνοι καὶ ὁμότεχνοι τρόπον τινὰ γιγνόμενοι τοῖς ποιηταῖς· ὡς ἐκεῖνοι δι' ἀκοῆς, ἐπιδεικνύντες ἀτεχνῶς καὶ αὐτοὶ δι' ὄψεως. Atqui

Segnius irritant animos demiſſa per aures,
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.

Pag. 208. Ὅπως τε ἔχουσιν ὁμολογίας ἢ διαφέρεσθαι ἀλλήλοις. Addeſis è Reg. ἢ τοῦ δια-

A Addita. emendat. φέρεσθαι ἀλλ. ſtatim ſcribe, ὥσπερ ἑνὸς ἴχνους λαβ. atque hæc interpunge. καὶ ταῦτα ἐν ὄχλῳ πανηγύρεως, ἐκείνοις φίλων δικαστῶν.

B. Καὶ ἐλέφας, ἔτι τε κυπάριττος καὶ θύον, πρὸς τὴν ἐν τῇ ἐργασίᾳ μονίμην ὕλην καὶ

C Var. lect. & interpunct. ἀδιάφθορον· τροφῆς τε καὶ μισθῶν ἀνάλωμα τοῖς ἐργασαμένοις οὐκ ὀλίγοις· οὐδὲ ὀλίγον χρόνον. In Reg. membranis paulo aliter ſcripta atque interpuncta. καὶ ἐλέφας· ἔτι τε κυπαρίττου καὶ θύου, πρὸς τὴν ἐν τῇ ἐργασίᾳ μονίμην ὕλην καὶ ἀδιάφθορον, τροφῆς τε καὶ μισθῶν ἀνάλωμα, τοῖς ἐργασαμένοις οὐκ ὀλίγοις, οὐδ' ὀλίγον χρ. vt genit. κυπαρίττου καὶ θύου pertineant ad ἀνάλωμα.

Ὦ βέλτιστε καὶ ἄριστε τῶν δημιουργῶν, ὡς μὲν ἡδὺ καὶ προσφιλὲς ὅραμα, κ. D
Regius inſerit οὕτω, ὡς μὲν οὕτω ἡδὺ κ. Additi.

Ὡς ἐκόντας ὑπέχειν τοῖς καταρχομένοις. Reg. Cod. ἑκόντας ὑπάρχειν τοῖς κ. & Pag.209. A
mox, ὡς τὸ ἀνήμερον καὶ ἄγριον σβέσαντος τοῦ θυμοῦ, το. non σβέσαντα τοῦ θυ. & Var. lect.
ſtatim, πολλὰς ἀπαντλῆσαι συμφορὰς καὶ λύπας ἐν τῷ βίῳ. in optanti modo. B
non ἀπαντλήσας συμφ.

Καὶ ὃς δοκεῖ μοι κατεναντίον στὰς τῆσδε τῆς εἰκόνος, ἐκλαθέσθαι πάντων, ὅσα ἀνθρωπίνῳ βίῳ δεινὰ καὶ χαλεπὰ οἴεται παθεῖν. quæ ita ſcribenda eſſe coniicio, ὅσα ἀνθρώπινος βίος δεινὰ καὶ χαλεπὰ εἴωθε παθεῖν. (Corr. ex Coniect.) Nulli vnquam ſimulacro ſignóve vis hæc fuit, præter quàm effigiei ærei ſerpentis Dei mandato ſuſpenſi à Moſe, & in extrema vexillari haſta collocati. (Signi ſa- cri vis.) in oraculis Num. cap. xxi. καὶ ἐποίησεν ὄφιν ἐπὶ σημείου· καὶ ἐγένετο ὅταν ἔδακεν ὄφις ἄνθρωπον, καὶ ἐπέβλεπεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, καὶ ἔζη. Tertull. de Idololat. cap. v. hæc autem Dionis σπουδαῖα continent illorum Homeri verſ.

Ὃς τὸ καταβρώξειε, ἐπὴν κρητῆρι μιγείη,
Οὐκ ἂν ἐφημέριός γε βάλοι κατὰ δάκρυ παρειῶν·
Οὐδ᾽ εἴ οἱ προπάροιθε ἀδελφεὸν ἢ φίλον υἱὸν,
Χαλκῷ δηιόῳεν, ὁ δ᾽ ὀφθαλμοῖσιν ὁρῷτο.

qui mirus effectus eſt φαρμάκου νηπενθέος, quod medicamentum Polydamna Ægyptia Helenæ dono dederat,

Νηπενθές τ᾽ ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων.
Luctum adimens, bilémque, malique obliuia gignens.

quæ noſtra, non Naogeorgi, interpretatio eſt, Athenæi & Euſtathij expoſitioni conſentanea. (Interpret. verſ. Homer. expeditur.) Siquidem νηπενθὲς dixi *Luctum adimens*, οὐ μόνον ἐστερημένον τοῦ πένθους, ἀλλ᾽ ἐνταῦθα καὶ τὸ στερίσκον πένθους· ὅ ἐστιν ἄλυπον. *bilémque*, potius quàm fel, ἄχολον, τὸ ἀόργητον· δῆλος μέν τοι καὶ ἄχολα ζῶα τὰ μὴ ἔχοντα χολήν, vt columba ἄχολος, felle carens: vnde ab Hebræis nomen habuit. *malique obliuia gignens.* ἐπίληθον Ariſtarcho antepenacutum, ὡς ὄνομα οὐδέτερον, ὃ δηλοῖ τὸ ἐπιληστικόν. Aſcalonitæ, τὸ ποιοῦν ἐπιλανθάνεσθαι.

Ἀνδρός τε ἐποίεις μορφὴν ὑπερφυῆ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, δείξας, πλὴν ἀνδρὸς C. Var. lect.
κ. Abeſt τὸ δείξας à Reg. & hæc duci potuit cœna ſine iſta μετοχῇ.

Σὺ δὲ ἰσχύι τέχνης ἐνίκησας. Adde è Regio. σὺ δέ γε ἰσχύι τ. non tam ad pigmentum quàm ad ἔμφασιν. (Pag.210. A Emendat.) tertio ab hinc verſu, τῷ δὲ τῷ φάσματι θεσπέσιον καὶ λαμπρὸν ἀπέδειξας, ὡς μ. in Reg. λαμπρὸν ἀποδείξας. elegantiore ſtructura. paulò poſt, pro οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ ἀρχῆς. ſcribitur, οὐ γὰρ ὑπὲρ ἀρ. caſtigatè.

Τῆς Ἑλλάδος οὐδέπω σαφῆ καὶ ἀραρότα δόγματα ἐχούσης περὶ τούτων. In Reg. D Var. lect.
πέρα τούτων. non ἀτόπως. vltra hæc, præter hæc dogmata.

Οὔτε τις πλάτης, οὔτε τις γραφεύς. Emenda οὔτε τις πλάστης, ὁ. Pag.211. E Correct.

Ὄρη θεοῖς ἐπονομάζουσι, καὶ δένδρα ἀργὰ καὶ ἀσήμους λίθους. Libanius in clauſula συγκρίσεως ἀγροῦ καὶ πόλεως. agris & montibus Numina gaudere docet. (Pag.212. A) ἔστι μὲν οὕτω εὐδαιμονέστερον θεὸν ἰδεῖν, καὶ θεῷ συγγενέσθαι· τούτων δὲ ἐν ἀγρῷ

τίς ἂν μᾶλλον ἢ ἐν τῇ πόλει τύχοι· ἐπὶ καὶ Ἡσίοδος ποιμαίνων ταῖς Μούσαις ἐνέτυχε· καὶ Φιλιππίδης ὕστερον πολλοῖς χρόνοις τῷ Πανὶ περὶ τὸ Παρθένιον ἔτυχεν.

Pag. 213. Στρεπτὴ γὰρ γλῶττ᾽ ἐστὶ βροτῶν, πολέες δ᾽ ἐνὶ μῦθοι·

A Παντοῖοι δ᾽ ἐπέων πουλὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα.

Hæc aliter diſtinguuntur, & ſcribuntur in editis Homeri Codicibus, Iliados xx. verba ſunt Æneæ ad Achillem; — πολέες δ᾽ ἐνὶ μῦθοι

Παντοῖοι· ἐπέων δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα·

Ὁπποῖόν κ᾽ εἴπῃσθα ἔπος, τοῖόν κ᾽ ἐπακούσαις.

Κινδυνεύει γὰρ οὕτω τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπολύτων ἐνδεία γενέσθαι μᾶλλον, ἢ φωνῆς καὶ λέξεως. An hoc Heroico prouerbio locum dedit? (ἀπεραντολογία.)

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις ἀπεραντολογώτερον ἀνδρός.

Nec modus in verbis homini eſt, nec terminus vllus.

Galenus aduerſus Iulianum. Proclus, περὶ τῆς Πλάτ. πολιτείας, ἑτέρους οἶδα τῶν Πλάτωνος φίλων, ἀμήχανον ὅσην ἀπεραντολογίαν ἐπεισάγοντας. Libanius in Declam. δυσκόλου λάλον γυναῖκα γήμαντος. Plutarch. περὶ ἀδολεσχίας.

Porrò λόγου μόνου κέκτηται θαυμαστόν τινα πλοῦτον. palam eſt imitatum eſſe ex Empedocleo iam laudato,

Ὄλβιος ὃς θείων πραπίδων ἐκτήσατο πλοῦτον.

Felix, mentis opes diæ qui condit apud ſe.

B Δυνάμις ἀνθρώπῳ περὶ λόγον ἐνδείξασθαι τὸ περιττόν. Reg. περὶ λόγου ἐνδείξασθαι. perperam. Sophocles in Oedipo Col. latè hanc ἑρμηνευτικὴν δύναμιν extendit, (δυνάμις ἑρμηνευτική.)

Τὰ πολλὰ γάρ τοι ῥήματ᾽ ἢ τέρψαντά τι,

Ἢ δυσχεράναντ᾽ ἢ κατοικτίσαντά πως,

Παρέσχε φωνὴν τοῖς ἀφωνήτοις τινά.

Flaccus ad Piſones reſtringit,

Format enim natura prius nos intus ad omnem

Fortunarum habitum: iuuat aut impellit ad iram;

Aut ad humum mœrore graui deducit & angit:

Poſt effert animi motus interprete lingua.

C. Ἡ δὲ τῶν ποιητῶν τέχνη μάλα αὐθάδης καὶ ἀνεπίληπτος. præpoſuit ἀπολογίαν pag. ſuperiore δ᾽ ὡς φιλὲς γὰρ χρῆμα ποίησις καὶ πάντα τρόπον εὔπορον, καὶ αὐτόνομον. & Strabo lib. 1. contra Eratoſthen. ἡ ποιητικὴ δημωφελεστέρα, καὶ θέατρα πληροῦν δυναμένη. ἡ δὲ δὴ τοῦ Ὁμήρου ὑπερβαλλόντως. Maximus Tyrius, περὶ τοῦ, τίνες ἄμεινον περὶ θεῶν διέλαβον ποιηταὶ ἢ φιλόσοφοι. vbi deſcribit poeticam: ποιητικὴ τί ἄλλο ἢ φιλοσοφία, τῷ μὲν χρόνῳ παλαιά, τῇ δὲ ἁρμονίᾳ ἔμμετρος, τῇ δὲ γνώμῃ, μυθολογική. Adi Platonem, de Rep. Ariſtot. περὶ ποιητικῆς. Tullium pro Archia. Baſilius M. 1. ὁμιλίᾳ εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ψαλμῶν, quid aliud innuit per ψυχαγωγίαν ἐμμελῆ καὶ ἡδονήν, σώφρονα λογισμὸν ἐμποιοῦσαν. (De poetica.)

Quod autem interpres τέχνην ἀνεπίληπτον, artem incorrigibilem exponit, pro inculpata & omni reprehenſione carente, non laudo. Homerus eadem notione Heroas pleroſque omnes ἀμύμονας nuncupat, qua ſuam Rhapſodiam voluit eſſe ἀμύμονα. B. Ioannes Chryſoſtomus, 11. concione in Iobum, Græcè nondum edita, quod ſit diſcrimen ἀνεγκλήτου & ἀμέμπτου pulcre explicat, hoc χρυσορρήμονι λόγῳ. Καὶ ἦν ἄνθρωπος (τὸ ἀνεπίληπτον. τὸ ἄμεμπτον.)

ἐκεῖνος ἄμεμπτος. οὐ μικρὸν τὸ ἐγκώμιον· βασάνισον τὴν λέξιν, ἵνα θαυμάσῃς τὴν πρόθεσιν· δύο ἐστὶν ἔγκλημα, καὶ δύο μέμψις. ἔγκλημα μὲν γὰρ ταῖς βαρυτάταις ἐπάγεται ἐγκλητῶν ἁμαρτίαις· ἡ δὲ μέμψις ἐπὶ τῶν κουφοτάτων γὰρ πλασμάτων· ἠθέλησεν οὖν δεῖξαι ὁ μα. συγγραφεὺς, ὅτι οὐ μόνον ἐγκλημάτων μακρὰν ἦν ὁ δίκαιος, ἀλλὰ καὶ μέμψεων· οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ἐνεκάλεσεν, ὡς μεγάλα δράσαντι· ὅπου γε οὐκ ἐμέμψατο ὡς μικρὰ πράξαντι. hunc aurei fluminis diuinæ eloquentiæ riuulum fas fuerit in Latium deducere. *Fuit hic vir irreprehenſus. non vulgare nec tralatitium hoc elogium eſt. Examina vocabulum, vt admireris propoſitum. aliud eſt* crimen, *& aliud* reprehenſio. *etenim* crimen *grauiſſimis peccatis inducitur.* reprehenſio *errori & leuiſſimo contingit. Voluit igitur hiſtoriæ ſacræ ſcriptor oſtendere virum iuſtum non à criminibus ſolum alienum fuiſſe: verumetiam ne minimæ quidem reprehenſioni obnoxium.* Ergo ars Poet. θεόληπτος, quidni ἀνεπιλήπτου, ἀμύμονος, ἀνεγκλήτου, ἀμέμπτου, laudes ſibi iudice Dione arroget, vel ſuo iure vindicet? Chryſoſtomia illa ſi minus ad ſuperciliosorum palatum faciunt, meo certe & φιλοχρυσοστόμων ſapiunt. πάξ. *Criminis & repreh. diſcrimen.*

Καναχάς τε καὶ βόμβους, καὶ κτύπον, καὶ δοῦπον, καὶ ἄραβον, κτλ. hæc & cætera ὀνοματοποιηθέντα fictáque nomina, quibus ſermonem patrium ditauit Homerus, interpres Latina facere neglexerat: hoc intentatum relinquere nolui, nec operæ parcere nonnullis profuturæ. Catullus in Thetidis & Pelei nuptiis partem horum expreſſit, hoc loco, Pag. 214. A *Imitata & ficta vocab.*

> *Plangebant alij proceris tympana palmis,* κτύπος
> *Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant.* δοῦπος.
> *Multi rauciſonis efflabant cornua bombis:* βόμβος.
> *Barbaráque horribili ſtridebat tibia cantu.*

itémque ποταμοὺς μορμύροντας, βοῶντα κύματα καὶ χαλεπαίνοντας ἀνέμους. hac pluſquam gemmea ecphraſi ſignauit,

> *Hic qualis flatu placidum mare matutino,*
> *Horrificans Zephyrus procliues incitat vndas,*
> *Aurora exoriente, vagi ſub lumina Solis:*
> *Quæ tarde primum clementi flamine pulſæ*
> *Prociduum leni reſonant plangore cachinnum:*
> *Poſt vento creſcente, magis, magis increbreſcunt.*

βέλη κλάζοντα. vt & οἰστοὶ,

> Ἔκλαγξαν δ᾽ ἄρ᾽ ὀϊστοὶ ἐπ᾽ ὤμων χωομένοιο·
> Δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένετ᾽ ἀργυρέοιο βιοῖο.

Mirum etiam hic Dioni non ſuccurriſſe, τὸ

> Λίγξε βιός, νευρὴ δὲ μέγ᾽ ἴαχεν, ἆλτο δ᾽ ὀϊστὸς
> Ὀξυβελής, καθ᾽ ὅμιλον ἐπιπτέσθαι μενεαίνων.

Οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη, καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει. Pag. 215. A

Hic verſus Iliad. Δ. illum ſubſequitur

> Ἥτ᾽ ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα Οὐρ.

Eodem Virg. interprete,

> *Parua metu primo; mox ſe ſe attollit in auras.*

Primum æmulatus eſt Callimachus in Cererem.

Ἴθματα μὲν χέρσῳ· κεφαλὰ δέ οἱ ἅψατ' Ὀλύμπω.

C Auct. lect. Σὺ μὲν οὖν, φησὶς, ὦ σοφώτατε τῶν ποιητῶν Ὅμηρε, πολὺ τῇ δυνάμει τῆς ποιήσεως, καὶ τῷ χρόνῳ προέχων. Hæc in Reg. Cod. integriora paulò ſunt, πολὺ τῇ τε δυνάμει κ. Libanius in Paraſito ἀδείπνῳ, horum imitatione ſcripſit, ὦ θειότατε ποιητῶν Ὅμηρε, πάντα μὲν σοι σοφὰ ἀληθεία πεποίηται. &c.

Imitat. Liban.

Pag.216. A Φίλιος καὶ ἑταιρεῖος· πρὸς δὲ αὖθις ἱκέσιός τε καὶ ξένιος. de his θεοῦ ἐπωνυμίαις dictum eſt in I. de Regno. ſed vnius potiſſimum Διὸς τοῦ μειλιχίου, *Iouis mellifui*, meminit Xenophon lib. VIII. K. ἀναβάσεως. vbi narrat Euclidem vatem Phliaſium pecuniis deſtituto nec ad rem attento prædixiſſe, ὅτι ἐμποδών σοι ὁ Ζεὺς ὁ μειλίχιος.

Ζεὺς μειλίχιος, *fauet attentis ad rem.*

Pag.217.C Ὅσον τε ἐν ἅπασι τούτοις στερεὸν ἔρυμα. Interpres eodem ſignificatu accepit, quo apud Heſiodum ſumitur, —ἐπ' ἔρματα πόντῳ ἀείσοι. de ſolido ſepto potius intelligerem. ſed nihil dum habeo quòd accuſem coniecturam meam, qua ἕρμα ſcribendum ſuſpicabar: tametſi Regius Cod. editam lect. tueatur. Ioannes Chryſoſt. κατὰ τῆς εἱμαρμένης, ait Dei prouidentiam in tanta rerum humanarum tempeſtate, αὐτὴ τοῦ ἕρματος, vice ſaburræ eſſe: alioquì Mundus ἀνερμάτιστον πλοῖον foret.

Pag.218. A

Χαλκὸν δ' ἐν πυρὶ βάλλεν ἀτειρέα, κασσίτερόν τε,
Καὶ χρυσὸν τιμῆντα καὶ ἄργυρον.

Ex Iliad. ὁπλοποιΐᾳ. ad cuius exemplar poeta Lat. effinxit Æneæ armorum fabricam. huc vero ſpectant illa,

—*fluit æs riuis, aurique metallum,*
Vulnificúſque chalybs vaſta fornace liqueſcit.

C. Περί τε ἀγαλμάτων ἱδρύσεως. Maximum Tyrium ſuper hac re conſule, in διαλέξει, εἰ θεοῖς ἀγάλματα ἱδρυτέον.

D. Ἀλλ' ἐκεῖνο φροντίζων σκοπῶ, ὅτι

Pag.219. A

Αὐτόν σ' οὐκ ἀγαθὴ κομιδὴ ἔχει, ἀλλ' ἅμα γῆρας
Λυγρὸν ἔχεις, αὐχμεῖς τε κακῶς, καὶ ἀεικέα ἕσσαι.

Antequam Regius lib. in manus meas veniſſet, hanc præſtantiſſimi ſermonis pulcherrimam perorationem miſerrimis modis à librariis & interpretibus hactenus acceptam Deo dante reſtitueramus vt hic edita eſt, felicius etiam quàm in Regio Cod. in quo priſcæ veſtigia mendæ remanſerant. vt igitur Homericus Vlyſſes patrem Laertem annis & pannis obſitum affatur, Odyſſeæ vltimo,

Clauſulæ è coniect. reſtitutæ illuſtratio.

Non multus te cultus habet, ſed dura ſenectus
Vexat, dum ſqualles, hoc fœdo indutus amictu.

ſic enim nunc interpretari libuit. iiſdem planè verbis Dioni viſum eſt compellare Iouem Phidiæ deuigeſcentem, & à parcis cultoribus neglectum, pænéque obſoletum,

Tantum æui longinqua valet mutare vetuſtas.

tametſi Plinius lib. VII. cap. XXXVIII. ſcribat, *Phidiæ Iouem Olympium quotidie teſtimonium perhibere.* De eod. Valer. Max. cap. VII. lib. III.

AD XIII. DE EXILIO, ATHENIS HABITAM.

IN Photij ὑποθέσει in Dionis διάλεξιν, quam Athenis habuit περὶ φυγῆς. pauca quædam à Scholiographo Regij Cod. variata ſunt: ſic enim ſcripſit, vel exſcripſit. Ο προκείμενος λόγος διέξεισιν, ὅτι οὐδὲν ἡ φυγὴ χαλεπόν· καὶ ὅτι πλοῦτος μὲν καὶ δόξα καὶ δυναστεία θᾶττον ἀπὸ τῶν ἐχόντων εἰς τοὺς οὐδ' ἐλπίσαντας μεταῤῥεῖ· τὸ δὲ φιλοσοφεῖν, καὶ τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν διὰ βίου τὸ κτῆμα καλὸν *, καὶ ἀποιχομένοις συνέπεται. In ſententia nihil mutatum. videſis interpretationem noſtram Photij excerpt. *Var. lect. in Photij huius diſſertationis ſumma.*

Εκεῖναι γὰρ βωμόν τινα ἢ λίθον ἐπαγείρουσαι, σκοποῦσιν ἐν τούτῳ περὶ τοῦ πράγματος οὗ πυνθάνονται. In Regio ſcribitur. σκοποῦσιν ἐκ τούτου * τοῦ πράγματος οὗ πυνθ. καὶ δὴ ταῖς μὲν αὐτῶν φασὶ γίνεσθαι κοῦφον· ταῖς δὲ βαρύ· ὡς μ. vt pertineat ad δαιμόνιον de quo ſequitur. mox, καὶ γῆρας δὲ καὶ νόσος, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. ſtatim. κατὰ τὴν τοῦ πράγματος διαφορὰν, ἐλαφρύνοντος τοῦ δαιμονίου τὸ βάρος. deinde ſic emenda, & interpunge. Ὀδυσσέως τε παρ' Ὁμήρῳ, καταδυρομένου πολλάκις αὐτὸν, ἀνδρὸς ἥρωος, οὐδ'. C *Var. lect.* D *Emendat. interpūct.*

Ἐπιθυμεῖ καπνὸν ἰδεῖν ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γῆς ἀνιέντα. Regius. ἀνιόντα, caſtigatè. P. 220. A *Caſtigat.*
Ex Odyſſ. I.

Ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι Ἧς γαίης.

Πάλιν δ' αὖ παρ' ἑτέρῳ ποιητῇ τῶν ὕστερον, τὴν Ἠλέκτραν πυνθαν. Sophoclem intelligit.

Ποῦ γῆς ὁ τλήμων τλήμονας φυγὰς ἔχει;

Quare φυγὰς dicatur τλήμων Polynices declarat, apud Euripidem in Phœniſſis, cùm Ioçaſtæ matri roganti, — τί φυγάσι τὸ δυσχερές.

— Quid inſuaue eſt exuli? reſpondet,

Ἓν μὲν μέγιστον· οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.

Hoc maximè, fiduciam quod nullam habet.

Οὐχ ἕνα νομίζων φθείρεται πόλεως τόπον.

Quid eſt ἐλεεινὸν in hoc reſponſo?

Non vrbis vnius perit fixus loco.

niſi minorem ſeu mediam capitis diminutionem denotet, eius qui ciuitatem quidem amiſit, ſed libertatem retinuit. vt νομίζειν ſit ſtatuere, vel habitare. Ita de Maximo iocatur Martialis, οὐχ ἕνα νομίζοντος πόλεως τόπον, *Cap. dimin. media.* *νομίζειν.*

Dic vbi conueniam; dic qua te parte requiram?

Quiſquis vbique habitat, Maxime, nuſquam habitat.

vt φθείρεσθαι, ſit etiam, *nuſquam habitare.* licet de eo potius dicatur, cui aqua & igni interdictum fuerit. *φθείρεσθαι.*

Ἤπου ἀγωνίζει τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

Interpretis verſus immodulatus eſt: ad imitationem tamen hendecaſyl-

labi Martialis effictus: lib. III. Ep. lxv.

Leuis dropace tu quotidiano.

an modulatior hic eſſet?

Quotidianus ſuppetitne illi cibus?

Ο καθ' ἡμέραν βίος. qui ἐφήμερος, & in oracularibus ſcriptis ἐπιούσιος, ἢ ἐπιών. ab Euripide in eod. dramate abſolutè βίος. & ὁ ἐπ' ἦμαρ.

Πόθεν δ' ἐβόσκου, πρὶν γάμοις εὑρεῖν βίον;

Ποτὲ μὲν ἐπ' ἦμαρ εἶχον, εἶτ' οὐκ εἶχον αὖ.

Ioc. *At victus vnde; prius quam haberes coniugem?*

Polyn. *Modò in diem ſatis; modo haud quicquam fuit.*

quod hîc aliis verbis, eadem mente concipitur,

Ἔχει μὲν, ἀσθενῆ δὲ, ἅτε φεύγων ἀνήρ.

Habet quidem cibum, at leuem, vt vir exulans.

D Ὅτι Κροίσῳ τῷ Λυδῶν βασιλεῖ συνεβούλευσεν Ἀπόλλων, συμβάντος τινὸς, φεύγειν ἐχόντα, καταλιπόντα τὴν ἀρχὴν, κ. ſic interpungendum. Herodot. lib. I. ἐπηρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος· εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μουναρχίη. Crœſo ab Apol- Dio ex Herod. illuſtratus. line percontanti; An diuturnus ſibi principatus foret, oraculum iſtud redditum editum eſt; quo audito πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμὰ ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύσειν Μήδων.

Pag. 221. Εἰς θεοῦ βαδίζοντα χρήσασθαι συμβούλῳ ἱκανῷ, κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος Ἑλλήνων. In B Reg. χρήσ. συμβούλῳ ἱκανῶς, κατὰ τὸ π. Deum vocari σύμβουλον ἱκανὸν, conſul- Var. lect. interpret. aucta. torem idoneum, rectius eſt. nec video quid cauſæ fuerit cur interpres ſpreuerit hoc epithetum. hunc autem priſcum Græcorum morem Xenophon obſeruat. III. ἀναβάσεως. vbi Socrates ei ſuaſiſſet ἐλθόντι εἰς Δελφοὺς ἀνακοινώσασθαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

Var. lect. Οὐ ῥᾴδιον συμβαλεῖν. ἐκ. Regius. συμβάλλειν. mox, χαλεπὸν καὶ κατ' ἀνθρώπου ψεύδεσθαι, μὴ ὅτι κατὰ θεοῦ. non ſollicito. licet in Reg. legatur, κατ' ἀνθρώποις. κατὰ θεόν. abs re. In Actis Apoſt. cap. v. οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ θεῷ.

D Ἐμοὶ δὲ οὐ ποιητέον τοῦτο, τοῦ θεοῦ κελεύοντος; Scribitur in Reg. οὐ ποιητέον, Var lect. Pag. 222. τοῦ- του τοῦ θεοῦ κελ. vt paulo poſt, pag. prox. τούτου τοῦ ὀνόματος τυχεῖν. ſtatim ἐδό- A κουν το δέ μοι πάντες ἄφρονες. pro ἐδόκουν· quod præſtat. Καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ὧν B ἔδει περάττειν, οὐ. hoc παραγραμματισμῷ gaudet Plato, φθόνος οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδενὶ ἀγαθῷ ἐγγίγνεται.

C Καὶ οὐχ οἷα τὰ γινόμενα ἀπαλλαγῆναι τῆς δυνήσεως. In Regio. οὐχ οἷά τε δυνάμενα ἀπαλλαγῆναι verisimile eſt δυνάμενα gloſſema eſſe τοῦ οἷά τε. vt caſtigandum ſit, & ſcrib. οἷά τε ἀπαλλαγῆναι.

D Ἐνίοτε δὲ ὑπὸ ἀπορίας ἐφερόμην ἐπί τινα λόγον ἀρχ. Regius, ὑπὸ ἀπορίας Var. lect. conciliata. Caſtigat. οἷα ἐπί τινα λόγον ἀ. melius eſt vtrumque retineri, ἐφερόμην οἷα ἐπί. Sequitur mox, καὶ ἐπὶ τῷ δικαστηρίῳ. Regio ſcribenti, ἐπὶ τῶν δικαστηρίων, aſſentior.

P. 223. A Var. lect. Τοὺς παλαιοὺς λόγους, ὥσπερ φάρμακα παλαιὰ, διαπνεύσαντας ἀπολωλέναι τὴν δύναμιν. Regius habet διαπν. ἀπολωλεκέναι. integrius. Theophr. De odorib.

Οὐδεμίαν ὁρῶντες οὔτε παίδων. Reg. membranæ coniecturam noſtram aſſerunt; qua ſcribebamus, οὐδεμίαν ὁρῶντες, ἢ. *B Coniect. firmata.*

Οἱ σπουδαιότερον ἡγεῖσθαι τὴν χρημάτων ἔχειν καὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ θυγατράσι καὶ γυναιξὶ καὶ ἀδελφοῖς καὶ φίλοις. Regius hoc modo, ὁ σπουδαιότερον ἡγεῖσθε τὴν χρημάτων, καὶ τοῖς υἱοῖς καὶ ταῖς θυγατράσι, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀδελφοῖς κ. φ. quæ caſtigatiora parent, ex eo quod illud, καὶ τοῖς ἀνθρώποις, planè ſuperuacuum: iſtud verò καὶ τοῖς υἱοῖς καὶ ταῖς θυ. ſuo loco poſitum eſſe conſtet. *C Var. lect. Emendat.*

καὶ μὴν ὁ Θάμυρίς γε, οὗ μάλα ἐπιστάμενος κιθαρίζειν, κ. Ex his Hom. II. Iliad. *Thamyris.*

Δώριον· ἔνθα τε Μοῦσαι
Ἀντόμεναι, Θάμυριν τὸν Θρήϊκα παῦσαν ἀοιδῆς,
Οἰχαλίηθεν ἰόντα παρ' Εὐρύτου Οἰχαλιῆος·
Στεῦτο γὰρ εὐχόμενος νικησέμεν, εἴπερ ἂν αὐταὶ
Μοῦσαι ἀείδοιεν κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο.
Αἱ δὲ χολωσάμεναι, πηρὸν θέσαν· αὐτὰρ ἀοιδὴν
Θεσπεσίην ἀφέλοντο, καὶ ἐκλέλαθον κιθαριστύν.

Quorum interpretem ἐχέγγυον Statium ſiſtam. IV. Theb.

—Getico quos flebile vati
Dorion. hic fretus doctas anteire canendo
Aonidas, multos Thamyris damnatus in annos
Ore ſimul citharáque. (quis obuia numina temnat?)
Conticuit præceps.

Lactantius in hæc verba *—longos damnatus in annos*
Ore ſimul citharáque. *Optimè*, inquit, *poëta Homeri ambiguum verbum, poſitum intellexit, de hoc ipſo, quod accentus commutatione ſignificauit; non cæcatum lumine; ſed eum cuius ſit damnatum ingenium, vt nec chordarum gloriam, nec vocis ſonum inferret.* Nugæ. quaſi πηρὸς ambiguum verbum eſſet, & Attico more, πῆρος, circumflexa penult. aliud ſignificaret. quod nec Didymus probat, qui πηρὸν κατά τι μέρος σώματος βεβλαμμένον, *aliqua corporis parte mutilum*, interpretatur: nec Euſtathius agnoſcit, qui exponit, παθόντα τὴν ὅρασιν, acie læſa, excæcatum. cuius interpretationis aſſertor & vindex eſt Dio noſter, ſiquidem expreſſis verbis ait, ἐτυφλώθη διὰ τοῦτο. quid igitur? Statius à Dione non ſtabit? quidni? & quis non facile admittat *damnatum ore*, περιφραστικῶς καὶ συνεκδοχικῶς, tam de oculis quàm lingua capto dici? Quocirca Merula voce etiam meruit damnari, qui in iſtud Ouidian. *Lactantij Statij interpr. allucinatio. πηρὸς πῆρος de capto oculis ex Dionis & aliorum interpret. Damnatus ore. Merulæ vox damnata.*

Tu licet & Thamyram ſuperes, atque Orphea cantu,

temerè affirmat, Latinos tantùm, non item Græcos Thamyrin à Muſis occæcatum ſcripſiſſe. Plutarchus, ὅτι οὐδὲ ζῆν ἔστιν ἡδέως κατ' Ἐπίκουρον, Θαμύρας παρείδησα μουσοποιῷ.

Ὥσπερ οὖν εἰ δύο ἀνθρώπω οὐκ εἰδότε παλαίειν, ὅτε ἕτερος κα. Quis non cernat fœdam hîc labem eſſe? hanc verò Regius plane eximit, dum ſcribit, εἰ δύο ἀνθρώπω παλαίειν οὐκ εἰδότε, παλαίοιεν, ὅγε ἕτερος κ. *Pag. 226. B Supplem. caſtigat.*

Ὡς δυναμένοις ζῆν ὀρθῶς. Scribe vt in Regio, ὡς οὐ δυναμένοις ζ. Hoc ab interprete prudenter, opinor, vel ambiguæ dictionis tædio, expoſitum non fuerat. quod quia iam negationis beneficio ad rem facit, *D Interpretationis amplificatio.*

reponendum. Cur enim ignaros & indoctos plerique omnes vituperent, ratio eſt, quòd autument illós recte viuere nō poſſe; cùm nec ſciant recta nec probent. Ineruditos vero eſſe céſeant, eos qui illa neſciunt, quæ ſcientem vſuuenit honeſtum probúmque virum eſſe. ſic autem dilucidius explicari puto hæc autoris verba, τοὺς ἀγνοοῦντας ἃ ἔστιν εἰδότα, καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι. In eo genere eſt, & extremi ingenij, vt loquitur apud Liuium Minutius doctus ab Heſiodo, *Ignorantia craſſa.*

Ος δέ τε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Εν θυμῷ βάλληται.

qui neque ipſe videt quid in rem ſit, neque alteri recte monenti obtemperat. Huc facit quod Gregorius Naz. ἐν τῷ εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιταφίῳ ſcribit, Οὐκοῦν ἀτιμαστέον τὴν παίδευσιν, ὅτι τοῦτο δοκεῖ τισιν· ἀλλὰ σκαιοὺς καὶ ἀπαιδεύτους ὑποληπτέον, τοὺς οὕτως ἔχοντας εἶναι καθ' ἑαυτούς· ἵνα ἐν τῷ κοινῷ ὃ κατ' αὐτοὺς κρύπτηται, καὶ τοὺς τῆς ἀπαιδευσίας ἐλέγχους διαδιδράσκωσιν. Doctrinæ contemptores rudes & imperitos eſſe, & omnes ſui ſimiles eſſe percupere, quo in multitudine minus ſua appareat inſcitia.

P. 227. A. Τὸ γὰρ ζηλοῦν καὶ φιλοτιμεῖσθαι. emenda, ὃ γὰρ ζητεῖν καὶ φ. paulo poſt. οὐ κατὰ
C. δύο καὶ τρεῖς ἀπολαμβάνεσθαι ἐν παλαίστραις. in Regio exaratum eſt τρεῖς ἀπο-
D. λαμβάνοντα ἐν π. vtrumque ferri poteſt, ſed illud commodius. ſtatim, ὥσπερ νῦν ἄν τις αὐτούς. ſcribitur, ὥσπερ νῦν εἴ τις.

Σωφροσύνην δὲ καὶ ἀνδρείαν καὶ δικ. intellige ὃ εἶναι ἀγαθόν. vt pendeat ſententia ab illis quæ præcedunt, ὅτι τούτων μὲν οὐδὲν ἐστιν ἀγαθόν. Siquidem ſolas virtutes tam in moribus quàm in intelligentia poſitas, in bonis numerandas eſſe conſtat. hoc quia interpres non ſatis perceperat, nec liquidò expreſſerat, iccirco eius interpretationem interpolare & polire præpropere dum ederetur, inductus fueram.

Pag. 228. A. Εἴτε Ἕλληνας, εἴτε Ῥωμαίους. Regius ſcribit, εἴτε παρὰ Ἕλληνας. non magnus erat huius προσθέσεως vſus.

Pag. 229. A. Ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ Σίβυλλαν εὑρήσετε μαντευομένην ὑμῖν, καὶ Βάκιν. In Reg. Ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ Σι. caſtigatè. hos etiam ἀγαθοὺς χρησμολόγους καὶ μάντεις, componere placuit Tullio 1. de Diuin. *vaticinantes per furorem, vt Bacis Bœotius & Sibylla Erythræa.* itémque Plutarcho, De virt. fem. in procœmio. τὰ Σιβύλλης λόγια τοῖς Βάκιδος ἀντιπαραβάλλεσθαι. Bacis oracula memorant Herodotus in Vrania: Pauſanias in Phocicis. Clemens Alexand. 1. στρωματέων. duorum Bacidum meminit. παρὰ Ἕλλησι χρησμολόγοι συχνοὶ γεγονέναι φέρονται, ὡς οἱ Βάκιδες, ὁ μὲν Βοιώτιος· ὁ δὲ Ἀρκάς, πολλὰ πολλοῖς προαγορεύσαντες. quid ſi etiam hic vt in illo Clementis loco, ſcribatur, καὶ Βάκιδες vel Βάκιδε· numquid hoc congruentius iungetur cum his, ἀγαθοὺς χρησμολόγους καὶ μάντεις.

Emendat. *Sibylla & Bacides.* *Coniectura ex Clemente Alex.*

B. Ὥσπερ ὁ τὴν Πατρόκλου πυρὰν πολλῶν μὲν ξύλων. Iliad. ψ. verſ. 127.

Αὐτὰρ ἐπεὶ πάντη παρακάββαλον ἄσπετον ὕλην.

Πολλῶν δὲ στρωμάτων καὶ ἐσθῆτος· ἔτι δὲ σμύρνης καὶ ἐλαίου. verſ. 196. & ſeq.

— ἐκ δ' ἄρα πάντων
Δημὸν ἑλὼν ἐκάλυψε νέκυν μεγάθυμος Ἀχιλλεὺς
Ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς, περὶ δὲ δρατὰ σώματα νήει·
Ἐν δὲ τίθει μέλιτος καὶ ἀλείφατος ἀμφιφορῆας.

Παρακαλεῖ τοὺς ἀνέμους, σπένδων, καὶ θυσίαν ὑπισχνούμενος, ἐλθόντας ἐμπρῆσαί τε καὶ ἀνάψαι. Scribe è Regio θυσίας ὑπ. conuenienter his Homericis. *Emendatio ex Homero firmata.*

Στὰς ἀπάνευθε πυρῆς, δοιοῖς ἠρᾶτ' ἀνέμοισι,
Βορέῃ καὶ Ζεφύρῳ· καὶ ὑπίσχετο ἱερὰ καλά·
Πολλὰ δὲ καὶ σπένδων χρυσέῳ δέπαϊ, λιτάνευεν
Ἐλθέμεν, ὄφρα τάχιστα πυρὶ φλεγέθοιατο νεκροί,
Ὕλη τ' ἐσσεύοιτο καήμεναι.

AD XIV. DE LIBERTATE ET SERVITVTE. I.

SVMMAM vtriuſque diſſertationis de ſeruitute & libertate ſubiiciam, vt à Scholiographo conciſè quidem deſcripta eſt, ſed non ita ieiune vt à Photio. Τὴν δουλείαν σκοπεῖ ὁ λόγος, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν, οὐ τύχης ἐπήρειαν, γινώσκει· ἀλλὰ τρόπων διάθεσιν, βελτίονος τε καὶ χείρονος. Hic prior & poſterior ſermo, Seruitutem non quaſi inſultationem quandam fortunæ agnoſcit: ſed morum potius compoſitionem, & affectum propenſionémque ad id quod melius ac deterius eſt. *Summa vberior Photiana.*

Idem Tullius contra vulgi opinionem probare tentauit Paradoxo V. ὅτι οἱ σοφοὶ ἐλεύθεροι, καὶ οἱ μωροὶ δοῦλοι.

Οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι μὲν ἐλεύθεροι εἶναι μάλιστα πάντων. Huius enunciati ratio eſt apud I C. quia Libertas iure naturali continetur. eſt autem, vt ait Seneca phil. Epiſt. 75. inæſtimabile bonum, ſuum fieri. hîc μέγιστον τῶν ἀγαθῶν. Plato. Ep. VIII. ἐλευθερία ἔμμετρος οὖσα πανάγαθον. *C Libert. amor.*

Αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅ,τι ἐστὶ τὸ ἐλευθέριον εἶναι. Emenda è Reg. Cod. τὸ ἐλεύθερον εἶναι. de libero non de liberali hîc agitur. *D Emendat.*

Ἡ γὰρ ἄγνοια τοιαῦτα ἐργάζεται τοὺς οὐκ εἰδότας· καί αν. Plato in Ciuili. τὸ ἄτοπον ἐξ ἀγνοίας ἀεὶ συμβαίνει. Abſurdi ſemper aliquid omnibus ex ignorantia contingit. idem περὶ τοῦ ὄντος ait, τόγε μὴν ἀγνοεῖν ἐστιν, ἐπ' ἀλήθειαν ὁρμωμένης ψυχῆς, παραφόρου ξυνέσεως γιγνομένης, οὐδὲν ἄλλο πλὴν παραφροσύνη. Philoni. Alleg. II. νόσος χαλεπὴ ψυχῆς, ἀμαθία. *Pag. 230. A Ignorantia morbi. ἀγνοίας ἄνοια.*

Τὸ ἐλεύθερον, φαίην ἂν ἴσως, τὸ μηδενὸς ὑπήκοον, ἀλλὰ περιάγειν ἁπλῶς τὰ δοκοῦντα ἑαυτῷ. Cic. Quid eſt enim libertas? poteſtas viuendi vt velis? Florentinus, l. IV. D. de ſtatu hom. Libertas eſt naturalis facultas eius quod cuique facere libet; niſi ſiquid vi aut iure prohibetur. *B Libertatis defin.*

C. Ὁπότ' ἂν σκύφος κελεύῃ, αἰσχρὸν ἐ. Regius, σκύφος κελεύσῃ. mox, ἂν αὐτοῖς μὴ ἐπίῃ, κελεύσῃ αὐτά. adde, ex cod. Reg. ἐπίῃ, κἂν κελεύσῃ ἄν.

Var. lect. Supplem.

Pag. 231. A Καὶ δόξῃ ποτὲ τοῖς ἰατροῖς τὸν κάμνοντα δῆσαι, παράγγελμα ἐδόθη· κ. Ouid. de Rem. eodem ſenſu,

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes?
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?

& Georg. Piſidas κοσμουργίας verſ. 1355. de libertate abſoluta.

Ποίας δὲ καὶ τύχωμεν εὐελπιστίας,
Εἰ τοῖς ἰατροῖς τοῦ γεώδους σαρκίου
Ἄγειν ἐῶμεν καὶ φέρειν τὰ σώματα,
Ὡς ἂν δοκῶσι, κἂν δοκῶσι χειρόνως·
Μηδὲν δὲ δῶμεν τῷ Γαληνῷ τῶν ὅλων,
Ψυχῶν ἰατρῷ, πρὸς φιλάνθρωπον τέλος
Τὸ σῶμα νεκρώσαντι τῆς ἁμαρτίας.

Qua præditi nos fuerimus fiducia,
Si terreo hoc medentibus corpuſculo
Artus agendos, & ferendos tradimus,
Quocumque libitum eſt, ſi vel in peius velint?
At nil Galeno demus illi maximo,
Qui curat animos, atque amore in nos ſuo
Peccato amicum corpus emori ſinit. &c.

Prudentius in Romano Martyre,

Laniena quando ſæuit Hippocratica,
Viuum ſecatur vlcus, & recens cruor
Scapella tinguit, dum putredo abraditur.

Interpretu omiſſa. *μὴ οὖν ἐρωτηματικόν* Μὴ οὖν οὐ φῆς ἐλεύθερον εἶναι τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὅτι πολλὰ καὶ ἀηδῆ ἑτέρου κελεύοντος ὑπομένει. Hæc interpreti eiúſve amanuenſi incauto, vel minus attento, exciderant, quæ vt edita ſunt, ſuppleuimus. Scholiaſtes τὸ μὴ οὖν interrogatiuè dici probat ex Ariſtophane; αὐτὴ τοῦ ἄρα· ἐστὶ δὲ ἐρωτηματικόν, ὡς ἐνταῦθα καὶ παρ' Ἀριστοφάνει, Μὴ οὖν τῶν Καρκίνου τις δαιμόνων ἐφθέγξατο.

B Οὐ γὰρ δήπου τὸν Περσῶν βασιλέα Δαρεῖον οὐκ ἂν ἔφης ἐλεύθερον εἶναι, ἐπειδὴ καταπεσὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου ἐν κυνηγεσίοις, τοῦ ἀστραγάλου ἐκχωρήσαντος, ὑπ. Herodotus in Thalia id Dario contigiſſe commemorat poſt Orœtis cædem, vt in venatu equo delapſus, ita pedem intorſerit luxarítque, vt talus è iuncturis amotus ſit. κάρτα ἰσχυροτέρως ἐστράφη· ὁ γάρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους, τούτοις ἐχρῆτο· οἱ δὲ στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα κακὸν μέζον ἐργάζοντο. horum Chirurgorum à quibus Xerxes excarnificatus fuit, meminens Dio, Democedis Crotonienſis medici à quo Rex perſanatus eſt, nullam conſulto mentionem facit: quia Dario illis tortoribus obtemperare durum erat admodum; Democedi verò parere lenia medicamenta poſt acria admouenti, perfacile. ἤπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων. vt Herodoti verba ſcribo. non ἠπιάματα.

Darij luxatio.

Οὐδ' αὖ Ξέρξης ὁπηνίκα ἀνεχώρει ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ χειμαζόμενος ἐν τῇ νηΐ,

πάντα

πάντα ἐπίθετο τοῦ κυβερνήτῃ. Idem Herodot. in Vrania. verum is gubernator Regem ſibi adeo morigerum dictóque audientem habere; tum optaſſet, cum Xerxes in terram tandem egreſſus, ipſum quòd Regis quidem vitam ſeruaſſet, aurea corona donauit: quòd autem Perſarum plurimos perdidiſ- Morigeræ ſet, ſecuri percuti iuſſit. Egregium munus δωρήσασθαι χρυσέῳ στεφάνῳ, καὶ ἀποτα- merces & morte. μεῖν τὴν κεφαλήν.

Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ, ὅτι οὗτοι μὲν ἐπὶ τοῦ αὐτῶν συμφ. Regius, ἐρεῖ, οὗτοι μὲν C ἐπὶ τοῦ αὐ. amputato ὅτι, fortaſſe ad ταυτακισμὸν καὶ ὁμοιοτέλευτον vitandum. Var. lect. ſtatim etiam hîc ἄρα γε οὕτω συμφέρει. exploſum eſt οὕτω. mox, lin. pen. ἀργύ- D ρειον καταβάλῃ non καταβάλοι.

Οἱ δὲ λῃσταῖς λύτρα διδόντες. Scholiogr. λύτρα λέγεται τὰ ἐπ' ἐλευθερίᾳ τινὸς δι- Pag. 232. A δόμενα χρήματα. Redimiæ. MS. τὸ πάνυ τῶν παλ. δῶρα ἐπὶ ἐλευθερίᾳ τῶν λύτρα αἰχμαλώτων διδόμενα. Homero ἄποινα· ῥύσια. redimiæ.

Καὶ οὐδέπω δοῦλοί εἰσιν οὗτοι. In Reg. καὶ οὐδέπω δοῦλοί εἰσιν. non ita probum. B Vlyſſes certe Ouidianus eo clariores maiores ſuos eſſe contendit, quòd nullus eſſet —*in his damnatus & exul.* mox προσωδίαν corrige. καὶ γὰρ μίαν ἡμέραν ἤδη τις λέγεσθαι δοῦλος. *Sunt quidam* Serui pœnæ ex IC. *ſerui Pœnæ* (ait Marcianus l. XVII. D. de Pœnis) *vt ſunt in metallum dati, & in opus metalli. & ſi quid eis teſtamento datum fuerit, pro non ſcriptis eſt; quaſi non Cæſaris ſeruo datum, ſed pœnæ.* & Macer l. 12. D. eod. *hi in quos animaduerti iubetur, quíve ad beſtias dantur, confeſtim pœnæ ſerui fiunt.* τὸ confeſtim hîc, μίαν ἡμέραν ἐν ᾗ κρίνεται ἕκαστος. hodie neminem pœnæ ſeruum effici conſtat ex Nouellæ XII. cap. 8.

Καὶ οἱ τὰ ἐφιέμενα προσήκοντες, ἄζ. Scribe è Reg. καὶ οἱ τὰ ἐφειμένα πρ. & ſta- Pag. 233. B. tim, οὐκοῦν οἱ φρόνιμοι ὅσα β. paulo poſt interpunge, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλά- Emendat. κις, ἂν οὕτω τύχῃ, πεπραγμένον· εἰ δὲ ἄρα τ. Theophraſto τὸ ἅπαξ, ἢ δίς, παρα- interpunct. βαίνουσιν οἱ νομοθέται. In hanc ῥῆσιν. (ἄτοπον εἰ ἐπιγεγραμμένος ἐλεύθερος ἔσται. cui oppo- D nitur. τὰς γυναῖκας τὰς ἐλευθέρας στιγμάτων μεστάς) Philo in Paradoxo ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος, perdigno quod cum his Dionis ſcriptis cōferatur. τοῖς ἐκ πειθαρχείας στιγματίαις ἐλευθερίαν ἐπιφημίσαι, eleganter dixit, vt στίγματα ſiue horrori ſiue honori ſint non abhorrere à libertate probaret.

Εἰ δέ γε ἀκήκοας, ἠπίστω μὲν ὅτι καὶ δεδεμένον ἐστὶν εἶναι βασιλέα τε. Interpres ma- Pag. 234. A lè accepit τὸ ἠπίστω, quod infectum eſt τοῦ ἐπίσταμαι. & alienum eſt ab ἀπιστεῖν. Interpre- mens auctoris eſt; *At certe ſi audiuiſſes, ſcires vtique Regem in vinculis & cu-* tis lapſus. *ſtodia manere poſſe.*

Καὶ μηδεὶς ἄλλος φρονήσει αὐτοῦ σοφώτερος, οὐδὲν αὐτοῦ ἔμαθον. Emenda è Reg. D. Emendat. φρ. αὐτοῦ σοφώτερον, οὐδ. quaſi diceret οὐ φρονητὴς αὐτοῦ

Οἶον πεπνῦσθαι, καὶ ἀπελέγχον ἔμμεναι ἄλλων.

vt Rex Perſ. ſit ἀφρόντις φρονήσεως, & ex eorum numero, qui κακῶς φρονοῦσι, πράσσοντες καλῶς.

IN XV. QVÆ EST II. DE SERVITVTE ET LIBERTATE.

Zenonium de indole ingenua & vitioſa. P.235.B

EX hac διαλέξει conſtabit, quàm vere olim à Zenone dictum ſit; Οὐκ οἰμώξεται ὁ φαῦλος, ἐὰν ἀντιλέγῃ τῷ σπουδαίῳ; quamuis concedatur hic ἰσηγορία φαύλῳ πρὸς ἀ- C στεῖον. Initio ita perſpicuitatis cauſa ſcribo & inter- *Var. lect.* pungo, Καὶ ὠνείδισεν ὡς οὐχ ἐλεύθερον ὄντα τὸν ἕτερον· καὶ ὡς πλέον παρ. mox. καὶ ὃς, οὐδέν τι μᾶλλον ἡττηθείη. ſcribitur in Reg. οὐδέν γε μᾶλλον ἡττ.

Ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀλεκτρυόνες πρὸς τὴν πληγὴν ἐπεγείρονται καὶ θαρροῦσι. In hoc genere gallorum μαχίμων, Cleomenes Cleombroti fil. τοὺς καταβάλλοντας praeferebat τοῖς ἀποθνήσκουσι περὶ νίκης· ἐκεῖνοι γὰρ, ἔφη, τούτων ἀμείνους. ceterum *θαῤῥεῖν* τῷ ἐπεγείρεσθαι καὶ θαῤῥεῖν opponitur τὸ πτήσσειν in Græc. prouerbio, quo *πτήσσειν.* quis infortunio mactatus huic aliti pauitanti comparatur. Ariſtophan. *Paræmia de Gallo.* in Veſpis. Πτήσσει Φρύνιχος, ὥς τις ἀλέκτωρ.

Expaueſcit Phrynichus, inſtar galli.

Phile lab. de Gallo emendati. Et facetum & expertum eſt, quod de hoc *Martis ſatellite Manuel ille Phi*-les his ſenariis Græcis ad Manuelem Imp. memorat, nobis eadem opera mundandis & emendandis,

Πύλην δὲ μακρὰν αὐθάδως ὑπεισέχων,
Αὐτοκράτωρ μέγιστε, τὸν λόφον κλίνει·
Δοκεῖ γὰρ αὐτῷ, εἰ προσεγγίσῃ μόνον,
Εἰς θραῦσιν ἐλθεῖν, καὶ ῥυῆναι τὸν τῦφον.

Hic cùm ſuperbè ianuam auguſtam ſubit,
Inclinat, Auguſte Imperator, verticem.
Nempe autumat, quæ vel leuiter attingeret,
Ferri retrò ſublapſa, faſtúmque eripi.

D Τί οὖν, εἶπε, κατὰ τοῦτο κωλύει μὲν ἐν Κυνοσάργει ἀλείφεσθαι μετὰ τῶν νόθων, εἶπερ ἐκ *Var. lect. Caſtigat.* μ. In Reg. traiiciuntur quædam, alia caſtigantur in προσῳδίᾳ. εἶπε, κωλύει με κατὰ τοῦτο, ἐν Κυνοσάργει ἀλείφεσθαι μετὰ τῶν νόθων; εἶπερ ἐκ μ. lin.pen. ἀλλὰ μονονοὺ Ἀθηναῖος τῶν οὕτω γεννηθέντων· ἀλλ' ἐγώ σοι, ἔφη, καὶ τ. Emenda è Reg. Cod. μονονοὺκ Ἀθηναῖος, τῶν οὕτω γεννηθέντων· ἀλλ' ἐγώ σου, ἔφη, κ.

Pag.236. Ο μὲν γὰρ Τηλέμαχος οὐ πάνυ ἠξίου διατείνεσθαι ὑπὲρ Πηνελόπης τ. A I.Odyſſ. ver. 215.

Μήτηρ μέν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι· αὐτὰρ ἔγωγε
Οὐκ οἶδ'· οὐ γάρ πώ τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.

Patris probatio nulla ex Homero & IC. Pauli etiam IC. Reſponſum declarat in poteſtate filij non eſſe, certò patrem demonſtrare, & ſe filium illius iudici probare. l. 83. D. *De condic. & demonſt.* tametſi Modeſtinus vulgo conceptos dici, velit, *qui patrem demonſtrare non poſſunt.* l.23. *De ſtatu hom.*

Οὐ γὰρ δήπου βάρβαροι εἰσὶ πάντες τοῦ Ἡρακλέους, ὃς οὐδὲ τῇ Ἰαρδάνου δούλῃ συγγενέσθαι ἀπηξίωσεν. Reg. οὐδὲ τῇ Ἀρδάνου δ. deprauatè. Teſtis Herodotus in Clio. παρὰ δὲ τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφθέντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος. B *Var. lect. probata ex Herodoto.*

Πλὴν γε τῆς οἰκήσεως τοῦ Πανδίωνος, εἶπε, νόθου παιδός. Regius caſtigatè ſcribit τοῦ Πανδίονος υ. Pauſanias in Atticis, Oenea, Πανδίονος υἱὸν νόθον memorat non alium: vt merito ſuſpecta ſit νοθεία paſtoris gemellorum Antiopes educatoris. Sed quid agas? nullæ hic nos membranæ iuuant, nec crepundia ac περιδέραια vlla ſuppeditant. *Pag. 237. Caſtigat.*

Σὺ δὲ ἴσως καὶ τὸν Ζῆτον καὶ τὸν Ἀμφίωνα ἐλοιδόρεις. Orthographiam reſtitue, τὸν Ζῆθον καὶ τὸν Ἀμφίονα ἐλ. de quorum natalibus hoc Agidis τετράστιχον extat apud Pauſaniam in Corinth. C

Ἀντιόπη δ' ἔτεκε Ζῆθον κ' Ἀμφίονα δῖον,
Ἀσωποῦ κούρη ποταμοῦ βαθυδινήεντος,
Ζηνί τε κυσαμένη, καὶ Ἐπωπεῖ ποιμένι λαῶν.

Agidis epigr. de Antiopes partu.

Apollonius eoſdem inter Argonautas recenſet. Euripides Zeti notationem docuit his verſibus,

Τὸν μὲν κικλήσκε Ζῆθον· ἐζήτησε γὰρ
Τόκοισιν εὐμάρειαν ἡ τεκοῦσά νιν.
Zethum vocauit alterum; quòd partui
Quæſiſſet expeditum iter tenera parens.

Zethi etymon ex Eurip.

Ego veriloquium certius puto, παρὰ τὸ θέειν εἰς τὸ ζῆν, à curſu ad vitam. ideo per aſpiratam ſcribitur. *Aliud.*

Τήλεφον δὲ Αὔγης καὶ Ἡρακλέους, οὐχ ὑπὸ γυναικὸς, ἀλλ' ὑπὸ ἐλάφου τραφῆναι λέγουσι. In interpretatione tollendus error, & ſcribendum, *Telephum autem Auges & Herculis filium, non à muliere, ſed à cerua nutritum eſſe dicunt.* Apollodorus lib. III. βιβλιοθ. inde Telephum ἀπὸ τῆς ἐλάφου nomen habuiſſe ſcribit: ac primum ab Auge matre, Alei & Neæræ filia, ab Hercule vitiata, infantem in Palladis luco celatum: poſtea facinore patefacto, in Parthenio monte expoſitum, ibíque ceruæ vberibus educatum fuiſſe: τὸ δὲ βρέφος ἐκτεθὲν ἐν ὄρει Παρθενίῳ, θηλὴν ὑπεχούσης ἐλάφου Τήλεφος ἐκλήθη. &c. D *Interpretat. emendata.*

Εἰ μὴ ἄρα καὶ σὺ φθάσεις ἀναγαγὼν εἰς Δία, ἢ εἰς Ποσειδῶνα, ἢ Ἀπόλλωνα, τοὺς σαυτοῦ προγόνους· τοὺς δέ γε ἐμοῦ, εἰς δούλους. In Reg. ſcriptum eſt, vt ad oram lib. adnotauimus, οὐδέ γε ἐμοὶ, περὶ δουλείας. mendoſè. attamen corruptam hanc ſcripturam amplexatus interpres, hunc loci ſenſum effinxerat, *Quòd ſi non & tu præueneris, referens ſurſum ad Iouem, aut ad Nept. aut ad Apollinem, tuos maiores; non eſt quod mihi obiicere queas de ſeruitute.* Nos germanam lectionem, quam editio noſtrá repræſentat, ſequuti, interpretationem etiã ſaniorem clarioremque edere ſtuduimus. ἀνάγειν εἰς Δία τοὺς προγόνους eſt, dicere cum Aiace apud Ouid. in iudicio armorum: *Pag. 238. C D* *Prior interpretatio deprauata.* *ἀνάγειν εἰς θεόν.*

—ab Ioue tertius Aiax. & apud Quintum Smyrn.
—γένος δέ μοί ἐστιν, ὅθεν μεγάλῳ Ἀχιλῆϊ.

vel cum Vlyſſe, — *quia rettulit Aiax*
Eſſe Iouis proneposːnoſtri quoque ſanguinis autor
Iuppiter eſt.— Qu. Smyrn. V. παραλ.
Καὶ δέ μοι ὡς Ἀχιλῆι πέλει Διὸς ἔξοχον αἷμα.

Idem Aiax ἀνάγει τοὺς Ὀδυσσέως, εἰς κακούς. his verbis,
— *quid ſanguine cretus*
Siſyphio, furtiſque & fraude ſimillimus illi,
Inſeris Æacidis alienæ nomina gentis?

ἀσάθμητον. Γένος καὶ τὰ τῶν προγόνων ἐάσομεν, ἐπεὶ οὕτω σοι δοκεῖ ἀστάθμητον εἶναι. Genus hominũ dicit ἀστάθμητον, quippe in quo *delirat amuſſis*, Auſonioːnon ductum, *probè examuſſim*, Plauto. vt ἀνώμαλον, Plutarcho. ἀμαύρωσιν, Homero. hoc Glaucus Homericus docet proſapia hominum cum foliorum γενεῇ comparata. Il. vi. & Pindarus per σκιᾶς ὄναρ.

Pag. 239. A Var. lect. Eἰς δικαστήριον ἐλθόντες ἀπέδειξαν ἐλευθέρους ὄντας ἑαυτούς. Scribe vt in Regio, εἰς δικαστήριον εἰσελθόντες. Apud Iuriſconſſ. de libertate agit non is tantum qui proclamat in libertatem, ſed & alius ferè quilibet eo inuito. Tit. de liberali cauſa. Dig. xl. Cod. vii. Ad libertatem proclamare, Plutarchus in Cic. ἀναφωνεῖν dixit.

Liberalis cauſa. Proclamare ad libert. Plutarch. interpr. caſtigata. Μάρκου Γελλίου δοκοῦντος οὐκ ἐξ ἐλευθέρων γεγονέναι, λαμπρᾷ δὲ τῇ φωνῇ καὶ μεγάλῃ γράμματα πρὸς τὴν σύγκλητον ἐξαναγνόντος, μὴ θαυμάζητε, εἶπε· καὶ αὐτὸς εἷς ἐστι τῶν ἀναπεφωνηκότων. *M. Gellius qui non ingenuus vulgo exiſtimabatur, ſed pro ingenuo ſe gerebat, cùm in Senatu recitaſſet literas quaſdam liquida & magna voce, Nolite mirari, inquit Tullius, quandoquidem vnus eſt ex iis qui proclamarunt.* Plutarchi interpres Gall. magni nominis & ſummæ eruditionis de præconibus incautè primum interpretatus erat; poſtea admonitus à me id improbatum eſſe à Iac. Cuiacio I. C. in recitatione cuius auditor fueram, non inuitus retractauit, & proclamandi verbum repoſuit. error tamen in pleriſque editionibus hæret.

Eumæi parent. Εἴμαιος ὁ Κτησίου τοῦ Ὀρμένου ἀνδρὸς πάνυ ἐλευθέρου καὶ. Eumæus ipſe narrat Vlyſſi Odyſſ. xv. Cteſium patrem ſuum duarum vrbium rectorem fuiſſe in Syria inſ. Κτήσιος Ὀρμενίδης ἐπιείκελος ἀθανάτοισι. matrem Phœniſſam, filiam Arybantis ῥυδὸν ἀφνειοῖο.

B Acanthus vrbs inſig. clade Athen. Περὶ Ἄκανθον ἡττήθησαν. Stephanus Byz. Ἄκανθος πόλις Θρᾴκης, ἀκάνθαις περιφραγμένη, παρὰ τὸν Ἄθω, ὅθεν ἐκλήθη. Acanthus oppidum Thraciæ carduis ſentibúſque munitum: indéque nominatum; verè Athenienſibus, ob iſtam cladem *ſenticetum* fuit.

C Ἐκεῖνος μὲν οἶμαι ψευδόμενος· ἦν γὰρ οὐχ υἱός, ἀλλ᾽ ἱπποκόμος Καλλίου. Exemplum non indignum quo locupletetur lib. vlt. Valerij Max. c. *de ſimilitudine formæ: & de iis qui infimo loco nati, mendacio ſe clariſſ. familiis inſerere conati ſunt.*

D Seruis ciuitas non datur leg. Att. Νόμος, ὅτι τὸν φύσει δοῦλον γενόμενον οὐκ ἐᾷ μετέχειν τῆς πολιτείας. Ariſtoteles iii. de Rep. εἰ δὲ ἐκοινώνησαν καὶ συνῆλθον, μὴ τοῦ ζῆν μόνον ἕνεκεν, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ εὖ ζῆν· ἦν γὰρ ἂν δούλων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἡ πόλις· νῦν δ᾽ οὐκ ἔστι, διὰ τὸ μὴ μετέχειν εὐδαιμονίας. Hinc illud Tragici,
Οὐ γὰρ μετεῖναι τῶν νόμων δούλοις ἔφυ.
Commune nil cum legibus, ſeruis datum.

Οὐδεὶς ἂν ἠξίου τῆς πολιτείας ἀπολαύειν ἐνίοτε. vox πολιτείας propriè vſurpatur, vt apud Atticos, ἐπὶ τῆς δημοκρατίας. Harpocration.

Καὶ τρέφονται πάντες ὑπὸ τῶν πατέρων, καὶ πωλοῦνται πολλάκις ὑ. Regius. & στέφονται π. *Res ſalſa eſt* στέφεσθαι, *bene olere, & eſurire.* ergo τρέφεσθαι potius eſt. στρέφεσθαι interdum non inſalubre. *Pag. 240. B* *Var. lect.*

Καὶ δεῖν ἐὰν βούλωνται, καὶ ἀποδίδοσθαι. In Reg. καὶ δὴ καὶ ἐὰν βούλωνται, κ. conſentaneum tamen eſt vtrumque verbum repeti; cùm propoſuiſſet, ὥστε δῆσαι τοὺς μαθητὰς, ὥστε ἀποδόσθαι. ſtatim. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν μᾶλλον δοῦλοί εἰσι πατέρων, ἀλλ' υἱεῖς. Reg. οὐδὲν ἧττον δ. at re vera ſi nihiloſecius filij ſunt parentum, nihilo magis ſerui: πατέρες & δοῦλοι ἥκιστα τῶν πρὸς τι· υἱεῖς δὲ μᾶλλον καὶ πατέρες. *Coniect.* *C* *Var. lect.*

Ἐφεῖται γὰρ αὐτοῖς ἀποκτεῖναι μήτε κρίναντας, μήτε ὅλως αἰτιασαμένοις. Aldi editio mendoſa, qua excuſum erat μήτε κτείναντας, μ. interpretem ad ſine mente ſonos referendos impulerat, vt exponeret *permitti parentibus liberos occidere, licet neminem occiderint.* quo quid abſurdius fingi poſſet? Germana igitur lectione repræſentata, quam Regius etiam Codex firmat, interpretamur, *liberum fuiſſe liberos interficere, ne in iudicium quidem vocatos,* vel, *indicta cauſa.* quomodo etiam dicitur ἀποκτείνειν ἄκριτον. *Interpret. Correct.*

Ἀθηναίων ψηφισαμένων μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, τοὺς συμπολεμήσοντας οἰκέτας ἐλευθέρους εἶναι. Plutarch. in Camillo, de menſibus & diebus fauſtis & infauſtis. ὁ μεταγειτνιὼν (ὃν Βοιωτοὶ Πάνεμον καλοῦσιν) Ἕλλησιν οὐκ εὐμενὴς γέγονε· τούτου γὰρ τοῦ μηνὸς ἑβδόμῃ, καὶ τὴν ἐν Κρανῶνι μάχην ἡττηθέντες ὑπ' Ἀντιπάτρου τελέως ἀπώλοντο· καὶ πρότερον ἐν Χαιρωνείᾳ μαχόμενοι πρὸς Φίλιππον, ἠτύχησαν. VIII. *Metagitnionis menſ. (qui Panemo Bœotorum, Decembri Roman. reſpondet) Athenienſes in acie iuxta Chæroneam victi à Philippo: Græci etiam poſtea eod. die ad Cranona ab Antipatro internecione deleti.* Chæronenſ. cladem ſuperbientes ſeruituti addixiſſe & totam perculiſſe Græciam Pauſanias autor eſt in Atticis: τὸ ἀτύχημα τὸ ἐν Χαιρωνείᾳ, ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν ἦρξε κακοῦ, & οὐχ ἥκιστα δούλους ἐποίησε τοὺς ὑπεριδόντας, & ὅσοι μετὰ Μακεδόνων ἐτάχθησαν. In Bœotic. τὸ ἐν Χαιρωνείᾳ σφάλμα vocat. Huic autem Athenienſium decreto de ſeruis ad militiam libertate donandis, par fuit apud Romanos poſt Cānenſem ſtragem forma noui delectus quam inopia liberorum capitum ac neceſſitas dedit. *nam octo millia iuuenum validorum ex ſeruitiis prius ſciſcitantes ſingulos, vellentne militare, (συμπολεμεῖν) empta publicè armauerunt.* Liuius lib. XXII. Cyrus M. apud Xenophont. παιδείας IV. proclamare præconem iubet vt mancipia vndequaque è Syrorum, Aſſyriorum aut Arabum exercitu prodirent in conſpectum: tum ex eorum numero ſelectis qui forma præſtabāt, vt liberis hominibus arma geſtanda exhibuit, λέγειν (δούλοις) ὅτι ἐλευθέρους αὐτοὺς ὄντας δεήσοι ὅπλα ὑποφέρειν ἃ ἂν αὐτοῖς δίδωσι. *Græcorum Clades eadem die inſignes.* *Delectus nouus è ſeruitiis Rom. & barb.*

Ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι λυχνοποιὸς ἦν ὁ Κῦρος Ἀστυάγου· καὶ ὁπότε γε ἠδυνήθη & ἔδοξεν αὖ. Scholiographus non ſine ſtomacho hîc adnotauit, Τοῦτο οὔτε Ξενοφῶν, οὔτε Ἡρόδοτος περὶ Κύρου ἱστόρησεν. neq; apud Herodotum neque apud Xenophontem tale quicquam de Cyro traditum fuiſſe, quod vili & ſordidæ lucernarum conficiendarum opellæ fuerit addictus: vt commentitium prorſus videatur. Reg. Cod. ὁπότε μὲν ἐδύνω. *Pag. 241. B.*

D Καὶ γὰρ οἰκίαν καὶ χωρίον καὶ ἵππον καὶ βοῦν πολλοὶ ἤδη φαίνεται τῶν κεκτημένων πολλῷ χρόνον οὐ δικαίως ἔχοντας. Cedrenus & Curopalatas narrant tale quid Flauio Theophilo Imp. Michaëlis Balbi ſucceſſori φιλοδικαίῳ contigiſſe: vt cùm aliquando veheretur equo, occurrerit femina aſſerens & acclamans ſuum eſſe equum, cui rex inſidebat; atque eius vindicationis veritate comperta: (quod illum equum Eparchus abduxiſſet, & tanquam ſuum Imp. dono dediſſet) Imperatorem æqui obſeruantiſſimum extemplo de equo iam alieno deſcendiſſe, cúmque iuſtè poſſidenti mulieri tradidiſſe; δοῦναι τῇ κεκτημένῃ· vnde proſequutio τῶν συρτῶν, equorum qui ducerentur manu Imp. fuit inſtituta, vt ſi quid fortè eiuſmodi accideret, parati eſſent equi ad vſum Imp. en tibi τὸ ἡδὺ τῆς ἱστορίας. quod condimentum Polluci placet.

Vindiciæ equi Imp.

Pag. 242. C Τοῖς δὲ ἐξ αὐτῶν γεννωμένοις, καὶ τοῖς δ. In Reg. τοῖς δὲ ἐξ ἐκείνων γινομένοις. & mox εἰ δὲ ἐκ τῶν δούλων.

Pag. 243. C Ο γὰρ θεσσαλὸς ἵππος θυμοειδὴς καὶ γαῦρος καὶ πρὸς δρόμον εὖ ἔχοντα, οὐ πυθόμενος εἴτε ἐξ Ἀρκαδίας πατὴρ αὐτοῦ ἐτύγχανεν ὤν, εἴτε ἐκ Μηδείας, εἴτε Θεττ. εὐγενῆ τὸν ἵππον αὐτὸν κρίνων. Reg. τὸν ἵππον αὐτοῦ κρίνων. Sophocles,

> Ωσπερ γὰρ ἵππος εὐγενὴς, κἂν ᾖ γέρων,
> Εν τοῖσι δεινοῖς θυμὸν οὐκ ἀπώλεσε.
> *Generoſus vt caballus, etſi ſit ſenex,*
> *Tamen in periclis ſpiritus magnos gerit.*

Theognis ſubaduerſari huic Dion. ſententiæ videtur, in his

> Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα Κύρνε καὶ ἵππους Εὐγενέας.

Var. lect. Ομοίως δὲ ὅς ἂν ἔμπειρος κυνῶν, κύνα ἴδῃ ταχεῖαν καὶ πρόθυμον καὶ σπουδαίαν περὶ τὸ ἴχνος; οὐδὲν ἐπιζητεῖ πότερον ἐκ Καρῶν τὸ γένος, ἢ λάκ. φησὶ γενναίαν εἶναι τὴν κύνα. In Reg. ἐὰν κύνα ἴδῃ τ.

Xenophōtis imitatio. Xenophon in κυνηγετικῷ canes generoſos iiſdem notis inſigniuit. μετὰ τὰ εἴδη καὶ τὰ ἔργου εὔψυχοι ἔστωσαν καὶ εὔποδες καὶ εὔρινες. quibus accedunt εὔτριχες· τὰ δὲ χρώματα οὐ χρὴ εἶναι τῶν κυνῶν οὔτε πυρρὰ οὔτε μέλανα, οὔτε λευκὰ

τὸ γνησαῖον κυνός. παντελῶς· ἔστι γὰρ οὐ γενναῖον τοῦτο, ἀλλ' ἁπλοῦν καὶ θηριῶδες. hinc patet quid ſit γενναία κύων Dioni: ídque iam ex Oppiani κυνηγετικῶν probatum eſt.

Ωστε ὅς ἂν ᾖ πρὸς ἀρετὴν καλῶς γεγονὼς, τοῦτον προσήκει γενναῖον λέγεσθαι· vt ſit *Nobilitas vera atque vnica virtus.* proinde

Virt. nobil. Philo, περὶ εὐγενείας ſtatuit ἀρετῆς κτῆσιν, τὸ εὐγενές· διὸ μόνους χρὴ λέγειν εὐγενεῖς τοὺς σώφρονας καὶ δικαίους, κἂν τύχωσιν ἐξ οἰκοτρίβων ἢ ἀργυρωνήτων γεγονότες· τοῖς δ' ἐξ ἀγαθῶν πονηροῖς γενομένοις, ἄβατον ἔστω τὸ τῆς εὐγενείας χωρίον. Satyrogr. *Malo pater tibi ſit Therſites.* &c.

Var. lect. τὸ ἀγεννές. Οὐδὲ ἄλλοις μὲν ἀγενεῖς καὶ ταπεινοὺς, ἄλλους δὲ δούλους. In Reg. ἀγεννεῖς καὶ ταπ. caſtigatius. Siquidem ἀγεννὲς potius quàm ἀγενὲς opponitur γενναίῳ. & ἀγεννὲς καὶ ταπεινὸν copulari amant. vt δουλοπρεπὲς καὶ ταπεινόν. Philo ὅτι πᾶς σπουδ. ὁ ἀπὸ ταπεινοῦ καὶ δουλοπρεποῦς φρονήματος, ταπεινοῖς καὶ δουλοπρεπέσι περὶ γνώμην ἔχθραν τὴν ἑαυτοῦ, δοῦλος ὄντως.

Οὐ τοῖς φιλοσόφοις μεταφέροντες τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων, διὰ τὴν ἀπειρίαν. Plato in Cratylo, & Philo in præfat. eiuſd. lib. id pluribus docent, & quæ ſint λέξεις ἠρτημένα ὀνόματα. Pag. 244. A

IN XVI. ΠΕΡΙ ΛΥΠΗΣ.

SCHOLIASTES in Photiana ὑποθέσει, quam huic etiã diſſertatiunculæ præfixit, voculam tantum variauit, quæ ſenſum non mutat. ſcripſit enim, Παραινεῖ τὸ παρὸν σύγγραμμα, τὸν γενναῖον καὶ νοῦν ἔχοντα ἄνδρα μὴ ὑποκατακλίνεσθαι τοῖς πάθεσι· παρορμᾷ δὲ μᾶλλον καὶ ἀποτείνεσθαι. Tullius Tuſcul. III. diſputationem de ægritudine lenienda inſtitutam fusè perſequutus eſt. Maximus verò Tyrius de eadem arcenda & extirpanda ſubtiliter elegantérque diſſeruit, Πῶς ἄν τις ἄλυπος εἴη. Τὸ μὲν ὑφ' ἡδονῆς κρατεῖσθαι τοὺς πολλούς, αἰτίαν ἴσως ἔχει. Exordium iſtud à Quæſtione pendere conſtat, quæ à Platone tractatur I. de leg. ΑΘ. πότερον λεγόμενον τὸν τῶν λυπῶν ἥττω κακόν, ἢ καὶ τὸν τῶν ἡδονῶν μᾶλλον; ΚΛ. ἔμοι γε δοκεῖ, τὸν τῶν ἡδονῶν. hic ἀντίρρησιν tuetur. Var. lect. in Photij ſumma. Platon. ἀπορία.

Τὸ δὲ λύπῃ δεδουλῶσθαι παντελῶς ἄλογον καὶ θαυμαστόν. hoc quippe eſt,

Δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου.

Seruire Domino inſanienti maximè.

quod iure Ariſtophanicus ille Cario ἀργαλέον πρᾶγμα expertus appellat.

Βασανιζόμενοι τῇ χαλεπωτάτῃ πάντων βασάνῳ, μένοντες ἐν αὐτῇ. numquid eo ſpectat, quod ipſam ægritudinem Chryſippus λύπην quaſi λύσιν, ſolutionem totius hominis appellatam putaret? λύπης etymon Chryſipp.

καθικνεῖται καὶ γὰρ οἶμαι τὸ τοῦ σώματος τὸ πάχος. Hanc ῥῆσιν ob id aſteriſco notatam, quòd eam ab interpunctione, aliiſque vitiis laborare palam eſſet: Vetuſtis MSS. Codd. nihil rectius & ſanius repræſentantibus. Interpres τὸ καθικνεῖται, quaſi luminibus officeret, deturbauit. & πάχος approbauit. Quis autem medicinam tempeſtiuam à πολυμαθεστάτῳ Iſ. Caſaubono huic vulneri adhibitam, lubens non admittat? qua interpungit poſt θαῦμα, & exploſo καὶ redundanti, τὸ πάθος vnde repulſum vi fuerat à πάχους, reſtituit, vt hoc Dionis verba ſonent, *Nam hæc, opinor, animi affectio ad corpus quoque ipſum pertinet.* Id ita eſſe dilucidè admodum Maximus Tyr. ſermone laudato, oſtendit his luculentis verbis. ψυχῆς γοῦν καμνούσης λύπῃ, συνκάμνει τὸ σῶμα, καὶ ἀποτήκεται· τοῦτο μὲν, ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπολεῖβον δάκρυα· τοῦτο δὲ, πάνυ ὠχραινόμενον, καὶ ἰσχναινόμενον· ὁποῖα αἱ ἐξ ἐρώτων λῦπαι ἀπεργάζονται· καὶ διὰ πενίαν τρυχώσεις, καὶ διὰ πένθη ἀκοσμίαι. *Animo certè ægritudine affecto, corpus vna laborat & ſenſim tabeſcit: partim ex oculis lachrymas effundens: partim pallore infectum & macie confectum.* Iccirco, *carnificina eſt ægritudo*, inquit Tull. *habet enim, tabem, cruciatum, afflictationem, fœditatem.* ἀηδὲς θαῦμα. imo οἴκτιστον. Etiam Solis filio patris ipſius luce indigno ob hanc peſtem, Correct. Iſ. Caſaub. firmata à Max. Tyr.

Refugêre oculi: corpus macie extabuit:
Lacrymæ peredêre humore exangues genas:
Situ nidoris barba pedore horrida:
Intonſa infuſcat pectus illuuies ſcabrum.

Pag. 245. A. Ἀλλά τοι τὸ προσδοκᾶν αὐτό, κ. Sic Tantalus apud Pindarũ, 1. Olympion.

Λίθον ἀεὶ μενοινῶν κεφαλᾶς βαλεῖν, Εὐφροσύνας ἀλᾶται.

Interpunct. & emendat. Οὔκουν καθ' ἕκαστον αὐτῶν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν παραμυθίαν· ἀνήνυτον γὰρ τὸ πρᾶγμα· καὶ λυπηρὸν ἐστιν ὁ βίος. Hæc recta eſt interpunctio & ſana lectio, quam nunc è Regio Cod. expreſſimus. τὸ ἀνήνυτον probum eſt, vt apud Linum Poëtam,

Ῥάδια πάντα θεῷ τελέσαι, καὶ ἀνήνυτον οὐδέν.

Coniect. ſuſpicaretur tamen forte aliquis non alienum à mente Dionis fore, ἀνιαρὸν, cui affine eſt λυπηρόν.

B Var. lect. Coniect. Οὐδὲν γάρ ἐστι αὐτοῖς δεινόν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμετέρας γίνεται τοιοῦτο. Interpres legerat οὐδὲν γάρ ἐστι πάντων δεινόν. equidem malim ſcribere οὐδὲν γάρ ἐστιν αὐτῶν δή, nempe τῶν δυσχερῶν. Scholiographus ad χρηστομάθειαν notat, Ταράττει τὴν ψυχὴν τῶν πολλῶν οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ δόγματα περὶ αὐτῶν. Lucretius II. quàm ſint ridicula hæc, ludibriáque omnia quæ formidantur, aperit his verſ.

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt: ſic nos in luce timemus
Interdum, nihilo quæ ſunt metuenda, magis quàm
Quæ pueri in tenebris pauitant, finguntque futura.

Var. lect. Ἀεὶ τούτου μνημονεύουσι, δυσχερῶς οὔσης τῆς μνήμης. Regius, ἀεὶ τοῦτο μιμν. qua ſtructura ſæpe Attici oratores vtuntur. ceterum τὸ δυσχερὲς τῆς μνήμης fecit cur Themiſtocles pollicenti cuidam ſe artem ei memoriæ traditurum, reſponderit, obliuiſci ſe malle diſcere.

Lectio recepta firmatur. Ὅμοιον δή τι πάσχοντες τοῖς παιδίοις· καὶ γὰρ ἐκεῖνα τοῦ πυρὸς ἅψασθαι προθυμεῖται· καί τοι σφόδρα ἀλγοῦντα· κἂν ἅψῃς, ἅψεται πάλιν. Naogeorgus dubio procul aliter interpunxerat & legerat ἀλγοῦντα δὲ ἅψῃς. reclamantibus libris excuſis, & membranis Reg. eccur vero improbemus κἂν ἅψῃς. Siquidem conſtat pueros etiam aduſtos, ad contingendum ignem, ſi permiſeris, iterum accedere, ex Iouis Heſiodij minis — ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.

Fictum ab Æſopo de Satyro amplexante ignem recens æthera domo ſubductum à Prometheo, apud Plutarch. De vtilitate ex inimicis percipienda. τοῦ Σατύρου τὸ πῦρ ὡς πρῶτον ὤφθη βουλομένου φιλῆσαι καὶ περιβαλεῖν, ὁ Προμηθεύς, τράγος, γένειον ἄρα πενθήσεις σύγε· καίει γὰρ τὸν ἁψάμενον, ἀλλὰ φῶς παρέχει καὶ θερμότητα.

C Correct. Var. lect. & coniect. ex ea. Supplem. Ὥστε κἂν ἐμπέσῃ σοι, μὴ δυσχεράνῃς. menda vel cœco conſpicua. Scribe, κἂν ἐμπέσῃ τι, μ. mox, ἀλλὰ διανοίας ἰσχυρᾶς ἐστι χρεία. In Regio ſcribitur, ἀλλὰ μηδενὸς διανοίας ἰσχ. quid ἀτοπώτερον; Sed fortean reponendum, ἀλλὰ μέν τινος διαν. proxima lin. εἰ δὲ μήγε ῥαδίως, μ. ſupple è Reg. εἰ δὲ μήγε, μὴ ῥαδίως μ. paulo poſt, ſcribe indidem, οὐδὲ ἡ πάνυ τραχεῖα, χ.

Pag. 246. D. Ταύτην κτήσασθαι τὴν δύναμιν παρὰ τῆς Μηδείας, τουτέστι τῆς φρονήσεως, χα-

ϐόντα. Ductum à notatione nominis Μηδείας, παρὰ τὸ μήδειν, τὸ βουλεύεσθαι, à conſilio & ſagacitate: ſiquidem μήδεα etiam dicuntur βουλεύματα. quare Heſiodus inter immortales Medeam collocat in Theogonia, vt Idyæ, id eſt ſcientiæ filiam, Solis φαεσιμβρότου neptem. Pindarus etiam IV. Pythionicarum, ἀθάνατον στόμα, *os non mortale ſonans*, eidem tribuit. Apollonius III. Arg. Τὴν Ἑκάτη περίαλλα θεὰ δάε τεχνήσασθαι φάρμακα.

IN XVII. ΠΕΡΙ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ.

SVMMA huius ſermonis, luculentior à Scholiographo adſcripta eſt, quàm extat apud Photium: vt vides. ἔστι ὁ λόγος δὲ τῆς πλεονεξίας πάθος, ὡς σπιλοῦντα ψυχὴν, ἀποξύεσθαι πάσῃ σπουδῇ παραινεῖ. Hæc oratio, Auaritiæ, auidiæ ſeu plus habendi amoris, affectum indomitum perdomare, & ſaniem hanc animi cariémve detergere & eradere omni ſtudio & contentione adhortatur.

Ἐπεὶ δὲ οὐχὶ τὴν ἄγνοιαν ὑμᾶς τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τοσοῦτον ὁρῶ λυποῦσαν. P. 247. A Emendat.

Non eſt cunctandum ita ſcribere. Hoc à Lacedæmoniis legatis obiectum *Athenienſibus, eos ſcire quæ recta eſſent, ſed facere nolle.* quòd cuidam è ciuibus grandi natu in theatrum venienti in magno conſeſſu locus ab iis nuſquam datus fuiſſet. νὴ τὼ Σιώ, ἴσασι μὲν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ καλὰ, οὐ πράττουσι δέ. Demoſthenes idem ciuibus ſuis vitio vertit. τὰ πλείω ἐκπεπτώκατε αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ συνιέναι, ἀλλὰ τῷ μὴ βούλεσθαι ποιεῖν τὰ δέοντα. Iccirco Zeno carpebat Heſiodum, quòd eum præſtare aliis, primíque ingenij eſſe caneret, qui omnia videret quæ in rem eſſent,

Οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ,
Φρασσάμενος τὰ κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω.

illum autem qui recte monenti obtemperaret, in ſecundis conſiſtere,

Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.

atenim huic non illi πρωτεῖα palmámque deberi. Ariſtotel. I. ἠθ. Νικ. rationem huius πειθαρχίας ἢ ἀπειθείας docet, itémque vim τῆς διὰ τοῦ λόγου παρακλήσεως, cuius μεγάλην ὠφέλειαν hîc Dio proponit. ἐν τῇ ψυχῇ νομιστέον τι εἶναι παρὰ τὸν λόγον, ἐναντιούμενον τούτῳ καὶ ἀντιβαῖνον· λόγου δὲ καὶ τοῦτο φαίνεται μετέχειν· πειθαρχεῖ γοῦν τῷ λόγῳ τῷ τοῦ ἐγκρατοῦς. [ὅτι δὲ πείθεταί πως ὑπὸ λόγου τὸ ἄλογον, μηνύει καὶ ἡ νουθέτησις, καὶ πᾶσα ἐπιτίμησίς τε καὶ παράκλησις. Galenus περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐν ἑκάστου ψυχῇ ἰδίων παθῶν. ex Antonij Epicurei commentario περὶ τῆς τοῖς ἰδίοις πάθεσιν ἐφεδρείας, prudenter declarat quemque de his tribus admonendum eſſe, I. ὅτι καὶ αὐτοὶ πολλὰ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἁμαρτάνομεν. 2. ἐνίοτε δὲ, ὅπως ἄν τις ἕκαστον ὧν ἁμαρτάνει διαγινώσκῃ. 3. καὶ πρὸς τούτοις, ὅπως ἄν τις ἑαυτὸν ἀπάγῃ τῶν ἁμαρτανομένων· ὁ δοκεῖ μοι τοῦ λόγου παντὸς εἶναι σκοπός· ἕκαστον γὰρ τῶν προειρημένων ἄχρηστόν ἐστι ἢ περιττὸν, εἰ μὴ πρὸς τοῦτον ἀναφέροιτο. hæc obiter caſtigata, Dioni faculam præferent.

Ariſtotelea de vitationis & exhortationis.
Galeni & Antonij Epic. locus caſtigatus.

ἄγνοια τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν λυποῦσα.

Porro boni & mali ignorantiam hominem non tantum perturbare & mœrore afficere (quod λυπεῖν hic dicitur) ſed etiam magna ſecuritate fraudare, & nullius pretij, omniúmque abiectiſſimũ reddere, Io. etiam Chryſostomus pronunciat III. concione in Gen. πῶς οὐκ ἄτοπον αἶγας μὲν καὶ πρόβατα εἰδέναι, ποία μὲν αὐτοῖς βοτάνη χρήσιμος, ποία δὲ ὀλεθρία, καὶ μὴ πᾶσιν αὐτὰ ἐπιέναι τοῖς φαινομένοις· ἀλλ' ἔχειν τὴν διάγνωσιν, καὶ εἰδέναι σαφῶς τί μὲν αὐτοῖς ἐπιβλαβές, τί δὲ ὠφέλιμον· τὸν δὲ ἄνθρωπον τοσαύτης ἀποστερεῖσθαι τῆς ἀσφαλείας. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο εἶχεν, οὐδενὸς ἄξιος ἦν, ἀλλὰ καὶ εὐτελέστερος πάντων ὑπῆρχε· πολλῷ γὰρ αἱρετώτερον ἦν αὐτὸν ἐν σκότῳ διάγειν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκεκόφθαι, καὶ τοῦ φωτὸς ἀποστερεῖσθαι, ἢ μὴ εἰδέναι, τί μὲν καλόν, τί δὲ πονηρόν. ἐὰν γὰρ τοῦτο ἀνέλῃς ζωῆς τῆς ἡμετέρας, πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν ἀνεῖλες, καὶ πολλῆς συγχύσεως πάντα ἐνέπλησας· τοῦτο γάρ ἐστιν ᾧ τῶν ἀλόγων διαφέρομεν, καὶ ᾧ τῶν θηρίων ἀμείνους ἐσμέν, τὸ κακίαν καὶ ἀρετὴν εἰδέναι, καὶ ἐπιγινώσκειν τὸ πονηρὸν καὶ καλὸν ποιεῖν. Hæc non vulgo trita emendatius, ἀφθόνως hîc apponere non piguit in gratiam φιλοχρυσοστόμων.

Aureus Io. Chryſostomi locus de ignor. boni & mali. Lat. edit. noſtra p. 21. & 22.

Idem Chryſoſt. quid & quale ſit apud noſtrum Dionem hoc in loco, μὴ πείθεσθαι διαλογισμοῖς, μηδὲ ἀκολουθεῖν αἷς ἔχομεν αὐτοὶ δόξαις. (ſic enim ſcribendum) paſſeris ſimilitudine indicat in quadam ἀνεκδότῳ ad Antiochenſes vrbe afflicta perturbatos. πειθώμεθα διηνεκῶς λογιζόμενοι, ὅτι καθάπερ τοῦ στρουθοῦ τῶν πτερῶν ὄφελος οὐδὲν ὑπὸ τῆς παγίδος ἁλόντι· ἀλλ' εἰκῇ καὶ μάτην πτερύσσεται· οὕτω καί σοι τῶν λογισμῶν οὐδὲν ὄφελος, ἐὰν κατὰ κράτος ὑπὸ τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας ἁλῷς. Διὰ τοῦτο πτερὰ τοῖς στρουθοῖς, ἵνα ἐκφύγῃ τὰς παγίδας· διὰ τοῦτο λογισμοὶ τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν, ἵνα ἐκφύγωσι τὰ ἁμαρτήματα.

Correct.

Rationes & conſilia vt alæ.

Age vero eundem benignè auſcultemus Dioni Chryſ. concinentem, in his, μεγάλην ὠφέλειαν ἡγοῦμαι τὸ συνεχῶς ἀναμιμνήσκειν καὶ διὰ λόγου παρακαλεῖν. de vtilibus & ſalutaribus inculcandis. Πάλιν ἡμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν παραίνεσιν ὁ λόγος ἤγαγεν· καίτοι γε ἑσπέρας συνεταξάμην ὑμῖν τῇ ἀγάπῃ, ὡς οὐκέτι περὶ τῆς ἐντολῆς ταύτης (περὶ τῶν ὅρκων) ἐρῶ. διὰ τὸ πάσας τὰς ἔμπροσθεν ἡμέρας ἀρκούντως περὶ αὐτῆς διαλέγεσθαι. ἀλλὰ τί πάθω· ἕως ἂν ἴδω κατορθώσαντας, οὐ στέγω τῆς συμβουλῆς ἀπέχεσθαι· ἐπεὶ καὶ Παῦλος Γαλάταις λέγων· Τοῦ λοιποῦ, κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· πάλιν αὐτοῖς φαίνεται συγγενόμενος καὶ διαλεχθείς. τοιαῦτα τὰ σπλάγχνα τὰ πατρικά· κἂν εἴπωσιν ἀφίστασθαι, οὐκ ἀφίστανται, ἕως ἂν ἴδωσι σωφρονισθέντας αὐτοὺς τοὺς παῖδας. Liceat iis quoque gratum facere quibus Græca dialectus non ita familiaris eſt. *Rurſus ad eandem ſuaſionem ſermo nos adduxit. Quamuis heri ſub veſperam conſtitueram nihil amplius de hoc eodem mandato (quod iurare vetat) apud vos dicere: quia ſuperioribus diebus abunde ea de re orationem habueram. Verum quò feror? Donec emendatos rectéque agentes videro, non poſſum à conſulendo temperare. Quandoquidem Paulus ipſe cum ad Galatas ſcripſiſſet,* Nemo mihi poſthac moleſtus ſit: *cum ipſis tamen iterum conuerſatur & colloquitur. Tanta vis eſt viſcerum affectuúmque paternorum; tametſi abſtinere & abſiſtere profeſſi ſint, non abſiſtunt tamen, donec liberos nouerint ad modeſtiam & bonam frugem conuerſos.* Audis concentum ſanctiſſimorum & facundiſſimorum virorum: habe etiam vatem συνῳδόν:

Affectus patrum.

Vnum illud tibi, nate Dea, præque omnibus vnum
Prædicam, & repetens iterúmque iterúmque monebo.

6. Ὥσπερ γὰρ οἶμαι καὶ τοὺς ἰατροὺς καὶ τοὺς κυβερνήτας ὁρῶμεν πολλάκις τὰ αὐτὰ πρα-

στάττοντας. Vt Ducum, Regum, Imperatorum, Gubernatorum, ἀρχόντων in genere προστάγματα, παραγγελίας, παραγγέλματα, mandata, præcepta, iuſſa, dicuntur: ita Medentum quoque, quaſi μεδόντων βίου· Ἰατρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. ex Homeri præconio. *προστάγματα. Medentũ etymon.*

Hinc altis gaudens datur aggredienda facultas;

vt Medendi artem Apollo appellat in Soteriis Papinij. in qua ſylua videtur vſus *monſtrandi* verbo ἀντὶ τοῦ προστάσσειν, cùm de Apolline & Æſculapio dixit, *Mōſtrare προστάσσειν.*

— ritu ſe cingit vterque

Pæonio, monſtrántque ſimul, paréntque volentes.

Ariſtoteles II. Eth. ad Nic. ſcribit τὰ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ τὰ συμφέροντα, οὐδὲν ἑστηκὸς ἔχει, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὑγιεινά· οὔτε ὑπὸ τέχνην, οὔθ' ὑπὸ παραγγελίαν οὐδεμίαν πίπτει. *ea quæ in actionibus conſiſtunt, & conducunt, nihil ſtabilitatis habere, ac ne ſalubria quidem: itáque neque ſub artem neque ſub præceptionem vllam cadere.* Hæc Dioni ſententiæ repugnare videri poſſent. ſed idem philoſophus ſubiungit. δεῖ δ' αὐτοὺς ἀεὶ τοὺς πράττοντας, τὰ πρὸς τὸν καιρὸν σκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς ἔχει καὶ τῆς κυβερνητικῆς. *Par eſt*, inquit, *eos qui in actione verſantur ea ſpectare quæ ad tempus ſunt, vt ſit in Medecina & in Gubernatrice.* Notanda item hæc è x eiuſd. op. ἡ πατρικὴ πρόσταξις οὐκ ἔχει τὸ ἰσχυρὸν, οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον· οὐδὲ δὴ ὅλως ἡ ἑνὸς ἀνδρὸς, μὴ βασιλέως ὄντος ἤ τινος τοιούτου. *Paternam iuſsionem ſatis virium non habere, neque neceſsitatem; neque omnino viri vnius, niſi Rex fuerit, vel aliquis talis.* Io. Chryſoſt. θεῖ ἠπιότητος, diuina iuſſa, λόγια καὶ προστάγματα τοῦ φοβεροῦ βασιλέως vocat: quò hæc pertinent quæ è coniectura ſic emendaui: μὴ ἑαυτοῖς ἄδειαν δῶμεν εἰς τὸ παραβαίνειν τὰ λόγια κυρίου· μὴ ἀπελπίσαντες ὡς μὴ δυνάμενοι τυχεῖν τοῦ καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ, καταλιπόντες τὸν ἀγῶνα· ἀλλ' ἡ ἐλπὶς φερέτω, διὰ τὸν προστάξαντα, τὸ δύναμιν χαριζόμενον ἐπὶ τοῖς προσταχθεῖσι. Præclarè D. Auguſtinus XIX. De Ciu. Dei. cap. 14. *Imperant qui conſulunt; obediunt quibus conſulitur.* Ceterum κυβερνήτην τὰ αὐτὰ προστάττοντα, Nauclerum iterantem mandata, Ariſtophanes in Ranis exhibuit, vbi portitorem Charontem fingit Dionyſo, quem ferruginea ſubuectandum cymba acceperat, ſubinde iniungentem, *πρόσταξις. Iuſsio validior. Io. Chryſ. locus caſtigatus. Naucleri iuſſa.*

Κάθιζ' ἐπὶ κώπην. — Οὐκ οὖν καθεδεῖ δῆτ' ἐνταυθί, γάστρων. Δ. ἰδού.
Χ. Οὔκουν προβαλεῖ τὼ χεῖρε κἀκτενεῖς; Δ. ἰδού.
Χ. Οὐ μὴ φλυαρήσεις ἔχων, ἀλλ' ἀντιβὰς Ἐλᾷς προθύμως. —
C. *Remo aſside. Non tu ſedebis huc iners?*
D. *En.* C. *Non manus ſic proiicis tendíſque?* D. *ſic.*
C. *Noli iam agere nugas, tenens remum. age ratem.*

Οὐ γάρ ἐστι τέλος οὔτε τοῖς κάμνουσι τὸ γνῶναι τὸ συμφέρον αὐτοῖς, ἀλλ', οἶμαι, τὸ χρήσασθαι. τ. Videſis quàm his conſona Ariſtoteles enunciet lib. II. Eth. ἀλλ' οἱ πολλοὶ ταῦτα μὲν οὐ πράττουσιν· ἐπὶ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες, οἴονται φιλοσοφεῖν, καὶ οὕτως ἔσεσθαι σπουδαῖοι: ὅμοιόν τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἳ τῶν ἰατρῶν ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς· ποιοῦσι δ' οὐθὲν τῶν προσταττομένων: ὥσπερ οὖν οὐδ' ἐκεῖνοι εὖ ἕξουσι τὸ σῶμα, οὕτω θεραπευόμενοι, οὐδ' οὗτοι τὴν ψυχὴν, οὕτω φιλοσοφοῦντες. *Ludunt ſane multi operam, qui ſe ad opus non conferunt: ſed cum ad ſermonem confugiunt, philoſophari ſe autumant, & ſic fore vt probi euadant. In quo perinde faciunt atque ægrotantes, qui medicos quidem audiunt attentè; verùm eorum nihil præſtant* *Ariſtot. & Dio col.*

quæ iniunguntur. At neque hi vnquam corpore integro & incolumi erunt: neque illi ſana mente. de quibus Pacuuius ait,

Pacuuian. *Ego odi homines ignaua opera & philoſopha ſententia.*

Epict. philoſ. verb. & Epictetus dictitabat philoſophos eſſe huiuſcemodi, ἄνευ τοῦ πράττειν μέχρι τοῦ λέγειν· *factis procul, verbis tenus.* Laudatur verò iure à Gregorio Naz. *Gregor. Naz. Philoſ. reb.* ἐν ταῖς εἰς τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης. & ſapiens perhibetur, ὅστις ὀλίγα μὲν περὶ ἀρετῆς φθέγγεται· πολλὰ δὲ οἷς ἐνεργεῖ, δείκνυσι· καὶ τὸ ἀξιόπιστον τῷ λόγῳ, διὰ τοῦ βίου προστίθησι· κρείσσων γὰρ εὐμορφία θεωρουμένη τῆς ἐν λόγῳ ζωγραφουμένης· καὶ σοφία οὐχ ἡ ταῖς λόγῳ λαμπρυνομένη· ἀλλ' ἡ διὰ τῶν ἔργων ἐλεγχομένη. De hac oris & cordis, ſcientiæ & vitæ, dictorúmque & factorum conſonantia perorabimus pro Dione cum Ariſt. x. Eth. ἐοίκασιν οὖν οἱ ἀληθεῖς τῶν λόγων, οὐ μόνον πρὸς τὸ εἰδέναι χρησιμώτατοι εἶναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν βίον· συνῳδοὶ γὰρ ὄντες τοῖς ἔργοις πιστεύονται· διὸ προτρέπονται τοὺς ξυνιέντας ζῆν κατ' αὐτούς.

Quid verbis ſapienti opus eſt? ſpectatur agendo.

P. 248. B Τὰ γοῦν φλεγμαίνοντα τῶν σωμάτων οὐκ εὐθὺς ἐνέδωκε πρὸς τὴν πρώτην καταιόνησιν. Athenæus l. 1. de balneis & lauacris Homericis ad leuandos labores explicat hos verſus ex Odyſſ. x.

Αὐτὰρ ἐπειδὴ ζέσσεν ὕδωρ ἐνὶ οἴνοπι χαλκῷ,
Ἔς ῥ' ἀσάμινθον ἕσασα, λό' ἐκ τρίποδος μεγάλοιο
Θυμῆρες κεράσασα κατὰ κρατός τε καὶ ὤμων,
Ὄφρα μοι ἐκ κάματον θυμοφθόρον εἵλετο γυίων.

καταιόνησις de aſperſionibus quæ capiti ſuperinfundebantur, vt ſit ἕτερος τρόπος καμάτων λύσεως ἐκ τῶν κατὰ κεφαλῆς καταιονήσεων. Euſtathius in iv. Odyſſ. quare ſint *aſperſio ſalubris.* ſalubres exponit. λύει δὲ κάματον καὶ καταιόνησις ἡ κατὰ κεφαλῆς· αἱ γὰρ ἐμβάσεις, περικεχυμένου πάντοθεν τοῖς πόροις τοῦ ὕδατος φράττουσι τὴν τῶν ἱδρώτων ἔκκρισιν· καθάπερ ἂν εἴ τις ἠθμὸς εἰς ὕδωρ βληθῇ· διέξεισι γὰρ οὐδὲν, εἰ μή τις αὐτὸν μετεωρίσας, ἀναψυχὴν τοῖς πόροις καὶ διέξοδον εἰς τὰ ἔξω παράσχῃ. Vnde Pindaricum melos 1. Nemeonic.

Οὐ θερμὸν ὕδωρ τόσον Μαλθακὰ τεύχει Γυῖα, τόσσον εὐλογία Φόρμιγγι συνάορος.

Heſychius emendatur. Heſychius τὸ καταιονεῖ, καταντλεῖ· καταιόνηται (ſcribo κατηόνησε.) κατέχευε, ἤπλωσε· ἐπέβαλλεν, ἐπέθετο. qua mente dixit Virg. *onerare.*

Onerare. *Vina, bonus quæ deinde cadis onerarat Aceſtes.*

Quòd autem τοῖς φλεγμαίνουσι τῶν σωμάτων conferat ἡ καταιόνησις, Galenus aſſentitur, cùm concedit τὴν φλεγμονὴν ἐκ καταντλεῖν καὶ καταπλάττειν καὶ χαλᾶν. *Phlegmones defin.* Definitur autem φλεγμονὴ in veteri meo Lex. MS. ὄγκος πυρώδης, συρρυέντων ἐπὶ τὸ ἀσθενὲς μέρος τῶν ὑγρῶν, καὶ τῇ παρὰ φύσιν θερμασίᾳ φλεγόντων τὸ πεπονθός. dicitur etiam φλόγωσις & φλογμὸς apud Pſellum & Galenum.

Emendat. Μηδὲ ἐθέλειν μηδένα ἀνθρώπων ἴσων ἔχειν τοῖς πέλας. Emenda, ἴσον ἔχειν τοῖς π.
C ſed & in Reg. Cod. ſcribitur ἴσον ἔχειν τὸν πέλας.

D Ἡ πλεονεξία δὲ μέγιστόν ἐστιν αὐτοῖς τινι κακὸν λυπεῖ δὲ καὶ τοὺς πέλας. propterea ἄδικος iniuſtus πλεονέκτης ab Ariſtot. nominatur περὶ τὰ ἀγαθὰ οὐ πάντα, ἀλλὰ περὶ ὅσα εὐτυχία καὶ ἀτυχία· ἃ ἔστι μὲν ἁπλῶς αἰεὶ ἀγαθά· τινὶ δὲ οὐκ ἀεί. Hinc Iuuenal. x.

Euertêre domos totas optantibus ipſis Dij faciles.

atqui ex eodem philoſopho, πλεονέκτης οὐκ ἀεὶ τὸ πλέον αἱρεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔλαττον ἐπὶ τῶν ἁπλῶς κακῶν· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ καὶ τὸ μεῖον κακὸν, ἀγαθόν πως εἶναι. nihilominus à Theologis quoque ex ſententia Apoſtoli πλεονεξία definitur, ἡ παρὰ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ πλείονος βλάβη. Menandri autem verba pene tranſcripſit Dio ex his ſenariis,

Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν·
Οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας,
Ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι·
Τὰ δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

Habendi amor magnum malum eſt mortalibus:
Nam qui volunt vicini opes addere ſuis;
Victi ferunt repulſam, & hinc verſa vice
Frequenter alienis ſua adiungunt bona.

Τί τῆς κακίστης δαιμόνων ἐφίεσαι Πλεονεξίας, παῖ — Pag. 249. A.

An Parodiæ more & lege, quod Euripides in Phœniſſis de ambitione & inani gloria ſcripſerat — ἐφίεσαι φιλοτιμίας, id auaritiæ Dio accommodat, ſuppoſita voce πλεονεξίας. Scholiaſtes certè Eurip. τὸ τῆς φιλοτιμίας ὄνομα μέσον, hîc vſurpari putat ἀντὶ τῆς φιλοδοξίας. An hæc germana Euripidis lectio eſt, quam Dio repræſentat? quàm ἀνακόλουθον ſit ex adiunctis & effectis quæ ſubiiciuntur perſpicuum eſt: idque probat autor, ἐν δὴ τούτοις ἀπολύτως ἐνέσι τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῆς πλεονεξίας. quod ex eodem Tragico alibi firmatur. *Ancept. lect. Eurip.*

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τοῦ πλεῖον ἔχειν πέφυκ' ἀνὴρ,
Οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται,
Φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει.

Euripidi lux ab ipſomet.

Qui plus habendi amore torquetur graui,
Nihil ſapit, nec vult, quod æquo congruat;
Neque huic cum amicis, cum vrbe nec benè conuenit.

Quæ quis inficias eat optimè his congruere, imo etiam lucem dare?

Τῷ πλέονι δ' αἰεὶ πολέμιον καθίσταται
Τοὔλασσον, ἐχθρᾶς δ' ἡμέρας κατάρχεται.

Plutarchus in Pyrrho ἄμικτός ἐστι καὶ θηριώδης ἡ τῆς πλεονεξίας ὑπόθεσις. *& inſociabile & ferum eſt auidiæ inſtitutum.*

Καὶ μὴν ὅγε Εὐριπίδης οὐδενὸς ἧττον ἔνδοξος ὢν τῶν ποιητῶν. Ionis elogium Euripideum huc accedit,

Ἴσθι δ' ὑπὸ χθονὸς ὢν, ὅτι σοι κλέος ἄφθιτον ἔσται,
Ἶσον Ὁμηρείαις ἀενάοις χάρισι.

Scito tibi æternum eſſe decus, tellure ſub ima;
Quale fuit vatis Mæonidæ genio.

Eius tot eſſe teſtimonia, quot verſus, vt dixit Tull. cùm ex aliis, tũ ex hoc maximè inuectiuæ in auaros & ambitioſos genere, patet. etenim quàm alienus ipſe ab vtroque vitio fuerit, ex eo collige, quòd X L. arg. talenta ab Archelao Rege ſibi recens in Macedoniam profecto dono data recuſauerit, & ſuccenſenti quòd renueret, obſtiterit, vt ex eius ad Archelaũ

epiſtola conſtat, τὸ μὲν ἀργύριον ἀνεπέμψαμεν ἐπὶ πάλιν, ὅσπερ ἡμῖν Ἀμφίας ἐκόμιζεν· οὐ δόξαν κενὴν θηρώμενοι. & ex alia ad Cephiſophontem.

Var. lect. Καὶ τοῦτο ἀπολλύουσι χρημάτων ἐπιθυμίᾳ. A Regio abeſt ἐπιθυμίᾳ. vt ſit ἔκλειψις τοῦ ἕνεκα vel ἀντί.

D Ὁ αὐτὸς ποιητὴς οὔ φησιν ἐν τοῖς θείοις εἶναι πλεονεξίαν, &c. In his nimirum Senariis,

Verſ. Eurip. illuſtr.

Νυκτός τ' ἀφεγγὲς βλέφαρον, ἡλίου τε φῶς
Ἴσον βαδίζει τὸν ἐνιαύσιον κύκλον·
Κοὐδέτερον αὐτῶν φθόνον ἔχει νικώμενον.

Noctiſque fuſcæ palpebræ, ſoliſque lux,
Æquo annuum currunt per orbem tramite:
Nec alterum liuore victum ab altero eſt.

Quò ſpectat & illud Phocylidis,

Εἰ γὰρ ἔρις μακάρεσσιν ἔην, οὐκ ἂν πόλος ἔστη.
Liuida lis ſi Diis eſſet, non ſtaret Olympus.

Pag. 250. A Ὥσπερ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ πλεονεκτεῖν μηδένα μηδενὸς, τούτων εὑρημένων. In Regio non aliter, nec integrius ſcribitur, ſed aut ἐλλειπτικὴ φράσις eſt, ἀντὶ τοῦ ἕνεκα τοῦ &c. aut vt bene & acute Iſ. Caſaubonus coniicit ὡς παρὰ τ. nec obeſt ὁ μηδενὸς, quod μηδένα ſequitur non inconcinne; & gignendi caſu τὸ πλεονεκτεῖν, vt πλέον ἔχειν, gaudere quid mirum? cùm gignere & comparare, quàm dare malit. [Ancept. lect.]

B Παραδείγματα ἐμφανῆ τῆς ἀνοίας καὶ τ. Interpres non ἀτόπως legerat τῆς ἀπολυθεραπίας κ.

Pag. 251. A Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς, μέγα μ' αἰτεῖς, οὔ τοι δώσω. Apud Herodotum in Cleio, ſcribitur etiam — οὐδέ τι δώσω. meminit Tullius ad Attic. v. mox de

Var. lect. C. Tegea emenda, ὃ γὰρ ἰσχυρὸν τῆς Ἀρκαδίας, καὶ μέγιστον, τοῦτ' ἦν. *hoc oppidum Arcadiæ validum & maximum fuit.*

IN XVIII. DE EXERCITATIONE IN DICENDO.

P. 254. A SOLONEM Athen. legiſlatorem innuit his verbis, τῶν παλαιῶν οἱ ἄριστοι, οὐ μόνον ἀκμάζειν μανθάνοντες, ἀλλὰ καὶ γηράσκειν ἔφασκον. quid enim aliud profitetur Solon hoc verſiculo omnium ore trito?

Γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.
Perpetuo diſcens plurima, fio ſenex.

C. Nullus interrogationis vſus hîc eſt, ὅτι με πρὸς τὴν διάνοιαν ταύτην καὶ ὃ ἐπιχείρημα χρήσιμον ἑαυτῷ νενόμικας. In H. Steph. lib. ad oram exaratum, κεκόμικας. non ἄτοπον, ſi minus γνήσιον.

Var. lect. Ὥσπερ τις ἔφη τῶν παλαιῶν, αὐτοῦ κακῶς εἶναι μάντις. Reg. habet, αὐτοῦ κακὸς

εἶ) μάντις. hoc eſſet amici laudare affectum & iudicium, quòd ſibi ipſi diffidens, ab amico conſilium peteret. Sed mens Dionis alia videtur, & qualem omnino V. C. Caſaubonus planam fecit. Sanè ἕκαστον αὐτῷ καλὸν εἶ) μάντιν, *vatem ſibi quemque perhiberi optimum*; Syneſius ἐν τῷ περὶ ἐνυπνίων, ex diuinatione per inſomnia confirmat, ἐπιθετέον δὲ μάλιστα μαθήσεων ταύτῃ [τῇ καθ' ὕπνους μαντικῇ] ὅτι περ ἡμῶν αὐτῇ καὶ ἔνδοθεν, καὶ ἰδία τῆς ἑκάστου ψυχῆς· νοῦς μὲν γὰρ ἔχει τὰ εἴδη τῶν ὄντων, ἀρχαία φιλοσοφία φησί. item ex his Chald. oraculis,

Τοῖς δὲ διδακτὸν ἔθηκε φάους γνώρισμα λαβέσθαι·
Τοῖς δὲ καὶ ὑπνώοντας ἑῆς ἐνεκάρπισεν ἀλκῆς.

Σὺ δέ με ἐπαίρεις, καὶ θαρρεῖν π. In Reg. ſcriptum eſt, οὐδέ με ἐπαίρεις. præſtat hîc affirmatio. D *Vat. lect.*

Μὴ οὕτως ἀναγινώσκοντα ἑτέρων ἐπισταμένων, μ. Scribe vt in Regio, μὴ οὕτως αὐτὸν ἀναγιν. Interpretem legiſſe puto, ἑτέρων ἀφισταμένων. Idem paulo poſt, vbi ſcribitur τοῦ μὲν τραγικοῦ ὑποθήματος, Aldi lectionem ſequutus videtur, τοῦ τραγικοῦ ἀποθέματος. vtraque tamen poſthabenda εὐστοχίᾳ Iſ. Caſauboni, τοῦ τρ. ὑποστήματος. P.255.B. D

Τῶν δὲ ἄκρων Θουκυδίδης ἐμοὶ δοκεῖ. Eadem de Thucydide præter alios Plutarchi cenſura eſt, in procemio Niciæ, ἐπεὶ ταῖς διηγήσεσι Θουκυδίδης αὐτὸς αὑτοῦ περὶ ταῦτα παθητικώτατος, ἐναργέστατος, ποικιλώτατος γενόμενος, ἀμιμήτως ἐξενήνοχε. Pag.256. C

Λέγω δὲ τὴν περὶ τὸν Ἀντίπατρον, κ. Atticiſmus hæc ita dilucidius exponi vult, *Dico de Antipatro & Theodoro & Plutone ac Conone & eiuſmodi ſylua.* Pag.257. *Interpret. lux.*

Ἔπειτα ἐλάττονι γῆς. Supple è Regio, ἔπειτα ἐλάττονι πόνῳ γῆς. nec mendoſus hic interpretis codex fuit. P.258.D *Supplem.*

IN XIX. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΦΙΛΗΚΟΙΑΣ.

PHOTII Laconicam ὑπόθεσιν huius Laconici ſcripti, Scholiaſtes non dilatauit, ſed illuſtrauit, hoc verſiculo, Κατὰ τὴν προγραφὴν καὶ ἡ τοῦ παντὸς λόγου διάληψις ἐπακολουθεῖ. *Titulum præſcriptum, diſſertatio ipſa omnino aſſequitur.* Dio tamen auditores ſuos ἀλλοπροσάλλους pipulo differt, qui non diſcum, ſed fidicinem audire, quàm philoſophum malebant: & leuiſſimam delectationem, grauiſſimæ vtilitati anteponebant. vt ait Craſſus apud Tullium II. de orat. *Scripti ſumma.*

Τοῦτο ὃ λέγουσιν ἔσωσέ με, ᾠδὴν τινὰ αὖθις. Cod. Reg. ſupplet ᾠδὴν ἵνα ἄσωμεν αὖθις. mox, εὐθὺς καὶ σπουδῇ ἀμηχάνως, ὥσπερ πάντες ἐβάδιζον ἐς τ. Atticè. pro σπουδῇ ἀμηχάνῳ πάντες ἐβ. Pag.260. C

D Ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς ἐξεῖναι νομίζων καὶ ἡμῖν ἀκοῦσαι κ. Hæc ita abſque inciſo ſcriberem, & τὸ ἐξεῖναι potius interpretarer, *integrum eſſe, & licere*, quàm decere. ceterum hoc inſtitutum laudat Plutarchus 1. Συμποσιακῶν. Pro. 1. & Piſiſtrato rectè ceſſiſſe ſcribit, his verb. τὸ δὲ πλῆθος ἢ τοιούτων ἀνθρώπων οἱ πολυτὸς μὲν ὀρνέου, πολυτὸς δὲ νεύρου καὶ ξύλου μᾶλλον ἢ φιλοσόφου φωνὴν ὑπομένουσι, τὸ τοῦ Πεισιστράτου χρήσιμον· ἐκεῖνος γὰρ ἐν διαφορᾷ τινι πρὸς τοὺς υἱοὺς γενόμενος, ὡς ᾔσθετο τοὺς ἐχθροὺς χαίροντας, ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ἔφη βούλεσθαι μὲν αὐτὸς πεῖσαι τοὺς παῖδας· ἐπεὶ δὲ δυσκόλως ἔχουσιν, αὐτὸν ἐκείνοις πείσεσθαι καὶ ἀκολουθήσειν· οὕτω δὴ καὶ φιλόσοφος ἀνὴρ ἐν συμπόταις μὴ δεχομένοις τοὺς λόγους αὐτοῦ, μεταθέμενος ἕψεται, καὶ ἀγαπήσει τὴν ἐκείνων διατριβὴν, ἐφ᾽ ὅσον μὴ ἐκβαίνει τὸ εὔσχημον.

Quæ ſtatim ſequuntur ſic interpunge, πάνυ θαῤῥῶν· εἰμὶ δὲ φιλήκοος κ. Lat. ſupple. *Sum quippe auſcultationis & m.*

Pag. 261. *Interpret. ſupplem.* Θαυμάζω καὶ ἀγαπῶ, διὰ τὸ αὐτὸς ἀδύνατος εἶναι λέγειν. dele interrogationis notam. horum porro verborum interpretationem, quæ in priori edit. Lat. deſiderabatur, ſuppleuimus.

AD XX. ΠΕΡΙ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΩΣ.

Var. lect. in Photianis. Emendat. IN *deſcribenda* huius diſſertationis ſumma è Photio, Scholiographus nonnihil in principio interſerit: κατασκευάζει διὰ τῶν προχειρομένων ὁ λόγος. itémque in clauſula vnum aut alterum verbum mutat. σπεύδειν γνῶναι ἑαυτὸν τῆς ἀπὸ τῶν ἄλλων φορᾶς ὀλίγον ἔχοντα λόγον. Emendo, ἄλλων φθορᾶς. ad hanc de ſeceſſu diſputationem faciunt quæ ſcribuntur à Plutarcho εἰς τὸ, λάθε βιώσας. à Baſilio M. εἰς τὸ ῥητὸν, πρόσεχε σαυτῷ. *Aug præceptum.* B. Auguſtinus lib. 1. de Ordine cap. 2. ait id à ſe adoleſcentes præceptum habuiſſe, *vt aliquid ſecum agerent, & apud ſe habitare conſuefacerent animum.*

Pag. 263. D *Marci Imp. dict.* Μὴ οὖν βελτίστη καὶ λυσιτελεστάτη πασῶν ἡ εἰς αὑτὸν ἀναχώρησις; Scholiaſt. Marci Imp. dictum cum hoc confert, οὐδαμοῦ γὰρ οὔτε ἡσυχαίτερον, κατὰ τὸν αὐτοκράτορα Μάρκον, οὔτε ἀπραγμονέστερόν τις ἀναχωρεῖ ἢ εἰς τὴν ἑαυτοῦ τύχην. quomodo dictum eſt ab ingenioſo poëta,

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quiſque manere ſuam.

Pag. 264. D Οὐδὲν οἴονται προσήκειν αὐτοῖς τοῦ φόβου τούτου. quid ſi Dio ſcripſerit, ψόφου. Pag. 265. A *Coniect.* propius abeſt ab ἤχου, qui ſubiicitur, προσέχειν ὁπότε μείζων ἢ ἐλάττων γίγνοιτο ἦχος. D. Auguſtinus id à ſe in aquula obſeruatum pulchrè expreſſit, eodem lib. de Ordine. cap. 2. *Cùm ecce aquæ ſonus pone balneas, quæ præterfluebat, eduxit me in aures, & animaduerſus eſt ſolito attentius. mirum admodum mihi videbatur, quod nunc clarius, nunc preſſius*

eadem aqua ſtrepebat ſilicibus irruens, & p. p. *quidnam videtur eſſe cauſa, quòd ſic alternat ſonus?*

Πολλοὺς τινὰς ἔζμους τοῦ λαγῶ θέοντος. corrige ex Reg. δρόμους τοῦ λ. D Correct.

AD XXI. ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΥΣ.

DIONI cum Ouidio commune iſtud eſt, οὐ μόνον ἡ ἀρετὴ ἐπαίνῳ αὔξεται. Pag. 269. B Ouid. 3. de Pon.

Excitat auditor ſtudium; laudatáque virtus
Creſcit, & immenſum gloria calcar habet.

ἀλλὰ καὶ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν τιμώντων αὐτὸ καὶ σεβομένων. Ideóne

Laudatas homini volucris Iunonia pennas
Explicat, & formâ muta ſuperbit auis.

in Regiis membranis ſcribitur καὶ σεβόμενον. non probo, etiamſi ſequatur, ἀμελούμενον δὲ κ. quod ab hoc Sophoclæo non valde diſſidet: Var. lect. Soph. in Oed.

— τὸ δὲ ζητούμενον Ἁλωτόν· ἐκφεύγει δὲ τ' ἀμελούμενον.

oculos improborum faſcinare pulchros, & hebetare ſpecula, docent hæc, τὸ κάλλος, πονηρῶν βλεπόντων, σβέννυσθαι, ὥσπερ τὰ κάτοπτρα. liuidi certè, προβασκαίνοντες, καὶ βασκαίνοντες, οὐ κόρας, ἀλλὰ πόρνας ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχουσιν. *pullariæ feles, non pupillas, ſed lenas lupáſve in oculis habent*, ait ille. at cur facinoroſorum oculi, ſpeculi nitorem hebetant? an quia liuor, cuius labe ſcelerati inficiuntur, nitoris aduerſarius eſt? an quia flagitioſi ſpeculum, quod beneficium naturæ erat in vitium, libidinem luxúmque rapuerunt: & munditiarum cauſa repertum, inſtrumentum iritandæ voluptatis fecerunt? adiſis Senecam l. 1. Quæſt. nat. cap. 16. ſunt qui in mnſc. C. ſcribi perhibeant, πονηρῶς βλεπόντων. βασκαίνων ἦθος Probl. Var. lect.

Οὐδέπω γὰρ καὶ νῦν, τοῦτό γε δῆλόν ἐστι. Scholiogr. ὅτι ἄδηλος ὁ θάνατος τοῦ Νέρωνος γέγονεν· καὶ οὕτως, ὥστε καὶ μέχρι πολλοῦ ἀπιστήματος εἶναι, ὅτι γέγονεν. Pag. 271. D

Οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀναιδὴς καὶ λίθινός ἐστιν, ita lacunam explendam conieceram: ſcribe tamen vt in Reg. ἀναιδὴς, οὐδὲ λίθινός ἐστι. Tibul. lib. 1. Pag. 272. D Supplem.

Ah lapis eſt ferrúmque.—

Τελευτήσαντος δὲ καὶ γυμνωθέντος ἐκπλαγῆναι φησὶν αὐτοῦ τὸ κάλλος. Ex XXII. Iliad. Pag. 273. Homerica expenduntur.

— ὁ δ' ἀπ' ὤμων τεύχε' ἐσύλα
Αἱματόεντ'· ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες Ἀχαιῶν
Οἳ καὶ θη. —

vbi obſerua θηήσασθαι hîc exponi ἐκπλαγῆναι, ſpeƈtando obſtupuiſſe.

Τήν τε κεφαλὴν χαρίεσσαν αὐτοῦ φησὶν ἑ. Sequitur enim eod. lib.

— ἀμφὶ δὲ χαῖται Κυάνεαι πίλναντο· κάρη δ' ἅπαν ἐν κονίῃσι
Κεῖτο πάρος χαρίεν. —

vbi nota τὸ κυανέον explicari πάνυ μέλαν. quod vero addit, καὶ τὸ σῶμα οὐ σκληρόν. numquid eò referendum,

Ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μαλακώτερος ἀμφαφάασθαι Ἕκτωρ.

AD XXII. DE BELLO ET PACE.

Philoſoph. mor. & Eloq. affinitas. ORATOR & Philoſophus Rom. de hac Philoſophiæ cum eloquentia cognatione, his affinia ſcribit primo de Orat. vbi itidem vt hic Dio oſtendit κοινὰ τοῖς φιλοσόφοις καὶ ῥήτορσι. *Philoſophia, inquit, in tres partes diſtributa, in naturæ obſcuritatem, in diſſerendi ſubtilitatem, in vitam atque mores: tertium niſi tenebimus, nihil oratori in quo magnus eſſe poſſit, relinquemus.* & quod hic proponitur,

P.274.B P. Craſſ. dict. de Iuriſprud. & Rhet. cognatione περὶ συμβολαίων, conſentaneum eſt ei quod P. Craſſus diues & eloquens P. Scæuolæ fratri ſolitus erat dicere, *Neque illum in iure ciuili ſatis illi arti facere poſſe, niſi dicendi copiam aſſumpſiſſet; neque ſe ante cauſas amicorum tractare atque agere cœpiſſe, quàm ius ciuile didiciſſet.* Ceterùm Scholiaſtes τὰ συμβόλαια nimis arctis circumſcribit cancellis, dum ea reducit ad τὰ ἐπὶ συμφωνίᾳ γάμου γινόμενα γράμματα, hoc eſt, nuptiarum contractus, & inſtrumenta dotalia; cùm ad omne *genus pactorum, indiciorum,* probationum, *ſyngrapharum,* συναλλαγμάτων pertineat. συμβόλαια.

Titulus. Περὶ τε εἰρήνης καὶ πολέμου, ὃ νῦν τυγχάνει ζητούμενον. En Tituli ratio, quòd ἐπιγραφὴ aliquid ſaltem promitteret de officiis, conſiliis & decretis, quibus ex Iuſtiniani Imp. ſententia, *vtrumque tempus & bellorum & pacis recte poſſit gubernari.*

D Ποτέρα χρὴ τετειχισμένην οἰκεῖν πόλιν. Sagariſtio apud Plaut. in Perſa,

Quid, id quod vidiſti, vt munitum muro tibi viſum eſt oppidum?

VIRGO. *Si incolæ bene ſunt morati, pulchre munitum arbitror.* &c.

Var. lect. Περὶ ἀσκήσεως τῶν πολεμίων, καὶ. Interpres legit, τῶν πολέμων.

Pag.275. Μάρτυρες ὦσιν τῆς ἀλλήλοις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας. In hoc Lycurgus ipſe
A teſtis eſt Homericæ εὐεπίας.

Αἰδομένων ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἠὲ πέφανται.

Seruantur potius, ſeſe quicunque verentur.

C Εἰ συμβέβηκεν ἀδίκημα παρὰ τ. Homeri etiam conſultum eſt, Iliad. ω.

Ἄνδρ᾽ ἐπαμύνασθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ.

Vlciſci, prior infeſta qui mente fuiſſet.

atque hîc Rhetorices vſum docuiſſe poëtam, veterum quidam dixit.

AD XXIII. ΟΤΙ ΕΥΔΑΙΜΩΝ Ο ΣΟΦΟΣ.

HÆC prima huius Dialogi verba ſic interpungo, εἰ δὲ μὴ, γεγονέναι, ἢ ἔσεσθαι; ἢ ἀδύνατον ἡγῆ τὸ τοιοῦτον περὶ ἀνθρώπου· ὥσπερ εἴ τις ἀθάνατον ἄνθρωπον λέγοι εἶναι; & his, ἄλλοις συχνοῖς τῶν ποιητῶν, non Epicos aut Tragicos ſolum, ſed & Lyricorum principem contineri vero vincit hæc apoſtrophe Epod. III. hymni III. Pythionic. Interpunct.

Μὴ φίλα ψυχὰ βίον Ἀθάνατον σπεῦδε·
Τὰν δ' ἔμπρακτον ἄντλει μηχανάν.

vnde illa Pindari Rom. *Immortalia ne ſperes.* &c.

Οπου πεποίηκε τὸν Δία λέγοντα αὐτὸν, ὁ. error eſt in nota lib. Iliadis, vnde hæc referuntur. nimirum Il. P. ſeu XVII. ſic leguntur,

Οὐ μὲν γάρ τί πού ἐστιν ὀϊζυρώτερον ἀνδρὸς Πάντων ὅσσα γ.

quæ à Dione variata, interpres ſoluto nec tamen plano ſermone reddiderat: mihi dilucidis potius quàm operoſis verſibus, inter excudendum, exprimere ſubiit. porro cùm Euſtathius ὀϊζυρὸν deducit ab ὀϊζῶ τὸ θρηνεῖν, hoc eſt, lugeo: accedit ad Dionem, qui ὀϊζὺν interpretatur κακοδαιμονίαν.

Τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά.

Ex Eurip. Creſphonte, Ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους Τὸν ζῶντα θρηνεῖν ἐ. nam ſic in quibuſdam Codd. legitur, & apud autorem Axiochi, qui hoc quoque Euripideum teſtimonium Homerico attexuit. Nō poſſum, quin demirer Naogeorgum immodulatæ ſuæ interpretationi poſthabuiſſe Tullianam hanc numeroſam & maximè concinnam, è I. Tuſc.

Nam nos decebat cœtus celebrantes domum
Lugere, vbi eſſet aliquis in lucem editus,
Humanæ vitæ varia reputantes mala:
At qui labores morte finiſſet graues,
Omnes amicos laude & lætitia exequi. Χαίροντας, εὐφημοῦντας ἐκ-
Dio εὐφημοῦντας ſcitè expoſuit συνηδομένους, (πέμπειν δόμων.

Καὶ τί ἂν γίνεσθαι οὐκ ἂν θαυμάζειν οὕτως ἔχειν. Huius loci vitio membranæ Reg. non medentur. ope aliena deſtituto tale quid ſuccurrebat, κἂν τι ἄλλο γένοιτο· τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν, οὕτως ἔχειν. Pag. 279. A Conject.

IN XXIV. ΠΕΡΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

Confinia philoſophiæ & ciuilis adminiſtr.

QVOD in commentariolo XXIV. ſcribitur, præſertim de interiectis mediiſque inter philoſophiæ deditos & remp. adminiſtrantes, οὓς ἔφη τις τῶν πρότερον, μεθόρια εἶναι τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν πολιτικῶν. Platonicum eſt, & illuſtratur à Syneſio in exordio ſcripti ad Pæonium περὶ τοῦ δώρου, vbi ſociatæ olim Philoſophiæ & ciuilis gubernationis συνδυασμοῦ mirabiles effectus oſtendit, οὕτω πάλαι μὲν συνεγίνοντο φιλοσοφία καὶ πολιτεία, καὶ ἐπειδὴ συνέλθοιεν τοιαῦτα εἰργάζοντο, &c. extat id perelegans opuſculum inter Syneſiana Græcè & Latinè à nobis edita. Hierocles verò philoſ. Alex. in fragm. τῆς περὶ προνοίας πραγματείας, ſub fin. ex edit. noſtra διγλώττῳ· id genus hominum, qui & philoſophantur & rem pop. tractant, ἐρωτικὸν nuncupat. ἐπιστῆσαι ἄξιον ὅτι ἀποδίδωσιν ὁ Πλάτων φιλοσόφου καὶ ἐρωτικοῦ διαφοράς· φιλοσοφῆσαι ἄλλως λέγει τὴν θεωρίαν αὐτὴν πράξεως πολιτικῆς ἀγαπήσαντα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα παρ' οὐδὲν θέμενον· ὁ δὲ ἐρωτικὸς λέγεται παρ' αὐτῷ ὁ παιδεραστῶν μετὰ φιλοσοφίας, τουτέστιν ὁ μετὰ θεωρητικοῦ νοῦ πολιτευόμενος.

AD XXV. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΑΙΜΟΝΟΣ.

Pag. 280. D *Var. lect. in Photio. eiúſque interpretat. lux.*

VARIETATEM quandam ſcripturæ non inconcinnam animaduerti apud Scholiographum, in Photianæ ſummæ deſcriptione, περὶ δαιμόνων, vt à Dione vſurpantur. ſic enim in Regio Cod. deſcribitur. Δαίμονας καλεῖ τοὺς ὅσοι λαχόντες ἀρχὴν ἄμεινον παρέσχον τοὺς ἀρχομένους, ἢ καὶ χεῖρον, συμμετεσκεύασαν. *Genios appellat eos qui ſortiti imperium in alios, ita ſubditos compararunt, vt melius vel deterius ſe gererent.*

Pag. 281. B Initio τελεία στιγμὴ apponenda poſt hæc verba, ὡς ἄρα εὐδαίμων μόνος ὁ σοφός. paulo poſt, λέγω δὲ οὐδὲ ἄγνωστον, δή. emenda οὐδὲν ἄγνωστον· δή. *Interpret. emend.* In clauſula, καὶ ἐπικινδύνως ζῶντας, τὴν Ῥωμύλου χαλεπωτάτην γῆν, αὖθις βεβαίως ἔχειν ἐποίησε. *Pag. 283. B* Interpretatio plenior & dilucidior hoc modo videretur. *Interpret. fax.* *periculoſè viuentes, terram, quam Romulus ſæuo dominatu infeſtiſſimam reddiderat, ipſe firmiter tenere & incolere fecit.* Ouid. XV. Metamorph.

Sacrificos docuit ritus, gentémque feroci
Aſſuetam bello, pacis traduxit ad artes.

AD XXVI. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ.

LVDENTIVM par impar (qui hic ἀρτιάζοντες dicuntur) arcana ſatis à Polluce, lib. IX. ὀνομασ. patefacta ſunt. Ea tamen philologis moleſtum puto non erit cum his conferre, quæ à Scholiographo mendosè exarata, hîc caſtigauimus, παιδιὰ δὲ τὸ ἀρτιάζειν τοιαύτη· λαβόντες τινὰ τοῦ διηρημένου ἐν ὕλῃ ποσοῦ, ἢ κάρυα φέρε, ἢ νομίσματα ἐκ χαλκοῦ, ἢ ἀργύρου ἢ καὶ χρυσοῦ, καὶ ταῦτα ὑποβάζοντων τῇ χειρὶ, ἀνεπαισθήτως τοῖς συμπαίζουσι * κρύψαντες, ἐρωτῶμεν αὐτὸν, ἆρα ἄρτια τὰ ἐν τῇ χειρὶ ἡμῶν, ἢ περιττά; εἶτα ἐκείνου ὁπότερον ἀποκριναμένου· εἰ μὲν τύχοι τοῦ κατεχομένου κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἐνίκησέ τε καὶ ἔλαβε τοῦτο· εἰ δὲ ἀμάρτοι, ἡττήθη, καὶ προσαπέδωκεν ἀναπληρῶν τὸ ἀποτεταγμένον τοῦ ἀριθμοῦ. Vides ludum μαντείας τῶν ἀρτίων καὶ τῶν περιττῶν, non è nucibus tantum, iuglandibus, fabis, ſed ex argenteis quoque numis, obtinuiſſe. idémque docet hic Ariſtophanis verſiculus in Pluto,

Margin: P.284.B. C — ἀρτιαμαντεία.

Στατῆρσιν οἱ θεράποντες ἀρτιάζομεν.

Par impar in ſtatere famuli ludimus.

οὐδεὶς ἄρα δύναται βουλεύεσθαι περὶ τῶν μελλόντων. Senarium vetus idem ſtabilit.

Οὐδεὶς τὸ μέλλον ἀσφαλῶς βουλεύεται.

Nemo futura tuto de re conſulit.

AD XXVII.

PROPOSITIO huius commentarioli, quaſi ἀντίστροφος eſt, & ex altera parte reſpondet Xenophontéi conuiuij prooemio. Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ τῶν καλῶν ἀνδρῶν ἔργα, οὐ μόνον τὰ μετὰ σπουδῆς πραττόμενα ἀξιομνημόνευτα εἶναι· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ταῖς παιδιαῖς. atenim Xen. παιδιῶν nomine τὰ τῶν πανηγύρεων καὶ τὰ τῶν συμποσίων complecti videtur.

Margin: Dionis cũ Xenoph. conſenſus.

Οἱ διψῶντες τῶν ὁδοιπόρων, ἐπειδὰν ἔλθωσιν ἐπὶ κρήνην τινὰ, πίνουσιν ἐπικύψαντες. prono corpore bibentium è fonte vel profluente, habitus duplex repræſentatur in hiſt. ſacra Iud. cap. VII. vnus, τῶν λαψάντων ἐν τῇ γλώττῃ αὐτῶν· alter καμψάντων ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῶν, τοῦ πιεῖν ὕδωρ. ex his veluti ἠθικοῖς χαρακτῆρσι Dominus Deúſque Gedeonem ducem Iudicémque pop. Iud. delectum militum aduerſus Madianitas habere voluit: hoc orac. πᾶς ὡς ἂν λάψῃ τῇ γλώττῃ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ὡς ἂν λάψῃ ὁ κύων, στήσεις αὐτὸν κατὰ μόνας· καὶ πᾶς ὃς ἂν κάμψῃ ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῶν, τοῦ πιεῖν, μεταστήσεις αὐτὸν καθ' αὐτόν. vtrique dici poſſunt πίνειν ἐπικύψαντες, tam manu ad os proiecta lambentes, quàm flexo poplite bibentes. tametſi כרע (vnde *curuare* à Lat. dictum) propius abſit ab ἐπικύπτειν.

Margin: Pag. 286. — Habitus duplex è profluente vel fonte bibẽtium.

AD XXVIII. ET XXIX.

MELANCOMÆ vtriuſque argumentum à Photio ſcriptum, Scholiographus deſcribens auxit vocula ὡς, non vacante. ἔπαινον διαγράφουσι τοῦ νεανίσκου, καὶ μνήμην, ὡς ἐπὶ χρηστοῖς τελευτήσαντος, καὶ λύπην.

Pag. 289. Obſerua hîc ἐπιστρέφειν ἅπαντας Atticè dici pro ἐπιστρέφειν πάντων ὀφθαλμούς. vel, vt Libanius loquitur in Paraſito, ob cœnam occiſam ſe deferente. pag. edit. noſtræ 318. πάντας εἰς ἑαυτὸν ἀναγκάζειν βλέπειν. In clauſula hæc ita ſcribenda atque interpungenda ſunt, ἀήττητον γενέσθαι, οὐ μόνον (vel μόνων vt in Reg. C.) τῶν ἀνταγωνιστῶν, ἀλλὰ καὶ πόνου καὶ καύματος καὶ γαστρὸς καὶ ἀφροδισίων.

Pag. 291. B *Interpũct. & emend.*

Pag. 293. A Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι νενομισμένων καλῶν. Hoc ita Scholiaſtes explanat: Εἰσὶ γάρ τινες οἱ καθ' ἕκαστον τῶν μελῶν οὐ τὸ εὐπρεπὲς ἔχουσι, χάρις δέ τις αὖθις κατὰ τὴν ὅλην σύνθεσιν ἐπιλάμπει· οὓς καὶ εὐθεάτους τινὲς εἰρήκασι· τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν ἰδεῖν ἔνεστιν, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν γραμμάτων. vt ſit generale quoddam decorum & venuſtum in omni formæ dignitate: & aliud quod ad ſingulas partes pulchritudinis & ſingulos artus pertinet. *εὐθεάτους dicit, quaſi ὡραίους, ſpecioſos:* Ariſtot. κοσμίους, elegantes & concinnos.

Venuſtas & pulchritudo duplex.

D. lin. pen. Ἥδιστον δὲ ἀνθρώποις, ἀλλ' ὑπέρτατον δὲ τοῖς ἔχουσι, καὶ ἐπιγνωσθῆναι ῥᾷστον. quid tam ineptum, ἀνοίκειον τε ἄκυρον, quàm illud ἀλλ' ὑπέρτατον. corrige ergo & ſcribe è regio Cod. ἀλυπότατον, omni dolore & moleſtia liberum. quæ dos pulchritudinis maior, quàm ſi innoxia miniméque moleſta ſit? alias enim *Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.* τὸ δὲ κάλλος οὐχ οἷόν τε λανθάνειν hoc pupugit Scholiographum, vt adſcriberet, καὶ μεταλάθοι ἂν * καὶ τυφλὸν, καὶ ἐν νυκτί· ὅθεν ὑπεράγαμαι τὸ τοῦ γυναίου ἐκείνου σοφὸν λόγιον, ὃ τυράννῳ περὶ κάλλει ἐπτοημένῳ ἐμφρόνως ὑπήνεγκε, πᾶσαν γυναῖκα σβεσθέντος τοῦ λύχνου ὁμοίαν εἶναι εἰπόντος. quaſi quoddam Pythiæ oraculum eſſet, omnem mulierem extincta lucerna ſimilem eſſe. Plutarch. in παραγγέλμασι γαμικοῖς, à muliercula Philippo laſciuienti dictum hoc modo refert, πᾶσα γυνὴ τοῦ λύχνου ἀρθέντος ἡ αὐτή ἐστι. τοῦτο δὲ πρὸς μοιχικοὺς καὶ ἀκολάστους καλῶς εἴρηται.

emendatio inſignis. *Pulchrum non lateat.* *De mulierib. dict.*

Pag. 298. A Ad fin. Suppleuimus quod deerat interpretationi horum, ἄνδρας πρὸς ἔπαινον καὶ δόξαν ἀγαθὴν βιοῦντας. hoc ad bonam etiam exiſtimationem attinet.

AD XXX. CHARIDEMVM.

HVIVS quoque initio aſteriſcus in interpretat. ſupplementi noſtri index eſt. In hæc autem verba, (καὶ γὰρ τὸ συνεῖναι αὐτῷ, καὶ διαλέγεσθαι, ἕως ὑστάτου παρέμεινεν.) Scholiaſtes adnotauit, ἀντὶ τοῦ, συνεχῶς ἔχειν τὸν λογισμὸν, ἀπαθὴς ὤν. vt ſi mente ſana, & ſagaci, omníque perturbatione vacua, ad ſummum diem perſtitiſſet, cuius τεκμήρια ſunt σύνεσις καὶ διάλεξις. Homer. de Tireſia — τοῦ τε φρένες ἔμπεδοί εἰσι. *Pag. 299. B*

Spes compedes lepidè vocari, ex his verbis conſtat, quæ ita ſcribenda ſunt. ὥσπερ πέδας· καλεῖσθαι δὲ ὑφ' ἡμῶν αὐτὰς, ἐλπίδας. nec inficetè id probat Libanij φθονερὸς ἑαυτὸν ἀπαγγέλλων. pag. 339. edit. noſtræ. πολλοὺς ἐλπίδες ἀγαθαὶ πρὸς γῆρας μετὰ πενίας παρέπεμψαν· καὶ οὔτε τῆς ἐνδείας ἀπηλλάγησαν, οὔτε τῆς προσδοκίας ἀπέστησαν. &c. *Pag. 303. D*

Τῇ δεῖν εὐφροσύνῃ καὶ τῇ εὐωχίᾳ χρῆσθαι οὐχ ἅπαντας ὁμοίως, ἀλλ' ἕκαστον κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν. D. Io. Chryſoſt. concione 11. in B. Iobum, de ſobrio ſanctóque conuiuio à pio illo Dei cultore & pugile liberis ad coagulum amoris quotidie apparato, ita diſſerit in membranis meis. ποιεῖ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καθ' ἡμέραν μετ' ἀλλήλων ἑστιᾶσθαι, ἵνα ἡ συνήθης τράπεζα διαλύσῃ τῆς κακίας τὸν ἰόν· παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰὼβ, ὁμόνοιαν παιδευόμενοι ἐκ νέας ἡλικίας· εἰρήνην ἀσκούμενοι· συμφωνίαν παιδευόμενοι. & quod paulo poſt Dio memorat, κεῖσθαι ἕνα κρατῆρα, τόν γε τῆς σωφροσύνης. ab eod. Io. Chryſoſt. ibidem illuſtratur, παρελάμβανον τὰς τρεῖς ἀδελφὰς αὐτῶν, ἐσθίειν καὶ πίνειν μετ' αὐτῶν· διὰ τί δὲ καὶ προσέθηκε τῶν ἀδελφῶν τὴν συνεστίασιν; ἵνα δειχθῇ εἰς ὅσην σωφροσύνην ἐνήχθη αὐτῶν τὸ συμπόσιον, καὶ ὅτι οὐκ ἦν γέλως ἄτακτος καὶ ἐκκεχυμένος, οὔτε ἀκολασία τὴν τράπεζαν ὑβρίζουσα. &c. aurea gemmeáque ſunt quæ Syneſius homilia de ſacro epulo, à nobis è MS. Cod. emendata ſcribit; στέφον τῷ θεῷ κρατῆρα νήφοντος κέρματος. &c. quod ſequitur apud Dionē, de cratere Temperantiæ, καὶ ὡς ἂν εἰκάσαι τις ὁρῶν, χαλκοῦν. non ſatis explicatum eſt ab interprete. *atque vt ex aſpectu coniicere quis poſſet, abeneum.* *P. 306. D. Conuiuij ſancti decus ex Io. Chr. mnſ. C. P. 307. C*

Γίνεται δὲ μετὰ σπαραγμοῦ τε καὶ λύπης ἐσχάτης, τὸ τὴν ἡδονὴν ἐκβαλεῖν. Auguſtini dictum auguſtum eſt, *Non ſine dolore relinquitur, quod cum voluptate poßidetur.* *Pag. 308. Auguſtini & Dionis συμφωνία.*

AD XXXI. RHODIACAM.

Pag. 310. Var. lect. in Phot. p. 4.

NONNVLLA ſunt in Rhodiacæ ſumma Photiana, aliter paulo apud Scholiographum deſcripta, quàm in editis habentur. In princ. ἐν τούτῳ τὸ ἔθος ἄλογον παρὰ Ροδίοις ἐπὶ λύμῃ ἐπιπολάσαν· τοῦτο δὲ τοιοῦτον ἦν· in extr. ἐν τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ μεγάλης τῆς ἀνασκευαστικῆς ἰσχύος ἡ ἀρετὴ διαφαίνεται. in interpretatione nihil muto: cum ſententia ſit eadem. Accedunt ad hoc argumentum quæ Horat. ſcribit ep. 2. l. 1. de *Marmoris atque eboris fabris*. & Plutarch. in Pelopida de tabula, quam Androcydes Cyzicenus conduxerat publice pingendam Thebis: & Meneclides, in Pelopidæ & Epaminondæ inuidiam, populo ſuaſerat, vt inſcripto Charonis ducis nomine dedicaret; aduerſus quam

Plutarc. in Pelop. ſuppletur.

rogationem, Pelop. contendit; ὅτι Θηβαίοις οὐ πάτριον ἦν ἰδίᾳ καθ' ἄνδρα τιμᾶν, ἀλλὰ τῇ πατρίδι κοινῶς τὸ τῆς νίκης ὄνομα σώζειν. mox eô loci vbi liquido lacuna apparet, V.C. Iac. Amiotus μακαρίτης Interpres Gallicus Plut. hæc aut eiuſmodi verba deeſſe cenſebat. ὁ μὴ φαμένων, ὥρμησαν Μενεκλείδην ζημιῶσαι χρήμασιν.

D Συμβουλεύοντος δέ τι τῶν χρησίμων, δυσχερέστερον ἀκούσεσθαι. *Multus eſt Scho-*

Scholiaſtæ obſeruatio περὶ ἀναφορῶν.

liaſtes in huius conciſæ orationis *conſtructione* enucleanda, vt doceat è duabus relationibus prima ſuppreſſa, alteram tantum ab oratore exprimi. Δύο προκειμένων ἐν τῷ παρόντι λόγῳ τῶν ἐπαναφερόντων τὴν φράσιν· ἑνὸς μὲν, ὃ καὶ πρὸς γενικὴν κατήπειγε τὴν ἀναφοράν· (πρὸς γὰρ τὸ συμβουλεύοντος, ἔδει κατὰ γενικὴν ἀναφέροντα οὕτως εἰπεῖν· συμβουλεύοντος δέ τι τῶν χρησίμων, δυσχερέστερον ἀκούσεσθε τούτου· αἱ γὰρ ἀναφοραὶ, ὁμοιοτρόπως τοῖς προκειμένοις ἐπάγονται καὶ ὁμοιογενῶς·) οὔσης δὲ καὶ ἑτέρας κατὰ τὰς τοιαύτας συντάξεις ἀναφορᾶς, ὡς ὁ τῆς τοῦ λόγου συντάξεως κανὼν ἀπαιτεῖ· ἥτις κατὰ τὴν ἐπαγομένην γὰρ ῥηματικὴν δύναμιν· τὸ γὰρ καλεῖται, καθότι πάθος ὑποβάλλεται πρόσωπον, εὐθεῖαν ἀπαιτεῖ. λύεται οὖν· ἵνα μὴ πρὸς ἀκρίβειαν ἐπεξιόντες μακρολογῶμεν· τοῦ εὐσήμου χάριν, πτώσεων τῇ προκειμένῃ ἀναφορᾷ ἐποφειλομένων γενικῆς καὶ εὐθείας, δι' ἃς εἴπομεν αἰτίας· οἱ ῥήτορες ἐπὶ τῶν τοιούτων συντάξεων συντομίας φροντίζοντες, πολλάκις τὴν προτέραν καταλιμπάνουσιν ἀναφοράν, ὡς δυναμένην συνυπακούεσθαι, ἐπάγουσι δὲ τὴν δευτέραν· ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔστιν ἰδεῖν· καταλείπεται γὰρ ἡ γενική· ἐπαναλαμβάνεται δὲ ἡ εὐθεία. *Vt verboſa gaudet vir hic loquela!*

Pag. 311.

A Γνώμης δὲ ἀγαθῆς οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὁ μὴ δεόμενος ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πρὸς ἅπαντα τὸν βίον· Ideò Polydamas Homericus inter Dei munera recenſet νόον Ἐσθλόν, τοῦ δέ τε πολλοὶ ἐπαυρίσκοντ' ἄνθρωποι.

Conſilij vis.

Inde votum Agamemnonium,

Τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν Ἀχαιῶν.

O ſi conſilio deni tales mihi adeſſent.

Vt enim *nulla vitæ pars* (ait Cic.) *neque publicis neque priuatis, neque forenſibus, neque domeſticis in rebus, neque ſi tecum agas quid, neque ſi cum altero contrahas*

trahas, vacare officio poteſt: ita neque conſilio.

Σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας Trimetri

Νικᾷ· σὺν ὄχλῳ δ᾽ ἀμαθία πλέον κακόν. Gr. emēd.

vt Senarios veteres obiter emendem: quos interpretor,

Nam cauta conſultatio multas manus

Vincit: ſed in turba eſt malum inconſulta mens.

Πῶς οὐκ ἂν εἴην παντελῶς ὑμῖν χρήσιμον τῷ. Ad hæc Scholiographus non B
futiliter notat. ὃ περισπούδαστον εἶχεν, ἀπὸ τούτου τὴν τῶν ἀκροατῶν ποιησάμενος Autoris
θεραπείαν, τὸ εὐπαράδεκτον τῶν συμβουλευομένων ἑαυτῷ διῳκήσατο. Dionem ex artificiū.
eo quod operæpretium palmariúmque habuit, auditorum animos ſibi comparauiſſe, vtque accepta eſſent quæ conſuleret prouidiſſe.

Πολλὰ ἂν ἱκετεύσαιεν* ὑμᾶς, ἐὰν αὐτῶν*. nullis hic opus eſt radiis ſtellarum. Pag. 318.
ſatis liquet, ſi modo ἐᾶν circumflexo apice ſcribatur, vt in Regio. oratio D
eius eſt qui *Quod ſit eſſe velit, nihilque malit.* Interpres *de magnis maiora loquutus,* paraphraſtem egit.

Χρήματα, οἰκίας, ἀνδράποδα, χώρας. harum omnium rerum tam mancipi Pag. 328.
quàm nec mancipi iacturam fecerat interpres: nos è Lethæo flumine re- Interpret.
traximus: ſed operæ præcipites prædiorum caput amputarunt. leg. *man-* Correct.
cipia, prædia.

Οἵ γε τῶν αὐτῶν τοῖς λαμπροτάτοις τετύχασι. Interpres hic ad dona retule- Pag. 333.
rat, quæ donatariis clariſſ. ad quos pertinebant, reſtituimus. D

Καὶ τῶν ἄλλων τινὰς εἶναι τοιούτοις. Scholi. τῶν μὴ ἐν ἱεροῖς, ἀλλ᾽ ἐν δημοσίοις ἑστώ- Pag. 338.
των. de iis quorum ſtatuæ in ſacro loco non ſunt erectæ, ſed in publico. C
Idem Schol. his etiam quæ ſequuntur, τὸ πρᾶγμα ἐπὶ πάντας μεταφέρειν. P. 339. B.
adſcribit, καὶ ἐπὶ τοὺς ἔχοντας δηλονότι τὴν ἐπιγραφήν, mox τάφος ab eodem, dialecto vulgari & corrupta dici, ὁ χωματύβουνος, notatur, ὃν οἱ παλαιοὶ τύμβον, καὶ μνημεῖον ἐκάλουν, ὡς μνήμην φέροντα τοῦ τεθνεῶτος.

Καθ᾽ ὑμῖν ὁ πρὶν μυελάεθλος ἀνήρ. Mendosè etiam in Regio ſcribitur, μυ- Pag. 340.
ριάεθλος. nos vocali loco ſuo reſtituta conſuluimus verſiculo, quo Pauſa- C Emendat.
nias auctior fit, & ſors illa auguſtior.

Νῦν τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ποιεῖτε· ὅσου γὰρ ἀνδριὰς γένοιτ᾽ ἄν, τοσοῦτον ἐφ᾽ ἑκάστῳ κερ- Pag. 344.
δανεῖτε. nos ita ſcribendum cenſuiſſe, ex interpretatione noſtra patet, A
qua totam hanc periodum à Naogeorgo, vel libris vel oculis fallentibus, prætermiſſam, reddidimus.

Καὶ τοιοῦτόν τινος ἀποσχεδιάζοντος· ὅ. monet Scholiaſtes. τὸ ἀποσχεδιάζειν Pag. 346.
vſurpari ἀντὶ τοῦ ψεύδεσθαι, προχείρως φλυαρεῖν, προπετῶς, ἀπερισκέπτως· ἐξ A
ἑτοίμου. pro eo quod eſt, comminiſci, & temere quicquid in buccam ef- ἀποσχεδιάζειν
futire. mox animaduertis aliud παρόραμα interpretis, cui cauimus & prouidimus.

Dropacis genus nouum. Καὶ ταῦτα πιττούμενον. Marcellus Sidetes in fragmentis à nobis editis *ἰατρικῶν περὶ ἰχθύων.* nouum πιττώσεως ſeu picationis & dropacis genus, in gratiam reſinatæ iuuentutis, his cultiſſimis verſibus proponit,

Ἧπαρ δ' αὖτε χολή τε φιλοσκοπέλου Θυννοῖο,
Οὐκ ἐᾷ ὄρνυσθαι θάμνας τρίχας ἐν βλεφάροισι
Νυσσούσας, ὅτ' ἂν κε τριχηλάβῳ ἐξερύσῃς.
At Thunni iecur & nigrum fel ſaxa colentis,
Non ſinit in ciliis ſuperis ſuccreſcere pilos,
Pungentes, acie ſi vellas forcipis antè.

Pag. 347. Οὔτε τοὺς οἰκείους καὶ προσήκοντας (repete ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, εὔλογόν ἐστι μιμεῖσθαι.) Oreſtes apud Euripidem Electræ ſorori de matre & matertera propudioſis, ita quiritanti,

Ἐπίσημον ἔτεκε Τυνδάρεως εἰς τὸν ψόγον
Γένος θυγατέρων, δυσκλεές τ' ἀν' Ἑλλάδα.
Inſigne Tyndarus genuit ad dedecus,
Per Græciam, atque infame natarum genus.

conſilium dat eiuſmodi,

Euripid. verſ. non agnitus apud Plutarch.
Σὺ νῦν διάφερε τῶν κακῶν· ἔξεστι γάρ.
Tu diſcrepa, ſoror, à malis, quando integrum eſt.

hic autem verſus latebat apud Plutarchum, *nec agnoſcebatur pro Euripideo à magnis nominis interpretibus* Gall. qui huius indicij memores μήνυτρα nobis ſoluerunt. Dio quoque eadem Euripid. verba ſtatim vſurpat, *Correct.* ἔτι δὲ εἰ μὴ (ſic enim ſcribendum è Regio) ἐν τοῖς ἄλλοις μηδὲν αὐτῶν διαφέρετε.

Pag. 355. C. Ἴστε γὰρ ἃ Κράτων ἦχε μόνος, τ. Labefactati huius loci ſuboluit eruditis. an ſanius integriúſque aliquid eliciant ex hac membranarum Reg. ſcriptura? εἴς τε γὰρ ἄκρα τῶν ἐκς· μόνος τ. *non opis eſt noſtræ.*

Pag. 356. Ὥσπερ οἱ τὰς κόρας ταύτας ὠνούμενοι τοῖς παισί. Schol. τὰ παρὰ τῶν κοροπλάθων λέγ. πλ. in pr. ed. τὰ παρὰ τοῖς κηροπλάθοις πλ. De κοροπλαστικῇ, ſeu arte fingendi ſigilla puppáſve ex argilla; Athenagoras in Apolog. pro Chriſt. *κοροπλαστική.* ἀπὸ τῆς κόρης ἡ κοροπλαστικὴ εὑρέθη· ἐρωτικῶς γάρ τινος ἔχουσα, περιέγραψεν αὐτοῦ κοιμωμένου ἐν τοίχῳ τὴν σκιάν· εἶθ' ὁ πατὴρ ἡσθεὶς ἀπαραλλάκτῳ οὔσῃ τῇ ὁμοιότητι (κέραμον γὰρ εἰργάζετο) ἀναγλύψας τὴν περιγραφήν, πηλῷ προσανεπλήρωσεν. ὁ τύπος ἔτι καὶ νῦν ἐν Κορίνθῳ σώζεται. Plinius lib. XXXV. cap. XII. *Fingere ex argilla ſimilitudines, Dibutades Sicyonius figulus primus inuenit Corinthi, filiæ opera: quæ capta amore iuuenis, illo abeunte peregre, vmbram ex facie eius ad lucernam in pariete lineis circumſcripſit: quibus pater eius impreſſa argilla typum fecit, & cum ceteris fictilib. induratum igni propoſuit: eúmque ſeruatum in Nymphæo, donec Corinthum Mummius euerteret, tradunt.* Ælianus lib. XIV. hiſt. 37.

IN XXXII. AD ALEXANDRENSES.

PAVCA quidem Scholiographus in Photiano argum. mutat, non temnenda tamen. Τοῦ παρόντος περὶ Ἀλεξανδρέας λόγου τοιοῦτος ὁ σκοπός· δήμου φύσιν ἀναπλάσει, καὶ κατατρέχει ταύτης, καὶ ὅτι μὴ χρὴ τὸν Ἀλεξανδρέων δῆμον, ἰδίᾳ πολλὰ τὰ περὶ ἀρετὴν ἔχοντα παρακαλοῦντας τῆς ἐν τῷ κοινῷ ἐπιπολαζούσης ἀνέχεσθαι ταραχῆς καὶ ἀταξίας· ἢ καὶ αὐτὸν ἀνδράποδον ἀποφαίνειν. &c. accedat hinc etiam aliquid interpretationi noſtræ, quo ornatior vel clarior ſit. *Non oportere Alexandr. pop. priuatis ornamentis ad virtutem incitatum, tolerare tumultus ac turbas in media plebe extantes, aut ſe mancipium reddere.* &c. *Var. lect. in Phot. exc. pag. 5.*

Καὶ τοῦτον ἡγεῖσθαι χρὴ, βοηθὸν ἥκειν παρὰ θεοῦ. Conſentaneum hoc eſſe dicto percelebri Imp. Marci, Scholiaſtes obſeruat. σύμφωνον τοῦτο τὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μάρκου, ΠΑΝΤΑ ΑΝΩΘΕΝ ΡΕΙ, σοφῶς εἰρηκότος. vnde verò λόγος ὅδε φρόνιμος tibi, verè Auguſte Marce, in præcordia venit & ora? CVNCTA FLVVNT AB ALTO. nonne oracularis hæc vox ἄνωθεν ἐπιπέμφθη; de cœlo deſcendit? vt beatiſſimus Iacobus ſanctiſſimi numinis afflatu hoc heroico verſu pronunciat: *Pag. 365. A Marci Imp. dict.*

Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον,
ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ, ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα.

καθάπερ στέαρ φασὶν ἐνίων ζώων ὠφελεῖν πρός τι τῶν χαλεπῶν. De adipis viribus fusè Plinius lib. XXVIII. cap. IX. Georg. Piſidas κοσμουργίας ver. 1544. Leonis adipem neruorum contractioni mederi canit; *Pag. 367. B Adipis vis.*

Καὶ νεῦρα μὲν παθέντα συστολῆς βίᾳ
Λέοντος, ὡς λέγουσιν, εὐρύνει στέαρ.
Neruos graui contractione languidos,
Adeps Leonis ampliare dicitur.

Et Marcellus Sid. ἐν ἰατρικοῖς, ex congri adipato garo lepidam mulierculis recens enixis pro venuſtate, medicinam facit, carm. venuſtiſſimo.

Ζωοῦ δ' ἑψομένου μεγάλου ἐνὶ τεύχεϊ γόγγρου
Παλλαδίου πλήθοντι πυρὸς καθύπερθεν ἐλαίου,
Κεῖνο λίπος τρηθὲν διαινόμενον ἠθητῆρος,
Ἥν τε ἑλὼν τάξειεν Ἐλευσινίου μετὰ κηροῦ·
Ἐν δὲ πλάσας ὀθόνῃ μαλακῇ περὶ γαστέρα θείη
Ἀρτιτόκοιο γυναικὸς, ἀναιδέες οὔ νυ τι ῥωχμοὶ
Σάρκα διαῤῥαίουσιν, ἀεὶ δ' ἀγανῶπιν, ἀτρώτοις
Οἷά τε παρθενικαὶ ἀπαλόχροοι αἰνήσουσι.

Hæc ſic olim interpretabar,

Ingentem congrum ſi viuum condis aheno

Palladio exundante oleo, feruente ſub igne;
Pinguis adeps cribrô aut colo tranſmiſſus aperto;
Dummodo Eleuſiniam quis ceram temperet vna,
Et lini ſuperiniecto velamine, ad aluum
Applicet enixæ modò; numquam membra notabunt
Informes maculæ & rugæ; formáque decora,
Illæſa, vt fruitur quæ virginitate, manebit.

Pag. 368. B — δῆμος ἄςατον κακόν. hæc Comica in verſus octonarios diſtinxi. tertium
Verſ. emend. depravatum ac vacillantem eriges & fulcies, ſcribendo, καὶ γαλλιῶσ' εἶτ' ἔχων, πλῦ πν. βρ. κορ. In quarto interpunge. κἄν τις αἴτια γένηται, τὸν πολίτην
καζαπίκη. κατέπιεν. B. Petrus 1. Epiſt. v. de ἀντιδίκῳ generis humani ita loquitur, περιπατεῖ ζητῶν τινα καταπίῃ.

D Ὅπως οὖν ἔχω λέγειν· ὅτι οὔ π. Scholiographus oratoriam ἔλλειψιν hîc ſignat.
ἔλλειψις ῥημ. ἐλλιπὴς ἡ περίοδος· τὸ, συνίετε· προσέχετε· ἤ τινος τοιούτου· τοῦτο δὲ συνηθὲς ῥήτορσι, μάλιστα τοῖς ὑπογχέσεσιν ἀπολογικῶς περιοῦσι· καί τοι καὶ παρὰ τῶν ἀκροατῶν ἀγνουμένων.

P. 379. D Πλὴν οὐκ αἵματος ὑμῖν ἀναβλύζει διψήσασιν ὁ οἶνος. Succurrebat illud Phœnicis Homerici ad Achillem,

Πολλάκι μοι κατέδευσας ἐνὶ στήθεσσι χιτῶνα,
βλύζειν Οἴνου ἀποβλύζων, ἐν νηπιέῃ ἀλεγεινῇ.

βλύειν. Regius tamen hic habet ὑμῖν ἀναβλύειν δή. vt apud Nonnum in Euang. τὸ κατ' Ἰωάν. Λαϊνέῳ κενεῶνι καθάρσιον ἔβλυεν ὕδωρ.

Pag. 384. Εἰ μεταξὺ θεῶν τις ἐπιστὰς, εἴποι διατεινάμενος. Chio Epiſt. ad Clearch.
D Φέρε γὰρ εἴ μοι ἡ παρὰ ἐπιστάιη θεὸς ἡσυχία, καὶ ταῦτα λέγοι.

Δαιμόνιοι μαίνεσθε, καὶ οὐκέτι κ. Hos verſus Diis illis dignos Naogeorgus aut non animaduerterat, aut verſibus Muſarum ſeueriorum exprimere veritus erat. nos tamen non piguit.

IN TARSICAS I. ET II.

PHOTIVS in Tarſicæ prioris ὑποθέσει, meminerat παραλόγου καὶ ἐφυβρίστου ἔθους κατὰ φωνῆς ἀπήχησιν. Scholiographus ἄλογον ἔθος ſcripſit; & vt φωνῆς ἀπήχησιν declararet, ſubiunxit, ὃ ῥινοκτυπίαν καλοῦσι. Plin. lib. 11. c. 37. *Naſum noui mores ſubdolæ irriſioni dicauere.* vt ῥινοκτυπία ſanna ſit, ei nota qui dicitur à Perſio,

φωνῆς ἀπήχησις. ῥινοκτυπία.

Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.

Pag. 394. B Καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τῆς τριαίνης, κ. An figere Dio voluit animum lectorum hoc clauo tridentis; dum Apollinem ἀγλαοτρίαιναν, inuito Conſo facit? Quid ſi inciſo ſeparetur Apollo à tridente, Ἀπόλλωνος, τῆς τριαίνης.

Coniect. τρίαινα.

neglecta copula καὶ, vt ſit ἀπὸ κοινοῦ, καὶ περὶ τῆς τελαίνης. nónne dignus quoque erat elogio ſuo Tridens?

Μὴ ταυτὸ πάθοιτε Ἰλιεῦσιν ἐκείνοις, οἱ τ. Scholiaſtes non vanus hîc. τὰ κατὰ τὸν Ἴλιον πάθη περιπαθέστερα τῶν ἄλλων· ὁ δὲ διεξιὼν ὁ τραγῳδὸς, ἀτυχεστέροις αὐτοὺς ἀπέφαινε· καὶ ὅτι περιπαθέστερα τῶν ἄλλων τὰ Ἰλιέων, ἡ παροιμία δηλοῖ, ἡ τὰ ὑπερβάλλοντα πάθη, Ἰλιάδα κακῶν φάσκουσα. Deſipiebant ergo Troiugenæ cum iuberent Tragicum, —*infandum renouare dolorem,* Pag. 396. B

Troianas vt opes, & lamentabile bellum
Eruerant Danai. Sapiebat hiſtrio ea recuſans ἐπιδείξασθαι, *quæ animus meminiſſe horret, luctúque refugit.*

Αὗται προσφέρουσι μέλι τι, χρίσασαι τὴν κύλικα. mallem vt in Reg. ſcribere προσφέρουσι, μέλιτι χρίσασαι τ. atque ita loquitur Lucretius lib. 1. vbi id medicis aſſignat, quod hîc nutricibus, D Var. lect. Lucretius Dioni præluc.

Sed veluti pueris abſynthia tetra medentes
Cùm dare conantur, prius oras pocula circum
Contingunt mellis dulci flauóque liquore. &c.

B. Io. Chryſoſt. Panegyr. in Babylam Mart. καὶ γὰρ παρ᾽ ἡμῖν ὥσπερ ἂν εἴ τις τὸν κάμνοντα, ὠφέλιμα φάρμακα προσίεσθαι μὴ καταδεχόμενον, μεθοδεύσειεν ἡδύσματι τὸ φάρμακον ἐγκαταχρύψαι τινι. I. Chryſoſt.

Ἔπειτα, οἶμαι, καὶ δακνούμενοι δυσχεράνητε, καὶ φ. Palam eſt interpretem legiſſe δακρυόμενοι, quod Tarſicas mulierculas, non Tarſenſes viros deceret. Scholiograph. τεχνολογίαν orat. ſic deſignat, ἐν παραιτήσεως λόγῳ κολακεύει τὸ πλῆθος· σαφῶς ἐπεισάγων οἷς ἀγαθοῖς αὐτοῖς περιεῖληπται ἡ κατοικία· ὡς αἱ ταύτῃ προσυπτιάσας αὐτοὺς, τῷ κατὰ τῆς πόλεως ἐπαίνῳ, προσεκτικοὺς αὐτοὺς ἀπεργάσηται κατὰ τὸν λόγον. vt deprecationis ſpecie plebeculæ aſſentetur, & callidè quibus eorum habitatio bonis cumulatè ornata ſit ſubindicet: quò ſtupentes, vrbíſque & ciuium laudatione delinitos, attentiores reddat. Pag. 399. A Var. lect.

Οἷα καὶ πρότερον ἦν· καὶ τοὺς ποταμοὺς οὐδεὶς ἄλλος ἔστειλεν. Sic proſodiam emendo; & non inuitus, inuitis tamen exemplaribus, ſcriberem οὐδεὶς ἄλλη, non ἄλλος. hoc interpres probauerat. Var. lect.

Οὐδ᾽ εἴ τι τοιοῦτον ἦν ἔτερον. hoc membrum periodi ad σαφήνειαν non inutile, reciſum vel omiſſum ab interprete, reſtauraui. Quæ ſubiiciuntur è veritatis ſacrario eruta, σωφροσύνη καὶ νοῦς ἐστι τὰ σώζοντα. τ. aureis exaranda ſunt notis, vt iſta Perſij, S. II. quibus concinunt, Pag. 402. B Interpret. ſupplem.

Compoſitum ius fáſque animo, ſanctóſque receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto,
Hæc cedo, admoueant templis, & farre litabo.

Πρὸς τὸν Εὔμηλον* ὡς αὐτὸν ἡ κιθάρα περιεῖλκε. Coniectura mea, cuius pars tantùm ad oram lib. relata eſt, hæc fuerat, ſcribendum videri, ὅτε μὲν αὐτοὺς ἡ κιθάρα περιειλκετο; quod etiam interpres in manu, vel in mente habuit. Pag. 406. A Coniect. I.

aut (quia nulla apud Homerum niſi fallor, citharæ περιφορέης mentio fit, niſi cum 1. Odyſſ.

Κήρυξ ἐν χέρσι κίθαριν περικαλλέα θῆκε Φημίῳ.)

Coniect. 11. ex ipſis Homeri verbis Odyſſ. xvii. lubentius ſcriberem, ὅτε μιν αὐτὸν [ἢ αὐτοὺς] ἡ ἰωὴ κιθάρας περιῆλθε. cùm vtrumque citharæ ſtrepitus circumueniſſet. En Homerica —ἀγχίμολον δ' Ὀδυσεὺς καὶ δῖος ὑφορβὸς

Στήτην ἐρχομένω· περὶ δέ σφεας ἤλυθ' ἰωὴ

Φόρμιγγος γλαφυρῆς.

Petis etiam vnde deprompta ſint hæc, γιγνώσκειν ὅτι πολλοὶ ἐν αὐτῇ δαῖτα τίθενται. eccilla,

Γιγνώσκω δ' ὅτι πολλοὶ ἐν αὐτῷ δαῖτα τίθενται Ἄνδρες.

quid ſi in hoc quoque Homerico ſcribatur ἐν αὐτῇ, vt habet Dio. quia præcedit αὐλὴ apud Homer. vt οἰκία apud Dionem. patitur tamen Attica ἐνδιαγή, dici ἐν αὐτῷ. nempe δώματι, quamuis præeat δωμάτων. Sed & aliud indicium certius conuiuium celebrantium aduertit Vlyſſes, nidoris videlicet aſcenſum.

—ἐπεὶ κνίση μὲν ἐνήνοθεν, ἐν δέ τε φόρμιγξ

Ἠπύει, ἣν ἄρα δαιτὶ θεοὶ ποίησαν ἑταίρην.

Deinceps hæc, καὶ πάλιν ἐκ τῆς νήσου τῶν Κυκλώπων ἀκούοντα τῶν τε προβάτων βληχωμένων, κ. deſignant iſtos verſus è ix. Odyſſ.

Κυκλώπων δ' ἐς γαῖαν ἐλεύσσομεν ἐγγὺς ἐόντων,

Καπνόν τ', αὐτῶν τε φθογγὴν ὀΐων τε καὶ αἰγῶν.

Pag. 408. C. D Οἱ δεῖ δὲ περὶ τὴν ἐσθῆτα τῶν γυναικῶν, ὃ τοῦτον τὸν τρόπον κατεστάλθαι, καὶ βαδίζειν. Tarſicas ſtolatas fuiſſe docet, ita vt *tegeret medios inſtita longa pedes*: & vittis, reticulo, capitio, capitali, ricáve capita velata habuiſſe: vt munditiæ eſſent ſine offuciis: & ſanctè potius quam ſcitè colerentur: vt olim Romæ Pont. Max. de collegij ſententia iuſſit coli Veſtalem, quæ ſuſpecta fuerat propter cultum amœniorem, ingeniúmque liberius quàm virginem deceret. Liu. lib. iv. de ſtolato pudore, Gregor. Naz. κατὰ καλλωπιζομένων.

Τοιγαροῦν ἀπὸ τῶν ὤτων ἀρξάμεναι τῆς διαφθορᾶς, ά. Quod hæc ſit *prima mali labes* in fæminis, Lyſias in ἀπολογίᾳ ὑπὲρ τοῦ Ἐρατοσθένους φόνου, confirmat, ἡ ἐμὴ γυνὴ ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου ὀφθεῖσα, χρόνῳ διαφθείρεται· ἐπιτηρῶν γὰρ τὴν θεράπαιναν τὴν εἰς τὴν ἀγορὰν βαδίζουσαν, καὶ λόγους προσφέρων, ἀπώλεσεν αὐτήν. &c. Quocirca aurium munimina non minus conferrent mulieribus, quàm pueris, quibus ea plus quàm pugilibus conducere aiebat Xenocrates: autore Plutarcho περὶ τοῦ ἀκούειν. Ξενοκράτης τοῖς παισὶ μᾶλλον ἢ τοῖς ἀθληταῖς ἐκέλευε περιάπτειν ἀμφωτίδας· ὡς ἐκείνων μὲν τὰ ὦτα ταῖς πληγαῖς, τούτων δὲ τοῖς λόγοις τὰ ἤθη διαστρεφομένων· οὐκ ἀνηκοΐαν, οὐδὲ κωφότητα προμνώμενος, ἀλλὰ τῶν λόγων τοὺς φαύλους φυλάττεσθαι παραινῶν, πρὶν ἑτέρους χρηστοὺς ὥσπερ φύλακας ἐντραφέντας ὑπὸ φιλοσοφίας, τὴν ἤθει τὴν μάλιστα κινουμένην αὐτοῦ καὶ ἀναπειθομένην χώραν κατασχεῖν. ideò pulchrè Satyrographus præcepit,

Aurium corruptel.

ἀμφωτίδες.

Nil dictu fœdum, viſuque hæc limina tangat,
Intra quæ pater eſt; procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.

In ſecunda Tarſ. vbi narratiuncula eſt de Phryge malè augurante, qui cornicem inauſpicato percuſſit, ait, καὶ νομίσας εἰς ἐκείνην τετράφθαι τὸ χαλεπὸν, ἀναιρεῖσθαι, καὶ ἀναβὰς ἤλαυνεν. Scribe vt in Regio ἀναιρεῖ τε καὶ αἰ. Hoc σφάλμα fecit, vt veluti Phryx ἀπ' ὄνου, ſic interpres ἀπὸ νοῦ laberetur. *occidit*, inquit, *& iumento conſcenſo equitabat*. atqui cornix mox recreata atque refecta (hoc enim denotat ὃ ἀνέσφηλε) ita iumentum terruit vt inſeſſorem excuteret. Narrat ergo Dio, Phrygem iſtum qui ob δυστυχίαν onuſtum pectus portabat lætitia lubentiáque, deſcendiſſe ab equo, vt cornicem, in cuius caput malum omen verſum eſſe autumabat, ictu ſemianimem tolleret; quaſi ſalutis teſſeram; tum iumento conſcenſo perrexiſſe. Narrauit Dio. quidni etiam narrem tibi quod ab Hecatæo Abderita (philoſopho & hiſtorico, ex Euſebij ſententia, περὶ τὰς πράξεις ἱκανωτάτῳ) accepi ἐκ τῆς περὶ Ἰουδαίων ἱστορίας, de Moſomamo ſtrenuo equite Iudęo & ſagittario præſtantiſſimo, qui vt auguriorum inanitatē argueret, oſcinem auem ab augure contemplante oſtenſam collimās iaculo transfixit, felicius quàm Phryx ille noſter, vt mortua moræ amplius non eſſet. vis oculatum teſtem id perhibentem producam? ἐμοῦ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν βαδίζοντος συνηκολούθει τις μετὰ τῶν ἄλλων τῶν παραπεμπόντων ἡμᾶς ἱππέων Ἰουδαίων ὄνομα Μοσόμαμος, ἄνθρωπος ἱκανὸς κατὰ τὴν ψυχὴν, εὔρωστος, καὶ τοξότης ὑπὸ δὴ πάντων ὁμολογούμενος καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἄριστος· οὗτος οὖν ὁ ἄνθρωπος βαδιζόντων πολλῶν κατὰ τὴν ὁδὸν, καὶ μάντεως τινὸς ὀρνιθευομένου, καὶ πάντας ἐπισχεῖν ἀξιοῦντος, ἠρώτησε διά τί προσμένοιεν· δείξαντος δὲ τοῦ μάντεως αὐτῷ τὸν ὄρνιθα, καὶ φήσαντος ἐὰν μὲν αὐτοῦ μένῃ, προσμένειν συμφέρει πᾶσιν· ἐὰν δὲ ἀναστὰς εἰς τοὔμπροσθεν πέτηται, προάγειν· ἐὰν δὲ εἰς τὸ ὄπισθεν, ἀναχωρεῖν αὖθις· σιωπήσας καὶ ἑλκύσας τὸ τόξον, ἔβαλε, καὶ τὸν ὄρνιθα πατάξας ἀπέκτεινεν. ἀγανακτούντων δὲ τοῦ μάντεως καί τινων ἄλλων, καὶ καταρωμένων αὐτῷ. τί μαίνεσθαι, ἔφη, κακοδαίμονες; εἶτα τὸν ὄρνιθα λαβὼν εἰς τὰς χεῖρας, πῶς γὰρ οὗτος, ἔφη, τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν οὐ προειδὼς, περὶ τῆς ἡμετέρας ἡμῖν πορείας ἄν τι ὑγιὲς ἀνήγγειλεν, εἰ γὰρ ἐδύνατο προγινώσκειν τὸ μέλλον, εἰς τὸν τόπον τοῦτον οὐκ ἂν ἦλθε, φοβούμενος μὴ τοξεύσας αὐτὸν ἀποκτείνῃ Μοσόμαμος ὁ Ἰουδαῖος. Hic vir non certiore manu & ſagitta præpetem tranſadegit, quàm ridicula auſpicia acumine ingenij exagitauit, & augurum ceu cornicum oculos confodit. Præſtat igitur Deiotarum imitari, quem non tam cornicis quàm virtutis auſpiciis eſſe vſum ſcribit Tullius; quæ vetant, *Spectare fortunam, dum præſtetur fides*. Ceterùm quod huius huius commenti initio dicit Dio. οἰωνισάμενος· οἱ γὰρ Φρύγες τοιαῦτα δεινοί. Phrygas auſpicandi fuiſſe peritiſſimos. (id hîc οἰωνίσασθαι, ab Hecatæo ὀρνιθεύεσθαι vocatur) hoccine in cauſa eſt cur Cic. ita percontetur, An auſpicia Piſidarum aut Cilicum aut Phrygum inuenta dicemus?

P.414.A
Pag.415. D
Emendat.
ἀνασφῆλαι.
Auguria arguuntur.
Auſpicia virt.

AD XXXV. ET FRAGM. DIONIS.

Pag. 432. C. Lacuna in interpret.

QVÆ in XXXV. ſermonis interpretatione alio Characterum Romanorum genere vides inſignita, Naogeorgus vel in Græco exemplari non viderat, vel Latinis inuiderat; aut deſpexerat, vt conſuleret famæ ſapientum illorum beatorúmque Antiſtitum gentilium vtriuſque continentis & Heſperiæ principum: quos hîc, etiam coronatos, ad partes vocat, *cum ſemiuiro comitatu* παιδαρίων κομώντων, *Mæonia mentum mitra crinémque madentem Subnixos: Tyrióque ardebat murice læna Demiſſa ex humeris.* Sed quid Celænis immoramur, vbi κελαινώ & caligo mera cimmeriáque eſt? Valete ergo pontifices Celænæi felices nimium, ſi eruditis noti fuiſſetis, quibus tamen cæſariem veſtram debetis, vt κομηταὶ, ἀκερσεκόμοι, intonſi, & Cæſares audiatis: &, *vt ſuperi voluere, latête. Eſt & fideli tuta ſilentio Merces.* Scribe ſtatim ὅπως ποτε ἔχῃ λ. Quod continuo ſequitur, τὸ δὲ κομᾶν οὐ χρὴ πάντως ὑπολαμβάνειν ὡς ἀρετῆς σημεῖον. repugnat Comæ encomio ab eodem Dione ſcripto; vt Syneſius in φαλάκρας ἐγκωμίῳ, *perhibet,* Δίωνι τῷ χρυσῷ τὴν γλῶτταν ἐποιήθη βιβλίον κόμης ἐγκώμιον, οὕτω δή τι λαμπρὸν ὡς ἀνάγκην εἶναι παρὰ τοῦ λόγου φαλακρὸν ἄνδρα αἰσχύνεσθαι· συνεπιτίθεται γὰρ ὁ λόγος τῇ φύσει. τὸ δὲ πολύστιχόν ἐστι· γλαφυρὸν μέν τοι. Sed & hoc libelli aureoli elogio non contentus ille Cyrenes Antiſtes, etiam eius guſtum & ſpecimen φι-λοδίων dare voluit. quo ne volumen Dionæum fraudetur, néve autori facta videatur iniuria, ſi quæ eius fragméta negligerentur; hîc quamuis ſpatiis diſcludar iniquis, noſtris potiora corollariis, aurea illa λείψανα, cum veteri exemplari MS. (quod ab ampliſſimo viro D. Huralto Meſſæo, ſacri Conſiſtorij Comite, vtendum accepi) ſedulo collata, hîc pro coronide gemmea apponere, cum interpretatione noſtra, conſtitui.

Dionis de Comæ libellus.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΩΝΟΣ ΠΕΡΙ ΚΟΜΗΣ.

Ἀναστὰς ἕωθεν, καὶ τοῖς θεοῖς προσευξάμενος ὥσπερ εἴωθα, ἐπεμελούμην τῆς κόμης. καὶ γὰρ ἐτύγχανον μαλακώτερον σῶμα ἔχων· ἡ δὲ ἠμέλητο ἐκ πλείονος· πάνυ γοῦν συνεστράφατο καὶ συνεπέπλεκτο τὰ πολλὰ αὐτῆς, οἷα τῶν οἰῶν τὰ περὶ τοῖς σκέλεσιν αἰωρούμενα· πολὺ δὲ ταῦτα σκληρότερα, ὡς ἂν ἐκ λεπτοτέρων συμπεπλεγμένα τῶν τριχῶν. ἦν οὖν ὀφθῆναί τε ἀγρία ἡ κόμη καὶ βαρεῖα· μόλις δὲ διελύετο, καὶ τὰ πολλὰ αὐτῆς ἀπεσπᾶτο καὶ διετείνετο. οὐκοῦν ἐπῄει μοι τοὺς φιλοκόμους ἐπαινεῖν, οἱ φιλόκαλοι ὄντες, καὶ τὰς κόμας περὶ πλείστου ποιούμενοι, ἐπιμελοῦνται οὐ ῥαθύμως, ἀλλὰ κάλαμόν τινα ἔχουσιν ἀεὶ ἐν αὐτῇ τῇ κόμῃ, ᾧ ξαίνουσιν αὐτὴν ὅταν σχολὴν ἄγωσι. καὶ τοῦτο δὴ τὸ χαλεπώτατον, χαμαὶ κοιμώμενοι φυλάττουσιν ὅπως μηδέποτε ἅψωνται τῆς γῆς, ὑπερείδοντες ὑπὸ τῆς κεφαλῆς μικρὸν ξύλον, ὅπως ἀπέχῃ τῆς γῆς ὡς πλεῖστον· καὶ μᾶλλον φροντίζουσι τοῦ καθαρὰν φέρειν τὴν κόμην, ἢ τοῦ ἡδέως καθεύδειν. ἡ μὲν γὰρ καλούς τε καὶ φοβεροὺς ἔοικε ποιεῖν· ὁ δὲ ὕπνος, κἂν πάνυ ἡδὺς ᾖ, βραδεῖς τε καὶ ἀφυλάκτους. δοκοῦσι δέ μοι καὶ Λακεδαιμόνιοι μὴ ἀμελεῖν τοῦ τοιούτου πράγματος, οἱ τότε ἥκοντες πρὸ τῆς μάχης τῆς μεγάλης τε καὶ δεινῆς, ὅτε μόνοι τῶν Ἑλλήνων ἔμελλον δέχεσθαι βασιλέα, τριακόσιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ἐκάθηντο ἀσκοῦντες τὰς κόμας. δοκεῖ δέ μοι καὶ Ὅμηρος πλείστης ἐπιμελείας ἀξιοῦν τὸ τοιοῦτον. ἀπό γε μὴν ὀφθαλμῶν οὐ πολ-

λάκις ἐπαινεῖ τοὺς καλοὺς, οὐδὲ ἀπὸ τούτου μάλιστα ἡγεῖται τὸ κάλλος ἐπιδείξειν. οὐδενὸς οὖν τῶν ἡρώων ὀφθαλμοὺς ἐγκωμιάζει, ἢ Ἀγαμέμνονος, ὥσπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ἐπαινεῖ αὐτοῦ. καὶ οὐ μόνον τοὺς Ἕλληνας ἑλίκωπας καλεῖ, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸ κοινὸν ἐπὶ τοῖς Ἕλλησιν. ἀπὸ δὲ τῆς κόμης ἅπαντας. πρῶτον μὲν Ἀχιλλέα, Ξανθῆς δὲ κόμης ἕλε Πηλείωνα· ἔπειτα Μενέλαον ξανθὸν ἐπονομάζων ἀπὸ τῆς κόμης· τῆς δὲ Ἕκτορος χαίτης μέμνηται, ἀμφὶ δὲ χαῖται κυάνεαι πεφόρηντο. Εὐφόρβου γε μὴν τοῦ καλλίστου τῶν Τρώων ἀποθανόντος, οὐδὲν ἄλλο ὠδύρετο λέγων, Αἵματί οἱ δεύοντο κόμαι χαρίτεσσιν ὁμοῖαι, Πλοχμοί θ' οἳ χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ ἐσφήκωντο· καὶ τὸν Ὀδυσσέα ὅταν ἐθέλῃ καλὸν γενόμενον ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἐπιδεῖξαι, φησὶ γοῦν, Κυάνεαι δ' ἐγένοντο ἔθειραι. πάλιν δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ· κὰδ δὲ κάρητος Οὔλας ἧκε κόμας ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας. καὶ πρέπειν γε μᾶλλον τοῖς ἀνδράσι φαίνεται καθ' Ὅμηρον ὁ κόσμος ὁ τῶν τριχῶν, ἢ ταῖς γυναιξί. γυναικῶν γοῦν περὶ κάλλους διεξιὼν, οὐ τοσαυτάκις φαίνεται κόμης μεμνημένος· ἐπεί τοι καὶ τῶν θεῶν τὰς μὲν θηλείας ἄλλως ἐπαινεῖ· χρυσῆν γὰρ Ἀφροδίτην, καὶ βοῶπιν Ἥραν, καὶ Θέτιν ἀργυρόπεζαν. τοῦ Διὸς δὲ μάλιστα ἐπαινεῖ τὰς χαίτας· Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος.

Interpretatio encomij Comæ.

CVM manè ſurgerem, & Deos pro more adorarem, comæ cura mihi fuit. Etenim corpore languido molliúſque affecto eram; coma autem à longo tempore neglecta fuerat. Itaque magna ex parte conturbata implexáque erat; quales in ouibus villi per crura eriguntur: mea verò cæſaries multo durior, quippe quæ è tenuioribus capillis concinnata eſt. proinde viſu agreſtis & oneroſa coma, vix ac ne vix quidem dirimebatur; vt multa pars eius diuelleretur ac diſtenderetur. Quocirca cirratos comptoſque laudare animum ſubiit, qui venuſtatis ſtudioſi & cæſariem plurimi facientes, in ea curanda operoſi ſunt: atq; arundinē quandam in coma ſemper habent, qua vellicant ipſam, cùm otioſi ſunt. Et quod omnium difficillimum eſt, humi dormientes cauent ne terram vnquam contingant: aſſerémque capiti ſubſternunt, quò plurimum diſtet à terra: idq; accurant potius, vt puram gerāt comam, quàm vt ſuauiter dormiāt. Cæſaries enim pulchros & formidabiles ipſos efficere videtur: ſomnus verò, tametſi dulciſſimus ſit, ſegnes & incautos. Quinetiam Lacedæmonios arbitror hoc inſtitutum minimè neglexiſſe: cùm olim prodeuntes ante magnum & horrendum illud prælium, quando ſoli è Græcis Regem excipere parabant, trecenti numero crinem ornantes conſidebant. Hunc quoque ornatum Homerus magno ſtudio dignum cenſuiſſe mihi videtur: quandoquidem ab oculis non ſæpe formoſos commendat: neq; ex eo præcipue putat ſe pulchritudinem probaturum. quare nullius Heroum oculos laudat, præterquam Agamemnonis, cuius reliquum etiam corpus celebrat. ac non Græcos duntaxat nigroculos vocat, ſed & ipſum Agamemnonem, communi cum Graijs appellatione. A coma autem omnes; ac primum Achillem. flauo Pelidem crine prehendit. *deinde Menelaum à cæſarie flauum nuncupauit: Hectoris quoque capilli meminit.* Fuſcáque cæſaries hinc atque hinc ſparſa volabat. *Porro in Euphorbo Troianorum pulcherrimo, cùm obiiſſet, aliud nihil deflebat,* Sanguine fuſa coma eſt, triplex cui Gratia ſedit, Cinnorúmque orbem argentum nectebat & aurum. *Item cùm Vlyſſem formoſum à Mineruа factum argueret, ait,* -fuſci euaſere capilli. *rurſus de eodem,* Criſpum agitat crinem, cui flos hyacinthius eſt par. *quin viros magis decere quàm fœminas, capillorum ornatum, ex Homero patet. Quapropter de mulierum pulchritudine verba faciens, non toties videtur meminiſſe comæ. ſiquidem fœminas è Diuis aliter collaudat: aureámque Venerem & bubulis oculis Iunonem, argentipedémque Thetin memorat. At Iouis crines potiſſimum extollit:* Cœleſtes regi quatiuntur vertice crines.

AD LXII. DE REGNO ET TYRAN.

SCHOLIOGRAPHVS Photio & veritati congruenter de hoc ſermone ſcribit. ἔστι ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς μηνύει τὴν ὑπόθεσιν πᾶσαν. quaſi non plus in fronte, quàm in receſſu habeat. Nos hoc ἑξαστίχῳ olim luſimus in hanc diſſertatiunculam.

Αἰνεῖται πρόφρων, ἀγανὸς καὶ ἤπιος ὄντως,
Σκηπτοῦχος βασιλεὺς, αἴσιμ' ἀεὶ φρονέων·
Δημοβόρος δὲ ἄναξ, χαλεπὸς καὶ αἴσυλα ῥέζων,
Ἔχθιστος θνητοῖς πᾶσι τύραννος ἔφυ.
Ἀμφοτέρους, βασιλῆ τ' ἀγαθὸν, στυγερόν τε τύραννον,
Χρυσείῳ Δίων τῷδ' ἐχάραξε λόγῳ.

Laudatur clemens, lenis Rex, atque benignus,
Sceptra manu moderans, iuráque mente colens.
Publiuorus contrà princeps, truculentus, iniquus,
Infeſtos omnes vſque Tyrannus habet,
Facundus Regíſque probi ſæuique Tyranni,
Aureolo Dio dat monumenta libro.

Pag. 587. Καὶ μὴν εἴ τις ἀνδρὸς ἑνὸς οὐχ ἑτέρου τι ἀρχεῖν ἐστι, κ. Compone cum his A quæ Clemens Alex. ſcribit VI. στρωμάτων, vbi docet quid ſit in viro pio ἀρχικὸν, ἡγεμονικὸν, βασιλικόν. inde purpureus hic pannus late ſplendet. μὴ τῶν ἔξω μόνον θηρίων κατακυριεύειν ἐπάγγελμα· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἀγρίων παθῶν. &, οὐ πραγμάτων ἄπλεον τοῖς μὴ τὴν γνῶσιν εἰληφόσι καὶ εἰδόσιν· ὅπως αὐτοῖς παρ' ὅλον τὸν βίον χρηστέον. ſic enim corrigo, cùm praue & παραλόγως editum ſit παρὰ λόγον τὸν β.

Clem. Alex. emendatur Florent. edit.

Καὶ πολλῶν γε οἰκουμένων ἐπὶ π. abeſt γε à MS. ſed quid obeſt? cùm idem ſit, B atque ſi dixiſſet, καὶ περὶ πολλῶν οἰκ. mox etiam eandem partic. adiunximus τῷ τοῦτον ex eod. MS. τοῦτόν γε ἐφικνεῖσθαι.

C. Εἰς ἐπήκοον φθέγξασθαι τ. Loquutio plane Attica eſt; qua præter alios vtitur Xenophon IV. ἀναβάσ. καλεσάμενος τοὺς στρατηγοὺς ἐς ἐπήκοον. hoc eſt, eò vnde exaudiri poſſet.

Καὶ γὰρ οὖν ἔχει τι παραπλήσιον ὁ νοῦς τῇ ὄψει. Ariſtotelicum eſt. ὅπερ ὄψις ἐν ὀφθαλμῷ· τοῦτο νοῦς ἐν τῇ ψυχῇ.

Ὡς γὰρ ἐκείνη δὴ. ſic repoſui ex MS. c. congruentiùs ætiologiæ, quàm καὶ ὡς. mox pro πλησιώτατα, πλησιαίτατα, indidem, Atticorum more, de quo Euſt. in Od. β.

D Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ τῶν ἐν ταῖς δυναστείαις, ὅτι μὲν ἔξεστιν αὐτοῖς π. Publius.

Cui plus licet, quàm par eſt, plus vult quàm licet.

vide τὰ δικαιώματα τοῦ βασιλέως. I. Reg. 8. Scholiographus his cenſuram adhibuit, ἐπιφορὰ ἄτονος καὶ περισκορής.

Ἥδεται δὲ τοῖς πόνοις, ὅτι ἑκὼν πονεῖ. Synesius περὶ βασιλ. βασιλικοῦ σώματος ἐλάχιστα πόνος ἅπτεται. ἴσις γὰρ οὐ λανθάνει πονῶν, τούτου ἥκιστα πόνος κρατεῖ. Seneca Ep. 31. *Generoſos animos labor nutrit.* Pag. 588. A

Τίνι δὲ ἀνδρείας μείζονος ἢ τοῦ πάντα σώζοντι. Clemens Al. lib. IV. στρωμ. αἴτημα τὸ βασιλικώτατον, αἰτεῖσθαι τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀμισθί. *Votum regium eſt, petere & procurare ſalutem hominum, gratis.* B

Βασιλείας δὲ οὐδὲν ἦν αὐτῷ προσῆκον, οὐ μᾶλλον ἢ τῶν σηπομένων τινὶ νεκρῶν. D Interpres ita verterat, *non magis quàm ad aliquem mortui putreſcentes*, vt illos gignendi caſus, σηπομένων νεκρῶν, regi putaret à participio προσῆκον, ſed incautè: cùm diſtributiuè poſiti ſint, & datiuo τινὶ ſubiiciantur, optimæ ſententiæ bono, quæ vult: *Neutiquam Regnum ad Sardanapalum attinuiſſe, nec magis quàm ad aliquod è fœtidis iam cadaueribus.* fuit certè

—monſtrum, nulla virtute redemptum
A vitiis; æger, ſoláque libidine fortis.

Κάθηνσο ἐπὶ χρυσηλακάτου κλίνης ἀναβάδην. Pollux Onom. lib. 3. cap. 13. ex hoc Dionis loco exemplum illud deprompſiſſe videtur, ἀναβάδην καθήμενος: cui ſubiungit παραβάδην, τὸ παραλλάξαι τοὺς πόδας. Phauorinus, ἀναβάδην, τὸ ἀφ' ὕψους ἄνω τοὺς πόδας ἔχειν, καὶ κοιμᾶσθαι. Vnde lacuna explenda eſt apud Heſychium. Ariſtophanes in Pluto. *Heſychij ſupplem.*

Νυνὶ δὲ πεινῶν, ἀναβάδην ἀναπαύομαι.
At pedibus altis famelicus quieſco nunc.

Ὑπὸ δὲ ἀργίας καὶ σκιᾶς λευκός. hæc σκιατροφία dicitur vno nomine à Plut. in P. Æmilio, ἀνθρώπους τοῦ σώματι ἀλλοίων ὑπὸ λειότητος καὶ σκιατροφίας. de Ser. Galba. & in Ageſilao, τὴν σωμάτων λευκὴν καὶ ἁπαλὴν διὰ τὰς σκιατροφίας, γυμνουμένων δειγέλων.

AD I. II. III. ΠΕΡΙ ΤΥΧΗΣ.

PRINCIPIO hæc male cohærebant, nec ſatis erant integra. μὴ παρούσης δὲ, λύπην ἔχει καὶ ἀπορίαν πάντα, ἐκ τῆς δαίμονος ταύτης. melius ſic in Regio interpuncta connexáque ſunt, λύπην ἔχει καὶ ἀπορίαν· πάντα γὰρ ἐκ τῆς δαίμονος τ. ex Demoſth. Olynth. II. μεγάλη γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δὲ ὅλον ἡ τύχη, παρὰ πάντα ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Ariſtotel. XI. τῶν μετὰ τὰ φυσ. de principio potentiſſimo, vnde vniuerſa pendent; ἐκ τοιαύτης ἀρχῆς ἤρτηται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ φύσις. Quæ ſequuntur affinia ſunt iis quæ in Pæane εἰς ὑγίειαν Ariphron canit in colophone Athenæi δείπν. Pag. 589. D *Emendat.*

Aſſerit hîc oratores quondam pernicioſos Athenis fuiſſe, nec minimam per Demoſthenem inuectam eſſe partem incommodorum. Ἀθηναῖοι ποτε εἰς ῥήτορας ἠδικήσαν, καὶ ἦγετο Δημοσθένης. Idque firmat Æſchines, κατὰ Κτησιφῶντος. & Dinarchus contra Demoſth. vbi docet qui autores ſint rerum bene vel malè in vrbibus geſtarum. παρὰ τί οἴεσθε τὰς πόλεις τοτὲ μὲν εὖ, τοτὲ δὲ φαύλως πράττειν· οὐδὲν εὑρήσετε ἄλλο πλὴν παρὰ τοὺς συμβούλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. Pag. 590. C

Quòd autem τύχην ἐπισκοποῦσαν appellat, Solonem imitatur, qui Iouis
αἶσαν, & Mineruam ἐπισκοπεῖν Athenas in Elegis cecinit.

Ἡμετέρη δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὔποτ' ὀλεῖται
Αἶσαν, καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
Παλλὰς Ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

Ceterùm Plutarchus, in comment. *Quî leg. poëta.* Heſiodum Iouis nomi-
Iupiter pro Fortuna. ne ad Fortunæ vim declamandam vti obſeruat, in his Promethei ad Epi-
methea monitis, — μήποτε δῶρα

Δέξασθαι παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν.

ἐπὶ τῇ τύχης δυνάμει τῷ Διὸς ὀνόματι κέχρηται· τὰ γὰρ τυχηρὰ τῶν ἀγαθῶν, Διὸς
δῶρα κέκληκε, πλούτους καὶ γάμους καὶ ἀρχὰς, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτὸς, ὧν ἡ κτῆ-
σις ἀνόνητός ἐστι τοῖς χρῆσθαι καλῶς μὴ δυναμένοις.

Pag. 592. B Πανθείαν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ, καὶ. Ecce tibi non faſtidienti nec occupato faſci-
culus de Pantheæ, Crœſi aliorúmque fortuna, à Scholiaſte è Xenophõ-
Panthéa. tis, Herodoti, Thucydidis & poëtarum viridariis lectus. Πάνθειαν μὲν τὴν
Ἀβραδάτου τοῦ Σουσίου, φασὶ, γαμετὴν, ἧς καὶ Ξενοφῶν ὁ Σωκρατικὸς μέμνηται.
Crœſus eiúſque fil. Κροίσου καὶ τοῦ παιδὸς τούτου, ἤτοι τοῦ ἐν θήρᾳ δεδυστυχηκότος, ἢ τοῦ κωφοῦ. ἀμφοτέρων
Ἡρόδοτος μέμνηται τοῦ μὲν, ὡς ὑπὸ Ἀδράστου τῇ τοῦ συὸς διαμαρτίᾳ λόγχῃ διαπα-
Aſtyag. ρέντος· τοῦ δὲ ἐπὶ τῇ Σαρδέων ἁλώσει φωνήεντος γεγονότος. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τὴν Ἀστυά-
Polycrates. γεως ὑπὸ Κύρου τοῦ ἐγγόνου * ἧτταν· καὶ Πολυκράτους τοῦ Σαμίων τυράννου τὴν ὑπὸ
τῶν Περσῶν αἰχμαλωσίαν καὶ ὄλεθρον, καὶ τὴν Κύρου ὑπὸ τῆς Μουρίδος τῆς Μα-
Cyri nex. Medéa. σαγέτιδος σφαγὴν, ὁ αὐτὸς Ἡρόδοτος ἀναγράφει. Μηδείας δὲ τὸν ἔρωτα τῆς Κολ-
χίδος, καὶ τὸν Ἰάσονα, καὶ πᾶσαν τὴν κατ' αὐτῆς πραγματείαν Ἀπολλώνιος ἐν Ἀρ-
Midas. γοναυτικοῖς διέξεισι. Μίδα τὴν εὐχὴν οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Φαίδρας τὴν κατὰ Ἱππολύτου
Phædra. Oreſt. διαβολὴν, Εὐριπίδης τραγῳδεῖ. Ὀρέστου τὴν μανίαν διὰ τὸ ἐπὶ τῇ μητρὶ ἄγος,
καὶ τὸν ἐπὶ πολλὴν γῆν πλάνον, τὰ αὐτὰ ἕξεις Εὐριπίδην περιπαθέστερα δραματουρ-
[illegible] γοῦντα. Ἀλκμαίωνα δὲ τὸν Ἀθηναῖον ποιναῖς ἐλαυνόμενον μητρῴαις, πᾶσαν καὶ ἤπει-
ρον, Θουκυδίδης Ὀλόρου ἰχνῶς ἅπασιν ἀνθρώποις γνωρίζει. Adiſis Herodot. in
Clio. Xenophontem V. παιδείας. Thucydidem extremo l. II.

Pag. 597. Laconica. Idem Scholiographus τὰ Λακωνικὰ luculenter exponit. Λακωνικὰ ταῦτα
φησίν· ὅτι καὶ περὶ τούτων οὕτω Λάκωνες ἐπέστελλον· ἐπὶ μὲν τῇ τῶν Περσῶν ἥττῃ τῇ
ἐν Πλαταιαῖς οὕτω γράψαντες πρὸς τὴν Σπάρτην· ΤΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΔΟΥ-
ΛΕΥΟΝΤΙ. νικήσαντες δὲ Ἀθηναίους κατὰ τὰ Πελοποννησιακὰ, καὶ τοῦ ἄστεος γε-
νόμενοι ἐγκρατεῖς, ΕΑΛΩΚΑΝΤΙ ΤΑΙ ΑΘΗΝΑΙ. κατὰ δὲ τὸν ὑπερη-
φανευόμενον αὐτοῖς, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩι. καὶ γὰρ ἐκπεσὼν
Διονύσιος Συρακουσῶν, ἐν Κορίνθῳ ἐγραμμάτευεν ἰδιωτεύων. Σωκράτους δὲ τῷ δεσ-
μωτηρίῳ ἐμβληθέντος τοῖς ἐπιτηδείοις ἐπέστειλαν οἱ αὐτοὶ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑ-
ΤΕΔΙΚΑΣΘΗ. καὶ Ξενοφῶντος φυγαδευθέντος, ΞΕΝΟΦΩΝ ΕΦΥΓΑ-
ΔΕΥΘΗ. καὶ πάλιν, ΦΕΡΕΚΥΔΗΣ ΤΕΘΝΗΚΕ. προσήγαγε δὲ ταῦ-
τα ἐνταῦθα ὡς δυστυχίας ὑποδείγματα· τῇ γὰρ παλιρροίᾳ τῆς τύχης ἡ πρὶν εὐδαιμονία
Specula fort. εἰς τοὐναντίον κατέκλινεν. Hæc itaque Lac. dicta proponuntur quaſi mutatio-
nis rerum humanarum ſpecula, exempláve inſignia, vt apud Liu. l. lv. Pau-

lus Coſ. Perſeo Rege captiuo in tabernaculum introducto, ſuis dixit; *Exemplum inſigne cernitis mutationis rerum humanarum. vobis hoc præcipue dico iuuenes; Ideo in ſecundis rebus nihil in quemquam ſuperbè ac violenter conſulere decet, nec præſenti credere fortunæ, cùm quid veſper ferat incertum ſit.* hoc eſt ἀλεξιφάρμακον Comici dicti,

Secundas fortunas decent ſuperbiæ. Plaut. in Sticho.

At is iure laudatur à Papinio in Syluis, cui

Tenor idem animo moréſque modeſti.
Fortuna creſcente manent.

Synefius epiſt. ad Simplic. ἔδει μὲν ταῖς τύχαις τὰς γνώμας μὴ συνεξαίρεσθαι. *Prorſus non oporteret vna cum fortuna, animos efferri.*

Ὅπως μηδένα ἔχωσι τῆς περὶ τοῦτο αἰσχύνης. Non redundat τὸ περὶ τοῦτο, quod interpres neglexerat. ſiquidem αἰσχύνη, ἁπλῶς, in meo MS. παλαιῶν λέξεων, definitur, ἡ τοῖς κατεγνωσμένοις ἐπιγινομένη αἰδώς. Quod ſubiicitur, σκότει τῆς τύχης διαπλεῖν, eadem tranſlatione dictum eſt, atque iſtud Maronis, Pag. 601. A

Vixi, & quem dederat curſum Fortuna peregi.

Ταχὺ δὴ μᾶλλον, οἷς ἂν ὑπάρξῃ, καταλιπούσης, ἢ μεθισταμένης πρὸς ἑτέρους. quis illuſtrior horum interpres, quàm Flaccus, apud quem, III. Car. XXIX. B

Fortuna ſæuo læta negotio, & Horat. cũ Dione συμφωνία.
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna. &c.

AD ΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΟΞΗΣ.

QVAM arduum ſit volucris gloriæ aucupium, hac prouerbiali periodi ambage perhibetur. Οὐ γὰρ ὀλίγοις λίνοις, φασιν, ἢ δυσὶν, ἢ τρισὶν ἑταίροις, οὐδὲ δέκα Λεσβίαις θηρεύεται δόξα. Scholiaſtes. παροιμία ἐπὶ τῶν μὴ δυσκατεργάστων πραγμάτων, Οὐκ ὀλίγοις λίνοις θηρεύεται πετεινά. Pag. 607. A Adagij illuſtratio.

Retibus exiguis haud capiuntur aues.

Ἢ δεκάκις ἢ ἠδίκησεν ποτὲ ἐραστὴς πόλεως. Interpres legerat, ἢ ἠδικήκησεν πρὸς ἐραστοῦ πολ. Regius, ἢ δίκης ἄν ποτε ἐραστὴς πόλ. prauè. quid ſi ſcribas, εἰ τύχῃ ἄν ποτε ἐραστὴς π. ſi quando fuerit ciuitatis amator. Var. lect. Coniect.

Ἠμ̃, νύκτας δ᾽ αὖτε παρ᾽ αἰδοίῃς ἀλόχοισιν. Emenda, Ἤματα, νύκτας, δ. ex Homeri Odyſſ. x. verſ. XI. Sed quamuis apud Homerum ſequatur continuò Εὕδουσ᾽ ἔν τε τάπησι, καὶ ἐν τρητοῖς λεχέεσσι. nihil tamen in Dione mutandum: à quo hæc compoſitò ſunt παραπεποιημένα κατὰ παρῳδίαν, & gloriæ cupidis accommodata, qui vix vnquam placidum petunt, *Vxorum infuſi gremio, per membra ſoporem, Mollibus in ſtratis.* Correct. B

AD LXXV. ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΥ.

HANC flagitantibus amicis magnis ab integro interpretari, quàm Naogeorgi interpretationem emendare & recentare, magis expeditũ & ex decoro viſum eſt.

Pag. 645. A. *Chryſippea à Dione mutuata.* Ἐστιν ὁ νόμος, τοῦ βίου μὲν ἡγεμὼν, τ. Dio in hoc de legis laude exordio, Chryſippi Stoici principium τοῦ περὶ νόμου imitatus vel mutuatus eſt. Ὁ νόμος πάντων ἐστὶ βασιλεὺς θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. δεῖ δὲ αὐτὸν προστάτην εἶναι τῶν καλῶν καὶ τῶν αἰσχρῶν, καὶ ἄρχοντα καὶ ἡγεμόνα· καὶ κατὰ τοῦτο κανόνα τε εἶναι δικαίων καὶ ἀδίκων. Martianus l. 2. D. de leg. Autor orat. LXXIX. pag. 667. hæc propriè dici de lege principe, & diuina declarat: eámque τὸν τοῦ Διὸς θεσμὸν vocat, & φύσεως νόμον, τὸν ἀληθῆ καὶ κύριον καὶ φανερὸν καὶ ἡγεμόνα τοῦ βίου.

B Ὥσπερ δὲ τῶν πλεόντων οἱ τοῦ πυρσοῦ μὴ διαμαρτάνοντες, οὐ. Synesius in clauſula ep. ad fratrem LI. pag. 140. ex edit. noſtra. φρυκτὸν dicit, quem hîc πυρσόν. *πυρσὸς, φρυκτός.* καὶ πεμπταῖον, τόν τε φρυκτὸν ἰδόντες, ὃν αἴρουσιν ἀπὸ πύργου τοῖς καταγομένοις σύνθημα, θᾶττον ἢ λόγος ἀποβιβασθέντες ἦμεν ἐν τῇ νήσῳ τῇ Φάρῳ.

Ὥστε ἀτείχιστοι μὲν πολλαὶ τῶν πόλεων διαμένουσι. Claudianus de Manlij Conſul. —*Lycurgus*, inquit,

Ciuibus, & vetitis ignauo credere muro,
Tutius obiecit nudam Lacedæmona bellis.

Pag. 646. A. Πυθομένους προσαιτήσαντ' ἄν. ſic repoſui ex coniectura: quia præit τὸ πυθέσθαι. cùm in editis & ſcriptis libris perperam legatur κλεπτομένους. an malles σκεπτομένους.

B Ὅσα τοῖς μὲν χρησμοῖς ἤδη τινὲς ἠγνόησαν. Id probat Synesius περὶ ἐνυπνίων. *Λοξίας.* pag. 9. Gr. edit. noſtræ. οὕτως οὐδὲ τὰ χρηστήρια πᾶσι συνετὰ φθέγγεται· καὶ Λοξίας ἐκλήθη ὁ Πυθοῖ χρησμῳδός· ἐπὶ τὸ ξύλινον τεῖχος, ὃ τοῖς Ἀθηναίοις ὁ θεὸς ἐδίδου σωτήριον, μάτην ἂν ἤκουσεν ἐκκλησιάζων ὁ δῆμος, εἰ μὴ Θεμιστοκλῆς ἀνέγνω τοῦ χρησμοῦ τὴν διάνοιαν.

C Ἀλλὰ μετὰ πειθοῦς καὶ βουλομένων περιέστηκεν. In hoc à Dione, Platone, Poſidonio, & antiquis legiſlatoribus, quos autores Dio ſequitur, Seneca diſſentit. epiſt. 94. *primum omnium ob hoc leges non perſuadent, quia minantur.* &c.

Pag. 647. B. *Var. lect.* Οὕτως ὁ τὰ τρία ῥήματα οἷς ἔ. in alio vetuſtiore cod. Reg. legi. οὕτως ὁ τὰ ῥήματα, οἷς ἔ. vt ſcrupulus trium illorum verborum plane tollatur. de quibus tamen ne pigeat legere quid ἀγχίνοια pereruditi viri ſuggeſſerit.

D Διὰ τοῦτον τοὺς ἀποθ. οὐδεὶς ἔτι κρίνει πολεμίους· οὐδὲ τὴν ἔχθραν κ. antea legebatur. οἱ δὲ τὴν ἔ. vt inchoata & manca videretur oratio, eáque deſiderare quæ in priori interpretatione noſtra, quam ſequuti ſunt operæ, ſuppleuimus. ſed germanam lectionem è Cod. Reg. repræſentauimus: cui reſpondent hæc ita reponenda, *Lex facit vt vita functos nullus in hoſtium numero habeat; nec hoſtilis animi petulantiæque ſpecimen in illorum cadauera edat.*

AD LXXIX. ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΟΥ.

EX vetuſtis exemplaribus colligitur hanc & ſequentem diſſertationem fuiſſe τῶν ἐν Κιλικίᾳ; nempe ex earum numero, quas Dio habuerat vel commentatus erat, dum Ciliciam peragraret. Scholiaſtes argumentum τοῦ περὶ πλούτου ex Photio ſumptum ita recentavit: τὸ τοῦ πλούτου ὀχληρὸν ὁ λόγος οὗτος ἐκκαλύπτει, καὶ τὸ ἐπίβουλον στηλιτεύων, πολλῷ λυσιτελεστέραν αὐτοῦ παρίστησι τὴν μετὰ δικαιοσύνης πενίαν. *Var. lect. in Photio.*

Ἀκούω δ' ἔγωγε τὴν ὀροφὴν τὰς πάνυ παλαιὰς τῆς αὐτῆς εἶναι πέτρας. Hæc obſcura nimis, Attica parum. Interpretem vel ope cod. caſtigati, vel ἀγχίνως legiſſe perſpicuum eſt, τῶν κιόνων τὰς π. Homerus de Atlante. *Pag. 664. A Coniect.*

—ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς Μακράς.

mox, τοὺς κακούργους ἐν παχείαις δεδέσθαι πέδαις. nimirum χρυσαῖς. cùm Darius apud Herodotum in Thalia, Democedi medico, de quo antea, duo craſſarum compedum aurearum paria, δῶρα dediſſet; ille ioco, πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα, nuncupabat διπλήσιον κακόν, geminum malum. *B Compedes aur.*

Τί δαὶ χρὴ περὶ Κελτῶν λέγειν, ὅπου φασὶ ποταμόν τινα καταφέρειν τὸ ἤλεκτρον. Mirum eſt Dionyſium ipſum περιηγητὴν idem referre his verſib. *C*

Τοῖς δ' ἔπι, Πυρρηναῖον ὄρος καὶ δώματα Κελτῶν
Ἀγχόθι πηγάων καλλιρρόου Ἠριδανοῖο·
Οὗ ποτ' ἐπὶ προχοῇσιν ἐρημαίην ἀνὰ νύκτα *Electrum Eridan.*
Ἡλιάδες κώκυσαν, ὀδυρόμεναι Φαέθοντα.
Κεῖθι δὲ Κελτῶν παῖδες ὑφήμενοι αἰγείροισι,
Δάκρυ ἀμέργονται χρυσαυγέος ἠλέκτροιο.

quid quod Euſtathius ei patrocinatur, aitque, διήκειν λέγονται ἄχρι καὶ τοῦ Ῥήνου οἱ Κέλται· ἀπὸ δὲ αὐτῶν οἱ σύμπαντες Εὐρωπαῖοι Γαλάται, Κελτοὶ ὑπὸ Ἑλλήνων ἐκλήθησαν. Quod ſubiungit Dio, πανταχοῦ κεῖσθαι ἐκβεβρασμένον, ad illud Naumachij ſpectat, *Celtar. nom. abuſus. Naumachij imitatio.*

Λᾶες ἐπὶ ῥηγμῖνι πολυφλοίσβοιο θαλάσσης·
Πολλοὶ δ' ἐρρίφαται ποταμῶν περὶ χείλεσιν αὕτως.

Οὐδ' ἂν γένοιντό ποτε ἄνθρωποι εὐδαίμονες ἀνόητοι καὶ ἄφρονες. Xenophon in οἰκονομικῷ. Iuuenal. IV. Sat. *Pag. 665.*

Nemo malus felix, minimè corruptor.

AD LXXX. ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

D INITIO huius depingitur, ὡς ἐν ἱερῷ περιβόλῳ τῷ κόσμῳ, vt apud Synesium, ζῶον ἄφετον, ἀνειμένον ζῶν: quaſi qui proclamet cum illo,

Nullius addictus iurare in verba magiſtri,

Quo me cunque rapit tempeſtas deferor hoſpes.

Iphicrat. Pag. 666. B Iphicrati illi ſimilis, οὔτε ὁπλίτης, οὔτε τοξότης, οὔτε πελταστής· ἀλλ᾽ ὁ τούτοις πᾶσιν ἐπιτάττων καὶ χρώμενος. Quem enim latet, quàm latè pateat τὸ, ἐννοεῖν ὃ βούλεται, καὶ πράττειν ἀδεῶς. ex præcepto ſapientis, νόει, καὶ ταῦτα πρᾶττε.

Coniect. Καὶ ξύμπαντα γένη ἀνόητοι. etiamne ἀνόητοι omnes iſti populi, qui vt

Æneadæ in ferrum pro Libertate ruebant?

quidni? ſi quidem ἀνόητοι ἀνοήτοις ἐπολέμησαν, καὶ πολέμῳ ἀνοήτῳ. Sed hîc, malùm, περισσὰ κ᾽ ἀνόητα, nullíque vſui nobis fuere vetera ἀντίγραφα. In Henr. Stephani cod. adnotatum fuit σφάλμα, & adſcriptum docti viri manu, τῆσδ᾽ αὐτονομίας ἔρωτα οὐδεὶς ἐγκέκλεικεν. ſed eruditiſſimi Iſa. Caſauboni Diatriba ἰατρείαν certámque medelam huic vlceri ac *pleriſque aliis* adhibebit.

D Σόλωνα μὲν τοι καὶ αὐτὸν εἰδέναι φασὶν, ὡς ὁ. Videri poſſet hîc τὸ εἰδέναι, pro εἰρηκέναι vſurpatum. Quid verò Solon de legibus ſuis ſentiret, Anacharſi

Soloniæ leg. hoſpiti ita, referente Plutarcho, declarauit: ὅτι καὶ συνθήκας ἄνθρωποι φυλάττουσιν, ἃς οὐδετέρῳ λυσιτελές ἐστι παραβαίνειν τῶν θεμένων· καὶ τοὺς νόμους αὐτὸς οὕτως ἁρμόζεται τοῖς πολίταις, ὥστε πᾶσι τοῦ παρανομεῖν βέλτιον ἐπιδεῖξαι τὸ δικαιοπραγεῖν. vt Dio præfractè nimis agat cum Solone; ne dicam captioſè. Id certè Solon operam dedit, vt vitaret faſtidium ciuium, τὸ δυσάρεστον καὶ τὸ φιλαίτιον. quippe qui dixerat in elegis,

Ἔργμασιν ἐν μεγάλοις πᾶσιν ἁδεῖν χαλεπόν.

Re in magna cunctis perplacuiſſe graue eſt.

Plut. vel Solonis interpr. lapſus. in quo verſiculo mirum eſt eruditum Cruſerium tam grauiter lapſum eſſe, vt pro ἁδεῖν legeret ᾄδειν, & abſurde interpretaretur, *Omnibus in magnis difficile eſt canere.*

P. 667. B Νόμον δὲ τὸν ἀληθῆ καὶ κύριον, καὶ φαν. Antigone ignorantiam huius veræ legis, principis & cœleſtis exprobrat Creonti regi apud Sophoclem; eiúſque κηρύγμασιν opponit ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν νόμιμα, ἀφ᾽ οὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη. Cic. & Stoici vocant, *æternum quiddam, quod vniuerſum mundum regit imperandi prohibendíque ſapientia; & rationem rectam ſummi Iouis.* hîc τὸν τοῦ Διὸς θεσμὸν, καὶ τὸν τῆς φύσεως νόμον.

Hesychij lect. anceps. Καὶ μικρὸν ἄθυγμα δεικνύοντι πυρός. Quas apud Scholiographum ἄθυγμα gloſſas habet ὅρμημα, ἐξάλμα κίνημα σκίασμα. eaſdem apud Heſychium ſibi vindicat, ἄθρυγμα. ſuſpectum & ſuppoſitũ fortaſſe, vel σύστημα τοῦ ἀθύρματος.

Ἄξονας δὲ καὶ γραμματεῖα καὶ στήλας φυλάττετε, κ. Monet Scholiaſt. hæc Athenis in Prytanei tabulario condita fuiſſe, ταῦτα ἐν τῷ Πρυτανείῳ ἀνέκειτο Ἀθήνησιν.

Τῶν ἐν ἁλύσει καὶ κλοιῷ καὶ πέδαις. de his, aliíſque ὀργάνοις κολαστηρίοις, Sy- Pag. 668.
neſius Epiſt. 58. ad Epiſc. in quibus δακτυλῆθρα καὶ ποδοστράβη καὶ πιεστήριον. A
&c. Plaut. in Capt. manicas, neruos, boias ponderoſas craſſáſque memorat: & *exauſpicare ex vinclis* dicit, quod hîc ἀφεθῆναι.

Ὠκύτατον περ ἐόντα θ. Ex Odyſſ. VIII. ſed ὕστερον πρότερον citantur: prior B
enim verſus à Diis profertur Gradiuum ſubſannantibus à loripede correptum: alter in ἐκφράσει Vulcaniorum vinculorum tenuiſſimorum, ἀρρήκτων, ἀλύτων, δολοέντων. Interpres Martem numeris aſtrinxerat; vincula araneorũ telis ſubtiliora metris nullis vinxerat. ego modis tenuaui paruis.

Η Σικελικὴ φρουρά. Schol. αἱ λατομίαι Συρακουσῶν. an latomias lapidarias D
innuunt hæc verba, εἰς πέτραν τινὰ ἐνέβαλον. Lapicidinæ Syrac.

Τί δ' ὁ Λακώνων Καιάδας. ſcribe Κεάδας, vt in Regio. & apud Pauſaniam Correct.
in Meſſenicis, vbi narrat in id barathrum Ariſtomenem ducem Meſſe- Ceadas barathr.
niorum à Lacedæmoniis coniectum cum quinquaginta viris, ſolum di- Spart.
uinitus, aquilæ ope auſpicióque ſeruatum, & duce vulpecula liberatum reducémque fuiſſe. τούτοις ἔγνωσαν ῥῖψαι ἐς τὸν Κεάδαν· ἐσβάλλουσι δὲ ἐνταῦθα, οὓς ἂν ἐπὶ μεγίστοις τιμωρῶνται. Scholiographus hîc etiam iuuat. Ὁ Κεάδας Λακωνικὸς, οὐχ ἡ εἱρκτὴ, ἀλλὰ κολαστήριος τόπος βαραθροειδὴς, αὐτομάτοις περικλειόμε- Coniect.
νος τόποις. fortean leg. λίθοις. in Schol.

Ἐν οἰκείοις τραγῳδῶν πάθεσι. Schol. ἐπεὶ μιμεῖσθαι πλάττειν τοιαῦτα, οἷα ἐν τραγῳ- Pag. 669.
δίαις ἡ δραματοποιΐα ἐσκευώρηται· εἰκότως καὶ τραγῳδεῖν ἐπιχειρεῖται. quaſi ærumno- A
ſæ vitæ humanæ tragicum Drama exhiberet, Reges quò prodeunt & Tyranni. Ita G. Piſidas, Εἰς μάταιον βίον.

Ὁ χοῦς, ὁ θείᾳ πνευματωθεὶς εἰκόνι,
Καὶ τὰς γεώδεις ἐκβοᾷ τραγῳδίας,
Καὶ τὸν γελᾶν δοκοῦντα δακρύει βίον.

Puluis, Dei qui animatus eſt imagine,
Telluris effert horridas tragœdias,
Falsóque riſu diffluens æuum gemit.

Ἔνθα δ' οὐκ ἄξιον εἶναι μὴ περιφρᾶσαι τὸν παράδεισον. Reg. ἔνθα δ' οὐκ ἄ. ε. μ. π. τὸ περ. D
Ex Scholiaſtæ iudicio, τὰς ἐν τοῖς οἴκοις γινομένας φιλοκαλίας, διὰ τούτων περί- Var. lect.
εισιν. non malè, vt φιλοκαλία pro ornatu ſuperfluo luxúque ſumatur. alioqui τὸ φιλόκαλον Ariſtoteli nota eſt liberalis; παρασκευαστικὸν τῆς περιττῆς καὶ
καλῆς. Ceterùm his παντοίοις λίθοις τε καὶ ψήφοις, intellige λίθους διαυγεῖς καὶ ψη- ψῆφος
φῖδας γραφισμοῖς, πλακός τε λάμψιν ἀβρᾶς ἀντήχοον, πολύχροον. ex hymno 11. ψηφίς.
Gregor. Naz. & ψηφοθετήματα, ἐκ λίθου ἀλλόθεν ἄλλης. de quibus teſſellulatis cruſtulis in opere amuſeato muſiuóque, diximus in Notis ad Statij verſ. 56. III. Car. Syl. I. —*ſuberántque nouis Aſarota figuris.*

Ἀλλ' ὅπως μὴ πόρρω που αὖθις φερώμεθα ἀπὸ τῆς εἰκόνος. Aliunde quidem Pag. 670.
tranſlatum, ſed eodem tendit hoc Tullianum, II. de Leg. *ne æſtus nos conſuetudinis abſorbeat, & ad ſermonis morem vſitati trahat.*

Ὡς Ὅμηρος Ἀχιλλέα ἐποίησε τὸν τοῦ Ἀντιλόχου ἑταῖρον μακρὰν ἀπελθεῖν. Hic Correctio
pater loco filij poſitus. ſcribe igitur τὸν τοῦ Ἀχιλλέως ἑτ. vt τὸν referatur ex Hom.

ad εἰδώλῳ. Homeri locus de Achille falſa Agenoris imagine eluſo eſt ſub finem Iliad. xxi.

> Αὐτὰρ γὰρ ῥ' Ἑκάεργος Ἀγήνορι πάντα ἐοικὼς
> Ἔστη προπάροιθε ποδῶν, ὁ δ' ἐπέσσυτο ποσὶ διώκειν.

In hac menda quæ in extremo Dione hæſerat, dicamus cum autore, ἱκανῶς ἔχει. imò ſatis ſupérque. καὶ δεδώκαμεν. —*quin plurima cerno,*

> *Me quoque, qui ſcripſi, iudice digna lini.*

vt idem ingenuè fatear quod ingenioſus vates ille, cui etiam viſus meritò *Hic emendandi labor eſt quàm ſcribere maior.* tamen etſi otio tunc abundaret, quo planè caremus, ſemper in ſcholis publicis & priuatis ἄσχολοι. vt nobis non liceat eſſe tam beatis quàm Dionis noſtri æmulo Syneſio, cui fas fuit vitam partiri εὐχῇ, θήρᾳ, καὶ βίβλῳ. Quid ergo mirum ſi nemore in tanto non *omnia peruolitem latè loca*; nil grande profeſſus? fecerit alter. —ὅστις μου πολλὸν ἀρείων. — *curſúmque per auras*

> *Dirigat in lucos; vbi pinguem diues opacat Ramus humum.* —

Satis mihi fuerit ſi cum Sophocle

> Τὰ μὲν διδακτὰ μανθάνω, τὰ δ' εὑρετὰ
> Ζητῶ· τὰ δ' εὐκτὰ παρὰ θεῶν ᾐτησάμην.
> *Diſcenda diſcam, reperienda ſedulo*
> *Indagem, & optanda à Deo petam aſſequi.*

Sed iam flexaminam Pithô Libanianam *nos ad ſe his verbis reuocantem* audio,

> *Perge modò; atque hinc te Reginæ ad limina perfer:*
> *Perge modò; & quà te ducit via dirige greſſum.*
> *Iuſta laboriferis tribuet Deus otia Muſis.*

LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY

ΣΦΑΛΜΑΤΑ.

Pag. 4. lin. *numine.* ſcribe μανίᾳ
Pag. 55. ὅταν γ' ἔχῃ
Pag. 35. lege, λιμῷ οἴκτιστον θ.
Pag. 59. lin. 3. τὸν ἄλλον

IN DIONIS CHRYSOSTOMI ABSOLVTAM, ET LIBANII INCHOATAM EDITIONEM, EPIGR.

EN oratores rediuiui, animante Morello,
  Eoæ ſurgunt ſidera clara plagæ.
Dio Pruſæus, cui nomen flumina linguæ
  Aurea dant; Suadæ Libaniúſque comes.
At ceu cum geminus materna prodit ab aluo
  Fœtus, Lucinæ *numine propitio*:
Qui prior egreditur dias ad luminis auras,
  Efficit vt prono tramite & alter eat:
Sic modò Dioni optatam contingere metam
  Fas fuit, Eoamque Heſperiámque ſimul:
Vt liceat citiùs ſuauis libamina mellis
  Græcis & Latiis porgere Libanio.
Vos ô Cecropiæ Muſæ Auſoniæque, Morello
  Tempora Pieria cingite fronde patri.

Nic. Morellvs Federici fil.

00079857

Digitized with financial assistance from
Observer Research Foundation
on 17 May, 2019